სვანური ლექსიკონი

ვარლამ თოფურია, მაქსიმე ქალდანი

თბილისი 2000

სარჩევი

ა

- ა1 -- გამარტივებული ჩვენებითი ნაცვალსახელი ალა, ალი, ალე -- ეს. ა მაროლ ჩუ ლემბა̈ნი ხადხ (ბქ. 294) -- ეს კაცები უნდა დაეფიცებინათ. ა (\ ალ) მჷლეგუ̂ერი ხენწიფს ხეკჷრა̈ლ (ლნტ. 163) -- ეს მეწისქვილე ხელმწიფეს ეხვეწება.
- -ა2 -- მრავლობითი რიცხვის მაწარმოებელი სუფიქსი მჷ-, მე-, მო-, ნა- თავსართიან მიმღეობებში. მჷლცას (ბზ. 402) -- წყლის მომტანებს. მჷკჷლმახად (ბქ. 33) -- მეთევზეებმა. მეთჴუ̂ჲარა (ლშხ. 28) -- მონადირეები. ნათჴუ̂იარას (ლშხ. 28) -- არჩევბს. მოსაფლაუ̂ა (ლნტ.55) -- მესაფლავეები.
- ა3 იგივეა, რაც ად-.
- -ა4 -- განყენებულ სახელთა მაწარმოებელი სუფიქსი (უმთავრესად ფუძედრეკად ზმნათა საშუალ-ვნებითის ფორმებთან). ჴუ̂ა̈ტა (ბზ. 29), ჴუ̂ეტა (ბქ. 81) -- წყვეტა, ჟლეტა. კუ̂ა̈შა(ბზ.), კუ̂ეშა (ბქ. 292) -- ტყდომა. ბა̈რა (ბზ.), ბერა (ლნტ.) -- კლება. გა̈რგლა (ბზ.), გარგლა (ლშხ.), გარგალა (ლნტ.) -- ლაპარაკი.
- ა-5, ა̈- -- საარვისო ქცევის აღმნიშვნელი პრეფიქსი. ადგა̈რი (ბზ.) -- კლავს. ა̈სყი (ზს.) -- აკეთებს. ა̈ბემ (ზს.) -- აბამს. აბდაუ̂ი (ლშხ.) -- ბედავს. ა̈ჭემე (ლნტ.) -- თიბავს.
- ა-6, ა̈- -- ზედაობის აღმნიშვნელი პრეფიქსი. ხ-ადგა̈რი (ზს.) -- აკლავს. ხ-აჲრა (ლშხ.) -- აწერია. ხ-ა̈გემ (ლნტ.) -- ადგამს.
- ა7 იგივეა, რაც ჰა1.
- ა8 იგივეა, რაც ა̄.
- ა-ხ-ად იგივეა, რაც ათ-ხ-ა̄დ1.
- აანწა̈ლი იგივეა, რაც აჰჷნწა̈ლი.
- აანწე იგივეა, რაც აჰჷნწე.

- აარაკი იგივეა, რაც აჰრ̈აკი.
- აარ̈ყი იგივეა, რაც აჰრ̈ყი.
- აარე იგივეა, რაც აჰრე.
- აასურე იგივეა, რაც ა̈ჲსუ̄რე.
- ა-ხ-აყა იგივეა, რაც ა-ხ-ყა.
- ააწოლი (ათუ̂ააწოლ, ადააწოლე; ადააწოლი) ლნტ., გრდმ. -- ზვინს ადგამს ხეზე. ჩალს ჩუ ხუ̂აქაჩად ი ხუ̂ააწოლდად (ლნტ. 25) -- ჩალას მოვჭრიდით და ზვინად ვდგამდით ხეზე.
- {ა}-ხ-აჭიმ იგივეა, რაც ა-ხ-ჭიმ.
- ა-ხ-ა̈ზი იგივეა, რაც ა-ხ-ა̄ზი.
- ა̈ყრე იგივეა, რაც ა̄ჲყრე.
- ა-ხ-ა̄დ{და} იგივეა, რაც ათ-ხ-ა̄დ1.
- ა-ხ-ა̄ზი (ამა̄ზდა, ახა̄ზდა; ახა̄ზდეს ბზ., ლშხ.), ა-ხ-ა̈ზი (ამა̈ზიუ̂, ახა̈ზიუ̂; ახა̈ზიდეს ბქ., ამაზდა, ახაზდა; ახაზდეს ლნტ.) გრდუვ. -- {მო}სდის, მოუდის. ალჲა̈რს ახა̄ზიხ ლჷჯ̄ემი სარაგ (ბზ. 264) -- ამათ რძის წყარო მოუდით. მეზუ̂ბელა̈რს ლიც ახა̈ზინახ ქორისგა (ბქ. 199) -- მეზობლებს თურმე სახლში წყალი მოსდიოდათ. ბაბაშე̄რალს ჩილადელ მახე-მახე მუშგუ̂რალ ახა̄ზიხ (ლშხ.) -- დედულებს ყოველდღე ახალ-ახალი სტუმრები მოსდით.
- აბაბა̄̈ჲ ბზ., აბაბაჲა ბქ., აბაბაჲ ლშხ., აბაბა̈ჲ, აპაპა̈ჲ ლნტ., შორისდ. -- ვაი, ვაიმე, ავაიმე. აბაბა̄̈ჲ, მაჲ ხოლა გუ̂ეშ ალჩუ̂ემნე̄ლი! (ბზ.), აბაბა̈ჲ \ აპაპა̈ჲ, მაკა̈ლი ხოლა გუ̂ეშ ალჩუ̂ემნელი! (ლნტ.) -- ვაი, რა ცუდი საქმე მომხდარა! აბაბაჲა, მა ხოლა ხი! (ბქ.) -- ვაი, რა ცუდი ხარ! აბაბაჲ, გეგის მაჲ თეურ კუმატ ათლაკე̄ნა! (ლშხ.) -- ვაი, გეგის რა ბრმა შემთხვევა შეხვედრია!

- აბაბე იგივეა, რაც აბა̄ბე.
- ხ-აბადაჳა იგივეა, რაც ხ-ა̈ბდაჳა.
- აბანგჳე იგივეა, რაც აბჷნგა̈ჳი.
- აბანდა̈ლი იგივეა, რაც აბა̄ნდა̄̈ლი.
- აბანდე იგივეა, რაც აბა̄ნდე.
- აბანო (-ნო̄̈შ, -ა̄̈ლ ბზ., -ნოშ, -ნოლ \ -ა̈რ ბქ., -ნო̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- აბანო. ჯ'ე̄სერ ადი̄ნე აბანოთე (ბზ. 368) -- მე წავიყვან აბანოშიო. ჯჳინელ აბანო ჟ'ახხჳირხ (ბქ.) -- ძველი აბანო დაანგრიეს. ლენტეხას აბანოჲ ხოჩა შენობა ლჷგ (ლნტ. 10) -- ლენტეხში აბანოს კარგი შენობა დგას.
- ხ-აბაჟა იგივეა, რაც ხ-აბჟა.
- აბაჟნა̈ლი იგივეა, რაც ა̈ბჟინა̄̈ლი.
- ხ-აბაჟნე იგივეა, რაც ხ-აბჟინე.
- აბარა̈ლი იგივეა, რაც აბრა̄̈ლი.
- აბარგე იგივეა, რაც აბა̄რგე.
- აბარჯე იგივეა, რაც აბჷრჯე.
- აბაქე იგივეა, რაც აბა̄ქე.
- აბაყა იგივეა, რაც ჰაყბა.
- აბაჩა̈ჳი (ათჳაბაჩა̈ჳ, ადაბაჩაჳე; ადაბაჩა̈ჳი) ლნტ., გრდმ. -- აქვავებს. [დადა] ჩუ ლოქ ადაბაჩა̈ჳი წეჳა̈რ-მა̈ძებარა̈ლს (ლნტ. 235) -- დედაბერი მწევარ-მეძებრებს გააქვავებსო.
- აბა̈ზ (-იშ \ აბზიშ, აბზა̈რ ზს., -იშ, აბაზა̈რ ლნტ.), აბაზ (-არ) ლშხ. -- აბაზი. მიჩა აბა̈ზ მიჩნე̄მუ ადჲე (ბზ.) -- შენი აბაზი შენ წაიღეო. ცხინკ ესერ აბა̈ზდ ხაჯონა ი აბა̈ზიშ სა̈რგებს ჩილა̈დელ

ლგმჩემ (ანდ.) -- კალათა აბაზი ღირდაო და აბაზის საღირალს ყოველდღე აკეთებდაო. აბაზდ უ̂ოდიხ... ლგჯმარას (ლშხ. 8) -- აბაზად ყიდიან სულგუნს. ყაფლანს აბა̈ზ ახა̈ხუ̂ია შუკუ̂ისკა (ლნტ.) -- ყაფლანს აბაზი უპოვია გზაში.

- აბა̈ჟი̄ნე, ა̈ბჟი̄ნე (ოთბა̈ჟი̄ნ, ადბა̈ჟინე; ადბა̈ჟი̄ნი) ბზ., აბა̈ჟინე, ა̈ბჟინე (ოთბა̈ჟინ, ადბა̈ჟინე; ადბა̈ჟინისგ) ბქ., აბჟი̄ნე (ოთბაჟი̄ნ, ადბაჟი̄ნე; ადბაჟი̄ნნე) ლშხ., აბა̈ჟნე (ათუ̂აბა̈ჟინ, ადაბა̈ჟნე; ადაბა̈ჟნი) ლნტ., გრდმ. -- ატყობინებს. სოფელს ქ'ათბა̈ჟინეხ ამბაუ̂ (ბქ.) -- სოფელს შეატყობინეს ამბავი.
- ხ-აბა̈რიეს{კ} იგივეა, რაც ხ-აბრა̈ი.
- აბა̈რჯე იგივეა, რაც აბგრჯე.
- აბ̄ა̄ბე (ოთბ̄ა̄̈ბ, ადბ̄ა̄ბე; ადბ̄ა̄̈ბნე ბზ., ოთბ̄ა̄ბ, ადბ̄ა̄ბე; ადბ̄ა̄ბნე ლშხ.), აბაბე (ოთუ̂ბა̈ბ, ადბაბე; ადბა̈ბისგ ბქ., ათუ̂აბა̈ბ, ადაბაბე; ადაბა̈ბი ლნტ.), გრდმ. -- ანიავებს. ჩუ ს'ათბ̄ა̄̈ბ ი ითქს ი უ̂ეჴს მ' ო̄თხუ̂ი̄ნე (ბზ. 432) -- შენ გაანიავე და მარცვალსა და ბზეს მე წავიღებ. მა̈გ როქუ̂ აბა̈ბი, მინდი ქოლ ადბაბეხ (ბქ. 91) -- ყველა ანიავებს, ჩვენც გავანიავოთო. კალისკა ზურელა̈ლ აბაბახ (ლნტ. 25) -- კალოში ქალები ანიავებდნენ. შდრ. ბგბე.
- აბ̄ა̄ნდ̄ა̄̈ლი (ოხუ̂ბ̄ა̄ნდ̄ა̄̈ლ, ანბ̄ა̄ნდ̄ა̄ლე; ანბ̄ა̄ნდ̄ა̄̈ლნე) ბზ., აბანდა̈ლი (ოხუ̂ბანდა̈ლ, ანბანდალე; ანბანდა̈ლისგ) ბქ., აბ̄ა̄ნდ̄ა̄ლი (ოხბ̄ა̄ნდ̄ა̄ლ, ანბ̄ა̄ნდ̄ა̄ლე; ანბ̄ა̄ნდ̄ა̄ლნე) ლშხ., აბანდალი (ახუ̂აბანდა̈ლ, ანაბანდალე; ანაბანდა̈ლი) ლნტ., ხლმ., გრდმ. -- კერავს, ბლანდავს (ძველმანებს). ბებე აბ̄ა̄ნდ̄ა̄ლი (ლშხ.) -- ბებია კერავს. დუ̂ეშტილა̈დელ დემ აბანდალიხ (ლნტ. 44) -- ორშაბათობით არ კერავენ.
- აბ̄ა̄ნდე (ოხუ̂ბ̄ა̄̈ნდ, ანბ̄ა̄ნდე; ანბ̄ა̄̈ნდნე ბზ., ოხბ̄ა̄ნდ, ანბ̄ა̄ნდე; ანბ̄ა̄ნდნე ლშხ.), აბანდე (ოხუ̂ბა̈ნდ, ანბანდე; ანბა̈ნდისგ ბქ., ახუ̂აბა̈ნდ, ანაბანდე; ანაბანდი ლნტ.), გრდმ. -- კერავს, ბლანდავს

(ძველმანებს), აკერებს. დადა ლერქჳ̂ა̈რს აბანდე (ბქ.) -- დედაბერი ტანსაცმელს ბლანდავს.

- აბა̄რგე (ოთჳ̂ბა̈̄რგ, ადბა̄რგე; ადბა̈̄რგნე ბზ., ოთბა̄რგ, ადბა̄რგე; ადბა̄რგნე ლშხ.), აბარგე (ოთბა̈რგ, ადბარგე; ადბა̈რგისგ) ბქ., გრდმ. -- {გა}ისტუმრებს (აბარგებს). როსტომდ დე̈̄ჳ̂ ქა̄დბა̄რგე (ბზ. 241) -- როსტომმა დევი გაისტუმრა.
- აბა̄ქე (ოთბა̈̄ქ, ადბა̄ქე; ადბა̈̄ქნე ბზ., ოთბა̄ქ, ადბა̄ქე; ადბა̄ქნე ლშხ.), აბაქე (ოთჳ̂ბა̈ქ, ადბაქე; ადბა̈ქისგ ბქ., ათჳ̂აბა̈ქ, ადაბაქე; ადაბაქი ლნტ.), გრდმ. 1. ფანტავს, აბნევს, ანიავებს. ჯიჯჳ̂ა̈რ ნო̄სა ათბა̄ქა (ბზ. 327) -- ძვლები არ დაფანტო. გელად მიჩა მუეშ ქონება ჩჳ̂ადბაქე (ბქ.) -- გელამ მამამისის ქონება გაანიავა. 2. {გა}აქარწყლებს, {გა}აბათილებს. ამნემ მიშგჳ̂ი ნაქჳ̂ მა̈გ ჩჳ̂'ადბაქე (ბქ.) -- ამან ჩემი ნათქვამი სულ გააბათილა.
- ხ-აბბხჷნე, ხ-აბფხჷნე (ესჳ̂ბჷფხინ, ესბჷფხნე; ესბჷფხნი ბზ., ესბჷფხნისგ ბქ., ასჳ̂აბჷბხინ, ასაბჷბხნე; ასაბჷბხნი ლნტ.), ხ-აბფხო̄რე (ოსბიფხო̄რ, ესბიფხო̄რე; ესბიფხო̄რნე) ლშხ., გრდმ. -- აპკურებს, ასხურებს. [ზისხ] ჟი̄ჳ̂ ესბჷფხნე მიჩა მუხჳ̂ბა (ბზ. 400) -- შენს ძმას სისხლი დააპკურეო. დინასი უკჳ̂დაჳ̂ებიშ ლიც ესბჷფხნეხ (ბქ.) -- ქალიშვილსაც უკვდავების წყალი დააპკურეს.
- აბგა (-გა̈̄შ, -გა̈̄ლ, ბზ., -გა̈შ, -გოლ ბქ., -გა̄შ, -გე̄ლ ლშხ., -გა̈ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.) -- აბგა, ხურჯინი. [ნალჳ̂ჟურდ] აბგოლ ჟ'ოსრეკ ჰინგირს (ბქ.) -- ვაჟმა ხურჯინები გადაჰკიდა უნაგირს. კნინ. აბგი̄ლ. ზურა̄ლს ხულჳ̂ა კოტო̄ლ აბგი̄ლ (ლშხ.) -- ქალს პატარა აბგა აქვს.
- აბგე (ოხჳ̂ბჷგ, ანბჷგე; ანბჷგნე ბზ., ოთბჷგ, ადბჷგე; ადბჷგნე ლშხ., ანბჷგისგ ბქ.), ამბჷგე (ათჳ̂ამბჷგ, ადამბჷგე; ადამბჷგი) ლნტ., გრდმ. -- 1. ამაგრებს. ქორა̈ ჭჳ̂ადს აბგეხ (ბზ.) -- სახლის კედელს ამაგრებენ. 2. ამხნევებს. [ბაბად] გჳ̂ი ჩჳ̂ადბჷგე (ბზ. 421) -- პაპამ გული გაიმაგრა (გაამაგრა). გაჭირებაისგა ჭირისუფალს მა̈გ აბგე (ბქ.) -- გაჭირვებისას

ჭირისუფალს ყველა ამხნევებს.

- აბგი̄ლ იგივეა, რაც აბგა.
- აბგუნე (ოთჳ̂ბუგჳ̂ინ, ადბუგჳ̂ნე; ადბუგჳ̂ნი ბზ., ოთბუგუნ ლშხ., ადბუგჳ̂ნისგ ბქ., ათჳ̂აბუგჳ̂ინ, ადაბუგჳ̂ნე; ადაბუგჳ̂ნი ლნტ.), გრდმ. -- ბეგვავს, ცეხვავს. ლებიას აბგუნეხ კალჳ̂ისგა (ბქ. 231) -- ლობიოს კალოზე ბეგვავენ. [ალეს] ჩჳ̂აბგუნეხ ბჷგიდ (ლშხ., ხორ. 1) -- ამას მაგრად დაბეგვავენ.
- ხ-აბდაჳ̂ა იგივეა, რაც ხ-ა̈ბდაჳ̂ა.
- აბდა̈ჳ̂ი (ოთბადა̈ჳ̂, ადბა̈დჳ̂ე; ადბა̈დჳ̂ი) ბზ., ა̈ბდა̈ჳ̂ი (ოთბედა̈ჳ̂, ადბედაჳ̂ე; ადბედა̈ჳ̂ისგ ბქ.), აბდაჳ̂ი (ოთბედაჳ̂, ადბედჳ̂ე; ადბედჳ̂ი) ლშხ., ა̈ბედა̈ჳ̂ი (ათჳ̂ა̈ბედა̈ჳ̂, ადა̈ბედა̈ჳ̂ე; ადა̈ბედა̈ჳ̂ი ლნტ.), გრდმ. -- ბედავს. მჷლხირს დეშ ოთბა̈დჳ̂ა თათრა̈ლცახა̈ნ [ლიშია̄ლ] (ბზ. 1) -- ლახირელს ვერ გაუბედავს თათრებთან შებრძოლება. იმჟ' ესერ ოთბედაჳ̂ახ მინე ჰა̈ზჳ̂თეჲსგა ლიჯედ? (ბქ. 57) -- როგორ გაბედეთ ჩვენს ეზოში შემოსვლაო? სგა ლოქ დეშერს ოხბედჳ̂ა ლიჯედ (ლშხ. 64) -- შემოსვლა ვერავის გაუბედავსო. დემის მოშ ა̈ბედა̈ჳ̂იხ ა̈ლექსიი მაყალშჳ̂ (ლნტ. 179) -- ვერაფერს ბედავენ ალექსის შიშით.
- ხ-აბდინე იგივეა, რაც ხ-ა̈ბდინე.
- აბედ იგივეა, რაც ჰაბედ.
- ხ-აბეკნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ბიკნე.
- ხ-აბემ (ოთაბ, ათბე, ათბემნე) ზს., ხ-ა̈ბემ/ნ (ასჳ̂ა̈ბ, ასაბე; ასაბემ) ლნტ., ხ-აბემ/ნ (ოთაბ, ათბე, ათბემ{ნე}) ლშხ. გრდმ. -- აბამს. [ხელწიფი ხეხჳ̂ს] თა̈კჳ̂ ათბეხ (ბზ. 344) -- ხელმწიფის ცოლს თოკი შეაბეს. ჰრატგლდ ოთაბ კინჩხს (ბქ. 204) -- კისერზე ლვედი შევაბი. ჩა̈ჟ მიჩემ ჩჳ̂ასაბე (ლნტ. 226) -- თვითონ ცხენი დააბა.

- ხ-აბემ/ნ იგივეა, რაც ხ-აბემ.
- აბერგე იგივეა, რაც აბე̄რგე.
- აბერკლე იგივეა, რაც აბურკლე.
- აბე̄ლე (ოთჳ̂ბე̄ლ, ადბე̄ლე; ადბე̄ლი ბზ., ოთბე̄ლ, ადბე̄ლე; ადბე̄ლნე ლშხ.), ა̈ბელე (ოთბელ, ადბელე; ადბელისგ ბქ., ათჳ̂აბელ, ადაბელე; ადაბელი ლნტ.), გრდმ. -- ბერავს. კოპეშიად მუშგჳ̂რი ქ'ადბელე (ბქ.) -- კვახმა სტუმარი გაბერა. სგიმ და̄ს მგრე̄ს აბე̄ლე (ლშხ. 4) -- ვეძა, ალბათ, არავის ბერავს.
- აბე̄ნგჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈ბე̄ნგჳ̂ე.
- აბე̄რგე (ოთბე̄რგ, ადბე̄რგე; ადბე̄რგნე) ბზ., ლშხ., ა̈ბერგი (ოთბერგ, ადბერგე, ადბერგისგ) ბქ. გრდმ. -- თოხნის. ბალისგა მეჩი ბაბა აბე̄რგა (ბზ. 391) -- ბაღში მოხუცი კაცი თოხნიდა. შდრ. აბგრჯე.
- აბზე იგივეა, რაც ა̈ბზე.
- აბზინდა̈ჲ (-იშ, -დაჲა̈რ) ბზ., აბზინდაჲ (-და̄ჲშ, -დე̄ლ) ლშხ., აფსინდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ა̈ბზინდ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- აბზინდა. მგნთი̄ლ აბზინდა̄ჲ მაჯო̄ნ ლი (ლშხ. ხორ. 21) -- მენთილი აბზინდას მსგავსია. იმე ხითხ ალ ა̈ბზინდ? (ლნტ.) -- სად იშოვე ეს აბზინდა?
- ხ-აბთქი1 (ესჳ̂ებთქ, ესბეთქა̈ნ; ესბეთქნი) ზს., გრდუვ. -- {და}ახტება. მა̄ლდ ჳ̂ეჯჟი̄ნ ესბეთქ (ბზ. 432) -- მელა ბზეზე დახტა. ჟინღგლდდ ითქჟი ხა̈ბეთქ (ბქ. 91) -- ბატკანი მარცვალზე დახტა.
- ხ-აბთქი2 (ესჳ̂ა̈ბთქ, ესბეთქ; ესბეთქნე ბზ., ოსბეთქ, ესბეთქე; ესბეთქნე ლშხ.), ხ-ა̈ბთქჳ̂ე (ესჳ̂აბთქჳ̂, ესბითქჳ̂; ესბითქჳ̂ე) ბქ., ლნტ., გრდმ. -- ახეთქებს, ანარცხებს. მა̄ლდ გიმჟი̄ნ ესბეთქ ეჯა (ბზ.) -- მელამ ის მიწაზე დაანარცხა. მეშხე და̈ჳ̂ს ესერ ჩჳ̂იბ ჟი ხა̈ბთქჳ̂ე (ბქ.) --

შავ დევს ძირს დავანარცხებო.

- აბინტულაჷი იგივეა, რაც äბგნტულäჷი.
- ხ-აბიც (ხუ̂äბიცდäს, ხäბიცდა; ხäბიცდეს \ ხäბიცდე̄დს ბზ., ხუ̂ებც, ხებაც; ხებაცეს ბქ.), გრდუვ. -- ეხვეწება, ემუდარება, "შევედრებულია". ჯაბიც, ერე ჷეშგდ ლამტეხა (ბზ. 392) -- გევედრები, რომ უკან დამიბრუნო.
- ხ-აბკა იგივეა, რაც ხ-äბკა.
- ხ-აბკინე იგივეა, რაც ხ-äბკინე.
- აბლაჷი (ოთბგლაჷ, ადბგლჷე; ადბგლჷი) ლშხ., აბლäჷი (ათუ̂აბგლäჷ, ადაბგლäჷე; ადაბგლäჷი) ლნტ., გრდმ. -- ანგრევს. ალე ჩი̄ს უცებ აბლაჷი (ლშხ.) -- ეს ყველაფერს უცებ ანგრევს. დäჷდ ადაბგლäჷე კუბ (ლნტ. 319) -- დევმა კუბო დაანგრია.
- ხ-აბოგე იგივეა, რაც ხ-აბო̄გე.
- აბოდნაჷი (ოხბოდნაჷ, ანბოდნაჷე; ანბოდნაჷნე) ლშხ., აბოდნäჷი (ახუ̂აბოდნäჷ, ანბოდნäჷე; ანაბოდნäჷი) ლნტ., გრდმ. -- აგროვებს. [დäჷითდ] ჟ'äნბოდნäჷე ეჯმინ (ლნტ. 155) -- დავითმა ისინი შეაგროვა.
- ხ-აბოლა იგივეა, რაც ხ-აბო̄ლა.
- ხ-აბორგა იგივეა, რაც ხ-აბურგა.
- ხ-აბორგნე (ლოხუ̂ბორგინ, ლახბორგნე; ლახბორგნისგ ბქ., ლახუ̂აბორგინ, ლახაბორგნე; ლახაბორგნი ლნტ.), გრდმ., კაუზატ. -- ხელს აკიდებინებს. [ლეგმერდა ლეტუ̂რეს] ისგა ხაბორგჷნახ. (ბქ. 296) -- ავადმყოფს სანთელს ხელს მოაკიდებინებდნენ.
- აბორკილე იგივეა, რაც აბურკილე.
- აბორკლე იგივეა, რაც აბურკილე.

- აბოშე იგივეა, რაც აბო̄შე.
- ხ-აბო̄გე (ოთჳ̂ბჳ̂ე̄გ, ათბო̄გე; ათბო̄გნე ბზ., ოთბო̄გ, ადბო̄გე; ადბო̄გნე ლშხ.), ხ-აბოგე (ოთბეგ, ადბოგე; ათბეგისგ) ბქ., გრდმ. -- ბოგირად დებს. [ნალჯურდ] ჟიქაქა ესბოგალე ფონჩხა̈რ (ბქ. 87) -- ვაჟმა ზემოდან ბოგირად დადო ფიჩხები.
- ხ-აბო̄ლა (ხჳ̂ებო̄ლა̄̈ნდა̈ს, ხებო̄ლა̄̈ნდა; ხებო̄ლა̄̈ნდე̄დს ბზ., ხჳ̂ებო̄ლენ, ხებო̄ლა̄ნ; ხებო̄ლე̄ნს ლშხ.), ხ-აბოლა (ხჳ̂ებოლენ, ხებოლან, ხებოლენეს ბქ., ხჳ̂აბოლჷნდა̈ს, ჴაბოლჷნდა; ჴაბოლჷნდეს ლნტ.), გრდუვ. 1. მიხოხებულია, აცოცებულია. მჷტ ჴაბო̄ლა ბალას (ლშხ.) -- მატლი აცოცებულია ფოთოლზე. 2. ქს. აცხია. ზისხ ჴაბოლა დენას ტჳ̂ეტჟი (ლნტ.) -- ქალიშვილს ხელზე სისხლი აცხია.
- აბო̄შე (ოხბო̄შ, ანბო̄შე; ანბო̄შნე) ლშხ., აბოშე (ახჳ̂აბოშ, ანაბოშე; ანაბოში) ლნტ. -- ამზადებს, {გამო}აწყობს. ბობშ ანბო̄შე (ლშხ.) -- ბავშვი გამოაწყო. ჲეხჳ̂ ხოჩამდ ანაბოშე (ლნტ. 227) -- ცოლი კარგად გამოაწყო.
- ხ-აბჟა (მებჟა̄̈ნ{და}, ხებჟა̄̈ნ{და}; ხებჟა̄̈ნდეს ბზ., მებჟჷნ, ხებჟჷნ; ხებჟჷნეს ბქ., მებჟა̄ნ{და}, ხებჟა̄ნ{და}; ხებჟე̄ნდეს ლშხ.), ხ-აბაჟა (მაბაჟჷნ{და}, ჴაბაჟჷნ{და}; ჴაბაჟჷნდეს) ლნტ., აორ. (ლამბაჟჷნ, ლახბაჟჷნ ზს., ლამბაჟჷ̄ნ, ლახბაჟჷ̄ნ ლშხ., ლამაბაჟჷნდა, ლაჴაბაჟჷნდა ლნტ.), გრდუვ. 1. ეჩვენება, ჰგონია. ხელწიფი დი̄ნას ეზა̈რ ლახბაჟჷნ გოჭა̈რ (ბზ. 349) -- ხელმწიფის ქალიშვილს მოეწონა (კარგად მოეჩვენა) გოჭები. ალ გარდატყუაჲ ზურა̄ლ ჴაბჟახ ალჲარს (ლშხ. 77) -- ეს გარდატყუა ამათ ქალი ჰგონიათ. მჷხა̈რ, მი მაბაჟა, ერე გრილ ირა (ლნტ. 18) -- ხვალ, მე მგონია, რომ გრილი ამინდი იქნება. 2. ემადლიერება, მადლობელია. გუნ მაბჟა, ერე ამზუ ჯ̈ედიათე ჟ̈ა̈მკჷმა̈რ (ბქ.) -- ძალიან მადლობელი ვარ, რომ ასე შორს მყოფი მინახულე.

- აბჟინა̄ლი იგივეა, რაც ა̈ბჟინა̈̄ლი.
- ხ-აბჟინე (ოთბა̈ჟინ, ათბა̈ჟნე; ათბა̈ჟნი ბზ., ათბა̈ჟნისგ ბქ.), ხ-აბჟი̄ნე (ოთბაჟი̄ნ, ადბაჟი̄ნე; ადბაჟი̄ნნე) ლშხ., ხ-აბა̈ჟნე (ათჷ̂აბა̈ჟინ, ადაბა̈ჟნე; ადაბა̈ჟნი) ლნტ., გრდმ. -- აჭყობინებს. შიშდ... ხა̈ბჟინეხ როსტომს (ბზ. 237) -- მაშინვე შეაჭყობინეს როსტომს. ქახაბჟი̄ნე ზითუნახაჷ̂დ ბელხანჯარს და̄ჷ̂ა ლიჯედ (ლშხ. 70) -- შეაჭყობინა მზეთუნახავმა ბელხანჯარს დევის მოსვლა.
- აბრაგ იგივეა, რაც ა̈ბრეგ.
- ხ-აბრალი იგივეა, რაც ხ-აბრა̈ლი.
- აბრა̈გ იგივეა, რაც ა̈ბრეგ.
- ხ-აბრა̈ი/ჲ (ლოხჷ̂ბარა̈ჲ, ლახბა̈რჲე; ლახბა̈რჲი) ბზ., ხ-ა̈ბრეჷ̂ი (ლოხჷ̂ბერაჷ̂, ლახბერჷ̂ე; ლახბერჷ̂ისგ) ბქ., ხ-აბრაი (ლოხბარაჲ, ლახბარჲე; ლახბარჲი) ლშხ., ხ-აბა̈რიეს{კ} (ლახჷ̂აბა̈რი, ლახაბა̈რიე, ლახაბა̈რინე) ლნტ., გრდმ. -- {მი}აბარებს; ატანს. ლჷ̂აჭა̈რდ... ლა̈ირ ქა̄თბა̈რჲე მიჩა ხეხჷ̂თე (ბზ. 333) -- ვაჭარმა თავის ცოლთან წერილი გაატანა. კოლეფ [ჭყინტდ] სგა̄დ ლახბა̈რჲე ქა̈ჯა̈ დაჩჷ̂ირს (ბზ. 277) -- ვაჟმა კოლოფი კვლავ ქაჯის დას მიაბარა. ჷ̂არჩხილ მიჩა დის ლახბერჷ̂ე (ბქ.) -- ფული დედამისს მიაბარა. ნებოზს ალ მარე ანგა̈რიშს სკა ხაბა̈რიეს მეზგა̈ჲ ხოშას (ლნტ. 53) -- საღამოს ეს კაცი ანგარიშს აბარებს ოჯახის უფროსს. მი ერ ხანჯა̈რ ლაჯაბა̈რი, ხიჯმა̈რი ა დეშ? (ლნტ. 299) -- მე რომ ხანჯალი მოგაბარე, ხმარობ თუ ვერა?
- ხ-აბრა̈ლი (ლოხჷ̂ბჷრა̈ლ, ლახბჷრლე; ლახბჷრლი ბზ., ლახბჷრლისგ ბქ. ათჷ̂აბრა̈ლ, ათაბრა̈ლე; ათაბრა̈ლი ლნტ.), ხ-აბრალი (ლოხბჷრალ, ლახბჷრლე; ლახბჷრლი) ლშხ., გრდმ. -- აბრალებს. ზურა̄ლდ... გეზლი̄რე ლიქდენი ლოხჷ̂ბჷრლახ (ბზ. 346) -- ქალისთვის

შვილების ცდუნება დაუბრალებიათ. ჴოლა დარა̈რს ყჳ̂იჟიშ ნაუჲსენის ჴაბრა̈ლიჴ (ბქ. 7) -- ცუდ ამინდს ზვარაკის დაუკვლელობას აბრალებენ. სკარჴალს ელიას ჴაბრა̈ლდაჴ (ლნტ. 78) -- სეტყვას ელიას აბრალებდნენ.

- აბრა̈ლი იგივეა, რაც აბრა̈̄ლი.
- აბრა̈̄ლი (ოთბარა̈̄ლ, ადბარა̄ლე; ადბარა̈̄ლნე) ბზ., აბრა̈ლი (ოთჳ̂ბარა̈ლ, ადბარალე; ადბარა̈ლისგ) ბქ., აბრა̄ლი (ოთბარა̄ლ, ადბარა̄ლე; ადბარა̄ლნე) ლშხ., აბარა̈ლი (ათჳ̂აბარა̈ლ, ადაბარალე, ადაბარალი) ლნტ., გრდმ. -- ბანს. ლჷჯაჳ̂შ ჩუ ლჷმბარა̄ლინ (ლშხ. 55) -- რძით ბანდა თურმე. [შაჳ̂ჩიტ] ჩჳ̂ადაბარალეჴ (ლნტ. 203) -- შავჩიტი დაბანეს.
- ჴ-აბრე იგივეა, რაც ჴ-ა̈ბრე.
- აბრეგ იგივეა, რაც ა̈ბრეგ.
- ჴ-აბურგა (ჴჳ̂ებურგენ, ჴებურგან; ჴებურგენეს) ბქ., ჴ-აბორგა (ჴჳ̂აბორგჷნდა̈ს, ჴაბორგჷნდა; ჴაბორგჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ჴელი უკიდია. ლეჳ̂ან ჰჳ̂ილს ჴაბურგა (ბქ.) -- ლევანს ჯორისთვის უკიდია ჴელი.
- აბურდე იგივეა, რაც აბჳ̄რდე.
- აბურკილე (ოჴჳ̂ბურკილ, ანბურკილე; ანბჷრკილი) ბზ., ა̈ბერკლე, აბურკჳ̂ლა̈ნი (ოჴჳ̂ბერკილ, ანბერკლე; ანბერკლისგ \ ოჴჳ̂ბურკლან, ანბურკჳ̂ლანე; ანბურკჳ̂ლა̈ნისგ) ბქ., აბორკილე (ოჴბორკილ, ანბორკილე; ანბორკილნე) ლშხ., აბერკლე, აბორკლე (აჴჳ̂აბერკილ, ანაბერკლე; ანაბერკლი) ლნტ., გრდმ. -- ბორკავს, ბორკილს ადებს. წემა̈შშჳ̂ ჟი ჯა̈ბურკილე (ბზ. 361) -- ჭაპნით შეგბორკავ. მეშჴე მარე ჟ'ანბერკლეჴ (ბქ. 41) -- შავი კაცი შებორკეს. და̈ჳ̂ ჟ'ანბურკჳ̂ლანეჴ (ბქ.) -- დევი შებორკეს.
- აბურლჳ̂ე იგივეა, რაც აბჳ̄რლჳ̂ე.

- აბულუ̂ირე იგივეა, რაც აბუ̄რლუ̂ე.
- აბუ̄რდე (ოხბი̄რდუ̂, ანბუ̄რდე; ანბი̄რდუ̂ნე ბზ., ოხბუ̄რდ, ანბუ̄რდე; ანბუ̄რდნე ლშხ.) აბურდე (ოხბირდუ̂, ანბურდე; ანბურდისგ ბქ., ახუ̂აბურდ, ანაბურდე; ანაბურდი ლნტ.) გრდმ. 1. ბურდავს, {ა}რევს. ციცუ̄ლ ქიპარს აბუ̄რდე (ლშხ.) -- ფისო ძაფებს ბურდავს. 2. ჭმუხნის. ჩიჟედ ნიქეჭა̈რ ჟ'ანაბურდე (ლნტ. 226) -- სიძემ წარბები შეჭმუხნა.
- აბუ̄რლუ̂ე (ოხბი̄რლუ̂, ანბუ̄რლუ̂ე; ანბუ̄რლუ̂ი) ბზ., აბლუ̂ი̄რე (ოხბულუ̂ი̄რ, ანბულუ̂ი̄რე; ანბულუ̂ი̄რნე) ლშხ., აბურლუ̂ე (ოხბირლუ̂, ანბურლუ̂ე; ანბურლუ̂ისგ) ბქ., აბულუ̂ირე (ახუ̂აბულუ̂ირ, ანაბულუ̂ირე; ანაბულუ̂ირი) ლნტ., გრდმ. -- ამტვერებს, აბუქებს. ბოფშა̈რ... ტგტს აბუ̄რლუ̂ეხ (ბზ., 14) -- ბავშვები ნაცარს აბუქებენ (ამტვერებენ).
- ხ-აბფხო̄რე იგივეა, რაც ხ-აბბხჷნე.
- ხ-აბფხჷნე იგივეა, რაც ხ-აბბხჷნე.
- აბქუ̂ე (ოთბიქუ̂, ადბუქუ̂ე; ადბუქუ̂ი ბზ., ადბუქუ̂ისგ ბქ., ოთბუქუ̂, ადბუქუ̂ე; ადბუქუ̂ნე ლშხ., ათუ̂აბუქუ̂, ადაბუქუ̂ე, ადაბუქუ̂ი ლნტ.) გრდმ. -- ალბობს. ლერექუ̂ ჩუ̂ადბუქუ̂ე ნიცისა (ლშხ.) -- ტანსაცმელი წყალში ჩაალბო. ჩუ ხუ̂აბქუ̂ედ ლჷჯიმ თა̈შს (ლნტ. 35) -- მარილიან ყველს {და}ვალბობთ.
- ხ-აბშე იგივეა, რაც ხ-ა̈ბშე.
- აბძღჷნე (ოთბჷძღჷნ, ადბჷძღნე; ადბჷძღნი ბზ., ლშხ., ადბჷძღნისგ ბქ., ათუ̂აბჷძღინ, ადაბჷძღნე; ადაბჷძღნი ლნტ.) გრდმ. -- წეწავს. ეჩქანლუ̂ე სერ ჩუ̂აბძღჷნეხ ხოჩამდ [მა̈ტყს] (ბქ. 305) -- შემდეგ კი კარგად გაწეწავენ მატყლს.
- აბჭკუ̄რე (ოთბუჭკუ̂ი̄რ, ადბუჭკუ̄რე; ადბუჭკუ̂ი̄რნე ბზ., ოთბუჭკუ̄რ, ადბუჭკუ̄რე; ადბუჭკუ̄რნე ლშხ.), აბჭკურე (ოთუ̂ბუჭკუ̂ირ, ადბუჭკურე; ადბუჭკურისგ ბქ.,

ათჷ̂აბუჭკურ, ადაბუჭკურე; ადაბუჭკური ლნტ.) გრდმ. -- აპობს, ხეთქს. [ა̈მირა̈ნ] ჰაყრა̈რს... აბჭკჷ̄რე (ბზ.) -- ამირანი აყიროებს ხეთქს. [და̈ჷ̂დ] ბიკ ჩჷ̂ადბუჭკურე (ბქ. 114) -- დევმა ჯირკი დააპო.

- ხ-აბჭკჷ̂ე (ოსჷ̂აბჭკჷ̂, ესბიჭკჷ̂; ესბიჭკჷ̂ე ბზ., ოსაბჭკჷ̂ ლშხ., ესჷ̂აბჭკჷ̂, ესბიჭკჷ̂; ესბიჭკჷ̂ე ბქ.), ხ-ა̈ბჭკჷ̂ე(ასჷ̂ა̈ბჭკჷ̂, ასაბიჭკჷ̂; ასაბიჭკჷ̂ე) ლნტ. გრდმ. -- {და}ახეთქებს. ჷ̂ობურ დადა{ს} ჷ̂ედრა ჟიჲ ესბიჭკჷ̂ (ბქ. 43) -- კუდიან დედაბერს ვედრო დაახეთქა კიდეც.
- აბკჷ̄რე (ოთჷ̂ბუკჷ̂ი̄რ, ადბუკჷ̄რე; ადბუკჷ̄რი ბზ., ოთბუკჷ̄რ, ადბუკჷ̄რე; ადბუკჷ̄რნე ლშხ.), აბკურე (ოთჷ̂ბუკჷ̂ირ, ადბუკურე; ადბუკურისგ ბქ., ათჷ̂აბუკურ, ადაბუკურე; ადაბუკური ლნტ.) გრდმ. -- აპობს, ჩეხავს. ნებოზს კუდჷ̂რა̈რ ჩჷ̂'ოთბუკჷ̂ირ (ბქ.) -- საღამოს მორები დავაპე. ზექ ხოჩა̄მდ ადბუკჷ̄რე (ლშხ.) -- შეშა კარგად დაჩეხა. დემოშ ბიკ ადაბუკურეხ ი დემოშ ნა̈თხჷ̂ერე ადატუფურეხ (ლნტ. 155) -- ვერც ჯირკი დააპეს და ვერც ნანადირევი გაატყავეს.
- აბჯა̈რ იგივეა, რაც ჰაბჯა̈რ.
- აბჷნგა̈ჷ̂ი, აბჷნგჷ̂ე, აბანგჷ̂ე (ოთბჷნგა̈ჷ̂, ადბჷნგაჷ̂ე; ადბჷნგა̈ჷ̂ნე) ბზ., აბჷნგაჷ̂ი (ოთბანგაჷ̂, ადბანგაჷ̂ე; ადბანგაჷ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- ბანგავს, ბანგით ათრობს. ჷ̂ა̈ზრა̈ლდ... ბა̈ნგ ჩუ ლახა̈̄შხ დი̄ნა̈̄ლს ი ჩჷ̂ადბა̈ნგჷ̂ეხ (ბზ. 344) -- ვეზირებმა ბანგი დაალევინეს ქალიშვილებს და დაათვრეს. ციჷ̂ოყ აჯალ ჩჷ̄დ ადბანგჷ̂ეხ (ჰოეზ. 122) -- ციოყი კვლავ დაათვრეს ბანგით.
- აბჷრდა̈გი (ოთბჷრდა̈გ, ადბჷრდაგე; ადბჷრდა̈გისგ) ბქ., გრდმ. -- {გა}აცილებს. ხოშა მუხჷ̂ბემ ქადბჷრდაგე ხოხრა ლახჷ̂ბა (ბქ. 82) -- უფროსმა ძმამ გააცილა უმცროსი ძმები.
- აბჷრჯე (ოთბირჯ, ადბჷრჯე; ადბირჯნე ბზ., ადბჷრჯისგ ბქ. ოთბჷრჯ, ადბჷრჯე; ადბჷრჯნე ლშხ.), აბარჯე (ოთბა̈რჯ, ადბარჯე; ადბა̈რჯისგ) ბქ., აბა̈რჯე (ათჷ̂აბა̈რჯ, ადაბა̈რჯე;

ადბ̈არჯნე) ლნტ. 1. ზს., გრდმ. -- თხრის. ეშდღორი საჯენ ჩუჷ ადბგრჯეხ გიმ (ბზ. 437) -- მიწა თორმეტ საჟენზე ჩათხარეთო. ჷისგ ჩუქან ჩჷადბგრჯე... ფათქ (ბქ. 48) -- ვაშლის ქვეშ ორმო გათხარა. 2. ბეჩ., ლნტ. თოხნის. ლარტამს ხჷაბ̈არჯედ (ლნტ.) -- ბოსტანს ვთოხნით. შდრ. აშთხრი; აბე̄რგე.

- ხ-აგ იგივეა, რაც ხ-ა̄გ.
- ხ-აგად იგივეა, რაც ხ-აგ̈ად.
- აგათჷე იგივეა, რაც აგა̄თჷე.
- აგამ იგივეა, რაც ჰაგა̄მ.
- ხ-აგარჯ იგივეა, რაც ხ-აგ̈არჯ.
- აგაწყობლე იგივეა, რაც აგა̄წყობლე.
- აგაწყობლი იგივეა, რაც აგა̄წყობლე.
- ხ-აგ̈ად (მაგდჹნ{და}, ხაგდჹნ{და}; ხაგდჹნდე̄ დს ბზ., მაგდჹნ{და}, ხაგდჹნ{და}; ხაგდჹნდეს ბქ., მაგადჹნ{და}, ხაგადჹნ{და}; ხაგადჹნდეს ლნტ.), ხ-აგად (მაგდჹ̄ნ{და}, ხაგდჹ̄ნ{და}; ხაგდჹ̄ნდეს) ლშხ., გრდუვ. -- მართებს, ვალად ადევს. აშხჷ მა̄რა ჷ̈ალ ხაგდჹნდა ხჷ̈აჲ (ბზ. 288) -- ერთ კაცს ბევრი ვალი ემართა. ჯჷინალჹნდრინ ნ̈ აგდენა ეშხუ ნამპ̈არ ჟ̈აჰიშ ნაშხა (ბქ. 196) -- ძველთაგანვე გვემართა თურმე ზვავის სახელზე ერთი ლამპარი. მი ეჯმინე ზისხ მაგადჹნდა (ლნტ.) -- მე მათი სისხლი მემართა.
- აგ̈ზდილე, აგ̈ზდილი იგივეა, რაც აგა̄ზდილე.
- ხ-აგ̈არჯ (ლამგარჯჹნ, ლახგარჯჹნ; ლ̈ახგ̈არჯი ზს., ლამაგარჯჹნ, ლახაგარჯჹნ; ლახეგ̈არჯი ლნტ.), ხ-აგჹრჯ (ლამგარჯჹ̄ნ, ლახგარჯჹ̄ნ; ლეხგჹრჯი) ლშხ., გრდუვ. -- ეძნელება, უმძიმს, უჭირს. ფ̈არშმ̈აგს ლახგ̈არჯლჹ̄ნჹნ, მარე ჷარ დეშ ხ̈აქჷ (ბზ. 247) -- ფარშევანგს

ემძიმა, მაგრამ უარი ვერ უთხრა. ალე მა ჯაგა̈რჯ! (ლნტ. 302) -- ეს რა გეძნელება!

- აგა̄̈ზდილე იგივეა, რაც აგა̄̈ზდილე.
- აგა̄თჳ̂ე (ოთგა̄თა̈ჳ̂, ადგა̄თჳ̂ე; ადგა̈̄თჳ̂ი ბზ., ოთგა̄თჳ̂, ადგა̄თჳ̂ე; ადგა̄თჳ̂ნე ლშხ.), აგთაჳ̂ი (ოთგათა̈ჳ̂, ადგათჳ̂ე; ადგათჳ̂ისგ) ბქ., აგათჳ̂ე (ათჳ̂აგათჳ̂, ადაგათჳ̂ე; ადაგათჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- ამთავრებს, ათავებს, ასრულებს. [სამთილდ] ლა̈ჩჳ̂ ქა̄დგა̄თჳ̂ე ხია̈̄რ (ბზ. 399) -- სამთილმა ირემი კინაღამ გაათავა. ნოჳ̂ედ ქა̄დგა̄თჳ̂ე ლიმშაჲე (ლშხ.) -- ნოემ დაამთავრა მუშაობა. ქადაგათჳ̂ე არა კლას (ლნტ. 176) -- რვა კლასი დაამთავრა. ქა ლოხგათჳ̂ედ მურყჳ̂მა̈შ ლიგემ (პოეზ. 188) -- კოშკის აშენება დავამთავრეთ.
- აგა̈̄ზდილე (ოთგა̈̄ზდილ, ადგა̈̄ზდილე; ადგა̈̄ზდილი \ ადგა̈̄ზდილნე) ბზ., აგა̈ზდილე (ოთგა̈ზდილ, ადგა̈ზდილე; ადგა̈ზდილისგ) ბქ., აგა̄ზდილე (ოხგა̄ზდილ, ანგა̄ზდილე; ანგა̄ზდილნე) ლშხ., აგაზდილი (ახჳ̂აგაზდილ, ანაგაზდილე; ანაგაზდილი) ლნტ., გრდმ. -- წვრთნის, ზრდის, წაფავს. გიმსი ლოქ ხაგა̄ზდილე (ლშხ. 69) -- მიწასაც წვრთნიო.
- აგა̈̄წყობლე (ოხჳ̂გა̈̄წყობილ, ანგა̈̄წყობლე; ანგა̈̄წყობლი) ბზ., აგაწყობლე (ოხგაწყობილ, ანგაწყობლე, ანგაწყობლი) ლშხ., აგაწყობლი (ახჳ̂აგაწყობილ, ანაგაწყობლე; ანგაწყობლი) ლნტ., გრდმ. -- {გამო}აწყობს, ალაგებს. დაჳ̂ითდ ანგაწყობლე ქორო̄ლ (ლშხ.) -- დავითმა გააწყო სახლი. ხენწიფდ ჟ'ანაგანწყობლე ხოჩამდ ალ ლახჳ̂ბა (ლნტ. 245) -- ხელმწიფემ კარგად გამოაწყო ეს ძმები.
- აგგჷნე (ოთგგჷინ, ადგგჷნე; ადგგჷნი ბზ., ადგგჷნისგ ბქ., ოთგგჷგჷნ, ადგგჷნე; ადგგჷნი ლშხ.) გრდმ. -- {გა}აშეშებს, {და}აშრობს. [თედ] დო̄სა ლოქ ადგგჷნას ფურალ (ლშხ. 7) -- ავმა თვალმა ძროხები არ დააშროსო.
- ხ-აგდი იგივეა, რაც ხ-ა̈გდი.

- ხ-აგემ (ოსჳ̂აგ, ესგე; ესგემნე ბზ., ესჳ̂აგ ბქ., ოსაგ ლშხ.), ხ-ა̈გემ (ასჳ̂აგ, ასჳ̈გე; ასჳ̈გემ) ლნტ., გრდმ. -- ადგამს. ჩინჩჳ̂ილს ფაყჳ̂ ჟ'ესჳ̂აგ (ბქ.) -- ბავშვს ქუდი დაახურე (დაადგი).
- აგემ იგივეა, რაც ჲჷგემ.
- აგენ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ა̈გენ (-ა̈რ) ლნტ., ა̈გემ, ა̈გიმ (-გმიშ, -არ) ბქ. -- სიგრძე, სიმაღლე. ზითუნახაჳ̂ს ხულჳ̂ა ბობში აგენ კერახს (ლშხ.) -- მზეთუნახავს აქვს ბავშვის სიგრძე სანთელი. მარემი ა̈გენ კირენ ახჳ̂ასყედ (ლნტ.) -- კაცის სიმაღლე სანთელი გავაკეთეთ.
- აგენა̈ლი იგივეა, რაც ა̈გნა̈̄ლი.
- აგეჰ იგივეა, რაც აგჳ̂ეჰ.
- აგთაჳ̂ი იგივეა, რაც აგა̄თჳ̂ე.
- აგთხჷნე (ოთჳ̂გჷთხინ, ადგჷთხნე; ადგჷთხნი ბზ., ოთგჷთხინ, ადგჷთხნე; ადგჷთხნისგ ბქ., ოთგჷთხჷნ, ადგჷთხნე; ადგჷთხნი ლშხ., ათჳ̂აგჷთხინ, ადაგჷთხნე; ადაგჷთხნი ლნტ.), გრდმ. -- ჭიმავს. [ეჯი] აბურშჳ̂იმიშ ქიპს აგთხჷნა ჟიქაქა (ბქ. 301) -- ის აბრეშუმის ძაფს ჭიმავდა ზემოდან. ნომა ხაგთხჷნე! (ლშხ.) -- ნუ ჭიმავ!
- აგი იგივეა, რაც ა̈გი.
- აგი̄შარ იგივეა, რაც ა̈გი̄შა̈რ.
- აგი̄წა̄ლი იგივეა, რაც ა̈გი̄წა̈̄ლი.
- ხ-აგლე იგივეა, რაც ხ-ა̈გლე.
- აგლჷ̄რე (ოთჳ̂გჷლი̄რ, ადგჷლჷ̄რე; ადგჷლი̄რნე ბზ., ოთგჷლჷ̄რ, ადგჷლჷ̄რე; ადგჷლჷ̄რნე ლშხ.), აგლჷრე (ოთგჷლირ, ადგჷლჷრე; ადგჷლჷრისგ ბქ., ათჳ̂აგჷლჷრ, ადაგჷლჷრე; ადაგჷლჷრი ლნტ.), გრდმ. -- ხევს, გლეჯს, ფლეთს. ეჩქა ღალ თელდ ჟოხგჷლჷ̄რა მაგ

ჭიშხარ (ლშხ. 74) -- მაშინ კი მთლად ამოუგლეჯია ყველა ფეხი.

- ხ-აგონაჳ̂ა იგივეა, რაც ხ-აგჳ̂ნებ.
- აგორა̈ (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საქონლის ბაკი. ლუნჳ̂ა̈რს აგორა̈ჲსა ა̈ჭებდახ (ლნტ.) -- ხბორებს საქონლის ბაკში ამწყვდევდნენ. შდრ. დორყუ, დურყუ.
- აგორშლე იგივეა, რაც აგჳ̂შილე.
- აგოშალი იგივეა, რაც ა̈გჳ̂შა̄ლი.
- აგოშლე იგივეა, რაც აგჳ̂შილე.
- აგრა̈ჲ ბქ., ნაწილ. -- მართლაც, მართლა; თუმცა. აგრა̈ჲ და̈ჳ̂ა̈რ ესერ ლიხ (ბქ. 26) -- მართლაც დევები ხართო.
- აგრე̄ჳ̂ს, არე̄ჳ̂ას ბზ., ა̈გრეჳ̂ას, ა̈რეჳ̂ას, ა̈ჳ̂ერას ბქ., ზმნს. -- სიახლოვეს, ახლოს. აგრე̄ჳ̂ს ნო̄მე ხარდე̄დ მიშგჳ̂ა! (ბზ.) -- ჩემს სიახლოვეს ნუ ხართ! მჷჲცერს ბუზუ̄ლი დე̄სა ხოხნა და̄ჳ̂ა̈ არე̄ჳ̂ათე (ბზ.) -- ეცერელს ბუზიც არ გაუჭაჭანებია დევის სიახლოვეს. [როსტომ] იზელალ [სიმაქა̈შ] ა̈გრეჳ̂ას (ბქ. 301) -- როსტომი დადიოდა ქალიშვილის ახლოს. ა̈ჳ̂ერას მიჩა ტელ დემეგ არდ (ბქ. 330) -- სიახლოვეს მისი ბადალი არსად იყო.
- აგრი̄ჲ ბზ., ლშხ., აგრი ლნტ. ნაწილ. -- ნეტავი, ნეტამც, აგრემც. აგრი̄ ამჟი̄ჳ̂ ლა̈სჳ̂! (ბზ.) -- ნეტამც ასე იყოს! აგრი̄ჲ, ამჟი̄ჳ̂ ლი! (ლშხ.) -- ნეტავ, ასე იყოს! აგრი მა̈გ ხოჩაჳ̂ ჯა̈ყერა! (ლნტ.) -- აგრემც ყველაფერი კარგი დაგემართოს! აგრი ჟიჳ̂ ა̈ჯხყა გჳ̂ეშ! (ლნტ.) -- ნეტამც გაგეკეთებინოს საქმე!
- აგურგჳ̂ნე, აგურგუნე იგივეა, რაც აგჳ̂ირგჳ̂ინე.
- აგჳ̂ იგივეა, რაც ჰაგჳ̂.
- აგჳ̂ანე იგივეა, რაც აგჳ̂ა̄ნე.

- ხ-აგუ̂არა იგივეა, რაც ხ-აგუ̂რა.
- აგუ̂ა̄ნე იგივეა, რაც აგუ̂ა̈̄ნე.
- აგუ̂ა̈̄ნე (ჟ'ოხგუ̂ა̈̄ნ, ჟ'ანგუ̂ა̈̄ნე; ჟ'ანგუ̂ა̈̄ნნი) ბზ., აგუ̂ანე (ოხგუ̂ა̈ნ, ანგუ̂ანე; ანგუ̂ა̈ნისგ ბქ., ახუ̂აგუ̂ან, ანაგუ̂ანე; ანაგუ̂ანი ლნტ.), აგუ̂ა̄ნე (ოხგუ̂ა̄ნ, ანგუ̂ა̄ნე; ანგუ̂ა̄ნნე) ლშხ., გრდმ. -- ატირებს. ჲა̈ს ხჷრ ესერ აგუ̂ანე, ჲა̈ს -- მაჟჷრ (ანდ.) -- ვის ჯავრი ატირებს, ვის -- სიბრალულიო. დედე დე̄მ ანგუ̂ა̄ნნე მიჩა გეზალს (ლშხ.) -- დედა არ აატირებს თავის შვილს.
- აგუ̂ა̈̄უ̂ი (ლოხუ̂გუ̂ა̈̄უ̂, ადგუ̂ა̄უ̂ე, ადგუ̂ა̈̄უ̂ნე) ბზ., აგუ̂ა̈უ̂ი (ლოხუ̂გუ̂აუ̂, ლახგუ̂აუ̂ე; ლახგუ̂ა̈უ̂ისგ) ბქ., აგუ̂ა̄უ̂ი (ოთგუ̂ა̄უ̂, ადგუ̂ა̄უ̂ე; ადგუ̂ა̄უ̂ნე) ლშხ., აგუ̂აუ̂ი (ლახუ̂აგუ̂ა̈უ̂, ლახაგუ̂აუ̂ე; ლახაგუ̂აუ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- {და}აყენებს, ასვენებს, თავს ანებებს. ზითუნახაუ̂... [ბელხანჯარს] დე̄მ აგუ̂ა̄უ̂ა (ლშხ. 73) -- მზეთუნახავი ბელხანჯარს არ ასვენებდა. [ეჯი] დემ ლოქ გუ̂აგუ̂აუ̂ი (ლნტ. 94) -- ის არ გვაყენებსო. ამგუ̂ა̄უ̂! (ლშხ.) -- თავი დამანებე!
- აგუ̂ეჰ (ონგოჰ, ანგუ̂ეჰ; ანგუ̂ეჰნე) ბზ., აგეჰ (ონგოჰ, ანგუ̂ეჰ \ ანგეჰ; ანგეჰნე) ბქ., აგუ̂ეჲ (ოხგუ̂ეჲ, ანგუ̂ეჲე; ანგუ̂ეჲნე ლშხ., ახუ̂აგუ̂ეუ̂, ა̈ნგუ̂ე; ანაგუ̂ენე ლნტ.) გრდმ. -- ფქვავს, ნაყავს. ქამიზა̈ლქა ლექუ̂რა̈რ ხოჩამ აგეჰხ (ბქ.) -- გაზაფხულობით წისქვილები კარგად ფქვავენ. ქა ლოქ ა̈ლგუ̂ად ალ ფეტუ̂ (ლნტ. 308) -- ეს ფეტვი დავფქვათო. ალეს ლოქ ქა̈ლგუ̂ეუ̂ნედ, ეჩანლო მა ლოქ გუ̂ელუ̂ენი (ლნტ. 308) -- ამას რომ დავფქვავთ, მერე რა გვექნებაო.
- აგუ̂ირგუ̂ინე, აგურგუნე, აგურგუ̂ნე (ოთგუ̂ირგუ̂ინ, ადგუ̂ირგუ̂ინე; ადგუ̂ირგუ̂ინნე ბზ., ოთგურგუ̂ინ, ადგურგუ̂ნე; ადგურგუ̂ნი ლშხ., ადგუ̂ირგუ̂ინისგ ბქ.), ა̈გუ̂ირგუ̂ინე (ათუ̂აგუ̂ირგუ̂ინ, ადაგუ̂ირგუ̂ინე; ადაგუ̂ირგუ̂ინი) ლნტ., გრდმ. -- აქორწინებს, ჯვარს

სწერს, აგვირგვინებს. ალჲა̈რ ჩუ̂ადგურგუ̂ნე ლუ̂აჭრი ხეხუ̂დ (ბზ. 333) -- ვაჭრის ცოლმა ესენი დააქორწინა. მუგუ̂არს ჩოთგუ̂ირგუ̂ნახ ჲერქდა (ლშხ. 72) -- მტრედებს ორივე დაუქორწინებიათ. მერბა ლა̈დეღ ლაკუ̂ა̈მისკა ჩუ̂ა̈გუ̂ირგუ̂ინდახ (ლნტ. 48) -- მეორე დღეს ეკლესიაში ჯვარს დასწერდნენ (დაგვირგვინებდნენ).

- ხ-აგუ̂ნებ (მა̈გუ̂ნა̈ბჷნ{და}, ხა̈გუ̂ნა̈ბჷნ{და}; ხა̈გუ̂ნა̈ბჷნდე̄დს ბზ., მაგუ̂ნებჷნ{და}, ხაგუ̂ნებჷნ{და}; ხაგუ̂ნებჷნდეს ბქ., მაგუ̂ნებჷ̄ნ{და}, ხაგუ̂ნებჷ̄ნ{და}; ხაგუ̂ნებჷ̄ნდეს ლშხ.), ხ-აგონაუ̂ა (მაგონაუნ{და}, ხაგონაუნ{და}; ხაგონაუნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ედარდება, დარდობს. დის გეზლირ ხაგუ̂ნებჷნ (ბქ.) -- დედას შვილები ედარდებოდა (დარდი ჰქონდა).
- ხ-აგუ̂რა (ხუ̂ეგუ̂რა̈̄ნდა̈ს, ხეგუ̂რა̈̄ნდა; ხეგუ̂რა̈ნდე̄დს ბზ., ხუ̂ეგუ̂რ, ხეგუ̂არ; ხეგუ̂არეს ბქ., ხუ̂ეგუ̂რენ, ხეგუ̂რა̄ნ; ხეგუ̂რე̄ნს ლშხ.), ხ-აგუ̂არა (ხუ̂აგუ̂არჷნდა̈ს, ხაგუ̂არჷნდა; ხაგუ̂არჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- მიმდგარია, მისდგომია. ღანაუ̂ ზურალა̈შ დია̈რს ჲორი ესერ ხაგუ̂რა (ანდ.) -- ორსული ქალის პურს ორი დაწაფებია (მისდგომია). სგა ხაგუ̂რა ი იუ̄რე (ლშხ.) -- მისდგომია და ხრავს.
- აგუ̂რა̈ნი (ოთუ̂გურა̈ნ, ადგურნე; ადგურნი ბზ., ადგურნისგ ბქ., ათუ̂აგურა̈ნ, ადაგურა̈ნე; ადაგურ{ა̈}ნი ლნტ.), აგუ̂რანი (ოთგურან, ადგურნე; ადგურნი) ლშხ., გრდმ. -- აგორებს. ჭყინტდ ალაი̄ კოჯს ადგურნე (ბზ.) -- ვაჟმა ესეც კლდეზე დააგორა. [ბეფშუ̂დ] მურგუ̂ა̈ლ ბა̈ჩ ადაგურნე (ლნტ. 43) -- ბავშვმა მრგვალი ქვა დააგორა.
- აგუ̂რიზე იგივეა, რაც ა̈გუ̂რიზი.
- აგუ̂რიმბე, აგუ̂რი̄მბე იგივეა, რაც ა̈გუ̂რი̄მბე.
- აგუ̂შა̈̄ლი იგივეა, რაც ა̈გუ̂შა̈̄ლი.
- ხ-აგუ̂შე იგივეა, რაც ხ-ა̈გუ̂შე.

- აგჳ̂შილე (ოხგჳ̂ეშილ, ანგჳ̂ეშლე; ანგჳ̂ეშლი ბზ., ოხგოშილ, ანგოშლე; ანგოშლი ლშხ.), ა̈გჳ̂ერშლე, აგორშლე (ოხგჳ̂ერშილ, ანგჳ̂ერშლე; ანგორშლისგ ბქ.), აგოშლე (ახჳ̂აგოშილ, ანაგოშლე; ანაგოშლი) ლნტ., გრდმ. -- ავსებს. კჳ̂ა̈̄ბო̄ლდ ჟ'ანგჳ̂ეშლე გუდრა ჳ̂ოქჳ̂რშ (ბზ.) -- კვაბოლმა ხალთა ოქროთი აავსო. საჳ̂-ჩაჳ̂ ჟ'აჳ̂ ანგორშლე! (ბქ. 11) -- მარხილი და ჩეო აავსეო! ჩუ უბი̄ბად ანგოშლე მიჩა ლეჲხჳ̄რიდ (ლშხ. 78) -- მისმა საცოლემ ეს დაუღვრელად აავსო.
- აგცხა̈დი (ოხგაცხა̈დ, ანგაცხდე; ანგაცხდი ბზ., ანგაცხდისგ ბქ.), აგცხადი (ოხგაცხდ, ანგაცხდე; ანგაცხდი) ლშხ., გრდმ. -- აცხადებს. ხელწიფდ ქა̄ნგაცხდე [ალა] (ბზ. 311) -- ხელმწიფემ გამოაცხადა ეს. ხელწიფვხდ ანგაცხდე [ამ დინა̈შ ლითხელი] (ბქ. 33) -- ხელმწიფემ ამ ქალიშვილის ძებნა გამოაცხადა.
- ხ-აგჭე იგივეა, რაც ხ-ა̈გჭე.
- ხ-აგჷრგა̈ლი (ლოხჳ̂გჷრგა̈ლ, ლახგჷრგლე \ ლახგა̈რგლე; ლახგჷრგლი) ბზ., ხ-აგჷრგალი (ლოხგჷრგალ, ლახგჷრგალე; ლახგჷრგალნე) ლშხ., გრდმ. -- ელაპარაკება. მი ლოხგჷრგა̈ლ [ეჯჲა̈რს] (ბზ. 40) -- მე დაველაპარაკე მათ. ხოჩა̄მდ ლახგჷრგლე (ლშხ.) -- კარგად დაელაპარაკა. იხ. ხ-არგა̈დი.
- ად-, ა̈დ-, ათ-, ა̈თ-, ა-, ა̈- ზმნისწინი -- უჩვენებს იქითა მიმართულებას და გამოხატავს ზმნის სრულ სახეს: მი-, გა-, წა-, და-. ჭჳ̄ნირს ადიე̄სგიხ (ბზ. 9) -- ჭიანურს წაიღებენ. მეთხჳ̂იარა ადჲადხ ეჯ ლიცნუნ (ლშხ.) -- მონადირეები მივიდნენ იმ წყლამდე (მდინარემდე). ადაუზეხ ჭყინტილდ (ლნტ. 247) -- გაგზავნეს ბიჭუნა. ა̈თჳ̂შიხა̈ნ (ბზ.) -- დავიწვი, ა̈დშიხა̈̄ნ (ბზ.) -- დაიწვა, ა̈ხით (ბზ.) -- მოიმკე.
- ხ-ადაკლებ იგივეა, რაც ხ-ატკლებ.

- -ადან იგივეა, რაც -ადა̈ნ.
- ადანწყე, ადაწყე იგივეა, რაც ადა̄წყე.
- ადაჲდ, ადა̈იდ იგივეა, რაც აჯალ.
- ადაჳ̂შე იგივეა, რაც ადა̄ჳ̂შე.
- -ადა̈ნ ზს., -ადან ლნტ. -- აორისტის მხ. რ. 3 პირის ფორმა იხმარება გამოთქმაში მა̄̈და̈ნ? -- რა იქნა? სად წავიდა? რა მოუვიდა? სად გაქრა? კგლა̈რ მ' ა̄და̈ნხ (ბზ.) -- გასაღებები რა იქნა? მ' ადანხ ეჯმინ? (ლნტ.) -- სად წავიდნენ ისინი?
- ადა̄ჳ̂შე (ოთდა̄̈ჳ̂შ, ადდა̄ჳ̂შე; ადდა̄̈ჳ̂შნე ბზ., ოთდა̄ჳ̂შ, ადდა̄ჳ̂შე; ადდა̄ჳ̂შნე ლშხ.), ადჳ̂ა̈ში (ოთდაჳ̂ა̈შ, ადდაჳ̂შე; ადდაჳ̂შისგ ბქ.), ადაჳ̂შე (ათჳ̂ადა̈ჳ̂შ, ადადაჳ̂შე; ადადაჳ̂ში) ლნტ., გრდმ. -- აფუჭებს, ღუპავს. [მგლტეხდ] ლექჳ̂ე̄რ ჩჳ̂ადდა̄ჳ̂შე (ბზ. 57) -- ლენტეხელმა წისქვილი გააფუჭა. [ჩა̄̈ჟს] ჯაჲ ესერ ჩუ ჳ̂ეთ ოთდა̄ჳ̂შა (ბზ. 53) -- ცხენმა კინაღამ მეც გამაფუჭაო (დამღუპაო). [ალ ლეგლირდე] ჩჳ̂ადა̄ჳ̂შე ამსჳ̂ა̄ლდს (ლშხ. 89) -- ეს ავადმყოფობა ღუპავს ადამიანს. მუს... მოსაჳ̂ა̈ლს ჩჳ̂ადაჳ̂შა (ლნტ. 108) -- თოვლი მოსავალს აფუჭებდა.
- ადა̄წყე (ოთდა̄̈წყ, ადდა̄წყე; ადდა̄̈წყი ბზ., ოთდა̄წყ, ადდა̄წყე; ადდა̄წყნე ლშხ.), ადაწყე (ოთდა̈წყ, ადდაწყე; ადდა̈წყისგ) ბქ., ადანწყე (ათჳ̂ადა̈ნწყ, ადადანწყე; ადადანწყი) ლნტ., გრდმ. -- ალაგებს, აწყობს, წესრიგში მოჰყავს. ტაბა̈გ ლეჟა ადაწყეხ სა̈ჳ̂იჭმ ლეყი-ნაყუნს (ბქ. 75) -- ტაბლაზე სამარხულო საჭმელს ალაგებენ. ჟი ნაშგნდობუნლჳ̂ე ლასგჳ̂როლს ადაწყახ (ბქ. 300) -- სუფრის კურთხევის შემდეგ სკამებს ალაგებდნენ.
- ადგა̈რი (ოდაგრ, ადგა̈რ; ადდაგრი ბზ., ადდაგრისგ ბქ., ადჳ̂აგრ, ადაგა̈რ; ადადაგა̈რნე ლნტ.), ადგარი (ოდაგრ, ადგარ; ადგარნე) ლშხ., გრდმ. -- კლავს. ალას... ესერ ჩჳ̂ადგა̈რი ბა̄̈ზი (ბზ.

351) -- ამას ამაღამ მოვკლავო. მიჩ როქჳ̂ ამეჩუ ადგა̈რიხ და̈დიანშერ (ბქ. 200) -- შენ აქ მოგკლავენ დადიანებიო. ალ ზურა̈̄ლ ლეგლირდედ ადგარ (ლშხ.) -- ეს ქალი ავადმყოფობამ მოკლა. და̈ჳ̂ი დედე ლა̈ჲ ჩჳ̂ადაგა̈რ (ლნტ. 274) -- დევის დედაც მოკლა.

- ხ-ადგა̈რი (ლო̄ხჳ̂ადგრ, ლახდაგა̈რ; ლახდაგრი ბზ., ლახდაგრისგ ბქ.), ხ-ადგარი (ლოხდაგარ, ლახდაგარ; ლახდაგრი) ლშხ., გრდმ. -- აკლავს. ლა̈დ' ესერ მეჟა̈̄ლჳ̂ა̈რს ლახდაგრიხ მინე თხჳ̂იმს (ბზ. 22) -- დღეს მუჟალელებს შევაკლავთ თავსო.
- ადგილ იგივეა, რაც ა̈დგილ.
- ადგომ (-იშ, --) ზს., ლნტ -- მძიმე მარხვა და უქმე, ნათლისღების წინა დღე. განცხდა̈ბ სგჳ̂ებნე ლადა̈ღ ადგომს ხჳ̂აყლედ (ბზ. 11) -- გამოცხადების (ნათლისღების) წინა დღეს "ადგომს" ვემახით. ადგომ ლადელ ქა დემის ირბიელხ (ბქ. 5) -- "ადგომა" დღეს არაფერს აცხობენ. ადგომ ლა̈დელ ლიმეზრალი გჳ̂ა̈მთქჳ̂ა (ლნტ.) -- "ადგომა" დღეს ვლოცულობთ (ლოცვები გვჩვევია).
- ადე{რ} ზს., ლშხ., ადე ბქ., ლნტ., ადი ლნტ., ბრძან. ესლრი ზმნისა. -- წადი! ადერ ძინა̈რს! (ბზ. 59) -- წადი დილას! ადე ისგჳ̂ა შუკჳ̂ს! (ბქ.) -- წადი შენს გზაზე! ჩუ ლოქ ადერ ამეჩუ (ლშხ. 64) -- ჩადი აქაო. ადე, იმა̈ჲხო ჯიცხენს! (ლნტ.) -- წადი, საითაც გენებოს!
- ადე̄ს იგივეა, რაც ადე̄სგი.
- ადე̄სგა̈̄ლი (ოთდე̄სგა̈̄ლ, ადდე̄სგა̄ლე; ადდე̄სგა̈̄ლნე) ბზ., ა̈დისგა̈ლი (ოთდისგა̈ლ, ათდისგალე; ათდისგა̈ლისგ) ბქ., გრდმ. -- {ჩამო}არიგებს. მელელჳ̂ მაზუს ადისგალნიჳ̂, ეჯიცა̈ლ ლალჳ̂ სგა ხა̈ქმოლნა (ბქ.) -- მზარეული რამდენსაც ჩამოარიგებდა, ხორცს იმდენი შეემატებოდა თურმე.
- ადე̄სგი (ესჳ̂ად, ესდე; ესდინე) ბზ., ა̈დისგ (ოსჳ̂ა̈დ, ესდე; ესდისგ) ბქ., ადე̄ს (ოსად, ესდე;

ესდე̄ს) ლშხ., ა̈დესკ (ასჳ̂ა̈დ, ასადე; ასადესკ) ლნტ., გრდმ. -- დებს. მიჯნე̄მ ჩუ ლჷჲსჳ̄რე ჯა̈ნ ესდე ცხჳ̂ადთე (ბზ. 247) -- მან აქნილი ხარი ჩადო ქვაბში. გარდატყუაჲდ ჩჳ̂ესდე გაკ უნგირი კოტოტჟი (ლშხ. 78) -- გარდატყუამ დადო კაკალი უნაგირის ტახტზე. ლინთჳ̂ისა... მა̈რჯილი ჭიშხა̈რს ცხჳ̂ენქა ხჳ̂ა̈დესდ (ლნტ. 22) -- ზამთრობით მარხილის ფეხებს სხვენზე ვდებთ.

- ადი იგივეა, რაც ადე{რ}.
- ადიარჳ̂ნე იგივეა, რაც ა̈დჲა̈რნე.
- ხ-ადია̄̈ნი (ლოხჳ̂დია̄̈ნ, ლახდია̄ნე; ლახდია̄̈ნნე) ბზ., ხ-ადია̄ნე (ლოხდია̄ნ, ლახდია̄ნე; ლახდია̄̈ნნე) ლშხ., ხ-ა̈დია̈ნი (ლახჳ̂ადია̈ნ, ლახადია̈ნე; ლახადია̈ნი) ლნტ. -- აძლევს, ათხოვებს. აშხჳ̂ რა̈კს ესერ დაშნა̈ჲუ ლახდია̄ნე (ბზ. 352) -- ერთ წამს ხმალი მათხოვეო. მა̈მუა̈რდ ხოჩა ჯა̈ნ ლანდია̄ნეხ (ბზ. 27) -- მამუაანთ კარგი ხარი გვათხოვეს.
- ადიე, ადჲე იხ. ესყა.
- ადინე იხ. ესღრი, ესხრი.
- ადო იგივეა, რაც ედო.
- ადრა იგივეა, რაც ჰადრა.
- ადრეკილაჲ (-ლა̄შ, --) ლშხ. -- ფალოსის საკულტო ფერხული და სიმღერა ლაშხეთში. ალე ლი ლჷლა̄შხუ ადრეკილაჲ (ლშხ. 21) -- ეს არის ლაშხური "ადრეკილა".
- ადრი იხ. ესღრი, ესხრი.
- ადრინე იხ. ესღრი, ესხრი.
- ადტკცა̈ჳ̂ი (ოთგმტკიცა̈ჳ̂, ა̈დმტკიცაჳ̂ე; ადმტკიცა̈ჳ̂ისგ) ბქ., ატკცე (ოთტკიც, ადტკიცე; ადტკიცნე) ლშხ., გრდმ. -- ამტკიცებს. [ჭიტი] ჩჳ̂ადტკიცეხ ხელწიფდ (ლშხ. 68) -- ჭიტი

ხელმწიფედ დაამტკიცეს.

- ადუ იგივეა, რაც ა̄დუ.
- ადუ̄წე (ოთდუ̂ი̄წ, ადდუ̄წე; ადდუ̂ი̄წნე ბზ., ოთდუ̄წ, ადდუ̄წე; ადდუ̄წნე ლშხ.), ადუწე (ოთდუ̂იწ, ადდუწე, ადდუწისგ ბქ., ათუ̂ადუწ, ადადუწე, ადადუწი ლნტ.) გრდმ. -- წელავს, ჭიმავს. ლეცუ̂მა̈რ ქადდუწეხ ტაბაგლეჟა (ბქ.) -- ელარჯი გაწელეს ტაბლაზე.
- ადუ̂ იგივეა, რაც ა̄დუ.
- ადუ̂ა̈ში იგივეა, რაც ადა̄უ̂შე.
- ადუ̂ირ იხ. ესღრი, ესხრი.
- ადღმე (--, ლაჲდღვმე; ლაჲდღვმი ბზ., ლაჲდღვმისგ ბქ.), ადღვუ̂ე (ადდღვუ̂ე; ადდღვუ̂ისგ) ბქ., ადღიუ̂ე (ათუ̂ადღიუ̂, ადადღიუ̂ე; ადადღიუ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- კიაფობს; კაშკაშებს. ალ დი̄ნად ხოშა ლამა̈ზ და̄რ არდა, ეშ ადღმა (ბზ. 380) -- ამ ქალიშვილზე ლამაზი არავინ იყო, კაშკაშებდა. ეჯგუ̂ა̈რს ადღვუ̂ა თე, ერე ეჩხაუ̂-ამხაუ̂... ანარჰა (ბქ. 262) -- თვალი ისე კიაფობდა, რომ აქეთ-იქით ანათებდა.
- ადლული̄ნე (ჩოხუ̂დლუ̂ი̄ლინ, ანდლუ̂ი̄ლინე; ანდლუ̂ი̄ლინნე) ბზ., ადლულინე (ოხუ̂დლულინ, ანდლულინე; ანდლულინისგ) ბქ., გრდმ. -- აჭენებს. [სოსლანდ ი და̈უ̂დ] ანდლულინეხ რაშა̈რ უშხუ̂ა̈რთე (ბქ. 170) -- სოსლანმა და დევმა გამოაჭენეს ცხენები ერთმანეთისაკენ.
- ადღვუ̂ე იგივეა, რაც ადღმე.
- აერალნე იგივეა, რაც ა̈ჰერალნე.
- აზარე იგივეა, რაც აზა̄რე.
- აზაუ̂ე იგივეა, რაც აზუ̂ი.
- აზა̈დ (-იშ, აზადა̈რ) ლხმ., აზატ (-არ) ლშხ., აზა̈ტ (აზატა̈რ) ლნტ. -- თავისუფალი გლეხი,

აზატი. ჯუ̂ინელდ აზატ გლეხარ ლჷმა̄რე̄ლიხ (ლშხ. 4) -- ძველად აზატი გლეხები ყოფილან.
გადატ. განებივრებული. ჲერხის გეზალ აზა̈დდ მეფშუ̂დე ხარ (ლხმ.) -- ზოგს შვილი
განებივრებულად ჰყავს გაშვებული.

- აზა̈ტ იგივეა, რაც აზა̈დ.
- აზა̈უ̂ე, აზა̈უ̂ი იგივეა, რაც აზუ̂ი.
- აზა̄რე (ოთზა̄რ, ადზა̄რე; ადზა̄რნე ბზ., ოთზა̄რ, ადზა̄რე; ადზა̄რნე ლშხ.), აზარე (ოთზა̈რ, ადზა̈რე; ადზა̈რისგ ბქ., ათუ̂აზა̈რ, ადაზარე; ადაზარი ლნტ.) გრდმ. -- ზოგავს. გეზლი̄რე გუ̄ლა დე̄მგუ̂აშ აზა̄რეხ (ბზ. 391) -- შვილებისათვის არაფერს ზოგავენ. და̈შდუ̂ ლეცრგლად და̈ს აზარე (ბქ. 236) -- დათვი დასაგლეჯად არავის ზოგავს. ეჯ ლე̄თიშდ დე̄მამ მოშ აზა̄რეხ (ლშხ. 19) -- იმ ღამისათვის არაფერს ზოგავენ. ამახუ̂ ისგუ̂ეჲ მამ ჯიზარახ (ჰოეზ. 56) -- თქვენი მტერი არ დაგიზოგავთ.
- აზგრე იგივეა, რაც აზგჷრე.
- აზგუნე იგივეა, რაც ა̈ზგუნე.
- ხ-აზგუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ზგუნე.
- აზგჷრე, აზგრე (ოთზჷგირ, ადზჷგრე; ადზჷგრი \ ადზჷგრი̄ნე ბზ., ადზჷგრისგ ბქ., ქო̄თზჷგჷრ, ქა̄დზჷგრე; ქა̄დზჷგრი ლშხ., ათუ̂აძჷგჷრ, ადაძჷგჷრე; ადაძჷგრი ლნტ.), გრდმ. -- ამთავრებს, ასრულებს. ჭყინტდ აშხუ̂ რა̈კს ქა̄დზჷგრე მა̈გ (ბზ. 276) -- ბიჭმა ერთ წამში შეასრულა (დაამთავრა) ყველაფერი. ლიზუ̂რის ხუ̂იბნად გულხენ ი ხუ̂აზგჷრად თაუ̂რა̈რ (ბქ. 3) -- შეგროვებას ვიწყებდით გულში (ტოპ.) და ვამთავრებდით თავრალში. ჭყინტდ იმუ̂ა̄ჲ ლას ქა̄დზჷგრე კლას (ლშხ.) -- ბიჭმა, როგორც იქნა, დაამთავრა სკოლა.
- აზეთუ̂ნე იგივეა, რაც ა̈ზთუნე.

- ხ-აზელა̈̄ლუ̂ნე (ოთზელა̈̄ლუ̂ინ, ადზელა̈̄ლუ̂ნე; ადზელა̈̄ლუ̂ნი ბზ., ლოხზელა̈̄ლუნ, ლახზელა̈̄ლუ̂ნე; ლახზელა̈̄ლუ̂ნი ლშხ.), ხ-აზელა̈ლუ̂ნე (ოთზელალუ̂ინ, ათზელალუ̂ნე; ათზელალუ̂ნი ბქ., ლახუ̂აზელა̈ლინ, ლახაზელა̈ლნე; ლახაზელა̈ლუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- ასეირნებს, {და}ატარებს. გიო ხაზელა̈̄ლუ̂ნე ჩა̈̄ჟს (ბზ.) -- გიო {და}ატარებს ცხენს. ფაუს ხასგუ̂რეხ ბეფშუ̂ს ი ეჯჟი ხაზელალ{უ̂}ნეხ (ბქ. 6) -- ჯოხზე შესვამენ ბავშვს და ისე დაატარებენ. უ̂ოქრე ფატანს ხაზელა̈̄ლუ̂ნე ზურა̈̄ლო̄ლ (ლშხ. 73) -- ოქროს პერანგს დაატარებს ქალი.
- ხ-აზემა̈ლი იგივეა, რაც ხ-აზმა̈̄ლი.
- აზზი (ოთზიზ, ადზჷზე; ადზიზნე \ ადზჷზი ბზ., ოთზჷზ, ადზჷზე; ადზჷზნე ლშხ.), აუზე (ოთუ̂იზ, ადუზე; ადუზისგ) ბქ., აუ̂ზი (ათუ̂აუზ, ადაუზე; ადაუზი) ლნტ., გრდმ. -- {ა}გზავნის. ლუ̂აჭა̈რდ ადზჷზე [მა̄რე] (ბზ. 334) -- ვაჭარმა კაცი გაგზავნა. მჷჟალუ̂ა̈̂რს ოთზჷზახ კუ̂ეცნემ ფექ (ბქ. 13) -- მუჟალელებს გაუგზავნიათ პურის ფქვილი. ჩოხზჷზახ ღერთალს ღომელ (ლშხ. 58) -- ჩამოუგზავნიათ ღმერთებს ყორანი. ადაუზე მჷწია̈ლი სოფელხო (ლნტ. 158) -- დამპატიჟებლები სოფელში გაგზავნა.
- აზთუნე იგივეა, რაც ა̈ზთუნე.
- ხ-აზმა̈̄ლი (ლოხუ̂ზჷმა̈̄ლ, ლახზჷმა̈̄ლე; ლახზჷმა̈̄ლი \ ლახზჷმა̈̄ლნე) ბზ., ხ-აზმა̈ლი (ლოხზჷმა̈ლ, ლახზჷმალე, ლახზჷმა̈ლისგ) ბქ., ხ-აზმა̄ლი (ლოხზჷმა̄ლ, ლახზჷმა̄ლე; ლახზჷმა̄ლნე) ლშხ., ხ-ა̈ზემალი (ლახუ̂აზემალ, ლახაზემალე; ლახაზემალი) ლნტ., გრდმ., ხლმ. -- აზომებს. დი ბოფშა̈რს ჩაფლა̈რს ხაზმა̈̄ლი (ბზ.) -- დედა ბავშვებს ფეხსაცმელებს აზომებს. კაბჲაქს ჟი მა̈ზემალიხ (ლნტ. 30) -- საკაბეს მომაზომებენ.
- ხ-აზმე (ოთზიმ, ათზჷმე; ათზიმნე ბზ., ლოხუ̂აზმ, ლახზჷმე; ლახზიმნე ბქ., ლოხზჷმ,

ლახზჷმე; ლახზჷმნე ლშხ.), ხ-ა̈ზემე (ლახუ̂აზემ, ლახაზემე; ლახაზემი) ლნტ., გრდმ. -- აზომებს. ჩაფჷლ შჷნ ხულუ̂ე-ჲ ჩი̄ ალას ხაზმე (ბზ. 325) -- ფეხსაცმელი ხელთა აქვს და ყველას ამას აზომებს. ტუფ... ჯიმლადს ფაყუ̂ჲაქდ ლახზჷმე (ბქ. 27) -- ტყავი ძმას ქუდად მიაზომა. ლახაზემეხ ჩაფულ გეზალუთრას (ლნტ. 175) -- მოაზომეს ფეხსაცმელი გერს. გადატ. ეშხუ კათხჷლ მა̄ ლამზჷმეხ (ლშხ. 85) -- ერთი კათხა არ მაღირსეს (არ მომაზომეს).

- ხ-აზნა იგივეა, რაც ხ-ა̈ზნა.
- ხ-აზნუნი იგივეა, რაც ხ-ა̈̄ზნუნი.
- აზჲენი იგივეა, რაც ა̈ძჰენი.
- აზრ (-იშ, -ა̈ლ, ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- აზრი, მოსაზრება. მა̈̄ჲ ლახთჷრის მიჩა აზრშუ̂, ეჯი ადმო̄რუ̂ას (ლშხ. 45) -- რაც განსაჯოს თავისი აზრით, ის გადაწყვიტოს. [ეჯმინე] აზრშუ̂, ალ სკიმ ესენდუკიშ ი ბორჯომი ლიცა̈რდ ხოჩილ ლი (ლნტ. 10) -- იმათი აზრით, ეს მჟავე წყალი ესენტუკისა და ბორჯომის წყლებზე უკეთესია.
- აზსკე (ოხზჷსკ, ანზჷსკე; ანზჷსკნე) ბზ., ლშხ., გრდმ. -- აშრობს. ბიქუ̂ ლერქუ̂ა̈ლს შიშდ აზსკე (ბზ.) -- ქარი ტანსაცმელს სწრაფად აშრობს. შიშდ ოხზჷსკ ლერექუ̂ (ლშხ.) -- სწრაფად გავაშრე ტანსაცმელი. მახე თორნს ხუ̂აზსკედ (ლნტ.) -- ახალ თონეს ვაშრობთ. იხ. აფკუ̂ე ლნტ.
- აზუ̂ენი იგივეა, რაც აზუ̂ი.
- აზუ̂ი (ოთზა̈უ̂, ადზაუ̂ე; ადზა̈უ̂ნე) ბზ., აზა̈უ̂ი, აზაუ̂ე (ოთზა̈უ̂, ადზაუ̂ე; ადზა̈უ̂ისგ) ბქ., აზუ̂ენი (ოთზაუ̂, ადზაუ̂ე; ადზაუ̂ნე) ლშხ., აზა̈უ̂ე (ათუ̂აზა̈უ̂, ადაზა̈უ̂ე; ადაზა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- აზავებს, აშველებს. უ̂ა̈ზრა̈ლ აზუ̂იხ კე̄სა̈რს (ბზ. 13) -- ვეზირები აშველებენ კეისარს. მეცუალა უ̂ედნიშ ადაზა̈უ̂ეხ (ლნტ.) -- მოჩხუბრები ძლივს გააშველეს.

- ხ-აზჳ̂იბ (--, ჴაზჳ̂იბდა; ჴაზჳ̂იბდე̄დს ბზ., --, ჴეზჳ̂აბ; ჴეზჳ̂ებეს ბქ., --, ჴაზჳ̂იბდა; ჴაზჳ̂იბდეს ქს.) გრდუვ. -- აღმოცენებულია; ამოსულია, {გა}მოდის (წყარო). ნენსგა სოფელისგა ჴაზჳ̂იბ სგიმ (ბქ. 69) -- შუა სოფელში ამოდის ვეძა. ლახჳ̂ე სარაგ ჩიაგ ჴაზჳ̂იბ (პოეზ. 332) -- მთის წყარო ყველგან ამოდის.
- ხ-აზჳ̂ნი იგივეა, რაც ხ-ა̈̄ზნუნი.
- აზენგლა̈გი (ოთზენგლა̈გ, ადზენგლაგე; ადზენგლა̈გნე) ბზ., აზენდლა̈გი (ოთზენდლა̈გ, ადზენდლაგე; ადზენდლა̈გისგ) ბქ., გრდმ. -- ზარს რეკს. [მა̄ლ] აზენგლა̈გი, და̈შდჳ̂ ესჭიმ ჳ̂ეშგიმ (ბზ. 360) -- მელა ზარს რეკს, დათვი უკან მიჰყვება.
- აზერგენა̄ლი (ლოხჳ̂ზერგენა̄ლ, ლჲ̈ზერგნა̄ლე; ლჲ̈ზერგნა̄ლნე) ბზ., გრდმ. -- აზანზარებს. ესზერგნა̄ლე მა̄ლდ ჭჳ̂ეკ (ბზ. 31) -- დააზანზარა მელამ ჭოკის ხიდი.
- ხ-აზერზე (ლოხჳ̂ზირზ \ ლოხჳ̂ზერიზ, ლახზერზე; ლახზერზი ბზ., ლახზერზისგ ბქ.) გრდმ. -- ემუქრება. და̄ჳ̂... ჭიტის ხა̈ზერზა (ბზ. 310) -- დევი ჭიტის ემუქრებოდა.
- ათ- იგივეა, რაც ად-.
- ათ-ხ-ად იგივეა, რაც ათ-ხ-ა̄დ1.
- ათ-ხ-ადა იგივეა, რაც ათ-ხ-ა̄დ.
- ათადა იგივეა, რაც ათ-ხ-ა̄დ.
- ხ-ათალა (--, ხეთალან; ხეთალენეს ბქ., --, ჴათალჳნდა; ჴათალჳნდეს ლნტ), გრდუვ. -- განაწილებულია. დიეშ გჳ̂ი გეზლირს ესერ ჴათალახ (ანდ.) -- დედის გული შვილებზეა განაწილებულიო.
- ათასქესალა იგივეა, რაც ათა̈სქესალა.
- ათაჳ̂ე იგივეა, რაც ათჳ̂ე.

- ათა̈ლი იგივეა, რაც ა̄თა̈̄ლი.
- ათა̈ს (ათსიშ, ათსა̈რ) ბზ., (-იშ, ათასა̈რ) ბქ., ლნტ., ათას (-იშ, -არ) ლშხ. -- ათასი. ონკუ̂ა̈დდ აშირ ი უსგუ̂ა̈̄შდ ათა̈ს სალდა̈თ (ბზ. 45) -- მოვედით ას სამოცი ათასი ჯარისკაცი. ათა̈ს ესერ აშხუ̂თეისგა ომტეხ ი ეშხუ ათა̈სდ ოლგენ (ბქ.) -- ათასი ერთად იქცა და ერთი ათასადო. ხენწიფდ ლახო̄მ უ̂ოშთხუ̂ ათას მანათ კელუ̂ანარს (ლშხ. 4) -- ხელმწიფემ მისცა ოთხი ათასი მანეთი კალატოზებს. ათა̈ს ჩხარა აშირ ჲერბეშტიეშხუ ზა̈ისკა თელ ჩუბე შუ̂ა̈ნ სემი სტუდენტ გარ არდახ (ლნტ. 9) -- ათას ცხრაას ოცდაერთ წელს მთელ ქვემო სვანეთში მხოლოდ სამი სტუდენტი იყო.
- ათა̈სქესალა ბქ., ათასქესალა ლშხ. ზედმიწ. -- ათასი ქისისთვისაც კი, არაფრის გულისათვის. ყაფლან ათასქესალა მად' აჩა̈დ (ბქ.) -- ყაფლანი არაფრის გულისათვის არ წავიდა. ბაპ ათასქესალა ლიზის დემ იჩო (ლშხ.) -- მღვდელი არაფრის გულისათვის არ მიდის (წასვლას არ შვრება).
- ათა̈უ̂ე იგივეა, რაც ათუ̂ე.
- ათ-ხ-ა̄დ1, ა-ხ-ა̄დ{და} ბზ., ათ-ხ-ად, ა-ხ-ად ბქ., იხმარება, ძირითადად, ნაკვთთა მეორე და მესამე წყებაში. გრდუვ. 1. ჰქონდა, ჰყავდა, შეექნა, მოუვიდა, მოუხდა, დაყო; ჰერიაუ̂ ათხარა ჭყინტგლდას (პოეზ.) -- კუდიანიმც ჰყოლია (შეჰყრია) ბიჭუნას. 2. გაედინა, მოედინა. კუთხუ̂ას მიშგუ̂ა გგრმგნ ათხად (პოეზ. 86.) -- ჩემმა კუთხვამ დაიგრიალა (ხმა გაედინა). 3. მოუვიდა, მოუხდა.
- ათ-ხ-ა̄დ2, ათ-ხ-ა̄დდა ბზ., ათ-ხ-ად{და} ბქ., ათა̄და ლშხ., ათ-ხ-ადა, ათადა ლნტ. გრდუვ. -- თქვა. აშხუ̂ ლუ̂აჭარს ათხა̄დ (ბზ. 335) -- ერთმა ვაჭარმა თქვა. ალი ეჯა̈რე ზურალს ათხადდა (ბქ. 15) -- ეს იმათმა ქალმა თქვა.

- ხ-ათგი იგივეა, რაც ხ-ათგჷნე.
- ხ-ათგჷნე (ლოხჳ̂თეგინ, ლაჴთეგნე; ლაჴთეგნი ბზ., ათთეგნისგ ბქ., ლოჴთეგჷნ, ლაჴთეგნე; ლაჴთეგნი ლშხ.), ხ-ათგი (ლახჳ̂ათეგინ, ლაჴა̈თეგნე; ლაჴა̈თეგნი) ლნტ., გრდმ. 1. არჭობს, ასობს. ბაბად კა̄და მეგა̈მჟი̄ნ ათთეგნე (ბზ.) -- პაპამ ნაჯახი ხეზე მიარჭო. გეჩ ლოჴთეგჷნ ჭჳ̂ედს (ლშხ.) -- დანა კედელს მივარჭვე. 2. (ჩოთთეგინ, ჩჳ̂ათთეგნე, ჩათთეგნისგ ბქ.) -- ნისკარტით ჩხვლეტს. ნა̈პჳ̂რა̈რ მჷჰი ყუნზელს ჩჳ̂ათგჷნეხ ი ჩჳ̂ადჳ̂ა̈შიხ (ბქ.) -- ჩიტები მწიფე ყურძენს ნისკარტით ჩხვლეტენ და აფუჭებენ. 3. ბზ. ამწკრივებს. ლუმირ ჩჳ̂ათეგ ნა̈თხჳ̂იარა̄ლშჳ̂ (ბზ. 258) -- ნაძვი ნანადირევით გაავსო (ტოტებზე ნანადირევი ჩამოჰკიდა, ჩამოამწკრივა).
- ხ-ათენე იგივეა, რაც ხ-ა̈თნე.
- ათენე იგივეა, რაც ა̈თნე.
- ხ-ათერ (ლო̄ხჳ̂ათრ, ლაჴთირ; ლაჴთერნე ბზ., ლაჴთერ ლშხ.), ხ-ა̈თერ (ლოხჳ̂ათრ, ლაჴთირ; ლაჴთერ ბქ., ლახჳ̂ა̈თრ, ლახათირ; ლახათერ{ნე} ლნტ.), გრდმ. -- ატყობს. ალა ჟი ლაჴთირხ დიდ-ი-მუდ (ბზ. 349) -- ეს შეატყვეს დედამ და მამამ. იმ როქჳ̂ ხა̈თერ, ნეპოლ (ბქ. 235) -- რას ატყობო, ჩიტო. მა̄ჲ ლაჴთჷრის მიჩა აზრშჳ̂... ეჯი ადმო̄რჳ̂ას (ლშხ. 45) -- რაც შეატყოს თავისი აზრით, ის გადაწყვიტოს.
- ათერნე იხ. თერ.
- ათეჳ̂რა̄ლი იგივეა, რაც ათე̄ჳ̂რა̄ლი.
- ათე̄ჳ̂რა̄ლი (ოთთე̄ჳ̂რა̄ლ, ადთე̄ჳ̂რა̄ლე; ადთეჳ̂რა̄ლი) ბზ., ათე̄ჳ̂რა̄ლი (ოთთე̄ჳ̂რა̄ლ, ადთე̄ჳ̂რა̄ლე; ადთეჳ̂რა̄ლნე) ლშხ., ა̈თეჳ̂რალი (ათჳ̂ათეჳ̂რა̈ლ, ადათეჳ̂რალე; ადათეჳ̂რალი) ლნტ., გრდმ. -- თვალყურს ადევნებს, უკვირდება, ათვალიერებს. იმ ათე̄ჳ̂რა̄ლი ალა̄,

ნიშგჳ̂ეჲ ჩი̄ჟე? (ბზ. 316) -- რას ათვალიერებს ეს, ჩვენი სიძე? მეთხჳ̂იარ კოჯარს ჯოდიახენ ათეჳ̂რა̄ლი (ლშხ.) -- მონადირე კლდეებს შორიდან ათვალიერებს. დენად მა̈გ ხოჩამდ ადათეჳ̂რალე (ლნტ.) -- გოგომ ყველაფერი კარგად დაათვალიერა.

- ხ-ათილ (ხჳ̂ათილდა̈ს, ხათილდა; ხათილდე̄დს ბზ., ხჳ̂ეთლ, ხეთალ; ხეთელეს ბქ., ხჳ̂ათილდას, ხათილდა; ხათილდეს ლშხ., ხჳ̂ათილდა̈ს, ხათილდა; ხათილდეს ლნტ.) გრდუვ. -- მიკარებულია. ჲერხი მარე ქათლა̈შ ლალჳ̂ დემ ხათილ (ბქ.) -- ზოგი ადამიანი ქათმის ხორცს არ ეკარება (ჭამს). [ეჯჲარ] თაშო̄რას გარ ხათილხ (ლშხ. 20) -- ისინი მხოლოდ ყველეულს ეკარებიან (ჭამენ).
- ათი̄ (ოხჳ̂ა̈თ, ანთე, ანთი̄ \ ანთი̄ნე ბზ., ოხთი̄, ანთიე; ანთი̄ნე ლშხ.) ა̈თი (ოხჳ̂ა̈თ, ანთე; ანთინე) ბქ., ა̈თიი (ახჳ̂ა̈თი, ანა̈თიე; ანა̈თინე) ლნტ., გრდმ. -- მკის. კჳ̂აკჳ̂აშად აშხჳ̂ ლა̈დღი და̈ბ ჟა̈ნთიე (ბზ.) -- კვაკვაშამ ერთი დღიური ყანა მომკა. ჟინღჷლდდ ჟ'ანთე [დაბ] (ბქ. 91) -- ბატკანმა მომკა ყანა. ტა̈ხ ლჷმა̈სჷპნა̈ლლი [დაბისა] ი ჟ'ახოთია თელდ (ლნტ. 309) -- ტახი თურმე ტრიალებდა ყანაში და მთლიანად მოუმკია.
- ათლა ბქ., ზმნს. -- როგორც ჩანს, ეტყობა. ა̈მირმს ათლა ჩიქი მა̈ხელჳ̂ა̈ჟ მადმა ხეწჳ̂ენი (ბქ. 266) -- ამირანს, ეტყობა, ჯერ ვაჟკაცი არ უნახავს.
- ხ-ათლე იგივეა, რაც ხ-ა̈თლე.
- ათლო̄ნ იხ. ხ-ალა.
- ათლჷ̄რე (ოხთჷლი̄რ, ანთჷლჷ̄რე; ანთჷლი̄რნე ბზ., ოხთჷლირ, ანთჷლჷრე; ანთჷლჷრისგ ბქ., ოხთჷლჷ̄რ, ონთჷლჷ̄რე; ონთჷლჷ̄რნე ლშხ., ახჳ̂ათჷლჷრ, ანათჷლჷრე; ანათჷლჷრი ლნტ.) გრდმ. -- კრავს, უჭერს (თოკით რამეს). ბაჯჳ ჭემი სა̈ჳ̂ს ათლჷ̄რე (ბზ.) -- ბაჯუ თივის მარხილს კრავს. [ლახჳ̂ბას] გურებ ქოხთჷლჷრახ (ბქ. 198) -- ძმებს გორგალი გამოუკრავთ.

- ათმე (ოთთიმ, ადთჷმე; ადთიმნე ბზ., ოთთჷმ, ადთჷმე; ადთჷმნე ლშხ., ადთჷმისგ ბქ.), გრდმ. -- შოულობს. ადთჷმე ლჷდგა̈რი მჷსჷ̄ლუ̂ე ლიც (ბზ. 400) -- იშოვა მიცვალებულის გამაცოცხლებელი წყალი. როგუ̂... ჩუ ოთთჷმახ (პოეზ. 48) -- ცერცვი უშოვიათ.
- ათნე იგივეა, რაც ა̈თნე.
- ხ-ათონე იგივეა, რაც ხ-ათო̄ნე.
- ათოჳიდ იხ. ხ-ოჳდე.
- ხ-ათო̄ნე (ლოხუ̂თო̄ნ, ლახთუ̂ე̄ნ; ლახთუ̂ე̄ნნე ბზ., ოხთო̄ნ, ახთო̄ნე; ახთო̄ნნე ლშხ.), ხ-ათონე (ლოხთენ \ ლოხუ̂თენ, ლახთუ̂ენ; ლოხთენისგ \ ლოხთუ̂ენისგ ბქ., ხუ̂ათონ, ხათონე; ხათონი ლნტ.) გრდმ. -- ასწავლის, მიასწავლის, უჩვენებს. იმუ̂ა̈ჲჟი̄ნ ძიძა̈ჲდ ლახთო̄ნე, ჭაბიგუ̂დ ეჯჟი ჩუ̂ემინ (ბზ. 266) -- როგორც ძიძამ ასწავლა, ჭაბუკმა ისე გააკეთა. ამის ლაყუ̂რა ლახთონეხ (ბქ.) -- ამას საწოლი მიასწავლეს. ჲეხუ̂დ ქა ხათონე ეჯმინე ნასკურ (ლნტ. 183) -- ცოლმა უჩვენა (ასწავლა) იმათი დანაჯდომი. თუ̂ეფიშ ლისყი მა̄დ მათო̄ნედ (პოეზ. 122) -- თოფის გაკეთება (გატენა) არ მასწავლეთ.
- ხ-ათრე (იყენ. ლო̄ხუ̂აშ, ლახა̈̄შ; ლახთჷრე ბზ., ლოხუ̂აშ, ლახა̈შ; ლახთჷრე ბქ., ლო̄ხუ̂აშ \ ლოხთუნ, ლახა̄შ \ ლახთუნე; ლახთუნნე ლშხ., ლახუ̂ა̈შ, ლახაშე; ლახათჷრე ლნტ.) გრდმ. -- ასმევს. უ̂ა̈ზრა̈ლდ... ბა̈ნგ ჩუ ლახა̈̄შხ დი̄ნა̈̄ლს (ბზ. 344) -- ვეზირებმა ბანგი დაალევინეს ქალიშვილებს. ბეუ̂ა, ა̈ჲრა̈ყოლუ̂ ლახა̈შ (ბქ. 197) -- ბევა, არაყი დამალევინეო. ზურა̄ლს ლეთრე ლოხთუნა (ლშხ. 73) -- ქალს სასმელი დაულევინებია. ჭყინტ ჩა̈ჟს ლიცს ხათრა (ლნტ. 242) -- ბიჭი ცხენს წყალს ასმევდა.
- ათრინე იგივეა, რაც ესთჷრი.
- ხ-ათრუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈თრუნე.

- ათურ იხ. თერ.
- ათუ̂ე, ათუ̂ენი, ათაუ̂ე (ოხთა̈უ̂, ანთაუ̂ე, ანთა̈უ̂ი ბზ., ანთა̈უ̂ისგ ბქ., ოხთაუ̂, ანთაუ̂ე; ანთაუ̂ნე ლშხ.), ათა̈უ̂ე (ახუ̂ათა̈უ̂, ანთა̈უ̂ე; ანათა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- შობს, ბადებს, აჩენს, იგებს; [ზურა̄ლდ] ანთაუ̂ე ჲორი გეზალ (ბზ. 284) -- ქალმა ორი შვილი შობა. მაჰუ̂რე̄ნე̄მ ქა̄ნთაუ̂ე კისდ გეზლი̄რ (ბზ. 303) -- უმცროსმა მართლაც გააჩინა შვილები. კესარდ რაქუ̂ე: ჩუ̂' ესერ იქქუ̂ი ი ქ'ესერ ათაუ̂ე (ბქ. 90) -- კეისარმა თქვა: დავცუცქდები და დავაგდებო (გავაჩენო). ჩა̄ჟემ ანთაუ̂ე სა̄ბელ (ლშხ. 68) -- ცხენმა კვიცი მოიგო.
- ათუ̂ეიდ იხ. ხ-ეჰო̄ლი.
- ათუ̂ენი იგივეა, რაც ათუ̂ე.
- ხ-ათუ̂ერი იგივეა, რაც ხ-ათუ̂რი.
- ათუ̂ი იგივეა, რაც ა̈თუ.
- ათუ̂იარ{ა} იგივეა, რაც ა̈თუა̄რა.
- ათუ̂ია̄რობ იგივეა, რაც ა̈თუა̄რობ.
- ათუ̂ნა̈̄ლი (ოხთუნა̈̄ლ, ადთუნა̈̄ლე; ადთუნა̈̄ლნე) ბზ., ათუ̂ნა̈ლი (ოხთუნა̈ლ, ანთუნალე; ანთუნა̈ლისგ ბქ., ახუ̂ათუნა̈ლ, ანათუნალე; ანათუნალი ლნტ.), ათუ̂ნა̈̄ლი (ოხთუნა̈̄ლ, ანთუნა̄ლე; ანთუნა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. ხლმ. -- ასმევს, არწყულებს. ალჲა̈რ ჰარა̈ყს ათუ̂ნა̈̄ლიხ... (ბზ. 331) -- ესენი არაყს ასმევენ. ლინთუ̂ისგა უ̂ეთხმა̈ლს ჩილადელ აშხუნ ათუ̂ნა̈ლიხ (ბქ.) -- ზამთარში საქონელს დღეში (ყოველდღე) ერთხელ არწყულებენ.
- ათუ̂ნე (ოთთუ̂ინ, ადთუნე; ადთუ̂ინნე ბზ., ადთუნისგ ბქ., ოთთუნ, ადთუნე; ადთუნნე ლშხ; ათუ̂ათუნ, ადათუნე; ადათუნნი ლნტ.) გრდმ. -- ასმევს, არწყულებს. გოგი ჩა̈̄ჟს ათუ̂ნე (ბზ.) -- გოგი ცხენს არწყულებს. ბაბა კუმაშს ღელა̄ჲსა ათუ̂ნე (ლშხ.) -- პაპა საქონელს ღელეში

არწყულებს.

- ათჷ̂ოჳდ იხ. ხ-ოჳდე.
- ხ-ათჷ̂რი (ოხჷ̂თონ, ახთო̄ნე; ახთო̄ნნე \ ოხჷ̂ათჷ̂რ, ახთჷ̂ერ; ახთჷ̂ერნე ბზ., ოხჷ̂თენ, ახთონე; ახთენისგ ბქ., ოხთო̄ნ, ახთო̄ნე; ახთო̄ნნე ლშხ.), ხ-ათჷ̂ერი (ახჷ̂ა̈თჷ̂რ, ახათჷ̂ერ; ახათჷ̂ერნე) ლნტ., გრდმ. -- ასწავლის. გჷ̂ეშილდა̈რს იმის ხათჷ̂რინი, ეჯ' ე̄სერ ხაწჷხ (ბზ. 280) -- საქმეებს თუ მასწავლი, ის მჭირდებაო. შა̈მა̈შ ლიჩემს ჟ'ე ხათჷ̂რი, მაჳჷ̂მა̈რ ირიხ (ბქ. 252) -- ღომის გაკეთებას თუ გვასწავლი, მადლობელი ვიქნებითო. ეჯჲარს ხათჷ̂რი მეცარ... (ლშხ. 12) -- იმათ ასწავლის მკითხავი. ეჩემ ლიქჷ̂თერა̈ლ ახათჷ̂ერ ბეფშს (ლნტ. 171) -- იმან ქურდობა ასწავლა ბავშვს.
- ხ-ათქე იგივეა, რაც ხ-ა̈თქე.
- ათყერ იხ. ხ-ეჩო, ხ-ა̈ჩო.
- ხ-ათში იგივეა, რაც ხ-ა̈თში.
- ათში იგივეა, რაც ა̈თში.
- ათშორი, ათშო̄რე იგივეა, რაც ათშჷ̄რი
- ხ-ათშუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈თშუნე.
- ათშჷ̄რი (ოთთჷში̄რ, ადთჷშჷ̄რე; ადთჷში̄რნე) ბზ., ა̈თშურე, ა̈თშერი (ოთთიშჷ̂ირ \ ოთთიშურ, ადთიშურე; ადთიშურისგ) ბქ., ათშო̄რე (ოთთიშო̄რ, ადთიშო̄რე; ადთიშო̄რნე) ლშხ., ა̈თშორი (ათჷ̂ათიშორ, ადათიშორე; ადათიშორი) ლნტ., გრდმ. -- ერთმანეთისაგან {გამო}არჩევს. გეზლი̄რს და̈̄რ ა̈თშჷ̄რე (ბზ.) -- შვილებს (ერთმანეთისაგან) არავინ არჩევს. ნებოზს ანდაჷ̂ა ჷ̂ეთრხმალს ჩჷ̂ა̈თშურეხ (ბქ.) -- საღამოს მწყემსები ნახირს გამოარჩევენ ერთმანეთისაგან. ლაბძლჷნაჟინ მა̈ტყს ჩუ ხჷ̂ათშორედ (ლნტ. 29) -- გაწეწვის დროს მატყლს

გა{მო}ვარჩევთ.

- ათჩო იხ. ხ-ეჩო, ხ-ა̈ჩო.
- ათჴა იგივეა, რაც ათჴე.
- ათჴად ბზ., ქს., ათჴალდ ბქ., ლნტ., ათჴელდ ბქ. ზმნს. -- აქამდე, ამ დრომდე. ალის ათჴად უ̂არჩხილ დჷ̄სა ხოწ{უ̂}ა (ბზ. 445) -- ამას აქამდე ფული არ უნახავს. და̈უ̂ს ათჴადი̄ ხორდა გეზალ (ბზ. 441) -- დევს აქამდისაც ჰყავდა შვილი. ათჴელდ და̈რმოშ წუ̂ანდა გუ̂იშგე მენწირ (ბქ. 107) -- აქამდე არავინ ჩანდა ჩვენი მჯობი. ათჴად და̄რ უ̂ოდდა ლჷჯას (ლშხ 8) -- აქამდე არავინ ყიდდა რძეს. ამეჩუ კლა̈ს ათჴალდ არდა (ლნტ.) -- აქ სკოლა აქამდე იყო.
- ათჴადიშშა̄ლ ბზ., ათჴე{ლ}დიშშალ ბქ., ლნტ., ათჴადაშშა̄ლ ლშხ., ამოხოქა̈ჲშალ ლნტ., ზმნს. -- უწინდებურად, ადრინდებურად. ბაბას დეშ ხა̈მჲედა ათჴადიშშა̄ლ ლიხვლწიფხ (ბზ. 441) -- ბაბუას არ ძალუძს უწინდებურად ხელმწიფობა. ამოხოქა̈ჲშალ მა̈დ მა̈იმედა ლიმშაუ̂ (ლნტ.) -- წინანდებურად არ შემიძლია მუშაობა.
- ათჴალდ იგივეა, რაც ათჴად.
- ხ-ათჴამ იგივეა, რაც ხ-ათჴა̈მ.
- ათჴანეშ ბზ., ქს., ათჴენდჷრ ბქ., ზმნს. -- ამიერიდან, ამ დროიდან, ამის შემდეგ. ათჴანეშ ალას ჯამშა ხულუ̂ა (ბზ. 99) -- ამიერიდან ამას ძალა აქვს. ათჴანეშუ ხიშდ ლჷმზჷრე! (ბზ.) -- ამიერიდან დალოცვილი ყოფილიყავით! ლებტკჷ̄რისი̄ ათჴანეშ ა̄ნშყეხ (ლშხ. 39) -- საბატკესაც (მრგვლად შესაწვავ გოჭს) ამ დროიდან ასუქებენ. იხ. ამჷნლონ.
- ათჴა̈ი (ოთთჴა̈ნ, ადთჴანე; ადთჴა̈ნისგ ბქ., ადთჴაჲე, ადთჴა̈ისგ ლხმ.), გრდმ. -- ახვედრებს, აპოვნინებს, თავს უყრის. ქუ̂ა̈ხია̈შ მჷცხი ციცუ̂ს ი კენს ესერ ათჴა̈ი (ანდ.) -- იანვრის სიცივე კატასა და კვერნას ერთად უყრის თავსო.

- ხ-ათხ̈ამ (მათხმჷნ{და}, ხათხმჷნ{და}; ხათხმჷნდედს ბზ., მათხამჷნ{და}, ხათხამჷნ{და}; ხათხამჷნდეს ლნტ.), ხ-ათხამ (მათხმჷ̄ნ, ხათხმჷ̄ნ; ხეთხმჷ̄ნს) ლშხ., აორ. (ლამთხამჷ̄ნ, ლახთხამჷ̄ნ ბზ., ლშხ., ლამათხამჷნ{და}, ლახათხამჷნ{და} ლნტ.), გრდუვ. -- შურს, ეხარბება. მეზუ̂ბელა̈რს ლახთხამჷ̄ნხ... (ბზ. 313) -- მეზობლებს შეშურდათ. ჲერხის მაგ ხათხამ მჷ̄რმჷ̄მიშდ (ლშხ.) -- ზოგიერთს სხვისი ყველაფერი შურს. ლაუ̂დილას ლახათხამუნდახ მინე უდლა̈შ (ლნტ. 166) -- დებს შეშურდათ თავიანთი დის.
- ხ-ათხ̈აპი იგივეა, რაც ხ-ა̈თხპინე.
- ათხე ზს., ლშხ., ა̈თხე ლნტ., ზმნს. -- ახლა. ქა̄ჩ̈ად ათხე როსტომ (ბზ. 233) -- გავიდა ახლა როსტომი. ათხა სოფელდი ჩუ̂ა̈დჯგრუ̂ე (ბზ. 33) -- ახლა სოფელმაც დაიჯერა. ათხე ბესიდ მიჩა მუხუ̂ბა ხ̈აქუ̂ე (ბქ. 201) -- ახლა ბესიმ თავის ძმას უთხრა. ათხე ლა̄შხ ეჩა ხჷნსგა დეშ ლი (ლშხ. 1) -- ახლა ლაშხეთი იმის ნახევარი ვერაა. ლენტეხა ა̈თხე ჩუბე შუ̂ა̈ნი ცენტრ ლი (ლნტ. 3) -- ლენტეხი ახლა ქვემო სვანეთის ცენტრია.
- ათხელდ იგივეა, რაც ათხად.
- ათხე{ლ}დიშშალ იგივეა, რაც ათხადიშშა̄ლ.
- ათხელხი იგივეა, რაც ათხე̄ხი.
- ათხენდჷრ იგივეა, რაც ათხანეშ.
- ათხეშ, ათხეჲშ იგივეა, რაც ათხე̄შ.
- ათხეხი იგივეა, რაც ათხე̄ხი.
- ათხე̄შ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ათხეშ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ა̈თხეჲშ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ახლანდელი. ათხეშ თაუ̂რობუნლუ̂ე სგუ̂ირს ქ̈ათყ̈აჩ მ̈აგ (ბქ. 308) -- ახლანდელი მთავრობის შემდეგ ხამ ტილოს ყველა შეეშვა. ლირდე ა̈თხეჲშ ლი ხოჩა (ლნტ.) -- ცხოვრება

ახლანდელია კარგი. ჳ̂ოჲ ლექჳ̂ნიაქ ათხეშ გზაჳ̂რობ! (პოეზ. 12) -- ო, დასაქცევო ახლანდელო მგზავრობავ!

- ათხე̄ხი ბზ., ლშს., ათხეხი, ათხელხი ბქ., ა̈თხელხი ლნტ., ზმნს. -- ახლახან. ეჯა ათხე̄ხი ანტა̈ხ ჯა̈რხა̈ნ (ბზ.) -- ის ახლახან დაბრუნდა ჯარიდან. ბადო ათხეხი არდა ამეჩუ (ბქ.) -- ბადო ახლახან იყო აქ. ალმინ ა̈თხელხი ნაჴადჳ̂ ლიხ სოფელხო (ლნტ.) -- ესენი ახლახან არიან მოსული სოფელში.
- ხ-ათხიფ (მათხიფ{და}, ხათხიფ{და}; ხათხიფდე̄დს ბზ., ხ-ათხიფდეს ლნტ., მეთხაფ, ხეთხაფ; ხეთხეფეს ბქ., ლშხ.), გრდუვ. -- ჰკიდია, გადაკიდებული, გადაფენილი აქვს. დედბერს ლუსჳ̂ა̈რ ქა ხათხიფ ბარჯა̈ლქა (ბზ. 28) -- დედაბერს ძუძუები მხრებზე ჰკიდია (აქვს გადაფენილი). ზურა̈ლს ლაჩა̈ქ მეკა̈რჟი ხათხიფდა (ლნტ.) -- ქალს ლეჩაქი მკლავზე ჰქონდა გადაფენილი.
- ხ-ათხპინე იგივეა, რაც ხ-ა̈თხპინე.
- ათხპჷნე (ოთთხჷპინ, ადთხჷპნე; ადთხჷპნი ბზ., ადთხჷპნისგ ბქ.) გრდმ. -- აპარტყუნებს (ყურებს) აქნევს (თავს...). და̈ჳ̂დ ადთხჷპნე თხჳ̂იმ ი ჳ̂არ ხა̈ქჳ̂ე (ბქ. 212) -- დევმა გააქნია თავი და უარი უთხრა.
- ათხრჷლე (ოთთხჷრი̄ლ, ადთხჷრჷ̄ლე; ადთხჷრი̄ლნე ბზ., ადთხჷრჷ̄ლნე ლშხ., ოთთხჷრილ, ადთხჷრჷლე; ადთხჷრჷლისგ ბქ., ათჳ̂ათხჷლჷრ, ადათხჷლჷრე; ადათხჷლჷრი ლნტ.) გრდმ. -- ფლეთს, გლეჯს; ჩხვლეტს. ჟ'ანჷგა̈ნ ი ხოშა მუხჳ̂ბე ჩჳ̂ადთხჷრჷლე (ბქ. 168) -- ადგა და უფროსი ძმა დაფლითა. ბოფშა̈რდ ბა̈ლიშ ადათხჷლჷრეხ (ლნტ.) -- ბავშვებმა ბალიში დაგლიჯეს.
- ათხჳ̂ა იხ. ესყა.

- ხ-ათხფე იგივეა, რაც ხ-ა̈თხფე.
- ათჳიდჳ̂ნისგ იხ. ხ-ა̈ჳდუნე.
- ხ-ათჷმ (მათმჷნ{და}, ხათმჷნ{და}; ხათმჷნდე̄დს ბზ., ხათმჷნდეს ბქ., ლნტ., მათმჷ̄ნ{და}, ხათმჷ̄ნ{და}; ხათმჷ̄ნდეს ლშხ.), გრდუვ. -- სჭირს. ქა̄ჳ̂ ესერ ლა̈ჲკჳ̂იშ, მა̈ლენჳ̂ა̈̄ჲ ხათჷმ (ბზ. 300) -- გამოტყდი (თქვი), რა გჭირსო. ამჟი ლოქ ერ მი მაყრჷ̄ნ, ალეს ლოქ ერ ხათჷმ... (ლშხ. 46) -- მე რომ ასე დამმართოდა, რაც ამას სჭირსო... ალექსის ლოქ მა̈დმა ხათჷმ (ლნტ. 182) -- ალექსის არაფერი სჭირსო.
- ხ-ათჷრა იგივეა, რაც თირ.
- ხ-ათჷქე იგივეა, რაც ხ-ა̈თქე.
- ხ-აიდ იგივეა, რაც ხ-ა̈იდ.
- აკალა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც აკლა̈ჳ̂ი.
- აკალდამ იგივეა, რაც აკჷლდამ.
- აკარზე იგივეა, რაც აკა̄რზე.
- აკაჳ̂ან იგივეა, რაც ჰაკჳ̂ა̈ნ.
- ხ-აკაფ იგივეა, რაც ხ-აკა̈ფ.
- ხ-აკაფნე იგივეა, რაც ხ-აკფუნე.
- აკა̈დი იგივეა, რაც აკა̈̄დი.
- აკა̈რე იგივეა, რაც აკრე.
- აკა̈რძე იგივეა, რაც აკა̄რზე.
- ხ-აკა̈ფ (მაკფჷნ{და}, ხაკფჷნ{და}; ხაკფჷნდე̄დს ბზ., ხაკფჷნდეს ბქ., მაკა̈ფჷნ{და}, ხაკა̈ფჷნ{და}; ხაკა̈ფჷნდეს ლნტ.), ხ-აკაფ (მაკფჷ̄ნ{და}, ხაკფჷ̄ნ{და}; ხაკფჷ̄ნდეს) ლშხ.,

აორ. (ლამკაფჷნ{და}, ლახკაფჷნ{და} ზს., ლშხ., ლამაკაფჷნ{და}, ლახაკაფჷნ{და} ლნტ.), გრდუვ. -- სწადია, ნებავს, სურს; მიზანშეწონილად მიაჩნია. ერჳ̂ა̈̄ჲ ხაკა̈ფხ, ეჯას ქა̈̄წსიხ (ბზ. 8) -- ვინც სურთ, იმას ეპატიჟებიან (გადმოიპატიჟებენ). მი მაკა̈ფ, ლერსგჳ̂ენ მეჴრა̈რ ქოლქუცურად ალა̈რს (ბქ. 62) -- მე მიზანშეწონილად მიმაჩნია, ამათ მარჯვენა მკლავები დავაჭრათ. ალჳ̂ე ლოქ ამშა ჩუ ლიძიენი ხაკა̈ფ, ეჯჟიჳ̂ ადალუგუა̈რეხ, ერე თერა̈ლქა... ლჳ̂ესე ლოქ ერ ახოჩეს (ლნტ. 125) -- რაკი ამის დაკვლა გწადია, ისე გავასუქოთ, რომ თვალებიდან ბადექონი გამოუვიდესო.

- აკა̈ფე იგივეა, რაც აკა̈̄ფი.
- აკა̈ჩე იგივეა, რაც აკჩე.
- აკა̄დი იგივეა, რაც აკა̈̄დი.
- აკა̈̄რზე (ოთკა̈̄რზ, ადკა̄რზე; ადკა̈̄რზი) ბზ., აკარზე (ოთკა̈რზ, ადკარზე; ადკა̈რზისგ) ბქ., აკა̄რძე (ოთკა̄რძ, ადკა̄რძე; ადკა̄რძნე) ლშხ., აკა̈რძე (ახჳ̂აკა̈რძ, ანაკარძე; ანაკარძი) ლნტ., გრდმ. -- ბანდავს. [და̈̄ჳ̂] მე̄რმა ჯაბირ{ს} ლჷმკა̄რზინ (ბზ. 30) -- დევი თურმე მეორე ბანდულს ბანდავდა. ლინთჳ̂ისა ნა̈ ტუფი ჩაფლა̈რს ხჳ̂აკარძედ (ლნტ.) -- ზამთარში ჩვენ ტყავის ფეხსაცმელს (ქალამანს) ვბანდავთ.
- აკა̄რძე იგივეა, რაც აკა̄რზე.
- აკა̄ფე იგივეა, რაც აკა̈̄ფი.
- აკა̈̄დი (ჩოთჳ̂კა̈̄დ, ჩჳ̂ადკა̄დე; ჩჳ̂ადკა̈̄დნე) ბზ., აკჰა̈დი (ლოხკაჰა̈დ, ლახკაჰდე; ლახკაჰდისგ) ბქ., აკა̄დი (ოთკა̄დ, ადკა̄დე; ადკა̄დნე) ლშხ., აკადი (ლახჳ̂კად, ლახოკადე; ლახოკადი) ლნტ., გრდმ. -- ჭრის (ნაჯახით). ჴა̈ნი ნა̈ძიჰუ̄ნლო ლელჳ̂ს აკა̈̄დიხ (ბზ.) -- ხარის დაკვლის შემდეგ ხორცს (ნაჯახით) ჭრიან.

- აკა̄̆ფი (ოთკა̄̆ფ, ადკა̄ფე; ადკა̄̆ფი \ ადკა̄̆ფნე) ბზ., აკა̄ფე (ოთკა̄ფ, ადკა̄ფე; ადკა̄ფნე) ლშხ., აკაფე (ათუ̂აკაფ, ადაკაფე; ადაკაფი) ლნტ., გრდმ. -- {წა}აქცევს. ათხე როქ ჩ'ე̄ აკა̄̆ფის, ბეგა̈რ სგაუ̂ ლახცუ̂ირ (ბზ. 435) -- ახლა თუ წაგაქციო, ბეგარა შემარჩინეო. ჲეს ლეჟა̄ მჷლა̄შხ აკა̄ფე ლექუ̂ა̄შს (ლშხ. 21) -- ზოგჯერ ზემოლაშხელი აქცევს ქვემოს (ქვემოურს). ტა̈ხს... ჩუ̂აკაფდახ ფიცა̈რჟი (ლნტ. 58) -- ტახს ფიცარზე წააქცევდნენ. იხ. ა̈სპე.
- ხ-აკდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈კდუნე.
- ხ-აკდჷრე იგივეა, რაც ხ-აკდჷ̄რე.
- ხ-აკდჷ̄რე (ოთკჷდი̄რ, ათკჷდჷ̄რე; ათკჷდი̄რნე ბზ., ოთკჷდჷ̄რ, ათკჷდჷ̄რნე ლშხ.), ხ-აკდჷრე (ოთკჷდირ, ათკჷდჷრე; ათკჷდჷრისგ ბქ., ათუ̂აკჷდირ, ათაკჷდჷრე; ათაკჷდჷრი ლნტ.), გრდმ. -- ხდის (ის მას მას). ზურალ მაფშა̄რ გეზალს ჩაფლარს ხაკდჷ̄რე (ლშხ.) -- ქალი დაღლილ შვილს ფეხსაცმელებს ხდის.
- აკდჷ̄რე (ოთკჷდი̄რ, ადკჷდჷ̄რე; ადკჷდჷ̄რი ბზ., ოთკჷდჷ̄რ, ადკჷდჷ̄რე; ადკჷდჷ̄რნე ლშხ.), აკდჷრე (ოთკჷდირ, ადკჷდჷრე; ადკჷდჷრისგ ბქ., ათუ̂აკჷდჷრ, ადაკჷდჷრე; ადაკჷდჷრი ლნტ.), გრდმ. -- ხდის (ფეხსაცმელს). დი̄ნად ადკჷდჷ̄რე ჯჷმილ (ბზ.) -- გოგომ ძმას (ფეხთ) გახადა. მაჰრენე დინა აკდჷრე მუს (ბქ. 48) -- უმცროსი გოგო მამას (ფეხთ) ხდის.
- ხ-აკედ (ოთაკდ, ათკიდ; ათკედნე ბზ., ოთაკ, ათკედ ლშხ.), ხ-ა̈კედ (ოთუ̂კდ, ადკიდ; ადკიდე ბქ., ათუ̂ა̈კ, ათაკიდ; ათაკიდნე ლნტ.), გრდმ. 1. ხდის (ფეხზე...), აძრობს (ბეჭედს...). [დინა] ზჷთჴა̈რს ხაკედდა (ბქ. 48) -- გოგო პაჭიჭს ხდიდა. ჩაფლა̈რ ათკიდხ (ჰოეზ. 36) -- ქალამნები გახადეს. 2. (ოხუ̂აკდ, ახკიდ; ახკიდე \ ახკედნე ბზ., ლშხ., ახკედ ბქ., ა̈ხუ̂ა̈კდ, ახა̈კიდ; ახა̈კედნე ლნტ.) -- ართმევს, ახდევინებს (ფულს...). [ზურა̄ლდ] ნა̈ჲქიმი̄რუ̂... ეშხუ თეტე̄ნ ახკიდ (ბზ. 421) -- ქალმა ექიმობისათვის ერთი სადგისი გამოართვა. ძაძუდ ფაქუ̂ემ მჷქაფ

მეზბელს ქ'ახკიდ (ბქ.) -- ძაძუმ მეზობელს ფქვილის სამაგიერო გამოართვა. 3. (არ) ეშვება (იხმარება ჰაჯ \ აჯ სიტყვასთან ერთად). მჵლდ ეშū მჵდ ახკიდ ჰაჯ (ბზ.) -- მელა მაინც არ მოეშვა. [ზურალ] ჰაჯს დემ ხ̈ჲკედ (ბქ. 315) -- ქალი არ ეშვება (საშველს არ აძლევს). [ბელხანჯარდ] აჯ მჵდ ახკიდ ეჯდარს (ლშხ. 75) -- ბელხანჯარი იმათ არ მოეშვა.

- აკეტაჳი (ოთკეტაჳ, ადკეტაჳე, ადკეტაჳნე) ლშხ., ჲკეტჲჳი (ათჳჲკეტჲჳ, ადჲკეტჲჳე; ადჲკეტჲჳი) ლნტ., გრდმ. -- კეტავს. [დენად]... ყორჳალ ჩჳადაკეტჲჳე (ლნტ. 243) -- გოგომ კარები დაკეტა. იხ. აკლი.
- აკēნე (ოხკēნ, ანკēნე; ანკēნნე) ლშხ., ჲკენე (ახჳჲკენ, ანჲკენე; ანჲკენი) ლნტ., გრდმ. -- კონავს. დაბისა ჩალს აკēნეხ (ლშხ.) -- ყანაში ჩალას კონავენ. ჩალს ჩუ ხჳაქაჩად, ჟი ხჳჲკენად (ლნტ. 25) -- ჩალას მოვჭრიდით, შევკონავდით.
- აკთჷნე (ჲხჳკჷთინ, ჲნკჷთნე; ჲნკჷთნი ბზ., ოხკჷთინ, ანკჷთნე; ანკჷთნისგ ბქ., ოხკჷთჷნ, ანკჷთნე; ანკჷთნი ლშხ.), გრდმ. -- {შე}მართავს, აღმართავს. [ჭჲშდ] ჟი ლჲდკჷთნე ქარჲხს (ბზ. 348) -- ქმარმა ყანწი შემართა.
- ხ-აკიჩი იგივეა, რაც ხ-ჲკჩე.
- აკīმბე იგივეა, რაც ჲკīმბი.
- აკლჲჳი (ოთკალჲჳ, ადკალჳე; ადკალჳი ბზ., ადკალჳისგ ბქ.), აკლაჳი (ოთკალაჳ, ადკალჳე; ადკალჳი) ლშხ., აკალჲჳი (ათჳაკალჲჳ, ადაკალჲჳე; ადაკალჲჳი) ლნტ., გრდმ. -- ლეწავს. ჩუ ს'ათკალჲჳ ი ჩუ მ' ოთბჵბნე! (ბზ. 432) -- შენ გალეწე და მე გავანიავებ!. ჟინლჷლდდ ჩჳადკალჳე [კჳეცენ] (ბქ. 91) -- კრავმა ხორბალი გალეწა. კჳეცენს შჳანჲრ ჩი ზაჳ აკალჲჳიხ (ლნტ.) -- სვანები ხორბალს ყოველ წელს ლეწავენ.
- აკლდამ იგივეა, რაც აკჷლდამ.

- ხ-აკლი (მაკა̈ლდა, ხაკა̈ლდა; ხაკლი̄ნდე̄დს ბზ., მაკლიჳ̂, ხაკლიჳ̂; ხაკლიდეს ბქ., მაკლჷ̄ნ{და}, ხაკლჷ̄ნ{და}; ხაკლჷნდეს ლშხ., მაკლიდა, ხაკლიდა; ხაკლიდეს ლნტ.) გრდუვ. -- აკლია. [მურყჳ̂ამს] ლჷყა̄რჷნქა დჷ̄სამა ხაკლი (ბზ. 2) -- კოშკს სახურავის გარდა არაფერი აკლია. ნა̈პჳ̂რა̈შ ლჷჯე მადმაიდ ხა̈კლინახ (ბქ. 218) -- ჩიტის რძეც არ ჰკლებიათ.
- აკლი (ოკჷლ, აკილ, აკლი̄ნე ზს., ოთკჷლ ადკჷლე; ადკჷლნე ლშხ., აკულ, აკილ, {ად}აკილნე ლნტ.) გრდმ. -- კეტავს. ამნე̄მ კოლეფ ქა̈̄ნკილ (ბზ. 277) -- ამან კოლოფი დაკეტა. [ხა̈ჯი დაუთს] ყო̄რა̈ლ ესერ ჩოთკჷლა (ბზ. 327) -- ხაჯი დაუთს კარები დაუკეტავსო. კჳ̂იციანდ ლაკჳ̂მია̈შ ყორა̈რ სგაშხენქა ჩჳ̂აკილ (ბქ. 9) -- კვიციანმა ეკლესიის კარები შიგნიდან ჩაკეტა. ალ მჷკა̈ჩხჳ̂ი და̈ჳ̂ ლუკურთხა̈ნდ შკაფისა ლახოკჷლა (ლნტ. 186) -- ეს კოჭლი დევი შებოჭილი (დაბორკილად) კარადაში ჩაუკეტავს.
- ხ-აკმარნე (ოხკჷმრაჳ̂ინ, ახკჷმრაჳ̂ნე; ახკჷმრაჳ̂ნისგ ბქ., ახჳ̂აკჷმარინ, ახაკჷმარნე; ახაკჷმარნი ლნტ.) გრდმ. კაუზატ. -- ასინჯვინებს. დო ესერ ხაკმარჳ̂ნე? (ბქ. 323) -- რატომ არ {გა}მასინჯვინებო?
- აკოცანა̈ლი იგივეა, რაც აკჳ̂ცანა̈̄ლი.
- აკოცა̈ნი იგივეა, რაც აკჳ̂ცა̈̄ნი.
- აკპჷნე (ოთკჷპინ, ადკჷპნე; ადკჷპნი ბზ., ადკჷპნისგ ბქ., ოთკჷპჷნ, ადკჷპნე; ადკჷპნი ლშხ., ათჳ̂აკჷპინ, ადაკჷპნე; ადაკჷპნი ლნტ.) გრდმ. -- კეპავს. სამთი̄ლდ... ჩჳ̂ადკჷპნე [და̈̄ჳ̂] (ბზ. 396) -- სამთილმა დევი აკეპა. კუბადიაქ ლელჳ̂ს ნეწჳ̂იდდ ჩჳ̂აკპჷნეხ (ბქ.) -- საკუპატე ხორცს წვრილად დაკეპავენ. ზურალდ ჩჳ̂ადაკჷპნე ლელჳ̂ (ლნტ.) -- ქალმა ხორცი დაკეპა.
- აკრა̈̄ნკე (ოხჳ̂კრა̈̄ნკ, ანკრა̈̄ნკე; ანკრა̈̄ნკნე ბზ., ოხკრა̈̄ნკ, ანკრა̈̄ნკე; ანკრა̈̄ნკნე ლშხ.), აკრა̈ნკი (ოხჳ̂კჷრა̈ნკ, ანკჷრანკე; ანკჷრა̈ნკისგ) ბქ., აკრანკე (ახჳ̂აკრა̈ნკ, ანაკრანკე; ანაკრანკი) ლნტ.,

გრდმ. -- აგორებს, {წა}აქცევს. ბაჩა̈რ... ჩუჸ ანკგრანკე (ბქ.) -- ქვები დააგორეო. მიჩო მუდ დირა̈რ ჩჸადკგრანკე (ბქ.) -- მამამისმა პურები ჩააგორა. ხაჯიდ ი ჟანკრა̄ნკე (ლშხ.) -- დაარტყა და წააქცია.

- აკრე (ოთკა̈რ, ადკარე; ადკა̈რნე ბზ., ადკა̈რისგ ბქ.), აკრენი (ოთკარ, ადკარე; ადკარნე) ლშხ., აკა̈რე (აკჸარ \ ათჸაკა̈რ, აკა̈რ \ ადაკა̈რე; აკა̈რნე \ ადაკა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- აღებს. კოლეფ ნო̄სა ათკარა! (ბზ. 85) -- კოლოფი არ გააღო! ჭაბიგჸდ ლაჯჸრა ჩჸადკარე (ბქ.) -- ჭაბუკმა სარკმელი გააღო. ეჯ სადგომ მო̄დ ადკარას მიჲნე̄მ (ლშხ. 72) -- შენ ის სადგომი არ გააღო. მეა̈რე ჸოთა̈ხ ნომაჸ აკა̈რ (ლნტ. 138) -- მერვე ოთახი არ გააღო.
- ხ-აკტა (ხჸეკტა̄ნ{და̈ს}, ხეკტა̄ნ{და}; ხეკტა̄ნდე̄დს ბზ., ხჸეკტენ, ხეკტა̄ნ; ხეკტე̄ნს ლშხ.), ხ-ა̈კეტა (ხჸეკეტგნ \ ხჸა̈კეტგნდა̈ს, ხეკეტან; ხეკეტგნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- აბჯენია. ესრენ ყიამოყ მიჩა მეკჸეშე ჭიშხ ხა̈კეტა (ლნტ. 81) -- ყელთან თურმე მისი მოტეხილი ფეხი აბჯენია. გადატ. გადამტერება. შდრ. ხა̈ბკა, ხაკგლტაჸა.
- აკულთხა̈ნი (ოხკულთხა̈ნ, ანკულთხანე; ანკულთხა̈ნნე) ბზ., აკუ̄ლთხანი (ოხკუ̄ლთხან, ანკუ̄ლთხ{ა}ნე; ანკუ̄ლთხნნე) ლშხ., აკურთხა̈ნი (ოხკურთხა̈ნ, ანკურთხნე; ანკურთხნისგ ბქ., ახჸაკურთხა̈ნ, ანაკურთხა̈ნე; ანაკურთხა̈ნი ლნტ.), გრდმ. -- {შე}ბორკავს, ხელ-ფეხს უკრავს. დი̄ნად რა̈ჭჸ ჟანკულთხნე (ბზ. 389) -- გოგომ კურდღელი შებორკა. აშირ მარეს ლოქ აკურთხა̈ნი (ლნტ. 147) -- ას კაცს ვბორკავო.
- აკულინე იგივეა, რაც ა̈კჸლი̄ნე.
- ხ-აკუნკჸა იგივეა, რაც ხ-აკუ̄ნკჸა.
- აკურთხა̈ნი იგივეა, რაც აკულთხა̈ნი.
- ხ-აკუ{ჩ} (მეკჸა̈დ{და}, ხეკჸა̈დ{და}; ხეკჸა̈დდე̄ს ბზ., მეკჸად, ხეკჸად; ხეკჸეს ბქ.,

მეკუ̂ად{და}, ხეკუ̂ად{და}; ხეკუ̂ეს ლშხ., ხეკუ̂ადღეს ლნტ.) გრდუვ. -- უნდა, სურს. ბეფშუ̂ ესერ მიჩ ხაკუ (ბზ. 262) -- ბავშვი მე მინდაო. მიჩ ესერ ამზუ მამა ხაკუ (ბქ. 12) -- მე ამდენი არ მინდაო. ამჷნ ხოჩა ლიმა̄რ მაჲ ლოქ ხაკუ სერ (ლშხ. 69) -- ამაზე უკეთესი ადამიანობა რალა გინდაო. ჰამა̈ ძინა̈რს ლიზი მაკუჩ (პოეზ. 100) -- დილაადრიან წასვლა მინდა. 2. უნდა. დამხმარე სიტყვა, იხმარება კავშირებითის ფორმასთან. [ალა] აშხუ̂ გარ ხეკუ̂ეს ოთხუ̂აჲენს ლეშდერთექა (ბქ. 196) -- ლეშდერამდე ეს მარტო ერთს უნდა წაეღო.

- აკუ̄ლთხანი იგივეა, რაც აკულთხა̈ნი.
- ხ-აკუ̄ნკუ̂ა (ხუ̂ეკუ̄ნკუ̂ა̈̄ნ{და̈ს}, ხეკუ̄ნკუ̂ა̈̄ნ[და]; ხეკუ̄ნკუ̂ე̄ნს ბზ., ხუ̂ეკუ̄ნკუ̂ენ, ხეკუ̄ნკუ̂ა̄ნ; ხეკუ̄ნკუ̂ე̄ნდეს ლშხ.), ხ-აკუნკუ̂ა (ხუ̂ეკუნკუ̂ენ, ხეკუნკუ̂ან; ხეკუნკენეს ბქ., ხუ̂აკუნკუნდა̈ს, ხაკუნკუნდა; ხაკუნკუნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- კუნტია ("აკუნტია"), დაკუნტულია. მინე ჩუქუ̂ა̄ნ საცუ̂დილებელ მა̄რე ხაკუ̄ნკუ̂ა (ბზ. 282) -- მათ ქვემოთ საცოდავი კაცი კუნტია. დი-გეზალ გარ ხაკუნკუ̂ა უშხუ̂ა̈რ (ბქ.) -- დედა-შვილიღა "აკუნტია" ერთმანეთს. ჭყინტ ლიცმოყ ხაკუნკუ̂ა (ლნტ.) -- ბიჭი წყალთან კუნტია (არის მოკუნტული).
- აკუ̂ანე იგივეა, რაც აკუ̂ა̄ნე.
- ხ-აკუ̂არა იგივეა, რაც ხ-აკუ̂ა̄რა.
- ხ-აკუ̂არნე იგივეა, რაც ხ-აკუ̂რუნე.
- აკუ̂ატ იგივეა, რაც ჰაკუ̂ა̈დ.
- აკუ̂ა̈რემი იგივეა, რაც ა̈კუ̂რემი.
- აკუ̂ა̄ნე (ოთაკუ̂რ, ადკუ̂ა̈რ; ადკუ̂ა̄ნნე ბზ., ოთაკუ̂, ადკუ̂ა̄რ; ადკუ̂ა̄ნნე ლშხ.), აკუ̂ანე (ოთაკუ̂რ, ადკუ̂ა̈რ; ადკუ̂ანე ბქ., ათუ̂ა̈კუ̂რ, ადაკუ̂ა̈რ; ადაკუ̂ანე ლნტ.), გრდმ. 1. აგდებს. [მა̄ლ] ჯიჯუ̂ს

ქა̈მენთე აკუ̂ა̈ნე (ბზ. 360) -- მელა ძვალს გარეთ აგდებს. ნალუ̂ჟურ... ხოლა ტუ̂იბისგა ათაკუ̂რ! (ბქ. 29) -- ბიჭი მიუვალ ხეობაში დააგდე! ისგუ̂ი დაშნაჲ ძულუ̂ათე ოთკუ̂ა̈რა (ლშხ. 74) -- შენი ხმალი ზღვაში ჩაუგდია. 2. ისვრის (თოფს...). თუ̂ეფს დე̄მ ხუ̂აკუ̂ა̈ნედ (ბზ. 40) -- თოფს არ ვისვრით. თეფ ქოთაკუ̂რ (ბქ. 16) -- თოფი გავისროლე. [მექუ̂ერწილა̈ლ] თუ̂ეფს აკუ̂ანახ (ლნტ. 47) -- მაყრები თოფს ისროდნენ. ღალუს თეფი ქა ხოკუ̂არა (პოეზ. 60) -- ღალუს თოფიც გაუსვრია.

- ხ-აკუ̂ა̈რა (ხუ̂ეკუ̂რა̈ნდა̈ს, ხეკუ̂რა̈ნდა; ხეკუ̂რა̈ნდედს ბზ., ხუ̂ეკუ̂ა̈რენ, ხეკუ̂ა̈რა̈ნ; ხეკუ̂ა̈რე̄ნს ლშხ.), ხ-აკუ̂რა (ხუ̂ეკუ̂არენ, ხეკუ̂არან; ხეკუ̂არენეს) ბქ., ხ-აკუ̂არა (ხუ̂აკუ̂არჷნდა̈ს, ხაკუ̂არჷნდა; ხაკუ̂არჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- აგდია. ლე̄თ' ესერ [ბეფშუ̂] მჷჟირ ხაკუ̂ა̈რე̄ნა ბალკონ ჩუქუ̂ა̈ნ (ბზ. 263) -- წუხელ ბავშვი აივნის ქვეშ სველი გდებულაო. დაბისგა ხოშა ბა̈ჩ ხეკუ̂რან (ბქ.) -- ყანაში დიდი ქვა ეგდო. ეშხუ ლჷდგა̈რ თხერე ხაკუ̂არა შუკუ̂ისკა (ლნტ. 121) -- გზაზე ერთი მკვდარი მგელი აგდია.
- ხ-აკუ̂ღუნე იხ. ხ-ა̈კლი̄ნე.
- აკუ̂ედ, აკუ̂ეტ იგივეა, რაც ჰაკუ̂ა̈დ.
- აკუ̂ეცა̈ნი იგივეა, რაც აკუ̂ცა̈ნი.
- ხ-აკუ̂ია̈ლუ̂ნე... იგივეა, რაც ხ-ა̈კუ̂ჰე.
- აკუ̂ია̈ლუ̂ნე, აკუ̂ჲა̈ლუ̂ნე (ოთკუ̂ია̈ლუნ \ ოთკუ̂ჲა̈ლუნ, ადკუ̂ია̈ლე \ ადკუ̂ჲა̈ლე; ადკუ̂ია̈ლნი \ ადკუ̂ჲა̈ლნი) ლშხ., აკუ̂იალუ̂ნე (ათუ̂აკუ̂იალინ, ადაკუ̂იალნე; ადაკუ̂იალნი) ლნტ., გრდმ. -- ცდის, ამოწმებს. უ̂იჯი ჟაგარ... ღუდიშა გიორგის ოთკუ̂ჲა̈ლუ̂ნა (ლშხ., ხორ. 4) -- გველის წამალი დუდაანთ გიორგის გამოუცდია. მი ათუ̂აკუ̂იალუ̂ინ თუ̂ეფ (ლნტ. 85) -- მე თოფი შევამოწმე. იხ. აკუ̂ჰუ̄რე.

- ხ-აკჳიჰ (ხჳეკჳჰენდა̈ს, ხეკჳჰენდა; ხეკჳჰენდე̄დს ბზ., ხჳეკჳჰ, ხეკჳაჰ; ხეკჳჰენიდეს ბქ.), გრდუვ. -- {შე}ეცდება; ცდილობს. ბებშ რაგა̈დს ხაკჳიჰ (ბქ.) -- ბავშვი ლაპარაკს ცდილობს.
- აკჳლი̄ნე იგივეა, რაც ა̈კჳლი̄ნე.
- აკჳჲალჳნე იგივეა, რაც აკჳია̄ლჳნე.
- ხ-აკჳოცა̈ნი იგივეა, რაც ხ-აკჳცა̈̄ნი.
- ხ-აკჳპიტე (ოხკჳეპიტ, ახკჳეპტე; ახკჳეპტი) ლშხ., ხ-ა̈კჳეპტე (ახჳაკჳეპტ, ახაკჳეპტე; ახაკჳეპტი) ლნტ. გრდმ. -- აჭრის, ასხეპავს. ალ ლახჳბას ქა ხა̈კჳეპტე... თხუმა̈რს (ლნტ. 262) -- ამ ძმებს თავებს აჭრის. ალჳე დემ ანჲეცხენიხი, ეჩქა თხჳიმს ჯა̈კჳეპტეხ (ლნტ. 236) -- თუ არ გამოიღვიძებ, მაშინ თავს {მო}გაჭრიანო.
- ხ-აკჳრა იგივეა, რაც ხ-აკჳა̄რა.
- აკჳრემი იგივეა, რაც ა̈კჳრემი.
- ხ-აკჳრუნე (ოთკჳარინ, ათკჳარნე; ათკჳარნი ბზ., ათკჳარნისგ ბქ.), ხ-აკჳრანნე (ოთკჳარუნ, ათკჳარჳნე; ათკჳარჳნი) ლშხ., ხ-აკჳარნე (ათჳანკჳარინ, ათანკჳარნე; ათანკჳარნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. 1. აგდებინებს. [ფაკა̈ნს]როქ უშხჳა̄რ ხედჳა̈̄ჲ ჩათკჳარნიხ, ეჯი ლოქ ლჷნწირ ი̄რიხ (ბზ. 435) -- ერთმანეთს ჯამს ვინც დააგდებინებს, ის დამარცხებული (ძლეული) იქნებაო. მარემ ჭყინტს ხანჯა̈რ შიხენჩუ ათკჳარნე (ბქ.) -- კაცმა ბიჭს ხანჯალი ხელიდან გააგდებინა. [ჲაკოფდ] ხაჯიდ ხმალ ი ქა̄თკჳარჳნე თხუმ (ლშხ. 63) -- იაკობმა ხმალი დაჰკრა (დაარტყა) და თავი გააგდებინა. ჳისკ ტჳეტხენქა ათჳანკჳარინ (ლნტ.) -- ვაშლი ხელიდან გავაგდებინე. 2. იხმარება გამოთქმაში: ფათჳს დეშ ხაკჳრანნე (ლშხ.) -- ვერაფერს აკლებს. [ჲაკოფდ] ფათჳ დეშსა ათკჳარჳნე [რაშს] (ლშხ. 61) -- იაკობმა რაშს ვერაფერი დააკლო (თმის ბეწვი ვერ დააგდებინა). 3. ზს. ატარებინებს (დროს).

ლა̈დიშ ლადეღს ესერ ქაიდ ხაკჳ̂რუნეხ (ბქ. 214) -- დღევანდელ დღესაც გაგატარებინებთო.

- ხ-აკჳ̂შე (ესჳ̂აკჳ̂შ, ესკჳ̂იშ; ესკჳ̂იშ{ნ}ე ბზ., ოსაკჳ̂შ, ესკჳ̂იშ; ესკჳ̂იშე ლშხ.), ხ-ა̈კჳ̂შე (ოსაკჳ̂შ, ესკჳ̂იშ; ესკჳ̂იშე ბქ., ასჳ̂ა̈კჳ̂შ, ასა̈კჳ̂იშ; ასა̈კჳ̂იშე ლნტ.), გრდმ. 1. {და}ატეხს (ზევიდან რაღაცას). ლჷხრინე მა̄რად თხუმჟი სა̈ინ ესკჳ̂იშ (ბზ.) -- გაბრაზებულმა კაცმა თავზე თეფში დაატეხა. 2. {მო}ატეხს.
- ხ-აკჳ̂შუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈კჳ̂შუნე.
- ხ-აკჳ̂შურე იგივეა,რაც ხ-აკჳ̂შჳ̄რე.
- ხ-აკჳ̂შჳ̄რე (ესჳ̂კუში̄რ, ესკუშჳ̄რე; ესკუშჳ̄რი \ ესკუში̄რნე) ბზ., ხ-აკჳ̂შურე (ესჳ̂კუშირ, ესკუშურე; ესკუშურისგ) ბქ., ხ-აკშჳ̄რე (ოსკუშჳ̄რ., ესკუშჳ̄რე; ესკუშჳ̄რნე) ლშხ., ხ-აკჳ̂შურე (ასჳ̂აკუშურ, ასაკუშურე; ასაკუშური) ლნტ., გრდმ. -- ამტვრევს (ზედ). ზურა̄ლდ ლჷგრე თხჳ̂იმჟი ესკუშჳ̄რე (ბზ.) -- ქალმა კვერცხი თავზე დაამტვრია. ტაბაგჟი ასჳ̂აკუშურ მიჩა ნა̈ჯიდ სა̈ინა̈რ (ლნტ.) -- მისი მოტანილი (მონატანი) თეფშები ტაბაკზე დავამსხვრიე (დავამტვრიე).
- აკჳ̂შჳ̄რე (ოთკუში̄რ, ადკუშჳ̄რე; ადკუში̄რნე ბზ., ოთკუშჳ̄რ, ადკუშჳ̄რე; ადკუშჳ̄რნე ლშხ.), აკჳ̂შურე (ოთკუშირ, ადკუშურე; ადკუშურისგ ბქ., ათჳ̂აკუშურ, ადაკუშურე; ადაკუშური ლნტ.) გრდმ. -- ამტვრევს. ზურა̄ლ აკჳ̂შჳ̄რე [ლჷგრა̄ლს] (ბზ. 343) -- ქალი კვერცხებს ამტვრევს. რიყიშ ბა̈ჩა̈რ ბერჟემ კჳ̂ერშჳ̂ ჩუ ჳ̂ენდ გარ ადკუშურე (ბქ.) -- რიყის ქვები რკინის უროთი ძლივს დაამტვრია.
- აკჳ̂ცანა̈̄ლი (ოთკჳ̂ეცა̄ნა̈̄ლ, ადკჳ̂ეცა̄ნა̈̄ლე; ადკჳ̂ეცა̄ნა̈̄ლნე) ბზ., აკჳ̂ცანა̈ლი (ოთკჳ̂ეცნა̈ლ, ადკჳ̂ეცნა̈ლე; ადკჳ̂ეცნა̈ლისგ) ბქ., აკჳ̂ცანა̈̄ლი (ოთკჳ̂ეცნა̈̄ლ, ადკჳ̂ეცნა̈̄ლე; ადკჳ̂ეცნა̈̄ლნე) ლშხ. აკოცანა̈ლი (ათჳ̂აკოცანა̈ლ, ადაკოცანა̈ლე; ადაკოცანა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- წმენდს,

ამშრალებს. უ̂ოქრე პლატუკშ ლოქ ჩუ̄უ̂ ადკუ̂ეცნა̄ლე (ლშხ. 75) -- ოქროს ცხვირსახოცით გაწმინდეო.

- ხ-აკუ̂ცა̈ნი, ხ-აკუ̂ცა̄ნი იგივეა, რაც ხ-აკუ̂ცა̈̄ნი.
- ხ-აკუ̂ცა̈̄ნი (ლოხუ̂კუ̂ეცა̈̄ნ, ლახკუ̂ეცა̄ნე; ლახკუ̂ეცა̈̄ნნე) ბზ., ხ-აკუ̂ცა̈ნი (ლოხკუ̂ეცა̈ნ, ლახკუ̂ეცნე; ლახკუ̂ეცნისგ) ბქ., ხ-აკუ̂ცა̄ნი (ლოხკუ̂ეცა̄ნ, ლახკუ̂ეცა̄ნე; ლახკუ̂ეცა̄ნნე) ლშხ., ხ-აკოცა̈ნი (ლახუ̂აკოცა̈ნ, ლახაკოცა̈ნე; ლახაკოცა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- {შე}აწმენდს. ყორისგა მეჴედ მარემ ესერ ჩინემ ჭჷშხა̈რ ესერუ ლახკუ̂ეცნე (ბქ. 49) -- კარში შემომსვლელმა კაცმა ყველამ ფეხები შეაწმინდოსო.
- აკუ̂ცა̈̄ნი (ოთკუ̂ეცა̈̄ნ, ადკუ̂ეცა̄ნე; ადკუ̂ეცა̈̄ნნე) ბზ., აკუ̂ცა̈ნი (ოთკუ̂ეცა̈ნ, ადკუ̂ეცნე; ადკუ̂ეცნისგ) ბქ, აკუ̂ცა̄ნე (ოთკუ̂ეცა̄ნ, ადკუ̂ეცა̄ნე; ადკუ̂ეცა̄ნნე) ლშხ., აკოცა̈ნი (ათუ̂აკოცა̈ნ, ადაკოცა̈ნე; ადაკოცა̈ნი), აკუ̂ეცა̈ნი (ათუ̂აკუ̂ეცა̈ნ, ადაკუ̂ეცა̈ნე; ადაკუ̂ეცა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- წმენდს, ამშრალებს. მჷმჟა̈̄ლდ ი მიჩა აფხნეგა̈რდ ...გაჩა̈რ ადკუ̂ეცა̄ნეხ (ბზ. 22) -- მუჟალელმა და მისმა ამხნაგებმა დანები გაწმინდეს. ბობშს ნიჩუ̂ ოთკუ̂ეცა̄ნ (ლშხ.) -- ბავშვს პირი მოვწმინდე. თელეღრად ბეფშ ჩუ̂ადაბარალე ი ჩუ̂ადაკუ̂ეცა̈ნე (ლნტ.) -- რძალმა ბავშვი დაბანა და შეამშრალა (გაწმინდა).
- აკ{უ̂}ჰუ̄რე (ოთკუჰი̂̄რ \ უ̂ი̄რ, ადკუჰუ̄რე; ადკუჰუ̄რი) ბზ., აკუ̂ჰურე (ოთკუჰუ̂ირ, ადკუჰურე; ადკუჰურისგ) ბქ., გრდმ. -- ცდის, სინჯავს. ბეფშუ̂ მუსჲი ჩა̈̄რხს აკუ̂ჰუ̄რე (ბზ.) -- ბავშვი თოვლზე ციგას სინჯავს. მიჩა დაჩუ̂ირ ჭყინტს ჩუ ოთკუჰუ̄რა (ბზ. 342) -- ბიჭს თავისი და გამოუცდია. მახელუ̂აჟა̈რ ადკუჰურე ეჲ მარემ (ბქ. 27) -- იმ კაცმა ახალგაზრდები გამოცადა. იხ. აკუ̂ია̄ლუ̂ნე, აკუ̂ჲალუ̂ნე.
- ხ-აკფუნე (ლოხუ̂კაფუ̂ინ, ლახკაფუ̂ნე; ლახკაფუ̂ნი ბზ., ლახკაფნისგ ბქ.), ხ-აკფჷნე

(ლოხკაფჷნ, ლახკაფნე; ლახკაფნი) ლშხ., ხ-აკაფნე (ლახუ̂აკაფინ, ლაჴაკაფნე; ლაჴაკაფნი) ლნტ., გრდმ. -- სთავაზობს, ურჩევს; {შე}ჰკადრებს. [დი̄კუ̂ენდ] ზურა̄ლს გა̈ნთე ლინჯრი ლახკაფნე (ბზ. 86) -- დიაკვანმა ქალს გაწზე გაყოლა შესთავაზა. ალა̈რ უშდილ ალ მარა ამხენქა ლიზის ჴაკფუნახ (ბქ. 26) -- ესენი ამ კაცს ჩუმად წასვლას ურჩევდნენ. [ლა̄შჴარ] ჴაკფჷნეხ (ლშხ. 29) -- ლაშხელები სთავაზობენ. ჴორუ̂ა გეზალს ლითუ̂ერის ჴაკაფნეხ (ლნტ.) -- უმცროს შვილს სწავლას ურჩევენ.

- ხ-აკფჷნე იგივეა, რაც ხ-აკფუნე.
- ხ-აკშუ̄რე იგივეა, რაც ხ-აკუ̂შუ̄რე.
- ხ-აკჩე იგივეა, რაც ხ-ა̈კჩე.
- აკჩე (ჟოხკა̈ჩ, ჟანკაჩე, ჟანკა̈ჩნე ბზ., ოხკა̈ჩ, ანკაჩე; ანკა̈ჩისგ ბქ.), აკჩენი (ოხკაჩ, ანკაჩე; ანკაჩნე) ლშხ., აკა̈ჩე (ახუ̂აკა̈ჩ, ანაკა̈ჩე; ანაკა̈ჩი) ლნტ., გრდმ. -- {აღ}მართავს, {შე}აყენებს (ჩახმახს ფეხზე...). გიორგიდ თუ̂ეფ ჟ'ა̈ნაკა̈ჩე (ლნტ. 180) -- გიორგიმ თოფი შეაყენა (ჩახმახი ფეხზე შეაყენა).
- აკჩენი იგივეა, რაც აკჩე.
- აკჩჷ̄რე (ა̈ხუ̂კჷჩი̄რ, ა̈ნკჷჩჷ̄რე; ა̈ნკჷჩი̄რნე ბზ., ოხკჷჩჷ̄რ, ანკჷჩჷ̄რე; ანკჷჩჷ̄რნე ლშხ.), აკჩჷრე (ოხკჷჩირ, ა̈ნკჷჩჷრე; ა̈ნკჷჩჷრისგ ბქ. ახუ̂აკჷჩჷრ, ანაკჷჩჷრე; ანაკჷჩჷრი) ლნტ., გრდმ. 1. კრეფს, წყვეტს. აკჩჷ̄რეხ ამის ი იზბიხ მჷჯაბს (ლშხ., ჴორ. 8) -- კრეფენ ამას და მოჴარშულს ჭამენ. ახუ̂აკჷჩჷრ ეშხუ-ჲერბი უ̂ისკუ̂ (ლნტ.) -- ერთი-ორი ვაშლი მოვწყვიტე. 2. წიწკნის.
- აკჰა̈დი იგივეა, რაც აკა̄დი.
- აკჷლდამ (-იშ ბზ., ლშხ., -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლაკჷლდა̈მ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., აკალდამ (-იშ, -ა̈რ)

ლნტ. -- აკლდამა. ლახჳ̂ბას დი̄ნა ოთჭებდახ აკჷლდ̈ამთე (ბზ. 28) -- ძმებს გოგო დაუმწყვდევიათ აკლდამაში. კატის აკალდამისა ლჷდგ̈არ ჴამგჷნენა (ლნტ.) -- კატის აკლდამაში მიცვალებული ეგულებოდა (თურმე).

- ხ-აკჷლტაჳ̂ა (ხჳ̂ეკჷლტაჳ̂ენ, ხეკჷლტაჳ̂ან; ხეკჷლტ̈აჳ̂ი) ბქ., გრდუვ. -- აბჯენია.
- აკჷრცხე (ოთკჷრიცხ, ადკჷრცხე; ადკჷრცხი) ბზ., ჳ̈კირცხე (ათჳ̂ჳ̈კირცხ, ად̈ჳკირცხე; ად̈ჳკირცხი) ლნტ., გრდმ. -- ბელავს; სხეპავს. ჳ̂ოფრინდომ... აკჷრცხე ლუმირს კჳ̈ცხმჷყ (ბზ. 60) -- ვოფრიდონი ნაძვს კენწერომდე ბელავს. ჭყინტ მეგამს ჳ̈კირცხე (ლნტ.) -- ბიჭი ხეს ბელავს.
- -ალ1 იგივეა, რაც -ჳ̈რ.
- ალ2 ბოლოხმოვანმოკვეცილი ალა, ალი, ალე ნაცვალსახ. -- ეს; იხმარება მხოლოდ მსაზღვრელად ნებისმიერ ბრუნვასა და რიცხვში დასმულ საზღვრულთან. ალ ჳ̂ისგჳ̂ ჩუ ლალე̄მ დედბერი̄ლდ (ბზ. 249) -- ეს ვაშლი შეჭამა დედაბერმა. დინად ჩოსეგ ალ ლეზჳ̂ებ ლაჯმილას (ბქ. 66) -- ქალიშვილმა დაუდგა ეს საჭმელი ძმებს. ალ დჳ̄̂ ჩიდ ჴოშა ლჷმჳ̄რ (ლშხ. 71) -- ეს დევი ყველაზე დიდი ყოფილა. ალ ლიცს ლაშხჳ̂ირ ჴაჟახა (ლნტ. 3) -- ამ წყალს ლაშხურა ეწოდება. ალ დჳ̈̂ჳ̈რს იმჟ' ოხსედნი?! (პოეზ. 32) -- ამ დევებს როგორ გადავურჩები?!
- ალ3 იგივეა, რაც ჰელ.
- ალ4 (-იშ, ალარ) ლშხ. -- ალი. ლახჳ̂ს ჴაყლჳ̄ნიხ ალიშდ (ლშხ. 12) -- მთაში ეშინიათ ალის{ა} (ზედმიწ. ალის{ა}დ).
- ხ-ალა (მალო̄ნ{და}, ჴალო̄ნ{და}; ჴალო̄ნდე̄დს ბზ., ლშხ., მალონ{და}, ჴალონ{და}; ჴალონდეს ბქ., ლნტ.), აორ. (ამლო̄ნ{და}, ათლო̄ნ{და} ბზ., ლშხ., ამლონ{და}, ათლონ{და}

ბქ., {ლა}მალონდა, {ლა}ხალონდა ლნტ.), გრდუვ. -- სწყინს. მე̄ჳ̂არ ათლო̄ნ ჭყინტს (ბზ. 336) -- ვაჟს ძალიან ეწყინა. ფა̈ყს ი წანა̈შს ხალონდახ ალე (ლნტ. 14) -- ფაყს და წანაშს (ტოპ.) სწყინდათ ეს.

- ალა ბზ. (ძალზე იშვიათად ლშხ.), ალი ბქ., ალე ქს. (მიც. ალას ბზ., ალის ბქ., ალეს ქს. \ ამის ბზ., ლშხ., ა̈მის ბქ., ლნტ., იშვიათად ამჷნ \ ამუნ ზს., ლშხ., ამან ბქ., ლნტ.) -- იხმარება გაქვავებულ და თანდებულდართულ გამოთქმებში, აგრეთვე შედარებისას; მოთხ. ამნე̄მ{დ} ბზ., ლშხ., ამნემ{დ} ბქ., ლნტ. \ ამემდ ლნტ.; მოქმ. ამნოშ ზს., ლნტ., ამნოჳ̂შ{ჳ̂} ქს.; ვითარ. ამნა̈რ{დ} ზს., ლნტ., ამიდ \ ამნა̈რილდ ბქ., ამდ ქს., ნათ. ამი̄{შ}, ამნე̄მი{შ}, ამშა..., მრ. რ. ალ{ი}ა̈რ \ ალ{ჲ}ა̈რ ზს., ალჲარ ლშხ., ალმინ \ ამნილ ლნტ. -- მითითებითი ნაცვალსახელი; აღნიშნავს ახლოსმყოფს, იხმარება აგრეთვე მესამე პირის ნაცვალსახელად -- ეს, ეგ. ალა ლეგდ ლახბაჟჷნ მეფე̄ გეზალს (ბზ. 31) -- ეს არ მოეწონა (ცუდად მოეჩვენა) მეფის შვილს. ნიშგე უსმართულ-სამჷრთალ ალი ლი (ბქ. 63) -- ეს არის ჩვენი უსამართლო სამართალი. ალე კოჯარისა ხოხალ (ლშხ. ხორ. 16) -- ეს (ბალახი) კლდეებში იცის. ლეგ ლემბეცე ლი ალე მეზგე̄მიშდ (ლშხ.) -- ეს ოჯახისთვის ცუდი გასაკეთებელია (შესაძლებია). ალე გუშკჳ̂ე ნა̈თი ლი (ლნტ.) -- ეს ჩვენი წილია... ჩიქ' ე̄სერ ალას იზბი (ბზ. 267) -- ჯერ ამას შევჭამო. ხელწიფჳ ხჷნსგა ზა̈ ა̈მის ა̈ხკჳ̂ად (ბქ. 263) -- ამას ხელმწიფე ნახევარი წელი მოუნდა. ალეს ხჳ̂ა̈̄ჲ ხაკუჩ (ლშხ. 46) -- ამას ბევრი უნდა. არაყდ ასყიხ ამის (ლშხ. ხორ. 9) -- ამას არყად ხდიან. ლა̈ჩჟა ა̈მის ჩუ იჩოხ (ლნტ. 281) -- ამას გააკეთებენ სიძეები. ალას მია̈ჲ ჩუ ა̈თჳ̂ყიდნე (პოეზ. 8) -- ამას მეც ვიყიდი. კე̄სა̈რს ამჷნ ხოჩა და̈̄რ ხოწჳ̂ა (ბზ. 118) -- კეისარს ამაზე კარგი არავინ უნახავს. ამან{დ} ხოჩა ზურალ დესა ა̈რი ჭურია̈შ (ლნტ.) -- ამაზე კარგი ქალი არ არის ჭურიაშში (ლენტეხში). ამან ლეჟა იბნი

სოფელ (ლნტ. 13) -- ამას ზევით იწყება სოფელი... ამნე̄მ ჯა̈ნ ა̈ძიჰ (ბზ. 31) -- ამან ხარი დაკლა. ამნემ ქათობა̈ცე დენა̈ჲ ლიჯდე (ლნტ. 196) -- ამან ალუთქვა ქალიშვილის მოყვანა. ამემდ ა̈ნბინე მეგამა̈ ლიმაჴე (ლნტ. 26) -- ამან დაიწყო ხის ზიდვა. ამნოშ ნაბორდ მა̄დ მაკუ (ბზ. 246) -- ამით მოზელილი არ მინდა. ამნოუ̂შ ილფენიხ ზურალე̄ლ ნიქჭა̄რს (ლშხ. 31) -- ამით ილებავენ ქალები წარბებს. თა̈კუ̂ა̈რ ამნოუ̂შუ̂ ესუ̂იჭკუ̂რ (პოეზ. 2) -- თოკები ამით დავიწყვიტე... ა̈მირმს ამნა̈რ ხოქუ̂ა (ბქ. 322) -- ამირანს ამისთვის უთქვამს. ნა̄ზუ̂ი ამნა̈რდ დეშ ხოტიხახ (პოეზ. 96) -- ამის კვალისთვის ვერ მიუსწრიათ (კვალი ამად ვერ უბრუნებიათ). დაუთს ათხი̄დჷნ ამი̄ ლიჯედ (ბზ. 371) -- დავითს გაუხარდა ამის მოსვლა. ამიშ აფხნეგდ ლიზი მადე ჩუ̂ემინ (ბქ.) -- ამისმა ამხანაგმა წასვლა არ ქნა. ამი̄ მუხუ̂ბე̄ჲ ქე̄მჯედ (ლშხ. 56) -- ამისი ძმაც გამოსულა. ქა ლოქუ ხა̈ქუ̂ ამშა პასუ̂იხუ̂ (ლნტ. 287) -- მითხარი ამის პასუხიო. პასხუ̂ი მჷტხე ალჲა̈რ ლიხ (ბზ. 13) -- პასუხის გამცემი ესენი არიან. ახარახ ლიმცოქულ ალჲა̈რს (ბქ. 198) -- ამათ მოციქულობა დაუწყიათ. ალა̈რდ მა̈გ ქოხუმბაუ̂ეხ მალუ̂ს (ბქ. 19) -- ამათ ყველაფერი უამბეს მელას. ალმინს დედე ჩუ̂ათადაგარახ (ლნტ. 264) -- ამათ დედა გარდაცვლიათ.

- ალაბ იგივეა, რაც ალა̈ბ.
- ალაგ იგივეა, რაც ჰალა̈გ.
- ალაგუ̂ენი იგივეა, რაც ალგუ̂ენი.
- ალალ იგივეა, რაც ჰალა̈ლ.
- ალამა̈გ ბზ., ალიმა̈გ ბქ., ალემაგ, ალმაგ ლშხ., ალ{ე}მა̈გ ლნტ. (-იშ) მითითებითი ნაცვალსახ. -- ამხელა, ამდენი. ამნე̄მ ალამა̈გ ზექ ჟ'ა̈ნყიდ (ბზ. 235) -- ამან ამდენი შეშა იყიდა. ალიმაგ მახელუ̂ა̈ჟს იმთე ოთჩედნ' ესერ? (ბქ. 14) -- ამდენ ვაჟკაცს სად გაექცევიო?

ალემაგ ამბაუ̂ მაჲ ჯა̄რ სე̄რ? (ლშხ.) -- ამდენი ამბავი რა საჭიროა (რათ გინდა)? იმე ლოქ ჴითხ ალემა̈გ ქონა̈ბ? (ლნტ. 298) -- სად იშოვე ამდენი სიმდიდრეო? იმეჴნ ლოქ აჴოჯიდა ალმა̈გ ჩჴეტ? (ლნტ. 270) -- საიდან მოიტანე ამდენი კენჭიო?

- ხ-ალატ იგივეა, რაც ხ-ალა̈ტ.
- ხ-ალაფარა იგივეა, რაც ხ-ალფარა.
- ხ-ალაფა̈რი იგივეა, რაც ხ-ალფა̈რი.
- ალაფა̈რი იგივეა, რაც ალფა̈რი.
- ალაღა̈ჲ იგივეა, რაც ალღა̈ჰი.
- ალაშთჴორი იგივეა, რაც აშდლუ̂ე̄რე.
- ალახ იგივეა, რაც ლახ.
- ალაჴა̈უ̂ი (ათუ̂ალაჴა̈უ̂, ადალაჴა̈უ̂ე; ადალაჴა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- სცემს, არტყამს. ჩუ̂ათუ̂ალაჴა̈უ̂ ბეფშ (ლნტ.) -- ბავშვი გავლახე.
- ალაჴორი იგივეა, რაც ალჴერი.
- ალა̈ბ (ა̈ლბიშ \ -იშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.) ალაბ (-იშ, --) ლშხ. -- ალაბი, ადლი, არშინი. პეტრედ სემი ალა̈ბ ბარდან ა̈ნყიდ (ბქ.) -- პეტრემ სამი ადლი ფართალი იყიდა. ლუმუ̄რს ეშჴუ ალაბდ ჴოშა ჴე̄რი კელ (ლშხ. ჴორ. 3) -- ნაძვს ერთ ადლზე მეტი ექნება ღერო. და̈უ̂ს ქილა̈რ ჴარ ჲერბი ალა̈ბ (ლნტ. 220) -- დევს ორი ადლი ეშვები აქვს.
- ალა̈ბი იგივეა, რაც ალა̄̈ბი.
- ალა̈რ იხ. ალა.
- ხ-ალა̈ტ (მალტგენ{და}, ჴალტგენ{და}; ჴალტგენდე̄დს ბზ., ჴალტგენეს ბქ., მალა̈ტგენ{და}, ჴალა̈ტგენ{და}; ჴალა̈ტგენდეს ლნტ.), ხ-ალატ (მალტგე̄ნ{და}, ჴალტგე̄ნ{და}; ჴალტგე̄ნდეს)

ლშხ., აორ. (ლამლატჷნ{და}, ლახლატჷნ{და} ზს., ლამლატჷ̄ნ, ლახლატჷ̄ნ ლშხ., ლამალა̈ტჷნ{და}, ლახალა̈ტჷნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- უყვარს. მი ალა მალა̈ტ (ბზ. 376) -- მე ეს მიყვარს. ამიშ ლიშდრა̈ლ ბოფშა̈რს მასა̈რდ ხალტჷნხ (ბქ. 118) -- ბავშვებს ძალიან უყვარდათ ამის თამაში. მი ისგჳ̂აზუმ ჲარ ღალ მელტი̄?! (ლშხ.) -- მე შენსავით (შენხელა) ვინ მეყვარება?! დენას მა̈დ ხალა̈ტჷნ ეჯი (ლნტ.) -- ქალიშვილს არ უყვარდა ის.

- ალა̈ში იგივეა, რაც ალა̈̄ში.
- ხ-ალა̈ჯი იგივეა, რაც ხ-ალჯი.
- ალა̄ში იგივეა, რაც ალა̈̄ში.
- ალა̈̄ბი (ოთლა̈̄ბ, ადლა̈̄ბ; ადლა̈̄ბი) ბზ., ალა̈ბი (ოთლაბ, ალა̈ბ; ალა̈ბნე ბქ., ათჳ̂ალა̈ბ, ადალა̈ბე; ადალა̈ბი ლნტ.), ალა̄ბე (ოთლა̄ბ, ადლა̄ბე; ადლა̄ბნე) ლშხ., გრდმ. -- ტვირთავს. ჩა̈̄ჟს ესერ აშხჳ̂ხა̈ნჩუ გარ და̈̄რ ალა̈̄ბი (ბზ.) -- ცხენს მხოლოდ ცალ მხარეზე არავინ ტვირთავსო. ჲერბი ჩა̈ჟ ათოლაბა კეთილშჳ̂ (ლნტ. 248) -- ორი ცხენი ქონებით დაუტვირთავს.
- ალა̈̄ში (ოთლა̈̄შ, ადლა̈̄შ; ადლა̈̄შნე) ბზ., ალა̈ში (ოლაშ, ალა̈შ; ადლა̈შისგ ბქ., ათჳ̂ალა̈შ, ადალა̈შე; ადალა̈ში ლნტ.), ალა̄ში (ოთლა̄შ, ადლა̄შე; ადლა̄შნე) ლშხ., გრდმ. -- თესავს. მიჩა მუ ესერ ლედა̈რს ალა̈̄ში (ბზ. 412) -- მამაჩემი ცერცვს თესავსო. კჳ̂ეცენს, სიმინდს, კარტოფილს... ალა̈შიხ (ბქ. 2) -- ხორბალს, სიმინდს, კარტოფილს თესავენ. ხოშა ნაღალდ ქერს ი კჳ̂ეცენს... ალა̄შიხ (ლშხ. 3) -- მეტწილად ქერსა და ხორბალს თესავენ. ლეჟაჳ̂ ლოქ მა̈გ მიჩ ათოლაშა (ლნტ. 8) -- ზემოთ სულ მე დავთესეო.
- ალგჳ̂ა̈რი (ოთლუგჳ̂ა̈რ, ადლუგჳ̂რე; ადლუგჳ̂რი ბზ., ადლუგჳ̂რისგ ბქ., ათჳ̂ალუგჳ̂ა̈რ, ადალუგჳ̂ა̈რე, ადალუგჳ̂ა̈რი ლნტ.), ალგჳ̂არი (ოთლუგჳ̂არ, ადლუგჳ̂რე; ადლუგჳ̂რი) ლშხ., გრდმ. -- ასუქებს. სამ ზაჳ̂ისგა ალჲა̈რ ჩჳ̂ადლუგჳ̂რე (ბზ. 30) -- ესენი სამ წელიწადში

დაასუქა. ხოჩა̄მდ ადლუგუ̂რე ხამ (ლშხ.) -- კარგად გაასუქა ღორი. ჩუ̂ათოლუგუ̂არახ ეჯ დაჴლეგდ (ლნტ. 124) -- ის თხა გაუსუქებიათ.

- ალგუ̂ენი (ოხუ̂ლა̈გუ̂ენ, ანლა̈გუ̂ნე; ანლა̈გუ̂ნი ბზ., ანლაგუ̂ნისგ ბქ.), ალგონი (ოხლაგონ, ანლაგუ̂ნე; ანლაგუ̂ნი) ლშხ., ალაგუ̂ენი (ახუ̂ალაგონ, ანალაგონე; ანალაგონი) ლნტ., გრდმ. -- აფასებს, ფასს ადებს. მა̈რე ხოჩამ დეშ ალგენი (ბქ.) -- ადამიანი კარგს ვერ აფასებს. ზურა̄ლდ ქორ ანლაგუ̂ნე (ლშხ.) -- ქალმა სახლი შეაფასა.
- ალე იგივეა, რაც ალა.
- ალეთე იგივეა, რაც ა̈ლთე.
- ალემაგ იგივეა, რაც ალამა̈გ.
- ალ{ე}მა̈გ იგივეა, რაც ალამა̈გ.
- ალეს იხ. ალა.
- ალე̄თე (ოთუ̂ლე̄თ, ადლე̄თე; ადლე̄თნე ბზ., ოთლე̄თ, ადლე̄თე; ადლე̄თნე ლშხ.), ა̈ლეთე (ოთლეთ, ადლეთე; ადლეთისგ ბქ., ათუ̂ალეთ, ადალეთე; ადალეთი ლნტ.), გრდმ. ღამეს ათევს, ალამებს. იმგუ̂ა ჩხჷრშტა̈გილდ ადლეთე, ეჩხაუ̂ აჩად (ბქ. 104) -- სადაც ჩხირშტაგილმა (ღამე) გაათია, იქით წავიდა.
- ალთე იგივეა, რაც ა̈ლთე.
- ალი იგივეა, რაც ალა.
- ალია̈რ იხ. ალა.
- ალიმა̈გ იგივეა, რაც ალამა̈გ.
- ალის იხ. ალა.
- ხ-ალკუჰა̈უ̂ნე (ა̈ხულკუჰა̈უ̂ინ, ახულკუჰა̈უ̂ნე; ახულკუჰა̈უ̂ნი) ბზ., გრდმ., კაუზატ. --

აარჩევინებს. ზურალჷ̄რ... ჟ'ახჷლკუჰა̈̄უ̂ნე [ყაბათჷრდ] მიჩა ლახუ̂ბას (ბზ. 261) -- ყაბათირმა თავის ძმებს აარჩევინა ქალები.

- ალმაგ იგივეა, რაც ალამა̈გ.
- ალმა̈ს (-იშ, -მასა̈რ \ ალსმიშ, ალსმა̈რ ზს., -იშ, -მასა̈რ ლნტ.), ალმას (-არ) ლშხ. -- ალმასი. ნალუ̂ჟურდ ა̈ნყიდ ალსმი კა̄დო̄ლ (ბზ. 277) -- ვაჟმა იყიდა ალმასის ნაჯახი. ამნემ ალსმიშ წირჷლდ ახშაკდუ̂ნე მჷშკიდს (ბქ. 148) -- ამან ალმასის ურო გამოაჭედვინა მჭედელს. ჲაკოფვს ალმასი თე ხა̄რა (ლშხ. 66) -- იაკობს ალმასის თვალი ჰქონია. ყუ̂იჩს ახოთხა ალმა̈სი თე (ლნტ. 260) -- მამალს უპოვია ალმასის თვალი.
- ალმესგი იგივეა, რაც ა̈ლმესგი.
- ალმინ, ალჲა̈რ იხ. ალა.
- ხ-ალოკე იგივეა, რაც ხ-ალო̄კე.
- ხ-ალოკნე იგივეა, რაც ხ-ალო̄კნე.
- ხ-ალო̄კე (ოხლე̄კ, ახლო̄კე; ახლე̄კნე ბზ., ოხლო̄კ, ახლო̄კე; ახლო̄კნე ლშხ.), ხ-ალოკე (ოხუ̂ლეკ, ახლოკე; ახლეკისგ ბქ., ახუ̂ალოკ, ახალოკე; ახალოკი ლნტ.), გრდმ. -- ლოკავს, ალოკავს. მა̄ლდ ქა̄ხლო̄კე (ბზ. 315) -- მელამ გამოლოკა. ყურჩა̈ ა̈მირმიშ ლაბამ ნაჭა̈ს ხალოკე (ბქ.) -- ყურშა ამირანის დასაბმელ ჯაჭვს ლოკავს.
- ხ-ალო̄კნე (ლოხუ̂ლო̄კინ, ლახლო̄კნე; ლახლო̄კნი ბზ., ლოხლო̄კუნ ლშხ.), ხ-ალოკნე (ლოხუ̂ლოკინ, ლახლოკნე; ლახლოკნი ბქ., ახუ̂ალოკინ, ახალოკნე; ახალოკნი ლნტ.), გრდმ., კაუზატ. -- ალოკვინებს. [ბა̈ჩ] ლახლო̄კუ̂ნეხ მემსახუ̂ირ დი̄ნას (ბზ. 255) -- მოსამსახურე გოგოს ქვა აალოკვინეს. ფხულეუ̂შ ქა ხალოკნა თუ̂ის მიჩა გეზალს (ლნტ. 47) -- თავის შვილს თითით გაალოკვინებდა თაფლს.

- ალსუ̂ემი (ოთლუსუ̂ემ, ადლუსმე; ადლუსმი) ბზ., ალსუ̂მ̈არი (ოთულსუ̂მ̈არ, ადლუსმრე; ადლურსმისგ) ბქ., ალურსმანი (ოთლურსმან, ადლურსმანე; ადლურსმანნე) ლშხ., გრდმ. -- ლურსმავს. კუბ ჩუ̂ადლუსმე ჭიტიდ (ბზ. 311) -- ჭიტიმ კუბო დალურსმა.
- ალტგნე (ოთლგტინ, ადლგტნე; ადლგტნი ბზ., ადლგტნისგ ბქ., ოთლგტგნ, ადლგტნე; ადლგტნი ლშხ., ათუ̂ალგტინ, ადალგტნე; ადალგტნი ლნტ.), გრდმ. -- ჭყლეტს. ზურუბხანს დოლბიშ შირა ჩუ̂' ესერ ადლგტნისგ (ბქ. 221) -- ზურუბხანს დოლაბის ქვა გაჭყლეტსო. უსკუ̂ს ხოჩ̄ამდ ჩუ̂ალტგნეხ (ლშხ.) -- ვაშლს კარგად ჭყლეტენ. ალტგნეხ უ̂იცხს, უ̂ისკუ̂ს ედ იშკენ ხილს (ლნტ.) -- ჭყლეტენ მსხალს, ვაშლს ან სხვა ხილს.
- ალუარი იგივეა, რაც ალუ̂არი.
- ალურსმანი იგივეა, რაც ალსუ̂ემი.
- ალუ̂არი (ოხლუუ̂არ, ანლუუ̂არე; ანლუუ̂არნე) ლშხ., ალუ̂̈არი, ალუ̈არი (ახუ̂ალუ̈არ, ანალუ̈არე; ანალუ̈არი) ლნტ., გრდმ. -- აცოცხლებს. ჟ'ანულუ̂არე მაგ ეჯღარ (ლშხ. 71) -- ისინი ყველა გააცოცხლა. ალმინ... ჟ'ახოლუარა (ლნტ. 313) -- ისინი გაუცოცხლებია.
- ხ-ალფარა (ხუ̂ელფარ̈̄ანდ̈ის, ხელფარ̈̄ანდა; ხელფარ̈̄ანდე̄დს ბზ., ხუ̂ელფარენ, ხელფარან; ხელფარენეს ბქ., ხელფარ̈̄ან; ხელფარე̄ნს ლშხ.), ხ-ალაფარა (ხუ̂ალაფარგნდ̈ის, ხალაფარგნდა; ხალაფარგნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- აფარია. [ჟიქ̄ან{ქა}] ჯალფარა კოჯ (ბზ. 1) -- ზევიდან გაფარია კლდე. დინილს ჭგრელ ლაკუ̂ც̈ანი ხელფარან (ბქ.) -- გოგონას ჭრელი თავსაფარი ეფარა.
- ხ-ალფარი იგივეა, რაც ხ-ალფ̈არი.
- ხ-ალფ̈არი (ესუ̂ლაფ̈არ, ესლაფრე; ესლაფრ̄ინე ბზ., ოთლაფ̈არ, ათლაფრე; ათლაფრისგ ბქ.), ხ-ალფარი (ოსლაფარ, ესლაფრე; ესლაფრი) ლშხ., ხ-ალაფ̈არი (ათუ̂ალაფ̈არ, ადალაფ̈არე;

ადალაფა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- {და}აფარებს, {და}ახურავს. მიჯნე̄მ ჩალჷლდა̈რჷდ გარ ესლაფრე (ბზ. 325) -- თვითონ კვლავ ჩალის ღეროებიღა დააფარა. ეჯნემ ფათქს ჟიქაქა მოლა̈რ ესლაფრე (ბქ. 48) -- მან ორმოს ზემოდან ბალახი დააფარა. ჩულჷ̄შგჷნლო კალთაჲს ესლაფრიხ სეგდას (ლშხ. 7) -- ჩამოწველის შემდეგ ხის ვედროს კალთას გადააფარებენ.

- ალფა̈რი (ოთჳ̂ლაფა̈რ, ადლაფრე; ადლაფრი ბზ., ადლაფრისგ ბქ.), ალფარი (ოთლაფარ, ადლაფრე; ადლაფრი) ლშხ., ალაფა̈რი (ათჳ̂ალაფა̈რ, ადალაფა̈რე; ადალაფა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- ფარავს. ნიც ჭიშხს დეშ ალფარი (ლშხ.) -- წყალი ფეხს ვერ ფარავს. ჩაფჷლდ ჭიშხ თელდ ხეკჳ̂ეს ადალაფარას (ლნტ. 7) -- ფეხსაცმელმა ფეხი მთლიანად უნდა დაფაროს.
- ალღა̈ჰი (ოხჳ̂ღალა̈ჰ, ანღალჰე; ანღალჰი ბზ., ოთღალა̈ჰ, ადღალჰე; ადღალჰისგ ბქ.), ალღაჲ (ოხლაღაჲ, ანლაღჲე; ანლაღი̄) ლშხ., ალაღა̈ჲ (ახჳ̂ალაღა̈ჲ, ანალაღა̈ჲე, ანალაღა̈ჲ) ლნტ., გრდმ. -- {გადმო}თოვლავს, სახურავიდან თოვლს ყრის. ლჳ̂აჟ-მა̄რე ემო̄დ ი̄რდი აგის, ჲარ ლალ ანლაღი̄ (ლშხ. 24) -- მამაკაცი თუ არ იქნება სახლში, ვინღა გადმოთოვლავს.
- ხ-ალღჳ̂აჟა̈ლნე, ხ-ალღჳ̂აჟა̄ლნე იგივეა, რაც ხ-ალჳ̂ჟა̄ლჳ̂ნე.
- ალშა̈ნი იგივეა, რაც ა̈ნშა̈ნი.
- ალცუნე (ოთლუცჳ̂ინ, ადლუცჳ̂ნე; ადლუცჳ̂ნი ბზ., ადლუცჳ̂ნისგ ბქ., ოთლუცუნ, ადლუცჳ̂ნე; ადლუცჳ̂ნი ლშხ., ახჳ̂ალუცჳ̂ინ, ანალუცჳ̂ნე; ანალუცჳ̂ნი ლნტ.), გრდმ. -- რწყავს. ამნოშ ლაროლს ი დაბა̈რს ალცუნეხ (ბქ. 70) -- ამით სათიბებსა და ყანებს რწყავენ. ხჳ̂ალცუნედ ი ხოჩა ლელარტა̈მ ჯედენი (ლნტ.) -- ვრწყავთ და კარგი ბოსტნეული მოდის.
- ხ-ალწენი იგივეა, რაც ხ-ალწი.
- ხ-ალწი, ხ-ალწენი (ოთალწ, ათჷლწე; ათჷლწინე ბზ., ოთჷლწ, ლახლა̈წ; ლახლა̈წნე ბქ., ლოხჷლწ, ლახჷლწე; ლახჷლწნე ლშხ.), ხ-ა̈ლწი (ლახჳ̂ა̈ლწ, ლახა̈ლწე; ლახა̈ლწინე ლნტ.),

გრდმ. -- აწებებს. ჯა̈ნს ლა̈მზჷრჟი მუჭუ̂ა̈რჟი̄ნ ლეტუ̂რა̈̄ლს ხალწენიხ (ბზ.) -- ლოცვისას ხარს რქებზე სანთლებს აწებებენ. ყორა̈რჟი ლეტუ̂როლს ხალწიხ ეჩხაუ̂-ამხაუ̂ (ბქ. 76) -- კარებს აქეთ-იქით სანთლებს აწებებენ.

- ალწი (ოთგლწ, ადგლწე; ადგლწი̄ნე ბზ., ადგლწნე ლშხ.), გლწი (ოთგლწ, ადგლწე; ადგლწინე ბქ., ამგლწ ლნტ.), გრდმ. -- {შე}ლესავს. [კეცს] ჩუ გლწიხ ოყალა̈ უ̂ერშუ̂ (ლნტ. 28) -- ქვევრს აყალო მიწით შელესავენ.
- ალხერი, ალხუ̂ერი (ოთლახუ̂ერ, ადლახუ̂რე; ადლახუ̂რი ბზ., ოხლახერ, ანლახუ̂რე; ანგლხერისგ ბქ.), ალახორი (ახუ̂ალახორ, ანალახორე; ანალახორი) ლნტ., გრდმ. -- {გან}სჯის. [ქუნა̈რ] ესერ ეჯაბასუ̂დ ალხუ̂ერიხ ხოჩამ ი ხოლამ (ბქ. 76) -- სულები კარგსაც და ცუდსაც საიქიოში განსჯიანო.
- ხ-ალჯენი იგივეა, რაც ხ-ალჯი.
- ხ-ალჯი, ხ-ალჯენი (ლო̄ხუ̂ალჯ, ლახლა̈ჯ; ლახლა̈ჯნე ბზ., ლოხუ̂ალჯ, ლახლაჯ; ლახლაჯნე ბქ., ჟ'ოსლაჯ, ჟ'ესლაჯე; ჟ'ესლაჯნე ლშხ.), ხ-ალა̈ჯი (ასუ̂ა̈ლჯ, ასალა̈ჯ; ასალა̈ჯნე) ლნტ., გრდმ. -- აბამს, ამაგრებს. ეჯას ესერ ჟი ხალჯენიხ ბანდა̈რჟი (ბზ. 411) -- იმას გრძელ სკამზე დააბამენო. ხამემ თხუ̂იმ თხუ̂იმჟი ესლა̈ჯ (ბქ. 46) -- ღორის თავი თავზე დააბა (მიაბა).
- ალჯი (ოლაჯ, ალა̈ჯ; ალჯი̄ნე) ზს., ალჯენი (ოთლაჯ, ადლაჯე; ადლაჯნე) ლშხ., გლჯი (ათულჯ, ადგლჯე; ადგლჯინე) ლნტ., გრდმ.-- რგავს, თესავს. ჲესუ̂ა̈ს ფათრეკდ გუ̂ი ხა̈დეს, შუკუ̂ა̈შ ძგიდს ხილოუ̂ ალა̈ჯ (ანდ.) -- ვისაც ფათერაკი უნდოდეს, გზის პირას ხეხილი დარგოსო.
- ამ ალ ნაცვალსახ. მონაცვლე ფუძე; იხმარება მსაზღვრელად ყველა ბრუნვაში, გარდა

სახელობითისა; მის პარალელურად გამოიყენება აგრეთვე ალ=ამ. ჯუ̂ედნი ამ ლადეღ (ბზ. 28) -- მოვალ ამ დღეს. ამ მარემ გეზალ ათერ (ბქ.) -- ამ კაცმა შვილს განათლება მისცა (გაანათლა). ძღჷდ ლი ამ დუ̂რეს ლეთ (ლნტ. 6) -- დიდია ამ დროს ღამე.

- ამაბ{უ}ასდ იგივეა, რაც ამაბუა̄სდ.
- ამაბუა̄სდ (-ä̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ამაბ{უ}ასდ (-ä̈შ, --) ბქ., ამაბუა̄სდ (-აშ, --) ლშხ., ამაბუას{ტ} (-იშ, --) ლნტ. -- ეს ქვეყანა, სააქაოში. ლჷდგარუს ამაბუასდä̈შ შუ̂იდბასი ხეჭუ̂დალხ (ბქ. 297) -- მიცვალებულებს სააქაოს მშვიდობასაც ეკითხებოდნენ. სი ამაბუა̄სდს ლირდე ეჯთუ̂აფ (ლშხ. 35) -- შენ სააქაო ცხოვრება დაგეკარგა. ხä̈რი ლოქ ესა ამაბუას? (ლნტ.) -- ხარ თუ არა სააქაოსო?
- ამათრä̈ხი იგივეა, რაც ამჷდრä̈ჯი.
- ხ-ამამ იგივეა, რაც ხ-ამä̈მ.
- ამან იხ. ალა.
- ამანქა იგივეა, რაც ამჷნქა.
- ამანლო იგივეა, რაც ამჷნლო{ნ}.
- ამარა იგივეა, რაც ჰამä̈რ.
- ამარე იგივეა, რაც ამა̄რე.
- ამარცხე იგივეა, რაც ამჷრცხე.
- ამაუ̂, ამოუ̂ ბზ., ამოგუ̂, ამუგუ̂ ბქ., ამაუ̂ ქს., ამოხოქა ლნტ. ზმნს. -- აქამდე. ალას ოთფაშუ̂და დჷ̄უ̂ä ამაუ̂ ლიჯდე (ბზ. 311) -- ამას დაუტრაბახებია დევის აქამდე მოყვანა. მეთხუ̂ä̈რა ამოგუ̂ ომჯედელიხ (ბქ. 25) -- მონადირეები აქამდე მოსულან. დალ ამსუ̂ა̄ლდს ამაუ̂ ანჯდე (ლშხ.) -- დალი ადამიანს აქამდე მოიყვანს. ლარე ამაუ̂ მიშკუ̂ი ლი (ლნტ.) -- სათიბი აქამდე ჩემია.

- ამალა იგივეა, რაც ამლა.
- ამაშა̈რი იგივეა, რაც ამშა̈რი.
- ამაშუ̂ამ, ამაშომ იგივეა, რაც ამა̄შუ̂ა̈მ.
- ამახუ̂ (ამხუ̂ა̈შ \ -იშ, ამხუ̂ა̈რ ზს., ამხუ̂აშ, ამხუ̂არ ლშხ., ამა̈ხუ̂იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მტერი. მათხუ̂მის ამხუ̂ა̈რ ოხუ̂ნა̈ზო̄რა (ბზ.) -- წინამძღოლს (მეთაურს) მტრები შეუკრებია. თამარ დედფა̈ლს ლიპანტა̈ლ ოხუ̂სყა ამხუ̂ა̈რდ (ბქ. 309) -- თამარ დედოფალს მტერი გაუფანტავს (მტრებისთვის გაფანტვა გაუკეთებია). თეს ამახუ̂სუ ათგენე̄ნა! (ლშხ.) -- თვალი მტერსამც დასდგომია! ამახუ̂ა̈ ლეხიადდ ნომ ლოქ ხოსყეჲ გუ̂ეშს (ლნტ.) -- მტრის გასახარ{ად} საქმეს ნუ მიკეთებო. ამახუ̂ მამ ჯიზარახ (პოეზ. 56) -- მტერი არ დაგიზოგავთ.
- ამახუ̂ობ (-აშ, --) ზს., ლნტ., ამხობ ბზ., ამხუ̂ობ ლშხ. -- მტრობა. ლახუ̂ბა̄ ნე̄სგა ამხუ̂ობ ემშყედ (ლშხ.) -- ძმებს შორის მტრობა ჩამოვარდნილა. ეჩქა ლენტეხას ამახობ ლემა̈რ (ლნტ. 4) -- მაშინ ლენტეხში მტრობა ყოფილა.
- ხ-ამაჯონი იგივეა, რაც ხ-ამჯო̄ნე.
- ხ-ამა̈მ (ლოხმა̈მ, ლახმა̈მ \ ლახმამე; ლახმა̈მნე ზს., ლახუ̂ამა̈მ, ლახამა̈მე; ლახამა̈მნე ლნტ.), ხ-ამამ (ლოხმამ, ლახმამე; ლახმამნე) ლშხ., გრდმ. -- უჭამს. [მა̈რუ̂ენე მუხუ̂ბეს] ჩა̈ჟ თხერემ სკა ლახამა̈მ (ლნტ. 168) -- მგელმა უმცროს ძმას ცხენი შეუჭამა.
- ამა̈რცხე იგივეა, რაც ამერცხე.
- ხ-ამა̈ჭირ იგივეა, რაც ხ-ამჭირ.
- ამა̄რე (ოხუ̂მა̄რ, ანმა̄რე; ანმა̄რი \ ანმა̄რნე ბზ., ოხმა̄რ, ანმა̄რე; ანმა̄რნე ლშხ.), ამარე (ოხუ̂მა̈რ, ანმარე; ანმა̈რისგ ბქ., ახუ̂ამა̈რ, ანამარე; ანამარი ლნტ.), გრდმ. -- ამზადებს. ჲალუ̂, ე̄სერ ათხე ლეზუ̂ებ-ლეთრე̄უ̂ ანმა̄რე (ბზ. 281) -- აბა, ახლა სასმელ-საჭმელი გაამზადეო. ლეუ̂იზ

ანმარეხ თჳ̂ით ქაფ (ბქ.) -- თითო ტვირთი საგზალი გაამზადეს. სადილ ანმა̄რე და̄ჳ̂ემ (ლშხ. 80) -- დევმა სადილი გაამზადა. კუმა̈შიშჳ̂დ ლელინთჳ̂დ ამარეხ ჭემს (ლნტ.) -- საზამთროდ საქონლისათვის თივას ამზადებენ.

- ამა̄შჳ̂ა̈მ (-იშ, --) ბზ., ამაშჳ̂ამ (-ჳ̂მაშ, --) ბქ., ლნტ., ამა̄შომ (-იშ, --) ლშხ., ამაშომ ლნტ. -- მოსვენება, მშვიდი ცხოვრება, სიმშვიდე, შვება. მი ამა̄შჳ̂ა̈მ მეშდხე მა̄რ (ბზ.) -- მე მოსვენება მაქვს დაკარგული. ლეგმერდა ამაშჳ̂ამ ხად (ბქ.) -- ავადმყოფს შვება მიეცა. უჟ ი ამა̄შომ ემშდახ (ლშხ.) -- ძილი და მოსვენება გამომელია. ბეფშჳ̂დ ამაშჳ̂ამ \ ამაშომ მა̈დ ამჯიდ (ლნტ.) -- ბავშვმა მოსვენება (შვება) არ მომცა.
- ხ-ამბაჟ, ხ-ანბაჟ (მამბჟღნ{და}, ხამბჟღნ{და}; ხამბჟღნდე̄დს ბზ., ხამბჟღნეს ბქ.), ხ-ანაბაჟ (მანაბაჟღნ{და}, ხანაბაჟღნ{და}; ხანაბაჟღნდეს) ლნტ., აორ. (ამღნბაჟღნ{და}, ათღმბაჟღნ{და} ზს., ამანაბაჟღნ{და}, ათანაბაჟღნ{და} ლნტ.), გრდუვ. -- უკვირს, "კვირობს". ალი ხა̈ლხს [ძღუდ] ხამბაჟ (ბზ. 440) -- ეს ხალხს ძალიან უკვირს. ნეი ხოჩოჳ̂ ხამბაჟ, ნეი ხოლა (ანდ.) -- ნურც კარგი გიკვირს, ნურც ავიო. ძღუდ ათანაბაჟენახ დაჳ̂ა̈რს (ლნტ. 208) -- დევებს დიდად გაჰკვირვებიათ.
- ამბაჳ̂ იგივეა, რაც ამბა̈ჳ̂.
- ამბა̈ჳ̂ (ამბჳ̂იშ, ამბჳ̂ა̈რ ზს., -იშ, -ბაჳ̂ა̈რ ლნტ.), ამბა̈ (ამბიშ, ამბა̈რ) ბქ., ამბაჳ̂ (ამბიშ, ამბჳ̂არ) ლშხ. -- ამბავი. ხელწიფდ მა̄მა ა̈დჯირჳ̂ე ალ ამბა̈ჳ̂ (ბზ. 175) -- ხელმწიფემ არ დაიჯერა ეს ამბავი. ჴეჳ̂ს ესერ ოხთონა ამბჳ̂იშ ლა̈ცხრად (ბქ. 26) -- ხევს გამოვუგზავნივარ ამბის გასარკვევადო. ალე ლი ლინჩა̄ლი ამბაჳ̂ (ლშხ. 24) -- ეს არის მარხვის ამბავი. მ' ამბა̈ჳ̂ ლი? (ლნტ. 291) -- რა ამბავია? ალ ამბა̈ჳ̂ჟი მუშჳ̂ნიდ თჳ̂ეფ ჟ'ა̈ნკაჩე (ჰოეზ. 66) -- ამ ამბავზე სვანმა თოფი (ფეხზე) შეაყენა.

- ხ-ამბე იგივეა, რაც ხ-ა̈მბე.
- ამბეგე იგივეა, რაც აბგე.
- ამგზაჳ̂რე იგივეა, რაც ანგზა̄ჳ̂რე.
- ამგიშ იგივეა, რაც ამსგიშ.
- ამგჳ̂ა̈ჲ (-ჳ̂ა̈იშ, -ჳ̂აჲა̈რ) ბზ., ამგჳ̂ა̈{რ} (-იშ, -ჳ̂არა̈რ) ბქ., ამგჳ̂არ (-ალ) ლშხ., ამგჳ̂ა̈რ (-ჳ̂არა̈ლ) ლნტ. -- ამგვარი, ამნაირი, ამისთანა, ასეთი; რაგინდ. კელჳ̂ა̈ნ ჩია̄გ ამგჳ̂ა̈ჲ ქორს ჲეგემ (ბზ. 279) -- ხელოსანი ყველგან ასეთ სახლს აშენებს. იმღა ჯარხ ლჷბერკილ ამგჳ̂ა̈რ ამსჳ̂ალდ? (ბქ. 13) -- რატომ გყავთ დაბორკილი ასეთი ადამიანი? ამგჳ̂არ მაჲ ათჳ̂ი ლე̄სეს, სგიმმჷყ ეში̄ გრილდ არი მა̄რე (ლშხ. 3) -- რაგინდ სიცხეც უნდა იყოს, მჟავე წყალთან მაინც გრილადაა კაცი. ამგჳ̂ა̈რ ლირდეს მა ხოჩა?! (ლნტ.) -- ასეთ ცხოვრებას რა სჯობს?!
- ამდ იხ. ალა.
- ხ-ამდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈მდუნე.
- ამე ბზ., ქს., ამე{გ} ბქ., ზმნს. -- აქ. ამე მაჩე̄ნე ლა̈ლზიგა ეჯჲა̈რს ხალჳ̂ე̄ნახ (ბზ. 23) -- აქ ყველაზე კარგი (საუკეთესო) სამოსახლო იმათ ჰქონიათ. ყურძენს იხჳ̂ერიხ ამე ჲენკენობა̈ჲ თჳ̂ეჲსკა (ლნტ. 18) -- ყურძენს აქ სექტემბრის თვეში კრეფენ. ჩიესგიშ და̄ჳ̂ ამე ა̈რი (პოეზ. 32) -- ყველა მხრის დევი აქ არის. სი ამეგ დემის აჯცჳ̂ირე (პოეზ. 14) -- შენ აქ არ დაგტოვებ.
- ამელეჲა იგივეა, რაც ამელეჟა.
- ამელეჟა ზმნს. -- აქეთ (ქვემოდან ზემოთ). ამელეჟა სე̄მი მა̄რე ანღრიხ (ბზ. 63) -- აქეთ სამი კაცი მოდის. ჳ̂ოშა მა̄რე ლოქ ამელეჟა იზელა̄ლ? (ლშხ. 53) -- რამდენი კაცი დადისო აქეთ? ამელეჟა მა̈რჳილს ხოლა ლეზი ხადა (ლნტ.) -- ამაზე მარხილი ძნელი ასათრევი იყო (აქეთ

მარხილს ცუდი ასასვლელი ჰქონდა). ამელეჲა ლნტ. ზურალ ამელეჲა ადინე (ლნტ. 255) -- ქალი აქეთ წავა.

- ამელექჳ̂ა ზმნს. -- აქეთ (ზემოდან ქვემოთ). ამელექჳ̂ა ანღრიხ ზურლა̈̄რ (ბზ. 362) -- აქეთ ჩამოდიან ქალები. ამელექჳ̂ა ემშყედ ფურ (ლშხ.) -- აქეთ ჩავარდნილა ძროხა. მიჩანდ ხოჩილ მარე ლოქ ანღრი ამელექჳ̂ა (ლნტ. 250) -- შენზე კარგი კაცი მოდის აქეთო.
- ამემდ იხ. ალა.
- ამენ იგივეა, რაც ამე̄ნ.
- ამენშგჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈ნშგჳ̂ე.
- ამეჲსა, ამეჲსგა, ამეჲს{კ}ა იგივეა, რაც ამე̄სგა.
- ამეჟი̄ნ ბზ., ამეჟი ბქ., ქს. ჟი{ნ} თანდებულდართული ამე- -- ამაზე. დედბერილდ ჟ'ესდე მა̈გ ამეჟი (ბზ 282) -- დედაბერმა ყველაფერი ამაზე დაადო. ჯი ამეჟი ესერ ღჷრი (ბქ. 203) -- მე ამაზე ავალო. ამეჟი ნეფეს ჩჳ̂ათჩო̄ნდა (ლშხ. 51) -- ამაზე მეფეს გაეცინა. ამეჟი ახოჯადხ ლიცუა̈ლ (ლნტ. 313) -- ამაზე მოუვიდათ ჩხუბი.
- ამეურა იხ. ამსგიშ.
- ამექა ზმნს. -- აქ, ამაზე, ამის გავლით. ანღრი ამექა ეშხუ მა̄რე (ბზ. 299) -- აქ მოდის ერთი კაცი. ჯი ესერ ამექა ბოგდ ხედი (ბქ. 19) -- მე ამაზე ხიდად გავედებიო. ამექა ნეპო̄ლსი̄ დე̄მ აპე̄ნე და̄ჳ̂ (ლშხ.)-- აქ ჩიტსაც არ აფრენს დევი. ამექა ანღრი მეშეხე ჯორ (ლნტ. 253) -- ამაზე მოდის შავი ჯორი.
- ამეჩუ, ამეჩუ̄ნენ ბზ., ლშხ., ამეჩუ{ნ} ბქ., ლნტ. ზმნს. -- აქ. ამეჩუ̄ნ ჩა̄ჟა̈რ ენხჳ̂იეხ (ბზ. 40) -- აქ ცხენები დაგვახვედრეს. ჩჳ̂ა̈ნკიდ ამნე̄მ ამეჩუ ალჲა̈რ (ბზ. 20) -- ამან აქ ესენი ჩამოილო. ამეჩუ ლეჳ̂ანს ნოღა̈რ ხაწა (ბქ. 201) -- აქ ლევანს ნადი ეხმარება. ჩუჳ̂ ლოქ ესდე ამეჩუ

პირობ (ლშხ. 79) -- დადევი აქ პირობაო. მიხეილ ამეჩუნ ირდა (ლნტ. 209) -- მიხეილი აქ იქნება. ფუსტობ ამეჩუ და̈რს ხაშყიდ (ლნტ. 4) -- ბატონობა აქ არავის ახსოვს. ღერბათ ჩოთმა̈ზჷრად ამეჩუნა̈შ მერდე მარე! (პოეზ. 78) -- ღმერთს დაულოცნიხართ აქ მყოფი ხალხი!

- ამეხ იგივეა, რაც ამხა̄უ̂.
- ამეხენ იგივეა, რაც ამხა̈ნ.
- ამეხენჟი იგივეა, რაც ამხა̈ნჟი.
- ამეხენქა იგივეა, რაც ამხა̈ნქა.
- ამეხენჩუ იგივეა, რაც ამხა̈ნჩუ.
- ამეხენხო იგივეა, რაც ამხა̈ნთე.
- ამე̄ნ ბზ., ლშხ., ამენ, ამინ, ჰამენ ბქ., ამენ ლნტ. -- ამინ! ჯგჷრა̈̄გ, ალ ქორა̈ ხოშა̄მ ხოჩა ლიმარჩუ̂ ხა̈ყრ -- ამენ! (ბზ. 12) -- წმინდა გიორგი, ამ სახლის უფროსს კარგი სიბერე მიეცი -- ამინ! მჷლზონა ამე̄ნ-ამე̄ნს ტუ̄ლიხ (ლშხ. 29) -- მონაზვნები ამინ-ამინს იძახიან. ამენს ჲერუ̂ა̈ჲ დემ ხექნეხ, ჩუ აჭათუ̂ნეხ (ლნტ.) -- ამინს ვინც არ იტყვის, დასწყევლიან.
- ამე̄ნშგუ̂ე იგივეა, რაც ა̈ნშგუ̂ე.
- ამე̄სგა ბზ., ამე{ჲ}სგა ბქ., ამეჲსა ლშხ., ა̈მეისკა, ა̈მეჲსა ლნტ. -- ამაში. ამე̄სგა ა̈რიხ სე̄მი შდაუ̂ალ (ბზ. 279) -- ამაში სამი მერცხალია. და̈შდუ̂ს ამეჲსგა ლარდა ხარენა (ბქ. 17) -- დათვს ამაში ბუნაგი (სამყოფი) ჰქონია. ამე̄ჲსა̄ჲ ხეყე̄და და̄უ̂ს ზითუნახაუ̂ (ლშხ. 71) -- ამაშიც ჰყავდა დევს მზეთუნახავი. ა̈მეჲსა ლოქ მეთხუ̂არა ხაყა (ლნტ. 234) -- ამაში მონადირეები მყავსო.
- ამე̄{შ}ურა იგივეა, რაც ამსგიშ.

- ამზაჳ̂ ზმნს. 1. წელს. ამზაჳ̂ ჟ'ოხქჷრთახ დაბა̈რ (ბზ. 298) -- წელს შემოუღობავთ ყანები. ამზაჳ̂ უჩხობ ლასჳ̂ (ბქ.) -- წელს წვიმიანობა იყო. ლამოქშალას ამზაჳ̂ ხაკუხ ქორა̈ ლიგემ (ლნტ.) -- ქვისლებს წელს უნდათ სახლის აშენება. 2. ჩბხ. ზაფხული. შჳ̂ა̈ნს ხა̈მთქჳ̂ა ქეირ ამზაჳ̂ (ბქ. 224) -- სვანეთში ზაფხული გრილია (იცის გრილი ზაფხული).
- ამზუმ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ \ -ჳ̂არ ლშხ., -ა̈რ/ლ ლნტ.), ამზუ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ამშაშზუმ ლშხ., ნაცვალსახ. -- ამოდენა, ამხელა, ამდენი. იმე ესერ ხოჩდა ამზუმ ხა̈ნს? (ბზ. 257) -- სად ყოფილხარ ამდენ ხანსო? მიჩ ესერ ამზუ მამა ხაკუ (ბქ. 12) -- მე ამდენი არ მინდაო. ამზუმ ეჩჷნ ლეჟა ლჷმა̄რელი (ლშხ.) -- ამდენი იმის ზემოთ ყოფილა. ამშაშზუმ ქიჳ̂არ ოხყე̄ლახ მინს! (ლშხ.) -- ამოდენა (ამისოდენა) ყველის კვერები ამოუყვანიათ მათ! ამზუმ ხა̈ძმედა მაყალს (ლნტ. 89) -- ამდენი ძალუძს შიშს. შდრ. ამშელდ.
- ამზუქა, ამზჷქა ბქ. ზმნს. -- ამასობაში; ამდენ ხანს. ამზუქა ჩჳ̂ა̈დრჷჰა̈ნ (ბქ. 202) -- ამასობაში გათენდა. იმ ესერ ხელღინიხ ამზჷქა (ბქ. 337) -- რას უნდა ელოდნენ ამდენ ხანსო.
- ამზჷრი იგივეა, რაც ა̈მზჷრი.
- ამთა̄ნ იგივეა, რაც ამი̄შთა̄ნ.
- ხ-ამთქჳ̂ა, ხ-ამთქჳ̂ე იგივეა, რაც ხ-ა̈მთქჳ̂ა.
- ამიდ იხ. ალა.
- ამინ იგივეა, რაც ამე̄ნ.
- ამის იხ. ალა.
- ამილა იგივეა, რაც ამლა.
- ამი̄თან იგივეა, რაც ამი̄შთა̄ნ.
- ამი̄ძდა იხ. ხ-ეჰო̄ლი.

- ამი̄{შ} იხ. ალა.
- ამი̄შთა̄ნ, ამი̄თა̄ნ, ამთა̄ნ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ამთა̄ნ (-არ) ლშხ., ამშათან (-თა̈ნიშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ამისთანა, ამნაირი. ამი̄შთა̄ნ კუმა̈შ ხამა ამაბრ? (ბზ. 62) -- ამისთანა საქონელი როგორ დამაკელი? ქალა̈ქისგა ამი̄თა̄ნ დუქა̈ნ დე̄სა ლჷ̄გ (ბზ.) -- ქალაქში ამისთანა დუქანი არ დგას. ამთა̄ნ ზურა̄ლ მა̄ მიწუ̂ა (ლშხ.) -- ამისთანა ქალი არ მინახავს. 2. ლნტ. ამხელა.
- ამკალიბ, ამკაჲ იგივეა, რაც ამკა̈ლი{ბ}.
- ამკა̈ლი{ბ} (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ამკაჲ, ამკალიბ, ამყალიბ (-არ) ლშხ., ჩვენებ. ნაცვალსახ. -- ასეთი, ამნაირი. მა̈ჲ ჯე̄ქუ̂ხ ამკა̈ლი? (ბზ. 275) -- რა გითხრეს ამისთანა? ლახრი ფე̄დიას ლეგხ ამკა̈ლიბ მურყუ̂მა̈ლ (ბზ. 1) -- ლახირის ახლოს დგანან ასეთი კოშკები. ამკა̈ლიბ ლენტყარუ̂ე ნენჩა ლემა̈რელი (ბქ. 226) -- ასეთი უდაბური ტყე ყოფილა. მა̄ ხოცხახ თე̄მი ლითხპინე ამკალიბარე ლაშდაბჟი (ლშხ. 7) -- არ სიამოვნებთ (სხვისი) თვალის მოკვრა ასეთების კეთებისას. ამყალიბდ ჩოთგუ̂ირგუ̂ნახ მუგუ̂არს ჲერქდა (ლშხ. 72) -- მტრედებს ამნაირად ჯვარი დაუწერიათ ორივესათვის. მა ლოქ ჯუღუ̂ე ეჩა ლემნუნე ამკა̈ლი? (ლნტ. 302) -- რა გაქვს იმის საჭმელი ასეთიო?
- ამლა̈კ (-იშ, -ლაკა̈რ) ბზ., ამლაკ (-ა̈რ ბქ., -ლაკა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.) -- ამლაყი. ნაგჭურს ამლა̈კ ქა ოხჳიდხ (პოეზ. 106) -- ნაგჭურს ამლაყი გამოუყვანეს.
- ამლო̄ნ იხ. ხ-ალა.
- ამნარ იხ. ალა.
- ამნ̆ა̈ლიდ იგივეა, რაც ამნია̄̈ნიდ.
- ამნ̆ა̈რ{დ} იხ. ალა.
- ხ-ამნე იგივეა, რაც ხ-ა̄მნე.

- ამნემ{დ} იხ. ალა.
- ამნეშკჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈ნშკჳ̂ე.
- ამნე̄მი{შ} იხ. ალა.
- ამნია̈̄ნიდ ბზ., ამნა̈ლიდ ბქ., ამნია̄ნიდ ლშხ., ამნია̈ნიდ ლნტ. ზმნს. -- ამისათვის. ქ'ა̄ღერ ამნია̈̄ნიდ (ბზ. 360) -- გამოდი ამისთჳ̂ის. ამნია̈ნიდ ალეს ჯასაჩქჳ̂ა̈რი (ლნტ.) -- ამისათვის ამას გაჩუქებ. შდრ. ამნა̈რ.
- ამნილ, ამნოჳ̂შ{ჳ̂}, ამნოშ იხ. ალა.
- ამნურ, ამნურაჲ იგივეა, რაც ამურ.
- ამოგჳ̂, ამოჳ̂ იგივეა, რაც ამოჳ̂.
- ამოლე (ოთმელ, ადმოლე; ადმოლისგ ბქ., ოთმოლ, ადმოლე; ადმოლნე ლშხ., ათჳ̂ამოლ, ადამოლე; ადამოლი ლნტ.), გრდმ. -- ძირკვავს, ახოს ტეხაჳ̂ს. ამნილდ ჩჳ̂ადამოლეხ ცაგა̈რ (ლნტ.) -- ამათ ამოძირკვეს ეკლები.
- ამორა̈ჳ̂ი, ამორჳ̂ე იგივეა, რაც ამო̄რჳ̂ე.
- ამოხ{აჳ̂} იგივეა, რაც ამხა̄ჳ̂.
- ამოხოისა იგივეა, რაც ამხა̄ჳ̂თე̄სგა.
- ამოხოქა იგივეა, რაც ამაჳ̂.
- ამოხოქა̈ჲშალ იხ. ათხადიშშა̄ლ.
- ამოხშალიდ იგივეა, რაც ამხა̄ჳ̂შა̄ლიდ.
- ამო̄რჳ̂ე (ოთმო̄რეჳ̂, ადმო̄რჳ̂ე; ადმო̄რჳ̂ი ბზ., ოთმო̄რაჳ̂ ლშხ.), ამორჳ̂ე (ოთმორეჳ̂, ადმორჳ̂ე; ადმორჳ̂ისგ) ბქ., ამორა̈ჳ̂ი (ათჳ̂ამორა̈ჳ̂, ადამორა̈ჳ̂ე; ადამორა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- ასამართლებს, განსჯის. ჩჳ̂ამო̄რჳ̂ეხ ეჲჟი (ლშხ. 48) -- ისე განსჯიან.

- ხ-ამჟელი იგივეა, რაც ხ-აჟღუნე.
- ამჟი̄ნ, ამჟი ბზ., ამჟი{ნ} ბქ., ლნტ., ამჟი̄{ნენ} ლშხ. ზმნს. -- ასე, ამგვარად. ჭყინტდ მა̈გ ამჟი̄ნ ჩო̈მინ (ბზ. 266) -- ბიჭმა ყველაფერი ასე გააკეთა. ეჩა შთამომაუ̂ლობა ათხე ამჟი ა̈რი (ბქ.) -- მისი შთამომავლობა ახლაც ასეა. წესარ ჩჲაგ ამჟი ლიხ (ლშხ. 27) -- წესები ყველგან ამგვარადაა. ამნილ ჩიჲს ამჟინ ხაშყიდხ (ლნტ. 109) -- ესენი ყველას ასე ახსოვს.
- ამსგიშ ბზ., ლშხ., ამგიშ ბქ., ამე̄{შ}ურა ლშხ., ამეურა (-რა̈ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- აქაური. ალ ბეფშუ̂ ამსგიშ ლი (ბზ.) -- ეს ბავშვი აქაურია. ეჩგიშ ხოჩა ამეგ ი ამგიშ ხოლა ეჩეგ! (ბქ. 63) -- იქაური კარგი აქ და აქაური ცუდი იქ! ალ გუ̂ეშ ეჩანღო ხოჩამდ ა̈ნთუ̂ერხ ამეურა̈ლდი (ლნტ. 26) -- ეს საქმე შემდეგში კარგად ისწავლეს აქაურებმაც.
- ამსგუ̂ენა̈̄ლი (ოთმესგუ̂ნა̈̄ლ, ადმესგუ̂ნა̄ლე; ადმესგუ̂ნა̈̄ლნე) ბზ., ამსგუ̂ენა̈ლი (ოთმესგუ̂ნა̈ლ, ადმესგუ̂ნალე; ადმესგუ̂ნა̈̄ლისგ) ბქ., ამსგუ̂ენა̄ლი (ოთმესგუ̂ნა̄ლ, ადმესგუ̂ნა̄ლე; ადმესგუ̂ნა̄ლნე) ლშხ., ამსკუ̂ენალი (ათუ̂ამსკუ̂ენა̈ლ, ადამსკუ̂ენალე; ადამსკუ̂ენალი) ლნტ., გრდმ. -- ალამაზებს; ასწორებს. ქაუ̂ ესერ ანჯა̈დ, ჩუ̂' ესერ ესმესგუ̂ნა̈̄ლი (ბზ. 355) -- გამოდი, გაგალამაზებო. დედედ ადმესგუ̂ნა̄ლე დი̄ნო̄ლ (ლშხ.) -- დედამ გაალამაზა გოგონა.
- ამსერ ქს., ზმნს. -- ამის გარდა. ამსერ მა̈დმაბედიგუ̂ეშ მა̈დ ხაბადაუ̂ენახ (ლნტ. 125) -- ამის გარდა არაფერი ებადათ თურმე.
- ამსკუ̂ენა̈ლი იგივეა, რაც ამსგუ̂ენა̈̄ლი.
- ამსოლდ, ამსუალდ იგივეა, რაც ამსუ̂ა̈̄ლდ.
- ამსუ̂ა̈̄ლდ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ამსუ̂ალდ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ამსოლდ ლხმ., ამსუალდ ლნტ. -- ადამიანი. ლა̈დ' ე̄სერ ეშხუ ამსუ̂ა̈̄ლდ ა̈მჯედ (ბზ. 263) -- დღეს ერთი ადამიანი მოსულაო. ალ ნალუ̂ჟურ ლჷთნ' ამსუ̂ალდ ლი (ბქ. 95) -- ეს ვაჟი გამორჩენილი ადამიანია.

სარა̈ჯ გუნ მაშედ ხარ ამსოლდს (ბქ. 308) -- სარაჯი (ფიჭა) ძალიან რგებს ადამიანს. და̄უ̂ ჩუ̂ადა̄უ̂შე ამსუ̂ა̄ლდს (ლშხ. 89) -- დევი დააშავებს ადამიანს. ამსუ̂ალდა̈ ქუ̂ინ ლოქ ხოჳან (ლნტ. 212) -- ადამიანის სუნი მცემსო. ალ ჭყინტ ხოჩა ამსუალდდ ირდი (ლნტ.) -- ეს ბიჭი კარგ ადამიანად იზრდება.

- ამტრაკ იგივეა, რაც სამტრა̈კ.
- ამტყუ̂ა̈სგ, ანტყუ̂ა̈სგ (-იშ, -უ̂სგა̈რ) ზს., ანტყუ̂ასგ (-არ) ლშხ., ანტყუ̂ა̈სკ, ამტყუ̂ა̈სკ (-უ̂ასკა̈რ) ლნტ. 1. ვარსკვლავი. ანტყუ̂სგა̈რშუ̂ ლჷჭრელე ლი დეც (ბზ. 361) -- ვარსკვლავებით მოჭედილია (აჭრელებულია) ცა. ამტყუ̂ასგა̈რ ჟ'ა̈ხწა̈დხ (ბქ. 206) -- ვარსკვლავები გამოჩნდა. ბელხანჯარ ანტყუ̂ასგარს ხეცუ̂ა̄ლდა (ლშხ. 69) -- ბელხანჯარი ვარსკვლავებს ეჩხუბებოდა. აუ̂დარისა ანტყუ̂ა̈სკ დესა ა̈რი დეცჟი (ლნტ.) -- ავდარში ვარსკვლავი არაა ცაზე. 2. ქს. ნაპერწკალი. ანტყუ̂ა̈სკს მგლა̈მ ხეფასი (ლნტ.) -- ნაპერწკლიდან ალი აინთება (ნაპერწკალი ალად იქცევა).
- ამუგუ̂ იგივეა, რაც ამაუ̂.
- ამუნ იხ. ალა.
- ამუნლო, ამუნლუ̂ე, ამუნლო̄ნენ იგივეა, რაც ამჷნლო{ნ}.
- ამურ ზს., ამნურ ბქ., ლნტ., ამნურაჲ ლშხ. ამშაურ ლნტ. -- უამისოდ, ამის გარეშე. ამურ [თხე̄რე] დემ იჭრელი (ბზ. 362) -- ამის გარეშე მგელი არ აჭრელდება. ამურ ესერ დემ იგნი (ბქ.) -- უამისოდ არ გავჩერდებიო. ამნურ (ამშაურ) დემ ლური ა̈გიხო (ლნტ.) -- უამისოდ შინ არ წავალ.
- ამფხუ̂ იგივეა, რაც აფხუ̂.
- ამქა̈ხი იგივეა, რაც ამხა̄უ̂ხი{დ}.

- ამლა ზს., ლშხ., ამილა ბქ., ამალა ლნტ., ზმნს. -- ამიტომ, ამის გამო, ამისთვის. ამლა მა̄მ აფა̈შ ჭყინტ (ბზ. 233) -- ამის გამო არ ინაღვლა ბიჭმა. ამლა ალ ა̈დგილს ა̈თჟახან კჳ̂იმფა (ბქ. 8) -- ამისათვის ამ ადგილს დაერქვა კვიმფა. ა̈მილა ჯეციშ ხეხჳ̂ კილს აფა̈შგ (ბქ. 216) -- ამის გამო დევის ცოლი აკივლდა (კივილით გასკდა). ამლა მა̄ შიდ ზომხა ლადეღ ჳ̂არა ლი̄ქჳ̂ი̄ს (ლშხ. 17) -- ამიტომ არ შეიძლება ახალ წელს უარის თქმა. ამალა გიოს ქა ლექაბი ხა̈რენა სოფელხენქა (ლნტ. 106) -- ამის გამო გიო იძულებული გამხდარა, სოფლიდან წასულიყო (მოსაცილებელი ჰქონია სოფლიდან).
- ამყალიბ იგივეა, რაც ამკა̈ლი{ბ}.
- ამშა კუთვნ. ნაცვალსახ. ალა ხე̄ქჳ̂ხ ამშა ლა̈თლა̈ღრად (ბზ.) -- ეს უთხრეს ამისმა რძლებმა. ამშა ძირ მა̄რე̄მი ტოტს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 7) -- ამისი ძირი კაცის ხელს ჰგავს. ქა ლოქჳ ხაქჳ̂ ამშა პასუხჳ̂ (ლნტ. 287) -- მითხარი ამის პასუხიო. იხ. ალა.
- ამშათან იგივეა, რაც ამი̄შთა̄ნ.
- ამშარი იგივეა, რაც ამშა̈რი.
- ამშაურ იგივეა, რაც ამურ.
- ამშაშზუმ იგივეა, რაც ამზუმ, ამოსავალია ნაცვალსახ. ნანათესაობითარი ფუძე.
- ამშა̈ი, ამშაჲე, ამშა̈ჲე იგივეა, რაც ამშჲე.
- ამშა̈რი (ოთმაშა̈რ, ადმაშრე; ადმაშრი ბზ., ადმაშრისგ ბქ.), ამშარი (ოთმაშარ, ადმაშრე; ადმაშრი) ლშხ., ამაშა̈რი (ათჳ̂ამაშა̈რ, ადამაშა̈რე; ადამაშა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- აფართოებს. ქათჳ̂ამაშა̈რედ ლალაში გიმა̈რ (ლნტ. 108) -- სათესი მიწები გავაფართოვეთ.
- ამშელდ (-იშ, --) -- ამდენი, ამ რაოდენობისა. ჩვენებ. ნაცვალსახ. ქორს ამშელდ ყო̄რ-ლაკჳ̂რა ხა̈ყრ (ბზ. 275) -- სახლს ამდენი კარ-ფანჯარა გაუკეთე. ამეჩუ ა̈რიხ ამშელდ მახელჳ̂ა̈ჟ (ბქ.

232) -- აქ არის ამდენი ახალგაზრდა.

- ამშჲე (ოთმჷშა̈ჲ, ადმჷშიე; ადმჷშჲი) ბზ., ამშა̈ი (ოთუ̂მიშ, ადმჷშე; ადმჷშისგ) ბქ., ამშაჲე (ოთმჷშაჲ, ადმჷშჲე; ადმჷშჲი) ლშხ., ამშა̈ჲე (ათუ̂ამჷშა̈ჲ, ადამჷშა̈ჲე; ადამჷშა̈ჲი) ლნტ. -- {და}ამუშავებს, მუშაობს. [და̈ბ] მა̈გ ჩუ ოთმჷშა̈ჲ (ბზ. 339) -- ყანა სულ დავამუშავე. ჭა̈შ ეშიჲ დემ ამშაჲა (ლნტ. 130) -- ქმარი მაინც არ მუშაობდა.
- ამშხე იგივეა, რაც ა̈მშხე.
- ამჩა̈დ იხ. ესო̄ზი.
- ამჩა̈მჟი ბქ. ამჩემჟი ქს. 1. ამის შესახებ, ამის თაობაზე. ამჩა̈მჟი სერ ლეტახდ დემის ჯისყი (ბქ.) -- ამის თაობაზე მეტად არ მოგიყვან ჩემთან. 2. ლშხ. ზმნს. -- ამგვარად, ამნაირად. ამჩემჟი ლჷდგარს მაგ ჩოსშჷნდობნეხ (ლშხ. 36) -- ამგვარად მიცვალებულს ყველა შენდობას შეუთვლის.
- ამჩიქქა ზს., ამჩიქა ლშხ., ამჩიქას, ამჩიქს ბქ., ლნტ., ამ დუ̂რეჟი, დუ̂რეს ლნტ., ზმნს. -- ამ დროს, ამ დროზე. ამჩიქქა ხელწიფს ლა̈ირ ოხჳა̈დ (ბზ. 302) -- ამ დროს ხელმწიფეს წერილი მოუვიდა. ამჩიქს ა̈გითე ანჳა̈დ ანზორ (ბზ. 285) -- ამ დროს შინ მოვიდა ანზორი. ამჩიქა ნეპო̄ლი̄ლდ ლახტუ̄ლე მა̄რას (ლშხ. 66) -- ამ დროს ჩიტუნამ დაუძახა კაცს.
- ხ-ამჭირ (მამჭირჷნ{და}, ხამჭირჷნ{და}; ხამჭირჷნდე̄ლს ბზ., მამჭირჷნ, ხამჭირჷნ; ხამჭირჷნეს ბქ., მამჭირჷ̄ნ, ხამჭირჷ̄ნ; ხამჭირჷ̄ნდეს ლშხ.), ხ-ამა̈ჭირ (მამა̈ჭინ{და}, ხამა̈ჭინ{და}; ხამა̈ჭინდეს) ლნტ., აორ. (ამმა̈ჭრჷნ{და}, ათმა̈ჭრჷნ{და} ზს., ამმაჭი̄ნდა, ათმაჭი̄ნდა ლშხ., ამამა̈ჭინ{და}, ათამა̈ჭინ{და} ლნტ.), გრდუვ. -- ეზარება, ეძნელება. ხამჭირ მეუ̂არ დარჯელია̄ნს ამი̄ ლიბჳუ̂ე (ბზ. 64) -- დარჯელანს ძალიან ეძნელება ამის გაპობა. მექნოუ̂ა̈ლს ხამჭინდ რაგა̈დ (ბქ. 297) -- მომაკვდავს ლაპარაკი ეძნელებოდა. რაში

ლიდგარი ღალ მე̄ჳ̂არ ხამჭი̄ნდა ჲაკოფს (ლშხ. 63) -- იაკობს რაშის მოკვლა ძალიან ეძნელებოდა.

- ამხაჳ̂ იგივეა, რაც ამხა̄ჳ̂.
- ამხაჳ̂თექა იგივეა, რაც ამხა̄ჳ̂თექა.
- ამხაჳ̂შა̈ლიდ, ამხა̈ლიდ იგივეა, რაც ამხა̄ჳ̂შა̄ლიდ.
- ამხა̈ნ ბზ., ამხენ ბქ., ლშხ., ამეხენ ლნტ., ზმნს. -- აქეთ, აქედან, ამ მხრიდან. ეჩხა̈ნი̄ აჯქჳ̂იცე ი ამხა̈ნი̄ (ბზ. 363) -- იქიდანაც მოგაჭრი და აქედანაც. ამხენ... ქა ხჳ̂იყჳ̂ფად შალა̈ფს (ბქ. 14) -- აქედან გამოვაძრობდით ლურსმანს. ამხენ ალჲარ ხეძგარხ (ლშხ. 65) -- აქედან ესენი ეძგერნენ. ამეხენ ისმი ლიტეჳ̂ე (ლნტ.) -- აქედან ისმის აყალმაყალი. ყაფსუყ ამხა̈ნ ქა ხაჩედახ (პოეზ. 96) -- ყაფსუყი აქედან გაჰქცევიათ.
- ამხა̈ნთე ბზ., ამხენთე ბქ., ლშხ., ამეხენხო ლნტ., ზმნს. -- აქეთ{კენ}. ჭყინტ ამხა̈ნთე ი ეჩხა̈ნთე იზელა̈ლ (ბზ.) -- ბიჭი აქეთ-იქით (გაღმა-გამოღმა) დადის. ქა̄ნჳად და̄ჳ̂ ამხენთე (ლშხ. 80) -- გამოვიდა დევი აქეთ მხარეს (აქეთკენ).
- ამხა̈ნისგა ბზ., ამხენისგა ბქ., ამხენისა ლშხ., ამეხენისა ლნტ., ზმნს. -- აქედან (რისამე შიგნიდან). ნა̈ჲ ამხა̈ნისგა ლოხჳ̂ა̄გა̄ნდ ჭალა̈ჲს (ბზ.) -- ჩვენ აქედან მივადექით მდინარეს. ალჲარ ამხენისა ანტახხ მინე აგითე (ლშხ. 52) -- ესენი აქედან დაბრუნდნენ თავიანთ სახლში. ამეხენისა ანლედ (ლნტ.) -- აქედან წამოდი.
- ამხა̈ნჟი ბზ., ამხენჟი ბქ., ლშხ., ამეხენჟი ლნტ., ზმნს. -- აქედან [ზევით]. ამხა̈ნჟი ჟ'ანჳა̈დ ჩინუკჳ̂ი ლერექჳ̂ (ბზ. 326) -- აქედან ამოვიდა ყოველგვარი ტანისამოსი. ამეხენჟი ლჳ̂ინალს იკედხ (ლნტ.) -- აქედან ღვინოს იღებენ.
- ამხა̈ნქა ბზ., ამხენქა ბქ., ლშხ., ამეხენქა ლნტ., ზმნს. -- აქედან [გარეთ]. ამხა̈ნქა ხჳ̂ა̈ჲ ხა̈ლხ

ქა̄ნკა̈დ (ბზ. 328) -- აქედან ბევრი ხალხი გამოვიდა. ამეჴენქა მა̈დმა თერე (ლნტ.) -- აქედან არაფერი ჩანს.

- ამჴა̈ნჩუ ბზ., ამჴენჩუ ბქ., ლშხ., ამეჴენჩუ ლნტ., ზმნს. -- აქედან [ქვევით]. ჯოკი ამეჴენჩუ ანკად (ლნტ.) -- ჯოკი აქედან ჩამოვიდა.
- ამჴა̄ჸ̂ ბზ., ლშხ., ამჴაჸ̂ ბქ., ამეჴ, ამოჴ, ამოჴაჸ̂ ლნტ., ზმნს. -- აქეთ, აქ. ამჴა̄ჸ̂ ანღრი მა̄რე (ბზ. 248) -- აქეთ მოდის კაცი. მა̈ჲ ქა̈ჯდ ანკიდ მურყჸ̂ამ ამჴაჸ̂? (ბქ. 16) -- რა ეშმაკმა მოიტანა კოშკი აქეთ? ეშხჸ̂ინ ემკედე̄ლი ამჴა̄ჸ̂ თამარ დედჸ̂ფალ (ლშხ. 50) -- ერთხელ მოსულა აქეთ თამარ დედოფალი. ამოჴ მა ლოქ ჴა̈კჸ̂ედა? (ლნტ. 292) -- აქეთ რა გინდოდაო? იხ. ამჴა̈ნ.
- ამჴა̄ჸ̂თექა ბზ., ლშხ., ამჴაჸ̂თექა ბქ. ზმნს. -- აქამდე, აქ. და̄̈ჸ̂ ანკა̈დ ამჴა̄ჸ̂თექა (ბზ. 235) -- დევი მოვიდა აქამდე. ზურალ ამჴაჸ̂თექა ქაუკიდა ლასჸ̂ (ბქ.) -- ქალი აქამდე არ იყო გამოსული. მა̈გ ქაჸ̂ მაშგდახ ამჴაჸ̂თექა (პოეზ. 140) -- ყველანი მომცვივდნენ (გამომცვივნიან) აქ{ამდე}.
- ამჴა̄ჸ̂თე̄სგა ბზ., ამჴა̄ჸ̂თე̄ისა ლშხ., ამოჴოჲსა ლნტ., ზმნს. აქეთ, შიგნით, ამაში. სგა̄ჩა̈დ ქა̈ჯ ამჴა̄ჸ̂თე̄სგა (ბზ. 274) -- შევიდა ქაჯი ამაში. ამჴა̄ჸ̂თე̄ისა ნიც ადგოშე (ლშხ.) -- ამაში წყალი ჩაასხა.
- ამჴა̄ჸ̂შა̄ლიდ ბზ., ამჴაჸ̂შა̈ლიდ, ამჴა̈ლიდ ბქ., ამჴა̄ჸ̂შა̄ლ ლშხ., ამოჴშალიდ ლნტ., ზმნს. -- აქეთობას, აქეთობისას. ამჴა̄ჸ̂შა̄̈ლიდ მინკერდახ მიშგუ მეხჸ̂ბარა̄̈ლ (ბზ.) -- აქეთობას მახლდნენ ჩემი მოძმეები. ამჴა̄ჸ̂შა̄ლ ქე̄მლაკენ (ლშხ.) -- აქეთობისას გამომიარე. კატის ამოჴშალიდ ნაჸ̂მეკერი ქაფჸ̂შ ახოკიდა (ლნტ. 115) -- კატის აქეთობისას ტომრით (ტვირთით) მოუტანია უგუნურობა.

- ამჴა̄ჳ̂ხიდ, ამჴიდ ბზ., ამქა̈ჴი ბქ., ამჴი ლშხ., ლნტ., ზმნს. -- აქეთკენ, უფრო ახლოს, ოდნავ აქეთ. ხემა ამქა̈ჴი, ეჯჟი ჴოცხემ [ლჷ̂ინალს] მა̈გ ფასს (ბქ. 282) -- რაც უფრო აქეთკენ (მოვდივართ), მით უფრო უმატებს ფასს ღვინოს ყველა. მამად ბოფშ ქა̄ნტიჴ ამჴი (ლშხ.) -- მამამ შვილი უფრო აქეთ გამოსწია (მოაბრუნა). ზურალ ამჴი ანჩად (ლნტ. 230) -- ქალი აქეთკენ წამოვიდა.
- ამჴენ იგივეა, რაც ამჴა̈ნ.
- ამჴენთე იგივეა, რაც ამჴა̈ნთე.
- ამჴენისა, ამჴენისგა იგივეა, რაც ამჴა̈ნისგა.
- ამჴენჟი იგივეა, რაც ამჴა̈ნჟი.
- ამჴენქა იგივეა, რაც ამჴა̈ნქა.
- ამჴენჩუ იგივეა, რაც ამჴა̈ნჩუ.
- ამჴი{დ} იგივეა, რაც ამჴა̄ჳ̂ხიდ.
- ამჴობ იგივეა, რაც ამახჳ̂ობ.
- ამხჳ̂ა̈ჲ ლნტ. -- ამდენი. იმეჴ ლოქ ახოჳიდა ამხჳ̂ა̈ჲ ბინტყილ? (ლნტ. 236) -- საიდან მოგიტანია ამდენი ბურტყლიო? იხ. ამშელდ, ხჳ̂ა̈ჲ.
- ამხჳ̂ობ იგივეა, რაც ამახჳ̂ობ.
- ჴ-ამჯე (ლო̄ჴჳ̂მა̈ჯ, ლაჴმაჯე; ლაჴმა̈ჯნე ბზ., ლოჴჳ̂მა̈ჯ, ლაჴმაჯე; ლაჴმა̈ჯისგ ბქ.), ჴ-ემჯე (ლოჴმაჯ, ლაჴმაჯე; ლაჴმაჯნე) ლშხ., გრდმ.-- უსაყვედურებს, უწყრება; ლშხ. ესაყვედურება. ლჷ̂აჭა̈რდ აჴმაჯე მიჩა ხეხჳ̂ს (ბზ. 334) -- ვაჭარმა თავის ცოლს უსაყვედურა.
- ჴ-ამჯენი იგივეა, რაც ჴ-ამჯო̄ნე.

- ხ-ამჯო̄ნე (ლოხჳ̂მა̈ჯჳ̂ე̄ნ, ლახმა̈ჯო̄ნე; ლახმა̈ჯჳ̂ე̄ნნე ბზ., ლოხმაჯო̄ნ, ლახმაჯო̄ნე; ლახმაჯო̄ნნე ლშხ.), ხ-ამჯენი (ლოხმაჯენ, ლახმაჯჳ̂ნე; ლახმაჯჳ̂ნისგ) ბქ., ხ-ამაჯონი (ლახჳ̂ამაჯონ, ლახამაჯონე; ლახამაჯონი) ლნტ., გრდმ. -- {მი}ამსგავსებს. ჭყინტდ {ალა}ლახმა̈ჯო̄ნე მიჩა დაჩჳ̂ირს (ბზ. 345) -- ვაჟმა ეს თავის დას მიამსგავსა. [ეჯის] ღანაჳ̂ ზურალს ხამჯენიხ (ბქ. 233) -- იმას ფეხმძიმე ქალს ამსგავსებენ. ცხეკისა ბიკ მარას ლახჳ̂მაჯონ (ლნტ.) -- ტყეში კუნძი კაცს მივამსგავსე.
- ამჰე იგივეა, რაც ა̈ჰი.
- ამჷდრა̈კი (ოთმჷდრა̈კ, ადმჷდრაკე; ადმჷდრა̈კნე ბზ., ადმჷდრა̈კისგ ბქ.), ამჷდრაკი (ოთმჷდრაკ, ადმჷდრაკე; ადმჷდრაკი) ლშხ., ამათრა̈ხი (ათჳ̂ამათრა̈ხ, ადამათრა̈ხე; ადამათრა̈ხი) ლნტ., გრდმ. -- ამათრახებს. [ხენწიფდ] ჩჳ̂ადმჷდრაკე ბლუჳ̂ჳ̄ლ (ლშხ. 78) -- ხელმწიფემ გაამათრახა ბრიყვი.
- ამჷე იგივეა, რაც ა̈ჰი.
- ამჷნ იხ. ალა.
- ხ-ამჷნკა (მემჷნკა̈̄ნ, ხემჷნკი; ხემჷნკა̈̄ნდე̄ლს ბზ., ხემჷნკან, ხემჷნკი; ხემჷნკენეს ბქ.), გრდუვ. -- სჩვევია. ალ ქესას მა̈ჲ ხამჷნკა? (ბზ. 29) -- ამ ქისას რა სჩვევია?
- ამჷნქა ზმნს. -- ამის მეტი, ამას გარდა. ამჷნქა გიე̄რგს ხა̈ბდაჳ̂ა დე̄სამა (ბზ. 316) -- ამის მეტი გიორგის არაფერი აბადია. ამჷნქა ცხჷმა̈რს ხოჩამდ იცხემ წიფრა (ბქ. 70) -- გარდა ამისა, ცხუმარში კარგად იზრდება წიფელა. ამჷნქა დე̄სამა ლი ლეჩომ (ლშხ. 43) -- ამას გარდა არაფერია გასაკეთებელი. ამჷნქა ლექჳ̂სირს ხარდ' ესა? (ლნტ.) -- ამის მეტად ლექსურაში ყოფილხარ?
- ამჷნლო{ნ}, ამუნლჳ̂ე ზს., ამუნლო ზს., ლშხ., ამუნლო̄ნენ ლშხ., ამანლო ლნტ., ზმნს. --

შემდეგში, ამიერიდან, ამის შემდეგ, აწი. ამჷნღონ ესერ ლეზუ̂ებს დე̄შა იზბი (ბზ. 283) -- ამის შემდეგ საჭმელს ვერავისას შევჭამო. ამუნღო ნო̄საუ̂ იქჷრთეხ და̈ბს! (ბზ.) -- ამის შემდეგ ნუ შეიღობავენ ყანას! ამუნღუ̂' ე̄სერ მიჩა ლირდე მა̄მა ლი (ბზ. 392) -- ამიერიდან ჩემი ცხოვრება არაფერიაო. ამუნღუ̂ე მიჩეშურდ დემთ' ესერ ლჷრი (ბქ.) -- აწი უშენოდ არსად წავალო. ამჷნღო ჟენკიდ დი̄კონ ჭიქ (ლშხ. 38) -- ამის შემდეგ აიღო დიაკვანმა ჭიქა. ამანღო ნომა ლა̈ჲექა̈დენს სიგლახე (ლნტ. 318) -- ამის შემდეგ არ დაგემართოს (შეგცდეს) სიგლახე.

- ამჷჲე იგივეა, რაც ა̈ჰი.
- ხ-ამჷრგიე (ლოხმჷრგი̄, ლახმჷრგიე; ლახმჷრგი̄ნე) ლშხ., ხ-ა̈რგიეს (ლახუ̂არგი, ლახარგიე; ლახარგინე ლნტ.) გრდმ. -- {ჩა}აზომებს. ეჲ ზურა̄ლო̄ლ... ხამჷრგიე ჩი̄ს [უ̂ოქრე ფატანს] (ლშხ. 73) -- ის ქალი ყველას ოქროს პერანგს აზომებს.
- ამჷრცხე (ოთმა̈რცხ, ადმჷრცხე; ადმჷრცხი ბზ., ოთმჷრცხ, ადმჷრცხე; ადმჷრცხნე ლშხ.), ამარცხე (ოთმა̈რცხ, ადმარცხე; ადმა̈რცხისგ) ბქ., ამა̈რცხე (ათუ̂ამა̈რცხ, ადამა̈რცხე; ადამა̈რცხი) ლნტ. გრდმ. -- ამარცხებს. ჭყინტდ ადმჷრცხე დეშდუ̂ (ლშხ.) -- ბიჭმა დაამარცხა დათვი. ნა̈ ეჩეჩუ ჩუ გუ̂ამა̈რცხეხ (ლნტ. 221) -- ჩვენ იქ დაგვამარცხებენ.
- ან-, ა̈ნ- ზმნისწინი (ქცევის, ვნებითი გვარის ან ფუძისეული ი, ე ხმოვნების გავლენით უმლაუტდება) -- მო-. ანჲა̈დ (ბზ. 69) -- მოვიდა. ა̈ნჴდენიხ (ბზ. 110) -- მოვლენ. ა̈ნჴიდ (ბქ. 174) -- მოიყვანა, მოიტანა. ანღრჷდეს (ლშხ. 55) -- მოდიოდეს. ანა̈ჲე (ლნტ. 24) -- წამოიღო. ა̈ნბინან (ლნტ. 291) -- დაიწყო.
- ანაბ იგივეა, რაც ნა̈ბ.
- ხ-ანაბაჟ იგივეა, რაც ხ-ამბაჟ.

- ანაგებ ლშხ., ანა̈გებ ლნტ., ზმნს. -- ბუნებრივად, თავისთავად; განგებ. ანაგებ ჴედნი ამკალიბ მა̄რე (ლშხ.) -- ბუნებრივად იბადება (მოდის) ასეთი ადამიანი. ანა̈გებ ლი ეჟჲი ხოჩა თუ̂ალა̈შ (ლნტ.) -- ბუნებრივად არის ის ლამაზი (კარგი თვალის). სასო ალს ანა̈გებ ა̈სყეჲ (ლნტ.) -- სასო ამას განგებ აკეთებს.
- ხ-ანანცოლი იგივეა, რაც ხ-ანცო̄ლი.
- ანარჰე იგივეა, რაც არჰე.
- ანასტრაშდ, ანაშტრაშდ ლშხ., ანასტრა̈შდ ლნტ., ზმნს. -- ნაჩქარევად, უხარისხოდ. დუ̄̂დ ქა̄ხხუ̂ირ ანაშტრაშდ ნაგემ ქორ (ლშხ.) -- დევმა გამოარღვია ნაჩქარევად აგებული სახლი. ზურალს გუ̂ეშ ანასტრა̈შდ ახოსყა ჟი (ლნტ.) -- ქალს საქმე უხარისხოდ (ნაჩქარევად) გაუკეთებია.
- ანაცოლი იგივეა, რაც ანცო̄ლი.
- ანაჭომე იგივეა, რაც ანჭომე.
- ანა̈გებ იგივეა, რაც ანაგებ.
- ანა̈ყალი იგივეა, რაც ანყა̄ლი.
- ანა̈ყე იგივეა, რაც ანყე.
- ხ-ანა̈ჩდე იგივეა, რაც ხ-ა̈ნჩჷდე.
- ანბა̈ნი (ოთნაბა̈ნ, ადნაბნე; ადნაბნი ბზ., ოთნაბა̈ნ, ადნაბნე; ადნაბნისგ ბქ.), გრდმ. -- ხატზე აფიცებს. ჩუ̂ადნაბნისგუ̂ხ ა დემ, ეჟჲი მინე გეშ ლასუ̂ (ბქ. 289) -- დააფიცებდნენ თუ არა, ეს მათი საქმე იყო.
- ხ-ანბა̈ჟ იგივეა, რაც ხ-ამბაჟ.
- ხ-ანბე იგივეა, რაც ხ-ა̈მბე.

- ანგა̈რიშ იგივეა, რაც ანგრიშ.
- ანგზა̄უ̂რე, ამგზა̄უ̂რე (ოთჷნგზა̄უ̂რ, ადჷნგზა̄უ̂რე; ადჷნგზა̄უ̂რი) ბზ., ანგზა{უ̂}რე (ოთჷნგზა̈რ, ადჷნგზარე; ადჷნგზა̈რისგ ბქ.), ანგზა̈უ̂რე (ათუ̂ანგზა̈რ, ადანგზარე; ადანგზარი) ლნტ., ანგზა̄რუ̂ე (ოთჷნგზა̄რუ̂, ადჷნგზა̄რუ̂ე; ადჷნგზა̄რუ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- {გა}ამგზავრებს. ხელწიფს მიჩა ხეხუ̂ ლამუ̂ართე ოთჷნგზა̄უ̂რა (ბზ. 346) -- ხელმწიფეს თავის ცოლი მამისეულ სახლში გაუმგზავრებია. ლუ̂აჭა̈რ ესერ ეჯაბასდთ' ოთჷნგზარუ̂ა (ბქ. 251) -- ვაჭარი საიქიოს გავამგზავრეო. ჯო̄დიათე ნომა ხანგზა̄რუ̂ე (ლშხ.) -- შორს ნუ გაამგზავრებ.
- ანგლოზ იგივეა, რაც ა̈ნგუ̂ლეზ.
- ანგრე (ოთჷნგირ, ადჷნგჷრე; ადჷნგჷრი ბზ., ადჷნგჷრისგ ბქ., ოთჷნგჷრ, ადჷნგჷრე; ადჷნგჷრნე ლშხ.), ჷნგრე (ათუ̂ანგჷრ, ადანგჷრე; ადანგჷრი) ლნტ., გრდმ. -- კვერცს დებს. ჩუ̂ათჷნგჷრ, ედო კინჩხს ჟი ჯა̈ქუ̂ცე (ბქ. 24) -- დადე კვერცხი, თორემ კისერს მოგაჭრი. [დედე ბუზულ] კა̈ცხეში ჷნგრე მუშა̈ ბუზულა̈ლჲაქს (ლნტ. 23) -- დედა ფუტკარი პირველად მუშა ფუტკრის გამოსაჩეკ კვერცხებს დებს.
- ანგრიშ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ანგა̈რიშ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ანგარიში. ანგრიშ შიშდ ჩუ მე̄შდნი (ბზ. 155) -- ანგარიში უცებ მავიწყდება. ეჩა ანგრიშ დეშ ხოხალხ (ლშხ. 8) -- იმის ანგარიში აღარ (ვეღარ) იციან. ეჩა ანგრიშჟი ანმა̄რნეხ სეფსკუ̂ერს (ლშხ. 34) -- იმის ანგარიშზე მოამზადებენ სეფისკვერს. კოსტას ანგა̈რიშ ხოჩამდ ხოხალ (ლნტ.) -- კოსტამ ანგარიში კარგად იცის.
- ანგუ̂მე (ოთგუ̂ა̈მი̄ნ, ადგუ̂ა̈მი̄ნე; ადგუ̂ა̈მინი) ბზ., ა̈ნგუ̂მინე (ოთჷნგუ̂ა̈მინ, ადჷნგუ̂ა̈მნე; ადჷნგუ̂ა̈მისგ) ბქ., ანგუ̂მი̄ნე (ოთჷნგუ̂ამი̄ნ, ადჷნგუ̂ამი̄ნე; ადჷნგუ̂ამი̄ნნე) ლშხ., ანგუ̂ა̈მინე (ათუ̂ანგუ̂ა̈მინ, ადანგუ̂ა̈მინე; ადანგუ̂ა̈მინი) ლნტ. 1. გრდმ. -- ამძიმებს. უჩხად ჭემ მასა̈რდ

ადგუ̂ა̈მი̄ნე (ბზ.) -- წვიმამ თივა ძლიერ დაამძიმა. მუხთა̈ლ ეჯგუ̂ა̈რიშ ლი, ერე გიმს

ა̈ნგუ̂მინე (ბქ. 321) -- მუხთალი ისეთია, რომ მიწას ამძიმებს. 2. (ოთუნგუ̂ა̈მ, ადუნგუ̂ამე;

ადუნგუ̂ა̈მი ბზ., ოთჷნგუ̂ამ, ადჷნგუ̂ამე; ადჷნგუ̂ამნე ლშხ.) -- გმობს. ღე̄რბათ ნუმ ხა̈ნგუ̂მე

(ბზ.) -- ღმერთს ნუ გმობ.

- ანდაუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მწყემსი. მინეშხენქა ჯოდიას ხამრე ანდაუ̂' ესერ ა̈რიხ (ბქ. 45) -- მათგან შორს მეღორეები (ღორების მწყემსები) არიანო. იხ. მგლდეღ.

- ხ-ანდუნა̄უ̂ლე, ხ-ანდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ნდუნა̄უ̂ნე.

- ხ-ანებე იგივეა, რაც ხ-ა̈მბე.

- ხ-ანე̄ნე (ლოხუ̂ნე̄ნ, ლახნე̄ნე, ლახნე̄ნნე) ბზ., ხა̈ნნი (ლოხა̈ნნ, ახნენ, ახნენნე) ბქ., გრდმ. -- ასწრებს. [რა̈შს] ესერ... ახნე̄ნის ჟი ლისგუ̂რეს (ბზ. 282) -- რაშზე შეჯდომას მოასწრებსო.

- ანზ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ანს ბქ. -- ანძა, წვეტიანი ადგილი. მინდუ̂ერისგა ანზუ ადჭალე (ბზ. 166) -- მინდორში ანძა ჩაარჭვეო. გადატ. ანზს ესერ ნომ' ოლუ̂ ოხუ̂რეკ (ბქ.) -- ნუ ჩამომახრჩვეო (ანძაზე ნუ ჩამომკიდეო). ანსს ჯირკინე (ბქ.) -- წვეტიან ადგილას ჩამოგკიდებ.

- ანზერი, ანზუ̂ერი იგივეა, რაც ანზო̄რე.

- ანზო̄რე (ოხუ̂ნა̈ზო̄რ, ანნა̈ზო̄რე; ანნა̈ზო̄რი ბზ., ოხნაზო̄რ, ანნაზო̄რე; ანნაზო̄რნე ლშხ.), ანზუ̂ერი, ანზერი (ა̈ხუნზერ \ ოხუნზერ, ანჷნზორე; ანჷნზუ̂ერისგ) ბქ., ანაზორი (ახუ̂ანაზორ, ანანაზორე; ანანაზორი) ლნტ., გრდმ. -- კრებს, თავს უყრის, აგროვებს. უფლიშერიშდ სგუ̂ებნაუ̂ ანზუ̂ერიხ ნამშა̈ჲს (ბქ. 6) -- უფლის დღესასწაულის წინ აგროვებენ მოსავალს. ხენწიფს ჟ'ახონაზორა თელ ქუ̂ეყანა (ლნტ. 192) -- ხელმწიფეს მოუგროვებია მთელი ქვეყანა. უ̂ედშუ̂ ოხნაზო̄რ ალ თეთრ (ლშხ.) -- ძლივს შევაგროვე ეს ფული.

- ანთენა̄ნ იხ. თერა, თერე.

- ანთროლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს.,ა̈ნთრელ ლხმ., ანთრო (-რო̄შ, -ე̄ლ) ლშხ. -- მსხვილი ვაშლი. მეზგოლს ბაღა̈რისგა ხოლჯახ ა̈ნთროლ (ბქ. 2) -- მოსახლეებს ბაღებში უდგათ ნამყენი ვაშლი. ჯგჷრა̈გდ ა̈ნთრელ ქა ლახემ ხელწიფს (ბქ. 318) -- წმინდა გიორგიმ ნამყენი ვაშლი მისცა ხელმწიფეს. ანთრო უსკჳ̂ ლი მენგრე (ლშხ. ხორ. 1) -- ნამყენი ვაშლი მსხვილი ვაშლია.
- ანიგებს იგივეა, რაც ა̈ნიგებას.
- ანკე̄ლე (ლა̈ხჳ̂ნა̈კე̄ლ, ლა̈ხნა̈კე̄ლე; ლა̈ხნა̈კე̄ლნე ბზ., ლოხნაკე̄ლ, ლახნაკე̄ლე; ლახნაკე̄ლნე ლშხ.), ა̈ნკელე (ოთჷნკილ, ადჷნკილე; ადჷნკილნე ბქ., ლახჳ̂ანკელ, ლახანკელე; ლახანკელი ლნტ.), გრდმ. -- ამწყვდევს. თელღჷრად ჩჳ̂ადჷნკილე ალჲა̈რ (ბქ. 141) -- რძალმა ესენი დაამწყვდია.
- ანკრ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ალ ლშხ.), ა̈ნკრ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- 1. ეჭვი, გუმანი. ალას ეჩქა ანკრ ახა̄რა (ბზ. 133) -- ამას მაშინ ეჭვი შეჰპარვია. ფირდ და̈შტჳ̂ი ანკრ ა̈ნკიდ (ლნტ.) -- ძროხამ დათვის მოახლოება იგრძნო. ალე ა̈ნკრშჳ̂ ჟ'ა̈ხჳ̂მეკერ (ლნტ.) -- ამას (ეს) გუმანით მივხვდი. 2. ბზ. მობეზრება. ხოსია̈ჲდ ჰარა̈ყი ლაშგომს ანკრს ლანგენე (ბზ.) -- ხოსიამ არყის მათხოვრობით თავი მოგვაბეზრა. 3. ანკრდ ზმნს. -- ყურმოკრულად. ანკრდ მასმა ალ ამბა̈ჳ̂ (ლნტ.) -- ყურმოკრულად მსმენია ეს ამბავი.
- ანკჳ̂შდე (ოხჳ̂ნკჳ̂ეშდ, ანჷნკოშდე; ანჷნკჳ̂ეშდნე ბზ., ოხჷნკეშდ, ანჷნკოშდე; ანჷნკეშდისგ ბქ., ოხჷნკოშდ, ანჷნკოშდე; ანჷნკოშდნე ლშხ.), ანკჳ̂ეშტე (ახჳ̂ანკჳ̂ეშტ, ანანკჳ̂ეშტე; ანანკჳ̂ეშტი) ლნტ., გრდმ. -- ამოკლებს. ალ გჳ̂ირა̈ბ შუკჳ̂ს ა̈ნკჳ̂შდე (ბზ.) -- ეს გვირაბი გზას ამოკლებს. დედე კაბს ანკჳ̂ეშდე (ლშხ.) -- დედა კაბას ამოკლებს. გადატ. {და}ადუღებს. [მიშგჳ̂ა დი] ჰერა̈მს ჩჳ̂ა̈ნკჳ̂შდე (ბქ.) -- დედაჩემი ნაცარწყალს დაადუღებს.

- ანს იგივეა, რაც ანზ.
- ანტყუ̂ასგ, ანტყუ̂ა̈სგ, ანტყუ̂ა̈სკ იგივეა, რაც ამტყუ̂ა̈სგ.
- ანტყუ̂ი იგივეა, რაც არტყუ̂ი.
- ანქინე (ოხქინ, ანქინე; ანქინნე) ლშხ. -- მორბის. დი̄ნა შუკუ̂ჟი ანქინე (ლშხ.) -- გოგო გზაზე მორბის. შდრ. ანჭომე.
- ანღელს ბზ., ქს. ზმნს. -- მოსალოდნელი. ლა̈დი მუე ლიჴედ ლი ანღელს (ბზ.) -- დღეს მამის მოსვლაა მოსალოდნელი. მაგ ხოჩე̄რება ჯა̄რ ანღელს ამგნლო (ლშხ.) -- ყველაფერი საუკეთესო მოგელის (გაქვს მოსალოდნელი) ამიერიდან.
- ანღლა̈ბ (-იშ, --) ზს., ანღლაბ ლნტ., ანღლებ ლშხ. რელიგ. -- ამაღლება. ლგდგარა პატრონს საკურთხალ ხა̄რ ლეჴდე ანღლებს (ლშხ. 42) -- მიცვალებულის პატრონს საკურთხი აქვს მისატანი ამაღლებას. ჭყინტს ანღლაბს ცხულა̈ჴემატ ათოკუ̂არა (ლნტ. 160) ბიჭს ამაღებას მშვილდ-ისარი უსვრია.
- ანღრი (იყენ. ოღუ̂ე{რ} \ ონჴუ̂{ე}დ, ანჴა̈დ; ა̈ნჴდენი ზს., ონჴუ̂ედ, ანჴად; ანჴდენი ლშხ., ანჴუ̂ედ, ანჴად; ანჴედენი ლნტ.), გრდუვ. -- მოდის. შუკუ̂ს ანღრიხ ზურლა̈̄რ (ბზ. 362) -- გზაზე მოდიან ქალები. დი̄ნა ანღჷრდა ქორთე (ბზ. 270) -- ქალიშვილი მოდიოდა სახლისაკენ. ანჴა̈დხ უ̂ა̈ზრა̈ლი̄ (ბზ. 302) -- მოვიდნენ ვეზირებიც. კონჩხა̈რთე სოფლიშ მა̈გ ანღჷრდ (ბქ. 303) -- მიცვალებულის წლისთავზე ყველა სოფლელი მოდიოდა. ნაცლჷრთე ღემალ ჩხარა ლადღიშს ესერ ანღრი (ანდ.) -- ნადირის დაგლეჯილ მძორთან ყორანი ცხრა დღის (სავალიდან) მოდისო. შგედხენ ანღრი ცხენშურ (ლშხ. 2) -- შგედიდან (შგედის მხრიდან) მოდის ცხენშური. ანღრი ხოჩა გუჟი საწყა̈ლ მარე (ლნტ. 298) -- საწყალი კაცი კარგ გუნებაზე მოდის. ლატლი ლეჟან ოღუ̂ერ (პოეზ. 86) -- ლატალის ზემოთ ავედი.

- ხ-ანყა (მენყჷნ, ხენყჷნ; ხენყჷნეს) ბქ., გრდუვ. -- ზედ აქვს. ლეზუ̂რა̈ლ გა̈ნზ მა̈ ირიუ̂... მა̈გ ისგა ხენყან (ბქ. 303) -- საქალებო სამკაული რაც იქნებოდა, ყველაფერი ზედ ჰქონდა.
- ანყა̈ლი (ოხუ̂ნაყა̈̄ლ, ანნაყალე; ანნაყა̈̄ლნე ბზ., ოხნაყა̄ლ, ანნაყა̄ლე; ანნაყა̄ლნე ლშხ.), ანყა̈ლი (ოხუ̂ნაყა̈ლ, ანნაყალე; ანნაყა̈ლისგ) ბქ., ანაყალი (ახუ̂ანაყა̈ლ, ანანაყალე; ანანაყალი) ლნტ., გრდმ. -- აცხობს (ბევრს). ტაბლე̄ლარსი̄ ეჩეჩუ ანყა̄ლიხ (ლშხ. 8) -- ტაბლებსაც იქ აცხობენ ხოლმე.
- ანყე (ოხუ̂ნა̈ყ, ანნაყე; ანნა̈ყი ბზ., ანნა̈ყისგ ბქ., ოხნაყ, ანნაყე; ანნაყნე ლშხ.), ანა̈ყე (ახუ̂ანა̈ყ, ანანა̈ყე; ანანა̈ყი) ლნტ., გრდმ. -- აცხობს. ეჯ ლე̄თ ხუ̂ა̈ჲ გომიჯს ანყეხ (ბზ. 12) -- იმ ღამეს ბევრ კვერს აცხობენ. [ჲეხუ̂ა̈რდ] ლემზჷრა̈რ ანნაყეხ (ბქ. 9) -- ქალებმა სეფისკვერები გამოაცხვეს. სიმინდი ფექხენქა ხუ̂ანა̈ყედ კუ̂აშის (ლნტ. 32) -- სიმინდის ფქვილისაგან ვაცხობთ მჭადს.
- ანშანი იგივეა, რაც ა̈ნშა̈ნი.
- ანჩრე (ოხუნჩერ, ანჷნჩრე; ანჷნჩერნე ზს., ოხჷნჩჷრ, ადჷნჩრე; ადჷნჩრინე ლშხ., ახუ̂ანჩჷრ, ანანჩჷრე; ანანჩჷრი ლნტ.), გრდმ. -- ძაფს ძახავს. თანფა̈ ცა̈̄შ ეშხუ ზურა̄ლ... ქიპს ჟ'ანჩრე (ბზ. 19) -- აღდგომის ხუთშაბათს ერთი ქალი ძაფს დაძახავს. ჯეჲ ლოქ მატყს ანჩრე (ლშხ. 76) -- მე მატყლს ვძახავო.
- ხ-ანჩჷდე იგივეა, რაც ხ-ა̈ნჩჷდე.
- ხ-ანცელი იგივეა, რაც ხ-ანცო̄ლე.
- ანცელი იგივეა, რაც ანცო̄ლე.
- ხ-ანცო̄ლე (ჟ'ოსნაცო̄ლ, ჟ'ესნაცო̄ლე, ჟ'ესნაცო̄ლნე) ბზ., ლშხ. ხ-ანცელი (ესუ̂ჷნცელ, ესჷნცელე, ესჷნცელისგ) ბქ. ხ-ანანცოლი (ახუ̂ანანცოლ, ანანანცოლე, ანანანცოლი) ლნტ.

გრდმ. -- აგებს, აცვამს (ერთმანეთზე). ჟი ხანცო̄ლნახ ფჷრი ტუფს ძღჷდ ჯო̄დი ფაუს (ლშხ. 8) -- წამოაგებდნენ თურმე გამხმარ ტყავს ძალიან გრძელ ჯოხზე. თხუმჟი ხანცო̄ლნახ მა̄რას ცხიკო̄ლი̄ლს (ლშხ. 23) -- თავზე ჩამოაცვამდნენ კაცს პატარა გოდორს.

- ანცო̄ლე (ოხუ̂ნა̈ცო̄ლ, ანნა̈ცო̄ლე; ანნა̈ცო̄ლი ბზ., ოხნაცო̄ლ, ანნაცო̄ლე; ანნაცო̄ლნე ლშხ.), ანცელი (ოხჷნცელ, ანჷნცოლე; ანჷნცელისგ) ბქ., ანაცოლი (ახუ̂ანა̈ნცოლ, ანანა̈ცოლე, ანანა̈ცოლი) ლნტ., გრდმ. -- აგებს, {წამო}აცვამს, აასხამს. ჟი ლოქ ანცო̄ლე ამეჟი მიჩ (ლშხ. 81) -- აგაგებ ამაზე შენო. ზურელა̈ლდ ხუ̂ა̈ჲ კერკ ანასყეხ ი ჟანანა̈ნცოლეხ (ლნტ.) -- ქალებმა ბევრი ჩირი გააკეთეს და ძაფზე აასხეს.
- ხ-ანცრუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ცუ̂რუნე.
- ანცუ̂ნე იგივეა, რაც ა̄ცუ̂ნე.
- ანძუ̂რე იგივეა, რაც აძუ̂რე.
- ანძღუ̂ი̄ლე იგივეა, რაც ა̈ნძღუ̂ი̄ლე.
- ხ-ა{ნ}წამ იგივეა, რაც ხ-ანწა̈მ.
- ხ-ანწა̈მ (მანწმჷნ{და}, ხანწმჷნ{და}; ხანწმჷნდე̄დს) ზს., ხ-ა{ნ}წამ (მანწამჷ̄ნ, ხანწამჷ̄ნ; ხენწმე̄ნს) ლშხ., ხ-ა̈წა̈მ (მაწამჷნდა, ხაწამჷნდა; ხაწამჷნდეს) ლნტ. აორ. (ლამჷნწამჷნ{და}, ლახჷნწამჷნ{და} ზს., ლამწამჷ̄ნ{და}, ლახწამჷ̄ნ{და} ლშხ., ლამაწამჷნ{და}, ლახაწამჷნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- სწამს. გიოს ხანწამ ხოშა ღერთაშ (ლშხ.) -- გიოს სწამს დიდი ღმერთისა. ჯუ̂ინალდ ხაწამჷნდახ ღჷნა̈რ (ლნტ. 22) -- ძველად სწამდათ რელიგიური დღესასწაულები. ა̈ლ ხოჩა გუ̂ეშუნღო ხოშა მეწა̈მიხი (ლნტ.) -- ამ კარგი საქმის (გაკეთების) შემდეგ უფრო გიწამებ (მეწამები).
- ხ-ანწყუ̂ი (ლო̄ხუ̂ანწყუ̂, ლა̄ხანწყუ̂; ლახჷნწყუ̂ი ბზ., ლოხუნწყუ̂, ლახუნწყუ̂ე; ლახუნწყუ̂ნე

ლშხ., ლოხუ̂ანწყუ̂, ლახუნწყუ̂ე; ლახუნწყუ̂ისგ ბქ.), ხ-ა̈ნწყუ̂ე (ლახუ̂ა̈ნწყუ̂, ლახანწყუ̂ე; ლახანწყუ̂ინე) ლნტ., გრდმ. -- {მი}აწყვეტს, ანგრევს (ერთმანეთს). [და̄უ̂დ] ქოყანა უშხუ̂ა̄რ ლახა̈̄ნწყუ̂ (ბზ. 376) -- დევმა ქვეყანა ერთმანეთს შეაწყვიტა. ეჯნე̄მ უშხუ̂ა̄რ ლახუნწყუ̂ე მეზუ̂ბელარ (ლშხ.) -- მან ერთმანეთს შეაწყვიტა მეზობლები. ძღუ̂ილნა ზურალდ უშხუ̂ა̈რ ლახანწყუ̂ე ლახუ̂ბა (ლნტ.) -- ენატანია ქალმა ძმები ერთმანეთს მიაწყვიტა.

- ხ-ანწჷრნე იგივეა, რაც ხ-ანწჷ̄რუ̂ნე.
- ანწჷ̄რე (ოთჷნწი̄რ, ადჷნწჷ̄რე; ადჷნწი̄რნე ბზ., ოთჷნწჷ̄რ, ადჷნწჷ̄რე; ადჷნწჷ̄რნე ლშხ.), ანწჷრე (ოთჷნწირ, ადჷნწჷრე; ადჷნწჷრისგ ბქ., {ჩუ̂}ათუ̂ანწჷრ, {ჩუ̂}ადანწჷრე; {ჩუ̂}ადანწჷრი ლნტ.), გრდმ. -- {გადა}წურავს; წრეტს. დიუ̂ო̄ლ ლჷჯა ანწჷ̄რე (ბზ.) -- გოგონა რძეს წურავს. ნალჟურდ მჷჟირ ლერქუ̂ა̈რ ქადჷნწჷრე (ბქ.) -- ვაჟმა სველი ტანსაცმელი გაწურა. ქა̄დჷნწჷ̄რე სტამა̄ნ (ლშხ.) -- გადაწურა დოქი. მარე ლღუ̂ინალს ჩუ̂ადანწჷრი (ლნტ.) -- კაცი ღვინოს გადაწურავს.
- ხ-ანწჷ̄რუ̂ნე (ოხუნწჷ̄რა̄ლუნ, ახჷნწჷ̄რა̄ლუ̂ნე; ახჷნწჷ̄რა̄ლუ̂ნი ბზ., ოხუნწუ̄რუნ ლშხ.), ხ-ანწჷრნე (ოთჷნწჷრინ, ადჷნწჷრნე; ადჷნწჷრისგ ბქ., ახუ̂ანწჷრინ, ახანწჷრნე; ახანწჷრნი ლნტ.), გრდმ., კაუზატ. 1. აწურვინებს. მიშგუ̂ა დის ნაშყუ̂დელა̈რ ქ'ოთჷნწჷრინ (ბქ.) -- დედაჩემს სარეცხი გავაწურვინე. 2. ბოლომდე აცლევინებს. მუგუ̂არ ქა დე̄მ ხანწჷ̄რუ̂ნინახ ლათრა̄ლს (ლშხ. 72) -- მტრედები სასმისებს ბოლომდე არ აცლევინებდნენ (თურმე).
- ხ-ანჭკჷრა იგივეა, რაც ხ-აჭკჷ̄რა.
- ანჭომე (ოხუ̂ჭომინ, ა̈ნჭომნე; ა̈ნჭომნი) ანჭუ̂ემი (ოხჭუ̂ემინ \ ოთუ̂ჭომინ, ადჭომე; ადჭომი) ბზ., ანჭომი (ოხჭომდ, ანჭმჷდ; ანჭემი) ბქ., ანაჭომე (ახუ̂{ა}ჭომ, ან{ა}ჭომე; ანაჭომნე) ლნტ., გრდუვ. -- მორბის. ...ა̈ხჭუ̂ემინ პირდაპირ... (ბზ. 286) -- პირდაპირ გამოიქეცი.

[გელას] ჩუ̂ათოჭომნა ლაშხუ̂ირი ჰილხო (ლნტ. 73) -- გელას ჩაურბენია ცხენისწყლის ნაპირთან. შდრ. ანქინე.

- ანჭū̄რე (ოხუნჭუ̂ӣრ, ანგნჭū̄რე; ანგნჭū̄რი ბზ.), ანჭურე (ოხუნჭუ̂ირ, ანგნჭურე; ანგნჭურისგ) ბქ., გრდმ. -- აგროვებს, თავს უყრის. სოფლა̈რ უშხუ̂ა̈რთე ანჭურეხ კირს (ბქ. 227) -- სოფლები ერთად აგროვებენ კირს.
- ანჭუ̂ემი იგივეა, რაც ანჭომე.
- ანკა̈დ, ანკდენი იხ. ანღრი.
- ანკედენი იგივეა, რაც ანკდენი. იხ. ანღრი.
- ანკიდ იხ. კიდე, ო-ხ-ლუ̂ე, ა-ხ-ყა, ა-ხ-ლუ̂ა.
- ანკū̄რე (ოხუნკუ̂ӣრ, ანგნკū̄რე; ანგნკუ̂ӣრნე) ბზ., ანკურე (ოხუნკუ̂ირ, ანგნკურე, ანგნკურისგ) ბქ., გრდმ. -- {და}ახურავს, {და}აფარებს. [ბოჭკას] ჩუ ხუ̂ანკურად ლა̈იდ გუნ ლუნკუ̂ლად (ბქ. 3) -- კასრს დავხურავდით ძალიან მჭიდროდ.
- ხ-ანკუ̂ე იგივეა, რაც ხ-ა̄ნკუ̂ემ.
- ანკუ̂ედ იგივეა, რაც ონკუ̂ედ. იხ. ანღრი.
- -აჲ იგივეა, რაც -ა̈ჲ
- აჲა1 (აჲა̄შ, --) ლშხ. -- ბზობის წინა კვირა. აჲა გუ̂იხალ ლინჩა̄ლისა (ლშხ.) -- ბზობის წინა კვირა ვიცით დიდი მარხვის დროს.
- აჲა2 ბქ. 1. იგივეა, რაც ა7 2. ნაწილაკი -- აჰა. აჲა, ა̈ლი ჯადეს! (ბქ.) -- აჰა, ეს გქონდეს!
- აჲასურე იგივეა, რაც ა̈ჲსū̄რე.
- აჲალ/ხ იგივეა, რაც აჯალ.
- ხ-აჲა̈სკუ̂ნე, ხ-აჲა̄სგუნე იგივეა, რაც ხ-აჰა̄სგუ̂ნე.

- ხ-აჲა̄სგუნე (ოთხუ̂ია̄სგუ̂ინ, ათხია̄სგუ̂ნე; ათხია̄სგუ̂ნი) ბზ., ხ-ა̈ისგუნე (ოთხუ̂ა̈ისგუ̂ინ, ათხა̈ისგუნე; ათხაისგუ̂ნისგ) ბქ., ხ-აჲესუ̂ნე (ოთჲესუნ, ათჲესუ̂ნე; ათჲესუ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈ჲესკუ̂ნე (ათუ̂ა̈ჲესკუ̂ინ, ათა̈ჲესკუ̂ნე; ათა̈ჲესკუ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- აზიდვინებს, {ა}ატანინებს. ლოხზახლეხოლუ̂ ჯანუ̂ ი კუ̂არემ ლეჟა ლეჟ' ესერ ხა̈ისგუნე ჯჲი (ბქ. 200) -- შეუძახეთ ხარს და მე ყინულზე აგატანინებთო. ნიც ქორთე ოთჲესუნ (ლშხ.) -- წყალი სახლში შევატანინე. ბა̈რგ მი ათუ̂ა̈ჲესკუ̂ინ (ლნტ.) -- ბარგი მე წავალებინე.
- ხ-აჲე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჰიესგ{ი}.
- ხ-აჲეს იგივეა, რაც ხ-აჰი.
- აჲეს იგივეა, რაც ა̈ი.
- ხ-აჲესუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-აჲა̄სგუნე.
- აჲეხუ̂ჭაში (ოთჲეხუ̂ჭაშ, ადჲეხუ̂ჭაშე; ადჲეხუ̂ჭაშნე) ლშხ., აჲეხუ̂ჭა̈ში (ათუ̂აჲეხუ̂ჭა̈შ, ადაეხუ̂ჭა̈შე; ადაეხუ̂ჭა̈ში) ლნტ., გრდმ. -- აქორწინებს, ("აცოლქმარებს"). ზურა̄ლდ ჩუ̂ადჲეხუ̂ჭაშე ალიარ (ლშხ.) -- ქალმა დააქორწინა ესენი. სკა̈ ჩუ ლოქ აჯაჲეხუ̂ჭა̈ში (ლნტ. 307) -- თქვენ დაგაქორწინებთო.
- ხ-აჲჟხა იგივეა, რაც ხ-აჟხა.
- აჲრაკი იგივეა, რაც აჰრა̈კი.
- აჲრა̈ყ იგივეა, რაც ჰარა̈ყ.
- აჲსუ̄რე იგივეა, რაც ა̈ჲსუ̄რე.
- ხ-აჲშხა იგივეა, რაც ხ-აჟხა.
- ხ-აჲშხენი იგივეა:, რაც ხ-აჟხენი.
- აოდალი იგივეა, რაც აჰუ̂და̄ლი.

- ა-ხ-ოზი იგივეა, რაც ო-ხ-ო̄ზი.
- ა-ხ-ოჳდ იხ. ჳიდე, ხ-ოჳდე.
- ა-ხ-ოჳიდე იხ. ჳიდე, ხ-ოჳდე.
- აპანტე იგივეა, რაც აპა̄ნტე.
- ხ-აპანწკუ̄რე (ოხპანწკუ̂ი̄რ, ახპანწკუ̄რე; ახპანწკუ̂ი̄რნე) ბზ., გრდუვ. -- პწკენს. ერ იმხა̈ნ მაპანწკუ̄რეხ ი ერ იმხა̈ნ (ბზ. 423) -- ზოგი საიდან მპწკენს და ზოგი საიდან.
- აპაპა̈ჲ იგივეა, რაც აბაბა̄̈ჲ.
- ხ-აპა̈ტიუ̂ე (ლოხუ̂პა̈ტიუ̂, ლახპა̈ტიუ̂ე; ლახპა̈ტიუ̂ნე ბზ., ლახპა̈ტიუ̂ისგ ბქ., ლახუ̂აპა̈ტიუ̂, ლახაპა̈ტიუ̂ე; ლახაპა̈ტიუ̂ი ლნტ.), ხ-აპატიუ̂ე (ლოხპატიუ̂, ლახპატიუ̂ე; ლახპატიუ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- აპატიებს. ხაპა̈ტიუ̂ეუ̂ ესერ, მა̄̈ჲ ესერ ნაქადუ̂ ლე̄სუ̂ (ბზ. 14) -- მაპატიე, თუ რამე შემეშალაო. ლედიატუ̂ერდ ერ გუ̂ეშ ისყი, უშხუ̂ა̈რ დემის ხაპა̈ტიუ̂იხ (ლნტ.) -- სამედიატოროდ რომ საქმე გახდება, ერთმანეთს არაფერს არ აპატიებენ.
- აპა̄ნტე (ოთპა̄̈ნტ, ადპა̄ნტე; ადპა̄̈ნტი) ბზ., აპანტე (ოთპა̈ნტ, ადპანტე; ადპა̈ნტისგ) ბქ., აპი̄ნტე (ოთპი̄ნტ, ადპი̄ნტე; ადპი̄ნტნე) ლშხ., ა̈პინტე (ათუ̂ა̈პინტ, ადა̈პინტე; ადა̈პინტი) ლნტ., გრდმ. -- ფანტავს, აბნევს. [გლეხ] ა̈ნწს ქა̈პინტე ი მახან ჩუ̂აჴა̈ნი (ლნტ. 26) -- გლეხი ნაკელს გაფანტავს და ხელახლა დახნავს. ლერექუ̂ ეშია̄შ ადპი̄ნტე (ლშხ.) -- ტანსაცმელი აქეთ-იქეთ გაფანტა.
- აპეხდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- შაშხი, აპოხტი. მა̈გ ხაქუ̂ცა კერიშ აპეხდიშ ლესგიშ ქიპს (ბქ. 232) -- ყველა ჭრიდა ტახის შაშხის ნეკნს. იხ. ლო̈რ.
- აპე̄ნე იგივეა, რაც ა̈პენე.
- ხ-აპიჟ (ხუ̂აპიჟდა̈ს, ხაპიჟდა; ხაპიჟდე̄დს ბზ., ხუ̂ეპჟ, ხეპაჟ; ხეპეჟეს ბქ.), ხ-აპიჟუ̂ (ხუ̂ეპჟუ̂,

ხეპაჟუ̂; ხეპჟუ̂ე̄ნს ლშხ., ხუ̂აპიჟუ̂და̈ს, ჴაპიჟუ̂და; ჴაპიჟუ̂დეს ლნტ.), გრდუვ. -- დამალულია, ამოფარებულია. მიჩა ჭა̈შ ყო̄რ სგა̄ნჩუ ჩუ ჴაპიჟ (ბზ. 344) -- მისი ქმარი კარს შიგნითაა დამალული. თხერე ბოგა̈შ ხუნჟი ჴა̈პჟენა (ბქ. 219) -- მგელი ხიდის ჯებირთან ყოფილა დამალული. გიორგი შუკუნ ჟიბაუ̂ ჩუ ჴაპიჟუ̂ (ლშხ.) -- გიორგი გზის ზემოთაა დამალული.

- აპი̄ნტე იგივეა, რაც აპა̄ნტე.
- ხ-აპი̄რე იგივეა, რაც ხ-ა̈პი̄რე.
- აპჟუნე იგივეა, რაც ა̈პჟუნე.
- აპრისდე, აპრისდი იგივეა, რაც ა̈პრისდე.
- აპუტრაკ იგივეა, რაც სამტრა̈კ.
- ხ-აჟარ იგივეა, რაც ხ-აჟა̈რ.
- ხ-აჟახ (მაჟხჷნ{და}, ჴაჟხჷნ{და}; ჴაჟხჷნდე̄დს ბზ., ჴაჟხჷნეს ბქ., მაჟხჷ̄ნ{და}, ჴაჟხჷ̄ნ{და}; ჴაჟხჷ̄ნდეს ლშხ.), ხ-აჟა̈ხ (მაჟახჷნ, ჴაჟახჷნ; ჴაჟახჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ესახელება, ამაყობს. ჲესუ̂ას ჟახე დემეგ ჴაჟა̈ხ, ეჯის შგუ̂ირ ესერ დემეგ ხოშგურ (ანდ.) -- ვისაც სახელი არ ესახელება, იმას სირცხვილიც არ ერცხვინება.
- ხ-აჟახა იგივეა, რაც ხ-აჟხა.
- ხ-აჟა̈გნე იგივეა, რაც ხ-აჟგენი.
- ხ-აჟა̈რ (მაჟა̈რ{და}, ჴაჟა̈რ{და}; ჴაჟა̈რდე̄დს ბზ., მაჟან{და}, ჴაჟან{და}; ჴაჟანდეს ლნტ.), ხ-აჟარ (მაჟანდ, ჴაჟანდ; ჴაჟანდეს ბქ., მაჟა̄ნდა, ჴაჟა̄ნდა; ჴაჟა̄ნდეს ლშხ.), აორ. (ამჟანდა, ახჟანდა ბზ., ამაჟანდა, ახაჟანდა ლნტ., ამჟანდ, ახჟანდ ბქ., ამჟა̄ნდა, ახჟა̄ნდა ლშხ.), გრდუვ. -- მოწყენილია, "სწყინდება". მიჩა დის თუ̂ელი ლაზობს გარ ჟ'ახჟანდა (ბზ. 258) -- დედამისს

მხოლოდ ტვინის ჭამა მოსწყინდა. ӓმირმს ახჟანდა ამჟი ლირდე (ბქ. 263) -- ამირანს მოსწყინდა ასე ყოფნა.

- ხ-აჟӓხნე იგივეა, რაც ხ-აჟხენი.
- ხ-აჟგენი (ოთაჟგ, ათჟӓგ; ათჟӓგნე ზს., ოთჟაგ, ათჟაგე; ათჟაგნე ლშხ.), ხ-აჟӓგნე (ათӯӓჟგ, ათაჟӓგე; ათაჟӓგნე) ლნტ., გრდმ. -- ურჩენს, უმრთელებს, "უწამლებს". დენად ქათოჟაგახ ეჲ მასტუნ (ლნტ. 311) -- ქალიშვილისთვის მოურჩენიათ ის ტკივილი. მახიადდ ქа̄თჟაგე თხუმე ლიზგე (ლშხ.) -- სიხარულმა თავის ტკივილი მოურჩინა. მანგურს ეშხუ ღალიდ ლახთხეპ, ნაქაჩӯარე ქაӯ ხოჟაგა (პოეზ. 278) -- მანგურს ერთი ფრთა გაჰკრა, ჭრილობები მოურჩინა.
- აჟგგნე (ოთჟეგგინ, ადჟეგგნე; ადჟეგგნი ბზ., ადჟეგგნისგ ბქ., ოთჟეგგნ, ადჟეგგნე; ადჟეგგნი ლშხ., ათӯაჟეგგინ, ადაჟეგგნე; ადაჟეგგნი ლნტ.), გრდმ. -- მარგლავს; ლშხ. თოხნის. მӓგ როქӯ აჟგგნე, მინდი ქოლ ადჟეგგნეხ (ბქ. 91) -- ყველა მარგლავს, ჩვენც გავმარგლოთო. სიმინდს ხӯაჟეგგნედ ეშხუდ, ღო მერბად (ლნტ. 25) -- სიმინდს ვმარგლავთ ერთხელ, მერე მეორედ.
- აჟგ̄რე (ოთჟაგარ, ადჟაგრე; ადჟაგრი) ბზ., აჟგგრი (ოთჟეგგირ, ადჟეგგრე; ადჟეგგრისგ) ბქ., გრდმ. -- წამლავს. მალӯӓრს ი თხეროლს ტირხინოშӯ აჟგგრიხ (ბქ. 237) -- მელიებსა და მგლებს სტრიხნინით წამლავენ.
- ხ-აჟოლნე იგივეა, რაც ხ-აჟლუნე.
- აჟჟგნე (ოთჟეგჟინ, ადჟეგჟნე; ადჟეგჟნი ბზ., ადჟეგჟნისგ ბქ., ოთჟეგჟგნ, ადჟეგჟნე; ადჟეგჟნი ლშხ., ათӯაჟეგჟინ, ადაჟეგჟნე; ადაჟეგჟნი ლნტ.), გრდმ. -- ბეჟავს, ჟეჟავს, ბეგვავს, ჩეჩქვავს. ლӓლჩა ლადეღ ნამპრӓრს ჩӯაჟჟეგნეხ (ბქ. 77) -- დიდმარხვის დღეს ხის ლამპრებს დაჩეჩქვავენ. ბალახ ხოჩа̄მდ ადჟეგჟნე (ლშხ.) -- ბალახი კარგად დაჩეჩქვა.

- აჟჷმე (ოხჷჟო̈მ, ანჟომე; ანჟო̈მნე ბზ., ოხჷჟემ, ანჟომე; ანჟემისგ ბქ., ოხჟომ, ანჟომე; ანჟომნე ლშხ.), აჟომე (ახჷაჟომ, ანაჟომე; ანაჟომი) ლნტ., გრდმ. -- შლის, რევს, არღვევს. ალ წესს დეშერ აჟჷმა (ლშხ. 10) -- ამ წესს ვერავინ არღვევდა. ლა̈დი ლითხჷჲარს დემის ხჷაჟჷმე (პოეზ. 282) -- დღეს ნადირობას არ ჩავშლი.
- აჟღპგნე (ოთჟღჟპინ, ადჟღჟპნე; ადჟღჟპნი ბზ., ადჟღჟპნისგ ბქ., ოთჟღჟპგნ, ადჟღჟპნე; ადაჟღჟპნი ლშხ., ათჷაჟღჟპინ, ადაჟღჟპნე; ადაჟღჟპნი ლნტ.), გრდმ. -- ჭყლეტს. სი თა̈შს ჩუ ხაჟღპგნე (ბზ. 360) -- შენ ყველს დაჭყლეტ. სასოშა გჷეჭ მანქანას ჩჷათოჟღჟპნა (ლნტ.) -- სასოანთ გოჭი მანქანას გაუჭყლეტია.
- ხ-აჟლუნე (ოხჟოლჷინ, ახჟოლჷნე; ახჟოლჷნი ბზ., ოხჟულუნ, ახჟულჷნე; ახჟულჷნი ლშხ.), ხ-ამჟელი (ოხმაჟლჷირ, ახმაჟლჷრე; ახმაჟლჷრისგ) ბქ., ხ-აჟოლნე (ახჷაჟოლინ, ახაჟოლნე; ახაჟოლნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- ამყოფინებს, მოამარაგებს. ლეზჷებსი̄ ჩი̄ ჟი ხაჟლუნე-ჲ ლეთრაი̄ (ბზ. 279) -- საჭმელსაც ყველას ამყოფინებს და სასმელსაც.
- ხ-აჟხა, ხ-აჲჟხა, ხ-აშხა (მეჟხა̈̄ნ, ხეჟხა̈̄ნ; ხეჲჟხა̈ნდე̄დს ბზ., მეჟხჲნ, ხეჟხჲნ; ხეჟხჲნეს ბქ.), ხ-ა̄ჲშხა (მეჲშხა̄ნ, ხეჲშხა̄ნ, ხეჲშხე̄ნს) ლშხ., ხ-აჟახა (მაჟახჲნდა, ხაჟახჲნდა, ხაჟახჲნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ჰქვია. მაჰჷრე̄ნამ ხაჟხა ყალაჩჷ̄ყლა̄ნ (ბზ. 245) -- უმცროსს ყალაჩუყლანი ჰქვია. მინე დის ხეჲჟხა̈̄ნ თა̈მი (ბზ. 24) -- მათ დედას თამი ერქვა. ლეჩყან ქართჷა̈ნის, დოლს ი ჭკიდანა̈რს უშხუდ ხაშხახ (ბქ. 3) -- ქართვანის, დოლსა და ჭკიდანარს ერთად ლეჩყანი ჰქვია. ეჯ გიმს ხა̄ჲშხა ჟახად მუა̄შ (ლშხ. 1) -- იმ ადგილს (მიწას) სახელად ჰქვია მუაში. ალ ლიცს ცანა̈ ლიც ხაჟახა (ლნტ. 3) -- ამ წყალს ცანის წყალი ჰქვია.
- ხ-აჟხენი (ოთაჲშხ, ათჟა̈ხ; ათჟა̈ხნე) ზს., ხ-აჲშხენი (ოსჟახ, ესჟახე; ესჟახნე) ლშხ., ხ-აჟა̈ხნე (ასჷა̈ჟხ, ასაჟა̈ხ; ასაჟა̈ხნე) ლნტ., გრდმ. -- არქმევს. ჟახად ათჟა̈ხ ზურაბ (ბზ. 237) --

სახელად ზურაბი დაარქვა. სა̄ბელს ჟესჟახეხ შაჳ̂ჩიტ (ლშხ. 68) -- კვიცს შავჩიტი დაარქვეს. ეშხუს ასაჟა̈ხხ სასხჳ̂ისო, მერბეს -- სათაჳ̂ისო (ლნტ. 293) -- ერთს დაარქვეს სასხვისო, მეორეს -- სათავისო.

- -არ იგივეა, რაც -ა̈რ.
- არ იგივეა, რაც ჲა̈რ.
- ხ-არ იგივეა, რაც ხ-ა̄რ.
- არა1 (არე̄მიშ, -- ბზ., ლშხ., არემ, -- ბქ., არა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- რვა. არა ღჳ̂აშს ხოსგდიდ (ბქ. 205) -- რვა ჯიხვს ვუყურებთ. არა მა̄რე ემკედ (ლშხ.) -- რვა კაცი მოსულა. ღჳ̂ინალ არა ზა̈ კეცისა ლგმა̈რდელი (ლნტ. 296) -- ღვინო რვა წელიწადი ყოფილა ქვევრში. მირანგულას არა-ჩხარა ქა ხოკჳ̂არა (პოეზ. 8) -- მირანგულას რვა-ცხრა-ჯერ (თოფი) უსვრია.
- არა2 (არა̄შ, არე̄ლ) ლშხ. -- ენა, მითქმა-მოთქმა. ქჳ̂ეყნი არა ბეჩს ლოქ ბუჭკჳ̂ე (ლშხ.) -- ხალხის (ქვეყნის) ენა ქვას გახეთქსო.
- არაბარა (-რა̈შ, -- ზს., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- არაფერი, ერთი და იგივე, სულ ერთი. ეჩეშდ მა̈გ არაბარა ლი (ბქ.) -- იმისთვის ყველაფერი სულ ერთია. ალე არაბარად ხაბაჟა სასოს (ლნტ.) -- ეს არაფრად მიაჩნია სასოს.
- არაბულე ლშხ., არაბულა ლნტ., ზმნს. -- სრულებით, სავსებით. არაბულე დე̄სამა მიმკერა ამშა (ლშხ.) -- ამისი სრულებით არაფერი გამეგება. არაბულა მა̈დმა მიხალ (ლნტ.) -- სრულებით არაფერი ვიცი.
- ხ-არაგა̈დი იგივეა, რაც ხ-არგა̈დი.
- ხ-არაგჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-არა̄გჳ̂ნე.
- არაეშტ იგივეა, რაც არა̈̄შდ.

- არაზაჲან იგივეა, რაც არაზა̆̈ჲა̈ნ.
- არაზა̆̈ჲა̈ნ (-იშ, -ჲანა̈რ) ზს., ლნტ., არაზაჲან (-იშ, -არ) ლშხ. -- რვაწლიანი. ფა̈რს ლჷგ არაზა̆̈ჲა̈ნ კლა̈ს (ბქ. 195) -- ფარში არის (დგას) რვაწლიანი სკოლა.
- არაკ იგივეა, რაც ჰარა̈კ.
- ხ-არა̆̄გუ̂ნე (ოთრა̆̄გუ̂ინ, ათრა̆̄გუ̂ნე; ათრა̆̄გუ̂ნი ბზ., ოთრა̆̄გუნ, ათრა̆̄გუ̂ნე; ათრა̆̄გუ̂ნი ლშხ.), ხ-არაგუ̂ნე (ოთრაგუ̂ინ, ათრაგუ̂ნე; ათრაგუ̂ნისგ ბქ., ათუ̂არაგუ̂ინ, ათარაგუ̂ნე; ათარაგუ̂ნი ლნტ.), გრდმ. -- აგვიანებს, აყოვნებს. დ' ესერ ხოკჷლდინეხ ი დ'ესერ ხარაგუ̂ნეხ (ბქ. 76) -- არც გაჩქარებთ და არც გაყოვნებთო. ხორგისკა ხუ̂არაგუ̂ნედ ყურძენს სემი ლეთ ი ლა̈დელ (ლნტ. 28) -- ყურძენს საწნახელში სამ დღე-ღამეს ვაყოვნებთ. ეშხუ̂ი ზა̈ჲ ქა ლახრაგუნეხ, კელუ̂ა̈ნ მინეშ ჩუ ადჷრმეხ (პოეზ. 190) -- ერთი წელი დააყოვნეს, ოსტატი მათი დაიჭირეს.
- არა̆̄შდ (-იშ) ბზ., არე̄შდ ლშხ., არაეშტ ლნტ. -- ოთხმოცი. ლა̈ზგა არა̆̄შდდ ა̈ნყიდხ (ბზ.) -- სამოსახლო ოთხმოც (მანეთ)ად იყიდეს.
- არბ იხ. ჲო̄რი.
- არგაუ̂ა̈ლი, არგაუ̂ა̄ლი იგივეა, რაც ა̈რგიუ̂ა̄̈ლი.
- არგაუ̂ი იგივეა, რაც ა̈რგიუ̂ე.
- ხ-არგა̈დი (ლოხუ̂რაგდინ, ლახრაგდინე; ლახრაგდინისგ) ბქ., ხ-არაგა̈დი (ლახუ̂არაგა̈დინ, ლახარაგა̈დნე; ლახარაგა̈დნი) ლნტ., გრდმ. -- ელაპარაკება, ესაუბრება. ეჲ დრეუ̂ქა სასო მიჩა დის ხარგა̈დიუ̂ (ბქ.) -- იმ დროს სასო დედამისს ელაპარაკებოდა. მჷმეზრე ზურალდ ღა̈რს ხეკუ̂ეს ლახარაგა̈დნას (ლნტ. 65) -- მლოცველი ქალი არავის არ უნდა დაელაპარაკოს. იხ. ხ-აგჷრგალი.
- არგებს იგივეა, რაც ა̈ნიგებას.

- არგი იგივეა, რაც ა̈გი.
- ხ-არგიეს იგივეა, რაც ხ-ამგრგიე.
- არდალ იგივეა, რაც ჰარდალ.
- არდუ̂ნე (ოთურდუ̈ნ, ადურდუნე; ადურდუ̂ინნე ბზ., ოთურდუ̂ინ, ადურდუ̂ნე; ადურდუ̂ნისგ ბქ., ხუ̂არდუ̂ინ, არდუ̂ინ; არდუ̂ნი ლშხ., ათუ̂ირდინ, ა̈დირდუ̂ნე; ა̈დირდუ̂ნი ლნტ.), გრდმ. -- ამყოფებს. უ̂ა̈ზრი გეზალდ მიჩა მუჲ მიჩაცახა̈ნ ადურდუნე (ბზ. 284) -- ვეზირის შვილმა მამამისიც თავისთან ამყოფა. კეთილიშ მეჯმა̈რიდ ნა̈ გუ̂არდუ̂ინ (ლნტ. 57) -- კეთილის (ქონების) მომხმარებლად ჩვენ გვამყოფე.
- არეკა̈ლი იგივეა, რაც ა̈რკა̈ლი.
- არე̄უ̂ას იგივეა, რაც აგრე̄უ̂ს.
- არე̄შდ იგივეა, რაც არა̈̄შდ.
- ართქუ̂ილ, ერთგუ̂ილ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჲერდგულ (-არ) ლშხ., ერთგუ̂ილ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ერთგული. ალ მა̄რე მუგუ̂და̈ჲ მინე ა̈რთქუ̂ილ ლა̈სუ̂ (ბზ. 1) -- ეს კაცი თითქოს მათი ერთგული იყო. ხუ̂ა̄ჲ მაყა ჲერდგულ (ლშხ.) -- ბევრი მყავს ერთგული. ალჲა̈რს ა̈რთქუ̂ილდ მეჯედ ხეხლიხ მარშანია (პოეზ. 62) -- ამათ ერთგულად მომსვლელი ეგონებათ მარშანია.
- არიგებას, არიგებს იგივეა, რაც ა̈ნიგებას.
- არი̄ნქე (ოთრი̄ნქ, ადრი̄ნქე; ადრი̄ნქნე) ლშხ., ა̈რინქე (ათუ̂არინქ, ადარინქე; ადარინქნე) ლნტ., გრდმ. -- {მიმო}აბნევს. დაკლა̈ ა̈ნწს ჩუ ხუ̂ა̈რინქედ ფიწა̈ლშუ̂ (ლნტ. 15) -- თხის ნაკელს ფიწლით მიმოვაბნევთ. გადატ. იმნარ ხარი̄ნქე ამზუმ თეთრს? (ლშხ.) -- რატომ აბნევ ამდენ ფულს?
- არკალი იგივეა, რაც ა̈რკა̈ლი.

- ხ-არკინე (თე ლოხჳ̂რეკ, თე ლახრეკე; თეს ლახრეკნე) ლშხ., ხ-არეკნე (თე ლახჳ̂ა̈რკ, თე ლახარეკ, თეს ლახარეკნე) ლნტ., გრდმ. -- თვალს {მო}ჰკრავს; თვალს, თვალყურს ადევნებს. ყორქა მეზის თე ლახჳ̂ა̈რკ (ლნტ.) -- კარში მიმავალს თვალი მოვკარი. იხ ხ-ა̈ხჳ̂ტ{ინ}ე.
- ხ-არკი̄ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈რკი̄ნე.
- არმა̈̄ლი (ოთჷრმა̄ლ, ადჷრმა̄ლე; ადჷრმა̈̄ლი) ბზ., არმა̄ლი (ოთჷრმა̄ლ, ადჷრმა̄ლე; ადჷრმა̄ლნე) ლშხ., არმა̈ლი (ათურმა̈ლ, ადჷრმა̈ლე; ადჷრმა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- იჭერს. ჳ̂ა̈რგდ მუ-გეზალ ჩჳ̂ადჷრმა̄ლე (ბზ. 416) -- თავადმა მამა-შვილი დაიჭირა. ეჯჲა̈რ სა̈ჳ̂ა̈რს ჩოთჷრმალახ (პოეზ. 10) -- ისინი სავებს დაუჭერიათ. ჩჲა̄გ ნეპო̄ლარს არმა̄ლი (ლშხ.) -- ყველგან ჩიტებს იჭერს.
- არსგჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈რსგჳ̂ე.
- არსკჷნე (ლოხჳ̂რჷსკინ, ლაჲრჷსკნე; ლაჲრჷსკნი ბზ., ლა̈ჲრჷსკნისგ ბქ.), გრდმ. -- აწკარუნებს. მალმაზონს ხჳ̂არსკჷნად (ბქ. 3.) -- ზანზალაკს ვაწკარუნებდით.
- არტამ იგივეა, რაც ლარტამ.
- არტაჳ̂აზ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), არტაოზ (-ა̈ლ) ლშხ., ლნტ. -- კუდიანი, ტარტაროზი. ალ ზურა̄ლ არტაჳ̂აზი ნა̈ხუნსა̈რ კაპრა̈ჲს მა̄მ ხა̈თლე უშხჳ̂ა̄რ (ბზ.) -- ეს ქალი ტარტაროზივით ყბედობს (პირს არ მოკუმავს, ყბებს ერთმანეთს არ აკარებს). ჲეშა ლი ალ არტაჳ̂ოზ (ლშხ.) -- ვისია ეს ტარტაროზი.
- არტყჳ̂ი, ჷურტყჳ̂ი, ჲრტყჳ̂ი (ოთურტყჳ̂, ადურტყჳ̂ე; ადურტყჳ̂ი̄ნე) ბზ., ჷრტყჳ̂ი, ურტყჳ̂ი (ოთჷრტყჳ̂, ადირტყჳ̂; ადჷრტყჳ̂ინე ბქ., ათჳ̂ურტყჳ̂, ადურტყჳ̂ე; ადურტყჳ̂ინე ლნტ.), ინტყჳ̂ი, ანტყჳ̂ი (ოთუნტყჳ̂, ადუნტყჳ̂ე; ადუნტყჳ̂ნე) ლშხ. -- ყლაპავს, შთანთქავს. მარე აჴნი, კიცხს ჩი̄ ჩუ ჷურტყჳ̂ი (ბზ. 404) -- კაცი ხნავს, ბელტებს ერთიანად ყლაპავს. მიჩ

ლუქორდ ჩუ ლოქ ურტყჷ̂ი (ლნტ. 263) -- შენ სახლიანად გადაგყლაპავო. ეჯ მარე ბელტა̈რს გრტყჷ̂იდა (ლნტ. 200) -- ის კაცი ბელტებს ყლაპავდა.

- არჷ̂ე იგივეა, რაც არჰე.
- ხ-არჷ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̄რჷ̂ნე.
- არქჷ̂ა̈ლი, არქჷ̂ა̄ლი იგივეა, რაც ა̈რქჷ̂ა̈̄ლი.
- არქჷ̂ი იგივეა, რაც ა̈რქჷ̂ი.
- ხ-არლჷ̂ე იგივეა, რაც ხ-ა̈რლჷ̂ე.
- არყაჲ (-ყა̄ჲშ, -ყე̄ლ) ლშხ., არყა̈ (-იშ, -ყა̈ლ) ლნტ. -- ბოტ. თეთრი სოკო, არყა სოკო. არყაჲ სოკს მჷტყაბს იზბიხ (ლშხ. ხორ. 26) -- არყა სოკოს შემწვარს ჭამენ.
- არში, ჷრში (ოთჷრშ, ადჷრშე; ადჷრში̄ნე ზს., ადჷრშე, ადჷრშნე ლშხ., ათურშ, ადჷრშე; ადჷრშნე ლნტ.), გრდმ. -- შლის (ლოგინს), აფენს, {და}აგებს. მოლაგჷ̂აშ ჷრშიხ მა̈ტყიშ ლა̈დისგდ (ბქ. 305) -- მატყლის დასადებად რამეს დააგებენ. ლაყჷ̂რა ადჷრშე (ლშხ.) -- საწოლი გაშალა. გიორგიი აფხა̈ნიკა̈რდ ღა̈რთ ასჷრშეხ (ლნტ. 182) -- გიორგის ამხანაგებმა ნაბადი დააგეს.
- არშულ იგივეა, რაც არშჷ̂ილ.
- არშჷ̂ენი იგივეა, რაც არშჷ̂ნი.
- არშჷ̂ილ (-ჷ̂ლიშ \ -ჷ̂ლა̈შ, -ჷ̂ლა̈რ) ზს., (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., არშულ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) 1. ქვედა საცვალი, ნიფხავი. მიჩ ესერ არშჷ̂ილ ხა̈̄ზ (ბზ. 389) -- მე ნიფხავი მაცვიაო. მა̈გ ფატა̈ნშჷ̂ ი არშჷ̂ილშჷ̂ გარ ასა̈დ (ბქ. 202) -- ყველა პერანგის{ა} და ნიფხვის ამარაღა დარჩა. ეშხუ მა̄რას ჩჷ̂ათკედხ არშულს (ლშხ. 21) -- ერთ კაცს ჩახდიან ნიფხავს. ნასო არშჷ̂ილ-ფატა̈ნი ამარა ა̈მეჯედ ქა̈მხო (ლნტ.) -- ნასო ნიფხავ-პერანგის ამარა გამოსულა

გარეთ. 2. ბქ. შარვალი (ბამბისა და არა შალისა). ლჳ̂აჟმარემ ლერექჳ̂ ჴა̈მთქჳ̂ახ არშჳ̂ილ (ბქ. 238) -- მამაკაცის ტანისამოსად სჩვევიათ შარვალი.

- არშჳ̂ნი (ოხურშჳ̂ენ, ანჷრშჳ̂ენ \ ანჷრშჳ̂ენე; ანჷრშჳ̂ენნე ბზ., ოხურშჳ̂ნ, ანჷრშენ; ანჷრშენისგ ბქ., ოხურშონ, ანჷრშონე; ანჷრშონნე ლშხ.), არშჳ̂ენი (ახჳ̂არშჳ̂ენ, ანარშჳ̂ენე; ანარშჳ̂ენნე) ლნტ., გრდმ. -- ახსენებს. მიჩა ჟახა ჟ'ანურშჳ̂ენნე, იმჳ̂ა̈ჲ ესერ ესჳ̂ა̈ლნ, ჩინა̄რ ბაც ჴა̄რ (ბზ. 409) -- ჩემს სახელს თუ ახსენებ, რასაც ინატრებ, ყველაფერი აგისრულდებაო. ხოლა ლიმა̄რს ღა̄რ არშჳ̂ნი ლარჭა̄ლჟი (ლშხ. 36) -- ცუდ კაცობას დატირებისას არავინ ახსენებს. ა̈მირა̈ნდ ღერბეთ ანარშჳ̂ენ (ლნტ. 275) -- ამირანმა ღმერთი ახსენა.
- არშხალ, არჩხალ, არჩხილ იგივეა, რაც აშხალ.
- არწუნე იგივეა, რაც არწულე.
- არწჳ̄ლე (ოთრუწჳ̂ი̄ლ, ადრუწჳ̄ლე; ადრუწჳ̄ლი ბზ., ათჳ̂არუწულ, ადარუწულე; ადარუწული ლნტ.), არწუნე (ოთრუწჳ̂ინ, ადრუწჳ̂ნე; ადრუწჳ̂ნისგ ბქ., ოთრუწუნ, ადრუწნე; ადრუწნი ლშხ.), გრდმ. -- ჭიმავს, წელავს. ჯანა̄როლჳ̂ ოხჳ̂ებხ ი ქოლჳ̂ ადრუწჳ̂ნეხ ღჷრ (ბქ. 250) -- ხარები შევაბათ და ისე გავწიოთ დირეო.
- ჴ-არჴი (ლო̄ხჳ̂არჴ, ლახჷრჴე; ლახჷრჴი ბზ., ლშხ., ლოხჳ̂არჴ, ლახა̈რჴ; ლახარჴისგ ბქ., ლახჳ̂ა̈რჴ, ლა̈ხარჴე; ლახარჷჴნე ლნტ.), გრდმ. -- ახლის, ახეთქებს (ერთმანეთს). ეჯგჳ̂ა̈რ ბიქჳ̂ ანჴად, გიმ-მეგემ ლეთ ლახა̈რჴ (ბქ. 104) -- ისეთი ქარი ამოვარდა, ხე და მიწა ერთმანეთს კინაღამ მიახეთქა. მაგ უშხჳ̂ა̄რთე ათჷრჴე (ლშხ.) -- ყველაფერი ერთმანეთს მიახალა.
- არჴი იგივეა, რაც ჷრჴი.
- არხჷნე (ოხრჷხინ, ანრჷხნე; ანრჷხნი ბზ., ადრჷხნე, ადრჷხნისგ ბქ., ოთრჷხჷნ, ადრჷხნე;

ადრეჴნი ლშხ., ასუ̂არეჴინ, ასარეჴნე; ასარეჴნი ლნტ.), გრდმ. -- ანჯღრევს, არყევს, ძირს აყრევინებს. ყარაბახელდ ჳისგუ̂ მა̈გ ჩუქუ̂ა̄ნთ' ა̄ნრეჴნე (ბზ. 402) -- ყარაბახმა ვაშლი სულ ძირს ჩამოყარა.

- არჰე (ოხუ̂რიჰ, ანრეჰე; ანრეჰი) ბზ., ანარჰე (ოხუ̂ნა̂რჰ, ანნარჰე; ანნა̂რჰისგ) ბქ., არუ̂ე (ოთრუუ̂, ადრუუ̂ე; ადრუუ̂ნე ლშხ., ათუ̂არუუ̂, ადარუე; ადარუი ლნტ.), გრდმ. 1. ზს. ანათებს. დი̄ნა მეჟშა̄ლ არჰა (ბზ. 381) -- ქალიშვილი მზესავით ანათებდა. 2. ქს. ათენებს. თა̈თია ლაშტხუ̂მა̈გის არუ̂იდა (ლნტ. 71) -- თათია ღამეს სასაფლაოზე ათევდა. ქა ჳედშუ არუ̂ე მეჩი ზურა̄ლ (ლშხ.) -- მოხუცი ქალი ძლივს ათენებს.
- ას- იგივეა, რაც ეს-.
- ასაბია (-ბია̄შ, -ბია̄ლ) ბზ., ასაბია{ჲ} (-ბია̄შ, -ბიე̄ლ) ლშხ., ასაბია̈ (-ჲშ, -ბია̈რ) ლნტ. -- ჭირისუფალი, ასაბია. ასაბია სგა ხასგურ ლეღდგარა კუბს (ლშხ. 36) -- ჭირისუფალი უზის მიცვალებულის კუბოს. ალეს ქა ხოჭრიდახ ასაბია̈ს (ლნტ. 5) -- ამას შეუთვლიდნენ ჭირისუფალს.
- ხ-ასაკუ̂რელ იგივეა, რაც ხ-ასკუ̂რელ.
- ასალ (-სლა̈შ, -სლა̈რ/ლ) ბზ., ასა̈ლ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სატეხი. ჳოხუ̂იშდ ფუთ ასალ ა̈მჯიდდ (ბზ. 81) -- ხუთი ფუთი სატეხი მომიტანეთ. მეთხუ̂ია̈რ ჟი ხალაკა მერბე-მერბე ასალა̈ლს (ლნტ. 101) -- მონადირე წასწყდომია სხვადასხვაგვარ სატეხებს.
- ასაყა იგივეა, რაც ესყა.
- ხ-ასაჩქუ̂ა̈რი იგივეა, რაც ხ-ასჩქუ̂ა̈რი.
- ასაჩქუ̂ა̈რი იგივეა, რაც ასჩქუ̂ა̈რი.
- ასაჭომე იგივეა, რაც ესჭომე.

- ასახჳ̂ათი იგივეა, რაც ასხა̈თი.
- ხ-ასა̈̄რჳ̂ინე (ლოხჳ̂სა̈̄რჳ̂ინ, ლახსა̈̄რჳ̂ინე; ლახსა̈̄რჳ̂ინი) ბზ., ხ-ასა̈რინე (ლოხჳ̂სარინ, ლახსა̈რინე; ლახსა̈რინისგ ბქ.) გრდმ. -- აპატიებს, შეუნდობს; შეავედრებს. ალ ეშხჳ̂ინ ქა ლამსა̈̄რჳ̂ინ (ბზ.) -- ამ ერთხელ მაპატიე. ქალდან მაცხჳ̂ა̈რდ მისა̈რჳ̂ინა (პოეზ. 222) -- ქალდანი მაცხოვრისათვის მიპატიებია. ქ' ესეროლჳ̂ ლახსა̈რინე ლა̈დიშ ლადეღ (ბქ. 214) -- შეგვინდე დღევანდელი დღე. ღერბეთ, ქა ლოქ ხასა̈რინე ალ ლიც (ლნტ. 232) -- ღმერთო, შეგვინდე (გვაპატიე) ეს წყალიო.
- ხ-ასგდინა̂̄ლჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈სგდინა̈̄ჳ̂ნე.
- ასგდინე იგივეა, რაც ა̈სგდინე.
- ხ-ასგემ (ლოხჳ̂ასგ, ლახსგე; ლახსგემნე ბზ., ლახსგე; ლახსგემ ბქ.), ხ-ასგემ (ლოხჳ̂ასგ, ლახასგ; ლახსგემნე) ლშხ. გრდმ. -- {შე}აქცევს (ზურგს). დი̂̄ნად შიყ ლახსგე მო̄რჳ̂ა̈ლს (ბზ.) -- ქალიშვილმა ზურგი შეაქცია შუამავლებს. [ეჯნემ] ლახა̈სგ შიყ ლუმურყჳ̂ა̈მ ქორს (ბქ. 101) -- მან კოშკიან სახლს ზურგი შეაქცია. მი შიყ ლოხჳ̂ასგ გეზალს (ლშხ.) -- მე ზურგი შევაქციე შვილს.
- ხ-ასგმუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈სგმუნე.
- ხ-ასგურ (ხჳ̂ასგურდა̈ს, ხასგურდა; ხასგურდე̄დს ბზ., ხჳ̂ასგურდ, ხასგურდ; ხასგურდეს ბქ., ხჳ̂ასგურდას, ხასგურდა; ხასგურდეს ლშხ.), ხ-ასკურ (ხჳ̂ასკურდა̈ს; ხასკურდა; ხასკურდეს) ლნტ., გრდუვ. -- აზის. თჳ̂ეთჳ̂ნე და̈̄ჳ̂ თჳ̂ეთჳ̂ნა რა̈შს ჟი ხასგურ (ბზ. 256) -- თეთრი დევი თეთრ რაშს აზის. ქრისტე... ჯორს ხა̈სკჳ̂რენა (ლნტ. 7) -- ქრისტე ჯორზე მჯდარა.
- ასგჳ̂რე (ესსგჳ̂ირ, ესსგურე; ესსგური ბზ., ოსსგჳ̂ირ, ესსგურე; ესსგურისგ ბქ., ოსსგურ, ესსგურე; ესსგურნე ლშხ.), ასკჳ̂რე (ასჳ̂ასკურ, ასასკურე; ასასკური) ლნტ., გრდმ. --

{და}სვამს ({და}სხამს). კე̄სა̈რს ი მიჩა ჳ̂ა̈ზრა̈ლს ჩჳ̂ასგჳ̂რეხ აშხუდ (ბზ.) -- კეისარს და მის ვეზირებს ერთად დასხამენ. [ეჯჲარს] ჩჳ̂ესსგურნეხ ქორს ტაბაგჟი (ლშხ. 30) -- ამათ დასხამენ სახლში სუფრასთან. ნებოზს ჩიჲს ჩჳ̂ასკჳ̂რახ (ლნტ. 48) -- საღამოს ყველას დასხამდნენ.

- ხ-ასგჳ̂რე (ოხჳ̂სგჳ̂ირ, ახსგურე; ახსგჳ̈რი ბზ., ოხჳ̂სგჳ̂ირ, ახსგურე; ახსგურისგ ბქ., ლოხსგურ, ლახსგურე; ლახსგურნე ლშხ.), ხ-ასკჳ̂რე (ლახჳ̂ასკურ, ლახასკურე; ლახასკური) ლნტ. გრდმ. -- {და}სვამს (რაიმეზე). ლახ ჟ'ა̈ნცხას, ჩა̈ჟს ჟი ლახსგურ! (ბზ.) -- როცა გაიზარდოს, ცხენზე შემოსვი! უცხრაშ ზჷსყი ფაუს ხასგჳ̂რეხ ბეფშჳ̂ს (ბქ. 6) -- ბავშვს მსხლის ნედლ ჯოხზე შემოსვამენ. ხენწიფს ჟი ლოხსგურა შაჳ̂ჩიტთეჟი ზითუნახაჳ̂ (ლშხ. 76) -- ხელმწიფეს შავჩიტზე შემოუსვამს მზეთუნახავი. ლახჳ̂ასკურ ჩა̈ჟჟი მიშკჳ̂ი გეზალ (ლნტ.) -- ჩემი შვილი ცხენზე შევსვი. მჷმლახ ჰჳ̂ილოდს ლახასგურე (პოეზ. 70) -- მულახელი ჯორზე შემოსვა.
- ასგჳ̂ჯინე იგივეა, რაც ა̈სგჳ̂ჯინე.
- ხ-ასდიკ (მასდიკჷნ{და}, ხასდიკჷნ{და}; ხასდიკჷნდე̄ლს ბზ., მასდიკჷნ{და}, ხასდიკჷნ{და}; ხასდიკჷნდეს ბქ., მასდიკჷ̄ნ{და}, ხასდიკჷ̄ნ{და}; ხასდიკჷ̄ნდეს ლშხ.), აორ. (ამსასტკჷნ{და}, ათსასტკჷნ{და} ზს., ამსასდკჷ̄ნ, ათსასდკჷ̄ნ ლშხ.) გრდუვ. -- სწყინს, უკმაყოფილოა. ალა მიჩა დის გუნ ხასდიკ (ბზ. 378) -- ეს დედამისს ძალიან სწყინს. ლიჭთე ჩი ხასდიკ (ბქ.) -- წყევლა ყველას სწყინს. უმლა̈შს ლიბერგ ციცჳ̂ს ესერი ხასდიკ (ანდ.) -- ულვაშზე ხელის წავლება კატასაც სწყინსო. ეჯი ლოქ მიშგჳ̂ა მუს ხესდიკი (ლშხ. 59) -- ის (საქმე) მამაჩემს ეწყინებაო. იხ. ხამჯარა̈ჳ̂.
- ასე̄ლჳ̂ე (ოხსე̄ლა̈ჳ̂ \ ოხსე̄ლჳ̂, ანსე̄ლჳ̂ე; ანსე̄ლჳ̂ი) ბზ., ა̈სელჳ̂ე (ოხსელა̈ჳ̂, ანსელჳ̂ე;

ანსელუ̂ისგ) ბქ., ასე̄ლუ̂ე (ოხსე̄ლუ̂, ანსე̄ლუ̂ე; ანსე̄ლუ̂ნე) ლშხ., გრდმ. 1. ასულიერებს; ალონიერებს. [ჭყინტდ] ჟ'ა̄ნსე̄ლუ̂ე მიჩა მუხუ̂ბე (ბზ. 400) -- ბიჭმა თავისი ძმა მოასულიერა. 2. (ოთსე̄ლა̈უ̂, ადსე̄ლუ̂ე; ადსე̄ლუ̂ი ბზ., ოთსელა̈უ̂; ადსელუ̂ე; ადსელუ̂ისგ ბქ.), ასე̄ლუ̂ე (ოთსე̄ლუ̂, ადსე̄ლუ̂ე; ადსე̄ლუ̂ი) ლშხ., ა̈სელე (ათუ̂ასელ, ადასელე; ადასელი) ლნტ., გრდმ. -- დაარჩენს. უ̂ოჳრია̈ლ ბიძა̈ჲდ ადსე̄ლუ̂ე (ბზ.) -- ობლები ბიძამ {და}არჩინა. კუმაშს ხუ̂ასე̄ლუ̂ე (ლშხ.) -- საქონელს ვკვებავ.

- ხ-ასიდ (მესა̈დ, ხესა̈დ; ხესდი ბზ., ხესად ბქ.), გრდუვ. -- {და}რჩენილი აქვს. ნინო̄ლს ეჯ თეთრხა̈ნ მა̄მგუ̂ეშ ხასიდ (ბზ.) -- ნინოლს იმ ფულიდან არაფერი აქვს დარჩენილი. [კოჯს] ათხეი ალ ჟახე ხასიდ ჟი (ბქ. 242) -- კლდეს ახლაც ეს სახელი აქვს შერჩენილი. თუ̂ით ჲერუ ლაზმა̈რ ჟა̈გ გუ̂ასიდდა (ჰოეზ. 78) -- ორ-ორი საწყაო წამალი დარჩენილი გვქონდა.
- ასინჯა̈უ̂ი, ასჷნჯა̈უ̂ი (ოთსჷნჯა̈უ̂, ადსჷნჯუ̂ე; ადსინჯუ̂ი̄ნე) ბზ., ასჷნჯა̈უ̂ი (ლოხსჷნჯა̈უ̂, ლაჲსჷნჯაუ̂ე; ლაჲსჷნჯა̈უ̂ისგ) ბქ., ასი̄ნჯაუ̂ი (ოთსი̄ნჯაუ̂, ადსი̄ნჯაუ̂ე; ადსი̄ნჯუ̂ი) ლშხ., ა̈სინჯა̈უ̂ი (ათუ̂ა̈სინჯა̈უ̂, ადასინჯა̈უ̂ე; ადასინჯა̈უ̂ი) ლნტ. გრდმ. -- სინჯავს, ათვალიერებს. მულგუჰე̄რდ... ადსჷნჯუ̂ე კიბდუ̂ენ (ბზ. 59) -- მეწისქვილემ კიდობანი გასინჯა. ამნემ ლახტიხ, ერე ჩუ̂' ესერუ ადსჷნჯაუ̂ეხ (ბქ. 45) -- ამან უპასუხა, რომ გასინჯეთო. [ალჲარდ] ადსი̄ნჯუ̂ეხ სადგომ (ლშხ. 62) -- ამათ სადგომი გასინჯეს. ფეკუ̂ნა̈რ ლიცს ერ ჷთრეხ, ეჩქა მინე დი ა̈სინჯა̈უ̂ი (ლნტ. 80) -- ლეკვები წყალს (რომ) სვამენ, მაშინ მათი დედა სინჯავს.
- ხ-ასიპ იგივეა, რაც ხ-ა̈სიპ.
- ხ-ასისგ იგივეა, რაც ხ-ა̈სისგ.
- ასი̄ნჯაუ̂ი იგივეა, რაც ასინჯა̈უ̂ი.
- ასკამ (-კმა̈შ, -კმა̈რ) ბქ. -- სავარძელი. ბეჩუ̂ის ა̈სყიხ ასკმა̈რს (ბქ. 2) -- ბეჩოში აკეთებენ

სავარძლებს. შდრ. ლჷრგიმ.

- ჴ-ასკდა (ჴუ̂ასკგ̄დდა̈ს, ჴასკგ̄დდა; ჴასკგ̄დდე̄დს ბზ., ჴუ̂ასკგდ, ჴასკგდ; ჴასკგდდეს ბქ., ჴუ̂ასკგ̄დ{დას}, ჴასკგ̄და; ჴასკგ̄დდეს ლშხ., ჴუ̂ასკგდდა̈ს, ჴასკგდდა; ჴასკგდდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ეტევა ("ატევია"). მოჯმა̈გირ დეშ ჴასკდა ყორისგა (ბზ.) -- მოჯამაგირე ვერ ეტევა კარებში. ლარდა ეზერ ლი, ჴალხ ემოშ ჴასკდა ეჰე (ბქ.) -- ოთახი კარგია, ხალხი თუკი ეტევა.
- ჴ-ასკიბ (ჴუ̂ასკიბდა̈ს, ჴასკიბდა; ჴასკიბდე̄დს ბზ., ჴუ̂ესკბ, ჴესკაბ; ჴესკებეს ბქ., ჴუ̂ასკიბდა̈ს, ჴასკიბდა; ჴასკიბდეს ლნტ.) გრდუვ. -- სჯერდება; {და}ყაბულდება. დედბერ ალას გარ მა̄დ ჴასკიბ (ბზ.) -- დედაბერი მარტო ამას არ სჯერდება. მეთხუ̂ა̈რ ეშხუ ლუ̂აშს გარ მადე ჴესკაბ (ბქ.) -- მონადირე მხოლოდ ერთ ჯიხვს არ სჯერდებოდა.
- ასკიბნაუ̂ი იგივეა, რაც ა̈სკირბი.
- ასკიდნე იგივეა, რაც ა̈სგდინე.
- ჴ-ასკნა̄ლუ̂ნე იგივეა, რაც ჴ-ასკნა̄̈უ̂ნე.
- ჴ-ასკნა̄̈უ̂ნე (ოთსკინა̄̈უ̂ინ, ათსკინა̄̈უ̂ნე; ათსკინა̄̈უ̂ნი) ბზ., ჴ-ა̈სკნაუ̂ნე (ოთსკინაუ̂ინ, ათსკინაუ̂ნე; ათსკინაუ̂ნისგ) ბქ., ჴ-ასკნა̄ლუ̂ნე (ოთსკინა̄ლუნ, ათსკინა̄ლუ̂ნე; ათსკინა̄ლუ̂ნი) ლშხ., ჴ-ა̈სკნალნე (ათუ̂ასკინალინ, ათასკინალნე; ათასკინალნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- ახტუნებს. [ჭა̈შდ მიჩა რა̈შ] ჴა̈ლხ ჟიქა̄ნქა ათსკინა̄̈უ̂ნე (ბზ. 393) -- ქმარმა თავისი რაში ხალხ{ი}ს ზემოდან გადაახტუნა. დუდად ქახსკინაუ̂ნე ჩაჟუ̂ (ბქ. 18) -- დუდამ ცხენი გადმოახტუნა. კოჯქა ათსკინა̄ლუ̂ნე (ლშხ.) -- კლდეზე გადაახტუნა. ბეფშს ჴუ̂ა̈სკნალნე (ლნტ.) -- ბავშვს ვახტუნებ.
- ასკნე იგივეა, რაც ა̈სკნე.

- ხ-ასკურ იგივეა, რაც ხ-ასგურ.
- ასკურფა̈ნი (ოხუ̂სკურფა̈ნ, ანსკურფნე; ანსკურფნი ბზ., ოხსკურფა̈ნ, ანსკურფანე; ანსკურფა̈ნისგ ბქ., ახუ̂ასკურფა̈ნ, ანასკურფა̈ნე; ანასკურფა̈ნი ლნტ.), ასკურფანი (ოხსკჷრფან, ანსკჷრფნე; ანსკჷრფნი) ლშხ. გრდმ. -- გრეხს, ძახავს (მკვრივად). ლესკუ̂ერიაქდ ქანს ჟ'ასკურფა̈ნიხ (ბქ.) -- ბაწრისათვის კანაფს დაგრეხენ (მკვრივად). ლობა̈რ ხოჩამდ ანასკურფა̈ნე ჭყინტდ (ლნტ.) -- ბიჭმა თოკი კარგად დაგრიხა.
- ასკუ̂რე იგივეა, რაც ასგუ̂რე.
- ხ-ასკუ̂რე იგივეა, რაც ხ-ასგუ̂რე.
- ხ-ასკუ̂რელ (მასკუ̂რა̈ლჷნ{და}, ხასკუ̂რა̈ლჷნ{და}; ხასკუ̂რა̈ლჷნდე̄დს ბზ., მასკუ̂რელჷნ, ხასკუ̂რელჷნ; ხასკუ̂რელჷნეს ბქ., მასკუ̂რელჷ̄ნ, ხასკუ̂რელჷ̄ნ; ხასკუ̂რელჷ̄ნდეს ლშხ.), ხ-ასაკუ̂რელ (მასაკუ̂რელჷნ{და}, ხასაკუ̂რელჷნ{და}; ხასაკუ̂რელჷნდეს) ლნტ. აორ. (ამსაკუ̂რა̈ლჷნ{და}, ათსაკუ̂რა̈ლჷნ{და} ზს., ამსაკუ̂რელჷ̄ნ, ათსაკუ̂რელჷ̄ნ ლშხ., ლამასა̈კუ̂რელჷნ{და}, ლახასა̈კუ̂რელჷნ{და} ლნტ.), გრდუვ. -- უკვირს. გიე̄რგს ალა ეშ ხასკუ̂რელ (ბზ. 321) -- გიორგის ეს უკვირს. გუნ მასკუ̂რელ ალ გუ̂ეშ (ბქ.) -- ეს საქმე ძალიან მიკვირს.
- ასმა (-მა̄შ, -მე̄ლ ლშხ., -მა̈ჲშ, -მა̈ლ ლნტ.) -- შენობა, ნაგებობა. ამნოუ̂შ ა̄ნშგიხ ასმე̄ლს (ხორ. 38) -- ამით ხურავენ შენობებს. ასმას და̈რ ხეკუ̂ეს ლახაჭგდდეს (ლნტ. 54) -- ნაგებობას არავინ უნდა მიეყრდნოს.
- ხ-ასჲამ იგივეა, რაც ხ-ა̈სი̈მ.
- ასოზი იგივეა, რაც ესო̄ზი.
- ასო̄ყე (ოთსო̄̆ყ, ადსო̄ყე; ადსო̄ყი ბზ., ოთსო̄ყ, ადსო̄ყე; ადსო̄ყნე ლშხ.), ასოყე (ოთსეყ,

ადსოყე; ადსეყისგ ბქ., ათუ̂ასოყ, ადასოყე; ადასოყი ლნტ.) გრდმ. -- აგიჟებს. დინა მა̈ხიადდ ხია̈რ ჩუ̂ადსოყე (ბქ.) -- გოგო სიხარულმა კინაღამ გააგიჟა. ჩუ ლოქ ასო̄ყე დალ მა̄რას (ლშხ. 13) -- დალი კაცს აგიჟებსო. და̈უ̂ ადასოყე ა̈მირა̈ნდ (ლნტ.) -- ამირანმა დევი გააგიჟა.

- ასპე იგივეა, რაც ა̈სპე.
- ასპჷნე იგივეა, რაც ა̈სი̄პანე.
- ხ-ასრე იგივეა, რაც ხ-ა̈სრე.
- ასრულე (ოთსურილ, ადსურლე; ადსურლი ბზ., ოთუ̂სუ̂რილ, ადსრულე; ადსრულისგ ბქ., ოთსრულ, ადსრულე; ადსრულნე ლშხ.), გრდმ. -- ასრულებს, ამთავრებს. იმუ̂ა̄ჲჟი̄ნ სი მე̄ქა, ეჯჟი̄ნ ოთსურილ მა̈გ (ბზ. 276) -- როგორც შენ მითხარი, ყველაფერი ისე შევასრულე. მიჩა ნაქუ̂ ოდო ქადსრულე, ეჯურ მად ადჷგან (ბქ.) -- თავისი ნათქვამი ვიდრე არ შეასრულა, ისე არ გაჩერდა.
- ხ-ასსგე იგივეა, რაც ხ-ა̈სსგე.
- ასსჷნე იგივეა, რაც ა̈სსჷნე.
- ასტამ (-ტმიშ, -ტმა̈რ ბზ., -ტმარ ლშხ., -ტა̈მიშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ასტამი. ბოფშა̈რ ასტამს იკედხ (ბზ. 19) -- ბავშვები ასტამს იღებენ. ჩუუ̂ ლოქ ადშჷთნე ასტამ (ლშხ. 58) -- გაავარვარე ასტამიო. მა̈გ ა̈ესკხ ასტამშუ̂ ლჷრჩა̈ლს (ლნტ.) -- ყველას მიაქვს ასტამით ნაღვერდალი.
- ასულუ̂ა იგივეა, რაც ესლუ̂ა.
- ასუშ იგივეა, რაც ჰასუ̂იშ.
- ასუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- ასო, სხეულის ნაწილი. ფა̈რშმა̈გს ბა̈̄კი შელდჟი თუ̂ით ასუ̂ ხაკუ ლედიდ (ბზ. 247) -- ფარშევანგს თითო ნაბიჯზე თითო ასო უნდა პირში ჩასადებად. მა̈ხელუ̂ა̈ჟს მოლე ასუ̂ აშ ხეფრიუ̂ (ბქ. 290) -- ახალგაზრდას სხეულის რომელიმე

ნაწილი გაუხმებოდა. ალ ლეგლირდე ჩუ ხოდა̄ჷ̂შე მა̄რას ასჷ̂ს (ლშხ. 89) -- ეს ავადმყოფობა ადამიანს სხეულის ნაწილს {და}უზიანებს.

- ასჷ̂ე̄ტე (ოთსჷ̂ე̄ტ, ადსჷ̂ე̄ტე; ადსჷ̂ე̄ტნე) ლშხ., ასჷ̂ეტე (ახჷ̂ასჷ̂ეტ, ანასჷ̂ეტე; ანასჷ̂ეტნე) ლნტ. გრდმ. -- {და}ცეხვავს. თხერედ ი მაულდ ქანასჷ̂ეტეხ [ფა̈ტჷ̂] (ლნტ. 123) -- მგელმა და მელამ ფეტვი გაცეხვეს.
- ასჷ̂იშ იგივეა, რაც ჰასჷ̂იშ.
- ასყე̄ნე, ასყი იგივეა, რაც ა̈სყი.
- ასჩუქჷ̂არი, ასჩუქჷ̂რი იგივეა, რაც ასჩქჷ̂ა̈რი.
- ხ-ასჩუქჷ̂რი იგივეა, რაც ხ-ასჩქჷ̂ა̈რი.
- ხ-ასჩქჷ̂ა̈რი, ხ-აშჩუქჷ̂ა̈რი (ლოხსჩუქჷ̂ა̈რ, ლახსჩუქჷ̂რე; ლახსჩუქჷ̂რი ბზ., ლოხსაჩქჷ̂ა̈რ, ლახსაჩქჷ̂რე; ლახსაჩქჷ̂რისგ ბქ.), ხ-ასჩუქჷ̂რი (ხჷ̂ასჩუქჷ̂არ, ხასჩუქჷ̂რე; ხასჩუქჷ̂რი) ლშხ., ხ-ასაჩქჷ̂ა̈რი (ლახჷ̂ასაჩქჷ̂ა̈რ, ლახასაჩქჷ̂ა̈რე; ლახასაჩქჷ̂ა̈რი) ლნტ. გრდმ. -- ასაჩუქრებს, აჩუქებს. ხელწიფ{დ} ი მიჩა ხეხჷ̂{დ} ქა ხასჩუქჷ̂რეხ მინე სა̈ხჲლწიფჷ̂ი ხჲ̄ნსგა (ბზ. 284) -- ხელმწიფემ და მისმა ცოლმა აჩუქეს თავიანთი სახელმწიფოს ნახევარი. ემის ლოქ ხასაჩქჷ̂ა̈რი მიჩა ნამისჷ̂ჟი, ხოჩა ლოქ ირა (ლნტ. 298) -- თუ შენს ნამუსზე რამეს მაჩუქებ, კარგი იქნებაო.
- ასჩქჷ̂ა̈რი, ასჩუქჷ̂რი (ოთსჷჩქჷ̂ა̈რ \ ოთჷ̂საჩქჷ̂ირ, ადსჷჩქჷ̂რე; ადსჷჩქჷ̂რი ბზ., ოთსაჩქჷ̂ა̈რ, ადსაჩქჷ̂რე; ადსაჩქჷ̂რისგ ბქ.), ხ-ასჩუქჷ̂არი (ოთსაჩქჷ̂არ, ადსაჩქჷ̂რე; ადსაჩქჷ̂რი) ლშხ., ასაჩქჷ̂ა̈რი (ათჷ̂ასაჩქჷ̂ა̈რ, ადასაჩქჷ̂ა̈რე; ადასაჩქჷ̂ა̈რი) ლნტ. გრდმ. -- ასაჩუქრებს. ხელწიფდ [ჷ̂ა̈ზრი] მჷკეთ ჩჷ̂ადსჷჩქჷ̂რე (ბზ. 413) -- ხელმწიფემ ვეზირის მოკეთე დაასაჩუქრა. ნეფე ი მიჩა ჯარ ლი̄ზა̄ლს ჩოთსაჩქჷ̂რა მეზგას (ლშხ. 51) -- წასვლისას მეფე და მისი ჯარი ოჯახს

დაუსაჩუქრებია. [ზურალდ] ალ მეთხჷიäრ ხოჩამდ ადასაჩქჷäრე ჩუ (ლნტ. 162) -- ქალმა ეს მონადირე კარგად დაასაჩუქრა.

- ასწჷäმ იგივეა, რაც აშხჷწäმ.
- ასხäთი (ოხჷსახäთ, ანსახთე; ანსახთი ბზ., ანსახთისგ) ბქ., ასახჷათი (ოხსახჷათ, ანსახჷათე; ანსახჷათნე) ლშხ. გრდმ. -- ახერხებს. ჲი როქ ჟ'ასხäთი ამ̄ ლიჴედს (ბზ. 437) -- შენ მოახერხებ ამის მოყვანასო (მოსვლასო). იშგენ მამაგჷეშმოშ ანსახთე (ბქ. 81) -- სხვა ვერაფერი მოახერხა. ახსახჷათ ე̄სამა! (ლშხ.) -- მოახერხე რამე!
- ასხრი იგივეა, რაც ესლრი.
- ასჷნჯäჷი იგივეა, რაც ასინჯაჷი.
- ატ იგივეა, რაც ჰატ, ჰäდტ.
- ატაბäლი, ატაბ̄ალი იგივეა, რაც ატ̄აბ̄ალი.
- ატაბე იგივეა, რაც ატ̄აბე.
- ხ-ატაბნე (ოხჷტაბჷინ, ახტ̄აბჷნე; ახტაბჷნი ბზ., ოხჷტაბინ, ახტაბნე; ახტაბნისგ ბქ.), ხ-ატ̄აბჷნე (ოხტ̄აბუნ, ახტ̄აბჷნე; ახტ̄აბჷნი) ლშხ., ხ-ატაბჷნე (ახჷატაბინ, ახატაბნე; ახატაბნი) ლნტ. გრდმ., კაუზატ. -- ათლევინებს. [ამნემ] კუბ ახტაბნე მერმა ლადეღ (ბქ. 152) -- მეორე დღეს ამან კუბო გაათლევინა. ლად̄რე ამტ̄აბნე (ლშხ.) -- ტარი გამათლევინა.
- ხ-ატაბჷნე იგივეა, რაც ხ-ატაბნე.
- ატამა (-მäშ, -მოლ), ატäმ (ატმიშ \ ატმä, ატმäრ ბქ., -იშ, -äრ ლნტ.), ატამ (ატმიშ, ატმარ ლშხ.) -- ატამი. ალ მეზგა ფიშირ ხოგ ატამა (ბქ. 282) -- ამ ოჯახს ბევრი უდგას ატამი. ხილ მäგ იმäრგ : გაკ, ჷისკჷ, ჷიცხ, ატäმ (ლნტ.) -- ხეხილი ყველაფერი ხარობს: კაკალი, ვაშლი, მსხალი, ატამი.

- ატარაჳ̂ი2 (ოთტარაჳ̂, ადტარჳ̂ე; ადტარაჳ̂ნე) ლშხ. -- ტეხს (სიმინდის ტაროს). სიმინდს ხჳ̂ატარაჳ̂ი (ლშხ.) -- სიმინდს ვტეხ.
- ატარა̈ჳ̂ი1 (ათჳ̂ატარა̈ჳ̂, ადატარა̈ჳ̂ე; ადატარა̈ჳ̂ი) ლნტ. გრდმ.-- ატარებს (დროს, ცხოვრებას...) ამჟი ადატარა̈ჳ̂ე... ლირდე (ლნტ. 22) -- ასე გაატარა ცხოვრება.
- ხ-ატარხა̈ნი იხ. ხ-ოტგრხნე.
- ატა̈მ იგივეა, რაც ატამ.
- ხ-ატა̈ტი იგივეა, რაც ხ-ა̈ტტი.
- ატა̄ბა̈̄ლი (ოხჳ̂ტა̄ბა̈̄ლ, ანტა̄ბა̄ლე; ანტა̄ბა̈̄ლი) ბზ., ატაბა̈ლი (ოთტაბალ, ადტაბალე; ადტაბა̈ლისგ) ბქ., ატა̄ბა̄ლი (ოთტა̄ბა̄ლ, ადტა̄ბა̄ლე; ადტა̄ბა̄ლნე) ლშხ., ატაბალი (ახჳ̂ატაბა̈ლ, ანატაბალე; ანატაბალი) ლნტ. გრდმ. -- თლის. მახჳ̂ა̈ჲს ატა̄ბა̈̄ლი ალ მა̄რე?! (ბზ.) -- ეს კაცი რამდენს თლის?! ჯ' ესერ... ფაუს ატაბა̈ლი (ბქ. 87) -- მე ჯოხს ვთლიო. ჭყინტ თელ ლა̈დელ ატაბალდა (ლნტ.) -- ბიჭი მთელი დღე თლიდა.
- ატა̄ბე (ოხჳ̂ტა̈̄ბ, ანტა̄ბე; ანტა̈̄ბი ბზ., ოხტა̄ბ, ანტა̄ბე; ანტა̄ბნე ლშხ.), ატაბე (ოხჳ̂ტა̈ბ, ანტაბე; ანტა̈ბისგ ბქ., ახჳ̂ატა̈ბ, ანატაბე; ანატაბი ლნტ.) გრდმ. -- თლის. მა̄ლ ფაუს ატა̄ბე (ბზ. 320) -- მელა ჯოხს თლის. ზექს ატა̄ბე (ლშხ.) -- ხეს თლის.ო̈ ალ დაჳ̂დ ჟ'ანატაბე ხოშა ულჳ̂ა (ლნტ. 219) -- ამ დევმა დიდი ულელი გამოთალა.
- ხ-ატა̄ბჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ატაბნე.
- ატბიდე იგივეა, რაც ა̈ტბიდე.
- ატბგნა̈̄ლი (ოთტგბნა̈̄ლ, ადტგბნა̄ლე; ადტგბნა̈̄ლი) ბზ., ატბგნალი (ოთტგბნა̈ლ, ადტგბნალე; ადტგბნა̈ლისგ ბქ., ათჳ̂ატგბნა̈ლ, ადატგბნალე; ადატგბნალი ლნტ.), ატბგნა̄ლი (ოთტგბნა̄ლ, ადტგბნა̄ლე; ადტგბნა̄ლნე) ლშხ. გრდმ. -- აფურთხებს. ხლმ. როსტომდ ქა̄დტგბნა̄ლე (ბზ.

236) -- როსტომმა გადააფურთხა. ამეჩუ ჲა̈რდ ადტგბნალე? (ბქ.) -- აქ ვინ დააფურთხა? ზურელა̈ლ ატბგნა̈ლიხ (ლნტ.) -- ქალები აფურთხებენ.

- ხ-ატბგნე (ლოხუ̂ტგბინ, ლახტგბნე; ლახტგბნი ბზ., ლახტგბნისგ ბქ., ლოხტგბგნ, ლახტგბნე; ლახტგბნი ლშხ., ლახუ̂ატგბინ, ლახატგბნე; ლახატგბნი ლნტ.) გრდმ. -- აფურთხებს. მა̈გ ეჯას ხატბგნე (ბზ.) -- ყველა იმას აფურთხებს. ლოხტგბნ' ესერ და̈უ̂ს მურყუ̂მა̈შ ყორდ (ბქ. 222) -- დევს კოშკის კარისათვის მიუფურთხებიაო. მეჩდან ხატბგნეხ ეჯის (ლშხ.) -- წასვლის შემდეგ იმას აფურთხებენ. ჭყინტს სასა̈ხლდ ლახოტგბნა (ლნტ. 26) -- ბიჭს სასახლისათვის მიუფურთხებია.
- ხ-ატკლებ (მატკლა̈ბგნ{და}, ხატკლა̈ბგნ{და}; ხატკლა̈ბგნდე̄დს ბზ., მატკლებგნ{და}, ხატკლებგნ{და}, ხატკლებგნეს ბქ., მატკლებგ̄ნ{და}, ხატკლებგ̄ნ{და}; ხატკლებგ̄ნდეს ლშხ.), ხ-ადაკლებ (მადაკლებგნ{და}, ხადაკლებგნ{და}; ხადაკლებგნდეს) ლნტ. აორ. (ამტკლა̈ბგნ{და}, ათტკლა̈ბგნ{და} ზს., ლამტკლებგ̄ნ, ლახტკლაბგ̄ნ ლშხ., ამადაკლებგნ{და}, ათადაკლებგნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- ენანება. თხუ̂იმ მა̄მ მატკლებ (ბზ.) -- თავი არ მენანება. ეჯჲა̈რ დემ{ეგ} მატკლებხ (ბქ. 186) -- ისინი არ მენანებიან. ნომა̄უ̂ ლოქ ხატკლებ ჯეჲ (ლშხ. 63) -- მე ნუ გენანებიო. მადაკლებ მესნა̈უ̂ა̈ ლითუ̂ეფ (ლნტ.) -- დეკეულის დაკარგვა მენანება.
- ატკცე იგივეა, რაც ადტკცა̈უ̂ი.
- ატლას, ატლა̈ს (-იშ, -ლასა̈რ) ზს., ლნტ., ატლას (-არ) ლშხ. -- ატლასი. დედედ ბობშს ატლასი ქესა̄ჲ ჟ'ესდე გუჟი (ლშხ. 63) -- დედამ ბავშვს ატლასის ქისა დაადო გულზე. ბეჩუ̂ის ა̈სყიხ ატლა̈სიშ შართქუ̂ნა̈რს (ბქ.) -- ბეჩოში აკეთებენ ატლასის საბნებს. სგაშხან ჯაქუდა ატლასე (პოეზ. 2) -- შიგნით გეცვა ატლასი.

- ხ-ატმე (ოხუ̂ატმ, ახტიმ; ახტიმე ბზ., ოთატმ, ათტიმ; ათტიმე ლშხ.), ხ-ატუ̂მე (ოხუ̂ატუ̂მ, ახტუ̂იმ; ახტუ̂იმე) ბქ. გრდმ. -- ატყავებს, აძრობს. ტუფ ქო̄თატმ (ბზ.) -- ტყავი გავაძვრე (გავატყავე). უ̂ოღშუ̂ ათტიმ ტუფ (ლშხ.) -- ძლივს გააძრო ტყავი.
- ატმურე იგივეა, რაც ატმǖრე.
- ატმǖრე (ოთტუმი̄რ \ ოთტუმǖრ \ ოთტგმი̄რ, ადტუმǖრე \ ადტმǖრე; ადტუმǖრი \ ადტმი̄რნე ბზ., ოთტგმǖრ, ადტგმǖრე; ადტგმǖრნე ლშხ.), ატმურე (ოთტუმირ, ადტუმურე; ადტუმურისგ) ბქ., ატმგრე (ათუ̂ატგმგრ, ადატგმგრე; ადატგმგრი) ლნტ., გრდმ. -- ატყავებს. დǟუ̂ [ჯǟნს] ატმǖრე (ბზ. 320) -- დევი ხარს ატყავებს. დǟუ̂დ ლǟჩუ̂ ქადტუმურე (ბქ. 215) -- დევმა ირემი გაატყავა. აჯატგმგრე მაცხუ̂ǟრდ, სი ჯǟნ! (ლნტ.) -- შენ, ხარო, მაცხოვარმა გაგატყაოს! (წყევლაა). იხ. ატფǖრე.
- ატრო̄ნტე (ოხუ̂ტრე̄ნტ, ანტრო̄ნტე; ანტრე̄ნტნე ბზ., ოთტრო̄ნტ, ადტრო̄ნტე; ადტრო̄ნტნე ლშხ.), ატრონტე (ათუ̂ატრონტ, ადატრონტე; ადატრონტი) ლნტ. გრდმ. -- ატორტმანებს. ზითუნახაუ̂... კოჯს ატრო̄ნტე (ლშხ. 61) -- მზეთუნახავი კლდეს ატორტმანებს.
- ხ-ატსი იგივეა, რაც ხ-ატყცი.
- ხ-ატტი იგივეა, რაც ხ-ǟტტი.
- ხ-ატǖლი (ლოხუ̂ტǖლ, ლახტუ̂ი̄ლ \ ლახტǖლ; ლახტუ̂ი̄ლნე \ ლახტǖლნე ბზ., ლოხტǖლ, ლახტǖლე; ლახტǖლნე ლშხ.), ხ-ატული (ლოხუ̂ტულ, ლახტუ̂ილ; ლახტუ̂ილნე ბქ., ლახუ̂ატულ, ლახატულე; ლახატული ლნტ.) გრდმ. 1. ეძახის. დǟუ̂ ხატǖლი ჯუ̂ე̄დიანეშ [უ̂აშლიშუ̂ილს] (ბზ. 243) -- დევი შორიდან ეძახის ვაშლიშვილს. ზითუნახაუ̂დ ლახტǖლე ჲაკოფს (ლშხ. 61) -- მზეთუნახავმა იაკობს დაუძახა. 2. უწოდებს. ალ ǟდგილს ხǟლხ ხატული ნაქალაქეუ̂ს (ლნტ. 101) -- ხალხი ამ ადგილს ნაქალაქევს უწოდებს. 3. ეუბნება.

ეზარქა მა̈ხე ამბა̈ჳს ქა დემ ხატულიჳ̂ (ბქ.) -- კარგა ხანს ახალ ამბავს არ ეუბნებოდა.

- ატჳ̂არალი იგივეა, რაც ატჳ̂რა̄̈ლი.
- ატჳ̂ა̈რე იგივეა, რაც ატჳ̂რე.
- ხ-ატჳ̂მე იგივეა, რაც ხ-ატმე.
- ატჳ̂რა̄̈ლი (ოხჳ̂ტჳ̂არა̄̈ლ, ანტჳ̂არა̄ლე; ანტჳ̂არა̄̈ლნე) ბზ., ატჳ̂რა̈ლი (ოხჳ̂ტჳ̂არა̈ლ, ანტჳ̂არალე; ანტჳ̂არა̈ლისგ) ბქ., ატჳ̂რა̄ლი (ოხტჳ̂არა̄ლ, ანტჳ̂არა̄ლე; ანტჳ̂არა̄ლნე) ლშხ., ატჳ̂არალი (ახჳ̂ატჳ̂არა̈ლ, ანატჳ̂არალე; ანატჳ̂არალი) ლნტ. გრდმ. -- ანთებს (ბევრს ან მრავალგზის). [ეჯნე̄მ] ანტჳ̂არა̄ლე ჟი ბალისგა სანთლა̈რ (ბზ. 264) -- იმან ბაღში სანთლები აანთო. მუტჳ̂რალს ატჳ̂რა̄ლიხ (ლშხ.) -- სანთლებს ანთებენ. მუტჳ̂არა̈ლს ატჳ̂არალიხ ი ეჯჟი იმგჷნეხ შუკჳ̂ს (ლნტ.) -- სანთლებს ანთებენ და გზას ისე იკვლევენ (იგნებენ).
- ატჳ̂რე (ოხტჳ̂ა̈რ, ანტჳ̂არე; ანტჳ̂ა̈რი \ ანტჳ̂ა̈რნე ბზ., ანტჳ̂ა̈რისგ ბქ., ოხტჳ̂არ, ანტჳ̂არე; ანტჳ̂არნე ლშხ.), ატჳ̂ა̈რე (ახჳ̂ატჳ̂ა̈რ, ანატჳ̂ა̈რე; ანატჳ̂ა̈რი) ლნტ. გრდმ. -- ანთებს. [ბეფშჳ̂დ] ჟ'ანტჳ̂არე სანთელ (ბზ. 262) -- ბავშვმა სანთელი აანთო. ხოხრა ნამპა̈რს ჟ'ატჳ̂რეხ (ბქ. 77) -- პატარა ლამპრებს აანთებენ. ზურალდ... ლამფა მა̈დ ანატჳ̂ა̈რე (ლნტ. 184) -- ქალმა ლამფა არ აანთო.
- ატფჳ̄რე (ოთტუფი̄რ, ადტუფჳ̄რე; ადტუფჳ̄რი ბზ., ოთტუფჳ̄რ, ადტუფჳ̄რე; ადტუფჳ̄რნე ლშხ.), ატფურე (ოთტუფირ, ადტუფურე; ადტუფურისგ ბქ., ათჳ̂ატუფურ, ადატუფურე; ადატუფური ლნტ.) გრდმ. -- ატყავებს. [ალღა̈რდ] ჴა̈ნ ჩჳ̂ადტუფჳ̄რეხ (ბზ. 367) -- ამათ ხარი გაატყავეს. ბელხანჯარ ატფჳ̄რდა ნადირს (ლშხ. 69) -- ბელხანჯარი ნადირს ატყავებდა. [ალმინდ] დემოშ ნა̈თხჳ̂ერე ადატუფურეხ (ლნტ. 155) -- ამათ ვერც ნანადირევი გაატყავეს. იხ. ატმჷ̄რე.

- ატყა̈ბე/ი იგივეა, რაც ატყბე.
- ხ-ატყა̈ცი იგივეა, რაც ხ-ატყცი.
- ატყბე (ოხჳ̂ტყა̈ბ, ანტყაბე; ანტყა̈ბნე \ ანტყა̈ბი ბზ., ანტყა̈ბისგ ბქ.), ატყბი (ოხტყაბ, ანტყაბე; ანტყაბნე) ლშხ., ატყა̈ბე/ი (ანჳ̂ტყაბ, ანატყა̈ბე; ანატყა̈ბი \ ანატყა̈ბნე) ლნტ. გრდმ. -- წვავს. ჴა̈ნს ბა̈ტკდ ატყბეხ (ბზ. 81) -- ხარს მთლიანად წვავენ. [ეჯა̈რდ] ყჳ̂იჟე ი გჳ̂ი ჟ'ანტყაბეხ (ბქ. 9) -- [იმათ] გულ-ღვიძლი შეწვეს. ჟი ლოქ ატყბი ლემესჟი (ლშხ. 81) -- ცეცხლზე შევწვავო. მერაბ წჳ̂ადა̈რს ატყა̈ბე (ლნტ. 188) -- მერაბი მწვადებს წვავს.
- ატყრიშე იგივეა, რაც ატყგრშე.
- ხ-ატყუბე (ლოხჳ̂ტყჳ̂იბ, ლახტყუბე; ლახტყჳ̂იბნე ბზ., ლახტყუბისგ ბქ.), ხ-ატყჳ̂ბე (ლოხტყუბ, ლახტყუბე; ლახტყუბნე ლშხ., ლახჳ̂ატყუბ, ლახატყუბე; ლახატყუბი ლნტ.), გრდმ. -- უერთებს, უმატებს; უამხანაგებს. მა̈ ხეკუთნიჳ̂ხ ალა̈რს ნამშაჳ̂, [ხელწიფხედ] მერმ' ეჯიცა̈ლ სგა ლოხტყუბეხ ადა̈იდ (ბქ. 63) -- რაც ეკუთვნოდათ ამათ ნამუშევარი, ხელმწიფემ ერთი იმდენი კიდევ მიუმატა. სკალახჳ̂ატყუბედ გუშკჳ̂ე გეზელილ (ლნტ.) -- ჩვენი შვილები ერთმანეთს შევუამხანაგეთ.
- ხ-ატყჳ̂ა̈ფი იგივეა, რაც ხ-ა̈ტყჳ̂ფე.
- ხ-ატყჳ̂ბე იგივეა, რაც ხ-ატყუბე.
- ხ-ატყჳ̂ფე (ოხჳ̂ატყჳ̂ფ, ახტყჳ̂იფ; ახტყჳ̂იფე) ბზ, ლშხ., ხ-ა̈ტყჳ̂ფე (ოხჳ̂ატყჳ̂ფ, ახტყჳ̂იფ, ახტყჳ̂იფე) ბქ., ხ-ატყჳ̂ა̈ფი (ახჳ̂ა̈ტყჳ̂ფ, ახა̈ტყჳ̂ეფ, ახა̈ტყჳ̂ეფნე) გრდმ. -- აგლეჯს. ჭაბჳ̂გჳ̂დ... ბარჯ ქა̄ხტყჳ̂იფ [ბულჳ̂ას] (ბზ. 436) -- ჭაბუკმა ბულას მხარი მოაგლიჯა. იხ. ხ-ატყცე.
- ატყცა̈ნი, ატყცა̄ნი იგივეა, რაც ა̈ტყცა̄̈ნი.

- ხ-ატყცე (ოხუ̂ატყც, ახტყიც; ახტყიცე) ბზ., ლშხ., ხ-ä̈ტყცე (ოხუ̂ატყც, ახტყიც; ახტყიცე ბქ., ახუ̂ä̈ტყც, ახატყიც; ახატყიცე) ლნტ., გრდმ. -- აგლეჯს, ახლეჩს. [ჭä̈შდ] ახტყიც ჟი ლაფრი (ბზ. 281) -- ქმარმა სახურავი ააგლიჯა. ბუქუ̂დ ლჷყა̄რ ახტყიც (ლშხ.) -- ქარმა სახურავი ააგლიჯა.
- ხ-ატყცი (ხუ̂აკდ, ხაკიდ; ხä̈კდე) ზს., ხ-ატცი, ხ-ატსი (ხუ̂აკ, ხაკიდ; ხაკდე) ლშხ., ხ-ატყä̈ცი (ხუ̂აკდ, ხაკიდ; ხაკდე) ლნტ., გრდმ. -- სცემს, არტყამს, ახვედრებს. [მეცქუ̂ილ] ფაუს ხატყცი ქორä̈ ყო̄რä̈ლს (ბზ. 14) -- მოციქული სახლის კარებს ჯოხს არტყამს. [ლეუ̂ანდ] ხაკიდ ფაუ კანუ̂ ჭაჭä̈რქა (ბქ. 200) -- ლევანმა ხარს ზურგზე ჯოხი დაარტყა. ჲაკოფდ ხაკიდ ხმალ რაშს (ლშხ. 63) -- იაკობმა რაშს ხმალი დაარტყა. დä̈შტუ̂ მატყä̈ცდა ტორä̈ლს (ლნტ. 84) -- დათვი ტორებს მარტყამდა.
- ატყცჷ̄რე (ოთტყჷცი̄რ, ადტყჷცჷ̄რე; ადტყჷცი̄რნე ბზ; ოთტყჷცჷ̄რ, ადტყჷცჷ̄რე; ადტყჷცჷ̄რნე ლშხ.), ატყცჷრე (ოთტყჷცირ, ადტყჷცჷრე; ადტყჷცჷრისგ ბქ., ათუ̂ატყჷცჷრ, ადატყჷცჷრე; ადატყჷცჷრი ლნტ.) გრდმ. -- ხსნის, აპობს, არღვევს. [დაჩუ̂ირდ] ადტყჷცჷრე ჩუ კანუ̂ერტ (ბქ. 200) -- დამ კონვერტი გახსნა. დადა ჯუ̂ინელ ლერექუ̂ს ატყცჷრე (ლნტ.) -- ბებია ძველ ტანსაცმელს არღვევს.
- ატყჷრშე (ოთტყჷრიშ, ადტყჷრშე; ადტყჷრში ბზ., ä̈დტყჷრშისგ ბქ.), ატყრიშე (ოთტყირშ, ადტყირშე; ადტყირში) ლშხ., გრდმ. -- {ჩა}ძირავს. [სამთი̄ლ] ძულუ̂ად ჩუ მǟდ ä̈დტყჷრშე (ბზ. 398) -- სამთილი ზღვამ არ ჩაძირა. ჩუ̂ადტყირშე ბეჩ (ლშხ.) -- ჩაძირა ქვა.
- ხ-ატცი იგივეა, რაც ხ-ატყცი.
- ხ-ატხე იგივეა, რაც ხ-ä̈ტხე.
- ატხუნე იგივეა, რაც ä̈ტხუნე.

- აუდაუშ ბზ., ქს., ზმნს. -- ნაჩქარევად. მეთერ ანჴა̈დ აუდაუშ (ბზ.) -- მკითხავი ნაჩქარევად მოვიდა. აუდაუშ ნასყეჲ ლეზობ (ლშხ.) -- ნაჩქარევად გაკეთებული საჭმელი. ნასო აუდაუშ ა̈სყეი ჩიჲს (ლნტ.) -- ნასო ნაჩქარევად აკეთებს ყველაფერს.
- აუზე იგივეა, რაც აზზი.
- აუნა̈გირი, აუნგრე იგივეა, რაც აჰჷნგრე.
- ხ-აურკა̈უ̂ (მაურკაუ̂უნ, ხაურკაუ̂უნ; ხაურკაუ̂უნეს) ბქ., გრდუვ. -- ეჭვობს. ეჩქასი ამჟი მაურკაუ̂უნ ალ გუ̂ეშ (ბქ.) -- ეს საქმე მაშინაც ასე მეეჭვებოდა.
- ა-ხ-ულუ̂ა/ე იგივეა, რაც ა-ხ-ლუ̂ა/ე, იხ. ჯიდე.
- ხ-აუშხე, ხ-აუშხი იგივეა, რაც ხ-აუ̄შხე.
- აუშხე იგივეა, რაც აუ̄შხე.
- ხ-აუჩხე იგივეა, რაც ხ-აუ̂ჩხე.
- ხ-აუ̄შხე (ათუ̂უ̄შხ, ათუ̄შხე; ათუ̂უ̄შხი) ბზ. ხ-აუშხე (ოხუ̂იშხ, ახუშხე; ახუშხისგ) ბქ., ხ-აუშხი, ხ-აუ̂შხი (ოთუშხ, ათუშხე; ათუშხნე) ლშხ., ხ-აუ̂შხი (ათუ̂ა̈უ̂შხ, ათაუ̂იშხ; ათაუ̂იშხნე) ლნტ. გრდმ. -- ამხელს, ამჟღავნებს, გასცემს (მას, მათ). ალა ესერ ქ̄ოთუ̄შხი ალას (ბზ. 28) -- ეს გაამხელს (გასცემს) ამასო. მაგ ქა̄თუშხე (ლშხ.) -- ყველაფერი გაამხილა. ქათაუ̂იშხ იმა̈ჲ ქა ხოქუ̂ა მიჩა უდილს (ლნტ.) -- რაც კი თავის დას უთქვამს, ყველაფერი გაამხილა.
- აუ̄შხე (ოთუ̂̄შხ, ადუ̄შხე; ადუ̂̄შხნე) ბზ; აუშხე (ოთუშხ, ადუშხე; ადუშხისგ) ბქ., აუ̂შხი (ოთუშხ, ადუშხე; ადუშხნე ლშხ., ათუ̂ა̈უ̂უშხ, ათაუ̂იშხ; ათაუ̂იშხნე ლნტ.) გრდმ. -- ამხელს, ამჟღავნებს. ეჯა ლახ ჩი̄ს ქა̄დუ̂ი̄შხნე, ეჩქა იმ ლიჩოდ? (ბზ.) -- ის თუ ყველაფერს გაამხელს, მაშინ რას ვიზამთ? დე̄მ აუ̂შხიხ ხოჩა ლა̄შგობს იშგნაცახან (ლშხ. 8) -- არ

ამხელენ კარგ წველადობას სხვასთან. ხეკჷრალხ, ალჷ̂ე ლოქ დემ ათაჷ̂იშხნე (ლნტ. 140) -- ემუდარებიან, (იქნებ) არ გაგვცეო.

- აჷ̂და̄ლი იგივეა, რაც აჰჷ̂და̈̄ლი.
- ხ-აჷ̂დი იგივეა, რაც ხ-აჰჷ̂დი.
- აჷ̂დრობ იგივეა, რაც ჰაჷ̂დრობ.
- აჷ̂ე იხ. ჲალო.
- ხ-აჷ̂ედი იგივეა, რაც ხ-აჰჷ̂დი.
- აჷ̂ენე იგივეა, რაც აჰე̄ნი.
- აჷ̂ერე იგივეა, რაც ა̈ჷ̂რე.
- აჷ̂ეჴ იგივეა, რაც ჰაჷ̂ეჴ.
- აჷ̂ე̄ნე იგივეა, რაც აჰე̄ნი/ე.
- აჷ̂ე̄რე იგივეა, რაც ა̈ჷ̂რე.
- აჷ̂ზი იგივეა, რაც აზზი.
- აჷ̂ჟა̈ნდ (-იშ, -ჟანდა̈რ) ბზ., ლნტ., აჷ̂ჟენდ (-ა̈რ) ბქ., აჷ̂ჟანდ (-არ) ლშხ. 1. უზანგი. აჷ̂ჟა̈ნდთეჟი̄ნ ესერ ჴა ჭიშხს ჟ'ესგემ (ბზ. 277) -- მე უზანგზე ფეხს შემოვდგამო. აჷ̂ჟანდა̈რდ იმ ლა̈მბემნე? (ჰოეზ. 260) -- უზანგებად რას გამომიბამ? 2. შარვლის ან პაიჭის პაჭანაკი. [შარჷ̂ა̈ლს] მაქასარა̈ლქა აჷ̂ჟანდა̈რ ხეკჷ̂ეს ა̈სეგემენს (ლნტ. 31) -- შარვალს კოჭებთან პაჭანაკები უნდა მიეკეროს.
- აჷ̂ჟა̈შნე იგივეა, რაც აჷ̂ჟა̈̄შინე.
- აჷ̂ჟა̈̄შინე (ოხუჷ̂ჟა̈̄შინ, ანუჷ̂ჟა̈̄შნე; ანჷ̂უჟა̈̄შნი) ბზ., აჷ̂ჟა̈შნე (ოხუჟა̈შინ, ანუჟა̈შნე; ანუჟაშნისგ) ბქ., გრდმ. -- აწუხებს. [ბოფშა̈რდ] რა̈შ ჟ'ანუჟა̈შნეხ (ბქ. 38) -- ბავშვებმა რაში

შეაწუხეს. ღერმეთ ი მჰრე მჰგ ჟ'ანუჟჰშნეხ (ბქ. 337) -- ღმერთი და კაცი ყველა შეაწუხეს. შდრ. აწხუ̂ჰუ̂ი.

- ხ-აუ̂ჟე (ხუ̂აუ̂ჟჰს, ხაუ̂ჟა; ხაუ̂ჟე̄დს ბზ., ხუ̂ეუ̂ჟ, ხაუ̂ჟა; ხაუ̂ჟგდეს ბქ., ხუ̂ეუ̂ჟის, ხეუ̂ჟუდა; ხეუ̂ჟუდეს ლშხ.), ხ-ეუ̂ჟე (ხუ̂ეუ̂ჟჰს, ხეუ̂ჟედა; ხეუ̂ჟედეს) ლნტ., გრდუვ. -- სძინავს, ზედ არის მიძინებული, სძინავს რამეზე. ბოფშჰრ ეშხუ აშხუ̂ხჰნი ლუსუ̂ჟი ხაუ̂ჟე ი მე̄რმე -- მე̄რმახჰნ (ბზ. 301) -- ბავშვები ერთი ერთ ძუძუზეა მიძინებული და მეორე -- მეორეზე.
- აუ̂ჟენდ იგივეა, რაც აუ̂ჟჰნდ.
- აუ̂ჟუნე (ოთუ̄ჟინ, ადუ̄ჟნე; ადუ̄ჟნი ბზ., ოთუჟინ, ადუჟნე, ადუჟნისგ ბქ., ოთუ̄ჟუნ, ადუ̄ჟნე; ადუ̄ჟნი ლშხ., ათუ̂აუჟინ, ადაუჟნე; ადაუჟნი ლნტ.), გრდმ., კაუზატ. -- აძინებს. ბეფშს ისგლადელქა ჩუ̂აუ̂ჟუნეხ (ბქ.) -- ბავშვს შუადღეზე {და}აძინებენ. ბობშ შიშდ ადუ̄ჟნე ბებედ (ლშხ.) -- ბავშვი სწრაფად დააძინა ბებიამ. იმემდ მჰდ ლაჯაუჟნე? (ლნტ. 30) -- რამ არ დაგაძინა?
- აუ̂უნაგრე იგივეა, რაც აჰგნგრე.
- აუ̂ლუნჰ̄ლი იგივეა, რაც ჰუ̂ლუ̂ინჰ̄ლი.
- აუ̂ლუნე იგივეა, რაც აუ̂ლუ̂ინე.
- აუ̂ლუ̂ინჰლი, აუ̂ლუ̂ინჰ̄ლი იგივეა, რაც ჰუ̂ლუ̂ინჰ̄ლი.
- აუ̂ლუ̂ინე (ოხუ̂ი̅ლუ̂ინ, ანუ̂ი̅ლუ̂ნე; ანუ̂ი̅ლუ̂ნი ბზ., ოხულუ̂ი̅ნ, ანულუ̂ი̅ნე; ანულუ̂ი̅ნნე ლშხ.), ჰუ̂ლუ̂ინე (ოხულუ̂ინ, ანულუ̂ნე; ანუ̂ილუ̂ნისგ) ლხმ., აუ̂ლუნე (ოხულუ̂ინ, ანულუ̂ნე; ანულუ̂ნისგ ბეჩ., ჩბხ., ათუ̂აულუ̂ინ, ადაულუ̂ნე; ადაულუ̂ნი ლნტ.) გრდმ. -- უღელში აბამს. სემი ულუ̂ა ჯანჰრ ანუ̂ილუ̂ნეხ (ბქ. 311) -- სამი ულელი ხარი შეაბეს უღელში. ანულუ̂ი̅ნეხ ჯანარ ი ადიეხ ლეგმერდე (ლშხ.) -- შეაბეს ხარები უღელში და წაიყვანეს ავადმყოფი. ჩუ

ლოქ ათოულუ̂ნახ ბუზულ (ლნტ. 309) -- ულელში ბუზი შეუბამთო.

- ხ-აუ̂შგედ (მაუ̂შგა̈ლჲნ{და}, ხაუ̂შგა̈ლჲნ{და}; ხაუ̂შგა̈ლჲნლე̄ლს ბზ., მაუ̂შგელჲნ, ხაუ̂შგელჲნ; ხაუ̂შგელჲნეს ბქ., მაუ̂შგელჲ̄ნ, ხაუ̂შგელჲ̄ნ; ხაუ̂შგელჲ̄ნლეს ლშხ.), ხ-აუ̂შკედ (მაუ̂შკელჲნ{და}, ხაუ̂შკელჲნ{და}; ხაუ̂შკელჲნლეს) ლნტ., აორ. (ამუ̂ა̈შგლჲ̄ნ{და}, ათუ̂ა̈შგლჲ̄ნ{და} ბზ., ამუ̂ა̈შგლჲნ{და}, ათუ̂ა̈შგლჲნ{და} ბქ., ლამჷუ̂შგელჲ̄ნ, ლახჷუ̂შგელჲ̄ნ ლშხ., ლამაუშკელჲნ{და}, ლახაუშკელჲნ{და} ლნტ.) გრლუვ. -- უკადრისობს, თაკილობს. ალა ა̈თუ̂ა̈შგლჲ̄ნ და̈̄უ̂ს (ბზ. 311) -- ეს იუკადრისა (იწყინა) დევმა. [კე̄სა̈რს] ხაუ̂შგედ ი ფაუს ხატყცი ქორა̈ ყო̄რა̈ლს (ბზ. 14) -- კეისარი უკადრისობს (კეისარს სწყინს) და ჯოხს ურტყამს სახლის კარს. მინს მად ხაუ̂შგედხ, ნა̈ტიალ ხა̈ქუ̂ა{ხ} (პოეზ. 80) -- ისინი არ უკადრისობენ, ნეტავი მათ.
- ხ-აუ̂შკედ იგივეა, რაც ხ-აუ̂შგედ.
- აუ̂შხი იგივეა, რაც აუ̄შხე.
- ხ-აუ̂შხი იგივეა, რაც ხ-აუ̄შხე.
- ხ-აუ̂ჩხე (ამუჩხე, ახუჩხე; ახუჩხი \ -ი̄ნე ბზ., ახუჩხისგ ბქ.), ხ-აუჩხე (ჟემუჩხე, ჟესუჩხე; ჟესუჩხნე ლშხ., ამსაუჩხე, ასაუჩხე; ასაუჩხი ლნტ.) -- აწვიმს. ჟ'ესუჩხე გუშგუ̂ე ლარტამს (ლშხ.) -- დააწვიმა ჩვენს ბოსტანს. ბამბა̈ს ლოქუ ხაშტუე, ზეთს ლოქუ ხაუჩხე (ლნტ. 55) -- ბამბა ათოვოსო, ზეთი აწვიმოსო.
- აუ̂ჯარ იგივეა, რაც ჰაუ̂ჯა̈რ.
- ხ-აფაშგუ̂ე იგივეა, რაც ხ-აფა̈̄შგუ̂ე.
- ხ-აფა̈სნე იგივეა, რაც ხ-აფსე.
- ხ-აფა̈̄შგუ̂ე (ოხუ̂ფა̈̄შგუ̂, ახფა̈̄შგუ̂ე; ახფა̈̄შგუ̂ნე/ი) ბზ., ხ-აფაშგუ̂ე (ლოხფა̈შგუ̂,

ლახფაშჷ̂გჷ̂ე; ლახფა̈შგჷ̂ისგ) ბქ., ხ-აფა̄̈შგჷ̂ე (ოხფა̄̈შგჷ̂, ახფა̄̈შგჷ̂ე; ახფა̄̈შგჷ̂ნე) ლშხ., ხ-აფა̈შკჷ̂ე (ახჷ̂აფა̈შკჷ̂, ახაფა̈შკჷ̂ე; ახაფა̈შკჷ̂ი) ლნტ. -- ეფერება, ხელს უსვამს. ახფა̄̈შგჷ̂ე ჩა̄ჟს (ლშხ.) -- მოეფერა ცხენს. ა̈რწიჷ̂ი გეზელილ... ღალა̈ლშჷ̂ ხაფა̈შკჷ̂ნახ (ლნტ. 212) -- არწივის შვილები ფრთებით ეფერებოდნენ თურმე.

- აფთხჷნა̄̈ლი (ოთფჷთხნა̄̈ლ, ადფჷთხნა̄̈ლე; ადფჷთხნა̄̈ლნე) ბზ., აფთხჷნა̈ლი (ოსფჷთხნალ, ესფჷთხნალე; ესფჷთხნა̈ლისგ) ბქ., აფთხჷნა̄ლი (ოთფჷთხნა̄ლ, ადფჷთხნა̄ლე; ადფჷთხნა̄ლნე) ლშხ., აფთხჷნა̈ლი (ათჷ̂აფჷთხნა̈ლ, ადაფჷთხნალე; ადაფჷთხნალი) ლნტ., გრდმ. -- ბერტყავს. შომა̈ჲ ალა̈რ ღა̈რქ' ანღჷრდახ, ეჩქას ესფჷთხნალე (ბქ. 38) -- ესენი როდესაც ხევზე გადმოდიოდნენ, მაშინ დაბერტყა. დედედ ლერექჷ̂ ჩჷ̂ადფჷთხნა̄ლე (ლშხ.) -- დედამ ტანსაცმელი გაფერთხა. ნომ აფთხჷნა̈ლი ჩიიღა! (ლნტ.) -- ყოველთვის ნუ ბერტყავს!
- აფთხჷნე (ოთფჷთხინ, ადფჷთხნე; ადფჷთხნი ბზ., ოხფჷთხინ, ანფჷთხნე; ანფჷთხნისგ ბქ., ოთფჷთხჷნ, ადფჷთხნე; ადფჷთხნი ლშხ., ათჷ̂აფჷთხინ, ადაფჷთხნე; ადაფჷთხნი ლნტ.) გრდმ. -- ბერტყავს. ბირლჷ̂ მა̈გ ამხა̄ჷ̂ ანფჷთხნე (ბზ.) -- მტვერი სულ აქეთ გადმობერტყა. [მუ] ჟ'აჩად ჷ̂ისგთეჟი ი ჩჷ̂ანფჷთხნე (ბქ. 48) -- მამა ვაშლის ხეზე ავიდა და ჩამობერტყა. ჩჷ̂ახჷ̂აფჷთხინ ბიჟოლა (ლნტ.) -- თუთა ჩამოვბერტყე.
- ხ-აფიშ (მაფიშდა, ხაფიშდა; ხაფიშდე̄დს ბზ., ხაფიშდეს ქს., მეფაშ, ხეფაშ; ხეფეშეს ბქ.) გრდუვ. -- დაღლილია. [შჷ̂ანა̈რს] ხაფიშხ ძღჷდ (ლნტ. 97) -- სვანები ძალიან დაღლილები არიან.
- აფი̄ნე იგივეა, რაც ა̈ფჷ̄̂ნე.
- ხ-აფი̄ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფჷ̄̂ნე.
- აფკჷ̂ე იგივეა, რაც ა̈ფკჷ̂ე.

- ხ-აფო̄ნთა (მეფო̄ნთა̈̄ნ, ხეფო̄ნთა̈̄ნ; ხაფო̄ნთა̈̄ნდე̄დს ბზ., მეფო̄ნთა̄ნ, ხეფო̄ნთა̄ნ; ხეფო̄ნთე̄ნს ლშხ.), ხ-აფონთა (მეფონთან, ხეფონთან; ხეფონთენეს ბქ., მეფონთჷნ{და}, ხეფონთჷნდა; ხაფონთჷნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ჰკიდია, მოდებული აქვს, აკრავს. შალბა̈რს ცაგა̈რ ხეფო̄ნთა̈̄ნ (ბზ.) -- შარვალს ეკლები ეკრა. იმალე ხაფონთა მეგამს (ლნტ.) -- ხეს რაღაცა მოდებული აქვს.

- აფრე1 (ოფირ, ადფჷრე; ადფირნე ბზ., ოთფირ, ადფჷრე; ადფჷრისგ ბქ., ოთფჷრ, ადფჷრე; ადფჷრნე ლშხ., ახუ̂აფჷრ, ადაფჷრე; ადაფჷრი ლნტ.), გრდმ. -- ახმობს. ამის ა̈ჭმეხ [ი] აფრეხ... ლეზობდ (ბქ. 70) -- ამას თიბავენ და ახმობენ საკვებად. [კუ̂ეცენს] ჩუ̂აფრე (ლშხ. 89) -- ხორბალს გაახმობს.

- აფრე2 (ოხფირ, ანფჷრე; ანფჷრი ბზ., ადფჷრისგ ბქ.) გრდმ. -- ჭედავს, კერავს. [მჷშკიდ] ეშდჲორი მჷკრას ესერ აფრე (ბქ. 36) -- მჭედელი თორმეტ სახნისს ჭედავსო.

- აფსა̄სდ (-იშ, --) ბზ., აფსათ, აფხზათ (-იშ \ -ა̈შ, --) ბქ., აფსა̄თ (-იშ, --) ლშხ. -- გარეულ ნადირთა ღმერთი. ოხურშუ̂ენ აფსა̄სდ -- გარეუ̂ლი მჷლდეღ (ბზ. 40) -- ვახსენე აფსასდი -- გარეული ნადირის მწყემსი. აფხზათს ხეჯჷრა̈ლხ (ბქ. 235) -- ნადირთა ღმერთს ევედრებიან. აფსათა̈შ ჯეგ ლჷშიდმუნად ა̈რი (ბქ. 312) -- აფსათის ჯოგი მშვიდადაა. ნებოზს აფსათ ანსგოჯინე (პოეზ. 274) -- საღამოს აფსათი მობრძანდება. გადატ. მამაცი, მარჯვე, მოხერხებული. გეგი აფსა̄თ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- გეგი მოხერხებული კაცია.

- აფსგჷნე (ა̈ხუ̂ფჷსგნა̈ნ, ა̈ნფჷსგნა̈̄ნ; ა̈ნფჷსგნი ბზ., ახუ̂ფჷსგნენ \ ოსფჷსგინ, ესფჷსგნე; ესფჷსგნისგ ბქ.), აფსკჷნე (ათუ̂აფჷსკინ, ადაფჷსკნე; ადაფჷსკნი) ლნტ. გრდუვ. 1. კანკალებს, ძაგძაგებს. დი̄ნა მჷცხუშ ეშ აფსგჷნე (ბზ.) -- გოგო სიცივისაგან კანკალებს. 2. ლნტ. შეშდება.

- ჴ-აფსე (ოჴფა̈ს, აჴფასე; აჴფა̈სნე ზს., ოჴფას, აჴფასე; აჴფასნე ლშხ.), ჴ-აფა̈სნე (აჴუ̂აფა̈ს, აჴაფა̈სე; აჴაფა̈სნე) ლნტ. გრდმ. 1. აქცევს, გამოჰყავს. [ამნე̄მ] უსგუ̂ა ჩაფჷლ აჴფასე (ბზ. 427) -- ამან ექვსი ფეხსაცმელი გამოიყვანა. მა̄რე აჴფასე გეზალს (ლშხ.) -- კაცად აქცია შვილი. ნაპჭუა̈რხენქა კაბ აჴაფა̈სე ზურალდ (ლნტ.) -- ქალმა ნაკუწებისაგან (ნაჭრებისაგან) კაბა გამოიყვანა. 2. {მო}აყოლებს. ალ გუ̂ეშს ჴუ̂ა̄ჲს ნომა ჴაფსე (ლშხ.) -- ამ საქმეს ბევრს ნუ მოაყოლებ.
- აფსინდ იგივეა, რაც აბზინდა̈ჲ.
- აფსკჷნე იგივეა, რაც აფსგჷნე.
- ჴ-აფსტუ̂ა იგივეა, რაც ჴ-აფსუ̂ნა.
- ჴ-აფსუ̂ნა (ჴუ̂ეფსნა̈ნ{და̈ს}, ჴეფსუ̂ნა̈̄ნ{და}; ჴეფსუ̂ნა̈ნდე̄დს ბზ., ჴუ̂ეფსუ̂ნენ, ჴეფსუ̂ნა̈̄ნ; ჴეფსუ̂ნე̄ნს ლშხ.), ჴ-აფსუ̂და (ჴუ̂ეფუსუ̂დენ, ჴეფუსუ̂დან; ჴეფუსუ̂დენეს) ბქ., ჴ-აფსტუ̂ა (ჴუ̂აფსტუნდა̈ს, ჴაფსტუნდა; ჴაფსტუნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- დაუფლებულია, დაპატრონებულია (ფლობს, პატრონობს). დე̄უ̂ა̈რ ესერ ჴაფსუ̂ნახ ალ ქალა̈ქს (ბზ. 255) -- დევები დაპატრონებიან ამ ქალაქს. დადია̈ნ ჟი ჴაფსტუნდა ალ დაბს ი ლარეს (ლნტ.) -- ამ სახნავ-სათიბს დადიანი დაპატრონებოდა.
- აფტჷ̄რე (ოთფჷტი̄რ, ადფჷტჷ̄რე; ადფჷტჷ̄რი ბზ., ოთფჷტჷ̄რ, ადფჷტჷ̄რე; ადფჷტჷ̄რნე ლშხ.), აფტჷრე (ოთფჷტირ, ადფჷტჷრე; ადფჷტჷრისგ ბქ., ათუ̂აფჷტჷრ, ადაფჷტჷრე; ადაფჷტჷრი ლნტ.) გრდმ. -- ხვრეტს. [შუ̂ანა̈რს] ში̄რა̄ლე გუ̂ა̈რდ ოთფჷტჷ̄რახ ბაჩა̈რ (ბზ. 3) -- სვანებს ქვები წისქვილის დოლაბების მსგავსად დაუხვრეტიათ. შტუგუ̂დ ჩუ̂ადაფჷტჷრე ზიჯა̈რ (ლნტ.) -- თაგვმა ტომრები დახვრიტა.
- აფუინე იგივეა, რაც ა̈ფუ̂ი̄ნე.

- ხ-აფშგე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფშგე.
- აფშგჷ̄რე (ოხუ̂ფჷშგი̄რ, ანფჷშგჷ̄რე; ა̈ნფჷშგჷ̄რი ბზ., ოხფჷშგჷ̄რ, ანფჷშგჷ̄რე; ანფჷშგჷ̄რნე ლშხ.), აფშგჷრე (ოხფჷშგირ, ანფჷშგჷრე; ანფჷშგჷრისგ) ბქ., აფშკჷრე (ახუ̂აფჷშკჷრ, ანაფჷშკჷრე; ანაფჷშკჷრი) ლნტ., გრდმ. -- ხსნის. [მა̄ლდ გუდრას] თხუ̂იმ ჟ'ოხფჷშგჷ̄რე (ბზ. 433) -- მელამ გუდას თავი მოხსნა. [გუ̂ერა ქორთე] ლიჯდა̈ლდ ჩუ ნომეგ ათფჷშგჷრად! (ბქ. 25) -- სახლში მოსვლამდე ტყავი არ გახსნათ! თა̈კუ̂ ლჷცხჰ̈ნიელე ლას ი ჩუ̂ათუ̂აფჷშკჷრ (ლნტ.) -- თოკი გადახლართული იყო და გავხსენი.
- აფშდუ̄რე (ოხუ̂ფუშდი̄რ, ანფუშდუ̄რე; ა̈ნფუშუ̂დი̄რნე \ ანფუშდუ̄რი ბზ., ოხფუშდუ̄რ, ანფუშდუ̄რე; ანფუშდუ̄რნე ლშხ.), აფშდურე (ოხფუშდირ, ანფუშდურე; ანფუშდურისგ) ბქ., აფშტურე (ახუ̂აფუშტურ, ანაფუშტურე; ანაფუშტური) ლნტ. გრდმ. -- უშვებს. აშხუ̂ ლადეღ ანფუშდუ̄რეხ ქა ანტყუ̂სგა̈რ (ბზ. 300) -- ერთ დღეს ვარსკვლავები გამოუშვეს. მინს ესერ ეჯლა̈ჲოუ̂ ლოხჟინდახ ი ჟოუ̂ ანფუშდურეხ (ბქ. 14) -- თქვენ მაინც შემიბრალეთ და ამიშვითო. კუმაშს აფშდუ̄რეხ (ლშხ.) -- საქონელს {ა}უშვებენ. ჟახუ̂აფუშტურ ბეფშ ი ჟახუ̂არექუ̂ (ლნტ.) -- ბავშვს (აკვანში) ხელ-ფეხი შევუხსენი (ავუშვი) და ჩავაცვი.
- ხ-აფშდუ̂ე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფშუ̂დე.
- აფშკჷრე იგივეა, რაც აფშგჷ̄რე.
- აფშტურე იგივეა, რაც აფშდუ̄რე.
- ხ-აფშუ̂დუნე (ოხუ̂ფიშდუ̂ინ, ახფიშუ̂დნე; ახფიშდუ̂ნი ბზ., ახფიშდუ̂ნისგ ბქ., ოხფიშდუნ, ახფიშდუ̂ნე; ახფიშდუ̂ნი ლშხ.) ხ-ა̈ფშტუ̂უნე (ახუ̂აფიშტუ̂ინ, ახაფიშტუ̂ნე; ახაფიშტუ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- აშვებინებს; ადენს (ადენინებს). [გუა] მუქუხუ̂ს ჭიშხს ხა̈ძგრინე-ჲ ბირლუ̂ს ახფიშდუ̂ნი (ბზ. 364) -- გუა რიყის ქვას ფეხს ჰკრავს და მტვერს აადენს. ძაძუდ

ჯჷმილ ქახფიშდუ̂ნე ნაუ̂ბაქუ̂ხენქა (ბქ.) -- ძაძუმ ძმა ციხიდან გამოაშვებინა.

- აფჴა̈ნიკ იგივეა, რაც აფჴნეგ.
- აფჴა̈ნიკობ იგივეა, რაც აფჴნეგობ.
- ხ-აფჴა̈ჭი იგივეა, რაც ხ-ა̈ფჴჭი.
- აფჴზათ იგივეა, რაც აფსა̄̈სდ.
- აფჴნეგ (-იშ, -ა̈რ) ზს., აფჴნიკ (-არ) ლშხ., აფჴა̈ნიკ (-ა̈რ) ლნტ. -- ამხანაგი. ალას მიჩა აფჴნეგ ხოხალ (ბზ. 348) -- ამას თავისი ამხანაგი ჰგონია. მიჩა აფჴნეგა̈რდ ჴა̄̈ქუ̂ხ (ბზ. 349) -- თავისმა ამხანაგებმა უთხრეს. ჩუ̂აცუ̂ირ მეჩი მა̄̈რად მიჩა აფჴნიკ ლჷჲეხუ̂დ (ლშხ. 53) -- მოხუცმა კაცმა თავისი ამხანაგი ცოლიანად დატოვა. ამნილ აფჴა̈ნიკა̈რ ლჷმა̈რხ (ლნტ. 296) -- ესენი ამხანაგები ყოფილან.
- აფჴნეგობ (-ა̈შ, --) ზს., აფჴნიკობ (-იშ, -არ) ლშხ., აფჴა̈ნიკობ (-ა̈რ) ლნტ. -- ამხანაგობა. ალჲა̈რ აფჴნეგობს ილე̄შგა̄̈ლხ (პოეზ. 98) -- ესენი ამხანაგობაში ეცილებიან ერთმანეთს (ცილაობენ).
- აფჴნიკ იგივეა, რაც აფჴნეგ.
- აფჴნიკობ იგივეა, რაც აფჴნეგობ.
- აფხუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ამფხუ̂ ბქ. -- ბაყაყი. მაჰუ̂რე̄ნე̄მ აფხუ̂ს ხაკიდ ცხემა̈დ (ბზ. 304) -- უმცროსმა ბაყაყს მოარტყა ისარი. ამფხუ̂ ა̈თლუ̂აჭ მუხუ̂ბა (ბქ. 50) -- ბაყაყი დაედევნა ძმას. კადრი აფხუ̂ მაყა (პოეზ. 256) -- ხმელეთის ბაყაყი მყავს. კნინ. აფხულდბზ., ამფხულდ ბქ. ალას აფხულდ ათხუ̂ი̄დ (ბზ. 304) -- ამას ბაყაყი შეხვდა. იხ. ბაყაყ.
- ხ-აფჴჭი იგივეა, რაც ხ-ა̈ფჴჭი.
- ხ-აფჷნ (მაფჷნდა, ხაფჷნდა; ხაფჷნდე̄დს ბზ.), ხ-აფჷნდეს ქს., ხ-აფჷრ (მაფჷნდ, ხაფჷნდ;

ხაფგნდეს) ბქ., გრდუვ. -- სწყურია. ს'ე̄მა ჯაფგნ, ეჯას იმღადო ხეფნი? (ბზ.) -- შენ თუ გწყურია, იმას რატომ არ ეწყურება? ეჯის მასარდ ხაფგრ (ბქ.) -- იმას ძალზე სწყურია.

- ხ-აფგრ იგივეა, რაც ხ-აფგნ.
- ხ-აქაბუნე იგივეა, რაც ხ-აქა̄ბუნე.
- აქადჳნე იგივეა, რაც აქდუნე.
- აქანი იგივეა, რაც აქა̈̄ნი.
- აქარა̈ჳი იგივეა, რაც აქრა̈ჳი.
- აქარგა̈ჳი იგივეა, რაც აქგრგა̈ჳი.
- ხ-აქა̈დნე იგივეა, რაც ხ-აქდენი.
- აქა̈ნი იგივეა, რაც აქა̈̄ნი.
- აქა̈ფი იგივეა, რაც აქფი.
- აქა̈ჩე იგივეა, რაც აქჩე.
- ხ-აქა̄ბუნე (ოთქა̄ბჳნ, ათქა̄ბუნე; ათქა̄ბუნნი) ბზ., ხ-აქაბუნე (ოთქაბჳინ, ათქაბჳნე; ათქაბჳნისგ) ბქ., ხ-აქაბჳნე (ოთქა̄ბუნ, ათქა̄ბჳნე; ათქა̄ბჳნი ლშხ., ათჳაქაბინ, ათაქაბნეხ; ათაქაბნი ლნტ.) გრდმ., კაუზატ. -- არიდებს. ამგნღო̄ჳუ ლოქ ოთქა̄ბჳნა ისგჳეჳ ღერთალს ქაჯ ი ჲეშმაჲ (ლშხ. 49) -- ამის შემდეგ ღმერთებს ქაჯი და ეშმაკი აერიდებინოთ თქვენთვის. ლჷდგა̈რი ქორხენქა ქათაქაბნეხ ბოფშა̈რ (ლნტ.) -- მიცვალებულის სახლიდან ბავშვები გაარიდეს (მოაცილეს).
- ხ-აქა̄ბჳნე იგივეა, რაც ხ-აქა̄ბუნე.
- აქა̈̄ნი ბზ., აქა̈ნი ბქ., აქა̄ნი ლშხ., აქანი ლნტ. იხმარება გამოთქმაში აქა̈̄ნი̄ ლიკედ -- მისალმება. მჷხმჷ̄რიდ აქა̈̄ნი მა̈̄მ' ო̄ხკიდ [ა̈ფიცარს] (ბზ. 350) -- მეღორე არ მიესალმა

ოფიცერს. ნაქამა̈რს აქა̈ნი ოხკიდხ (ბქ. 26) -- სტუმრებს მიესალმნენ. ძაძუდ აქა̄̈ნი ოხკიდ (ლშხ.) -- ძაძუ მიესალმა. ბაპდ ჭყინტს აქანი ახოკიდ (ლნტ. 178) -- მღვდელმა ვაჟს სალამი მისცა. აქანის თოფარშჳ გჳიკდჷრეხ (პოეზ. 14) -- სალამს თოფებით გვაძლევენ.

- ხ-აქდენი (ოთაქდ, ათქა̈დ; ათქა̈დნე ზს., ოთქად, ათქადე; ათქადნე ლშხ.), ხ-აქა̈დნე (ათჳა̈ქდ, ათაქა̈დე; ათაქა̈დნე) ლნტ. გრდმ. -- {ა}აცდენს. [ეჯნე̄მ] ბა̈ჩ ქა̄თქა̈დ მურყჳამს (ბზ. 239) -- იმან ქვა ააცდინა კოშკს. ადკჳა̈რ მაშენემ ი ქათქა̈დ ტობს (ბქ. 50) -- უფროსმა ისროლა და ტბას ააცდინა. ჭაშ ხჳა̄̈ჲ გოშს ხაქდენი ზურა̄̈ლს (ლშხ.) -- ქმარი ბევრ საქმეს ააცდენს ცოლს. ჭყინტდ ახაფიშტჳ მა̈ცჳი, მარე ქათაქა̈დ (ლნტ.) -- ბიჭმა მუგუზალი ესროლა, მაგრამ ააცდინა.
- აქდუნე (ოთქადჳ̈ნ, ადქადჳნე; ადქადჳნი ბზ., ოთქადუნ ლშხ., ოთჳქადჳინ, ადქადჳნისგ ბქ.), აქადჳნე (ათჳაქადჳინ, ადაქადჳნე; ადაქადჳნი) ლნტ., გრდმ. -- {შე}აცდენს, ატყუებს, აბრიყვებს. ჳეზირდ ჩჳა̈დქადჳნას ამი̄ ზურა̄̈ლ (ბზ. 292) -- ვეზირმა ამის ქალი მოატყუოს. დეშ ადქადჳნეხ ჲაკოფ (ლშხ.) -- იაკობი ვერ შეაცდინეს. ამჟი ხემა აჯაქადჳნეხ? (ლნტ.) -- ასე როგორ შეგაცდინეს?
- ხ-აქმე იგივეა, რაც ხ-ა̈ქმე.
- აქრა̈ჳი (ოთჳქარა̈ჳ, ადქარჳე; ადქარჳი ბზ., ადქარჳისგ ბქ.), აქრაჳი (ოთქარაჳ, ადქარჳე; ადქარჳი) ლშხ., აქარა̈ჳი (ათჳაქარა̈ჳ, ადაქარა̈ჳე; ადაქარა̈ჳი) ლნტ., გრდმ. -- კარგავს; მალავს. [შჳანა̈რ] ჩჳადქარჳეხ... ციმბილს (ბზ. 5) -- სვანები ციმბირში {გა}დაკარგეს. ჩი̄ს აქრაჳი (ლშხ.) -- ყველაფერს კარგავს. და̈ჳს მერემიშ ი მეფხემი ნესკაქა ეშ ლახოქარაჳა [დენა] (ლნტ. 208) -- დევს გოგო ღრუბელსა და ნათელს შორის გადაუკარგავს. იხ. ა̈პეჟჳნე.
- ხ-აქჳემ იგივეა, რაც ხ-ა̈ქჳემ.

- აქჳ̂თუნე (ოთქუთინ, ადქუთჳ̂ნე; ადქუთჳ̂ნი ბზ., ადქუთჳ̂ნისგ ბქ., ოთქუთუნ ლშხ.), აქჳ̂თა̈ნი (ათჳ̂აქუთა̈ნ; ადაქუთნე; ადაქუთნი) ლნტ., გრდმ. -- ანძრევს, არხევს. ჯ'ა̄ესერ ღალა̈რს ადქუთჳ̂ნი (ბზ. 398) -- მე ფრთებს შევარხევო. დეშე̄რდ ადქუთჳ̂ნე იაკოფ (ლშხ.) -- ვერავინ გაანძრია იაკობი. ჭყინტდ ადაქუთანე ჳ̂ისკჳ̂ (ლნტ.) -- ბიჭმა ვაშლი(ს ხე) დაარხია.
- ხ-აქჳ̂ნე, ხ-აქჳ̂ნუნე იგივეა, რაც ხ-ა̂̄ქჳ̂ი̂̄სგნე.
- ხ-აქჳ̂ცე იგივეა, რაც ხ-ა̈ქჳ̂ცე.
- ხ-აქჳ̂ცურე იგივეა, რაც ხ-აქჳ̂ცჳ̄რე.
- ხ-აქჳ̂ცჳ̄რე (ოხჳ̂ქუცი̄რ, ახქუცჳ̄რე; ახქუცჳ̄რი ბზ., ოხქუცჳ̄რ, ახქუცჳ̄რე; ახქუცჳ̄რნე ლშხ.), ხ-აქცურე (ოხქუცჳ̂ირ, ახქუცურე; ახქუცურისგ) ბქ., ხ-აქჳ̂ცურე (ახჳ̂აქუცურ, ახაქუცურე; ახაქუცური) ლნტ., გრდმ. ხლმ. -- აჭრის (მრავალს). როსტომდ ი მიჩა მუხჳ̂ბე{დ} თხუმა̈რ ჩი̄ ჟ'ახქუცჳ̄რეხ (ბზ. 234) -- როსტომმა და მისმა ძმამ ყველას თავები დააჭრეს. ეჯი ხაქცურე კინჩხა̈რს (ბქ. 212) -- ის კისრებს აჭრის. ალჲარ... ხაქცჳ̄რეხ თხუმჳ̂არს (ლშხ. 65) -- ესენი თავებს აჭრიან. ჟელს შტჷმარა̈ლ ახაქუცურე ჭყინტდ (ლნტ.) -- ბიჭმა ძაღლს ყურები დააჭრა.
- აქჳ̂ცჳ̄რე (ოთქუცი̄რ, ადქუცჳ̄რე; ადქუცჳ̄̆რნე ბზ., ოთქუცჳ̄რ; ადქუცჳ̄რნე ლშხ.), აქჳ̂ცურე (ოთქუცირ, ადქუცურე; ადქუცურისგ ბქ., ათჳ̂აქუცურ, ადაქუცურე; ადაქუცური ლნტ.), გრდმ. -- ჭრის. ჩუ ესერ ნო̄სა̄ჳ̂ ადქუცჳ̄რე (ბზ. 288) -- არ დაჭრაო. [ფაუს] ჩჳ̂აქჳ̂ცურეხ კუდა̈ჲ-კუდა̈ჲდ (ბქ. 6) -- ჯოხს მოკლე-მოკლედ დაჭრიან. ზექ ოთქუცჳ̄რ (ლშხ.) -- შეშა დავჭერი.
- აქჳ̂ჭე იგივეა, რაც ა̈ქჳ̂ჭე.

- აქფი (ონქა̈ფ, ანქა̈ფ; ანქა̈ფნე ბზ., ანქფინე \ ანქა̈ფნე ბქ., ოხქაფ, ანქაფე; ანქაფნე ლშხ.), აქა̈ფი (ახუ̂ქა̈ფ, ა̈ნქა̈ფ; ა̈ნქა̈ფნე) ლნტ., გრდმ. -- ტვირთავს. [ეჯნე̄მ] მა̈გ ჩუ̂აქა̈ფ ნა̈თხუ̂იაროშ (ბზ. 269) -- იმან ყველანი ნანადირევით დატვირთა. ღუ̂აშ სამ მარა გუ̂ა̈მიდ ესერ აქფი (ბქ. 313) -- ჯიხვი სამ კაცს მძიმედ დატვირთავსო.
- აქჩე (ოქაჩ, აქა̈ჩ; აქჩი̄ნე ბზ., აქჩინე ბქ., ოხქაჩ, ანქაჩე; ანქაჩნე ლშხ.), აქა̈ჩე (ანუ̂ქა̈ჩ, ა̈ნქა̈ჩ; ა̈ნქა̈ჩნე) ლნტ., გრდმ. -- {მო}ჭრის. [ეჯნე̄მ] ალ მეგმა̈რ ჟ'ანქა̈ჩ (ბზ. 31) -- იმან ეს ხეები მოჭრა. ალი ჭანდა̈რ როქუ ჟ'ანქა̈ჩხ (ბქ.) -- ეს ჭადარი მოჭერითო. სიმინდ ოხქაჩედ (ლშხ.) -- სიმინდი მოვჭერით. გეგიდ ა̈ნქა̈ჩე ამექა̈ჲ ცხეკა̈რ თელდ (ლნტ.) -- გეგიმ აქაური ტყეები მთლიანად მოჭრა.
- ხ-აქცურე იგივეა, რაც ხ-აქუ̂ცუ̄რე.
- აქჷნთრინე (ოთქჷნთრინ, ადქჷნთრინე; ადქჷნთრი̄ნი \ ადქჷნთრინნე ბზ., ადქჷნთრინისგ ბქ.), აქჷნთრი̄ნე (ოთქჷნთრი̄ნ, ადქჷნთრი̄ნე; ადქჷნთრი̄ნნე) ლშხ., აქჷრთინე (ათუ̂აქჷრთინ, ადაქჷრთინე; ადაქჷრთინი) ლნტ., გრდმ. -- ახურებს, აცხელებს. მჷკრას იმღა ხაქჷნთრინე? (ბზ. 361) -- სახნისს რატომ ახურებ? მჷშკიდ დეუ̂ეთილ აქჷნთრინე მჷკროლს (ბქ. 36) -- მჭედელი დევეთი სახნისებს ახურებს. ქა̈ჯდ... ჩუ̂ადაქჷრთინე შამფირ (ლნტ. 260) -- ქაჯმა შამფური გაახურა.
- აქჷრგა̈უ̂ი (ოთხქჷრგა̈უ̂, ანქჷრგაუ̂ე; ანქჷრგა̈უ̂ნე ბზ., ადქჷრგაუ̂ისგ ბქ.), აქჷრგაუ̂ი (ოხქარგაუ̂, ანქარგაუ̂ე; ანქარგაუ̂ნე) ლშხ., აქარგა̈უ̂ი (ახუ̂აქარგა̈უ̂, ანაქარგა̈უ̂ე; ანაქარგა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- {და}ქარგავს. მახა მიტკა̈შ ნა̈ქუ̂იცს ჩუ̂აქჷრგა̈უ̂იხ (ბქ. 303) -- ახალი მიტკლის ნაჭერს მოქარგავენ. დედედ ანაქარგა̈უ̂ე საბა̈ნი ჩიხოლ (ლნტ.) -- დედამ საბნის შალითა დაქარგა.

- აქვრთინე იგივეა, რაც აქვნთრინე.
- ალ1 (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- მოსავალი. დაბა̈რისგა ალ მეკდე ლი (ბზ.) -- ყანებში მოსავალი ალებულია.
- ალ2 (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ლნტ. 1. სახურავის ლარტყა. ალ ხაშხა ყა̈რ ჩუქაქა ლენხი ჯუ̂ედი ნეცნა̈რ მეგამ (ბქ.) -- ლარტყა ეწოდება ყავრის ქვეშ გასადებ გრძელ ვიწრო ძელს. 2. ლხმ. პურეული ნათესის ღერო.
- ალაბ (ალბა̈შ ზს., ალბიშ ლშხ., ალა̈ბიშ ლნტ.) რელიგ. -- ყველიერი, ალება. ლაშთხუ̂ერია̈რს... ხა̈მთქუ̂ახ... თა̄რინგზელი წირ ალბა̈ ცა̄̈ლადა̈ლ (ბზ. 16) -- ლაშთხვერლებმა იციან მთავარანგელოზის წირვა ალების ხუთშაბათ დღეს. ალაბ ლე̄თ მანდს დე̄მშა იცუ̂რეხ გუ̄ჲსა (ლშხ. 19) -- ალება ღამეს არაფრის სურვილს არ იტოვებენ გულში. ალაბ იმა̈ჲჟი ხოშა ჯოდი ლი, ეჯჟი თანაფ ხოგუ̂იან ჳედენი (ლნტ. 64) -- ყველიერი რამდენადაც უფრო ხანგრძლივია, აღდგომა მით უფრო გვიან მოვა.
- ალაბიერ იგივეა, რაც ალბიე̄რ.
- ალ{ა}ლა̈ტი (ოთლალა̈ტ, ადლალტე, ადლალტი ბზ., ადლალტისგ ბქ.), გრდმ. 1. ბქ. დაალალატებს, უმტყუნებს. ეჯ თეფდ ოთლალტე (ბქ.) -- იმ თოფმა უმტყუნა (დაალალატა). 2. ლუპავს. აჩა̈დხუ ესერ ი ჩუუ̂ ესერ ადლალტეხ [ეჯჲა̈რ] (ბზ. 353) -- წადით და დალუპეთ ისინიო. იხ. ალუ̂პა̈უ̂ი. ხოლალა̈ტი ლნტ.
- ალანე იგივეა, რაც ალნა̈უ̂ი.
- ალაპ (-იშ, --) ლშხ., რელიგ. -- ალაპი. ეჯჲარ ლუუ̂არდ იჩმგდახ ალაპს (ლშხ. 42) -- ისინი სიცოცხლეში იხდიდნენ ალაპს.
- ალაფური იგივეა, რაც ალფუ̄რე.

- ალა̈ფი იგივეა, რაც ალფი.
- ალბა̈ბი (ოხლჷბა̈ბ, ანლჷბბე; ანლჷბბისგ) ბქ., გრდმ. -- ახვევს (ძაფს). [ქიპს] სერ ჟ'ალბა̈ბიხ (ბქ. 305) -- ძაფს დაახვევენ.
- ალბერ იგივეა, რაც ალბიე̄რ.
- ალბიე̄რ ბზ., ლშხ., ალბერ ბქ., ალაბიერ ლნტ. (-იშ, --) რელიგ. -- ყველიერის დრო. ეჩას ალბიე̄რ ა̈ხჭა̈მ (ბზ. 27) -- იმას ყველიერი მოჰყვა. ალბიერისა ლინყაჳ̂ა̄ლ ხაზნახ (ლშხ. 18) -- ყველიერში ერთად ყოფნა და გართობა სჩვევიათ.
- ალნა̈ჳ̂ი (ოთღანა̈ჳ̂, ადღანჳ̂ე; ადღანჳ̂ი ბზ., ადღანჳ̂ისგ ბქ.), ალნა̄ჳ̂ი (ოთღა̄ნაჳ̂, ადღა̄ნჳ̂ე; ადღა̄ნჳ̂ი) ლშხ., ალანე (ათჳ̂ალა̈ნ, ადალანე; ადალანი) ლნტ., გრდმ. -- აორსულებს. სი ჴეხჳ̂ ჩათღა̄ნა̈ჳ̂! (ბზ. 63) -- შენ ცოლი დააორსულე! ეჯას ზურალ ჩოთღანჳ̂ა (ბქ.) -- იმას ქალი დაუორსულებია.
- ალო იგივეა, რაც ჴალო.
- ხ-ალორა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ალჳ̂რეჳ̂ი.
- ალოჰე̄მოშ ბზ., ალჳ̂ემოშ ბქ., ლნტ., ელომოშ, ემოშ ლშხ., ნაწილაკ. -- თუ როგორმე. ემოშ ახსყე̄ნე გჳ̂ეშს (ლშხ.) -- თუ გააკეთებ საქმეს. ჳ̂ისკჳ̂ა̈რს ალჳ̂ემოშ ალატარხა̈ნიდ, ეჯი ლი ეჩა ჟაგა̈რ (ლნტ. 206) -- თუ როგორმე ვაშლებს ჩამოვყრით, ისაა მისი წამალი.
- ხ-ალრე იგივეა, რაც ხ-ა̈ლრე.
- ხ-ალროჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ალჳ̂რეჳ̂ი.
- ალუპა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ალჳ̂პა̈ჳ̂ი.
- ა-ხ-ლჳ̂ა/ე (ოხჳ̂ა̈ჴ, ანჴიდ; ა̈ნჴდე), ო-ხ-ლჳ̂ე (ონჴუ, ანჴიდ; ა̈ნჴდე) ზს., ო-ხ-ლჳ̂ა (ონჴუ, ანჴიდ; ანჴდე) ლშხ., ა-ხ-ულჳ̂ა/ე (ანჴუ, ანჴიდ; ანჴდე) ლნტ., გრდუვ. -- მოაქვს. ლახჳ̂ხა̈ნ სა̈ჳ̂შჳ̂

ჭემ ამლჶა (ბზ.) -- მთიდან მარხილით თივა მომაქვს. რაგა̈დ ჯადჷხენქა და̈ს ესერ ოხლჶე (ანდ.) -- ლაპარაკი მუცლიდან არავის მოაქვსო. ქორა ლაგემ ბეჩ̄ ალეს ოხლჶა (ლშხ. 2) -- სახლის საშენი ქვაც ამას მოაქვს. დედედ ხილ ანჳიდ (ლნტ.) -- დედამ ხილი მოიტანა. ჷოთარ საკაცხჷშ აჯლჶახ (პოეზ. 104) -- ოთარი საკაცით მოგაქვთ.

- ალჶე იგივეა, რაც ჲალო.
- ალჶემოშ იგივეა, რაც ალოჰ̄ემოშ.
- ალჶირ იგივეა, რაც ჰა̈ლჶირ.
- ხ-ალჶიჭ (ოთელჶჭ, ა̈თლჶა̈ჭ; ა̈თლჶეჭნი ბზ., ოთელჶჭ, ა̈თლჶაჭ; ა̈თლჶეჭნი ბქ. ოხჷელჶჭ, ეხლჶაჭ; ეხლჶეჭნი ლშხ.) გრდუვ. -- მისდევს, {გა}ეკიდება. ბეფშჷ მიჩა დის ხალჶიჭდა (ბზ.) -- ბავშვი თავის დედას მისდევდა. [ჟეღჷ] ტარიელს ხალჶიჭ (ბქ. 207) -- ძაღლი ტარიელს მისდევს. იხ. ხ-აჭიმ.
- ა-ხ-ლჶიჭ (ოხჷელჶჭ, ა̈ხლჶა̈ჭ; ა̈ხლჶეჭნი) ზს., გრდუვ. -- მოსდევს. [ჟეღა̈რ] ახლჶიჭხ რა̈ჭჷა̈რს (ბზ. 431) -- ძაღლები კურდღლებს მოსდევენ. იხ. ხ-აჭიმ.
- ალჶპა̈ჷი (ოთლჶაპა̈ჷ, ადლჶაპჷე; ადლჶაპჷი \ -ნე ბზ., ათჷალუპა̈ჷ, ადალუპა̈ჷე; ადალუპა̈ჷი ლნტ.), ალუპა̈ჷი (ოთლუპა̈ჷ, ადლუპაჷე; ადლუპა̈ჷისგ) ბქ., ალჶპაჷი (ოთლუპაჷ, ადლუპჷე; ადლუპჷი) ლშხ., გრდმ. -- ლუპავს. ლჷ̄ქჷე̄ ნაჷჩჷემიდ ადლჶაპჷე გოჯი (ბზ.) -- გოჯი ნათქვამის გაუკეთებლობამ დაღუპა. იმნა̈რ ათლუპა̈ჷ გჷიშგე თხჷიმ? (ბქ. 33) -- რატომ დაგვღუპე (დაღუპე ჩვენი თავი)? ადლუპჷე ნამშაჲ (ლშხ.) -- დაღუპა ნამუშევარი. მიჩა გეზალ მიჩემდ ადალუპა̈ჷე (ლნტ.) -- თავისი შვილი თვითონ დაღუპა.
- ხ-ალჶჟა̄ლჶნე (ოთლჶაჟა̄ლჶინ, ადლჶაჟა̄ლჶნე; ადლჶაჟა̄ლჶნი) ბზ., ა̈ლჶჟალნე (ოთლჶაჟალინ, ადლჶაჟალნე; ადლჶაჟალნისგ) ბქ., ხ-ალლჶაჟა̄ლნე (ოთგლლჶაჟა̄ლჷნ,

ათგლღჳ̂აჟა̄ლნე; ათგლღჳ̂აჟა̄ლნი) ლშხ., ხ-ალღჳ̂ა̈ჟალნე (ათჳ̂ალღჳ̂ა̈ჟალინ, ათალღჳ̂ა̈ჟალნე; ათალღჳ̂ა̈ჟალნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- ამშობიარებს, მოალოგინებს. ხელწიფდ... ზურა̄ლ ჩჳ̂ადღჳ̂აჟა̄ლჳ̂ნე (ბზ. 296) -- ხელმწიფემ ქალი მოალოგინა. [ჭა̈შდ] მიჩა ხეხჳ̂ დარბა̈ზს ადღჳ̂აჟალნე (ბქ. 35) -- ქმარმა თავისი ცოლი დარბაზში მოამშობიარა.

- ხ-ალჳ̂რეჳ̂ი (ოხღორეჳ̂, ახღორჳ̂ე; ახღორჳ̂ი ბზ., ოხღორა̈ჳ̂; ახღორჳ̂ისგ ბქ.), ხ-ალროჳ̂ი (ოხღორაჳ̂, ახღორჳ̂ე; ახღორჳ̂ი) ლშხ., ხ-ალორა̈ჳ̂ი (ახჳ̂ალორაჳ̂, ახალორაჳ̂ე; ახალორა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- გამოსტყუებს, დასტყუებს; დააცდენინებს. [ეჯჲა̈რდ] ახღორჳ̂ეხ სანთლა̈რ (ბზ. 263) -- მათ გამოსტყუეს სანთლები. ჳ̂არჩხილ ქახღორჳ̂ე ი ქა მად ლახტიხ (ბქ.) -- ფული გამოსტყუა და არ დაუბრუნა. მიჩა დიე ნაქჳ̂ ქახჳ̂ალორაჳ̂ (ლნტ.) -- დედამისის ნათქვამი გამოვსტყუე (დავაცდენინე).
- ალფი (ოლაფ, ალა̈ფ; ალფი̄ნე ზს., ოთლაფ, ადლაფე; ადლაფნე ლშხ.), ალა̈ფი (ალჳ̂ა̈ფ, ალა̈ფ \ ადალა̈ფე; ალა̈ფნე \ ადალა̈ფი) ლნტ., გრდმ. -- ღებავს. [ეჯჲა̈რდ] თეთნად ალა̈ფხ მა̈გ (ბზ. 440) -- იმათ ყველაფერი თეთრად შეღებეს. ჩაფლა̈რიაქ ტუფს მეშხად ალფიხ (ბქ.) -- საფეხსაცმლე ტყავს შავად ღებავენ. სკჳ̂ებ ლა̈დელ... ლჵგრა̈ლს ჩუ ალა̈ფიხ წჵრა̈ნიდ (ლნტ. 64) -- წინადღით კვერცხებს წითლად {შე}ღებავენ.
- ალფჳ̄რე (ოთლაფი̄რ \ ოთლაფჳ̄̂რ, ადლუფჳ̄რე \ ადლაფჳ̄რე; ადლუფჳ̄რი \ ადლაფჳ̄რი ბზ., ოთლაფჳ̄რ, ადლაფჳ̄რე; ადლაფჳ̄რნე ლშხ.), ალფჵრე (ოთლჵფირ, ადლჵფჵრე; ადლჵფჵრისგ) ბქ., ალაფური (ათჳ̂ალაფურ, ადალაფურე; ადალაფური) ლნტ., გრდმ. -- შავად მოსავს, ძაძებს აცმევს. ჩადლუფჳ̄რეხ მახად მა̈გ (ბზ. 439) -- ძაძები ყველას ხელახლად ჩააცვეს. ჲაკოფი მუს მიჩა სახენწიფ მაგ ჩოთლაფჳ̄რა (ლშხ. 66) -- იაკობის მამას თავისი სახელმწიფო ძაძებით შეუმოსავს. ნა̈დიენა̈რ მა̈გ მეშეხად ადალაფურე (ლნტ.) -- ქალიშვილები ყველა

შავად შემოსა.

- ალფგრე იგივეა, რაც ალფუ̄რე.
- ხ-აყა (მეყა̄̆დდა̈ს, ხეყა̄̆დდა; ხეყა̄̆დდე̄ს ბზ., მეყად, ხეყად; ხეყეს ბქ., მეყე̄და, ხეყე̄და; ხეყე̄დეს ლშხ., მეყა̈დ{და}, ხეყა̈დ{და}; ხეყა̈დდეს ლნტ.), გრდუვ. 1. ჰყავს. ათა̈ს რა̈ჭუ̂ მაყა (ბზ. 388) -- ათასი კურდღელი მყავს. ალ მარე ამ ა̈დგის ხაყახ ლუნტყოუ̂ნე (ბქ. 240) -- ეს კაცი ამ ადგილას დატყვევებული ჰყავთ. ხენწიფს ხაყე̄ნა ზითუნახაუ̂ (ლშხ. 67) -- ხელმწიფეს მზეთუნახავი ჰყოლია. და̈უ̂ს ხეყად ჲერბეშტიჩხარა დენაგეზალ (ლნტ 30) -- დევს ოცდაცხრა ქალიშვილი ჰყავდა. 2. აქვს; აბია. ზურა̄ლს ნინ მა̄მ ხაყა (ბზ. 430) -- ქალს ენა არა აქვს. ქორხენ ესერ ხა̈ყენა მა თხუ̂იმ? (ბქ. 17) -- სახლიდან თუ გება თავიო? 3. ვარგა. ლეჩი̄ჟად ესერი̄ ჩუ ხაყა (ბზ. 238) -- სასიძოდაც ვარგიხარო. ალ ბალახს ლეზობდ ხაყა (ლშხ., ხორ., 7) -- ეს ბალახი საჭმელად ვარგა. თა̈შ ხეკუ̂ეს იდუწალდეს, ეჯნურ მა̈დ ხაყა თა̈შმგჯა̈ბიშუ̂დ (ლნტ. 7) -- ყველი უნდა იწელებოდეს, ისე თაშმუჯაბისათვის არ ვარგა.
- ა-ხ-ყა (იყენ. ონკუ, ანკიდ; ა̈ნკდე ზს.), ო-ხ-ყა (ონკუ, ანკიდ; ანკდე) ლშხ., ა-ხ-აყა (ან{უ̂}კუ, ანკიდ; ანკდე) ლნტ., გრდუვ. -- მოჰყავს. ჭყინტს ა̈გითე ახყე̄ნა ღოლჲა̄ქა̈რ (ბზ. 389) -- ბიჭს თურმე სახლში მოჰყავდა ცხვრები. ბაჯუდ ეჯგუ̂ა̈რ ანკიდ თუ̂ალა̈შ ხეხუ̂, ერე მა̈გ ეჯილა რაგდიუ̂ (ბქ.) -- ბაჯუმ ისეთი ლამაზი ცოლი მოიყვანა, რომ ყველა იმაზე ლაპარაკობდა. იმხენ ოხყა ალ დაკგლ (ლშხ.) -- საიდან მოჰყავს ეს თხა. ჩი ლეთ მუშკუ̂არა̈ლ ახაყა მიშკუ̂ა ჭა̈შს (ლნტ.) -- ჩემს ქმარს ყოველ ღამე სტუმრები მოჰყავს.
- აყალე იგივეა, რაც აყა̄ლუ̂ე.
- აყალუ̂ე იგივეა, რაც აყა̄ლუ̂ე.
- ხ-აყამნი იგივეა, რაც ხ-აყლუ̄ნი.

- აყარ იგივეა, რაც ჰაყა̈რ.
- აყა̈ლ (ოყალ, აყა̈ლ; აყლი̄ნე ზს., აყუ̂ალ, აყა̈ლ; ადაყა̈ლნე ლნტ.), აყლი (ოთყალ, ადყალე; ადყალნე) ლშხ., გრდმ. -- ნაყავს. ჩუ̄უ̂ ესერ აყა̈ლხ ბა̈ჩ (ბზ. 255) -- ქვა დანაყეთო. ლეყა̈ლს ჩი ქუ̂იჯისგა აყა̈ლხ (ბქ.) -- დასანაყს ყველაფერს როდინში ნაყავენ. ეჲ მარეჲ დენაგეზალ გაკს ლგმა̈ყა̈ლლი (ლნტ. 309) -- იმ კაცის ქალიშვილი თურმე ნიგოზს ნაყავდა.
- აყა̄ლუ̂ე (ოთყა̄ლა̈უ̂, ადყა̄ლუ̂ე; ადყა̈̄ლუ̂ი ბზ., ოთყა̄ლუ̂, ადყა̄ლუ̂ე; ადყა̄ლუ̂ნე ლშხ.), აყალუ̂ე (ოთყალა̈უ̂, ადყალუ̂ე; ადყალუ̂ისგ) ბქ., აყალე (ათუ̂აყა̈ლ, ადაყალე; ადაყალი) ლნტ., გრდმ. -- აშინებს. [კამნი̄ლდ] მეჯუ̂ეგ ჩუ̂ადყა̄ლუ̂ე (ბზ. 335) -- კამნილმა მეჯოგე შეაშინა. დადა მიჩ ესერ აყალუ̂ე (ბქ. 34) -- დედაბერი შენ გაშინებსო. ციცუ̂ს ჩუ̂ათოყალა დენა (ლნტ.) -- კატას გოგო შეუშინებია.
- აყბა იგივეა, რაც ჰა̈ყბა.
- ხ-აყდი იგივეა, რაც ხ-ა̈ყდი.
- ხ-აყდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ყდუნე.
- ხ-აყლე (იყენ. ხუ̂ე̄ქა{რ}, ხა̈̄ქუ̂ \ ხა̈̄ქუ̂ე \ ხე̄ქუ̂; ხა̈̄ქუ̂ნინე ბზ., ხუ̂ექარ, ხა̈ქუ̂ \ ხა̈ქუ̂ე; ხექინე ბქ., ხუ̂ე̄ქარ, ხე̄ქუ̂; ხე̄ქუ̂ნე ლშხ., ხუ̂ექარ, ხა̈ქუ̂; ხექნე ლნტ.), გრდმ. -- ეუბნება. მი ხუ̂აყლე მიშგუ დის (ბზ.) -- მე დედაჩემს ვეუბნები. მუ იმედს ხაყლე ლიჩი̄ჟა̄ლეშ (ლშხ. 30) -- მამა ცოლის მოყვანის იმედს ეუბნება. [დენა] მიჩა მუს ხაყლე (ლნტ. 300) -- გოგო მამამისს ეუბნება.
- აყლი იგივეა, რაც აყა̈ლ.
- ხ-აყლუ̄ნი (ამყალუ̈̄ნდა, ათყალუ̈̄ნდა; ა̈თყალუ̈̄ნნი ბზ., ამყალუ̄ნდა, ახყალუ̄ნდა; ეხყალუ̂ნი ლშხ.), ხ-აყუ̂ლუნი (ლამყალუ̂ნიუ̂, ლახყალუ̂ნიუ̂; ლა̈ხყალუ̂ნი) ბქ., ხ-აყამნი (ამაყამნიდა,

ათაყამნიდა; ა̈თეყამნინი) ლნტ., გრდუვ. -- ეშინია. ნუმაჳ̂ ესერ ხაყლუ̄ნი (ბზ. 262) -- ნუ გეშინიაო. ეჯგუ̂ა̈რ ამყალუ̂ნიჳ̂, ერე ტაფთ' ოთსკინ ქა (ბქ. 107) -- ისე შემეშინდა, რომ გვერდზე გადავხტი. ბელხანჯარს მა̄მა ხაყლუ̄ნდა ეჩაშუ̂დ (ლშხ. 71) -- ბელხანჯარს მისი არ ეშინოდა. ალ ჭყჷნტა̈რს ათაყამნიდახ (ლნტ. 304) -- ამ ბიჭებს შეეშინდათ.

- აყმე იგივეა, რაც ა̈ყმე.
- აყჲენი იგივეა, რაც ა̈ყჰე.
- აყურმა̈ნჯი (ოხუ̂ყურმა̈ნჯ, ანყურმანჯე; ანყურმა̈ნჯნე ბზ., ახუ̂აყურმა̈ნჯ, ანაყურმა̈ნჯე; ანაყურმა̈ნჯი ლნტ.), აყურმანჯი (ოხყურმანჯ, ანყურმანჯე; ანყურმანჯნე) ლშხ., გრდმ. -- აყრუებს. იმნე̄მ ანყურმანჯე ზურა̄ლ? (ლშხ.) -- რამ დააყრუა ქალი? ანაყურმა̈ნჯე მაცხუ̂ა̈რდ ხოლა მარე (ლნტ.) -- მაცხოვარმა ცუდი კაცი დააყრუა.
- ხ-აყუ̂ა̈ნი (ოთყა̈უ̂ა̈ნ, ათყა̈უ̂ნე; ათყა̈უ̂ნი) ბზ., ხ-ა̈ყეუ̂ანი (ოთყეუ̂ა̈ნ, ათყეუ̂ანე; ათყეუ̂ა̈ნისგ) ბქ., ხ-აყუ̂ანი (ოთყეუ̂ან, ათყეუ̂ნე; ათყეუ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈ყენე (ათუ̂აყენ, ათაყენე; ათაყენი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}აყოლებს; {გა}ატანს. ეჯჲა̈რს ეჩხა̄უ̂ ოთყა̈უ̂ა̈ნ უ̂ოქუ̂რე სკა̈მი̄ლ (ბზ. 339) -- ოქროს სკამი იმათ იქით გავატანე. დი ალა̈რს ლეუ̂იზს ხა̈ყეუ̂ანი (ბქ.) -- დედა ამათ საგზალს ატანს. მჷსკადს ლოქ აჯყეუ̂ნი (ლშხ. 75) -- ბეჭედს გაგატანო.
- აყუ̂გე (ოხყუ̂იგ, ანყუგე; ანყუგისგ) ბქ., გრდმ. -- აყრუებს. ფედილთე ლიზა̈ლდ ჩუ̂აყუ̂გახ მარა (ბქ. 259) -- ახლოს მისვლამდე კაცს დააყრუებდნენ. იხ. აყურმა̈ნჯი.
- ხ-აყუ̂ლე იგივეა, რაც ხ-ა̈ყუ̂ლე.
- ხ-აყუ̂ლუნი იგივეა, რაც ხ-აყლუ̄ნი.
- აყუ̂ნე იგივეა, რაც ა̈ყუ̂ნე.
- აყუ̂რე (ხუ̂აყუ̂რა̈ს, აყუ̂რა; აყუ̂რე̄დს ბზ., ხუ̂აყურდ, აყუ̂რა; აყუ̂რადეს ბქ., ხუ̂აყურდ, აყუ̄რდა;

აყჷ̄რდეს ლშხ., ხჷ̂აყურდა̈ს, აყურდა; აყურდეს ლნტ.), გრდუვ. -- წევს. ტა̈ხტჟი̄ნ ნანჷ̄ლ აყჷ̂რა (ბზ. 173) -- ტახტზე ქალიშვილი იწვა. და̈შდჷ̂ ფოქისგა ჩ'ჷ̂აყჷ̂რა (ბქ.) -- დათვი ბუნაგში იწვა. გელა აყურდა (ლნტ. 73) -- გელა იწვა.

- ხ-აყჷ̂ფე იგივეა, რაც ხ-ა̈ყჷ̂ფე.
- ხ-აყჷ̂ჩე იგივეა, რაც ხ-ა̈ყჷ̂ჩე.
- აყჷ̂ჩჷ̄რე (ოთყუჩჷ̂ი̄რ, ადყუჩჷ̄რე; ადყუჩჷ̄რი ბზ., ოთყუჩჷ̄რ, ადყუჩჷ̄რე; ადყუჩჷ̄რნე ლშხ.), აყჷ̂ჩურე (ოთყუჩჷ̂ირ, ადყუჩურე; ადყუჩურისგ ბქ., ათჷ̂აყუჩურ, ადაყუჩურე; ადაყუჩური ლნტ.), გრდმ. -- {ჩა}ამტვრევს, {და}ამტვრევს. დი̄ნად ლაკჷ̂რა ჩჷ̂ადყუჩჷ̄რე (ბზ. 342) -- გოგომ ფანჯარა ჩაამტვრია. ჭყინტდ ყორა̈რ სგათყუჩურე (ბქ.) -- ბიჭმა კარები შეამტვრია. ბობშ ჩი̄ს აყჩჷ̄რე (ლშხ.) -- ბავშვი ყველაფერს ამტვრევს. დენად ჩჷ̂ადაყუჩურე ჯჷ̂ინელ ყა̈რა̈ლ (ლნტ.) -- გოგომ ძველი ყავრები დაამტვრია.
- ხ-აყჩჷ̄რე (ოხყუჩი̄რ, ახყუჩჷ̄რე; ახყუჩჷ̄რი ბზ., ოხყუჩჷ̄რ, ახყუჩჷ̄რე; ახყუჩჷ̄რნე ლშხ.), ხ-აყჩურე (ოხყუჩირ, ახყუჩურე; ახყუჩურისგ ბქ., ახჷ̂აყუჩურ, ახაყუჩურე; ახაყუჩური ლნტ.) გრდმ. -- ამტვრევს, ატეხს. სგა̄ხყუჩჷ̄რე მაგ (ლშხ.) -- დაუმტვრია ყველაფერი. [ჯიჯჷ̂] შტიქა̈რს ხაყჩურე (ლნტ. 149) -- ძვალი კბილებს ამტვრევს. ჭყინტ გაკა̈რს აშხალა̈ლს ხაყჩურა (ლნტ. 103) -- ბიჭი კაკლის ხეებს ტოტებს ამტვრევდა.
- -აშ იგივეა, რაც -ა̈̄შ.
- აშ ზმნს. -- 1. ისე, სხვათა შორის, ისე ამ დროს, სხვა მხრივ. აშ ალღა̈რს ლჷ̂აჭა̈რ ლახა̄გა̈̄ნხ ყო̄რს (ბზ. 332) -- სხვათა შორის ამათ ვაჭარი მიადგათ კარს. აშ ეჯკა̈ლიბ ლესგდი ჩუ ლი, ერე ჟი ხებიდ (ბზ. 370) -- ისე იმნაირი შესახედავია, რომ ცეცხლი უკიდია. აშოლჷ̂ აჯიდ ლაყარს, ერე ქუნ გარ იკადჷ̂დეს (ბქ. 315) -- ისე გახადე ცემით, რომ სულს ძლივს

ითქვამდესო. აშ გჳასმა შჳანარს ამშა ჟახე (ხორ. 34) -- ისე გვსმენია სვანებს ამისი სახელი. აშ ხოჩა ჭყინტ ლას მჷრზა (ლნტ. 294) -- ისე კარგი ბიჭი იყო მურზა. 2. ასე. აშ ლი იჳალადეღ (ლშხ. 44) -- ასეა მუდამ. ამიშ თერა̈ლ აშ დეშ იგნიხ (პოეზ. 28) -- ამის თვალები ასე ვერ გაჩერდება. 3. დადასტურებითი ნაწილაკი კი (ქე). ეჯი ხა̈ლხსი აშ ხოხალდა (ბქ. 4) -- ის ხალხმაც კი იცოდა. აშ მიხალ (ბქ. 205) -- ასე ვიცი. აშ ჯა̈მეზრახ ღერბეთდ (ლნტ. 279) -- ისე (ასე) დაგლოცოთ ღმერთმა! 4. ლშხ. ჩვეულებრივი. ჩა̄ჟი ნიჳრა აშ ნიჳრას ხაჯეშ (ლშხ. ხორ. 24) -- ცხენის ნიორი ჩვეულებრივ ნიორს ჰგავს. 5. ბქ. წამოდი! აშ, ოლჩედ! (ბქ.) -- წამოდი, წავიდეთ!

- ხ-აშა (მაშო̄ნ{და}, ხაშო̄ნ{და}; ხაშო̄ნდე̄დს ბზ., ხაშო̄ნდეს ლშხ., მაშონ, ხაშონ; ხაშონეს ბქ., მაშონ{ჷნ}და, ხაშონ{ჷნ}და; ხაშონ{ჷნ}დეს ლნტ.) აორ. (ლამშო̄ნ{და}, ლახშო̄ნ{და} ბზ., ლშხ., ლამშონ, ლახშონ ბქ., ლამაშონ{და}, ლახაშონ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- შურს. მეზჳბელა̈რს ხაშო̄ნდახ ჭიტიკჳა̄ბო̄ლა̈შდ (ბზ.) -- მეზობლებს შურდათ ჭიტიკვაბოლის. დო̄სა ლოქ ლახშო̄ნდეხ ნა̄შგ (ლშხ. 7) -- არ შეშურდეთ {მო}ნაწველიო.
- აშამ იგივეა, რაც ჰაშა̈მ.
- აშამა̈რ იგივეა, რაც ჰაშმა̈რ.
- აშაქრაჳი, აშაქრა̈ჳი იგივეა, რაც ა̈შქა̈რი.
- აშაშე იგივეა, რაც აშჲა̄შე.
- აშა̄რდე (ოთშა̄რდ, ადშა̄რდე; ადშა̄რდნე ბზ., ოთშა̄რდ, ადშა̄რდე; ადშა̄რდნე ლშხ.), აშარდე (ოთშა̈რდ, ადშარდე; ადშა̈რდისგ ბქ., ათჳაშა̈რდ, ადაშარდე, ადაშა̈რდი ლნტ.) გრდმ. 1. ამშვიდებს, აწყნარებს. მეცჳა̄ლა ჩოთშა̄რდედ (ბზ.) -- მოჩხუბრები დავაწყნარეთ. ალექსანდრე{დ}... მუხჳბემ გეზალ ჩჳადშარდე (ბქ. 83) -- ალექსანდრემ ძმისშვილი

დამშვიდა. ჩუ̂ადშა̄რდე ჭაშ (ლშხ.) -- დამშვიდა ქმარი. 2. ბქ. მაგარ სასმელს აზავებს. 3. ლშხ. უამებს. ჟაგარ მასტუ̄ნს ჯიშა̄რდე -- წამალი ტკივილს დაგიამებს.

- აშგარ ზმნს. 1. ყოველთვის, მუდამ. შდჷხრიშა̈რს აშგარ ხეხელიხ [სტურა̈რ] (ბქ. 247) -- შდიხრიშელები ყოველთვის პოულობენ მილებს. ნემ მიჟუ̂მე აშგარ ისგუ̂ათე ლისგდის (პოეზ. 338) -- ნუ მიშლი მუდამ შენკენ ცქერას. 2. ბქ. ძლივსლა. ჲერხი ამსუ̂ალდართე აშგარ ესერ ხაშელდა (ბქ.) -- ზოგი ადამიანად ძლივსლა ჩაითვლებაო (ადამიანებში ძლივსლა ურევიაო). 3. ისე, უბრალოდ. ეჯის ალე აშგარ ხო̄ქუ̂ა (ლშხ.) -- მას ეს ისე უთქუ̂ამს.
- ხ-აშგბე იგივეა, რაც ხ-ა̈შგბე.
- ხ-აშგბჷ̄რე (ოხშგჷბი̄რ, ა̈ნშგჷბჷ̄რე, ა̈ნშგჷბჷ̄რი ბზ., ოხშგჷბჷ̄რ, ახშგჷბჷ̄რე, ახშგჷბჷ̄რნე ლშხ.) ხ-აშგბჷრე (ოხშგჷბირ, ახშგჷბჷრე, ახშგჷბჷრისგ) ბქ., ხ-აშკჷბჷრე (ახუ̂აშკჷბჷრ, ახაშკჷბჷრე; ახაშკჷბჷრი) ლნტ., გრდმ. -- აძრობს (ბევრს). შდჷქა̈რს ხაშგბჷ̄რეხ დჷ̆უ̂ს (ბზ.) -- კბილებს აძრობენ დევს. იმკაჲ უცეფ ახშგჷბჷრეხ ლაფრიალ (ლშხ.) -- რა უცებ აძვრეს საფარებლები (სახურავები).
- ხ-აშგდე იგივეა, რაც ხ-ა̈შგდე.
- აშგნე იგივეა, რაც ა̈შგნი.
- აშგრე იგივეა, რაც ა̈შგრე.
- აშგუ̈რა̄̈ნე, აშგუ̂რა̄̈ნი (ოთშგურა̄̈ნ, ადშგურა̄̈ნე; ადშგურა̄̈ნნე \ ადშგურა̄̈ნი) ბზ., აშგურა̈ნი, აშგურანე (ოთშგურა̈ნ, ადშგურანე; ადშგურა̈ნისგ) ბქ., აშგუ̂რა̄ნე (ოთშგურა̄ნ, ადშგურა̄ნე; ადშგურა̄̈ნნე) ლშხ., აშკურა̈ნე, აშკუ̂რა̈ნი (ათუ̂აშკურა̈ნ, ადაშკურა̈ნე; ადაშკურა̈ნი) ლნტ. გრდმ. -- არიგებს, აბარებს, რჩევას აძლევს. ხეხუ̂დ ადშგურა̄̈ნე მიჩა ჭა̈შ (ბზ. 34) -- ცოლმა დაარიგა თავისი ქმარი. მექნოუ̂ა̈ლ ლეშდ მესედს აშგურანა (ბქ. 297) -- სულთმობრძავი უკან

დამრჩენს არიგებდა. გუსეინდ ჩუ̂ად{ა}შკურანე მერაბ (ლნტ. 189) -- გუსეინმა დაარიგა მერაბი.

- აშგუ̂დი (ოთშგუდ, აშგუ̂იდ; აშგუ̂დი̅ნე ბზ., ოთშგუ̂იდ, ადშგუდე; ადშგუდისგ ბქ., ოთშგუდ, ადშგუდე; ადშგუდნე ლშხ.), აშკუ̂დი (ათუ̂აშკუდ, ადაშკუდე; ადაშკუდნე) ლნტ., გრდმ. -- ახრჩობს. [ალ ჩუ ლოქ] აშგუ̂დი ამსუ̂ა̅ლდს (ლშხ. 13) -- ალი ადამიანს ახრჩობსო. ჩა̈ჟ ათოშკუდა ჯელედურას (ლნტ.) -- ხელედურას ცხენი დაუხრჩვია. იხ. ა̈ყმე.
- აშგუ̂რა̅ნე იგივეა, რაც აშგუ̈რა̅ნე.
- აშგუ̂რა̈̅ნი იგივეა, რაც აშგუ̈რა̅ნე.
- აშდ იგივეა, რაც შიშდ.
- აშდაბუნე იგივეა, რაც აშდა̅მბუნე.
- აშდა̅მბუნე (ოთშდა̅მბუ̂ინ, ადშდა̅მბუნე; ადშდა̈̅მბუ̈ნე) ბზ., აშდაბუნე (ოთშდაბუნ, ადშდაბუნე; ადშდაბუნისგ) ბქ., აშტარუნე (ახუ̂აშტარუნ, ანაშტარუნე; ანაშტარუნი) ლნტ. გრდმ. 1. თვალებს კარკლავს. მედგა̈რიდ თერა̈ლ ქანაშტარუნე (ლნტ.) -- მომაკვდავმა თვალები გადმოკარკლა. 2. ლაყბობს, მიედ-მოედება. ეჯნე̅მი ხუ̂ა̈ჲ მირ ადშდა̅მბუნე (ბზ.) -- ისიც, რაღაც ბევრს მიედ-მოედვა.
- ხ-აშდა̅რუ̂ე (ლახუ̂შდა̅რაუ̂, ლახშდა̅რუ̂ე, ლახშდა̈̅რუ̂ი ბზ., ლოხშდა̅რაუ̂, ლახშდა̅რუ̂ე; ლახშდა̅რუ̂ი ლშხ.), გრდმ. -- აბრალებს. ნაგუ̅რას ხუ̂აშდა̅რუ̂ე (ბზ.) -- ორგულობას ვაბრალებ. თაში ლიქუ̂თერ ლახშდა̅რუ̂ეხ უშხუ̂ა̅რ (ლშხ.) -- ყველის მოპარვა დააბრალეს ერთმანეთს.
- ხ-აშდბა1 (ლოხუ̂ეშდბ, ლა̈ხშდაბ; ლა̈ხშდა̈ბი ბზ., ლოხუ̂ეშდბ ბქ., ლოხშდაბენ, ლეხშდაბა̅ნ; ლეხშდაბი ლშხ.), ხ-აშტაბა (ლა̈ხუ̂ეშტა̈ბენ, ლა̈ხეშტა̈ბან; ლა̈ხეშტა̈ბი) ლნტ., გრდმ.-- აკეთებს, შვრება. ლეჩომ ხაშტბა (ბქ.) -- საქმეს აკეთებს. [უ̂ებილა̈დელ] ხაშტაბახ...

ლეშტა̈ბს (ლნტ. 45) -- პარასკევ დღეს აკეთებენ საქმეს.

- ხ-აშდბა2 (ხჳ̂ეშდაბდა̈ს, ხეშდაბდა; ხეშდაბდე̄დს ბზ., ხჳ̂ეშდბ, ხეშდაბ; ხეშდებეს ბქ., ხჳ̂ეშდაბდას, ხეშდაბდა; ხეშდაბდეს ლშხ.), ხ-აშტაბა (ხჳ̂ეშტაბდა̈ს, ხეშტაბდა; ხეშტაბდეს) ლნტ., გრდუვ. 1. მუშაობს, აკეთებს. სემშდარ ა̈გის ხაშდბა (ბზ. 306) -- სემშდარი სახლში მუშაობს. ამ ლადელ მა̈გ ხაშდბა (ბქ. 5) -- ამ დღეს ყველა მუშაობს. სი ქოჩულა, იმ ხაშდბა? (პოეზ. 12) -- შე ქოჩულა, რასა შვრები? 2. ეპყრობა, ექცევა. ბოფშა̈რს ხოჩამდ ხაშდბახ (ბქ.) -- ბავშვებს კარგად ექცევიან.
- აშდბე (ოხშდა̈ბ, ანშდაბ \ -აბე; ანშდა̈ბნე; ქოხჳ̂აშდბ, ქა̈̄ნშდა̈ბ; ქა̈̄ნშდა̈ბნე ბზ.) გრდმ. -- ატრიალებს, აბრუნებს; აქცევს. ხჳ̂ა̈ჲ მეგმა̈რ ოხშდაბედ (ბზ.) -- ბევრი ხე წავაქციეთ (მოვჭერით).
- აშდბუნე (ოთშდაბჳ̂ნ, ადშდაბჳ̂ნე; ადშდაბჳ̂ნი ბზ., ოთშდაბუნ, ადშდაბნე; ადშდაბჳ̂ნი ლშხ., ადშდაბჳ̂ნისგ ბქ.), გრდმ. -- {და}ამუშავებს, ასუფთავებს. სემი ლა̈ძჰა ოთშდაბჳ̂ნედ (ბზ.) -- სამი საკლავი დავამუშავეთ (გავასუფთავეთ). სადგჳ̂ემ ხოჩამდ ადშდაბჳ̂ნე (ბქ. 38) -- სადგომი კარგად გააწყო (გაასუფთავა).
- აშდე̄კჳ̂ იგივეა, რაც ჰა̈შდა̈კჳ̂.
- ხ-აშდირ (ლო̄ხჳ̂ეშდრ, ლა̈ხშდირა̈̄ნ; ლა̈ხშდირი) ბზ., ხ-ა̈შდირ (ლა̈ხჳ̂შდირენ, ლა̈ხშდირან; ლახშდირი) ბქ., გრდუვ. -- ერთობა. ბუბა ბოფშა̈რს ლა̈ხშდირა̈̄ნ (ბზ.) -- ბიძია ბავშვებთან გაერთო.
- ხ-აშდკუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈შდკუნე.
- ხ-აშდკჷნე (ოთშდჷკინ, ათშდჷკნე; ათშდჷკნი ბზ., ათშდჷკნისგ ბქ., ოთშდჷკჷნ, ათშდჷკნე; ათშდჷკნი ლშხ.), ხ-აშტკჷნე (ლოხშტჷკჷნ, ლახშტჷკნე; ლახშტჷკნი ლშხ., ლახჳ̂აშტჷკინ,

ლახაშტჷკნე; ლახაშტჷკნი ლნტ.), გრდმ. -- არჭობს. დ̈̄ჳ̂ს თეტე̄ნ ა̈თშდჷკნე ჭიშხისგა (ბზ.) -- დევს მახათი შეარჭო ფეხში. ლუსმა̈რს ჭჳ̂ადხოჲსკა ლახაშტჷკნიხ (ლნტ.) -- ლურსმანს კედელში შეარჭობენ.

- აშდმე (ოთშდიმ, ადშდჷმე; ადშდიმნე ბზ., ადშდჷმისგ ბქ., ოთშდჷმ, ადშდჷმე; ადშდჷმნე ლშხ.), აშტმე (ათჳ̂აშტჷმ, ადაშტჷმე; ადაშტჷმი) ლნტ. გრდმ. -- ათრობს. [ჭყინტ] სგა̈̄წჳეხ, ჩჳ̂ადშდჷმეხ (ბზ. 263) -- ბიჭი დაპატიჟეს, დაათვრეს. აშდმეხ... [მჷჭშხას] (ბქ. 74) -- მეკვლეებს ათრობენ. ეჯის სგაჲ ჩოთშდჷმად ბჷგი ლეთრაჳ̂შ (ლშხ. 74) -- იმას თქვენ დაუთვრიხართ მაგარი სასმელით. [მეთხუარა] ჩჳ̂ადაშტჷმე დ̈ჳ̂დ (ლნტ. 305) -- მონადირეები დაათრო დევმა.
- აშდნა̈ნი იგივეა, რაც აშდნი.
- აშდნი, აშდნა̈ნი (ოშდენ, აშდენ; აშდნინე) ბქ. გრდმ. -- ერეკება (საქონელს...). მიჩ ცხეკთ' ესერ ოთშდენა დაკა̈რ (ბქ. 323) -- მე თხები ტყეში გავდენეო.
- აშდრა̈ნი (ოხშდჷრა̈ნ, ანშდჷრნე; ანშდჷრნი \ ანშდჷრა̈ნნე ბზ., ანშდჷრანისგ ბქ.), აშტრანი (ოხშტჷრან, ანშტჷრნე; ანშტჷრნი) ლშხ., აშტრა̈ნი (ახჳ̂აშტჷრა̈ნ, ანაშტჷრა̈ნე; ანაშტჷრა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- გრეხს. ქანხა̈ნქა ლო̄ბა̄რა̈̄ლს აშდრა̈ნიხ (ბზ.) -- კანაფისაგან საბლებს გრეხენ. დ̈ჳ̂დ ხა̈ქჳ̂ე: -- ბა̈გირ ესერუ ანშდჷრნე (ბქ. 52) -- დევმა უთხრა: -- ბაგირი დაგრიხეო. ჟ'ახოშტჷრანახ ძღჷდ თა̈კჳ̂ (ლნტ. 92) -- დიდი თოკი დაუგრიხავთ.
- ხ-აშდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈შდუნე.
- ხ-აშდჳ̂ე (ამშდუე, ათშდუე, ათშდუ̈ჳ̂ნე ბზ., ათშდუისგ ბქ., ემშდუე, ესშდუე; ესშდუჳ̂ნე ლშხ.), ხ-აშტუე (ამსაშტუე, ასაშტუე; ასაშტუჳ̂ნე) ლნტ. გრდუვ. -- ათოვს. კოჯს ი მინდჳ̂ერს მეგუდ ხაშდჳ̂ე (ბზ.) -- კლდეს და მინდორს ერთნაირად ათოვს. მიჩ ლოქ თხუმჟი

ჴაშდუე (ლშხ.) -- მე თავზე მათოვსო. ბამბა̈ს ლოქუ ჴაშტუე (ლნტ. 55) -- ბამბას გათოვდესო (მიცვალებულს ეტყვიან).

- აშდლუ̂ე̄რე (ოხშდულუ̂ე̄რ, ა̈ნშდულუ̂ე̄რე; ა̈ნშდულუ̂ე̄რნე) ბზ., აშთხუ̂ე̄რე (ოხშდუხო̄რ, ანშდუხო̄რე; ანშდუხო̄რნე) ლშხ., ალაშთხორი (ახუ̂ალაშთხორ, ანალაშთხორე, ანალაშთხორი) ლნტ. გრდმ. -- {ამო}თხრის (მიცვალებულს). ლჷდგარ დეშ ანშდუხო̄რეხ (ლშხ.) -- მიცვალებული ვერ ამოთხარეს. ჟ'ახოლაშთხორახ ლჷდგარ (ლნტ.) -- ამოუთხრიათ მიცვალებული.
- აშდლუ̂ი იგივეა, რაც აშთხუ̂ი.
- ხ-აშდხე (ლოხუ̂აშდხ, ლახშდიხ; ლახშდიხნე ზს., ლო̄ხუ̂აშდხ, ლახშდიხ; ლახშდიხე ლშხ.), ხ-ა̈შტხე (ლახუ̂ა̈შტხ, ლახაშტიხ; ლახაშტიხ{ნე}) ლნტ. გრდმ. -- {შე}ალევს; {მო}ახმარს. ჴეხუ̂-ჭა̈შდ მა̈გ სგა ლახშდიხხ [გეზლა̈] ლათუ̂ერს (ბზ. 351) -- ცოლ-ქმარმა ყველაფერი შვილის სწავლას შეალია. ქორა ლიგემს ლო̄ხუ̂აშდხ ლირდე (ლშხ.) -- სახლის აშენებას შევალიე ცხოვრება. ლეზუ̂ებ-ლეთრე მუშკუ̂არა̈ლს ლახაშტიხხ (ლნტ.) -- საჭმელ-სასმელი სტუმრებს შეალიეს.
- აშდხუ̂ი იგივეა, რაც აშთხუ̂ი.
- აშეშაუ̂ი, აშეშა̈უ̂ი იგივეა, რაც აშშა̈უ̂ი.
- აშე̄რე (ოხუ̂შე̄რ, ანშე̄რე; ანშე̄რნე ბზ., ოხშე̄რ ლშხ.), ა̈შერე (ოხუ̂შერ, ანშერე; ანშერისგ ბქ., ახუ̂აშერ, ანაშერე; ანაშერნე ლნტ.) გრდმ. -- ლესავს. გიე̄რგ კა̄დას აშე̄რე (ბზ. 25) -- გიორგი ნაჯახს ლესავს. მალულდ ადა̈იდ ა̈შერე გა̈ჩს (ბქ. 23) -- მელია ისევ ლესავს დანას. [მა̄რე] დაშნაჲს ლჷმშე̄რინ (ლშხ. 23) -- კაცი თურმე დაშნას ლესავდა. მამა გა̈ჩს ლჷმა̈შერლი (ლნტ. 282) -- მამა თურმე დანას ლესავდა.

- აშთქე იგივეა, რაც ჰა̈შდქე.
- აშთჴა̈რ{ი} იგივეა, რაც აშთჴრი.
- ხ-აშთხე (ო̄ხჳ̂აშთხ, ახშდიხ; ახშდიხე) ბზ., ლშხ., ხ-ა̈შდხე (ოხჳ̂აშდხ, ახშდიხ; ახშდიხე) ბქ., ხ-ა̈შტხე (ახჳ̂ა̈შტხ, ახაშტიხ; ახაშტიხნე) ლნტ. გრდმ. -- გამოლევს, {გამო}ათავებს, გამოულევს, {გამო}უთავებს. ეჯიარე ქონაბს მაჲ ახშდიხე? (ლშხ.) -- იმათ ქონებას რა გამოლევს? [ხოჩილდ] ლახაშტიხ ხოლდარას ლეზჳ̂ებ (ლნტ. 297) -- უკეთესმა გამოულია (გამოუთავა) უფრო ცუდს საჭმელი.
- აშთჴრი (ოხშთხარ, ანშთხარე; ანშთხარნე) ლშხ., აშთჴა̈რ (ანჳ̂შთხარ, ა̈ნშთჴა̈რ; ანაშთჴა̈რნე) ლნტ. გრდმ. -- თხრის. ძღვდჟი ოხშთხარედ გიმ (ლშხ.) -- მიწა დიდზე ამოვთხარეთ. ამანღო დემ ხჳ̂აშთჴა̈რ გიმს (ლნტ.) -- ამის შემდეგ მიწას {აღ}არ ამოვთხრი. იხ. აბგრჯე.
- აშთხჳ̂ე̄რე იგივეა, რაც აშდლჳ̂ე̄რე.
- აშთხჳ̂ი (ოშთუხ, აშთილჳ̂; აშთხჳ̂ინე), აშდლჳ̂ი (ოშდულ, აშდჳ̂ილჳ̂; აშდლჳ̂ინე ზს.), აშდხჳ̂ი, აშთხჳ̂ი (ოთდუხჳ̂, ადშდუხჳ̂ე; ადშდუხჳ̂ნე) ლშხ., აშტხჳ̂ი (აშჳ̂ტუხ, აშტჳ̂იხჳ̂; აშტჳ̂იხჳ̂ნე \ ადაშტჳ̂იხჳ̂ნე) ლნტ. გრდმ. -- მარხავს. [გეზლი̄რდ] ხელწიფ ჩჳ̂აშდჳ̂ილჳ̂ხ. (ბზ. 85) -- შვილებმა ხელმწიფე დამარხეს. [გერგიდ] აფხნიკარ ჩჳ̂ადშდუხჳ̂ე ჳ̂ორმო̄ჲსა (ლშხ. 71) -- გიორგიმ ამხანაგები ორმოში დამარხა. ლჷდგა̈რს სემი ლა̈დეღ დემ აშტხჳ̂იხ (ლნტ. 51) -- მიცვალებულს სამი დღე არ მარხავენ.
- აში1 იგივეა, რაც ჰა̈ში.
- აში2 იგივეა, რაც ეში̄.
- აშ-ი-აშ ზს., ლნტ., ზმნს. 1. ასე და ასე. აშ-ი-აშ ესერ ხოყრა მიჩა̈შდ გმირს (ბზ. 260) -- ასე

და ასე უქნია გმირს ჩემთვისო. 2. თანდათან, უფრო და უფრო. ხელწიფს ჩა̄ჟა̈რ აშ-ი-აშ ხოჩხფენიხ (ბზ. 302) -- ხელმწიფეს ცხენები თანდათან უმჭლევდება. აშ-ი-აშ გარ ხექმენი მიჩა ჟახა (ბქ.) -- თანდათანობითღა ემატება (დიდება) მის სახელს. დü̂დ {ჲ}ერს აშ-ი-აშ ახოცხე (ლნტ.) -- დევმა ხმას უფრო და უფრო მოუმატა.

- აშია̄შე იგივეა, რაც აშჲა̄შე.
- ხ-აშიდ1 (ლო̄ხü̂ეშდ, ლახშა̈დ; ლახშედნი ბზ., ლოხü̂ეშდ ბქ., ლო̄ხü̂ეშდ, ლეხშად; ლეხშედნი ლშხ., ლა̈ხü̂ეშდ, ლა̈ხეშად; ლა̈ხეშედნი ლნტ.) გრდმ. -- შველის. მექუნაü̂ა̄ლს დე̄მგü̂აშ მოშ ლო̄ხü̂ეშდ (ბზ.) -- სულთმობრძავს ვერაფრით ვუშველე. ლეგმერდეს იმგü̂ა ხოჩა ნინ ხაშიდ (ბქ.) -- ავადმყოფს ხან კარგი სიტყვა (ენა) შველის.
- ხ-აშიდ2 (მაშიდდა, ხაშიდდა; ხაშიდდეს ბზ., ქს., მეშად, ხეშად; ხეშგდეს ბქ.), გრდუვ. -- აყრია. ჯü̂ინელ ლაჲრა̈რს პისü̂ ხაშიდხ (ბქ.) -- ძველ წიგნებს მტვერი აყრიათ.
- აშიე (ოთში̄ჲ, ა̈დშიე; ადში̄ნე ბზ., ოთში, ადშიე; ადშიისგ ბქ.), აშჲენი (ოთში̄ჲ, ადში̄ე; ადში̄ჲნე) ლშხ., აშიი (ათü̂აში, ადაშიე; ადაშიი) ლნტ., გრდმ. -- ასივებს. ყაყბერ ყიას ქ'ა̈შიე (ბქ.) -- ყბაყურა ყელს ასივებს. ლჷფხაჲ ჩü̂აშჲენი ჭიშხს (ლშხ. 89) -- დასუნთქული ფეხს გაასივებს.
- აშირ (-იშ, --) -- ასი. ფერმას ხორი აშირ მეშგ ფü̈რ (ბქ. 195) -- ფერმას ასი მეწველი ძროხა ჰყავს. აშირ ზა̈დ მეტ ლი... (ლნტ. 5) -- ას წელზე მეტია... ალას აშირ მარე ჟი ხადგარახ (პოეზ. 85) -- ამას ასი კაცი ზედ შეჰხოცია.
- აშიშდ იგივეა, რაც შიშდ.
- აშიშკა̈რი იგივეა, რაც ა̈შიშგარე.
- აშიშტ იგივეა, რაც შიშდ.

- აში̄რე იგივეა, რაც ა̈ში̄რე.
- აშკ იგივეა, რაც ჰა̈შკ.
- აშკა̈̄დი (ოხუ̂შკა̈̄დ, ანშკა̈̄დ; ანშკა̈̄დნე) ბზ., აშკა̈დი (ონშკად, ანშკა̈დ; ანშკა̈დნე) ბქ., აშკა̄დი (ოხშკა̄დ, ანშკა̄დე; ანშკა̄დნე) ლშხ., აშკადი (ახუ̂აშკა̈დ, ანაშკა̈დე, ანაშკადნე) ლნტ., გრდმ. -- ჭედავს. დი̄ნად ანშკა̈̄დ ბერჟა̈ ფაუ (ბზ. 417) -- ქალიშვილმა რკინის ჯოხი გამოჭედა. მჷშკიდ კაჰდას აშკა̈დი (ბქ.) -- მჭედელი ნაჯახს ჭედავს. მჷშკიდლ თხუმე ნაუ̂ბედუ̂რი ანშკა̄დე (ლშხ.) -- მჭედელმა თავისი უბედურება გამოჭედა. მჷშკდა̈რს ჟ'ახოშკადახ [ცხულა̈ჴემატ] (ლნტ. 207) -- მჭედლებს გამოუჭედავთ მშვილდ-ისარი.
- ხ-აშკბე იგივეა, რაც ხა̈შგბე.
- ხ-აშკედე იგივეა, რაც ხ-ა̈შგდე.
- აშკრე იგივეა, რაც ა̈შგრე.
- აშკურა̈̄ნე იგივეა, რაც აშგურა̈̄ნე.
- აშკუ̂დი იგივეა, რაც აშგუ̂დი.
- აშკუ̂ე̄მფე (ოთშკუ̂ე̄მფ, ადშკუ̂ე̄მფე; ადშკუ̂ე̄მფნე) ბზ., ლშხ., ა̈შკუ̂ემფე (ოთშკუ̂ემფ, ადშკუ̂ემფე; ადშკუ̂ემფისგ ბქ., ათუ̂აშკუ̂ემფ, ადაშკუ̂ემფე; ადაშკუ̂ემფი ლნტ.), გრდმ. -- {გა}ჯოხავს. ბეფშუ̂დ ფა̈კუ̂ნა ადშკუ̂ე̄მფე (ბზ.) -- ბავშვმა ლეკვი გაჯოხა. უშხუ̂ა̈რ ათოშკუ̂ემფახ ფაუა̈რშუ̂ (ლნტ.) -- ერთმანეთი გაუჯოხავთ (ჯოხებით).
- აშკუ̂რა̈ნი იგივეა, რაც აშგურა̄ნე.
- აშკფეჷნა̈̄ლი (ოთშკჷფნა̈̄ლ, ადშკჷფნა̄ლე; ადშკჷფნა̈̄ლნე) ბზ., აშკფეჷნა̈ლი (ოთშკჷფნა̈ლ, ადშკჷფნალე; ადშკჷფნა̈ლისგ ბქ., ასუ̂აშკჷფნა̈ლ, ასაშკჷფნალე; ასაშკჷფნალი ლნტ.), აშკფეჷნა̄ლი (ოთშკჷფნა̄ლ, ადშკჷფნა̄ლე; ადშკჷფნა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- არახუნებს,

აკაკუნებს. ალე მა̄რე იმა̄ჲლენა̄მ აშკფჷნა̄ლი (ლშხ.) -- ეს კაცი რაღაცას არახუნებს. ყორჟი ფაუუ̂შ ასუ̂აშკჷფნალედ ი ქა̈ნსკიდდახ (ლნტ.) -- კარზე ჯოხით დავაკაკუნეთ და გამოიხედეს.

- ხ-აშკჷბჷრე იგივეა, რაც ხ-აშგბჷ̄რე.
- აშლჷნე (ესუ̂შგლინ, ესშგლნე; ესშგლნი ბზ., ესშგლნისგ ბქ., ოსშგლჷნ, ესშგლნე; ესშგლნი ლშხ., ასუ̂აშგლინ, ასაშგლნე; ასაშგლნი ლნტ.) გრდმ. -- აძღებს. ჟესუ̂შგლინ ეჯია̈რ ლეზუ̂ებ-ლეთრა (ბზ.) -- ისინი საჭმელ-სასმელით დავაძღე (საჭმელ-სასმელს მივაძღე). ხამა̈რს ქატოუ̂შ აშლჷნეხ (ლნტ.) -- ღორებს ქატოთი აძღებენ.
- აშმა̄რ იგივეა, რაც ჰაშმა̄რ.
- აშმე იგივეა, რაც აშუ̂მე.
- აშმე{ჰ}იდ ბქ. ზმნს. -- წარამარა, ხშირად, განუწყვეტლივ. გუდმეცა̈რ აშმეიდ ხარგა̈დიუ̂ (ბქ. 136) -- გულთმისანი განუწყვეტლივ ელაპარაკობდა იხ. მეჰად.
- აშმუნე იგივეა, რაც აშუ̂მე.
- აშმჷნე იგივეა, რაც აშუ̂მე.
- აშნაუ̂ი იგივეა, რაც ა̈შნა̈უ̂ი.
- აშჲა̄შე (ოთშია̄შ, ადშიჲა̄შე; ადშიჲა̄შნე) ბზ., აშაშე (ოთშა̈შ, ადშაშე; ადშა̈შისგ) ბქ., აშია̄შე (ოთშია̄შ, ადშია̄შე; ადშია̄შნე) ლშხ., ა̈შია̈ში (ათუ̂აშია̈შ, ადა̈შია̈შე; ადა̈შია̈ში) ლნტ. გრდმ. -- ხელს უხსნის (ტკბილად აბერებს). მახე ზაუ̂ა̈შ ჰამს ჩის მი ხუ̂აშა̈შ (ბქ.) -- ახალი წლის დილას ყველას მე ვუხსნიდი ხელს (ტკბილად ვაბერებდი). ჩუ̂ადშია̄შნე მჷჭშხი ქორს მერდე̄ლს (ლშხ. 16) -- მეკვლე სახლში მყოფთ ხელს გაუხსნის (ტკბილად დააბერებს). [კალანდა ძინა̈რს] უშხუ̂ა̈რ ხუ̂ა̈შია̈შიდ (ლნტ.) -- ახალი წლის დილას ერთმანეთს ხელს

ვუხსნით.

- აშჲენი იგივეა, რაც აშიე.
- აშრა̈ჳ̂ი (ოთჳ̂შარა̈ჳ̂, ადშარჳ̂ე; ადშარჳ̂ი ბზ., ადშარჳ̂ისგ ბქ;) აშრაჳ̂ი (ოთშერაჳ̂, ადშერჳ̂ე; ადშერჳ̂ი) ლშხ; ა̈შერა̈ჳ̂ი (ათჳ̂აშერა̈ჳ̂, ადაშერა̈ჳ̂ე; ადაშერა̈ჳ̂ი) ლნტ. გრდმ. -- სახსნილოს ჭამს. ჳ̂იჭმისგა მეჩია̈რ მა̄მ აშრა̈ჳ̂ინ (ბზ.) -- მარხვაში მოხუცებულები სახსნილოს არ ჭამენ. ლიშრაჳ̂ი̄ნა̄ლ ლე̄თ ჩჳ̂ადშარჳ̂ინ ჩი̄ს (ლშხ. 41) -- ხელის გახსნის ღამეს ყველას ხელს უხსნიან (სახსნილოს აჭმევენ). თანაფ ძინა̈რს უშხჳ̂ა̈რ ა̈შერა̈ჳ̂ინ (ლნტ.) -- აღდგომა დილით ერთმანეთს ხელს უხსნიან.
- აშტ იგივეა, რაც შიშდ.
- ხ-აშტაბა იგივეა, რაც ხ-აშდბა.
- აშტაკჳ̂ იგივეა, რაც ჰა̈შდკჳ̂.
- აშტარუნე იგივეა, რაც აშდა̄მბუნე.
- აშტერაჳ̂ი, აშტერა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც აშტრა̈ჳ̂ი.
- აშტექე იგივეა, რაც ჰა̈შდქე.
- ხ-აშტკგნე იგივეა, რაც ხ-აშდკგნე.
- აშტმე იგივეა, რაც აშდმე.
- ხ-აშტნე იგივეა, რაც ხ-ა̄შდნე.
- აშტრანი იგივეა, რაც აშდრანი.
- აშტრა̈ნი იგივეა, რაც აშდრა̈ნი.
- აშტრა̈ჳ̂ი (ოხშტარა̈ჳ̂, ანშტარჳ̂ე; ანშტარჳ̂ი) ბზ; აშტერაჳ̂ი (ოხშტერაჳ̂; ანშტერჳ̂ე, ანშტერჳ̂ი) ლშხ., ა̈შტერა̈ჳ̂ი (ახჳ̂აშტერა̈ჳ̂, ანაშტერა̈ჳ̂ე; ანაშტერა̈ჳ̂ი) ლნტ. გრდმ. --

აშტერებს (თვალებს). ზჳრა̄ლ თე̄რალს ქა̄შტრაჳ̂ი (ლშხ. 13) -- ქალი თვალებს გამოაშტერებს (გადმოკარკლავს).

- ხ-აშტუე იგივეა, რაც ხ-აშდჳ̂ე.
- ხ-აშტხე იგივეა, რაც ხ-აშთხე.
- აშტხჳ̂ი იგივეა, რაც აშთხჳ̂ი.
- აშჳნ იგივეა, რაც აშხჳ̂ი̄ნ.
- აშჳნლჳ̂ე იგივეა, რაც აშხჳნლო.
- აშჳ̂ იგივეა, რაც აშხჳ̂.
- აშჳ̂ე იგივეა, რაც ა̄შჳ̂ე.
- აშჳ̂ი̄ნე (ოხშჳ̂ი̄ნ, ანშჳ̂ი̄ნე; ანშჳ̂ი̄ნნე ბზ., ოთშჳ̂ი̄ნ, ადშჳ̂ი̄ნე; ადშჳ̂ი̄ნნე ლშხ.), აშჳ̂იჲნე (ოთშჳ̂იჲნ, ადშჳ̂იჲნე; ადშჳ̂იჲნისგ) ბქ. გრდმ. 1. ასუფთავებს. კეცს ესერ ჸ'ა̄თშჳ̂ი̄ -- ნი (ბზ. 431) -- ქვევრს მე გავწმენდო. 2. ლშხ. ასუქებს; ალაღებს. ნატა მიჩა თერღლას სჳრუს ლოქ აშჳ̂ი̄ნე (ლშხ.) -- ნატა თავის რძალს ძალიან ალაღებსო.
- აშჳ̂მე (ოთშჳ̂იმ, ადშჳმე; ადშჳ̂იმნე ბზ.), აშმე (ოთშიმ, ადშჳმე; ადშჳმისგ) ბქ., აშმჳნე (ოთშჳმჳნ, ადშჳმნე; ადშჳმნი) ლშხ., აშმუნე (ასჳ̂აშუმინ, ასაშუმნე; ასაშუმნი) ლნტ., გრდმ. -- უკრავს. შუკჳ̂ჟი̄ნ ჩა̈ნგს აშჳ̂მეხ (ბზ. 9) -- გზაზე ჩანგს უკრავენ. ჟა̄ნ ლა̄შხხენ ნაკდჳ̂არ ადშჳმნიხ სამყურს... (ლშხ. 20) -- ზედა ლაშხეთიდან მოსულები დაუკრავენ საყვირს. სა̈ნყჳ̂ირს ხჳ̂აშმუნად (ლნტ. 66) -- საყვირს ვუკრავდით.
- აშჳ̂ჟი̄ნ იგივეა, რაც აშხჳ̂ჟი.
- აშქა̈რი (ოთშაქა̈რ, ადშაქრე; ადშა̈ქრი ბზ., ოთშაქა̈რ, ადშაქრისგ ბქ.), აშაქრაჳ̂ი (ოთშაქრაჳ̂, ადშაქრაჳ̂ე; ადშაქრაჳ̂ნე) ლშხ., აშაქრა̈ჳ̂ი (ათჳ̂აშაქრა̈ჳ̂, ადაშაქრა̈ჳ̂ე; ადაშაქრა̈ჳ̂ი) ლნტ.,

გრდმ. -- შაქრავს, ატკბობს. სი̄მაქდ ჩა̈ი ადშაქრე (ბზ.) -- ქალიშვილმა ჩაი დაშაქრა. ყურძენს მიჟ ლოქ აშაქრა̈უ̂ი (ლნტ.) -- ყურძენს მზე ატკბობსო.

- ხ-აშყბი იგივეა, რაც ხ-ა̈შყბი.
- ხ-აშყდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈შყდუნე.
- ხ-აშყედუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈შყდუნე.
- ხ-აშყიდ (მაშყიდდა, ჴაშყიდდა; ჴაშყიდდე̄დს ბზ., ჴაშყიდდეს ლშხ., ჴაშყიდდეს ლნტ., მეშყად, ჴეშყად; ჴეშყეს ბქ., ლნტ.) გრდუვ. -- ახსოვს. მიჩ როქ მა̄მგუ̂ეშ ჴაშყიდ (ბზ. 441) -- მე არაფერი მახსოვსო. ჯუ̂ინელ მა̄რე̄ლს გარ ჴაშყიდხ კუ̂ირიაჲ (ლშხ. 22) -- (სიმღერა) კვირიაჲ მხოლოდ ძველ კაცებს ახსოვთ. ფუსტობ ამეჩუ ღა̈რს ჴაშყიდ (ლნტ. 4) -- ბატონობა აქ არავის ახსოვს.
- აშყჟურე იგივეა, რაც აშყუ̂ჟუ̄რე.
- აშყუ̂დელი იგივეა, რაც აშყუ̂დიე̄ლი.
- აშყუ̂დი (ოშუ̂ყოდ, აშყუ̂ედ, აშყუ̂დი̄ნე ბზ., აშყუ̂ედნე ბქ., ოთშყოდ, ადშყოდე; ადშყოდნე ლშხ.), აშყუ̂ედი (აშყუდ, აშყუ̂ედ; ადა̈შყუ̂ედნე) ლნტ. გრდმ. -- რეცხავს. შედმაკუ̂ედს ტებდი ლჷცშუ̂ აშყუ̂დიხ (ბქ. 5) -- ჭურჭელს თბილი წყლით რეცხავენ. [წიკანტა̈რს]... ჩუ ხუ̂ა̈შყუ̂ედიდ ი ჟიხუ̂აჯა̈ბდ (ლნტ. 39) -- შიგანს გავრეცხავთ და მოვხარშავთ.
- აშყუ̂დიე̄ლი (ოთშყუ̂ედჲე̄ლ, ადშყუ̂ედჲე̄ლე; ადშყუ̂ედჲე̄ლნე ბზ; ოთშყოდიე̄ლ, ადშყოდიელე, ადშყოდიე̄ლნე ლშხ.) აშყუ̂დელი (ოთშყოდელ, ადშყოდელე, ადშყოდელისგ) ბქ., აშყუ̂ედიელი (ათუ̂აშყუ̂ედიელ, ადაშყუ̂ედიელე; ადაშყუ̂ედიელი) ლნტ. გრდმ. ხლმ. -- რეცხავს. ხენწიფი ხეხუ̂ აშყუ̂დიე̄ლდა (ბზ. 299) -- ხელმწიფის ცოლი რეცხავდა. ზურალ აშყუ̂დელი ტუ̂იბრაჲსგა (ბქ. 213) -- ქალი ღელეში რეცხავს. ლადი ხუ̂ა̄ჲ ოთშყოდიელ

(ლშხ.) -- დღეს ბევრი ვრეცხე. ლეშყუ̂ედი დეშ ადაშყუ̂ედიელეხ (ლნტ.) -- გასარეცხი ვერ გარეცხეს.

- აშყუ̂ედი იგივეა, რაც აშყუ̂დი.
- აშყუ̂ედიელი იგივეა, რაც აშყუ̂დიე̄ლი.
- ხ-აშყუ̂ჟე იგივეა, რაც ხ-ა̈შყუ̂ჟე.
- აშყუ̂ჟუ̄რე (ოთშყუჟი̄რ, ადშყუჟუ̄რე; ადშყუჟი̄რნე ბზ., ოთშყუჟუ̄რ, ათშყუჟუ̄რე; ათშყუჟუ̄რნე ლშხ.), აშყჟურე (ოთშყუჟუ̂ირ, ადშყუჟურე; ადშყუჟურისგ ბქ., ათუ̂აშყუჟურ, ადაშყუჟურე; ადაშყუჟური ლნტ.) გრდმ. -- ხდის (ტანსაცმელს). ელთუქუ̂არდ და̈უ̂ს ლერქუ̂ა̈რ ქათშყუჟურე (ბქ. 96) -- ელთუქვარმა დევს ტანსაცმელი გახადა. ბეფშს ლერექუ̂ა̈ლ ათუ̂აშყუჟურ (ლნტ.) -- ბავშვს ტანსაცმელი გავხადე.
- ხ-აშყუ̂ფე იგივეა, რაც ხ-ა̈შყუ̂ფე.
- აშშა̈უ̂ი (ოთშაშაუ̂, ადშაშუ̂ე; ადშაშუ̂ი) ბზ., აშეშაუ̂ი (ოთშეშაუ̂, ადშეშუ̂ე; ადშეშუ̂ი) ლშხ., ა̈შეშა̈უ̂ი (ათუ̂აშეშაუ̂, ადაშეშა̈უ̂ე; ადაშეშა̈უ̂ი) ლნტ. გრდმ. -- აშეშებს. სიუ̂ ოთშეშუ̂ა̈̄ხი ღე̄რბათს! (ლშხ.) -- შენამც გაუშეშებიხარ ღმერთს! მაყალდ ჩუ̂ადაშეშა̈უ̂ე ზურალ (ლნტ.) -- შიშმა გააშეშა ქალი.
- აშშუ̂ე (ოთშიშუ̂, ადშუშე; ადშუში ბზ., ოთშუშ, ადშუშე; ადშუშნე ლშხ.), ა̈შშუ̂ე (ათუ̂აშუშ, ადაშუშე; ადაშუში) ლნტ. გრდმ. -- {ამო}აშრობს. ხოლა თედ ფურ ადშუშე (ლშხ.) -- ავმა თვალმა ძროხა დააშრო. მიჟს ბინილ ათოშუშა (ლნტ.) -- მზეს წყარო დაუშრია. გადატ. {და}მალავს, {გა}აქრობს. ნა̈ქუ̂ით თეთრ ჩუ̂ადშუშე გიოდ (ბზ.) -- გიომ მოპარული ფული გააქრო.
- ხ-აშჩუქრი იგივეა, რაც ხ-ასჩქუ̂ა̈რი.

- ხ-აშჩუქუ̂ა̈რი იგივეა, რაც ხ-ასჩქუ̂ა̈რი.
- ხ-აშხა იგივეა, რაც ხ-აჟხა.
- აშხალ, არშხალ ბზ. (-ხლა̈შ, -ხლა̈რ ზს., -ხლიშ, -ხლარ ლშხ., -ხა̈ლიშ, -ა̈რ ლნტ.), არშხალ, არჩხალ, არჩხილ (-ხლიშ, -ხ{ი}ლარ) ლშხ. 1. ტოტი, შტო, რტო. ამნე̄მ აშხლა̈რ ჩუ̂ახყუჩუ̄რე (ბზ. 188) -- ამან შტოები ჩამოამტვრია. მეგა̈მს აშხალ გიმდ ხა̈ბკენა (ბქ. 208) -- ხეს ტოტი მიწისთვის ჰქონდა მიბჯენილი. მუსდ ჲები აშხალ ჩუ̂ახკუ̂იშ (ლშხ.) -- თოვლმა ბლის ტოტი ჩამოტეხა. დენას აშხალა̈ლ ქა ხეჭონი ყიაქა (ლნტ. 267) -- გოგოს ტოტები {შემო}ეხვევა ყელზე. და̈ლას... აშხალ შის ხალუ̂ე̄ნა (ჰოეზ. 278) -- დალს შტო ხელთ ჰქონია. ჯონჯოლ იშნე თოთ არჩხილარს (ლშხ.) -- ჯონჯოლი ისხამს თოთო რტოებს. არჩხლარს ლღმჴიდინხ (ლშხ.) -- თურმე შტოები მოჰქონდათ. 2. განაყარი, ოჯახის გამონაყოფი. კნინ. აშხლი̄დ, აშხლჷდ.
- ხ-აშხამა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-აშხმე.
- ხ-აშხატა იგივეა, რაც ხ-აშხტა.
- აშხატა̈ლი იგივეა, რაც აშხტა̈ნჲე̄ლი.
- აშხა̈ტი იგივეა, რაც ა̈შხტი.
- აშხბჲელი იგივეა, რაც ა̈შხბჲე̄ლი.
- აშხბჷრი იგივეა, რაც ა̈შხბჲე̄ლი.
- აშხები იგივეა, რაც ა̈შხბი.
- აშხი იგივეა, რაც ა̈შხი.
- აშხი̄ლნე იგივეა, რაც ა̈შხი̄ლინე.
- ხ-აშხმე (ლოხშხა̈მ, ლახშხამე; ლახშხა̈მნე ბზ., ლახშხა̈მისგ ბქ., ოთშხამ, ათშხამე; ათშხამნე

ლშხ.), ხ-აშხამა̈ჳ̂ი, (ლახჳ̂აშხამა̈ჳ̂, ლახაშხამა̈ჳ̂ე; ლახაშხამა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- აშხამებს. ეჯ ლე̄თი ლიხიადჷ̄ლ ლახშხამეხ (ბზ.) -- იმ ღამის მხიარულება ჩააშხამეს. ლირდეს ხაშხმეხ უშხჳ̂ა̄რ (ლშხ.) -- ცხოვრებას უშხამავენ ერთმანეთს. გადატ. აყვედრის, ამადლის.

- ხ-აშხტა (--, ხეშხტჷ̄ნ{და}; ხეშხტჷ̄ნდე̄დს ბზ., --, ხეშხტჷნ; ხეშხტჷნეს ბქ., --, ხეშხტა̄ნ; ხეშხტე̄ნ{დე}ს ლშხ.), ხ-აშხატა (--, ხაშხატჷნდა; ხაშხატჷნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- აკრავს ირგვლივ, ავლია, შემოვლებულია (ლობე). ეშდჲორი ჳ̂ორკაცდ ჰჳ̂იჯიშ ნაშხატ ესერ ხაშხტა (ბქ. 44) -- თორმეტფად (თორმეტ ორკეცად) გველის ლობე აკრავსო.
- აშხტა̈ნჲე̄ლი (ოხშხა̈ტნჲე̄ლ, ანშხა̈ტნჲე̄ლე; ანშხა̈ტნჲე̄ლი) ბზ., აშხტა̈ლი (ოხჳ̂შხატალ; ანშხატალე; ანშხატა̈ლისგ) ბქ., აშხტა̄ლი (ოხშხატა̄ლ, ანშხატა̄ლე; ანშხატა̄ლნე) ლშხ., აშხატალი (ახჳ̂აშხატა̈ლ, ანაშხატალე; ანაშხატა̈ლი) ლნტ. გრდმ. -- წნავს, ღობავს. ბაბა ხოჩა კალათე̄ლალს აშხტა̄ლდა (ლშხ.) -- პაპა კარგ კალათებს წნავდა. მი ი მიშკჳ̂ი ლახჳ̂ბა თელ ლა̈დეღ ხჳ̂აშხატა̈ლდა̈დ (ლნტ.) -- მე და ჩემი ძმები მთელი დღე ვღობავდით.
- აშხტი (ონჳ̂შხატ, ანშხა̈ტ; ანშხა̈ტნე ბზ., ანშხტინე ბქ.), აშხტი (ოხშხატ, ანშხატე; ანშხატნე) ლშხ., აშხა̈ტი (ანჳ̂შხა̈ტ, ანაშხა̈ტე; ანაშხა̈ტნე) ლნტ., გრდმ. -- ღობავს, წნავს. მიჯნე̄მ ესერ... ქუფუ ანშხა̈ტ (ბზ. 247) -- შენ ღრმა ჩეო დაწანიო. ჯაბჳ̂რა̈რს ჩუქა თასმოშ ა̈შხტიხ (ბქ. 239) -- ბანდულებს ქვეშ თასმით წნავენ. გიგო ხოჩა კალათს ანშხატნე (ლშხ.) -- გიგო კარგ კალათას მოწნავს. დაბს ლა̈დელი აშხა̈ტიხ (ლნტ.) -- ყანას დღესაც ღობავენ (წნავენ).
- აშხუ{მ}დ იგივეა, რაც უხშჳ̂იდ. იხ. ეშხუ.
- აშხუნ იგივეა, რაც აშხჳ̂ჷ̄ნ.
- აშხუნლო̄ნ ბზ., აშხუნლჳ̂ე ბქ., აშუნლჳ̂ე ლხმ., ეშხუნლო ლშხ., აშხუნლო ლნტ. ზმნს. --

გარკვეული დროის შემდეგ, ბოლოს და ბოლოს, დასასრულ, ერთი ხნის შემდეგ. სერ აშხუნლოჼნ ქუ̂ერწლჷრ ჩუ̂აფხჺჟხ (ბზ. 321) -- გარკვეული დროის შემდეგ მექორწილენი დაიშალნენ. აშხუნლუ̂ე ქეიფ ქჼდლიან (ბქ. 263) -- ბოლოს და ბოლოს დამთავრდა ლხინი. ეშხუნლო ჩუ̂ემთუ̂აფ ნჼზუ̂ (ლშხ.) -- ერთი ხნის შემდეგ კვალი დამეკარგა.

- აშხუნლუ̂ე იგივეა, რაც აშხუნლო.
- აშხუ̄რე (ოთშუხუ̂ი̄რ, ადშუხუ̄რე; ადშუხუ̂ი̄რნე ბზ., ოთშუხუ̄რ, ადშუხუ̄რე; ადშუხუ̄რნე ლშხ.), აშხურე (ოთშიხუ̂ირ, ადშიხურე; ადშიხურისგ ბქ., ათუ̂აშიხურ, ადაშიხურე, ადაშიხური ლნტ.) გრდმ. -- წვავს. ეჯკჺლი ლემესგ ჩი̄ს აშხუ̄რე (ბზ.) -- ისეთი ცეცხლი ყველაფერს წვავს. მეჟდ ადშუხუ̄რე ლარტმალ (ლშხ.) -- მზემ დაწვა ბოსტნები. მამფუა ლიცუ̂შ დო ლოშტ ადაშიხურეხ ზურჺლ (ლნტ.) -- ქალი კინაღამ ცხელი წყლით დაწვეს.
- აშხუ̂ იხ. ეშხუ.
- აშხუ̂ი̄ნ ბზ., აშხუნ, აშუნ ბქ., ეშხუ̂ინ ლშხ., ეშხუნ ლნტ. ზმნს. -- ერთხელ. აშხუ̂ი̄ნ თათრჺლს ოთგრმახ ხუ̂ჺჲ მჼრე (ბზ.) -- ერთხელ თათრებს დაუჭერიათ ბევრი კაცი. აშხუნ მალუ̄ლდს გუ̂ი ლახადდა ნჼრჩუ̂დ (ბქ. 20) -- ერთხელ მელას მოუნდა ჭყინტი ყველი. ეშხუ̂ინ გარ ხუ̂არდ ლაჭმას (ლშხ.) -- მხოლოდ ერთხელ ვიყავი სათიბად. ეშხუნ ჼმეჯედ მეთხუ̂იჼრიშხო დჺლ (ლნტ. 282) -- ერთხელ მონადირესთან მოსულა დალი.
- აშხუ̂ნი (ოშხუნ, აშხუ̂ინ; აშხუ̂ნი̄ნე ბზ., აშხუ̂ნინე ბქ., ოთშხუნ, ადშხუნე; ადშხუნნე ლშხ; ათუ̂აშხუნ, ადაშხუნე; ადაშხუნნე ლნტ.) გრდმ. -- ინახავს. [უ̂ოჳრი̄ლდ] ჩუ̂აშხუ̂ინ ლერქუ̂ჺლ (ბზ. 325) -- ობოლმა შეინახა ტანსაცმელი. სგჼშურე̄მიშს კეპლარს ანსყე̄ნნეხ ი ჩუ̂ადშხუნნეხ (ლშხ. 15) -- შიგანისაგან კუპატებს გააკეთებენ და შეინახავენ.
- აშხუ̂ჟი, აშხუ̂ჟი̄ნ, აშუ̂ჟი̄ნ ბზ., აშხუ̂ჟინ ზს., ეშხუნ ლნტ., ეშხუ̂ჟი, ეშხუ̂ჟი̄ნენ ლშხ. ზმნს.

1. ერთხელ. აშხუ̂ჟე̄ნ მგკგლმა̈ხიდ ადგრმე უ̂ოქუ̂რა̈ კალმახ (ბზ.) -- ერთხელ მეთევზემ დაიჭირა ოქროს თევზი. 2. (ლშხ.) ერთჯერზე. ეშხუ̂ჟი დეშ ხაიეს -- ერთჯერზე ვერ წაიღებ.

- აშხუ̂შეშხუ̂ი̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ეშხუშეშხუ (-ხუ̂ი̄შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ.), ეშხუუ̂შეშხუ (-ხუ̄შ, -- ლშხ., -იშ, -- ლნტ.) -- ერთადერთი. ეჯ უ̂ისგუ̂ილდდი̄ აშხუ̂შეშხუ̂ი̄ლ გარ ა̈ნშენე (ბზ. 243) -- იმ ვაშლმაც მხოლოდ ერთადერთი (ცალი) მოიბა.
- აშხუ̂წა̈მ ბზ., ახწუ̂ა̈მ, ახუ̂წა̈მ, ასწუ̂ა̈მ ბქ., ახწამს ლშხ., ახწა̈მ{ს} ლნტ. ზმნს. -- ერთ წამს, ახლავე, ამ წუთში. მეზუ̂ბელდ აშხუ̂წა̈მ ანკიდ ლა̈ირ (ბზ.) -- მეზობელმა ერთ წამში მოიტანა წერილი. ასწუ̂ა̈მ ესერ ცხეკხენ ისგა̈ნტხენი (ბქ. 315) -- ერთ წამში დავბრუნდები ტყიდანო. ახწამს ოთტკუ̄ნ თე (ლშხ.) -- ერთ წამს მოვხუჭე თვალი. ახწა̈მს ლა̈მმა̈რჯუ̂ (ლნტ.) -- ერთ წამს დამეხმარე.
- აშხელინე იგივეა, რაც ა̈შხი̄ლნე.
- ხ-აშგდენი-ხ იგივეა, რაც ხ-აშგ̄დნი-ხ.
- ხ-აშგ̄დნი-ხ (ოთშგ̄დდად, ათშგ̄დდახ; ათშგ̄დნიხ ბზ; ლოხშგ̄დდად, ლახშგ̄დახ; ლახშგ̄დნიხ ლშხ.), ხ-აშგდნი-ხ (ოხუ̂შგდდ, ა̈ხშგდხ; ახშგდიხ) ბქ., ხ-აშგდენი-ხ (ლახუ̂აშგდდად, ლახაშგდდახ; ლახაშგდენიხ) ლნტ. გრდუვ. -- {შემო}ესევიან. მა̈გ სგახშგდდა [ჩა̈ჟს] (ბქ. 38) -- ყველა ცხენს {შემო}ესია. ათშგდე̄ნახ ი ქო̄თქუ̂ი̄ცახ თხუმ... (ლშხ. 56) -- შესევიან და თავი წაუჭრიათ... სკა ლახაშგდდახ ჩხარა და̈უ̂ აწოლს (ლნტ. 316) -- ცხრა დევი ზვინს შემოესია. ქა ჯაშგდახ ეჩხან-ამხან (პოეზ. 84) -- შემოგსევიან იქით-აქედან.
- ხ-აჩა (მაჩო̄ნდა, ხაჩო̄ნდა; ხაჩო̄ნდე̄დს ბზ., ლშხ., მაჩონ, ხაჩონ; ხაჩონეს ბქ., მაჩონდა, ხაჩონდა; ხაჩონდეს ლნტ.) აორ. (ამჩო̄ნ{და}, ათჩო̄ნ{და} ბზ., ლშხ., ამჩონდ, ათჩონდ ბქ., ამაჩონდა,

ათაჩონდა ლნტ.) გრდუვ. 1. უხარია. ზს. დი̄ნას ესერი̄ მე̄უ̂არ ათჩო̄ნა (ბზ. 345) -- გოგოსაც ძალიან გახარებია. მიჩა დის მამა ლახჩონ (ბქ. 243) -- იმის დედას არ გახარებია. 2. ეცინება. დჺ̄უს ეჯჵი ჩუ ხაჩ' ე̄რე შუ̂იმ მა̄მა ხა̄რ (ბზ. 307) -- დევს ისე ეცინება, რომ მეტი აღარ შეიძლება. ამეჟი ნეფეს ჩუ̂ათჩო̄ნდა (ლშხ. 51) -- ამაზე მეფეს გაეცინა. დადია̈ნს გუ̂იჲსკა ჩუ̂ათაჩონა (ლნტ. 115) -- დადიანს გულში ჩასცინებია.

- აჩაგუ̂ნა̈ლი იგივეა, რაც აჩგუნა̄ლი.
- აჩალაქუ̂ა იგივეა, რაც ეჩელექუ̂ა.
- ხ-აჩამა̈თი იგივეა6 რაც ხ-აჩმა̈თი.
- აჩაჩე (ოთჩა̈ჩ, ანჩაჩე, ანჩა̈ჩისგ) ბქ. გრდმ. -- ცეხვავს. სიმინდს ლაჩაჩა̈რშუ̂ აჩაჩეხ (ბქ. 231) -- სიმინდს საცეხველით ცეხვავენ. იხ. ლიცე̄ხუ̂ე.
- აჩა̈დ იხ. ესღრი, ესხრი.
- აჩგუნა̄ლი (ოთჩუგუ̂ნა̄ლ, ადჩუგუ̂ნა̄ლე; ადჩუგუ̂ნა̄ლნე) ბზ., აჩგუნა̈ლი (ოთჩუგუ̂ნა̈ლ, ადჩუგუ̂ნალე, ადჩუგუ̂ნა̈ლისგ) ბქ., აჩგუნა̄ლი (ოთჩუგუ̂ნა̄ლ, ადჩუგუ̂ნა̄ლე; ადჩუგუ̂ნა̄ლი) ლშხ., აჩაგუ̂ნა̈ლი (ახუ̂აჩაგუ̂ნა̈ლ, ანაჩაგუ̂ნალე; ანაჩაგუ̂ნალი) ლნტ. გრდმ. -- აწოვებს. ნა̈ბოზს ნეღშტა̈რ ადჩუგუ̂ნა̄ლე სოზარდ (ბზ.) -- საღამოს თიკნები მოაწოვა სოზარმა. ნიღაშტა̈რს ძინა̈რს დოსკ ხუ̂აჩაგუ̂ნა̈ლიდ (ლნტ.) -- თიკნებს დილით ადრე ვაწოვებთ.
- აჩდი̄ნე იგივეა, რაც ა̈ჩდი̄ნე.
- ხ-აჩეხუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჩხუნე.
- აჩლუ̄რე იგივეა, რაც აჩჩურე.
- ხ-აჩმა̈თი (ლოხჩამა̈თ, ლახჩამთე \ ათჩჷმთე; ლახჩამთი \ ათჩჷმთი) ბზ., ხ-აჩმათი (ლოხჩამათ, ლახჩამთე; ლახჩამთი) ლშხ., ხ-აჩამა̈თი (ლახუ̂აჩამა̈თ, ლახაჩამა̈თე; ლახაჩამა̈თი) ლნტ. გრდმ.

-- აჩეჩებს, {შე}აჩერებს. ხოლა ფირჷ̂ ლახჩჷმთეხ დედეს (ბზ.) -- დედას ცუდი ძროხა შეაჩერეს. სგა ლახჩამთე თხუმ ჯამშოშ (ლშხ.) -- თავი ძალით შეაჩერა. ლჷცილ თეთრ ლახაჩამა̈თეხ გიგოს (ლნტ.) -- დახეული ფული შეაჩერეს გიგოს.

- ხ-აჩმუნე იგივეა, რაც ხ-აჩჷ̂მა̈̄ჷ̂ნე.
- ხ-აჩმჷ̄ნდნე იგივეა, რაც ხ-აჩჷ̂მა̈̄ჷ̂ნე.
- ხ-აჩომნე იგივეა, რაც ხ-აჩჷ̂მა̈̄ჷ̂ნე.
- აჩრა̈ჷ̂ი (ოთჩარა̈ჷ̂, ადჩარჷ̂ე; ადჩარჷ̂ი ბზ., ადჩარჷ̂ისგ ბქ.), აჩრაჷ̂ი (ოთჩერაჷ̂, ადჩერჷ̂ე; ადჩერჷ̂ი) ლშხ., ა̈ჩერა̈ჷ̂ი (ათჷ̂აჩერა̈ჷ̂, ადაჩერა̈ჷ̂ე; ადაჩერა̈ჷ̂ი) ლნტ. გრდმ. -- აჩერებს. მანქანა ოთჩარა̈ჷ̂ (ბზ.) -- მანქანა გავაჩერე. მე̄ზი ჩა̄ჟს შიშდ ლოქ ჩჷ̂აჩრაჷ̂ი (ლშხ. 6) -- მიმავალ ცხენს უცებ {გა}აჩერებსო. უჩხას ი ლიცს დეშ ა̈ჩერა̈ჷ̂ი ალ გიმ (ლნტ. 4) -- წვიმას და წყალს ეს მიწა ვერ აჩერებს.
- აჩუბე იგივეა, რაც ა̈ჩჷ̂ი̄ბე.
- აჩუნლო იგივეა, რაც ეჩუნლო̄.
- აჩუნჩურე იგივეა, რაც აჩჩურე.
- აჩურთი̄ნე (ოთჩურთჷ̂ი̄ნ, ადჩურთი̄ნე; ადჩურთი̄ნნე ბზ., ოხჩურთი̄ნ, ანჩურთი̄ნე; ანჩურთი̄ნნე ლშხ.), აჩურთინე (ადჩურთინე; ადჩურთინისგ ბქ., ათჷ̂აჩურთინ, ადაჩურთინე; ადაჩურთინი ლნტ.) გრდმ. -- თითხნის; {აურ}დაურევს (ერთმანეთში). მა̈გ უშხჷ̂ა̄რ ადჩურთი̄ნე თინად (ბზ.) -- ყველაფერი ერთმანეთში ათითხნა თინამ. აჩურთი̄ნე მჷრა̄მ (ლშხ.) -- თითხნის რაღაცას. მა̈გ უშხჷ̂ა̈რ ლახაჩურთინეხ (ლნტ.) -- ყველაფერი ერთმანეთში აურიეს.
- აჩჷ̄ბე იგივეა, რაც აჩჷ̂ი̄ბე.
- ხ-აჩჷ̂მა̈̄ჷ̂ნე, ხ-ა̈ჩმუნე (ოთჩომა̈̄ჷ̂ინ, ათჩომა̈̄ჷ̂ნე; ათჩო̄მა̈̄ჷ̂ნი) ბზ., ხ-აჩმუნე (ხჷ̂აჩმჷ̂ინ,

ხაჩმუნე; ხაჩმუნისგ) ბქ., ხ-აჩმუ̄ნდნე (ხჳ̂აჩმუ̄ნდუნ, ხაჩმუ̄ნდნე; ხაჩმუ̄ნდნი) ლშხ., ხ-აჩომნე (ხჳ̂აჩომინ, ხაჩომნე; ხაჩომნი) ლნტ., გრდმ. კაუზატ. -- აკეთებინებს. ეჯ გჳ̂ეშ ჩჳ̂ათჩომა̄ჳ̂ინ გეგის (ბზ.) -- ის საქმე გავაკეთებინე გეგის. მ' ესერ ხეჩჳ̂მინიდეს, ბეფშს ეჯი ოლჳ̂ ხაჩმუნე (ბქ.) -- რისი გაკეთებაც შეეძლოს, ბავშვს ის გააკეთებინეო. ხოლა გჳ̂ეშ ხაჩმუ̄ნდჳ̂ნე (ლშხ.) -- ცუდი საქმე გააკეთებინა.

- აჩფე იგივეა, რაც ჩიფე.
- აჩქლა̈მი (ოთჩქჷლა̈მ, ადჩქჷლმე; ადჩქჷლმი ბზ., ლახჳ̂აჩქალა̈მ, ლახაჩქალა̈მე; ლახაჩქალა̈მი ლნტ.), აჩქლამი (ოთჩქჷლამ, ადჩქალმე; ადჩქალმი) ლშხ. გრდმ. -- ამხელს. სგა დე̄მგჳ̂აშ აჩქლა̈მი გიორგი (ბზ.) -- გიორგი არაფერს ამხელს. სგა ლახჩქალმეხ უშკჳ̂ისა ჩი̄ს (ლშხ.) -- ყველა (პირში) ამხილეს.
- აჩჩუ̄რე, აჩლუ̄რე (ოთჩუჩი̄რ, ადჩუჩუ̄რე; ადჩუჩი̄რნე) ბზ., აჩჩურე (ოთჩუჩჳ̂ირ, ადჩუჩურე; ადჩუჩურისგ) ბქ., აჩლუ̄რე (ოთჩულუ̄რ, ადჩულუ̄რე; ადჩულუ̄რნე) ლშხ., აჩუნჩურე (ათჳ̂აჩუნჩურ, ადაჩუნჩურე; ადაჩუნჩური) ლნტ., გრდმ. -- {და}შლის, უშნოდ ამტვრევს (პურს...) კჳ̂ა̄ში კატიდ ადჩულუ̄რე (ლშხ.) -- მჭადი კატიმ ცუდად (უშნოდ) დაამტვრია. მა̈ხე თორნდ ჩჳ̂ადაჩუნჩურე დიარა̈ლ (ლნტ.) -- ახალმა თონემ პურები დაშალა (უშნოდ გამოაცხო).
- ხ-აჩჩხუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჩჩხუნე.
- აჩხატი იგივეა, რაც აცხტი.
- ხ-აჩხინა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჩხინა.
- ხ-აჩხინე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჩხინე.
- აჩხირკი იგივეა, რაც ა̈ჩხრიკი.

- აჩხრიკე იგივეა, რაც ჰჩხრიკი.
- ხ-აჩხუნე იგივეა, რაც ხ-ჰჩხუნე.
- ხ-აჩხჷნე იგივეა, რაც ხ-ჰჩხინე.
- აჩჷნგი (ოთჩჷნგ, ადჩჷნგე; ადჩჷნგნე ბზ., ლშხ., ადჩჷნგისგ ბქ.), გრდმ. -- ჩანგს უკრავს. მამაჭირჲდ აჩჷნგი (ბზ. 365) -- მამაჭირა (ნაცარქექია) ჩანგს უკრავს. მარე აჩჷნგი, აშჲპარი (ბქ. 167) -- კაცი ჩანგს უკრავს, ცეკვავს.
- აჩჷნქა იგივეა, რაც ეჩჷნქა.
- აცაბურე იგივეა, რაც აცბჷრე.
- აცარცჲჲი იგივეა, რაც აცჷრცჲჲი.
- აცჳდი, ცჳდი (ოხჲცჳდ, ჰნცჳდ; ჰნცჳდნე) ბზ., აცჲდი (ოცად, აცჲდ; აცჲდნე ბქ., ახჲაცჲდ, ანაცჲდე; ანაცჲდნე ლნტ.), აცა̄დი (ოხცა̄დ, ანცა̄დე; ანცა̄დნე) ლშხ., გრდმ. -- ცვლის. შიხლა ჲარჩხილს ჲჳრ ცჳდი? (ბზ. 428) -- ნახშირში ვერცხლს ვინ ცვლის? ხოჩჳლს ესერ ჰნცჳდნეხ ლჷდგარუღა (ბზ. 314) -- კარგებს მკვდრებზე გავცვლითო. ბეფშილდდ ჯჲინელ ლერქჲჲრ მახელ' აცჲდ (ბქ.) -- ბავშვმა ძველი ტანისამოსი ახალზე გაცვალა. მაღმამოშ ახჲაცჲდ (ლნტ.) -- ვერაფერი (ვერ) გავცვალე.
- აცბურჳლი იგივეა, რაც აცბჷრჳლი.
- აცბურე იგივეა, რაც აცბჷრე.
- აცბჷრჳლი (ოთცუბჷრჳლ, ანცუბჷრჳლე; ანცუბჷრჳლნე \ ანცუბჷრჳლი) ბზ., აცბურჲლი (ოხცუბურჲლ, ანცუბურალე; ანცუბურჲლისგ ბქ., ახჲაცუბურჲლ, ანაცუბურალე; ანაცუბურალი ლნტ.), აცბჷრა̄ლი (ოხცუბჷრა̄ლ, ანცუბჷრა̄ლე; ანცუბჷრა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. ხლმ. -- ჭრის. მჷხრიშდ ესერ ანცუბჷრჳლნე ალჲჲრს (ბზ.) -- ამათ ხვალისთვის გამოვჭრიო.

დინა ლერქჷ̂ა̈რს აცბურა̈ლი (ბქ.) -- ქალიშვილი ტანისამოსს ჭრის. დედე ხოჩა̄მდ აცბუ̄რა̈̄ლი (ლშხ.) -- დედა კარგად ჭრის.

- აცბუ̄რე (ოხცუბი̄რ, ანცუბუ̄რე; ანცუბი̄რნე ბზ., ოხცუბუ̄რ, ანცუბუ̄რე; ანცუბუ̄რნე ლშხ.), აცბურე (ოხცუბირ, ანცუბურე; ანცუბურისგ) ბქ., აცბურე (ახჷ̂აცუბურ, ანაცუბურე; ანაცუბური) ლნტ., გრდმ. -- ჭრის. მანოლდ აშხჷ̂ წ̂ა̈მისგა ანცუბურე კა̈ბ (ბქ.) -- მანოლმა ერთ წამში გამოჭრა კაბა. ჩინთს მაგ ხოჩა̄მდ აცბუ̄რე (ლშხ.) -- ჩითს ყველა კარგად ჭრის. ხეკჷ̂ეს ა̈ნცუბურენს ბარდანი ჲერბი ნა̈ქჷ̂იც (ლნტ. 30) -- უნდა გამოიჭრას ქსოვილის ორი ნაჭერი.
- აცდაჷ̂ი იგივეა, რაც ა̈ცჷ̂დე.
- აცე̄რჷ̂ა̈̄ლი (ოხ{ჷ̂}ცე̄რჷ̂ა̈̄ლ, ანცე̄რჷ̂ა̄ლე; ანცე̄რჷ̂ა̈̄ლნე) ბზ., აცერჷ̂ა̈ლი (ოხჷ̂ცერჷ̂ა̈ლ, ანცერჷ̂ალე; ანცერჷ̂ა̈ლისგ) ბქ., აცე̄რჷ̂ალი (ოხცე̄რჷ̂ა̄ლ, ანცე̄რჷ̂ა̄ლე; ანცე̄რჷ̂ა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- ხალავს. ბეფშჷ̂ ჩი ლადა̈ღ აცე̄რჷ̂ა̈̄ლი ითქს (ბზ.) -- ბავშვი ყოველდღე ხალავს მარცვალს.
- აცე̄რჷ̂ე (ოხცე̄რჷ̂ \ ოხ{ჷ̂}ცე̄რა̈ჷ̂, ანცე̄რჷ̂ე; ანცე̄რჷ̂ი \ ანცე̄რჷ̂ნე ბზ., ოხცე̄რაჷ̂, ანცე̄რჷ̂ე; ანცე̄რჷ̂ი ლშხ.), ა̈ცერჷ̂ე (ოხცერაჷ̂, ანცერჷ̂ე; ანცერჷ̂ისგ) ბქ., გრდმ. -- ხალავს. მანო̄ლდ ფა̈ტჷ̂ ანცე̄რჷ̂ე (ბზ.) -- მანოლმა ფეტვი მოხალა. დი̄ნო̄ლ ფექს აცე̄რჷ̂ე (ლშხ.) -- გოგონა ფქვილს ხალავს.
- აცე̄ხჷ̂ე (ქ'ო̄ხცე̄ხჷ̂, ქ'ა̈̄ნცე̄ხჷ̂ე; ქ'ა̈̄ნცეხჷ̂ნი ბზ., ქ'ანცე̄ხჷ̂ნე ლშხ.), ა̈ცეხჷ̂ე (ახჷ̂აცეხჷ̂, ანაცეხჷ̂ე; ანაცეხჷ̂ი) ლნტ. გრდმ. -- ცეხვავს. მეზობელა̈ლ ლობიოს ქა ლღმაცეხჷ̂ლიხ (ლნტ. 165) -- თურმე მეზობლები ლობიოს {გამო}ცეხვავდნენ.
- აცინცო̄რე იგივეა, რაც ა̈ცინცო̄რე.

- აცი̄რა̄ლი იგივეა, რაც ა̈ცი̄რა̈̄ლი.
- აცი̄რე იგივეა, რაც ა̈ცი̄რი/ე.
- აცლჷ̄რე (ოთცჷლი̄რ, ადცჷლჷ̄რე; ადცჷლი̄რნე ბზ., ოთცჷლჷ̄რ, ადცჷლჷ̄რე; ადცჷლჷ̄რნე ლშხ.), აცლჷრე (ოთცჷლირ, ადცჷლჷრე, ადცჷლჷრისგ ბქ., ათუ̂აცჷლჷლ, ადაცჷლჷლე; ადაცჷლჷლი ლნტ.), აცლჷლე (ათუ̂აცჷლჷლ, ადაცჷლჷლე, ადაცჷლ{ჷლ}ი) ლნტ., გრდმ. -- გლეჯს, ამტვრევს, ფხრეწს, ხევს. მა̄ლდ ჩუ̂ადცჷლჷ̄რე ყუ̂იჩ (ბზ. 256) -- მელამ დაგლიჯა მამალი. ათმჷრზ' ესერ ოთცჷლჷრა და̈შდუ̂ს (ბქ. 16) -- ათმურზა დათვს დაუგლეჯიაო. ჯე ხორგს ჩუ ლოქ ადაცჷლჷლი (ლნტ. 143) -- მე საწნახელს დავამტვრევო.
- ხ-აცომა იგივეა, რაც ხ-აცუ̂მა.
- აცომაუ̂ი იხ. ა̈ჰი̄ჭუ̂ი.
- ხ-აცო̄ნცა (ხუ̂ეცო̄ნცა̈̄ნდა̈ს, ხეცო̄ნცა̈̄ნდა; ხეცო̄ნცა̈̄ნდე̄დს ბზ., ხუ̂ეცო̄ნცენ, ხეცო̄ნცა̈̄ნ; ხეცო̄ნცე̄ნს ლშხ.), ხ-აცონცა (ხუ̂ეცონცენ, ხეცონცან; ხეცონცენეს ბქ., ხეცონცენს ლნტ.), გრდუვ. -- 1. ძლივს ჰკიდია, აცოცებულია. ბა̈ლეჟი მჷტ ხაცონცა (ბქ.) -- ფოთოლზე მატლია აცოცებული. ნო ხაცო̄ნცა ლოქ პილჟი, ოდო ქა შყედნი (ლშხ.) -- წკიპზე (ნაპირზე, კიდეზე) ნუ ჰკიდიხარ, თორემ გადმოვარდებიო. 2. აკრავს (ძლივს, ოდნავ...). თაშა̄რს ჯიც ეშ გარ ხაცო̄ნცა (ლშხ.) -- ხაჭაპურს კანი ძლივსღა აკრავს.
- აცრჷლე იგივეა, რაც აცლჷ̄რე.
- ხ-აცუა იგივეა, რაც ხ-აცუ̂ა.
- ხ-აცუე იგივეა, რაც ხ-აცუ̂ე.
- აცუე იგივეა, რაც აცუ̂ე.
- ხ-აცუ̂ა (ხუ̂ეცუ̂ა̈̄ნდა̈ს, ხეცუ̂ა̈̄ნ; ხეცუ̂ა̈̄ნდე̄დს) ბზ., ხ-აცუა (ხუ̂ეცუენ, ხეცუან; ხეცუენეს ბქ.,

ხეტუე̄ნს ლშხ., ხეცუენდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ჩამოცმულია, გაყრილია. მესე̄რჟი მა̄რემი თხჳ̂იმ ხაცჳ̂ა (ბზ. 288) -- ლობეზე კაცის თავია ჩამოცმული. ნესყეს ქიპ ქა დემეგ ხეცუან (ბქ.) -- ნემსში ძაფი არ იყო გაყრილი. (ნემსს ძაფი არ ეყარა).

- აცჳ̂ბე იგივეა, რაც ცჳ̂იბე.
- აცჳ̂და̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ა̈ცჳ̂დე.
- აცჳ̂დე იგივეა, რაც ა̈ცჳ̂დე.
- ხ-აცჳ̂დილ (მაცჳ̂დილდა, ხაცჳ̂დილდა; ხაცჳ̂დილდე̄დს ბზ., ხაცჳ̂დილდეს ლშხ., მაცჳ̂დილჷნ, ხაცჳ̂დილჷნ; ხაცჳ̂დილჷნდეს ბქ.), ხ-ა̈ცჳ̂ედილ (მა̈ცჳ̂ედჷლჷნდა, ხა̈ცჳ̂ედჷლჷნდა; ხა̈ცჳ̂ედჷლჷნდეს ლნტ.) აორ. (ლამცჳ̂ა̈დლჷნ, ლახცჳ̂ა̈დლჷნ ბზ., ლამცოდილჷნ, ლახცოდილჷნ ბქ., ლამცოდლჷ̄ნ, ლახცოდლჷ̄ნ ლშხ., ლამაცჳ̂ედჷლჷნ, ლახაცჳ̂ედჷლჷნ ლნტ.) გრდუვ. -- ეცოდება, ენანება, ებრალება. ისგუ ლიძჰენი მაცჳ̂დილ (ბზ. 325) -- დასაკლავად მენანები (შენი დაკვლა მენანება). დადას ბეფშილდ ლახცჳ̂იდლჷნ (ბქ.) -- დედაბერს ბავშვი შეეცოდა.
- აცჳ̂ე (ოხცჳ̂იჳ̂, ანცუ{ჳ̂}ე; ანცჳ̂იჳ̂ნე) ბზ., აცუე (ოთცჳ̂ი{ჳ̂}, ადცუე; ადცუისგ ბქ., ოთოცჳ̂, ოთცუე; ოთცუემ ლშხ., ახჳ̂აცუჳ̂, ანაცუე; ანაცუი ლნტ.), გრდმ. -- აცვამს, აგებს. დი ნე̄სყა ჟი აცჳ̂ე (ბზ.) -- დედა ნემსს აგებს. ნეჳ̂ან მახა̈თქა ოთცჳ̂ი (ბქ.) -- კანაფის ძაფი მახათზე ავაგე. ქო̄თცუე ნე̄სყაქა ქიპ (ლშხ.) -- გაუყარა ნემსში ძაფი.
- ხ-აცჳ̂ე (ლოხცჳ̂იჳ̂ \ ლოხჳ̂ციჳ̂, ლახცუჳ̂ე; ლახცჳ̂იჳ̂ნე ზს., ოთც{ჳ̂}იჳ̂, ათცუჳ̂ე; ათცჳ̂იჳ̂ნე ბზ., ოხცუი, ახცუე; ახცუი \ ოთცჳ̂ი̄, ოთცჳ̂იე; ოთცჳ̂ი̄ნე ლშხ.), ხ-აცუე (ახჳ̂აცუჳ̂, ახაცუე; ახაცუი) ლნტ., გრდმ. -- აცვამს, აგებს, უყრის. ხოშა დედე ჩხირს ქა ხაცჳ̂ე ლა̈წჷნდა̈ჲა̈რს (ბზ.) -- დიდედა ჩხირს {გა}უყრის საწინდე საქსოვს. ეჯის მჷბიდ

მეგ ხირ ლოხჳ̂ციჳ̂ (ბქ. 203) -- იმას ანთებული კვარი წამოვაცვი. [ჭყინტდ] სკალახაცუე და̈ჳ̂ შამფჳ̈რს (ლნტ. 221) -- ბიჭმა ააგო დევი შამფურზე.

- ხ-აცჳ̂ედილ იგივეა, რაც ხ-აცჳ̂დილ.
- ხ-აცჳ̂ემ (ოხჳ̂აცჳ̂, ახცჳ̂ე; ახცჳ̂ემნე ბზ., ლშხ., ახცჳ̂ემ ლშხ., ახა̈ცჳ̂, ახცჳ̂ემ ბქ.), ხ-ა̈ცჳ̂ემ (ახჳ̂ა̈ცჳ̂, ახაცჳ̂ე; ახაცჳ̂ემ \ ახაცჳ̂ემნე) ლნტ., გრდმ. -- აჰკიდებს. [ყგრგმ-შაჳ̂ხანდ] გჳ̂ელდაშა̈პი ლელჳ̂ა̈რ ჟ'ახცჳ̂ე ფა̈რშმა̈გს (ბზ. 253) -- ყირიმ-შავხანმა გველეშაპის ხორც{ებ}ი აჰკიდა ფარშევანგს. ჟახცჳ̂ე მეგემ შიყჟი (ლშხ.) -- აჰკიდა ხე ზურგზე. დაჳ̂ა̈რს ზექ ჟი ლოქუ ახაცჳ̂ე! (ლნტ. 159) -- დევებს შეშა აჰკიდეო!
- ხ-აცჳ̂მა (მაცმუნ{და}, ხა̈ცმუნ{და}; ხა̈ცმუნდე̄დს ბზ., მეცჳ̂მუნ, ხეცჳ̂მუნ; ხეცჳ̂მუნეს ბქ., მეც{ჳ̂}მა̈̄ნ, ხეც{ჳ̂}მა̈̄ნ; ხეც{ჳ̂}მე̄ნს ლშხ.), ხ-აცომა (მაცომუნდა, ხაცომუნდა; ხაცომუნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- უსვია, აცხია, ზედ აკრავს. დინილს უშკჟი გუნა ხეცჳ̂მუნ (ბქ.) -- გოგონას სახეზე მური ეცხო. მაჲ ლოქ ხაცჳ̂მა ტოტჟი (ლშხ.) -- ხელზე რა გაცხიაო.
- ხ-აცჳ̂მენი იხ. ხ-ოცჳ̂მი.
- აცჳ̂ნე იგივეა, რაც ა̄ცჳ̂ნე.
- ხ-აცჳ̂რუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ცჳ̂რუნე.
- აცყა̈ნი (ოთცგყა̈ნ, ადცგყნე ზს., ადცგყნი ბზ., ადცგყნისგ ბქ., ათჳ̂აცგყა̈ნ, ადაცგყანე, ადაცგყ{ა̈}ნი ლნტ.), აცყანი (ოთცგყან, ადცგყნე; ადცგყნი) ლშხ. გრდმ. -- კეტავს. ყორს ლეჯჳ̂რა̈ნიშჳ̂ აცყა̈ნიხ (ბქ.) -- კარს ურდულით კეტავენ. ქო̄თცგყან ალაგ (ლშხ.) -- დავკეტე ჭიშკარი.
- ხ-აცყენი (ლო̄ხჳ̂აცყ ბზ., ლოხჳ̂აცყ ბქ., ლახცა̈ყ; ლახცა̈ყნე ზს.), ხ-აცყე (ლო̄ხჳ̂აცყ, ლახციყ; ლახციყე) ლშხ., ხ-ა̈ცყე (ლახჳ̂ა̈ცყ, ლახაციყ; ლახაციყნე) ლნტ., გრდმ. -- არჭობს,

ასობს. დჷ̈ჳ̂ითს შიშდ ხეშდნიჳ̂, იმდო იმეგ ხაცყენიჳ̂ (ბქ.) -- დავითს მაშინვე ავიწყებოდა, თუ სად რას მიარჭობდა. მა̄რე ბა̄̈ჲრახს ჩჳ̂ესციყე დჷტისა (ლშხ. 52) -- კაცი დროშას ჩაარჭობს ნაცარში. [ქჳ̂ითილდდ დაკლჷ̈] თხჳ̂იმ ჩჳ̂ასაციყ ტჷბა̈ჲსკა (ლნტ. 172) -- ქურდმა თხის თავი ტბაში ჩაასო. დაკჷლს მუჭ ლექჳ̂ა ასაცეყა ჳ̂ისკჳ̂ (ლნტ. 149) -- თხას რქაზე დარჭობია ვაშლი.

- ხ-აცყერა იგივეა, რაც ხ-აცყე̄რა.
- აცყერი იგივეა, რაც აცყე̄რე.
- ხ-აცყე̄რა (ხჳ̂ეცყე̄რა̄̈ნდჷ̈ს, ხაცყე̄რა̄̈ნდა; ხაცყე̄რა̄̈ნდე̄დს ბზ., ხჳ̂ეცყე̄რე̄ნ, ხეცყე̄რა̄ნ; ხეცყე̄რე̄ნს ლშხ.), ხ-აცყერა (ხჳ̂ეცყერენ, ხეცყერან; ხეცყერენეს ბქ., ხჳ̂აცყერჷნდჷ̈ს, ხაცყერჷნდა; ხაცყერჷნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- არჭვია, გაჩხერილია. დაკჷლს მუჭჟი ხაცყერჷნდა ჳ̂იცხ (ლნტ.) -- თხას რქაზე ერჭო მსხალი.
- აცყე̄რე (ოთცჷყე̄რ, ადცჷყე̄რე; ადცჷყე̄რნე \ ადცჷყე̄რი) ბზ., ლშხ., აცყერი, აცჷყერი (ოთცჷყერ, ადცჷყერე; ადცჷყერისგ) ბქ., აცყჷრე (ათჳ̂აცჷყჷრ, ადაცჷყჷრე, ადაცჷყჷრი) ლნტ., გრდმ. -- არჭობს, ასობს, დებს; გაუჩხერს; ჩაჩრის; ჩაჩურთავს. დი̄კჳ̂ენდ ჩა̄̈ჟი ჰაკჳ̂ა̈დ ჭჳ̂ი̅ბჩუ ჩჳ̂ათცჷყე̄რე (ბზ. 352) -- დიაკვანმა ცხენის კუდი ჭაობში ჩაჩურთა. ჯურუჲსგა დირიშ ნაკჳ̂იშ ოთცჷყერა ჲესჳ̂ალა (ბქ.) -- ვიღაცას ხვრელში პურის ნატეხი შეურჭვია.
- აცყჷრე იგივეა, რაც აცყე̄რე.
- აცცხჷნე (ოხცჷცხინ, ოხცჷცხნე ზს., ოხცჷცხნი ბზ., ანცჷცხნისგ ბქ., ოხცჷცხჷნ, ოხცჷცხნე; ოხცჷცხნი ლშხ., ახჳ̂აცჷცხნ, ანაცჷცხნე; ანაცჷცხნი ლნტ.), გრდმ. -- {გამო}აცოცხლებს, {გამო}აფხიზლებს; აქეზებს. დი̄ნა გუნ ლუწხჳ̂აჳ̂ე ლა̄̈სჳ̂ ი ოთცუდ, ჟ'ოხცჷცხინ ხოშე̄ლ (ბზ.) -- ქალიშვილი ძალიან შეწუხებული იყო და გავუწყერი, ცოტათი (უფრო)

გამოვაცოცხლე. ჟ'ახცგცხინ მეჾჟე! (ბქ.) -- გამოაფხიზლე მძინარე!

- აცხამპე იგივეა, რაც აცხა̈მპე.
- ხ-აცხატა იგივეა, რაც ხ-აცხტა.
- ხ-აცხა̈ნე იგივეა, რაც ხ-აცხნე.
- ხ-აცხა̈ტი იგივეა, რაც ხ-აცხტე, ხ-აცხტენი.
- აცხა̈̄მპე, აცხა̈̄მპი (ოხ{ჾ}ცხა̈̄მპ, ანცხა̈̄მპე; ანცხა̈̄მპი) ბზ., აცხამპე (ოთცხა̈მპ, ადცხამპე; ადცხა̈მპისგ) ბქ., აცხა̄მპე (ოხცხა̄მპ, ანცხა̄მპე; ანცხა̄მპნე) ლშხ., აცხპა̈ნი (ათჾაცხეპა̈ნ, ადაცხაპნე; ადაცხეპნი) ლნტ., გრდმ. -- სკვნის (თოკს). [ამნემ] თა̈კჾ ჩჾადცხამპე (ბქ.) -- ამან თოკი განასკვა. ფიგურ. გიოდ ეზარ გჾეშ ანცხა̄მპე (ლშხ.) -- გიომ კარგი საქმე გააკეთა (განასკვა).
- აცხე̄ნე (ოთცხე̄ნ, ადცხე̄ნე; ადცხე̄ნნე ბზ., ლშხ.), აცხენი (ოთცხენ, ადცხენე; ადცხენისგ) ბქ., ა̈ცხენე (ათჾაცხენ, ადაცხენე; ადაცხენი) ლნტ., გრდმ. -- ვარცხნის. [ალ ჭყინტდ] ჩჾადცხე̄ნე დი̄ნა (ბზ. 31) -- ამ ბიჭმა დავარცხნა ქალიშვილი. დინოს ფა̈თჾს დემ ხა̈ცხენნახ (ბქ. 195) -- თურმე გოგონას თმას არ ვარცხნიდნენ. დედედ ჩჾადცხე̄ნე დი̄ნე̄ლ (ლშხ.) -- დედამ დავარცხნა გოგონა.
- ხ-აცხიპ (ხჾაცხიპდა̈ს, ხაცხიპდა; ხაცხიპდე̄ლს ბზ., ხაცხიპდეს ლნტ., ხჾეცხპ, ხეცხაპ; ხეცხეპეს ბქ., ლშხ.), გრდუვ. -- გარს ავლია, არტყია, აკრავს. [ქორს] ჰა̈ზჾ ხაცხიპ (ბზ. 288) -- სახლს ეზო აკრავს. ნა̈ჲ ჲა̈რ გჾაცხიპ (ბქ. 8) -- ჩვენ ჯარი გვარტყია (ირგვლივ). ჾოდას ჾოქჾრე გალაჾა̈ნ ხა̈ცხეპა (ლნტ. 207) -- ოდას ოქროს გალავანი ჰქონია შემოვლებული. ლახჾბას ჾეფილდ ხეცხა̈პხ ნებგჾას (პოეზ. 76) -- ძმებს ოფლი ესხათ (ერტყათ) შუბლზე. ქა გჾაცხაპახ სამ ორტკეციდ საჾიარე (პოეზ. 14) -- ბალყარელები...

სამკეცად შემოგვერტყმიან.

- ხ-აცხნე1 (ოთცხანა̈ნ, ა̈თცხანა̈̄ნ; ათცხა̈ნნე) ბზ., გრდუვ. -- ეჩვევა. სგიმა̈რს ლუ̂აშა̈რ ხაცხნეხ (ბზ. 51) -- მჟავე წყლებს ჯიხვები ეჩვევიან.
- ხ-აცხნე2 (ოთცხან, ათცხანე ბზ., ლშხ., ათცხა̈ნნე ბზ., ათცხანნე ლშხ.), ხ-აცხა̈ნე (ათუ̂ა̈ცხა̈ნ, ათა̈ცხა̈ნე; ათა̈ცხა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- იჩემებს, აზვიადებს, აჭარბებს. სი ისგუ̂ა ნაგჷრგალუ̂ს გარ ხაცხნე (ბზ.) -- შენ მხოლოდ შენს ნათქვამს იჩემებ.
- ხ-აცხორპა იგივეა, რაც ხ-აცხო̄რპა.
- აცხორპე იგივეა, რაც აცხო̄რპე.
- ხ-აცხო̄რპა (ხუ̂ეცხო̄რპა̈̄ნდა̈ს, ხეცხო̄რპა̈̄ნდა; ხეცხო̄რპა̈̄ნდე̄დს ბზ., ხუ̂ეცხო̄რპენ, ხეცხო̄რპა̈̄ნ, ხეცხო̄რპე̄ნს ლშხ.), ხ-აცხორპა (ხუ̂ეცხორპენ, ხეცხორპან; ხეცხორპენეს ბქ., ხუ̂აცხორპჷნდა̈ს, ხაცხორპჷნდა; ხაცხორპჷნდეს ლნტ.), გრდუვ. -- {შემო}ხვევია. გუ̂ელეშა̈პ მეგამ ისგა ხაცხორპა (ბქ. 219) -- გველეშაპი ხეს შემოხვევია.
- აცხო̄რპე (ოთცხუ̂ე̄რპ, ადცხო̄რპე; ადცხუ̂ე̄რპნე ბზ., ოხცხო̄რპ, ახცხო̄რპე; ახცხო̄რპნე ლშხ.), აცხორპე (ოთცხერპ, ადცხორპე; ადცხორპნე ბქ., ათუ̂აცხორპ, ადაცხორპე; ადაცხორპი ლნტ.), გრდმ. -- {შემო}ახვევს. ბესი ლობიოს ადცხუ̂ე̄რპნე ჯარდანს (ბზ.) -- ბესი ლობიოს შემოახვევს ხარდანს.
- აცხპა̈ნი იგივეა, რაც აცხა̈̄მპე, ცხიპე.
- ხ-აცხპე იგივეა, რაც ხ-ა̈ცხპე.
- ხ-აცხპჷნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ცხპუნე.
- აცხრე იგივეა, რაც ა̈ცხრე.
- აცხრილე იგივეა, რაც ა̈ცხრჷლი.

- ხ-აცხტე{ნი} (ოთაცხტ, ათცხა̈ტ \ ათცხატე; ათცხატნე) ბზ., ხ-აცხტი (ოთაცხტ, ათცხა̈ტ; ათცხა̈ტნე) ბქ., ხ-აცხტე (ოთცხატ, ათცხატე; ათცხატნე) ლშხ., ხ-აცხა̈ტი (ასუ̂აცხა̈ტ, ასაცხა̈ტე; ასაცხა̈ტნე) ლნტ., გრდმ. -- აკვეხებს, აჩხერს. ჯ' ესერ ლიცს ლაღარჩუ ოთცხატა (ბზ. 301) -- მე წყალს ღარში გავუკვეხებივარო. ნალუ̂ჟურდ ჭიშხ კურულექუ̂ა ათცხა̈ტ (ბქ.) -- ვაჟმა ფეხი ხვრელში ჩაჩხირა. ფა̄უ ყო̄რისა ათცხატე (ლშხ.) -- ხელი კარში გაჩხირა.
- აცხტი1 (ონცხატ, ანცხა̈ტ; ანცხა̈ტ{ი}ნე) ზს., გრდმ. -- წნავს (გოდორს, ჩეოს, ღობეს...). სები ლაშგყჲა̄ქს აცხტი (ბზ.) -- სები საგოდრეს წნავს. იხ. აშხტი.
- აცხტი2 (ონცხატ, ანცხა̈ტ; ანცხა̈ტნე) ბქ. -- სწირავს. და̈უ̂ითს ლეტუ̂რე ლოხცხატა ჯგჷრა̈გდ (ბქ.) -- დავითს სანთელი შეუწირავს წმინდა გიორგისათვის.
- ხ-აცხტი იგივეა, რაც ხ-აცხტე{ნი}.
- აცხურკუ̂ი̄ნე (ოხცხურკუ̂ი̄ნ, ანცხურკუ̂ი̄ნე; ანცხურკუ̂ი̄ნნე) ბზ., ლშხ., აცხურკუ̂ინე (ოხცხურკუ̂ინ, ანცხურკუ̂ინე; ანცხურკუ̂ინისგ ბქ.) გრდმ. -- ხრაკავს, ხრუკავს. ბეფშუ̂ გა̈ლმეზუ̂ს აცხურკუ̂ი̄ნე (ბზ.) -- ბავშვი ღორის კანს ხრუკავს. სებიდ წკარა̈რ ჟ'ანცხურკუ̂ინე (ბქ.) -- სებიმ გოგრის თესლი მოხრუკა. იხ. ახრაკაუ̂ი, აცხუ̂ლე.
- აცხუ̂ლა̈̄ლი (ოხ{უ̂}ცხულა̈̄ლ, ანცხულა̄ლე; ანცხულა̈̄ლი \ ანცხულა̈̄ლნე) ბზ., აცხუ̂ლა̈ლი (ოხუ̂ცხულა̈ლ, ანცხულალე; ანცხულა̈ლისგ ბქ., ახუ̂აცხულა̈ლ, ანაცხულალე; ანაცხულალი ლნტ.), აცხუ̂ლა̄ლი (ოხცხულა̄ლ, ანცხულა̄ლე; ანცხულა̄ლნე) ლშხ., ხლმ. გრდმ. -- რუჯავს, ტრუსავს; ხრუკავს ზს. ნათხუ̂იარე̄მი თხუმა̈რს ხუ̂აცხუ̂ლა̈̄ლი (ბზ. 244) -- ნანადირევის თავებს ვრუჯავ.
- აცხუ̂ლე (ოხ{უ̂}ცხუ̂ილ \ ოხუ̂აცხუ̂ლ, ანცხულე; ანცხუ̂ილნე ბზ., ოხცხულ; ანცხულისგ

ბქ., ახჷ̂აცხულ, ანაცხულე; ანაცხული ლნტ.), აცხჷ̂ლი (ოხცხულ, ანცხულე; ანცხულნე) ლშხ., გრდმ. -- რუჯავს, ტრუსავს; ზს. ხრუკავს. დეჷ̂იშჷ̂ილ{დ} ძაგულდ ჟ'ანცხულე (ბზ. 244) -- დევიშვილმა ჯაგარი შეტრუსა. ხამი თხუმ ოხცხულ ლემესჟი (ლშხ.) -- ღორის თავი მოვრუჯე ცეცხლზე. ღოლჲაქა̈ თხჷ̂იმს ჟი დემ ხჷ̂აცხჷ̂ლედ (ლნტ. 39) -- ცხვრის თავს არ ვტრუსავთ.

- ხ-აცხ{ჷ̂}ტა (მაცხტჷნ{და}, ხაცხტჷნ{და}; ხაცხტჷნდე̄დს ბზ., მეცხჷ̂ტან, ხეცხჷ̂ტან; ხეცხჷ̂ტენეს ბქ., მეცხტა̄ნ, ხეცხტა̄ნ; ხეცხტე̄ნს ლშხ.), ხ-აცხატა (მაცხატჷნდა, ხაცხატჷნდა; ხაცხატჷნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- გაჩხერილი აქვს. თხე̄რა შდჲქა̈რისგა ხაცხტა ჯიჯჷ̂ (ბზ.) -- მგელს კბილებში გაჩხერილი აქვს ძვალი.
- აცჷრცა̈ჷ̂ი, აძჷრცა̈ჷ̂ი (ოთც/ძჷრცა̈ჷ̂, ადც/ძჷრც{ა}ჷ̂ე; ადც/ძჷრც{ა̈}ჷ̂ი \ ადც/ძჷრცა̈ჷ̂ნე ბზ., ადც/ძჷრცა̈ჷ̂ისგ ბქ.), აც/ძჷრცაჷ̂ი (ოთც/ძჷრცაჷ̂, ადც/ძჷრცაჷ̂ე; ადც/ძჷრცაჷ̂ნე) ლშხ., აც/ძარცა̈ჷ̂ი (ათჷ̂აც/ძარცა̈ჷ̂, ადაც/ძარცა̈ჷ̂ე; ადაც/ძარცა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- ძარცვავს. ა̈ბრეგდ გზა̈̄ჷ̂რ ადძჷრცჷ̂ე (ბზ.) -- ყაჩაღმა მგზავრი გაძარცვა. ჭა̈შ მუშგჷ̂რის ქადცჷრცა̈ჷ̂ისგ (ბქ. 128) -- ქმარი სტუმარს გაძარცვავს. მა̄რე აძჷრცაჷ̂ი მეზჷ̂ბელს (ლშხ.) -- კაცი ძარცვავს მეზობელს. ქჷ̂ით ქორს ადაძარცა̈ჷ̂ი (ლნტ.) -- ქურდი სახლს გაძარცავს.
- აცჷყერი იგივეა, რაც აცყე̄რე.
- აძარცა̈ჷ̂ი იგივეა, რაც აცჷრცა̈ჷ̂ი.
- ხ-აძგა̈რი იგივეა, რაც ხ-ა̈ძგრი.
- ხ-აძგა̈̄რჲე̄ლი (ლოხჷ̂ძგა̈̄რიე̄ლ, ლახძგა̈̄რჲე̄ლე; ლახძგა̈̄რჲე̄ლნე) ბზ., ხ-აძგა̄რიელ (ლოხძგა̄რიელ, ლახძგა̄რიელე; ლახძგა̄რიელნე) ლშხ., ხ-აძგარიელი (ლახჷ̂აძგარიელ, ლახაძგარიელე; ლახაძგარიელი) ლნტ., გრდმ. -- აძგერებს. ჯა̈ნდ ბოფშა̈რს ლახაძგა̈რიელე

მუჭჳ̂ა̈რ (ლნტ.) -- ხარმა ბავშვებს აძგერა რქები.

- ხ-აძგბურე იგივეა, რაც ხ-აძგჳ̂ბუ̄რე.
- ხ-აძგერი იგივეა, რაც ხ-ა̈ძგრი.
- ხ-აძგრი იგივეა, რაც ხ-ა̈ძგრი.
- აძგრჷნე (ოხ/თძგჷრინ, ან/ოთძგჷრნე; ან/ოთძგჷრნი ბზ. ოხ/თძგჷრინ, ან/დძგჷრნე; ან/დძგჷრნისგ ბქ., ოხძგჷრჷნ, ანძგჷრნე; ანძგჷრნი ლშხ., ახჳ̂აძგჷრინ, ანაძგჷრნე; ანაძგჷრნი ლნტ.), გრდმ. -- ტკეპნის, ტენის, ავსებს. ეჯნემდ ჯა̈დ ლეზობშჳ̂ ჟ'ანძგჷრნე (ბქ.) -- იმან მუცელი საჭმლით გაავსო (ამოყორა). ჟანძგჷრნე კირაჳ̂ ჭემშჳ̂ (ლშხ.) -- გატენა საბძელი თივით. ზიკ ჟ'ახჳ̂აძგჷრინ სიმინდშჳ̂ (ლნტ.) -- ტომარა გავავსე სიმინდით.
- ხ-აძგუბურე იგივეა, რაც ხ-აძგჳ̂ბუ̄რე.
- ხ-აძგჳ̂ბუ̄რე (ოხჳ̂ძგუბი̄რ, ახძგუბუ̄რე; ახძგუბი̄რნე ბზ., ოხძგუბუ̄რ, ახძგუბუ̄რე; ახძგუბუ̄რნე ლშხ.), ხ-აძგბურე (ოხძგუბირ, ახძგუბურე; ახძგუბურნისგ) ბქ. ხ-აძგუბურე (ახჳ̂აძგუბურ, ახაძგუბურე; ახაძგუბური) ლნტ., გრდმ. -- აგლეჯს, აწყვეტს. მიჩ ესერ ჟ'ახძგუბურისგ თერა̈რს (ბქ. 261) -- შენ ამოგაგლეჯ თვალებსო. ჰაჳ̂ჯარ კაჩუშ ჯაძგუბურეხ (პოეზ. 20) -- იარაღი ზეზეურად ჩამოგაგლიჯეს. ფოლქარ ჟახძგუბუ̄რე ხალათს (ლშხ.) -- ღილები ააგლიჯა ხალათს.
- აძგ{ჳ̂}ბუ̄რე (ოთძგუბი̄რ \ ოთძგუბჳ̄რ, ადძგუბუ̄რე; ადძგუბუ̄რი \ ადძგუბი̄რნე ბზ., ოთძგუბუ̄რ, ადძგუბუ̄რე; ადძგუბუ̄რნე ლშხ.), აძგ{ჳ̂}ბურე (ოთძგუბირ, ადძგუბურე; ადძგუბურისგ ბქ., ათჳ̂აძგუბურ, ადაძგუბურე; ადაძგუბურნე ლნტ.), გრდმ. -- შეგლეჯს, წყვეტს, {და}ლეწავს, ამტვრევს. [ჩა̄ჟდ] ჩეი̄ ყო̄რა̈ლ სგა̄თძგუბუ̄რე (ბზ. 331) -- ცხენმა სპილენძის კარები შეგლიჯა. ყო̄რ სგო̄თგუბუ̄რ (ლშხ.) -- კარი შევამტვრიე. ხა̈მდ ყორჳ̂ა̈ლ

ადაძგუბურე (ლნტ.) -- ღორმა კარები დალეწა.

- აძგრე იგივეა, რაც აზგრე.
- აძჲენა̄ლი იგივეა, რაც ა̈ძჰენა̄ლი.
- აძჲენი იგივეა, რაც ა̈ძჰენი.
- აძღრე (ოთძღირ, ადძღირე; ადძღირნე) ლშხ., ა̈ძღრე (ათუ̂აძღირ, ადაძღირე; ადაძღირი) ლნტ., გრდმ. -- ასველებს. უჩხად ჩუ̂ამძღირე (ლშხ.) -- წვიმამ დამასველა. უჩხად გიმ ადაძღირე (ლნტ.) -- წვიმამ მიწა დაასველა. იხ. ა̈ჟრე.
- ხ-აძღუ̂ნი (ლოხუ̂ა̈ძღუ̂ნ, ლახძღუ̂ენ; ლახძღუ̂ენნე ზს., ლოხძღუ̂ენ, ლოხძღუ̂ენე; ლოხძღუ̂ენნე ლშხ.), გრდმ. -- უძღვნის. ლეტუ̂როლს სგა ხუ̂ა̈ძღუ̂ნიდად პაპს (ბქ. 4) -- სანთლებს მივუძღვნიდით მღვდელს.
- აძძგენე იგივეა, რაც აჯჯგენე.
- აძგრცაუ̂ი, აძგრცა̈უ̂ი იგივეა, რაც აცგრცა̈უ̂ი.
- აძგრხანი იგივეა, რაც აჯგრ{ქ}ხა̈ნი.
- ხ-აწა (ხუ̂ეწა̄დღა̈ს, ხეწა̄დღა; ხეწა̄დღე̄ს ბზ., ხუ̂აწად{დას}, ხაწადღა; ხაწადეს ბქ., ხუ̂აწა̄დღა; ხაწა̄და; ხაწა̄დეს ლშხ., ხუ̂აწადღა̈ს, ხაწადღა; ხაწადღეს ლნტ.) გრდუვ. -- მხარს უჭერს, ეხმარება, შველის, ეწევა ("აწევია"). ჯაჲ ესერ ხაწა ლაქჩათე (ბზ. 334) -- მეც გიშველით (ხის) ჭრაშიო. ლეუ̂ანს გალდამ ხაწენა (ბქ. 199) -- ლევანს ნადი ჰყოლია მოწვეული. ლადი მაგ მეზუ̂ბელს ხაწა (ლშხ.) -- დღეს ყველა მეზობელს ეხმარება. ლანხუ̂ბა̈რ ხაწახ ლჷდგა̈რი პატუ̂რენს (ლნტ. 51) -- მოძმეები ეხმარებიან მიცვალებულის პატრონს.
- აწაბურა̈ლი იგივეა, რაც აწბუ̄რა̄ლი.
- აწაბურე იგივეა, რაც აწბუ̄რე.

- აწალა̈უ̂ი იგივეა, რაც აწლა̈უ̂ი.
- აწალდა̈უ̂ი იგივეა, რაც აწგლდაუ̂ი.
- აწბურე იგივეა, რაც აწბუ̄რე.
- აწბუ̄რა̄ლი (ოთწუბუ̄რა̈̄ლ, ადწუბუ̄რა̄ლე; ადწუბუ̄რა̈̄ლი/ნე) ბზ., აწბურა̈ლი (ოთწაბურა̈ლ, ადწაბურალე; ადწაბურა̈ლისგ) ბქ., აწბუ̄რა̄ლი (ოთწაბუ̄რა̄ლ, ადწაბუ̄რა̄ლე; ადწაბუ̄რა̄ლნე) ლშხ., აწაბურალი (ათუ̂აწაბურალ, ადაწაბურალე; ადაწაბურა̈ალი) ლნტ., გრდმ., ხლმ. -- პარსავს (ბევრს ან ბევრჯერ). ყაბათგრდ მიჩა ლახუ̂ბა ჩუ̂ადწაბუ̄რა̄ლე (ბზ. 261) -- ყაბათურმა გაპარსა თავისი ძმები. და̈უ̂ითს ნაგზაისგა სუმინ აწბურა̈ლიხ (ბქ.) -- დავითს კვირაში სამჯერ პარსავენ.
- აწბუ̄რე (ოთწაბუ̈̄რ \ ოთწაბუ̂ი̄რ \ ოთწუბი̄რ, ადწაბუ̄რე \ ა̈დწუბუ̄რე; ადწაბუ̄რი \ ათწაბუ̂ი̄რნე \ ა̈დწუბირნე ბზ., ოთწაბუ̄რ, ადწაბუ̄რე; ადწაბუ̄რნე ლშხ.), აწბურე (ოთწაბუ̈რ, ადწაბურე; ადწაბურისგ) ბქ., აწაბურე (ათუ̂აწაბურ, ადაწაბურე; ადაწაბური) ლნტ., გრდმ. -- პარსავს. გეზლირდ ქადწაბურეხ ხელწიფხ (ბქ. 262) -- შვილებმა გაპარსეს ხელმწიფე. ჩაჩ ქა̈̄თწაბუ̄რეხ (ლშხ.) -- წვერი გაპარსეს. ფა̈თუ̂ს ერე ქათაწაბური, ეჩქა შიშტ ჩუ იდგა̈რი (ლნტ. 223) -- თმას რომ გაპარსავ, მაშინვე მოკვდება.
- ხ-აწდუნი იგივეა, რაც ხ-ა̈წდუნი.
- ხ-აწედუ̂ნი იგივეა, რაც ხ-ა̈წდუნი.
- ხ-აწედუ̂ნი, ხ-აწუ̂ედნი იგივეა, რაც ხ-ა̈წდუნი2.
- ხ-აწეუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-აწუ̂ა̈ნი.
- ხ-აწექუ̂ე იგივეა, რაც ხ-აწქუნე.
- ხ-აწე̄ქუ̂{ნე} იგივეა, რაც ხ-აწქუნე.

- ჴ-აწიდ (მაწიდდა, ჴაწიდდა, ჴაწიდდე̄დს ბზ., ჴაწიდდეს ლნტ., მეწად, ჴეწად; ჴაწჷდეს ბქ., მაწჷ̄და, ჴაწჷ̄და, ჴაწჷ̄დდეს ლშხ.) გრდუვ. -- ანათებს, ("მინათებულია" მზე). ლაბსყა̈ლდს მიჟ მა̄დხჳ̂ა̈ჲ ჴა̈ნს ჴაწიდ (ბზ. 49) -- ლაბსყალდში მზე მცირე (არაბევრ) ხანს ანათებს. სამჷრთა̈ლ ქჳ̂ეყანას მჷჟშალ ესერ ჴაწიდ (ანდ.) -- სამართალი ქვეყანას მზესავით ანათებსო.
- აწი̄ჲ იგივეა, რაც ა̈წჰი.
- ჴ-აწი̄რქჳ̂ნე იგივეა, რაც ჴ-ა̈წი̄რქჳ̄ნე.
- ჴ-აწკპჳ̄რე იგივეა, რაც ჴ-აჭკპჳ̄რე.
- ჴ-აწკრე (ოხჳ̂აწკრ, ახწკირ; ახწკირე ბზ., ლშხ., ახჳ̂ა̈წკრ, ახა̈წკირ; ახა̈ნწკირი ლნტ.,) გრდმ. -- ძრავს (ადგილიდან), აცილებს მიწას. ჳ̂ოსებდ ში̄რა ჟი გარ ა̈ნწკირ ლულა̈ჲთეჟი (ბზ. 65) -- იოსებმა დოლაბი მუხლამდელა დაძრა. ბობშდ ბეჩ დეშ ახწკირ (ლშხ.) -- ბავშმა ქვა ვერ დაძრა.
- აწკტე (ოთწკა̈ტ, ადწკა̈ტ \ ადწკატე; ადწკა̈ტნე) ბზ., აწკჷტე (ოთწკიტ, ადწკჷტე; ადწკჷტისგ) ბქ., გრდმ. -- აწყობს (შეშას, ქვებს... ერთმანეთზე). ლელინთჳ̂დ ჟაკჳ̂ა̈რს მო̄შ აწკტეხ ი გჷგიბს მო̄შ (ბზ.) -- საზამთროდ არყის ხეს ცალკე აწყობენ და ფიჭვს -- ცალკე. თხუმა̈რ აშხჳ̂თ' ე̄სწკა̈ტხ (ბზ. 234) -- თავები ერთ მხარეს დააწყვეს. ხოსია̈ჲდ ზექა̈რ უშხჳ̂ა̈რჟი ადწკჷტე (ბქ.) -- ხოსიამ შეშა ერთმანეთზე დააწყო. ფიშირ დოლებს უშხჳ̂არჟი ლჷმწკჷტნელიხ (ბქ. 241) -- ბევრ დოლაბს ერთმანეთზე აწყობდნენ თურმე.
- აწკჷტე იგივეა, რაც აწკტე.
- აწლა̈ჳ̂ი (ოხ{ჳ̂}წალა̈ჳ̂, ანწა/ჷლჳ̂ე; ანწა/ჷლჳ̂ი ბზ., ანწა̈ლჳ̂ისგ ბქ.), აწლაჳ̂ი (ოხწალაჳ̂, ანწალჳ̂ე; ანწალჳ̂ი) ლშხ., აწალა̈ჳ̂ი (ახჳ̂აწალა̈ჳ̂, ანაწალაჳ̂ე, ანაწალა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- წალავს, თუთქავს. ყჳ̂იჟა ი პერშჳ̂დას ჟი აწლა̈ჳ̂იხ (ბქ. 77) -- ღვიძლსა და ფილტვს

მოთუთქავენ. წიკა̄ნტარს კეჰილიშუ̂დ ჟაწლაუ̂იხ (ლშხ.) -- საკუჰატე ნაწლავებს წალავენ. დედე ლახანას ჟანაწალჼუ̂ი (ლნტ.) -- დედა კომბოსტოს მოწალავს.

- აწმინდაუ̂ი იგივეა, რაც აწმჷნდჼუ̂ი.
- აწმჷნდჼუ̂ი (ოთწმჷნდჼუ̂, ადწმჷნდაუ̂ე; ადწმჷნდუ̂ი) ბზ., ჰწმინდჼ{უ̂}ი (ოთწმინდჼუ̂, ადწმინდაუ̂ე; ადწმინდჼუ̂ისგ ბქ., ათუ̂აწმინდჼუ̂, ადაწმინდჼუ̂ე; ადაწმინდჼუ̂ი ლნტ.), აწმინდაუ̂ი (ოთწმინდაუ̂, ადწმინდაუ̂ე; ადწმინდაუ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- წმენდს. ამ ლადეღ ჩიგუ̂აშ ჰწმინდჼუ̂იხ (ბქ. 5) -- ამ დღეს ყველაფერს წმენდენ. ზურა̄ლ აწმინდაუ̂ი ჲეზუ̂ს (ლშხ.) -- ქალი წმენდს ეზოს. უ̂ენჰ̈ხჲაქს ქჰ̈წმინდჼუ̂იხ ბაჩ̈არხენქა (ლნტ. 26) -- სავენახეს გაწმენდენ ქვებისაგან. ჰაუ̂ეჯს ხჰ̈წმჷნდჼუ̂დჼს (პოეზ. 128) -- იარაღს წმენდდი.
- აწნაუ̂ი, აწნჼუ̂ი იგივეა, რაც ჰწნჼუ̂ი.
- აწჲე იგივეა, რაც ჰწჰე.
- აწოლ იგივეა, რაც ჰანწუ̂ალ.
- აწრჰ̈ნი (ოთწჷრჰ̈ნ, ადწჷრნე; ადწჷრნი ბზ. ადწჷრნისგ ბქ., ათუ̂აწჷრჰ̈ნ, ადაწჷრჰ̈ნე; ადაწჷრჰ̈ნი ლნტ.), აწრანი (ოთწჷრან, ადწჷრნე; ადწჷრნი) ლშხ., გრდმ. -- აწითლებს, წითლად ღებავს. ქიმ თეს ესერ აწრჰ̈ნი, გუ ჰწყლჰ̈ნი (ანდ.) -- ცრემლი თვალს აწითლებს, გულს (კი) წმენდსო. ლეთნაფდ ლჷგრე̄ლს აწრანიხ (ლშხ.) -- სააღდგომოდ კვერცხებს წითლად ღებავს. წჷრჰ̈ნი ლაღჰ̈ფიჰ̈რ სჰ̈ინს აწრჰ̈ნი (ლნტ.) -- წითელი საღებავები საინს აწითლებს.
- აწრიხე იგივეა, რაც აწჷრხე.
- აწურაუ̂ი იგივეა, რაც აწუ̂რაუ̂ი.
- აწურინე (ოთწურინ, ადწურინე; ადწურინისგ) ბქ., გრდმ. -- წურავს (ნაცარს),

ნაცარწმენდილს ამზადებს (საპნისთვის), წმენდს. მიშგჳ̂ა დი ტჷტს აწურინე (ბქ. 7) -- დედაჩემი ნაცარს წურავს.

- აწუხჳ̂ა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც აწხჳ̂ა̈ჳ̂ი.
- ხ-აწჳ̂ა (მაწჳ̂ა̈̄ნ, ხაწჳ̂ა̈̄ნ; ხაწჳ̂ა̈̄ნდე̄დს ბზ., მაწჳ̂ანდ, ხაწჳ̂ანდა, ხაწჳ̂ანდეს ბქ., მეწჳ̂ა̄ნ, ხეწჳ̂ა̄ნ; ხეწჳ̂ა̄ნდეს ლშხ.), გრდუვ. -- გააჩნია, აბადია. რჷდინ-გურო̄ლჷნქა გჳ̂აწჳ̂ა დე̄სამა (ბზ. 337) -- როდინისა და ქვასანაყის გარდა არაფერი გაგვაჩნია. და̈შდჳ̂ს... ლჳ̂ენიბედ ხაწჳ̂ა (ბქ.) -- დათვს... ძალღონე აქვს (აბადია).
- აწჳ̂ალ იგივეა, რაც ჰანწჳ̂ალ.
- ხ-აწჳ̂ა̈ნი (ლოხ{ჳ̂}წაჳ̂ა̈ნ, ლახწა̈ჳ̂ნე; ლახწა̈ჳ̂ნი) ბზ., ხ-აწჳ̂ანი, ხ-აწეჳ̂ნე (ლოხწეჳ̂ან, ლახწეჳ̂ნე; ლახწეჳ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈წეჳ̂ნე (ლოხწეჳ̂ა̈ნ, ლახწეჳ̂ნე; ლახწეჳ̂ნისგ), ხ-ა̈წეჳ̂ა̈ნი (ლოხჳ̂წეჳ̂ა̈ნ, ლახწეჳ̂ანე; ლახწეჳ̂ანისგ ბქ., ლახჳ̂აწეჳ̂ა̈ნ, ლახაწეჳ̂ა̈ნე; ლახაწეჳ̂ა̈ნი ლნტ.), გრდმ. -- {მი}აშველებს, {შე}აწევს, ახმარს, დახმარებას აღმოუჩენს, ხელს {გა}უმართავს. მუხჳ̂ბა ნა̈წჳ̂ა̈რს ლოხწა̈ჳ̂ნი ქორა̈ ლაგა̈მჟი (ბზ.) -- ძმას შესაწევარს მივახმარ სახლის აშენების დროს. თჳ̂ით ჯანუ ლახწეჳ̂ნეხ ჩიემ (ლშხ. 76) -- თითო ხარი ყველამ შემომაწიეთო. მა̈გ ხა̈წეჳ̂ა̈ნი ლჷდგა̈რი პატჳ̂რენს (ლნტ. 53) -- მიცვალებულის პატრონს ყველა შეეწევა (აწევს).
- აწჳ̂დე (ოთწჳ̂იდ \ ოწოდ, ადწუ/ოდე; აწჳ̂დი̄ნე ბზ., ადწუდისგ ბქ., ოთწუდ, ადწუდე; ადწუდნე ლშხ., ათჳ̂აწუდ, ადაწუდე; ადაწუდი ლნტ.), გრდმ. -- წურავს (საწურში). დიდ ლჷჯე ჩჳ̂ადწუდე (ბქ.) -- დედამ რძე გაწურა. ნიცს ჲარ აწჳ̂დე? (ლშხ.) -- წყალს ვინ წურავს? ლჷჯას ჩუ ხჳ̂აწჳ̂დიდ შედხოჲსა (ლნტ. 37) -- რძეს ჩავწურავთ ჭურჭელში.
- ხ-აწჳ̂დუნი იგივეა, რაც ხ-ა̈წდუნი.

- ხ-აწӯე̄ნე (ლოხწӯე̄ნ, ლახწӯე̄ნე; ლახწӯე̄ნნე) ბზ., ლშხ., ხ-ӓწენე (ლოხწენ, ლახწენე; ლახწენისგ) ბქ., ხ-ӓწӯენე (ხӯӓწӯენ, ხӓწӯენე; ხӓწӯენი) ლნტ., გრდმ. -- აჩვენებს, უჩვენებს, ანახვებს. მგლხӓრდ ლახწӯე̄ნეხ გაჩӓრ კე̄სӓრს (ბზ. 22) -- მულახელებმა აჩვენეს დანები კეისარს. ეჯჲӓრე ლიღლი ესერ ხეირს დემის ხაწონე (ბქ. 253) -- იმათი ლოდინი ხეირს არ დაგვაყრისო (გვიჩვენებსო). ჲალӯ' ესერ ქოლӯ ლახწონე ლӓირ (ბქ. 200) -- აბა, მიჩვენე წერილიო. ზითუნახაӯდ ქა ხაწӯე̄ნე კოშკ ამირანს (ლშხ. 71) -- მზეთუნახავმა აჩვენა კოშკი ამირანს. ყაფლანს ქა ხოწӯენა მӓშკ ӓრწიӯიშდ (ლნტ. 147) -- ყაფლანს უჩვენებია ბარძაყი არწივისათვის. დეცეშ ნარჰი ქა მაწӯენეხ (ჰოეზ. 30) -- ცის სინათლე დამანახეს.
- აწӯე̄ნე (ოხ{ӯ}წӯე̄ნ, ანწӯე̄ნე; ანწӯე̄ნნე) ბზ., ლშხ., აწӯენე (ოხწӯენ, ანწӯენე, ანწӯენისგ ბქ., ახӯაწӯენ, ანაწӯენე; ანაწӯენნი ლნტ.) გრდმ. -- აჩენს, ამხელს. ӯერბ კარდალს ქა̄ნწӯე̄ნი (ბზ. 398) -- ორბი ქვაბს გამოაჩენს. ჯӯამӓრხენქა მოლე მეშხემ ლაჲწӯენე თხӯიმ (ბქ. 205) -- ჩირგვებიდან რაღაც შავმა გამოაჩინა თავი. დედედ ბოფშӓრე ნӓირӓლ ქ'ანაწӯენე (ლნტ.) -- დედამ ბავშვების ნაწერები გამოაჩინა.
- ხ-აწӯი̄ლა იგივეა, რაც ხ-ӓწӯი̄ლა.
- აწӯი̄ლე იგივეა, რაც ӓწӯი̄ლე.
- აწӯრაӯი, აწურაӯი (ოთწურაӯ, ადწურაӯე; ადწურაӯნე) ლშხ., აწӯრӓӯი (ათӯაწურӓӯ, ადაწურӓӯე; ადაწურӓӯი) ლნტ., გრდმ. -- წურავს. ყურძენს ხӯაწურӓӯიდ ხორგხო (ლნტ. 20) -- ყურძენს ვწურავთ საწნახელში.
- აწӯრემი (ოთწӯერӓმ, ადწӯერმე ზს., ადწӯერმი[ნე] ბზ., ადწӯერმისგ ბქ.) გრდმ. -- ანიავებს. ნაფგრუნლӯე ითქს ქაიდ აწӯრემიხ (ბქ. 231) -- გახმობის შემდეგ მარცვალს

კვლავ ანიავებენ.

- ხ-აწ̂უსდäნი (ოხწუსდäნ, ახწუსდ̂უნე ზს., ახწუსდნი ბზ., ახწუსდნისგ ბქ.), ხ-აწ̂უსტäნ{ი}, ხ-ეწ̂უსტäნ (ახ̂უაწუსტäნ, ახაწუსტäნე; ახაწუსტäნი) ლნტ., გრდმ. -- {გამო}სწუწნის, {გამო}წოვს. ფოცხ̂უერ ჩუ იმ̂უäჲ ადხ̂უიტლი, ეჩას ზისხს ქა ხაწ̂უსდäნი (ბზ.) -- ფოცხვერი რასაც დაკოდავს, იმას სისხლს გამოსწუწნის. კ̂უენდ ქათალს ზისხ ქა ახწუსდ̂უნე (ბქ.) -- კვერნამ ქათამს სისხლი გამოსწუწნა.
- ხ-აწფხ̂ენე (ეს̂უწგფხინ, ესწგფხნე; ესწგფხნი \ ლოხწგფხინ, ლახწგფხნე; ლახწგფხნი ბზ., ოსწგფხინ, ესწგფხნე; ესწგფხნისგ ბქ., ას̂უაწგფხინ, ასაწგფხნე; ასაწგფხნი ლნტ.), გრდმ. -- აწინწკლავს, ოდნავ აწვეთებს, აპკურებს, აშხეფებს. ეჯის ჲურდანიშ ლიც ესწგფხნედ (ბქ. 265) -- იმას იორდანეს წყალი (აიაზმა) დააპკურეთ. იხ. ხ-აწქუნე.
- ხ-აწქუნე (ესწუქ̂უინ \ ოთწუქ̂უინ, ესწუქ̂უნე \ ათწუქ̂უნე; ესწუქ̂უნი \ ათწუქ̂უნი ბზ., ოსწუქ̂უინ \ ოთწუქ̂უინ, ესწუქ̂უნე \ ადწუქ̂უნე; ესწუქ̂უნისგ \ ადწუქ̂უნისგ ბქ.), ხ-აწ̄ექ̂უ{ნ}ე (ოსწექ{უნ}, ესწ̄ექ̂უ{ნე}; ესწ̄ექ̂უნი/ე) ლშხ., ხ-äწექ̂უნე (ას̂უაწექ̂უინ, ასაწექ̂უნე; ასაწექ̂უნი) ლნტ., გრდმ. კაუზატ. -- აწვეთებს. მურისდ ნანკოშდ ჟ'ესწიქ̂უ ტ̈ოტჟ̄ან ბეფშ̂უს (ბზ. 31) -- რუსმა დადუღებული (სითხე) დააწვეთა ხელზე ბავშვს. შაურდენდ ჟ'ესწუქ̂უნე სიმაქს ლიცილდ (ბქ. 339) -- შევარდენმა დააწვეთა ქალიშვილს წყალი. ბეთქილ ბეჩარს ლეგდგარ ნათხ̂უიარ̄ემი ზისხს ხაწ̄ექ̂უე (ლშხ.) -- ბეთქილი ქვებს მკვდარი ჯიხვის სისხლს აწვეთებს. მანოლ რ̂უეულჟი მელანს ჟ'ასაწექ̂უნე (ლნტ.) -- მანოლი რვეულზე მელანს დააწვეთებს. იხ. ხ-აწფხ̂ენე.
- აწყზäრი (ოთწყაზäრ, ადწყაზრე; ადწყაზäრი) ბზ., აწყზარი (ოთწყაზარ, ადწყაზრე; ადწყაზრი) ლშხ., აწყაზäრი (ათ̂უაწყაზäრ, ადაწყაზäრე; ადაწყაზäრი) ლნტ., გრდმ. --

ალაგებს, ასუფთავებს, კაზმავს, {გამო}აწყობს. ალ ზურალს ახოწყაზარა ქორ (ლნტ. 163) -- ამ ქალს დაულაგებია სახლი.

- აწხჷ̂ა̈ჷ̂ი (ოხჷ̂წახჷ̂ა̈ჷ̂, ანწახჷ̂ე; ანწახჷ̂ი) ბზ., აწხჷ̂ა̈ჷ̂ი, აწუხჷ̂ა̈ჷ̂ი (ოხწუხჷ̂ა̈ჷ̂, ანწუხჷ̂აჷ̂ე; ანწუხჷ̂ა̈ჷ̂ისგ ბქ., ახჷ̂აწუხჷ̂ა̈ჷ̂, ანაწუხჷ̂ა̈ჷ̂ე; ანაწუხჷ̂ა̈ჷ̂ი ლნტ.), აწ{ჷ̂}ხჷ̂აჷ̂ი (ოხწუხაჷ̂, ანწუხჷ̂ე; ანწუხჷ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- აწუხებს. [ალჲარს] ღერთალ ოხწუხჷ̂აჷ̂ახ (ლშხ. 57) -- ამათ ღმერთები შეუწუხებიათ. ბეთქილდ ღერთალ ანწუხჷ̂აჷ̂ე (ლშხ.) -- ბეთქილმა ღმერთები შეაწუხა. ლიცი ნაჷ̂ლჷ̂ენი ლოქ აწხჷ̂ა̈ჷ̂ი მიჩ (ლნტ. 297) -- წყლის უქონლობა მაწუხებსო.
- აწგლდა̈ჷ̂ი (ოხწგლდა̈ჷ̂, ანწგლდაჷ̂ე; ანწგლდა̈ჷ̂ნე ბზ., ოხწგლდაჷ̂; ანწგლდაჷ̂ნე ლშხ.), აწალდა̈ჷ̂ი (ახჷ̂აწალდა̈ჷ̂, ანაწალდა̈ჷ̂ე; ანაწალდა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- კაფავს ახოს, წალდავს. ციოყ ცხეკს აწგლდაჷ̂ი (ლშხ.) -- ციოყი ტყეს კაფავს. ლეცხჷ̂მა̈რ ცხეკ ჟ'ახოწალდაჷ̂ახ (ლნტ.) -- რცხილის ტყე ამოუკაფავთ (ამოუძირკვავთ).
- აწგრხე (ოხწგრიხ, ანწგრხე; ანწგრხნე) ბზ., ა̈წირხე (ოხჷ̂წირხ, ანწირხე; ანწირხისგ ბქ., ახჷ̂ა̈წირხ, ანა̈წირხე; ანა̈წირხი ლნტ.), აწრიხე (ოხწირხ, ანწირხე; ანწირხი) ლშხ., გრდმ. -- გრეხს (ღვლერჭს). ლელჭემა̄ლდ მახე სა̈ჷ̂ ოხწგრიხ (ბზ.) -- თიბვისთვის ახალი მარხილი დავგრიხე. საჷ̂ა̈რ ჟაჷ̂ ანწირხე (ბქ. 11) -- მარხილები ღვლერჭებით დაგრიხეო (შეკარიო). ბაბა სეჷ̂იშდ შდიხჷნდრა̄ კჷ̂ედლარს აწრიხე (ლშხ.) -- ბაბუა მარხილისთვის თხილის წნელებს გრეხს. პარაბოჷ̂ილს ახოწირხა წირხ (ლნტ. 213) -- პარაბოვილს დაუგრეხია ღვლერჭი.
- ხ-აწჷხ (მაწხჷ̄ნ{და}, ხაწხჷ̄ნ{და}; ხაწხჷნდჷ̄დს ბზ., ხაწხჷნდეს ლშხ., მაწხჷნ{და}, ხაწხჷნ{და}; ხაწხჷნდეს ბქ., ლნტ.), გრდუვ. -- სჭირდება, სჭირია. მა̈ჲ ესერ ხაწხჷ̄ნა კჷ̄სრი

ლიწჰი? (ბზ. 338) -- რაში გჭირდებოდა კეისრის დაპატიჟებაო? ათხე ლოქ ხაწჷხ მინე თხუმ (ლშხ. 76) -- ახლა მჭირია თქვენი თავიო. ჟაგა̈რ მა̈დ ლოქ ხაწჷხ მიჩ (ლნტ. 137) -- მე წამალი არ მჭირდებაო. ლახუ̂ბოშ ლი̄ზი მამა ჯაწჷხხ (პოეზ. 120) -- ძმებითურთ წასვლა არ გჭირდებათ.

- ხ-აჭათე იგივეა, რაც ხ-აჭთე.
- აჭათუ̂ნე იგივეა, რაც აჭთუნე.
- აჭამიელი იგივეა, რაც აჭა̈̄მჲე̄ლი.
- ხ-აჭარა̈ჟი იგივეა, რაც ხ-აჭრა̈ჟი.
- აჭარე იგივეა, რაც აჭრენი.
- აჭაჭურე იგივეა, რაც აჭჭუ̄რე.
- აჭა̈დი იგივეა, რაც აჭა̈̄დი.
- ხ-აჭა̈თე იგივეა, რაც ხ-აჭთე.
- აჭა̈რიელი იგივეა, რაც აჭჷრიე̄ლი.
- ხ-აჭა̈რნე იგივეა, რაც ხ-აჭრენი.
- აჭა̄დი იგივეა, რაც აჭა̈̄დი.
- აჭა̄რუნე იგივეა, რაც აჭჷრიე̄ლი.
- აჭა̈̄დი (ოხჭა̈̄დ, ანჭა̄დე; ანჭა̈̄დნე) ბზ., აჭა̈დი (ოჭა̈დ, აჭად; აჭადნე ბქ., ახუ̂აჭა̈დ, ანაჭა̈დე; ანაჭა̈დი ლნტ.), აჭა̄დი (ოხჭა̄დ, ანჭა̄დე; ანჭა̄დნე) ლშხ. გრდმ. -- ფარცხავს. ჯი როქუ̂... ქაჭა̈დინე (ბქ. 91) -- მე დავფარცხავო. ამ ზაუ̂ დაბა̄რ დე̄სა ხოჭა̄დახ (ლშხ.) -- წელს ყანები არ დაუფარცხავთ. სემი დაბ ეშხუ ლა̈დეღ ანაჭადეხ (ლნტ.) -- სამი ყანა ერთ დღეს დაფარცხეს.

- აჭ̈ა̄მძჷ̄ლი (ოთჭ̈ა̄მძჷ̄ლ, ადჭ̈ა̄მძჷ̄ლე; ადჭ̈ა̄მძჷლნე) ბზ., აჭამიელი (ასჳ̂აჭამიელ, ასაჭამიელე; ასაჭამიელი) ლნტ. გრდმ. -- უსვამს (აქეთ-იქით). ლანგ̈ა̈ჳ̂ ეჩხა̄ჳ̂-ამხა̄ჳ̂ ოთჭ̈ა̄მძჷ̄ლ (ბზ.) -- ცოცხი აქეთ-იქით მოვუსვი (მივუს-მოვუსვი). კუპრიელ̈ ასოჭამიელახ ტაბ̈ა̈გჟი (ლნტ. 133) -- კუპრიელი (ტიკი) მიუსვ-მოუსვიათ ტაბლაზე.
- ხ-აჭბიდა იგივეა, რაც ხ-ä̈ჭბიდა.
- აჭბიდე იგივეა, რაც ä̈ჭბიდე.
- ხ-აჭდე (ლო̄ხჳ̂ä̈ჭდ, ლახჭიდ; ლახჭიდე ბზ., ლო̄ხჳ̂აჭდ ლშხ.), ხ-ä̈ჭდე (ლოხჳ̂აჭდ ბქ., ლახჳ̂ä̈ჭდ, ლახä̈ჭიდ; ლახä̈ჭიდ{ნე} ლნტ.), გრდმ. -- აყუდებს, აყრდნობს. ბერგ მუხურს ლო̄ხჳ̂აჭდ (ლშხ.) -- თოხი კუთხეში მივაყუდე. ლჳ̂აჭ̈არდ სკანჯიდ ზიკ... ი ჟი ლახაჭიდ ყორს (ლნტ. 299) -- ვაჭარმა შემოიტანა ტომარა და კარზე მიაყუდა.
- ხ-აჭებდა იგივეა, რაც ხ-ä̈ჭბიდა.
- აჭებდე იგივეა, რაც ä̈ჭბიდე.
- აჭემე იგიჳ̂ეა, რაც ä̈ჭმე.
- ხ-აჭენი იგივეა, რაც ხ-აჭჳ̂ე̄ნი.
- ხ-აჭთე (ლოხჭ̈ა̈თ, ლახჭათე; ლახჭ̈ა̈თნე ბზ., ლახჭ̈ა̈თისგ ბქ., ლოხჭათ, ლახჭათე; ლახჭათნე ლშხ.), ხ-აჭ̈ა̈თე (ლახჳ̂აჭ̈ა̈თ, ლახაჭათე; ლახაჭათნი) ლნტ. გრდმ. -- წყევლის. [ღერმეთ ჟ'ä̈ნხირნან], ჩჳ̂აჭ̈ა̈თ ლჳ̂ემალ (ბქ. 106) -- ღმერთი გაბრაზდა, დაწყევლა ყორანი. ზურა̄ლს ოთჭათჳ̂ნა და̄ჳ̂ (ლშხ.) -- ქალს დაუწყევლია დევი. [ზურალს ხოქჳ̂ა] ჩუ ლოქ ადაჭათჳ̂ნი ასლანბექს (ლნტ. 137) -- ქალს უთქვამს, ასლანბეგს დავწყევლიო.
- აჭთუნე (ოთჳ̂ჭათჳ̈ნ, ადჭათჳ̂ნე; ადჭათჳ̂ნი ბზ., ადჭათჳ̂ნისგ ბქ., ოთჭათუნ ლშხ.), აჭათჳ̂ნე (ათჳ̂აჭათჳ̂ინ, ადაჭათჳ̂ნე; ადაჭათჳ̂ნი) ლნტ. გრდმ. -- წყევლის. ღე̄რბათუ ესერ ოთჭათჳ̂ნა!

(ბზ. 412) -- ღმერთმა დაწყევლოსო! დიასახლი ლაჩრაჳ გიმ ჩოთჭათჳნახ (ლშხ. 50) -- დიასახლისის გასაჩერებელი მიწა დაუწყევლიათ. ზურალს ჩჳათოჭათჳნა ხენწიფი გეზალ (ლნტ. 145) -- ქალს ხელმწიფის შვილი დაუწყევლია.

- აჭი იგივეა, რაც ä̈ჭი.
- ხ-აჭიდ (ხჳაჭიდდä̈ს, ხაჭიდდა; ხაჭიდდე̄დს ბზ., ხჳეჭდ, ხეჭად; ხეჭგდეს ბქ., ხჳაჭგ̄დდას, ხაჭგ̄დდა; ხაჭგ̄დდეს ლშხ., ხჳაჭგდდä̈ს, ხაჭგდდა; ხაჭგდდეს ლნტ.) გრდუვ. -- აყუდია; მიყუდებულია; მიყრდნობილია; მიწოლილია. გუშგჳე მურყჳამს ში̄რა ხაჭიდ (ბზ. 65) -- ჩვენს კოშკზე წისქვილის ქვაა მიყუდებული. თოფä̈რ ხაჭიდდახ ნეზს (ლნტ. 97) -- თოფები ნაძვზე იყო მიყუდებული.
- ხ-აჭითხ იგივეა, რაც ხ-აჭგთხ.
- ხ-აჭიმ (ოთეჭმ, ä̈თჭä̈მ; ä̈თჭემნი ბზ. \ ოხჳეჭმ, ä̈ხჭამ; ახჭემნი ზს., ათჭამ ბქ., ოთეჭმ, ეთჭამ; ეთჭემნი ლშხ., ä̈თჳეჭმ, ä̈თეჭამ; ä̈თეჭემენი ლნტ.) გრდუვ. 1. მიჰყვება, მისდევს. ზურა̄ლ ქა̄დ ä̈თჭä̈მ როსტომს (ბზ. 236) -- ქალი კვლავ გაჰყვა როსტომს. ხჳეჭმ, ხჳეჭმ ი აშხუნლჳე ჩჳä̈მთჳä̈ფ ნაზჳ (ბქ. 203) -- მივყვებოდი, მივყვებოდი და ერთი ხნის შემდეგ კვალი დამეკარგა. ათჭემე̄ნა ეჯ კჳახნესუ̄ლა ბარდს (ლშხ. 67) -- გაჰყოლია იმ გოგრის ბარდს. დაჩჳირ ხეკჳეს ათაჭემან ლჷშიდ ნათä̈რს (ლნტ. 277) -- და უნდა გაჰყოლოდა დაყრილ ნაფოტებს. 2. (ლოხჳეჭმ, ლä̈ხჭä̈მ; ლახჭემნი ზს., ოხჳეჭმ, ეხჭამ; ეხჭემნი ლშხ., ä̈ხჳეჭმ, ä̈ხეჭამ; ä̈ხეჭემენი ლნტ.) -- ჯერს მიჰყვება, რიგს მიჰყვება.
- ა-ხ-ჭიმ (ოხჳეჭმ, ä̈ხჭä̈მ; ä̈ხჭემნი ბზ., ახჭამ ბქ., ეხჭამ, ეხჭემნი ლშხ.), {ა}-ხ-აჭიმ (ä̈ხჳეჭმ, ä̈ხეჭამ; ä̈ხეჭემენი) ლნტ. გრდუვ. -- უკან მოჰყვება, მოსდევს. ალჲä̈რს ჳეშგინ ახჭიმხ ჯä̈რ (ბზ. 235) -- ამათ ჯარი უკან მოჰყვებათ. [ჯჳეგს] ლჳეშგიმ ახჭიმ მეშხე ღä̈ჳ

(ბქ. 51) -- ჯოგს უკან შავი დევი მოჰყვება. ჟახა ფაშდ ესერ ახჭიმ ი შგურ -- ს̈ყჷდირ (ანდ.) -- სახელს ქება მოსდევს და სირცხვილს -- საყვედურიო. ლატლი ფადასგ გჷ̂მიდ ახჭიმ (პოეზ. 86) -- ლატალის მდევარი მძიმედ მოსდევს.

- აჭი̄რხი (ოხჷ̂ჭი̄რხ, ა̈ნჭი̄რხე; ა̈ნჭი̄რხნე) ბზ., აჭი̄რხე (ოხჭი̄რხ, ანჭი̄რხე; ანჭი̄რხნე) ლშხ., ა̈ჭირხი (ოხჷ̂ჭირხ, ანა̈ჭირხე; ანჭირხისგ) ბქ., ა̈ჭირხე (ახჷ̂ჭირხ, ანჭირხე; ანჭირხი) ლნტ., გრდმ. -- {ამო}ტვიფრავს, {ამო}ღრუტნის; {ამო}ძირკვავს. დჷ̂̈{დ} ჩირთ ჟ̍ა̈ნჭი̄რხე ლჷძირდ (ბზ. 235) -- დევმა ჩირგვი ძირიანად ამოძირკვა. ქჷ̂ითდ ჟა̄ნჭი̄რხე ლჷყა̄რ ძღჷ̄დჟი (ლშხ.) -- ქურდმა სახურავი დიდზე ამოღრუტნა. ლელარტამ თელდ ჟახოჭირხახ ქათალა̈რს (ლნტ.) -- ბოსტნეული მთლად ამოუძირკვავთ ქათმებს.
- აჭკი̄ჷ̂ანე იგივეა, რაც ა̈ჭკი̄ჷ̂ანე.
- ხ-აჭკპჷ̄რე (ოხჷ̂ჭკუპი̄რ, ახჭკუპჷ̄რე; ახჭკუპჷ̄რი) ბზ., ხ-აჭკპურე (ოხჭკუპჷ̂ირ, ახჭკუპურე; ახჭკუპურისგ ბქ., ახჷ̂აჭკუპურ, ახაჭკუპურე; ახაჭკუპური ლნტ.), ხ-აწკპჷ̄რე (ოხწკუპჷ̄რ, ახწკუპჷ̄რე; ახწკუპჷ̄რნე) ლშხ., გრდმ. -- {წა}აჭრის, {წა}აწყვეტს. ხაჳიდ დაშნა̈ჲ ი თხუმა̈რ მა̈გ ჟი ახჭკუპურე და̈ჷ̂ს (ბქ. 41) -- დაარტყა ხმალი და ყველა თავი წააწყვიტა დევს.
- ხ-აჭკრჷ̄ლე (ოხჭკური̄ლ, ახჭკურჷ̄ლე; ახჭკური̄ლნე ბზ., ოხჭკურჷ̄ლ, ახჭკურჷ̄ლე; ახჭკურჷ̄ლნე ლშხ.), ხ-აჭკრულე (ახჷ̂აჭკურულ, ახაჭკურულე; ახაჭკურული) ლნტ. -- {მო}აჭრის, {და}ჭრის. მამად მეგემს აშხლარ ახჭკურჷ̄ლე (ლშხ.) -- მამამ ხეს ტოტები მოაჭრა. ჩიჲს თხუმა̈რს ჯაჭკრულე... (ლნტ. 271) -- ყველას თავებს დაგაჭრით.
- აჭკუარი, აჭკუა̈რი იგივეა, რაც აჭკჷ̄რე.
- ა-ხ-ჭკუნე (ოთხუჭკჷ̂ინ, ადხუჭკჷ̂ნე; ადხუჭკჷ̂ნი ბზ., ადხუჭკჷ̂ნისგ ბქ.), გრდმ. --

აკნატუნებს; ახრამუნებს. გუ̂ეჭ ლახანას ახჭკუნე (ბზ.) -- გოჭი კომბოსტოს ახრამუნებს. და̈უ̂დ ოხცა̈დ [ამირმს]: ჩუ̂ესერ ადხუჭკნისგ მიჩ ი მიჩა ლახუ̂ბილა̈რს (ბქ. 261) -- დევმა მიუგო ამირანს: შენ და შენს ძმებს ჩაგახრამუნებთო. გადატ. ფიცს ტეხს. და̈უ̂ითდ ნაბა̈ნ ადხუჭკნე (ბქ.) -- დავითმა ფიცი გატეხა.

- აჭკუ̄რე (ოთჭკუა̈რ, ადჭკუ̄̂რე; ადჭკუ̄̂რნე \ აჭკუ̂ა̈რი, ლაჲჭკუ̄რე, ლაჲჭკუ̄რი) ბზ., აჭკუა̈რი (ოთჭკუა̈რ, ადჭკუარე; ადჭკუარისგ ბქ., ათუ̂აჭკუა̈რ, ადაჭკუა̈რე; ადაჭკუა̈რი ლნტ.), აჭკუარი, აჭკუ̂არი (ოთჭკუარ, ადჭკუარე; ადჭკუარნე) ლშხ., გრდმ. -- ფიქრობს. ზურა̄ლა̈ ჭა̈შდ ლა̈ჲჭკუ̄რე (ბზ. 295) -- ქალის ქმარმა გაიფიქრა. ოთჭკუარა ნალუ̂ჟურს... (ბქ. 213) -- უფიქრია ვაჟს. ათხად მაგ აშ აჭკუარდა (ლშხ. 10) -- აქამდე ყველა ასე ფიქრობდა. ალ მარე აჭკუა̈რი (ლნტ. 154) -- ეს კაცი ფიქრობს.
- აჭკუ̂არი, აჭკუ̂ა̈რი იგივეა, რაც აჭკუ̄რე.
- ხ-აჭკუ̂ერი იგივეა, რაც ხ-აჭკუ̂რე.
- აჭკუ̂ერი იგივეა, რაც აჭკუ̂რე.
- ხ-აჭკუ̂რე (ოთაჭკუ̂რ, ათჭკუ̂ერ; ათჭკუ̂ერნე ზს., ათჭკერ, ათჭკერნე ბქ.), ხ-აჭკუ̂რი (ოხჭკორ, ახჭკორე; ახჭკორნე) ლშხ., ხ-ა̈ჭკუ̂ერი (ახუ̂ა̈ჭკუ̂რ, ახაჭკუ̂ერ; ახაჭკუ̂ერნე) ლნტ. გრდმ. -- აჭრის. [მუხუ̂ბედ] თხუმა̈რ მა̈გ ქა̄თჭკო̈რ და̄უ̂ს (ბზ. 269) -- ძმამ დევს ყველა თავი მოაჭრა. ჩა̄ჟს ჭიშხარ ახჭკორეხ (ლშხ.) -- ცხენს ფეხები მოაჭრეს. ლა̈ზიას ქახაჭკუ̂ერხ ბარჯა̈ლ (ლნტ.) -- საკლავს ბეჭები მოაჭრეს.
- აჭკუ̂რე (ოჭკორ, ადჭკუ̂ერ, აჭკუ̂რი̄ნე) ზს., აჭკუ̂რი (ოთჭკორ, ადჭკორე; ადჭკორნე) ლშხ., ა̈ჭკუ̂ერი (აჭკურ, აჭკუ̂ერ; აჭკუ̂ერნე) ლნტ. გრდმ. -- ჭრის, კეპავს. ანჴა̈დ მურუ̂ის ი უ̂იჯ... ჩუ̂აჭკუ̂ერ (ბზ. 31) -- მოვიდა რუსი და გველი დაკეპა. მჷნნი გოგლა̈ნდიშ ცილს ჩუ̂აჭკუ̂რე

(ბქ. 78) -- საკვების მიმწოდებელი ცირცელის კანს დაჭრის. ჩუ ხუ̂ა̈ჭკუ̂ერიდ ლეღუ̂ს ნეცინდ (ლნტ. 34) -- ხორცს წვრილად დავკეპავთ.

- ხ-აჭკგ̄რა (მაჭკგ̄რგნ{და}, ხაჭკგ̄რგნ{და}; ხაჭკგ̄რგნდე̄დს ბზ., მეჭკგ̄რა̈ნ, ხეჭკგ̄რა̈ნ; ხეჭკგ̄რე̄ნს ლშხ.), ხ-ანჭკგრა (მენჭკგრან, ხენჭკგრან; ხენჭკგრენეს) ბქ., ხ-აჭკგრა (მაჭკგრგნდა, ხაჭკგრგნდა; ხაჭკგრგნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- წუხს, ენაღვლება (შეწუხებულია, ფიქრობს). ალდა̈რს ხაჭკგ̄რახ ლიჩი̄ჲა̈ლ (ბზ. 252) -- ამათ ცოლის თხოვაზე (ფიქრი) აწუხებთ. დე̄შა საქმე ხაჭკგ̄რა გეგის (ლშხ.) -- არავისი საქმე არ ენაღვლება გეგის. ეჯმინს სურუ ხაჭკგრახ ბოფშარე გუ̂ეშ (ლნტ.) -- იმათ ბავშვების საქმე ძალიან აწუხებთ (ძალიან წუხან ბავშვების საქმეზე).
- აჭმე იგივეა, რაც ა̈ჭმე.
- ხ-აჭმინე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჭმინე.
- ხ-აჭმურია̄ლუ̂ნე (ლოხჭუმუ̂რია̄ლუ̂ინ, ლახჭმურია̄ლუ̂ნე; ლახჭმურია̄ლუ̂ნი) ბზ., ხ-აჭმუნდუ̂ნა̄ლუ̂ნე (ლოხჭმუნდნა̄ლუნ, ლახჭმუნდნა̄ლუ̂ნე; ლახჭმუნდუ̂ნა̄ლუ̂ნი) ლშხ., ხ-აჭმურალუ̂ნე (ოთჭგმრალუ̂ინ, ადჭუმრალნე; ადჭუმრალნისგ) ბქ., ხ-აჭომურალუ̂ნე (ლახუ̂აჭომურალინ, ლახაჭომურალნე; ლახაჭომურალნი) ლნტ., გრდმ. კაუზატ. -- არბენინებს; აჭენებინებს. ხაჭმურია̄ლუ̂ნეხ [მა̄ლს], ლო ესერ ა̈ხვეჩნი (ბზ. 362) -- არბენინებენ მელას, რომ მოინელოს. ჩა̄ჟს ეჯზუმ ლახჭმუნდნა̄ლუ̂ნე, ერე ჩუ̂აფათქუ̂ (ლშხ.) -- ცხენი იმდენი არბენინა, რომ გასკდა.
- ხ-აჭონა იგივეა, რაც ხ-აჭო̄ნა.
- აჭონალი, აჭონა̈ლი იგივეა, რაც აჭო̄ნა̈̄ლი.
- ხ-აჭონე იგივეა, რაც ხ-აჭუ̂ე̄ნი.

- ხ-აჭო̄ნა (მეჭო̄ნა̆̄ნ{და}, ხეჭო̄ნა̆̄ნ{და}; ხეჭო̄ნა̆̄ნდე̄დს ბზ., მეჭონა̆̄ნ, ხეჭო̄ნა̆̄ნ; ხეჭო̄ნე̄ნს ლშხ.), ხ-აჭონა (მეჭონან, ხეჭონან; ხეჭონენეს ბქ., მაჭონჲნდა, ხაჭონჲნდა; ხაჭონჲნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ახვევია, შემოხვეული აქვს; გახვეულია. ლჲფკელუს სგუ̂ირიშ ნეფყუ ხაჭონენახ (ბქ. 5) -- ქალბატონებს ხამი ტილოს ურიბი ჰქონიათ შემოხვეული. თჲრქა̈დს ქა ხაჭონა ნა̈პიჭუ̂ (ლნტ. 71) -- მაკრატელს მატერიის ნაკუწი ახვევია.
- აჭო̄ნა̆̄ლი (ოხჭონა̆̄ლ, ანჭო̄ნა̄ლე; ანჭუ̂ე̄ნა̆̄ლნე) ბზ., აჭონალი (ოხჭონალ, ანჭონალე; ანჭონალი) ბეჩ., აჭონა̈ლი (ოხჭონა̈ლ, ანჭონალე; ანჭოლისგ) ბქ., აჭო̄ნა̄ლი (ოხჭო̄ნა̄ლ, ანჭო̄ნა̄ლე; ანჭო̄ნა̄ლნე) ლშხ. აჭონალი (ახუ̂აჭონა̈ლ, ანაჭონალე; ანაჭონალი) ლნტ., გრდმ. -- ახვევს, {გამო}კრავს. მიჩა ლეზიზ ქა̄ნჭო̄ნა̄ლე ი შუკუ̂ს ათა̄გა̈ნ (ბზ.) -- თავისი საგზალი შეახვია და გზას გაუდგა. დინილდ ჯიმლა̈შ ლუკშურე ტა̈ნ ქანჭონალე (ბქ. 53) -- გოგონამ ძმის დამტვრეული სხეული (ტანი) გაახვია.
- ხ-აჭო̄ნე იგივეა, რაც ხ-აჭუ̂ე̄ნი.
- ხ-აჭრა̈ჟი (ლოხუ̂ჭარა̈ჟ, ლახჭარჟე; ლახჭარჟი ბზ., ლახჭარჟისგ ბქ.), ხ-აჭრაჟი (ლოხჭარაჟ, ლახჭარჟე; ლახჭარჟი) ლშხ., ხ-აჭარა̈ჟი (ლახუ̂აჭარა̈ჟ, ლახაჭარა̈ჟე; ლახაჭარა̈ჟი) ლნტ. გრდმ. -- სთავაზობს; აძალებს; მიართმევს. დი̄ნას ლუ̂ინა̈ლ ლახჭარჟეხ (ბზ. 288) -- ქალიშვილს ღვინო შესთავაზეს. [დამაჭირაჲს] ჩი ხაჭრა̈ჟიხ... (ბქ. 43) -- დამაჭირას ყველაფერს სთავაზობენ. უჭრაჟა მერმა ნომოუ̂ ლახჭარჟე (ანდ.) -- შეუძლეველი სხვას არ შეაძლიოო. [ხორუ̂ა მუხუ̂ბეს] ლეზუ̂ებს ხაჭარა̈ჟი მედუქნე (ლნტ. 161) -- მედუქნე უმცროს ძმას საჭმელს სთავაზობს. თუ̂ით ლულუ̂ინ ფირუ̂ს ხაჭრა̈ჟიხ (პოეზ. 42) -- თითო ხბოიან ძროხას სთავაზობენ.
- აჭრელე იგივეა, რაც ა̈ჭრე/გლი.

- ხ-აჭრენი (ლოხჳ̂აჭრ, ლახჭა̈რ; ლახჭა̈რნე ზს., ლოხჭარ, ლახჭარე; ლახჭარნე ლშხ.), ხ-აჭა̈რნე (ლახჳ̂აჭა̈რ, ლახაჭა̈რე; ლახაჭა̈რნე) ლნტ., გრდმ. -- {მი}აბამს, აკერებს. და̈ჳ̂დ ხა̈ქჳ̂ე: -- მიჩა ლუსდიგჳ̂უ ლახჭა̈რ (ბქ. 53) -- დევმა უთხრა: -- შენი ნაწნავი გადააბიო. კაბს ჩუქჳ̂ა̄ნქა ქობაჲ ლოხჭარ (ლშხ.) -- კაბას ქვემოდან ქობა მოვაკერე (მოვაბი).
- აჭრენი (ონჳ̂ჭარ, ანჭარე; ანჭა̈რნე ბზ., ოთჭარ, ადჭარე; ადჭარნე ლშხ.), აჭრი (ოთჭარ, აჭა̈რ; აჭრინე) ბქ., აჭარე (ათჳ̂აჭა̈რ, ადაჭა̈რე; ადაჭა̈რნე) ლნტ. გრდმ. -- ერთმანეთზე აბამს, ამთელებს (გაწყვეტილ რამეს). ალ ბერჟა̈რს ესერ ჩჳ̂ემოშ აჭრენი, მიჩეშრიგ ესერ და̈რ ირდი (ბქ. 248) -- ამ რკინებს თუ ერთმანეთს გადააბამ, შენნაირი არავინ იქნებაო. დი̄ნო̄ლდ ნაკიჭჳ̂არ ადჭარე ი კაბ ენშხებე (ლშხ.) -- გოგონამ ნაკუწები (ერთმანეთს) მიაკერა და კაბა შეიკერა.
- აჭრი1 (ოთჭერ, ადჭერ; ადჭერნე) ბქ. გრდმ. -- ჭერს აკრავს. ქორ ჩოთჭერჳ̂ახ (ბქ.) -- სახლისათვის ჭერი გაუკეთებიათ (ჭერი აუკრავთ).
- აჭრი2 იგივეა, რაც აჭრენი.
- აჭჳ̄რე (ოხჭჳ̄რ, ანჭჳ̄რე; ანჭჳ̄რნე) ლშხ., აჭურე (ახჳ̂ჭურ, ანაჭურე; ანაჭური) ლნტ. გრდმ. -- ზელს. ჯჳ̂იდედ ჳ̂ოყალს, ეჯის ჟი ხჳ̂აჭურედ გუნ ბეგიდ (ლნტ. 22) -- მოვიტანთ აყალოს, იმას მოვზელთ ძალიან მაგრად. ჯიც ა̈ხჳ̂ჭურ (ლნტ.)-- ცომი მოვზილე.
- აჭჳ̂ბერე იგივეა, რაც აჭჳ̂ბე̄რე.
- აჭჳ̂ბე̄რე (ოთჭუბე̄რ, ადჭუბე̄რე; ადჭუბე̄რნე) ბზ; ლშხ., აჭჷბერი (ოთჭჷბერ, ადჭჷბერე; ადჭჷბერისგ) ბქ., აჭჳ̂ბერე (ათჳ̂აჭუბერ, ადაჭუბერე; ადაჭუბერი) ლნტ. გრდმ. -- აცობს, გმანავს. შდუგჳ̂არე ლაჯა̈დ ჩჳ̂ადჭუბე̄რე (ბზ.) -- თაგვების გამოსასვლელი დაგმანა. ბოთლა̈ლ ჩჳ̂ადაჭუბერე (ლნტ.) -- ბოთლები დააცო.

- ხ-აჭუ̂ე̄ნი (ლოხუ̂ჭონ, ლახჭუ̂ე̄ნ; ლახჭუ̂ე̄ნნე) ბზ., ხ-აჭუ̂ენი, ხ-აჭენი (ლოხჭ{უ̂}ენ, ლახჭ{უ̂}ენ; ლახჭ{უ̂}ენისგ) ბქ., ხ-აჭო̄ნე (ლოხჭო̄ნ, ლახჭო̄ნე; ლახჭო̄ნნე) ლშხ., ხ-აჭონე (ლახუ̂აჭონ, ლახაჭონე; ლახაჭონი) ლნტ. გრდმ. -- {შე}ახვევს. ძერს ჩუ̂აღასურეხ ი ცილს ქა̈მშხენ ხაჭენიხ (ბქ. 235) -- ხორცს ასო-ასო დაჭრიან და გარედან ტყავს შემოახვევენ. ბეფშ ლერშიალისა ლახაჭონეხ (ლნტ.) -- ბავშვი საფენებში გაახვიეს.
- ხ-აჭყრენი (ოხუ̂აჭყრ, ახჭყა̈რ; ახჭყა̈რნე ბზ., ლოხუ̂აჭყრ, ლახჭყა̈რ; ლახჭყა̈რნე ბქ., ლოხჭყარ, ლახჭყარე; ლახჭყარნე ლშხ.), ხ-აჭყა̈რნე (ლახუ̂აჭყა̈რ, ლახაჭყა̈რე; ლახაჭყა̈რნე) ლნტ. გრდმ. 1. გადასდებს (ავადმყოფობას). ბოფშა̈რს ლეგლირდეს ქახაჭყრენი... (ბზ.) -- ბავშვებს ავადმყოფობას გადასდებს. ბოფშარდ ყაყბერ უშხუ̂ა̄რ ლახჭყარეხ (ლშხ.) -- ბავშვებმა ყბა-ყურა ერთმანეთს გადასდეს. 2. ზს. აგრძელებს, {გადა}აბამს. ქა ხაჭყრენი მგჯში ეჩქანლუ̂ე ლიჯიშს... (ბქ. 306) -- მქსოველი შემდეგ ქსოვას აგრძელებს.
- აჭყტგნე (ოთჭყგტგნ, ადჭყგტნე; ადჭყგტნი ლშხ., ათუ̂აჭყგტინ, ადაჭყგტნე; ადაჭყგტნი ლნტ.) გრდმ. -- ჭყლეტს. ლეარაყ იცხ ჩოთჭყგტნედ (ლშხ.) -- საარაყე მსხალი დავჭყლიტეთ. ლუ̂აჟა̈რ ჩუ̂აჭყტგნეხ ყურძენს (ლნტ. 28) -- კაცები დაჭყლეტენ ყურძენს.
- აჭშხე (ოთჭიშხ, ადჭგშხე; ადჭიშხნე ბზ., ადჭგშხისგ ბქ., ადჭიშხე; ადჭიშხნე ლშხ., ათუ̂ა̈ჭგშხ, ადა̈ჭგშხე; ადაჭგშხი ლნტ.), გრდმ. 1. ასწორებს; ყალიბში ათავსებს. ზურა̄ლ ფაყუ̂ს აჭშხე (ბზ.) -- ქალი ქუდს ყალიბში ათავსებს (ფორმას აძლევს). ცილს ქაჭშხეხ ფიცრიშ ნახა̈ზშუ̂ (ბქ. 237) -- ტყავს ფიცრის ყალიბით ჭიმავენ (ფორმას აძლევენ). 2. მკვდრის გაპატიოსნება.
- აჭჭუ̄რე, აჯჭუ̄რე (ოთჭუჭი̄რ, ადჭუჭუ̄რე; ადჭუჭუ̂ი̄რნე \ აჯჭუ̄რე ოთჯუჭი̄რ, ადჯუჭუ̄რე; ადჯუჭუ̄რი) ბზ., აჭჭურე (ოთჭუჭუ̂ირ, ადჭუჭურე; ადჭუჭურისგ) ბქ., აჯჭუ̄რე

(ოთჯაჭუ̄რ, ადჯაჭუ̄რე; ადჯაჭუ̄რნე) ლშხ., აჭაჭურე (ათუ̂აჭაჭურ, ადაჭაჭურე; ადაჭაჭური) ლნტ. გრდმ. -- წელს სწყვეტს (გაჭაჭავს). ჩა̈̄ჟ ჩუ უ̂ეთ ადჭუჭუ̄რე (ბზ.) -- ცხენს ლამის წელი ჩასწყვიტა. მაგ ჩუ̂ადჯაჭუ̄რე როსტომდ (ლშხ. 60) -- როსტომმა ყველას წელი მოსწყვიტა.

- აჭგბერი იგივეა, რაც აჭუბე̄რე.
- ხ-აჭგთხ, ხ-აჭითხ (მაჭგთხდა, ხაჭგთხდა; ხაჭგთხდე̄დს ბზ., ხაჭგთხდეს ლშხ., მეჭთხჰნ, ხეჭთხჰნ; ხეჭთხჰნეს ბქ., მაჭითხდა, ხაჭითხდა; ხაჭითხდეს ლნტ.) გრდუვ. -- აყვანილი ჰყავს ხელში, ატატებული ჰყავს. ანჴა̈დ ეშხუ ზურა̄ლ, ბეფშუ̂ილდ ჟი ხაჭგთხ (ბზ. 415) -- მოვიდა ერთი ქალი, ბავშვი ხელში ჰყავს აყვანილი.
- აჭგრიე̄ლი (ოთჭგრიე̄ლ, ადჭგრიე̄ლე; ადჭგრიე̄ლნე) ბზ., აჭა̄რუნე (ოთჭა̄რუნ, ადჭა̄რუნე; ადჭა̄რუნნე) ლშხ., აჭა̈რიელი (ათუ̂აჭა̈რიელ, ადაჭა̈რიელე; ადაჭა̈რიელი) ლნტ. გრდმ. -- {გადა}აბამს. ბობშარ თეკუ̂არს აჭა̄რუნეხ (ლშხ.) -- ბავშვები თოკებს ერთმანეთზე აბამენ. დაუ̂ა̈რ ჩუ ლოქ აჭა̈რიელიხ [ძუას] (ლნტ. 157) -- დევები ძუას ერთმანეთზე გადააბამენო.
- ხ-აჭგ̄დნი (ლოხუ̂ჭგ̄დ, ლახჭგ̄დ; ლახჭგ̄დნი ბზ., ლოხჭგ̄დ, ლახჭგ̄და ლშხ.), ხ-აჭგდენი (ლოხუ̂ჭგდ, ლახჭგდ; ლახჭგდნი ბქ., ლახუ̂აჭგდ, ლახაჭგდდა; ლახაჭგდენი ლნტ.), გრდუვ. -- {მი}წვება; ეყუდება. დი̄ნა გა̈ნთე ლახჭგ̄დ ლჵჟო̄რე (ბზ.) -- გოგო გვერდზე გადაწვა (გადავარდა) გულწასული. გოლჲა̈თდ ჩუ ლალემ ი ჩუ̂ასაჭგდდა ლაყუ̂რაჟი (ლნტ. 196) -- გოლიათმა {შე}ჭამა და წამოწვა საწოლზე. გადატ. გუმი ნაყჵლს ესჭგდ (ბქ. 330) -- გულისთქმას მიენდო.
- ახ{ა} იგივეა, რაც ლახ.
- ახანახა (-ხა̄̈შ, -ხა̄̈ლ) ბზ., ა̈ხენა̈ხე (-ხემ, -ხოლ) ბქ., ახენახე (-ხე̄შ, -ხე̄ლ) ლშხ; ახამახა

(-ხაღშ, -ხ̈ა̈ლ) ლნტ. 1. თიბვის დაწყების დღე. ახანახა ხ̈ა̄დ ჩი̂ (ბზ. 289) -- ყველა აღნიშნავდა თიბვის დაწყებას. 2. ლშხ. ახალმოწეული ჭირნახულის გემოს გასინჯვა.

- ახატჲ̈უ̂ი იგივეა, რაც ახტჲ̈უ̂ი.
- ხ-ახ̈ა̈რბ (მახჷრბჷნ{და}, ხახჷრბჷნ{და}; ხახჷრბჷნდე̄დს ბზ., მახ̈ა̈რბჷნ{და}, ხახარბჷნ{და}; ხახარბჷნდეს ბქ., ლნტ.), ხ-ახჷრბ (მახჷ̄რბჷ̄ნ, ხახჷ̄რბჷ̄ნ; ხახჷ̄რბჷ̄ნდეს) ლშხ. აორ. (ლამხჷრბჷნ{და}, ლახხჷრბჷნ{და} ბზ., ლამხარბჷნ{და}, ლახხარბჷნ{და} ბქ., ამხჷრბჷ̄ნ, ახხჷრბჷ̄ნ ლშხ., ლამახარბჷნ{და}, ლახახარბჷნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- ეხარბება, შურს. ჩი̂ ალღ̈ა̈რდ ხახ̈ა̈რბ (ბზ. 250) -- ყველას ამათი ეხარბება. ლახუ̂ბას ლახხარბჷნხ (ბქ. 158) -- ძმებს შეშურდათ. ეშხუ ლუ̂აჟმარეს ლახახარბა... (ლნტ. 287) -- ერთ კაცს შეშურებია.
- ხ-ახელე იგივეა, რაც ხ-ა̈ხლინე.
- ახენახე იგივეა, რაც ახანახა.
- ხ-ახერე იგივეა, რაც ხახე̄რი.
- ხ-ახეჩ იგივეა, რაც ხ-ახუ̂ეჩ.
- ხ-ახე̄ნე (ლოხუ̂ხე̄ნ, ლახხე̄ნე; ლახხე̄ნი \ ლახხე̄ნნე ბზ., ლოხხე̄ნ ლშხ.), ხ-ა̈ხენე (ლოხუ̂ხენ, ლახხენე; ლახხენისგ ბქ., ლახუ̂ახენ, {ლა}ხ̈ა̈ხენე; {ლა}ხ̈ა̈ხენი ლნტ.), გრდმ. -- {მი}ახარებს (ამბავს...). მუსი ლიჴედ ბობშარს მი ხუ̂ახე̄ნ (ლშხ.) -- თოვლის მოსვლა ბავშვებს მე ვახარე. თა̈თია̈ ამეჴედ გელაშერხო ი ქა ხოხენა (ლნტ. 72) -- თათია მოსულა გელაანთსა და {მი}უხარებია.
- ხ-ახე̄რი1 (ოხუ̂ხ̈ა̈რ, ახხე̄რე; ახხე̄რნე) ბზ., ხ-ა̈ხერი (ოხუ̂ხერ, ახხერე; ახხერისგ) ბქ., ხ-ახე̄რე (ოხხე̄რ, ახხე̄რე; ახხე̄რნე) ლშხ. ხ-ა̈ხერე (ახუ̂ახერ, ახახერე; ახახერი) ლნტ., გრდმ. -- ფხანს. ლეგმერდეს შიყ ოხუ̂ხ̈ა̈რ (ბზ.) -- ავადმყოფს ზურგი მოვფხანე. დედედ ბობშს ჭიშხ

ახხე̄რე (ლშხ.) -- დედამ ბავშვს ფეხი მოფხანა.

- ხ-ახე̄რი2 (ა̈მხე̄რინა̈̄ნ \ ა̈მხე̄რა̈̄ნ, ახხერა̈̄ნ; ა̈ხხე̄რი \ ა̈ხხე̄რნი ბზ., ემხე̄რა̄ნ, ეხხე̄რა̄ნ; ეხხე̄რნი ლშხ.), ხ-ა̈ხერი (ა̈მხერა̈ნ, ა̈ხხე̄რა̈ნ; ა̈ხხერინი ბქ.; ა̈მეხერჷნ, ა̈ხეხერა̈ნ; ა̈ხეხერი ლნტ.), გრდუვ. -- ეფხანება, ექავება. ბიძის ჭჷშხ ხა̈ხერი (ბქ.) -- სიმამრს ფეხი ეფხანება. ბეფშს თხუ̂იმ ხა̈ხერდა (ლნტ.) -- ბავშვს თავი ექავებოდა.
- ახიო̄რე იგივეა, რაც ახუ̂ო̄რე.
- ახკუნე (ოთხუკუ̂ინ, ადხუკუ̂ნე; ადხუკუ̂ნი ბზ., ოთხუკუნ, ადხუკუ̂ნე; ადხუკუ̂ნი ლშხ., ათუ̂ახუკუ̂ინ, ადახუკუ̂ნე; ადახუკუ̂ნი ლნტ.), გრდმ. -- აკნატუნებს; ახრამუნებს. გუ̂ეჭ ითქს ახკუნე (ბზ.) -- გოჭი მარცვალს ახრამუნებს.
- ახკჷნე (ოხხჷკინ, ანხჷკნე; ანხჷკნი ბზ., ანხჷკნისგ ბქ., ოხხჷკჷნ ლშხ., ახუ̂ახჷკინ, ანახჷკნე, ანახჷკნი ლნტ.) გრდმ. -- ფხეკს, ხეხავს, წმენდს. ბაბა გა̈ჩშუ̂ ჯიჯუ̂ს ახკჷნე (ბზ.) -- ბაბუა დანით ძვალს ფხეკს. შედ-მაკუ̂ედს ტებდი ლჷცშუ̂ აშყუ̂დიხ ი ქახკჷნეხ (ბქ. 5) -- ჯამ-ჭურჭელს თბილი წყლით რეცხავენ და {გამო}ფხეკენ.
- ხ-ახლა იგივეა, რაც ხ-ა̈ხლა.
- ახლინწე (ახუ̂ახლინწ, ახახლინწე; ახახლინწი) ლნტ. გრდმ. -- ფხრეწს, აგლეჯს. ახოფიშტუ̂ა ცხულა̈ჯემატ ი აშხუ̂ენჟი მა̈გ ჟ'ათოხლინწა ი მერბახენჩუ ჩუ̂ახოხლინწა (ლნტ. 278) -- უსვრია მშვილდ-ისარი და ერთ მხარეს ყველაფერი აუგლეჯია (აუფხრეწია) და მეორე მხარეს -- ჩამოუგლეჯია (ჩამოუფხრეწია).
- ხ-ახჲად იგივეა, რაც ხ-ა̈ხიად.
- ხ-ახონხა იგივეა, რაც ხ-ახო̄ნხა.
- ახორიელა̈ლი იგივეა, რაც ახურჲე̄ლა̈̄ლი.

- ახორიელი იგივეა, რაც ახჳრჲე̄ლი.
- ხ-ახოჩ იგივეა, რაც ხ-ახჳ̂ეჩ.
- ახოჩა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც აჯჩო̈ჳ̂ი.
- ახოჯდ იხ. ჯიდე, ხ-ოჯდე.
- ახოჯიდე იხ. ჯიდე, ხ-ოჯდე.
- ხ-ახო̄ნხა (მახო̄ნხა̈̄ნ{და}, ხახო̄ნხა̈̄ნ{და}; ხახო̄ნხა̈̄ნდე̄ლს ბზ., მეხო̄ნხა̄ნ, ხეხო̄ნხა̄ნ; ხეხო̄ნხე̄ნს ლშხ.), ხ-ახონხა (მეხონხან, ხეხონხან; ხეხონხენეს ბქ., მახონხჷნ{და}, ხახონხჷნ{და}; ხახონხჷნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ბლომად ასხია, დახუნძლულია, ახვევია. [ჳ̂ისგჳ̂ს] ეჯჟი ხეშან, ერე ეშ ხახო̄ნხა (ბზ. 307) -- ვაშლს ისე ასხია, რომ მთლად დახუნძლულია. ეჯის ჲეხჳ̂ ი გეზა̈ლ ხახონხა (ლნტ.) -- იმას ცოლ-შვილი ახვევია.
- ხ-ახპე იგივეა, რაც ხ-ა̈ხპე.
- ხ-ახპჷ̄რე (ლოხჳ̂ხჷპი̄რ, ლახხჷპი̄რე; ლახხჷპჷ̄რი \ ლახხჷპირნე ბზ., ლოხხჷპჷ̄რ, ლახხჷპჷ̄რე; ლახხჷპჷ̄რნე ლშხ.), ხ-ახპჷრე (ლოხჳ̂ხჷპირ, ლახხჷპჷრე; ლახხჷპჷრისგ ბქ., ლახჳ̂ახჷპჷრ, ლახახჷპჷრე; ლახახჷპჷრი ლნტ.) გრდმ. -- ახეთქებს, ახლის (ზედ რამეს). როსტომდ ალჲა̈რ უშხჳ̂ა̄რ..., სგა ლახხჷპჷ̄რე (ბზ. 238) -- როსტომმა ესენი ერთმანეთს შეახეთქა.
- ახტა̈ჳ̂ი (ოთხატა̈ჳ̂, ადხატჳ̂ე; ადხატჳ̂ი ბზ., ოთხჷტაჳ̂, ადხჷტაჳ̂ე; ადხჷტა̈ჳ̂ისგ ბქ.), ახტაჳ̂ი (ოთხატაჳ̂, ადხატჳ̂ე; ადხატჳ̂ი) ლშხ., ახატა̈ჳ̂ი (ათჳ̂ახატა̈ჳ̂, ადახატა̈ჳ̂ე; ადახატა̈ჳ̂ი) ლნტ. გრდმ. -- ხატავს. ეკლესია̄ ჭჳ̂ედ ქორონოს ლოქ ოთხატჳ̂ა (ლშხ.) -- ეკლესიის კედელი ქორონოს მოუხატავსო (დაუხატავსო). ა̈ლ სურა̈თ გუშკჳ̂ე ნალა̈ლდ ადახატა̈ჳ̂ე (ლნტ.) -- ეს სურათი ჩვენმა ნათესავმა დახატა.

- ახტურე იგივეა, რაც ახ{ჳ}ტურე.
- ახუპე იგივეა, რაც ახუ̄პე.
- ახურდე̄ლა̄ლი (ოხხურდე̄ლა̄ლ, ა̈ნხურდე̄ლა̄ლე; ა̈ნხურდე̄ლა̄ლნე) ბზ., ახუ̂რდელა̄ლი (ოხხურდელა̄ლ, ანხურდელა̄ლე; ანხურდელა̄ლნე) ლშხ., ახორიელალი (ახუ̂ახორიელა̈ლ, ანახორიელალე; ანახორიელალი) ლნტ. გრდმ. -- აგროვებს. ქართობლა̈რ უშხუ̂ა̄რთე ოხხურდე̄ლა̄ლ (ბზ.) -- კარტოფილები ერთად შევაგროვე. ლორი ჯიჯუ̂არს ახუ̂რდელა̄ლიხ (ლშხ. 5) -- ლორის ძვლებს აგროვებენ. ჟ'ახუ̂ახორიელა̈ლ ხამა̈რ (ლნტ.) -- ღორები შევაგროვე.
- ახურდე̄ლი (ოხხურიე̄ლ, ა̈ნხურიე̄ლე; ა̈ნხურიე̄ლნე) ბზ., ახუ̂რელი (ოხხორელ, ანხორელე, ანხორელისგ) ბქ., ახუ̂რდელი (ოხხურდელ, ანხურდელე; ანხურდელნე) ლშხ., ახორიელი (ახუ̂ახორიელ, ანახორიელე; ანახორიელი) ლნტ. გრდმ. -- აგროვებს. ზურა̄ლდ ქართოფილ ანხურიე̄ლე (ბზ.) -- ქალმა კარტოფილი შეაგროვა. ძულუ̂ა̄დ ხელწიფდ ჟანხურდელე კალმახ... მაგ (ლშხ. 74) -- ზღვის ხელმწიფემ შეაგროვა ყველა თევზი. [მამას] ჟახოხორიელა ეშხუ კუ̂იდოლ სოკო (ლნტ. 196) -- მამას ერთი გოდორი სოკო შეუგროვებია.
- ახუ̄პე (ოხხუ̂ი̄პ, ანხუ̄პე; ანხუ̄პი \ ანხუ̂ი̄პნე ბზ., ოხხუ̄პ, ანხუ̄პე; ანხუ̄პნე ლშხ.), ახუპე (ოხხუ̂იპ, ანხუპე; ანხუპისგ ბქ., ახუ̂ახუპ, ანახუპე; ანახუპი ლნტ.), გრდმ. 1. თავს უყრის, აქუჩებს. მუსს ხუ̂ახუ̄პედ ი ჟი ხუ̂ამურყუ̂ა̈მიდ (ბზ. 10) -- თოვლს ვაგროვებთ და კოშკად ვაგებთ. ნაჯე̄ლს ბერგუ̂შ ახუ̄პე დი̄ნა (ლშხ.) -- ნაგავს გოგო თოხით აქუჩებს. 2. ანაოჭებს, ნაოჭს ასხამს. მარო მიჩა კაბს ახუპე (ლნტ.) -- მარო თავის კაბას ნაოჭს ასხამს.
- ხ-ახუ̂ეჩ (ლამხოჩენ, ლახხოჩენ; ლა̈ხხო̈ჩი \ ლა̈ხხო̈ჩი̄ნი) ბზ., ხ-ახეჩ (ლამხოჩენ, ლახხოჩენ; ლახხეჩი) ბქ., ხ-ახოჩ (ლამხოჩე̄ნ, ლახხოჩე̄ნ; ლეხხოჩი) ლშხ., ხ-ახუ̂ეჩ (ლამახოჩენ,

ლახახორჩენ; ლახეხორჩი) ლნტ., გრდუვ. -- უპირატესობას ანიჭებს, მიაჩნია (უმჯობესად), თვლის (საჭიროდ). გიოს მა̄მ ხახჳ̂ეჩ ალ გჳ̂ეშ (ბზ.) -- გიოს არ მიაჩნია უმჯობესად ეს საქმე. ხოშოლუს ამჟი ახხორჩუნხ (ბქ.) -- უფროსებმა ასე მიიჩნიეს უმჯობესად. მაჲ ლოქ ჯახორჩხ ამშა? (ლშხ. 65) -- ამისათვის რა მიგაჩნიათ საჭიროდო? ხოშა მუხჳ̂ბედ ლახჳ̂ხო ლიზი ახახჳ̂ეჩ (ლნტ.) -- უფროსმა ძმამ მთაში წასვლა ამჯობინა.

- ხ-ახჳ̂იე{ს} იგივეა, რაც ხ-ა̈ხჳ̂იე.
- ხ-ახჳ̂იეს იგივეა, რაც ხ-ა̈ხჳ̂იე̄სგი.
- ახჳ̂ო̄რე (ოთხიჳ̂ე̄რ, ადხიჳ̂ო̄რე; ადხიჳ̂ე̄რნე) ბზ., ახიო̄რე (ოთხიო̄რ, ადხიო̄რე, ადხიო̄რნე) ლშხ., ა̈ხიორი (ათჳ̂ახიორ, ადახიორე; ადახიორი) ლნტ., გრდმ. -- სიგრძეზე ხევს (ჭრის) ნაწლავებს (კარგად რომ გაირეცხოს). დედე ხამი წიკა̄ნტარს ახიო̄რდა (ლშხ.) -- დედა ღორის ნაწლავებს სიგრძეზე ხევდა. წიკანტა̈რს ქა ხჳ̂ა̈ხიორიდ ი ჩუ ხჳ̂აშყჳ̂ედიდ (ლნტ. 39) -- ნაწლავებს სიგრძეზე ვჭრით და {გა}ვრეცხავთ.
- ახჳ̂ჟინ იგივეა, რაც აშხჳ̂ჟი̄ნ.
- ახჳ̂რელი იგივეა, რაც ახურჲე̄ლი.
- ახჳ̂რჲელა̄ლი იგივეა, რაც ახურჲე̄ლა̄ლი.
- ახჳ̂რჲელი იგივეა, რაც ახურჲე̄ლი.
- ხ-ახჳ̂ტე (ოხჳ̂ახჳ̂ტ, ახხჳ̂იტ; ახხჳ̂იტნე ზს., ახხჳ̂იტე ლშხ., ახჳ̂ა̈ხჳ̂ტ, ახახჳ̂იტ; ახახჳ̂იტნე ლნტ.), გრდმ. -- ათლის, აჭრის. კოტო̄ლ ესერ გჳ̂ისუ ლახხჳ̂იტ (ბზ. 269) -- ცოტა გულს მოათალეო (მოაჭერიო). მუხჳ̂ბად ლელჳ̂ს ახხჳ̂იტ (ბქ.) -- ძმამ ხორცს მოაჭრა. უხეიროდ ეშხუ ლაგა̈ფ ლელჳ̂ ახახჳ̂იტ (ლნტ. 220) -- უხეირომ ერთი ულუფა ხორცი მოაჭრა.

- ხ-ახუ̂ტუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ხუ̂ტუნე.
- ახ{უ̂}ტუ̄რე (ოთხუტი̄რ, ადხუტუ̄რე; ადხუტუ̄რი \ ადხუტი̄რნე ბზ., ოთხუტუ̄რ; ადხუტუ̄რნე ლშხ.), ახტურე (ოთხუტირ, ადხუტურე; ადხუტურისგ ბქ., ათუ̂ახუტირ, ადახუტურე; ადახუტური ლნტ.), გრდმ. -- კეპავს, წვრილად ჭრის. დედედ ქართუ̂ებილ ლეტყბად ადხუტუ̄რე (ბზ.) -- დედამ კარტოფილი შესაწვავად დაჭრა. კუბდა̈რიაქ ლელუ̂ს ჩუ̂ახუ̂ტურეხ (ბქ.) -- საკუბდარე ხორცს დაკეპავენ. შიხს ახტუ̄რნიხ ლეგმერდე̄მი თხუმჟი (ლშხ. 93) -- ნახშირს დაჭრიან ავადმყოფის თავზე
- ახუ̂ჩუ̂ეუ̂ი იგივეა, რაც აჯჩო̈უ̂ი.
- ახუ̂წა̈მ იგივეა, რაც აშხუ̂წა̈მ.
- ახჩოუ̂ი იგივეა, რაც აჯჩო̈უ̂ი.
- ახჩო̈უ̂ი იგივეა, რაც აჯჩო̈უ̂ი.
- ახწამს იგივეა, რაც აშხუ̂წა̈მ.
- ახწა̈მ{ს} იგივეა, რაც აშხუ̂წა̈მ.
- ახწუ̂ა̈მ იგივეა, რაც აშხუ̂წა̈მ.
- ახჯიდუ̂ნი იხ. ხ-ა̈ჯ{უ̂}დუნე.
- ხ-ახჷრა იგივეა, რაც ხ-ახჷ̄რა.
- ხ-ახჷრბ იგივეა, რაც ხ-ახა̈რბ.
- ახჷრჯე (ოთხა̈რჯ, ადხჷრჯე; ადხჷრჯნე ბზ., ოთხჷრჯ ლშხ.) გრდმ. -- საჭმელს აჭმევს, აპურებს, ასადილებს. ეჩაბუა̄სდა მა̄რე ყაბათჷრდ ჩუ̂ადხჷრჯე (ბზ. 260) -- საიქიოს (იმ ქვეყნის) კაცი ყაბათირმა დააპურა.
- ახჷ̄ნსგე (ოთხინსგ, ადხჷ̄ნსგე, ადხი̄ნსგი ბზ., ადხჷ̄ნსგნე ლშხ.), ა̈ხნისგი (ოთხინისგ,

ადხჷნსგე, ადხჷნსგისგ) ბქ., აჴნისკე (ათუ̂აჴნისკ, ადახჷნსკე., ადახჷნსკი) ლნტ., გრდმ. -- ანახევრებს. აჩ̈ად მა̄ლ ი [თა̈შ] ჩუ̂ადხჷ̄ნსგე (ბზ. 433) -- წავიდა მელა და ყველი გაანახევრა. ჩოთხჷნსგახ კეცისა არაყ (ლშხ.) -- ქვევრში არაყი გაუნახევრებიათ. მიშკუ̂ი ლირდე ამემდ ადაჴნისკე (ლნტ.) -- ჩემი არსებობა (ყოფნა) ამან გაანახევრა.

- ხ-ახჷ̄რა (მახჷ̄რჷნ{და}, ხახჷ̄რჷნ{და}; ხახჷ̄რჷნდე̄დს ბზ., ხახჷ̄რჷნდეს ლშხ.), ხ-ახჷრა (მახჷრჷნ{და}, ხახჷრჷნ{და} ხახჷრჷნეს ბქ., ხახჷრჷნდეს ლნტ.) აორ. (ამხჷ̄რჷნ{და}, ათხჷ̄რჷნ{და} ბზ., ლშხ., ამხჷრჷნ, ათხჷრჷნ ბქ., ლამახჷრჷნ{და}, ლახახჷრჷნ{და} ლნტ.), გრდუვ. -- სწყინს, ჯავრობს. ალა ნიშგუ̂ეჲ ხოშა̄ლს ათხჷ̄რე̄ნახ (ბზ. 27) -- ეს ჩვენს უფროსებს სწყენიათ. ალი მასა̈რდ ათხჷრჷნ ქათლადა̈შ ხჷნსგილს (ბქ. 21) -- ეს ნახევარქათამას ძალიან ეწყინა. გუნ მახჷ̄რა, ერ მერიელა̄ლხ (ლშხ.) -- ძალიან მწყინს, რომ მლანძლავენ.
- აჴ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- სარზე დადგმული ზვინი. ბაპ სგა̄ჩ̈ად აჴთე̄სგა (ბზ. 432) -- მღვდელი შევიდა ზვინში. დაბა̄რისა ლჷპი̄ნტე ლიხ აჴარ (ლშხ. 54) -- ყანებში მიმობნეულია ზვინები. აჴს უ̂იჯ ქა ხაკჷრსანენა (ლნტ. 266) -- ზვინს გველი შემოხვეოდა თურმე.
- ხ-აჴალუნე იგივეა, რაც ხ-აჴლუნე, ხ-აჴლინე.
- ხ-აჴან (მაჴანდა, ხაჴანდა; ხაჴანდე̄დს ბზ., ხაჴანდეს ლშხ., მაჴანდ, ხაჴანდ ბქ.), ხ-ოჴან (მიჴანდა, ხოჴანდა; ხოჴანდეს) ლნტ., გრდუვ. -- სუნი სცემს. ხაჴა̄ნდა ღე̄რბათ ამი̄ ქუ̂ინ (ბზ.) -- მისდიოდა ღმერთს ამისი სუნი. ჩა̄ჟა̈რს ქუ̂ინ მჷრა̄მშა ხაჴანხ (ბზ.) -- ცხენებს რაღაცის სუნი სცემთ. ჟეღა̈რს და̈შტუ̂ი ქუ̂ინ ხოჴანდახ (ლნტ.) -- ძაღლებს დათვის სუნი სცემდათ.
- ხ-აჴა̈ლე იგივეა, რაც ხ-აჴლე.

- ხ-აჴა̈ლუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-აჴლუნე.
- აჴა̈ნი იგივეა, რაც აჴნი.
- აჴა̈რ (-იშ, აჴარა̈რ) ბქ. -- საქსოვი დაზგის საყრდენი ნაწილი. ჩუქა აჴა̈რ ლჹგ (ბქ. 306) -- ქვევით საყრდენი დაზგა დგას.
- აჴა̈ცე იგივეა, რაც აჴცე.
- ხ-აჴა̈ცე იგივეა, რაც ხ-აჴცე.
- ხ-აჴდუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჴ{უ̂}დუნე.
- აჴეჩი იგივეა, რაც აჴჩე/ი.
- ხ-აჴიდ იხ. ხ-ატყცი.
- ხ-აჴლე, ხ-აჴლენი (ოთჴა̈ლ \ ოთაჴლ \ ლოხუ̂აჴლ, ათჴა̈ლ \ ათჴალე \ ლახჴა̈ლ; ათჴა̈ლი \ ათჴა̈ლნე \ ლახჴა̈ლნე ბზ., ოთჴა̈ლ, ადჴალე; ათჴა̈ლისგ ბქ.), ხ-აჴლენი (ოსაჴლ, ესჴალე; ესჴალნე) ლშხ., ხ-აჴა̈ლე (ათუ̂აჴა̈ლ, ათაჴა̈ლე; ათაჴა̈ლი) ლნტ., -- გრდმ. -- ასობს, არჭობს. ზურა̄ლ ჩი̄რხუუ̂ა̈რმგყ ჟი ხაჴლე ცა̈გს (ბზ. 19) -- ქალი ჩირგვებთან ჩაასობს ეკალს. პა̈პიდ ათჴალე ფაუ კოჯჩუ (ბქ. 267) -- ნათლიამ ჩაასო ჯოხი კლდეში. თალა̈ლ{ე მგქაფ} ფხულა̈ლ ლოქუ ათაჴა̈ლეხ მეგამ ლექუ̂ა (ლნტ. 171) -- სოლების ნაცვლად თითები ჩააკვეხე (ჩაარჭვე) ხეშიო.
- ხ-აჴლინე იგივეა, რაც ხ-აჴლუნე.
- ხ-აჴლუნე, ხ-აჴლინე (ოთჴალუ̈/უ̂ინ, ად/თჴალუ̂ნე \ ათჴალუ̂{ი}ნე; ათჴალუ̂ნი) ბზ., ხ-აჴალუნე (ოთჴალუ/უ̂ინ, ად/თჴალუნე; ად/თჴალუნის{გ}) ბქ., ხ-აჴლუნე (ოთჴალუნ, ათჴალუ̂ნე; ათჴალუ̂ნი) ლშხ. ხ-აჴალუ̂ნე (ათუ̂აჴალინ, ათაჴალნე; ათაჴა̈ლნი) ლნტ., გრდმ. კაუზატ. -- აძვრენინებს, არჭობინებს, ასობინებს. ლა̈ჯშა̈რს მესგუ̂რე მარქუ̂ს ხაჴალუნე ეშ ი

აშ (ბქ. 306) -- მქსოველი (საქსოვს მჯდომი) მაქოს აძვრენს აქეთ და იქით.

- ხ-აყმა̈რი (ლოხყჷმა̈რ, ლახყჷმრე ზს., ლახყჷმრი ბზ., ლახყჷმრისგ ბქ., ლახჳ̂აყჷმა̈რ, ლახაყჷმა̈რე; ლახაყჷმა̈რი ლნტ.), ხ-აყმარი (ლოხყჷმარ, ლახყჷმრე; ლახყჷმრი) ლშხ., გრდმ. -- ახმარს. ფატა̈ნ სგა ლახყჷმრე ბეფშს და̈ლდ (ბქ. 211) -- დალმა ბავშვს პერანგი მოახმარა. ჯანარ ლახყჷმრე (ლშხ.) -- ხარები მიახმარა. გადატ. ლეგ ღალ სჳ̂ინდის ლამყჷმა̈რ ლო! (ბზ. 283) -- უსინდისოდ მომჭამელი (ცუდი სინდისი მომახმარე)!
- აყნი (ოყან \ ოთყა̈ნ, აყა̈ნ \ ადყანე; აყნი̄ნე \ ადყა̈ნნე ბზ., ოყან, აყა̈ნ; აყნინე ბქ., ოთყან, ადყანე; ადყანნე ლშხ.), აყა̈ნი (აყჳ̂ან, აყა̈ნ; ადაყა̈ნი) ლნტ. გრდმ. -- ხნავს. გუშგჳ̂ეჲ ლეჟა̈̄ნჩუ ბაპშა აყნიხ (ბზ. 361) -- ჩვენს ზემოთ მღვდლისაანნი ხნავენ. მა̈გ როქჳ̂ აყნი ი მინ როქჳ̂ი დო აყნიხ (ბქ. 91) -- ყველა ხნავს და ჩვენც ხომ არ მოვხნათო. ნაცარქექიაჲ ლჷმყანინ ტჷგტს (ლშხ. 80) -- ნაცარქექია თურმე ნაცარს ხნავდა. გლეხ ჩჳ̂აყა̈ნი სკოდიდ ა̈ზჳ̂ს (ლნტ. 26) -- გლეხი ღრმად მოხნავს ეზოს.
- აყჳ̂ჩჳ̂ეჳ̂ი იგივეა, რაც აყჩო̈ჳ̂ი.
- აყრე (ოყჷჩ, აყა̈ჩ; ა̈ნყა̈ჩნი) ბზ., აყჩი (ოხყეჩ, ანყეჩე; ა̈ნყეჩნე ბქ., ოყჷჩ, აყიჩ; აყჩე ლშხ.), აყეჩე (ათჳ̂აყეჩ, ადაყეჩე; ადაყეჩი) ლნტ., გრდმ. -- აკვესებს. ა̈მიშ შდჷქა̈რდ აშ ანყეჩხ (ბქ. 204) -- ამისმა კბილებმა დააკვესეს. მუხჳ̂ბეს გჳ̂ია̈ნდს ჩჳ̂ასოყეჩა (ლნტ. 285) -- ძმას მოგვიანებით დაუკვესებია.
- ხ-აყჩე იგივეა, რაც ხ-ა̈ყჩე.
- აყჩო̈ჳ̂ი, აყ{ჳ̂}ჩჳ̂ეჳ̂ი (ა/ოხყოჩა̈/ეჳ̂, ანყოჩჳ̂ე, ანყოჩჳ̂ი) ბზ., აყჳ̂ჩჳ̂ეჳ̂ი (ოხყოჩჳ̂ეჳ̂, ანყოჩჳ̂ე; ანყოჩჳ̂ისგ) ბქ., ახჩოჳ̂ი (ოხხოჩაჳ̂, ანხოჩჳ̂ე; ანხოჩჳ̂ი) ლშხ., ახოჩა̈ჳ̂ი (ახჳ̂ახოჩა̈ჳ̂, ანახოჩა̈ჳ̂ე; ანახოჩა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- არჩენს, კურნავს, აცოცხლებს. ტარიელს ჟ'ოხყოჩჳ̂ი

(ბზ. 61) -- ტარიელს გავაცოცხლებ. ლეგმერდე ჟაგარდ ანხოჩუ̂ე (ლშხ.) -- ავადმყოფი წამალმა მოარჩინა. [არწიუ̂ს] ჟახოხოჩაუ̂ა პარაბოუ̂ილ (ლნტ. 213) -- არწივს პარაბოვილი განუკურნავს.

- აკჩუ̂ეუ̂ი იგივეა, რაც აკჩო̈უ̂ი.
- აკცე (ოთკა̈ც, ადკაცე; ადკა̈ცნე ბზ., ადკა̈ცისგ ბქ., ოთკაც, ადკაცე; ადკაცნე ლშხ.), აკა̈ცე (ა̈თუ̂ა̈კაც, ადაკა̈ცე; ადაკა̈ცი) ლნტ., გრდმ. 1. ლუპავს, ამარცხებს, აქცევს. და̄უ̂ს ოთკაცა მინე მუ (ბზ. 407) -- დევს დაუმარცხებია მათი მამა. ეჯიი ჩუ̂ადკაცე ი მიჩა თხუ̂იმი (ბქ.) -- ისიც დალუპა და თავისი თავიც. ნომ ათკაცად ქორ ი ლირდე (პოეზ. 126) -- არ დააქციოთ სახლი და ცხოვრება. 2. გადახრის, წააქცევს.
- ხ-აკცე (ლო̄ხუ̂აკც, ლახკა̈ც; ლახკა̈ცნე ბზ., ლოხუ̂კა̈ც, ლახკა̈ცისგ ბქ., ლო̄ხუ̂აკც, ლახკაცე; ლახკაცნე ლშხ.), ხ-აკა̈ცე (ასუ̂აკა̈ც, ასაკა̈ცე; ასაკა̈ცნე) ლნტ., გრდმ. -- ზედ აწყვეტს, ლუპავს, სპობს, ჟლეტს. ჟიბიშა̈რ ი ჩუ̂იბიშა̈რ მანძლუ̂ილს უშხუ̂არ ესერ ლოხკაცა (ანდ.) -- ზემოურები და ქვემოურები (იგულისხმება დადეშქელიანთა ორი შტო) დასმენას ერთმანეთისთვის შეუჟლეტიაო.
- აკგლტა̈რი (ოთკგლტა̈რ, ადკგლტარე; ადკგლტა̈რნე/ი) ბზ., აკგლტარი (ოთკგლტარ, ადკგლტარე; ადკგლტარნე) ლშხ., ა̈კელტა̈რი (ათუ̂აკელტა̈რ, ადაკელტა̈რე; ადაკელტა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- ქსოვს. ა̈შკს ჯუ̂ინალდ შუ̂ანა̈რ ა̈კგლტა̈რდახ ქორს (ლნტ. 7) -- შალს ძველად სვანეთში შინ ქსოვდნენ.
- ხ-აკგრა იგივეა, რაც ხ-აკგ̄რა.
- ხ-აკგრე იგივეა, რაც ხ-აკგ̄რა.
- აკგრკე, ა̈კერკე (ოხკირკ \ ოხკგრიკ \ ოხ{უ̂}კერკ \ ოხკერეკ, ანკგრკე; ანკგრკი) ბზ., ა̈კერკე

(ოხუ̂ჴერჴ, ანჴერჴე; ანჴერჴისგ ბქ., ახუ̂აჴერჴ, ანაჴერჴე; ანაჴერჴი ლნტ.), აჴჷრჴე (ოხჴჷრჴ, ანჴჷრჴე; ანჴჷრჴნე) ლშხ., გრდმ. -- ახერხებს. მა̈ჲ ანჴერჴას უ̂ა̈ზირი გეზალდ? (ბზ. 283) -- რა მოახერხოს ვეზირის შვილმა? ჩიქე დეშე̄რს ოხჴჷრჴა ეჩა ჩუ ლი̄ცუ̂ნე (ბზ. 75) -- ჯერ ვერავის მოუხერხებია იმის გაცინება. ალეს ესერ ანჴერჴას მოლე (ბქ. 342) -- ეგების მოახერხო რამეო. ზურა̄ლე̄ლ ანჴჷრჴნეხ კერჲაჲჟი ლინყეს (ლშხ. 15) -- ქალები მოახერხებენ კერიაზე {გამო}ცხობას. იმჟი ანაჴერჴას დენა̈ჲ ლიწედ? (ლნტ. 49) -- როგორ მოახერხოს ქალიშვილის ნახვა?

- ხ-აჴჷ̄რა (ხუ̂ეჴჷ̄რა̄̈ნდა̈ს, ხეჴჷ̄რა̄̈ნდა; ხეჴჷ̄რი ბზ., ხუ̂ეჴჷ̄რენ, ხეჴჷ̄რა̄ნ; ხეჴჷ̄რე̄ნს ლშხ.), ხ-აჴჷრა (ხუ̂ეჴჷრენ, ხეჴჷრან, ხეჴჷრენს ბქ., ხუ̂ეჴჷრჷნდას, ხეჴჷრჷნდა; ხეჴჷრჷნდეს ლნტ.), გრდუვ. -- შევედრებულია. ალ კუ̂იტ მა̄̈რა და̄̈რ ხორი ი ბაპა̈რს ხაჴჷ̄რა (ბზ.) -- ამ ხეიბარ (კუტ) კაცს არავინ ჰყავს და მღვდლიაანნთ არის შევედრებული.
- ხ-აჴჷ̄რე (ლოხ{უ̂}ჴი̄რ, ლახჴჷ̄რე; ლახჴჷ̄რი \ ლახჴი̄რნე ბზ., ლოხჴჷ̄რ, ლახჴჷ̄რე; ლახჴჷ̄რნე ლშხ.), ხ-აჴჷრე (ლოხუ̂ჴირ, ლახჴჷრე; ლახჴჷრისგ ბქ., ლახუ̂აჴჷრ, ლახაჴჷრე; ლახაჴჷრი ლნტ.), გრდმ. -- ავედრებს. ლირდეს ა̈მის ხაჴჷრეხ (ბქ.) -- ცხოვრებას ამას ავედრებენ.
- აჯ1 იგივეა, რაც ჰაჯ.
- აჯ2 იგივეა, რაც -გჯ.
- აჯა იგივეა, რაც ეჯა.
- აჯალ ბზ., ქს., აჯახ, აჲალ, აჲახ ლნტ., ადა̈იდ, ადაჲდ ბქ. ზმნს. -- ისევ, კვლავ, კიდევ მე̄რმა ლადეღ აჯალ ქა̄დ ა̈ნჷრბჲელა̄̈ნ დი (ბზ. 245) -- მეორე დღეს კვლავ გამოაცხო დედამ პური. დოლრათეჲსგა ესღრიხ ადა̈იდ ფიშირ ტუ̂იბროლ (ბქ. 2) -- დოლრას კიდევ ერთვის ბევრი ღელე. ესზელა̄ლეხ აჯალ უ̂ო̄ბა ხანს (ლშხ. 69) -- იარეს კვლავ დიდხანს. ამშაჷნქა აჯალ

ხაყახ ჩაჟäრ (ლნტ. 15) -- ამის გარდა კიდევ ჰყავთ ცხენები. აჯახ ასოშიდხ ლეზუ̂ებ ჩაჟäრს (ლნტ. 258) -- კიდევ დაუყარეს საჭმელი ცხენებს. აჲახ (\ აჯახ/ღ) ალ დენა ქäხეცხაჰ ხäლხს ი აჯაღ (\ აჲაღ) სკათოკუ̂äრ მებატეს უ̂ისკუ̂ (ლნტ. 294) -- ეს ქალიშვილი კვლავ შემოევლო (ჩამოუარა) ხალხს გარშემო და კვლავ ჩაუგდო მებატეს ვაშლი. [თუ̂ეთგლდ] მერმე გურნა აღäჲდ მäკიდ (პოეზ. 90) -- თვეთულდმა კიდევ მომარტყა მეორე ქვა.

- აჯäბ (ონჯაბ, ანჯäბ \ ანჯაბე; ანჯäბნე \ ანჯბი̅ნე ბზ., ონჯაბ, ანჯაბე; ანჯბინე ბქ., ანუ̂ჯäბ, ანჯäბ; ანაჯäბნე ლნტ.), აჯბი (ოხჯაბ \ ონჯაბ, ანჯაბე; ანჯაბნე) ლშხ., გრდმ. -- ხარშავს. ლელუ̂ს ხუ̂აჯäბდ (ბზ. 11) -- ხორცს ვხარშავთ. სგუ̂ირიშ ქიჰ ჩუ̂აჯäბხ (ბქ. 307) -- ხამი ტილოს (თვის საჭირო) ძაფს {მო}ხარშავენ. ნებოზს ზომხა̅ჲ ხამი თხუმ-აყბას ჟანჯაბნეხ (ლშხ. 15) -- საღამოს საახალწლო ღორის თავ-ყბას მოხარშავენ. ქართს ლინთუ̂ისკა ჟ'აჯäბხ (ლნტ. 16) -- ჭარხალს ზამთარში ხარშავენ. ლუ̂აშäშ თხუ̂იმ-კინჩხ ენასდ ოჯაბ (პოეზ. 144) -- ჯიხვის თავ-კისერი სწრაფად მოვხარშე.
- აჯბი იგივეა, რაც აჯäბ.
- აჯგრი1 (ოჯგგრ, აჯგირ; აჯგრი̅/ინე ზს., ოთჯგირ, ადჯგირე; ადჯგირნე ლშხ; აჯგურ, აჯგირ; ადაჯგირი ლნტ.), გრდმ. -- აკურთხებს. ალ მარე ჩუ̂აჯგირხ ხენწიფედ (ბქ. 156) -- ეს კაცი აკურთხეს ხელმწიფედ. ჩუ̂ადჯგირნე ალჲარს ბაჰ (ლშხ. 9) -- აკურთხებს ამათ მღვდელი. ლაფანაჟი ბäჰ აჯგრიდა ტაბäგს (ლნტ.) -- სულის ხსენების დროს მღვდელი აკურთხებდა სუფრას. ლუ̂ინäლ ფარსäგდ მიჯგრის (პოეზ. 286) -- ღვინო ბლომად მიკურთხოს.
- აჯგრი2 (ოჯგგრ, აჯგირ; აჯგრი̅ნე ბზ., აჯგრინე ბქ., ოთჯგირ, ადჯგირე; ადჯგირნე ლშხ., ანჯგურ, ანჯგირ; ანაჯგირი ლნტ.), გრდმ. -- არიგებს (ჭკუას), რჩევა-დარიგებას აძლევს.

ბეფშს ჩილადელ აჯგრიხ უჩიტლა̈რ (ბქ.) -- ბავშვს ყოველდღე აძლევენ რჩევა-დარიგებას მასწავლებლები.

- ხ-აჯგრუნე (ოთჯგგრინ, ათჯგგრა̄̈ჳ̂ნე; ათჯგგრა̄̈ჳ̂ნი ბზ., ათჯგგრნე; ათჯგგრნისგ ბქ., ოთჯგირუნ, ათჯგირჳ̂ნე; ათჯგირჳ̂ნი ლშხ, ათჳ̂აჯგირინ, ათაჯგირნე; ათაჯგირნი ლნტ.), გრდმ., კაუზატ. -- აკურთხებინებს. პაპს ჩუ ხაჯგრუნახ ტაბა̈გს (ბქ. 299) -- მღვდელს აკურთხებინებდნენ სუფრას.
- აჯელა̈ლი იგივეა, რაც აჯე̄ლჳ̂ა̄̈ლი.
- ხ-აჯეშ1 (ხჳ̂აჯეშდა̈ს, ხაჯეშდა; ხაჯეშდე̄დს ბზ., ხჳ̂აჯო̄ნ{დას}, ხაჯო̄ნ{და}; ხაჯო̄ნდეს ლშხ.), ხ-ა̈ჯეშ (ხჳ̂აჯონდ, ხაჯონ; ხაჯონეს ბქ., ხჳ̂აჯონდა̈ს, ხაჯონდა; ხაჯონდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ჰგავს. ჲე̄რე̄ ჰადურდ ესერ მიჩ ხაჯეშ (ბზ. 239) -- ვიღაც სულ შენ გგავსო. ნა̈ჲ ხჳ̂აჯეშდ უშხჳ̂არ (ბქ. 32) -- ჩვენ ვგავართ ერთმანეთს. ალე̄ჲ მა̄მა ხაჯო̄ნდა მიჩა ლეჲხჳ̄რი[ს] (ლშხ. 70) -- ესეც არ ჰგავდა თავის საცოლეს. ჟელი ულჳ̂ ულჳ̂ს ხაჯეშ (ლშხ. ხორ. 3) -- ძაღლის მაყვალი მაყვალს ჰგავს. ჭიშხარე ნაგამ ხა̈ჯეშდა კერეტა̈ნი ჭიშხა̈რს (ლნტ. 8) -- ფეხების ნაკვალევი (ნადგამი) ჰგავდა კერატის ფეხებს.
- ხ-აჯეშ2 (ხჳ̂აჯო̄ნდა̈ს, ხაჯო̄ნდა; ხაჯო̄ნდე̄დს ბზ., ხჳ̂აჯო̄ნდას ლშხ.), ხ-ა̈ჯეშ (ხჳ̂აჯონდ, ხაჯონ; ხაჯონეს ბქ., ხჳ̂აჯონდა̈ს, ხაჯონდა; ხაჯონდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ღირს. ლითჳ̂რი ჩუი ხაჯეშ ჭირდ (ბქ.) -- სწავლა ღირს კიდეც შრომად (ჭირად). ალ ლა̈ჲრალი მაზუმდ ხა̈ჯეშ? (ლნტ. 161) -- ეს საწერ-კალამი რა(მდენად) ღირს?
- აჯე̄ლე იგივეა, რაც აჯე̄ლჳ̂ე.
- აჯე̄ლჳ̂ა̄̈ლი (ოთჯე̄ლჳ̂ა̄̈ლ, ადჯე̄ლჳ̂ა̄ლე; ადჯე̄ლჳ̂ა̄̈ლი \ ადჯე̄ლჳ̂ა̄̈ლნე) ბზ., აჯელჳ̂ა̈ლი (ოთჯელჳ̂ა̈ლ, ადჯელჳ̂ალე; ადჯელჳ̂ა̈ლისგ) ბქ., აჯე̄ლა̄̈ლი (ოთჯე̄ლა̄̈ლ, ადჯე̄ლა̄̈ლე;

ადჯ̄ელა̄ლნე) ლშხ., ა̈ჯელალი (ათუ̂აჯელა̈ლ, ადაჯელა̈ლე; ადაჯელა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- გვის, ხვეტავს. დი̄ნად მა̈გ ქ'ა̄დჯ̄ელუ̂ა̄ლე (ბზ. 379) -- ქალიშვილმა ყველაფერი დაგავა. ბა̈ბი სკირის ქ'ადაჯელალი (ლნტ.) -- ბაბი იატაკს დაგვის.

- აჯ̄ელუ̂ე (ოთჯ̄ელა̈უ̂, ადჯ̄ელუ̂ე; ადჯ̄ელუ̂ი) ბზ., ა̈ჯელუ̂ე (ოთჯელა̈უ̂, ადჯელუ̂ე; ადჯელუ̂ისგ) ბქ., აჯ̄ელე (ოთჯ̄ელ, ადჯ̄ელე; ადჯ̄ელნე) ლშხ., ა̈ჯელე (ათუ̂აჯელ, ადაჯელე; ადაჯელი) ლნტ., გრდმ. -- გვის, ხვეტავს. ყერბ ქ'ესეროლუ̂ ადჯელუ̂ე (ბქ. 214) -- მაჩუბის იატაკი დახვეტეო. დი-გეზალს ქო̄თჯ̄ელახ ნამხორ (ლშხ. 55) -- დედა-შვილს დაუგვია ნანგრევი. დენად ქადაჯელე კარაპა̈ნ (ლნტ.) -- გოგომ დაგავა ცალმაგი (კარაპანი).
- აჯიში იგივეა, რაც ა̈ჯში.
- აჯმი (ოთჯიმ \ ოჯჷმ, ადჯჷმე \ აჯიმ; ადჯჷმი \ ადჯიმნე \ აჯმი̄ნე ბზ., ოთჯიმ, ადჯიმე; ადჯჷმისგ \ აჯმინე ბქ.), აჯმე (ოთჯიმ, ადჯიმე; ადჯიმნე) ლშხ., აჯმჷნე (ათუ̂აჯჷმინ, ადაჯჷმნე; ადაჯიმნი) ლნტ., გრდმ. -- ამარილებს. ე̄რეს ლო̈რ ჩოთჯჷმა (ბზ.) -- ვიღაცას ლორი დაუმარილებია. ეჩა მაჭკარს აჯმიხ ჩუ (ლშხ. 5) -- იმის მაჭიკებს დაამარილებენ. დენა ჩუ̂აჯმუნა ლეზუ̂ება̈რს (ლნტ. 198) -- ქალიშვილი ამარილებდა საჭმელ{ებ}ს. დედე ადაჯჷმნი ლელუ̂ს (ლნტ.) -- დედა ხორცს დაამარილებს.
- აჯმჷ/უნე (ოთჯჷ/უმ{უ̂}ინ, ადჯჷ/უმ{უ̂}ნე; ადჯჷ/უმუ̂ნი ადუ̂აჯჷ/უმნი) ბზ., ლნტ., აჯმუნე (ოთჯუმინ, ადჯუმნე; ადჯუმნისგ) ბქ., აჯმჷნე (ათუ̂აჯჷმინ, ადაჯჷმნე; ადაჯჷმნი ლნტ.), გრდმ. -- 1. იგივეა, რაც აჯმი. 2. მარილს აძლევს საქონელს. მგლდელს ლახუ̂ს კანა̈რ ჩოთჯჷმნა (ბზ.) -- მწყემსს მთაში მარილი მიუცია ხარებისათვის. ჰუ̂ილოლუ̂ ადჯუმნეხ (ბქ. 199) -- ჯორს მიეცით მარილიო.
- აჯჟი იგივეა, რაც ეჯჟი.

- ხ-აჯრაჳ̂ა (მეჯრაჳ̂ა̄ნ{და}, ხეჯრაჳ̂ა̄ნ{და}; ხეჯრაჳ̂ა̄ნდე̄დს ბზ., მეჯრაჳ̂ან, ხეჯრაჳ̂ან; ხეჯრაჳ̂ენეს ბქ.), ხ-აჯრაჳ̂ (მაჯრაჳ̂ე̄ნ, ხაჯრაჳ̂ე̄ნ; ხეჯრაჳ̂ე̄ნდეს) ლშხ., ხ-აჯრა̈ჳ̂ (მაჯრაუნდა, ხაჯრაუნდა; ხაჯრაუნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- სჯერა, სწამს. ლჳ̂აჭრიშ მა̄დ ხაჯრაჳ̂ახ (ბზ. 441) -- ვაჭრისა არ სჯერათ.
- ხ-აჯრა̈ჳ̂ი (ლოხ{ჳ̂}ჯგრა̈ჳ̂, ლახჯგრჳ̂ე ზს., ლახჯგრჳ̂ი ბზ., ლახჯგრჳ̂ისგ ბქ.), აჯრა̈ჳ̂ი (ოთჯგრა̈ჳ̂, ათჯგრჳ̂ე ზს., ათჯგრჳ̂ი ბზ., ათჯგრჳ̂ისგ ბქ., ათჳ̂აჯირა̈ჳ̂, ადაჯირა̈ჳ̂ე; ადაჯირა̈ჳ̂ი ლნტ.), აჯრაჳ̂ი (ოთჯირაჳ̂, ადჯირჳ̂ე; ადჯირჳ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- აჯერებს, არწმუნებს. ნარსაჳ̂ ბებეს ტკიცს ი ბა̈ქს ჩი სგა ხაჯრა̈ჳ̂ი (ბზ.) -- ნარსავი ბებიას ტყუილს{ა} და მართალს -- ყველაფერს აჯერებს.
- აჯლა იგივეა, რაც ეჯლა.
- აჯში იგივეა, რაც ა̈ჯში.
- აჯჭუ̄რე იგივეა, რაც აჭჭუ̄რე.
- აჯჯგენე (ოთჯგჯგინ ზს., ადჯგჯგნე ზს., ლშხ., ადჯგჯგნი ბზ., ლშხ; ადჯგჯგნისგ ბქ., ოთჯგჯგენ ლშხ.), აძძგენე (ასჳ̂აძგძგინ, ასაძგძგნე; ასაძგძგნი) ლნტ., გრდუვ. -- კანკალებს, ძაგძაგებს. დი̄ნად ეშჯეჯგ (ბზ. 441) -- ქალიშვილს გააკანკალა. ლარდად აშ ადჯგჯგნე (ბქ. 116) -- ოთახმა ძაგძაგი დაიწყო. მეცხა̈ჲსა ჟელდ ლა̈ჲდი ასაძგძგნე (ლნტ.) -- სიცივეში ძაღლიც აძაგძაგდა (ძაღლმაც გააძაგძაგა).
- აჯჯუნა̈̄ლი (ლოხჯუჯნა̈̄ლ; ლახჯუჯნა̈̄ლე/ესჯუ̄ჯნა̈̄ლე; ლახჯუჯნა̈̄ლნე) ბზ., აჯჯუნა̈̄ლი (ლოხჯუჯნა̈ლ, ლაჲჯუჯნალე; ლაჲჯუჯნალისგ ბქ., ათჳ̂აჯუჯნა̈ლ, ადაჯუჯნალე; ადაჯუჯნალი ლნტ.), აჯჯუნა̄ლი (ოთჯუჯნა̄ლ, ადჯუჯნა̄ლე; ადჯუჯნა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- არხევს, ანჯღრევს. ყარაბახჷლდდ ესჯუ̄ჯნა̈̄ლე მეგა̈მ (ბზ. 403) -- ყარაბახულდმა

შეანჯღრია ხე. დ̈ა̈შტჳ̂ ადაჯუჯნ̈ალი მეგ̈ამს (ლნტ.) -- დათვი შეარხევს ხეს.

- აჯგრქ̈ანი იგივეა, რაც აჯგრქჴ̈ანი.
- აჯგრ{ქ}ჴ̈ანი (ოხჯგრ{ქ}ჴ̈ან \ ახჳ̂ჯგრ{ქ}ჴ̈ან, ანჯგრ{ქ}ჴნე; ანჯგრ{ქ}ჴნი) ბზ., აჯგრქ̈ანი (ოხჯგრქ̈ან, ანჯგრქნე; ანჯგრქ̈ანისგ) ბქ., აძგრჴანი (ოხძგრჴან, ანძგრჴნე; ანძგრჴნი) ლშხ., აჯგრჴ̈ანი (ახჳ̂აჯგრჴ̈ან, ანაჯგრჴანე; ანაჯგრჴ̈ანი) ლნტ., გრდმ. -- კოჭავს, ბაწრავს, მაგრად კრავს; ხლართავს. მ̄ალდ მახანჵ̄დ ანკულთჴნე (ანჯგრქნე) თხ̄ერე (ბზ. 361) -- მელიამ ხელმეორედ გაბაწრა მგელი. ანჯგ̄რჴნე ლო̄ბ̄̈არილდ მ̄არი̄ლ (ბზ.) -- თოკმა შებოჭა კაცუნა. ბობშ უშხჳ̂̄ართე აძგრჴანი ქიპარს (ლშხ.) -- ბავშვი ერთმანეთში ხლართავს ძაფებს. ზურალ დაჴჵლს ანაჯგრჴ̈ანი (ლნტ.) -- ქალი თხას გაკოჭავს.
- აჯგრჴ̈ანი იგივეა, რაც აჯგრქჴ̈ანი.
- ხ-აჰ̄̈ასგჳ̂ნე (ოთჰ̄̈ასგჳ̂ინ, ათჰ̄̈ასგჳ̂ნე; ათჰ̄̈ასგჳ̂ნი), ხ-ა̈ჰუნე (ოთჰ̈აჳ̂ინ, ათჰ̈აჳ̂ნე; ათჰ̈აჳ̂ნი) ბზ., ხ-ა̈ჰჲასგჳ̂ნე (ოთჰჲასგჳ̂ინ, ოთჰჲასგჳ̂ნე; ათჰჲასგჳ̂ნისგ) ბქ., ხ-აჲესჳ̂ნე (ოთიესჳნ, ათიესჳ̂ნე; ათიესჳ̂ნი) ლშხ., ხ-აესკჳ̂ნე (ათჳ̂აესკჳ̂ინ, ათაესკჳ̂ნე; ათაესკჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- მიაღწევინებს. დი̄კჳ̂ენდ მოკჳ̂დ̄̈აბი̄̈ ლიცილდსი̄ მ̄ამ ̄ათჰ̄̈ასგჳ̂ნე ლაჰათე̄სგა (ბზ. 238) -- დიაკვანმა უკვდავების წყალსაც არ მიაღწევინა დანიშნულების ადგილამდე. შდრ. ხ-აჲ̄̈ასგუნე.
- აჰ̄ენი, აჰ̄ენე, აჰ̄̈ონი, ა̈ჰჳ̂̄ენი (ოთჰ̄ენ \ ოთჰ̈ან \ ოსჰჳ̂̄ენ, ადჰ̄ენე \ ესჰჳ̂̄ენ; ადჰ̄ენნე \ ესჰჳ̂̄ენნე) ბზ., ა̈ჰენი (ოთჰენ, ადჰენე; ადჰენისგ) ბქ., აჳ̂̄ენე (ოთჳ̂̄ენ, ადჳ̂̄ენე; ადჳ̂̄ენნე) ლშხ., აჳ̂ენე (ათჳ̂აჳ̂ენ, ადაჳ̂ენე; ადაჳ̂ენი) ლნტ. გრდმ. -- არწევს. მ̈აჲუ ესერ ესუჰჳ̄̈ნ? (ბზ. 257) -- რა დავარწიოო? ჲეშდჲერუ ნანჳ̄ლ აჰ̄̈ონიჴ სულასაჴ̈არს (ბზ. 85) -- თორმეტი ქალიშვილი არწევს სულასახარს. ათხე ხოჩ̄ამდ ესჰ̈ან ალჲ̈არ (ბზ.) -- ახლა კარგად დაარწიე ესენი.

ბეფშილდს ჰენწშუ̂ აჰენიუ̂ დი (ბქ.) -- ბავშვს აკვანში (აკვნით) არწევდა დედა. დი̅ნად ქა̅დუ̂ე̅ნე ბობშ (ლშხ.) -- გოგონამ დაარწია ბავშვი.

- აჰე̅სგი იგივეა, რაც ა̈ჰი{ესგ}.
- ხ-აჰი (ოხუ̂აჰ \ ოხა̈ჰ, აჰჰე \ ახჰჲე; აჰჰი̅ნე \ ახჰი̅ნე) ბზ., ხ-აჲეს (ამჲე, ახჲე; ახჲეს ლშხ., ამა̈ჲე, ახა̈ჲე; ახა̈ჲესკ ლნტ.), გრდმ. -- სწევს (ბედს...). ხოჩა̅მ ლირდეს ესერ ხაჰი (ბზ. 272) -- კარგ ცხოვრებას გწევო. ღე̅რბეთდ ხოჩა ბედ ამჲე (ლშხ.) -- ღმერთმა კარგ ბედს მწია.
- აჰინგირი იგივეა, რაც აჰჷნგრე/ი.
- აჰო̅̈ნი იგივეა, რაც აჰე̅ნი.
- ხ-აჰრა (ხუ̂ეჰრა̅̈ნდა̈ს, ხეჰრა̅̈ნდა; ხეჰრა̅̈ნდე̅დს ბზ., ხუ̂ეჰრჷნ, ხეჰრჷნ; ხეჰრჷნეს ბქ.) გრდუვ. -- ყრია. თავზე საყარია, ბლომადაა. ამჩუ ეშ ხაჰრახ ნა̈თხუ̂იარა̅̈ლ (ბზ. 258) -- აქ ბლომადაა ნადირ{ებ}ი. ლეზუ̂ებ აშ ხაჰრა (ბქ.) -- საჭმელი თავზე საყარადაა. ქორმჷყ ქუ̂იშე ხეჰრან (ბქ.) -- სახლთან ქვიშა ეყარა.
- აჰრა̈კი (ოხუ̂ჰარა̈კ, ანჰარკე; ანჰა̈რკი ბზ., ანჰა̈რკისგ ბქ.), აჲრაკი (ოთჲარაკ, ადჲარკე; ადჲარკი) ლშხ., აარაკი (ა̈ხუ̂აარა̈კ, ა̈ნაარა̈კე; ა̈ნაარა̈კი) ლნტ., გრდმ. -- არაკს (რაიმე სამაგალითო ამბავს) საქვეყნოდ აცხადებს, ამბობს. ეფენდიდ ქა̅ნჰარკე ეშხუ ჰარა̈კ (ბზ. 372) -- ეფენდიმ თქვა ერთი არაკი. მა̈გ ეჩა ლიმხელუ̂აჟს აჰრა̈კი (ბქ.) -- ყველა იმის ვაჟკაცობას საქვეყნოდ აცხადებს (ნიმუშად ამბობს). ამნე̅მ ქა̅ნჲარკე ალე ამბაუ̂ (ლშხ.) -- ამან არაკად თქვა ეს ამბავი. იასონ მიჩა გუ̂ეშს ა̈ნაარა̈კი (ლნტ.) -- იასონი თავის საქმის შესახებ მოჰყვება.
- აჰრა̈ყი (ოთ \ ოხჰარა̈ყ, ად \ ანჰარყე; ად \ ანჰარყი) ბზ., ა̈ჲრა̈ყი (ადჷჲარყე, ადჷჲა̈რყისგ) ბქ., ა̅ჲრაყი (ოხიარაყ, ანჲარყე, ანჲარყი) ლშხ., ა̈არა̈ყი (ა̈ხუ̂აარა̈ყ, ა̈ნაარა̈ყე, ა̈ნაარა̈ყი) ლნტ.,

გრდმ. -- არაყს ხდის. ხილს ჩი მუჟლურ ჩუ̂ა̈ჲრაყიხ (ბქ.) -- ხილისგან ყოველ შემოდგომაზე ხდიან არაყს. ჯუ̂ინალდ ა̄ჲრაყდახ ალ იცხს (ლშხ. 3) -- ძველად არაყს ხდიდნენ ამ მსხლისაგან (არაყად ხდიდნენ ამ მსხალს).

- აჰრე (ოთჰ̈არ, ადჰარე; ადჰ̈არნე ბზ., ადჰ̈არისგ ბქ.), აარე (ახუ̂აარ, ანაჲარე; ანაჲ̈არი) ლნტ., გრდმ. -- ყრის, აცარიელებს. ამნე̄მდ ნჷნქა ლექუ̂ისგ მ̈აგ ესჰარე (ბზ. 419) -- ამან ენით სათქმელი ყველაფერი გააჩინა (დაყარა). მალუ̈ლდდ ითქ̈არ ყორქა ადჰარე (ბქ. 134) -- მელამ მარცვლები კარში გადაყარა. ზიჯისა ჟახუარა მოჯამ̈აგირს ხიბ̈აკ (ლნტ. 284) -- ტომრიდან გამოუყრია (გამოუცარიელებია) მოჯამაგირეს ნივთები (ხაბაკი). შდრ. შგდე.
- ხ-აჰრუნე (ოთჰარუ̈ნ, ათჰარუ̂ნე; ათჰარუ̂ნი ბზ., ათჰარუ̂ნისგ ბქ) გრდმ. კაუზატ. -- აყრევინებს; ალვრევინებს. იმნ̈არ ოთჰარუ̂ნა ჩუ მოკუ̂და̈̄ბია̈̄ ლიცილდ დი̄კუ̂ენდ? (ბზ. 238) -- რატომ დაულვრევინებია უკვდავების წყალი დიაკვნისათვის? მუდ გეზალს უსგ ჩუ ახჰარუ̂ნე (ბქ.) -- მამამ შვილს მსხალი ჩამოაყრევინა.
- აჰუნწუ̂ი იგივეა, რაც აჰჷნწე.
- აჰუ̂და̈̄ლი (ოთჰოდა̈̄ლ, ადჰოდა̄ლე; ადჰოდა̈̄ლნე ბზ., ოთჰოდ̈ალ, ადჰოდალე; ადჰოდ̈ალისგ ბქ.), აუ̂და̄ლი (ოთუ̂ოდა̄ლ, ადუ̂ოდა̄ლე; ადუ̂ოდა̄ლნე) ლშხ., აოდალი (ათუ̂აოდალ, ადაოდალე; ადაოდალი) ლნტ., გრდმ. 1. არიგებს. ბეფშუ̂დ უსგუ̂ა̈რ ქა̄დჰოდა̄ლე (ბზ.) -- ბავშვმა ვაშლები დაარიგა. ეჯჲ̈არ ლეტუ̂რილ̈არს აჰუ̂დ̈ალიუ̂ხ (ბქ. 299) -- ისინი სანთლებს არიგებდნენ. ქორხენქა ჲარუ̂ ტოტშუ̂ დ̈არ ესერ აჰუ̂დ̈ალი (ანდ.) -- სახლიდან (ქონებას) ორივე ხელით არავინ არიგებსო. სალარეფ მუე ნაცუ̂ირ ქონებას ეჩხა̄უ̂-ამხა̄უ̂ აუ̂და̄ლი (ლშხ.) -- სალარეფი მამის დანატოვარ ქონებას იქით-აქეთ არიგებს. 2. ყიდის. ეჯი ჩიგარ აოდალი თ̈აშს (ლნტ.) -- ის ყოველთვის ყიდის ყველს.

- ხ-აჰჷ̂დი (ლჺ̄ხო, ლახჷ̂ე̄მ; ლახჰო̈დნე ბზ., ლოხო, ლახ{ჷ̂}ემ; ლაჰ{ჷ̂}ედნე ბქ.), ხ-ა̄ჷ̂დი (ლჺ̄ხო, ლახო̄მ; ლახო̄დნე \ ლახო̄დი) ლშხ., ხ-ა/ა̈ჷ̂ედი, ხ-აჷ̂დი (ლახჷ, ლახჷ̂ემ; ლახიდნე) ლნტ., გრდმ. 1. აძლევს. ჷ̂ა̈ზირ ხაჰჷ̂დი იმედს ხელწიფს (ბზ. 272) -- ვეზირი აძლევს იმედს ხელმწიფეს. მედუქა̈ნდ დი̄რი ნა̈კჷ̂იშ ლახჷ̂ე̄მ ბეფშჷ̂ს (ბზ. 262) -- მედუქნემ პურის ნატეხი მისცა ბავშვს. ბიბუს ფხჷტლა̈ნ ქა ლოჰოდა დალიშდ (ბქ. 12) -- ბიბუს ბეჭი მიუცია დალისთვის. დაშნაჲს ხა̄ჷ̂დინახ მა̄რას (ლშხ. 23) -- დაშნას აძლევდნენ თურმე კაცს. ღერთალს ალე ლოხჷ̂ოდახ მინეშჷ̂დ (ლშხ. 59) -- ღმერთებს ეს მიუციათ მათთვის. დიარ ლჺ̄გო (ლშხ. 94) -- პური მოგვეცი. ჭყინტს ქა ლახოჷ̂ოდა დენა და̈ჷ̂იშდ (ლნტ. 134) -- ბიჭს მიუცია გოგო დევისთვის. მა̈ხე მამილ ხოჩა მაშანს გჷ̂ა̈ჷ̂ედი (ლნტ. 27) -- ახალი ვენახი (მამული) კარგ მოსავალს გვაძლევს. 2. იხმარება გამოთქმაში გჷ̂ის ხაჰჷ̂დი -- ყურადღებას აქცევს, ყურადღებით აკვირდება. სორთმანს გჷ̂ი ლოჰოდა ამიშდ (ბქ. 13) -- სორთმანს ყურადღება მიუქცევია (გული მიუცია) ამისთვის. ლოხო გჷ̂ი და̈შდჷ̂ს (ბქ. 203) -- ყურადღებით დავაკვირდი დათვს.
- აჰჷნგრე, აჰჷნგჷრი (ოხჷ̂ჰჷნგირ, ანჰჷნგრე; ანჰჷნგრი) ბზ., აჰინგირი (ოხჷ̂ჰინგირ, ანჰინგრე; ანჰინგრისგ) ბქ., აუნგრე (ოთუნგირ, ადუნგირე; ადუნგრინე) ლშხ., აუნა̈გირი (ახჷ̂აუნა̈გირ, ანაუნა̈გრე; ანაუნა̈გრი \ ანაუნა̈გირი) ლნტ., გრდმ. -- ცხენს უნაგირს ადგამს, კაზმავს. ლახჷ̂ბად ჩა̄ჟა̈რ ა̈ნჰჷნგრეხ (ბზ. 444) -- ძმებმა ცხენები შეკაზმეს. ჰამს ანჰინგრეხ ჩაჟა̈რ (ბქ. 25) -- დილას შეკაზმეს ცხენები. ბუბა ჩა̈ჟს ანაუნა̈გირი (ლნტ.) -- ბიძა ცხენს შეკაზმავს.
- აჰჷნწა̄̈ლი (ოთჰჷნწა̄̈ლ, ადჰჷნწა̄ლე; ადჰჷნწა̄̈ლი) ბზ., აჰჷნწა̈ლი (ოთჰჷნწა̈ლ, ადჰჷნწალე; ადჰჷნწა̈ლისგ) ბქ., ა̄ნწა̄ლი (ოთჷნწა̄ლ, ადჷნწა̄ლე; ადჷნწა̄ლნე) ლშხ., აანწა̈ლი (ათჷ̂აა̈ნწალ,

ადა̈ნწალე; ადა̈ნწა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- ნაკელს ყრის ბოსლიდან. მე̄რმე მუხჳ̂ბემ ადჰჷნწა̄ლე (ბზ. 336) -- მეორე ძმამ ნაკელი გადაყარა. ჳ̂ეთხჳ̂მალრე ქა ნაფშდურუნლჳ̂ე ლამჷნგა̈რს ქა აჰჷნწა̈ლიხ (ბქ.) -- საქონლის გამოშვების შემდეგ ბოსელს ნაკელისაგან ასუფთავებენ.

- აჰჷნწი (ოთჰა̈ნწჳ̂, ადჰიჷნწ; ადჰინწნე) ბზ., აჰუნწჳ̂ი (ოთჰუნწჳ̂, ადჰუნწჳ̂ე; ადჰუნწჳ̂ისგ) ბქ., ა̄ნწე (ოთჷ̄ნწ, ადჷ̄ნწე; ადჷ̄ნწნე) ლშხ., აანწე (ათჳ̂ა̈ნწ, ადა̈ნწე; ადა̈ნწი) ლნტ., გრდმ. 1. ზს., ლშხ. ნაკელი გააქვს ყანაში, მიწას ანოყიერებს. ლილუნთჳ̂ალდ დაბ ქ'ადჰუნწჳ̂ეხ (ბქ.) -- ჩამოზამთრებამდე ყანაში ნაკელი გაიტანეს (ყანა გაანაკელიანეს). ბაბა დაბა̈რს ჩჳ̂ადაანწი (ლნტ.) -- ბაბუა ყანებს გაანოყიერებს. 2. ბოსელს ასუფთავებს ნაკელისაგან. ზურელა̈ლ ქა აანწახ გჳ̂ალს (ლნტ. 5) -- ქალები ნაკელისაგან ასუფთავებდნენ ბოსელს.

ა̈

- ა̈1 იგივეა, რაც ა5.
- ა̈2 იგივეა, რაც ა6.
- -ა̈3 იგივეა, რაც -ა̈ჲ1.
- ხ-ა̈ბ იგივეა, რაც ხ-ა̄̈ბ.
- ხ-ა̈ბდაჳ̂ა (მებდაჳ̂ა̄̈ნ, ხებდაჳ̂ა̄̈ნ; ხებდაჳ̂ე̄ნს ბზ., მებდაჳ̂ა̈ნ, ხებდაჳ̂ა̈ნ; ხებდაჳ̂ენეს ბქ.), ხ-აბდაჳ̂ა (მებდაჳ̂ა̄ნ, ხებდაჳ̂ა̄ნ; ხებდაჳ̂ენს) ლშხ., ხ-აბადაჳ̂ა (მაბადაუნ{და}, ხაბადაუნ{და}; ხაბადაუნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- აბადია, გააჩნია. ალჲა̈რს ხაწჳ̂ახ ი ხა̈ბდაჳ̂ახ დე̄სამა (ბზ. 328) -- ამათ არაფერი გააჩნიათ და აბადიათ. ამსერ მა̈დმაბედიგჳ̂ეშ მა̈დ ხაბადაჳ̂ენახ (ლნტ. 125) -- ამის გარდა არაფერი ებადათ თურმე.
- ა̈ბდა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც აბდა̈ჳ̂ი.
- ხ-ა̈ბდინე (ოხჳ̂ბიდინ, ახბიდნე; ახბიდნი ბზ., ახბიდნისგ ბქ., ახჳ̂აბიდინ, ახაბიდნე; ახაბიდნი ლნტ.), ხ-აბდინე (ოხბგდჷნ, ოხბიდნე; ოხბიდნი) ლშხ. გრდმ. -- ცეცხლს უკიდებს. მა̄ლდ ჟ'ახბიდნე [ხორეჳ̂ს] (ბზ. 316) -- მელამ ცეცხლი წაუკიდა გროვას. [მგხირს] ჟ'ოხბიდინ (ბქ. 204) -- კვარს მოვუკიდე. ქორს ჟოხბიდნე ალჲარეშ (ლშხ. 52) -- ამათ სახლს ცეცხლი წაუკიდა. აწოლს ლემესს ხა̈ბდინე (ლნტ. 316) -- ზვინს ცეცხლს უკიდებს. კარაპა̈̄ნსუ ახა̈ბიდნე{ხ} (ლნტ. 151) -- კარაპანს ცეცხლი წაუკიდეთო.
- ა̈ბედა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც აბდა̈ჳ̂ი.
- ხ-ა̈ბეკა იგივეა, რაც ხ-აბკა.
- ა̈ბელე იგივეა, რაც აბე̄ლე.
- ხ-ა̈ბემ იგივეა, რაც ხ-აბემ.

- ა̈ბენგჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈ბე̄ნგჳ̂ე.
- ა̈ბერგი იგივეა, რაც აბე̄რგე.
- ა̈ბერკლე იგივეა, რაც აბურკილე.
- ა̈ბე̄ნგჳ̂ე (ოთბე̄ნგჳ̂, ადბე̄ნგჳ̂ე; ადბე̄ნგჳ̂ი) ბზ., ა̈ბენგჳ̂ე (ოთბენგჳ̂, ადბენგჳ̂ე; ადბენგჳ̂ისგ ბქ., ათჳ̂აბენგჳ̂, ადაბენგჳ̂ე, ადაბენგჳ̂ი ლნტ.), აბე̄ნგჳ̂ე (ოთბე̄ნგჳ̂, ადბე̄ნგჳ̂ე; ადბე̄ნგჳ̂ნე) ლშხ. გრდმ. -- ბეგვავს. ეჯას ესერ ჯა ადბე̄ნგჳ̂ი (ბზ. 431) -- იმას მე დავბეგვავო.
- ა̈ბზე (ოთჳ̂ბიზ, ადბიზე; ადბიზი ბზ. ადბიზისგ ბქ. ათჳ̂აბიზ, ადაბიზე; ადაბიზი ლნტ.), აბზე (ოთბიზ, ადბიზე; ადბიზნე) ლშხ. გრდმ. -- აძღებს. ჩჳ̄ჳ̂ ადბიზეხ ალ ბოფშა̈რ (ბზ. 413) -- ეს ბავშვები გააძღეთო. ალ ჯა̈რ ჩჳ̂ადაბიზე არაფელა̈დ (ლნტ. 303) -- არაფელამ გააძღო ეს ჯარი.
- ა̈ბზინდ იგივეა, რაც აბზინდა̈ჲ.
- ხ-ა̈ბთქჳ̂ე იგივეა, რაც ხ-აბთქი2.
- ა̈ბინტყჳ̂ლე იგივეა, რაც ა̈ბჷნტყლა̈ჳ̂ი.
- ა̈ბირგჳ̂ი ბქ. იგივეა, რაც ა̈გჳ̂რი̄მბე.
- ხ-ა̈ბკა (ხჳ̂ებკა̈̄ნ{და̈ს}, ხებკა̈̄ნ{და}; ხებკა̈̄ნდე̄დს) ბზ., ხ-აბკა (ხჳ̂ებკ, ხებაკ; ხებკჷნეს ბქ., ხჳ̂ებკენ, ხებკა̈̄ნ; ხებკე̄ნდეს) ლშხ., ხ-ა̈ბეკა (ხჳ̂ა̈ბეკჷნდა̈ს, ხა̈ბეკჷნდა; ხა̈ბეკჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- აბჯენია, დაბჯენილია. ნიშგე ქორა̈რ ჳშხჳ̂არ ხაბკახ (ბქ.) -- ჩვენი სახლები ერთმანეთზეა მიბჯენილი. იხ. ხ-აკტა.
- ხ-ა̈ბკი̄ნე (ლო̄ხჳ̂აბკ, ლახბეკ; ლახბეკნე ბზ, ლოხჳ̂აბკ, ლახბეკ; ლახბეკნე ბქ.), ხ-აბკინე (ოთბეკ, ათბეკე; ათბეკნე) ლშხ., ხ-აბეკნე (ლახჳ̂ა̈ბკ, ლახაბეკ; ლახაბეკნე) ლნტ., გრდმ. -- {მი}აბჯენს, {შე}ახებს, {და}აკარებს. მართა ლეჩომს შის დემ ხა̈ბკინე (ბქ.) -- მართა საქმეს

ხელს არ აკარებს.

- ა̈ბჟინა̈̄ლი (ოთუ̂ბა̈ჟნა̈̄ლ, ადბა̈ჟნა̈̄ლე, ადბა̈ჟნა̈̄ლი) ბზ., ა̈ბჟინა̈ლი (ოთუ̂ბა̈ჟნა̈ლ, ადბა̈ჟნალე, ადბა̈ჟნა̈ლისგ) ბქ., აბჟინა̄ლი (ოთბაჟნა̄ლ, ადბაჟნა̄ლე; ადბაჟნა̄ლნე) ლშხ., აბა̈ჟნა̈ლი (ათუ̂აბა̈ჟნა̈ლ, ადაბა̈ჟნალე; ადაბა̈ჟნა̈ლი) ლნტ. გრდმ. -- ატყობინებს. ნალუ̂ჟურიშ ლითაუ̂ა̈ლს თეფიშ ჰერ ესერ ა̈ბჟინა̈ლი (ანდ.) -- ვაჟის დაბადებას თოფის ხმა იტყობინებაო (ატყობინებსო). ეჲ და̈უ̂ აბა̈ჟნალი და̈უა̈რს (ლნტ. 293) -- ის დევი ატყობინებს დევებს.
- ა̈ბჟინე, ა̈ბჟი̄ნე იგივეა, რაც აბა̈ჟი̄ნე.
- ხ-ა̈ბრე (ოხუ̂აბრ, ახბირ; ახბირე ზს., ახუ̂ა̈ბრ, ახაბირ; ახაბირე) ლნტ., ხ-აბრე (ოხუ̂აბრ, ახბირ; ახბირე) ლშხ., გრდმ. -- აკლებს. დემგუ̂აშ როქუ̂ ხა̈ბრე (ბზ. 441) -- არაფერს მოგაკლებო. ამი̄შთა̄ნ კუმა̈შ ხამა ამაბრ? (ბზ. 62) -- ამისთანა საქონელი როგორ დამაკელი? მაზუს ქ'ახბირახ, ეჯზუ როქ{უ̂} სგა ხექმენიუ̂ (ბქ. 242) -- რამდენსაც გამოაკლებდნენ, იმდენი შეემატებოდა თურმე.
- ა̈ბრეგ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., აბრეგ (-ა̈რ) ბქ., აბრაგ (-ალ) ლშხ., აბრა̈გ (-რაგა̈ლ) ლნტ. -- ყაჩაღი, აბრაგი. ალას... ა̈ბრეგა̈ლ ესხუ̂ი̄დხ (ბზ. 101) -- ამას ყაჩაღები დახვდნენ. ამეჩუ მა̈გ აბრეგ... ლი (ბქ. 15) -- აქ ყველა აბრაგია. [ისკუ̂ი] აფხა̈ნიკ აბრა̈გ ლჲმა̈რ (ლნტ. 298) -- შენი ამხანაგი ყაჩაღი ყოფილა.
- ხ-ა̈ბრეუ̂ი იგივეა, რაც ხ-აბრა̈ი/ჲ.
- ხ-ა̈ბშე (ლოხუ̂ბიშ, ლახბიშე; ლახბიშნე) ბზ., ხ-აბშე (ლოხბიშ, ლახბიშე; ლახბიშნე) ლშხ., გრდმ. -- აწოდებს, აძლევს. უ̂ოჯრი̄ლდ ქა ლახბიშე სგუ̂ირ (ბზ. 324) -- ობოლმა მისცა ხამი ტილო. ლუ̂აშა თხუმილ ქა ლამბიშეხ (ლშხ. 83) -- ჯიხვის თავი მომაწოდეს.
- ხ-ა̈ბჭკუ̂ე იგივეა, რაც ხ-აბჭკუ̂ე.

- ჰბენტყლჲჷი (ოთბენტყლჲჷ, ადბენტყლაჷე; ადბენტყლჲჷი) ბზ., ჰპინტყლჲჷი (ოთჷპინტყლჲჷ, ადპინტყლაჷე; ადპინტყლჲჷისგ) ბქ., აბინტყლაჷი (ოთბინტყლაჷ, ადბინტყლაჷე; ადბინტყლაჷნე) ლშხ., ჰბინტყჷლე (ათჷაბინტყჷილ, ადაბინტყჷლე; ადაბინტყჷლი) ლნტ. გრდმ. -- პუტავს; ბდღვნის. ქათალ ქოჷ ადპინტყლაჷეხ (ბქ. 151) -- ქათამი გაპუტეთო. ქათალს დეშ ჰბინტყჷლე (ლნტ.) -- ქათამს ვერ პუტავს.
- ხ-ჰგბე (ლახჷაგიბ, ლახაგიბე; ლახაგიბი) ლნტ. გრდმ. -- არჭობს, ასობს. ჭყინტდ... დაშნჼ სკა ლახაგიბე გჷელდაშჰპს (ლნტ. 258) -- ვაჟმა დაშნა შეარჭო გველეშაპს.
- ხ-ჰგდი (ამგჰდი̄ნდა, ახგჰდი̄ნდა; ჰხგჰდი̄ნი ბზ., ამგიდჵნ, ახგიდჵნ; ჰხგიდნი ბქ.), ხ-აგდი (ამგე̄დდა, ათგე̄დდა; ეთგე̄დნი) ლშხ., ხ-ჰგედი (ლამაგედდა, ლახაგედდა; ლჲხეგედნი) ლნტ. გრდუვ. 1. ეძინება. დჲჷითს, ლეთიშ ნჼგენჷ, სურუ ხჼგდი (ბქ.) -- დავითს, ღამის ნათევს, ძალიან ეძინება. ბობშს ლოქ ხაგდი (ლშხ.) -- ბავშვს ეძინებაო. გიორგის მჼდ ხჼგედდა (ლნტ. 49) -- გიორგის არ ეძინებოდა. 2. ქს. სძინავს. თელ ლადეღ ხჼგედი (ლნტ.) -- მთელი დღე სძინავს.
- ხ-ჰგედი იგივეა, რაც ხ-ჰგდი.
- ჰგემ იგივეა, რაც აგენ.
- ჰგენ იგივეა, რაც აგენ.
- ჰგენჼლი იგივეა, რაც ჰგნჼლი.
- ჰგი (-ი̄შ, -ჰრ ბზ., ჰგიშ ბქ., ლნტ.), აგი (აგი̄შ, -არ) ლშხ., არგი უშგ. ზმნს., ჩვეულებრივ იხმარება ირიბ ბრუნვაში უთანდებულოდ ან თანდებულდართული. 1. შინ. ჟჺჰხჷიშმ ჰგის (ბზ. 41) -- მოვისვენე შინ. [ლახჷბა] ჰგიდ ანჳჰდხ გუნ ლუსჩუქჷჰრ (ბზ. 74) -- ძმები შინ (შინამდე) მოვიდნენ ძალიან დასაჩუქრებულნი. ათხე სი ადერ არგითე (ბზ. 64) -- ახლა შენ

წადი შინ (ისკენ). ანტახ კე̄სარ აგითე (ლშხ. 68) -- დაბრუნდა კეისარი შინ. ლინთუ̂ისკა ჲერეხი კუმა̈შ... ა̈გის გუ̂აყა (ლნტ. 15) -- ზამთარში ზოგი საქონელი შინ გვყავს. 2. ადგილი. აშხუ̂ ა̈გის ილჭა̄ლხ, მე̄რმ' ა̈̄გის ილრა̄ლხ (ბზ. 247) -- ერთ ადგილას მოთქვამდნენ, მეორე ადგილას მღეროდნენ. ლახაგანხ აშხუ̂ ა̈გის (ბქ. 19) -- მიადგნენ ერთ ადგილს. ლეპეჟუ̂ აგითე არკალიხ ფურალს (ლშხ. 7) -- დასამალავი ადგილისაკენ გარეკავენ ძროხებს. იმალა ა̈გის მარე... ათოცხუ̂აპახ (ლნტ. 5) -- სადღაც (რაღაც ადგილას) კაცი მოუტაცებიათ.

- ა̈გიმ იგივეა, რაც აგენ.
- ა̈გინწალნე იგივეა, რაც ა̈გი̄ნწა̈̄ლი.
- ა̈გი̄შა̈რ, ა̈რგლი̄შა̈რ (-შრეშ) ბზ., ა̈გიშა̈რ (-შარეშ) ბქ., (-იშ) ლნტ., აგი̄შარ (-ეშ) ლშხ. -- შინაურები. ალა ა̈გი̄შა̈რდ ა̈დკუ̂იჰხ (ბზ.) -- ეს შინაურებმა გაიგეს. ა̈რგლიშა̈რ ხეთხა̈̄ლდახ [ხოსია̈ჲს] (ბზ. 28) -- შინაურები ეძებდნენ ხოსიას. ნაცარქექჲად აგი̄შარ ეჩეჩუ ადჳიდ (ლშხ.) -- ნაცარქექიამ შინაურები იქ მიიყვანა. ბლიუ̂ს ა̈გიშა̈რ ხოჩამდ ასოხუ̂იდახ (ლნტ.) -- ბლუს შინაურები კარგად დაუხვდნენ.
- ა̈გი̄წა̈̄ლი (ოთგი̄წა̈̄ლ, ადგი̄წა̄ლე, ადგი̄წა̈̄ლნე) ბზ., ა̈გინწალნე (ოთგინწალინ, ადგინწალნე; ადგინწა̈ლისგ ბქ., ათუ̂აგინწალინ, ადაგინწალნე; ადაგინწა̈ლი ლნტ.), აგი̄წა̈̄ლი (ოთგი̄წა̈̄ლ, ადგი̄წა̈̄ლე; ადგი̄წა̈̄ლნე) ლშხ. გრდმ. -- არწევს, აქანავებს. ჩუ̂ეინს ა̈გინწალნეხ ეჩოხ-ამოხ (ლნტ. 68) -- ქვაბს აქანავებენ აქეთ-იქით.
- ხ-ა̈გლე (ოხუ̂აგლ, ახგილ; ახგილნე ზს., ახუ̂ა̈გლ, ახაგილ; ახაგილე ლნტ.), ხ-აგლე (ოხუ̂აგლ, ახგილ; ახგილე) ლშხ. გრდმ -- აგლეჯს. კაბ {ჩუ}ახგილ (ბზ. 67) -- კაბა ჩამოგლიჯა. ჟოხგი̄ლა ეშხუ ჭიშხ (ლშხ. 74) -- აუგლეჯია ერთი ფეხი.
- ა̈გნალი იგივეა, რაც ა̈გნა̈̄ლი.

- ӓგნ̄ალი (ოთǖგენ̄ალ, ადგენ̄ალე; ადგენ̄ალნე) ბზ., ӓგნალი (ოთგენ̄ალ, ადგენალე; ადგენ̄ალისგ) ბქ., აგნ̄ალი (ოთგენ̄ალ, ადგენ̄ალე; ადგენ̄ალნე) ლშხ., ӓგენ̄ალი (ათǖӓგენ̄ალ, ადӓგენ̄ალე; ადӓგენ̄ალი) ლნტ., გრდმ. 1. {შე}რეკავს, {გა}რეკავს, შეიყვანს. ჭყინტდ ალდӓრ სგ̄ადგენ̄ალე მიჩა ǖოთӓხთე (ბზ. 277) -- ვაჟმა ესენი თავის ოთახში შერეკა. კუმაშ სგოთგენ̄ალედ ლაკǖმაშთე (ლშხ.) -- საქონელი ბოსელში ("სასაქონლეში") შევრეკეთ. 2. აცილებს. მუშგǖრ̄ალ ოთǖგენ̄ალ (ბზ.) -- სტუმრები გავაცილე. ეჯიარს ქოთგენ̄ალახ მგლდლა (ლშხ.) -- იმათ მწყემსები გაუცილებიათ. 3. (ოხǖგენ̄ალ, ანგენ̄ალე; ანგენ̄ალნე ბზ., ოხგენ̄ალ, ანგენალე; ანგენ̄ალისგ ბქ., ოხგენ̄ალ, ანგენ̄ალე; ანგენ̄ალნე ლშხ., ახǖӓგენ̄ალ, ანӓგენალე; ანӓგენ̄ალი ლნტ.) -- ფეხზე აყენებს. ჟოხგენ̄ალედ ბობშარ (ლშხ.) -- ბავშვები ავაყენეთ.
- ӓგრეǖას იგივეა, რაც აგრ̄ეǖს.
- ӓგǖერშლე იგივეა, რაც ӓგǖშილე.
- ხ-ӓგǖეში იგივეა, რაც ხ-ӓგǖშე.
- ӓგǖირგǖინე იგივეა, რაც აგǖირგǖინე.
- ӓგǖრიზი, აგǖრიზე (ოხგǖირიზ, ანგǖირზე; ანგǖირზნე ბზ., ანგǖირზისგ ბქ.), ӓგǖრიზე (ახǖაგǖრიზ, ანაგǖრიზე; ანაგǖრიზი) ლნტ., გრდმ. -- ახვევს, გრაგნის. ფაყǖდ დაკლӱშ ტუფს ӓგǖრიზიხ (ბქ. 233) -- ქუდად თხის ტყავს გრაგნიან.
- ӓგǖრ̄იმბე (ოხგǖრ̄იმბ, ანგǖრ̄იმბე; ანგǖრ̄იმბი) ბზ., ӓბირგǖი (ოთბირიგǖ, ადბირგǖე; ადბირგǖისგ) ბქ., აგǖრ̄იმბე (ოთგǖრ̄იმბ, ადგǖრ̄იმბე; ადგǖრ̄იმბნე) ლშხ., ӓგǖრიმბე (ათǖაგǖრიმბ, ადაგǖრიმბე; ადაგǖრიმბი) ლნტ. გრდმ. -- თელავს, ბეგვავს (გასათელად). ფაუჟი ჟ'ალსაჭონიდ ი ჟ'ალაგǖრიმბიდ (ლნტ. 32) -- ჯოხზე დავახვევთ და მოვთელავთ.

- ა̈გჳ̂შა̈̄ლი (ოთჳ̂გოშა̈̄ლ, ადგოშა̄ლე; ადგოშა̈̄ლნე) ბზ., ა̈გჳ̂შა̈ლი (ოსგოშა̈ლ, ესგოშალე; ესგოშა̈ლისგ) ბქ., აგჳ̂შა̄ლი (ოსგოშა̄ლ, ესგოშა̄ლე, ესგოშა̄ლნე) ლშხ., აგოშალ (ასჳ̂აგოშა̈ლ, ასაგოშალე; ასაგოშალი) ლნტ., გრდმ. -- ასხამს. ქ' ე̄სერ ესგოშა̄ლახ ლედერ... ფაკა̈ნთე (ბზ. 358) -- ჩამოუსხამთ ცერცვი{ს} (შეჭამანდი) ჯამებშიო.
- ხ-ა̈გჳ̂შე (ოსა̈გჳ̂შ \ ესჳ̂ა̈გჳ̂შ, ესგჳ̂ეშ; ესგჳ̂ეშნე) ზს., ხ-აგჳ̂შე (ოსგოშ, ესგოშე; ესგოშნე) ლშხ., ხ-ა̈გჳ̂ეში (ასჳ̂ა̈გჳ̂შ, ასაგჳ̂ეშ; ასაგჳ̂ეშნე) ლნტ. გრდმ. -- ასხამს. [ამნემ] ლიც ანჳიდ ი... ხა̈გჳ̂შე (ბქ. 214) -- ამან წყალი მოიტანა და ასხამს. ნიორწყალუ ესგოშე ქამექჳ̂ცა თხუმჳ̂არჟი (ლშხ. 66) -- მოჭრილ თავებზე ნიორწყალი დაასხიო. ხა̈გჳ̂ეშიხ ჟი ლჷფინე თჳ̂ის (ლნტ. 25) -- ადუღებულ თაფლს ასხამენ.
- ხ-ა̈გჭე (ლოხჳ̂აგჭ, ლახგიჭ; ლახგიჭე ზს., ლახჳ̂ა̈გჭ, ლახაგიჭ; ლახაგიჭე ლნტ.), ხ-აგჭე (ლოხჳ̂აგჭ, ლახგიჭ; ლახგიჭე) ლშხ. გრდმ. -- უსწორებს (თვალს). [ბა̈ღს] თეს დეშ ხა̈გჭე [ეჯკა̈ლი თჳ̂ალა̈შ ლი] (ლნტ. 315) -- ბაღს თვალს ვერ გაუსწორებ, ისეთი ლამაზია.
- ა̈დგილ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ა̈დგი ბქ., ადგილ (-აშ \ -იშ, -არ) ლშხ. -- ადგილი. ნე̄სგაჩუ ნახწჳ̂იდ ლოხცჳ̂ი̄რახ ა̈დგილ (ბზ. 3) -- შუაში ვიწროდ დაუტოვებიათ ადგილი. ბიბუ ომჩედ... ამ ა̈დგითე (ბქ. 13) -- ბიბუ წასულა ამ ადგილისაკენ. ბუჟოლაჲ ჭალაჲ ადგილჟი ხოხალ (ლშხ., ხორ. 6) -- თუთა (ბჟოლა) ვაკე (ჭალა) ადგილას ხარობს (იცის). ჳელედს ეჩეხ მა̈ნკჳ̂ი ა̈დგილს ჳუდიშ ხაჟახა (ლნტ. 13) -- ხელედის იქით პირველ ადგილს ხუდიში ეწოდება.
- ა̈დესკ იგივეა, რაც ადე̄სგი.
- ა̈დთირი იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ა̈დთჷრ იხ. თირ, ხ-ათირ.

- ხ-ა̈დია̈ნი იგივეა, რაც ხ-ადია̈̄ნი.
- ა̈დია̈რი იგივეა, რაც ა̈დჲა̈რნე.
- ა̈დია̈რნე იგივეა, რაც ა̈დჲა̈რნე.
- ა̈დისგ იგივეა, რაც ადე̄სგი.
- ა̈დისგა̈ლი იგივეა, რაც ადე̄სგა̈̄ლი.
- ა̈დჲა̈რნე, ა̈დია̈რნე (ოთდი̄რ, ადდი̄რე; ადდი̄რნე) ბზ., ა̈დია̈რი (ოთდირ, ადდირე; ადდირისგ) ბქ., ადიარუ̂ნე (ოთდიარუნ, ადდიარუ̂ნე; ადდიარუ̂ნი) ლშხ., ა̈დია̈რუ̂ნე (ათუ̂ადია̈რ, ადადია̈რე; ადადია̈რი) ლნტ., გრდმ. -- აპურებს, აჭმევს. ზექბათგრდ ალ გმირ ჩუ̂ადდი̄რე (ბზ. 260) -- ზექბათირმა ეს გმირი დააპურა. [ალჲა̈რ] ჩუ... დემის ა̈და̈რუ̂იხ მერბელს (ბქ. 245) -- ესენი საჭმელს არ აჭმევდნენ ხაბაზს. ჩუ ლოქ ადადია̈რნი (ლნტ. 174) -- დაგაპურებო.
- ა̈დუ̂ერ იხ. ესლრი, ესხრი.
- ა̈დჴიდ იხ. იჴდე.
- ა̈-ხ-{ე}ზინი იგივეა, რაც ა-ხ-ა̄ზი.
- ა̈ეს იგივეა, რაც ა̈ი.
- ა̈ეცხუ̂ნე იგივეა, რაც ა̈ჲცხუნე.
- ა̈ე̄სგი იგივეა, რაც ა̈ი.
- ხ-ა̈ზ იგივეა, რაც ხ-ა̈̄ზ.
- ხ-ა̈ზგუნე (ოხზუგუ̂ინ, ახზიგუ̂ნე; ახზიგუ̂ნი ბზ., ახუ̂ზიგინ, ახზიგუ̂ნე; ახზიგუ̂ნისგ ბქ., ა̈ხუ̂აზიგუ̂ინ, ა̈ხაზიგუ̂ნე; ა̈ხაზიგუ̂ნი ლნტ.), ხ-აზგუნე (ოხზიგუნ, ახზიგუ̂ნე; ახზიგუ̂ნი) ლშხ. გრდმ. -- ატკივებს, სტკენს. ჩა̈̄ჟდ ჭიშხ ახზიგუ̂ნე (ბზ.) -- ცხენმა ფეხი ატკინა. [მარე] მეზგა გუ დემ ოთზიგნისგ (ბქ. 292) -- კაცი ოჯახს გულს არ ატკენს. [მენესკგრა მუხუ̂ბეს]

ღედერდ ჴა̈დ ახაზიგუ̂ნე (ლნტ. 226) -- შუათანა ძმას ცერცვმა მუცელი ატკინა.

- ა̈ზგუნე (ოთზიგუ̂ინ, ადზიგუ̂ნე; ადზიგუ̂ნი ბზ., ადზიგუ̂ნისგ ბქ.), აზგუნე (ოთზიგ, ადზიგე; ადზიგნე) ლშხ., ა̈ზგე (ათუ̂აზიგ, ადაზიგე; ადაზიგი) ლნტ., გრდმ. -- ასახლებს, აბინავებს. [ხელწიფ] ხაჰუ̂დი იმედს, ერე მიჩ ესერ ჩუ̂ა̈ზგუნე (ბზ. 272) -- ხელმწიფე აძლევს იმედს, რომ შენ დაგასახლებო. გეზლ̄ირ მოშ-მოშ ოთზიგ (ლშხ.) -- შვილები ცალ-ცალკე დავასახლე. ხოშა გეზა̈ლ ხოჩამდ ათუ̂აზიგედ (ლნტ.) -- უფროსი შვილი კარგად დავასახლეთ.
- ა̈ზეთუ̂ნე იგივეა, რაც ა̈ზთუნე.
- ხ-ა̈ზემალი იგივეა, რაც ხ-აზმა̈̄ლი.
- ხ-ა̈ზემე იგივეა, რაც ხ-აზმე.
- ა̈ზთუნე (ოთზუთუ̂ინ, ადზუთუ̂ნე; ადზუთუ̂ნი ბზ., ოხზეთუ̂ინ, ახზეთუ̂ნე; ახზეთუ̂ნისგ ბქ.), აზთუნე (ოხზეთუნ, ანზეთუ̂ნე; ანზეთუ̂ნი) ლშხ., ა̈ზეთუ̂ნე (ახუ̂ა̈ზეთუ̂ინ, ანა̈ზეთუ̂ნე; ანა̈ზეთუ̂ნი) ლნტ. გრდმ. 1. ზეთს ხდის. ლამა̈რია გიმბა̈შს ა̈ზთუნა (ბქ. 329) -- ლამარია (მარიამ ღვთისმშობელი) კანაფისაგან ზეთს ხდიდა. ნა̈ გინება̈შს ჩიგა̈რ ხუ̂ა̈ზეთუ̂ნედ (ლნტ.) -- ჩვენ კანაფის თესლისაგან ყოველთვის ვხდით ზეთს. 2. ზეთავს, ზეთს უსვამს. ლა̈შხბიე̄ლ მანქანას ხუ̂აზთუნე (ბზ.) -- საკერავ მანქანას ვზეთავ.
- ხ-ა̈ზნა (მეზნა̈̄ნ{და}, ხეზნა̈̄ნ{და}; ხეზნა̈̄ნდე̄დს ბზ., მეზნა̈ნ, ხეზნა̈ნ; ხეზნა̈ნდეს ბქ., მა̈ზნჷნდა, ხა̈ზნჷნდა; ხაზნჷნდეს ლნტ.), ხ-აზნა (მეზნა̄ნ, ხეზნა̄ნ; ხეზნე̄ნს) ლშხ. გრდუვ. -- ზნედ აქვს, სჩვევია. ხალოს მა̈გ ხოჩა ხაზნა (ბზ. 305) -- ხალოს ყველაფერი კარგი სჩვევია. ამკალიბ ლეგლირდე ლენტხე̄ლს ხაზნახ (ლშხ. 13) -- ასეთი ავადმყოფობა ლენტეხლებს სჩვევიათ. ეჯის მა ზჷნე ხა̈ზნა? (ლნტ. 222) -- იმას რა ზნე სჭირს (რა სჩვევია)?

- ჰზჲ̄ნი იგივეა, რაც ჰძჰენი.
- ჰზუ̂ იგივეა, რაც ჰჰზუ̂.
- ჰზჰენა̈ლი იგივეა, რაც ჰძჰენა̈ლი.
- ჰზჰენი იგივეა, რაც ჰძჰენი.
- ჰთეი იხ. ხ-ეჰო̄ლი.
- ხ-ჰთენე იგივეა, რაც ხ-ჰთნე.
- ჰთენე იგივეა, რაც ჰთნე.
- ხ-ჰთერ იგივეა, რაც ხ-ათერ.
- ჰთეუ̂რალი იგივეა, რაც ათე̄უ̂რა̈ლი.
- ჰთი, ჰთიი იგივეა, რაც ათი̄.
- ხ-ჰთირუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ჰთრუნე.
- ხ-ჰთი̄რ (ესუ̂თგრა̈ნ, ესთგრა̈ნ; ესთგ̄რი) ბზ., ხ-ათრჱნა (ოთთგრ, ჰდთგრ; ადთგრი \ ჰდთირი) ბქ., ხ-ათგ̄რა (ოთთგ̄რენ, ედთგ̄რა̈ნ; ედთგ̄რი) ლშხ., ხ-ათგრა (ასუ̂{ე}თგრენ, ჰს{ე}თგრა̈ნ; ჰსეთგრი) ლნტ., გრდუვ. -- {ა}გდია, ეთრევა. სგა̄უ̂ ჰნთგ̄რ... ნაჳეცურა! (ბზ. 396) -- შემოეთრიე, მხეცო! სი იმთუ̂ჰჲთე ჯეკუ̂ეს, ეჩხაუ̂ ათთგრ! (ბქ. 31) -- შენ საითაც გინდოდეს, იქით წაეთრიე! ხენწიფს ასოჭყჳლა "ჩუუ̂ ასთგრდა ჰგის!" (ლნტ. 190) -- ხელმწიფეს დაუყვირია: "სახლში დაეგდეო"!
- ხ-ჰთლუ (ლო̄ხუ̂ათლ, ლახთილ; ლახთილუ ბზ., ლოხუ̂ათლ ბქ., ლჰხუ̂ათილ, ლახჰთილ; ლახათილნე ლნტ.), ხ-ათლუ (ლო̄ხუ̂ათლ, ლახთილ; ლახთილნე) ლშხ. გრდმ. 1. აკარებს. მიჩა ფჰთუ̂ჰრ სგა̄უ̂ ლახთილ კინჩხჰრქა (ბზ. 399) -- ჩემი თმები მიაკარე [მიადე] კისერზეო. ამნემ კჰნჭოლჲნქა სგა მამაგუ̂ეშ ლახთილ [მუხუ̂ბემიშ ხეხუ̂ს] (ბქ. 47) -- ამან მხოლოდ

ნეკათითი მიაკარა ძმის ცოლს. 2. ზედ აკრავს, აჭერს. ჰანტოს სკელდ ლოხჷ̂თილა მაცლა̈ნ (ბზ. 30) -- ჰანტოს წვივზე მიუკრავს (მიუჭერია) მუგუზალი.

- ა̈თლჷ̄̂ნი იხ. ხ-ალა.
- ხ-ა̈თნე (ესჷ̂თენ, ესთენე; ესთენი \ ესთენნე ბზ., ესთენისგ ბქ.), ხ-ათნე (ოსთენ, ესთენე; ესთენნე) ლშხ., ხ-ა̈თენე (ასჷ̂ა̈თენ, ასა̈თენე, ასათენნე) ლნტ. გრდმ. -- აჩნევს, {და}ატყობს (კვალს). მუსყი ნაზელა̄ლს ჟ'ესთენნე (ლშხ.) -- თოვლზე კვალს (ნავალს) დაატყობს. მიჩა ნარდჷ̂ს შიშტ ხა̈თენე ქორს (ლნტ.) -- თავის ნამყოფს მაშინვე დაამჩნევს სახლს.
- ა̈თნე (ოხჷ̂თენ, ანთენე; ანთენი \ ანთენნე ბზ., ანთენისგ ბქ.), ათნე (ოხთენ, ანთენე; ანთენნე) ლშხ., ა̈თენე (ახჷ̂ა̈თენ, ანათენე; ანათენი) ლნტ. გრდმ. 1. აჩენს, ბადებს. ა̈დლჷ̂აჲ ზურა̄ლ ი ჭყინტ ანთენე (ბზ. 329) -- იმშობიარა ქალმა და ვაჟი გააჩინა (დაბადა). 2. ამჟღავნებს, ამხელს. თხუმ ქა დემ ა̈თნე (ბქ. 37) -- თავს არ ამჟღავნებს (აჩენს). ლჷპეჟჷ̂ნე ხეყად ბეფშ ი ქანათენე (ლნტ.) -- დამალული ჰყავდა ბავშვი და გამოაჩინა.
- ხ-ა̈თრჷნე (ოთთირჷ̂ინ, ათთირჷ̂ნე; ათთირჷ̂ნი ბზ., ათთირჷ̂ნისგ ბქ.), ხ-ათრჷნე (ოთთირჷნ, ათთირჷ̂ნე; ათთირჷ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈თირჷ̂ნე, ხ-ა̈თრჷნე (ათჷ̂ა̈თირინ, ათა̈თირჷ̂ნე; ათა̈თირჷ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- აცნობს (თავს). თხუმ ხჷ̂ა̈თრჷნე მუშგჷ̂რია̈რს (ბქ.) -- თავს ვაცნობ სტუმრებს. ხოჩა̄მდ ოთთირჷნ ეჯიარს თხუმ (ლშხ.) -- კარგად გავაცანი იმათ თავი. ქანჩეს ი ეჩქა თხჷ̂იმს ჩჷ̂ათჷ̂ა̈თირჷ̂ნი (ლნტ. 219) -- გამოვიდეს და მაშინ თავს გავაცნობ.
- ა̈თუ ზს., ათჷ̂ი ლშხ., ა̈თჷ̂ი ლნტ. (ხოჲთჷ̂ა, მაჲთჷ̂ე ზს., ათჷ̂იარა ბქ., ლნტ., ხო{ჲ}ათჷ̂ა ლნტ., ხოითჷ̂ა, ათჷ̂ია̄რა ლშხ.) -- ცხელი. ბეფშჷ̂დ ა̈თუ დია̈რ ლახტყიპ მიჩა დის (ბზ. 390) -- ბავშვმა ცხელი პური მიაკრა დედამისს. ლაკჷ̂ფუნოშ ანღრი ა̈თუ ჷ̂ერთქ (ბქ. 263) --

ბოლქვებად (ბოლქვებით) მოდის ცხელი ორთქლი. ა̈თუ̂იჟი დაგრობს სგებინ მოდმაგეშ ხოგან (ბქ. 291) -- ცხელ გულზე მკვლელობას წინ არაფერი ედგა. ზურა̄ლს ათუ̂ი ლიცთე ხადე̄სუ̂ნეხ ჭიშხარს (ლშხ. 91) -- ქალს ცხელ წყალში ადებინებენ ფეხებს. ალეს თხუ̂იმ სკასოყიუ̂ნა ლუნეშ{დ} ა̈თუ̂ი ლიცხოჲსა (ლნტ. 246) -- ამას ხბოსთვის ცხელ წყალში ჩაუყოფინებია თავი. ა̈თუ ლამა̄დ ფხულა̈რს (პოეზ. 112) -- დამცხა თითებში. ზმნს. ათუ̂იდ -- ცხლად. თამროზილად თუ̂ეფ ხატყუ̂ეფი თხა̈როლს ათუ̂იათუ̂იდ (პოეზ. 214) -- თამროზილამ მგელს ცხელ-ცხელად დაახალა თოფი.

- ა̈თუა̄რობ, ა̈თუ̂ა̄რობ (-ა̈̄შ) ბზ., ა̈თუ̂არობ, ა̈თუარობ (-ა̈შ) ბქ., ათუ̂ია̄რობ (-ა̄შ) ლშხ., ა̈თუ̂იარობ (-ა̈შ) ლნტ. -- სიცხიანობა, სიცხე, გვალვა. ამზაუ̂ გუნ ა̈თუ̂ა̄რობ ლი (ბზ.) -- წელს დიდი სიცხიანობაა. ჯუ̂ინალდ გუ̂ა̈მიდ ა̈თუარობ ხა̈მთქუ̂ენა (ბქ.) -- ძველად მეტისმეტი გვალვა იცოდა თურმე. მა̈დ მაშყიდ ამკა̈ ა̈თუ̂იარობ (ლნტ.) -- არ მახსოვს ასეთი სიცხიანობა.
- ა̈თუ̂არობ, ა̈თუ̂ა̄რობ იგივეა, რაც ა̈თუა̄რობ.
- ა̈თუ̂ი იგივეა, რაც ა̈თუ.
- ა̈თუ̂იკდ იხ. იკდე.
- ხ-ა̈თქე (ლოხუ̂ათქ, ლახთიქ; ლახთიქე) ზს., ხ-ათჷქე (ლახუ̂ათჷქ, ლახათჷქე, ლახათჷქი) ლნტ., ხ-ათქე (ლოხუ̂ათქ, ლახთიქ; ლახთიქე) ლშხ., გრდმ. 1. საარაყეს ("თხიადს") აყენებს. გა̈ნჭუ̂ს... რაყა̈რთეჲსგა ისგა ხა̈თქეხ (ბქ. 228) -- ანწლს კასრებში საარაყედ ჩააყენებენ. მა̈ნკუ სგა ლა̈თქედ ლაუ̂რაშთეჲსგა (ბქ. 196) -- პირველად საარაყე თხიადს ჩავაყენებთ კასრში. 2. ბზ., ლნტ. აფურთხებს, ასხამს. მოლლატს ხუ̂ა̈ჲ ნატბჷნ ლახთიქხ (ბზ.) -- მოლალატეს ბევრი (ფურთხი) მიაფურთხეს.
- ა̈თშერი იგივეა, რაც ათშჷ̄რი.

- ა̈თში (ოთჷშ, ა̈თიშ; ა̈თში̄ნე \ ადთიშნე ბზ., ა̈თშინე ბქ., ათუშ, ათიშ; ადათიშნე ლნტ.), ათში (ოთთიშ, ადთიშე; ადთიშნე) ლშხ., გრდმ. -- არჩევს. ხოლა̄მ ი ხოჩა̄მ მი̄ჲ ჩუ ხუ̂ა̈თში (ბზ.) -- ცუდს და კარგს მეც ვარჩევ. ზურალე̄ლ ლა̄შის ათშიხ (ლშხ.) -- ქალები თესლს არჩევენ. დი̄ნად ლობიო ადთიშე (ლშხ.) -- გოგონამ ლობიო გაარჩია. [დენა] სა̈ინისკა ლობიოს ა̈თში (ლნტ. 37) -- გოგო თეფშში ლობიოს არჩევს. იხ. ხ-ა̈თში.
- ხ-ა̈თში (ოხუ̂ა̈თშ, ახთიშ; ახთიშნე ზს., ახუ̂ა̈თშ, ახათიშ; ახათიშნე ლნტ.), ხ-ათში (ოხთიშ, ახთიშე; ახთიშნე) ლშხ. გრდმ.-- გამოარჩევს, გამოყოფს; არჩევს. ხოჩა ჩა̄ჟარ ახთიშეხ ი ადიეხ (ლშხ.) -- კარგი ცხენები გამოარჩიეს და წაიყვანეს. [მა̈გ] ხოჩა მელა̈ხუ̂იუ̂ს ხა̈თში (ლნტ. 75) -- ყველა კარგ შემხვედრს არჩევს.
- ა̈თშორი იგივეა, რაც ათშჷ̄რი.
- ხ-ა̈თშუნე (ოხუ̂თიშუ̂ინ, ახთიშუ̂ნე; ახთიშუ̂ნი ბზ., ახთიშუ̂ნისგ ბქ., ახუ̂ა̈თიშუ̂ინ, ახა̈თიშუ̂ნე; ახა̈თიშუ̂ნი ლნტ.), ხ-ათშუნე (ოხთიშუნ, ახთიშუ̂ნე; ახთიშუ̂ნი) ლშხ., გრდმ., კაუზატ. -- არჩევინებს. კე̄სა̈რდ ქა̄ხთიშუ̂ნე დი̄ნა [ჭიტის] (ბზ. 313) -- კეისარმა {გა}მოარჩევინა ქალიშვილი ჭიტის. მიჩა ნა̈თი [ჯეგ] ახყახ ი აშ ესერ ხა̈თშუნეხ (ბქ. 314) -- ჩემი წილი ჯოგი მოჰყავთ და მე ამომარჩევინებენო. ახა̈თიშუ̂ნეხ მუშკუ̂ა̈რის მაჩენე ჩა̈ჟ (ლნტ.) -- ამოარჩევინეს სტუმარს საუკეთესო ცხენი.
- ა̈თშუ̄რე იგივეა, რაც ათშჷ̄რი.
- ა̈თხე იგივეა, რაც ათხე.
- ა̈თხელხი იგივეა, რაც ათხე̄ხი.
- ხ-ა̈თხჰინე (ლო̄ხუ̂ათხჰ, ლახთხეჰ; ლახთხეჰნე ბზ., ლოხუ̂ა̈თხჰ ბქ.), ხ-ათხჰინე (ლოხთხეჰ, ლახთხეჰე; ლახთხეჰნე) ლშხ., ხ-ათხა̈ჰი (ლახუ̂ა̈თხჰ, ლახათხეჰ; ლახათხეჰნე) ლნტ. გრდმ.

1. {გა}ჰკრავს (ფრთას, ცელს...), უსვამს. შდუგულდ ალ მახელჳ̂ა̈ჟს ლახთხეპ ჰაკჳ̂ა̈დ (ბზ. 446) -- თაგვმა ამ (ახალგაზრდა) ვაჟს კუდი მოუსვა. [და̈ლდ] მანგურს ეშხუ ღალიდ ლახთხეპ (პოეზ. 278) -- დალმა მანგურს ერთი ფრთა მოუსვა. 2. ბქ., ქს. თვალს მოჰკრავს. თეურ გოგად თე ლამთხეპე (ლშხ. 86) -- უთვალო გოგამ თვალი მომკრა.

- ხ-ა̈თხფე (ოხჳ̂ათხფ, ათთხიფ; ათთხიფე ზს., ოხჳ̂ათხფ, ახთხიფ; ახთხიფე \ ესჳ̂ათხფ, ესთხიფ; ესთხიფნე ბქ., ასჳ̂ა̈თხფ, ასათხიფ; ასათხიფნე ლნტ.), ხ-ათხფე (ოსათხფ, ესთხიფ; ესთხიფე) ლშხ. გრდმ. -- აფარებს, {მო}ახურავს; გადაჰკიდებს. [ჩა̈̄ჟს] ტომარა̈ჲ ესთხიფ ჯაჭა̈რჟი (ბზ. 444) -- ცხენს გავაზე ტომარა დააფარა. ჯინემ თერა̈რ უშხჳ̂არჟი ესთხიფ (ბქ. 312) -- თვითონ მან თვალები დახუჭა (ქუთუთოები ერთმანეთს დააფარა). ჟიქან ალსათხიფედ ეჯ ლღ̄სყე მა̈ტყს (ლნტ. 32) -- ზემოდან დაწყობილ (გამზადებულ) მატყლს {გა}დავაფარებთ.

- ა̈{თ}ჰი̄დ იხ. ხ-ეჰო̄ლი.

- -ა̈ი1 ბზ., -ა̈{ჲ} ბქ., ლნტ., -აჲ ლშხ. -- რაიმე თვისებების მაწარმოებელი სუფიქსი. მა̈ჲ ფისრა̈ჲ ხი! (ბზ. 244) -- რა დაწყევლილი (ფისიანი) ხარ! ზობა̈ჲს კარქა̈ჲ ესერ ხოჩა (ანდ. 40) -- მჭამელს (ჭამიას) მშოვნელი სჯობია. არაყ ხოშა შდღმაჲ ი̄რი (ლშხ. 32) -- არაყი უფრო მათრობელა იქნება. შურა̈ჲ თჳ̂ი ხეფა̈სი ადრა მულჳ̂ა̈ხენქა (ლნტ. 24) -- მაწყინარი თაფლი გამოდის იელის ყვავილისაგან.

- ა̈ი2, ა̈{ჲ}ე̄სგი (ოთხჳ̂ა̈ჲ, ადჲე; ადჲი̄ნე \ ადჲე̄სგი) ბზ., ა̈ჲნე ზს., ა̈ჲსგ (ოთხჳ̂ა̈, ადჲე \ ადაე; ადჲესგ \ ადა̈ჲსგ) ბქ., აჲეს (ოთაჲ, ადჲე; ადჲეს) ლშხ., ა̈ეს{კ}, ა̈ჲესკ, ა̈ეს (ათ{ხ}ჳ̂ა̈, ადა̈{ჲ}ე; ადა̈ეს{კ} \ ადაჲესკ) ლნტ., გრდმ. 1. მიაქვს, მიჰყავს. ამნე̄მ სგა̄დჲე ქორთე ა̈შიკ (ბზ. 348) -- ამან შეიტანა სახლში ყუთი. ლამპრა̈ლს ა̈გიხა̈ნ ა̈ჲე̄სგიხ (ბზ. 13) -- ლამპრებს

შინიდან წაილებენ. მი ოთხუ̂ა̈ ლაშგა̈რ ლამახუ̂ალთე (ბქ.) -- მე წავიყვანე ლაშქარი სამტროდ. ლუფხუ̂ისა ფურალს ლახუ̂თე აჲესხ (ლშხ. 8) -- ზაფხულში ძროხები მთაში მიჰყავთ. ზურა̄ლს ზითუნახაუ̂ ოთჲა (ლშხ. 75) -- ქალს მზეთუნახავი წაუყვანია. ადჲესნახ ხატს (ლშხ. 8) -- წაილებდნენ ხატს. და̈უ̂ს ათხოჲა ცხეკხო ლახუ̂ბა (ლნტ. 135) -- დევს წაუყვანია ძმები ტყეში. არა̈ყს ათხა̈ესხი (ლნტ. 29) -- არაყს წაილებ. ჯუ̂ეგ ა̈გხო ადა̈ჲეხ (ლნტ. 306) -- ჯოგი შინ წაიყვანეს. ჯანა̈რ მიიდ ოთხუ̂ა̈ჲ (პოეზ. 90) -- ხარები ისევ მე წავიყვანე. სგა ოთხუ̂ია სოფელთესგა (პოეზ. 26) -- შეუყვანიხარ სოფელში. 2. ბზ. ატარებს. ლგფკე̄ლდ ი ჭყინტდ ხოჩა ლირდე̄-ლიზგე ადჲეხ (ბზ. 264) -- ქალბატონმა და ბიჭმა კარგი დრო (ყოფა-ცხოვრება) გაატარეს.

- ხ-ა̈იდ (მა̈იდჳნ{და}, ხა̈იდჳნ{და}; ხა̈იდჳნდე̄დს ბზ., მა̈ჲდჳნ, ხა̈ჲდჳნ; ხა̈ჲდჳნეს ბქ., მა̈ჲდჳნდა, ხა̈ჲდჳნდა; ხა̈ჲდჳნდეს ლნტ.), ხ-აიდ (მაიდჳ̄ნდა, ხაიდჳ̄ნდა; ხაიდჳ̄ნდეს) ლშხ. გრდუვ. -- შია. შომუ̂ა̄ჲ ესერ ხა̈იდჳნდე̄დს, ეჩქა აშხუ̂ ჩუ̄უ̂ იზობდა (ბზ.) -- როცა გშიოდეს, (მაშინ) ერთი შეჭამეო. ნალუ̂ჟურს გუ̂ა̈მიდ ხა̈იდჳნ (ბქ.) -- ვაჟს ძალიან შიოდა. ხა̈ჲიდჳნდა ბუბას (ლნტ.) -- შიოდა ბიძას.
- ხ-ა̈იმედა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲმედა.
- ა̈ინე იგივეა, რაც ა̈ჰნე.
- ა̈ირე იგივეა, რაც ა̈ჲრი.
- ხ-ა̈ისგუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲასგუნე.
- ა̈იცენი იგივეა, რაც ა̈ძჰენი.
- ხ-ა̈კდუნე (ოხ{უ̂}კიდუ̂ინ, ახკიდუ̂ნე; ახკიდუ̂ნი ბზ., ახკიდუ̂ნისგ ბქ., ახუ̂აკიდუ̂ინ, ახაკიდუ̂ნე; ახაკიდუ̂ნი ლნტ.), ხ-აკდუნე (ოხკიდუნ, ახკიდუ̂ნე; ახკიდუ̂ნი) ლშხ. გრდმ.

კაუზატ. -- {ამო}აღებინებს. ქუ̂ინ ნო̄სა ახკიდუ̂ნა (ბზ. 286) -- ხმა (სული) არ ამოაღებინო. ჭა̈შ ქუ̂ინს დემ ხა̈კდუნე მიჩა ჲეხუ̂ს (ლნტ.) -- ქმარი ხმას (სულს) არ აღებინებს თავის ცოლს. ხანგა̈რ მიშგუ ნომ ამკიდუ̂ნად (პოეზ. 44) -- ჩემი ხანგარი არ ამომაღებინოთ!

- ხ-ა̈კედ იგივეა, რაც ხ-აკედ.
- ა̈კეთლე იგივეა, რაც ა̈კთილე.
- ა̈კენე იგივეა, რაც აკე̄ნე.
- ა̈კეპლე იგივეა, რაც აკპენე.
- ხ-ა̈კეტა იგივეა, რაც ხ-აკტა.
- ა̈კეტა̈უ̂ი იგივეა, რაც აკეტაუ̂ი.
- ა̈კთილე (ოთუ̂კეთილ, ადკეთლე; ადკეთლი) ბზ., ა̈კთილი (ოთკეთილ, ადკეთლე; ადკეთლისგ) ბქ., აკთილე (ოთკეთილ, ადკეთლე; ადკეთლი) ლშხ., ა̈კეთლე (ახუ̂აკეთილ, ანაკეთლე; ანაკეთლი) ლნტ., გრდმ. -- ამდიდრებს; ავსებს; აბედნიერებს. მიჩ ესერ ჩოთკეთლა (ბზ. 263) -- მე გავამდიდრეო. [ჲაკოფდ] ჩუ̂ადკეთლე ეჯჲ ზურა̄ლო̄ლ (ლშხ. 63) -- იაკობმა ის ქალი გააბედნიერა. ახუ̂აკეთილ, ეჯკა̈ ხოჩა გუ̂ეშ ახოსყ (ლნტ.) -- გავაბედნიერე, ისეთი კარგი საქმე გავუკეთე.
- ხ-ა̈კიკ (ხუ̂ა̈კიკდა̈ს, ხა̈კიკდა; ხა̈კიკდე̄დს ბზ., ხუ̂ა̈კიკდ, ხა̈კკგდ ბქ.), გრდუვ. -- 1. ელის. ხუ̂ა̈კიკ ეჩე̄ ლიჯედს (ბზ.) -- მის მოსვლას ველი. ა̈ლი ჩუ ლიბუ̂რეს აშ ხა̈კიკ (ბქ. 215) -- ეს მოუთმენლად ელის დაღამებას. 2. ობიექტური წყობით (მა̈კიკდა, ხა̈კიკდა; ხა̈კიკდეს ბზ., მაკიკდა, ხაკიკდა; ხაკიკდეს ლშხ., მა̈კიკდა, ხა̈კიკდა; ხა̈კიკდეს ლნტ.) -- ედარდება, ენაღვლება; ეეჭვება. ამის მა̄მ ხა̈კიკ მა̄რე̄მი დაგრა (ბზ.) -- ამას ადამიანის სიკვდილი არ ენაღვლება. ხა̈კიკდა ამშა ლისყეი (ლნტ.) -- ეეჭვებოდა ამის გაკეთება.

- ა̈კიმბე იგივეა, რაც ა̈კი̄მბი.
- ა̈კიმბი იგივეა, რაც ა̈კი̄მბი.
- ა̈კირცხე იგივეა, რაც აკგრცხე.
- ხ-ა̈კიჩი იგივეა, რაც ხ-ა̈კჩე.
- ა̈კი̄მბი (ოთკი̄მბ, ადკი̄მბე; ადკი̄მბნე) ბზ., ა̈კიმბი (ოთკიმბ, ადკიმბე; ადკიმბისგ) ბქ., აკი̄მბე (ოთკი̄მბ, ადკი̄მბე; ადკი̄მბნე) ლშხ., ა̈კიმბე (ათჳ̂ა̈კიმბ, ადაკიმბე; ადაკიმბი) ლნტ. გრდმ. -- ტენის, ტკეპნის. ლაშგყთე ნახა̈̄რხჳ̂ ოთკი̄მბ (ბზ.) -- გოდორში ნახერხი ჩავტენე. ზურალდ კიბდენ ფაქჳ̂შჳ̂ ანკიმბე (ბქ.) -- ქალმა კიდობანი ფქვილით ამოტენა. წმინდ ჳ̂ერს სკა ხოშდეხ ლერწი ძირა̈ლისკა ი ჩჳ̂ა̈კიმბეხ ბგგიდ (ლნტ. 26) -- სუფთა მიწას ლერწს ძირებში მიაყრიან და მაგრად დატკეპნიან.
- ხ-ა̈კლი̄ნე (ოთკა̈ლი̄ნ, ათკა̈ლი̄ნე; ათკა̈ლი̄ნნე) ბზ., ხ-ა̈კლინე (ოთკა̈ლინ, ათკა̈ლნე; ათკა̈ლნისგ) ბქ., ხ-აკჳ̂დუნე (ოსკჳ̂ედუნ, ესკჳ̂ედნე; ესკჳ̂ედნი) ლშხ., ხ-ა̈კჳ̂ედნე (ასჳ̂აკჳ̂ედინ, ასაკჳ̂ედნე; ასაკჳ̂ედნი) ლნტ. გრდმ. -- აკლებს. [ხელწიფხდ] მამაგჳ̂ეშ ათკა̈ლნე (ბქ. 263) -- ხელმწიფემ არაფერი დააკლო. ლუა̈რ ლარდოშ მა̈დმა ასჳ̂აკჳ̂ედა̈ნ (ლნტ.) -- სიცოცხლეში არაფერი დავაკელი.
- ა̈კჳ̂ა̈რემი იგივეა, რაც ა̈კჳ̂რემი.
- ხ-ა̈კჳ̂დუნე იგივეა, რაც ხ-ა̈კლინე.
- ხ-ა̈კჳ̂ედნე იგივეა, რაც ხ-ა̈კლინე.
- ხ-ა̈კჳ̂ეპტე იგივეა, რაც ხ-აკჳ̂პიტე.
- ხ-ა̈კჳ̂იჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈კჳ̂ჰუნე.
- ა̈კჳ̂ლი̄ნე (ოთკული̄ნ, ადკული̄ნე; ადკული̄ნნე) ბზ., აკულინე (ოთკულინ, ადკულინე;

ადკულინისგ) ბქ., აკუ̂ლინე (ოთკულ̄ნ, ადკულ̄ნე; ადკულ̄ნნე) ლშხ., ა̈კუ̂ლინე (ათუ̂ა̈კულინ, ადაკულინე; ადაკულინი) ლნტ. გრდმ. -- თელავს (შალს, ქუდს...). მა̈ნიჟე ლუშნუ ფაყუ̂ს ა̈კუ̂ლ̄ნე (ბზ.) -- მანიჟე სვანურ ქუდს თელავს. მუკულინე ჰაგა̈რ ლი, ეჯჟი აკულინე (ბქ. 306) -- მთელავი ფეხშიშველაა, (და) ისე თელავს შალს. [მა̈ტყ]... ტებედი ლიცშუ̂ ჩა̈უ̂ჟინ ჩუ̂ადაკულინახ (ლნტ. 30) -- მატყლი თბილი წყლით ჩეოზე მოთელონ.

- ა̈კუ̂რემი (ოთკუ̂არა̈მ, ადკუ̂არმე; ადკუ̂არმი ბზ., ოთკუ̂ერა̈მ, ადკუ̂ერმე; ადკუ̂ერმისგ ბქ.), აკუ̂რემი (ოთკუ̂არემ, ადკუ̂ერმე; ადკუ̂ერმი) ლშხ., ა̈კუ̂ა̈რემი (ათუ̂აკუ̂ა̈რემ, ადაკუ̂ა̈რემე; ადაკუ̂ა̈რემი) ლნტ. გრდმ. -- ყინავს (რაღაცას). ეჯნ̄მდ ქა̈მ ლალელს ადკუ̂ერმე ბეფშუ̂ (ბზ.) -- იმან გარეთ ცდაში გაყინა ბავშვი. შაუ̂ა̈ჲ ლიცს ჩუ̂აკუ̂რემი (ბქ. 36) -- შავაი წყალს გაყინავს.
- ხ-ა̈კუ̂შე იგივეა, რაც ხ-აკუ̂შე.
- ხ-ა̈კუ̂შუნე (ოხკუ̂იშინ, ახკუ̂იშნე; ახკუ̂იშნი ბზ., ახკუ̂იშნისგ ბქ., ახუ̂აკუ̂იშინ, ახაკუ̂იშნე; ახაკუ̂იშნი ლნტ.), ხ-აკუ̂შუნე (ოხკუ̂იშუნ, ახკუ̂იშუ̂ნე; ახკუ̂იშუ̂ნი) ლშხ. გრდმ., კაუზატ. 1. ატეხინებს. ქა მასარ გუ̂ა̈მის ჯანუ̂დ ულუ̂' ესერ ახოკუ̂იშნა (ანდ.) -- ზომაზე მეტ სიმძიმეს ხარისათვის უღელი გაუტეხინებიაო. 2. ამხელინებს. ქაუ̂ ახკუ̂იშნე, იმეჲსგა ესერ ხოგ ტურას ქუ̂ინ (ბქ. 58) -- ათქმევინე (გამოატეხინე), რაში უდგას ტურას სულიო. 3. აჩეკინებს. ქათალს წინწლა̈რს ხაკუ̂შუნე (ბქ.) -- ქათამს წიწილებს აჩეკინებს.
- ხ-ა̈კუ̂ჰუნე (ოთკუ̂იჰინ, ათკუ̂იჰნა̈უ̂ნე; ათკუ̂იჰნა̈უ̂ნი ბზ., ათკუ̂იჰნისგ ბქ.), ხ-ა̈კუ̂იუ̂ნე (ათუ̂ა̈კუ̂იუ̂ინ, ათაკუ̂იუ̂ნე; ათაკუ̂იუ̂ნი) ლნტ. გრდმ., კაუზატ. 1. აგებინებს, ატყობინებს. ალა ხელწიფს̄ ჩუ̂ათკუ̂იჰუ̂ნეხ (ბზ. 304) -- ეს ხელმწიფესაც შეატყობინეს. მუს გეზლა̈შ ქუ̂ერწილ ქ'ათკუ̂იჰნეხ (ბქ.) -- მამას შვილის ქორწილი შეატყობინეს. ალე ღეშ

ამაკჳიჳნხეს ხოჩა გჳეშ (ლნტ.) -- ეს ვერ შემატყობინე კარგი საქმე. 2. ასინჯვინებს. ხარბუზს ლჷყდიჟი გჷმდი ჟი ხჷკჳჰუნეხ (ბქ.) -- ყიდვისას საზამთროს გემოთიც გაასინჯვინებენ.

- ხ-ჷკჩე (ოხჳაკჩ, ახკიჩ; ახკიჩნე ბზ., ახჳჷკჩ, ახჷკიჩ; ახჷკიჩე ლნტ.), ხ-აკიჩი (ოხჳკიჩ, ახკიჩე; ახკიჩისგ) ბქ., ხ-აკჩე (ოხჳაკჩ, ახკიჩ; ახკიჩე) ლშხ., გრდმ. -- წყვეტს, აძრობს. ჷმეჩედ ალე ი ჟ'ახოკიჩა ჲერქედა (ლნტ. 244) -- წასულა ეს და ორივე მოუწყვეტია. [ბაბას] ახოკიჩა [ნესჳ] (ლნტ. 309) -- პაპას ნესვი მოუწყვეტია.
- ხ-ჷკჰე (ჩოთ{ჳ}კიჰ, ჩჳადკიჰე; ჩჳადკიჰნე ბზ., ოთკიჰ, ადკიჰე; ადკიჰისგ ბქ.) გრდმ. -- კარგავს. ბეფშჳდ ფაყჳ ჩუ მგრჷმ ადკიჰე (ბზ.) -- ბავშვმა ქუდი სადღაც დაკარგა. გადატ. აქრობს ({გა}აქანებს). [მჷლდ] მჷგ ეშ ლახკიჰე გიერგიშთე (ბზ. 318) -- მელამ ყველაფერი გიორგისკენ გააქანა (გააქრო).
- -ჷლ1 იგივეა, რაც -ჷლ.
- ჷლ2 იგივეა, რაც ჰჷლჳა.
- -ჷლ3 იგივეა, რაც -ჷრ.
- ჷლეთე იგივეა, რაც ალეთე.
- ჷლთე (ოხჳჷლთ, ანლეთე; ანლეთნე) ზს., ალთე (ოხლეთ, ანლეთე; ანლეთნე) ლშხ., ალეთე (ახჳალეთ, ანალეთე; ანალეთნე) ლნტ., გრდმ. -- რთავს. ალ' ესერ ჟიჳ ანლეთ (ბზ. 323) -- ეს დაართეო. ხოჩჷმდ ანლეთე (ლშხ.) -- კარგად დაართო.
- ჷლმესგი (ოთლემესგ, ადლემსგე; ადლემსგი{ნე} ბზ., ადგლმესგისგ ბქ.), ალმესგი (ოთგლმესგ, ადგლმესგე; ადგლმესგნე) ლშხ., ჷლმესკი (ჷხჳილმესკ, ჷნილმესკე; ჷნილმესკი) ლნტ., გრდმ. -- ცეცხლს ანთებს. ბაბა ჰამდ ჷლმესგიჳ ცხეკისგა (ბქ.) -- პაპა

დილამდე ცეცხლს ანთებდა ტყეში.

- ხ-ა̈ლწი იგივეა, რაც ხ-ალწი.
- ხ-ა̈მბე, ხ-ა̈ნბე (ოთნებ, ათნებე; ათნებნე ბზ., ათნებისგ ბქ.), ხ-ამბე, ხ-ანბე (ოთნებ, ათნებე; ათნებნე) ლშხ., ხ-ა̈ნებე (ათჳ̂ანებ, ათანებე; ათანები) ლნტ., გრდმ. -- ანებებს. ჳ̂ა̈ზრა̈ლ დე̄მ ხა̈მბეხ ლიყერს (ბზ. 13) -- ვეზირები არ ანებებენ ცემას. გეზლირს ესერ ემა ხა̈მბე, მაჯჳ̂მა̈რ ესერ ირი (ბქ. 263) -- შვილებს თუ დამანებებ, მადლობელი ვიქნებიო. ბელხანჯარს ლიც მა̄დ ოთნება [ზურა̄ლაშდ] (ლშხ. 68) -- ბელხანჯარს წყალი არ დაუნებებია ქალისათვის. ლიცს ჳ̂ეშა̈პ... ლოქ დემ ხა̈ნებე (ლნტ. 146) -- წყალს ვეშაპი არ ანებებსო.
- ხ-ა̈მდუნე (ლოხმა̈დჳ̈ნ, ლახმა̈დჳ̂ნე; ლახმა̈დჳ̂ნი ბზ., ლოხმედჳ̂ინ, ლახმედჳ̂ნე; ლახმედჳ̂ნისგ ბქ.), ხ-ამდუნე (ლოხმედუნ, ლახმედჳ̂ნე; ლახმედჳ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈მედჳ̂ნე (ასჳ̂ამედჳ̂ინ, ასამედჳ̂ნე; ასამედჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- ამადლის. ლეჯე ნომა̄ჳ̂ ათმა̈დჳ̂ნეხ (ბზ.) -- რძეს ნუ დამამადლითო. თხუმ ესერ დემ ათმედჳ̂ნისგ (ბქ. 25) -- თავს არ დაგამადლითო. ჭირ მარემ თხუმოჳ̂ ლახმედჳ̂ნე (ანდ.) -- ჭირი კაცმა თავის თავს დაამადლოსო.
- ხ-ა̈მედა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲმედა.
- ხ-ა̈მედჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈მდუნე.
- ა̈მეზრე იგივეა, რაც ა̈მზჷრი.
- ა̈მზჷრი (ოთჳ̂მა̈ზირ, ადმა̈ზრე; ადმა̈ზრი ბზ., ოთმეზირ, ადმეზრე; ადმეზრისგ ბქ.), ამზჷრი (ოთმეზჷრ, ადმეზრე; ადმეზრი) ლშხ., ა̈მეზრე (ათჳ̂ამეზირ, ადამეზრე; ადამეზრი) ლნტ., გრდმ. -- ლოცავს, ადღეგრძელებს. ჯა̈მზჷრახ ღერთემ! (ბზ. 337) -- დაგლოცოთ ღმერთმა! ჩჳ̂ადმა̈ზრეხ მაჰჳ̂რე̄ნე მუხჳ̂ბე (ბზ. 291) -- დალოცეს უმცროსი ძმა. ჩჳ̂ადმეზრე ალ ქორ (ბქ. 257) -- დალოცა ეს სახლი. გზაჳ̂რობ ალჲარდ ჩუ ემჷმეზრეხ (ლშხ. 83) -- მგზავრობა ამათ

დამილოცეს. ითრეხ არაყს ი ამზვრიხ უშხუ̂ა̄რ (ლშხ. 16) -- სვამენ არაყს და ადღეგრძელებენ ერთმანეთს. სარაჲ̈ ი აბრამ̈ ეჯ მარედ ჩუ̂ადამეზრე (ლნტ. 296) -- სარა და აბრამი იმ კაცმა დალოცა. აჲსამეზრას ღერთემ! (ლნტ. 296) -- დაგლოცოს ღმერთმა!

- ხ-ა̈მთქუ̂ა (მემთქუ̂ა̄ნ{და}, ხემთქუ̂ა̄ნ{და}; ხემთქუ̂ა̄ნდე̄დს ბზ., მემთქუნ, ხემთქუნ; ხემთქუნეს ბქ., მა̈მთქუნდა, ხა̈მთქუნდა; ხა̈მთქუნდეს ლნტ.), ხ-ამთქუ̂ა (მემთქუ̂ა̄ნ, ხემთქუ̂ა̄ნ; ხემთქუ̂ე̄ნს) ლშხ., გრდუვ. -- სჩვევია, მიჩვეულია, დაჩვეულია. ჯა̈მთქუ̂' ე̄ჯჟი̅ნ ჲენასდ ჟი მოშ ლახსგუ! (ბზ. 278) -- შენ რომ გჩვევია, ისე სწრაფად შეაჯექი. ა ბებშ სგა ხა̈მთქუ̂ა ცერიშ ლა̈ჩიგს (ბქ.) -- ეს ბავშვი დაჩვეულია ცერის წოვას. ა̈გის ი გუ̂ემთქუნ ლიმეზირ ეჯ ლა̈დეღ (ლნტ. 66) -- იმ დღეს შინაც ლოცვა გჩვეოდა.
- ხ-ა̈მთქუ̂ე (ლოხუ̂მითქუ̂, ლახმითქუ̂ე; ლა̈ხმითქუ̂ი ბზ., ოთმითქუ̂, ადმითქუ̂ე; ადმითქუ̂ისგ ბქ., ლახუ̂ამითქუ̂, ლახამითქუ̂ე; ლახამითქუ̂ი ლნტ.), ხ-ამთქუ̂ე (ლოხმითქუ̂, ლახმითქუ̂ე; ლახმითქუ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- აჩვევს. სურუ მალატს გეზალ უმთქუ̂ათ' ე̄სერ ოთმითქუ̂ა (ანდ.) -- ზედმეტ სიყვარულს შვილი უჩვეულოსთვის მიუჩვევიაო. მიშკუ̂ა ბუბა ჯოკია̈დ ამამითქუ̂ე ეჩოხ ლიზის (ლნტ. 98) -- ბიძაჩემმა ჯოკიამ მიმაჩვია იქ სიარულს.
- ა̈მნეშკუ̂ე იგივეა, რაც ა̈ნშგუ̂ე.
- ხ-ა̈მჲე̄და იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲმედა.
- ა̈მპერნე იგივეა, რაც ა̈პენე.
- ა̈მშხე (ოთმეშხ, ადმეშხე; ადმეშხი ბზ., ადმეშხისგ ბქ.), ამშხე (ოთმეშხ, ადმეშხე; ადმეშხნე) ლშხ., ა̈მშეხე (ათუ̂ამეშეხ, ადამეშეხე; ადამეშეხი) ლნტ., გრდმ. -- აშავებს. [ალ ბალახ] ნაზობჷნლო პილარს ჩუ̂ამშხე (ლშხ. ხორ. 6) -- ეს ბალახი ჭამის შემდეგ ტუჩებს აშავებს.

- ა̈მჩად იხ. ხ-ო̄ზი.
- ა̈ნ- იგივეა, რაც ან-.
- ა̈ნაზორი იგივეა, რაც ანზო̄რე.
- ხ-ა̈ნბე იგივეა, რაც ხ-ა̈მბე.
- ა̈ნგუ̂ა̈მინე იგივეა, რაც ანგუ̂მე.
- ა̈ნგუ̂ლეზ, ა̈ნგლო̈ზ ბზ. (-იშ; -ა̈რ, -ოზა̈რ ბზ., ლნტ.), ა̈ნგლეზ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ანგლოზ (-არ) ლშხ. -- ანგელოზი. ფუსნა̈ბუასდღ ჩუ̂ანზგ ზე ა̈ნგუ̂ლეზ დეცხა̈ნჩუ̄ნ (ბზ. 172) -- უფალმა (უზენაესმა) ციდან ჩამოგზავნა ანგელოზი. ხელწიფს ქა̈̄ხგაცხდა̈̄ნ ა̈ნგლო̈ზ (ბზ. 298) -- ხელმწიფეს გამოეცხადა ანგელოზი. ზურა̄ლ ა̈ნგლოზა̈რს ხონჴერდა (ბზ. 290) -- ქალი ანგელოზებს ახლდა. ა̈ნგლეზ მაყა მოსიჰდ (ბქ. 33) -- ანგელოზი მყავს მოსამსახურედ (მოტრიალედ). ანგლოზი ნასგოჯ ამბაუ̂ ადგა̄თუ̂ე ღერთემ (ლშხ. 66) -- ანგელოზის ნაბრძანები ამბავი დაათავა ღმერთმა. მჷლდელ ა̈ნგუ̂ლეზს ხა̈ჯეშ (ლნტ. 158) -- მწყემსი ანგელოზს ჰგავს.
- ა̈ნგუ̂მინე იგივეა, რაც ანგუ̂მე.
- ხ-ა̈ნდუნა̈̄უ̂ნე (ოხუნდუნა̈̄უ̂ინ, ახუნდუნა̈̄უ̂ნე, ახუნდუნა̈̄უ̂ნი) ბზ., ხ-ანდუნე (ახუნდუნაუ̂ინ, ახუნდუნაუ̂ნე; ახუნდუნისგ) ბქ., ხ-ანდუნა̄ლუ̂ნე (ოხუნდუნა̄ლუნ, ახუნდუნა̄ლუ̂ნე; ახუნდუნა̄ლუ̂ნი) ლშხ., გრდმ. კაუზატ. -- მოანდომებინებს. დიმთილდ ჰაჯ მა̄მა ახკიდ, უ̂ოდ ჟი დო ახჷნდუნა̈̄სგუ̂ნე (ბზ. 292) -- დედამთილი არ მოეშვა, სანამ არ მოანდომებინა. დი̄ნას ერ ჟახუნდუნა̄ლუ̂ნიხ ჩუ̂ასკბეხ... სახლინახობს (ლშხ. 29) -- ქალიშვილს როცა მოანდომებინებენ, დაადგენენ "სახლინახობის" დღეს.
- ხ-ა̈ნებე იგივეა, რაც ხ-ა̈მბე.

- ა̈ნეშყე იგივეა, რაც ანშყე.
- ა̈ნთენი იხ. თერა, თერე.
- ა̈ნთრელ იგივეა, რაც ანთროლ.
- ა̈ნიგებას, არიგებას, არგებს ბზ., ანიგებს ბქ., არ{ი}გებს ქს., ზმნს. -- ეგების, იქნებ, შეიძლება. ა̈ნიგებას ესერ მიჩ ათსკგ̄დდეს კაბ (ბზ.) -- ეგების შენ მოგერგოს კაბაო. არიგებს ჟ'ახჟანდე̄დხ ზურალა̈̄რს ლიშია̄ლ (ბზ. 331) -- ეგების მოსწყინდეთ ქალებს ჩხუბი. არგებს ესერ ლა̈დი მო̄დ ახქუცეხ თხუ̂იმ (ბზ. 241) -- ეგების დღეს არ მომჭრათ თავიო. ანიგებას ლა̈დი მიშგო მუ ანჴეს! (ბქ.) -- ეგების დღეს მამაჩემი მოვიდეს! ჩი̄ჟე არგებს ანჴეს ლამთილართე (ლშხ.) -- სიძე შეიძლება მოვიდეს ცოლეურებთან. არიგებს ქა ოგფუშდურა̈̄ს ჴელუ̂ა̈ნიშ ხეხუ̂დ (პოეზ. 192) -- ეგების გამოგვიშვას ხელოსნის ცოლმა. იხ. იგებს.
- ა̈ნკლე იგივეა, რაც ანკე̄ლე.
- ა̈ნკრ იგივეა, რაც ანკრ.
- ა̈ნკუ̂ლე (ოთუნკუ̂ილ, ადუნკუ̂ილე; ადჷნკუ̂ილისგ) ბქ. გრდმ. -- გმანავს. ყორ ი ლაკუ̂რა... ქადუნკუ̂ილე (ბქ. 257) -- კარ-ფანჯარა დაგმანა.
- ხ-ა̈ნნი იგივეა, რაც ხ-ანე̄ნე.
- ა̈ნშა̈ნი (ოთნიშა̈ნ, ადნიშნე; ადნიშნი ბზ., ადნიშნისგ ბქ.), ანშანი (ოთნიშან, ადნიშნე; ადნიშნი) ლშხ., ალშა̈ნი (ათუ̂ალჷშა̈ნ, ადალჷშა̈ნე; ადალჷშა̈ნი) ლნტ. გრდმ. -- ნიშნავს. [გიე̄რგდ] ჩუ̂ადნიშნე მაჰუ̂რე̄ნე დი̄ნა-გეზალ (ბზ. 317) -- გიორგიმ დანიშნა უმცროსი ასული. [უ̂არგა̈რს] ლადეღ ოთნიშნახ (ბქ. 198) -- თავადებს დღე დაუნიშნავთ (დაუთქვამთ).
- ა̈ნშგუ̂ე (ოთნეშგუ̂, ადნეშგუ̂ე; ადნეშგუ̂ნე ბზ., ადნეშგუ̂ისგ ბქ.), ამე̄ნშგუ̂ე (ოთმე̄ნშგუ̂, ადმე̄ნშგუ̂ე; ადმე̄ნშგუ̂ნე) ლშხ., ა̈მნეშკუ̂ე (ათუ̂ამნეშკუ̂, ადამნეშკუ̂ე; ადამნეშკუ̂ი) ლნტ.

გრდმ. -- არბილებს. ლუშნუ საპენ... ფäთუ̂ს äნშგუ̂ე (ბქ. 7) -- სვანური საპონი თმას არბილებს.

- äნშყე (ოთნეშყ, ადნეშყე; ადნეშყნე ბზ., ადნეშყისგ ბქ.), ანშყე (ოთნე̄შყ, ადნე̄შყე; ადნე̄შყნე) ლშხ., äნეშყე (ათუ̂äნეშყ, ადäნეშყე; ადäნეშყი) ლნტ., გრდმ. -- ასუქებს. ლეიჲლäბდ კერäრს äნშყე მäგ (ბქ. 77) -- საალაპოდ ყველა კერატს ასუქებს. ნე̄ნა ხამ გუ̄ნ ოთნე̄შყედ (ლშხ.) -- შარშან ღორი ძალიან გავასუქეთ. ლეკალანდ ხäმს äნეშყეხ (ლნტ.) -- საკალანდოდ ღორს ასუქებენ.
- äნჩუ̂რი (ოხუნჩუ̂ერ, ანუნჩუ̂ერე; ანუნჩუ̂ერნე) ზს. გრდმ. -- ძნებად კრავს, კონავს. ჟინღელდდ ჟ'ანუნჩუ̂ერ [ნამშა] (ბქ. 91) -- კრავმა შეკონა მოსავალი.
- ხ-äნჩგდე (ლოხუ̂ნäჩიდ, ლახნäჩდე; ლახნäჩდი) ბზ., ხ-äჩდინე (ლოხუ̂ჩიდინ, ლახჩიდნე; ლახჩიდნისგ) ბქ., ხ-ანჩგდე (ლოხნეჩგდ, ლახნეჩდე; ლახნეჩდი) ლშხ., ხ-ანäჩდე (ლახუ̂ანäჩდ, ლახანäჩდე; ლახანäჩდი) ლნტ. გრდმ. -- {შე}ურევს. გიმ-მეგäმს ესერ ჩი̄ უშხუ̂ა̄რ ხäნჩგდე (ბზ.) -- მიწასა და ხეს (ყველაფერს) ერთმანეთში {უ}რევს. ლექსურäლდ დიäრს ისკაშხენ ფექ ლახანäჩდეხ (ლნტ. 90) -- ლექსურელებმა პურს (შიგნით) ფქვილი შეურიეს.
- äნძუ̂{ი}რე იგივეა, რაც აძუ̂რე.
- äნძლუ̂ი̄ლე (ოხუნძლუ̂ი̄ლ, ანჳნძლუ̂ი̄ლე; ანჳნძლუ̂ი̄ლი) ბზ., äნძლუ̂ლე (ოხუნძლუ̂ილ, ანჳნძლუ̂ილე; ანჳნძლუ̂ილისგ) ბქ., ანძლუ̂ი̄ლე (ოთჳნძლუ̂ი̄ლ, ადჳნძლუ̂ი̄ლე; ადჳნძლუ̂ი̄ლნე) ლშხ., äნძლუ̂ილნე (ათუ̂ანძლუ̂ილ, ადანძლუ̂ილე; ადანძლუ̂ილნი) ლნტ. გრდმ. -- აბეზღებს; შესჩივის. ალეს ჟ'ახონძლუ̂ილნა მიჩა ჯუმილ (ლნტ. 91) -- მას შეუჩივლია თავის ძმისათვის.
- äნწ იგივეა, რაც ჰäნწ.

- ხ-ა̈ნწყუ̂ე იგივეა, რაც ხ-ანწყუ̂ი.
- ა̈ნჭირ (ონჭინდა̈ს, ა̈ნჭირდა; ა̈ნმა̈ჭრინი ბზ., ონჭუ̂ინდ, ა̈ნჭინდ; ა̈ნმა̈ჭრინი ბქ.), გრდუვ. -- მოელის, ფიქრობს, ვარაუდობს. ეჯი ა̈ნჭირ, ერე ალი ჩუ თეფნი ბა̄ზი (ბზ. 440) -- ის მოელის (ფიქრობს), რომ ეს დაიკარგება ამაღამ. ჯი' სერ, დემ ა̈ნმა̈ჭრინიხ, ეჩქას ესერ კედნი (ბქ. 38) -- მე, მოლოდინი რომ არ გექნებათ, მაშინ მოვალო.
- ა̈ნკდე იხ. კიდე.
- ა̈ნკიდ იხ. კიდე.
- ხ-ა̈ნკუ̂ე იგივეა, რაც ხ-ა̄ნკუ̂ემ.
- ხ-ა̈ჲესკ იგივეა, რაც ხ-ა̈ჰიესგ.
- ა̈ჲესკ იგივეა, რაც ა̈ი2.
- ხ-ა̈ჲესკუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-აჲა̄̈სგუნე.
- ა̈ჲე̄სგი იგივეა, რაც ა̈ი2.
- ხ-ა̈ჲმედა, ხ-ა̈მჲე̄და (მა̈მჲედა̄̈ნ{და}, ჴა̈მჲედა̄̈ნ{და}; ჴა̈მჲედა̄̈ნდე̄დს) ბზ., ხ-ა̈მედა (მემედჷნ, ჴემედჷნ; ჴემედჷნეს) ბქ., ხ-ა̄ჲმედა (მემჲედა̄ნ{და}, ჴემჲედა̄ნ{და}; ჴეჲმედე̄ნს) ლშხ., ხ-ა̈იმედა (მა̈ჲმედჷნდა, ჴა̈ჲმედჷნდა; ჴა̈ჲმედჷნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- შეუძლია, ძალუძს. მი მა̈მჲედა ისგუ ლიშედ (ბზ. 347) -- მე შემიძლია შენი შველა. მა̄მა ჯა̈ჲმედახ ლიბჷრგიე̄ლ (ბზ.) -- არ შეგიძლიათ ჭიდაობა. ჟ'ა̈ხმეკრი, მა̈ჲ ჴეჲმედი ალ კოლეფს (ბზ. 85) -- მიხვდები, რაც შეეძლება ამ კოლოფს. ითხას ეშთა̄ნ ჳ̂ოსტატ, ერე ალე ლოქ ჴე̄ჲმედენს (ლშხ. 59) -- მოძებნოს ისეთი ოსტატი, რომ ეს შეეძლოსო. იმა̈ჲ ჴა̈ჲმედჷნდახ, ჴოჩამდ ჴოზნა̈̆ნდახ თელეღრას (ლნტ. 239) -- როგორც (რაც) შეეძლოთ, კარგად უვლიდნენ რძალს. ჭყინტს ჴა̈მედჷნდა დენა̈ჲ ფედიას ლირდე (ლნტ. 46) -- ვაჟს შეეძლო (უფლება ჰქონდა)

ქალიშვილის სიახლოვეს ყოფნა. ალეს ლიყული ხა̈ჲმედენა (ლნტ. 81) -- ამას ყვირილი შესძლებია. იმა̈ჲჟიმოშ ხა̈მჲედენა (\ ხა̈ჲმედენა), ეჯჟი ალსგჭომლი (ლნტ. 310) -- როგორც შეეძლო (შესძლებია), ისე გარბოდა თურმე.

- ა̈ჲნე იხ. ა̈ი.
- ხ-ა̈ჲრა (მეჲრა̈̄ნ{და}, ხეჲრა̈̄ნ{და}; ხეჲრა̈̄ნდე̄დს ბზ., მეჲრგნ, ხეჲრგნ; ხეჲრგნეს ბქ., მიირგნ, ხეჲრგნ; ხერგნდეს ლნტ.), ხ-ა̄ჲრა (მე̄ჲრა̄ნ, ხე̄ჲრა̄ნ; ხე̄ჲრე̄ნს) ლშხ. გრდუვ. -- აწერია, სწერია. ალა აშხუ̂ ჰალა̈გს ხა̈ჲრა (ბზ. 255) -- ეს ერთ ადგილას აწერია. ქალალთისგა ხე̄ჲრა̈̄ნ მაგ (ლშხ.) -- ქალალდში ეწერა ყველაფერი. ეჩეჲსა ამჟინ ხა̈ჲრგნდა (ლნტ. 239) -- იმაში ასე ეწერა.
- ა̈ჲრაყ იგივეა,რაც ჰარა̈ყ.
- ა̈ჲრა̈ყი იგივეა, რაც აჰრა̈ყი.
- ხ-ა̈ჲრი (ესუ̂ა̈ჲრ, ესი̄რე; ესი̄რნე ბზ., ოთა̈ჲრ, ათა̈ჲრე; ათა̈ჲრისგ ბქ.), ხ-ა̄ჲრი, ხ-ა̄ჲრენი (ოსა̄ჲრ, ესა̄ჲრე; ესა̄ჲრნე) ლშხ., ხ-ა̈ჲრე (ასუ̂აირ, ასაირე; ასაირნე) ლნტ., გრდმ. -- აწერს. საფლა̈უ̂ი ბა̈ჩს ჟი ხა̈ჲრიხ ლგდგა̈რი გუ̂ა̈რს ი ჟახა (ბზ.) -- საფლავის ქვას დააწერენ (ხოლმე) მკვდრის გვარს{ა} და სახელს. ნალუ̂ჟურდ ლა̈ჲრს ათა̈ჲრე მიჩა ჟახე (ბქ.) -- ვაჟმა წიგნს დააწერა თავისი სახელი. მაგ ოსა̄ჲრ ბეჩჟი (ლშხ.) -- ყველაფერი დავწერე ქვაზე.
- ა̈ჲრი (ოთიჲრ, ადიჲრე; ადიჲრნე ბზ., ოირ, ა̈ირ; ა̈ჲრინე ბქ.), ა̄ჲრე, ა̄ჲრენი (ოთა̄ჲრ, ადა̄ჲრე; ადა̄ჲრნე) ლშხ., ა̈ირე (ათუ̂აირ, ადაირე; ადაირი) ლნტ., გრდმ. -- წერს. ეფენდიდ ჩუ̂ა̈ირ ლა̈ირ (ბზ. 333) -- ეფენდიმ დაწერა წერილი. პირობ ჩოთიჲრედ (ბქ. 17) -- პირობა დავწერეთ. ალ ამბაუ̂ სგე̄დი̄რე̄ნდეს (ლშხ. 82) -- ეს ამბავი (უნდა) ჩაიწეროს. ჲეხუ̂ს ჩუ̂ათოჲრა ლა̈ირ (ლნტ. 238) -- ცოლს დაუწერია წერილი.

- ა̈ჲსგ იგივეა, რაც ა̈ი.
- ა̈ჲსენი იგივეა, რაც ა̈ძჰენი.
- ა̈ჲსუ̄რე (ოთჲა̈სუ̈̄რ, ადჲა̈სუ̄რე; ადჲა̈სური \ ადჲა̈სუ̈̄რნე) ბზ., აჲასურე (ოთჲასუ̂ირ, ადჲასურე; ადჲასურისგ) ბქ., აჲსუ̄რე (ოთჲასუ̄რ, ადჲასუ̄რე; ადჲასუ̄რნე) ლშხ., აასურე (ათუ̂აასურ, ადაასურე; ადაასური) ლნტ., გრდმ. -- (ასო-ასო) აქნის. ნოე ლუნს აჲსუ̄რე (ლშხ.) -- ნოე ხბოს {ა}ქნის (ასო-ასო). კუ̂იცრა ჩუ̂ათუასურა [შაუ̂ყანს] (ლნტ. 288) -- შავყანს შუნი აუქნია (ასო-ასო).
- -ა̈ჲშ იგივეა, რაც -ა̄̈შ.
- ა̈ჲცხუნე (ოხ{უ̂}ჲა̈ცხუ̂ინ, ანჲა̈ცხუ̂ნე; ანჲა̈ცხუ̂ნი ბზ., ოხუ̂ჲეცხუ̂ინ, ანჲეცხუ̂ნე; ანჲეცხუ̂ნის{გ} ბქ.), ა̄ჲცხუნე, ა̄ეცხუ̂ნე (ოხჲეცხუნ, ანჲეცხუ̂ნე; ანჲეცხუ̂ნი) ლშხ., ა̈ეცხუ̂ნე (ა̈ხუ̂აეცხუ̂ინ, ა̈ნაეცხუ̂ნე; ა̈ნაეცხუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- აღვიძებს. მუს მიჩა გეზალ ჟი დეშ ოხუ̂ჲა̈ცხუ̂ნა (ბზ. 382) -- მამას თავისი შვილი ვერ გაუღვიძებია. ჩი ლადეღ დოსდ ჟი ჯა̈ჲცხუნე (ბქ. 23) -- ყოველ დილით ადრე გაგაღვიძებ. ისგუ̂ა ბედჟი იმჟი ოხუ̂ეჲცხუ̂ნის მიშგუ̂ა დინას? (ბქ. 31) -- შენი გულისთვის როგორ გავაღვიძებდი ჩემს ქალიშვილს? ნალუ̂ჟურდ დეშ ანეცხუ̂ნე დინა (ბქ. 46) -- ვაჟმა ვერ გააღვიძა გოგო. ჲაკოფდ ქა̄ნჲეცხუ̂ნე ალ მა̄რე (ლშხ. 62) -- იაკობმა გამოაღვიძა ეს კაცი. მი ჟ'ახუ̂აჲეცხუ̂ინ იუ̂ანა̈ (ლნტ. 85) -- მე გავაღვიძე ივანე. [ლახუ̂ბა] ჟი ლაჲა̈ცხუ̂ნეხ ლემსგიშ მგლა̈მდ (პოეზ. 82) -- ძმები გააღვიძა ცეცხლის ალმა.
- ა̈ჲჭუ̂ე იგივეა, რაც ა̈ჰი̄ჭუ̂ი.
- ა̈პენე (ოთპენ, ადპენე; ადპენისგ) ბქ., აპე̄ნე (ოთპე̄ნ, ადპე̄ნე; ადპე̄ნნე) ლშხ., ა̈მპერნე (ათუ̂ამპერინ, ადამპერნე; ადამპერნი) ლნტ. -- {ა}აფრენს (ჩიტს...). ამექა ნეპო̄ლსი̄ დე̄მ ლოქ

აპე̄ნე ამეჩუ̄ნა და̄უ̂ (ლშხ. 70) -- აქ ჩიტსაც არ გადააფრენს აქაური დევიო. გადატ. აფრთხობს. დაუ̂ითდ ეჯგუ̂ა̈რ ესჭყგლალე, მა̈გ აშ ადპენე (ბქ.) -- დავითმა ისეთი დასჭყივლა, ყველა დააფრთხო.

- ა̈პეჟუ̂ნე იგივეა, რაც ა̈პჟუნე.
- ა̈პინტე იგივეა, რაც აპა̄ნტე.
- ა̈პინტყლა̈უ̂ი იგივეა, რაც ა̈ბგნტყლა̈უ̂ი.
- ხ-ა̈პი̄რე (ოთპი̄რ, ადპი̄რე; ადპი̄რი) ბზ., ხ-ა̈პირე (ოთპირ, ათპირე; ათპირისგ) ბქ., ხ-აპი̄რე (ოთპი̄რ, ადპი̄რე; ადპი̄რნე) ლშხ., გრდმ. -- აპირებს, ბედავს. ალღა̈რდ ქა̄დპი̄რეხ ლიჭუ̂დღე̄ლ (ბზ. 337) -- ამათ კითხვა დააპირეს. მა̈ხელუ̂ა̈ჟ... სგა ლიზის დეშ ხა̈პირე (ბქ. 108) -- ვაჟკაცი შესვლას ვერ ბედავს. ხუ̂ა̄ჲს აპი̄რე, მარა დესამამ ასყი (ლშხ.) -- ბევრს აპირებს, მაგრამ ვერაფერს აკეთებს.
- ა̈პჟუნე (ოთუ̂პა̈ჟუ̂ინ, ადპა̈ჟუ̂ნე; ადპა̈ჟუ̂ნი ბზ., ოთპეჟუ̂ინ, ადპეჟუ̂ნე; ადპეჟუ̂ნისგ ბქ.), აპჟუნე (ოთპეჟუნ, ადპეჟუ̂ნე; ადპეჟუ̂ნი) ლშხ., ა̈პეჟუ̂ნე (ათუ̂აპეჟუ̂ინ, ადაპეჟუ̂ნე; ადაპეჟუ̂ნი) ლნტ. გრდმ. -- მალავს. ნა̈პო̄ლდ მა̄ლ ჩუ̂ათპა̈ჟუ̂ნე საყდა̈რისგა (ბზ. 362) -- ჩიტმა მელია საყდარში დამალა. დადა და̈უ̂ს ლეთშუ̂ ჩუ ა̈პჟუნე (ბქ. 53) -- დედაბერი დევს ღამით მალავს. ჭყინტს მაუ̂რენე დენა̈ჲშ ლერექუ̂ა̈ლ ჩუ̂ათოპეჟუ̂ნა (ლნტ. 253) -- ვაჟს უმცროსი ქალიშვილის ტანსაცმელი დაუმალავს.
- ა̈პრისდე (ოხუ̂პირისდ, ა̈ნპირსდე; ანპრისდი) ბზ., აპრისდი (ოხუ̂პირისდ, ანპირსდე; ანპირსდისგ) ბქ., აპრისდე (ოხპრისდ, ანპრისდე; ანპრისდნე) ლშხ., ა̈პრისტე (ახუ̂აპრისტ, ანაპრისტე; ანაპრისტი) ლნტ. გრდმ. -- ნათლავს. ჯგგრა̈̄გდ ჟ'ანპირსდე [ბეფშუ̂] (ბზ. 64) -- წმინდა გიორგიმ მონათლა ბავშვი. ხენწიფდ ჟ'ანაპრისტე ალ ლახუ̂ბა (ლნტ. 245) --

ხელმწიფემ მონათლა ეს ძმები. მა̄რად ბობშ ანპრისდე (ლშხ.) -- კაცმა ბავშვი მონათლა.

- ხ-ა̈ჟახ იგივეა, რაც ხ-აჟახ.
- -ა̈რ1 ზს., ლნტ., -არ ლშხ. დისიმილაციით -ა̈ლ ზს., ლნტ., -ალ ლშხ. -- სახელთა მრ. რიცხვის მაწარმოებელი თანხმოვანფუძიანებთან, -ა̈̄რ ბზ., -ა̄რ1 ლშხ. დისიმილაციით -ა̈̄ლ ბზ., ა, ე ხმოვანფუძიანებთან. -ა̄ლ1 ლშხ., ა ხმოვანფუძიანებთან. -ე̄ლ ლშხ. ე ხმოვანფუძიანებთან. დაჴ-ა̈რს ჩუ ლოხმამახ მელუ̂ (ბზ. 309) -- თხებს შეუჭამიათ ბალახი. ამიშ მჷშკდა̈რ არდახ ბეჩუ̂ის (ბქ. 81) -- ამის მჭედლები იყვნენ ბეჩოში. ჩაფლარ შიყისა ხოჩხინა მეცარს (ლშხ. 11) -- ფეხსაცმელები ზურგში აქვს გაჩრილი (გასჩრია) მკითხავს. ფეკუ̂ნა̈რ ლიცს ითრეხ (ლნტ. 80) -- ლეკვები წყალს სვამენ. თათრა̈ლს (ბზ. 3) -- თათრებს; ქორალისა (ლშხ. 17) -- სახლებში; ჩაფლა̈ლე (ლნტ. 31) -- ფეხსაცმელის. მარა̈̄ლ (ბზ.) -- კაცები, ლა̄რა̈̄ლ (ბზ.) -- მდელოები. კადა̄ლ (ლშხ.) -- ნაჯახები, ლარდა̄ლ (ლშხ.) -- ოთახები. ლა̄რე̄ლ (ლშხ.) -- მდელოები.
- -ა̈რ2 იგივეა, რაც ა̈̄რ.
- ა̈რგა̈უ̂ი იგივეა, რაც ა̈რგიუ̂ე.
- ხ-ა̈რგიეს იგივეა, რაც ხ-ამჷრგიე.
- ა̈რგილ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სალოცავი ადგილი. სოფელ ა̈რგილს ა̈ხელე ქრისტეს (ლნტ.) -- სოფელი სალოცავს სწირავს ქრისტეს.
- ა̈რგიუ̂ა̈̄ლი (ოთრიგუ̂ა̈̄ლ, ადრიგუ̂ა̈̄ლე; ადრიგუ̂ა̈̄ლი) ბზ., არგაუ̂ა̈ლი (ოთრიგუ̂ა̈ლ, ადრიგუ̂ალე; ადრიგუ̂ა̈ლისგ) ბქ., არგაუ̂ა̄ლი (ოთრიგუ̂ა̄ლ, ადრიგუ̂ა̄ლე; ადრიგუ̂ა̄ლნე) ლშხ., არგა̈უ̂ალი (ათუ̂არიგაუ̂ა̈ლ, ადარიგაუ̂ალე; ადარიგაუ̂ალი) ლნტ. გრდმ. -- არიგებს, ანაწილებს. ლეტუ̂რა̈̄ლს ჩუ ა̈რგიუ̂ა̈̄ლიხ (ბზ. 14) -- სანთლებს ჩამოარიგებენ.

ქადა̈რიგაჳ̂ალეხ ლეზჳ̂ებ-ლეთრე (ლნტ.) -- დაარიგეს საჭმელ-სასმელი.

- ა̈რგიჳ̂ე (ოთრიგა̈ჳ̂, ადრიგჳ̂ე; ადრიგჳ̂ი) ბზ., ა̈რგა̈ჳ̂ი (ოთრიგა̈ჳ̂, ადრიგაჳ̂ე; ადრიგა̈ჳ̂ისგ ბქ., ათჳ̂არიგა̈ჳ̂, ადარიგა̈ჳ̂ე; ადარიგა̈ჳ̂ი ლნტ.), არგაჳ̂ი (ოთრიგაჳ̂, ადრიგჳ̂ე; ადრიგჳ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- არიგებს, ანაწილებს. მეგნა̈̄ლ დია̈რს ი ნა̈̄ყუნს ა̈რგიჳ̂ეხ ტაბგა̈რჟი̄ნ (ბზ. 7) -- ფეხზე მდგომნი პურსა და შეჭამანდს არიგებენ სუფრებზე. ხჳ̂ა̄ჲ ხილს არგაჳ̂ი ბესი (ლშხ.) -- ბევრ ხილს არიგებს ბესი. ეშხუ მოსამსახჳ̂ირ თჳ̂ით ტჳ̂ეტ ლეზჳ̂ებურას ა̈რგა̈ჳ̂ი (ლნტ. 53) -- ერთი მოსამსახურე თითო მუჭა საჭმელს არიგებს.
- ა̈რგლი̄შა̈რ იგივეა, რაც ა̈გი̄შა̈რ.
- ხ-ა̈რეკნე იგივეა, რაც ხ-ა̈რკი̄ნე.
- ა̈რენსკჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈რსგჳ̂ე.
- ა̈რეჳ̂ას იგივეა, რაც აგრე̄ჳ̂ს.
- ა̈რექჳ̂ა̈ლი იგივეა, რაც ა̈რქჳ̂ა̈̄ლი.
- ა̈რექჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈რქჳ̂ი.
- ხ-ა̈რეყნე იგივეა, რაც ხ-ა̈რყი̄ნე.
- ა̈რინქე იგივეა, რაც არი̄ნქე.
- ა̈რკა̈ლი (ოთრეკა̈ლ, ადრეკლე; ადრეკლი ბზ., ადრეკლისგ ბქ.), არკალი (ოთრეკალ, ადრეკლე; ადრეკლი) ლშხ., ა̈რეკა̈ლი (ა̈თჳ̂არეკა̈ლ, ა̈დარეკა̈ლე; ა̈დარეკა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}რეკავს, {გა}დენის. ჭიტიდ ადრეკლე დაჴა̈რ ლალდა̈ლთე (ბზ. 312) -- ჭიტიმ თხები მოსამწყემსად გარეკა. ლაპეჟჳ̂ აგითე არკალიხ ფურალს (ლშხ. 7) -- ძროხებს დასამალ ალაგას გარეკავენ. ხა̈ლხ ამოხაჳ̂ ა̈რეკა̈ლდა კუმა̈შს (ლნტ. 305) -- ხალხი აქეთ ერეკებოდა საქონელს.

- ხ-ä̈რკი̅ნე (ოხუ̂ä̈რკ, ახრეკ; ახრეკნე) ბზ., ხ-ä̈რკინე (ოხუ̂არკ, ახრეკ; ახრეკნე) ბქ., ხ-არკი̅ნე (ლოხუ̂რეკ, ლახრეკე; ლახრეკნე) ლშხ., ხ-ä̈რეკნე (ლä̈ხუ̂ä̈რკ; ლახარეკ, ლახარეკნე) ლნტ., გრდმ. -- თვალს ჰკიდებს, თვალს მოჰკრავს. იხმარება გამოთქმაში: თე̅მი ლირკი̅ნე -- თვალის მოკვრა. ჭოლში სუ̂იმრად თე ჯირეკა (პოეზ. 154) -- ჭოლაშის ფიხონისათვის თვალი მოგიკრავს. ჯო̅დიათე ლოხრეკ თე (ლშხ.) -- შორს მოვკარი თვალი.
- ä̈რსგუ̂ე (ოთრესგუ̂, ადრესგუ̂ე \ ანრესგუ̂ე; ადრესგუ̂ნე \ ანრესგუ̂ი ბზ., ადრესგუ̂ისგ ბქ.), არსგუ̂ე (ოთრესგუ̂, ადრესგუ̂ე; ადრესგუ̂ი) ლშხ., ä̈რენსკუ̂ე (ახუ̂არენსკუ̂, ანარენსკუ̂ე; ანარენსკუ̂ი) ლნტ., გრდმ. 1. სცემს, {გა}ლახავს. გმირდ ზექბათგრი̅ ლეგდ ადრესგუ̂ე (ბზ. 260) -- გმირმა ზექბათირიც მაგრად გალახა. 2. გამოპირავს, გამოკვერავს. ლუ̂აჭä̈რდ დაშნä̈ ჟ'ანრესგუ̂ე (ბზ. 441) -- ვაჭარმა დაშნა გამოპირა. 3. კერას წმენდს. კას ხეხუ̂ä̈რ ä̈რსგუ̂ეხ (ბქ.) -- კერას ქალები გადაწმენდენ.
- ä̈რქუ̂ä̈̅ლი (ოთრექუ̂ä̈̅ლ, ადრექუ̂ä̈̅ლე; ადრექუ̂ä̈̅ლი \ ადრექუ̂ä̈̅ლნე) ბზ., არქუ̂ä̈ლი (ოთუ̂რექუ̂ä̈ლ, ადრექუ̂ალე; ადრექუ̂ä̈ლისგ) ბქ., არქუ̂ä̅ლი (ოთრექუ̂ä̅ლ, ადრექუ̂ä̅ლე; ადრექუ̂ä̅ლნე) ლშხ., ä̈რექუ̂ალი (ათუ̂არექუ̂ä̈ლ, ადარექუ̂ალე; ადარექუ̂ალი) ლნტ., გრდმ. -- ახურავს, ფუთნის. ალ ხეხუ̂-ჭä̈შს გä̈გო ჩოთრექუ̂ä̅ლახ ხოჩä̅მდ (ბზ. 31) -- ამ ცოლ-ქმარს გუგული თბილად დაუფუთნიათ. თოჯნს ჩუ ხუ̂ä̈რექუ̂ალიდ (ლნტ. 33) -- თონეს დავფუთნით.
- ä̈რქუ̂ი (ოხუ̂რექუ̂, ანრექუ̂ე; ანრექუ̂ნე ბზ., ანრექუ̂ისგ ბქ.), არქუ̂ი (ოხრექუ̂, ანრექუ̂ე; ანრექუ̂ნე) ლშხ., ä̈რექუ̂ე (ახუ̂არექუ̂, ანარექუ̂ე; ანარექუ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- აცმევს, {შე}მოსავს. ლეÿდგä̈რ ხოჩä̅მდ ანრექუ̂ეხ (ბზ.) -- მიცვალებული კარგად შემოსეს. ბობშარ ტებდიდ ოხრექუ̂ (ლშხ.) -- ბავშვები თბილად შევმოსე. ალ ჭყინტდ ჟ'ანარექუ̂ე დენა

ლგჭყინტუდ (ლნტ. 243) -- ამ ვაჟმა ქალიშვილი ვაჟურად შემოსა.

- ხ-ა̈რლჷ̂ე (ოხჷ̂არლჷ̂, ახრილჷ̂; ახრილჷ̂ე ზს., ახჷ̂ა̈რლჷ̂, ახარილჷ̂; ახარილჷ̂ე ლნტ.), ხ-არლჷ̂ე (ოხჷ̂არლჷ̂, ახრილჷ̂; ახრილჷ̂ე) ლშხ., გრდმ. 1. {მო}ანგრევს, {მო}არღვევს. სეგზს ბოგდ ჭერა̈რ ქა ოხრილჷ̂ა (ბქ. 11) -- სეგზს ხიდისათვის ფიცრები მოურღვევია. 2. (ესჷ̂არლჷ̂, ესრილჷ̂, ესრილჷ̂ე ზს., ოსარლჷ̂ ლშხ., ასჷ̂ა̈რლჷ̂, ასარილჷ̂, ასარილჷ̂ე ლნტ.) გრდმ. -- ახეთქებს, ახლის. დჷ̄ჷ̂ჷ̄ლდ ხმალ ჟესრილჷ̂ ტოტჟი ჲაკოფს (ლშხ. 62) -- დევმა ხმალი დაარტყა (დაახეთქა) იაკობს ხელზე.
- ხ-ა̈რყი̄ნე (ლო̄ხჷ̂ა̈რყ, ლახრეყ; ლახრეყნე) ბზ., ხ-ა̈რყინე (ლოხჷ̂ა̈რყ, ლახრეყ; ლახრეყნე) ბქ., ხ-ორყინე (ლოხრეყ, ლახრეყე; ლახრეყნე) ლშხ., ხ-ა̈რეყნე (ლახჷ̂ა̈რყ, ლახარეყ; ლახარეყნე) ლნტ., გრდმ. -- {წა}ჰკრავს. ეჴკა̈ლიბ ლახრეყ, ერე ჟ'ანგურნე (ბზ.) -- ისე წაჰკრა, რომ გააგორა. ლეჷ̂არიშ ნა̈ლეჷ̂ა̈რიდ მართა̈ლს ესერ ჭიშხ ლოხრეყა (ანდ.) -- დამნაშავის დანაშაულისათვის მართალს ფეხი წაუკრავსო.
- ა̈რშჷ̂ენი იგივეა, რაც არშჷ̂ნი.
- ხ-ა̈სგდინა̄̈ჷ̂ნე (ლოხჷ̂სგიდნა̄̈ჷ̂ინ, ლახსგიდნა̄̈ჷ̂ნე; ლახსგიდნა̄̈ჷ̂ნი) ბზ., ხ-ა̈სგდინაჷ̂ნე (ოხსგიდნაჷ̂ინ, ახსგიდნაჷ̂ნე; ახსგიდნაჷ̂ნისგ) ბქ., ხ-ასგდინა̄ლჷ̂ნე (ლოხსგიდნა̄ლჷნ, ლახსგიდნა̄ლჷ̂ნე; ლახსგიდნა̄ლჷ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈სკდინნე (ლახჷ̂ასკიდინ, ლახასკიდნე; ლახასკიდნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- აყურებინებს, {შე}ახედებს. ეშხუ ქა ლამსგიდნა̄̈ჷ̂ინ დეცთე (ბზ. 361) -- ერთხელ შემახედე ცას. ლიგჷ̂ნის ი ქიმს... მექნოჷ̂ა̈ლს ეჴლა̈ი დემ ხა̈სგდინჷ̂ნახ (ბქ. 297) -- სულთმობრძავს ტირილსა და ცრემლს მაინც არ აყურებინებდნენ. მაჲ ახსგიდნა̄ლჷნ მუშგჷ̂რის? (ლშხ.) -- რა აყურებინე სტუმარს? ნომ ხა̈სკდინნედ ალეს ბეფშს (ლნტ.) -- ამას ბავშვს ნუ აყურებინებთ.

- ა̈სგდინე (ოთსგიდინ, ადსგიდნე; ადსგიდნი) ბზ., ასგდინე (ოთსგიდინ, ადსგიდნე; ადსგიდნისგ ბქ., ოთსგიდუნ, ადსგიდუ̂ნე; ადსგიდუ̂ნი ლშხ.), ასკიდნე (ათუ̂ასკიდინ, ათასკიდნე; ათასკიდნი) ლნტ. გრდმ. 1. ახედებს. [ჭყინტდ] ქა̄დსგიდნე სა̈რკქა თინა̈თინ (ბზ. 286) -- ბიჭმა თინათინი სარკეში გაახედა. დინად დემლადმოშ ადსგიდნე ჭყინტ ქორლაღალთე (ბქ.) -- გოგომ ვერაფრით გაახედა ბიჭი სახლისაკენ. ათუ̂ასკიდინ ბეფშ კოჯხო (ლნტ.) -- ბავშვი კლდისაკენ მივახედე. 2. ბქ. უვლის, {მი}ხედავს (სახლს...). ზურალდ ქორ ხოჩამდ ადსგიდნე (ბქ.) -- ქალმა სახლს კარგად მოუარა (მიხედა).
- ხ-ა̈სგმუნე (ლოხსგემუ̂ინ, ლახსგემუ̂ნე \ ლა̈ხსგა̈მუ̂ნე; ლახსგემუ̂ნისგ \ ლახსგა̈მუ̂ნისგ) ბქ., ხ-ასგმუნე (ლოხუ̂სგემუნ, ლახსგემუ̂ნე; ლახსგემუ̂ნი) ლშხ., გრდმ., კაუზატ. -- {შე}აქცევინებს (ზურგს). გეზალს შიყ ოხსგემუ̂ნა მიჩო მუეშდ (ბქ. 35) -- შვილს ზურგი შეუქცევინებია თავისი მამისათვის. თათრიშ ლაშგა̈რს შიყ ლახსგა̈მუ̂ნეხ (პოეზ. 56) -- თათრის ლაშქარს ზურგი შეაქცევინეს.
- ხ-ა̈სგუ̂ჭი (ხუ̂ა̈სგუ̂ჭ, ხასგუ̂ეჭ \ ესსგუ̂ეჭ; ხა̈სგუ̂ჭინე \ ესსგუ̂ეჭნე) ზს. გრდმ. -- არტყამს, უკაკუნებს (თავში). ბაბა თხუმჩუ ხა̈სგუ̂ჭინე თუ̂ეფი მჷფჭა̈უ̂ი ჭყინტს (ბზ.) -- ბაბუა თავში ჩაუკაკუნებს თოფის გამფუჭებელ ბიჭს. [ზურალდ] ესსგუ̂ეჭ თხუმჩუ [ალ მარა] (ბქ. 145) -- ამ კაცს ქალმა თავში ჩაარტყა.
- ა̈სგუ̂ჯინე (ოხუ̂სგუ̂ეჯინ, ანსგუ̂ეჯნე; ანსგუ̂ეჯნი ბზ., ანსგუ̂ეჯნისგ ბქ.), ასგუ̂ჯინე (ოხსგოჯინ, ანსგოჯნე; ანსგოჯნი) ლშხ., ა̈სკუ̂ეჯნე (ახუ̂ასკუ̂ეჯინ, ანასკუ̂ეჯნე; ანასკუ̂ეჯნი) ლნტ., გრდმ. -- {წა}ასვენებს, {წა}აბრძანებს; {ჩა}ასვენებს, {გა}ასვენებს. [ალ მარემ] კუბთეჲსგა სგესსგუ̂ეჯნე ზურალ (ბქ. 152) -- ამ კაცმა ქალი კუბოში ჩაასვენა. ჩუ̂ანსგოჯნეხ ხატარს მჷლზონა ულიშხენ (ლშხ. 29) -- მონაზვნები ულიშიდან (ეკლესიის

სახელია)ჴატებს ჩამოასვენებენ. ქორხენქა ერ ქასკუ̂ეჯნეხ ლჷდგა̈რს, ყორუ̂ა̈ლს მჷკა̈რს დემ ცუ̂ირეხ (ლნტ.) -- მკვდარს სახლიდან რომ გამოასვენებენ (გამოაბრძანებენ), კარებს ღიას არ ტოვებენ.

- ა̈სეთჷრა̈ნ იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ა̈სეთჷრი იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ხ-ა̈სერე იგივეა, რაც ხ-ა̈სრე.
- ხ-ა̈სია̈მ (მა̈სია̈მჷნ{და}, ჴა̈სია̈მჷნ{და}; ჴა̈სია̈მჷნდე̄ლს ბზ., მა̈სია̈მჷნ{და}, ჴა̈სია̈მჷნ{და} ჴა̈სია̈მჷნდეს ბქ., ლნტ.), ხ-ასჸამ (მასჸამჷ̄ნ{და}, ჴასჸამჷ̄ნ{და}; ჴასჸამჷ̄ნდეს) ლშხ. აორ. (ლამსიამჷნ{და}, ლახსიამჷნ{და} ზს., ლამსჸამჷ̄ნ, ლახსჸამჷ̄ნ ლშხ., ლამასიამჷნ{და}, ლახასიამჷნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- სიამოვნებს. მა̄მ ლამსიამჷნ ეჩი̄ ლიჲედ (ბზ.) -- არ მესიამოვნა მისი მოსვლა. ა̈მირმს მადმა ჴა̈სია̈მჷდ (ბქ. 266) -- ამირანს არ სიამოვნებდა. მე̄უ̂არ მასჸამჷ̄ნ ლიბრია̄ლე ლიუ̂ნარი (ლშხ.) -- ძალიან მსიამოვნებდა სიმღერის მოსმენა. მა̈დ ჴა̈სია̈მ თა̈თია̈ს (ლნტ. 74) -- თათიას არ სიამოვნებს.
- ა̈სინჯა̈უ̂ი იგივეა, რაც ასინჯა̈უ̂ი.
- ხ-ა̈სიპ (ხუ̂ა̈სიპდა̈ს, ჴა̈სიპდა; ჴა̈სიპდე̄ლს ბზ., ჴა̈სიპდეს ლნტ., ხუ̂ესპ, ჴა̈სპჷდ; ჴა̈სპჷდეს ბქ.), ხ-ასიპ (ხუ̂ესაპ, ხესაპ; ხასიპდეს) ლშხ., გრდუვ. -- 1. დასტრიალებს (თავს). ქუ̂ინი პარპო̄ლდ ლეტუ̂რა ჴა̈სიპ (ბზ.) -- ფარვანა სანთელს დასტრიალებს. 2. დადის. [ხენწიფი გეზალს] ჴა̈სიპ ქა̈ჯ (ლნტ. 199) -- ქაჯი ხელმწიფის შვილთან დადის. გადატ. უვლის, ზრუნავს. მიშგუ̂ა გეზალს მი ხუ̂ა̈სიპ (ბქ.) -- ჩემს შვილს მე ვუვლი.
- ა̈სიპანე, ა̈სიპა̈ნე იგივეა, რაც ა̈სი̄პანე.
- ხ-ა̈სისგ (მა̈სსგჷნ{და}, ჴა̈სსგჷნ{და}; ჴა̈სსგჷნდე̄ლს) ზს., ხ-ასისგ (მასსგჷ̄ნ{და} ხასგჷ̄ნ{და};

ხასსგჷ̄ნდეს) ლშხ., ხ-ა̈სისკ (მა̈სსკჷნ{და}, ხა̈სსკჷნ{და}; ხა̈სსკჷნდეს) ლნტ. აორ. (ლამსისგჷნ{და}, ლახსისგჷნ{და} ზს., ლამსისგჷ̄ნ, ლახსისგჷ̄ნ ლშხ., ლამა̈სისკჷნ{და}, ლახა̈სისკჷნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- სძულს. ჭიტი მიჩა ლახჳ̂ბას ხა̈სსგჷნდახ (ბზ. 310) -- ჭიტი თავის ძმებს სძულდათ. ამახჳ̂ ჩი ხა̈სისგდა (ბქ.) -- მტერი ყველას სძულდა. რუკაჰს ხა̈სისკ ბზითუნახა̈ჳ̂ (ლნტ. 157) -- როკაჰს მზეთუნახავი სძულს.

- ა̈სი̄ჰანე (ოხჳ̂სიჰა̈ნ, ესსი̄ჰანე; ესსი̄ჰა̈ნი) ბზ., ა̈სიჰანე (ოსსიჰა̈ნ, ესსიჰანე; ესსიჰა̈ნისგ) ბქ., ასჰჷნე (ოხსიჰჷნ, ანსიჰნე; ანსიჰნი) ლშხ., ა̈სიჰა̈ნე (ასჳ̂ასიჰა̈ნ, ასასიჰა̈ნე; ასასიჰა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- ატრიალებს, აბრუნებს. [ეჯნე̄მ] ესსი̄ჰანე ჯა̈ყჳ̂ (ბზ. 287) -- იმან ჯაყვა დაატრიალა. კერიაჟი დიარა̈ლს ჩქა̈რ-ჩქა̈რდ ა̈სიჰა̈ნეხ (ლნტ.) -- კერიაზე პურებს ჩქარ-ჩქარა აბრუნებენ.
- ხ-ა̈სკდინნე იგივეა, რაც ხ-ა̈სგდინა̈̄ჳ̂ნე.
- ა̈სკეთე (ოთსიკეთ, ადსიკთე; ადსიკთი ბზ., ოთსიკთ ლშხ.), ა̈სკეთი (ოთსიკეთ, ადსიკთე; ადსიკთისგ ბქ., ათჳ̂ასიკეთ, ადასიკეთე; ადასიკეთი ლნტ.) გრდმ. 1. აკეთებს; აგვარებს. ალ გჳ̂ეშ ლა̄თ ოთსიკეთ (ბზ.) -- ეს საქმე გუშინ მოვაგვარე. ეჲნემ აშჳ̂წა̈მ ადსიკთე მა̈გ (ბქ. 327) -- იმან ერთ წამში ყველაფერი მოაგვარა. ეში ი მა ადასიკეთე ეჯნემდ? (ლნტ.) -- იმან მაინც რა გააკეთა? 2. აუმჯობესებს. ლიშხბჷრი ქოთსიკეთ (ბქ.) -- კერვა უკეთესად ვისწავლე (გავაუმჯობესე).
- ა̈სკეთი იგივეა, რაც ა̈სკეთე.
- ა̈სკიდნე იგივეა, რაც ა̈სგდინე.
- ა̈სკირბი (ოთსკირბ, ადსკირბე; ადსკირბისგ) ბქ., ასკიბნაჳ̂ი (ოთსკიბნაჳ̂, ადსკიბნაჳ̂ე; ადსკიბნაჳ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- ტკეპნის, ტენის. ზურალდ კიბდენისგა ფექ ჩჳ̂ადსკირბე შიჳ̂შჳ̂ (ბქ.) -- ქალმა კიდობანში ფქვილი ხელით დატენა. ნეფეს ი მიჩა ჯარს ლაჭჷშხაშჟი

ჩოთსკიბნაუ̂ახ კალ (ლშხ. 51) -- მეფეს და მის ჯარს ფერხულის შესრულებისას კალო დაუტკეპნიათ. იხ. ა̈კი̄მბი.

- ხ-ა̈სკნალნე იგივეა, რაც ხ-ასკნა̄უ̂ნე.
- ხ-ა̈სკნაუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ასკნა̄უ̂ნე.
- ა̈სკნე (ოთსკინ, ადსკინე; ადსკინნე ბზ., ოთუ̂სკინ, ადსკინე; ადსკინისგ ბქ., ათუ̂ასკი, ადასკინე; ადასკინი ლნტ.), ასკნე (ოთსკინ, ადსკინე; ადსკინნე) ლშხ., გრდუვ. -- ხტება. დი̄ნად ადსკინე (ბზ. 296) -- გოგო გადახტა. მალულდდ ხოხუ̂რა ყურუქ' ადსკინე (ბქ. 21) -- მელია პატარა ხვრელში გახტა. ქა̄ნსკინე სადგომხენქა უ̂ოქრე ფატანდ (ლშხ. 73) -- სადგომიდან ოქროს პერანგი გამოხტა. ალ ლუ̂აჟმარე ეშტ მეტრს ა̈სკნა (ლნტ. 201) -- ეს ვაჟკაცი ათ მეტრზე ხტებოდა.
- ა̈სკუ̂ეჯნე იგივეა, რაც ა̈სგუ̂ჯინე.
- ა̈სპე (ოთსიპ, ადსიპე; ადსიპი ბზ., ადსიპისგ ბქ., ასუ̂ასიპ, ასასიპე; ასასიპი ლნტ.), ასპე (ოთსიპ, ადსიპე; ადსიპნე) ლშხ., გრდმ. -- {გადა}აქცევს, {გამო}ცვლის, {გადა}აბრუნებს. დედბერდ ჭყინტ ბეჩდ ადსიპე (ლშხ.) -- დედაბერმა ბიჭი ქვად გადააქცია. ალე ბა̈ჩდ ა̈სპა ხა̈ლხს (ლნტ. 313) -- ეს ხალხს ქვად აქცევდა. გადატ. ალ ზურა̄ლ იმნე̄მდ ანსიპე ამჟი? (ბზ.) -- ეს ქალი ასე რამ გამოცვალა?
- ხ-ა̈სრე (ოხუ̂ა̈სრ \ ოთა̈სრ, ახსერ \ ათსერ; ახსერნე \ ათსერნე) ზს., ხ-ასრე (ოხსერ \ ოთსერ, ახსერე \ ათსერე; ახსერნე \ ათსერნე) ლშხ., ხ-ა̈სერე (ახუ̂ა̈სრ \ ათუ̂ა̈სრ ახასერ \ ათასერ; ახასერნე \ ათასერნე) ლნტ., გრდუვ. -- ამეტებს, სჯობნის; უგებს. მინს ესერ ჩიგარ ქა ხა̈სრეხ (ბზ. 246) -- თქვენ ყოველთვის გაჯობებთო. [მახელუ̂აჟა̈რ] მინე ლაცლას ხა̈სრახ (ბქ. 25) -- ახალგაზრდები თავიანთ ტოლებს სჯობნიდნენ. ეჯი ხასრინა ჩი̄ს ლაბერგიელისა

(ლშხ. 21) -- ყველას ის სჯობნიდა თურმე ჭიდაობაში. ეჲ ჭყინტდ ჟ'ახასერ (ლნტ. 312) -- იმ ვაჟმა აჯობა.

- ხ-ა̈სსგე (ლოხუ̂სისგ, ლახსისგე; ლახსისგნე ბზ., ლახსისგისგ ბქ.), ხ-ასსგე (ლოხსისგ, ლახსისგე; ლახსისგნე) ლშხ., ხ-ა̈სსკე (ლახუ̂ასისკ, ლახასისკე; ლახასისკი) ლნტ., გრდმ. -- აძულებს. ხოლა̄მ მეზუ̂ბელდ ჩი̄ს თხუ̂იმ ლახსისგე (ბზ.) -- ცუდმა მეზობელმა ყველას თავი შეაძულა. [დენას] ამჟი ლირდედ თხუ̂იმ ლახასისკე (ლნტ. 227) -- გოგოს ასეთმა ცხოვრებამ თავი შეაძულა.
- ხ-ა̈სსკე იგივეა, რაც ხ-ა̈სსგე.
- ა̈სსჷნე (ოთსჷსინ, ადსჷსნე; ადსჷსნი) ბზ., ასსჷნე (ოთსჷსჷნ, ადსჷსნე; ადსჷსნი ლშხ., ათუ̂ასჷსინ, ადასჷსნე; ადასჷსნი ლნტ.), გრდმ. -- ბერტყავს (ხილს...). ჭიტიდ ჩუ̂ანსჷსნე უ̂ისგუ̂ (ბზ. 309) -- ჭიტიმ ჩამობერტყა ვაშლი. უ̂ედშუ̂ ოთსჷსჷნ ალ იცხ (ლშხ.) -- ძლივს დავბერტყე ეს მსხალი.
- ხ-ა̈სტიკ იგივეა, რაც ხ-ასდიკ.
- ა̈სყეი/ჲ იგივეა, რაც ა̈სყი.
- ა̈სყი, ასყე̄ნე (ოხუ̂ა̈სყ, ანსყე; ანსყეჲნე ბზ., ანსყენნე ბქ.), ასყი (ოხუ̂ასყ, ანსყე; ანსყე̄ნნე) ლშხ., ა̈სყეი/ჲ (ახუ̂ა̈სყ, ანასყე; ანასყენე) ლნტ., გრდმ. -- აკეთებს. მაჰრე̄ნე მუხუ̂ბე... დე̄მგუ̂აშ ა̈სყი ლეშდა̈ბს (ბზ. 443) -- უმცროსი ძმა საქმეს არაფერს აკეთებს. ა̈სყიხ შკაფა̈რს, სტოლა̈რს, სკამა̈რს (ბქ. 2) -- აკეთებენ კარადებს, მაგიდებს, სკამებს. ეჯჟი ლოქ ახსყედ, იმჟი̄ ეჩქად ლას! (ლშხ. 74) -- ისე გააკეთეთ, როგორც მანამდე იყოო! ჟანასყე მიჩა ლესყეი მა̈გ (ლნტ.) -- თავისი გასაკეთებელი ყველაფერი გააკეთა.
- ა̈ტბიდე (ოხუ̂ტებიდ, ანტებდე; ანტებდი ბზ., ანტებდისგ ბქ.), ატბიდე (ოხტებიდ, ანტებდე;

ანტებდი) ლშხ., ა̈ტებდე (ახუ̂ატებ{ი}დ, ანატებდე; ანატებდი) ლნტ., გრდმ. -- ათბობს. ლიცუ̄ ანტებდე! (ბზ. 251) -- წყალი გაათბეო! ხოჩა̄მდ ოხტებიდ ტოტარ (ლშხ.) -- კარგად გავითბე ხელები. ახუ̂ატებიდ ლიც ი ჩუ̂ათუ̂აბარა̈ლ ბეფშ (ლნტ.) -- წყალი გავათბე და ბავშვი დავბანე.

- ა̈ტებდე იგივეა, რაც ა̈ტბიდე.
- ხ-ა̈ტტი (ოხუ̂ტიტ \ ხუ̂ა̈ტიტ, ახტიტე \ ხატეტ; ახტიტნე \ ხა̈ტტი̄ნე) ბზ., ხ-ატტი (ხუ̂ა̈ტტ, ხა̈ტეტ; ხა̈ტტინე) ბქ., ხ-ატა̈ტი (ასუ̂ატა̈ტ, ასატა̈ტე; ასატა̈ტი) ლნტ., გრდმ. -- ავლებს, სტაცებს (ხელს). [ბეჟანდ] ესტიტე ბა̈ჩს (ბზ. 235) -- ბეჟანმა ქვას ხელი დაავლო.
- ხ-ა̈ტყუ̂ფე იგივეა, რაც ხ-ატყუ̂ფე.
- ხ-ა̈ტყუ̂ფი (ხუ̂ა̈ტყუ̂ფ, ხატყუ̂ეფ; ხა̈ტყუ̂ფინე) ზს., ხ-ატყუ̂ფი (ლოხტყუ̂ეფ, ლახტყუ̂ეფე; ლახტყუ̂ეფნე) ლშხ., ხ-ატყუ̂ა̈ფი (ლახუ̂ა̈ტყუ̂ფ, ლახატყუ̂იფ; ლახატყუ̂იფნე) ლნტ., გრდმ. -- {გა}აწნავს (სილას), სცემს; არტყამს (მათრახს...). [ჭყინტდ] ხა̈ტყუ̂ეფ რაშა̈რს (ბქ. 167) -- ბიჭმა რაშებს მათრახი გადაარტყა. მამად ლახტყუ̂ეფე დი̄ნას (ლშხ.) -- მამამ სილა გააწნა გოგოს. ლახუ̂ა̈ტყუ̂ფ ეშხუ, ალე ერ ლა̈ქუ̂ (ლნტ.) -- ეს რომ თქვა, ერთი სილა გავაწანი.
- ა̈ტყცა̈̄ნი (ოთტყეცა̈̄ნ, ადტყეცა̄ნე; ადტყეცნი) ბზ., ატყცა̈ნი (ოთტყეცა̈ნ, ადტყეცნე; ადტყეცნისგ) ბქ., ატყცა̄ნი (ოთტყეცა̄ნ, ადტყეცა̄ნე; ადტყეცა̄ნნე) ლშხ., გრდმ. -- სცემს, ურტყამს. ალ მა̄რე ლა̄თ ადტყეცა̄ნეხ (ბზ.) -- გუშინ ამ კაცს სცემეს. გლეხა̈რს ა̈ტყცა̈ნიხ (ბქ. 83) -- გლეხებს სცემენ. იმნარ ლოქ ატყცა̄ნი? (ლშხ.) -- რატომ სცემო? იხ. ალახა̈უ̂ი.
- ხ-ა̈ტყცე იგივეა, რაც ხ-ატყცე.
- ხ-ა̈ტხე (ლო̄ხუ̂ატხ, ლახტიხ; ლახტიხე ბზ., ლოხუ̂ატხ ბქ., ლახუ̂ა̈ტხ, ლახატიხ; ლახატიხე ლნტ.), ხ-ატხე (ლო̄ხუ̂ატხ, ლახტიხ; ლახტიხე) ლშხ., გრდმ. 1. უბრუნებს, უხდის. ამი̄

მჷქაფდ როქჳ̂ ჯი ხა̈ტხე გადანს (ბზ. 438) -- ამის მაგიერ მე გადაგიხდი ვალსო. ეჩემ ქა ლახატიხ გოჭა̈რ (ლნტ.) -- იმან გოჭები დაუბრუნა. 2. უპასუხებს. [დი] ხა̈ტხე მიჩა გეზალს (ბზ. 378) -- დედა თავის შვილს უპასუხებს. გიმე ხელწიფდ ლახტიხ, ერე ხოჩა მა̄რე ბელხანჯარ ლოქ ლი (ლშხ. 69) -- მიწის ხელმწიფემ უპასუხა, რომ კარგი კაცი ბელხანჯარიაო. და̈ჳ̂ს ერ და̈რდ ლახატიხ (ლნტ. 308) -- დევს არავინ უპასუხა (ხმა არავინ დაუბრუნა).

- ა̈ტხუნე (ოხჳ̂ტჳ̂იხჳ̂ინ, ანტიხჳ̂ნე; ანტიხჳ̂ნი ბზ., ოხჳ̂ტიხჳ̂ინ, ანტიხჳ̂ნე; ანტიხჳ̂ნისგ ბქ., ახჳ̂ატუხჳ̂ინ, ანატუხჳ̂ნე; ახატუხჳ̂ნი ლნტ.), ატხუნე (ოხტიხუნ, ანტიხჳ̂ნე; ანტიხჳ̂ნი) ლშხ., გრდმ. -- აღებინებს, არწყევს. [ჭყინტ] ატხუნე (ლშხ. 90) -- ბიჭი აღებინებს. ლეგმერდე თელ ლა̈დელ ატხუნა (ლნტ.) -- ავადმყოფი მთელ დღეს აღებინებდა.
- ა̈ჳ̂დარობ იგივეა, რაც ჰაჳ̂დრობ.
- ხ-ა̈ჳ̂ედი იგივეა, რაც ხ-აჰჳ̂დი.
- ა̈ჳ̂ერას იგივეა, რაც არე̄ჳ̂ას.
- ა̈ჳ̂ზი იგივეა, რაც აზზი.
- ა̈ჳ̂რე (ოთჳ̂ე̄რ, ადჳ̂ე̄რე; ადჳ̂ერი \ ადჳ̂ერნე ბზ., ათჳ̂ერ, ადჳ̂ერე; ადჳ̂ერისგ ბქ.), აჳ̂ე̄რე (ოთჳ̂ე̄რ, ადჳ̂ე̄რე; ადჳ̂ე̄რნე) ლშხ., ა̈ჳ̂ერე (ათჳ̂აჳ̂ერ, ადაჳ̂ერე; ადაჳ̂ერი) ლნტ. გრდმ. 1. აბლაგვებს (დანას..) ბობშ გეჩს ბეჩჟი ხატცი ი აჳ̂ე̄რე (ლშხ.) -- ბავშვი დანას ქვაზე ურტყამს და აბლაგვებს. გიგო კადას ლიშერეჲ მა̈გიერ აჳ̂ერე (ლნტ.) -- გიგო ნაჯახს გალესვის მაგივრად აბლაგვებს. 2. ზს., ლნტ. წაახდენს, აზიანებს, აფუჭებს ნათესს. და̈შდჳ̂ა̈რ სიმინდს სურუს აჳ̂რეხ (ბქ. 236) -- დათვები სიმინდის ნათესებს ძალიან აფუჭებენ. 3. (ოხჳ̂ე̄რ, ანჳ̂ე̄რე; ა̈ნჳ̂ე̄რი \ ანჳ̂ე̄რნე ბზ., ოხჳ̂ე̄რ, ანჳ̂ე̄რე; ანჳ̂ე̄რნე ლშხ., ახჳ̂აჳ̂ერ, ანაჳ̂ერე; ანაჳ̂ერი

ლნტ.) -- მუცელს {წა}უხდენს (იტყვიან მხოლოდ ცხოველებზე). აშთქე ფირჳ̂ს მო̄შ ხაკუ ლიბემ, ქა დო̄სა ანჳ̂ე̄რახ კუმაშდ. (ბზ.) -- მაკე ძროხას ცალკე უნდა დაბმა, რომ საქონელმა მუცელი არ "წაუხდინოს".

- ა̈ჳ̂ლჳ̂ინა̆̄ლი (ოხჳ̂ი̄ლჳ̂ნა̆̄ლ, ა̈ნჳ̂ილჳ̂ნა̆̄ლე; ა̈ნჳ̂ილჳ̂ნა̆̄ლი \ ა̈ნჳ̂ილჳ̂ნა̆̄ლნე) ბზ., აჳ̂ლჳ̂ინა̆ლი (ოხჳ̂ილჳ̂ნა̆ლ, ანჳ̂ილჳ̂ნალე; ანჳ̂ილჳ̂ნა̆ლისგ) ლხმ., აჳ̂ლუნა̆ლი (ოხულჳ̂ნა̆ლ, ანულჳ̂ნალე; ანულჳ̂ნალისგ) ბეჩ., ჩბხ., აჳ̂ლჳ̂ინა̄ლი (ოხულჳ̂ნა̄ლ, ანულჳ̂ნა̄ლე; ანულჳ̂ნა̄ლნე) ლშხ., აჳ̂ლუნალი (ათჳ̂აულჳ̂ნა̆ლ, ადაულჳ̂ნალე; ადაულჳ̂ნალი) ლნტ., გრდმ. -- უღელში აბამს. ა̈ნჳ̂ილჳ̂ნა̄ლე ყაბათგრდ წგრნი-ჲ მეშხე დჳ̆̂ (ბზ. 258) -- შეაბა უღელში ყაბათირმა წითელი და შავი დევი. ჭყინტდ ჟანაულჳ̂ნალე ჯანა̆რ (ლნტ.) -- ბიჭმა შეაბა უღელში ხარები.
- ა̈ჳ̂ლჳ̂ინე იგივეა, რაც აჳ̂ლჳ̂ინე.
- ხ-ა̈ფინე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფჳ̆̂ნე.
- ა̈ფინე იგივეა, რაც ა̈ფჳ̆̂ნე.
- ა̈ფკჳ̂ე (ოხჳ̂ფჳ̈კჳ̂, ანფუ/იკჳ̂ე; ანფუ/იკჳ̂ი ბზ., ოთფიკჳ̂, ადფიკჳ̂ე; ადფიკჳ̂ისგ ბქ.), აფკჳ̂ე (ახჳ̂აფუკჳ̂, ანაფუკჳ̂ე; ანაფუკჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- აშრობს. ქა ლჷშყედს [მა̈ტყს] მჷჟ ხოდისგხ ი ჩჳ̂ა̈ფკჳ̂ეხ (ბქ. 305) -- გარეცხილ მატყლს მზეზე დადებენ და გააშრობენ. ჯარჯს ათჳ̂აკა̈რი, ძულჳ̂ას ჟ'ახჳ̂აფუკჳ̂ი (ლნტ. 223) -- პირს დავალებ, ზღვას ამოვაშრობ.
- ა̈ფუინე იგივეა, რაც ა̈ფჳ̆̂ნე.
- ხ-ა̈ფჳ̆̂ნე (ოხფჳ̂ი̄ნ, ა̈ნფჳ̂ი̄ნე; ა̈ნფჳ̂ი̄ნნე) ბზ., ხ-აფი̄ნე (ოსფი̄ნ, ესფი̄ნე; ესფი̄ნნე) ლშხ., ხ-ა̈ფინე (ათჳ̂აფინ, ათაფინე; ათაფინი) ლნტ., გრდმ. -- {შე}ადუღებს (რაღაცას რაღაცაზე). ბერჟალ უშხჳ̂ა̄რჟი ესფი̄ნე (ლშხ.) -- რკინები ერთმანეთს მიადუღა. გადატ. [გიე̄რგ] ბაჩჳ̂ჟი ბა̈ჩს ხჳ̆̂ფჳ̆̂ნე (ბზ. 320) -- გიერგი ქვას ქვაზე ადუღებს.

- ა̈ფჳ̈̄ნე, ა̈ფჳ̂ი̄ნე (ოხ{ჳ̂}ფჳ̈̄ნ \ ოხ{ჳ̂}ფჳ̂ი̄ნ, ანფჳ̈̄ნე \ ანფჳ̂ი̄ნე; ანფჳ̈̄ნნე \ ანფჳ̂ი̄ნნე) ბზ., ა̈ფჳინე (ოხ{ჳ̂}ფჳინ, ანფჳინე; ანფჳინისგ) ბქ., აფი̄ნე (ოხფი̄ნ, ანფი̄ნე; ანფი̄ნნე) ლშხ., ა̈ფინე (ახჳ̂აფინ, ანაფინე; ანაფინი) ლნტ., გრდმ. -- ადუღებს. [სემშდა̈რდ ლჷჯე] ჟი ლიტბიდე̄ მჷქაფ ჟ'ანფჳ̈̄ნე (ბზ. 308) -- სემშდარმა რძე გათბობის ნაცვლად აადუღა. მახე ნა̈შგეჳ̂ ლჷჯე ჟ'ანფჳინე (ბქ.) -- ახალმოწველილი რძე აადუღა. იმნე̄მ ანფი̄ნე ამჟი უცებდ? (ლშხ.) -- რამ აადუღა ასე უცებ? ჟი ხჳ̂ა̈ფინედ ლიცს (ლნტ. 35) -- წყალს ავადუღებთ.
- ა̈ფჳ̂ი̄ნე იგივეა, რაც ა̈ფჳ̈̄ნე.
- ხ-ა̈ფშგე (ოხჳ̂აფშგ, ახფიშგ; ახფიშგე) ზს., ხ-აფშგე (ოთაფშგ, ათფიშგ; ათფიშგნე) ლშხ., ხ-ა̈ფშკე (ახჳ̂ა̈ფშკ, ახაფიშკ; ახაფიშკე) ლნტ., გრდმ. -- {ა}ხსნის. [ეჯჲა̈რდ] ხელწიფი თელღჷრას ლება̈რ ქა̄ხფიშგხ (ბზ. 287) -- იმათ ხელმწიფის რძალს მძივები შეახსნეს. თა̈კჳ̂ ქოხჳ̂აფშგ ჩაჟჳ̂ (ბქ.) -- ცხენს თოკი მოვხსენი. ჟი ერ ახოფიშკახ ჟიქან, ჟ'ა̈მეჯედელი მოჯამა̈გირ (ლნტ. 284) -- ზემოდან რომ აუხსნიათ, ამოსულა მოჯამაგირე.
- ხ-ა̈ფშკე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფშგე.
- ხ-ა̈ფშტჳ̂ე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფშჳ̂დე.
- ხ-ა̈ფშტჳ̂უნე იგივეა, რაც ხ-აფშჳ̂დუნე.
- ხ-ა̈ფშჳ̂დე (ოხჳ̂აფშჳ̂დ, ახფჳ̈შჳ̂დ \ ახფიშჳ̂დ; ახფჳ̈შჳ̂დე \ ახფიშჳ̂დე) ბზ., ხ-ეფშჳ̂დე (ახჳ̂ეფშჳ̂დ, ა̈ხფიშჳ̂დ; ა̈ხფიშჳ̂დე) ბქ., ხ-აფშდჳ̂ე (ოხჳ̂აფშდჳ̂, ახფიშდჳ̂; ახფიშდჳ̂ე) ლშხ., ხ-ა̈ფშტჳ̂ე (ახჳ̂ა̈ფშტჳ̂, ახაფიშტჳ̂; ახაფიშტჳ̂ე) ლნტ., გრდმ. -- ესვრის. ახფიშჳ̂დ როსტომდ ცხემა̈დ [დჳ̄ჳ̂ს] (ბზ. 240) -- როსტომმა დევს ისარი ესროლა. თჳ̂ეფს დეშ ხჳ̂ეფშჳ̂დად (ბქ. 4) -- თოფს ვერ ვესროდით. ჟელს ბეჩს ნუმა ხაფშჳ̂დე (ლშხ.) -- ძაღლს ქვას ნუ ესვრი. ჭყინტ ნეპლოდს თჳ̂ეფს ხა̈ფშტჳ̂ე (ლნტ.) -- ბიჭი ჩიტს თოფს ესვრის.

- ხ-ა̈ფხეჭ იგივეა, რაც ხ-ა̈ფხჭი.
- ა̈ფხრიჭუ̂ი (ა̈ხუ̂ფხირიჭუ̂, ა̈ნფხირჭუ̂ე; ა̈ნფხირჭუ̂ი) ბზ., ა̈ფხრიჭი (ოხფხირიჭ, ა̈ნფხირჭე; ა̈ნფხირჭისგ) ბქ., გრდმ. -- თხრის. ა̈ფხრიჭიხ, ა̈ფხრიჭიხ ი ჩუ უ̂ედდ გარ ადჰიეხ (ბქ. 243) -- თხრიან, თხრიან და ძლივს ჩააღწიეს. იხ. აშთხა̈რ.
- ხ-ა̈ფხჭი (ხუ̂ა̈ფხჭ \ ესუ̂ფხიჭ, ხაფხეჭ \ ესფხიჭე; ხა̈ფხჭი̄ნე) ბზ., ხ-აფხჭი (ხუ̂ა̈ფხჭ \ ოსუ̂ა̈ფხჭ, ხაფხეჭ \ ესფხეჭ; ხაფხჭინე \ ესფხეჭნე ბქ., ხუ̂აფხიჭ, ხაფხიჭ; ხაფხიჭნე ლშხ.), ხ-აფხა̈ჭი (ხუ̂ა̈ფხჭ, ხა̈ფხეჭ; ხა̈ფხეჭნე) ლნტ., გრდმ. -- სტაცებს, ავლებს (ხელს, პირს). სგა̄ჲ ხაფხეჭ მა̄ლდ (ბზ. 363) -- მელამ (პირი) სტაცა. ბეჩუ̂ილა̈რდ... მემჟა̈ლს სგა ხა̈ფხეჭხ (ბქ. 14) -- ბეჩოელებმა მუჟალელს (ხელი) სტაცეს. ერ ლოქ ლახაფხეჭნე, სკა ლოქ ადაკუ̂ანე ჭალახოისა (ლნტ.) -- (ხელს) რომ გტაცებ, მდინარეში ჩაგაგდებო.
- ა̈ქიმ, ექიმ (-ქმიშ, -ქმა̈რ) ზს., ჲექიმ (-იშ, -ქმარ) ლშხ., {ჲ}ექიმ (-ა̈რ) ლნტ. -- ექიმი. ა̈ქმა̈რთ ე̄სერ ხო̄ზნა (ბზ 409) -- ექიმებთან ვყოფილვარო. ჲექიმ ახაყახ (ლნტ.) -- ექიმი მოჰყავთ.
- ა̈ქიუ̂ა̈ნი/ე იგივეა, რაც ა̈ქი̄უ̂ანე.
- ა̈ქი̄უ̂ანე (ოთუ̂ქი̄უ̂ა̈ნ, ადქი̄უ̂ანე; ადქი̄უ̂ა̈ნნე) ბზ., ა̈ქიუ̂ა̈ნი/ე (ასუ̂ა̈ქიუ̂ა̈ნ, ასა̈ქიუ̂ა̈ნე; ასა̈ქიუ̂ა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- აქნევს (თავს...). ხა̈ლხ თხუმა̈რს ა̈ქიუ̂ა̈ნეხ (ლნტ. 167) -- ხალხი თავს აქნევს. მაუ̂ლულდ აკუ̂ატ ასა̈ქიუ̂ა̈ნე (ლნტ. 129) -- მელიამ კუდი გააქნია.
- ხ-ა̈ქმე (ლო̄ხუ̂აქმ, ლახქიმ; ლახქიმე ბზ., ლოხუ̂აქმ ბქ., ლახუ̂ა̈ქმ, ლახაქიმ; ლახაქიმე ლნტ.), ხ-აქმე (ლო̄ხუ̂აქმ, ლახქიმ; ლახქიმე) ლშხ., გრდმ. -- ამატებს. [ლეზუ̂ებს] ლიცს ხუ̂ა̈ქმედ (ლნტ. 37) -- საჭმელს წყალს ვამატებთ. ლირტყუ̂ელა̄ლს ლირტყუ̂ელა̄ლჟი ხაქმე (ლშხ.) -- ტყუილს ტყუილზე ამატებს.

- ჴ-ა̈ქუ̂ იგივეა, რაც ჴ-ა̄̈ქუ̂.
- ჴ-ა̈ქუ̂ემ (ლო̄ხუ̂აქუ̂, ლაჴქუ̂ე; ლაჴქუ̂ემნე ზს., ლახუ̂ა̈ქუ̂, ლაჴაქუ̂ე; ლაჴაქუ̂ემ ლნტ.), ჴ-აქუ̂ემ (ლო̄ხუ̂აქუ̂, ლაჴქუ̂ე; ლაჴქუ̂ემ) ლშხ., გრდმ. -- აცმევს. [დი̂̄ნად] მიჩა ლერქუ̂ა̈ლ ლაჴქუ̂ე (ბზ. 343) -- გოგომ თავისი ტანსაცმელ{ებ}ი ჩააცვა. ტანუ̂ ნა̈თხუ̂რა̈შ ტუფს ჴა̈ქუ̂ემჴ (ბქ. 233) -- ტანთ ნანადირევის ტყავს აცმევენ. დინო̄ლს ლერექუ̂ ლაჴქუ̂ე (ლშხ.) -- გოგოს ტანსაცმელი ჩააცვა. ჴოშა მუხუ̂ბედ... ლახუ̂ბას სკა ლაჴაქუ̂ე დაჯა̈რე ტუფა̈რ (ლნტ. 306) -- უფროსმა ძმამ ძმებს თხის ტყავები ჩააცვა.
- ჴ-ა̈ქუ̂ცე (ოხუ̂აქუ̂ც, აჴქუ̂იც; აჴქუ̂იცე ზს., ახუ̂ა̈ქუ̂ც, აჴაქუ̂იც; აჴაქუ̂იცე ლნტ.), ჴ-აქუ̂ცე (ოხუ̂აქუ̂ც, აჴქუ̂იც; აჴქუ̂იცე) ლშხ., გრდმ. -- აჭრის. უ̂ეშგინპილს [მეთხუ̂ია̈რდ] ქა̄̂თქუ̂იც თხუ̂იმ (ბზ. 332) -- ბოლოს მონადირემ თავი მოაჭრა. [მარა] შდგმ ჴა̈ქუ̂ცაჴ, თეს ჴოჴპაჴ (ბქ. 290) -- კაცს ყურს აჭრიდნენ, თვალს სთხრიდნენ. ქო̄თქუ̂ი̄ცაჴ თხუმ (ლშხ. 56) -- თავი მოუჭრიათ. ალეს დაშნა̈უ̂შ ქათოქუ̂იცა თხუ̂იმ (ლნტ. 286) -- ამას დაშნით თავი მოუჭრია.
- ა̈ქუ̂ჭე (ოჴქუ̂იჭ, ანქუ̂იჭე; ანქუ̂იჭნე ბზ., ანქუ̂იჭისგ ბქ.), აქუ̂ჭე (ოჴქუ̂იჭ, ანქუ̂იჭე; ანქუ̂იჭნე) ლშხ., ა̈ქუ̂ლეჭნე (ახუ̂აქუ̂ლეჭინ, ანაქუ̂ლეჭნე; ანაქუ̂ლეჭნი) ლნტ., გრდმ. -- {გამო}ყოფს. და̄̂უ̂დ ტო̈ტ ანქუ̂იჭე (ბზ. 241) -- დევმა ხელი გამოყო. [ბეფშდ] ანქუ̂იჭე ნინ (ბქ. 41) -- ბავშვმა ენა გამოყო. ქა̄̂ნქუ̂იჭე ლაყუ̂რახენქა ტოტ (ლშხ.) -- გამოყო საწოლიდან ხელი. დენა ჩი წა̈მ-წუთისა ა̈ქუ̂ლეჭნე ნინს (ლნტ.) -- გოგო წამდაუწუმ ენას ყოფს.
- ჴ-ა̈ლრე (ოხუ̂ალრ, აჴლირ; აჴლირე ზს., ათუ̂ა̈ლრ, ათალირ; ათალირე ლნტ.), ჴ-ალრე (ოთალრ, ათლირ; ათლირე) ლშხ., გრდმ. -- აშორებს, აცილებს. [ზურალა̈რ] ლება̈რს ქა ჴა̈ლრეჴ (ბქ. 305) -- ქალები თასმებს აშორებენ (ერთმანეთს). ბობშს ქა̄̂თლირ ტიშარ (ლშხ.) -- ბავშვს ტილები მოაცილა.

- ა̈ლჷ̂ჟალნე იგივეა, რაც ხ-ალჷ̂ჟა̄ლჷ̂ნე.
- ა̈ლჷ̂რა იგივეა, რაც ჰა̈ლჷ̂რა.
- ხ-ა̈ყდი (ოთა̈ყდ, ათყიდ; ათყიდნე ზს., ათჷ̂ა̈ყდ, ათაყიდ; ათაყიდნე ლნტ.), ხ-აყდი (ოთყიდ, ათყიდე; ათყიდნე) ლშხ., გრდმ. -- {მი}ჰყიდის. ალ ბეფშჷ̂ მურჷ̂ისს ათყიდხ (ბზ. 30) -- ეს ბავშვი რუსს მიჰყიდეს. მიჩა ლა̈ზგა-ლარდა მუხჷ̂ბა ათყიდ (ბქ.) -- თავისი საცხოვრებელი ძმას მიჰყიდა. ხოჩა ჩა̄ჟ იშგენს ათყიდე (ლშხ.) -- კარგი ცხენი სხვას მიჰყიდა. ეჯ ქორ იშკენს ათაყიდ (ლნტ.) -- ის სახლი სხვას მიჰყიდა.
- ხ-ა̈ყდუნე (ოხყიდჷ̂ინ, ახყიდჷ̂ნე; ახყიდჷ̂ნი ბზ., ახყიდჷ̂ნისგ ბქ., ახჷ̂აყიდინ, ახაყიდჷ̂ნე; ახაყიდჷ̂ნი ლნტ.), ხ-აყდუნე (ოხყიდუნ, ახყიდჷ̂ნე; ახყიდჷ̂ნი) ლშხ., გრდმ., კაუზატ. -- აყიდვინებს. (დი̄ნად) მეჩი მა̄რა ჟ'ახყიდჷ̂ნე თე (ბზ. 287) -- გოგომ მოხუც კაცს თვალი აყიდვინა. მიჩა დი დემ ხა̈ყდუნე ქორს (ბქ.) -- დედამისი სახლს არ აყიდვინებს. ხოჩა ლერექჷ̂ ოხყიდუნ (ლშხ.) -- კარგი ტანსაცმელი ვაყიდვინე.
- ხ-ა̈ყერ იხ. ხ-ეჩო, ხ-აჩო.
- ხ-ა̈ყეჷ̂ანი იგივეა, რაც ხ-აყჷ̂ა̈ნი.
- ა̈ყიესგ იგივეა, რაც ა̈ყჰე.
- ა̈ყიესკ იგივეა, რაც ა̈ყჰე.
- ა̈ყმე (ოთყიმ, ადყიმე; ადყიმი ბზ., ადყიმისგ ბქ., ათჷ̂აყიმ, ადაყიმე; ადაყიმი ლნტ.), აყმე (ოთყიმ, ადყიმე; ადყიმნე) ლშხ., გრდმ. -- ახრჩობს. ა̈ყმახ... ხელწიფი გეზალს (ბზ. 254) -- ხელმწიფის შვილს ახრჩობდნენ. ეშხუ შდაჷ̂ალ ჩჷ̂ადყიმეხ (ბქ. 59) -- ერთი მერცხალი დაახრჩვეს. იმნარ ლოქ აყმე ჟღლს (ლშხ.) -- რატომ ახრჩობო ძაღლს. მაულდ ქათალ ჩჷ̂ადაყიმე (ლნტ.) -- მელამ ქათამი დაახრჩო.

- ხ-ა̈ყუ̂ლე (ოხუ̂აყუ̂ლ, ახყუ̂ილ; ახყუ̂ილე ზს., ახუ̂ა̈ყუ̂ლ, ახაყუ̂ილ; ახაყუ̂ილე ლნტ.), ხ-აყუ̂ლე (ოხუ̂აყუ̂ლ, ახყუ̂ილ; ახყუ̂ილე) ლშხ., გრდმ. 1. აშორებს, აცილებს (თვალს). დინა ეჯგუ̂ა̈რ ლესგდი ლი, ერე ჭყინტ თეს ქა დეშ ხა̈ყუ̂ლე (ბქ.) -- გოგო ისეთი შესახედავია, რომ ბიჭი თვალს ვერ აშორებს. დენას თეს დეშ ხა̈ყუ̂ლე (ლნტ. 172) -- გოგოს თვალს ვერ აცილებს (აშორებს). 2. აშორებს, აცლის (ჭუჭყს).
- ა̈ყუ̂ნე (ოთყუ̂ინ, ადყუ̂ინე; ადყუ̂ინნე ბზ., ადყუ̂ინისგ ბქ., ათუ̂აყუ̂ინ, ადაყუ̂ინე; ადაყუ̂ინი ლნტ.), აყუ̂ნე (ოთყუ̂ინ, ადყუ̂ინე; ადყუ̂ინნე) ლშხ., გრდმ. -- აწვენს. თხე̄რე ჩუ̂ადყუ̂ინე მა̄ლდ (ბზ. 361) -- მელამ მგელი დააწვინა. [ზურა̄ლდ ჭყინტ] ჩუ̂ადყუ̂ინე ლაყუ̂რა̄ჲსა (ლშხ. 54) -- ქალმა ბიჭი ლოგინში ჩააწვინა. ქა̈ჯდ ჩუ̂ადაყუ̂ინე ალ სემი ლახუ̂ბა (ლნტ. 260) -- ქაჯმა ეს სამი ძმა დააწვინა.
- ხ-ა̈ყუ̂ფე (ოხუ̂აყუ̂ფ, ახყუ̂იფ; ახყუ̂იფე ზს., ახუ̂ა̈ყუ̂ფ, ახაყუ̂იფ; ახაყუ̂იფე ლნტ.), ხ-აყუ̂ფე (ოხუ̂აყუ̂ფ, ახყუ̂იფ; ახყუ̂იფე) ლშხ., გრდმ. -- აძრობს. ბაბად თეტე̄ნ ჟ'ახყუ̂იფ (ბზ. 422) -- პაპამ მახათი ამოაძრო. და̈შდუ̂დ ლუბგუნე ტოტა̈რ ჟ'ახყუ̂იფ (ბქ. 255) -- დათვმა დაბეჟილი თათები ამოაძრო. ეჩემ ახაყუ̂იფ ბა̈ჩჩუქანხენქა [ისა̈რ] (ლნტ. 125) -- იმან ქვის ქვემოდან ისარი გამოაძრო.
- ხ-ა̈ყუ̂ჩე (ოხუ̂აყუ̂ჩ, ახყუ̂იჩ; ახყუ̂იჩე ბზ., ოთაყუ̂ჩ, ათყუ̂იჩ; ათყუ̂იჩე ბქ., ახუ̂აყუ̂ჩ, ახაყუ̂იჩ; ახაყუ̂იჩნე ლნტ.), ხ-აყუ̂ჩე (ოხუ̂აყუ̂ჩ, ახყუ̂იჩ; ახყუ̂იჩე) ლშხ., გრდმ. -- ატეხს. [ამნე̄მ] მამასახლს კინჩხ ქა̄თყუ̂იჩ (ბზ. 306) -- ამან მამასახლისს კისერი მოსტეხა. ჩუ ესერ დემ ესგენე, მერმე ჭიშხსი ქათყუ̂იჩე (ბქ.) -- თუ არ გაჩერდები, მეორე ფეხსაც მოგატეხო. ლაბჷრგიელჟი მეკერ ქა̄თყუ̂იჩ (ლშხ.) -- ჭიდაობისას მკლავი მოსტეხა. [უხეიროდ] უ̂იცხს აშხალ ქათაყუ̂იჩ (ლნტ. 221) -- უხეირომ მსხალს ტოტი მოატეხა.

- ა̈ყჰე (ოთ{ჳ̂}ყიჰ, ადყიჰე; ადყიჰნე) ბზ., ა̈ყიესგ (ოსყი, ესყიე; ესყიესგ) ბქ., აყჲენი (ოთყი̄, ადყიე; ადყი̄ნე) ლშხ., ა̈ყიესკ (ასჳ̂აყი, ასაყიე; ასაყინე) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}ყოფს. ჯა გარ ჰე̄მოშ ადყიჰნე ტჳ̂ეტს ლა̈ცგნდაჳ̂თე (ბზ.) -- მარტო თვითონ თუ ჩაყოფს ბუდეში ხელს. დიდ ესყიე ლიცთეისგა ში (ბქ.) -- დედამ წყალში ხელი ჩაყო. ლო̈მდ სკასაყიე ნა̈ბიკჳ̂ისა სკჳ̂ებნე ჭიშხა̈რ (ლნტ. 195) -- ლომმა ხის ნაპობში წინა ფეხები ჩაყო.
- -ა̈შ იგივეა, რაც -ა̄̈შ.
- ხ-ა̈შგბე (ოხჳ̂აშგბ, ახშგიბ; ახშგიბე) ზს., ხ-აშგბე (ოხჳ̂აშგბ, ახშგიბ; ახშგიბე) ლშხ., ხ-ა̈შკბე (ახჳ̂ა̈შკბ, ახაშკიბ; ახაშკიბე) ლნტ., გრდმ. -- 1. აძრობს, აგლეჯს. [ხალოს] კინჩხ ქო̄თშგი̄ბა [მამასახლდ] (ბზ. 306) -- ხალოს კისერი წაუძვრია მამასახლისისათვის. წიწლო̄ლ ქო̄ხჳ̂აშგბ ციცჳ̂ს კარჯხენქა (ლშხ.) -- წიწილა გამოვგლიჯე კატას პირიდან. ღა̈ბენას ჟ'ახაშკიბ [ქჳ̂ითილდ] ბარჯ (ლნტ. 172) -- ქურდმა მოზვერს ბეჭი მოაძრო (მოაგლიჯა). 2. ზს. გააჩენს, სწრაფად მოაქვს. შიშდ ლახშგიბხ ლეზჳ̂ებ-ლეთრე (ბზ.) -- საჭმელ-სასმელი გააჩინეს (სწრაფად მოიტანეს).
- ხ-ა̈შგდე (ლო̄ხჳ̂აშგდ, ლახშგედ; ლახშგედნე ბზ., ლოხჳ̂აშგდ ბქ.), ხ-აშგდე (ლო̄ხჳ̂აშგდ, ლახშგედე; ლახშგედნე) ლშხ., ხ-ა̈შკედე (ლახჳ̂ა̈შკდ, ლახაშკედ; ლახაშკედნე) ლნტ., გრდმ. -- აკადრებს. ხამა ლახშგედდ ალ ლერქჳ̂ა̈ლ? (ბზ. 318) -- ეს ტანსაცმელი როგორ აკადრეთ? თელეღრას ლიბა̈რჯეს დემ ხა̈შკედეხ (ლნტ.) -- რძალს თოხნას არ აკადრებენ.
- ა̈შგნი (ოშგა̈ნ, აშგენ; ა̈შგნი̄ნე) ბზ., აშგნი (ა̈/ოხჳ̂იშგნ, ა̈ნშგენ; ანშგენნე) ბქ., აშგნე (ოთშგენ, ადშგენე; ადშგენნე) ლშხ., ა̈შკენე (ათჳ̂ა̈შკენ, ადაშკენე; ადაშკენი) ლნტ., გრდმ. -- სინჯავს (გემოს). ზურალა̄ლდ დე̄მჟი აშგა̈ნხ ხა̈მი ლელჳ̂ (ბზ.) -- ქალებმა არ გასინჯეს ღორის ხორცი. ლეგმერდედ მა̄დ ადშგენე ნა̄პუ (ლშხ.) -- ავადმყოფმა ლუკმა არ გასინჯა.

მადმაგუ̂ეშ ხოშკენა ბეფშს (ლნტ.) -- არაფერი გაუსინჯავს (უჭამია) ბავშვს.

- ა̈შგრე (ოთშგირ, ადშგირე; ადშგირნე ბზ., ადშგირისგ ბქ.), აშგრე (ოთშგირ, ადშგირე; ადშგირნე) ლშხ., აშკრე (ათუ̂აშკირ, ადაშკირე; ადაშკირი) ლნტ., გრდმ. -- კლავს უცებ. ჟა̈გ მა̄რას ჩუ̂აშგრე (ბზ.) -- საწამლავი ადამიანს (უცებ) კლავს. ჭირდ ადშგირე ფურ (ლშხ.) -- ჭირმა უცებ მოკლა ძროხა. იმემდ ადაშკირე ამჟი უცებ? (ლნტ.) -- რამ მოკლა ასე უცებ?
- ხ-ა̈შდირ იგივეა, რაც ხ-აშდირ.
- ხ-ა̈შდკუნე (ამშდა̈კუ̂ნე, ახშდა̈კუ̂ნე; ახშდა̈კუ̂ნი ბზ., ემშდეკუ̂ნე, ლახშდეკუ̂ნე; ლახშდეკუ̂ნისგ ბქ.), ხ-აშდკუნე (ამშდეკუ̂ნე, ადშდეკუ̂ნე; ადშდეკუ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈შტეკუ̂ნე (ამსაშტეკუ̂ნე, ასაშტეკუ̂ნე; ასაშტეკუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- ასლოკინებს. ანშდა̈კუ̂ნე ეშხუ ი ჩუ̂ადგან (ბზ.) -- დაასლოკინა ერთი და მოკვდა. ბობშს გუ̄ნ ხაშდკუნე (ლშხ.) -- ბავშვს ძალიან ასლოკინებს. და̈უ̂ს ასოშტეკუ̂ნა ი ჟ'ამეცხ (ლნტ.) -- დევს დაუსლოკინებია და გალვიძებია.
- ხ-ა̈შდნე იგივეა, რაც ხ-ა̄შდნე.
- ხ-ა̈შდრა̄ლუ̂ნე (ოთშდირა̄ლუ̂ნ, ათშდირა̄ლუ̂ნე; ათშდირა̄ლუ̂ნი) ბზ., ხ-ა̈შდრალნე (ოთშდირალინ, ათშდირალნე; ათშდირალუ̂ნისგ) ბქ., გრდმ. -- ათამაშებს. მიშგუ̂ა რაშს... მინდუ̂ერისგა ქე̄სშდირა̄ლუ̂ნ (ბზ. 2) -- ჩემი რაში მინდორში გაათამაშე.
- ხ-ა̈შდუნე (ოთშიდუ̂ინ, ათშიდუ̂ნე; ათშიდუ̂ნი ბზ., ათშიდუ̂ნისგ ბქ., ათუ̂აშიდუ̂ინ, ათაშიდუ̂ნე, ათაშიდუ̂ნი ლნტ.), ხ-აშდუნე (ოთშიდუნ, ათშიდუ̂ნე; ათშიდუ̂ნი) ლშხ., გრდმ., კაუზატ. -- აყრევინებს. ოსცუ̂იე ტოტ ი ლულა̄ჲ თხუმუ̂არ ესშიდუ̂ნე (ლშხ. 60) -- მოუსვა ხელი და მუხლის თავები დააყრევინა. დედეს ქათალა̈ლეშდ სიმინდ ათუ̂აშიდუ̂ინ (ლნტ.) -- დედას ქათმებისათვის სიმინდი დავაყრევინე.

- ხ-ა̈შდხე იგივეა, რაც ხ-აშთხე.
- ა̈შერა̈უ̂ი იგივეა, რაც აშრა̈უ̂ი.
- ა̈შერე იგივეა, რაღც აშე̄რე.
- ა̈შეშა̈უ̂ი იგივეა, რაღც აშშა̈უ̂ი.
- ა̈შია̈ში/ე იგივეა, რაც აშჲა̄შე.
- ა̈შირე იგივეა, რაც ა̈ში̄რე.
- ა̈შიშგარე, შიშგარე (--, ანშიშგარე; ანშიშგა̈რისგ) ბქ., შიშგა̄რე (--, ანშიშგა̄რე; ანშიშგა̄რი) ლშხ., ა̈შიშკარი (--, ანაშიშკარე, ანაშიშკარი) ლნტ., გრდუვ. -- ჟუჟუნა წვიმა მოდის. ლადელი თელ ლა̈დელ ა̈შიშკარი (ლნტ.) -- დღეს მთელი დღე ჟუჟუნა წვიმა მოდის. იხ. შიშგარი.
- ა̈ში̄რე (ოთში̄რ, ადში̄რე; ადში̄რნე) ბზ., ა̈შირე (ოხშირ, ანშირე; ანშირისგ ბქ., ახუ̂აშირ, ანაშირე; ანაშირი ლნტ.), აში̄რე (ოხში̄რ, ანში̄რე; ანში̄რნე) ლშხ., გრდმ. -- ფქვავს. ისგუ̂ეი ლექუ̂ე̄რ მაგუ̂ა̈ჲდ ა̈ში̄რე? (ბზ.) -- თქვენი წისქვილი როგორ ფქვავს? ეჩქად ჯიმს ხუ̂აშირად (ლნტ.) -- მანამდე (ძველად) მარილს ვფქვავდით. გადატ. აღიარებს, ამბობს. ქა̈̄ნში̄რე მა̈̄ჲ გუ̄ჲსა ხულუ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- აღიარა (დაფქვა), რაც გულში ჰქონდა. იხ. ალეგუ̂ერი.
- ხ-ა̈შკბე იგივეა, რაც ხ-ა̈შგბე.
- ა̈შკენე იგივეა, რაც ა̈შგნი.
- ა̈შკუ̂ემფე იგივეა, რაც აშკუ̂ე̄მფე.
- ა̈შნა̈უ̂ი (ოთშანა̈უ̂, ადშანუ̂ე; ადშა̈ნუ̂ი ბზ., ოთშენა̈უ̂, ადშენუ̂ე; ადშენუ̂ისგ ბქ.), აშნაუ̂ი (ოხშენაუ̂, ანშენუ̂ე; ანშენუ̂ი ლშხ.), ა̈შენა̈უ̂ი (ახუ̂ა̈შენაუ̂, ანა̈შენაუ̂ე; ანა̈შენა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- აშენებს. ქალა̈ქ ადშა̈ნუ̂ეხ ალ სახელწიფისგა (ბზ. 439) -- ამ სახელმწიფოში

ქალაქი {გა}აშენეს. ბაბად ულტეხჳ̂ ცხეკისგა ადშენჳ̂ე ლა̈კჳ̂მი (ბქ. 111) -- პაპამ გაუვალ ტყეში ეკლესია ააშენა. ლერწს ხჳ̂აშენა̈ჳ̂იდ (ლნტ.) -- ვენახს ვაშენებთ.

- ხ-ა̈შტეკჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈შდკუნე.
- ა̈შტერაჳ̂ი იგივეა, რაც აშტრაჳ̂ი.
- ხ-ა̈შტნე იგივეა, რაც ხ-ა̄შდნე.
- ხ-ა̈შტხე იგივეა, რაც ხ-აშდხე.
- ხ-ა̈შყბი (ლო̄ხჳ̂ა̈შყბ, ლახშყებ, ლახშყებნე) ბზ., ხ-აშყბი (ლოხჳ̂აშყბ, ლახშყებ; ლახშყებნე ბქ., ლოხშყებ, ლახშყებე; ლახშყებნე ლშხ.), გრდმ. -- ურტყამს, დაჰკრავს. [ლჳ̂აჭა̈რდ] ჟი ხაშყებ კა̄და [და̈შდჳ̂ს] (ბზ. 336) -- ვაჭარმა დათვს ნაჯახი ჩაარტყა. თხუმ ლოხშყებ ყო̄რს (ლშხ.) -- კარს თავი მივარტყი.
- ხ-ა̈შყდუნე (ლოხჳ̂შყა̈დჳ̂ნ, ლახშყა̈დჳ̂ნე; ლახშყა̈დჳ̂ნი ბზ., ლოხშყედჳ̂ინ, ლახშყედჳ̂ნე; ლახშყედჳ̂ნისგ ბქ.), ხ-აშყდუნე (ლოხშყედუნ, ლახშყედჳ̂ნე; ლახშყედჳ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈შყედჳ̂ნე (ლახჳ̂აშყედჳ̂ინ, ლახაშყედჳ̂ნე; ლახაშყედჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- {მო}აგონებს, ახსენებს. ალას ქა ჯა̈შყდუნე შომჳ̂ა̄ლე (ბზ.) -- ამას მოგაგონებ როდისმე. მაგ ქალახშყედჳ̂ნეხ უშხჳ̂ა̄რ (ლშხ.) -- ყველაფერი მოაგონეს ერთმანეთს.
- ხ-ა̈შყჳ̂ჟე (ოთჳ̂აშყჳ̂ჟ, ათშყჳ̂იჟ; ათშყჳ̂იჟე ზს., ათჳ̂ა̈შყჳ̂ჟ, ათაშყჳ̂იჟ; ათაშყჳ̂იჟე ლნტ.), ხ-აშყჳ̂ჟე (ოთაშყჳ̂ჟ, ათშყჳ̂იჟ; ათშყჳ̂იჟე) ლშხ., გრდმ. -- აძრობს, {გა}ხდის. თჳ̂ეფს ბიდს ქახა̈შყჳ̂ჟეხ (ბზ.) -- თოფს ბუდეს გააძრობენ. ჟ'ახაშყჳ̂იჟ და̈შტჳ̂დ ლაფა̈რი [კეცს] (ლნტ. 318) -- დათვმა ქვევრს სარქველი მოხადა.
- ხ-ა̈შყჳ̂ფე (ოთაშყჳ̂ფ, ათშყჳ̂იფ; ათშყჳ̂იფ{ნე} ბზ., ოთა̈შყჳ̂ფ; ათშყჳ̂იფე ბქ., ათჳ̂ა̈შყჳ̂ფ, ათაშყჳ̂იფ, ათაშყჳ̂იფ{ნ}ე ლნტ.), ხ-აშყჳ̂ფე (ოთჳ̂აშყჳ̂ფ, ათშყჳ̂იფ; ათშყჳ̂იფე) ლშხ.,

გრდმ. -- {გადა}აძრობს, {გა}ხდის. ბიქჳ̂დ მურყჳ̂ამს ლჷყა̄რ ქ'ა̄თშყჳ̂იფ (ბზ.) -- ქარმა კოშკს სახურავი გადააძრო. ჩა̈ჟს ჳნა̈გირდ ტჳფ ათა̈შყჳ̂იფ (ლნტ.) -- უნაგირმა ცხენს ტყავიააძრო. ათხე ჩიემ თჳ̂ეფს ბიდ ათშყჳ̂იფდ (პოეზ. 48) -- ახლა ყველამ თოფს ბუდე გახადეთ.

- ა̈შშჳ̂ი იგივეა, რაც აშშჳ̂ე.
- ა̈შხბი (ოხჳ̂ა̈შხბ, ანშხებ; ანშხებნე ბზ., ონშხებ, ანშხებ; ანშხბინე ბქ.), აშხბი (ოხშხებ, ანშხებე; ანშხებნე) ლშხ., ა̈შხები (ანჳ̂შხებ, ანშხებ; ანაშხებნე) ლნტ., გრდმ. -- კერავს. დი̄ნად მიჩა კაბ ანშხებ (ბზ.) -- გოგომ თავისი კაბა შეკერა. ლინთჳ̂იშდ ა̈შხბიხ ჳ̂ოსა̈რს... (ბქ. 239) -- ზამთრისათვის ჩოხას კერავენ. ჭყინტ გობრანჯთე სგა̄ჩად ი ჟ'ანშხებე (ლშხ. 63) -- ბიჭი ფაშვში შევიდა და ამოკერა. დენა კაბს ა̈შხები (ლნტ.) -- გოგო კაბას კერავს.
- ა̈შხბჲე̄ლი (ოხშხებიე̄ლ, ანშხებიე̄ლე; ანშხებიე̄ლნე ბზ.), აშხბჷრი (ოხშხჷბირ, ანშხჷბჷრე; ანშხჷბჷრისგ) ბქ., აშხბჲელი (ოხშხებიელ, ანშხებიელე; ანშხებიელნე) ლშხ., ა̈შხებიელი (ახჳ̂აშხებიელ, ანაშხებიელე; ანაშხებიელი) ლნტ., გრდმ. -- კერავს. გჳშგჳ̂ეჲ ზჳრლა̈̄რ ლერქჳ̂ა̈ლს ა̈შხბჲე̄ლიხ (ბზ.) -- ჩვენი ქალები ტანსაცმელს კერავენ ხოლმე. თინა თელ ლადეღ აშხბჲელი (ლშხ.) -- თინა მთელი დღე კერავს. დენა ჩუ ისკჳ̂რი ი იმალეს ა̈შხებიელი (ლნტ.) -- გოგო ჯდება და რაღაცას კერავს.
- ა̈შხები იგივეა, რაც ა̈შხბი.
- ა̈შხებიელი იგივეა, რაც ა̈შხბჲე̄ლი.
- ა̈შხი (ა̈შჳ̈ხ \ ოშჷხ, აშიხ; ა̈შხი̄ნე \ ადში̄ხნე ბზ., ოშიხ; აშხინე ბქ., აშუხ, აშიხ; ადაშიხნე ლნტ.), აშხი (ოთშიხ, ადშიხე; ადშიხნე) ლშხ., გრდმ. -- წვავს. ბეფჳ̂შდ ქორ ჩუ ლეთ ა̈შიხ (ბზ.) -- ბავშვმა სახლი კინაღამ დაწვა. ზჳრა̄ლდ ჩჳ̂ადშიხე დიარ (ლშხ.) -- ქალმა დაწვა პური. პეტრე ზა̈ჲშდ ლა̈კირს ადაშიხნე (ლნტ.) -- პეტრე გაისად საკირეს გამოწვავს

(დაწვავს).

- ჵშხ̄ილინე (ოხუ̂შხ̄ილინ, ანშხ̄ილინე; ანშხ̄ილინნე) ბზ., აშხ̄ილინე (ოხშხ̄ილინ, ანშხ̄ილინე, ანშხ̄ილინისგ) ბქ., აშხ̄ილნე (ოხშხ̄ილნ̄, ანშხ̄ილ̄ნე; ანშხ̄ილ̄ნნე) ლშხ., ჵშხილუ̂ნე (ახუ̂აშხილინ, ანაშხილინე; ანაშხილინი) ლნტ., გრდმ. -- აშიშხინებს. ლემესგჟი წუ̂ჵდუ̂ჵრს ჵშხ̄ილინეხ (ბზ.) -- ცეცხლზე მწვადებს აშიშხინებენ. ლემესჟი ღუ̂ესე ანშხ̄ილ̄ნეხ (ლშხ.) -- ცეცხლზე ბადექონი ააშიშხინეს. იმალეს ჵშხილუ̂ნეხ ლემესკჟი (ლნტ.) -- ცეცხლზე რაღაცას აშიშხინებენ.
- ხ-ჵჩდინე იგივეა, რაც ხ-ჵნჩედე.
- ჵჩდ̄ინე (ოხუ̂ჩედ̄ინ, ანჩედ̄ინე; ანჩედ̄ინნე) ბზ., ჵჩდინე (ოხუ̂ჩიდინ, ანჩიდნე; ანჩიდნისგ ბქ., ახუ̂აჩედინ, ანაჩედნე; ანაჩედნი ლნტ.), აჩდ̄ინე (ოხჩედ̄ინ, ანჩედ̄ინე; ანჩედ̄ინნე) ლშხ., გრდმ. -- {უ}რევს. ანჩედ̄ინე ზურ̄ალდ შჵმ (ბზ.) -- მოურია ქალმა ღომს. თაშს ი სიმინდი ფექს ეშხუდ აჩდ̄ინეხ (ლშხ.) -- ყველს და სიმინდის ფქვილს ერთად ურევენ. თჵშმეჯჵბს ბეგიდ ხუ̂აჩდინედ (ლნტ.) -- "თაშმეჯაბს" (მოხარშულ ყველს) მაგრად ვურევთ.
- ჵჩერჵუ̂ი იგივეა, რაც აჩრჵუ̂ი.
- ხ-ჵჩეჩხუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ჵჩჩხუნე.
- ხ-ჵჩეხუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ჵჩხუნე.
- ჵჩიჟე იგივეა, რაც ჵჩ̄იჟე.
- ჵჩ̄იჟე (ოთჩ̄იჟ, ადჩ̄იჟე; ადჩ̄იჟნე ბზ., ადჩ̄იჟნე ლშხ.), ჵჩიჟე (ოთჩიჟ, ადჩიჟე; ადჩიჟისგ ბქ., ათუ̂ჵჩიჟ; ადჵჩიჟე; ადჵჩიჟი ლნტ.) გრდმ. -- ცოლს შერთავს ({გა}ასიძებს). ეშხუ ლეგრ̄ილ ქ'ჵმიკუ̂რ, ღო ქა ჯჵჩ̄იჟე (ბზ. 314) -- ერთი კვერცხი გადმომიგდე და ცოლს შეგრთავო. ბესიდ ქადჵჩიჟე ხოშა გეზალ (ლნტ.) -- ბესიმ უფროს შვილს ცოლი შერთო (გაასიძა).

- ხ-ა̈ჩმუნე იგივეა, რაც ხ-აჩჳ̂მა̄ჳ̂ნე.
- ხ-ა̈ჩო (იყენ. ხჳ̂ა̈ყრ, ხაყერ; ხა̈ყრინე) ბზ., ხ-ეჩო (ხჳ̂ა̈ყრ, ხა̈ყერ; ხეჩო ბქ., ლნტ., ხჳ̂აყრ, ხაყერ; ხეჩო ლშხ.), გრდმ. -- უკეთებს, უშვრება. მა̈̄ჲ ჯიცხა̈ნდე̄დს, ეჯა ხა̈ყრ (ბზ. 378) -- რაც გერჩიოს, ის უქენი. მიშგჳ̂ა დი ჰერამს ხეჩო ჭყანს (ბქ. 7) -- დედაჩემი ნაცარწმენდილს ქონს უშვრება. დეშმა ხაყერხ ზითუნახაჳ̂არე მუს (ლშხ. 79) -- მზეთუნახავების მამას ვერაფერი უყვეს. სკა ხჳ̂ეჩოდ ძირს ჯიმს (ლნტ. 33) -- საფუარს (ძირს) მარილს ვუშვრებით.
- ა̈ჩჳ̂ი̄ბე (ოთჩჳ̂ი̄ბ, ადჩჳ̂ი̄ბე; ადჩჳ̂ი̄ბნე) ბზ., აჩუბე (ოთჩჳ̂იბ, ადჩუბე; ადჩუბისგ) ბქ., აჩჳ̄ბე (ოთჩჳ̄ბ, ადჩჳ̄ბე; ადჩჳ̄ბნე) ლშხ. გრდმ. -- ამცირებს; დასცინის. ხოლა მა̈̄რე ჩი̄ს ა̈ჩჳ̂ი̄ბე (ბზ.) -- ცუდი კაცი ყველას ამცირებს. დადა მაჰენ გეზალს აჩუბე გარ (ბქ.) -- დედაბერი უმცროს შვილს ამცირებს (დასცინის).
- ხ-ა̈ჩჩხუნე (ამჩა̈ჩხჳ̂ნე, ახჩა̈ჩხჳ̂ნე; ახჩა̈ჩხჳ̂ნი ბზ., ახჩეჩხჳ̂ნე; ახჩეჩხჳ̂ნისგ ბქ.), ხ-აჩჩხუნე (ამჩუჩხჳ̂ნე, ათჩუჩხჳ̂ნე; ათჩუჩხჳ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈ჩეჩხჳ̂ნე (ამსაჩეჩხჳ̂ნე, ასაჩეჩხჳ̂ნე; ასაჩეჩხჳ̂ნი) ლნტ., გრდუვ., კაუზატ. -- ცხვირს აცემინებს. მახელჳ̂ა̈ჟდ ესჩა̈ჩხჳ̂ნე (ბზ. 446) -- ვაჟმა ცხვირი დააცემინა. ბეფშს ბჷგიდ ასაჩეჩხჳ̂ნე (ლნტ.) -- ბავშვს მაგრად დააცემინა.
- ხ-ა̈ჩხინა (ხჳ̂ა̈ჩხინა̈̄ნდა̈ს, ხა̈ჩხინა̈̄ნდა; ხა̈ჩხინა̈̄ნდე̄დს ბზ., ხჳ̂ეჩხინენ, ხეჩხინან; ხეჩხინენეს ბქ.), ხ-აჩხინა (ხჳ̂ეჩხინენ, ხეჩხინა̄ნ; ხეჩხინე̄ნ{დე}ს) ლშხ., ხ-ა̈ჩხჷნა (ხჳ̂აჩხჷნჷნდა̈ს, ხაჩხჷნჷნდა; ხაჩხჷნჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- გარჭობილია, გაჩხერილია. მურყჳ̂ამისგა ხა̈ჩხინახ ცხჳ̂ია̈რ (ბზ.) -- კოშკში ისრებია გარჭობილი. ჭჳ̂ა̈და̈შ კურუჲსგა ხანჯრიშ ნა̈კჳ̂იშ ხაჩხინა (ბქ.) -- კედლის ხვრელში ხანჯლის ნატეხია გარჭობილი. ჭყინტს ჩაფლარ შიყისა ხაჩხინა (ლშხ.) -- ბიჭს ფეხსაცმელი ქამარში (ზურგში) აქვს ჩაჩრილი.

- ხ-ა̈ჩხინე (ლოხუ̂ჩიხინ, ლახჩიხნე; ლახჩიხნი ბზ., ლახჩიხნისგ ბქ.), ხ-ა̈ჩხჷნე (ლახუ̂აჩჷხინ, ლახაჩჷხნე; ლახაჩჷხნი) ლნტ., ხ-აჩხინე (ლოხჩიხინ, ლახჩიხნე; ლახჩიხნი) ლშხ., გრდმ. -- არჭობს. მა̄ლ{დ} ხორეუ̂ს ნა̈ჴჩულ ლახჩიხნე (ბზ. 320) -- მელამ (შეშის) ხორას ჩალა შეურჭო. [დაჩუ̂ირდ ლა̈ცხნირ] ჭედს ლახჩიხნე (ბქ. 326) -- დამ სავარცხელი კედელში გაარჭო. ნე̄სყას ჭუ̂ედთე ხაჩხინე (ლშხ.) -- ნემსს კედელში არჭობს. თუ̂ეფ ლაყუ̂რა ჩუქან ლახოჩჷხნახ (ლნტ.) -- თოფი საწოლქვეშ შეურჭვიათ.
- ა̈ჩხრიკი (ოხჩხირიკ, ა̈ნჩხირკე; ანჩხირკი ბზ., ანჩხირკისგ ბქ.), აჩხრიკე (ოხჩხირიკ, ანჩხირკე; ანჩხირკი) ლშხ., ა̈ჩხირკე (ახუ̂აჩხირკ, ანაჩხირკე; ანაჩხირკი) ლნტ., გრდმ. -- ჩხრეკს, ქექავს. ქათალდ მიჩა ლაძჰენ გა̈ჩ ანჩხირკე (ბზ.) -- ქათამმა თავისი დასაკლავი დანა გამოჩხრიკა. ბებშილდ ტჷტს აჩხრიკი (ბქ.) -- ბავშვი ნაცარს ქექავს. იმ აჩხრიკე ალ ზურა̄ლ? (ლშხ.) -- რას ქექავს ეს ქალი? ქათალა̈ლს ლარტამ ქახოჩხირკახ (ლნტ.) -- ქათმებს ბოსტანი გადაუქექავთ (გადმოუქექავთ).
- ხ-ა̈ჩხუნე (ოხჩა̈ხუ̂ინ, ახჩა̈ხუ̂ნე; ახჩა̈ხუ̂ნი) ბზ., ხ-აჩხუნე (ოხჩახუ̂ინ, ახჩახუ̂ნე; ახჩახუ̂ნისგ) ბქ., ხ-ა̈ჩეხუ̂ნე (ახუ̂ა̈ჩეხუ̂ინ, ახაჩეხუ̂ნე; ახაჩეხუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- აძოვებს. ფუ̈რუ̈ლდ ლა̈ხჭუ̂ედდა [დინილს], ჭაფუ̈რს ესერ ახჩა̈ხუ̂ნი მა̄? (ბზ. 323) -- ძროხამ ჰკითხა გოგონას, ფამფარას თუ მომაძოვებო? ბეფშდ ლუნს მა̈ხე ნაჴედ კუ̂ეცენ ახაჩეხუ̂ნე (ლნტ.) -- ბავშვმა ხბოს ჯეჯილი მოაძოვა.
- ხ-ა̈ჩხჷნა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჩხინა.
- ა̈ცერუ̂ე იგივეა, რაც აცე̄რუ̂ე.
- ა̈ცეხუ̂ე იგვეა, რაც აცე̄ხუ̂ე.
- ა̈ცინცო̄რე (ოთცინცუ̂ე̄რ, ადცინცო̄რე; ადცინცუ̂ე̄რნე \ {ჩუ̂}ადცინცო̄რი) ბზ., ა̈ცინცორე

(ოთცინცერ, ადცინცორე; ადცინცორისგ ბქ., ათუ̂აცინცორ, ადაცინცორე; ადაცინცორი ლნტ.), აცინცო̄რე (ოთცინცო̄რ, ადცინცო̄რე; ადცინცო̄რნე) ლშხ., გრდმ. -- გლეჯს, ხლეჩს, ფხრეწს, ფლეთს, ციცქნის, ნაკუწებად აქცევს. დ̈ჳდ ნ̈ათხუ̂იარე ადცინცო̄რე (ბზ.) -- დევმა ნანადირევი დაგლიჯა. ბოფშს როულ ჩ'ოთცინცო̄რა (ლშხ.) -- ბავშვს რვეული დაუფლეთია.

- ӓცირე იგივეა, რაც ӓცი̄რი/ე.
- ӓცირი იგივეა, რაც ӓცი̄რი/ე.
- ӓცი̄რ̈ა̄ლი (ოთცი̄რ̈ა̄ლ, ადცი̄რ̈ა̄ლე; ადცი̄რ̈ა̄ლნე/ი) ბზ., ӓცირ̈ალი (ოთცირ̈ალ, ადცირალე; ადცირ̈ალისგ) ბქ., აცი̄რ̈ა̄ლი (ოთცი̄რ̈ა̄ლ, ადცი̄რ̈ა̄ლე; ადცი̄რ̈ა̄ლნე) ლშხ., ӓცირალი (ათუ̂აცირ̈ალ, ადაცირალე; ადაცირალი) ლნტ., გრდმ. -- ფცქვნის (ბევრს ან ბევრჯერ). დინილ ქართებილს ӓცირალდა (ბქ.) -- გოგონა კარტოფილს ფცქვნიდა.
- ӓცი̄რი/ე (ოთცი̄რ, ადცი̄რე; ადცი̄რნე) ბზ., ӓცირი (ოთცირ, ადცირე; ადცირისგ) ბქ., აცი̄რე (ოთცი̄რ, ადცი̄რე; ადცი̄რნე) ლშხ., ӓცირე (ათუ̂აცირ, ადაცირე; ადაცირი) ლნტ., გრდმ. -- ფცქვნის. ლეჲს ჩუ̂აცი̄რეხ (ლშხ. 6) -- დუცს ფცქვნიან. ხილს ხუ̂ӓცირედ (ლნტ. 20) -- ხილს ვფცქვნით.
- ӓცუ̄დ{და} იხ. იცუ̂ӓ̄ლ.
- ხ-ӓცუ̂ იგივეა, რაც ხ-ӓ̄ცუ̂.
- ӓცუ̂დე (ოთცუ̂იდ, ადცუ̂ი/უდე; ადცუ̂იდნე), აცუ̂დ̈უ̂ი (ოთცუდეუ̂, ადცუდუ̂ე; ადცუდუ̂ინე) ბზ., აცუ̂დე (ოთცუ̂იდ, ადცუდე; ადცუდისგ) ბქ., აცდაუ̂ი (ოთცუდაუ̂, ადცუდუ̂ე, ადცუდუ̂ი) ლშხ., გრდმ. 1. აფუჭებს, უსარგებლოს ხდის. ჩუ ნო̄სამა ათცუ̂იდა! (ბზ. 325) -- არაფერი გააფუჭო (უსარგებლო არ გახადო)! ნომოლ ადცუდე ბეფშ! (ბქ.) -- ნუ გააფუჭებ ბავშვსო! 2. ამარცხებს, აშავებს. ჩუ̄უ̂ ლოქ ადცუდუ̂ე დეუ̂თაკ (ლშხ. 56) -- დევთაკი დაამარცხეო. იხ.

აფჭӓუ̂ი.

- ხ-ӓცუ̂ემ იგივეა, რაც ხ-აცუ̂ემ.
- ხ-ӓცუ̂რე (ლოხუ̂აცუ̂რ, ლახცუ̂ირ; ლახცუ̂ირე ბზ., ოთაცუ̂რ, ათცუ̂ირ; ათცუ̂ირე ბქ., ლახუ̂ӓცუ̂რ, ლახაცუ̂ირ; ლახაცუ̂ირე ლნტ.), ხ-აცუ̂რე (ლოხუ̂აცუ̂რ, ლახცუ̂ირ; ლახცუ̂ირე) ლშხ., გრდმ. -- {ა}ტოვებს, არჩენს. მამაჭირӓჲ ქა ლახცუ̂ირხ ქӑმაუ̂ (ბზ. 364) -- ზარმაცი გარეთ მიატოვეს. დინილӓრ კუ̂ირკუ̂ილდს დემ ხӓცუ̂რეხ მӓტყს (ბქ. 305) -- გოგონები კურკუშელას არ არჩენენ მატყლს. ხუ̂ӑჲ ღალ ხაცუ̂რე მიჩა ქორს (ლშხ. 12) -- ბევრი {ა}ტოვებს თავის სახლს. კინჩხს როქუ̂ აშუ̂ დემ ხაცუ̂რე (პოეზ. 134) -- კისერს არც ერთს {შე}გარჩენთო. კოჯაჲ ფიუ̂ერს დემ ხაცური (პოეზ. 102) -- კლდეს ნადირს არ {შე}არჩენ.
- ხ-ӓცუ̂რუნე (ოთცუ̂ირუ̂/ინ, ათცუ̂ირნე; ათცუ̂/უ̂ირუ̂ნი ბზ., ოთცუ̂ირინ, ათცუ̂ირნე; ათცუ̂ირნისგ ბქ.), ხ-აცუ̂რუნე (ოთცუ̂ირუნ, ათცუ̂ირნე; ათცუ̂ირნი) ლშხ., ხ-ӓნცრუნე (ათუ̂ანცუ̂ირინ, ათანცუ̂ირნე; ათანცუ̂ირნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- ატოვებინებს. ტუფ ჩ'ოთცუ̂ირუ̂ნ (ბზ. 261) -- ტყავი დავატოვებინე. ხოჩა ჟეღ თხერა ღოლӓქს ჩუ ხაცუ̂რუნე (ბქ.) -- კარგი ძაღლი მგელს ცხვარს დაატოვებინებს. თხუ̂იმ უწუ̂რად მად ამცუ̂ირინ (პოეზ. 108) -- თავი უსისხლებლად არ დამატოვებინე.
- ხ-ӓცყე იგივეა, რაც ხ-აცყენი.
- ӓცხენე იგივეა, რაც აცხე̄ნე.
- ӓცხირე იგივეა, რაც ӓცხრე.
- ხ-ӓცხპე (ოხუ̂ӓცხპ, ახცხიპ; ახცხიპე \ ახცხიპნე ზს., ახუ̂ӓცხპ, ახაცხიპ; ახაცხიპე ლნტ.), ხ-აცხპე (ოხუ̂აცხპ, ახცხიპ; ახცხიპე) ლშხ., გრდმ. -- გარშემო ავლებს, {შემო}არტყამს. ქӑმენქა ახცხიპხ მარგალიტი ჰӓზუ̂ (ბზ. 287) -- გარედან შემოავლეს მარგალიტის ეზო.

ჲეზუ̂ს გალუ̂ან ახცხიპხ (ლშხ.) -- ეზოს გალავანი შემოავლეს. თორნს ყა̈რს ხა̈ცხპეხ (ლნტ. 22) -- თონეს ყავარს ავლებენ.

- ხ-ა̈ცხპუნე (ოხცხიპუ̂ინ, ახცხიპუ̂ნე; ახცხიპუ̂ნი ბზ., ახცხიპუ̂ნისგ ბქ., ახუ̂აცხიპუ̂ინ, ახაცხიპუ̂ნე; ახაცხიპუ̂ნი ლნტ.), ხ-აცხპგნე (ოხცხიპგნ, ახცხიპუ̂ნე; ახცხიპუ̂ნი) ლშხ., გრდმ., კაუზატ. 1. გარს ავლებინებს (შემოატარებს). ფუ̈რდ ქა̄ხცხიპუ̂ნე [დი̄ნას] მეჰად ცხეკ (ბზ. 327) -- ძროხამ შემოატარა გოგოს მთელი ტყე. [თერღლას] გირგტანდ ახცხიპუ̂ნიხ კერჲაჲს (ლშხ. 32) -- რძალს კერიის ირგვლივ შემოატარებენ. 2. აკვანძინებს. ქიპ ჟ'ოხ{უ̂}ცხიპუ̂ინ (ბქ.) -- ძაფი შევაკვანძინე.
- ა̈ცხრე (ოთცხირ, ადცხირე; ადცხირნე) ბზ., ა̈ცხრი (ოცხირ, ა̈ცხირე; ა̈ცხრინე) ბქ., აცხრე (ოთცხირ, ადცხირე; ადცხირნე) ლშხ., {ა̈}ცხირე (ათუ̂აცხირ, ადაცხირე; ადაცხირი) ლნტ., გრდმ. 1. არკვევს. [ლახუ̂ბად] ალა̄ ჩუ̂ადცხირეხ (ბზ. 260) -- ძმებმა ესეც გაარკვიეს. [ზურალა̈̄რ] დეშ ა̈ცხრეხ [ჩი̄ს] (ბზ. 362) -- ქალები ვერ არკვევენ ყველაფერს. ხეხუ̂ უცხრას ა̈ცხრი მიჩა ჭაშუ̂ხენქა (ბქ. 315) -- ცოლი გაურკვეველს არკვევს თავისი ქმრისაგან. 2. ბქ. გებულობს. ისგუ̂ი ამბა̈უ̂ ლათ ოცხირ (ბქ.) -- შენი ამბავი გუშინ გავიგე.
- ა̈ცხრგლი (ოთცხგრილ, აცხგრლე ზს., ადცხგრლი ბზ.), ა̈ცხრილი (ოთცხირილ, ადცხრილე; ა̈დცხირლისგ) ბქ., აცხრილე (ოთცხრილ, ადცხრილე; ადცხრილნე) ლშხ., აცხრგლე (ათუ̂აცხგრგლ, ადაცხგრგლე; ადაცხგრგლი) ლნტ. გრდმ. 1. ცხრილავს, ცრის. მაშდს ხეხუ̂ა̈რ ა̈ცხრილიხ (ბქ. 230) -- მოსავალს (მარცვლეულს) ქალები ცხრილავენ. ბებე სიმინდს აცხრილე (ლშხ.) -- ბებია სიმინდს ცხრილავს. ა̈ცხრილი (ოთცხირილ, ადცხირლე; ადცხირლისგ) ბქ. -- ცრის (ფქვილს). 2. ცვეთს, ცრეცს. ბეფშდ ჩა̈ფლა̈ლ ადაცხგრგლე (ლნტ.) -- ბავშვმა ფეხსაცმელები გაცრიცა (დაცხრილა).

- ხ-ა̈მგრი (ხჳ̂ა̈მგრ, ხამგერ \ ლახმგერ \ ლახმგჷრნე; ხა̈მგრინე) ბზ., ხ-ამგრი (ხჳ̂ა̈მგრ, ხამგერ; ხა̈მგრინე ბქ., ხჳ̂ამგრ, ხამგერ; ხამგარნე ლშხ.), ხ-ამგა̈რი (ხჳ̂ა̈მგრ \ ლახჳ̂ამგრ, ხა̈მგერ; ხა̈მგერნე) ლნტ., გრდმ. -- {გა}უყრის, ამგერებს, ჩხვლეტს. ზურა̄ლდ თჳ̂ით ჯაყჳ̂ ჩი̄ სგა ხამგერ (ბზ. 344) -- ქალმა თითო ჯაყვა ყველას ამგერა. ეჯნე̄მ გუდრას ლახმგერ გა̈ჩ (ბზ.) -- იმან გუდას ამგერა დანა. დაჴჷლს ხომგრა თხერა̈შდ მჷჭა̈რ (ბქ. 255) -- თხას დაუმგერებია რქები მგლისათვის. ნაცარქექიაჲდ ხამგერ მახათ და̄ჳ̂ს (ლშხ.) -- ნაცარქექიამ ამგერა მახათი დევს. ყანსაჳ̂დ გჳ̂იისა ხა̈მგერ ამახჳ̂ს დაშნა (ლნტ.) -- ყანსავმა გულში ამგერა მტერს დაშნა.
- ა̈მენი იგივეა, რაც ა̈მჰენი.
- ა̈მჲენა̈ლი იგივეა, რაც ა̈მჰე/ინა̄ლი.
- ა̈მჲენი იგივეა, რაც ა̈მჰენი.
- ა̈მსენი იგივეა, რაც ა̈მჰენი.
- ა̈მჳ̂რე (ოხმჳ̂ირ, ანმჳ̂ირე; ანმჳ̂ირნე ბზ., ანმჳ̂ირისგ ბქ.), ანმჳ̂რე (ოხუნმჳ̂ირ, ანჷნმჳ̂ირე; ანჷნმჳ̂ირნე) ლშხ., ა̈ნმჳ̂{ი}რე (ახჳ̂ანმჳ̂ირ, ანანმჳ̂ირე; ანანმჳ̂ირი) ლნტ., გრდმ. -- აძვირებს. ნოქა̈რ ა̈ნმჳ̂ირდა შაქა̈რს (ლნტ.) -- ნოქარი აძვირებდა შაქარს.
- ა̈მჰე/ინა̄ლი (ოთმა̈/იჰნიე̄ლ, ადმა̈/იჰნიე̄ლე; ადმა̈/იჰნიე̄ლნე) ბზ., ა̈ზჰენა̈ლი (ოთზეჰნა̈ლ, ა̈დზეჰნალე; ადზეჰნა̈ლისგ) ბქ., ამჲენა̄ლი (ოთმიენა̄ლ, ადმიენა̄ლე; ადმიენა̄ლნე) ლშხ., ა̈მჲენალი (ათჳ̂ამიენა̈ლ, ადამიენალე; ადამიენალი) ლნტ., გრდმ. -- {და}კლავს (ბევრს ან ბევრჯერ). ღოლჲა̄ქა̈რ ესერ [ჩუჳ̂ ადმიჰნიე̄ლეხ] (ბზ. 371) -- ცხვრები დავკლათო. მეთხჳ̂ია̈რს ხჳ̂ა̈ჲ ნათხუარე ათომიენალა (ლნტ.) -- მონადირეს ბევრი ნადირი დაუხოცავს.
- ა̈მჰენი, ა̈იცენი (ომი/ჷჰ, ა̈/ამიჰ; ა̈/ამჰი/ი̄ნე \ ადმი̄ჰნე \ ა̈ცჰი̄ნე \ ა̈იცი̄ნე \ ა̈ისი̄ნე), ა̈მსენი

(ოძიჰ, ა̈ძიჰ; ა̈ძსი̄ნე) ბზ., ა̈ზჰენი ზს., ა̈ზჲენი ბქ., (ოზიჰ, ა̈ზიჰ; ა̈ზჰინე \ ა̈ზჰენი), ა̈ჲსენი (ოთჷჲსენ \ ოთჲესინ, ადჷჲსნე; ადჷჲსენი \ ადჷჲსენნე \ ადიესნი̄ნე ბზ., ოთჷჲსენ, ადჷჲსენე \ ადჲესნე; ადჲესნი, ადჷჲსენის{გ} ბქ.), აძჲენი (ოთძი̄ჲ, ადძიე; ადძი̄ნე) ლშხ., ა̈ზჲენი, ა̈ძჲენი, ა̈ძიენი (ათჳ̂აზი, ადაზჲე \ ადაძიე; ადაზიჲნე \ ადაძინე) ლნტ., გრდმ. -- {და}კლავს. ლა̈ძჰა̈̄ლს ა̈ძჰენიხ (ბზ. 12) -- საკლავ{ებ}ს დაკლავენ. ჰეცრა̈რ გჳ̂ეჭს ჩჳ̂ა̈ზჰენიხ (ბქ.) -- ეცერლები გოჭს დაკლავენ. ჳ̄ლჳ̂ა ჴანარს აძჲენდახ (ლშხ. 42) -- ულელ ხარს {და}კლავდნენ. გიორგი დაჴჷლს ჩჳ̂ადა̈ძინე (ლნტ.) -- გიორგი თხას დაკლავს. წჷრნი შხა̈რის ჩუ ხჳ̂ა̈სენი (პოეზ. 140) -- წითელ ნიშა (ხარს) დავკლავ.

- ხ-ა̈წა̈მ იგივეა, რაც ხ-ა̈ნწა̈მ.
- ხ-ა̈წდუნე (ოთ/ხწა̈დჳ̂ინ, ათ/ხწა̈დჳ̂ნე; ათ/ხწა̈დჳ̂ნი ბზ., ოთწედჳ̂ინ, ათწედჳ̂ნე; ათწედჳ̂ნისგ ბქ.), გრდმ., კაუზატ. -- ანახვებს, აჩვენებს. დის გეზალს დემ ხა̈წდუნეხ (ბქ.) -- დედას შვილს არ აჩვენებენ. გადატ. ანათებს. დი̄ნა ჭჳ̂ა̈დჳ̂ა̈რს მიჟს ხა̈წდუნე (ბზ. 304) -- გოგო მზესავით ანათებს (კედლებს მზეს ანახვებს).
- ხ-ა̈წდუნი (მა̈წჳ̂დინ{და}, ხა̈წჳ̂დინ{და}; ხა̈წჳ̂დინდე̄დს ბზ., მა̈წდუნიჳ̂, ხა̈წდუნიჳ̂; ხა̈წჳ̂დუნიდეს ბქ.), ხ-აწ{ჳ̂}დუნი (მაწდუნდა, ხაწდუნდა; ხაწდუნდეს) ლშხ., ხ-ა̈წედჳ̂ნი, ხ-ა̈წ{ჳ̂}ედნი (მა̈წჳ̂ედნიდა, ხა̈წჳ̂ედნიდა; ხა̈წჳ̂ედნიდეს) ლნტ. გრდუვ. -- ნახვა სურს, ენატრება. მიჩა დის ესერ ხა̈წდუნი (ბზ. 382) -- დედაშენს ენატრებიო. ისგოჳ̂ სურუ მა̈წდუნიჳ̂ (ბქ.) -- ძალიან მინდოდა შენი ნახვა. დედეს გეზლი̄რეშდ ჩიგარ ხაწდუნი (ლშხ.) -- დედას შვილები ყოველთვის ენატრება. ტარიელს ხა̈წჳ̂ედნიდა დედეჲშდ (ლნტ. 150) -- ტარიელს ენატრებოდა დედა. ჯა̈წჳ̂ედნი (\ ჯა̈წედჳ̂ნი) ესა ისკჳ̂ი დედეჲშდ? (ლნტ. 242) -- გენატრება თუ არა დედა?

- ხ-ა̈წენე იგივეა, რაც ხ-აწჳ̂ე̄ნე.
- ა̈წენე (ოთწენ, ადწენე; ადწენისგ) ბქ., გრდმ. 1. ასწორებს, აწესრიგებს. ნაგჭურდ ჰინგირ ჩუ ადწენე (პოეზ. 106) -- ნაგჭურმა უნაგირი გაასწორა. 2. იგივეა, რაც აწჳ̂ე̄ნე.
- ხ-ა̈წეჳ̂ა̈ნი იგივეა, რაც ხ-აწჳ̂ა̈ნი.
- ხ-ა̈წეჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-აწჳ̂ა̈ნი.
- ა̈წიი იგივეა, რაც ა̈წჰი.
- ა̈წირჳ̂ელი იგივეა, რაც ა̈წჷრჳ̂ელი.
- ხ-ა̈წირქჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈წი̄რქჳ̄ნე.
- ა̈წირხე იგივეა, რაც აწჷრხე.
- ხ-ა̈წი̄რქჳ̂ნე (ოხწი̄რქჳ̈ნ, ახწი̄რქჳ̂ნე \ ახწი̄რქუნე; ახწი̄რქუნი \ ახწი̄რქუნა̈̄ჳ̂ნი) ბზ., ხ-აწი̄რქჳ̂ნე (ოხწი̄რქუნ, ახწი̄რქჳ̂ნე; ახწი̄რქჳ̂ნი) ლშხ., ხ-ა̈წირქჳ̂ნე (ახჳ̂აწირქჳ̂ინ, ახაწირქჳ̂ნე; ახაწირქჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- დაიყოლიებს, იძულებულს ხდის, გამოსძალავს. რამეს ალიარებინებს. ეჯნე̄მ გელჳ̂ა̄ნს იორი მანა̈თ ჟი̄დ ახწი̄რქუნე (ბზ.) -- იმან გელოვანს ორი მანეთი კიდევ გამოსძალა. ხოშა უდილს ჟ'ახოწირქჳ̂ნა ხორჳ̂ა ლაჳ̂დილა̈ჲშჳ̂დ (ლნტ. 225) -- უფროს დას იძულებული გაუხდია (დაუთანხმებია, დაუყოლიებია) უმცროსი დები.
- ხ-ა̈წკრე1 (ლოხჳ̂აწკრ, ლახწკირ; ლახწკირე ბზ., ლახჳ̂აწკრ, ლახაწკირ; ლახაწკჷრნე ლნტ.), გრდმ. -- აკლავს, ახეთქს (თავს). ჩი სა̈ქმეს ალე ხა̈წკრე თხჳ̂იმს (ლნტ.) -- ეს ყველა საქმეს აკლავს თავს.
- ხ-ა̈წკრე2 იგივეა, რაც ხ-აწკრე.
- ა̈წმინდა̈{ჳ̂}ი იგივეა, რაც აწმჷნდა̈ჳ̂ი.

- ა̈წნ̆ა̈ჳ̂ი (ოთწინ̆ა̈ჳ̂, ადწინჳ̂ე; ადწინჳ̂ი \ ადწჷნ̆ა̈ჳ̂ნე) ბზ., აწნ̆ა̈ჳ̂ი (ოთწჷნ̆ა̈ჳ̂, ადწჷნჳ̂ე; ადწჷნჳ̂ისგ ბქ., ათჳ̂აწინ̆ა̈ჳ̂, ადაწინ̆ა̈ჳ̂ე; ადაწინ̆ა̈ჳ̂ი ლნტ.), აწნაჳ̂ი (ოთწინაჳ̂, ედწინჳ̂ე; ედწინჳ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- იწუნებს. დედბერდ ლეზო̈ბ ადწინჳ̂ე (ბზ. 341) -- დედაბერმა საჭმელი დაიწუნა. მიჩა პატრონს როქ ჯი ჩოთწჷნჳ̂ა (ბქ 143) -- თვითონ თავის პატრონს დაუწუნებიაო. ჯე ლოქ ჩჳ̂ადაწინაჳ̂ას დარად (ლნტ. 100) -- დარამ მე დამიწუნოსო.
- ხ-ა̈წრე (ოხ{ჳ̂}წინდ, ახწინდა; ა̈ხწინი) ზს., ხ-ემწირ (ოხწი̄ნდ, ახწი̄ნდა; ეხწინი ლშხ., ა̈ხჳ̂ეწინდ, ა̈ხეწინდა; ა̈ხეწინი ლნტ.), გრდუვ. -- სჯობნის, ერევა. ალას ჟ'ახწინდახ ჭყჷნტა̈რ (ბზ. 330) -- ამას აჯობეს ბიჭებმა. გჳ̂ირკისგა̈შ მიჟ ხაწრე გიმს (ბქ. 237) -- ივლისის (კვირიკობის) მზე სჯობნის მიწას. და̄ჳ̂ დეშ ახწი̄ნდა ნაცარქექიას (ლშხ.) -- დევი ვერ მოერია ნაცარქექიას. თუმჯა̈ყიანას ჟი ა̈ლწინიდ (პოეზ. 54) -- თუმჯაყიანს მოვერევით.
- ა̈წსი იგივეა, რაც ა̈წჰი.
- ხ-ა̈წჳ̂ენე იგივეა, რაც ხ-აწჳ̂ე̄ნე.
- ა̈წჳ̂ილე იგივეა, რაც ა̈წჳ̂ი̄ლე.
- ხ-ა̈წჳ̂ი̄ლა (ხჳ̂ა̈წჳ̂ილა̄ნდა̈ს, ხა̈წჳ̂ი̄ლა̄̈ნდა; ხა̈წჳ̂ი̄ლა̄̈ნდე̄დს) ბზ., ხ-ა̈წჳ̂ილა (ხჳ̂ეწჳ̂ილენ, ხეწჳ̂ილან; ხეწჳ̂ილენეს ბქ., ხჳ̂ა̈წჳ̂ილჷნდა̈ს, ხა̈წჳ̂ილჷნდა; ხა̈წჳ̂ილჷნდეს ლნტ.), ხ-აწჳ̂ი̄ლა (ხჳ̂ეწჳ̂ი̄ლენ, ხეწჳ̂ი̄ლა̄ნ; ხეწჳ̂ი̄ლე̄ნდე̄ს) ლშხ. გრდუვ. -- გათხოვილია. ეჩე ჯა ხეწჳ̂ი̄ლა̄̈ნ (ბზ. 294) -- იქ თვითონ იყო გათხოვილი. მიშგჳ̂ი დაჩურ მებეცს ხაწჳ̂ი̄ლა (ლშხ.) -- ჩემი და მებეცშია გათხოვილი.
- ა̈წჳ̂ი̄ლე (ოთწჳ̂ი̄ლ, ადწჳ̂ი̄ლე; ადწჳ̂ი̄ლი \ ადწჳ̂ი̄ლნე) ბზ., ა̈წჳ̂ილე (ოთწჳ̂ილ, ადწჳ̂ილე; ადწჳ̂ილისგ ბქ., ათჳ̂აწჳ̂ილ, ადაწჳ̂ილე; ადაწჳ̂ილი ლნტ.), აწჳ̂ი̄ლე (ოთწჳ̂ი̄ლ, ადწჳ̂ი̄ლე; ადწჳ̂ი̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- ათხოვებს (ქალიშვილს). ხელწიფდ თინ̆ა̈თ ქა̄დწჳ̂ი̄ლე მე̄რმათე

(ბზ. 286) -- ხელმწიფემ თინათი{ნი} სხვაზე გაათხოვა. კამინჩირხა̈დ დინოლ ქადწჳ̂ილე (ბქ.) -- კამინჩირხამ გოგოები გაათხოვა. ჯჳ̂ინელდ აწჳ̂ი̄ლნახ დი̄ნა̄ უჭჳ̂დიელად (ლშხ. 33) -- ძველად {გა}ათხოვებდნენ (თურმე) გოგოს უკითხავად. ეჯმინს გეზალ ათოწჳ̂ილახ (ლნტ. 112) -- იმათ შვილი გაუთხოვებიათ.

- ა̈წჳი/ე (ხჳ̂ა̈წიჳ \ ოხწიჳ, ან/დწიჳე; ან/დწიჳნე), ა̈წსი (ოხწის, ანწისე; ანწისნე) ზს., აწი̄{ჲ}, აწიე (ოთწი̄ჲ, აწიე; აწი̄{ჲ}ნე) ლშხ., აწიი, აწიე (ხჳ̂ა̈წი \ ა̈თჳ̂ა̈წი, ა̈წიე \ ა̈დაწიე; ა̈წინე \ ადაწიი) ლნტ., გრდმ. -- პატიჟებს, იწვევს. ეჯჲა̈რდ ა̈წჳეხ ხელწიფ (ბზ. 287) -- იმათ დაპატიჟეს ხელმწიფე. სოფელ ჰასჳ̂შა̈რს ა̈წჳიჳ̂ხ (ბქ. 296) -- სოფელი ასულებს პატიჟებდა. ბაპ ლჷჯგირ ტაბაგთე აწი̄ნე მესჳ̂ფელას (ლშხ. 25) -- მღვდელი ნაკურთხ სუფრასთან {მო}იწვევს სოფლელებს. ლეგმერდას ცხეკთე აწი̄ თანუშიაჲ (ლშხ. 94) -- ავადმყოფს ტყეში ეპატიჟება თანუშია. გაცხა̈დ ჩჳ̂ა̈წიეხ ხა̈ლხ (ლნტ. 153) -- მართლაც დაპატიჟეს ხალხი. ჩუ ლა̈წიად გუშკჳ̂ე ხენწიფ (ლნტ. 302) -- დავპატიჟოთ ჩვენი ხელმწიფე. თჳ̂ით სოფელს ისგ' ესერ ა̈წჳი (პოეზ. 244) -- თითო სოფელს შევიპატიჟებო. ლიპრისდჷ̄ლთე გჳ̂ა̈წჳიხ (ბზ. 359) -- ნათლობაში გვპატიჟებენ. კესა̈რშერ ეჩხაჳ̂ მა̈წსიდახ (ბქ. 20) -- კეისრიანნი იქ მპატიჟებდნენ. ხელწიფხდ თელ სა̈ხელწიფხს ხა̈წეჳ (ბქ. 263) -- ხელმწიფემ მთელი სახელმწიფო დაპატიჟა. ოთარდ მა̈წჳე, ხჳ̂ეწჳა̈ნ (პოეზ. 94) -- ოთარმა დამპატიჟა, ვეწვიე.

- ა̈წჷრჳ̂ელი (ოხწჷრჳ̂ელ \ ლოხჳ̂წირჳ̂ალ, ა̈დწჷრჳ̂ლე \ ანწჷრჳ̂ელე; ა̈დწჷრჳ̂ლინე \ ანწჷრჳ̂ელნე) ბზ., ა̈წირჳ̂ელი, წირჳ̂ელი (ლაჲწირჳ̂ელე, ლაჲწირჳ̂ელისგ) ბქ., გრდუვ. -- გალობს. საყდა̈რისგა ა̈წჷრჳ̂ე̄ლიხ ეშდჲორი ბერ (ბზ. 362) -- საყდარში გალობს თორმეტი ბერი. ნატლაჳ̂ მემპერ მჷწირჳ̂ელი მა̈გ ამეჩუ ა̈წირჳ̂ელიდეს! (ბქ. 146) -- ნეტავ მგალობელი

ფრინველი ყველა აქ გალობდეს!

- ხ-ა̈ჭბიდა (ხჳ̂ა̈ჭბიდა̈̄ნდა̈ს, ხა̈ჭბიდა̈̄ნდა ხა̈ჭბიდა̈̄ნდე̄დს ბზ., ხჳ̂ეჭბიდენ, ხეჭბიდან; ხეჭბიდენეს ბქ.), ხ-აჭბიდა (ხჳ̂ეჭბიდენ, ხეჭბიდა̄ნ; ხეჭბიდე̄ნს) ლშხ., ხ-ა̈ჭებდა (ხჳ̂ა̈ჭებდჷნდა̈ს, ხა̈ჭებდჷნდა; ხა̈ჭებდჷნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- ამწყვდევია, დამწყვდეულია. ბერჯა ბაგისგა როქ ხა̈ჭბიდა [როსტომ] (ბზ. 435) -- როსტომი რკინის ბაგაშია დამწყვდეულიო. [ჳ̂ოთახისგა] ბერჯა̈შტურა ხა̈ჭბიდა (ბქ. 57) -- ოთახში ბერჯაშტურა ამწყვდევია. ბერეჟი და̈ჳ̂ ხა̈ჭებდჷნდა ლჷკილისა (ლნტ.) -- რკინის დევი დაკეტილში იყო დამწყვდეული.
- ა̈ჭბიდე (ოთჭებიდ, ადჭებდე; ადჭებდი ბზ., ადჭებდისგ ბქ.), აჭბიდე (ოთჭებიდ, ადჭებდე; ადჭებდი) ლშხ., ა̈ჭებდე (ათჳ̂აჭებ{ი}დ, ადაჭებდე; ადაჭებდი) ლნტ., გრდმ. -- ამწყვდევს; ატყვევებს. [თელღჷრად] ალჲა̈რ... ჩჳ̂ადჭებდე (ბზ. 416) -- რძალმა ესენი... დაამწყვდია. სგა ხა̈ფხეჭხ ქათლადა̈შ ნა̈ბკულს ი ჩჳ̂ადჭებდეხ (ბქ. 22) -- სტაცეს ხელი ნახევარწიწილას (ქათმის ნაგლეჯს) და დაამწყვდიეს. გოჭარ ლახამისა ადჭებდე (ლშხ.) -- გოჭები საღორეში დაამწყვდია. ჭა̈შდ ზურელა̈ლ ჩჳ̂ადაჭებდე (ლნტ. 282) -- ქმარმა ქალები დაატყვევა.
- ხ-ა̈ჭდე (ლოხჳ̂აჭდ, ლახჭიდ; ლახჭიდე ზს., ლახჳ̂ა̈ჭდ, ლახა̈ჭიდ; ლახა̈ჭიდე ლნტ.), ხ-აჭდე (ლოხჳ̂აჭდ, ლახჭიდ; ლახჭიდნე) ლშხ., გრდმ. -- აყუდებს. ამნემ ყარა̈რ ლახჭიდ ყორჟი (ბქ. 103) -- ამან ყავრები მიაყუდა კარზე. მა̈რჳილი ჭიშხა̈რს ლემიჟ ა̈დგილს ხჳ̂ა̈ჭდედ (ლნტ. 22) -- მარხილის ფეხებს მზიან (სამზეო) ადგილას ვაყუდებთ.
- ხ-ა̈ჭებდა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჭბიდა.
- ა̈ჭებდე იგივეა, რაც ა̈ჭბიდე.
- ა̈ჭემე იგივეა, რაც ა̈ჭმე.
- ა̈ჭი (ოხჳ̂ა̈ჭ, ანჭე; ანჭეჲნე ბზ., ანჭინე ბქ.), აჭი (ოხჳ̂აჭ, ანჭე; ანჭე̄ჲნე) ლშხ., ა̈ჭეჲ (ახჳ̂აჭ,

ანაჭე; ანაჭინე) ლნტ., გრდმ. -- აცხობს. ამის კათეჟი ხადისგჲ ი ქა ა̈ჭიჲ (ბქ.) -- ამას კერიაზე დებენ და გამოაცხობენ. დედე დიარალს აჭი (ლშხ.) -- დედა პურებს აცხობს. თაშარა̈ლს ქახუ̂ა̈ჭედდ, მეჭეს ხუ̂იზბიდ (ლნტ. 34) -- ხაჭაპურებს გამოვაცხობთ, გამომცხვარს ვჭამთ.

- ა̈ჭირხე იგივეა, რაც აჭი̅რხი.
- ა̈ჭირხი იგივეა, რაც აჭი̅რხი.
- ა̈ჭკი̅უ̂ანე (ოთჭკი̅უ̂ა̈ნ, ადჭკი̅უ̂ანე; ადჭკი̅უ̂ა̈ნნე) ბზ., ა̈ჭკიუ̂ანე (ოსჭკიუ̂ა̈ნ, ესჭკიუ̂ანე; ესჭკიუ̂ა̈ნისგ) ბქ., აჭკი̅უ̂ანე (ოთჭკი̅უ̂ან, ადჭკი̅უ̂ანე; ადჭკი̅უ̂ანნე) ლშხ., ა̈ჭკიუ̂ა̈ნე (ათუ̂აჭკიუ̂ა̈ნ, ადაჭკიუ̂ა̈ნე; ადაჭკიუ̂ა̈ნი) ლნტ., გრდუვ. -- ბჟუტავს, ("აბჟუტებს"), ციმციმებს (აციმციმებს). ეჩხენ მეჭკამე̅ლარშა̅ლ აჭკი̅უ̂ანეჲ (ლშხ. 15) -- იქით (გაღმა) ციცინათელებივით ციმციმებენ. კიბმოყ იმალე ა̈ჭკიუ̂ა̈ნე (ლნტ.) -- კიბესთან რაღაც ბჟუტავს.
- ხ-ა̈ჭკუ̂ერი იგივეა, რაც ხ-აჭკუ̂რე.
- ა̈ჭკუ̂ერი იგივეა, რაც აჭკუ̂რე.
- ა̈ჭმე (ოთჭემ, ადჭემე; ადჭემნე ბზ., ა̈დჭემისგ ბქ.), აჭმე (ოთჭემ, ადჭემე; ადჭემნე) ლშხ., ა̈ჭემე (ათუ̂აჭემ, ადაჭემე; ადაჭემი) ლნტ., გრდმ. -- თიბავს. დიაკუ̂ენ... მიჩა ლა̅რას ა̈ჭმა (ბზ. 43) -- დიაკვანი თავის სათიბს თიბავდა. ნოდა̈რ... ბესილადა̈შ ლაროლს აჭმე (ბქ. 201) -- ნოდარი ბესილადის სათიბს თიბავს. აჭმეჲ ლახუ̂ს (ლშხ. 5) -- მთაში თიბავენ. თელ ლადეღ ხუ̂ა̈ჭემად (ლნტ.) -- მთელი დღე ვთიბავდით.
- ხ-ა̈ჭმინე (ლოხჭემინ, ლახჭემ{ნე}; ლახჭემინე) ბზ., ხ-ა̈ჭმინე (ოხუ̂აჭმ, ახჭემ; ახჭემნე) ბქ., ხ-აჭმინე (ოხჭემ, ახჭემე; ახჭემნე) ლშხ., ხ-ა̈ჭემნე (ახუ̂ა̈ჭ{ე}მ, ახაჭემ; ახაჭემნე)

ლნტ., გრდმ. 1. {გამო}უსვამს. ლახჭემ ფარშმ̈აგდ ღალე-ჲ ქუ̂ინ ლახტიხ [ხუ̂თისაუ̂არს] (ბზ. 252) -- წაუსვა ფარშევანგმა ფრთა და გააცოცხლა (სული დაუბრუნა) ხვთისავარს. გ̈აჩ ქა ლოხუ̂აჭმ ყიაქა [ღუ̂აშს] (ბქ. 205) -- ჯიხვს დანა ყელში გამოვუსვი. 2. აყოლებს; {ჩამო}ატარებს. თუ̂ითოლ̄აჟი ქ̈ახჭემნეხ ჩი̄ს ჭიქ არაყს (ლშხ. 38) -- სათითაოდ ჩამოატარებენ ჭიქა არაყს. ფ̈ადვ̈ს ლახჭემ ჭურ ეცრიშე (პოეზ. 92) -- ეცერის მდევარი დაადევნა (გააყოლა).

- ̈აჭრე/გლი (ოთჭგრელ, ადჭგრლე; ადჭგრლი ბზ., ადჭერლისგ ბქ., ათუ̂აჭგრელ, ადაჭგრელე; ადაჭგრელი ლნტ.), აჭრელე (ოთჭგრელ, ადჭგრლე; ადჭგრლი) ლშხ., გრდმ. -- აჭრელებს. ამი̄თ̈ანდ ე მოშ მ̈აჭრელე, დე̄მის ჯიზბი (ბზ. 361) -- ასე თუ ამაჭრელებ, არ შეგჭამო. ისკაშხენ ჩუ̂̈აჭრელეხ ჯუ̂ინელ ხანჯარშუ̂ [თორნს] (ლნტ. 22) -- თონეს შიგნიდან ძველი ხანჯლით ააჭრელებენ.
- ხ-̈აჭყბე (ოთჭყ̈აბ, ათჭყაბე; ათჭყ̈აბნე \ ათჭყიბნე ბზ., ახჭყიბე; ახჭიბისგ ბქ.), გრდუვ. -- ეტანება. ბეფშუ̂დ ლახჭყაბე ლ̈აჲრს (ბზ.) -- ბავშვი წერილს წაეტანა. საბრალ სგ̈ადს მჷჯფია ხოშამ ესერ ხაჭყიბე (ანდ.) -- დასუსტებულ მოზარდს (ყლორტს) მკბენარი უფრო ეტანება.
- ხ-̈ახელა იგივეა, რაც ხ-̈ახლა.
- ̈ახენ̈ახე იგივეა, რაც ახანახა.
- ხ-̈ახენე იგივეა, რაც ხ-ახე̄ნე.
- ხ-̈ახერე იგივეა, რაც ხ-ახე̄რი1.
- ხ-̈ახერი იგივეა, რაც ხ-ახე̄რი.
- ხ-̈ახიად (მ̈ახჲ̈ადჷნ{და}, ხ̈ახჲ̈ადჷნ{და}; ხ̈ახჲადდე̄დს ბზ., მ̈ახდჷნ, ხ̈ახდჷნ; ხ̈ახდჷნეს ბქ., მ̈ახიადჷნ{და}, ხ̈ახიადჷნ{და}; ხ̈ახიადჷნდეს ლნტ.), ხ-ახჲად (მახჲადჷ̄ნ{და}, ხახჲადჷ̄ნ{და};

ხახჲადჷნდეს) ლშხ. აორ. (ამხი̄დჷნ{და}, ათხი̄დჷნ{და} ბზ., ლშხ., ამხიდჷნ, ათხიდჷნ ბქ., ამა̈ხიადჷნ{და}, ათა̈ხიადჷნ{და} ლნტ.) გრდუვ. -- უხარია. ალი მე̄უ̂არ ათხი̄დჷნ ბეფშუ̂ს (ბზ. 262) -- ეს ბავშვს ძალიან გაუხარდა. სორთმანს გუ̂ა̈მიდ ათხიდენა (ბქ. 14) -- სორთმანს ძალიან გახარებია. სურუ ათხი̄დე̄ნახ ეჯჲარს (ლშხ. 59) -- იმათ ძალიან გახარებიათ. ლაუ̂დილას ...ხა̈ხიადჷნხ მინე ლაჭშა̈ჲ ლიმა̈რგ (ლნტ. 280) -- დებს თავიანთი ქმრების მამაცობა უხაროდათ. ალა ოთარს გუნ ათხი̄დჷნ (პოეზ. 100) -- ეს ოთარს ძალიან გაუხარდა.

- ა̈ხია̈დი იგივეა, რაც ა̈ხი̄დე.
- ა̈ხიორი იგივეა, რაც ახუ̂ო̄რე.
- ა̈ხი̄დე (ოთხი̄დ, ადხი̄დე; ადხი̄დნე) ბზ., ა̈ხიდე (ოთხიდ, ა̈დხიდე; ა̈დხიდისგ) ბქ., ახი̄დე (ოთხი̄დ, ადხი̄დე; ადხი̄დნე) ლშხ., ა̈ხია̈დი (ათუ̂ახია̈დ, ადა̈ხია̈დე; ადა̈ხია̈დი) ლნტ., გრდმ. -- ახარებს. გიო მიჩა გუ̂ის გარ ა̈ხი̄დე (ბზ.) -- გიო მხოლოდ თავის გულს ახარებს. მიშგუ̂ა ლიჳედშუ̂ გუნ ოთხიდ დადა (ბქ.) -- ჩემი მოსვლით ძალიან გავახარე ბებია. ღერბეთ ადა̈ხია̈დი გუშკუ̂ე უ̂ოჯა̈ხს (ლნტ.) -- ღმერთი გაახარებს ჩვენს ოჯახს.
- ხ-ა̈ხლა (ხუ̂ეხლა̄ნდა̈ს, ხეხლა̄ნდა; ხეხლა̄ნდე̄ს ბზ., ხუ̂ეხლჷნ, ხეხლჷნ; ხეხლჷნეს ბქ.), ხ-ახლა (ხუ̂ეხლენ, ხეხლან; ხეხლენს) ლშხ., ხ-ა̈ხელა (ხუ̂ა̈ხელჷნდას, ხა̈ხელჷნდა; ხა̈ხელჷნდეს) ლნტ. გრდუვ. 1. მიმიზნებული, მიშვერილი, მიშვებული, აქვს; მიფიცხებულია. ეჯის ჭალა̈ჲ ჴარჴჩუ ხა̈ხლა (ბზ. 242) -- იმას მდინარე ხახაში აქვს მიშვებული. მეთხუ̂იარ ლემესს ხახლა (ლშხ.) -- მონადირე ცეცხლსაა მიფიცხებული. 2. ექცევა, ეპყრობა (ცუდად, კარგად...). ჯაბა ხოჩამდ ხახლა გეზლი̄რს (ლშხ.) -- ჯაბა კარგად ექცევა შვილებს. მუშკუ̂ა̈რის მა̈გ ხოჩამდ ხა̈ხელა (ლნტ.) -- სტუმარს ყველა კარგად ეპყრობა.

- ხ-ა̈ხლინე (ლოხჳ̂ა̈ხლ, ლახხელ; ლახხელნე) ზს., ხ-ოხლი̄ნე (ლო̄ხოხლ, ლოხხელ; ლოხხელნე ბზ., ოსხელ, ესხელე; ეხხელნე ლშხ.), ხ-ოხლინე (ლოხოხლ, ლოხხელ; ლოხხელნე) ბქ., ხ-ა̈ხელე (ლახჳ̂ახელ, ლახახელე; ლახახელი) ლნტ., გრდმ. -- უშვერს, {მი}აპყრობს, უმიზნებს. [ალექსიდ] მა̄ლს თჳ̂ეფ ესხელ (ბზ. 256) -- ალექსიმ მელას თოფი დაუმიზნა. [და̈ჳ̂] ჯა̈დს ხა̈ხლინე ლემასგჳ̂ (ბქ. 104) -- დევი ცეცხლს მუცელს უშვერს. [ჭყინტს] ასოხელა ცხულა̈ჯემატ დაჳ̂არეშჳ̂დ (ლნტ. 209) -- ბიჭს დევებისათვის მშვილდისარი დაუმიზნებია (მიუშვერია). მერმე შდიმლიდ ლეჟა ლახხელ (პოეზ. 52) -- მეორე ყური ზემოთკენ მიაპყრო.
- ა̈ხნისგი იგივეა, რაც ახჷ̄ნსგე.
- ა̈ხნისკე იგივეა, რაც ახჷ̄ნსგე.
- ხ-ა̈ხპე (ლო̄ხჳ̂ახპ, ლახხიპ; ლახხიპე ბზ., ლოხჳ̂ახპ ბქ., ლახჳ̂ა̈ხპ, ლახა̈ხიპ; ლახა̈ხიპნე ლნტ.), ხ-ახპე (ლოხჳ̂ახპ, ლახხიპ; ლახხიპე) ლშხ., გრდმ. -- ახეთქებს; ახლის. ჭყინტდ ლჷგრა̄̈ლ უშხჳ̂ა̄̈რ ლახხიპ (ბზ.) -- ბიჭმა კვერცხები ერთმანეთს მიახალა. თხჳ̂იმს სგა ხჳ̂ახპე ბაჩა̈რს (ბქ. 24) -- თავს ქვებს მივახლი. რაშემ ხე̄ქჳ̂ ჲაკოფს: ჩუბოჳ̂ ლახხიპე ლოქ (ლშხ. 61) -- რაშმა უთხრა იაკობს: ძირს (ქვემოთ) დაგახეთქებო. თხჳ̂იმ ლახჳ̂ა̈ხპ (ლნტ.) -- თავი მივახეთქე.
- ა̈ხჳ̂თენა̄̈ნ იხ. თერა, თერე.
- ა̈ხჳ̂თენენ იხ. თერა, თერე.
- ხ-ა̈ხჳ̂ია იგივეა, რაც ხ-ეხჳ̂ა.
- ხ-ა̈ხჳ̂იე (ოხხჳ̂იჲ, ახხჳ̂იე; ახხჳ̂ი̄ჲნე ბზ., ახხჳ̂იესგ ბქ.), ხ-ახჳ̂იე{ს} (ოხხჳ̂ი̄, ახხჳ̂იე; ახხჳ̂ი̄ნე) ლშხ., ხ-ა̈ხჳ̂იეს{კ} (ათჳ̂ახჳ̂ი, ათახჳ̂იე; ათახჳ̂ინე) ლნტ., გრდმ. 1. ახვედრებს

(ტყვიას...). [როსტომდ] შუბჳ̂ა̈რ კადჳ̂ჟი̄ნ ახჴჳ̂იე (ბზ. 233) -- როსტომმა შუბები მუცელზე მოახვედრა. 2. (ოსჴჳ̂ი̄, ესჴჳ̂იე; ესჴჳ̂ი̄ნე ლშხ., ასჳ̂აჴჳ̂ი, ასაჴჳ̂იე; ასაჴჳ̂ინე ლნტ.) -- {და}ახვედრებს. ქორ ხოჭა̄მდ ოსჴჳ̂ი̄ (ლშხ.) -- სახლი კარგად დავახვედრე. [მებატედ] ჩჳ̂ასაჴჳ̂იე მიჩა ლამოქშალას ლიც (ლნტ. 295) -- მებატემ თავის ქვისლებს დაახვედრა წყალი.

- ჴ-ა̈ჴჳ̂იე̄სგი1 (ესჳ̂ჴჳ̂ი̄ჲ, ახჴჳ̂იე; ახჴჳ̂ჲე̄სგნე \ ახჴჳ̂ი̄ნე) ბზ., ჴ-აჴჳ̂იეს (ოთჴჳ̂ი̄, ათჴჳ̂იე; ათჴჳ̂ი̄ნე) ლშხ., ჴ-ა̈ჴჳ̂იესკ (ათჳ̂აჴჳ̂ი, ათაჴჳ̂იე; ათაჴჳ̂იესკ) ლნტ., გრდმ. -- ახვედრებს (თოფს; წილს...). ხეფშჳ̂დე მა̈გ, მარე ღა̈რმოშ ჴა̈ჴჳ̂იესგ (ბქ. 54) -- ესვრის ყველა, მაგრამ ვერავინ ახვედრებს. თჳ̂ით ნინჩორ ჩი̄ს ქა̄თჴჳ̂ჲე [მეჩიდ] (ლშხ. 53) -- თითო ძნა ყველას შეახვედრა მოხუცმა. ეშხუ მუხჳ̂ბეს ლექმეთ ჴა̈ჴჳ̂იეხ (ლნტ. 112) -- ერთ ძმას ლექმეთი შეახვედრეს წილად.
- ჴ-ა̈ჴჳ̂იე̄სგი2 (ლოხჴჳ̂ი, ლახჴჳ̂იე; ლახჴჳ̂იესგ) ბქ. -- თავს ანებებს, მოეშვება. [პეტრედ] ჭა̈თჴჳ̂რას ლახჴჳ̂იე ი თეფ ლა̈ჲმურჯჳ̂ინე (ბქ. 210) -- პეტრემ ნანადირევს თავი ანება და თოფი მოიმარჯვა. ლამჴჳ̂ი! (ლშხ.) -- თავი დამანებე!
- ჴ-ა̈ჴჳ̂ტ{ინ}ე (თეს) (თე ლოჴჳ̂ა̈ჴჳ̂ტ, თე ლახჴჳ̂ეტ; თეს ლახჴჳ̂ეტნე ბზ., თე ლოჴჳ̂ა̈ჴჳ̂ტ, თე ლახჴჳ̂ეტ; თეს ლახჴჳ̂ეტნე) ბქ., გრდმ. -- თვალს {მო}ჰკრავს; თვალს, თვალყურს ადევნებს. დი ერ აჩა̈დ, ბოფშა̈რს მი ლოჴჳ̂ა̈ჴჳ̂ტ თე (ბზ.) -- დედა რომ წავიდა, ბავშვებს თვალ-ყური მე ვადევნე. თე ღემეგ ლოხჴჳ̂ეტა [დინა̈შდ] (ბქ. 87) -- გოგოსათვის თვალი არ უდევნებია. იხ. ჴ-არკინე, ჴ-არეკნე.
- ჴ-ა̈ჴჳ̂ტუნე (ოხჴჳ̂იტჳ̈ნ, ახჴჳ̂იტჳ̂ნე; ახჴჳ̂იტჳ̂ნი ბზ., ახჴჳ̂იტნისგ ბქ., აჴჳ̂აჴჳ̂იტინ \ აჴჳ̂აჴჳ̂იტუნ, აჴაჴჳ̂იტნე; აჴაჴჳ̂იტნი ლნტ.), ჴ-აჴჳ̂ტუნე (ოხჴჳ̂იტუნ, ახჴჳ̂იტჳ̂ნე;

ახხუ̂იტნი) ლშხ., გრდმ., კაუზატ. -- აჟლეტინებს, აწყვეტინებს. ამხუ̂ა̈რ მიჩა ლახუ̂ბას ჟახხუ̂იტნა̄ლუ̂ნე ბესიდ (ბზ.) -- ბესიმ თავისი მტრები ძმებს ამოაწყვეტინა. [ეჯის] იაკოფიშდ ლოქ ოხხუ̂იტუ̂ნა და̄უ̂არ (ლშხ. 64) -- იმას იაკობისათვის ამოუწყვეტინებია დევები. დაუ̂ა̈რ ახახუ̂იტნეხ ჭყინტს (ლნტ.) -- დევები ამოაწყვეტინეს ბიჭს.

- ა̈კდე იხ. კიდე.
- ხ-ა̈კდე იხ. ხ-ატყცი.
- ა̈კელტა̈რი იგივეა, რაც აკგლტა̈რი.
- ა̈კერკე იგივეა, რაც აკგრკე.
- ხ-ა̈კ{უ̂}დუნე, ხ-აკდუნე (ოხ{უ̂}კიდუ̂ინ \ ოხკუდინ ბზ., ოხკიდუნ ლშხ., ახკიდუ̂ნე; ახკიდუ̂ნი ბზ., ლშხ., ოხკიდუ̂ინ \ ოთუ̂კიდუ̂ინ, ახკიდუ̂ნე \ ათკიდუ̂ნე; ახკიდუ̂ნისგ \ ათკიდუ̂ნისგ ბქ., ახუ̂აკიდუ̂ინ, ახაკიდუ̂ნე; ახაკიდუ̂ნი ლნტ.), გრდმ., კაუზატ. 1. {მო}ატანინებს, {მო}აყვანინებს. ხელწიფდ ქ'ა̄ხკიდუ̂ნე ლაუ̂დილაი̅ (ბზ. 302) -- ხელმწიფემ გამოაყვანინა დებიც. ალ ზურა̄ლ მიჩა გეზლაშდ მახე ლერექუ̂ს ხაკდუნე (ლშხ.) -- ეს ქალი თავისი შვილისთვის ახალ ტანსაცმელს {მო}ატანინებს. მეჩი მა̄რე ალეს ყურძენს ახკიდუ̂ნი (ლშხ. 52) -- მოხუცი კაცი ამას ყურძენს მოატანინებს. მგლეჩხუ̂იმდ ჲეხუ̂ს გუ̂ებ ახაკიდუ̂ნე (ლნტ. 228) -- ლეჩხუმელმა ცოლს გობი მოატანინა. 2. ზს. ართმევს, დასტყუებს (რაღაცას). ქამ მერდა თა̈ში ოხკუდნა ბიბუშდ (ბქ. 12) -- გარეთ მყოფს ყველიც წაურთმევია ბიბუსთვის. 3. ახდევინებს (გადასახადს). გიმა̈რისა დადიან ნა̄დელს გუ̂ა̈კდუნა (ლნტ. 89) -- მიწებში დადიანი ნადელს გვახდევინებდა.
- ხ-ა̈კჩე (ლო̄ხუ̂აკჩ \ ესუ̂აკჩ, ლახკიჩ \ ესკიჩ; ლახკიჩე \ ესკიჩე ბზ., ოსაკჩ, ესკიჩ; ესკიჩე ბქ.), ხ-აკჩე (ოსაკჩ, ესკიჩ; ესკიჩე) ლშხ., გრდმ. -- ზედ აცვეთს, ალევს რამეს. ლახუ̂ბად შია̈რ

ჟ'ესჳიჩხ ნატგრხანა̄ლ (ბზ. 401) -- ძმებმა ხელები მიალიეს (მიაცვითეს) ჯოხის სროლას. ბაბად მადრაკ ჟ'ესჳიჩ ჩაჟჳ̂ (ბქ.) -- ბაბუამ ცხენს მათრახი დააცვითა.

- ა̈ჯელე იგივეა, რაც აჯე̄ლჳ̂ე.
- ა̈ჯელჳ̂ე იგივეა, რაც აჯე̄ლჳ̂ე.
- ხ-ა̈ჯეშ იგივეა, რაც ხ-აჯეშ.
- ა̈ჯში (ოხჳ̂ა̈ჯშ \ ოხჯიშ, ანჯიშ; ანჯიშნე) ზს., აჯში (ოხჯიშ, ანჯიშე; ანჯიშნე) ლშხ., ა̈ჯში (ანჯუშ, ანჯიშ; ანაჯიში) ლნტ., გრდმ. -- ქსოვს. მიჩა დი კულის ა̈ჯიშდა (ბზ.) -- დედამისი შალს ქსოვდა. ბებე ხოჩა წინდა̄რს აჯში (ლშხ) -- ბებია კარგ წინდებს ქსოვს.
- ა̈ჰელჳ̂ე იგივეა, რაც ა̈ჰე̄ლჳ̂ე.
- ა̈ჰენი იგივეა, რაც აჰე̄ნი.
- ა̈ჰერალნე (ოთჰერალინ, ადჰერალნე; ადჰერალნისგ) ბქ., ხ-ა̈ერალნე (ლახჳ̂ა̈ერალინ, ლახაერა̈ლნე; ლახაერა̈ლნი) ლნტ., კაუზატ. -- ახმაურებინებს, აძახებინებს. დადა ბეფშს დედეიშხო ლა̈ხაერა̈ლნი (ლნტ.) -- ბებია ბავშვს დედას დააძახებინებს.
- ა̈ჰე̄ლჳ̂ე (ოთჰე̄ლა̈ჳ̂, ადჰე̄ლჳ̂ე; ადჰე̄ლჳ̂ნე \ ადჰე̄ლჳ̂ი) ბზ., ა̈ჰელჳ̂ე (ოთჰელა̈ჳ̂, ადჰელჳ̂ე; ადჰელჳ̂ისგ) ბქ., გრდმ. -- ალში ავლებს, ასევადებს. ჩაბრასტა̈რ ჩჳ̂ადჰელჳ̂ეხ ჳ̂არჩხლიშ მეშკდა̈რდ (ბქ.) -- ჩაფრასტები ალში ამოავლეს ვერცხლის მჭედლებმა.
- ა̈ჰი1, ა̈ჰიესგ, აჰე̄სგი (ოთჰი \ ოთა̈ჰ, ად/ნჰე; ად/ნჰინე) ბზ., ა̈ჰიესგი (ოთჰი, ად/ნჰიე; ად/ნჰიესგ) ბქ., გრდმ. -- აღწევს (დანიშნულ ადგილამდე). მუ-გეზალდ ადჰეხ ძულჳ̂ა̈̄ პილთეჟი̄ნ (ბზ. 274) -- მამა-შვილმა მიაღწია ზღვის ნაპირამდე. ნებოზს აშხჳ̂ სოფელთეჲსგ' ოჰიახ (ბქ. 251) -- საღამოს ერთ სოფელში მოუღწევიათ. მუხჳ̂ბემ ისგანჰიე ამთეჲსგა (ბქ. 41) -- ძმამ შემოაღწია აქამდე. ტკიც ესერ მა̈გ ტკიცთე ა̈ჰიესგ (ანდ.) -- ყველაფერი

მართალი სიმართლეს მიაღწევსო. ეჯჲა̈რს სგა ხოჳეჳახ დალა̈შ კოჯთე (ჰოეზ. 292) -- იმათ მიუღწევიათ დალის კლდემდე.

- ა̈ჳი2 (ოთა̈ჳ \ ოთჳიჲ, ადჳ{ი}ე; ადჳიჲნე) ბზ., ამჳე (ოთმიჳ, ადმჷჳე; ადმჷჳისგ) ბქ., ამჷჲე (ოთმჷჲ, ადმჷჲე; ადმჷჲნე ლშხ., ათუ̂ამჷი, ადამჷე; ადამჷი) ლნტ., გრდმ. -- ამწიფებს. მიჟ სიგა̈დს ხუნკუ̂იდ ადჳიჲნე (ბზ.) -- მზე ჭირნახულს უფრო ადრე დაამწიფებს. მისას უჩხოლდ ხილ მოდე ადმჷჳე (ბქ.) -- წელს წვიმებმა ხილი არ დაამწიფა. ხოჩა ამინდ შიშდ ამჷჲე ხილს (ლშხ.) -- კარგი ამინდი მალე ამწიფებს ხილს.
- ხ-ა̈ჳიესგ{ი} (ესუ̂ჳე̄სგი, ესჳე; ესჳი̄ნე/ესჳე̄სგნე ბზ., ოსჳი/ლოხუ̂ჳი, ესჳიე \ ლახჳიე; ესჳიესგ \ ლახჳიესგ ბქ.), ხ-აჲეს (ოთი̄, ადი̄ე; ადი̄ნე) ლშხ., ხ-ა̈ჲესკ (ახოჲე; ახოჲესკ) ლნტ., გრდმ. 1. მიაღწევს; რამე მომენტამდე მიუსწრებს. ჩუ ლიშთხუ̂ა̈ლდ ესერ ჩუ ხა̈ჳიესგ ლჷც სიმაქს (ბქ. 339) -- დამარხვამდე მოვუსწრებ ქალიშვილს წყალსო. ეჯნემ ქორთე მუბირჟი გარ ადჳიე (ბქ.) -- იმან შინ ღამითღა მიაღწია. 2. (ლო̄ხუ̂ა̈ჳ, ლახჳე; ლახჳი̄ნე ბზ., ოჳი, ადჳიე, ლაჳიე; ადჳიესგ ბქ.) -- {და}აწევს (უკან). და̈ლდ ლეშგიმხენ ლაჳიე ჳერ (ბქ. 210) -- დალმა უკნიდან დააწია ხმა. 3. (ოხუ̂აჲ, ახჲე, ახჲეს) ლშხ., (ახუ̂ა̈ჲ, ახაჲე; ახაჲეს) ლნტ. მოაწევს, აყრის (შავ დღეს...). ალ მარა ხოლა ლე̄თს ლოქ ახჲეს (ლშხ. 62) -- ამ კაცს ცუდ ღამეს მოვაწევო. ხოლა ლა̈დელს ლოქ ხა̈ჲესკ მიჩ (ლნტ. 100) -- შავ დღეს დაგაყრიო შენ.
- ა̈{ჳ}ინკა̈რი (ოსჳინკა̈რი \ ოსინკა̈რ; ესჳინკარე \ ესინკარე; ესჳინკა̈რისგ \ ესინკა̈რისგ) ბქ., გრდმ. -- {და}აწყობს. მიჩა ბიძიშ ლჷტცე მა̈გ ჩუ̂ადგა̈რ, უშხუ̂არჟი ჟ'ესინკარე (ბქ. 149) -- თავისი სიმამრის დაპატიჟებული ყველა დახოცა, ერთმანეთზე დააწყო.
- ა̈ჳი̄ჭუ̂ი (ოთჳი̄ჭუ̂, ადჳი̄ჭუ̂ე; ადჳი̄ჭუ̂ნე) ბზ., ა̈ჳუ̂იჭი (ოთჳუ̂იჭ, ადჳუ̂იჭე; ადჳუ̂იჭისგ) ბქ., ა̄ჲჭუ̂ე (ოთი̄ჭუ̂, ადი̄ჭუ̂ე; ადი̄ჭუ̂ნე) ლშხ., ა̈ჲჭუ̂ე (ახუ̂აიჭუ̂, ანაჲჭუ̂ე; ანაიჭუ̂ი) ლნტ., გრდმ.

-- ზელს; ჭყლეტს. იმ ხა̈ჰი̄ჭჳ̂ი ალამა̈გ ხა̈ნს? (ბზ.) -- რას ზელ ამღენ ხანს? გა̈ნჭჳ̂{ს} ჩჳ̂ა̈ჰჳ̂იჭიხ ჟიშხოლშჳ̂ (ბქ. 228) -- ანწლს მოჭყლეტენ ციცხვებით. კიცს ხოჩა̄მდ ხჳ̂აი̄ჭჳ̂ედ (ლშხ.) -- ცომს კარგად ვზელთ.

- ა̈ჰნე (ოთჰინ, ადჰინე ზს., ადჰინი ბზ., ადჰინისგ ბქ.), ა̄ჲნე (ოთი̄ნ, ადი̄ნე; ადი̄ნნე) ლშხ., ა̈ინე (ათჳ̂აინ, ადაინე; ადაინი) ლნტ., გრძ. -- ალხობს, აღნობს. ქონ ოთი̄ნ (ლშხ.) -- ქონი დავაღნე. კჳ̂ა̈რემს ხჳ̂ა̈ჲნად (ლნტ. 98) -- ყინულს ვალხობდით.
- ხ-ა̈ჰჲასგჳ̂ნე იგივეა, რაც ხ-აჰა̄̆სგჳ̂ნე.
- ხ-ა̈ჰჳნე იგივეა, რაც ხ-აჰა̄̆სგჳ̂ნე.
- ა̈ჰჳ̂ე̄ნი იგივეა, რაც აჰე̄ნი/ე.
- ა̈ჰჳ̂იჭი იგივეა, რაც ა̈ჰი̄ჭჳ̂ი.

ა̄

- ა̄1 ბზ., ლშხ., ა, აჲა ბქ., ა ლნტ. მითითებითი ნაწილაკი -- აი, ა. ალა მა̈ჲ ლ' ა̄, ტუ̂ეტისგა ერ ჯულუ̂ა? (ბზ. 169) -- ეს რა არის, აი, ხელში რომ გაქვს? ლეშდ ესტა̈ხ ბესი ი ა, ხედა ჯან დეშ ხობიდ, ალეს ულუ̂ა ჟ'ოხკიდ (ბქ. 200) -- უკან მიუბრუნდა ბესი და აი, რომელი ხარიც ვერ ეწევა, ამას ულელი მოხადა. აჲა, ამეჩუ ლჷმზიგხ ალჲა̈რ (ბქ.) -- აი, აქ სახლებულან ესენი. ა̄, ბატო, აჯალუ ლოქ ლეხპარ (ლშხ. 77) -- აი, ბატონო, კიდევ შეახტიო. ალე მა ლოქ ლი, ა, ჟიბ ლოქ ერ თერე (ლნტ.) -- ეს რა არისო, აი, ზევით რომ ჩანსო. შდრ. აჲა.
- ა̄2 ბზ., ლშხ., ა ბქ., ლნტ. შორისდ. -- ეჰ, აჰ, ო, ვიშ, ოი, არიქა! ა̄, ლჷკჩე, მა̄მა̄ნყუ̂ს (დევის მეტყვ.) ხუ̂ი ნა̈კუ̂იდ (ბზ. 234) -- ო, მადლობა ღმერთს, არა ვარ მოკლებული. ა, მა̈ღილა! (ბქ.) -- ვიშ, რა კარგია! ა, სერ ლუცხუ̂ლე ნიშგე ბედ! (ბქ. 206) -- აჰ, დამწვარო ჩვენო ბედო! ა̄, მიჩა მუგუ̄ლ, ჯეჲ ლოქ გარ გარგლი ტკიცს (ლშხ. 57) -- ეჰ, ჩემო მტრედო, შენლა ლაპარაკობ მართალსო.
- -ა̄3 ბზ., ლშხ., -ა ბქ., -ჷ,-უ ლნტ. -- კითხვითი ნაწილაკი. დეშ ესერ ოთღორუ̂აჲა̄ ა̈მირან? (ბზ. 98) -- ვერ მოატყუე ამირანიო? ქორთ' ესერ დემის იხნია? (ბქ. 42) -- სახლში არ შემიშვებო? მინს ლოქ დე̄სამა ხომჯერახა̄? (ლშხ. 76) -- თქვენ არაფერი გაგიგიათო? ზურალს ბეფშ მა̈ჩ ლოქ ლახოუჟნაუ? (ლნტ.) -- ქალს ბავშვი ვერ დაუძინებიაო?
- ხ-ა̄ბ იგივეა, რაც ხ-ა̄̂ბ.
- ხ-ა̄გ (მა̄გა̄̂ნ \ მა̄გდა, ხა̄გა̄̂ნ \ ხა̄გდა; ხა̄გა̄̂ნდე̄დს ბზ., მა̄გა̄ნ \ მა̄გდა, ხა̄გა̄ნ \ ხა̄გდა; ხა̄გდეს ლშხ.), ხ-აგ (მაგან, ხაგან; ხაგანეს ბქ., მაგჷდა, ხაგჷდა; ხაგჷდეს ლნტ.) გრდუვ. 1. ადგას. კე̄სა̈რს ყო̄რს ხა̄გ ხა̈ლხ (ბზ.) -- კეისარს კარზე ხალხი ადგას. 2. ახურავს. თხუმჟი ჭჷრელ ფაყუ̂ ხაგან (ბქ.) -- თავზე ჭრელი ქუდი ეხურა. 3. აქვს; ადევს. [ალ დი̄ნას] ჩქიმ ხა̄გ (ბზ.

339) -- ამ ქალიშვილს შნო აქვს. ხოლა ჩქიმ ჯა̄გ (ლშხ.) -- ცუდი ფერი გაქვს.

- ა̄დუ, ა̄დუ̂ ბზ., ლშხ., ადუ, ადუ̂ ბქ., ადუ ლნტ. მიგებითი ნაწილ. -- ჰო, კი, დიახ. ა̄დუ, ჩუ ესერ ოთძიჰა [რა̈ჭუ̂] (ბზ. 369) -- დიახ, დავკალი კურდღელიო. ა̄დუ̂ ლოქ, მინდორისა ქა იუ̂ჟე (ლშხ.) -- დიახ, მინდორში გამოვიძინებო.
- ა̄ეცხუ̂ნე იგივეა, რაც ა̈ჲცხუნე.
- ხ-ა̄ზ იგივეა, რაც ხ-ა̈̄ზ.
- ხ-ა̄ზნუნი იგივეა, რაც ხ-ა̈̄ზნუნი.
- ხ-ა̄ზუ̂ნი იგივეა, რაც ხ-ა̈̄ზნუნი.
- ა̄თა̈̄ლი (ოთჷ̄თა̈̄ლ, ადჷ̄თა̄ლე; ადჷ̄თა̈̄ლნე) ბზ., ათა̈ლი (ოთჷთა̈ლ, ადჷთალე; ადჷთალისგ) ბქ., ათალი (ათუ̂უთა̈ლ, ადჷთალე; ადჷთალნე) ლნტ., ა̄თა̄ლი (ოთჷ̄თა̄ლ, ადჷ̄თა̄ლე; ადჷ̄თა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- ანაწილებს, ყოფს. დიდ ლეზუ̂ებ მეგუდ ოთჷ̄თა̄ლე ბოფშა̈რს (ბზ.) -- დედამ საჭმელი თანაბრად გაუნაწილა ბავშვებს. ჲალუ̂, ესერ ალა̈რს ჯი ჩუ̂ადჷთა̈ლისგ (ბქ. 38) -- აბა, ამათ მე გავანაწილებო. ანჯა̈დ ლაშგა̈რ, ჩუ̂ადჷ̄თა̄ლეხ (პოეზ. 50) -- მოვიდა ლაშქარი, გაანაწილეს (დაყვეს). დაბარ ტოლდ ადჷ̄თა̄ლე (ლშხ.) -- ყანები ტოლად გაანაწილა.
- -ა̄ლ1 იგივეა, რაც -ა̈რ.
- -ა̄ლ2 იგივეა, რაც -ა̈̄ლ.
- ხ-ა̄მნე (ხუ̂ა̄მინ, ხა̄მნე; ხა̄მნი̄ნე ბზ., ხუ̂ა̄მჷნ, ხა̄მნე; ხა̄მნი ლშხ.), ხ-ამნე (ხუ̂ამინ, ხამნე; ხამნინე ბქ., ხუ̂ამინ, ხამნე; ხამნი ლნტ.), გრდმ. -- აჭმევს. ნატა ხამა̈რს ლეზუ̂ებს ხა̄მნე (ბზ.) -- ნატა ღორებს საჭმელს აჭმევს. იმ ხამნედ კუმა̈შს? (ბქ.) -- რას აჭმევთ საქონელს? იმ ლოქ ხა̄მნე მუშგუ̂რალს? (ლშხ.) -- რას აჭმევო სტუმრებს? ბოფშა̈რს ლეზუ̂ებ ხუ̂ამინ (ლნტ.) -- ბავშვებს საჭმელი ვაჭამე.

- ა̄ნწა̄ლი იგივეა, რაც აჰგნწა̄ლი.
- ა̄ნწე იგივეა, რაც აჰგნწი.
- ხ-ა̄ნკუ̂ემ (ოხუ̂ანკუ̂, ახგნკუ̂ე; ახგნკუ̂ემ/ნე ბზ., ოსგნკუ̂, ესგნკუ̂ე; ესგნკუ̂ნე ლშხ.), ხ-ანკუ̂ე (ოსანკუ̂, ესნა̈კუ̂; ესნა̈კუ̂ისგ) ბქ., ხ-ა̈ნკუ̂ე (ასუ̂ა̈ნკუ̂, ასანკუ̂ე; ასანკუ̂ინე) ლნტ., გრდმ. -- აპირქვავებს, {გადა}აბრუნებს. და̈̄უ̂დ სემშდა̈რს ჟი̄'ჲ ოხუნკუ̂ე ნა̈̄ყუნუ̂ა̈რ (ბზ. 308) -- დევმა სემშდარს გადმოუპირქვავა შეჭამანდი. ნუნლუ̂ე ჟიიდ ხანკუ̂ეხ ტაბა̈გს ბანდა̈რჟი (ბქ. 76) -- საკურთხის გაკეთების შემდეგ ტაბაკს კვლავ გრძელ სკამზე დააპირქვავებენ.
- ხ-ა̄ჲმედა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲმედა.
- ა̄ჲნე იგივეა, რაც ა̈ჰნე.
- ხ-ა̄ჲრა იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲრა.
- ა̄ჲრაყი იგივეა, რაც აჰრა̈ყი.
- ა̄ჲრე იგივეა, რაც ა̈ჲრი.
- ხ-ა̄ჲრენი იგივეა, რაც ხ-ა̈ჲრი.
- ა̄ჲრენი იგივეა, რაც ა̈ჲრი.
- ა̄ჲყრე (ოხუ̂ჲაყრ, ანჲაყრე; ანჲაყრი) ლშხ., აა̈ყრე (ხუ̂ა̈{ჲ}ა̈ყრ, ანა{ჲ}ა̈ყრე; ანა{ჲ}ა̈ყრი) ლნტ., გრდმ. -- {გადა}ასახლებს, {ა}ყრის, დააქცევს. ჟ'ახოაყრა დადიანს პაპუნა (ლნტ. 90) -- დადიანს პაპუნა აუყრია (გადაუსახლებია).
- ხ-ა̄ჲშხა იგივეა, რაც ხ-აჟხა.
- ა̄ჲცხუნე იგივეა, რაც ა̈ჲცხუნე.
- ა̄ჲჭუ̂ე იგივეა, რაც ა̈ჰი̄ჭუ̂ი.
- ხ-ა̄რ1 (მა̄დ{და}, ხა̄დ{და}; ხა̄დდეს ბზ., მა̄და, ხა̄და; ხა̄დეს ლშხ.), ხ-არ (მად, ხად; ხადეს ბქ.,

მადა, ხადა; ხადეს ლნტ.) გრდუვ. -- აქვს. ალე დ̄უ̂ს გუ̂ნ ძღ̄ვ̄დ თხუ̄მ ხ̄ადა (ლშხ.) -- ამ დევს ძალიან დიდი თავი ჰქონდა. ალ ჴ̈ანს თხუმჟი ნიშ̈ან ხარ (ლნტ.) -- ამ ხარს თავზე ნიშანი აქვს. იხ. ათ-ხ-̄ად1.

- ხ-̄არ2 (ლოხუ̂̄ად, ლახ̄ად; ლ̈ახე̄რი ბზ., ლოხუ̂̄ადენ, ლახ̄ადა; ლეხე̄რი ლშხ.), ხ-არ (ლოხუ̂ად, ლახად; ლ̈ახერი ბქ., ლახუ̂̈ად, ლახადა; ლ̈ახერი ლნტ.) გრდუვ. -- საქმეს იწყებს, {შე}უდგება, თადარიგს იჭერს. ბაჲა გუ̂ალ̈აშ ლაშდბუნას ლახად (ბქ.) -- ბაჲა ბოსლის გაწმენდას შეუდგა. მაულდ ლახადა ლაზობს (ლნტ. 317) -- მელა ჭამას შეუდგა.
- -̄არ1 იგივეა, რაც -̈არ.
- ̄არ2 იგივეა, რაც ̈არ.
- ხ-̄არუ̂ნე1 (ლოხუ̂̄არუ̂ინ, ლახ̄არუ̂ნე; ლახ̄არუ̂ნი ბზ., ლოხუ̂̄არუნ, ლახ̄არუ̂ნე; ლახ̄არუ̂ნი ლშხ.), ხ-არუ̂ნე (ლახუ̂არინ, ლახარუ̂ნე; ლახარუ̂ნისგ ბქ., ლახარუ̂ნი ლნტ.) გრდმ., კაუზატ. -- აწყებინებს, საქმეს შეუყენებს. გიერგდ მიჩა ჭყინტ ზექი ლამ̄არას ლახ̄არუ̂ნე (ბზ.) -- გიორგიმ თავის ვაჟს შეშის დამზადება დააწყებინა. მეჲხარ ლოქ ჩუქანჟიუ̂ ლახარუ̂ნეხ ლიბ̈არჲეს (ლნტ. 97) -- ხვალ თოხნა(ს) ქვემოდან დააწყებინეო (შეუყენეო).
- ხ-̄არუ̂ნე2 (ოხუ̂̄არუნ, ახ̄არუ̂ნე; ახ̄არუ̂ნი) ბზ., ლშხ., ხ-არუ̂ნე (ახუ̂არინ, ახარუ̂ნე; ახარუ̂ნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- ამყოფინებს, აკმარებს. ამნე̄მდ ეშხუ შდიხე გუგუ̂ ჩხარა ლახუ̂ბას ახ̄არუ̂ნე (ლშხ.) -- ამან ერთი თხილის გული ცხრა ძმას ამყოფინა. ეშხუ წყუ̂ილ ჩაფლ̈ალს დედე ბეფშს ეშხუ ზ̈ას ქ'ახარუ̂ნე (ლნტ.) -- ერთ წყვილ ფეხსაცმელ{ებ}ს დედა ბავშვს ერთ წელს აკმარებს.
- ̄აუ̂დარ იგივეა, რაც ჰ̄აუ̂დ̈არ.
- ხ-̄აუ̂დი იგივეა, რაც ხ-აჰუ̂დი.

- ჷ̄ჳ̂ე, აჳ̂ე, ჷ̈ჳ̂ე იგივეა, რაც ჰჷ̄ჳ̂ე.
- ხ-ჷ̄ქჳ̂ იგივეა, რაც ხ-ჷ̄̆ქჳ̂.
- ხ-ჷ̄ქჳ̂ი̄სნე იგივეა, რაც ხ-ჷ̄̆ქჳ̂ი̄სგნე.
- -ჷ̄შ იგივეა, რაც -ჷ̄̆შ.
- ხ-ჷ̄შდნე (ოთჷ̄̆შდინ, ათჷ̄̆შდჲნე; ათჷ̄̆შდინნე ბზ., ოთჷ̄შდჲნ, ათჷ̄შდნე; ათჷ̄შდნი ლშხ.), ხ-ჷ̈შდნე (ოთჳ̂აშდინ, ათჷ̈შდინე; ათჷ̈შდინისგ) ბქ., ხ-ჷ̈შტნე (ათჳ̂ჷ̈შტინ, ათჷ̈შტნე; ათჷ̈შტნი) ლნტ., გრდმ., კაუზატ. -- ავიწყებს. ნ̄ჷღრიბის ლიდდარ ჩუ ხჷ̄შდნე (ბზ. 299) -- სიღარიბეს სიმდიდრე ავიწყებს. ჟაგარდ მაზიგ შიშდ ამჷ̄შდნე (ლშხ.) -- წამალმა ტკივილი მალე დამავიწყა. ალჳ̂ე ალეს ლოქ ჩჳ̂ათჷ̈შტნი ჯჲე (ლნტ. 199) -- აბა, ამას მე დაგავიწყებო.
- ჷ̄შჳ̂ე (ოხჳ̂ჷ̄̆შჳ̂, ანჷ̄შჳ̂ე; ან̄ჷ̆შჳ̂ინე ბზ., ოხჳ̂ჷ̄შჳ̂, ანჷ̄შჳ̂ე; ანჷ̄შჳ̂ნე ლშხ.), აშჳ̂ე (ოხჳ̂ჷ̈შჳ̂, ანაშჳ̂ე; ან̆ჷ̈შჳ̂ისგ \ ანშჳ̂ემ ბქ., ახჳ̂ჷ̈შჳ̂, ანაშჳ̂ე; ან̆ჷ̈შჳ̂ინე ლნტ.), გრდმ. -- ანთებს. ან̄ჷ̄შჳ̂ეხ ლემესგ საფლჷ̈ჳ̂ჟი (ბზ. 235) -- დაანთეს ცეცხლი საფლავზე. დინად ჟ'ანაშჳ̂ე ლემესგ (ბქ. 66) -- გოგომ ცეცხლი დაანთო. მუდ ჩჳ̂ადაშჳ̂ე ძღუდ ლემესკ (ლნტ. 300) -- მამამ დიდი ცეცხლი დაანთო.
- ხ-ჷ̄ცჳ̂ იგივეა, რაც ხ-ჷ̄̆ცჳ̂.
- ჷ̄ცჳ̂ნე (ოთო̄ცჳ̂ინ, ადჷ̄ცჳ̂/ჳ̂̄ნე; ადჷ̄ცჳ̂ნი \ ადჷ̄ცჳნნე ბზ., ოთჷ̄ცჳნ, ადჷ̄ცჳ̂ნე; ადჷ̄ცჳ̂ნი ლშხ.), აცჳ̂ნე (ოთცჳ̂ინ, ადცჳნე; ადცჳნისგ) ბქ., ანცჳ̂ნე (ათჳ̂ანცჳ̂ინ, ადანცჳ̂ნე; ადანცჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- აცინებს. დჷ̄̆რდ მოშ ადჷ̄ცჳნე დი̄ნა (ბზ. 444) -- ვერავინ გააცინა ქალიშვილი. ზითუნახაჳ̂ს ჩუ ლოქ ათჷ̄ცჳ̂ნი სი (ლშხ. 75) -- მზეთუნახავს შენ გააცინებო. დეშერს ოთო̄ცჳ̂ნახ დი̄ნა (ლშხ. 75) -- ვერავის გაუცინებია ქალიშვილი.
- ხ-ჷ̄̆ბ (ხჳ̂ჷ̈ბდჷ̈ს, ხჷ̈ბდა; ხჷ̈ბდე̄დს) ბზ., ხ-ჷ̈ბ (ხჳ̂აბჲდ, ხაბჲდ; ხაბჲდეს ბქ., ხჳ̂აბჲდჷ̈ს, ხაბჲდა,

ხაბჷდეს ლნტ.), ხ-ა̄ბ (ხუ̂ა̄ბდას, ხა̄ბდა; ხა̄ბდეს) ლშხ. გრდუვ. -- აბია. ამ̄ი მეძბარა̈ლ ბერჟა̈ ნა̈ჭოშ ხა̈̄ბხ (ბზ. 244) -- ამის მეძებრები რკინის ჯაჭვით არიან დაბმული. ისკუ̂ი მუხუ̂ბე წიფი კა̈ცხჟი ხა̈ბ (ლნტ. 219) -- შენი ძმა წიფლის კენწეროზე აბია.

- ხ-ა̈̄ზ1 (--, ხა̈̄ზდა̈ნდა; ხა̈̄ზდა̈ნდეს) ბზ., ხ-ა̈ზ (--, ხაზდა; ხაზდეს ბქ., მაზჷდა, ხაზჷდა; ხაზდეს) ლნტ., ხ-ა̄ზ (მა̄ზდა, ხა̄ზდა; ხა̄ზდეს) ლშხ. გრდუვ. -- ადევს, აძევს. თეთნულდჟი მუს მეჰად ჟი ხა̈̄ზ (ბზ.) -- თეთნულდზე თოვლი მუდამ {ა}დევს. ლახუ̂ა̈რქა ლიმრიეუნლუ̂ე მახე მუს ხა̈ზ (ბქ.) -- მთებზე მარიამობის შემდეგ ახალი თოვლი {ა}დევს. [ლჷდგარს] ატლასი ქესა ჟი ხა̄ზ მუჭოდჟი (ლშხ. 63) -- მიცვალებულს მკერდზე ატლასის ქისა ადევს.
- ხ-ა̈̄ზ2 (მა̈̄ზდა, ხა̈̄ზდა; ხა̈̄ზდნდე̄დს) ბზ., ხ-ა̈ზ (მასდ, ხასდ; ხასდეს ბქ., მაზდა, ხაზდა; ხაზდეს ლნტ.), ხ-ა̄ზ (მა̄ზდა, ხა̄ზდა, ხა̄ზდეს) ლშხ. გრდუვ. -- აცვია (ფეხსაცმელი, წინდა...) სალდათა̈რს ჩექმა̈̄ლ ხა̈̄ზდახ (ბზ.) -- ჯარისკაცებს ჩექმები ეცვათ. ჩაფჷლ დემეგ ხასდ (ბქ.) -- ფეხსაცმელი არ ეცვა. მახე ჩაფლარ მა̄ზდა (ლშხ.) -- ახალი ფეხსაცმელი მეცვა. ჯუ̂ინელ ჩაფლა̈რ ხაზდა (ლნტ.) -- ძველი ფეხსაცმელები ეცვა.
- ხ-ა̈̄ზნუნი, ხ-ა̈̄ზუ̂ნი (მა̈̄ზნუ̂ნდა, ხა̈̄ზნუ̂ნდა; ხა̈̄ზუ̂ნდე̄დს) ბზ., ხ-აზნუნი, ხ-აზუ̂ნი (მაზნუნიუ̂ \ მაზუ̂ნიუ̂, ხაზნუნიუ̂ \ ხაზუ̂ნიუ̂, ხაზნუნიდეს) ბქ., ხ-ა̄ზნუნი (მა̄ზნუნდა, ხა̄ზნუნდა; ხა̄ზნუნდეს) ლშხ., ხ-აზნუნი (მაზნუნდა, ხაზნუნდა, ხაზნუნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- წასვლა უნდა, სურს. ა̈გითე მა̈̄ზნუნი (ბზ. 58) -- შინ წასვლა მსურს. მი ლოქ მე̄უ̂არ მა̄ზნუნი ბაბა̄შთე (ლშხ. 63) -- მე ძალიან მინდა პაპასთან წასვლაო. ეჩანღო ხოშა მაზნუნდა ლახუ̂ა̈რხო (ლნტ. 98) -- შემდეგ უფრო მინდოდა მთებში სიარული.
- -ა̄ლ1 იგივეა, რაც -ა̈რ.
- -ა̄ლ2 ბზ., -ა̈ლ1 ბქ., ლნტ., -ა̄ლ ლშხ., -ი̅ელ ბზ., ლშხ., -იელ ბქ., ლნტ., -ე̄რ ბზ., ლშხ., -ერ

ბქ., ლნტ. -- 1. ხოლმეობითობის, მრავალგზისობის, განმეორებული მოქმედების აღმნიშვნელი ინფიქსი. სი ჯიწუ̂ი̄ლა̄ლა (ბზ. 69) -- შენ ბევრჯერ გათხოვილხარ. 2. პირდაპირი ობიექტის სიმრავლის გადმომცემი ინფიქსი. ეჯა ლამპრა̈ლს ატუ̂რა̈̄ლი (ბზ.) -- ის ლამპრებს ანთებს.

- -ა̄რ1 იგივეა, რაც -ა̈რ.
- -ა̄რ2 ბზ., -ა̈რ2 ბქ., ლნტ., -ა̄რ2 ლშხ., -- კუთვნილების, თვისების აღმნიშვნელი სუფიქსი. ტგტა̄რ გიე̄რგდ ანჰე ჭალა̈ჲთეჩუ (ბზ. 317) -- ნაცარქექია (ნაცრიანმა) გიორგიმ მოაღწია მდინარემდე. ბაჩა̄რ გიმ (ლშხ.) -- ქვიანი მიწა. ტიშა̄რ ფატან (ლშხ.) -- ტილიანი პერანგი.
- ხ-ა̄ქუ̂ (მა̄ქუდ{ა}, ხა̄ქუდ{ა}; ხა̄ქუ̂დე̄დს) ბზ., ხ-ა̈ქუ̂ (მა̈ქუდ, ხა̈ქუდ; ხა̈ქუდეს ბქ., მაქუ̂და \ მაქუდა, ხაქუ̂და \ ხაქუდა; ხაქუდეს ლნტ.), ხ-ა̄ქუ̂ (მა̄ქუ̂და, ხა̄ქუ̂და; ხა̄ქუ̂დეს) ლშხ., გრდუვ. -- აცვია. [ჭყინტა̈რს] კაბა̈რ ხა̈ქუდხ (ბზ. 310) -- ბიჭებს კაბები ეცვათ. ალის ძაძა̈რ ხა̈ქუდა (ბქ. 47) -- ამას ძაძები ეცვა. ჩი̄ს ხეკუ̂ეს ლეთნაფ ლერექუ̂ მახე ხა̄ქუ̂დეს (ლშხ. 24) -- სააღდგომოდ ყველას ახალი ტანსაცმელი უნდა ეცვას. ეჯის ხაქუ̂და ხოლა ლერექუ̂ა̈ლ (ლნტ. 294) -- იმას ცუდი ტანსაცმელი ეცვა.
- ხ-ა̄ქუ̂ი̄სგნე, ხ-ა̄ქუ̂ნე (ოხუ̂ა̄ქუ̂ისგინ \ ოხუ̂ა̄ქუ̈ნ, ახა̄ქუ̂ი̄სგნე \ ახა̄ქუნე; ახა̄ქუ̂ი̄სგნი \ ახა̄ქუ̂ინი) ბზ., ხ-აქუ̂ნე (ოხუ̂ა̈ქუ̂ინ, ახა̈ქუ̂ინე; ახა̈ქუ̂ისგნისგ) ბქ., ხ-ა̄ქუ̂ი̄სნე (ოხუ̂აქუ̂ი̄სუნ, ახაქუ̂ი̄სუ̂ნე; ახაქუ̂ი̄სუ̂ნი) ლშხ., ხ-აქუ̂ნუნე (ახუ̂აქუ̂ინ, ახაქუ̂ნე; ახაქუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. კაუზატ. -- ათქმევინებს. ეშხუ-ჲერუ ამბა̈უ̂ ესერ ქა̄უ̂ ახა̄ქუ̂ისგუ̂ნეხ (ბზ. 302) -- ერთი-ორი ამბავი მათქმევინეთო. ქახაქუ̂ნე, ერ მიჩა მუხუ̂ბეს თუ̂ეფ ხულუ̂ან (ლნტ.) -- ათქმევინა, რომ მის ძმას თოფი ჰქონდა.
- ხ-ა̄ქუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ა̄ქუ̂ი̄სგნე.

- ხ-ა̈̄ცუ̂ (მა̈̄ცუ̂და, ხა̈̄ცუ̂და; ხა̈̄ცუ̂დეს \ ხა̈̄ცუ̂დე̄დს) ბზ., ხ-ა̈ცუ̂ (მაცუდ, ხაცუდ; ხაცუდეს ბქ., მაცუდა, ხაცუდა ლნტ.), ხ-ა̄ცუ̂ (მა̄ცუ̂და, ხა̄ცუ̂და; ხა̄ცუ̂დეს) ლშხ. გრდუვ. -- ჰკიდია. ზურალა̈̄რს ლალა̄შა̈რ ჟი ხა̈̄ცუ̂ხ (ბზ. 362) -- ქალებს გოდრები ჰკიდიათ. და̈უ̂ს ბიკ აშხუ̂ხენჩუ ხა̈ცუდა (ბქ. 26) -- დევს კუნძი ერთ მხარეს ეკიდა. ეშხუ მარას ლაჴუ̂ა̈მ ხა̈ცუ̂ემენა (ლნტ. 138) -- ერთ კაცს ეკლესია ჰქონია მოკიდებული. რიგს ხაცუდა წერქუ̂ა ქაფარ (პოეზ. 24) -- ზოგს ეკიდა თომის ტვირთ(ებ)ი. გადატ.მინე ცოდ ლოქ ხა̄ცუ̂ (ლშხ. 63) -- ჩვენი ცოდვა ჰკიდიაო.

ბ

- ბაბა (-ბა̈̄შ, -ბა̈̄ლ \ -ბა̄ლა̈რ \ -ბა̄ლუ ბზ., -ბა̈შ, -ბოლ \ -ბლა̈რ ბქ., -ბა̄შ, -ბა̄ლ{არ} ლშხ., -ბა̈ჲშ, -ბა̈ლ ლნტ.) -- 1. პაპა, ბაბუა; მოხუცი მამაკაცი. ბაბას ლა̈ხვჷ̄რა̈̄ნხ ლახუ̂ბა (ბზ. 391) -- პაპას შეეხვეწნენ ძმები. ჲედაუ̂ ი ნიშგე ბაბა მჷკთა̈რ ლჷმა̈რხ (ბქ. 18) -- იედავი და ჩვენი პაპა მოკეთეები ყოფილან. მიჩა ბაბა̄ რაშ ლოქ ხა̄ბ უ̂ორმო̄ჲსა (ლშხ. 60) -- ბაბუაჩემის ("მისი ბაბუის") რაში აბია ორმოშიო. ბაბას ათონერგაუ̂ა ნესუ̂ (ლნტ. 308) -- ბაბუას დაურგავს ნესვი. 2. მამა. მი ბაბა მირ' ე̄სა? (ბზ. 232) -- მე მამა მყავს თუ არა? ალჲა̈რს დედე ი ბაბა ათდაგანხ (ბქ.) -- ამათ დედ-მამა ("დედა და მამა") გარდაეცვალათ. ბაბა ლადეღ ეჯქამ (ბეჩ.) -- მამის დღე შეგემატოს! იხმარებაგამოთქმებში: ბაბა̈̄ თე (ბზ.), ბაბა̄ თუ̂ალ (ლშხ.) -- მამის თვალი. ბაბა̄ლუ̂არა (ბზ., ლშხ.), ბაბაჯუ̂არა (ლნტ.) -- პაპისავ, მამისავ! ბაბალუ̂არა ხი (ბზ.) -- მამის (\ \ პაპის) საფიცარი (სათაყვანებელი) ხარ. იმოხ ლოქ ასხრი, ბაბაჯუ̂არა? (ლნტ. 256) -- სად მიდიხარო, პაპისავ?
- ბაბანიკ (-იშ, --) ქს. -- ძვრა, განძრევა. ბეჟანს ბაბანიკ მა̄ ხა̄ჲმედა (ლშხ.) -- ბეჟანს ძვრა არ შეუძლია. ზურალდ დეშ ჩუ̂ემინ ბაბანიკ (ლნტ.) -- ქალი ვერ გაინძრა (ქალმა ძვრა ვერ ქნა -- დამბლადაცემულზე იტყვიან).
- ბაბა̈ნი (-აშ, -ა̈რ) ბეჩ., ბა̈ბა̈ნი (-ა̈შ, -ა̈რ) ჩბხ., ბება̈ნი (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ., ბოტ. -- მსხლის საადრეო ჯიში. ბაღა̈რისგა ხოლჯახ... ბაბა̈ნი (ბქ. 2) -- ბაღებში უდგათ ბაბანი. ათხე ხოლჯახ ამეჩუ ა̈ნთროლ ი ბა̈ბა̈ნი (ბქ. 228) -- ახლა უდგათ (ურგიათ) აქ ვაშლი და ბაბანი. უცხრე ჟახოლდ სიდხ: ...ბება̈ნი, ლჷლყინ (ბქ. 282) -- მსხლების სახელებად დარჩენილია (დარჩენილი არიან)... ბებანი, ნამყენი.
- ბაბგა̈ნ იგივეა, რაც ბაბნა̈გ.

- ბაბნა̈გ (-იშ, -ნაგა̈რ) ბზ., ბაბგა̈ნ (-განა̈რ) ლნტ., ბაბგან (-ა̈რ ლხმ., -არ ლშხ.) -- დავრდომილი, მოდუნებული, დონდლო; უსუსური, უძლური (ადამიანი). სგა̈ჲ ბაბნაგა̈რ, იმაუ̂ ა̈მჩედნიდ? (ბზ.) -- თქვე უძლურნო, საით გამექცევით?
- ბაბსირია̈̄ნ, ბაპსირია̈̄ნ (-იშ, -იანა̈რ \ -იანა̈ლ) ბზ., ბაბსჷრია̈ნ (-იანა̈რ) ბქ., ბაფსირია̈ნ ბქ., ლნტ., ბაბსი̄რიან (-ე̄ლ) ლშხ. -- ცისტიტით დაავადებული. ჰანტო ბაბსირია̈̄ნ ლა̈̄სუ̂ (ბზ.) -- ჰანტო ცისტიტიანი იყო.
- ბაბსი̄რ, ბაპსი̄რ ბზ., ლშხ., ბაბსირ, ბაფსირ ბქ., ლნტ., ბაბსჷ{რ} ლხმ. (-იშ \ -აშ) -- 1. ცისტიტი. ბაბსი̄რ მა̄მ ჯერაჲ? (ბზ.) -- ცისტიტი ხომ არ გაქვს? (იტყვიან მოუსვენარ ადამიანზე). ბაბას ლიმეჩუ̂ჟი ბაფსირ ხეყარ (ბქ.) -- ბაბუას სიბერეში ცისტიტი დაემართა. 2. სისხლიანი ფაღარათი. ფირუ̂ ბაფსირს ათოდაგარა (ლნტ.) -- ძროხა სისხლიან ფაღარათს მოუკლავს.
- ბაბსჷ{რ} იგივეა, რაც ბაბსი̄რ.
- ბაბსჷრია̈ნ იგივეა, რაც ბაბსირია̈̄ნ.
- ბაბუშტელაჲ (-ლა̄ჲშ, -ლე̄ლ) ლშხ., ბაბუშტელა̈ (-ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ. ბოტ. -- ონთქოფა, ონტკოფა. ბაბუშტელაჲ თელდ ლობიო̄ ბარდს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 5) -- ბაბუშტელა მთლად ლობიოს ბარდს ჰგავს. გადატ. ლშხ., გაბერილი, ლოყებგასივებული (სალანძღავი სიტყვაა).
- ბაგ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- 1. პირუტყვის სადგომად გამოყოფილი ადგილი ბოსელში, თავლაში ან ძველ სვანურ სახლში. ბაგისგა ტყჷრა̈̄ლ ფაშტი̄ლ ჯი̄ბხ (ბზ. 210) -- თავლაში მწვირიანი (ფაღარათიანი, ფუნიანი) ფაშატი გიბიათ. 2. ქს. ბაგა. მსხვილფეხა საქონლისათვის საკვების ჩასაყრელი. ბაგთე ჭემ ოთოშდ ფურს (ლშხ.) -- ბაგაში თივა ჩავუყარე ძროხას. ბაგ ჟი უზნანად ა̈მსა̈დ (ლნტ.) -- ბაგა დაუსუფთავებელი (მოუვლელი)

დამრჩა. შდრ. ლა̈ლდიარ.

- ბაგირ იგივეა, რაც ბა̈გირ.
- ბაგურ, ბაგუ̂ირ (-უ̂რა̈შ, -უ̂რა̈ლ/რ) ბზ., ბაგურ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ბადუ̂ირ (-ა̈რ) ბქ., ბა̈გუ̂რა̈1 (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. 1. ქურდი. ბაგურ მა̄რე ჩი̄ს ჴა̈სისგ (ბზ.) -- ქურდი კაცი ყველას სძულს. ალ მარე ძღჟდ ბა̈გუ̂რა̈ ლი (ლნტ.) -- ეს კაცი (ძალიან) ქურდია. 2. უსინდისო. ეშხუ ბაგურ ზურა̈ლ არდა გუშკუ̂ეშმოჟ (ლნტ.) -- ერთი უსინდისო ქალი იყო ჩვენთან.
- ბაგუ̄ნდ იგივეა, რაც ბაგუ̂ი̄ნდ.
- ბაგუ̂ირ იგივეა, რაც ბაგურ.
- ბაგუ̂ი̄ნდ (-იშ, -ა̈რ/ლ), ბა̈გუ̂რა2 (-რა̄შ, -რა̄ლ), ბაგუნდი (-დი̄შ, -დჲა̈რ) ბზ., ბა̈გუ̂რა2 (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ბაგუ̄ნდ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- მდგნალი. ბაგუ̂ინდს \ ბაგუნდის და̄რ იქჩე ლუშხიდ (ბზ.) -- მდგნალს არავინ ჭრის შეშად (საწვავად). ჯ' ესერ ბა̈გუ̂რაშ ფაუს ატაბა̈ლი (ბქ. 87) -- მე (თვითონ) მდგნალის ჯოხს ვთლიო (თლისო). ამშა კელ ბაგუ̄ნდი კუ̂ედელს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 3) -- ამის ღერო მდგნალის წნელს ჰგავს.
- ბად იგივეა, რაც ბა̈დ.
- ბადუ̂ ზს., ბა̈დუ̂ ლნტ. (-ა̈შ, -ა̈რ), ბიდ1 (-იშ, -არ) ლშხ. -- ფეტვის, კანაფის, სელისა და მისთანათა ჩენჩო. ალე ლი ქანა ბიდ (ლშხ.) -- ეს კანაფის ჩენჩოა.
- ბადუ̂ირ იგივეა, რაც ბაგუ̂ირ.
- ბადღ{უ̂} (-ა̈/იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ბადღუს (-ღუ̂სიშ, -ღუ̂სარ) ლშხ. 1. ფუტურო, დამპალი (ხე). გეგიდ ანქა̈ჩ ბადღუ̂ მეგა̈მ (ბზ.) -- გეგიმ მოჭრა ფუტურო ხე. ბადღუ̂დ ჰურსან ლა̈ჲფიშუ̂დ (ბქ. 44) -- ფუტურომ ბოლი აუშვა. ბადღუს [ლი] მეუ̂არ მექუ̂რე მეგემ, მეძღირა̄ლა (ლშხ., ხორ. 5) -- ფუტურო არის ძალიან დამპალი ხე, დანოტიოებული

("მოსველო"). 2. ფუღურო. დი გა̈ტს ბადღჳ̂თეჲსგა შიდა (ბქ. 44) -- დედა ქატოს ფუღუროში ყრიდა. იხ. ბა̄რღჳ̂. 3. ლნტ. უნაყოფო დიდი ტარო.

- ბადშჳ̂ იხ. ბედ2.
- ბაზი იგივეა, რაც ბა̄ზი.
- ბაი ლხმ. -- უარყ. ნაწილაკი არა. დინას ლერექჳ̂ ბაი ხა̈ქჳ̂ (ბქ. 340) -- გოგოს ტანისამოსი არ აცვია. შდრ. მა̄მ, დე̄სა.
- ბალაჳ̂ერ იგივეა, რაც ბალჳ̂ერ{დ}.
- ბალა̈ხ (-ლხიშ, -ლხა̈რ ზს., -იშ, -ლახა̈რ ლნტ.), ბალახ (-იშ \ -ლხიშ, -ლხარ) ლშხ., ბოტ. -- ბალახი. ალა ბალა̈ხისგა ლი ლჷღა̈ფ (ბზ.) -- ეს ბალახით (ბალახში) არის შეღებილი. ალ ბალახ ლჷქაჩი ჟაგარ ლი (ლშხ., ხორ. 5) -- ეს ბალახი ჭრილობის ("დაჭრილის") წამალია. წერაქჳ̂ ეშხუნა̈ირ ბალა̈ხ ლი (ლნტ. 7) -- თომი ერთგვარი ბალახია.
- ბალდა̈ჲ იგივეა, რაც ფალთა̈ჲ.
- ბალდუმ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. საძუე. დეშდჳ̂ე ბალდუმ [ლიხ] დათჳ̂ჲაჲშერალ (პოეზ. 206) -- დათვის საძუე არიან დათვიასანები. 2. ლნტ. მოკლე პალტო, ჯუბის მაგვარი ტანსაცმელი. სასოს ბალდუმ ხა̈ქჳ̂ (ლნტ.) -- სასოს მოკლე პალტო აცვია. 3. ქს. დაბებკილი (დაკერებული) ტანსაცმელი.
- ბალე1 (-ლე̄მიშ ბზ., ლშხ., -ლა̈რ ბზ., -ლემ, -ლოლ ბქ., -ლა̄შ, -ლარ ლშხ., -ჲშ, -ლა̈ლ ლნტ.), ბა̈ლე1 ლხმ., ლნტ., ბოტ. -- ფოთოლი. ლამჷნჩა̈ლდ ბალე მუღჳ̂ა̄ნდა (ბზ. 163) -- საჩრდილობლად ფოთოლი მქონდა. მჷჭა̈რშჳ̂ ესერ ბალა ხოჯდე (ბქ. 255) -- რქებით ფოთოლს მოგიტანო. მანანაჲ ბალარს ხაბჷ̄დნი ძინრჳ̄შ (ლშხ., ხორ. 13) -- ნამი ("მანანა") ფოთლებს დილაობით ეპკურება (ესხმება). კნინ. ბალი̄დ, ბალო̄დ ბზ., ბალე̄დ უშგ., ბა̈ლიდ ბქ.,

ბალო̄ლ ლშხ., ბალოდ ლნტ. ეჯის მურგჳ̂ალ ბალო̄ლარ ხა̄რ (ლშხ.) -- იმას პატარა მრგვალი ფოთლები აქვს. წიფი ბალოდ ჩუ ლოქ ათოშიხა (ლნტ.) -- წიფლის პაწია ფოთოლი დავწვიო.

- ბალე2 ბქ. -- ბეწვი. სემუნდ ა̈ხფიშჳ̂დ ცულუკემდ და̈ჳ̂ს, მარე ბალე დეშ ოხკიჩე (ბქ. 114) -- ცოლისძმამ ესროლა მშვილდ-ისარი დევს, მაგრამ ვერაფერი დაუშავა (ბეწვი ვერ გააგდებინა).
- ბალე3 ბზ., ლშხ., ბა̈ლე2 ლნტ. 1. ღორის დამარილებული და გამხმარი კუჭი, რომელსაც იყენებენ კვეთის შესამზადებლად. მეზჳ̂ბელდ ლალდჲრა̈ ხოჩა ბალა̈რ ლამე̄მ (ბზ.) -- მეზობელმა საკვეთის კარგი მასალა ("მკვეთები") მომცა. 2. დვრიტა, მაჭიკი -- ჩვილი მცოხნავი საქონლის შიგნეულის ერთი ნაწილი. ლა̈ძჲას ჯადისა ხულჳ̂ე: ფაშჳ̂, ...ჭაჭა̈რ ი ბა̈ლე (ლნტ. 39) -- საკლავს მუცელში აქვს: ფაშვი, თირკმლები და მაჭიკი. შდრ. დჲრ.
- ბალიშ (-ლშიშ, -ლშა̈რ ბზ., -იშ \ -ლშიშ, -არ \ -ლშარ ლშხ.), ბა̈ლიშ (-იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ.) -- ბალიში. გიგად ხჳ̂ა̈ჲ ბალშა̈რ ა̈ნყიდ (ბზ.) -- დეიდამ (მამიდამ) ბევრი ბალიშ{ებ}ი იყიდა. ჰინგრიშ ბა̈ლიშს ხჳ̂ეთხელი (ბქ.) -- უნაგირის ბალიშს ვეძებ. ნადჲენა̈რს ხოყდიდახ ბა̈ლიშა̈რს (ლნტ. 46) -- ქალიშვილებს უყიდდნენ ბალიშებს. შდრ. ოთილ.
- ბალჳ̂ერ{დ} (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.), ბალაჳ̂ერ (-არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ბზ. ბალავარი, საძირკველი. ალ ქორს ბჷგი ბალჳ̂ერდ ხა̄რ (ბზ.) -- ამ სახლს მაგარი საძირკველი აქვს. ეჩა ბალჳ̂ერ ოთჟაგა მეზჳ̂ბელს (ლშხ. 11) -- იმის საძირკველი მოუწამლავს მეზობელს. 2. ბზ., ლხმ., ლშხ. თახჩა, ნიში (კარის ან ფანჯრის თავზე, ქვითკირის კედელში). ყო̄რ ჟიქა̄ნ, ბალჳ̂ერდთეჟი̄ნ, ოდრინე (ბზ. 366) -- კარის თავზე, თახჩაზე, ავალ. კნინ. ბალჳ̂ერდილ ზს. წირო̄ლ ანშყა̈დ ბალჳ̂ერდილხა̈ნჩუ (ბზ. 367) -- ურო ჩამოვარდა

პატარა თახჩიდან.

- ბალყა̈ჩ, ბელყა̈ჩ ბზ., ბალყეჩ, ბელყეჩ ბქ. (-ყჩიშ, -ყჩა̈რ), ბელყეჩ (-იშ, -არ) ლშხ., ბელყაჩ (-ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- მურყანი, თხმელა. ბალყჩი ნამქაჩუ̂ჟი ჟ'ანჴა̈დ მა̄რე (ბზ. 288) -- მურყნის ძირკვიდან (გადანაჭერზე) ამოვიდა კაცი. ბელყა̈ჩ ხოჩა ლექჩე ლი (ბზ.) -- მურყანი კარგი მოსაჭრელია. ამეჩუ ხოჩამდ იცხემ ბალყეჩ (ბქ. 70) -- აქ კარგად იზრდება თხმელა. ჭჷშხურ ლუშდუ̂იღს ქუნა̄რ ბელყჩიშ ჭჷშხ ესერ ხა̈გმუნახ (ანდ.) -- უფეხოდ დამარხულს სულები თურმე თხმელის ფეხს უდგამძნენო. ბელყეჩი ლჷსკელ [ლიხ] ნესგა შგედარ (პოეზ. 206) -- თხმელის წვივიანი არიან შუა შგედელები.
- ბალყჩიე̄რ, ბალყჩჷ̄რა (-რა̄შ, --) ბზ. ბელყჩჷრა (-რა̄შ, --) ლშხ. 1. მურყნარი. ბალყჩჷ̄რათე̄სგა ა̈მჴა̈დჷ̄ნ (ბზ.) -- მურყნარში მომიხდა შესვლა. 2. ლშხ. მურყანი, თხმელა.
- ბამბა̈ იგივეა, რაც ბამბა̈ჲ.
- ბამბა̈ჲ, ბანბა̈ჲ (-ბიშ, -ბაუ \ -ბაჲა̈რ) ბზ., ბამბა̈ (-ბიშ, -ბაუ უშგ., ბქ., -ჲშ, -ბა̈რ ლნტ.), ბამბაჲ (-ბა̄ჲშ, -ბე̄ლ) ლშხ. -- ბამბა. ბამბი კალს {ჲ}ა̈რ ლამედნე (\ ლამჰო̄დნე)? (ბზ. 143) -- ბამბის ფთილას ვინ მომცემს? თუ̂ით თულუყუ̂ ბამბ' ათხაჲედ (ბქ. 260) -- თითო გუდა ბამბა წაიღეთ. დედე ბობშს ბამბაჲს სგა ხაჭო̄ნნა (ლშხ. 55) -- დედა ბავშვს ბამბაში ახვევდა თურმე. ბამბა̈ს ლოქუ ხაშტუე (ლნტ. 55) -- ბამბა ათოვდესო (მიცვალებულზე იტყვიან). ფანაგა გუ̂ეში ლჷმა̄რ ბანბი კარაუ̂შუ̂ (პოეზ. 44) -- ფანაგა სავსე ყოფილა ბამბის კარვ{ებ}ით. იხმარება გამოთქმაში: ბამბა̄ჲ ფიც \ ფიჩ (ლშხ.) -- მძინარა. ბამბა̄ჲ ფიცისა \ ფიჩისა ხარია? (ლშხ.) -- ხომ არ გძინავს? [ბურანში (ბამბის ქულაში) ხარ?] კნინ. ბამბილ (ბზ.) -- ბამბილა̈რ ქა ლახჭუ̂ე̄ნ ქა̄მენქა (ბზ. 308) -- ბამბები შემოახვიე გარედან.
- ბან იგივეა, რაც ბა̈ნ.

- ბანზა̈ჲ იგივეა, რაც ბამზა̈ჲ.

- ბანგ იგივეა, რაც ზა̈ნგ.

- ბანდა̈რ (დრიშ ზს., -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ ბქ., -იშ, -დარა̈ლ ლნტ.) -- სკამლოგინი, გრძელი უზურგო სკამი. ალჲა̈რდ ჟ'ესლა̈ჯხ ბანდა̈რჟი̄ნ მინე გეზალ (ბზ. 331) -- ამათ დააკრეს სკამლოგინზე თავიანთი შვილი. ტაბა̈გს ლასგუ̂რა ბანდა̈რს სგა ხაგემხ (ბქ. 75) -- ტაბლას დასაჯდომ სკამლოგინს მიუდგამენ. კნინ. ბანდრი̄ლ (ბზ.) -- მურყუ̂ამისგა ათხეი ჩუ ა̈რი ბანდრი̄ლ (ბზ. 2) -- კოშკში ახლაც არის პატარა სკამლოგინი.

- ბანდლუ̂ალ ზს., ლნტ., ბანდლუ̂ალაჲ ლშხ. (ხობჷნდლუ̂ალა, მაბჷნდლუ̂ალე/ა ზს., ხობანდლუ̂ალა ლნტ.) -- რბილი, ფუმფულა. მი მულუ̂ა ბანდლუ̂ალ ლაყუ̂რა (ბზ.) -- მე მაქვს რბილი საწოლი.

- ბანძა̈ჲ (-იშ, -ძაუ) ბზ., ბანძა̈რ (-ძარუ) ბქ., ბანძა̈ (-ჲშ, -ძა̈ლ) ლნტ., ბანძაჲ (-ძა̄ჲშ, -არ \ -ძე̄ლ) ლშხ. -- გრძელბეწვა, ბანჯგვლიანი. და̈უ̂ ლი ძლუდ ლჷფა̈თუ̂, ბანძა̈ (ლნტ. 70) -- დევი დიდთმიანია, გრძელბეწვიანი.

- ბანჭ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- პაიჭი. ჯუ̂ინალდ ხუ̂იქუ̂ემდად ბანჭა̈რს (ლნტ. 6) -- ძველად ვიცვამდით პაიჭებს.

- ბაპ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -აშ, -არ ლშხ.), პაპ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მღვდელი. ლუ̂აჭა̈რ ბაპთ' ა̄ჩა̈დ (ბზ. 337) -- ვაჭარი მღვდელთან წავიდა. ბაპა̈რ წეს-აგებას ხა̈ჩოხ ლჷდგა̈რს (ბზ. 8) -- მღვდლები მიცვალებულს წესს აუგებენ (წეს{ის} აგებას უშვრებიან). ბაპ ჩუ̂აჯგრი ტაბაგს (ლშხ. 35) -- მღვდელი აკურთხებს სუფრას. ჩხარა ლახუ̂ბა ლასუ̂ხ ბაპა̈რ (ლნტ. 277) -- ცხრა ძმანი იყვნენ მღვდლები. ბაპა̈რ მალყა̄რს არდახ (პოეზ. 10) -- მღვდლები ბალყარეთში იყვნენ. იხმარება გამოთქმაში: ბაპა ჟაგ (ლშხ.), ბაპა ჟაგა̈რ (ლნტ.) -- ზიარება ("მღვდლის წამალი"). ბაპ მარეს იმალე ჟაგა̈რს ხათრა, ხედუ̂ა̈ჲს ხაჟახა ბაპა̈ ჟაგა̈რ (ლნტ. 54) --

მღვდელი კაცს რაღაც წამალს ასმევდა, რომელსაც ეწოდება ზიარება. გადატ. ალე ბაპა ჟაგდ ლეთხე̄ლი ლი (ლშხ.) -- ეს ძვირი საშოვარია ("მღვდლის წამალივით საძებნია"). ამეჩუ პაპ ი მიჩა ხეხჳ̂ ლჷმზიგხ (ბქ. 8) -- აქ თურმე მღვდელი და მისი ცოლი ცხოვრობდნენ (სახლობდნენ). ჯჳ̂ინელდ მუშჳ̂ან პაპ ხაყე̄ნახ (ლშხ. 4) -- ძველად სვანი მღვდელი ჰყოლიათ. კნინ. ბაპჷლდ (ბზ., ლნტ.), ბაპო̄ლ (ლშხ.).

- ბაპე (ლა̈ხჳ̂ბა̈პ, ლა̈ჲბაპე, ლა̈ჲბა̈პნე ზს., ლნტ., ლოხჳ̂ბაპ, ლეჲბაპე, ლეჲბაპნე ლშხ.), გრდმ. -- ქადაგებს. ეჯნემ ნა̄ლდეჳ̂ი ლა̈ჲბაპე (ბქ.) -- იმან სისულელე იქადაგა. ბაპ ბოგჟი ბაპე (ლნტ. 119) -- მღვდელი ხიდზე ქადაგებს.
- ბაპსირ იგივეა, რაც ბაბსი̄რ.
- ბაპსირიშა̄ნ იგივეა, რაც ბაბსირიშა̄ნ.
- ბაჟ1 (-ა̈შ ზს., ლნტ., -აშ \ -იშ ლშხ.) -- ჭკუა, გონება, გონიერება; გონი (გრძნობა), ცნობა, ცნობიერება. ხელწიფი გეზალ ბაჟთექა ქა̄ნჯა̈დ (ბზ. 444) -- ხელმწიფის შვილი ჭკუაში ჩავარდა (ჭკუამდე მოვიდა). ალჲა̈რს ბაჟ ქო̄ხკა̈დხ (ბზ. 282) -- ამათ გონი დაეკარგათ. ღანაჳ̂ ზურალს ბაჟ ოთკა̈დ (ბზ.) -- ფეხმძიმე ქალს გრძნობა დაეკარგა. ლაყარშჳ̂ ბაჟ ესერ ბაც ლესეს, წელ მაშენ ლჷბა̈ჟ ირი (ანდ.) -- გონება რომ ცემით შეიძინებოდეს (შესაძლებელი იყოს), ვირი ყველაზე ჭკვიანი იქნებაო. ხენწიფს ბაჟ ათაჩედა (ლნტ. 233) -- ხელმწიფეს გული (გონი) წასვლია. ბაჟ ი თჳ̂ელ (ზს., ლნტ.) -- ჭკუა-გონება. ბაჟდ ლიჯედ -- გონს მოსვლა. ბაჟდ მჷჯდე -- გონს მომყვანი. ბაჟხენქა მეჩდე -- გონდაკარგული, გადარეული.
- ბაჟ2 იხ. ბა̈ჟ.
- ბაჟა (-ჟა̈̄შ ბზ., -ჟა̈შ ბქ., ლნტ., -ჟა̈ჲშ ლნტ., -ჟა̄შ ლშხ.) -- მადლიერება, მადლობა. ხოჩე̄მი ლიჩჳ̂მეს ბაჟა ხულჳ̂ა (ბზ.) -- კარგის კეთებას მადლიერება ახლავს (აქვს). ბაჟაჟი ჯაჳ̂დი

ფურს (ლშხ.) -- მადლობის ნიშნად ("მადლობაზე") გაძლევ ძროხას.

- ბაჟია̈ნ (-იშ, -იანა̄რ) ბზ., ბაჟჲა̈ნ (-ჲანა̄რ) ბქ., ლნტ., ბაჟიან (-არ) ლშხ. -- გონიერი, ჭკვიანი, დაკვირვებული. ბაჟიან ზურა̄ლს ღარიბდ ხა̄რა (ლშხ.) -- გონიერ ქალს სიღარიბეში უცხოვრია (ღარიბად ჰქონია).
- ბაჟი̄ნ იგივეა, რაც ბა̈ჟინ.
- ბაჟურ (-იშ, --) -- უჭკუო, უგონო. ეჯნე̄მ ბაჟურ გა̈რგლა ა̈დბინე (ბზ.) -- იმან აბდაუბდა (უჭკუო) ლაპარაკი დაიწყო.
- ბარაქ (-იშ, --) ბზ., ქს., ბარა̈ქ ბქ. -- ბარაქა, ხვავი. ნა̈ყიდუ̂ს ბარაქ მა̄მ ხულუ̂ა (ბზ.) -- ნაყიდს ბარაქა არ აქვს. ნაშონს ბარა̈ქ ესერ ქა ხოზი (ანდ.) -- დამადლებულს ბარაქა ეკარგებაო ("გაუდისო"). ა̄მჟი ლჹშო̄ნშა ზაჲსუ ლოხგენე̄ნად ცხემაუ̂შ, ქემაუ̂შ, ბედუ̂შ ი ბარაქუ̂შ (ლშხ. 16) -- ასე დახუნძლული წელი დაგვდგომოდეს (წელს მივდგომოდეთ) ზრდით, მატებით, ბედითა და ბარაქით.
- ბარბელ იგივეა, რაც ბარბო̄ლდ.
- ბარბილ იგივეა, რაც ბარბო̄ლდ.
- ბარბლა̈შ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ბარბუ̂ლა̈შ ბქ., ბარბლაშ ლშხ. -- ბარბალობა (წმინდა ბარბალეს დღესასწაული 17 დეკემბერს). გიერგ ანჳა̈დ ბარბლა̈შ მჷიშს (ბქ.) -- გიორგი მოვიდა ბარბალობის კვირას. ბარბლაშჷნლო ლადეღ იცხემ (ლშხ.) -- ბარბალობის შემდეგ დღე მატულობს. ბარბლა̈ში თუ̂ე (ბზ.) -- დეკემბერი (ბარბალობის თვე).
- ბარბლა̈შჲე̄რ (-ი/-ეშ, --) ბზ. -- ბარბალობის დღეები. ბარბლა̈შჲე̄რ შდუუ̂ა (ბზ.) -- ბარბალობის დღეებში თოვდა.
- ბარბო̄ლდ, ბარბე̄ლდ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ბარბ{უ̂}ელდ (-ა̈რ) ბზ., ბარბჷლდ (-ა̈შ,

-ӓრ) უშგ., ბარბჳ̂ილ (-ჳ̂ლიშ, -ჳ̂ლӓრ), ბარბილ (-ბლიშ, -ბლӓრ) ბქ. ბარბოლდ (-ӓშ, -ӓრ) ბეჩ., ბარბელ (-ӓრ) ლნტ., ლხმ. -- ბორბალი, თვალი. ურემს ბარბელდӓრ ჩჳ̂ӓთფაჭჳ̂ӓ̄ნ (ბზ.) -- ურემს თვლები გაუფუჭდა. ბარბელს ლჷც იმხენ ლოხფიშჳ̂დე, ლექერს ეჯთ' ესერ ასპუნე (ანდ). -- ბორბალს წყალს საიდანაც მიუშვებ, წისქვილს იქით დაატრიალებსო. თხერე ანჩად ბარბელმოყ (ლნტ. 297) -- მგელი მოვიდა ბორბალთან.

- ბარბ{ჳ̂}ელდ იგივეა, რაც ბარბო̄ლდ.
- ბარბჳ̂ილ იგივეა, რაც ბარბო̄ლდ.
- ბარბ{ჳ̂}ლӓშ იგივეა, რაც ბარბლӓშ.
- ბარბჷლდ იგივეა, რაც ბარბო̄ლდ.
- ბარგ იგივეა, რაც ბӓრგ.
- ბარდან (-დნӓშ, -დნӓლ ბზ., -დნӓრ ბქ., -იშ, -დნალ ლშხ., -ӓშ, -ӓლ ლნტ.) -- ფართალი. ბარდნӓ მჷჯიშდ ლახტიხ ხარӓზს (ბზ. 323) -- ფართლის მქსოველმა უპასუხა ("დაუბრუნა") ხარაზს. ჯჳ̂ინალდ ბარდან დო̄სა ლჷმთხო̄ლ (ლშხ. 30) -- ძველად თურმე ფართალი არ იშოვებოდა. მӓგ ხჳ̂იქჳ̂ემდად ბარდანӓ ფატӓნს (ლნტ. 7) -- ყველანი ვიცვამდით ფართლის პერანგს.
- ბარობ იგივეა, რაც ბӓრობ.
- ბარლჳ̂ იგივეა, რაც ბӓ̄რლჳ̂.
- ბარყჳ̂ენ იგივეა, რაც ბარყჳ̂ენდ.
- ბარყჳ̂ენდ (-იშ, -ӓლ) ბზ., ბӓრყჳ̂ენ (-ყჳ̂ნიშ, -ყჳ̂ნӓრ) ჩბხ., ბӓრყენ (-ყნიშ, -ყნӓრ) ლხმ., ბარყჳ̂ენ (-ალ ლშხ., -ӓლ ლნტ.), ბოტ. -- ტყემალი. სოზარდ ჟ'ӓნქӓჩ ბარყჳ̂ენდი ზექ (ბზ.) -- სოზარმა მოჭრა ტყემლის ხე. მეზგა ფიშირს ხოგ ბӓრყენ (ბქ. 282) -- მოსახლეს ბევრს უდგას ტყემალი. ჭანჭურ ბარყჳ̂ენდ ხონგრა ქილჲაჳ̂ ლი (ლშხ., ხორ. 39) -- ჭანჭური ტყემალზე

უფრო მსხვილი ქლიავია.

- ბარძიმ, ბა̈რძიმ (-იშ ზს., ლნტ., -ა̈ლ, ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.) -- 1. ბარძიმი. ბაპდ ბა̈რძიმ ანჳიდ (ლნტ.) -- მღვდელმა ბარძიმი მოიტანა. 2. შხამი, საწამლავი. ალ ჟაგა̈რ ბარძიმდუ აჲსიპე̄ნა (ბზ.) -- ეს წამალი შხამად გქცეოდესო. გადატ. ბა̈რძიმ მარე (ბქ.) -- გესლიანი კაცი.
- ბარჲ (-ა̈შ ზს., -იშ ლნტ., -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ა̄ლ ლშხ.) -- ბეჭი, მხარი. ამნე̄მ ჳანრე ბარჲა̈ლ სგა̄თჭუ̂ე̄ნ გუ̂ა̈რა̄ლს (ბზ. 193) -- ამან ხარების ბეჭები შეახვია ტყავებში (ტყავებს). თა̈კუ̂ ქოთიბ ბარჲა̈რქა (ბქ. 16) -- თოკი შევიბი მხრებზე. ჟი ლოხსგურა დეუ̂თაკ ცხეტაკს ბარჲჟი (ლშხ. 55) -- შემოუსვამს დევთაკი ცხეტაკს მხარზე. და̈უ̂ს ეშხუ ბარჲჟი ხაზგდა ბიკ, მერბა ბარჲჟი -- ნათხუარე (ლნტ. 278) -- დევს ერთ მხარზე ედო ჯირკი, მეორე მხარზე -- ნანადირევი. კნინ. ბარჲგლდ ზს., ლნტ., ბარჲი̄ლ ლშხ.
- ბასყი იგივეა, რაც ბა̈სყ.
- ბატკ იგივეა, რაც ბა̈ტკ.
- ბაუ̂ იგივეა, რაც ბა̄უ̂.
- ბაფსირ იგივეა, რაც ბაბსი̄რ.
- ბაფსირია̈ნ იგივეა, რაც ბაბსირია̄ნ.
- ბაქ იგივეა, რაც ბა̈ქ.
- ბაქა̈ჲ, ბაქარა̈ჲ (-ა̈იშ, -ქაუ, -რა̈ლ \ -რაჲა̈ლ) ბზ., ბაქარა̈, ბაქრა̈ (-იშ, -უ/რაუ) ბქ., ბაქაჲ (-ქა̄იშ , -ქაუ \ -ქიე̄ლ) ლშხ. 1. მატყუარა, ცრუპენტელა. ბაქარა̈ ბა̈ქდ ესერ ომთეფლი (ანდ.) -- მატყუარა უკვალოდ (ტყუილად) გამქრალაო. 2. ტრაბახა, მკვეხარა. იმჟი ბაქარა̈ჲ ხი! (ბზ.) -- როგორი ტრაბახა ხარ!
- ბაქრა̈ იგივეა, რაც ბაქა̈ჲ.

- ბაღ1 (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ უშგ., ქს., -არ ლშხ.) -- ბაღი. ზურაბს ა̈თჯა̈დჷ̄ნ ბაღთე̄სგა (ბზ. 237) -- ზურაბს მოუხდა ბაღში შესვლა. ბაღა̈რისგა ხოლჯახ წა̈ლყინ ხილა̈რ (ბქ. 2) -- ბაღებში უდგათ (ურგიათ) ნამყენი ხეხილი. ხოჩა ბაღ-ლარტამ ახოსყახ (ლნტ.) -- კარგი ბაღ-ბოსტანი გაუკეთებიათ.
- ბაღ2 ზს., ლნტ. -- ბეღელი; პურეულის შესანახი დიდი კიდობანი. კუ̂ეცენ ბაღისგა ნირი (ბზ.) -- ხორბალი ბეღელში გვაქვს.
- ბაშლაყ იგივეა, რაც ბაშლჷყ.
- ბაშლოყ{უ̂} იგივეა, რაც ბაშლჷყ.
- ბაშლჷყ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ბაშლაყ (-არ) ლშხ., ბაშლოყ{უ̂} (-ა̈რ) ლნტ. -- ყაბალახი. მა̄რე̄მ ლჷდგა̈რ უ̂იჯ ბაშლჷყთ' ე̄სდე (ბზ. 409) -- კაცმა მოკლული გველი ყაბალახში ჩადო. თხუმჟი ლეგემ გულუ̂ან გუშკუ̂ეურა ფაყუ̂ ედ ბაშლოყ (ლნტ. 6) -- თავზე დასახურავად (დასადგამი) გვქონდა ჩვენებური ქუდი ან ყაბალახი. კნინ. ბაშლჷყჷლ ზს., ბაშლოყულ ლნტ.
- ბაც1, ბაცა1 (-ციშ, -ცა̄̈შ ზს., -ცა̄შ ლშხ.) -- შეძლება. ჰა̄უ̂ როქ დო̄სამა ხათმჷნხ, ბაც მა̄დ ლი (ბზ. 334) -- რომ არაფერი სჭირდეთ, არ შეიძლებაო. უჟდ ბაც დე̄სა ხა̄რ ლეგმერდას (ლშხ. 88) -- ძილი არ შეუძლია (ძილად შეძლება არ აქვს) ავადმყოფს. შდრ. მაბა̈ც.
- ბაც2 (-იშ, --) -- მოსალოდნელობა, რაღაცის მოლოდინი. ხოლა ლადა̈ღ გუ̂ა̄რ ბაც (ბზ. 432) -- ცუდი დღე მოგველის (მოლოდინი გვაქვს). ილბა̈ლ ესერ ბაც ხარ მიჩ (ბქ. 210) -- იღბალი მოგელის შენო. მა̈ ბაც ხარ მარა, ეჯი უქადუ̂ ესერ ხარ (ანდ. 67) -- რაც მოელის (რა მოლოდინი აქვს) კაცს, ის არ ასცდებაო. მინე დი ლოქ ლი ბაც (ლნტ. 212) -- მოსალოდნელიაო დედაჩვენი (მოვიდეს).
- ბაც3 (-იშ, --) ლშხ. -- იმედი. ბაც დე̄სა ჯა̄რ -- იმედი ნუ გაქვს.

- ბაცა1 იგივეა, რაც ბაც1.
- ბაცა2 (-ცა̈̄შ ბზ., -ცა̄შ ლშხ., -ცა̈ჲშ ლნტ.) -- დაპირება, შეპირება. ცჳ̂იდდ მირ ჯიხა ჩი̄მი ბაცა (ბზ.) -- რაღაც ტყუილად (ცუდად) იცი ყველაფრის შეპირება. ბაცა̄ნქა დე{ჲ} მა̄მგჳ̂ეშ ჯა̈მჲედა (ბზ.) -- დაპირების გარდა არც არაფერი შეგიძლია. ამჟი ბაცი-ბაცი̄ჲსა დროჲჟამ ესღრი (ლშხ.) -- ასე დაპირება-დაპირებაში დრო-ჟამი გადის. შდრ. ლიბცე.
- ბაძგ იგივეა, რაც ბა̈რცხილ.
- ბაჯგ იგივეა, რაც ბა̈ჯგ.
- ბაჯჳ̂არა̈, ბაჯჳ̂ა̄რ იგივეა, რაც ბა̈ჯჳ̂ა̈̄რ.
- ბა̈ბა̈ნი იგივეა, რაც ბაბა̈ნი.
- ბა̈გირ (-გრიშ ზს., ბაგრა̈ლ ბზ., ბაგრა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ბაგირ (-გრიშ, -გრალ) ლშხ. -- ბაგირი, მსხვილი თოკი. დადად ფათქჩუ აფიშჳ̂დ ბა̈გირ (ბქ. 53) -- ბებიამ ორმოში ჩაუშვა ბაგირი.
- ბა̈გჳ̂რა̈1 იგივეა, რაც ბაგურ.
- ბა̈გჳ̂რა2 იგივეა, რაც ბაგჳ̂ი̄ნდ.
- ბა̈დ (-იშ, ბადა̈რ) ზს., ლნტ., ბად (-არ) ლშხ. 1. ბადე. მამად ძუღჳ̂ათე̄სგა ბა̈დ ადქჳ̂იჭე (ბზ. 81) -- მამამ ზღვაში ბადე ჩაყო. შგნ ლახირმდ აბრეშუმიშ ბა̈დ (ბქ. 257) -- ხელში დაიჭირეთ აბრეშუმის ბადე. 2. ბქ., ქს. ბადექონი. ტაბლარს სგა̄შურე̄მი ბადი ნაგილჳ̄ლს ლოხკჳ̂ანნეხ (ლშხ. 15) -- ტაბლებს შიგნეულის ბადექონის ნაგლეჯებს ჩაატანენ. 3. ბქ. არამჭიდრო ქსოვილი.
- ბა̈დჳ̂ იგივეა, რაც ბადჳ̂.
- ბა̈დშჳ̂ იხ. ბედ2.

- ბა̈ზი იგივეა, რაც ბა̄ზი.
- ბა̈ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ბა̈ჲ (ბა̈იშ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.) -- მდიდარი, შეძლებული. ბა̈ჲ ხეხჳ̂-ჭა̈შს ჭყინტგეზალ ხორიხ (ბზ. 40) -- მდიდარ ცოლ-ქმარს ვაჟიშვილი ჰყავთ. ცხჷმრიშ ფერმა ბა̈ჲ ფერმა ლი (ბქ. 70) -- ცხუმარის ფერმა მდიდარი ფერმაა. საბრალს ესერ ათშყედა ი ბა̈ის ახხჳ̂ია (ანდ.) -- ღარიბს (საბრალოს) დავარდნია და მდიდარს უპოვიაო.
- ბა̈იგეშ ლხმ., უარყ. ნაწილაკი -- არაფერი, ვერაფერი. ქეყანა ქა̈დზელალეხ, მარე ბა̈იგეშ ა̈ნმეჯრეხ (ბქ. 340) -- ქვეყანა შემოიარეს, მაგრამ ვერაფერი გაიგეს. ქორჷნქა ბა̈იგეშ მუღჳ̂ე -- სახლს გარდა არაფერი მაქვს.
- ბა̈ირა̈ლ იგივეა, რაც ბა̈ჲრა̈ხ.
- ბა̈ლ იხმარება გამოთქმებში: ბა̈ლდ ლიგნე (ზს.), ბა̈ლდ ლიგენე (ლნტ.), ბა̈ლდ ლიჩედ -- დაფლეთა, ნაფლეთებად ქცევა, დახევა. ამნემ მიჩა მუხჳ̂ბე ბა̈ლდ ადგენე (ბქ. 168) -- ამან თავისი ძმა ნაფლეთებად აქცია. ბა̈ლდ ერ აჩეს! (ბზ.) -- გასკდეს (დაიფლითოს)! (წყევლაა).
- ბა̈ლე1 იგივეა, რაც ბალე1.
- ბა̈ლე2 იგივეა, რაც ბალე3.
- ბა̈ლიშ იგივეა, რაც ბალიშ.
- ბა̈ნ (-იშ, ბანა̈რ) ზს., ლნტ., ბან (-არ) ლშხ. -- ბანი (ხმა). ლაღრალს \ ლიღრა̈ლს ხაკუ: მგჟელ (წინამძღოლი), მეჭემ ი ბა̈ნ (ბქ.) -- სიმღერას სჭირდება (უნდა): დამწყები, მოძახილი და ბანი. ბანი მუ̄ქჳ̂ი̄სდ [ლას] თაფუ (ლშხ. 22) -- ბანის მთქმელად იყო თაფუ. გადატ. ბა̈ნ (ბქ.), ბან (ლშხ.) მეფხჟე სხვადასხვა თვალსაზრისის ქონა, ჩვენების არევა. ბა̈ნ ი კიჳ̂ა̈ნ ჩუ მეყჳ̂ლე ხა̄რხ (ბზ.) -- სიმღერა აუწყობელი (ბანი და მოძახილი გაყოფილი) აქვთ, გადატ. ერთმანეთს ვერ უგებენ.

- ბა̈ნგ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ბანგ ლშხ. -- ბანგი. უ̂ა̈ზრა̈ლდ ბა̈ნგ ჩო̄ ჩუ ლახა̈̄შხ (ბზ. 344) -- ვეზირებმა ბანგი ყველას დაალევინეს. ეშუ̂ი ბოთლიკ ბანგ ისგოლუ̂ ესუ̂დეხ (ბქ. 335) -- ერთი ბოთლი ბანგი ჩაუდევითო. მა̄რას ბანგს ლახთუნნეხ (ლშხ.) -- კაცს ბანგს დაალევინებენ. ზურალს ჯიბა̈ჲსა ხა̈ლუ̂ენა ბა̈ნგ (ლნტ. 201) -- ქალს ჯიბეში ჰქონია ბანგი. მერმამ კათხას ბანგას ჯათრეხ (პოეზ. 126) -- მეორე კათხას ბანგს გასმევენ.
- ბა̈ნკ{ირ} იგივეა, რაც ბრიკ.
- ბა̈ჲ იგივეა, რაც ბა̈ი.
- ბა̈ჲა (-ჲა̈̄შ, -ჲა̈̄ლ) ბზ., ბაჲა (-ჲა̄შ, -ჲე̄ლ) ლშხ. -- ბზობა. ბა̈ჲა̈̄ მიშლადა̈ლ ა̈მჸედე̄ლიხ მუშგუ̂რა̈ლ (ბზ.) -- ბზობის კვირას მოსულან სტუმრები. ლინჩა̄ლისა გუ̂იხალ უქმ: ბაჲა ი ურჲალე უ̂ობიშ (ლშხ. 24) -- დიდმარხვაში ვიცით უქმე: ბზობა და ებრაელთა პარასკევი.
- ბა̈ჲრა̈ხ (-იშ, -რახა̈ლ ბზ., -რახა̈რ ბქ.), ბა̈ირა̈ღ, ბა̈ჲრა̈ღ (-იშ, -რაღა̈ლ ბზ., ლნტ., -რაღა̈რ ბქ.), ბა̄ჲრახ, ბა̄რახ (-ალ) ლშხ. -- ბაირაღი, დროშა. რუსა̈ლდ ჟ'ანკაჩეხ ბა̈ჲრა̈ხ/ღ (ბზ.) -- რუსებმა აღმართეს ბაირაღი. ხელწიფხედ ენკიდ ბა̈ირა̈ხ (ბქ. 106) -- ხელმწიფემ აიღო დროშა. ეჩეჩუ ესციყეხ ბა̄ჲრახს (ლშხ. 20) \ ბა̄რახს (ლშხ. 25) -- იქ დაასობენ დროშას. მჷლზონა ანსგოჯნიხ ბა̄ჲრახალს (ლშხ. 26) -- სალოცავის მსახურნი (მამაკაცი "მონაზვნები") {გა}მოაბრძანებენ დროშებს.
- ბა̈ჟ (-იშ, -არ) ზს., ლნტ., ბაჟ (-არ) ლშხ. -- ბაჟი, გადასახადი, ბეგარა. ფუსდს ხალტჷნ{და} ბა̈ჟი ლიკედ (ბზ.) -- ბატონს უყვარდა ბაჟის აღება. იმის ა̈ჲნე და̈უ̂ ბა̈ჟს? (ბქ. 51) -- საით წაიღებს დევი ბეგარას? შდრ. ბეგა̈რ.
- ბა̈ჟინ (-იშ, --) ზს., მჷბა̈ჟნე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ., ბაჟი̄ნ ლშხ. 1. მაცნე, შიკრიკი, ამბის შემტყობინებელი. [ალჲა̈რდ] სგუ̂ებინ ბა̈ჟინ ადზჷზეხ (ბზ. 182) -- ამათ წინ შიკრიკი

გაგზავნეს. ჯგჷრა̄გდ ადზჷზე ბაჟინ მიჩა კერძმა̄რთე (ლშხ. 54) -- წმინდა გიორგიმ გააგზავნა მაცნე მოკეთესთან. ოთარს ბა̈ჟინ სგჳ̂ებინ ოთჴა̈დ (პოეზ. 100) -- ოთარს მაცნე წინდაწინ მოუვიდა. იხ. მჷბა̈ჟნე. 2. ცნობა, შეტყობინება. გუგჩას ოთჴად ბა̈ჟინ (ბქ. 82) -- გუგჩას მიუვიდა ცნობა.

- ბა̈რ1 (-იშ, ბარა̈ლ ბზ., ლნტ., ბარა̈რ ბქ.), ბარ (-ალ) ლშხ. -- ბარი; ნიჩაბი. მურზაბეგს ბა̈რ ჩოთყჳ̂ა̈ჩ (ბზ.) -- მურზაბეგს ბარი გაუტყდა. ბარა̈რშჳ̂ მუსს შიდეხ (ბქ. 5) -- ბარებით თოვლს ყრიან. გიჳ̂იდ ბარ ენყიდე (ლშხ.) -- გივიმ ბარი იყიდა.
- ბა̈რ2 -- ბარი, დაბლობი. ბა̈რსი იშდუჳ̂ინია̄? (ბზ.) -- ბარშიც თოვს ნეტავ? ბა̈რ ა̈დგითე სიმინდს ხჳ̂ალა̈შიდ (ბქ. 229) -- დაბლობ ადგილში სიმინდს ვთესავთ. ბა̈რ მა̈ნკჳ̂ი ესერ ირქჳ̂ა̈ლ ი ლახჳ̂ მა̈ნკჳ̂ი იშყჳ̂ჟურა̈ლ (ანდ.) -- ბარი ადრე (პირველი) იმოსება და მთა ადრე (პირველი) იხდის ტანსაცმელსო.
- ბა̈რა (ბარა̈შ, --) ბზ., ბერა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- კლება, დანაკლისი, ზარალი. ქა̈მა̄ჳ̂ გარ ლი ი ბა̈რა ზუმშჳ̂ გარ! (ბზ.) -- მატება იყოს ("მატებამც არის") მხოლოდ და ზარალი ნაკლებად! მიშგჳ̂ა მეზჳ̂ბელს ქა ბერა ისგა ქემად ხესპიჳ̂ (ბქ. 314) -- ჩემს მეზობელს დანაკლისი მატებად ექცეოდა. კუმში ბერაჳ̂შ [ლუწხჳ̂აჳ̂ე] ღჷრიხ მეცართე (ლშხ. 12) -- საქონლის ზარალით შეწუხებულ{ნ}ი მიდიან მკითხავთან.
- ბა̈რგ1 (-იშ, ბარგა̈ლ ბზ., ლნტ., ბარგა̈რ ბქ.), ბარგ (-ალ) ლშხ. -- ბარგი; მოძრავი ქონება (ქვეშაგები, ავეჯი...), წასაღებად მომზადებული ტვირთი. ღჳ̂აჭა̈რს ბა̈რგ ხულჳ̂ა̄ნ (ბზ. 380) -- ვაჭარს ბარგი ჰქონდა. მეთხჳ̂ა̈რდ ჟა̈ნკიდ ბარგა̈რ (ბქ. 84) -- მონადირემ აილო ნივთები (ტვირთ{ებ}ი). ჲეხჳ̂დ ახოჴიდ ცულა̈ჴემანტ ჭა̈შს ბა̈რგცა̈ხენ (ლნტ. 314) -- ცოლმა მოუტანა ქმარს მშვილდ-ისარი ბარგთან ერთად. გადატ. მზითვად გატანებული ქვეშაგები,

ტანისამოსი, ავეჯი. ხელმწიფხედ ეჯის ბა̈რგ ლახუ̂ემ (ბქ. 41) -- ხელმწიფემ იმას მზითვი მისცა. ზურა̄ლს ჟ'ოხლაჯა ბარგ (ლშხ. 59) -- ქალს შეუკრავს მზითვი. კნინ. ბა̈რგილდ ზს. ბა̈რგილდა̈რს ესერი̄ ჩუ ოთშხუ̂ინნე (ბზ. 280) -- ბარგ(ებ)საც შეგინახავო.

- ბა̈რგ2 ზს., ლნტ., ბარგ ლშხ. -- ნადირის (ჯიხვი, არჩვი) ჯგუფი. ბა̈რგ ლგმა̈რდ ლალოკაჟილა (ბქ. 12) -- ნადირი ყოფილა მჟავე წყალთან (სალოკზე).
- ბა̈რგ3 ზს., ლნტ., ბარგ ლშხ. -- მოკეთე, ახლო ნათესავი გვარში. ხოჩა̄მდუ ხა̈რიდ, მიშგუ ბარგა̈ლ! (ბზ.) -- კარგად იყავით, ჩემო მოკეთეებო!
- ბა̈რგნაბა̈რგ (-იშ, -ბარგა̈ლ) ზს., ლნტ. -- ბარგი-ბარხანა. თელღვრად ადჲე მიჩა ბა̈რგნაბა̈რგ (ბზ.) -- რძალმა წაიღო თავისი ბარგი-ბარხანა. მახელუ̂აჟა̈რ, ბა̈რგნაბა̈რგშუ̂ ჟი ლგქა̈ფ, მეზგათე ტეხნიხ (ბქ. 233) -- ახალგაზრდები, ბარგი-ბარხანით დატვირთულ{ნ}ი, ოჯახში (მოსახლესთან) ბრუნდებიან.
- ბა̈რდ (-იშ, ბარდა̈რ ბქ., ბარდა̈ლ ლნტ.), ბა̄რდ (-ალ) ლშხ., ბოტ. -- ბარდი; ხვიარა მცენარის ღერო. მგლდერი̄ლს ბა̄რდ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 22) -- ცერცველას ხვიარა ღერო აქვს.
- ბა̈რობ (-ა̈შ, --) ზს., ბარობ (-იშ, --) ლნტ. -- ბარობა (ადგილობრივ მკვიდრთა განმარტებით, ძველისძველი პერიოდი, როდესაც ზამთარი საერთოდ არ არსებობდა). ჯუ̂ინლიშ ჯუ̂ინალდ, ბა̈რობა̈შ დრეუ̂ჟი, ჩუ̂იბეჯეუ̂ს ეშხუ ლგჲმედ მეზგე ლგმზიგ (ბქ. 247) -- ძველისძველად, ბარობის დროს, ჩუბეხევში ერთი შეძლებული მოსახლე ცხოვრობდა თურმე.
- ბა̈რყ{უ̂}ენ იგივეა, რაც ბარყუ̂ენდ.
- ბა̈რცხილ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ბაძგ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ბოტ. ბაძგი, ირმისსაკვნეტელა, ჭყორი. ნენჩას ხაგ ბა̈რცხილ (ბქ. 228) -- უღრან წიწვიან ტყეში ხარობს (ტყეს ადგას) ბაძგი. ბაძგს ლეცაგ ბალარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 5) -- ბაძგს ეკლიანი ფოთლები აქვს.

- ბა̈̄რძიმ იგივეა, რაც ბარძიმ.
- ბა̈სრ (ხომბასრა, მამბასრე) ზს. 1. ბასრი. მა̈ ბერეჟ ჯეჩი, ბა̈სრ ესერ ეჯი ლი (ანდ.) -- რომელი რკინა{ც} კვესავს, ბასრი (ფოლადი) ისააო. გადატ. მარჯვე, მოხერხებული. ყანსაჳ̂ ბა̈სრ მა̄რე ლი (ბზ.) -- ყანსავი მარჯვე კაცია. 2. ლნტ. სანაშენო, დაუკოდავი (ვირი, ცხენი).
- ბა̈სყ (-იშ, ბასყა̈რ) ზს., ბა̈სყი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- მარწყვი. მგჰი ბა̈სყ მუჭხჳ̂ი ლი (ბზ.) -- მწიფე მარწყვი ტკბილია. ჭუბერ მასა̈რდ წჳ̂ა ბა̈სყ (ბქ. 228) -- ჭუბერში ბლომადაა ({მო}იპოვება) მარწყვი. შდრ. მაჲო̄ლ.
- ბა̈ტკ (-იშ, ბატკა̈რ) ზს., ლნტ., ბატკ (-არ) ლშხ. -- მრგვლად (მთლიანად) შემწვარი გოჭი (ან: თხა, ცხვარი, მოზვერი, ხარი..). კამბეჩ ლაჯაბდ ხორიხ, ჯა̈ნს ბა̈ტკდ ატყბეხ (ბზ. 81) -- კამეჩი მოსახარშავად აქვთ, ხარს მრგვლად წვავენ. ხოშა ნალალდ ბატკარს ხამრა̄შს ხაყლეხ (ლშხ. 32) -- მეტწილად "ბატკებს" ღორისას ეძახიან.
- ბა̈ქ (-იშ, ბაქა̈რ) ზს., ბაქ (-არ) ლშხ. 1. სიცრუე, ტყუილი. ალა ბა̈ქ ლი, ჰა ტკიც? (ბზ. 113) -- ეს ტყუილია თუ მართალი? ბა̈ქიშ მუქჳ̂ისგს ტკიცს ესერი და̈რ ხეჯრა̈ჳ̂ (ანდ.) -- მატყუარას (ტყუილის მთქმელს) მართალსაც აღარავინ უჯერებსო. იხმარება გამოთქმაში: ბა̈ქი ლიდე̄სგი (ბზ.), ბაქა̈ ლიდისგ (ზს.) -- ცილისწამება. 2. ბაქიბუქი, კვეხნა, ტრაბახი. მაი ჯა̄რ ალემაგ ბაქ? (ლშხ.) -- რად გინდა ამდენი ტრაბახი?
- ბა̈ჩ (-ა̈შ, ბაჩა̈რ ბზ., ლნტ., მიც. ბა̈ჩს \ ბაჩჳ̂ ზს., ბაჩჳ̂ემ, ბაჩა̈რ ბქ.), ბეჩ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ქვა. ხელწიფ ბა̈ჩდ ესსიპდა (ბზ. 272) -- ხელმწიფე გაქვავდა (ქვად იქცა). და̈̄ჳ̂ ბა̈ჩჳ̂ჟი ბაჩჳ̂ ხა̈ფჳ̂̄ნე (ბზ. 320) -- დევი ქვაზე ქვას ადუღებს. მალულდ{დ} თხჳ̂იმ ბაჩა̈რს ლახხიპ (ბქ. 24) -- მელამ თავი ქვებს მიახეთქა. ბაჩჳ̂ ბა̈ჩ ესერ ანგჳ̂ჭე (ანდ.) -- ქვას ქვა ამაგრებსო. რიყ ბა̈ჩშჳ̂ ლგმა̈რელი გჳ̂ეში (ლნტ. 264) -- რიყე ქვით ყოფილა სავსე. დი̄ნა ბეჩდ ლგსპა მა̄რას

ეთლაკა̄ნდა (ლშხ. 72) -- ქალიშვილი გაქვავებულ (ქვად ქცეულ) კაცს წააწყდა. იხმარება გამოთქმაში: ბა̈ჩა̈ ჩა̄ჟ (ბზ.) -- ამტანი, გამძლე, ფეხმაგარი (ქვის) ცხენი.

- ბა̈ჩა̈რ (-იშ, --) ბზ., ბაჩა̈რ ბქ., ლნტ., ბეჩა̄რ ლშხ. -- ქვიანი. გუშგჳ̂ეჲმჷყ ხჳ̂ა̈ჲ ა̈რი ბა̈ჩა̈რ ა̈დგი (ბზ.) -- ჩვენში ბევრია ქვიანი ადგილი. შდრ. ლჷბა̈ჩ.
- ბა̈ცხ (-იშ, ბაცხა̈რ) ზს., ბეცხ (-არ) ლშხ. 1. დიდი ლხინი, რომელსაც იხდიდნენ მტერზე მნიშვნელოვანი გამარჯვების შემთხვევაში ან ვაჟიშვილის (გადაშენების საშიშროების წინაშე მდგარი გვარის გამგრძელებლის) დაბადებისას. მჷლხა̈რს ბა̈ცხ ოთჩჳ̂ემნახ (ბზ.) -- მულახლებს საგანგებო ლხინი გადაუხდიათ. 2. ქელეხი, რიგი. კნინ. ბა̈ცხილდ ზს. გჳ̂იჭჲანშერ ბა̈ცხილდ ხერიხ (პოეზ. 212) -- გვიჭიანთ (მკვდარზე) რიგი აქვთ (ექნებათ).
- ბა̈წკ იგივეა, რაც პაწკე̄რ.
- ბა̈ჳ იგივეა, რაც ბა̈̄ჳ.
- ბა̈ჯგ ზს., ლნტ., ბეჯგ ზს. (-ა̈შ \ -იშ, ბაჯგა̈რ), ბაჯგ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მარგილი; ბიგა, სარი, ბიჯგი, ბოძი. ბა̈ჯგდ \ ბეჯგდ სგალოხოგ ქორს ჟაკჳ̂რა̈̄ ნა̈ქჳ̂იც (ბზ.) -- ბიჯგად სახლს შევუდგი არყის ხის ნაჭერი. მარა მარ' ე̄სერ ხობჯგი ი ჰალა̈გს -- ბა̈ჯგ (ანდ.) -- კაცს კაცი ეყრდნობა ("ებიჯგება") და ლობეს -- სარიო. ცხეტაკს ჯიჯჳ̂არ ბაჯგარდ ლოხგა (ლშხ. 56) -- ცხეტაკს ძვლები ბოძებად შეუდგამს. ფედიას ლჷგ ჳ̂ოშთხჳ̂ ბა̈ჯგჟი ნა̈ლია (ლნტ. 21) -- ახლოს დგას სასიმინდე (ნალია) ოთხ ბოძზე. კნინ. ბაჯგილდ. ბაჯგილდ ლოქ ასაციყ კალისა (ლნტ. 89) -- მარგილი დაარჭვე ეზოშიო.
- ბა̈ჯჳ̂ (-ა̈შ \ -იშ, -ბაჯჳ̂ა̈რ) ზს., ბა̄ჯჳ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ჩიყვი. ბესის ხოშე̄რება ბა̈ჯჳ̂ ხა̄დდა (ბზ.) -- ბესის ვეება ჩიყვი ჰქონდა. 2. თიაქარი, ტრიკი. დაჩის ბა̈ჯჳ̂ ხეყად (ბქ.) -- დაჩის ტრიკი ჰქონდა. 3. ლშხ., ლხმ. ხორცმეტი, სიმსივნე. ალ მა̄რეს ძღჷ̄დ ბა̄ჯჳ̂ ხა̄რ (ლშხ.) -- ამ

კაცს დიდი ხორცმეტი აქვს. 4. თათი (დათვისა); ტერფი. შდრ. ფუყჳ̂, ყჳ̂იყჳ̂, ყჳ̂იჩ.

- ბა̈ჯჳ̂ა̈̄რ (-იშ, ბა̈ჯჳ̂ა̄რა̈ლ), ბაჯჳ̂ა̈̄რ ბზ., ბა̈ჯჳ̂ა̈რ (ბა̈ჯჳ̂არა̈რ \ -ა̈ლ) ბქ., ბაჯჳ̂არა̈ ლხმ., ბაჯჳ̂ა̄რ (-ალ) ლშხ. 1. ჩიყვიანი. ეჯჲარ ბაჯჳ̂ა̄რუ ლიხ (ლშხ.) -- ისინი ჩიყვიანები არიან. 2. თიაქრიანი. 3. ხორცმეტიანი.
- ბა̈̄ზი ბზ., ლშხ., ბაზი ბქ., ლნტ., ბა̈ზი ბქ., ზმნს. -- ამაღამ. ბა̈̄ზი ქორთე ლი̄ზი მაკუ (ბზ. 40) -- ამაღამ შინ წასვლა მინდა. ბა̈ზი ჩუ ხჳ̂ა̈რიდ სადგემისგა (ბქ. 205) -- ამაღამ ვიმყოფებით კარავში (სადგომში). ქორწილ ბა̈̄ზი ლოქ ხა̄რხ (ლშხ. 52) -- ქორწილი ამაღამ გვაქვსო. ბაზი ჯა̈რ გჳ̂ეფეშტჳ̂ენი (ლნტ. 93) -- ამაღამ ჯარი დაგვესხმის თავს.
- ბა̄ჲრახ, ბა̄რახ იგივეა, რაც ბა̈ჲრა̈ხ, ბა̈ჲრა̈ლ.
- ბა̄რდ იგივეა, რაც ბა̈რდ.
- ბა̄რღჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -აშ, -ალ ლშხ.), ბარღჳ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოღრო (-რჳ̂ე̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ. -- ფუღურო, ღრუ. ბა̄რღჳ̂ისგა ნა̈პო̄ლს \ ნა̈პრჷლს ლა̈ცჷნდაჳ̂ ოხსყა (ბზ.) -- ფუღუროში ჩიტს ბუდე ("საბარტყე") გაუკეთებია. ირემდ ჟ'ადჲე ზეთუნახაჳ̂ ბოღროთე̄სგა (ბზ. 82) -- ირემმა აიყვანა მზეთუნახავი ფუღუროში. ჩა̄ჟი ცაგ{ს} კელ ბა̄რღჳ̂ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 35) -- ცხენის ეკალ{ს} (მცენარეა) ღრუ ღერო აქვს. მეზგე ა̈თელაკან ღჳ̂ებს მეგამა̈ ბარღჳ̂ისა (ლნტ. 23) -- მოსახლე წააწყდა სკას ხის ფუღუროში. შდრ. ბაღღ{ჳ̂}.
- ბა̄ტო, ბატო̄ლუ ლშხ. მიმართვის ფორმა -- ბატონო! მაჲ ჯაკუ, ბა̄ტო, მიშგჳ̂ა̄ხენ? -- რა გინდა, ბატონო, ჩემგან?
- ბა̄ჳ̂ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ბაჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაბაჳ̂ ლნტ. -- დროებითი საცხოვრებელი (ღამის სათევი) იალაღებზე, ყანასა ან ტყეში. ამეჩჳ̄ნ ეშხუ ბა̄ჳ̂ ნიცხჷნ (ლშხ.) -- აქ ერთი ღამისსათევი გვეგულებოდა.

- ბა̄კ იგივეა, რაც ბა̈̄კ.
- ბა̄ჯუ̂ იგივეა, რაც ბა̈ჯუ̂.
- ბა̈̄გუ̂რა იგივეა, რაც ბაგუ̂ი̄ნდ.
- ბა̈̄ლ (-იშ, ბა̄ლა̈რ) ბზ., ბელ2 (-ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- საბერველი (სამჭედლოს იარაღი). ბა̄ლ ჩუ̂ა̈თფაჭუ̂ა̈̄ნ მჷშკიდს (ბზ.) -- მჭედელს გაუფუჭდა საბერველი. ხახუ̂ ბელლექუ̂ა ქუ̂იშ ოთჰარა (ბქ. 248) -- ცოლს საბერველში ქვიშა ჩაუყრია.
- ბა̈̄მბლუ ბზ., ბე̄მბლუ (-ლუ̄შ, --) ბზ., ლშხ., ბომბლა (-ლა̈შ, --) ბქ. -- მოსავლიანობასთან დაკავშირებული რიტუალი, სრულდება ახალი წლის ღამეს შესაბამისი წამოძახილებით: კიშინ-კიშინ ბა̈̄მბლუ (ბზ. 10). ნებოზს ხეჭმენიხ ბომბლას (ბქ. 4) -- საღამოს ჩამოუვლიან ბომბლის შესასრულებლად ("გამოჰყვებიან ბომბლას"): მსხვილ ჯოხს მხრებზე გაიდებს ორი ვაჟი. ჯოხზე ახალგაზრდას შესვამენ და კერას შემოუვლიან. ჯოხზე მჯდომს მარჯვნივ ჩქმეტენ, ძირს ექაჩებიან; თუ ჩამოაგდეს, ამბობენ: კარგი წელი დაგვიდგებაო.
- ბა̈̄რკ იგივეა., რაც ბა̈̄კ.
- ბა̈̄კ (-იშ, ბა̈̄კა̈რ) ბზ., ბა̈კ (ბაკა̈რ) ბქ., ლნტ., ბრა̈კ1 (ბრაკა̈რ ბქ.), ბა̄კ (-არ) ლშხ., ბა̈̄რკ (ბა̈̄რკა̈რ) უშგ. 1. ნაბიჯი. ბაბას ბა̈̄კი ლიცა̈̄ლი მა̄მა ხა̈მჲედა (ბზ. 148) -- პაპას ნაბიჯის გადადგმა (შენაცვლება, მონაცვლება) არ შეუძლია. ღა̈შდუ̂დ ბა̈კ ქა ლაიგ მიშგუ̂ათე (ბქ. 16) -- დათვმა ნაბიჯი გადმოდგა ჩემკენ. ბობშ ბა̄კს დეშ იგემ (ლშხ. 6) -- ბავშვი ნაბიჯს ვერ დგამს. დაკჷლ ბა̈კს დეშ იცადი ქა (ლნტ. 125) -- თხა ნაბიჯს ველარ დგამს ({გა}იცვლის). სემი ბრა̈კს ადრინა დაკჷლ (ბქ. 159) -- სამ ნაბიჯზე წავიდოდა თხა. ბა̈კ-ბა̈კჟი ზმნს. -- ნაბიჯ-ნაბიჯ: ბა̈კ-ბა̈კჟი შუკუ̂ ესერ ჩუ ომშდეხ (ანდ.) -- ნაბიჯ-ნაბიჯ გზა გაილიაო. შდრ. ბრიკ, ბლა̈̄ნკუ̂. იხმარება გამოთქმებში: ბა̈კიშ ლჷდგა̈რ (ბქ.) -- ზარმაცი, მცონარა. აკს-ბაკს -- ალთა-

ბალთას: ეშჳ̂ი აჯს ესერ ლჷმრა̈გდინ, მერმე -- ბაჯს (ანდ.) -- თურმე ერთი ალთას ლაპარაკობდა, მეორე -- ბალთასო. 2. სიგრძის საზომი ერთეული (მამაკაცის ერთი ნაბიჯი).

- ბებანი იგივეა, რაც ბაბა̈ნი.
- ბებე იხ. დადა.
- ბებრეჴ იგივეა, რაც გაბრა̈ჴ.
- ბებშ იგივეა, რაც ბეფშჳ̂.
- ბეგა̈რ (-გრა̈შ \ -იშ, -გარა̈ლ \ -გარა̈რ) ზს., ბეგარა (-რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- ბეგარა, გადასახადი. დადიან ბეგარაჳ̂შ გუფშტჳ̂ა (ლნტ.) -- დადიანი ბეგრით გვიშვებდა. ბეგა̈რ ჟ'ალგა̈დდ გალფხა̄ნშერას (პოეზ. 50) -- ბეგარა დავადევით გარდაფხაძეებს ("გალფხანისანებს"). შდრ. ბა̈ჟ.
- ბეგო იგივეა, რაც ბეგჳ̂ა.
- ბეგჳ̂ა (-ჳ̂ა̄შ, -- ბზ., -ჳ̂ა̈შ, -- ბქ., -ჳ̂ა̄შ, -- ლშხ.), ბეგო (-გო̄შ, --) ბზ. ბოტ. -- ჩვეულებრივი ბარდა. ბეგჳ̂აჴა̈ნქა ეზარ ნა̄ყუნ ისყი (ბზ.) -- ჩვეულებრივი ბარდისაგან კარგი შეჭამადი კეთდება. ლაჴმჷგლა̈რს ჴოლაშაჴ ბეგჳ̂ა (ბქ. 281) -- ლახამულელებს უთესიათ ჩვეულებრივი ბარდა. ბეგჳ̂ა მუხუდოს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 5) -- ჩვეულებრივი ბარდა მუხუდოს ჰგავს.
- ბედ1 (-იშ, --) -- 1. ბედი, იღბალი. ბედუ ჯა̄ცხ (ბზ. 158) -- ბედი გექნებათ (ბედიმც გქონდეთ). ა'სერ ლუცხჳ̂ლე ნიშგე ბედ! (ბქ. 206) -- ვაი ჩვენს დამწვარ ბედს ("შეტრუსული ჩვენი ბედი")! ალ დინა აშმა̄რ ლი ბედიშ (ლშხ. 12) -- ეს გოგო მადლიერია ბედის{ა}. ბედს ლოქ დაგწეჳ̂ (ლნტ. 314) -- ბედს გწევო. ოჲ, ლჷკჩეჳ̂ ლი ბედი მიშგუ! (პოეზ. 30) -- ოი, ნეტავ ჩემს ბედს (ნეტარი არის ბედი ჩემი)! იხმარება გამოთქმებში: ბედინაწერ (ლშხ.) -- ბედისწერა. ბედიშ [ი] ნაწერი თხუმთე ლი̄ზი (ლშხ.) -- ბედისწერის შესრულება. ბედიგჳ̂ეშ

-- ბედი, საქმე. ამჟი ლი მიშგუ ბედიგჳ̂ეშ (ბზ.) -- ასეა ჩემი საქმე. 2. პირობები, ყოფა, საკვები, კვება, მოვლა. ხოჩა ბედ გჳ̂ა̄რ (ბზ. 375) -- კარგი კვება გვაქვს. მაგჳ̂ǟრ ბედ ხარხ ლახჳ̂ს ჳ̂ეთხჳ̂მალს? (ბქ.) -- როგორი პირობები აქვს (აქვთ) მთაში საქონელს?

- ბედ2 -- მიზეზი, ბრალი. მäგ ნაქეიფი ბედ ხა̄რ (ბზ. 446) -- ყველაფერი ქეიფის ბრალია. ბადშჳ̂, ბäდშჳ̂ ბზ., ლნტ., ბედშჳ̂ ბქ., ლშხ., ზმნს.-- ბედ სახელის მოქ. ბრუნვის ფორმა: 1. მიზეზით, გამო. ლარდა მა̄მა გჳ̂ა̄დ მოხელǟ ბäდშჳ̂ (ბზ. 306) -- არ გვედგომებოდა (სამყოფი არ გვქონდა) მოხელის მიზეზით. ამიშ ბედშჳ̂ დიäრს ჩუ დეშ ლჷმზჳ̂ებხ (ბქ. 13) -- ამის მიზეზით პურს ველარ ჭამდნენ თურმე. მარხჳ̂ი ბედშჳ̂ დე̄მ იჩოხ ალეს (ლშხ. 7) -- მარხვის გამო არ აკეთებენ ამას. ამშა ბადშჳ̂ გიმ ჩიგარ ფუკჳ̂ი ლი (ლნტ. 4) -- ამის გამო ნიადაგი მუდამ მშრალია. 2. ბედშჳ̂, ბედუშ უშგ., ლშხ. -- თავის დროზე, დროულად. ბედუშ დე̄სამა ირი ი აჩუნლო ხონ ლეს ი ხონ -- ნომა (უშგ.) -- დროულად არაფერი იქნება და მერე გინდ იყოს და გინდ -- არა. 3. ბედჟი -- ბედ სახელის მიც. ბრუნვის -ჟი თანდებულიანი ფორმა: -- შესახებ, თაობაზე, გულისთვის. ბესიდ ხეხჳ̂ ჩუ დე̄სა ადშგურǟნე სäდილი ბედჟი (ბზ.) -- ბესიმ ცოლი არ დაარიგა სადილის თაობაზე. ისგჳ̂ა ბედჟი იმჟი ოხჳ̂ეჲცხჳ̂ნის დინას?! (ბქ. 31) -- შენი გულისთვის როგორ გავალვიძებ ქალიშვილს? ჟი ხამზჷრიხ ჯგჷრა̄გს ნამშაჳ̂ი ბედჟი (ლშხ. 24) -- შესწირავენ წმინდა გიორგის მოსავლის ("ნამუშევრის") თაობაზე. ძაძარ ჩჳ̂აკჳიჩხ ეჩა ბედჟი (ლნტ. 300) -- ძაძები დაცვითეს იმისთვის. ფირჳ̂ი ბედჟი̄ნ ლახ ანდაგრი̄სდ? (პოეზ. 72) -- ძროხის გულისთვის თუ დაგვხოცავდით?
- ბედნიე̄რ, ბედნიǟრ ბზ., ბედნიერ ბქ., ლნტ., ბედნიäრ ლნტ., ბედნჲერ ლშხ. (ხობ{ჷ}დნიე̄რა, მäბ{ჷ}დნიე̄რე ბზ., ხობენარა, მäბნერე ბქ., ხობდნჲე̄რა, მაბედნიე̄რე ლშხ., ხობედნიერა, მäბედნიერე ლნტ.) -- ბედნიერი. ბედნიǟრ ზაჳ̂უ ლახგენე̄ნად! (ბზ.) -- ბედნიერ წელს

შეხვედროდეთ (მისდგომოდეთ)! ბედნიერს დეცე ესერ ლაკუ̂რა ხოფტენი (ანდ.) -- ბედნიერს ცის სარკმელი გაეხსნებაო (ეხვრიტებაო). ყōრ მგკარ, ბედნდერ! (ლშხ. 16) -- კარი ღიაა, ბედნიერო! მინს ბედნიერ ლირდე ათოჳიდახ (ლნტ. 252) -- მათ ბედნიერი ცხოვრება გაუტარებიათ. მა̈ბგდნიē̄რā̈მდუ აჳმარჳუ̂ახ ისგუ̂ეჲ ქუ̂ერწილ! (ბზ.) -- უბედნიერესი იყოს (უბედნიერესადმცა გაგმარჯვებოდეთ) თქვენი ქორწილი! ალე ხობედნიერა ლი ეჩანდ (ლნტ.) -- ეს უფრო ბედნიერია იმაზე.

- ბედჟი იხ. ბედ2.
- ბედუშ იხ. ბედ2.
- ბედშუ̂ იხ. ბედ2.
- ბეკა იგივეა, რაც ბეკარობ.
- ბეკარობ (-აშ, --) ზს., ბეკა ბქ., ლშხ., ბეკა̈ ლნტ. -- შინააშლილობა, არეულობა. აშხუ̂ დრეუ̂ქა შუ̂ა̈ნს ლუმა̈რ ბეკარობ (ბქ. 240) -- ოდესღაც (ერთ დროს) სვანეთში ყოფილა შინააშლილობა.
- ბეკა̈ იგივეა, რაც ბეკარობ.
- ბეკრა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ \ -ა̈ლ) ბზ., ბეკრა̈ (-ჲშ, -უ \ -რაუ ბქ., -რა̈ლ ლნტ.), ბეკრაჲ (-აიშ, -რē̄ლ \ -აუ) ლშხ. -- ენაბლუ. გეგი ბეკრა̈ჲ მā̈რე ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- გეგი ენაბლუ კაცი იყო. იმჟი ბეკრაჲ ლი! (ლშხ.) -- რა ენაბლუა! კნინ. ბეკრა̈ილ ზს., ლნტ., ბეკრაīლ ლშხ.
- ბელ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.), ზოოლ. -- ბელი. ამეჩუ ა̈რიხ და̈შდუ̂ ი მიჩა ბელა̈რ (ბზ. 434) -- აქ არიან დათვი და მისი ბელები. ჩუ̂ა̈ჳ ათხურმ ბელ (ბქ. 206) -- დაიჭირე-მეთქი ბელი. ბელარ იშდრā̈ლხ (ლშხ.) -- ბელები თამაშობენ. კნინ. ბელōდ (ბზ.), ბელილდ (ბქ.), ბელოდილ (ლნტ.) ბელōდა̈რდ ლიგუ̂ნი ლა̈ჲბინეხ (ბზ. 434) -- ბელებმა ტირილი დაიწყეს.

- ბელ2 იგივეა, რაც ბა̈̄ლ.
- ბელყეჩ, ბელყაჩ, ბელყა̈ჩ იგივეა, რაც ბალყა̈ჩ.
- ბელყჩჷ̄რა იგივეა, რაც ბალყჩჷ̄რა.
- ბემბეც (ხობჷმბეცა, მაბჷმბეცე ბზ., ბემბეცარა ლნტ.), ბჷმბე̄თ{ა} ბზ., ბემბე̄ც ლშხ. -- ბნელი, წყვდიადი. ლე̄თი ლა̈სუ̂ ბემბეც ლე̄თ (ბზ.) -- წუხელ იყო წყვდიადი ღამე. ბჷმბე̄თისგა დე̄სამა იწუ̂ა̈̄ნო̄ლ (ბზ.) -- წყვდიადში არაფერი ჩანდა. შდრ. ბჷნლე̄თ.
- ბერ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ, -არ ლშხ.) -- ბერი. ამჩიქქა ანღრი ბერ (ბზ. 294) -- ამ დროს მოდის ბერი. მეშხა ძულუ̂ას ბერა̈ლ ხეზგეხ (პოეზ. 10) -- შავ ზღვასთან ბერები სახლობენ (ზღვას ესახლებიან).
- ბერ2 1. წინდა. ლუ̂აჟმარემ ლელდისგდ ხა̈მთქუ̂ახ ბერა̈რ (ბქ. 238) -- მამაკაცის ჩასაცმელად იყენებენ წინდებს (სჩვევიათ წინდები). ში̄მი \ ტუ̂ეტი ბერა̈ლ ბზ. -- ხელთათმანი. შიმი ბერ \ შემბერ ბქ. -- ხელისგული, ნები. ჭიშხი ბერ ზს. -- ფეხისგული. 2. ფრთებიანი ფიცარი. ლა̈ნწუ̂ში ბერ (ბზ.) -- კავის ფრთებიანი ფიცარი. ზუჰა ჩუქამშხენ ბერს ხოსგუ̂რედ (ბქ. 229) -- კავის მოხრილ მხარს ქვემოდან ფრთებიან ფიცარს ვუკეთებთ (ვუსვამთ).
- ბერა იგივეა, რაც ბა̈რა.
- ბერგ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- თოხი. ბაჰს მჷბე̄რგად ბერგა̈ლ თხუმჟი ესფუთქუ̄რა (ბზ. 160) -- მღვდელს მთოხნელებისათვის თოხები თავზე დაუხეთქებია. უ̂ორემ კიცხს ბერგ ხაკუ (ბქ.) -- მიწის ბელტს თოხი სჭირდება. ბერგ გარჯუშ ქუცე ამშა ძირს (ლშხ., ხორ. 39) -- თოხი ძნელად (გარჯით) ჭრის ამის ძირს. ეჲმინს ასოუ̂ადახ: ტუ̂ეტ ბერგა̈ლდ ლოქუ გუ̂ესყოლდა (ლნტ. 307) -- იმათ უნატრიათ: ხელ{ებ}ი თოხებად გადაგვექცეოდესო. ბარჯას ბერგა ჟი ჯასდა̈ნდა (პოეზ. 36) -- მხარზე თოხი გედო. ბერგი

ჭუ̂ემ (ბზ.) -- თოხის ტარი. კნინ. ბერგილდ (ბქ.), ბერგო̄ლ (ლშხ.).

- ბერდანა̈ იგივეა, რაც ბერდენა̈ჲ.
- ბერდენა̈ჲ (-ა̈იშ \ -ნა̈̄შ, -ნაუ) ბზ., ბერდანა̈ (-ნაუ) ბქ., ბერდენაჲ (-ნა̄იშ, -ნე̄ლ) ლშხ., ბერდენა, ბერდენა̈ (-ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. -- ბერდანა, ერთლულიანი თოფი. ბერდენაუ̂შ (\ ბერდენოშ) ეზერდ (\ ეზა̈რდ) ხუ̂ით{უ̂}ეფ (ბზ.) -- ბერდანით კარგად ვისვრი. შუ̂ა̈ნს ხალა̈ტხ ბერდენა̈ლ (ლნტ. 7) -- სვანეთში უყვართ ბერდანები.
- ბერეჟ (-რჟა̈შ/-რჟიშ \ -რჯა̈შ, -რჟა̈ლ ბზ., -რჟემ \ -რჯა̈შ, -ა̈რ; მიც. ბერაჟუ̂ ბქ., -რჟიშ, -რჟალ ლშხ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- რკინა. ბერჟი ჩაფლა̈რ ი ბერჟა̈ ფაუ̂ა̈რ ჩაჴიჩხ (ბზ. 72 \ ჩ{უ̂}აჴიჩხ) -- რკინის ფეხსაცმელები და რკინის ჯოხები დაცვითეს. დიაკუ̂ენდ (\ დი̄კუ̂ენდ) ბერჯა̈ შა̈ნთ ჟიქა̄ნ ესდე როსტომს (ბზ. 438) -- დიაკონმა რკინის შანთი ზემოდან დაადო როსტომს. მჷშკიდდ ბერჟემ ცჷჴემდ ოხშკად ნალუ̂ჟურს (ბქ. 160) -- მჭედელმა რკინის მშვილდი გამოუჭედა ვაჟს. ბერაჟუ̂ გა̈ნჯუ̂ ესერ იზბი ი ამსოლდა̈შ გუ -- გონა̈ბ (ანდ.) -- რკინას ჟანგი ჭამს და ადამიანის გულს -- დარდიო. სანდალ მეგემ ბერეჟშა̄ლ ბჷგი ლი (ლშხ., ხორ. 25) -- სანდალოზის ხე რკინასავით მაგარია. და̈რს მოშ ახოჴიდახ ბერეჟ (ლნტ. 147) -- ვერავის მოუტანია რკინა. ბერჟა̈ ქიპ (ბზ.) -- მავთული (რკინის ძაფი).
- ბერკილ (-კლიშ, -კლა̈რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ბერუ̂კილ, ბერკუ̂ილ, ბუ̂ერკილ (ბო̈რკლარ \ -კლა̈რ) ბზ., ბორკილ (-ალ) ლშხ. -- ბორკილი. ჩუ̂ამზჷზეხ ქუთა̈̄შთე ბერკლა̈რშუ̂ (ბზ. 23) -- ქუთაისში ბორკილებით გამაგზავნეს. ჭყინტს ბერეჟემი ბერკილ ხოშიდ (ლნტ. 160) -- ბიჭს რკინის ბორკილი ადევს (უყრია). ბერკუ̂ლა̈რ მია̈ჲ ჩუ მიქუ̂ი̄ცა (პოეზ. 38) -- ბორკილები მეც გამიწყვეტია.
- ბერუ̂კილ, ბერკუ̂ილ იგივეა, რაც ბერკილ.

- ბეტკ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) -- სალტე. ნეღარს ბეტკ ხოთილ (ზს.) -- კასრს სალტე უჭერს. რაყს ბეტკა̈რ ჩოთშიდა (ბქ.) -- კასრს სალტეები დასცვენია (დაუყრია).
- ბეტკ2 ზს., ბეტკი ქს. 1. რძის ან მაწვნის ნალები. მა̈რწჳ̂ნიშ ბეტკ დემეგ მალა̈ტ (ბქ.) -- მაწვნის ნალები არ მიყვარს. ლჷჯემი ბეტკი გჳ̂ალა̈ტ (ლნტ.) -- რძის ნალები გვიყვარს. 2. ლნტ. ხორცის ნახარშის ცხიმიანი ქაფი.
- ბეტკი იგივეა, რაც ბეტკ2.
- ბეჳ̂ო იგივეა, რაც ბეჳ1.
- ბეფშ{ჳ̂} (-იშ, ბოფშა̈რ) ზს., ლნტ., ბებშ (ბობშა̈რ) ლხმ., ბობშ (-არ) ლშხ. 1. ბავშვი. სოფლიშ ბეფშჳ̂ მა̈გ სგახშჷდდა რა̈შს (ბქ. 38) -- სოფლის ბავშვი ყველა შემოესია რაშს. ბეფშიშ ბეფშს ხოშ' ესერ ხესმი (ანდ.) -- ბავშვის{ა} ბავშვს უფრო ესმისო. ბებშდ ესერ ლახა ანხირნას, მიჩ'ოჳ̂ ლიბოფშ ლა̈ხშყად (ანდ.) -- ბავშვმა რომ გაგაჯავროს, შენი ბავშვობა გაიხსენეო. ბობშარს ყა̄რი დაშნა̄რ ხუღჳ̂ახ (ლშხ. 28) -- ბავშვებს ყავრის ხმლები აქვთ. ბეფშს ლირაგა̈დი ლახობინა (ლნტ. 310) -- ბავშვს ლაპარაკი დაუწყია. ბეფშ ჳ̂ეშგიმ მაღჳ̂იჭ (პოეზ. 30) -- ბავშვი უკან მომდევს. 2. შვილი. მეჯო̈გს ხა̄ქჳ̂ ხელწიფი ბეფშჳ̂დ (ბზ. 300) -- მეჯოგეს უთხრა ხელმწიფის შვილმა. კნინ. ბეფშჳ̂ილდ ბზ., ბეფშილდ ბქ., ლნტ., ბობში̄ლ ლშხ. ხელწიფ ლა̈ხჭჳ̂ედდა მიჩა ბეფშჳ̂ილდა̈რს (ბზ. 300) -- ხელმწიფე შეეკითხა თავის შვილებს. იმეგ ა̈რი ოჲა̈რ ბეფშილდ (ბქ. 210) -- სადღაც (სად) არის ობოლი ბავშვი (იყო ერთი ობოლი ბავშვი -- ზღაპრის დასაწყისი). და̄ჳ̂ულ ასსიპე̄ნა ბობში̄ლდ (ლშხ. 62) -- დევი გადაქცეულა ბავშვად. ქუთა̈შთე ქათოუზახ ბეფშილდ (ლნტ. 265) -- ქუთაისში გაუგზავნიათ ბავშვი.
- ბეღელ (-ღლიშ, -ღლა̈რ ბზ., -ღლარ ლშხ. -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ბეღელი. სგე̄სჳ̂დეხ მა̈გ

ბეღლა̈რთე̄სგა (ბზ. 338) -- ყველაფერი ჩაუდეს ბეღლებში. ბეღელ ლგმა̈რ გუ̂ეში (ლნტ.) -- ბეღელი სავსე ყოფილა. 2. ლხმ. ახმახი, ვეებერთელა. ყორქა ხოშა ბეღელ ზურალ ისგდიუ̂ -- კარში ვეებერთელა ქალი იცქირებოდა. 3. ბზ. ყავრის წყობა, შდრ. კოჟ.

- ბეყუ̂ (-იშ, ბოყუ̂ა̈რ) ზს., ბოყ{უ̂} (-ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), ბეყუ̂ილ (-უ̂ლარ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ხოკერა, ხის ქერქისაგან გაკეთებული ჭურჭელი ხორბლისათვის (საერთოდ, მარცვლეულისა ან ფქვილისათვის). ფოხალ ხოხრა ლი ბოყუ̂ნ (ლშხ., ხორ. 29) -- ფოხალი (ფხვიერი ნივთიერების საზომი ერთეული) ხოკერაზე პატარაა. კნინ. ბეყუ̂ი̄ლ ბზ., ბოყუ̂ილდ უშგ., ბოყგლდ ბქ., ბოყუ̂ი̄ლ, ბეყუ̂ილო̄ლ ლშხ., ბეყუ̂ილოდ, ბოყუ̂ილოდ ლნტ. ჭა̈შ ჩუ̂ალსუსკურელი ბეყუ̂ილისა (ლნტ. 148) -- ქმარი ჩამჯდარა ხოკერაში.
- ბეყუ̂ილ იგივეა, რაც ბეყუ̂.
- ბეჩ იგივეა, რაც ბა̈ჩ.
- ბეჩა̄რ იგივეა, რაც ბა̈ჩა̄რ.
- ბეცხ იგივეა, რაც ბა̈ცხ.
- ბეწუ̂1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ბეწვი. ბეწუ̂იშ ამგრდან მადმა მიგა̈დ ამთეჲსგა (ბქ.) -- ბეწვის საღირალი წილი არა მაქვს ("მივალია" = იმას აქვს ჩემი ვალი) ამაში. გადატ. ბეწუ̂ჟი ლისედ -- ბეწვზე შერჩენა. ბეწუ̂ჟი̄ნ გარ ა̈მსა̈დ ქუ̂ინ (ბზ.), ბე̄წუშ გარ ემსად ქუნ (ლშხ.) -- სული ბეწვზელა შემრჩა. ბეწუ̂ჟი ა̈თუ̂ესელენ (ლნტ.) -- ბეწვზე გადავრჩი.
- ბეწუ̂2 ზს., ლნტ., ზოოლ. -- პატარა ფურჯიხვი; ნეზვი, ნერბი (თხა, ცხვარი). ლუ̂ა̈შს ეშხუ ბეწუ̂ ხეჭა̈მ (ბზ.) -- ჯიხვს ერთი პატარა ფური ახლდა. ნეხშდა̈რს ჭგრელ ბეწუ̂ ხეჩგდ (ბქ.) -- თიკნებს ჭრელი ნერბი ერია.
- ბეჭედ (-ჭდიშ, -ჭდა̈რ) ზს., ბეჭეტ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- 1. ბეჭედი (თითის

სამკაული). მა̄რეს ოქრე ბეჭეტ ოხჳი̄და ჲეხუ̂ეშდ (ლშხ.) -- კაცს ოქროს ბეჭედი მოუტანია ცოლისთვის. შდრ. მჷსკა̈დ, მჷსკა̈ტ. 2. ოფიციალური ნიშანი საბუთებზე. ბეჭდი ლიყერ (ბზ.) -- ბეჭდის დასმა. მინე ქორს ბეჭედ ხაგ (ბქ. 170) -- მათ სახლს ბეჭედი აზის (დალუქულია). 3. ნიშანი. ეჲს ხა̈ლუ̂ენა ნიგობაჟი ბეჭეტ (ლნტ. 302) -- იმას შუბლზე ნიშანი ჰქონია. კნინ. ბეჭდილ ბქ., ბეჭეტი̄ლ ლშხ., ბეჭედილ ლნტ.

- ბეჭეტ იგივეა, რაც ბეჭედ.
- ბეჭკუ̂ენი იგივეა, რაც ბეჭკუ̂ნი.
- ბეჭკუ̂ნი (ა̈ბ{უ̂}ჭკუ̂ ბზ., აბა̈ჭკუ̂; ა̈ბჭკუ̂ენი ზს., ობეჭკუ̂ ბზ., ლშხ., აბაჭკუ̂; აბჭკუ̂ენი ლშხ.), ბეჭკუ̂ენი (აბეჭკუ̂, აბაჭკუ̂; აბეჭკუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- სკდება. თუ̂ეთნე ჩი̄რხა ჩუ ბეჭკუ̂ნი (ბზ. 282) -- თეთრი სიპი ქვა {გა}სკდება. ბიშტილდ ჩუ̂აბაჭკუ̂ (ბქ. 19) -- ბუშტუკი გასკდა. ჩუ̂ა̈მებეჭკუ̂ კარა̈უ̂ისკა გიმ (ლნტ. 145) -- კარავში მიწა გამსკდარა. შდრ. ბეჳუ̂ნი.
- ბეხ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ზოოლ. 1. დედალი ცხვარი; ჩბხ., ლნტ. ჯიშიანი, დიდდუმიანი ცხვარი, ნერბი. რიყ ჩუ̂ალსჷსიპელი ბეხა̈რდ (ლნტ. 264) -- რიყე გადაქცეულა დიდდუმიან ცხვრებად. შდრ. ბეწუ̂2. 2. ლშხ. გადაბერებული, ჯაგლაგი ცხენი. კნინ. ბეხი̄ლ ბზ., ლშხ.
- ბეჳუ̂ენი იგივეა, რაც ბეჳუ̂ნი.
- ბეჳუ̂ნი (ობჳუ̂ \ ა̈ბჳუ̂ ბზ., ობეჳუ̂ ბქ., ლშხ., აბა̈ჳუ̂ ბქ., ა̈ბჳუ̂ენი ბზ., აბაჳუ̂ ბქ., ლშხ., აბჳუ̂ენი ბქ., ლშხ.), ბეჳუ̂ენი (აბეჳუ̂, აბაჳუ̂; აბეჳუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- იპობა, სკდება, იხლიჩება. უ̂ისგ ისგდ აბაჳუ̂ (ბქ.) -- ვაშლი შუაზე გაიხლიჩა. ხამ ჳადჟი აბაჳუ̂ (ლშხ.) -- ღორი მუცელზე გასკდა. შდრ. ბეჭკუ̂ნი.

- ბეჯგ იგივეა, რაც ბა̈ჯგ.
- ბეჰ1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ბეუ̂ო (-უ̂ო̄შ, -უ̂ო̄ლარ) ლშხ. -- ბე. მეზუ̂ბელს ბეჰ ქა ლო̄ხო (ბზ.) -- მეზობელს ბე მივეცი.
- ბეჰ2 ზს. -- ბუკი, გეჯა, როგო. ამნე̄მ ჟ'ახტყიც ჟიბე ბეჰ (ბზ.) -- ამან ამოგლიჯა ბუკის ზემო ნაწილი. ნა̈შგერუ̂ს ბეჰთელისგა ლა̈გნედ (ბქ. 308) -- ფუტკრის ნაყარს გეჯაში ვათავსებთ.
- ბე̄მბლუ იგივეა, რაც ბა̈̄მბლუ.
- ბზით{ეუ̂} იგივეა, რაც მზითეუ̂.
- ბზითუ̂ იგივეა, რაც მზითეუ̂.
- ბზჷთ იგივეა, რაც მზითეუ̂.
- ბიბილ იგივეა, რაც ბიმბილ1.
- ბიდ1 იგივეა, რაც ბადუ̂.
- ბიდ2 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- პირი (ბალიშისა, ლეიბისა...); ბუდე (თოფისა...); შალითა. ბა̈ლში ბიდ ქ'ო̄ხუ̂ცად (ბზ.) -- ბალიშის პირი გამოვცვალე. რაუ̂ა̈ზდ თუ̂ეფ ბიდხა̈ნქა ქა̄ნკიდ (ბზ.) -- რევაზმა თოფი ბუდიდან გამოიღო. ა̈მჲა̈რს ბიდა̈რ ხა̈ზხ (ბქ. 213) -- ამათ ბუდეები აკრავთ. კუ̂ახნესოლ ქანჩად მიჩა ბიდხენქა (ლნტ. 291) -- გოგრა (კვახუნა) გამოვიდა თავისი ბუდიდან. თუ̂ეფს ბიდ ათშყუ̂იფდ (პოეზ. 48) -- თოფს ბუდე გააძვრეთ. თე̄რლე ბიდ (ბზ.) -- თვალ(ებ)ის ბუდე. კნინ. ბიდჷლდ (ბზ.), ბიდილდ (ბქ., ლნტ.). მა̄დ ხეყა̈̄დ ბიდჷლდა̈ ლიშხის (ბზ. 305) -- შალითის დაწვა არ შეიძლებოდა.
- ბიდე (ობჷდ, აბიდ; ა̈ბდე) ზს., ლნტ., ბჷდე (ობჷდ, აბიდ; აბდე) ლშხ., გრძ. -- ღვრის, ასხამს, აქცევს. ზურა̄ლდ ხარშუ̂ ჩუ̂აბიდ (ბზ. 322) -- ქალმა ნახარში (წვენი) დაღვარა. ლიც ესერ ნომოუ̂ აბიდ (ბქ. 59) -- წყალი არ დააქციოო. ქა ბჷდეხ ტაბაგჟი არაყს (ლშხ. 36) --

გადაასხამენ ტაბაკზე არაყს.

- ბიდირ (-დრიშ ზს., ლშხ., -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ ბქ., -დრალ ლშხ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. კანაფის ჩენჩო, კანი; კანაფის თესლის ბუსუსები. ალ ლა̈ირ ლი ბიდრიშ ფერიშ (ბქ.) -- ეს წიგნი კანაფის ჩენჩოს ფერისაა (მუქი მწვანეა). ბიდირ [ლი] ქანაშ ი გიმბაში ქა̄მე ტეფ (ლშხ., ხორ. 5) -- "ბიდირი" არის კანაფისა და კანაფის თესლის ჩენჩო ("გარეკანი"). 2. სათესლე კანაფი. და̈ბისგა ლეგ ბიდირ (ბზ.) -- ყანაში არის (დგას) სათესლე კანაფი. კნინ. -- ბიდრეგლ (ზს.), ბიდირე̄ლ (ლშხ.).
- ბიზ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ბი̄ზ ლშხ. -- საკმარისი, საძლომი. ამ ბედჟი მგრგა̈დიდ სემი მა̈რე ბიზ ლასუ̂ (ბქ. 289) -- ამ საქმეზე მოსალაპარაკებლად სამი კაცი კმაროდა (საკმარისი იყო). ლგეთერ მარა მალუ̂ანდ მახალ ესერ ბიზ ხარ (ანდ.) -- ნასწავლი კაცის ქონებად ცოდნაც კმარაო. (ნასწავლ კაცს ქონებად ცოდნა საკმარისი აქვსო). ბი̄ზ ჯა̄რ (ლშხ.) -- გეყოფა. კერძ-მა̄რას უ̂არ შგურდი̄ ბი̄ზ ხე̄რი (ლშხ. 44) -- მოკეთეს უარი სირცხვილადაც ეყოფა (საკმარისი ექნება).
- ბიზა (-ზა̄̈შ ბზ., -ზა̈შ ბქ., -ზა̈ჲშ ლნტ., -ზა̄შ ლშხ.) -- ძლომა. და̄̈უ̂ ბიზას მა̄მა ანღელდა (ბზ.) -- დევი გაძლომას არ მოელოდა. მალუ̂ანშუ̂ ბიზა დემ ესერ იქუ̂ი (ანდ.) -- ქონებით ძლომა არ ითქმისო.
- ბიზიკ (-ზკიშ \ -იშ, -ზკა̈რ \ -ა̈რ) ბზ., ბზიკ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) ზოოლ. -- ბზიკი. ბობშს ბზიკ ხეკფი (ლშხ.) -- ბავშვს ბზიკი კბენს. იხმარება გამოთქმაში ბიზიკდ ლეგ (ბზ.) ჩქარია, მოხერხებულია, ყოჩაღია.
- ბიკ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ბიკინჩ ლნტ. -- კუნძი, ჯირკი. ბიკ ჯიცხახა̄? (ბზ.) -- კუნძი გირჩევნიათ? ბიკს ესერ იმხენ დე ა̈ხსიპი, ჩიხენ ბიკ ლი (ანდ.) -- კუნძს საიდანაც (არ)

უნდა მოუარო, ყოველმხრივ კუნძიაო. ჲერხიდ ბიკა̈რ ადფენყურეხ (ბქ. 26) -- ზოგმა ჯირკები გააპო (გააპეს). და̈̄უ̂ს ჩა̈̄ჟიშდ ბიკ ხო̄ცუდა (ლშხ. 70) -- დევს ცხენზე (ცხენისთვის) კუნძი ეკიდა. ბუბას ეშხუ ბარჯჟი ხაზჷდა ბიკ (ლნტ. 278) -- ბიძას ერთ მხარზე ედო კუნძი. რიგს ხაცუდა მუგუ̂ლი ბიკარ (პოეზ. 24) -- ზოგს ეკიდა კვარის კუნძები. გადატ. ზარმაცი; შეუგნებელი, უჯიათი, გაუგებარი ადამიანი. იმჟი ბიკ ხი? (ბზ.) -- რა გაუგებარი ხარ?

- ბიკენჩხა̈ლ (-იშ, -ხალა̈რ) ბზ., ბიკენჩხალ, ბიკუნჩხალ, ბიკჷნჩხალ (-იშ, -არ) ლშხ., ბიკინჩხა̈ლ (-იშ, -ხალა̈ლ ლნტ.) -- ნეკერჩხალი. ბიკენჩხალ ხოჩა მეგემ ლი (ლშხ., ხორ. 5) -- ნეკერჩხალი კარგი ხეა. შდრ. ნაკუ̂ერცხ.
- ბიკინჩ იგივეა, რაც ბიკ.
- ბიკინჩხალ იგივეა, რაც ბიკენჩხა̈ლ.
- ბიკუნჩხალ იგივეა, რაც ბიკენჩხა̈ლ.
- ბიკჷნჩხალ იგივეა, რაც ბიკენჩხა̈ლ.
- ბილ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ბჷ̄ლ1 ბზ., ბჷლ1 ბქ., ლნტ. -- მძიმე რამის დარტყმის ხმა -- ბრახვანი, ბრაგვანი. ბესიდ კუდურს ბილ გარ ახკიდუ̂ნე (ბზ.) -- ბესიმ მორს ბრაგვანილა მოადენინა (აალებინა). ქა̈ჰდ ბილ ათღანე (ბქ.) -- ზვავმა დაიგრიალა (ბრახვანი გაადინა).
- ბილუ̂ა იგივეა, რაც ბირუ̂ა.
- ბიმბილ1 (-ბლიშ, -ბლა̈რ ზს., -აშ, -არ ლშხ. -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ბიმბი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ბიბილ (-აშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. ბიბილო. შდიმი ბიმბილ ა̈მსტუ̂ი̄ნდა (ბზ.) -- ყურის ბიბილო ამტკივდა. 2. ბქ. კიტიტი (თხისა). თეთნე დაკჷლს მეშხე ბიმბლა̈რ ხად (ბქ.) -- თეთრ თხას შავი კიტიტები ჰქონდა.

- ბიმბილ2 (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. მარცვალი (ყურძნისა ან რომელიმე მცენარისა). ურთხლა მეგემს ხეშან წჷრნი ბიმბილარ (ლშხ., ხორ. 3) -- ურთხლის ხეს ასხია წითელი მარცვლები. ლერწ ბიმბილს ქა ისრულე (ლნტ. 27) -- ყურძენი (ლერწი) მარცვალს გაიმსხვილებს (დაისრულებს). 2. მძივები, სათამაშოები (ბავშვის ენაზე). დედე̄ ბიმბი̄ლა̈რ ლიხ ალ ლება̈რ (ბზ. 288) -- დედის მძივებია ეს მძივები.
- ბიმბი̄ლ იგივეა, რაც ბიმბილ1.
- ბინ იგივეა, რაც ბირჳ̂ე̄თა.
- ბინა1 (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- ბინა, სადგომი. ბა̈̄ზი ბინა ამჩუ გჳ̂ერა (ჰოეზ.) -- ამაღამ სადგომი აქ გვექნება.
- ბინა2 -- დაწყება. ამი̄ ბინა მი მა̈̄მ მიხალ (ბზ.) -- ამის დაწყება მე არ ვიცი. შდრ. ლიბნე.
- ბინილ იგივეა, რაც ბინულ.
- ბინტჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- ნისლი, ბურუსი. ზაგრა̈ლს ბინტჳ̂ ა̈ხლაფრა̈̄ნ (ბზ.) -- ქედებს (ზეგნებს) ნისლი გადაეფარა. ა̈ლჲა̈რს ფაქჳ̂ემ ბინტჳ̂ ოთგენახ (ბქ. 309) -- ამათ ფქვილის მტვერი (ბურუსი) დაუყენებიათ. ბინტჳ̂ ახსგურდა (ჰოეზ. 24) -- ნისლი ჩამოწვა (ჩამოჯდა). კნინ. ბინტჳ̂ილდ. შდრ. ბური.
- ბინტყილ (-ყლიშ, -ყლა̈რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ბურტყლი. ალას ბინტყილ ხა̈̄დ (ბზ. 264) -- ამას ბურტყლი ჰქონდა. მარად ბინტყილშჳ̂ ქორ ჩჳ̂ადჲლშკე (ლნტ. 236) -- კაცმა ბურტყლით გადახურა სახლი. 2. ბუმბული. ბინტყილ ალჲა̈რს დეშ ათკჳ̂არნედ (ჰოეზ. 182) -- ამათ ბუმბული ვერ გააყრევინეთ. კნინ. ბინტყლიდ.
- ბინულ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ბინილ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- წყარო. ბინილი ლიც ჩჳ̂ალშუშელი (ლნტ. 287) -- წყაროს წყალი დამშრალა. შდრ. სარაგ.

- ბირდჷ̂ იგივეა, რაც ბურდა̈ლ.
- ბირთჷ̂ იგივეა, რაც ბჷ̈ლთ{ჷ̂}.
- ბირჷ̂ა, ბილჷ̂ა (-ჷ̂ა̆̄შ, -ჷ̂ა̆̄ლ) ბზ., ბი̄რჷ̂ა (-ჷ̂ა̄შ, -ჷ̂ე̄ლ) ლშხ., ბირჷ̂ა (-ჷ̂ა̈ჲშ, -ჷ̂ა̈ლ) ლნტ. -- ცეცხლის ალი. ბი̄რჷ̂აუ ლეჯმამა! (ლშხ.) -- ცეცხლი შეგეჭამოს! ბირჷ̂ასუ ლახაჷ̂ოდა (ლნტ.) -- ცეცხლს შთაუნთქიხარ (მისცემიხარ)! გადატ. მარჯვე, მამაცი. ციოყ ბირჷ̂ად \ ბილჷ̂ად ლჹგ (ბზ.) -- ციოყი ძალზე მამაცია (ცეცხლის ალად დგას). ალ ზურა̄ლ ბი̄რჷ̂ა ლი მჷშაჲდ (ლშხ.) -- ეს ქალი მარჯვეა შრომაში ("ცეცხლის ალია მუშად").
- ბირჷ̂ე̄თა (-თა̆̄შ, --), ბუნ ლშხ., ბინ (-იშ, --) ლნტ. -- წყება, რიგი, ჯგუფი. მახელჷ̂აჟრე ბირჷ̂ე̄თა სგურხ კალ{ჷ̂}ისგა (ბზ.) -- ახალგაზრდების ჯგუფი ზის ("ზიან") კალოში. ზარს ყჷლეხ მოზარა ჲერუ ბუნდ (ლშხ. 37) -- მოზარეები ორ რიგად ამბობენ ზარს.
- ბირლჷ̂1 (-იშ ზს., ლშხ., -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.), ბილჷ̂ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ბულჷ̂ი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ბულჷ̂ირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ბული, ბდღვირი, ნაგავი, მტვერი. მამაჭირა̈ჲდ ჰაყრი̄ლ ბირლჷ̂დ აფიშგ (ბზ. 365) -- მცონარამ (ზარმაცამ) აყირო მტვრად აქცია (ახადა). ნალჷ̂ჟურს მიჩა ლაცლა ბირლჷ̂დ ესლჷ̂ა (ბქ. 55) -- ვაჟი თავის ტოლებს ბდღვირს ადენს (ვაჟს თავისი ტოლები მტვრად მიაქვს). მერდია ბილჷ̂ისგ' ესერ ჟ'ოლჷრდელი (ანდ.) -- გასაზრდელი ნაგავშიც გაზრდილაო. ალ სოკ ბირლჷ̂დ ლჷრი (ლშხ., ხორ. 27) -- ეს სოკო მტვრად იქცევა (მიდის). ზჷსკი გიმ ბულჷ̂ი̄რს ფუშლე (ლშხ. 17) -- მშრალი მიწა ბულს {ა}უშვებს. ქორს ლოქ ბულჷ̂ირდ ა̈გენე (ლნტ. 179) -- სახლს მტვრად ვაქცევო ("დააყენებსო"). იხ. ბურლჷ̂ან.
- ბირლჷ̂2 ბზ., ბურლჷ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ბურღი. როსტომდ სა̈ჷ̂ა̈ ჭჷშხა̈რ ბურლჷ̂შ ადფჷტჷ̄რე (ბზ.) -- როსტომმა მარხილის ფეხები ბურღით გახვრიტა. შდრ. სიფრუთ.

- ბირლჳ̂3 იგივეა, რაც ბჳ̄რლჳ̂ი.
- ბირწ̈ალ (-წლიშ, -წლ̈არ) უშგ., ბიწ̈ალ, ფიწ̈ალ ბზ., ბიწ̈არ (-წრიშ, -წრ̈არ) ბქ., ფირწალ (-წლიშ, -წლალ) ლშხ., ფიწ̈ალ (-იშ, -წალ̈ალ) ლნტ. -- ფიწალი. ჭგმინს ბიწრ̈არშჳ̂ აწჳ̂რემიხ (ბქ. 230) -- ქერს ფიწლებით ანიავებენ. ფირწალ გჳ̂ალთე სგა̄დჲე (ლშხ.) -- ფიწალი ბოსელში შეიტანა.
- ბირჯჳ̂ (-იშ, ბურჯ̈ალ) ბზ. -- ბურჯი (ხიდისა). დი̄ნას ბოგ̈ა ბირჯჳ̂ ჩუქჳ̂ა̄ნ ჩესდარჯე ჭყინტდ (ბზ. 222) -- ბიჭმა ხიდის ბურჯქვეშ დაუდარაჯა გოგოს.
- ბიჳ̂ იგივეა, რაც ბიჰჳ̂1.
- ბიჳ̂ბა̈ჳ̂ (-იშ, --) ბზ., ბიჳ̂ბაჳ̂ ბქ., ქს. 1. ბაიბური, ჩამიჩუმი, ამბავი. იმშა ბიჳ̂ბა̈ჳ̂ ჯა̄რხ? (ბზ.) -- რა ამბავი გაქვთ? ეჩა ბიჳ̂ბაჳ̂ მადმაგჳ̂ეშ ისმი (ბქ.) -- იმის ბაიბური არაფერი ისმის. ზურა̄ლდ ბიჳ̂ბაჳ̂ ენმეკრე (ლშხ.) -- ქალმა ამბავი გაიგო. ქჳ̂ერწილი ლიმარ̈ალიჲ ბიჳ̂ბაჳ̂ მ̈ადმაგჳ̂ეშ ლი (ლნტ. 180) -- ქორწილის სამზადისის ჩამიჩუმი არაა. შდრ. ამბ̈აჳ̂. 2. ალიაქოთი, ხმაური. ხოხჳ̂როლუს ეშჳ̂ი ბიჳ̂ბაჳ̂ ხადხ (ლხმ.) -- პატარებს (ბავშვებს) ერთი ალიაქოთი ჰქონდათ.
- ბიჳ̂ილ (-აშ, -არ ლშხ., -იშ, -̈ალ ლნტ.) -- ფრინველის ან წვრილფეხათა გუნდი; ფარა. ნეპო̄ლი ბიჳ̂ილ ლამხჳ̂ი̄დ (ლშხ.) -- ფრინველის გუნდი შემხვდა. ხამი ბიჳ̂ილ -- კოლტი (ღორის ჯოგი). ბიჳ̂ილდ არიხ -- ბლომად არიან. შდრ. ჯგჭკ, ჯჳ̂ეგ.
- ბიფხ (-იშ, -̈არ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) 1. ნამი, ცვარი, წვეთი. ფჳ̂ირდ (\ ფირჳ̂დ) ლეგჯე̄მი ბიფხ მა̄დ ანფიშჳ̂დ (ბზ.) -- ძროხამ რძის წვეთი არ ჩამოუშვა. ბიფხიშ ნამატჳ̂ ზულჳ̂ას ესერ ლახდენა (ანდ.) -- ნამის{გან} გაქცეული ზღვას მიადგაო. შდრ. კჳ̂იფხ. 2. იხმარება გამოთქმაში ბიფხდ ლიგნე -- სწრაფად განკურნება; დასუფთავება. ლეგმერდე ბიფხდ ადჵ̄გა̈ნ

(ბზ.) -- ავადმყოფი უცებ მორჩა. ქორ ბიფხდ ლჷგ (ბზ.) -- სახლი კარგადაა დალაგებულ-დასუფთავებული. ბეუ̂ად ლეჩემ მა̈გ ბიფხდ ადგენე (ბქ.) -- ბევამ ყველაფერი (ყველა გასაკეთებელი) კარგად გააკეთა ("ცვარად დააყენა").

- ბიქუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ბუ̈ქ{უ̂} ბზ., ბუქ{უ̂} (-იშ, -არ) ლშხ. -- ქარი. ბიქუ̂ დაბა̈რს აქუ̂თუნე ციუ̂ა̄ლდობჟი̄ნ (ბზ. 49) -- ქარი ყანებს არხევს ჯეჯილობისას. ანჯა̈დ ხოლა ბუ̈ქუ̂ (ბზ. 108) -- ამოვარდა (მოვიდა) ცუდი ქარი. ეჯგუ̂ა̈რ ბიქუ̂ ანჯად, გიმ-მეგემ ღეთ ლახა̈რხ (ბქ. 104) -- ისეთი ქარი ამოვარდა (მოვიდა), მიწა და ხე კინაღამ გააერთიანა (გაქნა). ბიქუ̂იშ ნა̈ჯიდუ̂ს ბიქუ̂ ესერ ა̈ისგ (ანდ.) -- ქარის მოტანილს ქარი წაიღებსო. ბუქს ლოქ ანკაჩნე (ლშხ. 54) -- ქარს დავაყენებო. კნინ. ბიქულდ. თანღიშ ბიქულდ მეგჭად მია̈ხ (პოეზ. 226) -- მთის (უღელტეხილის) ქარი მაგრად მეცა (მეტაკა).
- ბილუ̂ იგივეა, რაც ბირლუ̂.
- ბიყრონჩა̈ჲ (-იშ, -ჩა̈ლ) ბზ. -- ვეებერთელა.. გეგის ხორი ბიყრონჩა̈ჲ ჯა̈ნ (ბზ.) -- გეგის ჰყავს ვეება (დიდრონრქებიანი) ხარი. გადატ. ძლიერი, ჩასკვნილი.
- ბიყრუ̄ნჩ იგივეა, რაც ბიყუ̂რე̄ნჩ.
- ბიყუ̂რე̄ნჩ, ბიყრო̄ნჩ (-იშ, -რო̄ნჩა̈ლ) ბზ., ბუყუ̂ინჩ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ბიყრუ̄ნჩ (-ალ) ლშხ. -- კორძებიანი ჯირკი. ბიყრო̄ნჩა̈ლ ხოლა ლეცლჷ̄რე ლიხ (ბზ.) -- კორძებიანი ჯირკები ცუდი დასახეთქია (დასაპობია). ბიყრუ̄ნჩ მექუ̂რე ბიკი ნაქუ̂იც ლი (ლშხ., ხორ. 6) -- კორძებიანი ჯირკი დამპალი კუნძის ნაჭერია. კნინ. ბიყრუნჩე̄ლ ლშხ.
- ბიშტუ̂ იგივეა, რაც ბუ̈შტ.
- ბიცა̄ნგი იგივეა, რაც ცა̄ნცი.
- ბიწა̈ლ, ბიწა̈რ იგივეა, რაც ბირწა̈ლ.

- ბიჭკუ̂ე (ობუჭკუ̂ ზს., აბიჭკუ̂; ӓბჭკუ̂ე ზს., ლნტ.), ბუჭკუ̂ე (ობუჭკუ̂, აბუჭკუ̂; აბჭკუ̂ე) ლშხ., გრდმ. -- ხეთქს, აპობს. ალას ლეგრაშა̄ლ ჩ'ობჭკუ̂ე (ბზ. 59) -- ამას კვერცხივით გავხეთქ. სოფლიშ ჰერს მუქუ̂იხ ბӓჩ ესერ ჩუ̂ოთბიჭკუ̂ა (ანდ.) -- სოფლის ხმას სიპი ქვა გაუხეთქიაო. ჭიმკა̄რ ჩა̄რს ჩუ ლოქ ბუჭკუ̂ეხ ნაჭმუ̂ნდუ̂ნა̄ლ (ლშხ. 14) -- ჭინკები ცხენებს გახეთქენ ჭენებითო. შდრ. ბიკუ̂ე.
- ბიკუ̂ე (ობუკუ̂ ზს., აბიკუ̂; ӓბკუ̂ე ზს., ლნტ.), ბუკუ̂ე (ობუკუ̂, აბუკუ̂, აბკუ̂ე) ლშხ., გრდმ. -- აპობს, კვეთს, შუაზე ჭრის. ეჯას დაშნაუ̂შ ჩუ როქუ̂ ბიკუ̂ე (ბზ. 289) -- იმას დაშნით გავაპობო. ნალუ̂ჟურდ ჯიჰრა ისგდ აბიკუ̂ (ბქ. 37) -- ვაჟმა მუხა შუაზე გააპო. ჩ'ოთბიკუ̂ა ჲეხუ̂-ჭაშს უსკუ̂ (ლშხ. 60) -- ცოლ-ქმარს შუაზე გაუჭრია ვაშლი. ჩუ ბიკუ̂ედ ეჯის ჯӓდ ლექუ̂ა (ლნტ. 61) -- იმას მუცელზე გავჭრით. შდრ. ბიჭკუ̂ე.
- ბიჰუ̂1 (-იშ, -ӓრ) ზს., ბიუ̂ (-ӓრ) ლნტ., ბი̄უ̂ (-არ) ლშხ. -- ობი. ჯუ̂ინელ დიӓრდ ბიჰუ̂ ӓნგენე (ბზ.) -- ძველმა პურმა ობი მოიკიდა (დაიყენა). მარწუ̂ენს ბიუ̂ ხა̄და (ლშხ.) -- მაწონს ობი ჰქონდა. დӓშტუ̂ ხეწად კეცისა ბიუ̂ს (ლნტ. 318) -- დათვმა ქვევრში ობი დაინახა (ობს შეხედა).
- ბიჰუ̂2 (-იშ, --) უშგ. -- ნალები (რძისა). მიშგუ ფირუ̂ი ლეჯა ხოჩა ბიჰუ̂ ხა̄რ (უშგ.) -- ჩემი ძროხის რძეს კარგი ნალები აქვს. შდრ. ბეტკ2.
- ბი̄ზ იგივეა, რაც ბიზ.
- ბი̄რუ̂ა იგივეა, რაც ბირუ̂ა.
- ბი̄უ̂ იგივეა, რაც ბიჰუ̂1.
- ბლიუ̂ იგივეა, რაც ბლუუ̂.
- ბლუუ̂, ბლიუ̂ (-იშ, -{უ̂}ӓრ ზს., \ ბლუӓრ ლნტ., ბლუუ̂ (-{უ̂}არ) ლშხ. -- ბლუ, მუნჯი. ალ

ბეფშჲ̂ ბლიჲ̂ ლი (ბზ.) -- ეს ბავშვი ბლუა. ალეს ხეწად ბლუჲ̂ (ლშხ. 78) -- ამას შეხედა (ეს დაინახა) ბლუმ. გადატ. ჩლუნგი, კრეტინი. ეჯჲäრ მäგ ბლუჲ̂äრ ლიხ (ბზ.) -- ისინი ყველა{ნი} კრეტინები არიან. კნინ. ბლიულდ ბზ., ბლუჲ̂ჲ̄ლდ ლშხ. ბლუჲ̂ჲ̄ლდ ქაუდ ხაბჟīნე ტოტარშჲ̂ ხენწიფს (ლშხ. 78) -- ბლუმ ისევ ხელებით გააგებინა (რაღაც) ხელმწიფეს.

● ბობშ იგივეა, რაც ბეფშ{ჲ̂}.

● ბოგ (-äშ, -äრ ზს., ლნტ. -იშ, -არ ლშხ.) -- ხიდი. ბოგ ჩჲ̂äნძგჲ̂äბ (ბზ. 314) -- ხიდი ჩაგვიწყდა. სეგზს ბოგდ ჭერäრ ქა ოხრილჲ̂ა (ბქ. 11) -- სეგზს ხიდისთვის ჭერ(ებ)ი აურლვევია. ბოგს ეჩხენიშ ნაჩომლა ბოგს ამხენ ესერ ხაწრალახ (ანდ.) -- ხიდს იქით ჩადენილისთვის ხიდს აქეთ აგინებდნენო. მური ბოგჷნ ლეჟა სასāშთāნ სოფელ მā ხეჩდა (ლშხ. 3) -- მურის ხიდს ზევით სასაშისთანა სოფელი არ არის (ურევია). გეზალ ჩჲ̂äთეპაჟჲ̂ ბოგ ჩუქან (ლნტ.) -- შვილი დაემალა ხიდქვეშ. ჩუ ლუზჲ̂ერლიხ ბäჩä ბოგჟīნ (პოეზ. 58) -- შეკრებილან ქვის ხიდზე. კნინ. ბოგṓლ ბზ., ბოგīლ ლშხ., ბოგჷლდ ბქ., ლნტ., ზურāლäრ ნäკჩულä ბოგṓლს äსყიხ (ბზ. 19) -- ქალები კანაფის ღეროს ხიდს აკეთებენ.

● ბოგირ1 იგივეა, რაც ბუგჲ̂ირ.

● ბოგირ2 (-გრიშ, -გრäლ უშგ., -იშ, -äლ ლნტ.) -- ბოგირი, ხის პატარა ხიდი. ჭალäჲქა მახე ბოგირ ათდეხ (უშგ.) -- მდინარეზე ახალი ბოგირი გადეს. იხ. ბოგ.

● ბოლეკ (-იშ, -äრ) ზს., ლნტ., ბოლოკ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ბოლოკი. ბოლӧკ ნალჲ̂ელისგა ჩხეტäრს ჯიჩე (ბზ.) -- ბოლოკი ნალველში კენჭებს შლის (ცვეთს). გადატ. ალა კიტრი-ბოლეკდ მāმ მიჯეშ (ბზ.) -- ეს არაფრად მიმაჩნია (კიტრად {და} ბოლოკად არ მიღირს). იხმარება გამოთქმაში ბოლეკდ ლიკედ (ზს.) -- ძირფესვიანად ამოგდება.

- ბომბლა იგივეა, რაც ბა̈̄მბლუ.
- ბორგა იგივეა, რაც ბჷრგჲა̈ჲ.
- ბორკილ იგივეა, რაც ბერკილ.
- ბოტა (-ტა̈̄შ, -ტა̈̄ლ ბზ., -ტა̈შ, -ტოლ ბქ.), ბოტ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ზოოლ. -- ბოტი, ვაცი. ალ ჯუ̂ეგს ბოტა ხონჯრი (ბზ. 414) -- ამ ჯოგს ბოტი ახლავს. კნინ. ბოტილ ბქ., ბოტჷლდ ლნტ., ბოტილდ უშგ., ბქ.
- ბოფშ იგივეა, რაც ბეფშუ̂.
- ბოღრო იგივეა, რაც ბა̄რღუ̂.
- ბოყ{უ̂} იგივეა, რაც ბეყუ̂.
- ბოჭოჭ (-იშ, -ელ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ბოჭოჭუა (-ელ) ლშხ. -- ბოტ. ყვავილი. ბოჭოჭოელ ანჯადხ (ლშხ.) -- ყვავილები (= ბავშვები) მოვიდნენ. კნინ. ბოჭოჭო̄ლ ლშხ., ბოჭოჭოლ ლნტ. მიჩ ლოქ ეშხუ ბოჭოჭოლ (\ ყუ̂აუ̂ილ) ლოქ ახოყიდ (ლნტ. 262) -- ერთი ყვავილი მიყიდეო. შდრ. მულუ̂ა̈ჲ.
- ბოჯ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- პურის ნატეხი, ლუკმა. ბუბად ჟეღა̈რს ბოჯა̈რ ოთშიდ (ბზ.) -- ბიძამ ძაღლებს პურის ნატეხები დაუყარა. დირიშ ბოჯს უ̂ობა̈შ ესერ ხოსკეთა (ანდ.) -- პურის ლუკმას ბევრი (საქმე) მოუგვარებიაო ("გაუკეთებიაო"). ჟაღუ̂ემ ბოჯ (ბქ.) -- ძაღლის ლუკმა. კნინ. ბოჯჷლდ ბქ., ლნტ. შდრ. ბრიგ2.
- ბოჯგერ (-იშ, --) ბზ., ბოჯგ ბქ. ბოტ. -- ქუჩი. კოჯაშა̈რს ლა̈კუ̂ცურია̈რე ბოჯგჷნქა̈შ მამაგუ̂ეშ ხაწუ̂ახ (ბქ. 234) -- კლდის ნადირს ჭიუხების (საჯიხვეების) ქუჩის მეტი არაფერი გააჩნიათ ("აბადიათ").
- ბჟღერ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ჩვილი, ყრმა. ბეფშ ლა̈იდ ბჟღერ ირიუ̂ (ბქ. 302) -- ბავშვი

მთლად ჩვილი იქნებოდა.

- ბჟჷ̄ლმაბჟჷ̄ლ ბზ., ბჟჷლმაბჟჷლ ბქ., ლნტ (-იშ, --) -- ზუზუნი, ბზუილი, ჟიჟინი. ჩუ ლჷ̄გდა ეშხუ ბჟჷ̄ლმაბჟჷ̄ლ (ბზ.) -- იდგა ერთი ზუზუნი. მერა̈რ იკადუ̂ხ ბჟჷლმაბჟჷლს (ბქ. 259) -- ბუზები ბზუილს იწყებდნენ (ილებდნენ).
- ბრაზიან იგივეა, რაც ბრა̈ზია̈ნ.
- ბრატ იგივეა, რაც პრატ.
- ბრა̈ზ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ბრაზ ლშხ. -- ცოფი, ბრაზი. ეჯა ბრა̈ზდ ლჷგ (ბზ.) -- ის ცოფიანს ჰგავს (ბრაზად დგას). ამის ბრაზი ჟაგარდ იჴმარიხ (ლშხ., ხორ. 1) -- ამას ცოფის წამლად ხმარობენ.
- ბრა̈ზია̈ნ, ბრაზჲა̈ნ (-იშ, -ანა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), ბრაზიან (-იშ, -არ) ლშხ. -- ცოფიანი; ბრაზიანი. ბრა̈ზია̈ნ მა̄მ ხი̄რაჲ? (ბზ.) -- ბრაზიანი ხომ არ ხარ? ბრა̈ზია̈ნ ჟეღ ქორა̈შს ესერი დემ აზარე (ანდ.) -- ცოფიანი ძაღლი ოჯახის წევრსაც ("სახლის{ა}ს") არ ზოგავსო. ბობშ ბრაზიან ჟეღდ ანყა̄ლუ̂ე (ლშხ.) -- ბავშვი ცოფიანმა ძაღლმა შეაშინა.
- ბრა̈ჴ1 იგივეა, რაც ბა̈̄ჴ.
- ბრა̈ჴ2 იგივეა, რაც ბრო̈ჴ.
- ბრიგ1, ბრიგუ̂ (-იშ, --) ზს., ლნტ. -- ბრაგვანი, ბრეგვა; ტყაპანი. მენშგუ̂ა ბრიგუ̂ ესერ ხოშდბა ი მეგჭა -- ტუ̂რიმ (ანდ.) -- რბილს ბრაგვანი გაუდის და მაგარს -- ტკაცანიო. ბრიგ ლაჯსჷმდა სოფელხა̈ნქა (პოეზ. 156) -- ხმაური (ბრაგვანი) მოგესმა სოფლიდან. გადატ. ბრიგ ა̈ნკიდ -- მოკვდა (უეცრად). ბესიდ ბრიგ გარ ა̈ნკიდ (ბზ.) -- ბესი უცებ მოკვდა ("ბრაგვანილა გაილო").
- ბრიგ2 (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ნატეხი. ქა ლამო დიარი ბრიგ! (ლშხ.) -- მომეცი პურის ნატეხი!

შდრ. ბოჯ.

- ბრიკ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.), ბა̈ნკ{ირ} ბქ., ბლა̈ნკ1 (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნაბიჯი. ეჯა ბრიკს დე̄მ ჲეგემ (ბზ.) -- ის ნაბიჯს არ დგამს. იხმარება გამოთქმაში: ბრიკს \ ბა̈ნკირს ლიგნე (ბქ.) -- ურჩობა, ოჩნობა, ფეხის მიდგმა ერთ ადგილას. ეჩა ქუ̂ერწილთე ბა̈ნკირს დემის ხუგემ (ბქ.) -- იმის ქორწილში არ წავალ (ნაბიჯს არ გავადგამ). შდრ. ბა̈̄კ, ბლა̈̄ნკუ̂.
- ბრო̈კ (-იშ, ბროკა̈ლ ბზ., ლნტ.), ბრუკუ̂ (-ა̈რ) ბქ., ბროკ (-ალ) ლშხ., ბრა̈კ2 (ბრაკა̈ლ) ლნტ. -- ორკაპა, ბოძალი; ტყუპი. დაკლი̄დს ესნა̈ცრო̄ლა̈̄ნ ბროკ უ̂ისგუ̂ილდა̈რ ჲარუ̂ მუჭუ̂ ნე̄სგაჩუ (ბზ. 307) -- თხას ტყუპი ვაშლ(ებ)ი ჩაერჭო ორ რქას შუა. ხოშას ბრუკუ̂ (როკ) მეგამქ' ესერ ოთსკინა ქა (ბქ. 131) -- უფროსი ორკაპა ხეზე გადამხტარაო (უფროსს... უსკუპიაო). ალ ბალახს ფირწალშა̄ლ ბროკ ხა̄რ თხუმისა (ლშხ., ხორ. 29) -- ამ ბალახს ფიწალივით ორკაპი აქვს თავში. ბელტ ჟი ლახასედა ბრა̈კჟი (ლნტ. 309) -- ბელტი შერჩენია ორკაპა ტოტზე. შდრ. როკ.
- ბრუკუ̂ იგივეა, რაც ბრო̈კ.
- ბუა (ბუა̈შ, --) ბქ. -- მამა. მიჩ' ესერ ბუაშ მუქუ̂ისგ ჲა̈რ ირი? (ბქ. 35) -- მე მამას ვინ დამიძახებსო (ჩემთვის მამის მთქმელი ვინ იქნებაო)? ლანან ესერ-ქორა̈შ ბუას, ჯარ ი კიბდენ -- ქორა̈შ დიას (ანდ.) -- საბძელი -- სახლის მამასო, გობი და კიდობანი -- სახლის დედასო. შდრ. მუ; ბაბა2, მამა.
- -ბუა̄სდ (-ა̈შ ბზ., -აშ ლშხ. \ -ბუა̄ს, -ბუასდჲა), -ბუასდ (-ა̈შ, --) ბქ., -ბუა̈ს{ტ} (-იშ, --) ლნტ. რთული ფუძის (ამაბუა̄სდ, ეჩაბუა̄სდ, ჩუბებუა̄სდ, ფუსნა̈ბუა̄სდ, ბურსნაბუა̄სდჲა) მეორე შემადგენელი ნაწილი. -- სამყარო, ქვეყანა.
- ბუბა (-ბა̈̄შ ბზ., -ბა̈შ ბქ., -ბა̈ჲშ ლნტ., -ბა̄შ ლშხ., -ბა̄ლა̈რ ბზ., -ბალა̈რ ბქ., -ბა̄ლარ ლშხ.,

-ბალӓლ ლნტ. \ ლაბბაუ̂ა ზს., ლშხ., ლაბძӓჲა ლნტ.) -- ბიძა. მუე მუხუ̂ბეს ი დიე ჯუმილს ბუბა ხაჟახა (ლნტ. 19) -- მამის ძმას და დედის ძმას ბიძა ჰქვია. ეშხუ კათხეულდს ჩუ ლӓჲთგრე ბუბა (პოეზ. 248) -- ერთ კათხას შესვამს ბიძა. ბუბӓ{შ} გეზალ (ბზ.) -- ბიძაშვილი. ბუბā ლუ̂არა (ლშხ.) -- ბიძას გეფიცები.

- ბუგუ̂ირ (-უ̂რიშ, -უ̂რӓლ ბზ., -იშ, -ӓლ ლნტ.), ბოგირ2 (-გრიშ, -გრӓრ) ბქ. -- ყვავილი, დიდბატონები, ყვავილბატონები. ესნӓრ ӓლი ლჷმӓრ ბოგირ (ბქ. 219) -- თურმე ეს ყვავილი ყოფილა. ბოგრიშ ბედიშ! (ბქ.) -- დიდბატონების ბედისა! (წყევლაა). შდრ. ყუ̂აუ̂ილ.
- ბუზӯლ (-ӓშ, -ӓრ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ბუზულ (-ӓშ ბქ., -იშ ლნტ., -ӓრ ბქ., -ӓლ ლნტ.), ზოოლ. -- ბუზი, ფუტკარი. ბუზულӓრდ ცხუ̂ი მაჯიდხ (ბზ.) -- ფუტკრებმა ნესტარი მიჩხვლიტეს (მკრეს). ბუზӯლი ლӣზისӣ ჟი ლოქ იმჯერი დӓუ̂ (ლშხ. 71) -- ბუზის გაფრენასაც (სვლასაც) გაიგებსო დევი. ხაყენა ბაბას ეშხუ ლუ̂ებ ბუზულ (ლნტ. 309) -- ბაბუას ჰყოლია ერთი სკა ფუტკარი. ლუ̂ები ბუზӯლ, ლალუ̂ბӓ მēრ (ბზ.) -- ფუტკარი ("სკის ბუზი, სასკე მწერი"). მუ ლუ̂ები ბუზӯლს ლჷმშჷლდნინ (ბზ. 160) -- მამა ფუტკარს ითვლიდა თურმე.
- ბულთ იგივეა, რაც ბӱლთ{უ̂}.
- ბუმბულ იგივეა, რაც ბუმბილ.
- ბუმბ{უ̂}ილ (-ბ{უ̂}ლიშ, -ბ{უ̂}ლӓრ ზს., -იშ, -ӓლ ლნტ.) ბუმბულ (-ბლიშ, -ბლარ) ლშხ. 1. ბუმბული. შდუგუ̂ს ბუმბუ̂ილჟი ლუმყუ̂ინნელიხ (ბქ.) -- თურმე თაგვს ბუმბულზე აწვენდნენ. 2. ბუმბულის ლეიბი. სი ბუმბილჟი გარ ხაყუ̂რე (ბზ.) -- შენ მხოლოდ ბუმბულის ლეიბზე წევხარ.
- ბუნ შდრ. ბირუ̂ēთა.

- ბურ იგივეა, რაც ბური.
- ბურაუ̂ანტ (-იშ, --) ლშხ., ბურაუ̂ა̈ნტ ლნტ. -- ბევრი. ბურაუ̂ანტ არი მა̄რე ხოშა ჯი̄რა̄ ჩუქუ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- ბევრი ხალხია (კაცია) დიდი მუხის ქვეშ. შდრ. ხუ̂ა̄ჲ.
- ბურა̄ნ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ბურან (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ბურა̈ნ (-ა̈ლ) ლნტ. -- წვრილფეხა საქონლის სკორე. ბურა̄ნდ გუ̂ეში ლი ლალულია̈ქი̄რ (\ ლაულჲა̄̈ქი̄რ) (ბზ.) -- სკორეთი სავსეა ფარეხი (საცხვრე).
- ბურგა̈ იგივეა, რაც ბჷრგჲა̈ჲ.
- ბურდალ იგივეა, რაც ბურდა̈ლ.
- ბურდან (-დნაშ, -- ბქ., -იშ, ლნტ.) -- თოვლიანი ქარბუქი. ბურდნა̈შ ჰელ ჩუ ლჷგან (ბქ.) -- თოვლიანი ქარბუქი იყო (იდგა).
- ბურდა̈ლ (-ეშ ბზ., -იშ ლნტ., -დ{ა}ლა̈ლ), ბირდუ̂ (-ა̈რ) ბქ., ბურდალ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ბურდო, ჩალაბულა, კანაფის ნაძენძი. ფაყუ̂ ა̈მშყა̈დ ბურდა̈ლთეჲსგა (ბზ.) -- ქუდი გადამივარდა ბურდოში. მიჩ' ესერ ჲეხუ̂ ბირდუ̂ა̈რჟიოუ̂ ლაჲყუ̂ინე (ბქ. 329) -- შენი ცოლი დააწვინე ჩალაბულაზეო. ეჯ მა̄რას ბურდალ ხეჭო̄ნო̄ლ თხუმქა (ლშხ. 23) -- იმ კაცს თავზე ბურდო ექნებოდა მოხვეული. გადატ. მოტყუება. გიერგს ბურდალ ოხცუ̂იეხ ჯარჯისა (ლშხ.) -- გიორგი მოატყუეს (ჩალა გამოავლეს ხახაში). კნინ. ბურდ{ა̈}ლოლ ბზ., ბირდუ̂ილდ ბქ. მალუ̂დ ბირდუ̂ილდ ესირშ (ბქ. 19) -- მელამ ბურდო დაიგო.
- ბურთი იგივეა, რაც ბუ̈ლთ{უ̂}.
- ბურთქუ̂ნი (ბურთქუ̂ნიდა̈ს \ ბურთქუ̂ინდა̈ს, ბურთქუ̂ნიდა; ბურთქუ̂ნიდე̄ს \ ბურთქუ̂ინდე̄დს ბზ., ბურთქუ̂ნიდეს ლნტ., ბურთქუ̂ინ, ბურთქუ̂ნიუ̂; ბურთქუ̂ნიდეს ბქ., ბურთქუ̂ნის, ბურთქუ̂ნუდა; ბურთქუ̂ნუდეს ლშხ.), ბჷრთქნი (ბჷრთქნიდა̈ს, ბჷრთქნიდა; ბჷრთქნიდეს)

ლნტ., გრდუვ. -- ბაკუნობს, ბრახუნობს. დაჴა̈რ ესერ იმღა მო̄მა ბურთქჳნიხ? (ბზ. 309) -- თხები რატომ არ ბაკუნობენო?

- ბური (-იშ \ -ა̈შ, --) ზს., ბურ ლშხ., ბჷრი ლნტ. -- ბნელი; ბური; ნისლი. ბური ლე̄თ (ბზ.) -- ბნელი ღამე. რჷჰი ი ბური ჩილა̈დეღ ესერ ითხა̈ლხ ი იყჳლურა̈ლხ (ანდ.) -- ნათელი და ბნელი ყოველდღე {შე}იყრებიან და {გა}იყრებიანო. და̈ჳ ბჷრიდ ა̈სსიჰან (ლნტ. 143) -- დევი მტვრად (ბურად) იქცა. შდრ. მუბირ, ბინტჳ.
- ბურსნაბუა̄სდჲა იგივეა, რაც ფუსნა̈ბუა̄სდ.
- ბურღჳან (-ა̈შ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.) -- მტვერი, კორიანტელი, ბუღი; ნამქერი. ლა̄ფიშჳდ ბურღჳა̄ნ მუ̄ჳშგჳილი თოქალთჳდ (ბზ. 53) -- უშგულელის თოქალთომ მტვერი აუშვა. ოლგენ ჰისჳიშ ბურღჳან (ბქ. 309) -- მტვრის კორიანტელი დამდგარა. გადატ. კვამლი. ბურღჳან ადჷ̄გა̈̄ნ (ბზ.) -- კვამლი დადგა. შდრ. ბირღჳ.
- ბურღჳა̈̄ლ (-აშ, --) ბზ., ბურღჳა̄ლ, ბუღჳრა̄ლ (-ა̄შ, --) ლშხ., ბუღჳრა̈ლ (-იშ, --) ლნტ. -- მტვრიანი. ლე̄თი ბურღჳა̈̄ლ ლერექჳ ჯა̈̄ქჳდა (ბზ.) -- წუხელ მტვრიანი ტანსაცმელი გეცვა.
- ბურძგჳლა̈რ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈ლ) ბზ., ბურძგჳლა̄რ (-ალ) ლშხ., ბურძგჳლა̈რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ბურძგლიანი. იმჟი ბურძგჳლა̈̄რ ხი?! (ბზ.) -- როგორი ბურძგლიანი ხარ?!
- ბუქ{ჳ} იგივეა, რაც ბიქჳ.
- ბუღუ̄ლ, მუღუ̄ლ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), მუღულ (-ა̈რ) ბქ., ბუღულ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ლნტ., ზოოლ. -- ხოჭო. ბუღუ̄ლა̈რ იბო̄მბღა̈̄ლხ (ბზ.) -- ხოჭოები დაბობღავენ. კნინ. ბუღუ̄ლჷ̄დ ბზ., ბუღლუდ ლნტ. ლჷმა̈რდელიხ მჷშკჷლდ ი ბუღლუდ (ლნტ. 121) -- ყოფილან ჭიანჭველა და ხოჭო.
- ბუღჳა (-ჳა̈̄შ, -ჳა̈̄ლ ბზ., -ჳა̈შ, -ჳოლ ბქ., -ჳა̄შ, -ჳე̄ლ ლშხ., -ჳა̈ჲშ, -ჳა̈რ ლნტ.), ზოოლ.--

ბულა, კურო. ძულჺას ამხ̈ანთე ბულჺა ლჷგ (ბზ. 415) -- ზღვას აქეთ დგას ბულა. უყროჺა ბულჺა ჩოჺ ოთჷჲსენე ალჳ̈რს (ბქ. 8) -- ამათ დაუკოდავი ბულა დაუკალიო.

- ბულჺდა̈ნ (-იშ, -დანა̈რ) ლნტ. -- ნოყიერი. ბულჺდა̈ნ გიმ (ლნტ.) -- ნოყიერი ნიადაგი. შდრ. დილჺა̈მ.
- ბულჺირ, ბულჺი̅რ იგივეა, რაც ბირლჺ1.
- ბულჺრა̈ლ, ბულჺრა̅ლ იგივეა, რაც ბურლჺა̅ლ.
- ბუყჺინჩ იგივეა, რაც ბიყჺრე̅ნჩ.
- ბუცა̅ნცი იგივეა, რაც ცა̅ნცი.
- ბუძგ{ჺ} (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- ბუძგი, მცენარის ნაყოფის ეკლიანი საფარი. ბუძგჺარ ბარყჺენი კურკაჲზუმ ცაგი̅ლარ ლიხ (ლშხ., ხორ. 6) -- ბუძგები ტყემლის კურკისოდენა ეკლებია (არიან). ალ ბალახს ბუძგჺა̈რ ხარ (ლნტ.) -- ამ ბალახს ბუძგები აქვს. კნინ. ბუძგუ̅ლ ლშხ., ბუძგულდ ლნტ.
- ბუჭკჺე იგივეა, რაც ბიჭკჺე.
- ბუჯჺე იგივეა, რაც ბიჯჺე.
- ბუჯერ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ბჷჯერ ლნტ. -- განჯინა, ჭურჭლის დასაწყობი თარო. გრო̅ნჭას ჩჺესდე̅სხ ბუჯერჟი (ლშხ. 6) -- რიყის ქვას დადებენ განჯინაზე. ლაჺა̈შს ჟი ხჺა̈სყედდ ბუჯერჟი (ლნტ. 34) -- ლავაშს დავალაგებთ (გავაკეთებთ) განჯინაზე.
- ბჷ̈ლთ{ჺ}, ბირთჺ (-იშ, -ა̈რ \ ბურთა̈ლ) ბზ., ბურთი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ბჷ̅ლთ (-ჺარ) ლშხ., ბულთ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ბურთი. ლახჺბას ხულჺა̅ნხ ჺოქჺრა ბჷ̈ლთ (ბზ. 102) -- ძმებს ჰქონდათ ოქროს ბურთი. იხმარება გამოთქმაში: უშკჺთე ბჷ̈ლთი ლიყჺ̅ბე (ბზ.) -- პირში ბურთის ჩაჩრა (ჩატენა).

- ბჷქ{ჷ̂} იგივეა, რაც ბიქჷ̂.
- ბჷშტ, ბიშტჷ̂ (-იშ, ბუშტა̈რ \ ბიშტჷ̂ა̈რ) ზს., ბუშტ{ჷ̂} (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ბუშტი. დადას ნალჷ̂ლი ბიშტჷ̂ი მა̈ზიგ ა̈ხმითქჷ̂ა̈ნ (ბზ.) -- ბებიას ნაღვლის ბუშტის ტკივილი შე{მო}ეჩვია. ლა̈ზჲენის ჯა̈დისა ხულჷ̂ე ბუშტ (ლნტ. 39) -- საკლავს მუცელში აქვს ბუშტი. კნინ. ბუშტჷ̄ლ ლშხ. ტკიცს იკედ ბუშტჷ̄ლარ (ლშხ. 26) -- ბუშტები ტკაცანს {გა}ილებენ.
- ბჷ̄ლთ იგივეა, რაც ბჷ̈ლთ{ჷ̂}.
- ბჷ̄რლჷ̂ი (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ბურლჷ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ბირლჷ̂3 (-იშ, -ა̈რ) ლხმ., ბჷ̄რლუ (-ლჷ̄შ, -ალ) ლშხ., ბურლუ (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- ბუერა. დი̄ნა ბჷ̄რლჷ̂ითე აჩა̈დ (ბზ.) -- გოგო ბუერისკენ წავიდა. ალჲა̈რს მელშჷ̂ (ბურლჷ̂იშჷ̂) ლოხშჷ̂ახ ლიც (ბქ. 209) -- ამათ ბალახით (ბუერით) დაულევიათ წყალი. ბირლჷ̂ ლეზობდ იმა̈რგ (ბქ. 282) -- ბუერა საჭმელად ვარგა. დეშდჷ̂ე ბჷ̄რლუ აშ ბჷ̄რლუს ხაჯეშ, მარა ლეზობ მა̄ ლი (ლშხ., ხორ. 6) -- დათვის ბუერა (ჩვეულებრივ) ბუერას ჰგავს, მაგრამ საჭმელი არაა.
- ბჷ̂ერკილ იგივეა, რაც ბერკილ.
- ბლა̈ნკ1 იგივეა, რაც ბრიკ.
- ბლა̈ნკ2 იგივეა, რაც ბლა̄ნკჷ̂.
- ბლა̄ნკჷ̂ (-იშ, --) ბზ., ბლანკ ლშხ. ბლა̈ნკ2 ლნტ. -- ბიჯი. ეჯ ბეფშჷ̂ს ბლა̄ნკჷ̂დ და̄რმოშ ქიხე (ბზ.) -- იმ ბავშვს ვერავინ მოაცვლევინებს ფეხს (ბიჯს). ბლანკი ლიჩომ (ლშხ.) -- {ნა}ბიჯის გადადგმა (ქმნა). ბლა̈ნკ მა̈დ ხამჲედა (ლნტ.) -- განძრევა (ბიჯი) არ შეუძლია. შდრ. ბა̄კ, ბრიკ.
- ბლე (ბლე̄მიშ, -ა̄რ \ -ა̈რ), ბლეჰ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ბლე (-ი/ჲშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ბლეჲ (ბლეი̄შ, ბლეა̄რ) ლშხ. -- ნაპრალი (მყინვარისა). ბლეხა̈ნქა ლჷ̂აშ ქა̄ხჷ̂თჷ̈რნედ (ბზ. 40) -- ნაპრალიდან

ჯიხვი გამოვათრიეთ. ჲერსკა̈ნ ბლეჰთე ა̈ნშყა̈დ (ბზ.) -- არჩვი ნაპრალში ჩაგვივარდა. ზურალს ფეკუ̂ნა ბლე ლექუ̂' ოთგენა (ბქ. 35) -- ქალს ლეკვი ნაპრალში ჩაუსვამს (ჩაუყენებია). სამსონს ათოჭკუარა ბლექა ქა ლისკნე (ლნტ. 87) -- სამსონს მოუსაზრებია ნაპრალზე გადახტომა. ჲორი ნაგზი ბლეისგა ჯად (პოეზ. 18) -- ორი კვირა ნაპრალში დაყავი (გქონდა). ბგლე ბაჩუ̂ან ხოგუ̂აშილახ (პოეზ. 18) -- ნაპრალი ქვით აუვსიათ.

- ბლეჰ იგივეა, რაც ბლე.
- ბლე̄ლი (ბლე̄ლიდა̈ს ბზ., ბლე̄ლის ლშხ., ბლე̄ლდა; ბლე̄ლდეს \ ბლე̄ლდე̄დს), \ ბლგ̄ლი ბზ., ლშხ., ბლგლი (ბ{უ̂}ლილ, ბლგლიუ̂; ბლგლიდეს) ბქ., ბლელი (ბლუ̂ელდა̈ს, ბლელდა; ბლელდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ბლავის (წვრილფეხა საქონელი, ცხვარი, თხა...). ნეხშდ ლა̈ნლეშდა̈რილისგა ბლგლიუ̂ (ბქ.) -- თიკანი სათიკნეში ბლაოდა.
- ბლუ̄ლი (ბლუ̂ი̄ლდა̈ს, ბლუ̂ი̄ლდა; ბლუ̂ი̄ლდე̄დს ბზ., ბლუ̄ლის, ბლუ̄ლდა; ბლუ̄ლდეს ლშხ.), \ ბლგ̄ლი ბზ., ლშხ., ბლული (ბლუ̂ილ, ბლულიუ̂; ბლულიდეს ბქ., ბ{უ̂}ლულდა̈ს, ბლულდა; ბლულდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ბლუის (მსხვილფეხა საქონელი: ხარი, კამეჩი, ძროხა..., აგრეთვე, დათვი...). დეშდუ̂ ბლუ̄ლდა ცხეკისა (ლშხ.) -- დათვი ბლუოდა ტყეში.
- ბლგლი, ბლგ̄ლი იხ. ბლე̄ლი, ბლუ̄ლი.
- ბგბე (ობგბ, აბიბ; აბბე) ლშხ., გრდმ. -- ყრის. ლეგუ̂ე̄რ ეშ ბგბე ფექს (ლშხ.) -- წისქვილი ბლომად ყრის ფქვილს. შდრ. შიდე, აბა̄ბე.
- ბგგი (ხობგა ზს., ლშხ. \ ხომბგა ლშხ., ხომბგგა ლნტ.; მაბგე ზს., მამბგე ლხმ., ბგგია̄რა ლშხ., ბგგიარა ლნტ.) -- მაგარი. ალას ბგგი კეხ ათაგ (ბზ. 70) -- ამას მაგარი კეხი დაადგი. მი ბგგი მარე ხუ̂ი (ბქ. 16) -- მე მაგარი კაცი ვარ. მეგმარს ხოჯდენი ჩუ ლეკა̄ფას ბგგი სოკ (ლშხ., ხორ. 1) -- წაქცეულ ხეებს (ხეებს... წაქცეულს) ამოსდის მაგარი სოკო. ალ ლუ̂ინალ ბგგი

შტჷმა̈ ლი (ლნტ. 18) -- ეს ღვინო ძალიან მათრობელაა. ეჩჷნ ხობგა ჩუ დჷ̄̈რ არდა (ბზ.) -- იმაზე მაგარი არავინ იყო. ეჯ ბეფშს ხომბჷგა ხეთირი (ლნტ.) -- ის ბავშვი უფრო მაგარი ჩანს (ბავშვს... ეტყობა). ბჷგიდ ზმნს. მაგრად, ბჷგი-ბჷგიდ მაგრა-მაგრად, კარგა მაგრად. ყო̄რა̈ლ ესერ ბჷგიდუ ოთდა̄ლე ჯჷმილდ (ბზ. 346) -- ძმამ კარები მაგრად დაკეტოსო. მიჩო მუ ესერ ბჷგიდ ნახუ̂წი ზჷთჳარრე ლა̈დისგს სგ' ესერ ჴა̈ფშოლნა (ბქ. 53) -- მამაჩემს თურმე მაგრად მოჭერილი პაიჭების ჩაცმა ღლიდაო (მამაჩემი პაიჭების ჩაცმას მიჰლიაო). მაფშა̄რს ბჷგიდ ჴაგდჷდა (ლშხ. 62) -- დაღლილს მაგრად ეძინა. უ̂ოყალს ჟი ხუ̂აჭურედ გუნ ბჷგიდ (ლნტ. 22) -- აყალო მიწას ვზელთ ძალიან მაგრად. ნაცარქექიაჲ და̄უ̂ს ჴაძგა̄რჲელ თეტე̄ნს ბჷგი-ბჷგიდ (ლშხ. 77) -- ნაცარქექია დევს კარგა მაგრად (მაგრა-მაგრად) აძგერებს სადგისს.

- ბჷდე იგივეა, რაც ბიდე.
- ბჷდნი იგივეა, რაც ბჷ̄დნი.
- ბჷლ1 იგივეა, რაც ბილ.
- ბჷლ2 იგივეა, რაც ბჷ̄ლ2.
- ბჷლა̈ჲ (-ა̈ი̄შ, --) ბზ., ბჷლა̈ (-იშ ბქ., -ჲშ ლნტ.), ბჷლაჲ (-ა̄ჲშ, --) ლშხ. -- ლიბრი, ბისტი. ჩა̈̄ჟს აშხუ̂ თეს ბჷლა̈ჲ ჴა̄დ (ბზ.) -- ცხენს ცალ (ერთ) თვალზე ლიბრი ჰქონდა. იხმარება გამოთქმებში ბჷლა̈ჲდ ლიგნე; ბჷ̄ლა̈ჲდ ლიჩედ (ბზ.) -- დაფლეთა, დაგლეჯა; დამსხვრევა, დამტვრევა. ა̈მირანდ გუ̂ელჲა̈რშა̈პი ჳა̈დ ბჷლა̈ჲდ ადგენე (ბზ. 95) -- ამირანმა გველეშაპის მუცელი ნაფლეთებად აქცია. ბჷლაჲდ აჩად (ლშხ.) -- დაიმსხვრა.
- ბჷლდჷ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ჩაჩანაკი. მა̈გ ბჷლდჷდ მჷსყე ლიჴ (ბქ. 38) -- ყველა ჩაჩანაკადაა ქცეული (გაკეთებული არიან).
- ბჷლნე̄თ იგივეა, რაც ბჷნლე̄თ.

- ბეშბე̄თ{ა} იგივეა, რაც ბეშბეც.
- ბენალე̄თ იგივეა, რაც ბენლე̄თ.
- ბენა̈ბ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ბენაბ ლშხ. 1. ბუნება, ხასიათი. ჩინჩუ̂ილ ბენა̈ბს ნაგზალისგ' ესერ იცა̈დი (ანდ.) -- ჩვილი ხასიათს (ყოველ) კვირაში იცვლისო. 2. ავი ზნე, ბნედა. ბენა̈ბ მა̈მ ჯე̄რი̄? (ბზ.) -- ბნედა ხომ არ გაქვს (გექნება)? ლეუ̂ანიშ დაჩუ̂ირდ ბენა̈ბ ლა̈ჲმიზზე (ბქ. 201) -- ლევანის დამ ავი ზნე მოიმიზეზა.
- ბენლე̄თ, ბელნე̄თ (-იშ, --) ბზ., ბენალე̄თ ლშხ., ბენლეთ, ბენალეთ ლნტ. -- ბნელი ღამე. ეჯჟი ბენლე̄თ ლ' ე̄ \ ლი, ჰე თანუ̂თე ფხულე მა̈მ იძგი̄რი (ბზ.) -- ისეთი უკუნი ღამეა, რომ თითს ვერ მიიტან (თითი არ იტაკება) თვალთან. ბენალე̄თისა ოსლუ̄რდად აგითე (ლშხ.) -- ბნელ ღამეში მივდიოდით შინისაკენ. შდრ. ბეშბეც.
- ბერბე̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ, ბერბენ ბქ., ბერგენ ლნტ. -- ბათქაბუთქი. მახა ზა̈ჲს ჩუ ხო̄გდახ თოფა̈რს ბერბე̄ნ (ბზ.) -- ახალ წელს თოფებს ბათქაბუთქი გაჰქონდათ ("ედგათ"). ბერბე̄ნშუ̂ ზმნს. -- ჩქარა. როსტომ ბერბე̄ნ-ბერბე̄ნშუ̂ ესღრი (ლშხ.) -- როსტომი ჩქარ-ჩქარა მიდის. შდრ. ბერთქე̄ნ.
- ბერგენ იგივეა, რაც ბერბე̄ნ.
- ბერგჲა̈ჲ ბზ., ბურგა̈ ბქ., ბორგა̈ (-ჲშ, -გაუ) ლნტ., ბერგაჲ (-აიშ, -აუ) ლშხ. -- მოჭიდავე. ალ მა̄რე ხოჩა ბერგჲა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ეს კაცი კარგი მოჭიდავეა. ხოლა ბურგა̈ გიმს ესერ და̈ს ხა̈მბე (ანდ.) -- ცუდი მოჭიდავე მიწას არავის ანებებსო. ეჩა̄ნ \ ეშთა̄ნ ბერგაჲ და̄რ ლი (ლშხ.) -- ისეთი მოჭიდავე არავინაა.
- ბერთქნი იგივეა, რაც ბურთქუ̂ნი.
- ბერთქე̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ბერთქენ ბქ., ლნტ. -- ბრაგუნი, ბაკუნი, ბათქუნი, ბათქაბუთქი.

დაჴა̈რ სგა̄ჲ ახშჷ̄დხ სემშდა̈რს ბჷრთქჷ̄ნშუ̂ (ბზ. 307) -- თხები შემოესივნენ სემშდარს (ფეხების) ბაკუნით. ბჷრთქჷნ ისმი (ბქ., ლნტ.) -- ბრაგაბრუგი ისმის. შდრ. ბჷრბჷ̄ნ.

- ბჷრი იგივეა, რაც ბური.
- ბჷლე (ხალხური პოეზ. ფ.) იგივეა, რაც ბლე.
- ბჷცა̈̄ნცი იგივეა, რაც ცა̈̄ნცი.
- ბჷხჷ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ბოტ. -- სტაფილო. რა̈ჭუ̂ს სურუ ხალა̈ტ ბჷხჷ (ბქ.) -- კურდღელს ძალიან უყვარს სტაფილო. კნინ. ბჷხჷლ ბქ., ბჷხჷნილ ბქ.
- ბჷჯერ იგივეა, რაც ბუჯერ.
- ბჷ̄დნი (აბჷ̄დდა, აბჷ̄დნი) ბზ., ლშხ., ბჷდნი (ა̈დბჷდან, ა̈დბჷდნი) ბქ., გრდუვ. -- იღვრება. უ̂ედრახენქა ლიც ბჷდნი (ბქ.) -- ვედროდან წყალი იღვრება.
- ბჷ̄ლ1 იგივეა, რაც ბილ.
- ბჷ̄ლ2 (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ბჷლ2 (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ერთად შეწყობილი მონოტონური ხმაური, მაგ. ფრინველთა გუნდის ერთად აფრენისას გალებული ხმა; ფრთების მოქნევის ხმა. ბჷ̄ლუ ხოლნა მიჩა ღალა̈რს (ბზ. 395) -- აფრენის ხმა გაელოს შენს ფრთებს. ბჷლ ამასჷმდა (ლნტ.) -- ფრთების მოქნევის ხმა მომესმა. შდრ. ბილ.
- ბჷ̄ლ3 ბზ. -- უეცრად დამწვარი. ამხუ̂ა̈რდ ქორის ბჷ̄ლ გარ ახლა̄მუნეხ (ბზ.) -- მტრებმა სახლი უცებ გადაწვეს (სახლს ბოლის გამოშვებაც არ დააცადეს, ბოლიღა დააყოვნეს).

გ

- გაბ იგივეა, რაც გა̈ბ.
- გაბორა̈, გაბო̄რ(ა) იგივეა, რაც გაბუ̂რაჲ.

- გაბრჼხ1 (-იშ, -რახჼრ \ -ჼლ) ბზ., გჳბრჳხ (-იშ, -ჼრ) ბქ., გაბრეხ (-იშ. -ჼლ) ლნტ. -- ჯაგლაგი, ბებერი (ცხენი...). ეშხუ გაბრჼხ ჩჼჟ მირი (ბზ.) -- ერთი ჯაგლაგი ცხენი მყავს. იხ. ბებრეხ.
- გაბრჼხ2 (-იშ, -რახჼრ \ -ჼლ) ბზ. -- ხის დიდი ციგა; მარხილი. ლჼდი გაბრჼხშუ̂ ლჼლჩი̄რხჼ̄ლად (ბზ.) -- დღეს დიდი ციგით ვისრიალოთ (ვიციგაოთ).
- გაბრეხ იგივეა, რაც გაბრჼხ1.
- გაბურ (-იშ, -ჼლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- იგივეა, რაც გჼ̄ბუ (მნიშვ. 2). ლშხ., გადატ. ქურდი. გაბურ მჼ̄რე ანჴად (ლშხ.) -- ქურდი კაცი მოვიდა.
- გაბუ̂ იგივეა, რაც გჼ̄ბუ.
- გაბუ̂რ იგივეა, რაც გჼბუ̂რ.
- გაბუ̂რჼჲ (-იშ, -ჼლ) ბზ., გაბორჼ (-ჲჼშ, -რაუ) ბქ., გაბო̄რ(ა) (-რჼ̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. გჼ̄ბუ (მნიშვ. 2). გაბო̄რ ჴან (ლშხ.) -- გადაბერებული ხარი. შდრ. გჼ̄ბუმა.
- გაგ იგივეა, რაც ქაქ.
- გაგალდა იგივეა, რაც გაგდა.
- გაგჼ (-გჼ̄შ, -გჼუ \ -გაუ) ბქ. -- ფაფის მოყვარული. გუნ გაგჼ ბეფშ ლი (ბქ.) -- ძალიან ფაფისმოყვარული ბავშვია. გადატ. მშიშარა, გაუბედავი. გაგჼშ გუ̂ი იხ. ქაქჼჲ.
- გაგჼბ (-იშ, --) ბზ., გაგაფ ბქ., გაგებ ლშხ., გაგაბ ლნტ. -- ყოფა, დღე. იხმარება გამოთქმაში გაგჼბ ლიგნე. ჯჳმილდ ლეგ გაგჼბ ესგენე (ბზ.) -- ძმამ ცუდი დღე დააყენა. ქუ̂ითს მეშხე გაგებ ოსგენ (ლშხ.) -- ქურდს შავი დღე დავაყენე. დიდ ხოლა გაგაბ ახჼჲე (ლნტ.) -- დედამ ცუდი დღე დააყენა (მოასწრო).
- გაგჼზ (-გზიშ, --) ბზ., გაგაზ (-იშ, --) ლშხ. -- ლაყბობა; ერთსა და იმავეზე ლაპარაკი. გაგჼზდ

ზმნს. გაგა̈ზდ ლირდე (ბზ.) -- ქადაგად დავარდნა (ყოფნა). გაგა̈ზდ ლჷგ (ბზ.) -- ქადაგებს; ყბედობს.

- გაგა̄მობ (-იშ, -არ) ლშხ. -- გვალვა. მე̄ჳ̂არ გაგა̄მობ ლი (ლშხ.) -- დიდი გვალვაა. იხ. გჳ̂ა̄ლჲანობ.
- გაგდა (-და̄ჲშ, -და̄რ) ლშხ., გაგადა (-და̈ჲშ, -და̈რ) ლნტ. -- ნიკაპი; ქვედა ყბა. ჩჳ̂ათგენ გაგდაჲ! (ლშხ.) -- გაჩუმდი! (ნიკაპი გააჩერე!) თხჳ̂იმს ხულჳ̂ე ჩუქანა̈ გაგადა... (ლნტ. 39) -- თავს აქვს ქვედა ყბა.
- გაგდა̈ჲ, გაგზა̈ჲ (-იშ, -დაჲა̈რ, -ზაჲა̈რ) ბზ., გაგზაჲ (-ზა̄ჲშ, -არ) ლშხ., გაგდა̈ (-ჲშ, -ჲა̈რ) ლნტ. -- ყბედი, მოლაყბე. გაგდა̈ჲ მა̄რე გუნ მა̈სისგ (ბზ.) -- ყბედი კაცი ძალიან მძულს. ეჯი გაგზაჲ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ის ყბედი კაცია.
- გაგებ იგივეა, რაც გაგა̈ბ.
- გაგიაჲ იგივეა, რაც გა̈გია̈ჲ.
- გაგფი̄რ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.), გჷგფირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- გამჭრიახი, გონიერი, წინდახედული. ბიჯო̄ლ გაგფი̄რ მა̄რე ლი (ბზ.) -- ბიჯოლი წინდახედული კაცია. გაგფი̄რიანდ ლშხ. ზმნს. -- წინდახედულად, აზრიანად. [ეჯჲარ] გაგფი̄რიანდ ესჭემნიხ მინე კი̄ნჩხთეჟი ლჷკი̄დ გჳ̂ეშს (ლშხ. 39) -- ისინი წინდახედულად მიჰყვებიან მათზე დაკისრებულ საქმეს.
- გად (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ვალი (ფულადი..., ზნეობრივი). მუხჳ̂ბე̄მი გად მაგა̈დ (ბზ.) -- ძმის ვალი მმართებს. გადატ. გადდ ზმნს. -- ჯიშად მოსდგამს; წესად აქვს. ათმჷრზაშე̄რს გადდ ოხგა̈დხ ლიფშირჳ̂ (ბზ.) -- ათმირზანებს გამრავლება მოსდგამთ (მოდგმით მოსდგამთ). იხ. გადან.

- გადან (-დნა̈შ \ -დნიშ, -დნა̈რ ზს., -დნიშ, -არ ლშხ.) -- ვალი, სესხი. ამი̄ მეჭაფდ როქუ̂ ჯი ხა̈ტხე გადანს (ბზ. 438) -- ამის მაგიერ მე დაგიბრუნებ ვალსო. გადან უჟისგა ესერ იცხემ (ბქ.) -- ვალი ძილში იზრდებაო. გადანისა ლოქ შიხს ი ტეტს ქა̄ჲესხ (ლშხ.) -- ვალში ნახშირი და ნაცარიც მიაქვთო. გადნა̈შ ლიმსგუ̂ა̈ნი (ბქ.) -- ვალის გასტუმრება.
- გადო (-დო̄შ, -დოარ) ლშხ., გადო \ -უ (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. გადია, გამზრდელი. ძაძუ მიშგუ̂ი გადო ლი (ლშხ.) -- ძაძუ ჩემი გამზრდელია. 2. ბებიაქალი. მესემე ლა̈დეღ სკა̈ხეჩედი გადო ზურალ [ლალღუ̂აჟჟი] (ლნტ. 50) -- ბებიაქალი მესამე დღეს ჩაერევა მშობიარობის პროცესში.
- გადრაზ (-იშ, -ა̈ლ) ზს. -- ხის დიდი ყუთი, კიდობანი. დი̄ნას ეშხუ გადრაზ ხულუ̂ა̈ნ (ბზ.) -- გოგოს ერთი კიდობანი ჰქონდა. გადატ. -- დიდმუცელა, ღიპიანი. გადრაზ ზურა̄ლ ანჳა̈დ (ბზ.) -- დიდმუცელა ქალი მოვიდა.
- გაზიმდ ზმნს. -- გასწვრივ, პარალელურად. მეშხე [ჩა̈ჟ] ლექუ̂' ანჳიდ [რიენ] გაზიმდ (ბქ. 82) -- შავი ცხენი ქვემოთ წამოიღო მდინარის გასწვრივ. მა̄რე ქორა გაზიმდ იზელა̄ლდა (ლშხ.) -- კაცი სახლის გასწვრივ დადიოდა.
- გაკ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.), კაკ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. ბოტ. 1. ნიგოზი, კაკალი. ეშხუ კოტო̄ლ გაკა̈ გუ̂იგუ̂ილდ მელუ̂ე̄ნი (ბზ. 302) -- ერთი პატარა კაკლის გული მექნება. დადად [ნალუ̂ჟურს] კაკ ლახუ̂ემ (ბქ. 31) -- დედაბერმა ვაჟს კაკალი მისცა. გარდატყუაჲდ ჩუ̂ესდე გაკ უნგირი კოტოტჟი (ლშხ. 78) -- გარდატყუამ კაკალი უნაგირის კეხზე დადო. [ხელმწიფვს მოჯამა̈გირიშუ̂დ] ქა ლახოუ̂ოდა ეშხუ ფოხა̈ლ გაკ (ლნტ. 259) -- ხელმწიფეს მოჯამაგირისათვის ერთი ფოხალი კაკალი მიუცია. 2. კაკლის ხე. ჰა̈ზუ̂ისგა ანჳა̈დ გაკ (ბზ. 381) -- ეზოში კაკლის ხე ამოვიდა. გაკა სოკ მუყუ̂თელ ფერიშ ლი (ლშხ., ხორ. 26) --

კაკლის ხის სოკო მოყვითალო ფერისაა. ჟი ლოქ ახაჴედა გაკ კინჩხჟი (ლნტ. 309) -- ამოსვლიაო კაკლის ხე კისერზე. კნინ. გაკგლდ ბზ., ლნტ., გაკი̄ლ ლშხ. ეშხუ გაკგლდ ლოქ ლამო! (ლნტ. 309) -- ერთი კაკალი მომეციო!

- გაკრა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ ბზ., -რა̄̆შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- კაკლის ხე (მოჭრილი). გაკრა გარ ხორდახ ლელინთჳ̂დ (ბზ.) -- მხოლოდ მოჭრილი კაკლის ხე ჰქონდათ ზამთრისათვის (საზამთროდ). გაკრა̈ ყორ ანასყეხ (ლნტ.) -- კაკლის ხის კარი გააკეთეს.
- გალა̈მ იგივეა, რაც გგლამ.
- გალჳ̂ა̈ნ (-იშ, -ჳ̂ანა̈რ) ზს., გალჳ̂ან, გალაჳ̂ან (-არ) ლშხ., გალაჳ̂ა̈ნ (-ჳ̂ანა̈რ) ლნტ. -- გალავანი. [ქორს] ჩეჲ̄ გალჳ̂ა̈ნ ქა ხაცხიპ (ბზ. 307) -- სახლს სპილენძის გალავანი არტყია. გალჳ̂ანისა ჩჳ̂ედბზგა̄ნ ჩა̄ჟ (ლშხ. 71) -- ცხენი გალავანში გაჯიქდა ("გამაგრდა"). [ქორს] ბერეჟი გალაჳ̂ა̈ნ ხაცხიპ (ლნტ. 128) -- სახლს რკინის გალავანი აკრავს.
- გამ იგივეა, რაც გა̄მ.
- გამარჯჳ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., გამურჯობ (-ალ) ლშხ. -- გამარჯვება. [ალას] ეშდორი სა̈ხელწიფს ხეშიალ, მარე ჩიცახა̈ნ გამარჯჳ̂ ენკიდ (ბქ. 106) -- ამას თორმეტი სახელმწიფო ეომებოდა, მაგრამ ყველასთან გამარჯვება მოიპოვა. იმა̈ჲხო ქაჩეხი, ჩია̈გ ხოჩემი... გამარჯუ ლაჯაოდა! (ლნტ. 57) -- საითაც წახვიდე, ყველგან კარგის გამარჯვება მოგეპოვებინოს (გამარჯვებამც მოგცემოდეს)!
- გამა̄ნ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.) -- მარჯვე. დადუ მე̄ჳ̂არ გამა̄ნ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- დადუ ძალიან მარჯვე ქალია.
- გამდროჳ̂ა̈ლ ბზ., გამდრჳ̂ალ ლშხ. ზმნს. -- მიწურულს, მიწურულზე. გამდრჳ̂ალ მუჟღორ ი̄რი ქორწილ (ლშხ. 32) -- ქორწილი შემოდგომის მიწურულს იქნება. იხ. გა̈კჳ̂ეთ.

- გამთაჴ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მსუქანი, სრული. დეჴეთ გამთაჴ ყაზა̄ყ ლი (ლშხ.) -- დევეთი მსუქანი კაცია.
- გამკჴეთ (-იშ, --) ბზ., გä̈მკჴეთ ბქ., ლნტ. -- გონიერი, გამჭრიახი. ძაძუ გუნ გამკჴეთ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ძაძუ ძალზე გამჭრიახი ქალია.
- გამნანქრეჴ იგივეა, რაც განქრეჴილ.
- გამნä̈ლ (-იშ, --) ბქ. -- არაქათი, ქანცი. ჭყინტს გამნä̈ლ ხარ მეჩდე (ბქ.) -- ბიჭს ქანცი აქვს გამოცლილი (ბიჭს ქანცი აქვს წასული).
- გამნä̈ლიä̈ნ (-იშ, -ლიანä̈რ) ბქ. -- გავლენიანი; დოვლათიანი. ლეჴä̈ნ გამნä̈ლიä̈ნ მარე ლი (ბქ.) -- ლევანი გავლენიანი კაცია.
- გამურჯობ იგივეა, რაც გამარჯჴ.
- გან იგივეა, რაც გä̈ნ.
- განაღ ქს. კითხვის, გაკვირვების გამომხატველი ნაწილაკი. -- განა. განაღ მი მა̄დ მეკჴად? (ლშხ.) -- განა მე არ მინდოდა?
- განგალ (-იშ, -ä̈რ) ბზ., გა̄ნგალ (-არ) ლშხ., განგä̈ლ (-გალä̈ლ) ლნტ. 1. დიდებული. ალა განგალ ჭაბჵგიშ ი̄რა (ბზ. 59) -- ეს დიდებული ჭაბუკისა იქნება. 2. დიდი, ვეებერთელა. ძღჷდ გა̄ნგალ უქმ ლადეღ ლი ლა̄შხისა ლიმჷ̄რყჴამა̄ლ (ლშხ. 20) -- ლაშხეთში "კოშკაობა" ძალიან დიდი უქმე დღეა. მეჩი ფურა -- ლახჴათეე, განგალ ქიჴა -- ზერდათეე (პოეზ. 264) -- ბებერი ძროხა -- საძოვარ მთაზე, ვეებერთელა ყველის კვერი -- ზერდაში (ჩეჩოში).
- განგდ იგივეა, რაც გä̈ნგდ.
- განზ (-ä̈შ \ -იშ, -ä̈რ ბზ., -ä̈შ, -ä̈რ ბქ.) -- ძარღვი (წვივის). დო̄ჴ ესერ ეჯა იქჷ̄ნაჴა̄ლ ი ეჯღ' ე̄სერ ახქჴეცა განზä̈რ (ბზ. 21) -- ვაითუ ის სულს ლაფავს და იმიტომ მომეკვეთა მუხლიო

(დამაწყდა ძარღვებიო). განზა̈რ ლექუ̂ცურიაქ! (ბქ.) -- წვივის ძარღვდასაწყვეტო! (წყევლა).

- განთე იგივეა, რაც გა̈ნთე.
- განთხ იგივეა, რაც გა̈ნთხ.
- განქრეუ̂ილ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), გამნანქრეუ̂ (-ალ) ლშხ. -- გარყვნილი; შერცხვენილი. ეჯა გუნ განქრეუ̂ილ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ის ძალზე გარყვნილი ქალია. ჲერხი განქრეუ̂ილ ზურალ ლარდას დემ იჩო (ბქ.) -- ზოგი გარყვნილი ქალი არ გვაყენებს (სამყოფს არ შვრება).
- განცხადაბ იგივეა, რაც განცხდა̈ბ.
- განცხდა̈ბ (-იშ, --) ზს., განცხდებ ლშხ., განცხადაბ ლნტ. -- ნათლისღება, გამოცხადება. განცხდა̈ბ სგუ̂ებნე ლადელ ადგომს ხუ̂აყლედ (ბზ. 11) -- ნათლისღების წინა დღეს "ადგომს" ვუწოდებთ. მერმა ლადელ განცხდა̈ბ ლი (ბქ. 76) -- მეორე დღეს ნათლისღებაა.
- განცხდებ იგივეა, რაც განცხდა̈ბ.
- განძ იგივეა, რაც გა̈ნზ.
- განწეს (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ. -- განაწესი; წესი; ჩვეულება. ალა განწეს მა̄მა ლი (ბზ.) -- ეს წესი არ არის. განწესდ ზს., ლნტ., ზმნს. -- წესისამებრ, ჩვეულებრისამებრ. ეჩთელისგა ლუ̂აჟა̈რ დემ ხეჩიდიუ̂ხ გა̈ნწესდ (ბქ. 295) -- წესისამებრ იმაში მამაკაცები არ ერეოდნენ.
- განჭობ იგივეა, რაც გა̈ნჭუ̂ობ.
- განჭუ̂ იგივეა, რაც გა̈ნჭუ̂.
- განჯ იგივეა, რაც გა̈ნჯ{უ̂}.
- განჯა̄რ იგივეა, რაც განჯა̈̄რ.

- განჯა̈̄რ (-იშ, -ჯა̄რა̈ლ) ბზ., განჯჳ̂ა̈რ (-ჳ̂არიშ, -ჳ̂არა̈ლ) ლხმ., განჯა̈რ (-იშ, -ჯარა̈ლ) ლნტ., განჯა̄რ (-ალ) ლშხ., გა̈ნჯჳ̂ია̈ნ (-ჳ̂იანა̈რ) ბქ. -- ჟანგიანი. ეჯას განჯა̈̄რ მჷკრა ა̈ხბა̈გჳ̂ (ბზ.) -- იმან ჟანგიანი სახნისი იპოვა. განჯა̄რ გეჩ (ლშხ.) -- ჟანგიანი დანა.
- განჯჳ̂ა̈რ იგივეა, რაც განჯა̈̄რ.
- გაჲერ (-იშ, --) ლშხ. -- სუნი. დაჳ̂დ ენყირ მა̈̄რემი გაჲერ (ლშხ.) -- დევმა კაცის სუნი იგრძნო.
- გაჟჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მუქი, ბუნდოვანი, მკრთალი. გაჟჳ̂დ ზმნს. -- მკრთალად. მიჟ გაჟჳ̂დ ხაწიდ (ბქ.) -- მზე მკრთალად ანათებს.
- გარ 1. ნაწილაკი -ღა. [მურყჳ̂ამ] კოტო̄ლ გარ ცჳ̂ირ (ბზ. 2) -- კოშკი ცოტაღაა დარჩენილი. ლა̈შიალჟი ბაბა ბეჳ̂ა გარ ომსედელი ჩუ (ბქ. 197) -- ბრძოლაში ბაბუა ბევაღა {გა}დარჩენილა. ლენტეხას... ჯჳ̂ინელ ლუშჳ̂ანუ დარბაზა̈ლ მეჩია̈რს გარ ხაშყიდხ (ლნტ. 10) -- ლენტეხში ძველი სვანური დარბაზები მოხუცებსღა ახსოვთ. დედეს ისგჳ̂ა სი გარ ხორდა̈ს (პოეზ. 6) -- დედაშენს შენღა ჰყავდი. 2. ზმნს. მხოლოდ, მარტო. ეჯჲა̈რს ჩი̄ ხოლა̈̄მ გარ ხა̈ჩჳ̂მინახ თათრა̈ლ (ბზ. 1) -- იმათ თათრები მხოლოდ (ყველაფერს) ცუდს უშვრებოდნენ თურმე. გეზლა̈შ ლითაჳ̂ე ჩი დის ესერ აშ ხოხალ, ლირდი -- მერხალდს გარ (ანდ.) -- შვილის გაჩენა ყველა დედამ იცის, აღზრდა კი -- მხოლოდ ზოგმა. ხოჩა მა̈̄რე ეჯი გარ ლი (ლშხ. 69) -- კარგი კაცი მხოლოდ ისაა.
- გარა̄შა (-შა̈̄შ, -შა̈̄ლ) ბზ., გარაშა (-შა̈შ, -შოლ) ბქ., გარჳ̂ა̄შა (-შა̄შ, -შე̄ლ) ლშხ., გარჳ̂აშა (-შა̈ჲშ, -შა̈ლ) ლნტ. -- ჭარი, გველის პერანგი. ჰერწემს გარაშა ქ'ოთშყჳ̂იჟა, გჳ̂ი ესერ ჰერწმიშ ესსედა (ანდ.) -- გველს პერანგი გაუხდია (გაუძვრია), გული კი გველისა დარჩენიაო. ჳ̂იჯი გარჳ̂ა̄შას ჲერხი ჳ̂იჯი ფატანს ხაყლეხ (ლშხ. 6) -- გველის კანს

ზოგიერთები გველის პერანგს უწოდებენ.

- გარგალა იგივეა, რაც გა̈რგლა.
- გარგას (-გსიშ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ.) -- ჯოჯოხეთი, საიქიოში კუპრით სატანჯველი, წარსაწყმედელი. გარგასთე̄ჷ̂ ა̈ჯსკინა ჰი! (ბზ.) -- ჯოჯოხეთშიც ჩამხტარხარ! ფისე გარგაშთეოლჷ̂ ლოხჷ̂სიპა! (ბქ.) -- მდუღარე ფისშიც მოხვედრილა! (წყევლა).
- გარგაჭ იგივეა, რაც გჵრგჵჭ.
- გარგლა იგივეა, რაც გა̈რგლა.
- გარგლი იგივეა, რაც გა̈რგლი.
- გარგლობ იგივეა,რაც გა̈რგლობ.
- გარდანაკაფ (-იშ, -ალ \ -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- გადანაკაფი. მეგემს ერ ხაქჷ̂ცეხ ჟი, ჩუ ნამსედჷ̂ს გარდანაკაფ ხაჟხა (ლშხ., ხორ. 7) -- ხეს რომ მოჭრიან, დარჩენილს გადანაკაფი ჰქვია.
- გარდჷ̂იშ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. ბოტ. -- კარტოფილი. ლებიაცახა̈ნ [ხოლაშახ] გარდჷ̂იშ, კოპეშია... (ბქ. 281) -- ლობიოსთან უთესიათ კარტოფილი, გოგრა. იხ. კა̈რთობილ.
- გარეულ იგივეა, რაც გარეჷ̂ილ.
- გარეჷ̂ილ (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), გა̈რა̈ჷ̂ილ უშგ., გარეულ (-არ) ლშხ. -- გარეული. მიჯნე̄მ ესერ იშგენ გარეჷ̂ილჷ̄ მა ადგა̈რ (ბზ. 249) -- შენ სხვა რამ გარეული მოკალიო. [მეთხჷ̂ია̈რდ] ჩჷ̂ადგა̈რ გარეჷ̂ილ ჰილჷ̂ (ბზ. 249) -- მონადირემ გარეული შველი მოკლა. გარეჷ̂ილ ბა̈ტ (ბზ.) -- გარეული ბატი. ცხეკისა გარეულ ხამს ხჷ̂ეწდ (ლშხ.) -- ტყეში გარეული ღორი ვნახე.
- გარმოლიაჲ (-ია̄̈ჲშ, --) ლშხ., გარჷ̂ა̈ლ (-იშ, -ჷ̂ალა̈ლ) ლნტ. -- დიდი ცეცხლი, კოცონი.

გარმოლიაჲ ლემეს (ლშხ.) -- დიდი ცეცხლი. [და̈ჳ̂ს] ჟ'ახოშჳ̂ა გარჳ̂ა̈ლ ლემესკ (ლნტ. 125) -- დევს დიდი ცეცხლი დაუნთია.

- გარს ბქ., ლნტ. -- იხმარება გამოთქმაში გარს ლიჭემ -- ხეტიალი, სოფელ-სოფელ მათხოვარივით სიარული.
- გარჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. 1. კრიჭა (წისქვილისა). 2. როფი, გეჯა. ხამა̈რს გარჳ̂თეჲსგა შელ ესჳ̂გეშხ (ბქ.) -- ღორებს გეჯაში სველი ჩაუსხეს. კნინ. გარულდ.
- გარჳ̂ა̈ლ იგივეა, რაც გარმოლიაჲ.
- გარჳ̂ა̄შა იგივეა, რაც გარა̄შა.
- გარცა̈მ იგივეა, რაც გჷრცა̈მ.
- გარცემ იგივეა, რაც გჷრცა̈მ.
- გარცხაპ იგივეა, რაც გაცხა̈პ.
- გარჯ (-ა̈შ \ -იშ, -- ზს., ლნტ., -აშ \ -იშ, --, ლშხ.) 1. გაჭირვება; ძნელი. ალა მა̄მა ლი გარჯ (ბზ. 304) -- ეს ძნელი არ არის. მასა̈რდ გარჯ ნად მუსყი ლიზი (ბქ. 84) -- თოვლზე სიარული ძალიან გვეძნელებოდა (ძნელი გვქონდა). ლე̄თი ძღჷდ გარჯ ლოქ ხა̄რა და̄ჳ̂არე ლიხჳ̂ტე (ლშხ. 62) -- წუხელის ძალიან გამიძნელდა დევების ამოწყვეტაო. გარჯ ლას თჳ̂ეფი ლიტყა̈ცი (ლნტ. 84) -- თოფის მოხვედრება (მორტყმა) ძნელი იყო. 2. გარჯა, ჯაფა. ლალის მეჳ̂არ გარჯ ხა̄რ ოჯახისა (ლშხ.) -- ლალი ოჯახში დიდ ჯაფაშია.
- გარჯობ (-ა̈შ, --, ზს., -იშ, --, ლშხ., ლნტ.) 1. სიძნელე; ძნელი. გარჯობ ლი ზექურ ლინთჳ̂ისგა (ბზ.) -- უშეშოდ ზამთარში ძნელია. 2. გასაჭირი. ამირმს გარჯობ ოხჺად (ბქ. 261) -- ამირანს გასაჭირი დაადგა (მოუვიდა).
- გარჯულ ბზ., ლნტ., გარჯურ ბქ., ლშხ., ზმნს. -- გაუჭირვებლად, გაურჯელად. ხოჩა ლირდე

ხოჩა ლი, მარე გარჯულ ი მა̄მა ხეფსი (ბზ.) -- კარგი ცხოვრება კარგია, მაგრამ გაუჭირვებლადაც არ გამოდის. გარჯურ ხოჩა დე̄სამა ხეფსი (ლშხ.) -- გაურჯელად კარგი არაფერი გამოვა.

- გარჯღა̈რ (-იშ, -ღარა̈რ) ბქ., გგჯღა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., გგჯღა̈რ (-იშ, -ღარა̈ლ) ლნტ. -- ტკიპიანი. გარჯღა̈რ გეჭილდ (ლხმ.) -- ტკიპიანი გოჭი.
- გარჯღ{ნ} იგივეა, რაც ღგჯგ.
- გას (-ა̈შ, --) ზს. გა̄სრ, გასა̄რ (-იშ, --) ლშხ., გასარ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. 1. გოგმანი. გა̄სრუ̂შ იზელა̈̄ლ დი̄ნა (ბზ.) -- გოგო გოგმანით დადის გასარშუ̂ ლიზელა̈ლ (ბქ.) -- გოგმანით სიარული. 2. გასმა (ცეკვის ილეთი).
- გასა̄რ იგივეა, რაც გას.
- გასკად1 (-იშ, --) ლშხ. -- ვიწრო, ჩაკეტილი (ადგილი). მე̄უ̂არ გასკად ლი (ლშხ.) -- ძალიან ვიწრო ადგილია.
- გასკად2 (-იშ, -არ) ლშხ. -- კვერნის ხაფანგი.
- გატ იგივეა, რაც გა̈ტ.
- გატაილ იგივეა, რაც გატა̈ჲ.
- გატა̈ჲ (-ტა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., გატაილ (-აშ, -არ) ლშხ. -- ქატოჭამია. გატაილარ ბეჟნაჲშე̄რალ (პოეზ. 210) -- ქატოჭამია ბეჟანასანებო.
- გატა̈̄რ (-ტა̄რა̈შ \ -იშ, -ტა̄რა̈ლ) ბზ., გატა̈რ (-იშ, -ტარა̈ლ) ბქ., ლნტ., გატა̄რ (-ეშ \ -იშ, -ალ) ლშხ. -- ქატოიანი. თა̈მბიდ გატა̈̄რ ტომარა̈ჲ გა̈ნთე ადკუ̂ა̈რ (ბზ.) -- თამბიმ ქატოიანი ტომარა გვერდზე მიაგდო. კაბ გატა̄რ ჯა̄რ (ლშხ.) -- კაბა ქატოიანი გაქვს.
- გაუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, --, ბზ., -უ̂ა̈ჲშ, --, ბქ., ლნტ., -უ̂ა̄შ, --, ლშხ.) 1. ძალა, ღონე. გმირს გაუ̂ა აშ-ი-აშ

ხოკუ̂დე (ბზ. 261) -- გმირს ღონე თანდათან ელევა (უკლებს). გაუ̂' ე̄მჩად (ლშხ.) -- ძალა წამერთვა (წამივიდა). 2. ბზ., ლშხ. -- გავლენა. ზურა̄ლს გაუ̂ა მა̄მა ხა̄რ (ლშხ.) -- ქალს გავლენა არა აქვს.

- გაუ̂ა̈(-იშ, -ა̈რ) ბქ., გაუ̂ა (-უ̂ა̄შ, -უ̂ა̄რ ლშხ., -უ̂ა̈ჲშ, -უ̂ა̈რ ლნტ.) -- გავა. ყუ̂არილ ჩაჟს გაუ̂ა̈ ლუგუ̂არ ხარ (ბქ.) -- ლაფშა ცხენს გავა მსუქანი აქვს.
- გაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც გა̈უ̂1.
- გაფა (-ფა̄შ, -ფა̄ლ) ბზ. -- მშვილდის ბუნი, ტარი. ლოხუ̂რეკ ა̈მირანდ ცკემდი გაფა (ბზ. 98) -- ამირანმა მშვილდის ბუნი გამოსდო.
- გალა̈ბ (-ღბიშ \ -ღა̈ბიშ, --) ბზ., ჩხბ., გალაბ (-ღბა̈შ, -- ლხმ., -ღა̈ბიშ ლნტ.) გალებ (-აშ \ -იშ, --) ლშხ. -- აზრი, ჭკუა, გაგება; ცნობიერება, განცდა. მიჩ ესერ მა̄რე̄მი გალა̈ბ მა̄მა ხა̄რ (ბზ. 254) -- მე მამაკაცთან არ მიცხოვრიაო (გაგება არ მაქვსო). გალბა̈შ ლიკუ̂ჰე მა̈ მაუ̂ინ ირი! (ბქ.) -- ამბის გაგებით რა უნდა დაშავდეს! ბობშ გალებთე̄ჲსა ანტახ (ლშხ.) -- ბავშვი გონს მოვიდა. გელას მიჩაუ̂შ სკა ლა̈ხეტახ გალაბ (ლნტ. 72) -- გელას ცნობიერება თავისით დაუბრუნდა.
- გალა̈ბია̈ნ (-იშ, -იანა̈რ) ზს., გალბიან (-არ) ლშხ., გალებია̈ნ (-ა̈რ) ლნტ. -- ჭკვიანი, გონიერი; გამგებიანი. მანე̄სგრე მუხუ̂ბე გალა̈ბია̈ნ ლა̄̈სუ̂ (ბზ.) -- შუათანა ძმა ჭკვიანი იყო. გალბია̈ნდ ბზ., გალებია̈ნდ ლნტ. ზმნს. -- ჭკვიანად, გონივრულად, აზრიანად. ზურა̄ლ ჩიგარ გალბიანდ ხაშდბა (ლშხ.) -- ქალი ყოველთვის გონივრულად მოქმედებს.
- გალბიან იგივეა, რაც გალა̈ბია̈ნ.
- გალებ იგივეა, რაც გალა̈ბ.
- გალებია̈ნ იგივეა, რაც გალა̈ბია̈ნ.

- გაშკა̈ფ (-ა̈შ \ -იშ, -აფა̈რ) ბზ., ლნტ., გაშკაფ (-იშ \ -აშ, -არ) ბქ., ლშხ. 1. წყალზე გამართული ნადირის საფრთხობელა. ხის ბორბლის ტრიალის შედეგად განზე გაშვერილი რკინის ან ხის მუშტა იქვე ჩამოკიდებულ რკინაზე ან ხის ფიცარზე ურტყამს და ხმაურს გამოსცემს. 2. ზს., გადატ. დიდთავა; გაუგებელი (ლნტ.). ლაკუ̂რა̈ჲსგა გაშკა̈ფ მა̄რე ა̈ნთენა̈̄ნ (ბზ.) -- სარკმელში დიდთავა კაცი გამოჩნდა.
- გაჩუ̂ იხ. გა̈ჩ.
- გაცხაპ იგივეა, რაც გაცჴა̈პ.
- გაცჴა̈ჲდ ბზ., გაცხაჲდ ლშხ., გაცჴა̈დ უშგ., ლხმ., ლნტ. 1. ზმნს. ცხადად, ნამდვილად; მართლაც, მართლა. ალა, გაცჴა̈ჲდ, ამჟი̄ნ ჩუ̂ემინხ (ბზ. 398) -- ეს, მართლაც, ასე ქნეს. ეჯ{ი}... ლოქ ღერთალე ლჷგნე ლი გაცხაჲდ (ლშხ. 11) -- ის, ნამდვილად, ღმერთების რჩეულიაო. ეჩეჩუ, გაცჴა̈დ, ქუ̂ერწილ ლჷმა̈რელი (ლნტ. 251) -- იქ, მართლა, ქორწილი ყოფილა. 2. ბზ., ლშხ. კარგი, ნამდვილი. გაცხაჲდ სგიმ ლი სასა̄ში სგიმ (ლშხ. 3) -- სასაშის ვეძა ნამდვილი (კარგი) ვეძაა.
- გაცჴა̈პ (-იშ, --) ზს., ბქ., გა̈ცხეპ ლხმ., გაცხაპ, გარცხაპ, გაცხეპ (-იშ, --) ლშხ. -- სრული, მთელი. გაცჴა̈პ ნაგზი (ბქ.) -- გა̈ცხეპ ნაგზი (ლხმ.) გაცხეპ ნაგზი (ლშხ.) -- მთელი, სრული კვირა. იხ. გაწკა̈პ.
- გაცხეპ იგივეა, რაც გაცჴა̈პ.
- გაწკა̈მ იგივეა, რაც გაწკა̈პ.
- გაწკა̈პ (-იშ, --) ბზ., გაწკა̈მ (-იშ, --) ბქ., გაწკეპ (-იშ, --) ლშხ. -- მთელი, სრული (კვირა, თვე...). გაწკა̈პ თუ̂ე ამა̄დ გზა̈̄უ̂რს (ბზ.) -- მოგზაურობაში სრული თვე დავყავი. გაწკეპ ჲერუ თოჲ ლი (ლშხ.) -- სრული ორი თვეა.

- გაწკეპ იგივეა, რაც გაწკა̈პ.
- გაწრ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- წვივი. ჩაფლა̈რს ლჷბარა̈რშჳ̂... ითლჷრეხ გაწრა̈რქა (ბქ. 238) -- ფეხსაცმელს საბმელით მიიკრავენ წვივზე. იხ. სკელ, კაწარ.
- გაჭირება (-ბა̄̈შ \ -ბა̈შ, -- ბზ., -ბა̈შ ბქ.), გა̈ჭირობ (-ა̈შ, --) ლხმ., გაჭირჳ̂ება (-ბა̄̈შ, -- ბზ., -ა̈ჲშ ლნტ.) გაჭიჳ̂რება (-ბა̄̈შ, --) ლშხ. -- გაჭირვება. ჳ̂ოდე ხოლა გაჭირება დო ა̈ჯკეს, ეჩქად ალა ჩუ ნო̄სა ათკარა (ბზ. 85) -- ვიდრე ძალიან არ გაგიჭირდეს, ეს მანამდე არ გაალღო.
- გაჭიჳ̂რება იგივეა, რაც გაჭირება.
- გახჳ̂ (-იშ, --) ზს., ლშხ., გახ ბქ., გოხ ლნტ. 1. ჯერ სველი და შემდეგ გაყინული (მიწა, თოვლი). გახჳ̂ გიმ (ლშხ.) -- გაყინული მიწა. გახჳ̂ მუსჳ̂ (ბზ.) -- გაყინული თოვლი. 2. ლნტ. დიდი სიცხისაგან გამხმარი მიწა. გოხ გიმ (ლნტ.) -- გამხმარი მიწა.
- გახჳ̂ობ (-აშ, --) ზს., ლშხ. -- დიდი ყინვების ან დიდი გვალვების დრო.
- გაჯნალა̄̈რ (-იშ, --) ბზ. -- გამხდარი, დავარდნილი. მჷლდელდ გაჯნალა̄̈რ ლოლჲა̄ქ ქა̄̈მ აცჳ̂ირ (ბზ.) -- მწყემსმა დავარდნილი ცხვარი გარეთ დატოვა.
- გაჰარ იგივეა, რაც დაჰარ.
- გაჰჷლ1 (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- გვალვა. ჲერხი ა̈ღგის მჷხ ესერ ხოსგუ, ჲერხის -- გაჰჷლ (ანდ.) -- ზოგ ადგილს ავდარი უხდება, ზოგს -- გვალვაო. იხ. გჷჰჷლ.
- გაჰჷლ2 იგივეა, რაც გჷჰჷლ.
- გაჰჷლობ (-ა̈შ, --) ბქ., გჳ̂ალჳ̂ობ (-იშ, --) ქს. -- გვალვების დრო. ათხე ძღჷდ გჳ̂ალჳ̂ობ ლი (ლნტ.) -- ახლა დიდი გვალვაა.
- გა̈ბ1 (-იშ, --) ბზ., გაბ ლშხ. -- ლიპი, სრიალა; მოლიპული. ალა კჳ̂არემჟი გა̈ბ ლი (ბზ.) -- ეს ყინულზე ლიპია.

- გ̈ებ2 იგივეა, რაც გ̈ებუ̂.
- გ̈ება (-ბ̄შ, --) ბზ., გება (-ბ̄შ, -- ლშხ., -ბ̈ჲშ ლნტ.) -- გასვრა, დასვრა (ტანისამოსისა). ჭყინტს ლერქუ̂ლე გ̈ება მ̄მ ხეკუ̂ჴდ (ბზ.) -- ბიჭს ტანისამოსის გასვრა არ უნდოდა.
- გ̈ებ̈ჲ, გებ̈ჲ (-იშ, -̈არ) ბზ., გებ̈ (-აუ ლხმ., -ჲშ, -ბ̈ლ ლნტ.), გებაჲ (-ბ̄ჲშ, -არ) ლშხ. 1. ადვილად სვრადი (ტანსაცმელი...) 2. სრიალა (ფეხსაცმელი...). გებაჲ ჩაფლ̈არ მ̄ზდახ (ბზ.) -- სრიალა ფეხსაცმელები მეცვა.
- გ̈ებრ̄ლ, გ̈ებუ̂რ (-იშ, -̈არ) ბზ., გ̈ებუ̂რ, გაბუ̂რ, გ̈ებუ̂რა (-იშ \ -̈ეშ, -̈არ) ბქ., გჲაბრ (-იშ, -ალ) ლშხ. ბოტ. -- ჯიჯლაყა. დადად გ̈ებრ̈ეშ ქუთ̈არ ანნაყე (ბქ.) -- ბებიამ ჯიჯლაყის ფხლოვანები გამოაცხო. ფეტუ̂ისგა ხეხუ̂̈არდ გაბუ̂რ ჟ'ანჟეგნეხ (ბქ.) -- ქალებმა ფეტვის ნათესში ჯიჯლაყა ამოთხარეს. გჲაბრ: ალ ბალახს ნ̄ყუნდ ხაყა (ლშხ., ხორ. 8) -- ჯიჯლაყა: ეს ბალახი შეჭამანდად ვარგა.
- გ̈ებუ̂, გ̈ებ (გაბ̈ეშ, გაბ̈არ) ბქ. -- ხის კასრი. ნებუ̂ზაშ̈არს ჲარუ̂-ჲარუ̂ გ̈ებშუ̂ როქუ̂ ხეკუ̂ეს ღჲრდე მაზუ̂აბთეჩუ (ბქ. 250) -- საღამოობით ორ-ორი ხის კასრით უნდა ჩადიოდე წყაროზეო. კნინ. გაბჲლდ (ბქ.). იხ. სეგდა.
- გ̈ეგი̈ჲ (-გი̈იშ, -იაჲ̈არ) ბზ., გაგიაჲ (-გი̄ჲშ, -გიე̄ლ) ლშხ. -- დიდი, უშველებელი. მ̄რედ ჟენკიდ ძღჲდ გაგიაჲ თოფ (ლშხ.) -- კაცმა უშველებელი თოფი აიღო.
- გ̈ეგო (-გუ̂ე̄შ, გ̈ეგუ̂̄ლ) ბზ., გ̄გო (-გუ̂ეშ, -გუ̂̈ალ) უშგ., გიგუ (-გუ̂იშ, -გუ̈არ) ბქ., გეგო (-გ̄ოშ, -გეგ̄ოლარ ლშხ., -ჲშ, -̈არ ლნტ.), ზოოლ. -- გუგული. გ̈ეგო ქ̄მპერე̄ლი (ბზ. 31) -- გუგული გაფრენილა. ისგანჯად გიგუ (ბქ. 197) -- გუგული შემოფრინდა (შემოვიდა). [ალ ბალახ] გეგ̄ოსკელი მაჯ̄ონ ლი (ლშხ., ხორ. 7) -- ეს ბალახი "გუგულის წვივას" მსგავსია. გიგუშ ლინწირ (ჩბხ.), გიგუ̂იშ ლინწირ (ლხმ.), გეგოჲ ლინწირ (ლნტ.) -- ეთნ. გუგულის

მორევა (ძლევა). ძველი ჩვეულებით თუ ამაღლებამდე უზმოზე გუგულის ხმას გაიგონებდა კაცი, ის ძლეული იყო. თუ ნასაუზმევი გაიგონებდა, მაშინ გუგული იყო ძლეული. ამაღლება დილას ყველით ხდებოდა ძლევა. თუ კაცი გაიმარჯვებდა, მაშინ მთელი წლის განმავლობაში უძლეველი იქნებოდა.

- გა̈თე იგივეა, რაც გა̈ნთე.
- გა̈კუ̂ირ იგივეა, რაც გუ̂ა̈კუ̂ირ.
- გა̈მ1 (გამა̈შ \ -იშ, --) ზს., ლნტ., გემ (-აშ) ლშხ. -- გემო. მა̈ჲ ეზერ გა̈მა̈შ ლი... ლელუ̂! (ბზ. 102) -- რა კარგი გემოსია ხორცი! (ქიმს) ტკისდ ჯიმმიშ გა̈მ ხად (ბქ. 60) -- ცრემლს, მართლაც, მარილის გემო ჰქონდა. ალი ხოჩა ქუნს ი გემს ხა̄უ̂დი (ლშხ. ხორ. 7) -- ეს კარგ სუნსა და გემოს აძლევს. [და̈უ̂ს] ახოკგმარა ი ხოჩა გა̈მიშ ახარა (ლნტ. 141) -- დევს გაუსინჯავს და ეგემრიელა. ("ჰგემრიელებია").
- გა̈მ2 (გამა̈შ \ -იშ, გამა̈ར) ზს. -- სოჭის ან ფიჭვის ქერქისაგან გაკეთებული საგმანავი.
- გა̈მია̈ნ იგივეა, რაც გა̈მუ̂ა̈ნ.
- გა̈მია̈ნდ იგივეა, რაც გა̈მუ̂ა̈ნდ.
- გა̈მკუ̂ეთ იგივეა, რაც გამკუ̂ეთ.
- გა̈მუ̂ა̈ნ (-იშ) ბზ., გა̈მია̈ნ ბქ., ლნტ., გემუან ლშხ. -- გემრიელი. დედე ჩიგარ გა̈მუ̂ა̈ნ ქუთუ̂ა̈რს ანყა (ბზ.) -- დედა ყოველთვის გემრიელ ხაჭაპურებს აცხობდა. მაშდაშალისგა გა̈მიან ნაპუ დემ ესერ იმი (ანდ.) -- მარტოობაში გემრიელი ლუკმა არ შეიჭმევაო. ზმნს. გა̈მუ̂ა̈ნდ ბზ., გა̈მია̈ნდ ბქ., ლნტ., გემუანდ ლშხ. -- გემრიელად, ტკბილად. ქორისგა გა̈მუ̂ა̈ნდ ხაკუ ლირდე (ბზ.) -- ოჯახში ტკბილად ყოფნაა სასურველი (უნდა ყოფნა).
- გა̈ნ (გა̈ნიშ, განა̈რ) ზს., ლნტ., გან (-იშ, -არ) ლშხ. -- განი, სიგანე (ქსოვილის). ალ

ლაკუ̂ცა̄ნს ეშხუ გა̈ნ ჴა̄რ (ბზ.) -- ამ პირსახოცს ერთი განი აქვს. [კულის] განა̈რ ლექუ̂ა ჟ'ა̈შხბიჴ ლასასდაშალ (ბქ. 306) -- ხამ შალს განზე შეკერავენ უკუსვლით. გა̈ნი ნა̈სიპ (ლნტ.) -- ფართლის განით და სიგრძით ტოლად გამოჭრა. იხმარება გამოთქმაში: გა̈ნი ლიქუ̂ცე (ლშხ.) -- გზის მოჭრა. და̈უ̂ითდ გა̈ნ ლოხქუ̂იც [დი̄ნას] (ბზ. 270) -- დავითმა გოგოს გზა მოუჭრა. [გარდატყუაჲდ] გან ლოხქუ̂იც (ლშხ. 79) -- გარდატყუამ გზა მოუჭრა. ჳ̂ეზდენს გა̈ნ ლოხქუ̂იცა (პოეზ. 8) -- ვეზდენს გზა მოუჭრია.

- გა̈ნგდ ბზ., გა̈ნგუ̂დ ბქ., განგდ ლშხ., ზმნს. 1. განგებ, განზრახ. ლეუ̂ა̈ნ გა̈ნგდ დე̄მ ლჵრი ცხეკი ლამშჲათე (ბზ.) -- ლევანი განგებ არ მიდის ტყის სამუშაოზე. 2. ბქ. უგულოდ. ეჯის გა̈ნგუ̂დ ლიმშაუ̂ ხამთქუ̂ა. -- იმას უგულოდ მუშაობა სჩვევია. 3. ლშხ. გადაკრულად. ასლანბექ განგდ იმბუ̂ა̄ლ (ლშხ.) -- ასლანბექი გადაკრულად ლაპარაკობს.
- გა̈ნგუ̂დ იგივეა, რაც გა̈ნგდ.
- გა̈ნზ (-იშ, განზა̈რ) ზს., განძ (-არ) ლშხ., გა̈ნძ (განძა̈რ) ლნტ. -- განძი. ბარბალისგა ესერ ხუ̂ა̈ჲ გა̈ნზ ა̈რი (ბზ. 28) -- წმ. ბარბალეს ეკლესიაში ბევრი განძიაო. ხოჩა ჟა̈ხე მა̈რემიშუ̂ სურუ ესერ გა̈ნზ ლი (ანდ.) -- კარგი სახელი კაცისთვის დიდი განძიაო. ტყუ̂იბ-ტყუ̂იბი მიშგუ̂ა განძარეშ (პოეზ.12) -- წყვილ-წყვილი ჩემი განძებისა.
- გა̈ნზ-ნაგა̈ნზ (-იშ, -ანზა̈რ) ბქ. -- განძეულობა. გა̈ნზ-ნაგა̈ნზ [ლი]: ჩაბრა̈სტ, ლეგმა̈რ... (ბქ. 294) -- განძეულობაა: ჩაფრასტი, სამკაულები...
- გა̈ნთე, გა̈თე ზს., განთე ლშხ., განხო ლნტ., ზმნს. -- განზე; იქით, შორს. [ალ მა̄რა] თხუ̂იმ გა̈ნთე ხულუ̂ა (ბზ. 101) -- ამ კაცს თავი განზე აქვს. ლარგა̈დილისგა ლეჩემ ესერ გა̈ნთე ხესდენი (ანდ.) -- ლაპარაკში საქმე განზე რჩებაო. განთე ადე! (ლშხ.) -- განზე გადი!
- გა̈ნთჴ (განთჴა̈შ, განთჴა̈რ) ბზ., განთჴ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., ლნტ. -იშ, -არ ლშხ.) 1. უკანა ფეხები

(ცხოველისა). გეზელირ კერეტჷნი განთხჷრს ლახალჷჯ (ლნტ. 170) -- შვილები ტახის უკანა ფეხებს მიაბა. 2. ადამიანის კუჭის უკანა ნაწილი მყესიანად. იხმარება გამოთქმაში: განთხჷ ლიქჺეც -- "მუხლის მოკვეთა".

- გჷნკჷფხჺ იგივეა, რაც გჷნკჺჷფხჺ.
- გჷნკეთ იგივეა, რაც გჷნკჺჷფხჺ.
- გჷნკითხ იგივეა, რაც გჷნკჺჷფხჺ.
- გჷნკჺჷფხჺ, გჷნკჷფხჺ (-ჷშ, --), გჷნკითხ (-იშ, --) ბზ., გჷკჺეთ (-იშ, --) ბქ., გჷნკეთ ლნტ. -- გვიანი, მიწურული. გჷნკჷფხჺდ ლუფხჺს ხოჩა დარჷლ ლიხ (ბზ.) -- გაზაფხულის მიწურულს (გვიან გაზაფხულზე) კარგი დარებია. გჷნკითხ მუჟღჺერ (ბზ.) -- გვიანი შემოდგომა. გჷკჺეთ მუჟღჺერ ლასჺ (ბქ.) -- გვიანი შემოდგომა იდგა (იყო). იხ. გამდროჺჷლ.
- გჷნძ იგივეა, რაც გჷნზ.
- გჷნჭჺ (-აშ, განჭჺჷრ ბზ., ლნტ., -იშ, -ჷრ ბქ.), განჭჺ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ანწლი. [სუსუდ] დორჷჲ გჷნჭჺჷ ნატხანჺ ანჸიდ (ბზ. 27) -- სუსუმ კოკა ორნახადი (გადაბრუნებული) ანწლის არაყი მოიტანა. გჷნჭჺ მასჷრდ წჺა ამეჩუ (ბქ. 228) -- აქ ანწლი ბლომადაა. კაკლარ ხჷ̄რ განჭჺი კაკლარე მაჯო̄ნ (ლშხ. ხორ. 37) -- ანწლის მარცვლების მსგავსი კაკლები აქვს. განჭჺი ტუსაჲ ჯაჸუნდერალ (პოეზ. 206) -- ანწლის მახრჩოლებელო ჟახუნდერელებო.
- გჷნჭჺობ (-ჷშ, --, ზს., -იშ, --, ლნტ.), განჭობ (-აშ, --) ლშხ. -- ანწლის მწიფობის დრო ("ანწლობა"). გჷნჭჺს გჷნჭობქა აჯჷბხ (ბქ. 282) -- ანწლს ანწლის მწიფობის დროს ხარშავენ.
- გჷნჯ{ჺ} (-იშ, განჯჷრ) ზს., ლნტ., განჯ (-არ) ლშხ. -- ჟანგი. ბერაჟჺ გჷნჯჺ ესერ იზბი ი

ამსოლდა̈შ გუ-გონა̈ბ (ანდ.) -- რკინას ჟანგი ჭამს და ადამიანის გულს -- დარდიო. თჳ̂ეფ ი ჰაჳ̂ეჯ გა̈ნჯი ლეზობდ! (პოეზ. 298) -- თოფი და იარაღი ჟანგის შესაჭმელი! გადატ. ჯავრი.

- გა̈ნჯჳ̂ია̈ნ იგივეა, რაც განჯა̄̈რ.
- გა̈რა̈ჳ̂ილ იგივეა, რაც გარეჳ̂ილ.
- გა̈რგალობ იგივეა, რაც გა̈რგლობ.
- გა̈რგლა (გარგლა̄̈შ, --) ბზ., გარგლა (-ლა̄შ, --) ლშხ., გარგალა (-ლა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ლაპარაკი. გა̈რგლა̄̈ ლიქჳ̂ცუნე -- ლაპარაკის გაწყვეტინება. [ბოფშა̈რს] გა̈რგლა ხასმო̄ლნახ საყდა̈რხა̈ნქა (ბზ. 28) -- ბავშვებს საყდრიდან თურმე ლაპარაკი ესმოდათ. სერ მა̄ შიდ გარგლა (ლშხ. 5) -- ლაპარაკი მეტი აღარ შეიძლება. ლენტეხალ ი იშკენ შჳ̂ანა̈რ ხამეჴერნეხ უშხჳ̂ა̈რ გარგალას (ლნტ. 9) -- ლენტეხელები და სხვა სვანები ერთმანეთს ლაპარაკს აგებინებენ. ლუშჳ̂ნუ გა̈რგლა ჭურ ხესმოლდა (პოეზ. 16) -- თითქოს სვანური ლაპარაკი ესმოდა. გა̈რგლა მეჩდე (ბზ.) -- მუნჯი იხ. რაგა̈დ.
- გა̈რგლი (ლა̈ხჳ̂გგრგა̈ლ, ლა̈ჲგგრგლე; ლა̈ჲგგრგლი) ბზ., გარგლი (ლოხგგრგალ, ლეჲგგრგლე; ლეჲგგრგლი) ლშხ., გრდუვ. -- ლაპარაკობს. დი̄ნა ქა დე̄მ გა̈რგლი (ბზ. 370) -- ქალიშვილი არ ლაპარაკობს. ჯეჲ ლოქ გარ გარგლი ტკიცს (ლშხ. 57) -- შენლა ლაპარაკობ მართალსო. იხ. რაგდი.
- გა̈რგლობ (-ა̈შ, --) ბზ., გარგლობ (-აშ \ -იშ, --) ლშხ., გა̈რგალობ (-იშ, --) ლნტ. 1. ლაპარაკი; მოლაპარაკება. ეჯჲა̈რს გა̈რგლობ ხა̄რხ (ბზ.) იმათ მოლაპარაკება აქვთ. 2. ბზ., ლშხ. -- შელაპარაკება. გა̈რგლობს ხჳ̂ა̈ჲ მა̄მ ხაკუ (ბზ.) -- შელაპარაკებას ბევრი არ უნდა.
- გა̈ტ (გა̈ტა̈შ, --, ბზ., -აშ \ -იშ, --, ბქ., -იშ, --, ლნტ.), გატ (-იშ, --) ლშხ. -- ქატო. დი̄რი მეჭქაფ გა̈ტა̈ დია̈რ ხულჳ̂ა̄̈ნხ (ბზ. 289) -- პურის ნაცვლად ქატოს პური ჰქონდათ. ამეჩუ ფექ,

ეჩეჩუ გა̈ტ (ბქ. 339) -- ფქვილი აქა, ქატო -- იქა. მე̄რმა მა̄რას ლაფექუ̂შ კუ̂ეცნა გატ ხოყდა̄ნა ში̄სა (ლშხ. 43) -- მეორე კაცს "საფქვილეთი" ხორბლის ქატო ხელში უკავია. ზურალდ ალ ღუ̂აჟმარეს გა̈ტ ასაშიდ თხუ̂იმ ლექუ̂ა (ლნტ. 201) -- ქალმა ამ კაცს ქატო დააყარა თავზე. გადატ. ფერფლი. გა̈ტდ ადგენე (ბზ.) -- ფერფლად აქცია. ლა̈ზგა-ლარდას ესერ... გა̈ტდ ოთგენის (ბქ. 261) -- სახლ-კარს ფერფლად გიქცევდიო. გა̈ტდოლუ̂ ხეგ! (ლხმ.) -- ფერფლადამც ქცეულხარ! (წყევლა). გატდ ადგენე (ლშხ.) -- ფერფლად აქცია.

- გა̈უ̂1 (გაუ̂ა̈შ, გაუ̂ა̈რ) ზს., გაუ̂ა̈ლ (გაუ̂იშ, გაუ̂ა̈რ) ბქ. 1. ნატეხი. დირიშ გა̈უ̂ (ბქ.) -- პურის ნატეხი. 2. მთვარის ნახევარი რკალი. დეცჟი დოშდლა̈შ გა̈უ̂ წუ̂ა (ბზ.) -- ცაზე მთვარის ნახევარი რკალი ჩანს.
- გა̈უ̂2 (გაუ̂ა̈შ, --) ლხმ. -- ზარალი (ნათესისა). ხამა̈რდ მასა̈რდ გა̈უ̂ ახდეხ და̈უ̂ითიშ დაბს (ბქ.) -- ღორებმა დავითის ყანას დიდი ზარალი მიაყენეს.
- გა̈ჩ (გა̈ჩა̈შ \ -იშ, გაჩა̈რ) ზს., ლნტ. ნათ. გა̈ჩიშ, მიც. გა̈ჩს \ გაჩუ̂ ზს., გეჩ (-იშ, -არ) ლშხ. -- დანა. [ეჯჲა̈რდ როსტომს] ქო̄ხჯიდხ გა̈ჩ (ბზ. 239) -- იმათ როსტომს დანა გამოუტანეს. გაჩშუ̂ ლექუ̂ცე კაჰდოშუ̂ ესერ ლექჩად ოხსყა (ანდ.) -- დანით საჭრელი ნაჯახით საჩეხი გაუხდიაო. ლამზგრჟი მეშხე ლუმუჭ გეჩ ტოტისა ხელუ̂ე̄ნიხ (ლშხ. 93) -- ლოცვისას შავტარიანი დანა ხელში ექნებათ. [ჭყინტ] გა̈ჩი ლა̈შერას ლახადა (ლნტ. 274) -- ბიჭი დანის ლესვას შეუდგა. ფიგურ. ესგე გა̈ჩა̈ კა̈ცხ მიჩა კეთილს (ბზ. 202) -- თავისი ქონება გაანიავა (თავის ქონებას დანის წვერი დაასვა). გა̈ჩა̈ კა̈ცხ (ბზ.) -- დანის წვერი. გა̈ჩა̈ მიჭუ̂ (ბზ.) -- დანის ტარი. გა̈ჩა̈შ გენიჟი ხაგ (ბქ.) -- ძალიან უჭირს (დანის წვერზე დგას).
- გა̈ცხეპ იგივეა, რაც გაცხა̈პ.
- გა̈ჭ იგივეა, რაც გა̈ჭა.

- გა̈ჭა (გაჭა̈̄შ, --) ბზ., გა̈ჭ, გეჭა (გაჭა̈შ, --) ბქ., გეჭა (-ჭა̄შ, --, ლშხ., -ჭა̈ჲშ, --, ლნტ.) -- გაძლება, გამძლეობა, ამტანობა. ჟახა გა̈ჭ ჴედიდ ესერ ხულუ̂ე (ანდ.) -- სახელს დიდი გამძლეობა აქვსო. მა̈დ ლოქ ხა̈ჲმედახ გეჭა ამშა გუნლა (ლნტ. 90) -- ამის გამო გაძლება არ შეუძლიათო.
- გა̈ჭა̈ჲ (-ჭა̈ჲშ, -ჭაჲა̈რ) ბზ., გეჭა̈ჲ (-ჭა̈იშ, -ჭა̈უ) ბქ., გეჭაჲ (-ჭა̄ჲშ, -ჭე̄ლ) ლშხ., გეჭა̈ (-ჲშ, -ჭა̈ლ) -- გამძლე, ამტანი. ციოყ გუნ გა̈ჭა̈ჲ ბეფშუ̂ ლი (ბზ.) -- ციოყი ძალიან ამტანი ბავშვია.
- გა̈ჭირობ იგივეა, რაც გაჭირება.
- გა̄ბუ (-ბუ̂ი̄შ, -ბუ̂ა̈რ ბზ., -ბუ̄შ, -ა̄რ ლშხ.), გაბუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ურქო თხა, დოლა. ამჩუ ა̈რი გა̄ბუ (ბზ.) -- აქ არის ურქო თხა. გადატ. -- უკბილო, ბებერი; გადაბერებული. აჩად გა̄ბუ ზურა̄ლ ლათხე̄ლითე (ლშხ. 73) -- ბებერი ქალი საძებნელად წავიდა. კნინ. გა̄ბუ̄ლ ბზ., ლშხ. ეშხუ გა̄ბუ̄ლ ნირდა (ბზ. 306) -- ერთი ურქო პატარა თხა გვყავდა. იხ. გაბუ̂რა̈ჲ.
- გა̄გა ბზ., ლაგა ბქ. ლშხ. 1. კალაპოტი. იხმარება გამოთქმაში: გა̄გას ლიგნე; ლაგას ლიგნე (ზს.) -- კალაპოტში ჩაგდება, ჩაყენება. გადატ. დარიგება. სერ დრო̈უ̂ ლი ი გა̄გას ახა̈̄გნ (ბზ.) -- უკვე დრო არის და კალაპოტში ჩადექი. დიდ გეზალ ლაგას ესგენე (ბქ.) -- დედამ შვილი დაარიგა. 2. ლხმ. გაგას ლიგნე -- ამოგდება, ამოვარდნამდე მიყვანა (ოჯახისა...).
- გა̄ლ იგივეა, რაც გა̈̄ლ.
- გა̄მ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., გამ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., გა̄ნ (-იშ, -არ) ლშხ. -- სამაგიერო, სანაცვლო. ჭყინტდ გა̄მ ლახტიხ (ბზ.) -- ბიჭმა სამაგიერო მიუზღო. გამა̈შ ლიტხე (ბქ.) -- სამაგიეროს მიზღვა. გა̄ნ ატტიხ (ლშხ.) -- სამაგიერო გადაუხადა (დაუბრუნა).
- გა̄ნ იგივეა, რაც გა̄მ.
- გა̄სრ იგივეა, რაც გას.

- გა̈̄გო იგივეა, რაც გა̈გო.
- გა̈̄ლ (-ა̈შ \ -იშ, გა̈ლა̈რ) ბზ., გა̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. მოდგმა, თაობა. ღუ̂ა̈ჟმა̈̄რე̄მი გა̈̄ლ (ბზ.) -- ვაჟკაცის მოდგმა. ხოშე̄მი გა̈̄ლ (ბზ.) -- უფროსი თაობა. 2. ლშხ. ძალ-ღონე; არაქათი. ბოფშს გა̄ლ ხა̄რ მეჩდე (ლშხ.) -- ბავშვს არაქათი გამოელია (აქვს გამოლეული).
- გებ იგივეა, რაც გა̈ბ1.
- გება იგივეა, რაც გა̈ბა.
- გებაჲ იგივეა, რაც გა̈ბა̈ჲ.
- გება̈ იგივეა, რაც გა̈ბა̈ჲ.
- გებრუ̂ინჩ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ოთხ წელზე მეტი ხნის ტახი (დიდი ტახი). ჯა̈ნჩიკა̈რდ ხოშა გებრუ̂ინჩ ა̈ზიჰხ (ბქ.) -- ჯანჩიკაანთ დიდი ტახი დაკლეს.
- გეგო იგივეა, რაც გა̈გო.
- გეგოჲშალუ̂არ იგივეა, რაც გეგო̄შალუ̂არ.
- გეგო̄სკელ (-იშ, -არ,) ლშხ., ბოტ. -- "გუგულის წვივა". [ალეს] ღე̄რ ხა̄რ გეგო̄სკელ მაჯო̄ნ (ლშხ., ხორ.) -- ამას ღერო აქვს "გუგულის წვივას" მსგავსი.
- გეგო̄შალუ̂არ (-იშ, -ალ) ლშხ., გეგოჲშალუ̂არ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- "გუგულის შარვალა". გეგო̄შალუ̂არ ნიუ̂რა̄ მაჯო̄ნ ჭრელ ბალახ ლი (ლშხ., ხორ.) -- "გუგულის შარვალა" ნივრის მსგავსი ჭრელი ბალახია.
- გეზალ (-ზლა̈შ, -ზლი̄რ ბზ., -ზლირ ბქ., -ზლაშ, -ზლი̄რ ლშხ., -ზალა̈შ, -ზელილ ლნტ.) -- შვილი. გეზალდ ლიგუ̂ნი ა̈დბინე (ბზ. 370) -- შვილმა ტირილი დაიწყო. ჯი ესერ მიჩა დიეშ ი მუეშ ლოშგმე გეზალ ლი (ბქ. 206) -- მე ჩემი დედ-მამის ნაბოლარა (ბოლო შვილი) ვარო. ლოშგმა̄უ̂ მა̄მა ხოსდენიხ გეზლი̄რ (ლშხ. 42) -- უკან არ რჩებათ (ურჩებათ) შვილები. ჲეხუ̂-

ჭა̈შს მა̈დ ლახაუ̂ოდახ გეზალ (ლნტ. 291) -- ცოლ-ქმარს შვილი არ მისცემია. კნინ. გეზლი̄დ \ ო̄დ ბზ., გეზლჷდ ბქ., გეზალე̄ლ ლშხ., გეზლიდ ლნტ.

- გეზალდი̄ნა იგივეა, რაც დი̄ნაგეზალ.
- გეზალდლჷგნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄̈ლ ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), გეზალდ ლჷგენე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- შვილობილი ("შვილად დაყენებული"). ძიხა̄̈შ გეზალდლჷგნე ანჴა̈დ (ბზ.) -- ძიხას შვილობილი მოვიდა.
- გეზალუთრა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ ბზ., -რა̈შ, -რა̈რ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- გერი. ალჲა̈რს ეშხუ გეზალუთრა ხორდახ (ბზ.) -- ამათ ერთი გერი ჰყავდათ. ლალის გეზალუთრე̄ლ ხაყა (ლშხ.) -- ლალის გერები ჰყავს.
- გეზლა̈ გეზალ (-ზლა̈შ, -ზლი̄რ) ბზ., გეზლა̈შ გეზალ (-ზლა̈შ, -ზლირ) ბქ., გეზლა გეზალ (-ზლაშ, -ზლი̄რ) ლშხ., გეზალა̈ გეზალ (-ა̈შ, -ზელილ) ლნტ. -- შვილიშვილი. ზურა̄ლ ეჯჟი ა̈დმეჩა̄̈ნ, ერე გეზლა̈ გეზლი̄რსი ჟა̈ჰჰი̄დ (ბზ.) -- ქალი ისე დაბერდა, რომ შვილიშვილებსაც მოესწრო.
- გელა̈რშა̈ჰ იგივეა, რაც გუ̂ელჲა̈რშა̈ჰ.
- გემ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- გემი. ძულუ̂აისგა გემ თერი̄ნ (ბზ.) -- ზღვაში გემი ჩანდა. ძულუ̂აისგა გემ ჩუ̂აძგუ̂აბ (ბქ.) -- გემი ზღვაში ჩაიძირა.
- გემ2 იგივეა, რაც გა̈მ1.
- გემ3 იგივეა, რაც გუ̂ემ.
- გემუან იგივეა, რაც გა̈მუ̂ა̈ნ.
- გენა (-ნა̈შ, --, ბქ., -ნა̄შ, --, ლშხ., -ნა̈ჲშ ლნტ.) -- დგომა; დგმა; შეჩერება. იხმარება გამოთქმაში: ქუნე გენა -- სულისდგმა. ლიც მეზია̈შ გენა დემ ესერ ჴედნი (ანდ.) -- მდინარი

წყლის შეჩერება არ შეიძლებაო. ბოფშს გენა მა̄დ ოხჯად (ლშხ.) -- ბავშვი ვერ გაჩერდა.

- გერა̈{ნ}გ ბქ. იხმარება გამოთქმაში: გერა̈ნგს ლიჭჷემ -- სოფელ-სოფელ ხეტიალი, კარდაკარ სამათხოვროდ სიარული. იხ. გარს.
- გერე იგივეა, რაც გუ̂ერე.
- გესნიგესნ ზს., ზმნს. -- ზედიზედ. მეთხუ̂ია̈რდ ცკემა̈დ ხაჯიდ ნა̈ჰრს გესნიგესნ (ბზ.) -- მონადირემ ზედიზედ მოარტყა ფრინველს ისარი. თხერა გესნიგესნ ა̈ხფიშუ̂დხ თოფა̈რ (ბქ.) -- მგელს თოფები ზედიზედ დაახალეს (ესროლეს).
- გესჳმფეუ̂ირ, გა̈სჳმფეუ̂ილ (-იშ, --) ბზ. -- ვეებერთელა. ეჯჲა̈რდ გესჳმფეუ̂ირ ჯა̈ნ ა̈ძიჰხ ქუ̂ერწილჟი (ბზ.) -- იმათ ქორწილზე ვეებერთელა ხარი დაკლეს.
- გეტკეცაჲ (-ცა̄ჲშ, -ცე̄ლ) ლშხ., ბოტ. -- ერთგვარი მხალია. გეტკეცაჲს სგელ ბალე ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 7) -- გეტკეცას (მხალს) სქელი ფოთლები აქვს.
- გეყრუა̄ჲ (-ა̄იშ \ -რუა̄შ, -უე̄ლ) ლშხ., ბოტ. -- დიდგულა. გეყრუა̄ჲ ზექს კუ̂ამ ლოქ მა̄მ ხა̄რ (ლშხ.) -- დიდგულას შეშას კვამლი არა აქვსო.
- გეჩ იგივეა, რაც გა̈ჩ.
- გეჰ იგივეა, რაც გუ̂ეჰ.
- გეჭა იგივეა, რაც გა̈ჭა.
- გეჭაჲ იგივეა, რაც გა̈ჭა̈ჲ.
- გეჭა̈ იგივეა, რაც გა̈ჭა̈ჲ.
- გეჭა̈ჲ იგივეა, რაც გა̈ჭა̈ჲ.
- გეხ (-იშ, --) ზს., გოხ ქს. -- მწირი, გამოფიტული (მიწა). გეხ გიმ (ბქ.), გოხ გიმ (ლნტ.) -- მწირი მიწა. გადატ. -- მკვახე, უჟმური. გეხ მა̄რე (ბზ.) -- უჟმური კაცი.

- გეჯ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- თოხი (წისქვილის ბორბლის სატრიალებელი რკინა). ლექერს გეჯ ხულჳ̂ა (ბქ.) -- წისქვილს თოხი აქვს. კნინ. გეჯილდ.
- გზარობ იგივეა, რაც გზაჳ̂რობ.
- გზაჳ̂რობ (-ა̈შ \ -იშ, --)ბზ., გზარობ (-ა̈შ, -- ბქ., -იშ ლნტ.), გზა̄რობ (-აშ, --) ლშხ. -- მგზავრობა. ხოჩა̄ჳ̂ გზა̄ჳ̂რობ ჯა̄რ! (ბზ.) -- კეთილი მგზავრობა! (მგზავრობამც გაქვს!). მაგჳ̂ა̈რ ესერ გზარობ ხარენა? (ბქ. 12) -- როგორ იმგზავრეო (მგზავრობა გქონდაო)?
- გზა̈რ იგივეა, რაც გზა̄̈ჳ̂რ.
- გზა̈ჳ̂რ იგივეა, რაც გზა̄̈ჳ̂რ.
- გზა̄რობ იგივეა, რაც გზაჳ̂რობ.
- გზა̄ჳ̂რ იგივეა, რაც გზა̄̈ჳ̂რ.
- გზა̄̈ჳ̂რ (გზა̄ჳ̂რა̈ლ) ბზ., გზა̄ჳ̂რ (-ალ) ლშხ., გზა̈ჳ̂რ (გზაჳ̂რა̈ლ) ბქ., ლნტ., გზა̈რ (-იშ, გზარა̈რ) ბქ. -- მგზავრი; მოგზაური. გზა̄ჳ̂რა̈ლ ესღჷრდახ ჯჳ̂ე̄დია შუკჳ̂ს (ბზ. 101) -- მგზავრები შორ (გრძელ) გზაზე მიდიოდნენ. ლეჳ̂ზიშ უზარა გზა̈რს ლეჳ̂იზ უდრეჳ̂დ ესერ ათშდეხა (ანდ.) -- საგზლის დაუზოგავ მგზავრს საგზალი უდროოდ შემოლევიაო. ჯეჲ გზა̄ჳ̂რ ლოქ ლი (ლშხ. 53) -- მე მგზავრი ვარო.
- გიბე (ონგჷბ, ა̈ნგიბ; ა̈ნგბე ბზ., ანგუბ, ანგიბ; ანგბე ლნტ.), გჷბე (ონგჷბ, ანგიბ; ანგბე) ლშხ., გრდმ. -- სვრის, თითხნის. გოგად ფა̈თჳ̂ა̈რ მა̄მ ა̈ნგიბ (ბზ. 29) -- გოგამ თმები არ დაისვარა. ჟი ჯჷგბე ჰა̈დურდ (ბზ. 23) -- მთლიანად დაგსვრი.
- გიგა (-გა̄̈შ, -გა̄ლა̈რ \ -გა̄ლუ \ გიგა̄̈ლ ბზ., -გა̈შ, -გალა̈რ ბქ., -გა̄შ, -გა̄ლარ \ -გა̄ლუ ლშხ., -გა̈ჲშ, -გიგალა̈ლ ლნტ.) 1. დეიდა; მამიდა; ბიცოლა. ეჯჲა̈რს გიგა̄ლა̈რ გუნ ხალა̈ტხ (ბზ.) -- იმათ დეიდები ძალიან უყვართ. ამნემ ჩჳ̂ა̈დლჳ̂ენე გიგა̈შ ქჳ̂ინ (ბქ. 46) -- ამან დეიდის სული

დაიფიცა. 2. ბქ. სიდედრი; დედამთილი. ხოჩა თელღჷრა გიგას დინაგეზალდ ესერ ხესპი (ანდ.) -- კარგი რძალი დედამთილს საკუთარ ქალიშვილად გადაექცევაო.

- გიგა̈ჲგეზალ იგივეა, რაც გიგა̄̆გეზალ.
- გიგა̈შგეზალ იგივეა, რაც გიგა̄̆გეზალ.
- გიგა̄გეზალ იგივეა, რაც გიგა̄̆გეზალ.
- გიგა̄̆გეზალ (-ზლიშ \ -ზლა̈შ, -ზლა̈რ \ -ზლუ) ბზ., გიგა̈შგეზალ (-ზლა̈შ, -ზლირ) ბქ., გიგა̄გეზალ (-ზლაშ, -ზლი̄რ) ლშხ., გიგა̈ჲგეზალ (-ა̈შ \ -იშ, -ზელილ) ლნტ. -- დეიდაშვილი, მამიდაშვილი.
- გიგიბ იგივეა, რაც გჷგიბ.
- გიგიმურგუ̂ა̈ლდ იგივეა, რაც გირიმურგუ̂ალდ.
- გიგუ იგივეა, რაც გა̈გო.
- გილე (ოგჷლ, აგილ; ა̈გლე ზს., აგლე ლშხ., აგულ, აგილ; აგლე ლნტ.) გრდმ. -- გლეჯს, ფხრეწს, ხევს. ბობშა̈რ ჩაფლა̈რს შიშდ გილეხ (ბქ.) -- ბავშვები ფეხსაცმელს უცებ გლეჯენ. აბრაგა̈ლს ჩუ̂ათოგილახ ჟაკა̈რ (ლნტ. 105) -- ყაჩაღებს დაუგლეჯიათ ტიკები.
- გიმ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ. გჷმა̈რ ზს., -არ ლშხ.) 1. მიწა. ეჯჟი̄ნ ჩუ̂ა̈დგუ̂ა̄̆ნე, ერე გიმს ი მეგა̈მს... ქიმ ოხწურე (ბზ. 164) -- ისე დაიტირა, რომ მიწასა და ხეს ცრემლი {და}ადინა. გიმ ჩუქუ̂ან ალ ჰერწემ ხოჩა სიმაქდ ოლსიპელი (ბქ. 28) -- ეს გველი მიწის ქვეშ კარგ ქალიშვილად გადაქცეულა. საჲა̄შთან სოფელ მა̄დ არი ლა̄შხე გიმჟი (ლშხ. 3) -- სასაშისთანა სოფელი ლაშხეთის მიწაზე არ არის. [ჭყინტს] მა̈ხიადშუ̂ გიმჟი ჭჷშხა̈რ დესა ხოგ (ლნტ. 228) -- ბიჭს სიხარულით მიწაზე ფეხები არ უდგას. 2. ადგილი. ეჯ გიმს ხა̄ჲშხა ჟახად მუა̄შ (ლშხ. 1) -- იმ ადგილს სახელად მუაში ჰქვია. გიმი ლიქუ̂თუნა̄̆ლ (ბზ.), გიმი ლიქუ̂თუნა̄̆ლ

(ლშხ.) -- მიწისძვრა. გიმ ლჷგნა (ბქ.) -- დასაყრდენი, საფუძველი. გიმი-კურუ (-ჲ̈ იშ, -კურუ̂ჲ̈ ლ) ბზ., -- ხვრელი ("მიწის ხვრელი"). ეჩი შგურშუ̂ გიმი-კურუჩუ ლი̄ზიდ გუ მა̂რ (ბზ.) -- მისი სირცხვილით მიწაში (ხვრელში) ჩაძვრომა მსურს.

- გიმბაშ იგივეა, რაც გიმბა̈შ.
- გიმბა̈შ, გინბა̈შ (-მბ{ა̈}შიშ, -მბა̈შა̈რ) ზს., გიმბაშ (-იშ \ -მბშიშ, -მბშარ) ლშხ., გინება̈შ (-იშ , -ბაშა̈რ) ლნტ. -- ბოტ. კანაფის თესლი. გიმბში ზეთ (ბზ.), გიმბ{ა}ში ზეთ (ლშხ.), გიმბაშიშ ზეთ (ბქ.) გინება̈ში ზეთ (ლნტ.) -- კანაფის ზეთი. გიმბში ხერხეტა̈ჲ (ბქ.) -- კანაფის ზეთის შეჭამანდი. გიმბა̈შს ნაყუნდ იჳმა̈რიხ (ბქ. 282) -- კანაფის თესლს შეჭამანდად ხმარობენ. კაკლარ გიმბაშს ხაჯეშხ ამშა (ლშხ.) -- ამისი მარცვლები კანაფის თესლს ჰგავს. ხა̈ლუ̂ენახ ეშხუ ფაკა̈ნ გინება̈შ (ლნტ. 133) -- ერთი ჯამი კანაფის თესლი ჰქონიათ.
- გიმბშა̄რ, გინბშა̄რ (-იშ, -შა̄რა̈ლ) ბზ., გიმბაშა̄რ (-ალ) ლშხ. გიმბაშა̈რ (-შარა̈ლ) ლნტ. -- კანაფის თესლისგულიანი პური. გიმბშა̄რ გუნ ხალჷტხ შუ̂ანა̄რს (ბზ.) -- სვანებს ძალიან უყვართ კანაფის თესლშერეული ყველისაგან გამომცხვარი ხაჭაპური. გიმბშა̄რს თაშურაჲ ხუ̂ანყედ (ლშხ.) -- კანაფის თესლისგულიან პურს ყველის გარეშეც ვაცხობთ.
- გიმურ{დ} ბზ., ქს. ზმნს. -- უმიწოდ. გიმურდ ლირდე გუნ გარჯ ლი (ბზ.) -- უმიწოდ ყოფნა ძალზე ძნელია.
- გინბა̈შ იგივეა, რაც გიმბა̈შ.
- გინბშა̄რ იგივეა, რაც გიმბშა̄რ.
- გინდერ იგივეა, რაც გინდორ.
- გინდორ, გინდერ (-იშ, --) ბქ. -- ჩათვლემა; ჩაქინდრვა.

- გინდო̈რ (-დჳ̂რიშ, -დჳ̂რა̈ლ) ბზ. -- მინდორი. გინდჳ̂რიშ და̈შდჳ̂ -- "მინდვრის დათვი" (ლექსის სახელწოდებაა). შდრ. მინდო̈რ.
- გინება̈შ იგივეა, რაც გინზა̈შ.
- გინჯილ (-ჯლიშ, -ჯლა̈რ) ზს., გჷნჯილ (-იშ, -არ) ლშხ. -- იხმარება გამოთქმაში: გინჯილდ ლიგნე (ზს.), გჷნჯილდ ლიგნე (ლშხ.) -- დაფლეთა, დაგლეჯა. [ჟეღა̈რ] სგა̈̄ჰი̄დხ ი გინჯილდ ადგენეხ [რა̈ჭჳ̂] (ბზ. 363) -- ძაღლები დაეწივნენ და კურდღელი ნაფლეთებად აქციეს.
- გირ იგივეა, რაც გირგჳ̂ელდ.
- გირგედ იგივეა, რაც გირგჳ̂ელდ.
- გირგიმურგჳ̂ალდ იგივეა, რაც გირიმურგჳ̂ალდ.
- გირგოლდაჲ იგივეა, რაც გირგჳ̂და̈ჲ.
- გირგო̄ლდ იგივეა, რაც გირგჳ̂ელდ.
- გირგტანდ იგივეა, რაც გირკიდ.
- გირგჳ̂და̈ჲ (-და̈იშ, -დაუ) ბზ., გირგჳ̂და̈ (-და̈ჲშ, -დაუ) ბქ., ლნტ., გირგოდა̈ (-ჲშ, -და̈ლ) ჩბხ., გირგოლდაჲ, გირგოდაჲ (-და̈̄ჲშ, -დე̄ლ) ლშხ. -- მოხრილრქიანი, რქებგადაგრეხილი (ხარი...). [ჳ̂ობურ დადას] ხაყა გირგჳ̂და̈ჲ გიცა̈რ (ბზ. 197) -- კუდიან დედაბერს რქებგადაგრეხილი ვერძი ჰყავს.
- გირგჳ̂ედ იგივეა, რაც გირგჳ̂ელდ.
- გირგჳ̂ელდ (-იშ, -გოლდა̈რ), გირ (-ა̈ლ) ბზ., გირგედ (-გჳ̂დიშ, -გჳ̂და̈რ) ბქ., გირგო̄დ (-იშ, -არ) ლშხ., გირგჳ̂ედ, გორგჳ̂ედ (-ა̈ლ) ლნტ. 1. რგოლი, რკალი, წრე. გირგჳ̂და̈რქა ესერ ქუნა̈რ ისგჳ̂რიხ (ბქ.) -- რგოლებზე სულები სხდებიანო. ქა ჯაცხიპდახ გირიშ მჷრგჳ̂ალდ

(პოეზ. 10) -- გეხვივნენ ირგვლივ (რკალად). 2. ჩბხ. -- რკალისებური პური (აცხობდნენ დღესასწაულებზე ან პირველი ხვნისას და ხარებს ჩამოაცვამდნენ რქებზე ბარაქის ნიშნად). -- 3. ლხმ. -- უძველესი სასოფლო ხატის სახელწოდება.

- გირიმურგუ̂ალდ ბზ., გირიმურგუ̂ა̈ლდ უშგ., გიგიმურგუ̂ა̈ლდ ლხმ., გირგიმურგუ̂ალდ ლშხ., ლნტ. ზმნს. -- გარშემო, ირგვლივ, გარს. მიჩა გეზლი̄რ [ტაბაგს] სგა ხატურფახ გირიმურგუ̂ალდ (ბზ. 238) -- მისი შვილები ტაბლას გარს უსხედან. ეჯის ქე̄ხცხაჲხ გირგიმურგუ̂ალდ (ლშხ.) -- იმას გარს შემოერტყნენ. გირგიმურგუ̂ალდ ა̈ხეცხაჲხ (ლნტ. 243) -- ირგვლივ შემოერტყნენ. გირიმურგუ̂ალდ ქა ხაცხეჲახ (პოეზ. 94) -- გარს შემორტყმიან.
- გირკიდ ბზ., გგრკა̈ნდ ბქ. (ჩბხ.), გგრკაღდ, გგრგა̈დდ ბქ. (ლხმ.), გირგტანდ ლშხ., გირტა̈ნ ლნტ., ზმნს. -- გარშემო, ირგვლივ. [ქორს] გირკიდ ჯა̈რ ლა̈ხცხა̈ჲ (ბზ. 231) -- სახლს ირგვლივ ჯარი შემოერტყა. კალუ̂ს გგრკა̈ნდ ხეჭმენი ეშხუ მაშენამთეშ (ბქ. 230) -- ერთი უფროსთაგანი კალოს ირგვლივ შემოუვლის. ეჯის ლოქ დე̄უ̂არ ხაცხიჲ გირგტანდ (ლშხ. 69) -- იმას ირგვლივ დევები ახვევიაო (არტყიაო). მაულ ქა̈ხეცხაჲ აწოლს გირტა̈ნ (ლნტ. 316) -- მელამ ზვინს გარს შემოუარა (შემოერტყა).
- გირტა̈ნ იგივეა, რაც გირკიდ.
- გირტა̈ნ იგივეა, რაც გგრკიდ.
- გირწყა̈ლ (-წყლიშ, -წყლა̈რ ბზ., ჩბხ., -იშ, -წყალა̈რ ლხმ., ლნტ.), გირწყალ (-წყლიშ, -წყლარ) ლშხ. -- კირწყალი, კირხსნარი, დუღაბი. ჩიქე ეშხუ მეტრიშ ნაკლა̈თხი ფიტკრიშ ჭუ̂ედს გგემხ ი ეჩქანლუ̂ე ნენსგალექუ̂ა გირწყა̈ლს ხა̈გუ̂შეხ (ბქ.) -- ჯერ ერთი მეტრის სიმაღლეზე კედელს აშენებენ და მერე შუაში კირის ხსნარს ასხამენ.

- გიცა̈რ (-ცრიშ, ცრა̈ლ ბზ., -ცრა̈რ ბქ., -ცარიშ, -ცარა̈ლ ლნტ.), გიცარ (-ცრიშ, -ცრალ) ლშხ., ზოოლ. -- ვერძი. დეცხა̈ნჩუ გიცა̈რ ანშყა̈დ (ბზ. 473) -- ციდან ვერძი ჩამოვარდა. ხოჯდეხ ...ჲერ ლალგენა... გიცრალს, ჲერ ჯანარს (ლშხ. 26) -- მოჰყავს ვის შეწირული ვერძები, ვის -- ხარები. თაუ̂ლა̈ჲსკა სემი გიცა̈რ ლოქ ა̈რიხ (ლნტ. 146) -- თავლაში სამი ვერძი არისო. კნინ. გიცლა̈̄დ ბზ. გიცრილ ბქ., გიცარე̄ლ \ -ი̄ლ ლშხ., გიცლა̈დ ლნტ.
- გიცრულ იგივეა, რაც გიცუ̂რილ.
- გიცუ̂რილ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., გიცრულ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) ბოტ. -- კვლიავი. ლეჭმე ლაროლისგა ჯედნი გიცრულ, ჩიჩუ̂ლა... (ბქ. 70) -- სათიბში მოდის კვლიავი, დიყი.
- გლაჯ იგივეა, რაც გჷლა̈ჯ.
- გლა̈ჯ იგივეა, რაც გჷლა̈ჯ.
- გმირ იგივეა, რაც გჷმრ.
- გჲაბრ იგივეა, რაც გა̈ბუ̂რ.
- გობ იგივეა, რაც გუ̂ებ.
- გობრანჯა̈ჲ (-ჯა̈იშ, -ჯაუ) ბზ., გობრანჯაჲ (-ჯა̄ჲშ, -ჯე̄ლ) ლშხ. -- დიდ გულმკერდიანი, ლიპიანი. ეჯა გობრანჯა̈ჲ მა̄რე ლი (ბზ.) -- ის ლიპიანი კაცია.
- გობრა̈ნჯ (-იშ, -რანჯა̈ლ) ბზ., ლნტ., გობრანჯ (-ალ) ლშხ. 1. გულ-ღვიძლი; გულ-მკერდი. [ჭყინტდ] თხუ̂იმ აშხუ̂თე ოთკუ̂ა̈რ, გობრა̈ნჯ მე̄რუ̂ათე (ბზ. 128) -- ბიჭმა თავი ერთ მხარეს გადაუგდო, გულ-ღვიძლი -- მეორე (მხარეს). არწიუ̂{დ} ესწუ̂ე̄ნე რაში გობრანჯ (ლშხ. 63) -- არწივმა რაშის გულ-ღვიძლი დაინახა. 2. ლიპი.
- გოგლანდ იგივეა, რაც გოგლა̈ნდ.
- გოგლა̈ნდ (-იშ, -ლანდა̈რ) ზს., გოგლანდ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- ცირცელი. ა{მ}

ლადეღ ჟიდე მӓგ გოგლӓნდი{შ} მეგამ (ბქ. 78) -- ამ დღეს ყველას ცირცელის ხე მოაქვს. ალე გოგლანდი კალიბ მეგემ ლი (ლშხ., ხორ. 19) -- ეს ცირცელის მსგავსი ხეა. ლӫტფӓრი ცხეკს გოგლӓნდს ხეშӓნ (პოეზ. 228) -- ლატფარის ტყეში ცირცელს ასხია.

- გოგო1 (-გӯ̂ე̄შ, -გӯ̂ӓრ) ბზ. -- უჯიშო, უჯილაგო; ბოგანო, მაწანწალა. მაგ [ეჯიӓრ] გოგო (პოეზ. 206) -- ყველა (ისინი) უჯიშო.
- გოგო2 ბქ. -- ფუნა (ბავშვის ენაზე).
- გოგӯ̂ერ1 (-იშ, -ӓლ) ბზ. -- გრძნეული, კუდიანი. გოგӯ̂ერ დედბერ ჲეხӯდ ხაყა დარჯელიӓ̄ნს (ბზ. 64) -- კუდიანი დედაბერი დარჯელიანს ჰყავს ცოლად.
- გოგӯ̂ერ2 (-იშ, გოგორӓლ) ლნტ. -- ურმის თვალი.
- გოდერ (-დრიშ, -დრӓლ ბზ., -დრӓრ ბქ., ლნტ.), გოდორ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- გოდორი. მამად მინეშ გოდერ ანსყე (ბზ. 75) -- მათმა მამამ გოდორი გააკეთა. ნӓკლაӯ̂ს ლӯ̂აჟӓრ იმაჯეხ გოდრӓრშӯ̂ დარბӓზთე (ბქ. 230) -- მამაკაცები ბზეს გოდრებით ეზიდებიან დარბაზში.
- გოდორ იგივეა, რაც გოდერ.
- გოზӓპ (-იშ, -ზაპӓრ) ბქ. -- ზურგის კანი. ეჯნემ ლაყარს გოზӓპ ოხკӯ̂ӓრ ჭყინტს (ბქ.) -- იმან ბიჭს ცემით ზურგზე ტყავი ააცალა (აუგდო).
- გოლӓჲ (-იშ, -ლაჲӓრ) ბზ., გოლაჲ (-ლა̄ჲშ, -ლიარ) ლშხ., გოლӓ (-ჲშ, -ლაჲӓლ) ლნტ. 1. ციცაბო (ადგილი). 2. ლნტ. ალპური საძოვარი. იბნიხ გოლӓ ლახӯ̂ӓრ (ლნტ. 4) -- იწყება ალპური მთები. იხ. გურო.
- გოლერშӓპ იგივეა, რაც გӯ̂ელჲӓრშӓპ.
- გოლჲაშӓპ იგივეა, რაც გӯ̂ელჲӓრშӓპ.
- გომეჯ იგივეა, რაც გომიჯ.

- გომინჯ იგივეა, რაც გომიჯ.
- გომიჯ, გომეჯ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -მჯარა̈ლ ლნტ.), გომინჯ (-არ) ლშხ. 1. სეფისკვერი. ეჯ ლე̄თ ხჳ̂ა̈ჲ გომიჯს ანყეხ (ბზ. 12) -- იმ ღამეს ბევრ სეფისკვერს აცხობენ. 2. მრგვალი პური. გომიჯ: ალეი მურგჳ̂ა̈ლ დია̈რ ლი (ლნტ. 34) -- გომიჯი -- ესეც მრგვალი პურია.
- გონა̈ბ იგივეა, რაც გუნა̈ბ.
- გონებ იგივეა, რაც გუნა̈ბ.
- გორეჳ̂ (-იშ, -რჳ̂ა̈ლ) ზს. -- რიყე; (ქვის) გროვა. ჳ̂იცხ ჩუქა გორეჳ̂შალ ზჷსდ (ბქ.) -- მსხლის ძირას ნაყოფი (ქვის) გროვასავით ეყარა.
- გორმეხ1 (-იშ, -ალ) ლშხ. 1. არასწორი ზედაპირი ან კანი. 2. მსხვილი უფოთლო ბალახი. გორმეხ მენგრე ბალახ ლი ბალარულ (ლშხ., ხორ. 7) -- გორმეხი მსხვილი უფოთლო ბალახია.
- გორმეხ2 (-იშ, --) ლნტ. -- ღორის ავადმყოფობა.
- გოჳ̂ა̈რ (-ჳ̂რიშ, -ჳ̂რა̈ლ ბზ., -ჳ̂რიშ, -ჳ̂რა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), გო̄ჳ̂არ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ბადალი, ტოლი, მაგვარი, -ნაირი, -დარი. ლჷარდ დაგრა ურინ დაგრა̈შ ესერ გოჳ̂ა̈რ ლი (ანდ.) -- ცოცხლად სიკვდილი ორჯერ სიკვდილის მაგვარიაო. დაგრა̈ გოჳ̂ა̈რ ქაჩობ ისგუ (პოეზ. 156) -- სიკვდილისნაირი შენი დაჭრა. გოჳ̂ა̈რდ ზს., ლნტ., გო̄ჳ̂არდ ლშხ., ზმნს. -- მსგავსად, -დარად. ნა̈დირი გოჳ̂ა̈რდ (ბზ.) -- ნადირის მსგავსად. ლირდემი გოჳ̂ა̈რდ მიჯეშ (ლნტ.) -- სიცოცხლის დარად მიღირს.
- გოში იგივეა, რაც გჳ̂ეში.
- გოშიბედ იგივეა, რაც გჳ̂ეშიბედ.
- გოწ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), ბოტ. -- ერთგვარი ბალახი (ფეტვს ჰგავს). გოწ... ფეტჳ̂ს

ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 7) -- გოწი ფეტვს ჰგავს.

- გოწხირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -არ ბქ., -ალ ლშხ.), ბოტ. -- კოწახური. შუ̂ა̈ნს ხუ̂ა̈ჲ გოწხირ წუ̂ა (ბზ.) -- სვანეთში ბევრი კოწახურია. ცხეკისგა მენწირდ ხაგ გოწხირ (ბქ. 70) -- ტყეში ბლომადაა კოწახური. გოწხირ (ლშხ., ხორ. 7) -- კოწახური.
- გოჭ იგივეა, რაც გუ̂ეჭ.
- გოხ იგივეა, რაც გეხ.
- გოჯ1 ბქ. -- გროვა. ბაჩრე გოჯ (ბქ.) -- ქვების გროვა.
- გოჯ2 იგივეა, რაც გო̄ჯ.
- გო̄უ̂არ იგივეა, რაც გოუ̂ა̈რ.
- გო̄ჯ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., გოჯ2 (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), გო̄ჯა (-ა̄შ, -ა̄ლ) ლშხ. -- გოჯი. ეშხუ გოჯ გიმ დესა გულუ̂ა (ლნტ.) -- ერთი გოჯი მიწა არ გვაქვს.
- გო̄ჯა იგივეა, რაც გო̄ჯ.
- გრა̈მ1 (-იშ, გრამა̈რ ზს., გრამა̈ლ ლნტ.), გრამ (-ალ) ლშხ. -- გრამი. ეშხუ გრამ უ̂ოქრ მა̄ მულუ̂ა (ლშხ.) -- ერთი გრამი ოქრო არა მაქვს.
- გრა̈მ2 იხმარება გამოთქმაში გრა̈მდ ლიგნე -- ფერფლად ქცევა. დედბერ შიშდ გრა̈მდ ადე̄გა̄ნ (ბზ. 418) -- დედაბერი წამში ფერფლად იქცა. ჭყინტდ გრა̈მდ ადგენე ქორ (ბქ.) -- ბიჭმა სახლი ფერფლად აქცია (გადაბუგა). გრა̈მდ ხოგენა ლა̈ზგა მინეშ (პოეზ. 124) -- ფერფლად უქცევია თავიანთი სამოსახლო.
- გრილ (ხოგრილა ზს., ლშხ., ხონგრილა ლნტ.) -- გრილი. ზაუ̂ლა̈დელ გრილ ლასუ̂ (ბქ. 308) -- ზაფხული გრილი იყო. ამეჩუ ხონგრილა ლარდა ლი (ლნტ.) -- აქ უფრო გრილი სამყოფია. გრილდ ზმნს. -- გრილად. სგიმმეყ ეშე̄ მეჲად გრილდ არი მა̄რე (ლშხ. 4) -- ვეძასთან

(ახლოს) კაცი მაინც მუდამ გრილადაა.

- გრო̄ნჭა იგივეა, რაც გურე̄ჭ.
- გრძნეუ̂ილ იგივეა, რაც გჷრზ̌ნეუ̂ილ.
- გუ იგივეა, რაც გუ̂ი.
- გუბანდ2 (-იშ, -არ) ლნტ. -- პირუტყვის გულ-ღვიძლის არე.
- გუბა̈ნდ (-იშ, -ბანდა̈რ) ზს., გუბანდ1 (-არ) ქს. სვანური სახლის ზედა ნაწილი ან ამავე სახლზე მიდგმული შენობა საზაფხულო საცხოვრებლად. ზურა̄ლ ჟ'აჩა̈დ გუბა̈ნდთე (ბზ. 161) -- ქალი გუბანდში ავიდა.
- გუგუფ იგივეა, რაც გუფ.
- გუგუ̂ იგივეა, რაც გუ̂იგუ̂.
- გუდმეცარ იგივეა, რაც გუდმეცა̈რ.
- გუდმეცა̈რ/ა̈ლ (-ცრიშ, -ცრა̈ლ ბზ., -ცრა̈რ ბქ.), გუდმეცარ (-იშ, -ცრალ \ -ცარალ) ლშხ., გუდმეცა̈რ, გულთმეცა̈რ (-ცარა̈ლ) ლნტ. -- გულთმისანი, მკითხავი, მარჩიელი. და̈უ̂თა̈გნ გუდმეცა̈რ ლი (ბზ. 375) -- დავთაგნი გულთმისანია. და̈უ̂ა̈შ გეზალ გუდმეცა̈რ ლა̈სუ̂ (ბქ. 45) -- დევის შვილი გულთმისანი იყო. მინე ბუბა გულთმეცა̈რ ლჷმა̈რ (ლნტ. 94) -- მათი ბიძა გულთმისანი ყოფილა. ქურდან გუდმეცარ იროლე (ჰოეზ. 148) -- ქურდანი გულთმისანი იქნებოდა.
- გუდმეცრობ (-იშ, --) ზს. -- გულთმისნობა, მკითხაობა, მარჩიელობა.
- გუდრა, გუ̂იდრა (-რა̈̄შ, -რა̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.), გუდრა (-რა̄შ, -რა̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- გუდა. [ეჯჲა̈რდ] ეშხუ გუდრა ტჷტ ლა̄ჲეხ (ბზ. 360) -- იმათ ერთი გუდა ნაცარი წაიღეს. ჭჷრელ გუდრა̈̄ლ არაჩჲანშა (ჰოეზ. 200) -- ჭრელი გუდები არაჩიანთა.

- გუზ იგივეა, რაც გჳ̂იზ.
- გუთან იგივეა, რაც გუთა̈ნ.
- გუთა̈ნ (-თნიშ, -თნა̈რ ბქ., -იშ, -თანა̈რ ლნტ.), გუთან (-არ) ლშხ. -- გუთანი. გუთნა̈რე ლიჯდა̈ლდ... ლაჯნიდ ღენწ̌შა̈რ ნულჳ̂ანდა (ბქ. 229) -- გუთნების შემოსვლამდე სახნავად კავები გვქონდა. შდრ. ღა̈ნწ̌ჳ̂იშ.
- გულთმეცა̈რ იგივეა, რაც გუდმეცა̈რ.
- გულ̄ი იგივეა, რაც გუ̄ლი.
- გულიბ იგივეა, რაც გჳ̂ალიბ.
- გულიბდ ლიგნე იგივეა, რაც გჳ̂ალიბდ ლიგნე.
- გულჲან იგივეა, რაც გულჳ̂ა̈ნ.
- გულჳ̂ა̈ნ (-იშ, --) ბზ., გულჲან ლშხ., გულჲა̈ნ ლნტ. -- გულიანი, გულდადებული. ლეჳ̂ანს გულჳ̂ა̈ნ მა̄რე ხეფსი (ბზ.) -- ლევანი გულიანი კაცი დადგება. გულჳ̂ა̈ნდ ბზ., გულჲანდ ლშხ., ზმნს. -- გულიანად, გულდაგულ, ძალიან. სგაჳ̂ როქ ა̈თკჳ̂ი̄შა̈ნ ი გულჳ̂ანდ ჟიჳ̂ ა̈ნმეჯრე (ბზ. 111) -- ჩაეძიე და გულდაგულ გაიგეო. ჳ̂ო̄ბა ხანს ლი ძინრი ხეჳ̂სობ, ჳ̂ოდ გულჲანდ ჩუ დო ედშდჲმიხ მაგ (ლშხ. 36) -- დიდხანს გაგრძელდება დილის ხემსობა, სანამ ყველანი ძალზე ("გულიანად") არ დათვრებიან. ჩოთჟჳ̂ერაჳ̂ა გულჲანდ (ლშხ. 60) -- გულიანად უცემია (ჟვერით).
- გულჩონჩხ იგივეა, რაც გულჩჳ̂ენჩხ.
- გულ-ჩჳ̂ენჩხ, გჳ̂იჲჩჳ̂ენჩხ (-იშ, -ჩონჩხა̈რ) ბზ., გუ-ჩენჩხ (-ა̈ლ \ -ა̈რ) ბქ., გულ-ჩონჩხ (-არ) ლშხ., გუ-ჩენჩხ (-ა̈ლ) ლნტ. 1. გულ-ღვიძლი. მა̈რიამ გულ-ჩჳ̂ენჩხს ჟი ჲჷდი ლა̈ჯჳ̂შუნას (ბზ.) -- მარიამს ხველებისას გულ-ღვიძლი ამოაქვს. [ზურა̄ლდ] გულჩონჩხ ქო̄ხკიდ ხამს

(ლშხ. 77) -- ქალმა ღორს გულ-ღვიძლი გამოაცალა (გამოუღო). [ეჯის] გუ-ჩენჩხ ჟ'ახოტყაბა (ლნტ. 288) -- იმას გულ-ღვიძლი შეუწვავს. 2. გულ-მკერდი. გულ-ჩონჩხ მეზგი (ლშხ.) -- გულ-მკერდი მტკივა.

- გულჺმუ̂ოდ იგივეა, რაც გუ̂ილჺჰუ̂ედ.
- გუმ (-იშ, -ä̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) 1. ხის საცობი. 2. ფიჭვის ქერქი კასრის ძირის ამოსაგმანად. 3. სუთი. [გეზალდ] გუმ ანტā̈ბე (ბზ. 446) -- შვილმა სუთი გამოთალა. ფექ ესერ ლი... ჩუ ლეჯები გუმშუ̂ (ბქ. 252) -- ფქვილი სუთით უნდა ჩაიზილოს (სუთით ჩასაზელია).
- გუმაზგā̈რ იგივეა, რაც გუ̂იმაზგā̈რ.
- გუმā̈რა იგივეა, რაც გუ̂იმā̈რა.
- გუმბათ იგივეა, რაც გუმბä̈თ.
- გუმბä̈დ იგივეა, რაც გუმბä̈თ.
- გუმბä̈თ (-იშ, -ბათä̈რ) ზს., ლნტ. გუმბათ (-არ) ლშხ., გუმბä̈დ (-ბადä̈რ) ლხმ. -- გუმბათი. ჭყინტ გუმბä̈თჟი ლჺგ (ლნტ.) -- ბიჭი გუმბათზე დგას.
- გუმეკუ̂შე იგივეა, რაც გუ̂იმā̈კუ̂შუ̂ā̈რ.
- გუნ ზს., ლნტ., გუ̄ნ ლშხ., ზმნს. -- ძალიან, ძლიერ. უ̂ä̈ზირ გუნ ხალä̈ტ ხელწიფს (ბზ. 272) -- ხელმწიფეს ვეზირი ძალიან უყვარს. ნაკä̈შ ტუ̂იბს გუნ ნენჩა ხარ (ბქ. 225) -- ნაკის ხევი ძალიან ტყიანია. უდგარუ̂ა იფხ გუ̄ნ წუ̂ანილ ლი ლუნთისა (ლშხ., ხორ. 2) -- უკვდავა გვიმრა ზამთარში{ც} ძალიან მწვანეა. ალა ოთარს გუნ ათხō̆დჺნ (ჰოეზ. 100) -- ოთარს ეს ძალიან გაუხარდა.
- გუნაი იგივეა, რაც გუნä̈ჲ.

- გუნა̈ იგივეა, რაც გუნა̈ჲ.
- გუნა̈ბ, გონა̈ბ (-იშ, --) ზს., გონებ ლშხ., გონაბ ლნტ. -- ჯავრი, დარდი; ფიქრი; შიში. გონა̈ბ ახა̄დ მიჩა დაჩუ̂ირს ჯჷმლა̈შ (ბზ. 110) -- (მის) დას ძმის დარდი მიეცა (შეექმნა). ლექუ̂რიშ ესერ გონა̈ბ (\ გუნა̈ბ) ხარ (ბქ. 310) -- წისქვილის დარდი მაქვსო. გონებ მა̄რ (ლშხ.) -- შიში მაქვს.
- გუნა̈ჲ (-ნა̈ჲშ, --) ბზ., გუნა̈ (-ნა̈ჲშ, --) ბქ., ლნტ., გუნაჲ (-ნა̄ჲშ, --) ლშხ. -- მური, ჭვარტლი. კე̄სა̈რს... ჩია̄̈გ ხაცუ̂მენიხ გუნა̈ჲს (ბზ. 13) -- კეისარს ყველგან მურს უსვამენ. ულზიგალა̈შ კას გუნა̈ დემ ესერ ხეცუ̂მი (ანდ.) -- უქნარას კერიას მური არ მოეცხებაო. ქუნა̈რე ქალიზა̈ლ ლეთ ბობშა̈რს გუნა̈ს ხა̈ცუ̂ემიხ (ლნტ.) -- სულების წასვლის ღამეს ბავშვებს მურს უსვამენ.
- გუნდა̈ჲ (-ა̈იშ, -დაჲა̈რ) ბზ., გუნდა̄ჲ (-ა̄ჲშ, -დე̄ლ) ლშხ. -- გუნდის ხის გირჩა ან მისგან დამზადებული სალებავი. შაუ̂ბალახაჲ წუ̂ენაუ̂შ ლჷშიხ გუნდაჲს აძღრეხ (ლშხ., ხორ. 33) -- შავბალახას წვენით დამწვარ გუნდას ასველებენ. გუნდა̄ჲ მეგემ მურგუ̂ალო̄ლ ლი (ლშხ., ხორ. 8) -- გუნდის ხე მრგვალია.
- გუნდა̄ჲ იგივეა, რაც გუნდა̈ჲ.
- გუნეზერ ზს., ლნტ., გუნეზა̈რ უშგ., გუ̄ნეზარ ლშხ. 1. ძალიან კარგი. მანოლს გუნეზერ დი ი მუ ხაყა (ლნტ.) -- მანოლს ძალიან კარგი დედ-მამა ჰყავს. 2. არა უშავს რა. ზურალს გუნეზერ ნამშა̈ ხულუ̂ე (ლნტ.) -- ქალს არა უშავს რა ნამუშევარი აქვს.
- გუნკუ̂აშრია̈ნ (-იშ, -იანა̈რ) ბქ. -- გულგატეხილი, ნაღვლიანი, დარდიანი.
- გუნლუ̂ა იგივეა, რაც გუ̄ნლა.
- გურ (-იშ, -ა̈რ) ზს. 1. ბლაგვი, უწვეტო. 2. უფხო (შემოდგომის პური). [ლახმჷლს] ხოლაშახ კეცენ (ლჷფხა̈ ი გურ) (ბქ. 281) -- ლახამულაში ხორბალი (ფხიანი და უფხო)

უთესიათ. კულ ჲორი შუ̂იმიშ წუ̂ა: გურ ი ლჲფხ̈ა̈ (ბქ. 229) -- ხორბლის თავთავი ორი სახისაა: უფხო და ფხიანი.

- გურან1 (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.) 1. გორება, წაკოტრიალება; 2. ჭიდაობის ერთ-ერთი ფანდი. გადატ. დათმობა. იმგუ̂ა̈-იმგუ̂ა̈ მარა გურან ესერ ხარ ხოჩა (ანდ.) -- ზოგ-ზოგან კაცს დათმობა უჯობსო.
- გურან2 ლშხ., ზმნს. -- ძალიან, ძლიერ. ბოფშ გურან უხლა ლი (ლშხ.) -- ბავშვი ძლიერ უცოდინარია.
- გურანა იგივეა, რაც გურნა.
- გურგუ̂ინ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., გუ̂ირგუ̂ინ (-ა̈ლ) ლნტ. -- გვირგვინი. ლა̈დი გურგუ̂ინ მიჩა̈შჟი [ესერ] ხა̄რ ლჱგე (ბზ. 295) -- დღეს გვირგვინი შენ გამო მადგასო. ხა̈ლხს ასოგა მიჩაშდუ̂ გუ̂ირგუ̂ინ (ლნტ.) -- ხალხს მისთვის გვირგვინი დაუდგამს.
- გურებ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- გუდურა (შეშის, თივის). [ალჲა̈რს] გურებ ქოხთგრჱლახ (ბქ. 198) -- ამათ გუდურა შეუკრავთ.
- გურე̄ჭ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., კურეჭ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., გრო̄ნჭა (-ჭა̄შ, -ჭე̄ლ) ლშხ. -- რიყის ქვა. ა̈ნკიდ და̄უ̂დ გურე̄ჭ (ბზ.) -- დევმა რიყის ქვა აიღო. [მურყუ̂ამ] კურეჭშუ̂ გეში ლი (ბქ. 342) -- კოშკი რიყის ქვით სავსეა. ხოშა გრო̄ნჭას... ჩუ̂ესდე̄სხ ბუჯერჟი (ლშხ. 6) -- დიდ რიყის ქვას თაროზე დადებენ.
- გურმუხო (-ხო̄შ, -ხოალ) ლშხ. 1. მკვახე, უმწიფარი. გურმუხო იცხ (ლშხ.) -- მკვახე მსხალი. 2. ბოტ. ბალახია ერთგვარი. გურმუხო: ალ ბალახ ჩუ დე̄მ იმჲი ჩიგარ (ლშხ., ხორ. 8) -- გურმუხო: ეს ბალახი ყოველთვის არ მწიფდება.
- გურნა (-ნა̄შ, -ნა̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), გურანა (-ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. 1.

როყის ქვა; სიპი ქვა. [ციცუ̂] გურნაჟინ ესᲒ̄გა̈ნ (ბზ. 220) -- კატა სიპ ქვაზე დადგა. მაგ გურნა̄ლს ხოცა̄დუნეხ (ლშხ. 86) -- ყველანი როყის ქვებს ესვრიან (უნაცვლებენ). თუ̂ითჟი გურნა ჟი ხოყირახ (პოეზ. 26) -- სათითაოდ ქვა (ყველას) დაურტყამს. 2. ქს. ქვასანაყი. ალᲓა̈რ{ს} დე̄სამა ხულუ̂ახ ქონა̈ბ როდინ-გურნა-Დ ძუჰე̄რანქა (ბზ. 152) -- ამათ ქონება არაფერი აქვთ როდინ-ქვასანაყისა და საცრის გარდა. ზურალდ ჟ'ა̈ნკიდ ლა̈ცხენირ, გურანა... (ლნტ. 258) -- ქალმა აიღო სავარცხელი, ქვასანაყი.

- გურო (-Დშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ურქო თხა. სემი გურო დაჴელ გუ̂აყა (ლნტ.) -- სამი ურქო თხა გვყავს. იხ. გოლა̈Დ.
- გურხუნ იგივეა, რაც გურჰუ̄ნ.
- გურჰუნ იგივეა, რაც გურჰუ̄ნ.
- გურჰუ̄ნ, გგრჰე̄ნ, გგრხე̄ნ, უშგ., გგრმე̄ნ (-იშ, --) ბზ., გურჰუნ, გგრჰენ, გგრხენ ბქ., გგრმენ, გგრხენ ლშხ., გგრხენ, გურხუნ ლნტ. 1. გრიალი, ზათქი, გრგვინვა. თეფდ ...გურჰუნ ენკიდ (ბქ. 105) -- თოფმა დაიგრიალა (ზათქი გაიღო). ჩუ ლეგ ჩᲓა̄გ თოფრე გგრმენ (ლშხ. 29) -- ყველგან თოფების გრიალია (დგას). კუთხუ̂ას მიშგუ̂ა გგრმენ ათხად (პოეზ. 86) -- ჩემმა თოფმა დაიგრიალა. 2. ხარხარი, ხორხოცი. ხახუ̂ემ ლი̄ცუ̂ი გგრჰე̄ნს ხაჴიდ (ბზ. 399) -- ცოლმა ხარხარი ატეხა. ლიცუ̂მიშ გურჰუნ ლექუ̂ა ისმი (პოეზ. 76) -- სიცილ-ხარხარი (ხორხოცი) ქვევით ისმის. 3. ერთად მოთქმით ტირილი. მე̄რმე ზურალა̈̄რ გურჰუ̄ნს ხაყლეხ (ბზ. 7) -- სხვა ქალები ერთად მოთქმით მიატირებენ.
- გუფ/ჰ (-იშ, -ა̈რ), გუფრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., გუგუფ (-გუ̂ფა̈შ, -გუ̂ფა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.)გგგგფ (-არ) ლშხ. 1. მკერდი. ალ ჩა̈̄ჟს ეზა̈რ გუფ ხა̄რ (ბზ.) -- ამ ცხენს ძლიერი (კარგი) მკერდი აქვს. ქათლა̈ გუჰ (ბზ.) -- ქათმის გულ-მკერდი. ჯი ძღუ̂იდს გუგუფს ესერ

ჴა̈ძგრინე (ბქ. 334) -- მე მკერდს ზლუდეს ვატაკებო. გიცრიშ გუფრა შუ̂ანაშ უ̂არგარ (პოეზ. 44) -- ვერძისმკერდა სვანეთის აზნაურები. 2. ლხმ. ხარის მკერდის თავზე დაგროვილი ქონი.

- გუფრა იგივეა, რაც გუფ.
- გულა იგივეა, რაც გუ̄ნლა.
- გუშა̈ჰრია̈ნ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- ალალი. გუშა̈ჰრია̈ნ ნა̈̄პუ ხო̄ზხ ეჯჲა̈რს (ბზ.) -- იმათ ალალი ლუკმა აქვთ. გუშაჰრიანდ ზმნს. -- ალალად. გუშაჰრია̈ნდ ხაკუ ლირდე (ბზ.) -- ყოფნა ალალად უნდა.
- გუშგე იგივეა, რაც გუ̂იშგუ̂ე.
- გუშგუ̂ეჲ იგივეა, რაც გუ̂იშგუ̂ეჲ.
- გუშგუ̂ეურ ზს., ლშხ., გუშკუ̂ეურ ლნტ., ზმნს. -- უჩვენოდ. დენა გუშკუ̂ეურ დეშ გეჭენი (ლნტ.) -- გოგო უჩვენოდ ვერ ძლებს.
- გუშგუ̂ეურა იგივეა, რაც გუ̂იშგუ̂ეურა.
- გუ-ჩენჩხ იგივეა, რაც გუ-ლჩუ̂ენჩხ.
- გუჩუ̂ენჩხ იგივეა, რაც გულჩუ̂ენჩხ.
- გუწყჷლიან იგივეა, რაც გუ̂იწყილჲა̈ნ.
- გუხოლა იგივეა, რაც გუ̂იხოლა.
- გუჯ1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., გუჯუ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., გუჯი (-იიშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ხელი (ბავშვის ენაზე). კნინ. გუჯი̄ლ, გუჯულ ბზ., გუჯილ ლნტ., ალ ჭყინტს ხოლა გუჯი̄ლა̈რ ჴა̄რ (ბზ.) -- ამ ბიჭს მრუდე (ცუდი) ხელები აქვს (იტყვიან ქურდზე). ისკუ̂ი გუჯილა̈რშუ̂ ა̈ხისყ ლესყეი (ლნტ.) -- გასაკეთებელი შენი ხელებით გაიკეთე.
- გუჯ2 ზს. -- ბლაგვი, თავმომრგვალებული. გუჯ მჷკრა (ბქ.) -- ბლაგვი სახნისი.

- გუჯ3 ლხმ. გუჯ ჭითხ -- სიგრძის საზომი, წყრთა (ნიდაყვიდან თითის დაწყებამდე). იხ. ჭითხ.
- გუჯი იგივეა, რაც გუჯ1.
- გუჯუ -- 1. იგივეა, რაც გუჯ1. 2. -- წვერმოტეხილი, თავმომრგვალებული (მაგალითად, ნემსი).
- გუჯულ იგივეა, რაც გუჯ1.
- გუჰ იგივეა, რაც გუფ.
- გუ̄ლი (გუ̂ი̄ლდä̈ს, გუ̂ი̄ლდა; გუ̂ი̄ლდე̄დს ბზ., გუ̄ლის, გუ̄ლდა; გუ̄ლდეს ლშხ.), გული (გ{უ̂}ილ, გულიუ̂; გულიდეს ბქ., გ{უ̂}ულდä̈ს, გულდა, გულდეს; ლნტ.), გრდუვ. -- ყმუის. თხეროლä̈ლ გულდახ (ლნტ. 128) -- მგლები ყმუოდნენ.
- გუ̄ლმაგუ̄ლ (-ä̈შ, --, ბზ., -აშ, --, ლშხ.), გგლმაგულ (-ä̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.) -- გაბმული ყმუილი; დიდი ხმაური. თხეროლე გულმაგულ ლაუ̂ჟას დემ იჩო (ბქ.) -- მგლების გაბმული ყმუილი ძილს არ გვანებებს (არ შვრება). გუ̄ლმაგუ̄ლ ისმო̄ლ ჟაიშ (ლშხ.) -- ზვავის (დიდი) ხმაური ისმოდა.
- გუ̄მი{შ} ბზ., გუმი{შ} იხ. გუ̂ი.
- გუ̄ნ იგივეა, რაც გუნ.
- გუ̄ნეზერ იგივეა, რაც გუნეზერ.
- გუ̄ნლა ბზ., ლშხ., გუ̄ლა ბზ., გულა ბქ., გუნლა ლნტ. -- გულისათვის; თანდ. -- გამო. [დი-ჲ მუ] გეზლი̄რე ხოჩა̄მდ ლირდი̄ გუ̄ლა დე̄მგუ̂აშ აზა̄რეხ (ბზ. 391) -- დედა და მამა შვილების კარგად გასაზრდელად (გაზრდის გულისათვის) არაფერს ზოგავენ. ეჯჲარე მორდები გუ̄ნლა იჩოხ (ლშხ. 34) -- იმათი რიდის გამო აკეთებენ. ალე მä̈გ ისკუ̂ი გუნლუ̂ა მეყარ (ლნტ.) -- ეს

ყველაფერი შენს გამო მომივიდა.

- გჳ̂რ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- შინაყმა.
- გჳ̄ლა იგივეა, რაც გჳ̄ნლა.
- გჳ̂ა, გჳ̂აჰ! ზს., ლნტ. 1. წადი!, გასწი! სი გჳ̂ა ისგჳ̂ა შუკჳ̂ს! (ბზ.) -- შენ შენს გზაზე წადი! 2. ბქ., ლნტ. წავიდეთ! გჳ̂ა ქორთე! -- სახლში წავიდეთ! 3. გჳ̂ა̈ჰ, გჳ̂ა̈ჰ ზს., გჳ̂ა-გჳ̂ა ქს., შორისდ. -- შეძახილი მსხვილფეხა საქონლის გასარეკად.
- გჳ̂აკჳ̂რებ იგივეა, რაც გჳ̂ა̈კჳ̂ირ.
- გჳ̂ალ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ბოსელი. გჳ̂ალა̈ თხუმ ლო̄ბი̄ლ ლი (ბზ. 325) -- ბოსლის თავში ხვრელია. მაჩ̄ენე [ჴან] ხებნი გჳ̂ალა თხუმს (ლშხ. 31) -- საუკეთესო ხარი ბოსლის თავში იბმება. კუმა̈შ გჳ̂ალისკა ხაბდახ (ლნტ. 5) -- საქონელი ბოსელშიება. იმე მასგჳ̂რედ? -- გჳ̂ალა ჳ̂ოკერს (პოეზ. 258) -- სად დამსვამთ? -- ბოსლის ბოლოს. 2. ბოსელში საქონლის დასაბმელი ადგილი. იხ. ბაგ.
- გჳ̂ალი იგივეა, რაც გჳ̂ა̄ლი.
- გჳ̂ალიობ იგივეა, რაც გჳ̂ა̄ლჲანობ.
- გჳ̂ალჳ̂ობ იგივეა, რაც გაჰგლობ.
- გჳ̂ამ იგივეა, რაც გჳ̂ა̈მ.
- გჳ̂ამი იგივეა, რაც გჳ̂ა̈მი.
- გჳ̂ანაჲ იგივეა, რაც გჳ̂ან̈ა̈ჲ.
- გჳ̂ან̈ა̈ჲ (-ნ̈ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., გჳ̂ან̈ა̈ (-ნ̈ა̈იშ, -ნ̈ა̈უ ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), გჳ̂ანაჲ (-ნ̈ა̄ჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- მტირალა. ჲერხი ბოფშა̈რ სურუ გჳ̂ან̈ა̈ჲ ლიხ (ბქ.) -- ზოგი ბავშვი მეტისმეტად მტირალაა.
- გჳ̂ანც (-იშ, -ა̈რ) ზს., გჳ̂ანცჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ., გჳ̂ა̈წინ̈ა̈ჲ (-იშ, -ნაჲა̈რ) ბზ., გჳ̂აწაჲ (-წ̄ა̈ჲშ,

-წე̄ლ) ლშხ., გჳ̂ა̈წ (-იშ, გჳ̂აწა̈რ) ლნტ. ზოოლ. -- ჭინჭრაქა. გჳ̂ანცა̈რ ჰალგა̈რისგა ი ჩირთა̈რისგა გარ ა̈რიხ (ბქ.) -- ჭინჭრაქები მხოლოდ ლობეებსა და ჩირგვებშიღა არიან. კნინ. ბქ. გჳ̂ანცგლდ.

- გჳ̂ანცჳ̂ იგივეა, რაც გჳ̂ანც.
- გჳ̂არ იგივეა, რაც გჳ̂ა̈რ.
- გჳ̂არნაჲ იგივეა, რაც გჳ̂ა̈რნა̈ჲ.
- გჳ̂აწაჲ იგივეა, რაც გჳ̂ანც.
- გჳ̂ახდ ლიგნე იგივეა, რაც გჳ̂ა̈ჰდ ლიგნე.
- გჳ̂ა̈კჳ̂ირ (-იშ) ბზ., გა̈კჳ̂ირ (-იშ) ბქ., გჳ̂აკჳ̂რებ (-იშ) ლშხ., \ გჳ̂აკჳ̂რაბ (-იშ) ლნტ. -- ყურადღება. გჳ̂ა̈კჳ̂ირ ხა̈ყრ ბოფშა̈რს! (ბზ.) -- ბავშვებს ყურადღება მიაქციე! გა̈კჳ̂ირიშ ლიჩემ (ბქ.), გჳ̂აკჳ̂რები ლიჩომ \ ლიგჳ̂აკჳ̂რები (ლშხ.), გჳ̂აკჳ̂რები ლიჩჳ̂ემ (ლნტ.) -- მიხედვა, ყურისგდება. ცხეკი გჳ̂აკჳ̂რი მგყრინე (უშგ.) -- ტყის მცველი.
- გჳ̂ა̈ლ! ბზ. -- წადი!, გასწი! იხ. გჳ̂ა{ჰ}.
- გჳ̂ა̈ლი იგივეა, რაც გჳ̂ა̈̄ლი.
- გჳ̂ა̈ლიბ ბზ., გულიბ ლშხ., გჳ̂ლა̈ბდ ლნტ. იხმარება გამოთქმაში: გჳ̂ა̈ლიბდ ლიგნე (ბზ.), გულიბდ ლიგნე (ლშხ.), გჳ̂ლა̈ბდ ლიგენე (ლნტ.) 1. დაბლაგვება. ციოყდ ლჷშე̄რე კა̄და გჳ̂ა̈ლიბდ ადგენე (ბზ.) -- ციოყმა გალესილი ნაჯახი დააბლაგვა. 2. დალეწვა, დამსხვრევა; მუსრის გავლება. [ბეჳ̂ად] დჷ̄ჳ̂არ გულიბდ ადგენა̄ლე (ლშხ. 61) -- ბევამ დევებს მუსრი გაავლო.
- გჳ̂ა̈ლიობ იგივეა, რაც გჳ̂ა̈̄ლჲანობ.
- გჳ̂ა̈მ (-იშ, გჳ̂ამა̈რ) ზს., ლნტ., გჳ̂ამ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. მკერდი, გულ-მკერდი, გულ-

მუცელი. გუ̂ა̈მ ი მუჭუ̂ედუ̄ აჯძგუ̂ება! (ბზ.) -- გულ-მუცელი ჩაგწყვეტოდეს! (წყევლა). [ჭყინტ] ჯიჯუ̂ა̈რს და̄უ̂ს ხატყა̈ცდა გუ̂ამა̈რისგა (ბზ. 188) -- ბიჭი დევს გულ-მკერდში ძვლებს არტყამდა. ესფხეჭ თეფს... გუ̂ა̈მისგა ხაკიდ (ბქ. 128) -- თოფს ხელი სტაცა... მკერდში მოარტყა. გადატ. მა̈ გუ̂ა̈მ ა̈ჲქუ̂აც?! (ბქ.) -- რა ილაჯი გაგიწყდა, რას დაუძლურდი?! 2. გვამი, ცხედარი.

- გუ̂ა̈მი (ხონგუ̂მა ზს., ხონგუ̂ამა, გუ̂ა̈მიარა ლნტ.), გუ̂ამი (ხონგუ̂მა, გუ̂ამია̄რა) ლშხ. -- მძიმე. გუ̂ა̈მი ქაფ (ზს.) -- მძიმე ტვირთი. [და̈ლს] აშხუ̂ხა̈ნჩუ̄ნ გუ̂ა̈მი ლახა̄დ თხუ̂იმ (ბზ. 91) -- დალს თავი ცალ მხარეს დაუმძიმდა (მძიმე გაუხდა). ჲა̈რ ესერ გიმს ხარ გუ̂ა̈მი, ჲა̈ს გიმ ხარ გუ̂ა̈მი (ანდ.) -- ზოგი მიწას ემძიმება, ზოგს კი მიწა ემძიმებაო. გუ̂ამი გუ̂ეშჟი სემი მო̄რაუ̂ს და̄რ ხაგიჭ (ლშხ. 47) -- (მოსარიგებელ) მძიმე საქმეზე სამ მედიატორს არავინ სჯერდება. მა̈რკილ გუ̂ა̈მი ბა̈რგი... ლა̈ჲასდ სა̈ჭირო ლი (ლნტ. 22) -- მარხილი მძიმე ბარგის წასაღებად საჭიროა. ხონგუ̂მა ჰე ხუ̂ი̄რი, ეჩქა [ბოგ] მი ჩუ̂ა̈მძგუ̂ებნი (ბზ. 361) -- უფრო მძიმე თუ ვიქნები, ხიდი (მე) ჩამიწყდებაო. გუ̂ა̈მიდ ზს., ლნტ., გუ̂ამიდ ლშხ., ზმნს. 1. მძიმედ; ძნელად; ძალიან. ნალუ̂ჟურს გუ̂ა̈მიდ ახჲიდჷნ (ბქ. 31) -- ბიჭს ძალიან მოშივდა. 2. ბლომად.
- გუ̂ა̈რ (-იშ, გუ̂არა̈ლ ზს., ლნტ.), გუ̂არ (-ალ) ლშხ. 1. გვარი. იშა გეზალ როქუ̂ ხი, ჲედ მა̈ჲ გუ̂ა̈რიშ? (ბზ. 338) -- ვისი შვილი ხარ ან რა გვარისაო? ეჩქას გუ̂არა̈რ ოთირახ (ბქ. 281) -- მაშინ გვარები დაუწერიათ. სი მაჲ გუ̂არიშ ხი? (ლშხ.) -- შენ რა გვარისა ხარ? ეშხუ მეზგეჲ გუ̂ა̈რ ლი მეგრელიშუ̂ილ (ლნტ. 16) -- ერთი მოსახლის გვარია მეგრელიშვილი. 2. საგვარეულო. გუ̂ა̈რს ი გუ̂ა̈რს უშხუ̂ა̈რ ნენსგა ლიმახუ̂ ხა̈რენახ (ბქ. 240) -- გვარსა და გვარს (საგვარეულოს) ერთმანეთში მტრობა ჰქონია. 3. ჯიში; მოდგმა. კუ̂ეცენ ჲერუ გუ̂არიშ [ლი]

(ლშხ. 4) -- ხორბალი ორი ჯიშისაა. გუ̂ა̈რდ ზს. -- ზმნს. -გვარად, -ნაირად, მსგავსად. მეპო̄რი გუ̂ა̈რდ ქა̄ლპო̄რლი [მა̄რე] (ბზ. 1) -- კაცი ფრინველის მსგავსად გაფრენილა. 2. ბქ., ქს., ზმნს. -- მაინც. გუ̂ა̈რდ მა̈ ჯეყარ? (ბქ.) -- მაინც რა მოგივიდა? გუ̂არდ ამჟი ლი (ლშხ.) -- მაინც ასეა.

- გუ̂ა̈რე იგივეა, რაც გუ̂ერე.
- გუ̂ა̈რნა̈ჲ (-იშ, -ნაჲა̈ლ) ბზ. გუ̂ირნა̈ (-ნაუ) ბქ., გუ̂არნაჲ (-ნა̄ჲშ, -ნე̄ლ) ლშხ., გუ̂არნა̈ (-ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. 1. ბუტია. ჯაჯუ გუ̂ა̈რნა̈ჲ ბეფშუ̂ ლი (ბზ.) -- ჯაჯუ ბუტია ბავშვია. 2. წუნია. მაგ ლოქ გუ̂არნაჲ ტაიშერალ (პოეზ. 210) -- ყველა წუნია ტაისანები.
- გუ̂ა̈რჯილ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სულგუნი. სკა ხუ̂აცყგრედ თა̈შს ჲედ გუ̂ა̈რჯილს ლუხტურეს (ლნტ. 35) -- ყველს ან სულგუნს დაჭრილს ჩავარჭობთ.
- გუ̂ა̈სპ ზს. იხმარება გამოთქმაში: გუ̂ა̈სპდ ლიგნე ბზ., გუ̂ა̈სპდ ლიგენე ლნტ. -- დახრუკვა, დაწვა, ფერფლად ქცევა, ცეცხლში შთანთქმა. დია̈რ გუ̂ა̈სპდ ლეგ (ბქ.) -- პური დამწვარია. [ჰელდ] ხია̈რილდა̈შ ლეთ მა̈გ გუ̂ა̈სპდ ადგენე (ბქ. 263) -- ალმა კინაღამ ყველაფერი ფერფლად აქცია. იხ. გუ̂ა̈ჰდ.
- გუ̂ა̈წ, გუ̂ა̈წინა̈ჲ იგივეა, რაც გუ̂ანც.
- გუ̂ა̈ჰდ ზს., გუ̂ახდ ქს. -- იხმარება გამოთქმაში: გუ̂ა̈ჰდ ლიგნე, გუ̂ახდ ლიგნე (ზს.) 1. დამსხვრევა, მოსპობა, დამტვრევა; დაბეგვა. 2. დაწვა, გადაბუგვა. გუ̂ა̈ჰდ მეგნ' ე̄სერ (ბზ. 324) -- მოსპობაო (მომსპობიო). თეფ... გუ̂ა̈ჰდ ლეგნ' ენხუ̂იდ (ბქ. 207) -- თოფი დამწვარი დაგვხვდა. 3. გადალეტა, გადაყვლეფა. ჩაჟუ̂დ ჭაჭა̈რ გუ̂ა̈ჰდ ლოხგენახ (ბქ.) -- ცხენისათვის ზურგი მთლად გადაულეტიათ. 4. უშგ. შესანსუ̂ლა.
- გუ̂ა̄ლი (-ლი̄შ, --) ბზ., გუ̂ა̈ლი (-ა̈შ, --, ბქ., -ლიიშ, --, ლნტ.), გუ̂ალი (-ლი̄შ, --) ლშხ. 1.

გვალვა. ლიჭმა̄ლისგა მეჳ̂არ გჳ̂ა̄ლი ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- თიბვის დროს დიდი გვალვა იყო. ლეჭყა̈რ მეზხს ლეჭყა̈რ ესერ გჳ̂ა̈ლი ხაჭიმ (ანდ.) -- გაბმულ ავდარს გაბმული გვალვა მოსდევსო. შომა̈ს გჳ̂ა̈ლი ლი, ეჩქა ლიცს ხჳ̂ა̈გჳ̂ეშიდ ლელარტა̈მს (ლნტ. 15) -- როცა გვალვა არის, მაშინ ბოსტნეულს წყალს ვასხამთ. 2. ბქ. მოწმენდილი ცა. გჳ̂ა̈ლი დეც სა̈რკდ ესერ ლეგ (ბქ.) -- მოწმენდილი ცა სარკესავითაა. (სარკედ დგას).

- გჳ̂ა̄ლჲანობ (-ა̈შ) ბზ., გჳ̂ა̈ლიობ (-იშ) ბქ., ლნტ., გჳ̂ალიობ ლშხ. -- გვალვიანობა. ლეჭყა̈რ გჳ̂ა̈ლიობ... სჷრუ ზარა̈ლს იჩო (ბქ. 237) -- გაბმული გვალვიანობა დიდ ზარალს იწვევს (აკეთებს). ალცჷნეხ გჳ̂ა̈ლიობჟი დაბა̈რს (ბქ. 227) -- გვალვიანობისას ყანებს რწყავენ. იხ. გაგა̄მობ.
- გჳ̂ებ (-იშ, გობა̈რ) ბზ., ლნტ., გობ (-არ) ლშხ. -- გობი. გჳ̂ებ ლიცშჳ̂ გჳ̂ეში ლი (ბზ.) -- გობი წყლით სავსეა. ჟი იდე̄სხ გობარშჳ̂ ლელჳ̂არს (ლშხ. 38) -- გობით ხორცს (გობებით ხორცებს) დაიდგამენ. [ჭყინტდ] ჟ'ა̈ნკიდ ჳ̂ოქჳ̂რე გჳ̂ებ (ლნტ. 247) -- ბიჭმა ოქროს გობი აილო.
- გჳ̂ელეშაჰ იგივეა, რაც გჳ̂ელჲა̈რშა̈ჰ.
- გჳ̂ელიე{რ}შა̈ჰ იგივეა, რაც გჳ̂ელჲა̈რშა̈ჰ.
- გჳ̂ელჲაშა̈ჰ იგივეა, რაც გჳ̂ელჲა̈რშა̈ჰ.
- გჳ̂ელჲა̈რშა̈ჰ (-იშ, -შაჰა̈რ) ბზ., გჳ̂ელეშაჰ, გელა̈რშა̈ჰ, გოლერშა̈ჰ (-შაჰა̈რ) ბქ., გოლიერშაჰ (-არ) ლშხ., გჳ̂ელჲაშა̈ჰ, გჳ̂ელიე{რ}შა̈ჰ (-შაჰა̈რ) ლნტ. -- გველეშაპი. ა̈მირან გჳ̂ელჲა̈შა̈ჰს ოთურტყჳ̂ა (ბზ. 16) -- ამირანი გველეშაპს ჩაუყლაპავს. გჳ̂ელეშა̈ჰ მეგამისგა ხაცხორჰა ჰაკჳ̂ა̈დხენ (ბქ. 219) -- გველეშაპი კუდით ხეს შემოხვეოდა. ანჯად გოლერშა̈ჰ ლეთშჳ̂ (ბქ. 11) -- გველეშაპი ღამით მოვიდა. გჳ̂ელჲაშა̈ჰ ლიცს დემ ხა̈ნებე ხა̈ლხს (ლნტ. 276) --

გველეშაპი ხალხს წყალს არ ანებებს.

- გჳ̂ემ (-იშ, გომა̈ར) ბზ., ლნტ., გემ3 (-ა̈რ) ბქ., -- გომური; მაჩვიბის ქვედა ნაწილი; სარდაფი. გჳ̂ემისგა ლიყჳ̂ნა̈̄ლ ესერ ხოცხაჲ-ა ლაყჳ̂რაისგა? (ბზ. 403) -- სარდაფში წოლა გირჩევნია თუ საწოლშიო? ჯი ესერ გემიშ ყორჟი დოლბიშ შირად ა̈დსიპი (ბქ. 222) -- მე გომურის კარზე დოლაბის ქვად გადავიქცევიო. კნინ. გჳ̂ემო̄ლ ბზ. ეშხჳ̂ი ლეთი ლეგ ჯამგჷნა მიჩჳ̂ფაილშერ გჳ̂ემოლისგა (პოეზ. 20) -- ერთი ღამე ცუდი გახსოვს მიჩვფაილაანთ გომურში.
- გჳ̂ერე, გჳ̂ა̈რე (-რე̄მიშ, გჳ̂არა̈̄ლ) ბზ., გჳ̂ერე (-რემ, -როლ) ბქ., გერე ლხმ., გჳ̂ე̄რე (-რე̄მიშ, -რე̄ლ) ლშხ., გჳ̂ერე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ტყავი. მა̈̄რა მურყჳ̂ამს ეშხუ ხაბნა̈̄ გჳ̂ა̈რე ხალჳ̂ე̄ნა (ბზ. 1) -- კაცს კოშკში ერთი მოზვრის ტყავი ჰქონია. დედედ ჩუქჳ̂ა̄ნ გჳ̂ე̄რე ოთჷრშე (ლშხ.) -- დედამ ქვეშ ტყავი დაუფინა. [ჭყინტდ] ადა̈ჲე... კა̈მბეჩი გჳ̂ერე (ლნტ. 15) -- ბიჭმა კამეჩის ტყავი წაილო. შიყიშ გჳ̂ა̈რე მად ხოცჳ̂ირახ (პოეზ. 26) -- ზურგის ტყავი არ შეურჩენიათ. გადატ. გჳ̂ერად ლიგნე, გჳ̂ერემ ლიკჳ̂ანე (ბქ.) -- ტყავის აძრობამდე ცემა; დაბეგვა. კნინ. გჳ̂ე̄რო̄ლ ლშხ., გჳ̂ერილ ბქ.
- გჳ̂ეფ (-იშ, გოფა̈ რ ზს., გჳ̂ეფა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.) -- ეშმაკი, ქაჯი; კუდიანი; ჯადოქარი. ფუჲ ლოქ გჳ̂ეფს! (ლშხ. 7) -- ფუი, ეშმაკსო! ალეს ლოქ გჳ̂ეფი თე ხა̄რ (ლშხ. 6) -- ამას კუდიანის თვალი აქვსო.
- გჳ̂ეშ (-იშ, გოშა̈რ ზს., გჳ̂ეშა̈რ ლნტ.), გოშ (-იშ, -არ) ლშხ. -- საქმე. დი̄ნად ქო̄ხო̄მბჳ̂ე,... იმჳ̂ა̈̄ჲჟი ლა̈̄სჳ̂ მიჩა გჳ̂ეშ (ბზ. 30) -- გოგომ უამბო, როგორც იყო მისი საქმე. მიშგჳ̂ა დის ლუშნუ გჳ̂ეშ მა̈გ ხოხალ ლეზჳ̂რა̈ლ (ბქ. 7) -- დედაჩემმა სვანური საქალო საქმე ყველაფერი იცის. ეჲჟი ლი გჳ̂ეშ (ლშხ. 65) -- ისეა საქმე. მა მიჩა გჳ̂ეშ ლოქ ლი (ლნტ. 274) -- რა მისი

საქმეაო. მäჲ ისგუ გუ̂ეშ ლი, ოჲ, აზნაურ! (პოეზ. 42) -- რა შენი საქმეაო, ო, აზნაურო!

- გუ̂ეში (მაგუ̂შილე, ხოგუ̂შილა, გუ̂ეშა̄რა ბზ., ხოგუ̂ეშლა, გუ̂ეშიარა ლნტ.), გეში \ გუ̂ეში ბქ., გოში (ხოგუ̂შილა, გოშიარა,) ლშხ. -- სავსე. [სემშდäრდ] ესგე ლემასგუ̂ჟი ეშხუ ხოშე̄მიშთა̄ნ ლგლღენ, ლეჯოშ გუ̂ეში (ბზ. 308) -- სემშდარმა რძით სავსე უზარმაზარი ქვაბი ცეცხლზე შემოდგა. მადილ ლოქ ჯე̄რიხ, მადილშუ̂ გოში ღერთალ! (ლშხ. 5) -- მადლი გექნებათ, მადლით სავსე ღმერთებო! გუ̂ეში ლგმäრ ბეღელ ფექშუ̂ (ლნტ.296) -- ბეღელი ფქვილით სავსე ყოფილა. მäჩუ̂ი̄ბ მოღლüტინ გუ̂ეში ხა̄რხ (პოეზ.120)-- მაჩუბი მოღალატეებით სავსეა.
- გუ̂ეშიბედ (-იშ) ზს., ლნტ., გოშიბედ ლშხ. -- ბედ-იღბალი (საქმე-ბედი). ამჟი ლი მიშგუ გუ̂ეშიბედ (ბზ.) -- ასეა ჩემი ბედ-იღბალი.
- გუ̂ეშობ (-აშ) ლშხ. -- საქმე (საქმის გარჩევა). ოგუ̂ა̄დეს ლოქ ეჩქა გუ̂ეშობ (ლშხ. 47) -- მაშინ საქმის გარჩევა დავიწყოთო.
- გუ̂ეშურ (-იშ ზს., ლნტ., ლშხ.) -- უსაქმო. გუ̂ეშურ ლირდე მäმ მäმჲედა (ბზ.) -- უსაქმოდ ყოფნა არ შემიძლია.
- გუ̂ეწნაჲ იგივეა, რაც გუ̂äწინäჲ.
- გუ̂ეჭ (-იშ, გოჭäრ) ზს., ლნტ., გეჭ (გოჭäრ) ბქ., გოჭ (-არ) ლშხ. -- გოჭი. ქა̄უ̂ ესერ ლახუ̂ე̄მ ეშხუ გუ̂ეჭ (ბზ. 387) -- ერთი გოჭი მომეციო. ეშხუ̂äმ ლადეღ ლეკლäნდ გუ̂ეჭს äჲსენი მäგ (ბქ. 71) -- ახალი წლის წინადღეს ყველა საახალწლო გოჭს კლავს. ეჯ ლადეღ ნებოზთე... გოჭს ათძი̄ნეხ (ლშხ. 18) -- იმ დღეს, საღამოხანს, გოჭს {და}კლავენ. [ზურელäლს] ხაყახ [ხუ̂აჲ] გოჭäრ (ლნტ. 68) -- ქალებს ბევრი გოჭი ჰყავთ. კნინ. გუ̂ეჭილდ (ზს., ლნტ.), გეჭილდ (ლხმ.), გოჭი̄ლ (ლშხ).

- გჳ̂ე̄რე იგივეა, რაც გჳ̂ერე.
- გჳ̂ი (გჳ̂ი̅მიშ \ გუე̄შ, -ä̈რ ბზ., გუემ \ გუეშ, გუä̈რ ბქ., გჳ̂იეშ, გუä̈რ ლნტ.) გუ (გუ̄მიშ, გუ{ჳ̂}არ) ლშხ. -- გული. [ჭყინტს] გჳ̂ი ä̈ხწახჳ̂ä̈ნ (ბზ. 109) -- ბიჭს გული შეუწუხდა. ბეჳ̂ად გიცä̈რ ჩჳ̂ä̈ზიჰ ი გჳ̂ი ჟ'ანტყაბე (ბქ. 9) -- ბევამ ვერძი დაკლა და გული შეწვა. ალ სკიმ ეზერ ლოქ ხარ გჳ̂იეშ... ლეგლირდას (ლნტ. 10) -- ეს ვეძა გულის დაავადებას ძალიან უხდებაო (კარგად აქვსო). ოთარს გუჟი გუნ ხაჩონდა (პოეზ. 86) -- ოთარს გულში ძალიან ეცინებოდა. გჳ̂ი̅მიმä̈ზიგ (ბზ.) -- გულისტკივილი. იხმარება გამოთქმებში: გუ ხა̄რ -- უნდა, სურს (გული აქვს). ლახე გუ ჯა̄რხ ამი̅ ლიცხრედ, ქა̄ჯი̅მბჳ̂ნე (ბზ. 93) -- რაკი ამის გაგება გინდათ (გული გაქვთ), გიამბობთ. ხოჩა̄მ (ხოლა̄მ) გუჟი ä̈რი (ბზ.) -- კარგ (ცუდ) გუნებაზეა. მე̄ჳ̂არ ხოლა გუჟი ღალ ადღ̄გა̄ნ ჲაკოფ (ლშხ. 63) -- იაკობი ძალიან ცუდ გუნებაზე დადგა. გჳ̂ის ხაჰჳ̂დი -- აკვირდება, {მი}ხვდება (გულს აძლევს). აშხუნლო სორთმანს გჳ̂ი ლოჰოდა (ბქ. 13) -- ბოლოს და ბოლოს სორთმანი დაკვირვებია. გუდ ანჴä̈დ -- მიხვდა. ღჳ̂აჭä̈რ გუდ ანჴä̈დ (ბზ. 333) -- ვაჭარი მიხვდა (გულად მოვიდა). გუ ლჵმჳ̂ოდად (ლშხ.) -- გულიანად, გულდადებით. კნინ. გჳ̂ილდ ბზ., გჳ̂იილდ ბქ., გჳ̂ილიდ ლნტ., გუ̄ლჵ̄ლ, გულუ̄ლ ლშხ. ლაშგä̈რს გჳ̂ი̅ლდ ქაჳ̂ ხაქჳ̂ეცა (პოეზ. 82) -- ლაშქარს გული დასწყვეტია. გუჳ̂შჳ̂ ზს., ლნტ., ზმნს. -- გულით, გულიანად; მონდომებით. ლეჳ̂ანს გუჳ̂შჳ̂ ლიშდä̈ბ ხä̈მთქჳ̂ა (ბზ.) -- ლევანმა გულიანად (გულით) მუშაობა იცის (ლევანს ...სჩვევია).
- გჳ̂იან იგივეა, რაც გჳ̂იä̈ნ.
- გჳ̂იანა̄რა იხ. გჳ̂იä̈ნ.
- გჳ̂იä̈ნ (ხოგჳ̂იანა, მä̈გჳ̂იანე ზს., ხოგჳ̂იä̈ნა, გჳ̂იანარა ლნტ.), გჳ̂იან (ხოგჳ̂იანა, გჳ̂იანა̄რა) ლშხ. -- გვიანი. გჳ̂იä̈ნ დრეჳ̂ (ზს.) -- გვიანი დრო. გჳ̂იä̈ნ გჳ̂ა̄რ (ბზ. 53) -- გვაგვიანდება.

გუ̂ია̈ნდ ბზ., გუ̂ია̈ნდ, გუ̂იანდ ბქ., გუ̂ია̄ნდს ლშხ., გუ̂ია̈ნდს ლნტ., ზმნს. -- გვიან. ლუ̂აჭა̈რ გუ̂ია̈ნდ ანე̄გა̈̄ნ (ბზ. 440) -- ვაჭარი გვიან ადგა. ნაფანუნლო გუ̂ია̈ნდ გარ იყუ̂ნალხ (ბქ. 6) -- სულის ხსენების მერე გვიან წვებიან. [დი̄ნა] გუ̂ია̄ნდს ანტახ (ლშხ. 53) -- გოგო გვიან დაბრუნდა.

- გუ̂ი-ბჷნა̈̄ბ იგივეა, რაც გუ̂იჲ-ბჷნა̈̄ბ.
- გუ̂იგუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., გუგუ̂ (-არ) ლშხ. -- გული (კვერცხის...). ლჷგრე̄მი გუ̂იგუ̂ (ბზ.) -- კვერცხის გული. მა̄ლ [ქუთი] გუ̂იგუ̂ს იზბი (ბზ. 362) -- მელია ხაჭაპურის გულს ჭამს. კნინ. გუ̂იგუ̂ილდ ზს., ლნტ. მი ეშხუ... გაკა̈ გუ̂იგუ̂ილდ მელუ̂ე̄ნი (ბზ. 302) -- მე ერთი კაკლის გული მექნება.
- გუ̂იდა̈მ1 (-იშ, -დამა̈რ) ზს., ლნტ. -- მიდამო. ისგაშხან ისგუ̂ი გუ̂იდამი უ̂ოქუ̂რე-უ̂არჩხილინ გოშია (პოეზ. 22) -- შიგნით შენი მიდამო ოქრო-ვერცხლით სავსე.
- გუ̂იდა̈მ2 ბქ. -- ეკლესიაში ხალხის დასადგომი ადგილი.
- გუ̂იდა̈მ3 ზს. 1. მთავარი, ძირითადი. გუ̂იდა̈მ ტაბა̈გ -- მთავარი სუფრა. ხოხუ̂რა ლაგუ̂ანა, ლახა გუ̂იდა̈მ ლაგუ̂ანა ქა ქეხნიუ̂... ეჲნა̈̄რ ხოშხონხ (ბქ. 300) -- მცირე სატირალი, თუ ძირითადი ტირილი გადაიდებოდა, იმას ერქვა. 2. ახლო ნათესავი. ნინო̄ლ მიშგუ გუ̂იდა̈მ ნა̄თი ლი (ბზ.) -- ნინოლი ჩემი ახლო ნათესავია. 3. ძირითადი, მკვიდრი (განსხვავებით ახლად ჩამოსახლებულისა). გუ̂იდა̈მ მჷჟალუ̂ა̈რ (ბზ.) -- მკვიდრი მუჟალელები.
- გუ̂იდრა იგივეა, რაც გუდრა.
- გუ̂იემაზგა̈რ იგივეა, რაც გუ̂იმაზგა̈̄რ.
- გუ̂იზ (-იშ, -ა̈რ) ზს., გუზ (-არ) ლშხ. 1. ბოტ. მჭადა სოკო. [და̈შდუ̂]... გუ̂იზს ლჷმზებ (ბქ. 204) -- დათვი თურმე მჭადა სოკოს ჭამდა. 2. ჩიჩილაკი. [ზურალ ლემზჷრს] ჟიქაქა გუ̂იზს

ჴა̈ქჳ̂ემ (ბქ. 73) -- ქალი სეფისკვერს ჩიჩილაკს ჩამოაცვამს (აფარებს). 3. ბზ. შეწირული ხორბლის ფქვილი, რომლისგან დამზადებული ნამცხვარი უცხო პირს არ ეჭმევა. 4. დღეობისათვის წინასწარ მომარაგებული საუკეთესო ხორბალი ან ფქვილი.

- გჳ̂ილგჰჳ̂ედ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., გჳ̂ილგჰოდ, გჳ̂ილგჰედ ბქ., გჳ̂ილუჳ̂ედ ლნტ., გულგმჳ̂ოდ (-არ) ლშხ. -- მიხვედრილი, დაკვირვებული; გამოცდილი. ეჯშელდ კჳ̂იდოლ [ითქ] ლი ქა ლეგემ ლელინთჳ̂ ი ლენზა̈ჳ̂ გჳ̂ილგჰოდდ (ბქ. 7) -- საზამთროდ და საზაფხულოდ იმდენი კოდი (მარცვალი) არის დაკვირვებულად გამოსაყოფი. თამარ გულგმჳ̂ოდ ზურა̄ლ ლი (ლშხ.) -- თამარი დაკვირვებული ქალია.
- გჳ̂იმაკჳ̂ეშა̈რ იგივეა, რაც გჳ̂იმაკჳ̂შჳ̂ა̄̈რ.
- გჳ̂იმარა იგივეა, რაც გჳ̂იმა̄რა.
- გჳ̂იმა̈ზგა̄̈რ, გუმა̈ზგა̄̈რ (-იშ, -გარა̈ლ) ბზ., გჳ̂იმა̈ზგა̈რ (-რუ) ბქ., გუმაზგა̄რ (-ა̄ლ) ლშხ. გჳ̂იემაზგა̈რ (-გარა̈ლ) ლნტ., -- გულნატკენი, განაწყენებული. ციოყ გჳ̂იმაზგა̄̈რ აჩა̈დ (ბზ.) -- ციოყი გულნატკენი წავიდა.
- გჳ̂იმა̈კჳ̂შჳ̂ა̄̈რ (-იშ, -ჳ̂ა̄რა̈ლ) ბზ., გჳ̂იმა̈კჳ̂შოჳ̂ა̈რ (-ჳ̂არა̈რ), გჳ̂იმეკჳ̂შე, გუმეკჳ̂შე (-ემიშ, -შოლ) ბქ., გჳ̂იმეკჳ̂შე (-შე̄მიშ, -შე̄ლ) ლშხ., გჳ̂იმაკჳ̂ეშა̈რ (-იშ, -შარა̈ლ), გჳ̂იმეკჳ̂ეშე (-შეჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გულგატეხილი; უიმედო; ნაღვლიანი. [ალჲა̈რ] მესმა ლეთ გჳ̂იმა̈კჳ̂შოჳ̂ა̈რ ანტა̈ხხ ქორთე (ბქ. 256) -- მესამე ღამეს ესენი გულგატეხილი დაბრუნდნენ სახლში. მეჳ̂არ გჳ̂იმეკჳ̂ეშე ლი მიშკჳ̂ი ჯუმილჟი მიშკჳ̂ი დი (ლნტ.) -- დედაჩემი ჩემს ძმაზე მეტად გულგატეხილია. იხ. გუნკჳ̂აშა̈რ.
- გჳ̂იმა̄რა, გუმა̄რა (-რა̄̈შ \ -რე̄მიშ, --) ბზ., გჳ̂იმარა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ.), გუმა̄რა (-რა̄შ, --) ლშხ. -- სურვილი, ნდომა, წყურვილი. აშხჳ̂ ლადა̈ლ მა̄ლს ნაფეტჳ̂ი გუმა̄რ' ო̄ხჴა̈დ (ბზ.

433) -- ერთ დღეს მელას ფეტვის სურვილი აღეძრა (მოუვიდა).

- გჳ̂იმბრა იგივეა, რაც გჳ̂იმრა.
- გჳ̂იმეკჳ̂ეშე იგივეა, რაც გჳ̂იმა̈̄კჳ̂შჳ̂ა̈̄რ.
- გჳ̂იმეკჳ̂შე იგივეა, რაც გჳ̂იმა̈̄კჳ̂შჳ̂ა̈̄რ.
- გჳ̂იმორ იგივეა, რაც გჳ̂იმრა.
- გჳ̂იმრა, გჳ̂იმბრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რაშ, -როლ ბქ.), გჳ̂იმორ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., გჳ̂იმრა, გჳ̂რიმბ (-ალ ლშხ. -ა̈ლ ლნტ.) -- გვიმრა. ალ ბალახ თელდ გჳ̂რიმბს ხაჯ̈ეშ (ლშხ. 11) -- ეს ბალახი მთლად გვიმრას ჰგავს.
- გჳ̂იჲ-ბჷნა̈ბ (-იშ, --) ბზ., გჳ̂ი-ბჷნა̈ბ ბქ., ლნტ., გუ ი გუნებ ლშხ. -- გუნება-განწყობა (გული და ბუნება \ გუნება).
- გჳ̂იჲჩჳ̂ენჩხ იგივეა, რაც გულჩჳ̂ენჩხ.
- გჳ̂ირგჳ̂ინ იგივეა, რაც გურგჳ̂ინ.
- გჳ̂ირკ (-იშ) ზს. -- ივლისი, კვირიკობა (მკათათვე). ლითელ გჳ̂ირკისგა იბნი (ბქ. 230) -- მკა ივლისში იწყება. იხ. ლიგურკე.
- გჳ̂ირნა̈ იგივეა, რაც გჳ̂ა̈რნა̈ჲ.
- გჳ̂იუჩიდად ბქ., ლნტ. -- უგულოდ. გჳ̂იუჩიდად ლეჩემ დემ ესერ ისკეთი (ანდ.) -- უგულოდ საქმე არ მოგვარდებაო.
- გჳ̂იშგჳ̂ეჲ, გუშგჳ̂ეჲ (-ჳ̂ეჲშ \ -ჳ̂ე̄მიშ, -ა̈რ) ბზ., გჳ̂იშგჳ̂ე, გუშგე (-ჳ̂ემ \ -გემ, \ -ჳ̂ოლ \ -გოლ) ბქ., გუშგჳ̂ე (-ჳ̂ე̄შ, -ჳ̂ე̄ლ) ლშხ., გუშკჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. პირის კუთვნილებითი ნაცვალსახელი, ინკლუზ. (ჩემი და შენი, ჩემი და თქვენი) -- ჩვენი. გჳ̂იშგჳ̂ეჲ მურყჳ̂ამ სგჳ̂ებინ დოლებში̄რა... ა̈რი (ბზ. 93) -- ჩვენი კოშკის წინ დოლაბის ქვა ძევს (არის). ეჯ̈გჳ̂ა̈

გჳ̂იშგ' ამახჳ̂ს! (ბქ. 207) -- ისეთი ჩვენს მტერს! ალე გუშკჳ̂ე ნათი ლი (ლნტ. 24) -- ეს ჩვენი წილია. ლიშიალე გჳ̂იშგჳ̂ე ხოჩან (პოეზ. 14) -- ბრძოლა ჩვენი სჯობდა. შდრ. ნიშგჳ̂ეჲ.

- გჳ̂იშგჳ̂ეურა, გუშგჳ̂ეურა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ.), გუშგჳ̂ეურა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., გჳ̂იშგჳ̂ეურა, გუშგეურ (-ა̈შ, -ოლ) ბქ., გუშკჳ̂ეურა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ., ინკლუზ. -- ჩვენებური. ხჳ̂ა̄ჲ ა̄მბჳ̂ი გუშგჳ̂ეურა (ლშხ. 14) -- ბევრი ჩვენებური ყვება. მჷმეგრელს გუშკჳ̂ეურა მა̈დ ხახალა (ლნტ. 114) -- მეგრელს ჩვენი ენა (ჩვენებური) არ სცოდნია.
- გჳ̂იშკჳ̂ე იგივეა, რაც გჳ̂იშგჳ̂ე.
- გჳ̂იშკჳ̂ეურა იგივეა, რაც გჳ̂იშგჳ̂ეურა.
- გჳ̂იწყილჲა̈ნ, გჳ̂იწყგლჲა̈ნ (-ანა̈შ \ -იშ, -ჲანა̈რ) ბზ., გჳ̂იწყილია̈ნ (-იშ, -იანა̈რ) ბქ., გუწყგლიან (-არ) ლშხ., გჳ̂იწყლია̈ნ (-ლიანა̈რ) ლნტ. -- გულწრფელი ("გულწყლიანი"). გჳ̂იწყგლჲა̈ნ დე̄მთე ჯულჳ̂ე (ბზ.) -- არაფერში გულწრფელი არა ხარ.
- გჳ̂იხოლა, გუხოლა (-ლა̈შ, --) ზს., გუხოლა (-ლა̄შ, --, ლშხ., -ლა̈ჲშ, --, ლნტ.) -- წყენა ("გულცუდი"). გჳ̂იხოლა ამა̄დ (ბზ.) -- მეწყინა. გუხოლა ათხად (ბქ.) -- ეწყინა. გუხოლა̈შ ლიდისგ (ბქ.) -- დამდურება, გაბუტვა. გუხოლა ნო̄მ ჯა̄რ (ლშხ.) გუხოლა ნომა ლაჯადეს (ლნტ.) -- არ გეწყინოს. გჳ̂იხოლიან (ბქ.) -- ბუტია.
- გჳ̂იჯ1 (-იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ. გუჯა̈რ ბზ. -იშ, -არ ლშხ.), ბოტ. -- წაბლი. ნალჳ̂ჟურს ეშხუ გჳ̂იჯ გარ ესსად (ბქ. 32) -- ვაჟს ერთი წაბლიღა დარჩა. შდიხიშ ი გჳ̂იჯი ლჷნჩჷდე ქაჳ̂ზაჲშერალ (პოეზ. 206) -- თხილისა და წაბლის ნარევი ქავზასანები.
- გჳ̂იჯ2, გუჯ (-იშ, გუჯა̈რ) ზს. -- კინკრიხო, თხემი. კუნჭილ თხუმე გუჯჟი̄ნ ესალჯ ფაყჳ̂ს! (ბზ. 232) -- კუწუბი თავის კინკრიხოზე დააკარ ქუდს!

- გუ̂იჯრა (-რა̈̄შ, რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ. -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- წაბლის ხე. ცხეკისგა ხაგ გუ̂იჯრა ი იშგენ (ბქ. 70) -- ტყეში დგას წაბლი და სხვა (ხე).
- გუ̂რიმბ იგივეა, რაც გუ̂იმრა.
- გჷბე იგივეა, რაც გიბე.
- გჷბრჷხ იგივეა, რაც გაბრა̈ხ.
- გჷგიბ, გიგიბ (-გბა̈შ \ -იშ, -გბა̈რ) ზს., გჷგიბ (-იშ, -გბა̈რ) ლნტ., გჷგჷბ (-გბარ) ლშხ., ბოტ. -- ფიჭვი. გჷგბი აშხალ (ბზ.) -- ფიჭვის ტოტი. ცხეკისგა ხაგ ხოშა გჷგიბ (ბქ. 70) -- ტყეში დიდი ფიჭვი დგას. მუგუ̂ალ ...ლუმუ̄რს ხოხალ ი გჷგჷბსი̄ (ლშხ., ხორ. 17) -- კვარი ნაძვმა იცის და ფიჭვმაც. შდიქმიშ ყუ̂ირი მა̄დ მასედა, ამ გჷგბარეშ ნა̈ჴჷნშდორალუ̂ (პოეზ. 232) -- კბილის ძირები არ შემრჩენია ამ ფიჭვების ხვრის გამო.
- გჷგჷბ იგივეა, რაც გჷგიბ.
- გჷგჷფ იგივეა, რაც გუფ.
- გჷლამ (-იშ, --) ბზ., ქს., გჷლა̈მ, გალა̈მ ბქ., გლა̈მ ლნტ. -- დატუქსვა, გაწყრომა. ბოფშა̈რს ხუ̂ა̈ჲ გჷლამ ხა̄რხ დიხა̈ნქაჲ, ლახ იქჯარა̈̄ლხ (ბზ.) -- ბავშვებს დედისაგანაც ბევრი გაწყრომა ხვდებათ, როცა ეშმაკობენ. შხამ ი გჷლამ მი მა̄რ (ლშხ.) -- შხამი და დატუქსვა მე მივიღე (მაქვს).
- გჷლა̈მ იგივეა, რაც გჷლამ.
- გჷლა̈ჯ ბზ., გლა̈ჯ ბქ., ლნტ. იხმარება გამოთქმაში გჷლა̈ჯდ ლიგნე ბზ., გლა̈ჯდ ლიგნე ბქ., გლაჯდ ლიგნე ლშხ., გლა̈ჯდ ლიგენე ლნტ. -- დაგლეჯა, დაფლეთა. გჷლა̈ჯდ ესერ ხა̈გნა̈̄უ̂ნე მიჩა თხუმ (ბზ. 400) -- შენს თავს დავაგლეჯინებო.
- გჷლმაგულ იგივეა, რაც გუ̄ლმაგუ̄ლ.

- გჷმჲ̈ར იხ. გიმ.
- გჷმრ (-იშ, -ჲ̈ར) ბქ., გმირ (-ჲ̈ლ ლნტ., -ალ ლშხ.) -- გმირი. გადატ. -- ძლიერი, ღონიერი. ეჯგჷ̂ჲ̈ར ლასჷ̂ გჷ̂ჲ̈მი, ერე სამ გჷმრჲ̈რდ სგა ჷ̂ენდ გარ ანჴიდხ (ბქ. 257) -- ისეთი მძიმე იყო, რომ სამმა ძლიერმა (ვაჟკაცმა) ძლივს შემოიტანა. სი ჩუ ხი გმირ (ლნტ.) -- შენ კი ხარ გმირი.
- გჷმრობ (-ჲ̈შ) ბქ. 1. გმირობა. 2. გმირობის ხანა.
- გჷმჷხ (-იშ, -ჲ̈ར ბზ., -არ ლშხ.) -- ძუნწი. ეჯი გუნ გჷმჷხ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ის ძალიან ძუნწი კაცია.
- გჷნწ̈იშ (-ნწ̈შიშ, -ნწ̈შჲ̈ར) ბქ. -- ბოტ. ტირიფი.
- გჷნჯილ იგივეა, რაც გინჯილ.
- გჷრგჲ̈დდ იგივეა, რაც გირკიდ.
- გჷრგჷჭ, გარგაჭ (-ჲ̈შ \ -იშ, --) ზს. 1. ჯოჯოხეთი. გჷრგჷჭთე ლისკნე! (ბქ.) -- ჯოჯოხეთში ჩახტომა! (წყევლა). 2. ლხმ. გაძვალტყავებული (ცხენი...).
- გჷრდღაბ იგივეა, რაც გჷრდღჲ̈ბ.
- გჷრდღჲ̈ბ (-იშ, -დღაბჲ̈ར ბქ., -ჲ̈ლ ლნტ.), გჷრდღაბ (-ალ) ლშხ. -- ბაღლინჯო. შჷ̂ჲ̈ნს გჷრდღჲ̈ბ ეჩეგ-ამეგ გარ ჲ̈რი (ბქ.) -- ბაღლინჯო სვანეთში აქა-იქღა არის. შდრ. კიტინტელაჲ.
- გჷრზნჲ̈ჷ̂ილ იგივეა, რაც გჷრზნეჷ̂ილ.
- გჷრზნეჷ̂ილ (-იშ, -ჲ̈ར) ბზ., უშგ. გჷრზნჲ̈ჷ̂ილ, გჷრძნჲ̈ჷ̂ილ უშგ., გჷრძნეულ (-არ) ლშხ., გრძნეჷ̂ილ (-ჲ̈ლ) ლნტ. -- გრძნეული. ძაძუ გჷრზნეჷ̂ილ ზურა̄ლ... ლი (ბზ.) -- ძაძუ გრძნეული ქალია.
- გჷრი იგივეა, რაც გჷრი̄ლ.

- გრილ იგივეა, რაც გრი̄ლ.
- გრი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., გრილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., გრი (-რი̄შ, -ალ) ლშხ. -- კვერცხი (ბავშვის ენაზე). გრი̄ლს ხიზბი მო? (ბზ.) -- კვერცხს შეჭამ?
- გრკანდ იგივეა, რაც გრკიდ.
- გრკა̈ნდ იგივეა, რაც გირკიდ, გრკიდ.
- გრკიდ ბზ., გრკა̈ნდ, კგრკა̈ნდ ბქ., გრკანდ ლშხ., გირტა̈ნ ლნტ., ზმნს. -- ირგვლივ, გარშემო. კალუ̂ს გრკა̈ნდ ხეჭმენი ეშხუ მაშენამთეშ (ბქ. 230) -- ერთი უფროსთაგანი კალოს ირგვლივ შემოუვლის. გოლერშა̈პ კა-კერა̈ჲს კგრკა̈ნდ ეშდჲორი ორკა̈ცდ ქახცხეპა (ბქ. 11) -- გველეშაპი კერიას ირგვლივ თორმეტჯერ ორკეცად შემორტყმია.
- გრმჷ̄ნ იგივეა, რაც გურჰუ̄ნ.
- გრცა̈მ (-ცმიშ) ზს., გარცა̈მ (-იშ) ბქ., გარცემ (-იშ) ლშხ., გრცა̈მ, გარცა̈მ ლნტ. -- ხატზე გადაცემა, ხატზე დაფიცება. ამი̄ გარცა̈მს მი ქა ტუ̄ლი (ბზ.) -- ამის ხატზე გადაცემის (სიტყვებს) მე ვიტყვი.
- გრძნა̈უ̂ილ იგივეა, რაც გრზნეუ̂ილ.
- გრძნეულ იგივეა, რაც გრზნეუ̂ილ.
- გრხჷ̄ნ იგივეა, რაც გურჰუ̄ნ.
- გრჯა̈ბ (-რჯბიშ, -რჯბა̈რ) ბქ. -- სამფეხა მრგვალი მაგიდა. გრჯა̈ბთეჟი მჷჯა̈ბ ლალუ̂ იკედ მელელუ̂ (ბქ.) -- ხორცის გამნაწილებელი სამფეხა მრგვალ მაგიდაზე მოხარშულ ხორცს (ამო)იღებს. იხ. ფიჩქ.
- გრჯღ იგივეა, რაც ღჷჯგ.
- გრჰჷ̄ნ იგივეა, რაც გურჰუ̄ნ.

- გგჯლა̈რ იგივეა, რაც გარჯლა̈რ.
- გგჯლა̈̄რ იგივეა, რაც გარჯლა̈რ.
- გგჰგლ (-იშ) ბზ., გაჰგლ2 (-იშ) ბქ. -- ბული; ალმური. ლა̈დი ნა̈ჲთოშუ̂ გგჰგლ ლჷგ (ბზ.) -- დღეს სიცხისაგან (სიცხით) ბული დგას.

დ

- -დ1 1 და 2 სუბ. პირის მრ. რიცხვის ნიშანი ზმნაში. ხუ̂ატუ̂რედ [ლეტუ̂რა] (ბზ. 14) -- ვანთებთ სანთელს. ჩუ̂ამდაგა̈რდ (ბქ). -- მომკალით. მაჲ ლაყრიდ? (ლშხ. 65) -- რა ვუქნათ? ხუ̂იბნედ (ლნტ. 25) -- ვიწყებთ.
- -დ2 მოთხ. ბრ-ის ნიშანი. ა̈ნკიდ ა̈მირანდ თეტე̄ნ (ბზ. 65) -- ამირანმა მახათი აილო. ჩოთკარე დედედ ყორუ̂ალ (ლშხ. 83) -- დედამ კარები გაუღო.
- -დ3 ვით. ბრ-ის ნიშანი.დი̄ნა ლულუ̂ეჟმა̄რუდ ლგრექუ̂ ლა̈სუ̂ (ბზ. 271) -- ქალი მამაკაცურად იყო ჩაცმული. ჲეხუ̂დ [მაკუ] (ლნტ. 198) -- ცოლად მინდა.
- დაარ იგივეა, რაც დაჰა̈̄რ.
- დაბ, და̈ბ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ.), დაბ (-აშ, -არ) ლშხ. -- ყანა, ნათესი. ბიქუ̂ დაბა̈რს აქუ̂თუნე ციუ̂ა̄ლდობჟი̄ნ (ბზ. 49) -- ქარი ყანებს არხევს ჯეჯილობისას. მგქაფ ქაუ̂ ლახუ̂ემხ მიჩა დაბა̈შ (ბქ. 21) -- სანაცვლო მომეცით ჩემი ყანისაო. ჲერუ̂ალე ხოლა ნენცალ დაბს ესერ ხაბრალნა (ანდ.) -- ვიღაცა პურის უხარისხობას ყანას აბრალებდაო. ჩი̄მი დაბარ ლგდა̄უ̂შე ლიხ (ლშხ. 54) -- ყველას ყანები გაფუჭებულია. ჲეხუ̂-ჭა̈შ ქერს ალაშდახ დაბისა (ლნტ. 265) -- ცოლ-ქმარი ქერს თესავდა ყანაში. ყიფჲანდ ჰილუ̂ და̈ბთე სგა̄ფიშუ̂დ (პოეზ. 72) -- ყიფიანმა ჯორი ყანაში შეუშვა.
- დაბ-ლა̄რე, და̈ბ-ლა̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), დაბ-ლა̈რე (-რემიშ, -როლ ლხმ.), დაბილარე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სახნავ-სათიბი, ადგილ-მამული. გუ̂ირკიშ ყაყაჩ დაბ-ლა̈რემ მგტყაბან ესერ ლი (ანდ.) -- ივლისის პაპანაქება სახნავ-სათესის დამწველიაო. ხუ̂აჲ დაბ-ლა̄რე ხულუ̂ა დაუ̂ითს (ლშხ.) -- ბევრი სახნავ-სათესი აქვს დავითს. ლიყუ̂ელ მამჭირ და̈ბ-ლარემიშ (პოეზ. 110) -- მოშორება მეძნელება ადგილ-მამულისა.

- დაგარ ზს., ლშხ. -- სიკვდილი. იხმარება მხოლოდ მოქ. ბრ-ში დაგარშუ̂. დაგარშუ̂ დაგრა მამ' ӓმხელიუ̂ ისგუ̂ახენქა (ბქ.) -- სიკვდილით სიკვდილი (მთლად სიკვდილი) არ მეკუთვნოდა შენგან. დაგარშუ̂ ეში ნომ' ამდაგრე (პოეზ. 154) -- სიკვდილით მაინც არ მომკლა.
- დაგრა (-რӓ̄შ, -- ბზ., -რӓშ, -- ბქ., -რა̄შ ლშხ., -რӓჲშ ლნტ.) -- სიკვდილი; მოკვლა. ალჲӓრდ ӓდი̄თა̄ლეხ ამშა დაგრა (ბზ. 63) -- ამათ გაინაწილეს ამისი მოკვლა. ლჱარდ დაგრა ურინ დაგრӓშ ესერ გოუ̂ӓრ ლი (ანდ.) -- ცოცხლად სიკვდილი ორჯერ სიკვდილის ტოლიაო. ჲედ დაგრა, ჲედ ამშა ლითხე̄ლი (ლშხ. 69) -- ან სიკვდილი, ან ამისი მოძებნა. იშკენ ხӓლხს დაგრა ქა ლოქ ӓთექӓდიხ (ლნტ. 50) -- სხვებს (სხვა ხალხს) სიკვდილი ასცდებათო. აჰ, დაგრაჲა! -- ოჰ, (ჩემი) სიკვდილი! დაგრӓ̄შ მჱლლი (ბზ.) -- მომაკვდავი (სიკვდილის მომლოდინე).
- დაგრობ (-ӓშ, --, ზს., ლნტ., -აშ, --, ლშხ.) -- მკვლელობა; სიკვდილიანობა. სალდათӓრს ი ეჯჲӓრს დაგრობ ოხჩე̄დდახ (ბზ. 4) -- ჯარისკაცებს და იმათ მკვლელობა მოუვიდათ (ერთმანეთში). დაგრობჟი მეზგა [მӓგ] შის ხӓდისგუ̂ (ბქ. 298) -- სიკვდილიანობისას ოჯახს დახმარების ხელს ყველა უწვდიდა. ალეს ლო დაგრობ ხეფსი ხუ̂აჲდინ (ლშხ. 31) -- ამას ბევრჯერ მკვლელობა მოსდევს. ხოშა ნალალდ დაგრობ ალეს ხეფӓსი (ლნტ. 48) -- მეტწილად მკვლელობა ამას მოსდევს.
- დად იგივეა, რაც დӓდ{უ̂}1.
- დადა (-დӓ̄შ, -და̄ლӓრ \ -დӓ̄ლ ბზ., -ӓშ, -დოლ ბქ., -დӓჲშ, -დალӓრ/ლ ლნტ.), ბებე (-ბე̄შ, -ბე̄ლარ) ლშხ. 1. ბებია. დადად ჭყინტს ლეზუ̂ებ ოთჳიდ (ბზ.) -- ბებიამ ვაჟს საჭმელი წაუღო. მეჩი ბაბა ეჯაბუასდთე მეჩი დადას ესერ ხӓლლინა (ანდ.) -- მოხუცი პაპა საიქიოსკენ მოხუც ბებიას უცდიდაო. დი̄ნო̄ლ ბებეს ხატუ̄ლი (ლშხ.) -- გოგონა ბებიას ეძახის. გეზელილ დიეშ ი მუე დედეს დადას ხატულიხ (ლნტ. 19) -- შვილები დედისა და მამის დედას ბებიას ეძახიან.

დადშ! ბზ., ბებე̄შ! ლშხ., დადӓშ ლნტ. -- ბებიისავ! (ბებიის მიმართვაა შვილიშვილებისადმი.) 2. დედაბერი. ჻ობურ დადად დӓლ ხელწიფს ოთჴიდ (ბზ. 393) -- კუდიანმა დედაბერმა დალი ხელმწიფეს მიუყვანა. ალ ქორხენქა ეშხუ მეჩი დადა ӓნსგიდდა (ბქ. 31) -- ამ სახლიდან ერთმა მოხუცმა დედაბერმა გამოიხედა. კნინ. დადილ, დადალად.

- დადალ (-დლӓშ, -დლӓრ ზს., -აშ, -ӓლ ლნტ.) -- 1. უთესლო. დადალ ქან (ზს., ლნტ.) -- უთესლო კანაფი. დადალ ქან ქიპდ ი ლეგӓრდ ხამკӓხხ (ბქ. 282) -- უთესლო კანაფი ძაფად და წვრილ თოკად უნდათ. 2. დაკოდილი. დადალ ჴӓნ (ზს., ლნტ.) -- დაკოდილი ხარი. დადალ ფიკჳ -- დაკოდილი ვაცი.
- დადი̄ლ იგივეა, რაც დӓდი̄ლ.
- დალ იგივეა, რაც დӓლ.
- დალისჳ (-იშ, -ლსჳӓრ) ბზ., დალუს (-იშ, -არ) ლშხ. ზოოლ. -- დიდდუმიანი ცხვარი. [ჭყინტდ] ეშხუ დალისჳ ჟ'ӓნგრმე (ბზ. 382) -- ვაჟმა ერთი დიდდუმიანი ცხვარი დაიჭირა.
- დამ1 (-ӓშ, --, ბზ., -აშ, --, ლშხ.) -- იძულება; გაჭირვება; გასაჭირი. დამ მა̄დ ადო, ქჳӓხი̄სგა ჲӓრ ადრინა ლӓქმათე? (ბზ.) -- იძულებული ვიყავი, თორემ იანვარში ვინ წავიდოდა საშოვარზე? დამჟი მა̄რა მӓგ ხა̄რ ლეჩჳმე (ბზ.) -- გაჭირვებისას ადამიანმა ყველაფერი უნდა გააკეთოს (ადამიანს ყველაფერი აქვს გასაკეთებელი). ჟ'ანშგუ̄რინეხ ეჯ კალიბდ, ერე დამაშ ხა̄რ (ლშხ. 12) -- შეარცხვინეს ისეთნაირად, რომ გასაჭირშია ("გასაჭირი აქვს").
- დამ2 (-აშ, -არ) ლშხ. -- გარეცხილი ხორბლის საწური.
- დამ3 ბზ., ლშხ., ნაწილაკ. -- კი არ, ხომ. ლოხსგიდა ი ტკისდ ბეფშჳ დამ აყჳრე? (ბზ. 257) -- შეხედა და, მართლაც, ბავშვი არ წევს ("აკი ბავშვი წევს")?! დი̄რӓრ დე̄სა დამ ახფრი̄ნთედ? (ბზ. 376) -- პურები ხომ არ აურიეთ? ატკორ ლუნჳარშ გოში დამ ლი! (ლშხ. 85) -- ატკორი

აკი ხბოებითაა სავსე! აშ დამ ჯე̄ქა უგჳ̂არ{ჳ̂} ჟეგმა̈რს? (პოეზ. 38) -- ხომ გითხარით, უჯიშო ჩეგამელებო? (უგვარო ჩეგემელებს).

- დამბა̈ლ ზს., ლნტ., დამბალ ლშხ. (ხოდჷმბალა \ ხოდამბალა, მჷდამბა̈ლ \ მადამბლე ზს., ხოდჷმბალა, დამბლა̄რა ლშხ., ხოდამბა̈ლ, მჷდამბა̈ლ ლნტ.) -- დაბალი. კჷ̄ლთხი მა̄რა დამბა̈ლ ჟი დეშ ხეჰა (ბზ.) -- მაღალ კაცს დაბალი ვერ ასწვდება. მეგამ ჲერეხი კლა̈თხი ლი, ჲერეხი-დამბა̈ლ (ლნტ. 18) -- ხე ზოგი მაღალია, ზოგი-დაბალი.
- დამორდ ლშხ., დამჷრ ლნტ., ზმნს. 1. ლშხ. თანაბრად. დამორდ ხა̄რ ნაყირ ჩჲა̄გ (ლშხ. 3) -- თანაბრად აქვს ნარტყამი ყველგან. 2. ლნტ. ერთიანად; ერთად. დამჷრ ჩემემ ჟ'ანასყე (ლნტ.) -- ყველამ ერთად გააკეთა. დამჷრ მა̈გ ჟ'ანქა̈ჩ (ლნტ.) -- ერთიანად მოჭრა ყველაფერი.
- დამწა̄რ იგივეა, რაც დამწა̄რა̈ჳ̂.
- დამწა̄რა̈ჳ̂ (-იშ, --) ბზ., დამწა̄რ, დამწა̄რაჳ̂ (-იშ, --) ლშხ., დამწარა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მონატრებული, მონდომებული, მოსურვებული, "გამწარებული". ა̈გითე ლი̄ზი დამწა̄რა̈ჳ̂ მა̄მ' ო̄თზა̈რ თხჳ̂იმ თანა̈ღქა (ბზ.) -- შინ მისვლას დანატრებულმა, არ დავზოგე თავი უღელტეხილზე. გეზლა დამწა̄რაჳ̂ აჩად (ლშხ.) -- შვილის მონატრებული წავიდა.
- დამწა̄რებულ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), დანწარებილ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გამწარებული. დამწა̄რებულ გლეხა̈რ ეშ ლა̈ხქა̄რჳ̂ა̄ნხ ლა̈ქმათე (ბზ.) -- გამწარებული გლეხები გაცვივდნენ საშოვარზე.
- დანწარებილ იგივეა, რაც დამწა̄რებულ.
- დაჲ იგივეა, რაც და̈ჲ.
- დარ იგივეა, რაც და̈რ.
- დარბა̈ზ (-ბზიშ, -ბზა̈ლ, ბზ., -ბზარ ბქ., -იშ, -ბაზა̈ლ ლნტ.), დარბაზ (-ალ) ლშხ. 1. დარბაზი.

სგ̈ანჳედჷნ თეთნე ხოშა დარბ̈აზთე (ბქ.) -- შევედით დიდ თეთრ დარბაზში. 2. სვანური სახლის ან ბოსელის ზედა სართული, სადაც ინახავენ პირუტყვის საკვებს (ჩალას, თივას, ბზეს...). სემი ლჷზ̈ჲ გიც̈არ ხ̈არდ̄ენახ დარბ̈აზს (ბზ. 29) -- სამი წლის ვერძი ჰყოლიათ დარბაზში. ნ̈აკლაჳ̂ს ლჳ̂აჟ̈არ იმაჯჷხ გოდრ̈არშჳ̂ დარბ̈აზთე (ბქ. 230) -- ბზეს მამაკაცები გოდრებით ეზიდებიან დარბაზში. ჯჳ̂ინალდ ლენტეხას მაჩუბჳ̂̈არ ი დარბაზ̈ალ გარ ხოხალდახ (ლნტ. 5) -- ძველად ლენტეხში მაჩუბები და დარბაზები იცოდნენ მხოლოდ. კნინ. დარბაზ̄ილ, დარბზჷ̄ლ ბზ., დარბზჷლ ბქ., დარბაზ̄ელ ლშხ., დარბ̈აზილ ლნტ.

- დარგ (-იშ, -̈ალ ბზ., ლნტ., -ალ ლშხ.) ზოოლ. -- წალი თხა (რომელსაც ჯერ თიკანი არ მოუგია). ეშხუ დარგ ჩუაძიჰხ ეჯ ლ̄ეთ (ბზ.) -- ერთი წალი თხა დაკლეს იმ ღამეს.
- დარობ (-̈აშ, --, ბზ., -აშ, --, ლშხ.), დ̈არობ (-̈აშ, --) ბქ., დარიანობ ლნტ. -- გვალვა, დარიანობა. დარობ ლოქ ̄ირი ჳ̂̄ობა ხანს (ლშხ. 15) -- გვალვა იქნება დიდ ხანსო.
- დასაფას იგივეა, რაც დ̈ასიფასელ.
- დატკცურ იგივეა, რაც დ̈ატკცჳ̂ირ.
- დაჳ̂შა იგივეა, რაც დ̄ჳ̂შა.
- დაყჳ̂ენცილ, დაყჳ̂ინცილ (-იშ, -̈ალ) ლნტ. -- დახუნძლული, დატვირთული. ანღრი საწყ̈ალ მარე ქონ̈აბშჳ̂ დაყჳ̂ენცილ (ლნტ.) -- მოდის საწყალი კაცი ქონებით დატვირთული.
- დაშნ̈აჲ (-იშ, -ნაჲ̈არ) ბზ., დაშნ̈ა (-იშ, -ნ̈აჳ ბქ., -ჲშ, -ნ̈არ ლნტ.), დაშნაჲ (-ნ̄ელ) ლშხ. -- დაშნა. [როსტომდ] ხაჳიდ დაშნ̈აჲ დ̄იკჳ̂ნულს (ბზ. 234) -- როსტომმა დაარტყა დაშნა დიაკვანს. ალ მახელჳ̂̈აჟდ დაშნ̈აჲ ̈ანშგჳ̂ინ (ბქ. 30) -- ამ ვაჟკაცმა იშიშვლა დაშნა. ისგჳ̂ი დაშნაჲ ძულჳ̂ათე ოთკჳ̂̄არა (ლშხ. 74) -- შენი დაშნა ზღვაში გადაუგდია. დ̈აჳ̂დ ჟ'ანაშერე დაშნ̈ა (ლნტ. 307) -- დევმა გალესა დაშნა.

- დაჩუ̂ირ (-ჳ̂რე̄მიშ, ლადჩურა ბზ., დაჩუ̂რემ ბქ., -ჳ̂რა̈შ, ლადაჩურა ლნტ.), დაჩურ (დაჩუ̂რიშ, ლადჩურა) ლშხ. -- და (ძმისათვის). დუ̈ჳ̂ა̈რს ხორდახ ეშხუ დაჩუ̂ირ (ბზ. 256) -- დევებს ჰყავდათ ერთი და. დაჩუ̂ირდ მად'ოთჯგრუ̂ე [ბესილა̈დს] (ბქ. 200) -- დამ არ დაუჯერა ბესილადს. მუე დაჩუ̂ირს ი დიე უდილს გიგა ხაჟახა (ლნტ. 19) -- მამის დას და დედის დას "გიგა" ჰქვია. კნინ. დაჩუ̂რილ ზს., ლნტ. დაჩუ̂რე̄ლ ლშხ.
- დაცმულ იგივეა, რაც და̈ცმუ̈ლ.
- დაცხ იგივეა, რაც და̈ცხ{უ̂}.
- დახუ̂დე̄ჲ ბზ., ჯოხ{თ}ე, დოხუ̂დე ბქ., დოხდო, დოხდო̄ჲ ლშხ., დოხდო, დოხოჲ ლნტ. -- (იმისი) არ იყოს, (შენი) თქმისა არ იყოს. დახუ̂დე̄ჲ ისგუ, მეჩი მა̈გ ლეჟრი ლი (ბზ.) -- შენი თქმისა არ იყოს, მოხუცებული ყველა შესაბრალისია. ჯოხთე დაუ̂ითიშ, დემიაქ შუკუ̂ა̈რ ლგმა̈რხ ამხაუ̂ (ბქ.) -- დავითისა არ იყოს, ძალიან ცუდი გზები ყოფილა აქეთ. ნუმ გააჭიუ̂რე ყოფა, დოხოჲ ეჲმინე (ლნტ. 317) -- ნუ გააჭირვე ყოფა, იმათი არ იყოს.
- დაკგლ (-კლა̈შ, -კა̈რ ზს., ლნტ., -კლაშ, -კლარ ლშხ.) -- თხა. დაკგლ ჩუ̂ა̈ზიჰხ (ბზ. 427) ზოოლ. -- თხა დაკლეს; დაკა̈რ ადაე ლალდალთე (ბქ. 199) -- თხები წაიყვანა სამწყემსურში. დაკგლს ნელშტარ ოხოთაუ̂ა (ლშხ. 84) -- თხას თიკნები მოუგია. ალ მეზგას დაკლა̈ ჯუ̂ეგ ხა̈ყენა (ლნტ. 8) -- ამ მოსახლეს თხის ჯოგი ჰყოლია. დაკლა̈შ ქუ̂ირქუ̂ილდ (ბზ.) -- თხის ქურქი. დაკგლ კუ̂იცრა (ბზ.) -- დედალი ჯიხვი. დაკგლ ზურაჲ (ლშხ.) -- დედალი თხა. კნინ. დაკლი̄დ ბზ., დაკლგდ ბქ., დაკლე̄ლ ლშხ., დაკგლდ ლნტ.
- დაჰა̈რ (-იშ, --) ბზ., დაჰარ, გაჰარ ბქ., დაარ ლნტ. -- სუფთა. დაჰარ ჯიმ (ბქ.) -- სუფთა მარილი. დაჰარ უ̂ოქრ (ბქ.) -- ბაჯაღლო ოქრო.
- და̈ იგივეა, რაც და̈ჲ.

- და̈ბ იგივეა, რაც დაბ.
- და̈ბდა̈ბ (-იშ, --) ზს., დაბდებ ლშხ., დაბდებ ლნტ. -- დაბადება, ბედი. მა̈̄ჲ და̈ბდა̈ბს ხეჲრი მა̄რა, ეჯა ესერ ხეყრენი (ბზ.) -- რაც დაბადებით უწერია კაცს, ის ემართებაო. მახან და̈ბდა̈ბ ამჩუ მადღა (პოეზ. 32) -- ხელახლა აქ დავიბადე (ხელახალი დაბადება აქ მქონდა).
- და̈ბ-ლა̄რე იგივეა, რაც დაბ-ლა̄რე.
- და̈დილ იგივეა, რაც და̈დი̄ლ.
- და̈დიფჴ, იგივეა, რაც და̈დიჴა̈ჲ.
- და̈დიჴა̈ჲ (-იშ, -ჴაჲა̈რ) ბზ., და̈დიჴა (-ჴა̈შ, -ჴოლ) ბქ., და̈დიფჴ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- წარმოსადეგი, მოყვანილი. მა̈ინო და̈დიჴა̈ჲ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- მაინო წარმოსადეგი ქალია.
- და̈დი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., და̈დილ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., დადი̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ. 1. ბზ. ლამაზი, მშვენიერი. მამა̄ დადილ, ჩუ ლა̄ხიშხუ̂ნ ალ ჳ̂ისგუ̂ (ბზ. 75) -- მამის მშვენიერო, შეინახე ეს ვაშლი. და̈დი̄ლ სი, მა̈ჲ ხოჩა დი̄ნო̄ლ ხი! (ბზ.) -- მშვენიერო, რა კარგი გოგონა ხარ! 2. დარბაისელი. ეშხუ და̈დი̄ლ მა̄რე ანჴა̈დ (ბზ.) -- ერთი დარბაისელი კაცი მოვიდა. 3. ლშხ. ყვავილი. 4. ზს. სათამაშო (ბავშვის ენაზე).
- და̈დ{ჳ̂}1 (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., დად (-არ) ლშხ. -- მდადე. დად ზურა̄ლს ხაჟხა დედფალი მჷნჴრის (ლშხ. 33) -- მდადე ქალს ჰქვია პატარძლის მხლებელს. [თელეღრას] ლესკხენ ხოსკურდა და̈დ (ლნტ. 47) -- მდადე რძალს გვერდით ეჯდა.
- და̈დჳ̂2 (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., დედჳ̂ (-არ) ლშხ. -- დედალი. არდა{ხ} ეშხუ და̈დჳ̂ ი მამილ (ბქ. 22) -- იყვნენ ერთი დედალი და მამალი. ქათალა̈ლ ლიხ: და̈დჳ̂, ყჳ̂იჩ, წიწილ ი ჭონტო (ლნტ. 39) -- ქათმები არიან: დედალი, მამალი, წიწილა და ვარია.
- და̈ლ (-იშ) ზს., ლნტ. დალ ლშხ. -- 1. დალი (ნადირობის ქალღმერთი). ოქჳ̂რა̈ ტა̈ხტჟი̄ნ

ჩჷ̂აყჷ̂რე და̈ლ (ბზ. 94) -- დალი ოქროს ტახტზე წევს. და̈ლ ილჷ̂ჟა̈ლ კოჯლისგა (ბქ. 210) -- დალი კლდეში მშობიარობს. დალ ლოქ ზურა̄ლა სახდ ხეწჷ̂ე̄ნი მა̄რას (ლშხ. 13) -- დალი ადამიანს ქალის სახით ეჩვენებაო. 2. ზს. დედოფალა, თოჯინა (იხმარება მეტწილად კნინობითის ფორმით). და̈ლულდ ბქ., დალჵლ ლშხ. დინილს მიჩა და̈ლჵლდ ჟი ხეჭთხჵნ (ბქ.) -- გოგონას თავისი თოჯინა ატატებული ჰყავდა.

- და̈ჲ (-იშ \ და̈ჲშ, -ა̈რ \ ლა̈დაჲა) ბზ., დაჲ (დაჲშ, ლადაჲა \ -არ) ლშხ., და̈ (-იშ, ლადა̈ჲა) ლნტ. -- მული. ჩჷ̂ადყჷ̄რდა დაჲცახან ეჯ ლე̄თ გარდატყუაჲ (ლშხ. 78) -- გარდატყუა იმ ღამეს მულთან დაწვა. ჭა̈ში დაჩჷ̂ირ და̈ ლი (ლნტ. 19) -- ქმრის და მულია.
- და̈რ (-იშ, დარა̈ლ ბზ., ლნტ., დარა̈რ ბქ.), დარ (-ალ) ლშხ. -- დარი, ამინდი. აშხჷ̂ ლადა̈ლ ხოჩა და̈რ ლა̈სჷ̂ (ბზ. 363) -- ერთ დღეს კარგი დარი იყო. ანჯად ხოჩა და̈რ, ქჷ̂ეყანა იშხი (ბქ. 98) -- დადგა კარგი ამინდი, ქვეყანა იწვის.
- და̈რკეც იგივეა, რაც და̈ტკცჷ̂ირ.
- და̈რმოშ იგივეა, რაც დეშჲა̈რ.
- და̈რობ იგივეა, რაც დარობ.
- და̈სიფასელ (-იშ, --) ბზ., დასაფასელ, დასაფას ბქ. -- ძვირფასეულობა, საფასე, განძი, სიმდიდრე. და̈სიფასელ მა̈გ ეშ ესჰარა̄̈ნ (ბზ. 337) -- სიმდიდრე (წინ) დაეყარა (ბლომად მიეცა). ხეხელიხ ძიჷ̂ა̈რ ი იშგენ დასაფას (ბქ. 227) -- მძივებს და სხვა ძვირფას რამეებს პოულობენ (ხვდებათ მძივები და სხვა ძვირფასი რამეები).
- და̈ტკცჷ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., და̈რკჷ̂იც, და̈რკეც (-ა̈რ) ბქ., დატკცურ (-ალ) ლშხ., და̈ტკჷ̂ეც (-ა̈რ) ლნტ. -- ხელკეტი, სახრე. ჭყინტდ ჟ'ა̈ნკიდ და̈ტკჷ̂ცირ (ბზ.) -- ვაჟმა აიღო ხელკეტი. ლახჷ̂ბად ახფიშდჷ̂ხ ა̈მის და̈რკეც (ბქ. 326) -- ძმებმა ესროლეს ამას ხელკეტი.

- და̈ჳ̂ იგივეა, რაც და̈̄ჳ̂.
- და̈ჳ̂ბედნიერ იგივეა, რაც და̈̄ჳ̂ბედნიე̄რ.
- და̈ფ (-იშ, დაფა̈რ) ზს., ლნტ., დაფ (-არ) ლშხ. -- ლაფათინი. ლა̈ჯშა̈რი და̈ფ მაწჷხ (ბზ.) -- საქსოვის ლაფათინი მჭირდება.
- და̈შდჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., დეშდჳ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., და̈შტჳ̂ (-ა̈რ) ლნტ. ზოოლ. -- დათვი. და̈შდჳ̂ ა̈თლჳ̂ა̈ჭ ქა მა̄ლს (ბზ. 434) -- დათვი გაეკიდა მელას. მაროლს ახხჳ̂ენახ და̈შდჳ̂ა̈შ ნაზჳ̂ (ბქ. 17) -- კაცებს უპოვიათ (დახვედრიათ) დათვის ნაკვალევი. ალ ბალახ დეშდჳ̂ს ხალატ (ლშხ. ხორ. 34) -- ეს ბალახი დათვს უყვარს. ალ ლეგჳ̂ერი პატჳ̂რენ და̈შტჳ̂ ლჷმა̈რ (ლნტ. 29) -- ამ წისქვილის პატრონი დათვი ყოფილა. კნინ. და̈შდულდ ზს., დეშდუ̄ლ ლშხ., და̈შტულდ ლნტ.
- და̈ცმჳ̈ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., დაცმჳლ (-არ) ლშხ. -- სუსტი, გამხდარი, დაცემული. და̈ცმჳ̈ლ კუმა̈შ (ბზ.) -- გამხდარი საქონელი. ალ ბალახს ლუნთიისა ხა̄მნეხ კუმაშს დაცმჳლს, მე̄ჳ̂არ ლჷღრიბას ი შიშდ ჟ'ახჩოჳ̂ი (ლშხ. ხორ. 40) -- ამ ბალახს ზამთარში აჭმევენ გამხდარსა და ძალიან დასუსტებულ საქონელს და ხელად გამოაჯანსაღებს.
- და̈ცხ{ჳ̂} (-იშ, -ა̈რ) ზს., დაცხ (-არ) ლშხ. 1. ბზ., ლშხ. სუსტი, ნაზი, გამხდარი. და̈ცხჳ̂ დი̄ნა (ბზ.) -- სუსტი ქალიშვილი. 2. ბქ. კარგი ელფერი, სიმსუქნე. და̈ცხ ბედს ესერ ხოხალ (ანდ.) -- სიმსუქნე მოვლამ იცისო.
- და̄ჳ̂ იგივეა, რაც და̈̄ჳ̂.
- და̄ჳ̂შა (-შა̈̄შ, -- ბზ., -შა̈̄შ, --, ლშხ), დაჳ̂შა (-შაშ, --) ბქ. -- გაფუჭება; დალუპვა, დაშავება. ნა̈ჲ ჩუ ნიხალდა გზა̈̄ჳ̂რალე და̄ჳ̂შა თანა̈ღჟი (ბზ.) -- ჩვენ ვიცოდით უღელტეხილზე მგზავრების დალუპვის ამბავი. მეჯრა̈შ დაჳ̂შა მაშენ ხასდიკჷნხ (ბქ.) -- მკლავის დაშავება (გაფუჭება) ყველაზე მეტად სწყინდათ.

- და̈̄რ (მიც. და̈̄ს, ნათ. დე̄შა) ბზ., და̈რ (და̈ს, დეჲშა ბქ., და̈რს, დეშა ლნტ.), და̄რ (და̄ს, დე̄შა) ლშხ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არავინ. ეჯ გზა̄უ̂რობჟი̄ნ... ეჯგუ̂ა̈რდ და̈̄რ ალმა̈რგლიზ (ბზ. 21) -- იმ მგზავრობისას იმგვარად არავინ იყოჩალა თურმე. ჯამლეთს ლა̈თხუ̂ართე და̈რ ოთჯერიუ̂ (ბქ.) -- ჯამლეთს სანადიროდ არავინ წაჰყვა. ეშხუ ი ჲერუ ჭიმკაჲდ და̄ს ხაყლუ̄ნი (ლშხ. 14) -- ერთი და ორი ჭინკისა არავის ეშინია. ალ გუ̂ეშ ლა̈დელი და̈რს ხაშყიდ (ლნტ.) -- ეს საქმე დღეს არავის ახსოვს.
- და̈̄უ̂ (და̄უ̂ა̈შ, და̄უ̂ა̈რ) ბზ., და̈უ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., დაუა̈რ, დაუ̂ა̈რ ლნტ.), და̄უ̂ (-აშ, -არ) ლშხ. 1. დევი. სგა ლახხუ̂ი̄დ წჷრნი და̈̄უ̂ (ბზ. 233) -- შემოხვდა წითელი დევი. ისგლეთქა და̈უ̂ გა̈ჩიშ ლა̈შერას ახად (ბქ. 94) -- შუაღამისას დევი დანის ლესვას შეუდგა. და̄უ̂ს დეშ ოთსერა მიჩა გეზალ (ლშხ. 55) -- დევს ვერ გაუმეტებია თავისი შვილი. ჩხარა თანა̈ღს ეჩეხენჩუ ლოქ ა̈რი თუ̂ეთუ̂ენე და̈უ̂ (ლნტ. 292) -- ცხრა მთას იქით არის თეთრი დევიო. 2. ბრიყვი, სულელი. და̈უ̂ს ნალდეუ̂ი ესერ ხოჭირ (ანდ.) -- ბრიყვს სიბრიყვე სჭირსო (უჭირს). უ̂ა̄ჲ მინ და̄უ̂არ, ალე ლოქ მა̄ ლი ისგუ̂ე გეზალ (ლშხ. 59) -- ვაი, თქვე ბრიყვებო, ეს არაა თქვენი შვილიო. და̄უ̂ა̈ ლა̈ფთირ (ბზ.) -- თმაგაწეწილი. და̄უ̂ა̈ ლაღბაბი̄რ (ბზ.) -- ერთგვარი ბალახია. კნინ. და̈̄ულდ ბზ., და̈ულდ ბქ., ლნტ., და̄უ̂უ̄ლ ლშხ.
- და̈̄უ̂ბედნიე̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., და̈უ̂ბედნიერ (-ა̈რ) ბქ. -- გულუბრყვილო, უწყინარი (დევბედნიერი) სგა̄ნსგუ̂ეჯდ, და̈̄უ̂ბედნიერ! (ბზ.) -- შემობრძანდი, დევბედნიერო!
- დე უარყ. ნაწილაკ. -- არ, არც. მა̄დ ხეკუ̂ა̈დხ... დე იშგენ მახუ̂ში (ბზ. 3) -- არ უნდოდათ არც სხვა ბატონი. შუკუ̂ჟი ლიცად წეს დე ნად (ბქ. 196) -- გზაზე შენაცვლება წესად არ გვქონდა. მა̈იდს ესერ დე ნა̈თი ხოთრა, დე სა̈ხსამჷრთა̈ლ (ანდ.) -- შიმშილმა არც ნათესავი იცის, არც სამართალიო. ალი დე ბალახ ლი ი დე მეგემ (ლშხ. 3) -- ეს არც ბალახია და არც ხე. დემის

ხӓყდინა დე ლერექჷს ი დე -- ჩაფულს (ლნტ. 268) -- არ ყიდულობდა (იმისთვის) თურმე არც ტანსაცმელს და არც ფეხსაცმელს.

- დეგენი იგივეა, რაც დეგნი.
- დეგნი (ოდჷეგ, ადӧგ; ӓდგენი ზს., ოდეგ, ადაგ; ადგენი ლშხ.), დეგენი (ადჷეგ, ადაგ; ӓდეგენი) ლნტ., გრდუვ. -- ქრება. ლამპრӓლ ჩუ დეგნიხ (ბზ. 13) -- ლამპრები ჩაქრებიან. მუგჷӓლ ჩჷადӧგ (ბქ. 16) -- კვარი ჩაქრა. ჩჷӓმედეგ ლემესკ (ლნტ.) -- ცეცხლი ჩამქრალა.
- დედბერ (-იშ, -ӓლ ბზ., ლნტ., -ӓრ ბქ., -ალ ლშხ.) -- დედაბერი. დედბერ აჩӓდ დი̄ნათე (ბზ. 368) -- დედაბერი წავიდა ქალიშვილთან. ხოლა მეშხე დედბერს კალჷ ხარ ქა მექჷცე (ბქ. 264) -- ბოროტ შავ დედაბერს კალო აქვს გაშლილი. დედბერალ ლოქ იკჷლიზӓლხ (ლშხ. 57) -- დედაბრები შფოთავენ. კნინ. დედბერილ ზს., ლნტ., დედბერი̄ლ ლშხ. დედბერილდ ხӓქჷ მიჩა გეზალს (ბზ. 337) -- დედაბერმა უთხრა თავის შვილს.
- დედე (-დე̄შ, -დე̄ლӓრ ბზ., -დეშ, -დელӓრ ბქ., -ჲშ ლნტ., -დე̄შ, -დე̄ლარ ლშხ.) -- დედა. დედე̄, მი ბაბა მირ'ესა? (ბზ. 232) -- დედა, მე მამა მყავს თუ არა? მიჩა დედეს ი ბაბას დემეგ ლოხცხონხ ალი (ბქ. 28) -- მის დედას და მამას არ მოეწონათ ეს. ჩოთკარე დედედ ყორჷალ (ლშხ. 83) -- გაუღო დედამ კარები. ეჲმინს ხაყენახ მეჩი დედე(\ დი) (ლნტ. 303) -- იმათ ჰყოლიათ მოხუცი დედა. დედელჷარა (ბზ., ქს.,) -- დედაშვილობამ. იხ. დი.
- დედოფӓლ იგივეა, რაც დედფӓლ.
- დედჷ იგივეა, რაც დӓდჷ2.
- დედჷფალ იგივეა, რაც დედფӓლ.
- დედფӓლ (-იშ, -ფალӓრ) ზს., დედ{ჷ}ფალ (-არ) ლშხ., დედოფӓლ (-ფალӓრ) ლნტ. 1. დედოფალი. თამარ დედფӓლ შჷӓნთე... ამჯედე̄ლი (ბზ. 16) -- თამარ დედოფალი სვანეთში

მოსულა. არდა ეშხუ დედფა̈ლ (ბქ. 22) -- იყო ერთი დედოფალი. ეშხჷ̂ინ ემჯედე̄ლი ამხა̄ჷ̂ ლამზჷრდ თამარ დედჷ̂ფალ (ლშხ. 50) -- ერთხელ მოსულა აქეთ სალოცავად თამარ დედოფალი. 2. პატარძალი. დედფალს ხონჯრი ლამჷ̂ორხენ დად (ლშხ. 33) -- პატარძალს მამის ოჯახიდან ახლავს მდადე.

- დეთა̄ჲ ლშხ., დეთა̈ჲ ლნტ. უარყ. კავშირი. -- არც, ვერც. ჩუ და̄ს ხოწჷ̂ა ამ კალიბ მეგემ ი დეთა̄ჲ ჩუ მოშერდ ათირხ (ლშხ., ხორ. 14) -- არავის უნახავს ასეთი ხე და ვერც ვერავინ იცნო. ეჩქა დეთა̈ჲ თაჷ̂რობ არდა, დეთა̈ჲ სამართა̈ლ (ლნტ. 29) -- მაშინ არც მთავრობა იყო, არც სამართალი.
- დეკა̈ჷ̂ილ (-ჷ̂ლიშ, -ჷ̂ლა̈რ) ბზ., დეკეულ (-იშ, -არ) ლშხ., დეკეჷ̂ილ (-ა̈რ) ლნტ. ზოოლ. -- დეკეული. წჷრნი დეკა̈ჷ̂ილ ლუფხს ჩუ ლეძჰენი ლი (ბზ.) -- წითელი დეკეული გაზაფხულზე უნდა დაიკლას (დასაკლავია).
- დელფა̈ნ იგივეა, რაც დე̄ფა̈ნ.
- დემ იგივეა, რაც დო̄მ{ა}.
- დემალა იგივეა, რაც დე̄მლა.
- დემგჷ̂აშჷ̂ იგივეა, რაც დე̄მგჷ̂აშ{ჷ̂}.
- დემე იგივეა, რაც დე̄მე.
- დემე{გ} იგივეა, რაც დე̄მე.
- დემეგ-იმეგ ბქ., უარყ., ზმნს. -- არსად. ლიც დემეგ-იმეგ ახა̈ზი ნა̈ფდიას (ბქ. 247) -- წყალი არსად მოუდის სიახლოვეს.
- დემეხ{ენ} იგივეა, რაც დო̄მხა̈ნ.
- დემთე იგივეა, რაც დე̄მთე.

- დემნა̈რ იგივეა, რაც დე̄მნა̈რ.
- დემნოუ̂შ იგივეა, რაც დო̄მნოუ̂შ.
- დემნოშ იგივეა, რაც დო̄მნოუ̂შ.
- დემოუ̂შ იგივეა, რაც დემშუ̂.
- დემოშ იგივეა, რაც დეჲმოშ.
- დემოხ იგივეა, რაც დე̄მთე.
- დემჟი იგივეა, რაც დე̄მჟი{ნ}.
- დემლა იგივეა, რაც დე̄მლა.
- დემშა იგივეა, რაც დე̄მშა
- დემშუ̂ ბქ., დემოუ̂შ ლნტ., უარყ., ზმნს. -- არაფრით. და̈შლუ̂ დემშუ̂ ანვა̈დ ქა (ბქ. 203) -- დათვი არაფრით გარეთ არ გამოვიდა. თა̈თია̈ დემოუ̂შ (დემჟი მოშ) აჩა̈დ (ლნტ.) -- თათია არაფრით არ წავიდა.
- დენა იგივეა, რაც დი̄ნა.
- დენაგეზალ იგივეა, რაც დი̄ნაგეზალ.
- დეჲ, დე უარყ. ნაწილაკი -- არც, ვერც. დეჲ მოშ ჩალისიმე ათწინდა, დეჲ ალა (ბზ. 123) -- ვერც ჩალისიმე მოერია, ვერც ეს. ლეფკელუს დეჲ სგუ̂ირიშ ნეფყუ ხაჭონენახ (ბქ. 5) -- ქალბატონებს არც ხამის ტილოს მანდილი ებურათ თურმე. ბესილა̈დდ დეჲ ხოჩა ხა̈ქუ̂ე ი დეჲ ხოლა (ბქ. 200) -- ბესილადმა არც კარგი უთხრა და არც ავი. მზეთუნახა̈უ̂დ ხა̈ქუ̂: -- "დეჲ ეჩის ლოქ იჩო, დეჲ ამის" (ლნტ. 169) -- მზეთუნახავმა უთხრა: -- "არც იმას ვიზამ, არც ამასო".
- დეჲმოშ ზს., დემოშ ქს., უარყ. ნაწილაკი -- ვერც. დეჲმოშ ტარიელ ანე̄გა̈ნ (ბზ. 59) -- ვერც

ტარიელი ადგა. ლეჟā ლāშხს დემოშ მაკედ ხოჯდენი სასāშთāნ (ლშხ. 3) -- ზემო ლაშხეთში ვერც მოსავალი მოდის სასაშისთანა. დემოშ ბიკ ადბუკურეხ ი დემოშ ნāთხუ̂ერე ადატუფურეხ (ლნტ. 155) -- ვერც ჯირკი დააპეს და ვერც ნანადირევი გაატყავეს.

- დერ ლხმ., ლნტ. 1. ლხმ., უარყ. ნაწილაკი -- არ. მუბუ̂ირ ჯადუ̂თე მ' ესერ დერ ä̈დშიდი (ლხმ.) -- ბნელ მუცელში რა არ ჩაიყრებაო. 2. ლხმ. არა. მალატ ე დერ, გეზალს მ' ესერ ä̈ნგრდინე (ანდ.) -- სიყვარული რომ არა, შვილს რა გაზრდიდაო. ზურალ ე დერ, ფათრეკ ხოხუ̂რა ირი (ლხმ.) -- ქალი რომ არა, ფათერაკი ნაკლები იქნებოდა. 3. ლნტ., დადასტ. ნაწილაკი -- ხომ, აკი. ბეჭეტ ლოქ დერ გულუ̂ა? (ლნტ. 302) -- ბეჭედი ხომ გვაქვსო? ლუ̂ერდ ლოქ მა ათოყერა, მიჩä̈შუ̂ ლოქ დერ ათოცუ̂ირა? (ლნტ.) -- ლორს რა უყავი, აკი შენ დაგიტოვეო? 4. ლშხ. კავშ. -- ან, ხან, არც. დე̄რ ესერ ეჲჟი, დე̄რ ესერ ამჟი (ლშხ.) -- არც ისე, არც ასე.
- დერა იგივეა, რაც დე̄რა.
- დერე იგივეა, რაც დე̄რა.
- დერი ბქ., უარყ. ნაწილაკი -- კი არა{და}. მალულდ კესä̈რშერთე დერი, ნä̈რჩუ̂იშ ლაზობთ'აჩად (ბქ. 20) -- მელა, კეისარიანთს კი არა, კასრის ყველის საჭმელად წავიდა. გეზალს ლითაუ̂ე გარ დერი, ლირდი ესერი ხაკუ (ანდ.) -- შვილს მარტო გაჩენა კი არა, აღზრდაც უნდაო.
- დერუ̂ა იგივეა, რაც დე̄რუ̂ა.
- დესა იგივეა, რაც დე̄სა.
- დესმაგუ̂ეშ იგივეა, რაც დეშმაგუ̂ეშ.
- დეშ უარყ. ნაწილაკი -- ვერ. თათრä̈ლ შუ̂ä̈ნთე ლიჯედს დეშ აბდä̈უ̂დახ (ბზ. 3) -- თათრები

სვანეთში მოსვლას ვერ ბედავდნენ. ნჷნ რაგა̈დ დეშ ესერ ჯიჩე (ანდ.) -- ენას ლაპარაკი ვერ გაცვეთსო. ალ ზითუნახაუ̂ დეშ ლას ეჩთა̄ნ თუ̂ალაშ (ლშხ. 71) -- ეს მზეთუნახავი ვერ იყო იმისთანა ლამაზი. დეშ ლოქ ერ ახახორჩაუ̂ი, თხუ̂იმს ლოქ ჯაქუ̂ცე ჟი (ლნტ. 289) -- თუ ვერ მოარჩენ, თავს მოგჭრიო.

- დეშდიშ იგივეა, რაც დო̈შდიშ.
- დეშდუ̂ იგივეა, რაც და̈შდუ̂.
- დეშერ იგივეა, რაც დეშჲა̈რ.
- დეშე̄რ იგივეა, რაც დეშჲა̈რ.
- დეშმა ზს., ლშხ., დესამა ლნტ. 1. უარყ. ნაცვალსახ. -- ვერაფერი. მიჩა მუს ესერ დეშმა ხო̄ქუ̂ა (ბზ. 301) -- მამაჩემს ვერაფერი უთქვამსო. იშგენ დეშმა ადბა̈დუ̂ე (ბზ. 280) -- სხვა ვერაფერი გაბედა. 2. ლშხ. უარყ. ნაწილაკი -- ვერ. და̄უ̂ს დეშმა ხოყი̄რა ჟიქა̄ნჩუ დოლობშირა (ლშხ. 55) -- დევს ვერ დაურტყამს ზევიდან წისქვილის ქვა.
- დედუ̂ იგივეა, რაც და̈დუ̂2.
- დეშმაგუ̂ეშ ბზ., დეშმაგეშ ბქ., დესმაგუ̂ეშ ქს. უარყ. ნაცვალსახ. -- ვერაფერი (საქმე). ნართა̈ლდ დეშმაგუ̂ეშ ხაყერხ (ბზ. 394) -- ნართებმა ვერაფერი უყვეს. დეშმა̈გეშ მოშ ჩემინ (ლხმ.) -- ვერაფერი ქნა.
- დეშმამ, დესამამ ლშხ. 1. უარყ. ნაცვალსახ. -- ვერაფერს. ნაჲ ლოქ დეშმამ გუ̂იშუ̂რინე (ლშხ. 6) -- ჩვენ ვერაფერს დაგვაკლებსო (გვაწყენსო). 2. უარყ. ნაცვალსახ. -- ვერ. ჯეჲ ლოქ დეშმამ აჲეს ამექა (ლშხ. 80) -- მე აქ ვერ გაგიყვანო.
- დეშჲა̈რ (მიც. დეშჲა̈ს, მოთხ. დეშჲა̈რდ) ბზ., და̈რმოშ (მიც. დასმოშ, მოთხ. დარდმოშ ბქ., მიც. და̈რსმოშ, მოთხ. და̈რდმოშ ლნტ.), დეშე̄რ (დეშე̄რს, დეშე̄რდ) ლშხ., (უარყ.

ნაცვალსახ.) -- ვერავინ. ამზუმ ხა̈ნს ესერ ამი̅ ზურა̅ლს დეშჲა̈რ ა̈დქადუ̂ნისა? (ბზ. 292) -- ამდენ ხანს ამის ქალს ვერავინ შეაცდენდაო? ჰა̈ნდრა̅ლომიშდ დეშჲა̈ს ოთგა ისგა ჭიშხ კუბთეჲსგა? (ბზ. 67) -- ჰადრალომისთვის ვერავის ჩაუდებინებია ფეხი კუბოში. ნაყირს ჟი დეშე̅რ იზმე (ლშხ. 46) -- მოქნეულს ვერავინ ზომავს. ჩუ დეშე̅რს ოთგ̅რმა ჩა̅ჟ (ლშხ. 74) -- ცხენი ვერავის დაუჭერია. ალე დეშერდ ჩომინ იშგენდ (ლშხ. 52) -- ეს სხვამ ვერავინ გააკეთა.

- დეშჲა̈ს იხ. დეშჲა̈რ.
- დეშომა უარყ. ზმნს. -- არასდროს. ზურალ არა̈ყს დემეგ გთრა დეშომა (ბქ. 4) -- ქალი არაყს არ სვამდა არასოდეს. ბაჟ დეშომ' ესერ ოლჷთალელი (ანდ.) -- ჭკუა არასდროს განაწილებულაო. მარემი გუ̂ი დეშომას დემ ლოქ იბზი (ლნტ. 116) -- ადამიანის გული არასდროს არ ძღებაო.
- დეც (-ეშ, -- ზს., ლნტ., -იშ, -- ლშხ.) 1. ცა. აშხუ̂ ლადა̈ღ სა̈რკდ ლე̅გა̈ნ დეც (ბზ. 363) -- ერთ დღეს სარკესავით (მოწმენდილი) იყო (სარკედ იდგა) ცა. ათხე გარ ესერ ხოწუ̂ა დეცე რჷჰი (ბქ. 215) -- მხოლოდ ახლა ვნახე ცის სინათლეო. ნენა ანღლაბს ლოქ ცხულა̈ჯემატ ათოკუ̂არა დეცხო (ლნტ. 160) -- შარშან ამაღლება დღეს მშვილდ-ისარი ვისროლე ცისკენო. დეცეფეკუ̂ნა (ბქ.) -- მეავდრია, კვირიონი. დეცე მჷრჰი -- ცის მნათობი. დეცე ნამფე̅უ̂რაქა (ბზ., ლშხ.) -- ცის კიდურზე. 2. ბქ., ლშხ. სასა.
- დეცე-გიმ (-იშ, -ა̈რ \ -ჷმა̈რ ზს.), დეცი-გიმ (-იშ, -არ) ქს. 1. ცა და მიწა, მთელი სამყარო; მიწა-წყალი. დეცე-გიმდ ლიქუ̂თუნე ა̈დბინე (ბქ. 261) -- ცა და ქვეყანა შეიძრა (ცამ და მიწამ {გა}ნძრევა დაიწყო). 2. სახნავ-სათესი ადგილი, ადგილ-მამული, დეცე-გიმიშ მუჰუ̂დი ჯიჰრა̈შ ფოთელს ესერ ლახგუ̂არენა (ანდ.) -- სახნავ-სათესი ადგილის გამყიდველი მუხის

ფოთოლს მისდგომიაო. დეცე-გიმს დემ აჯბირე (პოეზ. 14) -- ადგილ-მამულს ("ცა მიწას") არ ჩამოგაკლებ.

- დეხდა (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̈შ ბქ., -და̄შ ლშხ.), დეხედა (-შიშ, -- ბქ., -ა̈ჲშ -- ლნტ.) უარყ. ნაცვალსახ. -- არც ერთი, ვერც ერთი. ჩუ დეხდა მოშ იდე̄სგიხ უშხუ̂ა̄რ (ბზ. 398) -- ვერც ერთი ვერ აქცევს ერთმანეთს. ჩხჷრშტა̈გილს ი დაუ̂თა̈გილს დეხდას ხარხ ჩუ ლათარ (ბქ. 104) -- ჩხირშტაგილს და დავთაგილს ვერც ერთს ვერ იცნობ (არცერთს არ აქვს საცნობი). სასა̄შზუმ დეც ი გიმ დეხდა სოფელს ე̄სა ხულუ̂ა (ლშხ. 3) -- სასაშისოდენა მიწა-წყალი არც ერთ სოფელს არა აქვსო. ამეხენქა ლიზი დეხედად მოშ ა̈ნმეჯერეხ (ლნტ. 178) -- აქედან გასვლა ვერც ერთმა ვერ მოიფიქრა.
- დეხედა იგივეა, რაც დეხდა.
- დეჯიკ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- ჯიუტი, ურჩი. დეჯიკ მიჩა ნაქუ̂ს გარ ხა̈ტხენა (ანდ. 27) -- ურჩი მხოლოდ თავის ნათქვამს იმეორებდაო. დეჯიკდ ლიგნე (ბქ.) -- გაჯიუტება. დეჯიკდ ლჷსპე (ბქ.) -- გაჯიუტებული.
- დე̄მ, დო̄მ{ა} ბზ., ლშხ., დემ ბქ., ლნტ. 1. უარყ. ნაწილ. -- არ. ზურაბ დე̄მ ხებჷრგა̄ლ (ბზ. 233) -- ზურაბი არ ეჭიდავებოდა. ქა̄უ ხეწა̈დ მიჩა თანშუ̂, ჰე მინს დო̄მ ხოჯრა̈უ̂ი (ბზ. 259) -- შენი თვალით ნახე, თუ ჩვენ არ გვიჯერებო. ხელწიფხეს გეზალ დემ ხეთნი (ბქ. 55) -- ხელმწიფეს შვილი არ უჩნდება. მა̈გ მახუ̂შიდ ქორლისგა დემ ესერ იმა̈რგ (ანდ.) -- ოჯახში ყველა უფროსად არ გამოდგებაო. მი ღალ ცანას დე̄მ ხუ̂იგენი (ლშხ. 85) -- მე ცანაში ვერ დავდგები. ალ ბალახ კუ̂ეცენს ჩუ̂აშგუ̂დე ჩუ ე დო̄მ იჟგჷნი (ლშხ. ხორ. 14) -- ეს ბალახი ხორბალს დაახრჩობს, თუ არ გაიმარგლა. ისკუ̂ი ილბა̈ლ ეში დემ ჯითუ̂ეფენი (ლნტ. 268) -- შენი ილბალი მაინც არ დაგეკარგება. 2. იგივეა, რაც შდო̈მ. 3. ლხმ. დამბლა. დემოუ̂ ჯა̈უ̂ხა!

-- დამბლამც დაგცემოდეს!

- დე̄მა ბზ., ლშხ., დემა ლნტ., უარყ. ნაწილ. -- არა, არ. ათხ' ე̄სერ ხაჰუ̂დიხ მუ? -- ეჯჲა̈რდ ხა̈̄ქუ̂ხ, ერე-ათხე ესერ დე̄მა (ბზ. 290) -- ახლა მომცემთო? -- მათ უთხრეს, რომ -- ახლა არაო. ეჯა ჰერს ქა დე̄მა ხა̈ტხა (ბზ. 106) -- ის ხმას არ სცემდა. ეჯის ალუ̂ე ქა ხასაჩქუ̂ა̈რნე, ეჩქა ქა ლოქ ფიშტუ̂ე, ე დომა̈ჲ დემა (ლნტ.) -- იმას თუ მაჩუქებ, მაშინ გაგიშვებ, თუ არადა -- არაო.
- დე̄მამ ლშხ. 1. უარყ. ნაწილაკი. -- არ. ათხე ძღჷ̄დ ლხინს დე̄მამ იჩოხ (ლშხ. 20) -- ახლა დიდ ლხინს არ მართავენ. 2. უარყ. ნაცვალსახელის მიც. ბრ. ფორმა -- არაფერს. ეჯ ლე̄თიშდ დე̄მამ მოშ აზა̄რეხ (ლშხ. 19) -- იმ ღამისათვის არაფერს არ ზოგავენ.
- დე̄მე ბზ., ლშხ., დემეგ ბქ., დემე ლნტ., უარყ. ზმნს. 1. არსად, ვერსად. აშხუ̂ თო̈ს ესღჷრდა, ერე სოფელს დე̄მე ხეწა̈დ (ბზ. 255) -- ერთ თვეს მიდიოდა (ისე), რომ სოფელი ვერსად ნახა. სასა̄შთა̄ნ სგიმარ დე̄მე არიხ (ლშხ. 3) -- სასაშისთანა მჟავე წყლები არსადაა. ალ დენა დემე თერა (ლნტ. 239) -- ეს ქალიშვილი არსად ჩანს. 2. ბქ. არ. ზურალ ი ლუ̂აჟმარე ალ ღჷნთექა არა̈ყს დემეგ გთრა (ბქ. 4) -- ქალი და კაცი ამ დღეობამდე არაყს არ სვამდნენ. დემეგ ესერ ხულუ̂ე მიჩ ა̈ჲრა̈ყ (ბქ. 197) -- არ მაქვს მე არაყიო.
- დე̄მ{ე}გუ̂აშ{უ̂} ბზ., დემგუ̂აშუ̂ ბქ., ლნტ., დე̄მგუ̂ეშს, დე̄სამ ლშხ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფერს. გიმ-მეგა̈მს უფი̄თქუ̂ად დე̄მგუ̂აშუ̂ ცუ̂ირე (ბზ. 320) -- მიწასა და ხეს, გაუხეთქავად არაფერს ტოვებს. მო̄რუ̂ალ ქა უცხრად დე̄სამ ცურეხ (ლშხ. 48) -- მედიატორები გაურკვევლად არაფერს ტოვებენ. დემგუ̂აშუ̂ ხა̈ჲმედა ეჩექა ლიჯედ (ლნტ. 157) -- არაფერს შეუძლია იქ გამოსვლა.
- დე̄მთე, დო̄მთე ბზ. ლშხ., დემთე ბქ., დემოხ ლნტ., უარყ. ზმნს. -- არსაით, არსად. ათხე შუკუ̂

დე̄მთე გჳ̂ა̄რ (ბზ. 117) -- ახლა გზა არსაით გვაქვს. დო̄მთე ლეჩი̄ჟად მაყა (ბზ. 316) -- არსად გასასიძებლად არ ვვარგვარ. ლაჩად დემთე ლა̈სჳ̂ (ბქ. 17) -- გასაქცევი არსაით იყო. ამზა̈ჳ̂ დემოხ ღური (ლნტ.) -- წელს არსად წავალ.

- დე̄მის ბზ., დემის ბქ., ლნტ., დე̄სამამ ლშხ., უარყ. ნაწილაკი. 1. არ. ჩუ ლახე ამთერნე ხოჩა̄მდ, ამჟი̄ნ დე̄მის ლა̈̄ქჳ̂ნინე (ბზ. 170) -- კარგად რომ გამიცნობ, ასე არ იტყვი. ამ ტაბგილჟი ლელჳ̂ დემის ლჷმშდეხოლნელი ჩუ (ბქ. 198) -- ამ ტაბაკზე ხორცი არ ილეოდა თურმე. მი ისკჳ̂აცახენ დემის ხჳ̂იგენი (ლნტ.) -- მე შენთან არ დავდგები. 2. არა. ჟი̄ჳ̂ ესერ ანჴა̈დ! -- ჟ'ე̄სერ დე̄მის! (ბზ. 137) -- ამოდიო! -- ზევით არაო! 3. არაფერს. გჳ̂ელღა̈რშაპა̈რ დე̄მის გჳ̂ა̈ჩოხ (ბზ. 118) -- გველეშაპები არაფერს გვიზამენ. მი სი დემის ჯექნე (ლნტ.) -- მე შენ არაფერს გეტყვი.
- დე̄მნა̈რ ბზ., დემნა̈რ{დ} ბქ., ლნტ., დე̄მნარ ლშხ., უარყ. ზმნს. -- არაფრად, არარად. მიჩა სა̈ხჷლწიფჳ̂ მი დე̄მნა̈რ მაწჷხ (ბზ. 284) -- მისი სახელმწიფო მე არაფრად მჭირდება. კჳ̂არემ ჩჳ̂ადლჳ̂ა̈ში ი დემნა̈რ ხაყა ეჩქანლჳ̂ე (ბქ. 231) -- ყინული გააფუჭებს და არაფრად ვარგა შემდეგ.
- დე̄მჟი{ნ} ბზ., ლშხ., დემჟი ბქ., ლნტ., უარყ. ზმნს. -- არასგზით, არაფრითაც. სურა̄სა̈ხი ლიტხე დე̄მჟი მა̈მჲედა (ბზ. 128) -- სურასახის დაბრუნება არაფრით არ შემიძლია. ალას დე̄მჟი̄ნ ხეკჳ̂ა̈დ ამი̄ ქა ლიტხე (ბზ. 281) -- ამას არასგზით არ უნდოდა ამის დაბრუნება.
- დე̄მლა ბზ., ლშხ., დემლა ბქ., დემალა ლნტ., უარყ. ზმნს. -- არაფრის გულისათვის, არასგზით. იშგანლა მჷხმჷ̄რიდ დე̄მლა ლახჳ̂ე̄მ გჳ̂ეჭ (ბზ. 387) -- მეღორემ სხვა რამისთვის არასგზით არ მისცა გოჭი. ეჯი მიჩა თოფს დე̄მლა ხელი̄ (ლშხ.) -- ის თავის თოფს არასგზით არ ელევა.
- დე̄მშა ბზ., ლშხ., დემშა ბქ., ლნტ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფრის. დი̄ნას დე̄მშა ქჳ̂ინ ხაჴან

(ბზ. 268) -- გოგოს არაფრის სუნი არ სცემს. ზომხა ლადეღ ჳ̂არ დე̄მშა შიდ (ლშხ. 17) -- ახალ წელს უარის თქმა არაფრის არ შეიძლება. ალე დემშა მჷკდე ლოქ ლჷმა̈რელი (ლნტ. 233) -- ეს არაფრის მომტანი არ ყოფილაო.

- დე̄მხენ იგივეა, რაც დო̄მხა̈ნ.
- დე̄რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈̄შ, -რა̄ლ ლშხ.), დერე (-რემ, -როლ) ბქ., დერა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- (ხევში ჩაწოლილი) გაყინული თოვლი. ლა̈ჲჩიჩხიე̄ლე რა̈შდ ი დე̄რა ათდე (ბზ. 105) -- რაშმა დაიფრუტუნა და (ზღვაზე) ყინული გადო. ჰერსკნ ჩუ ედკჷრანკან დერათეჩუ (ბქ. 85) -- არჩვი ჩაგორდა გაყინულ თოვლამდე.
- დე̄რჳ̂ა, დე̄რაჳ̂ ბზ., ლშხ., დერჳ̂ა ბქ. -- უარი. ზურა̄ლ დე̄რჳ̂ას ტჳ̄ლი (ბზ. 326) -- ქალი უარს ამბობს.
- დე̄სა ბზ., ლშხ., დესა ლნტ., უარყ. ნაწილ. 1. არ. ალჲარე დი დე̄ს'ა̈̄რი ამჩუ (ბზ. 251) -- ამათი დედა არ არის აქ. ეჯჲარს დე̄სა ხაყე̄ნახ გეზალ (ლშხ. 58) -- მათ არ ჰყოლიათ შვილი. ნაფთს ეჩქა დესა იჳმა̈რდახ (ლნტ. 5) -- მაშინ ნავთს არ ხმარობდნენ. 2. არა. მიშგუ დაჳა̈რ ჯიწჳ̂'ე̄სა? -- დე̄სა (ბზ. 156) -- ჩემი თხები თუ გინახავს? -- არა. ალ ბალახს თხუმისა გარ ხა̈̄რ ბალო̄ლარ ი იშგნა̄გ დე̄სა (ლშხ. 30) -- ამ ბალახს თავშიღა აქვს ფოთლები, სხვაგან -- არა. შდრ. დო̄სა.
- დე̄სამ იგივეა, რაც დე̄მ{ე}გჳ̂აშ{ჳ̂}.
- დე̄სამა, დე̄სმა ბზ., ლშხ., დესამა, დესამამა ლნტ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფერი, არარა. ალჲა̈რს ლუყჳ̂ჩჳ̄რა ჯა̈რ-ძუჰე̄რა̈ნქა დე̄სამა ხულჳ̂ა̈̄ნხ (ბზ. 368) -- ამათ დამტვრეული ვარცლ-საცრის გარდა არაფერი ჰქონდათ. ალჲარჷნქა დე̄სამა ხეყე̄და მინე დის (ლშხ. 54) -- ამათ გარდა არაფერი ჰყავდა მათ დედას. იჳ̂ალა̈დელ დესამა მათჳ̂ეფა მი (ლნტ.) -- არასოდეს

("თავის დღეში") არაფერი დამკარგვია.

- დე̄სამაგუ̂ეშ ბზ., დე̄სმაგუ̂ეშ ლშხ., დესამამაგუ̂ეშ ლნტ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფერი (არაფერი საქმე). დე̄სამაგუ̂ეშ ესერ ახჴედახ (ბზ. 297) -- არაფერი მოგვსვლიათო.
- დე̄სამამ იგივეა, რაც დე̄მის.
- დე̄სამამ იგივეა, რაც დე̄მის.
- დე̄ფა̈ნ (-ფნიშ, -ფნა̈̄რ) ბზ., ტელა̈ფ (-ლფა̈შ, -ლფა̈რ) ბქ., დე̄ფან (-იშ, -არ) ლშხ., დელფა̈ნ (-ანა̈̄რ) ლნტ. -- აივანი. ა̈მირან ჟ'აჩა̈დ დე̄ფა̈ნთეჟი (ბზ. 89) -- ამირანი ავიდა აივანზე. ითქს ტელაფქა მეჲ ხოდისგ̂ხ (ბქ.) -- მარცვალს აივანზე მზეს დაუდებენ. მუჲ̂ნარი ჩუ̂ანშყად დე̄ფანხენჩუ (ლშხ. 69) -- მოყურადე ჩამოვარდა აივნიდან. ჟ'ა̈მჩედელი დელფა̈ნხოჟი დენა (ლნტ. 272) -- ასულა აივანზე ქალიშვილი.
- დე̄შა, დეჲშა, დეშა იხ. და̈̄რ.
- დი (-ე̄შ, დილა̄რუ \ ლა̈დია ბზ., -ეშ, ლა̈დია ბქ., ლადია \ დილა̄რუ ლშხ., ლადია ლნტ.), დია (დია̈̄შ ბზ., დია̈შ ბქ.) -- დედა. მიშგუ̂ა დი მიშგუ̂აჟი ღანაჲ̂ ლა̈სჲ̂ (ბზ. 23) -- დედაჩემი ჩემზე ორსულად იყო. მიშგუ̂ა დის ლუშნუ გუ̂ეშ მა̈გ ხოხალ ლეზუ̂რა̈ლ (ბქ. 7) -- დედაჩემმა სვანური საქალო საქმე ყველაფერი იცის. მე̄რმა ლადეღ დედფალი დიე ლაჴდათე აზზიხ მა̄რას მეწი̄ს (ლშხ. 33) -- მეორე დღეს პატარძლის დედის მოსაყვანად აგზავნიან დამპატიჟებელ კაცს. ალ დენაგეზალს ჩუ̂ათადაგარა დი (ლნტ. 300) -- ამ ქალიშვილს მოჰკვდომია დედა. ისგუ დია, ისგუ ბუა ბოგს ხოწიბხ (პოეზ. 260) -- შენი დედა, შენი მამა ხიდზე ჰკიდიან. დი-მუთუ̂ენი (ბზ., ლშხ.) -- დედა-მშობელი. დი-მეზგე -- დედა-ოჯახი. იხ. დედე.
- დიაკუ̂ენ, დიაკენ იგივეა, რაც დი̄კუ̂ენ.
- დიარობ იგივეა, რაც დი̄რობ.

- დიარობ იგივეა, რაც დი̄რობ.
- დიასახლ იგივეა, რაც დიხსა̈ჲ.
- დია̈რ (დი̄რიშ, დი̄რა̈ლ ბზ., დირიშ, დირა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), დიარ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- პური. დია̈რუ ესერ ხა̄მნეხ (ბზ. 289) -- პური მაჭამეთო. მერმა ლადეღ ოხნაყეხ თუ̂ით დია̈რ (ბქ. 39) -- მეორე დღეს გამოუცხვეს თითო პური. ზურალდ ლუ̂აჟმარეს ქა ლახუ̂ემ დია̈რ (ლნტ. 201) -- ქალმა მისცა პური კაცს. კნინ. დი̄რილ ბზ., დირილდ ბქ., დიარე̄ლ ლშხ., დია̈რილ ლნტ.
- დიგე (ოდჷგ, ადიგ, ა̈დგე ზს., ადუგ, ადიგ; ადგე ლნტ.), დჷგე (ოდჷგ, ადიგ, ადგე) ლშხ., გრდმ. -- აქრობს. ლეტუ̂რე ესერ ჩუუ̂ ადიგ (ბზ. 262) -- სანთელი ჩააქრეო. ლემესგ როქ ნომეგ ადჷგეს (ბქ. 66) -- ცეცხლი არ ჩააქროსო. კუ̂ეჭოლ ლემესკილ ჩუ̂ათოდიგა ზისხს (ლნტ. 128) -- პატარა ცეცხლი ჩაუქრია სისხლს.
- დი-გეზალ (-ზლა̈შ, -ზლი̄რ ბზ., -ზლირ ბქ., -ზლაშ, -ზლი̄რ ლშხ., -ა̈შ, -ზელილ ლნტ.) -- დედა-შვილი. დი-გეზალ ქა̄თა̄გა̈ნხ შუკუ̂ს (ბზ.) -- დედა-შვილი გზას გაუდგა. ლჷმა̄რდე̄ლიხ ეშხუ დი-გეზალ (ლშხ. 55) -- ყოფილა ერთი დედა-შვილი.
- დიდა̈ბ (-იშ, --) ზს., დიდებ ლშხ., დიდაბ ლნტ. -- დიდება. დიდა̈ბ ხუ̂ე̄ქა ხოშა̄მ ღე̄რბათუ̂ (ბზ. 40) -- დიდება ვუთხარი დიდ ღმერთს. დიდებ-დიდებ თარიგძელარს (ლშხ. 22) -- დიდებ-დიდება მთავარანგელოზებს. დიდაბ ა̈ჯკად ზა̈ჲ მა̈ხე ბედნიერს! (ლნტ. 57) -- დიდება შენ, ბედნიერო ახალო წელო (დიდება მოგსვლოდეს ბედნიერ ახალ წელს)!.
- დიდა̈რ (-დრიშ, -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ ბქ., -იშ, -დარა̈ლ ლნტ.), დიდარ (-დრიშ, -დრალ) ლშხ. 1. მდიდარი. აშხუ̂ ლადეღ ანჴა̈დ ხელწიფთე დიდა̈რ მა̄რე (ბზ. 300) -- ერთ დღეს მდიდარი კაცი მოვიდა ხელმწიფესთან. სი დიდა̈რ ოჯახი გეზალ ხი (ლნტ. 239) -- შენ მდიდარი ოჯახის

შვილი ხარ. 2. ბქ. ამპარტავანი. დიდა̈რდ ზმნს. -- მედიდურად, ამაყად. იმჟი დიდა̈რდ ხიზელა̈ლ (ბქ.) -- რა მედიდურად დადიხარ.

- დიდებ იგივეა, რაც დიდა̈ბ.
- დიეუთუ̂რა იგივეა, რაც დიუთუ̂რა.
- დიე̄ნაცა̈̄დ (-იშ, -ცა̄და̈რ) ბზ., დიენაცა̄დ (-არ) ლშხ., დიენაცა̈დ, დინაცა̈დ (-ცადა̈რ) ლნტ. -- დედინაცვალი. დიენაცა̈დ გეზალუთრას ხოლამ ხა̈ხელნა (ლნტ. 174) -- დედინაცვალი გერს ცუდად ექცეოდა. ა̈გის ფირუ̂ დინაცა̈დდ ჩუ̂ადაჭებდე (ლნტ. 128) -- დედინაცვალმა ძროხა შინ დაამწყვდია. იხ. დიუთუ̂რა.
- დიმეთილ იგივეა, რაც დიმთილ.
- დიმთილ (-ა̈შ, -ა̈რ \ ლა̈დგმეთლა ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), დიმეთილ (ლა̈დმეთლა) ლნტ. -- დედამთილი. ა̈რიხ ეშხუ დიმთილ ი თელღერა (ბზ. 332) -- არიან ერთი დედამთილი და რძალი. თელეღრა̈ჲშუ̂დ ჭა̈ში დი ი მუ დიმეთილ ი მუმეთილ ლიხ (ლნტ. 19) -- რძლისათვის ქმრის დედა და მამა დედამთილი და მამამთილი არიან.
- დინა იგივეა, რაც დი̄ნა.
- დინაგეზალ იგივეა, რაც დი̄ნაგეზალ.
- დინაცად იგივეა, რაც დიე̄ნაცა̈̄დ.
- -დირ3 ბქ., თანდ. -გან. ლახუნდირ ქორთეჩუ ჭგშხშუ̂ ონჯუ̂ადდ -- მთიდან სახლამდე ფეხით ჩამოვედით.
- დირ იგივეა, რაც დი̄რ1.
- დიუთუ̂რა, დიუ̂ითრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., დიეუთუ̂რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- დედინაცვალი. დი̄ნას დიუთუ̂რა ათდაგან (ბზ.) -- ქალიშვილს დედინაცვალი მოუკვდა. უ̂ოჯრი̄ლ ლაშგყ

ჩუქჳ̂ა̄ნთე̄სგ' ა̄დჭებდე მიჩა დიჳ̂ითრად (ბზ. 325) -- ობოლი გოდორქვეშ დაამწყვდია მისმა დედინაცვალმა. იხ. დიე̄ნაცა̈̄დ.

- დიჳ̂ითრა იგივეა, რაც დიუთჳ̂რა.
- დიჳ̂ო იგივეა, რაც დი̄ნა.
- დიხსა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., დიხსა̈ლ (-სალა̈რ) ბქ., დიასახლ (-არ) ლშხ. -- დიასახლისი. დიხსა̈ლ ეშხუ ლემზჷრს ანყე (ბქ. 71) -- დიასახლისი ერთ სეფისკვერს აცხობს. ეჩხა̄ჳ̂ ელმა̄ზინ ლამზჷრდ მჷლა̄შხ დიასახლ (ლშხ. 50) -- იქით მიდიოდა სალოცავად ლაშხელი დიასახლისი.
- დი̄კონ იგივეა, რაც დი̄კჳ̂ენ.
- დი̄კჳ̂ენ (-კჳ̂ნიშ, -ა̈რ) ბზ., დიაკენ (-იშ, -არ) ბქ., დი̄კონ (-კჳ̂ნიშ, -ალ) ლშხ., დიაკჳ̂ენ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დიაკვანი. მა̄რე ქა̄დზჷ ზე დი̄კჳ̂ენდ (ბზ. 352) -- კაცი გაგზავნა დიაკვანმა. დი̄კონს ბობშ აგითე ოთჲა (ლშხ. 58) -- დიაკვანს ბავშვი სახლში წაუყვანია.
- დი̄ნა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), დიჳ̂ო (-ჳ̂ე̄შ, -ჳ̂ო̄ლა̈̄რ) ბზ., დინა (-ნაშ, -ნოლ) ბქ., დენა (-ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ \ ნა̈დ{ჲ}ენა̈რ) ლნტ. -- ქალიშვილი, გოგო. ხელწიფს ხორდა სემი დი̄ნა (ბზ. 252) -- ხელმწიფეს ჰყავდა სამი ქალიშვილი. ალი ხოჩა დიჳ̂ო ლი (ბზ.) -- ეს კარგი გოგოა. დინა ი ნალჳ̂ჟურ ქჷრდ' ესერ გეზალ ლიჴ (ანდ.) -- ქალიშვილი და ვაჟიშვილი ორივე შვილიაო. ალ დი̄ნა ხოჩა მეზგემიშ ლოქ ლი (ლშხ. 29) -- ეს ქალიშვილი კარგი ოჯახიდანააო. ალ დენა ხოჩა თჳ̂ალა̈შ ლას (ლნტ. 247) -- ეს ქალიშვილი ლამაზი იყო. კნინ. დი̄ნოლ, ბზ., დინილ ბქ., დი̄ნო̄ლ ლშხ., დენოლ ლნტ.
- დი̄ნაგეზალ (-ზლა̈შ, -ზლი̄რ ბზ., -აშ, -ზლი̄რ ლშხ.), დინაგეზალ (-ზლა̈შ, -ზლირ) ბქ., დენაგეზალ (-ზლა̈შ, -ზელილ) ლნტ. -- ქალიშვილი, ასული. ხელწიფს ეშხუ დი̄ნაგეზალ ხორი (ბზ. 280) -- ხელმწიფეს ერთი ქალიშვილი ჰყავს. დინაგეზალს დიხენქა ჟი ლეთჳ̂რი

ხარ ლეზუ̂რა̈ლ გეშ (ბქ. 23) -- ქალიშვილმა დედისაგან უნდა ისწავლოს საქალებო საქმე.

- დი̄რ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), დირ (-იშ -ა̈ლ) ბქ., ლნტ., დჷრ ბქ. -- დირე. ბაბა დი̄რს ხებლა̄ნჭუნა̈̄ლ (ბზ. 422) -- ბაბუა დირეს ებღაუჭება. ქორა დი̄რ ლოქ ხაკუჩ შამფურდ (ლშხ. 81) -- სახლის დირე მინდა შამფურადო.
- დი̄რ2 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), დირ ბქ. -- კუჭი. დი̄რ მეზგი (ბზ., ლშხ.) -- კუჭი მტკივა.
- დი̄რობ (-ა̈შ, --, ბზ., -აშ, --, ლშხ.), დირობ (-ა̈შ, --) ბქ., დიარობ (-ა̈შ, --) ლნტ. -- ჭამის დრო, პურის ჭამა, პურობის დრო. მეუსგუ̂ა ლადეღ დირობჟი ბინტუ̂იდ ა̈ხუნჴუ̂ა̈ნ (ბქ. 219) -- მეექვსე დღეს ჭამის დროს ისევ ბურუსი ჩამოწვა. დირობჟი ყორქა ჟაღუ̂ ესერი და̈რ აკუ̂ანე (ანდ.) -- ჭამისას კარში ძაღლსაც არავინ აგდებსო. აჯაღ ჩუ უდ ისგუ̂რიხ დი̄რობდ (ლშხ. 37) -- კვლავ სხდებიან პურის საჭმელად.
- დო 1. უარყოფ. ნაწილაკი -- არ. მა̈̄ნკუ ოხთუ̂ე̄ნ, ეჩქას სგა იმღა დო ალე? (ბზ. 442) -- პირველად (რომ) გამოვგზავნე, მაშინ რატომ არ შემოხვედი? 2. ბზ., ლშხ. -- არც. ლა̈კირთე̄სგა სგაუ̂ ადკუ̂ა̈რხ, ეჯჟი̄ნ ერე დო იშუ̂ ა̈ნმეჴრე̄ნს, დო ჯიჯუ̂! (ბზ. 151) -- საკირეში ჩააგდეთ ისე, რომ არც რბილი მოიძებნოს (იქნეს გაგებული), არც ძვალი. ეჯკალიბ ქორა ლიგემ ჯა̄ჲმედა ლოქ მოშ, ერე დო გიმს ხეთილეს ი დო დეცს (ლშხ. 59) -- ისეთი სახლის აგება თუ შეგიძლია, რომ არც მიწას ეხებოდეს და არც ცასო. 3. ნაწილაკი, რომელიც მეტწილად არ ითარგმნება, ზოგჯერ გამოხატავს წაქეზებას, თხოვნა-რჩევას -- დაე, მოდი, ხომ არ. ეშხუ ამბა̈უ̂ ქორს მი ა̈მსა̈დ, უ̂ეშგდ ტუ̂ეხნი, ჟი დო მიღე̄ლუ̂ე! (ბზ. 203) -- ერთი ამბავი მე შინ დამრჩა, უკან დავბრუნდები, მოდი, დამიცადე (ხომ არ დამიცდი)! ბათჷრ ათჴჷრენა, ჩუ ესერ დო ხაგუ̂ა̈უ̂იხ, მა̈დილ ესერ ხერიხ (ბქ.) -- ბათირი შეხვეწნია: ღამის გასათევად ხომ არ დამაყენებთ, მადლი შეგეყაროთ (გექნებათო). დო ლოქ ა̈ჲესკ მიჩა

ლ̈ჷპრისტე გიორგის ქალა̈ქხო ი ხეყენი ლოქ მიჩაცა̈ხენ (ლნტ.) -- ხომ არ წაიყვან შენს ნათლულ გიორგის ქალაქში და (ხომ არ) გეყოლება შენთანო.

- დოლებ (დოლბიშ, დოლბა̈რ) ზს., დოლობ (-იშ, -არ) ლშხ., დოლა̈ბ (-იშ, -ლაბა̈რ) ლნტ. -- დოლაბი. ჟიქან ხოშა დოლებ ათლაფრე (ბქ. 52) -- ზემოდან დიდი დოლაბი დააფარა. ა̈მირა̈ნდ დოლა̈ბ ქადაკუ̂ა̈რ ეჩეხენხო (ლნტ. 248) -- ამირანმა დოლაბი გადააგდო იქით. იხ. ში̄რა.
- დოლებში̄რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., დოლებშირა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., დოლობში̄რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., დოლა̈ბშირა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- წისქვილის ქვა. გუ̂იშგუ̂ეჲ მურყუ̂ამ სგუ̂ებინ დოლებში̄რა ა̈რი (ბზ. 93) -- ჩვენი კოშკის წინ წისქვილის ქვა არის. და̄უ̂ს დეშმა ხოყი̄რა ჟიქა̄ნჩუ დოლობში̄რა (ლშხ. 55) -- დევს ველარ დაურტყამს ზემოდან წისქვილის ქვა.
- დოლობ იგივეა, რაც დოლებ.
- დოლობში̄რა იგივეა, რაც დოლებში̄რა.
- დოლფანა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., დოლფანა (-იშ, -ნა̈უ) ბქ. -- ბერიკა, ყეენი. ამ მარად დოლფანა̈ ხოჟხახ (ბქ. 233) -- ამ კაცს ყეენს (ბერიკების მეთაურს) უწოდებენ.
- დომა̈ჲ ლნტ. -- არადა. ე ლოქ იქუ̂ცე ალეს (მეგამს), დომა̈ჲ ჯე ლოქ ლჷრი ამეხენქა (ლნტ. 267) -- თუ მოიჭრი ამას (ხეს), არადა მე წავალო აქედან.
- დომბა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., დომბა̈ (-ბა̈ჲშ, -ბაუ) ბქ., დომბაჲ (-ჲშ, -ბე̄ლ) ლშხ. -- დომბა. ხოშა ლახუ̂ა̈რს დომბა̈ჲ ლჷმა̈რდ (ბქ. 226) -- დიდ მთებში დომბა ყოფილა. აშხუ̂ ლადეღ ყათლან ხეწად დომბა̈ს (ბქ. 118) -- ერთ დღეს ყათლანმა ნახა დომბა. გადატ. დომბა̈ჲ ჯა̈ნ ბზ. -- დიდტანა ხარი.
- დომეყ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., დუმეყ ბქ., ნადმოყ ქს. -- ბერწი. უშგუ̂ლა̈რს დომეყ ამე ხორიხ (პოეზ. 232) -- უშგულელებს ბერწი (საქონელი) აქ ჰყავთ.

- დორ ბქ., უარყ. ნაწილაკი. მეტწილად არ ითარგმნება. დემეგ მიხალ იმთე დორ აჩ̈ად (ბქ.) -- არ ვიცი, თუ საით წავიდა. მ̈ა დორ ფოყს ლი, მ̈ა თერა ი ეშხუ ლჷფკელ როქუ̂ ხაშთხუ̂ა ოქრეშ კუბშ (ბქ. 195) -- ვინ იცის, რა მხარეს არის და ერთი ქალბატონი მარხია თურმე ოქროს კუბოთი.
- დორ̈აჲ (-იშ, -რ̈ალ ბზ., -რაუ ბქ.), დორაჲ (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., დორ̈ა (-ჲშ, -რ̈ალ) ლნტ. -- დორა. დედბერდ ეშხუ დორ̈აჲ რ̈ანგ ანჴიდ (ბზ. 17) -- დედაბერმა ერთი დორა თაფლუჭი მოიტანა. ნაწუ̂არდ ოხლუ̂ახ დორაჲ არაყ (ლშხ. 37) -- შესაწევრად მოაქვთ დორა არაყი. ზურალს ლიცშუ̂ გუ̂ეში დორ̈ა ასალუ̂ენა (ლნტ. 185) -- ქალს თურმე წყლით სავსე დორა მიჰქონდა.
- დორიჲ იგივეა, რაც დო̄რი.
- დოსა იგივეა, რაც დო̄სა.
- დოსდ იგივეა, რაც დო̄სგ{დ}.
- დოსკ იგივეა, რაც დო̄სგდ.
- დოუ იგივეა, რაც დო̄უ̂{ე}.
- დოუ̂ იგივეა, რაც დო̄უ̂.
- დოშ ბზ., ლშხ., დეშ ბქ., ქს., უარყ. ნაწილ. -- ვერ, ვერა. იმღა ესერ დოშ ოთხუ̂ია? (ბზ. 298) -- რატომ ვერ წაიღეო? როსტომ გეზალს დეშ ლ̈ახშად (ბქ.) -- როსტომმა შვილს ვერ უშველა.
- დოშდიშ იგივეა, რაც დო̈შდიშ.
- დოშდულ (-დუ̂ლ̈აშ ზს., -დუ̂ლაშ ლშხ.), დოშტულ (-ტუ̂ლ̈აშ) ლნტ. -- მთვარე. მი მაკუჩ დოშდუ̂ლ̈ა ლიწედ (ბზ. 368) -- მე მინდა მთვარის ნახვა. მიჟ ი დოშდულ ჯიმილ-დაჩუ̂ირ

ლჷმა̈რხ (ბქ. 309) -- მზე და მთვარე და-ძმა ყოფილან. ბოლოკს ჯუ̂ინელ დოშდულჷი ლოქ ალშ̈ი̂ხ (ლშხ. ხორ. 6) -- ბოლოკს ძველ მთვარეზე თესავენო.

- დოხდო, დოხდოჲ იგივეა, რაც დახდუ̂ე̄ჲ.
- დოხოჲ იგივეა, რაც დახუ̂დე̄ჲ.
- დოხუ̂დე იგივეა, რაც დახ?დე̄ჲ.
- დო̈შდიშ, დუ̂ეშდიშ (-დშიშ) ბზ., დეშდიშ (-დშიშ) ბქ., დოშდიშ (-იშ) ლშხ., დუ̂ეშტიშ ლნტ. -- ორშაბათი. დუ̂ეშდიშ ცაგა̈რს იქჩე მა̈გ (ბზ. 18) -- ორშაბათს ეკლებს {ი}ჭრის ყველა. მი დეშდიშ ოდუ̂ი ქალა̈ქთე (ბქ.) -- მე ორშაბათს წავედი ქალაქში. აღაბჷნლო დოშდი ძინარს ხა̈ჲშხა თუ̂ეთუ̂ნე დოშდიშ (ლშხ. 20) -- აღების მომდევნო ორშაბათის დილას თეთრი ორშაბათი ეწოდება.
- დო̄მ{ა} იგივეა, რაც დე̄მ.
- დო̄მთე იგივეა, რაც დე̄მთე.
- დო̄მნოუ̂შ ბზ., ლშხ., დემნოშ ბქ., დემნოუ̂შ ლნტ., უარყ. ზმნს. -- არაფრით. ალის საშუ̂ელ დო̄მნოუ̂შ ხოჳდენი (ლშხ. 10) -- ამას არაფერი შველის (საშველი არაფრით არ მოსდის).
- დო̄მხა̈ნ ბზ., დემხენ ბქ., დო̄მხენ დე̄მხენ ლშხ., დემეხ{ენ} ლნტ., უარყ. ზმნს. -- არსაიდან. ამსუ̂ა̄ლდა̈ ლაჳა̈დ დო̄მხა̈ნ ლესუ̂ (ბზ. 281) -- ადამიანის მოსასვლელი არსაიდან იყოს.
- დო̄რ ბზ., ლშხ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არავინ. მიჩ დედე̄ მე̄ქუ̂ე̄სგ დო̄რ ხაყა (ბზ. 407) -- მე დედის მთქმელი (დედა რომ მითხრას) არავინ მყავსო. ქა ლოქ დო̄რ ხეწეს ნა̄შგეჲს სეგდა̄ჲსა (ლშხ. 7) -- არავინ ნახოს კასრში ნაწველიო. იხ. და̄რ.
- დო̄რი̄ ლშხ., დორიჲ ლნტ. -- თუ არა, არადა. დო̄რი̄ ქა̄უ̂ ეთყაჩხ (ლშხ. 58) -- თუ არადა მოეშვითო. მახუ̂ში ლი ბაბა, ალუ̂ე ეჯი ჩუა̈რი ლუუ̂ა̈რ, დორიჲ-მამა (ლნტ. 19) -- უფროსი

არის ბაბუა, თუ ის ცოცხალია, თუ არა და მამა.

- დო̄სა ბზ., ლშხ., დოსა ლნტ., უარყ. ნაწილ. -- არა, არ. იმღა დო̄სა მირი ლეღჷ̂ნე ჯჵმილ? (ბზ. 378) -- რატომ არა მყავს საფიცარი ძმა? ლჺ̄შხურ ლოქ დო̄სა იშჷ̂ში ჩუ იჷ̂ალადეელ (ლშხ. 5) -- ცხენისწყალი ("ლაშხურა") არ შრება არასოდესო. შდრ. დე̄სა.
- დო̄სამა ბზ., ლშხ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფერი. ხაშყიდხ... ერ დო̄სამა ლჵმთხო̄ლ ჲადჷრდ (ლშხ. 30) -- ახსოვთ, სულ რომ არაფერი იშოვებოდა.
- დო̄სგ{დ}, დო̄სდ ბზ., ლშხ., დოსდ ბქ., დოსკ ლნტ., ზმნს. -- ადრე. თანფჺ̈ ცჺ̄შ ეშხუ ზურჺ̄ლ დო̄სგ იგნჺ̄ლ (ბზ. 19) -- აღდგომის ხუთშაბათს ერთი ქალი ადრე დგება. ჰამს დო̄სდ ანჯჺ̈დ ხელწიფჴ (ბზ. 445) -- დილას ადრე მოვიდა ხელმწიფე. ლიჯნი დოსდ ჺ̈ხჷ̂ბინედ (ბქ.) -- ხვნა ადრე დავიწყეთ. მე̄ჷ̂არ დო̄სგ იგნჺ̄ლხ ზურჺ̄ლე̄ლ (ლშხ. 5) -- ქალები ძალიან ადრე დგებიან. ჺ̈მეჯედ ძინჺ̈რს დოსკ ალ ჭყინტ (ლნტ. 246) -- ეს ვაჟი დილას ადრე მოსულა.
- დო̄სდ იგივეა, რაც დო̄სგდ.
- დო̄ჷ̂{ე} ბზ., დო̄ჷ̂ ლშხ., დო{ღ}ჷ̂ე ბქ., დოჷ̂ ლნტ. -- ვაითუ, იქნებ. საბლუ ბუზჷ̄ლჺ̈რ, დო̄ჷ̂ე ჯჺ̈იდჵნდახ (ბზ. 181) -- საბრალო ფუტკრებო, იქნებ გშიათ. დოღჷ̂ე მოლეგეშ ოლჩემნელასუნ სოფელისგა (ბქ.) -- ვაითუ რაღაცა მოხდა სოფელშიო. დო̄უ ლოქ ლჵდგარ ე̄სა ლესეს ი ამშა ღედ ხჺ̄და (ლშხ. 69) -- ვაითუ მკვდარი იყოსო და ამისი დარდი ჰქონდა. დოჷ̂ ლოქ ეს მიჩა ჭჺ̈შდ ჺ̈ნგჺ̈ილებე ი ეჩქას ჩუ ლოქ ადგჺ̈რი (ლნტ.) -- ვაითუ ჩემმა ქმარმა გაიგოს და მაშინ მომკლავსო.
- დრამ ბზ., დრამდ ბქ., ზმნს. 1. ბზ. ერთიანად. როსტომ შიშდ ჩჷ̂ესფიშჷ̂დ დრამ ზურაბდ (ბზ. 233) -- როსტომი მალე ერთიანად წააქცია ზურაბმა. 2. ბქ. მუდამ, განუწყვეტლივ. დრამდ იწრჺ̈ლ (ბქ.) -- განუწყვეტლივ იგინება.

- დრეჲ̂ იგივეა, რაც დჲ̂რეჲ̂.
- დროჲ იგივეა, რაც დჲ̂რეჲ̂.
- დრო̈ჲ̂ იგივეა, რაც დჲ̂რეჲ̂.
- დუმა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., დუმა̈ (-იშ, -მაუ ბქ., -ჲშ, -ჲა̈რ ლნტ.), დუმაჲ (-მა̄ჲშ, -არ) ლშხ. -- დუმა. თჲ̂ეთნე ღოლჲაქს ხოშა დუმა̈ჲ ხა̄დ (ბზ. 57) -- თეთრ ცხვარს დიდი დუმა ჰქონდა. ალის თხერად ქა ლოხკჲ̂არა დუმა̈ (ბქ. 65) -- ამას მგლისათვის დუმა მიუგდია.
- დუმეყ იგივეა, რაც დომეყ.
- დუსა̈რ იგივეა, რაც დჲ̂ისჲ̂.
- დუხჲ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., დუხ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ყოჩი, ერკემალი. ღოლჲა̄ქა̈რს დუხურ მა̄მ ხაყახ, ადო ჰა̈რიდ სედნიხ (ბზ.) -- ცხვრები უყოჩოდ არ ვარგა, თორემ ბერწად (ცარიელად) დარჩებიან.
- დჲ̈ს იგივეა, რაც დჲ̂ისჲ̂.
- დჲ̂ერი (-ჲშ, --) ლნტ. -- მღორე. დჲ̂ერიდ ა̈სღრი ლიც (ლნტ.) -- მღორედ მიდის წყალი.
- დჲ̂ეშდიშ იგივეა, რაც დო̈შდიშ.
- დჲ̂ეშტიშ იგივეა, რაც დო̈შდიშ.
- დჲ̂ისჲ̂, დჲ̈ს, დუსა̈რ (-იშ, --) ზს, დუსურ ლშხ., ლნტ. -- თრთვილი, ჭირხლი. დაბს დჲ̂ისჲ̂ ხასდ (ბქ.) -- ყანას თრთვილი ედო. დუსორ ესდე ჩჲა̄გ (ლშხ.) -- ჭირხლი დადო ყველგან.
- დჲ̂რეჲ̂, დრო̈ჲ̂, დრეჲ̂ (-იშ, --) ზს., დროჲ (-იშ, --) ლშხ., დრო, დჲ̂რე, დრო̈ ლნტ. -- დრო. ამ დჲ̂რეჲ̂ს მა̈ნკჲ̂ი̅ ხეხჲ̂მი ჯჷგმილდ მიშგჲ̂ა მუ ჩჲ̂ადგა̈რ (ბზ. 23) -- ამ დროს პირველი ცოლის ძმამ მამაჩემი მოკლა. ამ დრო̈ჲ̂ჟი ჩჲ̂აქჲ̂ა̈ც ლიშია̄ლ (ბზ. 119) -- ამ დროს შეწყდა ომი. ამ დრეჲ̂ჟი̅ნ ანჯა̈დ ლჲ̂აჭრი გეზალ (ბზ. 444) -- ამ დროს მოვიდა ვაჭრის შვილი. ბეჩჲ̂ია̈შ ფუსდ

ლეგმა̈რლი აშხუ̂ დრო̈უ̂ჟი სორთმან (ბქ. 13) -- ბეჩოს ბატონი ერთ დროს სორთმანი ყოფილა. ჯუ̂ინელ დროჲჟი ხოფშირა ხახლე̄ნა ნადირ (ლშხ. 8) -- ძველ დროს უფრო მეტი ნადირი სცოდნია. ა̈მეჩედ დრო̈ (ლნტ. 278) -- გასულა დრო. ზა̈ ყუ̂ელენი უ̂ოშთხუ̂ დუ̂რედ (ლნტ. 40) -- წელიწადი იყოფა ოთხ დროდ.

- დლუ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., დლულ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. -- შხუილი (რძისა...). ლა̄შგეჲჟი̄ნ ესერ დლუ̄ლ ნო̄სა̈უ̂ ლახსიმნე (ბზ. 250) -- მოწველისას შხუილი არ მომასმენინოო. დლუ̄ლ-დლუ̄ლ ნო̄სა ახკიდუ̂ნა (ბზ. 140) -- შხუილ-შხუილი არ გააღებინო.
- დგბჟი იგივეა, რაც დგბჟგ.
- დგბჟგ (-ი̄შ, -ა̈რ) ბზ., (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., დგბჟი (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ. 1. მდარე. დგბჟგ ჰარა̈ყ (ბზ.) -- მდარე არაყი. 2. გამოლენჩებული, უსიცოცხლო, მოუქნელი ადამიანი. დგბჟი ამსოლდ უ̂ეთხმა̈ლშალ ლეზხა̈ლი ესერ ლი (ანდ.) -- მოუქნელი ადამიანი პირუტყვივით გასადენიაო.
- დგგე იგივეა, რაც დიგე.
- დგთხელ (ხოდთხელა, მა̈დთხელე ბზ., ხოდგთხელა ლნტ.) -- თხელი. დადად დგთხელ გაგ ანჩუ̂მინ (ბქ.) -- დედაბერმა თხელი ფაფა გააკეთა. მეჩხფა ქუ̂ინლეგმგენა დგთხელ ესერ ზისხ ხოგ (ბქ.) -- გამხდარ საქონელს თხელი სისხლი აქვსო (უდგასო). ალას დგთხელ ბალარ ხა̄რ (ლშხ. ხორ. 23) -- ამას თხელი ფოთლები აქვს. ლაუ̂ა̈შ დგთხელ დია̈რ ლი (ლნტ. 33) -- ლავაში თხელი პურია. მიშგუ მუდ ხოდთხელა ფიცა̈რ ა̈ნყიდ (ბზ.) -- მამაჩემმა უფრო თხელი ფიცარი იყიდა.
- დგრ1 (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., დგ̄რ (-ალ) ლშხ. -- დვრიტა, კვეთი (ღორის ან ხბოს დამარილებული და გამხმარი მაჭიკი, რომელსაც იყენებენ კვეთის დასამზადებლად). დგრ ლაფრას მისდ (ბქ.) -- მაჭიკი გასახმობად მქონდა. ეჯის ხოჩა დგ̄რ ხაწგხ (ლშხ.) -- იმას

კარგი დვრიტა სჭირდება. შდრ. ბალე3

- დჱრ2 იგივეა, რაც დი̄რ1.
- დჱტ იგივეა, რაც ტჱტ.
- დჱ̄რ იგივეა, რაც დჱრ1

ე

- ე1 იგივეა, რაც ჰე̄1.
- ე2 ბქ., ლნტ., გამარტივებული ერ(ე) -- რომ. კალჷ̂ მიჩეჷ̂შჷ̂ ჩუ ე იკლაჷ̂იდეს, ეჩქას მა გჷ̂იჭინდა (ბქ.) -- კალო თავისით რომ ილეწებოდეს, მაშინ რა გვიჭირდა. მა ლოქ ხოცხა ე(ერ) ა̈სეჷ̂ა̈დენს? (ლნტ. 264) -- რა ურჩევნიაო, რომ დაებედოს? იხ. ერე
- -ე-3 ორპირიანი ზმნების ვნებითი გვარის პრეფიქსი, დაისმის ზმნის ფუძის წინ, პირის ნიშნის შემდეგ. ხელჟირიე̄ლ ი ხეფრება̄ლ... (ბზ. 311) -- ეცოდება და ეფერება... მა̈დილუ ხერიხ (ბქ. 8) -- მადლიმც გექნებათ. ლახ ე̄ს ხეზგუნი მა̄ლე... (ლშხ. 15) -- თუ ვინმეს რამე ეტკინება. ეჯმინს ხელა̈ტიხ უშხჷ̂ა̈რე თხჷ̂იმ (ლნტ. 48) -- იმათ უყვარდებათ ერთმანეთი.
- -ე4 ზმნის თემის ნიშანი აწმყოში (ჩვეულებრივ, გარდამავალ ზმნებთან). გიერგი კა̄დას აშე̄რე (ბზ. 25) -- გიორგი ნაჯახს ლესავს. შიყს ხა̈ხლინე [ლემასგჷ̂]... (ბქ. 14) -- ცეცხლს ზურგს უშვერს. ზურა̄ლ აჭთუნე ამხჷ̂არს (ლშხ.) -- ქალი მტრებს წყევლის. დედე ლაყჷ̂რას აფთხჱნე (ლნტ.) -- დედა ლოგინს (საწოლს) ფერთხავს.
- -ე5 ნამყო ძირითადის სუფიქსი ერთი ტიპის ზმნებში. ალექსანდრედ ქა̄ნთირნე რა̈შ (ბზ. 9) -- ალექსანდრემ რაში გამოათრია. სეგზდ უცხა̈რ... ანფჱთხნე (ბზ. 11) -- სეგზმა მსხლები დაბერტყა. დი̄ნად ნეპო̄ლ ედჱრმე (ლშხ.) -- გოგომ ჩიტი დაიჭირა. კჷ̂აპად ადარიკა̈ლე დაჴა̈რ

(ლნტ. 129) -- კვაპამ თხები გარეკა.

- ე6 ბქ., ლნტ. გამარტივებული ეჯ̈ი ნაცვალსახ., -- ის. ე მუწუ̂რი მიჩა თხუმ ეჲნური ქა̈თნა (ბქ. 288) -- ის შურისმაძიებელი თავის თავს უიმისოდაც გამოაჩენდა. ე ლამოქშალად ათოჯიდხ რა̈შუ̂ი გეზალ ხენწიფს (ლნტ. 295) -- იმ ქვისლებმა ხელმწიფეს მიუყვანეს რაშის შვილი.
- ე იგივეა, რაც ჰე2
- ხ-ეაუ̂დარ იგივეა, რაც ხ-ეჰა̄უ̂და̈რ.
- ხ-ეაფხა̈ნიკ იგივეა, რაც ხ-ემფხა̈ნგი
- ხ-ეა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ებ იგივეა, რაც ჰებ.
- ხ-ება̈თქი იგივეა, რაც ხ-აბთქი.
- ხ-ებგუ̂ენი, ხ-ეგუ̂ბენი (ა̈მბა̈გუ̂ \ ა̈მგუ̂ა̈ბ, ა̈ხბა̈გუ̂ \ ა̈ხგუ̂ა̈ბ; ა̈ხბეგუ̂ნი \ ა̈ხგუ̂ებნი) ბზ., გრდუვ. -- {წა}აწყდება ("ეპოვება"). ჭყინტს ა̈ხბა̈გუ̂ კჷლ (ბზ. 392) -- ბიჭი გასალებს წააწყდა ("ბიჭს გასალები ეპოვა"). ლემესგ ესერ დე̄სა ახგუ̂ება (ბზ. 348) -- ცეცხლს ვერ წავაწყდით.
- ხ-ებდინი (ა̈მბიდდა, ა̈ხბჷდ; ა̈ხბიდნი ზს., ემბიდდა, ეხბიდდა; ეხბიდნი ლშხ., ა̈მებიდდა, ა̈ხებიდდა, ა̈ხებიდნი ლნტ.) გრდუვ. -- ცეცხლი ეკიდება. ზექი ხორეუ̂ს ჟ'ა̈ხბჷდდა (ბზ. 321) -- შეშის გროვას ცეცხლი წაეკიდა. ჟ'ა̈ხებიდნან აწოლს (ლნტ. 316) -- ზვინს ცეცხლი წაეკიდა.
- ხ-ებენდი იგვეა, რაც ხ-ებო̄ნდი.
- ხ-ებერგი (ლოხბურგენ, ლა̈ხბურგან., ლა̈ხბურგი) ბქ., ხ-ებორგი (ლოხბორგენ, ლეხბორგა̄ნ; ლეხბორგი ლშხ., ლა̈ხუ̂ებორგენ, ლა̈ხებორგან; ლა̈ხებორგი ლნტ.), გრდუვ. -- ხელს ჰკიდებს,

ხელს ავლებს. ლӓხბგრგან [ალი] ჳოქრӓშ ლუსდგჳӓრს (ბქ. 46) -- ამან ჩაავლო ხელი ოქროს ნაწნავებს. მӓგ სკა ხებორგიხ ლӓრტყისა (ლნტ. 44) -- ყველანი ქამარში ჩაავლებენ ხელს.

- ხ-ებერენი იგივეა, რაც ხ-ებრენი
- ხ-ებზი (ესჳბიზӓნ, ესბიზӓ̄ნ; ესბიზი ბზ., ესჳ̂ბიზენ, ესბიზან; ბქ., ოსბიზენ, ესბიზӓ̄ნ; ესბიზი ლშხ., ӓსჳ̂ებიზენ, ӓსებიზან; ӓსებიზი ლნტ.) გრდუვ. -- {და}აძლება, {მი}აძლება. ალღӓრ ჟიჲ ესბიზӓ̄ნხ [ფӓტჳ̂ს] (ბზ. 285) -- ესენი დააძლნენ კიდეც ფეტვს. საბრალ, შომ' ესერ ხაკგრქა, ეჩქას ესბიზენა (ანდ.) -- საბრალო, როცა ეშოვა, მაშინ მისძლომიაო. მაულ თӓშს ჟ'ӓსებიზან (ლნტ. 192) -- მელა ყველს დააძლა.
- ხ-ებიდ (მებიდდა, ხებგდდა; ხებ̄იდდ̄ედს ბზ., ხებიდდა, ხებიდდეს ქს., მებგდ, ხებგდ; ხებგდეს ბქ.) გრდუვ. -- ცეცხლი უკიდია. ხებიდ ქჳ̂ეყანას (ბქ. 98) -- ქვეყანას ცეცხლი უკიდია.
- ხ-ებირგიელ იგივეა, რაც ხებგრგჲ̄ელ.
- ხ-ებიშდი1 იგივეა, რაც ხ-ებ̄იში1.
- ხ-ებიშდი2 იგივეა, რაც ხ-ებში.
- ხ-ებ̄იშდი იგივეა, რაც ხ-ებში1.
- ხ-ებ̄იში (ӓმბიშӓ̄ნ, ӓხბიშӓ̄ნ, ӓხბ̄იში) ბზ., ხ-ებიშდი1 (ӓმბიშდან, ӓხბიშდან; ӓხბიშდი) ბქ., გრდუვ. -- {წა}ერთმევა. მახე კალონშჳ̂ კულაკӓ̄რს გგმӓ̄რს ჩჳ̂ӓხბიშӓ̄ნხ (ბზ.) -- ახალი კანონით კულაკებს მიწა ჩამოერთვათ (წაერთვათ).
- ხ-ებლაჲჯი იგივეა, რაც ხ-ებლӓ̄ნჯი
- ხ-ებლӓ̄ჯი (ოთბლӓ̄ჯӓნ, ӓთბლӓ̄ჯӓ̄ნ; ӓთბლӓ̄ჯი ბზ., ოთბლӓ̄ჯენ, ეთბლӓ̄ჯӓ̄ნ; ეთბლӓ̄ჯი ლშხ.), ხ-ებლაჯი (ӓთჳ̂ებლაჯენ, ӓთებლაჯან; ӓთებლაჯი) ლნტ., გრდუვ. -- {ჩა}აცივდება. დენა სკӓთებლაჯან, ერე მოჯამӓგირდ ასოგენანხ (ლნტ. 243) -- ქალიშვილი ჩააცივდა, რომ

მოჯამაგირედ დაეყენებინათ.

- ხ-ებონდი იგივეა, რაც ხ-ებო̄ნდი.
- ხ-ებორგი იგივეა, რაც ხ-ებერგი.
- ხ-ებორგიელ იგივეა, რაც ხ-ებჹრგჲე̄ლ.
- ხ-ებო̄ნდი (ა̈მბო̄ნდა̈̄ნ, ა̈ხბონდა̈̄ნ; ა̈ხბო̄ნდი ბზ., ლემბო̄ნდა̄ნ, ლეხბო̄ნდა̄ნ; ლეხბო̄ნდი ლშხ.), ხ-ებენდი, ხ-ებონდი (ლა̈მბონდან, ლა̈ხბონდან; ლა̈ხბენდი ბქ., ა̈მებონდან, ა̈ხებონდან; ა̈ხებონდი ლნტ.), გრდუვ. -- ეწებება, ეკვრება. [ალი] ჟი ხებო̄ნდი მა̄რას ლერქუ̂ალჟი (ლშხ. ხორ. 6) -- ეს კაცს მიეკვრება ტანსაცმელზე. ხოლამდ ლა̈მებონდან ჭიშხარჟი (ლნტ.) -- ცუდად მომეწება ფეხებზე.
- ებრა იგივეა, რაც ჰებრა.
- ხ-ებრენი (ა̈მბა̈ར, ა̈ხბა̈ར; ა̈ხბერნი ბზ., ა̈ხბარ ბქ., ემბარ, ეხბარ; ეხბერნი ლშხ.), ხ-ებერენი (ა̈მებარ, ა̈ხებარ; ა̈ხებერენი) ლნტ., გრდუვ. -- აკლდება. ეშხუ კაკლი̄დი̄ დო̄სა ა̈თბერს (ბზ. 338) -- ერთი მარცვალიც არ დააკლდეს. ჩილა̈დლიშ ნამშაუ̂ს ჩილა̈დლიშ დია̈ར ესერ ხებრენი (ანდ.) -- ყოველი დღის ნაშრომს ყოველი დღის პური აკლდებაო.
- ხ-ებურლუ̂ი (ა̈მბურლუ̂ან, ა̈ხბურლუ̂ან; ა̈ხბურლუ̂ი) ბქ., გრდუვ. -- {გა}მოსდის, {გა}მოედინება. სი ეჩექა ჯებურლუ̂ი ზისხ (ბქ. 101) -- შენ იქიდან სისხლი {გა}მოგდის.
- ხ-ებურჯიე̄ლ (--, ლახბურჯიელე; ლახბურჯიელნე) ლშხ. ხ-ებურჯიელ (--, ლახაბურჯიელე; ლახაბურჯიელი) ლნტ. -- რქენს. ჯანარ უშხუ̂ა̄რ ხებურჯიე̄ლხ (ლშხ.) -- ხარები ერთმანეთს რქენენ. გუშკუ̂ე ჯა̈ნ დემ ხებურჯიელ ჯანა̈რს (ლნტ.) -- ჩვენი ხარი არ რქენს ხარებს. იხ. ხ-ეჩი̄შდჲე̄ლ.
- ხ-ებუ̂რი (ა̈მბურა̈̄ნ, ა̈თბურა̈̄ნ., ა̈თბური ბზ., ამბურან, ათბურან; ა̈თბური ბქ., ემბურა̄ნ,

ეთბურა̄ნ; ეთბური ლშხ.), ხ-ებრელი (ა̈მებრელან, ა̈სებრელან; ა̈სებრელი) ლნტ., გრდუვ. -- ულამდება, უბნელდება. შუკუ̂ჟი ჩუ̂ა̈თბურა̄ნხ (ბზ. 370) -- გზაზე შემოაღამდათ. იხ. ხ-ელე̄თი.

- ხ-ებლა̄ნჭუნა̄ლ (ლახუ̂ბლანჭუნა̄ლ, ლახბლა̄ნჭუნა̄ლე; ლახბლანჭუნა̄ლი) ბზ., ხ-ებლა̄ნჭუნა̄ლ (ლოხბლა̄ნჭუნა̄ლ, ლახბლა̄ნჭუნა̄ლე; ლახბლა̄ნჭუნა̄ლნე) ლშხ., ხ-ებლანჭუნა̄ლ (ლახუ̂აბლანჭუნა̄ლ, ლახაბლანჭუნალე; ლახაბლანჭუნალი) ბქ., ლნტ., გრდუვ. -- ებლაუჭება. ბაბა დი̄რს ხებლა̄ნჭუნა̄ლ (ბზ. 422) -- პაპა დირეს ებლაუჭება.
- ხ-ებში1 (ა̈ხუ̂ბიშდ, ა̈ხბი̄შდდა; ა̈ხბიში) ბზ., ხ-ებიშდი2 (ა̈ხუ̂ბიშდ, ა̈ხბიშდიუ̂, ა̈ხბიშდი) ბქ., ხ-ები̄შდი (ოხბი̄შდ, ეხბი̄შდდა, ეხბი̄შდი) ლშხ., გრდუვ. -- ართმევს. ეჯა ბეფშს ა̈ხბი̄შდდა უ̂ისგუ̂ს (ბზ.) -- მან ბავშვს ვაშლი გამოართვა. თხერე დინილს ჟინღელდს ქა ლა̈ხბიშდიუ̂ (ბქ. 220) -- მგელი გოგონას კრავს ართმევდა.
- ხ-ებში2 (ლა̈მბიშა̄ნ, ლა̈ხბიშა̄ნ; ლა̈ხბიში ბზ., ემბიშა̄ნ, ეხბიშა̄ნ; ეხბიში ლშხ.), გრდუვ. -- {მი}ეწოდება, ეძლევა (ხელებში). გუ̂იზ ლა̈მბიშა̄ნ შია̈რთექა (ბზ.) -- ჩიჩილაკი მომაწოდეს (მომეწოდა) ხელებში.
- ხ-ებგრგჲე̄ლ (ლა̈ხუ̂ბგრგჲე̄ლ, ლა̈ჲბგრგჲე̄ლე; ლა̈ჲბგრგიე̄ლნე) ბზ., ხ-ებურგელ (ა̈ხუ̂ბურგალ, ახბურგალ; ა̈ხბურგა̈ლი) ბქ., ხ-ებგრგიელ (ლოხბგრგიელ, ლახბგრგიელე; ლახბგრგიელნე) ლშხ., ხ-ებორგიელ (ლახუ̂აბორგიელ, ლახაბორგიელე; ლახაბორგიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ეჭიდავება. ჲალუ̂ე ქოლუ̂ ა̈ხბურგალ! (ბქ. 254) -- აბა, დაეჭიდეო! ჭყინტა̈რ უშხუ̂ა̈რ ხებორგიელხ (ლნტ.) -- ბიჭები ერთმანეთს ეჭიდავებიან.
- ხ-ეგანგა̈ჩიელ იგივეა, რაც ხ-ეგგნგა̄ჩჲე̄ლ.
- ხ-ეგბენი (ა̈მგა̈ბ, ოთგა̈ბ \ ა̈თგა̈ბ; ა̈თგებნი ბზ., ემგაბ, ეთგაბ; ეთგებნი ლშხ.), ხ-ეგებენი

(ə̈მეგაბ, ə̈თეგაბ; ə̈თეგებენი) ლნტ., გრდუვ. -- ელრძობა. ფოყ ქə̄თეგə̈ბ [მელუნტეხს] (ბზ. 5) -- ლენტეხელს თეძო ელრძო. კოლონს... გაგადა ქə̈თეგაბ (ლნტ. 120) -- კოლოს ყბა ელრძო.

- ხ-ეგდანი იგივეა, რაც ხ-ეგდə̄ნი.
- ხ-ეგდə̄ნი (ლə̈მგადə̄ნə̄ნ, ლə̈ხგადə̄ნə̄ნ; ლə̈ხგადə̄ნი) ბზ., ხ-ეგდანი (ლə̈მგადნან, ლახგადნან; ლə̈ხგადნი) ბქ., გრდუვ. -- ვალში ვარდება, ვალი ედება. ხუ̂ə̈ᲆ გადან ლახგადə̄ნენა [მə̄რა] (ბზ. 438) -- კაცს ბევრი ვალი დასდებია.
- ხ-ეგებენი იგივეა, რაც ხ-ეგბენი.
- ეგებს იგივეა, რაც ə̈ნიგებას.
- ხ-ეგენი იგივეა, რაც ხ-ē̄გნი.
- ხ-ეგერშლი იგივეა, რაც ხ-ეგუ̂შილი.
- ხ-ეგნი იგივეა, რაც ხ-ē̄გნი.
- ხ-ეგოშლი იგივეა, რაც ხ-ეგუ̂შილი.
- ხ-ეგუ̂ə̄ნე (ესუ̂გუ̂ə̄ნ, ესგუ̂ə̄ნე; ესგუ̂ə̄ნნე) ბზ., ხ-ეგუ̂ანე (ესუ̂გუ̂ə̈ნ, ესგუ̂ანე; ესგუ̂ანნე) ბქ., ხ-ეგუ̂ə̄ნე (ოსგუ̂ə̄ნ, ესგუ̂ə̄ნე; ესგუ̂ə̄ნნე) ლშხ., გრდმ. -- დასტირის. ალ ბაჩუ̂ჟი ჩი ლადელ ხელწიფხეშ... ხეხუ̂ ხეგუ̂ანე (ბქ. 60) -- ამ ქვას (ქვაზე) ყოველდღე ხელმწიფის ცოლი დასტირის.
- ხ-ეგუ̂ბენი იგივეა, რაც ხ-ებგუ̂ენი.
- ხ-ეგუ̂ერშლი იგივეა, რაც ხ-ეგუ̂შილი.
- ხ-ეგუ̂ეწენი იგივეა, რაც ხ-ეგუ̂წენი.
- ხ-ეგუ̂იანი (ə̈მგუ̂იანə̄ნ, ə̈თგუ̂იანə̄ნ; ə̈თგუ̂იə̈ნი ბზ., ə̈მგუ̂იანან, ə̈თგუ̂იანან; ათგუ̂იə̈ნი ბქ., ემგუ̂იანə̄ნ, ეთგუ̂იანə̄ნ; ეთგუ̂იანი ლშხ.), ხ-ეგუ̂იə̈ნი (ə̈მეგუ̂იანან, ə̈თეგუ̂იანან; ə̈თეგუ̂იə̈ნი)

ლნტ., გრდუვ. -- უგვიანდება. ლახორ{ს} ლოქ ხეგუ̂ია̈ნიხ (ლნტ. 58) -- საკრებულოში აგვიანდებათო (უგვიანდებათო).

- ხ-ეგუ̂შილი (ა̈მგო̈შლა̈̄ნ, ა̈ხგო̈შლა̈̄ნ; ა̈ხგო̈შლი ბზ., ემგოშლა̄ნ, ეხგოშლა̄ნ; ეხგოშლი ლშხ.), ხ-ეგუ̂ერშლი, ხ-ეგორშლი, ხ-ეგერშლი (ამგუ̂ერშლან, ა̈ხგუ̂ერშლან \ ახგორშლან; ახგუ̂ერშლი) ბქ., ხ-ეგოშლი (ა̈მეგოშლან, ა̈ხეგოშლან; ა̈ხეგოშლი) ლნტ., გრდუვ. -- ევსება. და̈შდუ̂ს უ̂იშკუ̂ ჟ'ა̈ხგორშლან (ბქ.) -- დათვს პირი გაევსო.
- ხ-ეგუ̂წენი (ოთეგუ̂წ, ა̈თგუ̂ა̈წ; ა̈თგუ̂ეწნი ბზ., ოთუ̂ეგუ̂წ, ა̈თგუ̂აწ; ათგეწნი ბქ., ოთეგუ̂წ, ეთგუ̂აწ; ეთგუ̂ეწნი ლშხ.), ხ-ეგუ̂ეწენი (ა̈თუ̂ეგუ̂წ, ა̈თეგუ̂აწ; ა̈თეგუ̂ეწენი) ლნტ., გრდუვ. -- {უ}ძვრება. მარე სკათაგუ̂ეწა შტიმხენ რა̈შუ̂ს (ლნტ. 280) -- კაცი შესძრომია რაშს ყურიდან.
- ხ-ეგცხადი იგივეა, რაც ხ-ეგცხა̈დი.
- ხ-ეგცხა̈დი (ა̈მგაცხდა̈̄ნ, ა̈ხგაცხდა̈̄ნ; ა̈ხგაცხდი ბზ., ამგაცხდან, ახგაცხდან; ახგაცხდი ბქ.), ხ-ეგცხადი (ემგაცხდა̄ნ, ეხგაცხდა̄ნ; ეხგაცხდი) ლშხ., ხ-ეცხა̈დი (ა̈მეცხადან, ა̈ხეცხადან; ა̈ხეცხადი) ლნტ., გრდუვ. -- ეცხადება (გამოეცხადება). ხელწიფს ქა̈̄ხგაცხდა̈̄ნ ა̈ნგლო̈ზ (ბზ. 298) -- ხელმწიფეს ანგელოზი გამოეცხადა.
- ხ-ეგჷნგა̄ჩჲელ იგივეა, რაც ხ-ეგჷნგა̄ჩჲელ.
- ხ-ეგჷნგა̄ჩჲე̄ლ (ლახუ̂გჷნგა̄ჩჲელ, ლახგჷნგა̄ჩჲე̄ლე; ლახგჷნგა̄ჩჲე̄ლი) ბზ., ხ-ეგჷნგაჩელ (ლა̈ხუ̂გჷნგაჩელ, ლახგჷნგაჩელე; ლახგჷნგაჩელისგ) ბქ., ხ-ეგჷნგა̄ჩჲელ (ლოხგჷნგა̄ჩჲელ, ლახგჷნგა̄ჩჲელე; ლახგჷნგა̄ჩჲელნე) ლშხ., ხ-ეგანგა̈ჩიელ (ლახუ̂აგანგა̈ჩიელ, ლახაგანგა̈ჩიელე; ლახაგანგა̈ჩიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ეჩიჩინება. მა̄რა̄ლ ხეგჷნგა̄ჩჲე̄ლხ [ალ ზურა̄ლს] (ბზ. 313) -- კაცები ეჩიჩინებიან ამ ქალს. ხუ̂ა̄ჲხან ლახგჷნგა̄ჩჲელე დედელ ბობშარს

(ლშხ.) -- დიდხანს ეჩიჩინა დედა ბავშვებს.

- ხ-ეგგ̄ნცელ იგივეა, რაც ხ-ეგგ̄ნცა̈ლ.
- ხ-ეგგნძა̈ლ იხ. ხ-ოძგნძა̈ლი.
- ხ-ეგგრხა̈ნი იგივეა, რაც ხ-ეძგრხა̈ნი.
- ხ-ეგგ̄ნცა̈ლ (ლოხ̂უგგ̄ნცა̈ლ, ლახგგ̄ნცა̄ლე; ლახგგ̄ნცა̈ლი) ბზ., ხ-ეგგნცა̈ლ, ხ-ეგგნცელ (ლოხ̂უგგნცა̈ლ, ლახგგნცალე; ლა̈ხგგნცა̈ლი) ბქ., ხ-ეგგ̄ნძა̄ლ (ლოხგგ̄ნძა̄ლ, ლახგგ̄ნძა̄ლე; ლახგგ̄ნძა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეგგნძა̈ლ (ლახ̂უაგგნძა̈ლ, ლახაგგნძალე; ლახაგგნძალი) ლნტ., გრდუვ. -- ექაჩება, ეწევა, ეზიდება; ეჯაჯგურება. და̄̂უ ხეგგ̄ნცა̈ლ ცხემა̈დს (ბზ. 249) -- დევი მშვილდს ეზიდება. ხეგგნძა̈ლ ჟეღ მაულს (ლნტ.) -- ექაჩება ძაღლი მელას.
- ხ-ეგგ̄ნძა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეგგ̄ნცა̈ლ.
- ედ იგივეა, რაც ჰედ.
- ხ-ედარა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ედრა̈ლ.
- ხ-ედა̄̂უ̂ში იგივეა, რაც ხ-ედა̄̂უ̂ში.
- ხ-ედა̄̂უ̂ში (ა̈მდა̄̂უ̂შა̄ნ, ა̈თდა̄̂უ̂შა̄ნ; ა̈თდა̄̂უ̂ში) ბზ., ხ-ედა̄̂უ̂ში (ემდა̄̂უ̂შა̄ნ, ეთდა̄̂უ̂შა̄ნ; ეთდა̄̂უ̂ში)ლშხ., ხ-ედუ̂ა̈ში (ა̈მდაუ̂შან, ა̈თდაუ̂შან; ა̈თდაუ̂ში) ბქ., ხ-ედაუ̂ში (ა̈მედაუ̂შან, ა̈თედაუ̂შან; ა̈თედაუ̂ში) ლნტ., გრდუვ. -- უფუჭდება, უშავდება. ჴანარს [ესერ] კი̄ნჩხარ ხედა̄̂უ̂შიხ (ლშხ. ხორ. 7) -- ხარებს კისრები უფუჭდებათო. [ბუზულს] ჩუ̂ათადაუ̂შა კინჩხ (ლნტ. 309) -- ბუზს კისერი გაფუჭებია. იხ. ხ-ეცუ̂დი.
- ხ-ედგარი იგივეა, რაც ხ-ედგა̈რი.
- ხ-ედგა̈რი1 (ამდაგან, ათდაგან; ა̈თდაგრი ბზ., ამდაგან, ათდაგან; ა̈თდაგრი ზს., ამადაგან, ათადაგან; ა̈თედაგა̈რი ლნტ.), ხ-ედგარი (ამდაგა̄ნ, ათდაგა̄ნ; ეთდაგრი) ლშხ., გრდუვ. --

უკვდება. დი ლეგდ ოთჷრდახ ი ჩუ̂ათდაგანხ (ბზ. 302) -- დედა ავად გაუხდათ და მოუკვდათ. ეშხუ ზა̈̄ჲსა ეშხუ... ეთდაგრი... (ლშხ. 11) -- ერთ წელიწადში ერთი მოუკვდება. ალ დენაგეზალს ჩუ̂ათადაგარა დი (ლნტ. 300) -- ამ ქალიშვილს დედა მოჰკვდომია.

- ხ-ედგა̈რი2 (ლამდაგა̈̄ნ, ლახდაგა̈̄ნ; ლა̈ხდაგრი ბზ., ლამდაგან, ლახდაგა̈ნ; ლა̈ხდაგრი ბქ., ლამადაგან, ლახადაგან; ლა̈ხედაგა̈რი ლნტ.), ხ-ედგარი (ლამდაგა̄ნ, ლახდაგა̄ნ; ლეხდაგრი) ლშხ. -- {შემო}აკვდება. გეზალ ესერ ლახდაგრა (ბზ. 237) -- შვილი შემოჰკვდომიაო (შემომაკვდაო). ეჯჲარ ლოქ ლახდაგრახ უშხუ̂ა̄რ (ლშხ. 57) -- ისინი ერთმანეთს შეჰკვდომიანო. ხელმწიფობა̈ ლა̈ღეშკალჟი უშხუ̂ა̈რ ლახადაგანხ (ლნტ. 227) -- ხელმწიფობისათვის ცილაობაში ერთმანეთს შეაკვდნენ.
- ხ-ედგენი (ლა̈მდა̈გ, ლა̈ხდა̈გ; ლა̈ხდეგნი ზს., ლემდაგ, ლეხდაგ; ლეხდეგნი ლშხ.), ხ-ედეგენი (ლა̈მედაგ, ლა̈ხედაგ; ლა̈ხედეგენი) ლნტ., გრდუვ. -- {ა}ქრება. ამტყუ̂ა̈სგ ეჯ კოჯს ესერ ლახდეგა ისგა (ბქ. 311) -- ვარსკვლავი იმ კლდეს მიაქრაო.
- ედე ბქ., კავშ. -- თუ არ, თუ არა. ამსოლდჷდ ესერ ედე ა̈დმა̈დლი, მიჩ ესერ მაშედ მა̈ ხობცა (ბქ. 312) -- ისევ ადამიანმა თუ [არ] გაილო მადლი, თორემ მე რა შემიძლიაო.
- ხ-ედეგენი იგივეა, რაც ხ-ედგენი.
- ედთჷრი იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ედთჷ̄რან იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ედო, ადო ზს., ოდო ბქ., ჲედო, ოდო ლშხ., ედო ლნტ., კავშ. -- თორემ. ქაუ̂ ხა̈̄ქუ̂ე, ედო ქა როქუ̂ ხა̈შხი ლუსუ̂ა̈რს (ბზ. 436) -- მითხარი, თორემ ძუძუებს გამოგწვავო. ნომ' ამხირნა, ოდო ღური (ბქ.) -- არ გამაბრაზო, თორემ წავალ. ქა ლოქუ ანჯიდხ, ედო შკურა̈ლ ლოქ ლი (ლნტ. 164) -- გამოიყვანეთ, თორემ მორცხვიაო.

- ედომ იგივეა, რაც ჰედო̄მ.
- ედორი იგივეა, რაც ჰედო̄რი.
- ედო̄მ იგივეა, რაც ჰედო̄მ.
- ედო̄მა̄ჲ იგივეა, რაც ჰედო̄რი.
- ედო̄რლჷ̂ა̄ჲ იგივეა, რაც ჰედო̄რი.
- ხ-ედრა̈̄ლ (ესჷ̂დარა̈̄ლ, ესდარა̄ლე; ესდარა̈̄ლ{ნე}) ბზ., ხ-ედრა̈ლ (ოსდარალ, ესდარალე; ესდარა̈ლისგ) ბქ., ხ-ედარა̈ლ (ა̈სჷ̂ედარალენ, ა̈სედარალან; ა̈სედარალი) ლნტ., გრდუვ. -- უთვალთვალებს, უდარაჯებს. ლჷ̂აჭა̈რ ხედრა̈̄ლ ლედგა̈რიდ კამნი̄ლს (ბზ. 335) -- ვაჭარი კამნილს მოსაკლავად უდარაჯებს.
- ედურ იგივეა, რაც ჰა̈დურ.
- ხ-ედჷ̄წი (ა̈მდჷ̄წა̈̄ნ, ა̈ხდჷ̄წა̈̄ნ; ა̈ხდჷ̄წი ბზ., ემდჷ̄წა̈̄ნ, ეხდჷ̄წა̈̄ნ; ეხდჷ̄წი ლშხ.), ხ-ედუწი (ა̈მდუწან, ა̈ხდუწან; ახდუწი ბქ., ა̈მედუწან, ა̈ხედუწან; ა̈ხედუწი ლნტ.), გრდუვ. -- ეწელება, "{შე}ეძურწება". ათჷ̂ი ლეცჷ̂მარ ტაბა̈გლეჟა ხოჩამდ ხედუწი (ბქ.) -- ცხელი ელარჯი მაგიდაზე კარგად იწელება (ეწელება). ჯგლყგთეჲსგა მოლე თეთნე ლახდუწან (ბქ. 30) -- რემაში რაღაც შემოიძურწა ("შემოეწელა").
- ხ-ედჷ̂ა̈ში იგივეა, რაც ხ-ედა̈̄ჷ̂ში.
- ედჷიდ იხ. იჷდე.
- ხ-ეზა̈ზ (ლო̄ხჷ̂ეზზ \ ლოხჷ̂ზაზა̈ნ, ლა̈ხზაზ \ ლა̈ხზაზა̈̄ნ; ლა̈ხზა̈ზი) ბზ., ხ-ეზზჷ̂ენი (ლა̈ხჷ̂ეზზ, ლა̈ხზაზ; ლახზეზნი) ბქ., ხ-ეზაზ{ი} (ლოხზაზენ, ლეხზაზა̄ნ; ლეხზაზი) ლშხ., ხ-ეზა̈ზი (ლა̈ხჷ̂ეზა̈ზენ, ლა̈ხეზაზან; ლა̈ხეზა̈ზი) ლნტ., გრდუვ. -- ეგებება. ხალო̄დ... ქა ლა̈ხზაზ დაჷა̈რს (ბზ. 307) -- ხალოდი მიეგება თხებს. ჟელ ბეჟანს ქა ლა̈ხზაზ (ბქ. 164) -- ძაღლი ბეჟანს

მიეგება. [ჭყინტს] ქა ლეხზაზა̄ნ მიჩა ჩა̄ჲ (ლშხ. 75) -- ბიჭს თავისი ცხენი მიეგება.

- ხ-ეზა̈ზი იგივეა, რაც ხ-ეზა̈ზ.
- ეზა̈რქა, ეზა̈რხა̈ნს ზს., ეზარხანს ლშხ., ეზერხოქა ლნტ., ზმნს. 1. კარგა ხანს; დიდხანს. ეზა̈რქა იშდრა̄̈ლხ ბოფშა̈რ (ბზ.) -- ბავშვები დიდხანს თამაშობდნენ. ეზერხოქა ხოლელდად ბაბას (ლნტ.) -- პაპას კარგა ხანს ველოდით. 2. საკმაოდ კარგად; საკმაოდ შორს. ბარჭალშერს ეზა̈რქა ხადხ ეჩქას (ბქ.) -- ბარჭალაანთ საკმაოდ კარგი მდგომარეობა ჰქონდათ მაშინ. ეზერხოქა ა̈მეჩედხ (ლნტ.) -- საკმაოდ შორს წასულან. -- 3. დროზე, კარგ დროს. ეზარქა ანჴადხ მექორწილ (ლშხ.) -- მექორწილენი დროზე მოვიდნენ.
- ხ-ეზგე (ლოხჳ̂ზიგა̈ნ, ლა̈ხზიგა̄̈ნ; ლა̈ხზიგი ბზ., ლოხჳ̂ზიგენ, ლა̈ხზიგან; ლახზიგი ბქ., ოსზიგენ, ესზიგა̄ნ; ესზიგი ლშხ., ა̈სჳ̂ეზიგენ, ა̈სეზიგან; ა̈სეზიგი ლნტ.), გრდუვ. -- სახლობს (ასახლია), ცხოვრობს. ალ მარე გიოშერს ხეზგე გა̈ნხენ (ბქ.) -- ეს კაცი გიოაანთ გვერდზე სახლობს (გვერდზე ასახლია). პატაშა მიხე ხეზგე ალ ა̈დგილს (ლნტ. 5) -- პატაანთ მიხეილი ამ ადგილზე სახლობს. მეშხა ძულჳ̂ას ბერა̈ლ ხეზგეხ (პოეზ. 10) -- შავ ზღვაზე ბერები სახლობენ ("შავ ზღვას ბერები ასახლია").
- ხ-ეზგი (მეზგიდა, ხეზგიდა; ხეზგიდე̄დს ბზ., მეზგიჳ̂, ხეზგიჳ̂; ხეზგიდეს ბქ., მეზგო̄ლ, ხეზგო̄ლ; ხეზგო̄ლდეს ლშხ., მეზგოლ{და}, ხეზგოლ{და}; ხეზგოლდეს ლნტ.) გრდუვ. -- სტკივა. ჟალჳ̂შა̄ლჳ ესერ ხეზგი ჩიგარ გჳ̂ი (ბზ. 416) -- გული მუდამ ძაღლივით გტკიოდესო. ბაბას თხჳ̂იმ ხეზგიჳ̂ ლეთიშ ლეთ (ბქ.) -- პაპას მთელი ღამე თავი სტკიოდა. დეჳ̂თაკს ხო̄ქჳ̂ა, ერე ჴადარ ლოქ ხეზგი (ლშხ. 57) -- დევთაკს უთქვამს, მუცელი მტკივაო.
- ეზერ, ეზა̈რ (-იშ \ ეზრიშ, -ალ \ ეზრა̈ლ ბზ., -რუ; -ა̈ლ, ეზარა̈ლ ლნტ.), ეზერ, ეზარ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- კარგი. ა̈მირანს ეზერ მახელჳ̂ა̈ჲ ა̈ხფას (ბზ. 333) -- ამირანი კარგი ვაჟკაცი დადგა.

დი̄ნა ეზა̈რ ლესგდი ლა̈̄სჳ̂ (ბზ. 368) -- ქალიშვილი კარგი შესახედავი იყო. უშხჳ̂ანა̈რ ეზარ კედნი კჳ̂ეცენ (ბქ. 1) -- უშხვანარში კარგი ხორბალი მოდის. ჩუ ლისყა̄ლ ეზარ გჳ̂ეშ ლი (ლშხ. 75) -- შერიგება კარგი საქმეა. შჳ̂ანა̈რს იარა̈ლი ლიზნა̈ნი ეზერ ხოხალდახ (ლნტ. 7) სვანებმა იარალის კარგი მოვლა იცოდნენ. ეზა̈რდ, ეზერდ ბზ., ლნტ., ეზარდ ბქ., ლშხ., ზმნს. -- კარგად. შუკჳ̂ს ეზერდ ოთხჳ̂იდ (ბზ. 39) -- გზას კარგად გავაგენი. გარდატყუაჲდ სგა ხაფხიჭე ეზარდ (ლშხ. 77) -- გარდატყუამ ხელი კარგად სტაცა. ალ გეზალ ლა̈ჲდი ეზარდ ითჳ̂ერი (ლნტ. 176) -- ეს შვილიც კარგად სწავლობს.

- ეზერმა̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -ემიშ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- 1. მოყვარე, მოკეთე. ბეჳ̂ას ეზერმარე მასა̈რდ ხორდა (ბქ.) -- ბევას მოკეთე ბევრი ჰყავდა. ეზერმარე მაგ ოხჳიდახ (პოეზ. 88) -- მოკეთე ყველა მოუყვანიათ. -- 2. კარგი კაცი. ადამოშა სასო ეზერმარე ლას (ლნტ.) -- ადამაანთ სასო კარგი კაცი იყო.
- ეზრისგ ბზ., ლშხ., ეზრისკ ლნტ., ზმნს. -- კარგაძალი, საკმაოდ. ქართო̈ბილს ეზრისგს ხა̈ნჩგდიხ თა̈შს (ბზ.) -- კარტოფილს ყველს საკმაოდ ურევენ. ბეფშდ ეზრისკ ა̈ნცხე (ლნტ.) -- ბავშვი საკმაოდ გაიზარდა (ბავშვმა საკმაოდ მოიმატა).
- ეზრი̄სგა̄ლა (-ლა̈̄შ ბზ., -ლა̄შ ლშხ.), ეზრისკალა (-ლა̈ჲშ) ლნტ. -- (საკმაოდ) მოზრდილი, მოდიდო. ნოდარ ეზრი̄სგა̄ლა ჭყინტ ლი (ბზ.) -- ნოდარი საკმაოდ მოზრდილი ბიჭია. ეჩქა ეზრისკალა დენა ხჳ̂ას (ლნტ.) -- მაშინ მოზრდილი გოგო ვიყავი.
- ხ-ეზურიელ (ლოხზურიე̄ლ, ლახზურია̄ლე; ლა̈ხზურია̈̄ლი) ბზ., ხ-ეზჳ̂რელ (ლოხზურელ, ლა̈ხზურიალ; ლა̈ხზურიელი) ბქ., ხ-ეზჳ̂რიელ (ლოხზურიელ, ლახზურიელე; ლახზურიელნე ლშხ., ლახჳ̂აზურიელ, ლახაზურიელე; ლახაზურიელი ლნტ.), გრდუვ. -- მიიწევს, იწევს საჩხუბრად. კე̄სა̈რ ხეზურიელ ეჯია̈რს (ბზ.) -- კეისარი იმათკენ საჩხუბრად მიიწევს.

მეცუალა უშხჳ̂ა̈რ ხეზჳ̂რიელხ (ლნტ.) -- მოჩხუბრები ერთმანეთისაკენ (საჩხუბრად) მიიწევენ.

- ხ-ეზჳ̂რიელ იგივეა, რაც ხ-ეზურიელ.
- ხ-ეთა̈ჳ̂ი (ა̈მთაჳ̂ა̈̄ნ, ა̈ხთაჳ̂ა̈̄ნ; ა̈ხთა̈ჳ̂ი ბზ., ა̈მთაჳ̂ან, ა̈ხთაჳ̂ან; ა̈ხთა̈ჳ̂ი ბქ.), ხ-ეთაჳ̂ი (ემთაჳ̂ა̄ნ, ეხთაჳ̂ა̄ნ; ეხთაჳ̂ი) ლშხ., ხ-ეთენი (ა̈მეთენან, ა̈ხეთენან; ა̈ხეთენი) ლნტ., გრდუვ. -- ებადება. როსტომი ხეხჳ̂ს ჭყინტ ა̈ხთა̈ჳ̂ი (ბზ.) -- როსტომის ცოლს ვაჟი დაებადება. მაჰრენე ჳ̂იდილს ა̈ხთაჳ̂ან ჲორი ნალჳ̂ჟურგეზალ (ბქ. 49) -- უმცროს დას ორი ვაჟიშვილი დაებადა. ეჯ ზაჳ̂ ბეფშ ა̈მეთენან (ლნტ.) -- იმ წელს ბავშვი გამიჩნდა.
- ხ-ეთელენი იგივეა, რაც ხ-ეთლენი.
- ხ-ეთენი იგივეა, რაც ხ-ეთა̈ჳ̂ი.
- ხ-ეთერე/ა იგივეა, რაც ხ-ეთრა.
- ხ-ეთეჳ̂რა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეთე̄ჳ̂რა̈̄ლ.
- ხ-ეთეფ იგივეა, რაც ხ-ეთო̂̈ფ.
- ხ-ეთე̄ჳ̂რა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეთე̄ჳ̂რა̈̄ლ.
- ხ-ეთე̄ჳ̂რა̈̄ლ (ლოხთე̄ჳ̂რა̈̄ლ, ლახთე̄ჳ̂რა̄ლე; ლახთე̄ჳ̂რა̈̄ლი) ბზ., ხ-ეთეჳ̂რა̄ლ (ლოხთეჳ̂რა̄ლ, ლახთეჳ̂რა̄ლე; ლახთეჳ̂რა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეთეჳ̂რა̈ლ (ლახჳ̂ათეჳ̂რა̈ლ, ლახათეჳ̂რალე; ლახათეჳ̂რალი) ლნტ., გრდუვ. -- თვალყურს ადევნებს, ათვალიერებს. ჯაბა̄ დედე ლეთრელლჷ̄რის ხეთეჳ̂რა̄ლ (ლშხ.) -- ჯაბას დედა სარძლოს დაეძებს (ათვალიერებს). ოჯა̈ხ ჩიგარ ხეთეჳ̂რალდა... დენას (ლნტ. 46) -- ოჯახი ქალიშვილს ყოველთვის თვალყურს ადევნებდა.
- ხ-ეთირი იგივეა, რაც ხ-ეთჷ̄რი.

- ხ-ეთი̄რი იგივეა, რაც ხ-ეთჷ̄რი.
- ხ-ეთლენი (ლო̄ხჷ̂ეთლ, ლა̈ხთა̈ლ; ლა̈ხთელნი ბზ., ლოხჷ̂ეთლ, ლახთალ ბქ., ლოხჷ̂ეთლ, ლეხთალ; ლეხთელნი ლშხ.) ხ-ეთელენი (ლა̈ხჷ̂ეთლ, ლა̈ხეთალ; ლა̈ხეთელენი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკარება, ეხება. ჯ' ე̄სერ ზურა̄ლს დე̄სა ხა̈თლა იჷ̂ალადა̈ღ (ბზ. 236) -- მე ქალს არასდროს გავკარებივარო. დო ლოქ გიმს ხეთილეს ი დო დეცს ხება̄ჯგე̄ნს (ლშხ. 56) -- არც მიწას ეკარებოდეს (იყოს მიკარებული) და არც ცას იყოს მიბჯენილიო.
- ეთლო̄ნი იხ. ხ-ალა.
- ხ-ეთნი (ემთენა̈̄ნ, ესთენა̈̄ნ; ესთენი ბზ., ემთენა̈ნ, ესთენა̈ნ; ესთენი ბქ., ემთენა̈̄ნ, ესთენა̈̄ნ; ესთენი ლშხ.), ხ-ეთენი (ა̈მსეთენან, ა̈სეთენან; ა̈სეთენი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}ეტყობა, ემჩნევა. ისგჷ̂ი ქორხენქა̈შ ლიზი ქორს ჟ'ესთენა̈ნ (ბქ.) -- შენი სახლიდან წასვლა სახლს დაეტყო. ტოტი ნაყირ ჟ'ესთენა̈̄ნ აყბაჟი (ლშხ.) -- ხელის {მო}ნარტყამი დაეტყო ლოყაზე. ჟ'ა̈სეთენან ჯა̈დ ზურალს (ლნტ. 293) -- ქალს მუცელი დაეტყო.
- ხ-ეთოფ იგივეა, რაც ხ-ეთო̈ფ.
- ხ-ეთო̈ფ (ოხჷ̂თჷ̂ეფ, ახთოფე \ ახთჷ̂ეფ; ახთჷ̂ეფნე) ბზ., ხ-ეთეფ (ოხთეფ, ახთოფე; ახთეფისგ) ბქ., ხ-ეთოფ (ოხთოფ, ახთოფე; ახთოფნე) ლშხ., ხ-ეთჷ̂ეფ (ახჷ̂ათჷ̂ეფ, ახათჷ̂ეფ; ახათჷ̂ეფნე) ლნტ. გრდუვ. -- თოფს ესვრის. ლაჩა̈დჟი ახთოფეხ მასა̈რდ (ბზ. 23) -- გაქცევისას თოფი ბევრჯერ ესროლეს. ოხთოფედ ი ქ'აშყა̈დ ღერათეჩუ (ბქ. 206) -- თოფი ვესროლეთ და გაყინულ თოვლზე გადმოვარდა. ოხთოფახ უშხჷ̂ა̄რდ (ლშხ. 57) -- ერთმანეთისათვის თოფი უსვრიათ. ქა ხა̈წედა ჲერსკნს ი ახოთოფა (ლნტ. 286) -- დაუნახავს არჩვი და თოფი უსვრია. თჷ̂ეფ ქა ესკიდ ი ხეთოფდა (პოეზ. 72) -- თოფი აიღო და ესროდა.
- ხ-ეთრა (მეთრო̄ნდა, ხეთრო̄ნდა; ხეთრო̄ნდე̄დს ბზ., მეთნჷნ, ხეთნჷნ; ხეთნჷნდეს ბქ., მეთრო̄ნ,

ხეთრო̄̈ნ; ხეთრო̄̈ნდა ლშხ.), ხ-ეთერე (მეთერჲნდა, ხეთერჲნდა; ხეთერჲნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ატყვია, აჩნია, აჩნევია. მიჩა ნახჳ̂ჩი მიჩა ქორს ხეთრა (ბზ.) -- მისი სიკარგე მის სახლს ეტყობა. ამ ღოლა̈ქს ჰაშთქე ხეთრა (ბქ.) -- ეს ცხვარი მაკე უნდა იყოს (ამ ცხვარს მაკეობა ეტყობა). კოტო̄ლუ̄ლ ნიშანე̄ლ ლოქ ჟი ხეთრა მიჩ (ლშხ.) -- მე პატარა ნიშანი მეტყობაო.

- ხ-ეთრინა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეთრინა̈̄ლ.
- ხ-ეთრინა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეთრინა̈̄ლ.
- ხ-ეთრინა̈̄ლ (ლოხჳ̂თირნა̈̄ლ, ლახთირნა̈̄ლე; ლახთირნა̈̄ლი) ბზ., ხ-ეთრინა̈ლ (ლოხჳ̂თირნალ, ლახთირნალე; ლახთირნა̈ლისგ \ ლახთირნა̈ლი ბქ., ლახჳ̂ა̈თირნა̈ლ, ლახა̈თირნალე; ლახათირნა̈ლი ლნტ.), ხ-ეთრინა̄ლ (ლოხთირნა̄ლ, ლახთირნა̄ლე; ლახთირნა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- {და}ათრევს. ლუსდგჳ̂ა̈რს... გიმჟი ხეთრინა̈̄ლ (ბზ. 272) -- ნაწნავებს მიწაზე დაათრევს. ჩია̈გ ეჯის ხეთრინა̈ლ (ბქ.) -- ყველგან იმას დაათრევს. ამჟი ხეთრინა̈ლ მიჩა კაბს (ლნტ.) -- ასე დაათრევს თავის კაბას.
- ხ-ეთჳ̂ეფ იგივეა, რაც ხ-ეთო̈ფ.
- ხ-ეთჳ̂ფენი (ლოხჳ̂ეთჳ̂ფ, ლა̈ხთჳ̂ა̈ფ; ლა̈ხთჳ̂ეფნი ზს., ლეხთჳ̂აფ; ლეხთჳ̂ეფნი ლშხ.), ხ-ეთჳ̂ეფენი (ლა̈ხჳ̂ეთჳ̂ფ, ლა̈ხეთჳ̂აფ; ლა̈ხეთჳ̂ეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- {მი}ეფარება, ({მი}ეკარგება რაღაცას). შიშდ ლა̈ხთჳ̂ა̈ფხ თანჳ̂ (ბზ.) -- თვალს უცებ მიეფარნენ. ალა̈რ ლა̈წჳ̂ეს სგა̈ჲ ლა̈ხთჳ̂აფხ... (ბქ. 97) -- ესენი თვალს როგორც კი მოეფარნენ... ჲერსკნა̈ლ კოჯა̈რს ლა̈ხეთჳ̂აფხ (ლნტ.) -- არჩვები კლდეებს მოეფარნენ (მიეკარგნენ). იხ. ხ-ექრა̈ჳ̂ი.
- ხ-ეთხა̈ნი იგივეა, რაც ხ-ეთხნი.
- ხ-ეთხეკენი იგივეა, რაც ხ-ეთხკენი.
- ხ-ეთხელი იგივეა, რაც ხ-ეთხე̄ლი.

- ხ-ეთხეფენი იგივეა, რაც ხ-ეთხფენი.
- ხ-ეთხე̄ლი ({ლ}ა̈ხჳ̂თხალ, {ლ}ა̈ხთხა̄ლ; ლა̈ხთხელნი ბზ., ოხთხე̄ლ, ენთხე̄ლე; ენთხე̄ლნე ლშხ.), ხ-ეთხელი (ოხჳ̂თხელ, ახთხელიჳ̂; ახთხელნი ბქ., ა̈ხჳ̂ეთხელ, ა̈ხეთხელდა; ა̈ხეთხელნი ლნტ.) გრდმ. -- ეძებს. ჳ̂ა̈ზრა̈რ თჳ̂ეთნა გიცრა̈რს ხეთხე̄ლიხ (ბზ. 411) -- ვეზირები თეთრ ვერძებს ეძებენ. ჰასჳ̂იშ ლამუარს ხეზგეჯგდ ი სამჷრთა̈ლს ხეთხელიჳ̂ (ბქ. 293) -- ასული მამის ოჯახს ემდუროდა და სამართალს ეძებდა. ჲერჳ̂ალე ლჷგრემ გულისგა ფა̈თჳ̂ს ესერ ხათხელინა (ანდ.) -- ვიღაც კვერცხის გულში ბეწვს ეძებდაო. ეჩქა [ეჯჲარ] რანგს ხეთხე̄ლიხ (ლშხ. 19) -- მაშინ ისინი თაფლუჭს ეძებენ. თელ სოფელ ხა̈თხელნა ბიტუს (ლნტ. 74) -- თურმე მთელი სოფელი ბიტუს ეძებდა.
- ხ-ეთხე̄ლჳ̂ა̈̄ლ (ლა̈ხჳ̂თხე̄ლჳ̂ა̈̄ლ, ლახთხე̄ლჳ̂ა̈̄ლე; ლა̈ხთხე̄ლჳ̂ა̈̄ლი) ბზ., გრდუვ. -- დაეძებს. თამბილ მარას ხეთხელჳ̂ალე (პოეზ. 148) -- თამბილი კაცს {და}ეძებს.
- ხ-ეთხი (მეთხა̈̄ნ, ხეთხა̈̄ნ; ხეთხი ბზ., ა̈მთხან, ა̈ხთხან; ახთხი ბქ., მეთხა̄ნ, ხეთხა̄ნ; ხეთხი ლშხ., მეთხან, ხეთხან; ხეთხი ლნტ.), გრდუვ. -- ეშოვება, {მო}ეპოვება, ეძლევა, შეეძინება. ლეზჳ̂ებ̄ ჩუ ხეთხი [ჭყინტს] (ბზ. 283) -- ბიჭს საჭმელიც ეშოვება. ქა̈ლზელალად ი... ლეზჳ̂ებ გჳ̂ეთხი (ლნტ. 161) -- გავიაროთ და საჭმელს ვიშოვით (საჭმელი გვეშოვება). კჳ̂აჩხა̈ჲ ქათლა̈დჷნქა მამგჳ̂ეშ ჯეთხა̈ნ (პოეზ. 24) -- კოჭლი ქათმის გარდა არაფერი იშოვე (გეშოვა).
- ხ-ეთხკენი (ესჳ̂ეთხკ, ესთხა̈კ; ესთხეკნი ბზ., ოსეთხკ, ესთხაკ; ესთხეკნი ბქ., ლშხ.), ხ-ეთხეკენი (ა̈სჳ̂ეთხკ, ა̈სეთხაკ, ა̈სეთხეკენი) ლნტ., გრდუვ. -- ელვენთება, ესხმება, ეწვეთება. ეჩქა ყო̄რა̈ ლაგჳ̂̄გიჟი̄ნ ესჳ̂თხეკნი (ბზ. 366) -- მაშინ კარის ზღურბლზე დაველვენთები. ათჳ̂ი ქაქ ესთხაკ ტოტლექჳ̂ა (ლშხ.) -- ხელზე ცხელი ფაფა დაესხა.

- ხ-ეთჴნი (ლოხუ̂ეთჴნ \ ლოხუ̂ეთჴანა̈ნ, ლა̈ჴთჴანა̈̄ნ; ლა̈ჴთჴა̈ნი ბზ., ლოჴთჴანენ, ლეჴთჴანა̄ნ; ლეჴთჴანი ლშხ.), ხ-ეთჴა̈ნი (ოთთჴა̈ნენ, ა̈თთჴანან; ა̈თთჴა̈ნი ბქ., ა̈თუ̂ეთჴა̈ნენ, ა̈თეთჴანან; ა̈თეთჴა̈ნი ლნტ.), გრდუვ. -- ხვდება, {შე}ეყრება, აწყდება. ამი̄ დის და̈̄უ̂ ლა̈ჴთჴანა̈̄ნ (ბზ. 243) -- ამის დედას დევი შეეყარა. ბეუ̂ა... ლუ̂აშა̈შ ჯეგს ათთჴანენა (ბქ. 312) -- ბევა ჯიხვის ჯოგს შეჰყრია (წასწყდომია). ჩიქე მა̄ ჴათჴნე̄ნახ ეჯკალიბ მეცარს (ლშხ. 12) -- იმისთანა მკითხავს ჯერ არ შეხვედრიან.
- ხ-ეთჴფენი (ლო̄ხუ̂ეთჴფ, ლა̈ჴთჴა̈ფ; ლა̈ჴთჴეფნი ბზ., ლოხუ̂ეთჴფ, ლაჴთჴაფ; ლაჴთჴეფნი ბქ., ლოხუ̂ეთჴფ, ლეჴთჴაფ; ლეჴთჴეფნი ლშხ.), ხ-ეთჴეფენი (ლა̈ხუ̂ეთჴფ, ლა̈ხეთჴაფ; ლა̈ხეთჴეფენი) ლნტ., გრდუვ. 1. {გადა}ეკიდება. ჰალა̈გს ოსეთჴფ (ბქ.) -- ღობეს გადავეკიდე. ლეგმერდე უ̂ედნიშ ლა̈ხეთჴაფ ლაყუ̂რაჟი (ლნტ.) -- ავადმყოფი ძლივს {გა}დაწვა (გადაეკიდა) საწოლზე. 2. ბზ., ქს. -- იხმარება გამოთქმაში. მათჴა̈ფ ლა̈ჴთჴა̈ფ (ბზ.) -- მათჴეფ ლეჴთჴაფ (ლშხ.) -- მათჴაფ ლა̈ხეთჴაფ (ლნტ.) -- მონადები, აყოლილი (მიწიდან...) მოედვა (აჰყვა). ბიკჷნჩხალ{ი}... ფაუ ლახ ჯელუ̂ე̄ნი, მათჴეფ ლოქ დეშ ჴეთჴფენი (ლშხ., ხორ. 5) -- ნეკერჩხლის ჯოხი თუ {გ}ექნება, მონადები (აყოლილი) არ მო{გ}ედებაო. 3. ბქ. -- გადაედება (ავადმყოფობა). ლეგლირდე ჴეთჴფენი ნალჟურს (ბქ.) -- ბავშვს ავადმყოფობა {გადა}ედება.
- ხ-ეთჷ̄რი (ლა̈მთჷ̄რა̈̄ნ, ლა̈ჴთჷ̄რა̈̄ნ; ლა̈ჴთჷ̄რი) ბზ., ხ-ეთირი (ლა̈მთირან, ლა̈ჴთირან; ლა̈ჴთირი ბქ., ლა̈მეთირან, ლა̈ხეთირან; ლა̈ხეთირი ლნტ.), ხ-ეთი̄რი (ლემთი̄რა̄ნ, ლეჴთი̄რა̄ნ; ლეჴთი̄რი) ლშხ., გრდუვ. -- ეტყობა. ჲერ იღროუ̂ა̄ლ, ჟი ლა̈ჴთჷ̄რა̈̄ნ (ბზ.) -- რომ იტყუებოდა, შეეტყო. მისა̈ს ხოჩა მოსაუ̂ა̈ლ ჴეთირი (ბქ.) -- წელს ეტყობა კარგი მოსავალი იქნება. ეჯის ჟილეჴთი̄რა̄ნ, ერე მა̄ ჴაკფჷ̄ნ ალ საქმე (ლშხ.) -- იმას შეეტყო, რომ არ სურდა ეს საქმე.

- ხ-ეია̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ხ-ეისნა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ე̄სნა̈უ̂.
- ხ-ეი̄დუ̄ნი (ამი̄დჷ̄ნ, ახი̄დჷ̄ნ; ა̈ხი̄დუნი \ ა̈ხჲი̄დი ბზ., ეხი̄დუნი ლშხ.), ხ-ეიდჷნი (ამა̈ჲდჷნ, ახა̈ჲდჷნ; ა̈ხეჲდჷნი) ბქ., ხ-ეჲდუნი (ამა̈ჲდჷნდა, ახა̈ჲდჷნდა; ა̈ხეჲდუ̂ნი) ლნტ., გრდუვ. -- {მო}შივდება. წინწლა̈რს მე̄უ̂ა̈რ ახი̄დჷ̄ნხ (ბზ. 24) -- წიწილებს ძალიან მოშივდათ. თამის სურუ ახა̈ჲდჷნ (ბქ.) -- თამის ძალიან მოშივდა.
- ხ-ეი̄სნაუ̂ი იგივეა, რაც ხ-ე̄სნა̈უ̂.
- ხ-ეკაბალ იგივე, რაც ხ-ეკბა̈̄ლ.
- ხ-ეკაბა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეკბა̈̄ლ.
- ხ-ეკარქი, ხ-ეკჷრქი (მეკარქიუ̂, ხეკარქიუ̂; ხეკჷრქი ბქ.) გრდუვ. -- ეშოვება (ჰყავს). ილყაფალ, მელყაფა̈ლ ემაუ̂ ხეკჷრქიუ̂ (ბქ. 288) -- ხუმრობდა, თუ სახუმარო ვინმე ჰყავდა (ეშოვებოდა). ნალკუ̂იჰ ღუ̂აშა ჩუ ხაკჷრქა (პოეზ. 138) -- საუკეთესო ჯიხვი ჰშოვნებია. იხ. ხ-ეთხი.
- ეკა̈ლი იგივეა, რაც ეჯკა̈ლი{ბ}.
- ხ-ეკა̄რჩხი იგივეა, რაც ხ-ეკა̈̄რჩხი.
- ხ-ეკა̈̄რჩხი (ა̈თუ̂კა̄რჩხა̈ნ, ა̈თკა̄რჩხა̈̄ნ; ა̈თკა̈̄რჩხი) ბზ., ხ-ეკა̈რჩხი (ოთკარჩხჷნ, ა̈თკარჩხან \ ეთკარჩხან; ათკა̈რჩხი \ ეთკა̈რჩხი) ბქ., ხ-ეკა̄რჩხი (ოთკა̄რჩხჷნ, ეთკა̄რჩხა̄ნ; ეთკა̄რჩხი) ლშხ., ხ-ეკორჩხი (ა̈თუ̂ეკორჩხჷნ, ა̈თეკორჩხან; ა̈თეკორჩხი) ლნტ., გრდუვ. -- {ა}ცოცდება (ხეზე, კლდეზე...). ცეროდინა მეგამ ეთკარჩხან (ბქ. 93) -- ცეროდენა ხეზე აცოცდა (ხეს აცოცდა).
- ხ-ეკბა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეკბა̈̄ლ.
- ხ-ეკბა̈̄ლ (ლოხკაბა̈̄ლ, ლახკაბა̄ლე; ლახკაბა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ეკბა̈ლ (ლოხკაბა̈ლ, ლახკაბალე;

ლახკაბა̈ლისგ) ბქ., ხ-ეკაბა̄ლ (ლოხკაბა̄ლ, ლახკაბა̄ლე; ლახკაბა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეკაბა̈ლ (ლა̈ხუ̂ეკაბალენ, ლახეკაბალან; ლა̈ხეკაბალი) ლნტ., გრდუვ. -- ეფერება. გეგი ჟ'ახაკაბალა ლახუ̂ბას (ლნტ. 94) -- გეგი ძმებს მოჰფერებია.

- ხ-ეკდენი-ხ (ლა̈ხუ̂კა̈დდ, ლა̈ხკა̈დხ; ლა̈ხკედნიხ ბზ., ლა̈ხუ̂კადდ, ლა̈ხკადხ; ლა̈ხკედნიხ ბქ., ლოხკადდ, ლეხკადხ; ლეხკედნიხ ლშხ.), ხ-ეკედენი-ხ (ლა̈ხუ̂ეკადდ, ლა̈ხეკადხ, ლა̈ხეკედენიხ) ლნტ., გრდუვ. -- ერთმანეთს აწყდებიან. უშხუ̂ა̄რ ხეკდენიხ ლაყა̈̄რია̄ლს (ბზ.) -- ჩხუბით ერთმანეთს აწყდებიან. ალე მა̈გ სა̈ხენწიფ სკა ლა̈ხუ̂ეკადდ (ლნტ. 223) -- მთელი ეს სახელმწიფო ერთმანეთს მივაწყდით.
- ხ-ეკედენი-ხ იგივეა, რაც ხ-ეკდენიხ.
- ეკენობ იგივეა, რაც ჲენკანობ.
- ხ-ეკი̄დი (ა̈მკი̄და̈̄ნ, ა̈ხკი̄და̈̄ნ; ა̈ხკი̄დი) ბზ., ხ-ეკიდი (ა̈მკიდან, ა̈ხკიდან; ა̈ხკიდი) ბქ. გრდუვ. 1. {მი}ილება (მხედველობაში); {ჩა}ეთვლება. ამშელდ მიზეზა̈რხა̈ნქა ეშხუ მა̄მ ა̈მკი̄და̈̄ნ (ბზ.) -- ამდენი მიზეზიდან ერთიც არ მიიღეს ჩემგან. 2. {გა}დახდება. მუქუ̂თერს ნა̈ქუ̂თერიშ თხუ̂იმ ა̈ხკიდუ̂ი (ბქ. 293) -- ქურდს მოპარულის თავნი უნდა გადაეხადა (გადახდებოდა).
- ხ-ეკლი (ა̈მკგლა̈̄ნ, ა̈თკგლა̈̄ნ; ა̈თკგლი ბზ., ა̈მკგლა̈ნ \ -ან, ა̈ხკგლა̈ნ \ -ან; ა̈ხკგლი ბქ., ემკგლა̈̄ნ, ეთკგლა̈̄ნ; ეთკგლი ლშხ., ა̈მეკგლან, ა̈თეკგლან; ა̈თეკგლი ლნტ.), გრდუვ. -- ეკეტება, ეჭედება. ცენტრა ქა̈მკგლა̈ნ (ბქ. 204) -- შაშხანა გამეჭედა.
- ხ-ეკუთუ̂ნი (მეკუთუ̂ნო̄ლ{და}, ხეკუთუ̂ნო̄ლ{და}; ხეკუთუ̂ნო̄ლნი ბზ., მეკუთუ̂ნიუ̂, ხეკუთუ̂ნიუ̂; ხეკუთუ̂ნოლნი ბქ.), გრდუვ. 1. ეკუთვნის. ალ ზურა̄ლა̈ ხე̄ნსგა მიჩ როქუ̂ ხეკუთუ̂ნი (ბზ. 441) -- ამ ქალის ნახევარი მე მეკუთვნისო. მა̈ ხეკუთნიუ̂ხ ალა̈რს ნამშაუ̂, მერმ' ეჯიცა̈ლ სგა ლოხტყუბეხ ადა̈იდ (ბქ. 63) -- ამათ ნამუშევარი რაც ეკუთვნოდათ,

მეორე იმდენი კიდევ დაუმატეს. 2. {მი}ეკუთვნება. (ლა̈მკუთუ̂ნა̈̄ნ; ლა̈ხკუთუ̂ნა̈̄ნ; ლა̈ხკუთუ̂ნი ბზ., ლამკუთუ̂ნან, ლახკუთუ̂ნა̈ნ; ლა̈ხკუთუ̂ნი ბქ.) ქორ მი ლა̈მკუთუ̂ნა̈̄ნ (ბზ.) -- სახლი მე მომეკუთვნა.

- ხ-ეკუ̂დენი იგივეა, რაც ხ-ეკუ̂დუნი.
- ხ-ეკუ̂დუნი (ა̈მკუ̂ა̈დნა̈̄ნ, ა̈თკუ̂ა̈დნა̈̄ნ; ა̈თკუ̂ა̈დნი) ბზ., ხ-ეკუ̂დნი (ემკუ̂ედუ̂ნა̄ნ, ესკუ̂ედნა̄ნ; ესკუ̂ედნი) ლშხ., ხ-ეკუ̂ედენი (ა̈მსეკუ̂ედნან, ა̈სეკუ̂ედნან; ა̈სეკუ̂ედნი) ლნტ., გრდუვ. -- აკლდება. მჷლა̄შხ ძუ̂ირდ, ე̄რ ესკუ̂ედნი ლიმუ̄რყუ̂ამა̄ლს (ლშხ. 20) -- ლაშხელი ძვირად, რომ დააკლდეს კოშკაობას. მი მერბე თანრიგმოყ ა̈მსეკუ̂ედნან ჲერბი მწუ̂ერუ̂ა̈ლ (ლნტ. 99) -- მეორე თანრიგამდე ორი მწვერვალი დამაკლდა.
- ხ-ეკუ̂ედენი იგივეა, რაც ხ-ეკუ̂დუნი.
- ხ-ეკუ̂ეუ̂ენი1 (ა̈მკუ̂აუ̂, ა̈თეკუ̂აუ̂; ა̈თეკუ̂ეუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- გამოჩნდება (გამოიცდება). აუ̂ე ა̈ჲკუ̂ეუ̂ენეხ (\ აჭკუ̂ეუ̂ენეხ), მაგუ̂ა̈რდ ახოზნიდ მიშკუ̂ა ჲეხუ̂ს ი გეზელილს (ლნტ. 239) -- აბა თქვენ იცით (აბა გამოჩნდება), თუ როგორ მოუვლით ჩემს ცოლსა და შვილებს.
- ხ-ეკუ̂ეუ̂ენი2 იგივეა, რაც ხ-ეკუ̂ჰენი.
- ხ-ეკუ̂ეშენი იგივეა, რაც ხ-ეკუ̂შენი1.
- ხ-ეკუ̂ია̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეკუ̂ჰირიე̄ლ.
- ხ-ეკუ̂იშა̈ლ იხ. იკუ̂იშა̈̄ლ.
- ხ-ეკუ̂იში იგივეა, რაც ხ-ეკუ̂ი̄ში (1. მნიშვ).
- ხ-ეკუ̂ი̄ში (ა̈თუ̂კუ̂ი̄შა̈̄ნ, ა̈თკუ̂ი̄შა̈̄ნ; ა̈თკუ̂ი̄ში ბზ., ოთკუ̂ი̄შენ, ეთკუ̂ი̄შა̄ნ; ეთკუ̂ი̄ში ლშხ.), ხ-ეკუ̂იში (ა̈თუ̂ეკუ̂იშენ, ა̈თეკუ̂იშან; ა̈თეკუ̂იში) ლნტ., გრდუვ. 1. {ჩა}აცივდება, არ ეშვება, არ ეხსნება. დი̄კონს ხეხუ̂... სგა̄თკუ̂ი̄შე̄ნა (ლშხ. 58) -- დიაკვანს ცოლი ჩასციებია.

სკათაკჳ̂იშა და̈ჳ̂ მიჩა დის (ლნტ. 272) -- დევი თავის დედას ჩასციებია. 2. (ა̈მკჳ̂ი̄შა̈̄ნ, ა̈თკჳ̂ი̄შა̈̄ნ; ა̈თკჳ̂ი̄ში) -- {გა}ემჟღავნება. 3. ბზ. (იხმარება მხოლოდ 3 პირში. --, ა̈ხკჳ̂ა̈შ; ა̈ხკჳ̂ეშნი) -- {მო}ემტვრევა, {მო}სტყდება. კჳ̂ა̈̄ში ეჯჟი ფჷრი ლი, მა̄მ ხეკჳ̂ი̄ში (ბზ.) -- მჭადი ისე ხმელია, რომ ვერ მოტეხ (არ {მო}ეტეხება).

- ხ-ეკჳ̂ჲ/იენი იგივეა, რაც ხ-ეკჳ̂ჰენი.
- ხ-ეკჳ̂რი იხ. იკჳ̂ა̄რი2.
- ხ-ეკჳ̂ფხენი (ლო̄ხჳ̂ეკჳ̂ფხჳ̂, ლა̈ხკჳ̂ა̈ფხ; ლა̈ხკჳ̂ეფხნი ბზ., ლოხჳ̂ეკჳ̂ფხ, ლა̈ხკჳ̂აფხ; ლა̈ხკჳ̂ეფხნი ბქ., ლო̄ხჳ̂ეკჳ̂ფხ, ლეხკჳ̂აფხ; ლეხკჳ̂ეფხნი ლშხ.), ხ-ეკჳ̂ეფხენი (ლა̈ხჳ̂ეკჳ̂ფხ, ლა̈ხეკჳ̂აფხ; ლა̈ხეკჳ̂ეფხენი) ლნტ., გრდუვ. -- {მი}ახტება. და̈შდჳ̂ შიშდ ჟი ლა̈ხკჳ̂ა̈ფხ ლალთაშას (ბზ. 360) -- დათვი ხელად მიახტა ყველის ჭურჭელს ("საყველეს"). ლახაკჳ̂ეფხა ლა̈ჩჳ̂ (ლნტ. 188) -- მიხტომია ირემი.
- ხ-ეკჳ̂შენი1 (ლო̄ხჳ̂ეკჳ̂შ, ლა̈ხკჳ̂ა̈შ \ -აშ; ლა̈ხკჳ̂ეშნი ზს., ლო̄ხჳ̂ეკჳ̂შ, ლეხკჳ̂აშ; ლეხკჳ̂ეშნი ლშხ.), ხ-ოკჳ̂ეშენი (ლა̈ხჳ̂უკჳ̂შ, ლა̈ხოკჳ̂აშ; ლა̈ხოკჳ̂ეშენი) ლნტ., გრდუვ. -- {გამო}უტყდება, {გა}უმხელს. ხოლა კა̈ფიშ ხი ი ქა დეშ ლა̈̄ჯეკჳ̂შ (ბზ. 359) -- ცუდი ხასიათისა ხარ და ვერ გამოგიტყდი. ბეჳ̂ა ჰამს ქა ხეკჳ̂შენი... ზურალს ლეჳ̂შდედილს (ბქ. 315) -- დილას ბევა საიდუმლოს გაუმხელს ქალს.
- ხ-ეკჳ̂შენი2 (ა̈მკჳ̂აშ, ა̈თკჳ̂აშ; ა̈თკჳ̂ეშნი ბქ., ემკჳ̂აშ, ეთკჳ̂აშ; ეთკჳ̂ეშნი ლშხ., ამკჳ̂აშ, ათოკჳ̂აშ, ათოკჳ̂ეშენი ლნტ.) -- 1. უტყდება. მი ლადი კოკაჲ ემკჳ̂აშ (ლშხ.) -- მე დღეს კოკა გამიტყდა. 2. უტყდება გული. ალა̈რს გჳ̂'ეთკჳ̂აშხ (ბქ. 93) -- ამათ გული გაუტყდათ.
- ხ-ეკჳ̂ჰენი (ლო̄ხჳ̂ეკჳ̂ჰ, ლა̈ხკჳ̂ა̈ჰ; ლა̈ხკჳ̂ეჰნი ბზ., ლახჳ̂ეკჳ̂ჰ ბქ.), ხ-ეკჳ̂ჲენი2 (ლოხკჳ̂ეჲენ, ლეხკჳ̂ეჲან; ლეხკჳ̂ეჲნი) ლშხ., ხ-ეკჳ̂ეჳ̂ენი (ლა̈ხჳ̂ეკჳ̂, ლა̈ხეკჳ̂აჳ̂;

ლა̈ხეკუ̂ეუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. 1. ეცდება. ეჯა ლა̈ხკუ̂ა̂̈ჰ ქა ლა̄ზს (ბზ.) -- ის გასვლას შეეცადა. მახელუ̂აჟა̈რ ჩიხენ ხეკუ̂ჰენიუ̂ხ ისგა ლიზის (ბქ. 232) -- ვაჟკაცები ყოველი მხრიდან ეცდებოდნენ შესვლას. 2. ბზ. (ლა̈მკუ̂ა̂̈ჰ, ლა̈ხკუ̂ა̂̈ჰ; ლა̈ხკუ̂ეჰნი) -- ეცნობება. ეჯას ლა̈ხკუ̂ა̂̈ჰ გეზლა̈ ლიჯედ (ბზ.) -- იმას შვილის მოსვლა ეცნობა.

- ხ-ეკუ̂ჰირიე̄ლ (ლა̈ხუ̂კჰირიე̄ლ, ლა̈ხკჰირი̄ელე; ლა̈ხკჰირი̄ელნე) ბზ., ხ-ეკუ̂ია̈ლ (ლა̈ხუ̂ეკუ̂იალენ, ლა̈ხეკუ̂იალან; ლა̈ხეკუ̂იალი) ლნტ., გრდუვ. -- ცდილობს, ეცდება. [ეჯჲა̈რ] ცხემა̈დს ხეკუ̂ჰირიე̄ლხ ლიბუ̄ცეს (ბზ. 252) -- ისინი მშვილდის მოზიდვას ცდილობენ. ჭყინტ ხუ̂ა̈ის ხეკუ̂ია̈ლ ამშა ლისყეის (ლნტ.) -- ბიჭი ბევრს ცდილობს ამის გაკეთებას.
- ხ-ეკგრქი იგივეა, რაც ხ-ეკარქი.
- ხ-ელაფა̈რი იგივეა, რაც ხ-ელფა̈რი.
- ხ-ელა̈კი იგივეა, რაც ხ-ელკი.
- ხ-ელა̈ნდ{ი} (ლა̈მლანდ, ლა̈ხლანდ; ლა̈ხლა̈ნდი \ ლა̈ხლჲნდი ბზ., ლა̈ხლანდა̈ნ, ლა̈ხლა̈ნდი ბქ., ლა̈მელანდან, ლა̈ხელანდან; ლა̈ხელანდი ლნტ.), ხ-ელჲნდი (ლემლჲნდა̄ნ, ლეხლჲნდა̄ნ; ლეხლჲნდი) ლშხ., გრდუვ. -- ელანდება, ეჩვენება. ზურა̄ლს ქა მირ ლეხლჲნდა̈ნ მა̈ჲლენა (ბზ.) -- ქალს რაღაც მოელანდა. თა̈თიას ლჲდგარუ ხალანდოლნა (ლნტ.) -- თათიას თურმე მიცვალებულები ელანდებოდა.
- ხ-ელა̈ჟრიელ იგივეა, რაც ხ-ელჟირიე̄ლ.
- ხ-ელგაცა̄̈ლ (ლოხუ̂ლგაცა̄̈ლ, ლახლაგცა̄ლე; ლახლაგცა̄̈ლი) ბზ., ხ-ელგაცა̈ლ (ლოხლაგა̈ც, ლახლაგცე; ლახლაგცისგ) ბქ., გრდუვ. -- ეხუმრება, ემასხრება. ნეჰნა̈შ ნაჩომს მისიშ ესერ აშ ხა̈ლგაცალა (ანდ.) -- შარშანდელ ნაქნარს წლევანდელი დასცინოდაო. იხ. ხ-ელყაფა̈ლ, ხ-

ეხუ̂მარა̄ლ.

- ხ-ელდელ (ოხულდელ, ა̈ნგლდელე; ანგლდელნე ბზ., ა̈ნგლდელისგ ბქ., ოხულდელ, ენგლდელე, ენგლდელნე ლშხ., ა̈ხუ̂ილდელ, ა̈ნილდელე; ა̈ნილდელი ლნტ.) გრდმ. -- მწყემსავს. ბაპ ხამა̈რს ხელდელ (ბზ. 404) -- მღვდელი ღორებს მწყემსავს. მება̈ტე მინდუ̂ერისა ბატა̈რს ხელდელ (ლნტ. 232) -- მებატე მინდორში ბატებს მწყემსავს.
- ხ-ელეთი იგივეა, რაც ხ-ელე̄თი.
- ხ-ელე̄თი (ა̈მლე̄თა̄ნ, ა̈თლე̄თა̄ნ; ა̈თლე̄თი ბზ., ემლე̄თა̄ნ, ეთლე̄თა̄ნ; ეთლე̄თი ლშხ.), ხ-ელეთი (ა̈მლეთან, ა̈თლეთან; ა̈თლეთი ბქ., ა̈მსელეთან, ა̈სელეთან; ა̈სელეთი ლნტ.), გრდუვ. -- ულამდება. ხუ̂ა̈ჲ შუკუ̂ს ერ ადჳადხ, ჟ'ა̈სელეთანხ (ლნტ. 243) -- დიდი გზა რომ გაიარეს, დაუღამდათ (შემოაღამდათ). იხ. ხ-ებუ̂რი.
- ხ-ელკი (ოთელკ, ა̈თლაკ; ა̈თლა̈კი ბზ., ოთლაკენ, ეთლაკა̄ნ; ეთლაკი ლშხ.), ხ-ელა̈კი (ათუ̂ლაკენ. ათლაკან; ა̈თლა̈კი ბქ., ა̈თუ̂ელა̈კენ, ა̈თელეკან; ა̈თელა̈კი ლნტ.), გრდუვ. 1. {შე}ხვდება, {წა}აწყდება. ჭყინტ ა̈თლაკ რა̈ჭუ̂ს (ბზ. 328) -- ბიჭი კურდღელს წააწყდა. ხოლა ერ დო̄სამა ხალკე̄ნა... (ლშხ. 12) -- ცუდი რომ არაფერი შეხვედრია... უ̂ისკუ̂ს ბეფშ ა̈თელაკან (ლნტ. 152) -- ვაშლს ბავშვი წააწყდა. 2. ქს. {გა}უვლის. ჭყინტ ქეთლაკა̄ნ აფხნიკარს (ლშხ.) -- ბიჭმა გაუარა ამხანაგებს. მი დეშ ა̈თუ̂ელა̈კენ ქორა̈მარას (ლნტ.) -- მე სახლიკაცებს ვერ გავუარე.
- ელჲა, ჲელჲა (-ა̄შ, -- ბზ., -ლჲა̈შ, --, ბქ., -ლჲა̈ჲშ, --, ლნტ.), ჲელჲა (-ა̄შ, --) ლშხ. 1. ელია. სკარხალს ელჲას ხაბრა̈ლდახ (ლნტ. 78) -- სეტყვას ელიას აბრალებდნენ. 2. წმ. ელიას ეკლესია. თურქუ̂ა̈რ ა̈ხკუ̂ა̈ჰხ ჲელჲა̈ ლატფუ̄რას (ბზ.) -- თურქებმა წმინდა ელიას ეკლესიის გაძარცვა სცადეს. ელჲა̈-მგლა̈მ, ჲელჲა̈-მგლა̈მ (-იშ, --) ზს; ლნტ; ჲელია̄-მგლამ ლშხ; --

ელიას ალი, ელიას ცეცხლი. ელჲა̈-მგლა̈მ სგუ̂ებინ ხოჟელუ̂ (ბზ. 89) -- ელიას ალი წინ უძღვის. და̈უ̂ მა̈ყმა̈ყს ყიაჟი ჲელა̈შ მგლა̈მ ოხუ̂ეზი (ბქ. 260) -- ბაყბაყდევს ყელიდან ელიას ალი ამოსდის.

- ხ-ელჟირიე̄ლ (ლოხგლჟირიელ, ლა̈ხგლჟირიელე; ლახგლჟგრიელი) ბზ., ხ-ელჟგრელ (ლოხულჟირა̈ლ, ლა̈ხგლჟირიალ; ლახგლჟირიალისგ) ბქ., ხ-ელჟგ̄რიელ (ლოხგ̄ლჟგრიელ, ლახგ̄ლჟგრიელე; ლახგ̄ლჟგრიელნე) ლშხ., ხ-ელა̈ჟრიელ (ლახუ̂ალა̈ჟრიელ, ლახალა̈ჟრიელე; ლახალა̈ჟრიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ებრალება, ეცოდება. ჭიტი ხელჟირიე̄ლ... და̄უ̂ს (ბზ. 311) -- ჭიტის ეცოდება დევი. მა̈გ ხელა̈ჟრიელ ეჯ ოჯახს (ლნტ.) -- ის ოჯახი ყველას ეცოდება.
- ხ-ელჟგ̄რიელ იგივეა, რაც ხ-ელჟირიე̄ლ
- ხ-ელფა̈რი (ა̈თუ̂ლაფრა̈ნ, ა̈თლაფრა̄ნ; ა̈თლაფრი ბზ., ოთლაფრენ, ა̈თლაფრან; ა̈თლაფრი ბქ.), ხ-ელფარი (ოთლაფრენ, ეთლაფრა̄ნ; ეთლაფრი) ლშხ., ხ-ელაფა̈რი (ა̈სუ̂ელაფა̈რენ, ა̈სელაფარან; ა̈სელაფა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- {გადა}ეფარება. მგლქუ̂ერია̈შ ნალუ̂ჟურ ჟიქან ა̈თლაფრან (ბქ. 60) -- მეწისქვილის ვაჟი ზემოდან გადაეფარა.
- ხ-ელყაფა̈ლ (ლოხლაყა̈ფ, ლახლაყფე; ლახლაყფისგ) ბქ., გრდუვ. -- ეხუმრება. ლა̈დი ესერ აშგარ ხელყაფა̈ლ (ბქ. 321) -- დღეს მთელი დღე ეხუმრებაო. იხ. ხ-ეხუ̂მარა̄ლ, ხ-ემასხარა̈ლ.
- ხ-ელჩე (ხუ̂ელჩა̈ს, ხელჩა; ხელჩე̄დს ბზ., ხუ̂ელჩ, ხელაჩ; ხელეჩეს ბქ., ხუ̂ელჩის, ხელჩგდა; ხელჩგდეს ლშხ.), ხ-ელეჩე (ხუ̂ელეჩა̈ს, ხელეჩა; ხელეჩეს) ლნტ., გრდუვ. -- დარაჯობს. მიჩა მუ ესერ ყორჟი ხელჩე (ბქ.) -- მამაჩემი კარებთან დარაჯობსო.
- ელწესდ, ჲელწესდ ბქ., ზმნს. -- ჩვეულებად, წესად. ამსუ̂ალდა̈შ ლინტყოუ̂ნე ალჲა̈რსი ჲელწესდ \ ელწესდ ხა̈ლუ̂ენახ (ბქ. 241) -- კაცის დატყვევება ამათაც წესად ჰქონიათ.

- ხ-ელჭა̈̄ლ (ა̈თუ̂ილჭ, ა̈დლეჭე; ა̈დლეჭნე) ბზ., ხ-ელჭა̈ლ (ა̈თუ̂ლეჭ, ა̈დლეჭე; ა̈დლეჭისგ) ბქ., ხ-ერჭა̄ლ (ლოხრეჭა̄ლ, ლახრე̄ჭა̄ლე; ლახრეჭა̄ლნე) ლშხ., ხ-ერეჭა̈ლ (ლახუ̂არეჭა̈ლ, ლახარეჭა̈ლე; ლახარეჭა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- დასტირის (მოთქმით). ზურალ ხელჭა̈ლ ლეთნილადეღ (ბქ. 152) -- ქალი დასტირის დღე და ღამე. ეშხუ ზურა̄ლ კჷ̄ლთხიდ ხერჭა̄ლ ლჷდგარს (ლშხ. 38) -- ერთი ქალი ხმამაღლა დასტირის მიცვალებულს.
- ხ-ელჷნდი იგივეა, რაც ხ-ელა̈ნდი.
- ემად იგივეა, რაც ჰემრ̄მ.
- ხ-ემასხარა̈ლ (ლახუ̂ამასხარა̈ლ, ლახამასხარალე; ლახამასხარალი) ლნტ., გრდუვ. -- ეხუმრება, ემასხრება. ჩიის ამჟი ხემასხარა̈ლ ნასო (ლნტ.) -- ყველას ასე ეხუმრება ნასო. იხ. ხ-ელგაცა̈̄ლ; ხ-ეხუ̂მარა̄ლ.
- ხ-ემა̈რგ (ოხუ̂მარგა̈ნ, ა̈ხმარგ{ა̈̄ნ}; ა̈ხმა̈რგი ბზ., ა̈ხუ̂მარგ, ა̈ხმარგ; ა̈ხმა̈რგი ბქ., ა̈ხუ̂ემა̈რგენ, ა̈ხემარგან; ა̈ხემა̈რგი ლნტ.), ხ-ემარგ (ოხმჷრგენ, ეხმჷრგა̄ნ; ეხმჷრგი) ლშხ., გრდუვ. -- {გამო}ადგება. ჯიეჲ როქუ̂ ა̈ხმა̈რგი (ბზ. 443) -- მეც გამოგადგებიო.
- ხ-ემა̈რჯუ̂{ი} (ამმარჯუნ, ათმარჯუნ; ა̈თმა̈რჯუ̂ი ბზ., ათმარჯუნ ბქ., ა̈მემარჯუ̂ან, ა̈თემარჯუ̂ან; ა̈თემა̈რჯუ̂ი ლნტ.), ხ-ემარჯუ̂ (ემმურჯა̄ნ, ეთმურჯა̄ნ; ეთმურჯი) ლშხ., გრდუვ. 1. უმართლებს, {გამო}ადგება. ხოლა თელღჷრა ათმარჯუ̂ახ (ბზ. 415) -- ცუდი რძალი გამოსდგომიათ. ლამშიად ხოჩა ამინდ ოგუ̂მურჯა̄ნ (ლშხ.) -- სამუშაოდ კარგი ამინდი დაგვიდგა ("ამინდმა გაგვიმართლა"). 2. გადატ. -- ხელში მოხვდება, ხელში მოჰყვება. მეზგე ქა კიდა... მ' ა̈თმარჯოლ (ბქ. 3) -- ოჯახი ყველაფერს გამოიტანდა, რაც ხელში მოჰყვებოდა.
- ხ-ემა̈შედა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ემშედა̈̄ლ.
- ხ-ემბოზი იგივეა, რაც ხ-ენბუ̂ეზი.

- ემგუ̂აშუ̂ იგივეა, რაც ჰე̄მგუ̂აშ.
- ემეგ იგივეა, რაც ჰე̄მა.
- ემეხენ იგივეა, რაც ჰე̄მხა̈ნ.
- ხ-ემთქუ̂ი (ა̈ხუ̂მითქუ̂ა̈ნ, ა̈ხმითქუ̂ა̄̈ნ; ა̈ხმითქუ̂ი ბზ., ოხმითქუ̂ენ, ა̈ხმითქუ̂ან; ა̈ხმითქუ̂ი ბქ., ლოხმითქუ̂ენ; ლეხმითქუ̂ა̄̈ნ; ლეხმითქუ̂ი ლშხ., ლა̈ხუ̂ემითქუ̂ენ, ლა̈ხემითქუ̂ან; ლა̈ხემითქუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- ეჩვევა. ა̈ხმითქუ̂ა̄̈ნ ამის მა̄ლ (ბზ. 415) -- ამას შემოეჩვია მელა. დენა კაბა̈ ი ლაცადღა̈რი ლიცბურეს ხეკუ̂ეს ლახამითქუ̂ან (ლნტ. 51) -- ქალიშვილი კაბისა და საცვლების გამოჭრას უნდა მისჩვეოდა.
- ხ-ემინდი იგივეა, რაც ხ-ემუნდი.
- ემის იგივეა, რაც ჰე̄მის.
- ემოშ იგივეა, რაც ჰე̄მოშ.
- ემოშ იგივეა, რაც ალოჰემოშ.
- ხ-ემოწმი (ესუ̂მოწმა̈ნ, ესმოწმა̄̈ნ; ესმოწმი ბზ., ოსმოწმენ, ესმოწმან; ესმოწმი ბქ., ესმოწმა̄̈ნ ლშხ., ა̈სუ̂ემოწმენ, ა̈სემოწმან, ა̈სემოწმი ლნტ.), გრდუვ. -- ემოწმება. მგლხა̈რ ესმოწმა̄̈ნხ მგჟა̄ლუ̂ა̈რს (ბზ. 22) -- მულახელები მუჟალელებს დაემოწმენ. ალეს იშკენი ჟ̈ა̈სემოწმანხ (ლნტ. 194) -- ამას სხვებიც დაემოწმენ.
- ემრ̄{დ} იგივეა, რაც ჰემრ̄შ.
- ემრ̄შ იგივეა, რაც ჰე̄მოშ.
- ხ-ემსახუ̂ირ (ლოხუმსახუ̂ირ, ლახუმსახუ̂რე; ლახუმსახუ̂რი ბზ., ლახუმსახუ̂რისგ ბქ., ლა̈ხუ̂ამსახურ, ლა̈ხამსახურე; ლა̈ხამსახური ლნტ.), ხ-ემსახურ (ლოხუმსახურ, ლახმსახურე; ლახმსახურნე) ლშხ., გრდუვ. -- ემსახურება. ქორისგა ხემსახუ̂ირხ ქუნა̄რუს

(ბზ. 12) -- სახლში სულებს ემსახურებიან. მუშკუ̂ჲრის მჲგ ხემსახუ̂ირ წესჟი (ლნტ.) -- სტუმარს ყველა წესის მიხედვით ემსახურება.

- ემსგე იგივეა, რაც სგეჲ.
- ემსელე იგივეა, რაც ესგმსედა.
- ხ-ემუნდი (ოთმუნდჲნ, ჰთმუნდჲ̄ნ; ჰთმუნდი ბზ., ოთმუნდენ, ეთმუნდა̄ნ; ეთმუნდი ლშხ.), ხ-ემინდუ̂ (ჰთუ̂მუნდ, ჰთმუნდ; ჰთმინდუ̂ი) ბქ., ხ-ემინდი (ჰთუ̂ემინდენ, ჰთემინდან; ჰთემინდი) ლნტ., გრდუვ. -- ენდობა. აბურშუ̂იმიშ ქიპქა ქუ̂ინ ქ'ესერ ხემინდუ̂ (ბქ. 301) -- აბრეშუმის ძაფზე გაყოლას სული ენდობაო.
- ხ-ემფხჲნგი (ოთფხანგჲნ, ჰთფხანგჲ̄ნ; ჰთფხჲნგი ბზ., ჰთუ̂ფხანგენ, ჰთფხანგან; ჰთფხჲნგი ბქ.), ხ-ეიფხნიკი (ოთიაფხნიკენ, ეთჲაფხნიკა̄ნ; ეთიაფხნიკი) ლშხ., ხ-ეაფხჲნიკ (ჰთუ̂ეაფხჲნიკენ, ჰთეაფხჲნიკან; ჰთეაფხჲნიკი) ლნტ., გრდუვ. -- უამხანაგდება. ალ მა̄რე სგა ლჲხფხანგჲ̄ნ ალას (ბზ. 288) -- ეს კაცი ამას შეუამხანაგდა. აუ̂თანდილ ჰთეაფხჲნიკან ყაფლანს (ლნტ.) -- ავთანდილი ყაფლანს დაუამხანაგდა.
- ხ-ემქარჲ̄ლ (ჰხუ̂მგქრან, ჰხმგქრჲ̄ნ; ჰხმგქრი) ბზ., ხ-ემქარელ (ოხმგქრენ, ჰხმგქრან; ჰხმგქრი) ბქ., ხ-ემქარჲლ (ჰხუ̂ემგქჲრენ, ჰხემგქარან; ჰხემგქჲრი) ლნტ., ხ-ემქარა̄ლ (ოხმგქრენ, ეხმგქრჲ̄ნ; ეხმგქრი) ლშხ., გრდუვ. -- ეჯიბრება. ლათოფისგ' ესერუ ჰხმგქრან (ბქ. 44) -- თოფის სროლაში შემეჯიბრეო. ხოლემ მგქაფდ ხოჩამოუ̂ ლახმგქრალ (ანდ.) -- ცუდის მაგიერ კარგს გაეჯიბრეო. ათხე ჯე ლოქუ ჰხემუქარან (ლნტ. 200) -- აბა, ახლა შენ შეეჯიბრეო.
- ხ-ემშგუ̂ჲრ (ლჲხუ̂მუშგუ̂რჲნ, ლჲხმუშგუ̂რჲ̄ნ; ლჲხმუშგუ̂რი ბზ., ლოხმუშგუ̂რენ, ლჲხმუშგუ̂რან; ლჲხმუშგუ̂რი ბქ.), ხ-ემშგუ̂არ (ლოხმუშგუ̂რენ, ლეხმუშგუ̂რჲ̄ნ;

ლეხმუშგჷრი) ლშხ., ხ-ემშკჷ̈არი (ლჷ̈ხჷემუშკჷ̈არენ, ლჷ̈ხემუშკჷარან; ლჷ̈ხემუშკჷ̈არი) ლნტ., გრდუვ. -- ესტუმრება. დედბერი̄ლ სგა ლჷ̈ხმუშგჷრჷ̄ნ ზურჷ̄ლს (ბზ. 341) -- დედაბერი ესტუმრა ქალს. კჷიციან ბეჷას სგა ლჷხმუშგჷრან (ბქ. 8) -- კვიციანი ბევას ესტუმრა.

- ხ-ემშედჷ̈ლ იგივეა, რაც ხ-ემშედჷ̄ლ.
- ხ-ემშედჷ̄ლ (ლოხჷმეშდჷ̄ლ, ლახმეშდჷ̄ლე; ლახმეშდჷ̄ლი) ბზ., ხ-ემშედჷ̈ლ (ლჷ̈ხჷმეშდალ, ლჷ̈ხმეშდალ; ლჷ̈ხმეშდჷ̈ლი) ბქ., ხ-ემშედჷ̄ლ (ლოხუმშედჷ̄ლ, ლახჲმშედჷ̄ლე; ლახჲმშედჷ̄ლნე) ლშხ., ხ-ემჷ̈შედჷ̈ლ (ლჷ̈ხჷემაშედალენ, ლჷ̈ხემაშედალან; ლჷ̈ხემაშედალი) ლნტ., გრდუვ. -- შველის, ეხმარება. ლახჷბა უშხჷარ ლჷ̈ხმეშდჷ̈ლიხ (ბქ. 45) -- ძმები ერთმანეთს დაეხმარებიან. გუსეინს ძულჷ̈ჲ ცხოჷელჷ̈ლ ხემჷ̈შედჷ̈ლხ (ლნტ. 187) -- გუსეინს ზღვის ცხოველები ეხმარებიან.
- ხ-ემშერჷ̈ლ იგივეა, რაც ხ-ემშერჷ̄ლ.
- ხ-ემშერჷ̄ლ (ლოხმეშრჷ̄ლ, ლახმეშრჷ̄ლე; ლახმეშრჷ̄ლი) ბზ., ხ-ემშერჷ̈ლ (ლოხჷმეშრჷ̈ლ, ლახმეშრჷ̈ლე; ლახმეშრალისგ ბქ.), გრდუვ. ხლმ. -- შესჩივის. დჷ̈შდჷ მჷ̄ლს ხემშერჷ̄ლ (ბზ. 359) -- დათვი მელას შესჩივის... დინად მიჩა დის ლახმეშრალე... (ბქ.) -- ქალიშვილმა დედას შესჩივლა.
- ხ-ემშკჷ̈არი იგივეა, რაც ხ-ემშგჷ̈არ.
- ემჩად იხ. ესო̄ზი, ხ-ოზი.
- ხ-ემწჷ̈ჷრიელ იგივეა, რაც ხ-ემწჷ̄რჷიელ.
- ხ-ემწჷ̄რჷიელ (ლოხუმწჷ̄რჷიელ, ლახჲმწჷ̄რჷიელე; ლახჲმწარჷიელნე) ლშხ., ხ-ემწაჷრიელ (ლახჷამწაჷრიელ, ლახამწაჷრიელე; ლახამწჷ̈ჷრიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ეხვეწება (შველას სთხოვს). ბეფშ მიჩა დის ხემწაჷრიელ (ლნტ.) -- ბავშვი დედას შველას

სთხოვს. იხ. ხ-ესე̄მწა̄̆ლ.

- ხ-ემწირ იგივეა, რაც ხ-ენწირ.
- ემხენ იგივეა, რაც ჰე̄მხა̈ნ.
- ხ-ემჯა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ემჯა̄̆ლ.
- ხ-ემჯა̄რუ̂ი იხ. ხ-ეხრინი.
- ხ-ემჯა̄̆ლ (ლოხჷმჯა̄̆ლ, ლახჷმჯა̄ლე; ლახჷმჯა̄̆ლნე) ბზ., ხ-ემჯა̄ლ (ლოხმეჯა̄ლ, ლახმეჯა̄ლე; ლახმეჯა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- უსაყვედურებს. ჭყინტ მე̄უ̂არ ხემჯა̄̆ლ დედბერილს (ბზ. 338) -- ვაჟი ძალიან საყვედურობს დედაბერს.
- ხ-ემჯე იგივეა, რაც ხ-ამჯე.
- ხ-ემჷრხელდი (ა̈მმჷრხელდა̄̆ნ, ახმჷრხელდა̄̆ნ, ა̈ხმჷრხელდი ზს., ემმჷრხელდა̄ნ, ეხმჷრხელდა̄ნ; ეხმჷრხელდი ლშხ.), გრდუვ. -- უმეჩხერდება; უმცირდება, უცოტავდება (რიცხობრივად). აშ-ი-აშ გარ ხემჷრხელდიხ ლემგა̈მ (ბზ. 284) -- ტყე (ხეები) თანდათანობით უმეჩხერდებათ (უმცირდებათ).
- ხ-ენაზორი იგივეა, რაც ხ-ენზუ̂ე̄რი.
- ხ-ენანცოლი იგივეა, რაც ხ-ენცო̄̆ლი.
- ენას იგივეა, რაც ჲენა̈ს.
- ხ-ენა̈ჩდი იგივეა, რაც ხ-ენჩჷდი.
- ხ-ენა̈ხი იგივეა, რაც ხ-ენხი.
- ხ-ენბანა̄̆ლ (ლა̈ხუ̂ნაბნა̈ნ, ლა̈ხნაბნა̄̆ნ; ლა̈ხნაბნი) ბზ., ხ-ენბანელ (ლა̈ხუ̂ნაბნენ, ლა̈ხნაბნან; ლა̈ხნაბნი) ბქ., გრდუვ. -- ეფიცება. ალჲა̈რ უშხუ̂ა̄რ სგა ლა̈ხნაბნა̄̆ნხ ნა̈ჲრთგულიხა̈ნ (ბზ.) -- ესენი ერთმანეთს ერთგულებაში შეეფიცნენ (ერთგულების ფიცი მისცეს). ნა̈ჲ უშხუ̂არ

ხეკუ̂ეს ლოხუ̂ნაბნენედ (ბქ. 32) -- ჩვენ ერთმანეთს უნდა შევეფიცოთ.

- ხ-ენბანი (ლოხნაბნა̈ნ, ლა̈ხნაბნა̈ნ; ლა̈ხნაბნი ბზ., ლა̈ხუ̂ნაბნენ \ ლოხუ̂ნაბნენ, ლა̈ხნაბნან; ლა̈ხნაბნი ბქ.), გრდუვ. -- ეფიცება. ჲერდგუ̂ილჟი უშხუ̂არ ხეკუ̂ეს ა̈თნაბნენეხ (ბქ. 198) -- ერთგულებაზე ერთმანეთს უნდა შეეფიცონ.
- ხ-ენბოზი იგივეა რაც, ხ-ენბუ̂ეზი.
- ხ-ენბუ̂ეზი (ა̈მნა̈ბუ̂ზა̈ნ, ა̈თნა̈ბუ̂ზა̈ნ; ა̈თნა̈ბუ̂ზი) ბზ., ხ-ემბოზი (ა̈მჷნბოზან, ა̈თჷნბოზან; ა̈თჷნბოზი) ბქ., ხ-ენბოზი (ემნებუ̂ზა̈ნ, ეთნებუ̂ზა̈ნ; ეთნებუ̂ზი) ლშხ., ხ-ენებოზი (ა̈მსენებოზან, ა̈სენებოზან; ა̈სენებოზი) ლნტ. -- უსაღამოვდება, უღამდება. სერ ჩუ̂ა̈თნა̈ბუ̂ზა̈ნხ (ბზ.) -- უკვე დაუღამდათ (მოუსაღამოვდათ).
- ხ-ენდრო̈უ̂ (ლოხუნდრო̈უ̂, ლახჷნდრო̈უ̂ე; ლახჷნდრო̈უ̂ი) ბზ., ხ-ენდრეუ̂ (ლოხუნდრეუ̂, ლახჷნდროუ̂ე; ლახჷნდრეუ̂ი) ბქ., ხ-ენდროუ̂ (ლოხუნდროუ̂, ლახუნდროუ̂ე; ლახუნდროუ̂ნე) ლშხ., ხ-ენდუ̂რა̈უ̂ (ა̈თუ̂ენდურა̈უ̂ენ, ა̈თენდურაუ̂ან; ა̈თენდურა̈უ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- ემდურის. ნოუ̂ ესერ ხენდრო̈უ̂ხ, მა̈დილუ ხე̄რახ (ბზ. 11) -- ნუ მემდურით, მადლიმც გექნებათო. ამ ზა̈ჲ მოსაუ̂ა̈ლს მა̈გ ხენდუ̂რა̈უ̂ (ლნტ.) -- ამ წლის მოსავალს ყველა ემდურის.
- ხ-ენებოზი იგივეა, რაც ხ-ენბუ̂ეზი.
- ხ-ენეკუ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ენკუ̂ენი.
- ხ-ენზო̄რი იგივეა, რაც ხ-ენზუ̂ე̄რი.
- ხ-ენზ{უ̂}ერი იგივეა, რაც ხ-ენზუ̂ე̄რი.
- ხ-ენზუ̂ე̄რი (ა̈მნა̈ზო̄რა̄ნ, ა̈ხნა̈ზო̄რა̄ნ; ა̈ხნა̈ზუ̂ე̄რი) ბზ., ხ-ენზ{უ̂}ერი (ა̈მჷნზორან, ა̈ხჷნზორან; ა̈ხჷნზერი) ბქ., ხ-ენზო̄რი (ემნაზო̄რა̄ნ, ეხნაზო̄რა̄ნ; ეხნაზო̄რი) ლშხ., ხ-ენაზორი (ა̈მენაზორან, ა̈ხენაზორან; ა̈ხენაზორი) ლნტ., გრდუვ. -- უგროვდება. მეზგა ქუ̂ერწილჟი ხუ̂ა̈ჲ ქონა̈ბ

ხენზუ̂ე̄რი (ბზ.) -- ოჯახს ქორწილში ბევრი ქონება უგროვდება. ჲერხი მეზგას ჲერუ̂ეშდთექა ხენზო̄რი ბატკარ (ლშხ. 32) -- ზოგ ოჯახს ოცამდე უგროვდება შესაწვავი გოჭი...

- ენთენან იხ. თერა, თერე.
- ხ-ენთხლა̈̄ლ (ლოხუნთხილა̈̄ლ, ლახჵნთხილა̄ლე; ლახჵნთხილა̈̄ლი) ბზ., ხ-ენთხლა̈ლ (ლახუნთხილალ, ლა̈ხჵნთხილალ; ლა̈ხჵნთხილა̈ლი) ბქ., გრდუვ. -- უფრთხილდება. თხუმ როქ ხენთხლალხ (ბქ. 151) -- თავს გაუფრთხილდითო.
- ხ-ენკელი იგივეა, რაც ხ-ენკე̄ლი.
- ხ-ენკე̄ლი (ა̈თუ̂ჵნკე̄ლა̈ნ, ა̈თჵნკე̄ლა̈̄ნ; ა̈თჵნკე̄ლი ბზ., ლოხნაკე̄ლენ, ლეხნაკე̄ლა̈̄ნ; ლეხნაკე̄ლი ლშხ.), ხ-ენკლი (ა̈თუნკილენ, ა̈დჵნკილან; ა̈დჵნკილი) ბქ., ხ-ენკელი (ლა̈ხუ̂ენკელენ, ლა̈ხენკელან; ლა̈ხენკელი) ლნტ., გრდუვ. -- ემწყვდევა. ბეფშ ღა̈რხოჲსკა ათანკელა (ლნტ.) -- ბავშვი ღარში მომწყვდეულა.
- ხ-ენკლი იგივეა, რაც ხ-ენკე̄ლი.
- ხ-ენკუ̂ენი (ესუ̂ენკუ̂, ესნა̈კუ̂; ესნეკუ̂ნი ზს., ოსენკუ̂, ესნაკუ̂; ესნეკუ̂ნი ლშხ.), ხ-ენეკუ̂ენი (ა̈სუ̂ენკუ̂, ა̈სენაკუ̂; ა̈სენეკუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- იხრება, ("ეხრება"), {და}სწვდება. ჟ'ოსენკუ̂ ი ლოხციქუ̂ა̈რ დაშდუ̂ს (ბქ.) -- დავიხარე და დათვს შევუჭვრიტე.
- ხ-ენტყი (ლოხჵნტყენ, ლა̈ხჵნტყან; ლახჵნტყი ბქ.), გრდუვ. -- ეწებება. ლეტუ̂რილ ჭედს ლა̈ხჵნტყან (ბქ. 338) -- სანთელი კედელს მიეწება.
- ხ-ენყა̈უ̂ (ლოხუნყა̈უ̂, ლახჵნყაუ̂ე; ლახჵნყა̈უ̂ი ბზ., ლახჵნყა̈უ̂ისგ ბქ.), ხ-ენყაუ̂ (ლოხნაყაუ̂, ლახნაყუ̂ე; ლახნაყუ̂ი) ლშხ., ხ-ენაყაუ̂ა̈ლ (ლახუ̂ანაყაუ̂ა̈ლ, ლახანაყაუ̂ალე; ლახანაყაუ̂ალი) ლნტ., გრდუვ. -- ესაუბრება, ემასლაათება; ერთობა (მასლაათით, ბაასით). ჯიგარ მერდე

ქორა̈შ ჭოდა̈რს ესერ ხა̈ნყაჳ̂ა (ანდ.) -- მარტოდ მყოფი სახლის კედლებს ესაუბრებოდაო.

- ხ-ენშტორი იგივეა, რაც ხ-ეშდო̄რი.
- ხ-ენჩგდი (ლოხნა̈ჩდა̄ნ, ლა̈ხნა̈ჩდა̄ნ; ლა̈ხნა̈ჩდი ბზ., ლოხნეჩდენ, ლეხნეჩდა̄ნ; ლეხნეჩდი ლშხ.), ხ-ეჩდინი (ოთჩგდ, ა̈თჩგდ; ა̈თჩიდი) ბქ., ხ-ენა̈ჩდი (ა̈თჳ̂ენა̈ჩდენ, ა̈თენაჩდან; ა̈თენა̈ჩდი) ლნტ., გრდუვ. -- {შე}ერევა, შეუერთდება, ერთვის. მიშგუ ეშხუ ულჲა̄ქ მეზჳ̂ბელი ულჲაა̄ქა̈რს ლა̈ხნა̈ჩდა̄ნ (ბზ.) -- ჩემი ერთი ცხვარი მეზობლის ცხვრებს შეერია. ალ ტჳ̂იბროლ ხეჩდინი ჭალა̈ რიენს [ენგურს] (ბქ. 70) -- ეს პატარა მდინარე ერთვის მდინარე რიონს (აქ: ენგურს). ალ გჳ̂ეშისა მელიცია ა̈თენაჩდან (ლნტ. 50) -- ამ საქმეში (საქმეს) მილიცია ჩაერია.
- ხ-ენცელი იგივეა, რაც ხ-ენცო̄ლი.
- ხ-ენცო̄ლი (ოსნა̈ცო̄ლა̈ნ, ესნა̈ცო̄ლა̄ნ; ესნა̈ცო̄ლი) ბზ., ხ-ენცო̄ლი (ოსნაცო̄ლენ, ესნაცო̄ლა̄ნ; ესნაცო̄ლი) ლშხ., ხ-ენცელი (ესჳ̂გნცოლენ, ესგნცოლან; ესგნცელი) ბქ., ხ-ენანცოლი (ა̈სჳ̂ენანცოლენ, ა̈სენანცოლან; ა̈სენანცოლი) ლნტ., გრდუვ. -- {წამო}ეგება, ეცმება. ჟ'ესნა̈ცო̄ლა̄ნ ჳ̂ისგჳ̂ილდა̈რ ჲარჳ̂ მუჭჳ̂ ნე̄სგაჩუ (ბზ. 307) -- პატარა ვაშლები ორ რქას შუა წამოეგო.
- ხ-ენცჳ̂ იგივეა, რაც ხ-ე̄ცჳ̂.
- ხ-ენწირ (ოხჳ̂წინდ, ახწინდა; ა̈ხწინი ზს., ა̈ხჳ̂ენწირდ, ა̈ხენწირდა; ა̈ხენწინი ლნტ.), ხ-ემწირ (ოხწინდ, ახწი̄ნდა; ეხწინი) ლშხ., გრდუვ. -- სჯობნის, ერევა; ამარცხებს. ლაბურგა̈ლისგა ჩის ოხჳ̂წინდ (ბქ.) -- ჭიდაობაში ყველას მოვერიე. მა̈გ... ხენწროლდახ ხენწიფს (ლნტ. 295) -- ყველა სჯობნიდა (ამარცხებდა) ხელმწიფეს.
- ხ-ენხი (ოთ{ჳ̂}ნახა̈ნ, ა̈თნახა̄ნ; ა̈თნა̈ხი ბზ., ოთჳ̂ნახენ, ათნახან; ა̈თნა̈ხი ბქ., ოთნახენ, ეთნახა̄ნ; ეთნახი ლშხ.), ხ-ენა̈ხი (ა̈თჳ̂ენა̈ხენ, ა̈თენახან; ა̈თენა̈ხი) ლნტ., გრდუვ. --

{და}ეტანება, ჩაეტანება, მოჰყვება, მოექცევა ქვეშ. ლემესგს ესერ დემ ხენხიხ (ბზ. 4) -- ცეცხლს არ ჩავეტანებითო. და̈უ̂ა̈შ ხეხუ̂ ჩუქალისგა ლახნახენა... (ბქ. 218) -- დევის ცოლი ქვეშ მოჰყოლია. სკიმ ლასკადჷრას ხანახენა (ლნტ. 10) -- თურმე ვეძა ლასკადურას (მდინარეა) ქვეშ ყოფილა მოქცეული.

- ხ-ენჳრენი (ოთუ̂ჳე, ოთჳერდა; ა̈თჳერნი ბზ., ოთუ̂ჳერდ, ოთჳერიუ̂; ა̈თჳერნი ბქ.), ხ-ენჳე̄რნი (ოთჷნჳერდ, ოთჷნჳერდა; ოთჷნჳერნი) ლშხ., ხ-ერჳენი (ათორჳენ, ათორჳენდა; ა̈თერჳენი) ლნტ., გრდუვ. -- მიჰყვება, {გა}ჰყვება. ზურა̄ლ ოთჳერდა ალჲა̈რს (ბზ. 294) -- ქალი ამათ გაჰყვა. და̈რ ა̈მჳერიუ̂ ლა̈ზელალთე (ბქ. 205) -- სანადიროდ არავინ წამყვა. მიჩ იმნა̈რ ლოქ ა̈თერჳენი? (ლნტ. 100) -- შენ რისთვის წამოგყვებიო?
- ხ-ენჳუ̂ი (ესუ̂ენჳუ̂, ესჷნჳუ̂ა̈̄ნ; ესჷნჳუ̂ი ბზ., ოსენჳუ̂, ასუნჳუ̂ან; ა̈სუნჳუ̂ი ბქ., ოსუნჳუ̂ენ, ესუნჳუ̂ა̄ნ; ესუნჳუ̂ი ლშხ., ა̈სუ̂ენჳუ̂ენ, ა̈სენჳუ̂ან; ა̈სენჳუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- {ჩამო}ემხობა; {ჩამო}წვება. ბინტუ̂ ა̈ხუნჳუ̂ა̈ნ კჷნჯა̈ბჩუ (ბქ. 218) -- კლდეზე ნისლი ჩამოწვა. ცხუ̂ა̈დ თხუმჟი ლოშტ ა̈სენჳუ̂ან ზურალს (ლნტ.) -- საარაყე ქვაბი ქალს კინაღამ თავზე ჩამოემხო.
- ეჲ იხ. ეჯა.
- ხ-ეჲა̈ქ იგივეა, რაც ხ-ეჲა̄̈ქი.
- ხ-ეჲა̄{ლ}, ხ-ეჲა იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ხ-ეჲა̄ქი იგივეა, რაც ხ-ეჲა̄̈ქი.
- ხ-ეჲა̄̈ქი (ლოხჲა̄̈ქა̈ნ, ლა̈ხჲა̄ქა̄ნ; ლა̈ხჲა̄ქი) ბზ., ხ-ეჲა̈ქ (ოთჲაქენ, ა̈თჲაქ; ა̈თჲა̈ქი) ბქ., ხ-ეჲა̄ქი (ოთჲა̄ქენ, ეთჲა̄ქა̄ნ; ეთჲა̄ქი) ლშხ., გრდუვ. -- უმოყვრდება. მუ ჩუ̂ეთჲა̄ქა̄ნ მე̄რმა ხენწიფს (ლშხ.) -- მამა დაუმოყვრდა სხვა (მეორე) ხელმწიფეს.
- ხ-ეჲდუნი იგივეა, რაც ხ-ეჲდჷ̄ნი.

- ხ-ეჲდჷ̄ნი, ხ-ეჲდუ̄ნი (ამჲა̈დჷ̄ნ \ ამჲა̈დჷ̄ნ, ახჲა̈დჷ̄ნ \ ახჲადჷ̄ნ; ახჲადჷ̄ნი \ ა̈ხჲუდნი) ბზ., ხ-ეჲდჷნი (ა̈მეჲდჷნ, ა̈ხეჲდჷნ; ა̈ხეჲდჷნი) ბქ., ხ-ეჲდუნი (ამი̄ჲდჷ̄ნ, ახი̄ჲდჷ̄ნ; ეხი̄ჲდუ̂ნი) ლშხ., ხ-ეჲდუნი (ამა̈ჲდჷნდა, ახა̈ჲდჷნდა; ა̈ხეჲდნი) ლნტ., გრდუვ. -- შივდება. ეჯზუმ მიქი̄ზანა̄ლა, ერე ჟ'ამი̄დჷნ (ბზ. 362) -- იმდენი მიცინია, რომ მომშივდა. ჭყინტს ჟახაჲდჷნდა ლეზუ̂ებ (ლნტ.) -- ბიჭს მოშივდა (საჭმელი).
- ეჲზუმ იგივეა, რაც ეჯზუმ.
- ეჲნურ იგივეა, რაც ეჯნურ.
- ეჲჟი იგივეა, რაც ეჯჟინ.
- ხ-ეჲცხენი იგივეა, რაც ხ-ეჲცხჷ̄ნი.
- ხ-ეჲცხჷ̄ნი (ა̈მჲა̈ცხჷ̄ნ{ა̈̄ნ}, ა̈ხჲა̈ცხჷ̄ნ{ა̈̄ნ}; ა̈ხჲა̈ცხჷ̄ნი) \ ხ-ეჲცხენი (ა̈მჲა̈ცხ, ან \ ა̈ხჲაცხ; ა̈ნცხენი \ ოხჲეცხნი) ბზ., ხ-ეჲცხჷნი (ა̈მეჲცხჷნ, ა̈ხეჲცხჷნ; ა̈ხეჲცხჷნი) ბქ., ხ-ეჲცხენი (ემჲეცხუ̂ნა̄ნ, ეხჲეცხუ̂ნა̄ნ; ეხჲეცხუ̂ნი) ლშხ., ხ-ოეცხენი, ჲეცხენი (ა̈ნუეცხ, ა̈ნია̈ცხ; ა̈ნიეცხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ელვიძება. დი̄ნასი̄ ჟ'ა̈ხჲა̈ცხჷ̄ნ (ბზ. 418) -- ქალიშვილსაც გაელვიძა. შიშდ ჟ'ა̈მეჲცხჷნ (ბქ. 205) -- ხელად გამომელვიძა. ბეუ̂ას ჟ'ახეჲცხჷნენა უცხ ჩუქაქა (ბქ. 19) -- ბევას გალვიძებია მსხლის ქვეშ. ლიტეუ̂ეჲსა ზურალს ქანიაცხ (ლნტ.) -- ხმაურში ქალს გამოელვიძა.
- ხ-ეპატრონი (ოსპატრონენ, ესპატრონა̈̄ნ; ესპატრონი ბზ., ესპატრონან ბქ., ესპატრონა̈̄ნ ლშხ., ა̈სუ̂ეპატრონენ, ა̈სეპატრონან; ა̈სეპატრონი ლნტ.), გრდუვ. -- {და}ეპატრონება. მიჩა ლახუ̂ბა̈̄ ქონებას ჯ'ესპატრონა̈̄ნ (ბზ. 429) -- თავისი ძმების ქონებას დაეპატრონა. დაუ̂ა̈რე ქონაბს ჟ'ა̈სეპატრონან (ლნტ. 188) -- დევების ქონებას დაეპატრონა.
- ხ-ეპენი იგივეა, რაც ხ-ეპნი.

- ხ-ეპენტყი იგივეა, რაც ხ-ეპო̈̄ნტყი.
- ხ-ეპეჟუ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ეპჟენი.
- ხ-ეპერენი იგივეა, რაც ხ-ეპრენი.
- ხ-ეპირი (ა̈ხუ̂ეპირენ, ა̈ხეპირან; ა̈ხეპირი) ლნტ., გრდუვ. -- ჰპირდება. დენა̈ჲ ქორა̈მარალ ჟ'ა̈ხეპირანხ და̈უ̂ითშერს (ლნტ. 49) -- ქალის სახლიკაცები შეჰპირდნენ დავითაანთს.
- ხ-ეპნი (ოხუ̂პ, ახა̈პ; ა̈ხპენი ბზ., ოხუ̂ეპ ბქ., ოხეპ; ახპენი ლშხ.), ხ-ეპენი (ა̈ხუ̂ეპ, ახა̈პ; ა̈ხეპენი) ლნტ., გრდუვ. -- სკდება. ჩუ უ̂ეთ ახა̈პხ ჭყინტა̈რ (ბზ.) -- კინაღამ გასკდნენ ბიჭები. კუ̂ახნეს ჩუ̂ა̈მეხეპ ნესკალექუ̂ა (ლნტ.) -- გოგრა შუაზე გამსკდარა.
- ხ-ეპო̄ნტყი იგვეა, რაც ხ-ეპო̈̄ნტყი.
- ხ-ეპო̈̄ნტყი (ლა̈ხუ̂პო̄ნტყა̈ნ, ლა̈ხპო̄ნტყა̈̄ნ; ლა̈ხპო̈̄ნტყი) ბზ., ხ-ეპენტყი (ლა̈ხუ̂პონტყენ, ლა̈ხპონტყან; ლა̈ხპენტყი) ბქ., ხ-ეპო̄ნტყი (ლოხპო̄ნტყენ, ლეხპო̄ნტყა̄ნ; ლეხპო̄ნტყი) ლშხ., ხ-ეპონტყი (ლა̈ხუ̂ეპონტყენ, ლა̈ხეპონტყან; ლა̈ხეპონტყი) ლნტ., გრდუვ. -- ეწებება, ეკვრება, ეტყეპება. იშულდა̈რ უშხუ̂ა̄რ ლა̈ხპო̄ნტყა̈̄ნხ (ბზ. 234) -- ხორცები ერთმანეთს მიეკრა.
- ხ-ეპჟენი (ა̈თუ̂ეპჟ, ა̈თპა̈ჟ; ა̈თპეჟნი ზს., ოსეპჟუ̂, ესპაჟუ̂; ესპეჟუ̂ნი ლშხ.), ხ-ეპეჟუ̂ენი (ა̈თუ̂ეპჟუ̂, ა̈თეპაჟუ̂; ა̈თეპეჟუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- ემალება. ნა̈ბოზს და̈̄უ̂ ჩუ ხეპჟენი (ბზ. 250) -- საღამოს დევი {და}ემალება. აჯალ ჩუ̄დ ესპაჟუ̂ (ლშხ. 66) -- კვლავ დაემალა. და̈უ̂ ათაპეჟუ̂ა კიდაბენისკა (ლნტ. 142) -- დევი კიდობანში დამალვია.
- ხ-ეპრენი (ლო̄ხუ̂ეპრ, ლა̈ხპა̈რ; ლა̈ხპერნი ბზ., ლოხუ̂ეპრ, ლა̈ხპარ; ლა̈ხპერნი ბქ., ლო̄ხუ̂ეპრ, ლეხპარ; ლეხპერნი ლშხ.), ხ-ეპერენი (ლა̈ხუ̂ეპრ, ლა̈ხეპარ; ლა̈ხეპერენი) ლნტ., გრდუვ. 1. {მი}აფრინდება. 2. გადატ. {მი}ახტება, {მი}ვარდება. სემი და̈̄უ̂ა̈რ დეცს ხეპრენიხ (ბზ. 68)

-- სამი დევი ცას ახტება. ლეხპარ მესმა̄დ გარდატყუა (ლშხ.) -- მიახტა მესამედ გარდატყუა. უხეირო ქა ლა̈ხეპარ ხმელადს (ლნტ. 222) -- უხეირო მიახტა ხმელეთს.

- ხ-ეჟახი იგივეა, რაც ხ-ეჟხი.
- ხ-ეჟა̈გი იგვეა, რაც ხ-ეჟგი.
- ხ-ეჟგი (ა̈მჟაგ, ა̈თჟაგ; ა̈თჟა̈გი ზს., ემჟაგა̄ნ, ეთჟაგა̄ნ; ეთჟაგი ლშხ.), ხ-ეჟა̈გი (ა̈მეჟაგან, ა̈თეჟაგან; ა̈თეჟაგი) ლნტ., გრდუვ. -- ურჩება, უმთელდება. და̈უ̂ს კინჩხიშ მა̈ზიგ ქ'ესერ ათჟაგა (ბქ. 36) -- დევს კისრის ტკივილი მორჩენია.
- ხ-ეჟომი იგივეა, რაც ხ-ეჟუ̂მი.
- ხ-ეჟრი1 (ა̈მჟირა̈̄ნ, ა̈თჟირა̈̄ნ; ა̈თჟირი ბზ., ა̈მჟირან, ა̈თჟირან ბქ.), გრდუვ. -- უსველდება. მახელუ̂ა̈ჟს ჭიშხა̈რ ა̈თჟირა̈̄ნ (ბზ. 279) -- ვაჟს ფეხები დაუსველდა. [სი] ჭიშხა̈რ დემის ჯეჟრიუ̂ ჩუ (ბქ. 196) -- შენ ფეხები არ დაგისველდებოდა. იხ. ხ-ეძღრი.
- ხ-ეჟრი2 იხმარება მხოლოდ გამოთქმაში: ღე̄რბეთ ხეჟრი (ბზ.), ღერმეთ ხეჟრი (ბქ.) -- ღმერთი სწყალობს. ესუ̂ა̈̄ჲს ესერ ღე̄რბეთ ხეჟრი, ეჯა ლიდდარ ლი (ბზ. 299) -- ვისაც ღმერთი სწყალობს, ის სიმდიდრეაო.
- ხ-ეჟუ̂მი (ა̈მჟომშა̈̄ნ, ა̈თჟომშა̈̄ნ; ა̈თჟუ̂ემი ბზ., ამჟომან, ა̈ხჟომან; ახჟუ̂ემი ბქ., ემჟომა̄ნ, ეხჟომა̄ნ; ეხჟომი ლშხ.), ხ-ეჟომი (ა̈მეჟომან, ა̈ხეჟომან; ა̈ხეჟომი) ლნტ., გრდუვ. -- {ჩა}ეშლება. კე̄ისა̈რს ქუ̂ერწილ ჩუ ხეჟუ̂მი (ბზ. 318) -- კეისარს ქორწილი ჩაეშლება.
- ხ-ეჟხი (ა̈მჟახწა̈̄ნ, ათჟახწა̈̄ნ; ა̈თჟა̈ხი ბზ., ა̈მჟახან, ა̈თჟახან; ათჟა̈ხი ბქ., ემჟახა̄ნ, ესჟახა̄ნ; ესჟახი ლშხ.), ხ-ეჟა̈ხი (ა̈მსეჟახან, ა̈სეჟახან; ა̈სეჟა̈ხი) ლნტ. გრდუვ. -- ერქმევა. ალ ა̈დგილს ა̈თჟახან კუ̂იმფა (ბქ. 8) -- ამ ადგილს კუ̂იმფა დაერქვა. ეჯმინე ნაქუ̂ჟი ა̈სეჟახან ალ ა̈დგილს "ჭურია̈შ" (ლნტ. 5) -- მათი ნათქვამის მიხედვით ამ ადგილს ჭურიაში დაერქვა.

- ხ-ეჟჰენი (--, ა̈ხჟაჰა̈̄ნ; ა̈ხჟა̈ჰი) ბზ., ა̈ხჟაჰან ბქ., ხ-ეჟუ̂ეუ̂ნი (ეხჟუ̂აუ̂ა̄ნ; ეხჟუ̂აუ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- ზვავი {ს}წყდება. ა̈ხჟაჰან ქა ი ალა̈რ მა̈გ ჟა̈ჰს ა̈ხნაჩდანხ (ბქ. 38) -- ზვავი მოწყდა და ესენი ყველანი ზვავს შეერივნენ.
- ერ იგივეა, რაც ერე.
- ერამ იგივეა, რაც ჰერა̈მ.
- ხ-ერა̈გი იგივეა, რაც ხ-ერა̄გი.
- ხ-ერა̄გი (ამრა̄გჷნ, ათრა̄გჷნ; ა̈თრა̈̄გი) ბზ., ხ-ერა̈გი (ამრაგჷნ, ათრაგჷნ; ა̈თრა̈გი ბქ., ამარაგჷნ, ათარაგჷნ; ა̈თერა̈გი ლნტ.), ხ-ერა̄გი (ემრა̄გჷ̄ნ, ეთრა̄გჷ̄ნ; ეთრა̄ჷ̄ი) ლშხ., გრდუვ. -- უგვიანდება, ყოვნდება. მიშგუ მუს ჩხარა ზა̈ჲ ათრა̄გჷნ ციმბილს (ბზ. 5) -- მამაჩემი ცხრა წელი დაყოვნდა ციმბირში. მჷლდელს ათარაგჷნ ეშხუ ნაგა̈ზი (ლნტ. 157) -- მწყემსს დააგვიანდა ერთი კვირა.
- ხ-ერგაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ერგიუ̂ა̈̄ლ.
- ხ-ერგაუ̂ა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ერგიუ̂ა̈̄ლ.
- ხ-ერგიუ̂ა̈̄ლ (ოთრიგუ̂ა̈ნ, ა̈თრიგუ̂ა̈̄ნ; ა̈თრიგუ̂ი) ბზ., ხ-ერგაუ̂ა̈ლ (ა̈თუ̂რიგუ̂ენ, ა̈თრიგუ̂ან; ა̈თრიგუ̂ი ბქ., ა̈თუ̂ერიგა̈უ̂ენ, ა̈თერიგაუ̂ან; ა̈თერიგაუ̂ი ლნტ.), ხ-ერგაუ̂ა̄ლ (ოთრიგუ̂ენ, ეთრიგუ̂ა̄ნ; ეთრიგუ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- {მო}ურიგდება; {გა}ურიგდება. ხელწიფ სგა ლა̈ხრიგუ̂ა̈̄ნ უ̂ა̈ზრი გეზალს (ბზ. 283) -- ხელმწიფე მოურიგდა ვეზირის შვილს. ქორა̈შ მჷგმას სგა̈ხუ̂რიგუ̂ენ ათა̈ს მანა̈თდ (ბქ.) -- სახლის ამშენებლებს ათას მანეთად გავურიგდი.
- ხ-ერგიუ̂ი (ოთრიგუ̂ა̈ნ, ა̈თრიგუ̂ა̈̄ნ; ა̈თრიგუ̂ი) ბზ., ხ-ერგა̈უ̂ი (ა̈ხუ̂რიგუ̂ენ, ა̈ხრიგუ̂ან; ახრიგუ̂ი ბქ., ა̈თუ̂ერიგა̈უ̂ენ, ა̈თერიგაუ̂ან; ა̈თერიგა̈უ̂ი ლნტ.), ხ-ერგაუ̂ი (ოთრიგუ̂ენ, ეთრიგუ̂ა̄ნ; ეთრიგუ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- {მო}ურიგდება. ბაჰ ამნილს ჩუ̂ა̈თერიგაუ̂ან

თჷ̂იურ[დ] (ლნტ. 228) -- მღვდელი ამათ თვიურად მოურიგდა.

- ხ-ერდჷ̂ნი (ა̈მჷრდა, ოთჷრდა; ა̈თჷრდი ზს., ემურდუნა̄ნ, ეთურდუნა̄ნ; ეთურდჷ̂ნი ლშხ.), გრდუვ. -- {გა}უხდება; {გა}უჩნდება. ლაჷ̂დილას დი ლეგდ ოთჷრდახ (ბზ. 302) -- დებს დედა ავად გაუხდათ. ჷ̂ისგჷ̂ს მჷტ ოთჷრდა (ბზ.) -- ვაშლს ჭია გაუჩნდა.
- ერე, ერ ბზ., ლშხ., ლნტ., ჲერ ლნტ., კავშ. -- რომ. ხოშა̈̄ლდ ხა̈̄ქჷ̂ხ მჷლხა̈რს, ერე ხოჩა თოფა̈რუ ესერ ლახდია̄ნეხ (ბზ. 22) -- უფროსებმა უთხრეს მულახელებს, რომ კარგი თოფები გვათხოვეთო. გუდ აჯა̈დ, ერე მიჩა ლახჷ̂ბა ლჷდგა̈რ ლიხ (ბქ. 201) -- მიხვდა, რომ მისი ძმები მკვდრები იყვნენ. ეჯ ნაგზაჲსა ერ ცა̄შ ჯედნი, ეჩქა ლი განცხდაბ (ლშხ. 5) -- იმ კვირაში რომ დიდი ხუთშაბათი მოდის, მაშინ არის გაცხადება (გაცხადება, ნათლიღება, წყალკურთხევა).
- ხ-ერელჷ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ერლჷ̂ენი.
- ხ-ერეწჷ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ერწჷ̂ენი.
- ერეხი იგივეა, რაც ჲერხი, ერხი.
- ერთგჷ̂ილ იგივეა, რაც ა̈რთქჷ̂ილ.
- ხ-ერკინი (ოხჷ̂ერკ, ოხრა̈კ; ოხრეკნი \ ოთერკ, ოთრა̈კ; ა̈თრეკი ზს., ოხრეკენ, ეხრეკან; ეხრეკი ლშხ.), ხ-ერეკი (ა̈ხჷ̂ერეკენ, ა̈ხერეკან; ა̈ხერეკი) ლნტ., გრდუვ. -- {ჩამო}ეკიდება, {და}ეკიდება. ჯი ესერ მურყჷ̂ამს ა̈თრეკი (ბქ. 223) -- მე კოშკს დავეკიდებიო. აშხჷ̂ ლა̈დეღ ა̈ხერეკან დეცლექჷ̂ა ჷ̂ოქრე ლეშტმარა̈ლ (ლნტ. 149) -- ერთ დღეს ცაზე ოქროს საყურეები ჩამოეკიდა.
- ხ-ერმი (ლა̈ხურმა̈ნ, ლა̈ხჷრმა̈̄ნ; ლა̈ხჷრმი ბზ., ლოხურმენ, ლა̈ხჷრმან; ლა̈ხჷრმი ბქ., ლოხურმენ, ლეხჷრმა̄ნ; ლეხჷრმი ლშხ., ლა̈ხჷ̂ერმენ, ლა̈ხერმან; ლა̈ხერმი ლნტ.), გრდუვ. --

{გა}ებმება. კიბდჳ̂ენ ბა̈დს ა̈თჷრმა̈ნ (ბზ. 59) -- კიდობანი ბადეში გაება. ჰერსკნ ყურყჳ̂ს ისგა ლა̈ხჷრმა̈ნ (ბქ. 205) -- არჩვი მარყუჟში გაება. დეშდჳ̂ ხაფანგს ლეხჷრმა̈̄ნ (ლშხ.) -- დათვი ხაფანგში გაება.

- ხ-ერმინა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ერმინა̈̄ლ.
- ხ-ერმინა̈̄ლ (ლა̈ხჳრმინა̈̄ლ, ლახჷრმინა̈̄ლე; ლახჷრმინა̈̄ლი) ბზ., ხ-ემჷრმისგა̈ლ, ხ-ერმისგა̈ლ (ახჳ̂ჷრმისგალ, ა̈ხჷრმისგალ; ა̈ხჷრმისგა̈ლი) ბქ., ხ-ერმინა̄ლ (ლოხჳრმინა̄ლ, ლახჷრმინა̄ლე; ლახჷრმინა̄ლნე) ლშხ., ხ-ერმისკა̈ლ (ლა̈ხჳ̂ერმისკალენ, ლა̈ხერმისკალან; ლა̈ხერმისკალი) ლნტ., გრდუვ. -- დასაჭერად დასდევს. ხემჷრმისგალხ სამ ლადეღ ჩაჲს (ბქ. 256) -- სამი დღე დასდევდნენ ცხენს დასაჭერად.
- ხ-ერმისგა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ერმინა̈̄ლ.
- ხ-ერმისკა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ერმინა̈̄ლ.
- ერსკნ იგივეა, რაც ჰერსკნ.
- ერჳ̂ა̄ლე იგივეა, რაც ჲერჳ̂ა̄ლე.
- ერჳ̂ა̈̄ჲ, ჲერჳ̂ა̈ჲ (მოთხ. ერჳ̂ა̈̄ჲდ \ ჲერჳ̂ა̈̄ჲდ \ ჲერდჳ̂ა̈̄ჲდ, მიც. ესჳ̂ა̈̄ჲ \ ჲესჳ̂ა̈̄ჲ \ ჲეშჳ̂ა̈̄ჲ, ნათ. ესჳ̂ა̈̄ჲშ \ ჲესჳ̂ა̈̄ჲშ) ბზ., ერჳ̂ა̈ჲ, ჲერჳ̂ა̈ჲ (მოთხ. ჲერჳ̂ა̈დ, მიც. ესჳ̂ა \ ჲესჳ̂ა{ს}, ნათ. ესჳ̂აიშ \ ჲესჳ̂ა̈ჲშ ბქ., მოთხ. ჲერჳ̂ა̈ჲდ, მიც. ეშჳ̂ა̈ჲ ლნტ.), ჲერჳ̂ა̄ჲ (მიც. ჲესჳ̂ა̄ჲ \ ჲეშჳ̂ა̄ჲ) ლშხ. მიმართებითი ნაცვალსახ. -- ვინც. ლეტჳ̂რა̈̄ლს ხაჰჳ̂დიხ, ერჳ̂ა̈̄ჲ საყდა̈რს ნარდჳ̂ ლი (ბზ. 14) -- ვინც საყდარშია ნამყოფი, სანთლებს აძლევენ. ქა და̈̄რ მეტხე̄ლი, ჲერჳ̂ა̈̄ჲ ქა მეჩდე̄ლი (ბზ.) -- ვინც წასულა, არავინ დაბრუნებულა. ჰარა̈ყს ხათრეხ ჩი̄, ესჳ̂ა̈̄ჲ ხაკუჩ (ბზ.) -- ვისაც უნდა, ყველას ასმევენ არაყს. ჲერჳ̂ა̈ჲ ნათუნ ლი, ქორთე დემეგ იჰია̈ლ (ბქ.) -- ვინც ნასვამია, სახლში არ ჩქარობს. ლეზჳ̂ებ ჲესჳ̂ას ხეშგდი, ლეჩემოჳ̂ი ლა̈ჲშგედ (ბქ.) -- ჭამა ვისაც

ეკადრება, შრომაც იკადროსო. ჲერუ̂ა̄ჲ ლოქ ყურძენს ანჴდე, ზურა̄ლი̄ ეჩისუ ხა̄და (ლშხ. 52) -- ვინც ყურძენს მოიტანს, ქალიც იმისი იყოსო. და̄უ̂არ ჲესუ̂ა̄ჲ ლოქ ხეწდენიხ, ბეჩდ ლოქ ასპეხ (ლშხ.) -- დევები, ვისაც დაინახავენ, ქვად აქცევენო. ერუ̂ა̈ჲ ხოლამ იჩომდა, ამეჲსკა ა̈ჭებდახ (ლნტ. 4) -- ვინც ცუდ საქმეს გააკეთებდა, ამაში ამწყვდევდნენ.

- ერუ̂ეშდ იგივეა, რაც ჲერუ̂ეშდ.
- ხ-ერუ̂ი ქს. იგივეა, რაც ხ-ერჰი.
- ერქედა იგივეა, რაც ერქგდა.
- ერქგდა, ექგრდა, ჲექგრდა, ჲერქგდა (-და̄̈შიშ ბზ., -და̈შ ბქ.), ჲექდა, ექდა, ლექდა (-ა̈შ) ბქ., ჲერქე̄და, ჲერქდა (-და̄შ) ლშხ., ერქედა, ჲერქედა (-და̈ჲშ) ლნტ. -- ორივე. ბა̄ზი ერქგდა ჩუ̂ა̈დლუ̂აჟხ (ბზ. 395) -- ამაღამ ორივემ იმშობიარა. ჰერყლია̈ნუ ლიხ ჲერქგდა (ბქ. 253) -- ორივე ღორმუცელაა. ეჯა̈რდ ლექდად ქაიდ ოსდერუ̂ეხ (ბქ. 64) -- იმათ ორივემ კვლავ უარი უთხრეს. ლღთიშ გუ̂აყა მა̄რე̄ლ მო̄რუ̂ალდ, ჲერქე̄და მხარეს (ლშხ. 47) -- ორივე მხარეს არჩეული გვყავს კაცები შუამავლებად (მედიატორებად). ერქედა ჩუ̂ალდაგა̈რლიხ (ლნტ. 170) -- ორივენი გარდაცვლილან.
- ხ-ერლუ̂ენი (ა̈მრა̈ლუ̂, ა̈თრა̈ლუ̂; ა̈თრელუ̂ნი ბზ., ემრალუ̂, ესრალუ̂; ესრელუ̂ნი ბქ., ემრალუ̂, ესრალუ̂; ესრელუ̂ნი ლშხ.), ხ-ერელუ̂ენი (ა̈მსერალუ̂, ა̈სერალუ̂; ა̈სერელუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. 1. ერღვევა, ეშლება, {შემო}ეხსნება. ლო̄ბა̄̈რილ, ქა̄უ̂ ა̈ხრა̈ლუ̂! (ბზ. 420) -- თოკო, შემოეხსენიო!... (ესუ̂ერლუ̂, ესრა̈ლუ̂; ესრელუ̂ნი ზს., ოსერლუ̂, ესრალუ̂; ესრელუ̂ნი ლშხ., ასუ̂ერლუ̂, ა̈სერალუ̂; ა̈სერელუ̂ნი ლნტ.) 2. {და}ეცემა, {და}ეხეთქება. ბაბა გიმჟი ესრალუ̂ (ბქ.) -- ბაბუა მიწაზე დაეცა.
- ერყანიან, ერყალიან იგივეა, რაც ჰერყლიან.

- ხ-ერყჷნი (ა̈მრჷყნა̈̄ნ, ა̈ხრჷყნა̈̄ნ; ა̈ხრჷყნი ბზ., ახრჷყნან, ახრჷყნი ბქ., ემრჷყნა̄ნ, ეხრჷყნა̄ნ; ეხრჷყნი ლშხ., ა̈მერჷყნან, ა̈ხერჷყნან; ა̈ხერჷყნი ლნტ.), გრდუვ. -- ერყევა, ენძრევა, ენჯღრევა; ამოსცვივა. თხე̄რა̈̄ლს შდჷქა̈რ ჟ'ა̈ხრჷყნა̈̄ნხ (ბზ. 285) -- მგლებს (მოენჯღრათ) მოერყათ კბილები.
- ხ-ერში (ა̈მჷრშა̈̄ნ, ა̈თჷრშა̈̄ნ; ა̈თჷრში ბზ., ემჷრშა̈ნ, ესჷრშან; ესჷრში ბქ., ემჷრშა̄ნ, ესჷრშა̄ნ; ესჷრში ლშხ., ა̈მსერშან, ა̈სერშან; ა̈სერში ლნტ.), გრდუვ. -- ეფინება, ეგება. ჩიმთილდ სტოლქ' ესჷრშან (ბქ. 337) -- ჩითი მაგიდაზე დაეფინა.
- ხ-ერშუ̂ნა̄ლ (ლოხურშონა̄ლ, ლახურშონა̄ლე; ლახურშონა̄ლნე) ლშხ. იხ. ხ-ეწრა̈̄ლ.
- ხ-ერწუ̂ენი (ესუ̂ერწუ̂, ესრა̈წუ̂; ესრეწუ̂ნი ბზ., ესრაწუ̂; ესრეწუ̂ნი ბქ., ოსერწუ̂, ესრაწუ̂; ესრეწუ̂ნი ლშხ.), ხ-ერეწუ̂ენი (ა̈სუ̂ერწუ̂, ა̈სერაწუ̂; ა̈სერეწუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}სწვდება, ეპოტინება. ბეფშუ̂ ესრა̈წუ̂ ბა̈ჩს (ბზ.) -- ბავშვი დასწვდა ქვას. ალმა̈სგირ ბა̈ჩს ესრეწუ̂ა (ბქ. 242) -- ალმასგირი ქვას დასწვდომია. ლიცთე მეშყდეს ჟ'ესრაწუ̂ (ლშხ.) -- წყალში ჩავარდნილს ხელი გაუწოდა (ჩასწვდა).
- ხ-ერხი (ლა̈მჷრხა̈̄ნ, ლა̈ხჷრხა̈̄ნ; ლა̈ხჷრხი ბზ., ლა̈მჷრხან, ლა̈ხჷრხან; ლა̈ხჷრხი ბქ., ლემჷრხა̄ნ, ლეხჷრხა̄ნ; ლეხჷრხი ლშხ., ლა̈მერახ, ლა̈ხერახ; ლა̈ხერეხენი ლნტ.), გრდუვ. -- ეხლება, ეხეთქება, ეთქვიფება. კოჯა̈რ ხერხიხ უშხუ̂არ (ბქ.) -- კლდეები ერთმანეთს ეხეთქებიან.
- ერხი იგივეა, რაც ჲერხი.
- ერხუ̂, ერხუ̂ლა იგივეა, რაც ჲერხუ̂.
- ერხუ̂ლა, ერხუ̂ იგივეა, რაც ჲერხუ̂, ჲერხუ̂ლა.
- ხ-ერჳენი იგივეა, რაც ხ-ენჳრენი.

- ხ-ერკუ̂ენი (ა̈მრაკუ̂, ა̈ხრაკუ̂; ა̈ხრეკუ̂ნი) ბქ., ხ-ელეკუ̂ენი (ა̈მელაკუ̂, ა̈ხელაკუ̂; ა̈ხელეკუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- {ჩა}მოეცლება, {ჩა}მოერეცხება. მა̈ტყს წიდ ქა ხერკუ̂ენი (ბქ. 305) -- მატყლს ჭუჭყი ჩამოეცლება.
- ხ-ერჷჰი (ა̈მრჷჰა̈̄ნ, ათრჷჰა̈̄ნ; ა̈თრჷჰი ბზ., ემრჷჰან, ესრჷჰან; ესრჷჰი ბქ.), ხ-ერუ̂ი (ემრუუ̂ა̄ნ, ეთრუუ̂ა̄ნ, ეთრუუ̂ი ლშხ., ა̈მსერუან, ა̈სერუან; ა̈სერუუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- ათენდება. დი̄ნას... ჟ'ესრჷჰიხ ამჟი, ეჯჟი ხოცხა (ბზ. 440) -- გოგოს ის ურჩევნია, ასე რომ შემოათენდეთ.
- ეს- ზს., ლშხ., ას- ლნტ., ზმნისწინი -- ა-, და-, მი-, წა-. ტარიელ ი აუ̂თა̈ნდ ესღრიხ (ბზ. 59) -- ტარიელი და ავთანდილი მიდიან. ეშხუ̂ი მა̄რე ესხუ̂ი̄ღდა (ბზ. 59) -- ერთი კაცი დახვდა. ესხრიხ ჟი მურყუ̂ამთე (ბქ. 163) -- ადიან კოშკზე. ბოგქა ზურალ ასღრი (ლნტ.) -- ხიდზე ქალი მიდის. ასოგოშა თხუმჟი ლიც (ლნტ.) -- თავზე წყალი დაუსხამს.
- ესამა იგივეა, რაც ჰე̄სამა.
- ხ-ესამწელ იგივეა, რაც ხ-ესე̄მწა̈̄ლ.
- ხ-ესაყუ̂ედირ იგივეა, რაც ხ-ესყუ̂ა̈დუ̈რ.
- ხ-ესგი (ოხუ̂სგენ, ა̈ხსგა̈ნ; ა̈ხსგი) ბქ., გრდუვ. -- {წა}იქცევა. მა̈გ აშხუ̂ჟი ა̈ხსგა̈ნ (ბქ. 202) -- ყველა ერთად წაიქცა.
- ხ-ესგუ{უ̂} (ემსგუუ̂და, ესსგუუ̂და; ესსგუუ̂ი ბზ., ესსგუ̂ი ლშხ.), ხ-ესგუ̂იშ (ემსგუუ̂დ, ესსგუუ̂დ; ესსგუ̂ი) ბქ., ხ-ესკუ̂იშ (ა̈მსესკუ̂იშდა, ა̈სესკუ̂იშდა; ა̈სესკუ̂იში) ლნტ., გრდუვ. -- შვენის, უხდება. ზურა̄ლს კაბ ხესგუუ̂და (ბზ.) -- ქალს კაბა შვენოდა.
- ხ-ესგუ̂რი (ოხუ̂სგუ{რ}, ახსგურდა; ა̈ხსგური ბზ., ოხსგურდ, ახსგურდა; ა̈ხსგუ̂ირი ბქ., ლოხსგუ, ლახსგუ̄რდა; ლეხსგური ლშხ.), ხ-ესკუ̂რი (ლახუ̂ასკურდ, ლახასკურდა;

ლა̈ხესკური) ლნტ., გრდუვ. 1. აჯდება. ჯ' ე̄სერ ჰგნგირჟი ხესგჳ̂რი (ბზ. 277) -- შენ უნაგირზე შეჯდებიო. ახსგურდახ ჩაჟა̈რს (ბქ. 25) -- ცხენებს მოასხდნენ. ბელხანჯარი̄ ჟი ლახსგურე̄ნა [ჩაჟს] ეჩაცახან (ლშხ. 76) -- ბელხანჯარიც მასთან ერთად ცხენზე შემომჯდარა. ეჩქად ჩაჟილს ჟი დემ ხესგჳ̂რიხ (პოეზ. 70) -- მანამდე ცხენზე არ სხდებიან. 2. მიუჯდება. ბეფშ დედეს ლესკხენ ლახასკურდა (ლნტ.) -- ბავშვი დედას გვერდით მიუჯდა.

- ხ-ესდენი (ლო̄ხჳ̂ესდ, ლა̈ხსა̈დ; ლა̈ხსედნი ბზ., ლოხჳ̂ესდ ბქ., ლოხჳ̂ესდ, ლეხსად; ლეხსედნი ლშხ.), ხ-ესედენი (ლა̈ხჳ̂ესდ, ლა̈ხესად; ლა̈ხესედენი) ლნტ., გრდუვ. 1. {შე}რჩება, {და}რჩება. ალ ღ̄ჳ̂ს სგა ლახსედა ეშხუ თხჳ̂იმ (ბზ. 250) -- ამ დევს ერთი თავი შერჩენია. ბეფშჳ̂ ლაშდრა̄ლს ლა̈ხსა̈დ (ბზ.) -- ბავშვი თამაშს შერჩა. ჳ̂ობა̈შს ტა̈ლ ხესდენიჳ̂ [ლატყაცალჟი] (ბქ. 290) -- ჩხუბის დროს ბევრს დალი რჩებოდა. 2. ქს. გამორჩება რაიმეს. რეზო მიჩა ნა̈კჳ̂ეთი ხილა̈ლს ზჷმშ ხასიდ (ლნტ.) -- რეზო თავისი ნაკვეთის ხილეულს ცოტას გამორჩება. იხ. ხ-აცჳ̂ირ.
- ხ-ესედენი იგივეა, რაც ხ-ესდენი.
- ხ-ესელი იგივეა, რაც ხ-ესე̄ლჳ̂ი.
- ესერ ზს. -- სხვათა სიტყვის ნაწილ. -ო. ბეჟან ესერ მა̈ჲ ა̈მდენლი? (ბზ. 238) -- ბეჟანი რა იქნაო? დემეგ ესერ ხულჳ̂ე მიჩ აჲრა̈ყ (ბქ. 197) -- არაყი მე არ მაქვსო. შდრ. ლოქ.
- ხ-ესეჳ̂და̈ლ (ლოხსეჳ̂დალ, ლა̈ხსეჳ̂დალ; ლახსეჳ̂და̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- ენატრება, ნატრულობს ("ესევდიანება"). ზურალს მიჩა გეზალ ხესეჳ̂და̈ლ (ბქ.) -- ქალს თავისი შვილი ენატრება ("ესევდიანება").
- ხ-ესე̄ლჳ̂ი (ა̈თჳ̂სე̄ლჳ̂ა̈ნ, ათსე̄ლჳ̂ა̄ნ; ა̈თსე̄ლჳ̂ი) ბზ., ხ-ესელი (ა̈თჳ̂ესელენ, ა̈თესელან; ა̈თესელი) ლნტ., გრდუვ. -- გადაურჩება (ხიფათს). ბიტუ [მეხს] ქა ათასელა (ლნტ. 75) --

ბიტუ მეხს გადარჩენია.

- ხ-ესე̄მწა̄ლ (ლოხჳ̂სე̄მწა̄ლ, ლახსე̄მწა̄ლე; ლახსე̄მწა̄ლი) ბზ., ხ-ესამწელ (ლოხჳ̂სამწალ, ლა̈ხსამწალ; ლა̈ხსამწალი) ბქ., გრდუვ. -- ეხვეწება (შველას სთხოვს). ხჳ̂ა̈ჲ ლოხჳ̂სე̄მწა̄ლ, მარე ცჳ̂იდდ გარ (ბზ.) -- ბევრი ვეხვეწე, მაგრამ ტყუილად. ჩი ჯი ხესამწელ (ბქ.) -- ყველას თვითონ ეხვეწება. იხ. ხ-ემწა̄რჳ̂იელ.
- ესთური იგივეა, რაც ესთგრი.
- ესთგრა̈̄ნ იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ესთგრი, ესთური (ა̈თჳ̂თირინ, ა̈დთირნე; ა̈დთირნი) ბზ., ოსთირი, ესჳ̂თირი (ოთთირინ \ ათჳ̂თირინ, ა̈დთირნე; ა̈დთირნისგ) ბქ., ათრინე (ოთთირინ, ადთირნე; ადთირნი) ლშხ., ა̈თრინე (ა̈თჳ̂თირინ, ადათირნე; ა̈დთირნი) ლნტ., გრდმ. -- მიათრევს. ათბეხ წირხ ი ესთგრიხ (ბზ. 288) -- ჩააბეს ღვლერჭი და მიათრევენ. და̈ჳ̂ს ხოშა ბიკ ესჳ̂თირი (ბქ.) -- დევი დიდ კუნძს მიათრევს. ლგდგარ ჴან ჭალაჲთე ოთთირნახ (ლშხ.) -- მკვდარი ხარი ჭალაში ჩაუთრევიათ.
- ესი-ესინ იგივეა, რაც ჲეს-ჲესინ.
- ხ-ესკეთი (ა̈მსიკთა̈̄ნ, ა̈თსიკთა̈̄ნ; ა̈თსიკთი ბზ., ა̈მსიკთან, ა̈თსიკთან; ა̈თსიკთი ბქ., ემსიკთა̄ნ, ეთსიკთა̄ნ; ეთსიკთი ლშხ., ა̈მესიკეთან, ა̈თესიკეთან; ა̈თესიკეთი ლნტ.), გრდუვ. 1. უკეთდება. ეჯჲა̈რს გჳ̂ეშ... ჩჳ̂ა̈თსიკთა̈̄ნხ (ბზ. 287) -- იმათ საქმე გაუკეთდათ. მამჭირჳ̂ა̈ს გჳ̂ეშ ჩუ მამაგჳ̂ეშ ხესკეთი (ბქ.) -- ზარმაცს საქმე არაფერი უკეთდბა. ჭყინტს მა ა̈თესიკეთან ეჩოხ ლიზიჳ̂შ? (ლნტ.) ბიჭს იქ წასვლით რა გაუკეთდა? 2. უუმჯობესდება. ჭყინტს ხასია̈თ ხესკეთი (ბზ.) -- ბიჭს ხასიათი უუმჯობესდება.
- ხ-ესკიცხა̈ჳ̂ (ა̈ხჳ̂სიკცხა̈ჳ̂, ა̈ხსიკცხაჳ̂; ა̈ხსიკცხა̈ჳ̂ი) ბქ., გრდუვ. -- პატივს სცემს. და̈ჳ̂ა̈რ

ალ მარა ხესკიცხაუ̂დახ (ბქ. 26) -- დევები ამ კაცს პატივს სცემდნენ.

- ხ-ესკუ̂ი{შ} იგივეა, რაც ხ-ესგუუ̂.
- ხ-ესკუ̂რი იგივეა, რაც ხ-ესგუ̂რი.
- ხ-ესმი (ლამსგმდა, ლახსგმდა; ლა̈ხსგმი ბზ., ლამსგმგდ, ლახსგმგდ; ლა̈ხსიმი ბქ., ლამსგმდა, ლახსგმდა; ლეხსგმი ლშხ., ლამასგმდა, ლახასგმდა; ლა̈ხესგმი ლნტ.) გრდუვ. -- ესმის. [ყაბათგრს] მიჩა მუუ̂ე̄ ლიყუ̄ლი აშ ხესმი (ბზ. 259) -- ყაბათირს თავისი მამის ყვირილი ესმის. ალა ქა ლახსგმდა უ̂ოჯრი̄ლს (ბზ. 327) -- ობოლს ეს მოესმა. ჲეხუ̂დ ესერ ეჯი ხოჩა, ჲესუ̂ა̈ს ნათორ ხესმი (ანდ.) -- ცოლად ის ჯობია, ვისაც დარიგება ესმისო. ბობშს... მა̄მა ლოქ ხესმი (ლშხ. 58) -- ბავშვს არ ესმისო. ჩუ̂ანჯადხ ალ ყაჩალა̈რ, თუ̂ეფი ჲერ ერ ათასგმდახ (ლნტ. 312) -- თოფის ხმა რომ მოესმათ, ეს ყაჩალები ჩამოვიდნენ.
- ესნა̈რ{ი}, ეცნა̈რ, ესნა̈რილდა̈შ ზს., ესრენ, ესრენიშ ქს. ნაწილ. -- თურმე. ესნა̈რ ალა ღანაუ̂ ლგმა̈̄რ (ბზ. 273) -- თურმე ეს ფეხმძიმე იყო. ჭა̈შს ეცნა̈რ და̄უ̂დ შდიმრა̈ლ ჟ'ოხქუ̂ი̄ცა (ბზ. 355) -- ქმარს თურმე დევისათვის ყურები მოუჭრია. მგჟალუ̂ა̈რს ესნა̈რ კუ̂ეცნემ ფაქუ̂დ კირ ოთნა̈ჩდახ (ბქ. 13) -- მუჟალელებს პურის ფქვილისათვის თურმე კირი შეურევიათ. ესრენ ლეგუ̂ერი პატუ̂რენ და̈შტუ̂ ლგმა̈რ (ლნტ. 297) -- წისქვილის პატრონი თურმე დათვი ყოფილა.
- ესო̄ზი (ემი̄ზდა, ესო̄ზდა; ესო̄ზდე̄დს) ბზ., ესუ̂ეზი (ემიზიუ̂, ესუ̂ეზიუ̂; ესუ̂ეზიდეს) ბქ., ოსო̄ზი (ემი̄ზდა, ოსო̄ზდა; ოსო̄ზდეს) ლშხ., ასოზი (ამიზდა, ასოზდა; ასოზდეს) ლნტ., გრდუვ. 1. გაურბის ({გა}ექცევა). დინილ ესუ̂ეზი მიჩა დადას (ბქ.) -- გოგონა გაურბის თავის ბებიას. 2. {გა}სდის (სისხლი, წყალი...). გუშკუ̂ე კეცს ასოზი ლუ̂ინალ (ლნტ.) -- ჩვენს ქვევრს გასდის ღვინო. ზისხ ესო̄ზი წგრნი-ყუ̂ითელ (პოეზ. 78) -- სისხლი სდის წითელ-ყვითელი.

- ხ-ესპი (ა̈ხჷ̂სიპდ, ახსიპდა; ა̈ხსიპი ბზ., ახსიპგდ ბქ.), გრდუვ. 1. ვარდება, იქცევა. ქახსიპგდ ა და̈შდჷ̂ (ბქ. 205) -- ეს დათვი გადმოვარდა. 2. (ემსიპა̈̄ნ, ედსიპა̈̄ნ; ედსიპი) ლშხ. -- {წა}ექცევა, {გადა}უბრუნდება. ცხიკო̄ლ ქ'ემსიპა̈̄ნ (ლშხ.) -- გოდორი გადამიბრუნდა.
- ესრენ იგივეა, რაც ესნა̈̄რ.
- ესრენიშ იგივეა, რაც ესნა̈̄რ.
- ხ-ესსგი (ლა̈მსისგჷნ, ლა̈ხსისგჷნ; ლა̈ხსისგი ზს., ლამსისგჷ̄ნ, ლახსისგჷ̄ნ; ლეხსისგი ლშხ.), ხ-ესსკი (ლამასისკჷნ, ლახასისკჷნ; ლა̈ხესისკი) ლნტ., გრდუვ. -- {შე}სძულდება. ათხე ჟი ლახსისგჷნხ მინე ხოხრა მუხჷ̂ბე (ბქ. 158) -- ახლა თავიანთი უმცროსი ძმა შესძულდათ.
- ხ-ესსკი იგივეა, რაც ხ-ესსგი.
- ხ-ესსტჷ̂ი (ა̈მსუსტა̈̄ნ, ა̈ხსუსტა̈̄ნ; ა̈ხსუსტი ბზ., ა̈მესუსტან, ა̈ხესუსტან; ა̈ხესუსტი ლნტ.), ხ-ესუსტი (ა̈მსუსტან, ა̈ხსუსტან; ა̈ხსუსტი ბქ., ემსუსტა̄ნ, ეხსუსტა̄ნ; ეხსუსტი) ლშხ., გრდუვ. -- უსუსტდება, ულონდება, უწუხდება. დი̄ნას გჷ̂ი ლა̈ხსუსტა̈̄ნ (ბზ.) -- გოგოს გული შეუღონდა. ა̈მესუსტან გჷ̂ი (ლნტ.) -- გული შემიწუხდა.
- ხ-ესუსტი იგივეა, რაც ხ-ესსტჷ̂ი.
- ესჷ̂ეზი იგივეა, რაც ესო̄ზი.
- ესჷ̂თჷრა̈̄ნ იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ესქინე (ოთქინ, ადქინე; ადქინნე) ლშხ. -- გარბის, მიიჩქარის. ბობშარ კლასთე ესქინეხ (ლშხ.) -- ბავშვები სკოლაში გარბიან. იხ. ესჭომე.
- ესღრი, ესხრი (ოდერ, აჩა̈დ; ადრი ბზ., ადრინე ბქ., ოდერ, აჩად; ადრი ლშხ.), ასხრი (ა̈დჷ̂ერ \ ადჷ̂ირ, აჩა̈დ; ა̈დინე) ლნტ., გრდუვ. -- მიდის. ჭაბიგჷ̂ ესღრი (ბზ. 265) -- ჭაბუკი მიდის. სოფელ ესღრი ლამზჷრთე (ბქ. 6) -- სოფელი სალოცავად მიდის. ქე̄მჩედე̄ლი დი̄ლჷ̄ლ ნიჷ̂რა̄

ლავდათე (ლშხ. 57) -- დედიკო ნივრის მოსატანად გასულა. აჩად ალ მარე ლეჩხუმხო (ლნტ. 194) -- წავიდა ეს კაცი ლეჩხუმში.

- ესლჷ̂ა (ემლჷ̂ა̄ნ{და}, ესლჷ̂ა̄ნ{და}; ესლჷ̂ა̄ნდე̄დს ბზ., ემლჷ̂ანდ, ესლჷ̂ანდ; ესლჷ̂ანდეს ბქ., ემლჷ̂ა̄ნ, ოსლჷ̂ა̄ნ; ოსლჷ̂ა̄ნდეს ლშხ.), ასჷლჷ̂ა (ამჷლჷ̂ანდა, ასჷლჷ̂ანდა; ასჷლჷ̂ანდეს) ლნტ., გრდუვ. -- მიაქვს. ეშხუ კაკლი̄დ ესლჷ̂ა̄ნ მჷრშკჷლდს (ბზ. 338) -- ერთი მარცვალი ("კაკალი") მიჰქონდა ჭიანჭველას. დაჩჷ̂ირს ქესა ესლჷ̂ა̄ნდა (ბზ.) -- დას ქისა მიჰქონდა. ლჷ̂არს ესლჷ̂ანდა მა̈გ (ბქ. 60) -- ნიალვარს მიჰქონდა ყველაფერი. ბოფშა̈რხო ლეზჷ̂ებ ამსჷლჷ̂ა (ლნტ. 196) -- ბავშვებთან საჭმელი მიმაქვს. ეჲ მარას ზიჳ ასალჷ̂ენა (ლნტ. 284) -- იმ კაცს ტომარა მიჰქონდა თურმე. ალე როქჷ̂ი საკაცხჷ̂შ ესლჷ̂ახ (პოეზ. 104) -- ესეც საკაცით მიაქვთო.
- ესლჷ̂იჭ (ოთელჷ̂ჭ, ა̈თლჷ̂ა̈ჭ; ა̈თლჷ̂ეჭნი) ზს., გრდუვ. -- {გა}ეკიდა. მჷჳნა ამის ა̈თლჷ̂ა̈ჭხ (ბზ. 361) -- მხვნელები ამას გაეკიდნენ. ამფხჷ̂ ა̈თლჷ̂აჭ ხოხრა მუხჷ̂ბა (ბქ. 50) -- ბაყაყი უმცროს ძმას გაეკიდა.
- ესყა (ოთხჷ̂ა̈ჲ, ადიე \ ადჲე; ადი̄ნე ბზ., ოთხჷ̂ა̈, ადაე \ ადა̈ე; ადა̈ჲსგ ბქ., ოთაჲ, ადჲე; ადჲეს ლშხ.), ასაყა (ათხჷ̂ა, ადა̈ჲე; ადა̈ჲესკ) ლნტ., გრდუვ. -- მიჰყავს. ესყა ჷ̂ოჳრი̄ლ კე̄სრი გეზალს ხახჷ̂დ (ბზ. 326) -- კეისრის შვილს ობოლი ცოლად მიჰყავს. მერმა ლადეღ ესყადდახ დინა (ბქ. 41) -- მეორე დღეს ქალიშვილი მიჰყავდათ. ჯ' ესერ დემის ა̈ჲსგ ამის ხახჷ̂დ (ბქ.) -- მე ამას ცოლად არ წავიყვანო. ალეს ძინა̈რს ასაყენა ფჷ̈რ (ლნტ. 174) -- ამას ძროხა დილით მიჰყავდა თურმე. იმთე ეჯყახ მა̄რა̄ლ მიშგუ? (პოეზ. 42) -- საით მიგყავთ ჩემი კაცები?
- ხ-ესყოლჷ̂ირ იგივეა, რაც ხ-ესყჷ̂ა̈დჷ̈რ.

- ხ-ესყჳ̂ადირ იგივეა, რაც ხ-ესყჳ̂ა̈დჳ̂̈რ.
- ხ-ესყჳ̂ა̈დჳ̂̈რ, ხ-ესყჳ̂ადირ (ხჳ̂ესყჳ̂ა̈დჳ̂̈რდა̈ს, ხესყჳ̂ა̈დჳ̂̈რდა; ხესყჳ̂ა̈დჳ̂რინი) ბზ., ხ-ესყოდჳ̂ირ (ხჳ̂ესყოდურ, ხესყოდურ; ხესყოდურნი) ბქ., ხ-ესყჳ̂ედურ (ხჳ̂ესყჳ̂ედურდას, ხესყჳ̂ედურდა; ხესყჳ̂ედურნი) ლშხ., ხ-ესაყჳ̂ედირ (ხჳ̂ესაყჳ̂ედირდა̈ს, ხესაყჳ̂ედირდა; ხესაყჳ̂ედირდეს) ლნტ., გრდუვ. 1. ესაყვედურება. ზურა̄ლს გეზალ ხესყჳ̂ა̈დჳ̂̈რდა (ბზ.) -- ქალს შვილი ესაყვედურებოდა. 2. (ლოხჳ̂სა̈ყჳ̂ადჳ̂̈რ \ ლოხსაყჳ̂დირ, ლახსა̈ყდჳ̂რე \ ლახსაყჳ̂დრე; ლახსა̈ყდჳ̂რი ბზ., ლოხჳ̂საყჳ̂დირ, ლახსაყდურე; ლახსაყდურისგ ბქ., ლოხსაყჳ̂დურ, ლახსაყჳ̂დრე; ლახსაყჳ̂დრი ლშხ., ლახჳ̂ასა̈ყჳ̂ედირ, ლახასა̈ყჳ̂ედრე; ლახასა̈ყჳ̂ედრი ლნტ.) -- უსაყვედურებს, წამოაძახებს. [ამნემ] მიჩა დის ლახსა̈ყჳ̂დურე (ბქ. 45) -- ამან თავის დედას უსაყვედურა (წამოაძახა).
- ხ-ესყჳ̂ედურ იგივეა, რაც ხ-ესყჳ̂ა̈დჳ̂̈რ.
- ესჭიმ, ეშჭიმ. (ოთეჭმ, ა̈თჭა̈მ; ა̈თჭემნი ბზ., ათჭამ ბქ., ეთჭამ; ეთჭემნი ლშხ.), გრდუვ. -- მიჰყვება, მისდევს. ესჭიმ ჳ̂ეშგინ ფჳ̂̈რულდს ჳ̂ოჯრი̄ლ (ბზ. 323) -- ობოლი ძროხას უკან მიჰყვება. მაქჳ̂ცა̈ი ეჯის ესჭიმ (ბქ. 292) -- (შუაკაცების) გადაწყვეტილებაც იმას მიჰყვება.
- ესჭომე (ოთჳ̂ჭომინ, ა̈დჭომნე; ა̈დჭომნი) ბზ., ესჭემი (ესჳ̂ჭომჷდ, ესჭომჷდ; ესჭომნი) ბქ., ასაჭომე (ა̈თჳ̂ჭომინ, ა̈დჭომნე; ა̈დჭომნი) ლნტ., გრდუვ. -- გარბის. ჳ̂ოდ-ი-ჳ̂ოდ ესჭომახ (ბზ. 363) -- ერთ ხანს გარბოდნენ. შჳ̂ანა̈რ ლეჩხუმთ' ესჭომჷდხ (ბქ. 252) -- სვანები ლეჩხუმისაკენ გარბოდნენ. დენა... ასაჭომე (ლნტ. 310) -- გოგო გარბის. იხ. ესქინე.
- ესხრი იგივეა, რაც ესღრი.
- ესჷმსედა, სჷმსედა (-და̄̈შ, --) ბზ., ემსედე (-ემ, --) ბქ, მესედ (-იშ, მესდე̄ლ) ლშხ, მესედე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- შთამომავლობა, დამრჩენი. ისგუ სჷმსედა მა̈გ ლჷმზჷრე̄ჳ̂ ლიხ (ბზ.) --

შენი შთამომავალი ყველა დალოცვილი იყოს. როსტომი ემსედე იზგე (ბქ.) -- როსტომის შთამომავლობა ცხოვრობს.

- ხ-ეტარხანა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეტჷრხანა̄ლ.
- ხ-ეტეხენი იგივეა, რაც ხ-ეტხენი.
- ხ-ეტრელა̄ლ (ლახუ̂ატრელა̈ნ, ლახატრელა̈ლე; ლახატრელა̈ლი) ლნტ. -- ეთამაშება. ამჟი ხუ̂ეტრელალდ უშხუ̂არ (ლნტ.) -- ასე ვეთამაშებით ერთმანეთს. იხ. ხ-ეშდრა̄ლ.
- ხ-ეტუშა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეტჷშა̈ლ.
- ხ-ეტუში იგვეა, რაც ხ-ეტუ̄ში.
- ხ-ეტუ̄შა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეტჷ̄შა̄ლ.
- ხ-ეტუ̄ში, ხ-ეტჷ̄ში (ლა̈ხუ̂ტუ̄შა̈ნ \ -ტჷ̄შა̈ნ, ლა̈ხტუ̄შა̄ნ \ -ტჷ̄შა̄ნ; ლა̈ხტუ̄ში \ -ტჷ̄ში) ბზ., ხ-ეტჷში (ლოხტჷშენ, ლა̈ხტჷშენ; ლა̈ხტჷში) ბქ., ხ-ეტუ̄ში (ლოხტუ̄შენ, ლეხტუ̄შა̄ნ; ლეხტუ̄ში) ლშხ., ხ-ეტუში (ა̈თუ̂ეტუშენ, ა̈თეტუშან; ა̈თეტუში) ლნტ., გრდუვ. -- ეხუტება, ეხვევა. [ლახუ̂ბა] ქა̄თტჷ̄შა̄ნხ უშხუ̂ა̄რ (ბზ. 301) -- ძმები ერთმანეთს გადაეხვივნენ. ბეფშილდ ხეტჷში დის (ბქ.) -- ბავშვი დედას ეხუტება. ნომ ხეტუში ჟელს! (ლნტ.) -- ძაღლს ნუ ეხუტები!
- ხ-ეტუ̂ იგივეა, რაც ხ-ე̄ტუ̂.
- ხ-ეტყუბი (ლოხუ̂ტყუბა̈ნ, ლა̈ხტყუბა̄ნ; ლა̈ხტყუბი ბზ., ლოხუ̂ტყუბენ, ლა̈ხტყუბან; ლა̈ხტყუბი ბქ.), ხ-ეტყუ̂ბი (ლოხტყუბენ, ლეხტყუბა̄ნ; ლეხტყუბი ლშხ., ლა̈ხუ̂ეტყუბენ, ლა̈ხეტყუბან; ლა̈ხეტყუბი ლნტ.), გრდუვ. -- უერთდება ("ეტყუპება"); უამხანაგდება. და̄რ როქ ლახტყუბე̄ნა (ბზ. 439) -- არავინ შემიამხანაგდაო (შემიერთდაო). ჭყინტ ეჩა მუხუ̂ბოლს ლა̈ხეტყუბან (ლნტ.) -- ბიჭი იმის ძმას შეუამხანაგდა.

- ხ-ეტყუ̂ბა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეტყუ̂ბა̈̄ლ.
- ხ-ეტყუ̂ბა̈̄ლ{ხ} იგივეა, რაც ხ-ეტყუ̂ბა̈̄ლ{ხ}.
- ხ-ეტყუ̂ბა̈̄ლ-{ხ} (ა̈თუ̂ტყუბა̄ლა̈ნ{დ}, ა̈დტყუბა̄ლა̈̄ნ{ხ}; ა̈დტყუბა̈̄ლი{ხ}) ბზ., ხ-ეტყუბა̈ლ-{ხ} (ოთტყუბა̈ლ{დ}, ადტყუბალან{ხ}; ადტყუბა̈ლი{ხ}) ბქ., ხ-ეტყუ̂ბა̄ლ-{ხ} (ლოხუ̂ტყუბა̄ლან{დ}, ლეხტყუბა̄ლან{ხ}; ლეხტყუბა̄ლი{ხ}) ლშხ., ხ-ეტყუბა̈ლ-{ხ} (ა̈თუ̂ტყუბალან{დ}, ა̈თეტყუბალან{ხ}; ა̈თეტყუბალი{ხ}) ლნტ., გრდუვ. -- უერთდებიან (ეტყუპებიან), უამხანაგდებიან. უ̂ოშთხუ̂-უ̂ოხუშდ მეზგე... ხეტყუბალხ უშხუ̂ა̈რ (ბქ. 6) -- ოთხი-ხუთი ოჯახი ერთმანეთს უამხანაგდება. ციცუ̂ ი ფეკუ̂ნა უშხუ̂ა̈რ ლა̈ხეტყუბა{ლა}ნხ (ლნტ.) -- კნუტი და ლეკვი ერთმანეთს შეუამხანაგდნენ.
- ხ-ეტყუ̂ბი იგივეა, რაც ხ-ეტყუბი.
- ხ-ეტყუ̂ესკენი იგივეა, რაც ხ-ეტყუ̂სგენი.
- ხ-ეტყუ̂ეფენი იგივეა, რაც ხ-ეტყუ̂ფენი.
- ხ-ეტყუ̂სგენი (ემტყუ̂ა̈სგ, ესტყუ̂ა̈სგ; ესტყუ̂ესგნი) ბზ., ხ-ეტყუ̂ესკენი (ა̈მეტყუ̂ასკ, ა̈თეტყუ̂ასკ; ა̈თეტყუ̂ესკენი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}ეცემა, უვარდება (ნაპერწკალი). მუტყუ̂ა̈სგ თინას ესტყუ̂ა̈სგ კალთა̈ჲთე̄სგა (ბზ. 322) -- ნაპერწკალი თინას კალთაში ჩაუვარდა.
- ხ-ეტყუ̂ფენი (ა̈მტყუ̂ა̈ფ, ა̈ხტყუ̂ა̈ფ, ა̈ხტყუ̂ეფნი ზს., ემტყუ̂აფ, ეხტყუ̂აფ; ეხტყუ̂ეფნი ლშხ.), ხ-ეტყუ̂ეფენი (ა̈მეტყუ̂აფ, ა̈ხეტყუ̂აფ; ა̈ხეტყუ̂ეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- სძვრება (ტყავი, კანი). ტოტჟი კან ემტყუ̂აფ (ლშხ.) -- ხელზე კანი გადამძვრა. [ჩაჟს] კა̈ნ ჟ'ა̈ხეტყუ̂აფ (ლნტ. 295) -- ცხენს ტყავი (კანი) ასძვრა.
- ხ-ეტხელ იგივეა, რაც ხ-ეტხიე̄ლ.

- ხ-ეტხენი (ლო̄ხუ̂ეტხ, ლა̈ხტა̈ხ; ლა̈ხტეხნი ბზ., ლოხუ̂ეტხ ბქ., ლოხუ̂ეტხ, ლეხტახ; ლეხტეხნი ლშხ.), ხ-ეტეხენი (ლა̈ხუ̂ეტხ, ლა̈ხეტახ; ლა̈ხეტეხნი) ლნტ., გრდუვ. -- უბრუნდება. [მა̈̄ლ] მე̄რმა ლე̄თ სგა̈̄დ ლა̈ხტა̈ხ [ქათალს] (ბზ. 316) -- მელა მეორე ღამეს ქათამთან დაბრუნდა (ქათამს დაუბრუნდა). მა̈̄მ ლეხტახ თხუმუ̂არ და̈̄უ̂ს (ლშხ. 66) -- დევს თავები არ ამოუვიდა (დაუბრუნდა). და̈შტუ̂ სკა ლა̈მეტახ (ლნტ. 84) -- დათვი ისევ მეწვია (დამიბრუნდა).
- ხ-ეტხიე̄ლ (ა̈ხუ̂ტიხჲე̄ლა̈ნ, ა̈ხტიხჲე̄ლა̈̄ნ; ა̈ხტიხჲე̄ლი) ბზ., ხ-ეტხელ (ოხტეჷხალ, ა̈ხტეჷხალ, ა̈ხტეჷხა̈ლი) ბქ., ხ-ეტხჲე̄ლ (ლოხტეჷხჲე̄ლენ, ლეხტეჷხჲელა̈̄ნ; ლახტეჷხჲე̄ლნე) ლშხ., ხ-ეტხიელ (ლა̈ხუ̂ეტეჷხიელენ, ლა̈ხეტეჷხიელან; ლა̈ხეტეჷხიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკამათება, პასუხს უბრუნებს; ეპასუხება; ებრძვის. კე̄ისა̈რს ქა და̈̄რ მოშ ხეტხიე̄ლ (ბზ. 13) -- კეისარს ვერავინ ეპასუხება. მიჩა ბაბას როქ... ხეტხიელ (ბქ. 14) -- მამაჩემს ეკამათებოდაო.
- ხ-ეტხჲე̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეტხიე̄ლ.
- ხ-ეტხუნი (ა̈მტიხუ̂ნა̈̄ნ, ა̈ხტიხუ̂ნა̈̄ნ; ა̈ხტიხუ̂ნი) ბზ., გრდუვ. -- ერთმევა. ალ ჯაყულდ... ჩუ̂' ე̄სერ ნომა̈̄უ̂ ათუ̂იფ, ადო ილბა̈ლ ესერ ქა ხეტხუნი (ბზ. 409) -- ეს პატარა ჯაყვა არ დაკარგო, თორემ იღბალი წაგერთმევაო.
- ხ-ეტგრხანა̈̄ლ (ლოხუ̂ტგრხანა̈̄ლ, ლახტგრხანა̈̄ლე; ლახტგრხანა̈̄ლი) ბზ., ხ-ეტგრხანელ (ლახუ̂ატგრხანალ, ლა̈ხტგრხანალ; ლა̈ხტგრხანა̈ლი) ბქ., ხ-ეტგრხანჲელ (ლოხტგრხანჲელ, ლახტგა̈̄ხანჲელე; ლახტგრხანჲელნე) ლშხ., ხ-ეტარხანა̈ლ (ლახუ̂ატარხანა̈ლ, ლახატარხანალე; ლახატარხანალი) ლნტ., გრდუვ. -- ესვრის (ხელკეტს, ჯოხს). შია̈რ მინოშ ხეტგრხანა̈̄ლხ უ̂ისგუ̂ს (ბზ. 424) -- ხელები თავისით ესვრიან ვაშლს ხელკეტს.
- ხ-ეტეჷში იგივეა, რაც ხ-ეტუ̄ში.

- ხ-ეტჷ̄შა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂ტჷ̄შა̈̄ლა̈ნ, ლა̈ხტჷ̄შა̈̄ლა̈̄ნ; ლა̈ხტჷ̄შა̈̄ლი/-ნი) ბზ., ხ-ეტუ̄შა̈̄ლ (ლოხტუ̄შა̈̄ლ, ლეხტუ̄შა̈̄ლა̈̄ნ; ლეხტუ̄შა̈̄ლი) ლშხ., ხ-ეტუშა̈ლ (ლა̈ხუ̂ეტუშენ, ლა̈ხეტუშან; ლა̈ხეტუში) ლნტ., გრდუვ. -- ეხუტება. კე̄სა̈რ ლა̈ხხუ̂ას ხეტჷ̄შა̈̄ლ (ბზ. 14) -- კეისარი ცოლებს ეხუტება. ქა̈თუ̂ეტუშენ მიშკუ̂ი დის (ლნტ.) -- დედაჩემს ჩავეხუტე. იხ. ხ-ეტუ̄ში.
- ხ-ეუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ხ-ეუ̂დი იგივეა, რაც ხ-ეჰუ̂დი.
- ხ-ეუ̂ედი იგივეა, რაც ხ-ეჰუ̂დი.
- ხ-ეუ̂ერენი იგივეა, რაც ხ-ეჰუ̂რენი.
- ხ-ეუ̂კაფა̈ლ (ლოხჷლკაფა̈̄ლ, ლახჷლკაფა̄ლე; ლახჷლკაფა̈̄ლი) ბზ., ხ-ელკაფელ (ლოხჷლკაფალ, ლა̈ხჷლკაფალ; ლა̈ხჷლკაფა̈ლი \ ლახჷლკაფა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- ერიდება, რიდი აქვს; ეფერება. საფლა̈ს ლა̈ხჷლკაფალოუ̂, ჯი ესერი ეჯია̈ქ ლი (ანდ.) -- საფლავს მოეფერე, შენც მისი ხვედრი (საიმისო) ხარო.
- ხ-ეუ̂ოლი იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ხ-ეუ̂ჟე (მეუ̂ჟა, ხე̄უ̂ჟა; ხე̄უ̂ჟე̄დს ბზ., ხეუ̂ჟა; ხეუჟდეს ბქ., მეუ̂ჟა̄ნ, ხეუ̂ჟა̄ნ; ხეუ̂ჟე̄ნს ლშხ., მეუ̂ჟან, ხეუ̂ჟან; ხეუ̂ჟენს ლნტ.) გრდუვ. -- სძინავს ("მიძინებულია"). ბეფშს ჩუ ხეუ̂ჟე მიჩა დიცახა̈ნ (ბზ.) -- ბავშვს სძინავს თავის დედასთან. დინას ჩუ ხეუ̂ჟა (ბქ.) -- გოგოს ეძინა.
- ხ-ეუ̂რენი იგივეა, რაც ხ-ეჰუ̂რენი.
- ხ-ეფა̈სი იგივეა, რაც ხ-ეფსი.
- ხ-ეფდა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეფდა̈̄ლ.
- ხ-ეფდა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეფდა̈̄ლ.
- ხ-ეფდა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂ფედა̈ნ, ლა̈ხფედა̈̄ნ; ლა̈ხფედი) ბზ., ხ-ეფდა̈ლ (ლოხუ̂ფედა̈ლ, ლახფედალე;

ლახფედჱლისგ) ბქ., ხ-ეფდე̄ლ (ლოხფედენ, ლეხფედჱნ; ლეხფედი) ლშხ., ხ-ეფედჱლ (ლჱხჳეფედენ, ლჱხეფედან; ლჱხეფედი) ლნტ. გრდუვ. -- {შე}ეხება. ჳ' ე̄სერ ღერთჱ მუხჳბე ლი ი ზურა̄ლჱ ტჱნს ესერ დე̄მ ხეფდჱლ (ბზ. 232) -- მე ღმერთის ძმა ვარ და ქალის ტანს არ შევეხებიო.

- ხ-ეფედჱლ იგივეა, რაც ხ-ეფდჱლ.
- ხ-ეფენთი იგივეა, რაც ხ-ეფჳე̄ნთი.
- ხ-ეფერებჱლ იგივეა, რაც ხ-ეფრებჱლ.
- ხ-ეფეშტჳენი იგივეა, რაც ხ-ეფშჳდენი.
- ხ-ეფეცხენი იგივეა, რაც ხ-ეფცხენი.
- ხ-ეფონთხი იგივეა, რაც ხ-ეფჳე̄ნთი.
- ხ-ეფო̄ნთხი იგივეა, რაც ხ-ეფჳე̄ნთი.
- ხ-ეფრებჱლ იგივეა, რაც ხ-ეფრება̄ლ.
- ხ-ეფრება̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეფრებჱლ.
- ხ-ეფრებჱლ (ლოხჳფერბჱლ, ლახფერბა̄ლე; ლჱხფერბჱლი) ბზ., ხ-ეფრებჱლ (ლოხჳფერბჱლ, ლახფერბალე; ლახფერბჱლისგ) ბქ., ხ-ეფრება̄ლ (ლოხფერბა̄ლ, ლახფერბა̄ლე; ლახფერბა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეფერებჱლ (ჱხჳეფერებ{ალ}ენ, ჱხეფერებ{ალ}ან; ჱხეფერებ{ალ}ი) ლნტ., გრდუვ. -- ეფერება. ხეფრებჱლ დჱჳს ჭიტი (ბზ. 310) -- ჭიტი დევს ეფერება. ხჳჱჲ ჱხჳეფერებალენ, მარე მჱჩ ათჳაშარდ (ლნტ.) -- ბევრი ვეფერე, მაგრამ ვერ დავამშვიდე.
- ხ-ეფსი (ჱმფას, ჱხფას; ჱხფჱსი ზს., ემფასა̄ნ, ეხფასა̄ნ; ეხფასი ლშხ.), ხ-ეფჱსი (ჱმეფასან, ჱხეფასან; ჱხეფასი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}დგება, {გა}ხდება, გამოდის. [ჭყინტს] ჲარჳ

ლადა̈ლისგა მახელჳ̂ა̈ჟ ა̈ხფას (ბზ. 395) -- ბიჭი ორ დღეში ვაჟკაცი დადგა. ალის მეთხჳ̂ა̈რ მარე ა̈ხფას (ბქ. 101) -- ეს მონადირე კაცი დადგა. აბედ ხეფსი (ლშხ., ხორ. 1) -- აბედი გამოდის. [ჭყინტა̈რს] ხოჩა მეზგალ ა̈ხეფასანხ (ლნტ. 305) -- ბიჭები კარგი მაცხოვრებლები დადგნენ.

- ხ-ეფსტჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ეფსჳ̂დი.
- ხ-ეფსჳ̂დი (ესჳ̂ფუსდნა̈ნ, ესფუსდნა̈̄ნ; ესფუსდნი ბზ., ესჳ̂ფუსდენ, ესფუსდან; ესფუსდი ბქ., ოსფუსდნენ, ესფუსდნა̄ნ; ესფუსდნი ლშხ.), ხ-ეფსტჳ̂ი (ა̈სჳ̂ეფუსტენ, ა̈სეფუსტან; ა̈სეფუსტი) ლნტ., გრდუვ. -- ეპატრონება. ეშხუ ხოჩა მა̈ხელჳ̂ა̈ჟს... და̈ლ ლოქ ასაფუსტა (ლნტ. 72) -- ერთ კარგ ვაჟკაცს დალი დაჰპატრონებია.
- ხ-ეფურთინი იგივეა, რაც ხ-ეფურთჳ̂̄ნი.
- ხ-ეფურთი̄ნი იგივეა, რაც ხ-ეფურთჳ̂̄ნი.
- ხ-ეფურთჳ̂̄ნი (ლოხჳ̂ფურთჳ̂̄ნა̈ნ, ლა̈ხფურთჳ̂̄ნა̈̄ნ; ლა̈ხფურთჳ̂̄ნი) ბზ., ხ-ეფურთინი (ოხფურთინენ, ა̈ხფურთინან, ა̈ხფურთინი) ბქ., ხ-ეფურთი̄ნი (ოთფურთი̄ნენ, ეთფურთი̄ნან; ეთფურთი̄ნი) ლშხ., ხ-ეფურთჳ̂ინი (ა̈თჳ̂ეფურთჳ̂ინენ, ა̈თეფურთჳ̂ინან; ა̈თეფურთჳ̂ინი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}ერევა, {შე}ერევა; ესევა. მესმა̄მინ [ხა̈ლხ] სგა ხეფურთჳ̂̄ნიხ უშხჳ̂ა̄რ (ბზ. 14) -- ხალხი მესამეჯერ აირევა ერთმანეთში. მაჰრენე მუხჳ̂ბე ახფურთინენა ისგა ჯა̈რს (ბქ.) -- უმცროსი ძმა ჯარს შერევია. ა̈თეფურთ{ჳ̂}ინან თხერე დაჯა̈რს (ლნტ.) -- მგელი თხებს დაერია.
- ხ-ეფურშგჳ̂ი̄ნი (ა̈მფურშგჳ̂ი̄ნა̈̄ნ, ა̈ხფურშგჳ̂ი̄ნა̈̄ნ; ა̈ხფურშგჳ̂ი̄ნი ბზ., ემფურშგჳ̂ი̄ნა̈̄ნ, ეთფურშგჳ̂ინა̄ნ; ეთფურშგჳ̂ი̄ნი ლშხ.), ხ-ეფურშგჳ̂ინი (ა̈მფურშგჳ̂ინან, ა̈ხფურშგჳ̂ინან; ა̈ხფურშგჳ̂ინი) ბქ., ხ-ეფურშკჳ̂ინი (ა̈მეფურშკჳ̂ინან, ა̈თეფურშკჳ̂ინან; ა̈თეფურშკჳ̂ინი)

ლნტ., გრდუვ. -- ეფშვნება. [ფეტჷ̂ს] შიშდ ქა ხეფურშგჷ̂ინი [ითქ] (ბქ. 231) -- ფეტვს მარცვალი ხელად ეფშვნება. შიშტ ხეფურშკჷ̂ინი ქინძს კაკალა̈ლ (ლნტ.) -- ქინძს მარცვლები უცებ ეფშვნება.

- ხ-ეფურშკჷ̂ინი იგივეა, რაც ხ-ეფურშგჷ̂ი̄ნი.
- ხ-ეფჷ̂ე̄ნთი (ლა̈ხჷ̂ფო̄ნთა̈ნ, ლა̈ხფო̄ნთა̄̈ნ; ლა̈ხჷ̂ფე̄ნთი) ბზ., ხ-ეფენთი (ლოხჷ̂ფონთენ, ლა̈ხფონთან; ლა̈ხფენთი) ბქ., ხ-ეფო̄ნთხი (ლოხფო̄ნთხენ, ლეხფო̄ნთხა̄̈ნ; ლეხფო̄ნთხი) ლშხ., ხ-ეფონთხი (ლა̈ხჷ̂ეფონთხენ, ლა̈ხეფონთხან; ლა̈ხეფონთხი) ლნტ., გრდუვ. -- {გამო}ედება, ეკვრება. ალ ბალახ ლერქჷ̂ალს ხეფო̄ნთხი (ლშხ., ხორ. 6) -- ეს ბალახი ტანსაცმელს ედება (ეკვრება). კა̈ბ ჟი ლა̈ხეფონთხან ლჯკაფე მეგამს (ლნტ.) -- კაბა წაქცეულ ხეს გამოედო.
- ხ-ეფშჷ̂დე იგივეა, რაც ხ-ა̈ფშჷ̂დე.
- ხ-ეფშჷ̂დენი (ესჷ̂ეფშჷ̂დ, ესფა̈შჷ̂დ; ესფეშჷ̂დნი ბზ., ესფაშჷ̂დ ბქ., ოსფეშდჷ̂ენ, ესფაშდჷ̂; ესფეშდჷ̂ნი ლშხ.), ხ-ეფეშტჷ̂ენი (ა̈სჷ̂ეფშტჷ̂, ა̈სეფაშტჷ̂; ა̈სეფეშტჷ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. 1. {და}ეცემა, {და}ვარდება. ალა მა̈გ ჩუქჷ̂ა̄̈ნ ესფა̈შჷ̂დ (ბზ. 307) -- ეს ყველაფერი ძირს დაეცა. ჩჷ̂ა̈სჷ̂ეფშტჷ̂ კჷ̂ა̈რემჟი (ლნტ.) -- ყინულზე დავეცი. 2. {და}ესხმის, {და}აცხრება. ალ მარა... ამახჷ̂ა̈რ ა̈სეფაშტჷ̂ხ (ლნტ 89) -- ამ კაცს მტრები თავს დაესხნენ.
- ხ-ეფცხენი (ოხჷ̂ეფცხ, ა̈ხფა̈ცხ; ა̈ხფეცხნი ზს., ოხეფცხ, ეხეფცხ; ეხფეცხნი ლშხ.), ხ-ეფეცხენი (ა̈თჷ̂ეფცხ, ა̈თეფაცხ; ა̈თეფეცხენი) ლნტ., გრდუვ. -- სცილდება. თ' ესერ ჟი ხეფცხენი სა̈ინს (ბქ. 262) -- თეფშს თვალი სცილდებაო. ჭყინტ დემ ხეფეცხენი მიჩა დის (ლნტ.) -- ბიჭი არ სცილდება დედამისს.
- ხ-ექაბნიელ იგივეა, რაც ხ-ექა̄̈ბუნა̄̈ლ.

- ხ-ექა̈დი იგივეა, რაც ხ-ექდი.
- ხ-ექა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ექა̈̄ლი.
- ხ-ექა̈ლი იგივეა, რაც ხ-ექა̈̄ლი.
- ხ-ექა̈ჩი იგივეა, რაც ხ-ექჩი.
- ხ-ექა̄ბუნა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂ქა̄ბუნა̈̄ლ, ლა̈ჲქა̄ბუნა̈̄ლე; ლა̈ჲქა̄ბუნა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ექაბუნა̈ლ (ოსქაბუნალ, ესქაბუნალ; ესქაბუნა̈ლისგ) ბქ., ხ-ექა̄ბუნა̄ლ (ლოხქა̄ბუნა̄ლ, ლახქა̄ბუნა̄ლე; ლახქა̄ბუნა̄ლნე) ლშხ., ხ-ექაბნიელ (ლა̈ხუ̂ექაბნიელენ, ლა̈ხექაბნიელან; ლა̈ხექაბნიელი) ლნტ., გრდუვ. -- არიდებს (თავს), "ჰრიდობს". დინა ხექაბუნალ (ბქ. 41) -- გოგო თავს არიდებდა. ზურალ ხექაბნიელდა მიჩა მოუ̂ა̈ლს (ლნტ.) -- ქალი თავის მოვალეს თავს არიდებდა.
- ხ-ექა̄ლი იგივეა, რაც ხ-ექა̈̄ლი.
- ხ-ექა̈̄ლ-ი (ლა̈ხუ̂ქა̄ლა̈ნ, ლა̈ხქა̄ლა̈̄ნ; ლა̈ხქა̈̄ლი) ბზ., ხ-ექა̈ლ (ლოხუ̂ექალენ, ლა̈ხქალან; ლა̈ხქა̈ლი) ბქ., ხ-ექა̄ლი (ლოხქა̄ლენ, ლეხქა̄ლან; ლეხქა̄ლი) ლშხ., ხ-ექა̈ლი (ლა̈ხუ̂ექალენ, ლა̈ხექალან; ლა̈ხექალი) ლნტ., გრდუვ. -- ეპარება. ლა̈ხქა̄ლ ციცულდ [კალმახს] (ბზ. 410) -- კატა თევზს მიეპარა. [ჭყინტ] ლა̈ხექალან ალ დენას (ლნტ. 301) -- ბიჭი ამ გოგოს მიეპარა.
- ექდა იგივეა, რაც ერქდა.
- ხ-ექდი (ა̈თუ̂ქადა̈ნ, ა̈თქადა̈̄ნ; ა̈თქა̈დი ბზ., ათუ̂ექდ, ა̈თქად ბქ., ოთქადენ, ეთქადა̄ნ; ეთქადი ლშხ.), ხ-ექა̈დი (ა̈თუ̂ექა̈დენ, ა̈თექადან; ა̈თექა̈დი) ლნტ., გრდუვ. -- სცდება; ასცდება. მა̈ჲ ესერ ლახქადა ალ მა̄რა? (ბზ. 413) -- ამ კაცს რა შესცდაო? (შესცდენიაო?). ქა ლოქ ხექა̈დიხ მინს ეჩა დაგრა (ლნტ. 95) -- ჩვენ იმისი მოკვლა აგვცდებაო.
- ხ-ექემენი იგივეა, რაც ხ-ექმენი.
- ექიმ იგივეა, რაც ა̈ქიმ.

- ხ-ექირდაჳ̂ა̄ლ (ლოხქირდაჳ̂ა̄ლ, ლახქირდაჳ̂ა̄ლე; ლახქირდაჳ̂ა̄ლნე) ლშხ., ხ-ექირდაჳ̂ა̈ლ (ლახჳ̂ა̈ქირდაჳ̂ა̈ლ, ლახა̈ქირდაჳ̂ა̈ლე; ლახა̈ქირდაჳ̂ა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- დასცინის, ქირდავს. ამჟი ხექირდაჳ̂ა̄ლ ჩი̄ს (ლშხ.) -- ასე ქირდავს ყველას. ბოფშა̈რდ ლახა̈ქირდაჳ̂ა̈ლეხ [ჭყინტს] (ლნტ.) -- ბავშვებმა ბიჭს დასცინეს.
- ხ-ექმენი (ლა̈მქა̈მ, ლა̈ხქა̈მ; ლა̈ხქემნი ბზ., ლა̈მქამ, ლა̈ხქამ; ლა̈ხქემნი ბქ., ლემქამ, ლეხქამ; ლეხქემნი ლშხ.), ხ-ექემენი (ლა̈მექამ, ლა̈ხექამ; ლა̈ხექემენი) ლნტ., გრდუვ. -- {შე}ემატება. [დაჩჳ̂ირს] მა̄მგჳ̂ეშ ლა̈ხქა̈მ (ბზ. 403) -- დას არაფერი შეემატა. ეშდოხუშდ ზაჳ̂ სგჳ̂ებინჩუ ბეჩჳ̂ის ლა̈ხქამ ეშხუ სოფელ (ბქ. 1) -- თხუთმეტი წლის წინ ბეჩოს ერთი სოფელი შეემატა. მა ლა̈ჯექამ ეჩოხ ლიზიჳ̂შ? (ლნტ.) -- იქ წასვლით რა მოგემატა?
- ხ-ექოცი იგივეა, რაც ხ-ექჳ̂ე̄ცი.
- ხ-ექო̄ცი იგივეა, რაც ხ-ექჳ̂ე̄ცი.
- ხ-ექრაჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ექრა̈ჳ̂ი.
- ხ-ექრა̈ჳ̂ი (ა̈მქარჳ̂ა̈̄ნ, ა̈თქარჳ̂ა̈̄ნ; ა̈თქარჳ̂ი ბზ., ამქარჳ̂ან, ა̈თქარჳ̂ან; ა̈თქარჳ̂ი ბქ.), ხ-ექრაჳ̂ი (ემქარჳ̂ა̄ნ, ეთქარჳ̂ა̄ნ; ეთქარჳ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- ეკარგება. მინს ესერ გეზალ ჩჳ̂ათქარჳ̂ე̄ნახ (ბზ. 384) -- ჩვენ შვილი დაგვკარგვიაო. [ჭაშს] ეთქარჳ̂ა̄ნ ზითუნახჳ̂ იჳ̂ალადღიშდ (ლშხ. 63) -- ქმარს მზეთუნახავი სამუდამოდ დაეკარგა. იხ. ხ-ეთჳ̂ფენი.
- ხ-ექჳ̂ე̄ცი (ლა̈ხჳ̂ქჳ̂ე̄ცა̈ნ, ლა̈ხქჳ̂ეცა̈̄ნ; ლა̈ხქჳ̂ე̄ცი) ბზ., ხ-ექო̄ცი (ოხქო̄ცენ, ეხქო̄ცა̄ნ; ეხქო̄ცი) ლშხ., ხ-ექოცი (ლა̈ხჳ̂ექოცენ, ლა̈ხექოცან; ლა̈ხექოცი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკიდება (ზურგზე). ცხეტაკს... ჟი ლახქო̄ცე̄ნა შიყჟი [დეჳ̂თაკ] (ლშხ. 55) -- ცხეტაკს ზურგზე წამოჰკიდებია დევთაკი. ბეფშ მიჩა დის ლახაქოცა (ლნტ.) -- ბავშვი დედამისს მოკიდებია ზურგზე.

- ხ-ექჩი (ა̈მქაჩა̈̄ნ, ა̈თქაჩა̈̄ნ; ა̈თქა̈ჩი ბზ., ა̈მქაჩან, ა̈თქაჩან; ა̈თქა̈ჩი ბქ., ემქაჩა̄ნ, ეთქაჩა̄ნ; ეთქაჩი ლშხ.), ხ-ექა̈ჩი (ა̈მექაჩან, ა̈თექაჩან; ა̈თექა̈ჩი) ლნტ., გრდუვ. -- ეჭრება. ჩუ̂ა̈თექაჩან მებატეს ფხულე ლა̈შიალყი (ლნტ. 295) -- მებატეს ომში თითი გაეჭრა.
- ექგრდა იგივეა, რაც ერქგდა.
- ხ-ელანი იგივეა, რაც ხ-ელნა̈̄უ̂ი.
- ხ-ელა̈ფი იგივეა, რაც ხ-ელფი.
- ხ-ელნა̈̄უ̂ი (ლა̈მლანუ̂ა̈̄ნ, ლა̈ხლანუ̂ა̈̄ნ; ლა̈ხლა̄ნუ̂ი) ბზ., ხ-ელნა̈უ̂ი (ლა̈მლანუ̂ან, ლა̈ხლანუ̂ან; ლა̈ხლანუ̂ი) ბქ., ხ-ელნაუ̂ი (ლემლა̄ნუ̂ა̄ნ, ლეხლა̄ნუ̂ა̄ნ; ლეხლა̄ნუ̂ი) ლშხ., ხ-ელანი (ლა̈მელანან, ლა̈ხელანან; ლა̈ხელანი) ლნტ., გრდუვ. -- {შემო}აორსულდება. [ჭყინტს] სგა ლა̈ხლანუ̂ა̈̄ნ დი̄ნა (ბზ. 287) -- ბიჭს გოგო შემოაორსულდა. სკა ლა̈ხელანან დენა უმბილდ (ლნტ.) -- გოგო უნებურად შემოაორსულდა.
- ელომოშ იგივეა, რაც ალოჰე̄მოშ.
- ხ-ელორაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ელროუ̂ა̈̄ლ.
- ხ-ელრა̄ლ (ლოხლარა̄ლ, ლახლარა̄ლე; ლახლარა̄ლნე) ლშხ., ბობშარ უშხუ̂ა̄რ ხელრა̄ლხ (ლშხ.) -- ბავშვები ერთმანეთს ეთამაშებიან. იხ. ხ-ეშდრა̈̄ლ.
- ხ-ელროუ̂ალ იგივეა, რაც ხ-ელროუ̂ა̈̄ლ.
- ხ-ელროუ̂ა̈̄ლ (ოთუ̂ლორუ̂ა̈̄ლ, ა̈დლორუ̂ა̈̄ლე; ა̈დლორუ̂ა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ელროუ̂ა̈ლ (ოთლორა̈უ̂, ოთლორუ̂ე; ოთლორუ̂ისგ) ბქ., ხ-ელროუ̂ა̄ლ (ოთლორუ̂ა̄ლ, ოთლორუ̂ა̄ლე; ოთლორუ̂ა̄ლნე) ლშხ., ხ-ელორაუ̂ა̈ლ (ათოლორა̈უ̂, ათოლორა̈უ̂ე; ათოლორა̈უ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- ატყუებს. მიჩა დი ესერ ხელუ̂როუ̂ა̈̄ლ (ბზ.) -- დედაშენი გატყუებსო. ამნე̄მ ლუ̂აჭა̈რს ჩუ̂ოთლორუ̂ე (ბზ. 380) -- ამან ვაჭარი (ვაჭარს) მოატყუა. ალა̈რს ესერ მინეშდ ოთლორუ̂ახ (ბქ. 27) -- ამათ ჩვენ

მოგვატყუესო.

- ხ-ელუ̂აჭარა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ელუ̂ჭარა̈̄ლ.
- ელუ̂ე იგივეა, რაც ჲალო.
- ხ-ელუ̂ერი იგივეა, რაც ხ-ელუ̂რენი.
- ხ-ელუ̂ეჭინა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ელუ̂ჭინა̈̄ლ.
- ხ-ელუ̂რენი (ლა̈ხუ̂ლუ̂ერა̈ნ; ლა̈ხლუ̂ერა̈̄ნ; ლა̈ხლუ̂ერი) ბზ., ხ-ელუ̂რი (ლოხლუ̂ერენ, ლა̈ხლუ̂ერან; ლა̈ხლუ̂ერი ბქ., ლოხლუ̂ერენ, ლეხლუ̂ერა̄ნ; ლეხლუ̂ერი ლშხ.), ხ-ელუ̂ერი (ლა̈ხუ̂ელორენ, ლა̈ხელუ̂ერან; ლა̈ხელუ̂ერი) ლნტ., გრდუვ. -- ეფიცება. [შუ̂ანე მუთხუ̂მია̈რ] უშხუ̂ა̄რ ლახლუ̂ერე̄ნახ (ბზ. 4) -- სვანეთის მოთავეები ერთმანეთს შეჰფიცვიან. [ალი] გეზალდ ლეხლუ̂ერან [ზურალს] (ბქ. 99) -- ამან შვილობა შეჰფიცა ქალს (ეს შვილად შეეფიცა ქალს).
- ხ-ელუ̂რი იგივეა, რაც ხ-ელუ̂რენი.
- ხ-ელუ̂ჭარა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ელუ̂ჭარა̈̄ლ.
- ხ-ელუ̂ჭარა̈̄ლ (ლოხუ̂ლუ̂აჭრა̈̄ლ, ლახლუ̂აჭრა̄ლე \ ლა̈ხლუ̂აჭრა̈̄ნ; ლახლუ̂აჭრა̈̄ლი) ბზ., ხ-ელუ̂ჭარელ (ლოხლუ̂აჭრენ, ლა̈ხლუ̂აჭრან; ლა̈ხლუ̂აჭრი) ბქ., ხ-ელუ̂ჭარა̄ლ (ლოხლუ̂აჭრა̄ლ, ლახლუ̂აჭრა̄ლე; ლახლუ̂აჭრა̄ლნე) ლშხ., ხ-ელუ̂აჭარა̈ლ (ლა̈ხუ̂ელუ̂აჭარ{ალ}ენ, ლა̈ხელუ̂აჭარ{ალ}ან; ლა̈ხელუ̂აჭარალი) ლნტ., გრდუვ. -- ევაჭრება. დი̄ნა... ლა̈ხლუ̂აჭრა̈̄ნ მჷხმჷრის (ბზ. 349) -- გოგო შეევაჭრა მელორეს. იმ დორ ლა̈ხლუ̂აჭრი, ფასუ̂ ეჯღა̈ჲ დემის ხოკუ̂დეხ (ბქ.) -- რაც უნდა შეევაჭრო, ფასს მაინც არ დაუკლებენ. ხუ̂ა̈ი ლა̈ხუ̂ელუ̂აჭარალენ (ლნტ.) -- ბევრი ვევაჭრე.
- ხ-ელუ̂ჭარელ იგივეა, რაც ხ-ელუ̂ჭარა̈̄ლ.

- ხ-ელჳ̂ჭინა̈̄ლ (ლა̈ხლჳ̂ეჭნა̈̄ლ, ლახლჳ̂ეჭნა̈̄ლე; ლახლჳ̂ეჭნა̈̄ლი) ბზ., ხ-ელჳ̂ეჭინა̈ლ (ლოხლჳ̂ეჭინალ, ლა̈ხლჳ̂ეჭინალე; ლა̈ხლჳ̂ეჭინა̈ლი) ბქ., ხ-ელჳ̂ჭინა̄ლ (ლოხლჳ̂ეჭნა̄ლ, ლახლჳ̂ეჭნა̄ლე; ლახლჳ̂ეჭნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- დასდევს. [ეჯა] ჳ̂ა̈ზრა̈ლჷნქა ჩი̄ ხელჳ̂ჭინა̈̄ლ (ბზ. 13) -- ვეზირების გარდა ის ყველას დასდევს. ჩია̈გ ეჯის ხელჳ̂ეჭინა̈ლ (ბქ.) -- ყველგან იმას დასდევს.
- ხ-ელფი (ა̈მლაფა̈̄ნ, ა̈თლაფა̈̄ნ; ა̈თლა̈ფი ბზ., ა̈მლაფან, ა̈თლაფან; ა̈თლა̈ფი ბქ., ემლაფა̄ნ, ეთლაფა̄ნ; ეთლაფი ლშხ.), ხ-ელა̈ფი (ა̈მელაფან, ა̈თელაფან; ა̈თელა̈ფი) ლნტ., გრდუვ. -- ელებება. ჳ̂ოდ ოსრი კალთა̈ჲ ჩუ დ' ა̈̄ჯლაფე̄ნს, ეჩქად... ეჯა ნომა ა̈თჯჷრჳ̂ა (ბზ. 347) -- სანამ ჩოხის კალთა არ შეგელებოს, მანამ ის არ დაიჯერო. ერხის ფა̈თჳ̂ დემ ხელფი (ბქ.) -- ზოგს თმა არ ელებება. ჩჳ̂ამელაფან წჷრა̈ნიდ ტოტა̈რ (ლნტ.) -- ხელები წითლად შემელება.
- ხ-ეყა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეყჰა̈̄ლ.
- ხ-ეყა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეყჰა̈̄ლ.
- ხ-ეყერენი იგივეა, რაც ხ-ეყრენი.
- ხ-ეყრენი (მეყა̈რ, ხეყა̈რ; ხეყრენი ბზ., მეყარ, ხეყარ; ხეყრენი ბქ., ლშხ.), ხ-ეყერენი (ხეყერენი) ლნტ., გრდუვ. -- ემართება, მოსდის. მა̈ჲ დო ხეყრენი ჭა̈შს, და̈̄რ იმის იმჯერი (ბზ. 439) -- ქმარს რა ემართება, ვერავინ იგებს. ალე ხეყრენიხ ხოშა ნალალდ ჭიშხჟი... (ლშხ. 88) -- ეს მეტწილად ფეხზე ემართებათ. მა ხეყარ გელას? (ლნტ. 72) -- გელას რა დაემართა?
- ხ-ეყჳ̂ელენი იგივეა, რაც ხ-ეყჳ̂ლენი.
- ხ-ეყჳ̂ეფენი იგივეა, რაც ხ-ეყჳ̂ფენი.
- ხ-ეყჳ̂ლენი (ოთეყჳ̂ლ, ა̈თყჳ̂ა̈ლ; ა̈თყჳ̂ელნი ბზ., ა̈თყჳ̂ალ ბქ., ოთეყჳ̂ლ, ეთყჳ̂ალ; ეთყჳ̂ელნი ლშხ.), ხ-ეყჳ̂ელენი (ა̈თჳ̂ეყჳ̂ლ, ა̈თეყჳ̂ალ; ა̈თეყჳ̂ელნი) ლნტ., გრდუვ. -- სცილდება,

შორდება. ეშხუ ფინია̈ჲ ალექსის დე̄მთე ხეყუ̂ლენი (ბზ. 255) -- ერთი ფინია ალექსის არსად შორდება. ღეშგმე [ჭერ] ჩუ̂ა̈ხყუ̂ალ მიჩა დის (ბქ. 312) -- უკანა ყორანი ჩამოსცილდა თავის დედას. [მათხეფ] ქა ლოქ ეთყუ̂ელნი ლეგმერდას (ლშხ. 90) -- უჟმური (აყოლილი) ავადმყოფს მოშორდებაო.

- ხ-ეყუ̂ნა̈ლ (ლოხუ̂ყუ, ლოხყურდა; ლა̈ხყუ̂ინი) ბზ., ხ-ეყუ̂ნა̈ლ (ლოხუ̂ყურდ, ლოხყურდა; ლა̈ხყუ̂ინი ბქ., ლახოყურდ [ხუ̂ეს], ლახოყურდა; ლა̈ხეყუ̂ინი ლნტ.), ხ-ეყუ̂ნა̄ლ (ლოხყუ̂ინენ \ ლოხყუ, ლოხყუ̄რდა; ლეხყუ̂ინი) ლშხ., გრდუვ. -- უწვება. [ზურა̄ლ] სგა ლოხყურდა როსტომს (ბზ. 232) -- ქალი როსტომს მიუწვა. დი გეზლირს ლოხყურდა ნენსგალეჟა (ბქ.) -- დედა შვილებს შუაში ჩაუწვა. [ალ ზურა̄ლს] სგა ლოხყურდა ჭაშ (ლშხ. 78) -- ამ ქალს ქმარი მიუწვა. დი სკა ლახოყურდა მიჩა გეზალს (ლნტ.) -- დედა თავის შვილს მიუწვა.
- ხ-ეყუ̂ფენი (ა̈მყუ̂ა̈ფ, ა̈ხყუ̂ა̈ფ; ა̈ხყუ̂ეფნი ბზ., ა̈მყუ̂აფ, ა̈ხყუ̂აფ ბქ., ემყუ̂აფ, ეხყუ̂აფ; ეხყუ̂ეფნი ლშხ.), ხ-ეყუ̂ეფენი (ა̈მეყუ̂აფ, ა̈თეყუ̂აფ; ა̈თეყუ̂ეფენი) ლნტ., გრდუვ. 1. სძვრება (კანი...). [მა̄ლა̈რს] ჲერს ქა̄ხყუ̂ა̈ფხ ჰაკუ̂და̈რ (ბზ. 361) -- ზოგ მელას კუდი მოსძვრა (მელიებს მოსძვრათ კუდები). ჭყინტს ლუკუ̂რემე ფხულე ქ'ა̈ხყუ̂აფ (ბქ.) -- ბიჭს გაყინული თითი მოსძვრა. ქათალს შიშტ ა̈თეყუ̂აფ ბინტყილ (ლნტ.) -- ქათამს ბურტყლი სწრაფად გასძვრა. 2. (ოხუ̂ეყუ̂ფ ბზ., ლშხ., ახუ̂ეყუ̂ფ ლნტ.) -- {გამო}ძვრება. [ჩა̈მა̈რ] ჩუ̂ალხენქა ქა ხეყუ̂ფენიუ̂ხ (ბქ. 202) -- ღორები მეწყერიდან გამოძვრებოდნენ.
- ხ-ეყჩენი (ოთეყჩ, ა̈თყა̈ჩ; ა̈თყეჩნი ზს., ოთეყჩ, ეთყაჩ; ეთყეჩნი ლშხ.), ხ-ეყეჩენი (ა̈თუ̂ეყჩ, ა̈თეყაჩ; ა̈თეყეჩენი) ლნტ., გრდუვ. -- ეშვება, ეხსნება (თავს ანებებს). ეჯა̈ჲა̈რ ქა ხეყჩენიხ ლაბუ̄ნძგუ̂ა̄ლს (ბზ. 14) -- ისინი ძიძგილაობას შეეშვებიან. დინა მად ა̈თყა̈ჩ მიჩა ჯიმილს (ბქ. 200) -- და არ მოეშვა თავის ძმას. ალე ლიქა̈ჩეს მა̈დ ა̈თეყაჩ (ლნტ. 219) -- ამან ჭრას თავი არ

დაანება (არ შეეშვა).

- ხ-ეყხა̈̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეყჰა̈̄ლ.
- ხ-ეყჰა̈̄ლ, ხ-ეყხა̈̄ლ (ლა̈ჰუ̂ყაჰა̈ნ \ ლოხუ̂ყახა̈ნ, ლა̈ჰყაჰა̈̄ნ \ ლა̈ხყახა̈̄ნ, ლა̈ჰყა̈ჰი \ ლა̈ხყა̈ხი) ბზ., ხ-ეყჰა̈ლ (ლოხყაჰენ, ლა̈ხყაჰან; ლა̈ხყა̈ჰი) ბქ., ხ-ეყა̄ლ (ლოხყაჲენ, ლეხყაჲა̄ნ; ლეხყაი) ლშხ., ხ-ეყა̈ლ (ლა̈ხუ̂ეყა̈ჲენ, ლა̈ხეყა̈ჲან; ლა̈ხეყა̈ი) ლნტ., გრდუვ. -- კოცნის. ზურა̄ლ... ხეყჰა̈̄ლ დი̄ნას (ბზ. 381) -- ქალი გოგოს კოცნის. ნალუ̂ჟურგეზალ ქა̈თყაჰა̈ნ მიჩა დის ი მუს (ბქ. 213) -- ვაჟიშვილმა თავისი დედ-მამა გადაკოცნა. [გეზალ] ი მიჩა მუ ქა̈თეტუშანხ უშხუ̂ა̈რ ი ქა ლა̈ხეყა̈ჲანხ (ლნტ. 259) -- მამა და შვილი ერთმანეთს გადაეხვივნენ და გადაკოცნეს.
- ეშ ზმნს. -- ისე. მარე ეშ სა̈ჭირო ესერ მა̄მა ხა̄რ (ბზ. 251) -- მაგრამ ისე არ გესაჭიროებაო. ალას ეშ ხაშდეხ ლჲქაჩს (ლშხ. 11) -- ამას ისე აყრიან ჭრილობას.
- ეშა იგივეა, რაც იშა.
- ხ-ეშან იგივეა, რაც ხ-ეშა̈ნ.
- ხ-ეშანა̈̄ლ (ლოხშანა̈̄ლ, ლახშა̄ნა̈̄ლე; ლახშანა̈̄ლი) ბზ., ხ-ეშანა̈ლ (ლოხშანა̈ლ, ლახშანა̈ლე; ლახშანა̈ლისგ ბქ., ლახუ̂აშანალ, ლახაშანალე; ლახაშანალი ლნტ.), ხ-ეშე̄ნა̄ლ (ლოხშე̄ნა̄ლ, ლახშე̄ნა̄ლე; ლახშე̄ნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ნიშნს უგებს. უშხუ̂ა̄რ ლახშანა̈̄ლეხ (ბზ.) -- ერთმანეთს ნიშნი მოუგეს. ამკაჲ გუ̂ეში მუჩომს მა̄გ ხეშე̄ნა̄ლ (ლშხ.) -- ასეთი საქმის გამკეთებელს ყველა ნიშნს უგებს. ხეშანალდა ეჩის, ჲერუ̂ა̈ჲ ჩუ̂ადაგა̈რ (ლნტ. 134) -- ნიშნს უგებდა იმას, ვინც მოკლა.
- ხ-ეშა̈ნ (--, ხეშა̈ნდა; ხეშა̈ნდე̄დს ბზ., --, ხეშანდა; ხეშანდეს ლნტ.), ხ-ეშ{ჲ}ა̈ნ (--, ხეშიანდ; ხეშიანდეს) ბქ., ხ-ეშან (--, ხეშანდა; ხეშანდეს) ლშხ., გრდუვ. -- ასხია. უ̂ისკუ̂ს ეჯჟი ხეშა̈ნ, ერე ეშ ხახონხა (ბზ. 307) -- ვაშლს ისე ასხია, რომ მთლად დახუნძლულია.

მეგემ(ს)... ჷისგ ხეშჴ̈ნ (ბქ. 55) -- ხეს ვაშლი ასხია. ხილ̄ი მასარდ ხეშან მეგმარს (ლშხ. 4) -- ხეებს ხილიც ბლომად ასხია. მუშრა̈ ტჷიბჟი მა̈ნცხჷლდს ხეშა̈ნ (ჰოეზ. 228) -- მუშურის ხეობაში მოცხარს ასხია.

- ხ-ეშ̄ა̄რდი (ა̈მშ̄ა̄რდა̄ნ, ა̈თშ̄ა̄რდა̄ნ; ა̈თშ̄ა̄რდი ბზ., ემშ̄ა̄რდა̄ნ, ეთშარდა̄ნ; ეთშ̄ა̄რდი ლშხ.), ხ-ეშარდი (ა̈მშარდან, ათშარდა̈ნ; ა̈თშა̈რდი ბქ., ა̈მეშარდან, ა̈თეშარდან; ა̈თეშარდი ლნტ.), გრდუვ. -- უმშვიდდება, უამდება. თხუმე ლიზგე ეთშ̄ა̄რდა̄ნ ბებეს (ლშხ.) -- ბებიას თავის ტკივილი დაუამდა. გჷი მა̈დ ა̈მსეშარდან თელ ლა̈დეღ (ლნტ.) -- გული მთელი დღე არ დამიმშვიდდა.
- ხ-ეშგბენი (ა̈მშგა̈ბ, ა̈ხშგა̈ბ; ა̈ხშგებნი ზს., ემშგაბ, ეხშგაბ; ეხშგებნი ლშხ.), ხ-ეშკებენი (ა̈მეშკაბ, ა̈ხეშკაბ; ა̈ხეშკებენი) ლნტ., გრდუვ. -- სძვრება. ლუსჷემ ქ̄ა̄ხშგა̈ბ ფიცარს (ბზ.) -- ფიცარს ლურსმანი გამოსძვრა. ბეფშს შარჷა̈ლ (შალჷა̈რ) ა̈თაშკება (ლნტ.) -- ბავშვს შარვალი ჩასძრობია.
- ხ-ეშგდი (ლა̈მშგედა̄ნ, ლა̈ხშგედა̄ნ; ლა̈ხშგედი ბზ., ლა̈მშგედან, ლახშგედან; ლა̈ხშგედი ბქ., ლემშგედა̄ნ, ლეხშგედა̄ნ; ლეხშგედი ლშხ.), ხ-ეშკედი ({ლ}ა̈მეშკედან, {ლ}ა̈ხეშკედან; {ლ}ა̈ხეშკედი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკადრება. ეჯჟი ა̈ჯსყი̄ნე, იმჷა̈ჲყი ჯეშგდ̄ოლნი (ბზ.) -- ისე გაგიკეთებ, როგორც გეკადრება. მა̄ ხეშგდ̄ოლდა ამჟი ეჯიარე ოჯახს (ლშხ.) -- არ ეკადრებოდა ასე იმათ ოჯახს. ხოლა გარგალა ღა̈რს ხეშკედი (ლნტ.) -- ცუდი ლაპარაკი არავის ეკადრება.
- ხ-ეშგი იგივეა, რაც ხ-ე̄შგი.
- ხ-ეშგო იგივეა, რაც ხ-ეშგჷემ.
- ხ-ეშგრი (ა̈მშგირა̄ნ, ა̈თშგირა̄ნ; ა̈თშგირი ბზ., ა̈მშგირან, ა̈თშგირან; ა̈თშგირი ბქ., ემშგირა̄ნ,

ეთშგირა̈̄ნ; ეთშგირი ლშხ.), ხ-ეშკრი (ა̈მეშკირან, ა̈თეშკირან; ა̈თეშკირი) ლნტ., გრდუვ. -- უკვდება, უწყდება (უცებ). აშხუ ლადა̈ლისგა ლუნ ჩუ̂ა̈მშგირა̈̄ნ (ბზ.) -- ხბო ერთ დღეში მომიკვდა. წინწლა̈რ მა̈გ ჩუ̂ამშგირანხ (ბქ.) -- ყველა წიწილა გამიწყდა.

- ხ-ეშგუ̂ლი (ა̈მშგუდა̈̄ნ, ა̈თშგუდა̈̄ნ; ა̈თშგუდი ბზ., ამშგუდა̈ნ, ათშგუდა̈ნ; ა̈თშგუდი ბქ., ემშგუდა̄ნ, ეთშგუდა̄ნ; ეთშგუდი ლშხ.), ხ-ეშკუ̂ლი (ა̈მეშკუდან, ა̈თეშკუდან; ა̈თეშკუდი) ლნტ., გრდუვ. -- ეგუდება, ეხრჩობა. ჯან ლაშხურისა ლოთ ეთშგუდა̄ნხ (ლშხ.) -- ხარი კინაღამ ცხენისწყალში დაეხრჩოთ. ნილაშტ ა̈თეშკუდან კეცისა (ლნტ.) -- ქვევრში თიკანი დაეხრჩო.
- ხ-ეშგუ̂ემ (ხუ̂აშგუ̂ემნ, ხაშგუ̂მინ; ხაშგუ̂მინნე) ზს., ხ-ეშგო (ხუ̂აშგომ, ხაშგმინ; ხაშგმინნე) ლშხ; ხ-ეშკუ̂ემ (ხუ̂აშკომ, ხაშკომნე \ ხაშკუ̂ემნე; ხაშკომნი \ ხაშკუ̂ემნი) ლნტ., გრდმ. -- სთხოვს. მა̄ლ ხეშგუ̂ემ გე̄რგი̄ლს [ლეზუ̂ებს] (ბზ. 321) -- მელა გიორგის საჭმელს სთხოვს. ჯგგრა̄გდ ლაგნა ხაშგმინ მა̄რეს (ლშხ.) -- წმინდა გიორგიმ კაცს ღამის გასათევი სთხოვა. ბლიუ̂დ თეთრ ხაშკუ̂ემნე ბაპს (ლნტ.) -- მუნჯმა მღვდელს ფული სთხოვა.
- ეშდ იგივეა, რაც ჲეშდ.
- ეშდარა, ჲეშდარა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ.), ეშტარა (-ჲშ, --) ლნტ. -- თვრამეტი. და̈უ̂ითს ეშდარა ღოლა̈ქ ხორდა (ბქ.) -- დავითს თვრამეტი ცხვარი ჰყავდა. ეჯ დენა ეშტარა ლეზა̈ ლი (ლნტ.) -- ის ქალიშვილი თვრამეტი წლის არის.
- ხ-ეშდბი (ა̈მშდაბა̈̄ნ, ა̈ხშდაბა̈̄ნ; ა̈ხშდა̈ბი) ბზ., გრდუვ. 1. უბრუნდება, უტრიალდება. სა̈უ̂ ა̈ხშდაბა̈̄ნხ (ბზ.) -- მარხილი გადაუბრუნდათ. 2. გადატ. მოუკვდება. ეჯისი̄ დო̄სგ ა̈ხშდა̈ბი ბაბა (ბზ.) -- იმასაც ადრე მოუკვდება ("გადაუბრუნდება") პაპა.
- ეშდეშხუ, ჲეშდეშხუ (-ხუ̂ი̄შ) ბზ., (-ხუ̄შ) ლშხ., ჲეშდეშხუ̂ი ბქ., {ჲ}ეშტეშხუ (-ჲშ) ლნტ.

-- თერთმეტი. ეშდეშხუ ჯӓნ ӓნკუ̂ӓდ (ბზ. 27) -- თერთმეტი ხარი დაგვჭირდა. ეშტეშხუ გეზალ მაყა (ლნტ.) -- თერთმეტი შვილი მყავს.

- ხ-ეშდკენი (ӓმშდეკნ̄ӓნ, ӓთშდეკნ̄ӓნ; ӓთშდეკნი ბზ., ლӓმშდეკნან, ლӓხშდეკნან; ლӓხშდეკნი ბქ., ლემშდეკნ̄ӓნ, ლეხშდეკნ̄ӓნ; ლეხშდეკნი ლშხ.), ხ-ეშტკენი (ლӓმეშტეკნან, ლӓხეშტეკნან; ლӓხეშტეკნი) ლნტ., გრდუვ. -- ერჭობა, ესობა. მარეს თეტენ ჟ̈ӓთშდეკნ̄ӓნ ჭაჭӓრყინ (ბზ. 366) -- კაცს მახათი ზურგში შეერჭო (აერჭო). ცხუ̂ი-ცეჯემდ ჭუ̂ედს ლӓხშდეკნან (ბქ. 60) -- ისარი კედელს შეერჭო.

- ხ-ეშდნი (ამӓ̄შდენ; ათӓ̄შდენ; ӓთე̄შდენი ბზ., ӓმეშდენ, ӓთეშდენ; ӓთეშდენი ბქ.), ხ-ე̄შდნი (ემე̄შდე̄ნ, ეთე̄შდე̄ნ ეთე̄შდნი ლშხ.), ხ-ეშტნი (ӓმეშტენდა, ӓთეშტენდა; ӓთეშტნი) ლნტ., გრდუვ.-- ავიწყდება. ბეფშუ̂ ხӓ̄დურდ სგა ლახӓ̄შდე̄ნხ (ბზ. 262) -- ბავშვი სულ დაავიწყდათ (შემოავიწყდათ). ჯიმ ლოქ ნо̄სა ოგუ̂ე̄შდე̄ნდეს (ლშხ. 38) -- მარილი არ დაგვავიწყდესო. გეზალӓ ნაქუ̂... ჩუ̂ათӓშტნა მამას (ლნტ. 263) -- შვილის ნათქვამი დავიწყებია მამას.

- ეშდჲორი იგივეა, რაც {ჲ}ეშდჲორი.

- ეშდოხუ̂იშდ (-იშ) ბზ., ჲეშდოხუშდ ბქ., ლშხ., ეშტოხუ̂იშტ ლნტ. -- თხუთმეტი. ჩუ̂ამზეზეხ ქუთӓ̄შთე ბერკლӓრშუ̂ ეშდოხუ̂იშდ ეკენითუ̂ეჟი (ბზ. 23) -- გამაგზავნეს ქუთაისში ბორკილებით თხუთმეტ ენკენისთვეს. მეთხუ̂არა ეშდოხუშდ ლემӓრდელიხ (ბქ.) -- მონადირეები თხუთმეტნი ყოფილან.

- ხ-ეშდо̄რი იგივეა, რაც ხ-ეშდо̄̂რი.

- ხ-ეშდо̄̂რი (ლӓხუ̂შდо̄რӓნ, ლӓხშდо̄რӓ̄ნ; ლӓხშდо̄̂რი) ბზ., ხ-ეშდუ̂რი, ხ-ეშდუ̂რენი (ლოხშდორენ \ ლახუ̂ეშდუ̂რ, ლӓხშდორან \ ლӓხშდუ̂არ; ლӓხშდერი \ ლახშდერნი) ბქ., ხ-ეშდо̄რი (ლოხშდо̄რენ, ლეხშდо̄რӓ̄ნ; ლეხშდо̄რი) ლშხ., ხ-ენშტორი (ӓთუ̂ენშტორენ,

ა̈თენშტორან; ა̈თენშტორი) ლნტ., გრდუვ. -- ეხვევა; აცხრება. ლა̈ხჳ̂შდო̄რა̈ნ ლაყხა̄ლთე (ბზ.) -- საკოცნელად მოვეხვიე. ბობშ ბჷგიდ ლეხშდო̄რა̈̄ნ მიჩა დის (ლშხ.) -- ბავშვი დედას მაგრად ჩაეხვია. და̈შტჳ̂ ა̈სენშტორან ფირჳ̂ს (ლნტ.) -- დათვი ძროხას დააცხრა.

- ხ-ეშდრა̈̄ლ (ლოხჳ̂შდირა̈̄ლ, ლახშდირა̈̄ლე; ლახშდირა̈̄ლი \ ლახშდირა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ეშდრა̈ლ (ლოხშდირალ, ლა̈ხშდირალ; ლახშდირა̈ლი) ბქ., გრდუვ. -- ეთამაშება. ჭა̈შ ხეხჳ̂მი ფათჳ̂ა̈რს ხეშდრა̈̄ლ (ბზ. 392) -- ქმარი ცოლის თმებს ეთამაშება. ნალჳ̂ჟურ დინას ხეშდრა̈ლდა (ბქ. 131) -- ბიჭი გოგოს ეთამაშებოდა. იხ. ხ-ელრა̄ლ.
- ეშდსემი, ჲეშდსემი (-ი̄შ) ბზ., (-იშ) ბქ., ჲეშდსემი (-ი̄შ) ლშხ., ჲეშტსემი (-ჲშ) ლნტ. -- ცამეტი. ფერმას ხორი ეშდსემი ლჳ̂ენდელ (ბქ. 195) -- ფერმას ცამეტი მოზარდი (საქონელი) ჰყავს. ჲეხჳ̂-ჭა̈ს ჲეშტსემი გეზალ ხეყად (ლნტ.) -- ცოლ-ქმარს ცამეტი შვილი ჰყავდა.
- ხ-ეშდჳ̂რ{ენ}ი იგივეა, რაც ხ-ეშდო̄რი.
- ხ-ეშდლჳ̂ი (ა̈მშდულა̈̄ნ, ა̈თშდულა̈̄ნ; ა̈თშდულჳ̂ი ბზ., ამშდულჳ̂ან, ათშდულჳ̂ან; ათშდულჳ̂ი ბქ.), ხ-ეშთხჳ̂ი (ემშდუხჳ̂ა̄ნ, ეთშდუხჳ̂ა̄ნ; ეთშდუხჳ̂ი) ლშხ., ხ-ეშტხჳ̂ი (ა̈მეშტუხჳ̂ან, ა̈თეშტუხჳ̂ან; ა̈თეშტუხჳ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- ემარხება. მენწყერ ჩუქან კირაჳ̂ ა̈თეშტუხჳ̂ანხ (ლნტ.) -- მეწყრის ქვეშ საბძელი დაემარხათ.
- ხ-ეშდხენი (ა̈მშდა̈ხ, ოთშდა̈ხ; ოთშდეხნი ზს., ემშდახ, ოთშდახ; ოთშდეხნი ლშხ.), ხ-ეშტეხენი ({ლ}ა̈მეშტახ, {ლ}ა̈ხეშტახ; {ლ}ა̈ხეშტეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ელევა, უთავდება. ფარშმაგს ჩუ ოთშდა̈ხ ლელჳ̂ (ბზ. 253) -- ფარშევანგს (აქ: ფასკუნჯს) ხორცი შემოელია. ფათრეკიშ მეთია̈ლს ფათრეკ მოდმ' ესერ ათშდეხა (ანდ.) -- ფათერაკის მაძებარს ფათერაკი არ გამოლევია. ლეზჳ̂ებ სკა ლახაშტეხა ხა̈ლხს (ლნტ. 98) -- ხალხს საჭმელი

შემოლევია. ცოდჷა მიშგუ ნოჷ ხაშდეხახ (პოეზ. 130) -- ჩემი ცოდვა ნუმც დალევიათ.

- ხ-ეშეშა̈ჷი იგივეა, რაც ხ-ეშშა̈ჷი.
- ხ-ეშე̄ნა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეშანა̄̈ლ.
- ეშთა̄ნ იგივეა, რაც ეჩი̄თა̄ნ.
- ხ-ეშთხჷი იგივეა, რაც ხ-ეშდლჷი.
- ეშ-ი-აშ ზმნს. -- აქეთ-იქით. ჷა̈ზი კჷადლა̈რ ეშ-ი-აშ ოთში̄და (ბზ. 237) -- ვაზის ტოტები აქეთ-იქით გადაუყრია. ყა̈რს... ეშ-ი-აშ ადისგჷხ (ბქ. 297) -- ყავარს აქეთ-იქით დებდნენ. [ხალხ] ჩჷაფხჟენიხ ეშ-ი-აშ (ლშხ. 29) -- ხალხი აქეთ-იქით გაიფანტება.
- ხ-ეშია̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეშია̄̈ლ.
- ხ-ეშია̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეშია̄̈ლ.
- ხ-ეშია̄̈ლ (ოხჷშია̄ლა̈ნ, ა̈ხშია̄ლა̄̈ნ; ა̈ხშია̈ლი) ბზ., ხ-ეშია̈ლ (ა̈ხჷშია̈ლ \ ოხჷშიალ, ა̈ხშიალ; ა̈ხშია̈ლი ბქ., ა̈ხჷეშიალენ; ა̈ხეშიალან; ა̈ხეშიალი ლნტ.), ხ-ეშია̄ლ (ოხშია̄ლ, ახშია̄ლე; ახშია̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ებრძვის, ეომება. ეჯღა̈რ ხეშია̄̈ლხ თათრი ჯა̈რს (ბზ. 330) -- ისინი თათრის ჯარს ეომებიან. [თეთნე ხელწიფხს] ეშდორი სა̈ხელწიფხ ხეშიალ (ბქ. 106) -- თეთრ ხელმწიფეს თორმეტი სახელმწიფო ეომებოდა. ხეშია̄ლ ღაკოფ და̄ჷს (ლშხ.) -- ებრძვის იაკობი დევს.
- ეში-ეში̄, ეში̄ღეში̄ ბზ., ეშიეში ბქ., ლნტ., ეში̄-ეში̄ ლშხ., ზმნს. -- მაინცდამაინც, აუცილებლად. ჯ'ი̄სერ ჩჷახა̄შგუნი თხუმ, მარე ეში̄-ეში̄ გუნ საჭირო მა̄მა ხა̄რ (ბზ. 250) -- მე ჩამოგაწველინებ თავს, მაგრამ მაინცდამაინც ძალიან არ გჭირდებაო. ალე ხოხალხ ეში̄-ეში̄ ზითუნახაჷი სასახ (ლშხ. 70) -- ეს ჰგონიათ მაინცდამაინც მზეთუნახავის სასახლე. ეშიეში ხამარჯჷიხ ლიზის (ლნტ.) -- აუცილებლად აპირებენ წასვლას.

- ეშ̄ი ბზ., ლშხ., ეში ლნტ., ზმნს. -- მაინც. ყალაჩუყლანდ ეშ̄ი ჩუ̂ადგ̈არ დ̈ეუ̂ (ბზ. 246) -- ყალაჩუყლანმა მაინც მოკლა დევი. მეცართე ეშ̄ი ღჷრიხ (ლშხ. 11) -- მკითხავთან მაინც მიდიან. დაჩუ̂ირდ ეში ჩუ ლ̈აიშ ლიც (ლნტ. 311) -- დამ წყალი მაინც დალია.
- ხ-ეშკებენი იგივეა, რაც ხ-ეშგბენი.
- ხ-ეშკედი იგიუ̂ეა, რაც ხ-ეშგდი.
- ხ-ეშგი იგივეა, რაც ხ-ე̄შგი.
- ხ-ეშკი იგივეა, რაც ხ-ე̄შგი.
- ხ-ეშკიფი იგივეა, რაც ხ-ეშკფი.
- ხ-ეშკრი იგივეა, რაც ხ-ეშგრი.
- ხ-ეშკუ̂ლი იგივეა, რაც ხ-ეშგუ̂ლი.
- ხ-ეშკუ̂ემ იგივეა, რაც ხ-ეშგუ̂ემ.
- ხ-ეშკფი (ლოხშკიფ̈ან, ლ̈ახშკიფ̈ა̄ნ; ლ̈ახშკიფი ბზ., ლ̈ახუ̂შკიფენ \ ლოხშკიფენ, ლ̈ახშკიფან; ლ̈ახშკიფი ბქ., ლოხშკიფენ, ლეხშკიფ̈ა̄ნ; ლეხშკიფი ლშხ.), ხ-ეშკიფი (ლ̈ახუ̂ეშკიფენ, ლ̈ახეშკიფან; ლ̈ახეშკიფი) ლნტ., გრდუვ. -- 1. მოულოდნელად შეხვდება, {მი}ადგება; {შე}ეჩეხება. ჲორი მ̈ა̄რე ლ̈ახშკიფ̈ა̄ნხ უშხუ̂ა̄რ (ბზ.) -- ორი კაცი ერთმანეთს შეეჩეხა. ნასო ლამაშკიფდა ხუნკუ̂ილეთ (ლნტ.) -- წინაღამეს მოულოდნელად ნასო მომადგა. 2. ბქ. {მი}აშტერდება. დინა ქალახშკიფან მარას (ბქ.) -- ქალიშვილი კაცს მიაშტერდა.
- ეშმა იგივეა, რაც ჲეშმ̈აკ.
- ხ-ეშმი (ლოხუ̂ეშმ, ლ̈ახშჷმ; ლ̈ახშჷმი) ზს., ხ-ეშუ̂მი (ოხშუმენ, ეხშუმ̈ა̄ნ; ეხშუმი ლშხ., ̈ახუ̂ეშუმენ, ̈ახეშუმან; ̈ახეშუმი ლნტ.), გრდუვ. -- ეძახის, ეხმიანება; ეხმაურება. სგა ლ̈ახშჷმ მეჯედს ქორთე (ბქ.) -- შინ შეიხმო მოსული. სოფელდ ადშჷმ ალ ჯ̈ან სემი ათ̈ას

მანა̈თდ ესერ ხაჯეშ (ბქ.) -- სოფელმა თქვა (დაიძახა) -- ეს ხარი სამი ათასი მანეთი ღირსო. ხოლამდ ა̈ხეშუმან დიმეთილს თელეღრა (ლნტ.) -- ცუდად გამოეპასუხა (გამოეხმაურა) რძალი დედამთილს. მაღლაუ̂ ლა̈ხშჷმ გა̄̈გიშხა̈ნქა (პოეზ. 354) -- შაშვმა შემოსძახა გაგიშიდან.

- ხ-ეშჲა̈ნ იგივეა, რაც ხ-ეშა̈ნ.
- ხ-ეშჲი (ა̈მშიჲა̄̈ნ, ა̈თშიჲა̄̈ნ; ა̈თში̄ჲ) ბზ., ხ-ეში̄ (ემშია̄ნ, ეთშია̄ნ; ეთში̄) ლშხ., ხ-ეშიჲ (ამშიჲა̈ნ, ა̈თშიჲა̈ნ; ათშიჲ ბქ., ა̈მეშიან, ა̈თეშიან; ა̈თეშიი ლნტ.), გრდუვ. -- უსივდება. მა̄̈რა სკელ ქა̄̈თშჲა̄̈ნ (ბზ. 406) -- კაცს წვივი გაუსივდა. შტიმრა̄ლ ხეში̄ხ (ლშხ.) -- ყურები უსივდებათ. ფხულე ათაშია (ლნტ.) -- თითი გასიებია. გადატ. გიორგის ჯაუ̂რშუ̂ თხუ̂იმ ჩუ̂ა̈თეშიან (ლნტ. 49) -- გიორგის ჯავრით თავი გაუსივდა.
- ხ-ეშო̄ნა̄̈ლ (ლოხშონა̄̈ლ, ლახშო̄ნა̄ლე; ლახშონა̄̈ლი) ბზ., ხ-ეშონა̈ლ (ლოხშონალ, ლახშონალ \ ლა̈ხშონალე; ლახშონა̈ლისგ ბქ., ლახუ̂აშონა̈ლ, ლახაშონალე; ლახაშონალი ლნტ.), ხ-ეშო̄ნა̄ლ (ლოხშო̄ნა̄ლ, ლახშო̄ნა̄ლე; ლახშო̄ნალნე) ლშხ., გრდუვ. -- შურს. ხენწიფი ბედს ლახშონა̄ლეხ (ბზ.) -- ხელმწიფის ბედი შეშურდათ. ხეშონალდახ გიგოს (ლნტ.) -- შურდათ გიგოსი.
- ხ-ეშტერა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ეშტრა̈უ̂ი.
- ეშტერბი იგივეა, რაც ჲეშდჲორი.
- ხ-ეშტეხენი იგივეა, რაც ხ-ეშდხენი.
- ხ-ეშტკჷნი იგივეა, რაც ხ-ეშდკჷნი.
- ხ-ეშტნი იგივეა, რაც ხ-ეშდნი.
- ეშტოხუ̂იშტ იგივეა, რაც ეშდოხუ̂იშდ.

- ხ-ეშტრა̈ჳ̂ი (ლოხშტარჳ̂ა̈ნ, ლა̈ხშტარჳ̂ა̈̄ნ; ლა̈ხშტარჳ̂ი) ბზ., ხ-ეშტრაჳ̂ი (ლოხშტერჳ̂ენ, ლეხშტერჳ̂ა̄ნ; ლეხშტერჳ̂ი) ლშხ., ხ-ეშტერა̈ჳ̂ი (ლა̈ხჳ̂ეშტერა̈ჳ̂ენ, ლა̈ხეშტერაჳ̂ან; ლა̈ხეშტერა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- აშტერდება. ხჳ̂ა̈ჲ ხა̈ნს ლა̈ხშტარჳ̂ა̈̄ნხ უშხჳ̂ა̄რ (ბზ.) -- დიდხანს მიაშტერდნენ ერთმანეთს. ლეხშტერჳ̂ა̄ნხ უშხჳ̂ა̄რ (ლშხ.) -- მიაშტერდნენ ერთმანეთს. მი სკალახჳ̂ეშტერაჳ̂ენ ზურალს (ლნტ.) -- მე ქალს მივაშტერდი.
- ხ-ეშტხჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ეშდლჳ̂ი
- ხ-ეშჳ̂ა̈რი იგივეა, რაც ხ-ეშჳ̂რი2.
- ხ-ეშჳ̂დები (ოხჳ̂შჳ̂იდბა̈ნ, ა̈ხშჳ̂იდბა̈̄ნ; ა̈ხშჳ̂იდბი) ბზ., გრდუვ. -- ემშვიდობება. ქა̈̄ხშჳ̂იდბა̈̄ნ და̈ჳ̂ით მიჩა დი̄ნას (ბზ. 271) -- დავითი თავის ქალიშვილს გამოემშვიდობა.
- ეშჳ̂ი იგივეა, რაც ეშხუ.
- ხ-ეშჳ̂მი იგივეა, რაც ხ-ეშმი.
- ხ-ეშჳ̂რი1 (ესჳ̂შურა̈̄ნ, ესშურა̈̄ნ; ესშური ბზ., ოსშურენ, ესშურან; ესშური ბქ., ესშურა̄ნ; ლშხ., ა̈სჳ̂ეშურენ, ა̈სეშურან, ა̈სეშური ლნტ.), გრდუვ. -- საჭმელს გაუმაძღრისად ასკდება, ნაყროვნებისაგან ცუდად ხდება. ლეზჳ̂ებს ერე ჟ'ესშურა̈̄ნ (ბზ.) -- ვიღაც საჭმელს გაუმაძღრისად დაასკდა. გოჭა̈რ ჟ'ესშურა̈̄ნხ შჳ̂ელს (ბზ.) -- გოჭები შრატს დაასკდნენ.
- ხ-ეშჳ̂რი2 (ა̈მშჳ̂არა̈̄ნ, ა̈ხშჳ̂არა̈̄ნ; ა̈ხშჳ̂ა̈რი ბზ., ემშჳ̂არა̄ნ, ეთშჳ̂არა̄ნ; ეთშჳ̂არი ლშხ.), ხ-ეშჳ̂ა̈რი (ამშჳ̂არან, ა̈თშჳ̂არან; ა̈თშჳ̂არი) ბქ., გრდუვ. -- ჭრილობა ურთულდება, უმიზეზდება. ჟელი ნაკა̈ფ ბეფჳ̂შს მჷცხი̄სგა ჟ'ა̈ხშჳ̂არა̈̄ნ (ბზ.) -- ძაღლის ნაკბენი ბავშვს სიცივეში გაუმიზეზდა. ჟ'ახშჳ̂არე̄ნა ლჷქაჩ ჭყინტს (ლშხ.) -- ბიჭს ჭრილობა გამიზეზებია.
- ხ-ეშშა̈ჳ̂ი (ჩჳ̂ა̈მშეშჳ̂ა̈̄ნ, ჩჳ̂ა̈თშაშჳ̂ა̈ნ; ჩჳ̂ა̈თშეშჳ̂ი) ბზ., ხ-ეშშაჳ̂ი (ემშეშჳ̂ა̄ნ, ეთშეშჳ̂ა̄ნ; ეთშეშჳ̂ი) ლშხ., ხ-ეშეშა̈ჳ̂ი (ა̈მეშეშაჳ̂ან, ა̈თეშეშაჳ̂ან; ა̈თეშეშა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდუვ. --

უშეშდება. მაყალშუ̂ ჩუ̂ემშეშუ̂ა̄ნ მაგ (ლშხ.) -- შიშით ყველაფერი გამიშეშდა. მგცხაუშ ტოტა̈რ ა̈თეშეშაუ̂ანხ (ლნტ.) -- სიცივისაგან ხელები გაუშეშდათ.

- ეშჭიმ იგივეა, რაც ესჭიმ.
- ეშჭომე იგივეა, რაც ესჭომე.
- ეშხუ, ეშხუ̂ი (მიც. აშხუ̂, მოთხ. აშხუ̂ემ, ნათ. აშხუ̂მიშ, მოქ. აშხუ̂შ{უ̂}, ვით. აშხუდ) ზს., ეშხუ (მიც. ეშხუს, მოთხ. ეშხუდ, ნათ. ეშხუმიშ \ ეშხუ̄შ, მოქ. ეშხუუ̂შ ვით. ეშხუდ ლშხ., ნათ. ეშხუჲშ ლნტ.), ეშუ̂ი (მიც. აშუ̂, მოთხ. აშხუ̂ემ) ლხმ. 1. ერთი. ბებშუ̂დ ეშხუ რუ̂ეულ ენყიდე (ლშხ.) -- ბავშვმა ერთი რვეული იყიდა. ამ ლეთ ეშხუ ლა̈ჲსას აჲსენიხ (ბქ. 6) -- ამ ღამეს ერთ საკლავს კლავენ. ეშხუ ზურა̄ლ ჩუ̂ესსგური ტაბგი თხუმისა (ლშხ. 38) -- ერთი ქალი სუფრის თავში დაჯდება. 2. ერთი განუსაზღვრელი ნაცვალსახელი. ეშხუ̂ი \ ეშხუ მა̄რე არდა (ბზ. 59) -- იყო ერთი კაცი. სგა ლა̈ხჳა̈დგ̃ნხ აშხუ̂ სოფელთე̄სგა (ბზ. 366) -- მიაღწიეს ერთ(ს) სოფლამდე. აშხუდ ზს., ეშხუდ ლშხ., აშხუმდ ლნტ., ზმნს. -- ერთად. კე̄სა̈რს ი უ̂ა̈ზრა̈ლს ჩუ̂ასგუ̂რეხ აშხუდ (ბზ. 14) -- კეისარსა და ვეზირებს ერთად დასხამენ. ჩი ლა̈დელ აშხუმდ არიხ (ლნტ.) -- ყოველდღე ერთად არიან.
- ეშხუდ იხ. ეშხუ.
- ეშხუნ1 იგივეა, რაც აშხუ̂ი̄ნ.
- ეშხუნ2 იგივეა, რაც აშხუ̂ჟინ.
- ეშხუნარდ, ეშხუნა̃ირდ, ეშხუნაირდ ზმნს. -- ერთნაირად. ეშხუნაირდ ხე̄ქუ̂ხ (ლშხ.) -- ერთნაირად უთხრეს. ქართობილი დია̈რ ი ლობიოჲ დია̈რ ეშხუნა̃ირდ ინა̈ყიხ (ლნტ. 35) -- კარტოფილიანი და ლობიანი პური ერთნაირად ცხვება.
- ეშხუნა̃ირ (-იშ) ბზ., ლნტ., ეშხუ̂ინა̃ირ ბქ., ეშხუნაირ ლშხ. -- ერთნაირი. ჩილადალ

ეშხუ̂ინა̈ირ ლეზობ ამარახ (ბქ.) -- ყოველდღე ერთნაირ საჭმელს ამზადებდნენ. ქორალ ეშხუნაირ ლე̄გხ (ლშხ.) -- ერთნაირი სახლები დგას. წა̈დენა̈რს ეშხუნა̈ირ კაბა̈რ ხაქუ̂ხ (ლნტ.) -- გოგონებს ერთნაირი კაბები აცვიათ.

- ეშხუნლო იგივეა, რაც აშხუნლო.
- ეშხუს იხ. ეშხუ.
- ეშხუშ-ეშხუ (-იშ, --) ბზ., ეშხუუ̂შ-ეშხუ ქს. -- ერთადერთი. ეშხუშ-ეშხუ ფირუ̂ილდ მირდა (ბზ.) -- ერთადერთი ძროხა მყავდა. ეშხუუ̂შ-ეშხუ კაბ ხულუ̂ა (ლშხ.) -- ერთადერთი კაბა აქვს. ხალუ̂ენახ ეშხუუ̂შ-ეშხუ აჯგლ (ლნტ. 268) -- ერთადერთი ზვინი ჰქონიათ. იხ. აშხუ̂შ-ეშხუ̂ი̄ლ.
- ეშხუ̂ინ1 იგივეა, რაც აშხუ̂ი̄ნ.
- ეშხუ̂ინ2 იგივეა, რაც აშხუ̂ჟინ.
- ეშხუ̂ინა̈ირ იგივეა, რაც ეშხუნა̈ირ.
- ეშხუ̂ჟი იგივეა, რაც აშხუ̂ჟინ.
- ეშხუ̂ჟი̄ნენ იგივეა, რაც აშხუ̂ჟინ.
- ხ-ეშგ̄დნი (ემშგ̄დდა, ესშგ̄დდა; ესშგ̄დნი) ლშხ., ხ-აშგდენი (ამსაშგდდა, ასაშგდდა; ა̈სეშგდნი) ლნტ. -- ეყრება. ლჷრჩალ თხუმჟი ესშგ̄დდა (ლშხ.) -- ნაკვერცხლები თავზე დაეყარა იხ. ხ-ეჰრი1.
- ეჩაბუა̄სდ (-აშ, --, ბზ., -იშ, --, ლშხ.), ეჯაბუასდ, ეჯაბასუ̂დ, ეჯაბასდუ̂ ბქ., ეჩაბუასტ ლნტ.-- საიქიო. ჩუ̂ადკუ̂ა̈რხ ყალაჩუ̄ყლან ეჩაბუა̄სდთე (ბზ. 246) -- ჩააგდეს ყალაჩუყლანი საიქიოში. ლუ̂აჭა̈რ ესერ ეჯაბასდთ' ოთჷნგზაუ̂რა (ბქ. 251) -- ვაჭარი საიქიოს გაუმგზავრებიაო. ეჯაბუასდხენ და̈რ ესერ ლი მეტხე (ანდ.) -- საიქიოდან არავინ

დაბრუნებულაო. ქუნǟრ ესერ ეჯაბასჳ̂დ ალხჳ̂ერიხ ხოჩამ ი ხოლამ (ბქ. 76) -- სულები საიქიოში ბჭობენ კარგსა და ავსო. ეჯი ლოქ ღე̄რბათს ეჩაბუǟსდ ლოხტი̄ხა (ლშხ. 35) -- იგი ღმერთს საიქიოში მიუბრუნებიაო. მიჩ ეჩაბუასტხო დემ ლოქ იხნეხ (ლნტ. 71) -- მე საიქიოში არ მიშვებენო.

- ეჩათან იგივეა, რაც ეჩი̄თǟნ.
- ეჩან იგივეა, რაც ეჩჷნ.
- ეჩანქა იგივეა, რაც ეჯჷნქა.
- ეჩანლო იგივეა, რაც ეჩქანლო.
- ეჩაჳ̂ ბზ., ქს., ეჩხაჳ1 ბქ., ზმნს. -- 1. იქით. ლადელჳ̂შ ეჩაჳ ღჷრი, ამბǟჳს იკჳ̂ჰǟლი (ბზ. 72) -- დღისით იქით მიდის, ამბავს გებულობს. ათხე ერ ეჩაჳ̂ ლი ლǟშხ, ეჯზუმ ამხაჳ̂ ლჷმǟრე̄ლი (ლშხ. 1) -- ახლა რომ იქითაა ლაშხეთი, იმხელა აქეთ ყოფილა. 2. იქამდე. ეჩაჳ̂ ხო̄ზი აშირ ჳ̂ერს (ბზ.) -- იქამდე ასი ვერსია. ეჩაჳ̂ ერ ადჴჳ̂ადდ, ეჩქა გარ ლǟგჳ̂ეიდახ (ლნტ.) -- იქამდე რომ მივედით, მხოლოდ მაშინ დაგვეწიენ.
- ეჩალად იგივეა, რაც ეჯლǟდ.
- ეჩგი{შ}, ეჩგიǟშ ზს., ეჯგიშ, ეჯგიǟშ ბქ., ეჯსგი̄შ, ეჩეგიშ, ეჩეურა, ეჩე̄შ ლშხ., ეჩედშ ლნტ. -- იქაური. ეჩგი{შ} ხოჩა ამეგ, ამეგი ხოლა ეჩეგ (ბზ. 442) -- იქაური კარგი აქ, აქაური ცუდი -- იქ. ეჩედ{შ} მარე ამეჩუ დეშ იმარგ (ლნტ.) -- იქაური კაცი აქ ვერ ივარგებს. ეჩეურა თუ გუ̄ნ ხოჩა ლეზობ ლი (ლშხ.) -- იქაური თაფლი ძალიან კარგი საჭმელია.
- ხ-ეჩდა (ხჳ̂ეჩჷ̄დდǟს, ხეჩჷ̄დდა; ხეჩჷ̄დდე̄დს ბზ., ხჳ̂ეჩგდ, ხეჩგდ; ხეჩგდეს ბქ., ხჳ̂ეჩჷ̄დენ, ხეჩჷ̄დǟნ; ხეჩჷ̄დე̄ნს ლშხ., ხჳ̂ეჩგდდას, ხეჩგდდა; ხეჩგდდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ურევია. ხენწიფი კაზარმაისგა ეშხუ ჳ̂ეზირ ხეჩჷ̄დ (ბზ. 292) -- ხელმწიფის ყაზარმაში ერთი ვეზირი

ერია. ნენჯერას... ხილმა̈ხილ ცხეკსი ხეჩდა (ბქ. 282) -- ნენჯერაში ხეხილი ტყესაც ურევია. ჳ̂ო̄ბაშ ხეჩდახ ეჯკალიბარ, ერე ჟი ლჷფრე ხა̄რხ ასჳ̂არ (ლშხ. 89) -- ბევრი ურევიათ ისეთები, სხეულის ნაწილები გამხმარი რომ აქვთ.

- ხ-ეჩდინი იგივეა, რაც ხ-ენჩჷდი.
- ხ-ეჩდი̄ნი (ა̈მჩჷდი̄ნა̈̄ნ, ა̈ხჩჷდი̄ნა̈̄ნ, ა̈ხჩჷდი̄ნი ბზ., ემჩჷდი̄ნა̈ნ, ეხჩჷდი̄ნა̈ნ; ეხჩჷდი̄ნი ლშხ.), ხ-ეჩდინი (ა̈მჩიდნან, ა̈ხჩიდნან; ა̈ხჩიდნი ბქ., ა̈მეჩჷდნან, ა̈ხეჩჷდნან; ა̈ხეჩჷდნი ლნტ.), გრდუვ. -- {მო}ერევა. ცხჳ̂ადჳ̂ს ერ ხოჩა̄მდ ხეჩდი̄ნი, ეჩქა ჟი ღემ იყჩე (ბზ.) -- საარაყე ქვაბს თუ კარგად მოერევა, მაშინ არ მიიწვავს. თაშმჷჯაბს ბჷგიდ ხეკჳ̂ეს ეხჩჷდი̄ნე̄ნს (ლშხ.) -- თაშმჷჯაბს (მოხარშულ ყველს) მაგრად უნდა მორევა (მოერიოს).
- ეჩე ბზ., ქს., ზმნს. -- იქ. ჟი ლჷრი მადლია̈ნთე ი ეჩე იმზირ (ბზ. 13) -- ადის მადლიანთან და იქ ლოცულობს. ეჩე ესხჳ̂ი̄დახ ბელხანჯარ (ლშხ. 70) -- იქ დახვდათ ბელხანჯარი. ეჩე ერ ადჰად, და̈ჳ̂ დესა არდა ა̈გის (ლნტ. 292) -- იქ რომ მივიდა, დევი შინ არ იყო.
- ეჩეგ-ამეგ ბქ., ეჩე-ამე ქს., ზმნს. -- აქა-იქ. ეჩეგ-ამეგ ჩუ იმიხ (ბქ. 238) -- აქა-იქ (იქა-აქ) გაავდრდება. ჩოლირს ეჩე-ამე გარ ხოგხ მურყჳ̂ამა̈ლ (ლნტ.) -- ჩოლურში მხოლოდ აქა-იქ უდგათ კოშკები.
- ეჩელეჟა ზმნს. -- იქით, ქვემოდან ზემოთ, ზემოთკენ. იმთე ესღრი ეჩელეჟა? (ბზ.) -- იქით, ზემოთ, საით მიდიხარ? ეჩელეჟა ეშხუ ჯიმილ-დაჩჳ̂ირ ახასდახ (ბქ. 27) -- იქით (ზემოთ) ერთი და-ძმა შემოეყარათ. ამ დჳ̂რეს ეჩელეჟა ალმა̈ზლი მარე (ლნტ. 239) -- ამ დროს იქით, ზემოთკენ, თურმე კაცი მოდიოდა.
- ეჩელექჳ̂ა ზმნს. -- იქით, ზემოდან ქვემოთ. ეჩელექჳ̂ა ჩჳ̂ა̈თჭა̈მ ალა̄ი... (ბზ. 305) -- ესეც ქვემოთ ჩაჰყვა. ჲერჳ̂ა̈ჲ ალმა̈ზლი ეჩელექჳ̂ა, ჩიჲს ლჷმააშამუნლი (ლნტ. 283) -- ვინც

ქვემოთ მოდიოდა, ყველას იმადლიერებდა.

- ხ-ეჩემაჷ̂ა̄ლ (ოსჩემაჷ̂ა̄ლ, ესჩემაჷ̂ა̄ლე; ესჩემაჷ̂ა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეჩემაჷ̂ა̈ლ (ა̈სჷ̂ეჩემაჷ̂{ალ}ენ, ა̈სეჩემაჷ̂ა{ლა}ნ; ა̈სეჩემა̈ჷ̂{ალ}ი) ლნტ., გრდუვ. -- ექადნება, ემუქრება. მეცუალა უშხუ̂ა̄რ ხეჩემაჷ̂ა̄ლხ (ლშხ.) -- მოჩხუბრები ერთმანეთს ექადნებიან. დიენაცა̈დ... ჟ'ა̈სეჩემაჷ̂ან გეზალუთრას (ლნტ. 175) -- დედინაცვალი დაექადნა გერს.
- ეჩეჲსგა იგივეა, რაც ეჩე̄სგა.
- ეჩეჟი ზმნს. -- იმაზე. ეჩეჟი ნო̄მ' ე̄სსგურდე̄დდ (ბზ. 162) -- იმაზე არ დასხდეთ. ეჩეჟი ლჷგა̈ნ ხოშა ნეჯშდ (ბქ. 205) -- იმაზე დიდი თიკანი იდგა. ჟი იდე̄სხ ეჩეჟი გობარშჷ̂ ლელჷ̂არს (ლშხ. 38) -- იმაზე გობებით ხორცს დებენ. ეჩეჟი მი მადმა მიქჷ̂ა (ლნტ.) -- იმაზე მე არაფერი მითქვამს.
- ეჩექა ზმნს. -- იქ, იმაზე. ლადა̈ღშჷ̂ი გარჯ ლი ეჩექა ლიჯედ (ბზ. 36) -- დღისითაც ძნელია იმაზე გამოსვლა. ეჩექა მანქანა დეშ ლჷრი (ბზ.) -- იქ (იმაზე) მანქანა ვერ გავა. ქაჷ̂ აჩადხ ეჩექა (ბქ. 19) -- იმაზე (იქ) გაიარეთო. ეჩექა ანღრი (ლნტ.) -- იმაზე მოდის.
- ხ-ეჩეშენი იგივეა, რაც ხ-ეჩშენი.
- ეჩეჩუ, ეჩჩუ ზს., ეჩჩუ̄ნ ბზ., ლშხ., ეჩეჩუ, ეჩეჩუ̄ნენ, ეშჩუ̄ნ ლშხ., ეჩეჩუ{ნ} ლნტ., ზმნს. -- იქ. ჩუ სგურხ ეჩჩუ ხუ̂ა̈ჲ ხა̈ნს (ბზ. 12) -- იქ დიდხანს სხედან. ეჩჩუ̄ნ ლა̈ჲბინიხ ლიჭნურის (ბზ. 9) -- იქ დაიწყებენ ჭიანურზე დაკვრას. ეჩეჩუ პაპ ლჷმზიგ (ბქ. 4) -- იქ თურმე მღვდელი ცხოვრობდა. ეჩეჩუ ენბინი ლიბჷრგიელ (ლშხ. 21) -- იქ დაიწყება ჭიდაობა. ეჩეჩუ და̈რ ა̈გჷ̂სიხჷ̂იდა (ლნტ.) -- იქ არავინ დაგვხვდა
- ეჩეხ იგივეა, რაც ეჩხა̈ნ.
- ეჩეხენ იგივეა, რაც ეჩხა̈ნ.

- ეჩეხენ-ამეხენ იგივეა, რაც ეჩხა̈ნ-ამხა̈ნ.
- ხ-ეჩე̄დურა̈̄ლ (ლოხჩე̄დურა̈̄ლ, ლახჩედურა̈̄ლე; ლახჩე̄დურა̈̄ლნე ბზ.), ხ-ეჩედურალ (ლოხჩედურალ, ლა̈ხჩედურალ; ლა̈ხჩედურა̈ლი) ბქ., ხ-ეჩე̄დურა̄ლ (ლოხჩედურა̄ლ, ლახჩე̄დურა̄ლე; ლახჩე̄დურა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. 1. გაურბის, {გა}ექცევა. გიგოს ხეხუ̂ ხეჩე̄დურა̈̄ლ (ბზ.) -- გიგოს ცოლი ეყრება (გაურბის). 2. სული {ამო}ჰხდება. სორთმანს ქუ̂ინილდ ხეჩე̄დურა̈̄ლ (პოეზ. 82) -- სორთმანს სული ჰხდება.
- ეჩე̄სგა ბზ., ეჩეჲსგა ბქ., ეჩეჲსა ქს., ეჩეჲსკა ლნტ., ზმნს. -- იმაში. ეჩე̄სგა ეშხუ ლჷდგა̈რ არდა (ბზ. 296) -- იმაში ერთი მიცვალებული იყო. ეჩეჲსგა დია̈რ ხოსდ (ბქ.) -- იმაში პური ედო. ეჩეჲსკა სემი დია̈რ ლჷმა̈რდ (ლნტ. 297) -- იმაში სამი პური ყოფილა.
- ეჩზუმ იგივეა, რაც ეჯზუმ.
- ეჩთა̄ნ იგივეა, რაც ეჩი̄თა̄ნ.
- ეჩი̄ზუმ იგივეა, რაც ეჯზუმ.
- ეჩი̄თა̄ნ, ეჩთა̄ნ ბზ., ლშხ., ეშთა̄ნ ლშხ. -- იმისთანა. ეჩი̄თა̄ნ ა̈გის ხუ̂არდად, მა̈გ ჩუ ხუ̂იდაუ̂შო̄ლდ (ბზ. 34) -- იმისთანა ადგილას ვიყავით, ყველანი დავილუპებოდით. ალ ზითუნახაუ̂ დეშ ლას ეჩთა̄ნ თუ̂ალაშ (ლშხ. 71) -- ეს მზეთუნახავი ვერ იყო იმისთანა ლამაზი (თვალადი).
- ხ-ეჩი̄შდჲე̄ლ (--, ლახჩიშდჲელე; ლახჩი̄შდჲელნე) ბზ., ხ-ეჩიშტიელ (ლა̈ხუ̂აჩიშტიელ, ლა̈ხაჩიშტიელე; ლა̈ხაჩიშტიელი) ლნტ., გრდუვ. -- რქენს. ნალუნთ ჴანა̈რ უშხუ̂ა̈̄რ ხეჩი̄შდიე̄ლხ (ბზ.) -- ნაზამთრი ხარები ერთმანეთს რქენენ ("ერქინებიან"). იხ. ხ-ებურჯიე̄ლ.
- ეჩი̄ცა̈ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ეჯიცა̈ლ ბქ. -- იმოდენა, იმხელა. მელელუ̂ მაზუს იდისგალნიუ̂,

ეჯიცა̈ლ ლალღუ̂ სგა ხა̈ქმოლნა (ბქ. 198) -- მზარეული (მეხორცე) რამდენსაც ანაწილებდა ხორცს, იმდენი ემატებოდა თურმე. იხ. ეჯზუმ.

- ეჩნურ იგივეა, რაც ეჯნურ.
- ხ-ეჩო იგივეა, რაც ხ-ა̈ჩო.
- ხ-ეჩოქაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჩქოუ̂ა̈̄ლ.
- ხ-ეჩოქა̈ნიელ იგივეა, რაც ხ-ეჩქოუ̂ა̈̄ლ.
- ეჩოხ იგივეა, რაც ეჩხა̄უ̂.
- ეჩოხ-ამოხ იგივეა, რაც ეჩხა̄უ̂-ამხა̄უ̂.
- ეჩოხშა̈ლიდ იგივეა, რაც ეჩხა̄უ̂შა̈̄ლიდ.
- ეჩჟინ იგივეა, რაც ეჯჟი̄ნ.
- ეჩჟი̄{ნ} იგივეა, რაც ეჯჟი̄ნ.
- ეჩსერ ლშხ., ეჯსერ, ეჩსერ ლნტ. -- იმის გარდა, იმის მეტი. ეჩსერ გეზალ დე̄სა ხაყე̄ნახ (ლშხ.) -- იმის მეტი შვილი არ ჰყოლიათ. ეჯსერ მა̈ღმაბედიგუ̂ეშ ხა̈ლუ̂ენახ (ლნტ.) -- იმის მეტი არაფერი ჰქონიათ.
- ეჩურ იგივეა, რაც ეჯნურ.
- ხ-ეჩფენი (ლა̈მჩა̈ფ, ლა̈ხჩა̈ფ; ლა̈ხჩეფნი ზს., ლემჩაფ, ლეხჩაფ; ლეხჩეფნი ლშხ.), გრდუვ. -- შეეყრება, ედება ავადმყოფობა. მაჲ ლოქ ლა̈ჯჩა̈ფ? (ბზ.) -- რა შეგეყარაო? ჩუ მესგუ̂რა მა̈ზიგ ხოშამ ესერ ხეჩფენი (ანდ.) -- მჯდომარეს ჭირი მეტად შეეყრებაო.
- ეჩქად ზმნს. -- მანამდე. ეჩქად მა̄დ ა̈ნკიდ ნა̄პუ ე უ̂ოდე დი̄ნა მიჩაცახა̈ნ დო ესსგურეხ (ბზ. 287) -- მანამდე არ აილო ლუკმა, ვიდრე გოგო მასთან არ დასვეს. ეჯჟი ლოქ ახსყედ, იმჟი̄ ეჩქად ლას (ლშხ. 74) -- ისე გააკეთეთ, როგორც მანამდე იყოო. ეჩქად ტეუ̂რ ლას ეჩეჩუ

(ლნტ. 14) -- მანამდე იქ ტევრი იყო.

- ეჩქანღო, ეჩქანღჷე ზს., ეჩანღო, ეჩქანღო ქს., ზმნს. -- მას შემდეგ. ეჩქანღო ლიმციქჷლიე̄ლ ხა̈რხ უშხჷა̈რ ნე̄სგა (ბზ. 6) -- მას შემდეგ მოციქულობა აქვთ ერთმანეთში. ეჩქანღო ტაბგობ ხეჭმენიჷ (ბქ. 4) -- შემდეგ პურის ჭამა მოჰყვებოდა. ალე ბალახ ეჩანღო ჟი იცხემ (ლშხ. 40) -- შემდეგ ეს ბალახი გაიზრდება. ეჩანღო ქა ხოჭრიდახ ამშა ასაბიäს (ლნტ. 5) -- შემდეგ შეუთვლიდნენ ამის ოჯახს.
- ეჩქა{ს} ზმნს. -- მაშინ. სი̄მაქ ეჩქას ქა̈ნტäხ ძულჷახა̈ნქა (ბზ. 274) -- ქალიშვილი მაშინ გამობრუნდა ზღვიდან. ეჩქა დი̄ნა ლäჲსგიდდა მეგäმხა̈ნჩუ (ბზ. 370) -- მაშინ გოგომ ჩამოიხედა ხიდან. ეჩქა ლäხჭჷედდა დინა (ბქ. 20) -- მაშინაა გოგომ ჰკითხა. ეჩქას ლი ლეჷდი ლეთრე̄მი მუჷდი̄შდ თეთრ (ლშხ. 19) -- მაშინ სასმლის გამყიდველისათვის ფული მისაცემი. ეჩქა ლიცს ხჷäგჷეშიდ ლელარტäმს (ლნტ. 15) -- მაშინ ბოსტნეულს წყალს ვასხამთ.
- ეჩქა̈შიშ, ეჩქა̈შია̈შ ბზ., ეჩქäშიშ, ეჩქäიშ ბქ., ეჩქა̄შიშ ლშხ., ეჩქäშია, ეჩქაშიშ ლნტ. -- მაშინდელი. ეჩქა̈შიშ დრöჷ ათხე ჲäს ხაშყიდ? (ბზ.) -- მაშინდელი დრო ახლა ვისღა ახსოვს? ეჩქäშიშ დრეჷჟი სკარ ჩი შჷäნს ხად (ბქ.) -- მაშინდელ დროს დღეობა მთელ სვანეთს ჰქონდა (დღეობას მთელი სვანეთი იხდიდა). äთხე ლäჲდი ჩჷäრი ეჩქäშია მურყჷამäლე ნამხჷირუäლ (ლნტ. 14) -- მაშინდელი ციხეების ნანგრევები ახლაც არის.
- ხ-ეჩქოჷა̈ლ (ლოხჩოქჷა̈ლ, ლახჩოქჷა̄ლე; ლახჩოქჷა̈ლნე) ბზ., ხ-ეჩქოჷäლ (ლოხჩოქჷალენ, ლახჩოქჷალან; ლახჩოქჷäლისგ) ბქ., ხ-ეჩქოჷა̄ლ (ლოხჩოქჷა̄ლ, ლახჩოქჷა̄ლე; ლახჩოქჷა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეჩოქäნიელ (ლäხჷაჩოქäნიელ, ლäხაჩოქäნიელე; ლäხაჩოქäნიელი) ლნტ., გრდუვ. -- უჩოქებს ("ეჩოქება"). ჯეჯგე̄რა̈ლ ი ჯეჩქოჷა̈ლ, გჷäკჷირ ხäყრ მიშგუ

გეზალს (ბზ.) -- გევედრები და გიჩოქებ, ყურადღება მიაქციე ჩემს შვილს. ხუ̂ა̈ჲ ლა̈ხაჩოქა̈ნიელეხ ღერბეთს (ლნტ.) -- ბევრჯერ დაუჩოქეს ("დაეჩოქნენ") ღმერთს.

- ხ-ეჩქუ̂ნი (ოთჩქუ̂ანა̈ნ, ა̈თჩქუ̂ანა̄̈ნ; ა̈თჩქუ̂ა̈ნი) ბზ., გრდუვ. -- ეჩვევა (ძალიან). ბოფშა̈რ ჩიგარ მინე დის ხეჩქუ̂ნიხ (ბზ.) -- ბავშვები ყოველთვის თავიანთ დედას ეჩვევიან.
- ეჩშელდ იგივეა, რაც ეჯშელდ.
- ეჩშელდინ, ეჩშელდღნ, ეჯშელდღნ, ეჯშელდინ ზმნს. -- იმდენჯერ. ჰ̂ოშელდ ეჯი ლა̈მზღრთე ღღრდა, ეჩშელდღნ ქორ ქა ლღჯელჰ̂ე ხეხოლიდა (ბქ. 76) -- რამდენჯერ ის სალოცავად წავიდოდა, იმდენჯერ სახლი დაგვილი ხვდებოდა. ჰ̂ოშა მარქჰ̂ ადინე ლეჯიშქა, ეჩშელდინ ლა̈ჯიში ქიპს ხეკჰ̂ეს ქა ხაჯგდეს დაფა̈რ (ლნტ. 30) -- რამდენჯერ მაქო გავა საქსოვში, იმდენჯერ საქსოვის ძაფს უნდა ლაფათინი მიარტყას.
- ხ-ეჩშენი (ოხუ̂ეჩშ, ა̈ხჩა̈შ; ა̈ხჩეშნი ბზ., ლოხუ̂ეჩშ, ლეხჩაშ; ლეხჩეშნი ლშხ.), ხ-ეჩეშენი (ლახუ̂ეჩშ, ლა̈ხეჩაშ; ლა̈ხეჩეშენი) ლნტ., გრდუვ. 1. ეფარება. მი ზექს ოხუ̂ეჩშ (ბზ.) -- მე შეშის გროვას მოვეფარე. ბეფშ ლა̈ხეჩაშ ქორს (ლნტ.) -- ბავშვი სახლს მოეფარა. 2. მოასწრებს, დაასწრებს.
- ეჩხაუ̂1 იგივეა, რაც ეჩაუ̂.
- ეჩხა̈ნ ზს., ეჩხენ ბქ., ლშხ., ეჩეხ, ეჩეხენ ლნტ., ზმნს. -- იქით; იქიდან; გაღმა. ძულჰ̂ა ეჩხა̈ნ ლახუ̂ბა იბჷ̄ლთა̄ლდახ (ბზ.) -- ზღვის იქით ძმები ბურთაობდნენ. ზორგეთ ხაშხა აშხუ̂ ლარას ნიშგე ეჩხენ (ბქ. 197) -- ზორგეთი ჰქვია ერთ მინდორს ჩვენს იქით. მე̄რმე მუხუ̂ბას ლე̄ზი ხა̄რა ძულჰ̂ა̄ ეჩხენთე (ლშხ. 51) -- მეორე ძმა უნდა გასულიყო ზღვის გაღმა (იქით). ეჩეხენ ჟ'ასაცილ ბურთშალ (ლნტ. 319) -- იქით (გაღმა) დაახეთქა ბურთივით.
- ეჩხა̈ნ-ამხა̈ნ ბზ., ეჩხენ-ამხენ ბქ., ლშხ., ეჩეხენ-ამეხენ ლნტ., ზმნს. -- აქედან-იქიდან (იქიდან-

აქედან), აქეთ-იქით. ჲეშდჲერუ ნანჳ̄ლ სგა ხასგურ ეჩჴა̈ნ-ამჴა̈ნ (ბზ. 85) -- თორმეტი ქალწული აქეთ-იქით უზის.

- ეჩჴა̄ჳ̂ ბზ., ლშხ., ეჩჴაჳ̂2 ბქ., ეჩოხ ლნტ., ზმნს. -- იქ, იქით. სოფელჴა̈ნ ჩიგარ ეჩჴა̄ჳ̂ ესღჷრდახ ლეზჳ̂ები ლა̈ყიდთე (ბზ.) -- სოფლიდან ყოველთვის იქ მიდიოდნენ საჭმლის საყიდლად. ხედჳ̂ა̈ჲ ა̈დგილს თეფნიხ, ეჩჴაჳ̂ ადჲე ჳ̂ეთხმალ (ბქ. 10) -- რომელ ადგილზეც იკარგებოდნენ, იქით გარეკა საქონელი. იმთე̄ჲ იკა̄ფო̄ლნი კე̄ისარ, ეჩჴა̄ჳ̂ აკა̄ფნიხ მჳ̄რყჳ̂ამსი̄ (ლშხ. 21) -- საითაც წაიქცევა კეისარი, იქით წააქცევენ კოშკსაც. იმა̈ჲხო ჯეკჳ̂ადღეს, ეჩოხ ადერ! (ლნტ. 240) -- საითაც გინდოდეს, იქით წადი!
- ეჩჴა̄ჳ̂-ამჴა̄ჳ̂ ბზ., ეჩჴაჳ̂-ამჴაჳ̂ ბქ., ეჩჴა̄ჳ̂-ამჴა̄ჳ̂ ლშხ., ეჩოხ-ამოხ, ეჩეხ-ამეხ ლნტ., ზმნს. -- აქეთ-იქით, აქედან-იქიდან (იქიდან-აქედან). [ჭყინტდ] კჳ̂ადლა̈რ ქა̄შიდ ეჩჴაჳ̂-ამჴა̄ჳ̂ (ბზ. 233) -- ბიჭმა წნელები აქეთ-იქით გადაყარა. ეჩჴა̄ჳ̂-ამჴაჳ̂ მეზელალა ლახჭედნახ (ბქ. 253) -- აქეთ-იქით მოსიარულეებს უკითხავთ. ჲალო ლოქ ჩჳ̄ ესჷ̄გა̄ნხ ეჩხენ-ამხენ (ლშხ. 57) -- აბა დადექით აქეთ-იქითო. ისკიდარი [ჭყინტ] ეჩოხ-ამოხ (ლნტ. 168) -- ბიჭი აქეთ-იქით იხედება.
- ეჩჴა̄ჳ̂შა̄ლიდ ბზ., ეჩჴა̈ლიდ ბქ., ეჩჴა̄ჳ̂შა̄ლიდ ლშხ., ეჩოხშა̄ლიდ ლნტ., ზმნს. -- იქითობას. ეჩჴა̄ჳ̂შა̄ლიდ ქა̄მა̄სდ (ბზ.) -- იქითობისას გამომიარე. ეჩჴა̈ლიდ თა̈ჳ̂ითალჟი თჳ̂ით ბა̈ჩ ოხკიდახ (ბქ. 197) -- იქითობას სათითაოდ თითო ქვა აუღიათ.
- ეჩხიდ ქს., ზმნს. -- იქით, მოშორებით. კეჭოლ ეჩხიდ ჴა̈გენახ ჳ̂ისკჳ̂ (ლნტ. 141) -- ცოტა მოშორებით ვაშლი სდგმიათ.
- ხ-ეჩხინი (ლოხჩიხნა̈ნ, ლა̈ხჩიხნა̈̄ნ; ლა̈ხჩიხნი ბზ., ლოხჩიხნენ, ლა̈ხჩიხნან; ლახჩიხნი ბქ., ლოხჩიხნენ, ლეხჩიხნა̄ნ; ლეხჩიხნი ლშხ.), ხ-ეჩხჷნი (ლა̈ხჳ̂ეჩჷხნენ, ლა̈ხეჩჷხნა̈ნ; ლა̈ხეჩჷხნი)

ლნტ., გრდუვ. -- ერჭობა, ეჩხირება; ძვრება. გეგი ხოლა̄მდ ხეჩხინი ჩი საქმე̄ჲსა (ლშხ.) -- გეგი ყველა საქმეში ცუდად ეჩხირება. ჯე ამ ჭემ ჩუქანქა სკაუ̂ ლა̈ხეჩგ ხნან (ლნტ. 156) -- შენ ამ თივის ქვეშ შეძვერიო.

- ეჩგნ იხ. ეჯა.
- ეჩგნქა იგივეა, რაც ეჯგნქა.
- ეჩგნლო̄{ნ}, ეჩუნლო̄{ნ} ბზ., ლშხ., ეჩანლო ლშხ., ეჩუნლო, ეჯგნლუ̂ე, ეჯქანლუ̂ე ბქ., ეჩანლო ლნტ., ზმნს. -- შემდეგ, იმის შემდეგ. ეჩგნლო̄ნ სგა̄ნტა̈ხ ზურაბ მელთერთე (ბზ 238) -- შემდეგ {შე}მობრუნდა ზურაბი მკითხავთან. ეჩუნლო ხუ̂ა̈ჲ ხა̈ნ ჟჰად (ბქ. 10) -- მას შემდეგ დიდი ხანი გავიდა. ეჯქანლუ̂ე მა̈გ ქ'ანჯა̈დხ ყორქა (ბქ.) -- შემდეგ ყველა გარეთ (კარში) გამოვიდა. ეჩგნლო მინს ხოჩა ლირდე ოთჯი̄დახ (ლშხ. 57) -- შემდეგ მათ კარგი ცხოვრება გაუტარებიათ.
- ხ-ეცა̄დ{ი}1 ({ლ}ა̈ხუ̂ცა̄და̈ნ, {ლ}ა̈ხცა̄დ{ა̈ნ}; {ლ}ა̈ხცა̄დი) ბზ., ხ-ეცა̈დ{ი} (ლა̈ხუ̂ცადენ, ლა̈ხცადან. ლა̈ხცა̈დი) ბქ., ხ-ეცა̄დი (ლოხცა̄დენ, ლეხცა̄და̄ნ; ლეხცა̄დი) ლშხ., ხ-ეცა̈დი (ლა̈ხუ̂ეცადენ, ლა̈ხეცადან; ლა̈ხეცადი) ლნტ., გრდუვ. -- გზას უჭრის, ზემოდან ექცევა, ზემოდან {მო}უვლის, თავს {და}უვლის; {მი}ეპარება. ლახცა̄დ ჭა̈შ ხეხუ̂ს (ბზ. 304) -- ქმარი მიეპარა ცოლს. ქორა̈შს ქა̈მე ქორხენ ესერ ახცადა (ანდ.) -- შინაურს გარეშე შინიდან მოსდგომია (მოქცევიაო). ჲაკოფ მე̄რმა ლესგხენ ეხცა̄და̄ნ რაშს (ლშხ. 61) -- იაკობი მეორე მხრიდან მოექცა რაშს.
- ხ-ეცა̄დ{ი}2 (ესუ̂ცა̄და̈ნ, ესცა̄დ{ა̈ნ}; ესცა̄დი) ბზ., ხ-ეცა̈დი (ესუ̂ცადენ, ესცადან; ესცა̈დი) ბქ., ხ-ეცა̄დი (ოსცა̄დენ, ესცა̄და̄ნ; ესცა̄დი) ლშხ. ხ-ეცა̈დი (ა̈სუ̂ეცადენ, ა̈სეცადან; ა̈სეცადი) ლნტ., -- ჩაენაცვლება, შეენაცვლება. გაგო იშგენ ნა̈პო̄ლს ესცა̄დ ლა̈ცგნდაუ̂თე (ბზ.) --

გუგული სხვა ჩიტს ჩაუჯდა (ჩაენაცვლა) ბუდეში. აშხუ̂ ლახა ხეფშენიუ̂, მერმე ხეცა̈დიუ̂ (ბქ. 307) -- ერთი რომ დაილლებოდა, მეორე შეენაცვლებოდა.

- ხ-ეცა̄̈დ{ი}3 (ა̈თუ̂/ოთცად{ა̈ნ}, ა̈თცა̄დ{ა̄̈ნ}; ა̈თცა̄̈დი) ბზ., ხ-ეცა̈დი (ოთცად, ა̈თცად; ა̈თცა̈დი ბქ., ა̈თუ̂ეცადენ, ა̈თეცადან; ა̈თეცადი ლნტ.), ხ-ეცა̄დი (ოთცა̄დენ, ეთცა̄და̄ნ; ეთცა̄დი) ლშხ. -- {გა}ეგზავნება. ბეფშუ̂ ა̈თცა̄̈დ დის მე̄რმა სოფელთე (ბზ.) -- ბავშვი გაეგზავნა დედას მეორე სოფელში.
- ხ-ეცდაუ̂ი იგივე, რაც ხ-ეცუ̂დი.
- ხ-ეცელენი იგივეა, რაც ხ-ეცლენი.
- ხ-ეცეყენი იგივეა, რაც ხ-ეცყენი.
- ხ-ეცირი იგივეა, რაც ხ-ეცი̄რი.
- ხ-ეცი̄რი (ა̈მცი̄რა̈ნ, ა̈თცი̄რა̄̈ნ; ა̈თცი̄რი ბზ., ემცი̄რა̄ნ, ეთცი̄რა̄ნ; ეთცი̄რი ლშხ.), ხ-ეცირი (ა̈მცირან, ა̈ხცირან; ა̈ხცირი ბქ., ა̈მეცირან, ა̈თეცირან; ა̈თეცირი ლნტ.), გრდუვ. -- ეფცქვნება, {გადა}სძვრება. ტუ̂ეტი ტუფ ჟ'ა̈მცი̄რა̈ნ (ბზ.) -- ხელის ტყავი ამძვრა.
- ხ-ეცლენი (ესუ̂ეცლ/ოსეცლ, ესცა̈ლ; ესცელნი ზს., ოსეცლ, ესცალ; ესცელნი ლშხ.), ხ-ეცელენი (ა̈სუ̂ეცლ, ა̈სეცალ; ა̈სეცელენი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}ასკდება, {მი}ასკდება. ყა̄̈რაშ ხუ̂ეცლენი ჩუქუ̂ა̄ნ! (ბზ. 234) -- ყავარზე (სახურავზე) ძირს დავასკდები. გადატ. ბუბა ხია̈რ ჟ'ესცალ ლეზობ (ბქ.) -- ბიძა კინაღამ დაასკდა საჭმელს.
- ეცნ̆ა̈რ იგივეა, რაც ესნ̆ა̈{რ}.
- ხ-ეცუ{უ̂}ა̈ლ იგივეა, რაც ხეცუ̂ა̄̈ლ.
- ხ-ეცუ̂ა̄̈ლ (ა̈თუ̂ცუდ \ ა̈ხუ̂ცუდ \ ოხცუდ, ა̈თცუ̄დ \ ა̈ხცუ̄დ; ა̈თცო̄ლი \ ა̈ხცო̄ლა) ბზ., ხ-ეცუ̂ა̈ლ \ ხ-ეცუა̈ლ (ა̈ხუ̂ცუალ \ ოთცუდ, ა̈ხცუალ \ ა̈თცუდ{და}; ა̈ხცუა̈ლი \ ა̈თცუჲ) ბქ., ხ-ეცუ̂ა̄ლ

(ოხცუდ, ეხცუ̄და; ეხცო̄ლი) ლშხ., ხ-ეცუა̈ლ (ა̈თუ̂ეცუდ, ა̈თეცუდა; ა̈თეცუი) ლნტ., გრდუვ. -- უწყრება, ეჩხუბება. ა̈თცუ̄დ როსტომ ბეჟანს (ბზ. 239) -- როსტომი ბეჟანს გაუწყრა. ხოშა მუხუ̂ბე ა̈თცუდდა [მაჰრენას] (ბქ. 57) -- უფროსი ძმა წაეჩხუბა უმცროსს. მი და̈ს ხუ̂აცუალა ი სი იმღა ა̈ჯცუ̂იუ̂ი? (ბქ. 258) -- მე არავის გავწყრომივარ და შენ რატომ წაგეჩხუბები? [ძუღუ̂ა̄ ხელწიფ] კალხმარს ხეცუ̂ა̄ლდა (ლშხ. 69) -- ზღვის ხელმწიფე თევზებს ეჩხუბებოდა. ესცუ̄და ფუსნაბუა̄სდჲა ჯგგრა̄გს (ლშხ. 54) -- წაეჩხუბა უზენაესი წმინდა გიორგის. ლაუ̂დილა ათაცუახ [მება̈ტეს] (ლნტ. 231) -- დები წასჩხუბებიან მებატეს.

- ხ-ეცუ̂დი (ა̈მცუდა̈ნ, ა̈თცუდა̈̄ნ ბზ., ა̈მცუდან, ა̈თცუდან ბქ., ა̈თცუდი ზს.), ხ-ეცდაუ̂ი (ემცუდუ̂ან, ეთცუდუ̂ა̄ნ; ეთცუდუ̂ი) ლშხ., გრდუვ., -- უფუჭდება. ჲეცერს ნამშაუ̂ ხეცუ̂დი (ბქ.) -- ეცერს მოსავალი უფუჭდება. სი გუ̂ეშ ეჯცუდუ̂ი (ლშხ.) -- შენ საქმე გაგიფუჭდება. იხ. ხ-ედა̈̄უ̂ში.
- ხ-ეცუ̂დილა̈̄ლ (ლოხუ̂ცუ̂ედლა̈ლ, ლახცუ̂ედლა̄ლე; ლა̈ხცუ̂ედლა̈ლი) ბზ., ხ-ეცუ̂დილა̈ლ (ლოხუ̂ცუ̂იდლალ, ლა̈ხცუ̂იდლალ; ლა̈ხცუ̂იდლა̈ლი) ბქ., ხ-ეცუ̂დილა̄ლ (ლოხცოდლა̄ლ, ლახცოდლა̄ლე; ლახცოდლა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეცუ̂ედლა̈ლ (ლა̈ხუ̂ეცუ̂ედლენ, ლა̈ხეცუ̂ედლან; ლა̈ხეცუ̂ედლი) ლნტ., გრდუვ. -- ეცოდვილება, ეწვალება; ცოდვილობს. გეგი ხოშა̈̄მ ბაჩა̈რს ხეცუ̂დილა̈̄ლდა (ბზ.) -- გეგი დიდ ქვებს ეცოდვილებოდა.
- ხ-ეცუ̂ედლა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეცუ̂დილა̈̄ლ.
- ხ-ეცუ̂ემი იგივეა, რაც ხ-ეცუ̂მი.
- ხ-ეცუ̂მი (ა̈მცომა̈ნ, ა̈ხცომა̈̄ნ; ა̈ხცო̈მი ბზ., ა̈მცომან, ა̈ხცომან; ა̈ხცემი ბქ., ემცომა̄ნ, ეხცომა̄ნ; ეხცომი ლშხ.), ხ-ეცუ̂ემი (ა̈მეცომან, ა̈ხეცომან, ახეცომი) ლნტ., გრდუვ. -- ეცხება, ესმება. ა̈ფიცარს ულმაშა̈რს ჟ'ახცომა̈̄ნ ნაცმუნ (ბზ. 351) -- ოფიცერს ულვაშებზე მოეცხო ქონი.

ულზიგალა̈შ კას გუნა̈ დემ ესერ ხეცუ̂მი (ანდ.) -- უქნარას კერიას მური არ მოეცხებაო. ბეფშს ნინჩუ̂ა̈რჟი ჟ'ახეცომან ლობიო (ლნტ.) -- ბავშვს სახეზე მოეცხო ლობიო.

- ეცქე ზს. -- გაიწი! ეცქე, ეჩქახი ესიგნ! (ბქ.) -- გაიწი, იქით დადექი!
- ხ-ეცყენი (ესუ̂ეცყ, ე/ასცა̈ყ, ე/ასცეყნი ზს., ოსეცყ, ესცაყ; ესცეყნი ლშხ.), ხ-ეცეყენი (ა̈სუ̂ეცყ, ა̈სეცაყ; ა̈სეცეყენი) ლნტ., გრდუვ. -- ერჭობა. მერჩილ ტა̈ხს ლახაცეყა სკა (ლნტ. 309) -- ცელი ტახს შერჭობია. შდრ. ხ-ეცყე̄რი.
- ხ-ეცყე̄რი (ლოხცჷყე̄რა̈ნ, ლა̈ხცჷყე̄რა̈̄ნ; ლა̈ხცჷყე̄რი ბზ., ლოხცჷყე̄რე̄ნ, ლეხცჷყე̄რა̈̄ნ; ლეხცჷყე̄რი ლშხ.), ხ-ეცყერი (ლა̈ხუ̂ცჷყერენ, ლა̈ხცჷყერან; ლა̈ხცჷყერი) ბქ., ხ-ეცყჷრი (ლა̈ხუ̂ეცჷყერენ, ლა̈ხეცჷყერან; ლა̈ხეცჷყერი) ლნტ., გრდუვ. -- ერჭობა, ეჩრება, ეჩხირება, ძვრება. და̈̄უ̂ ბუხუ̂ა̈რჟი̄ნ ათცჷყე̄რე̄ნა (ბზ. 404) -- დევი ბუხარში ამძვრალა [ბეფშუ̂ კურუ̄ჲსგა] ქა̈̄თცჷყე̄რა̈̄ნ (ბზ. 262) -- ბავშვი ხვრელში გაძვრა. ლეო მეშხე პოლიშ ი ლამფაშ უშხუ̂არ ნენსგა ლექუ̂' ა̈თცჷყერან (ბქ. 18) -- ლეო შავ იატაკსა და ჭერს შუა გაეჩხირა.
- ხ-ეცყჷრი იგივეა, რაც ხ-ეცყე̄რი.
- ხ-ეცხადი იგივეა, რაც ხ-ეგცხადი.
- ხ-ეცხა̈ტი იგივეა, რაც ხ-ეცხტი.
- ხ-ეცხა̄̈მპი (ა̈მცხა̄მპა̈ნ, {ლ}ა̈ხცხა̄მპა̄̈ნ; {ლ}ა̈ხცხა̄მპი) ბზ., ხ-ეცხა̈მპი (ა̈მცხამპან, ა̈ხცხამპან; ა̈ხცხა̈მპი) ბქ., ხ-ეცხა̄მპი (ემცხა̄მპა̄ნ, ეხცხა̄მპა̄ნ, ეხცხა̄მპი) ლშხ., ხ-ეცხპა̈ნი (ა̈მეცხჷპანა̈ნ, ა̈თეცხჷპანა̈ნ; ა̈თეცხჷპა̈ნი) ლნტ., გრდუვ. -- ესკვნება. ეჲ მა̄რა ჭინჭილ ა̈ხცხა̄მპა̄̈ნ (ბზ.) -- იმ კაცს ნაწლავი გაენასკვა. ძა̈ფ ერ ჩუ̂ა̈ჲეცხჷპა̈ნი, ლექნეხ: ხოლა ბედ ლოქ ხეთხა̈ნი (ლნტ.) -- ძაფი რომ გაგენასკვება, იტყვიან: ცუდი ბედი ექნებაო (შეხვდებაო).
- ხ-ეცხემ, ხ-ოცხემ (ა̈მცხე, ოხცხე; ოხცხემნე ბზ., ა̈მიცხ, ოთეცხ; ოთცხემ ბქ., ემცხე,

ოხცხე; ოხცხემ ლშხ., ა̈მცხე, ახოცხე; ახოცხემნე ლნტ.), გრდუვ. -- ეზრდება, ემატება. და̈̄ჳ̂ს ფა̈̄თჳ̂დ მე̄ჳ̂არ ოხცხე (ბზ. 310) -- დევს თმა ძალიან გაეზარდა. ზაჳ̂ლადეღ ჭალა̈ჲს ლიც ა̈ხცხან (ბქ.) -- გაზაფხულზე მდინარეს წყალი მოემატა. აშხჳ̂ ზაჳ̂ისგა ისლამს ხოშალსჳ̂ახჳ̂იშ ცხარა̈რ ახცხენა (ბქ.) -- ერთ წელიწადში ისლამს უზარმაზარი ფრჩხილები გაზრდია.

- ხ-ეცხენი იგივეა, რაც ხ-ეცხე̄ნი.
- ხ-ეცხეპენი იგივეა, რაც ხ-ეცხპენი.
- ხ-ეცხერპი იგივეა, რაც ხ-ეცხო̄̆რპი.
- ხ-ეცხე̄ნი (ა̈მცხე̄ნა̈ნ, ა̈თცხე̄ნა̈̄ნ; ა̈თ/ა̈ხცხე̄ნი ბზ., ემცხე̄ნან, ეთცხე̄ნა̄ნ; ეთცხე̄ნი ლშხ.), ხ-ეცხენი (ა̈მცხენან, ა̈თცხენან; ა̈თცხენი ბქ., ა̈მეცხენან, ა̈თცხენან; ა̈თცხენი ლნტ.), გრდუვ. -- ევარცხნება. თხჳ̂იმ მიჩოჳ̂შ და̈̄ს ხეცხე̄ნი (ბზ.) -- თმა (თავი) თავისით არავის ევარცხნება. ლუბურდე ფა̈თჳ̂ა̈რ ჩუ მადე ა̈მცხენანხ (ბქ.) -- აბურდული თმები არ ჩამომევარცხნა.
- ხ-ეცხი̄და̄̈ლ (ლოხ{ჳ̂}ცხი̄და̄̈ლ, ლახცხიდა̄ლე; ლახცხი̄და̄̈ლნე) ბზ., ხ-ეცხიდა̈ლ (ლოხჳ̂ცხიდალ, ლა̈ხცხიდალ; ლა̈ხცხიდა̈ლი ბქ., ლახჳ̂აცხიდა̈ლ, ლახაცხიდალე; ლახაცხიდალი ლნტ.), ხ-ეცხი̄და̄ლ (ლოხცხი̄და̄ლ, ლახცხი̄და̄ლე; ლახცხი̄და̄ლნე) ლშხ., გრდუვ., -- წუნს (მიზეზს) ულებს. [თაფუ] გჳ̂ეშს ხეცხი̄და̄̈ლ [ჳ̂ა̈რგს] (ბზ.) -- თაფუ საქმეს უწუნებს აზნაურს. [ლახჳ̂ბა] ხეცხიდა̄ლდახ ჴელჳ̂ა̈ნს მურყჳ̂ამს (პოეზ. 188) -- ძმები უწუნებდნენ კალატოზს კოშკს. იმ მეცხიდა̄̈ლდ? (პოეზ. 188) -- რას მიწუნებთ?
- ხ-ეცხნი (ოთცხანა̈ნ, ა̈თცხანა̈̄ნ; ა̈თცხა̈ნი ბზ., ოთცხან{ენ}, ეთცხანა̄ნ; ეთცხანი ლშხ.), გრდუვ. -- {მი}აჩემდება, ეჩვევა. ა̈თცხანა̈̄ნ გიერგ აშხჳ̂ ლა̈თხჳ̂იარს (ბზ.) -- გიორგი მიეჩვია ერთ სანადირო ადგილს.

- ხ-ეცჴო̄̈რჲი (ლა̈ჴჳ̂/ოთცჴო̄̈რჲა̈ნ, ლა̈ჴ/ ა̈თცჴო̄̈რჲა̈̄ნ; ლა̈ჴ/ათცჴო̄̈რჲი \ ლოჴცჴჳ̂ე̄რჲი) ბზ., ხ-ეცჴერჲი (ოჴცჴორჲენ, ა̈ჴცჴორჲან; ა̈ჴცჴერჲი) ბქ., ხ-ეცჴო̄რჲი (ლოჴ/ოთცჴორჲენ, ლეჴ/ეთცჴო̄რჲა̄ნ; ლეჴ/ ეთცჴო̄რჲი) ლშხ., ხ-ეცჴორჲი (ა̈თჳ̂ეცჴორჲენ, ა̈თეცჴორჲან; ა̈თეცჴორჲი) ლნტ., გრდუვ. -- ეხვევა. ჳ̂იჯ მეგა̈მს ლა̈ჴცჴო̄̈რჲა̈̄ნ (ბზ. 31) -- გველი ხეს შემოეხვია. ალი დინა ქა ლა̈ჴცჴორჲან [ხელწიფხეს] (ბქ. 41) -- ეს გოგო გადაეხვია ხელმწიფეს. [ჲეჴჳ̂-ჭა̈შ] ქა̈თეცჴორჲანხ უშჴჳ̂ა̈რ (ლნტ. 224) -- ცოლ-ქმარი გადაეხვია ერთმანეთს.
- ხ-ეცჴჲა̈ნი იხ. ხ-ეცჴა̈̄მჲი.
- ხ-ეცჴჲენი (ოჴჳ̂ეცჴჲ, ა̈ჴცჴა̈ჲ; ა̈ჴცჴეჲნი ზს., ეჴცჴაჲ; ეჴცჴეჲნი ლშხ.), ხ-ეცჴეჲენი (ა̈ჴჳ̂ეცჴჲ, ა̈ჴეცჴაჲ; ა̈ჴეცჴეჲენი) ლნტ., გრდუვ. -- გარს ევლება, ერტყმება, {შე}მოეხვევა. ლა̈ლმესგს სამინ ქა ჴეცჴჲენიხ (ბზ. 14) -- კერიას სამჯერ შემოუვლიან. ა̈ჴცჴა̈ჲხ ესნა̈რ ქა მგლჴა̈რ [თათრა̈რს] (ბზ.) -- გარს შემოერტყნენ თურმე მულახელები თათრებს. გოლერშა̈ჲ ქაჴაცჴჲენა კა-კერა̈ჲს (ბქ. 11) -- გველეშაპი შემორტყმია კერიას. ჳ̂ეზირს გირგიმურგჳ̂ალდ ა̈ჴეცჴაჲხ იშკენ (ლნტ. 243) -- ვეზირს ირგვლივ შემოერტყნენ სხვები.
- ხ-ეცჴტენი იგივეა, რაც ხ-ეცჴტი.
- ხ-ეცჴტი (ა̈მცჴატ{ა̈ნ}, ა̈თცჴატ{ა̈ნ}; ა̈თცჴა̈ტი) ბზ., ხ-ეცჴტენი (ა̈მცჴატან, ათცჴატან; ათცჴა̈ტი ბქ., ემცჴატან, ეთცჴატა̄ნ; ეთცჴატი ლშხ.), ხ-ეცჴა̈ტი (ა̈მსეცჴატან, ა̈სეცჴატან; ა̈სეცჴატი) ლნტ., გრდუვ. -- ეჩხირება. უსმართჳ̂ილ ნაჲუ ყიალისგ' ესერ ათცჴოტენა{ხ} (ანდ.) -- უსამართლო ლუკმა ყელში გასჩხერიათო. თხერეს ჯიჯჳ̂ ყია̈ჲსა ჟ'ა̈სეცჴატან (ლნტ.) -- მგელს ძვალი ყელში გაეჩხირა. შდრ. ხ-ეცყე̄რი.
- ხ-ეცჴჳ̂დენი (ა̈მცჴჳ̂ა̈დ, ოთცჴჳ̂ა̈დ; ო/ათცჴჳ̂ედნი ბზ., ემცჴჳ̂ად, ოთცჴჳ̂ად; ოთცჴჳ̂ედნი

ლშხ.), ხ-ეცხჳ̂ედენი (ა̈მცხჳ̂ად ათოცხჳ̂ად; ათოცხჳ̂ედენი) ლნტ., გრდუვ. -- {შე}უწყდება, უთავდება, უშრება. ხოჩა ლირდე დო̄სგ ა̈მცხჳ̂ა̈დ (ბზ.) -- კარგი ყოფა(-ცხოვრება) ადრე შემიწყდა. დჷ̄ჳ̂არს თუმი სარაგ ჩ'ოთცხჳ̂ადხ (ლშხ.) -- დევებს თაფლის წყარო დაუშრათ.

- ხ-ეცხჳ̂ედენი იგივეა, რაც ხ-ეცხჳ̂დენი.
- ხ-ეცხჳ̂ლი (ა̈მცხულა̈ნ, ა̈ხცხულა̄̈ნ; ა̈ხცხული ბზ., ა̈მცხულან, ა̈ხცხულან; ა̈ხეცხული ბქ., ემცხულა̄ნ, ეხცხულა̄ნ; ეხცხუ̄ლი ლშხ., ა̈მეცხულან, ა̈ხეცხულან; ა̈ხეცხული ლნტ.), გრდუვ. -- ეტრუსება. ლემასგჳ̂ხენქა თანაფგლა̈რ ჟ'ა̈მცხულანხ (ბქ.) -- ცეცხლისაგან წამწამები შემეტრუსა. დენას ფათჳ̂ ა̈ხეცხულან (ლნტ.) -- გოგოს თმა შეეტრუსა.
- ხ-ეძგა̄̈რჲე̄ლ (ლახჳ̂ძგა̄̈რჲე̄ლ, ლახძგა̄̈რჲე̄ლე; ლახძგა̄̈რჲე̄ლნე) ბზ., ხ-ეძგარელ (ლახჳ̂ძგარალ, ლა̈ხძგარალ; ლახძგარა̈ლისგ) ბქ., ხ-ეძგა̄რიელ (ლოხძგა̄რიელ, ლახძგა̄რიელე; ლახძგა̄რიელნე) ლშხ., ხ-ეძგა̈რიელ, ხ-ეძგერიელ (ლა̈ხჳ̂ეძგარიელენ, ლა̈ხეძგარიელან; ლა̈ხეძგარიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ეძგერება, ერქინება. ჴა̈ნ ხეძგარიელდა კოჯს (ლნტ.) -- ხარი ერქინებოდა კლდეს.
- ხ-ეძგერენი იგივეა, რაც ხ-ოძგრენი.
- ხ-ეძგერიელ იგივეა, რაც ხ-ეძგა̄̈რჲე̄ლ.
- ხ-ეძგრჷნი, ხ-ოძგრენი (ხჳ̂ეძგრ, ხეძგა̈რ \ ხოძგა̈რ; ხეძგრენი) ბზ., ხ-ეძგრჷნი (ლოხძგერჷნ, ლახძგერჷნ; ლა̈ხძგერნი ბქ., ხჳ̂ეძგრ, ხეძგარ; ხეძგრენი ლშხ.), ხ-ეძგერენი (ლა̈ხჳ̂ეძგრ, ლა̈ხეძგარ; ლა̈ხეძგერი) ლნტ., გრდუვ. -- ეტაკება, ეძგერება, ერჭობა, ეჯახება. სუმინ ხეძგა̈რ დჷ̄ჳ̂ როსტომს (ბზ. 435) -- სამჯერ ეძგერა დევი როსტომს. ჳ̂ობურ დადა კოჯს ხოძგა̈რ (ბზ. 392) -- კუდიანი დედაბერი კლდეს დაეჯახა. ბელხანჯარ ი დჷ̄ჳ̂ სგაჲ ხეძგარხ უშხჳ̂ა̄რ (ლშხ. 71) -- ბელხანჯარი და დევი ეძგერნენ ერთმანეთს. ალ გეჩ ხოჩა̄მდ

ლეხძგერნი ჭყ̂ედთე (ლშხ.) -- ეს დანა კარგად ჩაერჭობა კედელში.

- ხ-ემგუ̂ბენი (ä̈მძგუ̂ä̈ბ, ä̈ხძგუ̂ä̈ბ; ä̈ხძგუ̂ებნი ზს., ემძგუ̂აბ, ეხძგუ̂აბ; ეხძგუ̂ებნი ლშხ.), ხ-ემგუ̂ებენი (ä̈მძგუ̂აბ, ä̈ხემგუ̂აბ; ä̈ხემგუ̂ებენი) ლნტ., გრდუვ. -- სწყდება, ენგრევა. ჩǟჟს ჰǟლუ̂ირ ä̈ხძგუ̂ä̈ბ (ბზ.) -- ცხენს ალვირი მოსწყდა. ჭიშკä̈რ ქä̈ხემგუ̂აბ გალაუ̂ä̈ნს (ლნტ. 221) -- ჭიშკარი მოსწყდა გალავანს. გადატ. გუ̂ä̈მი-მუჭედ ჩუ̂ä̈მძგუ̂ä̈ბ (ბქ.) -- გულ-მკერდი ჩამწყდა.
- ხ-ემგუ̂ებენი იგივეა, რაც ხ-ემგუ̂ბენი.
- ხ-ემლრი (ემძლირǟნ, ეთძლირǟნ; ეთძლირი ლშხ., ä̈მეძლირან, ä̈თეძლირან; ä̈თეძლირი ლნტ.) -- უსველდება. ლǟრაისა ჭემ ხეძლრიხ (ლშხ.) -- მინდორში თივა უსველდებათ. იხ. ხ-ეჟრი.
- ხ-ემხილǟლ (ლოხუ̂ძიხლǟლ, ლä̈ხძიხლä̈ლ; ლä̈ხძიხლǟლ{ნე}) ბზ., გრდუვ. -- დასძახის, დასჭყივის. ყანსაუ̂ ქოჩულს ხეძხილალე (პოეზ. 14) -- ყანსავი ქოჩულს დასძახის.
- ხ-ეძჷნძǟლ იხ. ხ-ოძჷ̄ნძǟლი.
- ხ-ეძჷრხä̈ნი, ხ-ეხჷრზä̈ნი (ä̈მძჷრხნä̈ნ, ä̈ხძჷრხანǟნ; ä̈ხძჷრხä̈ნი) ბზ., ხ-ეძჷრხანი (ემძჷრხნǟნ, ეხძჷრხნǟნ; ეხძჷრხნი) ლშხ., ხ-ეწჷრხä̈ნი, ხ-ეგჷრხä̈ნი (ä̈მეწ/გჷრხანან, ä̈ხეწ/გჷრხანან, ä̈ხეწ/გჷრხä̈ნი) ლნტ., გრდუვ. -- ეხლართება, ებურდება. ლიგჷ̄რგჷ̄ თო̄ჲსა ჩǟრს ფაფალ ხეძჷრხანი უშხუ̂ǟრთე (ლშხ. 14) -- გიორგობის თვეში ცხენებს ფაფარი ეხლართებათ ერთმანეთში. ბეფშს ძაფä̈რ ჟ'ä̈სეწჷრხანან (ლნტ.) -- ბავშვს მავთულები გაეხლართა.
- ხ-ეწად იხ. ხ-ოსგდი.
- ხ-ეწǟდ{ი} (ä̈ხ{უ̂}წად, {ლ}ä̈ხწǟდ; {ლ}ä̈ხწǟდი \ ä̈ხწო̄ლა) ბზ., ხ-ეწä̈დი (ლოხუ̂წად, ლä̈ხწად; ლä̈ხწä̈დი) ბქ., ხ-ეწჷ̄ნი (ლოხწǟდ, ლახწǟდა; ლეხწჷ̄ნი) ლშხ., ხ-ეწენი (ახუ̂აწად, ახაწად{და}; ä̈ხეწენი) ლნტ., გრდუვ. -- მხარს უმაგრებს, ეშველება, ეხმარება. ხოწად ისგუ̂ა

თხჷ̂იმ! (ბზ. 315) -- უშველე შენს თავს! მიჩა წეჷ̂არ-მეძბარ, ხოწა̄დხუ! (ლშხ. 56) -- ჩემო მწევარ-მეძებრებო, მიშველეთო! ეჯმინს მი ხჷ̂ეწენი ლაჴა̈ნიჟი (ლნტ.) -- იმათ მე ვეხმარები ხვნაში.

- ხ-ეწდენი1 (ა̈მწა̈დ, ა̈ხწა̈დ; ა̈ხწედნი ზს., ემწად, ეხწად; ეხწედნი ლშხ.), ხ-ეწედენი (ა̈მეწად, ა̈ხეწად; ა̈ხეწედენი) ლნტ., გრდუვ. -- ამოდის (ენახვება) მზე. ლაბსყალდა̈რს მიჟ ა̈ხწა̈დხ ლაჴჷ̂რაისგა (ბზ. 49) -- ლაბსყალდელებს მზემ შემოუნათა სარკმელში (მზე დაენახვათ). ამტყჷ̂ასგა̈რ ჟ'ა̈ხწა̈დხ (ბქ. 206) -- ვარსკვლავებმა ამოანათეს. (ვარსკვლავები ამოვიდნენ). ლუფხჷ̂ისა ხოშა დო̄სგ ხეწდენი მჷჟ (ლშხ.) -- გაზაფხულზე უფრო ადრე ამოდის მზე. მიჟ ა̈ხეწად (ლნტ.) -- მზე ამოვიდა.
- ხ-ეწდენი2 იხ. ხ-ოსგდი.
- ხ-ეწედენი იგივეა, რაც ხ-ეწდენი.
- ხ-ეწენი იგივეა, რაც ხ-ეწა̈̄დი
- ხ-ეწენი იგივეა, რაც ხ-ეწა̈̄დი.
- ხ-ეწერა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეწრა̈̄ლ.
- ხ-ეწესი იგივეა, რაც ხ-ეწსი.
- ხ-ეწეჷ̂ანა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეწე̄ნა̈̄ლ.
- ხ-ეწეფხენი იგივეა, რაც ხ-ეწფხენი.
- ხ-ეწექჷ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ეწქჷ̂ენი.
- ხ-ეწე̄ნა̈̄ლ (ლოხ{ჷ̂}წე̄ნა̈̄ლ, ლა̈ხწე̄ნა̄ლ/ლახწე̄ნა̄ლე; ლა̈ხწე̄ნა̈̄ლი/ლახწე̄ნა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ეწენა̈ლ ({ლ}ოხ{ჷ̂}წენალ, {ლ}ა̈ხწენალ; {ლ}ა̈ხწენა̈ლი), ხ-ეწეჷ̂ანა̈ლ (ლოხჷ̂წეჷ̂ანალ, ლახწეჷ̂ანალე; ლახწეჷ̂ანა̈ლისგ) ბქ., ხ-ეწე̄ნა̄ლ (ლოხ{ჷ̂}წე̄ნა̄ლ, ლახწე̄ნა̄ლე; ლახწენა̄ლნე)

ლშხ., ხ-ეწენა̈ლ (ა̈ხუ̂ეწენალენ, ა̈ხეწენალან; ა̈ხეწენა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- ემხრობა, მხარში უდგება, {შე}ეწევა, {და}ეხმარება, ეშველება, ექომაგება. უ̂ა̈ზრა̈ლ კე̄ისა̈რს ხეწე̄ნა̈ლხ (ბზ. 13) -- ვეზირები კეისარს ემხრობიან. ლახუ̂ბა უშხუ̂არ ა̈ხწენალხ \ ა̈ხწადხ (ბქ.) -- ძმები ერთმანეთს მხარში ამოუდგნენ. გეგის ლოხწე̄ნალ (ლშხ.) -- გეგის მივეხმარე. ალე მინს ლოქ ხეწენა̈ლხ?! (ლნტ. 295) -- ეს ჩვენ გვემხრობაო?!

- ხ-ეწე̄ნი იგივეა, რაც ხ-ეწა̈დი.
- ხ-ეწე̄ფხნი იგივეა, რაც ხ-ეწფხენი.
- ხ-ეწე̄ქუ̂ნი იგივეა, რაც ხ-ეწქუნი.
- ხ-ეწიი იგივეა, რაც ხ-ეწჰი.
- ხ-ეწი̄ჲ იგივეა, რაც ხ-ეწჰი.
- ხ-ეწრა̈̄ლ (ლოხ{უ̂}წერა̈̄ლ, ლახწერა̈̄ლე; ლახწერა̈̄ლი) ბზ., ხ-ეწრა̈ლ (ლოხუ̂წერა̈ლ, ლახწერალე; ლახწერა̈ლისგ) ბქ., ხ-ეწრა̄ლ (ლოხუ̂წერა̄ლ, ლახწერა̄ლე; ლახწერა̄ლნე), ხ-ეწერა̈ლ (ლახუ̂აწერა̈ლ ლახაწერალე; ლახაწერალი) ლნტ., გრდუვ. -- აგინებს, ლანძღავს. ეჯჲარ ხეწრა̈̄ლდახ ჳალდე̄შა̈რს (ბზ. 4) -- ისინი აგინებდნენ ხალდელებს. ლახუ̂ბად მეჯეგ ჩუ̂ადწერალეხ (ბქ. 159) -- ძმებმა მეჯოგე გალანძღეს. ყუგს ესერ ხა̈წრალახ ი ჯი ლუმცუნალ (ანდ.) -- თურმე ყრუს აგინებდნენ და ის კი იცინოდაო. იხ. ხ-ერშუ̂ნა̈̄ლ.
- ხ-ეწსი (ა̈მწესა̈ნ, ა̈/ეხწესა̈̄ნ; ა̈ხწესი ბზ., ა̈მწესან, ახწესან; ა̈ხწესი ბქ., ემწესა̄ნ, ეხწესა̄ნ; ეხწესი ლშხ.), გრდუვ. -- უჩნდება, ებადება, {შე}ეძინება. ალას სე̄მი გეზალ ა̈ხწესა̈̄ნ (ბზ.) -- ამას სამი შვილი შეეძინა. ეჯა̈რს ეხწესანხ ნალუ̂ჟურ (ბქ. 63) -- იმათ გაუჩნდათ ვაჟიშვილი.
- ხ-ეწუ̂დი (ლოხუ̂წუ̂ედა̈ნ, ლა̈ხწოდა̈̄ნ; ლა̈ხწუ̂ედი ბზ., ლოხწოდენ, ლა̈ხწოდან; ლა̈ხწედი ბქ., ლეხწოდა̄ნ, ლეხწოდი ლშხ.), გრდუვ. -- {შე}უდგება, {და}ეწყება. კე̄სრი{შ} გეზალ

ლაქჳ̄ნაჳ̂ა̄ლს ლა̈ხწოდა̄̈ნ (ბზ. 87) -- კეისრის შვილი სიკვდილის პირას მივიდა (სულის ამოსვლა დაეწყო).

- ხ-ეწჳ̂ე̄ნი (ლოხჳ̂წჳ̂ე̄ნა̈ნ, ლა̈ხწჳ̂ე̄ნა̄̈ნ; ლა̈ხწჳ̂ე̄ნი ბზ., ლოხწჳ̂ე̄ნენ, ლეხწჳ̂ე̄ნა̄ნ, ლეხწჳ̂ე̄ნი ლშხ.), ხ-ეწჳ̂ენი (ლოხწჳ̂ენენ, ლა̈ხწჳ̂ენან; ლა̈ხწჳ̂ენი ბქ., ლა̈ხჳ̂ეწჳ̂ენენ, ლა̈ხეწჳ̂ენან; ლა̈ხეწჳ̂ენი ლნტ.), გრდუვ. -- ჩნდება, ეჩვენება, ენახვება. ქა̄ჳ̂ ესერ ლა̈ხწჳ̂ე̄ნა̈ნ (ბზ. 250) -- დამენახეო. ბარგა̈რ ქა ხეწჳ̂ენიჳ̂ხ (ბქ. 202) -- ნივთები (ბარგები) გამოჩნდებოდა. ჲაკოფს ქა ლეხწჳ̂ე̄ნა̄ნ ზითუნახაჳ̂ (ლშხ. 66) -- იაკობს ეჩვენა მზეთუნახავი. მიჩ ღერთა̈ლ ლოქ ხეწჳ̂ენიხ (ლნტ. 71) -- მას ღმერთები ეჩვენებაო.
- ხ-ეწჳ̂რენი იგივეა, რაც ხ-ეწჳ̂რი.
- ხ-ეწჳ̂რი (ა̈მწურდა \ ა̈მწურა̈ნ{და}, ა̈ხწურა̈ნ{და}; ა̈ხწური \ ა̈ხწჳ̂ირი ბზ., ა̈მწურან, ა̈ხწურან \ ოხწუნდა \ ა̈ხწურიჳ̂; ახწური ბქ.), ხ-ეწჳ̂რენი (ემწურნან, ეხწურნა̄ნ; ეხწურნი) ლშხ., გრდუვ. -- დასდინდება, გამოუვა. ფხულაქა ზისხ ა̈მწურდა (ბზ.) -- თითიდან სისხლი გამოძდინდა. და̈ჳ̂ს ზისხ ოხწუნდა (ბქ. 101) -- დევს სისხლი გამოუვიდა. მარა თხუმ ზისხ ა̈ხწურიჳ̂ (ბქ.) -- კაცს თავში სისხლი გამოუვიდა.
- ხ-ეწჳ̂სტა̈ნ იხ. ხ-აწჳ̂სდა̈ნი.
- ხ-ეწფხენი (ლა̈მწა̈ფხ, ლა̈ხწა̈ფხ \ ესწა̈ფხ; ლა̈ხ/ესწეფხნი) ზს., ხ-ეწფხჷნი (ლა̈მწჷფხნან \ ლა̈მწაფხ, ლა̈ხწჷფხნან \ ლა̈ხწაფხ; ლა̈ხწჷფხნი) ბქ., ხ-ეწე̄ფხნი (ემწე̄ფხ{ნ}ან, ესწე̄ფხ{ნ}ა̄ნ; ესწე̄ფხი) ლშხ., ხ-ეწეფხენი (ა̈მსეწეფხან, ა̈სეწეფხან; ა̈სეწეფხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ეწვეთება. ნაჰა̄̈ნდჷრ ლა̈მწა̈ფხ (ბზ.) -- სახურავიდან ჩამონადენი წვიმის წყალი ჩამომეწვეთა. ა̈მირა̈ნს ქჷმარა̈ლ ა̈სეწეფხან აბაყა̈რჟი (ლნტ. 276) -- ამირანს ცრემლები დაეწვეთა ლოყებზე. და̈ჳ̂ს ხა̈წეფხოლნა ჳ̂იშკჳ̂ჟი ლიც (ლნტ. 261) -- თურმე დევს

პირისახეზე წყალი ეწვეთებოდა. იხ. ხ-ეწქუნი.

- ხ-ეწქუნი, ხ-ეწქუ̂ენი (ა̈/ემწე̄ქუნა̈ნ \ ა̈/ემწა̈ქუ̂, ეს/ა̈თწე̄ქუნა̈̄ნ ეს \ ა̈თწა̈ქუ̂; ეს \ ა̈თწე̄ქუნი \ ეს/ ა̈თწე̄ქუ̂ნი) ბზ., ხ-ეწქუნი (ემწუქუ̂ნან, ესწუქუ̂ნან; ესწუქუ̂ნი) ბქ., ხ-ეწე̄ქუ̂ნი (ემწე̄ქუ̂ნან, ესწე̄ქუ̂ნა̄ნ; ესწე̄ქუ̂ნი) ლშხ., ხ-ეწექუ̂ენი (ა̈მსეწექუ̂ან, ა̈სეწექუ̂ან; ა̈სეწექუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- ეწვეთება, ელვენთება. მა̈რიამგლს ლალფია̈რ ხეწქუნო̄ლ ლერქუ̂ა̄ლჟი (ბზ.) -- მარიამს სალებავი ეწვეთებოდა ტანსაცმელზე. ლეტუ̂რე ჟი ესწუქუ̂ნი ტაბლას (ბქ.) -- სანთელი დაელვენთება ტაბლას. გუ̂ელიაშა̈პს ქჷმარა̈ლ ასაწექუ̂ნა (ლნტ. 211) -- გველეშაპს ცრემლები დასწვეთებია.
- ხ-ეწქუ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ეწქუნი.
- ხ-ეწხი (ამწჷხჷ̄ნ \ ემწჷხჷ̄ნ, ახწჷხჷნ \ ესწჷხჷ̄ნ; ახწჷხა \ ესწჷხი/ა ბზ., ემწჷხჷ̄ნ, ესწჷხჷ̄ნ; ესწჷხი ლშხ., ამსაწჷხჷნ, ასაწჷხჷნდა; ა̈სეწჷხი ლნტ.) გრდუვ. -- {და}სჭირდება, ესაჭიროება. შომუ̂ა̄ჲ როქუ̂ ესწჷხჷნეს მიჩა ში, ქა̄უ̂ ხა̈ბჟინე (ბზ. 443) -- როცა დაგჭირდეს ჩემი ხელი, შემატყობინეო.
- ხ-ეწჰი (ხუ̂ეწჰა̈ნ, ხეწჰა̈̄ნ ბზ., ხუ̂ეწჰენ, ლა̈ხწიჰან; ხეწჰან ბქ., ლა̈ხწიჰი ზს.), ხ-ეწი̄ჲ (ხუ̂ეწიჲენ, ხეწიჲან; ხეწი̄) ლშხ., ხ-ეწიი (ა̈თუ̂ეწიენ, ა̈თეწიან; ა̈თეწიი) ლნტ., გრდუვ. -- ეწვევა. მახელუ̂ა̈ჟს ლა̈ხხუ̂ა მა̄დ ხეწჰა̈̄ნხ (ბზ. 331) -- ახალგაზრდას ცოლები არ ეწვივნენ. მიჩოუ̂ ხეწჰან (ბქ. 343) -- მე მეწვიეო. ყაფსუყს ხეწიან მა̈ნესკჷრე მუხუ̂ბე (ლნტ. 226) -- ყაფსუყს ეწვია შუათანა ძმა. ბეთქილს აფხა̈ნიკ ხეწიი (ლნტ.) -- ბეთქილს ამხანაგი ეწვევა.
- ხ-ეწჷრხა̈ნი იგივეა, რაც ხ-ეძჷრხა̈ნი.
- ხ-ეჭარა̈ჟი იგივეა, რაც ხ-ეჭრა̈ჟი.
- ხ-ეჭა̈რი იგივეა, რაც ხ-ეჭრი.

- ხ-ეჭემინა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჭმინა̄ლ.
- ხ-ეჭემნა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჭმინა̄ლ.
- ეჭკა̈ლი{ბ} იგივეა, რაც ეჯკა̈ლი{ბ}.
- ხ-ეჭკნი (ემჭკჷნა̄ნ, ეთჭკჷნა̄ნ; ეთჭკჷნი ლშხ., ა̈მეჭკჷნან, ა̈თეჭკჷნან; ა̈თეჭკჷნი ლნტ.), გრდუვ. -- უჭკნება. ლა̄თა ნაჴიდ სოკ თელდ ჩუ̂ემჭკჷნა̄ნ (ლშხ.) -- გუშინ მოტანილი სოკო მთლად დამიჭკნა. მესმე მუხუ̂ბეს ლა̈ჲდი ჩუ̂ათაჭკჷნა ბოჭოჭოლ (ლნტ. 235) -- მესამე ძმასაც დასჭკნობია ყვავილი.
- ხ-ეჭკუ̂ერი იგივეა, რაც ხ-ეჭკუ̂რი.
- ხ-ეჭკუ̂რი (ა̈მჭკორა̄ნ, ა̈ხჭკორა̄ნ; ა̈ხჭკუ̂ერი ბზ., ა̈მჭკორან, ა̈ხჭკორან; ა̈ხჭკუ̂ერი ბქ., ემჭკორა̄ნ, ეთჭკორა̄ნ; ეთჭკორი ლშხ.), ხ-ეჭკუ̂ერი (ა̈მეჭკორან, ა̈თეჭკორან; ა̈თეჭკორი) ლნტ., გრდუვ. -- ეჭრება, ეკვეთება. ჭიშხა̈რ სგა̄ხჭკორა̄ნ [ლეჭშგრის] (ბზ. 290) -- საქმროს ფეხები მოეჭრა. შია̈რ ხეჭკუ̂რიხ მჷცხიუ̂შ (ბქ.) -- ხელები ეკვეთებათ [ეჭრებათ] სიცივისაგან. და̄უ̂არს თხუმუ̂არ ლოქ ხეჭკრო̄ლნიხ (ლშხ. 62) -- დევებს თავები მოეჭრებათო.
- ხ-ეჭმინა̄ლ (ლოხუ̂ჭემნა̄ლ, ლახჭემნა̄ლე; ლახჭემნა̄ლნე) ბზ., ხ-ეჭემინა̈ლ (ლოხუ̂ჭემინალ, ლა̈ხჭემინალ; ლა̈ხჭემინა̈ლი) ბქ., ხ-ეჭმინა̄ლ (ლოხჭემნა̄ლ, ლახჭემნა̄ლე; ლახჭემნა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეჭემნა̈ლ (ლახუ̂აჭემნა̈ლ, დახაჭემნალე; ლახაჭემნალი) ლნტ., გრდუვ. -- მიჰყვება-მოჰყვება, დასდევს. ზანგლა̈გი... ჰერს ხეჭმინა̄ლდა̈ს (ბზ. 360) -- ზარის ხმას გამოჰყევი (მიჰყევ-მოჰყევი). და̈შდუ̂ს მუჟლურ... ხეჭემინა̈ლხ (ბქ. 234) -- დათვს შემოდგომაზე დასდევენ. სგა̈ჲ და̄უ̂არე, იმ მეჭმინა̈ლდ? (პოეზ. 92) -- თქვე სულელებო, რას მომდევთ?
- ხ-ეჭო̄ნი იგივეა, რაც ხ-ეჭუ̂ე̄ნი.

- ხ-ეჭრა̈ჟი (ლა̈მჭარჟა̈ნ, ლა̈ხჭარჟა̈̄ნ; ლა̈ხჭარჟი ბზ., ლა̈მჭარჟან, ლა̈ხჭარჟან; ლახჭა̈რჟი) ბქ., ხ-ეჭრაჟი (ლემჭარჟა̄ნ, ლეხჭარჟა̄ნ; ლეხჭარჟი) ლშხ., ხ-ეჭარა̈ჟი (ლა̈მეჭარაჟან, ლა̈ხეჭარაჟან; ლა̈ხეჭარაჟი) ლნტ., გრდუვ. -- ეძლევა, ეძალება. ლეგმერდა ჰა̈ში ლეზუ̂ებ გარ ხეჭრა̈ჟი (ბზ.) -- ავადმყოფს მხოლოდ მსუბუქი საჭმელი ეძლევა. მეზგა ლახა დინა ხეჭრაჟიუ̂... (ბქ. 298) -- ოჯახს თუ ქალიშვილი შეეძლეოდა. ჭყინტს ხუ̂აჲ ხოჩა დი̄ნა ხეჭრაჟა̄ლდა (ლშხ.) -- ბიჭს ბევრი კარგი გოგო ეძლეოდა.
- ხ-ეჭრი, ხ-ეჭრენი (ლა̈მჭარა̈̄ნ, ლა̈ხჭარა̈̄ნ; ლა̈ხჭა̈რი ბზ., ლა̈მჭარა̈ნ, ლა̈ხჭარან; ლა̈ხჭა̈რი ბქ.), ხ-ეჭრენი (ლემჭარა̄ნ, ლეხჭარა̄ნ; ლეხჭარი) ლშხ., ხ-ეჭა̈რი (ლა̈მეჭარან, ლა̈ხეჭარან; ლა̈ხეჭა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- {მი}ებმის. თხუ̂იმ სგა ლა̈ხჭარა̈̄ნ ი ჟ'ა̈ნსელუ̂ა̈̄ნ ზურა̄ლ (ბზ. 86) -- თავი {გა}მოება და გაცოცხლდა ქალი. შურა̄შ ი დანიელი ლაზგე̄ლ უშხუ̂ა̄რ ლეხჭარიხ (ლშხ.) -- შურას და დანიელის სამოსახლოები ერთმანეთს გადაებმება. ალ დენას ტოტა̈რ სკა ლახაჭარა (ლნტ. 240) -- ამ ქალიშვილს ხელები გამობმია.
- ხ-ეჭუ̂ა̈̄დ-{ხ} (ოხჭუ̂ა̄დდ, ა̈ხჭუ̂ა̄დხ; ა̈ხჭუ̂ა̈̄დიხ) ბზ., ხ-ეჭუ̂ა̈დი-ხ (ა̈ხჭუ̂ადანდ, ა̈ხჭუ̂ადანხ; ახჭუ̂ა̈დიხ ბქ., ა̈ხუ̂ეჭუ̂ადანდ, ა̈ხეჭუ̂ადანხ; ა̈ხეჭუ̂ადიხ ლნტ.), ხ-ეჭუ̂ა̄დი-ხ (ოხჭუ̂ადა̄ნდ; ეხჭუ̂ადა̄ნხ; ეხჭუ̂ა̄დიხ) ლშხ., გრდუვ. -- {შემო}ესევიან. ახჭუ̂ა̄და სგა ეშხუ სოფელ მურგუ̂ალდ (ბზ. 415) -- შესევია ერთი სოფელი მთლიანად. მა̈გ როქუ̂ გჷრკდიშჷნ ხეჭუ̂ა̈დიხ (ბქ. 304) -- ყველა ირგვლივ შემოესევაო. ეჯჲარ ფიშირ ლოქ ხეჭუ̂ა̄დიხ მა̄რას (ლშხ. 14) -- ისინი ბევრნი შემოსევიან ადამიანსო. ბოფშა̈რ ახაჭუ̂ადახ (ლნტ. 118) -- ბავშვები შემოსევიან.
- ხ-ეჭუ̂ბე̄რი (ლა̈ხუ̂ჭუბე̄რა̈̄ნ, ლახჭუბე̄რა̈̄ნ; ლა̈ხჭუბე̄რი ბზ., ლოხჭუბე̄რენ, ლეხჭუბე̄რა̄ნ; ლეხჭუბე̄რი ლშხ.), ხ-ეჭუ̂ბერი (ლა̈ხუ̂ეჭუბერენ, ლა̈ხეჭუბერან; ლა̈ხეჭუბერი) ლნტ.,

გრდუვ. -- ეტენება, {შე}ძვრება; ერჭობა. ციცჳ̂ სკიჳ̂რ ჩუქა̄ნ ლეხჭუბერა̄ნ (ლშხ.) -- კატა სკივრის ქვეშ შეძვრა. ჭყინტ მაყალშჳ̂ აწოლხოჲსა ათაჭუბერა (ლნტ. 246) -- ბიჭი შიშით ზვინში შემძვრალა.

- ხ-ეჭჳ̂დელ იგივეა, რაც ხ-ეჭჳ̂დიელ.
- ხ-ეჭჳ̂დელა̈ლ (ლოხჳ̂ჭოდრალ, ლა̈ხჭოდრალ; ლახჭოდრა̈ლი) ბქ., ხ-ეჭჳ̂დჲელა̄ლ (ოხჭოდიელა̄ლ, ახჭოდჲელა̄ლე; ახჭოდიელა̄ლნე) ლშხ., ხ-ეჭჳ̂ედიელ{ა̈ლ} (ა̈ხჳ̂ჭჳ̂ედიე{ლა}ლ, ა̈ნჭჳ̂ედიე{ლა}ლე; ა̈ნჭჳ̂ედიე{ლა̈}ლი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკითხება; მიიკითხ-მოიკითხავს, {გა}იკითხავს. ხეჭჳ̂დჲელა̄ლხ ლეგმერდას (ლშხ.) -- ეკითხებიან ხოლმე ავადმყოფს. ახჳ̂ჭჳ̂ედიელალი, ჲა̈რს ხელჳ̂ენი ლჳ̂ინალ (ლნტ.) -- {გა}ვიკითხავ, ვის ექნება ღვინო.
- ხ-ეჭჳ̂დიელ, ხ-ეჭჳ̂დჲელ (ლოხჳ̂ჭედ, ლა̈ხჭჳ̂ედდა; ლა̈ხჭჳ̂ედნი ბზ., ბეჩ., ლოხჭოდ, ლეხჭოდდა; ლეხჭოდნი ლშხ.), ხ-ეჭჳ̂დელ (ლახჳ̂ჭედ, ლახჭედიჳ̂; ლა̈ხჭედნი) ბქ., ხ-ეჭჳ̂ედიელ (ლა̈ხჳ̂ეჭჳ̂ედ, ლა̈ხეჭჳ̂ედდა; ლა̈ხეჭჳ̂ედნი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკითხება. და̈შდჳ̂ ლი̄ზა̄ლს ლა̈ხჭჳ̂ედდა მა̄ლს (ბზ. 359) -- დათვი წასვლისას შეეკითხა მელას. ეშხუ მარე ლახჭჳ̂ედნენა [ბედანს] (ბქ. 10) -- ერთ კაცს უკითხავს ბედანისათვის. მგმეგრელს ლა̈ხეჭჳ̂ედდა მგლეჩხჳ̂იმ (ლნტ. 227) -- მეგრელს შეეკითხა ლეჩხუმელი. დედეს მია ქა ლა̈ხჳ̂ჭჳ̂ედნი (პოეზ. 42) -- მე დედას შევეკითხები.
- ხ-ეჭჳ̂ედიელ იგივეა, რაც ხ-ეჭჳ̂დიელ.
- ხ-ეჭჳ̂ედიელ{ა̈ლ} იგივეა, რაც ხ-ეჭჳ̂დელა̈ლ.
- ხ-ეჭჳ̂ე̄ნი (ა̈ხჳ̂ჭონა̈̄ნ, ა̈ხჭონა̈̄ნ, ა̈ხჭჳ̂ე̄ნი) ბზ., ხ-ეჭჳ̂ენი (ახჳ̂ჭონენ, ა̈ხჭონან; ა̈ხჭჳ̂ენი) ბქ., ხ-ეჭო̄ნი (ოხჭო̄ნენ, ეხჭო̄ნა̄ნ; ეხჭო̄ნი) ლშხ., გრდუვ -- ეხვევა. ლობის ხარდანს ხეჭო̄ნი

(ლშხ.) -- ლობიო სარს ეხვევა.

- ხ-ეჴა̈რბიელ იგივეა, რაც ხ-ეჴჷრბა̈̄ლ.
- ხ-ეჴელი იგივეა, რაც ხ-ეჴო̄ლი.
- ხ-ეჴერსა̈ლ იგივეა, რაც ხ-ეჴრესიე̄ლ.
- ხ-ეჴიადა̈̄ლ (ლოხჳ̂ჴიადა̈̄ლ, ლახჴიადა̈̄ლე; ლახჴიადა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ეჴიადა̈ლ (ლოხჳ̂ჴიადალ, ლა̈ხჴიადალ; ლა̈ჴიადა̈ლი ბქ., ლახჳ̂აჴიადა̈ლ, ლახაჴიადალე; ლახაჴიადალი ლნტ.), ხ-ეჴჲადა̄ლ (ლოხჴჲადა̄ლ, ლახჴჲადა̄ლე; ლახჴჲადა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- შეჰხარის. გეზლა̈ ლიჯედს ხეჴიადა̈̄ლ დი (ბზ.) -- დედა შვილის მოსვლას შეჰხარის. ქამლიჩა̈ლიშ ლიგნა̈ლს გიმ-მეგემ ესერ ხეჴჲადა̈ლხ (ანდ.) -- გაზაფხულის დადგომას მიწა და მცენარეც შეჰხარიანო. თანაფი ლიჯედს ხეჴჲადა̄ლხ (ლშხ.) -- აღდგომის მოსვლას შეჰხარიან.
- ხ-ეჴმი (ამჴჷმან, ახჴჷმან; ახჴჷმი ბქ., ემჴჷმა̄ნ, ეხჴჷმა̄ნ; ეხჴჷმი ლშხ., ა̈მეჴჷმან, ა̈ხეჴჷმან; ა̈ხეჴჷმი ლნტ.), გრდუვ. -- ფხიზლდება (ნამთვრალევი). ლადი გარ ეხჴჷმა̄ნ დაჳ̂ითს (ლშხ.) -- დავითი მხოლოდ დღეს გამოფხიზლდა. ლირჳ̂ალხო ალ ჭყინტს ქა̈ხეჴჷმან ნამაშტჷმ (ლნტ. 301) -- განთიადისას ეს ვაჟი გამოფხიზლდა.
- ხ-ეჴჲადა̄ლ იგივეა, რაც ხ-ეჴიადა̈̄ლ.
- ხ-ეჴოჩა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ეკჳ̂ჩჳ̂ეჳ̂ი.
- ხ-ეჴო̄ლი, ხ-ეხჳ̂ა (ლამხჳ̂ი̄დ, ლახხჳ̂ი̄დ; ლა̈ხხოლი) ბზ., ხ-ეჴოლი, ხ-ეჴელი (ლამხჳ̂იდდა, ლახხჳ̂იდდა; ლა̈ხხოლი) ბქ., ხ-ეჴო̄ლი, ხ-ეხჳ̂ი (ლამხჳ̂ი̄და, ლახხჳ̂ი̄და; ლეხხო̄ლი) ლშხ., ხ-ეჴოლი (ლამახჳ̂იდა, ლახახჳ̂იდა; ლა̈ხეხოლი) ლნტ., გრდუვ. 1. {შე}ხვდება. აჩა̈დ მა̄ლ ი სგა ლახხჳ̂ი̄დ მეჯო̈გ (ბზ. 315) -- წავიდა მელა და მეჯოგე შეხვდა. ლჳ̂აჟა̈რ სგა ლამხჳ̂იდდახ (ბქ. 15) -- კაცები შემომხვდნენ. ესღრი და̄ჳ̂ ი ლახხჳ̂ი̄და მა̄ლჷ̄ლ (ლშხ. 81) -- მიდის დევი

და შეხვდა მელა. [დენას] ლახახჳ̂ია ხოჩა ჭყინტ (ლნტ. 300) -- ქალიშვილს კარგი ვაჟი შეხვედრია. 2. (ემხჳ̂ი̄დ, ესხჳ̂ი̄დ; ესხო̄ლა ბზ., ემხჳ̂იდ, ესხჳ̂იდ; ესხელი ბქ., ემხჳ̂ი̄და, ესხჳ̂ი̄და; ესხო̄ლი ლშხ., ა̈მსიხჳ̂იდა, ასოხჳ̂იდა; ა̈სეხოლი ლნტ.) -- {და}ხვდება. და̈ჳ̂ით ჩჳ̂ესხჳ̂ი̄დ [დი̄ნას] მინდო̈̄რისგა (ბზ. 270) -- დავითი გოგოს მინდორში დახვდა. [ზურებხანს] მიჩა დი ლეგმერდ' ესხჳ̂იდ (ბქ. 221) -- ზურაბხანს დედა ავადმყოფი დახვდა. ეჯიარს ეჩე ესხჳ̂ი̄დახ ბელხანჯარ (ლშხ. 70) -- იმათ ბელხანჯარი იქ დახვდათ. ეჩეჩუნ ლახჳ̂ბას ასახჳ̂იახ ეშხუ ფიკჳ̂ (ლნტ. 304) -- იქ ძმებს ერთი ვაცი დახვედრიათ. 3. (ამხჳ̂ი̄დ{და}, ახხჳ̂ი̄დ{და}; ა̈ხხო̄ლა ბზ., ამხჳ̂იდდა, ახხჳ̂იდდა; ახხჳ̂ელი ბქ., ამხჳ̂ი̄და, ახხჳ̂ი̄და; ეხხო̄ლი ლშხ., ამახჳ̂იდა, ახახჳ̂იდა; ა̈ხეხოლი ლნტ.) -- პოულობს, ნახულობს. კე̄სა̈რს ჯაყულდ ჟ'ახხჳ̂ი̄დ (ბზ. 410) -- კეისარმა ჯაყვა იპოვა. ზურა̄ლს ჟ'ახხჳ̂ე̄ნა ფექ კიდბონისა (ლშხ. 59) -- ქალს უპოვია ფქვილი კიდობანში. ჭყინტს ახახჳ̂ია ჩაფულ (ლნტ. 268) -- ბიჭს ფეხსაცმელი უპოვია. 4. (ამხჳ̂ი̄დ \ მა̈ხჳ̂ი̄დ, ათხჳ̂ი̄დ \ ხა̈ხჳ̂ი̄დ; ა̈თხო̄ლა ბზ., ემხჳ̂იდ \ მახჳ̂იდ, ესხჳ̂იდა \ ხახჳ̂იდ; ესხოლი ბქ., მახჳ̂ი̄და, ხახჳ̂ი̄და; ეთხო̄ლი ლშხ., ამა̈ხჳ̂იდა, ათახჳ̂იდა; ა̈თეხოლი ლნტ.), გრდუვ. -- წილი {შე}ხვდება, ერგება. ხოხჳ̂რა მუხჳ̂ბა სემი ჴა̈ნ ხა̈ხჳ̂ი̄დ (ბზ. 443) -- უმცროს ძმას სამი ხარი ხვდა წილად. ჲესჳ̂ა̈ჲს ხეხოლდა, ეჯი ლა̈სჳ̂ მეჭემ (ბქ. 3) -- ვისაც რიგი შეხვდებოდა, ის იყო ჩამომყოლი. ლახჳ̂ბა ჩჳ̂ა̈დითანხ ი ამის მა̈დმაგჳ̂ეშ ხა̈ხჳ̂იდა (ლნტ. 149) -- ძმები გაიყარნენ და ამას არაფერი შეხვდა. 5. (ოთხჳ̂იდ, ათხჳ̂იდ; ა̈თხო̄ლი ბზ., ოთხჳ̂იდ, ათხჳ̂იდ; ათხელი ბქ., ოთხჳ̂ი̄დ, ათხჳ̂ი̄და; ეთხო̄ლი ლშხ., ათჳ̂ახჳ̂იდ, ათახჳ̂იდა; ა̈თეხოლი ლნტ.) -- {მი}ხვდება, ალღოს {ა}ულებს, გამოიცნობს; გაიგნებს (გზას). შუკჳ̂ს ეზერდ ოთხჳ̂ი̄დ (ბზ. 39) -- გზა{ს} კარგად გავაგენი. ჳ̂ერზმეკ... ლატჳ̂თე ჳ̂ენდ ათხჳ̂იდდა (ბქ. 37) -- ვერზმეკმა გასაქცევ გზას ძლივს მიაგნო. ეჲ მარე მა̈ჩ

ათახჳ̂ია [დენა̈ჲ] ჟა̈ხეს (ლნტ. 127) -- იმ კაცს ქალიშვილის სახელი ვერ გამოუცვნია. 6. (ამხჳ̂იდ, ათხჳ̂იდ; ა̈თჴო̄ლი ბზ., ამხჳ̂ი̄და, ათხჳ̂ი̄და; ეჴჴო̄ლი ლშხ.) -- {მო}ხვდება. ცხემა̈დ ქორს ათხჳ̂ი̄დ (ბზ. 249) -- ისარი სახლს მოხვდა. ახფიშჳ̂დ მერმე, ბარჯას ჴეხჳ̂ა (პოეზ. 54) -- ესროლა მეორე, ბეჭში ხვდება. 7. (ათხჳ̂ი̄დ, ა̈თჴო̄ლი ბზ., ათხჳ̂ი̄და; ეთჴო̄ლი ლშხ., ათახჳ̂იდა; ა̈თეჴოლი ლნტ.), გრდუვ. -- უწევს (დრო), ხვდება (ამ დროს). ალ ჳ̂იქმ... ჴეხჳ̂ა ლჳ̈ნთჳ̂ისგა (ბზ. 12) -- ეს უქმე ზამთარში ხვდება. ფუსტა̈ლიტაბლიელ მა̈ისი თჳ̂ეისა ჴეჴოლი (ლნტ. 67) -- უფლის ტაბლობა (დღეობაა) მაისის თვეში ხვდება. 8. ქს. -- ეკუთვნის. მა ლოქ ჴეჴოლი ამკა̈ლიჲ მუჩჳ̂ემს? (ლნტ. 163) -- რა ეკუთვნის ამის [ამისთანას] გამკეთებელს? 9. (ა̈მჰიდ, ა̈ჴჰიდ; ეჴჰოლი) ბეჩ. -- სწვდება. ეჯის ჩა̈რჩ ჭჷშჴა̈რთეჩუ ჴეჴოლიდა (ბქ. 47) -- იმას წვერი ფეხებამდე სწვდებოდა. 10. ხ-ეჴელი (მა̈ხჳ̂იდ, ჴა̈ხჳ̂იდ; ა̈ჴხელი) ბქ., გრდუვ. -- იხელთებს; დასცალდება; {მო}ასწრებს. ეშხუ ქა ჴა̈ხჳ̂იდ ლითლე (ბქ. 16) -- ერთი მოასწრო მოსხლეტა (თოფის სასხლეტისა).

- ხ-ეჴპჷ̄რი (ა̈მჴჷპჷ̄რა̈̄ნ, ა̈თჴჷპჷ̄რა̈̄ნ; ა̈თჴჷპჷ̄რი ბზ., ემჴჷპჷ̄რა̄ნ, ეთჴჷპჷ̄რა̄ნ; ეთჴჷპჷ̄რი ლშხ.), ხ-ეჴპჷრი (ამჴჷპჷრან, ათჴჷპჷრან; ათჴჷპჷრი ბქ., ა̈მეჴჷპჷრან, ა̈თეჴჷპჷრან; ა̈თეჴჷპჷრი ლნტ.), გრდუვ. 1. უსკდება, უტყდება (კვერცხი...). ქათალს ლჷგრა̈̄ლ ათჴჷპჷ̄რა̈̄ნ (ბზ.) -- ქათამს კვერცხები გაუტყდა (დაუსკდა). 2. (ა̈მჴჷპჷ̄რა̈̄ნ, ა̈ჴჴჷპჷ̄რა̈̄ნ; ა̈ჴჴჷპჷ̄რი ბზ., ემჴჷპჷ̄რა̄ნ, ეჴჴჷპჷ̄რა̄ნ; ეჴჴჷპჷ̄რი ლშხ., ა̈მეჴჷპჷრან, ა̈ჴეჴჷპჷრან; ა̈ჴეჴჷპჷრი ლნტ.) -- {და}ევსება ({და}ეთხრება თვალები), ბრმავდება. და̈შდჳ̂ს თე̄რა̈ლ ქა̈̄ჴჴჷპჷ̄რა̈̄ნ (ბზ. 360) -- დათვს თვალები დაევსო. თერალ ლოქ ა̈ჴეჴჷპჷრი (ლნტ.) -- თვალები დაევსებაო (დაუსკდებაო).
- ხ-ეჴრესიე̄ლ (ლოხჳ̂ჴრესი̄ელ, ლაჴჴრესია̄ლე; ლა̈ჴჴრესიე̄ლნე) ბზ., ხ-ეჴრესა̈ლ, ხ-ეჴერსა̈ლ

(ლოჴჳ̂ხრესალ, ლახხრესალ; ლა̈ხხრესა̈ლი) ბქ., გრდუვ. -- მორიგეობით ასრულებს, რიგრიგობით აკეთებს. ჭყინტ ხეხრესიე̄ლ და̄ჳ̂ა̈რს ი ჟ'ანჴჳ̂იტ მა̈გ (ბზ. 249) -- ბიჭი რიგრიგობით ესხმის თავს დევებს და ყველა ამოწყვიტა.

- ჴ-ეჴრინი (ესჳ̂ხირნა̈ნ, ესხირნა̄̈ნ; ესხირნი ბზ., ოსხირნენ, ესხირნან; ესხირნი ბქ., ოხხირნენ, ეხხირნა̄̈ნ; ეხხირნი ლშხ., ა̈ჴჳ̂ეხირნენ, ა̈ჴეხირნან; ა̈ჴეხირნი ლნტ.), გრდუვ. -- უბრაზდება, უჯავრდება. დედე გეზალს ესხირნა̄̈ნ (ბზ.) -- დედა შვილს გაუბრაზდა. ეჯ ლადელ სურუ ოხხირნენ ეჯიართე (ლშხ.) -- იმ დღეს იმათზე ძალიან გავბრაზდი. ბაპ ჟ'აჴახირნა მიჩა ჲეჴჳ̂ს (ლნტ. 142) -- მღვდელი თავის ცოლს გასჯავრებია.
- ჴ-ეჴჳ̂ა იგივეა, რაც ჴ-ეჴო̄ლი.
- ჴ-ეჴჳ̂ერენი იგივეა, რაც ჴ-ეჴჳ̂რენი.
- ჴ-ეჴჳ̂ეტენი იგივეა, რაც ჴ-ეჴჳ̂ტენი.
- ჴ-ეჴჳ̂ეტენიჵ იგივეა, რაც ჴ-ეჴჳ̂ტენიჵ.
- ჴ-ეჴჳ̂ი იგივეა, რაც ჴ-ეჴო̄ლი.
- ჴ-ეჴჳ̂მარა̄ლ (ლოხჴუმრა̄ლ, ლახჴუმრა̄ლე; ლახჴუმრა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ეხუმრება. გიგო თელ ლე̄თ ხეჴჳ̂მარა̄ლდა მიჩა დი̄ნე̄ლს (ლშხ.) -- გიგო მთელი ღამე ეხუმრებოდა თავის გოგოებს (ქალიშვილებს). შდრ. ჴ-ელგაცა̄̈ლ; ჴ-ემასხარა̈ლ.
- ჴ-ეჴჳ̂რენი (ა̈მჴჳ̂ა̈რ, ა̈ხჴჳ̂ა̈რ, ა̈ხჴჳ̂ერნი ზს., ემჴჳ̂არ, ეხჴჳ̂არ, ეხჴჳ̂ერნი ლშხ.), ჴ-ეჴჳ̂ერენი (ა̈მეჴჳ̂არ, ა̈ხეჴჳ̂არ; ა̈ხეჴჳ̂ერენი) ლნტ. გრდუვ. 1. {გამო}ენგრევა. გუშკჳ̂ე ქორს ჭჳ̂ედ ეხჴჳ̂არ (ლშხ.) -- ჩვენს სახლს კედელი გამოენგრა. კოჯს ძღჳდ ახაჴჳ̂ერა (ლნტ.) -- კლდეს დიდზე გამონგრევია. ეჯმინს ქორ თჴჳ̂იმჟი ხეჴჳ̂ერენიჵ (ლნტ.) -- იმათ სახლი თავზე {და}ენგრევათ. 2. ბქ. გარს ერტყმის. ისგა ა̈ხჴჳ̂არ მა̈გ ამ ჯგმემ ფხიტს (ბქ. 322) -- გარს

შემოერტყა ყველა ამ მარილის კვნიტს. 3. (ა̈მხუ̂ა̈რ, ესხუ̂ა̈რ; ესხუ̂ერნი ზს., ემხუ̂არ, ეთხუ̂არ; ეთხუ̂ერნი ლშხ., ა̈მხუ̂არ, ათოხუ̂არ; ათოხუ̂ერენი ლნტ.), გრდუვ. -- ეკეცება; ეკვეთება; ძირს ვარდება. ლულა̈ჲ ამხუ̂ა̈რ (ბზ.) -- მუხლი მომეკვეთა.

- ხ-ეხუ̂ტენი (ა̈მხუ̂ა̈ტ, ა̈თხუ̂ა̈ტ; ა̈თხუ̂ეტნი ზს., ემხუ̂ატ, ეთხუ̂ატ; ეთხუ̂ეტნი ლშხ.), ხ-ეხუ̂ეტენი (ა̈მეხუ̂ატ, ა̈თეხუ̂ატ; ა̈თეხუ̂ეტენი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}ეჭრება (ხელი...). ჰუ̂იჲჯს მერჩილ ათხუ̂ეტა (ბქ. 197) -- გველი ცელით დაჭრილა. გეჩუ̂შ ეთხუ̂ატ ჭიშხ (ლშხ.) -- ფეხი დანით გაეჭრა. იმნოუ̂შ ათახუ̂ეტა ტუ̂ეტ? (ლნტ.) -- რით გასჭრია ხელი?
- ხ-ეხუ̂ტენი-ხ (ლოხხუ̂ა̈ტდ, ლახხუ̂ა̈ტხ; ლა̈ხხუ̂ეტნიხ ზს., ლოხხუ̂ატდ, ლეხხუ̂ატხ; ლეხხუ̂ეტნიხ ლშხ.), ხ-ეხუ̂ეტენი-ხ (ლა̈ხუ̂ეხუ̂ატდ, ლა̈ხეხუ̂ატხ; ლა̈ხეხუ̂ეტენიხ) ლნტ., გრდუვ. -- აკვდებიან, აწყდებიან, {შე}ეხოცებიან (ერთმანეთს). ჭყინტა̈რ ლა̈დი ბა̈ჩი ლანზჷ̄რა̄ს სგა ლა̈ხხუ̂ა̈ტხ (ბზ.) -- ბიჭები დღეს ქვის შეგროვებას მიაკვდნენ. ჲერბი გუ̂ა̈რ ნაუ̂მეჴერიუ̂შ უშხუ̂ა̈რ ერმა̈დ ლახახუ̂ეტანხ... (ლნტ. 50) -- ორი გვარი უგუნურობით ერთმანეთს რომ არ მისწყდომოდა...
- ხ-ეხჩოუ̂ი იგივეა, რაც ხ-ეჴუ̂ჩუ̂ეუ̂ი.
- ხ-ეხჷრბა̄ლ (ლახუ̂ხჷრბა̄ლ, ლახხჷრბა̄ლე; ლახხჷრბა̄ლნე) ბზ., ხ-ეხჷრბა̈ლ (ლოხუ̂ხარბალ, ლახხარბალე; ლა̈ხხარბა̈ლისგ) ბქ., ხ-ეხჷრბა̄ლ (ლოხხჷრბა̄ლ, ლახხჷრბა̄ლე; ლახხჷრბა̄ლნე) ლშხ., ხეხა̈რბიელ (ლახუ̂ახა̈რბიელ, ლახახა̈რბიელე; ლახახა̈რბიელი) ლნტ., გრდუვ. -- შურს, ეხარბება. აფხნეგ მა̈გ მი მეხარბალხ (ბქ. 205) -- ყველა ამხნაგს ჩემი შურს. ჭჷშხა̈რურ აშუ̂ ლჷჭიშხს ესერ ხა̈ხარბალა (ანდ.) -- უფეხოს ცალფეხიანისა შურდაო.
- ხ-ეხჷრზა̈ნი იგივეა, რაც ხ-ეძჷრხა̈ნი.
- ხ-ეჴაფელ იგივეა, რაც ხ-ეჴა̄ფჲე̄ლ.

- ხ-ეჴა̈ლი იგივეა, რაც ხ-ეჴლი.
- ხ-ეჴა̈ცი იგივეა, რაც ხ-ეჴცი.
- ხ-ეჴა̈̄ნი (ა̈მჴა̄ნა̈ნ, ა̈თჴა̄ნა̈̄ნ; ა̈თჴა̈̄ნი) ბზ., ხ-ეჴნი (ლამჴანდა, ლახჴანდა; ლა̈ხჴა̈ნი) ბქ., ხ-ეჴა̄ნი (ლამჴა̄ნდა, ლახჴა̄ნდა; ლეხჴა̄ნი) ლშხ., ხ-ეჴა̈ნი (ლამჴანდა, ლახოჴანდა; ლა̈ხეჴა̈ნი) ლნტ., გრდუვ. -- აუდის, ეცემა (სუნი). ხამა̈რს ქუ̂ინ ლახჴანდახ (ბზ. 312) -- ღორებს სუნი ეცათ. ა̈რყიშ ქუ̂ინ ხეჴნი ალისი (ბქ. 196) -- არყის სუნი უდის ამასაც. თაუ̂ბექილას თუთნიშ ქუ̂ინ ლახჴანდა (ბზ.) -- თავბექილას თამბაქოს სუნი ეცა.
- ხ-ეჴა̈̄ფჲელ (ლოხჴა̈̄ფჲელ, ლახ/ათჴა̈̄ფჲე̄ლე; ლა/ა̈ხჴა̈̄ფჲე̄ლი \ ათჴა̈̄ფჲე̄ლნე) ბზ., ხ-ეჴაფელ (ლოხუ̂ჴაფალ, ლა̈ხჴაფალ; ლა̈ხჴაფა̈ლი) ბქ., ხ-ეჴფჲელ (ლოხჴეფჲელ, ლახჴეფჲელე; ლახჴეფჲელნე) ლშხ., ხ-ეჴეფჲელ (ლახუ̂აჴეფჲელ, ლახაჴეფჲელე; ლახაჴეფჲელი) ლნტ., გრდუვ. -- კბენს. შდიქ მა̈კუ̂შოუ̂ა̈რ და̈შუ̂დ მეგმა̈რს ესერ ხეჴაფელ (ანდ.) -- კბილ-ატკიებული დათვი ხეებს კბენსო. ჟელ დაჴა̈რს ხეჴეფიელ (ლნტ.) -- ძაღლი თხებს კბენს.
- ხ-ეჴდჷ̄ნი (ა̈მჴა̈დჷ̄ნ{ა̈ნ}, ა̈თ/ხჴა̈დჷ̄ნ{ა̈̄ნ}; ა̈თ/ხჴა̈დჷ̄ნი) ბზ., ხ-ეჴდჷნი (ა̈მჴედჷნ, ა̈თჴედჷნ; ა̈თჴედჷნი) ბქ., ხ-ეჴე̄დუ̂ნი (ლემჴე̄დუ̂ნან, ლეხჴე̄დუ̂ნა̄ნ; ლეხჴე̄დუ̂ნი) ლშხ., ხ-ეჴედუ̂ნი (ლა̈მეჴედუ̂ნან, ლა̈ხეჴედუ̂ნან; ლა̈ხეჴედუ̂ნი) ლნტ., გრდუვ. -- {მი}აღწევს რომელიმე პუნქტამდე, {მო}ხვდება რომელიმე პუნქტში (უნებლით, შემთხვევით). მა̄ლს სგა ლა̈ხჴა̈დჷ̄ნ მინდუ̂ერთე̄სგა (ბზ. 320) -- მელამ მიაღწია მინდვრამდე. მახელუ̂აჟა̈რს სგა̈თჴედჷნხ უდუნბურ ტუ̂იბთეისგა (ბქ. 25) -- ახალგაზრდებმა მიაღწიეს დაბურულ ხევამდე. დენას და̈უ̂ხოჲსკა ლა̈ხეჴედუნან (ლნტ. 154) -- ქალიშვილი დევთან მოხვდა. ნაგჭურს ჟი ლახჴედჷნ თეტლა̈ნითე (პოეზ. 106) -- ნაგჭურმა მიაღწია თეტლანამდე.
- ხ-ეჴერჴი იგივეა, რაც ხ-ეჴჷრჴი.

- ხ-ეჴეფი იგივეა, რაც ხ-ეჴფი.
- ხ-ეჴეფიელ იგივეა, რაც ხ-ეჴა̄ფჲელ.
- ხ-ეჴეჩენი იგივეა, რაც ხ-ეჴჩენი.
- ხ-ეჴე̄დჳ̂ნი იგივეა, რაც ხ-ეჴდჷ̄ნი.
- ხ-ეჴლი, ხ-ეჴლენი (ა/ოთ{ჳ̂}ჴალა̈ნ, ა̈თჴალა̈̄ნ; ა̈თჴა̈/ალი ბზ., ოთჴალენ, ა̈თჴალან; ა̈თჴა̈ლი ბქ., ოთჴალენ, ეთჴალა̄ნ; ეთჴალი ლშხ.), ხ-ეჴა̈ლი (ა̈თჳ̂ეჴა̈ლენ, ა̈თეჴალან; ა̈თეჴა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- ეფლობა, ერჭობა, ესობა. ყიამუყჳ̂ ჳ̂ერისგ' ა̈̄თჳ̂ჴალა̈ნ (ბზ. 423) -- ყელამდე მიწაში ჩავეფალი. ბეფშს ცა̈გ ა̈თეჴალან ფხულეჲსა (ლნტ.) -- ბავშვს ეკალი შეერჭო თითში.
- ხ-ეჴნი იგივეა, რაც ხ-ეჴა̈̄ნი.
- ხ-ეჴჳ̂ესკენი იგივეა, რაც ხ-ეჴჳ̂სგენი.
- ხ-ეჴჳ̂სგენი (ლო̄ხჳ̂ეჴჳ̂სგ, {ლ}ა̈ხჴჳ̂ა̈სგ; ლა̈ხჴჳ̂ესგნი ბზ., ოხეჴჳ̂ს{გ}, ა̈თჴჳ̂ასგ; ა̈თჴესგნი ბქ., ლოხჳ̂ეჴჳ̂სგ, ლეხჴჳ̂ასგ; ლეხჴჳ̂ესგნი ლშხ.), ხ-ეჴჳ̂ესკენი (ა̈თჳ̂ეჴჳ̂სკ, ა̈თეჴჳ̂ასკ; ა̈თეჴჳ̂ესკენი) ლნტ., გრდუვ. -- {მი}ეპარება, {გა}ეპარება. ჭყინტ ქა̄ხჴჳ̂ა̈სგ სი̄მაქს (ბზ. 274) -- ვაჟი მიეპარა ქალიშვილს. ბეჳ̂ა ათჴესგა ლჳ̂აშა̈რს (ბქ. 312) -- ბევა მიჰპარვია ჯიხვებს. უქობოშ ქა̈თჳ̂ეჴჳ̂სკ{ხჳ̂ეს} დედეს (ლნტ. 83) -- ჩუმად გავეპარე დედას. ქალა̈ჲ სგა ხაჴჳ̂ესგა ლჳ̂აშა̈ ჯჳ̂ეგილდს (პოეზ. 302) -- ქალა მიჰპარვია ჯიხვის ჯოგს.
- ხ-ეჴჳ̂ჩენი (ესჳ̂/ოს/ლოხჳ̂ეჴჳ̂ჩ, ეს/ლა̈ხჴჳ̂ა̈ჩ; ეს/ლა̈ხჴჳ̂ეჩნი ზს., ოსეჴჳ̂ჩ, ესჴჳ̂აჩ; ესჴჳ̂ეჩნი ლშხ., ა̈სჳ̂ეჴჳ̂ჩ, ა̈სეჴჳ̂აჩ; ა̈სეჴჳ̂ეჩენი ლნტ.), გრდუვ. -- ცუცქდება, ჩაწოლით ემალება. რეჭჳ̂̄ლ ბეჩმჷყ ესჴჳ̂აჩ (ლშხ.) -- კურდღელი ქვასთან ჩაცუცქდა.
- ხ-ეჴჳ̂ჩჳ̂ეჳ̂ი (ა̈მჴოჩჳ̂ა̈ნ, ა̈ხჴოჩჳ̂ა̈̄ნ; ა̈ხჴოჩჳ̂ი) ბზ., ხ-ეჴჩოჳ̂ი (ა̈მჴოჩჳ̂ან, ა̈ხჴოჩჳ̂ან; ა̈ხჴოჩჳ̂ი)

ბქ., ხ-ეხჩოჸი (ემხოჩჸა̄ნ, ეხხოჩჸა̄ნ; ეხხოჩჸი) ლშხ., ხ-ეხოჩა̈ჸი (ა̈მეხოჩაჸან, ა̈ხეხოჩაჸან; ა̈ხეხოჩაჸი) ლნტ., გრდუვ. -- ურჩება (ავადმყოფი). როსტომს ჟ'ა̈ხკოჩჸი გეზალ (ბზ. 234) -- როსტომს მოურჩება შვილი.

- ხ-ეკფი (ათჸეკფ, ა̈თკა̈ფ; ა̈თკეფნი ზს., ლოხჸეკფ, ლეხკაფ; ლეხკეფნი ლშხ.), ხ-ეკეფი (ა̈თჸეკფ, ა̈თეკაფ; ა̈თეკეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- კბეჩს, კბენს, სუსხავს. [უდილ] ლა̈ხკა̈ფ ჸისგჸს (ბზ. 75) -- დამ უკბიჩა ვაშლს. მერხლა̈რ ღემის ჯეკფიხა? (ბქ. 88) -- ჭინჭრები არ გსუსხავენ? ქამლიზალსოჸ ჩუ ლადყურა ი ლჸე ლინთჸ ჭოდა̈რს ესერ ლახკა̈ფი (ანდ.) -- გაზაფხულზე დაწექი და ზამთარში კედლებს უკბენო. ღესა ლოქ ხოკეფახჾ ზჾსყა̈რს? (ლნტ. 274) -- არ უკბენიათ რწყილებსო?
- ხ-ეკფიელ იგივეა, რაც ხ-ეკა̄ფჲელ.
- ხ-ეკჩენი (ა̈მკა̈ჩ, ა̈ხკა̈ჩ; ა̈ხკეჩნი ზს., ემკაჩ, ეხკაჩ; ეხკეჩნი ლშხ.), ხ-ეკეჩენი (ა̈მეკაჩ, ა̈ხეკაჩ; ა̈ხეკეჩენი) ლნტ., გრდუვ. 1. {გამო}უნელდება (საჭმელი, სასმელი). გაგოს ჰარა̈ყ ქა̄ხკეჩა (ბზ. 31) -- გაგოს არაყი გამონელებია. მახელჸაჟა̈რს ქახკეჩახ ლჸკმა̈შ ა̈რა̈ყ (ბქ. 209) -- ახალგაზრდებს გამონელებიათ მაგარი არაყი. 2. (ოსეკჩ, ესკა̈/აჩ; ესკეჩნი ზს., ოსეკჩ, ესკაჩ; ესკეჩნი ლშხ., ა̈სჸეკჩ, ა̈სეკაჩ; ა̈სეკეჩენი ლნტ.) -- აცვდება (ზედ). შდიქ ესერ ლალძგჸნას ესკეჩა (ანდ). -- კბილი ლეჭვას დააცვდაო. 3. გადატ. {და}დუღდება. ლიც ჟი ხეკეჩენი (ლნტ.) -- წყალი დადუღდება.
- ხ-ეკჩოჸი იგივეა, რაც ხ-ეკჸჩჸეჸი.
- ხ-ეკცი1 (ა̈მკაცდა, ა̈თკაცა̄ნ{და}; ა̈თკა̈ცი ბზ., ა̈მკაცა̈ნ, ა̈თკაცა̈ნ; ა̈თკა̈ცი ბქ., ემკაცა̄ნ, ეთკაცა̄ნ; ეთკაცი ლშხ.), ხეკა̈ცი (ა̈მეკაცან, ა̈თეკაცან; ა̈თეკა̈ცი) ლნტ., გრდუვ. 1. ეწირება, ელუპება. ციოყი ლიდგარის ესკაცა̄ნ თელდ ოჯახ (ლშხ.) -- ციოყის სიკვდილს შეეწირა (თან

გადაჰყვა) მთელი ოჯახი. 2. უწყრება. ლახუ̂ბას ლამრიაუ̂ ხეჳცი! (პოეზ. 40) -- ძმებს

გასწყრომოდეს წმინდა მარიამი!

- ხ-ეჳცი2 (ა̈მჳაცა̈̄ნ{და}, ა̈ხჳცა̈̄ნ{და}; ა̈ხჳაცი ბზ., ა̈მჳაცა̈ნ, ა̈ხჳაცა̈ნ; ა̈ხჳა̈ცი ბქ., ემჳაცა̄ნ, ეხჳაცა̄ნ; ეხჳაცი ლშხ.), ხ-ეჳა̈ცი (ა̈მეჳაცან, ა̈თეჳაცან; ა̈თეჳა̈ცი) ლნტ., გრდუვ. -- ეხრება. მჷშა̈ჲს სუ̂ეტ ჟ'ა̈ხჳაცა̈̄ნ (ბზ.) -- მუშას სვეტი გადაეხარა.
- ხ-ეჳგრჳი (ა̈მჳგრჳა̈ნ, ა̈ხჳგრჳა̈̄ნ; ა̈ხჳგრჳი ბზ., ემჳგრჳა̄ნ, ეხჳგრჳა̄ნ; ეხჳგრჳი ლშხ.), ხეჳერჳი (ა̈მჳერჳან, ა̈ხჳერჳან; ა̈ხჳერჳი ბქ., ა̈მეჳერჳან, ა̈ხეჳერჳან; ა̈ხეჳერჳი ლნტ.), გრდუვ. -- უხერხდება. ხენწიფს ალე ჟ'ა̈ხეჳერჳან ჩინა̈რდ (ლნტ. 173) -- ეს ხელმწიფეს ყოველმხრივ მოუხერხდა.
- ხ-ეჳგ̄რა̈̄ლ (ლოხჳგ̄რა̈̄ლ, ლახჳგ̄რა̄ლე; ლახჳგ̄რა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ეჳგრა̈ლ (ლოხჳგრალ, ლა̈ხჳგრალ; ლა̈ხჳგრა̈ლი ბქ., ლახუ̂აჳგრა̈ლ, ლახაჳგრალე; ლახაჳგრა̈ლი ლნტ.), ხ-ეჳგ̄რა̄ლ (ლოხჳგ̄რა̄ლ, ლახჳგ̄რა̄ლე; ლახჳგ̄რა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ეხვეწება, ევედრება, ემუდარება (ბევრს). ჯეჳგ̄რა̈̄ლ, ლემსგილ ლა̄მო (ბზ. 379) -- გეხვეწები, ცეცხლი მომეცი. ალი ღერმათ ი მარა გეზლა̈შ ლითნეს ხეჳგრალ (ბქ. 51) -- ეს ღმერთსა და კაცს შვილის გაჩენას ემუდარებოდა. მი ჯგჷრაგის ხუ̂ელჳგრალე (პოეზ. 238) -- მე წმინდა გიორგის ვევედრები.
- ხ-ეჳგ̄რი (ოთჳგ̄რა̈ნ, ა̈თჳგ̄რა̈̄ნ; ა̈თჳგ̄რი ბზ., ოთჳგ̄რენ, ეთჳგ̄რა̄ნ; ეთჳგ̄რი ლშხ.), ხ-ეჳგრი (ოთჳგრენ, ა̈თჳგრან; ა̈თჳგრი ბქ., ა̈თუ̂ეჳგრენ, ა̈თეჳგრან; ა̈თეჳგრი ლნტ.) გრდუვ. -- ევედრება, ეხვეწება. ა̈ლჳგ̄რიდ გუშგუ̂ეჲ ხოშა̄ლე ქუნა̄რუს (ბზ. 338) -- შევევედრებით ჩვენი უფროსების სულებს. დათას ათაჳგრა მეზობელ (ლნტ. 108) -- დათას შეხვეწნია მეზობელი.
- ეჯ ბოლოხმოვანმოკვეცილი ეჯა ან ეჯი, იხმარება მსაზღვრელად ყველა ბრუნვასა და

რიცხვში დასმულ საზღვრულთან -- ის. ეჯ ზურა̄ლ (ბზ. 371) -- ის ქალი. ეჯ ზაჲსა (ლშხ. 18) -- იმ წელს. ეჯ თეთრშუ̂ (ლშხ.)-- იმ ფულით. ეჯ ბეფშდ (ლნტ.) -- იმ ბავშვმა. ეჯ დუ̂რეჟი (ლნტ. 5) -- იმ დროს.

- ეჯა (მოთხ. ეჯნე̄მ \ ეჩნე̄მ, მიც. ეჯას \ ეჩას იშვიათად ეჩჱნ, მოქ. ეჯნოშ \ ეჩნოშ; ვით. ეჯნა̈რ{დ} \ ეჩნა̈რ; ნათ. ეჩი̄შ; მრ. ეჯჲა̈რ \ ეჩა̈რ) ბზ., ეჯი (მიც. ეჯის, მოქ. ეჯნოუ̂შ \ ეჲნოშუ̂; ვით. ეჯნა̈რდ \ ეჯდ \ ეჲნარ; ნათ. ეჩა, მრ. ეჯია̈რ, ბქ., მიც. ეჯის \ ეჩის; მოქ. ეჯნოუ̂შ; ვით. ეჯნარ; ნათ. ეჩა; მრ. ეჯჲარ ლშხ., მიც. ეჯის, მოქ. ეჯნოუ̂შ \ ეჩოუ̂შ, ვით. ეჯნა̈რ \ ეჲნა̈რ, ნათ. ეჩა მრ. ეჯმინ \ ეჲმინ ლნტ.), აჯა უშგ. 3 პირის ნაცვალსახელი -- ის. ეჯა შიშტ ჟი ტეხენდა (ბზ.) -- ის მალე {ამო}ბრუნდებოდა. ეჩჱნ ხოჩა მა̄რე მა̄მ ა̈რი (ბზ. 317) -- იმაზე უკეთესი კაცი არავინაა. ეჯჲა̈რ მინე შუკუ̂ს აჩა̈დხ (ბზ. 317) -- ისინი თავიანთი გზით წავიდნენ. ეჯჲა̈რ სგა ლახყუ̂ინენახ გურებს (ბქ. 198) -- ისინი მისწოლიან დიდ ქვას. ეჯი ქათერა (ლშხ.) -- ის ჩანს. ეჯის გეზალ დესა ხაყენა (ლნტ.) -- იმას შვილი არ ჰყოლია.
- ეჯაბუასდ, ეჯაბასუ̂დ იგივეა, რაც ეჩაბუა̄სდ.
- ეჯამა̈გ ბზ., ეჯიმა̈გ ბქ., ეჯიმაგ, ეჯმაგ ლშხ., ეჯმა̈გ, ეჲმა̈გ ლნტ. -- იმდენი. ეჯამა̈გ ხა̈ლხ ანჴა̈დ, ერე შუ̂იმ მა̄მა ხა̄რ (ბზ. 328) -- იმდენი ხალხი მოვიდა, რომ თვლა (საზღვარი) არა აქვს. ჩუ̂ადლა̄ბეხ ეჯიმაგ ჩა̄ჟ (ლშხ.) -- დატვირთეს იმდენი ცხენი. ლელინთუ̂დ ეჯმა̈გ ზექ გულუ̂ა, ერე ქა გუ̂არ (ლნტ.) -- ზამთრისათვის იმდენი შეშა გვაქვს, რომ გვეყოფა. მა̈დმა გულუ̂ა ეჲმა̈გ ლემშაუ̂ (ლნტ. 243) -- იმდენი სამუშაო არა გვაქვს.
- ეჯგუ̂ა̈რ, ეჯგუ̂ა̈ჲ (-იშ, -იშა̈რ ზს., ეჯგუ̂ა̈რ, -ა̈ლ ლნტ.), ეჯგუ̂არ (-ალ) ლშხ. -- ისეთი, იმისთანა, იმგვარი, იმნაირი. ეჯგუ̂ა̈ჲ ჩუ მა̄მ' ა̄რი (ბზ. 314) -- ისეთი არავინაა. ეჯგუ̂ა̈რ

ხაჴიდ ფაუ, ერე ჯა̈ნ ჩჳ̂ადგან (ბქ. 200) -- იმნაირად (იმგვარად) დაარტყა ჯოხი, რომ ხარი მოკვდა. დეთაჲ ხენწიფს ხოგ ეჯგჳ̂არ ქორ (ლშხ. 173) -- ხელმწიფესაც არ უდგას იმისთანა სახლი. იხ. ეჯკა̈ლიბ.

- ეჯზუმ, ეჩი̄ზუმ, ეჩზუმ ბზ., ეჯზუ, ეჯზჷ ბქ., ეჯზუმ, ეჲზუმ, ეჩზუმ ქს., -- იმდენი, იმოდენა, იმხელა. ეჯზუმ ა̈დთხჳ̄რე, ერე ჯიჯჳ̂იშ კარა̈ჳ̂ ადგე (ბზ. 63) -- იმდენი {მო}ინადირა, რომ ძვლის კარავი დადგა. ეჯზჷ კეცნემ ფექ ხა̈ლენახ, ჩის ქ'ათხარახ (ბქ. 309) -- იმდენი ხორბლის ფქვილი ჰქონიათ, თურმე ყველას ეყო. ჲერუ ეჲზუმ ნალჳმაში ლეხჳ̂ოდა̄ნ... (ლშხ. 64) -- ორი იმდენი ძალა (სიძლიერე) მიეცა.
- ეჯი იგივეა, რაც ეჯა.
- ეჯიცა̈ლ იგივეა, რაც ეჩი̄ცა̈ლ.
- ეჯკალიბ იგივეა, რაც ეჯკა̈ლი{ბ}.
- ეჯკა̈ლი{ბ}, ეჭკა̈ლი{ბ} (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ეჯკალიბ (-არ) ლშხ., ეკა̈, ეკა̈ლი (-ა̈რ) ლნტ. -- ისეთი, იმისთანა, იმგვარი, იმნაირი. ალ ზურა̄ლს ეჯკა̈ლიბ გეზალ ა̈ხთენა̄ნ, ერე ხოჩა მა̄მ ხაკუ (ბზ. 287) -- ამ ქალს ისეთი შვილი ეყოლა, რომ უკეთესი არ შეიძლება. ეჯკალიბ [ლეგმერდე] ჟი̄ დე̄მ იხჩოჳ̂ი (ლშხ. 94) -- ისეთი ავადმყოფი არც კი {მო}რჩება. ეჯკა̈ლი თჳ̂ის ხჳ̂აყლედ მანზა̈ჳ̂ია̈ნს (ლნტ. 24) -- იმისთანა თაფლს მათრობელას ვუწოდებთ.
- ეჯნჲა̄ნიდ ბზ., ეჯნა̈ნიდ, ეჯნალიდ ბქ., ეჯნია̄ნიდ ლშხ., ეჯნია̈ნიდ ლნტ. -- იმიტომ, იმის გამო. მე̄სმე დედბერს ხაჴიდ: "ეჯნჲა̄ნიდ-ე ქ' ე̄სერ დე̄სამა ლოხკჳ̂ი̄შა" (ბზ. 252) -- მესამე დედაბერს მოარტყა: "იმიტომ, რომ არაფერი გაამხილაო". მა̈ყმა̈ყიშ ლა̈ზგა-ლარდ' ოხხჳ̂იტა ეჯნა̈ნიდ, ერე მიჩა ბაბა̈შ ხჳ̂ეტ' ოთდა გუთე ქეშეკ და̈ჳ̂ს (ბქ. 269) -- ბაყბაყდევის სახლკარი ამოუწყვეტია იმიტომ, რომ ბაბუამისის ამოწყვეტა ჩაუდევს გულში ქეშეკ დევს.

- ეჯნურ, ეჯურ ბზ., ეჲნურ, ეჩურ ბქ., ეჯნურ, ეჲნურ, ეჩნურ ქს. -- უიმისოდ, იმის გარეშე. ეჯნურ \ ეჯურ იმჟი ხუ̂იჩო ლა̈ხიადა̄ლს (ბზ.) -- უიმისოდ როგორ გადავიხდი (ვიზამ) ლხინს. ეჩურ და̈რ იზელალხ (ბქ. 125) -- უიმისოდ არავინ დადის. თა̈შ ხეკუ̂ეს იდუწალდეს, ეჯნურ (\ ეჲნურ) მა̈დ ხაყა (ლნტ.) -- ყველი უნდა იწელებოდეს, უიმისოდ არ ვარგა.
- ეჯჟი̄{ნ}, ეჩჟი̄{ნ} ბზ., ეჯჟი, ეჩჟი, ეჲჟი ბქ., ლნტ., ეჯჟი̄{ნ}, ეჯჟი, ეჲჟი ლშხ., ზმნს. -- ისე. ეჯჟი̄ნ იგუ̂ნი, ერე გუ̂იმინა̈ხიპუ̂ს ჟი დე̄სგი (ბზ. 221) -- ისე ტირის, რომ გულს აგდებს (გულის ნახეთქს ზემოთ აგდებს). ჲა̈რ ესერ ადგრნე ეჩჟი ჯუ̂ედიათე? (ბქ.) -- ისე შორს ვინ წავაო? ეჯჟი ლოქ ახსყედ, იმჟი̄ ეჩქად ლას (ლშხ. 74) -- ისე გააკეთეთ, როგორც მანამდე იყოო. ჩხარა თუ̂ე ეჯჟი ანჩად, ერე ქა̈მხო დესა ხოსკდინა (ლნტ. 273) -- ცხრა თვე ისე გავიდა რომ გარეთ არ გამოუხედავს.
- ხ-ეჯრაუ̂ი იგივეა, რაც ხ-ეჯრა̈უ̂ი.
- ხ-ეჯრა̈უ̂ი (ლა̈მჯგრუ̂ა̈ნ, ლა̈ხჯგრუ̂ა̄̈ნ; ლა̈ხჯგრუ̂ი ბზ., ესჯგრუ̂ენ, ესჯგრუ̂ან; ესჯგრუ̂ი ბქ., ა̈მსეჯირაუ̂ან, ა̈სეჯირაუ̂ან; ა̈სეჯირა̈უ̂ი ლნტ.), ხ-ეჯრაუ̂ი (ემჯირუ̂ან, ეთჯირუ̂ა̄ნ; ეთჯირუ̂ი) ლშხ., გრდუვ. 1. სჯერდება. მიშგუ̂ა ნა̈ჲიდ ლეზუ̂ებს დეშ ხეჯრა̈უ̂ი ლეგმერდე (ლნტ.) -- ჩემს მიტანილ საჭმელს ვერ სჯერდება ავადმყოფი. 2. უჯერებს. ალე მა̄რეს მაგ ჩუ ხეჯრაუ̂ე̄ლ (ლშხ.) -- ამ კაცს ყველაფერი დაეჯერებოდა. 3. ერწმუნება (რწმუნდება), უმტკიცდება, უდასტურდება. ალა სგა ლა̈ხჯგრუ̂ა̄̈ნ ჩ̂ოჯრი̄ლს (ბზ. 326) -- ამაში დარწმუნდა ობოლი (ეს ერწმუნა ობოლს).
- ეჯსერ იგივეა, რაც ეჩსერ.
- ეჯუგუ̂ ბქ. -- იქამდე. ეჯუგუ̂ დემღამოშ ოთჰი (ბქ.) -- იქამდე ვერაფრით მივაღწიე.
- ხ-ეჯუ̂ა̈რ (ა̈მჯუ̂არ{ა̈ნ}, ა̈თჯუ̂არ{ა̄̈ნ}; ა̈თჯუ̂ა̈რი ბზ., ა̈მჯუ̂არან, ა̈თჯუ̂არან; ა̈თჯუ̂ა̈რი ბქ.),

ხ-ეჯჳ̂არ (ემჯჳ̂არა̄ნ, ეთჯჳ̂არა̄ნ; ეთჯჳ̂არი) ლშხ., ხ-ეჯჳ̂ა̈რი (ა̈მეჯჳ̂არან, ა̈თეჯჳ̂არან; ა̈თეჯჳ̂ა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- უმართლებს, ყველაფერი კარგად გამოსდის, ჯვარი სწერია ამ საქმეს. მინს ესეროლჳ̂ ათჯჳ̂არახ [ნამზურ] (ბქ. 80) -- ლოცვა გაგმართლებოდეთო. მჷყდის ა̈თეჯჳ̂ა̈რი კუმა̈შ (ლნტ.) -- მყიდველს საქონელი გაუმართლებს.

- ეჯქანლჳ̂ე იგივეა, რაც ეჩუნლო̄{ნ}.
- ეჯლა ზმნს. -- იმიტომ, იმისთვის. ნო̄თაჳ̂ ლა̈ლშა̈დდ ი ეჯლა ჯეჭჳ̂დიე̄ლ (ბზ. 93) -- იქნებ ვუშველოთ და იმიტომ გეკითხები. ეჯლა ერე ქა ლოქ ხაყა შის ბარაქ (ლშხ.) -- იმიტომ რომ ბარაქა ხელს გაჰყვებაო.
- ეჯლაჲ-ამლაჲ̄ ბზ., ეჯლა̈ი-ამლა̈ი ბქ., ეჯლაჲ-ამლაჲ̄ ლშხ., ეჩალა̈{ჲ}-ამალა̈ ლნტ. -- მაინცდამაინც; უთუოდ, აუცილებლად. ეჯჟი ლჷმე̄რე ლი დეც, ერე ეჯლაჲ-ამლაჲ̄ იჰა̄ჳ̂და̈რ (ბზ.) -- ისე მოღრუბლულია ცა, რომ უთუოდ გაავდრდება. ეჩალა̈ჲ-ამალა̈ ლური მჷხარ (ლნტ.) -- ხვალ აუცილებლად წავალ.
- ეჯლა̈ჲ ზს., ეჯლა̄ჲ ლშხ., ეჩალა̈ჲ ლნტ. 1. მაინც. ეჯლა̄ჲ \ ეში̄ მი გარ ა̈სჳ̂დ ლაშდაბს (ბზ.) -- მაინც მელა დავრჩი სამუშაოდ. სემი აშირიშ ლიჰჳ̂დი ეჯლა̈ი ჩი ქა ხაკფჷნ (ბქ. 291) -- სამასის მიცემა, მაინც ყველას მართებულად მიაჩნდა. 2. იმიტომაც. თეთრ ჩუ აფჭა̈ჳ̂ი მა̄რა ი ეჯლა დემ ჯაჰჳ̂დი ეჯლა̈ჲე̄, ჩუ დო̄სა ა̈ჯქარჳ̂ე̄ნს (ბზ.) -- ფული აფუჭებს ადამიანს და იმიტომ არ გაძლევ და იმიტომაც, რომ არ დაკარგო.
- ეჯშელდ, ეჩშელდ -- იმდენი. თხუმჟი ჳ̂ოშჳ̂ა̈ჲ ფა̈თჳ̂ ხა̄გა̈ნ, ეჩშელდ ლუმირ ოხჳა̈დ (ბზ. 283) -- თავზე რამდენიც თმა ჰქონდა, იმდენი ნაძვი ამოუვიდა. ჩუ ჳ̂ოშა ბა̈ჩ ა̈სდენიჳ̂, ეჩშელდ ლჷდგა̈რ ირიჳ̂ხ (ბქ. 197) -- რამდენი ქვაც დარჩებოდა, იმდენი მკვდარი იქნებოდა. მარე ჳ̂ოშა ბელტს ქანაკჳ̂ანე, ეჩშელდს ჩუ ურტყჳ̂ი (ლნტ. 275) -- კაცი რამდენ ბელტსაც

{გადმო}აგდებს, იმდენს ჩაყლაპავს.

- ეჯშელდინ იგივეა, რაც ეჩშელდინ.
- ეჯჷნ იგივეა, რაც ეჩჷნ.
- ეჯჷნქა, ეჩჷ̄ნქა ბზ., ეჩჷ̄ნქა, ეჩჷნქა ლშხ., ეჩჷნქა ბქ., ლნტ., ეჩანქა ლნტ. -- იმის გარდა. ეჩჷ̄ნქა და̄̈რ მაკუ ხეხჳდ (ბზ. 32) -- იმის გარდა არავინ მინდა ცოლად. ნამო̄რაჳჳ̄ლ ეჩჷ̄ნქა აჯალ ხაკუხ (ლშხ. 46) -- იმის გარდა შუაკაცობის საფასური კიდევ უნდათ. ეჩჷნქა და̈რ მითრა (ლნტ.) -- იმის გარდა არავის ვიცნობ.
- ეჯჷნლჳე, ეჯქანლჳე იგივეა, რაც ეჩუნლო̄{ნ}.
- ხ-ეჰა{რ} იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ხ-ეჰა̄ჳდა̈რ (ა̈/ემჰა̄ჳდრა̈ნ, ა̈თჰაჳდრა̄̈ნ \ ა̈თჰა̄ჳდარ; ა̈თჰაჳდრი) ბზ., ხ-ეჰაჳდა̈რ (ა̈მჰაჳდრან, ა̈თჰაჳდრან; ა̈თჰაჳდრი) ბქ., ხ-ეაჳდარ (ემჲაჳდრა̄ნ, ეთჲაჳდრა̄ნ; ეთჲაჳდრი) ლშხ., ხ-ეა̈ჳდა̈რი (ა̈მეაჳდარან, ა̈თეაჳდარან; ა̈თეაჳდა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- უავდრდება, უწვიმდება. აშხჳ ლადეღ ჩჳა̈თჰა̄ჳდრა̄̈ნ \ ჩჳა̈თჰა̄ჳდარ ფა̈რშმა̈გს (ბზ.) -- ერთ დღეს გაუავდრდა ფარშევანგს.
- ეჰე ბქ., შორისდ. -- ეჰე. მა̈რე მა̈გ ესერ აშ არდეს, ეჰე ლასკიდ იმეგ ირი (ანდ.) -- კაცი ყველა ცოცხალი რომ იყოს, ეჰე, დასატევი სად იქნებაო.
- ხ-ეჰელი იგივეა, რაც ხ-ეჰო̄ლი.
- ეჰეჟი ზს. -- პირისპირ, გაბედულად; მაინცდამაინც. ეჰეჟი თემი ნა̈ხპჳირ წორა̈შ ხჷნსგამთეჟი ჟიშალ ა̈ჰიასგჳ (ბქ. 291) -- პირისპირ (შებმისას) თვალის გამოთხრა თითქმის სისხლის ნახევარ საფასურს უდრიდა.
- ხ-ეჰისტა̈მ იგივეა, რაც ხ-ე̄სნა̈ჳ.

- ხ-ეჰნი (ესუ̂ჰინა̈ნ, ესჰინა̄̈ნ; ესჰინი ბზ., ესუ̂ჰინენ, ესჰინან; ესჰინი ბქ.), ხ-ე̄ჲნი (ოსი̄ნენ, ესი̄ნა̄̈ნ; ესი̄ნი) ლშხ., ხ-ეჲნი (ა̈სუ̂ეჲნენ, ა̈სეჲნან; ა̈სეინი) ლნტ., გრდუვ. -- აღნება. მუს სგა ა̈მჰინა̄̈ნ ტო̈ტჟი (ბზ.) -- თოვლი დამაღნა ხელზე. გადატ. თან ჰყვება, აღნება. დი̄ნა ჭა̈ღურდ ჟი ხეჰნი ბეფშუ̂ს (ბზ. 418) -- ქალიშვილი სულ ზედ აღნება ბავშვს. ძაძუ მიჩო მუს ჟი ღეთ ესჰინან (ბქ.) -- ძაძუ მამამისს კინაღამ დააღნა (თან გადაჰყვა).
- ხ-ეჰო̄ლი (ოჰიდ, ა̈ჰიდ; აჰო̄ლი \ ესუ̂ჰიდ, ესჰი̄დ; ესჰო̄ლი) \ ხ-ეჰა{რ} ({ლ}ოხჰიდ, {ლ}ა̈ხჰი̄დ{და}; {ლ}ა̈ხჰო̄ლა/ი \ ო{თ}ჰიდ, ა̈{თ}ჰი̄დ; ა̈{თ}ჰო̄ლა/ი) ბზ., ხ-ეჰელი (ოთჰიდ, ა̈თჰიდ; ა̈თჰელი \ {ლ}ოჰიდ, {ლ}ა̈ჰიდ; {ლ}ა̈ჰელი) ბქ., ხ-ეჲა̄ლ, ხ-ეჲა (ლოხუ̂ი̄დენ, ლეხი̄და; ლეხჲა/ი \ ამი̄ჲდა, ახი̄ჲდა; ეხია) ლშხ., ხ-ეუ̂ა̈ლ, ხ-ე{ი}ა̈ლ, ხ-ეუ̂ოლი (ა̈თუ̂ეიდ, ა̈თეიდა; ა̈თეი \ {ლ}ა̈ხუ̂ეჲდ, {ლ}ა̈ხეჲდა; {ლ}ა̈ხეჲდი \ {ლ}ა̈ხეუ̂ოლი) ლნტ., გრდუვ. 1. {და}ეწევა. მუხუ̂ბე ისგა ხეჰო̄ლი ხელწიფს (ბზ. 444) -- ძმა {და}ეწევა ხელმწიფეს. ბესილა̈დ ისგა ლა̈ჰიდ ლეუ̂ანს (ბქ. 199) -- ბესია დაეწია ლევანს. ბეთქილ ლეხი̄და ზურა̄ლს (ლშხ.) -- ბეთქილი დაეწია ქალს. ხოლა მუთუ̂ერი ხოჩა მუთუ̂ერის ლა̈ხეოლი ლა̈თუ̂ერიისა (ლნტ.) -- ცუდი მოსწავლე კარგ მოსწავლეს სწავლაში დაეწევა. ჲეხუ̂-ჭა̈შს სკა̈ხეჲდახ ლღჩა̈ჟ მარე (ლნტ. 301) -- ცოლ-ქმარს დაეწია ცხენოსანი (ცხენიანი კაცი). 2. ასწრებს, {მი}უსწრებს, ესწრება. ჟეღ ესჰი̄დ ციცულდს (ბზ. 410) -- ძაღლმა მიუსწრო კატას. ალა დო̄სა ა̈გუ̂ჰი̄დს ნა̈ჲ! (ბზ. 363) -- ეს არ მოგვესწროს ჩვენ! მიჩა კინჩხიშ ესერ ლაქუ̂ცას ჟ'ა̈ჰოლი (ბქ. 37) -- შენი კისრის მოკვეთას მოვესწრებიო. ეშხუ ისგუ̂ი ხოჩა ამჲე! (ლშხ. 83) -- ერთი შენი სიკეთე მომასწრო! ალ გაკა̈რ ნა̈ დესა გუ̂ეოლი (ლნტ.) -- ეს კაკლები ჩვენ არ მოგვესწრება. -- 3. უწევს, სწვდება. ლუსდგუ̂ა̈რ გიმმჷყ ა̈ჰი̄დხ (ბზ. 370) -- ნაწნავები მიწამდე მოსწვდნენ. დჷრ ქა დეშ ხეჰელი სგირის (ბქ. 250) -- დირე ველარ სწვდება სოხანეს.

ჯიმლადს ფაყუ̂ჲაქ ისგთექა დეშ ა̈ჰიდდა (ბქ. 27) -- ძამიკოს საქუდე შუამდე ვერ გასწვდა. დეშ ლეხი̄დდა ჟი (ლშხ. 77) -- ვერ ასწვდა ზევით. მარას ფა̈თუ̂ ჭიანირი ძა̈ფდ ათაჲა ქა (ლნტ. 56) -- კაცს თმა ჭიანურის ძაფად გასწვდომია.

- ხ-ეჰრი1 (ა̈მჰარა̈/ან, ა̈ხ/თჰარა̈̄ნ ბზ., ა̈ხ/თჰარა̈ნ ბქ., ა̈ხ/თჰა̈რი ზს.), გრდუვ. -- {და}ეყრება. მგრთხ დიაკუ̂ენს ა̈ჰარა̈̄ნ ჟი თხუმჟი̄ნ (ბზ. 431) -- ნაპერწკალი დიაკვანს დაეყარა თავზე. ალ ჭყინტს ბილუ̂ ლერქუ̂ა̈რჟი ლა̈ხჰარან (ბქ.) -- ამ ბიჭს მტვერი ტანისამოსზე დაეყარა. იხ. ხ-ეშგ̄დნი.
- ხ-ეჰრი2 (ხუ̂ა̈ჰრ, ხა̈ჰერ; ხა̈ჰრინე) ბქ., გრდუვ. -- სთხოვს. დუდად ხოშამ ხაჰერ ჩა̈ჟ (ბქ. 18) -- დუდამ უფროსს სთხოვა ცხენი.
- ხ-ეჰუ̂დი ({ლ}ა̈მჰოდა̈ნ, ლა̈ხ/ ა̈თჰოდა̈ნ; ლა̈ხ/ათჰო̈დი ბზ., {ლ}ა̈მჰოდან, ლა̈ხ/ათჰოდან; ლა̈ხ/ათჰედი ბქ.), ხ-ეუ̂დი (ლემუ̂ოდან, ლეხ/ეთუ̂ოდა̈̄ნ; ლეხ/ეთუ̂ოდი) ლშხ., ხ-ეუ̂ედი (ლა̈მეუ̂ოდან, ლა̈ხეუ̂ოდან; ლა̈ხეუ̂ედი) ლნტ., გრდუვ. 1. ეძლევა. მიჩ ესერ ეშუ̂ი კარუ̂ა ფექ ქა ლა̈ჰედი (ბქ. 340) -- მე ერთი ჯამი ფქვილი მომეცემაო. ეჯის სურუ ლესკორე ხეჰუ̂დიუ̂ (ბქ. 290) -- მას დიდი საფიქრალი (სადარდებელი) ეძლეოდა. ურინ მახელუ̂აჟობ ი სიმაქობ და̈ს ესერ ხა̈ჰუ̂დენა (ანდ.) -- ორჯერ ახალგაზრდობა და ქალიშვილობა არავის მისცემიაო. ჲაკოფს ჲერუ ეჲზუმ ნალჯმაში ლეხუ̂ოდა̈̄ნ (ლშხ. 64) -- იაკობს ორი იმოდენა ძალა მიეცა. მიჩა ჲეხუ̂ს ი მიჩ ქა ლახაუ̂ოდახ ჭყინტგეზალ (ლნტ. 137) -- მის ცოლსა და მას მისცემიათ (შესძენიათ) ვაჟიშვილი. 2. (ამჰოდა̈ნ, ათჰოდა̈ნ; ათჰო̈დი ბზ., ათჰედი ბქ., ემუ̂ოდა̈̄ნ, ეთუ̂ოდა̈̄ნ; ეთუ̂ოდი ლშხ., ა̈მეუ̂ოდან, ა̈თეუ̂ოდან; ა̈თეუ̂ედი ლნტ.) -- ეყიდება. შუ̂ანა̈რს ქართებილ შიშდ ქა ხეჰუ̂დიხ (ბქ.) -- სვანებს კარტოფილი სწრაფად (ხელად) ეყიდებათ.
- ხ-ეჰუ̂რენი (--, ა̈თჰუ̂ა̈რ ბზ., --, ა̈თჰუ̂არ ბქ., ა̈თჰუ̂ერნი ზს.), ხ-ეუ̂რენი (--, ეთუ̂არ, ეთუ̂ერნი)

ლშხ., ხ-ეჳ̂ერენი (--, ა̈თეჳ̂არ, ა̈თეჳ̂ერენი) ლნტ., გრდუვ. -- ჩადის (მზე). მიჟ ჩუ ა̈თჰჳ̂ა̈რ (ბზ. 40) -- მზე ჩავიდა. ლინთჳ̂ისგა მიჟ ჳ̂ოხუშდ სალა̈თჟი ხეჰჳ̂რენი (ბქ.) -- ზამთარში მზე ხუთ საათზე ჩადის. მიჟ ერ ხეჳ̂ერენი, ლინაშყე მა̈დ შიდ (ლნტ. 44) -- მზე რომ ჩადის, (კევის) ღეჭვა არ შეიძლება.

ე̄

- ე̄ იგივეა, რაც ჰე1.
- ხ-ე̄გნი -- 1. (ლოხჳ̂ა̈̄გნ, ლახა̈̄გა̈̄ნ; ლა̈ხგენი) ბზ., ხ-ეგნი (ლოხჳ̂ა̈გნ, ლახაგან; ლა̈ხგენი ბქ., ლოხჳ̂ა̈̄გენ, ლახა̈̄გა̈̄ნ; ლეხგენი ლშხ.), ხ-ეგენი (ლახჳ̂აგენ, ლახაგან; ლა̈ხეგენი) ლნტ., გრდუვ. -- {მი}ადგება. ალდა̈რს ლჳ̂აჭა̈რ ლახა̈̄გა̈ნხ ყო̄რს (ბზ. 332) -- ამათ ვაჭარი მიადგათ კარს. სგა ლეხგენი ქორა ყო̄რალს (ლშხ. 16) -- სახლის კარებს მიადგება. დეჯჳ̂ირი მურყჳ̂ამს ლაშთხარდ ლახაგენახ... თათრა̈ლ (ლნტ. 102) -- თათრები დეხვირის კოშკს ძირის გამოსათხრელად მისდგომიან. 2. (ოთა̈̄გნ, ათა̈̄გა̈̄ნ; ა̈თგენი ბზ., ათაგან ბქ., ოთო̄გენ, ოთო̄გა̈̄ნ; ეთგენი ლშხ.) -- {გა}უდგება (გზას). მა̈̄ლ ათა̈̄გა̈ნ შუკჳ̂ს (ბზ. 317) -- მელა გზას გაუდგა. 3. (ესჳ̂იგნ, ესო̄გა̈̄ნ; ესგენი ბზ., ესოგან ბქ., ოსო̄გენ, ოსო̄გა̈̄ნ; ესგენი ლშხ., ასოგენ, ასოგან; ა̈სეგენი ლნტ.) -- {და}უდგება. აშჳ̂ ქორლისგა ფამლიდ ესჳ̂იგნ (ბქ.) -- ერთ ოჯახში მოსამსახურედ დავდექი. ჭყინტ... ეშხუ ზურალს გეზალდ ათოგან (ლნტ. 169) -- ვაჟი ერთ ქალს ეშვილა (შვილად დაუდგა). 4. {გა}დაექცევა. შდჹმრა̈ლ გრა̈მდ ლახა̈̄გა̈ნხ ჳ̂ა̈ზრა̈ლს (ბზ. 319) -- ვეზირებს ყურები ფერფლად ექცათ. 5. (ოხჳ̂ა̈̄გნ; ოხო̄გა̈ნ, ა̈ხგენი ბზ., ლოხჳ̂აგნ, ოხოგან; ახგენი ბქ., ლოხჳ̂ა̈̄გენ, ლახაგა̈̄ნ; ლეხგენი ლშხ., ლახჳ̂ა̈გენ, ლახაგან; ლა̈ხეგნი ლნტ.) -- {შე}უდგება. მოლა დუქნიშ ლაცჷრცა̈ჳ̂ის ახგენა (ბქ. 253) -- მოლა

დუქნის გაძარცვას შესდგომია. 6. (--, ახა̄გა̈̄ნ; ა̈ხგენი ბზ., ახაგან ბქ., ჟახაგა̈̄ნ, ჟეხგენი ლშხ., ჟახაგან, ჟა̈ხეგენი ლნტ.) -- ამოდის, აღმოცენდება. ითქილდ ჟ'ახაგან (ბქ. 21) -- მარცვალი აღმოცენდა. ხოჩა ფათუ̂ ა̈ხაგენა (ლნტ.) -- კარგი თმა ამოსვლია.

- -ელ იგივეა, რაც -ა̈რ.
- -ე̄მ ბზ., -ემ ბქ., მოთხ. ბრ-ის ნიშანი ე ბოლოხმოვნიან და ზოგ ბოლოთანხმოვნიან სახელთან. თხა̈̄რე̄მ ბზ. -- მგელმა. ჯანჷ̂ემ ბზ. -- ხარმა. მუხჷ̂ბემ ბქ. -- ძმამ. 2. გამოყენებულია ნათ. ბრუნვაშიც. (ორფუძიან ბრუნებაში) მეგმემ ქორ ბქ. -- ხის სახლი.
- ე̄მამ იგივეა, რაც ჰე̄მგჷ̂აშ.
- ე̄მე იგივეა, რაც ჰე̄მე.
- ე̄მოშ იგივეა, რაც ჰე̄მოშ.
- ხ-ე̄ჲნი იგივეა, რაც ხ-ეჰნი.
- ე̄რე, ჲე̄რე (მიც. ერე̄ს, მოთხ. ერე̄{მ}დ, ნათ. ერე̄მიშ) ბზ., ლშხ., ერე (მიც. ერეს, მოთხ. ერე{მ}დ, ნათ. ერემიშ, მოქ. ერემჷ̂შ) ლნტ., განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი -- ვიღაცა. ჷ̂ოქჷ̂რ ჟი ერე̄ს \ ჲერეს ოხკი̄და (ბზ. 312) -- ოქრო ვიღაცას აუღია. ეჩა ბალაჷ̂ერ ე̄რეს ოთჟაგა (ლშხ. 11) -- იმის საძირკველი ვიღაცას მოუწამლავს. დენა ერემიშ ა̈მეჯედ ქორხო (ლნტ. 211) -- სახლში ვიღაცის გოგო მოსულა. იხ. ჲერჷ̂ა̄ლე.
- ე̄სა იგივეა, რაც ჰე̄სა.
- ე̄სმა იგივეა, რაც ჰე̄მის.
- ხ-ე̄სნა̈ჷ̂ (ლა̈მი̄სნაჷ̂{ა̈̄ნ}, ლა̈ხი̄სნაჷ̂{ა̈̄ნ}; ლა̈ხი̄სნაჷ̂ი) ბზ., ხ-{ეჰ}ისტა̈მ, ხ-{ეჰ}ისტმი (ლა̈მ{ჰ}/ხისტამ, ლა̈{ჰ}/ხისტამ; ლა̈{ჰ}/ხისტმი) ბქ., ხ-ეი̄სნაჷ̂ი (ლემი̄სნაჷ̂ა̄ნ, ლეხი̄სნაჷ̂ა̄ნ; ლეხი̄სნაჷ̂ი) ლშხ., ხ-ეისნა̈ჷ̂ი (ლა̈მეისნაჷ̂ა̈ნ, ლა̈ხეისნაჷ̂ან; ლა̈ხეისნა̈ჷ̂ი)

ლნტ., გრდუვ. -- ესიზმრება. ბა̄ზი მიჩ... ი̄სნაუ̂ ლახი̄სნაუ̂ა (ბზ. 333) -- ამაღამ მას სიზმარი დასიზმრებია. მეთხუ̂ა̈რს ჰისტამ ლა̈ჰისტამ (ბქ. 83) -- მონადირეს სიზმარი დაესიზმრა. ხოლა ისნა̈უ̂ ლა̈მეისნაუ̂ა̈ნ ლეთი (ლნტ.) -- წუხელ ცუდი სიზმარი დამესიზმრა.

- ხ-ე̄ტუ̂ (ა̈თუ̂ე̄ტუ̂ა̈ნ, ა̈თეტუ̂ა̄̈ნ; ა̈თე̄ტუ̂ი ბზ., ოთე̄ტუ̂ენ, ეთე̄ტუ̂ა̄ნ; ეთე̄ტუ̂ი ლშხ.), ხ-ეტუ̂ (ა̈თუ̂ეტუ̂ენ, ა̈თეტუ̂ან; ა̈თეტუ̂ი ბქ., ა̈თუ̂ეტუ̂ენ, ა̈თეტუ̂ან; ა̈თეტუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- გაურბის; უფრთხის. ჲა̈რ ნაუ̂ლენის ესერ ხა̈ტუ̂ა, ჲა̈რ -- მალუ̂ანს (ანდ.) -- ზოგი უქონლობას გაჰქცევია, ზოგი კი ქონებასო.
- ხ-ე̄ქუ̂ იგივეა, რაც ხ-ა̄̈ქუ̂1.
- ე̄ქხენ იგივეა, რაც ხ-ე̄ქხენ.
- ხ-ე̄შგი (ამეშგა̄̈ნ, ა̈ხე̄შგა̄̈ნ; ა̈ხე̄შგი ბზ., ემე̄შგა̄ნ, ეხე̄შგა̄ნ; ეხე̄შგი ლშხ.), ხ-ეშგი (ა̈ხჷშგან; ახჷშგი) ბქ., ხ-ეშკი (ა̈მეშკა̈ნ, ა̈ხეშკა̈ნ; ა̈ხეშკი) ლნტ., გრდუვ. -- ეწველება. გიგას ეშხუ ფირუ̂ გარ ხე̄შგი (ბზ.) -- ბიცოლას მხოლოდ ერთი ძროხა ეწველება. ალ ფურს დე̄სმა ეხე̄შგა̄ნ (ლშხ.) -- ამ ძროხამ არ მოიწველა (ამ ძროხას არაფერი მოეწველა).
- ხ-ე̄შდნი იგივეა, რაც ხ-ეშდნი.
- ხ-ე̄ცუ̂ (იყენ. ლოხუ̂ე̄ცუ̂, ლახე̄ცუ̂; ლახე̄ცუ̂ნი ბზ., მხოლოდ ნაკვთთა ამწყოს წყებაში: ხუ̂ეცუ̂ის, ხე̄ცუ̂და; ხე̄ცუ̂დეს ლშხ.), ხ-ენცუ̂ (ა̈სუ̂ენცუ̂ \ ა̈სუ̂ენცუდ, ა̈სენცუდა; ა̈სენცუ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- დასცინის. დედე ხენცუ̂და ბეფშუ̂ს (ლნტ.) -- დედა დასცინოდა ბავშვს. ნომ მე̄ცუ̂! (პოეზ. 154) -- ნუ დამცინი!
- ხ-ე̄ცუ̂ნა̄̈ლ (ლოხუ̂ეცუ̂ნა̄̈ლ, ლახე̄ცუ̂ნა̄ლე; ლახე̄ცუ̂ნა̄ლი) ბზ., ხ-ეცუ̂ნა̈ლ (ლა̈ხუ̂/ლოხცუნალ, ლა̈ხცუნალ{ე}; ლახცუნა̈ლისგ ბქ., ლახუ̂ანცუნა̈ლ, ლახანცუნა̈ლე; ლახანცუნალი ლნტ.), ხ-ე̄ცუ̂ნა̄ლ (ლოხუ̂აცუ̂ნა̄ლ, ლახაცუ̂ნა̄ლე; ლახაცუ̂ნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- 1. დასცინის. ბაბას

გუნ ესერ ხაცუ̂ნალა (ბქ. 10) -- პაპას ძალიან დასცინოდიო. იმ მეცუნა̈ლდ? (პოეზ. 106) -- რას დამცინით? 2. უცინის. ზურა̄ლ ხე̄ცუ̂ნა̄ლდა ბობშარს (ლშხ.) -- ქალი უცინოდა ბავშვებს. იხ. ხ-ო̄ცუ̂ნე.

ზ

- ზაბაკიან, ზაბაკჲან (-იშ, -არ) ლშხ., ზაბა̈კია̈ნ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნაკლის მქონე, ნაკლოვანი.
- ზაგა̈რ (-გრიშ, -გარა̈ლ ზს., -იშ ლნტ.), ზაგარ (-ალ) ლშხ. -- ზეგანი; ქედი; გადასასვლელი. ბა̈ლ ზაგა̈რჲნ ლეჟა̄ შუ̂ანა̈რ... აშხუ̂თე ლა̈სუ̂ხ (ბზ. 4) -- ბალსზემოელი (ბალის ზეგნის ზემოთა) სვანები... ერთ მხარეზე იყვნენ. ზაგარჟი ლე̄გა̄ნ საყდარ (ლშხ. 50) -- ზეგანზე საყდარი იდგა. ლაკლა̈უ̂ ხა̄დახ ატკუ̂ერ ზაგა̈რ (პოეზ. 10) -- სალეწი (კალო) ჰქონდათ ატკვერის ზეგანზე. კნინ. -- ზაგრი̄ლ ბზ., ზაგლჷდ ბქ., ზაგრე̄ლ ლშხ., ზაგა̈რილ ლნტ.
- ზად (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.) -- ალაო, საფუარი. ხოჩა ზად მუღუ̂ე (ბზ.) -- კარგი საფუარი მაქვს.
- ზანა̈რ იხ. მჷზან.
- ზანგლა̈გ (-იშ, -ლაგა̈რ) ბზ., ზანდლა̈გ (-იშ, -ლაგა̈რ) ბქ. -- ზანზალაკი, ზარი. მი ზანგლა̈გს ლა̈ხუ̂ყედა̈ნი ი სი ეჩი̄ ჰერს ხეჭმინა̄ლდა̈ს (ბზ. 360) -- მე ზარს დავიკავებ და შენ იმის ხმას გამოჰყევი (სდიე).
- ზანდიკუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ზანდუკ (-არ) ლშხ., ზანდუ̂იკ (-ა̈რ) ლნტ. -- ზანდუკი. ციოყდ ეშხუ ზანდიკუ̂ ჩუხი ესგე (ბზ.) -- ციოყმა ერთი ზანდუკი ქვემოთ დადგა. ზანდუკ თეთრშუ̂ [გუ̂ეში] ლას (ლშხ. 16) -- ზანდუკი ფულით სავსე იყო. ჩუ̂ა̈ნკიდხ ლორა̈ლ ი ზანდუ̂იკისა ჩუ ლა̈ჲშხუ̂ინხ (ლნტ. 183) -- ჩამოიღეს ლორები და ზანდუკში შეინახეს.
- ზანდლა̈გ იგივეა, რაც ზანგლა̈გ.
- ზანდუკ იგივეა, რაც ზანდიკუ̂.
- ზანდუ̂იკ იგივეა, რაც ზანდიკუ̂.
- ზაჲ იგივეა, რაც ზა̈ჲ.

- ზაჲმახე იგივეა, რაც ზა̈ჲმახე.
- ზარ იგივეა, რაც ზა̈რ.
- ზარა̈ლ (-რლიშ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლნტ.), ზარალ ლშხ. -- ზარალი. ლილჳ̂ჭარისგა როქჳ̂ ზარა̈ლს დემგჳ̂აშ ათდე̄სგი (ბზ. 439) -- ვაჭრობისას ზარალში არ ჩაგაგდებო. და̈შდჳ̂... ზარა̈ლსი მასა̈რდ იჩო (ბქ. 236) -- დათვი ზარალსაც ბევრს იქმს.
- ზარულ იგივეა, რაც ზარჳ̂ილ.
- ზარჳ̂ილ (-იშ, -ჳ̂ლა̈რ) ბზ., ზარულ (ზარჳ̂ლარ) ლშხ., ზა̈რეჳ̂ილ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მზარეული. [დი̄̂ნა] ეჩქა ზარჳ̂ილთე აჩა̈დ (ბზ. 141) -- გოგო მაშინ მზარეულთან წავიდა. სერ მასძელი შგურ ი ჟახე მაგ ზარჳ̂ლარე გჳ̂ეშ ლი (ლშხ. 39) -- ამის შემდეგ მასპინძლის სირცხვილი და სახელი -- ყველაფერი მზარეულების საქმეა.
- ზაჳ̂ იხ. ზა̈ჲ.
- ზაჳ̂ლადა̈ლ (-ა̈დლიშ, -ა̈რ) ბზ., ზაჳ̂ლადელ (-დლიშ, -- ბქ., -არ ლშხ.,) ზაჳ̂ლა̈დელ ლნტ. -- ზაფხული. ზაჳ̂ლა̈დელ შჳ̂ა̈ნს ხოჩა ლარდა ლი (ბქ.) -- ზაფხულობით სვანეთში კარგი სამყოფია. ზაჳ̂ლადელ ლიკლავჲერ... ქე̄დგათჳ̂ი (ლშხ. 19) -- ზაფხულში ლეწვა (კალოობა) გათავდება. ზა̈ ყჳ̂ელენი ჳ̂ოშთხჳ̂ დჳ̂რედ: მალფხ, ზაჳ̂ლა̈დელ, მუჟოლირ ი ლინთჳ̂ (ლნტ. 40) -- წელიწადი იყოფა ოთხ დროდ: გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა და ზამთარი.
- ზაქჳ̂ იხ. ზექ.
- ზა̈ იგივეა, რაც ზა̈ჲ.
- ზა̈მ (-იშ, ზამა̈რ) ზს., ზამ (-იშ, -არ) ლშხ. -- საარაყე ქვაბი; დიდი ქვაბი. მიშგუ მუდ ისგლადა̈ლჳ̂ ჲორი ზა̈მ ანჰარყე (ბზ.) -- მამაჩემმა შუაღემდე ორი ქვაბი არაყი გამოხადა. ზურალდ ზა̈მ ჟ'ესგე ლიცშჳ̂ გჳ̂ეში (ბქ. 23) -- ქალმა წყლით სავსე ქვაბი დაადგა. იხ.

ცხუ̂ად.

- ზა̈მახე იგივეა, რაც ზა̈ჲმახე.
- ზა̈ნ (-იშ) ზს. -- სამეგრელო.
- ზა̈ჲ (-ა̈შ \ ზა̈იშ, ზაჲა̈რ, მიც. ზა̈ჲს \ ზაუ̂) ბზ., ბეჩ., ზაჲ (-აშ \ -ჲშ, -არ) ლშხ., ზა̈ (-იშ, ზაჲა̈რ; მიც. ზაუ̂ ბქ., -ზა̈ჲშ, -ზა̈ჲა̈რ ლნტ.) -- 1. წელი, წელიწადი. ხუ̂ა̈ჲ ზა̈ჲ აჩა̈დ (ბზ. 120) -- მრავალი წელი გავიდა. ქაჩად ეშხუ ზა̈ჲ (ბქ. 49) -- ერთი წელი გავიდა. ეჩოხ ეშხუ ზა̈ჲა̈ ლეზი ლოქ ხოზი (ლნტ. 251) -- იქამდე ერთი წლის სავალი უძევსო. ქა ლოხუ̂გა̄თა̈უ̂ ეშდჲორი ზა̈ჲ (ჰოეზ. 112) -- გავათავე თორმეტი წელი. 2. ბქ. ზაფხული. ზაუ̂ ესერ ლა̈თიალ ლი ე ლინთუ̂ -- ლაზობ (ანდ.) -- ზაფხული შრომისაა, ზამთარი -- ჭამისაო.
- ზა̈ჲმახე (-ხე̄მიშ, --) ბზ., ზა̈მა̈ხე (-ხემ, --) ბქ., ზაჲმახე (-ხე̄შ, --) ლშხ., ზა̈ჲმა̈ხე (-ჲშ, --) ლნტ. -- ახალი წელი. ზა̈ჲმახეს ა̈გის ხუ̂არდა̈ს (ბზ.) -- ახალ წელს სახლში ვიყავი. ხოჩა ზა̈ჲმა̈ხეუ̂ აჯსაცადახ! (ლნტ. 57) -- კარგი ახალი წელი დაგდგომოდეთ (გამოგცვლოდეთო)! იხ. ზომხა.
- ზა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., ზარ (-ა̈ლ) ლშხ. 1. ზარი. ზარ ოხყიდდ (ლშხ.) -- ზარი ვიყიდეთ. ლაკუ̂ამს მა̈ხე ზა̈რ ლახუ̂აბედ (ლნტ.) -- ეკლესიას ახალი ზარი შევაბით. 2. ზარი (სამგლოვიარო ჰიმნი). ნიშგუ̂ეჲ გუ̂ა̈რიშ ზა̈რურ და̄̈რ ლუშდლუ̂ე̄ლი-ჲ ზა̈რ ხე̄ქა! (ბზ. 364) -- ჩვენი გვარისა უზაროდ არავინ დამარხულა და ზარი უთხარი! ლასგუ̂ჯინაჟი ზარ უქუ̂ი̄ცად ხეკუ̂ეს ლე̄სეს (ლშხ. 37) -- გამოსვენებისას ზარი უწყვეტად უნდა იყოს.
- ზა̈რეუ̂ილ იგივეა, რაც ზარუ̂ილ.
- ზა̈სხუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ზესხ (-ა̈რ), ზესხრა (-ა̈შ, -როლ) ბქ., ბოტ. -- ცაცხვი. ნენჩას... ხაგ ადა̈იდ... ზესხრა... (ბქ. 228) -- ტყეში დგას კიდევ ცაცხვი... იხ. ცა̈ცხუ̂.

- ზა̄რ (-იშ, --) ბზ., ზა̄რა (-რა̄შ, --) ლშხ., ზარ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. -- {გამო}ზოგვა. კოტო̄ლ ზა̄რ ესერ ლიცსი̄ ხაკუ ქორისგა (ბზ.) -- ცოტა დაზოგვა წყალსაც კი უნდა ოჯახშიო. ლიზებ ესერ ი ზარ მითქუ̂შუ̂ ლი (ანდ.) -- ჭამა და გამოზოგვა {მი}ჩვევითააო. იხ. ლიზა̄რე.
- ზეგირ იგივეა, რაც ზჷგჷრ.
- ზეგჷრ იგივეა, რაც ზჷგჷრ.
- ზედა̈შ (-დშიშ, -დშა̈რ ზს., -იშ, -დაშა̈რ ლნტ.), ზედაშ (-დშიშ, -დშარ) ლშხ. -- ზედაშე. [ეჯჲა̈რ] დია̈რს ჟი ხა̈მზჷრიხ ი ზედა̈შსი̄ (ბზ. 13) -- ისინი პურს შესწირავენ და ზედაშესაც. მიშგუ აფხნეგდ ჟი ლახმეზრე ზედა̈შ (ბქ. 85) -- ჩემმა ამხანაგმა ზედაშით დაილოცა. ლჷ̂ინა̈ლ-ზედა̈შ ეჩხა̈ნ იშგუ̂მინ (პოეზ. 10) -- ღვინო-ზედაშე იქიდან მოითხოვა.
- ზეთ (-იშ, --) -- ზეთი. ჩა̄̈ჟს ხა̈ცუ̂მე̄ნა აშხუ̂ხა̈ნჩუ ზეთ... (ბზ. 103) -- ცხენს ერთ მხარეს თურმე ზეთი ეცხო. ეჯის გაკი ზეთს ლოქ ხა̈ცუ̂ემნინა მიჩა ბაბა ჩიჲღად (ლნტ. 309) -- იმას მისი პაპა თურმე ყოველთვის კაკლის ზეთს უსვამდა.
- ზეთა̄̈რ (-იშ, --) ბზ., ზეთა̈რ ბქ., ლნტ., ზეთა̄რ ლშხ. -- ზეთიანი. მიშგუ დიდ ზეთა̄̈რ ლეზუ̂ებ ანსყე (ბზ.) -- დედაჩემმა ზეთიანი საჭმელი გააკეთა.
- ზეთუნახა̈უ̂, ზითუნახა̈უ̂ (-იშ, -ხაუ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ზეთუნახაუ̂, ზითუნახაუ̂ (-არ) ლშხ. -- მზეთუნახავი. ზეთუნახა̈უ̂... მო̄ზნა̈ნდ ესგენეხ (ბზ. 234) -- მზეთუნახავი მომვლელად დააყენეს. კოჯჟი სგურ ზითუნახაუ̂ (ლშხ. 61) -- კლდეზე მზეთუნახავი ზის.
- ზეთჴა̈რ, ზითჴა̈რ (-იშ \ -ჴრიშ -ჴარა̈ლ) ბზ., ზჷთჴა̈რ (-ჴრიშ, -ჴრა̈რ) ბქ., ზეთჴარ (-იშ, -ა̄ლ) ლშხ. -- პაჭიჭი. [ამანდ] მიჩა ხეხუ̂ს ჩაფლა̈რ ი ზეთჴარა̈ლ ათკჷდჷ̄რუ̂ნე (ბზ. 92) -- ამანმა თავის ცოლს ფეხსაცმელები და პაჭიჭები დაახდევინა. ისგა ლუკუ̂რემე მად... ზჷთჴა̈რ ი სახშუ̂ირ (ბქ. 204) -- პაჭიჭი და შარვალი შემოყინული მქონდა.

- ზერდ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ. -იშ, -ა̈რ უშგ., ბქ.), ზე̄რდ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ყველის საწური, ჩეჩო. მჷ̄შგიდ ზერდ ა̈ნკიდ (ბზ.) -- მწველავმა ჩეჩო აილო. მეჩი ფურა ლახჳ̂ათეე, განგალ ქიჳ̂ა ზერდათეე (პოეზ. 264) -- ბებერი ძროხა -- საძოვარ მთაზე, ვეებერთელა ყველის კვერი -- ზერდაში (ჩეჩოში). კნინ. ზერდო̄ლ ბზ., ზე̄რდო̄ლ ლშხ., ზერდილდ ბქ. ლნტ. ზე̄რდო̄ლ შდიხჷ̄ნდი კჳ̂ედლი ტკიცარხენქა ისყი (ლშხ. 7) -- ჩეჩო თხილის წნელის ტკეჩისაგან კეთდება.
- ზესხ, ზესხრა იგივეა, რაც ზა̈სხჳ̂.
- ზექ (-იშ, -ა̈რ; მიც. ზექს \ ზაქჳ̂ ბზ., ზაქჳ̂ემ, ზექა̈რ; მიც. ზექს \ ზაქჳ̂ ბქ., -იშ, -არ ლშხ., -იშ , -ა̈რ ლნტ.) -- 1. შეშა. დჷ̄ჳ̂ს ზექი ხორეჳ̂ ხო̄გ ყო̄რჟი̄ნ (ბზ. 320) -- დევს კარზე შეშის გროვა უდგას. მახაჟი ნაქაჩჳ̂ ზაქჳ̂ ხოჩამ ესერ ხებიდ (ანდ.) -- ახალ მთვარეზე მოჭრილ შეშას კარგად ეკიდებაო. ზექდ ხჳ̂იჯმარიდ წიფრას (ლშხ. 2) -- შეშად წიფელას ვხმარობთ. ეშხუ ლა̈დელ დენა ადაუზეხ ზექხო (ლნტ. 247) -- ერთ დღეს გოგო შეშაზე გააგზავნეს. ხორეჳ̂ს ხაგა̈მდახ ზექმიშე (პოეზ. 76) -- გროვას ადგამდნენ შეშისა. 2. ბზ., ლშხ. -- ხე. [ეჯნე̄მდ] ჩუ ხაძგერ ყიაჩუ ქაქჳ̂შ გჳ̂ეში ზექი ყო̄შ (ბზ. 308) -- იმან ყელში ფაფით სავსე ხის კოვზი აძგერა.
- ზექა̈ჲ (-იშ, -ქაჲა̈რ) ბზ., ზექა̈ (-ქა̈შ, -ქოლ) ბქ. -- სითხის საწყაო შვიდლიტრიანი კოკა. ეშხუ ზექა̈ არა̈ყს [ა̈ჲასგჳ̂ხ] (ბქ. 123) -- ერთ შვიდლიტრიან კოკა არაყს წაიღებდნენ.
- ზექ-მჷხირ (-ხრიშ, -რა̈რ) ბქ. -- შეშა-კვარი. ეჩქად ზექ-მჷხრიშ მჷმარე მიჩას ხეშდაბ (ბქ. 300) -- მანამდე შეშა-კვარის დამამზადებელი თავისას აკეთებდა.
- ზექრა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- ძელური. დჷ̄̆ჳ̂დ ჟ'ახბიდნე ზექრას (ბზ. 312) -- დევმა ძელურს (ცეცხლი) წაუკიდა. კნინ. -- ზექრო̄ლ

ბზ., ზექრჷლდ ლნტ. მა̈დილ ჯე̄რახ, ზექრო̄ლ ნო̄ს'ა̈̄მშიხად! (ბზ. 156) -- მადლიმც გექნებათ, ძელური არ დამიწვათ!

- ზეწარ, ზეწა̈რ იგივეა, რაც ძეწა̈რ.
- ზე̄რდ იგივეა, რაც ზერდ.
- ზი (--, ზჷ̄სდა̈ნ \ ზჷ̄სდა̈ნდა; ზჷსდა̈ნდე̄ლს ბზ., --, ზჷსდ{ა} \ ზჷსდა̈ნ; ზჲჷსდეს ბქ.), ლჷზ, ლჷდ (--, ლჷზდა \ ლჷდდა; ზჷსდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ძევს, დევს. სგა̈თჴედჷნხ იმგჳ̂ა ბეჟან ზჷსდა (ბქ. 164) -- მივიდნენ, სადაც (მკვდარი) ბეჟანი იდვა. დაბისგა ზი ხოშა ბა̈ჩ (ბქ.) -- ყანაში დიდი ქვა დევს. ხოლა ლჳ̂აჟარე ტუბას ზჷსდა̈ნდახ (პოეზ. 6) -- ცუდი ვაჟები ხევში ეყარნენ (იდვნენ).
- ზითუნახაჳ̂ იგივეა, რაც ზეთუნახა̈ჳ̂.
- ზითუნახა̈ჳ̂ იგივეა, რაც ზეთუნახა̈ჳ̂.
- ზითჴა̈რ იგივეა, რაც ზეთჴა̈რ.
- ზირა̈ბ (-იშ, --) ზს., ზირაბ ლნტ., ზი̄რებ ლშხ. -- ზიარება. ლეგმერდა ზირა̈ბ ხაკუჩდა (ბზ.) -- ავადმყოფს ზიარება უნდოდა. გადატ. ლეზო̈ბ ზირა̈ბდუ აჯჩჷ̄და (ბზ.) -- საჭმელი ზიარებადამც გაგხდომოდეს! (წყევლაა).
- ზისყ იგივეა, რაც ზჷსყ.
- ზისხ (-იშ, --) -- სისხლი. ლიც ზისხდ ესსიპდა (ბზ. 399) -- წყალი სისხლად იქცა. ლჳ̂აშა̈რს... თჳ̂ეფიშ ნა̈ყირქა ზისხ ჟი ხალფახ (ბქ. 84) -- ჯიხვებს თოფის მონარტყამზე სისხლი აცხიათ. და̈ჳ̂დ ლახობინე ზისხს ლითრე (ლნტ. 305) -- დევმა სისხლის სმა დაუწყო. ზისხ ესოზი წჷრნი-ყჳ̂ითელ (პოეზ. 78) -- სისხლი სდის წითელ-ყვითელი.
- ზისხა̈̄რ (-იშ, -ხა̄რა̈ლ) ბზ., ზისხა̈რ (-ხარუ ბქ., -ხარა̈ლ ლნტ.), ზისხა̄რ (-იშ \ -აშ, -ალ) ლშხ.

-- სისხლიანი. [ჭყინტს] ჩოთბარა̄ლა ზისხა̄რ... ტოტარ (ლშხ. 72) -- ბიჭს სისხლიანი ხელები დაუბანია. [დედედ] ჟ'ა̈ნკიდ ზისხა̈რ პლატუკ ი ქა ხა̈წჳ̂ენე (ლნტ. 242) -- დედამ სისხლიანი ცხვირსახოცი აიღო და უჩვენა.

- ზისხო̄რა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ ბზ., -რა̄̆შ, -რე̄ლ ლშხ.), ზისხორა (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- ზისხორა (ღორის სისხლისა და ბადექონისაგან დამზადებული ძეხვი). [ეჯნე̄მდ] მიჩა ხახჳ̂ მა̄̆ნკჳ̂ი ზისხო̄რა ათბე (ბზ. 335) -- იმან თავის ცოლს ჯერ ზისხორა შეაბა. ჯითიშ სგაშირს ზისხორად ა̈სყიხ (ბქ. 77) -- ბურვაკის შიგნეულობას ზისხორად აკეთებენ. ზისხორა ლოქ ლა̈ჲბე ყიაქა (ლნტ. 236) -- ზისხორა შეიბი ყელზეო.
- ზიჳ (-იშ, -არ ლშხ., -იშ \ -ეშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ტომარა. სკასოსყახ ეჲმინს მინე ხიბა̈კ ზიჳისა (ლნტ. 284) -- იმათ თავიანთი ბარგი ტომარაში ჩაუწყვიათ. ალ მარე ზიჳხოისკა ა̈მეჩედლი სკა (ლნტ. 89) -- ეს კაცი ტომარაში ჩამძვრალა (ჩასულა). იხ. ჟა̈ჳ.
- ზი̄რებ იგივეა, რაც ზირა̈ბ.
- ზობა̈ჲ (-ბა̈იშ, -ა̈რ \ -ბა̈რ) ბზ., ზობაჲ (-ბა̄ჲშ, -არ \ -ბე̄ლ) ლშხ., ზობა̈ (-ჲშ, -ბა̈უ ბქ., -ბა̈რ ლნტ.) -- ღორმუცელა ("ჭამია"). ეჯა ზობა̈ჲ მა̄რე ლი (ბზ.) -- ის ღორმუცელა კაცია. ზობა̈ს კარქა̈ ესერ ხოჩა (ანდ.) -- მჭამელს ("ჭამიას") მშოვნელი სჯობიაო. შიხი ზობაჲ! (ლშხ.) -- ნახშირის მჭამელო! ბზ. გადატ. -- მფლანგველი. იმჟი თეთრი ზობა̈ჲ მა̄რე ხი! (ბზ.) -- ფულის როგორი მფლანგველი კაცი ხარ!
- ზომხა (-ხა̄̆შ, -- ბზ., -ხა̄ჲშ, -- ლშხ.) -- ახალი წელი. ზომხა ა̈გის ა̈თჳ̂რგჰედ (ბზ.) -- ახალი წელი შინ გავითენეთ. მგლა̄შხ მა̄რე ზომხა̄შდ მუჟღორნეშ ხემა̄რა̄ლ (ლშხ.) -- ლაშხელი კაცი საახალწლოდ შემოდგომიდანვე ემზადება. იხ. ზა̈ჲმახე.
- ზომხჲე̄რ (-იშ, --) ბზ., ლშხ. -- ახალი წლის დღეები. ხოჩა ზომხჲე̄რ გჳ̂ა̄დ (ბზ.) -- კარგი

ახალი წლის დღეები გვქონდა. ჩიგარ ხოჩა გუჟი ხეკჷეს ხა̈რდე ზომხჲერ (ლშხ. 17) -- ახალი წლის დღეებში ყოველთვის კარგ გუნებაზე უნდა იყო. საციქჷჲ ლიჷდი̄ მა̈ შიდ ზომხჲერ (ლშხ. 17) -- საციქველის მიცემაც არ შეიძლება ახალი წლის დღეებში.

- ზუგჷ, ზჷიგჷ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ.), ზუგჷ (-არ) ლშხ. -- ბორცვი, ბექობი. როსტომდ ჟ'ა̈ნშჷემ აშხჷ ზუგჷჟჷნ (ბზ. 240) -- როსტომმა ერთ ბორცვზე შეისვენა. ალე მაგ მა̈რე̄მი ნადე̄ს ბეჩს ძღჷდ კგ̄ლთხი ზუგჷ ახფასე̄ნა (ლშხ. 50) -- ამდენი ადამიანის მიერ დადებული ქვისაგან ძალზე მაღალი ბორცვი გამოსულა.
- ზუმ-ზუმშჷ იგივეა, რაც ზჷმ-ზჷმშჷ.
- ზუმშჷ იგივეა, რაც ზჷმშჷ.
- ზუნტი იგივეა, რაც ზუ̄ნტუ.
- ზუნტუ იგივეა, რაც ზუ̄ნტუ.
- ზურა̈ჲ (-რა̈იშ, -რჲა̈ლ) ბზ., ზურაჲ (-რა̄ჲშ, -რიალ) ლშხ., ზურა̈ (-რა̈იშ, -რა̈უ ბქ., -ჲშ, -რა̈ალ ლნტ.) -- ნერბი (დედალი ცხვარი ან თხა). გიერგს ზურჲა̈ლ თჷეთნა̈ლ ხორი (ბზ.) -- გიორგის თეთრი ნერბები ჰყავს.
- ზურა̄ლ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ \ -ელა̄ლ ბზ., -აშ \ -იშ, -ე̄ლ ლშხ.), ზურალ (-ა̈შ \ -იშ, -რელა̈ლ) ლნტ. -- ქალი. მეჩი ზურა̄ლს ლულჷინ ფირჷ ხაყა (ბზ. 413) -- მოხუც ქალს ხბოიანი ძროხა ჰყავს. ბეფშს ი ზურალს ხოჩა ჟეღ დემ ესერ ხეჰეჷ (ანდ.) -- ბავშვსა და ქალს კარგი ძაღლი არ შეუყეფსო. ჭყინტდ ჩა̈სწჷენე მუგჷანი ზურალ (ლნტ.) -- ბიჭმა მტირალი ქალი დაინახა. ეშხჷი ზურა̄ლ მო̄ზნა̈ნდ ემცჷირხ (პოეზ. 30) -- ერთი ქალი მომვლელად დამიტოვეს. კნინ. ზურა̄ლჷდ, ზურა̄ლიდ ბზ., ზურა̄ლო̄ლ ლშხ., ზურლიდ ბქ., ზურალჷდ ლნტ. ეჯ ზურა̄ლო̄ლა ჲეზჷმჷყ ლე̄გა̄ნდა საყდარ (ლშხ. 63) -- იმ ქალის ეზოსთან ეკლესია იდგა. [ჯე] ქჷრიჷ

ზურალჷდს ლოქ ახოყიდა (ლნტ. 289) -- ის ქვრივ ქალს უყიდიაო.

- ზურა̄ლმა̄რე (-რე̄შ \ -რე̄მიშ, -რა̄ლ ბზ., -რე̄შ \ -რე̄მიშ, -რა̄ლ \ -რე̄ლ ლშხ.), ზურალმარე/მა̈რე ლხმ. (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ \ -რემიშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- დედაკაცი. ზურა̄ლმა̄რა̈̄ლ ლაფა̈ცხს ესფხა̈ჟხ (ბზ.) -- დედაკაცები საფარცხავს მოედვნენ. [ძაძუ] ხოჩა მჷთი ზურალმარე ლი (ბქ. 230) -- ძაძუ კარგი მომკელი დედაკაცია.
- ზურგელ იგივეა, რაც ზურგუ̂ეუ̂ილ.
- ზურგეუ̂ილ იგივეა, რაც ზურგუ̂ეუ̂ილ.
- ზურგიელ იგივეა, რაც ზურგუ̂ეუ̂ილ.
- ზურგუ̂ეუ̂ილ (-ა̈შ \ -იშ, -ლა̈რ) ბზ., ზურგელ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ზურგიელ (-იშ, -ლარ) ლშხ., ზურგეუ̂ილ (-ა̈შ \ -იშ, ა̈რ \ -ა̈ლ) ლნტ. -- ხერხემალი. ზურგუ̂ეუ̂ილი ჯიჯუ̂ (ბზ.) -- ხერხემლის ძვალი. იხ. შიყრა.
- ზურჩია (-ჩია̄შ, -ჩია̄ლ ბზ., -ჩია̄შ, -ჩიე̄ლ ლშხ.) -- ზუჩი, მუზარადი. თხუმას ესუ̂გემნე ზურჩიას (პოეზ. 136) -- თავზე დავიხურავ (დავიდგამ) ზუჩს.
- ზულუ̂ა იგივეა, რაც ძულუ̂ა.
- ზუჰე (-ჰემ, -ჰოლ ბქ., -ჲშ, -ჰა̈რ ლნტ.) -- კავის მოხრილი მხარი. ა̈მის ხოჩამდ ქატაბეხ ი ზუჰე ხაშხა (ბქ. 229) -- ამას კარგად გათლიან და "ზუჰე" ეწოდება.
- ზუ̄ნტუ (-უ̂ი̄შ, -ა̈რ ბზ., -ტუ̄შ, -არ ლშხ.), ზუნტი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ზუნტუ (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ზღმარტლი. მიშგუ მუდ იცხი გა̈ნჟი ზუ̄ნტუ ალა̈ჯ (ბზ.) -- მამაჩემმა მსხლის გვერდით ზღმარტლი დარგო.
- ზუ̂ერ (-იშ) -- ლნტ. სამსხვერპლო, შესაწირი (სასმელ-საჭმელი...). ჭყჷნტა̈რს... აუ̂ზიხ ა̈გიხო ზუ̂ერი ლა̈ზუ̂ერიდ -- ალეს ზორობ ხაჟახა (ლნტ. 65) -- ბიჭებს აგზავნიან სახლებში

შესაწირავის შესაკრებად -- ამას ზორობას ეძახიან.

- ზუ̂იგუ̂ იგივეა, რაც ზუგუ̂.
- ზეგგრ (-გრიშ, -გრა̈ლ) ბზ., ზეგგრ (-გრიშ, -გრა̈რ) ბქ., ზეგირ (-გრიშ, -გრა̈რ) ლხმ. -- სახურავის თავი. ალის ყა̈რა̈შ ზეგგრჟი ესერ ოხსკინა (ბქ. 311) -- ის სახურავის თავზე ამომხტარაო.
- ზეთ იგივეა, რაც ბზით.
- ზეთჯა̈რ იგივეა, რაც ზეთჯარ.
- ზემა̈რ იგივეა, რაც ზემრა̄̈ლ.
- ზემა̄რ იგივეა, რაც ზემრა̄̈ლ.
- ზემ-ზემშუ̂, ზუმ-ზუმშუ̂ ბზ., ზემ-ზემჟი ბქ., ლნტ., ზემ-ზემშუ̂ ბქ., ზემ-ზემშ ლშხ., ლნტ., ზმნს. -- ცოტ-ცოტათი, თანდათანობით. [ალღა̈რს] ოხბინახ ზემ-ზემჟი ნენჩა̈შ ლიქჩე (ბქ. 226) -- ამათ ცოტ-ცოტათი ტყის ჭრა დაუწყიათ.
- ზემრა̄̈ლ (-იშ, -რა̄ლა̈რ) ბზ., ზემა̈რ (-იშ, -მარა̈ლ) ბქ., ლნტ., ზემა̄რ (-იშ \ -აშ, -ალ) ლშხ. 1. ზომიერი. ქოქო̄რდი̄ლარ ხოჩა ლიხ, ზემა̄რ ტანად (ლშხ.) -- სოკოები კარგები არიან, ტანად ზომიერი. 2. მომცრო. აშხუ̂ ლა̈დღი ნაჭა̈მუ̂ს ჲო̄რი ზემრა̄̈ლ სა̈უ̂ გარ ახფასე (ბზ.) -- ერთი დღის ნათიბი მხოლოდ ორი მომცრო მარხილი გამოუვიდა. ზემა̄̈რდ ბზ., ზემა̈რდ ბქ., ლნტ., ზემა̄რდ ლშხ., ზმნს. -- ზომიერად. [ფექს] სკა ხუ̂ეჩოდ ზემა̈რდ ჯიმს (ლნტ. 33) -- ფქვილს ზომიერად ვუკეთებთ მარილს.
- ზემშ{უ̂} ბზ., ქს.,ზუმშუ̂ ზს., ზმნს. -- ოდნავ, ცოტათი. ლუფხუ̂თე კუმა̈შს ზუმშუ̂ გარ ა̈დღა̈რნეხ (ბზ.) -- გაზაფხულისაკენ საქონელს ცოტათიღა აჭმევენ. დეშდუ̂ე ნიუ̂რა... ზემშუ̂ ხოშულე̄ლ ლი (ლშხ., ხორ. 24) -- დათვის ნიორი ოდნავ უფრო დიდია. ლიცს სკა ხუ̂ეჩოდ

ზჷმშ ჯიმს (ლნტ. 35) -- წყალს ცოტა{თი} მარილს ვუზამთ.

- ზჷნე1 (-ნე̄მიშ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ზნე, ჩვეულება. თა̈̄მბის ჩიგარ ხოჩა ზჷნე̄მი ჩა̈̄ჟ ხეყა̈̄დ (ბზ.) -- თამბის ყოველთვის კარგი ზნის ცხენი ჰყავდა.
- ზჷნე2 (-ნემ, -ნოლ) ბქ. -- წვენი. ლებია̈შ ზჷნე ჩუ ნომ' აბჷდეს! (ბქ.) -- ლობიოს წვენი არ დაღვაროს!
- ზჷნთხ (-იშ -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- შვრია. ზჷნთხს აკლა̈ჳ̂იხ (ბზ. 54) -- შვრიას ლეწავენ. ლალა̈შიდ: კჳ̂ეცან, ზჷნთხს (ბქ. 225) -- ვთესავთ: პურს, შვრიას. შალჳ̂ა ზჷნთხისგა̈ ა̈თპაჟ (ბქ. 18) -- შალვა შვრიის ნათესებში დაიმალა. [ზჷნთხს] არაყდ ასყიხ (ლშხ., ხორ. 9) -- შვრიას არყად ხდიან (აკეთებენ).
- ზჷსდა̈ნ იხ. ზი.
- ზჷსდა̈ნდა იხ. ზი.
- ზჷსკი (ხოზჷსკა, მაზჷსკე ზს., ზჷსკია̄რა ლშხ., ზჷსკიარა ლნტ.) -- მშრალი. ლალიდ ბეფშჳ̂ს ზჷსკი ლერქჳ̂ა̈ლ სგა ლახქჳ̂ა̄ლე (ბზ.) -- ლალიმ ბავშვს მშრალი სამოსი ჩააცვა. ზჷსკი გიმარ... ბულჳ̂ი̄რს ფუშჳ̂დე{ხ} (ლშხ. ხორ. 17) -- მშრალი მიწა მტვერს უშვებს. გადატ. ზჷსკი-ფუკჳ̂იდ დაგრა (ბზ.) -- ჯავრით შეწუხება, ჯავრისაგან სიკვდილი ("მშრალად" სიკვდილი).
- ზჷსყ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ზისყ (-არ) ლშხ. -- რწყილი. ზჷსყა̈რ ესერ ა̈რიხ მა̄ მინეშმჷყ? (ბზ. 29) -- რწყილები არიან თუ არა თქვენთანო? დესა ლოქ ხოჳეფახჷ მიჩა̈შჳ̂დ ზჷსყა̈რს? (ლნტ. 274) -- შენთვის რწყილებს არ უკბენიათო? გადატ. ზჷსყიშ თერა̈რ! (ლხმ.) -- წვრილთვალება! (ლანძღვაა!).
- ზჷსყარა იხ. ზჷსყი.

- ზჷსყა̄რ (-იშ, -ყა̈რა̈ლ) ბზ., ზჷსყა̈რ (-ყარა̈რ) ბქ., ზჷსყა̄რ (-ალ) ლშხ. -- რწყილიანი. ...მაგ ზჷსყარუ! (პოეზ. 204) -- ყველა რწყილიანები!
- ზჷსყი (ხოზჷსყა, მა̈ზსყე ზს., ხოზსყა, ზჷსყია̄რა ლშხ., ხოზჷსყა, ზჷსყარა, ზჷსყიარა ლნტ.) -- ნედლი. ზჷსყი ზექს ხოლა̄მდ ხებდინი (ბზ.) -- ნედლ შეშას ცუდად ეკიდება. [ბეფშუ̂ს] უცხრაშ ზჷსყი ფაუს ხასგუ̂რეხ (ბქ. 6) -- ბავშვს მსხლის ნედლ ჯოხზე შესვამენ. ალ ბალახს... ზჷსყის მა̄ჲთუ̂ა̄ ჟაგარდ იჴმარიხ (ლშხ., ხორ. 34) -- ამ ბალახს ნედლს სიცხის წამლად ხმარობენ. ზჷსყიჟი მა̈რჴილი ლისყეჲს მა̈დ ხაყა (ლნტ. 22) -- ნედლი მასალისაგან (ნედლზე) მარხილის გაკეთება არ შეიძლება. ხოზჷსყა ფიცა̈რ ჩუ ლეფრე ლი (ლნტ.) -- უფრო ნედლი ფიცარი გასახმობია.
- ზჷსყ{ი}არა იხ. ზჷსყი.

თ

- -თ იხ. -თე1
- თაბუ იგივეა, რაც თა̄ბუ.
- თაგ-თაგდ ბქ., ლნტ., ზმნს. -- აქა-იქ; მეჩხრად. ითქა̈რ თაგ-თაგდ ზიხ ლჷჴანისგა (ბქ.) -- ხნულში მარცვლები აქა-იქაა.
- თათრულაჲ (-ლა̄ჲშ, -ლე̄ლ) ლშხ., თათრულა (-ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ. -- თათრულა (გოგრის ჯიშია). თათრულაჲ დეცე ფერი მურგუ̂ალ კუ̂ახნესუ̂ ლი (ლშხ., ხორ. 9) -- თათრულა ცისფერი მრგვალი გოგრაა.
- თალ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -აშ \ -იშ, -არ ლშხ.) -- სოლი. [ამირდ] თალ ოთსუ̂ე (ბზ. 189) -- ამირმა სოლი ჩაურჭო. [ნალუ̂ჟურდ] ნა̈ბიჭკუ̂ ლექუ̂ა თალ ხაჴიდ (ბქ. 254) -- ბიჭმა

ნახეთქში სოლი ჩაარჭო (ჩაარტყა). თალა̈ლ ლოქ მა̈დ ხულუ̂ა (ლნტ. 171) -- სოლები არ მაქვსო

- თალა̄ფვა (-ფვა̄̈შ, -ფვა̄̈ლ ბზ., -ფვა̄შ, -ფვე̄ლ ლშხ.), თანაფვა (-ფვა̈შ, -ფოლ) ბქ., თალაფვა (-ფვა̈ჲშ, -ფვა̈ლ) ლნტ. -- წამწამი. ეჯ დი̄ნას მეშხე თალა̄ფვა̄̈ლ ხა̄რ (ბზ.) -- იმ გოგოს შავი წამწამები აქვს. ლერთენ თალაფვა ლიფართხალის ლა̈ჯბინე (ლნტ. 78) -- მარცხენა თვალი (წამწამი) თამაშს დაგიწყებს. კნინ. თალა̄ფვოლ ბზ., თანაფვოლ ბქ., თალა̄ფვო̄ლ ლშხ., თალაფვოლ ლნტ.
- თამა̈შდ იგივეა, რაც თა̄მა̈შდ.
- თამ-თამა̈შდ იგივეა, რაც თა̄მა̈შდ.
- თამფა ცა̄შ იგივეა, რაც თანფა̈ ცა̄̈შ.
- თამფერ იგივეა, რაც თანფიე̄რ.
- თამფიერ იგივეა, რაც თანფიე̄რ.
- თამფჲერ იგივეა, რაც თანფიე̄რ.
- თან1 (-ა̈შ, --) ბქ., ლნტ. -- ჯიში. ხოლაშახ... ლებია ფიშირ თანა̈შ (ბქ. 281) -- ბევრი ჯიშის ლობიო უთესიათ. უ̂ეთხმა̈ლ თანს ესერ ესჭიმ (ანდ.) -- კვიცი გვარზე ხტისო (საქონელი ჯიშს მიჰყვებაო). თან ლიკედ -- გადაშენება, მოდგმის მოსპობა.
- თან2 იხ. თე.
- თანაფ (-ა̈შ \ -ნფა̈შ, -- ზს., -ნფაშ, -- ლშხ., -ა̈შ, -- ლნტ.) -- აღდგომა. თანაფ სგუ̂ებნე ლადა̈ღ მიჩა დი ლა̈ხჭუ̂ედდა [ჭყინტს] (ბზ. 407) -- აღდგომის წინა დღეს დედამისი ბიჭს შეეკითხა. ანჯად თანაფ (ბქ. 10) -- მოვიდა აღდგომა. ამის ჯჷდეხ ლა̄შხარ... თამფა ცა̄შ (ლშხ., ხორ. 5) -- ლაშხელებს ეს აღდგომის ხუთშაბათს მოაქვთ. თანფა̈ დო̈შდიშ (ზს., ლნტ.) -- აღდგომის ორშაბათი.

- თანაფა იგივეა, რაც თალა̄ფა.
- თანაფიერ იგივეა, რაც თანფიე̄რ.
- თანაფო̄ლ (-ä̈შ, -ä̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), თანფჷლ (-ä̈შ, -ä̈რ) ბქ., ეთნ. -- შალის ძაფი (იბამდნენ მაჯაზე ან წვივზე აღდგომის ხუთშაბათს). ჲერხი ალ თანაფო̄ლä̈რს ზაჸ ქა დე̄მ იფშგეხ (ბზ. 19) -- ზოგი ამ შალის ძაფს წლის მანძილზე არ შეიხსნის.
- თანაფჷლ იგივეა, რაც თანაფო̄ლ.
- თანä̈ღ (-იშ \ -ნღიშ, -ნღä̈რ ბზ., ბეჩ. -იშ, -ნაღä̈რ ლნტ.), თანღი (ä̈შ, -ღä̈რ) ბქ., თანაღ (-იშ \ -ნღიშ, -ნღარ) ლშხ., -- უღელტეხილი. აშხჸჟინ ესნä̈რ უშგჸლä̈რ თანä̈ღს ანღრიხ (ბზ. 53) -- უშგულელები ერთხელ თურმე უღელტეხილზე მოდიან. [ალჲä̈რ] აჩადხ ჟეგმä̈შ თანä̈ღს (ბქ. 14) -- ესენი ჟეგემის უღელტეხილზე წავიდნენ. ათხე სტა̄რჸნი̄ში თანაღს ლეჩხჸმარ ჯჸარი თანაღს ხაყლეხ (ლშხ. 50) -- ახლა სტარვნიშის უღელტეხილს ლეჩხუმლები ჯვრის უღელტეხილს ეძახიან. ჩუბე შჸä̈ნხო ჟიბე შჸä̈ნხენქა კედენდახ ლატფä̈რი თანä̈ღხენ (ლნტ. 6) -- ქვემო სვანეთში ზემო სვანეთიდან ლატფარის უღელტეხილით გადმოდიოდნენ.
- თანნä̈თსაჸ (-იშ, --) ბქ. -- ჯიში და ნათესაობა. მალატ ესერ ლაშყჸაჟშჸ ლჵმარ ი თანნä̈თსä̈ჸ -- ლä̈ფირიშჸ (ანდ.) -- სიყვარული მივიწყებით ყოფილა და ჯიშ-ნათესაობა -- დაშლითო. იხ. ნა̄̈თი-ნათესაჸ.
- თანჸ იხ. თე.
- თანფä̈ (ხოშა) ცა̄̈შ (-იშ, --) ბზ., თანფä̈ ცä̈შ ბქ., ლნტ., თამფა ცა̄შ ლშხ. -- აღდგომის (დიდი) ხუთშაბათი. თანფä̈ ცა̄̈ლადღი ნä̈მზჷრ ესერჸ̄ ლი მინე მაშედ (ბზ.) -- დიდი ხუთშაბათის დღის ლოცვა შეგეწიოთო (იყოს თქვენი მაშველიო). ზურალე̄ლ თამფა ცა̄შ უშკუბარდ კჷდეხ ნიცს (ლშხ.) -- ქალებს აღდგომის ხუთშაბათს ხმაამოუღებლად მოაქვთ წყალი.

- თანფიე̄რ, თანფჷე̄რ (-იშ, --) ბზ., თანფიერ, თამფიერ, თამფერ ბქ., თამფიერ, თამფჷერ ლშხ., თანაფიერ ლნტ. -- აღდგომის კვირა (შვიდი დღე). სკარობჟი თამფიერ ჩიგარ ხოშა ნაღალდ "ქრისტე აღგას" ყჷლეხ (ლშხ. 25) -- აღდგომის დღეობის ერთად გადახდისას ყოველთვის "ქრისტე აღდგას" ამბობენ.

- თანლი იგივეა, რაც თანა̈ლ.

- თას იგივეა, რაც თა̈ს.

- თასმა იგივეა, რაც თა̄სმა.

- თაუ̂ა̈რ1 (-უ̂რიშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.), თაუ̂არ (-იშ, --) ლშხ. -- მთავარი. თაუ̂ა̈რ დი̄კუ̂ენ (ბზ.) -- მთავარდიაკონი.

- თაუ̂ა̈რ2 (-უ̂რიშ, -უ̂რა̈რ ზს., -იშ, -უ̂არა̈ლ) ლნტ., თაუ̂არ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მოზრდილი. ეჯჷა̈რდ თაუ̂ა̈რ ჟინალ ოთძიჰხ ნაქა̄მუ̂ა̈რს (ბზ.) -- იმათ სტუმრებს მოზრდილი ბატკანი დაუკლეს.

- თაუ̂კა̈ც1 (-იშ, -კაცა̈რ) ზს., ლნტ., თაუ̂კაც (-იშ, -არ) ლშხ. -- თავკაცი, წინამძღოლი. თაუ̂კა̈ც ჲა̈რ ჯაყახ? (ლნტ.) -- თავკაცი ვინ გყავთ?

- თაუ̂კა̈ც2 (-იშ, -კაცა̈რ) ზს. -- უშვილო. ელისა თაუ̂კა̈ც ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ელისა უშვილო ქალია.

- თაშ იგივეა, რაც თა̈შ.

- თაშა̄რ (-იშ, -შა̄რა̈ლ) ბზ., თაშა̄რ (-იშ, -ა̄ლ) ლშხ., თაშა̈რ (-იშ, -შარა̈ლ) ლნტ. -- ყველიანი პური, ხაჭაპური. თაშა̄რ გუნ მალა̈ტ (ბზ.) -- ხაჭაპური ძალიან მიყვარს. ზურა̄ლე̄ლს მჷნაყ ხელუ̂ე̄ნიხ... თაშა̄რალ (ლშხ. 28) -- ქალებს ხაჭაპურები გამომცხვარი ექნებათ. [დედედ] ქანანა̈ყე თაშა̈რ... (ლნტ. 312) -- დედამ ხაჭაპური გამოაცხო. იხ. ქუთ.

- თაშმგჯაბ იგივეა, რაც თა̈შმგჯა̈ბ.
- თაშორა იგივეა, რაც თაშჷ̄რა.
- თაშო̄რა იგივეა, რაც თაშჷ̄რა.
- თაშჷ̄რა (-რა̈̄შ, --) ბზ., თა̈შჷრა (-რა̈შ, --) ბქ., თაშო̄რა (-რა̄შ, --) ლშხ., თაშორა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ყველეული. ამჟი გარგლა ხაზნახ ზურა̄ლე̄ლს... თაშო̄რა̄ ლალუ̂ჭარა̄ლჟი (ლშხ. 8) -- ყველეულით ვაჭრობისას ქალებს ასეთი ლაპარაკი სჩვევიათ.
- თახა̈შ (-იშ \ -ხშიშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.), თახაშ (-იშ, --) ლშხ. -- სამშაბათი. განცხდა̈ბ ლიზ... თახა̈ ლადეღ (ბზ. 12) -- გაცხადება (რელიგ. დღესასწ.) არის სამშაბათ დღეს. თახა ლადეღ ლირჰა̈ლდ ჟი მეჩდე ხუ̂ა̈სუ̂დ ლა̈კცურია̈შ თხუმთეჟი (ბქ. 206) -- სამშაბათ დღეს გათენებამდე ჭიუხის თავამდე ვიყავით ასული. თახაშ ლოქ იმღა მო̄დ ემჴედე̄ლი? (ლშხ. 60) -- სამშაბათს რატომ არ მოხვედიო?
- თა̈კუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., თეკუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. -- თოკი. მა̄რე ჩილადეღ თა̈კუ̂ს აშდრა̈ნდა (ბზ. 170) -- კაცი ყოველდღე თოკს გრეხდა. დაგრას ჯედი თა̈კუ̂ მოდმ' ესერ ხა̈ბ (ანდ.) -- სიკვდილს გრძელი თოკი არ აბიაო. ჲესი-ჲეს თეკუ̂შ ლებემდ ჴედნი მა̄რე (ლშხ. 93) -- ადამიანი ზოგჯერ თოკით დასაბმელი ხდება. თა̈კუ̂ ლახობახ ბერიბეჟანა̈ჲშდ (ლნტ. 138) -- ბერიბეჟანისათვის თოკი შეუბამთ. თა̈კუ̂ა̈რ ამნოუ̂შუ̂ ესუ̂იჭკუ̂რ ბა̄ზი (პოეზ. 92) -- ამაღამ თოკები ამით დავიწყვიტე. კნინ. თეკუ̄ლ, თეკუ̄ლო̄ლ (ლშხ.). ეჯის ხაბ ბეგი ნეცინ თეკუ̄ლო̄ლ (ლშხ. 6) -- იმას მაგარი წვრილი თოკი აბია.
- თა̈მნ, თა̈მ იგივეა, რაც თა̄უ̂ნ.
- თა̈რ იგივეა, რაც თა̄რ.
- თა̈რგლეზერ იგივეა, რაც თა̄რინგზელ.

- თა̈რიგლეზერ იგივეა, რაც თა̄რინგზელ.
- თა̈ს (-იშ, -თასა̈რ) ზს., ლნტ., თას (-არ) ლშხ. -- თასი. [ეჯჲა̈რს] ქო̄ხჳიდხ... ჲორი თასა̈რ (ბზ. 217) -- იმათ გამოუტანეს ორი თასი. ჳ̂ერს ხეჩდახ... ჳ̂არჩხლიშ ი ოქრეშ თასა̈რ (ბქ. 195) -- მიწას ურევია ვერცხლისა და ოქროს თასები. ჩხერჲალაჲ მიჩა თასარე (ლშხ. 27) -- ჩხრიალა მისი თასები.
- თა̈ჳ̂დებ იგივეა, რაც თა̄̈სდჳ̂ებ.
- თა̈ჳ̂ითალ{ჟი} იგივეა, რაც თიითო̄ლაჟი.
- თა̈ჳ̂ირ, თეურ (-იშ \ -ჳ̂რიშ, -ა̈ლ \ -ჳ̂რა̈ლ) ზს., თა̈ჳ̂რა̈ჲ (-რა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., თეურ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ბრმა, უსინათლო, უთვალო. თა̈ჳ̂ირ მა̄რე ანჭომე (ბზ. 423) -- ბრმა კაცი მორბის. თეურიშჳ̂ ლა̈დელი ლეთ ესერ ლი (ანდ.) -- ბრმისათვის დღეც ღამე არისო. გადატ. ზურა̄ლს თეურ ილბალ ეთთხანა̄ნ (ლშხ.) -- ქალს ცუდი (უთვალო) ბედი შეხვდა.
- თა̈ჳ̂ნ იგივეა, რაც თა̄̈ჳ̂ნ.
- თა̈ჳ̂რა̈ჲ იგივეა, რაც თა̈ჳ̂ირ.
- თა̈ჳ̂სდებ იგივეა, რაც თა̄̈სდჳ̂ებ.
- თა̈შ (-იშ ბქ., თაშჳ̂ემ, თაშა̈რ) ზს., ლნტ., თაშ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ყველი. [კე̄სა̈რდ] მიჩა ჳ̂ა̈ზრა̈ლს... ჟ'ახტყაბჳ̂ნე ფხულა̈რჟი თა̈შ (ბზ. 319) -- კეისარმა თავის ვეზირებს თითებზე ყველი შეაწვევინა. გაგა̈ს გაგ ესერ ხა̈შყდენა ი თაშა̈ს -- თა̈შ (ანდ.) -- ფაფის მოყვარულს ფაფა ახსოვდა და ყველისას -- ყველიო. ჩუ ინწჷ̄რდი თაშ (ლშხ.) -- ყველი დაიწურება. თა̈შს მჷჟელა̈დელ გარ კჳ̂იდედ (ლნტ. 36) -- ყველი მხოლოდ კვირას მოგვაქვს. კნინ. თა̈შილდ ზს., ლნტ., თაში̄ლ ლშხ.
- თა̈შმჷჯა̈ბ (-იშ, -ჯაბა̈რ) ბზ., ლნტ., თაშმჷჯაბ (-იშ, -არ) ლშხ. -- თაშმუჯაბი

("ყველმოხარშული") (ქერის, პურის ან სიმინდის ფქვილთან ერთად მოხარშული ახალი ყველი). თა̈შმჷჯა̈ბდ ესერ გუხა̄რ (ბზ. 319) -- თაშმუჯაბი მინდაო. ლეზუ̂ებხენქა მეუ̂არ ხალა̈ტხ თა̈შმჷჯა̈ბ (ლნტ. 7) -- საჭმელებიდან ძალიან უყვართ თაშმუჯაბი.

- თა̈შჷრა იგივეა, რაც თაშჷ̄რა.
- თა̄ბუ (-ბუ̂ი̄შ, -- ბზ., -ბუ̄შ, -- ლშხ.), თაბუ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. 1. ბოდიში. თა̄ბუ ახა̄ქუ̂ი̄სუ̂ნეხ (ლშხ.) -- ბოდიში მოახდევინეს (ათქმევინეს). დენას თაბუ ხადა ლექუ̂ისკ (ლნტ.) -- გოგოს ბოდიში უნდა მოეხადა (ჰქონდა სათქმელი). 2. თანხმობა. ეჯა ჩი̄მი თა̄ბუს ხაყლე მა̄რა (ბზ.) -- ის ყველაფრის თანხმობას ეუბნება კაცს.
- თა̄მა̈შდ ბზ., თამა̈შდ ბქ., ლნტ., თა̄მაშდ ლშხ., ზმნს. -- წყნარად, ნელა. თა̄მა̈შ-თა̄მა̈შდ ბზ., თამ-თამა̈შდ ბქ. -- ნელ-ნელა. [ბეფშუ̂ს] თა̄მა̈შდ ა̈ჲცხუნეხ (ბზ. 231) -- ბავშვს ნელა აღვიძებენ. თამა̈შდ... რაგდი მა̈გ (ბქ. 75) -- ყველა წყნარად ლაპარაკობს.
- თა̄მა̈შ-თა̄მა̈შდ იგივეა, რაც თა̄მა̈შდ.
- თა̄ჲსდობ იგივეა, რაც თა̆̄სდუ̂ებ.
- თა̄ჲსდობ იგივეა, რაც თა̆̄სდუ̂ებ.
- თა̄რიგზელ იგივეა, რაც თა̄რინგზელ.
- თა̄რინგზელ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., თა̈რგლეზერ ზს., თა̄რი{ნ}გზელ, თა̄რინძელ (-იშ \ -აშ, -არ) ლშხ., თა̈რიგზელ, თა̈რიგლეზერ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მთავარანგელოზი. ანჴა̈დხ... ჯგჷრა̆̄გ, ბარბალ ი თა̄რინგზელ (ბზ. 332) -- მოვიდნენ წმ. გიორგი, წმ. ბარბალე და მთავარანგელოზი. ხოშა ნალალდ ღოლჲა̄ქარს ხოლგენიხ თა̄რინძელს (ლშხ. 10) -- მთავარანგელოზს მეტწილად (შესაწირავად) ცხვრებს აღუთქვამენ. თარიგზელი ლაკუ̂ა̈მ ლახუ̂ს ლჷგ (ლნტ. 95) -- მთავარანგელოზის (სახელობის) ეკლესია მთაზე დგას.

- თა̄სმა (-მა̈̄შ, -მა̈̄ლ) ბზ., თასმა (-მა̈შ, -მოლ ბქ., -მა̄შ, -მე̄ლ ლშხ., -მა̈ჲშ, -მა̈ლ ლნტ.) -- თასმა. ბაჯუდ თა̈კუ̂ა̈ მჷქაფ თა̄სმა ლახბე (ბზ.) -- ბაჯუმ თოკის ნაცვლად თასმა შეაბა. [ჯაბუ̂რა̈რს] ჩუქა თასმოშუ̂ აშხტიხ (ბქ. 239) -- ბანდულებს ქვემოდან თასმით წნავენ. კნინ. თა̄სმო̄ლ ბზ., თასმო̄ლ ლშხ. ეჯის ხაბ თასმო̄ლ (ლშხ. 6) -- იმას თასმა აბია.
- თა̈̄რ (-იშ, --) ბზ., თა̈რ ბქ., ლნტ., თა̄რ ლშხ. -- ჩირქი, ბალღამი. ზურა̄ლს ლისუ̂ხა̈ნქა თა̈̄რ ოხჯა̈დ (ბზ.) -- ქალს ძუძუდან ჩირქი გამოუვიდა. ჭყინტს თა̈რ ახოზი (ლნტ.) -- ბიჭს ჩირქი სდის.
- თა̈̄სდობ იგივეა, რაც თა̈̄სდუ̂ებ.
- თა̈̄სდუ̂ებ, თა̈̄სუ̂დებ, თა̈̄სდო̈ბ (-უ̂ბა̈შ \ -უ̂ბიშ, --) ბზ., თა̈ჲსდებ (-იშ, --) ბქ., თა̄ჲსდობ, თა̄უ̂სდობ ლშხ., თა̈უ̂სდებ, თა̈უ̂დებ ლნტ. -- ფიცი, პირობის მიცემა (ხელის ჩამორთმევით); თავდები. ისგუ̂ი მჷწრე ნო̄რუ ა̈რი, უ̂ოდე სუმინ ქრისდე̄ თა̈̄სდუ̂ებ დ'ა̄კუში (ბზ. 64) -- შენი მომრევი არავინ იყოს, ვიდრე სამჯერ ქრისტეს ფიცი არ გატეხოო. ალის თა̈ჲსდებ ხარ ლუჰედ (ბქ. 104) -- ამას პირობა აქვს მიცემული.
- თა̈̄სუ̂დებ იგივეა, რაც თა̈̄სდუ̂ებ.
- თა̈̄უ̂ნ (-იშ, --) ბზ., თა̈მნ, თა̈მ ბქ., თა̄უ̂ნ ლშხ., თა̈უ̂ნ ლნტ. 1. თავნი. თა̈̄უ̂ნ ქალა̄მო (ბზ.) -- თავნი მომეცი. 2. მოგება. სი მა̄მ ჯა̄რ ლითა̈̄ლ თა̈̄უ̂ნ (ბზ.) -- შენთვის გაყრა ხელსაყრელი არაა (მოგება არაა). თა̈მნს ი კუ̂ა̈დს ლეშგიმ ესერ ხარ გუ̂ილაჰუ̂დი (ანდ.) -- მოგება და ზარალი ბოლოს გაიგებაო.
- -თე (-თ) 1. თანდებული -ზე. ხა̈ლხ ...ხოსპახ ლიცს გა̈ნთე (ბზ. 33) -- ხალხი წყალს გვერდზე აგდებდა (უგდებდა). 2. თანდებული -ში. სგაუ̂ მეჩდელხი არცხელათე (პოეზ. 126) -- შესულხარ არცხელში. 3. თანდებული -თან. ასლამაზ ბაპთე ა̈მჩედლი (პოეზ. 134) --

ასლამაზი მღვდელთან წასულა. 4. თანდებული -კენ. ლჲხუ̂სგიდად ლახუ̂ჲ̂რთე (ბზ. 33) -- გავიხედეთ მთებისაკენ. ყარაბახჷლდდ უ̂ისგუ̂ ჩუქუ̂ჲ̂ნთ' ჲ̂ნრჷხნე (ბზ. 402) -- ყარაბახულდმა ვაშლი ძირს ჩამობერტყა.

- თე (თე̄მიშ, თე̄რჲ̂ლ; მიც. თეს \ თანუ̂ \ თან ბზ., თემიშ, თერჲ̂რ ბქ., თე̄მიშ, თე̄რალ ლშხ., თემიშ \ თეჲშ, თერჲ̂ლ ლნტ.) 1. თვალი (მხედველობის ორგანო). დჲ̂შდუ̂ს თე̄რჲ̂ლ ქჲ̂ხხჷპჷ̄რჲ̂ნ (ბზ. 360) -- დათვს თვალები დაევსო. მეჯუ̂ეგს თე ლოხბურგუ̂ინა (ბქ. 26) -- მეჯოგეს თვალი მოუფშვნეტია. ხოლა თეს... ძღჷდს ხოკუ̂იბხ ლჲ̄შხისა (ლშხ. 90) -- ავ თვალს ძალზე ერიდებიან ლაშხეთში. [დჲ̂უ̂ს] ნიგობაჟი ეშხუ თე ხადა (ლნტ. 260) -- დევს შუბლზე ერთი თვალი ჰქონდა. თემი კოკ -- თვალის გუგა. თემი ნჲ̂რჰი -- თვალის ჩინი (სინათლე). თე̄მი რჲ̂ბ (ბზ.) -- თვალის დახამხამება; წამი. თე̄მი ლიდე̄ს (ლშხ) -- თვალის დევნება. თე̄მი მუხუ̂ტი̄ნე (ლშხ.) -- მეთვალყურე. თე̄მი ლიგნე (ბზ.) -- თვალის დაყენება. თე̄მი უჰა (ბზ.) -- თვალუწვდენელი. თეთე ლისკნე (ბქ.) -- მეტისმეტი სიყვარული ("თვალში ჩახტომა"). 2. რაიმეს თვალი. ალმჲ̂სი თე -- ალმასის თვალი. კნინ. თეილდ ზს., თეუ̂რ̄ლ ბზ. -- თუ̂ეფ ხატყოფი თეილდისგა (პოეზ. 138) -- თოფი მოარტყა თვალში.
- თეთნე იგივეა, რაც თუ̂ეთუ̂ნე.
- თეთრ (-იშ, -ჲ̂ლ ბზ., ლნტ. -ალ ლშხ.) -- ფული; "თეთრი". ჩი̄ სგა ლჲ̂ხშდჲ̂ხ თეთრ (ბზ. 291) -- ფული ყველას შემოელია. მე̄უ̂არ მამჭირუ̂ჲ̄ლდ იჯდეხ თეთრს (ლშხ. 33) -- ფულის გადახდა ძალიან ეზარებათ (დანანებით იხდიან). ეჲ მარას ჟ'ახოთორა თეთრი ლიქმე (ლნტ. 284) -- ამ კაცს ფულის შოვნა (მომატება) უსწავლია. კნინ. თეთრილდ ბზ., თეთრი̄ლ ლშხ. იხ. უ̂არჩხილ.
- თეთუ̂ნე იგივეა, რაც თუ̂ეთუ̂ნე.

- თეკ̄ერ იგივეა, რაც თეკრა.
- თეკრა (-რ̈აშ, -რ̈ალ ბზ., -რ̈აჲშ, -როლ ბქ., ლნტ., -რ̈აშ, -̄ელ ლშხ.), თეკ̄ერ (-იშ, -ალ) ლშხ., ბოტ. -- ბოკვი; ნეკერჩხალი. ყანსაუ̂დ თეკრ̈ა ტყენ ა̈ნქაჩე (ბზ.) -- ყანსავმა ბოკვის კეტი მოჭრა. ნენჩას... ხაგ ადა̈იდ თეკრა (ბქ. 228) -- ტყეში დგას (ადგას) აგრეთვე ბოკვი.
- თეკუ̂ იგივეა, რაც თა̈კუ̂.
- თელ1 (-იშ, --) -- მთელი. თელ შუ̂ა̈ნ ლჷმა̈რდ ეშხუ ამბა̈უ̂ჟი (ბზ. 4) -- მთელი სვანეთი ერთ სიტყვაზე (ამბავზე) მდგარა. თელ ბეჩუ̂იჲსგა ჲორ აშირთეჟი მეზგე იზგე (ბქ. 1) -- მთელ ბეჩოში ორასამდე ოჯახი სახლობს. ჩუ̂ალ... თელ ჭუბერს ხამჟელი კირს (ბქ. 22) -- შვავი მთელ ჭუბერს კირით ამარაგებს (კირს ამყოფინებს). ლენტეხა... თელ ჩუბე შუ̂ა̈ნჲა̈ რა̈იონი ცენტრ ლი (ლნტ. 9) -- ლენტეხი მთელი ქვემო სვანეთის რაიონის ცენტრია. თელდ ზმნს. -- მთლად. თელდ... [ბა̈ჩდ] ოთსყ̄ინე ტარიელს (ბზ. 61) -- ტარიელს მთლად ქვად გადავაქცევ. თელდ წელი შტიმს ხაჯეშ ალ ბალახ (ლშხ., ხორ. 37) -- ეს ბალახი მთლად ვირის ყურს ჰგავს.
- თელ2 იგივეა, რაც თუ̂ელ.
- თელაწო̈უ̂1 (-იშ, --) ბზ., თელა̈წუ̂ე ბქ., თელა̈წე ლხმ. -- თვალადი ("თვალსახე"). მა̈მულა̈შთა̄ნ თელაწო̈უ̂ და̈რ არდა (ბზ.) -- მამულასთანა თვალადი არავინ იყო.
- თელაწო̈უ̂2 (-იშ, --) ბზ., თელა̈წუ̂ე ბქ., თელა̈წე ლხმ., თელა̈წა ლნტ. -- თვალთახედვა. [და̈შდუ̂] ლაკლი-ლაკლიშუ̂ თელა̈წუ̂ეს ათუ̂აფ (ბქ. 255) -- დათვი თვალთახედვიდან კოჭლობ-კოჭლობით დაიკარგა.
- თელა̈წა იგივეა, რაც თელაწო̈უ̂2.
- თელა̈წე იგივეა, რაც თელაწო̈უ̂1, 2.

- თელა̈წუ̂ე იგივეა, რაც თელაწო̈უ̂1, 2.
- თელეღრა იგივეა, რაც თელღჷრა.
- თელიან იგივეა, რაც თუ̂ელია̈ნ.
- თელღჷრა, თელღრა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ \ ლა̈თლა̈ღრა ბზ., -რა̈შ, -როლ \ ლა̈თლეღრა ბქ.), თერღლა (-ლა̄̈შ, -ლა̄̈ლ \ ლათრეღლა) ლშხ., თელეღრა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ \ ლა̈თელეღრა) ლნტ. -- რძალი. თელღჷრას ლჷლჟაგრჷ̄ლე თჷრქა̈ტ ხულუ̂ა̄̈ნ (ბზ. 292) -- რძალს მოწამლული მაკრატელი ჰქონდა. ხოლა თელღჷრას ლახუ̂ბა ეშიაშ ესერ ესქუქუ̂ა (ანდ.) -- ავმა რძალმა ძმები აქეთ-იქით დასვაო (დააცუცქაო). თერღლასӣ ადჲესხ (ლშხ. 32) -- რძალსაც წაიყვანენ. თელეღრა̈ჲშუ̂დ ჭა̈ში დი ი მუ დიმეთილ ი მუმეთილ ლიხ (ლნტ. 19) -- რძლისათვის ქმრის დედა და მამა დედამთილ-მამამთილია.
- თემ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- თემი. ჟიბე თემა̈რს ხუნკუ̂იდ ალუნთუ̂ე (ბზ.) -- უფრო ადრე ზემო თემებში ზამთრდება. ჭუბერ მერმე თემ ლი (ბქ. 226) -- ჭუბერი მეორე (სხვა) თემია. ალ თემარს ჩӣს მე̄რმე-მე̄რმე გუ̂არ ხა̄რ (ლშხ. 2) -- ამ თემებს (თემების მცხოვრებთ) ყველას სხვადასხვა გვარი აქვს.
- თე-ნექჭა (-ჭა̄̈შ, -ჭა̄̈ლ ბზ., -ჭა̈შ, -ჭოლ ბქ.), თე-ნიქჭა (-ჭა̄შ \ -ჭა̄მიშ, -ჭე̄ლ) ლშხ., თე-ნიქეჭა (-ჭა̈ჲშ, -ჭა̈რ) ლნტ. -- თვალ-წარბი. ალ ზურალს თე-ნექჭა ლუმირდ ესერ ხოგ (ბქ.) -- ამ ქალს ლამაზი თვალ-წარბი აქვს (ნაძვად უდგას). დენა თენიქეჭა̈ჲსა მიჩა დის ხაჯეშ (ლნტ.) -- გოგონა თვალ-წარბით დედასა ჰგავს.
- თენტერ იგივეა, რაც ტენტერ.
- -თეჟი{6} რთული თანდებული (-თე + -ჟი) -- -ზე. კახჷრ ზაგართეჟინ ემჴედხ (პოეზ. 148) -- კახირის მთაზე ასულან.

- თერ (ოთგრ, ათირ; ათერნე ბზ., ოთგრ, ათირ; ათერ ბქ., ლშხ.), გთერ, თირე (ათურ, ათირ; ა̈თერნე) ლნტ., გრდმ. -- ცნობს. ჟეღა̈რდ სიმონი მგსკა̈დ ჩუ̂ათირხ (ბზ. 296) -- ძაღლებმა სიმონის ბეჭედი იცნეს. იმჟი ესერ ათგრეს ჯინემ ჯი? (ბქ. 215) -- როგორ გიცნო მე შენო? ათხე გარ ათირ ზითუნახაუ̂დ ჲაკოფ (ლშხ. 66) -- ახლაღა იცნო მზეთუნახავმა იაკობი.
- თერა, თერე (თუ̂ერო̈ნდა̈ს, თერო̈ნდა; თერო̈ნდე̄დს ბზ., თუ̂ერგნ, თერგნდა; თერგნდეს ბქ., თერო̄ნდას, თერო̄ნდა; თერო̄ნდეს ლშხ., თუ̂ერონდა̈ს, თერონდა; თერონდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ჩანს. მიჩა ნაზუ̂ ქა თერგნ (ბქ. 203) -- მისი ნაკვალევი ჩანდა. მიჩა ჯგმილ დემე თერა (ლნტ. 248) -- მისი ძმა არსად ჩანს.
- თერღლა იგივეა, რაც თელღგრა.
- თესლ (-იშ, -ა̈რ) უშგ., ბქ. -- წანდილი, კოლიო.
- თეტე̄ნ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), თეტენ (-ტნიშ, -ტნა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- სადგისი. [ჭყინტს] მინდუ̂ერისგა ლახხუ̂ი̄ლდა თეტე̄ნ (ბზ. 365) -- ბიჭს მინდორში სადგისი შეხვდა. ეშხუ თეტენოლუ̂ ოხშკა̈დ ამხენქა (ბქ. 244) -- აქედან ერთი სადგისი გამომიჭედე. ჟ'ალაშხებნედ ქანა̈ ნეონშუ̂ ი თეტენშუ̂ (ლნტ. 31) -- კანაფის ძაფით და სადგისით შევკერავთ.
- თეურ იგივეა, რაც თა̈უ̂ირ.
- თეფ იგივეა, რაც თუ̂ეფ.
- თეფნი იგივეა, რაც თუ̂ეფნი.
- -თექა რთული თანდებული (-თე + -ქა) -- მდის. აშ მეჯდელხი ულუ̂ირთექა (პოეზ. 154) -- ასე მოსულხარ ულვირამდე.
- თე̄მიშ იგივეა, რაც თე.

- თე̄რა̈ლ იხ. თე.
- თითბერ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ბრიშ, -ბრალ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- თითბერი. [ჭყინტს] თითბრიშ ეშდჲორი რეჟენ ახხჳია (ბქ. 227) -- ბიჭს თითბრის თორმეტი ეჟვანი უპოვია.
- თითოლობჟი იგივეა, რაც თჳითო̄ლობჟინ.
- თითო̄ლაჟი, თჳითო̄ლ, თჳითო̄ლაჟი ბზ., ლშხ., თითოლაჟი, თა̈ჳითალჟი ბქ., თითოლაჟი ლნტ. ზმნს. -- თითოეულად, სათითაოდ. ჩოჩადდ სემი მარე თა̈ჳითალჟი (ბქ. 16) -- სამი ადამიანი სათითაოდ ჩავედით.
- თითო̄ლობჟი იგივეა, რაც თჳითო̄ლობჟი.
- თიკ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ. -არ ლშხ.) -- წილი (მკბენარის კვერცხი). ბეფშჳს თიკა̈რ ხო̄რდა (ბზ.) -- ბავშვს წილები ჰყავდა.
- თიკა̈̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., თიკა̈რ, თიკრა̈ (-კა̈რიშ \ -კრა̈იშ, თიკარუ \ თიკრაუ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), თიკა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- წილიანი. ეჯჲა̈რს ეშხუ თიკა̈̄რ ბეფშე̄ლდ ხო̄რდახ (ბზ.) -- იმათ ერთი წილიანი ბავშვი ჰყავდათ.
- თიკრა̈ იგივეა, რაც თიკა̈̄რ.
- თირ, ხ-ა̈თი̄რ (ხჳითე̄რდა̈ს, ითე̄რდა; ითე̄რდე̄დს ბზ., ხჳეთგრენ, ითგრ; ითგრეს ბქ.,) თირ (ხჳეთე̄რენ, ხეთე̄რა̈ნ; ხეთე̄რე̄ნს ლშხ., ხჳეთგრენ, თირდა, თირდეს ლნტ.) გრდუვ. -- {ა}გდია, ეთრევა. მეგა̈მ ჩუქჳა̈ნ ეშხუ ნაჯე̄ცურა ითე̄რდა (ბზ.) -- ხის ქვეშ ერთი მხეცი ეგდო. ტამდ კაჳლისგა ხჳეთგრენ (ბქ.) -- დილამდე ეზოში ვეგდე.
- თირე იგივეა, რაც თერ.
- თოდ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. -- შულო. ქიპი თოდ ხორიკ დე̄ფა̈ნჟი (ბზ.) -- აივანზე ძაფის შულო ჰკიდია. თოდა̈რს ჰა̈კფა̈რდ ა̈სყიხ (ბქ. 305) -- შულოებს გრეხილებად აკეთებენ.

- თოთ (-იშ, -ა̈რ) ზს., -არ ლშხ., თოთობა̈ჲ (-იშ, -ბაუ) ბზ., თოთ{ობაჲ} (-ბა̈̄ჲშ, -ბე̄ლ) ლშხ., თოთ{ობა̈} (-ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- თოთო, ჩვილი; ჭყინტი. თოთ ბეფშუ̂ (ბზ.) -- თოთ ბობშ (ლშხ.) -- თოთო ბავშვი. თოთ ლუნ (ლნტ.) -- თოთო ხბო. თოთ თა̈შ (ბქ., ლნტ.) -- ჭყინტი ყველი. ოხჯიდ თოთობაჲ ბობშემ ლიც (ლშხ. 63) -- ჩვილმა ბავშვმა წყალი მოუტანა.
- თოთბაჲ იგივეა, რაც თოთ.
- თოთობ (-ა̈შ, -- ზს., -იშ, -- ქს.) -- ჩვილობა, თოთოობა. თოთობს, ეზა̈რ ხა̈ნ ლი, ქ'ე̄რ ოთქა̈̄ბ მიშგუ ბეფშუ̂დ (ბზ.) -- ჩვილობას ჩემი ბავშვი დიდი ხანია (რომ) გასცდა (ჩვილობიდან გამოვიდა).
- თოთობა̈ იგივეა, რაც თოთ.
- თოთობა̈ჲ იგივეა, რაც თოთ.
- თოლა̈შ იგივეა, რაც თუ̂ალა̈შ.
- თომირ (-მრიშ, -მრა̈ლ ბზ., -მრიშ, -მრა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), თომურ (-აშ, -ალ) ლშხ. 1. ბურვაკი. ჲორი თომირ ოთგენედ ლა̈ნშყას (ბზ.) -- ორ ბურვაკს გასუქება დავუწყეთ (გასასუქებლად "დავაყენეთ"). 2. ბეჩ. ცხვარი (ერთ წლამდე).
- თომურ იგივეა, რაც თომირ.
- თოჲ იგივეა, რაც თუ̂ე.
- თოფ იგივეა, რაც თუ̂ეფ.
- თოფრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), თოფრაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- თოფრა (ტომარა). სე̄მი თოფრა ითქ ოხუ̂შყუ̂ელდ ლა̈დი ტუ̈ბრაჟი̄ნ (ბზ.) -- ღელეზე დღეს სამი თოფრა მარცვლეული გავრეცხეთ.
- თოქალთუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., თოქალდ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈რ) ლნტ. -- თოქალთო. ილარიონდ მეზიდ

ჰაბედ ჟ'ესდე მუჷ̂შგჷ̂ილი თოქალთჷ̂ჟე̄ნ (ბზ. 53) -- ილარიონმა ცეცხლმოკიდებული აბედი დადო უშგულელის თოქალთოზე.

- თӧ იგივეა, რაც თჷ̂ე.
- თӧლ იგივეა, რაც თჷ̂ელ.
- თӧფ იგივეა, რაც თჷ̂ეფ.
- თრӓჷ̂, თგრӓჷ̂ (-ӓშ \ -იშ, -ӓლ ბზ., -ӓრ ბქ., ლნტ.), თრაჷ̂ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- უშნო, გლახაკი. ჩჷ̂ესგუ, სი თრӓჷ̂! (ბზ.) -- დაჯექი, შე გლახაკო!
- თუ იგივეა, რაც თჷ̂ი.
- თუთინ (-თნიშ, -თნӓრ ზს., -იშ, -ӓრ ლნტ.), თუთუნ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- თუთუნი. ილარიონდ... თუთინს ჟ'ახბიდნე (ბზ. 53) -- ილარიონმა თუთუნს მოუკიდა. ალ ბალახ თელდ თუთჷ̂ნი ბალას ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 10) -- ეს ბალახი მთლად თუთუნის ფოთოლს ჰგავს.
- თულუყჷ̂ (-ლყჷ̂იშ, -ლყჷ̂ӓრ) ზს., ლნტ. -- გუდა. თჷ̂ით თულუყჷ̂ ბამბ' ათხაჲედ (ბქ. 260) -- თითო გუდა ბამბა წაილეთ. კნინ. თულყუდ (ზს.). თულყუდშჷ̂ ლეზიზ შგყჟი ამცჷ̂ე (პოეზ. 30) -- გუდით საგზალი ზურგზე ამკიდა.
- თუნგჷ̂ იგივეა, რაც თჷ̂ინგ.
- თურქӓდ, თურქӓტ იგივეა, რაც თგრქӓდ.
- თუფვე იგივეა, რაც თჷ̂იფვე.
- თუხრიკ იგივეა, რაც თუხჷ̂რიკ.
- თუხჷ̂რიკ (-იშ, -ӓლ) ბზ., თუხჷ̂ӓრიკ ბქ., თუხრიკ ლშხ., თუხӓრიკ ლნტ. -- თოხარიკი. მӓგ ჩӓჟ თუხჷ̂ӓრიკ ესერ დემ ჰედნი (ანდ.) -- ყველა ცხენი თოხარიკი არ გამოვაო.
- თუჯ (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- თუჯი. [ქორს] ჲეშდჲორუ ლაკილ თუჯი ყо̄რ ხორიკ

(ბზ. 79) -- სახლს თორმეტსაკეტიანი თუჯის კარი ჰკიდია.

- თუ̈ იგივეა, რაც თუ̂ი.
- თუ̈თ იგივეა, რაც თუ̂ით.
- თუ̈ნგ იგივეა, რაც თუ̂ინგ.
- თუ̄რ იგივეა, რაც თუ̂ი̄რ.
- თუ̂ალ იგივეა, რაც თუ̂ა̈ლ.
- თუ̂ალა̈შ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., თუ̂ალაშ ლშხ. -- თვალადი, ლამაზი; შესახედავი. ხოჩა თუ̂ალა̈შ (ზს., ლნტ.) -- ლამაზი. ხოლა თუ̂ალა̈შ (ზს., ლნტ.), ხოლა თუ̂ალაშ (ლშხ.) -- უშნო, ულამაზო. ალ ზითუნახაუ̂ დეშ ლას ეჩთა̄ნ თუ̂ალაშ (ლშხ. 71) -- ეს მზეთუნახავი ვერ იყო იმისთანა ლამაზი. მინე დაბისა ჟ'ა̈მეჯედ ხოჩა თუ̂ალა̈შ მეგამ (ლნტ. 267) -- მათ ყანაში ლამაზი ხე ამოსულა.
- თუ̂ა̈ლ1 (-იშ, თუ̂ა̈ლუ̂ა̈რ) ბზ., ლნტ., თუ̂ალ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ძვირფასი თვალი. მიჩ ესერ ეშხუ თუ̂ა̈ლ ხორი (ბზ. 388) -- მე ერთი ძვირფასი თვალი მაქვსო.
- თუ̂ა̈ლ2 (-იშ, თუ̂ა̈ლუ̂ა̈რ) ლნტ. -- ფქვილის კიდობანი. ფექს თუ̂ა̈ლისგა შუ̂იდედ (ლნტ.) -- ფქვილს კიდობანში ვყრით.
- თუ̂ე, თო̈ (-ჲა̈შ \ -ე̄მიშ, -ჲა̈რ \ თოჲა̈რ ბზ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), თოჲ (-აშ, -არ) ლშხ. -- თვე. ალას... აშხუ̂ თუ̂ეისგა მახელუ̂ა̈ჟ ა̈ხჵას (ბზ. 257) -- ეს ერთ თვეში ვაჟკაცი დადგა. [ალჲარ] მაშე̄ნე ლიგე̄რგი̄ თო̄ჲსა ხოხალ (ლშხ. ხორ. 6) -- ესენი ყველაზე მეტად გიორგობის თვეში იცის. ჩხარა თუ̂ე ანჩად (ლნტ. 273) -- ცხრა თვე გავიდა (გამოვიდა).
- თუ̂ეთუ̂ენე იგივეა, რაც თუ̂ეთუ̂ნე.
- თუ̂ეთუ̂ნე, თეთუ̂ნე (ხოთთუ̂ენა \ ხოთთუ̂ა̈ნა, მა̈თთუ̂ენე \ მათთუ̂ა̈ნე) ბზ., თუ̂ეთუ̂ნე

(ხოთთუ̂ენა, მგთთუ̂ენ) ლშხ., თეთნე (ხოთთენა, მათთენე) ბქ., თუ̂ეთუ̂ენე (ხოთეთუ̂ენა, მუთთუ̂ან) ლნტ. -- თეთრი. ანჴა̈დ თუ̂ეთუ̂ნე დე̄უ̂, თუ̂ეთუ̂ნა რა̈შს ჟი ხასგურ (ბზ. 256) -- მოვიდა თეთრი დევი, თეთრ რაშზე ზის. წიფი მეგმარს ხოწიბ ჯო̄ლდი თუ̂ეთუ̂ნე ჩაჩ ხაუ̂სშა̄ლ (ლშხ., ხორ. 38) -- წიფლის ხეებს ხავსის მსგავსი გრძელი თეთრი წვერი ჰკიდია. ბოგქა ანღრი თუ̂ეთუ̂ენე ჯორ (ლნტ. 252) -- ხიდზე თეთრი ჯორი მოდის. თუ̂ეთნა ყუ̂ა̈რილს ჟი ხასგურდა̈ს (პოეზ. 150) -- თეთრ ლაფშაზე იჯექი.

- თუ̂ელ, თო̈ლ (-იშ, თოლა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), თუ̂ელ (-არ) ლშხ., თელ ლხმ. 1. ტვინი. [დე̄უ̂] თუ̂ელს მიჩა ხეხუ̂ს ხა̄მნე (ბზ. 187) -- დევი ტვინს თავის ცოლს აჭმევს. [დაჩუ̂ირს] ნა̈თხუ̂რაშ თუ̂ელს გარ ხამნე (ბქ. 51) -- დას მხოლოდ ნანადირევის ტვინს აჭმევს. 2. ჭკუა. დი̄კუ̂ნგლა̈ თუ̂ელს ღალ ჲა̈რ ა̈ხჭემნი? (ბზ. 234) -- დიაკვნის ჭკუას ვინ (საბრალო) აჰყვება? [ზურალს] მოშ თუ̂ელ ი ბაჟ ხა̈ლუ̂ენა (ბქ. 242) -- ქალს სხვაგვარი ჭკუა და გონება ჰქონია. კნინ. თუ̂ელილდ, თო̈ლილდ ზს., ლნტ., თუ̂ელი̄ლ ლშხ. თხუ̂იმიშ თუ̂ელილდ გა̈ნთე ლა̈ხთხა̈კ (პოეზ. 122) -- თავის ტვინი იქით შეესხა.
- თუ̂ელია̈ნ, თუ̂ელჲა̈ნ (-იშ, -ლჲანა̈რ) ზს., ლნტ., თელიან (-ა̈რ) ლხმ. თუ̂ელიან (-არ) ლშხ. -- ჭკვიანი (ტვინიანი). სი გარ ხი თუ̂ელია̈ნ (ბზ. 307) -- მარტო შენა ხარ ჭკვიანი.
- თუ̂ელჲა̈ნ იგივეა, რაც თუ̂ელია̈ნ.
- თუ̂ეფ1, თო̈ფ (-იშ, თოფა̈რ) ზს., ლნტ., თეფ ლხმ., თოფ (-არ) ლშხ. -- თოფი. თუ̂ეფს ი ჲარა̈ლს მა̈ჲ ხუ̂ა̈ყრი? (ბზ. 245) -- თოფს და იარაღს რა ვუყო? [მანესგრე მუხუ̂ბედ] სგა ლა̈იბ დაშნა̈ჲ ი თუ̂ეფ (ბქ. 30) -- შუათანა ძმამ ხმალი და თოფი აისხა. ჩიჟემი ოჯა̈ხხო ერ ანჴედენდახ, თუ̂ეფს აკუ̂ანახ (ლნტ. 47) -- სიძის ოჯახში რომ მოვიდოდნენ, თოფს ისროდნენ. ბარჯას ხასდა̈ნდახ ნამცა თოფარე (პოეზ. 6) -- მხარზე ედვათ ნამცას თოფები.

- თუ̂ეფ2, თო̈ფ (-იშ, თოფა̈რ) ზს., ლნტ., თეფ ლხმ., თოფ (-არ) ლშხ. -- თოფი (ფართლისა). ეშხუ თუ̂ეფ ჩინთ ანკუ (ლნტ.)-- ერთი თოფი ჩითი მოვიტანე.
- თუ̂ეფენი იგივეა, რაც თუ̂ეფნი.
- თუ̂ეფნი (ოთუ̂ფ, ათუ̂ა̈ფ; ა̈თუ̂ფენი ბზ., ოთუ̂ეფ, ათუ̂აფ; ათუ̂ფენი ლშხ.), თეფნი (ოთუ̂ეფ, ათუ̂აფ; ათუ̂ფენი ბქ.), თუ̂ეფენი (ათუეფ, ათუ̂ა̈ფ; ა̈თუ̂ეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- იკარგება. აშხუ̂ჟი̅ნ ესნა̈რ ალ განზა̈რ ჩუ̂ათუ̂ა̈ფვხ (ბზ. 26) -- ერთხელ თურმე ეს განძები დაიკარგა. ათუ̂აფ ნაზუ̂ (ბქ.) -- დაიკარგა კვალი (ნავალი). მიჩა ჭა̈შ ჲედ ლოქ ჩუ̂ათუ̂ეფენი, ჲედ ლოქ ქაშყედენი (ლნტ. 232) -- ჩემი ქმარი ან დაიკარგება, ან გადავარდებაო.
- თუ̂ი (თუ̂ი̅მიშ, -- ბზ., თუმი{შ} \ თუემ, -- ბქ.), თუ (თუ̅მიშ \ -ეშ, --) ლშხ., თუ̂ი, თუ̈ (-ჲშ, --) ლნტ. -- თაფლი. [ზურა̅ლდ] ეშხუ ფაკა̈ნ თუ̂ი ოხკიდ (ბზ. 29) -- ქალმა ერთი ჯამი თაფლი მოუტანა. თუ̂ი გუნ მა̈შედ ხარ ამსოლდს (ბქ. 308) -- თაფლი ადამიანს ძალიან რგებს. ჲერხი იყდიხ ლენკე̅რას თუს (ლშხ. 19) -- ზოგი თაფლს ლენხერაში ყიდულობს... შურა̈ თუ̂ი ლოქ ხეფა̈სი ადრა ედ შკერიჲ მულუ̂ა̈ხენქა (ლნტ. 24) -- მაწყინარი თაფლი იელის ან შქერის ყვავილიდან (კეთდებაო) გამოდისო.
- თუ̂ით, თუ̈თ (-იშ, --) ზს., თუ̂ით ლშხ., ლნტ. -- თითო. [ალჲა̈რს] თუ̂ით ლუ̂აშ ახლოხ, თუ̂ით ბიკ ზექ (ბზ. 77) -- ამათ თითო ჯიხვი მოაქვთ, თითო ჯირკი შეშა. თუ̂ით სემი ლეზა̈უ მულუ̂შირა̈რ [არდახ] (ბქ. 206) -- თითო სამწლიანი ჯიხვები იყო. თუ̂ითჟი ზმნს. -- (თითო-) თითოდ (თითოზე). მუგუ̂ა̅ნა̅ლა ანღრიხ თუ̂ითჟი (ლშხ. 37) -- მოტირალნი თითო-თითოდ მოდიან.
- თუ̂ითო̅ლ იგივეა, რაც თითო̅ლაჟი.
- თუ̂ითო̅ლაჟი იგივეა, რაც თითო̅ლაჟი.

- თჳ̂ითო̄ლობჟინ ბზ., თითოლობჟი ბქ., თითო̄ლობჟი̄{ნ} ლშხ., თჳ̂ითოლობჟი ლნტ., ზმნს. -- თითოეულად, სათითაოდ. ისგ'ათა̈ბხ ჰა̈კედს თჳ̂ითილობჟი ლაჳ̂დილა (ბქ. 343) -- დები სათითაოდ კუდზე შეაბეს. აჩეხ ლოქ ლათხუარხო თჳ̂ითოლობჟი (ლნტ. 285) -- სანადიროდ სათითაოდ წავიდეთო.
- თჳ̂ინგ, თჳ̈ნგ (-იშ, -ა̈რ \ თუნგა̈რ) ზს., ლნტ., თუნგჳ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. -- თუნგი. ა̈ნკიდ ეჯნე̄მ თჳ̂ინგ (ბზ. 273) -- მან თუნგი აილო. მჷსკა̈დ ქაჲ ანშყად თჳ̂ინგ ხენქა (ბქ. 58) -- თუნგიდან ბეჭედი გადმოვარდა. კნინ. თჳ̂ინგილდ ზს., ლნტ. თუნგჳ̄ლ ლშხ.
- თჳ̂იფე (ოთუფ, ათჳ̂იფ; ა̈თჳ̂ფე ზს., ათჳ̂უფ, ათჳ̂იფ; ათჳ̂ფე ლნტ.) თუფე (ოთუფ, ათჳ̂იფ; ათჳ̂ფე) ლშხ., გრდმ. -- კარგავს. ბოფშემ ბჳ̄ლთ ათჳ̂იფ (ლშხ.) -- ბავშვმა ბურთი დაკარგა. მიჩა ლეჲეხურის ლოქ ათოთჳ̂იფა ეჲ დენა (ლნტ. 198) -- ჩემს საცოლეს ის ქალიშვილი დაუკარგავსო.
- თჳ̂ი̄რ (-იშ, --) ბზ., თჳ̂ირ ბქ., ლნტ., თჳ̄რ ლშხ. 1. ორთქლი, ოხშივარი. ცხჳ̂ადს თჳ̂ი̄რ ოხო̄ზი (ბზ.) -- საარაყე ქვაბს ორთქლი ასდის. 2. ნათაველი. ეშხუ ლჷგრეს, ეშხუ ბოთლიკ თჳ̂ირს ი ალის ჩი კჳ̂იდოლთეჲსგა ა̈დისგჴ (ბქ. 71) -- ერთ კვერცხს, ერთ ბოთლ ნათაველს და ამათ ყველას კალათაში აწყობენ.
- თქჳ̂იმე (ოთქუმ, ათქჳ̂იმ; ა̈თქჳ̂მე) ზს., თქუმე (ოთქუმ, ადთქუმე; ადთქუმნე) ლშხ., გრდმ. -- აქრობს. [დინას] ჩოთთქჳ̂იმა ლემესგ (ბქ. 208) -- გოგოს ცეცხლი ჩაუქრია.
- თხალია̈ნ იგივეა, რაც თხანა̈ჲ.
- თხამ იგივეა, რაც თხა̈მ.
- თხამიან იგივეა, რაც თხა̈მია̈ნ.
- თხამოლ იგივეა, რაც თხამულ.

- თჴამულ (-ჳ̂ლა̈შ, -ჳ̂ლა̈რ) ბქ., თჴამჷლ, თჴამოლ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ბუზანკალი.
- თჴამჷლ იგივეა, რაც თჴამულ.
- თჴანა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ზს., თჴალია̈ნ ლნტ. -- ფეთიანი. თჴანა̈ჲ ჩა̈̄ჟ გუნ ხოლა ლი (ბზ.) -- ფეთიანი ცხენი ძალიან ცუდია.
- თჴაპ იგივეა, რაც თხუპ.
- თჴარსკ (-იშ, --) ბქ. -- სეტყვა. ბჷგი თჴარსკ ანჯად (ბქ.) -- ძლიერი სეტყვა მოვიდა. იხ. სკარჴალ.
- თჴა̈მ (-იშ, --) ზს., თჴამ ქს. -- შური. [ზურა̄ლ] თჴამშუ̂ ჩუ ჳ̂ეთ აბა̈ჭკუ̂ (ბზ. 327) -- ქალი შურით კინაღამ გასკდა.
- თჴა̈მია̈ნ (-იშ, -იანა̈რ ზს., -მიანა̈რ ლნტ.), თჴამიან (-არ) ლშხ. -- შურიანი. თჴა̈მია̈ნ ესერ დე̄სა ლი მიშგუ გეზალ (ბზ.) -- ჩემი შვილი შურიანი არ არისო. თჴამია̈ზ ზურალ ლი (ლნტ.) -- შურიანი ქალია.
- თჴა̈ნ, თჴა̈ ბქ., ზმნს. -- ახლა, აწი. თჴა̈ნჷნლო ნომოჳ̂ ა̈თქადხ (ბქ. 152) -- აწი არ შეცდეთო.
- თჴა̈რა (-რა̈შ, --) ბზ., თხერა (-იშ, -- ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ., -რა̄შ ლშხ.) -- გახეთქვა; წასკდომა (სიცილის, ტირილის...). ფუყჳ̂იშ თხერა (ბქ.) -- მუწუკის გასკდომა. ლიგჳ̂ნია̈შ თხერა (ბქ.) -- ტირილის წასკდომა. ვაი, სიი თხერა (ლნტ.) -- ვაი, შენ და გასკდომა. (წყევლა)
- თჴა̈ფ (-იშ, თჴაფა̈რ) ჩბხ., თჴაფ (-ა̈შ, -ა̈რ ლხმ., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- ქონგური. მურყჳ̂მა̈რე ხოშა ლაღა̈ლს თხუმჟი თჴა̈ფ ხაჭიმ გჷრკა̈ნდ (ბქ. 241) -- კოშკების მეტწილს თავზე ირგვლივ ქონგურები გასდევს.
- თჴა̈̄რე იგივეა, რაც თხე̄რე.
- თხეპ იგივეა, რაც თხუპ.

- თხერა იგივეა, რაც თხა̈̄რა.
- თხერე იგივეა, რაც თხე̄რე.
- თხერენი იგივეა, რაც თხერნი.
- თხერნი (ოთხრ, ათხა̈რ; ა̈თხრენი ბზ., ოთხერ, ათხარ; ა̈თხრენი ბქ., ათხრენი ლშხ.), თხერენი (ათუ̂ხერ, ათხარ; ა̈თხერენი) ლნტ., გრდუვ. -- სკდება (გუდა; მუწუკი...) აჲრა̈ყშუ̂ გუ̂ეში ჟა̈ჯ ჩუ თხერნი (ბქ.) -- არყით სავსე ტიკი გასკდება. ნანლუ̂ელს ქა ხოკედხ ეჯჷჟინ, ერე ჟიმა̈დ ა̈სეთხერს (ლნტ. 61) -- ნალველს ისე გამოუღებენ, რომ არ გასკდეს (დაასკდეს).
- თხე̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.), თხა̈̄რე (-რა̈ლ) უშგ., თხერე (-რემ, -როლ ბქ. -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) ზოოლ. -- მგელი. ამჩუ [ეჯჲა̈რს] ლახხუ̂ი̄დხ უსგუ̂ა თხე̄რე (ბზ. 104) -- აქ მათ შეხვდათ ექვსი მგელი. თხერე ბოგა̈შ ხუნჟი ხა̈პჟენა (ბქ. 219) -- მგელი ხიდის ბურჯთან ყოფილა დამალული. ესრენ ალ ლეგუ̂ერი პატუ̂რენ და̈შტუ̂, თხერე ი მაულ ლჷმა̈რხ (ლნტ. 297) -- ამ წისქვილის მეპატრონენი თურმე დათვი, მგელი და მელა ყოფილან. თხერემი ბედიშ (ბქ.) -- მგლის წერა. თხერემ გუ̂ერაჟი ლჷპრისდე (ბქ.) -- მგლის ტყავზე მონათლული. გადატ. შეუბრალებელი, უკულმართი. კნინ. თხე̄რილ ბზ., თხერილ ბქ., თხე̄რო̄ლ ლშხ., თხეროლ ლნტ. თხე̄რო̄ლ ძიძაჲდ ოხჯი̄და (ლშხ. 84) -- მგელი ძიძად მოუყვანია.
- თხილმა̈რ (-იშ, -მარა̈ლ ბზ., -მარა̈რ ბქ., -ეშ, -მარა̈ლ ლნტ.), თხილმარ (-იშ, -ა̄ლ) ლშხ. -- თხილამური. თხილმარა̈ლშუ̂ მუსჟი ხოჩა ლეზელა̈̄ლ ლი (ბზ.) -- თხილამურებით თოვლზე კარგი სასიარულოა. [და̈შდუ̂ს] თხილმა̈რიშ ლესკუ̂ერ ოთაბ ისგა (ბქ.) -- დათვს თხილამურის ბაწარი შევაბი.
- თხიპ იგივეა, რაც თხუპ.

- თხირე (ოთხჷრ, ათხირ; ӓთხრე ზს., ათხურ, ათხირ; ათხრე ლნტ.), თხჷრე (ოთხჷრ, ათხირ; ათხრე) ლშხ., გრდმ. -- ხეთქს. ქა̈დდე ტკისდ ალა... ი ჩუ̂ათხირ (ბზ. 335) -- გაიტანა მართლაც ეს და გახეთქა. ზურალს ხოყირა ლაფათქა ი ჩუ̂ათოთხირა (ლნტ. 28) -- ქალს დაურტყამს ნიჩაბი და გაუხეთქავს.
- თხისӓ̈რ იგივეა, რაც თხისა̈̄რ.
- თხისა̄რ იგივეა, რაც თხისა̈̄რ,.
- თხისა̈̄რ (-იშ, -სა̄რӓლ) ბზ., თხისუ̂ӓრ (-იშ, -ӓლ) ბქ., თხისა̄რ (-ალ) ლშხ., თხისӓ̈რ (-სარӓლ) ლნტ., -- ქინქლიანი, ღინღლიანი. ზურა̄ლს თხისა̈̄რ ჭყინტ ლახხუ̂ი̄დდა შუკუ̂ჟი̄ნ (ბზ.) -- ქალს ქინქლიანი ბიჭი შეხვდა გზაზე. ეშა ლი ალე თხისა̄რ დი̄ნო̄ლ? (ლშხ.) -- ვისია ეს ქინქლიანი გოგონა?
- თხის{უ̂} იგივეა, რაც თხუ̂ას, თხუ̂აშ2.
- თხისუ̂ӓრ იგივეა, რაც თხისა̈̄რ.
- თხიშე (ოთხჷშ, ათხიშ; ӓთხშე ზს., ათხუშ, ათხიშ; ӓთხშე ლნტ.), თხჷშე (ოთხჷშ, ათხიშ; ათხშე) ლშხ., გრდმ. 1. {ჩა}შლის, {გა}ქნის (ზედმეტად მოხარშულს...). სურუ აჯӓბ ლობიო, ჰӓდურდ ჩუ ათხიშ (ბზ.) -- ძალიან მოხარშა ლობიო, მთლად ჩაშალა. 2. თქვეფს. ლჵგრეს ჟი თხუ̂იშედ (ლნტ. 34) -- კვერცხს ავთქვეფთ (გავქნით).
- თხოპ იხ. თხუპ.
- თხუმ იგივეა, რაც თხუ̂იმ.
- თხუმრӓ̄შ, თხურმӓ̄შ (-იშ, -მა̄შӓლ) ბზ., თხუმრა̄შ (-ალ) ლშხ., თხუმრӓშ (-რაშӓრ) ბქ. 1. სასთუმალი. აფხნეგდ ჩოთდარჯჷე თხურმӓ̄შ (ბზ. 288) -- ამხანაგმა სასთუმალთან დაუდარაჯა. ალსმიშ ჯაყულდ მიზ თხურმӓშ (ბქ. 101) -- ალმასის დანა სასთუმალთან

მიძევს. ეშხუ მუტჳ̂არ თხუმრა̄შ ხატჳ̂რე̄ნა (ლშხ. 72) -- ერთი სანთელი სასთუმალთან ენთო თურმე. ოთარს დაშნილ თხუმრაშ ხორაკდა (პოეზ. 86) -- ოთარს ხმალი სასთუმალთან ეკიდა. იხ. ლეთხუმარა̈შ. 2. (ბქ.) ბალიში.

- თხუმცხე̄ნურ (-იშ, -ალ) ლშხ., თხჳ̂იმცხენურ (-ა̈ლ) ლნტ. -- თავშიშველი. დი̄ნე̄ლ თხუმცხე̄ნურ ანჯადხ (ლშხ.) -- გოგონები თავშიშველი მოვიდნენ. თხჳ̂მცხენურ ეკლეიახო დემ ლგრიხ (ლნტ.) -- თავშიშველი ეკლესიაში არ მიდიან.
- თხუპ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., თხჳ̂ეპ, თხეპ (თხოპა̈რ) ბქ., თხეპ (-არ) ლშხ., თხიპ, თხაპ (იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- აპეური. თხუპ ჩჳ̂ა̈მძგჳ̂იბ აშხჳ̂ ჯა̈ნდ (ბზ.) -- ერთმა ხარმა აპეური გამიწყვიტა.
- თხურმა̈̄შ იგივეა, რაც თხუმრა̈̄შ.
- თხჳ̂ას1, თხჳ̂აშ1 (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -აშ, -არ ლშხ.) -- წყლის ხავსი. ლუგჳ̄ბე ლიც თხჳ̂აშს იგნე (ბზ.) -- დაგუბებული წყალი ხავსს იკიდებს.
- თხჳ̂ას2, თხჳ̂აშ2 (-ა̈შ, -ა̈რ), თხის{ჳ̂} (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -აშ, -არ) ლშხ. 1. ბუსუსი, ქინქლი, ღინღლი. მახელჳ̂ა̈ჟს ჩიქე თხჳ̂ას გარ ხა̄რ მეჯდე (ბზ.) -- ახალგაზრდას სახეზე ჯერ მხოლოდ ქინქლი აქვს ამოსული. 2. თხის{ჳ̂} -- თხისური, თივთიკი.
- თხჳ̂ეპ იგივეა, რაც თხუპ.
- თხჳ̂იმ (-იშ, თხუმა̈რ ბზ., -ა̈რ ლნტ., თხუმემ, -ა̈რ ბქ.), თხუმ (-არ) ლშხ. 1. თავი. ალ და̈̄ჳ̂ს სგა ლახსედა ეშხუ თხჳ̂იმ (ბზ. 250) -- ამ დევს ერთი თავი შერჩენია. და̈შდჳ̂დ ალის თხჳ̂იმ ქა ახქჳ̂იც (ბქ. 17) -- დათვმა ამას თავი მოსჭრა. ლა̄შხე თხუმს ლეგ ჯჳ̂ინელ მჳ̄რყჳ̂ამ (ლშხ. 1) -- ლაშხეთის თავში ძველი კოშკი დგას. ტა̈ხი თხჳ̂იმისა სემი შტაჳ̂ალ ლოქ ა̈რი (ლნტ. 279) -- ტახის თავში სამი მერცხალიაო. 2. მეთაური. ჩოთღორჳ̂ეხ ჲერხი თხჳ̂იმ მა̄რა̈̄ლს (ბზ. 4) -- ზოგი მეთაური კაცი მოატყუეს. ლილთხჳ̂მი ესერ ჩი ხოხალდეს ეჰე, მა̈გ

თხუ̂იმ ირი (ანდ.) -- მეთაურობა ყველამ რომ იცოდეს, ყველა მეთაური იქნებაო. 3. მთავარი, ძირითადი. თხუ̂იმ მოსაუ̂ა̈ლ ალ სოფელს ლი კუ̂ეცენ ი სიმინდ (ბქ. 1) -- ამ სოფელში ძირითადი მოსავალი პური და სიმინდია. თხუმ მე̄რაუ̂ი̄ ეჯი ი̄რი (ლშხ. 47) -- მთავარი მედიატორიც ის იქნება. 4. პირის ნაცვალსახელი -- თავი. ჯ' ე̄სერ ჟი ხოჭუ̂ე̄ნი ი თხუ̂იმს ამეჩუ იწუ̂რი (ბზ. 4) -- მე უკან დავბრუნდები და სისხლს აქ ავიღებო (თავს აქ "ვისისხლებო"). დემის ესერ ხაცრჷლნე მიჩა თხუმ და̈შდუ̂ა̈რს (ბქ. 206) -- ჩემს თავს დათვებს არ დავაფლეთინებო. ლახასისკჷნ თხუ̂იმ ალ დენას (ლნტ. 300) -- ამ გოგოს თავი შესძულდა. 5. თხემი, კენწერო; მწვერვალი. გოგუ̂ერ დედბერ ჟ'ა̈მჩედე̄ლი კოჯა̈ თხუმთე̄ჲსგა (ბზ. 64) -- კუდიანი დედაბერი კლდის თხემამდე (თავამდე) ასულა. ლირჰა̈ლდ ჟი მეჩდე ხუ̂ა̈სუ̂დ ლა̈კცურია̈შ თხუმთეჟი (ბქ. 206) -- გათენებამდე ჭიუხის თხემზე ავედით (ასული ვიყავით). 6. თავნი. მარა თხუ̂იმ... ხად ლეყდე (ბქ. 292) -- კაცს თავნი ჰქონდა მოსატანი. 7. ზმნს. -- წინ, თავში. თხუმ მი ხუ̂ი (ბქ. 207) -- თავში (წინ) მე ვარ. კნინ. თხუ̂იმილდ ზს., ლნტ., თხუმუ̄ლ ლშხ.

- თხუ̂იმუცხე̄ნა (-ნა̄̈შ, -ნა̄̈ლ ბზ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), თხუ̂იმუცხენა (-ნა̈შ, -ნაუ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- თავდაუვარცხნელი. ალ ბეფშუ̂ ჩი ლადელ თხუ̂იმუცხე̄ნა ლი (ბზ.) -- ეს ბავშვი ყოველდღე თავდაუვარცხნელია.
- თხჷრე იგივეა, რაც თხირე.
- თხჷშე იგივეა, რაც თხიშე.
- თჷგ იგივეა, რაც თჷგირ.
- თჷგირ (-იშ, -გრა̈ლ ბზ., -გრიშ, -გრა̈რ ბქ.),თჷგ (-არ) ლშხ., თჷგჷრ (-ა̈ლ) ლნტ. 1. წვეტიანი ჩხირი; წკირი. ჭყინტდ ხუ̂ა̈ჲ თჷგრა̈ლ ანტა̄ბე (ბზ.) -- ბიჭმა ბევრი წვეტიანი ჩხირი გათალა.

ალი თგგირს ქა ხოსჷემ (ბქ.) -- ეს წვეტიან წკირს უყრის. 2. ზს. სადგისი.

- თგგრ იგივეა, რაც თგგირ.
- თგმი (-მი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -მიშ, -- უშგ., ლნტ., -ა̈შ, -- ბქ.) -- გაჭირვება; გასაჭირი; ტანჯვა. თგმი ლახ ა̈ჯჳედნი, ეჩქას მი მა̈მჲედა ისგუ ლიშედ (ბზ. 347) -- გაჭირვება თუ დაგადგება, მაშინ მე შემიძლია შენი შველა. მეზგემ მაბაც თგმიჟი ესერ იწენი (ანდ.) -- ოჯახის შეძლება გასაჭირში გამოჩნდებაო. ლე̄თი ძღჷდ თგმი ხა̄რე̄ნა (ლშხ. 62) -- წუხელ დიდი გაჭირვება ჰქონია. ახაჳედახ თგმი ალ ლახჷბას (ლნტ. 95) -- ამ ძმებს გასჭირვებიათ (გაჭირვება მოსვლიათ).
- თგმი-წჷხი -- გაჭირვება, გასაჭირი. თგმი-წჷხისუ ლახლა̈კხ! (ბზ.) -- გასაჭირიმც შეემთხვეთ! ღეშდ ნაზარჷ თგმი-წჷხის ესერ ახხჷია (ანდ.) -- დაზოგილი გაჭირვებას უპოვნიაო.
- თგრა̈ჷ იგივეა, რაც თრა̈ჷ.
- თგრტგნ (-იშ \ -ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ., ბქ., ლნტ.) -- ჭიხვინი. ჟ'ა̈ნკიდ რა̈შდ თგრტგნ (ბზ. 90) -- რაშმა ჭიხვინი დაიწყო.
- თგრქა̈დ, თგრქა̈ტ (-რქდიშ \ -რქტიშ, -ქდა̈რ \ -ქტა̈ლ ზს., -იშ, -ქატა̈რ ლნტ.), თგრქატ (-ქტიშ, -ქტარ) ლშხ. -- მაკრატელი. დჷ̄ჷდ ქო̄ხჯიდ თგრქა̈ტ ჭიტის (ბზ. 310) -- დევმა ჭიტის მაკრატელი გამოუტანა. დადოლ თგრქდა̈რე ლამარათ' აჩა̈დხ (ბქ. 337) -- დედაბრები მაკრატლების მოსამზადებლად წავიდნენ. თგრქატ ოთნებ (ლშხ. 86) -- მაკრატელი დავანებე. ხენწიფედ ქა ლახჷემ თგრქა̈დ ბლიულდს შიისგა (ლნტ. 173) -- ხელმწიფემ მუნჯს (დებილს) ხელში მაკრატელი მისცა.

ი

- ი1 კავშ. -- და. ანჯა̈დხ ოთარშა თათარყან ი ლეჳ̂ან (ბზ. 23) -- ოთარაანთ თათარყანი და ლევანი მოვიდნენ. ესხრი, ესხრი ი ლახხჳ̂იდა თხერე (ბქ. 21) -- მიდის, მიდის და შემოხვდა მგელი.
- ი-2 ერთპირიანი ვნებითი გვარის პრეფიქსი. იშხი -- იწვის. იმა̄რი (ბზ.) -- მზადდება.
- ი-3 სათავისო ქცევის პრეფიქსი. იქჩე -- იჭრის. ისყი -- იკეთებს.
- ი-4 სასხვისო ქცევის პრეფიქსი ობიექტური წყობის ზმნათა 1 და 2 პირებთან. მიშხი -- მიწვავს. ჯიშხი -- გიწვავს. მიშხჳ̂ნი -- მინახავს. ჯიშხჳ̂ნი -- გინახავს
- -ი5 სუფიქსი ი ან ე პრეფიქსით ნაწარმოებ ვნებითი გვარის ზმნებთან აწმყოში. იშხი -- იწვის. ხეშხი -- ეწვის.
- -ი6 მყოფადსრულის საწარმოებელი სუფიქსი. ადხატჳ̂ი -- დახატავს. ადმეჩი -- დააბერებს.
- იამ (-იშ, --) ლშხ. -- წყლის ხავსი. იამ{ს} ლიცისა იდე̄ს ბეჩ (ლშხ. ხორ. 2) -- (წყლის) ხავსი ქვას წყალში ეკიდება. მაგ ჩუ ილფარი იამშჳ̂ (ლშხ. ხორ. 2) -- ყველაფერი იფარება წყლის ხავსით.
- იამბაჳ̂ა̈ლ იგივეა, რაც იმბუა̄̈ლ.
- იანგა̈რიში, იანგრში იგივეა, რაც ინგრიშე.
- იარა̈ღ, ჲარა̈ღ (-იშ, -აღა̈ლ ბზ., -აღა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), იარაღ, ჲარაღ (-ალ) ლშხ. -- იარაღი. მახელჳ̂ა̈ჟს ჲარა̈ღ ხესგუჳ̂ (ბზ.) -- ვაჟკაცს იარაღი შვენის. იარა̈ლულ ეჩქა ლამშაჳ̂ხო ქა ღა̈რმოშ ლემა̈ზლი (ლნტ. 4) -- იარაღის გარეშე მაშინ თურმე სამუშაოდ ვერავინ გადიოდა.
- იარი იგივეა, რაც იჰრი1.
- იაჳ̂დარ, იაჳ̂და̈რ იგივეა, რაც იჰა̄ჳ̂და̈რ.

- ია̈შტექი იგივეა, რაც ინშდექი.

- იბა̈ჟნე იგივეა, რაც იბჟენი.

- იბა̈რ (ა̈თჳ̂იბრ, ა̈დბა̈რ; ა̈დბა̈რნე ზს., ა̈თჳ̂იბ, ა̈დბა̈რე; ა̈დბა̈რი ლნტ.), იბარ (ოთბარ, ედბარე; ედბარნე) ლშხ., გრდმ. -- იბანს. დეჳ̂იშჳ̂ილდ შია̈რ ქა̈̄დბა̈რ (ბზ. 244) -- დევიშვილმა ხელები დაიბანა.

- იბა̈რიესკ იგივეა, რაც იბრა̈ჲ.

- იბა̈ჯგი იგივეა, რაც იბჯგი.

- იბა̄ნდე (ა̈ხჳ̂ბა̈̄ნდ, ა̈ნბა̄ნდე; ა̈̄ნბა̈̄ნდნე ბზ., ოხბა̄ნდ, ენბა̄ნდე; ენბა̄ნდნე ლშხ.), იბანდე (ა̈ხჳ̂ბანდ, ა̈ნბანდე; ა̈ნბა̈ნდისგ ბქ., ა̈ხჳ̂ბანდ, ა̈ნბანდე; ა̈ნბანდი ლნტ.), გრდმ. -- {და}იკერავს. ალა ჟი ა̈ნბა̄ნდე აფხჳ̂დ (ბზ. 304) -- ბაყაყმა ეს შეიკერა (დაიკერა). დინა კაბს იბანდე (ბქ.) -- ქალიშვილი კაბას იკერავს.

- იბა̄ჯგე, იგივეა, რაც იბჯგი.

- იბა̈̄კი (ლა̈ხჳ̂ბა̈̄კ, ლა̈ჲბა̈̄კ; ლა̈ჲბა̈̄კნე) ბზ., იბა̈კი (ლა̈ხჳ̂ბაკ, ლა̈ჲბა̈კ; ლა̈ჲბა̈კნე ბქ., ა̈თჳ̂ბაკ, ა̈დბაკე; ა̈დბაკი ლნტ.), იბა̄კი (ლოხბა̄კ, ლეჲბა̄კე; ლეჲბა̄კნე) ლშხ., გრდუვ. -- დადის, {და}აბიჯებს. დინილ ქა ჳ̂ენდ გარ იბა̈კი (ბქ.) -- გოგონა ძლივს დადის.

- იბგა̈̄ლ (ა̈ხჳ̂ბჲგა̈ნ, ა̈ნბჲგა̈̄ნ; ა̈ნბჲგი) ბზ., იბგა̈ლ (ოხჳ̂ბჲგენ, ა̈ნბჲგან; ა̈ნბჲგი) ბქ., იბგა̄ლ (ოხბჲგენ, ენბჲგა̄ნ; ენბჲგი) ლშხ., იმბჲგა̈ლ (ა̈ხჳ̂ბჲგენ, ა̈ნბჲგან; ა̈ნბჲგი) ლნტ., გრდუვ. -- 1. მხნეობს, მაგრდება (გაჭირვებაში). ეზარლალჷდ ა̈ხბჲგენ, ისგჳ̂ი ცოდ! (ბქ.) -- კიდევ კარგად გამხნევდი, შე საცოდავო! 2. ლშხ. ჯიუტობს. იმ ლოქ ხიბგა̄ლ, ისგჳ̂ი ლირდელჳ̂არა (ლშხ. 70) -- რას ჯიუტობ, შენმა სიცოცხლემ.

- იბგი (ოხჳ̂ბჲგა̈ნ, ა̈ნბჲგა̈̄ნ; ა̈ნბჲგი ბზ., ა̈ნბჲგან; ა̈ნბჲგი ბქ., ოხბჲგენ, ენბჲგა̄ნ; ენბჲგი ლშხ.),

იმბჷგი (ა̈თჳ̂ბჷგენ, ა̈დბჷგან; ა̈დბჷგი) ლნტ., გრდუვ. მაგრდება. გჳ̂ა̈ლიარობქა გიმ სურუს იბგი ი ხოლა ლებერგი ლი (ბქ.) -- გვალვიანობაში მიწა ძალიან მაგრდება და ძნელი სათოხნელია. გადატ. მხნევდება. აშხუნლჳ̂ე ჭირისუფალი ჟი იბგი (ბქ.) -- ბოლოს ჭირისუფალიც მხნევდება. გადატ. ჯიუტდება, ჯიქდება. გალჳ̂ანისა ჩჳ̂ედბჷგა̄ნ ჩა̄ჟ (ლშხ. 71) -- ცხენი გალავანში გაჯიუტდა.

- იბგუნა̄ლი იგივეა, რაც იბგუნა̄ლი.
- იბგუნა̄ლი (ლა̈ჴჳ̂ბუგჳ̂ნა̄ლ, ლა̈ჲბუგჳ̂ნა̄ლე; ლა̈ჲბუგჳ̂ნა̄ლი ბზ., ლა̈ჴჳ̂ბუგჳ̂ნალ, ლა̈ჲბუგჳ̂ნა̈ლი; ლა̈ჲბუგჳ̂ნა̈ლისგ ბქ.), იბგუნა̄ლი (ლოხბუგჳ̂ნა̄ლ, ლეჲბუგჳ̂ნა̄ლე; ლეჲბუგჳ̂ნა̄ლნე) ლშხ., იბგჳ̂ანალი (ლა̈ჴჳ̂ბუგჳ̂ანა̈ლ, ლა̈ჲბუგჳ̂ანალე; ლა̈ჲბუგჳ̂ანალი) ლნტ., გრდუვ. -- ხელებს აფათურებს, ხელებით ისინჯავს. ზურალ იბგჳ̂ანალი მეგამა̈ ძირს (ლნტ. 162) -- ქალი ხელებს აფათურებს ხის ძირას. ბობშ ჯიბაჲს იბგუნა̄ლი (ლშხ.)-- ბავშვი ჯიბეს ისინჯავს.
- იბგუნე (ა̈ჴჳ̂ბუგჳ̂ინ, ა̈ნბუგჳ̂ნე; ა̈ნბუგჳ̂ნი ბზ., ლნტ., ოჴჳ̂ბუგუნ, ენბუგჳ̂ნე; ენბუგჳ̂ნი ლშხ.), იბგჳ̂ა̈ნი (ა̈ნბუგჳ̂ნე; ა̈ნბუგჳ̂ნისგ) ბქ., გრდმ. -- 1. ხელით {მო}ისინჯავს. ბეფშჳ̂დ ლა̈ჲბუგჳ̂ნე ჯჳ̂ენეჟ (ბზ. 262) -- ბავშვმა უბე მოისინჯა. 2. (ა̈თჳ̂ბუგჳ̂ინ, ა̈დბუგჳ̂ნე; ა̈დბუგჳ̂ნი) ლნტ. -- იბეგვავს.
- იბდე (ლო̄ჴჳ̂იბდ, ლა̈ჲბიდ; ლა̈ჲბიდე ბზ., ლაჴჳ̂იბდ, ლა̈ჲბიდ; ლა̈ჲბიდე ბქ., ლო̄ჴჳ̂იბდ, ლეჲბიდ; ლეჲბიდე ლშხ., ლა̈ჴჳ̂იბდ, ლა̈ჲბიდ; ლა̈ჲბიდე ლნტ.), გრდმ. -- {შე}ისხამს, {გადა}ივლებს. ლახ ა̈თუ ხა̄ც, ეჩქა ესერ იბდაჳ̂ ლიცს (ბზ. 256) -- თუ დაგცხეს, მაშინ ისხი წყალიო. იხ. იგჳ̂შე.
- იბდერ (ოსბჷდ, ოსბჷდდა; ოსბჷდნი ლშხ., ა̈სჳ̂იბდ, ა̈სბიდ; ა̈სბიდნე ლნტ.), გრდუვ. -- იწევს,

იქაჩება. ლჷსო̄ყე მარე იბდერ ქა ლაჩედდ ყო̄რქა (ლშხ. 13) -- გაგიჟებული კაცი კარში გასაქცევად იწევს.

- იბემ (ლა̈̄ხჳ̂იბ, ლა̈ჲბე; ლა̈ჲბემნე ბზ., ლა̈ხჳ̂იბ ბქ., ლნტ.), იბენ/მ (ლო̄ხჳ̂იბ, ლეჲბე; ლეჲბემ{ნე}) ლშხ., გრდმ. -- იბამს, ირტყამს. სასო დე ლა̄რტყს იბენ (ლშხ. 63) -- სასო არც ქამარს {შემო}ირტყამს.
- იბე̄ლი (ა̈თჳ̂ბე̄ლა̈ნ, ა̈დბე̄ლა̈̄ნ; ა̈დბე̄ლი ბზ., ოთბე̄ლენ, ედბე̄ლა̄ნ; ედბე̄ლი ლშხ.), იბელი (ოთბელენ, ა̈დბელან; ა̈დბელი ბქ., ა̈თჳ̂ბელენ, ა̈დბელან; ა̈დბელი ლნტ.), გრდუვ. -- იბერება. ალა ქა̈̄დბე̄ლა̈̄ნ ი ჩუ ჳ̂ეთ აბა̈ჭკჳ̂ (ბზ. 51) -- ეს გაიბერა და კინაღამ გასკდა.
- იბზი (ა̈თჳ̂ბიზა̈ნ, ა̈დბიზა̈̄ნ; ა̈დბიზი ბზ., ათჳ̂ბიზენ, ა̈დბიზა̈ნ ბქ., ა̈თჳ̂ბიზენ, ა̈დბიზან ლნტ., ოთბიზენ, ედბიზა̄ნ; ედბიზი ლშხ.), გრდუვ. -- ძღება. ჲერჳ̂' ესერ იზბი, ჩუი ეჯი იბზი (ანდ.) -- ვინც ჭამს, გაძღომითაც ის ძღებაო. რა̈შჳ̂ ჩჳ̂ა̈დბიზან (ლნტ. 156) -- რაში გაძღა. ეშხუ მარე ლაშხჳ̂ირს გთრა ი დეშ იბზოლდა (ლნტ. 200) -- ერთი კაცი "ლაშხვირს" (ცხენისწყალს) სვამდა და ვერ ძღებოდა.
- იბინა̈ჳ̂ი (ა̈თჳ̂ბინაჳ̂ა̈ნ, ა̈დბინაჳ̂ა̈ნ; ა̈დბინა̈ჳ̂ი ბზ., ა̈თჳ̂ბინაჳ̂ენ ლნტ., ოთბინაჳ̂ენ, ა̈დბინაჳ̂ან; ა̈დბინაჳ̂ი ბქ.), იბინაჳ̂ი (ოთბინაჳ̂ენ, ედბინაჳ̂ა̄ნ; ედბინაჳ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- ბინავდება. ჩჳ̂ა̈დბინაჳ̂ა̈ნ ლეჟა ფოყას (პოეზ. 82) -- ზემო მხარეს დაბინავდა.
- იბი̄რლჳ̂იე̄ლ იგივეა, რაც იბჷ̄რლჳ̂იე̄ლ.
- იბნე (ა̈ხჳ̂ბინ, ა̈ნბინე; ა̈ნბინნე ბზ., ა̈ნბინისგ ბქ., ოხბინ, ენბინე; ენბინნე ლშხ., ლა̈ხჳ̂ბინ, ლა̈ჲბინე; ლა̈ჲბინნე ლნტ.), გრდმ. -- იწყებს. გეზალდ ლითხჳ̂ია̈რ ა̈დბინე (ბზ. 375) -- შვილმა ნადირობა დაიწყო. ჟ'ენბინე მე̄რმემი̄ ლი̄მბჳ̂ი (ლშხ. 67) -- მეორემაც დაიწყო მოყოლა. სკიჳ̂რე ყორ ლიკილის იბნე (ლნტ. 238) -- სკივრის კარი ჭრიალს (კივილს)

იწყებს.

- იბორგიელ იგივეა, რაც იბჷრგე̄ლ, იბჷრგჲე̄ლ.
- იბოცე (ა̈ხჷ̂ბოც, ა̈ნბოცე; ა̈ნბეცისგ ბქ., ა̈ნბოცი ლნტ.), გრდმ. -- ზურგზე იკიდებს. ჭყინტს ლახობოცა დენა (ლნტ. 136) -- ვაჟს ზურგზე აუკიდია გოგო.
- იბო̈ზი იგივეა, რაც ინბო̈ზი.
- იბო̄გი (--, ა̈თბოგა̈̄ნ; ა̈თბო̈̄გი) ბზ., გრდუვ. -- ხიდად იდება. ტჷ̂იბს ჟ'ა̈თბო̄გი ლუმირ (ბზ. 60) -- ნაძვი ღელეზე ხიდად გაიდება.
- იბო̄ში (ოხბო̄შენ, ენბო̄შა̄ნ; ენბო̄ში) ლშხ., იბოში (ა̈ხჷ̂ებოშენ, ა̈ნბოშან; ა̈ნბოში) ლნტ., გრდუვ. -- ეწყობა, ემზადება. ხორჷ̂ა მუხჷ̂ბე ჟ'ა̈ხებოშან (ლნტ. 258) -- უმცროსი ძმა გაემზადა.
- იბჟენი (ა̈ხჷ̂იბჟ, ა̈ნბა̈ჟ; ა̈ნბა̈ჟნე ზს., ოხბაჟ, ენბაჟე; ენბაჟნე ლშხ.), იბა̈ჟნე (ა̈ხჷ̂ბა̈ჟ{ინ}, ა̈ნბა̈ჟ; ა̈ნბა̈ჟნე) ლნტ., გრდმ. -- იტყობს, იგებს. ჲედაჷ̂იშ ხახჷ̂ემ ჟ'ა̈ნბა̈ჟ [მუქჷ̂თერიშ ლიჯედ] (ბქ. 18) -- იედავის ცოლმა შეიტყო ქურდის მოსვლა. ხოლამ ი ხოჩამ გჷ̂ი ესერ ქა იბჟენი (ანდ.) -- ავსა და კარგს გული იგრძნობსო. შჷ̂ანა̈რდ ჟი მა̈დშ ა̈ნბა̈ჟხ (ლნტ. 97) -- სვანებმა ველარ შეიტყვეს.
- იბრა̈ი (ლოხჷ̂ბარა̈ჲ, ლა̈ჲბა̈რჲე; ლა̈ჲბა̈რიჲ) ბზ., იბრეჷ̂ი (ლოხჷ̂ბერა̈ჷ̂, ლა̈ჲბერჷ̂ე; ლა̈ჲბერჷ̂ისგ) ბქ., იბრჲეს (ლოხბარიჲ, ლეჲბარიე; ლეჲბარიჲ) ლშხ., იბა̈რიესკ (ლა̈ხჷ̂ბა̈რი, ლა̈ჲბა̈რიე; ლა̈ჲბა̈რიჲ) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}იბარებს. სი სა̈ხელწიფხიშ ლითხჷ̂მი სგა ლა̈ხბერა̈ჷ̂ (ბქ. 106) -- შენ სახელმწიფოს მეთაურობა ჩაიბარე.
- იბრა̈̄ლ (ა̈თჷ̂ბარა̈ნ, ა̈დბარა̈̄ნ; ა̈დბა̈რი) ბზ., იბრა̈ლ (ა̈თჷ̂ბარენ, ა̈დბარან; ა̈დბა̈რი) ბქ., იბრა̄ლ (ოთბარენ, ედბარა̄ნ; ედბარი) ლშხ., იბარა̈ლ (ა̈თჷ̂ბა̈რენ, ა̈დბარან; ა̈დბა̈რი) ლნტ., გრდუვ. --

იბანს. მეცä̈რ ჩი ჰამს ი ნებოზს იბრä̈ლ (ბქ.) -- მისანი ყოველ დილა-საღამოს იბანს (ბანაობს).

- იბრელä̈ლ იგივეა, რაც იბუ̂რი.
- იბრეუ̂ი იგივეა, რაც იბრä̈ჲ.
- იბრიǟლ (ლოხბრიǟლ, ლეჲბრიǟლე, ლეჲბრიǟლნე) ლშხ., გრდუვ. -- მღერის. ბობშს ხუ̂ǟჲ ლოხბრიǟლა (ლშხ) -- ბავშვს ბევრი უმღერია. იხ. იღრǟლ.
- იბრი̄ნგუ̂ე იგივეა, რაც იბურგუ̂ი̄ნე.
- იბურგელ იგივეა, რაც იბჷრგე̄ლ.
- იბურგუ̂ი̄ნე, იბრი̄ნგუ̂ე (ä̈ხბურგუ̂ი̄ნ, ä̈ნბურგუ̂ი̄ნე; ანბურგუ̂ი̄ნნე \ ä̈ხუ̂ბრი̄ნგუ̂, ä̈ნბრი̄ნგუ̂ე; ä̈ნბრი̄ნგუ̂ნე ბზ., ოხბურგუ̂ი̄ნ, ენბურგუ̂ი̄ნე; ენბურგუ̂ი̄ნე \ ოხბრი̄ნგუ̂, ენბრი̄ნგუ̂ე; ენბრი̄ნგუ̂ნე ლშხ.), იბურგუ̂ინე (ახუ̂ბურგუ̂ინ, ä̈ნბურგუ̂ინე; ä̈ნბურგუ̂ინისგ) ბქ., გრდმ. -- იფშვნეტს, ისრესს (თვალებს). მეჯუ̂ეგს თე ლოხბურგუ̂ი̄ნა (ბზ.) -- მეჯოგეს თვალი მოუფშვნეტია. სამთი̄ლდ ლä̈ჲბრი̄ნგუ̂ე თე̄რä̈რ (ბზ. 400) -- სამთილმა თვალები მოიფშვნიტა.
- იბურდენი (ოხბურდენ, ä̈ნბურდენე; ä̈ნბურდენნე) ბზ., იბურდი (ოხბö̈რდ, ä̈ნბერდ; ä̈ნბერდნე) ბქ., იბურდი̄ნე (ოხბურდი̄ნ, ენბურდი̄ნე; ენბურდი̄ნნე) ლშხ., იბურდ{უ̂}ინე (ä̈სუ̂ბურდ{უ̂}ინ, ä̈სბურდ{უ̂}ინე; ä̈სბურდ{უ̂}ინი) ლნტ. გრდმ. -- 1. ზს., ცომს ზელს. ლჷცშუ̂ იბურდენი ფექს (ბზ. 253) -- წყლით ზელს ცომს. კიცä̈რს ჟი იბურდიუ̂ხ (ბქ. 300) -- ცომებს მოზელდნენ. 2. ქს. იფშვნის (პურს, მჭადს...). ლჷჯეჲსა დიä̈რ ä̈სუ̂ბურდინედ (ლნტ.) -- რძეში პური ჩავფშვენით.
- იბურჯიელ (ლოხუ̂ბურჯიელ, ლეჲბურჯიელე; ლეჲბურჯიელნე ლშხ., ლä̈ხუ̂ბურჯიელ, ლä̈ჲბურჯიელე; ლä̈იბურჯიელი ლნტ.) გრდუვ. -- ირქინება. იბურჯიელხ... კუ̂იცრელ

ჯოგარისა (პოეზ. 334) -- შუნები ჯოგებში ირქინებიან.

- იბუწე იგივეა, რაც იბუ̄წე.
- იბუ̄ნძგჳ̂ა̈̄ლ, იბუ̄ნძგჳ̂ელ (ლა̈ხჳ̂ბუ̄ნძგჳ̂ა̈̄ლ, ლა̈ჲბუნძგჳ̂ა̄ლე; ლა̈ჲბუ̄ნძგჳ̂ა̈̄ლნე) ბზ., იბუნძგჳ̂ელ (ლოხბუნძგჳ̂ალ, ლა̈ჲბუნძგჳ̂ალე; ლა̈ჲბუნძგჳ̂ა̈̄ლისგ) ბქ., იბუ̄ნძგჳ̂ა̄ლ (ლოხბუ̄ნძგჳ̂ა̄ლ, ლეჲბუ̄ნძგჳ̂ა̄ლე; ლეჲბუ̄ნძგჳ̂ა̄ლნე) ლშხ., იბუნძგჳ̂ა̈ლ (ლახჳ̂ბუნძგჳ̂ა̈ლ, ლა̈ჲბუნძგჳ̂ალე; ლა̈ჲბუნძგჳ̂ალი) ლნტ., გრდუვ. 1. ჭიდაობს, (ბღლარძუნობს). კე̄სა̈რი̄ იბუ̄ნძგჳ̂ა̈̄ლ ი მიჩა ჳ̂ა̈ზრა̈ლი̄ (ბზ. 13) -- კეისარიც ჭიდაობს და მისი ვეზირებიც. ჯეც ი და̈ჳ̂ იბუნძგჳ̂ელხ ჰამუნლჳ̂ე (ბქ. 136) -- მხეცი და დევი დილიდან ჭიდაობენ (ბღლარძუნობენ). 2. ქს., იბუზება. ბოფშ მაყალშჳ̂ იბუ̄ნძგჳ̂ა̄ლ (ლშხ.) -- ბავშვი შიშისაგან იბუზება.
- იბუ̄წ/ცე (ა̈ხჳ̂ბი̄წჳ̂, ა̈ნბუ̄წე; ა̈ნბუ̄̈წნე ბზ., ოხბუ̄წ, ენბუ̄წე: ენბუ̄წნე ლშხ.), იბუწე (ოხჳ̂ბიწჳ̂, ა̈ნბუწე; ა̈ნბუწისგ ბქ., ა̈ხჳ̂ბუწ, ა̈ნბუწე; ანბუწი ლნტ.), გრდმ. -- მშვილდს {მო}ზიდავს, მოსწევს. ა̈ნბუ̄წე დეჳ̂იშჳ̂ილდ ცხემა̈დ (ბზ. 244) -- დევიშვილმა მოზიდა მშვილდი.
- იბუ̄̈რლჳ̂იე̄ლ, იბი̄რლჳ̂იე̄ლ (ა̈თჳ̂ბუ̈რლჳ̂იე̄ლ, ა̈დბუ̄̈რლჳ̂იე̄ლე; ა̈დბუ̄̈რლჳ̂იე̄ლნე) ბზ., იბურლჳ̂ელ (ლოხჳ̂ბურლჳ̂ალ, ლა̈ჲბურლჳ̂ალ; ლა̈ჲბურლჳ̂ალისგ) ბქ., იბუ̄რლჳ̂იე̄ლ (ლოხბუ̄რლჳ̂იელ, ლეჲბუ̄რლჳ̂იელე; ლეჲბუ̄რლჳ̂იე̄ლნე) ლშხ. გრდუვ. -- ბუღრაობს. ჯა̈ნ იბუ̄̈რლჳ̂იე̄ლ (ბზ.) -- ხარი ბუღრაობს.
- იბჳ̂რი (--, ა̈დბურა̈̄ნ, ა̈დბური ბზ., ა̈დბურან, ა̈დბური ბქ., ედბუ̄რა̄ნ, ედბური ლშხ.), იბრელა̈ლ (ა̈დბრელან; ა̈დბრელი) ლნტ., გრდუვ. -- ღამდება. ჩჳ̂ა̈დბურან (ბქ. 197) -- დაღამდა. ჩჳ̂ედბურა̄ნდა (ლშხ. 62) -- დაღამდა.
- იბლჳ̂ი̄ლჲელ (ლოხბლჳ̂ი̄ლჲელ, ლა̈ჲბლჳ̂ი̄ლჲელე, ლა̈იბლჳ̂ი̄ლჲე̄ლნე) ბზ. იბლულელ

(ლოხბლულალ, ლა̈იბლულალ, ლა̈იბლულა̈ლისგ) ბქ., იბლუ̄ლჲელ (ლოხბლუ̄ლიელ, ლეჲბლუ̄ლჲელე, ლეჲბლუ̄ლჲელნე) ლშხ. იბლულიელ (ლა̈ხუ̂ბლულიელ, ლა̈ჲბლულიელე, ლა̈ჲბლულიელი) ლნტ. გრდუვ. -- ბღავის. იბლულელ მა̈გ (ბქ. 106) -- ყველა ბღავის.

- იბჯგი (ესუ̂იბჯგ, ესბეჯგ; ესბეჯგნე) ზს., იბა̄ჯგე (ოსბა̄ჯგ, ესბა̄ჯგე; ესბა̄ჯგნე) ლშხ., იბა̈ჯგი (ლა̈ხუ̂ბა̈ჯგ, ლა̈ჲბა̈ჯგე; ლა̈ჲბა̈ჯგი) ლნტ., გრდმ. -- იბჯენს. მჷჯრა სგებინჩუ ოსიბჯგ (ბქ. 205) -- მუჯურო (რკინის ბუნიკიანი ჯოხი) წინ დავიბჯინე. სარჩელი მუ̄ქუ̂ი̄ს ფაუს ჩუ იბა̄ჯგე (ლშხ. 48) -- განაჩენის მთქმელი (წინ) ჯოხს დაიბჯენს.
- იბჷრგე̄ლ, იბჷრგჲე̄ლ (ოთბჷრგჲე̄ლ, ა̈დბჷრგჲე̄ლე; ა̈დბჷრგჲე̄ლნე) ბზ., იბურგელ (ლოხუ̂ბურგალ, ლა̈ჲბურგალე; ლა̈ჲბურგა̈ლისგ) ბქ., იბჷრგიელ (ლოხბჷრგიელ, ლეჲბჷრგიელე; ლეჲბჷრგიელნე) ლშხ., იბორგიელ (ლახუ̂ბორგიელ, ლა̈ჲბორგიელე; ლა̈ჲბორგიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ჭიდაობს. იბჷრგიე̄ლხ ლა̈დი̄ ლადა̈ღ (ბზ. 398) -- მთელი დღე ჭიდაობენ. მახელუ̂აჟარ იბჷრგიელხ (ლშხ. 19) -- ვაჟკაცები ჭიდაობენ. ჩუ̂ა̈ლბორგენიდ ი ქა ლეწედენიდ, ხედუ̂ა̈ჲ ირა ღონიერ (ლნტ. 194) -- ვიჭიდაოთ და დავინახავთ, რომელი უფრო ღონიერი იქნება.
- იბჷრცა̈ნჲე̄ლ (ესუ̂ბჷრცა̈ნჲე̄ლ, ესბჷრცა̈ნჲე̄ლე, ესბჷრცა̈ნიე̄ლნე) ბზ., იბჷრცანელ (ა̈თუ̂ბჷრცანალ, ა̈დბჷრცანალე; ა̈დბჷრცანა̈ლისგ) ბქ., იბჷრცანჲელ (ოთბჷრცანიელენ, ედბჷრცანიელა̈̄ნ; ედბჷრცანიელი) ლშხ., იბჷრცა̈ნჲელ (ხუ̂იბჷრცა̈ნიელ, ა̈სბჷრცა̈ნიელე, ა̈სბჷრცა̈ნიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ბარბაცებს. იბჷრცანჲელხ ნამშდჷმოშ (ლშხ. 31) -- სიმთვრალით ბარბაცებენ.
- იგარჯე, იგა̈რჯე იგივეა, რაც იგჷრჯე.
- იგა̈ჲლები იგივეა, რაც იგლები.

- იგა̈̄წბული (ოხჷ̂გა̈̄წბულა̈ნ, ა̈ნგა̈̄წბულა̈̄ნ; ა̈ნგა̈̄წბული) ბზ., იგა̈წბული (ოთგაწბულენ, ა̈დგაწბულან; ა̈დგაწბული ბქ., ა̈ხჷ̂გა̈წბულენ, ა̈ნგა̈წბულან; ა̈ნგა̈წბული ლნტ.), იგა̄წბული (ოთგა̄წბულენ, ედგა̄წბულა̄ნ; ედგა̄წბული) ლშხ., გრდუვ. -- {გა}წბილდება. მესმა̄მდ ლაგჷ̂ირგჷ̂ნა̄ლჟი აჯალუდ ჩჷ̂ეთგა̄წბულა̄ნდახ (ლშხ. 63) -- მესამედ ჯვრისწერისას კვლავ გაწბილდნენ.
- იგა̈̄წყობლი (ოხჷ̂გა̄წყობლა̈ნ, ა̈ნგა̄წყობლა̈̄ნ; ა̈ნგა̄წყობლი) ბზ., იგა̄წყობლი (ოხგა̄წყობილენ, ენგა̄წყობლა̄ნ; ენგა̄წყობლი) ლშხ., იგაწყობლი (ა̈ხჷ̂გაა̈წყობლენ, ა̈ნგა̈წყობლან; ა̈ნგა̈წყობლი) ლნტ., გრდუვ. -- {ა}ეწყობა; {გამო}ეწყობა. ალე ხეკჷ̂ეს ა̈ნგაწყობლენს ფა̈ჯჟინ (ლნტ. 30) -- ეს უნდა აიწყოს დაზგის ორკაპა ჯოხზე. ალე ჟ'ა̈ხეგაწყობლან (ლნტ. 158) -- ეს გამოეწყო.
- იგბე (ა̈თჷ̂იგბ, ა̈დგიბ; ა̈დგიბე ბზ., ოთიგბ, ედგიბ; ედგიბე ლშხ., ა̈თჷ̂იგბ, ა̈დგიბ; ა̈დგიბე ლნტ.), გრდმ. -- იღრძობს. მჷლჷნტეხდ ფოყ ქა̄დგიბ (ბზ. 57) -- ლენტეხელმა თეძო იღრძო.
- იგჷგნი (ა̈თჷ̂გჷგნა̈ნ, ა̈დგჷგნა̈̄ნ; ა̈დგჷგნი ბზ., ოთგჷგნენ, ედგჷგნა̄ნ; ედგჷგნი ლშხ., ა̈თჷ̂გჷგნენ, ა̈დგჷგნან; ა̈დგჷგნი ბქ., ლნტ.), გრდუვ. 1. ჯიუტდება. დაჷ̂ით ხოლა̄მდ ედგჷგნა̄ნ (ლშხ.) -- დავითი ცუდად გაჯიუტდა. 2. ქვავდება, ხმება. ა̈თჷ̂გჷგნენ ისგჷ̂ა ლა̈ღლის (ბქ.) -- ჩამოვხმი შენს მოლოდინში.
- იგებს ზს. ნაწილ. -- ეგებ, ეგების. იგებს ესერ პა̈ტიოსა̈ნ ზურა̄ლ ლი! (ბზ. 292) -- ეგებ პატიოსანი ქალი არისო! იხ. არგებს (ქს.)
- იგემ (ა̈თჷ̂იგ, ა̈დგე; ა̈დგემნე ზს., ოთიგ, ედგე; ედგემ ლშხ., ა̈თჷ̂იგ, ა̈დგე; ა̈დგემ ლნტ.), გრდმ. 1. იშენებს, იდგამს. ეშხუ ტეჷ̂რისა ჩჷ̂ა̈დგე ქორ (ლნტ. 150) -- ერთ ტევრში აიშენა სახლი. 2. {და}იხურავს. დე ფაყჷ̂ს იგემხ (ლშხ. 63) -- არც ქუდს იხურავენ. 3. იდგამს.

ეჩუ̄ნლო ტაბა̈გს იგემხ (ბზ. 13) -- შემდეგ ტაბლას იდგამენ. [ჭყინტდ] მერმე თე სგა̄დ ა̈დგე (ბზ. 287) -- ვაჟმა მეორე თვალი კვლავ ჩაიდგა. 4. იკრავს (ღილებს). უ̂ოსა̈რს ღირკლა̈რშუ̂ იგემხ სგებინჟი (ბქ. 239) -- ჩოხას წინ ღილკილოებით იკრავენ.

- იგენა̈ლ იგივეა, რაც იგნა̈̄ლ.
- იგენე იგივეა, რაც იგნე.
- იგენი იგივეა, რაც იგნი.
- იგთხჷნი (ოთგჷთხნა̈ნ, ა̈დგჷთხნა̈̄ნ; ა̈დგჷთხნი ბზ., ოთგჷთხნენ, ა̈დგჷთხნან; ა̈დგჷთხნი ბქ., ოთგჷთხნენ, ედგჷთხნა̄ნ; ედგჷთხნი ლშხ., ა̈თუ̂გჷთხნენ, ა̈დგჷთხნან; ა̈დგჷთხნი ლნტ.), გრდუვ. -- იჭიმება. თაკუ̂ ქ'ა̈დგჷთხნან ი ჩუ̂აქუ̂აც (ბქ.) -- თოკი დაიჭიმა და გაწყდა.
- იგი̄წა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂გიწა̈̄ლ, ლა̈ჲგიწა̈̄ლე; ლა̈ჲგიწა̈̄ლნე) ბზ., იგინწა̈ლ (ლოხგინწა̈ლ, ლა̈ჲგინწა̈ლ; ლა̈ჲგინწა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂გინწა̈ლ, ლა̈ჲგინწა̈ლე; ლა̈ჲგინწა̈ლი ლნტ.), იგი̄წა̄ლ (ლოხგი̄წა̄ლ, ლეჲგი̄წა̄ლე; ლეჲგი̄წა̄ლნე) ლშხ; გრდუვ. -- ირწევა, ქანაობს. მეგა̈მ იგი̄წა̄ლ ი ლიკა̈̄ფის ხამურჯი (ბზ.) -- ხე ქანაობს და წაქცევას აპირებს.
- იგნა̈̄ლ (ოხგე, ანჷ̄გა̈̄ნ; ა̈ნგენი) ბზ., იგნა̈ლ (ოხუ̂იგნ, ანჷგან; ა̈ნგენი) ბქ., იგნა̄ლ (ოხგე, ანგა̈̄ნ; ენგენი) ლშხ., იგენა̈ლ (ახუ̂გი, ანგან; ა̈ნგენი) ლნტ., გრდუვ. -- დგება. მე̄რმა ლადეღ ჟი იგნა̈̄ლხ (ბზ. 12) -- მეორე დღეს ადგებიან. ანჷ̄გა̈̄ნ ალ ჭყინტ ი აჩა̈დ (ბზ. 250) -- ადგა ეს ვაჟი და წავიდა. ჰამს დოსდ ოხუგა̈ნდ (ბქ. 203) -- დილით ადრე ავდექით. მე̄უ̂არ დო̄სგ იგნა̄ლხ ზურა̄ლე̄ლ (ლშხ. 5) -- ქალები ძალიან ადრე დგებიან.
- იგნე (ა̈თუ̂გენ, ა̈დგენე; ა̈დგენნე ბზ., ა̈დგენისგ ბქ., ოთგენ, ედგენე; ედგენნე ლშხ.), იგენე (ა̈სუ̂გენ, ა̈სგენე; ა̈სგენი) ლნტ., გრდმ. 1. {და}იყენებს. ზურა̄ლდ მუდ ა̈დგენე მულგუჰე̄რი (ბზ. 294) -- ქალმა მამად დაიყენა (შეიფიცა) მეწისქვილე. ეჯჲარე ლა̈ხხუ̂ა ფა̈მლია̈რდ

ა̈დგენე (ბზ.) -- იმათი ცოლები მოსამსახურეებად დაიყენა. ჰეჰიდ ედგენეხ ჯგგრა̄გ (ლშხ. 60) -- ნათლიად წმ. გიორგი დაიყენეს. 2. ჩასმა (უბეში...). ნალუ̂ჟურდ შდაუ̂ლა̈რ კენაჟთე ა̈დგენე (ბქ. 341) -- ვაჟმა მერცხლები უბეში ჩაისვა.

- იგნეუ̂ი იგივეა, რაც იგუ̂ნეუ̂ი.
- იგნი (ოთი̄გნ, ადგ̄გა̈̄ნ; ა̈დგენი ბზ., ოთიგნ ადგგან; ა̈დგენი ბქ., ოთგ̄გენ, ადგ̄გა̈̄ნ; ედგენი ლშხ.), იგენი (ა̈თუ̂იგ, ადგგან; ა̈დგენი) ლნტ., გრდუვ. 1. {და}დგება. გჲერგი̄ლ ჩუ̂ესგ̄გა̈̄ნ ბოგჟი̄ნ (ბზ. 314) -- გიერგილი ხიდზე დადგა. მინ აშხუ̂ენ ესერ იგნიხ, ეჯჲა̈რ მერმახენ (ბქ. 198) -- ჩვენ ერთ მხარეს დავდგებით, ისინი მეორე (მხარესო). მათხეფ მეთხფე მა̄რე ხოლა გუჟი იგნი (ლშხ. 90) -- მოარულ ავადმყოფობა შეყრილი კაცი ცუდ გუნებაზე დგება. 2. იდგება. იხ. ლგგ.
- იგნოუ̂ი იგივეა, რაც იგუ̂ნეუ̂ი.
- იგონა̈უ̂ი იგივეა, რაც იგუ̂ნეუ̂ი.
- იგორშლე იგივეა, რაც იგუ̂შილე.
- იგოშლე იგივეა, რაც იგუ̂შილე.
- იგოშლი იგივეა, რაც იგუ̂შილი.
- იგურგუ̂ინი (ა̈თუ̂გურგუ̂ინა̈ნ, ა̈დგურგუ̂ინა̈̄ნ; ა̈დგუ̂ირგუ̂ინი ბზ., ოთგურგუ̂ინენ, ა̈დგურგუ̂ინან; ა̈დგუ̂ირგუ̂ინი ბქ.), იგუ̂ირგუ̂ინი (ოთგუ̂ირგუ̂ინენ, ედგუ̂ირგუ̂ინა̄ნ; ედგუ̂ირგუ̂ინი ლშხ., ა̈თუ̂გუ̂ირგუ̂ინენ, ა̈დგუ̂ირგუ̂ინა̈ნ; ა̈დგუ̂ირგუ̂ინი ლნტ.), გრდუვ. -- ქორწინდება, გვირგვინს იდგამს. ალჲა̈რ ჩუ̂ა̈დგურგუ̂ინა̈̄ნხ (ბზ.) -- ესენი დაქორწინდნენ.
- იგუ̂ერშლე იგივეა, რაც იგუ̂შილე.
- იგუ̂ერშლი იგივეა, რაც იგუ̂შილი.

- იგუ̂ეში იგივეა, რაც იგუ̂ში.
- იგუ̂ეჳ (ა̈ხუ̂იგუ̂ჳ, ა̈ნგუ̂ეჳ; ა̈ნგუ̂ეჳნე) ბზ., იგეჳ, იგუ̂ეჳ (ახუ̂იგუ̂ჳ, ა̈ნგეჳ; ა̈ნგეჳნე) ბქ., იგუ̂ეჲ (ოხგუ̂ეჲ, ენგუ̂ეჲე; ენგუ̂ეჲნე) ლშხ., იგუ̂ეუ̂ (ა̈ხუ̂იგუ̂, ა̈ნგუ̂ე; ა̈ნგუ̂ენე) ლნტ., გრდმ. -- იფქვავს. და̈უ̂ითდ კუ̂ეცენ მა̈გ ქა̈ნგეჳ (ბქ.) -- დავითმა ხორბალი სულ დაიფქვა. სიმინდ ლეგუ̂ერხო აგუ̂სულუ̂ან ი ეჩე ქა ხუ̂იგოუ̂დად (\ ხუ̂იგუ̂ეუ̂დად) (ლნტ. 25) -- სიმინდი წისქვილში მიგვქონდა და იქ ვიფქვავდით.
- იგუ̂ია̈ნი (--, ა̈დგუ̂იანა̈̄ნ; ა̈დგუ̂ია̈ნი ბზ., ადგუ̂იანან; ა̈დგუ̂იანი ბქ., ა̈დგუ̂იანა̈ნ; ა̈დგუ̂ია̈ნი ლნტ.), იგუ̂იანი (ედგუ̂იანა̄ნ; ედგუ̂იანი) ლშხ., გრდუვ. -- {და}გვიანდება. ალ გეშ სურუს ა̈დგუ̂იანან (ბქ.) -- ეს საქმე ძალიან დაგვიანდა.
- იგუ̂ირგუ̂ინი იგივეა, რაც იგურგუ̂ინი.
- იგუ̂ნეუ̂ი, იგნეუ̂ი (ა̈ხუ̂გონეუ̂, ა̈ნგონუ̂ე; ა̈ნგონუ̂ი ბზ., ა̈ნგონუ̂ისგ ბქ.), იგნოუ̂ი (ოხგონაუ̂, ენგონუ̂ე; ენგონუ̂ი) ლშხ., იგონა̈უ̂ი (ა̈ხუ̂გონა̈უ̂, ა̈ნგონა̈უ̂ე; ა̈ნგონა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- {გამო}იგონებს. მა̈ჲ ა̈ნგონუ̂ას საბრალდ? (ბზ. 417) -- რა მოიგონოს საბრალომ? ბაბად თხუმე ლამწედის ბა̈ქ ა̈ნგონუ̂ე (ბქ.) -- მოხუცმა თავის გასამართლებლად ტყუილი მოიგონა. მა ხეკუ̂ეს ა̈ნგონაუ̂ას, ერე ქა̈დღჷრის ალმინ (ლნტ. 165) -- რა უნდა მოიგონოს, რომ ესენი მოიშოროს.
- იგუ̂რანა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂გურნა̈̄ლ, ლა̈ჲგურნა̄ლე; ლა̈ჲგურნა̈̄ლნე) ბზ., იგუ̂რანელ (ლოხუ̂გურნალ, ლა̈ჲგურნალე; ლა̈ჲგურნა̈ლისგ) ბქ., იგუ̂რანა̄ლ (ლოხგურნა̄ლ, ლეჲგურნა̄ლე; ლეჲგურნა̄ლნე) ლშხ., იგუ̂რანა̈ლ (ლა̈ხუ̂გურნა̈ლ, ლა̈ჲგურნალე; ლა̈ჲგურნალი) ლნტ., გრდუვ. -- გორაობს, კოტრიალობს. იგუ̂რანა̄ლდახ დაბა̈რ ლექუ̂ა (ბზ.) -- ყანებში გორაობდნენ. ბეფშუ̂ კა̈ცხა̈შმჷყ იგუ̂რანალ (ბქ. 74) -- ბავშვი კერიის წინ გორავს.

- იგუ̂ში (--, ა̈ნგოშა̄ნ; ა̈ნგუ̂ეში ბზ., --, ანგოშან; ანგუ̂ეში ბქ., --, ენგოშა̄ნ; ენგოში ლშხ.), იგუ̂ეში (--, ა̈ნგოშან; ა̈ნგუ̂ეში) ლნტ., გრდუვ. -- იღვრება, ისხმება. ჩუ̂ა̈ნგოშანხ ქჷმრა̈ლ ძირხო (ლნტ. 201) -- ცრემლები ძირს ჩამოიღვარა.
- იგუ̂შილე (ა̈ხუ̂გუ̂ეშილ, ა̈ნგუ̂ეშლე; ა̈ნგუ̂ეშლი ბზ., ოხგოშილ, ენგოშლე; ენგოშლი{ნე} ლშხ.), იგუ̂ერშლე, იგორშლე (ოხგუ̂ერშილ, ა̈ნგუ̂ერშლე \ ა̈ნგორშლე; ა̈ნგუ̂ერშლისგ \ ანგორშლისგ) ბქ., იგოშლე (ა̈ხუ̂გოშილ, ა̈ნგოშლე; ა̈ნგოშლი) ლნტ., გრდმ. -- ივსებს. ჟ'ა̈ნგოშლე მჷლეჩხუ̂იმდ ჯიბა̈რ თეთრშუ̂ (ლნტ. 229) -- ლეჩხუმელმა ჯიბეები ფულით გაივსო.
- იგუ̂შილი (ა̈ხუ̂გუ̂ეშლა̈ნ, ა̈ნგუ̂ეშლა̄̈ნ; ა̈ნგუ̂ეშლი) ბზ., იგუ̂ერშლი (ამგუ̂ერშლან, ანგუ̂ერშლან; ანგუ̂ერშლი) ბქ., იგუ̂შილი (ოხგოშლენ, ენგოშლა̄ნ; ენგოშლი) ლშხ., იგოშლი (ა̈ხუ̂გოშლენ, ა̈ნგოშლან; ა̈ნგოშლი ლნტ.), გრდუვ. -- ივსება. მა̈გ ჟი იგუ̂შილო̄ლ ლეზო̈ბშუ̂ (ბზ. 287) -- ყველაფერი საჭმლით ივსებოდა. ხემ' ეჯჟი ლაჯადშუ̂ ქორ ჟი იგერშლიუ̂ (ბქ. 298) -- თანდათან მოსვლით (მომსვლელით) სახლი აივსებოდა.
- იგუ̂ხოლე (ოხუ̂გოხელ, ა̈ნგოხლე; ა̈ნგოხლი ბზ., ოხგუხოლ, ენგოხლე; ენგოხლი ლშხ.), იგუ̂ხელი (ოხგუხელ, ა̈ნგუხელე; ა̈ნგუხელისგ) ბქ., გრდმ. -- საწყენად იღებს. ცერას ჟი იგუ̂ხელიუ̂ ზურალა̈შ მარდ (ბქ. 294) -- ქალის ჭირისუფალი (ქალის) მიტოვებას საწყენად იღებდა.
- იგღები (ოხგალა̈ბ, ა̈ნგალბე; ა̈ნგალბი ბზ., ა̈ნგა̈ლბისგ ბქ.), იგა̈ჲღები (ა̈ხუ̂გა̈ჲღებ, ა̈ნგა̈ჲღებე; ა̈ნგა̈ჲღები) ლნტ., გრდმ. -- შეიტყობს, {გა}იგებს, {გა}იკითხავს. დრეუ̂ნიდრეუ̂ნ ქორა̈შ ამბა̈უ̂ს ესეროლუ̂ი იგღებიუ̂ხ (ბქ. 263) -- დროდადრო ოჯახის ამბავიც გაიკითხეთო. დაშტუ̂დ ჟ'ა̈ნგა̈ჲღებე მიშკუ̂ი ეჩეჩუ ლირდე (ლნტ. 82) -- დათვმა შეიტყო ჩემი იქ ყოფნა. იხ.

იმჴერი.

- იგჭე (ა̈თუ̂იგჭ, ა̈დგიჭ; ა̈დგიჭე ზს., ლნტ., ოთიგჭ, ედგიჭ; ედგიჭე ლშხ.), გრდმ. 1. აკავებს. [დი̄ნას] ესერ ჩუ დეშ იგჭეხ (ბზ. 411) -- ქალიშვილს ვერ აკავებენო. ჲაკოფ დეშ ედგიჭხ მუ̄რყუ̂ამისა (ლშხ. 60) -- იაკობი კოშკში ვერ დააკავეს. 2. {შე}იკავებს. ლიგუ̂ნის ი ქიმს... იგჭახ (ბქ. 297) -- ტირილსა და ცრემლს იკავებდნენ. 3. {და}იცავს, {შე}ინარჩუნებს. ნაი̄ ხეკუ̂ეს ერე ჩუ̂ელგგჭიდ ჯუ̂ინელ ჩუ̄ლობ (ლშხ. 28) -- ჩვენც უნდა შევინარჩუნოთ ძველი ჩვეულება.
- იგგრჯე (ოხუ̂გა̈რჯ, ა̈ნგგრჯე; ა̈ნგა̈რჯნე ბზ., ოხგგრჯ, ენგგრჯე; ენგგრჯნე ლშხ.), იგარჯე (ოხუ̂გა̈რჯ, ა̈ნგარჯე; ა̈ნგგრჯისგ) ბქ., იგა̈რჯე (ა̈ხუ̂გა̈რჯ, ა̈ნგა̈რჯე; ა̈ნგა̈რჯი) ლნტ., გრდმ. -- ირჯება, იჭირვებს. ჲერუ̂ა̈ იგარჯე ეჯი ესერ იკარქე (ბქ.) -- ვინც ირჯება, ის შოულობსო.
- -იდ იხ. -ილდ.
- იდა̄უ̂ში იგივეა, რაც იდუ̂ა̈ში.
- იდგა̈რი (ოდაგნ, ადგან; ა̈დდაგრი ბზ., ადგა̈ნ ბქ., ადუ̂აგენ, ადაგან; ადდაგა̈რი ლნტ.), იდგარი (ოდგანდ, ადგა̄ნ; ედდაგრი) ლშხ., გრდუვ. -- კვდება. ალ ქუ̂ეყნი ხელწიფ ჩუ̂ადგან (ბზ. 300) -- ამ ქვეყნის ხელმწიფე მოკვდა. ამკალიბ ლეგმერდე ჩუ იდგარი (ლშხ. 12) -- ასეთი ავადმყოფი კვდება. მიჩა მუ ჩუ̂ა̈დქაჩან ი ჩუ̂ადაგან (ლნტ. 300) -- მამამისი დაიჭრა და მოკვდა.
- იდი იხ. ზი.
- იდიარა̄ლ, იდიარე̄ლ, იდჲარა̄ლ (ა̈თუ̂დი̄რა̈ნ, ა̈დდი̄რა̄ნ; ა̈დდი̄რი) ბზ., იდიარა̈ლ, იდჲარა̈ლ (ა̈თუ̂დირენ, ა̈დდირან; ა̈დდირი ბქ., ა̈თუ̂დია̈რენ, ა̈დდიარან; ადდია̈რი ლნტ.), იდიარა̄ლ

(ოთდი̄რენ, ედდი̄რა̄ნ; ედდი̄რი) ლშხ., გრდუვ. -- პურს ჭამს, ნაყრდება; ბალახობს. ეჩუნლო ტაბა̈გს იგემხ ი ჩუ იდიარა̈̄ლხ (ბზ. 13) -- მერე ტაბლას იდგამენ და პურს ჭამენ. ბაჰ ჩუ̂ა̈დდირა̈̄ნ (ბზ. 358) -- მღვდელი დანაყრდა. ალ ლუ̂აშ იდიარა̈ლ ესრენიშ (ლნტ. 286) -- ეს ჯიხვი თურმე ბალახობს.

- იდია̈̄ნი (ოხუ̂დია̈̄ნ, ა̈ნდია̄ნე; ა̈ნდია̈̄ნნე) ბზ., იდია̄ნი (ოხდია̄ნ, ენდია̄ნე; ენდია̈̄ნნე) ლშხ., იდია̈ნი (ა̈ხუ̂დია̈ნ, ა̈ნდია̈ნე; ა̈ნდია̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- ნათხოვრობს, ითხოვებს. მე̄სმა ლადა̈ღ ხელწიფდ ა̈დდია̄ნე ცხუ̂ადჷ̄ლ (ბზ. 420) -- მესამე დღეს ხელმწიფემ ქვაბი ინათხოვრა. ჟ'ენდია̄ნე ხოშა მუხუ̂ბე̄მიშხენ ჩა̄ჟ (ლშხ. 51) -- უფროსი ძმისაგან ცხენი ინათხოვრა. ჲეხუ̂დ ჟ'ა̈ნდიანე ჩა̈ჟ (ლნტ. 131) -- ცოლმა ცხენი ინათხოვრა.
- იდჷ̄წი (ოთდჷ̄წა̈ნ, ა̈დდჷ̄წა̈̄ნ; ა̈დდჷ̄წი ბზ., ოთდჷ̄წენ, ედდჷ̄წა̄ნ, ედდჷ̄წი ლშხ.), იდუწი (ა̈თუ̂დუწენ, ა̈დდუწან; ა̈დდუწი) ბქ., ლნტ., გრდუვ. -- {გა}იწელება. თაშ ხოჩა̄მდ ედდჷ̄წა̄ნ (ლშხ.) -- ყველი კარგად გაიწელა. ეჯი ჩუბაუ̂ ფოყხო ჩუ იდუწი (ლნტ. 34) -- ის ქვევითკენ ჩამოიწელება.
- იდუ̂ა̈̄ში (ოთდა̄უ̂შა̈ნ, ა̈დდა̄უ̂შა̈̄ნ; ა̈დდა̄უ̂ში) ბზ., იდუ̂ა̈ში (ოთდაუ̂შენ, ა̈დდაუ̂შან; ა̈დდაუ̂ში) ბქ., იდა̄უ̂ში (ოთდა̄უ̂შენ, ედდა̄უ̂შა̄ნ; ედდა̄უ̂ში) ლშხ., იდა̈უ̂ში (ა̈თუ̂დაუ̂შენ, ა̈დდაუ̂შან; ა̈დდაუ̂ში) ლნტ., გრდუვ. -- ფუჭდება, ილუპება, {და}შავდება. ჩუ̂ანშყა̈დ და̈̄უ̂, ჩ'ა̈დდა̄უ̂შა̈̄ნ (ბზ. 81) -- დევი ჩამოვარდა, დაილუპა. ამნოუ̂შ გუ̂ეშ მა̄მ იდა̄უ̂ში (ლშხ. 32) -- ამით საქმე არ ფუჭდება.
- იედუ̂რე იგივეა, რაც იჰდჸრე.
- იერა̈ლ იგივეა, რაც იჰერა̈̄ლ.
- იერი იგივეა, რაც იჰრი, იჰრი̄{ნე}.

- -იე̄ლ იგივეა, რაც -ა̈̄ლ1.
- იზა̈̄ლ (--, ა̈დზა̈̄ნ; ა̈დზო̄ლი) ბზ., იზა̈ლ (--, ედზან; ედზი \ ადზან; ადზი) ბქ., იზა̈̄ლ (--, ედზა̈̄ლა̈ნ; ედზა̈̄ლი) ლშხ., ილმაზა̈ლ (--, ა̈დილმაზალა̈ნ; ა̈დილმაზა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- {მო}იგებს, დაყრის (ნაშიერს). ჯ' ესერ ზაუ̂ისგა იზა̈̄ლუ̂ნი (ბზ. 382) -- მე ყოველ წელს მოვიგებ (ნაშიერსო). ჯუაი ჩუ̂ედზან... (ბქ. 95) -- ძუმაც დაყარა (ლეკვები). გუშგკუ̂ე ფირუ̂ ლეთი ა̈დილმაზალა̈ნ (ლნტ.) -- ჩვენმა ძროხამ წუხელ (ხბო) მოიგო.
- იზბი (იყენ. ლო̄ხუ̂ა̈მ, ლალე̄მ; ლა̈ჲზუ̂ებნე ბზ., ლოხუ̂ემ \ ლახუ̂ემ, ლა̈ჲემ \ ლალემ; ლა̈ჲზებნე ბქ., ლო̄ხუ̂ემ, ლალე̄მ; ლეჲზობი ლშხ., ლახუ̂ემ, ლალემ; ლა̈ჲზუ̂ებნე ლნტ.), გრდმ. -- ჭამს. იზბი თინა უ̂ისგუ̂ს (ბზ. 322) -- თინა ვაშლს ჭამს. მალუ̂დ... ტუფ ლა̈ჲემ (ბქ. 19) -- მელამ ტყავი შეჭამა. {მ}ზითუნახაუ̂... დე̄მ ლჷმზობინ (ლშხ. 73) -- მზეთუნახავი თურმე არ ჭამდა. მოჯამა̈გირს დია̈რი ნა̈კუ̂შუა̈რ ლახომა (ლნტ. 213) -- მოჯამაგირეს პურის ნატეხები შეუჭამია. ტებდი დია̈რ დესა გუ̂იმა (პოეზ. 78) -- თბილი პური არ გვიჭამია.
- იზგა̈̄ლ, ილზიგა̈̄ლ (იყენ. ოთ{უ̂}ზიგა̈ნ, ა̈დზიგა̈̄ნ; ა̈დზიგი) ბზ., იზგა̈ლ (ოთზიგენ, ა̈დზიგა̈ნ; ა̈დზიგი ბქ., ა̈თუ̂ზიგენ ლნტ.), იზგა̄ლ (ოთზიგენ, ედზიგა̄ნ; ედზიგი) ლშხ., გრდუვ., -- ესახლება, სახლდება. სგა̄დკოკუ̂ე მა̈გ ალ ქორთე̄სგა -- ჲ ჩუ̂ა̈დზიგა̈̄ნხ ამჩუ (ბზ. 249) -- შელალა ყველა ამ სახლში და აქ დასახლდნენ. ალ ფხჷტლა̈ნჟი ეშხუ სოფელ ესზიგენა (ბქ. 27) -- ამ ბეჭზე ერთი სოფელი დასახლებულა. ჟი ი̄ყრა̄ლ ი ქა იზგა̄ლ მე̄რმა აგითე (ლშხ. 12) -- აიყრება და {გადა}სახლდება სხვა ადგილზე.
- იზგე (ხუ̂იზგა̈ს, იზგა; იზგე̄დს ბზ., ხუ̂იზგ, იზგა; იზგადეს ბქ., ხუ̂იზგის, იზგა; იზგჷდეს ლშხ., ხუ̂იზგედა̈ს, იზგედა; იზგედეს ლნტ.) გრდუვ. -- სახლობს, ცხოვრობს. ჯუ̂ედია მინდუ̂ერისგა კე̄სა̈რ იზგე (ბზ. 306) -- შორს მინდორში კეისარი ცხოვრობს. ჯელედს ფაყხენ

ნა̈ზჳ̂ ხა̈ლხ იზგეხ (ლნტ. 11) -- ხელედში ფაყიდან წასული ხალხი ცხოვრობს. ალ მარე ბედნიერდ იზგა (ლნტ. 313) -- ის კაცი ბედნიერად ცხოვრობდა.

- იზგჷრი (ოთზჷგრა̈ნ, ა̈დზჷგრა̈̄ნ, ა̈დზჷ̄გრი ბზ.), იზგჷრი (ა̈თჳ̂ზჷგრენ, ა̈დზჷგრან, ა̈დზჷგრი) ბქ. გრდუვ. -- თავდება, სრულდება. ქა̈̄დზჷგრა̈̄ნ ტკისდ წირჳ̂ (ბზ. 283) -- მართლაც, წირვა დამთავრდა. ლიკნი ქედზჷგრა̄ნ (ლშხ.) -- ხვნა დამთავრდა. შდრ. იგა̄თჳ̂ი.
- იზდო̈რ (-იშ, --) -- ბზ. ავადმყოფობა, რომელიც მაკე ძროხას ემართება (ფიბრომის მსგავსი). ფირჳ̂ ლე̄თი ჩუ ალზე̄ლი ი იზდო̈რ ოხკჳ̂არა (ბზ.) -- ძროხას წუხელ მოუგია და იზდორი დაუგდია. გადატ. ბქ. გაუმაძღრობის გამომწვევი რამ. მაჲსოხჳ̂ს ხიზბი, იზდორ ჯირია კადჳ̂ისგა? (ბქ.) -- რამდენს ჭამ, გაუმაძღრობა გჭირს (გაუმაძღრობის ჭია გყავს მუცელში)?
- იზელა̈̄ლ (ლოხჳ̂ზელა̈̄ლ \ ოთჳ̂ზელა̈̄ლ, ა̈დზელა̄ლე; ა̈დზელა̈̄ლნე) ბზ., იზელა̈ლ (ლოხჳ̂ზელა̈ლ, ლა̈ჲზელალე; ლა̈ჲზელა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხჳ̂ზელა̈ლ, ლა̈ჲზელალე; ლა̈ჲზელალი ლნტ.), იზელა̄ლ (ლოხზელა̄ლ, ლეჲზელა̄ლე; ლეჲზელა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- დადის. გიმქა მჷრშკ დეშ იზელა̈̄ლ... (ბზ. 396) -- მიწაზე ჭიანჭველა ვერ დადის. ქაჳ̂ ა̈დზელალე ბეჩჳ̂იჲსგა (ბქ. 9) -- ბეჩოში გაიარეო. სამჷრთა̈ლ ურემშჳ̂ ესერ იზელა̈ლ (ანდ.) -- სამართალი ურმით დადისო. ალჲარ იზელა̄ლხ... ცხეკარისა (ლშხ. 13) -- ესენი ტყეში დადიან. მარე იზელა̈ლ ლათხჳ̂იარხო (ლნტ. 306) -- კაცი სანადიროდ დადის.
- იზემე იგივეა, რაც იზმე.
- იზმე (ლო̄ხჳ̂იზმ \ ლა̈ხჳ̂ზიმ, ლა̈ჲზჷმე \ ა̈დზჷმე; ა̈დზიმნე ბზ., ოთზიმ, ა̈დზჷ̄მე, ა̈დზიმისგ ბქ., ლოხზჷმ, ლეჲზჷმე; ლეჲზჷმნე ლშხ.), იზემე (ლა̈ხჳ̂ზემ, ლა̈ჲზემე; ლა̈ჲზემნე) ლნტ. გრდმ. -- იზომავს. მოჯმა̈გი̄რდ [კაბ] ლა̈ჲზჷმე (ბზ. 42) -- მოჯამაგირემ კაბა მიიზომა. მახე ლერქჳ̂ალ

ლეჲზჷმეხ (ლშხ.) -- ახალი ტანსაცმელი მოიზომეს. მინე-მინეშდ ლӓჲზემეხ გიმ (ლნტ.) -- თავ-თავისთვის მიიზომეს მიწა.

- იზნე (ოთი̄ზინ, ӓდი̄ზნე; ӓდი̄ზინნე ბზ., ოთი̄ზინ, ედი̄ზინე; ედი̄ზინნე ლშხ., ӓთჷ̂იზინ, ӓდიზნე; ӓდიზნი ლნტ.), გრდმ. -- {მო}ივლის. კუმში ლათხე̄ლის ჩჷ̂ედი̄ზნეხ მაგ (ლშხ.) -- საქონლის ძებნაში მოიარეს ყველაფერი. უხეიროდ ӓდიზნე სემი აშირ ჷ̂ოთӓხ (ლნტ. 221) -- უხეირომ მოიარა სამასი ოთახი.
- იზრი̄ნჯა̄ლ (ლოხჷ̂ზრი̄ნჯა̄ლ, ლӓჲზრი̄ნჯა̄ლე; ლӓჲზრი̄ნჯა̄ლი) ბზ., იზრი̄ნჯა̄ლ (ლოხზრი̄ნჯა̄ლ, ლეჲზრი̄ნჯა̄ლე; ლეჲზრი̄ნჯა̄ლნე) ლშხ., იზრინჯӓლ (ლახჷ̂ზრინჯӓლ, ლӓჲზრინჯალე; ლӓჲზრინჯӓლი) ლნტ., გრდუვ. -- ხელ-ფეხს აქნევს; გაიწ-გამოიწევა. დჷ̄̂დ ლӓჲზრინჯა̄ლე ი დეშმა ჩჷ̂ემინ (ბზ. 311) -- დევი გაიწ-გამოიწია და ვერაფერს გახდა. ესზრი̄ნჯა̄ლე თხე̄რემ (ბზ. 361) -- მგელი გაიწ-გამოიწია.
- იზსკე (ოხზჷსკ, ენზჷსკე; ენზჷსკი) ლშხ., -- იშრობს, იხმობს. ზურა̄ლდ ლერექჷ̂ ენზჷსკე (ლშხ.) -- ქალმა ტანსაცმელი გაიშრო.
- იზსკი (ӓთჷ̂ზჷსკӓნ, ӓდზჷსკӓ̄ნ; ӓდზჷსკი ბზ., ოხზჷსკენ, ენზჷსკა̄ნ; ენზჷსკი ლშხ.), გრდუვ. -- შრება, ხმება. გიმ მჷძღირ ლას ი ჟ'ენზჷსკა̄ნ (ლშხ. 52) -- მიწა სველი იყო და გაშრა. იხ. იფკჷ̂ე.
- იზურიე̄ლ (ოთზურიე̄ლ, ӓდზურიე̄ლე; ӓდზურიე̄ლნე) ბზ., იზჷ̂რელ (ოთზურალ, ӓდზურალ; ӓდზურალისგ) ბქ., იზჷ̂რიელ (ოთზურიელუნ, ედზურიელა̄ნ; ედზურიელი ლშხ., ӓთჷ̂ზურიელ, ӓდზურიელე; ӓდზურიელი ლნტ.), გრდუვ. -- {გა}იწევს (საჩხუბრად, წასასვლელად). კე̄სӓრ... იზურიე̄ლ (ბზ. 14) -- კეისარი (საჩხუბრად) იწევს. მჷრზა... ლათხჷ̂ართ' ოლზჷ̂ირ (ბქ. 243) -- მირზას სანადიროდ გაუწევია (გაწეულა). გიგო

ლაცუალხო იზჳ̂რიელდა (ლნტ.) -- გიგო საჩხუბრად იწევდა.

- იზჳ̂ერი იგივეა, რაც იზჳ̂რი.

- იზჳ̂რელ იგივეა, რაც იზურიე̄ლ.

- იზჳ̂რი (ოხჳ̂იზჳ̂რ, ა̈ნზჳ̂ერ; ა̈ნზჳ̂ერნე ბზ., ბეჩ., ოხჳ̂იზჳ̂რ, ა̈ნზერ; ანზერნე ბქ.), ინზო̄რე (ოხ{ნ}აზო̄რ, ენნაზო̄რე; ენნაზო̄რნე) ლშხ., იზჳ̂ერი (ა̈ხჳ̂ნაზორ, ა̈ნნაზორე; ა̈ნნაზორი) ლნტ. გრდმ. -- იგროვებს, იკრებს, თავს უყრის. ხელწიფ ჩუ იზჳ̂ერდა ხა̈ლხს (ბზ. 252) -- ხელმწიფე ხალხს {ი}კრებდა. მახელჳ̂ა̈ჟ ლეჲრა̈ყი სიმინდს... იზჳ̂რი{ჳ̂} (ბქ.) -- ვაჟი საარაყე სიმინდს აგროვებდა (იგროვებდა). ჟ'ოჳ̂ ხოზორა ეშხუ ფაყულდ.. [ლიც] (პოეზ. 108) -- შეუგროვებია ერთი ქუდი წყალი.

- იზჳ̂რიელ იგივეა, რაც იზურიე̄ლ.

- იზჰენი იგივეა, რაც იძჰენი.

- ითანა̈ლი იგივეა, რაც ითნა̈ლი.

- ითა̈ლხ იგივეა, რაც ი̄თა̈̄ლხ.

- ითა̈̄ლი-ხ (ა̈თჳ̂ითა̄ლედ, ა̈დითა̄ლეხ; ა̈დითა̈ლნეხ) ბზ., ითა̈ლი-ხ (ოთჷთალედ, ა̈დჷთალეხ; ა̈დჷთა̈ლისგხ) ბქ., ი̄თა̄ლი-ხ (ოთი̄თა̄ლედ, ედი̄თა̄ლეხ; ედი̄თა̄ლნეხ) ლშხ., ითალი-ხ (ა̈თჳ̂ით{ალ}ედ, ა̈დით{ალ}ეხ; ა̈დით{ალ}იხ) ლნტ., გრდმ. -- ინაწილებენ, იყოფენ. ჩაჟჳ̂ემ ჯჷლყჷ ანჴიდხ, მარე ჩუ დეშ ითა̈ლიხ (ბქ. 98) -- ცხენის ჯოგი მოიყვანეს, მაგრამ ვერ ინაწილებენ. იშგენს მინ ი̄თა̄ლიხ მჷლზონა (ლშხ. 29) -- სხვას თვითონ ინაწილებენ მონაზვნები. კაკალს ჷთეხ, მარე მა̈ჩ ა̈დჷთეხ (ლნტ. 123) -- მარცვალს იყოფენ, მაგრამ ვერ გაიყვეს.

- ითე იგივეა, რაც ი̄თე.

- ითენე, ითენა̈ნი იგივეა, რაც ითნე.
- ითენი იგივეა, რაც ითნი.
- ითი/ჲა̈̄ლ (ოთთია̈̄ლ, ა̈ღთია̄ლე; ა̈ღთია̈̄ლნე) ბზ., ითია̈ლ (ოთთიალ, ა̈ღთიალე; ადთიალისგ ბქ., ა̈სჷთია̈ლ, ა̈სთიალე; ა̈სთია̈ლი ლნტ.), ითი/ჲა̄ლ (ოსთია̄ლ, ესთია̄ლე; ესთია̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ცდილობს, ინდომებს. ქუნემ სედალა მა̈რემ მაგოჷ ადთიალე (ანდ.) -- სულის შენარჩუნებისათვის (არსებობისათვის) კაცი ყველაფერს ეცადოსო. მეცართე მაგ მუგჷიდ ითჲა̄ლ ლი̄ზის (ლშხ. 11) -- მკითხავთან ყველა თანაბრად ცდილობს წასვლას. ხჷა̈ჲ ასთია̈ლეხ მარე, მადმა მოშ ანასყეხ (ლნტ.) -- ბევრს ეცადნენ, მაგრამ ვერაფერი გააკეთეს. ხჷითია̈ლ, ერ მიშგჷი ხესე (პოეზ. 344) -- ვცდილობ, რომ ჩემი იყო.
- ითი (ოხჷით, ა̈ნთე; ა̈ნთი̄ნე ბზ., ა̈ნთინე ბქ.), ითი̄ (ოხთი̄, ენთიე; ენთი̄ჲნე) ლშხ., ითიი (ა̈ხჷთიი, ა̈ნთიე; ა̈ნთინე) ლნტ., გრდმ. -- იმკის. ჟი ს'ა̈ხლა̄შ ი ჟი მ' ა̈ხჷთი̄ნე (ბზ. 432) -- შენ დათესე და მე მოვ{ი}მკი. მინადორს კჷეცნა დაბ ჟ'ოხთია (ლშხ.) -- მინადორას პურის ყანა მოუმკია. კჷეცენს ნაშტაქჷშ ხჷითიიდ (ლნტ. 25) -- პურს ნამგლით ვიმკით.
- ითირი იგივეა, რაც ითი̄რი.
- ითი̄რი (ათჷთგ̄რა̈ნ, ა̈ღთგ̄რა̈̄ნ; ა̈ღთგ̄რი) ბზ., ითირი (ოთთგრენ, ა̈ღთგრან; ადთგრი) ბქ., ითი̄რი (ოთთი̄რენ, ედთი̄რან; ედთი̄რი) ლშხ., ითირი (ა̈თჷთირენ, ა̈ღთირან; ა̈ღთირი) ლნტ., გრდუვ. -- იცნობა. [ალექსი ი მიჩა] მუხჷბე ჩუ მა̈̄მა ითი̄რიხ (ბზ. 25) -- ალექსის და მის ძმას ვერ იცნობდა კაცი (არ იცნობიან). ხოჩა მა̄რე შიშდ ითი̄რი (ლშხ.) -- კარგი ადამიანი მალე იცნობა.
- ითლე1 (ლოხჷითლ, ლა̈ჲთილ; ლა̈ჲთილე ზს., ლეჲთილ, ლეჲთილე ლშხ., ლა̈ხჷითლ, ლა̈ჲთილ; ლა̈ჲთილე ლნტ.), გრდმ. -- იკარებს. [დი̄ნას] ნა̈ფდიათე̄ჲ მა̄დ ლოხჷთი̄ლა [ეფენდი]

(ბზ. 345) -- გოგოს ახლოსაც არ მიუკარებია ეფენდი. ქორა̈ მარა მია̈რედ მა̈დ ლახოთილა [ასლანბექს] (ლნტ. 140) -- ოჯახის წევრები სიახლოვეს არ გაუკარებია ასლანბეგს.

- ითლე2 (ა̈თჳ̂ითლ, ა̈დთილ; ა̈დთილე ბზ., ა̈ხჳ̂ითლ, ა̈ნთილ; ა̈ნთილნე ბქ., ლნტ., ოხჳ̂ითლ, ენთილ; ენთილე ლშხ.) -- იჭერს, იკრავს. ზურაბდ ჳ̂ოსა̈რქა ლა̈რტყ ა̈დთილ (ბზ.) -- ზურაბმა ჩოხაზე ქამარი შემოიჭირა. ჩაფლა̈რქა ლღბარა̈რს ითლეხ (ბქ.) -- ფეხსაცმელებზე წვრილ თოკს იჭერენ. ინა̈ხნეხ წერაქჳ̂ს ი ქა ითლეხ ლობარალშჳ̂ (ლნტ. 31) -- თომს (ჩაიტანებენ) ჩაიფენენ (ფეხსაცმელში) და წვრილი თოკით შეიკრავენ.
- ითლღ̄რე (ოხჳ̂თღლი̄რ, ა̈ნთღლღ̄რე; ა̈ნთღლი̄რნე ბზ., ოხთღლღ̄რ, ენთღლღ̄რე; ენთღლღ̄რნე ლშხ.), ითლღრე, ითრღლე (ოხთღლირ \ ოხჳ̂თღლირ, ა̈ნთღრღლე \ ა̈ნთღლღრე; ა̈ნთღრღლისგ \ ანთღლღრისგ ბქ., ა̈ხჳ̂თღლღრ, ა̈ნთღლღრე; ა̈ნთღლღრი ლნტ.), გრდმ. -- იკრავს; {მო}იჭერს. ჟიჳ̂ ესერ ა̈ნთღლღ̄რეხ ი სგა̄ჳ̂ ადკჳ̂ა̈რხ (ბზ. 286) -- შევკრათ და ჩავაგდოთო. ნესგაქა ლა̈რტყს ითლღრეხ (ბქ. 238) -- შუაზე სარტყელს იკრავენ (იჭერენ).
- ითმე (ა̈თჳ̂თიმ, ადთღმე; ა̈დთიმნე ბზ., ოთჳ̂თიმ, ადთღმი; ადთღმისგ ბქ., ოთთღმ, ადთღმე; ადთღმნე ლშხ.), გრდმ. -- იძენს, შოულობს. ლეზობურას ჰე მოშ მითმე (ბზ. 362) -- საჭმელს თუ მიშოვი.
- ითმი̄ნე (ოხთღმი̄ნ, ა̈ნთღმი̄ნე; ა̈ნთღმი̄ნნე ბზ., ენთღმი̄ნე; ენთღმი̄ნნე ლშხ.), ითმინე (ა̈ხჳ̂თიმინ, ა̈ნთიმინე; ანთიმინისგ ბქ., ა̈ხჳ̂თღმინ, ა̈ნთღმინე; ა̈ნთღმინი ლნტ.), გრდმ. -- ითმენს. ეჩქ' ე̄სერ ქა̈ჯი̄ ჟ'ა̈ნთღმი̄ნნე (ბზ.) -- მაშინ ქაჯიც მოითმენსო. ე ლოქ... ეხთღმი̄ნნე... (ლშხ. 62) -- თუ მოითმენო... მასტუნს ხჳ̂ითმინა̈ს (ლნტ. 84) -- ტკივილს ვითმენდი.
- ითნა̈ლი (ოთჳ̂თანა̈ლ, ა̈დთანლე; ადთანლი ბზ., ადთანლისგ ბქ.), ითნალი (ოთთანალ, ედთანლე; ედთანლი) ლშხ., ითანა̈ლი (ათჳ̂ათანა̈ლ, ადათანა̈ლე; ადათანა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. --

ულელტეხილზე გადადის. ადთანღეხ [მუ-გეზალდ] (ბზ. 415) -- მამა-შვილი ულელტეხილზე გადავიდა. ჳ̂ოხუშდ სა̄თისა ქო̄თთანალ (ლშხ.) -- ხუთ საათში გადავიარე ულელტეხილი. გიორგიდ ქა̈დათანა̈ლე, ჩჳ̂ადჴად ძირს (ლნტ. 182) -- გიორგიმ გადაიარა ულელტეხილი და ჩავიდა ძირს.

- ითნე (ლოხჳ̂თენ, ლა̈ჲთენე; ლა̈ჲთენნე ბზ., ლოხ{ჳ̂}თენ; ლა̈ჲთენისგ ბქ., ლოხთენ, ლეჲთენე; ლეჲთენნე ლშხ.), ითენე (ა̈სჳ̂თენ, ა̈სთენე; ა̈სეთენი \ ა̈სთენა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- იმჩნევს. ჭყინტდ ალა̄̈ჲ ჩჳ̂ათირ, მარე ქა მა̄მ ლა̈ჲთენე (ბზ. 426) -- ვაჟმა ესეც იცნო, მაგრამ არ შეიმჩნია. ზურა̄ლდ ლიმჯა̄რჳ̂ მა̄დ ესთენე (ლშხ.) -- ქალმა წყენა არ შეიმჩნია.
- ითნი (ოხჳ̂თენა̈ნ, ა̈ნთენა̄̈ნ; ა̈ნთენი ბზ., ოხჳ̂თენენ, ა̈ნთენან; ანთენი ბქ., ოხთენენ, ენთენა̄ნ; ენთენი ლშხ.), ითენი (ა̈ხჳ̂თენენ, ა̈ნთენან; ა̈ნთენი) ლნტ., გრდუვ. -- ჩნდება, იბადება. ბეფშჳ̂ ქა̄̈ნთენა̄̈ნ (ბზ. 329) -- ბავშვი დაიბადა. მიჩა მონწირ მამაგჳ̂ეშ ა̈ნთენან (ბქ. 266) -- მისი მომრევი არაფერი გამოჩნდა. დეცე ნამფა̄რჳ̂აქა ენთენა̄ნ ჲაკოფ (ლშხ. 65) -- ცის ტატნობზე იაკობი გამოჩნდა.
- ითოლდა̈ლ იგივეა, რაც ითჳ̂ე̄დიე̄ლ.
- ითოლდიელ იგივეა, რაც ითჳ̂ე̄დიე̄ლ.
- ითოფ იგივეა, რაც ითჳ̂ეფ.
- ითრე იგივეა, რაც გთრე.
- ითრინე (ოთჳ̂თირინ, ა̈დთირნე; ა̈დთირნი ბზ., ა̈თჳ̂თირინ ლნტ., ა̈დთირნისგ ბქ., ოთთირინ, ედთირნე; ედთირნი ლშხ.), გრდმ. -- {გა}ათრევს, ითრევს. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ მა̄რე̄მ ბლეხხა̈ნქა ლჳ̂აშ ქა̄̈ხჳ̂თჳ̈რნედ (ბზ. 40) -- ოთხმა კაცმა ნაპრალიდან ჯიხვი გამოვათრიეთ. ქედთირნე კოჯა̈შ თხუმთექა ი ჩჳ̂ადკჳ̂ა̈რ კოჯჩუ (ბქ. 101) -- გაათრია კლდის თავამდე და გადააგდო კლდეზე.

ჴდთირნე მაულ კოჯჲ თხუმხო (ლნტ. 316) -- მიათრია მელია კლდის თავამდე.

- ითრგლე იგივეა, რაც ითლჵრე.
- ითჳდი (ოხჳითჳდ, ჴნთჺდ; ჴნთჺდნე ბზ., ოხჳითჳდ, ანთედ; ანთედნე ბქ., ოხთჳად, ენთჳადე; ენთჳადნე ლშხ.), გრდმ. -- იქსელავს (დართულ ძაფს). ლჵლეთ ქიპს... ჩერიჲრხენქა ქა ითჳდიხ (ბქ. 305) -- დართულ ძაფს თითისტარებიდან გამო{ი}ქსელავენ. ეჯიარდ ხჳ̄ჲ ქიპ ენთჳადეხ (ლშხ.) -- მათ ბევრი ძაფი გამო{ი}ქსელეს.
- ითჳერი იგივეა, რაც ითჳრი.
- ითჳეფ (ლოხთჳეფ, ახთოფჳ; ახთჳეფნე ბზ., ხჳითეფდას ბქ.), ითოფ (ოხთოფ, ახთოფე; ახთოფნე ლშხ., ახჳათჳფ, ახათოფე; ახათოფი ლნტ.), გრდუვ. -- ისვრის თოფს ("თოფობს"). მექურწილა ითოფდახ (ბზ.) -- მექორწილენი თოფებს ისროდნენ. ჲერჳალე ლეთი ჰამდ ითოფ (ბქ.) -- ვიღაც წუხელ დილამდე თოფს ისროდა. ლჲშიალხო ანღრიხ ი ითჳეფხ (ლნტ. 316) -- საომრად მოდიან და თოფს ისვრიან.
- ითჳ̄ედიე̄ლ (ოთთჳ̄ე̄დიე̄ლ, ჴდთჳ̄ე̄დიე̄ლე; ჴდთჳედიე̄ლნე) ბზ., ითოდჲლ (ოსთოდალ, ესთოდალე; ესთოდჲლისგ) ბქ., ითო̄დიელ (ლოხთო̄დიელ, ლეჲთო̄დიელე; ლეჲთო̄დიელნე) ლშხ., ითჳედიელ (ჴსჳთჳედიელ, ჴსთჳედიელე; ჴსთჳედიელნე) ლნტ. -- აქეთ-იქით დადის, უქმად დაყიალობს. ეჯი... ლეჟა-ლექჳა ითჳ̄ე̄დიე̄ლ (ბზ. 385) -- ის აღმა-დაღმა დაყიალობს. ჭყინტ ცჳიდდ ითჳედიელ (ლნტ.) -- ბიჭი უქმად დაყიალებს.
- ითჳრი (ოხჳითჳრ, ჴნთჳერ, ჴნთჳერნე ბზ., ჴნთერ, ჴნთერნე ბქ., ოხთო̄ნ, ენთო̄ნე; ენთო̄ნნე ლშხ.), ითჳერი (ჴხჳითჳრ, ჴნთჳერ; ჴნთჳერნე, ლნტ.), გრდმ. -- სწავლობს. ჲალო, მჲჲ ესერ ოხჳთორა? (ბზ. 351) -- აბა, რა ისწავლეო? დჲჳითიშ გეზალ ეზარდ როქჳ ითჳრი მისჲს (ბქ.) -- დავითის შვილი კარგად სწავლობს წელსო. ეჩხენქა ოხთო̄ნახ ამშა ლიჯმარი ჟაგდ

(ლშხ. ხორ. 5) -- იმისგან უსწავლიათ ამის წამლად გამოყენება. ალ გჳ̂ეშ ეჩანლო ხოჩამდ ა̈ნთჳ̂ერხ ამეურა̈ლდი (ლნტ. 26) -- ეს საქმე შემდეგ აქაურებმაც კარგად ისწავლეს.

- ითქ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. მარცვალი. ითქს ი ჳ̂ეჯს მ' ოთხჳ̂ი̄ნე დარბა̈ზთე (ბზ. 432) -- მარცვალსა და ბზეს მე შევიტან დარბაზშიო. ეშხუ კჳ̂ეცნემ ითქ ახხჳ̂იდდა (ბქ. 21) -- ხორბლის ერთი მარცვალი იპოვა. 2. ბქ. ლობიოიანი სიმინდის შეჭამანდი. მიშგჳ̂ა დიდ ნებოზს ითქ ენხჳ̂იე (ბქ.) -- დედაჩემმა საღამოს სიმინდ-ლობიოს შეჭამანდი დაგვახვედრა.
- ითქბუნე, ითქმუნე (ლოხთქა̈ბჳ̈ნ, ლა̈ჲთქა̈ბჳ̂ნე; ლა̈ჲთქა̈ბჳ̂ნი) ბზ., ლშხ., გრდმ. -- შემოისვამს (ცხენზე). ჟი ლოქ ლემთქებნენ ჩა̄ჟჟი (ლშხ. 70) -- ცხენზე შემომიჯექიო.
- ითქ-ფითქ (-იშ, --) ზს. -- მარცლეულ-ფქვილეული. ითქ-ფითქ მა̈გ ჩუ ლუკურჯალე გჳ̂ა̄რ (ბზ.) -- მთელი მარცვლეულ-ფქვილეული შენახული გვაქვს. ზურალს ხეკჳ̂ეს ხოხალდეს ითქიშ-ფითქიშ გოშა̈რ (ბქ.) -- ქალმა უნდა იცოდეს მარცვლეულ-ფქვილეულის საქმე.
- ითში1 (ოხჳ̂ითშ, ა̈ნთიშ; ა̈ნთიშნე ზს., ოხთიშ, ენთიშე; ენთიშნე ლშხ., ა̈ხჳ̂ითშ ა̈ნთიშ; ა̈ნთიშნე ლნტ.), გრდმ. -- ირჩევს. ხელწიფი გეზალ ითში ლეხხჳ̄რის (ბზ. 325) -- ხელმწიფის შვილი ირჩევს საცოლეს. სემი... შდუგჳ̂ ქა̈ნთიშ (ბქ. 30) -- სამი თაგვი გამოირჩია. მო̄რჳ̂ალს ენთიშნეხ თემნ ი თემნ (ლშხ. 47) -- მედიატორებს ამოირჩევენ თემებიდან. ჟ'ა̈ნთიშხ ჲეშტერბი ჭკჳ̂ია̈ნ მარე (ლნტ. 50) -- აირჩიეს თორმეტი ჭკვიანი კაცი.
- ითში2 (ა̈ხჳ̂თიშა̈ნ, ა̈ნთიშა̈̄ნ; ა̈ნთიში ბზ., ახჳ̂თიშენ, ა̈ნთიშან; ა̈ნთიში ბქ., ოხთიშენ, ენთიშა̄ნ; ენთიში ლშხ., ა̈ხჳ̂თიშენ, ა̈ნთიშან; ა̈ნთიში ლნტ.), გრდუვ. -- {ა}ირჩევა. მიშგჳ̂ი ბუბა თანლიქა ლაზჟი მჷჟელდ ა̈ნთიშან (ბქ.) -- ჩემი ბიძა უღელტეხილზე გადასვლისას წინამძღოლად იქნა არჩეული (აირჩა).
- ითხა̈ლ-ხ (ა̈თჳ̂თხანანდ, ა̈დთხანანხ; ა̈დთხა̈ნიხ) ლხმ., ითხნა̄ლ-ხ (ოთთხანა̄ნდ, ედთხანა̄ნხ;

ედთჴანიხ) ლშხ., გრდუვ. -- ერთმანეთს შეეყრებიან. რგჰი ი ბური ჩილადეღ ესერ ითჴა̈ლხ ი იყჳ̂ლურა̈ლხ (ანდ.) -- სინათლე და სიბნელე ყოველდღე შეიყრებიან და გაიყრებიანო. იხ. ხ-ეთჴნი-ხ.

- ითჴ̄ელი (ოხჳ̂ითხ, ა̈ნთჴე; ა̈ნთჴ̄ელნე ბზ., ოხთჴ̄ელ, ენთჴ̄ელე; ენთჴ̄ელნე ლშხ.), ითჴელი (ა̈ხჳ̂ითხ, ა̈ნთჴე; ა̈ნთჴენე), ლნტ., გრდმ. -- ეძებს, ძებნის; შოულობს. მიჩა ჯიჯჳ̂ს ესერ ეში̄ ჟი ითჴ̄ელიხ (ბზ. 235) -- ჩემს ძვალს მაინც მოძებნიანო. ითჴ̄ელიხ ჳ̂ორა ყჳ̂იჟიშდ ჟინაღს (ლშხ. 38) -- მიწის ზვარაკად ბატკანს შოულობენ.
- ითჴი1 (--, ა̈ნთჴა̈̄ნ; ა̈ნთჴინე ბზ., --, ა̈ნთჴან; ა̈ნთჴი ბქ., --, ენთჴა̄ნ; ენთჴი ლშხ., --, ა̈ნთჴან; ა̈ნთჴი ლნტ.), გრდუვ. -- იშოვება, იპოვება. თჳ̂ეთნა კოჯა̈რჴა̈ნ მა̈მგჳ̂ეშ ითჴი (ბზ. 266) -- თეთრ კლდეებში არაფერი იშოვება. ლა̄შხს ხჳ̂ა̄ჲ მერხელ ითჴო̄ლდა (ლშხ.) -- ლაშხეთში ბევრი ჭინჭარი იშოვებოდა. ეჩქა ლეზჳ̂ებ დესა ითჴოლდა (ლნტ.) -- მაშინ საჭმელი არ იშოვებოდა.
- ითჴი2 (ოხჳ̂ითხ, ა̈ნთჴე; ა̈ნთჴინე) ზს., ითჴ̄ელი (ოხთჴ̄ელ, ენთჴ̄ელე; ენთჴ̄ელნე) ლშხ., ითჴელი (ა̈ხჳ̂ითხ; ა̈ნთჴე; ა̈ნთჴენე) ლნტ., გრდმ. -- შოულობს; პოულობს (დაკარგულ რამეს). კუმა̈შ შიშდ ა̈ნთჴეხ (ბზ.) -- საქონელი მალე იპოვეს. მიჩა ქორ ჳ̂ედნიშ ა̈ნთჴე (ლნტ.) -- თავისი სახლი ძლივს იპოვა. ეჯი ხჳ̂ა̈ჲ კეთილს ითჴელი (ლნტ.) -- ის ბევრ ქონებას (სიმდიდრეს) შოულობს.
- ითჴმულ იგივეა, რაც უთჴმჳ̄ლ.
- ითჴნა̄ლხ იგივეა, რაც ითჴა̈ლხ.
- ითხჳ̂ია̈რ (ო̈თჳ̂თხჳ̂ია̈რ, ა̈დთხჳ̂ი̄რე; ა̈დთხჳ̂ია̈რნე ბზ., ათჳ̂თხჳ̂თია̈რ, ა̈დთხჳ̂იარე ბზ., ლნტ., ა̈დთხჳ̂ია̈რნე ლნტ.), ითხჳ̂ა̈რ (ოხთხჳ̂ა̈რ, ა̈ნთხჳ̂არე; ა̈ნთხჳ̂ა̈რნე \ ა̈ნთხჳ̂ა̈რისგ) ბქ.,

ითხუ̂ჲარ (ოხთხუ̂იარ, ენთხუ̂იარე; ენთხუ̂იარნე) ლშხ., გრდმ. -- ნადირობს. ქად ა̈დთხუ̂ი̄რე ყაბათგრდ (ბზ. 258) -- კვლავ ინადირა ყაბათირმა. ეჩე ხუ̂აჲ ოსთხუ̂ჲარახ (ლშხ. 56) -- იქ ბევრი უნადირიათ.

- ითგრანა̈̄ლ (ოთთგ̄რანა̈̄ლ, ა̈დთგრანა̈̄ლე; ა̈დთგრანა̈̄ლი) ბზ., ითგრანელ, ითგრანა̈ლ (ოთთგრანალ, ადთგრანალ; ა̈დთგრანა̈ლისგ) ბქ., ითგ̄რანა̄ლ (ოსთგ̄რანა̄ლ, ესთგ̄რანა̄ლე; ესთგ̄რანა̄ლნე) ლშხ., ითგრანა̈ლ (ა̈სუ̂თგრანა̈ლ, ა̈სთგრანალე; ა̈სთგრანალი) ლნტ., გრდუვ. -- დაეთრევა. ჲერხი ამსუ̂ალდ სოფელისგა ლელშგუ̂ირდ ითგრანელ (ბქ.) -- ზოგი ადამიანი სოფელში სამარცხვინოდ დაეთრევა. უ̂ოშა მეთგ̄რანა̄ლ მა̈̄რო̄ლარ ითგ̄რანა̄ლნიხ... (ლშხ. 53) -- რამდენი მაწანწალა ადამიანი დაეთრევა...
- ითგ̄რი (ოხუ̂თგ̄რ, ა̈ნთგ̄რ; ა̈ნთგ̄რი ბზ., ა̈ნთგრ, ა̈ნთგრი \ ანთირი ბქ.), ითგ̄რი (ოხთგ̄რენ, ენთგ̄რა̈̄ნ; ენთგ̄რი) ლშხ., ითგრი (ა̈ხუ̂თგრენ, ა̈ნთგრან; ა̈ნთგრი) ლნტ., გრდუვ. -- {მო}ეთრევა. ჲა̈რ ესერ ალთი̄რლი მიჩა ქორთე̄სგა (ბზ. 396) -- ვინ მოთრეულა ჩემს სახლშიო. ნებოზს ა̈ნთგრდა წგრა̈ნი და̈უ̂ (ლნტ.) -- საღამოს მოეთრია წითელი დევი.
- იკაკა̈ლი იგივეა, რაც იკკა̈ლი.
- იკანჭუ̄რა̈̄ლ (ა̈თუ̂კანჭუ̄რალა̈ნ, ა̈დკანჭუ̄რალა̈̄ნ; ა̈დკანჭუ̄რა̈̄ლი) ბზ., იკანჭუ̄რა̄ლ (ოთკანჭუ̄რა̄ლენ, ედკანჭუ̄რა̄ლა̄ნ; ედკანჭუ̄რა̄ლი) ლშხ., იკანჭურალ (ოთკანჭურალენ, ა̈დკანჭურალა̈ნ; ადკანჭურა̈ლი) ბქ., იკანჭურა̈ლ (ა̈თუ̂კანჭურალენ, ა̈დკანჭურალან; ა̈დკანჭურალი) ლნტ., გრდუვ. -- იკაწრება, "იხოკება". ზურალა̈̄რ იკანჭუ̄რა̈̄ლხ (ბზ. 8) -- ქალები იხოკებიან. ციცულდა̈რ იკანჭურა̈ლხ (ბქ.) -- კატები იკაწრებიან. იკანჭურა̈ლ ალ ზურალ (ლნტ.) -- ეს ქალი იკაწრება.
- იკანჭუ̄რე (ა̈თუ̂კანჭუ̂ი̄რ, ა̈დკანჭუ̄რე; ა̈დკანჭუ̄რი ბზ., ოთკანჭუ̄რ, ედკანჭუ̄რე; ედკანჭუ̄რნე

ლშხ.), იკანჭურე (ოთკანჭუ̂ირ, ა̈დკანჭურე; ა̈დკანჭურისგ ბქ., ა̈თუ̂კანჭურ, ა̈დკანჭურე; ა̈დკანჭური ლნტ.), გრდმ. -- იკაწრავს, იხოკავს. ზურალა̄̈რ... ჰა̈ყბა̄̈რს იკანჭუ̄რეხ (ბზ. 8) -- ქალები ლოყებს იკაწრავენ. ხვრშუ̂ მა̈გ ჩ'უ̂ა̈ნკანჭურე (ბქ.) -- ბრაზისაგან ყველაფერი ჩამოიკაწრა. იმჟი ა̈დკანჭურე აბაყა̈რ! (ლნტ.) -- ლოყები როგორ დაიკაწრა!

- იკარძა̈ლი იგივეა, რაც იკა̄რძა̈ლე.
- იკაფი იგივეა, რაც იკა̄̈ფი.
- იკა̈რი იგივეა, რაც იკრი.
- იკა̈უ̂ე იგივეა, რაც იკუ̂ენი.
- იკა̈ფ (--, იკფჷნ; იკფოლნი ზს., იკაფჷნ, იკაფოლნი ლნტ.), იკაფ (იკფო̄ლნი) ლშხ., გრდუვ. -- სასურველია, მიზანშეწონილია. ყორქა ქა ლიჯედ ჩუ იკფჷნ (ბქ.) -- კარში გამოსვლა მიზანშეწონილი იყო.
- იკა̈ჩი იგივეა, რაც იკჩი.
- იკა̄რზა̄̈ლი, იკა̄რძა̄̈ლი (ა̈ხუ̂კა̄რზა̄̈ლ \ ა̈ხუ̂კა̄რძა̄̈ლ, ა̈ნკა̄რზა̄̈ლე \ ა̈ნკა̄რძა̄ლე; ა̈ნკა̄რზა̄̈ლი \ ა̈ნკა̄რძა̄̈ლი) ბზ., იკარზა̈ლი (ოხუ̂კარზა̈ლ, ა̈ნკარზალე; ა̈ნკარზა̈ლისგ) ბქ., იკა̄რძა̄ლი (ოხკა̄რძა̄ლ, ენკა̄რძა̄ლე; ენკა̄რძა̄ლნე) ლშხ., იკარძა̈ლი (ა̈ხუ̂კარძა̈ლ, ანკარძალე; ა̈ნკარძალი) ლნტ., გრდმ. -- იბანდავს. [ბაპ] ჯაბრა̈რს იკა̄რზა̄̈ლი (ბზ. 404) -- მღვდელი ბანდულებს იბანდავს. (ბეფშუ̂დ) ჯაბრა̈რ ჟ'ა̈ნკა̄რზა̄ლე (ბზ. 54) -- ბავშვმა ბანდულები დაიბანდა. ბეთგილ ჯაბრა̈რს იკარზალე (პოეზ. 280) -- ბეთქილი ბანდულებს იბანდავს.
- იკა̄რძა̄̈ლი იგივეა, რაც იკა̄რზა̄̈ლი.
- იკა̄̈ფი (ა̈თუ̂კა̄ფა̈ნ, ა̈დკა̄ფა̄̈ნ; ა̈დკა̄̈ფი) ბზ., იკა̄ფი (ოთკა̄ფენ, ედკა̄ფა̈ნ; ედკა̄ფი) ლშხ., იკაფი (ა̈თუ̂კაფენ, ა̈დკაფან; ა̈დკაფი) ლნტ., გრდუვ. -- {წა}იქცევა, ვარდება. ხელწიფ... დი̄ნა̄̈

მალატშუ̂ უ̂ეშგინჩუ̄ნ ა̈დკა̄ფ (ბზ. 285) -- ხელმწიფე ქალიშვილის სიყვარულით უკან გადავარდა (გადაიქცა). მუ̄რყუ̂ამ იმთე̄ჲ იკა̄ფი, ხოჩა ზაჲობ ლოქ ლი ეჩხა̄უ̂ ნაღალდ ეჯ ზა̈̄ჲსა (ლშხ. 21) -- კოშკი საითაც {წა}იქცევა, იმ წელიწადს კარგი მოსავლიანობა არის იმ მხარესო. ეჯ ზურალ სკა̈მ ლოშკინჩუ ქა̈დკაფან (ლნტ. 236) -- ის ქალი სკამსუკან გადავარდა.

- იკდჷ̄რე (ა̈თუ̂კგდი̄რ, ა̈დკგდჷ̄რე; ა̈დკგდი̄რნე ბზ., ოთკგდჷ̄რ, ედკგდჷ̄რე; ედკგდჷ̄რნე ლშხ.), იკდჷრე (ოთკგდირ, ა̈დკგდჷრე; ა̈დკგდჷრისგ ბქ., ა̈თუ̂კგდჷრ; ა̈დკგდჷრე; ა̈დკგდჷრი ლნტ.), გრდმ. 1. იხდის (ფეხსაცმელს...). ქა̈თუ̂კგდჷრ ჩაფლა̈ლ (ლნტ.) -- ფეხსაცმელები გავიხადე. 2. {ჩამო}იღებს. მა̄ლდ ი ტჷტა̈̄რ გი̄ერგდ ჩუ̂ა̈ნკგდჷ̄რეხ გუდრა̈̄ლ (ბზ. 31) -- მელიამ და ნაცარქექია გიორგიმ გუდები ჩამოიღეს.

- იკედ1 (ა̈ხუ̂იკ \ ა̈ხუ̂იკდ, ა̈ნკიდ; ა̈ნკედნე ბზ., ოხუ̂კიდ, ა̈ნკიდ; ა̈ნკედ ბქ., ოხუ̂იკ, ენკიდ; ენკედ ლშხ., ა̈ხუ̂იკ, ა̈ნკიდ; ა̈ნკედ ლნტ.), გრდმ. 1. იღებს (ნივთს; ხმას) ა̈ნკიდ ა̈მირანდ თეტე̄ნ (ბზ. 65) -- ამირანმა მახათი აიღო. [ჭაშს] ოხკი̄და ხოშა ტყენ (ლშხ. 60) -- ქმარს დიდი ჯოხი აუღია. ცხემა̈დ მიჩა ჟი ხოკიდა (პოეზ. 54) -- თავისი მშვილდი აუღია. ეჯნემ ძღჷდ ჰერ ა̈ნკიდ (ბზ. 376) -- მან ძლიერი ხმა გაიღო. ქორისგა კჷლთხი ჰერს და̈რმოშ იკედ (ბქ. 5) -- სახლში ხმამაღლა ვერავინ ლაპარაკობს. 2. {ა}იგდებს, იღებს (სასაცილოდ). ჩიემ [ჭიტი] ლა̄ცუ̂დ ა̈ნკიდხ (ბზ. 313) -- ჭიტი ყველამ სასაცილოდ აიგდო. 3. ყიდულობს (აიღებს). ჲესუ̂ა̈̄ჲ ხეგნი ლუ̂ინელ სგა̈̄ნ ქანაკიდ, ჟენკედხ ეჩა̈̄შხენ (ლშხ. 19) -- ვისაც შიდამხრიდან (ლეჩხუმიდან) მოტანილი ღვინო ექნება, იმისგან იყიდიან (აიღებენ).

- იკედ2 (ა̈თუ̂იკდ, ა̈დკიდ; ა̈დკიდნე ბზ., ა̈თუ̂იკ{დ}, ა̈დკიდ; ა̈დკედ ბქ., ლნტ., ოთიკ, ედკიდ; ედკიდნე ლშხ.) -- იხდის, იძრობს. [აფხულდდ] ბიდჷლდ ქ'ა̄დ ა̈დკიდ (ბზ. 304) -- ბაყაყმა ბუდე კვლავ გაიძრო. თხილმარა̈რი დეშ ოთკიდახ ქა (ბქ. 15) -- თხილამურებიც ვერ

გაუხდიათ. [ლა̈ჩჟას] ათოკიდახ ხელთათმანა̈რ (ლნტ. 233) -- სიძეებს ხელთათმანები გაუძვრიათ.

- იკერძი-ხ (ა̈თჷ̂კერძა̈ნდ, ა̈დკერძა̈̄ნხ; ა̈დკერძიხ ბზ., ოთკერძა̈ნდ, ედკერძა̈̄ნხ; ედკერძიხ ლშხ., ა̈თჷ̂კერძანდ, ა̈დკერძანხ; ა̈დკერძიხ ლნტ.), გრდუვ. -- ნათესავდებიან, მოყვრდებიან. ჩუ ლოქ ა̈ლკერძენდ! (ლნტ. 204) -- დავნათესავდეთო! იხ. იმკეთა̈̄ლხ.
- იკე̄ნე (ა̈ხჷ̂კე̄ნ, ა̈ნკე̄ნე; ა̈ნკე̄ნნე) ბზ., გრდმ. 1. აგროვებს (იგროვებს, იკონავს). ბოფშა̈რ მახე ნათა̈ჷ̂ და̈ბს იკე̄ნეხ (ბზ.) -- ბავშვები ახლად მომკილ ყანას კონავენ. 2. ქს. (ოხკე̄ნ, ენკე̄ნე; ენკე̄ნნე ლშხ., ა̈ხჷ̂კენ, ა̈ნკენე; ა̈ნკენი ლნტ.) -- იხვევს. ტოტს იკე̄ნე (ლშხ.) -- ხელს იხვევს. გადატ. გამორჩება (ცემას, ლანძღვას). დე̄მჟი ა̈თყა̈ჩ, ჷ̂ოდ ნა̈ყირ დო ა̈ნკე̄ნე (ბზ.) -- არ მოეშვა, სანამ ცემას არ გამორჩა.
- იკთხი (ოთკითხა̈ნ, ა̈დკითხა̈̄ნ; ა̈დკითხი ბზ., ოთჷ̂კითხენ, ა̈დკითხან; ა̈დკითხი ბქ.), იკთხჷნი (ოთკჷთხნენ, ედკჷთხნა̈̄ნ; ედკჷთხნი ლშხ., ა̈თჷ̂კჷთხნენ, ა̈დკჷთხნან; ა̈დკჷთხნი ლნტ.), გრდუვ. -- კვდება (სირცხვილით, შიშით...). ზურა̄ლ იკთხი შგურშჷ̂ (ბზ. 446) -- ქალი სირცხვილით კვდება.
- იკთხჷნი იგივეა, რაც იკთხი.
- იკიი იგივეა, რაც იკჰი.
- იკიჩი იგივეა, რაც იკჩე.
- იკი̄ იგივეა, რაც იკჰი.
- იკი̄დი (--, ა̈ნკი̄და̈̄ნ; ა̈ნკი̄დი ბზ., --, ენკი̄დან; ენკი̄დი ლშხ.), იკიდი (--, ა̈ნკიდა̈ნ \ -ან; ანკიდი) ბქ., გრდუვ. 1. {ა}იღება; {მი}იღება (მხედველობაში). მა̈ჲჷ̂ა̈ჲ მო̄მ იკი̄დი, ნო̄მის ხეფდა̈̄ლ (ბზ.) -- რის აღებაც არ შეიძლება (არ აიღება), ნუ შეეხები. უნდულობჟი ნაპუ დემ ესერ

იკიდი (ანდ.) -- უნდობლობაში ლუკმა არ აიღებაო. 2. {მი}იღება (მხედველობაში). მიჩა ნაზიმჟი მა̈გ ჟი იკიდიუ̂ (ბქ. 291) -- თავის ზომაზე ყველაფერი (მხედველობაში) მიიღებოდა.

- იკი̄თხან̈ა̄ლ (ლა̈ხუ̂კი̄თხან̈ა̄ლ, ლა̈ჲკი̄თხან̈ა̄ლე; ლა̈ჲკი̄თხან̈ა̄ლნე) ბზ., იკითხან̈ალ (ლოხუ̂კითხანალ, ლა̈ჲკითხანალე; ლაჲკითხან̈ალისგ) ბქ., იკი̄თხანა̄ლ (ლოხკი̄თხანა̄ლ, ლეჲკი̄თხანა̄ლე; ლეჲკი̄თხანა̄ლნე) ლშხ., იკჷთხან̈ალ (ლა̈ხუ̂კჷთხან̈ალ, ლა̈ჲკჷთხანალე; ლა̈ჲკჷთხან̈ალი) ლნტ., გრდუვ. -- კვდება (სიკვდილის პირასაა). ალ დი̄ნა იკი̄თხან̈ა̄ლ (ბზ. 446) -- ეს გოგო სიკვდილის პირასაა. იკითხან̈ალ, ეჯგუ̂ა̈რ ხოლამდ ა̈რი (ბქ.) -- კვდება, ისე ცუდადაა. იკჷთხან̈ალ ალ წიწილ (ლნტ.) -- ეს წიწილა კვდება.
- იკკა̈ლი (ლა̈ხუ̂კაკა̈ლ, ლა̈ჲკაკლე; ლა̈ჲკაკლი ბზ., ლოხკაკა̈ლ, ლა̈ჲკაკლე; ლა̈ჲკაკლისგ ბქ.), იკკალი (ლოხკაკალ, ლეჲკაკლე; ლეჲკაკლი) ლშხ., იკაკა̈ლი (ლახუ̂კაკა̈ლ, ლა̈ჲკაკა̈ლე; ლა̈ჲკაკა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- {შე}ისმენს ("შეიკაკლავს"). და̄უ̂ა̈ გეზალს ესერ დო ა̈დყედა̄ნი, ეჩქად ესერ დე̄მგუ̂აშ იკკა̈ლი (ბზ. 414) -- სანამ დევის შვილს არ შევირთავ, მანამდე არ შევისმენო ("შევიკაკლავო").
- იკლი (ოხუ̂კგლა̄̈ნ, ა̈დკგლა̄̈ნ; ა̈დკგლი ბზ., ოხკგლენ, ადკგლან; ა̈დკგლი ბქ., ოთკგლენ, ედკგლა̄ნ; ედკგლი ლშხ., ა̈თუ̂კგლენ, ა̈დკგლან; ა̈დკგლი ლნტ.), გრდუვ. 1. იკეტება. [ყო̄რ] ჩუ̄დ ა̈დკგლა̄̈ნ (ბზ. 296) -- კარი კვლავ დაიკეტა. ყორ მიჩაუ̂შ ა̈დკგლან (ლნტ.) -- კარი თავისით დაიკეტა. 2. (ჟ'ოხკგლა̈ნ, ჟ"ა̈ნკგლა̄̈ნ; ჟ"ა̈ნკგლი ბზ., ენკელა̄ნ; ენკგლი ლშხ.) მუნჯდება. ზურა̄ლ ჟი̄დ ა̈ნკგლა̄̈ნ (ბზ. 344) -- ქალი კვლავ დამუნჯდა. დინა მაყალშუ̂ ჟ"ა̈ნკგლან (ბქ.) -- გოგო შიშით დამუნჯდა.
- იკმა̈რი (ა̈ხუ̂კგმა̈რ, ა̈ნკგმრე; ა̈ნკგმრი ბზ., ა̈ნკგმრისგ ბქ., ა̈ხუ̂კგმა̈რ, ა̈ნკგმა̈რე; ა̈ნკგმა̈რი

ლნტ.), გრდმ. -- 1. ისინჯავს. ა̈ნკჷმრე... ლუსდგუ̂ა̈რ დე̄სა ხა̄რ (ბზ. 64) -- გაისინჯა, ნაწნავები არა აქვს. 2. ბქ., ლნტ. -- მოინახულებს. ნალუ̂აჟ ზურალს სგა̈ხიშარ ჟი იკმა̈რიხ (ბქ.) -- ახლობლები ნამშობიარევ ქალს მოინახულებენ.

- იკონკა̈ლ იგივეა, რაც იკო̄ნკა̄̈ლ.
- იკოცა̈ნი იგივეა, რაც იკუ̂ცა̄̈ნი.
- იკო̄დე (ა̈ხუ̂კუ̂ე̄დ, ა̈ნკო̄დე; ა̈ნკუ̂ე̄დნე ბზ., ოხკო̄დ, ენკო̄დე; ენკო̄დნე ლშხ.), იკოდე (ოხკუ̂ედ, ა̈ნკოდე; ა̈ნკუ̂ედისგ ბქ., ა̈ხუ̂კოდ, ა̈ნკოდე; ა̈ნკოდი ლნტ.), გრდმ. -- {ა}სწევს. კუბს ჟი იკო̄დეხ მახელუ̂აჟა̈რ (ბზ. 8) -- ახალგაზრდები კუბოს ასწევენ. მჷლქუ̂ერია̈შ გეზალ{დ} ალ ხეხუ̂ჭაშ... ჟი ლა̈ჲკოდე (ბქ. 60) -- მეწისქვილის შვილმა ეს ცოლ-ქმარი მაღლა ასწია. კუმაშ აკუ̂ედს ჟი იკო̄დეხ (ლშხ., ხორ. 1) -- საქონელი კუდს ასწევს. ჟ'ა̈ნკოდეხ ლჷდგა̈რ (ლნტ.) -- მკვდარი ასწიეს.
- იკო̄ნკა̄̈ლ (ა̈თუ̂კო̄ნკა̄̈ლ, ა̈დკო̄ნკალე; ა̈დკო̄ნკა̄̈ლი) ბზ., იკონკა̈ლ (ოთკონკალ, ა̈დკონკალ; ა̈დკონკა̈ლი ბქ., ლა̈ხუ̂კონკა̈ლ, ლა̈ჲკონკალე; ლა̈ჲკონკალი ლნტ.), იკო̄ნკა̄ლ (ლოხკო̄ნკა̄ლ, ლეჲკო̄ნკა̄ლე; ლეჲკო̄ნკა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ძლივს (ვაი-ვაგლახით) დადის. ზურალ ნა̈მჩოშ უ̂ენდ გარ იკონკა̈ლ (ბქ.) -- ქალი სიბერისაგან ძლივსლა დადის. [დენა] უ̂ედნიბედნიშ იკონკალდა (ლნტ. 227) -- გოგო რის ვაივაგლახით დადიოდა.
- იკრა̈ნკი (ა̈თუ̂კრანკა̈ნ, ა̈დკრანკა̄̈ნ; ა̈დკრა̈ნკი ბზ., ოხკრა̄ნკენ, ენკრა̄ნკან; ენკრა̄ნკი ლშხ., ოთკჷრანკენ, ა̈დ \ ედკჷრანკან; ა̈დკჷრა̈ნკი ბქ., ა̈თუ̂კრანკენ, ა̈დკრანკან; ა̈დკრანკი ლნტ.), გრდუვ. -- გორდება. ჰერსკნ კოჯხენქა... ჩუ ედკჷრანკან (ბქ. 85) -- არჩვი კლდიდან დაგორდა.
- იკრა̄ნკა̄̈ლ (ა̈თუ̂კრა̄ნკა̄̈ლ, ა̈დკრანკა̄̈ლე; ა̈დკრა̄ნკა̈ლი) ბზ., იკრანკელ (ოთკჷრანკალ,

ა̈დკგრანკალ; ა̈დკგრანკა̈ლისგ) ბქ., იკრა̄ნკა̄ლ (ლოხკრა̄ნკა̄ლ, ლეჲკრა̄ნკა̄ლე; ლეჲკრა̄ნკა̄ლნე) ლშხ., იკრანკა̈ლ (ლა̈ხუ̂კრანკა̈ლ, ლა̈ჲკრანკა̈ლე; ლა̈ჲკრანკა̈ლნი) ლნტ., გრდუვ. -- გორავს. იკრა̈̄ნკა̈̄ლ გარ, სერ დე̄მგუ̂აშ იჩო (ბზ.) -- მხოლოდ გორავს, სხვას არაფერს აკეთებს. ალ გუ̂ერე მა̈ ლეჟაუ̂ იკრანკელ, მა̈ ლექუ̂აუ̂ (ბქ. 256) -- ეს ტყავი ხან ზევით გორავს, ხან ქვევით.

- იკრი (--, ა̈დკარა̈̄ნ; ა̈დკა̈რი ბზ., --, ა̈დკარან; ა̈დკა̈რი ბქ., --, ედკარა̄ნ; ედკარი ლშხ.), იკა̈რი (--, ა̈დკარან; ა̈დკა̈რი) ლნტ. გრდუვ. -- {გა}იღება, {გა}იხსნება. [ქორა̈] ყო̄რ ჩუ̂ა̈დკარა̈̄ნ (ბზ. 296) -- სახლის კარი გაიღო. ლაჯუ̂მია̈შ ყორ მად ა̈დკარან (ბქ. 9) -- ეკლესიის კარი არ გაიღო. კოჯ ჩუ̂ალკა̈რელი (ლნტ. 234) -- კლდე გახსნილა (გაღებულა).
- იკუ̄ნკუ̂ა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂კუ̄ნკუ̂ა̈̄ლ, ლა̈ჲკუ̄ნკუ̂ა̈̄ლე; ლა̈ჲკუნკუ̂ა̈̄ლნე) ბზ., იკუ̄ნკუ̂ა̄ლ (ლოხკუნკუ̂ა̄ლ, ლეჲკუ̄ნკუ̂ა̄ლე; ლეჲკუ̄ნკუ̂ა̄ლნე) ლშხ., იკუნკუ̂ა̈ლ (ლახუ̂კუნკუ̂ა̈ლ, ლა̈ჲკუნკუ̂ალე; ლა̈ჲკუნკუ̂ა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- იკუნტება ("კუნტაობს"); მოხრილი დადის. ბეფშუ̂ მეცხიშუ̂ აშ იკუ̄ნკუ̂ა̈̄ლ (ბზ.) -- ბავშვი სიცივისაგან იკუნტება. ხოლამდ ხიკუნკუ̂ა̈ლხი (ლნტ) -- ცუდად იკუნტები.
- იკუ̂აჩხჲელ იგივეა, რაც იკუ̂ჩხიე̄ლ.
- იკუ̂ა̈რემი იგივეა, რაც იკუ̂რემი.
- იკუ̂ა̈რი იგივეა, რაც იკუ̂ა̈̄რი.
- იკუ̂ა̈̄ნე (ა̈თუ̂იკუ̂რ, ა̈დკუ̂ა̈რ; ა̈დკუ̂ა̈̄ნნე ბზ., ოთიკუ̂, ედკუ̂ა̄რ; ედკუ̂ა̄ნნე ლშხ.), იკუ̂ანე (ოთიკუ̂რ, ა̈დკუ̂ა̈რ; ა̈დკუ̂ანე ბქ., ა̈თუ̂იკუ̂რ, ა̈დკუ̂ა̈რ; ა̈დკუ̂ანე ლნტ.), გრდმ. 1. {ჩა}იგდებს. ეჯა... ამსუ̂ა̄ლდს ოთკუ̂არა შე̄ნთე̄სგა (ბზ. 264) -- ის ადამიანს ჩაუგდია ხელში. 2. {გა}იგდებს, {გა}ირეკავს (წინ). ლა̈ჲკუ̂ა̈რ კუ̂აპად მერმა ლა̈დელ მიჩა დაჯა̈რ (ბქ. 323) --

მეორე დღეს კვაპამ წინ გაირეკა თავისი თხები. თათრიშ ლაშგა̈რ სგუ̂ებნაუ̂ ა̈ნკუ̂ა̈რხ (პოეზ. 54) -- თათრის ლაშქარი წინ გამოიგდეს. 3. თავს უყრის, აგროვებს. მგჟემ ნა̈ჲთუ̂ის ნახუ̂წი ტუბა̈რ უშხუ̂ა̈რთე იკუ̂ანეხ (ბქ. 237) -- ვიწრო ხევები მზის მხურვალებას იგროვებენ.

- იკუ̂ა̈̄რი (ა̈თუ̂კუ̂ა̈̄რა̈ნ, ა̈დკუ̂ა̈̄რა̈̄ნ; ა̈დკუ̂ა̈̄რი) ბზ., იკუ̂ა̄რი (ოთკუ̂ა̄რენ, ედკუ̂ა̄რა̄ნ; ედკუ̂ა̄რი) ლშხ., იკუ̂არი (ა̈თუ̂კუ̂არენ, ა̈დკუ̂არან; ა̈დკუ̂არი) ბქ., ლნტ., გრდუვ. -- {მი}ეთრევა. იმთე ა̈დკუ̂ა̈̄რა̈̄ნ? (ბზ.) -- საით წაეთრია?... ცალთე ქა̄უ̂ ედკუ̂ა̄რა̄ნ ჯეჲ (ლშხ. 75) -- შენ განზე გაეთრიეო.

- იკუ̂დე (ა̈თუ̂იკუ̂დ, ა̈დკუ̂იდ; ა̈დკუ̂იდე ბზ., ოთიკუ̂დ, ა̈დკუ̂იდ; ა̈დკუ̂იდე ბქ., ოთიკუ̂დ, ედკუ̂იდ; ედკუ̂იდნე ლშხ., ა̈თუ̂იკუ̂დ, ა̈დკუ̂იდ; ა̈დკუ̂იდნე ლნტ.), გრდუვ. -- იკლებს. ლიმა̈ჩუ̂თე აშ გარ იკუ̂დე მა̄რე (ბზ.) -- მოხუცებულობის ჟამს კაცი იკლებს. ლინთუ̂ისგა რიენ ჩუ იკუ̂და (ბქ. 242) -- ზამთარში მდინარე (აქ: რიონი) იკლებდა. ხოჩა თუობ იბნი იუ̂ანობა̈ თუ̂ეჲსა... ეჩანლო სერ იკუ̂დე (ლნტ. 24) -- კარგი თაფლიანობა (თაფლის დაგროვება, თაფლიანობა) ივნისში იწყება, მერე უკვე იკლებს.

- იკუ̂დუნე (ლა̈ხუ̂კუ̂ა̈დინ \ ხუ̂იკუ̂დუნ, ლა̈ჲკუ̂ა̈დნე \ იკუ̂დუნნი; ლა̈ჲკუ̂ა̈დნი \ იკუ̂დუნნე ბზ., ლოხკუდინ \ ხუ̂იკდუნ, ლა̈ჲკუდნე \ იკდუნე; ლა̈ჲკუდნისგ ბქ.), იკუ̂ედნე1 (ხუ̂იკუ̂ედინ, იკუ̂ედნე; იკუ̂ედნე) ლნტ., გრდმ. ინდომებს, ისურვებს. ალა მა̄ლდ მა̄დჷდ იკუ̂დუნე (ბზ. 318) -- ეს მელამ ისევ არ ინდომა. ძიულდჷნქა მამაგუ̂ეშ იკუ̂დუნე დამაჭირა̈ჲდ (ბქ. 43) -- დამაჭირამ მძივის მეტი არაფერი ისურვა. [ალ მარად] მეგამა̈ ტაბა̈გ ჩუ იკუ̂ედნე (ლნტ. 205) -- ამ კაცმა ხის ტაბლა ისურვა.

- იკდუ̂ნე (ა̈თუ̂კუ̂ა̈დინ, ა̈დკუ̂ა̈დნე; ა̈დკუ̂ა̈დნი ბზ., ოთკუ̂ედუნ, ედკუ̂ედუ̂ნე; ედკუ̂ედუ̂ნი ლშხ., ა̈თუ̂კუ̂ედან, ა̈დკუ̂ედნე; ა̈დკუ̂ედნი ლნტ.) იკუ̂ედნე2 ლნტ. -- იკლებს (თავის წილს).

დე̄მგუ̂აშ იკუ̂დუნე, ეჯკა̈ლიბ ლი ეჯა (ბზ.) -- ის ისეთია, არაფერს იკლებს.

- იკუ̂ედნე1 იგივეა, რაც იკუ̂დუნე.
- იკუ̂{ენ}ი (ა̈ხუ̂კა̈უ̂, ა̈ნკა̈უ̂ \ ა̈ნკაუ̂ე; ა̈ნკა̈უ̂ნე ზს., ოხკაუ̂, ენკაუ̂ე; ენკაუ̂ნე ლშხ.), იკა̈უ̂ე (ა̈ხუ̂კა̈უ̂, ანკა̈უ̂ე; ანკა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- იკრძალავს. [დი̄ნად] ჟ'ა̈ნკა̈უ̂ გა̈რგლა ეშდჲარუ̂ ზაუ̂ჲა̈ უ̂ა̄დოშ (ბზ. 343) -- გოგომ თორმეტი წლით ლაპარაკი აიკრძალა. იმს ხიკა̈უ̂ე გარგალას? (ლნტ.) -- ლაპარაკს რას იკრძალავ?
- იკუ̂ეჰა̈ლი იგივეა, რაც იკუ̂ჰა̈̄ლი.
- იკუ̂ია̈ლი იგივეა, რაც იკუ̂ჲა̄ლჲელ.
- იკუ̂იე იგივეა, რაც იკუ̂ჰე.
- იკუ̂იესკ იგივეა, რაც იკუ̂ჰე.
- იკუ̂ილზა̈ლ იგივეა, რაც იკუ̂ლიზა̈̄ლ.
- იკუ̂იჲა̄ლი იგივეა, რაც იკუ̂ჰა̈̄ლი.
- იკუ̂იშა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂კუ̂ი̄შა̈̄ლ, ლა̈ჲკუ̂ი̄შა̈̄ლე; ლა̈ჲკუ̂ი̄შა̈̄ლნე) ბზ., იკუ̂იშა̈ლ (ლოხკუ̂იშალ, ლა̈ჲკუ̂იშალე; ლა̈ჲკუ̂იშა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂კუ̂იშა̈ლ, ლა̈ჲკუ̂იშალე; ლა̈ჲკუ̂იშალი ლნტ.), იკუ̂ი̄შა̄ლ (ლოხკუ̂ი̄შა̄ლ, ლეჲკუ̂ი̄შა̄ლე; ლეჲკუ̂ი̄შა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- {ჩა}აცივდება, იჩემებს. [ქრუუ̂ ზურა̄ლ] ეშჲეში̄ ალეს იკუ̂ი̄შა̄ლდა (ლშხ. 75) -- ქვრივი ქალი მაინცდამაინც ამას იჩემებდა.
- იკუ̂ი̄ში (ა̈კუ̂შუ̂, აკუ̂ა̈შ; ა̈კუ̂შენი ბზ., ოკუ̂ეშ, აკუ̂აშ; აკუ̂შენი ლშხ.), იკუ̂იში (ოკუ̂ეშ, აკუ̂აშ; ა̈კუ̂შენი ბქ., ა̈კუ̂ეშ, აკუ̂აშ; აკუ̂ეშენი ლნტ.), გრდუვ. -- {გა}ტყდება. შირე უქუ̂თუნად დია̈რ დემ ესერ იკუ̂იში (ანდ.) -- ხელგაუნძრევლად პური არ გატყდებაო.
- იკუ̂ლიზა̈̄ლ (ესუ̂კუ̂ლზა̈̄ლ, ესკუ̂ლიზა̈̄ლე; ესკუ̂ლიზა̈̄ლი) ბზ., იკუ̂ლიზა̄ლ (ოსკუ̂ლიზა̄ლ,

ესკჳ̂ლიზა̄ლე; ესკჳ̂ლიზა̄ლნე) ლშხ., იკჳ̂ილზა̈ლ (ა̈სჳ̂კჳ̂ილზა̈ლ, ა̈სკჳ̂ილზალე; ა̈სკჳ̂ილზალი) ლნტ., გრდუვ. -- დაძვრება, დაცუნცრუკობს. იმ ხიკჳ̂ლიზა̈̄ლ ალამა̈გს? (ბზ.) -- ამდენს რას დაძვრები? დედბერალ ლოქ იკჳ̂ლიზა̄ლხ (ლშხ. 57) -- დედაბრები დაცუნცრუკობენო.

- იკჳ̂ჲა̄ლჲელ (ოხკჳ̂ჲა̄ლ, ენკჳ̂ჲა̄ლე; ენკჳ̂ჲა̄ლნე) ლშხ., იკჳ̂ია̈ლი (ა̈ხჳ̂კჳ̂ია̈ლ, ა̈ნკჳ̂იალე; ა̈ნკჳ̂იალი) ლნტ., გრდმ. -- მოიკითხავს, მოიძიებს... რანგს ლჷლობ მეზგე̄ლცახან... იკჳ̂ჲა̄ლჲელხ (ლშხ. 19) -- თაფლუჭს სკიან მოსახლესთან {მო}იძიებენ.
- იკჳ̂რემი (ა̈ხჳ̂კჳ̂არმა̈ნ, ა̈ნკჳ̂არმა̈̄ნ; ჟ'ა̈ნკჳ̂არმი ბზ., ოთკჳ̂ერმენ, ა̈ნკჳ̂ერმა̈ნ; ა̈ნკჳ̂ერმი ბქ., ოხკჳ̂ერმენ, ენკჳ̂ერმა̄ნ; ენკჳ̂ერმი ლშხ.), იკჳ̂ა̈რემი (ა̈თჳ̂კჳ̂ა̈რემენ, ა̈დკჳ̂ა̈რემან; ა̈დკჳ̂ა̈რემი) ლნტ., გრდუვ. -- იყინება. ლიც ესერ ჟ'ანკჳ̂ერმი (ბზ. 361) -- წყალი გაიყინებაო. [ლიც] ჩუ ხეკჳ̂ეს ნომ' ა̈დკჳ̂ერმენეს (ბქ. 231) -- წყალი არ უნდა გაიყინოს. ძულჳ̂ა ჩჳ̂ა̈დკჳ̂ა̈რემი (ლნტ. 302) -- ზღვა გაიყინება.
- იკჳ̂შე (ა̈ხჳ̂იკჳ̂შ, ა̈ნკჳ̂იშ; ა̈ნკჳ̂იშე ბზ., ლნტ., ოხჳ̂იკჳ̂შ, ა̈ნკჳ̂იშ; ა̈ნკჳ̂იშე ბქ., ოხჳ̂იკჳ̂შ, ენკჳ̂იშ; ენკჳ̂იშე ლშხ.), გრდმ. 1. იტეხს (პურს...). ბეფშჳ̂ დია̈რს იკჳ̂შე (ლნტ.) -- ბავშვი პურს იტეხს. 2. {გამო}ჩეკს ("იჩეკს"). [ჭჳ̂ე̄რდ] ნაგზა ლადალჳ̂ ქა̈̄ნკჳ̂იშ სემი ლჷფა̈თო̄ლ (ბზ. 363) -- ყვავმა კვირამდე სამი ბარტყი ("ბუმბულიანი") გამოჩეკა. ქათალდ ეშდოხუშდ წინწილ ა̈ნკჳ̂იშ (ბქ.) -- ქათამმა თხუთმეტი წიწილა გამოჩეკა. ქათალს წიწლარ ოხკჳ̂ი̄შა (ლშხ. 84) -- ქათამს წიწილები გამოუჩეკავს. 3. (ლა̈ხჳ̂იკჳ̂შ, ლა̈ჲკჳ̂იშ; ლა̈ჲკჳ̂იშე ბზ., ლნტ., ლოხჳ̂იკჳ̂შ ბქ., ლოხჳ̂იკჳ̂შ, ლეჲკჳ̂იშ; ლეჲკჳ̂იშე ლშხ.) -- {გამო}ტყდება, {გა}ამხელს. ქა̄ჳ̂ ესერ ლა̈ჲკჳ̂იშ, მა̈̄ლენჳ̂ა̈̄ჲ ხათჷმ (ბზ. 330) -- გამოტყდი, რა გჭირსო. (გეზლირდ) ქორს მამაგჳ̂ეშ ლა̈ჲკჳ̂იშხ (ბქ. 256) -- შვილებმა შინ არაფერი გაამხილეს.

დიენაცა̈ლდ ქა მა̈დ ლა̈ჲკუ̂იშ, ერე მიჩა გეზალუთრას [ჩაფულ] სკახარგიჵნდა (ლნტ. 175) -- დედინაცვალმა არ გაამხილა, რომ მის გერს ფეხსაცმელი მოერგო. 4. გამოთქვამს (აზრს). სოფელ ქა გუ̂იანდ ესერ იკუ̂შე, მარე ქა ნა̈კუ̂იშ ხოლ' ესერ ხარ (ანდ.) -- სოფელი გვიან გამოთქვამს აზრს, მაგრამ ნათქვამი სასტიკი აქვსო. 5. ლნტ. ტეხს (ყამირს), კაფავს (ტყეს საყანედ). ლეჟაშხენ ნაჯადუ̂ ლენტეხალს ჟ'ახოკუ̂იშახ ალ ცხეკ (ლნტ. 11) -- ზემოდან ჩამოსულ ლენტეხელებს ეს ტყე გაუკაფავთ. გადატ. (ჟ'ა̈ხუ̂იკუ̂შ, ჟ'ა̈ნკუ̂იშ; ჟ'ა̈ნკუ̂იშე) ბზ. -- ითანხმებს, {და}იყოლიებს ("მოტეხს"). მა̈ ხა̈ტ-ნაბა̈ნშუ̂ ი მა̈ იშგანშუ̂ ჟი იკუ̂შახ (ბქ. 291) -- ხან ხატ-ფიცით და ხან სხვა რამით დაითანხმებდნენ.

- იკუ̂ჩხელ იგივეა, რაც იკუ̂ჩხიე̄ლ.
- იკუ̂ჩხიე̄ლ (ლა̈ხუ̂კუ̂ა̈ჩხიე̄ლ, ლა̈ჲკუ̂ა̈ჩხიე̄ლე; ლა̈იკუ̂ა̈ჩხიე̄ლნე ბზ., ლოხკუ̂აჩხიელ, ლეჲკუ̂აჩხიელე; ლეჲკუ̂აჩხიელნე ლშხ.), იკუ̂ჩხელ (ლოხუ̂კაჩხალ, ლა̈ჲკუ̂აჩხელე; ლა̈ჲკუ̂აჩხელისგ) ბქ., იკუ̂აჩხჲელ (ლახუ̂კუ̂აჩხჲელ, ლა̈ჲკუ̂აჩხჲელე; ლა̈ჲკუ̂აჩხჲელი) ლნტ., გრდუვ. -- ბზ. კოჭლობს; კუნტრუშობს. ზაგნი-ზაგა̈რ ესერი̄ ქა̄̈დკუ̂ა̈ჩხიე̄ლი (ბზ. 324) -- გორაკებზეც გავიკუნტრუშებო. ქს. -- კუნტრუშობს. იმჟი იკუ̂ა̈ჩხჲელ ალ დენა? (ლნტ.) -- ეს გოგო როგორ კუნტრუშობს?
- იკუ̂ჩხჲელ იგივეა, რაც იკუ̂ჩხიე̄ლ.
- იკუ̂ცა̄̈ნი (ა̈თუ̂კოცა̄̈ნ, ა̈დკოცა̄̈ნე; ა̈დკოცა̄̈ნნე) ბზ., იკუ̂ცა̈ნი (ოთკუ̂ეცა̈ნ, ა̈დკუ̂ეცნე; ა̈დკუ̂ეცნისგ) ბქ., იკუ̂ცა̄ნე (ოთკუ̂ეცა̄ნ, ედკუ̂ეცა̄ნე; ედკუ̂ეცა̄ნნე) ლშხ., იკოცა̈ნი (ა̈თუ̂კოცა̈ნ, ა̈დკოცა̈ნე; ა̈დკოცა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- იწმენდს. მა̈გ ლა̄ცუ̂ს ქჷმრა̈რს ხუ̂იკუ̂ცა̄̈ნდად (ბზ. 55) -- სიცილისაგან ყველანი ცრემლებს ვიწმენდდით. შია̈რ ქა̈დკუ̂ეცნე ი დია̈რ ა̈ნკიდ (ბქ.) -- ხელები გაიწმინდა და პური აიღო. ზურალდ ტოტა̈რ კაბჟი ა̈სკოცა̈ნე

(ლნტ.) -- ქალმა ხელები კაბაზე შეიწმინდა.

- იკჳ̂ჰა̈̄ლი (ა̈ხჳ̂კჳ̂იჰა̈̄ლ, ა̈ნკჳ̂იჰა̈̄ლე; ა̈ნკჳ̂იჰა̈̄ლნე) ბზ., იკჳ̂ჰა̈ლი \ იკჳ̂ეჰა̈ლი (ოხკოჰა̈ლ, ა̈ნკჳ̂ეჰალე \ ა̈ნკოჰალე; ა̈ნკჳ̂ეჰა̈ლისგ \ ა̈ნკოჰალისგ) ბქ., იკჳ̂იჲა̄ლი (ოხკჳ̂იჲა̄ლ, ენკჳ̂იჲა̄ლე; ენკჳ̂ია̄ლი) ლშხ., იკჳ̂ია̈ლ (ა̈ხჳ̂კჳ̂ია̈ლ, ა̈ნკჳ̂იალე; ა̈ნკჳ̂იალნე) ლნტ., გრდმ. -- მიიკითხ-მოიკითხავს. ლადელშჳ̂. ამბა̈ჳ̂ს იკჳ̂ჰა̈̄ლი (ბზ. 72) -- დღისით ამბავს მიიკითხ-მოიკითხავს. ლეყდიდ ხოჩა ფჳ̈რს იკოჰა̈ლიხ (ბქ.) -- საყიდლად კარგ ძროხას მიიკითხ-მოიკითხავენ.
- იკჳ̂ჰე (ოთიკჳ̂ჰ, ა̈დკჳ̂იჰ; ა̈დკჳ̂იჰე) ზს., იკჳ̂იეს (ოთკჳ̂ი̄ჲ, ედკჳ̂იე; ედკჳ̂ი̄ჲნე) ლშხ., იკჳ̂იეს{კ} (ა̈თჳ̂კჳ̂იჲ, ა̈დკჳ̂იე; ა̈დკჳ̂ინე) ლნტ., გრდმ. -- იტყობს, იგებს. ალე ა̈დკჳ̂იე ჩუ ეჩე დადიანდ (ლნტ. 89) -- დადიანმა ეს იქ შეიტყო. ათოკჳ̂ია ალეს, არბ კოჯ ნესკა ლოქ ქა̈ჯ ა̈რი (ლნტ. 306) -- ამას გაუგია, ორ კლდეს შუა ქაჯი არისო.
- იკჩე (ა̈ხჳ̂იკჩ, ა̈ნკიჩ; ა̈ნკიჩე ბზ., ოხჳ̂იკჩ, ენკიჩ; ენკიჩე ლშხ., ახჳ̂იკჩ, ა̈ნკიჩ; ა̈ნკიჩე ლნტ.), იკიჩი (ოხჳ̂კიჩ, ა̈ნკიჩე; ა̈ნკიჩისგ) ბქ., გრდმ. -- იწყვეტს, იძრობს; იკრეფს. ბეფშ მერხელს იკიჩი (ბქ. 230) -- ბავშვი ჭინჭარს იკრეფს. ზურა̄ლდ უსგჳ̂ ენკიჩ (ლშხ.) -- ქალმა ვაშლი მოწყვიტა.
- იკჩენი იგივეა, რაც იკჩი.
- იკჩი (ა̈ხჳ̂კაჩა̈ნ, ა̈ნკაჩა̈̄ნ; ა̈ნკა̈ჩი ბზ., ოხკაჩენ, ა̈ნკაჩან; ა̈ნკა̈ჩი ბქ.), იკჩენი (ოხკაჩენ, ენკაჩა̄ნ; ენკაჩი) ლშხ., იკა̈ჩი (ა̈ხჳ̂კა̈ჩენ, ა̈ნკაჩა̈ნ; ა̈ნკა̈ჩი) ლნტ., გრდუვ. -- {წამო}იმართება, წამოდგება. ჟ'ოხკაჩენ სგებინხენ (ბქ. 205) -- წინიდან წამოვიმართე. ა̈ნკაჩან მო ისკჳ̂ე ლეგმერდე? (ლნტ.) -- წამოდგა ფეხზე თქვენი ავადმყოფი? ბოფშ ჟი დეშ იკჩენი (ლშხ.) -- ბავშვი ვერ დგება.

- იკცენი (ჩუ̂ა̈თუ̂იკც, ჩუ̂ა̈დკა̈ც; ჩუ̂ა̈დკა̈ცნე ბზ., ოთიკც, ა̈დკა̈ც; ა̈დკა̈ცნე ბქ.), გრდმ. -- იხოკავს. ლაგუ̂ანა ლა̈დელ ჲერუ̂ა̈ ჰაყბა̈რს ჩუ იკცენიუ̂... ლჷდგა̈რს კონჩხა̈რს ეჯი ხეჩმუდ (ბქ. 302) -- ტირილის დღეს ვინც ლოყებს ჩამოიხოკავდა... მიცვალებულს წლისთავს ის უხდიდა.
- იკჰი (ა̈თუ̂კიჰა̈ნ, ა̈დკიჰა̈̄ნ; ა̈დკი̄ჰი ბზ., ოთკიჰა̈ნ/-ენ, ა̈დკიჰა̈ნ/-ან; ა̈დკიჰი ბქ.), იკი̄ (ოთკიენ, ედკია̄ნ; ედკი̄) ლშხ., იკიი (ა̈თუ̂კიენ, ა̈დკიან; ა̈დკიი) ლნტ., გრდუვ. -- ქრება, იკარგება; უჩინარდება. ჭიტი... ეშ ლა̈ხკიჰა̈̄ნ (ბზ. 310) -- ჭიტი გაქრა. ჭყინტ იმალაგ ხო ა̈დკიან (ლნტ.) -- ბიჭი სადღაც გაუჩინარდა.
- იკჷთხანა̈ლ იგივეა, რაც იკი̄თხანა̈̄ლ.
- იკჷლდა̈̄ლ (ა̈თუ̂კჷლდა̈̄ლ, ა̈დკჷლდა̄ლე; ა̈დკჷლდა̈̄ლი) ბზ., იკჷლდა̈ლ (ოთკჷლდა̈ლ, ა̈დკჷლდა̈ლე; ა̈დკჷლდა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂კჷლდა̈ლ, ლა̈ჲკჷლდალე; ლა̈ჲკჷლდალი ლნტ.), იკჷლდა̄ლ (ლოხკჷლდა̄ლ, ლეჲკჷლდა̄ლე; ლეჲკჷლდა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ჩქარობს. ეფენდიდ ლი̄ზი ლა̈ჲკჷლდა̄ლე (ბზ. 345) -- ეფენდიმ წასვლა იჩქარა. [ლუ̂აჭა̈რ] იკჷლდა̈ლ (ბქ. 155) -- ვაჭარი ჩქარობს. ნომუ იკჷლდა̈ლხ (ლნტ. 94) -- ნუ ჩქარობთო. იხ. იჰია̈̄ლ.
- იკჷნჩუ იგივეა, რაც ისგჷნჩუ.
- ილ იხ. -ილდ.
- ილატუნა̈ლხ, ილა̄ტუნა̄ლხ იგივეა, რაც ილმატა̈რხ.
- ილაფა̈რი იგივეა, რაც ილფა̈რი.
- ილაშთხორი იგივეა, რაც იშდლუ̂ე̄რე.
- ილა̈გუ̂ენი იგივეა, რაც ილგუ̂ენი.
- ილგემა̈ლ იგივეა, რაც ილგიმა̈̄ლ.

- ილგენი იგივეა, რაც ილგუ̂ენი
- ილგიმა̈̄ლ (ოთჷლგიმალა̈ნ, ა̈დჷლგიმალა̈ნ; ა̈დჷლგიმა̈̄ლი) ბზ., ილგიმა̈ლ (ა̈თულგიმენ, ადჷლგიმან; ა̈დჷლგიმა̈ლი) ბქ., ილგმა̄ლ (ოთჷლგმა̄ლ, ადჷლგმა̄ლე; ადჷლგმა̄ლნე) ლშხ., ილგემა̈ლ (ა̈თუ̂ილგემა̈ლ, ა̈დილგემალე; ა̈დილგემა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. 1. მშენებლობას ეწევა (მშენებლობს). მიჩა მუ ესერ სოფელს ილგიმა̈ლ (ბქ.) -- მამაჩემი სოფელში სახლს იშენებსო (მშენებლობს). 2. მკვიდრდება. ალ კალო̄ნ ა̈დჷლგიმა̈̄ნ (ბზ.) -- ეს კანონი დამკვიდრდა.
- ილგონი იგივეა, რაც ილგუ̂ენი.
- ილგუ̂ა̈რი (ა̈თუ̂ლუგუ̂რა̈ნ, ა̈დლუგუ̂რა̈̄ნ; ა̈დლუგუ̂რი ბზ., ა̈თუ̂ლუგუ̂რენ, ა̈დლუგუ̂რან; ა̈დლუგუ̂რი ბქ., ოთლუგუ̂რენ, ედლუგუ̂რა̄ნ; ედლუგუ̂რი ლშხ., ა̈თუ̂ლუგუ̂ა̈რენ, ა̈დლუგუ̂არა̈ნ; ა̈დლუგუ̂ა̈რი ლნტ.), გრდუვ. -- სუქდება. ჲერუ̂ა̄ჲ სგიმს ითრე, ეშხუ თო̄ჲსა ჩუ ილგუ̂არი (ლშხ. 4) -- ვინც ვეძას სვამს, ერთ თვეში სუქდება.
- ილგუ̂ენი (ა̈ხუ̂ლა̈გუ̂ნა̈ნ, ა̈ნლა̈გუ̂ნა̈̄ნ; ა̈ნლა̈გუ̂ნი) ბზ., ილგენი (ოხუ̂ლაგუ̂ნენ, ა̈ნლაგუ̂ნან; ა̈ნლაგუ̂ნი) ბქ., ილგონი (ოხლაგუ̂ნენ, ენლაგუ̂ნა̄ნ; ენლაგუ̂ნი) ლშხ., ილა̈გუ̂ენი (ა̈ხუ̂ლაგონენ, ა̈ნლაგონა̈ნ; ა̈ნლაგონი) ლნტ., გრდუვ. -- {შე}ფასდება, {და}ფასდება. ალ ე̄სერ ჟიუ̂ ა̈ნლაგუ̂ნა̈̄ნ (ბზ. 387) -- ეს შეფასდესო. მა̈რე ბაჟშუ̂ ესერ ილგენი (ბქ.) -- კაცი ჭკუით ფასდებაო.
- ილგუ̂ე̄რი იგივეა, რაც ილქუ̂ე̄რი.
- -ილდ, -უდ, -ულდ, -ჷდ, -ჷლ, -ჷლდ, -ი̄ლ, -ი̄ლდ, -ო̄ლ, -ო̄ლდ, -უ̄ლ, -უ̄ლდ, -ჷ̄ლ ბზ., -ილ, -ი̄ლ , -ო̄ლ, -უ̄ლ ლშხ., -იდ, -ილ, -ილდ, -ჷლ, -ჷლდ, -ულ, -ულდ ბქ., ლნტ., კნინობითი ფორმის მაწარმოებელი. ჭყინტჷლდ (ბზ.) -- ბიჭუნა. და̈შდულდ (ბზ.) -- პატარა დათვი. მა̄ლჷლდ (ბზ.) -- პატარა მელა. გუ̂ეჭი̄ლ (ბზ.) -- პატარა გოჭი. მურჭუ̄ლი̄დ (ბზ.) -- მეკურდღლე.

ციცულდ (ბქ.) -- ფისო. დინილ (ბქ.) -- გოგონა. ჭყინტილდ (ბქ.) -- ბიჭუნა. კოლფიდ (ბქ.) -- კოლოფი, ბäლიდ, ქათლიდ ბქ. -- ქათამი, ქათლი̄დ (ბზ.) -- ქათამი, სტუ̂ირილდ (ბზ.) -- სტვირი, დირი̄ლ (ბზ.) -- პური, ლემსგი̄ლ (ბზ.) -- ცეცხლი. დეშდუ̄ლ (ლშხ.) -- დათვი. დი̄ნო̄ლ (ლშხ.) -- გოგონა. ლემესი̄ლ (ლშხ.) -- ცეცხლი.

- ილდე̄სგǟლ (äხუ̂ჷლდე̄სგäნ, äნჷლდე̄სგǟნ; äნჷლდე̄სგი) ბზ., ილდესგäლ (ახუ̂ჷლდესგენ, äნჷლდესგან; äნჷლდესგი) ბქ., ილდესგა̄ლ (ოხულდე̄სგენ, ენჷლდე̄სგა̄ნ; ენჷლდე̄სგი) ლშხ., ილდესკäლ (äხუ̂ილდესკენ, äნილდესკäნ; äნილდესკი) ლნტ., გრდუვ. -- ფეხზე იცვამს. მäგ ჟ'ალჷ̄ლდე̄სგე̄ლიხ (ბზ. 415) -- ყველას ჩაუცვამს ფეხზე. ამეჩუ მახად ოხჷლდესგანდ (ბქ. 84) -- აქ ხელმეორედ ჩავიცვით ფეხზე. მჷლენტეხ ძინäრს ლჷმäლდესკäლლი (ლნტ. 131) -- ლენტეხელი დილას ფეხზე იცვამდა თურმე.
- ილეგუ̂ერი იგივეა, რაც ილქუ̂ერი.
- ილეჩე იგივეა, რაც ილჩე.
- ილე̄თი (--, äდლეთǟნ, äდლე̄თი ბზ., äდლეთäნ, äდლეთი ბქ., ლნტ., ედლე̄თან; ედლე̄თი ლშხ.), გრდუვ. -- ღამდება. ჩუ̂äდლეთან (ლნტ. 291) -- დაღამდა. ათხე დო̄სგ ილე̄თი (ლშხ.) -- ეხლა ადრე ღამდება.
- ილზიგǟლ იგივეა, რაც იზგǟლ.
- ილკუ̂ჰე (äხულკუ̂იჰ, äნჷლკუ̈ჰე; äნულკუ̈ჰნე ბზ., ოხულკუ̂იჰ, äნულკუჰე; äნულკუჰისგ ბქ.), გრდმ. -- {ამო}ირჩევს. ნალუ̂ჟურს ხäქუ̂ე: -- ათხე ქ'ესეროლუ̂ äნულკუჰე (ბქ. 215) -- ვაჟს უთხრა: -- ახლა ამოირჩიეო.
- ილმაზäლ იგივეა, რაც იზǟლ.
- ილმატäრხ (ოთულმატარანდ, äდჷლმატარანხ; äდჷლმატäრიხ) ბქ., ილა̄ტუნა̄ლხ

(ხჳ̂ილატუნა̄ლდად, ილატუნა̄ლდახ; ილატუნა̄ლნიხ) ლშხ., ილატუნალხ (ხჳ̂ილატუნა̈ლდად, ილატუნა̈ლდახ; ილატუნა̈ლნიხ) ლნტ., გრდუვ. -- ერთმანეთი უყვართ. ალი და̈ჳ̂ ი დადა ჩუ ა̈დჷლმატარანხ (ბქ. 53) -- ამ დევმა და დედაბერმა ერთმანეთი შეიყვარეს.

- ილო̄კე (ა̈ხჳ̂ლე̄კ, ა̈ნლო̄კე; ა̈ნლო̄̈კნე ბზ., ოხლო̄კ, ენლო̄კე; ენლო̄̈კნე ლშხ.), ილოკე (ლოხჳ̂ლეკ, ლა̈ჲლოკე; ლა̈ჲლეკისგ ბქ., ლა̈ხჳ̂ლოკ, ლა̈ჲლოკე; ლა̈ჲლოკი ლნტ.), გრდმ. -- ლოკავს. ლა̈ჲლო̄კე ბა̈ჩ დი̄ნად (ბზ. 254) -- გოგომ ქვა ალოკა. ჟეღს ტუნუჲსა ქაქ ჟ'ახოლოკა (ლნტ.) -- ძაღლს ქოთანში ფაფა ამოულოკავს.
- ილტხჳ̂ე (ოხჳ̂ილტხჳ̂, ა̈ნულტხჳ̂ე; ა̈ნულტხჳ̂ი̄ნე) ბზ., ილტა̄ხჳ̂ე (ოხჷლტა̄ხჳ̂, ენჷლტა̄ხჳ̂ე; ენჷლტა̄ხჳ̂ნე) ლშხ., ილტა̈ხჳ̂ე (ა̈ხჳ̂ილტახჳ̂, ა̈ნილტა̈ხჳ̂ე; ა̈ნილტა̈ხჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- სულს ითქვამს. და̄ჳ̂ სგა ილტხჳ̂ე ქჳ̂ინს... (ბზ. 235) -- დევი სულს ითქვამს.
- ილტჷნი (ოთლჷტნა̈ნ, ა̈დლჷტნა̄̈ნ; ა̈დლჷტნი ბზ., ათჳ̂ლჷტნენ, ა̈დლჷტნა̈ნ; ა̈დლჷტნი ბქ., ოთლჷტნენ, ედლჷტნა̄ნ; ედლჷტნი ლშხ., ა̈თჳ̂ლჷტნენ, ა̈დლჷტნა̈ნ, ა̈დლჷტნი ლნტ.), გრდუვ. -- იჭყლიტება. ეშხჳ̂ი ზჷსყ ჩჳ̂ალლჷტნე̄ლი (ბზ. 29) -- ერთი რწყილი გაჭყლეტილა.
- ილჳ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) -- შველი. ანსკინე ცხეკხენ თჳ̂ეთჳ̂ნე ილჳ̂დ (ლშხ. 61) -- ტყიდან თეთრი შველი გამოხტა.
- ილჳ̂არი (ოხლუარენ, ენლუარა̄ნ; ენლუარი) ლშხ., ილჳ̂ა̈რი (ა̈ხჳ̂ლუა̈რენ, ა̈ნლუარან; ა̈ნლუჳ̂ა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- ცოცხლდება. დეჳ̂თაკ ი ცხეტაკ ჟ'ანლჳ̂არე̄ლიხ (ლშხ. 57) -- დევთაკი და ცხეთაკი გაცოცხლებულან. გჳ̂ელჲაშა̈პ ჟ'ა̈ნლუჳ̂არან (ლნტ. 304) -- გველეშაპი გაცოცხლდა.
- ილფა̈რი (ა̈თჳ̂ლაფრა̈ნ, ა̈დლაფრა̄̈ნ, ა̈დლაფრი ბზ., ა̈თჳ̂ლაფრენ, ა̈დლაფრან; ა̈დლაფრი ბქ.), ილფარი (ოთლაფრენ, ედლაფრა̄ნ, ედლაფრი) ლშხ., ილაფა̈რი (ა̈თჳ̂ლაფა̈რენ, ა̈დლაფარან;

ა̈დლაფა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- იფარება. ყო̄რ... ჩუ̂ა̈დლაფრა̈̄ნ [იამშუ̂] (ბზ. 262) -- კარი დაიფარა ხავსით. მაგ ჩუ ილფარი იამშუ̂ (ლშხ. ხორ. 2) -- ყველაფერი ხავსით იფარება.

- ილქუ̂ერი (ოთჷლქუ̂ერ, ა̈დჷლქუ̂ერე; ა̈დჷლქუ̂ერნე ბზ., ოხლექუ̂ერ, ა̈ნლექუ̂რე; ა̈ნლექუ̂რისგ ბქ.), ილგუ̂ე̄რი (ოხჷლგუ̂ე̄რ, ენჷლგჷუ̂ე̄რე, ენჷლგუ̂ე̄რნე) ლშხ., ილეგუ̂ერი (ა̈ხუ̂ლეგუ̂ერ, ანლეგუ̂ერე; ანლეგუ̂ერი) ლნტ., გრდმ. -- იფქავს. [როგს] ქა როქუ̂ ილქუ̂ერიხ (ბქ. 229) -- ცერცვს დაიფქავენო.
- ილღედი (ოხულღედ, ა̈ნჷლღედე; ა̈ნჷლღედნე ბზ., ა̈ნჷლღედისგ ბქ., ოხჷლღედ, ენჷლღედე; ენჷლღედნე ლშხ.), გრდმ. 1. განსჯის. ლახუ̂ბად ა̈ნჷლღედეხ კელუ̂ანრე დილეგთე̄სგა ლიგნე (ბზ.) -- ძმებმა განსაჯეს ხელოსნების დილეგში ჩამწყვდევა. 2. გრდუვ. (ა̈ნჷლღედა̈ნ, ა̈ნჷლღედი) ბზ. -- {შე}ფასდება. მა̈ მაჰენ აშუ̂ თუ̂იმენდ ჟი ილღედიუ̂ (ბქ. 291) -- ყველაზე მცირე ერთ თუმნად შეფასდებოდა.
- ილღუ̂აჟა̈ლ იგივეა, რაც ილღუ̂ჟა̈̄ლ.
- ილჩე (ა̈ხუ̂ლეჩ, ა̈ნლეჩე; ა̈ნლეჩნე ბზ., ა̈ნლეჩისგ ბქ., ოხლეჩ, ენლეჩე; ენლეჩნე ლშხ.), ილეჩე (ა̈ხუ̂ლეჩ, ა̈ნლეჩე; ა̈ნლეჩნე) ლნტ., გრდმ. -- ყარაულობს, იცავს. ალექსანდრე ისგლათდ ილჩა ჩაჟემ ჯჷლყჷს (ბქ. 30) -- ალექსანდრე შუაღამემდე ყარაულობდა რემას.
- ილცჷმე (ლა̈ხუ̂ილცჷმ, ლა̈ჲჷლცჷმე; ლა̈ილცჷმი) ლნტ., გრდმ. -- აფარებს თავს. ეშხუ ძღჷდ გაკ ჩუქან ლა̈ხუ̂ილცჷმ (ლნტ.) -- ერთი დიდი კაკლის ქვეშ შევაფარე თავი. იხ. ისჷ̄მე.
- ილჭა̈̄ლ (ოთლეჭა̈̄ლ, ა̈დლეჭა̄ლე; ა̈დლეჭა̈̄ლნე) ბზ., ილჭა̈ლ (ოთლეჭა̈ლ, ა̈დლეჭალ; ა̈დლეჭა̈ლისგ) ბქ., ირჭა̄ლ (ლოხრე̄ჭა̄ლ, ლეჲრე̄ჭა̄ლე; ლეჲრე̄ჭა̄ლნე) ლშხ., ირეჭა̈ლ (ლა̈ხუ̂რეჭა̈ლ, ლა̈ჲრეჭა̈ლე; ლა̈ჲრეჭა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- მოთქვამს, ტირის. აშხუ̂ ა̈გის ილჭა̈̄ლხ (ბზ. 247) -- ერთ ადგილას მოთქვამენ. ეშხუ დენა ლჷმა̈რეჭა̈ლლი (ლნტ. 139) --

ერთი ქალიშვილი მოთქვამდა თურმე.

- იმალა̈გხო იგივეა, რაც იმუ̂ა̄ლე.
- იმარა̈ლ იგივეა, რაც იმა̄რა̈̄ლ.
- იმარგე იგივეა, რაც იმჷრგე.
- იმარი იგივეა, რაც იმა̈̄რი.
- იმალა იგივეა, რაც იმლა.
- იმა̈ჲჟინ იგივეა, რაც იმუ̂ა̈̄ჲჟი̄ნ.
- იმა̈რგ (ოხუ̂მარგა̈ნ, ა̈ნმარგა̈̄ნ; ა̈ნმა̈რგი ბზ., ა̈ხუ̂მარგ, ა̈ნმარგ; ა̈ნმა̈რგი ბქ., ა̈ხუ̂მა̈რგენ, ა̈ნმარგან; ა̈ნმარგი ლნტ.), იმარგ (ოხმჷრგენ, ენმჷრგა̄ნ; ენმჷრგი) ლშხ., გრდუვ. -- 1. ივარგებს. ხმელე̄თს ესერ ჲაჲ ჟ'ა̈ნმა̈რგი (ბზ. 240) -- ხმელეთზე მეც ვივარგებო. ლამარგ მა̄რე ჟი იმარგ (ლშხ. 14) -- მამაცი კაცი ივარგებს. 2. ხარობს. მაჩენამდ ამეჩუ სიმინდ იმა̈რგ (ბქ. 22) -- ყველაზე უკეთ აქ სიმინდი ხარობს. ლერწ ლა̈ჲდი მა̈გ იმარგ, იმა̈ჲ ლეჩხუმს ჯედენი (ლნტ. 7) -- ვაზი ყველა (ჯიშის) ხარობს, რაც კი ლეჩხუმში მოდის.
- იმა̈რი იგივეა, რაც იმა̈̄რე.
- იმა̈რცხი იგივეა, რაც იმჷრცხი.
- იმა̈რჯუ̂ინე იგივეა, რაც იმურჯუ̂ინე.
- იმა̈შ იგივეა, რაც იმშა.
- იმა̈ხი იგივეა, რაც იმხი1.
- იმა̄რა̈̄ლ (ოხუ̂მა̄რა̈ნ; ა̈ნმა̄რა̈̄ნ; ა̈ნმა̈̄რი) ბზ., იმარა̈ლ (ახუ̂მარენ, ა̈ნმარან; ა̈ნმარი ბქ., ა̈ხუ̂ემარენ, ა̈ხემარან; ა̈ხემარი ლნტ.), იმა̄რა̄ლ (ოხმა̄რენ, ენმა̄რა̄ნ; ენმა̄რი) ლშხ., გრდუვ. -- ემზადება. ჟ'ა̈ნმა̄რა̈̄ნ უ̂ოჯრი̄ლ (ბზ. 325) -- ობოლი გაემზადა. მეხელი მეზგე ლინთუ̂იშ ლიგწა̈ლუნლუ̂ე

იმარალ (ბქ. 232) -- დამხვედრი ოჯახი ზამთრის დადგომიდანვე ემზადებოდა. 2. ბქ. პურს აცხობს, ხაბაზობს. მიშგუ̂ა დი ნებოზდ იმარალ (ბქ.) -- დედაჩემი საღამომდე პურს აცხობდა.

- იმა̄ჯე (ა̈ხუ̂მა̄ჯ, ა̈ნმა̄ჯე; ა̈ნმა̈̄ჯნე ბზ., ოხმა̄ჯ, ენმა̄ჯე; ენმა̄ჯნე ლშხ.), იმაჯე (ა̈ხუ̂მაჯ, ა̈ნმაჯე; ანმაჯისგ ბქ., ა̈ნმაჯი ლნტ.), გრდმ. -- ზიდავს. შდას მალაზათეჟი იმაჯეხ (ბქ.) -- ტაროს სასიმინდეში ზიდავენ. ამნე̄მ აკარ აგითე ენმა̄ჯე (ლშხ. 54) -- ამან ზვინები სახლში მოზიდა. კუ̂ეცენს ჯანშუ̂ ა̈გხო ხუ̂იმაჯედ (ლნტ. 25) -- ხორბალს ხარებით შინ ვზიდავთ.
- იმა̈̄რი (--, ა̈ნმა̈̄რა̈̄ნ; ა̈ნმა̈̄რი) ბზ., იმა̈რი (--, ა̈ნმარან; ა̈ნმა̈რი) ბქ., იმა̄რი (--, ენმა̄რა̄ნ; ენმა̄რი) ლშხ., იმარი (--, ა̈ნმარან; ა̈ნმარი) ლნტ., გრდუვ. 1. მზადდება. ლეზო̈̄ბ-ლეთრე მასა̈რდ იმა̈̄რი (ბზ. 264) -- საჭმელ-სასმელი ბევრი მზადდება. ამეჩუ ხუ̂ა̈ჲ ნენი იმა̈რი (ბქ.) -- აქ ბევრი თივა მზადდება. -- 2. ცხვება. ლაგუ̂ანაჲსგა სურუ დია̈რ იმა̈რი (ბქ.) -- სატირალში ბევრი პური ცხვება (მზადდება).
- იმბანა̈̄ლ (ა̈თუ̂ნაბნა̈ნ, ა̈დნაბნა̈̄ნ; ა̈დნაბნი) ბზ., იმბანა̈ლ (ა̈თუ̂ნაბნენ, ა̈დნაბნან; ა̈დნაბნი) ბქ., გრდუვ. -- იფიცება. ბაპ იმბანა̈̄ლ (ბზ. 432) -- მღვდელი იფიცება. და̈უ̂ით ა̈დნაბნან, ბა̈ზი ესერ და̈შდუ̂ს ჩუ ადგა̈რი (ბქ.) -- დავითმა დაიფიცა, ამაღამ დათვს მოვკლავო.
- იმბაჟა̄ლ იგივეა, რაც იმბჟა̈̄ლ.
- იმბეზი იგივეა, რაც ინბო̈̄ზი.
- იმბჟა̈̄ლ (ოთღმბაჟა̈ლ, ა̈დღმბაჟა̄ლე; ა̈დღმბაჟა̈̄ლნე ბზ., ადღმბაჟალ; ადღმბაჟა̈ლისგ ბქ.), იმბაჟა̄ლ (ოთღნბაჟა̄ლ, ედღნბაჟა̄ლე; ედღნბაჟა̄ლნე) ლშხ., ინაბაჟა̈ლ (ა̈თუ̂ნაბა̈ჟენ, ადნაბაჟან; ა̈დნაბა̈ჟი) ლნტ., გრდუვ. -- კვირობს, უკვირს. ალჲა̈რ იმბჟა̈ლხ, იმხენ ესერ ომჯედხ ამეჩუ თათრა̈რ (ბქ.) -- ამათ უკვირთ, საიდან მოვიდნენ აქ თათრებიო. ჩუ̂ალნაბა̈ჟელიხ ხა̈ლხ (ლნტ. 264) -- ხალხი გაკვირვებულა.

- იმბჟი (ოთგნბაჟა̈ნ, ა̈დგნბაჟა̈̄ნ; ა̈დგნბა̈ჟი ბზ., ა̈დგნბაჟან, ა̈დგნბა̈ჟი ბქ.), ინბაჟი (ოთგნბაჟენ, ედგნბაჟა̄ნ; ედგნბაჟი) ლშხ., ინაბა̈ჟი (ა̈თუ̂ნაბა̈ჟენ, ა̈დნაბაჟან; ა̈დნაბა̈ჟი) ლნტ., გრდუვ. -- {გან}ცვიფრდება, {გა}ოცდება, გაკვირდება. ალას ე̄რ ქა ხეწა̈დ, მგლდელ ჩ'ა̈დგნბაჟა̈̄ნ (ბზ.) -- ეს რომ დაინახა, მწყემსი გაოცდა. ალმინ ჩუ ინაბა̈ჟიხ: -- იმეხენ ანჯედ ლოქ (ლნტ. 253) -- ესენი გაოცდებიან: -- საიდან მოხვედიო.
- იმბუა̈̄ლ, ი̂̄მბუ̂ა̈̄ლ (ოთგმბუა̈̄ლ, ა̈დგმბუა̄ლე; ა̈დგმბუა̈̄ლნე) ბზ., იმბუ̂ა̈ლ, იმბუა̈ლ (ოთგმბაუ̂ა̈ლ, ადგმბაუ̂ალე; ა̈დგმბაუ̂ა̈ლისგ) ბქ., იმბუ̂ა̄ლ (ლოხუ̂̄მბუ̂ა̄ლ, ლეიმბუ̂ა̄ლე; ლეიმბუ̂ა̄ლნე) ლშხ., იამბაუ̂ა̈ლ (ლა̈ხუ̂იმბაუ̂ა̈ლ, ლა̈ჲამბაუ̂ალე; ლა̈ჲამბაუ̂ა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- საუბრობს, ლაპარაკობს. ლახორს ი̂̄მბუ̂ა̈̄ლხ ქუნარუ (ბზ. 12) -- სულები საკრებულოში საუბრობენ. ლახუ̂ბად მასა̈რდ ადგმბაუ̂ალეხ (ბქ.) -- ძმებმა ბევრი ილაპარაკეს. ეშხუ ხოჩა მარე ა̈სიამბაუ̂ალი (ლნტ. 55) -- ერთი კარგი კაცი ისაუბრებს.
- იმბეგა̈ლ იგივეა, რაც იბგა̈̄ლ.
- იმბეგი იგივეა, რაც იბგი.
- იმგა̈შ იგივეა, რაც იმსგი̄შ.
- იმგიაშ იგივეა, რაც იმსგი̄შ.
- იმგუ̂ალეგ იგივეა, რაც იმუ̂ა̄ლე.
- იმგუ̂ა̈ იგივეა, რაც იმუ̂ა̄ჲ.
- იმგუ̂ა̈-იმგუ̂ა̈ იგივეა, რაც იმგუ̂ა̈̄ჲ-იმგუ̂ა̈̄ჲ.
- იმგუ̂ა̈ჲ იგივეა, რაც იმუ̂ა̈̄ჲ.
- იმგუ̂ა̈ჲჟი იგივეა, რაც იმუ̂ა̄ჲჟინ.
- იმგუ̂ა̈ჟი იგივეა, რაც იმუ̂ა̈̄ჲჟი̄ნ.

- იმგჷნე (ა̈ხჷ̂მგგინ, ა̈ნმგგნე; ა̈ნმგგნი ბზ., ლნტ., ა̈ნმგგნისგ ბქ., ოხმგგჷნ, ენმგგნე; ენმგგნი ლშხ.), გრდმ. -- ალღოს ულებს, ივარაუდებს, დაიგულებს. ნა̈ბოზს დჷ̄̂ ე̄რ იმგჷნე ხჷ̂თისაჷ̂არი ლიჯედს, ეჩქა ჩუ ხეპჟენი (ბზ. 250) -- საღამოს დევი რომ ალღოს აულებს ღვთისავარის მოსვლას, დაიმალება. მებატედ ერ ლა̈ჲმგგნე, ძღუდ შუკჷ̂ს იროლხ მეჩედე, ა̈ხეჭამ (ლნტ. 294) -- მებატემ როცა ივარაუდა, კარგა გზა ექნებათ გავლილიო, უკან გაჰყვა.
- იმე, იმეგ, იმე-იმე ბზ., იმგჷ̂ა̈-იმგჷ̂ა̈ ბქ., იმე-იმე ქს., ზმნს. -- სად, აქა-იქ, ზოგან. იმე-იმე ჟი იშჷ̂მინეხ (ბზ. 9) -- აქა-იქ შეისვენებენ. ზურაბ ესერ იმ' ა̄რი (ბზ. 322) -- ზურაბი სად არისო? იმგჷ̂ა̈-იმგჷ̂ა̈ მასარდ ჯედნი კეცენ (ბქ.) -- ზოგან ბევრი ხორბალი მოდის. იმე-იმე ხეჩდა ხოჩა ყა̄რ (ლშხ.) -- ზოგან კარგი ყავარი ურევია. ისგჷ̂ი მუ ლოქ იმე ა̄რი? (ლშხ. 59) -- მამაშენი სად არისო? იმე ლოქ ხულჷ̂ახ მინს დაბ? (ლნტ. 272) -- თქვენ ყანა სად გაქვთო?
- იმედ (-იშ, --) -- იმედი. ღერთემ იმედშჷ̂ ქ'ო̄ხჷ̂ეჩდ ქა̈̄მთე (ბზ. 68) -- ღმერთის იმედით გარეთ გამოვექეცი. იმედ ხა̄რხ ჟი ლიწნე̄მიშ (ლშხ. 14) -- ჯობნის იმედი აქვთ.
- იმეზრე იგივეა, რაც იმზირ.
- იმეჲ იგივეა, რაც იმჷ̂ა̄ჲ.
- იმესკია იგივეა, რაც იმსგი̄შ.
- იმეჩი იგივეა, რაც იმჩი.
- იმეხ იგივეა, რაც იმხა̈ნ.
- იმეხენ, იმხენ იგივეა, რაც იმხა̈ნ.
- იმეჯერი იგივეა, რაც იმჯერი.
- იმეჯა̈რი იგივეა, რაც იმჯე̄რი.
- იმე̄რა̈̄ლ (--, ა̈ნმე̄რა̈̄ნ; ა̈ნმე̄რი) ბზ., იმერა̈ლ (--, ა̈ნმერან; ა̈ნმერი) ბქ; ლნტ., იმერა̄ლ (--,

ენმერა̈̄ნ; ენმე̄რი) ლშხ., გრდუვ. -- იღრუბლება. ალმე̄რე̄ლი ჟიქა̈̄ნხენჩუ (ლშხ. 56) -- ზევიდან მოღრუბლულა. ჟ'ალმერელი ი ჟ'ახობინა შიშტ ლიშტუე (ლნტ. 101) -- მოღრუბლულა და მაშინვე თოვა დაუწყია.

- იმე̄შ იგივეა, რაც იმსგი̄შ.
- იმზეზი (ა̈ხუ̂მიზეზ, ა̈ნმეზზე; ა̈ნმეზზი ბზ., ა̈ნმეზზისგ ბქ., ოხმიზეზ, ენმიზზე; ენმიზზი ლშხ., ა̈ხუ̂მიზეზ, ა̈ნმიზეზე; ა̈ნმიზეზი ლნტ.), გრდმ. -- იმიზეზებს. ლეგლირდე ლა̈ხმიზეზ (ბზ. 285) -- ავადმყოფობა მოიმიზეზე. ლეუ̂ანიშ დაჩუ̂ირდ ბჷნა̈ბ ლა̈ჲმიზზე (ბქ. 201) -- ლევანის დამ ბნედა მოიმიზეზა. სი ა̈ხმიზეზ ლიმაშტჷმ (ლნტ. 238) -- შენ სიმთვრალე მოიმიზეზე.
- იმზირ (ხუ̂იმზირდა̈ს, იმზჷრდა; იმზჷრდე̄დს ბზ., ხუ̂იმზჷრ, იმზჷრ; იმზჷრდეს ბქ.), იმზჷრ{ი} (ხუ̂იმზჷრის, იმზჷრდა; იმზჷრდეს) ლშხ., იმეზრე (ხუ̂იმზჷრალდა̈ს, იმზჷრალდა; იმზჷრალდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ლოცულობს. ტაბგიშ მჷკდე იმზირ (ბქ. 299) -- ტაბლის მომტანი ლოცულობს. უმზჷრა მეზგემ ლაკუ̂რაქა ქა̈ჯა̈რ ესერ იმზირხ (ანდ.) -- ულოცავი ოჯახის ფანჯარაში ქაჯები ლოცულობენო.
- იმზუ{მ}, იმზჷ ზს., იმზუმ ქს., ზმნს. 1. როგორ; რაზომ. იმზუმ ამხი̄დჷნ ისგუ ლიკედ! (ბზ.) -- როგორ გამიხარდა შენი მოსვლა! 2. რამოდენა, რამხელა. იმზუმ ოხცხა სიმინდს ეშხუ ნაგზა̈̄ჲსა (ლშხ.) -- რამოდენა გაზრდილა სიმინდი ერთ კვირაში. 3. რა, რამდენი, რამხელა. იმზუმ ხოზი ჟიბე ფა̈ყხო? (ლნტ.) -- რა (რამდენი) მანძილია ზემო ფაყამდე?
- იმზჷრ{ი} იგივეა, რაც იმზირ.
- იმთე ზს., ლშხ., იმოხ ლნტ., ზმნს. -- საით, საითკენ. იმთ'ე̄სღრი, იმთე? (ბზ. 365) -- საით მიდიხარ, საით? იმთე ლოქ ესღუ̂რი̄ -- მიშგუ̂ა ღერთა ლათხე̄ლითე (ლშხ. 68) -- საით მივდივარ და -- ჩემი ღმერთის საძებნელადო. იმოხ ლოქ ასხრი? (ლნტ. 287) -- საით

მიდიხარო?

- იმთე̄ჲ იგივეა, რაც იმთჷ̂ა̄ჲ.
- იმთჷ̂ა̄ჲ ბზ., იმთჷ̂ა̈ჲ ბქ., იმთე̄ჲ ლშხ., იმოხაჷ̂ი ლნტ., ზმნს. -- საითაც, საითკენაც. ჯა̄ჷ̂ ესერ ლჷჭა̈თ ლიზ, იმთჷ̂ა̄ჲ ალ ცხჷ̂ი ადრი̄ნე, ჯა̄ჲ ეჩეჩჷ̄ნ მო̄დ ა̈დზიგე̄ნს (ბზ.) -- დაწყევლილი ვიყო, საითაც ეს ისარი წავა, მეც იქ თუ არ დავსახლდეო. სი იმთჷ̂ა̈ჲ ჯეკჷ̂ეს, ეჩხაჷ̂ ათთჷრ! (ბქ.) -- შენ საითაც გინდოდეს, იქით წაეთრიე! მჷ̄რყჷ̂ამ იმთე̄ჲ იკა̄ფი, ხოჩა ზაჲობ ეჩხა̄ჷ̂ ლოქ ლი (ლშხ. 21) -- კოშკი საითაც წაიქცევა, კარგი (მოსავლიანი) წელი იქ{ით} იქნებაო. იმოხაჷ̂ ხოშა ჯიცხახ ლიზი, ეჩოხ აჩადდ (ლნტ.) -- საითაც უფრო გირჩევნიათ წასვლა, იქით წადით.
- იმიხ იგივეა, რაც იმხი2.
- იმკეთა̈̄ლხ (ოთმჷკთა̈̄ნდ, ა̈დმჷკთა̈̄ნხ; ა̈დმჷკთიხ) ბზ., იმკეთა̈ლხ (ა̈თჷ̂მჷკთანდ, ა̈დმჷკთანხ; ა̈დმჷკთიხ) ბქ., გრდუვ. -- მოყვრდებიან, მეგობრდებიან. ეშხუ მუჩბეჯეჷ̂ ი მჷ̄ჷ̂შგჷ̂ილ ალმჷკთე̄ლიხ (ბზ. 51) -- ერთი ჩუბეხეველი და უშგულელი დამეგობრებულან. იხ. იკერძიხ.
- იმნარი იგივეა, რაც იჰჷ̂ნ̆ა̈რი.
- იმნ̆ა̈რ ზს., ლნტ., იმნარ ლშხ., ზმნს. -- რად, რატომ, რისთვის. იმნ̆ა̈რ ესერ იგჷ̂ნი? (ბზ. 245) -- რად ტირიო? იმნ̆ა̈რ ათლუპა̈ჷ̂ გჷ̂იშგე თხჷ̂იმ? (ბქ. 33) -- რად დაგვლუპე? (დალუპე ჩვენი თავი?) იმნარ ლოქ ალძღირე̄ლი ამჟი? (ლშხ. 52) -- რად დასველდი ასეო? იმნ̆ა̈რ ლოქ ხებრეცა̈ჷ̂ი მჷლეგჷ̂ერი ლერექჷ̂ა̈ლს? (ლნტ. 315) -- რად მიშტერებია მეწისქვილე ტანსაცმელსო?
- იმნე̄მ ბზ., ლშხ., იმნემ ბქ., ლნტ. იხ. მა̈ჲ.
- იმნოჷ̂შ იხ. მა̈ჲ.

- იმჲი იგივეა, რაც იმჰი.
- იმორდება̄ლ იგივეა, რაც იგრდება̄̈ლ.
- იმორიდება̈ლ იგივეა, რაც იგრდება̄̈ლ.
- იმორჩილე (ოთმორჩილ, ედმორჩილე; ედმორჩილი) ლშხ., გრდმ. -- იმორჩილებს. და̄უ̂ ჩუ̂ესმორჩლეხ (ლშხ. 66) -- დევი დაიმორჩილეს.
- იმოხ იგივეა, რაც იმთე, იმხა̄უ̂.
- იმოხაუ̂ი იგივეა, რაც იმთუ̂ა̄̈ჲ.
- იმოხა̈უ̂ იგივეა, რაც იმხა̄უ̂.
- იმჟი{ნ}, იმჟი̄{ნ} ბზ., ლშხ., იმჟი ბქ., ქს., კითხვ., ზმნს. -- როგორ? ალ ბეფშუ̂ ესერ იმჟი̄ნ ი̄რა მიჩა კეთილი პატრო̈ნ? (ბზ. 332) -- ეს ბავშვი როგორ იქნება ჩემი სიმდიდრის პატრონიო? ჯ' ე̄სერ იმჟი ლა̈ხშედნი? (ბზ. 284) -- შენ როგორ უშველიო? იმჟი ლი ისგე გეშ? (ბქ.) -- როგორაა თქვენი საქმე? ეჯჟი ახსყედ, იმჟი̄ ეჩქად ლას! (ლშხ. 74) -- ისე გააკეთეთ, როგორც მანამდე იყო! იმჟი ლოქ უ̂ედი ალ ღოლჲაქს? (ლნტ. 285) -- როგორ ყიდი ამ ცხვარსო?
- იმსგი̄შ ბზ., ლშხ., იმგიაშ, იმსგია, იმგა̈შ ბქ., იმე̄შ ლშხ., იმესკია̈ ლნტ. 1. სადაური. იმსგი̄შ ლი ალ ზურა̄ლ? (ბზ.) -- სადაურია ეს ქალი? იმგიაშ ლჷსოყე მინ ლიხ? (ბქ. 325) -- სადაური გიჟები ხართო? იმესკია̈ მა̈რე ლოქ ლი ალე? (ლნტ.) -- სადაურია ეს კაციო? 2. ბქ., ლნტ., ნაწილ. -- განა. უჭირა იმსგია ხოშილს ესერ გეჭნი? (ბქ.) -- გაუჭირველი განა უფრო ძლებსო? იმესკია̈ ჟედ ლოქ ლი, ერე ჯიჯუ̂ა̈რ ლოქ ლალემეს? (ლნტ.) -- განა ძაღლი ვარ, რომ ძვლები შევჭამოო?
- იმუგუ̂ ბქ., ზმნს. -- სად, სანამდე. მეჩი თხეროლ, იმუგუ̂ ესერ ოთჩედნიხ! (ბქ. 209) --

ბებერო მგლებო, სად წამიხვალთო!

- იმურჯჷ̂ი̄ნე (ლა̈ხჷ̂მურჯჷ̂ი̄ნ, ლა̈ჲმურჯჷ̂ი̄ნე; ლა̈ჲმურჯჷ̂ი̄ნი) ბზ., იმურჯჷ̂ინე (ლა̈ხჷ̂მურჯჷ̂ინ, ლა̈ჲმურჯჷ̂ინე; ლა̈ჲმურჯჷ̂ინისგ) ბქ., იმურჯი̄ნე (ლოჴმურჯი̄ნ, ლეჲმურჯი̄ნე; ლეჲმურჯი̄ნნე) ლშხ., იმა̈რჯჷ̂ინე (ლა̈ხჷ̂მა̈რჯჷ̂ინ, ლა̈ჲმარჯჷ̂ნე; ლა̈ჲმარჯჷ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- {მო}იმარჯვებს. ჯამა̈ხჵრსად თეფ ლა̈ჲმურჯჷ̂ინე (ბქ. 210) -- ჯამახირსამ თოფი მოიმარჯვა.
- იმჷ̂ა̄ლე, იმჷ̂ა̄ლა ბზ., ლშხ., იმგჷ̂ალეგ ბქ., იმალა̈გხო ლნტ., ზმნს. 1. სადღაც, სადმე. იმჷ̂ა̄ლე მჵჟეშ უწდუნა ნანჷ̄ლ ა̈რი (ბზ. 265) -- სადღაც მზეთუნახავი ქალიშვილი არისო. იმჷ̂ა̄ლა მინდჷ̂ერისგა კე̄ისა̈რ იზგე (ბზ. 306) -- სადღაც მინდორში კეისარი ცხოვრობს. ნალჷ̂ჟურ იმგჷ̂ალეგ ხოლა ტჷ̂იბისგა ათაკჷ̂რ! (ბქ. 29) -- ვაჟი სადმე უდაბურ (ცუდ) ხევში დაგდე! ღე̄რბეთ, გარდატყუაჲსუ ათთხანე სგა იმჷ̂ა̄ლე (ლშხ. 79) -- ღმერთო, სადმე გარდატყუას შემახვედრეო. ხორჷ̂ა ჭყინტ მეჩედე ლჵმა̈რ იმალა̈გხო (ლნტ. 246) -- უმცროსი ვაჟი სადღაც ყოფილა წასული. 2. ბზ. როდისმე. ონჴჷ̂დენი იმჷ̂ა̄ლე (ბზ.) -- როდისმე მოვალ.
- იმჷ̂ა̄ჲ ბზ., იმგჷ̂ა̈ჲ, იმგჷ̂ა̈ ბქ., იმჷ̂ა̄ჲ, იმეჲ ლშხ., იმა̈ჲ, იმეჲ ლნტ., ზმნს. 1. სადაც. მი სგო̄თსკი ბლეთეჲსგა, იმჷ̂ა̄̈ჲ არდა ლჷ̂აშ (ბზ. 40) -- მე ჩავხტი ნაპრალში, სადაც ჯიხვი იყო. ადჰეხ, იმჷ̂ა̄̈ჲ ზურა̄ლს იშგომდა, ეჩხა̄ჷ̂ (ბზ. 288) -- მიაღწიეს იქ, სადაც ქალს თხოულობდა. იმჷ̂ა̄ჲ ტოტ ოსცჷ̂ჲე, მაგ ჩჷ̂ადჯაჭჷ̄რე (ლშხ. 60) -- სადაც ხელი მოუსვა, ყველაფერი დაამტვრია. 2. რასაც. იმჷ̂ა̄̈ჲ ესერ ხა̈ჩო, ეჩის ესერ ხა̈ჩო (ბზ. 236) -- რასაც მიზამს, იმას მიზამსო. ბარგი ფასდ იმჷ̂ა̄ჲ ედჴიდეხ, ეჯნოჷ̂შ ბარგ ხეკჷ̂ეს ენყიდე̄ნდეს (ლშხ. 32) -- მზითვის საფასურს რასაც გადაიხდიან, იმით მზითევი უნდა იყიდონ.
- იმჷ̂ა̄̈ჲჟი̄{ნ} ბზ., იმგჷ̂ა̈ჟი, იმგჷ̂ა̈ჲჟი ბქ., იმჷ̂ა̄ჲჟი ლშხ., იმა̈ჲჟი ლნტ., ზმნს. -- როგორც.

იმჷ̂ა̈̄ჲჟი ძიძა̈ჲდ ლახთო̄ნე, ჭაბიგჷ̂დ ეჯჟი ჩჷ̂ემინ (ბზ. 266) -- როგორც ძიძამ ასწავლა, ჭაბუკმა ისე გააკეთა. ელწესდ იმჷ̂ა̈ჲჟი ხემთქუნხ, ამჟი ჩჷ̂ემინხ (ბქ. 25) -- წესად როგორც ჰქონდათ, ისე გააკეთეს. მიჩა მუდ ქა ხა̈ქჷ̂ მა̈გ, იმა̈ჲჟი ხენწიფდ ხა̈ქჷ̂ (ლნტ. 291) -- მამამისმა უთხრა ყველაფერი, როგორც ხელმწიფემ უთხრა.

- იმქას ბქ., ზმნს. -- როცა. იმქას მაჟარ ხა̈კდოლნა, ლჷმაზ ქორთე (ბქ. 260) -- როცა მოიწყენდა თურმე, სახლში მიდიოდა.
- იმქჷრა̈̄ლ, იმქარა̈̄ლ (ოთმჷქრა̈̄ნ, ა̈დმჷქრა̈̄ნ; ა̈დმჷქრი) ბზ., იმქარა̈ლ (ოთმჷქრან, ა̈დმჷქრან; ა̈დმჷქრა̈ლი ბქ., ა̈თჷ̂ემჷქარენ, ა̈თემჷქარან, ა̈თემჷქა̈რი ლნტ.), იმქარა̄ლ (ოთმჷქრენ, ედმჷქრა̄ნ; ედმჷქრი) ლშხ., გრდუვ. -- ეჯიბრება. ბაპ ი სალდა̈თ ჩჷ̂ა̈დმჷქრა̈̄ნხ (ბზ. 347) -- მღვდელი და ჯარისკაცი ერთმანეთს შეეჯიბრნენ. ხედჷ̂ა̈ჲ ესერ ხონკი ადტუმურისხ ნა̈თხჷ̂რას, ჩჷ̂აჷ̂ ა̈დმჷქრანხ (ბქ. 57) -- შევეჯიბროთ ერთმანეთს, რომელი ადრე გავატყავებთ ნანადირევსო.
- იმღა ზს., ლშხ., იმაღა ლნტ., კითხვ. ზმნს. -- რატომ, რისთვის. იმღა ესერ ხი ამჟი ლჷწხჷ̂აჷ̂ე? (ბზ. 270) -- რატომ ხარ ასე შეწუხებულიო? იმღა როქ ჯარხ ლჷბერკილ ამგჷ̂ა̈რ ამსჷ̂ალდ? (ბქ. 13) -- რატომ გყავთ შებორკილი ასეთი ადამიანიო? იმღა ლოქ მო̄დ ემკედე̄ლი დოშდიშ? (ლშხ. 60) -- რატომ არ მოხვედი ორშაბათსო? იმაღა ლენ ხეჟახჷნდა სკიმა̈რ, და̈რს ხოხალდა (ლნტ. 10) -- რატომ ერქვა მჟავე წყლები (მჟავეწყლიანი), არავინ იცოდა.
- იმშა იხ. მა̈ჲ.
- იმშა ბზ., იმა̈შ ბქ., იმშა̄ჲ ლშხ., იმშა ლნტ., კითხვ. ნაცვალსახ. -- რისა. იმშა̄ჷ̂ ტა̈რ ლესჷ̂ ალა̄? (ბზ. 339) -- რისი ბრალი უნდა იყოს ეს?

- იმშა̈ჲლენ იგივეა, რაც იმშა̄ჲლენ.
- იმშა̄ჲლენ ლშხ., იმშა̈ჲლენ ლნტ., ნაცვალსახ. -- რაღაცის, რისი. იმშა̄ჲლენ ტარშჳ̂ გოშ დეშ ოხსყა (ლშხ.) -- რაღაცის ბრალით საქმე ვერ გაუკეთებია. იმშა̈ჲლენ ტარ ირი, ჟი ლოქ ა̈ნმეჴერი (ლნტ.) -- რისი ბრალიც იქნება, გავიგებო.
- იმშგჳ̂ა̄ნე (ა̈თჳ̂მუშგჳ̂ა̈̄ნ, ა̈დმუშგჳ̂ა̄ნე; ა̈დმუშგჳ̂ა̈̄ნი ბზ., ოთმუშგჳ̂ა̄ნ, ედმუშგჳ̂ა̄ნე; ედმუშგჳ̂ა̄ნნე ლშხ.), იმშგჳ̂ანე (ოთმუშგჳ̂ა̈ნ, ა̈დმუშგჳ̂ანე; ა̈დმუშგჳ̂ა̈ნისგ) ბქ., იმშკჳ̂ანე (ა̈თჳ̂მუშკჳ̂ან, ა̈დმუშკჳ̂ანე; ა̈დმუშკჳ̂ანი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}ისტუმრებს. ხელწიფხი გეზალდ [მოგდა̄ნა] ქა̈̄დმუშგჳ̂ა̄ნე (ბზ. 439) -- ხელმწიფის შვილმა მოვალენი გაისტუმრა. გადასახადს დეშ ღალ იმშგჳ̂ა̄ნეხ (ლშხ. 24) -- გადასახადს ვერ ისტუმრებენ. [მეზგა ნეფე] ოთმუშგჳ̂ა̄ნა მიჩა ქორხენ (ლშხ. 51) -- ოჯახს მეფე გაუსტუმრებია თავისი სახლიდან. ამკალიბდ ხჳ̂იმშგჳ̂ა̄ნედ ლა̄შხარ ზომხჲერალს (ლშხ. 17) -- ასე ვისტუმრებთ ლაშხელები ახალ წელს.
- იმშერა̈̄ლ (ა̈თჳ̂მეშრა̈̄ლ, ა̈დმეშრა̄ლე; ა̈დმეშრა̈̄ლი) ბზ., იმშერა̈ლ (ა̈თჳ̂მეშრალ, ა̈დმეშრალე; ა̈დმეშრა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- ჩივის, გასაჭირზე წუხს. [ზურალ] იმშერა̈ლ, იკჳ̂ცელ (ბქ. 233) -- ქალი ჩივის, კვნესის.
- იმშკჳ̂ანე იგივეა, რაც იმშგჳ̂ა̄ნე.
- იმჩი (ოთმეჩა̈̄ნ, ა̈დმეჩა̈̄ნ; ა̈დმეჩი ბზ., ოთმეჩენ, ა̈დმეჩა̈ნ; ა̈დმეჩი ბქ., ოთმეჩენ, ედმეჩა̄ნ; ედმეჩი ლშხ.), იმეჩი (ა̈თჳ̂მეჩენ, ა̈დმეჩან; ა̈დმეჩი) ლნტ., გრდუვ. -- ბერდება. და̈ჳ̂ით ძღჷდ ა̈დმეჩა̈̄ნ (ბზ. 270) -- დავითი ძალიან დაბერდა. ჯი ესერი ჩოლმეჩელი ი ლაკჳ̂მიჲ ჩჳ̂ათმეჩენა (ბქ. 217) -- მეც დავბერდი და ეკლესიაც დამიბერდაო. მგლეგჳ̂ერი ჩჳ̂ალმეჩელი (ლნტ.) -- მეწისქვილე დაბერებულა.

- იმჭირა̈̄ლ (ლა̈ხჷ̂მაჭრა̈̄ლ, ლა̈ჲმაჭრა̈̄ლე; ლა̈ჲმაჭრა̈̄ლნე) ბზ., იმჭირა̈ლ (ა̈დჷ̂მა̈ჭრალ, ა̈დმა̈ჭრალე; ა̈დმა̈ჭრა̈ლისგ) ბქ., იმჭინა̄ლ (ლოჴმაჭნა̄ლ, ლეჲმაჭნა̄ლე; ლეჲმაჭნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ყოყმანობს, ეზარება. ხოშა ლახჷ̂ბად ა̈დმაჭრალეხ (ბქ. 213) -- უფროსი ძმები შეყოყმანდნენ. დი̄ნად ლეჲმაჭნა̄ლე ამშა ლი̄ქჷ̂ი̄ს (ლშხ.) -- გოგომ დაიზარა ამის თქმა.
- იმჴა̈ნ ბზ., იმჴენ ბქ., ლშხ., იმეჴ, იმეჴენ, იმეჴნ ლნტ., კითხვ. ზმნს. -- საიდან. იმჴა̈ნ ნაჴა̈დჷ̂ ესერ ლი? (ბზ.) -- საიდან ხარ მოსულიო? იმჴენ ესერ ოხჴიდა ალი? (ბქ. 58) -- საიდან მოგიტანია ესო? იმჴენ ანშყად ალ ბობშ (ლშხ.) -- საიდან ჩამოვარდა ეს ბავშვი. იმეჴ ლოქ ახოჴიდა ოქრუჷ̂ა̈ლ? (ლნტ. 270) -- საიდან მოიტანე ოქროებიო?
- იმჴა̈̄ჷ̂ ბზ., ლშხ., იმჴაჷ̂ ბქ., იმოჴა̈ჷ̂, იმოჴ ლნტ., ზმნს. -- საით, საითკენ. იმჴა̈̄ჷ̂ ესღრი? (ბზ.) -- საით მიდიხარ? იმჴაჷ̂ ოთთენ ისგჷ̂ა მუს? (ბქ.) -- საით გააგზავნე მამაშენი? იმჴა̈̄ჷ̂ აჩად ისგჷ̂ი მუ? (ლშხ.) -- საით წავიდა მამაშენი? იმოჴ აჩადხ ნადენა̈რ (ლნტ.) -- საით წავიდნენ გოგონები.
- იმჴენ იგივეა, რაც იმჴა̈ნ.
- იმჴი1 (ა̈თჷ̂მაჴა̈ნ, ა̈დმაჴ; ა̈დმა̈ჴი ბზ., ა̈დმაჴან ბქ., ოთმაჴენ, ედმაჴა̄ნ; ედმაჴი ლშხ.), იმა̈ჴი (ა̈თჷ̂მა̈ჴენ, ა̈დმაჴან; ა̈დმაჴი) ლნტ., გრდუვ. -- {გან}ახლდება; ახალგაზრდავდება. ალ მა̄რე აშგარ იმჴი (ბზ.) -- ეს კაცი თანდათან ახალგაზრდავდება. ეჯი ჩუ იმა̈ჴი, მერბა ზაჷ̂ ეჯ ლერწ მა̈ჴე ლი (ლნტ. 28) -- ის განახლდება, მეორე წელს ის ვაზი ახალია.
- იმჴი2, იმიჴ (--, ა̈დმჷჴ; ა̈დმჷჴი) ზს., გრდუვ. -- ავდრდება. ეჯგჷ̂ა̈რ ა̈დმჷჴ, ერე დეცე ნა̈კჷ̂იშ გიმთ'ანკად (ბქ. 105) -- ისე გაავდრდა, რომ ცის ნატეხი მიწაზე ჩამოვიდა.
- იმჴერი (ა̈ხჷ̂მეჴერ, ა̈ნმეჴრე; ა̈ნმეჴრი ბზ., ა̈ნმეჴრისგ ბქ., ოხმეჴერ, ენმეჴრე; ენმეჴრი ლშხ.), იმეჴერი (ა̈ხჷ̂მეჴერ, ა̈ნმეჴერე; ა̈ნმეჴერი) ლნტ., გრდმ. -- {შე}იტყობს, {გა}იგებს. ალა

კე̄სა̈რდ ჟ'ა̈ნმეჴრე მა̈გ (ბზ. 319) -- კეისარმა შეიტყო ეს ყველაფერი. დეშმა ახუ̂მეჴერ (ბზ. 378) -- ვერაფერი გავიგე. ბერჯა̈ტურად ჟ'ა̈ნმეჴრე, ერე მიჩა ჴა̈ნს ესერ მოლე ხა̈ყრა (ბქ. 59) -- ბერჯატურამ შეიტყო, რომ მის ხარს რაღაც დაემართა. ხელწფარს ოხმეჴრახ და̄უ̂არე ხუ̂ეტა (ლშხ. 74) -- ხელმწიფეებს გაუგიათ დევების ამოწყვეტა. ხენწიფდ ჟ'ა̈ნმეჴერე ალ ჟელი ამბა̈უ̂ (ლნტ. 199) -- ხელმწიფემ შეიტყო ამ ძაღლის ამბავი. იხ. იგლები.

- იმჯარუ̂ა̄ლ (ლოხჳმჯა̄რუ̂ა̄ლ, ლეჲმჯა̄რუ̂ა̄ლე; ლეჲმჯა̄რუ̂ა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ბრაზობს, ჯავრობს. სურუს იმჯარუ̂ა̄ლხ ბექოშა ზურალე̄ლ (ლშხ.) -- ბექოაანთ ქალები ძალიან ჯავრობენ. იხ. იხრინა̈̄ლ.

- იმჯაუ̂რი იგივეა, რაც იმჯა̄რუ̂ი.

- იმჯა̄რუ̂ი (ოთჳმჯა̄რუ̂ენ, ედჳმჯა̄რუ̂ა̄ნ; ედჳმჯა̄რუ̂ი) ლშხ., იმჯაუ̂რი (ა̈თუ̂იმჯაუ̂რენ, ა̈დიმჯაუ̂რან; ა̈დიმჯაუ̂რი) ლნტ., გრდუვ. -- ბრაზობს, ჯავრობს. სურუ ოთჳმჯა̄რუ̂ა̄ნდ ი ქო̄ნჴუ̂ადდ ქა̄მთე (ლშხ.) -- ძალიან გავბრაზდით და გარეთ გამოვედით. იხ. იხრინი.

- იმჯე̄რი (--, ა̈დმეჯრა̈̄ნ; ა̈დმე̄ჯრი) ბზ., იმჯერი (--, ა̈დმეჯრან; ა̈დმეჯრი ბქ., --, ედმეჯრა̄ნ; ედმეჯრი ლშხ.), იმეჯა̈რი (--, ა̈ნმეჯარან; ა̈ნმეჯა̈რი) ლნტ., გრდუვ. -- იყინება. მუღუ̂ა ჟ'ა̈ნმეჯრა̈̄ნ (ბზ. 274) -- ზღვა გაიყინა. მუსუ̂ ჟ'იმეჯა̈რი ლინთუ̂ისა (ლნტ.) -- ზამთარში თოვლი იყინება.

- იმჰი, იჰი (--, ა̈დმჳჰა̈̄ნ; ა̈დმჳჰი ბზ., ა̈დმჳჰა̈ნ ბქ.), იმჲი (--, ედმჳჲა̄ნ; ედმჳჲი) ლშხ., იმჳი (--, ა̈დმჳჲა̈ნ, ა̈დმჳი) ლნტ., გრდუვ. -- მწიფდება. ალ ბალახ ჩუ დე̄მ იმჲი ჩიგარ (ლშხ., ხორ. 8) -- ეს ბალახი ყოველთვის არ მწიფდება. გუშკუ̂ეურა ლერწა̈ლ ხუნკუ̂ი იმჳიხ (ლნტ. 27) -- ჩვენებური ვაზი (ვენახი) ადრე მწიფდება. მოსაუ̂ა̈ლ დუ̂რეჟი ა̈დმჳჲან (ლნტ. 40) -- მოსავალი დროზე დამწიფდა.

- იმჷი იგივეა, რაც იმჰი.
- იმჷრგე (ოხუ̂მა̈რგ, ა̈ნმჷრგე; ა̈ნმა̈რგნე) ბზ., იმარგე (ახუ̂მა̈რგ, ა̈ნმარგე; ა̈ნმა̈რგისგ ბქ., ოხმარგ, ენმარგე; ენმჷრგნე ლშხ.), გრდმ. -- იყენებს, ირგებს. მა̈გდოუ̂ა̈რ თხერა თხუ̂იმ დემთემოშ ოხმარგა (ბქ. 255) -- ნამძინარევ მგელს თავი ვერ გამოუყენებიაო.
- იმჷრცხი (ოთმჷრცხა̈ნ, ა̈ღმჷრცხა̈̄ნ; ა̈ღმჷრცხი ბზ., ოთმჷრცხენ, ეღმჷრცხა̄ნ; ეღმჷრცხი ლშხ.), იმა̈რცხი (ოთმარცხენ, ა̈ღმარცხან; ა̈ღმა̈რცხი ბქ., ა̈თუ̂მა̈რცხენ, ა̈ღმარცხან; ა̈ღმა̈რცხი ლნტ.), გრდუვ. -- მარცხდება, ილუპება. ყორქა ნომოუ ღჷრიხ, ოდო ჩუ როქუ̂ იმა̈რცხიხ (ბქ.) -- კარში ნუ გახვალთ, თორემ დაილუპებითო. ლახუ̂ს ხუ̂ა̈ჲ კუმა̈შ იმა̈რცხი (ლნტ.) -- მთაში ბევრი საქონელი ილუპება.
- იმჷრხდი, იმჷრხელდი (--, ა̈ნმჷრხდა̈̄ნ \ ა̈ნმჷრხელდა̈̄ნ, ა̈ნმჷრხდი \ ა̈ნმჷრხელდი ბზ., --, ა̈ნმჷრხელდან, ა̈ნმჷრხელდი ბქ.), იმჷრხელდი (--, ენმჷრხელდა̄ნ; ენმჷრხელდი ლშხ.), გრდუვ. -- მცირდება, იშვიათდება. [შუ̂ა̈ნს კუ̂იცრა̈̄ლ] ჟ'ალმჷრხდე̄ლიხ (ბზ. 51) -- სვანეთში შუნი შემცირებულა.
- ინაბაჟა̈ლ იგივეა, რაც იმბჟა̈̄ლ.
- ინაბა̈ჟი იგივეა, რაც იმბჟი.
- ინაზორი იგივეა, რაც ინზო̈̄რი.
- ინაჟა̈რი იგივეა, რაც ინჟა̈რი.
- ინარი̄ იგივეა, რაც ინჷრჰი.
- ინატლა̈უ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ინტჲალ.
- ინაქუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ინა̄ქუ̂ა̈̄ლ.
- ინალა იგივეა, რაც ინლა.

- ინაყაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ინყაუ̂ა̈̄ლ.
- ინახუ̂წი იგივეა, რაც ინხუწი.
- ინა̈ზორი იგივეა, რაც ინზო̄რე.
- ინა̈რიი იგივეა, რაც ინჷრჰი.
- ინა̈რჰი (--, ა̈დნარჰა̈̄ნ; ა̈დნა̈რჰი ბზ., --, ა̈დნა̈რჰან; ა̈დნა̈რჰი ბქ.), ინარი̄ (--, ედნარია̄ნ; ედნარი̄) ლშხ., ინა̈რიჲ (--, ა̈დნა̈რიან; ა̈დნა̈რიჲ) ლნტ., გრდუვ. -- ნათდება. ლეტუ̂რეს ატუ̂რეხ ი ლარდა ქა ინა̈რჰი (ბქ.) -- სანთელს ანთებენ და ოთახი განათდება. დეც შომას ხოჩა მეფხე ლი... ძღუდ{ს} ინა̈რიჲ (ლნტ. 75) -- როცა ცა კარგად არის მოწმენდილი, ძლიერ ნათდება.
- ინა̈ყი იგივეა, რაც ინყი.
- ინა̈ჩდე იგივეა, რაც ინჩჷდე.
- ინა̈ჩდიხ იგივეა, რაც ინჩჷდიხ.
- ინა̈ცხე იგივეა, რაც ინცჷხე.
- ინა̈წ{ი}ლე (ლა̈ხუ̂ნა̈წილ, ლა̈ჲნა̈წლე; ლა̈ჲნა̈წლი) ლნტ., გრდმ. -- მიირთმევს (წაიჭამს ცოტა რაღაცას). ბაგისკა ლოქ ბუზლა̈ლ ა̈რიხ ი ეჯმინუ ლა̈ჲნა̈წლე! (ლნტ. 155) -- ბაგაში ბუზები არიან და ისინი მიირთვიო (წაიჭამეო)!.
- ინა̈ჭთხე იგივეა, რაც იჭთხე.
- ინა̈ხნე იგივეა, რაც ინხი.
- ინა̄ქუ̂ა̈̄ლ (ა̈თუ̂ნაქუ̂ა̈ნ, ა̈დნაქუ̂ა̈̄ნ; ა̈დნა̈̄ქუ̂ი) ბზ., ინა̄ქუ̂ა̄ლ (ოთნა̄ქუ̂ენ, ედნა̄ქუ̂ა̄ნ; ედნა̄ქუ̂ი) ლშხ., ინაქუ̂ა̈ლ (ა̈თუ̂ნაქუ̂ენ, ა̈დნაქუ̂ა̈ნ; ა̈დნაქუ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}ოცდება, უკვირს. ლახუ̂ბა ინაქუ̂ა̈ლხ ალეს (ლნტ. 286) -- ძმებს უკვირთ ეს.
- ინბანა̈ლ (ა̈თუ̂ნაბნა̈ნ, ა̈დნაბნა̈̄ნ; ა̈დნაბნი) ბზ., ინბანა̈ლ (ა̈დუ̂ნაბნენ, ა̈დნაბნან; ა̈დნაბნი) ბქ.,

გრდუვ. -- იფიცება. ჲალო ესერ ჩუუ̂ ა̈დნაბნა̈̄ნ{ხ}! (ბზ. 312) -- აბა, დაიფიცეთო!

- ინბაჟი იგივეა, რაც იმბჟი.
- ინბო̈ზი, ინბუზი, იმბო̈ზი (--, ა̈დნა̈ბზუ̂ა̈̄ნ; ა̈დნა̈ბუ̂ზი) ბზ., ინბეზი, იმბეზი (--, ა̈დნაბზუ̂ან; ა̈დნაბუ̂ზი) ბქ., ინბოზი (--, ედნებუ̂ზა̈̄ნ; ედნებუ̂ზი) ლშხ., ინებოზი (--, ა̈დნებოზა̈ნ; ა̈დნებოზი) ლნტ., გრდუვ. -- საღამოვდება. ედნებზუ̂ა̄ნდა (ლშხ. 61) -- მოსაღამოვდა.
- ინბუზი იგივეა, რაც ინბო̈ზი.
- ინბუ̄ლდ ლშხ., ინბულდ ლნტ., ზმნს. -- თავდაყირა, პირქვე. კაკოდ მაგ ინბულდ ასანჯუ̂ე (ლნტ.) -- კაკომ ყველაფერი პირქვე დაამხო.
- ინგა̈რიშე იგივეა, რაც ინგრიშე.
- ინგზარა̈̄უ̂, ინგზა̈̄უ̂რი (ა̈თუნგზა̈̄უ̂რა̈ნ, ა̈დჷნგზა̄რუ̂ა̈̄ნ \ ა̈დჷნგზა̈̄უ̂რა̈̄ნ; ა̈დჷნგზა̈̄უ̂რი ბზ.), ინგზა̄რაუ̂ (ოთჷნგზა̄რუ̂ენ, ედჷნგზა̄რუ̂ა̄ნ; ედჷნგზა̄რუ̂ი) ლშხ., ინგზა̈რი (ა̈თუ̂ინგზარენ, ა̈დჷნგზარან; ა̈დჷნგზარი) ლნტ., გრდუვ. -- მგზავრობს. ჭყინტ ქა̈̄ნჷნგზა̄რუ̂ა̈̄ნ (ბზ. 342) -- ვაჟი გამოემგზავრა. ენჷნგზა̄რუ̂ა̄ნ ნაცარქექჲა (ლშხ. 80) -- ნაცარქექია გამოემგზავრა.
- ინგზა̄რუ̂ა̈̄ლ (ოთჷნგზა̈̄უ̂რა̈̄ლ, ა̈დჷნგზა̄რუ̂ა̄ლე; ა̈დჷნგზა̄რუ̂ა̈̄ლი) ბზ., ინგზარუ̂ა̈ლ (ა̈თუნგზარუ̂ალ, ა̈დჷნგზარუ̂ალე; ა̈დჷნგზარუ̂ა̈ლისგ) ბქ., ინგზა̄რუ̂ა̄ლ (ოთჷნგზა̄რუ̂ა̄ლ, ედჷნგზა̄რუ̂ა̄ლე; ედჷნგზა̄რუ̂ა̄ლნე) ლშხ., ინგზარა̈ლ (ა̈თუ̂ენგზარენ, ა̈თენგზარან; ა̈თენგზარი) ლნტ., გრდუვ. -- მგზავრობს, მოგზაურობს, დადის. ხინგზარუ̂ა̄ლე ცანა̈̆ ტუბას (პოეზ. 130) -- დადიხარ ცენას ხეობაში.
- ინგრიშე (ოხჷნგრიშ, ა̈ნჷნგრიშე; ა̈ნჷნგრიშნე) ბზ., ინგა̈რიშე (ახუნგა̈რიშინ, ა̈ნჷნგა̈რიშნე; ა̈ნჷნგა̈რიშნისგ) ბქ., იანგრიში (ოხჲანგრიშ, ენჲანგრიშე; ენჲანგრიშნე) ლშხ., იანგა̈რიში (ახუ̂იანგა̈რიშ, ა̈ნიანგა̈რიშე; ა̈ნიანგა̈რიში) ლნტ., გრდმ. -- ანგარიშობს, ითვლის. ეჩქას

ლჷჲა̈რს ი ლჷდგა̈რს ხუ̂ინგრიშა̈ს (ბზ. 442) -- მაშინ ცოცხალსა და მკვდარს ვითვლიდი. ზურალდ ხეკუ̂ეს ქორისგაშ მარემ ქუ̂ინ ქა̈ნჷნგარშას (ბქ. 7) -- ქალმა შინ მყოფი ადამიანების სულადობა უნდა გამოიანგარიშოს.

- ინგუ̂მი̄ნი (ა̈ხუ̂ნგუ̂მინა̈ნ, ა̈ნუნგუ̂მი̄ნა̈̄ნ; ანუნგუ̂მი̄ნი ბზ., ოთჷნგუ̂ამი̄ნენ, ედჷნგუ̂ამი̄ნა̄ნ; ედჷნგუ̂ამი̄ნი ლშხ.), ინგუ̂მინი (ა̈დჷნგუ̂ა̈მინან; ა̈დჷნგუ̂ა̈მინი) ბქ., ინგუ̂ა̈მი (ა̈თუ̂ინგუ̂ა̈მენ, ა̈დინგუ̂ამან, ა̈დინგუ̂ა̈მი) ლნტ., გრდუვ. -- მძიმდება. ჩუ ლჷჟრა̄ნლო ნე̄ნი მასა̈რდს ინგუ̂მი̄ნი (ბზ.) -- თივა დასველების შემდეგ ძალიან მძიმდება. იაკოფ ეჲჟი ენჷნგუ̂ამი̄ნა̄ნ, ერე გიმს ხა̄და გუ̂ამი (ლშხ. 64) -- იაკობი ისე დამძიმდა, რომ მიწას ემძიმებოდა.
- ინდბანდ ლშხ., ინდბა̈ნდ (-იშ, --) ლნტ., -- ბინდბუნდი, გარიჟრაჟი, გამთენია. ბახსო ინდბანდჟი ანჷ̄გა̄ნ (ლშხ.) -- ბახსო გარიჟრაჟზე ადგა. მერბა ძინა̈რს ჭიტი ინდბა̈ნდჟი აჩად (ლნტ. 129) -- მეორე დილით ჭიტი გამთენიას წავიდა.
- ინდი (ოთინდ, ა̈დნა̈დ; ა̈დნა̈დნე ბზ., ოხნად, ენნადე; ენნადნე ლშხ.), გრდმ. -- ნადს იწვევს. კამნი̄ლდ ა̈დნა̈დ ლაქჩათე (ბზ. 334) -- მტკაველამ ნადი მოიწვია (ხის) საჭრელად.
- ინდუნე იგივეა, რაც ინდუ̂ნე.
- ინდუ̂ნე (ა̈ხუნდუ̂ინ, ა̈ნუნდუნე; ა̈ნუნდუ̂ი̄ნნე ბზ., ა̈ხუ̂ინდუნ, ა̈ნინდუნე; ა̈ნინდუნი ლნტ.), ინდუნე (ოხუნდუ̂ინ, ანუნდუნე; ა̈ნუნდუნისგ ბქ., ოხუნდუნ, ენუნდუნე; ენუნდუნნე ლშხ.), გრდმ. -- {მო}ინდომებს, {მო}ისურვებს. ბეფშუ̂დ მიჩა დითე ლი̄ზი ა̈ნჷნდუნე (ბზ. 288) -- ბავშვმა თავის დედასთან წასვლა მოისურვა. დი̄ლჷ̄ლს ცხეტაკი ლიდგარი ოხუნდუნა (ლშხ. 55) -- დედას ცხეტაკის მოკვლა მოუნდომებია. [გიორგიდ] სოფელხო ლიზი ა̈ნინდუნე (ლნტ. 177) -- გიორგიმ სოფელში წასვლა მოისურვა.
- ინებოზი იგივეა, რაც ინბო̈ზი.

- ინელი (--, ა̈დნელან; ა̈დნელი) ლნტ., გრდუვ. -- გრილდება, ნელდება. ჩჳ̂ა̈დნელან თორნ (ლნტ.) -- თორნე განელდა. იხ. იქჳ̂ე̄ლი.
- ინენცლა̈̄ლ (ოთნენცლა̈̄ნ, ა̈დნენცლა̄ლე; ა̈დნენცლა̈̄ლნე) ბზ., ინცელა̈ლ, ინენცლა̈ლ (ა̈თჳ̂ნენცლენ, ა̈დნენცლან ა̈დნენცლი) ბქ., გრდუვ. -- საუზმობს. და̈ჳ̂ით ჰამს დოსდ ინენცლა̈ლ (ბქ.) -- დავითი დილით ადრე საუზმობს.
- ინზერი იგივეა, რაც ინზო̄რე.
- ინზო̄რა̈̄ლხ (ა̈ხჳ̂ნა̈ზჳ̂რა̈ნდ, ა̈ნნა̈ზჳ̂რა̈̄ნხ; ა̈ნნა̈ზჳ̂რიხ) ბზ., ინზორა̈ლხ (ანხჳ̂ჷნზორანდ, ა̈ნჷნზორანხ; ა̈ნჷნზორიხ) ბქ., ინზო̄რა̄ლხ (ოხნაზო̄რა̄ნდ, ენნაზო̄რა̄ნხ; ენნაზო̄რიხ) ლშხ., ინაზორა̈ლხ (ა̈ხჳ̂ნაზორანდ, ა̈ნნაზორანხ; ა̈ნნაზორიხ) ლნტ., გრდუვ. -- იკრიბებიან. სოფლი ბოფშა̈რ მა̈გ ჟი ინზო̄რა̈̄ლხ (ბზ. 11) -- სოფლის ბავშვი ყველა იკრიბება. ხალხ ჩხალჳ̂ა̈რს ინაზორა̈ლხ (ლნტ.) -- ხალხი ჩხალვარში (ტოპ.) იკრიბება.
- ინზო̄რე (ა̈ხჳ̂ნა̈ზჳ̂ე̄რ, ა̈ნნა̈ზო̄რე; ა̈ნნა̈ზჳ̂ე̄რნე ბზ., ოხნაზო̄რ, ენნაზო̄რე; ენნაზო̄რნე ლშხ.), ინზჳ̂ერი, ინზერი (ოხუნზერ, ანჷნზორე; ანჷნზჳ̂ერისგ) ბქ., ინა̈ზორი (ა̈ხჳ̂ნაზორ, ა̈ნანაზორე; ანანაზორი) ლნტ., გრდმ. -- იკრებს, იგროვებს. ამე̄სგა თა̈შს ინზო̄რეხ (ბზ. 350) -- ამაში ყველს იგროვებენ. მალჳ̂ ი და̈შდჳ̂ თა̈შს ინზერიჳ̂ხ (ბქ.) -- მელა და დათვი ყველს იგროვებდნენ.
- ინზო̄̈რი, ინზჳ̂ერი (--, ა̈ნნა̈ზო̄რა̈̄ნ; ა̈ნნა̈ზო̄̈რი) ბზ., ინზჳ̂ერი, ინზერი (--, ა̈ნზორან \ ა̈ნჷნზორან; ა̈ნჷნზერი) ბქ., ინზო̄რი (--, ენნაზო̄რა̄ნ; ენნაზო̄რი) ლშხ., ინაზორი (--, ა̈ნნაზორან; ა̈ნნაზორი) ლნტ., გრდუვ. -- იკრიბება, გროვდება. ხა̈ლხ ჟ'ა̈ნნა̈ზო̄რა̈̄ნ (ბზ. 311) -- ხალხი შეიკრიბა. მჷჟალჳ̂ა̈რ ჟ'ა̈ნზორანხ (ბქ. 14) -- მუჟალელები შეგროვდნენ. დაჯარ მეგამ ჩუქა ჟი ინზერიხ (ბქ.) -- თხები ხის ქვეშ მოგროვდებიან. ლეჳ̂ლიშად ლა̄შხთე ხჳ̂აჲ

ინზორიხ (ლშხ. 28) -- საულიშოდ (დღესასწაულია) ლაშხეთში ბევრნი იკრიბებიან.

ზურალე̄ლ მო̄შ ენნაზო̄რა̈̄ნხ (ლშხ.) -- ქალები ცალკე მოგროვდნენ.

- ინთხამულ იგივეა, რაც უთხმუ̄ლ.
- ინთხლა̈̄ლ (ლოხუნთხილა̈̄ლ, ლა̈ჲგნთხილა̈̄ლე; ლა̈ჲგნთხილა̈̄ლნე) ბზ., ინთხლა̈ლ (ლა̈ხუნთხილალ, ლა̈ჲნთხილალე; ლა̈ჲნთხილა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- ფრთხილობს, ერიდება. კგლთხი რაგა̈დს მა̈გ ინთხლა̈ლ (ბქ. 300) -- ხმამაღალ ლაპარაკს ყველა ერიდება.
- ინკუ̄რე (ლოხუ̂ნუკუ̂ი̄რ, ლა̈ჲნუკუ̄რე; ლა̈ჲნუკუ̄რი ბზ., ლოხნუკუ̄რ, ლეჲნუკუ̄რე; ლეჲნუკუ̄რნე ლშხ.), ინკურე (ლა̈ხუ̂ნუკურ, ლა̈ჲნუკურე; ლა̈ჲნუკურისგ ბქ., ლა̈ხუ̂ნუკურ, ლა̈ჲნუკურე; ლა̈ჲნუკურნე ლნტ.), გრდმ. -- იხრის, ილუნავს. ზურაბდ ლა̈ჲნუკუ̄რე ქუთუ̄ლა̈რ (ბზ. 233) -- ზურაბმა მუხლები მოხარა.
- ინკუ̂ე (ა̈ხუ̂ინკუ̂, ა̈ნნიკუ̂; ა̈ნნიკუ̂ე ზს., ა̈ნნიკუ̂ნე ლნტ., ონნუკუ̂, ენნიკუ̂; ენნიკუ̂ე ლშხ.), გრდმ. -- ლუნავს, ხრის. ბერდ თხუ̂იმ ესნიკუ̂ (ბზ. 86) -- ბერმა თავი დახარა. თხუმ დეჲშა სგებინჩუ ინკუ̂ა (ბქ.) -- თავს არავის წინაშე არ იხრიდა.
- ინჟა̈რი (ა̈ხუ̂ნაჟა̈რ, ა̈ნნაჟრე; ა̈ნნაჟრი ბზ., ა̈ნნაჟრისგ ბქ.), ინჟარი (ოხნაჟარ, ენნაჟრე; ენნაჟრი) ლშხ., ინაჟა̈რი (ა̈ხუ̂ნაჟა̈რ, ა̈ნნაჟა̈რე; ა̈ნნაჟა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- ითმენს. [მაჰენ მუხუ̂ბეს] დეშ ოხნაჟრა ტგტისგა ლიყუ̂რე (ბქ. 96) -- უმცროს ძმას ვერ მოუთმენია ნაცარში წოლა.
- ინსგლი (ოთგნსგელა̈ნ, ა̈დგნსგელა̈̄ნ; ა̈დგნსგელი ბზ., ოთგნსგელენ, ა̈დგნსგელან; ადგნსგელი ბქ., ოხგნსგელენ, ენგნსგელა̈̄ნ; ენგნსგელი ლშხ.), ინსკელი (ა̈თუ̂ინსკელენ, ა̈დინსკელან; ა̈დინსკელი) ლნტ., გრდუვ. -- სქელდება. შიდე ფექს, მარე ჩუ დემ ინსგლი (ბქ. 253) -- (შიგ) ფქვილს ყრის, მაგრამ მაინც არ სქელდება.

- ინტჲე̄ლ (ლა̈ხუნტჲე̄ლ, ლა̈ჲნტჲე̄ლე; ლა̈ჲნტჲე̄ლნე ბზ., ოსნატჲელ, ესნატჲელე; ესნატჲელნე ლშხ.), ინატლა̈უ̂ა̈ლ (ლა̈ხუ̂ნატლაუ̂ა̈ლ, ლა̈ჲნატლაუ̂ალე; ლა̈ჲნატლაუ̂ა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- ნატრულობს. ლემუ̂ო̄დე̄ნს ლოქ ისგუ̂ეუ̂... მა̄ჲ ლოქ სგაჲ ესნატჲელედ (ლშხ. 52) -- მომიცია თქვენთვის, რაც თქვენ ინატრეთო.
- ინტყუ̂ი იგივეა, რაც არტყუ̂ი.
- ინღა (-ა̈̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ა̄შ, -- ლშხ.), ინალა (-ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ჟოლო. მი ინღა-ცი̄ნყა̈ ლალო̄ფა̄ლთე ლური (ბზ. 434) -- მე ჟოლოსა და მოცვის საჭმელად (სათქვლეფად) წავალ. ინალა ლიმა̈რიეს იმჷჲ (ლნტ.) -- ჟოლო მარიამობის თვეში მწიფდება.
- ინყაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ინყაუ̂ა̈̄ლ.
- ინყაუ̂ა̈̄ლ (ოთჷნყაუ̂ა̈̄ლ, ა̈დჷნყაუ̂ა̄ლე; ა̈დჷნყაუ̂ა̈̄ლი) ბზ., ინყაუ̂ა̈ლ (ოთჷნყაუ̂ა̈ლ, ა̈დჷნყაუ̂ალე; ა̈დჷნყაუ̂ა̈ლისგ) ბქ., ინყაუ̂ა̄ლ (ლოხნაყუ̂ა̄ლ, ლეჲნაყუ̂ა̄ლე; ლეჲნაყუ̂ა̄ლნე) ლშხ., ინაყაუ̂ა̈ლ (ლა̈ხუ̂ნაყაუ̂ა̈ლ, ლა̈ჲნაყაუ̂ალე; ლა̈ჲნაყაუ̂ა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- საუბრობს, მასლაათობს, ბაასობს, თავს იქცევს. ლადელუ̂შ ჟი იხუ̂რჲელიხ სოფელისა ი ინყაუ̂ა̄ლხ (ლშხ. 18) -- დღისით სოფელში მოგროვდებიან და თავს იქცევენ. დუ̂ეშტილადალუ̂ იშუ̂ემხ ი ინაყაუ̂ა̈ლხ (ლნტ. 45) -- ორშაბათამდე ისვენებენ და თავს იქცევენ.
- ინყა̈უ̂ (ლა̈ხუნყა̈უ̂, ლა̈ჲნყაუ̂ე; ლა̈ჲჷნყა̈უ̂ნე) ზს., ინყაუ̂ (ლოხნაყაუ̂, ლეჲნაყუ̂ე; ლეჲნაყუ̂ნე) ლშხ., გრდუვ. -- მასლაათობს, საუბრობს, თავს იქცევს. გრიშა ხა̈ნიერ ინყა̈უ̂ მეზუ̂ბელარმიყ (ბქ.) -- გრიშა დიდხანს მასლაათობს მეზობლებთან. დი̄ნა აფხნეგმოყ ინყაუ̂ (ლშხ.) -- გოგონა ამხანაგთან თავს იქცევს.
- ინყი (--, ა̈ნნაყა̈̄ნ; ა̈ნნა̈ყი ბზ., --, ა̈ნნაყან; ა̈ნნა̈ყი ბქ., --, ენნაყა̄ნ; ენნაყი ლშხ.), ინა̈ყი (--, ა̈ნნაყან; ა̈ნნა̈ყი) ლნტ., გრდუვ. -- ცხვება. ალ დიარ ინა̈ყი ჭირჟი გარ (ლნტ. 34) -- ეს პური

მხოლოდ ჭირის (დღეს) ცხვება.

- ინშდექი (--, ა̈დჷნშდექა̈̄ნ; ა̈დჷნშდექი ბზ., ადჷნშდექან; ადჷნშდექი ბქ., ედჲაშთქა̄ნ; ედჲაშთქი ლშხ.), ია̈შტექი (ა̈დია̈შტექან; ა̈დია̈შტექი) ლნტ., გრდუვ. -- მაკდება. ჩა̈̄ჟ ჩუ̂ა̈დჷნშდექა̈̄ნ (ბზ. 329) -- ცხენი დამაკდა.
- ინჩჷდე (ლოხუ̂ნა̈ჩიდ, ლა̈ჲნა̈ჩდე; ლა̈ჲნა̈ჩდი/ი̄ნე ბზ., ლა̈ჲნაჩდისგ ბქ., ლოხნეჩჷდ, ლეჲნეჩდე; ლეჲნეჩდი ლშხ.), იჩდინე (ლა̈ხუ̂ჩიდინ, ლა̈ჲჩიდნე; ლა̈ჲჩიდნისგ) ბქ., ინა̈ჩდე (ლა̈ხუ̂ნა̈ჩდ, ლა̈ჲნა̈ჩდე; ლა̈ჲნა̈ჩდი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}ირევს, {შე}იერთებს. მი ლოქ ლა̈ჲდი სკა ლოქ ა̈მნა̈ჩდედ (ლნტ. 108) -- იქნება მეც გამირიოთო ("შემიერთოთო").
- ინჩჷდი-ხ (ა̈თუ̂ნა̈ჩდი̄ნა̈̄ნდ, ა̈დნა̈ჩდი̄ნა̈̄ნხ; ა̈დნა̈ჩდი̄ნიხ ბზ., ა̈დუ̂ჩიდნანდ, ა̈დჩიდნანხ; ა̈დჩიდნიხ ბქ., ოთნაჩდა̄ნდ, ედნაჩდა̄ნხ; ედნაჩდიხ ლშხ.) ინა̈ჩდი-ხ (ა̈თუ̂ნაჩდანდ, ა̈დნაჩდანხ; ა̈დნა̈ჩდიხ) ლნტ., გრდუვ. -- {შე}იყრება, {შე}იკრიბება, ერთდება. სკარობთეჲსგა ხუ̂ა̈ჲჷნ ეშდოხუშდ მეზგათეჟი ინჩჷდი (ბქ. 232) -- დღეობაზე ხშირად თხუთმეტამდე ოჯახი იკრიბება (ერთდება). ალ ჲერბი ჩუ̂ა̈დნაჩდანხ ი აჩადხ შუკუ̂ს (ლნტ. 121) -- ეს ორნი შეიყარნენ და წავიდნენ გზაზე.
- ინცუ̂ლა̈ლ იგივეა, რაც ინეცლა̈̄ლ.
- ინცუ̂ნა̈ლ იგივეა, რაც ი̄ცუ̂ნა̈̄ლ.
- ინცჷხე (ა̈თუ̂ნა̈ციხ, ა̈დნა̈ცხე; ა̈დნა̈ცხი ბზ., ა̈დნა̈ცხისგ ბქ., ოსნაცჷხ, ესნაცხე; ესნაცხი ლშხ.), ინა̈ცხე (ა̈სუ̂ნა̈ცხ, ა̈სნა̈ცხე; ა̈სნა̈ცხი) ლნტ., გრდმ. -- იმახსოვრებს. ალა მჷხმჷ̄რიდ ჩუ̂ა̈დნა̈ცხე (ბზ. 387) -- ეს მეღორემ დაიმახსოვრა. ბაბას ეჯმინ ჩუ̂ასონაცხა (ლნტ. 105) -- პაპას ესენი დაუმახსოვრებია.
- ინწირა̈ლ (ოთჷნწირალ, ა̈დჷნწირალე; ა̈დჷნწირა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- ძალმომრეობს. ჲა̈რ

ესერ მალჳანშჳ ინწირäლ ი ჲäრ -- ჯამშოშჳ (ანდ.) -- ვინ ქონებით ძალმომრეობს, ვინ კი -- ძალითო.

- ინწ̄გრე (äხჳგნწ̄ირ, äნგნწ̄გრე; äნგნწ̄ირნე ბზ., ოხგნწ̄გრ, ენგნწ̄გრე; ენგნწ̄გრნე ლშხ.), ინწგრე (ლოხუნწირ, ლäჲგნწგრე, ლäჲგწგრისგ ბქ., ახჳინწგრ, äნინწგრე; äნინწგრი ლნტ.), გრდმ. -- {და}იცლის, იწურავს, იწრუპავს. ყერილდ ზულჳა ჟი ლეჲგნწგრე (ბქ. 99) -- ნეზვმა ზღვა ამოწრუპა (ამოიწრუპა). ქჳერწილისა მäნკჳიი ლäმეზრäლს მäგ ინწგრე (ლნტ.) -- ქორწილში პირველ სადღეგრძელოს ყველა ბოლომდე ცლის (იცლის).
- ინჭითხე იგივეა, რაც იჭთხე.
- ინჭრე იგივეა, რაც იჭ̄ირი.
- ინჭ̄ურე (ოხუნჭჳირ, äნგნჭ̄ურე; äნუნჭ̄ური ბზ., ოხუნჭ̄ურ, ენნუჭ̄ურე; ენნუჭ̄ურნე ლშხ.), ინჭურე (ოხუნჭჳირ, äნგნჭურე; äნუნჭურისგ) ბქ., გრდმ. -- იკრებს, იგროვებს. [ცჳიცჳდ] იმგჳäჲ შდუგჳ არდა, მäგ ჟäნგნჭურე (ბქ. 30) -- კატამ, სადმე თაგვი თუ იყო, ყველა შეაგროვა (შეიგროვა).
- ინჭ̄ური (--, äნგნჭ̄ურäნ; äნგნჭური ბზ., ენუნჭ̄ურäნ; ენუნჭ̄ური ლშხ.), ინჭური (äნგნჭურან; äნგნჭური) ბქ., გრდუვ. -- გროვდება, {შე}იყრება. სოფელ ისგა ინჭურიჳ (ბქ. 296) -- სოფელი შეგროვდებოდა.
- ინხი, ინხენი (ოთინხ, äდნäხ; äდნäხნე ზს., ოთნახ, ედნახე; ედნახნე ლშხ.), ინäხნე (äთჳინხ, äდნახ; äდნახნე) ლნტ., გრდმ. 1. {ჩა}იტანიებს; ჩაიფენს. ჩაფჳლისკა ლინთჳისკა წერაქჳს ინäხნახ (ლნტ. 7) -- ზამთარში ფეხსაცმელში თომს იტანიებდნენ (ჩაიფენდნენ). 2. {წა}აქცევს, (ქვეშ) მოიყოლიებს. [äმირმდ მაბურგა] äდნäხ (ბქ. 318) -- ამირანმა მოჭიდავე წააქცია (ქვეშ მოიქცია). ჟელდ ქäჯ ჩჳäდნäხ (ლნტ. 199) -- ძაღლმა ქაჯი წააქცია. ალ სკიმ

ლიცს ათონაჴა (ლნტ. 10) -- მდინარეს ეს ვეძა ქვეშ მოუქცევია.

- ინხუწი (ოთნახუწა̈ნ, ა̈დნახწუა̄̈ნ; ა̈დნახწუ̂ი ბზ., ა̈ხუ̂ნახუ̂წენ, ა̈ნნახუ̂წან; ა̈ნნახუ̂წი ბქ.), ინახუ̂წი (ოხნახუ̂წენ, ედნახუ̂წა̄̈ნ; ედნახუ̂წი ლშხ., ა̈თუ̂ნახუ̂წენ, ა̈ნნახუ̂წან; ა̈ნნახუ̂წი ლნტ.), გრდუვ. -- ვიწროვდება. სა̈ნცხუ̂რა̈რ... ქა̈მშხენ ჟი ინხუწიხ (ბქ. 241) -- სათოფურები გარედან ვიწროვდება.
- ინჯრა̄ნე იგივეა, რაც ინჯრი̄ნე.
- ინჯრი̄ნე (ა̈თუ̂ჯერინ, ა̈დჯერნე; ა̈დჯერნი ბზ., ა̈დჯერნისგ ბქ.), ინჯრა̄ნე (ოთგნჯერა̄ნ, ედგნჯერა̄ნე; ედგნჯერა̄ნნე ლშხ.), ირჯენე (ა̈თუ̂ირჯენ, ა̈დირჯენე; ა̈დირჯენი ლნტ.), გრდმ. -- თან მიჰყავს, იახლებს. როსტომ ხეხუ̂ს ინჯრინე (ბზ. 235) -- როსტომს ცოლი მიჰყავს. ჭაბიგუ̂დ სგა ლა̈დჯერნე აფხნეგ (ბზ. 269) -- ჭაბუკმა თან იახლა ამხანაგი. სგოხჯერნედ ტებდითე [მეთხუ̂ა̈რ] (ბქ. 15) -- მონადირე სითბოში შემოვიყვანეთ. [ძახლარ] მინე მეხუ̂ბარალსი̄ ინჯრა̄ნეხ (ლშხ 30) -- მძახლები თავიანთი საძმოს ხალხსაც იახლებენ. ალეს ლაუ̂დილა დემოხ ირჯენდახ (ლნტ. 227) -- ამას დები არსად იახლებდნენ.
- ინჯუ̂ი (ოხუნჯუ̂ა̈ნ, ა̈ნუნჯუ̂ა̄̈ნ; ა̈ნუნჯუ̂ი ბზ., ა̈ხუნჯუ̂ენ, ა̈ნგნჯუ̂ან; ა̈ნგნჯუ̂ი ბქ., ოხუნჯუ̂ენ, ენუნჯუ̂ა̄ნ; ენუნჯუ̂ი ლშხ., ა̈ხუ̂ინჯუ̂ენ, ა̈ნინჯუ̂ა̈ნ; ა̈ნინჯუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- {წა}იქცევა, ემხობა. ბაჰ ჟ'ა̈ნუნჯუ̂ა̄̈ნ (ბზ. 354) -- მღვდელი წაიქცა (დაემხო). და̈უ̂ ჟ'ალუნჯუ̂ელი ი ჩუ̂ალდაგა̈რ (ლნტ. 279) -- დევი წაქცეულა (დამხობილა) და მომკვდარა.
- ინჯარა (-ა̈ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- იჯარა. გიმ გულუ̂ან ინჯარაუ̂შ ჟი ლგკიდ (ლნტ. 109) -- მიწა იჯარით გვქონდა აღებული.
- ინჯა̈რ (-იშ, --) ბქ. -- ჯავრი. ინჯა̈რს შდგქმი ლელგუ̂ი ესერ ოხყუ̂იფა (ანდ.) -- ჯავრს ძირი კბილი (საძირის კბილი) ამოუძვრიაო.

- იჲა̄ლ იგივეა, რაც იჰია̈̄ლ.
- იჲზენი იგივეა, რაც იძჰენი.
- იჲნი იგივეა, რაც იჰნი.
- იჲსენი იგივეა, რაც იძჰენი.
- იპა̈ნტი იგივეა, რაც იპა̈̄ნტი.
- იპა̈ტიუ̂ე (ლა̈ხუ̂პა̈ტიუ̂, ლა̈ჲპა̈ტიუ̂ე; ლა̈ჲპა̈ტიუ̂ნე ბზ., ლა̈ჲპატიუ̂ისგ ბქ., ლოხპატიუ̂, ლეჲპატიუ̂ე; ლეჲპატიუ̂ნე ლშხ.), გრდმ. -- პატიებს (იპატიებს). ბა̄ზი ლოქ ქა მიპატიუ̂ ჭაშცახან ლიყუ̂ნეხენ (ლშხ. 78) -- ამაღამ მაპატიე (მიპატიე) ქმართან არ დაწოლა.
- იპა̄ნტა̄ლ-ხ (ა̈თუ̂პა̄ნტა̄ლა̈ნდ, ა̈დპა̄ნტა̄ლა̈̄ნხ; ა̈დპანტა̈̄ლიხ ბზ., ა̈თუ̂პანტალდ, ა̈დპანტალხ; ა̈დპანტა̈ლიხ ბქ.), იპი̄ნტა̄ლ-ხ (ოთპი̄ნტა̄ლა̄ნდ, ედპი̄ნტა̄ლა̄ნხ; ედპი̄ნტა̄ლიხ) ლშხ., იპინტა̈ლხ (ა̈თუ̂პინტალანდ, ა̈დპინტალანხ; ა̈დპინტალიხ) ლნტ., გრდუვ. -- იფანტებიან. ხა̈ლხ იპინტა̈ლხ ეჩოხ-ამოხ (ლნტ. 178) -- ხალხი აქეთ-იქით იფანტება.
- იპა̈̄ნტი (--, ა̈დპა̄ნტა̈̄ნ; ა̈დპა̈̄ნტი) ბზ., იპა̈ნტი (ა̈დპანტან; ა̈დპა̈ნტი) ბქ., იპი̄ნტი (--, ედპი̄ნტა̄ნ, ედპი̄ნტი) ლშხ., იპინტი (--, ა̈დპინტან; ა̈დპინტი) ლნტ., გრდუვ. -- იფანტება, იშლება. ხა̈ლხ ქა̈დპანტან ნებოზს (ბქ.) -- ხალხი საღამოს დაიფანტა. ლახორ ჩუ̂ა̈დპინტან (ლნტ. 280) -- საკრებულო დაიშალა.
- იპინტა̄ლ-ხ იგივეა, რაც იპა̄ნტა̈̄ლ-ხ.
- იპინტი იგივეა, რაც იპა̈̄ნტი.
- იპი̄ნტა̄ლ-ხ იგივეა, რაც იპა̄ნტა̈̄ლ-ხ.
- იპი̄ნტი იგივეა, რაც იპა̈̄ნტი.
- იპო̈̄რჲელ, იპუ̂ე̄რიე̄ლ (ლა̈ხუ̂პო̈̄რჲე̄ლ, ლა̈ჲპო̈̄რჲე̄ლე; ლა̈ჲპო̈̄რჲე̄ლი) ბზ., იპორელ

(ლა̈ხჳ̂პორალ, ლა̈ჲპორალ; ლა̈ჲპორალისგ) ბქ., იპე̄ნა̄ლ (ლოხპე̄ნა̄ლ, ლეჲპე̄ნა̄ლე; ლეჲპე̄ნა̄ლნე) ლშხ., იპერიელ (ლახჳ̂პერიელ, ლა̈ჲპერიელე; ლა̈ჲპერიელი) ლნტ., გრდუვ. -- დაფრინავს. დეცქა ნა̈პო̄ლ დეშ იპჳ̂ე̄რიე̄ლ (ბზ. 396) -- ცაში ჩიტი ვერ დაფრინავს. ჳ̂ერბ ჟიქაქა გარ იპორელ (ბქ.) -- ორბი მხოლოდ ზევით დაფრინავს.

- იპრისდი (ოხჳ̂პირსდა̈ნ, ა̈ნპირსდა̈̄ნ; ა̈ნპირსდი ბზ., ა̈ნპრისდან; ანპირსდი ბქ., ოხპრისდენ, ენპრისდა̈̄ნ; ენპრისდი ლშხ.), იპრისტი (ა̈ხჳ̂პრისტენ, ა̈ნპრისტან; ა̈ნპრისტი) ლნტ., გრდუვ. -- ინათლება. მი ძღჷდ ხჳ̂ა̈სჳ̂ ეჩქე̄, ჟი ჲე̄რ ოხჳ̂პრისდა̈ნ (ბზ.) -- მე დიდი ვიყავი მაშინ, როცა მოვინათლე.
- იჟახურა̈̄ლ (ლა̈ხჳ̂ჟა̈ხურა̈̄ლ, ლა̈ჲჟახურა̄ლე; ლა̈ჲჟახურა̈̄ლნე ბზ., ლოხჳ̂ჟახურალ, ლა̈ჲჟახურალ; ლა̈ჲჟახურა̈ლისგ ბქ.), იჟხჲელ (ლოხჟახჲელ, ლეჲჟახჲელე; ლეჲჟახჲელნე) ლშხ., იჟახჲელ (ლახჳ̂ჟახჲელ, ლა̈ჲჟახჲელე; ლა̈ჲჟახჲელი) ლნტ., გრდუვ. -- ტრაბახობს. ქა̈მ შგურა̈რ ქორს ესერ ლჷმჟახურა̈ლ (ანდ. 148) -- გარეთ შერცხვენილი შინ ტრაბახობდაო.
- იჟა̈გნე იგივეა, რაც იჟგენი.
- იჟგენი (ა̈თჳ̂იჟგ, ა̈დჟა̈გ; ა̈დჟა̈გნე ზს., ოთჟაგ, ედჟაგე; ედჟაგნე ლშხ.), იჟა̈გნე (ქა̈თჳ̂იჟგ, ქა̈დჟა̈გ; ქა̈დჟა̈გნე) ლნტ., გრდმ. -- {მო}ირჩენს, იმთელებს. ჟელ ლალო̄კოშ იჟგენი ლჷქა̈ჩს (ბზ.) -- ძაღლი ლოკვით ირჩენს ჭრილობას.
- იჟომე იგივეა, რაც იჟჳ̂მე.
- იჟომი იგივეა, რაც იჟჳ̂მი.
- იჟოლნე იგივეა, რაც იჟლჳ̂ა̄ნე, იჟლუნე.
- იჟრი (ა̈თჳ̂ჟირა̈ნ, ა̈დჟირა̈̄ნ; ა̈დჟირი ბზ., ათჳ̂ჟირენ, ა̈დჟირან; ა̈დჟირი ბქ.), გრდუვ. -- სველდება. ლათ უჩხაისგა ა̈თჳ̂ჟირენ (ბქ.) -- გუშინ წვიმაში დავსველდი. შდრ. იძღრი.

- იჟუ̈̄ლინი (ოთჟულინა̈ნ, ა̈დჟუ̈̄ლინა̈̄ნ; ა̈დჟუ̈̄ლინი) ბზ., იჟულინი (ა̈თუ̂ჟულინენ, ა̈დჟულინან; ადჟულინი) ბქ., იჟუ̄ლინი (ოთჟუ̄ლი̄ნენ, ედჟუ̄ლი̄ნა̄ნ; ედჟუ̄ლი̄ნი) ლშხ., გრდუვ. -- {გამო}ექანება, გაჭენდება. ჯეც ქა̈დჟულინა̈ნ ყორქა (ბქ. 136) -- მხეცი გაქანდა გარეთ.
- იჟუ̂მე (ა̈ხუ̂ჟო̈მ, ა̈ნჟომე; ა̈ნჟო̈მნე ბზ., ა̈ხუ̂ჟემ, ა̈ნჟომე; ა̈ნჟემისგ ბქ., ოხჟომ, ენჟომე; ენჟომნე ლშხ.), იჟომე (ა̈ხუ̂ჟომ, ა̈ნჟომე; ა̈ნჟომი) ლნტ., გრდმ. -- იშლის. დი̄ნა დე̄მ იჟუ̂მე მიჩა ლი̄ქუ̂ს (ბზ. 379) -- გოგო არ იშლის თავის ნათქვამს. გიორგიდ მა̈დ ა̈ნჟომე ლიზი (ლნტ. 178) -- გიორგიმ არ დაიშალა წასვლა.
- იჟუ̂მი (ოხჟომა̈ნ, ა̈ნჟომა̈̄ნ; ა̈ნჟუ̂ემი ბზ., ა̈ხუ̂ჟომენ, ა̈ნჟომან; ა̈ნჟემი ბქ., ოხჟომენ, ენჟომა̄ნ; ენჟომი ლშხ.), იჟომი (ა̈ხუ̂ჟომენ, ა̈ნჟომან; ა̈ნჟომი) ლნტ., გრდუვ. -- იშლება, ირევა. ჰასუ̂იშ ი ლამუარ უშხუ̂ართე ჟი იჟუ̂მიხ (ბქ. 233) -- ასული და მამული (მამის სახლი) ერთმანეთში აირევიან.
- იჟღამურა̈ლ იგივეა, რაც იჟღჳრო̈̄ლჲელ.
- იჟღრე იგივეა, რაც იშხრე.
- იჟღუნე (ოთჟოღუ̂ინ, ა̈დჟოღ{უ̂}ნე; ა̈დჟოღ{უ̂}ნი) ბზ., იჟღუ̂ა̄ნე (ოხჟოღუნ, ენჟოღუ̂ნე; ენჟოღუ̂ნი) ლშხ., იჟოღნე (ა̈ხუ̂ჟოღან, ა̈ნჟოღნე; ა̈ნჟოღნი) ლნტ., გრდმ. -- იმარაგებს, იმყოფინებს. ალ მა̄რე ზექიშუ̂ ნაფა̈სშუ̂ დია̈რს იჟღუნა (ბზ. 299) -- ეს კაცი შეშის საფასურით პურს იმარაგებდა.
- იჟღუ̂ა̄ნე (ოთჟოღა̈ნ, ა̈დჟოღა̄ნე; ა̈დჟოღა̈̄ნნე ბზ., ლოხჟოღუ̂ა̄ნ, ლეჲჟოღუ̂ა̄ნე; ლეჲჟოღუ̂ა̄ნნე ლშხ.), იჟღუ̂ანი (ა̈დუ̂ჟელნ, ა̈დჟელნე; ა̈დჟელნისგ) ბქ., იჟოღნე (ა̈თუ̂ჟოღა̈ნ, ა̈დჟოღნე; ა̈დჟოღნი) ლნტ., გრდმ. -- თან "წაიძღვანიებს", წაიღებს, გაიყოლებს. გრიშად ლამშათე ლეუ̂იზ მოდ' ა̈დჟელნე (ბქ.) -- გრიშამ სამუშაოზე საგზალი არ "წაიძღვანა". ამჟი ხოჩა

ლელდელ ერ ხახალან ფუ̂ირ, კრაუ̂ა̈ტს ლოქ ა̈დჟოლუ̂ნოლ ლალდალხო (ლნტ. 228) -- ძროხა ასე კარგი მოსამწყემსი რომ მგონებოდა, საწოლს წავილებდი (წავიძლვანიებდი) სამწყემსავშიო.

- იჟლუ̂ი̂̄ნე (ა̈თუ̂იჟლუ̂, ა̈დჟუ̂ელუ̂; ა̈დჟუ̂ელუ̂ნე) ბზ., იჟლუ̂ა̂̄ნე (ლოხჟოლუ̂ა̂̄ნ, ლეჲჟოლუ̂ა̂̄ნე; ლეჲჟოლუ̂ნი ლშხ.), იჟლუ̂ინე (ლა̈ხუ̂ჟელუ̂ინ, ლა̈ჲჟელნე; ლაჲჟელნისგ) ბქ., იჟუ̂ელნე, იჟოლნე (ლა̈ხუ̂იჟლუ̂, ლა̈ჲჟუ̂ელ; ლა̈ჲჟუ̂ელნე \ ა̈თუ̂ჟოლა̈ნ, ა̈დჟოლნე; ა̈დჟოლნი) ლნტ., გრდმ. -- წინ იმძლვარებს. უ̂ოქუ̂რე კუ̂იკუ̂ა̈̄ლ სგუ̂ებინ ესჟოლა̈̄ნე (ბზ. 340) -- ოქროს გორგალი წინ წაიმძლვარა.
- იჟლგრო̈̄ლჲე̄ლ (ოთჟლგრო̈̄ლჲე̄ლ, ა̈დჟლგრო̈̄ლჲე̄ლე; ა̈დჟლგრო̈̄ლჲე̄ლნე) ბზ., იჟლამურა̈ლ (ლოხუ̂ჟლამურა̈ლ, ლეჲჟლამურა̈ლე; ლეჲჟლამურა̈ლისგ) ბქ., იჟლგ̄რჲელ (ლოხჟლგ̄რჲელ, ლეჲჟლგ̄რჲელე; ლეჲჟლგ̄რჲელნე) ლშხ., გრდუვ. -- ღნავის. ციცუ̂ იჟლამურა̈ლ (ბქ. 315) -- კატა ღნავის.
- იჟხჲელ იგივეა, რაც იჟახურა̈̄ლ.
- ირაგე, ირა̈̄გე იგივეა, რაც ი̄რგე.
- ირბიე̄ლ (ა̈ხურბჲე̄ლა̈ნ, ა̈ნგრბიე̄ლა̈̄ნ; ა̈ნგრბიე̄ლი) ბზ., ირბიელ (ოხურბიელ, ა̈ნგრბიელე; ა̈ნგრბიელისგ ბქ., ოხურბიელ, ანგრბიელე; ანგრბიელნე ლშხ., ა̈ხუ̂ირბიელ, ა̈ნირბიელე; ა̈ნირბიელი ლნტ.), გრდუვ. -- აცხობს (პურს), ხაბაზობს. ლემესგს ხუ̂ა̈̄შუ̂ედ, ქა ხუ̂ირბიე̄ლდ (ბზ. 11) -- ცეცხლს ვანთებთ, პურს ვაცხობთ. მე̄რმა ლადელ აჯალ ა̈ნგრბიე̄ლა̈̄ნ მინე დი (ბზ. 245) -- მეორე დღეს კვლავ გამოაცხო პური მათმა დედამ. ნებოზს, ჩუ იბუ̂რი ეჩქას, ქა ირბიელხ (ბქ. 5) -- საღამოს რომ დაბნელდება, პურს გამოაცხობენ. ხოშა ლამზგრ ბეჩმჾყ ქა ირბიელხ ტაბლარს, თაშა̈̄რალს (ლშხ. 28) -- დიდ სალოცავ ქვასთან გამოაცხობენ ტაბლებს,

ხაჭაპურებს. ლინთჷ̂ისა თორნქა დემ ხჷ̂ირბიელდ (ლნტ.) -- ზამთარში თონეში არ ვაცხობთ.

- ირგიჷ̂ა̈ლ-ხ (ოთრიგჷ̂ა̈̄ლა̈̄ნდ, ა̈დრიგჷ̂ა̈̄ლა̈̄ნხ; ა̈დრიგჷ̂ა̈̄ლიხ) ბზ., ირგაჷ̂ა̈ლ-ხ (ჩჷ̂ა̈თრიგჷ̂ალანდ, ჩჷ̂ა̈თრიგჷ̂ალანხ; ჩჷ̂ა̈თრიგჷ̂ა̈ლიხ ბქ., ჩჷ̂ა̈თჷ̂რიგაჷ̂ალანდ, ჩჷ̂ა̈დრიგაჷ̂ალანხ; ჩჷ̂ა̈თრიგაჷ̂ალიხ ლნტ.), ირგაჷ̂ა̄ლ-ხ (ოთრიგჷ̂ა̄ლა̄ნდ, ედრიგჷ̂ა̄ლა̄ნხ; ედრიგჷ̂ა̄ლიხ) ლშხ., გრდუვ. -- რიგდებიან, თანხმდებიან. ა̈ლჲა̈რ ჩჷ̂ა̈დრიგჷ̂ა̈̄ლა̈̄ნხ (ბზ. 390) -- ესენი მორიგდნენ.
- ირდა̈̄ლი (ოხურდა̈̄ლ, ა̈ნგრდა̈̄ლე; ა̈ნგრდა̈̄ლნე) ბზ., ირდა̈ლი (ოხურდა̈ლ, ანგრდალე; ა̈ნგრდა̈ლისგ ბქ., ა̈ხჷ̂ირდა̈ლ, ა̈ნირდალე; ა̈ნირდალი ლნტ.), ირდა̄ლი (ოხურდა̄ლ, ენგრდა̄ლე; ენგრდა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- {და}ზრდის. ჭყინტდ ფა̈კჷ̂ნა̈რ ჟ'ა̈ნგრდა̄ლე (ბზ. 395) -- ვაჟმა ლეკვები დაზარდა.
- ირდი1 (ოხჷ̂ირდ, ა̈ნირდ \ ა̈ნგრდე; ა̈ნგრდი̄ნე ბზ., ა̈ხჷ̂ირდ, ა̈ნირდ; ა̈ნგრდინე ბქ., ოხურდ, ენგრდე; ენგრდნე ლშხ., ა̈ხჷ̂ირდ, ა̈ნგრდე; ა̈ნგრდინე ლნტ.) -- 1. გრდმ. -- {ი}ზრდის. ალ ბეფშჷ̂ ლა̈ჩჷ̂{დ} ჟ'ა̈ნგრდე (ბზ. 333) -- ეს ბავშვი ირემმა გაზარდა. ზურალს ეჯია̈ჲ ჟ'ოხორდა (ბქ. 316) -- ქალს ისიც გაუზრდია.
- ირდი2 (ა̈ხჷ̂გრდა̈ნ, ა̈ნგრდა̈̄ნ; ა̈ნგრდი ბზ., ა̈ნგრდან; ა̈ნგრდი ბქ., ოხგრდენ, ენგრდა̄ნ; ენგრდი ლშხ., ა̈ხჷ̂ირდენ, ა̈ნირდან; ა̈ნირდი ლნტ.), გრდუვ. -- იზრდება. კალმახ კჷ̂ეცანშჷ̂ ჟ'ალგრდე̄ლი (ბზ. 414) -- თევზი ხორბლით გაზრდილა. ამეჩუ ცხეკ დემ ირდი (ლნტ. 4) -- აქ ტყე არ იზრდება. ალ ბოფშა̈რ ჟ'ა̈ნირდანხ (ლნტ 242) -- ეს ბავშვები გაიზარდნენ.
- ირდჷ̂ნე (ა̈თურდჷ̂ინ, ა̈დურდუნე; ა̈დურდჷ̂ინნე ბზ., ა̈დურდუნისგ ბქ., ოთურდუნ, ედურდუნე; ედურდუნნე ლშხ., ა̈თჷ̂ირდჷ̂ინ, ა̈დირდჷ̂ნე; ა̈დირდჷ̂ნი ლნტ.), გრდმ. -- იყოლიებს. გიორგიდ კუმა̈შ მეჷ̂არ ა̈დირდჷ̂ნე (ლნტ. 177) -- გიორგიმ საქონელი ბლომად იყოლია. მაგ ეჩა

მოთჲა̄ლ ლი, ხოფშირა ფურალ ედურდუნას (ლშხ. 5) -- ყველა იმას ცდილობს, მეტი ძროხა იყოლიოს.

- ირეკ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ირკალ ლშხ.) -- ნივნივი (შდრ. დიალ. კავი, კაკვი). ქორა̈ ირეკ მა̈გ მეჯდე მა̄რ ა̈გითე (ბზ.) -- სახლის სახურავის ნივნივი სულ მოტანილი მაქვს შინ.
- ირეკა̈ნი იგივეა, რაც ირკა̈ლი.
- ირეკნე იგივეა, რაც ირკი̄ნე.
- ირექუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ირქუ̂ა̈̄ლ.
- ირეყნე იგივეა, რაც ირყი̄ნე.
- ირეჭა̈ლ იგივეა, რაც ილჭა̈̄ლ.
- ირთხინ, ჲერთხილ (-იშ, --) ზს., ირთხინ (-იშ, --) ქს. -- ციდა. კამინს ლადეღუ̂შ იცხემ, ირთხინს -- ლე̄თუ̂შ (ბზ. 375) -- დღისით მტკაველს იზრდება, ღამით -- ციდას.
- ირკა̈ლი (ლა̈ხუ̂რეკა̈ლ, ლა̈ჲრეკლე; ლა̈ჲრეკლი ბზ., ლა̈ჲრეკლისგ ბქ.), ირკალი (ლოხრეკალ, ლეჲრეკლე; ლეჲრეკლი) ლშხ., ირეკა̈ნი (ლა̈ხუ̂რეკა̈ნ, ლა̈ჲრეკანე; ლა̈ჲრეკა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}ირეკავს, წინ გაიგდებს. მა̄ლდ ლა̈ჲრეკლე ჯო̈გ (ბზ. 315) -- მელამ წინ გაიგდო ჯოგი. სეგზდ უ̂ეთხმალ სგებნაუ̂ ლა̈ჲრეკლე (ბქ. 11) -- სეგზმა პირუტყვი წინ გაიგდო. [მელდელს] ლახორეკნა ხამა̈რე ჯუ̂ეგ (ლნტ. 213) -- მწყემსს გაურეკავს ღორების კოლტი.
- ირკი̄ნე (ოხუ̂ირკ, ა̈დრეკ; ა̈დრეკნე ბზ., ოხრეკ, ენრეკე; ენრეკნე ლშხ.), ირკინე (ა̈ხუ̂ირკ, ა̈ნრეკ; ა̈ნრეკნე) ბქ., ირეკნე (ა̈ხუ̂ირკ, ა̈ნრეკ; ა̈ნრეკნე) ლნტ., გრდმ. 1. იკიდებს. ბერდ ა̈დრეკ უ̂ოლა̈რ (ბზ. 86) -- ბერმა გადაიკიდა ოლარი. 2. იხვედრებს, იკარებს. ალ დეი ცჷჯემდს ირკინე ისგა̈ხი (ბქ. 256) -- ის არც მშვილდ-ისარს იკარებს ახლოს.
- ირმი იგივეა, რაც ჷრმი.

- ირო̄ცი (ოთრო̄ცენ, ედრო̄ცა̄ნ; ედრო̄ცი) ლშხ., იროცი (ა̈თუ̂როცენ, ა̈დროცა̈ნ; ა̈დროცი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}ოცდება, გიჟდება, ჭკუაზე იშლება. ეჯჲარ ჩუ ღო̄თ ედროცა̄ნდახ (ლშხ. 52) -- ისინი კინაღამ გაგიჟდნენ.
- ირუ̂ი იგივეა, რაც ირჰი.
- ირქუ̂ა̄ლ (ოხუ̂რექუ̂ა̈ნ, ა̈ნრექუ̂ა̄ნ; ა̈ნრექუ̂ი) ბზ., ირქუ̂ა̈ლ (ა̈ხუ̂რექუ̂ენ, ა̈ნრექუ̂ან; ა̈ნრექუ̂ი) ბქ., ირქუ̂ა̄ლ (ოხრექუ̂ენ, ენრექუ̂ა̄ნ; ენრექუ̂ი) ლშხ., ირექუ̂ა̈ლ (ა̈ხუ̂რექუ̂ენ, ა̈ნრექუ̂ან; ა̈ნრექუ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იცვამს, იმოსება, {გამო}ეწყობა. ყჹრემ-შაუ̂ხან ჟი ლა̈ჲრექუ̂ა̄ნ ხოჩა̄მდ (ბზ. 252) -- ყირიმშავხანი კარგად შეიმოსა (გამოეწყო). ლახუ̂ბა მესმად ა̈ნრექუ̂ა̈ნხ (ბქ. 150) -- ძმები მესამედ შეიმოსნენ. სახრებთე მე̄ზი ჟ'ენრექუ̂ი მაგ მახე ლერქუ̂ალშუ̂ (ლშხ. 25) -- წირვაზე წამსვლელი ყველა ახალ ტანსაცმელში გამოეწყობა. სეგზ ჟ'ა̈ნრექუ̂ან ეჩეჩუ (ლნტ. 162) -- სეგზი იქ შეიმოსა.
- ირყი̄ნე (ლა̄ხუ̂ირყ, ლა̈ჲრეყ; ლა̈ჲრეყნე ბზ., ლოხუ̂რეყ, ლეჲრეყე; ლეჲრეყნე ლშხ.), ირყინე (ლა̈ხუ̂ირყ, ლა̈ჲრეყ; ლა̈ჲრეყნე) ბქ., ირეყნე (ლა̈ხუ̂ირყ, ლა̈ჲრეყე; ლა̈ჲრეყნი) ლნტ., გრდმ. -- {შე}მოიკრავს. მუწუ̂რი ლაგუ̂ანა ლა̈დელ ტეტს დემის ირყინა (ბქ. 288) -- სისხლის ამღები ტირილის დღეს ხელს არ შემოიკრავდა.
- ირშგი̄ნე (--, ა̈ნრეშგ; ა̈ნრეშგნე) ბზ., იშგრინე (--, ანშგერ; ა̈ნშგერნე ბქ., --, ენშგერე; ენშგერნე ლშხ.), იშკერე (--, ა̈ნშკერ; ანშკერნე) ლნტ., გრდუვ. -- იყრის ფუტკარი, მრავლდება. ლუ̂ებდ ა̈ნრეშგ (ბზ.) -- ფუტკარმა (სკამ) იყარა. გუშგუ̂ე ლალღობად ქე̄ნშგერე (ლშხ.) -- ჩვენმა ფუტკარმა ("საკემ") იყარა. სემი ლუ̂ებდ ეშხუ ლა̈დელ ა̈ნშკერ (ლნტ.) -- ფუტკარის სამმა სკამ ერთ დღეს იყარა.
- ირში1 (ოთირშ, ა̈დჷრშე \ ა̈დირშ; ა̈დჷრში̄ნე ბზ., ა̈თუ̂ირშ, ადჷრშე; ა̈დირშნე ბქ., ოთჷრშ,

ედჷრშე; ედჷრშნე ლშხ., ა̈სჳ̂ირშ, ა̈სირშე; ა̈სირშინე ლნტ.), გრდმ. -- ქვეშ იფენს, იშლის. მიჯნე̄მ ღა̈რთ ა̈დირშ (ბზ. 237) -- თვითონ ნაბადი გაიშალა. ჩუქა ირშიხ ტუფვს (ბქ. 236) -- ქვეშ ტყავს იფენენ.

- ირში2 (--, ა̈დჷრშა̈̄ნ; ა̈დჷრში ბზ., --, ა̈დირშან; ა̈დირში ბქ., --, ედჷრშა̄ნ; ედჷრში ლშხ., --, ა̈დჷრშან; ა̈დჷრში ლნტ.), გრდუვ. -- იშლება, იგება ქვეშ. ლაყჳ̂რა მიჩეჳ̂შ ჩჳ̂ა̈დირშან (ბქ.) -- ლოგინი თავისით გაიშალა.
- ირშჳ̂ენი იგივეა, რაც ირშჳ̂ნი.
- ირშჳ̂ნი (ა̈ხჳ̂ჷრშონა̈ნ, ა̈ნჷრშონა̈̄ნ; ა̈ნჷრშო̈ნი ბზ., ა̈ნჷრშონან; ა̈ნჷრშონი ბქ., ოხურშონენ, ენჷრშონა̄ნ; ენჷრშონი ლშხ.), ირშჳ̂ენი (ახჳ̂ირშჳ̂ენ{ენ}, ა̈ნირშონა̈ნ; ა̈ნირშონი) ლნტ., გრდუვ. -- იხსენება. ღერმეთ დეცჟი ესერ ირშჳ̂ნი ი ქჳ̂ინ ეჯაბუასდთე (ანდ.) -- ღმერთი ცაზე იხსენება, სული -- საიქიოშიო. ეჩანღო ალ კეც უწმინდურდ ირშჳ̂ენდა (ლნტ. 5) -- იმის შემდეგ ეს ქვევრი უწმინდურად იხსენებოდა.
- ირჩხჷნე (ა̈ხჳ̂რჷჩხინ, ლა̈ჲრჷჩხნე; ლა̈ჲრჷჩხნი ბზ., ა̈ნრჷჩხნე; ა̈ნრჷჩხნი ლნტ., ა̈ნრჷჩხნისგ ბქ., ოთრჷჩხჷნ, ედრჷჩხნე; ედრჷჩხნი ლშხ.), გრდმ. -- ირეცხავს, ივლებს. ჭყინტდ თე̄რა̈ლ ლა̈ჲრჷჩხნე (ბზ. 331) -- ვაჟმა თვალები გამოიბანა (გამოირეცხა).
- ირწჳ̄ლა̈̄ლ (ოთრუწჳ̄ლა̈̄ნ, ა̈დრუწჳ̄ლა̈̄ნ; ა̈დრუწჳ̄ლი) ბზ., ირწჳ̂ელ (ლა̈ხჳ̂რეწჳ̂ალ, ლა̈ჲრეწჳ̂ალე; ლა̈ჲრეწჳ̂ა̈ლისგ) ბქ., ირწჳ̄ლა̄ლ (ოთრუწჳ̄ლენ, ედრუწჳ̄ლა̄ნ; ედრუწჳ̄ლი) ლშხ., ირწულა̈ლ (ა̈თჳ̂რუწულენ, ა̈დრუწულან; ადრუწული) ლნტ., გრდუვ. -- იჭიმება, იზმორება, სწორდება, იმართება. მერმა ფად ლა̈ჲრეწჳ̂ალე (ბქ. 313) -- მეორედ გაიზმორა.
- ირწყჳ̂ეჳ̂ი, იურწყჳ̂ეჳ̂ი (ა̈თურწყჳ̂ეჳ̂, ა̈დურწყოჳ̂ე; ა̈დურწყჳ̂ეჳ̂ნე ბზ., ა̈თჳ̂ურწყოჳ̂, ა̈დურწყოჳ̂ე; ადჷრწყოჳ̂ი ლნტ.), იურწყ{ო}ჳ̂ი (ოთურწყოჳ̂, ედურწყჳ̂ე; ედურწყჳ̂ნე)

ლშხ., რელიგ., გრდუვ. -- იმარხულებს (მარხვას შეინახავს). სოფელ ღალ ჩუ̂ალურწყუ̂ლე̄ლი (ბზ. 26) -- სოფელს უმარხულებია (მარხვა დაუცავს).

- ირჭა̄ლ იგივეა, რაც ილჭა̈̄ლ.
- ირჳენე იგივეა, რაც ინჳრინე.
- ირჰი (--, ა̈დრჷჰა̈̄ნ; ა̈დრჷჰი ბზ., --, ა̈დრჷჰა̈ნ ბქ.), ირუ̂ი (--, ედრუა̄ნ{და}; ედრუუ̂ი ლშხ., --, ა̈დრუუ̂ან; ა̈დრუუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- თენდება. მე̄რუ̂ა ლადა̈ღ ჩ'ა̈დრჷჰა̈̄ნ (ბზ. 440) -- მეორე დღეს გათენდა. ჩუ ერ ედრუა̄ნდა, ლაგა̄გიჟი ეშ მჷრ კი̄უ̂ა (ლშხ. 61) -- რომ გათენდა, ზღურბლზე რაღაც კიაფობდა. ჩუ̂ალრუუ̂ელი (ლნტ. 254) -- გათენებულა.
- ისაბრა̈ლი იგივეა, რაც ისბრა̈̄ლ.
- ისა̈რგებლი იგივეა, რაც ისჷრგებლე.
- ისბრა̈̄ლ (ოთსჷბრალა̈ნ, ა̈დსჷბრალა̈̄ნ; ა̈დსჷბრა̈ლი) ბზ., ისბრა̈ლ (ოთსჷბრალენ, ა̈დსაბრალან \ ა̈დსჷბრალან; ა̈დსაბრა̈ლი \ ა̈დსჷბრა̈ლი) ბქ., ისაბრა̈ლი (ათუ̂საბრა̈ლენ, ა̈დსაბრალან; ა̈დსაბრა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- ღატაკდება, ღარიბდება; {გა}საწყლდება, უძლურდება ("საბრალდება"). ჲერხი მეზგე მასა̈რდ ისბრა̈ლ (ბზ.) -- ზოგიერთი ოჯახი ძალზე ღარიბდება. ჩუ̂ედსაბრალან ალ ნა̈შიალ სა̈ხელწიფჵ (ბქ. 106) -- ეს ნაომარი სახელმწიფო დაუძლურდა. ისკუ̂ა მეჩედან ა̈თუ̂საბრა̈ლენ (ლნტ.) -- შენი წასვლის მერე გავღატაკდი.
- -ისგ, -ჲსგა ზს., -ის{გ}ა, -ჲს{გ}ა ლშხ., -ის{კ}ა, -ჲს{კ}ა ლნტ., თანდ. -- -ში. მინდუ̂ერისგა ჩუ ლუზუ̂ერ ლი ჯა̈რ (ბზ.) -- მინდორში ჯარია შეგროვილი. ზურა̄ლს ჟახხუ̂ე̄ნა ფექ კიდბონისა (ლშხ. 59) -- ქალს კიდობანში ფქვილი უპოვია. სოფელი ხა̈ლხ მურყუ̂ამისკა ლჷმარდხ (ლნტ.) -- სოფლის ხალხი კოშკში ყოფილა.
- ისგ ზს., ლშხ., ისკ ლნტ. -- შუა. მანა̈თ ისგ შუკუ̂ისგა ადკუ̂ა̈რ (ბზ. 428) -- მანეთი შუა

გზაში დააგდო. კაბ ი იუ̂კა ჯუ̂ედია̈რ ხა̈მთქუ̂ახ, ისგ სკელთეჩუ ეჯღაჲ (ბქ. 239) -- კაბა და ქვედატანი გრძელი იციან (სჩვევიათ) შუა წვივამდე მაინც. ისგ დი̂̄რობჟი ანჯად (ლშხ.) -- შუა პურობისას მოვიდა. ლინგრეს იბნე ისკ თებერუ̂ა̈ლუნლო (ლნტ. 23) -- კვერცხის დებას იწყებს შუა თებერვლიდან.

- ისგან იგივეა, რაც ისგა̈̄ნ.
- ისგანჩუ იგივეა, რაც სგა̈̄ნჩუ.
- ისგაშხენ იგივეა, რაც სგა̈̄შხა̈ნ.
- ისგა̈ხი იგივეა, რაც სგა̈ხი.
- ისგდ ზს., ლშხ., ისკდ ლნტ., ზმნს. -- შუაზე. ძულუ̂ას ესერ ისგდ ა̈ყუ̂ლე (ბზ. 398) -- ზღვას შუაზე გავყოფო. შუ̂ა̈ნეშ ფადა̈ს ისგდ აყუ̂ა̈ლ (ბქ. 209) -- სვანეთის ლაშქარი (მდევარი) შუაზე გაიყო.
- ისგდი (ა̈თუ̂სგი, ა̈დსგიდდა; ა̈დსგიდნი ბზ., ადსგიდიუ̂ ბქ., ოხსგი, ენსგიდდა; ენსგიდნი ლშხ.), ისკიდი (ა̈თუ̂სკი, ლა̈ჲსკიდდ; ლა̈ჲსკიდნი) ლნტ., გრდუვ. -- იყურება. დი̄ნა ლაჯუ̂რაქა ისგიდდა (ბზ.) -- ქალიშვილი სარკმელში იყურებოდა. და̈შტუ̂ ისკიდი მიშკუ̂ა̈შხო (ლნტ. 82) -- დათვი ჩემკენ იყურება.
- ისგდინე (ა̈ხუ̂სგიდინ, ა̈ნსგიდნე; ა̈ნსგიდნი ბზ., ა̈ნსგიდნისგ ბქ., ოხსგიდინ, ენსგიდნე; ენსგიდნი ლშხ.), ისკდინე (ა̈ხუ̂სკიდინ, ა̈ნსკიდნე; ა̈ნსკიდნი) ლნტ., გრდმ. -- უყურებს (მომსწრე ხდება), ნახავს. ჰემის ღერთა̈ ნაჰოდს... ხა̈̄მნინე, ეჩის ესერ ჟ'ა̈ნსგიდნი (ბზ. 369) -- თუ ღვთის ნაბოძებს... შეგაჭმევ, იმას ნახავო. მა̈გ მიჩა თეუ̂შ ა̈ნსგიდნე (ბქ.) -- ყველაფერი თავისი თვალით ნახა. იმ ლოქ ხისგდინე, ბატო?! (ლშხ. 12) -- რას უყურებ (რის მომსწრე ხდები), ბატონოო?! ბაჯუდ ჟა̈ნსკიდნე მიჩა მუე დაგრა (ლნტ.) -- ბაჯუმ უყურა (მომსწრე

გახდა) თავის მამის სიკვდილს.

- ისგდი̄რობ ბზ., ლშხ., ისგდირობ ბქ., ისკდიარობ ლნტ. -- შუა პურობა. ა̈რჩილ ისგდი̄რობუნლო ჟ'ანჷ̄გა̈̄ნ (ბზ.) -- არჩილი შუა პურობის შემდეგ ადგა. ხაჭიმხ ისგდი̄რობგნლო ლიღრა̄ლს (ლშხ. 42) -- შუა პურობის შემდეგ სიმღერას მოჰყვებიან. ისგდი̄რობ ლას (ლშხ.) -- შუა პურობა იყო.
- ისგე იგივეა, რაც ისგუ̂ეჲ.
- ისგთექა (-ა̈̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ა̄შ, -- ლშხ.), ისკხოქა (-ა̈ჲშ, --) ლნტ., ზმნს. -- შუამდე. ისგთექა ქა ჴედნიხ, ეჩქას ჩუ იჩქუ̂ეუ̂იხ ზურა̄ლა̈რ (ბზ.) -- შუამდე რომ გამოვლენ, მაშინ ქალები დაიჩოქებენ. ისგთექა სი ანჴედ, ისგთექა მი ჴუ̂ედნი (ბქ.) -- შუამდე შენ მოდი, შუამდე მე მოვალ.
- ისგი̄დრა̈̄ლ (ა̈თუ̂სგი̄დრა̈̄ლ, ა̈დსგი̄დრა̄ლე; ა̈დსგი̄დრა̈̄ლნე) ბზ., ისგიდრა̈ლ (ოთუ̂სგიდრა̈ლ, ა̈დსგიდრალე; ა̈დსგიდრა̈ლისგ) ბქ., ისგი̄დრა̄ლ (ოთსგი̄დრა̄ლ, ედსგი̄დრა̄ლე; ედსგი̄დრა̄ლნე) ლშხ., ისკიდარა̈ლ (ა̈თუ̂სიკიდარა̈ლ, ა̈დსკიდარა̈ლე; ა̈დსკიდარალი) ლნტ., გრდუვ. -- იყურება, იხედება (აქეთ-იქით). მიმილ კჷ̄ლთხი ბაჩუ̂ჟი ლჷ̄გდა ი ისგი̄დრა̄ლ (ბზ.) -- მიმინო მაღალ ქვაზე იდგა და (აქეთ-იქით) იხედებოდა. ეჩოხ-ამოხ ათუ̂სკიდარა̈ლ (ლნტ.) -- (აქეთ-იქით) მიმოვიხედე.
- ისგლადა̈ლ (-დლიშ, --) ბზ., ისგლადელ (-დლიშ, --) ბქ., ლშხ., ისკლა̈დელ (-იშ, --) ლნტ. -- შუადღე. ალჲა̈რ ესერ ისგლა̈დლი უ̂ონაქა̈შ ლეზო̈ბ ლიხ (ბზ. 247) -- ესენი შუადღეზე შესაჭმელიაო. ისგლადელქა ხა̈რჯ ოხჴიდ ლეუ̂ანდ მჷჭმას (ბქ. 201) -- ლევანმა შუადღისას სადილი მოუტანა მთიბავებს. მერბე უ̂ისკუ̂ ისკლა̈დელი დუ̂რექა ხამნე (ლნტ. 293) -- მეორე ვაშლი შუადღისას აჭამა.

- ისგლე̄თ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლშხ., ისგლეთ ბქ., ისკლეთ ლნტ. -- შუაღამე. ჭიტი ისგლე̄თი უ̂ონაქა ჟ'ანჷ̄გა̈̄ნ უფგოშ (ბზ. 313) -- ჭიტი შუაღამისას მალულად ადგა. ისგლეთქა და̈უ̂ გა̈ჩიშ ლა̈შერას ახად (ბქ. 94) -- დევი შუაღამისას დანის გალესვას შეუდგა. ისგლე̄თი უ̂ონაქა მაცხუ̂ა̈̄რ მგლხაშ ემკედე̄ლი (ლშხ.) -- შუაღამისას მულახის მაცხოვარი მოსულა. გელა ერ ა̈მეჲეცხ, ისკლეთ ლჷმარ (ლნტ.) -- გელას რომ გაღვიძებია, შუაღამე ყოფილა.
- ისგლინ/ლჩა̈̄ლ (-იშ, --) ბზ., ისგლინჩა̈ლ ბქ., ისგლინჩა̈̄ლ ლშხ., ისკლილეჩა̈ლ ლნტ., რელიგ. -- შუა დიდი მარხვა. ისგლინჩა̈̄ლისგა მეუ̂არ ა̈ნმჷცხა̈̄ნა̈̄ნ (ბზ.) -- შუა დიდმარხვაში ძალიან აცივდა. გუ̂იხალ უქმ ისგლინჩა̈̄ლისა (ლშხ. 24) -- უქმე შუა დიდმარხვაში ვიცით.
- ისგუ, ისგუ̂ი ზს., ისგუ̂ი ლშხ., ისკუ̂ი ლნტ., კუთვნ. ნაცვალსახ. -- შენი. ისგუ ქესა მასჩუქუ̂ა̈რ (ბზ. 278) -- შენი ქისა მაჩუქე. ისგუ ლერქუ̂ა̈ლ მი ლა̈̄მო (ბზ. 254) -- შენი ტანსაცმელი მე მომეცი. ისგუ̂ი თხუ̂იმოლუ̂ მირი მასარდ ხანს (ბქ.) -- შენი თავი მიცოცხლოს დიდხანს. ისგუ̂ა თხუმ და̈ს ხუ̂ა̈მბე (ბქ.) -- შენს თავს არავის დავანებებ. მი ხუ̂ი ისგუ გეზალ თაუ̂ბედილე (ლშხ. 83) -- მე ვარ შენი შვილი თავბედილე. მი ხუ̂ი ისკუ̂ი ჩიჟე კუ̂აჭუნია (ლნტ. 307) -- მე ვარ შენი სიძე კვაჭუნია.
- ისგუ̂ა ზს., ლშხ., ისკუ̂ა ლნტ. იხ. ისგუ.
- ისგუ̂ეჲ ბზ., ისგუ̂ე ლშხ., ისგე ბქ., ისკუ̂ე ლნტ. კუთვნ. ნაცვალსახ. -- თქვენი. ისგუ̂ეჲ ქორ ხოჩა ლი (ბზ.) -- თქვენი სახლი კარგია. ისგე ყორ (ბქ.) -- თქვენი კარი. ანჲადხე̄სა ისგუ̂ე ლუ̂აჟარ? (ლშხ.) -- მოვიდნენ თქვენი კაცები?
- ისგუ̂რე (ლა̈ხუ̂სგუ̂ირ, ლა̈ჲსგურე; ლა̈ჲსგუ̂ირნე ბზ., ლა̈ჲსგურისგ ბქ., ლოხსგურ, ლეჲსგურე; ლეჲსგურნე ლშხ.), ისკუ̂რე (ლა̈ხუ̂სკურ, ლა̈ჲსკურე; ლა̈ჲსკურნე) ლნტ., გრდმ. -- ისვამს (მხარზე...), ჩაისვამს. და̈̄უ̂დ მამაჭირა̈ჲ ბარჯა̈ლჟი ესსგურე (ბზ. 364) -- დევმა

ზარმაცი მხრებზე შეისვა. ნ̄სგა ესერ სგა ლ̈ჲსგურიხ (ბზ. 266) -- შუაში ჩაგისვამენო. უსგუ̂ა მუჟალუ̂̈არ ლუჩხუ̂ტურად ლ̈ჲსგურეხ (ბქ. 14) -- ექვსი მუჟალელი შერევით ჩაისვეს. ჟი ლოხსგურა დეუ̂თაკ ცხეტაკს ბარჯ̂ჟი (ლშხ. 55) -- ცხეტაკს დევთაკი მხარზე შემოუსვამს.

- ისგუ̂რი (ესსუ̂გუ{რდ}, ესსგურდა; ესსგური ბზ., ოსსგურდ, ესსგურდა; ესსგუ̂ირი ბქ., ოსსგუ, ესსგუ̄რდა; ესსგური ლშხ.), ისკუ̂რი (ასკუ{რდ}, ასკურდა; ̈ასსკური) ლნტ., გრდუვ. -- ჯდება. [კე̄ს̈არ] ჩუ ჰ̄ალ ესსგურდა სკ̈ამ̄ილჟი, ქ̈ამილდ̈არ გარ ას̈ად (ბზ. 341) -- კეისარი როგორც კი სკამზე დაჯდა, ფერფლიღა დარჩა. სოფლიშ მეცხირურ̈ალ ლაზუ̂რიოუ̂ ლეცჟი ესსგურა (ანდ.) -- სოფლის ავ-კარგის გაგების მოსურნე წყაროს თავთან დაჯდესო. ჩუ ისგუ̂რიხ ზიარებ̈ენლო ეშხუდ (ლშხ. 23) -- ზიარების შემდეგ ერთად დასხდებიან. დ̈ეუ̂ ჩუ ისკუ̂როლდა კოჯჟინ (ლნტ. 305) -- დევი კლდეზე დაჯდებოდა (ხოლმე).
- ისგ̈ენჟი ზს., ლშხ., ისკ̈ენჟი ლნტ., ზმნს. -- წელზემოთ, ზემოთ ("შუას ზემო"). ალღ̈არ ისგ̈ენჟი უ̂ოქუ̂რ ლ̈ასუ̂ხ (ბზ. 303) -- ესენი წელზევით ოქროსი იყვნენ. ჲაკოფ ისგ̈ენჩუ უ̂ერცხლ ი ისგ̈ენჟი უ̂ოქრ ლას (ლშხ. 61) -- იაკობი წელქვევით ვერცხლი, წელზევით ოქრო იყო. ისკ̈ენჟი ფ̈ათუ̂ ჟიბაუ̂ ლოქ ხარ ლეცხენე (ლნტ. 70) -- ნახევრის ზემოთ თმა ზევით აქვს ავარცხნილი.
- ისგ̈ენჩუ ზს., ლშხ., ისკ̈ენჩუ ლნტ., ზმნს. -- წელქვემოთ ("შუას ქვემო"). ჲაკოფ ისგ̈ენჩუ უ̂ერცხლ ლას (ლშხ. 61) -- იაკობი წელქვემოთ ვერცხლისა იყო.
- ისდგომი იგივეა, რაც ისდგუ̂ემი.
- ისდგუ̂ემი (̈ათუ̂სადგუ̂მ̈ან, ̈ადსადგუ̂მ̈ან; ̈ადსადგუ̂მი) ბზ., ისდგ{უ̂}ემ (̈ათუ̂სადგმენ, ̈ადსადგუ̂მან; ̈ადსადგუ̂მი) ბქ., ისდგომი (ოთსადგუ̂მენ, ედსადგუ̂მ̄ან; ედსადგუ̂მი) ლშხ.,

გრდუვ. -- {და}ისადგურებს (დაბინავდება). თათრა̈რ ულუ̂ირ ზაგა̈რ ჩუ̂ა̈დსადგუ̂მა̈̄ნხ (ბზ. 2) -- თათრები ულვირის გადასასვლელზე დაბინავდნენ. [ჩხჷრშტა̈გილ] ჩუ ედსადგუ̂მან (ბქ. 104) -- ჩხირშტაგილი დაბინავდა. ბაზი ამჩუ ჩუ ხოსდგომახ (პოეზ. 94) -- ამაღამ აქ დამდგარან (დაბინავებულან).

- ისემწა̈ლ იგივეა, რაც ისე̄მწა̈̄ლ.
- ისერე იგივეა, რაც ისრე.
- ისე̄ლუ̂ი (ა̈ხუ̂სე̄ლუ̂ა̈ნ, ა̈ნსე̄ლუ̂ა̈̄ნ; ა̈ნსე̄ლუ̂ი ბზ., ოხსე̄ლუ̂ენ, ენსე̄ლუ̂ა̈̄ნ; ენსე̄ლუ̂ი ლშხ.), ისელუ̂ი (ოხსელუ̂ენ, ა̈ნსელუ̂ან; ა̈ნსელუ̂ი) ბქ., ისელი (ა̈თუ̂სელენ, ა̈დსელან; ა̈დსელი) ლნტ., გრდუვ. 1. თავს ირჩენს [ნალუ̂ჟურ] ნანა̈დირშუ̂ ისელუ̂იდა (ბქ. 44) -- ვაჟი ნანადირევით ირჩენდა თავს. 2. მოსულიერდება. [ზურა̈̄ლ] ჟი ისე̄ლუ̂ი (ბზ. 257) -- ქალი მოსულიერდება.
- ისე̄მწა̈̄ლ (ა̈თუ̂სე̄მწა̈̄ლ, ა̈დსე̄მწა̈̄ლე; ა̈დსე̄მწა̈̄ლი) ბზ., ისემწა̈ლ (ოთსჷმწალ, ა̈დსჷმწალე; ა̈დსჷმწა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- იხვეწება (შემწეობას ითხოვს). ჭყინტ ...ისე̄მწა̈̄ლ (ბზ. 21) -- ბიჭი იხვეწება (შემწეობას ითხოვს).
- ისკ იგივეა, რაც ისგ.
- ისკა, ჲსკა იგივეა, რაც ისგა.
- ისკდ იგივეა, რაც ისგდ.
- ისკდიარობუნ იგივეა, რაც ისგდი̄რობუნ.
- ისკდინე იგივეა, რაც ისგდინე.
- ისკეთი (ა̈თუ̂სიკთა̈ნ, ა̈დსიკთა̈̄ნ; ა̈დსიკთი ბზ., ოთსიკთენ, ა̈დსიკთან; ა̈დსიკთი ბქ., ოთსიკთენ, ედსიკთა̄ნ; ედსიკთი ლშხ., ა̈თუ̂სიკეთენ, ა̈დსიკეთან; ა̈დსიკეთი ლნტ.), გრდუვ.

1. კეთდება. შომუ̂ა̈̄ლე გუ̂ეშ ჩუ ისკეთი (ბზ. 6) -- ოდესმე საქმე გაკეთდება. უშდაბდ გუ̂ეშ დემის ისკეთი (ბქ.) -- უშრომლად საქმე არ კეთდება. ა̈დსიკეთან მამა ლა̈დელი ისკუ̂ა ქორს? (ლნტ.) -- დღეს შენს სახლში რამე გაკეთდა? 2. უკეთესი ხდება, უმჯობესდება. ალ დინა ხემ' ეჯჷი ისკეთი (ბქ.) -- ეს გოგო თანდათან უკეთესი ხდება.

- ისკიდარა̈ლ იგივეა, რაც ისგი̄დრა̈̄ლ.
- ისკიდი იგივეა, რაც ისგდი.
- ისკლა̈დელ იგივეა, რაც ისგლადა̈ლ.
- ისკლეთ იგივეა, რაც ისგლეთ.
- ისკლილეჩა̈ლ იგივეა, რაც ისგლინჩა̈̄ლ.
- ისკო̄რე (ა̈ხუ̂სკუ̂ე̄რ, ა̈ნსკო̄რე; ა̈ნსკუ̂ე̄რნე ბზ., ოთსკო̄რ, ედსკო̄რე; ედსკო̄რნე ლშხ.), ისკორე (ა̈ხსკერ, ა̈ნსკორე; ა̈ნსკერისგ ბქ., ა̈ხუ̂სკორ, ლა̈ჲსკორე; ლა̈ჲსკორნე ლნტ.), გრდმ. -- {მო}იფიქრებს. იმხა̈ნდო ალა ა̈ნსკო̄რე, მა̈̄მა მიხა (ბზ.)-- ეს საიდან მოიფიქრა, არ ვიცი. [ბესილა̈დ] ისკორე მიჩა გუისგა (ბქ. 201) -- ბესილი იფიქრებს თავის გულში. ა̈თხე მაულდდ ლა̈ჲსკორე (ლნტ.) -- ახლა მელამ გაიფიქრა.
- ისკუ̂ა იგივეა, რაც ისგუ̂ა.
- ისკუ̂ე იგივეა, რაც ისგუ̂ეჲ.
- ისკუ̂ეჯნი იხ. სგუ̂ეჯნი.
- ისკუ̂ი იგივეა, რაც ისგუ.
- ისკუ̂რე იგივეა, რაც ისგუ̂რე.
- ისკუ̂რი იგივეა, რაც ისგუ̂რი.
- ისკხოქა იგივეა, რაც ისგთექა.

- ისკგთი იგივეა, რაც ისკეთი.
- ისკგნჟი იგივეა, რაც ისგგნჟი.
- ისმი (--, ანსგმ{და}; ა̈ნსგმი ბზ., --, ანსგმდ; ა̈ნსგმი ბქ., --, ანსგმდა; ენსგმი ლშხ., --, ა̈ნსგმდა; ა̈ნსგმი ლნტ.), გრდუვ. -- ისმის. ამეჩუ ამ დრო̈უ̂ს ისმი და̈̄უ̂ა̈ ჰერ (ბზ. 244) -- აქ ამ დროს დევის ხმა ისმის. ლიკილი ისმი (ლნტ.) -- კივილი ისმის.
- ისმინე (ლა̈ხუ̂სიმინ, ლა̈ჲსიმნე; ლა̈ჲსიმნი ბზ., ლოხსიმინ, ლა̈ჲსიმნე; ლა̈ჲსიმნისგ ბქ., ოხსგმინ, ენსგმნე; ენსგმნი ლშხ., ლა̈ხუ̂სგმინ, ლა̈ჲსგმნე; ლა̈ჲსგმნი ლნტ.), გრდმ. -- {შე}ისმენს. [მა̄დ] ლა̈ჲსიმნე ნა̈̄ქუ̂ სემშდა̈რდ (ბზ. 307) -- სემშდარმა ნათქვამი არ შეისმინა.
- ისნაუ̂ იგივეა, რაც ი̄სნაუ̂.
- ისო̈̄ყი (ა̈თუ̂სო̈̄ყა̈ნ, ა̈დსო̈̄ყა̈̄ნ; ა̈დსუ̂ე̄ყი) ბზ., ისო̈̄ყი (ოთსო̈̄ყენ, ედსო̈̄ყა̈ნ; ედსო̈̄ყი) ლშხ., ისოყი (ა̈თუ̂სოყენ, ა̈დსოყან; ა̈დსოყი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}გიჟდება, {გა}დაირევა. უ̂ეზირ ჩუ̂ა̈დსო̈̄ყა̈̄ნ (ბზ. 293) -- ვეზირი გაგიჟდა. და̈უ̂ ჩუ ლეთ ა̈დსოყან ამჲა̈რე ხჷრშუ̂ (ბქ. 261) -- დევი ამათი ჯავრით კინაღამ გაგიჟდა. მა̄რე ჩუ ისო̈̄ყი მაყალშუ̂ (ლშხ. 13) -- კაცი შიშისაგან გიჟდება. ზურალ ჩუ̂ალსოყელი (ლნტ. 185) -- ქალი გაგიჟებულა.
- ისპი (ა̈თუ̂სიპა̈ნ, ა̈დსიპა̈̄ნ; ა̈დსიპი ბზ., ოთსიპენ, ა̈დსიპან; ა̈დსიპი ბქ, ოთსიპენ, ედსიპა̈̄ნ; ედსიპი ლშხ., ა̈თუ̂სიპენ, ა̈დსიპან; ა̈დსიპი ლნტ.), გრდუვ. -- {გადა}იქცევა. წირდ ესუ̂სიპი (ბზ. 375) -- უროდ გადავიქცევი. ალი ხოშა და̈უ̂დ ესსიპან (ბქ. 47) -- ეს დიდ დევად {გადა}იქცა. ჩა̈ჟ მარედ ერ ა̈სსიპი, მა̈დ ჯიცხაუ? (ლნტ.) -- ცხენი კაცად რომ გადაიქცევა, არ გირჩევნია?
- ისრე (ა̈თუ̈სრ, ა̈დსერ; ა̈დსერნე ბზ., ოთისრ, ა̈დსერ; ა̈დსერნე ბქ., ოთსერ, ედსერე; ედსერნე ლშხ.), ისერე (ა̈თუ̂ისრ, ა̈დსერ; ა̈დსერნე) ლნტ., გრდმ. -- იმეტებს. იშგანთე ლეჰუ̂დიდ

გროშს ესერი დემის ისრე (ბქ. 132) -- სხვის მისაცემად გროშსაც არ იმეტებსო. ბოფშ დე̄მ ისრე [ჩაფგლს] შუკჟი ლედე̄სდ (ლშხ. 11) -- ბავშვი ფეხსაცმელს არ იმეტებს გზაზე ჩასაცმელად. მანაბაჟ, იმჟი ისერეხ მარეს ლედგა̈რიდ? (ლნტ.) -- მიკვირს, კაცს როგორ იმეტებენ მოსაკლავად?

- ისრული (--, ა̈დსჷრლა̈̄ნ; ა̈დსჷრლი ბზ., --, ა̈დსრულა̈ნ; ა̈დსრული ბქ., ა̈დსრულან ლნტ., --, ედსრულა̄ნ; ედსრული ლშხ.), გრდუვ. -- სრულდება, მთავრდება. სემი ზა̈ ქა̈დსრულა̈ნ (ბქ. 212) -- სამი წელი შესრულდა.
- ისსგე (ლა̈ხჳ̂სისგ, ლა̈ჲსისგე; ლა̈ჲსისგნე ბზ., ლოხჳ̂სისგ, ლა̈ჲსისგე; ლა̈ჲსისგი ბქ., ლოხსისგ, ლეჲსისგე; ლეჲსისგნე ლშხ.), ისსკე (ლა̈ხჳ̂სისკ, ლა̈ჲსისკე; ლა̈ჲსისკნე) ლნტ., გრდმ. -- {შე}იძულებს. ლახჳ̂ბად ჟი ლა̈ჲსისგეხ მაჰრე̄ნე მუხჳ̂ბე (ბზ. 427) -- ძმებმა უმცროსი ძმა შეიძულეს. დინად ამ გჳ̂აშუნლჳ̂ე თელეწადდ ლა̈ჲსისგე ჟი ჭყინტ (ბქ.) -- გოგომ ამ საქმის შემდეგ თვალის დასანახად შეიძულა ბიჭი. ალ მარე ძღუდ ლა̈ხჳ̂სისკ (ლნტ.) -- ეს კაცი დიდად შევიძულე.
- ისსკე იგივეა, რაც ისსგე.
- ისტჳ̂ი (ა̈თჳ̂სჷსტა̈ნ, ა̈დსჷსტა̈̄ნ; ა̈დსჷსტი ბზ., ოხსჷსტენ, ენსჷსტა̄ნ; ენსჷსტი ლშხ., ა̈ხჳ̂სჷსტენ, ა̈ნსჷსტან; ა̈ნსჷსტი ლნტ.), ისჷსდი (ლოხსჷსდენ, ლა̈ისჷსდან; ლა̈ისჷსდი) ბქ., გრდუვ. -- სუსტდება. და̈ჳ̂ ჩუ ლა̈ისჷსდან (ბქ. 321) -- დევი დასუსტდა. ძღჷდ ა̈თჳ̂სჷსტენ ლეგლარდაჟი (ლნტ.) -- ავადმყოფობის დროს ძალიან დავსუსტდი.
- ისტამ იგივეა, რაც ი̄სნაჳ̂.
- ისტჳ̂მა̈რი (ა̈თჳ̂სტუმა̈რ, ა̈დსტუმრე; ა̈დსტუმრი ზს., ა̈თჳ̂სტუმა̈რ, ა̈დსტუმა̈რე; ა̈დსტუმა̈რი ლნტ.), ისტჳ̂მარი (ოთსტუმარ, ედსტუმრე; ედსტუმრი) ლშხ., გრდმ. გაისტუმრებს. ეჯა

ქა̈დსტუმრეხ (ბზ. 241) -- ის გაისტუმრეს. მუშკჷ̂არა̈ლ ხოჩამდ ადსტუმა̈რე (ლნტ.) -- სტუმრები კარგად გაისტუმრა. ბზ., გადატ. (ა̈თჷ̂სტუმრა̈ნ, ა̈დსტუმრა̈̄ნ; ა̈დსტჷ̂მა̈რი), გრდუვ. -- კვდება (იქანცება). ზურა̄ლ ისტჷ̂მა̈რი ალამა̈გ ლეგმერდე̄მი ლა̄ზნა̈ნს (ბზ.) -- ქალი კვდება ამდენი ავადმყოფის მოვლით.

- ისტლუნა̈̄ლ (ლა̈ხჷ̂სტულნა̈̄ლ, ლა̈ჲსტულნა̈̄ლე; ლა̈ჲსტულნა̈̄ლი) ბზ., ისტლუნა̈ლ (ლოხსტულჷ̂ნალ, ლა̈ჲსტულჷ̂ნალე; ლა̈ჲსტულჷ̂ნა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- ბანაობს. სგა ხა̄გ მა̄ლ ძულჷ̂ათე̄სგა-ჲ ისტლუნა̈̄ლ (ბზ. 363) -- მელა ზღვაში ჩამდგარა და ბანაობს. იხ. იბრა̈̄ლ.
- ისუსდი იგივეა, რაც ისსტჷ̂ი.
- ისჷ̂ იგივეა, რაც იშჷ̂.
- ისჷ̂ბი, სუბი (ლა̈ხჷ̂სჷ̂იბინ, ლა̈ჲსჷ̂იბნე; ლა̈ჲსჷ̂იბნი) ბზ., გრდუვ. -- ცეკვავს. დი̄ნა ხოჩა̄მდ ისჷ̂ბი (ბზ.) -- გოგო კარგად ცეკვავს. იხ. იშშჷ̂პარა̈ლ.
- ისყა̈̄ლ-ხ (ა̈თჷ̂სყა̈ნდ, ა̈დსყა̈̄ნხ; ა̈დსყიხ) ბზ., ისყა̈ლ-ხ (ა̈თჷ̂სყა̈ნდ, ა̈დსყა̈ნხ; ა̈დსყიხ ბქ., ა̈თჷ̂სყანდ, ა̈დსყანხ ლნტ.), ისყა̄ლ-ხ (ოთსყა̄ნდ, ედსყა̄ნხ; ედსყიხ) ლშხ., გრდუვ. -- {შე}რიგდებიან. ჩჷ̂ა̈დსყა̈̄ნხ (ბზ. 24)-- შერიგდნენ. ეჯიმინ, იმა̈ჷ̂შ ლას, ჩჷ̂ა̈დსყა̈ნხ (ლნტ.) -- ისინი, როგორც იქნა, შერიგდნენ.
- ისყეჲ იგივეა, რაც ისყი.
- ისყი1 (ა̈ხჷ̂სყა̈ნ, ა̈ნსყა̈̄ნ; ა̈ნსყი ბზ., ოხჷ̂სყენ; ა̈ნსყან; ა̈ნსყი ბქ., ა̈ხჷ̂სყენ ლნტ., ოხსყენ, ენსყა̄ნ; ენსყი ლშხ.), გრდუვ. -- კეთდება. უჷ̂ჟაშნალად გეშ დეშ ესერ ისყი (ანდ.) -- შეუწუხებლად საქმე არ გაკეთდებაო. ეჯი მეშხა ფექშა̄ლ ისყი (ლშხ., ხორ. 27) -- ის შავი ფქვილივით კეთდება. ალე მა̈გ ჟი ისყი ნებოზხოქა (ლნტ.) -- ეს ყველაფერი საღამომდე გაკეთდება.

- ისყი2 (ოხჳ̂ისყ, ა̈ნსყე; ა̈ნსყე̄ნნე/ი̄ნე ზს., ოხჳ̂ისყ, ენსყე; ენსყე̄ნე ლშხ.), ისყეი (ა̈ხჳ̂ისყ, ა̈ნსყე; ა̈ნსყენე) ლნტ., გრდმ. 1. იკეთებს. ჳ̂ოშდხ-ჳ̂ოხუშდ მეზგე ისყიხ უფლიშიერს (ბქ. 6) -- ოთხი-ხუთი ოჯახი საუფლოს იხდის (იკეთებს). ჲეხჳ̂ ლეზჳ̂ებს მიჩა̈შჳ̂დ გარ ისყეი (ლნტ.) -- ცოლი მხოლოდ თავისთვის იკეთებს საჭმელს. 2. {შე}ირიგებს. ბესილა̈დ ისგა̈ნსყეხ ოთარშერდ (ბქ. 201) -- ოთარაანთ ბესილადი შეირიგეს. ქა ისყეი ჩიჲს, ჲერჳ̂ა̈ჲ ხენდჳ̂რაჳ̂და (ლნტ.) -- ყველას ირიგებს, ვინც ემდუროდა.
- ისჷმე იგივეა, რაც ისჷ̄მე.
- ისჷრგებლე (ა̈ხჳ̂სჷრგებილ, ა̈ნსჷრგებლე; ა̈ნსჷრგებლნე ბზ., ლოხსჷრგებლ, ლეჲსჷრგებლე; ლეჲსჷრგებლნე ლშხ.), ისჷრგები (ლოხსჷრგებ, ლა̈ჲსჷრგებე; ლაჲსჷრგები) ბქ., ისა̈რგებლი (ლა̈ხჳ̂სა̈რგებილ, ლა̈ჲსა̈რგებლე; ლა̈ჲსა̈რგებლი) ლნტ., გრდმ. -- ისარგებლებს, იყენებს. ალის ისჷრგებიხ დაბრე ი ლაროლე ლალცუნად (ბქ. 70) -- ამას ყანებისა და მინდვრების მოსარწყავად იყენებენ.
- ისჷ̄მე (ლა̈ხჳ̂სი̄მ, ლა̈ჲსჷ̄მე; ლა̈ჲსი̄მნე) ბზ., ისჷმე (ლახჳ̂სიმ, ლა̈ჲსჷმე; ლა̈ჲსჷმისგ) ბქ., ილცჷმე (ლახჳ̂ილცჷმ, ლა̈ჲლცჷმე; ლა̈ჲლცჷმი) ლნტ. გრდმ. -- {შე}აფარებს (თავს). მეჯჳ̂ეგ ჰა̄ჳ̂და̈რჟი̄ნ ჩუქჳ̂ა̄ნისგა სგა ისჷ̄მე (ბზ. 415) -- ავდრის დროს მეჯოგე ქვეშ თავს შეაფარებს.
- იტა̈მე იგივეა, რაც იტმე.
- იტა̄ნტჳ̂ე (ა̈ხჳ̂ტა̄ნტჳ̂, ა̈ნტა̄ნტჳ̂ე; ა̈ნტა̄̈ნტჳ̂ნე ბზ., ოხტა̄ნტჳ̂, ენტა̄ნტჳ̂ე; ენტა̄ნტჳ̂ნე ლშხ.), იტანტჳ̂ე (ოხტა̈ნტჳ̂, ა̈ნტანტჳ̂ე; ა̈ნტანტჳ̂ისგ ბქ., ახჳ̂ტანტჳ̂, ა̈ნტანტჳ̂ე; ა̈ნტანტჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}ბლუჯავს, {და}იკავებს. წესდ დეშ ხჳ̂იტანტჳ̂ე ისგა (ბქ.) -- წესიერად ვერ ვიკავებ. ბეფშ ლეზჳ̂ებს იტანტჳ̂ე (ლნტ.) -- ბავშვი საჭმელს იბლუჯავს.

- იტბიდი (ა̈ხუ̂ტებდა̈ნ, ა̈ნტებდა̄̈ნ; ა̈ნტებდი ბზ., ა̈თუ̂ტებდენ, ა̈დტებდან; ა̈დტებდი ბქ., ოხტებდენ, ენტებდა̄ნ; ენტებდი ლშხ.), იტებდი (ა̈ხუ̂ტებდენ, ა̈ნტებდან; ა̈ნტებდი) ლნტ., გრდუვ. -- თბება. ჩუ̄უ̂ [ესერ] ანჯა̈დ ი ჟი̄უ̂ ა̈ნტებდა̈ნ (ბზ. 400) -- ჩამოდი და გათბიო. ზურა̈ლ ლემესყი̄ ჟენტებდა̄ნ (ლშხ. 52) -- ქალი ცეცხლზე გათბა. ლიც ჟა̈ნტებდან (ლნტ.) -- წყალი გათბა.
- იტებდი იგივეა, რაც იტბიდი.
- იტკუ̄ნე (ა̈თუ̂ტკუნ, ა̈დტკუ̂ი̄ნ; ა̈დტკუ̂ი̄ნნე ბზ., ოთტკუ̄ნ, ედტკუ̄ნე; ედტკუ̄ნნე ლშხ.), იტკუ̂ნე (ა̈თუ̂ტკუნ, ა̈დტკუნე; ა̈დტკუნი) ლნტ., გრდმ. -- ხუჭავს. დენად ჩუ̂ა̈დტკუნე თერა̈ლ (ლნტ. 294) -- გოგომ თვალები დახუჭა.
- იტკუ̂ნე იგივეა, რაც იტკუ̄ნე.
- იტმე (ა̈თუ̂იტმ, ა̈ნტგმე; ა̈ნტგმი ზს., ოთტგმ, ედტგმე; ედტგმნე ლშხ.), იტა̈მე (ა̈ხუ̂ტა̈მ, ა̈ნტა̈მე; ა̈ნტა̈მი) ლნტ., რელიგ. -- მარხულობს, შიმშილობს. ესუ̂ა̄̈ჲს ქუ̂ინ ჩუ ხანწა̈მ, მა̈გ იტმეხ (ბზ. 11) -- ვისაც სული სწამს, ყველა მარხულობს. ლა̈დეღიჲ ლა̈დეღს იტა̈მეხ ნა̈ღიენა̈რ (ლნტ.) -- დღევანდელ დღეს გოგოები მარხულობენ.
- იტო̄ტე (ა̈ხუ̂ტუ̂ე̄ტ, ა̈ნტუ̂ე̄ტე; ა̈ნტუ̂ე̄ტნე ბზ., ოხტო̄ტ, ენტო̄ტე; ენტო̄ტნე ლშხ.), იტოტე (ოხტეტ, ა̈ნტოტე; ა̈ნტოტისგ ბქ., ა̈ხუ̂ტოტ, ა̈ნტოტე; ა̈ნტოტი ლნტ.), გრდმ. -- იტატებს, ხელში აჰყავს. ბაპდ ჟი ლა̈ჲტოტე ბეფშ (ლნტ. 158) -- მღვდელმა ბავშვი აიტატა.
- იტრელა̈ლ (ლა̈ხუ̂ტრელა̈ლ, ლა̈ჲტრელალე; ლა̈ჲტრელალი) ლნტ. -- თამაშობს. ლა̈ხტს... ხუ̂იტრელა̈ლდ (ლნტ. 43) -- ლახტს ვთამაშობთ. შდრ. იშდრა̈ლ, იღრა̄ლ.
- იტრო̄̈ნტი (ა̈თუ̂ტრო̄̈ნტა̈ნ, ა̈დტრონტა̄̈ნ; ა̈დტრო̄̈ნტი) ბზ., იტრო̄ნტი (ოთტრო̄ნტენ, ედტრო̄ნტა̄ნ; ედტრო̄ნტი) ლშხ., იტრონტი (ა̈თუ̂ტრონტენ, ა̈დტრონტან; ა̈დტრონტი) ბქ.,

ლნტ., გრდუვ. -- {ა}ტორტმანდება. მაშტმა̈რ მარე ა̈დტრონტან (ლნტ.) -- მთვრალი კაცი შეტორტმანდა.

- იტტჷელი (ა̈თჷტჷეტლა̈ნ, ა̈დტჷეტლა̈ნ; ა̈დტჷეტლი ბზ., ა̈თჷტიტჷლენ, ა̈დტიტჷლან; ა̈დტიტჷლი ბქ., ოთტიტჷლენ, ედტიტჷლა̄ნ; ედტიტჷლი ლშხ., ა̈თჷტჷიტჷელენ, ა̈დტჷიტჷელან; ა̈დტიტჷელი ლნტ.), გრდუვ. -- ტიტვლდება, შიშვლდება. ლა̄რტყათეჟი̄ნ ესერ ქა̄ჷ ა̈დტჷეტლა̈ნ (ბზ. 424) -- წელამდე ("სარტყლამდე") გაშიშვლდიო. ბეფშ ჩჷა̈დტიტჷელა̈ნ ი სკაჩად ლიცხოჲსა (ლნტ.) -- ბავშვი გატიტვლდა და წყალში შევიდა.
- იტტგნი (ა̈ხჷტტგტნა̈ნ, ა̈ნტგტნა̈ნ; ა̈ნტგტნი ბზ., ახჷტტგტნენ, ა̈ნტგტნან; ა̈ნტგტნი ბქ., ოხტგტნენ, ენტგტნა̄ნ; ენტგტნი ლშხ., ა̈ხჷტტგტნენ, ა̈ნტგტნან; ა̈ნტგტნი ლნტ.), გრდუვ. -- ივსება. ბეფშჷ კეთილშჷ ჟ'ა̈ნტგტნა̈ნ (ბზ. 31) -- ბავშვი სიმდიდრით ("სიკეთით") აივსო. ჷედრა ფექჷშ ჟ'ა̈ნტგტნან (ლნტ.) -- ვედრო ფქვილით აივსო.
- იტუშე იგივეა, რაც იტგ̄შე.
- იტჷ იგივეა, რაც ი̄ტჷ.
- იტყა̈ბე იგივეა, რაც იტყბე.
- იტყა̈ბი იგივეა, რაც იტყბი.
- იტყბე (ა̈ხჷტყა̈ბ, ა̈ნტყაბე; ა̈ნტყა̈ბნე ბზ., ა̈ხჷტყაბ, ა̈ნტყაბე; ა̈ნტყაბისგ ბქ., ოხტყაბ, ენტყაბე; ენტყაბნე ლშხ.), იტყა̈ბე (ა̈ხჷიტყბ, ა̈ნტყა̈ბე; ა̈ნტყა̈ბნე) ლნტ., გრდმ. -- იწვავს. ჭაბიგჷ იტყბე ლეზო̈ბს (ბზ. 26) -- ჭაბუკი საჭმელს იწვავს. ჭყინტდ ჟა̈ნტყა̈ბე წჷადა̈რ (ლნტ.) -- ბიჭმა მწვადები შეწვა.
- იტყბი (ოხჷტყაბა̈ნ, ა̈ნტყაბა̈ნ; ა̈ნტყა̈ბი ბზ., ოხტყაბენ; ანტყაბან; ა̈ნტყა̈ბი ბქ., ოხტყაბენ, ენტყაბა̄ნ; ენტყაბი ლშხ.), იტყა̈ბი (ა̈ხჷტყა̈ბენ, ა̈ნტყაბან; ა̈ნტყა̈ბი) ლნტ., გრდუვ. -- იწვება.

ალი ჩუ̂ა̈დტყაბან (ბქ. 39) -- ეს შეიწვა. ჟა̈ხუ̂ტყა̈ბენ ლა̈დეღი (ლნტ.) -- დღეს დავიწვი.

- იტხალი იგივეა, რაც იტხიე̄ლი.
- იტხე (ა̈ხუ̂იტხ, ა̈ნტიხ; ა̈ნტიხე ბზ., ა̈ნტხე ლნტ., ოხუ̂იტხ ბქ., ენტიხ; ენტიხე ლშხ.), გრდმ. 1. იბრუნებს. [ეჯჲა̈რ] ჩა̄ჟა̈რს იტხახ ა̈გითე (ბზ. 253) -- ისინი ცხენებს შინ იბრუნებდნენ. ქა ლუკუ̂ა̈რ ცხუ ლეშდ და̈რ ესერ მოშ იტხე (ანდ.) -- გასროლილ ისარს უკან ვერავინ დაიბრუნებსო. [უ̂ეზირდ] ჲერქედა ბოფშა̈რ ლოშტ ა̈ნტიხ (ლნტ. 244) -- ვეზირმა ორივე ბავშვი უკან დაიბრუნა. 2. გამოჰყავს, გამოაქვს. მულგუჰე̄რიდ ჟ'ა̈ნტიხ ზურა̄ლ [ჭალა̈ჲხა̈ნჟი] (ბზ. 294) -- მეწისქვილემ ქალი მდინარიდან ამოიყვანა. 3. ბზ. ამჟავებს, ამწნილებს. დახანას იტხე (ბზ.) -- კომბოსტოს ამჟავებს.
- იტხიე̄ლი (ახუ̂ტიხიე̄ლ, ა̈ნტიხიე̄ლე; ანტიხიე̄ლი \ ანტიხიე̄ლნე) ბზ., იტხელი (ოხტჷხელ, ა̈ნტჷხელე; ა̈ნტჷხელისგ) ბქ., იტხალი (ა̈ხუ̂ტჷხა̈ლ, ა̈ნტჷხალე; ა̈ნტჷხალი) ლნტ., გრდმ. -- 1. (ლოხტჷხიე̄ლ, ლახტჷხიე̄ლე; ლახტჷხიე̄ლნე) ლშხ. იძიებს (შურს), უხდის (სამაგიეროს). ეჯი... ქა იტხელიუ̂ (ბქ. 290) -- ის შურს იძიებდა. 2. ქს. იხსენებს. ნომ ხიტხალი ეშხუნ ლჷჩუ̂ემნე გუ̂ეშს ჩიგარ (ლნტ.) -- ერთხელ მომხდარ საქმეს მუდამ ნუ იხსენებ.
- იტჷ̄შე (ლა̈ხუ̂ტი̄შ, ლა̈ჲტჷ̄შე; ლა̈ჲტი̄შნე) ბზ., იტჷშე (ლოხუ̂ტიშ, ლა̈ჲტჷშე; ლა̈ჲტჷშისგ) ბქ., იტუ̄შე (ლოხტუ̄შ, ლეჲტუ̄შე; ლეჲტუ̄შნე) ლშხ., იტუშე (ლა̈ხუ̂ტუშ, ლა̈ჲტუშე; ლა̈ჲტუში) ლნტ., გრდმ. -- იხუტებს. მიჩა დი ჩინჩუ̂ილს იტჷშე (ბქ.) -- დედამისი ჩვილ ბავშვს იხუტებს. სკა ლა̈ხუ̂ტუშ მიშკუ̂ი გეზალ (ლნტ.) -- ჩემი შვილი ჩავიხუტე.
- იურწყუ̂ეუ̂ი, იურწყ{ო}უ̂ი იგივეა, რაც ირწყუ̂ეუ̂ი.
- იუ̂ალადა̈ღ (-იშ) ზს., იუ̂ალა̈დეღ ბქ., ლნტ., იუ̂ალადეღ ლშხ. -- სამუდამოდ, მარადის,

დიდხანს, ევას დრომდე. უარყოფით ნაწილაკებთან ითარგმნება როგორც არასდროს, ვერასდროს. ისგჳ̂ი ხოჩემ ნაჩომ იჳ̂ალა̈დელ მეშყდი (ბქ.) -- შენი სიკეთე (კარგი ნაქმნარი) სამუდამოდ მემახსოვრება. ჯეჲ ლოქ სერ იჳ̂ალადელ დეშსა ხეთხნი მიჩ (ლშხ. 63) -- მე შენ ვერასოდეს ველარ შეგხვდებიო.

- იჳ̂ალჷნდი̄რ, იჳ̂ანდჷრ ბზ., იჳ̂აჷნდირ ბქ., იჳ̂ანდჷ̄რან ლშხ., იჳ̂ანდჷრან ლნტ. -- მუდამ, ყოველთვის; უძველესი დროიდან, ძველთაგან, ევასდროიდან. იჳ̂ალჷნდი̄რ ჩიგარ ჟა̈ხი̄რ ისგჳ̂ეჲ სოფელ (ბზ.) -- ძველთაგანვე სახელოვანი თქვენი სოფელი. ნა̄ქჳ̂ი̄ს ლი იჳ̂ანდჷ̄რან ალ არაკ (ლშხ. 46) -- ეს არაკი უძველესი დროიდან არის ნათქვამი.
- იჳ̂ანდჷრ იგივეა, რაც იჳ̂ალჷნდი̄რ.
- იჳ̂ანდჷ̄რან იგივეა, რაც იჳ̂ალჷნდი̄რ.
- იჳ̂ას ზმნს. -- საუკუნოდ, სამუდამოდ, დიდხანს, მუდამ. იჳ̂ასუ ხა̈რი (ბზ., ლნტ.) -- დიდ ხანს იცოცხლეო (ევას ხნისამც იყავ!) და̈რ ესერ ლი ლა̈იდ იჳ̂ას მეგჭე (ანდ.) -- სამუდამოდ ვერავის გაუძლიაო.
- იჳ̂ასიდამს ბქ., იჳ̂ა̈სიდამს ლნტ., ზმნს. -- ოდითგან (ევას და ადამის დროიდან). ჳ̂ოქრეშ ლითხელი იჳ̂ასიდამს ლჷმა̈რელი (ბქ. 241) -- ოქროს ძებნა ოდითგან (ევას და ადამის დროიდან) ყოფილა.
- იჳ̂ასჷნლო ქს. ზმნს. -- ადრიდანვე, ევას დროიდან (ევას შემდეგ). ამჟი ნასჷმ იჳ̂ასჷნლო... ხაჯრაჳ̂ახ (ლშხ. 15) -- ეს ძველი დროიდან ასე განაგონი... სჯერათ.
- იჳ̂ახშმა̈̄ლ, იჳ̂ხშმა̈̄ლ, იჳ̂ოხშმა̈̄ლ (იყენ. ლა̈ხჳ̂ახშმა̈ლ, ლა̈ჲჳ̂ახშმა̈̄ლე; ლა̈ჲჳ̂ახშმა̈̄ლი ბზ.), იჳ̂ახშმა̄ლ (ლოხჳ̂ახშმა̄ლ, ლეჲჳ̂ახშმა̄ლე; ლეჲჳ̂ახშმა̄ლი) ლშხ., იჳ̂ახშამა̈ლ (ლახჳ̂ახშამალ, ლა̈ჲჳ̂ახშამალე; ლა̈ჲჳ̂ახშამალი) ლნტ., გრდუვ. -- ვახშმობს. ალჲა̈რდ

ლა̈დუ̂ახშამალე̄ხ (ბზ.) -- ამათ ივახშმეს. ლუ̂აჟარ იუ̂ახშმა̄ლხ (ლშხ.) -- კაცები ვახშმობენ. ბოფშა̈რდ ლა̈დუ̂ახშამალეხ (ლნტ.) -- ბავშვებმა ივახშმეს.

- იუ̂აგნდირ იგივეა, რაც იუ̂ალგნდგრ.
- იუ̂ა̈დი იგივეა, რაც იუ̂ დი.
- იუ̂ა̈ზრე იგივეა, რაც იუ̂ზირი.
- იუ̂ა̈სიდამს იგივეა, რაც იუ̂ასიდამს.
- იუ̂ა̄ში{შ} ბზ., იუ̂ა̈შ ბქ., იუ̂ა̄შიშ ლშხ., იუ̂ა̈შჲა̈ ლნტ. -- ძველისძველი, დიდი ხნის; უკვდავი; ევას დროის. ალ მა̄რე იუ̂ა̄შიშ ლი (ბზ.) -- ეს კაცი დიდი ხნისაა. თხუ̂იმ იუ̂ა̈შიშ ესერ ხა̈ხლუნა ი ნა̈წერ ყორს ხა̈გნენა (ანდ.) -- თავი უკვდავი ეგონა და ბელისწერა კარს ადგაო. იუ̂ა̄ში გუ̂ეშ ლი (ლშხ.) -- ძველისძველი საქმეა.
- იუ̂დი1 (ესუ̂იუ̂დ, ესუ̂ადე; ესუ̂ა̈დნე ბზ., ოსიუ̂დ, ესუ̂ა̈დ; ესუ̂ა̈დნე ბქ., ოსუ̂ად, ესუ̂ადე; ესუ̂ადნე ლშხ.), იუ̂ა̈დი, (ა̈სუ̂ა̈დ, ა̈სუ̂ა̈დე; ა̈სუ̂ა̈დნე) ლნტ., გრდმ. -- ნატრობს (ინატრის). იმჲუ̂ა̈ჲ ქა იუ̂დი, მა̈გ ჩუ ხეფდგი (ბზ. 410) -- რასაც კი ინატრებს, ყველაფერი აუსრულდება. ალ ბობშ̄ილს ხაუ̂დო̄ლნა უ̂ად, იმჲუ̂აჲ ესუ̂ადნა (ლშხ. 58) -- ამ ბავშვს აუსრულდებოდა ნატვრა, რასაც ინატრებდა.
- იუ̂დი2 იგივეა, რაც იჰუ̂დი.
- იუ̂დჲა̄რა̄ლ, იუ̂დჲე̄რა̄ლ (ესუ̂იდჲე̄რა̄ლ, ესუ̂იდჲე̄რა̄ლე, ესუ̂იდჲე̄რა̄ლი) ბზ., იუ̂დჲე̄რა̄ლ (ოსუ̂დჲე̄რა̄ლ, ესუ̂დჲე̄რა̄ლე, ესუ̂დჲე̄რა̄ლნე) ლშხ. იუ̂დჲერა̈ლ (ა̈სუ̂იუ̂დჲერა̈ლ, ა̈სიუ̂დჲერა̈ლე; ა̈სიუ̂დჲერა̈ლი) ლნტ. გრდუვ. -- უდიერად (თვითნებურად) იქცევა. ალჲარ ძღჳდს იუ̂დჲერა̄ლხ (ლშხ. 31) -- ესენი უდიერად იქცევიან.
- იუ̂ედი იგივეა, რაც იჰუ̂დი.

- იჳ̂ერი იგივეა, რაც იჳ̂ე̄რი.
- იჳ̂ე̄ლიე̄ლ (ლა̈ხჳ̂ელიე̄ლ, ლა̈ჲჳ̂ე̄ლიე̄ლე; ლა̈ჲჳ̂ელიე̄ლნე ბზ., ლოხჳ̂ე̄ლიელ, ლეჲჳ̂ე̄ლიელე; ლეჲჳ̂ე̄ლიელნე ლშხ.), იჳ̂ელიელ (ლა̈ხჳ̂ელიელ, ლა̈ჲჳ̂ელიელე; ლა̈ჲჳ̂ელიელი) ლნტ., გრდუვ. -- კნავის, ღნავის. ქჳ̂ითრა̈ლ იჳ̂ე̄ლიე̄ლხ ციცჳ̂ი გჳ̂ა̈რდ (ბზ. 348) -- ქურდები კატასავით კნავიან.
- იჳ̂ე̄რი (--, ა̈დჳ̂ე̄რა̈̄ნ; ადჳ̂ერი ბზ., --, ადჳ̂ერან \ ადჳ̂ერა̈ნ; ადჳ̂ერი ბქ., --, ედჳ̂ე̄რა̄ნ, ედჳ̂ე̄რი ლშხ.), იჳ̂ერი (--, ა̈დჳ̂ერან; ა̈დჳ̂ერი) ლნტ., გრდუვ. 1. ბლაგვდება. დაშნა ა̈დჳ̂ერა̈ნ (ბქ. 169) -- ხმალი დაბლაგვდა. ხოლა ლიჯმა̈რიჳ̂შ კადა შიშტ იჳ̂ერი (ლნტ.) -- ცუდი ხმარებისაგან ნაჯახი მალე ბლაგვდება. 2. ზს. (ნათესები) ზიანდება, ფუჭდება. ნეჰნა დაბა̈რ დემეგ ადჳ̂ერანხ (ბქ.) -- შარშან ყანები არ დაზიანებულა.
- იჳ̂ზირი (ოხჳ̂ა̈ზირ, ანჳ̂ა̈ზრე; ანჳ̂ა̈ზრი ბზ., ა̈ნჳ̂აზრე, ა̈ნჳ̂ა̈ზრისგ ბქ.), იჳ̂ა̈ზრე (ა̈ხჳ̂ა̈ზირ, ა̈ნჳ̂ა̈ზრე, ა̈ნჳ̂ა̈ზრი) ლნტ., გრდუვ. -- თათბირობს. ხელწიფდ ი თინა̈თდ ანჳ̂ა̈ზრეხ (ბზ. 286) -- ხელმწიფემ და თინათინმა მოითათბირეს. იმ ხიჳ̂ა̈ზრედ ამხჳ̂ა̈ჲს (ლნტ.) -- რას თათბირობთ ამდენს.
- იჳ̂ნარი იგივეა, რაც იჰჳ̂ნა̈რი.
- იჳ̂ყა̈̄შინა̈̄ლ (ყ'ა̈ხჳ̂ყა̈̄შჳ̂ინა̈ნ, ყ'ა̈ნჳ̂ყა̈შჳ̂ინა̈̄ნ; ყ'ა̈ნჳ̂ყა̈̄შჳ̂ინი) ბზ., იჳ̂ყაშნა̈ლ (ოხჳ̂უყაშნენ, ა̈ნუჳ̂ყა̈შნან; ა̈ნუყა̈შნი) ბქ., გრდუვ. -- წუხს, წუხდება. იმნა̈რ ესერ იჳ̂ყა̈̄შნა̈̄ლხ ალამა̈გს? (ბზ. 433) -- რატომ წუხხართ ამდენსო?
- იჳ̂ყა̈̄შნი (ოხუჳ̂ყა̈̄შნა̈ნ, ა̈ნუჳ̂ყა̈̄შნა̈̄ნ; ა̈ნუჳ̂ყა̈̄შნი) ბზ., იჳ̂ყა̈შნი (ოხუჳ̂ყა̈შნენ, ა̈ნუჳ̂ყა̈შნან; ა̈ნუჳ̂ყა̈შნი) ბქ., გრდუვ. -- წუხდება. მუშგჳ̂რა̈̄ლე ლიჯედჳ̂შ დემ იჳ̂ყა̈̄შნი ჳ̂ოჯა̈ხ (ბზ.) -- სტუმრების მოსვლით ოჯახი არ წუხდება. ღერმეთ ყ'ენუჳ̂ყა̈შნან (ბქ. 106) -- ღმერთი

შეწუხდა.

- იუ̂ჟე (ხუ̂იუ̂ჟა̈ს, იუ̂ჟა; იუ̂ჟე̄დს ბზ., იუ̂ჟედეს ლნტ. ხუ̂იუჟდ, იუ̂უჟდ; იუ̂ჟადეს ბქ., ხუ̂იუ̂ჟის, იუ̂ჟა; იუ̂ჟუდეს., ლშხ.), გრდუვ. -- სძინავს. ნებოზდ ხუ̂იუჟდ (ბქ.) -- საღამომდე მეძინა. გუშგუ̂ე ჟეღო̄ლ ჩიგარ კიჩხჩუქუ̂ა̄ნ იუ̂ჟე (ლშხ.) -- ჩვენს ძაღლს ყოველთვის კიბის ქვეშ სძინავს.
- იუ̂ჟუნი (ოთუ̄ჟ, ა̈დუ̄ჟ; ა̈დუ̄ჟნი ბზ., ოთუჟდ, ა̈დუჟდა; ადუჟნი ბქ., ოთუჟ, ედუჟე; ედუჟნე ლშხ., ა̈თუ̂უჟ, ა̈დუ̂უჟე; ა̈დუ̂უჟნი ლნტ.), გრდუვ. -- {და}იძინებს. ჩუ̂ა̈დუ̄ჟდახ ლუ̂აჟა̈რ (ბზ.) -- კაცებმა დაიძინეს. დოშდულ ბუმბლა̈რლეჟა ოლყუ̂ინ ი ბგგიდ ათ{უ̂}უჟნენა (ბქ. 309) -- მთვარე ბუმბულებზე დაწოლილა და მაგრად დასძინებია. დეშ ა̈თუ̂უჟ თელ ლეთ (ლნტ.) -- მთელი ღამე ვერ დავიძინე
- იუ̂შგედე (ოთუუ̂შგედ, ა̈დუ̂ა̈შგდე; ა̈დუ̂ა̈შგდი ბზ., ოთუუ̂შგედ, ედუუ̂შგედე; ედუუ̂შგედნე ლშხ.), იუ̂შგედნე (ა̈დუ̂აშგდისგ) ბქ., იუ̂შკედე (ა̈თუ̂იუ̂შკედ, ა̈დიუ̂შკედე; ა̈დიუ̂შკედი) ლნტ., გრდმ. -- {ი}თაკილებს, იუკადრისებს. ალა დი̄ნად ა̈დუ̂ა̈შგდე (ბზ. 387) -- ეს ქალიშვილმა იუკადრისა. ალ ამბა̈უ̂ ლა̈ჲუ̂შკედეხ ხენწიფდ ი მიჩა აფხანიკა̈რდ (ლნტ.) -- ეს ამბავი იუკადრისეს ხელმწიფემ და მისმა ამხანაგებმა.
- იუ̂შკედე იგივეა, რაც იუ̂შგედი.
- იუ̂შხმა̄ლ იგივეა, რაც იუ̂ახშმა̄ლ.
- იუ̂ჩი (ოთიუ̂ჩ, ა̈დუ̂ეჩ; ა̈დუ̂ეჩნე ზს., ოთუ̂უჩ, ედუჩე; ედუჩნე ლშხ., ა̈თუ̂იუ̂ჩ ა̈დუ̂იჩ; ა̈დუ̂იჩნე ლნტ.), გრდმ. -- იგერიებს. ამნოშ ლჽმუ̂იჩნელიხ მემახუ̂ელას (ბქ. 241) -- თურმე ამით მტრებს იგერიებდნენ.
- იფა̈შტუ̂იელ იგივეა, რაც იფშუ̂დიე̄ლ.

- იფთჳ̂ი (ა̈ხჳ̂იფთჳ̂, ა̈ნფო̈თ; ა̈ნფო̈თნე) ზს., გრდმ. -- ნთქავს, ყლაპავს. ეჯა ჰამა̈ ტგტს ჰამს იფთჳ̂ი, ნა̈ბზჳ̂ა̈შს -- ნა̈ბოზს (ბზ. 316) -- ის დილის ნაცარს დილით ნთქავს, საღამოსას -- საღამოს.
- იფთხჷნა̄ლ (ლა̈ხჳ̂ფჷთხნა̄ლ, ლა̈ჲფჷთხნა̄ლე; ლა̈ჲფჷთხნა̄ლი) ბზ., იფთხჷნა̈ლ (ლოხჳ̂ფჷთხნა̈ლ, ლა̈ჲფჷთხნალე; ლა̈ჲფჷთხნა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხჳ̂ფჷთხნა̈ლ, ლა̈ჲფჷთხნალე; ლა̈ჲფჷთხნალი) ლნტ., იფთხჷნა̄ლ (ლოხფჷთხნა̄ლ, ლეჲფჷთხნა̄ლე; ლეჲფჷთხნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- იბერტყება (იფერთხება). ბეფშჳ̂დ ლა̈ჲფჷთხნა̄ლე (ბზ.) -- ბავშვი დაიბერტყა. ჩუ იფთხჷნალდა ი ქორხო ეჯჟი ლჷრდა (ლნტ.) -- დაიბერტყებოდა და სახლში ისე შედიოდა.
- იფკჳ̂ე (ა̈ხჳ̂ფიკჳ̂, ა̈ნფუკჳ̂ე; ა̈ნფიკჳ̂ნე ზს., ა̈ხჳ̂ფუკჳ̂, ა̈ნფუკჳ̂ე; ა̈ნფუკჳ̂ი ლნტ.), გრდმ. -- იშრობს. [და̈ლ] ქჷმრა̈ლს დე̄მის იფკჳ̂ე (ბზ. 392) -- დალი ცრემლებს არ იშრობს. ჟა̈ხჳ̂ფუკჳ̂ მჷძღირ ლერექჳ̂ა̈ლ (ლნტ.) -- დასველებული ტანისამოსი გავიშრე. შდრ. იზსკე.
- იფრი (ა̈თჳ̂ფჷრა̈ნ, ა̈ღფჷრა̄̈ნ; ა̈ღფჷრი ბზ., ა̈თჳ̂ფჷრენ, ა̈ღფჷრან; ა̈ღფჷრი ბქ., ლნტ., ოთფჷრენ, ეღფჷრა̄ნ; ეღფჷრი ლშხ.), გრდუვ. -- ხმება. [ჳ̂ომბალო] ჩუ ერ იფრი, სურნელდ იჳმარიხ (ლშხ., ხორ. 4) -- ომბალო, როდესაც გახმება, სუნელად ხმარობენ. [კაკა̈ლ] ჩუ იფროლ ი ჩჳ̂აშხჳ̂ნიდახ (ლნტ. 25) -- მარცვალი გახმებოდა და ინახავდნენ.
- იფშგე (ოხჳ̂იფშგ, ა̈ნფიშგ; ა̈ნფიშგე ბზ., ა̈ხჳ̂იფშგ; ა̈ნფიშგ; ა̈ნფიშგე ბქ., ოხჳ̂იფშგ, ენფიშგ; ენფიშგე ლშხ.), იფშკე (ა̈ხჳ̂იფშკ, ა̈ნფიშკ; ა̈ნფიშკე) ლნტ., გრდმ. -- იხსნის; იძრობს. ჲერხი ალ თანაფო̄ლა̈რს ზაჳ̂ ქა დე̄მ იფშგეხ (ბზ. 19) -- ზოგი ამ შალის ძაფს (აღდგომის ხუთშაბათს შებმულს) წლის მანძილზე არ {შე}იხსნის. [ზურალდ] ქა̈დფიშკ მჷსკა̈ტ (ლნტ. 250) -- ქალმა ბეჭედი წაიძრო.
- იფშღელ იგივეა, რაც იფშჳ̂დიე̄ლ.

- იფშირი (ა̈თჷ̂ფიშრა̈ნ, ა̈დფიშრა̈̄ნ; ა̈დფიშრი ბზ., ა̈თჷ̂ფიშრენ, ა̈დფიშრან, ა̈დფიშრი ბქ., ოთფიშრენ, ედფიშრა̄ნ; ედფიშრი ლშხ., ა̈თჷ̂ფშირენ, ა̈დფშირან; ა̈დფშირი ლნტ.), გრდუვ. -- მრავლდება. ა̈მეჯედხ... მეზგალ ი ჩჷ̂ა̈დფშირანხ (ლნტ. 14) -- მოსულან ოჯახები და გამრავლებულან.
- იფშკე იგივეა, რაც იფშგე.
- იფშჷ̂დიე̄ლ, იფშჷ̂დჲე̄ლ (ა̈თჷ̂ფა̈შჷ̂დი/ჲე̄ლ, ა̈დფა̈შდჷ̂ი/ჲე̄ლე; ა̈დფა̈შჷ̂დი/ჲე̄ლი) ბზ., იფშდელ (ა̈თჷ̂ფეშდალ, ა̈დფეშდალე; ა̈დფეშდა̈ლისგ) ბქ., იფშჷ̂დჲე̄ლ (ლოხფაშდჷ̂ჲელ, ლეჲფაშდჷ̂ჲელე; ლეჲფაშდჷ̂ჲელნე) ლშხ., იფა̈შტჷ̂იელ (ლა̈ხჷ̂ფა̈შტჷ̂იელ, ლა̈ჲფა̈შტჷ̂იელე; ლა̈ჲფა̈შტჷ̂იელი) ლნტ., გრდუვ. -- ტრაბახობს, იკვეხნის. იფა̈შტჷ̂იელ, ერ ხოჩა გეზელირ ლოქ ხაყა (ლნტ.) -- ტრაბახობს, (რომ) კარგი შვილები მყავსო.
- იფშჷ̂დჲე̄ლ იგივეა, რაც იფშჷ̂დიე̄ლ.
- იფჭა̈ჷ̂ი (ათჷ̂ფაჭჷ̂ან, ა̈დფაჭჷ̂ა̈̄ნ; ადფაჭჷ̂ი ბზ., ა̈თჷ̂ფუჭაჷ̂ენ, ა̈დფუჭაჷ̂ან; ა̈დფუჭა̈ჷ̂ი) ლნტ., იფჭაჷ̂ი (ოთფუჭჷ̂ენ, ედფუჭჷ̂ა̄ნ; ედფუჭჷ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- ფუჭდება. შდრ. იცჷ̂დი.
- იფხ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- გვიმრა. იფხ გჷ̄ნ წჷ̂ანილ ლი... (ლშხ. 2) -- გვიმრა ძალიან მწვანეა. იფხ მეჷ̂ა̈რ ა̈რი ლენტეხას (ლნტ.) -- ლენტეხში გვიმრა ბევრია.
- იქა̈დნე იგივეა, რაც იქდენი.
- იქა̈ჩე იგივეა, რაც იქჩე.
- იქა̈ჩი იგივეა, რაც იქჩენი.
- იქდენი (ა̈თჷ̂იქდ, ა̈დქა̈დ; ა̈დქა̈დნე ზს., ოთქად, ედქადე; ედქადნე ლშხ.), იქა̈დნე (ა̈თჷ̂იქდ, ა̈დქა̈დ; ა̈დქა̈დნე) ლნტ., გრდმ. -- იცილებს, {ა}იცდენს. [ჭაბიგჷ̂] და̈ჷ̂ს იქდენი (ბქ. 117) --

ჭაბუკი დევს იცილებს. იმჟი იქა̈დნე ამხუ̂ა̈ჲ ლეშტა̈ბს? (ლნტ.) -- როგორ იცდენს ამდენ სამუშაოს?

- იქეინი (--, ა̈დქეინან; ა̈დქეინი) ბქ., გრდუვ. -- გრილდება, ნელდება. [ბაჩა̈რ] ჩუ̂ა̈დქეინიხ, ეჩქას ჟი ლა̈თშიდ (ბქ. 196) -- ქვები (როცა) გაგრილდება, ამოვარჩევთ. იხ. იქუ̂ე̄ლი.
- იქზი (ოთქიზა̈ნ, ა̈დქიზა̈̄ნ; ა̈დქიზი) ბზ., იქიზი (ა̈თუ̂ქიზენ, ა̈დქიზან; ა̈დქიზი) ლნტ., გრდუვ. -- იცინის. დი̄ნა ჩუ̂ა̈დქიზა̈̄ნ (ბზ. 287) -- გოგომ გაიცინა. ა̈დქიზან ჭყინტ, ალე ერ ხა̈ქუ̂ხ (ლნტ.) -- ეს რომ უთხრეს, ბიჭმა გაიცინა.
- იქიზი იგივეა, რაც იქზი.
- იქნალ (ოთქინალ, ა̈დქინალ; ა̈დქინა̈ლი) ბქ., გრდუვ. -- ბანაობს. ლუ̂აჟმარე იქნალ სგიმშუ̂ (ბქ. 79) -- ვაჟკაცი ვეშაში ("ვეშით") ბანაობს.
- იქნა̄ლ (ოთქინა̄ლ, ესქინა̄ლე; ესქინა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ., -- {და}რბის. ბოფშარ ლეჟა-ლექუ̂ა იქნა̄ლხ (ლშხ.) -- ბავშვები ზევით-ქვევით დარბიან.
- იქრა̈ი (ა̈ხუ̂ქირა̈ჲ, ა̈ნქირჲე; ა̈ნქირჲი ბზ., ა̈ხუ̂ქირაუ̂, ა̈ნქირე; ა̈ნქირისგ ბქ.), იქრაი (ოხქირაი, ენქჷრიე; ენქჷრაჲნე) ლშხ., იქრა̈ჲ (ა̈ხუ̂ქირა̈ჲ, ა̈ნქირა̈ჲე; ა̈ნქირა̈ჲ) ლნტ., გრდმ. -- ქირაობს. დი̄ნად ქალქი ჰოკერ ლარდო̄ლ ა̈ნქირჲე (ბზ. 341) -- გოგომ ქალაქის ბოლოს პატარა ოთახი (სადგომი) იქირავა. ჭყინტდ ჩუ̂ა̈დქირა̈ჲე ეშხუ ოთა̈ხ (ლნტ.) -- ბიჭმა ერთი ოთახი დაიქირავა.
- იქრა̈უ̂ი (ა̈თუ̂ქარუ̂ა̈ნ, ა̈დქარუ̂ა̈̄ნ; ა̈დქარუ̂ი) ბზ., იქრაუ̂ი (ოთქარუ̂ენ, ედქარუ̂ა̄ნ; ედქარუ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- იკარგება, ქრება, უჩინარდება. ჯ̌ა ეშ ლა̈ხქარუ̂ა̈̄ნ (ბზ. 336) -- თვითონ გაუჩინარდა.
- იქრთამა̈უ̂ი იგივეა, რაც იქჷრთა̈მი.

- იქრთამი იგივეა, რაც იქჷრთა̈მი.
- იქუ̄ნცა̈̄ლი (ა̈ხუ̂ქუ̄ნცა̈̄ლ, ა̈ნქუ̄ნცა̈̄ლე; ა̈ნქუ̄ნცა̈̄ლი) ბზ., იქუნცა̈ლი (ოხქუნცა̈ლ, ანქუნცალე; ა̈ნქუნცა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂ქუნცა̈ლ, ლა̈ჲქუნცალე; ლა̈ჲქუნცალი ლნტ.), იქუ̄ნცა̄ლი (ოხქუ̄ნცა̄ლ, ენქუ̄ნცა̄ლე; ენქუ̄ნცა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- კრეფს. ბოფშა̈რ უ̂ეთხმალე ლალდია̈რ ლექუ̂ა... ითქა̈რს იქუნცა̈ლიხ (ბქ. 71) -- ბავშვები საქონლის ბაგაში მარცვლებს კრეფენ (აგროვებენ).
- იქუ̂ემ (ლოხუ̂იქუ̂, ლა̈ჲქუ̂ე; ლა̈ჲქუ̂ემნე ბზ., ლოხუ̂იქუ̂ \ ლა̈ხუ̂იქუ̂, ლა̈იქუ̂ე; ლა̈ჲქუ̂ემ ბქ., ლნტ., ლო̄ხუ̂იქუ̂, ლეჲქუ̂ე; ლეჲქუ̂ემ ლშხ.), გრდმ. -- იცვამს. ამნე̄მი მე̄რმე ლერექუ̂ ლა̈ჲქუ̂ე (ბზ. 426) -- ამანაც სხვა ტანსაცმელი ჩაიცვა. ეჯნემ სგა ლა̈იქუ̂ მიჩა ჯიმლა̈შ ლერქუ̂ა̈რ (ბქ. 53) -- იმან თავისი ძმის ტანსაცმელი ჩაიცვა. გარდატყუაჲდ სგა ლე̄ჲქუ̂ე მიჩა ჲეხუ̂ე ლერქუ̂ალ (ლშხ. 76) -- გარდატყუამ თავისი ცოლის ტანსაცმელი ჩაიცვა. ჭყინტ ხოჩა ლერექუ̂ა̈ლს იქომდა (ლნტ. 294) -- ბიჭი კარგ ტანსაცმელს იცვამდა.
- იქუ̂ე̄ლი (--, ა̈დქუ̂ე̄ლა̈̄ნ; ა̈დქუ̂ე̄ლი ბზ., ოთქუ̂ე̄ლენ, ედქუ̂ე̄ლა̄ნ; ედქუ̂ე̄ლი ლშხ.), იქუ̂ელი (ა̈თუ̂ქუ̂ელენ, ა̈დქუ̂ელან; ა̈დქუ̂ელი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}გრილდება, {გა}ცივდება. [ჩეო̄ ლარდა] ჩუ̂ა̈დქუ̂ე̄ლა̈̄ნ (ბზ. 243) -- სპილენძის სახლი გაგრილდა. ასტამ ჩუ̂ალქუ̂ე̄ლე̄ლი (ლშხ. 58) -- ასტამი გაგრილებულა. მჷცხა̈ჲსა თორნ ხელათ იქუ̂ელი (ლნტ. 35) -- სიცივეში თორნე ხელად გრილდება.
- იქუ̂თერ (ა̈თუ̂იქუ̂თ, ა̈დქუ̂ით; ა̈დქუ̂ითნე ზს., ა̈დქუ̂ითე ლნტ., ოთქუ̂ით, ედქუ̂ითე; ედქუ̂ითნე ლშხ.), გრდმ. -- იპარავს. აფხნეგდ ქა̈̄დქუ̂ით ეშხუ ლა̈ძჰა (ბზ. 347) -- ამხანაგმა ერთი საკლავი მოიპარა. ცეროდენად ჩაფლა̈რ ქა̈თქუ̂ით (ბქ. 95) -- ცეროდენამ ფეხსაცმელები მოიპარა. ქო̄თქუ̂ითა ალ დი̄კონს გეზალ (ლშხ.) -- ამ დიაკვანს შვილი

მოუპარავს. ქათოქჳ̂ითახ ალ ხა̈ტ (ლნტ. 95) -- ეს ხატი მოუპარავთ.

- იქჳ̂თუნა̄ლ (ა̈თჳ̂ქუთჳ̂ნა̄ლ, ა̈დქუთჳ̂ნალა̄ნ; ა̈დქუთჳ̂ნა̄ლი) ბზ., იქჳ̂თუნალ (ესჳ̂ქუთნალ \ ოსქუთნალ, ესქუთნალ; ესქუთნა̈ლისგ) ბქ., იქჳ̂თუნა̄ლ (ოთქუთნენ, ენქუთნა̄ნ; ენქუთნი) ლშხ., იქჳ̂თუნა̈ლ (ა̈თჳ̂ქუთნალენ, ა̈დქუთნალან; ა̈დქუთნალი) ლნტ., გრდუვ. -- ინძრევა. მიჩა მაყალშჳ̂ ესერ ლჷცისგა კალმახ დეშ იქჳ̂თუნალ (ბქ. 52) -- ჩემი შიშით წყალში კალმახი ვერ ინძრევაო.
- იქჳ̂თუნი (ა̈თჳ̂ქუთჳ̂ნა̈ნ, ა̈დქუთნა̄ნ; ა̈დქუთნი ბზ., ოთქუთნენ, ა̈დქუთნან; ა̈დქუთნი ბქ., ედქუთნა̄ნ; ედქუთნი ლშხ., ა̈თჳ̂ქუთნენ, ა̈დქუთნან; ა̈დქუთნი ლნტ.), გრდუვ. -- ინძრევა. ამ დრო̈ს გჳ̂ელიაშა̈პ ა̈დქუთნან (ლნტ. 211) -- ამ დროს გველეშაპი გაინძრა.
- იქჳ̂ი იგივეა, რაც ი̄ქჳ̂ი.
- იქჳ̂ქჳ̂ი იგივეა, რაც იქქჳ̂ი.
- იქჳ̂ცე (ოთჳ̂იქჳ̂ც, ა̈დქჳ̂იც; ა̈დქჳ̂იცნე ბზ., ა̈დქჳ̂იცე ბქ., ოთიქჳ̂ც, ედქჳ̂იც; ედქჳ̂იცე ლშხ., ა̈თჳ̂იქჳ̂ც, ა̈დქჳ̂იც; ა̈დქჳ̂იცე ლნტ.), გრდმ. -- იჭრის. მინდი̄ ესერ ქა̄ჳ̂ ა̈დქჳ̂იცხ ჰაკჳ̂და̈რ (ბზ. 360) -- თქვენც მოიჭერით კუდებიო. კა̈ნჭს მა̈ხჲადა̈რ ლოქ ა̈დქჳ̂იცეხ (ლნტ. 294) -- ნეკს სიხარულით მოვიჭრითო.
- იქქჳ̂ი (ესჳ̂ქუქჳ̂ა̈ნ, ესქუქჳ̂ა̄ნ; ესქუქჳ̂ი ბზ., ოსქუქჳ̂ენ, ესქუქჳ̂ა̄ნ; ესქუქჳ̂ი ლშხ.), იქჳ̂ქჳ̂ი (ესჳ̂ქუქდ, ესქუქუდ; ესქჳ̂იქჳ̂ი ბქ., ა̈სჳ̂ქუქჳ̂ენ, ა̈სქუქჳ̂ან; ა̈სქუქჳ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- ცუცქდება. ხეხჳ̂ა̈რ ჩუ იქქჳ̂იხ (ბქ. 76) -- ქალები ჩაცუცქდებიან. ჩჳ̂ა̈სექუქჳ̂ანხ ზურელა̈ლ (ლნტ.) -- ჩაცუცქდნენ ქალები.
- იქჩე (ოხჳ̂იქჩ, ა̈ნქა̈ჩ; ა̈ნქა̈ჩნე ზს., ოხჳ̂იქჩ, ენქაჩე; ენქაჩნე ლშხ.), იქა̈ჩე (ა̈ხჳ̂იქჩ, ა̈ნქა̈ჩ; ა̈ნქა̈ჩნე) ლნტ., გრდმ. -- {მო}იჭრის. დჳ̂ეშდი ლადა̈ღ ცაგა̈რს იქჩე მა̈გ მუკჳ̂ა̄რიშ (ბზ. 18) --

ორშაბათ დღეს ყველა ასკილის ეკლებს იჭრის. ხჳ̂ატ ოხჳ̂იქჩ (ბქ. 203) -- შოლტი მოვიჭერი.

- იქჩენი, იქჩი (ა̈თჳ̂ქაჩა̈ნ, ა̈დქაჩა̄̈ნ; ა̈დქა̈ჩი) ბზ., იქჩენი (ოთქაჩენ, ა̈დქაჩან; ა̈დქა̈ჩი) ბქ., იქჩი (ოთქაჩენ, ედქაჩა̄ნ; ედქაჩი) ლშხ., იქა̈ჩი (ა̈თჳ̂ქა̈ჩენ, ა̈დქაჩან; ა̈დქა̈ჩი) ლნტ., გრდუვ. -- იჭრება. მინე აფხნეგ იქჩენი (ბქ. 235) -- მათი ამხანაგი იჭრება. კადაჳ̂შ ა̈დქაჩან ჭყინტ (ლნტ.) -- ბიჭი ნაჯახით დაიჭრა.
- იქჷრთა̈მი (ა̈თჳ̂ქჷრთა̈მ, ა̈დქჷრთამე; ა̈დქჷრთა̈მი \ -ა̈მნე) ბზ., იქრთა̈მი (ოთქჷრთამ, ადქჷრთამე; ა̈დქჷრთა̈მისგ) ბქ., იქრთამი (ოთქრთამ, ადქრთამე; ადქრთამნე) ლშხ., იქრთამა̈ჳ̂ი (ა̈ხჳ̂ქრთამა̈ჳ̂, ა̈ნქრთამა̈ჳ̂ე; ა̈ნქრთამა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- იქრთამავს. ოთარს ჩოთქჷრთამა ეჯი (ბქ. 81) -- ოთარს ის მოუქრთამავს. ბობშა̈რ ა̈ხჳ̂ქრთამა̈ჳ̂ (ლნტ.) -- ბავშვები მოვიქრთამე.
- იქჷრთე (ა̈ხჳ̂ქირთ, ა̈ნქჷრთე; ა̈ნქჷრთი ბზ., ოხქჷრთ, ენქჷრთე; ენქჷრთნე ლშხ.), გრდმ. -- ილობავს. ამუნღო ნოსაჳ̂ იქჷრთეხ და̈ბს (ბზ. 298) -- ამის შემდეგ ყანას ნუ {შე}ილობავთო.
- ილანი იგივეა, რაც ილწა̈ჳ̂ი.
- ილარა̈ლ იგივეა, რაც ილრა̄̈ლ.
- ილა̈რბი იგივეა, რაც ილრიბი.
- ილბა̈ლ (ილბლიშ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლნტ.), ილბალ ლშხ. -- ილბალი, ბედი. ილბა̈ლ ესერ ქა ხეტხუნი (ბზ. 409) -- ილბალი წაერთმევაო. ლახჳ̂ბას ხახჷრჷნხ ხოხრა მუხჳ̂ბემ ხოჩა ილბალ (ბქ. 50) -- ძმებს შურდათ უმცროსი ძმის კარგი ბედი. ილბა̈ლ ეშიჲ დემ ლოქ ჯითჳ̂ეფენი (ლნტ. 268) -- ბედი მაინც არ დაგეკარგებაო.
- ილელი იგივეა, რაც ილლი.

- ილეშგა̈̄ლ-ხ (ოთღეშგალა̈ნდ, ა̈დღეშგა̈̄ლა̈̄ნხ; ა̈დღეშგა̈̄ლიხ) ბზ., ილეშგა̈ლ-ხ (ოთღეშგალდ, ა̈დღეშგალხ; ა̈დღეშგა̈ლისგხ) ბქ., ილჷ̄შა̄ლ-ხ (ოთღჷ̄შა̄ლა̄ნდ, ედღჷ̄შა̄ლა̄ნხ; ედღჷ̄შა̄ლიხ) ლშხ., ილეშკა̈ლ-ხ (ა̈თჳ̂ღეშკალანდ, ა̈დღეშკალანხ; ა̈დღეშკალიხ) ლნტ., გრდუვ. -- დაობენ, ეცილებიან. შიურა̈ ი ჭჷშხურა̈ ლეღჳ̂ს ილეშგა̈ლხ (ბქ. 31) -- უხელო და უფეხო (ერთმანეთს) ხორცს ეცილებიან. ჩჳ̂ა̈დღეშკალანხ და̈შტჳ̂ ი თხერე ლეღჳ̂ჟი (ლნტ.) -- დათვი და მგელი ერთმანეთს ხორცზე შეეცილნენ.
- ილეშგა̈ლ-ხ იგივეა, რაც ილეშგა̈̄ლ-ხ.
- ილჷ̄შა̄ლ-ხ იგივეა, რაც ილეშგა̈̄ლ-ხ.
- ილლი (ა̈ხჳ̂ლჷ̄ლაჳ̂, ა̈ნლჷ̄ლჳ̂ე; ა̈ნლჷ̄ლჳ̂ი ბზ., ახჳ̂ლელაჳ̂, ა̈ნლელჳ̂ე; ა̈ნლელჳ̂ისგ ბქ., ოხლჷ̄ლ, ენლჷ̄ლე; ენლჷ̄ლნე ლშხ.), ილელი (ა̈ხჳ̂ლელ, ა̈ნლელე; ა̈ნლელი) ლნტ., გრდუვ. -- იცდის. [თინად] ჟ'ა̈ნლჷ̄ლჳ̂ე (ბზ. 323) -- თინამ მოიცადა. ქორს მერდალა ილელიხ-ილელიხ (ლნტ. 79) -- სახლში მყოფნი იცდიან-იცდიან.
- ილლია̈ იგივეა, რაც ნა̈ლლია̈შ.
- ილნა̈ჳ̂ი (ა̈თჳ̂ლანჳ̂ა̈ნ, ა̈დლანჳ̂ა̈̄ნ; ა̈დლანჳ̂ი ბზ., ოთლანჳ̂ენ, ა̈დლანჳ̂ან; ა̈დლანჳ̂ი ბქ.), ილნა̄ჳ̂ი (ოთლა̄ნჳ̂ენ, ედლა̄ნჳ̂ა̄ნ; ედლა̄ნჳ̂ი) ლშხ., ილანი (ა̈თჳ̂ლანენ, ა̈დლანან; ა̈დლანი) ლნტ., გრდუვ. -- ორსულდება. ზურა̄ლ ჩჳ̂ა̈დლანჳ̂ა̈̄ნ (ბზ. 284) -- ქალი დაორსულდა. დადა ჩუ ადლანჳ̂ან (ბქ. 51) -- დედაბერი დაორსულდა. ალ დენა ჩჳ̂ა̈დლანან (ლნტ. 239) -- ეს გოგო დაორსულდა.
- ილორა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ილჳ̂რეჳ̂ი1.
- ილრა̈̄ლ (ლა̈ხჳ̂ლირა̈̄ლ, ლა̈ჲლირა̄ლე; ლა̈ჲლირა̈̄ლი) ბზ., ილრა̈ლ (ლა̈ხჳ̂ლარალ, ლა̈ჲლარალე; ლა̈ჲლარა̈ლისგ) ბქ., ილრა̄ლ (ლოხლარა̄ლ, ლეჲლარა̄ლე; ლეჲლარა̄ლნე) ლშხ., ილარა̈ლ (ლა̈ხჳ̂ლარა̈ლ, ლა̈ჲლარალე; ლა̈ჲლარალი) ლნტ., გრდუვ. 1. ზს., ლნტ. მღერის. მეჰად

ხიღრა̈̄ლ (ბზ. 69) -- განუწყვეტლივ მღერიხარ. ამნემ ესღირალე (ბქ. 38) -- ამან დაიმღერა. 2. ლშხ. თამაშობს. ჭყინტ ჲეზჳ̂ისა იღრა̄ლ (ლშხ.) -- ბიჭი ეზოში თამაშობს. იხ. იშდრა̈̄ლ.

- იღრე (ა̈თჳ̂იღრ, ა̈დღირ; ა̈დღირე ზს., ლნტ., ოთიღრ, ედღირ; ედღირე ლშხ.), გრდმ. -- იშორებს. ხახჳ̂ემ წიდ ქა̈დღირ (ბქ.) -- ცოლმა ჭუჭყი მოიშორა. ბელხანჯარდ და̄ჳ̂ ქე̄დღირ (ლშხ. 71) -- ბელხანჯარმა დევი მოიშორა. ა̈დღირ მაულდ და̈შტჳ̂ (ლნტ. 318) -- მელამ დათვი მოიშორა.
- იღრეჳ̂ი იგივეა, რაც იღჳ̂რეჳ̂ი1.
- იღრიბი (ოთღირბა̈ნ/ა̈თჳ̂ღირბა̈ნ, ა̈დღირბა̈̄ნ; ა̈დღირბი ბზ., ა̈თჳ̂ღირბენ, ა̈დღირბან; ა̈დღირბი ბქ., ოთღარბენ/-ღირბენ, ედღარბა̄ნ/-ღირბა̄ნ; ედღარბი \ -ღირბი ლშხ.), იღა̈რბი (ა̈თჳ̂ღა̈რბენ, ა̈დღა̈რბან; ა̈დღა̈რბი) ლნტ., გრდუვ. -- ღარიბდება. მაშენე მუხჳ̂ბე ჩჳ̂ა̈დღირბა̈̄ნ (ბზ. 290) -- უფროსი ძმა გაღარიბდა. მულქჳ̂ერილ სურუ ა̈დღირბან (ბქ.) -- მეწისქვილე მეტისმეტად გაღარიბდა. ალჲარ ჩჳ̂ედღირბა̄ნდახ (ლშხ. 53) -- ესენი გაღარიბდნენ. ჲეხჳ̂-ჭაშ ჩჳ̂ა̈დღა̈რიბანხ (ლნტ.) -- ცოლ-ქმარი გაღარიბდა.
- იღროჳ̂ი იგივეა, რაც იღჳ̂რეჳ̂ი.
- იღუპაჳ̂ი, იღუპა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც იღჳ̂პა̈ჳ̂ი.
- იღჳ̂აჭა̈რ იგივეა, რაც იღჳ̂ჭა̈რ.
- იღჳ̂ერი იგივეა, რაც იღჳ̂ნე.
- იღჳ̂ნე (ოთღჳ̂ენ, ა̈დღჳ̂ენე; ა̈დღჳ̂ენნე ბზ., ა̈დღჳ̂ენისგ ბქ.), იღჳ̂რინე (ოთღჳ̂ენ, ედღჳ̂ენე; ედღჳ̂ენნე) ლშხ., იღჳ̂ერი (ა̈თჳ̂იღჳ̂რ, ა̈დღჳ̂ერ; ა̈დღჳ̂ერნე) ლნტ., გრდმ. -- იფიცავს. მა̈გ ლაჯმილას იღჳ̂ნე (ბზ. 378) -- ყველა ძმებს იფიცავს. ამნემ ჩჳ̂ა̈დღჳ̂ენე მიჩა გიგაშ ქჳ̂ინ (ბქ. 46) -- ამან თავისი დეიდის სული დაიფიცა. მიშკჳ̂ი ჯუმილს ხჳ̂იღჳ̂ერი ჩიჲღა (ლნტ.)

-- ყოველთვის ჩემს ძმას ვიფიცავ.

- ილჷ̂პა̈ჷ̂ი (ოთლჷ̂აპჷ̂ა̈ნ, ა̈დლჷ̂აპჷ̂ა̈̄ნ; ა̈დლჷ̂აპჷ̂ი ბზ., ოთლჷ̂აპჷ̂ენ, ა̈დლჷ̂აპჷ̂ან; ა̈დლჷ̂აპჷ̂ი ბქ.), ილჷპაჷ̂ი (ოთლჷპჷ̂ენ, ედლჷპჷ̂ა̄ნ; ედლჷპჷ̂ი) ლშხ., ილჷპა̈ჷ̂ი (ა̈თჷ̂ლჷპა̈ჷ̂ენ, ა̈დლჷპაჷ̂ან; ა̈დლჷპა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- ილუპება. ეჯას აშ ხოხალ, ერე ჩ'ა̈დლჷ̂აპჷ̂ა̈̄ნ (ბზ. 445) -- იმან ასე იცის, რომ დაილუპა. ა̈დლჷპაჷ̂ან ზურალ (ლნტ.) -- ქალი დაილუპა.
- ილჷ̂ჟა̈̄ლ (ა̈თჷ̂ლჷ̂აჟა̈ნ, ა̈დლჷ̂აჟა̈̄ნ; ა̈დლჷ̂ა̈ჟი) ბზ., ილჷ̂ჟა̈ლ (ათჷ̂ლჷ̂აჟა̈ლ, ა̈დლჷ̂აჟალე; ა̈დლჷ̂აჟა̈ლისგ) ბქ., ილლჷ̂აჟა̄ლ (ოთგლლჷ̂აჟენ, ედგლლჷ̂აჟა̄ნ; ედგლლჷ̂აჟი) ლშხ., ილლჷ̂აჟა̈ლ (ა̈თჷ̂ილლჷ̂ა̈ჟენ, ა̈დილლჷ̂აჟან; ა̈დილლჷ̂ა̈ჟი) ლნტ., გრდუვ. -- მშობიარობს. ზურა̄ლ... ილჷ̂ჟა̈̄ლ (ბზ. 332) -- ქალი მშობიარობს. და̈ლ ილჷ̂ჟა̈ლ კოჯისგა (ბქ. 210) -- კლდეში დალი მშობიარობს. დენად ჲერბი ლა̈დეღ ლა̈ჲლლჷ̂აჟა̈ლე (ლნტ.) -- გოგომ ორი დღე იმშობიარა.
- ილჷ̂რეჷ̂ი1 (ა̈თჷ̂ლორეჷ̂; ა̈დლორჷ̂ე; ა̈დლორჷ̂ი{ნე}) ბზ., ილრეჷ̂ი (ოთლორა̈ჷ̂, ა̈დლორჷ̂ე; ა̈დლორჷ̂ისგ) ბქ., ილროჷ̂ი (ოთლორაჷ̂, ედლორჷ̂ე; ედლორჷ̂ი) ლშხ., ილორა̈ჷ̂ი (ა̈ხჷ̂ლორა̈ჷ̂, ა̈ნლორა̈ჷ̂ე; ა̈ნლორა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- იტყუებს. ეჯ დი̄ნას სგა ხჷ̂ილჷ̂რეჷ̂ი (ბზ. 341) -- იმ გოგოს შევიტყუებ. ჭყინტდ ფეკჷ̂ნა სგა̈დლორჷ̂ე ქორთეისგა (ბქ.) -- ბიჭმა ლეკვი სახლში შეიტყუა. ქა̈ხჷ̂ლორა̈ჷ̂ ბეფშ მიშკჷ̂ა̈შხო (ლნტ.) -- ბავშვი ჩემთან მოვიტყუე.
- ილჷ̂რეჷ̂ი2 (ა̈თჷ̂ლორჷ̂ა̈ნ, ა̈დლორჷ̂ა̈̄ნ; ა̈დლორჷ̂ი) ბზ., გრდუვ. -- ტყუვდება. ჳთოლ მა̈̄რე შიშდ ილჷ̂რეჷ̂ი (ბზ.) -- უტვინო კაცი ხელად ტყუვდება.
- ილჷ̂რინე იგივეა, რაც ილჷ̂ნე.
- ილჷ̂ჭა̈რ (ა̈ხჷ̂ლჷ̂აჭა̈რ, ა̈ნლჷ̂აჭრე; ა̈ნლჷ̂აჭრი ბზ., ა̈ხლჷ̂აჭა̈რ, ა̈ნლჷ̂აჭრე; ა̈ნლჷ̂აჭრისგ ბქ.), ილჷ̂ჭარ (ოხლჷ̂აჭარ, ენლჷ̂აჭრე; ენლჷ̂აჭრი) ლშხ., ილჷ̂აჭა̈რ (ა̈ხჷ̂ლჷ̂აჭა̈რ, ა̈ნლჷ̂აჭა̈რე;

ა̈ნღუ̂აჭა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- ვაჭრობს. მა̈ჲ ახღუ̂აჭა̈რ აშირ მანა̈თღა? (ბქ. 28) -- ას მანეთად რა ივაჭრე? ხოჩამდ ა̈ხუ̂ღუ̂აჭა̈რ ლა̈ღეღი (ლნტ.) -- დღეს კარგად ვივაჭრე.

- იღჷ̄ნჯა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂ღჷ̄ნჯა̈̄ლ, ლა̈ჲღჷ̄ნჯა̄ლე; ლა̈ჲღჷ̄ნჯა̈̄ლნე) ბზ., იღჷნჯელ (ოხუ̂ღჷნჯალ, ლა̈ჲღჷნჯალე; ლა̈ჲღჷნჯალი) ბქ., იღჷ̄ნჯა̄ლ (ლოხღჷ̄ნჯა̄ლ, ლეჲღჷ̄ნჯა̄ლე; ლეჲღჷ̄ნჯა̄ლნე) ლშხ., იღჷნჯა̈ლ (ლა̈ხუ̂ღჷნჯა̈ლ, ლა̈ჲღჷნჯა̈ლე; ლა̈ჲღჷნჯა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- დაობს; ჯიჯღინებს. ალჲა̈რ იღჷნჯელხ (ბქ. 206) -- ესენი დაობენ. ჲეხუ̂-ჭა̈შ იღჷნჯა̈ლხ ძინა̈რნეშ (ლნტ.) -- ცოლ-ქმარი დილიდან ჯიჯღინებს.

- იყდა̈̄ნი (ესუ̂ყედა̈̄ნ, ესყედა̄ნე; ესყედა̈̄ნი) ბზ., იყდა̈ნი (ოსყედა̈ნ, ესყედნე; ესყედნისგ) ბქ., იყდა̄ნი (ოსყედა̄ნ, ესყედ{ა̄}ნე; ესყედ{ა̄ნ}ნე) ლშხ., იყედნე, იყედა̈ნი (ა̈სუ̂ყედა̈ნ, ა̈სყედნე; ა̈სყედნი) ლნტ., გრდმ. 1. იჭერს, იკავებს. ლეტუ̂რა̈̄ლს ჩუ იყდა̈̄ნიხ ტო̈ტისგა (ბზ. 14) -- სანთლებს დაიჭერენ ხელში. შიისგა დეშ ესყედნე (ბქ.) -- ხელში ვერ დაიკავა. სამ ლეთ-ლადეღ მუშგუ̂რიდ იყდა̈ნდახ მარა (ბქ. 25) -- სამ დღე-ღამეს კაცს სტუმრად იტოვებდნენ. 2. (ა̈თუ̂ყედა̈̄ნ, ა̈დყედა̈̄ნნე; ა̈დყედა̄ნი ბზ., ა̈თუ̂ყედან, ა̈დყედნე; ა̈დყედნისგ ბქ., ა̈დყედა̈ნე; ა̈დყედა̈ნი ლნტ.) -- {და}ნიშნავს (ქალს). [ჭყინტდ] ზურა̄ლ ა̈დყედა̄ნე (ბზ. 23) -- ბიჭმა ქალი დანიშნა.

- იყდი (ა̈ხუ̂იყდ \ ოხუ̂იყდ, ა̈ნყიდ; ა̈ნყიდნე ზს., ა̈ხუ̂იყდ ლნტ., ოხიყდ, ენყიდე; ენყიდნე ლშხ.), გრდმ. -- ყიდულობს. დი̄ნად მე̄რმე თე ჟი̄დ ენყიდ (ბზ. 287) -- გოგომ მეორე თვალიც იყიდა. ლახუ̂ბად ზა̈ნს სიმინდ ჟ'ა̈ნყიდხ (ბქ. 252) -- ძმებმა სამეგრელოში სიმინდი იყიდეს. ამშა თე̄რალს და̄რ მოშ იყდი (ლშხ. 82) -- ამის თვალებს ვერვინ იყიდის. ჭყინტდ ლუ̂ინალ ჟ'ა̈ნყიდ (ლნტ. 104) -- ბიჭმა ღვინო იყიდა.

- იყედა̈ნი იგივეა, რაც იყდა̈̄ნი.

- იყედნე იგივეა, რაც იყდა̈̄ნი.
- იყე̄ლი (ა̈ხუ̂ყა̈ლ, ა̈ნყე̄ლ{ე}; ა̈ნყე̄ლნე ბზ., ოხყე̄ლ, ენყე̄ლე; ენყე̄ლნე ლშხ.), იყელი (ა̈ხუ̂ყელ \ ოხყელ, ანყელ; ა̈ნყელნე/ისგ) ბქ., იყელე (ა̈ხუ̂ყელ, ა̈ნყელე; ა̈ნყელი) ლნტ., გრდმ. -- ამოჰყავს (ყველი). ზურალე̄ლ ჟენყე̄ლნეხ (ლშხ. 7) -- ქალები ყველს ამოიყვანენ. ძინა̈რს ჟა̈ხუ̂ყელ (ლნტ.) -- დილას ყველი ამოვიყვანე.
- იყლული-ხ იგივეა, რაც იყუ̂ლუ̄რი-ხ.
- იყლუ̄რი-ხ იგივეა, რაც იყუ̂ლუ̄რი-ხ.
- იყმი (ოთყიმა̈ნ, ა̈დყიმა̈̄ნ; ა̈დყიმი ბზ., ოთყიმენ, ა̈დყიმან; ა̈დყიმი ბქ., ა̈თუ̂ყიმენ ლნტ., ოთყიმენ, ედყიმა̈̄ნ; ედყიმი ლშხ.), გრდუვ. -- იხრჩობა. ლიცი მაფჷნშუ̂ ესერ იყმი (ბზ. 404) -- წყლის წყურვილით ვიხრჩობიო. კორკოცჟი ბეფშ ჩუ ლეთ იყმი (ბქ.) -- ყივანახველის დროს ბავშვი ლამის დაიხრჩოს. დაუ̂ა̈რ სკაშჷდდახ ლიცისკა ი ჩუ̂ა̈დყიმანხ (ლნტ. 157) -- დევები წყალში ჩაცვივდნენ და დაიხრჩვნენ.
- იყურული-ხ იგივეა, რაც იყუ̂ლუ̄რი-ხ.
- იყუ̂ბი-ხ (ა̈ხუ̂ყუ̂აბა̈ნდ, ა̈ნყუ̂აბა̈̄ნხ; ა̈ნყუ̂ა̈ბიხ) ბზ., გრდუვ. -- იკრიბებიან. შუ̂ანა̈რ კა̄ლს ა̈ნყუ̂აბა̈̄ნხ ჟი (ბზ. 4) -- სვანები კალაში შეიკრიბნენ.
- იყუ̂ლუ̄რი-ხ (ა̈თუ̂ყულუ̄რა̈ნდ, ა̈დყულუ̄რა̈̄ნხ; ა̈დყულუ̄რიხ) ბზ., იყურული-ხ, იყუ̂ლური-ხ (ოთყურულანდ/ოთუ̂ყულურანდ, ა̈დყურულანხ/ა̈დყულურანხ; ა̈დყურულიხ/ა̈დყულურიხ) ბქ., იყლუ̄რი-ხ (ოთყულუ̄რა̄ნდ, ედყულუ̄რა̄ნხ; ედყულუ̄რიხ) ლშხ., იყლული-ხ (ა̈თუ̂ყულულანდ, ა̈დყულულანხ; ა̈დყულულიხ) ლნტ., გრდუვ. -- იყრებიან, შორდებიან. ხეხუ̂-ჭა̈შ ჩუ̂ა̈დყულუ̄რა̈̄ნხ (ბზ. 32) -- ცოლ-ქმარი გაიყარა. ისკლეთისა ა̈თუ̂ყულულანდ (ლნტ.) -- შუაღამისას ერთმანეთს დავშორდით.

- იყჷნჷ̈ლ (ოთყჷ, ადყურდა; ჼდყჷინი) ბზ., იყჷნჼლ (ოთჷყურდ, ადყურდ; ჼდყჷინი ბქ., ათჷაყურდ, ადაყურდა; ჼდყჷინი ლნტ.), იყჷნჼლ (ოთყჷ, ადყჷ̄რდა; ედყჷინი) ლშხ., გრდუვ. -- წვება. მედუქჼნ ჩჷადყურდა (ბზ. 262) -- მედუქნე დაწვა. დოშდულ ბუმბლჼრ ლეჟა ოლყჷინ (ბქ. 309) -- მთვარე ბუმბულზე დაწოლილა. მჼნკჷი ჯეჲ ადყჷ̄რდა ლაყჷრჼჲსა (ლშხ. 78) -- ლოგინში ჯერ თვითონ ჩაწვა. ჩჷადაყურდა რჼშჷ (ლნტ. 157) -- რაში დაწვა.
- იყჷნე (ლჼხჷყჷინ, ლჼჲყჷინე; ლჼჲყჷინნე ბზ., ლოხჷყჷინ, ლჼჲყჷინე; ლჼჲყჷინისგ ბქ., ლოხჷყჷინ, ლეჲყჷინე; ლეჲყჷინნე ლშხ., ლჼხჷყჷინ, ლჼჲყჷინე; ლჼჲყჷინი ლნტ.) გრდმ. -- იწვენს. სგჼჷ ესერ ლჼჲყჷინე, ადო მიჩა გეზალს ესერ ჩუ ხოძჰენიხ (ბზ. 344) -- დამიწვინე, თორემ შენს შვილს დაგიკლავთო. დიდ ბეფშ სგალჼჲყჷინე (ბქ.) -- დედამ ბავშვი ჩაიწვინა. ზურჼლდ სგა ლე̄ჲყჷინე მიჩაცახან გეზალ (ლშხ. 78) -- ქალმა შვილი თავისთან ჩაიწვინა.
- იყჷფე (ჼხჷიყჷფ, ჼნყჷიფ; ჼნყჷიფე ბზ., ლნტ., ოხჷიყჷფ, ჼნყჷიფ; ჼნყჷიფე ბქ., ოხჷიყჷფ, ენყჷიფ; ენყჷიფე ლშხ.), გრდმ. -- იძრობს. ეჯნე̄მ მეგჼმ ჟ'ჼნყჷიფ (ბზ. 403) -- იმან ხე ამოაძრო (ამოიძრო). ლჼჲყჷიფ დინილდ ჯიბხენჟი ჯიჯჷ (ბქ. 220) -- გოგონამ ჯიბიდან ძვალი "დაიძრო". დენად აბაყაჟი ფჼთულდ ჟჼნყჷიფ (ლნტ.) -- გოგონამ ლოყაზე ბეწვი ამოიძრო.
- იყჷჩე (ოთიყჷჩ, ჼდყჷიჩ; ჼდყჷიჩე ზს., ოთიყჷჩ, ედყჷიჩ; ედყჷიჩე ლშხ., ჼთჷიყჷჩ, ჼდყჷიჩ; ჼდყჷიჩე ლნტ.), გრდმ. -- იტეხს. ჭყინტდ ფოყ ჼდყჷიჩ (ბზ. 390) -- ბიჭმა გვერდი (თეძო) მოიტეხა. ბეფშდ ლაქინას კინჩხ ღეთ ჼდყჷიჩ (ბქ.) -- ბავშვმა სირბილის დროს კინაღამ კისერი მოიტეხა. ჩჷანშყჷედ კიბხენჩუ ი ქჼთჷიყჷჩ ჭიშხ (ლნტ.) -- კიბიდან ჩამოვვარდი და ფეხი მოვიტეხე.
- -იშ ნათ. ბრუნვის ნიშანი თანხმოვანფუძიანებთან, -ი̄შ ი ხმოვანფუძიანებთან; -ჼშ ზს., ლნტ.,

-აშ ლშხ., -ა̄̈შ ბზ., -ა̄შ ლშხ., ა ხმოვანფუძიანებთან და ზოგ თანხმოვანფუძიან სახელთან; მუსიშ -- თოვლის. გუ̂ელეშა̈პიშ -- გველეშაპის. ჯიმლა̈შ (ბქ.) -- ძმის. ქორა̈შ (ბზ.) -- სახლის. დინა̄̈შ (ბზ.) -- ქალიშვილის. ღაბნა̄შ (ლშხ.) -- მოზვრის, გეზლიაშ (ლშხ.) -- შვილის. ღაბნა̄̈შ (ბზ.) -- მოზვრის. ზურალა̈შ (ლნტ.) -- ქალის. ღაბნა̄შ (ლშხ.) -- მოზვრის. დინა̈შ (ლნტ.) -- გოგონას.

- იშა ზს., ჲეშა ლშხ., ეშა ლნტ., კითხ.- კუთვნ. ნაცვალსახ. -- ვისი. იშა გეზალ როქუ̂ ხი? (ბზ. 333) -- ვისი შვილი ხარო? ეშა ში ლოქ ჯიცხა? (ლნტ. 57) -- ვისი ხელი გირჩევნიაო?
- იშაქრაუ̂ი, იშაქრა̈უ̂ი იგივეა, რაც იშქა̈რი.
- იშა̄ნგუნა̄̈ლ (ლოხშა̄ნგუნა̄̈ლ, ლა̈ჲშა̄ნგუნა̄̈ლე; ლა̈ჲშა̄ნგუნა̄̈ლნე) ბზ., იშანგუნა̈ლ (ოსშანგუნა̈ლ, ესშანგუნალ; ესშანგუნა̈ლისგ ბქ., ა̈სუ̂შანგუნა̈ლ, ა̈სშანგუნალე; ა̈სშანგუნალი ლნტ.), იშა̄ნგუნა̄ლ (ოსშა̄ნგუნა̄ლ, ესშა̄ნგუნა̄ლე; ესშა̄ნგუნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. 1. დააბოტებს, დაბლაყუნობს. იმჟი ყა̈ნჩუ̂შა̄ლ იშა̄ნგუნა̄̈ლ (ბზ.) -- როგორ ყანჩასავით დადის (დააბოტებს). 2. როხროხებს. ამჟი იშანგუნა̈ლ ჩიგარ მარო (ლნტ.) -- მარო ყოველთვის ასე როხროხებს.
- იშა̄რდე (ა̈თუ̂შა̄̈რდ, ა̈დშა̄რდე; ა̈დშა̄̈რდნე ბზ., ოთშა̄რდ, ედშა̄რდე; ედშა̄რდნე ლშხ.), იშარდე (ოთშა̈რდ, ა̈დშარდე; ა̈დშა̈რდისგ ბქ., ა̈თუ̂შარდ, ა̈დშარდე; ა̈დშარდნე ლნტ.), გრდმ. -- იმშვიდებს (თავს, გულს). ზურა̄ლ თხუ̂იმს იშა̄რდე (ბზ.) -- ქალი თავს იმშვიდებს. დეშ ედშა̄რდეხ გუ (ლშხ.) -- ვერ დაიმშვიდეს გული. იშარდეხ თხუ̂იმს (ლნტ.) -- თავს იმშვიდებენ.
- იშა̄̈რდი (ოთშა̄რდა̈ნ, ა̈დშა̄რდა̄̈ნ; ა̈დშა̄̈რდი) ბზ., იშა̄რდი (ოთშა̄რდენ, ედშა̄რდა̄ნ; ედშა̄რდი) ლშხ., იშარდი (ა̈თუ̂შარდენ, ა̈დშარდან; ა̈დშარდი ბქ., ლნტ.), გრდუვ. -- მშვიდდება,

წყნარდება. ბეფშუ̂ გუ̂იანდ ა̈დშა̄რდა̈̄ნ (ბზ.) -- ბავშვი გვიან დამშვიდდა. ლეგმერდე დეშ იშარდი (ლნტ.) -- ავადმყოფი ვერ მშვიდდება.

- იშგა̈ლი იგივეა, რაც ი̄შგა̈̄ლი.
- იშგბე (ა̈ხუ̂იშგბ \ ოხუ̂იშგბ, ა̈ნშგიბ; ა̈ნშგიბე ზს., ოხუ̂იშგბ, ენშგიბ; ენშგიბე ლშხ.), იშკბე (ა̈ხუ̂იშკბ, ა̈ნშკიბ, ა̈ნშკიბე) ლნტ., გრდმ. -- იძრობს. ჭიტიდ ჟ'ა̈ნშგიბ მეგა̈მ (ბზ. 309) -- ჭიტიმ ხე ამოაძრო ("ამოიძრო"). ჩუ̂ენშგიბ და̄უ̂ემ ფაყუ̂ (ლშხ. 81) -- დევმა ქუდი მოიძრო. ბეფშდ დეშ ა̈ნშკიბ შტიქ (ლნტ.) -- ბავშვმა კბილი ვერ ამოიძრო.
- იშგდე (ლა̈ხუ̂იშგდ, ლა̈ჲშგედ; ლა̈ჲშგედნე ბზ., ლა̈ხუ̂იშგდ ბქ., ლოხშგედ, ლეჲშგედე; ლეჲშგედნე ლშხ.), იშკედე (ლა̈ხუ̂იშკდ, ლა̈ჲშკედ; ლა̈ჲშკედნე) ლნტ., გრდმ. -- კადრულობს. [დი̄ნად] მა̄დ ლა̈ჲშგედ ქალიჴედ (ბზ. 259) -- გოგომ არ იკადრა გამოსვლა. მიჩა ლა̈ნჴრინათ' ესერ ომჴედხ ი ქორთე ლიტეხოლუ̂ იშგედ (ბქ. 301) -- შენს წასაყვანად მოვედით და სახლში დაბრუნება იკადრეო. გეგიდ მად იშგედ ჩულიპეჟუ̂ (ლშხ.) -- გეგიმ არ იკადრა დამალვა. ალე დენა̈ჲ ჯჷმილდ მა̈დ იშკედ (ლნტ. 226) -- ეს ქალიშვილის ძმამ არ იკადრა.
- იშგემ იგივეა, რაც იშგუ̂ემ.
- იშგენ (-იშ \ იშგნემ, იშგენა̈რ ბზ., იშგნა̈რ ზს., იშგნაშ, იშგნარ ლშხ.), იშკენ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- სხვა. ისგუ დაჩუ̂ირ ლა̄მო ხახუ̂დ ი იშგენ დე̄სამა (ბზ. 278) -- შენი და მომეცი ცოლად და სხვა არაფერი (მინდა). იშგნემ მასტუნ იშგან დემ ესერ ხოსტუნი (ანდ. 45) -- სხვისი სატკივარი სხვას არ სტკივაო. იშგენ ლოქ დეშერ ლჷმდაგრინ ჩხარალუთხუმ და̄უ̂ს (ლშხ. 65) -- სხვა ვერავინ მოკლავდა ცხრათავიან დევსო. იშკენ მა̈გ ა̈ნჴადხ (ლნტ.) -- სხვა ყველა მოვიდა.

- იშგი იგივეა, რაც ი̄შგი.
- ი{შ}გი̄ჳ̂ანა̈̄ლ, (ლა̈ხჳ̂{შ}გი̄ჳ̂ანა̈̄ლ, ლა̈ჲ{შ}გი̄ჳ̂ანალე; ლა̈ჲ{შ}გი̄ჳ̂ანა̈̄ლნე) ბზ., იშგიჳ̂ანელ (ლოხშგიჳ̂ანალ, ლა̈ჲშგიჳ̂ანალ; ლა̈ჲშგიჳ̂ანა̈ლისგ) ბქ., იშგი̄ჳ̂ანა̄ლ (ლოხშგი̄ჳ̂ანა̄ლ, ლეჲშგი̄ჳ̂ანა̄ლე; ლეჲშგი̄ჳ̂ანა̄ლნე) ლშხ., იშკიჳ̂ანა̈ლ (ლა̈ხჳ̂შკიჳ̂ანა̈ლ, ლა̈ჲშკიჳ̂ანალე; ლა̈ჲშკიჳ̂ანალი) ლნტ. გრდუვ. -- იბღვირება; ცუდად, ბოროტად იხედება. ეჯა სგა̈̄ნთე̄რდა ი იშგი̄ჳ̂ანა̄ლდა (ბზ.) -- ის შემოეთრა და იბღვირებოდა. იმ ხიშგიჳ̂ანა̄ლ? (ლშხ.) -- რას იბღვირები?
- იშგმი̄ნა̄ლ იგივეა, რაც იშგჳ̂მა̄ნა̈̄ლი.
- იშგნა̈̄გ ბზ., იშგნა̈გ ბქ., იშგნა̄გ ლშხ., იშკანა̈გ ლნტ., ზმნს. -- სხვაგან. მურყჳ̂ამ ლჷგ ჩია̄̈გ, კოჯა̈რჟი ი იშგნა̈̄გ ა̈გის (ბზ. 1) -- კოშკი დგას ყველგან -- კლდეებზე და სხვა ადგილას. ალ ბალახს თხუმისა გარ ხა̄რ ბალო̄ლარ ი იშგნა̄გ დე̄სა (ლშხ. 30) -- ამ ბალახს მხოლოდ კენწეროში (თავში) აქვს ფოთლები -- და სხვაგან არა.
- იშგნი იგივეა, რაც ა̈შგნი.
- იშგო{მ} იგივეა, რაც იშგჳ̂ემ.
- იშგრი (ა̈თჳ̂შგირა̈ნ \ ოთშგირა̈ნ, ა̈დშგირა̈̄ნ; ა̈დშგირი ბზ., ათჳ̂შგირენ/ოთშგირენ, ა̈დშგირან; ა̈დშგირი ბქ., ოთშგირენ, ედშგირა̄ნ; ედშგირი ლშხ.), იშკრი (ა̈თჳ̂შკირენ, ა̈დშკირან; ა̈დშკირი) ლნტ., გრდუვ. -- კვდება (უცბად, უეცრად). ეჯა̄ი ეჯჩიქქა ა̈დშგირა̈̄ნ (ბზ.) -- ისიც იმ დროს (უცებ) მოკვდა. შიშდ ჩჳ̂ალშგირე̄ლი [დი̄ნა] (ლშხ. 57) -- გოგო უცებ მომკვდარა. და̈ჳ̂ ქათალშალ ა̈დშკირან (ლნტ. 227) -- დევი ქათამივით უცებ მოკვდა.
- იშგრინე იგივეა, რაც ირშგი̄ნე.
- იშგურდენი (ა̈ხჳ̂შგურდენ, ა̈ნშგურდენე; ა̈ნშგურდენნე) ბზ., გრდმ. -- {ი}ზელს (ცომს).

სა̈დილიაქ ჟ'ა̈ხჷ̂შგურდენ (ბზ.) -- სადილისათვის (ცომი) მოვ{ი}ზილე. იხ. იცომაჷ̂ი, იჭურე.

- იშგჷ̂დი (ა̈თჷ̂შგუდა̈ნ, ა̈დშგუდა̈̄ნ; ა̈დშგუდი ბზ., ოთშგუდენ, ა̈დშგუდან; ა̈დშგუდი ბქ., ოთშგუდენ, ედშგუდა̄ნ; ედშგუდი ლშხ.), იშკჷ̂დი (ა̈თჷ̂შკუდენ, ა̈დშკუდან; ა̈დშკუდი) ლნტ., გრდუვ. -- იხრჩობა, იგუდება. ჩუ ღეთ ა̈თჷ̂შგუდა̈ნ (ბზ.) -- კინაღამ გავიგუდე. ჩჷ̂ედშგუდა̄ლა̄ნხ ჭყინტო̄ლარ (ლშხ. 53) -- ბიჭები დაიხრჩვნენ. კაცოლშა ხოშა ლიცისა ალშკუდელი (ლნტ.) -- კაცოაანთ უფროსი წყალში დამხრჩვალა.
- იშგჷ̂ემ (ხჷ̂იშგჷ̂ემ, იშგჷ̂მინ; იშგჷ̂მინნე) ბზ., იშგემ (ხჷ̂იშგემ/ხჷ̂იშგჷ̂ემ, იშგემ; იშგემნნე) ბქ., იშგო{მ} (ხჷ̂იშგომ, იშგმინ; იგმინნე) ლშხ., იშკჷ̂ემ (ხჷ̂იშკომინ, იშკომინ/იშკომნე; იშკომნნე) ლნტ., გრდმ. -- {მო}ითხოვს, თხოულობს. მუშგჷ̂რიდ ცხემა̈დ იშგჷ̂მინ (ბზ. 254) -- სტუმარმა მშვილდ-ისარი {მო}ითხოვა. სოზარდ ხოჩა ლეზობ იშგმინ (ლშხ. 73) -- სოზარმა კარგი საჭმელი მოითხოვა. ეჳ დენას მა̈გ იშკომდა (ლნტ. 227) -- იმ ქალიშვილს ყველა თხოულობდა (ცოლად).
- იშგჷ̂იდ (-იშ, --) ზს., ლშხ., იშკჷ̂იდ ლნტ. -- შვიდი. ისგა̈შხენ იშგჷ̂იდ მარე ჩუ სკჷდა (ბქ. 206) -- შიგნით შვიდი კაცი ეტევა. იშკჷ̂იდ ნაგა̈ზი ცხეკისა არდახ (ლნტ. 312) -- შვიდი კვირა ტყეში იყვნენ.
- იშგჷ̂მა̈̄ნა̈̄ლი, იშგჷ̂მა̈̄ნი (ა̈ხჷ̂შგჷ̂მა̈̄ნა̈̄ლ, ა̈ნშგჷ̂მა̈̄ნა̈̄ლე; ა̈ნშგჷ̂მა̈̄ნა̈̄ლნე) ბზ., იშგმი̄ნა̄ლ (ოხშგომნა̄ლ, ენშგომნა̄ლე; ენშგომნა̄ლნე) ლშხ., იშკომა̈ლი, იშკჷ̂ემა̈ლი (ა̈ხჷ̂შკომა̈ლ, ა̈ნშკომალე; ა̈ნშკომა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- ითხოვს, იმათხოვრებს. მა̈̄მ ხოშგურხ, ეჳჟი იშგჷ̂მა̈̄ნა̈̄ლიხ ჩი ფო̄რმიშს (ბზ.) -- არ რცხვენიათ, ისე ითხოვენ ყველაფერს. დენად ა̈ნშკომალე დია̈რ ი ჩჷ̂ა̈დღიარან (ლნტ.) -- გოგომ ითხოვა (იმათხოვრა) პური და დაპურდა.

- იშგჷმჵნი იგივეა, რაც იშგჷმჵნჵლი.
- იშგჺნი (ოთშგჺნჵნ, ჵდშგჺნჵნ; ჵდშგჺნი ბზ., ოთშგჺნენ, ედშგჺნჵნ; ედშგჺნი ლშხ.), იშჯჺნი (ჵთჷსჺჯნენ, ჵდსჺჯნან; ჵდსჺჯნი) ლნტ., გრდუვ. -- ჯიქდება; ჯიუტობს. ედშგჺნჵნ ი ჲერ მჵ ლამტიხ (ლშხ.) -- გაჯიუტდა და ხმა არ გამცა. ჯორ ჩჷჵდსჺჯნან ი ბჵკ მჵდშ ასჷჵგემინ (ლნტ.) -- ჯორი გაჯიუტდა და ნაბიჯი ვერ გადავადგმევინე.
- იშდჵბ (ოხშდაბჵნ, ჵნშდაბჵნ, ჵნშდჵბი ბზ., ოხჷშდაბჵნ, ანშდაბან; ანშდჵბი ბქ.), იშდაბ (ოხშდაბენ, ენშდაბჵნ; ენშდაბი) ლშხ., იშტჵბ (ჵხჷშტჵბენ, ჵნშტაბან; ჵნშტჵბი) ლნტ., გრდუვ. -- იქცევა. ლეგდ იშდჵბ ბესი (ბქ.) -- ბესი ცუდად იქცევა. სურუ ხოლჵმდ ოხშდაბჵნდ (ლშხ.) -- ძალიან ცუდად მოვიქეცით.
- იშდბი1 (ოხშდაბჵნ, ჵნშდაბ{ჵნ}; ჵნშდჵბი \ ოთშდაბჵნ, ჵდშდაბ; ჵდშდჵბი) ბზ., გრდუვ. -- 1. გადაბრუნდება, გადატრიალდება, ეცემა. სჵჷ ქჵნშდაბჵნ (ბზ.) -- მარხილი გადმობრუნდა. მჵრე ჵდშდაბ ჷეშგინჩჷნ (ბზ. 366) -- კაცი უკან გადავარდა (გადაბრუნდა). ლჷჵშ აშხჷ ნაჰეჯიჟი ქ'ანშდაბ (ბქ.) -- ჯიხვი ერთი სროლით გადმოვარდა. 2. აფუება (ლობიოსი, ბრინჯისა ხარშვაში). ლაჯაბჟი ლაიზის ჟჵნშდაბჵნ (ბზ.) -- ხარშვაში ლობიო აფუვდა.
- იშდბი2 (ოხჷიშდბ, ჵნშდებ; ჵნშდებნე ზს., ოხშდებ, ენშდებ; ენშდებნე ლშხ.), იშტები (ჵხჷიშტბ, ჵნშტებ; ჵნშტებნე) ლნტ., გრდმ. -- ისესხებს (სესხულობს). კჵსჵრდ კჷეცენ ტკისდ ჟ'ჵნშდებ (ბზ. 259) -- კეისარმა ხორბალი მართლა ისესხა. ეშხუ ესერ ნაყუნ ჯიმოლჷ ლახშდებ (ბქ. 245) -- ერთი ულუფა მარილი მასესხეთო. ლჵთი მართჵშხენ დიარ ოხშდებ (ლშხ.) -- წუხელ მართასაგან პური ვისესხე.
- იშდბჺნე (ლოხშდაბჺნ, ლეჲშდაბნე; ლეჲშდაბნი) ლშხ., იშტაბნე (ლჵხჷშტაბინ, ლჵჲშტაბნე; ლჵჲშტაბნი) ლნტ., გრდმ. -- ირთობს, {შე}იყოლიებს, იქცევს (თავს...). თხუმს იშდბჺნეხ

ლიგჷრგალიუ̂შ (ლშხ.) -- თავს ირთობენ ლაპარაკით. ეჯი ჩიგა̈რ მიჩა თხუ̂იმს იშტაბნე (ლნტ.) -- ის ყოველთვის თავს ირთობს.

- იშდბჷრა̈̄ლი (ოხშდჷბჷ̄რა̈̄ლ, ა̈ნშდჷბჷ̄რა̈̄ლე; ა̈ნშდჷბჷ̄რა̈̄ლნე ბზ.), იშდბჷრა̈ლი (ოხშდჷბჷრა̈ლ, ა̈ნშდჷბჷრალე; ა̈ნშდჷბჷრა̈ლისგ ბქ.), იშდბჷრა̄ლი (ოხშდჷბჷრა̄ლ, ენშდჷბჷრა̄ლე; ენშდჷბჷრა̄ლნე) ლშხ., იშტებჷრა̈ლი (ა̈ხუ̂შტებჷრა̈ლ, ა̈ნშტებჷრალე; ა̈ნშტებრალი) ლნტ., გრდმ. -- სესხულობს. აჯალ ანშდჷბჷ̄რა̈̄ლნე სოზარ თეთრს (ბზ.) -- სოზარი კიდევ ისესხებს ფულს. ზურელა̈ლდ ა̈ნშტებრალეხ ჯუ̂იდ (ლნტ.) -- ქალებმა ისესხეს სანთელი.
- იშდმე (ა̈თუ̂შდიმ, ა̈დშდჷმე; ა̈დშდიმნე ბზ., ოთშდჷმ, ედშდჷმე; ედშდჷმნე ლშხ.), იშტმე (ა̈თუ̂შტჷმ, ა̈დშტჷმე; ა̈დშტჷმი) ლნტ., გრდმ. -- ითრობს (თავს). ჲერხი თხუ̂იმს ძალოშ იშდმე (ბზ.) -- ზოგი თავს ძალით ითრობს. გაბოდ თხუ̂იმ ჩუ̂ა̈დშტჷმე ი ჩუ̂ადაყურდა (ლნტ.) -- გაბომ თავი დაითრო და დაწვა.
- იშდმი (ოთშდჷმა̈ნ, ა̈დშდჷმა̈̄ნ; ა̈დშდჷმი ბზ., ოთშდჷმენ, ა̈დშდჷმან; ადშდჷმი ბქ., ოთშდჷმენ, ედშდჷმა̄ნ; ედშდჷმი ლშხ.), იშტმი (ა̈თუ̂შტჷმენ, ა̈დშტჷმან; ა̈დშტჷმი) ლნტ., გრდუვ. -- თვრება. ჩუ იშდმი მა̈გ (ბზ. 8) -- ყველა დათვრება. ედშდჷმიხ ბაპ ი ჲერ მაგ (ლშხ. 10) -- დათვრება მღვდელი და ერი -- ყველა. [და̈უ̂] ჩუ̂ა̈დშტჷმან (ლნტ. 305) -- დევი დათვრა.
- იშდნე იგივეა, რაც ი̄შდნე.
- იშდრა̈̄ლ (ა̈თუ̂შდირა̈̄ლ, ა̈დშდირა̄ლე; ა̈დშდირა̈̄ლნე) ბზ., იშდრა̈ლ (ლოხუ̂შდირა̈ლ, ლა̈ჲშდირალ; ლა̈ჲშდირა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- თამაშობს. დი̄ნა̈̄ლ ჩუ სგურხ ი იშდრა̈̄ლხ (ბზ. 281) -- გოგოები სხედან და თამაშობენ. ნალუ̂ჟურ ტობისგა იშდრალდა (ბქ. 47) -- ვაჟი ტბაში თამაშობდა. შდრ. იტრელა̈ლ, იღრა̄ლ.
- იშდუ̂ იგივეა, რაც უ̂იშდ.

- იშდლჳ̂ე̄რე (ოხშდულჳ̂ე̄რ, ა̈ნშდულჳ̂ე̄რე; ა̈ნშდულჳ̂ე̄რნე) ბზ., იშდლჳ̂ერი (ოხშდულჳ̂ერ, ა̈ნშდულჳ̂ერე; ანშდულჳ̂ერისგ) ბქ., იშთხჳ̂ე̄რე (ოხშდუხჳ̂ე̄რ, ენშდუხჳ̂ე̄რე; ენშდუხჳ̂ე̄რნე) ლშხ., ილაშთხორი (ა̈ხჳ̂ლაშთხორ, ა̈ნლაშთხორე; ა̈ნლაშთხორი) ლნტ., გრდმ. -- {ამო}ითხრის, {ამო}ილებს (მიცვალებულს). ეჯია̈რ ლჷდგა̈რს იშდლჳ̂ე̄რეხ (ბზ.) -- ისინი მიცვალებულს {ი}თხრიან. დემ ლოქ ილაშთხორიხ (ლნტ.) -- არ ამოვთხრით (ამოვითხრით) მიცვალებულსო.
- იშდლჳ̂ი (ა̈თჳ̂შდულჳ̂ა̈ნ, ა̈დშდულჳ̂ა̈̄ნ; ა̈დშდულჳ̂ი ბზ., ოთშდულჳ̂ენ, ა̈დშდულჳ̂ან; ა̈დშდულჳ̂ი ბქ.), იშთხჳ̂ი (ოთშდუხჳ̂ენ, ედშდუხჳ̂ა̄ნ; ედშდუხჳ̂ი) ლშხ., იშტხჳ̂ი (ა̈თჳ̂შტუხჳ̂ენ, ა̈დშტუხჳ̂ან; ა̈დშტუხჳ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იმარხება. [როსტომდ] ადბარჯე ჳ̂ორმო, ჩჳ̂ა̈დშდულჳ̂ა̈̄ნ (ბზ. 74) -- როსტომმა გათხარა ორმო, დაიმარხა. ქორ გიმჩუქჳ̂ა̄ნ ალშდუხჳ̂ე̄ლი (ლშხ.) -- სახლი მიწის ქვეშ დამარხულა. ჟა̈ ჩუქჳ̂ან დოლოშტ ა̈თჳ̂შტუხჳ̂ენ (ლნტ.) -- კინაღამ ზვავის ქვეშ დავიმარხე.
- იშდხე (ოხჳ̂იშდხ, ა̈ნშდიხ; ა̈ნშდიხე ზს., ენშდიხ; ენშდიხე ლშხ.), იშტხე (ა̈ხჳ̂იშტხ, ა̈დშტიხ; ა̈დშტიხე) ლნტ., გრდმ. -- {გა}ითავებს, {შემო}ილევს. ლა̄შხარ ფექს დე̄მ იშდხეხ (ლშხ.) -- ლაშხელები ფქვილს არ შემოილევენ. ლემჯაჳ̂რიელს დემ იშტხე გიგო (ლნტ.) -- გიგო სადარდებელს ("საჯავროს") არ {შემო}ილევს.
- იშელდა̈ნი იგივეა, რაც იშჷლდა̈ნი.
- იშენა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც იშნა̈ჳ̂ი.
- იშენე იგივეა, რაც იშნე.
- იშეშა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც იშშა̈ჳ̂ი.
- იშე̄რე (ა̈ხჳ̂შე̄რ, ა̈ნშე̄რე; ა̈ნშე̄რნე ბზ., ოხშე̄რ, ენშე̄რე; ენშე̄რნე ლშხ.), იშერე (ოხჳ̂შერ,

ა̈ნშერე; ანშერნე/ანშერისგ ბქ., ა̈ხჳ̂შერ, ა̈ნშერე; ა̈ნშერნე ლნტ.), გრდმ. -- ილესავს. და̈ჳ̂ით გა̈ჩს იშე̄რა (ბზ.) -- დავითი დანას ილესავდა. გიგოდ კა̄დე ენშე̄რე (ლშხ.) -- გიგომ ნაჯახი გაილესა. ხოჩამდ დეშ ა̈ხჳ̂შერედ გაჩა̈რ (ლნტ.) -- დანები კარგად ვერ გავილესეთ.

- იშთხჳ̂ იგივეა, რაც ჳ̂იშდ.
- იშთხჳ̂ე̄რე იგივეა, რაც იშდლჳ̂ე̄რე.
- იშთხჳ̂ი იგივეა, რაც იშდლჳ̂ი.
- იშია̄̈ლ (ლა̈ხჳ̂შია̄̈ლ, ლა̈ჲშია̄ლე; ლა̈ჲშია̄̈ლი) ბზ., იშია̈ლ (ოთშია̈ლ \ ათჳ̂შია̈ლ, ა̈დშიალე; ა̈დშიალისგ ბქ., ლა̈ხჳ̂შია̈ლ, ლა̈ჲშიალე; ლა̈ჲშიალი ლნტ.), იშია̄ლ (ლოხშია̄ლ, ლეჲშია̄ლე; ლეჲშია̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- იბრძვის, ომობს; ჩხუბობს. იშია̄̈ლხ ჭყინტ ი მიჩა ყჳ̂ა̈რჳ̈ლ (ბზ. 330) -- იბრძვიან ბიჭი და მისი ლაფშა (იაბო). მერა̈რ... იშია̈ლხ (ბქ. 308) -- ბუზები ჩხუბობენ. ჭყინტ იშია̈ლ (ლნტ. 291) -- ბიჭი იბრძვის. ძღჷდს იშჲალდახ ჴალდეშ ლჳ̂აჟა̈რ (პოეზ. 62) -- სასტიკად (დიდს) იბრძოდნენ ხალდეს ვაჟები.
- იშიჲ (ა̈თჳ̂შია̈ნ \ ოთ{ჳ̂}შია̈ნ, ა̈დშია̄̈ნ; ა̈დში̄ ბზ., ათჳ̂შიენ, ა̈დშიან; ა̈დშიი ბქ.), იში̄ჲ (ოთშიენ, ედშია̄̈ნ; ედში̄ჲ) ლშხ., იშიი (ა̈თჳ̂შიენ, ა̈დშია̈ნ; ა̈დშიი) ლნტ., გრდუვ. -- სივდება. სურუ ადშია̄̈ნ (ბზ.) -- ძალიან გასივდა. ჩუ იში̄ჲ... მა̄̈რე (ლშხ. 88) -- გასივდება კაცი. თელდ ჩჳ̂ალშიეხჳ̂ი ჳ̂იშკჳ̂ჟი (ლნტ.) -- სახეზე მთლად გავსივებულვარ.
- იში̄რე (ა̈თჳ̂ში̄რ \ ა̈ხჳ̂ში̄რ, ა̈დში̄რე; ა̈დში̄რნე ბზ., ოთში̄რ, ედში̄რე; ედში̄რნე ლშხ.), იშირე (ა̈ხჳ̂შირ, ა̈ნშირე; ა̈ნშირი) ლნტ., გრდმ. -- იფქვავს. ქორშალდ ლელუნთე̄რდ ჯიმ მასარდ ედში̄რეხ (ლშხ.) -- ოჯახის წევრებმა ზამთრისათვის მარილი ბლომად დაიფქვეს. ჯიმ მი ა̈ხჳ̂შირ (ლნტ.) -- მარილი მე დავიფქვი.
- იში̄რი (--, ა̈ნში̄რა̄̈ნ; ა̈ნში̄რი ბზ., --, ედშირა̄̈ნ; ედში̄რი ლშხ.), იშირი (--, ა̈დშირან, ა̈დშირი)

ლნტ., გრდუვ. -- იფქვება. ალ ითქ ქა̈̄ნში̄რი (ბზ.) -- ეს მარცვალი დაიფქვება. ჯიმ მიჩაჳ̂შ

დე̄მ იში̄რი (ლშხ.) -- მარილი თავისთავად არ იფქვება. ლათა ლეშირე ლა̈დელი ა̈დშირან

(ლნტ.) -- გუშინდელი დასაფქვავი დღეს დაიფქვა.

- იშკანა̈გ იგივეა, რაც იშგნა̈გ.
- იშკა̈ლი იგივეა, რაც ი̄შგა̈̄ლი.
- იშკბე იგივეა, რაც იშგბე.
- იშკედე იგივეა, რაც იშგდე.
- იშკენ იგივეა, რაც იშგენ.
- იშკერე იგივეა, რაც იშგრინე.
- იშკი იგივეა, რაც ი̄შგი.
- იშკიჳ̂ანა̈ლ იგივეა, რაც იშგი̄ჳ̂ანა̈̄ლ.
- იშკომა̈ლი იგივეა, რაც იშგჳ̂მა̄ნა̈̄ლი.
- იშკრი იგივეა, რაც იშგრი.
- იშკუ̄ნთე (ლა̈ხჳ̂შკჳ̂ი̄ნთ, ლა̈ჲშკუ̄ნთე; ლა̈ჲშკუ̈̄ნთნე) ბზ., იშკუნთე (ლა̈ხჳ̂შკუნთ, ლა̈ჲშკუნთე; ლა̈ჲშკუნთნე) ლნტ., გრდმ. -- {შე}იფარებს. ბეფშჳ̂ დედედ ლა̈ჲშკუ̄ნთე (ბზ.) -- ბავშვი დედამ შეიფარა (ჩაიკრა).
- იშკჳ̂დი იგივეა, რაც იშგჳ̂დი.
- იშკჳ̂ემ იგივეა, რაც იშგჳ̂ემ.
- იშკჳ̂ემა̈ლი იგივეა, რაც იშგჳ̂მა̄ნა̈̄ლი.
- იშკჳ̂იდ იგივეა, რაც იშგჳ̂იდ.
- იშლჷნი (ა̈ხჳ̂შჷლნა̈ნ, ა̈ნშჷლნა̈̄ნ; ა̈ნშჷლნი ბზ., ოთშჷლნენ, ა̈დშჷლნან; ა̈დშჷლნი ბქ.,

ოთშგლნენ, ედშგლნა̄ნ; ედშგლნი ლშხ., ა̈თჷ̂შგლნენ, ა̈დშგლნან; ა̈დშგლნი ლნტ.), გრდუვ. -- ძღება. ხა̈მ ჷ̂ორა̄̈შშჷ̂ ა̈ნშგლნა̄̈ნ (ბზ.) -- ღორი ბუზალაყით გაძღა. მაჲღა̈რ ჟეღა̈რ ჩჷ̂ა̈დშგლნანხ (ლნტ.) -- მშიერი ძაღლები გაძღნენ.

- იშმინე იგივეა, რაც იშჷ̂მი̄ნე.
- იშნა̈რი იგივეა, რაც იშნა̄ჷ̂რე.
- იშნა̈ჷ̂ი (ოთშანჷ̂ა̈ნ, ა̈დშანჷ̂ა̄̈ნ; ა̈დშანჷ̂ი ბზ., ოთშენჷ̂ენ, ა̈დშენჷ̂ან; ა̈დშენჷ̂ი ბქ.), იშნაჷ̂ი (ოხშენჷ̂ენ, ენშენჷ̂ა̄ნ; ენშენჷ̂ი) ლშხ., იშენა̈ჷ̂ი (ა̈ხჷ̂შენა̈ჷ̂ენ, ა̈ნშენაჷ̂ან; ა̈ნშენა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- შენდება. ამჩუ ჩჷ̂ესშა̈ნჷ̂ა̄̈ნ ტკიცდ დიდა̈რ ქალა̈ქ (ბზ. 294) -- აქ მართლა {დ}აშენდა მდიდარი ქალაქი. ქორჷ̂ა̈ლ მიჩაჷ̂შ დემ იშენა̈ჷ̂ი (ლნტ.) -- სახლები თავისთავად არ შენდება.
- იშნა̄ჷ̂რე (ა̈ხჷ̂შინა̄̈ჷ̂რ, ა̈ნშინა̄ჷ̂რე; ა̈ნშინა̄̈ჷ̂რი) ბზ., იშნა̈რი (ოხჷ̂შინა̈რ, ა̈ნშინრე; ა̈ნშინრისგ) ბქ., იშნაური (ოხშინაურ, ენშინაურე; ენშინაურნე ლშხ., ა̈ხჷ̂შინაურ, ა̈ნშინაურე; ა̈ნშინაური ლნტ.), გრდმ. -- იშინაურებს, იჩვევს. ამნე̄მ ბეფჷ̂შ სგა̄̈დშინა̄ჷ̂რე (ბზ. 393) -- ამან ბავშვი მოიშინაურა (შეიჩვია). ჟალჷ̂ ბოჯ ესერ იშნა̈რი (ანდ.) -- ძაღლს ლუკმა იშინაურებსო. გეგი ჟ'ახაკაბალა ლახჷ̂ბას ი სკახოშინაურა (ლნტ. 94) -- გეგი მოფერებია ძმებს და მოუშინაურებია.
- იშნე (ოხჷ̂შენ/ა̈ხჷ̂შენ, ა̈ნშენე; ა̈ნშენნე ბზ., ოხჷ̂შენ/ახჷ̂შენ, ანშენე; ა̈ნშენნე/ა̈ნშენისგ ბქ., ოხშენ, ენშენე; ენშენნე ლშხ.), იშენე (ა̈ხჷ̂შენ, ა̈ნშენე; ა̈ნშენი/ა̈ნშენნე) ლნტ., გრდმ. -- {მო}ისხამს (ნაყოფს...). ჷ̂ისგჷ̂დ ლიმლჷ̂ა̈ჲე ა̈დბინე ი ქა̄̈ნშენე (ბზ. 85) -- ვაშლმა ყვავილობა დაიწყო და მოისხა. ლეხლერა̈რ... ეზარ იშნეხ (ბქ. 282) -- ხეხილი კარგად ისხამს. ადრა მულჷ̂აჲს იშნე (ლშხ. 1) -- იელი ყვავილს ისხამს. მეგამდ ჷ̂ისკჷ̂ა̈რ ა̈ნშენე

(ლნტ.) -- ხემ ვაშლები მოისხა.

- იშო̄̆ნში (ოთშო̄̆ნშა̈ნ, ა̈დშო̄̆ნშა̈̄ნ; ა̈დშო̄̆ნში) ბზ., იშო̄̆ნში (ოთშო̄̆ნშენ, ედშო̄ნშა̈̄ნ; ედშო̄̆ნში) ლშხ., იშონში (ა̈თუ̂შონშენ, ა̈დშონშან; ა̈დშონში) ლნტ., გრდუვ. -- {და}იხუნძლება. გუშგუ̂ე იცხ სურუ იშო̄̆ნში მაშანუ̂შ (ლშხ.) -- ჩვენი მსხალი ძალიან იხუნძლება ნაყოფით. ხილა̈̆რ მაშანშუ̂ ა̈დშონშანხ (ლნტ.) -- ხეხილი ნაყოფით დაიხუნძლა.
- იშტაბნე იგივეა, რაც იშდბგნე.
- იშტაულ ლნტ., ზმნს. -- თავდაღმა, თავდაყირა. და̈̆უ̂ იშტაულ ანშყად (ლნტ. 306) -- დევი თავდაყირა ჩამოვარდა.
- იშტა̈̆ბ იგივეა, რაც იშდა̈̆ბ.
- იშტები იგივეა, რაც იშდბი2.
- იშტებგრა̈̆ლი იგივეა, რაც იშდბგრა̈̄̆ლი.
- იშტმე იგივეა, რაც იშდმე.
- იშტმი იგივეა, რაც იშდმი.
- იშტნე იგივეა, რაც ი̄შდნე.
- იშტხე იგივეა, რაც იშდხე.
- იშტხუ̂ი იგივეა, რაც იშდლუ̂ი.
- იშუნშხუ̂ი იგივეა, რაც შუნშხუ̂ე.
- იშუშპარა̈̆ლ იგივეა, რაც იშუ̂პარა̈̆ლ.
- იშუ̂ (-იშ, -ა̈̆რ) ზს., ლნტ., ისუ̂ (-არ) ლშხ. -- რბილეული, რბილი (ხორცი). ჩუ ნო̄̆სმა ათცუ̂იდა: ნო იშუ̂, ნო ჯიჯუ̂ (ბზ. 325) -- არაფერი გააფუჭო: არც რბილი, არც ძვალი. იშუ̂ს ჩიჟე იზობდა ი ჯიჯუ̂ს სემუნს ხა̈̆უ̂ედდა (ლნტ. 226) -- რბილს სიძე ჭამდა და ძვლებს

ცოლისძმას აძლევდა.

- იშჷ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ი̄შჷ̂ა̈̄ლ.
- იშჷ̂ა̈რიელ იგივეა, რაც იშჷ̂რჲელა̈̄ლ.
- იშჷ̂ე იგივეა, რაც ი̄შჷ̂ე.
- იშჷ̂ემ იგივეა, რაც იშჷ̂მი̄ნე.
- იშჷ̂ი იგივეა, რაც ი̄შჷ̂ი.
- იშჷ̂ი̄ნი (ა̈ხჷ̂ში̄ნა̈ნ, ა̈ნშჷ̂ი̄ნა̈̄ნ; ა̈ნშჷ̂ი̄ნი ბზ., ოთშჷ̂ი̄ნენ, ედშჷ̂ი̄ნა̈̄ნ; ედშჷ̂ი̄ნი ლშხ.), გრდუვ. 1. სუფთავდება. ეჯაი შომჷ̂ა̄ლე ა̈ნშჷ̂ი̄ნი (ბზ.) -- ისიც როდისმე გასუფთავდება. 2. ლშხ. სუქდება. მე̄ჷ̂არ ალშჷ̂ი̄ნე̄ლი კესო (ლშხ.) -- ძალიან გასუქებულა კესო.
- იშჷ̂მი̄ნე, იშჷ̂ემ (ა̈ხჷ̂იშმ, ა̈ნშჷ̂ემ; ა̈ნშჷ̂ემნე ბზ.), იშჷ̂მინე (ოხჷ̂იშჷ̂მ, ა̈ნშჷ̂ემ; ა̈ნშჷ̂ემნე ბქ.), იშმინე (ოხშომ, ენშომე; ენშომნე) ლშხ., იშჷ̂ემ (ა̈ხჷ̂იშმ, ა̈ნშჷ̂ემ; ა̈ნშჷ̂ემნე) ლნტ., გრდუვ. -- ისვენებს. ეჩეჩუ ჟ'ა̈ნშჷ̂მ [ხელწიფხი გეზალდ] (ბზ. 439) -- იქ ხელმწიფის შვილმა დაისვენა. როსტომდ ა̈ნშჷ̂ემ (ბქ.) -- როსტომმა დაისვენა. დეშ ა̈ნშჷ̂ემ ბაპდ (ლნტ. 183) -- მღვდელმა ვერ მოისვენა.
- იშჷ̂პარა̈ლ (ლახჷ̂შჷ̂იშპარა̈ლ/ლოხჷ̂შჷ̂იშპრალ, ლა̈ჲშჷ̂იშპრალე; ლაჲშჷ̂იშპრა̈ლისგ) ბქ., იშუშპარა̄ლ (ლოხშუშპრა̄ლ, ლეჲშუშპრა̄ლე; ლეჲშუშპრა̄ლნე) ლშხ., იშუშპარა̈ლ (ლა̈ხჷ̂შუშპარა̈ლ, ლა̈ჲშუშპარალე; ლა̈ჲშუშპარალი) ლნტ., გრდუვ. -- ცეკვავს. ჭყინტდ ხოჩა̄მდ ლეჲშუშპრა̄ლე (ლშხ.) -- ბიჭმა კარგად იცეკვა. ლჷმა̈შუშპარა̈ლლი ეჲ დენა (ლნტ. 311) -- ის გოგო თურმე ცეკვავდა. იხ. სჷ̂იბ.
- იშჷ̂რჲელა̈ლ, იშურჲე̄ლ (ლა̈ხჷ̂შურიე̄ლ, ლა̈ჲშურიე̄ლე; ლა̈ჲშურიე̄ლნე) ბზ., იშჷ̂რელ (ლოხშურალ, ლა̈ჲშორალ; ლა̈ჲშორალისგ) ბქ., იშჷ̂რჲელ (ლოხშურიელ, ლეჲშურიელე;

ლეჲშურიელნე) ლშხ., იშუ̂ა̈რიელ (ა̈ხუ̂შუ̂ა̈რიელ, ა̈ნშუ̂ა̈რიელე; ა̈ნშუ̂ა̈რიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ხვნეშის, ოხრავს. ეჯნე̄მ თუმუშ ჟა̈ნშურიე̄ლე (ბზ.) -- იმან სიმწრით ამოიოხრა. ოხშურჲე̄ლა ბობშს (ლშხ. 58) -- ბავშვს ამოუხვნეშია. [მარეს] ჟ'ახოშუ̂ა̈რიელა ი ხოქუ̂ა (ლნტ. 114) -- კაცს ამოუხვნეშია და უთქვამს.

- იშქა̈რი (ა̈თუ̂შაქა̈რ, ა̈დშაქრე; ა̈დშაქრი ბზ., ოთშაქა̈რ, ა̈დშაქრე; ა̈დშაქრისგ ბქ.), იშაქრაუ̂ი (ოთშაქარ, ედშაქრე; ედშაქრი ლშხ.), იშაქრა̈უ̂ი (ა̈თუ̂შაქრა̈უ̂, ა̈დშაქრა̈უ̂ე; ა̈დშაქრა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- იშაქრავს. ბუბა ლიცს იშქა̈რი (ბზ.) -- ბიძია წყალს იშაქრავს. ჩა̈ი მი ა̈თუ̂აშაქრა̈უ̂ (ლნტ.) -- ჩაი მე დავიშაქრე.
- იშყბი (ლო̄ხუ̂იშყბ, ლა̈ჲშყებ; ლა̈ჲშყებნე ბზ., ლოხშყებ, ლეჲშყებე; ლეჲშყებნე ლშხ.), იშყუ̂ბი (ლოხუ̂იშყუ̂ბ, ლა̈ჲშყუ̂ებ; ლა̈ჲშყუ̂ებნე) ბქ., გრდმ. -- ირტყამს. ლა̈ჲშყებ ჭყინტდ ჯუგმა̈რდ თხუმჩუ (ბზ.) -- ბიჭმა მუშტი თავში ჩაირტყა.
- იშყდუნე (ლოხუ̂შყა̈დუ̂ინ, ლა̈ჲშყა̈დუ̂ნე; ლა̈ჲშყა̈დუ̂ნი ბზ., ლოხშყედუ̂ინ, ლაჲშყედუ̂ნე; ლა̈ჲშყედუ̂ნისგ ბქ., ლოხშყედუნ, ლეჲშყედუ̂ნე; ლეჲშყედუ̂ნი ლშხ.), იშყედუ̂ნე (ლა̈ხუ̂შყედინ, ლა̈ჲშყედუ̂ნე; ლა̈ჲშყედუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}იხსენებს. ბუბად ჩინუკუ̂იშ ხოჩა̈̄მდ ლა̈ჲშყა̈დუ̂ნე (ბზ.) -- ბიძიამ ყველაფერი კარგად გაიხსენა. დეშ ლოხშყედუ̂ნახ (ლშხ.) -- ვერ გაუხსენებიათ. გუ̂იანდ ლა̈ჲშყედუ̂ნეხ ალ გუ̂ეშ (ლნტ.) -- ეს საქმე გვიან გაიხსენეს.
- იშყედუ̂ნე იგივეა, რაც იშყდუნე.
- იშყუ̂ბი იგივეა, რაც იშყბი.
- იშყუ̂დი1 (ოთშყოდა̈ნ, ა̈დშყოდა̈̄ნ; ა̈დშყო̈დი ბზ., ოთშყოდენ, ა̈დშყოდან; ა̈დშყედი ბქ., ოთშყოდენ, ედშყოდა̄ნ; ედშყოდი ლშხ.), იშყუ̂ედი (ა̈თუ̂შყოდენ, ა̈დშყოდან; ა̈დშყუ̂ედი)

ლნტ., გრდუვ. -- ირეცხება. ითქ ლიცისგა იშყჳ̂დი (ბზ.) -- მარცვალი წყალში ირეცხება. უჩხახენქა კიბა̈რ ჩჳ̂ა̈დშყოდან (ლნტ.) -- წვიმისაგან კიბე გაირეცხა.

- იშყჳ̂დი2 (ოთიშყჳ̂დ, ა̈დშყჳ̂ედ; ა̈დშყჳ̂ედნე ბზ., ა̈დშყედ; ადშყედნე ბქ., ოთშყოდ, ედშყოდე; ედშყოდნე ლშხ.), იშყჳ̂ედი (ა̈თჳ̂იშყჳ̂დ, ა̈დშყჳ̂ედ; ა̈დშყჳ̂ედნე) ლნტ., გრდმ. -- ირეცხავს. ტჳ̂ეტი ბერა̈ლ ოთიშყჳ̂დ (ბზ.) -- ხელთათმანები გავირეცხე. ლერექჳ̂ს ნაჲ ხჳ̂იშყჳ̂დუდად (ლშხ.) -- ტანსაცმელს ჩვენ ვირეცხავდით. კაბ დეშ ა̈თჳ̂იშყჳ̂დ (ლნტ.) -- კაბა ვერ გავირეცხე.
- იშყჳ̂ედი იგივეა, რაც იშყჳ̂დი.
- იშყჳ̂ჟე (ოთიშყჳ̂ჟ, ა̈დშყჳ̂იჟ; ა̈დშყჳ̂იჟე ბზ., ა̈თჳ̂იშყჳ̂ჟ \ ოთიშყჳ̂ჟ ბქ., ოთიშყჳ̂ჟ, ედშყჳ̂იჟ; ედშყჳ̂იჟე ლშხ., ა̈თჳ̂იშყჳ̂ჟ, ა̈დშყჳ̂იჟ; ა̈დშყჳ̂იჟე ლნტ.), გრდმ. -- იხდის, იძრობს (ტანსაცმელს). გულაზარდ კაბ ქა̈დშყჳ̂იჟ (ბზ. 149) -- გულაზარმა კაბა გაიხადა. ჭყინტ ქა იშყჳ̂ჟა... ლერექჳ̂ა̈ლს (ლნტ. 294) -- ბიჭი ტანსაცმელს {გა}იხდიდა.
- იშყჳ̂ჟჳ̄რე (ოთშყუჟი̄რ, ა̈დშყუჟჳ̄რე; ა̈დშყუჟი̄რნე ბზ., ოთშყუჟჳ̄რ; ედშყუჟჳ̄რე; ედშყუჟჳ̄რნე ლშხ.), იშყჟურე (ოთშყუჟირ, ა̈დშყუჟურე; ადშყუჟურისგ ბქ., ა̈თჳ̂შყუჟურენ, ა̈დშყუჟურა̈ნ; ა̈დშყუჟური ლნტ.), გრდმ. -- იხდის, იძრობს (ტანსაცმელს). ლერქჳ̂ა̈ლ ქოთშყუჟი̄რ (ბზ.) -- ტანსაცმელი გავიხადე. ბეფშ მიჩაჳ̂შ ა̈დშყუჟურა̈ნ (ლნტ.) -- ბავშვმა ტანსაცმელი თვითონ გაიხადა.
- იშშა̈ჳ̂ი (ოთშაშჳ̂ა̈ნ, ა̈დშაშჳ̂ა̈̄ნ; ა̈დშაშჳ̂ი) ბზ., იშშაჳ̂ი (ოთშეშჳ̂ენ, ედშეშჳ̂ა̄ნ; ედშეშჳ̂ი) ლშხ., იშეშა̈ჳ̂ი (ა̈თჳ̂შეშა̈ჳ̂ენ, ა̈დშეშაჳ̂ან; ა̈დშეშა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- შეშდება. ჩა̈̄ჟ ჩჳ̂ედშეშჳ̂ა̄ნ მაყალჳ̂შ (ლშხ.) -- ცხენი შიშისაგან (შიშით) გაშეშდა. ჩჳ̂ა̈თჳ̂შეშაჳ̂ანდ მა̈გ მეცხა̈იჳ̂შ (ლნტ.) -- სიცივისაგან ყველანი გავშეშდით...

- იშშუ̂ი (--, ა̈დშუშა̄̈ნ, ა̈დშუში ბზ., ოთშუშენ, ედშუშა̄ნ; ედშუში ლშხ., ა̈დშუშან; ა̈დშუში ლნტ.), გრდუვ. 1. შრება (წყარო...). ლა̄̈შხურ დე̄სა იშშუ̂ი (ლშხ. 5) -- ცხენისწყალი არ შრება. ბინილი ლიც ჩუ ლოქ ალშუშელი (ლნტ. 287) -- წყაროს წყალი დამშრალაო. 2. ბზ. {გა}ქრება, {გადა}შენდება. ეჯია̈რ ლემსისგდ ა̈დშუშა̄̈ნხ (ბზ.) -- ისინი საზიზღრად გადაშენდნენ (ამოწყდნენ). ედშუშა̄ნ გუშგუ̂ე ლირდე (ლშხ.) -- გაქრა ჩვენი ცხოვრება.
- იშხამა̈უ̂ი იგივეა, რაც იშჴმე.
- იშხატა̈ლი იგივეა, რაც იშჴტა̈ნჲე̄ლი.
- იშჴა̈ტი იგივეა, რაც იშხტი.
- იშჴბი1 (ოხუ̂იშჴბ, ა̈ნშხებ; ა̈ნშხებნე ზს., ოხშხებ, ენშხებე; ენშხებნე ლშხ.), იშხები (ა̈ხუ̂იშჴბ, ა̈ნშხებ; ა̈ნშხებნე) ლნტ., გრდმ. -- იკერავს. ლუ̂აჭრი გეზალდ სამეგუ̂ ლა̈ჲშხებ უ̂ეშგიმჟი (ბზ. 446) -- ვაჭრის შვილმა ტყავი მიიკერა უკნიდან. შუ̂ანს ტუფი ჩაფულს მაგ მიჩაუ̂შ იშჴბი (ლშხ.) -- სვანეთში ქალამანს ყველა თვითონ იკერავს. დენა ჩინთი კაბს იშხები (ლნტ.) -- გოგო ჩითის კაბას იკერავს.
- იშჴბი2 (--, ა̈ნშხება̄̈ნ; ა̈ნშხები ბზ., ა̈ნშხებან, ა̈ნშხები ბქ., ენშხება̄ნ; ენშხები ლშხ., ა̈ნშხებან, ა̈ნშხები ლნტ., ბქ.) -- იკერება. კაბ მიჩაუ̂შ დე̄მ იშჴბი (ლშხ.) -- კაბა თავისით არ იკერება.
- იშხები იგივეა, რაც იშჴბი1.
- იშჴი1 (ა̈ხუ̂იშხ \ ოხუ̂იშხ, ანშიხ; ანშიჴნე ბზ., ოხუ̂იშხ, ა̈ნშიხ; ა̈ნშიჴნე ბქ., ოთიშხ, ედშიხე; ედშიჴნე ლშხ., ა̈თუ̂იშხ, ა̈დშიხ; ა̈დშიჴნე ლნტ.), გრდმ. -- {ი}წვავს. კირს ქა იშხიხ ლა̈კირა̈რისგა (ბქ. 227) -- კირს საკირეებში {გამო}იწვავენ. დედედ ლარბიელჟი ტოტ ედშიხე (ლშხ.) -- დედამ ცხობის დროს ხელი დაიწვა. ჭიშხ ა̈დშიხ მამფუა ლიცუ̂შ (ლნტ.) -- ფეხი დაიწვა მდუღარე წყლით.

- იშხი2 (ოთშიხა̈ნ, ა̈დშიხა̈̄ნ; ა̈დშიხი ბზ., ოთჷ̂შიხენ, ა̈დშიხან; ა̈დშიხი ბქ., ოთშიხენ, ედშიხა̄ნ; ედშიხი ლშხ., ა̈თჷ̂შიხენ, ა̈დშიხან; ა̈დშიხი ლნტ.), გრდუვ. -- იწვის. და̈̄ჷ̂ ჩჷ̂ა̈დშიხა̈̄ნ (ბზ. 316) -- დევი დაიწვა. ქორ ა̈დშიხან (ლნტ.) -- სახლი დაიწვა. გადატ. ქჷ̂ეყანა იშხი... (ბქ. 98) -- ქვეყანა იწვის.
- იშხმე (ოთიშხმ, ა̈დშხამე; ა̈დშხა̈მნე) ბზ., იშხამაჷ̂ი (ოთშხამაჷ̂, ედშხამაჷ̂ე; ედშხამაჷ̂ნე ლშხ.), იშხამა̈ჷ̂ი (ა̈თჷ̂შხამაჷ̂, ა̈დშხამა̈ჷ̂ე; ა̈დშხამა̈ჷ̂ი ლნტ.), გრდმ. -- იწამლავს, იშხამავს. მიშგუ ლირდე ჩოთიშხმ (ბზ.) -- ჩემი ცხოვრება მოვიშხამე. დენა თხჷ̂იმს იშხამა̈ჷ̂ი (ლნტ.) -- ქალიშვილი თავს იწამლავს.
- იშხმი (ოთხშხამა̈ნ, ა̈დშხამა̈̄ნ; ა̈დშხა̈მი ბზ., ათჷ̂შხამენ, ა̈დშხამან; ა̈დშხამი ბქ.), იშხამაჷ̂ი (ოთშხამაჷ̂ენ, ედშხამაჷ̂ა̄ნ, ედშხამაჷ̂ი) ლშხ., იშხამა̈ჷ̂ი (ა̈თჷ̂შხამა̈ჷ̂ენ, ა̈დშხამაჷ̂ან; ა̈დშხამა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იშხამება, იწამლება. ტყუბულა̈ ნაზობუნლო ჩოთშხამა̈̄ნ (ბზ.) -- სოკოს ჭამის შემდეგ მოვიწამლე. ეჯიარ ალშხამაჷ̂ე̄ლიხ (ლშხ.) -- ისინი მოწამლულან. იშხამა̈ჷ̂იხ მა იმოჷ̂შ, მა იმოჷ̂შ (ლნტ.) -- იწამლებიან ხან რით და ხან რით.
- იშხრე (ოთიშხრ, ა̈დშხირ; ა̈დშხირნე ბზ., ა̈დშხირისგ ბქ., ოთიშხრ, ედშხირ; ედშხირე ლშხ.), იჟღრე (ა̈თჷ̂იჟღრ, ა̈დჟღირ; ა̈დჟღირე) ლნტ., გრდმ. -- იხეთქს, იპობს. ლჷგსო̄ყედ თხჷ̂იმ ა̈დშხირ (ბზ.) -- გიჟმა თავი გაიხეთქა. ნიკოდ კაჰდოშ თხჷ̂იმ ჩჷ̂ა̈დშხირ (ბქ.) -- ნიკომ თავი ნაჯახით გაიპო. გადატ. ჯა̈ჷ̂რშჷ̂ იჟღრე გჷ̂ის (ლნტ.) -- გულს ჯავრით იხეთქს.
- იშხტა̈ნჲე̄ლი (ოხჷ̂შხა̈ტნიე̄ლ, ანშხა̈ტნიე̄ლე; ანშხა̈ტნიე̄ლნე) ბზ., იშხტა̈ლი (ოხშხატა̈ლ, ანშხატალე; ანშხტინე) ბქ., იშხტა̄ლი (ოხშხატა̄ლ, ენშხატა̄ლე; ენშხატა̄ლნე) ლშხ., იშხატა̈ლი (ა̈ხჷ̂შხატა̈ლ, ა̈ნშხატალე; ა̈ნშხატალი) ლნტ., გრდმ. -- {ი}ლობავს. გიო... დაბა̈რს

იშხტა̈ნჲე̄ლი (ბზ.) -- გიო ყანებს {ი}ლობავს. ნაშხატს იშხტა̄ლიხ (ლშხ.) -- ლობეებს {ი}ლობავენ. სასო მიჩანიად იშხატალი (ლნტ.) -- სასო თავის ნებაზე ილობავს.

- იშხტი (ა̈ხუ̂იშხტ \ ოხუ̂იშხტ, ა̈ნშხა̈ტ; ა̈ნშხა̈ტნე ზს., ოხშხატ, ენშხატე; ენშხატნე ლშხ.), იშხა̈ტი (ა̈ხუ̂იშხტ, ა̈ნშხა̈ტ; ა̈ნშხა̈ტე) ლნტ., გრდმ. 1. ილობავს. მიშგუ̂აუ̂ ოხშხატ ხოჩა ნაშხატ (ლშხ.) -- ჩემთვის კარგი ლობე შევ{ი}ლობე. მიშგუ გიმ მა̈გ სგოხუ̂იშხტ (ბქ.) -- ჩემი მიწა სულ შემოვილობე. 2. იწნავს (კალათს...). ბაბად ლაშჷყ ა̈ნშხა̈ტ (ბზ.) -- პაპამ გოდორი მოიწნა. კალა̈თ ა̈ხუ̂იშხტ მიშკუ̂ა̈შდ (ლნტ.) -- ჩემთვის კალათი მოვიწანი.
- იშხუ̄რი (ა̈თუ̂შიხუ̄რა̈ნ, ა̈დშიხუ̄რა̄̈ნ; ა̈დშიხუ̄რი ბზ., ოთშიხუ̄რენ, ედშიხუ̄რა̄ნ; ედშიხური ლშხ.), იშხური (ა̈თუ̂შიხურენ, ა̈დშიხურან; ა̈დშიხური ბქ., ლნტ.), გრდუვ. -- იწვება (ითქმის მხოლოდ ადამიანის სხეულის ნაწილზე). იუ̂ანე̄ ხეხუ̂ ალშიხუ̄რე̄ლი (ბზ.) -- ივანეს მეუღლე დამწვარა. მა̄რე მუცხუშნ̄ ჩუ იშხუ̄რი (ბზ.) -- ადამიანი სიცივითაც დაიწვება (მოიყინება). დო ლოშტ ა̈თუ̂შიხურანდ (ლნტ.) -- კინაღამ დავიწვით.
- იშხუ̂ნი (ა̈თუ̂იშხუ̂ნ \ ოთიშხუ̂ნ, ა̈დშხუ̂ინ; ა̈დშხუ̂ინნე ზს., ოთშხუნ, ედშხუნე; ედშხუნნე ლშხ., ლა̈ხუ̂იშხუ̂ნ, ლა̈ჲშხუ̂ინ; ლა̈ჲშხუ̂ინნე ლნტ.), გრდმ. -- ინახავს. ხოხუ̂რა უდილ მიჩა ნა̈თის ჩუ იშხუ̂ნიდა (ბზ. 302) -- უმცროსი და თავის წილს ინახავდა. მელს იშხუ̂ნიხ ქუ̂ინლჷმგენემ ლეზობდ (ბქ. 70) -- ბალახს საქონლის საჭმელად ინახავენ. ლორი ჯიჯუ̂არს... იშხუ̂ნიხ (ლშხ. 5) -- ლორის ძვლებს ინახავენ. წერაქუ̂ს... იწანეხ ი იშხუ̂ნიხ (ლნტ. 7) -- თომს მოგლეჯენ (მოიგლეჯენ) და ინახავენ.
- იშჯჷნი იგივეა, რაც იშგჷნი.
- იშჷლდა̈ნი (ოხშჷლდა̈ნ, ა̈ნშჷლდანე; ა̈ნშჷლდა̈ნნე ბზ., ა̈ხუ̂შჷლდა̈ნ, ანშჷლდანე; ა̈ნშჷლდა̈ნისგ ბქ.), იშჷლდანი (ოხშჷლდან, ენშჷლდნე; ენშჷლდნი) ლშხ., იშელდა̈ნი (ა̈ხუ̂შელდა̈ნ,

ა̈ნშელდა̈ნე; ა̈ნშელდა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- ითვლის. [ჭყინტდ] ქე̄სშელდნე ჲეშდ ათა̈ს (ბზ. 445) -- ბიჭმა გადათვალა ათი ათასი. ჯჳ̂ეგ დემეგმოშ ოთშგლდანახ (ბქ. 14) -- ჯოგი ვერაფრით ვერ დაუთვლიათ. მგჭშხი ქა ენშელდანნე ჩი̄ს (ლშხ. 16) -- მეკვლე ყველას ჩამოთვლის. ლაშხა̈რ მერბენა̈ირდ იშელდა̈ნიხ (ლნტ. 40) -- ლაშხელები სხვანაირად ("მეორენაირად") ითვლიან.

- იჩახჳ̂ იგივეა, რაც იჩეხჳ̂.
- იჩხჳ̂ი იგივეა, რაც იჩეხჳ̂.
- იჩა̄ნგუნა̈̄ლ (ოთჩა̄ნგუნა̈̄ლ, ა̈დჩა̄ნგუნა̈̄ლე; ა̈დჩა̄ნგუნა̈̄ლი \ ა̈დჩა̄ნგუნა̈̄ლნე) ბზ., იჩანგუნა̈ლ, იჩანგუნელ (ოთჩანგუნა̈ლ, ა̈დჩანგუნალ; ა̈დჩანგუნა̈ლისგ) ბქ., იჩა̄ნგუნა̄ლ (ლოხჩა̄ნგუნა̄ლ, ლეჲჩანგუნა̄ლე; ლეჲჩანგუნა̄ლნე) ლშხ., იჩანგუნა̈ლ (ლახჳ̂ჩანგუნა̈ლ, ლა̈ჲჩანგუნა̈ლე; ლა̈ჲჩანგუნა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- კოჭლობს, ჩლახუნობს, ჩანჩალებს. იჩა̄ნგუნა̈̄ლ ზურა̄ლ (ბზ.) -- ქალი ჩანჩალებს. ჩიგარ ამჟი იჩა̄ნგუნა̄ლდა პეტრე (ლშხ.) -- პეტრე ყოველთვის ასე კოჭლობდა.
- იჩა̈̄ჩხჲელ (ლა̈ხჳ̂ჩა̈̄ჩხჲელ, ლა̈ჲჩა̈̄ჩხჲე̄ლე; ლა̈ჲჩა̈̄ჩხჲე̄ლნე) ბზ., იჩაჩხელ (ლოხჩაჩხელ, ლა̈ჲჩაჩხალ; ლა̈ჲჩაჩხა̈ლისგ) ბქ., იჩა̄ჩხჲელ (ლოხჩა̄ჩხიელ, ლეჲჩა̄ჩხიე̄ლე; ლეჲჩა̄ჩხჲელნე) ლშხ., იჩა̈ჩხიელ (ლა̈ხჳ̂ჩაჩხიელ, ლა̈ჲჩაჩხიელე; ლა̈ჲჩაჩხიელი) ლნტ., გრდუვ. -- სცემს (იცემება). ლოხჩა̄ჩხიელედ ი ჩოთჩერჳ̂ა̄ნდ (ლშხ.) -- ვიჩხუბეთ ("ვიცემეთ") და გავჩერდით. სოზარ, ლანგჳ̂არშჳ̂ ხიჩა̈ჩხჲელე (პოეზ. 128) -- სოზარ, ცოცხებით იცემები (სცემ).
- იჩერა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც იჩრა̈ჳ̂ი.
- იჩეხჳ̂ (ოხჳ̂იჩხჳ̂ \ ა̈ხჳ̂იჩხჳ̂, ა̈ნჩეხჳ̂; ა̈ნჩეხჳ̂ნე ბზ., ა̈ხჳ̂ჩეხჳ̂, ა̈ნჩეხჳ̂; ა̈ნჩეხჳ̂ნე ლნტ.), იჩახჳ̂ (ახჳ̂იჩხჳ̂, ა̈ნჩეხჳ̂; ა̈ნჩეხჳ̂ნე) ბქ., იჩხჳ̂ი (ოხჩეხჳ̂, ენჩეხჳ̂ე; ენჩეხჳ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- ძოვს.

ფუ̈რუ̈ლდდ ხა̄̈ქუ̂: -- ჯ'ე̄სერ სგიმსი ლა̈ჲთჷრე, ჭაფუ̄რს ესერი̄ ჟ'ა̈ნჩეხუ̂ნე (ბზ. 324) -- ძროხამ უთხრა: -- მე ვეძასაც დავლევ, ფამფარასაც მოვძოვო. კუ̂ეცენ ჟახოჩეხუ̂ახ ფურა̈ლს (ლნტ.) -- ძროხებს ჯეჯილი გადაუძოვიათ.

- იჩთხჷნა̄̈ლი (ოთჩჷთხნა̄̈ლ, ა̈დჩჷთხნა̄̈ლე; ა̈დჩჷთხნა̄̈ლნე) ბზ., იჩთხინა̄ლი (ლოხჩითხნა̄ლ, ლეჲჩითხნა̄ლე; ლეჲჩითხნა̄ლნე) ლშხ., იჩთხჷნა̈ლი (ლა̈ხუ̂ჩჷთხნა̈ლ, ლა̈ჲჩჷთხნალე; ლა̈ჲჩჷთხნალი) ლნტ., გრდმ. -- წამოიცვამს, წაყოფს (ფეხს ფეხსაცმელში). ბობშემ მიჩა დიე ჩაფლარ ლეჲჩითხნა̄ლე (ლშხ.) -- ბავშვმა დედის ფეხსაცმელები წამოიცვა. მარო იშკენა ჩაფლა̈რს იჩთხჷნა̈ლი (ლნტ.) -- მარო სხვის ფეხსაცმელს {წამო}იცვამს.
- იჩი̄ჟა̈̄ლ (ო̄თჩი̄ჟა̈ნ, ა̈დჩი̄ჟა̈̄ნ; ა̈დჩი̄ჟი) ბზ., იჩიჟა̈ლ (ა̈თუ̂ჩიჟენ, ა̈დჩიჟან; ა̈დჩიჟი) ბქ., ლნტ., იჩი̄ჟა̄ლ (ოთჩი̄ჟენ, ედჩი̄ჟა̄ნ; ედჩი̄ჟი) ლშხ., გრდუვ. -- ცოლს ირთავს, სიძე ხდება ("სიძევდება"). იმთე ესერ იჩი̄ჟა̈̄ლ, ჯა ჭაბუ̈კ? (ბზ. 265) -- საიდან უნდა მოიყვანო ცოლი, ჭაბუკო? ("საით სიძევდები")? მა̈გ ქოლჩიჟელიხ (ბქ. 34) -- ყველას ცოლი შეურთავს ("გასიძევებულან"). ქაუ̂ზა̈ჲ წუ̂ირმითე ა̈დჩი̄ჟა̈̄ნ (პოეზ. 72) -- ქავზა წვირმელების სიძე გახდა.
- იჩი̄ჟი იგივეა, რაც იჩი̄ჟა̈̄ლ.
- იჩმინი იგივეა, რაც იჩუ̂მინი.
- იჩო (ჩუ̂ემნ, ჩუ̂ემინ; იჩო ბზ., ჩუ̂ემ, ჩემინ; იჩო ბქ., ჩომ, ჩომინ; იჩო ლშხ., ჩუ̂ემ, ჩუ̂ემინ; იჩო ლნტ.), გრდმ. -- იქმს, შვრება, აკეთებს. ჭჷშხა̈შს იჩოხ (ბზ. 13) -- ფერხულს მართავენ ("შვრებიან"). მიშგუ̂ა დი ლუშნუ საპენს იჩო (ბქ. 7) -- დედაჩემი სვანურ საპონს აკეთებს. ალე დეშე̄რდ ჩომინ იშგენდ (ლშხ. 52) -- ეს სხვამ ვერავინ გააკეთა (ქნა). ლეჩუ̂მე-უჩმა მა̈გ ხოჩუ̂მინა (პოეზ. 154) -- საქნარ-უქნარი ყველაფერი უქნია.

- იჩოქა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც იჩქჳ̂ეჳ̂ი.
- იჩო̄ნთე (ლოხჩჳ̂ე̄ნთ, ლა̈ჲჩო̄ნთე; ლა̈ჲჩჳ̂ენთნე ბზ., ოხჩო̄ნთ, ენჩო̄ნთე; ენჩონთნე ლშხ.), იჩონთე (ოხჳ̂ჩონთ, ა̈ნჩონთე; ანჩონთისგ ბქ., ა̈ხჳ̂ჩონთ, ა̈ნჩონთე; ა̈ნჩონთნე ლნტ.), გრდმ. -- ზედ იკრავს (ტალახს...), იკიდებს; იკრებს; იხვევს. ბუბა ბოფშა̈რს იჩო̄ნთე (ბზ.) -- ძია ბავშვებს იკრებს. ნეწჳ̂იდ მა̈ ირი, ეჯის ლეზბა̈რ მოლა-მოლაყი იჩონთე (ბქ. 305) -- ძალიან წვრილი რაც იქნება, იმას ზონარი ზედ დაიხვევს (მიიკრავს).
- იჩრა̈ჳ̂ი (ოთჩა̆̈რჳ̂ენ \ ოთჩარჳ̂ა̈ნ, ა̈ღჩარჳ̂ა̈̄ნ; ა̈ღჩარჳ̂ი) ბზ., იჩრეჳ̂ი (ოთჩერჳ̂ენ, ა̈ღჩერჳ̂ა̈ნ; აღჩერჳ̂ი) ბქ., იჩრაჳ̂ი (ოთჩერჳ̂ენ, ეღჩერჳ̂ა̄ნ; ეღჩერჳ̂ი) ლშხ., იჩერა̈ჳ̂ი (ა̈თჳ̂ჩერა̈ჳ̂ენ, ა̈ღჩერაჳ̂ან; ა̈ღჩერა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- ჩერდება. ლახჳ̂ბა ჩჳ̂ა̈ღჩარჳ̂ა̈̄ნხ (ბზ.) -- ძმები გაჩერდნენ. ხეხჳ̂ა̈რ დემის იჩრეჳ̂იხ (ბქ. 98) -- ცოლები არ ჩერდებიან. ჭყინტ ჩჳ̂ეღჩერჳ̂ა̄ნ (ლშხ. 66) -- ბიჭი გაჩერდა. ბეფშ ჩჳ̂ა̈ღჩერა̈ჳ̂ი (ლნტ. 44) -- ბავშვი გაჩერდება.
- იჩრეჳ̂ი იგივეა, რაც იჩრა̈ჳ̂ი.
- იჩჳ̂მინი (--, ა̈ღჩო̈მნა̈̄ნ; ა̈ღჩო̈მნი ბზ., აღჩომნან, აღჩემნი ბქ.), იჩმი̄ნი (--, ეღჩმი̄ნა̄ნ \ ეღჩომნა̄ნ; ეღჩმი̄ნი \ ეღჩომნი) ლშხ., იჩჳ̂ემნი (--, ა̈ღჩომნან, ა̈ღჩომნი) ლნტ., გრდუვ. -- კეთდება, ხდება. მა̈ჲ ა̈ღჩო̈მნა̈̄ნ, კი̄ლ მირ ისმი (ბზ.) -- რა მოხდა, რაღაც კივილი ისმის. ხემწიფდ მა̄ჲმა... ეღჩომნა̄ნ, ენმეკრე (ლშხ. 75) -- ხელმწიფემ, რაც მოხდა, გაიგო. ლეთი ხოლა გჳ̂ეშ ალჩომნელი (ლნტ.) -- წუხელ ცუდი საქმე მომხდარა.
- იჩ{ჳ̂}ფი (--, ა̈ღჩუფა̈̄ნ, ა̈ღჩუფი ბზ., --, აღჩუფა̈ნ ბქ., --, ეღჩუფა̄ნ; ეღჩუფი ლშხ., --, ა̈ღჩუფა̈ნ; ა̈ღჩუფი ლნტ.), გრდუვ. -- თოვლი დნება, ქრება. დო̄სგ ა̈ღჩუფა̈̄ნხ ლახჳ̂ა̈რ (ბზ.) -- მთებზე თოვლი ადრე დადნა. ეღჩუფი მუს ი ოდინედ (ლშხ.) -- გადნება თოვლი და წავალთ. ჳ̂ოდ მუს მა̈დ ა̈ღჩუფა̈ნ, დემოხ მოშ აჩჳ̂ადდ (ლნტ.) -- სანამ თოვლი არ დადნა, ვერსად

წაველით.

- იჩქეუ̂ი იგივეა, რაც იჩქუ̂ეუ̂ი.
- იჩქოუ̂ი იგივეა, რაც იჩქუ̂ეუ̂ი.
- იჩქუ̂ეუ̂ი, იჩქოუ̂ი (ა̈თუ̂ჩოქუ̂ეუ̂, ა̈დჩოქუ̂ე; ა̈დჩოქუ̂ი) ბზ., იჩქოუ̂ი (ოსჩოქაუ̂, ესჩოქუ̂ე; ესჩოქუ̂ი) ლშხ., იჩოქა̈უ̂ი (ა̈თუ̂ჩოქა̈უ̂, ა̈დჩოქა̈უ̂ე; ა̈დჩოქა̈უ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იჩოქებს ("იჩოქება"). ზურა̄ლდ ჩუ̂ა̈დჩოქუ̂ე მინდო̈რისგა (ბზ. 294) -- ქალმა მინდორში დაიჩოქა. დენად ჩუ̂ა̈დჩოქა̈უ̂ე (ლნტ.) -- ქალიშვილმა დაიჩოქა.
- იჩქუ̂ნე (ოთიჩქუ̂ნ \ ლო̄ხუ̂იჩქუ̂ნ, ლა̈ჲჩქუ̂ანე \ ლა̈ჲჩქუნე; ლა̈ჲჩქუ̂ა̈ნნე ბზ., ლა̈ჲჩქუნ; ლაჲჩქუნისგ ბქ.), გრდმ. -- იჩვევს. ლეუ̂ანდ სგა ლა̈ჲჩქუნე ბესილად (ბქ. 200) -- ლევანმა შეიჩვია ბესილადი.
- იჩხინე (ლოხუ̂ჩიხინ, ლა̈ჲჩიხნე; ლა̈ჲჩიხნი ბზ., ლოხუ̂ჩიხინ, ლა̈ჲჩიხნე; ლა̈ჲჩიხნისგ ბქ., ლოხჩიხინ, ლეჲჩიხნე; ლეჲჩიხნი ლშხ.), იჩხჷნე (ლა̈ხუ̂ჩჷხინ, ლა̈ჲჩჷხნე; ლა̈ჲჩჷხნი) ლნტ., გრდმ. -- {ამო}იჩრის, {ამო}ირჭობს. [ქუ̂ინი მჷტხე] მამილუ̂ს ლალღია̈შ იჩხინე (ბზ. 9) -- სულის მომყვანი მამალს ილღიაში {ამო}იჩრის. აუ̂თანდ ეჯ მარე ნანღლა̈ში ლა̈ჲჩიხნე (ბქ. 87) -- ის კაცი ავთანდილმა ილღიაში ამოიჩარა. თხე̄რე̄მი ტუფ ფოყს ლა̈ჲჩიხნე (პოეზ. 286) -- მგლის ტყავი წელზე ამოიჩარა.
- იჩხკჷნი (ოთჩხჷკნა̄ნ, ა̈დჩხჷკნა̄ნ; ა̈დჩხჷკნი ბზ., ა̈დჩხჷკნან ბქ., ოთჩხჷკნენ, ედჩხჷკნა̄ნ; ედჩხჷკნი ლშხ., ა̈თუ̂ჩხჷკნენ, ა̈დჩხჷკნან; ა̈დჩხჷკნი ლნტ.), გრდუვ. -- ხმება ("{გა}ჩხიკინდება"). ლუბჯუ̂ელე ქა̈დჩხჷკნა̄ნ (ბზ.) -- ჩირი გახმა ("გაჩხიკინდა"). ლებია ჩუ̂ადჩხჷკნან (ბქ.) -- ლობიო გახმა. ტუფ მიჟჟი იჩხკჷნი (ლნტ.) -- ტყავი მზეზე ხმება.
- იჩხრიკი (ოხუ̂ჩხირიკ, ა̈ნჩხირკე; ა̈ნჩხირკი ბზ., ანჩხირკისგ ბქ., ენჩხირკე; ენჩხირკნე ლშხ.,

ა̈ხუ̂ჩხირკ, ა̈ნჩხირკე; ა̈ნჩხირკი ლნტ.), გრდმ. -- {ი}ჩხრეკს, {ი}ქექავს (იღებს). ტჷტს ხუ̂იჩხრიკე ფეჩხა̈ნქა (ბზ.) -- ღუმელიდან ნაცარს ვიღებ (ვქექავ). ქათლარდ ქე̄ნჩხირკეხ ლარტამ (ლშხ.) -- ქათმებმა ბოსტანი გადაქექეს ("გამოიქექეს"). კატო მიჩა იუ̂ალა̈დელ იშკენა̈ გუ̂ეშს იჩხირკე (ლნტ.) -- კატო თავის დღე და მოსწრება სხვის საქმეს ქექავს (იჩხრეკს).

- იჩხუ̂ი იგივეა, რაც იჩეხუ̂.
- იჩხჷნე იგივეა, რაც იჩხინე.
- იცა̈დი იგივეა, რაც იცა̈̄დი.
- იცა̄ნგუნა̈̄ლ (ოთცა̄ნგუნა̈̄ლ, ა̈დცა̄ნგუნა̈̄ლე; ა̈დცა̄ნგუნა̈̄ლნე) ბზ., იცანგუნა̈ლ (ესუ̂ცანგუნა̈ლ, ესცანგუნალ; ესცანგუნა̈ლისგ) ბქ., იცა̄ნგუნა̄ლ (ოსცა̄ნგუნა̄ლ, ესცა̄ნგუნა̄ლე; ესცა̄ნგუნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ფეხაკრეფით დადის; დაცუნცულობს. ჰაგა̈რ ბეფშილდ უ̂ენდგარ იცანგუნა̈ლ (ბქ.) -- ფეხშიშველა ბავშვი ძლივსღა დაცუნცულობს.
- იცა̈̄დი (ოხუ̂ცად, ა̈ნცა̈̄დ; ა̈ნცა̈̄დნე) ბზ., იცა̈დი (ახუ̂ცა̈დ/ოხცად, ა̈ნცა̈დ{ე}; ა̈ნცა̈დნე ბქ., ა̈ხუ̂აცად, ა̈ნაცადე; ა̈ნაცადი ლნტ.), იცა̄დი (ოხცა̄დ, ენცა̄დე; ენცა̄დნე) ლშხ., გრდმ. -- იცვლის. ჭყინტდ ხოჩა ლერქუ̂ა̈ლ ქა̈ნცა̈̄დ (ბზ. 388) -- ბიჭმა კარგი ტანსაცმელი გამოიცვალა. მა̈რემ ლა̈ლზიგალ ა̈დგი ქა̈ნცა̈დ (ბქ.) -- კაცმა სამოსახლო ადგილი გამოიცვალა. ჩინჩუ̂ილ ბჷნა̈ბს ნაგზალისგ' ესერ იცა̈დი (ანდ.) -- ბავშვი ხასიათს (გუნებას) ყოველ კვირა იცვლისო.
- იცბუ̄რა̈̄ლი (ჟ'ა̈ხუ̂ცუბურა̈̄ლ, ჟ'ა̈ნცუბუ̄რა̄ლე; ჟ'ა̈ნცუბურა̈̄ლნე) ბზ., იცბურა̈ლი (ოხცუბურა̈ლ, ა̈ნცუბურალე; ა̈ნცუბურა̈ლისგ ბქ., ა̈ხუ̂ცუბურა̈ლ, ა̈ნცუბურალე; ა̈ნცუბურალი ლნტ.), გრდმ. -- იჭრის (ტანსაცმელს..). ყაფსუყ მჷხარ უ̂ოსა̈რჲაქს

ა̈ნცუბურა̈ლისგ (ბქ.) -- ყაფსუყი ხვალ დაიჭრის საჩოხეს.

- იცბუ̄რე (ოხუ̂ცუბი̄რ, ა̈ნცუბუ̄რე; ა̈ნცუბუ̄̈რნე ბზ., ოხცუბუ̄რ, ენცუბუ̄რე; ენცუბუ̄რნე ლშხ.), იცბურე (ოხუ̂ცუბირ, ა̈ნცუბურე; ა̈ნცუბურისგ ბქ., ა̈ხუ̂ცუბურ, ა̈ნცუბურე; ა̈ნცუბური ლნტ.), გრდმ. -- იჭრის (კაბას.) დენად კაბ ჟ'ა̈ნცუბურე (ლნტ.) -- გოგომ კაბა {გამო}იჭრა.
- იცდაუ̂ი, იცდა̈უ̂ი იგივეა, რაც იცუ̂დი.
- იცერუ̂ი იგივეა, რაც იცე̄რუ̂ი.
- იცე̄ნცქუ̂ა̄̈ლ, იცი̄ნცქუ̂ა̄̈ლ (ლოხუ̂ცე̄/ი̄ნცქუ̂ა̄̈ლ, ლა̈ჲცე̄/ი̄ნცქუ̂ა̄ლე; ლა̈ჲცე̄/ი̄ნცქუ̂ა̄̈ლნე) ბზ., იცენცქუ̂ა̈ლ (ლა̈ხუ̂ცენცქუ̂ა̈ლ, ლა̈ჲცენცქუ̂ალე; ლა̈ჲცენცქუ̂ალი) ბქ., ლნტ., იცონცქა̈ლ (ლოხცონცქალ, ლა̈ჲცონცქალე; ლა̈ჲცონცქა̈ლისგ) ბქ., გრდუვ. -- იციცქნება. ხოლა მედარელ ბოფშა̈რ აშგარ იცენცქუ̂ა̈ლხ (ბქ.) -- ცუდი მჭამელი ბავშვები მხოლოდღა იციცქნებიან.
- იცე̄რუ̂ე (ოხუ̂ცე̄რუ̂ \ ა̈ხუ̂ცერა̈უ̂, ა̈ნცე̄რუ̂ე; ა̈ნცე̄რუ̂ინე \ ა̈ნცე̄რუ̂ნე) ბზ., იცერუ̂ე (ოხუ̂ცერა̈უ̂, ა̈ნცერუ̂ე, ა̈ნცერუ̂ისგ) ბქ., გრდმ. -- იხალავს. მეთხუ̂ა̈რ ფაქუ̂ იცერუ̂ე (ბქ.) -- მონადირე ფქვილს იხალავს.
- იცე̄რუ̂ი (ოხცე̄რუ̂ა̈ნ, ა̈ნცე̄რუ̂ა̄̈ნ; ა̈ნცე̄რუ̂ი) ბზ., იცერუ̂ი (--, ა̈ნცერუ̂ან; ა̈ნცერუ̂ი) ბქ., გრდუვ. -- იხალება. ითქ ჩუ̂ეინისგა ხოჩამ იცერუ̂ი (ბქ.) -- მარცვალი თუჯის ქვაბში კარგად იხალება.
- იცინცო̄̈რი (--, ა̈დცინცო̄რა̄̈ნ, ა̈დცინცო̄რი) ბზ., იცინცო̄რი (--, ჩუ̂ედცინცო̄რა̄ნ, ჩუ̂ედცინცო̄რი) ლშხ., გრდუვ. -- იცრიცება, ცვდება, იხევა. ჩაფჷლ ჩუ̂ა̈დცინცო̄რა̄̈ნ (ბზ.) -- ფეხსაცმელი გაცვდა.
- იცი̄ნცქუ̂ა̄̈ლ იგივეა, რაც იცე̄ნცქუ̂ა̄̈ლ.

- იცი̄რი1 (ა̈თჳ̂ცი̄რ, ა̈დცი̄რე; ა̈დცი̄რნე) ბზ., იცირი (ოთცირ, ა̈დცირე; ა̈დცირისგ) ბქ., იცი̄რე (ოთცი̄რ, ედცი̄რე; ედცი̄რნე) ლშხ., იცირე (ა̈თჳ̂ცირ, ა̈დცირე; ა̈დცირნე) ლნტ., გრდმ. -- იფცქვნის (რამეს თავისთვის). ეჯი ქართებილს მიჩეშდ იცირი (ბქ.) -- ის კარტოფილს თავისთვის იფცქვნის.
- იცი̄რი2 (ოთცი̄რა̈ნ, ა̈დცი̄რა̄̈ნ; ა̈დცი̄რი ბზ., ოთცი̄რენ, ედცი̄რა̄ნ; ედცი̄რი ლშხ.), იცირი (ოთცირენ, ა̈დცირან; ა̈დცირი ბქ., ა̈თჳ̂ცირენ, ა̈დცირან; ა̈დცირი ლნტ.), გრდუვ. -- იფცქვნება. მჷჯა̈ბ ქართობილ ხოჩა̄მდ იცი̄რი (ბზ.) -- მოხარშული კარტოფილი კარგად იფცქვნება.
- იცლაჳ̂ა̄̈ლ (ლა̈ხჳ̂ცილჳ̂ა̄̈ლ, ლა̈ჲცილჳ̂ა̄ლე; ლა̈ჲცილჳ̂ა̄ლი/ნე) ბზ., იცლაჳ̂იელ, იცლაჳ̂ა̈ლ (ლოხჳ̂ცილჳ̂ა̈ლ, ლა̈ხცილჳ̂ალე; ლა̈ხცილჳ̂ა̈ლისგ ბქ., ლახჳ̂აცილა̈ჳ̂, ლახაცილა̈ჳ̂ე; ლახაცილა̈ჳ̂ი ლნტ.), იცლაჳ̂ა̄ლ (ოთცილჳ̂ა̄ლ, ადცილჳ̂ა̄ლე; ადცილჳ̂ა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- კამათობს, დაობს, ცილ{ა}ობს. ალჲა̈რ რიჰდ იცლაჳ̂ა̄̈ლხ (ბზ.) -- ესენი დილამდე კამათობენ. ლაჭმაჟი̄ნენ ლჳ̂აჟარს ლა̄რე ოთცილჳ̂ა̄ლახ (ლშხ.) -- თიბვის დროს კაცებს სათიბზე უდავიათ. ლახჳ̂ბა მალჳ̂ანს იცლაჳ̂ა̈ლხ (ლნტ.) -- ძმები ქონებას ცილ{ა}ობენ.
- იცლე (ა̈/ოხჳ̂იცლ ზს., ა̈ხჳ̂იცლ ლნტ., ა̈ნცილ; ა̈ნცილე ზს., ლნტ.), გრდმ. -- იხევს, იფხრეწს, იგლეჯს. დინად კაბიაქდ ა̈ნცილ ჲორი მეტრ ჩიმთ (ბქ.) -- გოგომ საკაბედ მოიხია ორი მეტრი ჩითი. დოლფანა̈ ხჷრშჳ̂ ჩიგჳ̂აშჳ̂ იცლე (ბქ.) -- დოლფანა ბრაზისაგან ყველაფერს იგლეჯს.
- იცლჷ̄რე (ოთცჷ̄ლი̄რ; ა̈დცჷლჷ̄რე; ა̈დცჷლი̄რნე ბზ., ოთცჷლჷ̄რ, ედცჷლჷ̄რე; ედცჷლჷ̄რნე ლშხ.), იცრჷლე (ა̈თჳ̂ცჷლირ, ა̈თცჷლჷრე; ა̈თცჷლჷრისგ) ბქ., იცლჷრე, იცლჷლე(ა̈თჳ̂ცჷლჷრ, ა̈დცჷლჷრე; ა̈დცჷლჷრი), ლნტ., გრდმ. -- იხევს, იფხრეწს, იგლეჯს.

მეთხჷ̂ია̈რდ ჯაბრა̈ლ ა̈დცგლჷ̄რე (ბზ.) -- მონადირემ ბანდულები და{ი}ხია.

- იცომაჷ̂ი (ოხცომაჷ̂, ენცომაჷ̂ე; ენცომაჷ̂ნე) ლშხ., იცომა̈ჷ̂ი (ახჷ̂აცომა̈ჷ̂, ანაცომა̈ჷ̂ე; ანაცომა̈ჷ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- იზელს (ცომს). ძინარს ჲიც ოხცომაჷ̂ (ლშხ.)-- დილით ცომი მოვცომე. იხ. იშგურდენი.
- იცომა̈ჷ̂ი იგივეა, რაც. იცომაჷ̂ი.
- იცონცქა̈ლ იგივეა, რაც იცე̄ნცქჷ̂ა̄ლ.
- იცრგლე იგივეა, რაც იცლჷ̄რე.
- იცუა̈ლ იგივეა, რაც იცჷ̂ა̄ლ.
- იცუა̄ლ იგივეა, რაც იცჷ̂ა̄ლ.
- იცუე იგივეა, რაც იცჷ̂ე.
- იცჷ̂ა̄ლ, იცუა̄ლ (ლა̈ხჷ̂ცუჷ̂ა̄ლ/ოთცუა̄ლ, ა̈დცუა̄ლე/ლა̈ჲცუჷ̂ა̄ლე/ლა̈ხ/ლა̈ჲცუა̄ლნე/ა̈დცუჷ̂ა̄ლნე) ბზ., იცუა̈ლ (ოთცუალ, ა̈დცუალე/აცუდ; ა̈დცუა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხჷ̂ცუა̈ლ, ლა̈ჲცუალე; ლა̈ჲცუალი ლნტ.), იცჷ̂ა̄ლ, იცუა̄ლ (ლოხცჷ̂ა̄ლ, ლეჲცუჷ̂ა̄ლე; ლეჲცუჷ̂ა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ჩხუბობს ("ცილ{ა}ობს"). მუ-გეზალ აცუდხ (ბქ. 140) -- მამა-შვილი წაჩხუბდნენ. მეზჷ̂ებელარ ალცჷ̂ე̄ლიხ (ლშხ.) -- მეზობლები წაჩხუბებულან. ეჯის ათხადიჲ ხჷ̂ა̄ჲდინ ხოცჷ̂ა̄ლა (ლშხ.) -- იმას აქამდეც ბევრჯერ უჩხუბია. იცუა̈ლხ ლახჷ̂ბა (ლნტ. 168) -- ძმები ჩხუბობენ. ესრენ აცუდახ მეზგე ი მეზგე (ლნტ. 89) -- თურმე წაჩხუბდნენ ოჯახები (მოსახლე და მოსახლე).
- იცჷ̂ბე1 (ა̈თჷ̂იცბ, ა̈დცჷ̂იბ; ა̈დცჷ̂იბე ბზ., ოხჷ̂იცბ, ა̈ნცჷ̂იბ; ა̈ნცჷ̂იბე ბქ., ა̈ხჷ̂იცჷ̂ბ ლნტ.), გრდმ. -- იჭრის. დი̄ნა ლეკა̈ბს იცჷ̂ბე თგრქა̈დშჷ̂ (ბზ.) -- ქალიშვილი საკაბეს მაკრატლით იჭრის.

- იცჷ̂ბე2 (ა̈თჷ̂იცბ, ა̈დცჷ̂იბ; ა̈დცჷ̂იბე ბზ., ოხჷ̂იცბ, ა̈ნცჷ̂იბ; ა̈ნცჷ̂იბე ბქ.) -- {მო}იკლებს, {გამო}იმეტებს, {მო}ირჩენს. მოლიდილ ლეზჷ̂ბილს ესერ დეშ იცჷ̂ბეა? (ბქ.) -- ცოტა საჭმელს ვერ {მო}იკლებო? შდრ. იცბჷ̄რე, იცბჷ̄რა̈̄ლი.
- იცჷ̂დი (ოთცუდა̈ნ, ა̈დცუდა̈̄ნ; ა̈დცუდი), იცდა̈ჷ̂ი (ოთცუდჷ̂ა̈ნ, ადცუდჷ̂ა̈̄ნ; ადცუდჷ̂ი) ბზ., იცჷ̂დი (ა̈თჷ̂ცუდენ, ა̈დცუდან; ა̈დცუდი) ბქ., იცდაჷ̂ი (ოთცუდჷ̂ენ, ედცუდჷ̂ა̄ნ; ედცუდჷ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- ფუჭდება. ჲერხია̈შ ნამშაჷ̂ მეჷ̂არ იცჷ̂დი (ბქ.,) -- ზოგის ნამუშევარი ტყუილუბრალოდ ფუჭდება ("ცუდდება"). იხ. იდა̈̄ჷ̂ში, იფჭა̈ჷ̂ი.
- იცჷ̂დილა̈̄ლ (ა̈თჷ̂ცჷ̂ედლა̈̄ლ, ა̈დცჷ̂ედლა̄ლე; ა̈დცჷ̂ედლა̈̄ლნე) ბზ., იცჷ̂დილა̈ლ (ოთცჷ̂იდლალ, ლა̈ჲცჷ̂იდლალ; ლაჲცჷ̂იდლა̈ლისგ) ბქ., იცჷ̂დილა̄ლ (ლოხცოდლა̄ლ, ლეჲცოდლა̄ლე, ლეჲცოდლა̄ლნე) ლშხ., იცჷ̂ედლიელ (ლახჷ̂ცჷ̂ედლა̈ლ, ლა̈ჲცჷ̂ედლალე; ლა̈ჲცჷ̂ედლა̈ლი) ლნტ., გრდუვ. -- წვალობს, ცოდვილობს. ზურალ ლჷცჟი იცჷ̂დილა̈ლ (ბქ. 329) -- ქალი წყალზე წვალობს.
- იცჷ̂ე1 (ა̈ხჷ̂ცჷ̂იჷ̂, ა̈ნცუჷ̂ე; ა̈ნცჷ̂იჷ̂ნე) ბზ., იცუე1 (ოხჷ̂ცჷ̂იჷ̂, ა̈ნცუე; ა̈ნცუისგ) ბქ., გრდმ. -- იცვამს.
- იცჷ̂ე2 (ა̈ხჷ̂ცჷ̂იჷ̂, ა̈ნცუჷ̂ე; ა̈ნცჷ̂იჷ̂ნე) ბზ., იცუე2 (ოხჷ̂ცჷ̂იჷ̂, ა̈ნცუე; ა̈ნცუისგ) ბქ. -- იყრის (ძაფს ნემსში). დადად ნესყე ჟ'ა̈ნცუე (ბქ.) -- დედაბერმა ნემს{ში} (ძაფი) გაუყარა (გაიყარა).
- იცჷ̂ედლიელ იგივეა, რაც იცჷ̂დილა̈̄ლ.
- იცჷ̂ემ (ა̈ხჷ̂იცჷ̂/ოხჷ̂იცჷ̂, ა̈ნცჷ̂ე; ა̈ნცჷ̂ემნე ბზ., {ლ}ოხჷ̂იცჷ̂, ლა̈ჲცჷ̂{ე}/ა̈ნიცჷ̂; ლა̈ჲცჷ̂ემ/ა̈ნცჷ̂ემ ბქ., ოხჷ̂იცჷ̂, ენცჷ̂ე; ენცჷ̂ემ ლშხ., ა̈ხჷ̂იცჷ̂, ა̈ნიცჷ̂ე/ა̈ნცჷ̂ე; ა̈ნცჷ̂ე{მ} \ ა̈ნცჷ̂ემნე ლნტ.), გრდმ. -- იკიდებს. აშხჷ̂ გჷ̂იდრას დეშ ხჷ̂იცჷ̂ემ (ბზ. 242) -- ერთ

გუდურას ვერ ავიკიდებ. ჟ'ა̈ხიცუ̂ და̈̄უ̂! (ბზ. 243) -- მოიკიდე დევი! ჟ'ოხუ̂იცუ̂დ სემი ლუ̂აშ (ბქ. 203) -- მოვიკიდეთ სამი ჯიხვი. დი-გეზლა̈შ ცოდს ჲა̈რ ლა̈ჲცუ̂ემ? (ბქ.) -- დედა-შვილის ცოდვას ვინ აიკიდებს? სეფერას ცხიკო̄ლ ოხცუ̂ა (ლშხ.) -- სეფერას გოდორი მოუკიდებია. ბაპდ ა̈ნიცუ̂ე ბერეჟი კრაუ̂ა̈ტ (ლნტ. 228) -- მღვდელმა მოიკიდა რკინის საწოლი. ხოშა ქაფგლდ ჟი ლახუ̂იცუ̂ (პოეზ. 142) -- დიდი ტვირთი მოვიკიდე.

- იცუ̂ემი იგივეა, რაც იცუ̂მი.
- იცუ̂ენი, იცუ̂იენი იგივეა, რაც იცუ̂მი.
- იცუ̂მი (ო/ა̈ხუ̂იცუ̂მ, ა̈ნცუ̂ემ; ა̈ნცუ̂ემნე), იცუ̂მენი (ა̈თუ̂იცმ, ა̈დცუ̂ემ; ა̈დცუ̂ემნე) ბზ., (ესუ̂იცმ \ ა̈თუ̂იცუ̂მ, ესცუ̂ემ \ ა̈დცუ̂ემ; ესცუ̂ემნე \ ადცუ̂ემნე \ ადცუ̂ემისგ ბქ.), იცუ̂{ი}ენი (ოსცომ, ესცუ̂იე; ესცუ̂ი{ჲ}ნე) ლშხ., იცუ̂ემი (ა̈სუ̂იცმ, ა̈სცუ̂ემ; ა̈სცუ̂ემნე) ლნტ., გრდმ. -- ისვამს. ზითუნახაუ̂ იცუ̂ენი ლაცხნი̄რს (ლშხ. 61) -- მზეთუნახავი ისვამს სავარცხელს. ბეფშდ ცხარა̈ლქა შიხ ჟ'ა̈სცუ̂ემ (ლნტ.) -- ბავშვმა ფრჩხილებზე მური (ნახშირი) წაისვა.
- იცუ̂ნა̈ლ იგივეა, რაც ი̄ცუ̂ნა̈̄ლ.
- იცუ̂რე (ეს/ოთიცუ̂რ, ეს/ა̈დცუ̂ირ; ეს/ა̈დცუ̂ირე ბზ., ოს/ესუ̂იცუ̂რ, ესცუ̂ირ; ესცუ̂ირე ბქ., ოსიცუ̂რ, ესცუ̂ირ; ესცუ̂ირე ლშხ., ა̈სუ̂იცუ̂რ, ა̈სცუ̂ირ; ა̈სცუ̂ირე ლნტ.), გრდმ. -- 1. იტოვებს, {შე}ირჩენს. როსტომდ დი̄ნას ჩესცუ̂ირ ჰეშმ (ბზ. 436) -- როსტომმა ქალიშვილს დაუტოვა ავგაროზი. აფხნეგდ ფაყუ̂ ისგა ლა̈ჲცუ̂ირ (ბქ. 16) -- ამხანაგმა ქუდი შეირჩინა. ალაბ ლე̄თ მანდს დემშა იცუ̂რეხ გუ̄ჲსა (ლშხ.) -- ალების ღამეს არაფრის სურვილს არ იტოვებენ გულში. ნა̈ფექუნს ჩუ ხუ̂იცუ̂რედ (ლნტ. 33) -- ფქვილის საფენს ვიტოვებთ. მამასახლისს ლუ̂აშ მიჩა̈შუ̂დ ასოცუ̂ირა (ლნტ. 304) -- მამასახლისს ჯიხვი თავისთვის დაუტოვებია. 2. ირჩენს (თავს). ხეხუ̂-ჭა̈შ კალხმა̈რშუ̂ იცუ̂რახ ქუ̂ინს (ბზ. 36) -- ცოლ-

ქმარი თევზებით ირჩენდნენ თავს (სულს).

- იცყა̈ნი (ქა̈თ{უ̂}ცგყინ, ქა̈დცგყნე; ქა̈დცგყნი ბზ., ოხცგყინ, ა̈ნცგყნე; ა̈ნცგყნისგ ბქ., ა̈ხუ̂ცგყა̈ნ, ა̈ნცგყნე; ა̈ნცგყნი ლნტ.), იცყანი (ოხცგყან, ენცგყნე; ენცგყნი) ლშხ., გრდმ. -- იკეტავს, იგმანავს. ყორს ი ლაკუ̂რას მეგჭად იცყა̈ნიხ (ბქ.) -- კარსა და ფანჯარას მაგრად {ი}გმანავენ.
- იცყერე იგივეა, რაც იცყე̄რე.
- იცყერი იგივეა, რაც იცყე̄რე.
- იცყე̄რა̈ლ (ლა̈ხუ̂ცგყე̄რა̈ლ, ლა̈ჲცგყე̄რა̈ლე; ლა̈ჲცგყე̄რა̈ლნე ბზ., ლოხცგყერალ, ლა̈ჲცგყერალ; ლა̈ჲცგყერა̈ლისგ ბქ.), გრდუვ. -- ძვრება. ჲერხი ბოფშა̈რ ჩჲა̈გ იცყერა̈ლხ (ბქ.) -- ზოგი ბავშვი ყველგან ძვრება (ბავშვები ძვრებიან).
- იცყე̄რე (ა̈თუ̂ცგყე̄რ, ა̈დცგყე̄რე; ა̈დცგყე̄რნე \ ლა̈ჲცგყე̄რი) ბზ., იცყერი (ა̈თუ̂ცგყერ, ა̈დცგყგრე; ა̈დცგყერისგ) ბქ., იცყე̄რე (ლოხცგყე̄რ, ლეჲცგყე̄რე; ლეჲცგყე̄რნე) ლშხ., იცყერე (ლა̈ხუ̂ცგყერ, ლა̈ჲცგყერე; ლა̈ჲცგყერი) ლნტ., გრდმ. -- {გა}ირჭობს, {გა}იყრის, {გა}ყოფს, {შე}იდებს. ლანგუ̂ლიქა თხუ̂იმს ესერ ჯა ლა̈ჲცგყე̄რი (ბზ. 427) -- სანეხვე სარკმელში თავს მე გავყოფო. ნეფხუ̂ნაჟი ბამბა̈ჲ ა̈თუ̂ცგყე̄რ ზისხი ლაჩრა̈უ̂დ (ბზ.) -- ცხვირში ბამბა შევიდე სისხლის გასაჩერებლად. საბგრწმა̈რჩუ ლაზმარა̈რს იცყერიხ (ბქ. 239) -- საპირისწამლეში მასრებს ირჭობენ.
- იცხ (-იშ, -ა̈რ, ბზ., -არ ლშხ.), უ̂იცხ (-იშ \ უცხემ, უცხა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მსხალი. თხე̄რედ ჩუ̂ესგე იცხ ჩუქუ̂ა̈ნ ჰაკუ̂ნა̈რ (ბზ. 138) -- მგელმა მსხლის ქვეშ დადგა აკვნები. ნამშა̈ჲნქა უცხემ ა̈რა̈ყსი ლაჯა̈ბდ (ბქ. 196) -- პურეულის გარდა მსხლის არაყსაც ვხდით (ვხარშავთ). ხილი მა̈გ იმა̈რგ: გაკ, უ̂ისკუ̂, უ̂იცხ (ლნტ.) -- ხილიც ყველაფერი ხარობს

(ვარგობს): ნიგოზი, ვაშლი, მსხალი.

- იცხა̈̄მჰი (ოხუ̂ცხა̈̄მჰა̈ნ, ა̈ნცხა̈̄მჰა̈̄ნ; ა̈ნცხა̈̄მჰი) ბზ., იცხა̈მჰი (ოხცუ̂ხამჰენ, ა̈ნცხამჰან; ა̈ნცხა̈მჰი) ბქ., გრდუვ. -- ისკვნება. ქიპ ეჯჟი ა̈ნცხამჰან, ერე ჩუ და̈რდმოშ აფიშგ (ბქ.) -- ძაფი ისე გაისკვნა, რომ ვერავინ გახსნა.
- იცხემ (ა̈ხუ̂იცხ \ ოხუ̂იცხ, ა̈ნცხე; ა̈ნცხემნე ზს., ოხუ̂იცხ, ენცხე; ენცხემ ლშხ., ა̈ხუ̂იცხ, ა̈ნცხე; ანცხემ ლნტ.), გრდუვ. -- იზრდება, მატულობს. ლახ ჟ'ა̈ნცხას, ჩა̈̄ჟს ჟი ლახსგუ̈რ (ბზ. 232) -- რომ გაიზარდოს, ცხენზე შესვი. ბოფშა̈რ ლადეღისგა ეშხუ კამინს ესერ ლჷმცხემინხ (ბქ. 49) -- თურმე ბავშვები დღეში ერთ მტკაველს იმატებდნენ. შდიმ ესერ ეჯლა დემ იცხემ, ერე ჩიგარ მერმე-მერმ' ესერ ხესმი (ანდ.) -- ყური იმიტომ არ იზრდება, რომ ყოველთვის სხვადასხვა ესმისო. ბობშ ლე̄თშუ̂ ირთხინს იცხმგდა (ლშხ. 60) -- ბავშვი ღამით ციდას იმატებდა. კუ̂ახნესოლდ ჟ'ა̈ნცხე (ლნტ. 291) -- გოგრა გაიზარდა. გაკ ალცხელი (ლნტ. 309) -- კაკალი გაზრდილა.
- იცხე̄მდა̈̄ლ იგივეა, რაც იცკე̄მდა̈̄ლ.
- იცხე̄ნე (ა̈ხუ̂ცხენ \ ოხცხე̄ნ \ ა̈თუ̂ცხე̄ნ \ ოთცხენ, ა̈ნ/ა̈დცხე̄ნე; ა̈ნ/ა̈დცხე̄ნნე ბზ., ოთცხე̄ნ, ედცხე̄ნე; ედცხე̄ნნე ლშხ.), იცხენე (ა̈ხუ̂ცხენ, ანცხენე; ანცხენისგ ბქ., ა̈ხუ̂ცხენ, ა̈დცხენე; ა̈დცხენი ლნტ.), გრდმ. -- ივარცხნის. და̈ლ ფა̈თუ̂ა̈რს ხოჩა̈̄მდ იცხე̄ნე (ბზ.) -- დალი თმებს კარგად ივარცხნის.
- იცხე̄ნიელ (ა̈თუ̂ცხე̄ნიე̄ლ, ა̈დცხე̄ნიელე; ა̈დცხე̄ნიე̄ლი) ბზ., იცხენა̈ლ (ოთცხენალ, ესცხენალ \ ა̈დცხენალ; ესცხენალისგ \ ა̈დცხენა̈ლი ბქ., ა̈თუ̂ცხენა̈ლ, ლა̈ჲცხენალე; ლა̈ჲცხენალი ლნტ.), იცხე̄ნჲელ (ოხცხე̄ნჲელ, ესცხე̄ნიელე; ესცხე̄ნიელნე) ლშხ., გრდუვ. -- ივარცხნება. ზურალა̈რ იცხე̄ნიე̄ლხ (ბზ.) -- ქალები ივარცხნებიან. ზითუნახაუ̂ იცხე̄ნჲელდა (ლშხ. 61) --

მზეთუნახავი ივარცხნებოდა.

- იცხი̄და̈̄ლ (ლა̈ხჷ̂ცხი̄და̈̄ლ, ლა̈ჲცხი̄და̈̄ლე; ლა̈ჲცხი̄და̈̄ლნე) ბზ., იცხიდა̈ლ (ლა̈ხცხიდა̈ლ, ლა̈ჲცხიდალე; ლა̈ჲცხიდა̈ლისგ ბქ., ლახჷ̂აცხიდა̈ლ, ლახაცხიდალე; ლახაცხიდალი ლნტ.), იცხი̄და̄ლ (ლოხცხი̄და̄ლ, ლეჲცხი̄და̄ლე; ლეჲცხი̄და̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- წუნს უდებს, იწუნებს ("წუნობს"). იმ იცხი̄და̄ლ ალამა̈გს? (ბზ.) -- რას იწუნებს ამდენს?
- იცხკე (ოხჷ̂იცხკ, ენცხიკ; ენცხიკე ლშხ., ა̈ხჷ̂იცხკ, ა̈ნცხიკ; ა̈ნცხიკე ლნტ.), გრდმ. -- ითხრის (თვალს). ქა ლოქუ ა̈ნცხჳკეს ეშხუ თე! (ლნტ. 269) -- გამოითხაროს ერთი თვალი! გადატ. გიერგ თეს იცხკე ეჩა გჷ̄ნლა (ლშხ.) -- გიორგი თვალს ითხრის იმის გულისთვის.
- იცხკგ̄რე (ა̈ხჷ̂ცხჳკი̄რ, ა̈ნცხჳკგ̄რე; ა̈ნცხჳკი̄რნე ბზ., ოხცხჳკგ̄რ, ენცხჳკგ̄რე; ენცხჳკგ̄რნე ლშხ.), იცხკგრე (ა̈ხჷ̂ცხჳკგრ, ა̈ნცხჳკგრე; ა̈ნცხჳკგრი) ლნტ., გრდმ. -- ითხრის (თვალებს). თერა̈ლს იცხკგრახ ლაჷ̂დილა (ლნტ. 227) -- დები თვალებს ითხრიდნენ. იხ. იხჳგრე.
- იცხო̄რჳე (ოთცხჷ̂ე̄რჳ \ ა̈თცხჷ̂ე̄რჳ, ა̈დცხო̄რჳე; ა̈დცხჷ̂ე̄რჳნე ბზ., ოხცხო̄რჳ, ენცხო̄რჳე; ენცხო̄რჳნე ლშხ.), იცხორჳე (ოხცხერჳ, ა̈ნცხორჳე; ა̈ნცხერჳისგ ბქ., ა̈ხჷ̂ცხორჳ, ა̈ნცხორჳე; ა̈ნცხორჳანე ლნტ.), გრდმ. -- იხვევს. დინად ლება̈რ ა̈ნცხორჳე ყიაქა (ბქ.) -- გოგომ მძივები შემოიხვია ყელზე.
- იცხჳე (ოხჷ̂იცხჳ, ა̈ნცხიჳ; ა̈ნცხიჳე ზს., ოხჷ̂იცხჳ, ენცხიჳ; ენცხიჳე ლშხ., ა̈ხჷ̂იცხჳ ა̈ნცხიჳ; ა̈ნცხიჳე ლნტ.), გრდმ. 1. დაივლის, შემოივლის. [ზურა̄ლ] ქა იცხჳე დაბა̈რს (ბზ. 19) -- ქალი შემოივლის ყანებს. ცა და ქჷ̂ეყანა ქა̈ნცხიჳხ (ბქ. 56) -- ცა და ქვეყანა შემოიარეს. 2. ივლებს; იკრავს; ინასკვავს. ლაჩა̈ქ კინჩხჟი ოხჷ̂იცხჳ (ბზ.) -- ლეჩაქი კისერზე გავინასკვე. 3. დრო გაჰყავს, ატარებს, ასრულებს, ამთავრებს, გარკვეულ ხანს დაყოფს, მოესწრება. სემი ლადეღ ნო̄ჷ̂უ ეჯცხი̄ჳა! (ლშხ.) -- სამი დღე არ გეცოცხლოს (დაგეყოს)! ამჩუ ჲორი ზაილდ

ქა როქჵ ჷხჵიცხჰ (პოეზ. 112) -- აქ ორი წელი შევასრულეო.

- იცხჵტე1 (ლჷხჵცხჵიტ, ლჷჲცხჵიტ; ლჷჲცხჵიტნე ბზ., ოხცხჵტ, ენცხჵტე; ენცხჵტ{ი}ნე ლშხ.), იცხუტე1 (ჷხჵცხუტ, ჷნცხუტე; ჷნცხუტი) ლნტ., გრდმ. -- აჭენებს. წგრნი რაშემ ენცხჵტინე [ჲაკოფ] (ლშხ. 65) -- წითელმა რაშმა გააჭენა იაკობი.
- იცხჵტე2 (ჷხჵცხჵიტ, ლჷჲცხჵიტ; ლჷჲცხჵიტნე ბზ., ოხცხჵტ, ენცხჵტე; ენცხჵტნე ლშხ.), იცხუტე2 (ჷხჵცხუტ, ჷნცხუტე; ჷნცხუტი) ლნტ., გრდმ. -- მოზიდავს (მშვილდს). [პარაბოჵილს] ჟ'ახოცხუტა თელდ (ლნტ. 214) -- პარაბოვილს (მშვილდი) მთლიანად მოუზიდავს.
- იცხჵტი (ჷთჵცხჵტჷნ, ჷდცხჵტჷნ; ჷდცხჵტი) ბზ., გრდუვ. -- {გა}ქანდება; {გა}ჭენდება. ჰამს, ლირჰჷლთე, ჷთჵცხჵტჷნ ლაშდაბთე (ბზ.) -- დილას, გათენებისას, გავქანდი სამსახურში.
- იცხჵჷპი იგივეა, რაც იცხჵპი.
- იცხჵდე1 (ჷთჵიცხჵდ, ჷდცხჵიდ; ჷდცხჵიდე ბზ., ოხჵიცხჵდ, ენცხჵიდ; ენცხჵიდნე ლშხ., ჷხჵიცხჵდ, ჷნცხჵიდ; ჷნცხჵიდე ლნტ.), გრდმ. 1. იწყვეტს, {გადა}იწურავს. ლჷრემი პატჵრენს ჲერ ლილცერე ქა ხაბჟა, ეჩქა ჩუ იცხჵდე ლიცს (ბზ.) -- სათიბის პატრონს მორწყვა რომ საკმარისი ჰგონია, მაშინ (იგი) {ი}წყვეტს წყალს. 2. ილადრავს, იჭრის. ალე მჷრე ყიას იცხჵდე (ლშხ.) -- ეს კაცი ყელს ილადრავს. 3.
- იცხჵდე2 (ოხჵიცხჵდ, ენცხჵიდ; ენცხჵიდნე) ლშხ., გრდმ. -- ამოვარდება, აიბრეცს. ჟი დემ იცხჵდე ნახჵწი ყჷრ (ლშხ.) -- ვიწრო ყავარი არ აიბრეცს.
- იცხჵლე (ოხ{ჵ}ცხჵილ \ ჷხჵიცხჵლ, ჷნცხჵილ, ჷნცხულე \ ჷნცხჵილნე ზს., ჷნცხულისგ ბქ., ჷხჵიცხჵლ, ჷნცხულე; ჷნცხული \ ჷნცხული ლნტ., ოხცხულ, ენცხულე; ენცხულნე

ლშხ.), გრდმ. -- {ი}ტრუსავს. ქა ლჷპინტყლაჳ̂ე ქათალს ჟ'იცხჳ̂ლეხ (ბქ.) -- გაპუტულ ქათამს ტრუსავენ.

- იცხჳ̂ლი (ა̈ხჳ̂/ოხცხულა̈ნ, ა̈ნცხულა̈̄ნ; ა̈ნცხული ბზ., ოხცხულენ, ა̈ნცხულან; ა̈ნცხული ბქ., ოხცხულენ, ენცხულა̄ნ; ენცხული ლშხ., ა̈ხჳ̂ცხულენ, ა̈ნცხულან; ა̈ნცხული ლნტ.), გრდუვ. -- იტრუსება. ხია̈რ ჟ'ოხცხულენ ლემასგჳ̂მჷყ (ბქ.) -- კინაღამ შევიტრუსე ცეცხლთან.
- იცხჳ̂პი (ა̈/ოხჳ̂იცხჳ̂პ \ ოთიცხჳ̂პ, ა̈დცხჳ̂ა̈პ; ა̈დცხჳ̂ა̈პნე ბზ., ოხჳ̂იცხჳ̂პ, ა̈ნცხჳ̂ა̈პ; ა̈ნცხჳ̂ა̈პნე ბქ.), იცხჳ̂პენი (ოთცხჳ̂აპ, ედცხჳ̂აპე; ედცხჳ̂აპნე) ლშხ., იცხჳ̂ა̈პი (ა̈ხჳ̂იცხჳ̂პ, ად/ანცხჳ̂ა̈პ; ად/ანცხჳ̂ა̈პნე) ლნტ., გრდმ. 1. იტაცებს. მინე დი ქა ჲერეს ოთცხჳ̂აპა (ბზ. 301) -- მათი დედა ვიღაცას გაუტაცებია. ნალჳ̂ჟურდ ქაიდ ა̈ნცხჳ̂ა̈პ დინა (ბქ. 58) -- ვაჟმა ისევ მოიტაცა ქალიშვილი. ალექსიი ჲეხჳ̂ ამნილს ათოცხჳ̂აპახ (ლნტ. 181) -- ალექსის ცოლი ამათ მოუტაცებიათ. 2. იშიშვლებს (ხმალს, ხანჯალს). თაფუდ ლეჲცხჳ̂აპე ხანჯარ (ლშხ.) -- თაფუმ იშიშვლა ხანჯალი.
- იცკე̄მდა̈̄ლ, იცხე̄მდა̈̄ლ (ოთჳ̂ცკ/ ხემდა̈̄ლ \ ლა̈ხჳ̂ცკემდა̈̄ლ, ა̈დცკ/ხემდა̈̄ლე \ ლა̈ჲცკემდა̈̄ლე; ა̈დცკ/ხემდა̈̄ლნე \ ლა̈ჲცკემდა̈̄ლნე) ბზ., იცკომდა̈ლ (ოსცჷკემდალ, ესცჷკემდალ; ესცჷკომდა̈ლისგ) ბქ., გრდმ. -- მშვილდ-ისარს ისვრის. როსტომ ა̈დცხემდა̈̄ლნე (ბზ.) -- როსტომი მშვილდ-ისრის სროლას გამართავს.
- იცკომდა̈ლ იგივეა, რაც იცკე̄მდა̈̄ლ.
- იძგა̈̄რჲე̄ლ (ა̈/ოთძგა̈̄რჲე̄ლ, ა̈დძგა̈̄რჲე̄ლე; ა̈დძგა̈̄რჲე̄ლნე) ბზ., იძგარელ (ლა̈ხჳ̂ძგარალ, ლა̈ხძგარალ; ლახძგარა̈ლისგ) ბქ., იძგარიელ (ლახჳ̂ძგარიელ, ლა̈ჲძგარიელე; ლა̈ჲძგარიელი) ლნტ., გრდუვ., -- იცემება, ჩხუბობს, იძგერება. როსტომ ჯუგმა̈რდშჳ̂ იძგა̈̄რჲე̄ლ (ბზ.) -- როსტომი მუშტებით იცემება.

- იძგერი იგივეა, რაც იძგრი.
- იძგრი (ხჳ̂იძგრ, იძგერ; ლა̈ჲძგერნე ზს., იძგრინე ლშხ.), იძგერი (ლა̈ხჳ̂იძგრ, ლა̈ჲძგერ{ე}; ლა̈ჲძგერნე) ლნტ., გრდმ. -- ირჭობს, იძგერებს. ბეფშდ ბა̈წკ ლა̈ჲძგერ ფხულეჲსა (ლნტ.) -- ბავშვმა ხიწვი შეირჭო თითში.
- იძგრჷნი (ათჳ̂მგჷრნენ, ა̈დძგჷრნან; ა̈დძგჷრნი ბქ., ოხძგჷრნენ, ენძგჷრნა̄ნ; ენძგჷრნი ლშხ., ა̈ხჳ̂მგჷრნენ, ა̈ნძგჷრნან; ა̈ნძგჷრნი ლნტ.), გრდუვ. -- ძღება, იტენება. კოტო̄ლ მა̄რო̄ლ შიშდ ჟ'ენძგჷრნი (ლშხ.) -- პატარა კაცი ხელად გაძღება (ამოიყორება). ამნე̄მდ ხოჩა̄მდ ენძგჷრნე ჯადარ ლეზობჳ̂შ (ლშხ.) -- ამან კარგად გამოიტენა მუცელი საჭმლით. გადატ. ლნტ. ბრაზდება.
- იძგჳ̄მბა̈̄ლ (ლა̈ხჳ̂/ლოხ/ოთძგჳ̄მბა̈̄ლ, ლა̈ჲ/ა̈დძგჳ̄მბა̄ლე; ლა̈ჲ/ა̈დძგჳ̄მბა̈̄ლნე) ბზ., იძგუმბა̈ლ (ოსძგუმბა̈ლ, ესძგუმბალე; ესძგუმბა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხჳ̂ძგუმბა̈ლ, ლა̈ჲძგუმბალე; ლა̈ჲძგუმბალი ლნტ.), იძგჳ̄მბა̄ლ (ლოხძგჳ̄მბა̄ლ, ლეჲძგჳ̄მბა̄ლე; ლეჲძგჳ̄მბა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- 1. მძიმე ჯაფას ეწევა. ლა̈გმა̄ლჟი ხჳ̂ა̈ჲს იძგჳ̄მბა̈̄ლ მა̄რე (ბზ.) -- მშენებლობისას კაცი მძიმე ჯაფას ეწევა. 2. იქაჩება, იწევს; აქეთ-იქით ეწევა, ჯაჯგურობს. ფუსნ ლი̄თად ოხძგუმბა̄ლა (ლშხ.) -- ბატონი გაყოფაზე გაქაჩულა. ბეჟან ჯჳ̂ეგხო იძგუმბა̈ლ (ლნტ. 198) -- ბეჟანი ჯოგისკენ იწევს.
- იძგჳ̂ბე (ა̈/ოხჳ̂იძგჳ̂ბ, ა̈ნძგჳ̂იბ; ა̈ნძგჳ̂იბე ზს., ოხჳ̂იძგჳ̂ბ, ენძგჳ̂იბ; ენძგჳ̂იბე ლშხ., ა̈ხჳ̂იძგჳ̂ბ, ა̈ნძგჳ̂იბ; ა̈ნძგჳ̂იბე ლნტ.), გრდმ. -- {ა}იწყვეტს. ჯეცდ ჟ'ა̈ნძგჳ̂იბ (ბქ. 136) -- მხეცმა აიწყვიტა. ჳ̂ოშელდინი̄ ხჳ̂აბემდ, ეჲშელდინ იძგჳ̂ბე ალ წყეულ ჯან (ლშხ.) -- რამდენჯერაც ვაბამთ, იმდენჯერ იწყვეტს ეს წყეული ხარი.
- იძჲენი იგივეა, რაც იძჰენი.

- იძჷ̂ირი იგივეა, რაც იძჷ̂რი.
- იძჷ̂რი (--, ა̈ნძჷ̂ირა̄̈ნ; ა̈ნძჷ̂ირი ბზ., --, ა̈ნძჷ̂ირა̈/ან; ა̈ნძჷ̂ირი ბქ., --, ენძჷ̂ირა̄ნ; ენძჷ̂ირი ლშხ.), იძჷ̂ირი (--, ა̈ნძჷ̂ირან; ა̈ნძჷ̂ირი) ლნტ., გრდუვ. -- ძვირდება. ლელჷ̂ ა̈დძჷ̂ირა̄̈ნ (ბზ. 375) -- ხორცი გაძვირდა. ლეჩხუმს ჟენძჷ̂ირა̄ნ ლჷ̂ინელ (ლშხ. 38) -- ლეჩხუმში ღვინო გაძვირდა.
- იძღრი1 (ოთძღირა̈ნ, ა̈დძღირა̄̈ნ; ა̈დძღირი) ბზ., გრდუვ. -- ნაპრალები, ბზარი ჩნდება, სკდება (იტყვიან უწყლობის გამო გახმობის პირას მისულ ხის ჭურჭელზე). ნეღარ ჩჷ̂ა̈დძღირა̄̈ნ ი სგა ლეგემ მა̄რ ლიცდ (ბზ.) -- ხის კასრი დასკდა და წყალს უნდა შევუდგა (შესადგმელი მაქვს წყლისათვის).
- იძღრი2 (ოთძღირენ, ედძღირა̄ნ; ედძღირი ლშხ., ა̈თჷ̂ძღირენ, ა̈დძღირან; ა̈დძღირი ლნტ.), გრდუვ. -- სველდება. იმნარ ლოქ ალძღირე̄ლი ამჟი? (ლშხ. 52) -- ასე რატომ დასველებულხარო? გიმ იძღრი უჩხა̈ისა (ლნტ.) -- მიწა სველდება წვიმაში. შდრ. იჟრი.
- იძჰენი (ა̈თჷ̂იძჰ, ა̈დძიჰ; ა̈დძიჰნე) ბზ., იზჰენი (ოთიზჰ, ა̈დზიჰ; ა̈დზიჰნე \ იჲზენი \ იჲსენი) ბქ., იძჲენი (ოთძი̄ჲ, ედძიე; ედძი̄ჲნე ლშხ., ა̈თჷ̂ძი, ა̈დძიე; ა̈დძინე ლნტ.), გრდმ. -- {და}იკლავს. ბაღათურდ ქათალ ა̈დძიჰ (ბზ.) -- ბაღათურმა ქათამი და{ი}კლა.
- იწაბურე იგივეა, რაც იწბჷ̄რე.
- იწაბური იგივეა, რაც იწბჷ̄რი.
- იწა̄ნე (ა̈/ოხ{ჷ̂}წან \ ოხწა̈ნ, ა̈ნწა̄ნე; ა̈ნწა̄̈ნნე ბზ., ოხწა̄ნ, ენწა̄ნე; ენწა̄ნნე ლშხ.), იწანე (ა̈ხჷ̂წა̈ნ; ა̈ნწანე; ა̈ნწა̈ნისგ ბქ., ა̈ხჷ̂წან, ა̈ნწანე, ა̈ნწა̈ნი ლნტ.), გრდმ. -- იწიწკნის, იგლეჯს. ზურალა̄̈რ ფა̈თჷ̂ა̈რს იწა̄ნეხ (ბზ. 8) -- ქალები თმებს იგლეჯენ. ლედა̈რს მა̈გ იწა̄ნუნი (ბზ. 412) -- მუხუდოს ყველა მოიგლეჯს (მოიგლეჯდეს იქნება). იწა̄ნნიხ ლოქ ლედერს (ლშხ.

59) -- მუხუდოს მოვიგლეჯთო. [წერაქუ̂ს] მუჟოლირს იწანეხ (ლნტ. 7) -- თომს შემოდგომაზე {ი}გლეჯენ.

- იწბინე (ლოხუ̂იწბ, ლა̈ჲწებ; ლა̈ჲწებნე ზს., ოხუ̂იწბ, ა̈ნწებ; ა̈ნწებნე ბქ., ოხწებ, ენწებე; ენწებნე ლშხ.), იწებნე (ა̈ხუ̂წებ, ა̈ნწებე; ა̈ნწები) ლნტ., გრდმ. -- იკიდებს. წერქუ̂ა̈რს ქა̈მშხენჩუ იწბინეხ (ბქ. 73) -- თომ{ებ}ს გარეთ {გადმო}იკიდებენ.
- იწბუ̄რე (ოთწუბი̄რ \ ოთწა̈ბუ̂ი̄რ, ა̈დწუბუ̄რე \ ა̈დწაბუ̄რე; ა̈დწუბი̄რნე \ ა̈დწაბუ̂ი̄რნე ბზ., ოთწაბუ̄რ, ედწაბუ̄რე; ედწაბუ̄რნე ლშხ.), იწაბურე (ოთწაბუ̈რ, ა̈/ედწაბურე; ა̈/ედწაბურისგ ბქ., ა̈თუ̂წაბურ, ა̈დწაბურე; ა̈დწაბური ლნტ.), გრდმ. -- იპარსავს. გეგიდ ჩა̈ჩ ქა̈̄დწუბუ̄რე (ბზ.) -- გეგიმ წვერი გაიპარსა. ბაბა, ქეთწაბურენ! (ბქ. 101) -- ბაბუა, გაიპარსე!
- იწბუ̄რი (ოთწაბუ̄რა̈ნ, ა̈დწაბუ̄რა̈̄ნ; ა̈დწაბუ̄რი ბზ., ოთწაბუ̄რენ, ედწაბურა̄ნ; ედწაბუ̄რი ლშხ.), იწბური ({ქ}ოთწაბურენ, {ქ}ა̈დწაბურან; {ქ}ა̈დწაბური) ბქ., იწაბური (ა̈თუ̂წაბურენ, ა̈დწაბურან; ა̈დწაბური) ლნტ., გრდუვ. -- იპარსება. ყაფსუყ ქა̈დწაბურან (ბქ.) -- ყაფსუყი გაიპარსა. ქურდოლ ჩუ იწაბური (ლნტ. 262) -- ქურდოლი (საკ. სახ.) გაიპარსება.
- იწენე1 იგივეა, რაც იწე̄ნე.
- იწენე2 იგივეა, რაც იწუ̂ე̄ნე.
- იწეუ̂ა̈ნი იგივეა, რაც იწე̄ნე.
- იწეუ̂ნე იგივეა, რაც იწე̄ნე.
- იწექუ̂ე, იწე̄ქუ̂ი იგივეა, რაც იწქუ̂ე.
- იწე̄ნე (ა̈ხუ̂წე̄ნ; ა̈ნწე̄ნე; ა̈ნწე̄ნი) ბზ., იწეუ̂ა̈ნი (ლოხწეუ̂ა̈ნ, ლა̈ჲწეუ̂ანე; ლა̈ჲწეუ̂ა̈ნისგ) ბქ., იწეუ̂ნე, იწუ̂ანი (ლოხწეუ̂ან, ლეჲწეუ̂ნე; ლეჲწეუ̂ნი) ლშხ., იწენე1 (ა̈ხუ̂წენ, ა̈ნწენე; ა̈ნწენი) ლნტ., გრდმ. -- იშველიებს, იხმარს, იყენებს, შეიწევს. ალ სა̈ხენწიფდ თელ ეუ̂როპა

ჟ'ა̈ნწენე (ლნტ. 222) -- ამ სახელმწიფომ მთელი ევროპა დაიხმარა. ბეთქილდ ჭყჷნტა̈რ ლა̈ჲწენე ლაბარჯა̈ისა (ლნტ.) -- ბეთქილმა ბიჭები დაიხმარა თოხნაში. ლაკულინაჟი ლეთსი იწეჳ̂ა̈ნიხ (ბქ. 307) -- მოთელვისას ღამესაც იშველიებენ. მჷრგა̈ლი ხა̈ტ-ნაბა̈ნს იწეჳ̂ა̈ნიჳ̂ (ბქ. 291) -- მოლაპარაკე ფიცსა და ხატს იშველიებდა. ხოწა̄ლაჳ ი ნადჳ ლეჲწეჳ̂ნე (ლშხ. 54) -- უშველე და ნადი მოიწვიეო.

- იწნა̈ჳ̂ი (ოთწჷნა̈ჳ̂, ა̈ლწჷნჳ̂ე; ა̈ლწჷნჳ̂ი ბზ., ოთწჷნა̈ჳ̂, ა̈ლწჷნჳ̂ე; ა̈ლწჷნჳ̂ისგ ბქ., ა̈თჳ̂წინა̈ჳ̂, ადაწინა̈ჳ̂ე; ადაწინა̈ჳ̂ი ლნტ.), იწნაჳ̂ი (ოთწინაჳ̂, ედწინჳ̂ე; ედწინჳ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- იწუნებს. ალეს მინეშდō დე̄მ იწნაჳ̂იხ (ლშხ. 41) -- ამას თავისთვისაც არ იწუნებენ.
- იწნი (ოხჳ̂იწნ, ა̈ნწინ; ა̈ნწინნე) ზს., იწჳ̂ნი (ოხწონ, ენწონე, ენწონნე) ლშხ., იწჳ̂ენი (ა̈ხჳ̂იწჳ̂ნ, ა̈ნწჳ̂ენ, ა̈ნწჳ̂ენი) ლნტ., გრდმ. -- {ი}წონის. ალას ჩიგარ ჟი იწნიხ (ბზ. 280) -- ამას ყოველთვის წონიან. სი̄მაქ ა̈ნწინხ მე̄რმა ლადა̈ღ (ბზ. 280) -- ქალიშვილი აწონეს მეორე დღეს. ცხჳ̂ი-ცჷჳემდ სამ ფუთს იწნიჳ̂ (ბქ. 160) -- მშვილდ-ისარი სამ ფუთს იწონიდა. მა̄ლ მიჩაშდ ხოშას იწჳ̂ნუდა (ლშხ.) -- მელა თავისთვის მეტს იწონიდა. ძინა̈რს ა̈ნწჳ̂ენხ გოჭა̈რ (ლნტ. 199) -- დილას აწონეს გოჭები. ნოქა̈რ შაქა̈რს ჟ'ა̈ნწჳ̂ენი (ლნტ.) -- ნოქარი შაქარს ა{ი}წონის.
- იწრა̈ნი (ოთწჷრნა̈ნ, ა̈ლწჷრნა̈̄ნ; ა̈ლწჷრნი ბზ., ოთწჷრნენ ბქ., ა̈თჳ̂წჷრნენ ლნტ., ა̈ლწჷრნა̈/ან; ა̈ლწჷრნი ბქ., ლნტ.), იწრანი (ოთწჷრნენ, ედწჷრნა̄ნ; ედწჷრნი) ლშხ., გრდუვ. -- წითლდება. ზისხჳ̂შ გიმ ჩჳ̂ალწჷრნე̄ლი (ბზ. 2) -- სისხლით მიწა გაწითლებულა.
- იწსჳ̂ლა̈ნ{ი} (ოხწუსლა̈ნ/ინ, ა̈ნწუსლნე, ა̈ნწუს[ჳ̂]ლნი \ ა̈ნწუსლა̈ნნე ბზ., ოხწუსლან \ ახწუსლა̈ნ, ა̈ნწუსლნე; ა̈ნწუსლნისგ ბქ.), იწჳ̂თან (ოხწუთან, ენწუთჳ̂ნე; ენწუთჳ̂ნი) ლშხ., იწჳ̂თა̈ნი, იწჳ̂სტა̈ნ{ი} (ა̈ხჳ̂წუსტინ, ა̈ნწუსტნე; ა̈ნწუსტჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- {ი}წუწნის,

წოვს. ბეფშუ̂ ფხულა იწუ̂სდა̈ნი (ბქ.) -- ბავშვი თითს იწუწნის. ჭიმკა̈რ ქა ლოქ იწუ̂თა̈ნიხ [იწუ̂სტა̈ნი] ზისხს (ლნტ. 70) -- ჭინკები სისხლს გამოწუწნიანო.

- იწულინი (ოხწულინენ, ა̈ნწულინან; ა̈ნწულინი) ბქ., გრდუვ. -- ჭენდება, {გა}ქანდება. ჭერდ ჩუ̂ა̈ნწულინე (ბქ. 312) -- ყვავი ჩამოეშვა (ჩამოქანდა). შდრ. იცხუ̄ტი.
- იწუხუ̂ა̈უ̂ი იგივეა, რაც იწხუ̂ა̈უ̂ი.
- იწუხუ̂ე, იხუწე იგივეა, რაც იწუ̄ხუ̂ე.
- იწუ̄ხუ̂ე (ლა̈ხწუ̂ი̄ხუ̂, ლა̈ჲწუ̄ხე; ლა̈ჲწუ̈ხნე) ბზ., იხუწე (ა̈ხუ̂ხუ̂იწ, ლა̈ჲხუწე; ლა̈ჲხუწისგ) ბქ., იწუ̄ხუ̂ე (ოხწუ̄ხუ̂, ლეჲწუ̄ხუ̂ე; ლეჲწუ̄ხუ̂ნე) ლშხ., იწუხუ̂ე (ა̈ხუ̂წუხუ̂, ლა̈ჲწუხუ̂ე; ლა̈ჲწუხუ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- ისრუტავს (სვამს); ყლაპავს. ეჯჟი̄დ მირ ხიწუ̄ხე ლიცს, ერე ჩუ̄დ ხაჰა̄უ̂დრე (ბზ.) -- ისე ისრუტავ წყალს, რომ კვლავ გაავდრებ. ქათლადა̈შ ნა̈ბჯულდ ძულუ̂ა მა̈გ ჟი ლა̈ჲხუწე (ბქ. 22) -- ნახევარწიწილამ (ქათმის ნაგლეჯმა) ზღვა მთლიანად შესვა. ნაგუ̂ა̈ლინ გიმ ლიცს იწუხუ̂ე (ლნტ.) -- ნაგვალავი მიწა წყალს ისრუტავს.
- იწუ̂ანი იგივეა, რაც იწე̄ნე.
- იწუ̂დი (ოხუ̂იწუ̂დ, ა̈ნწუ̂ედ; ა̈ნწუ̂ედნე ბზ., ლა̈ჲწუ̂ედ, ლა̈ჲწუ̂ედნე ზს., ოხწოდ, ენწოდე; ენწოდნე ლშხ.), იწუ̂ედი (ა̈ხუ̂იწუ̂დ, ა̈ნწუ̂ედ; ა̈ნწუ̂ედნე) ლნტ., გრდმ. -- აპირებს, {ა}იტეხს, იწყებს. მუდ ლეგლირდე ლეჲწუ̂ედ (ბქ. 113) -- მამამ ავადმყოფობა დაიწყო. ეჯჲა̈რს ა̈გის ყარყა̈შ ახოწოდახ (ლნტ. 277) -- იმათ შინ აუტეხიათ ყაყანი. ლიცუუ̂ა̈ლ იწუ̂ედი ხანჯარა̈ლშუ̂ (ლნტ. 67) -- ჩხუბი იწყება ხანჯლებით. ხოხუ̂რა მუხუ̂ბად დაგრობ ლა̈ჲწუ̂ედ (პოეზ. 192) -- უმცროსმა ძმამ თავის მოკვლა დააპირა.
- იწუ̂ედი იგივეა, რაც იწუ̂დი.
- იწუ̂ენი იგივეა, რაც იწნი.

- იწჳ̂ერი იგივეა, რაც იწჳ̂რი.
- იწჳ̂ე̄ნე (ოხჳ̂წჳ̂ე̄ნ \ ოხწჳ̂ე̄ნ \ ოსწჳ̂ე̄ნ, ა̈ნწჳ̂ე̄ნე \ ესწჳ̂ე̄ნე; ა̈ნწჳ̂ე̄ნი \ ა̈ნწჳ̂ე̄ნნე \ ესწჳ̂ე̄ნნე ბზ., ოხწჳ̂ე̄ნ, ენწჳ̂ე̄ნე; ენწჳ̂ე̄ნნე ლშხ.), იწჳ̂ენე, იწენე2 (ოხწჳ̂ენ \ ოსწენ, ა̈ნწონე \ ესწონე; ა̈ნწენისგ \ ესწენისგ) ბქ., იწჳ̂ენე (ა̈სჳ̂წჳ̂ენ, ა̈სწჳ̂ენე; ა̈სწჳ̂ენი) ლნტ., გრდმ. -- ნახულობს, ხედავს. ობა̈შჷნ ნესყა ჩუ ლიწონედ, ობა̈შჷნ და̈შდჳ̂სი დეშ (ბქ.) -- ხშირად ნემსს ვხედავთ, ხშირად დათვსაც -- ვერა. სოფლიშ თე ჩიგჳ̂აშჳ̂ ესერ ქა იწენე (ანდ.) -- სოფლის თვალი ყველაფერს ხედავსო. ღა̈რიბდ ა̈ნწჳ̂ე̄ნე გუდრა (ბზ. 313) -- ღარიბმა ნახა (მოინახულა) გუდა. ალღა̈რ{დ} ჩჳ̂ესწჳ̂ე̄ნეხ ქორ (ბზ. 330) -- ამათ დაინახეს სახლი. ჰედურდ ესერ მიჩ ესჳ̂წენა (ბქ. 317) -- სულაც მე დავინახეო. ბელხანჯარდ ესწჳ̂ე̄ნე და̄ჳ̂ა სასახ (ლშხ. 70) -- ბელხანჯარმა დაინახა დევის სასახლე. არაფელა̈{ს} მარე ჩუ დეშ იწჳ̂ენე (ლნტ. 303) -- არაფელას ადამიანი ველარ დაინახავს. ამგჳ̂ა̈რ მურყჳ̂ამ დე̄მ' ესწჳ̂ე̄ნეხ (პოეზ. 188) -- ასეთი კოშკი ვერსად დაინახეს.
- იწჳ̂ე̄ნი (ოხჳ̂წჳ̂ე̄ნა̈ნ, ა̈ნწჳ̂ე̄ნა̈̄ნ; ა̈ნწჳ̂ე̄ნი ბზ., ოხწჳ̂ე̄ნენ, ენწჳ̂ე̄ნა̈ნ; ენწჳ̂ე̄ნი ლშხ.), იწჳ̂ენი (ოხჳ̂წჳ̂ენენ, ა̈ნწჳ̂ენან; ა̈ნწჳ̂ენი ბქ., ა̈ხჳ̂წჳ̂ენენ, ა̈ნწჳ̂ენან; ა̈ნწჳ̂ენი ლნტ.), გრდუვ. -- ჩნდება, ჩანს, შეიმჩნევა, დაინახება. სოფელ ჟიქაქა ლჷხეკ იწჳ̂ენი (ბქ. 202) -- სოფელს ზემოთ ჩამონაშვავი მოჩანს (ჩნდება). მუქჳ̂ნი ხეკჳ̂ეს ენწჳ̂ე̄ნე̄ნდეს ლიცისა (ლშხ. 89) -- დამსუნთქავი (იგულისხმება ქვეწარმავალი, ბაყაყი...) წყალში უნდა გამოჩნდეს. ჩუ ჳ̂ედნაშ იწჳ̂ენი მარე (ლნტ.) -- ძლივს შეიმჩნევა (დაინახება) კაცი.
- იწჳ̂თან იგივეა, რაც იწსჳ̂და̈ნი.
- იწჳ̂თა̈ნი იგივეა, რაც იწსჳ̂და̈ნი.
- იწჳ̂ი̄ლა̄ლ (ოთჳ̂წჳ̂ი̄ლა̄ლა̈ნ/ოთწჳ̂ი̄ლა̈ნ, ა̈დწჳ̂ი̄ლა̄ლა̈̄ნ/ა̈დწჳ̂ი̄ლა̈̄ნ; ა̈დწჳ̂ი̄ლა̈̄ლნე/ ა̈დწჳ̂ი̄ლი)

ბზ., იწჳ̂ილა̈ლ (ოთწჳ̂ილენ, ა̈დწჳ̂ილან; ა̈დწჳ̂ილი ბქ., ა̈თჳ̂წჳ̂ილენ, ა̈დწჳ̂ილან; ა̈დწჳ̂ილი ლნტ.), იწჳ̂ი̄ლა̄ლ (ოთწჳ̂ი̄ლენ, ედწჳ̂ი̄ლა̄ნ; ედწჳ̂ი̄ლი) ლშხ., გრდუვ. -- თხოვდება. ალ ზურალ ქა იწჳ̂ილა̈ლ (ბქ.) -- ეს ქალი გათხოვდება.

- იწჳ̂ი̄ლი (ოთწჳ̂ი̄ლა̈ნ, ა̈დწჳ̂ი̄ლა̈̄ნ; ა̈დწჳ̂ი̄ლი ბზ., ოთწჳ̂ი̄ლენ, ედწჳ̂ი̄ლა̄ნ; ედწჳ̂ი̄ლი ლშხ.), იწჳ̂ილი (ოთწჳ̂ილენ, ა̈დწჳ̂ილან; ა̈დწჳ̂ილი ბქ., ა̈თჳ̂წჳ̂ილენ, ა̈დწჳ̂ილან; ა̈დწჳ̂ილი) ლნტ., გრდუვ. -- თხოვდება. ლახ მირ ქა ა̈თჳ̂წჳ̂ი̄ლი, ოხჳ̂თენი ჭყინტს (ბზ. 303,3) -- თუკი გავთხოვდი, გავაჩენ ბიჭს. ალ დინა ქა̈დწჳ̂ილან (ბქ.) -- ეს გოგო გათხოვდა.
- იწჳ̂ნი იგივეა, რაც იწნი.
- იწჳ̂რი (ა̈თჳ̂იწჳ̂რ ბზ., ოთიწჳ̂რ ბქ., ა̈დწჳ̂ერ; ა̈დწჳ̂ერნე ზს., ოთწორ, ედწორე; ედწორნე ლშხ.), იწჳ̂ერი (ა̈თჳ̂წორ, ა̈დწორე; ა̈დწორი) ლნტ., გრდმ. -- შურს იძიებს, სისხლს აიღებს. გადატ. და̈ჳ̂ითდ ჩჳ̂ა̈დწჳ̂ერ მიჩა ლახჳ̂ბა (ბზ.) -- დავითმა თავისი ძმების სისხლი აიღო. ჲერხი მაროლ ა̈ჲრა̈ყცახა̈ნ თხუმ ესერ იწჳ̂რიხ (ანდ.) -- ზოგი კაცი სასმელს თავს შესწირავსო (სასმელთან თავს ისისხლებსო).
- იწქჳ̂ე (ოხჳ̂იწქჳ̂, ა̈ნწიქჳ̂; ა̈ნწიქჳ̂ე ზს., ოსიწქჳ̂, ესწიქჳ̂; ესწიქჳ̂ე ბქ.), იწე̄ქჳ̂ე (ოსწე̄ქჳ̂, ესწე̄ქჳ̂ე; ესწე̄ქჳ̂ნე) ლშხ., იწექჳ̂ე (ა̈სჳ̂წექჳ̂ინ, ა̈სწექჳ̂ნე; ა̈სწექჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- იწვეთებს; ოფლს იწურავს, ოფლად იღვრება. და̈ჳ̂ ჳ̂ეფს აშ იწქჳ̂ა (ბქ. 53) -- დევი ოფლად (იღვრებოდა). ჟაგარს თეთე ესწე̄ქჳ̂ნე (ლშხ.) -- წამალს თვალში ჩაიწვეთებს.
- იწყლა̈ნი იგივეა, რაც იწყგლჲა̈ნი.
- იწყგლჲა̈ნი (ოხწყგლჲანა̈ნ, ა̈ნწყგლჲანა̈̄ნ; ა̈ნწყგლჲა̈̄ნი) ბზ., იწყლა̈ნი (ოხწყილანენ, ა̈ნწყილანან \ ანწყგლჲანან; ა̈ნწყილა̈ნი \ ა̈ნწყგლჲა̈ნნი) ბქ., იწყგლიანი (ოთწყგლიანენ, ედწყგლიანა̄ნ; ედწყგლიანი) ლშხ., გრდუვ. -- სუფთავდება. ალა სერ ქა̈̄ნწყგლჲანა̈̄ნ (ბზ.

289) -- ეს უკვე გასუფთავდა.

- იწხჳ̂აჳ̂ა̈̄ლ (ოსწუხჳ̂აჳ̂ა̈̄ლ, ესწუხჳ̂აჳ̂ა̄ლე; ესწუხჳ̂აჳ̂ა̈̄ლნე) ბზ., იწუხჳ̂აჳ̂ა̄ლ (ლოხწუხჳ̂აჳ̂ა̄ლ, ლეჲწუხჳ̂აჳ̂ა̄ლე; ლეჲწუხჳ̂აჳ̂ა̄ლნე) ლშხ., იწხჳ̂აჳ̂ა̈ლ (ა̈სჳ̂წუხჳ̂აჳ̂ა̈ლ, ა̈სწუხჳ̂აჳ̂ალე; ა̈სწუხჳ̂აჳ̂ალი) ლნტ., გრდუვ. -- წუხს. ამღა ესერ ნომაჳ̂ იწხჳ̂აჳ̂ა̈̄ლხ (ბზ. 355) -- ამისათვის ნუღარ წუხხართო. ჭა̈შ ლჷმა̈წხჳ̂აჳ̂ა̈ლლი (ლნტ. 299) -- თურმე ქმარი წუხდა.

- იწხჳ̂ა̈ჳ̂ი (ა̈/ოხჳ̂წახჳ̂ა̈ნ \ ოხწუხჳ̂ა̈ნ, ა̈ნწახჳ̂ა̈̄ნ \ ა̈ნწუხჳ̂ა̈̄ნ; ა̈ნწახჳ̂ი \ ა̈ნწუხჳ̂ი) ბზ., იწუხჳ̂ა̈ჳ̂ი (ოხწუხჳ̂აჳ̂ენ \ ა̈ხწუხჳ̂ა̈ჳ̂ენ, ა̈ნწუხჳ̂აჳ̂ან; ა̈ნწუხჳ̂ა̈ჳ̂ი) ბქ., ლნტ., იწუხჳ̂აჳ̂ი (ოხწუხჳ̂ენ, ენწუხჳ̂ა̄ნ; ენწუხჳ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- წუხს, წუხდება. და̈ჳ̂ით ჟ'ა̈ნწახჳ̂ა̈̄ნ მე̄ჳ̂არ (ბზ. 270) -- დავითი ძალიან შეწუხდა. ეჯჲარ ენწუხჳ̂ა̄ნხ (ლშხ. 74) -- ისინი შეწუხდნენ. ჟ'ა̈ნწუხჳ̂აჳ̂ან თჳ̂ითან ხენწიფ (ლნტ. 219) -- თვით ხელმწიფე შეწუხდა. დოჳ̂ ლოქ მუშკჳ̂ა̈რი ა̈ნწუხჳ̂აჳ̂ან (ლნტ. 265) -- ვაითუ სტუმარი შეწუხდესო.

- იწჷრდი იგივეა, რაც ინწჷ̄რდი.

- იჭარა̈ლ-ხ (ოლჭარალდ, ა̈დჭარალხ; ადჭარა̈ლისგხ ბქ., ა̈თჳ̂ჭარანდ, ა̈დჭარანხ; ა̈დჭა̈რიხ ლნტ.), გრდუვ. -- ფერხულს ასრულებენ. ეჩქა როქჳ̂ იჭარა̈ლხ ლაღრალ-ლაშჳ̂პარალშჳ̂ (ბქ. 304) -- მაშინ ცეკვა-სიმღერით ფერხულს ვასრულებთ.

- იჭა̈ბი იგივეა, რაც იჭბი1.

- იჭა̈დი იგივეა, რაც იჭა̈̄დი.

- იჭა̈რე იგივეა, რაც იჭრენი.

- იჭა̄ნჭე (ა̈ხჳ̂ჭა̈̄ნჭ, ა̈ნჭა̄ნჭე; ა̈ნჭა̈̄ნჭი) ბზ., იჭანჭე (ა̈ხჳ̂ჭა̈ნჭ, ა̈ნჭანჭე; ა̈ნჭანჭისგ ბქ., ა̈ხჳ̂ჭა̈ნჭ, ა̈ნჭა̈ნჭე; ა̈ნჭა̈ნჭი ლნტ.), იჭა̄ნჭ{ჳ̂}ე (ოხჭა̄ნჭჳ̂, ენჭა̄ნჭჳ̂ე; ენჭა̄ნჭჳ̂ნე) ლშხ.,

გრდმ. -- 1. აისხამს, აიგებს, აიცვამს (თავისთვის). წჷრნი ძიუ̂ა̈რ ჟ'ა̈ხუ̂ჭანჭ (ბქ.) -- წითელი მძივები ავისხი. 2. {ჩა}აბამს (ფერხულს). ეჩანღო ლაჭშხა̈შ ა̈ხუ̂ჭა̈̄ნჭედ (ბზ. 423) -- შემდეგ ფერხული ჩავაბით ("გავაბით").

- იჭა̈̄დი (ა̈ხუ̂ჭად \ ოხუ̂ჭა̈̄დ, ა̈ნჭა̈̄დ; ა̈ნჭა̈̄დნე) ბზ., იჭა̈დი (ა̈ნჭა̈დ; ა̈ნჭა̈დნე) ბქ., იჭა̈დი (ა̈ხუ̂ჭად, ა̈ნჭა̈დე; ა̈ნჭა̈დნე) ლნტ., იჭა̄დი (ოხჭა̄დ, ენჭა̄დე; ენჭა̄დნე) ლშხ., გრდმ. -- იფარცხავს. და̈ბ ქაჲ აჴა̈ნხ, ჟი̄ჲ ა̈ნჭა̈̄დხ (ბზ. 338) -- ყანა კიდეც მოხნეს, კიდეც და{ი}ფარცხეს. ეჩანღო ჩუ ხუ̂ალაშიდ ი ჟი ხუ̂იჭადიდ (ლნტ. 25) -- შემდეგ დავთესავთ და დავ{ი}ფარცხავთ.
- იჭბერე იგივეა, რაც იჭუ̂ბე̄რე.
- იჭბი1 (ა̈თუ̂იჭბ, ა̈დჭაბე; ა̈დჭა̈ბნე ბზ., ოთჭაბ, ედჭაბე; ედჭაბნე ლშხ.), იჭა̈ბი (ოთჭა̈ბ, ა̈დჭა̈ბ; ადჭაბნე ბქ., ა̈თუ̂იჭბ, ა̈დჭა̈ბე; ა̈დჭა̈ბნე ლნტ.), გრდმ. -- იკვალავს (გზას თოვლში). ბოფშა̈რდ შუკუ̂ ა̈დჭა̈ბხ კლასთე ლაზელა̄ლდ (ბზ.) -- ბავშვებმა სკოლაში სასიარულოდ გზა გაიკვალეს. ლაკუ̂მაშნუნ უ̂ედუ̂შუ̂ ოთჭაბ შუკუ̂ (ლშხ.) -- ბოსლამდე ძლივს გავიკვალე გზა. ეჯზუმ მუს ა̈მეჴედ, ერე შუკუ̂ მა̈დშ ათოჭაბახ (ლნტ.) -- იმხელა თოვლი მოსულა, რომ გზა ვერ გაუკვალავთ.
- იჭბი2 (ოთჭა̈ბ, ა̈დჭა̈ბ; ა̈დჭა̈ბნე) ბქ. -- იბარებს (ამბავს...) ნაგჭურდ ჩუ ა̈დჭა̈ბ (ბქ. 9) -- ნაგჭურმა დაიბარა.
- იჭბუნე იგივეა, რაც იჭბჷნე.
- იჭბჷნე (ლა̈ხუ̂ჭჷბინ, ლა̈ჲჭჷბნე; ლა̈ჲჭჷბნი̄ნე ბზ., ლა̈ჲჭჷბნისგ ბქ.), იჭბუნე (ლოხჭუბუნ, ლეჲჭუბნე; ლეჲჭუბნი ლშხ., ლა̈ხუ̂ჭუბინ, ლა̈ჲჭუბნე; ლა̈ჲჭუბნი ლნტ.), გრდმ. -- {ი}ტენის, იტანიებს. საბა̈ნ ხოჩა̄მდ ლა̈ჲჭჷბნე ლესგა̈რისგა, ბიქუ̂ ჲე მო̄დ ახჴედა̈̄ნ (ბზ.) -- საბანი კარგად მოიხვია (დაიტანია) გვერდებში, ქარი რომ არ შესვლოდა. ჭყინტდ ლა̈ქუ̂: -- მა̈ჲსი ნა̈ტებდის

ლოქ იჭბუნე (ლნტ. 225) -- ბიჭმა თქვა: -- მაისის სითბოს ვიკრებ (ვიტენიო).

- იჭემნე იგივეა, რაც იჭმი̄ნე.
- იჭენი იგივეა, რაც იჭჳ̂ე̄ნი.
- იჭე̄ნე (ოთჭე̄ნ, ა̈დჭე̄ნე; ა̈დჭე̄ნი ბზ., ედჭე̄ნე, ედჭე̄ნნე ლშხ.), გრდმ. -- ხელმოკიდებული მიჰყავს. წჷრნი ი თჳ̂ეთჳ̂ნე [ჩა̄ჟ] მარქაფლუ ედჭე̄ნე (ლშხ. 65) -- წითელი და თეთრი ცხენი მარქაფად წაიყვანეო (ხელმოკიდებით წაიყვანეო).
- იჭთხე (ლოხჳ̂ჭითხ, ლა̈ჲჭგთხე; ლა̈ჲჭგთხი ბზ., ლა̈ჲჭგთხისგ ბქ.), ინჭითხე (ლოხჳ̂ინჭითხ, ლეჲგნჭითხე; ლეჲგნჭითხნე) ლშხ., ინა̈ჭთხე (ლა̈ხჳ̂ინჭითხ, ლა̈ჲგნჭითხე; ლა̈ჲგნჭითხნე) ლნტ., გრდმ. -- 1. {ა}იყვანს (ხელში). ხელწიფხეშ გეზალდ... ბეფშჳ̂ ჟ'ენჭგთხე (ბქ. 112) -- ხელმწიფის შვილმა ბავშვი ხელში აიყვანა. და̈ლა̈შ გეზალ ჟი ლა̈ჲჭგთხე (პოეზ. 268) -- დალის შვილი (ხელში) აიყვანა. 2. (ოხნაჭთხ, ენნაჭთხე; ენნაჭთხი ლშხ., ლა̈ხჳ̂ნა̈ჭთხ, ლა̈ჲნაჭთხე; ლა̈ჲნაჭთხი ლნტ.) -- {ა}იღებს (ხელში). ზურალე̄ლდ ფიჩხარ ენნაჭთხეხ (ლშხ.) -- ქალებმა ფიჩხი ხელში აიღეს. ჭემი ნა̈ჭთხე ჟი ლა̈ჲნაჭთხე ბესიდ (ლნტ.) -- თივის ბულული ბესიმ ხელში აიღო.
- იჭი1 (--, ა̈ნჭა̄ნ; ა̈ნჭო̄ლა ბზ., --, ა̈ნჭა̈ნ; ა̈ნჭი ბქ., --, ქე̄ნჭა̄ნ; ქე̄ნჭი ლშხ., --, ა̈ნიჭან, ა̈ნიჭი ლნტ.), გრდუვ. -- ცხვება. აშხუნლჳ̂ე ჳ̂ოჯრიშ დია̈რი ქა̈ნჭა̈ნ (ბქ.) -- ბოლოს ობლის კვერიც გამოცხვა. ლაჳ̂ა̈შ ხელათ იჭი (ლნტ. 33) -- ლავაში სწრაფად ცხვება.
- იჭი2 (ა̈ხჳ̂იჭ, ა̈ნჭე; ა̈ნჭი̄ნე ბზ., ოხჳ̂იჭ, ენჭე; ენჭე̄ნე ლშხ., ა̈ხჳ̂იჭ, ა̈ნ{ი}ჭე; ა̈ნჭინე ლნტ.), გრდმ. -- იცხობს. მიჩა̈შდ მა̄ნკჳ̂ი̄ დია̈რ ა̈ნჭე (ბზ.) -- პირველი პური თავისთვის გამოიცხო. დეშ ოხჳ̂იჭ დიარ (ლშხ.) -- ვერ გამოვიცხვე პური.
- იჭი̄რე (ა̈ხჳ̂ჭი̄რ, ა̈ნჭი̄რე; ა̈ნჭი̄რნე ბზ., ოთჭი̄რ{ჳ̂}, ენჭი̄რე; ენჭი̄რნე ლშხ.), იჭირე

(ოხჳ̂ჭირ, ა̈ნჭირე; ა̈ნჭირისგ ბქ.), ინჭრე (ა̈ხჳ̂ინჭირ, ა̈დინჭირე; ა̈დინჭირნე) ლნტ., გრდმ. -- იჭირვებს; შრომობს, ჯაფას ეწევა. მიჩა მალატჳ̂შ ამზუმ [ესერ] ოხჳ̂ჭი̄რა (ბზ. 418) -- შენი სიყვარულით ამდენი ჯაფა გავწიეო. ჟიჳ̂ ანჵგან ი ლა̈ჲჭირე, ჩჳ̂ოჳ̂ ესგურდა ი ლა̈ჲკჷ̄მრე (ანდ.) -- ადექი და იშრომე, დაჯექი და მოიხმარეო. გეზელილე გუნლა ხჳ̂ინჭრე ამზუმს (ლნტ.) -- ამდენს შვილებისთვის ("შვილების გულისათვის") ვიჭირვებ.

- იჭი̄რი (ა̈თჳ̂ჭი̄რა̈̄ნ, ა̈დჭი̄რა̈̄ნ; ა̈დჭი̄რი ბზ., ოთჭი̄რენ, ედჭი̄რა̈̄ნ; ედჭი̄რი ლშხ.), იჭირი (ოთჭირენ, ა̈დჭირან; ადჭირი) ბქ., ინჭირე (ა̈თჳ̂ინჭირენ, ა̈დინჭირან; ა̈დინჭირი) ლნტ., გრდუვ. -- წუხდება, წვალდება. ხიჭი̄რო̄ლდა̈ს სი... (ბზ. 305) -- შენ შეწუხდებოდი. შუკჳ̂ჟი გუნ ა̈დჭირან სოზა̈რ (ბქ.) -- სოზარი გზაში ძალიან გაწვალდა. მალფხს შჳ̂ა̈ნს სურუს ინჭრე ჴა̈ლხ (ლნტ.) -- გაზაფხულზე სვანეთში ძალიან წუხდება ხალხი (მეტისმეტი შრომისაგან).
- იჭკნი (ა̈თჳ̂ჭკჷნა̈ნ, ა̈დჭკჷნა̈̄ნ; ა̈დჭკჷნი ბზ., ა̈თჳ̂ჭკჷნენ, ა̈დჭკჷნან; ა̈დჭკჷნი ლნტ., ოთჭკჷნენ, ედჭკჷნა̈̄ნ; ედჭკჷნი ლშხ.), გრდუვ. -- ჭკნება. ათხე̄ გჳ̂ალიობჟი სიმინდა̈̄რ თელდ ჩჳ̂ედჭკჷნა̈̄ნხ (ლშხ.) -- ახლანდელ გვალვიანობაზე სიმინდები მთლად დაჭკნა. ჩჳ̂ა̈დჭკჷნან ყჳ̂ა̈ჳ̂ილ (ლნტ. 255) -- ყვავილი დაჭკნა.
- იჭკჳ̂რე (ესჳ̂იჭკჳ̂რ, ესჭკჳ̂ერ; ესჭკჳ̂ერნე ბზ., ოსიჭკჳ̂რ ბქ., ოსჭკორ, ესჭკორე; ესჭკორნე ლშხ., ა̈სჳ̂იჭკჳ̂რ, ა̈სჭკჳ̂ერ; ა̈სჭკჳ̂ერნე ლნტ.), გრდმ. -- {და}იჭრის. ლეზობთეჲსგა ძაფანა ოსიჭკჳ̂რ (ბქ.) -- საჭმელში წიწაკა ჩავიჭერი. თა̈კჳ̂ა̈რ ამნოჳ̂შ ესჳ̂იჭკჳ̂რ ბა̈̄ზი (პოეზ. 92) -- ამალამ თოკები ამით დავ{ი}ჭერი (დავიწყვიტე).
- იჭმი̄ნე (ოთჭემინ, ა̈დჭემი̄ნე; ა̈დჭემი̄ნნე) ბზ., იჭმინე (ლა̈ხჳ̂იჭმ \ ა̈თჳ̂იჭმ, ლა̈ჲჭემ \ ა̈დჭემ; ა̈დჭემნე ზს., ოთჭემ, ედჭემე; ედჭემნე ლშხ.), იჭემნე (ლა̈ხჳ̂იჭმ, ლა̈ჲჭემნე; ლა̈ჲჭემნი) ლნტ., გრდმ. 1. გაიყოლებს, დაიდევნებს. ჯჷმილდ ფინია̈̄ლი სგა̈ ლა̈ჲჭემ ჳ̂ეშგინ (ბზ. 342)

-- ძმამ ფინიებიც გაიყოლია (უკან). სკა ლა̈ხუ̂იჭმ ბოფშა̈რ ი აჩუ̂ადდ (ლნტ.) -- გავიყოლიე ბავშვები და წავედით. 2. {გადა}ისვამს (ხელს...). ალმა̈სგირს... მა̈შკქა ლოხჭემა ხანგა̈რ (ბქ. 244) -- ალმასგირს ბარძაყზე ხმალი გადაუსვამს. კანჭა̈რს იჭემნე აბაყა̈რ ლექუ̂ა (ლნტ. 52) -- ფრჩხილებს ლოყებზე ისვამს (ლოყებზე იყოლიებს). თუ̂ითჟი ულმა̈შს ტუ̂ეტ ქა ლა̈ჲჭემხ (პოეზ. 192) -- სათითაოდ ულვაშეზე ხელი გადაისვეს.

- იჭმურიე̄ლ (ლა̈ხუ̂ჭმურიე̄ლ, ლა̈ჲჭმურიე̄ლე; ლა̈ჲჭმურიე̄ლნე) ბზ., იჭმურელ (ლა̈ხუ̂ჭუმრალ, ლა̈ჲჭუმრალე; ლა̈ჲჭუმრა̈ლისგ) ბქ., იჭუ̂მარა̄ლ (ლოხჭმარა̄ლ, ლეჲჭმარა̄ლე; ლეჲჭმრა̄ლნე) ლშხ., იჭომურა̈ლ (ლა̈ხუ̂ჭომურა̈ლ, ლა̈ჲჭომურალე; ლა̈ჲჭომურალი) ლნტ., გრდუვ. -- {და}რბის, გარბი-გამორბის. ბეფუ̂შ იჭმურიე̄ლ ლეჟა-ლექუ̂ა (ბზ.) -- ბავშვი ზევით-ქვევით დარბის. ბოფშარდ ლეჲჭომრა̄ლეხ ჭალა̄ჲსა (ლშხ.) -- ბავშვებმა ჭალაში ირბინეს. ფუ̂ირ იჭომურა̈ლ (ლნტ. 228) -- ძროხა {და}რბის.
- იჭომურა̈ლ იგივეა, რაც იჭმურიე̄ლ.
- იჭონე, იჭო̄ნე იგივეა, რაც იჭუ̂ე̄ნი.
- იჭრელი (ა̈თუ̂ჭერლა̈̄ნ, ა̈დჭერლა̈̄ნ; ა̈დჭერლი ბზ., ოთჭჷრლენ, ა̈დჭჷრლა̈ნ; ა̈დჭჷრლი ბქ., ოხჭჷრლენ, ენჭჷრლა̄ნ; ენჭჷრლი ლშხ., ა̈ხუ̂ჭჷრელენ, ა̈ნჭჷრელან; ა̈ნჭჷრელი ლნტ.), გრდუვ. -- ჭრელდება. ამურ ესერ დემ იჭრელი თხერე (ბზ. 363) -- მგელი ამის გარეშე არ {გა}ჭრელდებაო. ლეგმერდე ჟალჭჷრელელი ტა̈ნჟი (ლნტ.) -- ავადმყოფი ტანზე აჭრელებულა. გადატ. ფერს იცვლის. ზურა̄ლ ჟენჭჷრლა̄ნ ჯა̄უ̂რშუ̂ (ლშხ.) -- ქალს ჯავრით ფერი ეცვალა (აჭრელდა).
- იჭრენი (ა̈ხუ̂იჭრ \ ლა̈̄ხუ̂იჭრ, ა̈ნჭა̈რ \ ლა̈ჲჭა̈რ; ა̈ნჭა̈რნე \ ლა̈ჲჭა̈რნე ბზ., ლოხჭარ, ლეჲჭარე; ლეჲჭარნე ლშხ.), იჭა̈რე (ლა̈ხუ̂იჭრ, ლა̈ჲჭარ; ლა̈ჲჭა̈რნე) ლნტ., გრდმ. -- იბამს;

იკავშირებს. შიარ... სგა ლა̈̄ხჷ̂იჭრ (ბზ. 424) -- ხელები მოვიბი. სგა ლა̈̄ხჷ̂იჭრ ჭჷშხა̈რ ი ოდერ... (ბზ. 424) -- შევიბი ფეხები და წავედი. ხოჩა თემ ლა̈ჲჭა̈რ ლაწჷ̂ილალშჷ̂ სოფიდ (ბქ.) -- კარგი თემი დაიკავშირა (დაინათესავა) გათხოვებით სოფიმ. მი თა̈კჷ̂ს სკა ლახჷ̂ჭა̈რნე (ლნტ.) -- მე თოკს შევიბამ. გადატ. იმთელებს. ჟელდ მეყჷ̂ჩე ჭიშხ ჟ'ა̈ნჭარე (ბზ.) -- ძაღლმა მოტეხილი ფეხი გაიმთელა.

- იჭურე (ა̈ხჷ̂ჭურ, ა̈ნჭურე; ა̈ნჭური) ლნტ., გრდმ. -- {ი}ზელს (ცომს). ჟი ხჷ̂იჭურედ კჷ̂ეცნა ფექს (ლნტ. 35) -- მოვზელთ პურის (ხორბლის) ფქვილს იხ. იცომაჷ̂ი, იშგურდენი.
- იჭჷ̂ბერე იგივეა, რაც იჭჷ̂ბე̄რე.
- იჭჷ̂ბე̄რე (ა̈თჷ̂ჭუბე̄რ, ა̈დჭუბე̄რე; ა̈დჭუბე̄რნე) ბზ., იჭბერი (ა̈თჷ̂ჭუბერ, ა̈დჭჷბერე; ა̈დჭჷბერისგ) ბქ., იჭჷ̂ბე̄რე (ლოხჭუბე̄რ, ლეჲჭუბე̄რე; ლეჲჭუბე̄რნე) ლშხ., იჭბერე, იჭჷ̂ბერე (ლა̈ხჷ̂ჭუბერ, ლა̈ჲჭუბერე; ლა̈ჲჭუბერი) ლნტ., გრდმ. -- იტენის, ირჭობს, იცობს. ქჷ̂ით ჯჷ̂ენეჟთე იჭჷ̂ბე̄რე ნაქჷ̂თერს (ლშხ.) -- ქურდი ნაქურდალს უბეში იტენის. გიო აბედს სკა̈ იჭბერე ტყჷ̂იე ნაზჷ̂ისკა (ლნტ. 106) -- გიო ნატყვიარში აბედს {შე}იტენის.
- იჭჷ̂და̈̄ნი (ოთჭოდა̈̄ნ, ა̈დჭოდნე \ ა̈დჭოდა̄ნე, ა̈დჭოდნი \ ა̈დჭოდა̈̄ნნე) ბზ., იჭჷ̂დი (ა̈ხჷ̂იჭჷ̂დ, ა̈ნჭედ; ანჭჷ̂ედნე) ბქ., იჭჷ̂და̄ნე (ოთჭოდა̄ნ, ედჭოდა̄ნე; ედჭოდა̄ნნე) ლშხ., იჭჷ̂ედნე (ა̈თჷ̂ჭჷ̂ედა̈ნ, ა̈დჭჷ̂ედნე; ა̈დჭჷ̂ედნი) ლნტ., გრდმ. -- კითხულობს (წერილს...). დი̄ნად ლა̈ირ ქა̈̄დჭოდა̄ნე (ბზ. 416) -- ქალიშვილმა წერილი გადაიკითხა. ალ ლა̈ჲრ ქა̈ნჭედ მიჩა დაჩჷ̂ირდ (ბქ. 200) -- ეს წერილი წაიკითხა მისმა დამ. ჭყინტდ ჩჷ̂ესჭოდა̄ნე ქაღალთ (ლშხ. 63) -- ბიჭმა წაიკითხა წერილი (ქაღალდი). ხეკჷ̂ეს ა̈დჭჷ̂ედნახ... (ლნტ. 53) -- უნდა წაიკითხონ.
- იჭჷ̂დი იგივეა, რაც იჭჷ̂და̈̄ნი.
- იჭჷ̂დიე̄ლ, იჭჷ̂დჲე̄ლ (ლა̈ხჷ̂ჭჷ̂ედიე̄ლ, ლა̈ჲჭჷ̂ედიე̄ლე; ლა̈ჲჭჷ̂ედიე̄ლნე ბზ., ოხჭოდიელ,

ენჭოღიელე; ენჭოღიელნე ლშხ.), იჭუ̂ღელ (ოსჭოღრალ, ესჭოღრალე; ესჭოღრა̈ლისგ) ბქ., იჭუ̂ედიელ (ა̈ხუ̂ჭუ̂ედიელ, ა̈ნჭუ̂ედიელე; ა̈ნჭუ̂ედიელი) ლნტ., გრდმ. -- {გამო}იკითხავს, კითხულობს (ამბავს). ბებედ ბობშარე ამბაუ̂ ენჭოღიელე (ლშხ.) -- ბებიამ ბავშვების ამბავი {გამო}იკითხა. ჭყინტდ ა̈ნჭუ̂ედიელე... (ლნტ. 169) -- ბიჭმა იკითხა... მაგ მინეშ-მინეშს იჭუ̂ღდე̄ლეხ (პოეზ. 104) -- ყველა თავ-თავისას კითხულობს.

- იჭუ̂ედიელ იგივეა, რაც იჭუ̂ღიე̄ლ.
- იჭუ̂ედნე იგივეა, რაც იჭუ̂ღა̈ნი.
- იჭუ̂ემ იგივეა, რაც იჭუ̂მე.
- იჭუ̂ე̄ნი/ე, იჭო̄ნე (ა̈თუ̂ჭონ, ა̈დჭუ̂ე̄ნ \ ა̈დჭო̄ნე; ა̈დჭუ̂ენნე) ბზ., იჭენი (ა̈თუ̂ჭენ, ა̈დჭენ; ა̈დჭენნე) ბქ., იჭო̄ნე (ოხჭო̄ნ, ენჭო̄ნე; ენჭო̄ნნე) ლშხ., იჭონე (ა̈ხუ̂ჭონ, ა̈ნჭონე; ა̈ნჭონე) ლნტ., გრდმ. -- {შე}იხვევს. ბუბად თხუ̂იმ ა̈დჭუ̂ე̄ნ/ე (ბზ.) -- ბიძამ თავი შეიხვია. ნალუ̂ჟურდ ფხულე ჩუ̂ა̈დჭენ (ბქ. 136) -- ბიჭმა თითი შეიხვია. თხუმქა ლაჩაქ ოხჭო̄ნ (ლშხ.) -- თავზე ლეჩაქი მოვიხვიე. მასტუნა̈რ ჭიშხ ა̈თუ̂ჭონ (ლნტ.) -- მტკივანი ფეხი შევიხვიე.
- იჭუ̂მარა̄ლ იგივეა, რაც იჭმურიე̄ლ.
- იჭუ̂მე (ა̈თუ̂ჭომინ \ ოთჭომინ, ა̈დჭომნე; ა̈დჭომნი) ბზ., იჭუ̂ემ (ა̈თუ̂ჭომ, ა̈დჭომე; ა̈დჭომი) ლნტ., გრდუვ. -- {მო}რბის. სგა̈ჲ აჩა̈დდ ი ქა̈ხჭუ̂ემნედ \ ქა̈ხჭომნედ (ბზ. 279) -- თქვენ წადით და გამოიქეცით. შდრ. ესქიმე.
- იჭყი̄ლდე̄ლ (ა̈თუ̂ჭყი̄ლდე̄ლ, ა̈დჭყი̄ლდე̄ლე; ა̈დჭყილდე̄ლნე) ბზ., იჭყგლა̈ლ, იჭყგლელ (ოსჭყგლალ, ესჭყგლალე; ესჭყგლა̈ლისგ) ბქ., იჭყგ̄ლდელ (ოსჭყგ̄ლდელ, ესჭყგ̄ლდელე; ესჭყგ̄ლდელნე) ლშხ., იჭყგლა̈ნიელ (ა̈სუ̂ჭყგლა̈ნიელ, ა̈სჭყგლა̈ნიელე; ა̈სჭყგლა̈ნიელი) ლნტ., გრდუვ. -- ყვირის, ჭყივის. ეშხუ მეგჭად ქოლ ესჭყგლალე (ბქ. 211) -- ერთი მაგრად

იჭყივლეო. ხამ ჲეზუ̂ისა იჭყი̄ლჲელ (ლშხ.) -- ღორი ეზოში ჭყივის. ღელფა̈ნჟი ჯგმილდ ა̈სჭყგლა̈ნიელე (ლნტ.) -- აივანზე ძმამ დაიჭყივლა.

- იჭყგლა̈ნიელ იგივეა, რაც იჭყი̄ლჲე̄ლ.
- იჭყგლელ იგივეა, რაც იჭყი̄ლჲე̄ლ.
- იჭგნჭა̈ლ-ხ (ლა̈ხუ̂ჭგნჭალედ, ლა̈ჲჭგნჭალეხ; ლა̈ჲჭგნჭა̈ლნეხ) ლნტ., გრდუვ. -- დაობენ. ლა̈ჲჭგნჭალეხ ი აჩადხ (ლნტ.) -- იდავეს და წავიდნენ.
- იხარჯა̈უ̂ი იგივეა, რაც იხგრჯა̈უ̂ი.
- იხეხუ̂ჭა̈ში-ხ (ა̈თუ̂ხეხუ̂ჭაშა̄̈ნდ \ ოთხეხუ̂ჭაშა̄̈ნდ, ა̈დხეხუ̂ჭაშა̄̈ნხ; ა̈დხეხუ̂ჭა̈შიხ) ბზ., იეხუ̂ჭა̈შიხ (ა̈თუ̂იეხუ̂ჭაშანდ, ა̈დიეხუ̂ჭაშანხ; ა̈დიეხუ̂ჭა̈შიხ) ბქ., ლნტ., იეხუ̂ჭაშიხ (ოთიეხუ̂ჭაშა̄ნდ, ედიეხუ̂ჭაშა̄ნხ; ედიეხუ̂ჭაშიხ) ლშხ., გრდუვ. -- {და}ქორწინდებიან (ცოლქმარდებიან). ჩუ̂ა̈დხეხუ̂ჭაშა̄̈ნხ სიმონ ი დი̄ნა (ბზ. 296) -- სიმონი და ქალიშვილი დაქორწინდნენ. ეჯმინ მუჟოღირ ა̈დიეხუ̂ჭაშიხ (ლნტ.) -- ისინი შემოდგომაზე დაქორწინდებიან.
- იხიადა̄ლ იგივეა, რაც იხიადა̄̈ლ.
- იხიადა̄̈ლ (ეთუ̂ხიადა̄̈ლ, ა̈დხიადა̄ლე; ა̈დხიადა̄̈ლნე) ბზ., იხიადა̈ლ (ოსხიადალ, ესხიადალე; ესხიადა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂ხიადა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂ხიადა̈ლ, ლა̈ჲხიადალე; ლა̈ჲხიადალი ლნტ.), იხიადა̄ლ (ლოხხიადა̄ლ, ლეჲხიადა̄ლე; ლეჲხიადა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ილხენს, ხარობს, მხიარულობს. გიგო იხიადა̄̈ლ (ბზ.) -- გიგო ხარობს. მეთხუ̂{ი}ა̈რ გუნ იხიადა̈ლ (ბქ.) -- მონადირე ძალიან ხარობს. ბოფშა̈რ იხიადა̈ლხ (ლნტ. 66) -- ბავშვები მხიარულობენ.
- იხიალე იგივეა, რაც იხი̄ლე.
- იხილე იგივეა, რაც იხი̄ლე.

- იჴინჭლა̈ჳ̂ი (ოჴჳ̂ჴინჭლაჳ̂ა̈ნ, ა̈ნჴინჭლაჳ̂ა̈̄ნ; ა̈ნჴინჭლა̈ჳ̂ი ბზ., ოხჴინჭლა̈ჳ̂, ა̈ნჴინჭლაჳ̂ე; ა̈ნჴიჭლა̈ჳ̂ისგ ბქ., ა̈ჴჳ̂ჴინჭლა̈ჳ̂ენ, ა̈ნჴინჭლაჳ̂ან; ა̈ნჴინჭლა̈ჳ̂ი ლნტ.), იჴინჭლაჳ̂ი (ოხჴინჭლაჳ̂ენ, ენჴინჭლაჳ̂ა̄ნ; ენჴინჭლაჳ̂ი) ლშხ. გრდუვ. 1. იკრეჭს უსწორმასწოროდ, ილიჯნის თმას. ბეფშჳ̂ ხოლა̄მდ ა̈ნჴინჭლაჳ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- ბავშვი ცუდად გაიკრიჭა. ა̈ჴჳ̂ჴინჭლა̈ჳ̂ენ ი ქანჲჳ̂ედ (ლნტ.) -- გავილიჯნე თმა და გამოვედი. 2. ბქ. {შემო}იკრავს (მაგრად). ლა̈რტყ ბეგიდ ჟა̈ჴჳ̂ჴინჭლა̈ჳ̂ (ბქ.) -- ქამარი მაგრად შემოვიკარი.
- იჴი̄დე (ა̈თჳ̂ჴი̄დ, ა̈დჴი̄დე; ა̈დჴი̄დნე ბზ., ოთჴი̄დ, ედჴი̄დე; ედჴი̄დნე ლშხ.), იჴიდე (ოთჴიდ, ა̈დჴიდე; ა̈დჴიდისგ) ბქ., იჴიადე (ა̈თჳ̂აჴია̈დ, ა̈დაჴია̈დე; ა̈დაჴია̈დი) ლნტ., გრდმ. -- იხარებს (გულს...). კე̄ისა̈რდ მე̄ჳ̂არ ა̈დჴი̄დე (ბზ. 317) -- კეისარმა ძალიან გაიხარა. გიგად მიჩა თჴუმ ადჴი̄დე (ლშხ.) -- ბიცოლამ თავისი თავი გაიხარა. გჳ̂ის იჴია̈დე, ალჳ̂ე მა ჩომნას (ლნტ.) -- გულს იხარებს აბა რა ქნას.
- იჴი̄ლწი (ა̈თჳ̂ჴი̄ლწ, ა̈დჴი̄ლწე; ა̈დჴი̄ლწნე) ბზ., იჴლიწი (ლოჴჳ̂ჴილწ, ლეჲჴილწე; ლეჲჴილწისგ) ბქ., იჴი̄ლწე (ლოჴჴი̄ლწ, ლეჲჴი̄ლწე; ლეჲჴი̄ლწნე) ლშხ., იჴლინწე (ლა̈ჴჳ̂ჴლინწ, ლა̈ჲჴლინწე; ლა̈ჲჴლინწი) ლნტ., გრდმ. 1. იკაპიწებს. და̈ჳ̂დ სგა ლეჲჴილწე... (ბქ. 104) -- დევმა აიკაპიწა... ბუბად შარჳ̂ა̈ლ ჟილა̈ჲჴლინწე (ლნტ.) -- ბიძიამ შარვალი აიკაპიწა. 2. ზს. იწურავს (ოფლს). დაჳ̂ით ჳ̂ეფს იჴლიწიჳ̂ (ბქ.) -- დავითი ოფლს იწურავდა.
- იჴლინწე იგივეა, რაც იჴი̄ლწი.
- იჴლიწი იგივეა, რაც იჴი̄ლწი.
- იჴნი (ა̈ჴჳ̂იჴნ, ა̈ნჴინ; ა̈ნჴინნე) ზს., იჴნე (ოთჴინ, ედჴინე; ედჴინნე ლშხ., ა̈თჳ̂იჴნ, ა̈დჴინ; ა̈დჴინნე ლნტ.), გრდმ. 1. {შე}უშვებს ("შეიშვებს"), {მი}იღებს. მაშე̄ნა̄მ მუჴბემ მა̄დ ა̈დჴინ

[ჯგჷრა̈̄გ] (ბზ. 290) -- უფროსმა ძმამ (შინ) არ შეუშვა ("შეიშვა") წმინდა გიორგი. ქრისტე და̈რდიდ იხინ (ბქ. 150) -- ქრისტე კვლავ არავინ შეუშვა ("შეიშვა"). ნაქა̄მ მა̄რას დე̄მ იხნეხ სოფელთეჲსა (ლშხ. 28) -- გარეშე კაცს არ უშვებენ სოფელში. მიჩა მუ ქორხო დემ იხნე [დენას] (ლნტ. 300) -- თავისი მამა სახლში არ უშვებს გოგოს. ლენჯარა̈ლდ მა̄დ ა̈მხინხ (პოფ. 242) -- ლენჯერლებმა არ შემიშვეს. 2. (ოხხინ, ენხინე; ენხინნე ლშხ., ა̈ხჳ̂იხნ, ა̈ნხინ; ა̈ნხინე ბქ., ლნტ.) -- იღენს, იშვებს (სისხლს, არაყს). ჯგჷმილდ ქა̄ნხინ ზისხ (ბზ. 342) -- ძმამ გამოიღინა (გამოუშვა) სისხლი. ხოლჴმაშა ლახა გჳ̂იცხა (ა̈ჲრაყ), სგა ლა̈ტხედ ი ნატხანს ლიხნიდ (ბქ. 196) -- უფრო მაგარი თუ გვინდა (გვირჩევნია) არაყი, ჩავაბრუნებთ, გადაბრუნებულს ვხდით. არა̈ყს ხჳ̂იხნედ ხილხენქა (ლნტ. 15) -- არაყს ვხდით ხილისაგან.

- იხორიელ იგივეა, რაც იხჳ̂რი̄ელე.
- იხორიელი იგივეა, რაც იხჳ̂რიელ.
- იხოჩაჳ̂ა̈ლ იგივეა, რაც იხჩოჳ̂ა̈̄ლ.
- იხოჩა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც იჴჩო̈ჳ̂ი.
- იხრესი (ოხჳ̂ხერეს \ ქა̈ხჳ̂ხერსა̈ნ, ანხერსე \ ქა̈̄ნხერსა̈̄ნ; ა̈ნხერსი) ბზ., იხრესე (ოხხჷრეს, ანხჷრსე; ანხჷრსი) ლშხ., გრდუვ. -- მორიგეობს, მორიგეობას ასრულებს. მაგ ქა̈̄ნხერსა̈̄ნხ (ბზ. 252) -- ყველამ იმორიგევა (მორიგეობა შეასრულა).
- იხრინა̈̄ლ (ლა̈ხჳ̂ხირნა̈̄ლ, ლა̈ჲხირნა̄ლე; ლა̈ჲხირნა̈̄ლნე) ბზ., იხრინა̈ლ (ლოხჳ̂ხირნალ, ლა̈ჲხირნალ; ლა̈ჲხირნა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხჳ̂ხირნა̈ლ, ლა̈ჲხირნალე; ლა̈ჲხირნალი ლნტ.), იხრინა̄ლ (ლოხჳ̂ხირნა̄ლ, ლეჲხირნა̄ლე; ლეჲხირნა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- ბრაზობს, ჯავრობს. ისგუ მუ გუნ იხრინა̈̄ლ ისგჳ̂ა ლითრელა (ბზ.) -- მამაშენი ძალიან ჯავრობს შენი სმის გამო. სჳრუს იხრინა̈ლხ ქორა̈ მარალ (ლნტ.) -- ძალიან ბრაზობენ ოჯახის წევრები.

- იჴრინი (ჲჴუ̂ჴირნჰ̈ნ, ჰ̈ნჴირნჰ̈ნ; ჰ̈ნჴირნი ბზ., ოჴუ̂ჴირნენ, ჰ̈ნჴირნან; ჰ̈ნჴირნი ბქ., ჰ̈ჴუ̂ჴირნენ, ჰ̈ნჴირნან; ჰ̈ნჴირნი ლნტ.), გრდუვ. -- ბრაზდება. ჰ̈ნჴირნჰ̈ნ ზურაბი მუ (ბზ. 322) -- ზურაბის მამა გაბრაზდა. მალუდ სურუ ჰ̈ნჴირნან (ბქ. 24) -- მელა ძალიან გაბრაზდა. ჟ'ჰ̈ნჴირნან ჴორუ̂ა მუხუ̂ბე (ლნტ. 226) -- უმცროსი ძმა გაბრაზდა. იხ. იმჴა̄რუ̂ი.

- იხუ̄ლი (ლჰ̈ხუ̂ხუ̄ლ \ ლოხხუ̄ლ, ლჰ̈ჲხუ̂ი̄ლ; ლჰ̈ჲხუ̂ი̄ლნე ბზ., ლოხხუ̄ლ, ლეჲხუ̄ლე; ლეჲხუ̄ლნე ლშხ.), იხული (ლოხხულ, ლჰ̈ჲხუ̂ილ; ლჰ̈ჲხულისგ \ ლჰ̈ჲხუ̂ილნე ბქ., ლჰ̈ხუ̂ხულ, ლჰ̈ჲხულე; ლჰ̈ჲხული ლნტ.), გრდმ. -- ხვრეპს ("იხვრეპს"), სვამს. ლეგმერდედ ეშხუ ხუ̄ლ ლიც ლჰ̈ჲხუ̂ი̄ლ (ბზ.) -- ავადმყოფმა ერთი ყლუპი წყალი მოსვა. ლჱც იხუ̄ლი (ბზ.), ლჱც იხული (ბქ.) -- წყალს სვამს ({ი}ხვრეპს). ქა ლეჲხუ̄ლნეხ კოჭო̄ლს... არაყე̄ლს (ლშხ. 38) -- ცოტა არაყს მოსვამენ.

- იხუ̂ერი იგივეა, რაც იხუ̂რი.

- იხუ̂ნა̄ლ (ოსხუნა̄ლ, ესხუნა̄ლე; ესხუნა̄ლნე) ბზ., იხუ̂ნა̄ლ (ოსხუნა̄ლ, ესხუნა̄ლე; ესხუნა̄ლნე) ლშხ., იხუ̂ნა̄ლ (ესუ̂ხუნა̄ლ, ესხუნალე; ესხუნა̄ლისგ ბქ., ჰ̈სუ̂ხუნა̄ლ, ჰ̈სხუნალე; ჰ̈სხუნალი ლნტ.), გრდმ. -- იმუქრება. ეჯი დაგრას იხუ̂ნა̄ლ (ლშხ.) -- ის სიკვდილს იმუქრება. ხუ̂ჰ̈ჲ ასუ̂ხუნა̄ლ, მჰ̈რე მა მჰ̈ჲმედა? (ლნტ.) -- ბევრი {და}ვიმუქრე, მაგრამ რა შემიძლია?

- იხუ̂რე (ოთიხუ̂რ, ჰ̈დხუ̂ირ; ჰ̈დხუ̂ირე ზს., ოთიხუ̂რ, ედხუ̂ირ; ედხუ̂ირე ლშხ., ჰ̈თუ̂იხუ̂რ, ჰ̈დხუ̂ირ; ჰ̈დხუ̂ირნე ლნტ.), გრდმ. -- ინგრევს; იშლის (თმებს...). კეშარს ქა ისპახ, ფათუ̂ჰ̈რს ჩუ იხუ̂რახ (ბქ. 298) -- ქურქებს გადაიბრუნებდნენ, თმებს ჩამოიშლიდნენ. ჯუ̂ინელ ჭუ̂ედს იხუ̂რეხ (ბქ.) -- ძველ კედელს ანგრევენ ("ინგრევენ"). ჴჰ̈მ ლაჴჰ̈მს თხუ̂იმჟი იხუ̂რე (ლნტ.) -- ღორი სალორეს თავზე ინგრევს.

- იხუ̂რელი იგივეა, რაც იხუ̂რიელი.

- იხჷ̂რი (ა̈ხჷ̂იხჷ̂რ \ ოხჷ̂იხჷ̂რ, ა̈ნხჷ̂ერ; ა̈ნხჷ̂ერნე ბზ., ანხერ; ა̈ნხერნე ბქ., ოხხორ, ენხორე; ენხორნე ლშხ.), იხჷ̂ერი (ა̈ხჷ̂იხჷ̂რ, ა̈ნხჷ̂ერ; ა̈ნხჷ̂ერნე) ლნტ., გრდმ. -- {ი}კრეფს. მჷჰი გა̈ნჭჷ̂ს ქა იხჷ̂რიხ (ბქ. 228) -- მწიფე ანწლს კრეფენ. ცხეკისა ცინყას ხჷ̂იხჷ̂რიდ (ლშხ.) -- ტყეში მოცვს ვკრეფთ. ყურძენს იხჷ̂ერიხ ჲენკენობა̈ჲ თჷ̂ეჲსკა (ლნტ. 18) -- ყურძენს ენკენისთვეში კრეფენ.
- იხჷ̂რიელ, იხურიე̄ლ (--, ა̈ნხურიე̄ლა̄ნ; ა̈ნხურიე̄ლი ბზ., --, ენხურიელა̄ნ; ენხურიელი ლშხ.), იხჷ̂რელი (ა̈ნხორელან, ა̈ნხორელი) ბქ., იხორიელი (--, ა̈ნხორიელან; ა̈ნხორიელი) ლნტ. გრდუვ. -- გროვდება, იკრიბება. ჩუ ლჷბიდ ლიც ჟი დემ ესერ იხჷ̂რელი (ანდ.) -- დაღვრილი წყალი ახლად არ შეგროვდებაო. ჟი იხჷ̂რჲელიხ [ი] ინყაჷ̂ა̈̄ლხ (ლშხ. 18) -- შეიკრიბებიან და ერთობიან. ჟ'ა̈ხჷ̂ხორიელანდ მა̈გ ქორ სკჷ̂ებინ (ლნტ.) -- ყველანი სახლის წინ შევგროვდით.
- იხჷ̂რიე̄ლე, იხურიე̄ლი (ა̈ხჷ̂ხურიე̄ლ \ ოხხურიე̄ლ, ა̈ნხურიე̄ლე; ა̈ნხურიე̄ლნე ბზ., ოხხურიელ, ენხურიელე; ენხურიელნე ლშხ.), იხჷ̂რელი (ოხხორელ, ა̈ნხორელე; ა̈ნხორელისგ) ბქ., იხორიელი (ა̈ხჷ̂ხორიელ, ა̈ნხორიელე; ა̈ნხორიელი) ლნტ., გრდმ. -- იგროვებს, იკრებს, თავს უყრის. უსგჷ̂ა̈რ ჟ'ა̈ხჷ̂ხურიე̄ლ (ბზ. 424) -- ვაშლები შევიგროვე. ნათელად უცხა̈რ ა̈ნხორელე (ბქ. 11) -- ნათელამ მსხლები შეიგროვა. [ხილს] შჷ̂იდედ ი ხჷ̂იხორიელიდ (ლნტ. 15) -- ხილს ჩამოვბერტყავთ (ჩამოვყრით) და შევიგროვებთ.
- იხჷ̂ტე (ოთიხჷ̂ტ, ა̈დხჷ̂იტ; ა̈დხჷ̂იტნე ბზ., ოხჷ̂იხჷ̂ტ, ა̈ნხჷ̂იტ; ანხჷ̂იტე ბქ., ოთიხჷ̂ტ, ედხჷ̂იტ; ედხჷ̂იტე ლშხ., ა̈თჷ̂იხჷ̂ტ, ა̈დხჷ̂იტ; ა̈დხჷ̂იტე ლნტ.), გრდმ. -- {ჩამო}ითლის; იჭრის. ყალაჩუყლანდ ქა ლა̈ჲხჷ̂იტ მაყჷ̂შდა̈გს (ბზ. 247) -- ყალაჩუყლანმა ჩამოითალა ბარძაყი. ნალჷ̂ჟურს გა̈ჩ ოთხჷ̂იტა ფხულაქა (ბქ.) -- ბიჭუნას დანით თითი გაუჭრია. შაჷ̂ყანს

გუჩენჩხ ჟახოტყაბა, ლჷმა̈ხუ̂იტლი ი ლჷმა̈ზუ̂ებლი (ლნტ. 288) -- შავყანს გულ-ღვიძლი შეუწვავს. თურმე იჭრიდა და ჭამდა.

- იხჩოუ̂ა̈̄ლ (ა̈ხუ̂ხოჩუ̂ა̈ნ, ა̈ნხოჩუ̂ა̈̄ნ, ა̈ნხოჩუ̂ი) ბზ., იხჩოუ̂ა̈ლ (ახხოჩუ̂ენ, ანხოჩუ̂ა̈ნ; ანხოჩუ̂ი) ბქ., იხჩოუ̂ა̄ლ (ოხხოჩუ̂ენ, ენხოჩუ̂ა̄ნ, ენხოჩუ̂ი) ლშხ., იხოჩაუ̂ა̈ლ (ა̈ხუ̂ხოჩა̈უ̂ენ, ა̈ნხოჩაუ̂ან; ა̈ნხოჩა̈უ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იკურნება, რჩება, {მო}კეთდება (ავადმყოფი). ლეგმერდე იხჩოუ̂ა̈̄ლ (ბზ. 7) -- ავადმყოფი იკურნება. ჲესი-ჲესინ ჟი იხოჩაუ̂ა̈ლ (ლნტ.) -- ხანდახან მოკეთდება.
- იხჩოუ̂ი იგივეა, რაც იჴჩო̈უ̂ი.
- იხჩუ̂ეუ̂ი იგივეა, რაც იჴჩო̈უ̂ი.
- იხჷრჯა̈უ̂ი (ა̈თუ̂ხჷრჯუ̂ა̈ნ, ა̈დხჷრჯ{ა}უ̂ა̈̄ნ; ა̈დხჷრჯ{ა̈}უ̂ი ბზ., ადხჷრჯაუ̂ა̈ნ; ა̈დხჷრჯაუ̂ი ბქ.), იხჷრჯაუ̂ი (ოთხჷრჯუ̂ე̄ნ, ედხჷრჯუ̂ა̄ნ; ედხჷრჯუ̂ი) ლშხ., იხარჯა̈უ̂ი (ა̈თუ̂ხარჯა̈უ̂ენ, ა̈დხარჯაუ̂ან; ა̈დხარჯა̈უ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იხარჯება. მედუქნი სანთელ ესერ მა̄მ ა̈დხარჯუ̂ი (ბზ. 262) -- მედუქნის სანთელი არ დაიხარჯებაო. ლაქორწილჟი ხუ̂ა̄ჲ არაყ იხჷრჯაუ̂ი (ლშხ.) -- ქორწილში ბევრი არაყი იხარჯება. ამ ლინთუ̂ ხუ̂ა̈ჲ ზექ ა̈დხარჯაუ̂ან (ლნტ.) -- ამ ზამთარს ბევრი შეშა დაიხარჯა.
- იჴა̈ცი იგივეა, რაც იჴცი1.
- იჴა̄ნე (ლა̈ხუ̂ჴა̈ნ \ ლოხ{უ̂}ჴა̈ნ, ლა̈ჲჴა̄ნ \ ლა̈ჲჴა̄ნე; ლა̈ჲჴა̈̄ნნე \ ლა̈ჲჴა̈ნი ბზ., ლოხჴა̄ნ, ლეჲჴა̄ნე; ლეჲჴა̄ნნე ლშხ.), იჴანე (ლა̈ხუ̂ჴა̈ნ, ლა̈ჲჴანე; ლა̈ჲჴა̈ნნე ბქ., ლა̈ჲჴანნე \ ლა̈ჲჴანი ლნტ.), გრდმ. 1. {ი}ყნოსავს. დი̂̄ნა იჴა̄ნე მიჩა შია̈რს (ბზ. 368) -- გოგო {ი}ყნოსავს თავის ხელებს. 2. იდენს, გამოსცემს (სუნს). ლეზუ̂ებ ქუ̂ინს იჴა̄ნე (ბზ.) -- საჭმელი სუნს გამოსცემს.
- იჴდე1 (ოთიჴდ \ ოთუ̂იჴ \ ა̈თუ̂იჴდ, ა̈დჴიდ; ა̈დჴიდე ზს., ოთიჴდ, ედჴიდ; ედჴიდე ლშხ.,

ა̈თუ̂იჯდ, ა̈დჯიდ; ა̈დჯიდ{ნ}ე ლნტ.), გრდმ. 1. {გა}ატარებს დროის გარკვეულ მონაკვეთს. მგ ხმგ̄რიდ ი დი̄ნად ხოჩა ლირდე̄-ლიზგე ა̈დჯიდხ (ბზ. 351) -- მეღორემ და ქალიშვილმა კარგი ცხოვრება გაატარეს. ჭყგნტა̈რს ხოჩა ლირდე ათოჯიდახ (ლნტ. 305) -- ბიჭებს კარგი დრო გაუტარებიათ. 2. (ოთიჯდ, ა̈დჯიდ; ა̈დჯიდე ზს., ოთიჯ, ედჯიდ; ედჯიდე ლშხ., ა̈თუ̂იჯდ, ა̈დჯიდ; ა̈დჯიდე ლნტ.) -- იხდის (ქეიფს, ფასს, სახსარს...). ხელწიფხდ ლახედალ ადჯიდ (ბქ. 263) -- ხელმწიფემ ქეიფი გადაიხადა. ალმინ დროჲა̈ნდ ქა̈დჯიდახ საჯსა̈რს (ლნტ. 104) -- ესენი დროზე გადიხდიდნენ სახსარს.

- იჯდე2 (ოხუ̂იჯდ \ ა̈ხუ̂იჯდ, ა̈ნჯიდ; ა̈ნჯიდე ზს., ა̈ხუ̂იჯდ, ა̈ნჯდე ლნტ.) 1. მოჰყავს, მოაქვს. მუდ ლელინთუ̂დ ზექ მასა̈რდ ა̈ნჯიდ (ბქ.) -- მამამ საზამთროდ შეშა ბლომად მოიტანა. ლახუ̂ბას ლა̈ჲ სკახოჯიდახ ლა̈ეხუ̂ა (ლნტ. 235) -- ძმებსაც მოუყვანიათ ცოლები. 2. {გამო}იღებს, {გამო}იტანს (ნაყოფს, ფოთოლს, კვირტს). ბა̈რყუ̂ენდ მულუ̂ა ქანჯიდ (ბქ.) ტყემალმა ყვავილი გამოიტანა. თხუმუ̂არს იჯდე ალ ბალახ (ლშხ., ხორ. 6) -- თავებს გამოიღებს (იკეთებს) ეს ბალახი.
- იჯერჯი იგივეა, რაც იჯგრჯი.
- იჯეჩი იგივეა, რაც იჯჩი, იჯჩე.
- იჯე̄დურა̈̄ლ იგივეა, რაც იჯე̄დუ̂რიე̄ლ.
- იჯე̄დუ̂რიე̄ლ (ხუ̂იჯე̄დუ̂რიე̄ლდა̈ს, იჯედუ̂რიე̄ლდა; იჯე̄დუ̂რიე̄ლნი), იჯე̄დურა̈̄ლ (ხუ̂იჯე̄დურალდა̈ს, იჯე̄დურა̈̄ლდა; იჯე̄დურა̈̄ლუ̂ნი) ბზ., იჯე̄დურა̈̄ლ (ხუ̂იჯე̄დურალის, იჯე̄დურა̈̄ლდა; იჯე̄დურა̈̄ლნი) ლშხ., იჯედუ̂რიელ (ხუ̂იჯედუ̂რიელდა̈ს, იჯედუ̂რიელდა; იჯედუ̂რიელნი) ლნტ., გრდუვ. -- ხშირ-ხშირად მიდის, დაიარება, აღწევს რომელიმე ადგილას, უახლოვდება ბოლო პუნქტს, მიდი-მოდის. იჯე̄დუ̂რია̈̄ლხ ლა̈თხუ̂იართე̄სგა (ბზ.) --

ცოტალა უკლდათ საჯიხვე (სანადირო) ადგილამდე. ხჳ̂იჳედჳ̂რიელდა̈ს ჩულუქჳ̂ ა̈დგილმოყ (ლნტ.) -- ვაღწევდი დათქმულ ადგილამდე.

- იჳმა̈რი (ა̈თჳ̂/ოხჳგმა̈რ, ა̈ნ/დჳგმრე ზს., ლა̈ჲჳგმრე; ლა̈ჲჳგმრი ბზ., ა̈ნ/დჳგმრისგ ბქ., ა̈ხჳ̂ჳგმა̈რ, ლა̈ჲჳგმა̈რე; ლა̈ჲჳგმა̈რი ლნტ.), იჳმარი (ოხჳგმარ, ენჳგმრე; ენჳგმრი) ლშხ., გრდმ. -- {გა}იხმარს, ხმარობს, იყენებს. ხოჩა̄მდუ ოხჳგმრახ მიშგუ ნალჷ̄რდი ბოფშა̈რს! (ბზ. 340) -- კარგად მოეხმაროთ ჩემი ამაგი ბავშვებს! დჷ̄ჳ̂ა̈რდ მინე ძალა ლა̈ჲჳგმრეხ (ბზ. 290) -- დევებმა გამოიყენეს თავიანთი ძალა. ნინოჳ̂ ლა̈ჲჳგმრე, მარეოჳ̂ ლა̈ჲსჷრგებე (ანდ.) -- ენა მოიხმარე, ადამიანი დაიხმარეო (ისარგებლეო). ენდროს ნალფენუნდ იჳმარიხ ზურა̄ლე̄ლ (ლშხ. ხორ. 2) -- ენდროს სალებავად ხმარობენ ქალები. თა̈შმჷჯა̈ბს ხჳ̂იჳმა̈რიდ ნა̈ყეუნდ (ლნტ. 36) -- თაშმჷჯაბს ვიყენებთ საჭმელად. ნა̈ფთს ეჩქა დესა იჳმა̈რდახ (ლნტ. 5) -- ნავთს მაშინ არ ხმარობდნენ.
- იჳშდა̄̈ნი (ა̈ხჳ̂ \ ოხჳეშდა̄̈ნ, ა̈ნჳეშდ{ა̄̈}ნე; ა̈ნჳეშდა̄̈ნი \ ა̈ნჳეშდა̄̈ნნე) ბზ., იჳშდა̈ნი (ოხჳეშდა̈ნ, ა̈ნჳეშდნე; ა̈ნჳეშდნისგ) ბქ., იჳშდა̄ნე (ოხჳეშდა̄ნ, ენჳეშდა̄ნე; ენჳეშდა̄ნნე) ლშხ., გრდმ. -- ხრავს, ღრღნის. ჳ̂ერბდ ქა̈ნჳეშდნე [ჯიჯჳ̂] (ბქ. 139) -- ორბმა გამოხრა ძვალი. იხ. იურე.
- იჳჩე (ოხჳ̂იჳჩ \ ა̈ხჳ̂იჳჩ, ა̈ნჳიჩ; ა̈ნჳიჩე ზს., ოხჳ̂იჳჩ, ენჳიჩ; ენჳიჩე ლშხ., ა̈ხჳ̂იჳჩ, ა̈ნჳიჩ; ა̈ნჳიჩე ლნტ.) გრდმ. -- ინელებს. იმჟი ა̈ნჳიჩხ ალამა̈გ ქჳ̂იშე?! (ბზ. 315) -- როგორ მოინელეს ამდენი ქვიშა?! მიშგუ ნა̈ნჭირჳ̂ ხოლა̄მდუ ოხჳი̄ჩა (ბზ. 340) -- ჩემი ნაჯაფი ცუდად მოენელებინოსო. თოყიშ დაგრას დეშ ა̈ხჳიჩედ (პოეზ. 18) -- თოყის სიკვდილს ვერ მოინელებთ.
- იჳჩი (ა̈/ოხჳ̂იჳჩ, ა̈ნჳეჩ; ა̈ნჳეჩნე) ზს., იჳჩე (ა̈ხჳ̂იჳჩ, ა̈ნჳიჩ; ა̈ნჳიჩე) ბზ., იჳჩი (ოხჳეჩ, ენჳიჩ; ენჳიჩე) ლშხ., იჳეჩი (ა̈ხჳ̂აჳეჩ, ადაჳეჩე; ადაჳეჩი) ლნტ., გრდმ. -- იკვესებს, კვეს-აბედით

აჩენს ცეცხლს. ილა̈რიონდ ჟ'ა̈ნკეჩ (ბზ. 53) -- ილარიონმა კვესით ცეცხლი გაიჩინა. ჲერუ̂ალე ლა̈კრიშ ესერ ყორჟი ლღმკეჩოუ̂ნელი (ანდ.) -- ვიღაცა საკირის კარზე ცეცხლს იკვესავდა.

- იკჩოუ̂ი (ა̈ხუ̂/ოხკოჩუ̂ა̈ნ, ა̈ნკოჩუ̂ა̈̄ნ; ა̈ნკოჩუ̂ი), იხჩუ̂ეუ̂ი (ოხხოჩუ̂ა̈ნ, ანხოჩუ̂ა̈̄ნ; ა̈ნხოჩუ̂ი ბზ., ოხკ/ხოჩუ̂ენ, ა̈ნკ/ხოჩუ̂ან; ა̈ნკ/ხოჩუ̂ი ბქ.), იხოჩუ̂ი (ოხხოჩუ̂ენ, ენხოჩუ̂ა̄ნ; ენხოჩუ̂ი) ლშხ., იხჩოუ̂ი (ა̈ხუ̂ხოჩა̈უ̂ენ, ა̈ნხოჩაუ̂ან; ა̈ნხოჩა̈უ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- იკურნება, რჩება, {მო}კეთდება. თინა̈თ ეში̄ ჟი მა̄მა̄დ ა̈ნხოჩუ̂ა̈̄ნ (ბზ. 286) -- თინათინი მაინც არ მორჩა (გამოკეთდა). ხენწიფი გეზალ ჟა̈ნხოჩაუ̂ა̈ნ (ლნტ. 298) -- ხელმწიფის შვილი გამოკეთდა. გადატ. ცოცხლდება. ფგრი კალმახ ჟ'ა̈ნხოჩუ̂ა̈ნ (ბზ. 74) -- ხმელი თევზი გაცოცხლდა.
- იკცი1 (ოთ{უ̂}კაცა̈ნ/ოხკაცა̈ნ, ა̈დ/ნკაცა̈̄ნ; ა̈დ/ნკა/ა̈ცი ბზ., ოთკაცენ, ა̈დკაცან; ა̈დკაცი ბქ., ოთკაცენ, ედკაცა̄ნ; ედკაცი ლშხ.), იკა̈ცი (ა̈თუ̂კა̈ცენ, ა̈დკაცან; ა̈დკა̈ცი) ლნტ., გრდუვ. -- ილუპება. ლეგმერდე ღალ ჩუ̂ა̈დკაცა̈ნ (ბქ. 133) -- საცოდავი ავადმყოფი დაილუპა. სოფლიშ ამახუ̂ სოფლიშ შინურ-ქუნურ ესერ ოლკაცელი (ანდ.) -- სოფლის მტერი სოფლის ჩაურევლად დალუპულაო.
- იკცი2 (ა̈/ოხ{უ̂}კაცა̈ნ, ა̈ნკაცა̈̄ნ; ა̈ნკა̈ცი ბზ., ოხუ̂კაცენ, ა̈ნკაცან; ა̈ნკა̈ცი ბქ., ოთკაცენ, ედკაცა̄ნ; ედკაცი ლშხ.), იკა̈ცი (ა̈თუ̂კაცენ, ა̈დკაცან; ადკა̈ცი) ლნტ., გრდუვ. -- იხრება, მრუდდება (სვეტი). დე̄ფნი სოტა̈რ ჟ'ა̈ნკაცა̈̄ნხ (ბზ.) -- დერეფნის სვეტები გადაიხარა.
- იკგრკი (--, ა̈ნკგრკა̈̄ნ, ა̈ნკგრკი ბზ., --, ენკგრკა̄ნ; ენკგრკი ლშხ.), იკერკი (--, ა̈ნკერკა/ა̈ნ; ა̈ნკერკი) ბქ., ლნტ., გრდუვ. -- ხერხდება. ჩიგარ დეშ იკგრკი ამშა ნამსყი (ლშხ. 31) -- ყოველთვის ვერ ხერხდება ამის გაკეთება ("ნაკეთები").
- იკგ̄რა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂კგ̄რა̈̄ლ, ლა̈ჲკგ̄რა̈̄ლე; ლა̈ჲკგ̄რა̈̄ლი \ ლა̈ჲკგ̄რა̈̄ლნე) ბზ., იკგრა̈ლ (ლოხუ̂კგრალ,

ლა̈ჲკვრალ; ლა̈გკვრა̈ლისგ ბქ., ლა̈ხუ̂კვრა̈ლ, ლა̈ჲკვრალე; ლა̈ჲკვრალი ლნტ.), იკვ̄რა̄ლ (ლოხკვ̄რა̄ლ, ლეჲკვ̄რა̄ლე; ლეჲკვ̄რა̄ლნე) ლშხ., გრდუვ. -- იხვეწება. მეჩი მარე ლიგენეს იკვრა̈ლ (ლნტ. 296) -- მოხუცი კაცი ბინაზე დაყენებას იხვეწება.

- იკვ̄რე (ლოხუ̂კი̄რ, ლა̈ჲკვ̄რე; ლა̈ჲკვ̄რი \ ლა̈ჲკი̄რნე ბზ., ლოკვ̄რჹნ, ლეჲკვ̄რე; ლეჲკვ̄რნე ლშხ.), იკვრე (ლოხუ̂კირ, ლა̈ჲკვრე; ლა̈ჲკვრისგ) ბქ., გრდმ. -- ივედრებს. ლა̈ხკვ̄რინ ალ ქორა̈ მეცლა̈ბი ქუ̂ინ! (ბზ. 11) -- შეივედრე ამ ოჯახის მიცვალებულის სული!
- -იჯ იგივეა, რაც -გჯ.
- იჯა̈ბი იგივეა, რაც იჯბი.
- იჯა̄რე (ა̈ხუ̂ჯა̄რ \ ოხჯა̄რ, ა̈ნჯა̄რე; ა̈ნჯა̄რნე) ბზ., იჯარე (ოთჯა̈რ, ა̈დჯარე; ა̈დჯა̈რისგ) ბქ., გრდმ. -- იმწკრივებს, ილაგებს, იმარაგებს. ქათალ ათხე გარ იჯა̄რე ლჹგრა̄ლს (ბზ.) -- ქათამი ახლაღა ილაგებს კვერცხებს. ქათალ ლახ კარკცე, ლჹგროლს ესერ იჯარე (ანდ.) -- ქათამი თუ კაკანებს, [ამბობენ:] კვერცხებს ილაგებსო.
- იჯბი1 (ა̈/ოხ{უ̂}ჯაბა̈ნ, ა̈ნჯაბა̄ნ; ა̈ნჯა̈ბი ბზ., ოხუ̂ჯაბა̈ნ, ა̈ნჯაბან; ა̈ნჯა̈ბი ბქ., ოხჯაბენ, ენჯაბა̄ნ; ენჯაბი ლშხ.), იჯა̈ბი (ა̈ხუ̂ჯა̈ბენ, ა̈ნჯაბან; ა̈ნჯა̈ბი) ლნტ., გრდუვ. -- იხარშება. და̄უ̂ა̈ დი ჟ'ა̈ნჯაბა̄ნ ლჹლღენისგა (ბზ. 308) -- დევის დედა მოიხარშა დიდ ქვაბში. ჟ'ა̈ნჯა̈ბი შა̈მ (ლნტ. 35) -- მოიხარშება ღომი.
- იჯბი2 (ახუ̂იჯბ, ა̈ნჯაბ; ა̈ნჯაბნე ბზ., ოხუ̂იჯბ, ენჯაბე; ენჯაბნე ლშხ.) გრდმ. -- იხარშავს. მა̄რად ნა̄ყუნ ენჯაბე (ლშხ.)-- კაცმა საჭმელი მოიხარშა.
- იჯგრი (ა̈თუ̂/ოთჯგჹრა̈ნ, ა̈დჯგჹრა̄ნ; ა̈დჯგჹრი ბზ., ოთჯგჹრენ, ა̈დჯგჹრან; ა̈დჯგჹრი ბქ., ოთჯგირენ, ედჯგირა̄ნ; ედჯგირი ლშხ., ა̈თუ̂ჯგჹრენ, ა̈დჯგჹრან; ა̈დჯგჹრი ლნტ.), გრდუვ. -- იკურთხება. ეშხუ აფხა̈ნიკ ჩუ̂ალჯგჹრელი ბაპდ (ლნტ. 183) -- ერთი ამხანაგი თურმე

მღვდლად იკურთხა.

- იჯიშ (ოხჳ̂იჯშ ბზ., ა̈ხჳ̂იჯშ, ა̈ნჯიშ; ა̈ნჯიშნე ზს., ლნტ.), იჯიში (ოხჯიშ, ენჯიშე; ენჯიშნე) ლშხ., გრდმ. -- იქსოვს. ალ' ე̄სერ ქა̄ჳ̂ ა̈ნჯიშ (ბზ. 323) -- ეს მოქსოვეო. ა̈შკს ჯჳ̂ინალდ იჯიშდახ ქორს (ლნტ. 7) -- შალს ძველად სახლში {ი}ქსოვდნენ.
- იჯმი (--, ა̈დჯგმა̈̄ნ; ა̈დჯგმი ბზ., ა̈დჯგმან; ა̈დჯგმნი ბქ., ედჯიმა̈̄ნ; ედჯიმი ლშხ.), იჯმგნი (--, ა̈დჯგმნან; ა̈დჯგმნი) ლნტ., გრდუვ. -- მარილდება. ხოჩა̄მდ მგსყე წა̈თხისგა ხოჩა̄მდ იჯმიხ ლგჯმარა̈̄ლ (ბზ.) -- კარგად გაკეთებულ წათხში სულგუნ{ებ}ი კარგად მარილდება. თა̈შ წა̈თხისა ჩუ იჯმუნი (ლნტ. 38) -- ყველი წათხში {და}მარილდება.
- იჯმუნი (--, ა̈დჯგ/უმნა̈̄ნ; ა̈დჯგ/უმნი ბზ., ა̈დჯუმნან; ა̈დჯუმნი ბქ., ედჯიმნა̈̄ნ, ედჯიმნი ლშხ.), გრდუვ. -- საქონლისათვის მარილის მიცემა, ჭმევა. ლახჳ̂ს ლახ კუმა̈შ ფიშრა̄მინ იჯმუნიხ, ეჩქა ხოშა̄მ იდჲარა̈̄ლხ (ბზ.) -- თუ მთაში საქონელს ხშირად ეძლევა მარილი, მაშინ უფრო მეტს შეჭამს.
- იჯრა̈ჳ̂ი (ოთჯგრა̈ჳ̂, ა̈დჯგრჳ̂ე ზს., ა̈დჯგრჳ̂ი ბზ., ა̈დჯგრჳ̂ისგ ბქ., ა̈თჳ̂ჯირა̈ჳ̂, ა̈დჯირა̈ჳ̂ე; ა̈დჯირა̈ჳ̂ი ლნტ.), იჯრაჳ̂ი (ოთჯირაჳ̂, ედჯირჳ̂ე; ედჯირჳ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- იჯერებს. ალა მუჳ̂შგჳ̂ილდ ჩჳ̂ა̈დჯგრჳ̂ე (ბზ. 53) -- ეს უშგულელმა დაიჯერა. ა̈ლის თაჳ̂რობ დემ იჯრა̈ჳ̂იჳ̂ (ბქ. 202) -- ამას მთავრობა არ იჯერებდა. ეჩა ლუქჳ̂ს ჩუ იჯრაჳ̂ი ჭაშ (ლშხ. 60) -- იმის ნათქვამს იჯერებს ქმარი.
- იჯში (ა̈ნჯიშა̈̄ნ ბზ., ა̈ნჯიშა̈ნ ბქ., ა̈ნჯიში ზს., ა̈ნჯიშან, ანჯიში ლნტ., ენჯიშა̈̄ნ; ენჯიში ლშხ.), გრდუვ. -- იქსოვება. ალ ქიპშჳ̂ ჳ̂ოსა̈რჲა̄ქ ხოჩა̄მდ იჯში (ბზ.) -- ამ ძაფით კარგად იქსოვება საჩოხე.
- იჰაჳ̂და̈რ იგივეა, რაც იჰა̄ჳ̂და̈რ.

- იჳა̄ჳ̂და̈რ (--, ა̈დჳა̄ჳ̂დარ \ ა̈დჳა̄ჳ̂დრა̈̄ნ; ა̈დჳა̄ჳ̂დრი) ბზ., იჳაჳ̂და̈რ (--, ა̈დჳაჳ̂დრან; ა̈დჳაჳ̂დრი)
ბქ., იაჳ̂დარ (--, ედჲაჳ̂დრა̄ნ; ედჲაჳ̂დრი) ლშხ., იაჳ̂და̈რ (--, ა̈დჲაჳ̂დარან; ა̈დჲაჳ̂და̈რი)
ლნტ., გრდუვ. -- ავდრდება, {გა}წვიმდება. ჩჳ̂ალჳა̄ჳ̂და̈რლი (ბზ. 382) -- გაავდრებულა.
მარტი თოჲსა ედჲაჳ̂დრა̄ნ ლა̄შხს (ლშხ.) -- მარტის თვეში გაავდრდა ლაშხეთში (ლაშხეთს).
- იჳა̈̄ლ1 (ოთჳა̈ნ, ა̈დჳა̈̄ნ; ა̈დჳო̄ლი) ბზ., იჳა̈ლ (ოთჳენ, ა̈დჳან; ა̈დჳი \ იჳალნი) ბქ., გრდუვ. --
მწიფდება. ჳ̂ა̈ზ ჩუჲ ა̈დჳა̈̄ნ (ბზ. 290) -- ყურძენი (ვაზი) კიდეც შემწიფდა. შდრ. იმგი.
- იჳა̈̄ლ2 იგივეა, რაც იჳია̈̄ლ.
- იჳდგრე (ოხჳ̂ჳა̈დირ, ა̈ნჳა̈დრე; ა̈ნჳა̈დრი ბზ., ოხჳ̂ჳგდირ, ა̈ნჳგდრე; ა̈ნჳგდრისგ ბქ.), ი̄ჲდგრე
(ოხჳ̂ჲედგრ, ენჲედრე; ენჲედრი) ლშხ., იედჳ̂რე (ა̈ხჳ̂იედჳ̂ირ, ა̈ნიედჳ̂რე; ა̈ნიედჳ̂რი) ლნტ.,
გრდმ. -- ინანიებს, ნანობს. ტა̈რიელდ ა̈ნჳა̈დრე (ბზ. 59) -- ტარიელმა ინანა. ეჯჲა̈რ იჳდგრეხ
გეზლა̈შ ქა ლიკჳ̂ანეს (ბქ. 43) -- ისინი ნანობენ შვილის გადაგდებას. ჟი ჲესჳ̂ა̈ს ლოხჳ̂ნაჟრა,
დემეგ ესერ ოჳგდრა (ანდ.) -- ვისაც მოუთმენია, არ უნანიაო. ისკჳ̂ი დაგრა ჟ'ა̈ხჳ̂იედჳ̂ირ
(ლნტ. 180) -- შენი სიკვდილი გადავიფიქრე ({მო}ვინანე).
- იჳერა̈̄ლ (ლოხჳ̂ჳერა̈̄ლ, ლა̈ჲჳერა̄ლე; ლა̈ჲჳერა̈̄ლი) ბზ., იჳერა̈ლ (ლოხჳ̂ჳერა̈ლ, ლა̈ჲჳერალ;
ლა̈ჲჳერა̈ლისგ) ბქ., იერა̈ლ (ლა̈ხჳ̂იერა̈ლ, ლა̈ჲერალე; ლა̈ჲერალი) ლნტ., გრდუვ., გრდუვ. --
ხმაურობს. ქუნა̈̄რქა ღა̈რ ესერ იჳერა̈ლ (ანდ.) -- სულ(თა დღეობ)ებში არავინ ხმაურობსო.
- იჳია̈̄ლ, იჳა̈̄ლ2 (ოთ/ლოხჳ̂ჳ{ი}ა̈̄ლ \ ა̈თჳ̂ჳა̈̄ლ, ა̈დჳია̈̄ლე; ა̈დჳია̈̄ლი \ ა̈დჳა̈̄ლნე) ბზ., იჳია̈ლ
(ლოხჳ̂ჳიალ, ა̈დ/ლა̈ჲჳიალე; ა̈დ/ლა̈ჲჳია̈ლისგ) ბქ., იჲა̄ლ (ლოხჳ̂ჲა̄ლ, ლეჲა̄ლე; ლეჲა̄ლნე)
ლშხ., გრდუვ. -- იჩქარის, ისწრაფის. ლა̈ხხჳ̂ა იჳა̈̄ლხ მინე ქორთე̄სგა (ბზ. 331) -- ცოლები
ისწრაფიან თავიანთი სახლისკენ. ამნემდ ნებოზს ქორთე ა̈დჳჲალე (ბქ.) -- ამან საღამოს
სახლისკენ მოიჩქარა. ბიმურზოლა ქორთე იჳა̈̄ლ (პოეზ. 152) -- ბიმურზოლა შინ იჩქარის. იხ.

იკლჷდǟლ.

- იჰლäმი (ოთჰალმäნ; äდჰალმǟნ ბზ., ოთჰალმენ; äდჰალმან ბქ., äდჰალმი ზს.), გრდუვ. -- გრძნობა-გონებას კარგავს, იბნიდება. ალ დი̄ნა მაყალუ̂შ ჩუ̂äდჰალმǟნ (ბზ.) -- ეს გოგონა შიშისაგან დაიბნიდა.
- იჰნი (ოთჰინäნ, äდჰინǟნ; äდჰინი ბზ., ოთჰინენ, äდჰინან; ადჰინი ბქ.), ი̄ჲნი (ოთი̄ჲნენ, ედი̄ჲნǟნ; ედი̄ჲნი) ლშხ., იჲნი (äთუ̂იჲნენ, äდიჲნან; äდიჲნი) ლნტ., გრდუვ. -- დნება. ეჯი შიშდ ნაცმუნშალ äდჰინან (ბქ. 41) -- ის მაშინვე ქონივით დადნა. ლახუ̂არისა მუს გუ̂იǟნდ ი̄ჲნი (ლშხ.) -- მთებში თოვლი გვიან დნება.
- იჰრი1 (ოთჰარäნ; äდჰარǟნ ბზ., ოთჰარენ; äდჰარან ბქ., äდჰä/არი ზს.), იარი (äთუ̂იარენ, äნჲარäნ; äნჲარი) ლნტ., გრდუვ. -- იყრება, ხვავდება, ცვივა; იცლება. მäგ ეშ ესჰარǟნ (ბზ. 337) -- ყველაფერი დახვავდა (დაიყარა). ეჯჲäრ სერ ქა დემის იჰრიუ̂ხ (ბქ. 307) -- ისინი აღარ დაიცლებოდნენ. ქäნჲარანხ დაუ̂äრ ქორხენქა (ლნტ. 121) -- გამოცვივდნენ დევები სახლიდან. იხ. შჷ̄დნი.
- იჰრი2, იჰრი̄ნე (ä/ოხუ̂იჰრ, äნჰერ; äნჰერნე ბზ., ოთიჰრ, äდჰერ; äდჰერნე ზს.), ი̄{ჲ}რი (ოხუ̂იერ, ენჲერე; ენჲერნე) ლშხ., იერი (äხუ̂იერ, äნჲერ; äნჲერნე) ლნტ., გრდმ. 1. იბარებს თავისთან, იძახებს. ალჲäრდ ბეფშუ̂ სგǟდჰერხ ლარდათე (ბზ. 264) -- ამათ ბავშვი დაიბარეს ოთახში. ხელწიფხდ სგäდჰერ გეზლირ (ბქ. 258) -- ხელმწიფემ თავისთან დაიბარა შვილები. ბაპდ äნჲერ ეჯმინ მიჩა ქორხო (ლნტ. 127) -- მღვდელმა დაიბარა ისინი თავის სახლში. 2. (ხუ̂იჰრ, იჰერ; იჰრინე) ბქ. -- ითხოვს, თხოულობს. დäუ̂რე დაჩუ̂ირს ლჷმჰერინ ბერჯäშტურა (ბქ. 57) -- თურმე დევების დას თხოულობდა ბერჯაშტურა. ჩინჩუ̂ილ, მäთე იმთქუ̂ი, ეჯის ესერ იჰრი (ანდ.) -- ჩვილი ბავშვი, რასაც მიეჩვევა, იმას {მო}ითხოვსო.

- იჰუ̂დი (ა̈თუ̂ჰოდა̈ნ, ა̈დჰოდა̈̄ნ; ა̈დჰუ̂ედი ბზ., ოთჰოდენ, ა̈დჰოდან; ა̈დჰედი ბქ.), იუ̂დი (ოთუ̂ოდენ, ედუ̂ოდა̄ნ; ედუ̂ოდი) ლშხ., იუ̂ედი (ა̈თუ̂ოდენ, ა̈დუ̂ოდან; ა̈დუ̂ედი) ლნტ., გრდუვ. -- იყიდება. ქა̈ლა̈ქლისგა ქანა̈შ ესერ ნასანი ქა იჰუ̂დი (ანდ.) -- ქალაქში კანაფის ნაძენძიც გაიყიდებაო. ალ მაღაზია̄ჲსა მა̄გ ხოჩა იუ̂დი (ლშხ.) -- ამ მაღაზიაში ყველაფერი კარგი იყიდება.
- იჰუ̂დური, იჰუ̂დირი (ა̈/ოხუ̂ჰა̈დუ̂რა̈ნ, ა̈ნჰა̈დუ̂რა̈̄ნ; ა̈ნჰა̈დუ̂რი ბზ., ოხჰედუ̂რენ, ა̈ნჰედუ̂რა/ა̈ნ; ა̈ნჰედუ̂რი ბქ.), გრდუვ. -- იკურნება. ეჯ დინა ჟ'ა̈ნჰედუ̂რან (ბქ. 41) -- ის გოგო განიკურნა. ეჯურ ესერ დეშ იჰუ̂დირი ლეგმერდე (ბქ. 57) -- უიმისოდ ავადმყოფი ვერ {გან}იკურნება. შდრ. იჴჩო̈უ̂ი.
- იჰუ̂ნა̈რი (ოხჰუნა̈რ; ა̈ნჰუნრე ზს., ა̈ნჰუნრი ბზ., ა̈ნჰუნრისგ ბქ.), იუ̂/მნარი (ოხუუ̂/მნარ, ენჷმნარე; ენჷმნარნე) ლშხ., იმნა̈რი (ა̈ხუ̂იმნა̈რ, ა̈ნიმნა̈რე; ა̈ნიმნა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- ისმენს. ამნე̄მ მა̄მ' ე̄სჰურნე ხალო̄და̈ ნაგჷრგალუ̂ (ბზ. 306) -- ამან არ მოისმინა ხალოს ნათქვამი. მარე ჩილადეღ იჰუ̂ნა̈რიუ̂ მოლა̈შ ლილცოუ̂ა̈ლს (ბქ. 131) -- კაცი ყოველდღე ისმენდა მოლას ლოცვას. ტოტად ჟი ანჰურნე გა̈რგლა (პოეზ. 52) -- ტოტამ მოისმინა ლაპარაკი.
- იჷრდება̄ლ (ლა̈ხურდება̄ლ, ლა̈ჲჷრდება̄ლე; ლა̈ჲრდება̄ლნე) ბზ., იჷრდება̈ლ (ლოხურდებალ, ლა̈ჷრდებალ; ლა̈ჷრდება̈ლისგ) ბქ., იმორდება̄ლ (ლოხმორდება̄ლ, ლეჲმორდება̄ლე; ლეჲმორდება̄ლნე) ლშხ., იმორიდება̈ლ (ლახუ̂მორიდება̈ლ, ლა̈ჲმორიდებალე; ლა̈ჲმორიდებალი) ლნტ., გრდუვ. -- მორიდებით არის. ნინ ესერ ლახა ლჷლტჷნე ხა̈დეს, ლა̈ჷრდებალოუ̂ ეჯღა̈ი (ბქ.) -- შერცხვენილი თუ ხარ (ენა თუ დაჭეჭყილი გქონდეს), მორიდება მაინც იქონიეო.

ი̄

- -ი̄დ იხ. -ილდ.
- ი̄დი იხ. ზგ.
- ი̄თა̈̄ლ-ხ (ოთი̄თა̈ნდ \ ოთჷ̄თა̈̄ნდ, ა̈დი̄თა̈̄ნხ \ ა̈დჷ̄თა̈̄ნხ; ა̈დი̄თიხ \ ა̈დჷ̄თიხ) ბზ., ითა̈ლ-ხ (ა̈თუთანდ, ა̈დჷთანხ; ა̈დჷთიხ ბქ., ა̈თუ̂ითანდ, ა̈დითანხ; ა̈დითიხ ლნტ.), ი̄თა̄ლ-ხ (ოთი̄თა̄ნდ, ედი̄თა̄ნხ; ედი̄თიხ) ლშხ., გრდუვ. -- იყრებიან, იყოფიან. ბეუ̂ა̈რ ათხე გარ ითა̈ლხ (ბქ.) -- ბევასაანი ახლაღა იყრებიან. ლახუ̂ბა ჩუ̂ალჷ̄თე̄ლიხ (ლშხ.) -- ძმები გაყრილან. ლახუ̂ბა ჩუ̂ა̈დითანხ (ლნტ. 149) -- ძმები გაიყარნენ.
- ი̄თე (ა̈თუ̂ი̄თ \ ოთი̄თ, ა̈დი̄თე; ა̈დი̄თნე ბზ., ოთი̄თ, ედი̄თე; ედი̄თნე ლშხ.), ითე (ოთით, ადითე; ა̈დითინე \ ა̈დითისგ \ ა̈თთინე ბქ., ა̈თუ̂ით, ა̈დითე; ა̈დითინე ლნტ.), გრდმ. -- {გამო}იყოფს, {გა}იყრის. მუხუ̂ბე ქა̈̄დი̄თხ ი... ფირუ̂ილდ გარ ლოხუ̂ე̄თხ (ბზ. 427) -- ძმა გამოიყვეს და მხოლოდ ძროხა მისცეს. მა̈ი ხამჷნკახ ეჯგუ̂ა̈რ ალღა̈რს, ე'ჩუ დოშ ხი̄თედ? (ბზ. 279) -- რა სჭირთ ამათ ისეთი, რომ ვერ ინაწილებთ? ხოშა მუხბე ქა̈ითე ლახუ̂ბას (ლნტ.) -- უფროსი ძმა გაეყრება (გამოიყოფს) ძმებს.
- -ი̄ლ იხ. -ილდ.
- -ი̄ლდ იხ. -ილდ.
- ი̄მბუ̂ა̈̄ლ იგივეა, რაც იმბუა̈̄ლ.
- ი̄ჳდჷრე იგივეა, რაც იჰდჷრე.
- ი̄ჳნი იგივეა, რაც იჰნი.
- ი̄ჳრი იგივეა, რაც იჰრი2, იჰრი̄ნე.
- ი̄რა ბზ., ირი ბქ., ი̄რი ლშხ., ირა ლნტ. იხ. ლი, ლიზ.

- ი̄რგე, ირა̄გე (ოთრა̈̄გ, ა̈დრა̄გე; ა̈დრა̈̄გი ბზ., ოთრა̄გ, ედრა̄გე; ედრა̄გნე ლშხ.), ირაგე (ა̈თჷრა̈გ, ა̈დრაგე; ა̈დრა̈გისგ ბქ., ა̈დრაგი ლნტ.), გრდუვ. -- იგვიანებს, ყოვნდება. ილარიონდ ა̈დრა̈̄გე ი ხჷა̈ჲ მა̄მა (ბზ. 54) -- ილარიონმა დაიგვიანა და არც ძალიან. ჲესუნ ესრაგეოჷ, ჲესუნ ესკგლდე (ანდ.) -- ზოგჯერ დაიგვიანე, ზოგჯერ იჩქარეო. ჲერხი ეშხუ თოჲ ირა̄გეხ სგიმარჟი (ლშხ. 4) -- ზოგი ერთ თვეს ყოვნდება მჟავე წყლებზე. ლჷაჭა̈რ ლჵმა̈რა̈გლი თჷით თჷეს ქალა̈ქისკა (ლნტ. 176) -- ვაჭარი თითო თვეს ყოვნდებოდა თურმე ქალაქში.
- ი̄რი იხ. ლი.
- ი̄სნაჷ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ჰისტამ, ისტამ (-ტმაშ, -ტმა̈რ) ბქ., ისნაჷ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- სიზმარი. დი̄ნას ი̄სნაჷ ლახი̄სნაჷა (ბზ. 384) -- ქალიშვილს სიზმარი დასიზმრებია. მეთხჷია̈რს ჰისტამ ლაჰისტამ (ბზ. 83) -- მონადირეს სიზმარი დაესიზმრა. ბაპს ქათასგმა ისნაჷშალ ლაჷჟაჲსა (ლნტ. 183) -- მღვდელს სიზმარივით გაუგონია ძილში. გადატ. საოცარი, საკვირველი. ლეჷან ისტამ მა̈რე ლი (ბქ.) -- ლევანი საკვირველი კაცია.
- ი̄ტჷ (ოთი̄ტჷ, ა̈დი̄ტჷ{და}; ა̈დი̄ტჷი ბზ., ოთი̄ტჷენ, ედი̄ტჷა̄ნ; ედი̄ტჷი ლშხ.), იტჷ (ა̈თჷიტჷ, ა̈დიტჷ; ა̈დიტჷი ბქ., ა̈თჷიტჷენ, ა̈დიტჷან; ა̈დიტჷი ლნტ.), გრდუვ. -- გარბის, ილტვის. მგლხა̈რ ჩჷა̈დი̄ტჷდახ (ბზ. 22) -- მულახელები გაიქცნენ.
- ი̄ქჷი (--, ა̈დი̄ქჷა̈̄ნ; ა̈დი̄ქჷი ბზ., --, ედი̄ქჷა̄ნ; ედი̄ქჷი ლშხ)., იქჷი (--, ა̈დიქჷან; ა̈დიქჷი ბქ., --, ა̈ნიქჷან; ა̈ნიქჷი ლნტ.), გრდუვ. -- ითქმება. ტკიც კა̈ლუნ უნბლა̈რ ესერ იქჷი (ანდ.) -- სიმართლე ზოგჯერ უნებლიედაც ითქმისო. (ალ) ლიმზგრ კუმაშჟი ი̄ქჷი (ლშხ. 91) -- ეს ლოცვა საქონელზე ითქმება.
- ი̄ღა̈̄ლ (ოთი̄ღა̄ლა̈ნ \ ა̈თჷი̄ღა̄ლა̈ნ, ა̈დი̄ღა̄ლა̈̄ნ; ა̈დი̄ღა̈̄ლი) ბზ., ი̄ღა̄ლ (ოთი̄ღა̄ლენ, ედი̄ღა̄ლა̄ნ; ედი̄ღა̄ლი) ლშხ., გრდუვ. -- იხდის. ჯაჲ ქა̄დი̄ღა̄ლა̈̄ნ (ბზ. 325) -- თვითონ გაიხადა.

ჩუ̂ედჲი̄ლა̄ლა̄ნ ჲაკოფ (ლშხ. 61) -- იაკობმა გაიხადა. შდრ. იშყუ̂ჟუ̄რე.

- ი̄ლე (ა̈თუ̂ი̄ლ, ა̈დი̄ლე; ა̈დი̄ლნე \ ა̈დი̄ლი ბზ., ოთი̄ლ, ედი̄ლე; ედი̄ლნე ლშხ.), გრდმ. -- {გა}იხდის. პალტო ქა ესერ ნო̄სა̄უ̂ ა̈დი̄ლე (ბზ. 351) -- პალტო არ გაიხადოო. შდრ. იშყუ̂ჟე.
- -ი̄შ იხ. -იშ.
- ი̄შგა̄ლი (ოხუ̂ი̄შგა̄ლ, ა̈ნი̄შგა̄ლე; ანიშგა̄ლნე) ბზ., იშგა̈ლი (ოხუ̂იშგა̈ლ, ა̈ნჷშგალე; ანჷშგა̈ლისგ) ბქ., ი̄შგა̄ლი (ოხუ̂ი̄შგა̄ლ, ენი̄შგა̄ლე; ენი̄შგა̄ლნე) ლშხ., იშკა̈ლი (ა̈ხუ̂იშკა̈ლ, ა̈ნიშკალე; ა̈ნიშკალი) ლნტ., გრდმ. -- {ი}წველის. ზურალ ლჷმჷშგალინ დაჳა̈რს (ბქ. 129) -- ქალი თურმე თხებს წველიდა. ფურა̈ლ ჩუ̂ა̈ხუ̂იშკალედ (ლნტ.) -- ძროხები ჩამოვწველეთ.
- ი̄შგი (ა̈ხუ̂იშგ \ ოხუ̂ი̄შგ, ა̈ნი̄შგე; ა̈ნიშგნე ბზ., ოხუ̂ი̄შგ, ენი̄შგე; ენი̄შგნე ლშხ.), იშგი (ოხუ̂იშგ, ა̈ნიშგე; ა̈ნიშგნე \ ა̈ნიშგისგ) ბქ., იშკი (ა̈ხუ̂იშკ, ა̈ნიშკე; ა̈ნიშკინე) ლნტ., გრდმ. -- {ი}წველის. ჭყინტდ ჩუ̂ა̈ნი̄შგ ლა̈ჩუ̂ (ბზ. 250) -- ბიჭმა მოწველა ირემი. [ქა̄მ] ი̄შგიხ ფურალს (ლშხ. 7) -- ძროხებს გარეთ წველიან. ეჩეჲსა დაჳჷლს ხუ̂იშკიდ (ლნტ. 20) -- იმაში თხას ვწველით.
- ი̄შდნე (ოთი̄შდინ \ ა̈თუ̂ი̄შდინ, ა̈დი̄შდჷნე; ა̈დი̄შდნე \ ა̈დი̄შდინნე ბზ., ოთი̄შდჷნ, ედი̄შდნე; ედი̄შდნი ლშხ.), იშდნე (ა̈თუ̂იშდინ \ ოთჷშდინ, ა̈დჷშდინე; ა̈დჷშდინისგ) ბქ., იშტნე (ა̈თუ̂იშტინ, ა̈დიშტნე; ა̈დიშტნი) ლნტ., გრდმ. -- ივიწყებს. ლახუ̂ბად კადა ა̈დი̄შდჷნეხ (ბზ.) -- ძმებმა ნაჯახი დაივიწყეს. წესარს დო̄მ ეთი̄შდნი, ხოჩა [ი̄რი] (ლშხ. 17) -- წესებს თუ არ დაივიწყებ, კარგი იქნება. ბეთგილს ჩუ ნომა ხიშდჷნედ (პოეზ. 282) -- ბეთქილს ნუ დაივიწყებთ.
- ი̄შუ̂ა̄ლ (ოხუ̂ი̄შუ̂ა̈ნ, ა̈ნი̄შუ̂ა̄ნ; ა̈ნი̄შუ̂ი) ბზ., იშუ̂ა̈ლ (ა̈ხუ̂იშუ̂ენ \ ოხუ̂იშუ̂ენ, ა̈ნიშუ̂ან; ა̈ნიშუ̂ი ბქ., ა̈ხუ̂იშუ̂ენ ლნტ.), ი̄შუ̂ა̄ლ (ოხუ̂ი̄შუ̂ენ, ენი̄შუ̂ა̄ნ; ენი̄შუ̂ი) ლშხ., გრდუვ. -- ინთება.

(საცაა დაინთება). ლემესგ ჲენასდ ა̈ნი̄შუ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- ცეცხლი უცებ დაინთო. ლა̈დელი ხოჩა ლემესკ ა̈ნიშუ̂ი (ლნტ.) -- დღეს კარგი ცეცხლი დაინთება.

- ი̄შუ̂ე (ოხუ̂ი̄შუ̂, ა̈ნი̄შუ̂ე; ა̈ნი̄შუ̂ნე ბზ., ოხუ̂ი̄შუ̂, ენი̄შუ̂ე; ენი̄შუ̂ნე ლშხ.), იშუ̂ემ (ოხუ̂იშუ̂, ანიშუ̂ე, ანიშუ̂ისგ \ ანშუ̂ემ) ბქ., იშუ̂ე (ა̈ხუ̂იშუ̂, ა̈ნიშუ̂ე; ა̈ნიშუ̂ინე) ლნტ., გრდმ. -- ინთებს. მუხუ̂ბედ ლემესგ ა̈დი̄შუ̂ე (ბზ. 268) -- ძმამ ცეცხლი დაინთო. ალა̈რ ლემასგუ̂ დეშ იშუ̂ეხ (ბქ. 43) -- ესენი ცეცხლს ვერ ინთებენ. ხოშა ლემსგი̄ლ ჟი როქუ̂ ლა̈ხუ̂ი̄შუ̂ (პოეზ. 142) -- დიდი ცეცხლი დავინთეო.
- ი̄შუ̂ი (ოხუ̂ი̄შუ̂ა̈ნ, ა̈ნი̄შუ̂ა̈̄ნ; ა̈ნი̄შუ̂ი ბზ., ოხუ̂იშუ̂ენ, ენი̄შუ̂ა̄ნ; ენი̄შუ̂ი ლშხ.), იშუ̂ი (ახუ̂იშუ̂ენ \ ოხუ̂იშუ̂ენ, ა̈ნიშუ̂ან; ანიშუ̂ი ბქ., ა̈ხუ̂იშუ̂ენ, ა̈ნიშუ̂ან; ა̈ნიშუ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- ინთება. ხოჩა ლემესგ ა̈ნი̄შუ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- კარგი ცეცხლი დაინთო. ლემესკ მიჩაუ̂შ დემ იშუ̂ი (ლნტ.) -- ცეცხლი თავისთავად არ ინთება.
- ი̄ცუ̂ნა̈̄ლ (ლა̈ხუ̂ \ ჩოთი̄ცუ̂ნა̈̄ლ, ლა̈ჲ \ ჩუ̂ა̈დი̄ცუ̂ნა̈̄ლე; ლა̈ჲ \ ჩუ̂ა̈დი̄ცუ̂ნა̈̄ლი) ბზ., იცუ̂ნა̈ლ (ოთცუნალ \ ა̈თუ̂ცუნალ, ა̈დცუნა̈ლ; ა̈დცუნა̈ლისგ) ბქ., ი̄ცუ̂ნა̈̄ლ (ლოხცუნა̈̄ლ, ესი̄ცუ̂ნა̈̄ლე; ესი̄ცუ̂ნა̈̄ლნე) ლშხ., ინცუ̂ნა̈ლ (ლა̈ხუ̂ინცუ̂ნა̈ლ, ლა̈ჲნცუ̂ნალე; ლა̈ჲნცუ̂ნალი) ლნტ., გრდუვ. -- იცინის. მიშგუ აფხნეგ ი̄ცუ̂ნა̈̄ლ (ბზ. 439) -- ჩემი ამხანაგი იცინის.

კ

- კა (კა̈̄შ, კა̄რა̈ლ ბზ., კა̈̄შ, კა̄რალ ლშხ., კა̈შ \ კამი, -რა̈რ ბქ., კა̈ჲშ, კაა̈რ ლნტ.) -- ფიქალი ქვა; კერია (გადატ. უწოდებენ რკინის თხელ ფილასაც; იყენებენ კეცის დანიშნულებითაც). დი̄რა̈რ კა̄ჟი ჟ'ესსიპე ზურა̄ლდ (ბზ. 376) -- ქალმა პურები ფიქალ ქვაზე გადააბრუნა. ულზიგალა̈შ კას გუნა̈ დემ ესერ ხეცუ̂მი (ანდ.) -- უქნარას კერიას მური არ მოეცხებაო.

მეშხე კა̄რალი̄ ალეს ოხლჷ̂ა (ლშხ. 2) -- შავი ფიქალი ქვებიც ამას მოაქვს. ლებსუყჷ̂დ მჷრზილა̈შ თხჷ̂იმ კა̄ჟი ესჷ̂დე ოთარს (პოეზ. 92) -- ლებსუყვმა მურზილას თავი ფიქალ ქვაზე დაუდო ოთარს. კაუტბიდა (ბზ.) -- კერაგაუმთბარი (წყევლა-გინებაა). შდრ. კა-კერა̈ჲ, კალა̈კჷ̂ინ.

- კაბ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- 1. კაბა. ზურალა̈შ ლერექჷ̂ ნა̈მთქჷ̂ა კაბ (ბქ. 239) -- ქალის ტანსაცმლად ვიცით (გვჩვევია) კაბა. დაულდ{ს} ზურალა̈ კაბ ლახოქჷ̂ემა (ლნტ. 288) -- პატარა დევს ქალის კაბა ჩაუცვამს. კნინ. კაბჷლდ ზს., ლნტ. კაბჷლდ ჯაქუდ ჩია̈შდ ხოჩა (პოეზ. 4) -- კაბა გეცვა ყველაზე უკეთესი. 2. ახალუხი. მუგჷ̂ა̈რ ზურაბს ესა̄გა̈ნხ კაბჟი (ბზ. 67) -- მტრედები ზურაბს ახალუხზე დაასხდნენ. ლელუნთდ ლჷ̂აჟმარა კაბს ხოშხბიხ (ბქ. 239) -- საზამთროდ მამაკაცს ახალუხს უკერავენ.
- კაბა̈1 (-იშ, -ბაუ) ლხმ. -- ქვედა ყბა. მარა კაბა̈ს ხოჟჷ̂მახ თეფშჷ̂ (ბქ. 290) -- კაცს ყბას უმახინჯებდნენ თოფით. შდრ. ჰა̈ყბა.
- კაბა̈2 იგივეა, რაც კაბა̈ჲ.
- კაბა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., კაბა̈ (-აუ) ჩბხ., ზოოლ. -- პირუტყვი (მეტწილად ხარი ან ძროხა, შეიძლება თხაც), რომელსაც წელზე ან ფეხზე თეთრი ზოლ(ებ)ი გაჰყვება; თეთრზოლება ფრინველი. მუჟლჷ̂ერ კაბა̈ჲ ჩოძიჰდ (ბზ.) -- შემოდგომაზე თეთრზოლება ხარი დავკალით. კნინ. კაბა̄̈ლ ბზ., კაბა̈ილ ბქ.
- კაბჲა̄ქ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.) კაბჲაქ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- საკაბე. ლეჭშჷრიდ ხაშჩქჷ̂არე დინას აბურშჷ̂ემიაშ კაბჲაქ (ბქ.) -- საქმრომ ქალიშვილს აჩუქა აბრეშუმის საკაბე. კაბჲაქ ბარდანს ხჷ̂იყდიდ კოპერა̈ცია̈ისკა (ლნტ. 30) -- საკაბე ქსოვილს (ფართალს) ვყიდულობთ მაღაზიაში (კოოპერატივში). კნინ. კაბჷლდჲა̄ქ ბზ. კაბჷლდჲა̄ქს ჯიკჷ̂ა̄ნე (ბზ. 323) --

საკაბეს გადმოგიგდებ.

- კაბორჯ, კაბურჯ, კაბჷრჯ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ფრთა. სარა̈ჯ ჟ'ახ̈ცჳ̂ხ კაბურჯა̈რ ლჷჭკერ მერა̈რს (ბქ. 259) -- სარაჯი აჰკიდეს ფრთებდაჭრილ ბუზებს. მიჩა კაბჷრჯს სგოჳ̂ ლახლა̈ჯხ ლა̈ირ (ბქ. 339) -- ჩემს ფრთას მიაბით წერილიო. კნინ კაბურჯულ. შდრ. ღალე.
- კადა̈რ (-დრიშ ზს., -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ უშგ., ბქ., -იშ, -დარა̈ლ ლნტ.), კადარ (-დრიშ, -დრალ) ლშხ. -- ხმელი, მშრალი ადგილი, ხმელეთი. ჭაბჳ̈გ ჩჳ̂ესჷ̄გა̈̄ნ კადა̈̄რისგა (ბზ. 148) -- ჭაბუკი დადგა მშრალ ადგილას. კადა̈რისგ' ესერ ესგემ (ბქ.) -- მშრალ ადგილში დავდგამო. კადრი ჭჷრელ აფხჳ̂ მაყა აგის (პოეზ. 256) -- ხმელეთის ჭრელი ბაყაყი მყავს შინ.
- კათ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს. \ -იშ ბქ.) -- კრებული (ხალხისა), ხალხი; ნათესავების წრე; მოკეთეები. მა̈ნკჳ̂იშ ლეთ ქორთე აღრიხ ლემხელჳ̂აჟე ი ბეფშ კათ (ბქ. 232) -- პირველ ღამეს სახლში მოდის (მოდიან) ახალგაზრდების{ა} და ბიჭების (ბავშვების) ჯგუფი (წრე). შდრ. მჷკეთ.
- კათტაბა̈გ იგივეა, რაც კათხტაბა̈გ.
- კათხ (-ა̈შ ბზ., -იშ ბქ., ლნტ., -ა̈რ ზს., ლნტ., -აშ, -არ ლშხ.) -- კათხა, ხის ფეხიანი სასმისი. აშხჳ̂ კათხს ლოჟმა̄რე (\ ლჳ̂აჟმა̄რე) იყდა̈̄ნი (ბზ. 10) -- ერთ კათხას მამაკაცი {და}იჭერს. კათხ შიჲსგა ხულჳ̂ახ ჩი (ბქ. 72) -- კათხა ხელში უჭირავს (აქვთ) ყველას. კნინ. კათხჷლ, კათხჷლდ ზს., კათხი̄ლ ლშხ. ჳ̂ოქჳ̂რეშ კათხჷლდ სგჳ̂ებინჩუ მი̄გ (პოეზ. 320) -- ოქროს კათხა წინ მიდგას.
- კათ{ხ}ტაბა̈გ (-ბგიშ, -ბგა̈რ ზს., -ბგარ ლშხ., -იშ, -ბაგა̈რ ლნტ.) -- კათხატაბლა, მიცვალებულთა სულის სახსენებელი სუფრა, ქელეხი. კათტაბა̈გს ხა̈ჩომ (\ ხა̈ჩოხ) მა̈გ ლჷდგა̈რს (ბზ. 8) -- მიცვალებულს ყველა უხდის (უკეთებს) ქელეხს. ეჯის ხოლა კათხტაბა̈გ ახჭემა (ბქ. 297) -- იმას ღარიბული (ცუდი) ქელეხი ჰქონია (მოჰყოლია).

- კაკ იგივეა, რაც გაკ.
- კაკა̈ლ (-კლიშ, -კლა̈რ ბზ., -იშ, -კალა̈ლ ლნტ.), კაკალ (-კლიშ, -კლარ) ლშხ. 1. კაკალი, მარცვალი. ცინყას კაკლარ ნეცინო̄ლარ ჴა̄რ (ლშხ., ხორ. 18) -- მოცვს წვრილი მარცვლები აქვს. 2. ცალი, ერთეული. ბეფშჳ̂დ ჟ'ა̈ნკიდ შდიხი კაკა̈ლ (ბზ.) -- ბავშვმა აიღო ერთი ცალი (კაკალი) თხილი. ეშხჳ̂ი კაკა̈ლ მარე (ბქ.) -- მარტოკაცი. კნინ. კაკლი̄დ ბზ., კაკალე̄ლ ლშხ., კაკლიდ ლნტ. კჳ̂ეცენს ა̈ხჩე̄დ ფა̈ტჳ̂ა̈ კაკლი̄დ (ბზ. 339) -- ხორბალს გამოერია ფეტვის პატარა მარცვალი.
- კაკა̈ფ (-იშ \ -კფიშ, -კფა̈რ) ბზ., კოკეფ (-კფიშ, -კფა̈რ) ბქ., კეკეფაჲ (-ფა̄ჲშ, -ფე̄ლ) ლშხ., კეკეფა (-ფა̈ჲშ, -ფა̈რ) ლნტ. -- კეფა, თავის ქალა. სოზარს ფინდიხ ახჴჳ̂ი̄დ კაკა̈ფისგა (ბზ.) -- სოზარს ტყვია მოხვდა კეფაში. იხ. კა̈ფ.
- კა-კერა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈ლ) ბზ., კა-კერა̈ (-იშ, -ა̈ლ \ -როლ ზს., -რაუ ბქ.) -- 1. კერა. კა-კერა̈ჲს დეშ ხჳ̂აჟჳ̂მე (ბზ.) -- კერას ვერ მოვშლი. 2. ფიქალი ქვის კერია. კა-კერა̈ქა დირილდ ლახდეხ (ბქ. 310) -- კერიაზე პური დადვეს. კა-კერა̈იშ ლიმკჳ̂ირი ლიზგეს დეშ ესერ ა̈სყი (ანდ.) -- კერიას რომ მიაჩერდე, ცხოვრებას ვერ მოაწყობო (კერიის მიჩერება ცხოვრებას ვერ გააკეთებსო). შდრ. კა.
- კალ1 (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.), კა̈ლ (კალა̈შ, კალა̈რ) ბქ. -- ფთილა. ჳ̂ოჯრი̄ლს აშხჳ̂ კალს მა̈ტყს ხაჰჳ̂ედდახ (ბზ. 326) -- ობოლს ერთ ფთილა მატყლს აძლევდნენ. გადატ. ფა̈თჳ̂ კა̈ლ-კა̈ლდ ახყჳ̂იფხ (ბქ.) -- თმა ბლუჯა-ბლუჯად (ფთილა-ფთილად) გამოაძვრეს.
- კალ2 იგივეა, რაც კალჳ̂.
- კალაკონ იგივეა, რაც კალა̈კჳ̂ინ.

- კალანდა იგივეა, რაც კანდა.
- კალა̈თ (-ლთიშ, -ლთა̈რ ზს., -იშ, -ლათა̈რ ლნტ.), კალათ (-ლთიშ, -ლთარ) ლშხ. -- კალათი. ბეფშუ̂ს ლეგროლ ოსლუ̂ანდ კალა̈თშუ̂ (ბქ.) -- ბავშვს კვერცხები კალათით მიჰქონდა.
- კალა̈კუ̂ინ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., კალაკონ (-არ) ლშხ., კალაკუ̂ენ -- ფიქალი ქვისაგან გაკეთებული პურის საცხობი. კალაკონს იგემხ ზურა̄ლე̄ლ (ლშხ. 8) -- პურის საცხობს იშენებენ (იგებენ) ქალები. შდრ. კა.
- კალდიმ (-დმიშ, -დმა̈რ) ბქ. -- ძველებური მახვილი (საომარი იარაღი), დიდი სატევარი, აფთი. ყიაჟი კალდიმ ესბეკდ (ბქ. 260) -- ყელზე მახვილი დააჭირეთ. შუ̂ანა̈რს ლა̈შიალდ ხა̈ლუ̂ენახ კალდმა̈რ (ბქ. 241) -- სვანებს საომრად ჰქონიათ აფთები.
- კალენ იგივეა, რაც კალო̈ნ.
- კალთა̈ჲ (-თიშ, -თა̄̈რ) ბზ., კალთა̈ (-ჲშ, -თა̈რ \ -თაუ), კა̈ლთ ბქ., ლნტ., კალთაჲ (-თა̄შ, -თა̄რ) ლშხ. -- კალთა (კაბისა, ახალუხისა). მუტყუ̂ა̈სგ სგა̄შყა̈დ მაჰუ̂რე̄ნა̄მ უდლა̈ კალთა̈ჲთე̄სგა (ბზ. 303) -- ნაპერწკალი ჩავარდა უმცროსი დის კალთაში. ალექსანდრე კაბა̈შ კალთა̈ჲს ლა̈ხბგრგან ხახუ̂ (ბქ. 33) -- ალექსანდრემ კაბის კალთაში ჩაავლო ხელი (ალექსანდრე... კალთას მოეჭიდა) ცოლს. გოგას დი̄რიშ ნაკუ̂იშ კალთაჲს ხულუ̂ა (ლშხ. 86) -- გოგას პურის ნატეხი კალთაში აქვს. გადატ. ზს. მუხლი. კა̈ლთი ლო̄ბა̄̈რ (ბზ.) -- კანაფისაგან დაგრეხილი წვრილი, მაგრამ გამძლე ბაწარი -- ტყავის ფეხსაცმელზე შემოსახვევი; მუხლის შესაკრავი თასმა კანაფისა. კა̈ლთი ლო̄ბა̄̈რ ა̈მქუ̂ა̈ც (ბზ.) -- მუხლი მომეკვეთა, ღონე წამერთვა (მუხლის შესაკრავი კანაფის თასმები გამიწყდა). ალ ჟაგა̈რ ესერ კა̈ლთი ლო̄ბა̈რშა̄ლ ხოქუ̂ცე მა̈ზიგს (ბზ. 55) -- ეს წამალი მუხლის შესაკრავები(ს გახსნასა)ვით შეგიწყვეტს ტკივილსო.
- კალიბ იგივეა, რაც კა̈ლიბ.

- კალმახ (-ლხმა̈შ, -ლხმა̈რ ზს., ჩბხ., -იშ, -არ ლშხ.), კალმა̈ხ (-მახა̈რ ლნტ.), კალმახუ̂ (-ლხუ̂მა̈შ, -ლხუ̂მა̈რ) ლხმ., ზოოლ. 1. კალმახი. ხუ̂ა̈ჲ კალმა̈ხ ითხი ჯელედურა̈ჲსა (ლნტ.) -- ხელედურაში ბევრი კალმახი იცის (იშოვება). 2. ზს., ლშხ. თევზი. მეკეგლმა̈ხიდ ადღრმე ჭალა̈ჲსგა კალხმა̈რ (ბზ. 180) -- მეთევზემ მდინარეში თევზები დაიჭირა. კალმახუ̂ ლეცთესგა და̈ს ესერ ხოყიდა (ანდ.) -- თევზი წყალში არავის უყიდიაო. ამშა ჩუქუ̂ა̄ნ კალხმარ ხეპჟუ̂ენიხ (ლშხ. 34) -- ამის ქვეშ თევზები იმალებიან ("ემალებიან"). კნინ. კალხმეგლ, კალხმეგდ ზს., კალმახე̄ლ ლშხ., კალმა̈ხილ ლნტ. მაგ ამეჩუ არიხ, ეშხუ კოჭო̄ლ კალმახე̄ლეჯნქა (ლშხ. 74) -- ყველა აქ არის (არიან), ერთი პატარა თევზის გარდა.
- კალონ იგივეა, რაც კალო̈ნ.
- კალო̈ნ ბზ., კალუ̂ენ (-იშ, -ლონა̈რ) უშგ., კალონ (-ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), კალენ (-ა̈რ) ლხმ., ლნტ. -- კანონი. ამჩიქქა ანჰე მეფე̄ კალო̈ნდ (ბზ. 21) -- ამ დროს მოაღწია მეფის კანონმა. ჯეუ̂იშ კალენ ჩუ მესკბე ლასუ̂ (ბქ. 292) -- ხევის კანონი მტკიცედ იყო დადგენილი.
- კალუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., კაუ̂2 (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ., კალ2 (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- 1. კალო. გეზალდ ჩუ̂ადკალუ̂ე კალუ̂ (ბზ. 161) -- შვილმა გალეწა კალო. აშუ̂ ფოყთე გარ კაუ̂ ესერ დემ იკლა̈უ̂ი (ანდ.) -- მარტო ერთ მხარეს (მხრისკენ) კალო არ გაილეწებაო. კალ ხა̄რა ეჯ მეზგას მა̄ჲდანჟი (ლშხ. 51) -- კალო ჰქონია იმ ოჯახს (მოსახლეს) მოედანზე. გუ̂იშკე კალისა დოლა̈ბ ა̈რი (ლნტ. 248) -- ჩვენს კალოში არის დოლაბი. 2. ეზო. მუნწუ̂არს ჩუ̂ასგუ̂რეხ კალისა ჲედ მეზუ̂ბელი ქორისა (ლშხ. 3) -- მოსაკითხის მომტანთ დასვამენ ეზოში ან მეზობლის სახლში. ჯინემ ქა ოხჭენ კაუ̂ხენქა (პოეზ. 134) -- თვითონ გამობრუნდა ეზოდან.
- კალუ̂ენ იგივეა, რაც კალო̈ნ.

- კამარა იგივეა, რაც კამრა̈ჲ.
- კამილ იგივეა, რაც კამინ.
- კამინ (-მნიშ, -მნა̆რ) ზს., კამჷლ (-მლიშ, -მლარ) ლშხ., კამილ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მტკაველი. ბეფშუ̂ ლადელუ̂შ იცხემ კამინს (ბზ. 151) -- ბავშვი დღ(ის)ით მტკაველს იზრდება. ლუ̂აშს სემი კამინ ხაგა̈ნ მჷჭა̈რ (ბქ. 203) -- ჯიხვს სამი მტკაველი რქები ედგა. ჭყინტ ლეთშუ̂ ლჷმა̈ცხემლი კამილს (ლნტ. 28) -- ბიჭი ღამით თურმე ერთ მტკაველს იზრდებოდა. კნინ. კამნილ ზს., კამჷლე̄ლ ლშხ., კამლიდ ლნტ. ალ ბალახ კამჷლდ ხოშულს დეშ იცხემ (ლშხ. 18) -- ეს ბალახი მტკაველზე მეტს ვერ იზრდება.
- კამრა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈ლ) ბზ., კამრა̈ (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ უშგ., -იშ, -რაუ ბქ.), კამრაჲ (-ა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., კამარა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- კამარა. დეცეშ კამრა̈ჲს ლოსგდიდ (პოეზ. 16) -- ცის კამარას ვხედავთ.
- კამჷლ იგივეა, რაც კამინ.
- კან იგივეა, რაც კა̈ნ1.
- კანა̄̆რ (-იშ, -ნა̄რა̈ლ) ბზ. -- ჭუჭყიანი. დი̄ნა ეჯას კანა̄̆რ ფატა̈ნს ქა ლახწუ̂ე̄ნი \ ლახწუ̂ე̄ნნე (ბზ.) -- გოგო იმას დაანახვებს ჭუჭყიან პერანგს.
- კანდა (-და̈შ, -დოლ) ბქ., კალანდა (-და̈ჲშ, -და̈ლ) ლნტ. -- ახალი წელი, კალანდა. კანდა სგუ̂ებნე ლეთ უცხრაშ ზჷსყი ფაუს ხასგუ̂რეხ ბეფშუ̂ს (ბქ. 6) -- ახალი წლის წინა ღამეს მსხლის ნედლ ჯოხზე დასვამენ ბავშვს. შდრ. ზომხა.
- კანდრეუ̂ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ზოოლ. -- არჩვის ნაშიერი. ბეთქილს ჩ'ოთდაგრა კანდრეუ̂ (ლშხ.) -- ბეთქილს არჩვის თიკანი მოუკლავს. შდრ. ფჷთ. გადატ. დედოფალა, თოჯინა. ალ დინო̄ლ იმკაჲ კანდრეუ̂ ლი! (ლშხ.) -- ეს გოგონა როგორი ლამაზია (თოჯინაა)!

შდრ. ფოთრ.

- კანჩა̈ბ იგივეა, რაც კგნჯა̈ბ.
- კანჭ{ჳ̂} იგივეა, რაც კა̈ნჭ{ჳ̂}.
- კაპ იგივეა, რაც კა̈პ.
- კაპრა̈ჲ (-იშ, ზს., -ა̈ლ ბზ., -რაუ ბქ.), კაპრა̈ (-ჲშ, -რა̈̄ლ უშგ., -იშ, -რაუ ბქ.), კაპრაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ), ნიკბა (-ა̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ., ნიკპა (-პა̈ჲშ, -პა̈ლ) ლნტ. -- ნიკაპი. კე̄სა̈რს კაპრა̈ჲჟი ხაცჳ̂მენიხ გუნა̈ჲს (ბზ. 13) -- კეისარს ნიკაპზე უსვამენ მურს. მჷბჷრგიელდ ბესის კაპრა̈ მერმათე ლახყენე (ბქ.) -- მოჭიდავემ ბესის ნიკაპი გვერდზე (მეორე მხარეს) მოუქცია. კნინ. კაპრა̈ილ ზს., შდრ. გაგდა.
- კარა̈ნ (-იშ \ -რნა̈შ, -რნა̈ლ) ბზ., ლნტ., კარჳ̂ა (-ჳ̂ა̈შ, ჳ̂ოლ) ბქ. -- ჩანახი (მარცვლეულის საწყაო, ნახევარი ბათმანის მოცულობისა). თჳ̂ით კარა̈ნ ჭჷმინს ჟი ხოზჳ̂რიხ ჭირისუფა̈ლს (ბზ. 7) -- თითო ჩანახ ქერს უგროვებენ ჭირისუფალს.
- კარა̈ჳ̂ (-რჳ̂იშ ზს., -რჳ̂ა̈ლ ბზ., -რჳ̂ა̈რ უშგ., ბქ., -იშ, -რაჳ̂ა̈ლ ლნტ.), კარაჳ̂ (-რჳ̂იშ, -რჳ̂ალ) ლშხ. -- კარავი, ქოხი. ლახჳ̂ბა კარა̈ჳ̂ს ამა̄რეხ (ბზ. 61) -- ძმები კარავს ამზადებენ. ალ კარა̈ჳ̂ ლჷგ ლახჳ̂ს (ბქ. 84) -- ეს კარავი დგას მთაში.
- კარდალ (-დლა̈შ, -დლა̈რ), კარდალა̈ჲ ბზ., კარდალ{ა̈} (-ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ., კარდალაჲ (-ლა̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- კარდალა, სპილენძის დიდი საარაყე ქვაბი. ათხ' ე̄სერ ჩუ̄ჳ̂ ა̈დსტულჳ̂ნა̈̄ნ კარდალისგა (ბზ. 396) -- ახლა იბანავეო კარდალაში. კარდალ (\ კარდალა̈) ახოჳგდეს მოჯამა̈გირდ (ლნტ. 259) -- დიდი ქვაბი მოუტანოს მოჯამაგირემ! კნინ. კარდლო̄დ ბზ., კარდალო̄ლ ლშხ., კარდალოდ ლნტ. [და̈ჳ̂დ] ქა ადაკჳ̂ა̈რ კარდალოდ ქა̈მხო (ლნტ. 259) -- დევმა პატარა კარდალა გარეთ ისროლა.

- კარიკ იგივეა, რაც კგრგკ.
- კარიკოჩხ იგივეა, რაც კა̈ლიკოჩხ.
- კარკა̄ცე (კარ{ჳ̂}კა̄ცა̈ს, კარკა̄ც{დ}ა; კარკა̄ცდე̄დს \ კარკა̄ცე̄დს ბზ., კარკა̄ცის, კარკა̄ცდა; კარკა̄ცდეს ლშხ.), კარკცე (კარ{ჳ̂}კაც, კარკცა; კარკცადეს) ბქ., კარკა̈ცე (კარჳ̂კაცდა̈ს, კარკაცდა; კარკაცდეს) ლნტ., გრდუვ. -- კაკანებს. ქათალ ლანგრა̄ჲსგა კარკა̄ცე (ბზ.) -- ქათამი საბუდარში კაკანებს. ქათალ აჯალ კარკა̄ცდა (ლშხ.) -- ქათამი კიდევ კაკანებდა.
- კარჳ̂ა იგივეა, რაც კარა̈ნ.
- კაჳ̂1 იგივეა, რაც კა̈ჳ̂1.
- კაჳ̂2 იგივეა, რაც კალჳ̂.
- კაჩ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- აღმართი. ნიშგე ქორთეჟი კაჩ ლი (ბქ.) -- ჩვენს სახლამდე აღმართია. ზმნს. -- ზეზე, ფეხზე, ზეზეურად, მაღლა, აღმართ-აღმართ. დაშნა̈ჲ ჩჳ̂ესდეხ კაჩ (ბზ. 290) -- დაშნა მაღლა აღმართეს (წვერით ზევით შეაყენეს). ბოფშა̈რ მა̈ხიადშჳ̂ კაჩ-კაჩ ხანკჳ̂ეხ (ბქ. 144) -- ბავშვები სიხარულისაგან მაღლა ხტოდნენ. ალა̈რ სგა ხეგნიხ ტაბა̈გს კაჩუშ (ბქ. 79) -- ესენი ფეხზე დადგებიან ტაბაკთან. კაჩ-კაჩჟი ნა̈ყედჳ̂ მაფშა̈რ ხჳ̂ა̈სჳ̂ (ბქ.) -- აღმართ-აღმართ ნასიარულევი დაღლილი ვიყავი.
- კაჩხჳ̂აჲ იგივეა, რაც კჳ̂არჩხა̈ჲ.
- კახჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- ყალიბში ჩამოსხმული საგნების (საპონი, ცვილი, თითბერი...) ზოდი. ჭუბერ ხა̈ხჳ̂იახ თითბრიშ კახჳ̂ა̈რ (ბქ. 227) -- ჭუბერში უნახავთ (აღმოუჩენიათ) თითბრის ზოდები.
- კახჳ̂რა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ) ბზ. -- სიდამწვრისა და ჩირქოვანი წყლულების წამალი. კახჳ̂რას მიჩა ჳ̂ადა ხულჳ̂ე (ბზ.) -- სიდამწვრისა და ჩირქოვანის წამალს თავისი ვადა აქვს.

- კახჳმბალ (-იშ, -არ) ლშხ., კახჳმბა̈ლ (-ბალა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- კახამბალი. კახჳმბალ ლი მენგრე ჲებ (ლშხ. 10) -- კახამბალი არის მსხვილი ბალი.
- კაჰდა იგივეა, რაც კა̄და.
- კა̈და (-და̄შ, --) ბზ., კედა (-და̈შ, -- ბქ., -და̈ჲშ ლნტ., -და̄შ, -- ლშხ.) -- ამოწყვეტა, მოსპობა. ეჴჲარე კა̈და მასა̈რდ აგუ̂ლო̄ნდა (ბზ.) -- იმათი ამოწყვეტა ძალიან გვეწყინა. მეზგემ კედა სურუ ლესდიკ ლი (ბქ.) -- ოჯახის ამოწყვეტა ძალზე საწყენია. ბოლა̈ კა̈და (ბზ.) -- ძირფესვიანად ამოწყვეტა.
- კა̈კუ̂ (-იშ, --) ბზ., კეკუ̂ ლშხ. -- წაყეფება, წაწკმუტუნება. ჟეღ კა̈კუ̂ს დეშ იკა̈დდა თხე̄რე̄მი მაყალშუ̂ (ბზ.) -- ძაღლი წაყეფებას (წკმუტუნს) ვერ ბედავდა (იღებდა) მგლის შიშით.
- კა̈ლ იგივეა, რაც კალ1.
- კა̈ლთ იგივეა, რაც კალთა̈ჲ.
- კა̈ლი{ბ}, ყა̈ლიბ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., კალიბ (-არ) ლშხ. -- ყალიბი, მსგავსი, -ნაირი, -გვარი . ისგუ კა̈ლიბა̈რ ფიშირ მითრახ (ბქ.) -- შენნაირებს ბევრს ვიცნობ (შენნაირიები ბევრი მიცვნიან). კუ̂ეცენს ხენჩჳდი კაკლარ, ლედერი კალიბ (ლშხ., ხორ. 11) -- ხორბალს გამოერევა ბარდის მსგავსი მარცვლები (ერევა მარცვლები, ბარდის მსგავსი).
- კა̈ლიკოჩხ, კელიკაჩხ ბზ., კა̈რიკოჩხ ბქ., კელკაჩხ, კერკაჩხ ლშხ., ზმნს. -- ასკინკილა. მა̄ლ კელიკაჩხუშ ანღჳრდა (ბზ. 318) -- მელა ასკინკილა(თი) მოდიოდა. ჭყინტო̄ლს ლეტეხ ხა̄რა კერკაჩხუ̂შ (ლშხ. 67) -- ბიჭუნა უკან უნდა დაბრუნებულიყო (ბიჭუნას უკან დასაბრუნებელი ჰქონია) ასკინკილა(თი).
- კა̈ლუნ, კა̈ლ-კა̈ლუნ ლხმ., კა̈ლჳნ, კა̈ლკა̈ლჳნ ჩბხ., ზმნს. -- ზოგჯერ, დროგამოშვებით, დროდადრო; აქა-იქ. მჲჲრა̈ყის კა̈ლუნ მაკუ̂ამსი ხაყლახ (ბქ. 300) -- არაყის გამომხდელს

ზოგჯერ მადლობასაც ეუბნებოდნენ. მარემ მგ̈ქაფდ კა̈ლუნ მიჩა ნაჩომ ესერ რაგდი (ანდ.) -- კაცის ნაცვლად ზოგჯერ მისი ნამოქმედარი ლაპარაკობსო.

- კა̈მბეჩ (-ბჩიშ, კამბჩა̈რ ბზ., -იშ, კამბეჩა̈რ ლნტ.), კა̈მბეშ (-ბშიშ, კამბშა̈რ) ზს., კამბეჩ (-ბჩიშ, -ბჩარ) ლშხ., ზოოლ. -- კამეჩი. მინდო̈რისგა ჩუ̂აყუ̂რა კამბეჩ (ბზ. 297) -- მინდორში იწვა კამეჩი. კა̈მბშიშ ლალუ̂ მეგჭე ხა̈მთქუ̂ა (ბქ.) -- კამეჩის ხორცი მაგარია (ხორცს მაგარი სჩვევია). კა̈მბეჩი გუ̂ერე ჟი ლოქუ ასაშკადე სკა̈მს (ლნტ.) -- კამეჩის ტყავი დააჭედე სკამსო. კნინ. კა̈მბჩილ, კა̈მბშილ ზს., კამბ{ე}ჩი̄ლ ლშხ., კა̈მბეჩილ ლნტ.
- კა̈მპ იგივეა, რაც კა̈პ.
- კა̈ნ1 (-იშ, კანა̈რ) ზს., ლნტ., კან (-არ) ლშხ. -- კანი. კა̈ნ ჩუ̂ა̈მშიხ მიჟდ (ბზ.) -- კანი დამიწვა მზემ. ძაძუ ხოჩა კა̈ნიშ ლი (ბქ.) -- ძაძუს კარგი (სახის) კანი აქვს (კარგი კანისაა).
- კა̈ნ2 (-იშ, კანა̈რ) ზს., კე̄ნა (-ნა̄შ, კენე̄ლ) ლშხ., კენა (-ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. -- შეკვრა, კონა. ქა ლა̄მო ეშხუ კა̈ნ გიმბა̈შ! (ბზ.) -- მომეცი ერთი კონა კანაფი!
- კა̈ნჭო̄ლ (-ა̈შ, კანჭო̄ლა̈რ), კე̄ნჭა (-ჭა̈̄შ, -ჭა̈̄ლ) ბზ., კა̈ნჭოლ (-ჭუ̂ლა̈შ, კანჭუ̂ლა̈რ) ბქ., კა̈ნჭულ (-ჭუ̂ლიშ, კანჭუ̂ლა̈რ) ლხმ., კე̄ნჭა (-ჭა̄შ, -ჭე̄ლ) ლშხ., კენჭა (-ჭა̈ჲშ, -ჭა̈ლ) ლნტ. -- ნეკი. სამთი̄ლს ცხუ̂ი ჭიშხი კა̈ნჭო̄ლს ათხუ̂ი̄ლდა (ბზ. 400) -- სამთილს ტყვია ფეხის ნეკზე მოხვდა. ამნემ კა̈ნჭოლჷნქა სგა მამაგუ̂ეშ ლახთილ მუხუ̂ბემიშ ხეხუ̂ს (ბქ. 47) -- ამან თითიც კი არ დააკარა (ნეკის მეტი არაფერი მიაკარა) ძმის ცოლს. ქაუ̂ ა̈დქუცურეხ თუ̂ით კენჭა̈ლ (ლნტ. 280) -- თითო ნეკი მოიჭერითო. კნინ. კა̈ნჭლუდ ზს.
- კა̈ნჭ{უ̂} (-იშ, კანჭუ̂ა̈რ), კანჭუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლნტ., კანჭ (-არ) ლშხ. 1. ფრჩხილი. კანჭუ̂ ოხრეკ (ბზ.) -- ფრჩხილი გამოჰკრა. ძღჷდ კანჭა̈რ ქათუ̂აკუ̂ეპტ ბეფშს (ლნტ.) -- ბავშვს დიდი ფრჩხილები დავაჭერი. 2. ბრჭყალი, კლანჭი. შაურდენს ბჷგი კანჭუ̂ა̈რ ხა̈̄რ (ბზ.) --

შევარდენს მაგარი ბრჭყალები აქვს. ცხეკჳ̂ს კანჭარისა ხეყედ ჭჳ̂ა̄ღ (ლშხ.) -- ქორს კლანჭებში ჰყავდა ვარია. და̈შტჳ̂ს კანჭა̈რ ჩჳ̂ათაჯეჩა (ლნტ.) -- დათვს ბრჭყალები გასცვეთია. იხ. ცხა.

- კა̈ჲრ იგივეა, რაც კეირ.
- კა̈პ, კა̈მპ (-იშ, კა{მ}პა̈რ) ბზ., კა̈მპ ბქ., კაპ (-არ) ლშხ., კა̈პ (კაპა̈რ) ლნტ. 1. ბოძი, საყრდენი. მუდ კა̈პ ლოხგე დე̄ფა̈ნს (ბზ.) -- მამამ საყრდენი შეუდგა აივანს. ხოხჳ̂რა მუხჳ̂ბემ ბოგს კამპა̈რ ლოხგე (ბქ. 158) -- უმცროსმა ძმამ ხიდს ბოძები შეუდგა. შდრ. ბეჯგ. 2. ტყავის გასაჭიმი ჯოხი. გჳ̂ერა კამპა̈რშჳ̂ აგჭგნეხ (ბზ.) -- ტყავს (საგანგებო) ჯოხებით ჭიმავენ.
- კა̈ჟ იგივეა, რაც კა̈ჭ.
- კა̈რა̈ იგივეა, რაც კერა̈ჲ.
- კა̈რიკოჩხ იგივეა, რაც კა̈ლიკოჩხ.
- კა̈ჳ̂1 (-ა̈შ, კაჳ̂ა̈რ ზს., ლნტ.), კაჳ̂1 (-იშ, -არ) ლშხ. -- კავი, კაუჭი, ჩამოსაკიდი; ჩხა. ქჳ̂ითდ ლელჳ̂ ჟ'ოთრეკ კაჳ̂ა̈რჟი (ბზ. 347) -- ქურდმა ხორცი ჩამოკიდა კავებზე. ზურალდ ქათალ კა̈ჳ̂ჟი ლოხრეკ (ბქ. 39) -- ქალმა ქათამი კაუჭზე ჩამოკიდა. კნინ. კა̈ჳ̂ულდ ბზ., კაჳ̂უ̄ლ ლშხ., კა̈ულდ ბქ., ლნტ., კა̈ჳ̂ულდ ლნტ.
- კა̈ჳ̂2 ზს. იხმარება გამოთქმაში: კა̈ჳ̂დ ლო̄ქჳ̂ი̄სგ -- მიკიბულ-მოკიბულად, საეჭვოდ, გადაკვრით თქმა. ბესის ხა̈მთქჳ̂ა კა̈ჳ̂დ ლო̄ქჳ̂ი̄სგ (ბზ.) -- ბესის სჩვევია მიკიბულ-მოკიბულად ლაპარაკი. შდრ. ლიკა̈ჳ̂.
- კა̈ჳ̂ირ (-ჳ̂რიშ, კაჳ̂რა̈ლ) ბზ., კეჳ̂ირ (-ჳ̂რიშ, კაჳ̂რა̈რ ლხმ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), კეურ (-ა̈რ ჩბხ., -ალ ლშხ.) -- კევრი. ლა̈დი ჯანა̈რს ოხბეხ კა̈ჳ̂ირ (ბზ.) -- დღეს ხარებს მიუბეს კევრი. კეჳ̂ირ უჳ̂რა კაჳ̂ს ესერ ესდაჳ̂შენა (ანდ.) -- კევრი მიწამოუყრელ (უმიწო) კალოში გაფუჭებულაო

(კალოს "დაჰფუჭებიაო"). კნინ. კა̈ჳ̂რილ ბზ., კეჳ̂რილ ბქ., ლნტ., კეჳ̂რი̄ლ ლშხ., კეჳ̂რულდ ლნტ. ბაბად ჟ'ოხსყე ბოფშა̈რს კა̈ჳ̂რილა̈რ (ბზ.) -- ბაბუამ გაუკეთა ბავშვებს პატარა კევრები.

- კა̈ფ1 (-იშ, კაფა̈რ) ზს. -- კეფა. კა̈ფ მეზგი (ბზ.) -- კეფა მტკივა. თხერა კა̈ფ სგა მეძგჳ̂ბე ხად (ბქ.) -- მგელს კეფა ჩანგრეული ჰქონდა. იხ. კაკა̈ფ.
- კა̈ფ2 ზს., ლნტ. -- ზნე, ხასიათი. სი ხოლა კა̈ფიშ ხი! (ბზ. 359) -- შენ მძიმე (ცუდი) ხასიათისა ხარ!
- კა̈ფ3 ზს. -- მსგავსი, მაგვარი, ნაირი. გჳ̂ეშ ამჟი კა̈ფდ ანსყეხ (ბზ.) -- საქმე ასეთნაირად (ამგვარად) გააკეთეს. ამიშ კა̈ფიშ მამაგჳ̂ეშ მიწჳ̂ა (ბქ.) -- ამისი მსგავსი არაფერი მინახავს.
- კა̈ცხ (-იშ, კაცხა̈რ) ზს., ლნტ., კეცხ (-არ) ლშხ. -- წვერო, კენწერო, (ზედა) ბოლო, მწვერვალი, წვეტი. ალას მეგმი კა̈ცხჟი ლა̈ცინდაჳ̂ ხა̄რ მჷსყე (ბზ. 363) -- ამას ხის კენწეროზე ბუდე (საბარტყე) აქვს გაკეთებული. ფიკჳ̂ს მიჭჳ̂ ჟი მექჳ̂ცე ხარენა კა̈ცხთე (ბქ. 26) -- ვაცს რქა წაჭრილი ჰქონია ბოლოში. მიშგუ აფხნიკდ ჩუ ჩომინ შუშპარ ხანჯრალე კეცხჟი (ლშხ. 53) -- ჩემმა ამხანაგმა იცეკვა (შუშპარი ქნა) ხანჯლების წვერზე. კნინ. კა̈ცხჷლდ ზს., ლნტ.
- კა̈ცხა̈შ (-ხშიშ, კაცხშა̈რ) ზს., კეცხა̈შ (-ხშიშ, -ხშა̈რ) ლხმ., კეცხაშ (-იშ, -არ) ლშხ., კა̈ცხეში (-ა̈რ) ლნტ. 1. კერიის წინა ნაწილი. კა̈ცხა̈შ ლექჳ̂ა ლჳ̂აჟმარე გარ სგურ მა̈გ (ბქ. 79) -- კერიის გასწვრივ მხოლოდ მამაკაცები სხედან (ყველა მამაკაცი ზის). ლჷნინ ესერ კეცხა̈შჩუ, ნჷნურ -- კალეშგიმჩუ (ანდ.) -- ენაგრძელი (მოენე, ენიანი) კერიის წინ (გასწვრივ), უენო -- კერიის უკანო. 2. ქს., ზმნს. -- პირველად. კა̈ცხეში მი ანჴჳ̂ედ (ლნტ.) -- პირველად მე მოვედი.
- კა̈ცხჷნდირ ზს., კეცხანდჷრან ლშხ., კა̈ცხენდჷრა̈ნ ლნტ., ზმნს. -- ძველთაგანვე, ოდითვე,

თავიდანვე, პირველადვე, თავდაპირველად. ალ წეს ამჟი ლი შუ̂ანისა კეცხანდღ̄რან (ლშხ.) -- ეს წესი ასეა სვანეთში ძველთაგანვე.

- კა̈ჭ (-იშ, კაჭა̈რ) ბზ., კაჟ (-არ) ლშხ., კა̈ჟ (კაჟა̈რ) ლნტ. -- კაჟი. მიჩა მუხუ̂ბემ თუ̂ეფს კა̈ჭ ქოხკიდ (პოეზ. 72) -- მისმა ძმამ თოფს კაჟი გამოულო.
- კა̄და (-და̄̈შ, -და̄̈ლ) ბზ., კა{ჰ}და (-აშ, -დოლ) ბქ., კადა (-და̈ჲშ, -და̈ლ) ლნტ., კა̄დე (-დე̄მიშ, -დე̄ლ) ლშხ. -- ნაჯახი, ცული. ხეხუ̂-ჭა̈შ კა̄და̄̈ ლადღა̄̈რჟი აყუ̂რეხ (ბზ. 228) -- ცოლ-ქმარი ნაჯახის ტარზე წვანან. ამ ლადღა̈რჟი მეჩია̈რ კაჰდასი დემ იკადუ̂ხ შითეჟი (ბქ. 195) -- ამ დღეებში მოხუცები ნაჯახსაც არ {ა}იღებდნენ ხელში. კადა ლოქ ლამო (ლნტ.) -- ცული მომეციო. კნინ. კა̄დო̄ლ ბზ., ლშხ., კა̄დოლ უშგ., კაჰდილ ბქ., კადლოდ ლნტ. კა̄დო̄ლ ესერ ღა̈რთ სგა̄̈ნჟიუ̂ ლა̈ჲშხუ̂ინ (ბზ. 277) -- პატარა ცული ნაბადს შიგნით შეინახეო. ტარიელდ კაჰდილ ხაჯიდ და̈შდუ̂ს (ბქ. 207) -- ტარიელმა ნაჯახი დაარტყა დათვს. ალ კადლოდდ საათისა ადგე აშირ ქორ (ლნტ. 303) -- ამ ნაჯახმა საათში ააგო ასი სახლი.
- კა̄დე იგივეა, რაც კა̄და.
- კა̄̈კი (-კი̄შ \ -ა̈რ) ბზ., კა̄კი (-არ) ლშხ. -- კევი (ბავშვის ენაზე). კა̄̈კი ჯაკუმა? (ბზ.) -- კევი გინდა? შდრ. ნა̄̈შყი.
- კა̄̈სა̈რ იგივეა, რაც კე̄სა̈რ.
- კედა იგივეა, რაც კა̈და.
- კედალ იგივეა, რაც კუ̂ადა̈ლ.
- კედენი იგივეა, რაც კედნი.
- კედნი (ა̈ნკუ̂დ ბზ., ონკედ \ ონკდ ბქ., ანკა̈დ; ა̈ნკდენი ზს., ონკედ, ანკად; ანკდენი ლშხ.), კედენი (ანკუ̂ედ, ანკად; ა̈ნკედენი) ლნტ., გრდუვ. -- წყდება (მუსრი ევლება); ა̈მკედე̄ლი

ლიჲმახუ̂ა̄ლ (ბზ. 3) -- მტრობა შემწყდარა. მა̈ზიგშუ̂ ქუ̂ინიმგენე ჟ'ანკა̈დ (ბქ.) -- საქონელი სენით ამოწყდა. ლიცურ ლოქ კედენიხ კუმა̈შ ი მარე (ლნტ.) -- საქონელი და ადამიანი უწყლოდ ვწყდებითო.

- კეთილ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- სიკეთე, ქონება, სიმდიდრე, დოვლათი; პურ-მარილი. ქორ კეთილშუ̂ გუ̂ეში ლი (ბზ. 381) -- სახლი ქონებით არის სავსე. კეთილ დეცხენჩუ დემ ესერ შგდნი (ანდ.) -- ქონება ციდან არ ცვივაო. ხუ̂აჲ კეთილ ხა̄რხ ლემა̄რე (ლშხ. 42) -- ბევრი პურ-მარილი აქვთ მოსამზადებელი.
- კეირ, კეჲრ, კა̈ჲრ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., კერ (-ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ზოოლ. -- კერატი, ტახი. ალღა̈რდ კა̈ჲრ ქა̄ნყორუ̂ეხ (ბზ.) -- ამათ კერატი დაკოდეს. ლეჲღა̈ბდ კერა̈რს ა̈ნშყე მა̈გ (ბქ. 77) -- აღებისთვის (რელიგ. დღ.) ყველა ასუქებს ტახებს. და̈უ̂ს ხაყა ეშხუ კერ (ლნტ. 248) -- დევს ჰყავს ერთი ტახი. შდრ. კერეტა̈ნ.
- კეისარ იგივეა, რაც კე̄სა̈რ.
- კეკეფა იგივეა, რაც კაკა̈ფ.
- კეკეფაჲ იგივეა, რაც კაკა̈ფ.
- კეკუ̂ იგივეა, რაც კა̈კუ̂.
- კელ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ბოტ. 1. ღერო. ჩუ̂ჩუ̂ლა̄ \ ჩუჩუ̂ლა \ ჩიიჩუ̂ლა კელა̈რ შგნ მულუ̂ა (ბზ.) -- დიყის ღეროები ხელთ მაქვს. სიმინდიშ კელ ხუ̂იტა̈ ლი (ბქ.) -- სიმინდის ღერო მჭრელია. ღეჲს მეჯერი ნანგრი̄ კელ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 31) -- დუცს მკლავის სისხო ღერო აქვს. 2. სახელური, ტარი. ბერგს კელ ქ'ა̈ხქუ̂აც (ბქ.) -- თოხს ტარი მოსწყდა. 3. ყუნწი. ბანდა̈რჟი ჰებიშ კელა̈რ ხეჰრანხ (ბქ.) -- სკამლოგინზე ბლის ყუნწები ეყარა. კნინ. კელილდ ბქ., კელი̄ლ ლშხ. ამშა კელი̄ლარს ლეჯ̈ე ხო̄გ სგა (ლშხ.) -- ამის ღეროებს შიგნით

რძე უდგას.

- კელიკაჩხ იგივეა, რაც კა̈ლიკოჩხ.
- კენ იგივეა, რაც კუ̂ენ.
- კენა იგივეა, რაც კა̈ნ.
- კენჩხ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- მიცვალებულის სულის მოსახსენიებლად მომზადებული საკურთხი. კენჩხ სურუჳ̂შუ̂ ხოშა ლჷმა̈რ კონჩხა̈რიშ ნამსგიდუ̂ინ (ბქ. 202) -- საკურთხი გაცილებით (ძალიან) დიდი ყოფილა წლისთავთან შედარებით.
- კენჭა იგივეა, რაც კა̈ნჭო̄ლ.
- კენჭობ (-ა̈შ ზს., ლნტ., -იშ ლშხ.) -- წილის, კენჭისყრა. ლახუ̂ბას ახა̄რახ კენჭობ (ბზ.) -- ძმებს წილი უყრიათ. კენჭობჟი ისმა̈ ოთჰერახ (ბქ. 251) -- კენჭისყრაზე ისმაილი მიუწვევიათ.
- კეჲრ იგივეა, რაც კეირ.
- კეპილ (-პლა̈შ, -პლა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ლნტ., -პლაშ, -პლარ ლშხ.) -- ძეხვი, კუპატი. სგა̄შურე̄მიშს კეპლარს ანსყე̄ნნეხ (ლშხ. 18) -- შიგნეულობის({ა}ს) კუპატებს გააკეთებენ. შდრ. ზისხო̄რა.
- კერ1 იგივეა, რაც კეირ.
- კერ2 იგივეა, რაც კუ̂ერ1.
- კერა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., კერა̈ (-რაუ) ბქ., კერაჲ (-აიშ, -ალ) ლშხ., კერია̈ (-ია̈ლ) ლნტ., კა̈რა̈ (-რიშ, კარია̈რ) უშგ. -- კერა, კერია. ფაუს ხოჩდიხ კერა̈იშ კუთხუ̂ისგა (ბქ. 6) -- ჯოხს შეუნთებენ კერიის კუთხეში. იხ. კა, კა-კერა̈ჲ, კალა̈კუ̂ინ.
- კერეტა̈ნ (-ტნიშ, -ტნა̈ლ ბზ., -იშ, -ტანა̈ლ ლნტ.) კერა̈ტ (-რატა̈რ) ბქ., კერტან (-ტნიშ,

-ტნალ) ლშხ. 1. ზღაპრული ტახი. ჟი ლახსგურდა დი̄ნა სამლეჭიშხ კერეტა̈ნს (ბზ. 330) -- შეაჯდა გოგო სამფეხა ტახს. ეშმა̈ კერეტა̈ნს ხ̈ა̈სკუ̂რენა (ლნტ. 8) -- ეშმაკი ზღაპრულ ტახზე მჯდარა. 2. ქს., ზოოლ. კერატი. შდრ. კეირ.

- კერკაჩხ იგივეა, რაც კა̈ლიკოჩხ.
- კერჲა იგივეა, რაც კერა̈ჲ.
- კერტან იგივეა, რაც კერეტა̈ნ.
- კერძ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- მეგობარი, მოკეთე, მოყვარე, ნათესავი. ჯგგრა̄გდ ოთხზგზე ბაჟინ კერძალს (ლშხ. 54) -- წმინდა გიორგიმ მაცნე გაუგზავნა მოკეთეებს. იხ. კერძმა̄რე, კათ.
- კერძმა̄რე (-რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.), კერძმარე (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- მოკეთე, მოყვარე, შეძენილი ნათესავი, მეგობარი. კერძმა̄რას ხაყლეხ, მირუ̂ნობ ერ ხე̄რიხ უშხუ̂ა̄რისა (ლშხ. 43) -- მოკეთეს უწოდებენ (იმას), ვისთანაც ნათელმირონობა აქვთ (ერთმანეთში ნათელმირონობა რომ ექნებათ). გუშკუ̂ე ქორა̈მარა̈ლს ხუ̂ა̈ჲ კერძმარა̈ლ ხაყახ (ლნტ.) -- ჩვენი ოჯახის წევრებს ("სახლიკაცებს") ბევრი მოყვარე (მოკეთე) ჰყავთ.
- კერძობ (-აშ, -- ლშხ., -ა̈შ, -- ლნტ.) -- დანათესავება, დამოყვრება. ჲერხის კერძობ თხუმე მოგები გუ̄ნლა ხოხალხ (ლშხ. 43) -- ზოგიერთმა დანათესავება იცის (იციან) გამორჩენის მიზნით (თავის მოგების გულისთვის). შდრ. ნა̈თი-ნა̈თსაუ̂, ნა̈თი{უ̂}ობ.
- კეტ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- კეტი, ჯოხი. ბოფშა̈რ კეტა̈რს იკედხ (ბზ. 14) -- ბავშვები კეტებს იღებენ. ოხქჲო̄ლე კე̄სარდ კეტ ჯგგრა̄გს (ლშხ. 68) -- კეისარმა მოუქნია კეტი წმინდა გიორგის.
- კეურ იგივეა, რაც კა̈უ̂ირ.

- კეჲ̂ირ იგივეა, რაც კა̈ჲ̂ირ.
- კეშ იგივეა, რაც კე̄შ.
- კეშა იგივეა, რაც კჲ̂ა̈შა.
- კეც1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ქვევრი, ჭური. ბაპდ კეცთე̄სგა ადსკინე (ბზ. 354) -- მღვდელი ქვევრში ჩახტა. კეც თუჲ̂შჲ̂ გჲ̂ეში ხა̈გნენახ (ბქ. 242) -- თაფლით სავსე ქვევრი ედგათ თურმე (სდგმიათ). გა̈ნჭობქა კეც ესერ მაშდმა̈რ ლი (ანდ.) -- ანწლობის დროს ქვევრიც მთვრალიაო. კეცარისა დე̄სამა არი (ლშხ. 59) -- ქვევრებში არაფერია. კეცა̈რ ხოშა ნალალდ ა̈რიხ გიმისკა (ლნტ. 18) -- ქვევრები მეტწილად მიწაშია.
- კეც2 იგივეა, რაც ტკეც1-2.
- კეც3 იგივეა, რაც კგც2.
- კეცენ იგივეა, რაც კჲ̂ეცენ.
- კეცხ იგივეა, რაც კა̈ცხ.
- კეცხანდე̄რან იგივეა, რაც კა̈ცხჲნდირ.
- კეცხა̈შ იგივეა, რაც კა̈ცხა̈შ.
- კეჭოლ იგივეა, რაც კოჭო̄ლ.
- კეხ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ქს.), კეჴ (-ა̈რ) უშგ. -- კეხი. ჭყინტდ ბეგი კეხ ათაგ (\ ათგე) წელს (ბზ. 70) -- ბიჭმა სახედარს მაგარი კეხი დაადგა.
- კეჴ იგივეა, რაც კეხ.
- კე̄ნა იგივეა, რაც კა̈ნ2.
- კე̄ნჭა იგივეა, რაც კა̈ნჭო̄ლ.
- კე̄სა̈რ (-სრიშ, -სრა̈ლ) ბზ., კჲ̄სა̈რ (-სრიშ, -სრა̈რ) უშგ., კესა̈რ (-სრიშ, -სრა̈რ) ბქ., კე̄სარ

(-სრიშ, -სრალ) ლშხ., კეისა̈რ (-იშ, -სარა̈ლ) ლნტ. -- ხელმწიფე, კეისარი. ქუ̂ერწილ ხა̄რხ ბა̄ზი კე̄სრიშ (ბზ. 14) -- ამაღამ კეისრის ქორწილი აქვთ. კა̄̈სა̈რს ხორი სემი გეზალ (ბზ. 67) -- ხელმწიფეს ჰყავს სამი შვილი. ალ მაზუ̂აბს კესრიშ ლიც ხაჟხა (ბქ.) -- ამ წყაროს კეისრის წყალი ჰქვია. ლჷმა̄ზნ კე̄სარ ნადირი ლადგარდ (ლშხ. 68) -- თურმე კეისარი ნადირის მოსაკლავად მიდიოდა. შდრ. ხელწიფხ.

- კე̄შ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), კეშ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ტყაპუჭი, ტყავკაბა, ქურქი. ბაჯუდ ქ'ა̄̈დი̄ლე კე̄შ (ბზ.) -- ბაჯუმ გაიძრო ტყაპუჭი. კუ̂იდრ კეშს ქა ისპა (ბქ. 304) -- მკვიდრი ნათესავი ქურქს გადმოიბრუნებდა (მიცვალებულის დაკრძალვის დღეს). კნინ. კე̄შილდ ბზ., კეშჷლდ ლნტ.
- კიბ იხ. კიჩხ1.
- კიბდონ იგივეა, რაც კიბდუ̂ენ.
- კიბდუ̂ენ (-უ̂ნიშ, -დონა̈რ) ზს., კიბდენ (-დონა̈რ) ლხმ., ლნტ., კიბდონ (-ა̈რ) ბეჩ., ფარ., კიდბონ (-არ) ლშხ. -- კიდობანი. კიბდუ̂ენს კიცხრე მურტყუ̂ი ლახა̄̈გა̈ნ (ბზ. 405) -- კიდობანს მიადგა ბელტიყლაპია (ბელტების მყლაპავი). ეჯჲა̈რს კიბდონისგა მჷსკა̈დ ხოსდახ (ბქ. 28) -- იმათ კიდობანში ბეჭედი ედოთ. ლჷმარე დია̈რ კიბდენს დემ ესერ ხექმენი (ანდ.) -- გამომცხვარი ("დამზადებული") პური კიდობანს არ ემატებაო. კიდბონარისა უ̂ობობუა̄ჲ ფა̄̈ნთხარ სერ დე̄სამა არი (ლშხ. 59) -- კიდობნებში ობობას ქსელ(ებ)ის მეტი არაფერია. კნინ. კიბდუ̂ენილ ბზ., ლნტ., კიბდენილ ზს., კიდბონი̄ლ ლშხ.
- კიდბონ იგივეა, რაც კიბდუ̂ენ.
- კიდე (ონკჷდ, ანკიდ; ა̈ნკდე ზს., ანუ̂კუდ, ანკიდ; ა̈ნკდე ლნტ.), კჷდე (ონკჷდ, ანკიდ; ანკდე) ლშხ., გრდმ. -- წყვეტს, ჟლეტს, სპობს. ჯა̈რ ჟ'ანკიდხ (ბზ. 5) -- ჯარი ამოწყვიტეს. ანკიდ...

ხუ̂ჲ ჯ̈არ ალ ზურალდ (ლნტ. 113) -- ამ ქალმა ბევრი ჯარი გაწყვიტა.

- კიზ (-იშ, -̈არ) ზს., კი̄ზ (-არ) ლშხ. 1. კოვზი. ბაბად ჟ'ანტ̄ჳბე უ̂ისტა კი̄ზ (ბზ.) -- ბაბუამ გათალა კოხტა კოვზი. 2. ნაღვერდლის (ნახშირის) სარევი იარაღი სამჭედლოში. ლღთნე მარა შიხიშ ლ̈ჩდინად კიზ ლახემხ (ბქ. 248) -- {გამო}რჩეულ კაცს ნახშირის მოსარევად რკინის კოვზი მისცეს. კნინ. კი̄ზილდ. შდრ. ყო̄შ.
- კიკბერ (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- გადაკეტილი კარის შესატეხი ხის მორი (ძველად); ძალა (ახლა). კიკბერი მაჯო̄ნ ლი მიშგუ მეზუ̂ბელ (ბზ.) -- ჩამრგვალებულია (მორის მსგავსია) ჩემი მეზობელი. გადატ. კიკბერიშ ლიბკინე (ბქ.) -- კედელთან მიყუდება. ̈ამირმდ კიკბერ ახბეკ დ̈უ̂ მ̈ყმ̈ყს (ბქ. 261) -- ამირანმა კედელთან მიაყუდა ბაყბაყდევი (ძალა მიაბჯინა ბაყბაყდევს).
- კილ1 (-იშ, --) ბქ. -- ნაკლი, წუნი, ზადი, მიზეზი. ალ სიმაქს მამაგუ̂ეშ კილ ხულუ̂ა (ბქ.) -- ამ ქალწულს არავითარი ნაკლი არ აქვს. კილ ბ̈ჲ ხეღენი, ეჯკ̈ალიბ დ̈არ ლი (ბქ.) -- უნაკლო არავინაა (ნაკლი არ ექნება, ისეთი არავინ არის).
- კილ2 იგივეა, რაც კი̄ლ.
- კინტ (-იშ, -̈არ) ბქ., კირტ (-ალ ლშხ., -̈ალ ლნტ.) -- ჩვარი, ქსოვილის ნაკუწი, ნაფლეთი, ნაგლეჯი. დედბერილს კინტდ ლჷგნე ლერქუ̂̈არ ხ̈ქუ̂ (ბქ.) -- დედაბერს ნაფლეთ{ებ}ად ქცეული ტანისამოს(ებ)ი აცვია. მ̈ხე ლჷთენე ბეფშ ქახოჭონეხ კირტისა (ლნტ. 258) -- ჩვილი (ახალდაბადებული ბავშვი) გამოუხვიეს ჩვარში. კნინ. კინტილ ზს., კირტი̄ლ ლშხ.
- კინტაუ̂ იგივეა, რაც კიტაუ̂.
- კინტრ იგივეა, რაც კჷნტჷრ.
- კინჩხ (-იშ, -̈არ) ზს., ლნტ., კი̄ნჩხ (-არ) ლშხ. -- კისერი, კინჩხი, ქეჩო, ქედი (ხარისა). დუ̂უ̂დ

მიჩა დის კინჩხ ახქჳ̂იც (ბზ. 310) -- დევმა დედამისს (თავის დედას) თავი (კისერი) მოაჭრა. ალის კინჩხიშ მა̈ზიგ ხა̈მთქჳ̂ენა (ბქ.) -- ამას კისრის ტკივილი სჩვეოდა თურმე. ეშჳ̂ი კინჩხ შგურ ჩხარამუნ ესერ ოხქჳ̂იცა (ანდ.) -- ერთი კისერი სირცხვილს ცხრაჯერ მოუჭრიაო. ჴანარს კი̄ნჩხარ ხედა̄ჳ̂შიხ (ლშხ., ხორ. 7) -- ხარებს ქედ(ებ)ი {და}უშავდებათ. ჭყინტდ დაშნა̈ ხაჴიდ გჳ̂ელღაშა̈პს კინჩხქა (ლნტ. 258) -- ბიჭმა დაშნა დაარტყა გველეშაპს კისერზე.

- კინჯაბ იგივეა, რაც კგნჯა̈ბ.
- კინჯა̈ბ იგივეა, რაც კგნჯა̈ბ.
- კირ1 (-იშ, --) -- კირი. მგჟალჳ̂ა̈რს ფაქჳ̂დ კირ ოთჩიდინახ (ბქ. 13) -- მუჟალელებს ფქვილისთვის კირი შეურევიათ. კირ-უფიშგას ჭედ ესერ ოთხჳ̂ირა (ანდ.) -- გაუხსნელ კირს კედელი დაუნგრევიაო.
- კირ2 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- ჩლიქი. ჴა̈ნს კირა̈ლ ახზიგდა \ ოხსტჳ̂ი̄ნდა (ბზ.) -- ხარს ჩლიქები ასტკივდა.
- კირ3 ბზ. -- ხის ქანჩი (თოკის გასაყრელი და მარხილზე დასამაგრებელი). კირს ბეგი ზექხა̈ნქა ატა̄ბეხ (ბზ.) -- ქანჩს მაგარი ხისგან თლიან. მი ბეგიდ ლათლჲრაჟი̄ნ კირ ჩჳ̂ა̈მპა̈ჭყ (ბზ.) -- მაგრად მოჭერისას ქანჩი გამეპო (გამეხლიჩა).
- კირაჳ̂ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- საბძელი. სგა ანტხენიხ კირაჳ̂ხენ (ლშხ. 16) -- მობრუნდებიან საბძლიდან. ჭყინტ კირაჳ̂ხოჲსა ა̈მეჩედ (ლნტ. 246) -- ბიჭი საბძელში შესულა.
- კირონ იგივეა, რაც კირჳ̂ენ.
- კირტ იგივეა, რაც კინტ.
- კირჳ̂ენ (-იშ, -ჳ̂ონა̈რ) ზს., კირონ (-ალ) ლშხ., კირენ (-ა̈ლ) ლნტ. -- კელაპტარი, ცვილის

დიდი სანთელი (უნთებენ მიცვალებულს). თხურმა̈̄შ ხატჳ̂არ კირჳ̂ენ (ბზ. 407) -- სასთუმალთან ანთია კელაპტარი. ლჸდგა̈რიშ კირჳ̂ენ ჟი ხატჳ̂ანდ (ბქ. 299) -- მკვდრის კელაპტარი ენთო. მუჟჳ̂ელს კირენ ხუჳ̂ა (ლნტ. 54) -- წინამძღოლს კელაპტარი აქვს.

- კისა იგივეა, რაც ქესა, ქისა.
- კისდ იგივეა, რაც ტკისდ, ტკიცდ.
- კიტა̈ჳ̂ (-ტჳ̂ა̈შ, -ტჳ̂ა̈რ ბზ., -იშ, -ტაჳ̂ა̈რ ლნტ.) კიტაჳ̂ (-არ) ლხმ., ლშხ., კინტა̈ჳ̂ (-ტჳ̂ა̈შ, -ტჳ̂ა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- კნუტი, ცინდალი. ციცჳ̂დ ჳ̂ოხჳ̂იშდ კიტა̈ჳ̂ ანთენე (ბზ.) -- კატამ ხუთი კნუტი დაყარა (გააჩინა). კნინ. კიტჳ̄ლ ბზ., კიტაულ ლხმ., ლნტ. სემი კიტჳ̄ლა̈რ ა̈მჸედხ (ბზ. 99) -- სამი კნუტ(ებ)ი მოსულა(ნ). გადატ. კინატჳ̄ლ ლშხ. -- კრავი, ბატკანი (სუსტი, კნუტის მსგავსი). ღოლღა̄ქდ ეშხუ კინატჳ̄ლ გარ ანთენე (ლშხ.) -- ცხვარმა მხოლოდ ერთი სუსტი ბატკანი მოიგო. შდრ. ცინდა̈ჳ̂.
- კიჳ̂ა̈ნ (-იშ, -არ) ბზ., კიჳ̂ან (-არ) ლშხ. -- მოძახილი, გამკივანი, წვრილი ხმა. ერჳ̂ა̄ლე̄მ კიჳ̂ა̈ნი̄ ლა̄̈ქჳ̂ას (ბზ.) -- ვინმემ მოძახილიც თქვას. ჲერ კიჳ̂ანს ყჸლე (ლშხ. 42) -- ზოგი მოძახილს ამბობს.
- კიჳ̂ე იგივეა, რაც კი̄ჳ̂ე.
- კიჩხ1 (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), კიბ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- კიბე. დეცს კიჩხ მა̄მ ხეგი (ბზ.) -- ცას კიბე არ {მი}ედგმება. და̈ჳ̂ა̈რდ ჟ'ანშკა̈დხ კიბ (ბქ. 33) -- დევებმა გამოჭედეს კიბე. დეცთეჟი კიბ და̈ს ესერ ხოგა (ანდ.) -- ცამდე კიბე ვერავის მიუდგამსო. დე̄ფანთეჟი კიჩხ ლოხჳ̂გე (ლშხ.) -- აივანს კიბე მივუდგი. ჭყინტდ ჟი ლა̈ჲგე კიბ ქორხოჟი (ლნტ. 312) -- ბიჭმა მიიდგა სახლზე კიბე. კნინ. კიჩხჸლდ ბზ., ლშხ., კიბჸლ ბქ., ლნტ.
- კიჩხ2, ბოტ. -- პარკი (ცერცვისა, ლობიოსი, წიწაკისა...). ძაძუს ლებია̈შ კიჩხა̈რ ჩ'ოთშჸდ

(ბქ.) -- ძაძუს ლობიოს პარკები დაუცვივდა.

- კიც იგივეა, რაც კჷც1.
- კიცხ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ბელტი. ალ მა̄რე კიცხს ჩუ ჲურტყჷ̂ი (ბზ. 404) -- ეს კაცი ბელტს ჩაყლაპავს. ალჲა̈რ კიცხა̈რს რილჷ̂ეხ (ბქ. 229) -- ესენი ბელტებს ფშვნიან (შლიან).
- კი̄ზ იგივეა, რაც კიზ.
- კი̄ლ ბზ., ლშხ., კილ2 ბქ., ლნტ. (-იშ, --) 1. კივილი. ა̈ნკიდ კი̄ლ დედბერდ (ბზ. 399) -- დედაბერმა კივილი დაიწყო (ამოიღო). ეჯჲი კილს იკედ (ბქ. 34) -- ის შეჰკივლებს (კივილს იღებს). 2. ამბავი (ჩვეულებრივ, ცუდი).
- კი̄ლი (კჷ̂ი̄ლდა̈ს, კი̄ლდა; კი̄ლდე̄დს ბზ., კი̄ლის, კი̄ლდა; კი̄ლდეს ლშხ.), კილი (კ{ჷ̂}ილ, კილიჷ̂, კილიდეს ბქ., კჷ̂ილდა̈ს, კილდა; კილდეს ლნტ.), გრდუვ. -- კივის. ზურალა̈̄რ კი̄ლიხ (ბზ. 8) -- ქალები კივიან. ისგა̈ხიშ ნა̈თი-ნა̈თსა̈ჷ̂ ლეზჷ̂რა̈ლ კილიჷ̂ (ბქ. 297) -- ახლო ნათესავი ქალები (საქალო) კიოდნენ (კიოდა). ამეჲსა ჷ̂იჯ კილი (ლნტ. 204) -- ამაში გველი წივის ("კივის").
- კი̄ნჩხ იგივეა, რაც კინჩხ.
- კი̄ჷ̂ე (--, ლა̈ჲკი̄ჷ̂ე; ლა̈ჲკი̄ჷ̂ნე ბზ., --, ლეჲკი̄ჷ̂ე; ლეჲკი̄ჷ̂ნე ლშხ.), კიჷ̂ე (--, ლა̈ჲკიჷ̂ე ბქ., ლნტ., ლა̈ჲკიჷ̂ნე ბქ., ლა̈ჲკიჷ̂ი ლნტ.), გრდუვ. -- ბრწყინავს, კიაფობს. ლაგა̄გიჟი ეშ მჷრ კი̄ჷ̂ა (ლშხ. 61) -- ზღურბლზე რაღაც კიაფობდა.
- კლა̈თხი იგივეა, რაც კჷ̄ლთხი.
- კლა̈ს (-იშ, კლასა̈რ) ზს., ლნტ., კლას (-ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.) -- სკოლა. ჭყინტგეზალს ხჷ̂ა̈ჲ ხა̈ნ ხა̄რ კლასისგა (ბზ. 438) -- ვაჟიშვილი დიდი ხანია სკოლაშია (ვაჟიშვილს დიდი ხანი აქვს

სკოლაში). კლჲსიშ ჰჲზუ̂ისგა ლეგმგენ ლაჯუ̂მი (ბქ. 195) -- სკოლის ეზოში მდგარა ეკლესია.

- კობ იგივეა, რაც კო̄ბ.
- კობეშია იხ. კუ̂ახნესგ.
- კოკეფ იგივეა, რაც კაკჲფ.
- კოკორჲ (-იშ, -რაუ) ზს., კოკორ (-აშ, -ალ ლშხ., -ჲშ, -ჲლ ლნტ.) -- კვერი, კოკორი. სტოლჟი ეშუ̂ი კოკორჲ ზეჸსდ (ლხმ.) -- მაგიდაზე ერთი კვერი იდო. დიჲრი კოკორი დესა გულუ̂ა (ლნტ.) -- პურის კვერიც არ გვაქვს. კნინ. კოკორი̄ლ ბზ., კოკორჸლ ბქ., კოკორო̄ლ ლშხ., კოკოროლ ლნტ. ჲმირჲნდ მიჩა დის ქახანაყუ̂ნე კოკოროლ (ლნტ. 249) -- ამირანმა დედამისს (თავის დედას) გამოაცხობინა კოკორი (პატარა კვერი). შდრ. კუ̂ერ2.
- კოლეფ (-ლფიშ, -ლფჲრ) ზს., ლნტ., კოლოფ (-იშ, -არ) ლშხ. -- კოლოფი. კოლეფისგა შდაუ̂ალ ჩუ̂ადყიმეხ (ბქ. 59) -- კოლოფში მერცხალი დაახრჩვეს. კნინ. კოლფი̄დ ბზ., კოლფჸდ ბქ., კოლოფო̄ლ ლშხ., კოლოფოლ ლნტ. ნე̄სყო̄ლ ჩუ̂ესჸდ კოლფი̄დისგა (ბზ.) -- ნემსი ჩადე პაწია კოლოფში.
- კონჩხჲრ (-ხრეშ ბზ., -ხრიშ ბქ.) -- მიცვალებულის წლისთავზე გამართული საკურთხი დიდი წვეულებით. ლჸდგჲრს კონჩხჲრს ქორშჲრ ხეჩმუდხ (ბქ. 302) -- მიცვალებულს წლისთავის საკურთხს უმზადებდნენ (უკეთებდნენ) ოჯახის წევრები ("სახლისანი"). შდრ. ნაკუნჩხენ.
- კოპეშია იხ. კუ̂ახნესგ.
- კოტოტ, კოტეტ (-იშ, -არ ლშხ., -ჲრ ლნტ.) -- კოტა, კეხის ან უნაგირის ტახტა. გარდატყუაჲდ ჩუ̂ესდე გაკ უნგირი კოტოტჟი (ლშხ. 78) -- გარდატყუამ (ზღაპრ. პერს.) კაკალი უნაგირის ტახტაზე დადო. შდრ. ყუ̂იმბრ.
- კოტო̄ლ, კოჭო̄ლ ბზ., ლშხ., კუ̂ეტო̄ლ, კუ̂ეჭო̄ლ ბზ., კუ̂ეტოლ, კუ̂ეჭოლ, კეჭოლ, კოტოლ,

კოჭოლ ბქ., ლნტ. (-ӓშ, -აშ, --) -- პატარა, ცოტა, მცირე. აჩ̈ად კოტо̄ლ ხ̈ან (ბზ. 371) -- გავიდა ცოტა ხანი. მიჩ ესერუი ესცჷირ კჷეტо̄ლ წჷ̈ადჳლდ (ბზ. 399) -- მეც დამიტოვეო ცოტა მწვადი. დი̄ნა̄ ქორისა მაყრალ კოჭо̄ლს გარ ირა̄გეხ (ლშხ. 32) -- გოგოს სახლში მაყრები მხოლოდ ცოტა ხანს დაყოვნდებიან. სკაშხენ არდა კოტოლ კოლოფოლ (ლნტ. 249) -- შიგნით იყო პატარა კოლოფი. სკა ასაგეხ კჷეტოლ ლეღჷ (ლნტ. 226) -- ჩაადგეს ცოტა ხორცი. მაჩუბჷ̈არ კჷეჭოლ მ̈ად ლასხ (ლნტ. 5) -- მაჩუბები პატარა არ იყო (იყვნენ). ჲეხჷ-ჭ̈აშს მ̈ადმა ხ̈ალჷენახ კეჭოლ ნ̈აკჷეთჳნქა (ლნტ. 265) -- ცოლ-ქმარს არაფერი ჰქონიათ, პატარა ნაკვეთის გარდა.

- კოლონ იგივეა, რაც კულჷინ.
- კოლо̄ნ იგივეა, რაც კულჷინ.
- კოჯ (-ӓშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.,) -- კლდე. ალ კოჯ ძღჷდ კჷ̄ლთხი ლი (ბზ. 1) -- ეს კლდე ძალიან მაღალია. ბეჟანდ დადა კოჯ̈არ ლექჷა ადკჷ̈არ (ბქ. 161) -- ბეჟანმა დედაბერი კლდე(ებ)ზე გადააგდო. უკჷიშა ზურალ̈შ ლიბურგელს კოჯ̈აშ ესერ ლიკჷშე ხოჩა (ანდ.) -- ჯიუტი (უტეხი) ქალის შეჭიდებას კლდესთან შებმა (კლდის ტეხა) სჯობიაო. ზითუნახაჷ ჟ'აჩად კოჯთე̄ჲსა (ლშხ. 61) -- მზეთუნახავი ავიდა კლდეზე (კლდეში). ქ̈აჯდ სკადარეკნე ღოლდაქ̈არ კოჯხოჲსა (ლნტ. 260) -- ქაჯმა შერეკა ცხვრები კლდეში.
- კӧრტ, კჷერტ (-იშ, კორტ̈ალ) ბზ., კჷირკჷ (-ӓრ) ზს., კჷირტ (-ალ ლშხ., -ӓლ ლნტ.) -- 1. კვირტი -- გამკვრივებული ნაწილი მატყლში. ზურალ მ̈ატყი კჷირკჷს ქაკჷანე (ბქ. 305) -- ქალი მატყლის კვირტს გადმოაგდებს. 2. მურკლი, კურკუშელა (ფქვილისა). ქაქს კორტ̈ალ ხეჩდა (ბზ.) -- ფაფას მურკლები ურევია. გაგ კჷირკჷშჷ გჷეში ლ̈ასჷ (ბქ.) -- ფაფა კურკუშელ{ებ}ით იყო სავსე. შდრ. კუკურ, ჭიჭკჷ.

- კო̄ბ (-ä̈შ, -{ჳ̂}ä̈რ) ბზ., კობ (-იშ, -ä̈რ) ბქ., ლნტ., კო̄პ (-არ) ლშხ., კოპ (-ä̈რ) ლნტ. 1. ხის სახელურიანი ჯამი, ხის დიდი კოვზი, ჩამჩა. აფხნეგä̈რდ ä̈ნგჳ̂ეშხ ლიც კო̄ბშჳ̂ (ბზ. 162) -- ამხანაგებმა დაისხეს წყალი ხის ჯამით. 2. ხის სასმისი. კობä̈რშჳ̂ ä̈რყიშ ლითჳ̂ნä̈ლი ლი (ბქ. 79) -- არაყის სმა ხდება (არის) ხის სასმისებით. კნინ. კო̄ბო̄ლ, კო̄ბგლდ ბზ., კობგლ, კობლჷდ ბქ. ამეჩუ არი კო̄ბო̄ლ (ბზ. 389) -- აქ არის ხის პაწია ჯამი. ბეფშჳ̂დ კო̄ბგლდ ჟ'ä̈ნკიდ (ბზ. 31) -- ბავშვმა ჩამჩა აილო.
- კო̄პ იგივეა, რაც კო̄ბ.
- კუბ (-იშ, -ჳ̂ä̈რ ბზ., -ä̈შ, -ä̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- კუბო. საფლä̈ჳ̂თეჲსგა სგა ლჷგგე ხ̄არხ კუბ (ბზ. 87) -- საფლავში ჩადგმული აქვთ კუბო. ლჷფკელ ხაშთხჳ̂ა ოქრეშ კუბშჳ̂ (ბქ. 195) -- ბანოვანი ოქროს კუბოთი მარხია. კუბ სგობინისა ჩჳ̂აფი̄ნეხ ნაბადს (ლშხ. 34) -- კუბოს წინ დააფენენ ნაბადს.
- კუბად, კუბä̈დ იგივეა, რაც კუბდä̈̄რ.
- კუბდä̈̄რ (-იშ, -დǟრä̈ლ) ბზ., კუბად ლხმ., კუბä̈დ, კუბდä̈რ (-ბდიშ, -დä̈რ, -დარä̈რ) ბქ., კუპტǟრ (-ალ) ლშხ., კუპატä̈რ (-ä̈რ), კუპä̈ტი დიä̈რ ლნტ. -- კუბდარი, ხორცის გულიანი პური. ზურǟლს ხოჲä̈ხ კუბდä̈̄რი{შ}ჳ̂ერთქლ (ბზ. 244) -- ქალს ეცა კუბდარის ორთქლი. ალä̈რდ კუბდä̈რ ანნაყეხ (ბქ. 19) -- ამათ კუბდარი გამოაცხვეს. კუპä̈ტი დიä̈რ ლჷჭე ლი (ლნტ. 34) -- კუბდარი ("კუპატის პური") გამომცხვარია. კნინ. კუბდილ ბქ.
- კუდä̈ჲ (-ä̈იშ, -დაუ) ბზ., ბეჩ., კუდä̈ (-იშ, -დაუ) ბქ., ლნტ. 1. მოკლე, ცოტა. კუდä̈დ ä̈ხხინნე ი ლჷკმä̈შ ჴედნი (ბქ. 196) -- ცოტას გამოუშვებ და მაგარი გამოვა. 2. მოკლეკუდა, უკუდო (ხარი, მელა...). კუდä̈ჲ მǟლს ჩ'ოთძგჳ̂ä̈ბ ბოგ (ბზ. 361) -- უკუდო მელას ხიდი ჩაუტყდა. 3. გადაჭრილი და დამოკლებული თოფი. მიშგჳ̂ა კუდä̈ჲს ჰერ ოთღანდა (პოეზ. 66) -- ჩემს

კუდას ხმა გაედინა.

- კუდურ ბზ., კუდირ ბქ. (-დრიშ, -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ ბქ.), კუდუ̂ირ (-უ̂რიშ, -უ̂რა̈რ) ლხმ., კუდურ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მორი, ძელი; კუდირს ესერ ჯი ბიჯუ̂ე (ბქ. 254) -- მორს თვითონ დავაპობო. კნინ. კუდლა̄დ, კუდრილ.

- კუდ{უ̂}ირ იგივეა, რაც კუდურ.

- კუთხ{უ̂} (-იშ ბზ., ლშხ., -ა̈შ ბქ., -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), კუ̂ითხ (-ა̈რ) ლნტ. 1. კუთხე. დიდ ბეფშუ̂ კუთხისგ' ე̄სგენე (ბზ.) -- დედამ ბავშვი კუთხეში დააყენა. ზურალ ლჯგ კუთხისგა (ბქ. 63) -- ქალი დგას კუთხეში. ფაუს სგა ხოჩდიხ კერა̈იშ კუთხუ̂ისგა (ბქ. 6) -- ჯოხს შეუკეთებენ კერიის კუთხეში. 2. კაჟიანი თოფი. კუთხუ̂ას მიშგუ̂ა გგრმგნ ათხად (პოეზ. 86) -- ჩემმა კუთხვამ დაიგრიალა (კუთხვას ჩემს გრიალი მოედინა). 3. ლნტ. კუთხ ბა̈ჩ -- ოთხკუთხედი ქვა.

- კუკუმ1 (-იშ, --) ზს. -- წვეთი. კუკუმ მა̄მ მეშყდე̄ლი ამ ლუფხს დეცხა̈ნჩუ (ბზ.) -- ამ ზაფხულს წვეთი არ ჩამოვარდნილა ციდან. უ̂ობა̈შგნ ჲელი დეცეშ ეშხუ კუკუმს დემ აკუ̂ანა დეცხენჩუ (ბქ.) -- ბევრჯერ ელია (ცის{ა}) ერთ წვეთს არ ჩამოაგდებდა ციდან.

- კუკუმ2 (-კმიშ, -- ბზ., -უ̄შ, -- ლშხ.), კგკგ (-ა̈შ, --) ბქ. -- კრინტი. კგკგა̈შ ესერ მუქუ̂ისგ მადე ლი (ბქ. 262) -- კრინტის ამომღები (მთქმელი) არ ვარო. კუკუმ ნოსა ეხკგდა (ლშხ.) -- კრინტი არ დაძრა (ამოიღო).

- კუკურ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ხის კვირტი. უსკუ̂ს ქა მეჯდე ხა̄რ კუკურ (ლშხ.) -- ვაშლს გამოტანილი (გამოსული) აქვს კვირტი. შდრ. კო̈რტ.

- კულ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- საგაზაფხულო წმინდა ხორბალი. კათხთეჲსგა ხუ̂ა̈გუ̂შად კულა̈შ ზედა̈შს (ბქ. 4) -- კათხაში ვასხამდით საგაზაფხულო წმინდა ხორბლის(გან გამოხდილ)

ზედაშეს.

- კულӓრ იხ. კუ̂ილ.
- კული (-ლი̅შ ბზ., ლშხ. \ -ӓშ, -ӓრ ზს., -არ ლშხ.) -- ხამი შალი. ჯოკიას ხულუ̂ӓ̅ნდა კული შალბӓრ (ბზ.) -- ჯოკიას ჰქონდა ხამი შალის შარვალი. კულიჲაქ მӓტყ მӓნკუ̂ი ქა ლეშყუ̂დი ლი (ბქ. 305) -- საშალე მატყლი ჯერ უნდა გაირეცხოს (გასარეცხია).
- კუმӓშ (-მშიშ, -მშӓრ ზს., -იშ, -მაშӓრ ლნტ.), კუმაშ (-მშიშ, -მშარ) ლშხ. -- საქონელი. კუმში ჯუ̂ეგ... ხობრӓჲახ ლახუ̂ს (ბზ. 330) -- საქონლის ჯოგი მთაში (მთას) მიუბარებიათ. ჰასუ̂იშს კუმӓშს ხაჰუ̂დიუ̂ხ (ბქ. 293) -- (გათხოვილ) ასულს საქონელს აძლევდნენ. ალ ბალახს ლუნთისა ხӓ̅მნეხ კუმაშს (ლშხ. 40) -- ამ ბალახს ზამთარში აჭმევენ საქონელს. ჯუ̂ინალდ მარალ ი კუმӓშ აშხუმდ არდახ (ლნტ. 5) -- ძველად ხალხი და საქონელი ერთად იყვნენ.
- კუნკუ̂ӓს (-იშ, -ӓრ) ბქ., ლნტ. -- შული, ნართი, გორგალი (ძაფისა). კუნკუ̂ӓსს ხუ̂ӓსყეიდ (ლნტ. 29) -- შულის ვაკეთებთ.
- კუპატӓრ, კუპტა̅რ იგივეა, რაც კუბდӓ̅რ.
- კუპӓტი დიӓრ იგივეა, რაც კუბდӓ̅რ.
- კუპრ (-იშ, -ӓლ ბზ., ლნტ., -ӓრ ბქ.) -- კუპრიელი, ტიკი, ტიკჭორა. ალჲӓრდ ჩუ ლაი̅შხ ეშხუ კუპრ ჰარӓყ (ბზ.) -- ამათ დალიეს ერთი ტიკჭორა არაყი. [ჰარӓყ] კუპრშუ̂ ხოწიბ (ბქ. 343) -- არაყი კუპრიელით ჰკიდია.
- კურენჭ იგივეა, რაც გურე̅ჭ.
- კუტӓლ (-ტლიშ, -ტლӓრ) ბზ., კუტალ (-ტლიშ, -ტლარ) ლშხ. -- კულა, ღვინის სასმისი. ხენწიფს ოთზეზეხ გოში კუტალ (ლშხ. 78) -- ხელმწიფეს გაუგზავნეს სავსე კულა.

- კუღუნ იგივეა, რაც კუღუ̂ინ.
- კუღუ̂ინ, კუღუნ (-უ̂ნა̈შ, -უ̂ნა̈რ) ბზ., კჷღჷნ (-ღნიშ, -ღნა̈რ) ბქ., კოღო̄ნ (-იშ, -არ) ლშხ., კოღონ (-ა̈რ) ლნტ., ზოოლ. -- კოღო. ალას კუღუ̂ინ ლახხუ̂ი̄დ (ბზ. 443) -- ამას შეხვდა კოღო. კჷღნიშ ნა̈ჷეფს ხა̈მთქუ̂ა მა̈ხერა (ბქ.) -- კოღოს ნაკბენმა ქავილი იცის (ნაკბენს... სჩვევია). ალმინდ ა̈სწუ̂ენეხ კოღონა̈რზუმ იმალე (ლნტ. 157) -- ამათ დაინახეს კოღო(ები)სხელა რაღაც.
- კუშე იგივეა, რაც კუ̂იშე.
- კუჭ იგივეა, რაც კუ̂იჭ.
- კუხ{უ̂} (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლნტ., კუ̂იხუ̂ (-ა̈რ) ლხმ. -- მკვახე. კუხ ბარყუ̂ენდს ხუ̂იზბი (ბზ.) -- მკვახე ტყემალს ვჭამ. შუკუ̂ლისგა კუ̂იხუ̂ უ̂ისგილდ ხეკუ̂რუნ (ლხმ.) -- გზაში პატარა მკვახე ვაშლი ეგდო.
- კუ̂ად იგივეა, რაც კუ̂ადა̈ლ.
- კუ̂ადა̈ლ (-დლიშ, -დლა̈რ) ზს.. კუ̂ედალ (-დლა̈შ, -დლა̈რ), კუ̂ად (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., კედალ (-დლა̈შ , -დლა̈რ) ლხმ., კუ̂ედელ (-დლიშ, -დლარ) ლშხ., კუ̂ედალ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ლნტ. -- წნელი, შოლტი; წკეპლა, სახრე. უ̂ისიბ ჯანა̈რს კუ̂ადა̈ლს დე̄მა ხოსპა (ბზ.) -- უსუპი ხარებს სახრეს არ {მო}უქნევდა. ნეწუ̂იდ კუ̂ედალშუ̂ კჷლარს ა̈სყიხ (ბქ. 231) -- წვრილი წნელით კონებს {შე}კრავენ (აკეთებენ). სგობნე მა̄რას ტოტისა კუ̂ედელ ხუღუ̂ა (ლშხ. 22) -- წინა კაცს ხელში წკეპლა უჭირავს (აქვს). ხაჯდ კუ̂ედალ ძუღუ̂აჟი (ლნტ. 302) -- დაარტყი შოლტი ზღვას! კნინ. კუ̂ადლი̄დ ბზ., კუ̂ედლჷდ ბქ., კედლჷდ ლხმ., კუ̂ედელი̄ლ ლშხ., კუ̂ედლილ ლნტ.
- კუ̂ამ იგივეა, რაც კუ̂ა̈მ.

- კჳ̂ანჩხ{ჳ̂} იგივეა, რაც კჳ̂ა̄ნჩხჳ̂.
- კჳ̂არდ{ჳ̂}იმ (-{ჳ̂}მიშ, -{ჳ̂}მა̈რ) ბქ. -- ადამიანის ან ცხოველის ტანი, სხეული, ტორსი. და̈ჳ̂დ ელთუქჳ̂არიშ კჳ̂არდიმ ლჷცთეჲსგა ადკჳ̂ა̈რ (ბქ. 96) -- დევმა ელთუქვარის ტანი წყალში გადააგდო. ჭჷშხურ ი შიურ მა̄რე კჳ̂არდჳ̂იმ გარ ესერ ლი (ანდ.) -- უფეხო და უხელო კაცი სხეულიდა არისო.
- კჳ̂არემ (-რმიშ ზს., ლშხ., -რმა̈ლ ბზ., -რმა̈რ ბქ., -რმალ ლშხ.), კჳ̂ა̈რემ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ყინული. ლე̄თშჳ̂ ლჷყა̄რ კჳ̂არმა̈ლს იწბი̄ნე (ბზ.) -- ღამით სახურავი ყინულ(ებ)ს იკიდებს. ამნემ კჳ̂არემ ჩჳ̂ადბუჭკურე (ბქ. 36) -- ამან ყინული დახეთქა.
- კჳ̂ა{რ}ჩხა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., კაჩხჳ̂აჲ (-ჳ̂ა̄ჲშ, -ჳ̂ა̄რ) ლშხ., კაჩხჳ̂ა̈ (-ჲშ, -ჳ̂ა̈რ) ლნტ. -- კოჭლი. ა̈გის ჩჳ̂ა̈მსედე̄ლი კჳ̂აჩხა̈ჲ და̄ჳ̂ (ბზ. 404) -- შინ დარჩენილა კოჭლი დევი. კჳ̂აჩხა̈ჲ ქათლა̈დჷნქა მამგჳ̂ეშ ჯეთხა̈ნ (პოეზ. 24) -- კოჭლი ქათმის მეტი არაფერი იშოვე (გეშოვა).
- კჳ̂არჩხა̄ლი (--, კჳ̂არჩხა̄ლდა; კჳ̂არჩხა̄ლდე̄დს ბზ.), კჳ̂არჩხა̈ლი (--, კჳ̂არჩხა̈ლიჳ̂; კჳ̂არჩხალიდეს ბქ., კჳ̂არჩხა̄ლდა, კჳ̂არჩხა̄ლდეს ლშხ., კჳ̂არჩხა̈ლდა; კჳ̂არჩხა̈ლდეს ლნტ.) გრდუვ. -- დუღს, ქაფქაფებს. ლიც ბჷგიდ კჳ̂არჩხა̈ლიჳ̂ (ბქ.) -- წყალი ძლიერ დუღდა.
- კჳ̂აში იგივეა, რაც კჳ̂ა̄ში.
- კჳ̂ახ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ ჩბხ., ქს., -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- 1. სამარხვო საჭმელი. ჴჳ̂ამა̄რედ კჳ̂ახს (ბზ. 10) -- ვამზადებთ სამარხვო საჭმელს. 2. ხმელი პური, ხმიადი. ქა̈მე ქუთს ქორა̈შ კჳ̂ახ ესერ ხოჩა (ანდ.) -- სხვის (გარე) ხაჭაპურს შინაური (სახლის) ხმიადი სჯობიაო.
- კჳ̂ახნესგ, კჳ̂ახნეშ{გ} (-იშ, -ა̈რ) ბზ., კოპეშია (-ია̈შ, -იოლ) ბქ., კობეშია (-ია̈შ, -იოლ) ბეჩ., კჳ̂ახნესჳ̂ (-არ) ლშხ., კჳ̂ახნეს (-ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- გოგრა, კვახი. აშხჳ̂ მჷმსტიჳ̂დ ა̈დქჳ̂ით ესნა̈რ კჳ̂ახნეშ (ბზ. 51) -- ერთმა მესტიელმა თურმე კვახი მოიპარა. სიმინდდ ხოჩდინახ

კოპეშია (ბქ. 281) -- სიმინდ[ის ყანა]ში (სიმინდისთვის) შერეული აქვთ გოგრა. ალ ა̈დგილს ალა̈შიხ კობეშიას (ბქ. 2) -- ამ ადგილას თესავენ კვახს. კნინ. კუ̂ახნესგი̅ლ ბზ., კუ̂ახნესუ̅ლ ლშხ., კუ̂ახნესილ ლნტ.

- კუ̂ა̈თხ იგივეა, რაც კუ̂ერ1.
- კუ̂ა̈მ1 (-იშ/-ა̈შ, --) ზს., ლნტ., კუ̂ამ1 ლშხ. -- კვამლი, ბოლი. ბუხარხა̈ნქა კუ̂ა̈მ ანღ̣რდა (ბზ.) -- ბუხრიდან კვამლი ამოდიოდა. მარე კუ̂ა̈მს ხეწად ცხეკისგა (ბქ. 141) -- კაცმა ტყეში კვამლი დაინახა (კვამლს შეხედა). კნინ. კუ̂ა̈მილდ ზს., ლნტ., კუ̂ამილდ ლშხ.
- კუ̂ა̈მ2 (-იშ \ -ა̈შ, კუ̂ამა̈რ) ზს., ლნტ. კუ̂ამ2 (-არ) ლშხ. -- კომლი, ოჯახი. ალი სოფელისგა სემი კუ̂ა̈მ გარ ასად (ბქ.) -- ამ სოფელში მხოლოდ სამი კომლი დარჩა. კნინ. კუ̂ა̈მილდ ზს., ლნტ.
- კუ̂ა̈რემ იგივეა, რაც კუ̂არემ.
- კუ̂ა̈რთხ იგივეა, რაც კუ̂ერ1.
- კუ̂ა̈ფხ (-იშ, კუ̂აფხა̈რ) ზს., ლნტ., კუ̂აფხ (-არ) ლშხ., ბოტ. 1. ნეკერი. თათაუ̂დ ხუ̂ა̅ჲ კუ̂ა̈ფხ ესუ̂ღე კუმა̈შს (ბზ.) -- თათავმა ბევრი ნეკერი დაუყარა (დაუდო) საქონელს. ალი შდგ̣ხენდიშ კუ̂ა̈ფხ ლი (ბქ. 71) -- ეს თხილის ნეკერია. ზაუ̂ ჩუ მელყუ̂ირ ლინთუ̂ კუ̂აფხსოუ̂ ლა̈ხგუ̂არან (ანდ.) -- ზაფხულში მწოლიარემ ზამთარში ნეკერი მიირთვასო (მწოლიარე ნეკერს მიადგესო).
- კუ̂ა̈შა (-შა̅შ, --) ბზ., კეშა (-შა̈შ, --) ბქ., კუ̂ეშა (-შა̅შ ლშხ., -შა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- {გა}ტეხა. ხა̈ტი კუ̂ა̈შა მა̅დ შიდ (ბზ.) -- ფიცის (ხატის) გატეხა არ შეიძლება. ქორა̈შ კეშალა სამგ̣რთა̈ლ ხედიუ̂ხ (ბქ. 292) -- სახლის გატეხისათვის სამართალში მიეცემოდნენ (სამართალი დაედებოდათ).

- კჳ̂ა̈ც (-კჳ̂აცა̈შ, --) ზს., კჳ̂ეც (-აშ ლშჴ., -იშ ლნტ., --) -- კვნესა. კჳ̂ა̈ც მესმი (ბქ. 168) -- კვნესა მესმის. გადატ. ციოყდ კჳ̂ა̈ც ნო̄საჳ̂ ა̈ნკიდ! (ბზ.) -- ციოყმა კრინტი არ დაძრას (კვნესა არ აიღოს)!
- კჳ̂ა̄ნჩხჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშჴ.), კჳ̂ანჩხ{ჳ̂} (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ხის სასმისი, კონჩხა. ალ კჳ̂ა̄ნჩხჳ̂ იმთე მა̄რ? (ბზ.) -- ეს სასმისი რას (საით) მეყოფა? კნინ. კჳ̂ა̄ნჩხულდ, კჳ̂ა̄ნჩხილდ ბზ., კჳ̂ანჩხულ ლშჴ. სემი კჳ̂ანჩხულ სგიმილ ლამა̄შჴ (ლშჴ. 82) -- სამი პატარა სასმისი ვეძა დამალევინეს.
- კჳ̂ა̄̈ში (-ში̄შ, -შჲა̈რ) ბზ., კჳ̂აში (-ჲშ, -შჲა̈რ) ლნტ., კჳ̂ა̄ში (-ში̄შ, -არ) ლშჴ. -- მჭადი. კჳ̂ა̄̈ში̄ ნა̈კჳ̂იშ ჴელმწიფს ჯიბთე ესჳ̂და (ბზ. 272) -- მჭადის ნატეხი ჴელმწიფეს ჯიბეში ჩაუდვია. სიმინდი ფექხენქა ხჳ̂ანა̈ყედ კჳ̂აშის (ლნტ. 32) -- სიმინდის ფქვილისგან ვაცხობთ მჭადს. შდრ. ჭკიდ.
- კჳ̂ედალ იგივეა, რაც კჳ̂ადა̈ლ.
- კჳ̂ედელ იგივეა, რაც კჳ̂ადა̈ლ.
- კჳ̂ეთჴ იგივეა, რაც კჳ̂ერ1.
- კჳ̂ეთხე იგივეა, რაც კჳ̂ე̄თხე.
- კჳ̂ენ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჩბჴ., ლნტ., კენ (ა̈რ) ლჴმ., კჳ̂ენ, რკჳ̂ენ (-არ \ ალ) ლშჴ., ზოოლ. -- კვერნა. კჳ̂ენს ი მალჳ̂ს ლინთჳ̂ლადელ ხეჭემინა̈ლჴ (ბქ. 234) -- კვერნას{ა} და მელიაზე ზამთარში (ზამთრის დღეს) ნადირობენ (კვერნას და მელიას დასდევენ). კენ ურინ და̈ს ესერ ხოტმურა (ანდ.) -- კვერნა ორჯერ არავის გაუტყავებიაო. ლა̄შხს ითხჳ̂ჲარჴ რკჳ̂ენს (ლშჴ. 2) -- ლაშხეთში ნადირობენ კვერნაზე (კვერნას). კნინ. კჳ̂ენო̄ლ ბზ., კჳ̂ენილდ ბქ., კენილდ ლჴმ. მეთხჳ̂ჲა̈რდ ჩჳ̂ადგა̈რ კჳ̂ენო̄ლ (ბზ.) -- მონადირემ მოკლა პატარა კვერნა.

- კუ̂ეძნი იგივეა, რაც კუ̂ეჰნი.
- კუ̂ერ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.), კერ2 (-ა̈რ) ლხმ., კუ̂ერთხ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), კუ̂ეთხ (-არ ლშხ. -ა̈რ ლნტ.), კუ̂ა̈{რ}თხ (-ა̈რ) ბზ., ლნტ. -- ჩაქუჩი, კვერი (მჭედლისა). ა̈მირანდ ხაჯიდ კუ̂ერ ჭუ̂ა̈დს (ბზ.) -- ამირანმა დაარტყა ჩაქუჩი კედელს. მჷშკიდიშ კუ̂ერიშ ჰერ ისმი (ბქ. 99) -- მჭედლის კვერის ხმა ისმის. თხუ̂იმს ესერ ჩუ ხოხპე კერშუ̂ (ლხმ.) -- თავს გაგიტეხ ჩაქუჩითო. კუ̂ა̈თხ ჟიუ̂ ესერ ა̈ნმა̄რე (ბზ.) -- ჩაქუჩი გაამზადეო. კნინ. კუ̂ა̈{რ}თხილდ ბზ.
- კუ̂ერ2 -- კვერი (პურისა, ყველისა...). თაშა̈რი კუ̂ერუ ლოქ ახონა̈ყე (ლნტ. 156) -- ყველიანი კვერი გამომიცხვეო. შდრ. კოკორა̈.
- კუ̂ერთხ იგივეა, რაც კუ̂ერ.
- კუ̂ერტ იგივეა, რაც კო̈რტ.
- კუ̂ეტოლ იგივეა, რაც კოტო̄ლ.
- კუ̂ეტო̄ლ იგივეა, რაც კოტო̄ლ.
- კუ̂ეუ̂ენი იგივეა, რაც კუ̂ეჰნი.
- კუ̂ეფხენი იგივეა, რაც კუ̂ეფხნი.
- კუ̂ეფხნი (ონკუ̂ფხ ბზ., ონკუ̂ეფხ ბქ., ანკუ̂ა̈ფხ; ა̈ნკუ̂ფხენი ზს., ონკუ̂ეფხ, ანკუ̂აფხ; ანკუ̂ფხენი ლშხ.), კუ̂ეფხენი (ანკუ̂ეფხ, ანკუ̂აფხ; ა̈ნკუ̂ეფხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ხტება. ანკუ̂ა̈ფხ ჟი ჩა̄̈ჟ (ბზ. 330) -- ცხენი წამოხტა. [დალ] ნაბა̄კუ̂ჟი ქორა̈შ ლაგენს კუ̂ეფხნი (პოეზ. 294) -- დალი (ერთ) ნაბიჯზე სახლის სიმაღლეს ხტება.
- კუ̂ეშა იგივეა, რაც კუ̂ა̈შა.
- კუ̂ეშენი იგივეა, რაც კუ̂ეშნი.

- კჳ̂ეშნი (ა̈კჳ̂შ{ჳ̂} ბზ., ოკჳ̂ეშ ბქ., აკჳ̂ა̈შ; ა̈კჳ̂შენი ზს., ოკჳ̂ეშ, აკჳ̂აშ; აკჳ̂შენი ლშხ.), კჳ̂ეშენი (აკჳ̂ეშ, აკჳ̂აშ; აკჳ̂ეშენი) ლნტ., გრდუვ. -- ტყდება. სტამან აკჳ̂აშ (ლნტ.) -- დოქი გატყდა. გადატ. მურყჳ̂ამ სგა̈შხენქა კჳ̂ეშნი (ბქ.) -- ციხე შიგნიდან ტყდება.
- კჳ̂ეც იგივეა, რაც კჳ̂ა̈ც.
- კჳ̂ეცენ (-ცნა̈̄შ ბზ., -ცნემ ბქ., -ცნა̈̄რ ზს., -ცნაშ, -ცნარ ლშხ., -ა̈შ, -ა̈რ ლნტ.), კეცენ (-ცნემ, -ცნა̈̄რ) ლხმ., ბოტ. 1. ხორბალი. კჳ̂ეცენისგა შყა̈ჟჳ̂ ა̈რი (ბზ. 154) -- პურის ყანაში მწყერი არის. თხჳ̂იმ მოსაჳ̂ა̈ლ სოფელს ლი კჳ̂ეცენ (ბქ. 1) -- სოფელში მთავარი (თავი) მოსავალია ხორბალი. კჳ̂ეცენს ხენჩჷდი მეშხე კაკლარ (ლშხ., ხორ. 11) -- ხორბალს {შე}ერევა შავი მარცვლები. 2. პურის ფქვილი. კჳ̂ეცენა̈ ფექ ქა ლეშდად ხა̈ლჳ̂ენახ (ლნტ. 103) -- პურის ფქვილი ბლომად (გადასაყრელად) ჰქონიათ. კჳ̂ეცნა̈̄ (ბზ.), კჳ̂ეცნა̈ (ბქ.), კჳ̂ეცენა̈ (ლნტ.), დია̈რ, კჳ̂ეცნა̄ დიარ (ლშხ.) -- პური.
- კჳ̂ეჭოლ იგივეა, რაც კოჭო̄ლ.
- კჳ̂ეჭო̄ლ იგივეა, რაც კოჭო̄ლ.
- კჳ̂ეჰნი (--, აკჳ̂ა̈ჰ; ა̈კჳ̂ჰენი) ბზ., კჳ̂ეჲნი (--, აკჳ̂აჰ; ა̈კჳ̂ჰენი ბქ., --, აკჳ̂აჲ; აკჳ̂ჲენი ლშხ.), კჳ̂ეჳ̂ენი (--, ანკჳ̂აჳ̂; ანკჳ̂ეჳ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- ვრცელდება (ამბავი, ხმა...). სერ ალა [ამბა̈ჳ̂] ქა̄კჳ̂ა̈ჰ ჩია̈ჳ̂ (ბზ. 355) -- ეს (ამბავი) უკვე ყველგან გავრცელდა. ქაკჳ̂აჰ ჩჲა̈გ ამიშ ლიმარგ (ბქ. 35) -- ამისი სიმამაცის ამბავი (სიმამაცე) ყველგან გავრცელდა. ამბა̈ჳ̂ ანკჳ̂აჳ̂ (ლნტ.) -- ამბავი გავრცელდა.
- კჳ̂ე̄თხე1 (--, ლა̈ჲკჳ̂ე̄თხე; ლა̈ჲკჳ̂ე̄თხი ბზ., --, ლეჲკჳ̂ე̄თხე; ლეჲკჳ̂ე̄თხნე ლშხ.), კჳ̂ეთხე (--, ლა̈ჲკჳ̂ეთხე; ლა̈ჲკჳ̂ეთხისგ ბქ., --, ლა̈ჲკჳ̂ეთხე; ლა̈ჲკჳ̂ეთხნი ლნტ.), გრდუვ. -- წვეთავს (სახურავიდან...). ლჷყა̄რხა̈ნჩუ კჳ̂ე̄თხე (ბზ.) -- ყავრიდან წვეთავს. ჟაჴხენქა ა̈ჲრა̈ყ

კუ̂ეთხე (ბქ.) -- ტიკიდან არაყი წვეთავს.

- კუ̂ე̄თხე2 ბზ., ლშხ., კუ̂ეთხე ლნტ. -- იყრება (ხილი). ალ ხილა̈ლ... კუ̂ეთხეხ (ლნტ. 315) -- ეს ხილი იყრება ("ხილები იყრებიან").
- კუ̂იდო̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), კუ̂იდოლ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. 1. კოდი, მარცვლეულის საწყაო. ჲარუ̂ კუ̂იდო̄ლს ჭირისუფა̈ლი ქორ ანყე (ბზ. 7) -- ორ კოდს ჭირისუფალის ოჯახი აცხობს. 2. პატარა ზომის გოდორი ("გორიცა"). კუ̂აპად ა̈ნიცუ̂ ჟი კუ̂იდოლშუ̂ შიხ (ბქ. 324) -- კვაპამ პატარა გოდრით მოიკიდა ნახშირი. და̈უ̂ ჩუ̂ა̈თეპაჟ კუ̂იდოლ ჩუქან (ლნტ. 125) -- დევი დაიმალა პატარა გოდორქვეშ. კნინ. კუ̂იდო̄ლი̄დ ბზ., კუ̂იდლუ̂დ ბქ., კუ̂იდოლდ ბქ., კუ̂იდო̄ლი̄ლ ლშხ., კუ̂იდოლიდ ლნტ.
- კუ̂იდრ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ.) -- მკვიდრი, ღვიძლი ნათესავი. მე̄უ̂არ კუ̂იდრ (წა̈მ) ხუ̂იშდ უშხუ̂ა̄რეშ (ბზ.) -- ძალიან ახლობელი (მკვიდრი) ვართ ერთმანეთის{ა}. კუ̂იდრ კეშს ქა ისპა (ბქ. 304) -- მკვიდრი (ნათესავი) ქურქს გადმოიბრუნებდა. კუ̂იდრ ესერ ლგწხაჟი, მეჰერ -- ლგწჰაჟი (ანდ.) -- ნათესავი გასაჭირში, გარეშე (არანათესავი) -- წვეულებაშიო. შდრ. წა̈მ, კერძ.
- კუ̂ითხ იგივეა, რაც კუთხ{უ̂}.
- კუ̂იკუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ. 1. ზს. განმარტოებით მჯდომი ან მყოფი პატარა ვინმე ან რამე. 2. ბზ., ლნტ. გორგალი. კუ̂იკუ̂ აშხუ̂ ა̈გიჩუ ჩუ̂აჩა̈დ (ბზ. 305) -- გორგალი ერთ ადგილას ჩაგორდა (ჩავიდა).
- კუ̂ილ (-იშ, -ა̈რ \ კულა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ჯირკი, კუნძი. კე̄ისა̈რდ კუ̂ილჟი ჭგშხა̈რ ესგას (ბზ. 305) -- კეისარმა ჯირკზე ფეხები დაადგას. ალ მარე კუ̂ილშალ ჩუ ზი (ბქ.) -- ეს კაცი კუნძივით დევს. 2. ხის დაბალი სკამი, ჯორკო. კნინ. კუ̂ილა̈̄დ ბზ., კუ̂ილილდ

ბქ., ლნტ., კჳ̂ილო̄ლ ლშხ. ბაბას ჳ̂ოქჳ̂რა̈ კჳ̂ილა̈̄დჟი ჭჷშხა̈რ ხო̄გ (ბზ. 305) -- ბაბუას ოქროს ჯორკოზე ფეხები უდგას.

- კჳ̂ინჩ (-იშ, -ა̈რ) ზს., სკჳ̂ინჩ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ზოოლ. -- სკვინჩა. შდუგჳ̂ კჳ̂ინჩდ ესსიპდა (ბზ. 220) -- თაგვი სკვინჩად გადაიქცა. ხეხჳ̂-ჭა̈შს კჳ̂ინჩ ლა̈ხშჷმ ლერსგჳ̂ან ბარჯხენ (ბქ. 93) -- ცოლ-ქმარს დასძახა სკვინჩამ ("სკვინჩა შეეხმიანა") მარჯვენა მხრიდან. კნინ. კჳ̂ინჩჷლდ ბზ., კჳ̂ინჩილდ ბქ. აშხჳ̂ ა̈გის მა̄რე სგა̈̄თლაკ კჳ̂ინჩჷლდს (ბზ. 419) -- ერთ ადგილას კაცი წააწყდა სკვინჩას.

- კჳ̂ირია (-ია̈შ, --) ბზ., კჳ̂ირიაჲ, კჳ̂ირჲა (-ჲა̄შ, --) ლშხ., კჳ̂ირია̈ (-ჲშ, --) ლნტ. -- კვირია, საღვთო სიმღერის სახელწოდება. ლჳ̂აჟა̈რდ ა̈დბინეხ ლირჰა̈̄ლთე კჳ̂ირია (ბზ.) -- კაცებმა გამთენიისას დაიწყეს "კვირია". კჳ̂ირიაჲ ლა̄ქჳ̂ი̄სჟი უშკჳ̂ს მაგ ლეჟა იჩო (ლშხ. 22) -- "კვირიას" თქმის დროს ყველა ზევითკენ მიბრუნდება (პირს ზევით იზამს).

- კჳ̂ირკჳ̂ იგივეა, რაც კო̈რტ.

- კჳ̂ირტ იგივეა, რაც კო̈რტ.

- კჳ̂იშე (ოკუშ, აკჳ̂იშ; ა̈კჳ̂შე ზს., აკუშ, აკჳ̂იშ; აკჳ̂შე ლნტ.), კუშე (ოკუშ, აკუშ; აკჳ̂შე) ლშხ., გრდმ. -- ტეხს (ჭურჭელს, ფიცს,...). შდუგულდ ჩჳ̂აკჳ̂იშ სკიჳ̂რა̈̄ლ (ბზ. 410) -- თაგვმა სკივრები გატეხა. [ნალჳ̂ჟურდ] კაკ ჩაკჳ̂იშ (ბქ. 31) -- ვაჟმა კაკალი გატეხა. [გარდატყუაჲდ] ჩჳ̂აკჳ̂იშ გაკ (ლშხ. 78) -- გარდატყუამ კაკალი გატეხა. აკჳ̂იშ დადიანდ დია̈რ (ლნტ. 90) -- დადიანმა პური გატეხა. მალჳ̂რას დე̄მ კუშეხ (ლშხ. 52) -- ფიცს არ ტეხენ.

- კჳ̂იცრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ზოოლ. -- ფურჯიხვი, შუნი. კჳ̂იცრა̈̄{შ} საუდ ა̈მკა̈დ (ბზ.) -- შუნი მომენატრა (შუნის სევდა

მოშივიდა). დი ღუ̂აშს კუ̂იცრა ხაშხა (ბქ. 236) -- დედა ჯიხვს შუნი ჰქვია. დოშდულს მანკუ̂ი კუ̂იცრა ი კალმახუ̂ ესერ ხეწდენიხ (ანდ.) -- მთვარეს პირველად შუნი და თევზი შეამჩნევენო (დაინახავენო, შეხედავენო). მიჩა ლოშკინ კუ̂იცრა ლჷმა̈რდ (ლნტ. 288) -- მის უკან შუნი ყოფილა. კნინ. კუ̂იცრო̄ლ ბზ., ლშხ., კუ̂იცროლ ლნტ., კუ̂იცრილ ბქ.

- კუ̂იჭ (-იშ, -ა̈რ \ კუჭა̈რ ზს., -ეშ, -ა̈რ ლნტ.), კუჭ (-არ) ლშხ. -- კუჭი. ალ მარა ხეზგი კუ̂იჭ (ბქ.) -- ამ კაცს სტკივა კუჭი. სკიმ ეზერ ხარ კუ̂იჭე{შ}... ლეგლირდას (ლნტ. 10) -- ვეძა უხდება ("კარგი აქვს") კუჭის ავადმყოფობას. კნინ. კუ̂იჭილდ ზს., ლნტ., კუჭულდ ლხმ., კუჭი̄ლ ლშხ.
- კუ̂იხუ̂ იგივეა, რაც კუხ.
- კჷკჷ იგივეა, რაც კუკუმ2.
- კჷლ (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.), კჷლა̈რ ზს., ლნტ. -- კლიტე, გასაღები. ალ დი̄ნას ხულუ̂ა̈ნდა დარბზი კჷლ (ბზ.) -- ამ ქალიშვილს ჰქონდა დარბაზის გასაღები. კჷლარ ჯიბაჲთე ესდე (ლშხ.) -- კლიტეები ჯიბეში ჩაიდო.
- კჷნტჷრ (-იშ, -ა̈რ) ზს., კინტრ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- კიტრი. მა̈გ ესერ მჷჰი ხოჩა ი კჷნტჷრ -- უჰა (ანდ.) -- ყველაფერი მწიფე სჯობია და კიტრი -- უმწიფარიო. გუშგუ̂ე კინტრ ხოჩა გემაშ ლი (ლშხ.) -- ჩვენი კიტრი კარგი გემოსია. კნინ. კჷნტჷრჷლ ბზ.
- კჷნჯა̈ბ (-ჯბიშ, -ჯბა̈რ), კანჩა̈ბ (-ჩბიშ, -ჩბა̈რ) ზს., კინჯაბ (-ჯბიშ, -ჯბარ) ლშხ., კინჯა̈ბ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- კლდე, კლდის ქიმი. კჷნჯა̈ბს ფოქ ხა̄რ (ბზ. 203) -- კლდეს გამოქვაბული აქვს. ამემ სკა ხაჟიდ და̈უ̂ კინჯა̈ბს (ლნტ. 221) -- ამან მიახეთქა დევი კლდის ქიმს.
- კჷრკა̈ნდ იგივეა, რაც გჷრკიდ.
- კჷრკნი (კურკინდა̈ს, კჷრკინდა; კჷრკინდე̄დს ბზ., კჷრკინ, კჷრკნიუ̂; კჷრკნიდეს ბქ.,

კგრკნის, კგრკნიდა \ კგრკნგდა; კგრკნგდეს ლნტ.), გრდუვ. 1. კისკისებს. იმ კგრკნიდ?! (ბზ.) -- რას კისკისებთ?! იმჟი კგრკნი ალ დალუპილ! (ლნტ.) -- ეს ოხერი ("დალუპული") როგორ კისკისებს! 2. ლხმ. კვნესის; კრუსუნებს.. მამილ... ქუნემ ლჷტახჟი კგრკნი (ბქ. 301) -- მამალი (მიცვალებულის) სულის დაბრუნების დროს კვნესის. 3. რაკრაკებს.

- კგრგკ (-იშ, -ჷლ ბზ., -ჷრ ბქ.), კარიკ (-იშ, -ჷლ) ლნტ. -- შერეკილი, სულელი, კრეტინი. ბესი კგრგკ მა̄რე ლი (ბზ.) -- ბესი სულელი კაცია.
- კგღგნ იგივეა, რაც კუღუნ.
- კგც1 (-იშ, -ჷრ ზს., ლნტ.), კიც (-ჷრ) ბქ., ბოტ. -- კენკეშა. კგც ხუ̂ჲ̈ მი̄მა (ბზ.) -- კენკეშა ბევრი მიჭამია. კიც ლეზებ მელ წუ̂ა (ბქ. 228) -- კენკეშა საჭმელი ბალახეული არის ("ჩანს"). კნინ. კგცილდ, კიცილდ.
- კგც2, კეც3 (-იშ, -ჷრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ქვის კეცი. დადად კგცჟი̄ნ \ კეცჟი̄ნ დიჷრ ესდე (ბზ.) -- დედაბერმა კეცზე პური დადო.
- კგ̄ლთხი (ხოკლათხა, მაკლათხე) ბზ., ლშხ., კგლთხი (ხო{ნ}კლათხა, მაკლათხე) ბქ., კლჷთხი (ხონკლათხა, მანკლათხე) ლნტ. -- მაღალი. კოჳ ძღგდ კგ̄ლთხი ლი (ბზ. 1) -- კლდე ძალიან მაღალია. კგლთხი ჰერს დჷრ იკედ (ბქ. 75) -- ხმამაღლა არავინ ლაპარაკობს (მაღალ ხმას არავინ ილებს). კგლთხის ჟ'ოუ̂ ლჷპუ̂აწ, დამბალს ჟ'ოუ̂ ესნაკუ̂ (ანდ.) -- მაღალს ასწვდი, დაბალს დასწვდიო. ალ ბალახს კგ̄ლთხი კელ ხა̄რ (ლშხ. 32) -- ამ ბალახს მაღალი ღერო აქვს.

ლ

- ლა1- ზს., ქს., ლჷ- ზს., ლნტ. -- მყოფადის მიმღეობის პრეფიქსი: ლაშგომ ბზ., ლშხ., ლაშკომ

-- ლნტ. -- სათხოვარი. ლა̈შდობ ზს., ლაშდობ ლშხ., ლანშტობ ლნტ. -- სამშვიდობო.

- ლა2- ზს., ქს., ლა̈- ზს., ლნტ. -- დანიშნულების მაწარმოებელი პრეფიქსი: ლაბარგ -- საბარგე, ზს., ლნტ., ლაკირ ლშხ. -- საკირე.
- ლა-_-ა1 ზს., ქს., ლა̈-_-ა ზს. -- ნათესაობის აღმნიშვნელ სახელთა მრ. რიცხვის მაწარმოებელი კონფიქსი: ლაუ̂დილა -- დები (დისათვის), ლაჯმილა -- ძმები (დისათვის), ლახუ̂ბა -- ძმები, ლა̈დია ბქ. -- დედები; ლა̈დია ბზ. -- მულები.
- ლა-_-ა2 ზს., ქს., ლა̈-_-ა ზს., ლნტ., დანიშნულების მაწარმოებელი კონფიქსი: ლარდა -- სამყოფი, ოდა სახლი, ლაჭმა ზს., ლა̈ჭემა ლნტ. -- სათიბი.
- ლა-_-ა̄ლ ბზ., ლშხ. ლა-_-ა̈რ ზს., ლნტ. ლა̈-_-ა̄ლ ბზ., ლა̈-_-ალ ბქ., ლნტ., ლა-_-ა̄რ, ლა-_-ე̄ლ ლშხ., დანიშნულების მაწარმოებელი კონფიქსი. ლაბჷრგია̄ლ ბზ., ლაბურგალ ბქ., ლაბჷრგჲე̄ლ ლშხ., ლაბორგია̈ლ ლნტ. -- საჭიდაო. ლა̈უ̂ზირა̄ლ ბზ., ლა̈უ̂ზირალ ბქ., ლაუ̂ზირა̄ლ ლშხ., ლა̈უ̂ეზრალ ლნტ. -- სავეზირო, სათათბირო.
- ლა-_-ი̄რ ბზ., ლშხ., ლა̈-_-ი̄რ ბზ., ლა-_-ირ ბქ., ლნტ., ლა̈-_-ირ ბქ., ლნტ. -- დანიშნულების მაწარმოებელი პრეფიქსი. ლაჭა̄დი̄რ ბზ., ლაჭა̈დირ ბქ., ლნტ. -- ფარცი (საფარცხავი). ლა̈გზელი̄რ ბზ. -- საშვილოსნო. ლაცხნირ ბქ., ლა̈ცხენირ ლნტ. -- სავარცხელი (დასავარცხნი).
- ლაარა იგივეა, რაც ლაჰრა.
- ლაარაკ იგივეა, რაც ლაჰრა̈კ.
- ლაარა̈კ იგივეა, რაც ლაჰრა̈კ.
- ლაარა̈ყი იგივეა, რაც ლაჰრა̈ყ.
- ლაბამ იგივეა, რაც ლაბა̈მ.

- ლაბარ (-იშ, --) -- დასაბანი. თხუმე ლაბარ ლიც ჟ'ახტებიდ! (ბზ.) -- თავის დასაბანი წყალი გაათბე! თხუმემ ლაბარდ ლუშნუ საპენ ხოჩა ლი (ბქ. 7) -- თავის დასაბანად სვანური საპონი კარგია. ჟ'ა̈ხმარენ თხუმე ლაბართე! (ბქ.) -- გაემზადე თავის დასაბანად!
- ლაბარალ იგივეა, რაც ლაბრა̄ლ.
- ლაბარგ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ.) -- საბარგე (ზანდუკი, სკივრი...) ლაბარგ მა̄მგჷ̂ეშ ემსა̈დ ჩუ (ბზ.) -- ბარგის ჩასაწყობი არაფერი დამრჩა. ა̈სყიხ ლა̈ითქ ი ლაბარგ კიბდონა̈რს (ბქ. 2) -- სამარცვლე და ბარგის ჩასაწყობ კიდობნებს აკეთებენ.
- ლაბა̈მ (-იშ, -ბმა̈რ) ბზ., ლაბამ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ლაბემ (-ბმარ) ლშხ., -- დასაბამი (თოკი, ჯაჭვი...). ჩი̄ აშხჷ̂ ლაბა̈მჟი ლება̈მდ მა̄მ ხაყა (ბზ.) -- ყველა ერთ დასაბამზე არ დაიბმის (დასაბმელად არ ვარგა). ჟალჷ̂ემ ლაბამ ჯაჭჷ̂ დეშ ა̈ხჷ̂ითხ (ბქ.) -- ძაღლის დასაბმელი ჯაჭვი ვერ ვიპოვე.
- ლაბა̈რგ იგივეა, რაც ლაბჷრგი.
- ლაბა̈ტ იგივეა, რაც ლაბტი̄რ.
- ლაბა̈ჷ̂ იგივეა, რაც ლაბა̄̈ჷ̂.
- ლაბა̈ჯგი იგივეა, რაც ლაბეჯგ.
- ლაბა̄̈ჷ̂ (-იშ, -ბა̄ჷ̂ა̈რ) ბზ., ლაბა̄̈ჷ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაბა̄ჷ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., ლაბა̈ჷ̂ (-იშ, -ბაჷ̂ა̈რ) ლნტ. -- თავშესაფარი ადგილი (მინდვრად, მთაში...) სადაც აშენებენ ჩარდახს, კარავს... ლაბა̈ჷ̂ი ადგის ბაჷ̂ს გგემხ (ბქ.) -- საკარვე (თავშესაფარ) ადგილას კარავს დგამენ.
- ლაბდინა იგივეა, რაც ლჷ̈ბდინა.
- ლაბემ იგივეა, რაც ლაბა̈მ.
- ლაბეჯგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷ̈ბჯგი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაბჯგი (-ი̄შ, არ) ლშხ., ლაბა̈ჯგი (-ჲშ, -ა̈რ)

ლნტ. -- საყრდენი, საბიჯგი. ლაბეჯგდ მა̄მგჳ̂ეშ მულჳ̂ა̈̄ნდა (ბზ.) -- საყრდენად არაფერი მქონდა. ლა̈ბჯგია̈რს... მა̈რჯჳ̂ ა̈დგის ჟი ხა̈ჭდეხ (ბქ. 235) -- დასაბიჯგებელს (ჯოხებს) მარჯვე ადგილას მიაყუდებენ.

- ლაბე̄ნგჳ̂ა (-ჳ̂ა̈̄შ, -ჳ̂ა̈̄ლ ბზ., -ჳ̂ა̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) -- დასაბეგვი, დასაცეხვი. [ეჯა̄ს] გჳ̂ერე̄მი ლაბე̄ნგჳ̂ათე ხა̄რა ლეჴედ (ბზ. 431) -- ის ტყავის დასაბეგვად უნდა მოსულიყო (მას ტყავის დასაბეგვად ჰქონდა მოსასვლელი).
- ლაბნა იგივეა, რაც ლა̈ბნა.
- ლაბონდ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- სანაგვე. ლაბონდ კიბდო̄ლ (ბზ.) -- სანაგვე ყუთი.
- ლაბორგ, ლაბჷრგ ბქ., ლაბორგ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ხელის მოსაკიდებელი. ლაბჷრგშჳ̂ \ ლაბორგშჳ̂ ლიჴდე -- ხელმოკიდებით შემოყვანა. ჩიქი მინ ანჴიდ ლაბჷრგშჳ̂ (ბქ. 26) -- ჯერ ისინი შემოიყვანა ხელმოკიდებით.
- ლაბორგია̈ლ იგივეა, რაც ლაბჷრგია̈̄ლ.
- ლაბრა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ლაბრალ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლაბარალ (-ა̈ლ) ლნტ. -- დასაბანი (წყალი, საპონი...). საბანაო, "ბანაობა". ლაბრა̄ლ ლიცს ხოგჳ̂შე (ბზ.) -- დასაბან წყალს უსხამს. ეჯი ლაბრა̄ლ სგიმ ლი (ლშხ. 3) -- ის საბანაო ვეძაა. ლაბრალჟი ზისხდოლჳ̂ ოგსიპენა ლიც! (ბქ. 103) -- დაბანისას სისხლად გვქცეოდეს წყალი!
- ლაბტი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლაბა̈ტ (-ა̈რ) ლნტ. -- საბატე. ლაბტი̄რისგა ჲო̄რუ ბა̈ტ გარ ა̈რიხ (ბზ.) -- საბატეში მხოლოდ ორი ბატია.
- ლაბურგალ იგივეა, რაც ლაბჷრგია̈̄ლ.
- ლაბუქჳ̂ (-იშ, --) -- ქარიანი, "საქარე" ადგილი. ლაბუქ მინდჳ̂ერთე ა̈მჴა̈დჷ̄ნ (ბზ.) -- ქარიან მინდორში მივედი (შემთხვევით). დაჳ̂ით ლაბუქჳ̂ ა̈დგიჟი ოლზიგელი (ბქ.) -- დავითი

ქარიან ("საქარე") ადგილას დასახლებულა.

- ლაბჯგი იგივეა, რაც ლაბეჯგ.
- ლაბჷრგ იგივეა, რაც ლაბორგ.
- ლაბჷრგი (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -აშ, -ალ ლშხ.), ლაბა̈რგ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ტვირთსაზიდი, ტვირთმზიდი. ლაბჷრგი მა̈გ ლახუ̂ს მირდ (ბქ.) -- ყველა ტვირთმზიდი მთაში მყავდა.
- ლაბჷრგია̈̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლაბურგალ (-იშ, --) ბქ., ლაბჷრგჲე̄ლ ლშხ., ლაბორგია̈ლ ლნტ. 1. საჭიდაო. ლაბჷრგია̈̄ლს ხაფხეჭხ უშხუ̂ა̈̄რ (ბზ.) -- საჭიდაოდ სტაცეს ხელი ერთმანეთს. ლაბურგალ ა̈დგი დეშ ა̈ნთხეხ (ბქ.) -- საჭიდაო ადგილი ვერ იპოვეს. ეჯი ხასრინა ჩი̄ს ლაბჷრგჲე̄ლისა (ლშხ.) -- ის სჯობნიდა ყველას ჭიდაობაში ("საჭიდაოში"). 2. ჭიდაობა. ლაბურგალჟი ჭიშხ ა̈თსტუ̂ინინ (ბქ.) -- ჭიდაობისას ფეხი ვიტკინე.
- ლაბჷრცა̈ნჲე̄ლ ბზ., ლაბჷრცანალ ბქ., ლაბჷრცანჲელ ლშხ., ლაბჷრცა̈ნიელ ლნტ. იხმარება ფორმით ლაბჷრცა̈ნჲე̄ლშუ̂ ბზ. -- ბარბაცით. მაშდმა̈რ მაროლ ლაბჷრცანალშუ̂ ესლჷრდხ (ბქ.) -- მთვრალი კაცები ბარბაცით მიდიოდნენ. ედმუშგუ̂ა̈̄ნნეხ ლაბჷრცანჲელუშ ი ლატჷრტანჲელუშ მაშდმა̈̄რ მუშგუ̂რალს (ლშხ. 34) -- გაისტუმრებენ მთვრალ სტუმრებს ბარბაცითა და ტორტმანით.
- ლაგა -- გეზი, გზა, ორიენტაცია. იხმარება გამოთქმებში: ლაგას ლიგნე (ზს., ლშხ..), ლაგას ლიგენე (ლნტ.) -- 1. დარიგება, რჩევის მიცემა. ლაგას მჷგნე -- ჭკუის დამრიგებელი. ალ' ე̄სერ ეჩი̄ ლაგას ნაგა̈ნუ̂ ლიზ (ბზ. 416) -- ეს იმის დარიგებული არისო. მეჩი ქორლისგა ლაგას მჷგნად ესერ ხოჩა ლი (ანდ. 93) -- მოხუცი ოჯახში ჭკუის დამრიგებლად კარგიაო. 2. ზს. მოგვარება, მოწესრიგება, დადგენა. ლაგას დეშ ხოგნახ, ჲა̈რ დო ლიხ ხოშა (ბქ. 27) -- ვერ დაუდგენიათ, ვინ არის უფროსი. თხუ̂იმ ლაგას უგნა მერმა დეშ ესერ ა̈გნე ლაგას (ანდ.) --

თავად მოუწესრიგებელი სხვას ვერ მოაწესრიგებსო.

- ლაგაგი იგივეა, რაც ლაგა̈̄გი.
- ლაგამ იგივეა, რაც ლაგა̈მ.
- ლაგაფ იგივეა, რაც ლაგა̈ფ.
- ლაგაც იგივეა, რაც ლაგა̈ც.
- ლაგა̈გი იგივეა, რაც ლაგა̈̄გი.
- ლაგა̈მ1 (-იშ, --) ბზ., ლაგამ ბქ., ლნტ., ლაგემ ლშხ. 1. -- ასაგები (მასალა, ადგილი), საშენი. ქორა̈შ ლაგამ ბა̈ჩ (ბქ.) -- სახლის საშენი ქვა. ლარდა̈შ ლაგამ ა̈დგი (ბქ.) -- სადგომის (სახლის) ასაშენებელი ადგილი. 2. -- დასადგამი. ჩუქუ̂ან ხეკუ̂ეს ახოსყა ჭიშხა̈რე ლაგამ (ლნტ. 30) -- ქვევით უნდა გაუკეთოთ ფეხის დასადგამი. 3. აშენება, დადგმა. ქორა̈შ ლაგამჟი ცემენტ ამკა̈ლიუ̂ (ბქ.) -- სახლის აშენებისას ცემეტი დამაკლდა.
- ლაგა̈მ2 (-გმიშ, -გმა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ.), ლაგამ (-არ) ლშხ. -- ლაგამი. მალონას ჩა̈ჟ ლაგა̈მს ესერ ხა̈ტხე (ანდ.) -- ჯავრს ცხენი ლაგამზე იყრისო. სოფლიშ ლაგა̈მ ჯინემოლუ̂ი ისგა ლა̈ჲდე (ბქ.) -- სოფლის ლაგამი შენც ამოიდევიო (სოფლის ხმას შენც აჰყევიო).
- ლაგა̈ფ (-გფიშ, -გფა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ლაგაფ (-არ) ლშხ. -- ულუფა, კერძი, წილი (ხორცის). ციცუ̂ი თხუ̂იმს ჩუ̂ესდუ̈ნეხ ლაგა̈ფდ (ბზ. 14) -- კატის თავს ულუფად დაუდებენ. კონჩხა̈რხენ სოფელ ლაგა̈ფს ქა̈ისგუ̂ (ბქ. 303) -- წლისთავიდან სოფელი ულუფას წაიღებდა. [ლახო̄დნეხ] ეშხუ ლაგაფ მჷჯაბ... ლელუ̂ს (ლშხ. 10) -- მისცემენ ერთ ულუფა მოხარშულ ხორცს. ეშხუ ლაგა̈ფ ლელუ̂... ქა მადეს (ლნტ. 220) -- ერთი ულუფა ხორცი მეყოს.
- ლაგა̈ც ზს. -- ხუმრობა, დაცინვა. ჟი ნ' ა̈̄ხხირნე̄ნ, ლაგა̈ც ჯე̄ქა (ბზ.) -- არ გაბრაზდე, ხუმრობით გითხარი. უძგდაუ̂ა და̈ბს კუ̂ა̈დდ ხოშა ლაგა̈ც ესერ ხა̈ზი (ანდ.) --

ძგიდეებდაუხვნელ ყანას ზარალზე მეტი დაცინვა ხვდებაო.

- ლაგა̈̄გი (-გი̄შ, -გჲა̈̄რ) ბზ., ლაგა̈გი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაგა̄გი (-გი̄შ, -არ) ლშხ., ლაგაგი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ზლურბლი. მიჩა ჯა̈რ-ი-მა̄რა ჲეშდჲერუ ბერჟა̈ ლაგა̈̄გი ხოჳი̄ჩა ჭჵშხრე ნაგა̈მ (ბზ. 13) -- მის ჯარისკაცებს თორმეტი რკინის ზლურბლი აქვთ გაცვეთილი ფეხით (ფეხის ნადგამით). მიჩა ხეხუ̂... ლაგა̈გიჟ' ესერუ ესგენეხ (ბქ. 49) -- ჩემი ცოლი ზლურბლზე დააყენეთო. იმნარ ლოქ ალკი̄უ̂ი̄ნე̄ლი ლაგა̄გიჟი? (ლშხ. 61) -- რად აციმციმდი ზლურბლზეო? ლაგაგიჟი ჩუ ხეხოლდა... დიმეთილ (ლნტ. 47) -- ზლურბლზე დახვდებოდა დედამთილი.
- ლაგენა იგივეა, რაც ლა̈გნა.
- ლაგეჭა იგივეა, რაც ლა̈გჭა.
- ლაგზელა̄რ იგივეა, რაც ლა̈გზელი̄რ.
- ლაგინწ̈ა̄ლ, ლაგი̄წ̈ა̄ლ იგივეა, რაც ლა̈გი̄წ̈ა̄ლ.
- ლაგნა იგივეა, რაც ლა̈გნა.
- ლაგნა-ლარდა იგივეა, რაც ლა̈გნა-ლარდა.
- ლაგუ, ლაგუუ̂ (-იშ, --) -- საგულე. გუ̂ი ლაგუს ჩიგარ ესერ დემ სკჷდა (ანდ.) -- გული საგულეში ყოველთვის არ ეტევაო.
- ლაგუ̂ან, ლაგუ̂ანა იგივეა, რაც ლაგუ̂ა̄ნ.
- ლაგუ̂ან-ლაშდხუ̂ა̄ლ (-ეშ, --) ლშხ. -- სატირალი, გასვენება (სატირალ-სამარხავი). ლაგუ̂ან-ლაშდხუ̂ა̄ლ ი მიჩა სახმახარ ქე̄დსრულა̄ნ (ლშხ. 42) -- სატირალი და მისი ამბები დამთავრდა.
- ლაგუ̂ა̈ნი იგივეა, რაც ლაგუ̂ნი.
- ლაგუ̂ა̄ნ, ლაგუ̂ა̄ნა (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლ) ბზ., ლაგუ̂ანა (-ნა̈შ, -ნოლ) ბქ., ლაგუ̂ა̄ნა, ლაგუ̂ან (-იშ,

-ე̄ლ) ლშხ., ლაგუ̂ა̈ნ (-იშ, -უ̂ანა̈რ) ლნტ., -- სატირალი (ტირილი). აჩა̈დ... ზურა̄ლ ბაპა̈ ლაგუ̂ა̈ნათე (ბზ. 355) -- ქალი მღვდლის სატირალში წავიდა. ლაგუ̂ანა ხოშაი წეს ლასუ̂... ი ხოხუ̂რაი (ბქ. 300) -- სატირალი დიდიც იყო წესად და პატარაც. ჭირიშ ლა̈დელ ლაგუ̂ან' ესერ ლი (ანდ.) -- ჭირის დღე სატირალიაო. ლაგუ̂ანჟ̄ნლო მე̄სმა ჲედ მე̄უ̂შთხუ̂ა ლადელ ბაპს წირს ხაჩმუ̄ნდუ̂ნეხ (ლშხ. 38) -- სატირალის შემდეგ, მესამე ან მეოთხე დღეს მღვდელს აწირვინებენ. ეჩქა ყგლეხ, ერე ძღვდ ჟახე̄რიან ლაგუ̂ან ლოქ ლას (ლშხ. 34) -- მაშინ ამბობენ, რომ ფრიად დიდებული (სახელიანი) სატირალი იყოო. მარე ერ ჩუ იდგა̈რი ლენტეხს, ეჩქა ამკა̈ლი ლაგუ̂ა̈ნს ხაშტაბახ (ლნტ. 5) -- კაცი რომ მოკვდება ლენტეხში, მაშინ ასეთ ტირილს უხდიან.

- ლაგუ̂ბანდა (-და̄შ, -და̄ლ) ბზ. -- სართული. მურყუ̂მა̈ ლაგუ̂ბანდა̄ლ (ბზ.) -- კოშკის სართულები.
- ლაგუ̂დირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლაგუ̂დურ (-ალ) ლშხ. 1. სახელური. 2. დასაკავებელი, ხელის მოსაკიდებელი. ჩა̄ჟი ლაგუ̂დირდ მა̄მა მიჟიბ (ბზ.) -- ცხენის "დასაკავებლად" არ მცალია.
- ლაგუ̂ირკა იგივეა, რაც ლა̈გურკა.
- ლაგუ̂ნი (-ა̈შ -- ზს., -აშ, -- ლშხ.), ლაგუ̂ა̈ნი (-ჲშ, --) ლნტ. 1. სატირალი, სავაგლახო. ეჯღადე̄ ლაგუ̂ნია̈შდ გუ̂ე̄რა გუ̂ეშ (ბზ.) -- ისედაც სატირლად გვექნება საქმე. მეგუ̂ნის ჩი ლაგუ̂ნია̈შ ღემეგ ესერ ხარ (ანდ.) -- მოტირალს ყველაფერი სატირლად არ აქვსო. 2. ტირილი. ლაგუ̂ნიჟი ქიმ ღემ ხეგნიუ̂ (ბქ.) -- ტირილისას ცრემლი არ ადგებოდა.
- ლაგუ̂რიზ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლა̈გუ̂რიზი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაგრუზა (-ზა̄შ, -ზა̄ლ) ლშხ. -- ჯარა. ლა̈გუ̂რიზის ემის მა̈წენე ეჰე, ეზერ ირი (ბქ.) -- კარგი იქნება, თუ ჯარას მათხოვებ.
- ლაგცია̈ნ (-იშ, -ანა̈რ) ზს. -- ხუმარა, ოხუნჯი. მესტია̄ლა̄რს ეშხუ ლაგცია̈ნ მა̄რე ხაჩღ̄და (ბზ.

51) -- მესტიელებს თურმე ერთი ხუმარა კაცი ერია.

- ლა̈გჭა იგივეა, რაც ლა̈გჭა.
- ლაგჷნწალ იგივეა, რაც ლა̈გი̄წა̄ლ.
- ლაგჷრგა̈ლ (-იშ) ბზ., ლარგა̈დი ბქ., ლაგჷრგალ ლშხ. ლარაგა̈დი ლნტ. -- სალაპარაკო. ხჳ̂ა̄ჲ ლაგჷრგალ მა̄მ ხა̄რ (ლშხ.) -- ბევრი სალაპარაკო არ აქვს. ზმნს. ლაგჷრგა̈ლდ ბზ., ლაგჷრგალდ ლშხ., ლარაგა̈დიდ ლნტ. -- სალაპარაკოდ. ანჴა̈დ ლაკჳ̂რახა̈ნ ლაგჷრგა̈ლდ (ბზ. 386) -- ფანჯრიდან მოვიდა სალაპარაკოდ.
- ლად (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ურდული. ყორ ლადშჳ̂ ოკჷლ (ბქ.) -- კარი ურდულით ჩავკეტე.
- ლადა (-და̈შ, --) ბქ. -- წილში დასამატებელი მიწის ნაკვეთი, წილის გასათანაბრებელი. მიჩა-მიჩა ლადას ჩის ქა ხოდისგჳ̂ხ (ბქ.) -- თავ-თავის დამატებით წილს ყველას უდებდნენ (აძლევდნენ).
- ლადარა, ლადა̄რე იგივეა, რაც ლა̄და̄რ.
- ლადარაჯა̈ლ იგივეა, რაც ლადრა̈ჯ.
- ლადაშდჳ̂ იგივეა, რაც ლა̈დშდჳ̂ი̄რ.
- ლადაშტჳ̂ იგივეა, რაც ლა̈დშდჳ̂ი̄რ.
- ლადა̈ღ, ლადეღ (-დღიშ, -დღა̈რ) ბზ., ლადეღ (-დღარ) ლშხ., ლა̈დეღ (-დღიშ, -დღა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- დღე. ამეჩუ ლა̈დეღ ოთნიშნახ (ბქ.) -- აქ დღე დაუნიშნავთ. თეურიშჳ̂ ლა̈დეღი ლეთ ესერ ლი (ანდ.) -- ბრმისთვის დღეც ღამე არისო. მაღჳ̂რას მინ ჲერჳ̂ეშდინ ლოქ ეში̄ ჩუ კუშეხ ლადეღისა (ლშხ. 52) -- ფიცს თქვენ ოცჯერ მაინც {გა}ტეხავთ დღეშიო. ზმნს. -- დღეს. აჩა̈დხ მე̄რმა ლადეღ ხელწიფთე (ბზ. 296) -- წავიდნენ მეორე დღეს ხელმწიფესთან. ზურა̄ლ სემი ლადეღ ა̄რდა ეჩე (ლშხ.) -- ქალი სამი დღე იყო იქ. ეშხუ ლა̈დეღ დენა ადაუზეხ

ზექხო (ლნტ. 247) -- ერთ დღეს გოგო გაგზავნეს შეშისათვის.

- ლადა̈შტუ̂ იგივეა, რაც ლა̈დშდუ̂ი̄რ.
- ლადა̈ჳ იგივეა, რაც ლადჳი̄რ.
- ლადა̄რე იგივეა, რაც ლა̄და̄̈რ.
- ლადა̄̈სგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈დისგ (-ა̈რ) ბქ., ლადე̄ს (-არ) ლშხ., ლადესკ (-ა̈რ) ლნტ. -- დასადები, დასაწყობი. ბა̈რგი ლადა̄̈სგ დე̄მე მა̄̈რ (ბზ.) -- ბარგის დასადები არა მაქვს. ქათლა̈შ ლჷგროლე ლა̈დისგ ლანგრაისგა ლი (ბქ.) -- ქათმის კვერცხების დასადები საბუდარშია.
- ლადგა̈რ (-იშ, -გარა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈ლ) ლადგა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლადგარ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მოსაკლავი (იარაღი). თხუმე ლადგა̈რი ბაჲგეშ მუღუ̂ანდ (ბქ.) -- თავის მოსაკლავი არაფერი მქონდა. ზმნს. მა̄ლს თუ̂ეფ ესხელ ლადგა̈რდ (ბზ. 256) -- მელას თოფი დაუმიზნა მოსაკლავად.
- ლადესკ იგივეა, რაც ლადა̄̈სგ.
- ლადელ იგივეა, რაც ლადა̈ლ.
- ლადე̄ს იგივეა, რაც ლადა̄̈სგ.
- ლადი იგივეა, რაც ლა̈დი.
- ლადიარ, ლადია̈რ, ლადჲერ იგივეა, რაც ლა̈დიარ.
- ლადრა̈ჯ (-იშ, -რაჯა̈რ) ბზ., ლადრაჯა̈რ (-ჯარა̈რ) ბქ., ლადრაჯა̄ლ (-არ) ლშხ., ლადარაჯა̈ლ (-ჯალა̈ლ) ლნტ. -- სადარაჯო, სათვალთვალო. ლადრა̈ჯდ ოთჷგ ხოხრა ქოხჷლდ (ბზ.) -- სადარაჯოდ პატარა ქოხი დავდგი. მეთხუ̂არას ლადრაჯა̈რ ხარხ მჷსყე (ბქ. 235) -- მონადირეებს სათვალთვალოები აქვთ გაკეთებული.
- ლადშდუ̂ი̄რ იგივეა, რაც ლა̈დშდუ̂ი̄რ.

- ლადჳი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლადჳგლ (-ა̈რ) ბქ., ლადა̈კ ლნტ. -- სათხებო. ნეღა̈შტ ლადჳი̄რთე̄უ̂ ესერ ადგენე (ბზ.) -- თიკანი სათხებოში შეამწყვდიეო. ლადა̈კ ახუ̂ასყედ (ლნტ.) -- სათხებო გავაკეთეთ.
- ლაზ იგივეა, რაც ლა̄ზ.
- ლაზგა იგივეა, რაც ლა̈ზგა.
- ლაზელა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ლა̈ზელალ (-ა̈შ, -არ) ბქ., ლნტ. 1. სასიარულო. მამილს გიმ ლა̈ზელალდ ესერ ხალა (ანდ.) -- მამალს მიწა სასიარულოდ ეთაკილებაო. ლელინთუ̂ ჩაფგლ მუსისკა ლა̈ზელალ ლი (ლნტ. 31) -- ზამთრის ფეხსაცმელი თოვლში სასიარულოა. 2. ბქ., სანადირო. ჯამა̈ხჵრსა̈ს... ხოპირა ლა̈ზელალთე ლიზი (ბქ. 210) -- ჯამახირსა სანადიროდ აპირებს წასვლას.
- ლაზემა იგივეა, რაც ლაზმა̄̈რ.
- ლაზმა̄̈რ (-იშ, -მა̄რა̈ლ) ბზ., ლაზმი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაზმა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლაზემა (-მა̈ჲშ, -მა̈ლ) ლნტ. 1. {გა}საზომი საშუალება (რითაც ზომავენ). 2. საწყაო. თუ̂ით ჲერუ ლაზმა̈რ ჟა̈გ გუ̂ასიდდა (პოეზ. 8) -- ორ-ორი საწყაო (თოფის) წამალი გვქონდა დარჩენილი.
- ლაზჲა იგივეა, რაც ლა̈ძჰა.
- ლაზჲე̄ნი იგივეა, რაც ლა̈ძჰენი.
- ლაზობ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- {შე}საჭმელი (ადგილი ან საშუალება). ამიშ ლაზობ... ა̈დგის ხა̈თხელინა (ბქ. 26) -- ამის შესაჭმელ ადგილს ეძებდა თურმე. ლახა̄რა ტგტს ი შიხს ლაზობს (ლშხ. 56) -- ნაცრისა და ნახშირის ჭამას შესდგომია. ა̈მეჳედ ეშხუ ნეპოლ ეჩა ლაზობხო (ლნტ. 236) -- ერთი ჩიტი მოსულა იმის შესაჭმელად.
- ლაზუ̂რი (-ი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), ლაზუ̂ერი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. შესაგროვებელი. 2.

წყლის ასაღები ჭურჭელი. ლჷცემ ლაზუ̂რი მოდმაგეშ მუღუ̂ანდ (ბქ.) -- წყლის ასაღები (ჭურჭელი) არაფერი მქონდა. გადატ. ლაზუ̂რი ლიც -- ხალხის შესაკრებელი წყარო (ადგილი). სოფლიშ მეცხირურა̈ლ ლაზუ̂რიოუ̂ ლჷცჟი ესსგურა (ანდ.) -- სოფლის ავ-კარგის გაგების მოსურნე წყაროს თავთან დაჯდესო... ჟი ანჴა̈დ ლაზუ̂რი ლჷცთე (პოეზ. 132) -- ამოვიდა სასოფლო წყაროზე.

- ლაზჷნგლა̈გ (-იშ, -ლა̄გა̈რ) ბზ., ლაზჷნდლაგა̈რ (-გარა̈რ) ბქ. -- სამრეკლო. ლაზჷნგლაგა̄̈რცახან კაპა̈რ ლოხგე (ბზ. 354) -- სამრეკლოსთან სვეტები შეუყენა.
- ლათ იგივეა, რაც ლა̄თ.
- ლათა̈ლი იგივეა, რაც ლა̄თა̄ლ.
- ლათეჩხენ იგივეა, რაც ლა̄თეჩხა̈ნ.
- ლათთუნა̄̈რ (-ნა̄რეშ \ -ნა̄̈რიშ, -ნა̄ლა̈რ) ბზ., ლათთუნა̄̈რ (-იშ, -ნარა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ლათთუნა̄რ (-ალ) ლშხ. -- სათუთუნე. მე̄რმა ზაუ̂ ეშხუ ლათთუნა̄̈რ ადჲე (ბზ. 54) -- მეორე წელს ერთი სათუთუნე წაიღო. თუთუნი ლათთუნა̄რი ჟი ხა̄ზ კუბს (ლშხ. 37) -- თამბაქოს სათუთუნეც ადევს კუბოს.
- ლათია̄ლ იგივეა, რაც ლა̈თია̄ლ.
- ლათიი, ლათი̄ იგივეა, რაც ლა̈თი.
- ლათლჷ̄რა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ ბზ., -რა̄შ, -რა̄ლ ლშხ.), ლათლჷრა (-რა̈შ, -რა̈ლ ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ.) -- მოსაჭერი, შესაკრავი. ბარგლე ლათლჷ̄რა ჯუღუ̂ე̄სმა? (ბზ.) -- ბარგის შესაკრავი გაქვს რამე?
- ლათორ იგივეა, რაც ლათუ̂ერ.
- ლათოფ -- 1. სათოფე, თოფის სასროლი ადგილი. თოფის სროლა. ლათოფდ დეშ ხუ̂იდრენი

(ბზ.) -- სათოფედ ვერ ვიხელთებ. ჟიბ ლათოფ ხადხ მჷსყე მäხელუ̂აჟäრს (ბქ.) -- კაცებს ზევით სათოფე ჰქონდათ გაკეთებული. ლათოფისგ' ესერუ äხმჷქრან (ბქ. 44) -- თოფის სროლაში შემეჯიბრეო. 2. საარაყე გეჯის (როფის) მილი. ჰარყი ლათოფ სტუ̂ი̄რ ლოხსგუ̂ირ გუ̂ებს (ბზ.) -- არყის გამოსახდელი მილი ჩავდგი გეჯაში (გობს).

- ლათრა (-რა̄̆შ, -ა̄̆ლ ბზ., -რäშ, -ოლ ბქ., -რäჲშ ლნტ., -რა̄შ, -ელ ლშხ.) -- 1. სასმისი, დასალევი (ღვინის, წყლის...). ლიცი ლათრა როქუ̂ ხელუ̂ე̄ნი მა̄ლე (ბზ. 333) -- წყლის დასალევი გექნება რამეო. 2. სმა, დალევა. ისგ ლათრათექა ქა მეჴდე ლიხ (ბზ. 319) -- შუა სმაში არიან (სმამდე არიან მისული). ბეფშს ლიც ლათრაჟი ესერ ხეშყდენი (ანდ.) -- ბავშვს წყალი სმის დროს აგონდებაო.
- ლათრა̄̆ლ (-იშ, ლათრა̄ლäრ) ბზ., ლათრა̄ლ (-აშ, -ა̄რ) ლშხ., ლათრäლ (-იშ, ლათრალäრ) ლნტ. -- 1. სასმისი. მიჩ ლიცი ლათრა̄̆ლ შუნ ხულუ̂ე (ბზ. 333) -- მას (წყლის) სასმისი თანა აქვს. ლეთრას გოში ლათრა̄ლხენ მუგუ̂არ ჩიქე ზითუნახაუ̂ს ხათუ̂ნინახ (ლშხ. 72) -- მტრედები სასმელს სავსე სასმისიდან ჯერ მზეთუნახავს ასმევედნენ. 2. ყალიონი, ჩიბუხი. ლათრა̄̆ლ ჟანგუ̂ეშლე თუთინშუ̂ (ბზ.) -- ჩიბუხი გაავსო თუთუნით.
- ლათრინა იგივეა, რაც ლäთრინა.
- ლათუ̂äფ (-იშ, --) ბზ., ლათუ̂აფ ბქ., ლნტ. -- დასაკარგავი. მიჩა ჲეხუ̂ äმეჩედლი ლათუ̂აფხო (ლნტ. 288) -- მისი ცოლი დასაკარგავში წასულა.
- ლათუ̂ერ (-იშ, -თუ̂რიäრ) ბზ., ლათუ̂რი (-äშ, -äრ) ბქ., ლათორ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლათუ̂ერი (-ჲშ, -äრ) ლნტ. -- სასწავლო, სასწავლებელი. ეჯას ბეფშუ̂ ესყა ლათუ̂ერთე (ბზ.) -- იმას ბავშვი მიჰყავს სასწავლებლად. ქუ̂ეყანა ბაჟäშ-თელიშ ლათუ̂რი ესერ ლი (ანდ.) -- ქვეყანა ჭკუა-გონების სასწავლიაო.

- ლათჳ̂ეფ იგივეა, რაც ლა̈თჳ̂ფა.
- ლათჳ̂ნა (-ნა̈̄შ, -ნა̄ლა̈რ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̄შ, -ნა̄ლ ლშხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- დასალევინებელი, დასარწყულებელი. ამჩუ მა̄მ ლი კუმში ლათჳ̂ნა (ბზ.) -- აქ არ არის საქონლის დასარწყულებელი ადგილი.
- ლათჳ̂რი იგივეა, რაც ლათჳ̂ერ.
- ლათხე̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლა̈თხელი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) ლათხე̄ლი (-ლი̄შ, --) ლშხ. -- საძებარი. ეჯა აჩა̈დ ლათხე̄ლთე (ბზ. 257) -- ის საძებრად წავიდა. ეჩა ლათხე̄ლიდ მიჩი̄ ლოქ ხჳ̂ა̄ჲდინ ხო̄ზნა (ლშხ. 69) -- იმის საძებნელად მეც ბევრჯერ წავსულვარო. ჩი ფოყხო აჩადხ ლა̈თხელიდ (ლნტ. 50) -- ყველა მხარეს წავიდნენ საძებნელად.
- ლათხუმრა̈̄შ, ლათხურმა̈̄შ (-იშ, -მა̄შა̈ლ) ბზ., ლათხურმა̈შ (-მაშა̈რ) ბქ., ლათხჳ̂მარა̈̄შ (-ალ) ლშხ., ლათხჳ̂მარა̈შ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სასთუმალი. [დედბერდ] ჭიშდჳ̂არა̈ლ ჩჳ̂ესჳ̂დე ლათხურმა̈̄შ ბოფშა̈რს (ბზ. 284) -- დედაბერმა "ჭიშდვარები" დაუდო ბავშვებს სასთუმალთან. ინდიკოს თეფ ლათხურმა̈შმიყ ხოჭად (ბქ.) -- ინდიკოს თოფი სასთუმალთან ჰქონდა მიყუდებული.
- ლათხჳ̂არ, ლათხჳ̂ია̈რ იგივეა, რაც ლა̈თხჳ̂იარ.
- ლათხჳ̂მარა̈შ, ლათხჳ̂მარა̄შ იგივეა, რაც ლათხუმრა̈̄შ.
- ლათხჳ̂ჲარ, ლათხუა̈რ იგივეა, რაც ლა̈თხჳ̂იარ.
- ლაიდ იგივეა, რაც ლა̈იდ.
- ლაირ იგივეა, რაც ლა̈ირ.
- ლაი̄შ იხ. ითრე.
- ლაკა̈ჳ̂ი1 (-აშ, -არ) ბქ., ლნტ. -- საეჭვო (ეჭვი). ლაკა̈ჳ̂ი და̈ჳ̂ითიშთე ხადხ (ბქ.) -- ეჭვი

დავითზე (დავითისკენ) ჰქონდათ.

- ლაკა̈უ̂ი2 (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- თავხე. მჷგიჭ ლაკა̈უ̂ი ანაქაჩე (ლნტ.) -- გამძლე თავხე მოჭრა.
- ლაკთილ იგივეა, რაც ლა̈კთილა̄̈რ.
- ლაკირ იგივეა, რაც ლა̈კირ.
- ლაკი̄და̄რ იგივეა, რაც ლა̈კიდა̈რ.
- ლაკლა̈რ იგივეა, რაც ლაკრა̄̈ლ.
- ლაკმა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სანახავი, მოსანახულებელი. ლეუ̂ან... ჩუ̂აჩა̈დ... ნაჭემიშ ლაკმა̈რითე (ბქ. 201) -- ლევანი ჩავიდა ნათიბის სანახავად.
- ლაკრანკ იგივეა, რაც ლაკრა̄ნკ.
- ლაკრა̈რ იგივეა, რაც ლაკრა̄̈ლ.
- ლაკრა̄ნკ ბზ., ლშხ., ლაკრანკ ბქ. 1. იხმარება გამოთქმაში: ლაკრა̄ნკუშ ლი̄ზი -- კოტრიალით წასვლა, ჩაგორება. გე̄გი ლაკრა̄ნკუშ აჩა̈დ (ბზ.) -- გეგი კოტრიალით წავიდა... ღჷბა̈ბ... ესღრი ლაკრანკშუ̂ (ბქ. 55) -- გორგალი მიგორავს (მიდის კოტრიალით). 2. ქს. საკოტრიალო (ადგილი...).
- ლაკრა̄̈ლ (-იშ, -რა̄ლა̈ლ) ბზ., ლაკრა̈რ (-იშ, -არ) ბქ., ლაკრა̄ლ ლშხ., ლაკარა̈ლ ლნტ. -- გასაღები. ქორა̈ ლაკრა̄̈ლ ჩუ̂ა̈მქარუ̂ა̄ნ (ბზ.) -- სახლის გასაღები დამეკარგა. კიბდენიშ ლაკრა̈რ... ა̈ნთხე (ბქ. 334) -- კიდობნის გასაღები იპოვა.
- ლაკუ̂ანა იგივეა, რაც ლაკუ̂ა̄ნა.
- ლაკუ̂ა̈ჩხირ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- მუგუზალი. რაჟდენ მეზუ̂ბელა̈რს ლაკუ̂ა̈ჩხირშუ̂ ახლეჭა (ლხმ.) -- რაჟდენი მეზობლებს მუგუზალით გამოჰკიდებია.
- ლაკუ̂ა̄ნა (-ნა̄̈შ, -ნა̄̈ლ ბზ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლაკუ̂ანა (-ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), 1.

გადასაგდები (ადგილი; საშუალება...). ეშხუ მარა ფეკუ̂ნა ლაკუ̂ანათე ესყენა (ბქ. 27) -- ერთ კაცს ლეკვი გადასაგდებად მიჰყავდა თურმე. 2. სასროლი (იარაღი). გუშგუ̂ე̄ჲ ქორისგა დე̄სამა ӓრი ლაკუ̂ა̄ნა (ბზ.) -- ჩვენს ოჯახში იარაღი (სასროლი) არაფერია.

- ლაკუ̂მაშ (-იშ, -ӓრ) ზს., ლაკუ̂მაში̄რ (-ალ) ლშხ., ლაკუ̂მӓშ (-ӓლ) ლნტ., -- საქონლის სადგომი, ბოსელი, სასაქონლე. ლაკუ̂მაშ მა̄ღდა ლეგემ (ბზ.) -- საქონლის სადგომი მქონდა ასაშენებელი. მაჩუბ ჩუ ლგყუ̂ილ ლას ჲარბდ: აშხუ̂ხენ ლარდა ლას, მერბახენ -- ლაკუ̂მӓშ (ლნტ. 20) -- მაჩუბი ორად იყო გაყოფილი -- ერთ მხარეს ადამიანების სამყოფი იყო, მეორე მხარეს -- საქონლისა. ლახუ̂ӓრ ი ცხეკӓრ... ხოჩა ლასხუ̂ ლაკუ̂მაშირდ (ლნტ. 6) -- მთები და ტყეები კარგი იყო საქონლის სადგომად.
- ლაკუ̂მაშირ იგივეა, რაც ლაკუ̂მაშ.
- ლაკუ̂ჲӓლ იგივეა, რაც ლӱკუ̂ჰა̄ლ.
- ლაკუ̂შა იგივეა, რაც ლӱკუ̂შა.
- ლაკუ̂ცӓნი, ლაკუ̂ცა̄ნ იგივეა, რაც ლӱკუ̂ცა̄ნ.
- ლაკუ̂ცი̄რ იგივეა, რაც ლӱკუ̂ცი̄რ.
- ლაკუ̂ჰურა იგივეა, რაც ლაკუ̂ჰუ̄რა.
- ლაკუ̂ჰურა̄ლ (-ӓშ, -ӓლ) ბზ., ლაკუ̂ჰურალ (-იშ, -არ) ბქ. -- {გამო}საცდელი; შეჯიბრება. [ლახუ̂ბა] ჩი ლაკუ̂ჰურალლისგა მინე ლӱცლას ხӧსრახ (ბქ. 25) -- ძმები ყველა შეჯიბრებაში სჯობნიდნენ თანატოლებს.
- ლაკუ̂ჰუ̄რა (-რა̈შ, --) ბზ., ლაკუ̂ჰურა (-რӓშ, --) ბქ., -- გამოსაცდელი, შესამოწმებელი. ამი̄ ლაკუ̂ჰუ̄რად ანვӓდ უ̂ӓზირ (ბზ. 412) -- ამის გამოსაცდელად მოვიდა ვეზირი. მინე ლაკუ̂ჰურას ეჯი როქუ̂ ლახთონისგ (ბქ. 25) -- თქვენს გამოსაცდელს ის გიჩვენებთო.

- ლაკფი (-ა̈შ, --) ბქ. -- მოსათმენი, ასატანი. ზურალა̈შ ცერას ხოშაგდ ლაკფი ხად (ბქ. 294) -- ქალის დატოვება (ქმრისგან) უფრო მოსათმენი იყო.
- ლაკგლდა̈მ იგივეა, რაც აკგლდამ.
- ლაკგლდა̄ლ (-ა̈შ, -- ბზ., -ა̄შ, -- ლშხ.), ლაკგლდალ (-ა̈შ, --) ბქ., ლნტ. -- საჩქარო. ლუ̂აჟა̈რდ მერჩლა̈რ ჩუ ადკუ̂ა̈რხ ქორთე ლაკგლდალს (ბქ. 113) -- კაცებმა ცელები დაყარეს, ისე ჩქარობდნენ შინისკენ. ლაკგლდა̄ლ გუ̂ა̄რ (ლშხ.) -- უნდა ვიჩქაროთ (საჩქარო არ გვაქვს).
- ლაკგლდი̄ნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̄შ ლშხ.), ლაკგლდინა (-ნა̈ჲშ, --) ბქ., ლნტ. -- დასაჩქარებელი. ლაკგლდინათე ბოფშა̈რს ოთთონეხ (ბქ.) -- დასაჩქარებლად ბავშვები გაგზავნეს. ქა̈მეჩედელი ალ ჭყინტე ჲეხუ̂ ლაკგლდინად ბოფშა̈რეშ (ლნტ. 265) -- წასულა ამ ვაჟის ცოლი ბავშვების დასაჩქარებლად.
- ლალარა იგივეა, რაც ლალა̄რა.
- ლალარტყა იგივეა, რაც ლა̄რტყა.
- ლალასკუ̂რა იგივეა, რაც ლალსგურა.
- ლალაფა̈რი იგივეა, რაც ლალფარი.
- ლალა̈ში იგივეა, რაც ლალა̈̄შ.
- ლალა̄ბი იგივეა, რაც ლალა̈̄ბ.
- ლალა̄რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), ლალარა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ.) -- საზიარო. მე̄რმე̄მი ლალა̄რა მა̈გ ხოლა ლი (ბზ.) -- სხვისი საზიარო ყველაფერი ცუდია.
- ლალა̈̄ბ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლალა̈ბი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ ლნტ.), ლალა̄ბი (-აშ, -არ) ლშხ. -- ტვირთმზიდავი. მერმა ლადეღ ლალა̈ბია̈რ ლანზეზხ (ბქ. 203) -- მეორე დღეს ტვირთმზიდავები შეგვაგებეს. ლალა̈ბი ჩა̈ჟ გუ̂აყა (ლნტ.) -- ტვირთმზიდი ცხენი გვყავს.

- ლალა̈̄შ (-იშ, -ლა̈̄შა̈რ) ბზ., ლალა̈ში (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ ლნტ.), ლალა̄შ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. დასათესი (ადგილი). ლალა̈̄შ დე̄მშა მა̈̄რ (ბზ.) -- დასათესი არაფრისა მაქვს. ლალა̈ში ა̈დგი ქ'ოთბა̈რჯ (ბქ.) -- დასათესი ადგილი დავბარე. 2. სათესლე (ჭურჭელი); გუდა. ლალა̈̄შა̈რ ჟი ხა̈̄ცუ̂ხ ქუთუ̂ა̈რშუ̂ გუ̂ეში (ბზ. 362) -- ხაჭაპურებით სავსე გუდები ჰკიდიათ ზურგზე.
- ლალგაცა̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლალგაცალ ბქ. -- სახუმარო, სამასხრო, აბუჩად ასაგდები. ჲარ ლი ისგუ̂ი ლალგაცალ? (ბქ.) -- ვინ არის შენი აბუჩად ასაგდები? ლალგაცალდ დემეგ მიჟიბ (ბქ.) -- სამასხროდ არ მცალია.
- ლალგმა̈რ იგივეა, რაც ლა̈ლგმა̈̄რ.
- ლალდა̈ღ (-იშ, -დღა̈რ \ -დღჲა̈რ) ბზ., ლალდაღ (-დღა̈რ ბქ., -ა̈რ ლნტ.), ლალდეღ (-არ) ლშხ. -- სამწყემსური. მჷ ხა̈რ მი ლური ლალდა̈ღთე (ბზ. 307) -- ხვალ მე წავალ სამწყემსურში. ჟინღჷლდ ხა̈ყენა ლალდა̈ღს ეშხუ დინილს (ბქ. 219) -- ერთ გოგონას კრავი ჰყოლია სამწყემსურში. უსკუ̂ა ზა̈უნლო ბოფშა̈რს ლალდაღხო აუ̂ზიდახ (ლნტ. 8) -- ექვსი წლის შემდეგ ბავშვებს სამწყემსურში აგზავნიდნენ.
- ლალდესკა̈ლ იგივეა, რაც ლალდე̄სგა̄ლ.
- ლალდეღ იგივეა, რაც ლალდა̈ღ.
- ლალდე̄სგა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ლა̈ლდისგა̈რ (-იშ, -არა̈რ) ბქ., ლალდესკა̈ლ (-იშ, -კალა̈რ) ლნტ. -- მაშველი ("საშველი, საცმელი"). მჷ ხჭია ჩაფლა̈რე ლა̈დისგდ ლა̈ლდისგა̈რს იჯმა̈რიხ (ბქ.) -- ვიწრო ფეხსაცმელის ჩასაცმელად მაშველს ხმარობენ.
- ლალდია̈რ იგივეა, რაც ლა̈ლდიარ.
- ლალდისგა̈რ იგივეა, რაც ლალდე̄სგა̄ლ.
- ლალდჷ̄რ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ), ლალდჷრ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. კვეთი,

დვრიტა. სგა̄დგუ̂ეშხ ლჷჯათე ლალდჷ̄რ (ბზ.) -- ჩაასხეს კვეთი რძეში. სგა ხუ̂ეჩოდ ლალდჷრს ლჷმგჷნად (ლნტ. 37) -- კვეთს ჩავასხამთ გამოზომილად. 2. კვეთის ჭურჭელი. ლალდჷ̄რ ლალდჷ̄რისა გულუ̂ა (ლშხ.) -- კვეთი კვეთის ჭურჭელში გვაქვს. ლალდჷრ ტებედიდ გუ̂იგ (ლნტ.) -- კვეთის ჭურჭელი თბილად გვიდგას.

- ლალემ იხ. იზბი.
- ლალეჩა იგივეა, რაც ლა̈ლჩა.
- ლალე̄ზი (-ა̈შ, --) ბზ. -- ყმაწვილობა, ახალგაზრდობა. ლალე̄ზი მა̆გ ეჩჩუნ არდახ (ბზ.) -- ახალგაზრდობა სულ იქ იყო.
- ლალე̄თა (-თა̆̄შ, -თა̈̄რ/ლ ბზ., -თა̄შ, -თა̄რ ლშხ.), ლა̈ლეთა, ლა̈ლეთი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ღამის გასათევი. ბა̆̄ზი ლალე̄თა იმე გუ̂ე̄რი? (ბზ.) -- ამაღამ ღამის გასათევი სად გვექნება? აშუ̂ ლეთ ხანსარჟი ესერი ლა̈ლეთი ლი (ანდ.) -- ერთი ღამე მყინვარზეც გაითევაო.
- ლალე̄მ იხ. იზბი.
- ლალზიგა̄ლ იგივეა, რაც ლა̈ლზიგა̄ლ.
- ლალთა̈რ (-იშ, --) ბზ., ლალთარ ბქ., ლნტ., ლალთერ ლშხ. -- წინათგრძნობა, ვარაუდი. მა̈ჲ ესერ ი̄რა მინე ლალთა̈რ? (ბზ. 265) -- რა იქნება თქვენი ვარაუდიო? მიჩ' ესერ ლალთარ ტკიც ლჷმა̈რ (ბქ. 10) -- ჩემი ვარაუდი სწორი ყოფილაო.
- ლალთორ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- გასაგზავნი; შიკრიკი. ლჷცთე ლალთორ და̈რ მირდ (ბქ.) -- წყალზე გასაგზავნი არავინ მყავდა.
- ლალმა̈გნა (-ნა̈შ, -ნოლ) ბქ. -- დროული, ხანში შესული. ფაყუ̂ს და̈რ იგამ, აშ ლა̈იდ სურუ ლალმა̈გნა დე ირიუ̂ (ბქ. 298) -- ქუდს არავინ იხურავდა, თუ ძალიან ხანშიშესული არ იქნებოდა.

- ლალმა̈ჰია -- მოზარდი, ახალი თაობა. ალას ხოჩა ლალმა̈ჰია ხორი (ბზ.) -- ამას კარგი მოზარდი თაობა ჰყავს. მერჩილს ისგა ხა̈ბორგოუ̂ნა, ეჯთექა მეჳდე ლალმა̈ჰია ლღმა̈რ (ბქ. 311) -- ცელის ხელში დაჭერა შეეძლო, იმხელა მოზარდი ყოფილა.
- ლალმესგ იგივეა, რაც ლა̈ლმესგ.
- ლალო̄კა (-კა̆̄შ, -კა̆̄ლ ბზ., -კა̄შ, -კე̄ლ ლშხ.), ლალოკა (-კა̈შ, კოლ ბქ., -კა̈ჲშ, -კა̈ლ ლნტ.) -- სალოკი. ლუ̂აშა̈რ უშხუდ ესხრიხ... მჷჟირიშ ლალოკათე (ბქ. 234) -- ჯიხვები ერთად მიდიან სისველის სალოკავად.
- ლალსგურა (-რა̆̄შ, -რა̆̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლალსკურა, ლალასკუ̂რა (-რა̈შ, -რა̈ლ) ლნტ. -- დასაჯდომი (ცხენი, ჯორი...). ალა... ლახსგურდა მიჩა მუუ̂ე̄ ლალსგურას (ბზ. 237) -- ეს შეაჯდა მამამისის ცხენს. დენა... ჲეხუ̂დ ა̈სცუ̂ირ, რა̈შუ̂ -- მიჩა ლალასკურად (ლნტ. 282) -- ქალიშვილი ცოლად დაიტოვა, რაში -- თავის დასაჯდომად.
- ლალფარი, ლალფა̈რ (-რი̄შ, --) ბზ., ლალფა̈რი (-ა̈შ, --) ბქ., ლალფარი (-რი̄შ, --) ლშხ., ლალაფა̈რი (-ჲშ, --) ლნტ. -- 1. {გა}დასაფარებელი. უჩხაჟი ჯულუ̂ე ესა̆̄ჲა ქართობილი ლალფა̈რ? (ბზ.) -- წვიმაში კართოფილის გადასაფარებელი თუ გაქვს? 2. თავშესაფარი. ლალფა̈რ იმე ალსყად? (ბზ.) -- თავშესაფარი სად გავაკეთოთ?
- ლალფჷრა (-რა̆̄შ, -რა̆̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- მარცვლეულის საშრობი ადგილი. ქა ხო̄ზხ სიმინდ ლალფჷრას (ბზ.) -- სიმინდი გასაშრობად უდევთ. იხ. ლა̆̄ფრა.
- ლალქანა (-ნა̆̄შ, -ნა̆̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- კანაფის დასათესი ადგილი, საკანაფე. ქანს ალა̈შიხ ლალქანაჲსგა (ბქ. 69) -- კანაფს თესავენ საკანაფეში.

- ლალღობ იგივეა, რაც ლაღობ.
- ლალყაფალ (-ä̈შ, --) ბქ. -- სახუმარო, სამასხრო. მოლად ხä̈ქუ̂ე ი... მიჩ' ესერ... მეუ̂არ ლალყაფალდ ესერ დემეგ ხოჟიბ (ბქ. 132) -- მოლამ უთხრა, რომ მე ტყუილად სამასხროდ არ მცალიაო.
- ლალჩა იგივეა, რაც ლä̈ლჩა.
- ლალცოუ̂ā̈ლ ბზ., ლშხ., ლალცოუ̂ალ ბქ., ლალოცაუ̂ალ ლნტ. -- 1. სალოცავი. 2. ლოცვა. ზურლā̈რ მგხä̈რ ესღრიხ ლალცოუ̂ā̈ლთე (ბზ.) -- ქალები ხვალ სალოცავად მიდიან. ლალცოუ̂ალ ä̈დგი ჯედიას ლასუ̂ (ბქ.) -- სალოცავი ადგილი შორს იყო. მოლა... ლალცოუ̂ალჟი... ღერმათ ათას ოქრს ხეჰრიუ̂ (ბქ. 131) -- მოლა ლოცვისას ღმერთს ათას ოქროს სთხოვდა.
- ლალცუნა (-ā̈შ, -ā̈ლ ბზ., -ნä̈შ, -ნოლ ბქ., -ნā̈შ, -ნā̈ლ ლშხ., -ნä̈ჲშ, -ნä̈ლ ლნტ.) -- სარწყავი. ალის ისგრგებიხ დაბრე... ლალცუნად (ბქ. 70) -- ამას იყენებენ ყანების სარწყავად.
- ლალცგმ იგივეა, რაც ლასი̅მ.
- ლალხინ იგივეა, რაც ლä̈ლხინ.
- ლალხორ, ლალხორალ (-ä̈შ, -- ბზ., -იშ -- ბქ.), ლახორ (-იშ) ლნტ. 1. საკრებულო. ეშხუ ლä̈დეღ ლახორ ლოქ ხარხ ქუნä̈რს (ლნტ. 26) -- ერთი დღე საკრებულო (შეკრება) აქვთ სულებს. 2. საკრებულო ადგილი. ლალხორალისგა ქუნä̈რ ინზორä̈ლხ (ბქ.) -- საკრებულოში სულები იკრიბებიან.
- ლალგრტყა იგივეა, რაც ლā̈რტყა.
- ლალგ̅შ იხ. ითრე.
- ლამარ იგივეა, რაც ლამā̈რ.

- ლამარგ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- მარჯვე, ბეჯითი, მუყაითი. ხიადუ̄ლ ეჯა, მა̈ჲ ლამარგ მა̄რე ლი! (ბზ. 314) -- ნეტავი იმას, რა მარჯვე კაცია! ლამარგ მარე მა̈გ ამეჩუ ა̈რი (ბქ. 37) -- ყველა მარჯვე კაცი აქ არის. მგლდელა ჟი ითშიხ... ლამარგ ჭყჷნტა̈რს (ლნტ. 65) -- მწყემსები ამოირჩევენ მარჯვე ბიჭებს.
- ლამა̈რ იგივეა, რაც ლამა̄რ.
- ლამა̈რია იგივეა, რაც ლამა̈̄რია.
- ლამა̄რ (-იშ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ლამარ, ლამა̈რ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. -- 1. ადამიანისათვის განკუთვნილი ნივთი. 2. საგარეო. სერ ქა ლეკდე ხა̄დხ ლამა̄რ ლერქჳ̂ა̈ლ (ბზ. 318) -- გამოსატანი შეექნათ საგარეო ტანსაცმელი.
- ლამა̈̄რია (-რია̈̄შ, --) ბზ., ლამა̈რია (-რია̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.), ლამა̄რია, ლამა̄რჲა (-რჲა̄შ, --) ლშხ. 1. ღვთისმშობელი. წმინდა მარიამი. ლამა̈რია ჳ̂ოქრე ტა̈ხდჟი ჩუ სგურდ (ბქ. 329) -- წმინდა მარიამი ოქროს ტახტზე იჯდა. ლამა̄რიჲას ხო̄ქჳ̂ა (ლშხ. 58) -- წმინდა მარიამს უთქვამს. 2. ღვთისმშობლის სახელზე აგებული ეკლესია (სამარიო).
- ლამბ იგივეა, რაც ლა̈მბ.
- ლამბაშლა იგივეა, რაც ლა̈ნბა̈̄შნა.
- ლამეკერი იგივეა, რაც ლა̈მკა̈რ.
- ლამე̄შხჳ̂ა (-ჳ̂ა̈̄შ, -ჳ̂ა̈̄ლ ბზ., -ჳ̂აშ, -ჳ̂ე̄ლ ლშხ.), ლა̈მეშხჳ̂ა (-ჳ̂ა̈შ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჳ̂ა̈ჲშ, -ჳ̂ა̈ლ ლნტ.) -- ცალუღელა. ლამე̄შხჳ̂ა დეშ იტხე ამზუმ სა̈ჳ̂ს (ბზ.) -- ცალუღელა ხარი ვერ ზიდავს ამოდენა მარხილს.
- ლამზირ იგივეა, რაც ლა̈მზჷრ.
- ლამთილ იგივეა, რაც ლა̈მთილ.

- ლამპა̈რ, ლემპა̈რ (-პრიშ, -პრა̈ლ) ბზ., ნამპრ (-იშ, -არ) ბქ., ლამპარ (-ალ) ლშხ. -- ლამპარი, ჩირაღდანი. ლამპრა̈ლ ჩუ დეგნიხ ი ეჩქა ა̈გითე ჯედნიხ (ბზ. 15) -- ლამპრები ჩაქრება და მაშინ სახლში მოდიან. ქა ჯედნიხ ი ლამპრა̈ლს ატჳ̂რა̈̄ლიხ (ბზ. 15) -- გამოვლენ და ლამპრებს აანთებენ.
- ლამპრობ, ნამპრობ (-ა̈შ, -- ზს., -აშ ლშხ.) -- ლამპრობა (რელიგიური დღესასწაული). ჟაკჳ̂ა̈რ ა̈ხჳ̂იქჩ ლამპრობჟი̅ნა̈შდ (ბზ.) -- არყის ხეები მოვჭერი ლამპრობისათვის.
- ლამტჳ̂არა̈̄ლ (-რა̄ლა̈შ, -რა̄ლა̈რ) ბზ., ლამტჳ̂არა̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., ლამტჳ̂არა̈ლ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- 1. საკვარე (კვარის დასანთები რკინის ან ქვის მოწყობილობა). მახე ლამტჳ̂არა̈̄ლ გჳ̂ა̄რ ლეთმე (ბზ.) -- ახალი საკვარე უნდა ვიშოვოთ. 2. ლნტ. გასანათებელი საშუალება.
- ლამუა იხ. მუ.
- ლამუარ იგივეა, რაც ლამჳ̂არ.
- ლამჳ̄რყჳ̂ამა̄ლ ლშხ. -- კოშკობანა (ბავშვების თამაშია).
- ლამჳ̂არ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ლამუარ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., ლამერა̈ლ ლნტ.), ლამჳ̂ერ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მამისეული ოჯახი გათხოვილი ქალისთვის. ლამჳ̂არს ლირდე შგჳ̂ირ ლიზ, ლა̈მთილთე̄ჳ̂ ადჲე სერ (ბზ. 384) -- მამის სახლში ყოფნა სირცხვილია, ქმრის სახლში წამიყვანეო. თეთნაჲსგა გარ ესეროლ ა̈რი ლა̈მთილა̈შ ი ლამჳ̂არა̈შ ნენსგა! (ბქ. 73) -- სულ თეთრებში ყოფილიყავი ქმრის სახლშიც და მამისეულ სახლშიც! დინას ლამუარხენქა შუკჳ̂ მჷსყე ესერ ხარ (ანდ.) -- ქალიშვილს მამისეული სახლიდან გზა ხსნილი აქვსო. ჲეხჳ̂ ლამჳ̂ჳ̂რთე ადზჷზე (ლშხ. 76) -- ცოლი მამისეულ სახლში გაგზავნა. მიშკჳ̂ა დიე ლამუარა̈ მარეს გეგე ხაჟახენა (ლნტ. 96) -- დედაჩემის მამისეულ სახლიკაცს გეგე რქმევია.
- ლამშგჳ̂არ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -აშ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ.), ლამშკჳ̂არ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. --

სასტუმრო. ლამშგჳ̂არს ლირდე (ბზ.) -- სტუმრად ყოფნა. თელდ მესემე სართულ ლამშკჳ̂არდ ხუღჳ̂ახ (ლნტ. 21) -- მთელი მესამე სართული სასტუმროდ აქვთ.

- ლამცად (-იშ, -ა̈რ) ზს. 1. შიკრიკი. 2. სანაცვლო. შემცვლელი. მარა თხუმემ ლამცად მოდმაგეშ ესერ ხორი (ანდ.) -- კაცს თავის სანაცვლო არაფერი ჰყავსო.
- ლამცერ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- სამკითხაო, სამარჩიელო. ლა̄შხხენ ხოშა ნაღალდ ურჲა̄ლთე იზელა̄ლდახ ლამცერთე (ლშხ. 11) -- ლაშხეთიდან ძირითადად ებრაელებთან დადიოდნენ სამკითხაოდ.
- ლამხოშ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ. -- საუფროსო, საბატონო. ლამხოშ სკა̈მჟი ლისგჳ̂რე ხალა̈ტ (ბქ. 102) -- საუფროსო სკამზე ჯდომა უყვარს.
- ლამკერ, ლამკერი იგივეა, რაც ლა̈მკა̈რ.
- ლამჷნგარ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ლამანგარ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ბოსელი. ჯანა̈რ სგა̄თგენ ლამჷნგართე! (ბზ.) -- ხარები შერეკე ბოსელში! ლამჷნგარს ქორა̈შ ა̈ზჳ̂ისგა გგემხ მეგრე მანგრიშ ლარდად (ბქ.) -- ბოსელს ეზოში დგამენ მსხვილფეხა საქონლის სამყოფად.
- ლამჷნჩა̈ლ (-იშ, -ჩალა̈რ) ბზ., ლნტ., ლამჷნჩალ (-არ) ბქ., ლშხ. 1. საჩრდილობელი. ჩრდილი. ლიჭმა̄ლისგა ჯანა̈რ ლამჷნჩა̈ლთე ითჲა̄ლხ (ბზ.) -- თიბათვეში ხარები ჩრდილს ეძებენ (ჩრდილისკენ მიიწევენ). 2. ჩრდილოეთის მხარე (ჩრდილოეთი). ბეჩჳ̂ის ლამჷნჩალხენ ლი უშბა (ბქ. 2) -- ბეჩოში ჩრდილოეთიდან (ჩრდილოეთის მხრიდან) არის უშბა.
- ლამჷჟ (-იშ, --) -- მზიანი მხარე, სამზეო ადგილი. ლამჷჟ ა̈დგილ ხჳ̄ნკჳ̂იდ იჩჳ̂ფი (ბზ.) -- მზიან ადგილზე თოვლი უფრო ადრე დნება. ლამჷჟხენ კჷლთხი ლახჳ̂ა̈რ ხა̈ხლა უშგულს (ბქ.) -- მზიანი მხრიდან მაღალი მთები აკრავს უშგულს.
- ლანაზორალ იგივეა, რაც ლანზო̄რა̄ლ.

- ლანარჲა იგივეა, რაც ლარჰა.
- ლანარჰა იგივეა, რაც ლარჰა.
- ლანაყაუ̂ალ იგივეა, რაც ლანყაუ̂.
- ლანა̈გ, ნანა̈გ (-ნაგა̈შ, -ნაგა̈რ) ბქ. -- დედულეთი. ეშხუ [ბეფშუ̂]... მიშგუ̂ა ლანა̈გს (\ ნანა̈გს) [ოხჴიდა ლერდიდ] (ბქ. 126) -- ერთი ბავშვი ჩემს დედულებს წამოუყვანიათ გასაზრდელად.
- ლანბა̄შლა იგივეა, რაც ლა̈ნბა̄̆შნა.
- ლანგაუ̂, ნანგა̈უ̂ (-იშ, -უ̂ა̈რ) ზს., ლანგაუ̂ (-არ) ლშხ. -- ცოცხი. ჲერუ̂ა̄̆ჲ ცა̈გი ლანგა̈უ̂ს ჟი ხა̈ჴჩე [წელს, ხა̈დია̄̆ნი ჩი̄] (ბზ. 378) -- ვინც ეკლის ცოცხს დააცვეთს (ცემით) სახედარს, ყველას ათხოვებს. ამიშ მუხუ̂ბე ჩი ლადელ... ლანგა̈უ̂ს ხოჴდე (ბქ. 39) -- ამის ძმას ყოველდღე ცოცხი მოაქვს. ნანგა̈უ̂ ლამწენ მოლაქა (ბქ.) -- ცოცხი მათხოვე ცოტა ხნით. იხ. ლაჯერ.
- ლანგრა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- საბუდარი. ქათალდ ლანგრა ჭემჟი̄ნ ა̈ნსყე (ბზ.) -- ქათამმა საბუდარი თივაზე გაიკეთა.
- ლანგუ̂ლი (-ლი̄̆შ, -ა̈რ ბზ., ჩბხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), ნანგუ̂ლი (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ. -- ნაკელის გადასაყრელი ხვრელი მაჩუბიდან ან ბოსლიდან. ჰა̈ნწს შიდეხ ლანგუ̂ლიქა (ბზ.) -- ნაკელს სანეხვე ხვრელიდან ყრიან. მიჩა გეზალ ლანგუ̂ლიქ' ადგენე (ბქ. 8) -- მისი შვილი სანეხვე ხვრელიდან გადააძვრინა. ერეხი მაჩუბა̈რს გუ̂ალხენქა ლანგუ̂ლი ხუღუ̂ანხ მაჩუბ(ებ)ს (ლნტ. 5) -- ზოგ მაჩუბ(ებ)ს ბოსლიდან ნაკელის გადასაყრელი ჰქონდა.
- ლანზაუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) -- საზაფხულო (სახლი, ადგილი, ტანისამოსი...). ლახუ̂ ლანზაუ̂ ლი, ბა̈რ ლალუნთუ̂ (ბქ.) -- მთა საზაფხულოა, ბარი -- საზამთრო.
- ლანზო̄რა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ლანზორალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლანაზორალ ლნტ. --

საკრებულო, თავშესაყარი, შესაკრები ადგილი. ლანზორ̄ა̄ლთექა შომჷ̂ა̄ლე ქა̄ლე (ბზ.) -- როდესმე გამოდი საკრებულოში.

- ლანკჷ̂აჩხა (-ხӓშ, -ხოლ) ბქ. -- მსხვილი საცერი, ცხრილი. მაშდს ხეხჷ̂ӓრ ӓცხრილიხ ლანკჷ̂აჩხӓშ ცხჷრილშჷ̂ (ბქ. 230) -- ცოლები (ქალები) მარცვლეულს მსხვილი საცერით ცრიან.
- ლანკჷ̂რი იგივეა, რაც ლენკჷ̂რი.
- ლანნუნა̄ლ იგივეა, რაც ლӓნნჷ̄ნა̄ლ.
- ლანყაჷ̂, ლანყაჷ̂ა̄ლ (-აშ, -- ზს., -იშ, -- ლშხ.), ლანაყაჷ̂ალ ლნტ. -- ერთმანეთთან მისვლით დროის გატარება, თავშესაქცევი ადგილი. სი̄მაქ ლანყაჷ̂ა̄ლთ' აჩӓდ (ბზ.) -- ქალიშვილი დროის გასატარებლად (სასაუბროდ) წავიდა. ოდერ ლანყაჷ̂თე ამ მეთხჷ̂არაშ ქორთე (ბქ. 15) -- წავედი თავშესაქცევად ამ მონადირის სახლში.
- ლანჩრა იგივეა, რაც ლӓნჩრა.
- ლანცჷ̂ იგივეა, რაც ლა̄ცჷ̂.
- ლანცჷ̂ნა̄რ იგივეა, რაც ლა̄ცჷ̂ნა̄რ.
- ლანწჷ̂არ (-იშ, -ӓრ) ბქ. -- ჭაობიანი, ტალახიანი ადგილი. ნიშგე სოფლიშ ჰოკერ ლანწჷ̂არ ӓდგი ლი -- ჩვენი სოფლის ბოლოს ჭაობიანი ადგილია.
- ლაჲასგ იგივეა, რაც ლაჲე̄სგი.
- ლაჲდი̄{შ} იგივეა, რაც ლӓჲდი̄.
- ლაჲე̄სგი (-გი̄შ, --) ბზ., ლაჲასგ (-იშ, --) ბქ., ლაჲეს ლშხ., ლაჲესკ ლნტ. -- წასაღები, წასაყვანი. ანჴადხ ზითუნახაჷ̂ი ლაჲესთე (ლშხ. 78) -- მზეთუნახავის წასაყვანად მოვიდნენ.
- ლაჲრ იგივეა, რაც ლӓირ.

- ლაჲრაკ იგივეა, რაც ლაჰრა̈კ.
- ლაჲრაყი იგივეა, რაც ლაჰრა̈ყ.
- ლაჲფი იგივეა, რაც ლა̈ჲფი.
- ლაპაჟ იგივეა, რაც ლაპა̈ჟ.
- ლაპატრა (-რა̈̄შ, --) ბზ. -- ღორების მფარველი ღმერთი.
- ლაპა̈ჟ (-იშ, -პაჟა̈რ) ბზ., ლაპაჟ (-ა̈რ) ბქ., ლაპეჟუ̂ (-არ) ლშხ., ლაპა̈ჟუ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- დასამალავი, სამალავი. მეჯუ̂ეგდ ტკისდ ჩოთჯგრუ̂ე ი აჩა̈დ ლაპა̈ჟთე (ბზ. 320) -- მეჯოგემ, მართლაც, დაუჯერა და წავიდა დასამალავად. ქა̄ნსკინე ლაპა̈ჟხა̈̄ნქა (ბზ. 370) -- გამოხტა სამალავიდან. პაპ ხოჰუ̂ნა̈̄რი ამა̈რს ლაპა̈ჟხენქა (ბქ. 166) -- მღვდელი უსმენს ამათ სამალავიდან. ქორ ლაპაჟთე და̈ს ესერ ხოჲა (ანდ.) -- სახლი სამალავისკენ არავის წაუღიაო. ქორ ამსოლდა̈შ ლაპაჟ-ლანაკუ̂ ესერ ლი (ანდ.) -- სახლი ადამიანის დასამალავ-მუხლმოსაყრელიაო.
- ლაპეჟუ̂ იგივეა, რაც ლაპა̈ჟ.
- ლაპონტყ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ჩიტის ბუდე. მეგამჟი შაურდენს ხარ ლაპონტყ (ბქ. 222) -- შევარდენს ხეზე აქვს ბუდე.
- ლაპო̄რ (-ა̈შ, --) ბზ., ლაპორ (-იშ, --) ბქ., ლაპერ ქს. -- საფრენი, გასაფრენი. ლაპო̄რ დე̄მთე ხა̄დხ შდაუ̂ლა̈რს (ბზ.) -- გასაფრენი არსაით ჰქონდათ მერცხლებს.
- ლაპრისდა̄ლ იგივეა, რაც ლა̈პრისდა̄ლ.
- ლაპტყეგნა̈̄რ (-იშ, --) ბზ., ლაპტყეგნა̈რ ბქ., ლნტ. -- 1. გასაპენტი; საპენტელა. ჟ'ა̈ნკიდ ფაუ ლაპტყეგნა̈̄რდ (ბზ.) -- აიღო ჯოხი გასაპენტად. შილისგა ლაპტყეგნა̈რ ხულუ̂ე (ბქ. 305) -- ხელში საპენტელა უჭირავს. 2. ლნტ. გასაბრტყელებელი საშუალება.

- ლაჟაგარ იგივეა, რაც ლაჟგჲäრ.
- ლაჟაჲ იგივეა, რაც ლაჟაჰ.
- ლაჟარ (-აშ, -- ბზ., ლშხ., -იშ, -- ბქ., ლნტ.) -- მოსაწყენი (ადგილი, საქმე). ამე მეჳ̂არ ლაჟარ äდგილ ლი მā̈რē̈მიშდ (ბზ.) -- აქ ძალიან მოსაწყენი ადგილია კაცისთვის.
- ლაჟაჳ̂ იგივეა, რაც ლაჟაჰ.
- ლაჟაჰ (-იშ, -äრ) ზს., ლაჟაჲ ლშხ., ლაჟაჳ̂ ლნტ. -- საზვავო ადგილი. ლაჟაჰს ნō̈მ ათā̈სდē̈დ (ბზ.) -- საზვავო ადგილს არ წააწყდეთ.
- ლაჟგჲäრ (-იშ, -äლ) ბზ., ლაჟაგäრ (-გäრუ) ბქ., ლაჟგიარ (-ალ) ლშხ. -- ბილწი, უწმინდური, ურჯულო. ლაჟგჲäრ სი, იმ ხიჩო? (ბზ.) -- შე ბილწო, რას შვრები?
- ლაჟნალā̈რ (-იშ, -ლā̈რäლ) ბზ., ლაჟნალ (-äრ) ბქ., ლაჟნალā̈რ (-ალ) ლშხ., ლაჟინალäრი (-äშ, -äრ) ლნტ. -- საბატკნე, პატარა ძარა, გამოიყენება ბატკნების ჩასამწყვდევად.
- ლაჟლჳ̂ā̈შ (-იშ, -äრ) ბზ., ლაჟლჳ̂äშ (-ჳ̂აშäრ) ბქ., ლაჟლჳ̂აშ (-აშ -არ) ლშხ. -- (გასაძღოლი) სალვთო სიმღერის ერთი სახე. მäნკჳ̂ი ლაჟლჳ̂äშს ყგლახ ჲორი ღეთ (ბქ. 295) -- ჯერ სალვთო სიმღერას იტყოდა ორი მაინც.
- ლარაგäდი იგივეა, რაც ლაგჷრგäლ.
- ლარგäდი იგივეა, რაც ლაგჷრგäლ.
- ლარდა (-დā̈შ, -დā̈ლ ბზ., -დäშ, -დოლ ბქ., -დāშ, -დēლ ლშხ., -დäჲშ, -დäლ ლნტ.) -- 1. სამყოფი (სახლი), საცხოვრებელი. ნäჴიდჳ̂ ზურალს ქორლისგა ესერ ლარდა ხაკუ (ანდ.) -- მოყვანილ ქალს სახლში უნდა ედგომებოდეს (სადგომი უნდაო). ჩჳ̂აჩად ზითუნახაჳ̂ი ლარდა სახელმწიფთēჲსა (ლშხ. 63) -- ჩავიდა მზეთუნახავის საცხოვრებელ სახელმწიფოში. 2. ოდა, ოდა-სახლი. მინდō̈რისგა ჩუ ლჷ̄გ ხოშა ლარდა (ბზ. 264) -- მინდორში დგას დიდი ოდა.

ადგეხ უ̂ოქუ̂რეშ ი უ̂ერცხლი ლარდა̈̄ლ (ბზ. 287) -- ააშენეს ოქროს და ვერცხლის ოდები.

- ლარდუ̂ნა (-ა̈შ, --) ზს., ქს. -- სამყოფი, მოსაშენებელი. ამე ხოჩა ლარდუ̂ნა ლი ლაღობა̈შ (ლნტ. 17) -- აქ ფუტკრისათვის კარგი სამყოფია.
- ლარე იგივეა, რაც ლა̄რე.
- ლარსუ̂მანდ იგივეა, რაც ლასმა̈ნდ, ლასუ̂მა̈ნ.
- ლარტამ (-ტმა̈შ, -ტმა̈ლ ბზ., -ტმაშ, -ტმალ ლშხ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ჰარტამ, არტამ (-ტმა̈შ, -ტმა̈რ) ბქ. -- ბოსტანი. [დი̄ნა] ესსგუ̄რდა ჩუ ლარტამისგა (ბზ. 427) -- ქალიშვილი ბოსტანში დაჯდა. ჰარტმა̈რისგა [ანერგაუ̂იხ] ლახანას (ბქ. 69) -- ბოსტნებში რგავენ კომბოსტოს. ჲეხუ̂ა̈რს არტმა̈რე ლისყი ხა̈მთქუ̂ახ (ბქ. 282) -- ქალებს ბოსტნების კეთება სჩვევიათ. ლარტამისა ლოქ ხაცხე̄ნა... კუ̂ახნესუ̄ლ (ლშხ. 67) -- ბოსტანში მეგულებოდაო გოგრა. უ̂ოჯახა̈რს ხულუ̂ეხ ლარტამა̈ლ (ლნტ. 18) -- ოჯახებს აქვთ ბოსტნები.
- ლარტყა იგივეა, რაც ლა̄რტყა.
- ლარლუ̂ა იგივეა, რაც ლა̈რლუ̂ა.
- ლარჰა (-ჰა̈̄შ, -ჰა̈̄ლ) ბზ., ლანარჰა (-ჰა̈შ, -ჰოლ) ბქ., ლანარჲა (-რჲა̄შ, -რჲა̄ლ ლშხ., -რჲა̈ჲშ, -რჲა̈ლ ლნტ.) -- სანათი, გასანათებელი საშუალება. ლარჰა მა̈ჲ ჯულუ̂ა? (ბზ.) -- გასანათებელი რა გაქვს? ლანარჰა ანჴჷ! (ბქ.) -- სანათი მოიტანე!.
- ლას იხ. ლი.
- ლასაფლაუ̂ იგივეა, რაც ლასფლა̈უ̂.
- ლასგა̄რ იგივეა, რაც ლა̈სსგა̈̄რ.
- ლასგიდ იგივეა, რაც ლა̈სგიდ.
- ლასგუ̂რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლასკუ̂რა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ)

ლნტ. -- დასაჯდომი, სკამი. ჟ'ანსგურდა ლასგჳ̂რათეჟი (ბზ. 87) -- წამოჯდა სკამზე. ლასგჳ̂რაჟი იგჳ̂ნუდხ, ილჭალხ ი იკილალხ (ბქ. 298) -- სკამზე ტიროდნენ, მოთქვამდნენ და კიოდნენ. ეჩეჩუ ჟილჷმა̄რე ლიხ ჩი̄მიშჳ̂დ ლესჳ̂ფელად ლასგჳ̂რე̄ლ (ლშხ. 35) -- იქ ყველასთვის, მთელი სოფლისათვის, გამზადებულია დასაჯდომები.

- ლასი̄მ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლასიმ, ლასჷმ ბქ., ლალცჷმ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- თავშესაფარი წვიმისას. ლასი̄მ დე̄სა მა̄დ ი ჩჳ̂ესჳ̈̂გნ ზაგა̈რჟი (ბზ. 39) -- წვიმისაგან შესაფარებელი არ მქონდა და დავდექი გორაკზე. ა̈ლი ესერ მიჩა მა̈ხელჳ̂აჟობქა̈შ ლასიმ ლჷმა̈რ (ბქ. 336) -- ეს ჩემი ახალგაზრდობის (ვაჟკაცობის) დროინდელი თავშესაფარი იყოო. მოღა̈ჳ̂ს ლასჷმისგა ჟი ხაგემხ (ბქ. 230) -- მოსავალს წვიმისაგან დაცულ ადგილას დაზვინავენ.
- ლასკა̈რ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ლასკარ ბქ. -- თემის ან გვარის ერთობლივი ლხინი -- დღეობა, დღესასწაული. ა ყჳ̂იჟს ჟი ხჳ̂ა̈მზჷრიდ ლასკრიშ ნა̈შდობახენქა (ბქ. 79) -- ამ ზვარაკს შევავედრებთ ერთობლივი დღესასწაულის მშვიდობისათვის.
- ლასკდა იგივეა, რაც ლასკჷ̄დ.
- ლასკო̄რა (-რა̄̈შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), ლასკორა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- საფიქრალი, სადარდელი, საგონებელი. აღო, ეჩი ლასკო̄რას როქჳ̂ ხჳ̂ა̄რ! (ბზ.) -- აბა, იმის დარდს გადავყვები! (იმის საფიქრალს შევუდგები). მიჩა ბაბა ლასკორას ათაგან (ბქ. 107) -- ბაბუამისი საგონებელში ჩავარდა.
- ლასკჳ̂რა იგივეა, რაც ლასგჳ̂რა.
- ლასკჷ̄დ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ ლშხ.), ლასკჷდ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., ლასკდა (-და̈ჲშ, --) ლნტ. -- დასატევი, ტევადობა. მა̈რე მა̈გ ესერ აშ არდეს ეჰე, ლასკჷდ იმეგ ირი (ანდ.) -- კაცი ყველა ცოცხალი რომ იყოს, დასატევი სად იქნებაო. ლენტხას ა̈რი ეშხუ... აშირ მარემი ლასკდა

კულტსა̈ხლ (ლნტ. 9) -- ლენტეხში არის ერთი ასი კაცის ტევადობის კულტსახლი.

- ლასმან იგივეა, რაც ლასმა̈ნდ, ლასჳ̂მა̈ნ.
- ლასმა̈ნდ, ლასჳ̂მა̈ნ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლნტ., ლასმან ბქ., ლარსჳ̂მანდ (-იშ, -ა̄ლ) ლშხ. -- ტაბიკი. ჭემი ლა̈ჳკდაჟი̄ნ ჯა̈ნდ ეშხუ ლასმა̈ნდ ჩჳ̂ა̈ყჳ̂იჩ (ბზ.) -- თივის ზიდვისას ხარმა ერთი ტაბიკი გატეხა. ულჳ̂ას ჳ̂ოშთხჳ̂ ლასმან ხაკუ (ბქ.) -- ულელს ოთხი ტაბიკი უნდა.
- ლასსგა̄რ იგივეა, რაც ლა̈სსგა̄̈რ.
- ლასჳ̂ იხ. ლი.
- ლასჳ̂მა̈ნ იგივეა, რაც ლასმა̈ნდ.
- ლასფაური (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ცომის ასაფუებელი ჭურჭელი. [დადად] ალი ლასფაურის ესლაფრე (ბქ. 67) -- დედაბერმა ეს საფუვრის ჭურჭელს დააფარა.
- ლასფლა̈ჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლასფლაჳ̂ (-ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), ლასაფლაჳ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- სასაფლაო. ანტო ჟ'აჩა̈დ ლასფლაჳ̂თე (ბზ.) -- ანტო ავიდა სასაფლაოზე. ეჩეჩუ ლასფლაჳ̂ა̈რი ხარხ ცალანა̈რს (ბქ. 195) -- ცალანებს იქ სასაფლაოებიც აქვთ.
- ლასჷმ იგივეა, რაც ლასი̄მ.
- ლასჷრგებ (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- სასარგებლო, გამოსაყენებელი. ა̈მზაჳ̂ჲა̈ ლასჷრგებ მა̄მგჳ̂ეშ ანჯა̈დ (ბზ.) -- ამ წელს არაფერი სასარგებლო არ მოვიდა. მა̈გ ლასჷრგებ მა̈რე დეშ ესერ ჯედნი (ანდ.) -- ყველა კაცი სასარგებლო ვერ გამოვაო.
- ლატახ იგივეა, რაც ლა̈ტხა.
- ლატა̈ხ (-იშ, --) ბზ., ლატახ ბქ., ლატეხ ქს. -- 1. უკან დასაბრუნებელი; დაბრუნება. ჳ̂ეშგდ ლატა̈ხჟი̄ნ თხე̄რეს ხჳ̂ეწა̈ლდ (ბზ.) -- უკან დაბრუნებისას მგელი ვნახეთ. ქორთე ლატახ ჳ̂არჩხილ დემეგ ესსად (ბქ.) -- სახლში დასაბრუნებელი ფული არ დარჩა. -- 2. სამაგალითო,

სანიმუშო, კარგი. ლატეხ გუ̂ეშ ლი (ლშხ.) -- დიდებული საქმეა. ლატა̈ხდ ლისედ -- სამაგალითოდ დარჩენა. ხოჩე̄მი ლატა̈ხ -- კარგის მაგალითი. ხოლე̄მი ლატა̈ხ -- ცუდის მაგალითი.

- ლატბო̄რა იგივეა, რაც ლატო̄მბა.
- ლატეხ იგივეა, რაც ლატა̈ხ.
- ლატმურა იგივეა, რაც ლატმჷ̄რა.
- ლატმჷ̄რა (-რა̈̄შ, --) ბზ., ლატმურა (-რა̈შ, --) ბქ., -- გასატყავებელი. დაკლა̈̄შ ლატმჷ̄რას მა̄მ ხუ̂ა̄რ (ბზ.) -- თხის გატყავებას არ {შე}ვუდგები. ლატმურას ახგენა (ბქ. 13) -- გატყავებას შესდგომია.
- ლატობა იგივეა, რაც ლატო̄მბა.
- ლატო̄მბა (-ბა̈̄შ, -ბა̈̄ლ) ბზ., ლატობა (-ბა̈შ, -ბოლ ბქ., -ბა̈ჲშ, -ბა̈ლ ლნტ.), ლატბო̄რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- საგუბარი; დასატბორებელი (ადგილი). ამჩუ ლიცი ლატო̄მბა ლიზ (ბზ.) -- აქ წყლის დასაგუბებელი ადგილია.
- ლატუ̂ იგივეა, რაც ლა̄ტუ̂.
- ლატყაბ, ლატყაბა იგივეა, რაც ლატყბა.
- ლატყბა (-ბა̈̄შ, -ბა̈̄ლ ბზ., -ბა̈შ, -ბოლ ბქ.), ლატყაბ (-იშ, -არ ლშხ., -ბა̈ლ ლნტ.) -- შესაწვავი. და̄უ̂ს ჯა̈ნ ლატყბას ხო̄ზ (ბზ. 365) -- დევს ხარი შესაწვავად უდევს.
- ლატყცა იგივეა, რაც ლა̈ტყცა.
- ლატხა იგივეა, რაც ლა̈ტხა.
- ლაუ̂აშ იგივეა, რაც ლაუ̂ა̈შ.
- ლაუ̂ა̈ზრა იგივეა, რაც ლა̈უ̂ზირა̄ლ.

- ლაჳ̂ა̈შ (-ჳ̂შიშ, -ჳ̂შა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ.), ლაჳ̂აშ (-არ) ლშხ. -- ლავაში. ჟ'ა̈ნყიდხ სე̄მი ლაჳ̂ა̈შ (ბზ.) -- სამი ლავაში იყიდეს. ლაჳ̂ა̈შ ხელათ იჭი, დჷთხელ დია̈რ ლი (ლნტ. 33) -- ლავაში მალე ცხვება, თხელი პურია.
- ლაჳ̂დილა იხ. უდილ.
- ლაჳ̂ედი იგივეა, რაც ლაჰჳ̂დი.
- ლაჳ̂ზირა̄ლ იგივეა, რაც ლა̈ჳ̂ზირა̄ლ.
- ლაჳ̂ოდ იგივეა, რაც ლაჰჳ̂დი.
- ლაჳ̂ოფუნა̈̄ლ იგივეა, რაც ლაჳ̂ფუნა̄ლ.
- ლაჳ̂ჟა (-ჟა̈შ, -- ზს., ლნტ. -ჟა̄შ, -- ლშხ.) -- {და}საძინებელი; "ძილი". მიჩა დიე ლაშჳ̄ნშხჳ̂ას ესერ ლაჳ̂ჟა მა̈̄მა ლი (ბზ. 310) -- დედაშენის ქსუტუნის გამო დაძინების საშუალება არ არისო (ძილი არ არისო). მიშგჳ̂ა ლაჳ̂ჟაჟი ეშხუ სადგომ ნო̄სა ლოქ ათკარა (ლშხ. 2) -- ჩემი ძილის დროს ერთ სადგომი არ გააღოო. ლაჳ̂ჟაჲსა ლამსჷ̄მდა ისგჳ̂ი ჲერ (ლშხ.) -- შენი ხმა ძილში ჩამესმა.
- ლაჳ̂ჟა̈̄შნა (-ა̈შ, --) ბზ., ლაჳ̂ჟაშნა ბქ., ლაჳ̂ჟა̄შნა (ნა̄შ) ლშხ., -- შეწუხება (შესაწუხებელი). ისგჳ̂ეჲ ლაჳ̂ჟა̈̄შნასი ქო̄თყიჩ ამჳ̄ნლო (ბზ.) -- თქვენ შეწუხებასაც თავს დავანებებ ამიერიდან. იმღ' ესერ ომჯედელიხ მიჩა ლაჳ̂ჟა̈შნათე? (ბქ. 25) -- რატომ მოხვედითო ჩემს შესაწუხებლად?
- ლაჳ̂ულ{ჳ̂} (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლნტ., ლაჳ̂ლჳ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- საუღლე, სამუშაო ხარები. ლაჳ̂ულ ჯანრე ლიძჰენი მე̄ჳ̂არ ცოდდ ხაბჟა ჩი̄ს (ბზ.) -- საუღლე ხარების დაკვლა დიდ ცოდვად მიაჩნია ყველას.
- ლაჳ̂ფუნა̄ლ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ლაჳ̂ფუნალ (-ა̈შ, --) ბქ., ლაჳ̂ოფუნა̈̄ლ (-იშ, --) ლნტ.

1. სამკურნალო აბაზანა, საბაზანო. ოჩა̈დდ ამხჳ̂ინ ლაჳ̂ფუნა̄ლთე (ბზ.) -- წავედით ერთხელ სამკურნალო აბაზანის მისაღებად. ნაკს ლეთრე ი ლაჳ̂ფუნალ სგიმა̈რ მასა̈რდ ანღრიხ (ბქ. 225) -- ნაკში სასმელი და საბაზანო მჟავე წყლები ბლომად ამოდის. 2. ლნტ. საოფლე.

- ლაჳ̂ლჳ̂ი იგივეა, რაც ლაჳ̂ულ{ჳ̂}.
- ლაჳ̂ხი იგივეა, რაც ლა̈̄ხი̄რ.
- ლაფანა იგივეა, რაც ლაფა̄ნა.
- ლაფაქ იგივეა, რაც ლაფა̈ქ.
- ლაფა̈რი იგივეა, რაც ლაფრი.
- ლაფა̈ქ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლაფაქ ბქ., ლნტ., ლაფექ (-არ) ლშხ. -- ფქვილის კიდობანი, ჭურჭელიბ (საფქვილე). ხოშა ლაფა̈ქ ნი̄გა̈̄ნ (ბზ.) -- ფქვილის დიდი კიდობანი გვედგა. ჟი ხეკჳ̂ეს ეხკგდი ლაფექხენჟი ეშხუ ფხა̈̄ნჭჳ̂ა გატ (ლშხ. 43) -- უნდა ამოიღო საფქვილედან ერთი მუჭა ქატო. ლშხ. ფქვილის პატარა ჭურჭელი.
- ლაფა̈ცხირ იგივეა, რაც ლა̈ფცხი̄რ.
- ლაფა̄ნა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლაფანა (-ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- სულის მოსახსენიებელი (სულის მოხსენება); საკურთხი. ტაბა̈გს ხჳ̂იგემდ ი ჟი ხჳ̂ამა̄რედ ლაფა̄ნას (ბზ. 10) -- ტაბლას ვიდგამთ და ვამზადებთ საკურთხს. ლაფანაჟი ლჳ̂აჟა̈რ ფაყჳ̂ს მა̈გ ჩუ იკედხ (ბქ. 76) -- სულის კურთხევის დროს მამაკაცები ყველანი ქუდს იხდიან. ლაფანაჟი ჩუ ხჳ̂იჩოქა̈ჳ̂იდ (ლნტ. 58) -- საკურთხის წადგმისას ვიჩოქებთ.
- ლაფეთირ იგივეა, რაც ლა̈ფთი̄რ.
- ლაფექ იგივეა, რაც ლაფა̈ქ.
- ლაფთი̄რ იგივეა, რაც ლა̈ფთი̄რ.

- ლაფკუ̂ა (-უ̂ა̄̈შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), ლა̈ფკუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გასაშრობი ადგილი. ლერქუ̂არე ლა̈ფკუ̂ა ა̈დგი დემეგმოშ ახუ̂ითხ (ბქ.) -- ტანსაცმლის გასაშრობი ალაგი ვერსად ვიპოვე.
- ლაფრა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.) -- გასახმობი. ჭჷმინ დე̄ფა̈ნქა ესდეხ ლაფრას (ბზ.) -- ქერი დერეფანზე დაყარეს (დადეს) გასახმობად. ნამპრა̈რს ლჷკერა̈ქა ა̈დისგხ ლაფრად (ბქ. 77) -- ლამპრებს (ჩირაღდნებს) კერიის თავზე დებენ გასახმობად (იგულისხმება ხის მსხვილი ჯოხები, რომლებსაც თავს უჩეჩქავენ და რელიგიურ რიტუალებში იყენებენ).
- ლაფრი (-რი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რი̄შ, -ალ ლშხ.), ლაფა̈რი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სახურავი, ხუფი. ჟი̄ჲ ხაკიდხ ჟიქა̄ნჩუ ლაფრი (ბზ. 251) -- დაადეს (დაარტყეს) ზევიდან სახურავი. ახტყიც ჟი ლაფრი (ბზ. 281) -- ახალა სახურავი. კიბდონს ეჯნოშუ ოხკიდ ლაფრი ჟი (ბქ. 37) -- კიდობანს იმით ახალე სახურავიო. ლაფა̈რი ხოჩა თუ̂ალა̈შ დენად ა̈დსიპან (ლნტ. 267) -- სახურავი ლამაზ გოგოდ იქცა.
- ლაფულა იგივეა, რაც ლაფუ̄ლა.
- ლაფუსდ (-იშ, -ფუსდუ̂ა̈რ ბზ., -ფსდუ̂არ ჩბხ.), ლაფუსნ (-ფსუ̂ნარ) ლშხ., ლაფუსტ (-ა̈რ) ლნტ. -- საბატონო; სამფლობელო. ლადიდ მიჩა ლაფუსნ ლას ალა (ლშხ. 4) -- დღემდე მისი სამფლობელო იყო ეს. გიმა̈რ დადიანა̈ ლაფუსტ ლასხ (ლნტ.) -- მიწები დადიანის საბატონო იყო.
- ლაფუ̄ლა (-ლა̄̈შ, -ლა̄̈ლ ბზ., -ლა̄შ, -ლა̄ლ ლშხ.), ლაფულა (-ლა̈შ, -ლოლ ბქ., -ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ ლნტ.) -- ჩასაბერი; ბუშტი. ლაფუ̄ლაშა̄ლუ ა̈მბეჭკუ̂ხი (ბზ.) -- ბუშტივით გამსკდარიყავი.
- ლაფუ̂რა̄ლ (-იშ, --) ლშხ. -- ბოსელი (საძროხე). ლაჩა̄ჟი̄რ ჩა̄რშუ̂ გუ̂ა̄რ გოში... ლაფუ̂რა̄ლ --

ფურალშუ̂ (ლშხ. 16) -- საჯინიბო (საცხენე) ცხენებით გვაქვს სავსე, ბოსელი -- ძროხებით.

- ლაფშგა იგივეა, რაც ლჷფშგა.
- ლაფცხირ, ლაფცხი̄რ იგივეა, რაც ლჷფცხი̄რ.
- ლაქათალ იგივეა, რაც ლაქთალი̄რ.
- ლაქართ (-იშ, -ჷრ ბქ., -ალ ლშხ., ლნტ.) -- 1. საკომბოსტო ადგილი, (ჯურჯული.) ლაქართისგა ქართს ლანგრგჷუ̂იდ (ბქ. 225) -- საკომბოსტოში კომბოსტოს ვრგავთ. 2. ქს. საჭარხლე ადგილი.
- ლაქაჩა იგივეა, რაც ლაქჩა.
- ლაქთალი̄რ (-იშ, -ჷლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლაქთალარ (-ჷრ) ბქ., ლაქათალ (-ჷლ) ლნტ. -- საქათმე. ლარტმი გჷნჟი ჩუ̂ადგე ლაქთალი̄რ (ბზ.) -- ბოსტნის გვერდით ააგო საქათმე. ლაქთალი̄რ ქათლარშუ̂... [გუ̂ა̄რ გოში] (ლშხ. 16) -- საქათმე ქათმებით გვაქვს სავსე. ჟ'ანკიდხ ლაქთალხენჟი ეჩა ჲეხუ̂ (ლნტ. 296)-- საქათმიდან ამოიყვანეს იმისი ცოლი.
- ლაქთუნალ, ლაქთუნა̄ლ იგივეა, რაც ლაქუ̂თუნა̄ლ.
- ლაქმა იგივეა, რაც ლჷქმა.
- ლაქნოუ̂ალ იგივეა, რაც ლაქუ̄ნაუ̂ა̄ლ.
- ლაქონც (-იშ, -ჷრ) ჩბხ. -- თავშესაფარი; ღარიბული ბინა. მიჩა... ნეჯშდჷლდჷრშუ̂ ამეჲსგ'ოხსყა ლაქონც (ბქ. 255) -- თავის თიკნებიანად ამაში გაუკეთებია თავშესაფარი.
- ლაქუნ (-იშ, --) -- საიქიო, სასუფეველი, სულეთი. ჯი ლაქუნხჷნ იესო ქრისდეს როქუ̂ ოხფი̄შუ̂და (ბზ. 441) -- მე საიქიოდან იესო ქრისტემ გამომიშვაო. მინე ქუნა̄რს ქრისტეცახჷნ ესერუ ხარხ ლაქუნ (ბქ. 6) -- თქვენს სულებს ქრისტესთან ჰქონდეთ სასუფეველიო.

- ლაქუ̄ნაუ̂ა̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლაქნოუ̂ალ (-აშ, --) ბქ., ლაქუნაუ̂ალ ქს. -- სულთმობრძაობა. ლაქუ̄ნაუ̂ა̄ლჟი გეზლი̄რს ესცუ̂ირხ ამბა̈უ̂ (ბზ. 391) -- სულთმობრძაობის ჟამს შვილებს დაუტოვეს ამბავი. მანდრე ლეტუ̂რე ლაქნოუ̂ალა̈შ ესერ ხატუ̂არ (ანდ.) -- ყველაზე ცუდი სანთელი სულთმობრძაობის დროს ანთიაო.
- ლაქუ̂თერ იგივეა, რაც ლა̈ქუ̂თა̈რ.
- ლაქუ̂თუნა̄ლ, ლაქთუნა̄ლ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ალ ლშხ.), ლაქთუნალ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- გასაქანი, გასანძრევი. ქა ლაქუ̂თუნა̄ლდ ესერ დე̄მთე ფუ̈შუ̂დე (ბზ. 297) -- გასანძრევად არსად მიშვებსო (გასაქანს არ მაძლევსო). ეჩქა ლაქთუნა̄ლ დო̄სა ჯა̆̄ც (ბზ. 361) -- მაშინ გასაქანი (გასანძრევი) არ გქონდეს.
- ლაქუ̂ისკ იგივეა, რაც ლა̆̄ქუ̂ი̄სგ.
- ლაქუ̂ცა იგივეა, რაც ლა̈ქუ̂ცა.
- ლაქჩა (-ჩა̆̄შ, -ჩა̆̄ლ ბზ., -ჩა̈შ, -ჩოლ ბქ., -ჩა̆̄შ, -ჩე̄ლ ლშხ.), ლაქაჩა (-ჩა̈ჲშ, -ჩა̈ლ) ლნტ. -- მოსაჭრელი, საჭრელი. აჩა̈დხ მუ-გეზალ ლაქჩათე (ბზ.) -- მამა-შვილი წავიდნენ (ხის) საჭრელად. ლაქჩაჟი ეშხუ როქ ნა̈თი ნომეგ ოთშყეხ გა̈ნთე (ბქ. 67) -- მოჭრისას ერთი ნაფოტიც არ გადაგივარდეთ განზეო.
- ლაქხი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლშხ., ლაქხირ (-ა̈რ) ბქ. -- არნადი (ბზის ან ხორბლის სახვეტი ხის იარაღი კალოზე). ლაქხი̄რ ჟ'ანჴიდ კალუ̂თე (ბზ.) -- არნადი ამოიტანა კალოზე. ნა̈კლაუ̂ს... უშხუ̂ართ' ანჭურეხ ლაქხირა̈რშუ̂ (ბქ. 230) -- განალეწს ერთმანეთთან აგროვებენ არნადით.
- ლაღარალ იგივეა, რაც ლაღრა̄ლ.
- ლაღაფია̈რ იგივეა, რაც ლაღფი, ლაღფჲა̈რ.
- ლაღა̈ლ{დ} ზს., ნაღალდ ქს., იხმარება გამოთქმაში: ხოშა ლაღა̈ლ{დ}... ზმნს. -- მეტწილად.

მჷჟა̄ლს ხოშა ლაღა̈ლ მჷმლა̈ხ იზგე (ბზ. 22) -- მუჟალში მეტი წილი მულახელები ცხოვრობენ. ცხეკისგა ხაგ ხოშა ლაღა̈ლდ ლუმირ, ნენზ ი გჷგიბ (ბქ. 70) -- ტყეში არის მეტწილად ფიჭვი, ნაძვი და სოჭი.

- ლაღე̄შგა̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლა̈ღეშგალ ბქ., ლაღე̄შა̄ლ ლშხ., ლა̈ღეშკალ ლნტ. -- წასართმევი, სადავო. ლასდი̄ლ ლაღე̄შგა̄ლდ ოხშყა̈დხ უშგუ̂ლა̈რს ი ლენტხა̄̈ლს (ბზ.) -- ლასდილი (ტოპ.) სადავო გაუხდათ უშგულელებსა და ლენტეხლებს. ლა̈ღეშგალშუ̂ ა̈ისგხ... ლერქუ̂ა̈რს (ბქ. 233) -- ძალით (წართმევით) წაიღებენ ტანსაცმელს.
- ლაღლიაშ იგივეა, რაც ნა̈ღლია̈შ.
- ლაღმ იგივეა, რაც ლაღუმ.
- ლაღობ (-ღუ̂ბა̈შ, -ღუ̂ბა̈რ) ბზ., ლაღუ̂ბური (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლალღობ, ლაღობ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- საფუტკრე. ლენჯე̄რას ხუ̂ა̈ჲ ა̈გის ლი ლაღობ (ბზ.) -- ლენჯერში მრავალგან არის საფუტკრე. [ა̈ლჲა̈რს] ხოჩა ლაღობა̈რ ხა̈რენახ (ბქ. 282) -- ამათ კარგი საფუტკრეები ჰქონიათ. ლაღუ̂ბური ყუ̂იდ ა̈დგის ხარხ (ბქ.) -- საფუტკრე მყუდრო ადგილას აქვთ.
- ლაღოლია̈ქ იგივეა, რაც ლაღუ̂ლჲა̄ქი̄რ.
- ლაღრა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ლაღრალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაღარალ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. {სი}მღერა, საგალობელი. ციოყ ა̈ხჩჷდ ლაღრა̄ლს (ბზ.) -- ციოყი ჩაერია სიმღერაში. ამჟი ლაღრა̄ლუშ ქა̄ხჭიმხ ჩი̄ს (ლშხ. 42) -- ასე სიმღერით ჩამოუვლიან ყველას. 2. ლშხ. სათამაშო.
- ლაღუმ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ნაღმი. თათრა̈ლს... მურყუ̂ამდ ჩუქუ̂ა̄ნისგა ლაღუმ ლოხდახ (ბზ. 1) -- თათრებს კოშკის ქვეშ ნაღმი შეუდვიათ.
- ლაღუნჩუ̂ა̄̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლაღუ̂ნა̈რი (-აშ, -ა̈რ) ბქ. -- სახბორე. ლუნჩუ̂ა̈რ ესერ სგა̄უ̂ ადგენეხ

ლალუნჳ̄ართე (ბზ.) -- ხბორები სახბორეში შეამწყვდიეთო.

- ლალჳაჟალ იგივეა, რაც ლალჳჟა̄ლ.
- ლალჳაჭარ იგივეა, რაც ლალჳჭარ.
- ლალჳა̈ნირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლალჳა̈ნირ ჩბხ. -- ხის თოხი. ჯჷჳინალდ ბერგი მჷქაფდ ლალჳა̈ნირ ხულჳა̈ნდახ (ბზ.) -- ძველად (რკინის) თოხის ნაცვლად ხის თოხი ჰქონდათ.
- ლალჳბური იგივეა, რაც ლალობ.
- ლალჳერა იგივეა, რაც ჰა̈ლჳრა.
- ლალჳლაქა̈რი იგივეა, რაც ლალჳლჲა̄ქი̄რ.
- ლალჳლჲა̄ქი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლალჳლაქა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლალჳლჲა̄ქ (-იშ, -არ) ლშხ., ლალოლია̈ქ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ფარეხი (საცხვარე). სგა̄დკჳა̈რხ ჟინალ ლალჳლჲა̄ქი̄რთესგა (ბზ.) -- შეაგდეს ბატკანი ფარეხში. ლალჳლჲა̄ქ ღოლჲა̄ქჳშ ხა̄რხ გოში (ლშხ.) -- ფარეხი ცხვრით აქვთ სავსე.
- ლალჳნა̈რი იგივეა, რაც ლალჳნა̈რ.
- ლალჳჟა̄ლ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ლალჳჟალ (-ა̈შ, --) ბქ., ლალჳაჟალ ლნტ. -- მოსალოგინებელი (ადგილი, პირობები...). ლალჳჟა̄ლდ ზურალს ტებდითე ა̈იდახ (ბზ.) -- მოსალოგინებლად ქალს სითბოში შეიყვანდნენ.
- ლალჳჭა̈რ (-იშ, -ჭარა̈ლ ბზ., -ა̄ლ ლშხ.), ლალჳაჭა̈რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სავაჭრო. ამჩედხ ხეხჳ-ჭა̈შ ლალჳჭა̈რთე (ბზ.) -- ცოლ-ქმარი წასულა სავაჭროდ. ლალჳჭარდ ხასიპხ ქუთა̄ში ქალაქს (ლშხ. 2) -- სავაჭროდ ქუთაის ქალაქს დადიან.
- ლალფი, ლალფჲა̈რ (-იშ, -არა̈ლ ბზ., -არა̈რ ბქ.), ლალფჲარ (-ალ) ლშხ., ლალაფია̈რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სალებავი. წჷრნი ლალფჲა̈რს მაჰჳდი მოშ მა̄დხჳა̄ჲს? (ბზ.) -- ცოტა წითელ სალებავს

ხომ ვერ მომცემ?

- ლაყალა̈̄რ, ლაყალჷ̂ა̈რ იგივეა, რაც ლაყა̄ლჷ̂ა̈̄რ.
- ლაყა̈ლ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლაყა̈ლ (-ა̈რ) ლნტ. -- სანაყი. ჯიმე ლაყა̈ლ გურანა̈ჲ შიჲსა ლიჷ̂ედი მა̈დ ლოქ შიდ (ლნტ. 76) -- მარილის სანაყი ქვის ხელში მიცემა არ შეიძლებაო.
- ლაყა̈ფ (-ყფიშ, --) ზს. -- ხუმრობა, მასხრობა. ქორს... ლაყა̈ფ ნად (ბქ. 4) -- შინ ვმასხრობდით (მასხრობა გვქონდა).
- ლაყა̄ლჷ̂ა̈̄რ, ლაყა̄ლჷ̂ი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლაყალჷ̂ა̈რ (-ჷ̂არა̈რ) ბქ., ლაყა̄ლჷ̂ა̄რ (-ალ) ლშხ., ლაყალა̈̄რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- საფრთხობელა, საშიში, საშინელი. ქა̄ფხიჟ ლაყა̄ლჷ̂ა̈̄რ ტუფ (ბზ.) -- გაშალა შიშის მომგვრელი ტყავი. ჰედურდ ლაყა ლჷ̂ ა̈რს ხა̈ჯეშ! (ბქ.) -- მთლად საფრთხობელას ჰგავხარ!
- ლაყო̄ყა̈̄რ (-იშ, -ყა̄რა̈ლ) ბზ., ლაყოყა̈რ (-ყარჷ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ლაყო̄ყა̄რ (-ალ) ლშხ. -- საზიზღარი, გულის ამრევი. იმჟი ლაყო̄ყა̈̄რ მირ ხი (ბზ.) -- რა გულის ამრევი რამ ხარ.
- ლაყჷ̂ლა იგივეა, რაც ლა̈ყჷ̂ლა.
- ლაყჷ̂რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- საწოლი, ლოგინი. ხოდრა̄მ ლაყჷ̂რაჟი̄ნ ესერ ჯა ოთყჷ̂ინახ (ბზ. 358) -- უარეს ლოგინზე მე დამაწვინესო. სამ ლეთ-ლადეღ ლაყჷ̂რახენჟი მად ოლგენელი (ბქ. 13) -- სამი დღე-ღამე ლოგინიდან არ ამდგარვარ. ლაყჷ̂რა ი ლალოგ ხამა̈რს ესერ ქა ხოთრახ (ანდ.) -- საწოლი და საფუნე ღორებსაც გარჩეული აქვთ. ჟი ლამსკინჷ̂ნე ლაყჷ̂რახენჟი (ლშხ. 83) -- წამომახტუნა ლოგინიდან. ჭყინტ ლაყჷ̂რა ჩუქან ჩჷ̂ა̈თეპაჟჷ̂ (ლნტ. 257) -- ბიჭი ლოგინქვეშ დაიმალა.
- ლაყჷ̂ფა იგივეა, რაც ლა̈ყჷ̂ფა.

- ლაშა̈დ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ლაშად ბქ., ლაშედ ლშხ. -- საშველი. მიშგუ̂ი ლაშად დემხენ წუ̂ა (ბქ.) -- ჩემი საშველი არსაიდან ჩანს. იმჯერა̄ლიხ მინე... ამბაუ̂ს, მა̄ჲღენ ლაშედ ე̄მხენ ხე̄რი{ხ} (ლშხ. 12) -- გაიკითხავენ თავიანთ ამბავს, საშველი თუ ექნებათ საიდანმე.
- ლაშგ იგივეა, რაც ლა̄შგ.
- ლაშგა̈რ, ლაშქა̈რ (-შგრიშ, -შგრა̈რ) ზს., ლაშქა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ჯარი, ლაშქარი. აშხუ̂ჟი̄ნ შუ̂ანე ლაშგა̈რ ა̈მჩედე̄ლი... ლა̈შია̄ლთე (ბზ. 20) -- ერთხელ სვანეთის ჯარი საომრად წასულა. ლამახუ̂ალთ' ესხრიხ უ̂ერზმეკ ი მიჩა ლაშგა̈რ (ბქ. 37) -- ვერზმეკი და მისი ლაშქარი სამტროდ მიდიან.
- ლაშგ-ლა̈ყელი იგივეა, რაც ლა̄შგ-ლაყე̄ლი.
- ლაშგობ იგივეა, რაც ლა̄შგობ.
- ლაშგუ̂მა̈̄ნი (-ა̈შ, --) ბზ., ლა̈შგუ̂მა̈ნი ბქ. -- სამათხოვრო, მათხოვრობა. ეშხუ ხეხუ̂-ჭა̈შ... ლა̈შგუ̂მა̈ნიშ გარ არდახ (ბქ. 141) -- ერთი ცოლ-ქმარი მათხოვრობითღა იყო (ცხოვრობდა).
- ლაშდა იგივეა, რაც ლა̈შდა.
- ლაშდაბ (-დბა̈შ, -დბა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.), ლაშტაბ (-ა̈რ) ლნტ. -- სამუშაო, საკეთებელი; მუშაობა. ამზაუ̂ ლაშდაბ მა̄მ ლა̈სუ̂ ჰაუ̂დრი ბა̈დშუ (ბზ.) -- ამ წელს მუშაობის საშუალება არ იყო უამინდობის გამო. ოხოგანხ ალა̈რ ლაშდაბს (ბქ.) -- შეუდგნენ ესენი მუშაობას (სამუშაოს).
- ლაშდბა̈̄რ (-იშ, -ბა̄რა̈ლ) ბზ., ლაშდბა̈რ (-ბარა̈რ) ბქ. -- 1. სამუშაო იარაღი. ლაშდბა̈̄რულ მეზგა მა̄მ ხაყა (ბზ.) -- სამუშაო იარაღის გარეშე ოჯახი არ ვარგა. 2. ხაფანგი. ჭოკა̈რჟი ლაშდბა̈რს ეგემხ (ბქ. 237) -- ძელის ხიდებზე ხაფანგს დგამენ.
- ლაშდგუ̂ა̈̄რ (-იშ, -ა̄რა̈ლ) ბზ., ლაშდგუ̂ა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაშდგუ̂ა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ.,

ლაშტუგჳ̂ა̈რი (-ა̈შ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სათაგური. ჟიჳ̂ ესერ ანტა̄ბე მახე ლაშდგჳ̂ა̈̄რ (ბზ.) -- ახალი სათაგური გათალეო.

- ლაშდობ იგივეა, რაც ლა̈შდობ.
- ლაშდრა̄ლ იგივეა, რაც ლა̈შდრა̄ლ.
- ლაშდლჳ̂ა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლაშდლჳ̂ალ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლაშთხჳ̂ა̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ., ლაშთხჳ̂ალ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დასაფლავება, გასვენება. დი̄რი მჷნყა ლაშდლჳ̂ა̄ლა̈ დია̈რს ანყეხ (ბზ. 7) -- პურის მცხობლები გასვენების პურს აცხობენ. ალე ლას ლაშდხჳ̂ა̄ლჟი (ლშხ. 42) -- ეს იყო გასვენებაში.
- ლაშედ იგივეა, რაც ლაშა̈დ.
- ლაშერაჳ̂ალ იგივეა, რაც ლაშრაჳ̂ა̄ლ.
- ლაშე̄რ, ლაშე̄რა (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -რა̈̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლა̈შერა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ლა̈შერ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გასალესი, სალესი ქვა. ლაშე̄რ ესერ ათსედა ქორს (ბზ. 430) -- სალესი დამრჩა სახლშიო. ისგლეთქა გა̈ჩიშ ლა̈შერა ახჳ̂იკ (ბქ. 94) -- შუაღამისას დანის სალესი ავილე.
- ლაშთქიარ, ლაშთქჲარ იგივეა, რაც ლა̈შდქა.
- ლაშთხჳ̂ალ, ლაშთხჳ̂ა̄ლ იგივეა, რაც ლაშდლჳ̂ა̄ლ.
- ლაში იგივეა, რაც ლა̈̄ში.
- ლაშია̄ლ იგივეა, რაც ლა̈შია̄ლ.
- ლაშიყ იგივეა, რაც ლაშჷყ
- ლაში̄რა იგივეა, რაც ლა̈ში̄რა.
- ლაშკ იგივეა, რაც ლა̄შგ.

- ლაშკარ იგივეა, რაც ლაშგა̈რ, ლაშქა̈რ.
- ლაშკდაშ, ლაშკდა̈შ იგივეა, რაც ლა̈შკდა̈შ.
- ლაშკ-ლა̈ყელა იგივეა, რაც ლა̆̄შგ-ლაყე̄ლი.
- ლაშკობ იგივეა, რაც ლა̆̄შგობ.
- ლაშონდობა̈რ იგივეა, რაც ლა̈შჷნდობა̈̄რ.
- ლაშრაუ̂ა̈̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ლაშრაუ̂ალ ბქ., ლაშერაუ̂ალ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სახსნილო, ხსნილი (მარხვის გათავება). ლაშრაუ̂ა̈̄ლს შომა იჩმუნიხ? (ბზ.) -- ხსნილს როდის გააკეთებენ ("იზამენ")? (როდის გაიხსნილებენ?)
- ლაშტაბ იგივეა, რაც ლაშდაბ.
- ლაშტუგუ̂ა̈რი იგივეა, რაც ლაშდგუ̂ა̈̄რ.
- ლაშქა̈რ იგივეა, რაც ლაშგა̈რ.
- ლაშყ იგივეა, რაც ლაშჷყ.
- ლაშყუ̂დიე̄ლ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლაშყუ̂დელი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაშყუ̂ედიელ{ი} ლნტ. -- სარეცხი. დი̄ნა ლაშყუ̂დიე̄ლთე აჩა̈დ (ბზ.) -- ქალიშვილი სარეცხად წავიდა.
- ლაშხბჲელი იგივეა, რაც ლა̈შხბჲე̄ლი.
- ლაშხუ̂ინ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლაშხუ̂ნი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ი̄შ, -არ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- შესანახავი, საცავი. მურყუ̂ამი ჩოთიშგდ ხატრე ლაშხუ̂ნი (ბქ. 4) -- კოშკიც გადავხურეთ ხატების შესანახი. მოლა̈უ̂იშ ლაშხუ̂ნი ცალმა̈გისგა ნარ (ბქ. 230) -- მოსავლის შესანახი ცალმაგად გადახურულის ქვეშ გვაქვს.
- ლაშჷლდანა̈̄რ (-იშ, --) ბზ., ლაშჷლდანა̈̄რ ბქ., ლნტ., ლაშჷლდანარ ლშხ. -- დასათვლელი (ადგილი). ჯუ̂ეგ, ლაშჷლდანა̈̄რთეჲსგა ლიჴდალდ, ჩუ დემეგმოშ ოთშჷლდანახ (ბქ. 14) --

ჯოგი, სანამ დასათვლელ ადგილამდე არ მისულა (დასათვლელ ადგილას მოსვლამდე), ვერსად დაუთვლიათ.

- ლაშგენობა̈რ, ლაშგენდობა̄რ იგივეა, რაც ლა̈შგენდობა̈̄რ.
- ლაშგყ (-იშ, -ლაშყა̈რ) ბზ., ლაშყ (-ა̈რ) ბქ., ლაშიყ (-არ) ლშხ. -- საზურგე (ჩვეულებრივ, გოდორი). თამშუკდ ეშხუ ლაშგყ ქართობილ ანჴიდ (ბზ.) -- თამშუკმა ერთი გოდორი კარტოფილი მოიტანა. ეშხუ ლაშყ ლგგრეს ესერ ხონგრე (ბქ.) -- ერთ გოდორ კვერცხს დაგიდებო.
- ლაჩაჟ იგივეა, რაც ლაჩა̄ჟ.
- ლაჩაქ იგივეა, რაც ლაჩა̈ქ.
- ლაჩახჳ̂ იგივეა, რაც ლაჩა̈ხჳ̂.
- ლაჩა̈ქ (-ჩქიშ, -ჩქა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ლაჩაქ (-ჩქიშ, -ჩქარ) ლშხ. -- მანდილი, თავსაფარი. დი̄ნას ეჯკა̈ლიბ ქა̄̈ხფას, ერე ხოჩა და̈̄რ ა̈რი ლაჩქი მგფრენი (ბზ. 427) -- იმისთანა გოგო დადგა, რომ უკეთესი მანდილოსანი (თავსაფრის დამფარებელი) არავინაა. ლაჩა̈ქს ჩუ ფიშტჳ̂ეხ (ლნტ. 52) -- თავსაფარს ჩამოუშვებენ.
- ლაჩა̈ხჳ̂ (-ჩხჳ̂იშ, -ჩხჳ̂ა̈რ) ბზ., ლაჩახჳ̂ (-იშ, -ჩხჳ̂ა̈რ ბქ., -ა̈რ ლნტ.), ლაჩეხჳ̂ (-არ) ლშხ. -- საბალახო, საძოვარი. კუმა̈შ ჟი მი̄გ ხოჩა̄მ ლაჩა̈ხჳ̂დ (ბზ. 339) -- საქონელი მიშვებული მყავს (მიყენია) კარგ საძოვარზე. ჟაბე სოფლა̈რს... ლაჩახჳ̂ მასა̈რდ წჳ̂ა (ბქ. 1) -- ზემო სოფლებში საძოვარი ბევრია. ლა̈გზელიჟი ლაჩახჳ̂ოჳ̂ ლა̈ჲსკორე (ანდ.) -- შვილის ყოლისას საძოვარზეც (სარჩოზეც) იფიქრეო. ლა̈ჭემა-ლაჩახჳ̂ ლახჳ̂ა̈რ ჟიქან კოჯა̈რ ი თანალა̈რ იბნიხ (ლნტ. 4) -- სათიბ-საბალახო მთებს ზემოთ კლდეები და მწვერვალები იწყება.
- ლაჩა̄ჟ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ლაჩაჟ ბქ., ლნტ. -- ცხენის (სავალი) გზა. ლინთჳ̂ისგა ლაჩა̄ჟ

შუკუ̂ ჟი იჟუ̂მი (ბზ.) -- ზამთარში ცხენის (სავალი) გზა ფუჭდება. ლაჩაჟ მäჲ ლასუ̂ ი მäჲ უ̂ენდ (ბქ. 252) -- ცხენის (სავალი) გზა ძლივს იყო (იყო და არც იყო).

- ლაჩა̄ჟი̄რ (-იშ, -äლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- საჯინიბო, თავლა. ლიყრულ ღენ ოლბინად გუშგუ̂ე̄ჲ ლაჩა̄ჟი̄რს (ბზ. 302) -- ჩვენს საჯინიბოს დარაჯობა დავუწყოთ.
- ლაჩეხუ̂ იგივეა, რაც ლაჩäხუ̂.
- ლაჩი̄ჟა̄შ იგივეა, რაც ლäჩი̄ჟა̄შ.
- ლაჩუ̂ იგივეა, რაც ლäჩუ̂.
- ლაჩგ̄და̄ლ (-äშ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ლაჩგდალ (-äშ, --) ბქ., ლშხ. -- საზიარო. ლახმგლს ლაჩგდალ ხილäრ ათხეი ამჟი ლჳგხ (ბქ. 282) -- ლახამულაში საზიარო ხეხილი ახლაც ასე დგას.
- ლაცალა იგივეა, რაც ლაცლა.
- ლაცა̄დ (-ი̄შ, -ცა̄დäრ) ბზ., ლაცäდი (-äშ, -äრ ბქ., -ჲშ, -äრ ლნტ.), ლაცა̄დ (-იშ, -არ) ლშხ. -- საცვალი. ქალäქს äნყიდ თამარდ ბეფშუ̂იშ ლაცა̄დäრ (ბზ.) -- თამარმა ბავშვის საცვლები ქალაქში იყიდა. დენა... კაბä ი ლაცადჲäრი ლიცბურეს ხეკუ̂ეს ლახამითქუ̂ან (ლნტ. 51) -- ქალიშვილი კაბისა და საცვლების გამოჭრას უნდა შესჩვეოდა.
- ლაცინდულა იგივეა, რაც ლäცგნდაუ̂.
- ლაცლა იხ. ცäლ.
- ლაცლäუ̂ია̄ლ (-äშ, --) ბზ., ლაცლაუ̂ალ ბქ., ლაცლაუ̂ა̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ., ლäცლაუ̂ალ (-უ̂äიშ, -äლ) ლნტ. -- საცილობელი, სადავო. ლა̄თა̄ლჟი ლაცლäუ̂ია̄ლდ ოხშყäდხ ლახუ̂ბას მურყუ̂ამ (ბზ.) -- გაყრისას ძმებს კოშკი სადავო გაუხდათ. გიმიშ ლაცლაუ̂ალს მეზუ̂ბელარ უშხუ̂არ ლახდაგანხ (ბქ.) -- მიწისათვის დავის გამო (ცილაობისას) მეზობლები ერთმანეთს

შეაკვდნენ.

- ლაცჳ̂ იგივეა, რაც ლა̄ცჳ̂.
- ლაცჳ̂ნა̈რ იგივეა, რაც ლა̄ცჳ̂ნა̄̈რ.
- ლაცყა̈ნ (-იშ, -ყანა̈რ) ბზ., ლნტ., ლაცყან (-იშ, -არ) ლშხ. -- ურდული. ყო̄რა̈ლ ლაცყა̈ნშჳ̂ ლჷდე ესხჳ̂ი̄დ (ბზ. 285) -- კარები ურდულით დაკეტილი დაუხვდა.
- ლაცხნი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლა̈ცხნირ (-ა̈რ) ბქ., ლა̈ცხენირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სავარცხელი. დი̄ნას ლაცხნი̄რ ა̈თქარჳ̂ა̄̈ნ (ბზ.) -- ქალიშვილს სავარცხელი დაეკარგა. ნალჟურ ლა̈ცხნირდ ესსიპე დადად (ბქ. 326) -- დედაბერმა ვაჟი სავარცხლად გადააქცია.
- ლაძმა̈ჲა იხ. ძმა̈ჲ.
- ლაძჲა იგივეა, რაც ლა̈ძჰა.
- ლაწა̈დ (-იშ, --) ბზ., ლაწად (-ა̈შ, --) ბქ., ლნტ., ლაწედ (-იშ, --) ლშხ. -- სანახავი; "დანახვა". ოჩჳ̂ა̈დდ დინა̈შ ლაწადთე (ბქ.) -- ქალიშვილის სანახავად წავედით. ნალჳ̂ჟურიშ ლაწადჟი დინა ჟ'ა̈ნტყუფნან (ბქ.) -- ვაჟის დანახვისას ქალიშვილი წამოენთო (გაწითლდა). გადატ. მჷჟემ ლაწად -- აღმოსავლეთი.
- ლაწდაჳ̂ იგივეა, რაც ლა̈წდაჳ̂.
- ლაწედ იგივეა, რაც ლაწა̈დ.
- ლაწკი̄ჳ̂ან იგივეა, რაც ლა̈წი̄კჳ̂ა̈რ.
- ლაწჳ̂და̄̈რ (-იშ, -და̄რა̈ლ) ბზ., ლაწჳ̂და̈რ (-დარა̈ლ) ბქ., ლნტ., ლაწჳ̂და̄რ (-ალ) ლშხ. -- საწური (რძისა). ლაწჳ̂და̈რთეჲსა ლჷშყედ წერქჳ̂ას ა̈დისგხ ი ეჩეჩუ აწჳ̂დიხ ლჷჯეს (ბქ.) -- გარეცხილ თომს საწურში დებენ და იმაში წურავენ რძეს.
- ლაწჳ̂ე (-ჳ̂ემ, --) ბზ., ჩბხ., ლა̈წე ბქ. -- დასანახი, გასახედი, ჩასახედი. გუთე ბაჟ ი თელშჳ̂

ლა̈წე ესერ ლი (ანდ.) -- გულში ჩასახედი ჭკუა-გონებითააო.

- ლაწჳ̂ეჳ̂, ლა̈წჳ̂ა̈შ ბზ., ჩბხ. -- შესახედაობა, იერი. დი̄ნას... ხოჩა ლა̈წჳ̂ა̈შ ქა̄ხფას (ბზ. 427) -- ქალიშვილი კარგი შესახედაობის დადგა.
- ლაწჳ̂ე̄ნა (-ნა̄̈შ, -ნა̄̈ლ) ბზ., ლა̈წჳ̂ენა (-ნა̈შ, -ნოლ ჩბხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), ლაწჳ̂ე̄ნა (-ნა̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- საჩვენებელი, სანახავი, თვალით დასანახი. მე̄რმა ლადეღ ქა̄ნჯა̈დ მიჩა ხეხჳ̂ი ლაწჳ̂ე̄ნათე დიდა̈რ მა̄რე (ბზ. 301) -- მეორე დღეს მდიდარი კაცი მოვიდა მისი ცოლის სანახავად.
- ლაწჳ̂ი̄ლა̄შ იგივეა, რაც ლა̈წჳ̂ი̄ლა̄̈შ.
- ლაწჳ̂რემი (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.) -- გასანიავებელი. [ითქს] უშხჳ̂ა̈რთ' ანჭურეხ ლა̈წჳ̂რემი... ა̈დგითეჲსგა (ბქ. 230) -- მარცვალს გასანიავებელ ადგილას მოაგროვებენ.
- ლაჭარ (-იშ, --) ზს. 1. გზაჯვარედინი. აშხჳ̂ ლაჭარ შუკჳ̂ს ათა̄სდხ (ბზ. 398) -- ერთ გზაჯვარედინს წააწყდნენ. 2. მისაბმელი.
- ლაჭაშა იხ. ჭა̈შ.
- ლაჭა̈დირ იგივეა, რაც ლაჭა̄დი̄რ.
- ლაჭა̈თა̈რ იგივეა, რაც ლაჭთა̄̈რ.
- ლაჭა̄დი̄რ, ლაჭა̄̈დი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლაჭა̄დი̄რ (-ალ) ლშხ., ლაჭა̈დირ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ფარცხი. ჟესსგურეხ ჲო̄რუ ბეფშჳ̂ ლაჭა̈დი̄რჟი̄ნ (ბზ.) -- ორი ბავშვი ფარცხზე დასვეს. ნაჴანჳ̂ლისგა̈შ ჳ̂ორემ კიცხს... ლაჭა̈დირ ხაკუ... (ანდ.) -- ნახნავის მიწის ბელტს ფარცხი უნდა.
- ლაჭბიდა იგივეა, რაც ლა̈ჭბიდა.
- ლაჭბუგჳ̂ა̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ. -- სათამაშო; გასართობი ადგილი (საჭაბუკო). ა̈მჩედე̄ლიხ

ლაჭბუგუ̂ა̄ლთე (ბზ. 65) -- წასულან სათამაშოდ (გასართობად).

- ლაჭთა̄̈რ (-იშ, --) ბზ., ლაჭთა̈რ ბქ., ლაჭთა̄რ ლშხ., ლაჭა̈თა̈რ ლნტ. -- საწყევარი. ლაჭთა̄̈რდ ნომ' აცურა ისგუ თხუ̂იმ! (ბზ.) -- საწყევრად ნუ დატოვებ შენს თავს!
- ლაჭირ იგივეა, რაც ლა̈ჭირ.
- ლაჭკიუ̂ა̈რი იგივეა, რაც ლა̈წი̄კუ̂ა̈რ.
- ლაჭმა იგივეა, რაც ლა̈ჭმა.
- ლაჭმინა იგივეა, რაც ლა̈ჭმი̄ნა.
- ლაჭონა̈ლი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- შესახვევი. ეჩა ლაჭონა̈ლი... ესეროლუ̂ი ქადაე (ბქ. 261) -- იმის შესახვევი წაიღეო.
- ლაჭშა იხ. ჭა̈შ.
- ლაჭშხა̄̈რ (-იშ, -ხა̄რა̈ლ) ბზ., ლაჭშხა̈რ (-ხარა̈რ ბქ., -ხარა̈ლ ლნტ.), ლაჭშხა̄რ (-ალ) ლშხ. -- ყალიბი, კალაპოტი. ლაჭშხა̈რჟი ხეკუ̂ეს ჟ'ალსაჭგშხად [ტუფ] (ლნტ. 32) -- ტყავი კალაპოტზე უნდა დავაკრათ.
- ლაჭგშხ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ლაჭგშხაშ (-არ) ლშხ. -- ფეხის დასადგამი, საფეხური. მანკლათხდ ჩუ ლუცუ̂ირ ლი ლაჭგშხ (ლნტ. 21) -- ფეხის დასადგმელი მომაღლოდაა დატოვებული.
- ლაჭგშხრა̄̈შ იგივეა, რაც ჭგშხრა̄̈შ.
- ლახ{ა}, ლახე ზს., ახ{ა} ბქ., {ა}ლახ ქს., კავშ. -- რაკი, რადგანაც. ლახ ალ და̄̈უ̂ ჩუ̂ადგა̈რხ... მა̈გ ჟ'ანხუ̂იტხ (ბზ. 249) -- რაკი ეს დევი მოკლეს, ყველა ამოწყვიტეს. ფა̈რშმა̈გდ გუნ ათღლხინჴნ, ლახე წინწლა̈რ ლჷძა̈რ ესხუ̂ი̄დ (ბზ. 251) -- ფარშევანგმა ერთობ გაიხარა, რაკი ბარტყები ცოცხალი დახვდა. ლახე უ̂ა̈ზრი გეზალ ამჟი ლჷხრინე ლი ალძა̈რთე... სგო̄თნა̈ჩდე

ლეზობთე... მეშხე ლეღჳ (ბზ. 283) -- რადგანაც ვეზირის შვილი ასე გაბრაზებულია ამათზე, ჩაურია საჭმელში შავი ხორცი. ახა იმჟი ხოჩჳმინა, ეჩქას გუდ ომჯედელიხ ხეხჳ-ჭაში (ბქ.) -- რაკი ასე უქნია, ცოლ-ქმარიც მიმხვდარა. ხენწიფს... ათხი̄დჷნ, ალახ ჩუ უბი̄ბად ანგოშლე მიჩა ლეჲხუ̄რიდ კუტალ (ლშხ.78) -- ხელმწიფეს გაუხარდა, რაკი ასე დაულვრელად გაავსო მისმა საცოლემ დოქი. 2. თუ. ფიკჳიდ ნეყირ ხეშხჷნ, ზისხ ლახ დემ ოხჩედნიჳ (ბქ. 290) -- მშრალად ნაცემი ერქვა, თუ სისხლი არ წამოუვიდოდა. ლედეჳ ლახ ესერ წჳა, მედეჳ ბაც ესერ ლი (ანდ.) -- სადავო თუ არის, მოდავე მოინახებაო.

- ლახად იხ. ათხა̈̄დ{და}.
- ლახამ იგივეა, რაც ლახმი̄რ.
- ლახანა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̈̄ჲშ, -ნე̄ლ ლშხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- კომბოსტო. ქა̈̄ნჯიდ ნატად მეტხე ლახანა (ბზ.) -- ნატომ გამოიტანა კომბოსტოს მწნილი. ჰარტმა̈რისგა ალა̈შიხ ლახანას (ბქ. 69) -- ბოსტნებში თესავენ კომბოსტოს.
- ლახე იგივეა, რაც ლახ{ა}.
- ლახე̄რხა̈̄ლ (-იშ, -ხა̈̄ლა̈რ) ბზ., ლა̈ხერხა̈რ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლახერხაჳი (-ჳი̄შ, -იალ) ლშხ., ლა̈ხერხა̈ჳი (-ჳიშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სახერხი. ეზა̈რ ლახე̄რხა̈̄ლ ათმარჯჷუნ ბექა̈ს (ბზ.) -- ბექას კარგი სახერხი გამოადგა. ამეჩუ ლჷგ... ლა̈ხერხა̈რ (ბქ. 228) -- აქ სახერხი დგას.
- ლახიდნე იხ. ხ-აჰჳდი.
- ლახილ იგივეა, რაც ლა̈ხილ.
- ლახი̄რულ იგივეა, რაც ლა̈ხი̄რულ.
- ლახმი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლახმჷრი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლახამ (-ხმა̈შ, -ხმა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- საღორე. ლახმი̄რი ყო̄რისგა ჲერს ლჷჲა̈რს აკჳა̈̄ნა, ჲერს -- ლჷდგა̈რს (ბზ.

248) -- საღორის კარებში ზოგს ცოცხალს აგდებდა, ზოგს -- მკვდარს. სგა̄დსკინე ჟეღდ ლახამთე̄სგა (ბზ.) -- ძაღლი შეხტა საღორეში. ხამა̈რს ჩი ლარდად ლახამ ესერ ხოცხახ (ანდ.) -- ღორებს ყველანაირ სადგომს საღორე ურჩევნიათო. ხენწიფდ დენაჲ მიჩა ჭა̈შ ლახამხოჲსა აშიდ (ლნტ. 189) -- ხელმწიფემ ქალიშვილი და მისი ქმარი საღორეში შეყარა.

- ლახნისგ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლახნისგი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლახნისკ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- სითხის საწყაო (დაახლოებით სამ-ნახევარი ლიტრა), ხელადა. ეშხუ ლახნისგ ჰარა̈ყ ხო̄გდა (ბზ.) -- ერთი ხელადა არაყი ედგა. ქორხენ ესლუ̂ანდხ.. ზედა̈შ ლა̈ხნისგიშუ̂ (ბქ. 3) -- შინიდან ხელადით ზედაშე მიჰქონდათ.
- ლახჲადალ იგივეა, რაც ლა̈ხიადა̄ლ.
- ლახუშ იხ. ითრე.
- ლახუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- მთა. კუმში ჯუ̂ეგ ესერ და̄უ̂დ ხობრა̈ჲახ ლახუ̂ს (ბზ. 330) -- საქონლის ჯოგი დევისთვის ჰყავთ მიბარებული მთაშიო. ალ კარა̈უ̂ ლეგ ლახუ̂ს (ბქ. 84) -- ეს კარავი მთაში დგას. მა̈გ ლახუ̂ აშუ̂ მელს ესერ დემ იგნე (ანდ. 68) -- ყველა მთაზე ერთნაირი ბალახი არ იზრდებაო... ისგუ̂ა მუე ლახუ̂ისა ლოქ... ნადირ ხამთქუ̂ა (ლშხ. 68) -- მამაშენის მთაში ნადირი იცისო. ფედიას ხარ ლახუ̂ა̈რ ი ცხეკა̈რ (ლნტ. 17) -- ახლოს აქვს მთები და ტყეები.
- ლახუ̂ა̈ნი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მთიანი. ჩუ̂იბეჯეუ̂ ლახუ̂ა̈ნი ა̈დგი ლი (ბქ. 224) -- ჩუბეხევი მთიანი ადგილია.
- ლახუ̂ბა იხ. მუხუ̂ბე.
- ლახუ̂ე̄მ იხ. ხ-აჰუ̂დი.
- ლახხუ̂ა იხ. ხეხუ̂.

- ლახჰო̈დნე იხ. ხ-აჰჳ̂დი.
- ლაჴად იგივეა, რაც ლაჴა̈დ.
- ლაჴან იგივეა, რაც ლაჴა̈ნ.
- ლაჴა̈დ (-იშ, --) ბზ., ლაჴად ბქ., ლნტ., ლაჴედ ლშხ. -- მოსასვლელი. ამსჳ̂ა̄ლდა̈ ლაჴა̈დ დო̄მხა̈ნ ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- ადამიანის მოსასვლელი არსაიდან იყო. ალ ზაჳ̂ლა̈დელ ლასჳ̂ ხოჩა ლაჴად ჟიბე შჳ̂ა̈ნხენ (ლნტ. 6) -- ამ ზაფხულს კარგი გზა (მოსასვლელი) იყო ზემო სვანეთიდან.
- ლაჴა̈ნ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლაჴნი ბქ., ლაჴან (-არ) ლშხ., ლაჴა̈ნი (-ა̈რ) ლნტ. -- სახნავი. მე̄რმა ლადელ და̈̄ჳ̂ ლაჴა̈ნთე აჩა̈დ (ბზ. 310) -- მეორე დღეს დევი სახნავად წავიდა. ტჳ̂იბა̈რე პილა̈რმოყ ლაჴა̈ნი გიმა̈რ ლიხ (ლნტ. 4) -- ღელეების ნაპირებთან სახნავი მიწებია.
- ლაჴდა იგივეა, რაც ლა̈ჴდა.
- ლაჴედ იგივეა, რაც ლაჴა̈დ.
- ლაჴი̄რ (-იშ, --) ბზ. -- შესავედრებელი, საზრუნავი, სამხვეწრო. ხოშა ღერთა ლაჴი̄რ (ბზ.) -- დიდი ღვთის სამხვეწრო.
- ლაჴნი იგივეა, რაც ლაჴა̈ნ.
- ლაჴნი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- ხარების სადგომი. სგა̄ჩა̈დ ბულა ლაჴნი̄რთე̄სგა (ბზ.) -- შევიდა ბულა ხარების სადგომში. ლაჴნი̄რ ჯანარშჳ̂ გჳ̂ა̄რ გოში (ლშხ. 16) -- ხარების სადგომი ხარებით გვაქვს სავსე.
- ლაჴჳ̂ამ იგივეა, რაც ლაჴჳ̂ა̈̄მ.
- ლაჴჳ̂ა̈სგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლაჴჳ̂ასგ ბქ., ლაჴჳ̂ა̈სკ ლნტ. -- მისაპარავი (პარვით მისასვლელი). ლაჴჳ̂ა̈სგ დე̄მხა̈ნ მა̄დდა (ბზ.) -- ვერსაიდან მივეპარებოდი (მისაპარავი არსაიდან მქონდა).
- ლაჴჳ̂ა̈̄მ (-ჳ̂მიშ, -ჳ̂მა̈რ) ბზ., ლაჴჳ̂ამ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ლაჴჳ̂მი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., --

ეკლესია. [თათრა̈ლს] ხჳ̂ა̈ჲ ლაკჳ̂ა̈̄მ ოთტუფჳ̄რახ (ბზ. 2) -- თათრებს მრავალი ეკლესია გაუძარცვავთ. ლაკჳ̂ა̈მს გირტა̈ნ ხეცხეპოლდახ (ლნტ. 55) -- ეკლესიას გარს უვლიდნენ.

- ლაკჳ̂რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- ფანჯარა, სარკმელი. ციცულდდ ჟეღ ლაკჳ̂რა სგჳ̂ებინჩჳ̄ნ აცჳ̂ირ (ბზ. 410) -- ფისომ ძაღლი ფანჯრის წინ დატოვა. ალსგიდნე̄ლი ლაკჳ̂რაქა ზითუნახაჳ̂ (ლშხ. 72) -- მზეთუნახავს ფანჯარაში გაუხედავს.
- ლაკჩიარ იგივეა, რაც ლა̈კჩია̈რ.
- ლაჯაბ (-ჯბა̈შ, -- ზს., -ა̈შ, -- ლნტ., -აშ, -- ლშხ.) -- 1. მოსახარშავი. ლელჳ̂ სგა ხო̄გ ლაჯაბს (ბზ. 328) -- ხორცი უდგას მოსახარშავად. მა̈ჲ ესერ ხო̄გხ ლაჯაბს? (ბზ. 328) -- რა გიდგათ მოსახარშავადო? 2. ბქ. გამოსახდელი (არაყი...). შომა ლიფუეს ჩუ ქჳ̂იცე, ეჩქას ლაჯბა̈შ ლი (ბქ. 196) -- როცა დუღილს შეწყვეტს, მაშინ გამოსახდელია (მოსახარშავია).
- ლაჯერ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ცოცხი. იხ. ლანგაჳ̂.
- ლაჯე̄ლჳ̂ა (-ჳ̂ა̄̈შ, -ჳ̂ა̈̄ლ) ბზ., ლა̈ჯელჳ̂ა (-ჳ̂ა̈შ -ჳ̂ოლ) ბქ., ლაჯე̄ლა (-ჳ̂ა̄შ, -ჳ̂ე̄ლ) ლშხ., ლა̈ჯელა (-ჳ̂ა̈ჲშ, -ჳ̂ა̈ლ) ლნტ. -- დასაგველი, გამოსაგველი. და̈ჳ̂ითდ ლანგჳ̂იაქა̈რ ჟა̈ნქა̈ჩ ყო̄რლე ლაჯე̄ლჳ̂ა̈̄ლდ (ბზ.) -- დავითმა საცოცხეები მოჭრა ეზოს დასაგველად. ლა̈ჯელჳ̂ა ნანგა̈ჳ̂ ესერ დემეგ ხულჳ̂ე (ბქ. 89) -- დასაგველი ცოცხი არა მაქვსო.
- ლაჯმილა იხ. ჯუმილ.
- ლაჯოგ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ჯგჳ̂ა̈შ, -ჯგჳ̂ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ლაჯოგა (-გა̄შ, -გე̄ლ) ლშხ. -- საჯოგე. ნიშგჳ̂ეჲ ლახჳ̂ ეზა̈რ ლაჯოგ ლი (ბზ.) -- ჩვენი მთა კარგი საჯოგეა. ატ, ლაჯგჳ̂ა̈შ ესერ მეჩი თხეროლ! (ბქ. 209) -- ჰაიტ, თქვე საჯოგის ბებერო მგლებო!
- ლაჯრა̈ჳ̂ (-ა̈შ \ -იშ, --) ბზ., ლაჯრაჳ̂ი ბქ., ლაჯრაჳ̂ ლშხ., ლა̈ჯერა̈ჳ̂ი ლნტ. -- სარწმუნო,

დასაჯერებელი. ლაჯრა̈ჳ̂ შა̈ლია̄ნი̄ ხა̈ტ ლა̈სჳ̂ (ბზ. 4) -- შალიანის ხატი სარწმუნო იყო.

- ლაჯუჳ̂, ლაჯუჰ, ლა̈ჯჳ̂იჰ (-იშ, -ა̈რ) ზს., -- ბუნაგი ("საძუე"). და̈შდჳ̂ა̈ ლაჯუჰისგა ჩჳ̂ა̈თპა̈ჟ ალ ჭყინტ (ბზ.) -- ეს ვაჟი დათვის ბუნაგში დაიმალა. ლაჯუჳ̂ხენქა მახე ნა̈ჯედჳ̂ჟი [და̈შდჳ̂ს] ჭჷშხა̈რ ხოსტუნი (ბქ. 236) -- ბუნაგიდან ახლად გამოსულ დათვს ფეხები სტკივა.
- ლაჯშა̄რ, ლაჯშჲა̈რ იგივეა, რაც ლა̈ჯშა̄რ.
- ლაჰა ზს. -- მოსასწრები. მიშგჳ̂ა თხჳ̂იმი ლიქჳ̂ცეს ლაჰას ხირდი (ბზ.) -- ჩემი თავის მოკვეთას მოესწრებიო.
- ლაჰედნე იხ. ხ-აჰჳ̂დი.
- ლაჰრა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.), ლაარა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- დასაცლელი, გადასაყრელი. ნაჯა̈ლჳ̂ა̈ ლაჰრა დე̄სმა მუღჳ̂ა (ბზ.) -- ნაგვის გადასაყრელი არაფერი მაქვს.
- ლაჰრა̈კ (-იშ, --) ბზ., ლაჰრაკ ბქ., ლაჲრაკ ლშხ., ლაარა̈კ ლნტ. -- საარაკო, სამაგალითო. ლაჰრა̈კ ლა̈სჳ̂ ჯალდე̄ ჯაცობ (ბზ.) -- საარაკო იყო ხალდეს დალუპვა. შდუგჳ̂იშ ნა̈თიშჳ̂ კეცენ ლაჰრაკ ესერ ლი (ანდ.) -- თაგვის ნარჩევი ხორბალი სამაგალითოაო. ზითუნახაჳ̂ს უჟ ხამთქჳ̂ე̄ნა ლაჲრაკი (ლშხ. 72) -- მზეთუნახავს საარაკო ძილი სცოდნია.
- ლაჰრა̈ყ (-იშ, -ჲა̈ლ) ბზ., ლა̈ჲრა̈ყი (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლაჲრაყი (-ი̄შ, -ალ) ლშხ., ლაარა̈ყი (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საარაყე, არყის გამოსახდელი მოწყობილობა. ლაჰრა̈ყჲა̈ლ მა̈გ ჟა̈ნმა̄რე (ბზ.) -- არყის გამოსახდელი ყველაფერი გაიმზადა. ლა̈ჲრა̈ყი ჭჳ̂ედისგა ხადხ მჷსყე (ბქ.) -- არყის გამოსახდელი კედელში ჰქონდათ გაკეთებული.
- ლაჰჳ̂დი (-ა̈შ, --) ზს., ლაჳ̂ოდ (-იშ, --) ლშხ., ლა̈ჳ̂ედი (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასაყიდი. ალი ფირჳ̂ ლაჰჳ̂დითე როქ ლანემ (ბქ. 14) -- ეს ძროხა გასაყიდად გაგვატანაო (მოგვცაო). კოკრილ ათხოჲახ ლა̈ჳ̂ედიხო (ლნტ. 246) -- ჩოჩორი წაუყვანიათ გასაყიდად.

- ლა̈-_-ა იგივეა, რაც ლა-_-ა.
- ლა̈-_-ალ იგივეა, რაც ლა-_-ა̄ლ.
- ლა̈-_-ა̄ლ იგივეა, რაც ლა-_-ა̄ლ.
- ლა̈-_-ირ იგივეა, რაც ლა-_-ი̄რ.
- ლა̈-_-ი̄რ იგივეა, რაც ლა-_-ი̄რ.
- ლა̈- იგივეა, რაც ლა-.
- ლა̈ბ იგივეა, რაც ლა̈̄ბ.
- ლა̈ბდინა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), ლაბდინა (-ნა̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ., -- ცეცხლის მოსაკიდებელი. თუთნი ლა̈ბდინა მა̄მგუ̂ეშ ჯულუ̂აჲა? (ბზ.) -- თუთუნის მოსაკიდებელი არაფერი გაქვს? ცხჷნდუღ [როქ] ლახემ თუთნიშ ლა̈ბდინა (ბქ. 154) -- თამბაქოს მოსაკიდებლად ნაკვერცხალი მომეციო.
- ლა̈ბნა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), ლაბნა (-ნა̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. 1. დასაწყისი. ცეგნი ლა̈ბნა ჩუ̂ამა̈̄შდჷნ (ბზ.) -- ზღაპრის დასაწყისი დამავიწყდა. ლა̈ბნა ი ლა̈შდხა ჩიგუ̂აშუ̂ ესერ ქა ხოთრა (ანდ.) -- დასაწყისი და დასასრული ყველაფერს აქვსო. 2. სათავე. ალ ლიცს ლა̈ბნა ცა̈ნს ხარ (ლნტ. 3) -- ამ მდინარეს სათავე ცანაში აქვს.
- ლა̈ბჯგი იგივეა, რაც ლაბეჯგ.
- ლა̈გეზელი იგივეა, რაც ლა̈გზელი̄რ.
- ლა̈გენა იგივეა, რაც ლა̈გნა.
- ლა̈გენა-ლარდა იგივეა, რაც ლა̈გნა-ლარდა.
- ლა̈გზელი̄რ (-იშ, -ალ) ბზ., ლა̈გზელა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაგზელა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლა̈გზელი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საშვილოსნო. ლაზჰას ლა̈გზელა̈რის ქა ხოკედხ ი ქაკუ̂ანეხ

(ბქ.) -- საკლავს საშვილოსნოს გამოუღებენ და გადააგდებენ.

- ლა̈გზია̈რ (-იშ, --) ბქ. -- ახლად დაგრეხილი თოკის დასახვეწი იარაღი.
- ლა̈გი̄წა̄̈ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლაგჷნწალ ბქ., ლაგი̄წა̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., ლაგინწა̈ლ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საქანელა. კალჳ̂ისგა ოხსყედ ლა̈გი̄წა̄̈ლ (ბზ.) -- ეზოში გავაკეთეთ საქანელა. ბოფშა̈რ ასყიხ მოშ-მოშ ლაგჷნწალა̈რს (ბქ.) -- ბავშვები აკეთებენ სხვადასხვანაირ საქანელებს.
- ლა̈გნა (-ნა̄̆შ, -ნა̄̆ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ.), ლაგნა (-ნა̄̆შ, -ნე̄ლ) ლშხ., ლა̈გენა (-ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. -- 1. გასაჩერებელი ადგილი, სადგომი, დასადგომი. ალჲა̈რ მა̈გ მინე-მინე ლა̈გნათეჟი̄ნ აჩა̈დხ (ბზ. 366) -- ესენი ყველანი თავ-თავის დასადგომებზე ავიდნენ. ჲერხის გიმ ლა̈გნად ესერ ხალახ (ანდ.) -- ზოგს მიწა დასადგომად ეცოტავება (სწყინს). ლა̈გნაჟი ლიგნე -- "ადგილზე დგომა". სვანური ხალხური სამართლის ტერმინია; იხმარება ფიცის მიღებისას. მოითხოვს ფიცით იმის გაგებას, თუ რას იზამდა დამნაშავე დაზარალებულის ადგილას რომ ყოფილიყო. 2. ბქ., იხმარება გამოთქმაში ქუნემ ლა̈გნა. სარჩო, საარსებო საშუალება ოჯახის გამოსაკვები. ქუნემ ლა̈გნა ჳ̂ენდ გარ ხოჴდენიჳ̂ხ ჯჳ̂ინალდ (ბქ.) -- სულის შესარჩენი (ჩასადგმელი) ძლივსღა მოსდიოდათ ძველად.
- ლა̈გნა-ლარდა (-და̄̆შ, -და̄̆ლ ბზ., -და̈შ, -დოლ ბქ.), ლაგნა-ლარდა (-და̄შ, -დე̄ლ) ლშხ., ლა̈გენა-ლარდა (-და̈ჲშ, -და̈ლ) ლნტ. -- დასადგომი, სადგომ-სამყოფი. ლა̈დი ლა̈გნა-ლარდა ჩია̄̆გ ჩუ ლი (ბზ.) -- დღეს სადგომ-სამყოფი ყველგან არის. ზურალს ქორლისგა ლა̈გნა-ლარდ' ესერ ხაკუ (ბქ.) -- ქალს სახლში სადგომ-სამყოფი უნდაო.
- ლა̈გურკა (-კა̄̆შ, --) ბზ., ლა̈გჳ̂ირკა (-კა̈შ, -- ბქ., -კა̈ჲშ ლნტ.), ლაგჳ̂ირკა (-კა̄შ, --) ლშხ. -- სალოცავი. წმინდა კვირიკეს ეკლესია სოფ. კალაში. ლა̈გჳ̂ირკაისგა ლჷგ შა̈რლანი (ბქ.) --

კვირიკეს ეკლესიაში დგას შალანის (შალიანის) ხატი.

- ლა̈გჳ̂ირკა იგივეა, რაც ლა̈გჳურკა.
- ლა̈გჳ̂რიზი იგივეა, რაც ლაგჳ̂რიზი.
- ლა̈გჭა (-ჭა̈̄შ, -- ბზ., -ჭა̈შ, -- ბქ.), ლაგეჭა (-ჭა̈ჲშ, --) ლნტ., ლაგჭა (-ჭა̄შ, --) ლშხ. -- დასაკავებელი, დასამაგრებელი, შესაჩერებელი. ჩა̈̄ჟი ლა̈გჭა მა̄მგჳ̂ეშ მუღჳ̂ა̄ნ (ბზ.) -- ცხენის დასაკავებელი არაფერი მქონდა.
- ლა̈დ-ბა̈ზი, ლა̈დი-ბაზი -- დღე-ღამე, მალე, დღესხვალ. ტკიც ესერ მეჯედ ლი, ბა̈ქ-ლა̈დი-ბა̈ზიშ (ანდ.) -- სიმართლე გრძელვადიანია, სიცრუე დღე-ხვალისაო.
- ლა̈დგა (-გა̈̄შ, -გა̈̄რ ბზ., -გა̈შ, -გოლ ბქ., -გა̈ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ლადგა (-გა̄შ, -გე̄ლ) ლშხ. -- ცეცხლის ჩასაქრობი. ლემესგი ლა̈დგა მა ანჴჷ ენასდ (ბზ.) -- ცეცხლის ჩასაქრობი მოიტანე რამე ჩქარა. ლემესკი ლა̈დგა მადმა მუღჳ̂ან (ლნტ.) -- ცეცხლის ჩასაქრობი არაფერი მქონდა.
- ლა̈დეღ იგივეა, რაც ლადჲა̈ღ.
- ლა̈დი ზს., ლადი ლშხ., ლა̈დელი ლნტ. -- დღეს. ლა̈დი ჰამს ესერ... უდიარად ა̈მჴედ (ბზ. 358) -- დღეს დილით უჭმელი წამოვედიო. ლა̈დიშ დია̈რს ლა̈დი იკარქე (ბქ. 155) -- დღეის პურს დღეს შოულობს. ლადი ალჲარს ხჳ̂ეფურთინა̄ლ (ლშხ. 85) -- დღეს ამათ დავერევი. ლა̈დიდ ზს., ზმნს. -- დღემდე, აქამდე. ლა̈დიდ იმე ჯიჩდა? (ბზ.) -- დღემდე სად იყავი (ყოფილხარ)?
- ლა̈დია იხ. დი.
- ლა̈დიარ, ლა̈დჲა̈რ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ლა̈დია̈რ, ლადია̈რ (-იშ, -არა) ჩბხ., ლადჲერ, ლადიარ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლა̈დიარ, ლა̈დჲერ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დედულეთი. დინოლ მიშგჳ̂ი ლადჲერს ი̄რდი (პოეზ. 252) -- ჩემი ქალიშვილი დედულეთში იქნება.
- ლა̈დისგ იგივეა, რაც ლადჲა̈̄სგ.

- ლა̈დჲა̈რ, ლა̈დჲერ იგივეა, რაც ლა̈დიარ.
- ლა̈დშდუ̂ი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლადაშდუ̂ ბქ., ლადშდუ̂ი̄რ ლშხ., ლადა̈შტუ̂ ლნტ. -- სადათვე. ალ ცხეკ მე̄უ̂არ ლა̈დშდუ̂ი̄რ ლი (ბზ.) -- ამ ტყეში ბევრი დათვია (სადათვეა).
- ლა̈ზგა (-გა̈̄შ, -გა̈̄ლ ბზ., -გა̈შ, -გოლ ბქ., -გა̈ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.), ლაზგა (-გა̄შ, -გე̄ლ) ლშხ. -- საცხოვრებელი, სახლი. ხელწიფი ლა̈ზგა ი მალუ̂ა̈̄ნ მა̈გ ჭიტის ესსა̈დ (ბზ. 312) -- ხელმწიფის საცხოვრებელი და ქონება ყველაფერი ჭიტის დარჩა. სორთმანიშ ლა̈ზგაჲსგაჲ მა̈იდ ხა̈რენახ ფა̈მლის (ბქ. 13) -- სორთმანის სახლშიც შიმშილობდნენ (შიმშილი ჰქონიათ) შინამოსამსახურეები. ლაზგა გიმ ლოქ ლი ლღდა̄უ̂შე (ლშხ. 12) -- საცხოვრებელი მიწა არის გაფუჭებულიო (გათვალული). ალე მინე ლა̈ზგა ლღმა̈რ (ლნტ. 4) -- ეს მათი საცხოვრებელი ყოფილა.
- ლა̈ზგა-ლარდა (-და̈̄შ, -და̈̄ლ ბზ., -და̈შ, -დოლ ბქ.), ლაზგა-ლარდა (-ა̄შ, -ე̄ლ) ლშხ. -- სახლ-კარი (სამოსახლო-სამყოფელი), საცხოვრებელი. ლა̈ზგა-ლარდას დეშ ცუ̂ირე (ბზ.) -- სახლ-კარს ვერ მივატოვებ. ძულუ̂ად ლა̈ზგა-ლარდა... ადჲე (ბქ. 22) -- ზღვამ სახლ-კარი წაიღო. ხოჩა ლაზგა-ლარდა ხულუ̂ა (ლშხ.) -- კარგი საცხოვრებელი აქვს.
- ლა̈ზელალ იგივეა, რაც ლაზელა̄ლ.
- ლა̈ზჲა, ლა̈ზჰა იგივეა, რაც ლა̈ძჰა.
- ლა̈ზჲენი იგივეა, რაც ლა̈ძჰენი.
- ლა̈ზჰენი იგივეა, რაც ლა̈ძჰენი.
- ლა̈თელელღრა იხ. თელღრა.
- ლა̈თი (-ი̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), ლათი̄ (-თი̄შ, -არ) ლშხ., ლათიი (-თიიშ, -ა̈რ) ლნტ. -- სამკალი, "მკა". აშხუ̂ ლადელ კესა̈რშერ ლა̈თითე აჩა̈დხ (ბქ.) -- ერთ დღეს კეისრის სახლობა

სამკალში წავიდა. ლაკნიჟი მეთია̈ლს ლა̈თიჟი ხოჩ' ესერ გუ̂ი ხოზ (ანდ.) -- ხვნაში მარჯვე მკაში კარგ გუნებაზეაო.

- ლა̈თია̈̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლა̈თიალ ბქ., ლნტ., ლათია̄ლ ლშხ. -- შეძლება, შესაძლებელი. მა̈ჲ ლა̈თჲა̈̄ლს მე̄რი, თხუ̂იმს მა̈̄მ ოთზა̈̄რნე (ბზ.) -- რაც შემეძლება (შეძლება მექნება), თავს არ დავზოგავ. მა̈ ლა̈თიალს ხერიხ, ხოჩა ა̈ჲრა̈ყ ხეკუ̂ეს აჯაბიხ (ბქ. 232) -- რაც შეიძლება (შეძლება ექნებათ), კარგი არაყი უნდა გამოხადონო (მოხარშონო).
- ლა̈თლა̈რ იგივეა, რაც ლა̈თლა̈̄რ.
- ლა̈თლა̈ღრა იხ. თელღრა.
- ლა̈თლა̈̄რ (-იშ, -ლა̈̄რა̈ლ) ბზ., ლა̈თლა̈რ (-იშ, -ლარუ) ბქ. -- სასხლეტი. მიშგუ̂ა თეფს ლა̈თლა̈̄რ ჩუ̂ა̈თფაჭუ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- ჩემს თოფს სასხლეტი გაუფუჭდა. ფხულიდს ლა̈თლა̈რს ხაბორგუ̂ნახ ლაკუ̂ანაჟი (ბქ. 289) -- გასროლისას თითს სასხლეტზე დაადებინებენ.
- ლა̈თრინა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.), ლათრინა (-ნა̄შ, --) ლშხ. -- გასათრევი საშუალება. მეგმი ლა̈თრინად ჯანა̈რ ლამდია̈̄ნ (ბზ.) -- ხის გასათრევად ხარები მათხოვე.
- ლა̈თუ̂ფა (-ფა̈შ, --) ზს., ლნტ., ლათუ̂ეფ (-იშ, --) ქს. -- დასაკარგავი. ეშხუ კილომეტრ ი ხჷნსგამ მეგმა̈რქა გარ ომჩედელი ნაზუ̂ა̈შ ლა̈თუ̂ფალა (ბქ. 203) -- კილომეტრ-ნახევარი სულ ხეებზე უვლია კვალის დაკარგვის მიზნით.
- ლა̈თქა (-ქა̈შ, --) ბქ. -- საარაყე. ლა̈თქად მა̈გ იმა̈რგ (ბქ. 196) -- საარაყედ ყველაფერი ვარგა.
- ლა̈თხა (-ხა̈შ, -ხოლ) ბქ. -- საქსოვი ძაფი. ლათხა̈შ ქიპ მა̈გ ულუ̂ას ხაჯანგა ისგა (ბქ. 306) -- საქსოვი ძაფი სულ ულელზეა შემოხვეული.
- ლა̈თხელი იგივეა, რაც ლათხე̄ლ.
- ლა̈თხუ̂იარ, ლა̈თხუ̂ჲარ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ლათხუ̂არ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლათხუ̂ჲარ (-იშ, -ალ)

ლშხ., ლათხუ̂ია̈რ, ლათხუა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სანადირო (ადგილი, იარაღი...). ხელწიფ ლა̈თხუ̂იართე იზელა̈̄ლ (ბზ. 298) -- ხელმწიფე სანადიროდ დადიოდა. ოჩუ̂ა̈დდ სემი მა̈რე ლა̈თხუ̂ართე (ბქ. 203) -- სამი კაცი წავედით სანადიროდ. ედჷნკერა̈̄ნეუ ლათხუ̂ჲართე (ლშხ. 56) -- სანადიროდ წამიყვანეო. დადიანს ლათხუარ ჯოდიას ხარა (ლნტ. 110) -- დადიანს სანადირო (ადგილი) შორს ჰქონია.

- ლა̈იდ, ლა̈ჲდ ზს., ლაიდ ლშხ., ზმნს. -- სულაც, სრულიად, სრულებით, მთლიანად, მთლად. ლა̈ჲდ ლოქ ეზერ (ბზ. 233) -- მთლად კარგიო. იმგუ̂ა̈-იმგუ̂ა̈ ლა̈იდ ცხეკდ ლჷგ (ბქ. 282) -- ზოგ-ზოგან მთლად ტყედ არის ქცეული.
- ლა̈ირ, ლა̈ჲრ (ლა̈ჲრიშ, ლა̈ჲრა̈რ \ ლა̈ჲრა̈ლ) ზს., ლნტ., ლაირ, ლაჲრ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- 1. წერილი. ლუ̂აჭა̈რდ ჩუ̂ა̈ირ ლა̈ირ (ბზ. 333) -- ვაჭარმა დაწერა წერილი. 2. წიგნი. ამეჩუ ლუშხუ̂ინ ლა̈სუ̂ხ ჯუ̂ინელ ლა̈ჲრა̈რ (ბქ. 70) -- აქ შენახული იყო ძველი წიგნები. 3. წიგნარა (საქონლის შიგნეულის ნაწილი). წიკანტა̈რს აჯალ ხაჭარახ: ფა̈შუ̂, ლა̈ირ... (ლნტ. 61) -- ნაწლავებს აგრეთვე ახლავს: ფაშვი, წიგნარა.
- ლა̈კეთილ იგივეა, რაც ლა̈კთილა̈̄რ.
- ლა̈კთილა̈̄რ (-იშ, -ლა̈̄რა̈ლ) ბზ., ლა̈კთილა̈რ (-ლარა̈რ) ბქ., ლაკთილ (-არ) ლშხ., ლა̈კეთილ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სასიკეთო, საუცხოო. ლა̈კთილა̈̄რ ლჷუ̂ზერე ა̈ხფას ალ დი̄ნას (ბზ.) -- საუცხოო ბეჯითი დადგა ეს გოგო. თჷმიჟი, მ' ესერ წუ̂ა, ეჯი ლი ლა̈კთილა̈რ (ანდ.) -- გაჭირვებისას რაც იშოვება (რასაც იპოვი), ის არის სასიკეთოო.
- ლა̈კირ (-კრიშ, -კრა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ლაკირ (-ალ) ლშხ. -- საკირე. ჯუ̂იდ ი საკმეუ̂ელ ა̈ნყიდხ ი ლა̈კირ ადგეხ ამი̄შ (ბზ. 329) -- ცვილი და საკმეველი იყიდეს და ამისი საკირე დადგეს. ამ კირს ქა იშხიხ ლა̈კირა̈რისგა (ბქ. 227) -- ამ კირს გამოწვავენ საკირეში.

ჩოთო̄შუ̂ახ ჯუ̂იდიშ ი საკმოუ̂ელი ლაკირ (ლშხ. 58) -- დაუნთიათ სანთლისა და საკმევლის საკირე. ჩუ̂ადაქჷრთინე ლა̈კირ (ლნტ. 203) -- გაახურა საკირე.

- ლა̈კი̄და̈̄რ (-იშ, --) ბზ., ლა̈კიდა̈რ ბქ., ლნტ., ლაკი̄და̄რ ლშხ. -- ამომგდები, ბოროტი. დაუ̂ითიშ დი ლა̈კიდა̈რ ზურალ ლასუ̂ (ბქ.) -- დავითის დედა ბოროტი ქალი იყო.
- ლა̈კუ̂ინ (ლა̈კუ̂ნიშ, ლა̈კუ̂ნა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- უშველებელი ქვა. დადეჩქელიანდ ჟ'ახაცუ̂ე ლა̈კუ̂ინ ალ მარა (ლნტ.) -- დადეშქელიანმა უშველებელი ქვა აჰკიდა ამ კაცს.
- ლა̈კუ̂შა (-შა̈̄შ, -- ბზ., -შა̈შ, -- ბქ., შა̈ჲშ ლნტ.), ლაკუ̂შა (-შა̄შ, --) ლშხ. -- 1. გასატეხი, სატეხი. გაკა̈ ლა̈კუ̂შა დჷ̄სმა მუღუ̂ა (ბზ.) -- კაკლის სატეხი არაფერი მაქვს. კოჯი ლაკუ̂შა კუ̂ერთხ ლოქ დჷ̄სა ხაღუ̂ჷ̄ნა (ლშხ. 67) -- კლდის სატეხი ჩაქუჩი არ ჰქონიაო. 2. გასამხელი. ალ გუ̂ეშ ქა ლა̈კუ̂შად ლეშგუ̂ირ ლი (ბქ.) -- ეს საქმე გასამხელად სამარცხვინოა. -- 3. გამოსაჩეკი. ქათლა̈რს ლჷგრა̄ლე ლა̈კუ̂შას ხასგუ̂რეხ (ბზ.) -- ქათმებს კვერცხებზე (წიწილების) გამოსაჩეკად სვამენ.
- ლა̈კუ̂ცა̈̄ნ (-იშ, -ცა̈̄ნა̈რ) ბზ., ლაკუ̂ცა̈ნი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაკუ̂ცა̈ნ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ., ლაკუ̂ცა̄ნ (-იშ, -არ) ლშხ. -- 1. პირსახოცი, შესაწმენდი, შესამშრალებელი. ჩუ̂ესდჷ̂ნეხ... ციცუ̂ი ჰაკუ̂ა̈დს ულმაშა̈რ ლა̈კუ̂ცა̈̄ნდ (ბზ. 14) -- დაუდებენ კატის კუდს ულვაშების საწმენდად. მინე უჭირდ შია̈რ ქეთბარანხ, ლა̈კუ̂ცანა̈რ ქოხჳადხ (ბქ. 96) -- მათ დაუხმარებლად ხელები დაებანათ, პირსახოცები მოუვიდათ. მჷ̄სმას ლაკუ̂ცა̄ნ ოხჳი̄და (ლშხ. 5) -- მესამეს პირსახოცი მოუტანია. 2. მანდილი, თავსაფარი. ალ ლა̈კუ̂ცა̈̄ნ ი ჯა̈ყულდ ესერ ჩუ̄უ̂ ადჲე (ბზ. 405) -- ეს თავსაფარი და ჯაყვა ჩაიტანეო. ლაკუ̂ცა̈ნი ესერ ზურალს ხესგუ̂იშ, ფაყუ̂ -- ლუ̂აჟმარა (ანდ.) -- მანდილი ქალს ამშვენებს, ქუდი კი -- მამაკაცსო.
- ლა̈კუ̂ცი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლა̈კუ̂ცური (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაკუ̂ცი̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლა̈კუ̂ცირ

(-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საჯიხვე. ჯუ̂ინალდ [ძღჷდ] ლა̈კუ̂ცი̄რ ლჷმა̈რ უშგულს (ბზ. 51) -- ძველად კარგი საჯიხვე ყოფილა უშგულში. კუ̂იცრა ი ლუ̂აშ ლა̈კუ̂ცურის ა̈რიხ (ბქ. 234) -- შუნი და ხარჯიხვი საჯიხვეში არიან.

- ლა̈კუ̂ცური იგივეა, რაც ლა̈კუ̂ცი̄რ.
- ლა̈კუ̂ჰა̈̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლა̈კუ̂ჰალ ბქ., ლაკუ̂ჲა̈ლ (-იშ, --) ლნტ. -- 1. გამოსაცდელი, საჯილდაო (ქვა). ჟა̈ნჷნზო̄რა̈̄ნხ ლა̈კუ̂ჰა̈̄ლ ბა̈ჩცახა̈ნ (ბზ.) -- შეიკრიბნენ საჯილდაო ქვასთან. 2. გამოცანა. თამის ლა̈კუ̂ჰალ ოსდა (ბქ.) -- თამის გამოცანა უთქვამს (დაუდვია).
- ლა̈ლგმა̈̄რ (-იშ, -მა̄რა̈ლ) ბზ., ლალგმა̈რ (-იშ, -მარა̈რ) ბქ. -- სახლი; შენობა; ნაგებობა. სგა̄დიე დედბერდ [დი̄ნა] ეფენდი̄ ლა̈ლგმა̈̄რმჷყ (ბზ. 368) -- დედაბერმა შეიყვანა ქალიშვილი ეფენდის სახლში (ნაგებობაში).
- ლა̈ლდიარ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. ლალდია̈რ (-არა̈რ) ბქ., -- ბაგა. ნენი სგ'ოთჰა̈რ ლალდია̈რთეჲსგა (ბქ.) -- თივა ჩავყარე ბაგაში.
- ლა̈ლდისგა̈რ იგივეა, რაც ლალდე̄სგა̄ლ.
- ლა̈ლეთა, ლა̈ლეთი იგივეა, რაც ლალე̄თა.
- ლა̈ლზიგა (-გა̈̄შ, -გა̈̄რ ბზ., -ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.) -- სამოსახლო, დასასახლებელი. ლა̈ლზიგა ხულუ̂ახ ხოჩა (ბზ. 443) -- სამოსახლო კარგი აქვთ.
- ლა̈ლზიგა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈ლზიგალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ლალზიგა̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ. -- საცხოვრებელი. აჩეხ იშგანთე ლა̈ლზიგა̄ლდ (ბზ. 391) -- წავიდნენ სხვაგან საცხოვრებლად. ლა̈ლზიგალ ნაკჷლდ ა̈ლი ჩუ̂ადაჲე (ბქ. 202) -- ეს საცხოვრებელი ვაკე წალეკა. ლა̈ლზიგალა̈ უ̂იშკუ̂ დეხედაშ... ხულუ̂ეხ (ლნტ. 228) -- ცხოვრების თავი არც ერთს არა აქვს ("საცხოვრებელი პირი არც ერთს არა აქვს").

- ლა̈ლკა (-კა̈̄შ, -კა̈̄ლ ბზ., -კა̈შ, -კოლ ბქ.) -- სახედრის კავებიანი კეხი. წელს ლა̈ლკა ჩოხშყა̈დ (ბქ.) -- სახედარს კეხი ჩამოუვარდა.
- ლა̈ლმესგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., უშგ., ლა̈ლმესგი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლალმესგ (-იშ, -არ) ლშხ., ლა̈ლმესკ{ი} (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ცეცხლის დასანთები, კერა, შუაცეცხლი. ლა̈ლმესგს სამინ ქა ხეცხპენიხ გირკიდ ლაღრა̄ლუშ (ბზ. 14) -- შუაცეცხლს სამჯერ შემოუვლიან სიმღერით.
- ლა̈ლჩა (-ჩა̈̄შ, -ჩა̈̄ლ ბზ., -ჩა̈შ, -ჩოლ ბქ.), ლალჩა (-ჩა̄შ, -ჩე̄ლ) ლშხ., ლალეჩა (-ჩა̈ჲშ, -ჩა̈ლ) ლნტ. -- 1. დასაცავი, სადარაჯო. თხუმე ლა̈ლჩა მა̄მგჳ̂ეშ მულჳ̂ა̄ნ (ბზ.) -- თავის დასაცავი არაფერი მქონდა. თხუმემ ლა̈ლჩად ზარბუზან ხა̈გნენახ (ბქ. 81) -- თავის დასაცავად ზარბაზანი ედგათ თურმე. 2. ხსნილის დასაწყისი. ნამპრობა̈შ მეჟელ მგშლადელს ხაშხა ლა̈ლჩა (ბქ. 77) -- ლამპრობის წინა კვირა დღეს ჰქვია ლალჩა.
- ლა̈ლწაბუ (-წბუიშ, -წბუა̈რ) ბზ. -- სალოკავი კლდე, მლაშე წყლიანი ადგილი (ჯიხვები ეტანებიან). ჳ̂ებიშდ ეჩე ხოდრა̈ჯდა̈ს ლა̈ლწბუჟი (ბზ. 39) -- პარასკევამდე იქ ვდარაჯობდი სალოკავზე.
- ლა̈ლხინ (-იშ, -არ) ზს., ლალხინ (-იშ, -არ) ლშხ. -- {მო}სალხენი. ჩჳ̂ესგურიხ ლალხინდ (ლშხ. 44) -- მოსალხენად დასხდებიან.
- ლა̈მ (-იშ, ლამა̈რ) ბქ. -- ჭანჭრობი. [ალჲა̈რ] ლა̈ხფედა̈ნხ ლამა̈რს (ბქ. 159) -- ესენი მიუახლოვდნენ ჭანჭრობს.
- ლა̈მბ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლამბ ლშხ. -- ნესტი, ნესტიანი. ლა̈მბ ა̈დგის ლისგჳ̂რე ი ლიყჳ̂ნა̈ლ ხოლა ლი (ბქ.) -- ნესტიან ადგილას ჯდომა და წოლა ცუდია.
- ლა̈მეზგრ იგივეა, რაც ლა̈მზგრ.
- ლა̈მეთილ იგივეა, რაც ლა̈მთილ.

- ლა̈მენირ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ნაძვის ძელი (ამაღლება დღეს ჭრიან, კანს აცლიან, აჭრელებენ თავისებური ნიშნებით, პურის განიავების დროს მარცვალსა და ბზეს შუა არის გადებული.) ლა̈მენირს ქა ხოდისგ ხ ლა̈წჳ̂რემი ფოყხენ (ბქ. 230) -- ნაძვის გრძელ ძელს დაუდებენ გასანიავებელი მხრიდან.
- ლა̈მეშხჳ̂ა იგივეა, რაც ლამე̄შხჳ̂ა.
- ლა̈მზგრ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ.), ლამზგრ (-იშ, --) ლშხ., ლა̈მეზგრ (-იშ, --) ლნტ. -- სალოცავი. მიშგუ ლა̈მზგრუ ჯეცჳ̂ა̈̄ლ! (ბზ. 360) -- ჩემი სალოცავი გაგიწყრეს (გეჩხუბებოდესო)! ამ ლადეღ თელ სოფელ ესღრი ლა̈მზგრთე (ბქ. 6) -- ამ დღეს მთელი სოფელი მიდის სალოცავად.
- ლა̈მთილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ლამთილ (-აშ, -არ) ლშხ., ლა̈მეთილ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ.-- 1. ქმრის სახლი, სამამამთილო. ლამჳ̂არს ლირდე შგჳ̂ირ ლიზ, ლა̈მთილთე̄ჳ̂ ადჲე სერ (ბზ. 384) -- მამისეულ სახლში ყოფნა სირცხვილია, ქმრის სახლში წამიყვანეო. დინოლ მიშგჳ̂ი ლამთილს ირდი (პოეზ. 252) -- გოგონა ჩემი სამამამთილოს იქნება. 2. ცოლეურები. ა̈დზელალე ამნემ მიჩა ლა̈მთილთე (ბქ. 38) -- გაიარა ამან თავის ცოლეურებში. ჩი̄ჟო̄ლ ჩჳ̂ასდენი მიჩა ლამთილარმჷყ (ლშხ. 30) -- სიძე დარჩება თავის ცოლეურებში.
- ლა̈მფიკჳ̂ (-იშ, --) ზს. -- მშრალი ადგილი. ლა̈ნჟირს ლა̈მფიკჳ̂ ა̈ნგლცხე̄ნეხ (ბზ.) -- სველ ადგილს მშრალი ადგილი ამჯობინეს. ქართებილს... ლა̈მფიკჳ̂ ა̈დგის ა̈დისგხ (ბქ. 231) -- კარტოფილს მშრალ ადგილას დებენ.
- ლა̈მკა̈რ, ლა̈მკერ (-იშ, --) ბზ., ლამკერი ბქ., ლამკერ ლშხ., ლამეკერი ლნტ. -- მიხვედრა, გაგება, წინათგრძნობა. ამი̄ ლა̈მკერ ჰეკჳ̂ეს ჩუ ჯჳლჳ̂ე̄ნს (ბზ.) -- ამის გაგება კი უნდა გქონდეს.

- ლა̈ნბა̄̆შნა ბზ., ლა̈ნბა̈შნა ბქ., ლანბა̄შლა ლშხ., ლამბაშლა ლნტ., იხ. ნიბა̄̆შინ.
- ლა̈ნეშყა იგივეა, რაც ლა̈ნშყა.
- ლა̈ნნუ̄ნა̄̆ლ (-ეშ, -ა̈რ) ბზ., ლაննუნა̄̆ლ ლშხ. -- ბზე-თივის დასაყრელი კუთხე მაჩუბში. ლა̈ნნუ̄ნა̄̆ლჟი ნა̈ჸჩულ ჩუქუ̂ა̄ნ ოთნა̈ხხ (ბზ. 27) -- ბზე-თივის დასაყრელ ადგილას კანაფის ბურდი დაუტანეს.
- ლა̈ნჟირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლა̈მჟირ (-არ) ბქ. 1. სველი, ნოტიო ადგილი. ნენის ლა̈მჟირ ა̈დგის დემის ა̈დისგხ (ბქ.) -- თივას ნოტიო ადგილას არ დებენ. 2. საწვიმარი ღარი (ხისა). მახე ლა̈ნჟირ მა̄რ ლჷყა̄რდ ლეგემ (ბზ.) -- ახალი საწვიმარი ღარი უნდა გავუკეთო (შევუდგა) სახურავს (საწვიმარი ღარი მაქვს შესადგმელი სახურავისთვის).
- ლა̈ნტყუ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლნტ. -- საპყრობილე, დილეგი. ალჲა̈რ სგა̄̆დჳერნე ლა̈ნტყუ̂ი̄რთე̄სგა (ბზ. 416) -- ესენი შეიყვანა დილეგში.
- ლა̈ნშყა (-ყა̄̆შ, -ყა̄̆ლ ბზ., -ყა̈შ, -ყოლ ბქ.), ლა̄̆ნშყა (-ყა̄̆შ, -ყე̄ლ) ლშხ., ლა̈ნეშყა (-ყა̈ჲშ, -ყა̈ლ) ლნტ. -- გასასუქებელი. სგა̄დგენეჴ თომირ ლა̈ნშყათე (ბზ.) -- ბურვაკი გასასუქებლად დაამწყვდიეს.
- ლა̈ნჩრა (-რა̄̆შ, -რჲა̈ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ლანჩრა (-რა̄̆შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- თითისტარი. ლა̈ნჩრა მა̄რ ლედია̄̆ნი (ბზ.) -- თითისტარი უნდა ვინათხოვრო. იხ. ჩე̄რი.
- ლა̈ჲდ იგივეა, რაც ლა̈იდ.
- ლა̈ჲდი̄ ბზ., ლა̈ჲდი ბქ., ლაჲდი̄{შ} ლშხ., ლა̈ჲდი ლნტ. -- ნაწილაკ. -ც. ლიზუ̂ებ-ლითრე ლა̈ჲდი მერბე ნა̈ირ ლი ათხე (ლნტ. 11) -- სმა-ჭამაც სულ სხვანაირია ახლა.
- ლა̈ჲემ იხ. იზბი.
- ლა̈ჲზებნე იხ. იზბი.

- ლა̈ჲთგრე იხ. ითრე.
- ლა̈ჲმოხლა იხ. მოა̈ხლ.
- ლა̈ჲრ იგივეა, რაც ლა̈ირ.
- ლა̈ჲრა̈ყი იგივეა, რაც ლაჰრა̈ყ.
- ლა̈ჲსა იგივეა, რაც ლა̈ძჰა.
- ლა̈ჲსენი იგივეა, რაც ლა̈ძჰენი.
- ლა̈ჲფი (-ფი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლაჲფი (-ფი̄შ, -ა̄რ) ლშხ., ლა̈ჲფი (-ფიშ, -ა̈რ) ლნტ. -- საქონლის გულ-ბოყვი; მუცელი. ჩა̈̄ჟს ლა̈ჲფჲა̈რქა ხაჯიდ (ბზ. 240) -- ცხენს მუცლის არეში დაარტყა.
- ლა̈ჲშ იხ. ითრე.
- ლა̈ჲხუ̂ა იგივეა, რაც ლა̈ხხუ̂ა.
- ლა̈პრისდა̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლა̈პრისდალ (-იშ, --) ბქ., ლაპრისდა̄ლ (-აშ, --) ლშხ., ლა̈პრისტალ (-ა̈შ, --) ლნტ. -- მოსანათლავი (ადგილი \ , საშუალება...), ნათლობა ("სანათლო"). ლა̈პრისდა̄ლუ გარ ჯა̄რხ! (ბზ.) -- მხოლოდ ნათლობა გქონებოდეთ. ამშელდ მა̄რე... ისგუ̂ემგყ ლაქორწილდ ი ლაპრისდა̄ლდუ ლოქ ალხურჲელე̄ლი! (ლშხ. 35) -- ამდენი კაცი თქვენსას მხოლოდ საქორწილოდ და ნათლობაში შეკრებილიყოსო!
- ლა̈რტყ იგივეა, რაც ლა̈̄რტყ.
- ლა̈რღუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, -უ̂ა̈̄ლ ბზ., -უ̂აშ, -უ̂ოლ ბქ.), ლარღუ̂ა (-უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ. -- დასარღვევი, დასაშლელი. ხეგნიხ მურყუ̂ამს ლა̈რღუ̂ას (ბზ. 17) -- მიადგებიან კოშკს დასარღვევად.
- ლა̈სგდი იგივეა, რაც ლა̈სგიდ.
- ლა̈სგიდ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈სგდი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლასგიდ (-იშ, -არ) ლშხ., ლა̈სკიდ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- 1. გასახედი, ჩასახედი. ხოჩა ლა̈სგიდუ̄ ა̈ნსყე ჩიემ (ბზ. 441) -- ყველამ კარგი

გასახედი მოიწყოსო. ლა̈სგდი ანსყე ფათქთეჲსგა (ბქ. 52) -- ორმოში ჩასახედი გაიკეთა. კალდე̄ ლახჳ̂თე ლასგიდ მე̄რი (ლშხ. 85) -- ხალდეს მთისკენ გასახედი მექნება. 2. მხედველობა. ლა̈სგიდ ესერ მა̄მ ხა̄რ (ბზ. 2) -- მხედველობა არა მაქვსო.

- ლა̈სია̈რ (-იშ, -არა̈რ) ბქ. -- სალესი ქვა. მიჩა შდჷმ ლექჳ̂ა ესერ ლა̈სია̈რ ზჷ (ბქ.) -- ჩემს ყურში სალესი ქვა ძევსო.
- ლა̈სისკა̈რ იგივეა, რაც ლა̈სსგა̈̄რ.
- ლა̈სკიდ იგივეა, რაც ლა̈სგიდ.
- ლა̈სსგა̈̄რ ბზ., ლა̈სსგა̈რ ბქ., ლასსგა̄რ ლშხ., ლა̈სისკა̈რ ლნტ. -- საზიზღარი, დასაშინებელი, საძულველი. ა̈ლი ლა̈სსგა̈რდ.. აშ ხეკჳ̂ადხ (ბქ. 292) -- ეს დასაშინებლად სჭირდებოდათ.
- ლა̈სჳ̂ იხ. ლი.
- ლა̈ტრელა̈ლ იგივეა, რაც ლა̈შდრა̄ლ.
- ლა̈ტყცა (-ცა̈̄შ, -ცა̈̄ლ ბზ., -ცოლ ბქ., -ცა̈ჲშ, -ცა̈ლ ლნტ.), ლატყცა (-ცა̄შ, -ცე̄ლ) ლშხ. -- დასარღვევი, დასაშლელი. კაბი ლა̈ტყცას ლო̄ხჳ̂ად (ბზ.) -- კაბის {და}რღვევას შევუდექი.
- ლა̈ტხა (-ხა̈̄შ, -ხა̈̄ლ ბზ., -ხა̈შ, -ხოლ ბქ.), ლატხა (-ხა̄შ, -ხა̄ლ) ლშხ., ლატახ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- 1. უკან დასაბრუნებელი. ლა̈დეღს ღეშდ ლა̈ტხა დემეგ ესერ ხარ (ანდ.) -- დღეს არა აქვს უკან დასაბრუნებელი (დღის უკან დაბრუნება არ შეიძლება) 2. საფუვრის დედა.
- ლა̈ჳ̂ედი იგივეა, რაც ლაჰჳ̂დი.
- ლა̈ჳ̂ეზრალ იგივეა, რაც ლა̈ჳ̂ზირა̄ლ.
- ლა̈ჳ̂ზირა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈ჳ̂ზირალ ბქ., ლაჳ̂ზირა̄ლ ლშხ., ლა̈ჳ̂ეზრალ, ლაჳ̂ა̈ზრა ლნტ. -- სათათბირო (ადგილი და ის რაზეც უნდა ითათბირონ). ლა̈ჳ̂ზირა̈̄ლს ჟ'ესერ ნორჳ ა̈თკჳ̂ა̈დნა̈̄ნხ (ბზ.) -- სათათბიროს (ადგილს) არავინ დააკლდესო. ისკი ლაჳ̂აზრა მა̈დ ლი ალე (ლნტ.) --

შენი სათათბირო (საკითხავი) არ არის ეს.

- ლü̂ფთი̄რ (-იშ, -ü̂ლ) ბზ., ლü̂ფთირ (-იშ, -ü̂რ) ბქ., ლაფთი̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლაფეთირ (-ü̂ლ) ლნტ. -- საჩეჩელი. ეჩი̄ ჰü̂ზუ̂ს ლü̂ფთი̄რი ყо̄რü̂ლ (\ ჰალü̂გ) ხორიკ (ბზ. 272) -- იმის ეზოს საჩეჩლის კარები (\ ღობე) ჰკიდია. ჩუ ლÿპტყÿნა მü̂ტყს ჩუ ლიფთი ხაკუ ლü̂ფთირშუ̂ (ბქ. 305) -- გაპენტილ მატყლს გაჩეჩვა უნდა საჩეჩლით.
- ლü̂ფკუ̂ა იგივეა, რაც ლაფკუ̂ა.
- ლü̂ფშგა (-გа̄შ, -гა̄ლ ბზ., -გü̂შ, -გოლ ბქ.), ლაფშგა (-გა̄შ, -გე̄ლ) ლშხ., ლü̂ფშკა (-კü̂ჲშ, -კü̂ლ) ლნტ. -- 1. მოსახსნელი, გასახსნელი; კაბს ლაფშგა სგობინ ხარ (ლშხ.) -- კაბას გასახსნელი წინ აქვს. 2. სახსარი. ჯü̂ნს ლü̂ფშგაქა ათხუ̂ი̄დ კა̄და (ბზ.) -- ხარს სახსარში მოხვდა ნაჯახი.
- ლü̂ფცხი̄რ (-იშ, -ü̂ლ) ბზ., ლაფცხირ (-ü̂რ) ბქ., ლაფცხი̄რ (-ალ) ლშხ., ლაფü̂ცხირ (-ü̂ლ) ლნტ. -- ფოცხი. ლაფცხირ ესერ -- ზურალს ი მერჩილ -- ლუ̂აჟმარა (ანდ.) -- ფოცხი -- დედაკაცს და ცელი -- მამაკაცსო. ლარტამს... ჟი ხუ̂ü̂წმინდü̂უ̂იდ ლაფü̂ცხირშუ̂ (ლნტ. 15) -- ბოსტანს ვწმენდთ ფოცხით.
- ლü̂ქმა (-მა̄შ, -მა̄ლ ბზ., -მü̂შ, -მოლ ბქ., -მü̂ჲშ, -მü̂ლ ლნტ.), ლაქმა (-მა̄შ, -მე̄ლ) ლშხ. -- საშოვარი; მოსაგები, შესაძენი. აშხუ̂ ლადü̂ღ აჩü̂დხ ლü̂ქმათე (ბზ. 411) -- ერთ დღეს წავიდნენ საშოვარზე. მახალს ლü̂ქმ' ესერ ხარ ი ლü̂კუ̂დაი (ანდ.) -- ცოდნის მომატებაც შეიძლება და დაკლებაცო. აჩად ეშხუ მარე ლü̂ქმახო (ლნტ. 301) -- წავიდა ერთი კაცი საშოვარზე.
- ლü̂ქუ̂ა იგივეა, რაც ლექუ̂ა.
- ლü̂ქუ̂თü̂რ (-თარü̂შ, --) ბზ., ლü̂ქუ̂თარ (-იშ, --) ბქ., ლაქუ̂თერ (-იშ, --) ქს. -- გასაქურდავი,

მოსაპარავი. იმშა ლა̈ქჳ̂თა̈რთე აღე? (ბზ.) -- რის მოსაპარსავად მოხვედი? სიმაქ [მჷსკა̈დიშ] ლა̈ქჳ̂თართე ჟ'აჩად (ბქ. 30) -- ქალიშვილი ბეჭდის მოსაპარავად ავიდა.

- ლა̈ქჳ̂ისგ იგივეა, რაც ლა̈̄ქჳ̂ი̄სგ.
- ლა̈ქჳ̂ცა (-ცა̈̄შ, -ცა̈̄ლ ბზ., -ცა̈შ, -ცოლ ბქ., -ცა̈ჲშ, -ცა̈ლ ლნტ.), ლაქჳ̂ცა (-ცა̄შ, -ცე̄ლ) ლშხ. -- გასაჭრელი, გასაწყვეტი. ლა̈ქჳ̂ცა ჯულჳ̂ე̄სმა? (ბზ.) -- რამე საჭრელი გაქვს? ხოლა თეჳ̂შ ლოხსინჯჳ̂ა{ხ} ქორა ხუნი ლაქჳ̂ცაჟი (ლშხ. 11) -- ცუდი თვალით შეუხედავთ სახლის საძირკვლის გაჭრისას.
- ლა̈ღერ იგივეა, რაც ლა̈̄ხი̄რ.
- ლა̈ღეშგალ, ლა̈ღეშკალ იგივეა, რაც ლაღე̄შგა̄ლ.
- ლა̈ღლია̈შ, ლა̈ღელია̈შ იგივეა, რაც ნა̈ღლია̈შ.
- ლა̈ყჳ̂ლა (-ლა̈̄შ, -ლა̈̄ლ ბზ., -ლაშ, -ლოლ ბქ., -ლა̈ჲშ, -ლა̈რ ლნტ.), ლაყჳ̂ლა (-ლა̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- გასამიჯნი, გასაყოფი. კალჳ̂ისგა̈̄ ლა̈ყჳ̂ლას ჯიდეხ (ბზ. 19) -- ეზოს (კალოს) გასამიჯნებს მოიტანენ. ჳ̂ელიშ ი ცხეკიშ ლა̈ყჳ̂ლათე ქამიზა̈ლს... ჯედნიხ (ბქ. 234) -- ველისა და ტყის გასაყოფად გაზაფხულზე მოდიან.
- ლა̈ყჳ̂ფა (-ფა̈̄შ, -ფა̈̄რ ბზ., -ფა̈შ, -ფოლ ბქ., -ფა̈ჲშ, -ფა̈ლ ლნტ.), ლაყჳ̂ფა (-ფა̄შ, -ფე̄ლ) ლშხ. 1. ამოსაძრობი. ლურსჳ̂მა̈რიშ ლა̈ყჳ̂ფა მაკუ (ბზ.) -- ლურსმნის ამოსაძრობი მინდა. 2. გასაფუფქავი. ლიცუჳ̂ ესერ ოხრეკ, გჳ̂ეჭ ლა̈ყჳ̂ფა (ბზ. 354) -- წყალი დაადგი (ჩამოკიდე) გოჭის გასაფუფქავადო.
- ლა̈შგჳ̂მა̈ნი იგივეა, რაც ლაშგჳ̂მა̈̄ნი.
- ლა̈შდა (-და̈̄შ, -და̈̄ლ ბზ., -და̈შ, -დოლ ბქ.), ლაშდა (-და̄შ, -დე̄ლ ლშხ., -და̈ჲშ, -და̈ლ ლნტ.) -- გადასაყრელი (ადგილი, საშუალება). ნაჯა̈̄ლჳ̂ა̄ ლა̈შდა დე̄მთე მა̈̄რ (ბზ.) -- ნაგვის

გადასაყრელი არსაით მაქვს.

- ლ̈აშდობ, ლ̈აშუ̂დო̈ბ ზს., ლაშდობ ქს. -- სამშვიდობო. წ̈ჷრნი კოჯ̈არხ̈ან ლ̈აშუ̂დო̈ბ ლი (ბზ. 268) -- წითელი კლდეების მხარეს სამშვიდობოა. ქა ჰენწ̈თექა ლაშდობთექა მეჯდ' ესერ ლი მ̈აგ (ბქ. 202) -- აკვანის ჩათვლით ყველა სამშვიდობოს არის გასულიო.
- ლ̈აშდრა̄ლ (-̈აშ, -̈არ) ბზ., ლ̈აშდრალ (-იშ, -̈არ) ბქ., ლაშდრა̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ., ლ̈ატრელ̈ალ (-იშ, -ლალ̈ალ) ლნტ. -- სათამაშო, გასართობი. ბოფშ̈არს ლ̈აშდრა̄ლ̈არ ოხყიდხ (ბზ.) -- ბავშვებს სათამაშოები უყიდეს.
- ლ̈აშდქა, ლ̈აშთქა, ლაშთქ̣არ (-̄̈აშ, -- ბზ., -̈აშ, -- ბქ.), ლაშთქიარ (-იშ, --) ქს. -- თანატოლები. ნუგზარ ი მურმან ლ̈აშდქა ლ̈ასუ̂ხ (ბზ.) -- ნუგზარი და მურმანი თანატოლები იყვნენ. ალ დი̄ნო̄ლარ ლაშთქიარ ლიხ (ლშხ.) -- ეს გოგონები თანატოლები არიან.
- ლ̈აშერ, ლ̈აშერა იგივეა, რაც ლაშე̄რ.
- ლ̈აშთქა იგივეა, რაც ლ̈აშდქა.
- ლ̈აში იგივეა, რაც ლ̄̈აში.
- ლ̈აშია̄ლ (-̈აშ, -̈არ) ბზ., ლ̈აშიალ ბქ., ლნტ., ლაშია̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ. -- საომარი, საბრძოლო. ლ̈აშია̄ლთე... აჩ̈ად ხელწ̈იფ (ბზ. 303) -- საომრად წავიდა ხელმწიფე. ამ ლ̈აშიალ̣ჲი ბაბა ბეუ̂ა გარ ომსედელი (ბქ. 197) -- ამ ბრძოლისას ბაბუა ბევა გადარჩენილა მხოლოდ. ლ̈აშიალშუ̂ ლესკეთი დემ ესერ ისკეთი (ანდ.) -- ომით გასაკეთებელი არ გაკეთდებაო.
- ლ̈აში̄რა (-რ̄̈აშ, -რ̄̈ალ) ბზ., ლ̈აშირა (-რ̈აშ, -როლ ბქ., -რ̈ა̣შ, -რ̈ალ ლნტ.), ლაში̄რა (-რ̄̈აშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ხელსაფქვავი. ლ̈აში̄რა ლამდი̄̈ან (ბზ.) -- ხელსაფქვავი მათხოვე.
- ლ̈აშკდ̈აშ (-იშ, -დაშ̈არ) ზს., ლაშკდაშ (-არ) ლშხ., ლაშკდ̈აშ (-̈არ) ლნტ. -- სამჭედლო. შიშდ ლ̈აშკდ̈აშთ' ̄̈აჩ̈ად (ბზ. 237) -- მაშინვე სამჭედლოში წავიდა. აჩად ალექსანდრე

ლა̈შკდა̈შთეჲსგა (ბქ. 33) -- ალექსანდრე სამჭედლოში შევიდა. ალ ჳ̂ოქრ ლა̈შკდაშა̈რთე ესლჳ̂ენახ (ბქ. 241) -- ეს ოქრო სამჭედლოებში მიჰქონდათ თურმე. ეჩე ლოქ ლჷმა̈რ ჳ̂ოქჳ̂რე ლაშკდა̈შ (ლნტ. 101) -- იქ ოქროს სამჭედლო ყოფილაო.

- ლა̈შჳ̂დო̈ბ იგივეა, რაც ლა̈შდობ.
- ლა̈შხბელი იგივეა, რაც ლა̈შხბჲე̄ლი.
- ლა̈შხბჲე̄ლი (-ლი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈შხბელი, ლაშხბჷრი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაშხბჲელი (-ლი̄შ, -არ) ლშხ., ლა̈შხებიელი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საკერავი. ბალკონჟი სიმაქ სგურ ლა̈შხბელის (ბქ. 108) -- ქალიშვილი აივანზე საკერავს უზის (ზის).
- ლა̈შჷნდობა̄̈რ (-იშ, --) ბზ., ლაშჷნდობა̈რ ბქ., ლაშჷნდობა̄̈რ ლშხ., ლაშონდობა̈რ ლნტ. -- შესანდობარი. ხოშა̄ლე ლა̈შჷნდობა̄̈რ ქა̄ჳ̂ ესერ ლა̄̈ქჳ̂ (ბზ.) -- უფროსების შესანდობარი თქვიო. მა̈გ მიჩა-მიჩეშჟი რაგდიჳ̂ ლა̈შჷნდობა̈რს (ბქ. 299) -- ყველა თავ-თავისთვის ამბობდა შესანდობარს.
- ლა̈ჩიჟალ იგივეა, რაც ლა̈ჩიჟა̄ლ.
- ლა̈ჩიჟა̈შ იგივეა, რაც ლა̈ჩი̄ჟა̄̈შ.
- ლა̈ჩიჟა̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ., ლა̈ჩიჟალ ბქ. -- ცოლის თხოვა (სიძედ გახდომა). ალა ლა̈ჩი̄ჟა̄ლთე ესლჷრდა (ბზ. 288) -- ეს ცოლის სათხოვნელად (გასასიძებლად) მიდიოდა.
- ლა̈ჩი̄ჟა̄̈შ (-იშ, -ჟა̄შა̈რ) ბზ., ლა̈ჩიჟა̈შ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ლაჩი̄ჟა̄შ (-ა̄ლ) ლშხ. -- ცოლსათხოვი, დასაცოლშვილებელი (ასაკით). ლა̈ჩი̄ჟა̄̈შ ჩუ ხი სერ (ბზ.) -- უკვე ცოლსათხოვი ხარ.
- ლა̈ჩჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ლაჩჳ̂ (-აშ, -არ) ლშხ. -- ზოოლ. ირემი. ალ ბეფშჳ̂ს ა̈თლაკ ლა̈ჩჳ̂ (ბზ. 333) -- ამ ბავშვს წააწყდა ირემი. ჯა როქჳ̂ ლა̈ჩჳ̂ა̈ ნარდა̈ჳ̂ ლი (ბზ. 333) -- მე ირმის გაზრდილი ვარო. ქა ხეწად ლა̈ჩჳ̂ა̈რს ი ქოთმეწჳ̂ნე თჳ̂ეფ (ბქ. 66) -- დაინახა

ირმები და დაუმიზნა თოფი. ხოჩა ნჷნჟი ლა̈ჩუ̂ ესერი ჩ'ოლჷშგელი (ანდ.) -- ტკბილი ენით ირემიც მოიწველაო. ლა̈ჩუ̂იშ ნანლუ̂ელ ლოქუ ახოჯიდ (ლნტ. 142) -- ირმის ნაღველი მომიტანეო.

- ლა̈ცინდაუ̂, ლა̈ცინდოლა იგივეა, რაც ლა̈ცჷნდაუ̂.
- ლა̈ცლაუ̂ალ იგივეა, რაც ლაცლა̈უ̂ია̄ლ.
- ლა̈ცხენირ, ლა̈ცხნირ იგივეა, რაც ლაცხნი̄რ.
- ლა̈ცკუ̂ემა̈დ (-იშ, -მადა̈რ) ბზ. -- სამშვილდისრე. ეჲ ლე̄თ მუშგუ̂რიდ იშგუ̂მინ ყალაჩუ̄ყლა̄ნა̈ ლა̈ცკუ̂ემა̈დ (ბზ. 248) -- იმ ღამეს სტუმარმა მოითხოვა ყალაჩუყლანის სამშვილდისრე. ყალაჩუ̄ყლა̄ნდ ჟ'ა̈ნკიდ ლა̈ცკუ̂ემა̈დ (ბზ. 246) -- ყალაჩუყლანმა აიღო სამშვილდისრე.
- ლა̈ცჷნდაუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლაცინდაუ̂ ბქ., ლაცინდულა (-ლა̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ., ლა̈ცინდოლა (-ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ. -- ბუდე. ამეჩუ კუ̂ინჩს ლა̈ცჷნდაუ̂ ხა̄რ (ბზ. 282) -- აქ სკვინჩას ბუდე აქვს. კოჲისა ხა̈უ̂ენა ლა̈ცინდოლა ა̈რწიუ̂ს (ლნტ. 288) -- არწივს კლდეში ჰქონია ბუდე.
- ლა̈ძჲა იგივეა, რაც ლა̈ძჰა.
- ლა̈ძჲენი იგივეა, რაც ლა̈ძჰენი.
- ლა̈ძჰა (-ჰა̄̈შ, -ჰა̄̈ლ) ბზ., ლა̈ზჰა, ლა̈ჲსა (-სა̈შ -სოლ) ბქ., ლაზჲა, ლაძჲა (-ძჲა̄შ, -ძჲე̄ლ) ლშხ., ლა̈ზჲა, ლა̈ძჲა (-ჲშ, -ძჲა̈ლ) ლნტ. -- საკლავი. ეჲ ლე̄თ ჩოძი̄ჰდ ეშხუ ლა̈ძჰა (ბზ.) -- იმ ღამეს დავკალით ერთი საკლავი. მუშგუ̂რის ლა̈ზჰას ხოზჰენიხ (ბქ.) -- სტუმარს საკლავს უკლავენ. მეგრე ლა̈ზჰას ხოფშირა წუ̂ა̈დ ესერ ხეჲა̈თი (ანდ.) -- მსხვილ საკლავს ბევრი მწვადი ჩამოეთლებაო. ლა̈ზჲა ლოქუ ადაზჲეხ (ლნტ. 110) -- საკლავი დაკალითო.
- ლა̈ძჰენი (-ნი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈ჲსენი, ლა̈ზჰენი (-ა̈შ, -არ) ბქ., ლაზჲენი, ლაძიენი (-ნი̄შ, -ა̄ლ) ლშხ., ლა̈ზჲენი, ლა̈ძჲენი (-ნიშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დასაკლავი (იარაღი, ადგილი...). ჯანუ̂ემ

ლა̈ზჰენი გა̈ჩ ქ'ოხშერედ (ბქ.) -- ხარის დასაკლავი დანა გავლესეთ. ლერსკჷ̂ენ ტჷ̂ეტჷ̂შჷ̂ ლა̈ზჲენი გა̈ჩ ხულჷ̂ა (ლნტ. 38) -- მარჯვენა ხელით დასაკლავი დანა უჭირავს ("აქვს").

- ლა̈წდაჷ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლაწდაჷ̂ (-არ) ლშხ. -- ბედაური. ჰადაჷ̂ჯუყშა ლა̈წდაჷ̂ ჩა̄ჟა̈რს ლათჷ̂ნათე ალ სარაგთე ჯიდახ (ბზ. 369) -- ჰადავჯუყელებს ბედაური ცხენები წყლის სასმელად ამ წყაროსთან მოჰყავდათ.
- ლა̈წე იგივეა, რაც ლაწჷ̂ე.
- ლა̈წი̄კჷ̂ა̈რ (-იშ, -ჷ̂არა̈̄ლ) ბზ., ლა̈წიკჷ̂ა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლაწკი̄ჷ̂ან (-იშ, -არ) ლშხ., ლა̈ჭკიჷ̂ა̈რი (-ა̈ლ) ლნტ. -- ჭუჭრუტანა, საჭვრეტი ადგილი, გასაჭვრეტი. ლა̈წი̄კჷ̂ა̈რ დე̄მთე ხა̄დდახ (ბზ.) -- გასაჭვრეტი არსად ჰქონდათ. ზურუბხანს ესერ ლა̈წიკჷ̂ა̈რი ხა̈რენა (ბქ. 22) -- ზურუბხანს საჭვრეტი ჰქონიაო.
- ლა̈წმინდა̈ჷ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈წმინდა̈ჷ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- გასაწმენდი; გაწმენდა. ბიბუ [ლჷ̂აშა̈შ]... ლა̈წმინდა̈ჷ̂ის ლახარა (ბქ. 12) -- ბიბუ ჯიხვის გაწმენდას (გამოშიგვნას) შესდგომია.
- ლა̈წჷ̂ა̈შ იგივეა, რაც ლაწჷ̂ეჷ̂.
- ლა̈წჷ̂ენა იგივეა, რაც ლაწჷ̂ე̄ნა.
- ლა̈წჷ̂ი̄ლა̈̄შ (-იშ, -ლა̄შა̈რ) ბზ., ლა̈წჷ̂ილა̈შ (-ლაშა̈რ) ბქ., ლნტ., ლაწჷ̂ი̄ლა̄შ (-არ) ლშხ. -- გასათხოვარი (ასაკით). ალ დი̄ნა ჩუ ლი სერ ლა̈წჷ̂ი̄ლა̈̄შ (ბზ.) -- ეს გოგო უკვე გასათხოვარია.
- ლა̈ჭბიდა (-და̈̄შ, -და̈̄ლ ბზ., -ა̈შ, -დოლ ბქ.), ლაჭბიდა (-და̄შ, -დე̄ლ) ლშხ., ლა̈ჭებდა (-და̈ჲშ, -და̈ლ) ლნტ. -- {ჩა}სამწყვდევი. ხელწიფი ხეხჷ̂ ქა̈̄ნტიხხ ლა̈ჭბიდახა̈ნქა (ბზ. 303) -- ხელმწიფის ცოლი გამოიყვანეს {ჩა}სამწყვდევიდან. ალ მურყჷ̂ამისკა ეჯმინს მარალე

ლა̈ჭებდა... ხუღჳ̂ანხ (ლნტ. 4) -- ამ კოშკში იმათ კაცების {ჩა}სამწყვდევი ჰქონიათ.

- ლა̈ჭემა იგივეა, რაც ლა̈ჭმა.
- ლა̈ჭემნა იგივეა, რაც ლა̈ჭმი̄ნა.
- ლა̈ჭირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.), ლაჭირ (-ალ) ლშხ. -- დასაბარებელი, დანაბარები. მა̈ჲ ესერ ხოჩმინა მინე ლა̈ჭირიშ? (ბზ. 298) -- ჩვენი დანაბარების რა ქენიო? მიშგუ ლა̈ჭირ ოხუმბა̈ჳ̂ მა ისგჳ̂ა დის? (ბქ. 102) -- ჩემი დანაბარები თუ უამბე დედაშენს?
- ლა̈ჭკიჳ̂ა̈რი იგივეა, რაც ლა̈წი̄კჳ̂ა̈რ.
- ლა̈ჭმა (-მა̈̄შ, -მა̈̄ლ ბზ., -მა̈შ, -მოლ ბქ.), ლაჭმა (-მა̄შ, -მე̄ლ) ლშხ., ლა̈ჭემა (-მა̈ჲშ, -მა̈ლ) ლნტ. -- სათიბი. ბაპ... ლა̈ჭმათ'ა̄ჩა̈დ (ბზ. 430) -- მღვდელი სათიბში წავიდა. კოლექტიჳ̂ს გუღჳ̂ე ლა̈ჭემალ სოფელისკა (ლნტ. 15) -- კოლექტივს სოფელში სათიბები გვაქვს.
- ლა̈ჭმი̄ნა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ) ბზ., ლა̈ჭმინა (-ნა̈შ, -ნოლ) ბქ., ლაჭმინა (-ნა̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ., ლა̈ჭემნა (-ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. -- გამოსასმელი. გა̈ჩ ქა ლა̈ჭმინათე ლუსჳ̂ილ ხად მჷჲსენის (ბქ. 26) -- დამკვლელს დანა მოქნეული ჰქონდა გამოსასმელად.
- ლა̈ხედალ იგივეა, რაც ლა̈ხიადა̄ლ.
- ლა̈ხერხაჳ̂ი, ლა̈ხერხა̈რ იგივეა, რაც ლახე̄რხა̈̄ლ.
- ლა̈ხიადა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ლა̈ხიადალ, ლა̈ხედალ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ლახჲადალ (-იშ, -ა̈რ) ლშხ. -- ნადიმი, ქეიფი, ლხინი. ლა̈ხიადა̄ლთე მჷწსა̈ნიე̄ლი მი ხჳ̂ა̈სჳ̂ (ბზ. 422) -- ქეიფში დამპატიჟებელი მე ვიყავი. სორთმანს... ლა̈ხედალ ოთჩჳ̂ემნა (ბქ. 14) -- სორთმანს ნადიმი გადაუხდია.
- ლა̈ხილ (-იშ, -ხლჲა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ.), ლახილ (-არ) ლშხ. -- ხილნარი, ბაღი. ეჯკა̈ლი ლა̈ხლჲა̈რ ხო̄გჷდა, ერე ხოჩა მა̄მ ხეკჳ̂ა̈დ (ბზ. 243) -- ამას ისეთი ბაღი აქვს, უკეთესი არ

შეიძლება. ჭუბერ ხოჩა ლა̈ხილ ა̈დგი ლი (ბქ. 228) -- ჭუბერი კარგი სახილე ადგილია.

- ლა̈ხი̄რულ ბზ., ლა̈ხირულ ბქ., ლახი̄რულ ლშხ. -- სამხიარულო, მხიარულება. მეჰად ლა̈ხი̄რულუ ჯა̄რხ! (ბზ.) -- სულ სამხიარულო გქონდეთო! ლა̈ხირულშოლუ̂ აჩა̈დ! (ბქ. 214) -- გახარებული წადიო!
- ლა̈ხლითა̈̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლა̈ხლითა̈რ (-თარა̈რ) ბქ. -- ტყავის გამოსაქნელი (გამოსაყვანი) იარაღი. ლა̈ხლითა̈რჟი ხეხუ̂ა̈რ ტუფა̈რს ახლითა̈ლიუ̂ხ (ბქ.) -- ტყავის გამოსაქნელზე ქალები ტყავებს {გამო}ქნიდნენ.
- {ლ}ა̈ხუ̂ეჲდ იხ. ხ-ეჰო̄ლი.
- ლა̈ხუ̂ტა̈რ (-იშ, -ტარა̈რ) ბქ. -- 1. დასაჭრელი (საშუალება). 2. წყლის ჩასაკეტი წისქვილის ღარში. მგლქუ̂ერი ლექუ̂ერთე... ლა̈ხუ̂ტა̈რმჲყ ხეწად უ̂ისგს (ბქ. 56) -- მეწისქვილემ წისქვილში წყლის გადასაკეტთან ვაშლი დაინახა.
- ლა̈ხხუ̂ა იხ. ხეხუ̂.
- {ლ}ა̈ხჰი̄დ{და} იხ. ხ-ეჰო̄ლი.
- ლა̈კდა (-და̈̄შ, -და̈̄ლ ბზ., -და̈შ, -დოლ ბქ., -და̈ლ ლნტ.), ლაკდა (-და̄შ, -დე̄ლ) ლშხ. -- მოსატანი, მოსაზიდი. ოჩა̈დდ ლუ̂აშრე ლა̈კდათე (ბზ. 40) -- წავედით ჯიხვების მოსაზიდად. ქა̄უ̂ ადზჷზე ბობშარ ლუ̂ინლა ლაკდათე! (ლშხ. 53) -- გაგზავნე ბავშვები ღვინის მოსატანადო! ქათოუზახ... ბეფშ ლუ̂ინლა̈ ლა̈კდად (ლნტ. 265) -- გაუგზავნიათ ბავშვი ღვინის მოსატანად.
- ლა̈კედ იგივეა, რაც ლაკა̈დ.
- ლა̈კჩია̈რ (-იშ, -ჲარა̈ლ ბზ., -არა̈რ ბქ.), ლაკჩიარ (-ალ) ლშხ. -- საკვესი. ლა̈ჩკიარლე ლიყდა̈̄ნი ჩუ̂ამა̈̄შდჷნდა (ბზ.) -- საკვესის წალება (დაკავება) დამავიწყდა. ჯუ̂ინალდ მეშკუ̂იუ̂ მარა

ლა̈ჳჩია̈რ შგნ ხულუ̂ანდა (ბქ.) -- ძველად მგზავრს საკვესი ხელთ ჰქონდა.

- ლა̈ჯელა, ლა̈ჯელუ̂ა იგივეა, რაც ლაჯე̄ლუ̂ა.
- ლა̈ჯერა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლაჯრა̈უ̂.
- ლა̈ჯუ̂იჰ იგივეა, რაც ლაჯუუ̂.
- ლა̈ჯშა̈̄რ, ლაჯშჲა̈რ (-ეშ, -არა̈ლ ბზ., ლნტ., -იშ, -არუ ბქ.), ლაჯშა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლა̈ჯიშა̈რ (-იშ, -შარალ) ლნტ. -- საქსოვი დაზგა. და̈რჯჷს ლაჯშჲა̈რ ჩუ̂ა̈თფაჭუ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- დარჯის საქსოვი (დაზგა) გაუფუჭდა. ლა̈ჯშა̈რიშ მესგუ̂რა ლა̈ჯშა̈რ ჟი ლუ̂ლუ̂ინე ხარ (ბქ. 306) -- საქსოვ დაზგასთან მჯდომს დაზგა გამართული აქვს.
- ლა̈ჰრი (-აშ, --) ბქ. -- სათხოვნი, სათხოვნელი. გუნტერ ადა̈იდ ლა̈ხტახ კუ̂ეცნემ... ლა̈ჰრითე (ბქ. 21) -- გუნტერი კვლავ მიადგა ხორბლის სათხოვნელად.
- ლა̄ბ იგივეა, რაც ლა̈̄ბ.
- ლა̄და̈̄რ (-იშ, -და̄რა̈ლ) ბზ., ლადარა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ლადა̄რე (-რე̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ლადარე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ტარი. ჭიტიდ კა̄და̈̄ ლა̄და̈̄რ ადყუჩუ̄რე (ბზ.) -- ჭიტიმ ნაჯახის ტარი დაამტვრია. ჲესუ̂ალა კაჰდა ლჷცთე ათშყედა ი ლადარაი ისგ'ოთკუ̂არა (ბქ.) -- ვიღაცას ნაჯახი წყალში ჩავარდნია და ტარიც ჩაუგდია. [ტუფს] კადა̈ჲ ლადარეუ̂შ ჩუ̂ალაფხჷკნიდ (ლნტ. 31) -- ტყავს ნაჯახის ტარით ჩავფხეკთ.
- ლა̄ზ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ლაზ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- სავალი, მისასვლელი, შესასვლელი. ჩუქუ̂ა̄ნჟი ხა̈დურდ მა̄მ ლი ლა̄ზ (ბზ. 1) -- ქვემოდან სულ არაა მისასვლელი. ობა̈შ ხა̈კუ̂ჰა უშბათეჟი ლაზს (ბქ. 2) -- მრავალს უცდია უშბაზე ასვლა. ჩიხენ ოხციქუ̂არეხ, მარე სგა ლაზ დემეგიმეგ{ლი}. (ბქ. 263) -- ყველა მხრიდან უჭვრიტინეს, მაგრამ შესასვლელი არსაიდანაა. ხოშა მუხუ̂ბე... ქანჩად ყორუ̂ა̈ლმოყ ქა ლაზდ ქა̈მხო (ლნტ. 306) --

უფროსი ძმა მივიდა კარებთან გარეთ გასასვლელად.

- ლა̄თ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ლათ (-ა̈შ, --) ბქ., ლნტ. -- გუშინ. ქ' ე̄სერ ხო̄ქუ̂ა ლა̄თ, ერე თუ̂ეთუ̂ნა კოჯა̈რხა̈ნ მა̄მა ა̈რიხ (ბზ. 268) -- გუშინ გითხარი, რომ თეთრი კლდეებისაკენ არ არიან. ლათ მუხუ̂ბე ოხჯა̈დ (ბქ.) -- გუშინ ძმა მოუვიდა. ლა̈დელი ტებედი ლი, ლათ მჷცხა̈ჲ ლას (ლნტ. 18) -- დღეს თბილა, გუშინ სიცივე იყო.
- ლა̄თა̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლათა̈ლი (-ა̈შ, --) ბქ. -- გასაყოფი, გაყოფა, განაწილება. ახადხ ნამშაუ̂იშ ლათა̈ლის (ბქ. 134) -- მოსავლის განაწილებას შეუდგნენ.
- ლა̄თეჩხა̈ნ (-იშ, --) ბზ., ლათეჩხენ ბქ., ლა̄თეჩხენ ლშხ. -- გუშინწინ. ლათეჩხენ ლიჴნი ქოთლიედ (ბქ.) -- გუშინწინ ხვნა დავამთავრეთ.
- ლა̄ნშყა იგივეა, რაც ლა̈ნშყა.
- ლა̄რე (-რა̈̄შ, -რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლარე (-რა̈შ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სათიბი, მინდორი. დიაკუ̂ენ მინე ჩუქუ̂ა̄ნ მიჩა ლა̄რას ა̈ჭმა (ბზ. 431) -- დიაკვანი მათ ქვემოთ თავის სათიბს თიბავდა. გირგტანდ ხოჩა ლა̄რე̄ლ ხაცხიპ (ლშხ. 3) -- ირგვლივ კარგი სათიბები აკრავს. ეშხუ ლი წმიდა ელია̈ჲ ლარე (ლნტ. 220) -- ერთი წმინდა ელიას მინდორია.
- ლა̄რტყ იგივეა, რაც ლა̈̄რტყ.
- ლა̄რტყა (-ყა̈̄შ, -ყა̈̄ლ) ბზ., ლარტყა, ლალჸრტყა (-ყაშ, -ყოლ) ბქ., ლალარტყა (-ყა̈ჲშ, -ყა̈ლ) ლნტ. -- წელი (ქამრის შემოსაკრავი ადგილი წელზე, საქამრე). ქა̈̄დბე თა̈კუ̂ ლა̄რტყაქა (ბზ.) -- წელზე თოკი შეიბა.
- ლა̄ტუ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ, -- ლშხ.), ლატუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, ლატუუ̂ა̈რ ლნტ.) -- გასაქცევი. ქა ლა̄ტუ̂ მი დე̄მთე მა̄რ (ბზ. 423) -- გასაქცევი არსაით მაქვს. ტკიციშ მუქუ̂ისგ ლატუ̂თე

ლჷმარ'ოჳ̂ ლასჳ̂ (ანდ.) -- მართლის მთქმელი გასაქცევად მზად იყოსო.

- ლა̄ქჳ̂ი̄ს იგივეა, რაც ლა̆̄ქჳ̂ი̄სგ
- ლა̄ღი̄რ იგივეა, რაც ლა̆̄ხი̄რ.
- ლა̄შგ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ლაშგ (-იშ, --) ბქ., ლაშკ ლნტ. -- წველადობა; მეწველი. ალჲა̈რს ხორიხ ლა̄შგ (ბზ. 359) -- ამათ ჰყავთ მეწველი. [ლა̄შგემ] ლოქ დო̄სა... ედკუდის ჩუ (ლშხ. 8) -- წველადობამ არ დაიკლოსო.
- ლა̄შგ-ლაყე̄ლი (-ლი̄შ, -- ბზ., ლშხ.), ლაშგ-ლა̈ყელი (-ა̈შ, --) ბქ., ლაშკ-ლა̈ყელა (-ლა̈ჲშ, --) ლნტ. -- წველადობა; მოსაწველ-ამოსაყვანი. ეჯჲა̈რთა̄ნ ლა̄შგ-ლაყე̄ლი და̄ს ხა̄დდა (ბზ.) -- იმათთანა წველადობა არავის ჰქონდა. ამჟი ლი ლა̄შხისა ლა̄შგ-ლაყე̄ლი სახმახარ ი წესარ (ლშხ. 8) -- ასეთია ლაშხეთში წველადობის ამბები და წესები.
- ლა̄შგობ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ლაშგობ (-ა̈შ, --) ბქ., ლაშკობ (-იშ, --) ლნტ. -- წველადობა. მაჲ ძღჷდ ლა̄შგობ [ხა̄რხ] (ლშხ. 8) -- რა კარგი (დიდი) წველადობა აქვთ.
- ლა̄ში იგივეა, რაც ლა̆̄ში.
- ლა̄ცჳ̂ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ლაცჳ̂ ბქ., ლანცჳ̂ ლნტ. -- სასაცილო; სიცილი. მა̄რე ჩიემ ლა̄ცჳ̂დ ა̈ნკიდხ (ბზ. 313) -- კაცი ყველამ სასაცილოდ აიგდო. ალ მარა ლაცჳ̂ ოთთხარ (ბქ. 10) -- ამ კაცს სიცილი წასკდა.
- ლა̄ცჳ̂ნა̆̄რ (-იშ, -ნა̄რა̈ლ) ბზ., ლაცჳ̂ნა̈რ (-ნარა̈რ) ბქ., ლა̄ცჳ̂ნა̄რ (-ალ) ლშხ., ლანცჳ̂ნა̈რ (-ნარა̈ლ) ლნტ., -- სასაცილო. ნესტორდ ლა̄ცჳ̂ნა̆̄რ ცჷგინ ანჷჳ̄მბჳ̂ე (ბზ.) -- ნესტორმა სასაცილო ზღაპარი გვიამბო.
- ლა̆̄ბ (-იშ, ლა̄ბა̈რ) ზს., ლა̈ბ (ლაბა̈რ) ბქ., ლნტ., ლა̆̄ბ (-არ) ლშხ. -- 1. ტვირთი, საპალნე. ხელწიფხდ ქა ლახჳ̂ე̄მ [მიჩა გეზალს] სამ ჰილი ლა̆̄ბ (ბზ. 439) -- ხელმწიფემ მისცა თავის

შვილს სამი ჯორის საპალნე. ოშთხ ჩაჟჳ̂ემ ლა̈ბ... ქა ლამო (ბქ. 10) -- ოთხი ცხენის საპალნე მომეცი. 2. ლხმ. ხიდის ბურჯის გასამაგრებელი ტვირთი.

- ლა̈̄რტყ (-იშ, ლა̄რტყა̈ლ) ბზ., ლა̈რტყ (ლარტყა̈რ ბქ., ლარტყა̈ლ ლნტ.), ლა̄რტყ (-ალ) ლშხ. -- სარტყელი, ქამარი. ლა̈̄რტყ ლახბე ჰა̈̄ლჳ̂რი მჷქაფდ (ბზ. 444) -- ქამარი შეაბა ალვირის ნაცვლად. ნენსგაქა ლა̈რტყს ითლჷრეხ (ბქ. 238) -- შუაზე ქამარს შემოიჭერენ. ლჷშკა̈დ ხანჯა̈რს ლჷშკა̈დ ლა̈რტყ ესერ ხესგჳ̂იშ (ანდ.) -- მოჭედილ ხანჯალს მოჭედილი ქამარი უხდებაო. ჩაფლარ შიყისა ხოჩხინა ლა̄რტყლექჳ̂ა (ლშხ. 11) -- ფეხსაცმელები ზურგზე აქვს ჩატანებული ქამარში. ჳ̂ერცხლი ხანჯა̈რ, ლა̈რტყ ი ჳ̂ერცხლი დაშნა̈ ხულჳ̂ან (ლნტ. 7) -- ვერცხლის ხანჯალი, ქამარი და ვერცხლის დაშნა ჰქონდა.
- ლა̈̄ქჳ̂ი̄სგ (-იშ, --) ბზ., ლა̈ქჳ̂ისგ ბქ., ლა̄ქჳ̂ი̄ს ლშხ., ლაქჳ̂ისკ ლნტ. -- სათქმელი; თქმა. ჩიგარ ამი̄ ლა̈̄ქჳ̂ი̄სგს ჟ'ახჟანდა კე̄სა̈რს (ბზ. 303) -- ყოველთვის ამისი თქმა მობეზრდა კეისარს. მა̈ზიგიშ ლა̈ქჳ̂ისგლა მა̈ზიგ და̈ს ესერ ხა̈ზგინა (ანდ.) -- ჭირიმეს თქმისთვის ჭირი არავის შეჰყრიაო. გარგლა̄ჲ ლუშნუ ლი ეჩა ლექსი ლა̄ქჳ̂ი̄სჟი (ლშხ. 84) -- ლაპარაკიც სვანურია იმისი ლექსის თქმისას. ამშა ლაქჳ̂ისკჟი და̈ჳ̂ ჩალდაგა̈რ (ლნტ. 142) -- ამის თქმისას დევი მომკვდარა.
- ლა̈̄ში (-ში̄შ, -შჲა̈რ) ბზ., ლა̈ში (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. ლა̄ში (-ში̄შ, -არ) ლშხ., ლაში (-იშ, -შჲა̈რ) ლნტ. -- თესლი. ალი როქ ლა̈ში ჩუ როქუ ალა̈შ (ბქ. 66) -- ეს თესლი დათესეო.
- ლა̈̄ხი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლაჳ̂ხი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლა̄ღი̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლა̈ღერ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნიჩაბი. ბაპს ლა̈̄ხირთეჟი ჳ̂ერ ჟი მეკდე ხა̄რ (ბზ. 87) -- მღვდელს მიწა ნიჩაბზე აქვს აღებული.
- ლე1 -- დანიშნულების პრეფიქსი: ლეკა̈ბ ზს., ლნტ. -- საკაბე. ლეჩფულ (ლშხ.), ლეჩაფულ

(ლნტ.) -- საფეხსაცმელე, საქალამნე (ტყავი).

- ლე2 -- ერთგვარ მცენარეთა გავრცელების ადგილის აღმნიშვნელი პრეფიქსი: ლებელყეჩ (ბქ.), ლებგლყეჩ (ლშხ.) -- მურყნარი. ლეწფარ (ლნტ.) -- წიფლნარი.
- ლე-_-{ე} ვნებითი გვარის მყოფადის მიმღეობის კონფიქსი. ლემა̄რე (ბზ., ლშხ.) -- მოსამზადებელი. ლეტა̄ბე (ლშხ.) -- გამოსათლელი. ლებემ (ბზ., ლშხ.) -- დასაბმელი. ლეგემ (ქს.) -- ასაგები.
- ლე-_-ი ვნებითი გვარის მიმღეობის კონფიქსი. ლეშხუ̂ნი (ზს., ლშხ.) -- შესანახი. ლეშხბი (ბზ., ლშხ.) -- შესაკერი. ლებდშ̄უ̂ი (ბზ.), ლებდშ̈უი (ბქ.) -- გასაბედავი.
- ლეანღლშ̈ბ (-იშ, -არ) ბქ., ლეა̄ნღლებ (-არ) ლშხ., ლეანღლაბ (-ა̈რ) ლნტ. -- ამაღლების დღესასწაულისათვის განკუთვნილი საკლავი, საამაღლებო. ლეა̄ნღლებ ღოლია̄ქ მა̄რ ლემიენი (ლშხ.) -- საამაღლებო ცხვარი უნდა დავკლა (დასაკლავი მყავს).
- ლეარშ̈ყი იგივეა, რაც ლეჰრშ̈ყი.
- ლეაღაბ იგივეა, რაც ლეჲღშ̈ბ.
- ლეა̈ნწე იგივეა, რაც ლეჰგნწე.
- ლეა̄ნღლებ იგივეა, რაც ლეანღლშ̈ბ.
- ლებ1 (-იშ) ზს., ლობა̈რ (-ა̈რ) ბქ., ლებემ (-არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.). 1. საბელი, დასაბმელი (საშუალება). ლებ მამაგუ̂ეშ მულუ̂ა (ბქ. 104) -- დასაბმელი (საშუალება) არაფერი მაქვს. ნინ ლებშუ̂ დშ̈ს ესერ ხობა (ანდ.) -- ენა საბლით არავის დაუბამსო. მამად ღაბნას ლებ ლახბე (ლშხ.) -- მამამ მოზვერს საბელი ჩააბა. 2. მძივი, ყელსაბამი. ალ დი̄ნას ყიაქა ხა̄ბდა ლება̈რ (ბზ.) -- ამ გოგოს ყელზე ყელსაბამი ეკიდა. ყიად ჩქიმ ლება̈რს ესერ ლოხუ̂გენახ (ანდ.) -- ყელი ყელსაბამს დაუმშვენებიაო. 3. ლშხ. დასაბმელი. ჯანარ ლებემ მა̄რხ (ლშხ.) -- ხარები

უნდა დავაბა.

- ლებ2 (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ლიბ2 ბზ. -- ლეიბი. დედედ ჟ'ანმა̄რე ლიბ ი ბӓლიშ ლӓნბა̆შნა̆შდ (ბზ.) -- ბებიამ გაამზადა ლეიბი და ბალიში შვილიშვილებისათვის. ლებარ ქა̄ნშიდხ ქა̄მთე (ლშხ.) -- ლეიბები გარეთ გამოყარეს. [დენას] ხოყდიდახ... ბӓლიშӓრს, ლებӓრს, საბანӓრს (ლნტ. 46) -- გოგოს უყიდდნენ ბალიშებს, ლეიბებს, საბნებს.
- ლებაბე იგივეა, რაც ლება̄ბე.
- ლებამӓრ იგივეა, რაც ლებმӓრ.
- ლებანდӓლი იგივეა, რაც ლება̄ნდა̆ლი.
- ლებანდე იგივეა, რაც ლება̄ნდე.
- ლებარ იგივეა, რაც ლებӓრ.
- ლებარალი იგივეა, რაც ლებრა̆ლი.
- ლებატკგრი იგივეა, რაც ლებტკგ̄რი.
- ლებӓრ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლებარ ლშხ., -- დასაბანი. შიӓრ ქა ლებӓრ მარ (ბქ.) -- ხელები უნდა დავიბანო (დასაბანი მაქვს). ბეფშს უ̂იშკუ̂ ხარ ლებӓრ (ლნტ.) -- ბავშვს პირი დასაბანი აქვს.
- ლება̄ბე (-ბე̄მიშ, --) ბზ., ლშხ., ლებაბე (-ბემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გასანიავებელი. ხუ̂აჲ ლება̄ბე ოთბა̄ბედ (ლშხ.) -- ბევრი გასანიავებელი გავანიავეთ. გადატ. -- გასაფლანგავი (ქონება...). მეუ̂არ ხულუ̂ან ლებაბე ი აბაბდა (ლნტ.) -- ბევრი ჰქონდა გასაფლანგავი (ქონება) და ფლანგავდა.
- ლება̄ნდა̆ლი (-ლი̄შ, --) ბზ., ლებანდӓლი (-ლიშ, -- ბქ., -ჲშ ლნტ.), ლება̄ნდა̄ლი (-ლი̄შ, --) ლშხ. -- დასაკერებელი. ლӓდი ბოფშრე ლერექუ̂ მარ ლებანდӓლი (ბქ.) -- დღეს ბავშვების

ტანისამოსი უნდა დავაკერო (დასაკერებელი მაქვს). ზურალ ეშხუ ლა̈დეღ ლებანდალის აბანდალდა (ლნტ.) -- ქალი ერთ დღეს დასაკერებელს აკერებდა.

- ლება̈̄ნდე (-დე̄მიშ, -ა̈̄ლა ბზ., -ე̄ლ ლშხ.), ლებანდე (-დემ, -ა̈რ ბქ., -ჷშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- დასაკერებელი. ბოფშრე ლერქჳა̈რ ლებანდე ჴად მინე დის (ბქ.) -- მათ დედას ბავშვების ტანისამოსი უნდა დაეკერებინა (დასაკერებელი ჰქონდა). ბებეს შალჳარ ლება̈̄ნდე ჴა̄და (ლშხ.) -- ბებიას შარვალი უნდა დაეკერებინა. მა̈დმა ლოქ ჴუღჳაუ ლებანდე აჯალ? (ლნტ.) -- დასაკერებელი არაფერი გაქვსო კიდევ?
- ლებდა̈ჳი (-ჳი̄შ, --) ბზ., ლებდაჳი ლშხ., ლებედა̈ჳი (-ჷშ ბქ., -ა̈შ ლნტ.) -- გასაბედავი. ალა ლეგ ლებდა̈ჳი ლი (ბზ.) -- ეს ძნელი (ცუდი) გასაბედავია. ალე ჴოჩა ლებედა̈ჳი მჹრეს ჯიხალ? (ლნტ.) -- ეს ადვილი (კარგი) გასაბედავი გგონია ალბათ?
- ლებდინე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნემ, -- ბქ., -ნე̄შ, -- ლშხ., -ჷშ, -- ლნტ.) -- დასაწვავი (მოსაკიდებელი). ამნა̈რ ჟი ლებდინე ლი (ზს.) -- ეს დასაწვავია. მჹძღირ ზექარ ჴოლა ლებდინე ლი (ლშხ.) -- სველი შეშა ცუდი დასაწვავია (მოსაკიდებელია). ალ კირტა̈ლ მაგ ჟი ლებდინე ლიხ (ლნტ.) -- ეს ძონძები ყველა დასაწვავია.
- ლებედა̈ჳი იგივეა, რაც ლებდა̈ჳი.
- ლებელყაჩ იგივეა, რაც ლებჹლტყა̈ჩ.
- ლებემ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. {და}საბმელი. ჩა̈ჟ მარ ნა̈ხთალისგა ლებემ (ბქ.) -- ცხენი ნაწვერალში უნდა დავაბა (მყავს დასაბმელი). ჷესი-ჷეს თეკჳშ ლებემდ ჯედნი მა̄რე (ლშხ. 93) -- კაცი ზოგჯერ თოკით დასაბმელი ხდება. ზურალ ლებემდ ა̈ნსყან, ეჯჟი იშტა̈ბ (ლნტ.) -- ქალი დასაბმელი გახდა, ისე იქცევა. 2. ყელსაბამი. [ჭაბუ̈გჳს] ზურა̄ლა̈ ლებემ როქ ჴა̈ბ (ბზ. 436) -- ჭაბუკს ქალის ყელსაბამი აბიაო. 3. შემოსარტყმელი. ჩჳემღელ, ლა̈რტყ მარ

ლებემ (ბქ.) -- დამაცადე, სარტყელი უნდა შემოვირტყა (მაქვს შემოსარტყმელი). იხ. ლებ1.

- ლებემჳრ იგივეა, რაც ლებმჳრ.
- ლები იგივეა, რაც ლე̄ბი.
- ლებია იგივეა, რაც ლობიო.
- ლებმჳრ (-იშ, -მარჳლ) ბზ., ლებმარ (-ა̄ლ) ლშხ., ლებემჳრ, ლებამჳრ (-მარჳლ) ლნტ. -- საყურე (შესაბმელი). დენა ლებემჳრულ დემ ღჷრდა მუშკჳ̂რიდ (ლნტ.) -- გოგო საყურეების გარეშე არ მიდიოდა სტუმრად. შდრ. ლეშდმჳრ.
- ლებრჳლი (-ლი̅შ, -ჳ̄ლ ბზ., -ჳშ, -ჳრ ბქ., -ჲშ, -ჳლ ლნტ.), ლებრალი (-ი̅შ, -ლიარ) ლშხ. -- დასაბრალებელი. ლებრჳლიდ მაჩენ ჩინჩჳ̂ილ ესერ ლი (ანდ.) -- დასაბრალებლად ყველაზე კარგი ჩვილი ბავშვიაო. ლებრალი ხა̄და მიჩა მუხჳ̂ბე̄მიშდ (ლშხ.) -- თავისი ძმისათვის უნდა დაებრალებინა. ლებრჳლი დჳრ ხეყადდა (ლნტ.) -- დასაბრალებელი არავინ ჰყავდა.
- ლებრჳლი იგივეა, რაც ლებრჳ̄ლი.
- ლებრჳ̄ლი (-ლი̅შ, -ჳლ) ბზ., ლებრჳლი (-ჳშ, -ჳრ) ბქ., ლებრა̄ლი (-ლი̅შ, -ლარ) ლშხ., ლებარალი (-ჲშ, -ჳლ) ლნტ. -- დასაბანი. ჩი ნებოზს ლებრჳლი ხად ბოფშჳრ მინე დის (ბქ.) -- ყოველ საღამოს მათ დედას ბავშვები უნდა დაებანა (დასაბანი ჰყავდა).
- ლებრე (-რე̄მიშ, -- ბზ., ლშხ., -რემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- {გამო}საკლები. მჷრგჳდი მარა ნჳცჳ̂რერხენჩუ ჩუ ლებრე ხად (ბქ. 294) -- მომრიგებელ კაცს დატოვებულის მხარისათვის უნდა ჩამოეკლო (ჩამოსაკლები ჰქონდა). ჯიც დემ ხასკჷდდა საფუარისა ი მჷნჳყეს ქა ლებრე ხადა (ლნტ.) -- ცომი საფუარში (ჭურჭელში) არ ეტეოდა და მცხობელს გამოსაკლები გაუხდა.
- ლებტკჷ̄რი (-რი̅შ, -ალ) ლშხ., ლებატკჷრი (-რიჲშ, -ჳლ) ლნტ. -- მრგვალად შესაწვავი

(საბატკე). ლებტკგ̄რი გოჭ მაყა (ლშხ.) -- მრგვალად შესაწვავი გოჭი მყავს.

- ლებუ̄რლუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -- ბზ., -უ̂ე̄შ, -- ლშხ.) ლებურლუ̂ე (-უ̂ემ, --) ბქ. -- ასაბოლებელი. ნებზუ̂აშა̄რს ლემესგ ლი ლებურლუ̂ე ცხეკ ადგის ლარდაჟი ნა̄დირიშ ლაყალუ̂ად (ბქ.) -- ნადირის დასაფრთხობად ტყიან ადგილას ყოფნისას საღამოობით ცეცხლია ასაბოლებელი.
- ლებქუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -- ბზ., -უ̂ემ, -- ბქ., -უ̂ე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- დასალბობი. სალუ̈ტჲაქ მა̈ნკუ ჩუ ლებქუ̂ე ლი ტებდი ლჱცთეჲსგა (ბქ. 196) -- საარაყე მარცვალი ჯერ თბილ წყალში უნდა დალბეს (დასალბობია). თაშა̄რი ლანყიდ ლჷჯიმ თაშ ლებქუ̂ე მა̄და (ლშხ.) -- ხაჭაპურის გამოსაცხობად მარილიანი ყველი დასალბობი გამიხდა (მქონდა). ლერექუ̂ ლებქუ̂ე ლი (ლნტ.) -- ტანსაცმელი დასალბობია.
- ლებძღჷნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნემ, -- ბქ.,-ნე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ ლნტ.) -- გასაწეწავი. ეჩის მა̈ტყ ხარ ლებძღჷნე (ბქ.) -- იმან მატყლი უნდა გაწეწოს (გასაწეწი აქვს). ცუგუს ფაყუ̂ი ლუ̈სყეი მა̈ტყ ლოქ ხარ ლებძღჷნე (ლნტ.) -- ცუგუმ ქუდის გასაკეთებელი მატყლი უნდა გაწეწოს (გასაწეწი აქვსო).
- ლებჭკუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -- ბზ., -უ̂ემ, -- ბქ., -უ̂ე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გასახეთქი. ჩა̄ჟ ლებჭკუ̂ე მა̄მა მა̄რ (ბზ.) -- ცხენი გასახეთქად არ მინდა. ალ ლებჭკუ̂ე, მახუ̂ა̈ჲს ისკნა̄ლ (ლნტ.) -- ეს გასახეთქი, რამდენს ხტის.
- ლებჯუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -- ბზ., -უ̂ემ, -- ბქ., -უ̂ე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ ლნტ.) -- გასაპობი, გასახეთქი. სანაფ ისგდ ლებჯუ̂ე ლი (ბქ.) -- სინაფი შუაზეა გასაპობი. ალე ფიცარ ნე̄სგაჩუ ლი ჩუ ლებჯუ̂ე (ლშხ.) -- ეს ფიცარი შუაზეა გასაპობი. ჩუ ლებჯუ̂ე ხი სი (ლნტ.) -- გასახეთქი ხარ შენ.
- ლებგლტყა̈ჩ (-იშ, -ყაჩა̈ რ) ბზ., ლებგლყეჩ (-ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), ლებელყაჩ (-ა̈რ) ლნტ., ბოტ.

-- მურყნარი. ლებგლყეჩ̈არისგა ცხეკიშ ქათლ̈არს ხ̈ამთქუ̂ახ ლირდე ლინთუ̂ ლადეღ (ბქ.) -- ზამთრობით ტყის ქათმებს მურყნარში სჩვევიათ ბინადრობა. ეჩე ძღვ̄დ ლებგლყეჩ ლი (ლშხ.) -- იქ დიდი მურყნარია.

- ლეგ (-იშ, --) 1. ცუდი, უხეირო. ლეგ გუჟი აჩად ზურალ (ბქ.) -- ქალი ცუდ გუნებაზე წავიდა. ალე ლეგ ლეუ̂დი ლოქ ოსუ̂ადა მიჩ (ლშხ. 52) -- ეს შენ ცუდი ნატვრა ინატრეო. ეშხუ̂ი ლეთი ლეგ ჯამგჷნა (პოეზ. 20) -- ერთი ღამე ცუდი გახსოვს. ლეგდ ზმნს. -- ცუდად, ავად. კე̄ს̈არს ალა ლეგდ ლახბაჟჷნ (ბზ. 259) -- კეისარს ეს ცუდად ეჩვენა. ლეგდ ლოქ ლი მინე გუ̂ეშ (ლშხ. 71) -- ჩვენი საქმე ცუდად არისო. ჲეხუ̂ ლეგდ ა̈მეჯედელი (ლნტ. 299) -- ცოლი ავად გამხდარა. გადატ. -- ადამიანის სისხლის სათაკილო, სამარცხვინო საფასური. იხ. წორ. 2. ზს., ლშხ. -- განავალი. ჟეღი ლეგ (ბზ.) -- ძაღლის განავალი ("ფინთი"). ლეგ მიჩა ქუნ ესერ აჯნე (ანდ.) -- განავალი თავის სუნს უშვებსო.
- ლეგაზდილე, ლეგაზდილი იგივეა, რაც ლეგა̈̄ზდილე.
- ლეგა̈ზდილე, ლეგა̈ზდილი იგივეა, რაც ლეგა̈̄ზდილე.
- ლეგა̈რჯ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლეგგრჯ ლშხ. -- ძნელი, საძნელო (გასარჯელო). ისგუ გუ̂ეშ სურუ ლეგა̈რჯ ლი (ბზ. 320) -- შენი საქმე ძალზე ძნელია. უშბა ...მას̈არდ ლეგა̈რჯ ლაზ ლი (ბქ. 2) -- უშბა ძალიან ძნელი ასასვლელია. ლიზი მეუ̂არ ლეგა̈რჯ გუ̂ეშ ლი (ლნტ.) -- წასვლა მეტად საძნელო საქმეა. ლეგა̈რჯდ ზმნს. -- ძნელად; საძნელოდ. გუ̂ეში ლეგა̈რჯდ ლიჯედ (ბზ.) -- საქმის გართულება (საძნელოდ გადაქცევა).
- ლეგა̈̄ზდილე, ლეგა̈̄ზრდილე (-ლე̄მიშ, -ლ̈ა̈ლუ) ბზ., ლეგა̈ზდილი, ლეგა̈ზდილე (-ლემ, -ლოლ) ბქ., ლეგა̄ზდილი, ლეგა̄ზდილე (-ლე̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ., ლეგაზდილი, ლეგაზდილე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- აღსაზრდელი, გასაწვრთნელი, გამოსაზრდელი. ბეფშ დუ̂რეუ̂ჟი ლი ლეგა̈̄ზდილე

(ბზ.) -- ბავშვი დროზეა აღსაზრდელი. ალ ბობშ სურუ ხოლა ლეგა̄ზდილე ლი (ლშხ.) -- ეს ბავშვი ძალიან ძნელი აღსაზრდელია.

- ლეგგიბ (-იშ, -გგბა̈რ \ ლეგგგბრა) ბზ., ლეგგგბ (-ა̈რ ბქ., -არ \ ლეგგგბა ლშხ.), ლეგგგგბ (-ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- ფიჭვნარი. ლაფსყალდს ნა̈ნკდ ხა̈ზ ხოჩა ლეგგგბ (ბქ. 70) -- ლაფსყალდს ცალკე ეკვრის კარგი ფიჭვნარი. შუკუ̂ს ეჩხენ-ამხენჩუ თელდ ლეგგგბ ხაჭიმ (ლშხ.) -- გზას აქეთ-იქიდან სულ ფიჭვნარი გასდევს.
- ლეგგუფი (-ფა̈შ, -ა̈რ ზს., -ფიშ, -ფარ ლშხ.), ლეგუგუფი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- სამკერდე, სამკერდული (ცხენისა). გუშგუ̂ე ჩა̄ჟს ხოჩა ლეგგუფი ოხოსყ (ლშხ.) -- ჩვენს ცხენს კარგი სამკერდული გავუკეთე.
- ლეგგგბ იგივეა, რაც ლეგგიბ.
- ლეგდა̈ნი (-აშ, -ა̈რ) ბქ. -- მევალე. გადან ლეგდა̈ნის ქაფდ ესერ ხა̈ცუ̂ (ანდ.) -- ვალი მოვალეს ტვირთად ჰკიდიაო.
- ლეგდლირდე იგივეა, რაც ლეგლირდე.
- ლეგ{დ}ლირდე (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დემ, -- ბქ., -დე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ \ -დემიშ ლნტ.) -- ავადმყოფობა, სნეულება. ა̈ნმეზზე... ალ ზურა̄ლდ ლეგლირდე (ბზ. 250) -- ამ ქალმა ავადმყოფობა მოიმიზეზა. ლეგლირდე ხუ̂ა̈შუ̂იმიშ ესერ ლი, ნა̈ჰუ̂დური -- ეშუ̂ი გარ (ანდ.) -- ავადმყოფობა ბევრნაირია, ჯანმრთელობა კი -- მხოლოდ ერთი. ამკალიბ ლეგლირდე ლენტხე̄ლს ხაზნახ ხოფშირე̄მინ (ლშხ. 13) -- ასეთი ავადმყოფობა მეტწილად ლენტეხლებს სჩვევიათ. იმალე ხოლა ლეგლირდე ახაფურთუ̂ინახ (ლნტ. 177) -- რაღაც ცუდი ავადმყოფობა დარევიათ. ლეგდლირდე ჟი მიმზეზა (პოეზ. 30) -- ავადმყოფობა მომიმიზეზებია.

- ლეგემ1 (-იშ, --) 1. ასაგები, ასაშენებელი. ბაჯუს ქორ ლეგემ ჴარ (ლნტ.) -- ბაჯუს სახლი აქვს ასაგები. 2. დასადგმელი. ნჷნდ კა̈ლუნ შდიქ ესერ ლი ლეგემ (ანდ.) -- ენაზე ზოგჯერ კბილია დასადგმელი. ჭუ̂ა̈დმოყ ლაყუ̂რა მარ ლეგემ (ლნტ.) -- კედელთან საწოლი მაქვს დასადგმელი. 3. ბქ., ქს. შესაყენებელი, შესადგმელი. ალ მაზუ̂აბდ ღა̈რ ლი ლეგემ (ბქ.) -- ამ წყაროსათვის ღარია შესაყენებელი.
- ლეგემ2 (-იშ, --) -- დასახურავი (ქუდი). ბეფშუ̂ს ფაყუ̂ ლეგემ დე̄სა ხულუ̂ე (ბზ.) -- ბავშვს დასახურავი ქუდი არ აქვს. თხუმჟი ლეგემ [გულუ̂ან] გუშკუ̂ეურა ფაყუ̂ (ლნტ. 6) -- თავზე დასახურად ჩვენებური ქუდი გვქონდა.
- ლეგემ3 (-იშ, --) -- საკერებელი. სახუ̂შირდ ტკეჩ ლეგემ ლი (ბქ.) -- შარვალზე საკერებელია მიკერებული.
- ლეგენე იგივეა, რაც ლეგნე1.
- ლეგეჭ იგივეა, რაც ლეგჭე.
- ლეგეჰ იგივეა, რაც ლეგუ̂ეჰ.
- ლეგმერდე (-დე̄მიშ, -და̄̈ლ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ავადმყოფი, სნეული. ლეგმერდე ნალუ̂ჟურს ჴა̈ქუ̂ე მგლქუ̂ერია̈შ ნალუ̂ჟურდ (ბქ. 56) -- ავადმყოფ ბიჭს უთხრა მეწისქვილის ბიჭმა. ანჭინხ, ენხოჩუ̂ე̄ნდეს ლეგმერდე (ლშხ. 91) -- ფიქრობენ, (იქნებ) მორჩეს ავადმყოფი. ჭყინტ ლოქ ლეგმერდე ლი (ლნტ.) -- ბიჭი ავადმყოფიაო.
- ლეგნე1 (-ნე̄მიშ, -ნა̄̈ლი ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლეგენე (-ჲშ \ ემიშ, -ნალე) ლნტ. 1. ასაყენებელი. მჷ ჴა̈რ ბოფშა̈რ დოსდ ჯარ ლეგნე (ბქ.) -- ბავშვები ხვალ ადრე უნდა ააყენო (გყავს ასაყენებელი). ბეფშ მიჩ ხადა ლეგენე (ლნტ.) -- ბავშვი მას უნდა აეყენებინა

(ჰყავდა ასაყენებელი). 2. დასაყენებელი. ჭჷშხჲი ლეგნე (ბქ.) -- ფეხზე დასაყენებელი. 3. დასადგომი, დასაბინავებელი. ეჯ ლეთ ბეჩუ̂ის ნად ლეგნე (ბქ.) -- იმ ღამეს ბეჩოში დავბინავდით (დასაბინავებელი გვქონდა). 4. გასაცილებელი. ალ დი̄ნა მა̄რ ლეგნე (ბზ.) -- ეს გოგო გასაცილებელი მყავს. 5. მისაყენებელი. ნა̈შთქ ლეგნე მამ ჴაწუ̂ა (ბქ.) -- სამკალი (ნამგალმისაყენებელი) არაფერი აბადია.

- ლეგნე2 -- 1. ნიშანდასადები. ეჯ ა̈დგის მეგმა̈რდ ნიშა̈ნ ლი ლეგნე (ბქ.) -- იმ ადგილას ხეებისათვის ნიშანია დასადები. 2. ხელმოსაწერი, დასასმელი. მარა საბუთჲი ში ხად ლეგნე (ბქ.) -- კაცს საბუთზე ხელი უნდა მოეწერა (ხელმოსაწერი ჰქონდა).
- ლეგონებ იგივეა, რაც ლეგუ̂ნებ.
- ლეგრეუ̂ იგივეა, რაც ლეგუ̂რეუ̂.
- ლეგუგუფი იგივეა, რაც ლეგგუფი.
- ლეგურკი (-კი̄შ, --) ბზ., ლეგუ̂ირკე (-ჲშ, --) ლნტ. -- საკვირიკო (დღეობა). ა̈ხუ̂მა̄რა̈ნ ლა̈თხუ̂იართე ლეგურკ ჯჷმა̈ ლე̄თ (ბზ. 39) -- კვირიკობის ოთხშაბათ ღამეს სანადიროდ (წასასვლელად) მოვემზადე. ლეგუ̂ირკად ეზერ ლარდა ლი გუშკუ̂ეშმოყ (ლნტ.) -- საკვირიკოდ ჩვენთან კარგი სამყოფია.
- ლეგუ̂უშე (-შე̄მიშ, -- ბზ., -შემ, -- ბქ.), ლეგუ̄შე (-შე̄შ, --) ლშხ. -- გულით მოსანდომებელი, მოსაწადინებელი. მაზჷ ესერ გარჯ ლი, ლიმჯა̈დი ეჯზჷ ლეგუ̂უშე ლი (ანდ.) -- რამდენადაც უფრო ძნელია, გაკეთება იმდენად მეტად მოსანდომებელიაო. ლეგუ̄შე მა̄რ ალ გუ̂ეშ, ჲალო მაჲ ჩომნა (ლშხ.) -- ეს საქმე უნდა მოვიწადინო (მოსაწადინებელი მაქვს), აბა რა ვქნა.
- ლეგუ̄შე იგივეა, რაც ლეგუ̂უშე.

- ლეგჳ̂ანე იგივეა, რაც ლეგჳ̂ა̈̄ნე.
- ლეგჳ̂ა̈ნი იგივეა, რაც ლეგჳ̂ნი.
- ლეგჳ̂ა̈̄ნე (-ჳ̂ა̈̄ნე̄მიშ, -ჳ̂ა̈̄ნა̈̄ლ) ბზ., ლეგჳ̂ანე (-ნემ, -ნოლ ბქ., -ნეჲშ, -ნალი ლნტ.), ლეგჳ̂ა̄ნე (-ნე̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- დასატირებელი. ლჷარდ ლეგჳ̂ანე (ბქ.), ლუჳ̂არდ ლეგჳ̂ა̄ნე (ლშხ.) -- ცოცხლად დასატირებელი.
- ლეგჳ̂ერ იგივეა, რაც ლექჳ̂ე̄რ.
- ლეგჳ̂ეჵ (-იშ, --) ზს., ლეგეჵ ლხმ., ლეგჳ̂ეჲ ლშხ., ლეგჳ̂ეჳ̂ ლნტ. -- {და}საფქვავი. ლეგჳ̂ეჵ ჲესჳ̂ა ჩუ ხულჳ̂ა, ლიგჳ̂ეჵ უგარჯჳ̂ ესერ ლი (ბქ.) -- საფქვავი ვისაც აქვს, დაფქვა ადვილიაო. ალ კაკალ ლეგჳ̂ეჲ მა̈̄რ (ლშხ.) -- ეს მარცვალი დასაფქვავი მაქვს. ლეგჳ̂ეჳ̂ სიმინდ ჩიილა მეჳ̂არ მულჳ̂ან (ლნტ.) -- დასაფქვავი სიმინდი ყოველთვის ბევრი მქონდა.
- ლეგჳ̂ე̄რ იგივეა, რაც ლექჳ̂ე̄რ.
- ლეგჳ̂ირკე იგივეა, რაც ლეგურკი.
- ლეგჳ̂ნებ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ლეგონებ ლნტ. 1. სადარდებელი. დი̂̄ნაგეზალ ჩიგარ ლეგჳ̂ნებ ლი (ლშხ.) -- ქალიშვილი ყოველთვის სადარდებელია. 2. მოსაფრთხილებელი, საშიში, სახიფათო. ეჯა ესერ ლურჩა̈ლს შიდე ყიაჟი, ეჩქა ესერ ლიშხინ ლეგჳ̂ნებლი (ბზ. 256) -- ის (რომ) ნაკვერჩხლებს ყრის ყელიდან, მაშინ დაწვის საშიშროებააო. ბეფშ თესგებინ ესერი ლი ლეგჳ̂ნებ (ანდ.) -- ბავშვი თვალწინაც მოსაფრთხილებელიაო.
- ლეგჳ̂ნი (-ა̈შ, -- ზს., -აშ, -- ლშხ.), ლეგჳ̂ა̈ნი (-ჲშ, --) ლნტ. -- სატირალი. ლეგჳ̂ნი დემეგ წჳ̂ა, ეჯჟი ლიგჳ̂ნი წეს დე ლი (ბქ.) -- სატირალი რომ არ არსებობს, ისე ტირილი არ შეიძლება (წესი არაა). [ზურა̈̄ლდ] ენკიდ... ნახატ ლაწედდ ი ლეგჳ̂ნიდ (ლშხ. 69) -- ქალმა აილო ნახატი სანახავად და სატირლად. ჩუ ლი ლეგჳ̂ა̈ნი ისკჳ̂ი გჳ̂ეშ (ლნტ.) -- სატირალია

შენი საქმე. 2. ასატირებელი. ალ ნალჷჟურ გჷ̂ჲმიდ ლეგჷ̂ანე ლი (ბქ.) -- ეს ბიჭი მაგრად ასატირებელია (საცემია).

- ლეგჷ̂რეჷ̂ (-იშ, -ჲლ) ბზ., ლეგრეჷ̂ (-იშ, -ჲლ) ბქ. -- გროვა (ქვისა). ალ ნაკ ათხე ლეგრეჷ̂დ ლი ლჷსპე (ბქ. 245) -- ეს ვაკე ახლა ქვის გროვადაა ქცეული. ეშდჲარჷ̂ ზაჷ̂ ესერ ამჟიიდ ლჷმყჷლინ მამჷ̂ილ ამ ლეგრეჷ̂ისგა (ბქ. 246) -- თორმეტი წელი ასე ყიოდა მამალი ამ ქვის გროვაში.
- ლეგჭე (-ჭ̄ემიშ, -- ბზ., -ჭემ, -- ბქ., -ჭ̄ეშ, -- ლშხ.), ლეგეჭ (-ეჲშ, --) ლნტ. -- დასაკავებელი; გასაჩერებელი. ლამარგ ლაჩომთე აშ ესერ ლეგჭე ლი ი მამჭირჲ აშ -- ლეჯჷ̂ირი (ანდ.) -- ბეჯითი საქმისაგან დასაკავებელია და ზარმაცი -- დასაჯიკავებელიო. ლეგ ლეგჭე ლი ალ ბეფშ ქორს (ლნტ.) -- ეს ბავშვი სახლში ცუდი გასაჩერებელია.
- ლეგგგიბ იგივეა, რაც ლეგგიბ.
- ლეგგრგჲლი (-ლ̄იშ, --) ბზ., ლეგგრგალი (-ლ̄იშ, --) ლშხ., ლერაგჲდი (-ჲშ, --) ლნტ. -- სალაპარაკო. ეჩქ' ე̄სერ ქა ლეგგრგჲლი ხე̄რა (ბზ. 343) -- მაშინ სალაპარაკო ექნებაო. ნინცას ლეგგრგალი დე̄მ ხოშთხენი (ლშხ.) -- ნინცას სალაპარაკო არ ელევა. იხ. ლერგჲდი.
- ლეგგრჯ იგივეა, რაც ლეგჲრჯ.
- ლედაკლებ იგივეა, რაც ლეტკლებე.
- ლედაჷ̂შე იგივეა, რაც ლედა̄ჷ̂შე.
- ლედა̄ჷ̂შე (-ე̄მიშ, -- ბზ., -შე̄შ, -- ლშხ.), ლედჷ̂ჲში (-ჲშ, -ჲრ) ბქ., ლედაჷ̂შე (-შეჲშ, -ჲლ) ლნტ., -- გასაფუჭებელი. ბოფშ ცოდ ლი ლედა̄ჷ̂შად (ლშხ.) -- ბავშვი გასაფუჭებლად ცოდვაა. ალ ნჲყეუნ მჲდ ჯადა ლედაჷ̂შე (ლნტ.) -- ეს შეჭამადი არ უნდა გაგეფუჭებინა (გასაფუჭებელი არ გქონდა).

- ლეედუ̂რე იგივეა, რაც ლეჲდჷრე, ლეჰდჷრე.
- ლეეხური იგივეა, რაც ლეხხუ̄რი.
- ლეზარე იგივეა, რაც ლეზა̄რე.
- ლეზა̈ჲმახუ̂ იგივეა, რაც ლეზომა̈ხ.
- ლეზა̄რე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რე̄შ, -- ლშხ.), ლეზარე (-რემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- დასაზოგავი. მა̈ჲ ესერ ლეზა̄რე ხა̄რ სერ?! (ბზ. 283) -- რად ზოგავო?! (რა დასაზოგავი გაქვსო?!). დედედ ა̈მსიმახალე ერ თეთრ ლოქ ლეზარე ჯარ (ლნტ.) -- დედამ დამიბარა, რომ ფული დაზოგეო (დასაზოგი გაქვსო.)
- ლეზბუ̄რა იგივეა, რაც ლეზუ̂ბუ̄რა.
- ლეზებ იგივეა, რაც ლეზუ̂ებ.
- ლეზემალი იგივეა, რაც ლეზმა̈̄ლი.
- ლეზი იგივეა, რაც ლე̄ზი.
- ლეზიზ (-ზზიშ, -ა̈რ) ბზ., ლეუ̂იზ (-იშ \ -უ̂ზიშ, -ა̈რ ბქ., -იშ ლნტ.), ლეზჷზ (-არ) ლშხ. -- საგზალი. ლეზიზ მა̄მ ესსა̈დ ხელწიფხი გეზალს (ბზ. 439) -- ხელმწიფის შვილს საგზალი არ დარჩა. ბეუ̂ას მიჩა ლეუ̂იზ ჩოთკუ̂არა ბოგა̈შ ხუნჩუ (ბქ. 311) -- ბევას თავისი საგზალი ხიდის ბურჯთან ჩაუგდია. უზარა̈შ ლეუ̂იზ დოსდ ესერ ომშდეხ (ანდ.) -- {და}უზოგველის საგზალი ადრე გამოლეულაო. ლეზჷზი ლიჯდე ემეშდჷ̄ნდა (ლშხ.) -- საგზლის წამოღება დამავიწყდა. მარა ჲერბი ულუ̂ა კა̈ნ ლეუ̂იზდ ახოჲა (ლნტ. 138) -- კაცს ორი ულელი ხარი საგზლად წამოულია.
- ლეზმა̈̄ლი (-ლი̄შ, --) ბზ., ლეზმა̈ლი (-ა̈შ, --) ბქ., ლეზმა̄ლი (-ლი̄შ, -არ) ლშხ., ლეზემალი (-ჲშ, --) ლნტ. -- მოსაზომებელი; გასაზომი. ჩაფლა̈რ სგა ლეზმა̈̄ლი ჯა̄რ (ბზ.) --

ფეხსაცმელები უნდა მოიზომო (მოსაზომებელი გაქვს). ლაცბურაჟი ი ლა̈შხბიჟი მჷშხბის აშგარ ხარ ლეზმა̈ლი (ბქ.) -- გამოჭრისას და კერვისას მკერავმა (პატრონს) ხშირად უნდა მიაზომოს (მისაზომებელი აქვს). [ჭყინტს] ძუღუ̂ა-ჲ ხმელათ ლოქ ხა̄რა ლეზმა̄ლი (ლშხ. 60) -- ბიჭს ზღვა და ხმელეთი უნდა გაეზომაო (ჰქონდა გასაზომი). ნა̈კუ̂ეთა̈რ ლეზემალი ლიხ (ლნტ.) -- ნაკვეთები გასაზომია.

- ლეზნე იგივეა, რაც ლე̄ზნე.
- ლეზჲენი იგივეა, რაც ლეძჰენი, ლეჲსენი.
- ლეზობ იგივეა, რაც ლეზუ̂ებ.
- ლეზობო̄რა იგივეა, რაც ლეზუ̂ბუ̄რა.
- ლეზომა̈ხ (-იშ, --) ზს., ლეზო̄მახ ლშხ., ლეზა̈ჲმახ{უ̂} ლნტ. -- საახალწლო. იბნეხ დო̄სგ მუჟღორ ლეზო̄მახ ხამი ლინე̄შყეს (ლშხ. 15) -- საახალწლო ღორის სუქებას ადრე შემოდგომაზე იწყებენ. ლეზა̈ჲმახუ̂ ხამა̈რე ლიზჲენი გუ̂ა̈მთქუ̂ა (ლნტ.) -- საახალწლოდ ღორების დაკვლა გვჩვევია.
- ლეზუ̂ბუ̄რა, ლეზბუ̄რა (-რა̈̄შ, --) ბზ., ლეზუ̂ბურა (-რა̈შ, --) ბქ., ლეზობო̄რა (-რა̄შ, --) ლშხ., ლეზუ̂ებურა, ლეზუ̂ებორა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- საჭმელი (საჭმელეული; საჭმელად ვარგისი). [მანიჟედ]... ა̈ნყიდ შაქა̈რ ი იშგენ მუჭხუ̂ი ლეზბუ̄რა (ბზ. 350) -- მანიჟემ შაქარი და სხვა ტკბილი საჭმელი იყიდა. ლეზუ̂ბურა მასა̈რდ წუ̂ა (ბქ.) -- საჭმელი ბლომად იშოვება. ა̈რგა̈უ̂ი... მოსამსახუ̂ირ თუ̂ით ტუ̂ეტ ლეზუ̂ებურას (ლნტ. 53) -- (სუფრის) მომსახურე თითო მუჭა საჭმელს არიგებს.
- ლეზუ̂ებ (-იშ, -ზუ̂ბა̈რ ზს., -ა̈რ ლნტ.), ლეზობ (-ზუ̂ბარ) ლშხ. -- საჭმელი, საკვები. დი̄ნას ესერ შიშდ ლეზუ̂ებ ოხჳი̄და (ბზ. 354) -- ქალიშვილს მაშინვე საჭმელი მოუტანიაო. მეშკი

კუმӓში ლეზӱებდ ფერმა იშხӱნი სილოსს სილოსი კოშკӓრისკა (ლნტ. 16) -- ფერმა მეწველი საქონლის საკვებად სილოსს ინახავს სილოსის კოშკებში.

- ლეზӱებურა, ლეზӱებორა იგივეა, რაც ლეზӱბӯრა.
- ლეზӱრӓლ (-იშ, --) ბზ., ლეზӱრӓლ ბქ., ლეზӱრӓლ ლშხ., ლეზӱრალ ლნტ. 1. საქალო (სადიაცო). მიშგӱა დის ლუშნუ გӱეშ მӓგ ხოხალ ლეზӱრӓლ (ბქ. 7) -- დედაჩემმა სვანური საქალო (სადიაცო) საქმე ყველაფერი იცის. [დӣნას] ლეზӱრӓლ ლერქӱალს ხოჯგრიხ (ლშხ. 42) -- გოგოს საქალო ტანისამოსს უკურთხებენ. ლეზӱრალს ი ლელӱӓჟმӓრ ლეშტაბს ჩიის ეჯი ӓსყეიდა (ლნტ.) -- საქალო და საკაცო საქმეს -- ყველაფერს ის აკეთებდა. 2. საქალეთი. ისგӓხიშ ნӓთი-ნӓთსӓӱ ლეზӱრӓლ კილიӱ (ბქ. 29) -- ახლო ნათესავი საქალეთი კიოდა.
- ლეზӱრიელ (-იშ) ბზ., ქს., ლეზӱრელ ბქ. -- საჩხუბარი (გასაწევი). მეზӱრელ ლუმზურელ, ლეზӱრელ დӓრ ესერ ლӡმწენ (ანდ.) -- მოჩხუბარი იწევდა, საჩხუბარი არავინ ჩანდაო.
- ლეზხალი, ლეზხӓლი იგივეა, რაც ლეძხӓლი.
- ლეზჰენი იგივეა, რაც ლეძჰენი, ლეჲსენი.
- ლეზӡზ იგივეა, რაც ლეზიზ.
- ლეთ იგივეა, რაც ლēთ.
- ლეთალი იგივეა, რაც ლēთӓლი.
- ლეთანӓფ იგივეა, რაც ლეთნაფ.
- ლეთӓლი იგივეა, რაც ლēთӓლი.
- ლეთე იგივეა, რაც ლēთი2.
- ლეთელელӡრი იგივეა, რაც ლეთლელრӡლი.
- ლეთი იგივეა, რაც ლēთი1.

- ლეთი (-იშ, --) ზს., ლეთი̄ (ი̄შ) ლშხ., ლეთიი (-თიჲშ, --) ლნტ. -- სამკალი. და̈ბ ი ლეთი ხუ̂ა̈ჲ მუღუ̂ა (ბზ.) -- ყანა და სამკალი ბევრი მაქვს. ლეთიი მეუ̂არ ხუღუ̂ანდახ (ლნტ.) -- სამკალიც ბევრი ჰქონდათ.
- ლეთილადელ, ლეთილა̈დელ იგივეა, რაც ლე̄თილადელ.
- ლეთ-ლადელ იგივეა, რაც ლე̄თილადელ.
- ლეთლე, ლეთლჷ̄რე (-ლ/რე̄მიშ, --) ბზ., ლშხ., ლეთლე, ლეთლჷრე (-რემ, -- ბქ., -ჲშ -- ლნტ.) -- 1. ზს. მისაკარებელი. ჩხირა̈რს გუ̂ერე ღოშგდ ხოკუ̂ფხე ი ლეთლად დემ ითლე ისგა̈ხი (ბქ. 256) -- ისრებს გამხმარი ტყავი აირეკლავს და ახლოს არ იკარებს. 2. შესაკრავი, მოსაკრავი, მოსაჭერი. ძაძრა მარ ლეთლჷრე (ბქ.) -- ტომარას თავი უნდა მოვუკრა (მაქვს მოსაკრავი). ზიჯა̈რ თხუმმოყ ხოჩამდ ლიხ ლეთლჷრე (ლნტ.) -- ტომრები თავთან კარგად უნდა შეიკრას (არის შესაკრავი).
- ლეთლეღრჷ̄ლი (-ლი̄შ, -ა̈ლ) ბზ., ლეთლეღჷრი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეთრეღლჷ̄რი, ლეთლეღჷ̄რი (-რი̄შ, -ალ) ლშხ., ლეთეღლეღჷრი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სარძლო. [ალე] ქა̄დინე მიჩა ლეთრეღლჷ̄რი დი̄ნათე (ლშხ. 30) -- ეს თავის სარძლო გოგოსთან გავა. ლეთეღლეღჷრი დესა გუ̂აყა (ლნტ.) -- სარძლო არ გვყავს.
- ლეთლეღჷრი, ლეთლეღჷ̄რი იგივეა, რაც ლეთლეღრჷ̄ლი.
- ლეთლჷრე, ლეთლჷ̄რე იგივეა, რაც ლეთლე.
- ლეთმე (-მე̄მიშ, --) ბზ. -- საშოვნელი. ალა გუნ ხოლა ლეთმე ლი (ბზ.) -- ეს ძალიან ცუდი საშოვნელია.
- ლეთნაფ (-იშ \ -ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ლეთნა̈ფ (-იშ \ -ა̈შ, --) ბქ., ლეთანა̈ფ (-იშ, --) ლნტ. -- სააღდგომო. ლეთნა̈ფ ლჷგროლს ჩუ̂ალფიხ (ბქ.) -- სააღდგომო კვერცხებს

შეღებავენ. ჩ̄ის ხეკუ̂ეს ლეთნაფ ლერექუ̂ მახე ხ̄აქუ̂დეს (ლშხ. 24) -- სააღდგომო

ტანისამოსი ყველას ახალი უნდა ეცვას. ლეთანა̈ფ ლჷგრა̈ლ ლჷღა̈ფ ლიხ (ლნტ.) --

სააღდგომო კვერცხები შეღებილია.

- ლეთრე (-რ̄ემიშ, -რა̈ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რ̄ეშ, -რ̄ელ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სასმელი. [დ̄ინად] ქ̄ესგუ̂ეშ ეშხუ ჭიქ ლეთრე (ბზ. 444) -- გოგომ ერთი ჭიქა სასმელი დაასხა. [ჭყინტდ] ეშხუ ხულ ლეთრე დეშ ადირტყუ̂ (ბქ. 144) -- ბიჭმა ერთი ყლუპი სასმელი ვერ გადაყლაპა. მაშდმა̈რჟი მარემ მჷქაფდ ლეთრ' ესერ რაგდი (ანდ.) -- სიმთვრალის დროს კაცის მაგიერ სასმელი ლაპარაკობსო. ლეთრე სგიმ მ̄ოშ ლი ი ლაბრ̄ა̈ლ მ̄ოშ (ლშხ. 3) -- სასმელი ვეძა სხვაა და საბანაო -- სხვა (ცალ-ცალკეა). ეჯ ლეთ ხოჩა ლეზუ̂ებურას ა̈სყეჲხ, ხოჩილ ლეთრეს ჳიდეხ (ლნტ. 45) -- იმ ღამეს კარგ საჭმელებს აკეთებენ, უკეთესი სასმელი მოაქვთ.
- ლეთრელღ̄ჷრი იგივეა, რაც ლეთლელრ̄ჷლი.
- ლეთრინე (-ნ̄ემიშ, -ა̈რ ბზ., -ნემ ბქ., -ნ̄ეშ, -ნ̄ელ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სათრევი. ს̈აუ̂ ლინთუ̂ისგა ხოჩილ ლეთრინე ლი (ბქ.) -- მარხილი ზამთარში უკეთესი სათრევია.
- ლეთუ̂ერი იგივეა, რაც ლეთუ̂რი1,2.
- ლეთუ̂ეფე იგივეა, რაც ლეთუ̂ფე.
- ლეთუ̂რი1 (-რ̄იშ, -- ბზ., ლშხ., ა̈შ, -- ბქ.), ლეთუ̂ერი (-იშ, --) ლნტ. 1. {შე}სასწავლი (რაც უნდა შეასწავლონ ან ისწავლონ). დინაგეზალს ჟი ლეთუ̂რი ხარ, ლეზუ̂რა̈ლ მა̈ ირი (ბქ.) -- ქალიშვილმა უნდა ისწავლოს (შესასწავლი აქვს), საქალო (საქმე) რაც იქნება. მახალ ჩილა̈დეღ ესერ ლეთუ̂რი ლი (ანდ.) -- ცოდნა ყოველდღე შესაძენიაო (შესასწავლიაო). ალ ამბაუ̂ ხოჩა ლეთუ̂რი ლი (ლშხ.) -- ეს ამბავი კარგი ჭკუის სასწავლია. ჭყინტს ჟი ლეთუ̂ერი

ხარ იმალე ხელობა (ლნტ.) -- ბიჭმა რაიმე ხელობა უნდა შეისწავლოს (შესწავლილი აქვს). 2. პიროვნება, ვისაც უნდა ასწავლონ. ლეთუ̂რისი̅ ჩი̅ ქა ხეთუ̂რინი (ბზ. 280) -- სასწავლსაც ყველას ვასწავლიო. ჩიჲღა ლეთუ̂ერი ნომ ხი (ლნტ.) -- ყოველთვის სასწავლი ნუ ხარ (სწავლება ნუ გჭირდება).

- ლეთუ̂რი2 (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეთუ̂ერი (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გასაგზავნი, მისაგზავნი (პიროვნება), მოციქული. მარად ლეთუ̂რიდ ჩი ხოშა მარე ხოცხა (ბქ.) -- მოციქულად (კაცად მისაგზავნად) ყველას ხნიერი (უფროსი) კაცი ურჩევნია. ლახუ̂თე ლეთუ̂რის ხუ̂ეთხელი (ბზ.) -- მთაში გასაგზავნს ვეძებ.
- ლეთუ̂ფე (-ფე̄მიშ, -ფა̈ლ ბზ., -ფემ, -ფოლ ბქ., -ფე̄შ, -ფე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- დასაკარგავი. ლეთუ̂ფე მადმა ლოქ ხულუ̂ა (ლნტ.) -- დასაკარგავი არაფერი მაქვსო.
- ლეთში (-ში̅შ, -- ბზ., ლშხ. -ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გამოსარჩევი, ასარჩევი. ეჩი̅ ა̈დგილჟი მა̈რე ხა̈დხ ლეთში (ბზ. 300) -- იმის ადგილას კაცი უნდა აერჩიათ (ჰყავდათ ასარჩევი). ჩიმი ქა ნა̈თიშუ̂ ლეთშიდ ესერ ახქადა (ანდ.) -- ყველას გამონარჩევი ასარჩევად წამხდარაო. აში გუ̂ეშჟი სემი მო̄რაუ̂ ლი ლეთში (ლშხ. 47) -- მსუბუქ საქმეზე სამი მედიატორი უნდა აირჩიონ (მედიატორია ასარჩევი). გეგის ჟი ლეთში ხადა ხოჩილ დენა (ლნტ.) -- გეგის უკეთესი გოგო უნდა აერჩია (ასარჩევი ჰყავდა).
- ლეთხანე იგივეა, რაც ლეთხნე.
- ლეთხელი იგივეა, რაც ლეთხე̄ლი.
- ლეთხენე იგივეა, რაც ლეთხნე.
- ლეთხე̄ლი (-ლი̅შ, --) ბზ., ლშხ., ლეთხელი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- საძებარი, საძებნი, საძებნელი. სი ნიშგუ̂ეჲცახა̈ნ მა̈მგუ̂ეშ ჯუღუ̂ე ლეთხე̄ლი (ბზ. 232) -- შენ ჩვენთან არაფერი

გაქვს საძებნი (სადავო). ეშხუ ფუ̈რ ნებზუ̂აშა̈რს ლეთხელი ლი (ბქ.) -- ერთი ძროხა საღამოობით საძებარია. ეჩე ლოქ არი ისგუ̂ი ლეთხე̄ლი ლეჲხუ̄რი (ლშხ. 71) -- შენი საძებარი საცოლე იქ არისო. ხა̈ლხს მა̈დ ხოხალ, მა ფოყხო ლიხ ლეთხელი მეთხუ̂ჲარა (ლნტ. 81) -- ხალხმა არ იცის, მონადირეები რა მხარეს უნდა მოძებნონ (არიან საძებნელი).

- ლეთხნე (-ნე̄მიშ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლეთხანე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- შესახვედრი. ლეთხნე ი მეთხნე ექდა ლჷხიადე ლა̈სუ̂ხ (ბქ.) -- შესახვედრი და შემხვედრი ორივე გახარებული იყო. მუწუ̂რი ი მუწუ̂რი ამკალიბ ჩიქა ხედრა̈̄ლხ უშხუ̂ა̈̄რ ლეთხნად (ლშხ. 37) -- შურისმაძიებლები ასეთ დროს უდარაჯებენ ერთმანეთს შესახვედრად.
- ლეთხრე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) 1. გასახეთქი, ძირმაგარა. მჷსკი̄რ ლეთხრე ხა̄რ (ლშხ.) -- ძირმაგარა (ჩირქგროვა) უნდა გახეთქოს. 2. მუწუკი. ჭა̈შს ლეთხრე ოხჳად ნანღლა̈შლისგა (ბქ.) -- ქმარს იღლიაში მუწუკი (გასახეთქი) გამოუვიდა. გადატ. იმე არდა ალ ლეთხრე ბობშ? (ლშხ.) -- სად იყო ეს გასახეთქი ბავშვი?
- ლეთხუმრა̈შ იგივეა, რაც ლათხურმა̈̄შ.
- ლეთხუ̂მარა̄შ იგივეა, რაც ლათხურმა̈̄შ.
- ლეთხუ̂მა̈რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ., -ალ ლნტ.), ლეთხუ̂მი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -მი̄შ, -არ ლშხ., -მიშ, -ა̈ლ ლნტ.), -- ხარების რქებზე წამოსაცმელი საბელი, იხმარება მრავლობითი რიცხვის ფორმით, ბალსქვემოურსა და ქვემოსვანურში მხოლობითი რიცხვის ფორმით. ბაბად ჯა̈ნი ტუფე ლეთხუ̂მა̈რ ანსდუგუ̂ე (ბზ.) -- ბაბუამ ხარის ტყავის(აგან) საბელი დაწნა. ბეფშდ ჯანა̈რს ლეთხუ̂მი ლახა̈ბ (ბქ.) -- ბავშვმა ხარებს რქებზე საბელი შეაბა.
- ლეთხუ̂მი იგივეა, რაც ლეთხუ̂მა̈რ.

- ლეიესგი (-გი̄შ, --) ბზ., ლეისგ (-იშ, --) ბქ., ლეჲეს ლშხ., ლეჲესკ ლნტ. 1. წასაღები. ლეჷ̂ანს ესერ ლოჰოდა ლჲ̈ირ ი ეჯჲ ესერ ხარ ლეისგ დჲ̈დიანშერთე (ბქ. 200) -- ლევანმა წერილი მომცა და ის მაქვს წასაღები დადიანებთანო. ჟი ლუცჷ̂ ქაფ ლეისგ ესერ ლი (ანდ.) -- აკიდებული ტვირთი წასაღებიაო. ლი̄ზა̄ლს ბაპარს ჴანი ბარჯს ქა ლახო̄დნე აგითე ლეჲესდ (ლშხ. 10) -- წასვლისას ხარის ბეჭს მღვდლებს მისცემს შინ წასაღებად. ლეჲესკ იმჲ̈ჲ ხულჷ̂ანდა, მჲ̈გ მი ათჷ̂აჲესკჷ̂ინ (ლნტ.) -- წასაღები რაც ჰქონდათ, ყველაფერი მე წავაღებინე. 2. ზს. სარჩენი. ქორს ჷ̂ოშა ჯირი ლეისგ? (ბქ.) -- შინ რამდენი გყავს სარჩენი?
- ლეკაბ იგივეა, რაც ლეკჲ̈ბ.
- ლეკალჲ̈ნდ იგივეა, რაც ლეკლჲ̈ნდ.
- ლეკალჲ̈ჷ̂ი იგივეა, რაც ლეკლჲ̈ჷ̂ი.
- ლეკარე იგივეა, რაც ლეკა̄რე.
- ლეკარქე (-ქემ, -- ბქ., -ქე̄შ, -- ლშხ.) -- საშოვნელი. უჭირ-უგგრჯილდ ლეკარქე დჲ̈ს ესერ ხოკარქა (ანდ.) -- უშრომელ-გაუჭირვებლად საშოვარი ვერავის უშოვნიაო. იხ. ლეთმე.
- ლეკჲ̈ბ (-იშ, -კბჲ̈რ ბზ., -კაბჲ̈რ ბქ., ლნტ.), ლეკაბ (-არ) ლშხ. -- საკაბე. დინჲ̈შდ ლეკჲ̈ბ ბარდან ოხყიდახ (ბქ.) -- გოგოსთვის საკაბე ფართალი უყიდიათ. ბუბად დეცე ფერი ლეკაბ ემყიდ ლაილაშს (ლშხ.) -- ბიძამ ცისფერი საკაბე მიყიდა ლაილაშში. მიშკჷ̂ი დიდ ლეკჲ̈ბ ჲ̈მყიდ (ლნტ.) -- დედაჩემმა საკაბე მიყიდა.
- ლეკჲ̈ნჭ (-იშ, --) ლნტ. -- გაბრაზება, გაცოფება. ჲ̈ლექსის ერ ათასჷმდა ლიღარჲ̈ლ, ლეკჲ̈ნჭ ასამანე (ლნტ. 182) -- ალექსის სიმღერა რომ მოესმა, გაბრაზდა (ცოფი დეიმართა). იხმარება გამოთქმაში: ლეკჲ̈ნჭ ხეყარ, ლეკჲ̈ნჭ ასამანე.
- ლეკა̄რე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რე̄შ, -- ლშხ.), ლეკარე (-რემ, --) ბქ. 1. გამოსაფიქალებელი. კა

ლასჳ̂ ლეკარე (ბქ. 300) -- ფიქალი იყო გამოსაფიქალებელი. ალე კოჯს ხოჩა ლეკა̄რე ბეჩარ ხა̄რ (ლშხ.) -- ამ კლდეს კარგი გამოსაფიქალებელი ლოდები (ქვები) აქვს. 2. საფიქალე (ადგილი). ხოჩა̄მ ლეკა̄რეს ოთლაკდად (ბზ.) -- კარგ საფიქალე ადგილს წავაწყდით.

- ლეკედ1 (-იშ, --) 1. ასალები. [ბეჳ̂ას] ბა̈ჩ ჟი ლეკედ ხარ (ბქ. 197) -- ბევას ქვა უნდა აელო (ასალები ჰქონდა). ბელხანჯარს ლიც მა̄დ ოთნება ლეკედდ (ლშხ. 68) -- ბელხანჯარს წყლის აღება არ დაუნებებია. 2. ამოსაწყვეტი. ეჯჲა̈რ მა̈გ ჟი ლეკედ ლიხ (ბზ.) -- ისინი ყველანი ამოსაწყვეტი არიან. ლალარზიშ მერა̈რ ჟი ლეკედ ლიხ (ბქ.) -- ბზიკები გასაწყვეტია (გასაწყვეტები არიან). 3. მისალები. კლასთე ლეკედ ბეფშჳ̂ ლი (ბზ.) -- სკოლაში მისალები ბავშვია.
- ლეკედ2 (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- მოსაწონი (სამაგალითოდ, სანიმუშოდ ასალები). ამბაკოს ლეკედ მა̄რე ა̈ხფას (ბზ.) -- ამბაკო მოსაწონი კაცი დადგა.
- ლეკედი (-დიჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ხელნა. ლეკედია̈რე თხუმა̈რს ედ წირხშჳ̂ ი ედ სინაჳ̂შჳ̂ ქა ხუთლედ (ლნტ. 23) -- მარხილის ხელნების თავებს ღვლეჭით ან მავთულით შევკრავთ.
- ლეკერძჷ̄ლი (-ლი̄შ, -არ) ლშხ. -- ნათესავი; სანათესაო. [ბეჳ̂ა] ჩოსკჳ̂ა̄მნე არყი ჭიქს ლეკერძჷ̄ლის (ლშხ. 44) -- ბევა არყით სავსე ჭიქას ნათესავს გადაულოცავს. ხეყე̄ნი ლეკერძჷ̄ლის ხოჩა ჴან (ლშხ. 43) -- სანათესაოს კარგი ხარი ეყოლება.
- ლეკე̄შჷ̄რი (-რიშ, -ა̈რ ბზ., -რი̄შ, -ალ ლშხ.), ლეკეშჷრი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რიშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სატყაპუჭე. მიშგჳ̂ა დადა ლეკეშჷრი ტუფა̈რს ა̈ჰჳ̂იჭიჳ̂ (ბქ.) -- ბებიაჩემი სატყაპუჭო ტყავებს ზელდა. დაკლა̈ ტუფ ხოჩა ლეკეშჷრი ლი (ლნტ.) -- თხის ტყავი კარგი სატყაპუჭეა.
- ლეკინჯა̈ბ იგივეა, რაც ლეკჷნჯა̈ბ.
- ლეკლა̈ნდ (-იშ, --) ბქ., ლეკალა̈ნდ ლნტ. -- საახალწლო, საკალანდო. ნებოზს... ლეკლა̈ნდიშ

მუჭდურას ი სგაშირს ჟ'აჯა̈ბხ (ბქ. 71) -- სალამოს საახალწლო (ღორის) მკერდსა და შიგნეულობას მოხარშავენ. იბნეხ ლეკალა̈ნდ ხა̈მი ლინეშყეს (ლნტ. 60) -- იწყებენ საკალანდო ღორის გამოკვებას (გასუქებას).

- ლეკლა̈უ̂ი (-უ̂ი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., ლნტ.), ლეკლაუ̂ი (-უ̂ი̄შ, --) ლშხ., ლეკალა̈უ̂ი (-იშ, --) ლნტ. -- გასალეწი, სალეწი. ლეკლა̈უ̂იდ მა̈ნკუ̂ი წყილია̈ნს ხუ̂აკლა̈უ̂იდ (ბქ. 230) -- ლეწვისას (სალეწად) პირველად წმინდა პურეულს ვლეწავთ.
- ლეკმა̈რი (-ა̈შ, -- ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სანახავი, გასასინჯავი; მოსახმარი. ღა̈რ ნარ ლეკმა̈რი (ბქ. 207) -- შურო უნდა ვნახოთ (გვაქვს სანახავი). დაბ გუ̂არ ლეკმა̈რი (ლნტ.) -- ყანა უნდა ვნახოთ (ყანა გვაქვს სანახავი).
- ლეკრენი (-ი̄შ, -ალ) ლშხ., ლეკა̈რე (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასაღები (კარი). ყორ ჩუ ლეკა̈რე ლი (ლნტ.) -- კარი გასაღებია.
- ლეკუ̂ა̄ნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლეკუ̂ანე (-ნემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) 1. გადასაგდები, გასაგდები, ჩამოსაგდები... ჭუ̂ე̄რო̄ლს ეშხუ ლჷფა̈თო̄ლ ჩუ ლეკუ̂ა̄ნე ხა̄დ (ბზ. 363) -- ყვავს ერთი ბარტყი ("თმიანი", "ბუმბულიანი") ჩამოსაგდები გაუხდა. -- ბეუ̂ას ბა̈ჩ ჟი ლეკედ ი ლჷცთე ლეკუ̂ანე ხად (ბქ. 197) -- ბევას ქვა ასაღები და წყალში გადასაგდები გაუხდა. 2. გასასროლი. ეშხუ ლეკუ̂ა̄ნე თუ̂ეფი ჟა̈გ ქა ლა̄მო (ბზ.) -- ერთი გასროლა (გასასროლი) თოფის წამალი მომეცი.
- ლეკუ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- დიდი ქვა. რიყ ლექუ̂ა ლეკუ̂ია̈რ აშ ხაჰრახ (ბქ.) -- რიყეში დიდი ქვები ბევრია.
- ლეკუ̂შე (-შე̄მიშ, -- ბზ., -შემ, -- ბქ., -შე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. გასატეხი. ლეკუ̂შე მა̈ჲ მულუ̂ა̄ნ? (ბზ.) -- გასატეხი რა მქონდა? ალ გაკ ხოლა ლეკუ̂შე ლი (ლნტ.) -- ეს კაკალი

ცუდი გასატეხია. 2. გასამჟღავნებელი, გამოსატეხი (რაიმეში). ქა ლეკუ̂შე ესერ ე დეშ ლა̈ჲკუშეს, გუდოუ̂ ეჯლა̈ი აჯიდ (ანდ.) -- გამოსატეხს თუ ვერ გაუტყდე, მიახვედრე მაინცო. 3. გამოსაჩეკი. მოჭ ქათალს ლეკუ̂შე ლჷგროლ ქოთქუ̂ითხ (ბქ.) -- კრუხს გამოსაჩეკი კვერცხები მოჰპარეს. ამშელდ ლჷგრე ალ ქათალს დო̄უ̂ ხოლა ლეკუ̂შე ხა̄და (ლშხ.) -- ამ ქათამმა ამდენი კვერცხი ვაითუ ვერ გამოჩეკოს (ცუდი გამოსაჩეკი ჰქონდეს). 4. მოსახნავი (გასატეხი; ყამირი). მახე ნამოლ ა̈დგილ ხოლა ლეკუ̂შე ლი (ბქ.) -- ახალი ახო ძნელი მოსახნავია (გასატეხია).

- ლეკჷნჯა̈ბ, ლეკჷნჩა̈ბ (-იშ, -ჯ/-ჩაბა̈რ) ბზ., ლეკჷნჯა̈ბ (-ჯაბა̈რ) ბქ., ლეკინჯა̈ბ (-ა̈რ) ლნტ. -- კლდიანი, კლდოვანი. ოთჰედ ხოშა̄მ ლეკჷნჯა̈ბთე̄სგა (ბზ.) -- მივაღწიეთ დიდ კლდოვან ადგილს (კლდოვანს). ალჲა̈რ ა̈რიხ... ხოშა ლეკჷნჯა̈ბ ცხეკს (ბქ. 235) -- ესენი დიდ კლდიან ტყეში არიან.
- ლელაგუ̂ენი იგივეა, რაც ლელგენი2.
- ლელარტა̈მ იგივეა, რაც ლერტა̈მ.
- ლელატ იგივეა, რაც ლელა̈ტ.
- ლელაყუ̂ირ იგივეა, რაც ლელყუ̂ირ.
- ლელაშჷრი, ლელა̈ში იგივეა, რაც ლელა̄შჷ̄რი.
- ლელაკუ̂ა̈მ იგივეა, რაც ლელკუ̂ა̈მ.
- ლელა̈გენი იგივეა, რაც ლელგენი1.
- ლელა̈კი იგივეა, რაც ლელა̄̈კი.
- ლელა̈რტა̈მ იგივეა, რაც ლერტა̈მ.
- ლელა̈ტ (-იშ, -ლატა̈რ) ზს., ლნტ., ლელატ (-არ) ლშხ. 1. საყვარელი (ვინც ან რაც უყვართ).

ალე მა̄რე ხონჴრი ხენწიფს ლელატ ჲეხუ̂ე ლაჲესჟი (ლშხ.) -- საყვარელი ცოლის წაყვანისას ეს კაცი ახლავს ხელმწიფეს. 2. სატრფო, შეყვარებული. ალ დი̄ნო̄ლ მიშგუ ლელა̈ტ ლი (ბზ.) -- ეს გოგო ჩემი შეყვარებულია. 3. საყვარელი. უ̂ა̈ზირს სოფელისგა ლელა̈ტ ხორი (ბზ. 273) -- ვეზირს სოფელში საყვარელი ჰყავს. ესრენიშ ალ ზურალს ლელა̈ტ ხა̈ყენა (ლნტ. 299) -- ამ ქალს თურმე საყვარელი ჰყოლია.

- ლელა̄̈კი (-კი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლელა̈კი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- კეხდასადგმელი (სახედარი...). ჩიჟე ესერ წელ ლელა̈კი ლი (ანდ.) -- სიძე კეხდასადგმელი სახედარიაო.
- ლელა̄̈ში (ი̄შ) ბზ., ლელა̄შ̄ჷრი (-რი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ლელაშჷრი (-რა̈შ, --) ბქ., ლნტ., ლელა̈ში (-შიშ, --) ლნტ. -- სათესლე. ლელა̄შ̄ჷრი სიმინდ ანჴიდხ (ლშხ.) -- სათესლე სიმინდი მოიტანეს.
- ლელგენი1 (-ი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლელა̈გენი (-ნიჲშ, --) ლნტ. -- ღამესათევი. ლეგმერდე ლელგენი ლასუ̂ (ბქ.) -- ავადმყოფი ღამის გასათევი იყო.
- ლელგენი2 (-ა̈შ, --) ბქ., ლელგონი (-იშ, --) ლშხ., ლელაგუ̂ენი (-ჲშ, --) ლნტ. 1. შესაფასებელი. მედიატორა̈რს და̈უ̂ითიშ დაბ ხადხ ლელგენი (ბქ.) -- მედიატორებს დავითის ყანა უნდა შეეფასებინათ (შესაფასებელი ჰქონდათ). 2. დასაფასებელი. ბქ. მიხა̈ სურუ ლელგენი მარე ლი (ბქ.) -- მიხა დიდად ლასაფასებელი კაცია.
- ლელგენი3 (-ნი̄შ, --) ლშხ., ლელგენი/ე (-ჲშ, --) ლნტ. -- შესაწირი, საღვთო. ფუსნაჲ ლოქ ჯა̄რხ ლელგენი (ლშხ. 10) -- ფუსნა (საუფლო, ხარის სახელია) უნდა შესწიროთო (შესაწირავი გაქვთო).
- ლელგონი იგივეა, რაც ლელგენი2.
- ლელგუჰე̄რი, ლელქუ̂ია̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლელქუ̂ერი, ლელქერი (-ა̈შ, -არ) ბქ., ლელგუ̂ე̄რი

(-რიშ, -ალ) ლშხ., ლელეგჳ̂ერი (-რიშ, -ä̈ლ) ლნტ. -- საფქვავი. ლადი ცუცად ხჳ̂ā̈ჲ ლელგჳ̂ē̂რი ანჴიდ (ლშხ.) -- დღეს ცუცამ ბევრი საფქვავი მოიტანა. [გეგის] ჲერბი ფოჴä̈ლ ლელეგჳ̂ერი ახოჴიდა (ლნტ. 218) -- გეგის ორი ფოხალი საფქვავი მოუტანია.

- ლელგჳ̂ā̈ნ (-იშ, --) ბზ., ლელგჳ̂ან ლშხ., ლელგჳ̂ä̈ნ ლნტ. -- ქელეხისათვის განკუთვნილი სურსათ-სანოვაგე. იყდიხ ლელგჳ̂ან კეთილს (ლშხ. 34) -- ქელეხისათვის საჭირო სურსათ-სანოვაგეს ყიდულობენ. ლელგჳ̂ä̈ნ დიä̈რ ლეჴდე ლი (ლნტ.) -- ქელეხის პური მოსატანია.
- ლელგჳ̂ē̂რი იგივეა, რაც ლელგუჰē̂რი.
- ლელგჳ̂ი1 (-ჳ̂ī̆შ, -ä̈რ ბზ., -არ ლშხ., -ä̈შ, -ä̈რ ბქ., -იშ, -ä̈ლ ლნტ.) -- საძირე (ძირი) კბილი. ლელგჳ̂ი ლეკჳ̂ā̈ნე მā̈რ (ბზ.) -- საძირე კბილი ამოსაგდები მაქვს. ინჯä̈რს შდჷქმი ლელგჳ̂ი ესერ ოხყჳ̂იფა (ანდ.) -- ჯავრმა ძირი კბილი ამოაღებინაო (ჯავრს ძირი კბილი ამოუძვრიაო).
- ლელგჳ̂ი2 (-ä̈შ, --) ბქ., ლელგი (-გī̆შ, --) ლშხ. -- საძაგებელი. ეჯა ლელგჳ̂ი მარე მამ ლი (ბქ.) -- ის საძაგებელი კაცი არ არის.
- ლელდესკი იგივეა, რაც ლელდī̆სგ.
- ლელდეღ (-იშ, --) -- სამწყემსო, მოსამწყემსი. მჷლდიერთე ლელდეღ ჟაჳ̂ ადჲე (ბქ. 11) -- სამწყემსო მილდიერში აიყვანეო. დაჴლარ ლეგ ლელდეღ ლიხ (ლშხ.) -- თხები ძნელი მოსამწყემსია. ხოლა ლელდეღ ლჷმä̈რ ფჳ̂ირ (ლნტ. 228) -- ძროხა ცუდი მოსამწყემსი ყოფილა. ფუთას ლელდეღ ხეშკილ ხაყა (პოეზ. 98) -- ფუთას სამწყემსო (საქონელი) ხეშკილში ჰყავს. სგჳ̂ებინ ლä̈ხჳ̂იკჳ̂რ იმჟი ლელდეღ (პოეზ. 68) -- წინ წავიგდე, როგორც მოსამწყემსი.
- ლელდī̆სგ (-იშ, -ä̈რ) ბზ., ლელდისგ (-ä̈რ ბქ., -არ ლშხ.), ლელდესკ{ი} (-ä̈რ) 1. ჩასაცმელი.

მიშკუ̂ი ლელდესკი მა̈გ მულუ̂ა (ლნტ.) -- ჩემი ჩასაცმელი ყველაფერი მაქვს. 2. ფეხსაცმელი. ლელდი̅სგ ნალიჩ შიშდ ჩუ ხოჯჩენი (ბზ.) -- ფეხსაცმელს ლანჩა ხელადვე გაუცვდება. ლენზა̈უ̂დ ლუ̂აჟმარემ ლერექუ̂ ი ლელდისგ ხა̈მთქუ̂ახ... (ბქ. 238) -- მამაკაცის საზაფხულო ტანისამოსი და ფეხსაცმელი იციან... მეჯჩა ლელდისგს ჭიშხ ესერ იბჟენი (ანდ.) -- გაცვეთილ ფეხსაცმელს ფეხი იგრძნობსო.

- ლელეგუ̂ერი იგივეა, რაც ლელგუჰე̅რი.
- ლელეთე1 იგივეა, რაც ლელე̅თე.
- ლელეთე2 იგივეა, რაც ლელთე.
- ლელეჩე იგივეა, რაც ლელჩე.
- ლელე̅თე (-თე̅მიშ, -- ბზ., -თე̅შ, -- ლშხ.), ლელეთე1 (-თემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- ღამის გასათევი; გამოსაღამებელი. ლა̈თხუ̂ია̈რს ქა̄მ ოხა̈დდ ი მა̄მ ნა̄დ ხოჩა ლელე̅თე (ბზ.) -- ნადირობისას გარეთ დავრჩით და ცუდი გამოსაღამებელი გვქონდა. ქა̄მ მად ლელეთე (ბქ.) -- გარეთ მომიხდა ღამის გათევა. ზმნს. ლელე̅თად ლშხ. -- შეღამებისას; ღამით. ლელე̅თად ჯედნიხ მიჩა მეხუ̂ბარალ (ლშხ. 89) -- მისი მოგვარეები შეღამებისას მოდიან. ბოფშს ლელე̅თად გარ ხა̄ჲთუ̂ე (ლშხ.) -- ბავშვს მხოლოდ ღამით აძლევს სიცხეს (ასიცხებს).
- ლელთე (-თე̅მიშ, -- ბზ., -თემ, -- ბქ., -თე̅შ, -- ლშხ.), ლელეთე2 (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასართავი. ბეჟანიშ დის ლელთე მა̈ტყ მახა̈რდ ხულუ̂ე (ბქ.) -- ბეჟანის დედას დასართავი მატყლი ბლომად აქვს. ლეჟრი ზურა̄ლს ლელთე დე̅სმა ხულუ̂ა (ლშხ.) -- საწყალ ქალს დასართავი არაფერი აქვს. დედეს მიშკუ̂ი წინდარა̈ლიაქ ჟი ლელეთე ხადა (ლნტ.) -- დედას ჩემი საწინდე დასართავი ჰქონდა.
- ლელთერ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ლემეთერი -- სამარჩიელო, სამკითხაო; სარჩევი. მა̈გ ესერ

მელთერ ე ლესეს, ლელთერ ჲა̈რ ირი (ანდ.) -- ყველა რომ მარჩიელი იყოს, სამარჩიელო ვინღა იქნებაო. ლემეთერიდ მა̈დ ჴეკჳ̂ეს ა̈ჴსყა გჳ̂ეშ (ლნტ.) -- საქმე სამკითხაოდ არ უნდა გაიხადო.

- ლელინთჳ̂ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლელუნთ ლშხ. -- საზამთრო (მარაგი...). [შდუგულდს] შდარა̈ლ ესლჳ̂ა ლელინთჳ̂დ (ბზ. 443) -- თაგვს ტაროები მიაქვს საზამთროდ. ეჯშელდ კჳ̂იდოლ ლი ქა ლეგემ ლელინთჳ̂დ (ბქ.) -- იმდენი გოდორია საზამთროდ შესანახი (გადასადგმელი). ლელინთჳ̂ ჩაფჷლ მუსისკა ლა̈ზელალ ლი (ლნტ. 31) -- საზამთრო ფეხსაცმელი თოვლში სასიარულოა. ლელინთჳ̂დ ზმნს. -- საზამთროდ. კუმაშს ლელუნთდ ხჳ̂ა̄ჲ ლიზობ ხაკუხ (ლშხ.) -- ზამთარში (საზამთროდ) საქონელს ბევრი ჭამა უნდა.
- ლელმარა̈ჲ (-რა̈̄ჲშ, --) ბზ., ლელმა̈რ, ლელმარჳ̂ (-იშ, --) ბქ., ლელმარაჲ (-რა̄ჲშ, --) ლშხ., ლელმა̈რ (-იშ, --) ლნტ. 1. სამარიამობო (საკლავი, სასმელი...). ლელმა̈რ ლა̈ზჰად ხეყადხ ღოლაქ (ბქ.) -- სამარიამობო საკლავად ცხვარი ჰყავდათ. ლელმარჳ̂დ ოდჳ̂ირ ლა̈თხჳ̂ართე ცხჳ̂ანდირისგა (ბქ. 205) -- სამარიამობოდ ცხვანდირში სანადიროდ წავედი. ლელმარ ლა̈ზია გჳ̂არ ლეთხელი (ლნტ.) -- სამარიამობო საკლავი უნდა ვიშოვოთ. 2. ლშხ. მსხლის ჯიში, მწიფდება მარიამობის თვეში. გიგა̄ ჲეზჳ̂ისა ლელმარაჲ იცხ ლჷ̄გ (ლშხ.) -- მამიდას ეზოში სამარიამობო მსხალი დგას.
- ლელოკე იგივეა, რაც ლელო̄კე.
- ლელონე იგივეა, რაც ლელო̄ნე.
- ლელო̄კე (-კე̄მიშ, -- ბზ., -კე̄შ, -- ლშხ.), ლელოკე (-კემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- ასალოკი, გასალოკი. ციცჳ̂ს ოხთხა ლელოკე კონტ (ბქ.) -- კატას გასალოკი ქოთანი უშოვია. ჟეღს ლელოკე ხეკჳ̂ად (ლნტ.) -- ძაღლს ასალოკი უნდოდა.

- ლელო̄ნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლელონე (-ნემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- საწყენი. ლელო̄ნე ჩი̄ს ხალა (ბზ.) -- საწყენი ყველას სწყინს. დიეშ ი მუეშ ლელონე გუ̂ეშ გეზალდ ხეკუ̂ეს ნომ' ანსყას (ბქ.) -- დედისა და მამის საწყენი საქმე შვილმა არ უნდა გააკეთოს. მა̈გ ლელონე მა̈დ ლი (ლნტ.) -- ყველაფერი საწყენი არ არის.
- ლელსერი (-რი̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ.) -- საზრუნავი; პატივსაცემი. ჩი̄მი ლელსერი მა̄რე ხი (ბზ.) -- ყველასათვის პატივსაცემი კაცი ხარ. ჩიმი ლელსერი ულსერდ ესერ ოლჷაცელი (ანდ.) -- ყველას საზრუნავი უყურადღებობით დალუპულაო.
- ლელტგნე (-ნე̄მიშ, --, -ნემ, -- ბქ., -ნე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გასაჭყლეტი, დასაჟეჟი, დასაჩეჩქვი. უ̂იცხ ჩუ ლელტგნე ლი (ბქ. 196) -- მსხალი უნდა დაიჟეჟოს (დასაჟეჟია). ლე̄ჲრაყიდ ხილ ლელტგნე ლი (ლშხ.) -- არყის გამოსახდელად ხილს დაჩეჩქვა უნდა (დასაჩეჩქვია). უ̂ისკუ̂ ლელტგნე ლი (ლნტ.) -- ვაშლი დასაჩეჩქვია.
- ლელუნთ იგივეა, რაც ლელინთუ̂.
- ლელქერი, ლელქუ̂ერი იგივეა, რაც ლელგუჰე̄რი.
- ლელქუ̂ია̈რ იგივეა, რაც ლელგუჰე̄რი.
- ლელყუ̂ირ (-იშ, --) ზს., ლელყურ ლშხ., ლელაყუ̂ირ ლნტ. -- {და}საწოლი. ნეზუ̂ა̈რ ჩუ ლიზა̄ლე ლელყუ̂ირს იმა̄რეხ (ბზ.) -- ნეზვები გოჭების დაყრისას დასაწოლს იმზადებენ. მიჩა ლელყუ̂ირს ჟ'ოხბიდინ (ბქ. 203) -- მის საწოლს ცეცხლი წავუკიდე. [ეჯი] ჟაბშიშ ხამარს ლელყურდ ხულუ̂ახ (ლშხ.) -- იგი ზემოურების ღორებს საწოლად აქვთ. ჲეხუ̂-ჭა̈შს ლელაყუ̂ირდ ფიცარა̈ლ ხულუ̂ანხ (ლნტ.) -- ცოლ-ქმარს დასაწოლად ფიცრები ჰქონდა{თ}. [ფათუ̂ა̈რე] შდუგუ̂ა̈რს ესლუ̂ეხ ლელეყურიდ (პოეზ. 132) -- თმები თაგვებს მიაქვთ საწოლად.

- ლელშანი, ლელშӓნი იგივეა, რაც ლენშӓნი.
- ლელშგჯ̂ირ (-იშ, --) ზს., ლეჲ̂შგჯ̂ირ ლხმ., ლელშგურ ლშხ., ლელშკჯ̂ირ1 ლნტ. -- სამარცხვინო, დასაძრახი; სასირცხვილო. ჲერხი ამსჲ̂ალდ ნӓთინӓთსӓჲ̂იშ ესერ ლელშგჯ̂ირ ლი (ბქ.) -- ზოგი ადამიანი ნათესაობისათვის სამარცხვინოაო. ლელშგურ საქმე ლი, ჲალო მაჲ? (ლშხ.) -- სამარცხვინო საქმეა, აბა რა? ჭყინტს მაკӓ ლელშკჯ̂ირ გჲ̂ეშ ხოჩომნა? (ლნტ.) -- ბიჭს რა სამარცხვინო საქმე ჩაუდენია?
- ლელშკჯ̂ირ1 იგივეა, რაც ლელშგჯ̂ირ.
- ლელშკჯ̂ირ2 იგივეა, რაც ლეშგჯ̄რӓ̄ლ.
- ლელჩ̌ე (-ჩ̌ე̄მიშ, -- ბზ., -ჩ̌ემ, -- ბქ., -ჩ̌ე̄შ, -- ლშხ.), ლელეჩ̌ე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასაცავი. ლელეჩ̌ე ხӓრენახ ლგკიდ სიმინდ (ლნტ. 246) -- აღებული სიმინდი უნდა დაეცვათ (დასაცავი ჰქონიათ).
- ლელხინ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ლეჲ̂ხინ ლხმ., ლელხნე (-ჲშ) ლნტ. -- სალხინო, სასიამოვნო, მოსალხენი, მოსაწონი. ლელხინ გჲ̂ეშ მუღჲ̂ე (ბზ.) -- სასიამოვნო საქმე მაქვს. ჩიმი ლელხინ ლედ დӓს ესერ ხოჯიდა (ანდ.) -- ყველასათვის მოსაწონი (სალხინო) განაჩენი არავის გამოუტანიაო. მაგ ლელხინდუ აიკჲ̂ედახ! (ლშხ.) -- ყველაფერი ლხინში (სალხინოდ) მოგხმარდეთო! ეჲმინს ლელხნე გჲ̂ეშ ხულჲ̂ახ (ლნტ.) -- იმათ მოსალხენი საქმე აქვთ.
- ლელხნე იგივეა, რაც ლელხინ.
- ლელჯჲ̂ӓმ (-იშ, --) ზს., ლელაჯჲ̂ӓმ ლნტ. -- საეკლესიო. ალ ქორ ლელჯჲ̂ӓმდ ӓმსედე̄ლი (ბზ. 27) -- ეს სახლი საეკლესიოდ დარჩენილა. ლელაჯჲ̂ӓმ გიმ ჟანჯგირხ (ლნტ.) -- საეკლესიო მიწა აკურთხეს.
- ლელჯომӓრ (-იშ, -მარӓლ) ბზ., ლნტ., ლელჯჲ̂მӓრ (-მარӓრ) ბქ., ლელჯჲ̂მარ, ლელჯმარ

(-ალ) ლშხ. -- დგიმი (საქსოვი დაზგის ნაწილი). ლეჯიშ მä ხარ, ეჯი ლელჯუ̂მäр-

ლäცხნირქა ქა ლუცუე ხარ (ბქ. 306) -- რაც უნდა მოქსოვოს, ის დგიმ-სავარცხელშია

გაყრილი. მäგ აშუ̂ ლელჯუ̂მäр-ლäცხნირქა ლგყე დეშომ' ესერ ლგმäр (ანდ.) -- ყველა ერთი

ხასიათის არ არისო (ყველა ერთ დგიმ-სავარცხელში არ გაეყრებაო). ლელჯმარი ლაკანთე

მგჲეს ადამოშე̄რალ (პოეზ. 210) -- საქსოვის სახნავში წამლები ადამოსანები.

- ლელჯუ̂მäр იგივეა, რაც ლელჯომäр.
- ლელგრტამ, ლელგრტäმი იგივეა, რაც ლერტäმ.
- ლემაიდ იგივეა, რაც ლემა̄დ.
- ლემანე (-ნეშ, --) ლხმ. -- გასანიავებელი. ზურალს ითქ ხარ ლემანე (ლხმ.) -- ქალს

ხორბალი აქვს გასანიავებელი.
- ლემარე იგივეა, რაც ლემა̄რე.
- ლემასგუ̂ იხ. ლემესგ.
- ლემაყäლ იგივეა, რაც ლემყäლ.
- ლემაჯე იგივეა, რაც ლემა̄ჯე.
- ლემäიდ იგივეა, რაც ლემა̄დ.
- ლემäშედäლ იგივეა, რაც ლემშედა̄ლ.
- ლემäხე იგივეა, რაც ლემხე.
- ლემა̄რე (-რე̄მიშ, --) ბზ., ლშხ., ლემარე (-რემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- {მო}სამზადებელი.

ლეზუ̂ებ მა̄რ ლემა̄რე (ბზ.) -- საჭმელი მაქვს მოსამზადებელი. [ბეუ̂ას] ხუ̂ა̄ჲ კეთილ ხა̄რ

ლემა̄რე (ლშხ. 42) -- ბევას ბევრი პურ-მარილი აქვს მოსამზადებელი.
- ლემა̄ჯე (-ჯე̄მიშ, -- ბზ., -ჯე̄შ, -- ლშხ.), ლემაჯე (-ჯემ, -- ბქ., -ჯეჲშ, -- ლნტ.) --

მოსაზიდი. ჭემ ჯუ̂ე̄ჲდიანეშ მა̄რ ლემა̄ჯე (ბზ.) -- თივა შორიდან მაქვს მოსაზიდი. ქორა̈შ ლაგამ ბა̈ჩ მარ ლემაჯე (ბქ.) -- სახლის საშენი ქვაა მოსაზიდი (მაქვს). ლახუ̂ხენისა ჭემ გუ̂ა̄რ ლემა̄ჯე (ლშხ.) -- მთიდან თივაა (გვაქვს) მოსაზიდი. ალ ლინთუ̂იშუ̂დ ზექ ლემაჯე ლი ცხეკხენ (ლნტ.) -- ამ ზამთრისთვის შეშაა ტყიდან მოსაზიდი.

- ლემა̄̈დ (-იშ, --) ბზ., ლემა̈იდ ბქ., ლემაიდ ლშხ. -- სამხარი ("საშიმშილო"). ლემა̄̈დ ხოჩა ათმარჯუნხ (ბზ.) -- სამხარი კარგი გამოუვიდათ.
- ლემბაჟ იგივეა, რაც ლემბა̈ჟ.
- ლემბა̈ნი (-ი̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.) -- დასაფიცებელი. სოფელ მურგუ̂ა̈ლ ლემბა̈ნი ანჴა̈დ (ბზ.) -- მთელი სოფელი დასაფიცებელი გახდა (შეიქმნა).
- ლემბა̈ჟ (-იშ, --) ზს., ლემბაჟ ლშხ., ლენაბა̈ჟ ლნტ. -- საკვირველი (გასაკვირი), საოცარი. მი ეშხუ ლემბა̈ჟს ხუ̂ეწდ (ბქ. 32) -- მე ერთი საკვირველება (საკვირველი რამ) ვნახე. ალე გაცხაჲდ ლემბაჟ ლი (ლშხ.) -- ეს მართლა გასაკვირია. ძღუდ ლენაბა̈ჟ ლი ისკუ̂ი გუ̂ეშ (ლნტ.) -- დიდად საკვირველია შენი საქმე. ეჯანდ ხოშა ლემბა̈ჟს ჯექუ̂ნე (პოეზ. 158) -- იმაზე უფრო გასაოცარს გეტყვი.
- ლემგა̈მ (-იშ, --) ბზ., ლემგემ ბქ., ლშხ. -- ტყე ("სახეო"). მურუ̂ისდ... აშხუ̂ ლემგა̈მისგა ჩუ̂ა̈ნი̄ყე მა̈გ (ბზ. 31) -- რუსმა ყველა ერთ ტყეში ჩამოიყვანა. ცხჷმრიშ სოფლა̈რს კჷრკა̈ნდ ხაცხიპ მეშხე ლემგემ (ბქ. 70) -- ცხუმარის სოფლებს ირგვლივ წიწვიანი (შავი) ტყე აკრავს.
- ლემგემ იგივეა, რაც ლემგა̈მ.
- ლემდუნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ., -ნემ, -- ბქ.), ლემედუ̂ნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასამადლებელი. ჲერუ̂ა თხუმ მედუ̂ნე, ლემდუნეოუ̂ ხულუ̂ანდ (ანდ.) -- ვინც თავს

გამადლის, დასამადლებელი უნდა ჰქონდესო. ამშა ლისყი გაცხაჲდ ლემდუნე ლი (ლშხ.) -- ამის გაკეთება, მართლა, დასამადლებელია. ლემედუ̂ნე მა̈დ ჯადა (ლნტ.) -- არ უნდა დაგემადლებინა (დასამადლებელი არ გქონდა).

- ლემედუ̂ნე იგივეა, რაც ლემდუნე.
- ლემეზირ იგივეა, რაც ლემზირ.
- ლემეთერი იგივეა, რაც ლელთერ.
- ლემერხელი იგივეა, რაც ლემჷრხელა.
- ლემესგ (-მსგა̈შ, -მსგა̈რ, მიც. ლემასგუ̂ ბზ., -მსგიშ, -მსგა̈რ ბქ.), ლემეს (-იშ, -არ) ლშხ., ლემესკ (-ა̈რ) ლნტ. -- ცეცხლი. ალჲა̈რდ ლემესგ ანჯიდხ (ბზ. 348) -- ამათ ცეცხლი მოიტანეს. ხოშა ლემესგ ანაშვე (ბქ. 23) -- დიდი ცეცხლი დაანთო. დი გეზლიშ ბედჟი ლემასგუ̂ ესერ ჟი ესჩიდი ე, გუ̂ი დემის ხებზი (ანდ.) -- დედა შვილისათვის ცეცხლში რომ დაიწვას, გული არ გაუძლებაო. ფათუ̂არს ლემესთე შჷდეხ (ლშხ. 58) -- თმებს ცეცხლში ყრიან. ლარდა̈ჲსა ნესკაჩუ ლემესკ ხოშუდახ (ლნტ. 20) -- სამყოფელის შუაში ცეცხლი ენთო{თ}. ჟი ლა̈ჯი̄შუ̂ა ხოშა ლემესგ (პოეზ. 276) -- დაგინთია დიდი ცეცხლი. კნინ. ლემსგი̄ლ ბზ., ლემესი̄ლ ლშხ., ლემესკილ ლნტ.
- ლემეშხე იგივეა, რაც ლემშხე.
- ლემეჩე იგივეა, რაც ლემჩე.
- ლემზეზა̈ლ, ლემზეზა̈̄ლ იგივეა, რაც ლემზჷზა̈̄ლ.
- ლემზირ (-იშ, -ზჷრა̈რ \ -ზჷრა̈ლ) ზს., ლემზჷრ (-ალ) ლშხ., ლემეზირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სეფისკვერი, შესაწირი (პური...). [ბოფშა̈რ] ლემზჷრა̈ლს კარუ̂ა̈ლშუ̂ ჟ'ა̈ჲე̄სგიხ მაცხუ̂ა̈̄რთეჟი̄ნ (ბზ. 17) -- ბავშვები სეფისკვერებს კალათებით აიტანენ მაცხოვრის

ეკლესიამდე. ჲეხუ̂ა̈რ მინე ლემზირს ჟია̈ მინ ა̈მზგრიუ̂ხ (ბქ. 295) -- ქალები თავიანთ სეფისკვერებს თვითონვე შესწირავდნენ. სოფლა̈რ ლემზგრა̈რს... ჯიდახ (ბქ. 298) -- სოფლებს სეფისკვერები მოჰქონდათ. ეჯჲარს თხუმჟი ხეკუ̂ეს ხა̄ზდეხ ფუსნა ლემზგრ (ლშხ. 16) -- იმათ თავზე (ზემოდან) უნდა ედოთ უფლის სეფისკვერი. მგშია̈შის ჟი ხეკუ̂ეს ახოკიდან ლემეზირ (ლნტ. 59) -- ხელის გამხსნელს სეფისკვერი ხელში უნდა აელო.

- ლემზგზა̈̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლემზეზა̈ლ ბქ., ლნტ., ლემზეზა̄ლ ლშხ. -- სამიზეზო. მემზეზა̈ლს ლემზეზა̈ლ ესერ ჩიგარ ხეკგრქი (ანდ.) -- მიზეზიანს (მომიზეზეს) სამიზეზო ყოველთვის მოეძებნებაო. ლემზეზა̈ლს მა ახოშტიხე (ლნტ.) -- სამიზეზოს რა გამოულევს.
- ლემზგრ იგივეა, რაც ლემზირ.
- ლემიჟ იგივეა, რაც ლამგჟ.
- ლემკახე (-ხე̄მიშ, -- ბზ., -ხემ, -- ბქ., -ხე̄შ, -- ლშხ.), ლემკა̈ხე (-ჲშ, --) ლნტ. 1. საიმედო, სანუგეშო. ჲახუ̂ემ მარდ ჲახუ̂დ ხოშა ლემკახ' ესერ ლი (ანდ.) -- ცოლის ნათესაობა ცოლზე უფრო საიმედოა. 2. ქს. საჭირო, სასარგებლო. ლემკა̈ხე ხა̈ლხ მაყა (ლნტ.) -- საიმედო ხალხი მყავს.
- ლემნარი, ლემნა̈რი იგივეა, რაც ლეჰუ̂ნა̈რი.
- ლემნე, ლენუნე იგივეა, რაც ლე̄მნე.
- ლემო̄რუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -- ბზ., -უ̂ე̄შ, -- ლშხ.), ლემორუ̂ე (-უ̂ემ, --) ბქ., ლემორა̈უ̂ (-იშ, --) ლნტ. -- გასარჩევი, სამედიატორო საქმე. მეწუ̂ინ მორეუ̂ ლემორეუ̂ს გუ ესერ ხაზმე (ანდ.) -- ნამდვილი მომრიგებელი საქმეს გულით მოეკიდებაო (გულს მიაზომავსო). უ̂ოდ ჩუ დო ადმო̄რუ̂იხ ჩი̄ს, მაჲ ხაჭკგ̄რახ ლემო̄რუ̂ე. (ლშხ. 48) -- ვიდრე არ გაარჩევენ, რა აქვთ სამედიატორო.

- ლემპ̈არ იგივეა, რაც ლამპ̈არ.
- ლემპრობ იგივეა, რაც ლამპრობ.
- ლემჟელუ̂ი, ლეჟლუნე (-უ̂ი̄შ/-ნე̄მიშ, --) ბზ., ლემჟელი (-ლ̈აშ, --) ბქ., ლეჟოლნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- უზრუნველსაყოფი; მოსაპოვებელი; მოსამარაგებელი. ლინთუ̂ ი ზაუ̂ ლეგ ლეჟლუნე ლუ̈̄სუ̂ ოხდრის (ბზ.) -- ზამთარ-ზაფხულ სახსნილო საჭმელი ძნელი მოსამარაგებელი იყო. ჩილადელ ქუთ სურუ ხოლა ესერ ლემჟელი ლი (ანდ.) -- ყოველდღე ხაჭაპური ძნელი მოსამარაგებელიაო. ალმ̈აგ მარემიშდუ̂ ხოლა ლეჟოლნე ლი დიჸ̈არ (ლნტ.) -- ამდენი კაცისათვის პური ძნელი (ცუდი) მოსამარაგებელია.
- ლემჟოლირ იგივეა, რაც ლემჟლუ̂რეში.
- ლემჟლუ̂რეში (-ში̄შ, --) ბზ., ლემჟოლუ̂ირ (-იშ \ -ჟლურეშ, --) ბქ., ლემჟოლარ (-იშ, --) ლშხ. \ ლემჟოლირ ლნტ. -- საშემოდგომო. ლემჟლურეშ კუ̂ეცენ (ბქ.) -- საშემოდგომო ხორბალი. ეჩჷნლო ასკბეხ ლემჟოლარდ ქორწილს (ლშხ. 32) -- ამის შემდეგ საშემოდგომოდ დანიშნავენ (დაადგენენ) ქორწილს. ლემჟოლირდ ქუ̂ერწილ მარ ლეჩუ̂ემ (ლნტ.) -- საშემოდგომოდ ქორწილი უნდა გავმართო (მაქვს გასაკეთებელი).
- ლემყ̈ალ (-იშ, --) ბზ., ლემყ̈ალ/უ̂ ბქ., ლემყალ ლშხ., ლემაყ̈ალ ლნტ. -- საშიში, საშიშარი, სახიფათო. კინტოდ მ̄ამ ლი სერ ლემყ̈ალ (ბზ. 352) -- კინტო უკვე საშიში არაა. გუნ ლემყ̈ალუ̂ ლი შდიქ მ̈აკუ̂შოუ̂̈არ დ̈აშდუ̂ (ბქ. 236) -- კბილმტკივანი დათვი ძალიან საშიშია. დე ლიშჩიუ̂არიდ ლი ლემყალ სერ ი დე ლიყ̄არჲელდ (ლშხ. 46) -- არც ჩივილის საშიშროება უკვე და არც ჩხუბისა. ძღუდ ლემაყ̈ალ ლი ლეთნ̈̄აშ ლიზელ̈ალ (ლნტ.) -- ღამით სიარული მეტად საშიშია.
- ლემშაჲე იგივეა, რაც ლემშაუ̂.

- ლემშაჳ̂ (-იშ, ა̈რ) ბზ., ლნტ., ლემშაჲე (-ჲე̄მიშ, --) ბზ., ლემშა̈ი (-შაია̈შ, --) ბქ., ლემშაჲ (-შაი̅შ/-ჲე̄მიშ, --) ლშხ. -- სამუშაო. ალის ლემშაჳ̂ ლოხთო̄ნეხ (ბზ. 444) -- ამას სამუშაო მიუჩინეს. ლემშა̈ი ქამიზა̈ლს მასა̈რდ წჳ̂ა (ბქ.) -- გაზაფხულზე სამუშაო ბლომად არის. მა̈დ გჳ̂იჟიბ ცჳ̂იდდ ლარდად, ხჳ̂ა̈ი ლემშაჳ̂ გუღჳ̂ა (ლნტ.) -- უსაქმოდ (ცუდად) სამყოფად არ გვცალია, ბევრი სამუშაო გვაქვს.
- ლემშა̈ჲ იგივეა, რაც ლემშაჳ̂.
- ლემშედა̈̄ლ (-და̄ლა̈შ, -და̄ლა̈რ) ბზ., ლემშედა̈ლ (-დალა̈შ, -დალა̈რ) ბქ., ლემშე̄და̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., ლემა̈შედა̈ლ (-დალა̈რ) ლნტ. -- დასახმარებელი, საშველი. გეზალ ჩიგარ დედე̄შ ი მამა̄ ლემშე̄და̄ლ ლი (ლშხ.) -- შვილი ყოველთვის დედ-მამის მოსახმარებელია. მუს ხადა ეჯმინეშჳ̂დ ლემა̈შედა̈ლ (ლნტ. 8) -- მამას მათთვის უნდა ეშველა (საშველი ჰქონდა).
- ლემშეხე იგივეა, რაც ლემშხე.
- ლემშჳ̂ანიე̄რა (-რა̄შ, --) ბზ., ლემშჳ̂ანჲერა (-რა̄შ, --) ლშხ., ლემშჳ̂ა̈ნიერა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მთელი სვანეთი ("სასვანო"). ლემშჳ̂ანჲერა̄ გიმჟი სა̄სა̄შთა̄ნ სოფელ მა̄ ხეჩდა (ლშხ. 3) -- მთელს სვანეთში (სასვანოში) სასაშისთანა სოფელი არ ურევია. ამზუმ კეც ათხე ლემშჳ̂ა̈ნიერაჲსკა დემე ა̈რი (ლნტ. 5) -- ამოდენა ქვევრი ახლა მთელს სვანეთში (სასვანოში) არსად არის.
- ლემშხე (-ხე̄მიშ, -- ბზ., -ხემ, -- ბქ., -ხე̄შ, -- ლშხ.), ლემშეხე (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასაშავებელი. ალჲა̈რ ჩუ ლემშხე ლიხ (ბზ.) -- ესენი გასაშავებელი არიან.
- ლემჩე (-ჩე̄მიშ, -- ბზ., -ჩემ, -- ბქ., -ჩე̄შ, -- ლშხ.), ლემეჩე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასაბერებელი. ლემჩე მა̄რე (ბზ.) -- დასაბერებელი კაცი. ამგჳ̂ა̈ თჳ̂ალა̈შ ზურალ ლემჩად ცოდ ლი (ბქ.) -- ასეთი თვალადი ქალი დასაბერებლად ცოდვაა. სი ლემეჩეაქ (ლემჩიაქ), ალე მაზუმ გჳ̂ეშ

ა̈მისყხეს?! (ლნტ.) -- შე დასაბერებელო, ეს რამოდენა საქმე გამიკეთე?!

- ლემწირ იგივეა, რაც ლენწირ.
- ლემხე (-ხე̄მიშ, -- ბზ., -ხემ, -- ბქ., -ხე̄შ, -- ლშხ.), ლემა̈ხე (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასაახლებელი. მიშგუ დის ლერქუ̂ა̈ლ ლემხე ხა̄რ (ბზ.) -- დედაჩემს ტანსაცმელი გასაახლებელი აქვს.
- ლემხოშ იგივეა, რაც ლემხუ̂ეშ.
- ლემხუბუ̄რი (-იშ, --) ბზ., ლემხუბი, ლემხუბური ბქ. -- საძმო, საძმობილო, ძმადგასაფიცი. აჯა ლი ისგუ̂ი ლემხუბუ̄რი (ბზ. 59) -- ის არის შენი ძმადგასაფიცი.
- ლემხუ̂ეშ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ლემხეშ ბქ., ლემხოშ ბქ., ლშხ. -- საუფროსო. ლიმხოშს ლგმლეშგა̈ლხ, ლემხეშ ესერ დემეგ ლგმწენ (ანდ.) -- უფროსობას ერთმანეთს ეცილებოდნენ, საუფროსო არ ჩანდაო. ეჩა ლემხოშ ჲარ ხეკუ̂ეს ლესეს? (ლშხ.) -- იმის საუფროსო ვინ უნდა იყოს? ეჯი ჩუ ლას ლემხუ̂ეშ მარე (ლნტ.) -- ის კი იყო საუფროსო კაცი.
- ლემჯა̈დი (-ა̈შ, --) ბქ. -- დასაკმაყოფილებელი; შესასრულებელი. სოფლიშ ლილთხუ̂მი ჰა̈ში ესერ ლექუ̂ისგ ლი ი გუ̂ა̈მი ლემჯა̈დი (ანდ.) -- სოფლის მეთაურობა ადვილი სათქმელია და ძნელი მოსაგვარებელი.
- ლემგრხელა (-ლა̄̈შ, -- ბზ., -ლა̄შ, -- ლშხ.), ლემგრხელ (-იშ, --) ბქ., ლემერხელი (-ჲშ, --) ლნტ. -- ჭინჭრიანი (საჭინჭრე) ადგილი. შუ̂ა̈ნს ხუ̂ა̈ი ლემერხელი ა̈რი (ლნტ.) -- სვანეთში ბევრი ჭინჭრიანი ადგილია. იმ ხაშდბა ლემგრხელაისგა? (პოეზ. 258) -- რას აკეთებ ჭინჭრიანში?
- ლენა იგივეა, რაც ლეჰნა.
- ლენაბა̈ჟ იგივეა, რაც ლემბა̈ჟ.
- ლენა̈ყ, ლენა̈ყე იგივეა, რაც ლენყე.

- ლენა̈ხნე იგივეა, რაც ლენხენი.
- ლენბე (-ბე̄მიშ, -- ბზ., -ბემ, -- ბქ., -ბე̄შ, -- ლშხ.), ლენებე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასანებებელი, დასათმობი. ისგუ ხეხუ̂ ჩუ ლენბე ჯა̄რ მიშგოუ̂ (ბზ. 304) -- შენი ცოლი უნდა დამითმო (დასანებებელი გაქვს ჩემთვის). გლეხა̈რს გგმა̈რ გუნ ხატკლებგნხ ლენბად (ბქ.) -- გლეხებს ძალიან ენანებოდათ მიწები დასათმობად. დი̄ნა̄ ლაშგომდ ე̄რ ანჯდენიხ, უცეფ მა̄ ლი ლენბე (ლშხ.) -- ქალიშვილის სათხოვნელად რომ მოვლენ, უცებ არ უნდა დათმო (არ არის დასანებებელი).
- ლენგეჭუ̂ (-იშ, --) ზს., ლენგეჭ ქს. -- 1. სიმაგრე. 2. საგვიანო (გამძლე ჯიშის ხილი). გეგის ლენგეჭუ̂ ხილა̈რ ხოლჯგ̄რა (ბზ.) -- გეგის საგვიანო (გამძლე) ხეხილი ურგია. ჟახოლ ხაშხახ უსგა̈რსი: ლენგეჭუ̂, ქოშ... (ბქ. 282) -- ვაშლებსაც სახელები ჰქვიათ: ლენგეჭვ, ქოშ.
- ლენგზა̈უ̂რ{ე} (-იშ, --) ბზ., ლენგზა̈რ ბქ., ლნტ. -- სამგზავრო, გასამგზავრებელი. ჰამს ლენგზა̈უ̂რ გუ̂ა̄რ უქადღუ̂ (ბზ.) -- დილით უცილოდ უნდა გავემგზავროთ (გასამგზავრებელი გვაქვს). ლენგზა̈რის ლეუ̂იზს ხომარეხ ბეფუ̂შს (ბქ.) -- ბავშვს სამგზავრო საგზალს უმზადებენ. ჭყინტდ ხა̈ქუ̂: ჯოდია შუკუ̂ს ლენგზა̈რ ლოქ ხარ (ლნტ. 168) -- ბიჭმა უთხრა: შორ გზაზე გასამგზავრებელი ვარო.
- ლენდროუ̂ნე იგივეა, რაც ლენდრუ̂ეუ̂ი̄ნე.
- ლენდრუ̂ეუ̂ი̄ნე (-ნე̄მიშ, --) ბზ., ლენდროუ̂ნე (-ნემ, --) ბქ., ლენდროუ̂ი̄ნე (-ნე̄შ, --) ლშხ., ლენდუ̂რაუ̂ნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- {და}სამდურებელი. მეუ̂არ ლენდროუ̂ნე ჟეღ ესერი მოდე ლი (ანდ.) -- ტყუილ-უბრალად მოსამდურებელი ძაღლიც არ არისო. ამკაჲ კოჭო̄ლ საქმო̄ლა გუ̄ნლა ლენდროუ̂ი̄ნე მა̄ ჯა̄და (ლშხ.) -- ასეთი პატარა საქმის გამო (გულისათვის) არ უნდა

დამდურებოდი. მäდ ჯადა ლენდუ̂რäუ̂ნე ალ მარე (ლნტ.) -- ამ კაცს არ უნდა დამდურებოდი (არ გყავდა მოსამდურებელი ეს კაცი).

- ლენდუ̂რაუ̂ნე იგივეა, რაც ლენდრუ̂ეუ̂ი̅ნე.
- ლენებე იგივეა, რაც ლენბე.
- ლენეშყე იგივეა, რაც ლენშყე.
- ლენზäჲ (-ზäჲშ, --) ბზ., ლენზäუ̂ (-იშ, --) ბქ., ლენზაჲ, ლენზაუ̂ ლშხ. -- საზაფხულო. ლენზäუ̂ ლეზებ მერმე ლი ი ლელინთუ̂ -- მერმე (ბქ.) -- საზაფხულო საჭმელი სხვაა და საზამთრო -- სხვა.
- ლენკე̅რ, ლენკი̅რ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ლენკერ, ლენკირ ბქ. -- ალა (ალატი). [მაჰრე̅ნე მუხუ̂ბე] ჩუ̂ადყურდა ლენკი̅რისგა (ბზ. 411) -- უმცროსი ძმა ალატში ჩაწვა.
- ლენკირ, ლენკი̅რ იგივეა, რაც ლენკე̅რ.
- ლენკუ̂რი (-რი̅შ, -äლ) ბზ., ლანკუ̂რი, ნანკუ̂რი (-äშ, -äრ ბქ., ლნტ., -რი̅შ, -ალ ლშხ.) -- ფსკერი, ძირი. ცხუ̂ადს ლენკუ̂რი ოთშყäდ (ბზ.) -- საარაყე ქვაბს ფსკერი გავარდა.
- ლენსკუ̂ერ იგივეა, რაც ლესკუ̂ერ.
- ლენყე (-ყე̅მიშ, -- ბზ., -ყემ, -- ბქ., -ყე̅შ, -- ლშხ.), ლენäყე (-ჲშ, --) ლნტ. -- გამოსაცხობი. ესუ̂ä̅ჲ ლენყე ი ჰარäყ მо̅დ ხо̅გ ქორისგა, ეჯა გიმს ჰöდი (ბზ. 7) -- ვისაც გამოსაცხობი (პური) და არაყი არა აქვს სახლში, ის მიწას ყიდის. ლენყე დიäრჲაქს ჟი ხუ̂იზუ̂რიდ თუ̂ით ტურფäს მეზგახენქა (ბქ. 79) -- გამოსაცხობ საპურეს შევაგროვებთ თითო კალათას ოჯახისაგან. ბä̅ზი დიარ მä̅რ ლენყე (ლშხ.) -- ამ საღამოს პური უნდა გამოვაცხო.
- ლენშäნი (-ნი̅შ, --) ბზ., ლენშäნი (-ნäშ, --) ბქ., ლელშანი (-ნი̅შ, --) ლშხ., ლელშäნი (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასანიშნი. ლელშäნი დი̅ნა მირი (ბზ.) -- დასანიშნი გოგო მყავს. ლენშäნი ი მჱნშäნი

-- უშხუ̂ა̈რდ ხოჩა ლა̈სუ̂ხ (ბქ.) -- დასანიშნი და დამნიშნავი ერთმანეთზე უკეთესი (კარგი) იყვნენ. ბა̄ზი მიშგუ̂ი მუხუ̂ბას დი̄ნა ხა̄რ ლელშანი (ლშხ.) -- ამაღამ ჩემმა ძმამ ქალი უნდა დანიშნოს (ჰყავს დასანიშნი). ალ მალფხს მიშკუ̂ი გეზალს დენა ხარ ლელშა̈ნი (ლნტ.) -- ამ გაზაფხულზე ჩემმა შვილმა ქალი უნდა დანიშნოს.

- ლენშყე (-ყე̄მიშ, -- ბზ., -ყემ, -- ბქ.), ლე̄ნშყე (-ყე̄შ, -ყე̄ლ) ლშხ., ლენეშყე (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასასუქებელი. ამის ესერ ჯა ლენშყად მა̄მ' ე̄სყა-ჲ... (ბზ. 275) -- ამას მე გასასუქებლად კი არ მივყავარო. ლეკლანდდ ხა̈მს სგ'ა̈გნეხ ლენშყად (ბქ.) -- საახალწლოდ ღორს დაამწყვდევენ გასასუქებლად. ლე̄ნშყად ჯან ი̄რჲა̄ ხამ, მა̄მ სერდე ლი (ლშხ. 17) -- გასასუქებლად ხარი იქნება თუ ღორი, სულერთია. ლენეშყე ხამა̈რ ცხეკხო ლჷფიშტუ̂ მარ (ლნტ.) -- გასასუქებელი ღორები ტყეში გაშვებული მყავს.

- ლენჩა (-ჩა̈შ, -ჩა̈რ) ბზ., ნენჩა ლხმ. -- ტყე. ლახუ̂ბა ხეწა̈დხ ლეჟოუ̂ ლენჩათე ლემასგუ̂ (ბქ. 138) -- ძმებმა ზემოთკენ ტყეში ცეცხლი დაინახეს.

- ლენჩრე (-რე̄მიშ, -- ბზ. -რემი, -- ბქ., -რე̄შ -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- დასაძახავი (ძაფი). ქიპ... ჩუ ლენჩრე [ლი] (ბქ. 305) -- ძაფი დასაძახავია. ალ ქიპ თელდ მი მა̄რ ლენჩრე (ლშხ.) -- ეს ძაფი სულ ჩემი დასაძახავია.

- ლენცელ (-ცლიშ, -ა̈რ) ბზ., ნენცელ (-იშ, -ცლა̈რ) ბქ. -- საუზმე. დედე, ლენცელ ესერ დე̄სამა ხოცჷხა? (ბზ. 401) -- დედა, საუზმე არაფერი გეგულებაო? ნენცელ მად ა̈ნკიდ (ბზ. 446) -- არ ისაუზმა (ხემსი არ აიღო).

- ლენწა̈მ (-იშ, --) ზს., ლენწამ ლშხ., ლეწა̈მ ლნტ. -- საწამებელი (ვინც გწამს), საყვარელი. სი იმღა ა̈ჯცუ̂იუ̂ი, გეზლირისგა მაშენ ლენწა̈მს? (ბქ. 258) -- შენ რატომ წაგეჩხუბები, შვილებში ყველაზე საყვარელს? ეშხუ ჯუმლე̄ლ მაყა, ეჯი ლი მიშგუ̂ი ლელატ ი ლენწამ

(ლშხ.) -- ერთი ძმა მყავს, ის არის ჩემი საყვარელი და საწამებელი.

- ლენწირ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლემწირ ლშხ. -- მოსარევი (ვისაც უნდა მოერიონ). მი ისგუ ლენწირ ხუ̂ია?! (ბზ.) -- შენ მე მომერევი?! (მე შენი მოსარევი ვარ?!) ჩი̄მე ლემწირ ალ საცოდაუ̂ ლი (ლშხ.) -- ყველა ამას ერევა (ყველას მოსარევი ეს საცოდავია).
- ლენწჷ̄რდე (-დე̄მიშ, --) ბზ., ლენწჷრე (-რემ, -- ბქ., -ჲშ ლნტ.), ლენწჷ̄რე (-რე̄შ, --) ლშხ. 1. გამოსაწური. კოკაჲხენქა არაყ ლი ლენწჷ̄რე (ლშხ.) -- კოკიდან არაყი უნდა გამოიწუროს (გამოსაწურია). 2. გამოსაწრუპავი. ტობ ჩუ ლაიშ ზურალდ, მოლე ლენწჷრე ოთსად, ეჯი ჯუად ჩუ ლაიშ (ბქ. 95) -- ტბა ქალმა დალია, ცოტა მოსაწრუპავი რომ გადარჩა, ის ძუკნამ დალია.
- ლენჭკჷრე იგივეა, რაც ლეჭკჷ̄რე.
- ლენჭყ (-იშ, -ä̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ჭაობი. ჭალაჲსა ჩია̄გ ლენჭყ ლჷ̄გ (ლშხ.) -- ჭალაში ყველგან ჭაობი დგას.
- ლენჭყი (-ყი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ყä̈შ, -- ბქ., ლნტ.) -- გასახედნი. ხოლა ლენჭყი ჯანუ̂ ხოჩ' ესერ ხეფსი (ანდ.) -- ცუდი გასახედნი მოზვერი (ხარი) კარგი (ხარი) დადგებაო. ალ საბელ ხოლა ლენჭყი ლი (ლნტ.) -- ეს კვიცი ცუდი გასახედნია.
- ლენხენი, ლენხი (-ნი̄შ, -- ბზ., -ნä̈შ, -- ბქ.), ლე̄ნხენი (-ნი̄შ, --) ლშხ., ლენä̈ხნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- 1. წასაქცევი (ქვეშმოსაქცევი). ლაბურგალჟი ლენხენი ეშუ̂ი ესერ ლი (ანდ.) -- ჭიდაობაში წასაქცევი ერთი არისო. ალე ჭყინტ სურუ ხოლა ლე̄ნხენი ლი (ლშხ.) -- ეს ბიჭი ძნელი (ძალიან ცუდი) წასაქცევია. 2. ჩასატანებელი, ჩასაფენი (ფეხსაცმელში...). ხä̈მთქუ̂ახ... ლჷლანჩოლთეჲსგა ლენხი წერქუ̂ა (ბქ. 238) -- ლანჩიან ფეხსაცმელში თომს იფენენ (სჩვევიათ ჩასატნევი თომი). ბაბად ჩაფლართე ლე̄ნხენი წერექუ̂ ანჯიდ (ლშხ.) --

ბაბუამ ფეხსაცმელში ჩასაფენი თომი მოიტანა. წერაქჸ̂ ჲედურ ხოჩა ლი ჩაფლჷლისკა ლენჷხნად (ლნტ.) -- თომი ძალიან კარგია ფეხსაცმელში ჩასაფენად.

- ლენხი იგივეა, რაც ლენხენი.
- ლენჯრი (-რი̅შ, -რიჷლ ბზ., -რჷშ, -რჷრ ბქ., -რი̅შ, -რიალ ლშხ.), ლერჯენე (-ნიშ, -ჷლ) ლნტ. -- გასაყოლი (გაყოლა). მი დედე̄შდ მჷ̄რ ლენჯრი (ლშხ.) -- მე დედას უნდა გავყვე (გასაყოლი მაქვს).
- ლეჲა იგივეა, რაც ლეჟა.
- ლეჲჷლ, ლეჲჷ̄ლ იგივეა, რაც ლეჰჷ̄ლ.
- ლეჲეს, ლეჲესკ იგივეა, რაც ლეიესგი.
- ლეჲე-უჲჷ იგივეა, რაც ლეჰე-უჰა.
- ლეჲე̄სგი იგივეა, რაც ლეი.
- ლეჲზერი (-ჷშ, -ჷრ) ბქ., ლეჲზერე (-რე̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- სამოყვრო. მარა სგებინჩუ ჩუ ლითერ ესერ ხაკუ ლეჲზერიდ (ანდ.) -- სამოყვროდ კაცს წინასწარ უნდა გაცნობაო.
- ლეჲზობი იხ. იზბი.
- ლეჲთგრე იხ. ითრე.
- ლეჲრჷყი იგივეა, რაც ლეჰრჷყი.
- ლეჲსენი (-ნი̅შ, -- ბზ., -ჷშ, -- ბქ.), ლეზჰენი ლხმ., ლეძჲენი (-ნი̅შ, --) ლშხ., ლეზჲენი (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასაკლავი. ნჷბოზს ჯჷნ ჩუ ლეჲსენი გჸ̂ჷ̄რ (ბზ.) -- საღამოს ხარი უნდა დავკლათ (დასაკლავი გვყავს). ლეჲსენი ხჷმს ჷნშყეხ (ბქ.) -- დასაკლავ ღორს ასუქებენ. თანაფს გჸ̂ეჭ გჸ̂არ ლეზჲენი (ლნტ.) -- აღდგომას გოჭი უნდა დავკლათ.
- ლეჲღჷბ (-იშ, --) ზს., ლეჲღაბ ლშხ., ლეაღაბ ლნტ. -- სააღებო (აღების დღისათვის

განკუთვნილი). ლეაღაბ ჴა̈მს ხუ̂ალგუ̂ა̈რიდ (ლნტ.) -- სააღებო ღორს ვასუქებთ.

- ლეჲხური, ლეჲხუ̄რი იგივეა, რაც ლეხხუ̄რი.
- ლეორა̈ში იგივეა, რაც ლეუ̂რა̄̈ში.
- ლეპეჟ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ლეპეჟუ̂ ლნტ. -- დასამალავი. ჩუ ლეპეჟ ჯე̄რი (ბზ. 320) -- დაიმალები (დასამალავი გექნება). ლეპეჟუ̂ იმნა̈რ ხეკუ̂ეს ჯადეს? (ლნტ.) -- რატომ უნდა იმალებოდე? (დასამალავი რატომ უნდა გქონდეს?)
- ლეპეჟუ̂ნე იგივეა, რაც ლეპჟუნე.
- ლეპჟუნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნემ, -- ბქ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლეპეჟუ̂ნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასამალავი. ბეფშ ჩუ ლეპჟუნე ლი (ბქ.) -- ბავშვი დასამალავია. ლეპჟუნე დე̄სამა არი (ლშხ. 30) -- დასამალი არაფერია.
- ლეპრისდე (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დე̄შ, -- ლშხ.), ლეპრისდი (-ა̈შ, --) ბქ., ლეპრისტე (-ტეჲშ, --) ლნტ. -- მოსანათლი. გეზალ ესერ ხარ ლეპრისდი (ბქ. 310) -- შვილი მყავს მოსანათლიო. მიშგუ̂ი აფხ̌ნიკი გეზალ მა̄რ ლეპრისდე (ლშხ.) -- ჩემი ამხანაგის შვილი უნდა მოვნათლო. მა̈გ ლეპრისტე ლიხ (ლნტ.) -- ყველა მოსანათლია.
- ლეჟა1, ლეჟა̄უ̂1 ბზ., ლშხ., ლეჟა̄̆ნ1 ბზ., ლეჟა̄̆ნ ლშხ., ლეჟაუ̂ ბქ., ლნტ., ლეჲა ლნტ., ზმნს. -- ზევით, ზემოთ{კენ}; აღმა. ლეჟა ლოხციქუ̂ა̈რ (ბქ. 207) -- ზემოთკენ გავიჭვრიტე (გავუჭვრიტე). ლეჟაუ̂ ლიც დემის ღჷრი (ბქ.) -- წყალი აღმა არ ადის. ლეჟა̄̆ნ იზგე (ლშხ.) -- ზემოთ ცხოვრობს. ლეჟაუ̂ ლოქ ასხრი უ̂ა̈ზიშ ი იშკენ ხოჩემი ლალაშიდ (ლნტ. 8) -- ზემოთკენ მივდივარ ვაზისა და სხვა სიკეთის დასათესადო. ("უ̂აზნა") სოზარს ლეჟაუ̂უდ ჯიზჷზეხ (პოეზ. 126) -- ვაზნა სოზარს (კვლავ ზემოთ) ამოგიგზავნეს.
- ლეჟა2, ლეჟა̄უ̂2, ლეჟა̄̆ნ2 ბზ., ზმნს. -- აღმოსავლეთით. ყარჩა ლექუ̂ა̄̆ნ ლი ი ჩეგა̈მ -- ლეჟა̄̆ნ

(ბზ.) -- ყარაჩა დასავლეთითაა და ჩეგემი -- აღმოსავლეთით.

- ლეჟა-ლექჾა ზმნს. -- ზევით-ქვევით; აღმა-დაღმა; აქეთ-იქით (ზევით-ქვევით). ლეჟა-ლექჾა მე̄ზი მა̈გ ხატბჷნნახ (ბზ.) -- ამვლელ-ჩამვლელი (ზევით-ქვევით მიმავალი) თურმე ყველა აფურთხებდა. გირგტანდ ხოჩა ნაკ ხაცხიპ ლეჟა-ლექჾაჟი (ლშხ. 3) -- ირგვლივ (ზემოთ-ქვემოთ) კარგი ვაკე აკრავს.
- ლეჟაჾ იგივეა, რაც ლეჟა1.
- ლეჟაჾიშ იგივეა, რაც ლეჟა̄ჾიშ.
- ლეჟა̄ჾ იგივეა, რაც ლეჟა.
- ლეჟა̄ჾიშ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლეჟაჾიშ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ზემოური. ლეჟაჾიშა̈რ ლა̈მმუშგჾრანხ (ბქ.) -- ზემოურები მესტუმრნენ. ლეჟა̄ ლა̄შხარს მა̄მ ხოგადხ ეჩხა̄ჾ (ლშხ. 23) -- ზემოლაშხელებს არ ევალებათ იქ (წასვლა). ლექჾა̄ჾიშარ ლჷმრილჾინხ ლეჟა̄ჾიშარს ლამუ̄რყჾამა̄ლჟი (ლშხ. 21) -- ლამურყვამალის დროს ქვემოურები წააქცევდნენ თურმე ზემოურებს.
- ლეჟა̈ნ1 იგივეა, რაც ლეჟა1.
- ლეჟა̈ნ2 იგივეა, რაც ლეჟა2.
- ლეჟოლნე იგივეა, რაც ლეჟლჾა̄ნე.
- ლეჟრი (-რი̄შ, -ა̈ლ \ -ა̈რ ბზ., -რი̄შ, -ალ ლშხ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- საცოდავი, საბრალო. აჰა, ჯა საბრალ ესერ ი ჯა ლეჟრი (ბზ. 394) -- აჰა, შე საბრალო და შე საცოდავოო. მა̈მაშენ ლეჟრი ლჷდგა̈რ გარ ესერ ლი (ანდ.) -- ყველაზე საცოდავი მხოლოდ მკვდარიაო. ამკაჲ ლეჟრი და̄რ არი ალ ქჾეყანაჟი (ლშხ.) -- ამ ქვეყანაზე არავინ არის ასეთი საბრალო. მეჩი მარას ათხადა: "ჾაჲ ლეჟრი მია!" (ლნტ. 182) -- მოხუცმა კაცმა თქვა: "ვაი, საბრალო

ჩემი თავი (საბრალო მე)". საბრალ ქაუ̂ზა̈ჲ, ლეჟრი ქაუ̂ზა̈ჲ (პოეზ. 72) -- საბრალო ქავზა, საცოდავი ქავზა.

- ლეჟლპჷ̄რე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რემ, -- ბქ., -რე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- {გა}საჭყლეტი, ამოსათხრელი, დასათხრელი (თვალები). მიჩ ესერ თე̄რა̈ლ ხაკუ ლეჟლპჷ̄რად (ბზ. 390) -- მე თვალები მინდა დასათხრელადო.
- ლეჟლუნე იგივეა, რაც ლემჟელუ̂ი.
- ლეჟლუ̂ა̄ნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლეჟლუ̂ა̈ნი (-ა̈შ, --) ბქ., ლეჟოლნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- წასამძლვარებელი; გასაძლვანებელი. ლეჟლუ̂ა̄ნე, ემა ხეკფიხ, ქე̄ნჟოლუ̂ა̄ნნეხ (ლშხ. 48) -- გამოსაძლვანებელს, თუ საჭიროდ მიიჩნევენ, გამოიძლვანიებენ.
- ლეჟკუ̂ა̈რ (-იშ, --) ბზ., ლეჟკუ̂ერ ბქ., ქს., ბოტ. -- არყნარი. ნაკა̈შ ტუ̂იბს ლეჟკუ̂ერ ლი (ბქ.) -- ნაკის ხეობაში არის არყნარი.
- ლერაგა̈დი იგივეა, რაც ლეგჷრგა̈ლი.
- ლერაგა̈დი იგივე, რაც ლერგა̈დი.
- ლერა̈ყი იგივეა, რაც ლეჰრაყი.
- ლერგა̈დი (-ა̈შ, --) ბქ., ლერაგა̈დი (-ჲშ, --) ლნტ. -- სალაპარაკო. რაგა̈დ ახჭემა, ეჯცა̈ლ ლერგა̈დი ესერ დეშ ლჷმა̈რ (ანდ.) -- ლაპარაკი რომ მოჰყოლია, იმდენი სალაპარაკო ვერ ყოფილაო. ლერაგა̈დი ხუ̂ა̈ი მულუ̂ა, მარე ჩიის დემ ტული (ლნტ.) -- სალაპარაკო ბევრი მაქვს, მაგრამ ყველაფერს არ ვამბობ. იხ. ლეგჷრგა̈ლი.
- ლერდი (-დი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- აღსაზრდელი; გასაზრდელი. ალჲა̈რს ხორდახ ლერდი, უ̂ა̈რგ დეუ̂დარია̄ნ, ხოსია̈ჲ (ბზ. 28) -- ამათ ჰყავდათ აღსაზრდელი, თავადი დევდარიანი, ხოსია. ლერდიაქდ ხოჩა თანა̈შ ლუნა̈რს ითშიხ (ბქ.) --

გასაზრდელად კარგი ჯიშის ხბოებს არჩევენ. ჭყინტს ხოჩა ლერდი ბობშ ეხფასა̄ნ (ლშხ.) -- ბიჭი კარგი აღსაზრდელი ბავშვი გამოდგა (გამოვიდა). სი ლერდიაქ! (ლნტ.) -- შე გასაზრდელო!

- ლერექჳ̂ (-რქჳ̂იშ, -ა̈რ \ -ა̈ლ ზს., -იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) 1. ტანსაცმელი, სამოსელი. დი̄ნად ჭყინტი ლერქჳ̂ა̈ლ ლა̈ჲქჳ̂ე (ბზ. 342) -- გოგომ ვაჟის ტანსაცმელი ჩაიცვა. ლერექჳ̂ თეს ესერ ხეღროჳ̂ა̈ლ, ამბა̈ჳ̂ -- თელს (ანდ.) -- ტანსაცმელი თვალს ატყუებს, სიტყვა -- ჭკუასო. [ბეჳ̂ად] სგა ლეჲქჳ̂ე მიჩა ჲეხჳ̂ე ლერქჳ̂ალ (ლშხ. 76) -- ბევამ თავისი ცოლის ტანისამოსი ჩაიცვა. ეჯ ლა̈დელიშჳ̂დ იყდიხ მა̈ხე ლერექჳ̂ა̈ლს (ლნტ. 64) -- იმ დღისათვის ახალ ტანსაცმელს ყიდულობენ. 2. ზს. ქვეშაგები ("საწოლის სამოსი"). ლაყჳ̂რაშ... ლერექჳ̂ ჯჳ̂ინალდ (ბქ. 5) -- ქვეშაგები (საწოლის სამოსი) ძველად. ტანემ ლერექჳ̂ ესერ ლა̈დელჳ̂შ ი ლაყჳ̂რა̈შ (ლერექჳ̂) -- ლეთშჳ̂ (ანდ.) -- ტანსაცმელი -- დღისით და ქვეშაგები -- ღამითო.
- ლერექჳ̂-ლელდი̄სგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლერექჳ̂-ლელდისგ ბქ., ლერექჳ̂-ლელდე̄სგ (-არ) ლშხ., ლერექჳ̂-ლედესკ (-ა̈რ) ლნტ. -- ტანსაცმელ-ფეხსაცმელი. დი̄ნაგეზალდ ხოჩა ლერექჳ̂-ლელდი̄სგ ა̈მჯიდ (ბზ.) -- ქალიშვილმა კარგი ტანსაცმელ-ფეხსაცმელი მომიტანა. ჭყინტს ლერექჳ̂-ლელდისგ ისგა ლა̈ხჯაჩ (ბქ.) -- ბიჭს ტანსაცმელ-ფეხსაცმელი შემოაცვდა. ლერექჳ̂-ლედესკ ხაწჷხ ბეფშს (ლნტ.) -- ბავშვს ტანსაცმელ-ფეხსაცმელი სჭირდება.
- ლერთენ, მურთჳ̂ენ, მჷრთენ ზს., ლერთენ (-იშ,-ალ) ბქ. \ ლერთან (-ა̈ლ) ლნტ. -- მარცხენა. მიშგუ მუს ლერთენ ჭიშხ მა̄მ ხულჳ̂ა (ბზ.) -- მამაჩემს მარცხენა ფეხი არა აქვს. მ' ესერ ლერსგენ ში ლი ლასჷრგებ, მა̈ -- ლერთენ (ანდ.) -- ხან მარჯვენა ხელია სასარგებლო, ხან -- მარცხენაო. ლაშხირი ლერთან ფოყხენ ანღრი მორელ (ლნტ. 17) -- ლაშხურას (ცხენისწყლის) მარცხენა ნაპირზე ვეძა ამოდის (მოდის). ჯაჳ̂იჩ ლახხჳ̂იდ ლერთენ ფოყას

(პოეზ. 36) -- ჩხიკვი შეხვდა მარცხენა მხარეს. მურთჳ̂ენ ბარჯ მისტჳ̄ნი (ბზ.) -- მარცხენა ბეჭი მტკივა. მჷრთენ ბარჯჟი ხა̄გ მეშხე ნიშა̈ნ სი̄მაქს (ბზ. 388) -- ქალიშვილს მარცხენა ბეჭზე შავი ნიშანი აქვს.

- ლერთნაჲ, ლერთნა̈ იგივეა, რაც ლერთონა̈ჲ.
- ლერთონა̈ჲ (-ნა̈იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლერთნა̈ (-ნა̈ჲშ, -ნაუ) ბქ., ლერთნაჲ (-ნა̄̈ჲშ, -ნე̄ლ) ლშხ. მჷლერთენ (-იშ, -ა̈ლ) -- ცაცია ("მემარცხენე"). მიშგუ მუ ლერთონა̈ჲ ლი (ბზ.) -- მამაჩემი ცაციაა.
- ლერსგჳ̂ენ, მურსგჳ̂ენ (-იშ, --) ზს., ლერსგენ ლხმ., ლერსგჳ̂ენ ლშხ., ლერსკჳ̂ენ ლნტ. -- მარჯვენა. ღი̄ნას ლერსგჳ̂ან ლუსჳ̂ ჟიქა̄̈ნ ნიშა̈ნ ხა̄გა̈ნ (ბზ. 387) -- ქალიშვილს მარჯვენა ძუძუს ზემოთ ნიშანი ჰქონდა (ადგა). ლერსგჳ̂ენ მეჴრა̈რ ქოლქუცურად ალა̈რს (ბქ. 62) -- ამათ მარჯვენა მკლავები დავაჭრათ. ეჩა კჷლარ ლერსგჳ̂ენ ლუსდგჳ̂არს ლოქ ხა̄ბ (ლშხ. 72) -- იმისი გასაღებები მარჯვენა ნაწნავს აბიაო. ბეთგილ კოჯას სგა ხასედა: ლერსგჳ̂ან შიმიშ ლაბჷრგ ლა̈ხსად (პოეზ. 280) -- ბეთქილი კლდეს შერჩენია: მარჯვენა ხელის მოსაკიდი შერჩა. ლოხჳ̂სგი მურსგჳ̂ენ მეჴა̈რთე (ბზ. 40) -- ბიჭს მარჯვენა მკლავზე შევხედე.
- ლერსგჳ̂ნა̈ჲ (-ნა̈იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლერსგნა̈ (-ნა̈ჲშ, -ნაუ) ბქ., ლერსგჳ̂ნაჲ (-ნა̄̈ჲშ, -ნე̄ლ) ლშხ., მელერსკჳ̂ენ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მარჯვენა ხელით მომუშავე. ლაშდაბისგა ლერსგჳ̂ენა̈ჲ ხა̈სრე ლერთონა̈ჲს (ბზ.) -- მუშაობაში მარჯვენა ხელით მომუშავე ("მემარჯვენე") სჯობს ცაციას ("მემარცხენეს").
- ლერსკჳ̂ენ იგივეა, რაც ლერსგჳ̂ენ.
- ლერტა̈მ (-ტმიშ, -ტმა̈ლ), ლელჷრტა̈მი (-მი̄შ, -მა̈ლ) ბზ., ლეჰჷრტა̈მ (-იშ, -ტამა̈რ) ბქ., ლელარტამ (-ალ) ლშხ., ლელარტა̈მ (-ტამა̈ლ) ლნტ. -- ბოსტნეული. ანჴა̈დ გუნ ეზა̈რ

ლერტა̈მ (ბზ. 380) -- ძალიან კარგი ბოსტნეული მოვიდა. ლელჷრტა̈მ ეზერ ხოხალ შუ̂ა̈ნს (ბქ.) -- სვანეთში კარგი ბოსტნეული იცის. შომას გუ̂ა̈ლი ლი, ეჩქა ლიცს ხუ̂ა̈გუ̂ეშიდ ლელარტა̈მს (ლნტ. 15) -- როცა გვალვაა, ბოსტნეულს წყალს ვასხამთ.

- ლერში (-ში̆̄შ, -ა̈რ ბზ., -ალ ლშხ., -შიშ, -ა̈ლ ლნტ.), ლერშ (-იშ, -არ) ბქ. 1. საგებელი, ქვეშაგებელი. [ხეხუ̂ა̈რ] სგუ̂ირიშ ლერშა̈რს ა̈სყიუ̂ხ (ბქ. 308) -- ქალები ხამი ტილოს საგებლებს აკეთებენ. თელეღრას ჟი ხოყდიდახ ეშხუ წყუ̂ილ ლერში-ლექუ̂ემს (ლნტ. 46) -- რძალს ერთ წყვილ ქვეშაგებელს უყიდდნენ. ამსლეთიშ მიშგუ̂ი ლერშ-ლექუ̂ემ თოთანიშა ცაგ ი მერხელ (პოეზ. 238) -- ამაღამ ჩემი გობან-საბანი თოთანის ეკალი და ჭინჭარი{ა}. 2. ბქ. ლეიბი.
- ლერცუ̂ილ (-იშ, -არ ლშხ., -უ̂ლა̈ლ ლნტ.) -- საცერი. ალეს ამჟი ხუ̂ანა̈ყედ: ფექს ჩუ მურცუ̂იდ ლერცუ̂ი ლექუ̂ა (ლნტ. 33) -- ამას ასე ვაცხობთ: ფქვილს გავცრით საცერში. იხ. ძუჰე̄რა.
- ლერწ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ლერწი; ვაზი. ლერწს ჩუ̂ასხლა̈უ̂იხ მერბე-მერბე ნა̈ირდ (ლნტ. 27) -- ვაზს სხვადასხვანაირად სხლავენ.
- ლერწა̈ლ (-იშ, --) ლნტ. -- ვენახი. ლერწა̈ლისა ხილ ლა̈ჲდი გუ̂იგ -- ვენახში ხეხილიც გვიდგას.
- ლერჯენე იგივეა, რაც ლენჯრი.
- ლესგ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლესკ (-ა̈რ) ლნტ. 1. ფერდი; გვერდი. ლესგ ჩუუ̂ ოთბიჯუ̂ ი [ეჯჲა̈რ როქ] ქა̄̈უ̂ ა̈ნი̆̄ყე ჯა̈დხა̈ნქა (ბზ. 435) -- ფერდი გამიჭერი და ისინი მუცლიდან გამოიყვანეო. ხოშა ლუ̂აშა̈შ ლესგს ესერ ლედოლ ხოზ (ბქ. 12) -- დიდი ჯიხვის ფერდს თილისმა აქვსო (უძევსო). ზმნს. -- გვერდით, გვერდზე, გვერდში... ლესგთე ლოქ ლახხიპე

(ლშხ. 61) -- გვერდზე (გვერდისკენ) მიგახეთქავო. თელეღრას ლესკხენ ხოსკურდა დენა̈ჷ და̈დ (ლნტ. 47) -- რძალს გვერდით (გვერდიდან) ქალის მდადე ეჯდა. 2. ფერდობი. ეჩხე-ამხე ლესგა̈რთე ასჷნჯა̈უ̂იხ (ბქ. 234) -- აქეთ-იქით ფერდობებისაკენ ათვალიერებენ.

- ლესგდი (-დიშ, -- ბზ., ბქ., -დი̄შ ლშხ., ბქ.), ლესკდი, ლესკიდი (-ჷშ, --) ლნტ. 1. შესახედავი, საყურებელი, სანახავი. დი̄ნა ეჯკა̈ლიბ ლესგდი ჩუ ლი, ერე ჟი ხებიდ (ბზ. 370) -- გოგო იმისთანა შესახედავია, რომ ცეცხლივით ანათებს (უკიდია). ზურალ ლეგ ლესგდი ლი (ბქ.) -- ქალი ცუდი შესახედავია. შუ̂ანჷა ლახუ̂არ ხოჩა ლესგდი ლიხ (ლშხ.) -- სვანეთის მთები კარგი სანახავია. -- 2. ბქ. მოსახედავი. ულენა მარა ლეშდ ლესგდი ხოხუ̂რ' ესერ ხულუ̂ე (ანდ.) -- უქონელ კაცს უკან მოსახედავი ცოტა აქვსო.
- ლესგ-ლჷმჴერ (-იშ, --) ბზ. -- გვერდი, ფერდი მხრიანად. თხე̄რემ ჩუ̂ესკრიჭა̄ლე ი ლესგ-ლჷმჴერ შდჷქა̈რჟი ხეცხტა̈̄ნ (ბზ. 312) -- მგელმა [კბილები] დაკრიჭა და ფერდი მხრიანად კბილებში ჰქონდა გაჩხერილი ("ეჩხირა").
- ლესისგ (-იშ, ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლესისკ ლნტ. -- საძულველი. გუშგუ̂ე კუთხისა ლესისგ და̄რ იზელა̄ლ (ლშხ.) -- ჩვენს კუთხეში საძულველი არავინ დადის.
- ლესკ იგივეა, რაც ლესგ.
- ლესკა̈რ (-კრიშ, -კარა̈რ ზს., -იშ, -კარა̈ლ ლნტ.), ლესკარ (-იშ, -ალ) ლშხ., ეთნ. -- დიდი ხაჭაპური; სადღეობო პური. ლა̈მზჷრთე თუ̂ით ლესკა̈რს ა̈ინე მა̈გ (ბქ.) -- სალოცავში ყველა თითო ლესკარს წაიღებს. ბაპს წირს ხაჩუ̂მა̄ნდუ̂ნახ, ტაბლარს ი ლესკარს ლჷმჴიდინხ (ლშხ. 28) -- მღვდელს წირვას გადაახდევინებდნენ, სეფისკვერებსა და სადღეობო პურებს მოიტანდნენ თურმე.
- ლესკდი იგივეა, რაც ლესგდი.

- ლესკეთე (-თე̄მიშ, -- ბზ., -ჲშ, -- ლნტ.), ლესკეთი (-ა̈შ, -- ბქ., -თი̄̆შ, -- ლშხ.) -- გასაკეთებელი, მოსაგვარებელი. ბაჯუს ამზაუ̂ ლესკეთე ჴა̄რ ალ გუ̂ეშ (ბზ.) -- ბაჯუმ ეს საქმე წელს უნდა გააკეთოს. ლესკეთი ესერ ჩ'ოლსიკთელი ი მჷრგა̈დის რაგა̈დგარ ლახსედა (ანდ.) -- გასაკეთებელი გაკეთდა და მოლაპარაკეს ლაპარაკიდა შერჩაო. დე̄სმა მა̄დ ლესკეთი (ლშხ.) -- არაფერი მქონდა გასაკეთებელი.
- ლესკიდი იგივეა, რაც ლესგდი.
- ლესკო̄რე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რე̄შ, -- ლშხ.), ლესკორე (-რემ, -- ბქ., -ჲშ ლნტ.) -- საფიქრალი; სადარდებელი. ეჯის სური ლესკორე ხეჰუ̂დიუ̂ (ბქ. 290) -- მას დიდი საფიქრალი ეძლეოდა. თხუ̂იმ ესერ ლეტკლებ ლი, ჲეხუ̂ ი გეზლირ -- ლესკორე (ანდ.) -- თავი სანანებელია, ცოლი და შვილები კი -- სადარდებელიო. იხ. ლეჭკჷ̄რე.
- ლესკუ̂ერ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლენსკუ̂ერ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ბაწარი, საბელი. თხილმა̈რიშ ლესკუ̂ერ ოთაბ [და̈შდუ̂ს] (ბქ. 204) -- დათვს თხილამურების ბაწარი შევაბი.
- ლესუ̂ფელ (-იშ, --) ზს., ბქ., ლესოფელ ლნტ. -- სასოფლო (სოფლისათვის განკუთვნილი). ლესუ̂ფელ ლახუ̂ (ბქ.) -- სასოფლო მთა. ეჩეჩუ ჟი ლჷმა̄რე ლიხ ჩი̄̆მიშუ̂დ ლესუ̂ფელად ლასგუ̂რე̄ლ (ლშხ. 35) -- იქ ყველასათვის სასოფლოდ ("სოფლელებისად") {და} საჯდომებია მომზადებული.
- ლესხა̈თი (-თი̄̆შ, -- ბზ., -ხათა̈შ, -- ბქ.), ლესჷხლათი (-თი̄̆შ, --) ლშხ. -- მოსახერხებელი. მ' ესერ ირი ლესხა̈თი (ბქ. 199) -- რა იქნება მოსახერხებელიო.
- ლესჷხლათი იგივეა, რაც ლესხა̈თი.
- ლეტა̈ფი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- განის ფიცარი. ფეკუ̂ნახენქა მერბა ფეკუ̂ნახო ლეტა̈ფია̈რს ხუ̂ა̈დესდ (ლნტ. 23) -- (მარხილის) ჭალიდან ჭალამდე განის ფიცარს ვდებთ.

- ლეტეჳ̂რ იგივეა, რაც ლეტე̄ჳ̂რ.
- ლეტეხ (-იშ, --) -- დასაბრუნებელი. ხოშა უდილს... მჷცხ' ახა̄დ ი ჾგითე ლეტეხ ხა̄დ (ბზ. 295) -- უფროს დას შესცივდა და შინ დაბრუნება მოუხდა. [ეჯის] ქა ლეტეხ... ხა̄რ (ლშხ. 67) -- ის უნდა გამობრუნდეს (გამოსაბრუნებელი აქვს). დჳ̂რეს ჯარ ლეტეხ (ლნტ.) -- დროზე უნდა დაბრუნდე.
- ლეტე̄ჳ̂რ (-ჾშ, -ჾლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.), ლეტეჳ̂რ (-ჾლ) ლნტ. -- ხშირი, დაბურული ტყე, ტევრი. ჯჷმილდ დი̄ნა ჩჳ̂აცჳ̂ირ ლეტე̄ჳ̂რისგა (ბზ. 342) -- ძმამ გოგო დაბურულ ტყეში დატოვა. ხა̈მა̈რ ლეტეჳ̂რისა ჾდპინტანხ (ლნტ.) -- ღორები ტევრში გაიფანტნენ.
- ლეტკლებე (-ბე̄მიშ, -- ბზ., -ბე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლეტკლებ (-იშ, -ალი) ბქ., ლედაკლებ (-იშ, --) ლნტ. -- დასანანი. ესჳ̂ა̄ჲ ლეტკლებე ლჷდგა̈რ ხადგარა, ეჯა ხაშგურა̄ნე მახა ლჷდგა̈რს (ბზ. 7) -- ვისაც დასანანი ადამიანი მოჰკვდომია, ის ახალ მიცვალებულს აბარებს... თხჳ̂იმ ესერ ლეტკლებ ლი, ჲეხჳ̂ ი გეზლირ -- ლესკორე (ანდ.) -- თავი დასანანია, ცოლი და შვილები კი -- სადარდებელიო. ამსერ ლეტკლებე ნო̄მუ აჯდაგრა (ლშხ.) -- ამის მეტი დასანანი არავინ მოგკვდომოდეს. ძღუდ ლედაკლებ ლი ამკა̈ლი ხოჩა მარე ლედგა̈რიდ (ლნტ.) -- ასეთი კარგი კაცი სასიკვდილოდ ძალზე დასანანია.
- ლეტჳ̂ იგივეა, რაც ლე̄ტჳ̂.
- ლეტჳ̂ა̈რე იგივეა, რაც ლეტჳ̂რე.
- ლეტჳ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლეტჳ̂ა̈რე (-ჲშ, -ჳ̂არა̈ლი) ლნტ. -- 1. ასანთები. მუგჳ̂ა̈ლ ჟი ლეტჳ̂რე მა̄რ (ბზ.) -- კვარი უნდა ავანთო (ასანთები მაქვს). 2. სანთელი. მედუქა̈ნდ ლეტჳ̂რე ოხტჳ̂არე ბეფშჳ̂ს (ბზ. 262) -- მედუქნემ ბავშვს სანთელი აუნთო. მადრე ლეტჳ̂რე ლაქნოჳ̂ალა̈შ ესერ ხატჳ̂არ (ანდ.) -- ყველაზე ცუდი

სანთელი სულთმობრძაობის დროს ანთიაო.

- ლეტჴანი, ლეტჴა̈ნი იგივეა, რაც ლეტგრჴა̈ნი.
- ლეტჴე (-ჴე̄მიშ, -- ბზ., -ჴემ, -- ბქ., -ჴე̄შ, -- ლშხ., -ჴეჲშ, -- ლნტ.) -- დასაბრუნებელი. გადან ქა ლეტჴე ლი (ბქ.) -- ვალი დასაბრუნებელია. დაჳითიშდ მა̄რ მჷჴარ ლეტჴე ჳალ (ლშხ.) -- ხვალ დავითს ვალი უნდა დავუბრუნო (დასაბრუნებელი მაქვს). [ეჯ მაროლ] ჟი ლეტჴე ჴა̈რენახ (ლნტ. 210) -- ის კაცი უნდა {დ}აებრუნებინათ (დასაბრუნებელი ჰქონდათ).
- ლეტგრჴა̈ნი (-ნი̆̄შ, --) ბზ., ლეტჴა̈ნი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), ლეტჴანი (-ნი̆̄შ, --) ლშხ. 1. ხელმეორედ გასაკეთებელი. ჯჳინელ ნასყა̈ჳ ლეტგრჴა̈ნი მა̄რ (ბზ.) -- (ძველი) განაკეთები ხელახლა გასაკეთებელი მაქვს. ლა̈ჰიალშჳ ნაჩომ ჴოშა ლაღა̈ლ ლეტჴა̈ნი ესერ ლი (ანდ.) -- აჩქარებით გაკეთებული მეტწილად ხელახლა გასაკეთებელიაო. 2. ხელმეორედ გამოსახდელი (არაყი). ჰარა̈ყ ლეტგრჴა̈ნი მა̄რ (ბზ.) -- არაყი ხელმეორედ გამოსახდელი მაქვს. 3. დასასმენი (მისატანი ამბავი). ტჷჴნა̈იშ ესერ მა̈დილ, ლახა ლეტჴა̈ნი ჴულჳე (ანდ.) -- დამსმენის მადლი, თუ დასასმენი აქვსო.
- ლეუქმე იგივეა, რაც ლეჳქმე.
- ლეუღჳი იგივეა, რაც ლეჳღჳი.
- ლეჳდი, ლეჳედი იგივეა, რაც ლეჰჳდი.
- ლეჳიზ იგივეა, რაც ლეზიზ.
- ლეჳნარი იგივეა, რაც ლეჰჳნა̈რი.
- ლეჳქმე (-მე̄მიშ, -- ბზ., -მემ, -- ბქ., -მე̄შ, -- ლშხ.), ლეუქმე (-ჲშ, --) ლნტ. -- საუქმო, უქმე. ნადირჴენ ჴჳა̄ჲ ლადეღ ლი ნაგად ლეჳქმად (ლშხ. 8) -- ნადირის გამო ბევრი დღე არის უქმედ (საუქმოდ) გამოცხადებული. ლეუქმედ ა̈მესყან ლა̈დეღიჲ ლა̈დეღ (ლნტ.) -- დღევანდელი

დღე გამიცდა (საუქმედ გამიკეთდა).

- ლეჸ̂ლჸ̂ი (-ჷშ, -ჷრ ბქ., -ჸ̄ი̅შ, -არ ლშხ.), ლეჸლჸ̂ი (-ჲშ, -ჷრ) ლნტ. -- უღელში შესაბმელი (ხარი). ფჸ̂ირ ლეშგიდ ჷრი ი ჯჷნ -- ლეჸ̂ლჸ̂იდ (ანდ.) -- ფური საწველადაა და ხარი -- უღელში შესაბმელად. უნჭყა ჯან ხოლა ლეჸ̂ლჸ̂ი ლი (ლშხ.) -- გაუხედნავი ხარი უღელში ცუდი შესაბმელია.
- ლეჸ̂შგჸ̂ირ იგივეა, რაც ლელშგჸ̂ირ.
- ლეჸ̂შდედილ (-იშ, --) ბქ. -- საიდუმლო, დასამალი. ბეჸ̂ა ჰამს ქა ხეკჸ̂შენი ...ზურალს ლეჸ̂შდედილს (ბქ. 315) -- დილას ბევა ქალს საიდუმლოს უმხელს. ქორჷშ ლეჸ̂შდედილ ყჷრჟი დჷს ესერ ხოზ (ანდ.) -- ოჯახის საიდუმლო სახურავზე არავის უძევსო.
- ლეჸ̂ხინ იგივეა, რაც ლელხინ.
- ლეფანე იგივეა, რაც ლეფა̄ნე.
- ლეფანცხული იგივეა, რაც ლეფჷ̄ნცხჸ̂ი.
- ლეფჷნცხჸ̂ი იგივეა, რაც ლეფჷ̄ნცხჸ̂ი.
- ლეფჷშტჸ̂იელ იგივეა, რაც ლეფშჸ̂დიე̄ლ.
- ლეფა̄ნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლეფანე (-ნემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- საკურთხი. [ტაბჷგჟი̅ნ] ჩი̅ ჩუ დო̅სგიდ, მჷ̄ჲ ლეფა̄ნად ნეკჸ̂დენი (ბზ. 11) -- ტაბლაზე ყველაფერს ვდებთ, რაც საკურთხად გვინდა (გვენდომება).
- ლეფჷ̄ნცხჸ̂ი (-ჸ̄ი̅შ, --) ბზ., ლეფჷნცხჸ̂ი (-ჷშ, --) ბქ., ლეფანცხული (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასალიზიანებელი. ეჯნა̄რ ლეფჷ̄ნცხჸ̂ი მჷ̄მა ჯა̄დ (ბზ.) -- ის არ უნდა გაგელიზიანებინა. ლაღარზჸ̂დ მოდ' ესერ ლი ლეფჷნცხჸ̂ი (ანდ.) -- კრაზანის ბუდე გასალიზიანებელი არ არისო. მარე ლეფანცხულის ჩიილა ჟი ითხელი (ლნტ.) -- კაცი გასალიზიანებელს საჩხიკინებელს

ყოველთვის პოულობს.

- ლეფეთე იგივეა, რაც ლეფთი.
- ლეფეშტუ̂ე იგივეა, რაც ლეფშუ̂დე2.
- ლეფთი (-თი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -თი̄შ, -- ლშხ.), ლეფეთე (-ჷშ, --) ლნტ. -- {გა}საჩეჩი. ნაბძღჷნლუ̂ე მა̈ტყ ჩუ ლეფთი ლი (ბქ.) -- გაწეწვის შემდეგ მატყლი უნდა გაიჩეჩოს (გასაჩეჩია). [წმინდ მა̈ტყს] ჩუ ხაყა ლებძღჷნად ი ლეფეთად (ლნტ. 29) -- სუფთა (წმინდა) მატყლი გასაწეწად და გასაჩეჩად ვარგა.
- ლეფრე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რემ, -- ბქ., -რე̄შ, -- ლშხ., -ჷშ, -- ლნტ.) 1. გასახმობი, გასაშრობი. კუ̂ეცენ ლეფრად ოთოფხჳ (ბზ.) -- ხორბალი გასახმობად გაშალე. კულ ჩიქი ჩუ ლესლა̈ტი ლა̈სუ̂, ეჩქანღო ჩუ ლეფრე (ბქ. 3) -- ხორბალი ჯერ გასაღვივებელი იყო, შემდეგ გასახმობი. [ალეს] ქა ხორკინეხ ცხუ̂ენს ლეფრად (ლშხ. 5) -- ამას გასაშრობად სხვენზე გაკიდებენ. მეუ̂არ მადაკლებ ალ გაკ ლეფრად (ლნტ.) -- ეს კაკლის ხე გასახმობად ძალიან მენანება. 2. გამოსაწრთობი. და̈უ̂ითდ მიჩა კაჰდა ლეფრად ადაჷე ლა̈შკდა̈შთე (ბქ.) -- დავითმა თავისი ნაჯახი გამოსაწრთობად სამჭედლოში წაიღო.
- ლეფსა̄რი (-რი̄შ, -სა̄რია̈ლ) ბზ., ლეფსა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეფსა̄რი (-რიშ, -რალ) ლშხ., ლეფსარი (-ჷშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- წასაწყმედი (ფისში მოსახვედრი). ლეფსა̈რი დადად ბა̈ნგ ოხჳიდ (ბქ. 111) -- წასაწყმედმა დედაბერმა ბანგი მიუტანა. ზურა̄ლ ლეფსა̄რიდ ენსყა̄ნ (ლშხ.) -- ქალი წასაწყმედი გახდა. ეჯ ზურალ ლეფსარი ლი (ლნტ.) -- ის ქალი წასაწყმედია.
- ლეფშგე (-გე̄მიშ, -- ბზ., -გემ, -- ბქ., -გე̄შ, -- ლშხ.), ლეფშკე (-ჷშ, --) ლნტ. -- {გა}სახსნელი, {მო}სახსნელი. ჩაჟუ̂დ თეკუ̂ ქა ლეფშგე ლი (ბქ.) -- ცხენისათვის თოკი

მოსახსნელია. მა̈ჲ ხოლა ლეფშკე ლი ალ ზიჳ! (ლნტ.) -- ეს ტომარა რა ცუდი გასახსნელია!

- ლეფშდა̈ლ, ლეფშდელ იგივეა, რაც ლეფშუ̂დიე̄ლ.
- ლეფშდე იგივეა, რაც ლეფშუ̂დე2.
- ლეფშდელ იგივეა, რაც ლეფშუ̂დიე̄ლ.
- ლეფშკე იგივეა, რაც ლეფშგე.
- ლეფშტუ̂ე იგივეა, რაც ლეფშუ̂დე1.
- ლეფშუ̂დე2 (-დე̄მიშ, --) ბზ., ლშხ., ლეფშდე (-დემ, --) ბქ., ლეფეშტუ̂ე (-უ̂ეჲშ, --) ლნტ. -- გასაკრეჭი (თმა). ფა̈თუ̂ ქა ლეფშუ̂დე მა̄რ (ბზ.) -- თმა გასაკრეჭი მაქვს.
- ლეფშუ̂დე1 (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დემ, -- ბქ., -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ.), ლეფშტუ̂ე (-ჲშ, --) ლნტ. -- 1. გასაშვები, გასათავისუფლებელი. ეჯი მუფშუ̂დაი აშ ხოხალდ ი ლეფშუ̂დაი (ბქ. 289) -- ის გამშვებმაც იცოდა და გასაშვებმაც. ნიც მა̄რ ლეფშუ̂დე (ლშხ.) -- წყალი უნდა გამოვუშვა. 2. სასროლი. თეფ მად ლეფშუ̂დე (ბქ.) -- თოფი უნდა მესროლა (მქონდა სასროლი).
- ლეფშუ̂დიე̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლეფშდა̈ლ, ლეფშდელ ბქ., ლეფშუ̂დჲელ ლშხ., ლეფა̈შტუ̂იელ ლნტ. -- სატრაბახო, საკვეხნი. დი̄ნას ლეფშუ̂დიე̄ლ მა̄მგუ̂ეშ ხოსყა (ბზ.) -- გოგოს სატრაბახო არაფერი გაუკეთებია. ლეფშდელს ყა̈რხენქა და̈რ ესერ იფშდელ (ანდ.) -- სატრაბახოს სახურავიდან (ყავრიდან) არავინ ტრაბახობსო. ლეფშუ̂დჲელ დე̄სამა ხოსყა (ლშხ.) -- სატრაბახო არაფერი გაუკეთებია. ალე მა ძღუდ ლეფა̈შტუ̂იელ ლი! (ლნტ.) -- ეს რა ძალიან სატრაბახოა!
- ლეფშუ̂დჲელ იგივეა, რაც ლეფშუ̂დიე̄ლ.
- ლეფხუ̂ნა იგივეა, რაც ნეფხუ̂ნა.
- ლექაბი, ლექა̈ბი იგივეა, რაც ლექა̈̄ბი.

- ლექა̈ჩე იგივეა, რაც ლექჩე.
- ლექა̈̄ბი (-ბი̆̄შ, --) ბზ., ლექა̈ბი (-ბია̈შ, --) ბქ., ლექა̄ბი (-ბი̆̄შ, --) ლშხ., ლექაბი (-ჲშ, --) ლნტ. -- 1. თავის ასარიდებელი, გვერდასაქცევი; ასაცდენი. ჭყინტს ლეთრად ლეგ ლექა̈̄ბი ხა̄რ (ბზ.) -- ბიჭს სასმლისათვის თავის არიდება უჭირს. 2. გასარიდებელი, გასახიზნი. ბოგრიშ მაყალშუ̂ ქა ლექა̈ბი ხადხ ქორხენქა (ბქ.) -- ბატონების (ავადმყოფობა) შიშით სახლიდან გასარიდებელი გაუხდათ.
- ლექდა იგივეა, რაც ერქგდა.
- ლექერ იგივეა, რაც ლექუ̂ე̄რ.
- ლექეხ (-იშ, --) 1. ჩამოსასვლელი (ცხენიდან); ჲერუ̂ალე ჩაჟუ̂ ოხკუ̂არა ი ლექეხ ესერ ამეჩუ ხა̈რენა (ანდ.) -- ვიღაცა ცხენს ჩამოუგდია და ჩამოსასვლელიც აქ მქონდაო. ბოფშს ხოლა შუკუ̂ქა ლექეხ ხა̄და ჩა̄ჟხენჩუ (ლშხ.) -- ცუდ გზაზე ბავშვი ცხენიდან უნდა ჩამოსულიყო (ჩამოსასვლელი ჰქონდა). 2. გვერდზე გადასადგომი (გზის დათმობის მიზნით). ჳანა̈რ ამაყა, ლექეხ ჯარ ლესკხო! (ლნტ.) -- ხარები მომყავს, გვერდზე უნდა გადადგე (გადასადგომი გაქვს)!
- ლექთულა̈რ იგივეა, რაც ლექუ̂თულა̈რ.
- ლექნუნე იგივეა, რაც ლე̄ქუ̂ნე.
- ლექორ (-იშ, --) -- საოჯახო, საშინაო. ლექორ ი ლექა̈მ -- მა̈გ ესერ ლექერქა ილქერი (ანდ.) -- საშინაო და საგარეო -- ყველაფერი წისქვილში იფქვებაო. ლექორ-ლემარ გუ̂ეშ მა̈გ ძაძუს ხა̈კინჩხა (ლნტ.) -- საშიანო (და) საგარეო საქმე -- ყველა ძაძუს აკისრია.
- ლექორწილ იგივეა, რაც ლექურწილ.
- ლექურწილ (-იშ, --) ბზ., ლექორწილ ბქ., ლშხ., ლექუ̂ერწილ ბქ., ლნტ. -- საქორწილო.

ბაჯუს ლექურწილ ჸა̈ნ ლახჳ̂ს ხორი (ბზ.) -- ბაჯუს ქორწილზე დასაკლავი (საქორწილო) ხარი მთაში ჰყავს. ლექორწილ კეთილი ლიმა̄რეს [იბნეხ] (ლშხ. 31) -- საქორწილო პურ-მარილის (კეთილს) მზადებას იწყებენ. ლექჳ̂ერწილ ღჳ̂ინალს ჟა̈ხჳ̂ყიდნედ (ლნტ.) -- საქორწილო ღვინოს ვიყიდით.

- ლექჳ̂ა1, ლა̈ქჳ̂ა ბზ., ლექჳ̂ა̄ჳ̂, ლექჳ̂ა̈ნ1 ბზ., ლექჳ̂ა̄ნ ლშხ., ლექჳ̂ა, ლექჳ̂აჳ̂ ბქ., ლნტ. ზმნს. -- ქვევით, ქვემოთკენ; დაღმა. ლექჳ̂ა ოღჳ̂ე ჩჳ̂ა̈̄ბია̈̄ნითე (ბზ. 40) -- ქვემოთ ჩამოვედი ჩვაბიანში. ლექჳ̂' ოჩა̈დდ ნენსგერ ლექჳ̂ა (ბქ. 203) -- ქვევითკენ წავედით ნენსგერის ხეობით. ლა̄შხ ლექჳ̂ა ანღრი ლიც ლა̄შხურ (ლშხ. 2) -- ლაშხეთზე (ლაშხეთს ქვემოთ) მოედინება მდინარე ლაშხურა (ცხენისწყალი). ლიზი ესსყე ლექჳ̂ა ლადრერდ (პოეზ. 108) -- გზას გასდგომია ქვემოთ ლადრერისკენ.
- ლექჳ̂ა2, ლექჳ̂ა̄ჳ̂, ლექჳ̂ა̈ნ2 ბზ., ზმნს. -- დასავლეთით. ყა̈რჩა ლექჳ̂ა̈ნ ლი (ბზ.) -- ყარაჩა დასავლეთითაა.
- ლექჳ̂აჳ̂ იგივეა, რაც ლექჳ̂ა1.
- ლექჳ̂აჳ̂იშ (-იშ, -ა̈რ ზს., -იში{შ}, -ა̈რ ლნტ.), ლექჳ̂ა̄ჳ̂იშ (-არ) ლშხ. -- ქვემოური. ლექჳ̂აჳ̂იშა̈რ ამკა̈ლიბ ღჷნა̄რს სურუს ხოკჷნჭჷრიხ (ბქ.) -- ქვემოურები ამგვარ დღესასწაულებს ძალიან მისდევენ ("ებლაუჭებიან").
- ლექჳ̂აშა̈̄ლიდ ბზ., ლექჳ̂აშა̄ლიდ ლშხ., ლექჳ̂აშა̈ლიდ ლნტ. -- ქვემოთკენ წამოსვლისას, (ქვეითობას). ლექჳ̂აშა̈ლიდ ალ მარეს ჩჳ̂ა̈სეყარულანხ ჳ̂ოხჳ̂იშტ მარე (ლნტ. 104) -- ამ კაცს ქვეითობას ხუთი კაცი დაუდარაჯდა.
- ლექჳ̂ა̈ნ1 იგივეა, რაც ლექჳ̂ა1.
- ლექჳ̂ა̈ნ2 იგივეა, რაც ლექჳ̂ა2.

- ლექჳ̂ა̄ნ იგივეა, რაც ლექჳ̂ა1.
- ლექჳ̂ა̄ჳ̂ იგივეა, რაც ლექჳ̂ა1,2.
- ლექჳ̂ა̄ჳ̂იშ იგივეა, რაც ლექჳ̂აჳ̂იშ.
- ლექჳ̂ერ იგივეა, რაც ლექჳ̂ე̄რ.
- ლექჳ̂ერწილ იგივეა, რაც ლექურწილ.
- ლექჳ̂ე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლექჳ̂ერ (-ა̈რ) ბქ., ლექერ (-ქჳ̂რიშ, -ქჳ̂რა̈რ) ლხმ., ლეგჳ̂ე̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლეგჳ̂ერ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- წისქვილი. [ეჯნე̄მ] დი̄ნა ლექჳ̂ე̄რი ღა̈რცახა̈ნ ესგენე (ბზ. 287) -- იმან გოგო წისქვილის ღართან დააყენა. მგლქჳ̂ერი ლექჳ̂ერთე აჩად (ბქ. 56) -- მეწისქვილე წისქვილში წავიდა. ლეგჳ̂ე̄რალისა მეგნა მულგჳ̂ე̄რა̄ლას [ხატჳ̄ლიხ] (ლშხ. 14) -- წისქვილში მდგომ მეწისქვილეებს ეძახიან. მაჳ̂ლუდ ა̈მეჯედელი ლეგჳ̂ერხო (ლნტ. 120) -- მელუკა წისქვილში მოსულა. კნინ. ლექჳ̂ე̄რილ ბზ., ლექჳ̂ერილ ბქ., ლეგჳ̂ერილ ბქ., ლნტ., ლეგჳ̂ე̄რი̄ლ ლშხ. ამჷნ ჩუბაჳ̂ ღელოლისგა ლეგჳ̂ერილა ქჳ̂ექჳ̂ენილა (პოეზ. 188) -- ამის ქვემოთ ღელეში წისქვილი "მოკუნტულა".
- ლექჳ̂თერ (-იშ, --) -- მოსაპარავი. მა̈გ მიჩას ხა̈შდბენა ი მუქჳ̂თერს ლექჳ̂თერდ ხა̈ჭმენა თე (ანდ.) -- ყველა თავისას აკეთებდა და ქურდი მოსაპარავს თვალს ადევნებდა თურმე. ლექჳ̂თერ მა̈დმა მულჳ̂ა, მა ხეკჳ̂ეს ა̈მექუთიხ? (ლნტ.) -- მოსაპარავი არაფერი მაქვს, რა უნდა მომპარონ?
- ლექჳ̂თულა̈რ (-იშ, -არა̈რ) ბზ., ლექთულა̈რ ბქ. -- სამუხლე. ლელჳ̂ჟმა̈რს ა̈შხბიხ... ლექთულარა̈რს (ბქ. 239) -- მამაკაცებისათვის სამუხლეებს კერავენ.
- ლექჳ̂ისგ, ლექჳ̂ისკ იგივეა, რაც ლე̄ქჳ̂ი̄სგ.
- ლექჳ̂ნე იგივეა, რაც ლე̄ქჳ̂ნე.

- ლექჳშერ (-იშ, --) ზს., ლუქჳშარ (-ჲლ) ლნტ. -- ქვიშრობი, ქვიშიანი ადგილი. ამეჩუშ გიმჲრ ხოშა მგნწირ ლექჳშერ ლიხ (ბქ. 237) -- აქაური ადგილები მეტწილად ქვიშრობია.
- ლექჳცე (-ცე̄მიშ, -- ბზ., -ცემ, -- ბქ., -ცე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. გასაჭრელი, მოსაჭრელი, მოსაკვეთი. გჲჩშჳ ლექჳცე კაჰდოშჳ ესერ ლექჩად ოხსყა (ანდ.) -- დანით გასაჭრელი ნაჯახით საჭრელი გაუხდიაო. ლორ მჲ̄რ ლექჳცე მუშგჳრალეშდ (ლშხ.) -- სტუმრებისათვის ლორს უნდა ჩამოვაჭრა. შტუხჳ თგრქჲტშჳ ჩუ ლექჳცე ლი (ლნტ. 50) -- ჭიპი მაკრატლით უნდა მოიჭრას (არის მოსაჭრელი). 2. გასაკვალავი (თოვლი...). [მუს] ლექჳცე მად (ბქ. 203) -- თოვლი უნდა გამეკვალა (გასაკვალავი მქონდა). გადატ. გადასაწყვეტი, გადასაჭრელი (საქმე). გჳეშ დრეჳჟი ლი ქა ლექჳცე (ბქ.) -- საქმე დროზე უნდა გადაწყდეს (არის გადასაჭრელი).
- ლექჩე (-ჩე̄მიშ, -- ბზ., -ჩემ, -- ბქ., -ჩე̄შ, -- ლშხ.), ლექჲჩე (-ჲშ, --) ლნტ. -- მოსაჭრელი (ხე...), გასაჭრელი. ლექჩე მეგემ ჩიქი მასჲრდიდ წჳა (ბქ. 225) -- მოსაჭრელი ხე ჯერჯერობით ბლომადაა. გჲჩჳშ ლექჳცე კაჰდოშჳ ესერ ლექჩად ოხსყა (ანდ.) -- დანით გასაჭრელი ნაჯახით საჭრელი გაუხდიაო. მგ ხარ სიმინდ მჲ̄რ ლექჩე (ლშხ.) -- ხვალ სიმინდი უნდა მოვჭრა. ჳერხჳ მარ ლექჲჩე (ლნტ.) -- ვერხვი უნდა მოვჭრა.
- ლელჲფი იგივეა, რაც ლელფი.
- ლელმჳ̄რა იგივეა, რაც ლელჳმირ.
- ლელო̄ნე იგივეა, რაც ლო̄ნე/ა.
- ლელუმრა იგივეა, რაც ლელჳმირ.
- ლელჳ (-იშ \ ლალჳემ, -ჲ̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ხორცი. [ზურა̄ლდ] წინწლი ლელჳ ჩუ ხჲმნე თინჲთს (ბზ. 286) -- ქალმა წიწილის ხორცი შეაჭამა თინათინს. ყუჟრე ლელჳს

ჩუ̂ათა̈ლიხ მეზგემ ქუნჟი (ბქ. 7) -- ზვარაკის ხორცს ოჯახების რაოდენობაზე გაანაწილებენ. ლელუ̂ს ამ მი̄შ და̈რ იზბი (ლშხ. 20) -- ხორცს ამ კვირაში არავინ ჭამს. და̈უ̂ს ლელუ̂ ხოგ ჩუ̂ეინისა (ლნტ. 261) -- დევს ქვაბში ხორცი უდგას.

- ლელუ̂აჟმა̈̄რ იგივეა, რაც ლელუ̂ეჟმა̈̄რ.
- ლელუ̂ეჟმა̈̄რ (-იშ, --) ბზ., ლელუ̂ჟმა̈რ ბქ., ლელუ̂აჟმა̈̄რ ლშხ., ლელუ̂აჟმა̈რ ლნტ. -- სამამაკაცო, საკაცო (საქმე, ტანისამოსი...). ლელუ̂ეჟმა̈̄რ გუ̂ეშა̈̄რ მიშგუ გუ̂ეშ ლე̄სუ̂ (ბზ.) -- სამამაკაცო საქმეები ჩემი საქმე იყოს. ქორლისგა̈ ლელუ̂ჟმა̈რიშ (ლუ̂აჟმარემ) მგნჩალ ესერ ხოჩა ლი (ანდ.) -- სახლისათვის მამაკაცის ჩრდილიც კარგიაო. ლელუ̂აჟმა̈̄რ ლეჩომ მე̄რმე ლი, ლეზუ̂რა̈̄ლ -- მე̄რმე (ლშხ.) -- საკაცო საქმე სხვაა, საქალო -- სხვა. ლელუ̂აჟმა̈რ შარუ̂ალა̈ლს ხაწგ̈ხ ეშხუ მეტრ ი ეშხუ გრთხინ ბარდან (ლნტ. 31) -- მამაკაცის შარვლებს სჭირდება ერთი მეტრი და ერთი ციდა ნაჭერი.
- ლელუ̂მირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლელუ̂მერ (-ა̈რ) ბქ., ლელუ̂მუ̄რ, ლელმუ̄რა (-რა̈̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ლელუმრა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. ბოტ. -- ნაძვნარი. ლელუ̂მირ ქა̈ჲ აშდა̈ხ (ბზ. 284) -- ნაძვნარიც გათავდა. ლეწფერიშ ესერ და̈შდუ̂ ფა̈რუ̂ ლი, ლელუ̂მერიშ -- მეშხე (ანდ.) -- წიფლნარის დათვი რუხია, ნაძვნარისა -- შავიო. [ალ ბალახ] ლელმუ̄რა̈ჲსა ხოხალ (ლშხ., ხორ. 4) -- ეს ბალახი ნაძვნარში იცის. ა̈მეჯედელიხ ეშხუ ლელუმრა̈ჲსა (ლნტ. 264) -- ერთ ნაძვნარში მოსულან.
- ლელუ̂ორა, ლელუ̂ო̄რა იგივეა, რაც ლელუ̂უ̄რა.
- ლელუ̂ჟმა̈რ იგივეა, რაც ლელუ̂ეჟმა̈̄რ.
- ლელუ̂უ̄რა (-რა̈̄შ, --) ბზ., ლელუ̂გრ, ლელუ̂ურა (-რა̈შ, --) ბქ., ლელუ̂ო̄რა (-რა̈̄შ, --) ლშხ., ლელუ̂ორა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ხორცეული. ათხე ლელუ̂უ̄რა ხუ̂ა̈ჲ ა̈რი (ბზ.) -- ახლა

ხორცეულობა ბევრია. ლელუ̂ურა ლუ̂აჟა̈რს ხოშა ხალა̈ტხ (ბქ.) -- ხორცეულობა კაცებს უფრო უყვართ. ლელუ̂ო̄რას იზბიხ მახჲადა̄რ ჯიმაშ, უ̂ობიშ (ლშხ. 7) -- ხორცეულს სიამოვნებით ჭამენ ოთხშაბათობით, პარასკეობით. მა̈დ მალა̈ტ ლელუ̂ორა (ლნტ.) -- ხორცეული არ მიყვარს.

- ლელფი, ლელფენი (-ნი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლელა̈ფი (-ჲშ, --) ლნტ. -- შესაღებავი. ყო̄რ მახად ლი ლელფენი (ბზ.) -- კარი ახლადაა შესაღებავი. ალ ლაჩაქ მეშხად მა̄რ ლელფენი (ლშხ.) -- ეს თავსაფარი შავად უნდა შევღებო (მაქვს შესაღებავი). ეშხუნ დადიანს ლეთანა̈ფ ლჷგრა̈ლ ლახოოდა ჩიჩოლა̈შუ̂დ ლეჯა̈ბიდ ი ლელა̈ფიდ (ლნტ. 115) -- ერთხელ დადიანს ჩიჩოლასათვის სააღდგომო კვერცხები მიუცია მოსახარშად და შესაღებად.
- ლეყეი იგივეა, რაც ლე̄ყი.
- ლეყერ (-იშ, --) -- საცემი. ლეყერს თხუ̂იმ ჲარუ̂ ი სამ ა̈დგის ხად მეკუ̂შე (ბქ. 289) -- საცემ (კაცს) თავი ორ და სამ ადგილას გატეხილი ჰქონდა. სგა̄ჲესხ ლეყერს მჷყერიშთე (ლშხ. 46) -- საცემ (კაცს) მცემელთან შეიყვანენ.
- ლეყი იგივეა, რაც ლე̄ყი.
- ლეყმე (-მე̄მიშ, -- ბზ., -მემ, -- ბქ., -მე̄შ, -მელ ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- დასახრჩობი. [ჭყინტ] მჷხა̈რ ესერ ლეყმე ი̄რო̄ლ (ბზ. 350) -- ბიჭი ხვალ დასახრჩობი იქნებოდაო. ჩუ ლეყმე ციცუ̂ა̈რს ძაძროშ ლჷცთე აჰრეხ (ბქ.) -- დასახრჩობ კატებს ტომრით წყალში ყრიან. ალეს ე̄ დო̄მ ანსყე̄ჲნე, ლეყმე მა̄რ (ლშხ.) -- ამას თუ არ გააკეთებს, დასახრჩობი მყავს. ალ სხუ̂ლიუ̂ ჩუ ლეყმე ლი! (ლნტ.) -- ეს ლაწირაკი დასახრჩობია!
- ლეყუნზელა (-ლა̄შ, -ლა̄ლ) ბზ., ლეყუნზელა/ე (-იშ \ -ემ, -ა̈რ) ბქ. -- სავენახე (საყურძნე) ადგილი, ვენახი. ფელტა̈რისგა ჩია̄გ ლეყუნზელა ლი (ბზ. 44) -- ფერდობებში ყველგან

ვენახია. იხ. ლერწა̈ლ.

- ლეყუ̂ლუ̄რა̈ლ (-იშ, --) ბზ., ლეყუ̂ლურა̈ლ ბქ., ლეყუ̂ლუ̄რა̈ლ ლშხ., ლეყუ̂ლულა̈ლი ლნტ. -- დასაცილებელი. აშხუ̂ ბოგქა ალჲა̈რს ჩუ ლეყუ̂ლუ̄რა̈ლ ხა̈დხ (ბზ. 294) -- ესენი ერთ ხიდზე ერთმანეთს უნდა დასცილებოდნენ. დის ი გეზალს ხოლა ლეყუ̂ლურა̈ლ ხადდახ (ბქ.) -- დედას და შვილს დაშორება უჭირდათ (ცუდი დასაცილებელი ჰქონდათ).
- ლეყფჳნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნემ, -- ბქ., -ნე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. დასაბეგვი; მოსათელი (ხამი ტილო...). სგუ̂ირ ჩუ ლეყფჳნე ლასუ̂ (ბქ. 307) -- ხამი ტილო მოსათელი იყო. 2. მოსაკოდავი (წისქვილის ქვა). ლეგუ̂ერი შირა ჩუ ლეყფჳნე ლი (ლნტ.) -- წისქვილის ქვა მოსაკოდავია.
- ლეშგდე (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დემ, -- ბქ., -დე̄შ, -- ლშხ.), ლეშკედე (-ჲშ, --) ლნტ. -- საკადრებელი, საკადრისი. ლეზებ იმგუ̂ა იშგდი, ლეჩემ ესერი ლეშგდე ლი (ანდ.) -- ჭამას სადაც კადრულობ, შრომაც იკადრეო (საჭმელი სადაც შეიძლება მიირთვა, საქმეც საკადრებელიაო). ზურა̈ლს ლეშგდე ხა̈რ, ჲალო მაჲ ჩომნას? (ლშხ.) -- ქალმა უნდა იკადროს, აბა რა ქნას? მა̈გ ლეშკედე მა̈დ ლი (ლნტ.) -- ყველაფერი საკადრებელი არ არის.
- ლეშგი1 (-ა̈შ, --) ბქ. -- გადასახურავი (სახლი). ქორ ლეშგი ლასუ̂ (ბქ.) -- სახლი გადასახურავი იყო.
- ლეშგი2 იგივეა, რაც ლე̄შგი.
- ლეშგუ̄რა̈ლ (-იშ, --) ბზ., ლეშგურა̈ლ ბქ., ლეშგუ̄რა̈ლ ლშხ., ლელშკუ̂ირ2 ლნტ. -- 1. სასირცხვილო. ალა ლეშგუ̄რა̈ლ გუ̂ეშ ლი (ბზ.) -- ეს სასირცხვილო საქმეა. 2. მოსარიდებელი. ყორსქა̈მჩუ̂იშ ხოშილ ესერ ლეშგურა̈ლ ლი (ანდ.) -- უცხო (კარსგარეთა) უფრო მოსარიდებელიაო. ლეშგუ̄რა̈ლ მა̄რას მათხუ̂არა̄შ დე̄მ ასგუ̂რეხ (ლშხ.) --

მოსარიდებელ კაცს კერიის უკან არ სვამენო.

- ლეშდჲბ (-იშ, --) ზს., ლეშდაბ ლშხ., ლეშტჲბ ლნტ. -- სამუშაო. ალდჲრს ლინთჷისგა ლეშდჲბ ხულჷახ (ბქ. 2) -- ზამთარში ამათ სამუშაო აქვთ. ლეშდჲბ მჷშდჲბს ესერ ოხღელი (ანდ.) -- სამუშაო მომუშავეს ელოდებაო. [მა̄რალ] ლეშდაბს ხეთხე̄ლიხ (ლშხ. 23) -- კაცები სამუშაოს ეძებენ.
- ლეშდე (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დემ, -- ბქ., -დე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- {გადა}საყრელი. ყორქა ლეშდე მალჷან დჲს ხულჷე (ბქ.) -- გარეთ გადასაყრელი ქონება არავის აქვს. ზმნს. -- გადასაყრელად. ზურა̄ლ ეჭკაჲ დიდარ ლას, ერე ლეშდად ხულჷანდა ქონება (ლშხ.) -- ქალი ისეთი მდიდარი იყო, რომ ქონება თავსაყრელად ჰქონდა. კჷეცენა̈ ფექ ქა ლეშდად ლოქ ხა̈ლჷენახ (ლნტ. 103) -- პურის ფქვილი თავსაყრელი (გადასაყრელად) ჰქონიათო. ფა̈ტჷ მა̈ჲ ჯა̄რ? -- ქათლჿ ლეშდე (პოეზ. 254) -- ფეტვი რად გინდა? -- ქათმის დასაყრელად.
- ლეშდმა̈რ (-იშ, -მარა̈ლ ბზ., -მარა̈რ ბქ.), ლეშტმარ (-ა̄ლ) ლშხ., ლეშტმა̈რ (-მარა̈ლ) ლნტ. -- საყურე. ჷერს ხეჩდახ ჷარჩხლიშ ხოხრა მჷსკდა̈რ, ჩაბრასტა̈რ ი ლეშდმარა̈რ (ბქ. 195) -- მიწას ურევია ვერცხლის პატარა ბეჭდები, ჩაფრასტები და საყურეები. გუშგჷე თერღლას ჷოქრე ლეშტმარა̄ლ ხულჷა (ლშხ.) -- ჩვენს რძალს ოქროს საყურეები აქვს. ჭყინტე ოჯა̈ხ ხოჲდა დენას... ლეშტმარა̈ლს (ლნტ. 46) -- ბიჭის ოჯახი გოგოს მიუტანდა საყურეებს.
- ლეშდრა̈ნი (-ნი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეშტრანი (-ნი̄შ, --) ლშხ., ლეშტრა̈ნი (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასაგრეხი. იმემ ესერ ხეჩენი ლეშდრა̈ნიდ (ბქ. 53) -- რისი (ძაფი) ემჯობინება დასაგრეხადო? ქიპ მადა ლეშტრა̈ნი (ლნტ.) -- ძაფი უნდა დამეგრიხა.
- ლეშდლჷი (-ჷი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლეშთხჷი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჷი̄შ, -არ ლშხ.), ლეშტხჷი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დასამარხი. ჯ' ე̄სერ ლჷცთ'ა̄შყდენი ი ლეშდლჷი მა̄მ ხე̄რიხ (ბზ. 429) -- მე წყალში

ჩავვარდები და დასამარხი არ გეყოლებითო. ნიშგ' ესერ თან-ნა̈თსა̈უ̂ს ნიშგე ჯიჯუ̂ ლეშთხუ̂იდ ახშდეხახ ჟი (ბქ. 206) -- ჩვენს ნათესაობას ჩვენი ძვალი დასამარხად დაჰკარგვიათო. ლუუ̂არდ ლეშთხუ̂ი ლი ამშა მჷჩომ (ლშხ.) -- ამის გამკეთებელი ცოცხლად დასამარხია. ჩუ ლეშტხუ̂ი ლი ალ ლჷდგა̈რ ჩა̈ჟ (ლნტ.) -- ეს მკვდარი ცხენი დასამარხია.

- ლეშედ1 (-იშ, --) -- საშველი, დასახმარებელი. ჲა̈რ ესერ ლეშედ ლი ი ჲა̈რ -- მაშედ (ანდ.) -- ზოგი საშველია და ზოგი -- მშველელიო. ლეშედ ხა̄და მიჩა გეზლაშდ (ლშხ.) -- თავის შვილს უნდა დახმარებოდა. ეშა̈შდ ჯარ ლეშედ? (ლნტ.) -- ვის უნდა დაეხმარო?
- ლეშედ2 (-იშ, --) ბქ. -- გამძლე (მსხალი). ლეშედ უ̂იცხს ლინთუ̂ისგა ლჷცშუ̂ გუ̂ეში რაყთეჲსგა აჰრეხ ი ობა̈შქა გეჭნი (ბქ.) -- გამძლე მსხალს ზამთარში წყლით სავსე კასრში ყრიან და დიდხანს ძლებს.
- ლეშელდა̈ნი იგივეა, რაც ლეშჷლდა̈ნი.
- ლეშთხუ̂ი იგივეა, რაც ლეშდღუ̂ი.
- ლეშკედე იგივეა, რაც ლეშგდე.
- ლეშკი იგივეა, რაც ლე̄შგი.
- ლეშნაურე, ლეშნაური იგივეა, რაც ლეშნა̄უ̂რე.
- ლეშნა̈რი იგივეა, რაც ლეშნა̄უ̂რე.
- ლეშნა̄უ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლ) ბზ., ლეშნა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეშნაურე (-რე̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. ლეშნაური (-ჲშ, -რალი) ლნტ. -- მოსაშინაურებელი. ჴა̈ნ მახან მა̄დ ლეშნა̄უ̂რე (ბზ.) -- ხარი ხელახლა უნდა მომეშინაურებინა (მოსაშინაურებელი მყავდა). მა̈ხე თელღჷრა ცხა̈კუ̂ ლეშნა̈რი ესერ ლი (ანდ.) -- ახალი რძალი მოსაშინაურებელი ქორიაო. ალე ფურ ლეშნაური ლი (ლშხ.) -- ეს ძროხა მოსაშინაურებელია. ალ ხა̈მ ცხეკდ ლას მეჩედე ი ათხე ლეშნაური

მარ (ლნტ.) -- ეს ღორი ტყეში იყო გასული და ახლა უნდა მოვაშინაურო (მოსაშინაურებელი მყავს).

- ლეშოლდა̈ნი იგივეა, რაც ლეშგლდა̈ნი.
- ლეშტა̈ბ იგივეა, რაც ლეშდა̈ბ.
- ლეშტმარ, ლეშტმა̈რ იგივეა, რაც ლეშდმა̈რ.
- ლეშტრანი, ლეშტრა̈ნი იგივეა, რაც ლეშდრა̈ნი.
- ლეშტხჳ̂ი იგივეა, რაც ლეშდლჳ̂ი.
- ლეშჳ̂ემ1 (-იშ, --) ბქ. -- დასანთები.
- ლეშჳ̂ემ2 (-იშ, --) ლნტ. -- დასასვენებელი. ეში ლეშჳ̂ემ ხარახ ეჩეჩუ (ლნტ. 104) -- იქ მაინც დასასვენებელი გაუხდათ.
- ლეშყჳ̂დი (-დი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), ლეშყჳ̂ედი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გასარეცხი. კულიჲაქ მა̈ტყ მა̈ნკჳ̂ი ქა ლეშყჳ̂დი ლი (ბქ. 305) -- საშალე მატყლი ჯერ უნდა გაირეცხოს. კჳ̂ეცნა კაკალ ლეშყჳ̂დი მა̄რ (ლშხ.) -- პურის მარცვალი უნდა გავრეცხო. ლერექჳ̂ალ ლიხ ლეშყჳ̂ედი (ლნტ.) -- ტანსაცმელი გასარეცხია.
- ლეშყჳ̂ედი იგივეა, რაც ლეშყჳ̂დი.
- ლეშხბი (-ბი̄შ, -- ბზ., ლშხ. -ა̈შ, -- ბქ.), ლეშხები (-ჲშ, --) ლნტ. -- {შე}საკერავი. ლერქჳ̂ა̈რიაქ ლეშხბი ქორისგა აშ ხოჰრახ (ბქ.) -- ტანისამოსად შესაკერავი სახლში თავსაყრელი აქვთ. გიგას მიშგჳ̂აჳ̂ კაბ ლეშხბი ხა̄და (ლშხ.) -- დეიდას ჩემთვის კაბა უნდა შეეკერა (შესაკერი ჰქონდა). ლეშხებიდ ლნტ., ზმნს. -- შესაკერად. [დენას] ახოჯიდა ბლუზა̈-შალჳ̂ა̈რ ლეშხებიდ (ლნტ. 167) -- გოგოს "ბლუზა"-შარვალი შესაკერად მოუტანია.
- ლეშხები იგივეა, რაც ლეშხბი.

- ლეშხი (-ხი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- {და}საწვავი. მა̈ მა̈ნკუ̂ი ლეშხი (= ზექ) ხეკჷრქიხ, ძერს ჟი იტყბეხ (ბქ. 235) -- როგორც კი დასაწვავი (= შეშა) შეხვდებათ, ხორცს შეიწვავენ. ლეშხი ლი ისგუ̂ი ნა̄ჲრენა̄ლ (ლშხ.) -- შენი ნაწერები დასაწვავია. ქა ლახქუთანდ ლეშხი დუ̂ეშდიშ (პოეზ. 182) -- დაიძარით დასაწვავ ორშაბათს.
- ლეშხუ̂ნი (-ნი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ, ლშხ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, ლნტ.) -- შესანახი. მუშხუ̂ნის ლეშხუ̂ნი ესერი ხეკუ̂ეს ხულუ̂ანდეს (ბქ.) -- შემნახველს შესანახიც უნდა ჰქონდესო. ლეშხუ̂ნი გუ̂ა̈რჯილს სკა ხუ̂ა̈დესკდ წა̈თხისა (ლნტ. 38) -- შესანახ სულგუნს წათხში ჩავდებთ. გადატ. მოსავლელი. ამთა̄ნ ლეშხუ̂ნი ჩა̄ჟ მა̄ მიწუ̂ა (ლშხ.) -- ამისთანა კარგი შესანახი ცხენი არ მინახავს.
- ლეშგლდა̈ნი (-ნი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეშგლდანი (-ნი̄შ, --) ლშხ., ლეშელდა̈ნი (-ჲშ, --) ლნტ. -- დასათვლელი. ლუუ̂არ ი ლჷდგარ ლოქ ხა̄რა ლეშგლდანი (ლშხ. 60) -- ცოცხალი და მკვდარი უნდა დათვალოსო. თეთრ მარ ლეშელდა̈ნი (ლნტ.) -- ფული უნდა დავთვალო.
- ლეჩაფულ იგივეა, რაც ლეჩაფჷლ.
- ლეჩდი̄ნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლეჩდინე (-ნემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) 1. გასარევი. ქანა̈შ გიმზა̈შს ნაყუნდ იჳმა̈რიხ, ლეჩდინად ი ლეზთუნად (ბქ. 282) -- კანაფის თესლს შეჭამანდად ხმარობენ (სხვა რამეში) გასარევად და ზეთის გამოსახდელად. 2. ასარევი, მოსარევი. ლეარა̈ყი მარ ლეჩდინე (ლნტ.) -- საარაყე (მასალას) უნდა მოვურიო.
- ლეჩემ იგივეა, რაც ლეჩუ̂მე.
- ლეჩი̄ჟე (-ჟე̄მიშ, -ჟა̄ლ ბზ., -ჟე̄შ, -ჟე̄ლ ლშხ.), ლეჩიჟე (-ჟემ, -ჟოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ცოლსათხოვი ("სიძედ გასახდომი"). ეჯჟი̄უ̂ ლაჯშედა მიშგუ̂ი ლა̈მზჷრ-ე დო̄მთე ლეჩი̄ჟად მაყა (ბზ. 316) -- ისემც შეგეწიოს ჩემი სალოცავი, არსად გასასიძებლად ვვარგოდე. ლეჩი̄ჟე

გეზალ მაყა (ლშხ.) -- ცოლსათხოვი შვილი მყავს.

- ლეჩი̄ჟჷ̄რი იგივეა, რაც ლეჩჟჷ̄რი.
- ლეჩომ იგივეა, რაც ლეჩუ̂მე.
- ლეჩჟჷ̄რი (-რი̄შ, -რა̈ლ) ბზ., ლეჩჟჷრი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ლეჩი̄ჟჷ̄რი (-რი̄შ, -რალ) ლშხ. -- სასიძო. ფუსდ კე̄სა̈რ, სი ჯეშგდი, ეჯჟი ლეჩჟჷ̄რი ჯითხ (ბზ. 314) -- უფალო კეისარო, შენ რომ გეკადრება, ისეთი სასიძო გიშოვე. ლეჩჟჷრი ბიძის გუ̂ა̈მიდ ხალტჷნ (ბქ.) -- სიმამრს სასიძო ძალიან უყვარდა. ეჩჷნღო ჟენგენი ლეჩი̄ჟჷ̄რი̄ მუ (ლშხ. 30) -- შემდეგ ადგება სასიძოს მამა. იხ. ჩიჟეაქ.
- ლეჩუ̂მე (-მე̄მიშ, --) ბზ., ლეჩემ, ლეჩომ ბქ., ლეჩომ (-იშ, --) ლშხ., ლეჩუ̂ემ ლნტ. -- გასაკეთებელი, საქმნელი, შესასრულებელი. ეჯა ქა ლა̈ჯთუ̂ე̄ნი, იმჟი̄უ̂ ჯა̈̄ცეს ლეჩუ̂მე (ბზ. 304) -- ის გასწავლის, თუ როგორ უნდა გააკეთო (გქონდეს გასაკეთებელი). [ზურალ] გუ̂ა̈მი ლეჩომ ეჯღა̈ი დემგუ̂აშუ̂მოშ იჩმუდ (ბქ. 291) -- ქალი მძიმე გასაკეთებელ საქმეს მაინც ვერაფერს აკეთებდა. ლეჩმე-უჩმა მაგ ჩუ მიჩმინა (ლშხ. 82) -- გასაკეთებელი და გაუკეთებელი -- ყველაფერი მიქნია. ლეჩუ̂ემ-ლექუ̂ისკ მჷრეს ა̈ჯშტახ (ლნტ.) -- ალბათ საქნელ-სალაპარაკო შემოგელია.
- ლეჩფჷლი (-ლი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლეჩფჷლ (-იშ, -არ) ლშხ., ლეჩაფულ (-ა̈ლ) ლნტ. -- საფეხსაცმლე, საქალამნე (ტყავი). ჴანი ტუფ მაჩე̄ნე ლეჩფჷლ ლი (ლშხ.) -- ხარის ტყავი ყველაზე უკეთესი საფეხსაცმლეა. ეჭკა̈ლი ლოქუ ხაჴიდ მათრა̈ხ, ერე ეშხუ ლეჩაფულ ლოქ ჟ'ახანკუ̂არნას ტუფ (ლნტ. 231) -- ისე{თი} დამარტყი მათრახი, რომ ერთი საქალამნე ტყავი ამძვრესო.
- ლეჩხტერ (-იშ, --) ბქ., ლეჩხჷტ ლნტ. -- ქვიანი, ღორღიანი ადგილი. იმდ ჯადა ალ

ლეჩხჷტისა ქორა ლიგემ? (ლნტ.) -- ამ ქვიან ადგილზე სახლის დადგმა რად გინდოდა? ქა̈მეჩედხ ი ეჩეხენ ასახჳ̂იახ ლეჩხჷტ (ლნტ. 104) -- გასულან და გაღმა (იქით) დახვედრიათ ქვიანი ადგილი.

- ლეცა̈გ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლეცაგა (-გა̄შ, --) ლშხ. -- ეკლიანი (ადგილი), ეკლნარი. მუბირისგა ბეფშჳ̂ს დეშ ესწჳ̂ე̄ნა ი ლეცა̈გჟი ალგურნე̄ლი (ბზ.) -- სიბნელეში ბავშვს ვერ დაუნახავს და ეკლნარზე გაგორებულა. სურუ ლეცაგ ლი ამექა (ლშხ.) -- აქაურობა ძალზე ეკლიანია. [ხა̈ლხს] ხა̈კჳ̂ედახ ჩუ ლიგენე, მარე სურუ ლეცა̈გ ლჷმა̈რელი (ლნტ. 103) -- ხალხს გაჩერება (დადგომა) ნდომებია, მაგრამ ძალიან ეკლიანი (ადგილი) ყოფილა.
- ლეცი̄რი (-რი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ლეცირი (-ა̈შ, --) ბქ., ლეცირე (-ჲშ, --) ლნტ. 1. გასაფცქვნელი, კანგასაცლელი. ჲერხი მელა̈რ ქა ლეცირი ლიხ ი ეჯჟი ლეზებ (ბქ.) -- ზოგი ბალახეული იფცქვნება (გასაფცქვნელია) და ისე იჭმევა. 2. ბოტ. წართხალი. მელა̈რლისგა ლეზობდ იმა̈რგხ: ტკიც, ლეცირი... (ბქ. 282) -- ბალახეულ{ებ}ში საჭმელად ვარგა: კენკეშა, წართხალი.
- ლეცლჷგლე იგივეა, რაც ლეცლჷ̄რე.
- ლეცლჷ̄რე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რე̄შ, -- ლშხ.), ლეცლჷრე, ლეცრჷლე (-ლემ, --) ბქ., ლეცლჷგლე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დასახევი, დასაგლეჯი. [და̈შდჳ̂] ესერ ლეცრჷლად და̈ს აზარე (ბქ. 236) -- დათვი დასაგლეჯად არავის ზოგავსო. მეჳ̂არ მადაკლებ ალ კაბ ლეცლჷგლედ (ლნტ.) -- ეს კაბა დასახევად ძალზე მენანება.
- ლეცჳ̂ემი იგივეა, რაც ლეცჳ̂მი.
- ლეცჳ̂მა̈რ (-იშ, --) ბქ., ლეცომა̈რ ლნტ. -- მოხარშული ყველი. ალა̈რ ლეცჳ̂მა̈რს იჩოხ (ბქ. 80) -- ესენი ლეცვმარს აკეთებენ. იხ. თა̈შმჷჯა̈ბ.

- ლეცჳ̂მი (-მი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეცჳ̂ემი (-იშ, --) ლნტ. 1. წასასმელი. ფჷრი ჩაფლა̈რე ლეცჳ̂მიდ ხამემ ნაცმუნს იჳმა̈რიხ (ბქ.) -- გამხმარ ფეხსაცმელზე წასასმელად ღორის ქონს ხმარობენ. 2. კარაქი, ერბო. [მოლად] ლეგმერდე ლაჲსგნჯაჳ̂ე ი ჟაგრა̈რდ იჰერ ლეცჳ̂მი (ბქ. 133) -- მოლამ ავადმყოფი გასინჯა და წამლად ერბო ითხოვა. დიეშ ლიმზურ გეზალს თჳ̂ი-ლეცჳ̂მიდ ესერ ხესპი (ანდ.) -- დედის ლოცვა შვილს თაფლ-კარაქად შეერგებაო.
- ლეცჳ̂რე (-რე̄მიშ, -ა̄ლ ბზ., -რემ ბქ., -რეშ, -რე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- {და}სატოვებელი. ლეცჳ̂რა გჳ̂ა̈რდ ლჳ̂აჟმარემ გჳ̂ი ემაჳ̂ ხედიჳ̂, მიჩა გჳ̂აშჳ̂ მოლა ჟი ხა̈ჭმინა ჩუ ლირგაჳ̂ა̈ლდ (ბქ. 294) -- მისატოვებელს მამაკაცის გული თუ ექნებოდა, მისი საქმისათვის უსათუოდ შურს იძიებდა. იმნარ ლოქ ოთსერა ამთა̄ნ ჩა̄ჟ ამჟი ლეცჳ̂რად? (ლშხ. 72) -- რისთვის გაიმეტე ამისთანა ცხენი ასე დასატოვებლად?
- ლეცხეკ (-იშ, --) ბზ., ქს., ლეცხკერ ბქ. -- ტყიანი (სატყეო ადგილი); ტყე. ლეცხკე̄რას ლგმგენ შჳ̂ანე ჯა̈რ (ბზ. 4) -- სვანეთის ჯარი ტყიან ადგილას მდგარა. გუშგჳ̂ე ქორ ჟიქა̄ნ ძღჳ̄დ ლეცხეკ ლი (ლშხ.) -- ჩვენს სახლს ზემოთ დიდი ტყეა. ალ ლეცხეკისა ხოგხ ქორ (ლნტ.) -- ამ ტყეში სახლი უდგათ.
- ლეცხი̄და̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლეცხიდა̈ლ ბქ., ლნტ., ლეცხი̄და̄ლ ლშხ. -- დასაწუნი (წუნის ასაღები). მეცხიდა̈ლს ლეცხიდა̈ლ დემეგ ესერ ათშდეხა (ანდ.) -- წუნიას დასაწუნი არ გამოელიაო. ისგჳ̂ი ლეცხი̄და̄ლ მაჲ ხა̄რ ეჯის? (ლშხ.) -- იმას შენი დასაწუნი რა აქვს? მა̈ ა̈რი ამეჩუ ლეცხიდა̈ლ? (ლნტ.) -- აქ რა არის დასაწუნი? იხ. ლეწნა̈ი.
- ლეცხკერ იგივეა, რაც ლეცხეკ.
- ლეძჲენი იგივეა, რაც ლეძჰენი, ლეჲსენი.
- ლეძხა̈ლი (-ლიშ, --) ბზ., ლეძხალი, ლეზხალი ლშხ., ლეზხა̈ლი (-ა̈შ --) ბქ., ლნტ. --

გასარეკი, გასადენი, შესაძახებელი (საქონელი). დჷბჟი ამსოლდ ჳ̂ეთხმა̈ლშალ ლეზხა̈ლი ესერ ლი (ანდ.) -- მოუქნელი ადამიანი პირუტყვივით გასადენიაო. კუმაშ დერ მა̄ ხი ლეძხალი! (ლშხ.) -- გასარეკი საქონელი ხომ არა ხარ!

- ლეძჰენი, ლეჷსენი (-ნი̄შ, --) ბზ., ლეძჷენი ლშხ., ლეზჰენი (-ა̈შ, --) ბქ., ლეზჷენი (-ჷშ, --) ლნტ. -- დასაკლავი. გჳ̂ეჯ ლეძჰენი მა̄რ (ბზ.) -- გოჭი უნდა დავკლა (დასაკლავი მყავს). ბა̈იშ ესერ ლეზჰენი ხარენა მიჩა გეზალს (ბქ. 213) -- ამაღამ[ინდელ] დასაკლავად უნდოდი ჩემს შვილსო. ბა̄ზი ხაკუ ალ ლაბნას ლიძჷენი (ლშხ.) -- ეს მოზვერი ამაღამ უნდა დაიკლას (უნდა დავკლა). ლეზიენი ლა̈ბენა ანჯიდხ (ლნტ.) -- დასაკლავი მოზვერი მოიყვანეს.
- ლეწა̈მ იგივეა, რაც ლენწა̈მ.
- ლეწნა̈ი (-ნა̈ი̄შ, --) ბზ., ლეწნა̈ჳ̂ი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჷშ, -- ლნტ.), ლეწნაჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, --) ლშხ. -- დასაწუნი. [შჳ̂ანა̈რ] ლეწნა̈ჳ̂ის, კუმა̈შ ირიჳ̂ ა გიმ, დემგჳ̂აშჳ̂ იჩდინახ (ბქ. 291) -- სვანები დასაწუნს, პირუტყვი იქნებოდა თუ მიწა, არაფერს გაირევდნენ. მა̈დ ლას ლეწნა̈ჳ̂ი ალ დენა (ლნტ.) -- ეს გოგო დასაწუნი არ იყო.
- ლეწჳ̂ერი იგივეა, რაც ლეწჳ̂რი.
- ლეწჳ̂ი̄ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̈ლი ბზ., -ლე̄შ, -ლა̄ლა ლშხ.), ლეწჳ̂ილე (-ლემ, -არ ბქ., -ჷშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- გასათხოვარი. მიჩ ესერ სემი დი̄ნა ხორი ლეწჳ̂ი̄ლე (ბზ. 313) -- მე სამი ქალიშვილი მყავს გასათხოვარიო. ლეწჳ̂ილე დრეჳ̂ჟი ქა გარ ესერ, ქა! (ანდ.) -- გასათხოვარი დროზე გაათხოვეო! ხენწიფს ხაყე̄ნა ზითუნახაჳ̂ ლეწჳ̂ი̄ლე (ლშხ. 67) -- ხელმწიფეს გასათხოვარი მზეთუნახავი ჰყოლია. ეჯ ხელწიფს ხეყადდა ლეწჳ̂ილალი სემი დენაგეზალ (ლნტ. 279) -- იმ ხელმწიფეს სამი გასათხოვარი ქალიშვილი ჰყავდა.
- ლეწჳ̂რემი (-მიშ, --) ბქ. -- გასანიავებელი.

- ლეწუ̂რი (-რი̆̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეწუ̂ერი (-ჲშ, --) ლნტ. -- შურისსაძიებელი. ლაწუ̂რია̈შ თეფს ლეწუ̂რი მა̈რემ ლაშდლუ̂იჟი აკუ̂ანახ (ბქ. 288) -- შურისსაძიებელ თოფს შურისსაძიებელი კაცის დამარხვისას გაისროდნენ. ჩუ ლეწუ̂ერი მარ მიშკუ̂ი მუხუ̂ბე (ლნტ.) -- ჩემი ძმისათვის შური უნდა ვიძიო (შურისსაძიებელი მყავს ჩემი ძმა).
- ლეწფარ იგივეა, რაც ლეწფერ.
- ლეწფერ (-იშ, --) ზს., ლშხ. \ ლეწფარ ლნტ., ბოტ. -- წიფლნარი. ლეწფერიშ ესერ და̈შუ̂დ ფა̈რუ̂ ლი, ლელუ̂მერიშ -- მეშხე (ანდ.) -- წიფლნარის დათვი რუხია, ნაძვნარის -- შავიო. გუშგუ̂ე ხამარ ლეწფერს ხამთქუ̂ახ (ლშხ.) -- ჩვენი ღორები წიფლნარს არიან შეჩვეული ("სჩვევიან"). ლეწფარი თხუ̂იმს კარტოფილ გუ̂ილაშა (ლნტ.) -- წიფლნარის თავში კარტოფილი გვითესია.
- ლეჭაშგრი იგივეა, რაც ლეჭშგ̄რი.
- ლეჭემ (-იშ, --) -- გამოსაკიდებელი, დასადევნებელი, გასაყოლი. გუმი მა̈ხრინდ შიშდ ესერ მოდე ლი ლეჭემ (ანდ.) -- გულისმოსვლას უცებ არ უნდა აჰყვეო. ლეჭემ მა̄რ ალ მა̄რემიშდ (ლშხ.) -- ამ კაცს უნდა დავედევნო. მა̈დ ჯადა მიშკუ̂ა̈შუ̂დ ლეჭემ (ლნტ.) -- არ უნდა გამომკიდებოდი (გამომყოლოდი).
- ლეჭემე იგივეა, რაც ლეჭმე.
- ლეჭენი იგივეა, რაც ლეჭუ̂ე̄ნი.
- ლეჭირ (-იშ, --) ზს. -- გასაჭირი, განსაცდელი. გეზლა̈შ ლეჭირ გეზალდ ხოშა დის ესერ ხოჭირ (ანდ.) -- შვილის განსაცდელს შვილზე მეტად დედა განიცდისო.
- ლეჭი̄რე (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რე̄შ, -- ლშხ.), ლეჭირე (-რემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გასაწვალებელი, საშრომი. დის გეზალ ჩიგარ ხოჟრი ლეჭირად (ბქ.) -- დედას შვილი

გასაწვალებლად ყოველთვის ეცოდება. ეჯა ჰედ ნა̈დიჯუ̂შ ლასუ̂ ლეჭირე, მოდეი -- ნალბაქუ̂შუ̂ (ბქ., ლხმ.) -- ის ან გადასახადით იყო გასაწვალებელი, ან -- ციხით.

- ლეჭკჷ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈̄ლ ლშხ.), ლე{ნ}ჭკჷრე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სადარდებელი, საზრუნავი. ა̈ლ გუ̂ეშ ლეჭკჷრე გუ̂არ (ლნტ.) -- ეს საქმე სადარდებელია (გვაქვს). დედეს ხუ̂ა̈̄ჲ ლეჭკჷ̄რე ხულუ̂ა (ლშხ.) -- დედას ბევრი საზრუნავი აქვს.
- ლეჭმე (-მე̄მიშ, -მა̈̄ლ ბზ., -მემ, -მოლ ბქ., -მე̄შ, -მე̄ლ ლშხ.), ლეჭემე (-ჲშ, -მალი) ლნტ. -- სათიბი, გასათიბავი. კუმში მჷლდელს ლეჭმაისგა ხე̄ქა... (ბზ. 340) -- საქონლის მწყემსს სათიბში უთხარი... ლეჭმე ლაროლისგა ჴედნი პირპილ... (ბქ. 70) -- სათიბებში მოდის სამყურა. [შუ̂ანს] ჩუ მასარდ ითხი ლეჭმე (ლშხ. 5) -- სვანეთში სათიბები ბლომად არის (იპოვება).
- ლეჭონე, ლეჭო̄ნე იგივეა, რაც ლეჭუ̂ე̄ნი.
- ლეჭუ̂ბა̈რ (-იშ, --) ბზ. -- ჭაობიანი (ადგილი). მეთხუ̂ია̈რ ათა̈̄სდ ლეჭუ̂ბა̈რს (ბზ. 424) -- მონადირე ჭაობიან ადგილს წააწყდა.
- ლეჭუ̂ე̄ნი (-ნი̄შ, -ნია̈რ) ბზ., ლეჭუ̂ენი, ლეჭენი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეჭო̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნე̄ლ) ლშხ., ლეჭონე, ლეჭუ̂ენი (-ჲშ, -ნალი) ლნტ. 1. შესახვევი, მოსახვევი. თხუმჟი -- აბურშუ̂იმიშ ლეჭენი (ბქ. 303) -- თავზე -- აბრეშუმის მოსახვევი. 2. ბქ., ლშხ., ლნტ. დასაბრუნებელი. შიშდ ქა ლეჭენი ხად ქალა̈ქხენ (ბქ.) -- ქალაქიდან მაშინვე უნდა გამობრუნებულიყო. ზურა̄ლს შიშდ ლეჭო̄ნე ხა̄და აგითე (ლშხ.) -- ქალი უცებ უნდა დაბრუნებულიყო სახლში. შიშტ ჯარ ლეჭუ̂ენი (ლნტ.) -- მალე უნდა დაბრუნდე.
- ლეჭყა̈რ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლეჭყარ ლშხ. 1. გაბმული ("გასაბმელი"); გასაჯანჯლებელი. ლეჭყა̈რ მჷხს ლჷჭყა̈რ ესერ გუ̂ა̈ლი ხაჭიმ (ანდ.) -- გაბმულ ("გასაბმელ") ავდარს გაბმული

დარი მოსდევსო. 2. ქს. გადადება ("გადასადები" ავადმყოფისა).

- ლეჭშხჷრა̈̄შ, ჭჷშხრა̈̄შ (-იშ, --) ბზ., ლეჭშხარა̈შ, ლეჭჷშხრა̈შ ბქ., ლეჭჷშხარა̄შ, ლეჭშხარა̄შ ლშხ., ლეჭხარა̈შ ლნტ. -- საფერხე, სასთუმლის საპირისპირო მხარე საწოლში. დიდ ხოხუ̂რა გეზალ ლეთხურმა̈̄შ ლა̈ჲყუ̂ინე, მანე̄სგრე ლეჭშხჷრა̈̄შ (ბზ.) -- დედამ უმცროსი შვილი სასთუმალთან ჩაიწვინა, შუათანა საფერხესთან. მუხუ̂ბოლ... ლეჭხარა̈შ ატყურდა (ლნტ. 260) -- ძმა საფერხესთან (ფეხთით) დაწვა.
- ლეჭშჷ̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლეჭშჷრი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეჭაშჷრი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საქმრო. ალ მახელუ̂ა̈ჟ ლა̈სუ̂ მინე ლეჭშჷ̄რი (ბზ. 332) -- ეს ახალგაზრდა (ვაჟკაცი) იყო მათი საქმრო. ა̈მიშ ესერ ლეჭშჷრიდ ჩუ ემა ხეყენი (ბქ. 216) -- ამის საქმროდ თუ ივარგებსო. ჯეჲ ლოქ ლი მიჩა ლეჭშჷ̄რი (ლშხ. 72) -- მე შენი საქმრო ვარო. ამ დუ̂რეს ა̈მეჯედ მიჩა ლეჭაშჷრი ა̈გხო (ლნტ. 240) -- ამ დროს მისი საქმრო შინ მოსულა.
- ლეჭხარა̈შ იგივეა, რაც ლეჭშხჷრა̈̄შ.
- ლეჭჷშხარა̄შ, ლეჭჷშხრა̈შ იგივეა, რაც ლეჭშხჷრა̈̄შ.
- ლეხე̄უ̂სა̈̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლეხე̄უ̂სა̈̄ლ ლშხ., ლეხეუ̂სა̈ლ ბქ., ლეხეუ̂სალი ლნტ. -- საუზმე (სასაუზმე). ალ ზაგარჟი გუ̂ა̈̄რ ლეხე̄უ̂სა̈̄ლ (ლშხ.) -- ამ გორაზე უნდა ვისაუზმოთ. ლადელი ეზერ ლეხეუ̂სალი აგუ̂აჯედა (ლნტ. 207) -- დღეს კარგად გვისაუზმია ("სასაუზმე მოგვსვლია").
- {ლ}ეხია/ი იხ. ხ-ეჰო̄ლი.
- ლეხია̈დ იგივეა, რაც ლეხჲადე.
- ლეხილ, ლა̈ხილ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლნტ., ლეხლერ ბქ., ლეხილა (-ლა̈̄შ, -ლარ) ლშხ. -- სახილე (ადგილი); ხეხილნარი. ამჷნჩუ ხოჩა ლეხილ ლი (ბზ.) -- ამის ქვემოთ კარგი სახილე

(ადგილი) არის. ჯუ̂ინლა̈რე ნა̈შნაუ̂ ლეხლერა̈რ ათხეი ეზარ იშნეხ (ბქ. 282) -- წინაპართა ნაშენი ხეხილნარები ახლაც კარგად ისხამს. ნაჲ ხოჩა ლეხილა გულუ̂ა (ლშხ.) -- ჩვენ კარგი ხეხილნარი (სახილე) გვაქვს.

- ლეხილა იგივეა, რაც ლეხილ.
- ლეხი̄და იხ. ხ-ეჰრ̄ლი.
- ლეხლერ იგივეა, რაც ლეხილ.
- ლეხჲადე (-დე̄შ, -- ბზ., ლშხ., -დემ, -- ბქ.), ლეხია̈დ (-იშ, --) ლნტ. -- გასახარი, სასიხარულო. ნალუ̂ჟურიშ ლითაუ̂ე ლეხია̈დ გუ̂ეშ ლი (ბქ.) -- ბიჭის დაბადება გასახარი საქმეა. ამჷნ ხოშა ლეხჲადე დე̄სამა ჯედნი ზაჲსა (ლშხ. 24) -- ამაზე დიდი სასიხარულო წლის მანძილზე არაფერია. ნომა ამასყა ამახუ̂ა̈ ლეხიადდ! (ლნტ.) -- ჩემს მტერს ნუ გაახარებ (ნუ გამხდი მტრის გასახარად).
- ლეხპე (-პე̄მიშ, -- ბზ., -პემ, -- ბქ., -პე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გასახეთქი, გასასკდომი. თემი ლეხპე მჷხპა ლედგა̈რიდ დემის აზარა (ბქ. 291) -- თვალგამოთხრილი გამომთხრელს სასიკვდილოდ არ ზოგავდა.
- ლეხუ̄რი იგივეა, რაც ლეხხუ̄რი.
- ლეხუ̂დი იგივეა, რაც ლეჰუ̂დი.
- ლეხუ̂ნა̈ლ, ლეხუ̂ნა̄ლ იგივეა, რაც ლეხუ̂ნა̈̄ლ.
- ლეხუ̂ნა̈̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლეხუ̂ნა̈ლ ბქ., ლნტ., ლეხუ̂ნა̄ლ ლშხ. -- {და}სამუქრებელი. ლა̈ხუ̂ნალლისგა ჲესუ̂ალა ლეხუ̂ნალ ესერ ისგალახეშდჷნა (ანდ.) -- დამუქრებაში ვიღაცას დასამუქრებელი შემოავიწყდაო. ჲარ ი̄რი ეჩა ლეხუ̂ნა̄ლ? (ლშხ.) -- მაგის დასამუქრებელი ვინ იქნება? ლეხუ̂ნა̈ლ ეშუ̂ა̈იშდ ჯარ, ეჯის ა̈სეხუნალენ (ლნტ.) -- ვისაც უნდა დაემუქრო

({და}სამუქრებელი ვისთანაც გაქვს), იმას დაემუქრეო.

- ლეხუ̂ტე (-ტე̄მიშ, -- ბზ., -ტემ, -- ბქ., -ტე̄შ, -ტე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) 1. ამოსაგდები, ამოსაწყვეტი. შდუგუ̂არ ლეხუ̂ტე გარ ლიხ (ბქ.) -- თაგვები გასაწყვეტებილა არიან. მუს დარ ოთსად სერ ლეხუ̂ტად (ლშხ.) -- მამას უკვე არავინ დარჩენია ამოსაწყვეტი. მა̈გ ლეხუ̂ტე ხიდ! (ლნტ.) -- ყველანი ამოსაწყვეტები ხართ! სოფელ მიცგხ ჰალალდ ლეხუ̂ტე (პოეზ. 62) -- სოფელი მეგულება ადვილად ამოსაგდები. 2. ზს. გასაჭრელი, ჩამოსაჭრელი. ლელუ̂დ ლი ლეხუ̂ტე ლეტყბიაქ (ბქ.) -- ხორცს უნდა მოეჭრას შესაწვავი (ნაწილი) (ხორცისთვისაა შესაწვავი მოსაჭრელი).
- ლეხხუ̄რი, ლეხუ̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ \ -ხუ̄რა) ბზ., ლეჲხური (-რიშ, -ხურა) ბქ., ლეჲხუ̄რი (-რი̄შ, -რიალ) ლშხ., ლეეხური (-რიშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- საცოლე. ციოყს სგუ̂ებინ ლეხხუ̄რი ლა̈ხზაზ (ბზ.) -- ციოყს წინ საცოლე შეეგება. მიჩა ლეჲხურიდ ყორ ჩოსკარე (ბქ. 214) -- თავისმა საცოლემ კარი გაუღო. ალეჲ მა̄მა ხაჯო̄ნდა მიჩა ლეჲხუ̄რი ზითუნახაუ̂ს (ლშხ. 70) -- ესეც არ ჰგავდა მის საცოლე მზეთუნახავს. ჭყინტს ხა̈ყენა მიჩა ლეჲხური (ლნტ. 270) -- ვაჟს თავისი საცოლე ჰყოლია.
- ლეჳა̈ნ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლეჳან ლშხ. -- უღელი ხარით ერთ გზობაზე გასაწევი ტვირთი (სახარე). მიჩა ჭა̈შდ ჟ'ანმა̄რე ჩხარა ლეჳა̈ნ ძლუ̂ენ (ბზ. 370) -- მისმა ქმარმა ცხრა მარხილი ძლვენი მოამზადა (ერთ გზობაზე გასაწევი).
- ლეჳა̈ნი იგივეა, რაც ლეჳნი.
- ლეჳდე (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დემ, -- ბქ., -დე̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) 1. {მო}სატანი, შემოსაზიდი. საკურთხალ ხა̄რ ლეჳდე ლჲდგარა პატრონ მეზგას (ლშხ. 42) -- მიცვალებულის პატრონ ოჯახს საკურთხები აქვს მისატანი. მა ჯუღუ̂ე ლეჳდე? (ლნტ.) --

რა გაქვს მოსატანი? 2. ბქ. გადასახდელი. გადან მიჩა დრეუ̂ჟი ლი ქა ლეკდე (ბქ.) -- ვალი თავის დროზეა გადასახდელი.

- ლეკედ (-იშ, --) -- მოსასვლელი. სი ლოქ ჯა̄რ ლეკედ ათხე (ლშხ. 76) -- ახლა შენ ხარ მოსასვლელიო. ბაზი ისკუ̂ეშხო მარ ლეკედ (ლნტ.) -- ამაღამ თქვენთან უნდა მოვიდე (ვარ მოსასვლელი).
- ლეკეშდე, ლეკეშტე იგივეა, რაც ლეკშდე.
- ლეკმა̈რი (-რი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), ლეკმარი (-რი̄შ, --) ლშხ. -- სახმარი, მოსახმარი. [ალჲა̈რდ] მინე ლეკმა̈რი̄ ხჷნსგა ქა̄ჰუ̂ედხ (ბზ. 405) -- ამათ თავიანთი სახმარის ნახევარი გაყიდეს. ლეკმა̈რიდ ლახა ხაკუხ, სიმინდს შიუ̂შუ̂ იჩხუ̂არეხ (ბქ. 231) -- სახმარად როცა უნდათ, სიმინდს ხელით {მო}ფშვნიან. ეჯის ჲარალ მაგ ხალუ̂ე̄ნა ლეკმარიდ მჷწჷხჟი̄ნ (ლშხ. 4) -- მას საჭიროების ჟამს მოსახმარად იარაღი ყველაფერი ჰქონია. თა̈შს ჩუ ხუ̂აჯმუნედ ი ჩუ ხუ̂აშხუ̂ნიდ ლინთუ̂ისა ლეკმა̈რიდ (ლნტ. 38) -- ყველს დავამარილებთ და შევინახავთ ზამთარში სახმარად.
- ლეკნი (-ნი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეკა̈ნი (-ჲშ, --) ლნტ. -- სახნავი, მოსახნავი. მიშგუ მუს ლეკნი ხარ გირკდა̈ნ მა̈გ (ბზ.) -- მამაჩემს ირგვლივ ყველაფერი მოსახნავი აქვს. ლეკნი გჷმა̈რს ჰა̈ნწს ხა̈დისგჷხ (ბქ.) -- სახნავ მიწებს ნაკელს აყრიან. ლჷ̄ნა ხენწიფდ ენტიხ სოფელ ი ლეკნი გიმარ ჲერხი (ლშხ. 4) -- შარშან ხელმწიფემ სოფელი და ზოგი სახნავი მიწა დაიბრუნა. ხელმწიფდ ლახუ̂ემ ეშტარა ლა̈დელი ლეკა̈ნი გიმ [გეზალს] (ლნტ. 395) -- ხელმწიფემ [შვილს] თვრამეტი დღის სახნავი მიწა მისცა.
- ლეკშდე (-დე̄მიშ, --) ბზ., ლშხ., ლეკეშდე (-დემ, --) ბქ., ლეკეშტე (-ჲშ, --) ლნტ. -- საყეფი. ნიშგუ̂ეჲ ჟეღს მა̄მ ხარ ლეკშდე (ბზ.) -- ჩვენმა ძაღლმა არ უნდა იყეფოს (არა აქვს საყეფი).

გადატ. ზურა̄ლს მაი ლეკშდე ხა̄და? (ლშხ.) -- ქალი რატომ ავობდა? (რა ჰქონდა საყეფი?)

- ლეკჷ̄რა̈̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლეკჷრა̈ლ ბქ., ლნტ., ლეკჷ̄რა̈̄ლ ლშხ. -- {შე}სავედრებელი, {შე}სახვეწარი. ლუ̂ეშგინპილს სგა ლეკჷ̄რა̈̄ლ ხა̄რხ ქორხა̈ნ პასხუ̂ი მჷტხა (ბზ. 14) -- ბოლოს შინიდან პასუხის დამბრუნებელი შესავედრებელი ჰყავთ. ლეკჷრა̈ლ მადმაგუ̂ეშ ხათჷმხ (ბქ.) -- სახვეწარი არაფერი სჭირთ. ჩიგარ ლეკჷ̄რა̈̄ლ იმჟი ხა̄რ? (ლშხ.) -- ყოველთვის სახვეწარი როგორ აქვს? ამშა ლეკჷრა̈ლ მა̈დმა ჯულუ̂ა (ლნტ.) -- ამის {შე}სავედრებელი არაფერი გაქვს.
- ლეჯა̈ბ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ლეჯაბ ლშხ. -- მოსახარში. ლეჯა̈ბ ლელუ̂ა̈რს ლუ̂აჟა̈რს ხა̈ბრეუ̂იხ (ბქ.) -- მოსახარშ ხორც(ებ)ს მამაკაცებს ჩააბარებენ. ზურა̄ლდ ჟენკიდ ლეჯაბ ლელუ̂ (ლშხ.) -- ქალმა მოსახარში ხორცი ამოიღო. ლეჯა̈ბ ლობიოს დედე ჲა̈შიკხენჟი სა̈ინშუ̂ იკედ (ლნტ. 37) -- დედა მოსახარშ ლობიოს ყუთიდან თეფშით იღებს.
- ლეჯგრი (-რი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- საკურთხი. მჷჯგრი ბაპს მიჩა საწესს ლახო̄ლნეხ ლეჯგრიხენქა (ლშხ. 25) -- მაკურთხებელ მღვდელს თავის წილს საკურთხიდან მისცემენ.
- ლეჯუ̂ი̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ) ბზ., ლეჯუ̂ირი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეჯუ̂ი̄რე (-რე̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ლეჯუ̂ირე (-ჲშ, -რალი) ლნტ. -- ხელსაკრავი, "საჯიკავებელი". კაჩჟი მანქანად ლეჯუ̂ი̄რი ნა̄დ (ბზ.) -- აღმართზე მანქანა "საჯიკავებელი" გაგვიხდა. ლამარგ ლაჩომთე აშ ესერ ლეგჭე ლი ი მამჭირა̈ აშ ლეჯუ̂ირი (ანდ.) -- ბეჯითი საქმისაგან მოსარიდებელია (დასაკავებელია), ზარმაცი -- საჯიკავებელიო. ჩიილა ლეჯუ̂ირე დუ̂ა̈რ ლი! (ლნტ.) -- ყოველთვის ხელსაკრავი არავინ არის!
- ლეჯუ̂რა̈ნი (-ნი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეჯუ̂რანი (-ნი̄შ, -ალ) ლშხ., ლეჯუ̂რან (-იშ, -ა̈ლ)

ლნტ. 1. ურდული. დӓ̂ჳს დეშ ოთსერა მიჩა გეზალ ლეჯჳ̂რანი̄ ლეყერდ ი ქӓ̄თყეჩა (ლშხ. 55) -- დევს თავისი შვილი ურდულის დასარტყმელად ვერ გაუმეტებია და მოშვებია. 2. ლილვი. ლეჯჳ̂რӓნიურ სӓჳ̂ ჩუ ხჳ̂ერნი (ბქ.) -- ლილვის გარეშე მარხილი დაიშლება.

- ლეჯში (-ში̄ში, -ӓ̈რ ბზ., -ӓ̈ში, -ӓ̈რ ბქ., -ში̄ში, -არ ლშხ.), ლეჯიში (-იში, --) ლნტ. -- {მო}საქსოვი. დედეს ლეჯიში ხӓ̄რ ლӓ̈დი (ბზ.) -- დედამ უნდა ქსოვოს დღეს (მოსაქსოვი აქვს). [მიშგჳ̂ა დის] ხოხალ ქანӓ̈ში ლილთე ლეჯიშდ (ბქ.) -- დედაჩემმა მოსაქსოვად კანაფის დართვა იცის. წინდӓ̄რ მӓ̄რ ლეჯში (ლშხ.) -- წინდები უნდა მოვქსოვო (მაქვს მოსაქსოვი). ლეჯიშს ფიშტჳ̂ეხ ეჩექა (ლნტ. 30) -- მოსაქსოვს უშვებენ იმაში.
- ლეჯში იგივეა, რაც ლეჯიში.
- ლეჰӓ̈ლ (-იში, --) ბზ., ლეჰიӓ̈ლ ბქ., ლეჲӓ̄ლ ლშხ., ლეჲӓ̈ლ ლნტ. -- საჩქარო, მოსასწრები. ლӓ̈ჲჰӓ̄ლას, ესჳ̂ӓ̈ჲს ლეჰӓ̄ლ ხӓ̄რ (ბზ.) -- იჩქაროს, ვისაც ეჩქარება (საჩქარო აქვს). ათხ' ესერ მიჩ ლეჰიӓ̈ლ ხარ ლӓ̈ზელალთე (ბქ. 263) -- ახლა მან წასვლა უნდა იჩქაროს. ლეჲӓ̄ლ გჳ̂ӓ̄რ ლახჳ̂თე ლი̄ზი (ლშხ.) -- მთაში წასვლა გვეჩქარება (საჩქარო გვაქვს).
- ლეჰდგრე, ლეჲდგრე (-რე̄მიში, -- ბზ., -რემ, -- ბქ.), ლეჲდგრე (-რე̄მიში \ -რე̄ში) ლშხ., ლეედღ̂ჳრე (-ჲში, --) ლნტ. -- სანანებელი. მიშგუ სჳ̂ინდის როქჳ̂ მӓ̄მ ჯიჯდენი ლეჰდგრად (ბზ. 283) -- ჩემი სინდისი სანანებელი არ გაგიხდებაო. ეჯას ესერ ჩიგარ ლეჲდგრე̄ჳ̂ ხӓ̄რ (ბზ. 412) -- იმას ყოველთვის სანანებელიმც ჰქონდესო. ლეჰდგრე გჳ̂იუჰჳ̂დობს ესერ ხოხალ (ანდ.) -- დანანება (სანანებელი) წინდაუხედაობამ იცისო. ლეედღ̂ჳრედ ნომა ӓ̈ჯესყენს მӓ̈გ (ლნტ.) -- სანანებელი არ გაგიხდეს ყველაფერი.
- ლეჰე-უჰა (-ჰӓ̄ში, -- ბზ., -ჰӓ̈ში, -- ბქ.), ლეჲე-უჲӓ̈ (-ჲში, --) ლნტ. -- თავს გადასახდელი; მოსალოდნელ-მოულოდნელი. ლეჲე-უჲა -- მӓ̈გ ჟახаჲე მიჩა გეზალდ (ლნტ.) -- მისმა შვილმა

თავს გადასახდელი ყველაფერი შეამთხვია. ლეჰე-უჰა მäგ მაჰენა (პოეზ. 154) -- მოსალოდნელი და მოულოდნელი -- ყველაფერი მომსწრებია.

- ლეჰეჳ (-იშ, --) ბქ. -- საყეფი. ჟალჳ ლეჰეჳ დემეგ ესერ ხოშთხენი (ანდ.) -- ძაღლს საყეფი არ გამოელევაო. იხ. ლეჯშდე.
- ლეჰიäლ იგივეა, რაც ლეჰǟლ.
- ლეჰნა ზს., ნეჰნა ბქ., ლე̄ნა, ნე̄ნა ლშხ., ლენა, ნენა ლნტ., ზმნს. -- შარშან, შარშანწინ ბზ. ლეჰნა გუ̄ნ მე̄ცხიǟრობ ლäსჳ (ბზ.) -- შარშანწინ დიდი სიცივეები იყო. ლე̄ნა ხენწიფდ ენტიხ სოფელ (ლშხ. 4) -- შარშან ხელმწიფემ სოფელი დაიბრუნა. ნენა ძღუდ მუსჳ ანჯად შუ̂äნს (ლნტ.) -- შარშან სვანეთში დიდი თოვლი მოვიდა.
- ლეჰრäყი (-ყი̄შ, --) ბზ., ლერäყი (-äშ, --) ბქ., ლე̄ჲრაყი (-ყი̄შ, --) ლშხ., ლეარäყი (-ჲშ, --) ლნტ. -- საარაყე (მასალა). ალä̃რს ფირქǟრ ლერäყიშ გუ̂ეში ხარენახ (ბქ. 11) -- ამათ საარაყე მასალით კასრები სავსე ჰქონიათ. ლეჲრაყის ლოქ აჯბიხ (ლშხ. 58) -- საარაყეს ხარშავენო. ალ ზურელäლ ლეარäყი უ̂ისკუ̂ს ი უ̂იცხს ალტჷნეხ (ლნტ.) -- ეს ქალები საარაყე ვაშლს და მსხალს ჯყლეტენ.
- ლეჰუნწუ̂ი იგივეა, რაც ლეჰჷნწე.
- ლეჰუ̂დი, ლეხუ̂დი (-დი̄შ, -- ბზ., -äშ, -- ბქ.), ლეუ̂დი (-äშ, -- ბქ., ლხმ., -დი̄შ, -- ლშხ.), ლეუ̂ედი (-ჲშ, --) ლნტ. 1. მისაცემი, გასაცემი. ისგუ ხეხუ̂ მიშგოჳ ჯǟრ ლეჰუ̂დი (ბზ. 305) -- შენი ცოლი მე უნდა მომცე. ჩი ლადეღ ესერ თუ̂ით სიმაქ ხარხ ქა ლეჰუ̂დი (ბქ. 40) -- ყოველდღე თითო ქალიშვილი უნდა მიეცათ (ჰყავდათ მისაცემი). ეჩა ნაფასდ კაკლარ ხǟრ ლეუ̂დი მჷყდის (ლშხ. 19) -- იმის საფასურად მარცვალი უნდა მიეცა მყიდველს. ქა ლეუ̂ედი ხადახ ალ დენა (ლნტ. 264) -- ეს ქალიშვილი უნდა მიეცათ (მისაცემი გაუხდათ). 2.

გასაყიდი. [ალას] ჩაფლა̈რ ესლჳ̂ა ლეჰჳ̂დიდ (ბზ. 427) -- ამას ფეხსაცმელები მიაქვს გასაყიდად. ბაჯუს ჴა̈ნ ლეჰჳ̂დიდ ხატკლებჷნ (ბქ.) -- ბაჯუს ხარი გასაყიდად ენანებოდა. ჲარ ლეხლი̄, საბრა, ლჷჯას ლეჳ̂დიდ?! (ლშხ. 8) -- ვინ შეელევა, ბეჩავო, რძეს გასაყიდად?!

- ლეჰჳ̂ნა̈რი (-რი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ლეჳ̂ნარი, ლემნარი (-რი̄შ, --) ლშხ., ლემნა̈რი (-ჲშ, --) ლნტ. -- მოსასმენი, გასაგონი. ლიწრა̈ლ ხოლა ლეჰჳ̂ნა̈რი ლი (ბქ.) -- ლანძღვა ცუდი მოსასმენია. ჩიგარ ლიცჳ̂ა̄ლ ხოლა ლეჳ̂ნარი ლი (ლშხ.) -- მუდამ ჩხუბი ძნელი მოსასმენია. ლემნა̈რიდ მა̈დ ხაყა ისკჳ̂ი გჳ̂ეშს (ლნტ.) -- შენი საქმე მოსასმენად არ ვარგა.
- ლეჰჷნწე (-წე̄მიშ, --) ბზ., ლეჰუნწჳ̂ი (-ა̈შ, --) ბქ. ლე̄ნწე (-წე̄შ, --) ლშხ., ლეა̈ნწე (-ჲშ, --) ლნტ. -- ნაკელმოსაყრელი. შჳ̂ანა̈რს მინე ლაჴა̈ნი გიმა̈რ ჳ̂იწყჳ̂დ ლეანწე ხარხ (ლშხ. 4) -- სვანები თავიანთ სახნავ მიწებს მუდამ ანოყიერებენ (ნაკელმოსაყრელი აქვთ).
- ლეჰჷრმა̈შ (-იშ, --) ბზ., ბქ. -- განთიადი, რიჟრაჟი. ლეჰჷრმაშთე ოთაგანდ შუკჳ̂ს (ბქ. 84) -- განთიადისას გავუდექით გზას. ალ მარემ ლეჰჷრმაშთე ხა̈ქჳ̂ე ქურილს: ბაღა̈როჳ̂ ანსყე! (ბქ. 146) -- ამ კაცმა განთიადისას გრდემლს უთხრა: ბალები გააკეთე!
- ლეჰჷრტა̈მ იგივეა, რაც ლერტა̈მ.
- ლე̄ბი (-ბი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლშხ., ლები (-ა̈შ) ბქ. -- ღიობი (თივის ჩასაყრელი დარბაზსა და მაჩუბს შორის). ალაჳ̂განდ დჲ̄ჳ̂ ლე̄ბი̄ თხუმჟი̄ნ ჩჳ̂ადყჳ̂ინე (ბზ. 414) -- ალავგანმა დევი (მაჩუბის) ღიობის თავზე დააწვინა.
- ლე̄ზი (-ზი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ლეზი (-ზიშ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- წასასვლელი; გასასვლელი; სავალი. [ეჯჲა̈რს] ამექა ხა̄რხ ლე̄ზი (ბზ. 317) -- მათ აქ უნდა გაიარონ (იმათ ამაზე აქვთ გასასვლელი). ქორთე დროჳ̂ჟი მარ ლეზი (ბქ.) -- სახლში დროზე უნდა წავიდე (მაქვს წასასვლელი). მე̄რმა მუხჳ̂ბას ლე̄ზი მჷრ ხა̄რა მიჩა ნა̄თი კერძ-მა̄რათე (ლშხ. 51) -- მეორე

ძმა თავის ნათესავ კაცთან უნდა წასულიყო (ჰქონდა წასასვლელი). ეჩოხ ეშხუ ზა̈ჲა̈ ლეზი ლოქ ხოზი (ლნტ. 251) -- იქამდე ერთი წლის სავალი მანძილიაო (უძევსო).

- ლე̄ზნე (-ნე̄მიშ, --) ბზ., ლე̄ზ{უ̂}ნე (-ნე̄შ, --) ლშხ., ლეზნე (-ნემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- სავალი. [ლახუ̂ბა] ჲარუ̂ ლა̈დღი ლე̄ზნა ქა̈ჩა̈დხ (ბზ. 383) -- ძმებმა ორი დღის სავალი გაიარეს. ჭუბერთე ეშხუ ლადღიშ ლეზნე ხოზი (ბქ.) -- ჭუბერამდე ერთი დღის სავალია. ჲერუ, სემი ლადღი ლე̄ზნას ლჷრიხ მეცართე მაგ (ლშხ. 11) -- ყველანი ორი, სამი დღის სავალზე მიდიან მკითხავთან. ჲერუ ლადღი ლე̄ზუ̂ნაჟი ლა̄შხხენ ლჷგ მურყუ̂ამ (ლშხ. 11) -- ლაშხეთიდან ორი დღის სავალზე კოშკი დგას.
- ლე̄ზუ̂ნე იგივეა, რაც ლე̄ზნე.
- ლე̄თ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ლეთ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. 1. ღამე. ლეთ ი ლადეღ უშხუ̂არ ესერ ხაჭიმხ (ხეცადუნა̈ლხ) (ანდ.) -- ღამე და დღე ერთმანეთს მისდევენო (ენაცვლებიანო). -- 2. ზმნს. ღამეს. ეჯა ლე̄თ კე̄ისა̈რ ი მიჩა აფხნეგა̈რ ჩუ̂ასა̈დხ დი̄კუ̂ენიშმჷყ (ბზ. 354) -- იმ ღამეს კეისარი და მისი ამხანაგები დიაკვანთან დარჩნენ. აშხუ̂ ლეთ მიშგუ მუხუ̂ბე... ლეშდერს კრებას არდა (ბქ. 201) -- ერთ ღამეს ჩემი ძმა ლეშდერში კრებაზე იყო.
- ლე̄თა̄ლი (-ლი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ლეთა̈ლი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლე̄თა̄ლი (-ლი̄შ, -არ) ლშხ., ლეთალი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- {გა}სანაწილებელი, {გა}საყოფი. მა̈ჲ ჯუღუ̂ეხ ღო ლე̄თა̄ლი? (ბზ. 279) -- მერედა რა გაქვთ გასაყოფი? ლეთა̈ლი მა̈ ლა̈სუ̂, ჩუ̂ადჷთალეხ (ბქ.) -- გასანაწილებელი რაც იყო, გაანაწილეს. ალ ლახუ̂ბას ფხულაქა ლეთლეჲ მა̄ ხასდახ ლე̄თა̄ლი (ლშხ.) -- ამ ძმებს გასაყოფი თითზე დასახვევიც კი არაფერი დარჩათ. იმალე ლეთალი ხუღუ̂ან (ლნტ.) -- რაღაც გასაყოფი ჰქონდა.
- ლე̄თი1 (-თი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ლეთი (-თიშ, --) ბქ., ლნტ., ზმნს. -- წუხელ. ეზერ ლე̄თ მა̄ღდა

ლე̄თი (ბზ. 59) -- კარგი ღამე მქონდა წუხელ. მიჩ' ესერ ქორ ლეთი ჩოლშიხელი (ბქ. 19) -- შენი სახლი წუხელ დამწვარაო. [დე̄ნას] ლე̄თი ძღვდ თგმი ხა̄რე̄ნა (ლშხ. 62) -- გოგოს წუხელ დიდი გაჭირვება ჰქონია. ლეთი... ჰ̈მსიწუ̂ენეხ ბეფში ჰ̈პიჲაქ (ლნტ. 317) -- წუხელ ბავშვის ნათლიად დამინახეს.

- ლე̄თი2 (-თი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ლეთი (-თიშ, --) ბქ., ლეთე (-ჲშ, --) ლნტ. -- გასაყოფი; წილად მისაცემი. ლახუ̂ბას ლჸ̈ზგა ჩუ ლეთი ოხვადხ (ბქ.) -- ძმებს სამოსახლო უნდა გაეყოთ (გასაყოფი გაუხდათ). ნამშაუ̂ მაგ უშხუ̂ა̈რისა ლეთე ხადახ (ლნტ.) -- ნამუშევარი ყველაფერი ერთმანეთში უნდა გაეყოთ (გასაყოფი ჰქონდათ).
- ლე̄თილადეღ, ლე̄თ-ლადეღ (-დღიშ, -დღა̈რ ბზ., -დღიშ, -დღარ ლშხ.), ლეთილადეღ, ლეთ-ლადეღ (-დღიშ, -დღა̈რ) ბქ., ლეთილა̈დეღ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დღე და ღამე, დღე-ღამე. სკარ უ̂ოშთხუ̂ ლეთ-ლადეღ ლჸ̈სუ̂ წეს (ბქ.) -- დღეობა ოთხი დღე-ღამე გრძელდებოდა (წესად იყო). [ჭყინტ] ჲეშდჲერუ ლე̄თ-ლადეღ ეხკუ̂ად ბროლი კოშკთეჟი ლჸ̄ზს (ლშხ. 72) -- ბიჭი თორმეტი დღე-ღამე მოუნდა ბროლის კოშკზე ასვლას. ლეთილა̈დეღ მი ხუ̂აშყიდხუ̂ი დედეს (ლნტ.) -- დედას მე სულ (დღე და ღამე) ვახსოვარ.
- ლე̄მნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლემნე (-ნემ, --) ბქ., ლემნუნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- შესაჭმევი. ზურუბხანს სანაფ ქორთ' ოხვიდა მიჩა დიეშ ლემნეჲაქდ (ბქ. 222) -- ზურუბხანს სინაფი (ვაშლი) შინ მოუტანია თავისი დედის(ათვის) შესაჭმევად. ალე ნაქა̈მი̄ ლე̄მნად მა̈დ შიდ (ლშხ. 15) -- ეს სტუმარს ("გარეულს") არ ეჭმევა.
- ლე̄ნა იგივეა, რაც ლეჰნა2.
- ლე̄ნშყე იგივეა, რაც ლენშყე.
- ლე̄ნწე იგივეა, რაც ლეჰვნწე.

- ლე̄ნხენი იგივეა, რაც ლენხენი.
- ლე̄ჲდღრე იგივეა, რაც ლეჲდღრე.
- ლე̄ჲრაყი იგივეა, რაც ლეჰრა̈ყი.
- ლე̄ტუ̂ ბზ., ლშხ., ლეტუ̂ ბქ., ლნტ. -- გასაქცევი. ლე̄ტუ̂ მა̄რ ამხენისა (ლშხ.) -- აქედან უნდა გავიქცე (გასაქცევი მაქვს). ბაზი ლოქ ლენტეხა̈ჲ ჯა̈რ გუ̂ეფეშტუ̂ენი ი ლეტუ̂ გუ̂არ (ლნტ. 93) -- ამაღამ ლენტეხის ჯარი {და}გვესხმის და უნდა გავიქცეთო (გასაქცევი გვაქვსო).
- ლე̄უ̂ნარი იგივეა, რაც ლეჰუ̂ნა̈რი.
- ლე̄ქი̄ლ-ბე̄დი̄ლ (-ა̈შ, --) ბზ. -- უმწეობა, ბეჩაობა. ტეტა̄̈რ გიე̄რგი̄ლ ჯუ̂ინელ ლე̄ქი̄ლ-ბე̄დი̄ლს ლა̈ხტა̈ხ (ბზ. 321) -- ნაცარქექია გიერგილი ძველ უმწეო მდგომარეობას დაუბრუნდა.
- ლე̄ქუ̂ი̄სგ (-იშ, --) ბზ., ლე̄ქუ̂ი̄ს (-იშ, --) ლშხ., ლექუ̂ისგ (-იშ, --) ბქ., ლექუ̂ისკ (-იშ, --) ლნტ. -- სათქმელი. მემზგრა̄̈ლის მა̈ჲ ხეკფი ლე̄ქუ̂ი̄სგდ, ჩი̄ ყგლე (ბზ. 12) -- მლოცველი, სათქმელად რასაც საჭიროდ თვლის, ყველაფერს ამბობს. მა̈გ ლექუ̂ისგდ დემ ესერ იმა̈რგ (ანდ.) -- ყველაფერი არ ითქმის (სათქმელად არ ვარგაო). ალ ქართულ ლე̄ქუ̂ი̄სს ლე̄ქუ̂ნეხ მე̄რმე წყება არა მა̄რე (ლშხ. 21) -- ამ ქართულ სათქმელს მეორე წყება რვა კაცი იტყვის. ქუ̂ერწილ, მა ლექუ̂ისკ ლი, ჩუ̂ახუ̂არ (ლნტ. 50) -- ქორწილი, რა თქმა უნდა (რა სათქმელია), ჩაიშალა.
- ლე̄ქუ̂ნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), ლექუ̂ნე (-ნემ, --) ბქ., ლე̄ქნუ̂ნე (-ნეჲშ, --) ლნტ. -- სათქმევინებელი. ლინწირ ისგალალ ესერ ლექუ̂ნე ლი (ანდ.) -- ჯობნა უნდა ალიარებინო (სათქმევინებელია). ქა ლექნუნე ლი ალ ბებშიშდუ̂ მა̈გ (ლნტ.) -- ამ ბავშვისათვის ყველაფერი სათქმევინებელია.
- ლე̄ყი (-ყი̄შ, -ყჲა̈რ ბზ., -ყი̄შ, -ა̄რ ლშხ.), ლეყი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეყი, ლეყეი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ.

1. ამოსაყვანი, გამოსაყვანი, ასაყვანი. ბეფშუ̂ ეშ ლე̄ყი ლა̈სუ̂ ნაშხატუ̂ქა (ბზ.) -- ბავშვი ღობეზე გადმოსაყვანი გახდა. 2. შეჭამადთან მისაყოლებელი (პური, მჭადი...). ტაბა̈გ ლეჟა ადაწყეხ სა̈უ̂იჭმ ლეყი-ნაყუნს (ბქ. 75) -- ტაბაკზე აწყობენ სამარხვო შეჭამად-მისაჭმელს (მისაყოლებელს).

- ლე̄შგი (-გი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლეშგი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლეშკი (-კიშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მოსაწველი, საწველი. ფუ̂ირ ლეშგიდ ესერ ა̈რი ი ჴა̈ნ -- ლეუ̂ლუ̂იდ (ანდ.) -- ძროხა საწველად არის და ხარი -- უღელში შესაბმელადო. ფურა̈ლ მარ ლეშკი (ლნტ.) -- ძროხები უნდა მოვწველო (მოსაწველი მყავს).
- ლი- მასდარის მაწარმოებელი პრეფიქსი. ლითრე -- სმა. ლიშხი -- წვა. ლიგემ -- {ა}გება, {და}დგმა.
- ლი, ლიზ (იყენ. ხუ̂ეს \ ხუ̂ა̈ს{უ̂}, ლა̈სუ̂ ზს., ი̄რი \ ი̄რა ბზ., ირი \ ირა ბქ.), ლი (ხუ̂ას, ლას; ი̄რი \ ი̄რა ლშხ., ხუ̂ა̈ს, ლა̈ს; ირი \ ირა ლნტ.), გრდუვ. -- არის. ალ' ე̄სერ ლი მო მიჩა ზექი ხორეუ̂? (ბზ. 320) -- ეს არის შენი შეშის გროვაო? ჯ' ე̄სერ მა̈ბზა̈̄რ ლიზ (ბზ. 362) -- მე მაძღარი ვარო. ალ მარე ლი ხელწიფხეშ უ̂ა̈ზირ (ბქ. 181) -- ეს კაცი არის ხელმწიფის ვეზირი. ჩი ზაუ̂ მოდმა ლიზ წეს მანზაუ̂ (ბქ. 308) -- მათრობელა თაფლი ყოველ წელს არ არის ("წესი"). რაშ ზისხა̄რ ლას (ლშხ. 66) -- რაში სისხლიანი იყო. ლენტეხა ეშხუ საზოგადოება ლასუ̂ (ლნტ. 11) -- ლენტეხი ერთი საზოგადოება იყო. ჯუ̂ინალდ ამკა̈ლი ლირდე დე̄სა ლჷმა̄რ (ბზ.) -- ძველად ამგვარი ცხოვრება არ ყოფილა. დაშნაჲ ლჷღაფ ლჷმა̄რ შიხუ̂შ (ლშხ. 23) -- დაშნა ნახშირით ყოფილა შეღებილი.
- ლიამა̈ხუ̂ იგივეა, რაც ლი̄ჲმახუ̂.
- ლიამბაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ლი̄მბუ̂ა̈̄ლ.

- ლიანწა̈ლი იგივეა, რაც ლიჰგნწა̈̄ლი.
- ლიანწე იგივეა, რაც ლიჰგნწუ̂ე.
- ლია̈ყრე იგივეა, რაც ლი̄ყრე.
- ლია̄ლა̈̄ლ იგივეა, რაც ლიე̄სგა̈̄ლ.
- ლიბ1 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- კონა (ჩალისა ან თომისა). კუ̂იდოლთეჲსგა ა̈დისგხ... წერქუ̂ა̈შ ლიბს (ბქ. 71) -- კალათაში თომის კონას დებენ.
- ლიბ2 იგივეა, რაც ლებ2.
- ლიბარ იგივეა, რაც ლიბა̈რ.
- ლიბარა̈ლ{ი} იგივეა, რაც ლიბრა̈̄ლ.
- ლიბარგა̈ლ იგივეა, რაც ლიბა̄რგა̈̄ლ.
- ლიბარგე იგივეა, რაც ლიბა̄რგე.
- ლიბარჯე იგივეა, რაც ლიბჷრჯე.
- ლიბაჩანა̈ლ იგივეა, რაც ლიბა̈ჩა̈̄ლ.
- ლიბაძლუ̂ელ იგივეა, რაც ლიბუ̄ნძგუ̂ა̈̄ლ.
- ლიბა̈ჟინე იგივეა, რაც ლიბჟინე.
- ლიბა̈ჟნე იგივეა, რაც ლიბჟინე.
- ლიბა̈რ ზს., ლნტ., ლიბარ ლშხ. -- სახელი აბა̈რ ზმნის მოქმედებისა, -- 1. {და}ბანა. ნებოზს ჩინჩუ̂ლა̈რე ლიბა̈რ მეკუ̂ად (ლხმ.) -- საღამოს ბავშვების დაბანა მინდოდა. 2. სახელი იბა̈რ ზმნის მოქმედებისა. იმშა ლიბა̈რ ჯაკუ? (ბზ.) -- რისი დაბანა გინდა? ჩინჩუ̂ლა̈რს თხუმე ლიბა̈რ ხამჭირხ (ბქ.) -- ბავშვებს თავის დაბანა ეზარებათ. თხუ̂იმი ლიბა̈რ მაკუ (ლნტ.) -- თავის დაბანა მინდა. შირრე ლიბა̈რ (ბქ.) -- ხელების დაბანა. გადატ. რამე საქმისაგან

პასუხისმგებლობის მოხსნა. ალ საქმეხენ შიარე ლიბა̈რ ხაკუ (ლნტ.) -- ამ საქმისაგან ხელის დაბანა უნდა.

- ლიბა̈რჯე იგივეა, რაც ლიბგრჯე.
- ლიბა̈ჩა̈̄ლ ბზ., ლიბე̄ჩა̄ლ ლშხ., ლიბაჩანა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ება̈ჩა̈̄ლ, იბა̈ჩა̈̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- ქვის სროლა. ლიბე̄ჩა̄ლ ბოფშარს ხაზნახ (ლშხ.) -- ქვის სროლა ბავშვებს სჩვევიათ. შდრ. ლიშუ̂ი̄ლიე̄ლ, ლიგუ̂რე̄ჭე.
- ლიბა̈კი იგივეა, რაც ლიბა̈̄კი.
- ლიბა̄რგა̈̄ლ ბზ., ლიბარგა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიბა̄რგა̄ლ ლშხ. -- სახელი აბა̄რგა̈̄ლ, იბა̄რგა̈̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. გამგზავრების წინა სამზადისი, ბარგის ჩალაგება, ჩაბარგება. მიშგუ̂ა დიდ ჰამს, ურჰად, ა̈დბინე ლიბარგა̈ლ (ბქ.) -- დედაჩემმა დილას, უთენია, დაიწყო ბარგის ჩალაგება ("ჩაბარგება"). 2. აბარგება, აყრა. ლიბარგა̈ლს ხამა̈რჯუ̂იხ ამეხენქა (ლნტ.) -- აქედან აყრას (აბარგებას) აპირებენ. 3. ჩასახლება, შესახლება. მახე ზაუ̂აშიჲაქდ მახე ქორთე სგა ლიბარგა̈ლ ხეკუ̂ადხ (ბქ.) -- ახალი წლისთვის ახალ სახლში უნდოდათ შესახლება. ჩუ ლიბარგა̈ლ ლეთ ლიხიადა̈ლ ხარხ (ლნტ.) -- ჩასახლების ღამეს ლხინი აქვთ. 4. გადატ. სიკვდილი. ხოლა ლიბა̄რგა̈̄ლუ ჯა̄რ! (ბზ.) -- გადაშენდი! ("ცუდი აბარგებამც გაქვს = აბარგება გქონდეს!" -- წყევლაა).
- ლიბა̄რგე ბზ., ლიბარგე ბქ. -- სახელი აბა̄რგე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გადა}ბარგება, {გა}მგზავრება, {ა}ბარგება... სურუ ხეკუ̂ად ეჩა ქა ლიბარგე ი მოლაფერიშდ ქ'ადბარგე (ლხმ.) -- ძალიან უნდოდა მისი გადაბარგება და, როგორც იქნა, გაამგზავრა.
- ლიბა̈̄კი ბზ., ლიბა̈კი ბქ., ლნტ., ლიბა̄კი ლშხ. -- სახელი იბა̈̄კი ზმნის მოქმედებისა, -- გადაბიჯება, ნაბიჯის გადადგმა; სიარული. ლიბა̈̄კი მა̄მ ხემჲე̄და̈̄ნ (ბზ. 282) -- ნაბიჯის

გადადგმა არ შეეძლო. [მუსისგა] გარჯ ნად ლიბა̈ჴი (ბქ. 86) -- თოვლში სიარული გვიჭირდა ("ძნელი გვქონდა გადაბიჯება").

- ლიბგა̈̄ლ ბზ., ლიბგა̈ლ ბქ., ლიბგა̄ლ ლშხ., ლიმბგგა̈ლ ლნტ. -- სახელი იბგა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. გამაგრება. ქორს ლიბგა̈̄ლ ხაკუ (ბზ.) -- სახლს გამაგრება უნდა. გადატ. თავის გამხნევება, მხნეობა. ჭირისგა ლიბგა̈ლ ხაკუ (ბქ.) -- ჭირში გამხნევება უნდა. 2. ლშხ. გაჯიუტება, გაჯიქება; ოჩნობა. ჩა̄ჟემ ლიბგა̄ლ ედბინე (ლშხ. 70) -- ცხენმა ოჩნობა დაიწყო.
- ლიბგე ბქ., სახელი აბგე ზმნის მოქმედებისა, -- გამაგრება, გამხნევება. თამიშ ლიბგი იმჟი ირი, ქორშა̈რ მა̈გ ჟ'ოხხუ̂ა̈ტ (ლხმ.) -- თამის გამხნევება როგორ იქნება, ჯალაბი ("სახლისები") ყველა ამოუწყდა.
- ლიბდა̈უ̂ი ზს., ლიბედა̈უ̂ი ზს., ლნტ., ლიბდაუ̂ი ლშხ. -- სახელი აბდა̈უ̂ი ზმნის მოქმედებისა, -- გაბედვა, შებედვა. ალ გუ̂ეშს ქა ლიბდა̈უ̂ი ხაკუ (ბზ.) -- ამ საქმეს გაბედვა უნდა. [ლახუ̂ბას] სკა ლიბედა̈უ̂ი ხოჭირხ (ლნტ. 198) -- ძმებს შებედვა უჭირთ.
- ლიბდერ იგივეა, რაც ლიბიდ.
- ლიბედა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიბდა̈უ̂ი.
- ლიბემ ზს., ლიბენ ქს. -- 1. სახელი ხ-აბემ... ზმნის მოქმედებისა, -- დაბმა, მიბმა. ფირუ̂ი ლიბემ სგა ლამა̈̄შდჷნ (ბზ.) -- ძროხის დაბმა მიმავიწყდა ("შემომავიწყდა"). დაჴლა̈შდ რეჟენიშ სგა ლიბემ მეკუ̂ად (ლხმ.) -- თხისთვის ("თხის{ა}დ") ეჟვნის შებმა მინდოდა. კჷლი ლიბენ... დეშ ლოხჩიშ (ლშხ. 73) -- გასაღების მიბმა ვერ მოასწრო. 2. სახელი იბემ... ზმნის მოქმედებისა, -- თუ̂ეფიშ წესდ ლიბემ დემეგ ნიშიდდა (ბქ. 4) -- თოფის წესიერად გადაკიდება (მიბმა) აკრძალული გვქონდა.

- ლიბერგ იხ. ლიგდური.
- ლიბე̄ჩა̄ლ იგივეა, რაც ლიბა̈ჩა̈ლ.
- ლიბზე -- სახელი ა̈ბზე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაძლომა. მი მა̈მია̈და(\ მა̈მიე̄და)... ჯა̈რიშ ლიბზე (ბზ. 76) -- მე შემიძლია ჯარის გაძლომა. ლინთუ̂ისკა კუმა̈ში ლიბზე გარჯ ლი (ლნტ.) -- ზამთარში საქონლის გამოკვება (გაძლომა) ძნელია.
- ლიბიდ ზს., ლიბდერ ქს. -- სახელი ხ-ობიდ... ზმნის მოქმედებისა, -- გაწევა. ხოლა ჴა̈ნ ულუ̂ას ლიბიდიშ მგქაფდ ჟი ესერ ხა̈ცუ̂ (ანდ.) -- ცუდი ხარი ულელს გაწევის მაგივრად ტვირთად აწევსო. ამშა ლიბდერ ჲერბი ჴა̈ნს მა̈დ ხა̈ჲმედა (ლნტ.) -- ამის გაწევა ორ ხარს არ შეუძლია.
- ლიბნე -- 1. სახელი იბნე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაწყება, წამოწყება. ჭყინტს ლიბრიალე ლიბნე ხეკუ̂ად (ლშხ.) -- ბიჭს სიმღერის დაწყება უნდოდა. ქორა̈ ლიბნეს ხუ̂ამა̈რჯუ̂იდ (ლნტ.) -- სახლის შენების დაწყებას ვაპირებთ. 2. სახელი იბნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ლიჭმე̄ ლიბნე̄ ჩიქდ დუ̂რეუ̂ აჯაღ ა̈რი (ბზ.) -- თიბვის დაწყებამდე დრო კიდევ არის.
- ლიბობშ იგივეა, რაც ლიბოფშ{უ̂}.
- ლიბოდაუ̂ი ლშხ., ლიბოდა̈უ̂ი ლნტ. -- სახელი ბოდაუ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- ბოდვა. ალ ზურა̄ლს უჟისა ლიბოდაუ̂ი ხაზნა (ლშხ.) -- ამ ქალს ძილში ბოდვა სჩვევია. და̈უ̂დ ლიბოდა̈უ̂ი ა̈დბინე (ლნტ. 279) -- დევმა ბოდვა დაიწყო. შდრ. ლიფჟოუ̂ე.
- ლიბორგე იგივეა, რაც ლიგდური.
- ლიბორგიელ იგივეა, რაც ლიბგრგე̄ლ.
- ლიბოფშ{უ̂} ბზ., ლნტ., ლიბოფშ ბქ., ლიბობშ ლშხ. -- ბავშვობა. ლიბოფშუ̂ გუნ ხოჩა მა̄დ (ბზ.) -- ბავშვობა ძალიან კარგი მქონდა. ბეფშდ ესერ ლახა ანხირნას, მიჩ'ოუ̂ ლიბოფშ ლა̈ხშყად (ანდ.) -- ბავშვმა თუ გაგაჯავროს, შენი ბავშვობა გაიხსენეო. ცინციმბურ...

ამსუ̂ა̄ლდს ხა̈̄ბ ხოშა ნაღალდ ლიბობშჟი (ლშხ. 6) -- თილისმა ადამიანს მეტწილად ბავშვობაში ჰკიდია ("აბია").

- ლიბჟი̄ნე ბზ., ლშხ., ლიბა̈ჟინე ბქ., ლიბა̈ჟნე ლნტ. -- სახელი აბჟი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. შეტყობინება. მა̄დ მაკუ ლა̈დი ამი̄ ლიბჟი̄ნე -- არ მინდა დღეს ამის შეტყობინება. ხოლა ამბიშ ლიბა̈ჟინე და̈ს ხეკუ̂ად (ბქ.) -- ცუდი ამბის შეტყობინება არავის უნდოდა. 2. ბქ. დაფრთხობა. ნა̈თხროლე ქა ლიბა̈ჟინედ ნაყუ̂ლენიუ̂ (ბქ. 84) -- ნადირის დაფრთხობის გვეშინოდა.
- ლიბრა̈̄ლ ბზ., ლიბრა̈ლ ბქ., ლიბრა̄ლ ლშხ., ლიბარა̈ლ{ი} ლნტ. -- 1. სახელი იბრა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ბანა. ბეფშუ̂ს ლიბრა̈̄ლ გუნ ხამჭირ (ბზ.) -- ბავშვს დაბანა ძალიან ეზარება. ლჷცურ ლიბრა̈ლს გუდ ესერ ლაჯად ხარ (ანდ.) -- უწყლოდ დაბანილს მიხვდებიო ("დაბანას გულად მისასვლელი აქვსო"). 2. სახელი აბრა̈̄ლ{ი}... ზმნის მოქმედებისა. თოთ ბეფშს ჩი ლა̈დელ ხაკუ ლიბარა̈ლი (ლნტ.) -- ჩვილ ბავშვს ყოველდღე უნდა დაბანა.
- ლიბრელა̈ლ იგივეა, რაც ლიბუ̂რა̈̄ლ.
- ლიბუნძგუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ლიბუ̄ნძგუ̂ა̈̄ლ.
- ლიბუნძგუ̂ელ იგივეა, რაც ლიბუ̄ნძგუ̂ა̈̄ლ.
- ლიბურგელ იგივეა, რაც ლიბჷრგე̄ლ.
- ლიბურგუ̂ი̄ნე ბზ., ლშხ., ლიბურგუ̂ინე ბქ. -- სახელი აბურგუ̂ი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. დაფშვნა. ფჷრი თუთნი ბალრეშდ ტრ̈ტისგა ლიბურგუ̂ი̄ნე ხოჩა (ბზ.) -- ხმელი თუთუნის ფოთლების(თვის) ხელში დაფშვნა სჯობს. 2. ფშვნეტა. თემი ლიბურგუ̂ინე ლა̈ჲბინე (ბქ.) -- თვალის ფშვნეტა დაიწყო.
- ლიბურდა̈ლ იგივეა, რაც ლიბუ̄რდა̈̄ლ.

- ლიბურჯიელ, ლიბურჯიე̄ლ იხ. ლიძგა̈რჲე̄ლი.
- ლიბუცე იგივეა, რაც ლიბუ̄წე1.
- ლიბუწე იგივეა, რაც ლიბუ̄წე1.
- ლიბუ̄ნძგუ̂ა̈ლ ბზ., ლიბუნძგუ̂ელ, ლიბაძლუ̂ელ ბქ., ლიბუ̄ნძგუ̂ა̄ლ ლშხ., ლიბუნძგუ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი იბუნძგუ̂ა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. ჭიდაობა, ბღლაძუნი. ალამა̈გ ლიბუ̄ნძგუ̂ა̄ლ მა̈ჲ ხაკუ? (ბზ.) -- ამდენი ჭიდაობა რად უნდა? ლიბუნძგუ̂ელჷნქა დემგუ̂აშ ხაშდბახ (ბქ.) -- ჭიდაობის მეტს არაფერს აკეთებენ. 2. ქს. მობუზვა; მოკუზული სიარული.
- ლიბუ̄რღა̈ლ ბზ., ლიბურღა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიბუ̄რღა̄ლ ლშხ. -- სახელი იბუ̄რღა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- არეულობა, აშლილობა. ეჯჲა̈რე \ ეჯჲარე ქორისგა ლე̄თი ლიბუ̄რღა̈ლ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- იმათ სახლში წუხელ არეულობა იყო. ჲეხუ̂-ჭა̈შიშ ლიბურღალს შართქუ̂ილ ესერ ა̈წენე (ანდ.) -- ცოლ-ქმრის აშლილობას საბანი გამოაჩენსო.
- ლიბუ̄წე1 ბზ., ლშხ., ლიბუ̄ცე ბზ., ლიბუწე ბქ., ლნტ., ლიბუცე ბქ. -- სახელი იბუ̄წე, იბუ̄ცე... ზმნათა მოქმედებისა, -- მოზიდვა, მოჭიმვა (მშვილდისა, ლარისა...). ცხემა̈დს ხეკუ̂ჰირიე̄ლხ ლიბუცეს (ბზ. 252) -- მშვილდის მოზიდვას ცდილობენ ("მშვილდს ეცოდვილებიან").
- ლიბუ̄წე2 ბზ. -- სახელი იბუ̄წე... ზმნის მოქმედებისა, -- ყლურწვა. მასა̈რდ მალა̈ტ ჰარყი ლიბუ̄წე (ბზ.) -- ბლომად მიყვარს არყის ყლურწვა.
- ლიბუ̂რა̈ლ ბზ., ლიბუ̂რა̈ლ ბქ., ლიბუ̂რა̄ლ ლშხ., ლიბრელა̈ლ ლნტ. -- სახელი იბუ̂რა̈ლ ზმნის მოქმედებისა, -- შებინდება. ლიბუ̂რა̄ლ (\ ლიბუ̂რა̄ლდ) კოჯა̈რ ქო̄ნშდჷხ (ბზ. 40) -- შებინდებამდე კლდეები გამოვიარე (გამოვლიე). ლიბრელა̈ლდ ეშხუ სა̈თ ცუ̂ირ (ლნტ.) -- შებინდებამდე ერთი საათი რჩება.

- ლიბჳ̂რე ბქ. -- სახელი აბჳ̂რე ზმნის მოქმედებისა, -- დაღამება. ლი ბჳ̂ რედ მა̄მ ჯარხ ლეღლი (ბზ.) -- დაღამებას ნუ დაელოდებით. მეზჳ̂ბელ ქა̈მ ლიბჳ̂რეს სგა ლუმთქჳ̂ე ხარ (ლხმ.) -- მეზობელი შეჩვეულია გარეთ დაღამებას.
- ლიბლე̄ლი ბზ., ლშხ., ლიბლელი ლნტ. -- სახელი ბლე̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- ბღავილი (ცხვრისა, თხისა..., ბავშვისა). ლულია̄ქა ლიბლე̄ლი ანსჷმდა (ლშხ.) -- ცხვრის ბღავილი მოისმა. [ამნემ] ლიბლელი ა̈დბინე (ლნტ. 311) -- ამან ბღავილი დაიწყო.
- ლიბლე̄ლიე̄ლ, ლიბლი̄ლიე̄ლ ბზ., ლიბლჷლელ ბქ., ლიბლჷ̄ლიელ ლშხ., ლიბლჷლიელ ლნტ. -- სახელი იბლე̄ლიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. ბღავილი (ხშირი). დაკლჷდდ ლა̈ჲბინე ლიბლჷლელ (ბქ. 255) -- თხამ დაიწყო ბღავილი. 2. ღრიალი. ნომ ჯა̈მთქჳ̂ა ხოლა ლიბლი̄ლიე̄ლ (ბზ.) -- ნუ გჩვევია ცუდი ღრიალი.
- ლიბლჳ̄ლი, ლიბლჷ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიბლული ბქ., ლნტ. -- სახელი ბლჳ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- ბღავილი, ბლუილი (მსხვილფეხა საქონლისა). ბულჳ̂ას ლიბლჳ̄ლი ხოხა (ბზ.) -- ბუღამ ბლუილი იცის. ჴანი ლიბლჳ̄ლიდ ქო̄გჳ̂იეცხჳ̂ნე (ლშხ.) -- ხარის ბღავილმა გამოგვაღვიძა.
- ლიბლჷ̄ლი იგივეა, რაც ლიბლჳ̄ლი.
- ლიბლჷ̄ლიელ იგივეა, რაც ლიბლე̄ლიე̄ლ.
- ლიბჩი ზს. -- სახელი ა̈ბჩი... ზმნის მოქმედებისა, -- ქვებისგან გაწმენდა. დაბა̈შ ლიბჩი ჰამს ა̈ხჳ̂ბინდ (ლხმ.) -- ყანის ქვებისგან გაწმენდა დილას დავიწყეთ. შდრ. ლიბა̈ჩა̄ლ.
- ლიბჷრგე̄ლ, ლიბჷრგჲე̄ლ ბზ., ლიბურგელ ბქ., ლიბჷრგიელ ლშხ., ლიბორგიელ ლნტ. -- სახელი იბჷრგ{ჲ}ე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭიდაობა. მე̄რმა ლადა̈ღ აჯაღ ხაშგჳ̂მინ [როსტომდ] ლიბჷრგე̄ლ (ბზ. 233) -- მეორე დღეს კვლავ სთხოვა როსტომმა ჭიდაობა.

უკუ̂იშა ზურალ̈შ ლიბურგელს კოჯ̈ აშ ესერ ლიკუ̂შე ხოჩა (ანდ.) -- ჯიუტ ქალთან ჭიდილს ("უტეხი ქალის შეჭიდებას") კლდის მოტეხა სჯობიაო. ეჩეჩუ ენბინი მაშე̄ნე ლიბგრგიელ (ლშხ. 21) -- იქ დაიწყება ყველაზე დიდი ჭიდაობა. ალუ̂ე, ახადეხ ლოქუ ლიბორგიელ (ლნტ. 135) -- აბა, ჭიდაობა დავიწყოთო.

- ლიბგრჯე, ლიბარჯე ზს., ლიბ̈არჯე ლნტ. -- სახელი აბგრჯე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. თხრა. ქართ̈ობლი ფათქს ლიბგრჯე ხაკუ (ბზ.) -- კარტოფილის ორმოს {ამო}თხრა უნდა. 2. ლნტ. თოხნა. [ზურელ̈ალდ] ქადაგათუ̂ეხ ლიბ̈არჯე (ლნტ. 193) -- ქალებმა თოხნა დაამთავრეს ("გაათავეს").
- ლიგათუ̂̈ალ იგივეა, რაც ლიგა̄თუ̂ა̄ლ.
- ლიგათუ̂ე იგივეა, რაც ლიგა̄თუ̂ე.
- ლიგ̈აჲლები იგივეა, რაც ლიგლები.
- ლიგა̄თუ̂ა̄ლ1 ბზ., ლიგა̄თუ̂ა̄ლ ლშხ., ლიგათუ̂̈ალ ბქ., ლნტ. -- სახელი იგა̄თუ̂ა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გათავება, დამთავრება; მიწურვა. ლას̈ადი ლიგა̄თუ̂ა̄ლს მა̄მ ხაკუ ლიღლი... (ბზ.) -- სარჩოს გათავებას ლოდინი არ უნდა.
- ლიგა̄თუ̂ა̄ლ2 ბზ., ლიგა̄თუ̂ა̄ლ ლშხ., ლიგათუ̂̈ალ ბქ., ლნტ. -- გათავების, დამთავრების დრო. ლიჭურეჲ ლიგათუ̂ალ კეჭოლ ჯიმს ხუ̂̈აშდედ (ლნტ. 33) -- მოზელის დამთავრების დროს ცოტა მარილს ვაყრით. შდრ. ლიზგრა̄ლ.
- ლიგა̄თუ̂ე ლშხ., ლიგათუ̂ე ლნტ. -- სახელი აგა̄თუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- გათავება, დამთავრება. ალ საქმე̄ ლიგა̄თუ̂ე მაკუ (ლშხ.) -- ამ საქმის დამთავრება მინდა. შდრ. ლიზგ{ჷ}რე.
- ლიგდური ბზ., ლიბერგ ბქ. ლიბორგე ქს. -- სახელი ხ-ეგდური, ხ-ებერგი... ზმნათა

მოქმედებისა, -- მოკიდება; ჩავლება (ხელისა, პირისა). ისგა ლიბერგ ხოპირ' [ჯამა̈ხჷრსა̈ს] (ბქ. 210) -- ჯამახირსას ხელის ჩავლებას უპირებს. ტუ̂ეტი ლიბორგე მეკუ̂ად (ლნტ.) -- ხელის მოკიდება მინდოდა.

- ლიგემ -- სახელი აგემ, გგემ... ზმნათა მოქმედებისა, -- 1. {ა}შენება, აგება. ალაბლე̄თ ქა̄სრულეხ ლიგემს (ბზ. 17) -- ალების ღამეს დაასრულებენ აგებას. ლახობინახ ქორუ̂ა̈ლე ლიგემ (ლნტ. 14) -- დაუწყიათ სახლების შენება. ქა ლოხგათუ̂ედ მურყუ̂მა̈შ ლიგემ (ჰოეზ. 188) -- დავამთავრეთ კოშკის აგება. 2. დადგმა. ნაფა̄ნუნი გიმჟი ლიგემს მა̄მ ხაყა (ბზ.) -- საკურთხის მიწაზე დადგმა არ შეიძლება.
- ლიგენა̈ლ იგივეა, რაც ლიგნა̈̄ლ.
- ლიგერგი იგივეა, რაც ლიგჲე̄რგი.
- ლიგეჵ იგივეა, რაც ლიგუ̂ეჵ.
- ლიგე̄რგი იგივეა, რაც ლიგჲე̄რგი.
- ლიგზჷნე ზს., ლნტ., ლიგძჷნე ლშხ. -- სახელი აგზჷნე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ჭიმვა, {გა}წელვა. შდჷმრალე ლიგზჷნე დამ დე̄სა ჯაკუ? (ბზ.) -- ყურების აწევა ("გაწელვა") ხომ არ გინდა? ფაყუ̂ია̈ქს ლალობინიდ ჩუბაუ̂ ლიგზჷნეს (ლნტ. 32) -- საქუდეს ქვემოთ ჭიმვას დავუწყებთ.
- ლიგლჷ̄რე ბზ., ლშხ., ლიგლჷრე ბქ., ლნტ. -- სახელი აგლჷ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დაგლეჯა, დახევა, დაფხრეწა. ლა̈დი გარ ა̈ხუ̂მეკრედ ფირუ̂ი ლიგლჷ̄რე (ბზ.) -- მხოლოდ დღეს შევიტყვეთ ძროხის დაგლეჯა. ჩა̄რს... ლემყალ ხარხ თხე̄რე̄მი ლიგლჷ̄რენ (ლშხ. 8) -- ცხენებს მგლის{აგან} დაგლეჯის საფრთხე ელით ("შესაშინებელი აქვთ მგლის დაგლეჯით"). დენას კაბი ლიგლჷრე მად ხაკუ (ლნტ.) -- გოგოს კაბის დახევა არ უნდა.

- ლიგნა̈ლ ბზ., ლიგნალ ბქ., ლიგნა̄ლ ლშხ., ლიგენალ ლნტ. -- სახელი იგნა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ადგომა, {და}დგომა. ზურაბს... ჟი ლიგნა̈ლ ჩუ ხ̇ა̈მჲე̄და (ბზ. 234) -- ზურაბს ადგომა შეუძლია. მეზგე ლინთუ̂იშ ლიგნალუნლუ̂ე იმარალ (ბქ. 323) -- ოჯახი ("მოსახლე") ზამთრის დადგომიდან ემზადება. ზომხა მახე ზა̈ჲა ლიგნა̈ლ ლი (ლშხ. 17) -- "ზომხა" ახალი წლის დადგომაა. ნასო ლიგენალს ხამარჯუ̂და (ლნტ.) -- ნასო ადგომას აპირებდა.
- ლიგნეუ̂ი, ლიგნოუ̂ი იგივეა, რაც ლიგუ̂ნეუ̂ი.
- ლიგჲე̄რგი ბზ., ლიგერგი ბქ., ლნტ., ლიგე̄რგი ლშხ. 1. გიორგობა (დღესასწაული). ნემთქუნ ხოშა ღენა̈რ: ნამპრობ... ლიგერგი (ბქ. 195) -- გვჩვეოდა დიდი დღეობები: ლამპრობა... გიორგობა. 2. გიორგობა (ნოემბრის თვე). ჭიმკა̄რ ლიგე̄რგი̄ თოჲსა... არიხ (ლშხ. 13) -- ჭინკები გიორგობის (ნოემბრის) თვეში არიან.
- ლიგონბა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიგნოუ̂ი.
- ლიგოშლე იგივეა, რაც ლიგუ̂შილე.
- ლიგრო̄ნჭე იგივეა, რაც ლიგუ̂რე̄ჭე.
- ლიგურ ბქ., ლიგუ̄რ ლშხ. -- ყმობა. მი ლიფუსდ მოდე მაკუ, ლიგურ მაკუ! (ბქ. 325) -- მე ბატონობა არ მინდა, ყმობა მინდა. ლიფუს-ლიგუ̄რ ჲეშა ნაწეს ლი? (ლშხ.) -- ბატონყმობა ("ბატონობა -- ყმობა") ვისი დაწესებულია?
- ლიგურგუნე ბზ., ლიგურგუ̂ინე ზს., ლიგუ̂ირგუ̂{ი}ნე ქს. -- სახელი აგურგუ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჯვრისწერა. ხელწიფდ ბა̈ზი̄შდ ადნა̈შნე და̈ლჲ ლიგურგუნე (ბზ. 393) -- ხელმწიფემ ამალამისთვის ("ამალამის{ა}დ") დანიშნა დალის ჯვრისწერა.
- ლიგურგუ̂ინა̈ლ ბზ., ლიგუ̂ირგუ̂ინალ ბქ., ლნტ., ლიგუ̂ირგუ̂ინა̄ლ ლშხ. -- სახელი

იგუ̂ირგუ̂ინა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ჯვრისწერა. ეჯიარს მგხარ ხა̄რხ ლიგუ̂ირგუ̂ინა̄ლ (ლშხ.) -- იმათ ჯვრისწერა ხვალ აქვთ. ლიგუ̂ირგუ̂ინა̄ლ შომა გუ̂ერი? (პოეზ.) -- ჯვრისწერა როდის გვექნება?

- ლიგურკე ბზ., ლიგუ̂ირკე ბქ., ლნტ. 1. კვირიკობა (დღესასწაული). მე̄რუ̂ა ლადეღ ლიგურკე ლა̈სუ̂ (ბზ. 39) -- მეორე დღეს კვირიკობა იყო. 2. კვირიკობის თვე, ივლისი. ლიგუ̂ირკეჲსა ა̈თუ̂იეროჲ ლი შუ̂ა̈ნს (ლნტ.) -- ივლისში (კვირიკობის თვეში) სიცხეა ("სიცხიანობა") სვანეთში.
- ლიგურხუნი იგივეა, რაც ლირხუნა̄ლ.
- ლიგუ̄რ იგივეა, რაც ლიგურ.
- ლიგუ̂ანე იგივეა, რაც ლიგუ̂ა̄ნე.
- ლიგუ̂ა̈ნი იგივეა, რაც ლიგუ̂ნი.
- ლიგუ̂ა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიგუ̂ა̄უ̂ი.
- ლიგუ̂ა̄ნე იგივეა, რაც ლიგუ̂ა̄ნე.
- ლიგუ̂ა̄უ̂ე იგივეა, რაც ლიგუ̂ა̄უ̂ი.
- ლიგუ̂ა̄ნე ბზ., ლიგუ̂ანე ბქ., ლნტ., ლიგუ̂ა̄ნე ლშხ. -- 1. სახელი აგუ̂ა̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ატირება; დატირება. ბეფშუ̂ი ლიგუ̂ა̄ნე შგუ̂ირდ ჯეხუ̂ა (ბზ.) -- ბავშვის ატირება სირცხვილია ("სირცხვილად დაგხვდება"). ქა̄ჯო̄დუ̂ნეხ ლიგუ̂ა̄ნეს უ̂ო̄ბა ხანს (ლშხ. 34) -- დატირებას დიდხანს გააგრძელებენ. ლიგუ̂ანეს იბნე ხოშა ზურალ (ლნტ.) -- დატირებას უფროსი ქალი იწყებს. 2. სახელი იგუ̂ა̄ნე... ზმნის მოქმედებისა,
- ლიგუ̂ა̄უ̂ი ბზ., ლიგუ̂ა̈უ̂ი ბქ., ლნტ. ლიგუ̂ა̄უ̂ი, ლიგუ̂ა̄უ̂ე ლშხ. -- სახელი აგუ̂ა̄უ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაყენება. ხოლა ზურა̄ლს ქორს მა̄მ ხაკუ ლიგუ̂ა̄უ̂ი (ბზ.) -- ცუდი ქალის

სახლში გაჩერება არ შეიძლება ("ცუდ ქალს სახლში არ უნდა დაყენება"). ჩუ ლიგჷ̂ა̄ჷ̂ეს ხეშგმგდა მინეცახან (ლშხ. 73) -- მათთან დაყენებას სთხოვდა.

- ლიგჷ̂ეჲ იგივეა, რაც ლიგჷ̂ეჳ.
- ლიგჷ̂ერშლე იგივეა, რაც ლიგჷ̂შილე.
- ლიგჷ̂ეჷ̂ იგივეა, რაც ლიგჷ̂ეჳ.
- ლიგჷ̂ეჳ ბზ., ლიგეჳ ლხმ., ლიგჷ̂ეჲ ლშხ., ლიგჷ̂ეჷ̂ ლნტ. -- სახელი ა̈გჷ̂ჳი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ფქვა. ლექჷ̂რა̈რ... ლიგეჳს იბნახ (ბქ. 298) -- წისქვილები ფქვას იწყებდნენ. ალ კაკა̈ლს ლიგჷ̂ეი ხაკუ (ლნტ.) -- ამ მარცვალს დაფქვა უნდა.
- ლიგჷ̂ირგჷ̂ინა̈̄ლ იგივეა, რაც ლიგურგჷ̂ინა̈̄ლ.
- ლიგჷ̂ირგჷ̂ინე იგივეა, რაც ლიგურგუნე.
- ლიგჷ̂ირკე იგივეა, რაც ლიგურკე.
- ლიგჷ̂ნეჷ̂ი ბზ., ლიგნეჷ̂ი ბქ., ლიგნოჷ̂ი ლშხ., ლიგონა̈ჷ̂ი ლნტ. -- 1. სახელი იგჷ̂ნეჷ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}მოგონება. სურუ მალა̈ტ ბა̈ქა̈ ლიგჷ̂ნეჷ̂ი (ბზ.) -- ძალიან მიყვარს ტყუილის მოგონება. ლა̈ლკჷ̂ჳალდ ოსდა შა̈ნთიშ ლაბორგ ჲა̈რა̈ლიშ ლიგნეჷ̂ი (ბქ. 248) -- გამოსაცდელად მიუცია ("დაუდვია") შანთის მოსაკიდებელი იარაღის გამოგონება. -- 2. სახელი ხ-ოგჷ̂ნეჷ̂ი ზმნის მოქმედებისა, -- დაბრალება, მოგონება. ამშა ლიგნოჷ̂ი მაჲ ჯა̄და? (ლშხ.) -- ეს რატომ მოუგონე ("ამის მოგონება რა გქონდა")?
- ლიგჷ̂ნი ზს., ლშხ., ლიგჷ̂ა̈ნი ლნტ. -- სახელი იგჷ̂ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ტირილი. ისგუ ლიგჷ̂ნი მა̄მ ხაშიდ (ბზ. 325) -- შენი ტირილი არ {უ}შველის. [ბელხანჯარდ] ლიგჷ̂ნი ედბინე (ლშხ. 69) -- ბელხანჯარმა ტირილი დაიწყო. ბეფშს ლიგჷ̂ა̈ნი ათობინა (ლნტ.) -- ბავშვს ტირილი დაუწყია.

- ლიგუ̂რანა̈̄ლ ბზ., ლიგუ̂რანა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიგუ̂რანა̄ლ ლშხ. -- სახელი იგუ̂რანა̈ლ ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გორაობა, კოტრიალი. წელდ ლიგუ̂რანა̈ლ ა̈დბინე (ბქ.) -- სახედარმა კოტრიალი დაიწყო.
- ლიგუ̂რელ იგივეა, რაც ლიგუ̂რინა̈̄ლ.
- ლიგუ̂რე̄ჭე ბზ., ლიგრო̈̄ნჭე ლშხ. -- სახელი ხ-ოგუ̂რე̄ჭე... ზმნის მოქმედებისა, -- ქვის სროლა. ბაპდ ლა̈ჲბინე ლიგუ̂რე̄ჭე (ბზ. 431) -- მღვდელმა ქვის სროლა დაიწყო. შდრ. ლიბა̈ჩა̈̄ლ, ლიშუ̂ი̄ლიე̄ლ.
- ლიგუ̂რინა̈̄ლ ბზ., ლიგუ̂რელ ბქ., ლიმგუ̂არიე̄ლ ლშხ., ლიმგუ̂ა̈რიელ ლნტ. -- სახელი იგუ̂რინა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ბუტიაობა. ლიგუ̂რინა̈̄ლ მა̄მ ხაკუ (ბზ.) -- ბუტიაობა არ შეიძლება ("უნდა"). ცუ̂იდდ მეგუ̂რელს ლიგუ̂რელ გარ ესერ ლახსედა (ანდ.) -- უმიზეზოდ ("ცუდად, ტყუილად") გაბუტულს ბუტიაობაღა შერჩენიაო.
- ლიგუ̂შილე ბზ., ლშხ., ლიგუ̂ერშლე, ლიგორშლე ბქ., ლიგოშლე ლნტ. -- სახელი ა̈გუ̂შილე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ვსება. ამი̄ ლიგუ̂შილე დეშ მაჲმედა \ მა̈მჲე̄და (ბზ.) -- ამის ავსება არ ("ვერ") შემიძლია. ალჲარე ლიგუ̂შილე ლოქ ხაგად... (ლშხ. 68) -- ამათი გავსება მმართებსო. ლიცუ̂შ მეკუ̂ად სტამანი ლიგოშლე (ლნტ.) -- წყლით მინდოდა დოქის გავსება.
- ლიგლები ზს., ლშხ., ლიგა̈ჲლები ლნტ. -- სახელი იგლები... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}გება, შეტყობა, მიხვედრა. ალას ჟი ლიგლები ხაკუ (ბზ.) -- ამას გაგება უნდა. ეჯ საქმე̄მი ლიგლები მაკუ (ლშხ.) -- იმ საქმის გაგება მინდა. აბრა̈გს ლიგა̈ჲლები ხაკუ (ლნტ. 298) -- აბრაგს გაგება უნდა.
- ლიგძჷნე იგივეა, რაც ლიგზჷნე.

- ლიგჷრგა̈ლი ბზ., ლირგა̈დი ბქ., ლიგჷრგალი ლშხ., ლირაგა̈დი ლნტ. -- სახელი გა̈რგლი... ზმნის მოქმედებისა, -- ლაპარაკი. ბეფშუ̂დ... შიშდ ლიგჷრგა̈ლი ა̈დბინე (ბზ. 329) -- ბავშვმა უცებ ლაპარაკი დაიწყო. ობა̈შ ლირგა̈დიჲნლო ლიხეხუ̂ჭა̈შ ხექეხ უშხუ̂არ (ბქ. 33) -- ბევრი ლაპარაკის შემდეგ ცოლქმრობა უთხრეს ერთმანეთს. ლიგჷრგალი მჷრ ხესმიხ (ლშხ.) -- რაღაც ლაპარაკი ესმით. ეჲ ბეფშს ლირაგა̈დი ლახობინა (ლნტ. 310) -- იმ ბავშვს ლაპარაკი დაუწყია.
- ლიდაგა̈რი იგივეა, რაც ლიდგა̈რი.
- ლიდამბალი იგივეა, რაც ლიდლა̈მბი.
- ლიდამბა̈ლ იგივეა, რაც ლიდლა̈მბი.
- ლიდაუ̂შე იგივეა, რაც ლიდა̄უ̂შე.
- ლიდა̄უ̂შე ბზ., ლშხ., ლიდუ̂ა̈ში ზს., ლიდაუ̂შე ლნტ. -- სახელი ადა̄უ̂შე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაფუჭება, წახდენა, დაღუპვა. მა̄მ ფეშნი ეჩი̄ ლიდა̄უ̂შელა (ბზ. 257) -- იმის გაფუჭებისთვის არ დარდობს. დალს... ჩუ ხა̄ჲმედა ამსუ̂ა̄ლდა ლიდა̄უ̂შე (ლშხ. 13) -- დალს ადამიანის დაღუპვა შეუძლია.
- ლიდგა̈რი ზს., ლიდ{ა}გა̈რი ლნტ., ლიდგარი ლშხ. -- სახელი ადგა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- მოკვლა. მარემ ლიდგა̈რი ხაგარჯჷნ გაბის (ბქ.) -- გაბის კაცის მოკვლა ეძნელებოდა. რაში ლიდგარი... ხამჭი̄ნდა ჲაკოფს (ლშხ. 63) -- იაკობს რაშის მოკვლა ენანებოდა ("ეზარებოდა").
- ლიდგე -- სახელი დიგე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩაქრობა. ნარჰი̄ ლიდგე მა̄მ ამხი̄დჷ̄ნ (ბზ.) -- სინათლის ჩაქრობა არ მესიამოვნა ("გამიხარდა"). ლემესს ლიდგე ხაკუ (ლშხ.) -- ცეცხლს ჩაქრობა უნდა.
- ლიდდარა̈̄ლ ბზ., ლიდდარა̈ლ ბქ. -- სახელი იდდარა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. --

მედიდურობა, ამპარტავნობა. ლეჩომ ლიდდარა̈ლ დემ ესერ ხოსყი (ანდ.) -- სამუშაოს მედიდურობა არ შეეფერებაო ("უკეთდებაო, ეწყობაო").

- ლიდდარ{ი} ზს., ლშხ., ლიდიდა̈რი ლნტ. -- სახელი იდდარ... ზმნის მოქმედებისა, -- გამდიდრება. ჩიგარ ესერ ლიდდარ ხოჩა (ბზ. 299) -- გამდიდრება ყოველთვის უკეთესიაო.
- ლიდეგ -- სახელი დეგნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {ჩა}ქრობა. ქორისგა ლემსგემ ლიდეგ ხოლა ლი (ბქ.) -- სახლში ცეცხლის ჩაქრობა ცუდია. მუტჳ̂ა̈რი ლიდეგს ხუღელდა̈ს (ლნტ.) -- სანთლის ჩაქრობას ველოდი.
- ლიდიარა̈̄ლ, ლიდჲარა̈̄ლ ბზ., ლიდიარა̈ლ, ლიდჲარა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიდჲარა̄ლ ლშხ. -- სახელი იდიარა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- პურობა, ჭამა. ხენწიფდ ლიდიარა̈̄ლ ჩჳ̂აქჳ̂იც (ბზ. 28) -- ხელმწიფემ ჭამა შეწყვიტა. ენზინნეხ ლიდჲარა̄ლს (ლშხ. 16) -- დაიწყებენ ჭამას. ლიდიარა̈ლ გჳ̂ეგჳ̂ია̈ნი (ლნტ.) -- ჭამა გვიგვიანდება.
- ლიდიარჳ̂ნე იგივეა, რაც ლიდია̈რნე.
- ლიდია̈ნი იგივეა, რაც ლიდია̈̄ნი.
- ლიდია̈რნე ბზ., ლიდია̈რი ბქ., ლიდიარჳ̂ნე ლშხ., ლიდია̈რჳ̂ნე ლნტ. -- სახელი ა̈დია̈რნე... ზმნის მოქმედებისა, -- პურის ჭმევა, დაპურება. მა̈ჲდა̈რიშ ლიდია̈რი მეზგა ხოსეჳ̂ე ესერ (ანდ.) -- მშიერის დაპურება ოჯახს ("მოსახლეს") ბარაქას მატებსო. ბოფშა̈რე ლიდიარჳ̂ნე დეშ ახოჩიშხ (ლნტ.) -- ბავშვების დაპურება ვერ მოასწრეს.
- ლიდია̈̄ნი ბზ., ლიდია̄ნე ლშხ., ლიდია̈ნი ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈დია̈̄ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- თხოვება (ათხოვებს რაღაცას). რჷდინ-გურჷ̄ლა̈ ლიდია̈̄ნის ესერ იშგჳ̂ემ კე̄ისა̈რ (ბზ. 338) -- როდინ-ქვასანაყის თხოვებას {მო}ითხოვსო კეისარი. ცა̈ ლა̈დეღ ლიდია̈ნი მა̈დ შიდ (ლნტ.) -- ხუთშაბათ დღეს (ნივთის) თხოვება არ შეიძლება.

- ლიდიდა̈რი იგივეა, რაც ლიდდარი.
- ლიდიუ̂ ზს. -- დედობა. ლიდიუ̂-ლიგზა̈ლუ̂ (ბზ.) -- დედაშვილობა. გეზალურ ზურალს ლიდიუ̂ მოდმ' ესერ ხოჯიდა (ანდ.) -- უშვილო ქალს დედობა არ გამოუცდიაო.
- ლიდლა̈მბი ბზ., ლიდამბალი ლშხ., ლიდამბა̈ლი ლნტ. -- სახელი ადლა̈მბი... ზმნის მოქმედებისა, -- დადაბლება, დაქვეითება. გუ̂ა̈რი ლიდამბა̈ლი ლოქ ხოცხა, ა ლია̈ყრე? (ლნტ. 90) -- გვარის დაქვეითება გირჩევნია, თუ გასახლებაო ("აყრაო")?
- ლიდჲარა̈ლ, ლიდჲარა̄ლ იგივეა, რაც ლიდიარა̈ლ.
- ლიდჲარა̈ლ იგივეა, რაც ლიდიარა̈ლ.
- ლიდრ{უ}უ̂ანი იგივეა, რაც ლიდურუ̂ა̈ნი.
- ლიდურუ̂ა̈ნი ზს., ლიდრ{უ}უ̂ანი ლშხ., ლიდუ̂ერე ლნტ. -- სახელი ხ-ოდურუ̂ა̈ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- უარის თქმა, ხელის შეშლა. მეჩი მა̄რილს... სგუ̂ებდ მა̄მგუ̂ეშ \ მა̄მ ოთჩა̈დ ლიდურუ̂ა̈ნი... (ბზ.) -- მოხუც კაცს არ გაუვიდა ("წინ არ წაუვიდა") უარის თქმა.
- ლიდუ̄წე1 ბზ., ლშხ., ლიდუწე ბქ., ლნტ. -- სახელი ადუ̄წე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაწელვა, გაჭიმვა. ლაფანაჟი ლეცუ̂მა̈რიშ ლიდუწე ხამთქუ̂ახ დირა̈რქა (ბქ.) -- საკურთხის დროს სჩვევიათ პურებზე მოხარშული ყველის გაწელვა.
- ლიდუ̄წე2 იგივეა, რაც ლიბუ̄წე1.
- ლიდუ̂ა̈ში იგივეა, რაც ლიდა̄უ̂შე.
- ლიდუ̂ერე იგივეა, რაც ლიდურუ̂ა̈ნი.
- ლიედუ̂რე იგივეა, რაც ლიჰდგრე.
- ლიენდრე იგივეა, რაც ლიჰანდ{უ}რე.
- ლიერალ იგივეა, რაც ლიჰერა̈ლ.

- ლიერი იგივეა, რაც ლიჰრი.
- ლიესა̈̄ლ, ლიესკა̈ლ იგივეა, რაც ლიე̄სგა̈̄ლ.
- ლიეშმაკა̈̄ლ ბზ., ლიეშმაკა̈ლ ბქ., ლიჲეშმაუ̂ა̄ლ ლშხ., ლიეშმაუ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი იეშაკა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ეშმაკობა; მოხერხება. ეჩი̄ცახა̈ნ ლიეშმაკა̈̄ლ სგუ̂ებდ მა̄მ' ჯი̄ზი (ბზ.) -- იმასთან ეშმაკობა არ გაგიმართლებს ("წინ არ წაგივა"). გუსეინ გუდ ანჯად ლიეშმაუ̂ა̈ლს (ლნტ. 189) -- ჰუსეინი მიხვდა ეშმაკობას.
- ლიეხუ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი იეხუ̂ა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ცოლის შერთვა. მერაბს ძღჷდ ათახიადა გუსეინი ლიეხუ̂ა̈ლ (ლნტ. 191) -- მერაბს ძალიან გახარებია ჰუსეინის ცოლის შერთვა.
- ლიეხუ̂-ლიჭა̈შ იგივეა, რაც ლიხეხუ̂ჭა̈შ.
- ლიე̄სგა̈̄ლ, ლია̄ლა̈̄ლ, ლიჲა̈̄ლ ბზ., ლიისგა̈ლ ბქ., ლიესა̈̄ლ ლშხ., ლი{ჲ}ესკა̈ლ ლნტ. -- სახელი ა̈ჲესგა̈̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- წაღება (გასვენება), წაყვანა (გატანა). ლჷდგა̈რი ლიე̄სგა̈̄ლ ლი (ბზ.) -- მიცვალებულის გასვენებაა ("წაღების დროა"). ზურალ ქორთე ისგა ლიისგა̈ლდ გა̈ნთე ლა̈ხსედნიუ̂ (ბქ. 294) -- ქალი სახლში მიყვანამდე განზე დარჩებოდა. ჩა̄ჟს ჟ'ოხგი̄ლა ჭიშხ უ̂ოდ ძულუ̂ათე̄ჲსა ლიესა̈̄ლდ (ლშხ. 74) -- ცხენს ამოუგლეჯია ფეხი ზღვაში შეყვანამდე.
- ლიე̄სგი იგივეა, რაც ლიი.
- ლიზ იგივეა, რაც ლი.
- ლიზგა̈̄ლ ბზ., ლიზგა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიზგა̄ლ ლშხ. -- სახელი იზგა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დასახლება. სამთი̄ლდ ლიზგა̈̄ლ ლა̈ჲბინე (ბზ. 396) -- სამთილმა დასახლება დაიწყო. ისგე ამჩუ ლიზგა̈ლსოლ ახბჷდა! (ბქ.) -- თქვენი აქ დასახლება დაიწყვას! ლიზგა̄ლს ხუ̂ა̄ჲ ჭირ

ხაკუ (ლშხ.) -- დასახლებას ბევრი გარჯა ("ჭირი") უნდა.

- ლიზგე1 -- სახელი იზგე... ზმნის მოქმედებისა, -- სახლობა, {მო}სახლეობა, დასახლება; ცხოვრება. [ლახუ̂ბად] ხოჩა ლიზგე ა̈დჷიდხ (ბზ. 243) -- ძმებმა კარგი ცხოვრება გაატარეს. ხოჩამ ლიზგედ ჩი გუ̂ი ხარ (ბქ.) -- კარგი ცხოვრება ყველას უნდა ("ცხოვრებად ყველას აქვს გული").
- ლიზგე2 ბზ., ქს., ლიზიგ ბქ. -- სახელი ხ-ეზგი... ზმნის მოქმედებისა, -- ტკივილი. თხუმე ლიზგე მამთქუ̂ა (ლშხ.) -- თავის ტკივილი მჩვევია. გაბოს კუ̂იჭი ლიზგე აწხუ̂ა̈უ̂ი (ლნტ.) -- გაბოს კუჭის ტკივილი აწუხებს.
- ლიზგე-ლირდე ზს., ლშხ., ლირდე-ლიზგე ლნტ. -- ცხოვრება, სარჩო-საბადებელი, ავლა-დიდება, ქონება. ალჲარე ლიზგე-ლირდე ხა̈ლხს ესსა̈დხ (ბზ. 328) -- ამათი ავლა-დიდება ხალხს დარჩა(თ). ხოჩა ლიზგე-ლირდე ა̈ნსყეხ (ბქ.) -- კარგი ქონება შექმნეს. ხოჩა ლირდე-ლიზგე ა̈დჷიდხ (ლნტ.) -- კარგი ცხოვრება გაატარეს.
- ლიზგრე ბზ., ლიზგჷრე ზს. -- სახელი აზგ{ჷ}რე, იზგ{ჷ}რე... ზმნათა მოქმედებისა, -- დამთავრება, დასრულება, გათავება. ამი̄ ლიზგრე ნა̈ბოზთექა გუ̂იპი̄რა (ბზ.) -- ამის დამთავრება საღამომდე გვინდა ("გვეპირება"). შდრ. ლიგა̄თუ̂ე.
- ლიზგუნე1 ზს., ლშხ. -- სახელი ა̈ზგუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}დასახლება. ქა ლიზგუნ' ო̄თპი̄რეხ ხალოს (ბზ. 306) -- ხალოს გადასახლება დაუპირეს. ცჷმბჷრთე \ ციმბირთე ლიზგუნე ჯუ̂ინალდ ხემთქუნხ (ბქ.) -- ძველად ციმბირში ასახლებდნენ ("გადასახლება სჩვეოდათ").
- ლიზგუნე2 ზს., ლშხ. -- სახელი ხ-ა̈ზგუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ატკივება, ტკივილი. მიჟს თხუ̂იმი ლიზგუნე ხა̈მთქუ̂ა (ბზ.) -- მზემ თავის ატკივება იცის ("მზეს სჩვევია").

თხუმე ლიზგუნე (ლშხ. 90) -- თავის ატკივება.

- ლიზგ{ვ}რა̈ლ ბზ., ლიზგვრა̈ლ ბქ. -- სახელი იზგვრა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გათავება, დასრულება. ლიფა̈ნე̄ ლიზგვრა̈ლთე მეფა̈ნე ჟი იკედ... ყო̄შს (ბზ. 11) -- სუფრის კურთხევის დამთავრებისას მაკურთხებელი კოვზს აიღებს.
- ლიზგვრე იგივეა, რაც ლიზგრე.
- ლიზებ იგივეა, რაც ლიზუ̂ებ.
- ლიზებ-ლითრე იგივეა, რაც ლიზუ̂ებ-ლითრე.
- ლიზელა̈ლ ბზ., ლიზელა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიზელა̄ლ ლშხ. -- სახელი იზელა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- სიარული. ლიზელა̈ლ მაკუ (ბზ.) -- სიარული მინდა. ნა̈თხუ̂როლს ჰამს ხა̈მთქუ̂ახ ლიზელა̈ლ (ბქ. 235) -- ნადირ(ებ)მა დილით იცის ("იციან") გამოჩენა ("ნადირებს... სჩვევიათ სიარული"). ლიზელა̄ლს და̄რ იჟუ̂მე (ლშხ. 89) -- სიარულს არავინ იშლის.
- ლიზემე იგივეა, რაც ლიზმე.
- ლიზექი იგივეა, რაც ლიზქი.
- ლიზზი ზს., ლშხ., ლიუ̂ზე ბქ., ლიუ̂ზი ლნტ. -- სახელი აზზი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაგზავნა. და̄უ̂ს... მიჩა დი̄ნა̄ლე ლიზზი [ხეკუ̂ა̈დ] (ბზ. 271) -- დევს თავისი ქალიშვილების გაგზავნა უნდოდა. მიშკუ̂ი ლათუ̂ერიხო ლიუ̂ზი ანარჩეუ̂ეხ (ლნტ.) -- ჩემი სასწავლებელში გაგზავნა გადაწყვიტეს ("მოილაპარაკეს").
- ლიზიენი იგივეა, რაც ლიძჰენი.
- ლიზმე1 ზს., ლიზემე ლნტ.-- სახელი ხ-აზმე... ზმნის მოქმედებისა, -- მიზომება, ჩაზომება. ლერქუ̂ე \ ლერქუ̂ა̈ ლიზმე ლა̈ძბინე (ბზ.) -- ტანსაცმლის მორგება ("მიზომება") დაიწყო.

ჩაფლჾ ლიზმე მაკუ (ბზ.) -- ფეხსაცმლის მოზომვა მინდა. გადატ. დამიზნება. ნჾხემი ლიზემე მარახო... მჾდ ლოქ შიდ (ლნტ.) -- ადამიანის{ა}თვის იარაღის დამიზნება არ შეიძლებაო.

- ლიზმი ზს., ლიზმე2 ლშხ., ლიზემე ლნტ. -- სახელი აზმე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაზომვა, {და}ზომვა. ნაკჷეთს სწორდ ლიზმი ხაკუ (ბზ.) -- ნაკვეთს სწორად უნდა გაზომვა. მიშგჷი საკარმიდამო̄ ლიზმე გჷაკუ (ლშხ.) -- ჩემი საკარმიდამოს გაზომვა გვინდა.
- ლიზჲენი იგივეა, რაც ლიძჰენი.
- ლიზობ იგივეა, რაც ლიზჷებ.
- ლიზობ-ლითრე იგივეა, რაც ლიზჷებ-ლითრე.
- ლიზურიე̄ლ, ლიზჷრე̄ლ ბზ., ლიზჷრელ ბქ., ლიზჷრჲე̄ლ ლშხ., ლიზჷრიელ ლნტ. -- სახელი იზურიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- გაწევ-გამოწევა, გაწევა (საჩხუბრად, წასასვლელად...). ხელწიფს ი მიჩა ხახჷ ხოლა ლიზურიე̄ლ ხჾდხ (ბზ. 352) -- ხელმწიფეს და მის ცოლს ჰქონდათ (ცუდი) გაწევ-გამოწევა. ლიზჷრიელ შკჷირ ლი (ლნტ.) -- საჩხუბრად გაწევა სირცხვილია.
- ლიზჷბჾლ ბზ., ლიზჷბჾლ ბქ. -- ჭამის დრო. ლიჩჷმჾლ ესერ ქამლიზჾლს ი ლიზჷბჾლ ლინთჷს (ანდ.) -- მუშაობა -- გაზაფხულზე, ჭამა ("ჭამის დრო") -- ზამთარშიო...
- ლიზჷებ ზს., ლნტ., ლიზებ ლხმ., ლიზობ ლშხ. -- სახელი იზბი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭამა. ჭყინტდ ლოხჷბინე ლიზჷებ [ლეღჷს](ბზ. 283) -- ბიჭმა ლეღვს ჭამა დაუწყო. იმგჷ' ესერ ლიჩემ ი იმგჷჾ ლიზებ (ანდ.) -- ზოგან შრომა და ზოგან ჭამაო. რიგ მჾ ლი ყჷელღერისა ლეღჷი ლიზობ (ლშხ. 20) -- წესი არაა ყველიერში ხორცის ჭამა. ერეხის ლიზჷებ სურუ ხალატ (ლნტ.) -- ზოგიერთს ჭამა ძალიან უყვარს.
- ლიზჷებ-ლითრე ზს., ლნტ., ლიზებ-ლითრე ლხმ., ლიზობ-ლითრე ლშხ. -- სახელი იზბი-

ჲგთრე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭამა-სმა. მაშ̈რდ ხალტგნხ ლიზუ̂ებ-ლითრე (ბზ.) -- ძალიან უყვარდათ ჭამა-სმა. ლიზებ-ლითრეს კიბდენხოუ̂ ი ჯიბს ლშ̈ხჭედიუ̂ (ანდ.) -- ჭამა-სმა კიდობანს{ა} და ჯიბეს ჰკითხეო. ლიზობ-ლითრე ლელუ̂უნქა ჩ̄ომიშ [ხაყა] (ლშხ. 20) -- ჭამა-სმა, ხორცის გარდა, ყველაფრის{ა} შეიძლება.

- ლიზუ̂რელ, ლიზუ̂რე̄ლ იგივეა, რაც ლიზურიე̄ლ.
- ლიზუ̂რიელ იგივეა, რაც ლიზურიე̄ლ.
- ლიზქი ზს., ლშხ., ლიზექი ლნტ. -- სახელი ̈ზქი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეშის მოზიდვა, მოტანა. ლიზქი ქა ლჷზგგრე ნ̄არ (ბზ.) -- შეშის მოტანა დავამთავრეთ ("დამთავრებული გვაქვს"). ლიზქის ჯამშა ხაკუ (ბქ.) -- შეშის მოზიდვას ძალა უნდა. ლუნთისა ლიზქინქა დე̄სმა გუ̂ეშ ლი (ლშხ. 24) -- ზამთარში, შეშის მოზიდვის გარდა, საქმე არაფერია.
- ლიზჷნგლჷგი ბზ., ლიზჷნდლჷგი ბქ. -- სახელი აზჷნგლჷგი... ზმნის მოქმედებისა, -- ზარ{ებ}ის რეკვა. [ჭ̈აშდ] ლიზჷნგლჷგი ̈ადბინე (ბზ. 354) -- ქმარმა ზარების რეკვა დაიწყო. ლიზჷნგლჷგი ერ ̈ადბინეხ, სახრ̈აბიშ წირულდ ლჷჯხალდა (პოეზ. 328) -- ზარის რეკვა რომ დაიწყეს, აღდგომის წირვა გეგონა.
- ლითაუ̂̈ალ იგივეა, რაც ლითუ̂̈ა̄ლ.
- ლითაუ̂ე იგივეა, რაც ლითუ̂ე.
- ლითელ1 -- სახელი ხ-ათილ... ზმნის მოქმედებისა, -- მიკარება. ხ̈ამი ლელუ̂ი ლითელ მ̈ა̄მ მ̈ამჲედა (ბზ.) -- ღორის ხორცს ვერ მივეკარები ("ხორცის მიკარება არ შემიძლია"). ნაფდიათე ლითელ მ̈ა̄მა ხაკუ (ბზ.) -- ახლოს მიკარება არ უნდა. სგ̈ახი ლითელ დ̈ას ხაკუ (ბქ.) -- ახლოს მიკარება არავის სურს.
- ლითელ2 იგივეა, რაც ლითიე̄ლ1.

- ლითენე იგივეა, რაც ლითნე.
- ლითერ -- სახელი თერ... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ცნობა; გარჩევა; შეტყობა (ქს.). ხოჩა̄მ ი ხოლა̄მ ლითერ ხაკუ (ბზ.) -- კარგსა და ცუდს გარჩევა უნდა. ლეჭშე̄̈რის სგობნა̄ჳ̂ ლითერ ხაკუ (ლშხ.) -- საქმროს წინასწარ გაცნობა უნდა. ჯოდიახენ ჩჳ̂ათოჭინდა ზურალა̈ ლითერ (ლნტ.) -- შორიდან გაუჭირდა ქალის ცნობა.
- ლითიე̄ლ1 ბზ., ლშხ., ლითიელ ლნტ., ლითელ ბქ. -- მკა. ლითელ გჳ̂ირკისგა იბნი (ბქ. 230) -- მკა კვირიკობის თვეში (ივლისში) იწყება. ნა̈შთქ ი მერჩილ ლითელ-ლიჭმელს ესერ ოხლელიხ (ანდ.) -- ნამგალი და ცელი მკა-თიბვას ელოდებიანო.
- ლითიე̄ლ2 -- მკის დრო; მკათათვე. ლითჲე̄ლისგა (\ ლათეჲს) მა̈გ ლათი̄ს ა̈რიხ (ბზ.) -- მკის დროს ყველა სამკალადაა. ლითიე̄ლჟი ბეგი ათჳ̂ი ხოხალ (ლშხ.) -- მკის დროს დიდი ("მაგარი") სიცხე იცის.
- ლითლე1 ზს., ლშხ. -- 1. სახელი ითლე, ზმნის მოქმედებისა -- დაჭერა, მოჭერა (ხელისა, რაიმე სიმძიმისა). ლა̈რტყი ბეგიდ ლითლე ხეკჳ̂ად (ლნტ.) -- ქამრის მაგრად მოჭერა უნდოდა. 2. სახელი ხ-ოთლე... ზმნის მოქმედებისა, -- თოფის მოსხლეტა. თოფრე ქა ლითლეს ხემურჯჳ̂ა̄ლხ ლახჳ̂ბა (ბზ. 429) -- თოფების სროლისთვის ("მოსხლეტას") ემზადებოდნენ ძმები. ეშხუ ქა ხა̈ხჳ̂იდ ლითლე (ბქ. 16) -- ერთხელ (ერთი) მოასწრო თოფის მოსხლეტა.
- ლითლე2 ზს. -- 1. სახელი ხ-ა̈თლე... ზმნის მოქმედებისა, -- მიკარება. ლეჩემიშ ფხულემ ლითლე (ბქ.) -- თითის მიკარება. მოდე ხეკჳ̂ად თელღ̄რას (ლხმ.) -- რძალს საქმის(თვით) თითის მიკარება არ უნდოდა. 2. სახელი ხ-ეთლენი... ზმნის მოქმედებისა, -- დადგომა, დაფუძნება, დამკვიდრება. ამჩჳ̄ნ ეში̄ \ ეში̄ჲ ჩუ გჳ̂ეყა̄̈დ ჟი ლითლეს (ბზ. 307) -- აქ მაინც

დაგვედგომებოდა ("აქ შეიძლებოდა დაფუძნება").

- ლითმე ბზ., ლშხ. -- სახელი ათმე... ზმნის მოქმედებისა, -- შოვნა. იარა̈ლი ლითმე ხეკუ̂ა̈დხ მეთხუ̂იარას (ბზ.) -- მონადირეებს იარაღის შოვნა უნდოდათ. შდრ. ლიკარქე.
- ლითნე ზს., ლშხ., ლითენე ლნტ. -- სახელი ათნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გაჩენა, დაბადება. მა̈ნკუ̂ი̅ გეზლა̈ ლითნე გუნ გარჯ̈ ოხუა̈დ (ბზ.) -- პირველი შვილის გაჩენა ძალიან გაუჭირდა. ბეფშუ̂ი (ბზ.), ბობში (ლშხ.) ლითნე-- ბავშვის დაბადება. სურუ ხეკუ̂ადხ ბეფში ლითენე (ლნტ.) -- ძალიან უნდოდათ ბავშვის გაჩენა. 2. გამოჩენა, გამომჟღავნება. ჩიქი მადე ხა̈კუ̂დენა გეზლა̈შ მა̈მედა̈შ ქა ლითნე (ბქ.) -- ჯერ არ ნდომია შვილის შეძლების გამოჩენა.
- ლითოდელ, ლითოდია̈ლ იგივეა, რაც ლითუ̂ე̅დიე̅ლ.
- ლითო̈ფ, ლითუ̂ეფ2 ზს., ლნტ., ლითოფ ბქ., ქს. -- სახელი ხ-ეთუ̂ეფ... ზმნის მოქმედებისა, -- თოფის სროლა. ლითო̈ფ ა̂დბინე (ბზ. 37) -- თოფის სროლა დაიწყო. მურყუ̂მა̈ლხა̈ნქა ოხბინეხ ლითუ̂ეფ (ბზ.) -- კოშკებიდან სროლა დაუწყეს. ლჷნარჟი ნიშანთე ლითოფ ხემთქუ̂ანხ (ბქ.) -- (რელიგიურ) დღეობებზე ნიშანში სროლა სჩვეოდათ. ლითოფ ჩჲაგ ხოხალხ... ლემშუ̂ანჲერა̅ჲსა (ლშხ. 29) -- თოფის სროლა ყველგან იციან სვანეთში ("სასვანეთოში"). ჲეშმა̈ს ლითოფ... ხესმი (ლნტ. 79) -- ეშმაკს თოფის სროლის ხმა ესმის. ლითოფ ლატლა̈რდ დეშ ოთბა̈დუ̂ეხ (პოეზ. 72) -- თოფის სროლა ლატალელებმა ვერ გაუბედეს.
- ლითო̅დჲელ იგივეა, რაც ლითუ̂ე̅დიე̅ლ.
- ლითო̅დრი, ლითო̅დუ̂რი, ლითო̅დრიელ ბზ., ლშხ., ლითოდრი, ლითოდჷრი ბქ., ლნტ. -- თევდორობა (დღესასწაული). ლითო̅დრი̅ მი̅შისა იზჲარებიხ... (ლშხ. 23) -- თევდორობის კვირაში ეზიარებიან.
- ლითრე -- სახელი ითრე, ჷთრე... ზმნათა მოქმედებისა, -- სმა (სმევა), დალევა. ჩუ მესდა

ლითრეს ჟი იბნახ (ბქ. 4) -- დარჩენილები სმას იწყებდნენ. მანკჳ̂ი̄ არყი ჭიქი ლითრე ჩია̄გ შჳ̂ანისა წეს ლი მასძელხენ (ლშხ. 44) -- მთელ სვანეთში წესადაა, პირველი ჭიქა არაყი მასპინძელმა უნდა დალიოს (არყის ჭიქის დალევა... წესია მასპინძლისაგან). და̈ჳ̂დ ლახობინე ლითრე ზისხს (ლნტ. 305) -- დევმა სისხლს დაუწყო სმა. ათხე ჯიბნეხ ლღჯმაშდ ლითრეს (პოეზ. 128) -- ახლა დაგიწყებენ მაგრად სმევას (სმას).

- ლითრინე -- სახელი ათრინე, ითრინე... ზმნათა მოქმედებისა, -- თრევა. კაჩჩუ ლითრინე ოხბინეხ (ბზ.) -- დაღმართში თრევა დაუწყეს. მუსჳ̂ქა სა̈ჳ̂ა̈შ ლითრინე უგარჯჳ̂ ლი (ბქ.) -- თოვლზე მარხილის თრევა ადვილია. შომა̈ჲს ერ ლითრინე ლა̈მბინე, ეჩქა ჩუ მიხალდა, ერ ჩუ მაშთხჳ̂იდა (ლნტ. 84) -- როცა თრევა დამიწყო, მაშინ ვიცოდი, რომ დამმარხავდა.
- ლითჳა̈ლი იგივეა, რაც ლითაჳ̂ა̈ლ.
- ლითჳ̂ა̄ლ1 ბზ., ლითჳ̂ა̈ლ ბქ., ლითაჳ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლითჳ̂ა̄ლ ლშხ. -- სახელი ითჳ̂ა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დაბადება. ჭყინტი ლითჳ̂ა̄ლს გუნ მა̈ხიად ხაყა (ბზ.) -- ბიჭის დაბადებას დიდი ("ძალიან") სიხარული ახლავს ("ჰყავს"). ფისე ეჩა ლითაჳ̂ა̈ლსოლჳ̂ ხაბა! (ბქ. 260) -- დაიწყევლოს, დაიწვას იმისი დაბადება ("იმის დაბადებას ფისიმც ასხია = ფისი გადასხმოდეს")!
- ლითჳ̂ა̄ლ2 ბზ. -- დაბადების დრო. ბეფში ლითაჳ̂ა̈ლე დჳ̂რე ანჴად (ლნტ.) -- ბავშვის დაბადების დრო მოვიდა.
- ლითჳ̂ე ბზ., ლითაჳ̂ე ბქ., ლნტ., ლითჳ̂ენი ლშხ. -- სახელი ათჳ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- შობა, დაბადება, გაჩენა. გეზლა̈ ლითჳ̂ე მა̄მ ხემჲედა̄ნ (ბზ.) -- შვილის გაჩენა არ შეეძლო. გეზალს ლითაჳ̂ე გარ დერი, ლირდი ესერი ხაკუ (ანდ.) -- შვილს მარტო გაჩენა კი არა, აღზრდაც უნდაო.

- ლითუ̂ედიელ იგივეა, რაც ლითუ̂ე̄დიე̄ლ.
- ლითუ̂ენა̄ლ იგივეა, რაც ლითუ̂ა̄ლ.
- ლითუ̂ენი იგივეა, რაც ლითუ̂ე.
- ლითუ̂ერი იგივეა, რაც ლითუ̂რი.
- ლითუ̂ეფ1 -- სახელი თუ̂ეფნი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაკარგვა. კუმში ლითუ̂ეფ გუნ ზარა̈ლ ლი (ბზ.) -- საქონლის დაკარგვა დიდი ("ძალიან") ზარალია. დუ̂ეშტილა̈დელ დემ აბანდალიხ: კუმა̈ში ლითუ̂ეფ ლოქ ხოხალ (ლნტ. 44) -- ორშაბათ დღეს არ კერავენ: საქონლის დაკარგვა იცისო.
- ლითუ̂ეფ2 იგივეა, რაც ლითო̈ფ.
- ლითუ̂ე̄დიე̄ლ ბზ., ლითოდია̈ლ, ლითოდელ ბქ., ლითო̄დჲელ ლშხ., ლითუ̂ედიელ ლნტ. -- სახელი ითუ̂ე̄დიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- უქმად ყიალი. ჲერხის გუ̄ნ ხალატ შუკუ̂არისა ლითო̄დჲელ (ლშხ.) -- ზოგიერთს ძალიან უყვარს გზებზე ("გზებში") უქმად ყიალი.
- ლითუ̂ნა̄ლი ბზ., ლითუ̂ნა̈ლი ბქ., ლნტ., ლითუ̂ნა̄ლი ლშხ. -- სახელი ათუ̂ნა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- სმევა, დარწყულება, დალევინება (წყლისა...). კუმა̈შს ლითუ̂ნა̄ლი ჩი ლადეღ ხაკუ (ბზ.) -- საქონელს წყლის დალევინება ყოველდღე უნდა. ეჩქანღუ̂ე კობა̈რშუ̂ ა̈რყიშ ლითუ̂ნა̈ლი ლი (ბქ. 79) -- შემდეგ ხის თასებითაა არყის სმა. ლითუ̂ნა̄ლე დროჲ ლოქ ლი (ლშხ.) -- (პირუტყვის) დარწყულების დროაო.
- ლითუ̂რი ზს., ლშხ., ლითუ̂ერი ლნტ. -- სახელი ითუ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- სწავლა. ლა̈დი ჩი̄ს ლითუ̂რი ხაკუ (ბზ.) -- დღეს ყველას სწავლა უნდა. მახლა̈შ ლითუ̂რია̈შ მეთია̈ლ ლჷხა̈ლსოუ̂ გა̈ნხენ ხასგურდ (ანდ.) -- ცოდნის შეძენის ("ჭკუის სწავლის") მოწადინე მცოდნეს მოუჯდესო გვერდით. [ხუნკუ̂ი] საუ̂ალდებილ მა̈დ ლას{უ̂} ლითუ̂ერი (ლნტ. 8) --

წინათ (პირველად) სწავლა არ იყო სავალდებულო.

- ლითშერი იგივეა, რაც ლითშ̄ჷრე.
- ლითში -- სახელი ̈ჰთში... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. არჩევა, ამორჩევა. ეჯ პირობისა მ̄ორ̂უ̄ალე ლითში ჴეჸრი (ლშხ. 47) -- პირობის წერილში ("იმ პირობაში") მედიატორების ("საქმის გამრჩევთვ") ამორჩევა ეწერება. ჴოჩა დ̄ინას ლითში ჴაკუ (პოეზ. 348) -- კარგ გოგოს არჩევა უნდა. 2. გარჩევა. ლ̈̄შის ჴოჩ̄ამდ ლითში ჴაკუ (ბზ.) -- თესლს კარგად უნდა გარჩევა.
- ლითშორი, ლით შ̄ორე იგივეა, რაც ლითშ̄ჷრე.
- ლითშურე იგივეა, რაც ლითშ̄ჷრე.
- ლითშ̄ჷრე ბზ., ლითშურე ბქ., ლითშერი ლხმ., ლითშ̄ორე ლშხ., ლითშორი ლნტ. -- სახელი ̈ჰთშ̄ჷრე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გარჩევა, გამოცალკევება. კ̈ალუნ მ̈აზიგს ესერი ლითშერი ჴ̈ამთქ̂უა (ანდ.) -- ზოგჯერ გარჩევა ჭირმაც იცისო ("ჭირს... სჩვევიაო"). სიმინდი ლითშორი მ̈ადმა გარჯ ლი (ლნტ.) -- სიმინდის გარჩევა ძნელი არ არის.
- ლითჴ̈ანე იგივეა, რაც ლითჴნე.
- ლითჴ̈აპი იგივეა, რაც ლითჴპ̄ინე.
- ლითხ̄ელი ბზ., ლშხ., ლითხელი ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ეთხ̄ელი... ზმნის მოქმედებისა, -- {მო}ძებნა. ეჩ̄ი ლითხ̄ელი ესერ მიჩ̄უ გარ ლახბ̈არჸეჴ (ბზ. 250) -- მისი მოძებნა მხოლოდ მე მომანდეთო ("მომაბარეთო"). ქ̂უიშად მეჴჩე ̂უოქრეშ ლითხელი... იუ̂აიდამს ლჷმ̈არელი (ბქ. 241) -- ქვიშად ქცეული ("გაცვეთილი") ოქროს ძებნა ადამ და ევას (დროს) ყოფილა.
- ლითჴნე ზს., ლშხ., ლითჴ̈ანე ლნტ. -- სახელი ჴ-ეთჴნი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეყრა, შეხვედრა. ლახ̂უს თხ̄ერ̈̄ალე ლითჴნედ ჴაყ̂ულ̄ინდა (ბზ.) -- მთაში მგლების შეხვედრისა

ეშინოდა. მა̄რე დეშერ ხობდაჳ̂ი სგა ლითხნეს (ლშხ. 14) -- კაცი ვერავინ უბედავს შეხვედრას. ეჭკä̈ლი ლჷხრინე ლას, ერე დეშა ლითხä̈ნე ხეკჳ̂ად (ლნტ.) -- ისეთი გაბრაზებული იყო, რომ არავის შეხვედრა არ უნდოდა.

- ლითხპ̄ინე ბზ., ლითხპინე ბქ., ლშხ., ლითხä̈პი ლნტ. -- სახელი ხ-ä̈თხპ̄ინე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ოდნავ მიკარება, გაკვრა. ჭყინტს გუნ ათგარჯჷნ გä̈ჩä̈ ლითხპ̄ინე (ბზ.) -- ბიჭს ძალიან გაუჭირდა დანის მიკარება ("გაკვრა"). 2. თვალის მოკვრა. დინად თემი ლითხპინე დეშ ოხჩიშ (ბქ.) -- გოგომ თვალის მოკვრა ვერ მოასწრო. მა̄ ხოცხახ [იშგნა] თე̄მი ლითხპინე ამკალიბარე ლაშდაბჟი (ლშხ. 7) -- არ სიამოვნებთ ("ურჩევნიათ") სხვისი თვალის მოკვრა ამისთანების კეთებისას.
- ლითხჳ̂იä̈რ ბზ., ლნტ., ლითხჳ̂იარჳ̂ ბზ., ლითხჳ̂არ ბქ., ლითხჳ̂ჲარ ლშხ. -- სახელი ითხჳ̂იä̈რ... ზმნის მოქმედებისა, -- ნადირობა. მე̄რჳ̂ა ჰამს ლითხჳ̂იარ ჩჳ̂ემინ (ბზ. 268) -- მეორე დილით ინადირა ("ნადირობა ქნა").
- ლითხჳ̂მი -- სახელი ხ-ოთხჳ̂მი... ზმნის მოქმედებისა, -- წინამძღოლობა, ხელმძღვანელობა, მეთაურობა. სი სä̈ხელწიფხიშ ლითხჳ̂მი სგა ლä̈ხბერä̈ჳ̂ (ბქ. 106) -- შენ სახელმწიფოს წინამძღოლობა ჩაიბარე. ხოჩა სä̈ქმეჲ ლითხჳ̂მი მადილ ლი (ლნტ.) -- კარგი საქმის ხელმძღვანელობა მადლია. ჯä̈რი ლითხჳ̂მის დä̈რ ä̈პ̄ირე (პოეზ. 64) -- ჯარის მეთაურობას ვერავინ ბედავს ("აპირებს").
- ლითხჳ̂ჲä̈რ იგივეა, რაც ლითხჳ̂იä̈რ.
- ლითჷრტჷნი ზს. -- სახელი თჷრტნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭიხვინი. სä̈ბელდ ლითჷრტჷნი ä̈ნბინე (ბქ. 18) -- კვიცმა ჭიხვინი დაიწყო.
- ლიი, ლი̄ჲ, ლიე̄სგი ბზ., ლიჲ{ე}სგ ბქ., ლიჲეს ლშხ., ლიჲესკ ლნტ. -- სახელი ä̈ჲ, ä̈ე̄სგი...

ზმნათა მოქმედებისა, -- წაღება, წაყვანა; გატანა. დუ̂ეშდი ლადა̈ღ ქო̄რხა̈ნქა ტგტი ლიი ხოლა ლი (ბზ.) -- ორშაბათ დღეს სახლიდან ნაცრის გატანა არ ვარგა ("ცუდია"). მა̄ შიდე̄ნ... ქორხენქა ლიჲეს ლჷჯად (ლშხ. 8) -- არ შეიძლებოდა რძის ("რძედ") გატანა სახლიდან. გუ̂ეფ ზურა̄ლ ჩა̄ჟი ლიჲესს ხაწდა (ლშხ. 75) -- კუდიან ქალს ცხენის წაყვანა დაუნახავს ("კუდიანი ქალი... წაყვანას").

- ლიისგა̈ლ იგივეა, რაც ლიე̄სგა̄̈ლ.
- ლიიჭუ̂ე იგივეა, რაც ლიჰი̄ჭუ̂ი.
- ლიკარზა̈ლი იგივეა, რაც ლიკა̄რზა̄̈ლი.
- ლიკარკა̈ცე, ლიკარკა̈ცი იგივეა, რაც ლიკჷრკა̄ცე.
- ლიკარკა̄ცე, ლიკარკა̄ცი იგივეა, რაც ლიკჷრკა̄ცე.
- ლიკარკცე იგივეა, რაც ლიკჷრკა̄ცე.
- ლიკარქე ზს. -- სახელი იკარქე... ზმნის მოქმედებისა, -- შოვნა, მოხვეჭა. ლუ̂აშრე ლიკა̈რქ (ბქ. 203) -- ჯიხვების შოვნა. ჟახემ ლიკარქე გარჯ ესერ ლი, თეფა -- უგარჯუ̂ (ანდ.) -- სახელის მოხვეჭა ძნელია, დაკარგვა -- ადვილიო. შდრ. ლითმე.
- ლიკარძა̈ლი იგივეა, რაც ლიკა̄რზა̄̈ლი.
- ლიკაფე იგივეა, რაც ლიკა̄ფე.
- ლიკა̈რე იგივეა, რაც ლიკრე.
- ლიკა̈ფი იგივეა, რაც ლიკა̄̈ფი.
- ლიკა̈ჩე იგივეა, რაც ლიკჩე.
- ლიკა̄რზა̄̈ლი ბზ., ლიკარზა̈ლი ბქ., ლიკა̄რძა̄ლი ლშხ., ლიკარძა̈ლი ლნტ. -- სახელი აკა̄რზა̄̈ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ბანდვა. ლიკარძა̈ლი ეჯის ხოხალ (ლნტ.) -- მან

ბანდვა იცის.

- ლიკა̄ფე ბზ., ლშხ., ლიკაფე ბქ., ლნტ. -- სახელი აკა̄ფე ({წა}აქცევს)... ზმნის მოქმედებისა, -- წაქცევა. ჰალგი ლიკა̄ფე ლოხბჷრლახ (ბზ.) -- ჭიშკრის ("ალაგეს") წაქცევა დაუბრალებიათ.
- ლიკა̄ფი იგივეა, რაც ლიკა̈̄ფი.
- ლიკა̈̄ფი ბზ., ლიკა̈ფი ბქ., ლნტ., ლიკა̄ფი ლშხ. -- სახელი იკა̈̄ფი ({წა}იქცევა)... ზმნის მოქმედებისა, -- წაქცევა. შიშდ ლიკა̈̄ფის ხამურჯი (ბზ. 423) -- მაშინვე წაქცევას აპირებს.
- ლიკდა̈̄ლ1 ბზ., ლიკდა̈ლ ბქ., ლიკედა̈ლ ლნტ. -- აღების დრო (მოსავლისა...). მოსაუ̂ლი ლიკდა̈̄ლ ანჴა̈დ (ბზ.) -- მოსავლის აღების დრო დადგა ("მოვიდა"). მუსუ̂იშ ლიკდა̈ლ [ლი] (ბქ. 234) -- თოვლის აღების დროა.
- ლიკდა̈̄ლ2 ბზ., ლიკდა̈ლ ბქ., ლიკდჷ̄რე ლშხ., ლიკედა̈ლ ლნტ. -- გახდის დრო (ფეხსაცმლისა...). ტებედი ჩაფჷლა ლიკედა̈ლე დუ̂რე ლი (ლნტ.) -- თბილი ფეხსაცმლის გახდის დროა.
- ლიკედ1 -- სახელი იკედ... ზმნის მოქმედებისა, -- აღება; მოპოვება; მოხდა (ქუდისა). მა̈ჲუ̂ა̈ჲ ა̈მშყა̈დ, ეჩი̄ ლიკედ მეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- რაც დამივარდა, იმისი აღება მინდოდა. ლიკედს ლიუდი ხა̄ჲშხა (ლშხ. 19) -- აღებას გაყიდვა ჰქვია.
- ლიკედ2 -- სახელი კედნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ამოწყვეტა. გუშგუ̂ეჲ უჩჷ̄დდ ამხუ̂ა̈ ლიკედ ხოჩა ი̄რა (ბზ.) -- მტრის ამოწყვეტა ჩვენს ჩაურევლად კარგი იქნება.
- ლიკედა̈ლ იგივეა, რაც ლიკდა̈̄ლ.
- ლიკეთილი იგივეა, რაც ლიკთილი.
- ლიკეთლე იგივეა, რაც ლიკთილე.

- ლიკენე იგივეა, რაც ლიკე̄ნე.
- ლიკერძა̈ლ იგივეა, რაც ლიკე̄რძა̄ლ.
- ლიკერძ-ლიმა̄რ ლშხ., ლიკერძ-ლიმარ ლნტ. -- დანათესავება, დამოყვრება ("კერძ-კაცობა"). ლიკერძ-ლიმა̄რ მე̄უ̂არ ხოხალხ ლა̈̄შხარს (ლშხ. 43) -- დანათესავება ლაშხელებმა ძალიან უდიდესად იციან.
- ლიკე̄ნე1 ბზ., ლშხ., ლიკენე ლნტ. -- სახელი აკე̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. შეკონვა, შეხვევა. ჩალი ლიკე̄ნეს ხუ̂იბნე (ლშხ.) -- ჩალის შეკონვას ვიწყებ. 2. შეგროვება. და̈ბუ̂ისგა ნა̈თა̈უ̂უ̄ნლო ლიკე̄ნა̈ლის \ ლიკე̄ნეს ხუ̂იჩომდად (ბზ.) -- ყანაში მკის შემდეგ (თავთავებს) ვაგროვებდით ("შეგროვებას ვშვრებოდით").
- ლიკე̄ნე2 ბზ. -- სახელი იკე̄ნე... ზმნის მოქმედებისა -- შოვნა. ნა̈ყირუ̂ი ლიკე̄ნე დამ დე̄ს ხაკუ? (ბზ.) -- ცემა ("ნარტყამის შოვნა") ხომ არ უნდა?
- ლიკე̄ნკუ̂ე იგივეა, რაც ლინკუ̂ლი.
- ლიკე̄რძა̄ლ ლშხ., ლიკერძა̈ლ ლნტ. -- სახელი იკერძა̄ლხ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დანათესავება. [ეჯჲარ] ქა ხაკუ̂ი̄ხ ლიკე̄რძა̄ლს (ლშხ. 44) -- ისინი დანათესავებას შეეცდებიან ("ცდიან"). ისკუ̂ეცა̈ხენ ლიკერძა̈ლ ეზერ ლოქ ლი (ლნტ.) -- თქვენთან დანათესავება სასურველიაო ("კარგიაო").
- ლიკთილე ზს., ლშხ., ლიკეთლე ლნტ. -- სახელი ა̈კთილე (ამდიდრებს)... ზმნის მოქმედებისა, -- გამდიდრება; აშენება. ისგუ ლიკთილე მი მა̄მ მა̈მიე̄და (ბზ.) -- შენი აშენება მე არ შემიძლია. ჟი ლიკეთლეს ხობა̈ციხ (ლნტ. 72) -- გამდიდრებას ("გაკეთებას") ჰპირდებიან.
- ლიკთილი ზს., ლშხ., ლიკეთილი ლნტ. -- სახელი იკთილი (მდიდრდება)... ზმნის

მოქმედებისა, -- გამდიდრება; აშენება. ლიკთილი დს̈ს ხალა (ბქ.) -- გამდიდრება არავის სწყინს.

- ლიკილი იგივეა, რაც ლიკი̄ლი.
- ლიკინკუ̂ლე იგივეა, რაც ლინკუ̂ლი.
- ლიკირცხე იგივეა, რაც ლიკგრცხე.
- ლიკი̄ლი ბზ., ლშხ., ლიკილი ბქ., ლნტ. -- სახელი კი̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- კივილი. მიჩა ხახუ̂ემ ლიკი̄ლი ა̈დბინე (ბზ. 281) -- მისმა ცოლმა კივილი დაიწყო. ბოფშა̈რდ ლიკილი ა̈დბინეხ (ბქ.) -- ბავშვებმა კივილი დაიწყეს. სკრიუ̂ე ყორ ლიკილის იბნე (ლნტ. 238) -- სკივრის სახურავი ("კარი") კივილს იწყებს.
- ლიკრე ზს., ლიკრენი ლშხ., ლიკა̈რე ლნტ. -- სახელი აკრე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაღება (კარისა, ფანჯრისა). ბაპა̈ ხეხუ̂დ უ̂არ ხე̄ქუ̂ ყო̄რა̈ ლიკრე̄შ (ბზ. 355) -- მღვდლის ცოლმა უარი უთხრა კარის გაღებაზე ("გაღების"). ზითუნახაუ̂დ ჩუ... ედკუ̂იე სადგომი ლიკრენი (ლშხ. 73) -- მზეთუნახავმა სადგომის გაღება გაიგო. შუ̂ა̈ნს ალ ნა̈რის დეცე ლაკუ̂რა̈ჲ ლიკა̈რეს ხაყლეხ (ლნტ. 75) -- სვანეთში ამ სინათლეს ("ციალს") ცის სარკმლის გაღებას ეძახიან.
- ლიკრენი იგივეა, რაც ლიკრე.
- ლიკურთხა̈ნიე̄ლ ბზ., სახელი იკურთხა̈ნიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გასავსავება (ხელისა). ბეფშუ̂დ ლა̈ჲბინე ლიკურთხა̈ნიე̄ლ (ბზ. 31) -- ბავშვმა ხელის გასავსავება დაიწყო. 2. ფართხალი; კლაკნა.
- ლიკუ̂ანე იგივეა, რაც ლიკუ̂ა̄ნე.
- ლიკუ̂არელ, ლიკუ̂არიელ იგივეა, რაც ლიკუ̂ა̄̈რიე̄ლ.

- ლიკუ̂ა̈რემი იგივეა, რაც ლიკუ̂რემი.
- ლიკუ̂ა̄ნე ბზ., ლშხ., ლიკუ̂ანე ბქ., ლნტ. -- სახელი აკუ̂ა̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. დაგდება, ჩაგდება, გადაგდება. კოჯ ლექუ̂ა ლიკუ̂ანე შომა ჯექარხუ̂ეს? (ლნტ. 316) -- კლდეზე გადაგდება როდის გითხარი? 2. {გა}სროლა (თოფისა...). ილარიონდ (\ ილა̈რიონდ) ლა̈ჲბინე ლიუ̂ერი (\ ლუუ̂რი) ლიკუ̂ა̄ნე (ბზ. 53) -- ილარიონმა რევოლვერის სროლა დაიწყო. თუ̂ეფი ეშხუ ლიკუ̂ანეჟი ლოქ ა̈ნხუ̂ტე ჩიჲს (ლნტ. 108) -- ყველას თოფის ერთი გასროლით ამოვწყვეტო.
- ლიკუ̂ა̄რიე̄ლ ბზ., ლიკუ̂არელ ბქ., ლიკუ̂ა̄რიელ ლშხ., ლიკუ̂არიელ ლნტ. -- სახელი იკუ̂ა̄რიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ხეტიალი, წანწალი. ა̈მირმდ ლიკუ̂არელ ლა̈ჲბინე (ბქ. 266) -- ამირანმა ხეტიალი დაიწყო. დენას ლიკუ̂არიელ ხალატგნ (ლნტ.) -- გოგოს წანწალი უყვარდა.
- ლიკუ̂დე -- სახელი იკუ̂დე... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}კლება. ლიცდ ლიკუ̂დე ა̈დბინე (ბზ.) -- წყალმა დაკლება დაიწყო. ლიცხემ მერა̈გ ესერ ლი, ლიკუ̂დე -- მეჰია̈ლ (ანდ.) -- ზრდა ("მატება") მოგვიანეა, დაკლება -- მოჩქარეო. ლიკუ̂დე მა̈დმა ლენატლაუ̂ა̈ლ ლი (ლნტ.) -- დაკლება არაფერი სანატრელია.
- ლიკუ̂ეუ̂ იგივეა, რაც ლიკუ̂ეჰ.
- ლიკუ̂ეშ -- სახელი კუ̂ეშნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ტყდომა, გამოტყდომა. სტამანიშ ლიკუ̂ეშ სურუ ამსა̈სტკგნ (ბქ.) -- დოქის გატყდომა ძალიან მეწყინა.
- ლიკუ̂ეც -- სახელი კუ̂ეც... ზმნის მოქმედებისა, -- კვნესა. [ბეფშუ̂დ] ისგლე̄თი ონაქა... ლიკუ̂ეც ა̈დბინე (ბზ. 262) -- ბავშვმა შუაღამისას კვნესა დაიწყო. ეჯის ჩიჲღა ლიკუ̂ეც ხა̈მთქუ̂ა (ლნტ.) -- იმას ყველაფრის გამო ("ყველაფრისთვის") კვნესა სჩვევია.

- ლიკუ̂ეჳ1 ზს., ლიკუ̂ეუ̂ ქს. -- სახელი ხ-ეკუ̂ჳენი... ზმნის მოქმედებისა, -- ცდა, მცდელობა. ლიკუ̂ეჳ ჩი ხამედა, მარე ლიმჯა̈დი ლი გარჯ (ბქ.) -- მცდელობა ყველას შეუძლია, მაგრამ შესრულებაა ძნელი.
- ლიკუ̂ეჳ2 ზს., ლიკუ̂ეუ̂ ქს. -- სახელი კუ̂ეჳნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გავრცელება; გავარდნა (ხმისა, სახელისა...). ხოჩა ლიმარუ̂იშ ლიკუ̂ეჳ ჩი ხახიად (ბქ.) -- კარგი კაცობის (სახელის) გავარდნა ყველას უხარია.
- ლიკუ̂ე̄ციე̄ლ ბზ., ლიკუ̂ცელ ბქ. -- სახელი იკუ̂ე̄ციე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- კვნესა. აჯალღედ ლა̈ჲბინე ლიკუ̂ე̄ციე̄ლ ზურა̄ლდ (ბზ. 397) -- ქალმა ისევ კვნესა დაიწყო.
- ლიკუ̂ია̄ლუ̂ნე ლშხ., ლიკუ̂იალნე ლნტ. -- სახელი აკუ̂ია̄ლუ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ცდა, გამოცდა, გასინჯვა. ხა̈კუ̂ედა ეჩა ლიკუ̂იალნე (ლნტ.) -- იმისი გამოცდა უნდოდა. იხ. ლიკუ̂ჳუ̄რე.
- ლიკუ̂იე იგივეა, რაც ლიკუ̂ჳე.
- ლიკუ̂მა̈შ{ი} ზს., ლნტ., ლიკუ̂მაში ლშხ. -- მესაქონლეობა. ეჯმინს მა̈ნკუ̂ი ლახობინახ ლიკუ̂მა̈ში (ლნტ. 14) -- იმათ პირველად მესაქონლეობა დაუწყიათ.
- ლიკუ̂ჲალუნა̄ლ იგივეა, რაც ლიკუ̂ჳუ̄რე.
- ლიკუ̂რემი ზს., ლშხ., ლიკუ̂ა̈რემი ლნტ. -- სახელი ა̈კუ̂რემი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაყინვა. ქუ̂ა̈ხისგა ლექუ̂ერე ლგცრე ლიკუ̂რემი ხა̈მთქუ̂ა (ბქ.) -- იანვარში წისქვილის წყლების გაყინვა იცის ("სჩვევია"). ჟანბინან ლიცე ლიკუ̂ა̈რემი (ლნტ.) -- წყლის გაყინვა დაიწყო.
- ლიკუ̂შე -- სახელი კუ̂იშე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ტეხა. თხუმემ ლიკუ̂შე მა̈ იმნოშუ̂ ხემთქუნხ ი მა̈ იმნოშუ̂ (ბქ. 289) -- თავის გატეხა ხან რით იცოდნენ ("სჩვეოდათ") და ხან

რით. სტამანი ლიკუ̂შე მა̈დ ლი გარჯ (ლნტ.) -- დოქის გატეხა ძნელი არ არის. 2. გამოჩეკა. 3. გამხელა.

- ლიკუ̂ჩხელ იგივეა, რაც ლიკუ̂ჩხიე̄ლ.
- ლიკუ̂ჩხიე̄ლ ბზ., ლიკუ̂ჩხელ ბქ., ლიკუ̂ჩხიელ ლშხ., -- სახელი იკუ̂ჩხიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. კოჭლობა. დი̄ნად ჭიშხი მა̈ზიგშუ̂ ლიკუ̂ჩხიე̄ლ ა̈დბინე (ბზ.) -- გოგომ ფეხის ტკივილისაგან ("ტკივილით") კოჭლობა დაიწყო. 2. ხტუნვა. ამნემ ლიკუ̂ჩხიელ ა̈დბინე (ბქ.) -- ამან ხტუნვა დაიწყო. 3. გადატ. კუნტრუში. ალ დი̄ნას ლიკუ̂ჩხიე̄ლ გუნ ხალა̈ტ (ბზ.) -- ამ გოგოს კუნტრუში ძალიან უყვარს.
- ლიკუ̂ცელ იგივეა, რაც ლიკუ̂ე̄ციე̄ლ.
- ლიკუ̂ჰე ბზ., ლიკუ̂იე ლნტ. -- სახელი იკუ̂ჰე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეტყობა, გაგება; გასინჯვა (გემოსი). ხოჩა̄მ ამბუ̂ი ლიკუ̂ჰე მა̈ხჲად (ბზ.) -- კარგი ამბის გაგება მიხარია. ლაჰრა̈ყჟი მა̄ნკუ̂ი̄ ნაჯა̈დუ̂ს ლიკუ̂ჰე ხაკუ (ბზ.) -- არყის გამოხდისას პირველად გამოსულს გასინჯვა უნდა.
- ლიკუ̂ჰუ̄რე ბზ., ლიკუ̂ჰურე ბქ. -- სახელი აკუ̂ჰუ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {გამო}ცდა, გასინჯვა. ეჩი̄ ლიკუ̂ჰუ̄რე მაკუ, გუ̂ეშს ჰე̄მა ა̈მსყე̄ნნე (ბზ.) -- იმის გამოცდა მინდა, საქმეს თუ გამიკეთებს. მიჩ ესერ მა̈ჲ ხემედი მინე ლიკუ̂ჰურე (ბქ. 25) -- მე როგორ შემეძლება თქვენი გამოცდაო. ლიკუ̂ჰურე დემა̈შ ესერ მაუ̂ინ ლი (ანდ.) -- ცდა არაფერს ავნებსო ("მავნე არააო").
- ლიკჩე ზს., ლშხ., ლიკა̈ჩე ლნტ. -- სახელი აკჩე... ზმნის მოქმედებისა, -- აწევა, აშვერა. მანქანა̄ ლაჩრა̈უ̂ჟი ტუ̂ეტი ლიკჩე ხოხახ (ბზ.) -- მანქანის გასაჩერებლად ხელის აწევა იციან. ცერიშ ლიკჩეს ჭჷშხრე ლიკუ̂ჩუნ' ესერი ხა̈ჭმა (ანდ.) -- აბუჩად აგდებას მკვლელობაც

მოჰყოლიაო ("ცერის აშვერას ფეხების აშვერაც მოჰყოლიაო").

- ლიკცხე, ლიკჷრცხე ბზ., ლშხ., ლიკცხი ბქ., ლიკირცხე ლნტ. -- სახელი აკცხე, აკჷრცხე... ზმნათა მოქმედებისა, -- {გა}სხეპა, {გადა}ბელვა. ლახუ̂ბად ლუმრი ლიკცხე ა̈ნცხე̄ნეხ (ბზ. 401) -- ძმებმა ნაძვის გადაბელვა ირჩიეს. ალექსანდრედ ჰებს ლიკჷრცხე ლოხუ̂ბინე (ბზ. 56) -- ალექსანდრემ ბალს გასხეპა დაუწყო. ამშა ლიკირცხე მიშკუ̂ი გუ̂ეშ მა̈დ ლი (ლნტ.) -- ამის გასხეპა ჩემი საქმე არაა.
- ლიკჷრკა̄ცე ბზ., ლიკარკცე ბქ., ლიკარკა̄ცი/ე ლშხ., ლიკარკა̈ცი/ე ლნტ. -- სახელი კარკა̄ცე... ზმნის მოქმედებისა, -- კაკანი. და̈დუ̂ა̈ ლიკჷრკა̄ცე ისმი (ბზ.) -- დედლის კაკანი ისმის. [ამნემ] ლა̈ჲბინე ლიკარკცე (ბქ. 23) -- ამან კაკანი დაიწყო.
- ლიკჷრცხე იგივეა, რაც ლიკცხე.
- ლილაბნა̈ლ, ლილაბნიელ იგივეა, რაც ლიმბანა̄̈ლ.
- ლილანძლა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლილჷნძლა̈უ̂ი.
- ლილატუნა̈ლ იგივეა, რაც ლილა̄ტუნა̄̈ლ.
- ლილალა̈ჲ იგივეა, რაც ლილლა̈ჰი.
- ლილაშთხორი იგივეა, რაც ლიშდლუ̂ე̄რე.
- ლილაშუნე იგივეა, რაც ლილა̄შუნე.
- ლილა̈ბი იგივეა, რაც ლილა̄̈ბი.
- ლილა̄ბი იგივეა, რაც ლილა̄̈ბი.
- ლილა̄ტუნა̄̈ლ ბზ., ლილა̄ტუნა̄ლ ლშხ., ლილატუნა̈ლ ლნტ. -- სახელი ილა̄ტუნა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- საყვარლობა ("სიყვარულობანა"), მრუშობა. მიშგუ ლილა̄ტუნა̄̈ლ ნომა ა̈თჯჷრუ̂ა (ბზ. 347) -- ჩემი საყვარლობა არ დაიჯერო.

- ლილა̄შუნე ბზ., ლშხ., ლილაშუნე ბქ., ლნტ. -- თესვის დაწყების დღესასწაული. ალე ლი ლილა̄შუნე̄ ლადეღ (ლშხ. 24) -- ეს არის თესვის დაწყების დღესასწაული("ს დღე").
- ლილა̈̄ბი ბზ., ლილა̈ბი ბქ., ლნტ., ლილა̄ბი ლშხ. -- სახელი ალა̈̄ბი... ზმნის მოქმედებისა, -- დატვირთვა, საპალნის აკიდება. მიჩა მუს წელი ლილა̈̄ბი ოთბინა ზექუ̂შ (ბზ. 301) -- მამამისს დაუწყია სახედრის შეშით დატვირთვა. ჩაჟუ̂ემ ლილა̈ბისი მახალ ხაკუ (ბქ.) -- ცხენის საპალნის აკიდებასაც ცოდნა უნდა.
- ლილგუ̂ა̈რი ზს., ლნტ., ლილგუ̂არი ლშხ. -- სახელი ალგუ̂ა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- გასუქება. კუმა̈შს ლა̈ჲსად ჩუ ლილგუ̂ა̈რი ხაკუ (ბზ.) -- საქონელს დასაკლავად გასუქება უნდა. ლახუ̂სოუ̂ ლახლახუ̂ე, უ̂ეთხმა̈ლიშ ლილგუ̂ა̈რი ესერ ხოხალ (ანდ.) -- მთას მიმართე ("მიემთე"), საქონლის გასუქება იცისო.
- ლილეთე1 იგივეა, რაც ლილთე.
- ლილეთე2 იგივეა, რაც ლილე̄თე.
- ლილეჩა̈ლ იგივეა, რაც ლინჩა̈ლ.
- ლილეჩე იგივეა, რაც ლილჩე.
- ლილე̄თე ბზ., ლშხ., ლილეთე ბქ., ლნტ. -- სახელი ალე̄თე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ზს. ღამის თევა. ლინთუ̂ისგა ქა̈̄მ ლილე̄თე გარჯ ლი (ბზ.) -- ზამთარში ღამის გარეთ გათევა ძნელია. 2. ქს. შემოღამება, დაღამება. შტაშუ̂ ლილეთეს მა̈გ ხოფხიტ (ლნტ. 70) -- მარტოდ შემოღამებას ყველა ერიდება.
- ლილზიგა̈̄ლ ბზ., ლილზიგა̄ლ ლშხ., ლილზიგა̈ლ ბქ., ლნტ. -- სახელი ილზიგა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დასახლება. ლილზიგა̈ლ ლა̈ქინოშუ̂ დემ ესერ იმჯა̈დი (ანდ.) -- დასახლება სირბილით არ ხდებაო. ა̈თხელხი ა̈ღბინეხ ამექა ლილზიგა̈ლ ფაყა̈რდ (ლნტ.) --

ფაყელებმა ახლახან დაიწყეს აქ დასახლება.

- ლილთე ზს., ლშხ., ლილეთე ლნტ. -- სახელი ა̈ლთე... ზმნის მოქმედებისა, -- რთვა. ლა̈დი ლილთეს ხჳ̂იბნედ (ბზ.) -- დღეს რთვას ვიწყებთ. მიშგჳ̂ა დის ლილთე ხოხალ (ბქ. 7) -- დედაჩემმა რთვა იცის. დენა ხეკჳ̂ეს ლახამითქჳ̂ან ლიშყჳ̂ედიელის, ლილეთეს (ლნტ. 51) -- ქალიშვილი უნდა შესჩვეოდა რეცხვას, რთვას.
- ლილღაჲ იგივეა, რაც ლილღა̈ჰი.
- ლილღა̈ჰი, ლიღლა̈ჰი ზს., ლილღაჲ ლშხ., ლილაღა̈ჲ ლნტ. -- სახელი ალღა̈ჰი... ზმნის მოქმედებისა -- გადათოვლა. ლინთჳ̂ისგა ლეშდა̈ბ ხულჳ̂ახ ყარრე ლილღა̈ჰი (ბქ. 2) -- ზამთარში სახურავები უნდა გადათოვლონ ("გასაკეთებელი აქვთ სახურავების გადათოვლა"). ჲესიჲესინ ჩი ლა̈დელ ხაკუ ლჷყარს ლილაღა̈ჲ (ლნტ.) -- ხანდახან სახურავს ყოველდღე უნდა გადათოვლა.
- ლილღჳ̂აჟა̈ლ, ლილღჳ̂აჟა̈̄ლ იგივეა, რაც ლიღჳ̂ჟა̈̄ლ.
- ლილყაფა̈̄ლ ბზ., ლილყაფა̈ლ, ლილყაფელ ბქ. -- სახელი ილყაფა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ხუმრობა; ლაყაფი. ქორს ლილყაფელ იბნი (ბქ. 233) -- სახლში ხუმრობა იწყება. იხ. ლილგაცა̈̄ლ, ლიხჳ̂მარა̄ლ.
- ლილშჷნე იგივეა, რაც ლიშლჷნე.
- ლილჩა̈ლ იგივეა, რაც ლინჩა̈̄ლ.
- ლილჩე ზს., ლშხ., ლილეჩე ლნტ. -- სახელი ილჩე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაცვა, დარაჯობა. სოფელს ლილჩე ხა̈კჳ̂დენა (ბქ. 124) -- სოფელს დაცვა სჭირდებოდა თურმე.
- ლილჭა̈̄ლ ბზ., ლილჭა̈ლ ბქ., ლირჭა̄ლ ლშხ., ლირეჭა̈ლ ლნტ. -- სახელი ილჭა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ლხმ. -- მოთქმა, დატირება. [ზურა̄ლ] ჟი იბნე ლილჭა̈̄ლს (ბზ.) -- ქალი

დაიწყებს მოთქმას. მინე დიდ ლჲჲბინე ლილჭჱლ (ბქ. 255) -- მათმა დედამ მოთქმა დაიწყო. [ზურელჱლ] იბნეხ ლირეჭჱლს (ლნტ. 52) -- ქალები მოთქმას იწყებენ.

- ლილხნე -- 1. სახელი ჲლხნე... ზმნის მოქმედებისა -- მოლხენა. მჷმ ხჲმ თქჳა ეჯას მჷრჱმი ლილხნე (ბზ.) -- არ სჩვევია იმას კაცის მოლხენა. იმჟი ხოჩა მჷრე ხი, იმჟი ლილხნე ჯიხა მუშგჳრჷშ! (ლშხ.) -- როგორი კარგი კაცი ხარ, როგორი მოლხენა იცი სტუმრის{ა}! 2. სახელი ილხნე... ზმნის მოქმედებისა -- ხჷრახ ძღჯდ სკარობ ი ლილხნე (ლშხ. 28) -- ჰქონიათ დიდი დღეობა და მოლხენა.
- ლილჳნძლჲჳი ზს., ლილჳნძლაჳი ლშხ., ლილანძლჲჳი ლნტ. -- სახელი ალჳნძლჲჳი... ზმნის მოქმედებისა -- {გა}ლანძლვა. ცჳიდღ ლილჳნძლჲჳის მჷმგჳეშ ჯი ცხა (ბზ.) -- ტყუილუბრალოდ ("ცუდად") ლანძლვას არაფერი გირჩევნია. ხოშგურ... მარემ ლილჳნძლჲჳი (ბქ. 132) -- რცხვენია კაცის გალანძლვა
- ლიმარჱლ იგივეა, რაც ლიმჷრჱლ.
- ლიმარგ -- სახელი იმჱრგ... ზმნის მოქმედებისა -- ვარგისიანობა; სიმარჯვე, სიყოჩაღე; მოქნილობა; სისწრაფე; მამაცობა. ქაკჳაჰ ჩჲჲგ ამიშ ლიმარგ (ბქ. 35) -- ამის სიმამაცის ხმა ყველგან გავარდა. ლიმარგჳ თჳმიჟი ესერ ითნი (ანდ.) -- მამაცობა გასაჭირში გამოჩნდებაო. ისგჳი ლიმარგ ბჷზი ლოქ ენთენი (ლშხ.) -- შენი სიმარჯვე ამაღამ გამოჩნდებაო.
- ლიმარე იგივეა, რაც ლიმჷრე.
- ლიმარ{ჳ} იგივეა, რაც ლიმჷრ.
- ლიმარჯჳი იგივეა, რაც ლიმურჯჳი.
- ლიმასხარჱლ იგივეა, რაც ლიმსხარჱლ.
- ლიმაშედჱლ იგივეა, რაც ლიმშედჱლ.

- ლიმაშტგმ იგივეა, რაც ლიმშდგმ.
- ლიმაჯე იგივეა, რაც ლიმა̄ჯე.
- ლიმა̈რჯუ̂ი იგივეა, რაც ლიმურჯუ̂ი.
- ლიმა̈შედა̈ლ იგივეა, რაც ლიმშედა̄̈ლ.
- ლიმა̈ჩუ̂ ბზ., ლნტ., ლიმეჩუ̂ ბქ., ლიმეჩ ლშხ. -- სიბერე, მოხუცებულობა. ალ ქორა̈ ხოშა̄̈მ ხოჩა ლიმა̈ჩუ̂ ხა̈ყრ (ბზ. 12) -- ამ ოჯახის ("სახლის") უფროსს კარგი სიბერე მიეცი ("უქენი"). ხოჩა მა̄რეს ხოჩა ლიმეჩ ხეხო̄ლი (ლშხ.) -- კარგ კაცს კარგი სიბერე ეკუთვნის ("ერგება"). ეჯის ხოლა ლიმა̈ჩუ̂ ა̈ხეჲდა (ლნტ.) -- მას ცუდი სიბერე მოესწრო.
- ლიმა̄რა̈ლ ბზ., ლიმა̄რა̄̈ლ ლშხ., ლიმარა̈ლ ბქ., ლნტ. -- სახელი იმა̄რა̄̈ლ, ხ-ემარა̈ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- მზადება. ქუ̂ერწილს [ძღეგდ] ლიმა̄რა̄̈ლ ხაკუ (ბზ. 319) -- ქორწილს დიდი მზადება უნდა. ეჩქა̄შიშუ̂დ ძღეგდ ლიმა̄რა̄ლ ხაწგხხ (ლშხ.) -- იმ დროისათვის დიდი მზადება სჭირდებათ. ლეთანა̈ფდ დოსკგნდირა̈ნ ხუ̂იბნედ ლიმარა̈ლს (ლნტ.) -- სააღდგომოდ ადრიდანვე ვიწყებთ მზადებას.
- ლიმა̄რე ბზ., ლშხ., ლიმარე ბქ., ლნტ. -- სახელი ამა̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გამზადება, მომზადება. აჯალ [ალ დი̄ნას] ათხუ̂ი̄დ სა̈დლი ლიმა̄რე (ბზ. 304) -- კვლავ ამ გოგოს მოუწია ("შეხვდა") სადილის მომზადება. [მგლდელს ხა̈მჲედა] ზექი ლიმა̄რე (ბზ. 371) -- მწყემსს შეუძლია შეშის დაჩეხა ("დამზადება"). 2. ბქ. ცხობა. მიშგუ̂ა დიდ ადბინე დირიშ ლიმარე -- დედაჩემმა დაიწყო პურის ცხობა.
- ლიმა̄რუ̂ ბზ., ლიმა̄რ ლშხ., ლიმარ{უ̂} ბქ., ლნტ. -- კაცობა. ეჩა (ეჩი̄) ხოჩა ლიმა̄რუ̂ ქა მეკუ̂ჰე ლი (ბზ.) -- იმისი კარგი კაცობა ცნობილია. ხოლა ლიმა̄რს და̄რ არშუ̂ნი ლარჭა̄ლჟი (ლშხ. 36) -- (მიცვალებულის) მოთქმისას ცუდკაცობას არავინ ახსენებს.

- ლიმა̄ჯე ბზ., ლშხ., ლიმაჯე ბქ., ლნტ. -- სახელი იმა̄ჯე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ზიდვა. ლა̈ჲბინეხ [ამშა] ლიმა̄ჯე (ბზ. 87) -- ამის ზიდვა დაიწყეს. მეგამა̈ ლიმაჯე ლენტეხახენქა ა̈ნბინან (ლნტ. 25) -- ხის {გა}ზიდვა ლენტეხიდან დაიწყო.
- ლიმბანა̈̄ლ ბზ., ლიმბანა̄ლ ლშხ., ლილაბნა̈̄ლ ბქ., ლილაბნიელ ლნტ. -- სახელი იმბანა̈̄ლ{ხ}... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. დაფიცება. ცუ̂იდდ ლიმბანა̈̄ლ ნომ ჯა̈მთქუ̂ა (ბზ.) -- ტყუილად ("ცუდად") დაფიცება ნუ გჩვევია. ამის ლიმბანა̈ლ ა̈ხფას (ბქ.) -- ამას ხატზე დაფიცება მოჰყვა. 2. დანაძლევება. ალ გუ̂ეშჟი ლიმბანა̄ლ ანსყეხ (ლშხ.) -- ამ საქმეზე დანიძლავდნენ ("დანაძლევება გააკეთეს"). შდრ. ლინძლა̈უ̂.
- ლიმბა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლი̄მბუ̂ი.
- ლიმბეგა̈ლ იგივეა, რაც ლიბგა̈̄ლ.
- ლიმგუ̂ა̈რიელ, ლიმგუ̂არნიე̄ლ იგივეა, რაც ლიგუ̂რინა̈̄ლ.
- ლიმეზრე, ლიმეზჷრ იგივეა, რაც ლიმზჷრ{ი}.
- ლიმეჩ, ლიმეჩუ̂ იგივეა, რაც ლიმა̈ჩუ̂.
- ლიმზურ იგივეა, რაც ლიმზჷრ.
- ლიმზჷრ, ლიმზურ, ლიმზირ ზს., ლშხ., ლიმეზრე, ლიმეზჷრ ლნტ. -- სახელი იმზირ... ზმნის მოქმედებისა, -- ლოცვა. ჟი̄ბ ლიმზჷრ ხა̄ლდახ (ბზ. 422) -- ზევით ლოცულობდნენ ("ლოცვა ჰქონდათ"). ლა̈ღიშ ლიმზჷრ ნომოუ ოთდაუ̂შე (ბქ. 9) -- დღევანდელი ლოცვა არ გამიფუჭოო ("წამიხდინოო"). შუ̂იდბა̈შ ნაშხა ლიმზურ აჩუ̂მინხ (ბქ.) -- მშვიდობის საკეთილდღეოდ ილოცეს ("ლოცვა ქნეს").
- ლიმზჷრი ბზ., ლიმზჷრ{ი} ლშხ., ლიმეზრე ლნტ. -- 1. სახელი ა̈მზჷრი... ზმნის მოქმედებისა, -- დალოცვა. ტოლუბაშდ ჩიჟე̄ ლიმზჷრი ედბინე (ლშხ.) -- თამადამ სიძის დალოცვა დაიწყო.

2. სახელი ხ-ომზგრი... ზმნის მოქმედებისა, -- შელოცვა. სემინ ხომეზრე ხოლა თეჲ ლიმეზრეს (ლნტ. 65) -- სამჯერ {შე}ულოცავს ავი თვალის ლოცვას.

- ლიმკათ ლნტ. -- სახელი იმკათხ... ზმნის მოქმედებისა, -- მოკეთეობა, მოყვრობა. ეჩანლო ლიმკათ ხერიხ (ლნტ. 48) -- შემდეგ მოყვრობა ექნებათ.
- ლიმოცქუ̂ლიელ იგივეა, რაც ლიმციქულ.
- ლიმსხარა̂ლ ბზ., ლიმსხარა̈ლ ბქ., ლიმსხარა̂ლ ლშხ., ლიმასხარა̈ლ ლნტ. -- სახელი იმსხარა̂ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ხუმრობა, მასხრობა. მიჩა იუ̂ალადეღ ლიმასხარა̈ლეჩქა მადმა ხოსყა (ლნტ.) -- თავის დღეში მასხრობის მეტი არაფერი გაუკეთებია. იხ. ლილყაფელ, ლიხუ̂მარა̄ლ.
- ლიმურჯუ̂ი ბზ., ლიმარჯუ̂ი ბქ., ლიმურჯი ლშხ., ლიმა̈რჯუ̂ი ლნტ. -- სახელი ხ-ომურჯუ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- დახმარება, ხელის შეწყობა. მეგმა̂ლი ლიმურჯუ̂ი სოფელისგა წეს ლი (ბზ.) -- მშენებლის დახმარება სოფელში წესია. ხა̈მედ' ესერ მა ლიმა̈რჯუ̂ი? (ბქ. 215) -- შეგიძლია თუ არა დახმარებაო?
- ლიმუ̄რყუ̂ამა̂ლ ლშხ. -- კოშკობა (დღესასწაული). უქმ ლადეღ ლი ლა̄შხისა ლიმუ̄რყუ̂ამა̂ლ (ლშხ. 20) -- კოშკობა ლაშხეთში უქმე დღეა.
- ლიმქარა̄ლ იგივეა, რაც ლიმქგრა̂ლ.
- ლიმქგრა̂ლ, ლიმქარა̂ლ ბზ., ლიმქარა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიმქარა̄ლ ლშხ. -- სახელი იმქარა̂ლხ, ხ-ემქარა̂ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- შეჯიბრება, შეჯიბრი. ლაზობს ლიმქარა̈ლს ლაჩომს ესერ ლიმქარა̈ლ ხოჩა (ანდ.) -- ჭამაში შეჯიბრებას მუშაობაში შეჯიბრება სჯობიაო. ბოფშარდ ენბინეხ ლიმქარა̄ლ (ლშხ.) -- ბავშვებმა შეჯიბრი დაიწყეს.
- ლიმლუ̂ა̈{ჲ}ე ბზ., ლნტ., ლიმლუ̂აჲე ლშხ. -- სახელი მულუ̂ჲე... ზმნის მოქმედებისა, --

ყვავილობა, აყვავება. ჷ̂ა̈ზდ ლიმლჷ̂ა̈ჲე{ჲ} ქა̄̈დჳიდ (ბზ. 290) -- ვაზმა ყვავილობაც დაამთავრა. ამნემ ლიმლჷ̂ა̈ე ა̈დბინე (ბზ. 85) -- ამან აყვავება დაიწყო.

- ლიმშდჷმ ზს., ლშხ., ლიმაშტჷმ ლნტ. -- სიმთვრალე. მაგჷ̂ა̈ჲ ლიმშდჷმ ჯიჴა? (ბზ.) -- როგორი სიმთვრალე იცი? ჲერხის ჴოლა ლიმშდჷმ ჴაზნა (ლშხ.) -- ზოგს ცუდი სიმთვრალე სჩვევია. სი ა̈სმიზეზ ლიმაშტჷმ (ლნტ. 238) -- შენ სიმთვრალე მოიმიზეზე. შდრ. ლიშდმე.
- ლიმშედა̄̈ლ ბზ., ლიმშედა̈ლ ბქ., ლიმშე̄და̄ლ ლშხ., ლიმა̈შედა̈ლ ლნტ. -- სახელი ჴ-ემშედა̄̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- შველა, დახმარება. ათჴად როქჷ̂ ჴა̈კჷ̂და ლიმშედა̄̈ლ (ბზ. 440) -- აქამდე მინდოდა შველაო. ალ გჷ̂ეშს შიშტ ლიმა̈შედა̈ლ ჴეკჷ̂ად (ლნტ. 50) -- ამ საქმეს მაშინვე უნდოდა შველა.
- ლიმშერა̄̈ლ ბზ., ლიმშერა̈ლ ბქ. -- სახელი იმშერა̄̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ჩივილი. მამჭირა̈ჲს ლახ ლეჩჷ̂მე მა̄ ჴა̄რ, შიშდ ლიმშერა̄̈ლს იბნე (ბზ.) -- ზარმაცს თუკი რამე აქვს გასაკეთებელი, მაშინვე ჩივილს იწყებს. ჯამა̈ხჷრსას კოჯხენქა ლიმშერა̈ლ ხასჷმდა (ბქ. 210) -- ჯამახირსას კლდიდან მოთქმა ("ჩივილი") მოესმა.
- ლიმშე̄და̄ლ იგივეა, რაც ლიმშედა̄̈ლ.
- ლიმციქულ, ლიმციქჷ̂ილ ბზ., ლიმცოქულ ბქ., ლიმციქჷ̂ლიელ ლშხ., ლიმოცქჷ̂ლიელ ლნტ. -- მოციქულობა. ჯა̈რდ ლიმციქულ ოჴბინეხ (ბზ. 5) -- ჯარმა მოციქულობა დაუწყო. აჴარახ ლიმცოქულ ჟა̈ბიშ ჷ̂არგა̈რს (ბქ. 198) -- დაუწყიათ ("შეჰქმნიათ") მოციქულობა ზემოურ თავად-აზნაურებს ("ვარგებს").
- ლიმცოქულ იგივეა, რაც ლიმციქულ.
- ლიმცჴა̄ნე ბზ., ლშხ., ლიცჴა̄ნე ბზ., ლიცჴანე ბქ., ლიმცჴა̈ნე ლნტ. -- სახელი იმცჴა̄̈ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გ}აცივება. ლიგერგიუნლჷ̂ე ლიცჴანე იბნი (ბქ.) -- გიორგობის

შემდეგ იწყება აცივება.

- ლიმხოშ იგივეა, რაც ლიხოშ.
- ლიმხუბ ზს., ლინხუბ ქს. -- ძმობა. ნა̈დ ეზერ ლიმხუბ გუ̂ა̈̄დ (ბზ. 58) -- ჩვენ კარგი ძმობა გვქონდა. ხოჩა ლინხუბს დე̄სა̈̄მა ხოჩა (ლშხ.) -- კარგ ძმობას არაფერი სჯობს.
- ლიმგრგენი ბზ. -- სახელი იმგრგენი... ზმნის მოქმედებისა, -- გამოყენება, მოხმარება. ჲა ჟ'ესერ ახთუ̂ე̄ნი ალდარე ლიმგრგენის (ბზ. 420) -- ამათ გამოყენებას მე ("თვითონ") გასწავლიო.
- ლინაზორა̈ლ იგივეა, რაც ლინზო̄რა̈̄ლ.
- ლინაზორე იგივეა, რაც ლინზო̄რე.
- ლინაყაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ლინყაუ̂ა̈̄ლ.
- ლინაყე იგივეა, რაც ლინყე.
- ლინა̈̄შყი ბზ., ლინა̄შყე ლშხ., ლინა̈შყე ლნტ. -- სახელი ანა̈̄შყი... ზმნის მოქმედებისა, -- ღეჭვა (კევისა). ლინა̈̄შყი შდგქა̈რს ჩუ̂ა̈ბგე (ბზ.) -- (კევის) ღეჭვა კბილებს გაამაგრებს. ლინა̄შყე ენბინე (ლშხ.) -- (კევის) ღეჭვა დაიწყო. მიჟ ერ ჩუ ხეუ̂ერენი, ეჩანღო ნაშყიდ ლინა̈შყე მა̈დ შიდ (ლნტ.) -- მზე რომ ჩავა, (შემდეგ) კევის ღეჭვა აკრძალულია.
- ლინგრე -- სახელი ანგრე... ზმნის მოქმედებისა, -- კვერცხის {და}დება. ქათლარს ლინგრე ლგბნე ხა̄რხ (ლშხ.) -- ქათმებს კვერცხის დება დაწყებული აქვთ. ლუ̂ებ ლინგრეს იბნე ისკ თებერუ̂ა̈ლუნღო (ლნტ. 23) -- ფუტკარი კვერცხის დებას შუა თებერვლიდან იწყებს.
- ლინეშყე, ლინე̄შყე იგივეა, რაც ლინშყე.
- ლინზორა̈ლ იგივეა, რაც ლინზო̄რა̈̄ლ.
- ლინზორე იგივეა, რაც ლინზო̄რე.

- ლინზო̄რა̈̄ლ ბზ., ლინზორა̈ლ ბქ., ლინზო̄რა̄ლ ლშხ., ლინაზორა̈ლ ლნტ., -- სახელი ინზო̄რა̈̄ლხ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- თავშეყრა, შეკრება. მე̄რმა ლადა̈ლ იბნეხ ლინზო̄რა̈̄ლს (ბზ.) -- მეორე დღეს იწყებენ თავშეყრას. ნებოზს იბნი ლინზორა̈ლ (ბქ. 232) -- სალამოს იწყება შეკრება.
- ლინზო̄რე ბზ., ლშხ., ლინზორე ბქ., ლინაზორე ლნტ. -- სახელი ანზო̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეგროვება, შეკრება, თავმოყრა. ნა̈ბოზს ჟ'ა̈ნბინა̈̄ნ სოფლი ლინ ზო̄ რე (ბზ.) -- სალამოს დაიწყო სოფლის შეკრება. ჟ'ენბინე კაკლარე ლინზო̄რე (ლშხ.) -- დაიწყო მარცვლების შეგროვება. თეთრი ლინაზორე ხეკჳ̂ადხ (ლნტ.) -- ფულის შეგროვება უნდოდათ.
- ლინთჳ̂ (-იშ) ზს., ლნტ., ლუნთ ლშხ. -- ზამთარი. ლინთჳ̂ისგა ჰამ ი ნა̈ბოზ უშხჳ̂ა̄რ ესერ ხალჯა (ბზ.) -- ზამთარში დილა და სალამო ერთმანეთს მისდევსო ("აბიაო"). ჩუბეჴეჳ̂ს ჯჳ̂ედი ლინთჳ̂ ხა̈მთქჳ̂ა (ბქ. 224) -- ჩუბეხევში ხანგრძლივი ("გრძელი") ზამთარი იცის ("ჩუბეხევს... სჩვევია"). მაჩუბისკა ლინთჳ̂ისკა არდახ (ლნტ. 5) -- ზამთარში მაჩუბში იყვნენ.
- ლინთხლა̈̄ლ ბზ., ლინთხლა̈ლ ბქ. -- სახელი ინთხლა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- სიფრთხილე, გაფრთხილება. ლინთხლა̈ლ მაჳ̂ინ დეშომ ესერ ლი (ანდ.) -- სიფრთხილე მავნე არასოდეს არისო.
- ლინკჳ̂ლი ზს., ლიკე̄ნკჳ̂ე ლშხ., ლიკინკჳ̂ლე ლნტ. -- სახელი ინკჳ̂ლი... ზმნის მოქმედებისა -- {ა}კენკვა. ლინკჳ̂ლი̄ჳ̂ ლა̈ჲბინეხ როგჳ̂ა̈შ (ბზ. 20) -- ცერცვის აკენკვა დაიწყეთო ("აკენკვამც დაიწყეს").
- ლინტყჳ̂ი იგივეა, რაც ლირტყჳ̂ი.

- ლინყაუ̂ა̈̄ლ ბზ., ლინყაუ̂ა̈ლ, ლინყაუ̂ალ ბქ., ლინყაუ̂ა̄ლ ლშხ., ლინაყაუ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი ინყაუ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- საუბარი, მასლაათი; სტუმრობა, თავის გართობა (მასლაათით). მამჭირა̈ჲ ზუროლა̈̄რს ლინყაუ̂ა̈̄ლ ხალა̈ტხ (ბზ.) -- ზარმაც ქალებს მასლაათი უყვართ. ლიფანა̈ლიქა ხა̈მთქუ̂ახ ლინყაუ̂ალ (ბქ. 6) -- (მიცვალებულთა სულების სახელზე) სუფრის კურთხევისას სტუმრობა სჩვევიათ. პელიას ხანიერ ლინყაუ̂ა̈ლ ხოხა (ბქ.) -- პელიამ დიდხანს (ხანიერი) იცის საუბარი.
- ლინყე ზს., ლშხ., ლინა̈ყე ლნტ. -- სახელი ანყე... ზმნის მოქმედებისა -- ცხობა. ჩი̄ს მა̈̄მა ხოხა კუბდა̈̄რი ლინყე (ბზ.) -- ყველამ არ იცის კუბდარის ("ხორციანი პურის") გამოცხობა. ქორს დირიშ ლინყე იბნიუ̂ (ბქ. 298) -- სახლში პურის ცხობა იწყებოდა. მიშლადეღ ლი ლინყე ტაბლარეშ (ლშხ. 18) -- კვირა დღეს სალოცავ კვერებს აცხობენ (არის "ტაბლების" ცხობა).
- ლინშანა̈̄ლ ბზ. -- ნიშანში სროლა. ჭყინტა̈რს თუ̂ეფ ხულუ̂ახ ი ლინშანა̈̄ლ ხა̈̄რხ (ბზ.) -- ბიჭებს თოფი აქვთ და ნიშანში ისვრიან ("სროლა აქვთ").
- ლინშა̄რუ̂ე იგივეა, რაც ლიშნა̄უ̂რე.
- ლინშინა̈̄ლ ზს. -- ნიშნობა, დაწინდვა. ლინშინა̈ლ შომა გუ̂ერი? (პოეზ. 132) -- ნიშნობა როდის გვექნება?
- ლინშტორე იგივეა, რაც ლიშდო̄რე.
- ლინშყე ზს., ლინე̄შყე ლშხ., ლინეშყე ლნტ. -- სახელი ა̈ნშყე... ზმნის მოქმედებისა, -- გასუქება (საკლავისა). იბნეხ ლეზო̄მახი ხამი ლინე̄შყეს (ლშხ. 15) -- იწყებენ საახალწლო ღორის გასუქებას.
- ლინჩა̄ლ იგივეა, რაც ლინჩა̈̄ლ.
- ლინჩა̈̄ლ ბზ., ლილჩა̈ლ ზს., ლინჩა̄ლ ლშხ., ლილეჩა̈ლ ლნტ.-- დიდმარხვა. ნა̈ნ ნუ̄ რიდ

მაყლჳ̄ნი ლილჩ̈̄ლისგა (ბზ.) -- დიდმარხვაში თივის გამოლევის მეშინია. ამჟნლო იგნი ლინჩ̈̄ლ (ლშხ. 23) -- ამის შემდეგ დიდმარხვა დგება. ლილეჩ̈ლისა ლჳ̂აჟ̈არ ლ̈ქმახო ლჷრდახ (ლნტ.) -- დიდმარხვის (დღეებში) კაცები საშოვარზე მიდიოდნენ.

- ლინჩრე -- სახელი ̈ნჩრე... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ძახვა. [დედბერდ] ენბინე ლინჩრე (ლშხ. 76) -- დედაბერმა {და}ძახვა დაიწყო. დენა ხეკჳ̂ეს ლახამითქჳ̂ან ლიფეთის, ლინჩრეს (ლნტ. 51) -- ქალიშვილი უნდა მისჩვეოდა ჩეჩვას, {და}ძახვას.
- ლინცრუნე იგივეა, რაც ლიცჳ̂რუნე.
- ლინცჳ̂ იგივეა, რაც ლი̄ცჳ̂.
- ლინცჳ̂ნ̈ალ იგივეა, რაც ლი̄ცჳ̂ნ̈̄ალ.
- ლინცჳ̂ნე იგივეა, რაც ლი̄ცჳ̂ნე.
- ლინძლ̈ჳ̂, ინძლ̈ჳ̂ ბზ., ნირზლ̈ჳ̂ ბქ., ნიზლაჳ̂ ქს. (-იშ, --) -- ნაძლევი, სანაძლეო. ხელწიფდ ლინძლ̈ჳ̂ ესდ̈̄სგუნე (ბზ. 292) -- ხელმწიფემ ნაძლევი დაადებინა. ჲალო ესერ ლინძლ̈ჳ̂უ ლ̈სჳ̂ (ბზ. 292) -- აბა სანაძლეო იყოსო ("სანაძლეომც იყო"). შდრ. ლიმბან̈̄ლ2.
- ლინწირ -- სახელი ხ-ენწირ... ზმნის მოქმედებისა, -- მორევა, ჯობნა. საბრალ̈შ ლინწირ მოლეგარ გარჯ ლი (ბქ.) -- საწყლის (საბრალოს) მორევა არ არის ძალიან ძნელი ("მხოლოდ ოდნავ ძნელია").
- ლინჭკჷრე იგივეა, რაც ლიჭკჷ̄რე.
- ლინჭყი -- სახელი ანჭყი... ზმნის მოქმედებისა, -- გახედნა. სე̄მი ლჲ ზ̈ჲ ფაშტი{შ} ლინჭყი მაკუ (ბზ.) -- სამი წლის ფაშატის გახედნა მინდა. მი მ̈ჲმედა ლოქ კუმ̈ში ლინჭყი (ლნტ.) -- მე საქონლის გახედნა შემიძლიაო.
- ლინხუბ იგივეა, რაც ლიმხუბ.

- ლინჴრი, ლინჴრი̄ნე ზს., ლშხ., ლირჴენე ლნტ. -- სახელი ხ-ონჴრი... ზმნის მოქმედებისა, -- წაყოლა, გაყოლა, თანხლება. ზურა̄̆ლს გა̈ნთე ლინჴრი ლახკაფჷ̂ნე (ბზ. 86) -- ქალს (განზე) გაყოლა შესთავაზა. დი̄ნა̄̆ლდ ხაშგჷ̂მინხ მინე მუს ლინჴრინე (ბზ. 302) -- ქალიშვილებმა სთხოვეს თავიანთ მამას წაყოლა.
- ლიჲა̄̆ლ იგივეა, რაც ლიე̄სგა̄̆ლ.
- ლიჲენდრე იგივეა, რაც ლიჰანდ{ჷ̂}რე.
- ლიჲესა̄ლ იგივეა, რაც ლიე̄სგა̄̆ლ.
- ლიჲეს{გ} იგივეა, რაც ლიი.
- ლიჲესკ იგივეა, რაც ლიჰიე̄სგი, ლიი.
- ლიჲეშმაჷ̂ა̄ლ იგივეა, რაც ლიეშმაკა̄̆ლ.
- ლიჲეცხჷ̂ნე იგივეა, რაც ლიჲცხუნე.
- ლიჲსგ იგივეა, რაც ლიი.
- ლიჲსენი იგივეა, რაც ლჱძჲენი, ლჱძჰენი.
- ლიჲშხენე იგივეა, რაც ლიშხენი.
- ლიჲცხუნე ზს., ლშხ., ლიჲეცხჷ̂ნე ქს. -- სახელი ა̈ჲცხუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- გალვიძება. დემად მაწჷხ ისგუ ლიჲცხუნე (ბქ. 23) -- არაფრად მჭირდება შენი გალვიძება. დენად ლიჲეცხჷ̂ნე მა̈ჩ ლახობედა̈ჷ̂ე ა̈მირა̈ნს (ლნტ. 276) -- ქალიშვილმა გალვიძება ვერ გაუბედა ამირანს.
- ლიპანტა̈ლ იგივეა, რაც ლიპინტა̈ლ.
- ლიპერ -- სახელი პერნი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. {ა}ფრენა. 2. {წამო}ხტომა. გეგი ინჯარშჷ̂ ადგიხენჟი ჟი პერნი (ბქ.) -- გეგი სიბრაზით ადგილიდან წამოხტა.

- ლიპერიელ, ლიპე̄რჲელ იგივეა, რაც ლიპ̈ო̄რიელ.
- ლიპინტ̈ა̈ლ ბზ., ლნტ., ლიპანტ̈ა̈ლ ბქ., ლიპი̄ნტ̈ა̄ლ ლშხ. -- სახელი აპანტ̈ა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გაფანტვა. ხოლა ლიპანტ̈ა̈ლ ოხუ̂სყა უჲჳ̂რილ ამხუ̂ა̈რდ (ბქ. 309) -- ცუდად გაუფანტავს ურჯულო მტრები (ცუდი გაფანტვა გაუკეთებია... მტრებისთვის).
- ლიპ̈ო̄რიელ ბზ., ლიპრელ ბქ., ლიპე̄რჲელ ლშხ., ლიპერიელ ლნტ. -- სახელი იპ̈ო̄რჲელ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ფრენა. [გუ̂ერედ] ლიპრელიდ ა̈დბინე (ბქ. 256) -- ტყავმა კვლავ ფრენა დაიწყო. ნეპოლ̈ა̈ლ დოსკ იბნეხ ლიპერიელს (ლნტ.) -- ჩიტები ადრე იწყებენ ფრენას.
- ლიპრელ იგივეა, რაც ლიპ̈ო̄რიელ.
- ლიპრისდ̈ა̄ლ ბზ., ლიპრისდა̄ლ ლშხ., ლიპრისდ̈ა̈ლ ბქ., ლიპრისტ̈ა̄ლ ლნტ. -- სახელი ა̈პრისდ̈ა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ნათლობა. ლ̈ა̈დი კე̄ს̈ა̈რშე̄რ ლიპრისდ̈ა̄ლ ხ̈ა̄რხ (ბზ. 433) -- დღეს კეისრიანთ ნათლობა ("კეისრისანს") აქვთ. ლიპრისდ̈ა̄ლთე გუ̂ა̈წჰიხ (ბზ. 359) -- ნათლობაში გვეპატიჟებიან. ბ̈ა̄ზი ლიპრისდა̄ლ მ̈ა̄რ (ლშხ.) -- ამაღამ ნათლობა მაქვს.
- ლიპტყვნე ბქ. -- სახელი აპტყვნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. {და}პენტვა. მ̈ა̈ტყს სერ ჩუ ლიპტყვნე გარ ხაკუ (ბქ. 305) -- მატყლს ამის შემდეგ დაპენტვაღა სჭირდება. 2. ქს. გაბრტყელება. ლაუ̂ა̈შს ხოჩამდ ხაკუ ლიპტყვნე (ლნტ.) -- ლავაშვ კარგად უნდა გაბრტყელება.
- ლიჟ̈ა̈ხნე იგივეა, რაც ლიშხენი.
- ლიჟვვნ̈ა̄ლ ბზ., ლიჟვვნელ ბქ., ლიჟვვნა̄ლ ლშხ. -- მარგვლის დრო. ლიჟვვნელ ანჴად (ბქ. 91) -- მარგვლის დრო მოვიდა.
- ლიჟვვნე -- სახელი აჟვვნე... ზმნის მოქმედებისა, -- მარგვლა. ლიჟვვნეს ათხე ხუ̂იბნედ (ბზ.) -- მარგვლას ახლა ვიწყებთ. ლიჟვვნეჲ ლიბნალდ მაკუ ლიზი (ლნტ.) -- მარგვლის

დაწყებამდე მინდა წასვლა.

- ლიჟგჷნელ იგივეა, რაც ლიჟგჷნა̈̄ლ.
- ლიჟეღ ბქ. -- სახელი იჟეღ... ზმნის მოქმედებისა, -- ძაღლობა. ლიწელს წელსოუ̂ ლა̈ხჭედიუ̂, ლიჟეღს -- ჟაღუ̂ (ანდ.) -- ვირობის შესახებ ვირს ჰკითხე, ძაღლობისა -- ძაღლსო.
- ლიჟომე იგივეა, რაც ლიჟუ̂მე.
- ლიჟუ̂მე ზს., ლშხ., ლიჟომე ლნტ. -- სახელი აჟუ̂მე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეშლა, მოშლა, დაშლა, გაფუჭება, არევა. ლედა̄წყა გუ̂აშუ̂ ჟი ლიჟუ̂მე მა̄მ ხაკუ (ბზ.) -- აწყობილ საქმეს არევა არ უნდა. ეჯის ხამჭირ მიჩა ბაბაშ ნარგადიშ ჟი ლიჟუ̂მე (ბქ. 110) -- იმას უჭირს ("ეზარება") პაპამისის ნათქვამის შეუსრულებლობა ("შეშლა").
- ლიჟუ̂მი ბქ. -- მზრალად ხვნა. დაბს ლიჟუ̂მი ლიჰუნწუ̂იშალ ესერ ხარ (ანდ.) -- ყანას მზრალად ხვნა ნაკელის მოყრასავით უხდებაო ("აქვს").
- ლიჟუ̂მურა̈̄ლ \ ლიჟუ̂მურჲელ ბზ., ლიჟუ̂მურა̈ლ ბქ. -- სახელი იჟუ̂მურა̈̄ლ, იჟუ̂მურჲე̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- აშლილობა, არეულობა. ქორლისგა̈შ ლიჟუ̂მურა̈ლს ლითა̈ლ ესერ ახფასა (ანდ.) -- ოჯახში ("ოჯახშიის") აშლილობას გაყრა მოჰყოლიაო.
- ლიჟღამურა̈/ელ იგივეა, რაც ლიჟღჷრმო̈̄ლჲე̄ლ.
- ლიჟღარმონი იგივეა, რაც ლიჟღჷრმო̈̄ლჲე̄ლ.
- ლიჟღარმო̄ლი იგივეა, რაც ლიჟღჷრმო̈̄ლჲე̄ლ.
- ლიჟღერ იხ. ლიშხრე.
- ლიჟღრე იგივეა, რაც ლიშხრე.
- ლიჟღჷრმო̈̄ლჲე̄ლ ბზ., ლიჟღამურა̈/ელ ბქ., ლიჟღარმო̄ლი ლშხ., ლიჟღარმონი ლნტ. --

სახელი იჟღჷრმო̄ლჲე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- მოთქმა; ღნავილი. [ბაბად] ლეჲბინე ლიჟღამურელ (ბქ. 111) -- ბერიკაცმა დაიწყო მოთქმა.

- ლიჟხენი, ლიშხენი, ზს., ლიჲშხენე ბზ., ლი̄ჲშხენი ლშხ., ლიჟა̈ხნე ლნტ. -- სახელი ხ-ა{ჲ}ჟხენი, ხ-აშხენი... ზმნათა მოქმედებისა, -- სახელის დარქმევა. ჟახე̄მი ლიჟხენი \ ლიშხენი ლა̈პრისდა̄ლჟი ხოხახ (ბზ.) -- სახელის დარქმევა ნათლობაზე იციან. ჟახე̄მი ლი̄ჲშხენი მა̄დ ოგნებეხ (ლშხ.) -- სახელის დარქმევა არ დაგვანებეს. ჟა̈ხეჲ ლიჟახნე პაპიი გჳ̂ეშ ლი (ლნტ.) -- სახელის დარქმევა ნათლიის საქმეა.
- ლირაგა̈დი იხ. ლიგჷრგა̈ლი.
- ლირაგე, ლირა̄გე იგივეა, რაც ლირგე.
- ლირბელ იგივეა, რაც ლირბიე̄ლ.
- ლირბიე̄ლ ბზ., ლირბელ ბქ., ლირბიელ ქს. -- სახელი ირბიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ცხობა (პურისა), ხაბაზობა. მიჩ ესერ ეზერ ლირბიე̄ლ ხოხა (ბზ. 345) -- მე კარგი პურის ცხობა ვიციო. შიშდ ჟი იბნეხ ლირბიელს (ლშხ. 34) -- მაშინვე იწყებენ პურის ცხობას.
- ლირგაჳ̂ა̈ლ, ლირგაჳ̂ა̄ლ იგივეა, რაც ლირგიჳ̂ა̈̄ლ.
- ლირგა̈დი იხ. ლიგჷრგა̈ლი.
- ლირგე ბზ., ლირა̄გე ბზ., ლშხ., ლირაგე ბქ., ლნტ. -- სახელი ირა̄გე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაგვიანება, დაყოვნება, დახანება. ათხე ლირაგემიშ დრეჳ̂ დემეგ ხულჳ̂ახ (ბქ. 58) -- ახლა დაგვიანების დრო არ აქვთ. ლირა̄გე ჩიგარ ხოლა მა̄მ ლი (ლშხ.) -- დაგვიანება ყოველთვის არაა ცუდი.
- ლირგიჳ̂ა̈̄ლ ბზ., ლირგაჳ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლირგაჳ̂ა̄ლ ლშხ. -- სახელი ირგიჳ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- შერიგება, მორიგება. ლირგაჳ̂ა̈ლს ზეთ ესერ ხოწურ (ანდ.) -- შერიგება

კარგი საქმეაო ("შერიგებას ზეთი სდისო").

- ლირდე -- ყოფნა, ცხოვრება, სიცოცხლე, არსებობა. დედბერ̄ილდ ი მიჩა გეზალდ ხოჩა ლირდე ა̂დჷიდხ (ბზ. 341) -- დედაბერმა და მისმა შვილმა კარგი ცხოვრება გაატარეს ("გადაიტანეს"). შალუ ესერ მეჟ̂არ ლირდეს ოთსრულა (ანდ.) -- მამალი ფუტკარი უქმად ყოფნას გაუბერავსო ("დაუსრულებიაო"). მინს ხოჩა ლირდე ოთჯ̄იდახ (ლშხ. 57) -- მათ კარგი ცხოვრება გაუტარებიათ (გადაუტანიათ). ჭიმკ̈არე ლირდე მ̈ახიამეზის დ̈არს ხაწ̈ამ (ლნტ. 70) -- ჭინკების არსებობა ახალ თაობას არავის სწამს. მეჟ̂არ მამჭირ ლირდეშ ლიყჟ̂ელ (პოეზ. 112) -- ძალიან მენანება ("მიჭირს") სიცოცხლესთან ("სიცოცხლის") განშორება.
- ლირდე-ლიზგე იგივეა, რაც ლიზგე-ლირდე
- ლირდი -- სახელი ირდი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაზრდა. ლირდი ღალ დეშ ხ̈ამედენახ (ბქ. 5) -- თურმე გაზრდა არ შეეძლოთ. გეზალს ლირდი ლოქ ხაწ̈გხ (ლშხ.) -- შვილს გაზრდა უნდაო. გეზალ̈ ლირდის ხჟ̂ა̈ჲ ჭირ ხაკუ (ლნტ.) -- შვილის გაზრდას ბევრი შრომა ("ჭირი") უნდა.
- ლირდჟ̂ნე -- სახელი არდჟ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ყოლა (საქონლისა, პირუტყვისა). ლენტეხას მეჟ̂არ ხალატზნდახ კუმ̈აში ლირდჟ̂ნე (ლნტ. 6) -- ლენტეხში ძალიან უყვარდათ საქონლის ყოლა.
- ლირეკ̈ანი იგივეა, რაც ლირკ̈ალი.
- ლირექჟ̂̈ალ იგივეა, რაც ლირქჟ̂̄ალ.
- ლირეჭ̈ალ იგივეა, რაც ლილჭ̈̄ალ.
- ლირკ̈ალი ზს., ლირკალი ლშხ., ლირეკ̈ანი ლნტ. -- სახელი არკ̈ალი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გარეკვა, გადენა. დაჷლ̄დარე ლირკ̈ალი მ̄ი ჩუ მ̈ამჲედა (ბზ. 307) -- თხების გარეკვა

მეც შემიძლია. კუმაშს დოსკ ხაკუ ლირეკა̈ნი (ლნტ.) -- საქონელს ადრე უნდა გარეკვა.

- ლირმი -- სახელი არმი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაჭერა. ეჩქა̄ დჷრეჷჟი̄ნ ლირმი ლა̈სჷ შჷა̈ნისგა (ბზ. 25) -- იმ დროს იჭერდნენ ("დაჭერა იყო") სვანეთში. ხეკჷადხ [ალ მარემი] ლირმი (ლნტ. 104) -- ამ კაცის დაჭერა უნდოდათ.
- ლირტყო̈ლა̄ლ ბზ., ლირტყოლა̄ლ ლშხ., ლირტყჷელა̈ლ ლნტ. -- სახელი ირტყოლა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ტყუილი, ტყუილის თქმა, სიცრუე. ლირტყო̈ლა̄ლ (\ ლირტყო̈ლა̄ლდ) ლახბაჟგნდა ამი̄ ლი̄ქჷი̄სგ (ბზ. 375) -- სიცრუე{დ} მოეჩვენა ამის თქმა. ჲერეხის ლირტყჷელა̈ლე ლიქჷისკ ხაზნა (ლნტ.) -- ზოგიერთს ტყუილების თქმა სჩვევია.
- ლირტყჷელა̈ლ, ლირტყჷელა̄ლ იგივეა, რაც ლირტყო̈ლა̄ლ.
- ლირტყჷი ზს., ლნტ., ლინტყჷი ლშხ., -- სახელი არტყჷი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გადა}ყლაპვა. ლეგმერდეს ლეზჷები ლირტყჷი ხაგა̈რჴ (ბზ.) -- ავადმყოფს საჭმლის ყლაპვა უჭირს ("ეძნელება"). და̄ჷ ხამურჴი ზითუნახაჷიშ ჩუ ლინტყჷის (ლშხ. 65) -- დევი მზეთუნახავის გადაყლაპვას აპირებს.
- ლირჷა̄ლ, ლირჷა̈ლ იგივეა, რაც ლირჰა̄ლ.
- ლირქჷა̄ლ ბზ., ლირქჷა̈ლ ბქ., ლირქჷა̄ლ ლშხ., ლირექჷა̈ლ ლნტ. -- სახელი ირქჷა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ჩაცმა. გიერგი̄ლ მახან ჟი ლირქჷა̄ლს ხამა̈რჴჷდა (ბზ. 318) -- გიერგილა (გიორგი) ხელახლა ჩაცმას აპირებდა. ლირექჷა̈ლ დეშ ახოჩიშხ (ლნტ.) -- ჩაცმა ვერ მოასწრეს.
- ლირშგი იგივეა, რაც ლირშგი̄ნე.
- ლირშგი̄ნე ბზ., ლირშგი, ლიშგრინე ბქ., ლიშგრე2, ლიშგრი̄ნე ლშხ., ლიშკერი ლნტ. -- სახელი ირშგი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ფუტკრის {გამო}ყრა. ლჷები ლირშგი̄ნე ხოჩა̄მ

და̈რჟი გარ ლი ანღელს (ბზ.) -- ფუტკრის ყრა მხოლოდ კარგ ამინდშია მოსალოდნელი. ლალღობა̄ ლიშგრი̄ნე̄ დროჲ ლი (ლშხ.) -- ფუტკრის ("საფუტკრის") {გამო}ყრის დროა. ღუ̂ება̈რე ლიშკერი მალფვხს იბნი (ლნტ.) -- ფუტკრების ყრა გაზაფხულზე იწყება.

- ლირშუ̂ნა̄ლ იხ. ლიწრა̄ლ.
- ლირჭა̄ლ იგივეა, რაც ლილჭა̈̄ლ.
- ლირხუნა̈̄ლ ბზ., ლირხჷნა̈ლ ბქ., ლირხჷნა̄ლ ლშხ., ლიგურხუნი ქს. -- სახელი ირხუნა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ჭექა-ქუხილი, გრუხუნი. დეცდ ა̈დბინე ლირხუნა̈̄ლ (ბზ. 39) -- ცამ დაიწყო გრუხუნი. ქორლისგა̈შ ფათრეკ ჯადუ̂ისგა̈შ ჭინჭლა̈რე ლირხჷნა̈ლ ესერ ლი (ანდ.) -- ოჯახში ("ოჯახშიის") ფათერაკი მუცლის გვრემააო ("მუცელშიის ნაწლავების ქუხილიაო").
- ლირხჷნა̈ლ, ლირხჷნა̄ლ იგივეა, რაც ლირხუნა̈̄ლ.
- ლირჴენე იგივეა, რაც ლინჴრი.
- ლირჰა̈̄ლ ბზ., ლირჰა̈ლ ბქ., ლირუ̂ა̄ლ ლშხ., ლირუ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი ირჰა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- გათენება. ხუ̂იგნა̈̄ლდ ჩუ ლირჰა̈̄ლდ (ბზ. 11) -- ვდგებით გათენებამდე. ლირჰა̈ლ დეშ ა̈თუ̂იბჟ (ბქ.) -- გათენება ვერ გავიგე. ზომხა̄ ძინარს ლირუ̂ა̄ლნუნ ჟენგენიხ (ლშხ. 16) -- ახალიწლის დილას გათენებამდე ადგებიან. [დენა] ჟანგან ლირუ̂ა̈ლხო (ლნტ. 180) -- ქალიშვილი ადგა გათენებისას.
- ლისაჩქუ̂არი იგივეა, რაც ლიშჩუქუ̂რე.
- ლისგდი ზს., ლშხ., ლისკიდი ლნტ. -- სახელი ხ-ოსგდი... ზმნის მოქმედებისა, -- ყურება; შეხედვა; ცქერა. ამე̄სგა ჩუ სგურ ეჯკა̈ლი სი̄მაქ, ერე ლისგდი მა̈დილ ლი (ბზ. 330) -- ამაში ზის იმისთანა ქალწული, რომ (მისი) ყურება მადლია. ეჭკა̈ლი ლი ჭყინტ, ერე მა̈დმა ხოჩა ეჩა

ლისკიდის (ლნტ. 291) -- ისეთია ბიჭი, რომ იმის ყურებას არაფერი სჯობს. ეშხუ ლისგდი დოშ ამჩჷშახ (პოეზ. 124) -- ერთი შეხედვა ვერ მომასწრონ. გადატ. მოვლა, მიხედვა. ბოფშრეშ ი ქორა̈̄ ლი̄ზნა̈̄ნი, კუმში ლისგდი -- მა̈გ დეშ ისკეთი აშხუ̂მიშდ (ბზ.) -- ბავშვებისა და სახლის მოვლა, საქონლის მიხედვა -- ყველაფერი ერთისთვის ადვილი არ არის.

- ლისგუ̂რე ზს., ლშხ., ლისკუ̂რე ლნტ. -- სახელი ისგუ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჯდომა. [ხელწიფდ] ჰა̈ზუ̂ისგა ა̈ნცხე̄ნე ლისგუ̂რე (ბზ. 287) -- ხელმწიფემ ეზოში ამჯობინა ჯდომა. ლისგუ̂რე უგარჯუ̂ ლი, ლიშდა̈ბ ლი გუ̂ეშ (ბქ.) -- ჯდომა ადვილია, მუშაობაა საქმე. ეჯის ლისკუ̂რე მა̈დ ხოშიდდა (ლნტ.) -- მას ჯდომა აკრძალული ჰქონდა.
- ლისგუ̂რე̄შ (-იშ, -ა̈̄ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლისგუ̂რეშ (-ა̈რ) ბქ., ლისკუ̂რეშ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- უქმე ("ჯდომის დღე"). ათხე ლისგუ̂რე̄შა̈̄ლ ანღრიხ (ბზ.) -- ახლა უქმე დღეები მოდის. ლიყფჷნეს ლისგუ̂რეშა̈რქა ხოდრახ (ბქ. 307) -- წისქვილის ქვის დაკოდვას უქმე დღეებს {და}ამთხვევდნენ.
- ლისგუ̂ჯინე ზს., ლშხ., ლისკუ̂ეჯნე ლნტ. -- სახელი ა̈სგუ̂ჯინე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაბრძანება, გამობრძანება; გამოსვენება. ლჷდგა̈რს ქა ლისგუ̂ჯინე ხაკუ (ბზ.) -- მიცვალებულს გამოსვენება უნდა. ხა̈ტი ლისგუ̂ჯინე (ზს.) -- ხატის გამობრძანება. ლჷდგა̈რი ქა ლისკუ̂ეჯნე ლი ამჟი (ლნტ. 54) -- ასე ხდება ("არის") მიცვალებულის გამოსვენება.
- ლისედ -- სახელი სედნი... ზმნის მოქმედებისა, -- დარჩენა. ეჩე ბა̈̄ზი ლისედ მაკუ (ბზ. 39) -- ამაღამ იქ დარჩენა მინდა. კა̈ფს ქამაუ̂ ნაზარსუ̂ უკმარად ლისედ ესერ ხა̈მთქუ̂ა (ანდ.) -- ზომაზე მეტად სიძუნწეს გამოუყენებლად დარჩენა სჩვევიაო. ზურა̈̄ლს გეზლურ ლისედდ ხაყლუ̄ნი (ლშხ.) -- ქალს უშვილოდ დარჩენისა ეშინია. ლისედ ლჷქდუს მად ხოშგედახ (პოეზ. 42) -- დარჩენა ამაყებს არ უკადრებიათ.

- ლისელ{უ̂}ე იგივეა, რაც ლისე̄ლუ̂ე.
- ლისენტყუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ლისენტყუ̂ა̈̄ლ.
- ლისე̄ლუ̂ე ბზ., ლშხ., ლისელუ̂ე ბქ., ლისელე ლნტ. -- სახელი ასე̄ლუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. რჩენა; გამოკვება. ლინთუ̂ სურუ გარჲ ლი ქუ̂ინჱმგენემ ლისელუ̂ე (ბქ. 231) -- ზამთარში პირუტყვის გამოკვება ძალიან ძნელია. ალემაგ ხალხს ლისე̄ლუ̂ე მა̄მ ხაკუა? (ლშხ.) -- ამდენ ხალხს რჩენა არ უნდა? 2. მოსულიერება, გაცოცხლება. წინწლიდი{შ} (წინწლიდა̈{შ}) ჟი ლისე̄ლ უ̂ე ძღჱდ ამხი̄დდა \ ამხიდჱნდა (ბზ.) -- წიწილას მოსულიერება ძალიან გამიხარდა. 3. გახარება. გუ̂იგ ზ̈ა̈ისგა ნარჱნგაუ̂ა̈ლს ლისე̄ლუ̂ენ ბაც მა̄მ ხა̄რ (ბზ.) -- შუა("გულ") ზაფხულში ნარგავები ვერ გაიხარებენ ("ნარგავებს გახარების შეძლება არ აქვს").
- ლისე̄ნტყუ̂ა̈̄ლ ბზ., ლისენტყუ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლისე̄ნტყუ̂ა̄ლ ლშხ. -- სახელი ისე̄ნტყუ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- თავში ხელების წაშენა. მიჩა დიდ ლა̈ჲბინე ლისე̄ნტყუ̂ა̈̄ლ (ბზ. 401) -- დედამისმა თავში ხელები წაიშინა ("წაშენა დაიწყო"). ლუ̂აჟა̈რს ლაგუ̂ანაჟი ლისენტყუ̂ა̈ლ ხ̈ა̈მთქუ̂ახ (ლნტ.) -- გასვენებისას ("სატირალზე") კაცებს თავში ხელების წაშენა სჩვევიათ.
- ლისიპ -- სახელი სიპ... ზმნის მოქმედებისა, -- ტრიალი, ბრუნვა; {მი}სვლა (ბევრჯერ). ამნემ ბიქუ̂შალ ლა̈ჲბინე ლისიპ (ბქ. 256) -- ამან ქარივით ტრიალი დაიწყო. გადატ. პატივისცემა (სუფრაზე მომსახურებისას). ლეთროშუ̂ ი ლეზობშუ̂ ლისიპ მასკუ̂ბა̈შდ ქეხნიუ̂ (ბქ. 296) -- სასმლითა და საჭმლით პატივისცემა სალამოსთვის ("ბინდბუნდის{ა}დ") გადაიდებოდა.
- ლისი̄პანა̈̄ლ ბზ., ლისიპანა̈ლ ბქ., ლნტ., ლისი̄პანა̄ლ ლშხ. -- სახელი ისი̄პანა̈̄ლ... ზმნის

მოქმედებისა, ხლმ. -- ტრიალი, საქმიანობა, საქმის კეთება. მა̄მ მამჭირ ლისიპანა̈̄ლ (ბზ.) -- არ მეზარება საქმის კეთება. ქორლისგა ლისიპანა̈ლ ჲეხუ̂რე გეშ ლასუ̂ (ბქ. 298) -- ოჯახში ტრიალი ქალების საქმე იყო.

- ლისკიდი იგივეა, რაც ლისგდი.
- ლისკო̄რე ბზ., ლშხ., ლისკორე ბქ., ლნტ. -- სახელი ასკო̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოფიქრება. ალას ლისკო̄რე ხაკუ (ბზ.) -- ამას მოფიქრება უნდა. ქა ლახემხ ეშხუ სალა̈თ ლისკორემ [ნა̈ბ] (ბქ. 150) -- ერთი საათი მისცეს მოფიქრების ნება.
- ლისკუ̂ეჯნე იგივეა, რაც ლისგუ̂ჯინე.
- ლისკუ̂რე იგივეა, რაც ლისგუ̂რე.
- ლისკუ̂რეშ იგივეა, რაც ლისგუ̂რე̄შ.
- ლისუ̂ (-იშ, ლუსუ̂ა̈რ) ბზ., ლუს{უ̂} (-იშ, -ა̈რ ბქ., -უ̂არ ლშხ., -უ̂ა̈რ ლნტ.) -- ძუძუ. დი̄ნას ლუსუ̂ჟი ნიშა̈ნ ხა̄გა̈ნ (ბზ. 387) -- გოგოს ძუძუზე ნიშანი ჰქონდა ("ედგა"). ლუსს იჩიგუ̂ ლა̈ჩუ̂ა̈შ (ბქ.) -- ირმის ძუძუს წოვს ("ძუძუს... ირმის{ა}"). დიეშ ლუსუ̂ ხოჩა გეზალს გარ ესერ ხოფსა (ანდ.) -- დედის ძუძუ მხოლოდ კარგ შვილს დაუფასებიაო. ლუსუ̂ა̈რ ლღმა̄რდ ლახიედ (პოეზ. 246) -- ძუძუები მზად იქონიეთ.
- ლისუ̂ბი ბზ. -- სახელი ისუ̂ბი... ზმნის მოქმედებისა, -- ცეკვა. ნა̈ბზუ̂ა̈ პილთე იბნი... ლისუ̂ბი... (ბზ. 18) -- საღამოს (პირზე) იწყება ცეკვა. შდრ. ლიშუ̂{შ}პა̈რ.
- ლისყა̈̄ლ ბზ., ლისყა̈ლ ბქ., ლნტ., ლისყა̄ლ ლშხ. -- სახელი ისყა̈̄ლხ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- შერიგება. მა̄რა̈̄ლ ლისყა̈̄ლი ბედჟი გა̈რგა̈ლდახ (ბზ.) -- კაცები შერიგების შესახებ ("ბედზე") ლაპარაკობდნენ. ჩუ ლისყა̄ლ ეზერ გუ̂ეშ ლი (ლშხ. 46) -- შერიგება კარგი საქმეა. ეჩანღო ალეს ლისყა̈ლ ა̈ხეფასან (ლნტ. 50) -- ამას შემდეგ შერიგება მოჰყვა.

- ლისყი ბზ., ლშხ., ლისყე̄ნე ზს., ლისყეი ლნტ. -- სახელი ა̈სყი, ასყე̄ნე... ზმნათა მოქმედებისა, -- {გა}კეთება. მი მა̈მია̈და(\ მა̈მჲე̄და) ნო̈ხი-ფარდა̈ქიშ ლისყი (ბზ. 76) -- მე ნოხ-ფარდაგის ქსოვა ("გაკეთება") შემიძლია. ჲეხუ̂ა̈რს არტმა̈რე ლისყი ხა̈მთქუ̂ახ (ბქ. 282) -- ქალებმა ბოსტნების გაკეთება იციან ("ქალებს... სჩვევიათ"). ამშა ლისყეის მა ხაკუ! (ლნტ.) -- ამის გაკეთებას რა უნდა!
- ლისჩქუ̂ა̈რი იგივეა, რაც ლიშჩუქუ̂რე.
- ლიტაბლე იგივეა, რაც ლიტბგლი.
- ლიტა̈მე იგივეა, რაც ლიტმე2,3.
- ლიტბიდე ზს., ლშხ., ლიტებდე ლნტ. -- სახელი ა̈ტბიდე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}თბობა. სემშდა̈რდ [ლგჯე] ჟი ლიტბიდე̄ მგქაფ ჟ'ანფუ̂̄ნე (ბზ. 308) -- სემშდარმა რძე გათბობის მაგიერ აადუღა. დედედ ჩუ̂ა̈მსიმახალე ლიცე ლიტებდე (ლნტ.) -- დედამ წყლის გათბობა დამიბარა.
- ლიტბგლი ბზ., ლშხ., ლიტაბლე ლნტ. -- სახელი ხ-ოტბგლი... ზმნის მოქმედებისა -- ღვთისადმი სალოცავი პურების, ტაბლების, საკლავის მსხვერპლად შეწირვა. მაჲ მაშედ ხე̄რი ლოქ ეჩა ლიტბგლი? (ლშხ. 10) -- რას არგებს ("რა შემწეობა, სარგებლობა ექნება") მისი მსხვერპლად შეწირვა? ეჩა ლაძჲენჟი ლიტბგლი ხე̄რიხ (ლშხ. 10) -- იმის დაკვლისას მსხვერპლის შეწირვა ექნებათ.
- ლიტებდე იგივეა, რაც ლიტბიდე.
- ლიტენტა̈ლ იგივეა, რაც ლიტე̄ნტა̈̄ლ.
- ლიტეხ -- სახელი ტეხნი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. {და}ბრუნება. მი მა̄დ ოთნებ... ა̈გითე ლიტეხ (ბზ. 318) -- მე არ დავანებე სახლში დაბრუნება. ეჩა ჩუ შუ̂იდებდ ლიტეხს დემის როქ

ოლმäჭირხ (ბქ. 15) -- იმის მშვიდობით დაბრუნებას არ ელოდნენ. დოსკ ლიტეხ äმსიმახალე მიშკ̂უი დიდ (ლნტ.) -- დედაჩემმა ადრე დაბრუნება დამიბარა. 2. აფუება (ცომისა). ჯიცს ჟი ლიტეხ დე̄მ ხოპირა (ბზ.) -- ცომი აფუებას არ აპირებს ("ცომს... უპირ{ებ}ია"). ჯიციშ ლიტეხს ხოღელ (ლხმ.) -- ცომის აფუებას ველოდი. 3. დამჟავება (მწნილისა). ლახანას ჩიქე ლიტეხი ბიჳბäჳ დე̄სა ხა̄რ (ბზ.) -- კომბოსტო ჯერ არ დამჟავებულა ("დამჟავების ბაიბური არ აქვს").

- ლიტე̄ნტა̄ლ ბზ., ლიტე̄ნტა̄ლ ლშხ., ლიტენტäლ ლნტ. -- სახელი იტე̄ნტა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- თავში ხელების წაშენით მოთქმა. იხ. ლისე̄ნტყჳა̄ლ.
- ლიტმე1 ბზ., ლიტჳმე ბქ. -- სახელი ხ-äტმე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაძრობა (ტყავისა).
- ლიტმე2 ზს., ლშხ., ლიტäმე ლნტ. -- სახელი იტმე... ზმნის მოქმედებისა, -- რელიგ. უჭმელობა, მარხვა, სმა-ჭამის აკრძალვა. ეჲ ლადეღ ლიტმე ნიხა (ბზ. 11) -- იმ დღეს უჭმელობა ვიცით.
- ლიტმე3 ბქ., ლშხ., ლიტäმე ლნტ. -- სახელი იტმე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოთმენა; დათმობა. ჳოდიჳოდ ეჯღäჲ ლიტმ' ესერ ხოჩა (ანდ.) -- დროდადრო მაინც მოთმენა სჯობსო.
- ლიტმუ̄რე ბზ., ლიტმურე ბქ., ლიტმგ̄რე ლშხ., ლიტმგრე ლნტ. -- სახელი ატმუ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- გატყავება, კანის გაცლა. მგლქჳერიäშ ნალჳჟურს ქა ლეზგგრე ხარ ლიტმურე (ბქ.) -- მეწისქვილის ვაჟს გატყავება დამთავრებული აქვს. ლიტმგრე ლოქ ხაკუ ალ ქანს (ლნტ.) -- ამ კანაფს კანის გაცლა უნდაო. იხ. ლიტფუ̄რე.
- ლიტმგრე იგივეა, რაც ლიტმუ̄რე.
- ლიტო̄ტე ლშხ., ლიტოტე ლნტ. -- სახელი იტო̄ტე... ზმნის მოქმედებისა, -- აყვანა (ხელში), ატატება. ათხე ლოქ იმნარ ხაკუ ლიტო̄ტე? (ლშხ. 55) -- ახლა რად გინდა ხელში აყვანაო?

ხალატგნდა ბეფშს ჟი ლიტოტე (ლნტ.) -- ბავშვს ხელში აყვანა მოსწონდა ("უყვარდა").

- ლიტრელა̈ლ იხ. ლიშდრა̈ლ.
- ლიტულა̈ნიელ, ლიტულიე̄ლ იგივეა, რაც ლიტუ̂ილიე̄ლ.
- ლიტუ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიტული ბქ., ლნტ. -- სახელი ტუ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. დაძახება. ლიტუ̄ლი მა̄დ ოთნებ (ბზ.) -- დაძახება არ დავანებე. ლიტულის ეჯ ლადეღ დემეგ ხაყა (ბქ. 73) -- იმ დღეს დაძახება არ ვარგა. 2. თქმა. ამი̄ ლიტუ̄ლი მა̄მ ჯესგუუ̂ (ბზ.) -- ამის თქმა არ შეგშვენის.
- ლიტუ̄ლიელ იგივეა, რაც ლიტუ̂ილიე̄ლ.
- ლიტუ̂ილიე̄ლ ბზ., ლიტულიელ ბქ., ლიტუ̄ლიელ ლშხ., ლიტულა̈ნიელ ლნტ. -- სახელი იტუ̂ილიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ყვირილი, ძახილი. ისგლეთჟი (\ ისგლე̄თქა) ლიტუ̂ილიე̄ლ ლანსგმდა (ბზ.) -- შუაღკამისას ძახილი მოგვესმა. მალულდდ ლიტულიელ ა̂დბინე ყორჟი (ბქ. 20) -- მელამ კარზე ყვირილი დაიწყო.
- ლიტფურა̈ლ იგივეა, რაც ლიტფუ̄რა̈ლ.
- ლიტფურე იგივეა, რაც ლიტფუ̄რე.
- ლიტფუ̄რა̈ლ ბზ., ლიტფუ̄რა̈ლ ლშხ., ლიტფურა̈ლ ლნტ. -- სახელი იტფუ̄რა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- კაწვრა, ხოკვა (პირისახისა). ლიტფურა̈ლ ხა̈მთქუნხ, ჩუ̂ერ ა̈რ იდგაროლ (ლნტ.) -- პირისახეს იხოკავდნენ ("ხოკვა სჩვეოდათ"), თუ ვინმე მოკვდებოდა. გადატ. მოთქმა, გოდება. ა̂დბინე და̈უ̂დ ლიტფუ̄რა̈ლ (ბზ. 310) -- დევმა მოთქმა დაიწყო.
- ლიტფუ̄რე ბზ., ლშხ., ლიტფურე ბქ., ლნტ. -- სახელი ატფუ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- გატყავება. ჟა̈ხუ̂ბინედ ლუ̂აშრე ლიტფუ̄რე (ბზ. 40) -- ჯიხვების გატყავება დავიწყეთ. დაჰლა ლიტფურე მა̈დ ლი გარჯ (ლნტ.) -- თხის გატყავება არ არის ძნელი. შდრ. ლიტმუ̄რე.

- ლიტყაბი იგივეა, რაც ლიტყბე.
- ლიტყ̈აცი იგივეა, რაც ლიტყცი.
- ლიტყბე ზს., ლიტყბი ლშხ., ლიტყაბი ლნტ. -- სახელი ატყბე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეწვა. ზურა̄ლდ ლეღუ̂ი ლიტყბე ა̈ნბინე (ბზ.) -- ქალმა ხორცის შეწვა დაიწყო.
- ლიტყცი ზს., ლშხ., ლიტყ̈აცი ლნტ. -- სახელი ხატყცი... ზმნის მოქმედებისა, -- ცემა, დარტყმა. ეჩი̄ ლიტყცი უმბილდ მა̄დ (ბზ.) -- იმისი ცემა უნებურად მომიხდა. ისკუ̂ი ლიტყ̈აცი დემ აგაზდილი ბეფშს (ლნტ.) -- შენი დარტყმა არ აღზრდის ბავშვს.
- ლიტხე -- სახელი ხ-ა̈ტხე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაბრუნება. ზურა̄ლს მა̄მ ხეკუ̂ა̈დ ამი̄ ქა ლიტხე (ბზ. 281) -- ქალს ამის დაბრუნება არ უნდოდა. ნა̈შდებუ̂ს ქა ლიტხე ესერ ხაკუ (ანდ.) -- სესხს დაბრუნება უნდაო. სახელი ტიხე ზმნის მოქმედებისა, -- გადატანა, გადაადგილება; გაწევა. გეგის კიბუ̂დენი{შ} მუხუ̂ირთექა ლიტხე ხეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- გეგის კიდობნის კუთხესთან გაწევა ("გადატანა") უნდოდა. სახელი იტხე ზმნის მოქმედებისა -- 1. დამჟავება (მწნილისა...). მეტხე ესუ̂ა̈ჲს ხალა̈ტ, ლიტხეი ჩუ ხეკუ̂ეს ხოხალდე̄დს (ბზ.) -- მჟავე ვისაც უყვარს, დამჟავებაც უნდა იცოდეს. 2. აფუება (ცომისა). ჯიცი ლიტხე ლა̈ტხაურ მა̄მ ხეფსი (ბზ.) -- ცომის აფუება საფუარის გარეშე არ შეიძლება ("არ გამოდის").
- ლიუყუ̂ე იგივეა, რაც ლიჰუყუ̂ე.
- ლიუჩხე იგივეა, რაც ლიუ̂ჩხე.
- ლიუ̂ა̈დი იგივეა, რაც ლიუ̂დი1.
- ლიუ̂ა̈ზრე იგივეა, რაც ლიუ̂ზირე.
- ლიუ̂დი1 ზს., ლშხ., ლიუ̂ა̈დი ლნტ. -- სახელი იუ̂დი... ზმნის მოქმედებისა, -- ნატვრა. ლიუ̂დი ხოჩა̄მ გარ ხაკუ (ბზ.) -- მხოლოდ კარგი უნდა ინატრო (ნატვრა მხოლოდ კარგად უნდა).

ლიჳდი უგარჯჳ ლი (ბქ.) -- ნატვრა ადვილია. ლიჳ̈დის ღერბეთ დემ ლოქ გჳიდჳერე (ლნტ.) -- ნატვრას ღმერთი არ გვიშლისო.

- ლიჳდი2 იგივეა, რაც ლიჰჳდი.
- ლიჳედი იგივეა, რაც ლიჰჳდი.
- ლიჳელიელ იგივეა, რაც ლიჳე̄ლიე̄ლ.
- ლიჳერ1 იგივეა, რაც ლიჰჳერ.
- ლიჳერ2 იგივეა, რაც ლუჳერ.
- ლიჳე̄ლიე̄ლ ბზ., ლშხ., ლიჳელიელ ლნტ. -- სახელი იჳე̄ლიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- კნავილი, ღნავილი. ხეხჳდ ჟ'ა̈ნბა̈ჟ ალეარე ლიჳე̄ლიე̄ლ (ბზ. 348) -- ცოლმა გაიგო ამათი ღნავილი. ციცჳი ლიჳე̄ლიე̄ლ ისმი (ლშხ.) -- კატის კნავილი ისმის. ბეფში ლიჳელიელ დემ მაუჟნე (ლნტ.) -- ბავშვის ღნავილი არ მაძინებს.
- ლიჳზე, ლიჳზი იგივეა, რაც ლიზზი.
- ლიჳზინე -- სახელი ხ-ოჳზინე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მიბაძვა, წაბაძვა; ხოლემ ლიჳზინემ მგქაფდ ხოჩამოჳ ესჳეზნე (ანდ.) -- ცუდის მიბაძვის ნაცვლად კარგს მიჰბაძეო. 2. დაცინვა. ბოფშა̈რს ხალა̈ტხ უშხჳა̈რე ლიჳზინე (ლნტ.) -- ბავშვებს უყვართ ერთმანეთის დაცინვა.
- ლიჳზირე ბზ., ლიჳზირი ბქ., ლიჳა̈ზრე ლნტ. -- სახელი ა̈ჳზირე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოთათბირება, ბჭობა; განზრახვა. ანზორი დაგრჳ ლიჳზირე ლა̈ჲბინეხ (ბზ. 285) -- ანზორის მოკვლის მოთათბირება დაიწყეს. ხოჩემ ლიჳზირი გარ ახკაფახ ალჲა̈რს (ბქ.) -- მხოლოდ კარგის ბჭობა განუზრახავთ ამათ.
- ლიჳჟე -- სახელი იჳჟე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაძინება, ძილი. აშხჳჟი ლიჳჟეს დეშ

ათმჷნდჷ̂ენახ (ბქ.) -- ერთდროულად დაძინებას ვერ ენდვნენ თურმე. დე̄სა ლოქ ლიჷ̂ჟე ხამთქჷ̂ა̄? (ლშხ. 55) -- ძილი ხომ არ გჩვევიაო?

- ლიჷ̂რე̄ნდინა̈̄ლ ბზ., -- სახელი იჷ̂რე̄ნდინა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ტივტივი. ძჷლჷ̂აისგა ლიცდ ლიჷ̂რე̄ნდინა̈̄ლ ათბჷ̈ნნე ბეფშჷ̂ს (ბზ. 262) -- ზღვაში წყალმა ბავშვს ტივტივი დააწყებინა.

- ლიჷ̂ლჷ̈ნე ზს., ლნტ., ლიჷ̂ლუნე ლნტ., ლიჷ̂ლჷ̂ი̄ნე ლშხ. -- სახელი აჷ̂ლჷ̈ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- უღელში შებმა. გეგის ჯანრე ლიჷ̂ლჷ̈ნე მა̄მ ოთნებ (ბზ.) -- გეგის ხარების უღელში შებმა არ დავანებე. ჯანრე ლიჷ̂ლჷ̈ნე ი ლამშაჲათე ლიისგ ლჷ̂აჟმარემ გჷ̂ეშ ლი (ბქ.) -- ხარების უღელში შებმა და სამუშაოდ წაყვანა მამაკაცის საქმეა. ახორჩეჷ̂ახ... ლა̈ბენა̈რე ლიჷ̂ლუნე (ლნტ. 67) -- გადაუწყვეტიათ მოზვრების უღელში შებმა.

- ლიჷ̂ჩხე, ლიუჩხე -- სახელი აუჩხე... ზმნის მოქმედებისა, -- წვიმა ("{გა}წვიმება"). ლა̈ჲბინე ლიუჩხე (ბქ. 154) -- წვიმა დაიწყო. ლიუჩხე ერ ა̈ნბინან, ნა̈ სკაჩჷ̂ადდ კარა̈ჷ̂ხოისა (ლნტ.) -- წვიმა რომ დაიწყო, ჩვენ კარავში შევედით.

- ლიჷ̂ჭმა̈̄ლ ბზ., ლიჷ̂ჭმელ ბქ., ლიჷ̂ჭმა̄ლ ლშხ., ლიჷ̂ჭმა̈ლ ლნტ. -- შობის მარხვა. ლიჷ̂ჭმა̈̄ლისგა ლა̈ჲსას მა̄მა ა̈ჲსენდახ (ბზ.) -- მარხვაში საკლავს არ კლავდნენ. ლიჷ̂ჭმა̄ლე მი̄შისა ხოხალხ [ლიჯედ] (ლშხ. 29) -- მარხვის კვირაში იციან მოსვლა. ლიჷ̂ჭმა̈ლისა ლელჷ̂ს დემ იზჷ̂ებხ (ლნტ.) -- მარხვაში ხორცს არ ჭამენ.

- ლიჷ̂კარჷ̂ ზს., ლიჷ̂კარი ლშხ. -- ობლობა. ლიჷ̂კარჷ̂ მასა̈რდ გარჴ ლი (ბზ.) -- ობლობა ძალიან ძნელია. ლიჷ̂კარ ლიჴღჳრკია̈შ ესერ მჷთჷ̂რი ლი (ანდ.) -- ობლობა მეჴღანეობის მასწავლებელიაო. ლიჷ̂კარი ჩი̄ს მა̄ ხოხალ მა̄ჲღენ ლი (ლშხ.) -- ობლობა რაა, ყველამ არ იცის.

- ლიფათურა̄ლ ლშხ., ლიფათურა̈ლ ლნტ. -- სახელი იფათურა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ფათური. ციცუ̂დ ლიფათურა̈ლ ლა̈ჲბინე (ლნტ. 294) -- კატამ ფათური დაიწყო.
- ლიფანა̈ლი იგივეა, რაც ლიფა̄ნა̈ლი.
- ლიფანე იგივეა, რაც ლიფა̄ნე.
- ლიფაყუარი იგივეა, რაც ლიფყუ̄რი.
- ლიფაშკუ̂ე იგივეა, რაც ლიფა̄შგუ̂ე.
- ლიფა̈შტუ̂იელ იგივეა, რაც ლიფშუ̂დიე̄ლ.
- ლიფა̄ნა̈ლი ბზ., ლიფა̄ნა̄ლი ლშხ., ლიფანა̈ლი ბქ., ლნტ., სახელი ხ-ოფანა̈ლი ზმნის მოქმედებისა, ხლმ., რელიგ. -- მიცვალებულთა სულების მოსახსენებელი საკურთხისწადგმა ერთი კვირის განმავლობაში. ლიფა̄ნა̈ლინქაი ჩიგარ ნა̈მთქუ̂ა ლიფა̄ნე (ბზ. 12) -- "ლიფანალის" გარდა{ც}, ყოველთვის ვშლით საკურთხის სუფრას. ლიფანა̈ლი უ̂ოშთხ-უ̂ოხუშდ ლადეღ ლი წეს (ბქ. 5) -- სულთა მოსახსენებელი საკურთხის წადგმა (წესი) არის ოთხი-ხუთი დღე.
- ლიფა̄ნე ბზ., ლშხ., ლიფანე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ოფა̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- საკურთხი სუფრის წადგმა მიცვალებულის სულის მოსახსენებლად. ლა̈ჲბინე დედბერილდ მინე ლგდგარუ̄ ქუნრე ლიფა̄ნე (ბზ. 338) -- დედაბერმა დაიწყო თავიანთი მიცვალებულების სულთა მოხსენიება (საკურთხის დადგმით). ლიფანეს დემ ლოქ ხა̈კუ̂ედნე მიჩა ლგდგარუს (ლნტ.) -- თავის მკვდრებს სულთა ხსენებას (საკურთხის წადგმით) არ აკლებსო.
- ლიფა̄შგუ̂ე ბზ., ლშხ., ლიფაშკუ̂ე ლნტ. -- სახელი ხ-აფა̄შგუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოფერება (ხელით), მოსმა (ხელისა). [ეჯნე̄მ] ლოხუ̂ბინე ლიფა̄შგუ̂ე (ბზ. 51) -- იმან მოფერება დაუწყო. ჭყინტს ხალატვენ ტოტა̈რუ̂შ ლიფაშკუ̂ე (ლნტ.) -- ბიჭს ხელებით

მოფერება უყვარდა.

- ლიფეთე იგივეა, რაც ლიფთი.
- ლიფეშგ ზს., ლშხ., ლიფეშგე ლნტ. სახელი ფეშგნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გახსნა, ახდა. ყურყუ̂დ ლიფეშგ ა̈დბინე (ბქ.) -- მარყუჟმა გახსნა დაიწყო.
- ლიფთი ზს., ლშხ., ლიფეთე ლნტ. -- სახელი ა̈ფთი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩეჩვა (მატყლისა). დედედ ჟ'ამთუ̂ერ ლიფთი (ბზ.) -- დედამ მასწავლა ჩეჩვა. მა̈ტყს ჩუ ლიფთი ხაკუ ლა̈ფთირშუ̂ (ბქ. 305) -- მატყლს საჩეჩლით გაჩეჩვა უნდა. მა̈ტყი ლიფეთე დადა̈ჲ გუ̂ეშ ლი (ლნტ.) -- მატყლის ჩეჩვა ბებიას საქმეა.
- ლიფთხუნე -- სახელი აფთხუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- {ჩამო}ბერტყვა. მეუშთხუ̂ა̈შჟი ლიფთხუნე ხაკუ (ბქ. 230) -- მეოთხეჯერ ჩამობერტყვა უნდა. ჩუ ლიფთხუნე ხაკუ მგი უ̂ისკუ̂ა̈რს (ლნტ.) -- მწიფე ვაშლებს ჩამობერტყვა უნდა.
- ლიფჟოუ̂ე ზს. -- სახელი აფჟოუ̂ე, ფჟოუ̂ე, ფოჟუ̂ე... ზმნათა მოქმედებისა, -- ბოდვა. შდრ. ლიბოდაუ̂ი.
- ლიფრე -- სახელი აფრე... ზმნის მოქმედებისა, -- გახმობა. გუნ ამსა̈სტკგნ უ̂ისგუ̂ი ლიფრე (ბზ.) -- ვაშლის (ხის) გახმობა ძლიერ მეწყინა. მეჯრა̈შ ლიფრე წეს ლასუ̂ (ბქ. 291) -- მკლავის გახმობა წესი იყო.
- ლიფუე იგივეა, რაც ლიფუ̂ე.
- ლიფუ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიფული ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ოფუ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- {შე}ბერვა. ეჯჲა̈რ ლემესგს ლოხბინიხ ლიფუ̄ლის (ბზ. 366) -- ისინი ცეცხლს შებერვას დაუწყებენ. ლემესს ლიფუ̄ლი ხაკუ (ლშხ.) -- ცეცხლს შებერვა სჭირდება (უნდა). ჭყინტს ეშხუ ლიფული ხაკუ ი ჩუ იკაფი (ლნტ.) -- ბიჭს ერთი შებერვა უნდა და წაიქცევა.

- ლიფჟ̂ე ბზ., ლიფჟუე ბქ., ქს. -- სახელი ფუე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. დუღილი. ლიცდ ლიფჟ̂ე ჩჟ̂აქჟ̂იც (ბზ.) -- წყალმა დუღილი შეწყვიტა. [სალჲ̈ტ] შომა ლიფჟუეს ჩუ ქჟ̂იცე, ეჩქას ლაჯბჲ̈შ ლი (ბქ. 196) -- როცა ალაო დუღილს შეწყვეტს, მაშინ გამოსახდელად ვარგა (გამოსახდელია). [ლიც] ერ ლიფჟუეს ჲ̈ნბინი, ეჩქას სკა შჟ̂იდედ ლუჭკჟ̂ერ თჲ̈შს (ლნტ. 36) -- წყალი რომ დუღილს დაიწყებს, მაშინ დაჭრილ ყველს ჩავყრით. 2. გადატ. ზს. ღელვა (ზღვისა). ზულჟ̂ად ლიფჟუე ჲ̈ნბინე (ბქ.) -- ზღვამ ღელვა დაიწყო.
- ლიფყჟ̄რი ბზ., ლშხ., ლიფყური ბქ., ლიფაყჟ̂არი ლნტ. -- სახელი აფყჟ̄რი... ზმნის მოქმედებისა, -- ქუდების კეთება (დამზადება). მიშგჟ̂ა დის ხოხალ ლიფყური (ბქ.) -- დედაჩემმა ქუდების კეთება იცის. ლიფყჟ̄რი გჟ̂ამი გჟ̂ეშ ლი (ლშხ.) -- ქუდების კეთება მძიმე საქმეა. ზურელჲ̈ლე გჟ̂ეშ ლიფაყჟ̂არი ლას (ლნტ.) -- ქალების საქმე ქუდების კეთება იყო.
- ლიფშგე ზს., ლშხ., ლიფშკე ლნტ. -- სახელი ფიშგე... ზმნის მოქმედებისა, -- გახსნა; ახდა. ლგცხჲ̄მპე̄ ლიფშგე გარჯ ლი (ბზ.) -- განასკულის გახსნა ძნელია. ჲერხი მექნოჟ̂ჲ̈ლს ხოლა ლიქნოჟ̂ჲ̈ლ ხად... ამკჲ̈ლიბჟი ყჲ̈რჲ̈შ ლიფშგე ლასჟ̂ წეს (ბქ. 297) -- ზოგ სულთმობრძავს სული არ ამოსდის (ცუდი სულის ამოხდომა აქვს), ასეთ დროს სახურავის ახდა წესად (წესი) იყო.
- ლიფშირე -- სახელი ჲ̈ფშირე ("ამრავლებს")... ზმნის მოქმედებისა, -- გამრავლება. ბექმგრზას ქჟ̂ინლჷმგენალე ლიფშირე ხეკჟ̂ჲ̈დ (ბზ.) -- ბექმურზას საქონლ{ებ}ის გამრავლება უნდოდა.
- ლიფშირი -- სახელი იფშირი ("მრავლდება")... ზმნის მოქმედებისა, -- გამრავლება. მეზგა ხემზირხ ნალჟ̂ჟურგეზლჲ̈შ ლიფშირის (ბქ. 233) -- ოჯახს დაალოცავენ ვაჟიშვილის

გამრავლებას. ბოფშა̈რე ლიფშირი ეზერ გუ̂ეშ ლი (ლნტ.) -- ბავშვების გამრავლება კარგი საქმეა.

- ლიფშკე იგივეა, რაც ლიფშგე.
- ლიფშუ̂დე ზს., ლშხ., ლიფშუ̂ტე ლნტ. -- სახელი ფიშუ̂დე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გაშვება, აშვება. [და̈უ̂ითდ] ხაშგუ̂მინ ხელწიფს ა̈გითე ლიფშუ̂დე (ბზ. 270) -- დავითმა ხელმწიფეს შინ გაშვება სთხოვა. ეჩას ხამჭირ მე̄უ̂არ [ჭა̈ში] ლიფშუ̂დე (ბზ. 347) -- იმას ქმრის გაშვება ძალიან ეძნელება. ჩუ̂ა̈ჯეშტგნდაუ ლახამხენქა გოჭა̈რე ლიფშტუ̂ე? (ლნტ.) -- დაგავიწყდა საღორიდან გოჭების გამოშვება? 2. სროლა. ნალუ̂ჟურს თუ̂ეფიშ ლიფშუ̂დე ხეკუ̂ად (ბქ.) -- ვაჟს თოფის სროლა უნდოდა.
- ლიფშუ̂დიე̄ლ ბზ., ლშხ., ლიფშუ̂დიელ ბქ., ლიფა̈შტუ̂იელ ლნტ. -- სახელი იფშუ̂დიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- კვეხნა, ტრაბახი. მეჩი მარა ხოლამდ ლახბაჟგნ ალა̈რე ლიფშუ̂დიელ (ბქ. 25) -- მოხუც კაცს ამათი ტრაბახი არ მოეწონა ("ცუდად მოეჩვენა"). მახელუ̂აჟა̈რდ ლიფშუ̂დიელ ლა̈ჲბინეხ (ბქ. 25) -- ახალგაზრდებმა ტრაბახი დაიწყეს. ალ ხენწიფს სურუ ლიფა̈შტუ̂იელ ხა̈მთქუ̂ა (ლნტ.) -- ამ ხელმწიფეს ძალიან სჩვევია ტრაბახი.
- ლიფხეჟ -- სახელი ფხეჟნი ("იშლება")... ზმნის მოქმედებისა, -- გაშლა, დაშლა. მუშგუ̂რა̈ლს მამ ხეკუ̂ა̈დხ ლიფხეჟ (ბზ.) -- სტუმრებს არ უნდოდათ დაშლა. [ხელწიფხდ] ჩუ ლიფხეჟიშ ნა̈ბ და̈ს ლახემ (ბქ. 263) -- ხელმწიფემ დაშლის ნება არავის მისცა. სერ ჩუ ლას ლიფხეჟი{შ} დუ̂რეუ̂ (ლნტ.) -- უკვე დაშლის დრო იყო.
- ლიფხჟე ზს., ლშხ., ლიფხეჟ ლნტ. -- სახელი ფხჟჟე ("შლის")... ზმნის მოქმედებისა, -- დაშლა.
- ლიფხრიჭუ̂ი ბზ., ლიფხრიჭი ბქ. -- სახელი ა̈ფხრიჭუ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- თხრა. მა̄ლდ

ითქს ლოხუ̂ბინე ლიფხრიჭუ̂ი (ბზ. 432) -- მელამ მარცვალს თხრა დაუწყო.

- ლიფგლფგნე -- სახელი აფგლფგნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ფამფალი, ყანყალი. ლიფგლფგნე ა̂დბინე დä̈შუ̂დდ (ბქ. 370) -- დათვმა ფამფალი დაიწყო.
- ლიქაბნიელ, ლიქაბუნა̄ლ იგივეა, რაც ლიქაბუნა̄ლ.
- ლიქაბუნა̄ლ ბზ., ლიქაბუნა̄ლ ბქ., ლიქა̄ბუნა̄ლ ლშხ., ლიქაბნიელ ლნტ. -- სახელი ხ-ექაბუნა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- თავის არიდება. გადანს ლიქაბუნა̄ლ დეშ ესერ ხა̈ლიესგ (ანდ.) -- ვალს თავის არიდება ვერ გადაიხდისო. ჩიჲლა მა̈დ ხაკუ ლიქაბნიელ ლიმშაუ̂ს (ლნტ.) -- მუშაობას ყოველთვის არ უნდა თავის არიდება.
- ლიქადუ̂ნე იგივეა, რაც ლიქდუნე.
- ლიქა̈დნე იგივეა, რაც ლიქდენი.
- ლიქა̈ჩე იგივეა, რაც ლიქჩე.
- ლიქა̈ჩი იგივეა, რაც ლიქჩე.
- ლიქა̄ბუნა̄ლ იგივეა, რაც ლიქა̈ბუნა̄ლ.
- ლიქდენი ზს., ლშხ., ლიქა̈დნე ლნტ. -- სახელი ხ-აქდენი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. აცდენა, აცილება. დä̈შდუ̂ä̈ ფინდხი ლიქდენი ლი შგუ̂ირ, ადო ნა̈პო̄ლä̈ ლიქდენის მა̄მგდ ხოჭირ! (ბზ.) -- დათვის{ათვის} ტყვიის აცდენაა სირცხვილი, თორემ ჩიტის{ათვის} აცდენას რა უშავს! 2. გაცდენა. ლიმშაუ̂ი ლიქა̈დნე ნომ ჯä̈მთქუა (ლნტ.) -- სამუშაოს გაცდენა ნუ გჩვევია.
- ლიქდუნე ზს., ლიქადუ̂ნე ლნტ. -- სახელი აქდუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეცდენა, გაბრიყვება. უ̂ä̈ზრä̈ლს ესერ მიჩა ლიქდუნე ხä̈კუ̂დახ (ბზ. 346) -- ვეზირებს მისი შეცდენა უნდოდათო. ზურალს ხაკუჩდა ბოფშä̈რე ლიქადუ̂ნე (ლნტ.) -- ქალს ბავშვების გაბრიყვება უნდოდა.

- ლიქეხ -- 1. სახელი ქეხნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაცლა (ადგილის დათმობა). ქორხენქა̈შ ლიქეხ ლეშგმ' ესერ ძგიდიშ ლი (ანდ.) -- სახლიდან გაცლა უკანასკნელი დათმობააო. 2. სახელი ხ-ოქხენი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩამოსვლა (ცხენიდან...) თა̈მბის ჩა̈ჟი ლიქეხ ხეკჳ̂ა̈დ (ბზ.) -- თამბის ცხენიდან ჩამოსვლა უნდოდა. 3. ბზ., ლშხ. დაგვიანება. ალეს ლიწჳ̂ი̄ლე̄ ლიქეხ ხეფსი (ლშხ.) -- ამას გათხოვება უგვიანდება ("გათხოვების დაგვიანება მოჰყვება").
- ლიქჳ̂ელე იგივეა, რაც ლიქჳ̂ე̄ლე.
- ლიქჳ̂ემ -- სახელი იქჳ̂ემ... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩაცმა. ლინთჳ̂ისგა ტებდიდ ხაკუ ლიქჳ̂ემ (ბზ.) -- ზამთარში თბილად ჩაცმაა საჭირო ("უნდა"). [გეზალს] აშხჳ̂ ლადეღ ჩჳ̂ეთეშდჷნ ტუფულდა̈შ ლიქჳ̂ემ (ბქ. 87) -- ერთ დღეს შვილს დაავიწყდა ტყავის ჩაცმა. ზურა̄ლს კაბი ლიქჳ̂ემ ხეკჳ̂ად (ლშხ.) -- ქალს კაბის ჩაცმა უნდოდა. ლამარ კაბს ქორს მა̈დ ხაკუ ლიქჳ̂ემ (ლნტ.) -- საგარეო კაბა სახლში არ უნდა ჩაიცვა ("კაბას ჩაცმა არ უნდა").
- ლიქჳ̂ე̄ლე ბზ., ლშხ., ლიქჳ̂ელე ლნტ. -- სახელი აქჳ̂ე̄ლე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაგრილება, განელება, გაცივება. ლიცს ლიქჳ̂ე̄ლე ხაკუ (ბზ.) -- წყალს განელება უნდა.
- ლიქჳ̂თა̈ნი იგივეა, რაც ლიქჳ̂თუნე.
- ლიქჳ̂თერ -- სახელი იქჳ̂თერ... ზმნის მოქმედებისა, -- ქურდობა, პარვა. ჟი̄დ ა̈ნბინა̈̄ნ კუმში ლიქჳ̂თერ (ბზ.) -- ისევ დაიწყო საქონლის ქურდობა. მუქჳ̂თერს ლიქჳ̂თერს ჟი ლახსისგისგჳ̂ხ (ბქ. 292) -- ქურდს ქურდობას შეაძულებდნენ. მიჩ ათაბრა̈ლეხ ყა̈რი ლიქჳ̂თერ (ლნტ.) -- მას დააბრალეს ყავრის მოპარვა.
- ლიქჳ̂თუნა̈̄ლ ბზ., ლიქჳ̂თუნალ ბქ., ლიქჳ̂თუნა̄ლ ლშხ., ლიქჳ̂თუნა̈ლ ბქ., ლნტ. -- სახელი იქჳ̂თუნა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- განძრევა, რხევა. მა̄ლ ჩჳ̂ა̈დლუგჳ̂რა̈̄ნ ეჯჟი, ერე

ლიქჷთუნა̈ლ ოთჩა̈დ (ბზ. 362) -- მელა ისე გასუქდა, რომ განძრევა აღარ შეეძლო ("წაუვიდა"). ჟეღს ლიქჷთუნა̄ლ მა̄ ხეკჷად (ლშხ.) -- ძაღლს განძრევა არ უნდოდა.

- ლიქჷთუნე ზს., ლშხ., ლიქჷთა̈ნი ლნტ. -- სახელი აქჷთუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- განძრევა, რხევა. მარას ტჷეტი ლიქჷთა̈ნის ღემ ლოქ ხა̈ნებეხ (ლნტ. 70) -- კაცს ხელის განძრევას არ ანებებენო.
- ლიქჷის{კ} იგივეა, რაც ლი̄ქჷი̄სგ.
- ლიქჷცე -- სახელი ქჷიცე... ზმნის მოქმედებისა, -- {მო}ჭრა. მიშგჷა თხჷიმი ლიქჷცეს ლაჰას ხირდი (ბზ. 285) -- ჩემი თავის მოჭრას მოესწრები. მეგემი ლიქჷცე მა̄დ ათნებე (ლშხ.) -- ხის მოჭრა არ დაანება. თხჷიმე ლიქჷცეს ხომა̈რჯჷინახ და̈ჷს (ლნტ.) -- დევს თავის მოჭრას უპირებდნენ.
- ლიქშდ̄ელ ბზ., ლიქშელ ბქ., ლიშგადელ ლშხ., ლიშკა̈დელ ლნტ. -- სახელი იქშდ̄ელ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- მთქნარება. იმშა ლიქშდ̄ელ ა̈ჯშგა̈ბ?! (ბზ.) -- რა მთქნარება აგიტყდა?!
- ლიქჩე ზს., ლშხ., ლიქა̈ჩე -- სახელი აქჩე ("ჭრის, კაფავს")... ზმნის მოქმედებისა, -- {მო}ჭრა; {გა}კაფვა. [ეჯას] ქირსა̈ ლიქჩე ხეკჷა̈დ (ბზ. 423) -- იმას ოსპის მოჭრა უნდოდა. ჯიჰრა̈შ ლიქჩე გარჯ ლი (ბქ.) -- მუხის მოჭრა ძნელია. ღემ გჷა̈ნებახ ალ ცხეკისა მეგა̈მი ლიქა̈ჩეს (ლნტ.) -- ამ ტყეში ხის მოჭრას არ გვანებებდნენ.
- ლიქჩი ზს., ლშხ., ლიქა̈ჩი ლნტ. -- სახელი იქჩი ("იჭრება, იკაფება")... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭრა, კაფვა.
- ლიქხე -- სახელი იქხე ("გადადებს")... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გადატანა, გადადება, გადაწევა. ლიმრიედ ქა ლიქხე ჟი ხემარგხ (ბქ. 302) -- მარიამობამდე შეუძლიათ გადადება. ქეიფი ლიქხე მა̈დ ხა̈კჷედახ (ლნტ.) -- ქეიფის გადატანა არ სდომებიათ. 2. სახელი ქიხე

("აგვიანებს")... ზმნის მოქმედებისა, -- დაგვიანება.

- ლიღარა̈ლ იგივეა, რაც ლიღრა̈̄ლ.
- ლიღაფურე იგივეა, რაც ლიღფუ̄რე.
- ლიღა̈ფი იგივეა, რაც ლიღფი.
- ლიღელი იგივეა, რაც ლიღლი.
- ლიღერ -- სახელი ღერნი... ზმნის მოქმედებისა, -- მოშორება. მუშგუ̂რია̈შ ქა ლიღერს აშ ქუნოშ არდხ (ბქ.) -- სტუმრის მოშორება უნდოდათ ("მოშორებას სულით \ სულზე იყვნენ"). გადატ. სიკვდილი ("ჩაძაღლება"). ხოლა მა̈ნკი მა̄რე̄მი ლიღერ და̈̄ს ათლო̄ნდა (ბზ.) -- ცუდი ზნის კაცის სიკვდილი არავის სწყენია.
- ლიღლა̈ტი ზს., ლნტ., ლიღლატი ლშხ. -- სახელი ხ-ოღლა̈ტი... ზმნის მოქმედებისა, -- ღალატი. ლა̈დიუნღუ̂ე როქუ̂ ლიურდგულ ლესეს ი ლიღლა̈ტი დემეგ (ბქ. 198) -- დღეიდან ერთგულება იყოს და ღალატი არაო. დენა მა̈დ ლას ლიღლა̈ტი ნა̈მითქუ̂ (ლნტ.) -- გოგო ღალატს არ იყო ჩვეული ("ნაჩვევი").
- ლიღლა̈ჰი იგივეა, რაც ლიღლა̈ჰი.
- ლიღლი ზს., ლშხ., ლიღელი ლნტ. -- სახელი ხ-ოღლი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ცდა, ლოდინი. მამჭირ ალამა̈̄გ ლიღლი (ბზ.) -- მეზარება ამდენი ცდა. ეჯჲა̈რე ლიღლი ესერ ხეირს დემის ხაწონე (ბქ. 253) -- იმათი ლოდინი ხეირს არ დაგაყრისო ("გაჩვენებსო"). ბობშს ხუ̂ა̄ჲ ლიღლი მა̄ ხაკუ (ლშხ.) -- ბავშვს ბევრი მოცდა არ უნდა. ცუ̂იდდ ლა̈მესად ისკუ̂ი ლიღელი (ლნტ.) -- ტყუილად ("ცუდად") შემრჩა შენი ლოდინი.
- ლიღრა̄ლ შდრ. ლიშდრა̈̄ლ.
- ლიღრა̈̄ლ ბზ., ლიღრა̄ლ ლშხ., ლიღრა̈ლ ბქ., ლიღარა̈ლ ლნტ. -- სახელი იღრა̈̄ლ... ზმნის

მოქმედებისა, -- 1. მღერა, სიმღერა. შჳ̂ანა̈რს ლიღრა̈ლ ხოჩა ხოხალხ (ბქ.) -- სვანებმა კარგი სიმღერა იციან. მუშჳ̂ა̈ნს ლიღარა̈ლ ახობინა (ლნტ. 96) -- სვანს სიმღერა წამოუწყია. 2. ლშხ. თამაში. ბობშემ ლიღრა̄ლ ედბინე (ლშხ.) -- ბავშვმა თამაში დაიწყო. იხ. ლიბრია̄ლ, ლიშდრა̈̄ლ.

- ლიღრე -- სახელი იღრე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოცილება, მოშორება. შგჳ̂ირიშ ლიღრე მასა̈რდ გარჯ ლი (ბქ.) -- სირცხვილის მოცილება ძალიან ძნელია. მიჩა ლიღრეს ქუნუშ არდახ (ლნტ.) -- ერთი სული ჰქონდათ, როდის მოიცილებდნენ იმას ("მის მოცილებას სულით იყვნენ").
- ლილუპაჳ̂ი იგივეა, რაც ლილჳ̂პა̈ჳ̂ი.
- ლილჳ̂აჭარ იგივეა, რაც ლილჳ̂ჭა̈რ.
- ლილჳ̂აჭარა̈ლ იგივეა, რაც ლილჳ̂ჭარა̈̄ლ.
- ლილჳ̂ეჭ ზს. -- სახელი ხ-ალჳ̂იჭ... ზმნის მოქმედებისა, -- დევნა, გაკიდება. მიშგუ ბეფშჳ̂ს ლილჳ̂ეჭ ხა̈მთქჳ̂ა (ბზ.) -- ბავშვს გაკიდება სჩვევია. ათხე მი ლა̈მბინე ლილჳ̂ეჭ (ბქ. 207) -- ახლა მე დამიწყო დევნა. იხ. ლიჭემე.
- ლილჳ̂პა̈ჳ̂ი ზს., ლნტ., ლილუპაჳ̂ი ლშხ. -- სახელი ალჳ̂პა̈ჳ̂ი... ზმნის მოქმედებისა -- დალუპვა. იმღა ხაკუ თხუმემ ლილჳ̂პა̈ჳ̂ი? (ბქ. 45) -- რატომ უნდა თავის დალუპვა? ალ ოჯახი ლილჳ̂პა̈ჳ̂ის დეშ ხჳ̂იცხჳ̂ა̈ნინე (ლნტ.) -- ამ ოჯახის დალუპვას ვერ {შე}ვურიგდები ("ვერ ვიტან").
- ლილჳ̂ჟა̈̄ლ ბზ., ლშხ., ლილჳ̂ჟა̈ლ ბქ., ლილლჳ̂აჟა̄ლ ბზ., ლშხ., ლილლჳ̂აჟა̈ლ ლნტ. -- სახელი ილჳ̂ჟა̈̄ლ, ილლჳ̂აჟა̈̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, -- მშობიარობა. მაგჳ̂ა̈ჲ ლილჳ̂ჟა̈̄ლ ხა̄რ? (ბზ.) -- როგორი მშობიარობა აქვს? ეჯის ხოჩა ლილლჳ̂აჟა̄ლ ხა̄და (ლშხ.) -- იმას კარგი მშობიარობა

ჰქონდა. ზურალ... ლა̈ჲბინი ლილლუ̂აჟა̈ლს (ლნტ. 50) -- ქალი დაიწყებს მშობიარობას.

- ლილუ̂ჭარ ზს., ლილუ̂ჭა̈რი, ლილუ̂აჭარ ლნტ. -- სახელი ილუ̂ჭარ, ილუ̂ჭა̈რი... ზმნათა მოქმედებისა, -- ვაჭრობა. ამეჩუ ა̈დბინეხ ლილუ̂ჭარ (ბზ. 439) -- აქ ვაჭრობა დაიწყეს. ლილუ̂ჭარ ჯუ̂ინალდ შგუ̂ირ ლასუ̂ (ბქ.) -- ძველად ვაჭრობა სირცხვილი იყო. დენას ხუ̂ა̈ჲ ლილუ̂აჭარ მა̈დ ხალატჷნ (ლნტ.) -- გოგოს ბევრი ვაჭრობა არ უყვარდა.
- ლილუ̂ჭარა̆̄ლ ბზ., ლილუ̂ჭარელ ბქ., ლილუ̂ჭარა̄ლ ლშხ., ლილუ̂აჭარა̈ლ ლნტ. -- სახელი ილუ̂ჭარა̆̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- შევაჭრება, ვაჭრობა. ალ ლუ̂აჭა̈რდ ლოხუ̂ბინე ლილუ̂ჭარა̆̄ლ (ბზ.) -- ამ ვაჭარმა შევაჭრება დაუწყო. იმდ ჯარ ამხუ̂ა̈ჲ ლილუ̂აჭარა̈ლ? (ლნტ.) -- ამდენი შევაჭრება რად გინდა?
- ლილუ̂ჭა̈რი იგივეა, რაც ლილუ̂ჭარ.
- ლილფვი ზს., ლილფვე ლშხ., ლილა̈ფვი ლნტ. -- სახელი ა̈ლფვი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეღებვა. კაბა̈ ლილფვ{ენ}ი (ბზ.) -- კაბის შეღებვა. ზურა̄ლს კაბი ლილფვე ხაკუ̂და (ლშხ.) -- ქალს კაბის შეღებვა სდომებია. იმდ ჯადახ ამხუ̂ა̈ი ლერექუ̂ი მეშეხად ლილა̈ფვი? (ლნტ.) -- რად გინდოდათ ამდენი ტანსაცმლის შავად შეღებვა?
- ლილფჷრე იგივეა, რაც ლილფჷ̄რე.
- ლილფჷ̄რე ბზ., ლშხ., ლილფჷრე ბქ., ლილაფურე ლნტ., -- სახელი ალფჷ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ძაძებით შემოსვა, შავად შეღებვა. ოჯახი ლილფურე მაჲ ჯა̄რ (ლშხ.) -- ოჯახის ძაძებით შემოსვა რად გინდა? 2. შეღებვა. მიშგუ̂ა დის ხოხალ ტუფრე ლილფჷრე (ბქ. 7) -- დედაჩემმა ტყავ(ებ)ის შეღებვა იცის. იხ. ლილფვი.
- ლიყალუ̂ე იგივეა, რაც ლიყა̄ლუ̂ე.
- ლიყარელ იგივეა, რაც ლიყა̆̄რიე̄ლ.

- ლიყა̈ლ, ლიყა̄ლ იგივეა, რაც ლიყჳ̈̄ლ.
- ლიყა̄ლუ̂ე ბზ., ლშხ., ლიყალუ̂ე ბქ., ლიყალე ლნტ. -- სახელი აყა̄ლუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეშინება. ბეფშს ლიყალუ̂ე ხოლა ხარ (ბქ.) -- ბავშვისათვის შეშინება ცუდია ("ბავშვს შეშინება ცუდი აქვს"). ალეს ლიყა̄ლუ̂ე გარ ლოქ ხამთქუ̂ა მა̈̄რე̄მიშ (ლშხ. 14) -- ამას მხოლოდ შეშინება სჩვევია კაცის{ა}. ისკუ̂ი ლიყალე მა̈ღმა ლი გარჯ (ლნტ.) -- შენი შეშინება ძნელი არ არის.
- ლიყა̈̄რიე̄ლ ბზ., ლიყა̄რიელ ლშხ., ლიყარელ ბქ. -- სახელი იყა̈̄რიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ცემა-ტყეპა, ჩხუბი. ობა̈შინ ლიყა̈̄რიე̄ლ ინჩჷდი (ბზ. 8) -- ხშირად ჩხუბი ატყდება ({შე}ირევა). ლიყარელ ათხე ჩი შგურდ ხაბჟა (ბქ.) -- ახლა ჩხუბი ყველას სირცხვილად მიაჩნია. ჩიგარ მაშდმა̄რჟი ხაზნახ ლიყა̄რიელ (ლშხ. 37) -- ცემა-ტყეპა ყოველთვის სიმთვრალეში სჩვევიათ. შდრ. ლიცუ̂ა̈̄ლ.
- ლიყდა̈̄ნი1 ბზ., ლიყდა̈ნი ბქ., ლიყდა̄ნი ლშხ., ლიყედა̈ნი ლნტ. -- სახელი იყდა̈̄ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაწინდვა. მიჩ ესერ გუ ხა̄რ მჷჟეშ ი დოშდლა̈ უწდუნა ნანუ̄ლა̈ ლიყდა̈̄ნიდ (ბზ. 265) -- მზისა და მთვარის უნახავი ქალიშვილის დაწინდვა მსურსო ("დაწინდვად გული აქვსო"). გიოშე დინოლე ლიყდა̈ნი ჩი ხაჟხჷნ (ბქ.) -- გიოანთ ქალიშვილების დაწინდვა ყველას ესახელებოდა. ეჯმინს საფტინს დენა̈ჲ ლიყედა̈ნი ხაკუხ (ლნტ.) -- იმათ შაბათს გოგოს დაწინდვა უნდათ.
- ლიყდა̈̄ნი2 ბზ., ლიყდა̈ნი ბქ., ლიყდა̄ნი ლშხ., ლიყედა̈ნი ლნტ. -- სახელი იყდა̈̄ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაკავება (ხელში). ჲერხი ლამუას ბეფშიშ შიისგა ლიყდა̈ნი ღემეგ ხოხალხ (ბქ.) -- ზოგმა მამამ ("მამებს") ბავშვის ხელში დაკავება არ იცის ("იციან").
- ლიყედა̈ნი იგივეა, რაც ლიყდა̈̄ნი.

- ლიყერ ზს., ლშხ. -- სახელი იყერ... ზმნის მოქმედებისა, -- ცემა, დარტყმა. უ̂ä̈ზრä̈ლ დე̄მ ხä̈მბეხ ლიყერს (ბზ. 13) -- ვეზირები არ ანებებენ ცემას. ბეფშს ლიყერდ ათყალუ̂ნიუ̂ (ბქ.) -- ბავშვს დარტყმის შეეშინდა იხ. ლიტყცი.
- ლიყლე -- სახელი ხ-აყლე ზმნის მოქმედებისა, -- თქმა. დემშა ლიყლეს ხä̈პი̄რა, მარე ძალოშ ახä̈ქუ̂ისგნეხ (ბზ.) -- არაფრის თქმას აპირებდა, მაგრამ ძალით ათქმევინეს.
- ლიყმე -- სახელი ä̈ყმე... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ხრჩობა. ჩიგარ ლაჰას ä̈რიხ ამი̄ ლიყმეს (ბზ. 408) -- ყოველთვის მოესწრებიან ამის დახრჩობას ("მოსასწრებს არიან"). ä̈ლღä̈რს ათყალუ̂ნინენახ ჩუ ლიყმედ (ბქ. 218) -- ამათ დახრჩობის{ა} შეშინებიათ.
- ლიყულä̈ნიელ იგივეა, რაც ლიყუ̂ი̄ლიე̄ლ.
- ლიყულელ იგივეა, რაც ლიყუ̂ი̄ლიე̄ლ.
- ლიყუ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიყული ბქ., ლნტ. -- სახელი ყუ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- ბღავილი, ყვირილი, ღრიალი, ყმუილი. ყაბათჷრს მუუ̂ე̄ ლიყუ̄ლი ხესმი (ბზ. 259) -- ყაბათირს მამის ყვირილი ესმის. [დä̈შდუ̂დ] ლä̈ჲბინე ლიყული (ბქ. 203) -- დათვმა ღრიალი დაიწყო. წეუ̂არ-მეძბარს აჯალ მǟმა ოთქუ̂ი̄ცახ ლიყუ̄ლი (ლშხ. 57) -- მწევარ-მეძებრებს ყმუილი კიდევ არ შეუწყვეტიათ.
- ლიყუ̄ლიელ იგივეა, რაც ლიყუ̂ი̄ლიე̄ლ.
- ლიყუ̂ელ -- სახელი ხ-ეყუ̂ლენი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}შორება, გაყრა, {მო}ცილება. ალ ხეხუ̂-ჭä̈ში ლიყუ̂ელ სურუ ამსä̈კუ̂რელჷნ (ბზ.) -- ამ ცოლ-ქმრის გაყრა ძალიან გამიკვირდა. დის [ფჷთიშ] ქა ლიყუ̂ელ ხამჭინდა (ბქ. 86) -- დედას ფოთრის დაშორება ენანებოდა. ალმინს ათამä̈ჭნახ უშხუ̂ä̈რე ლიყუ̂ელ (ლნტ. 264) -- ამათ ერთმანეთის დაცილება დანანებიათ ("დაზარებიათ"). სახელი ყუელნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაყოფვა.

ჭალი ჲორიდ ლიყჳელ ხოჩე̄მი ნიშა̈ნ ლი (ბზ.) -- მდინარის ორად გაყოფა კარგის ნიშანია.

- ლიყჳი̄ლიე̄ლ ბზ., ლიყულელ ბქ., ლიყუ̄ლიელ ლშხ., ლიყულა̈ნიელ ლნტ. -- სახელი იყჳი̄ლიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ყვირილი, ბღავილი, ღრიალი. სამთი̄ლდ ლიყჳი̄ლიე̄ლ ლა̈ჲბინე (ბზ. 396) -- სამთილმა ბღავილი დაიწყო. ცხეხენქა და̈ჳრე ლიყულელ ისმიჳ (ბქ.) -- ტყიდან დევების ღრიალი ისმოდა. ეჯმინეშხენ ჩიჲღა ლიყულა̈ნიელ ისმოლდა (ლნტ.) -- იმათგან ყოველთვის ყვირილი ისმოდა.
- ლიყჳლე -- სახელი იყჳლე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაყოფა, დაყოფა. გიმი ლიყჳელეს ფათრა̈კ ახფა̈ს (ბზ.) -- მიწის გაყოფას ფათერაკი მოჰყვა.
- ლიყჳნა̄̈ლ ბზ., ლიყჳნა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიყჳნა̄ლ ლშხ. -- სახელი იყჳნა̄̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {და}წოლა. ეფენდიდ შიშდ იშგჳმინ ლიყჳნა̄̈ლ (ბზ. 342) -- ეფენდიმ მაშინვე ("ხელად") დაწოლა მოითხოვა. ბაბას ტა̈ხტლეჟა ლიყჳნა̈ლ ხალტგნ (ბქ.) -- ბაბუას ტახტზე წოლა უყვარდა. ლიყჳნა̄ლე დროი მა̄ ლი ჩიქე (ლშხ.) -- ჯერ დაწოლის დრო არაა. დოსკ ლოქ ლი ჩიქე ლიყჳნა̈ლ (ლნტ.) -- ჯერ დაწოლა ადრეაო.
- ლიყჳჩჳ̄რე ბზ., ლშხ., ლიყჳჩურე ბქ., ლნტ. -- სახელი აყჳჩჳ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {და}მტვრევა. მოლას ყორრე ლიყჳჩურე ლოხბინა (ბქ. 253) -- მოლას კარების მტვრევა დაუწყია. ლიყჳჩურე ჯექიმოლდაჲ ისკჳი გაჭირჳებაჟი? (ლნტ.) -- შენს გაჭირვებას დამტვრევის დამატება უნდოდაო? ("დამტვრევა გემატებოდა გაჭირვებაზე?")
- ლიყხა̄̈ლ იგივეა, რაც ლიყჰა̄̈ლ.
- ლიყჰა̄̈ლ, ლიყხა̄̈ლ ბზ., ლიყჰა̈ლ ბქ., ლიყა̄ლ ლშხ., ლიყა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ეყჰა̄̈ლ, ხ-ეყხა̄̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- კოცნა. დემნა̈რ მაწჷხ ისგუ ლიყჰა̄̈ლ (ბზ. 360) -- შენი კოცნა არაფრად მჭირდება. ჲერხის მაშდმა̈რჟი ლიყჰა̈ლ ხა̈მთქჳა (ბქ.) -- ზოგს სიმთვრალეში

კოცნა სჩვევია.

- ლიშანა̆ლ, ლიშანელ იგივეა, რაც ლიშა̄ნა̄̆ლ.
- ლიშანგუნა̆ლ იგივეა, რაც ლიშა̄ნგუნა̄̆ლ.
- ლიშანგუნე იგივეა, რაც ლიშა̄ნგუნე.
- ლიშარდე იგივეა, რაც ლიშა̄რდე.
- ლიშაშე იგივეა, რაც ლიშჲა̄შე.
- ლიშა̈ში იგივეა, რაც ლიშჲა̄̆ში.
- ლიშა̄ნა̄̆ლ ბზ., ლიშანა̆ლ ბქ., ლნტ., ლიშანელ ბქ., ლიშა̄ნა̄̆ლ ლშხ. -- სახელი ხ-ეშა̄ნა̆ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ნიშნის მოგება. ლიშა̄ნა̄̆ლ ხოლა ლი (ბზ.) -- ნიშნის მოგება ცუდია. მა̈დ შიდ უშხუ̂ა̈რე ლიშანა̆ლ (ლნტ.) -- არ შეიძლება ერთმანეთის ნიშნის მოგება.
- ლიშა̄ნგუნა̄̆ლ ბზ., ლიშანგუნა̆ლ ბქ., ლნტ., ლიშა̄ნგუნა̄ლ ლშხ. -- სახელი იშა̄ნგუნა̄̆ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- უხეში ლაპარაკი; უხეში სიარული (მაღალი ადამიანისა ან ცხოველისა). ჲერხის ლიშა̄ნგუნა̄̆ლ ხა̈მთქუ̂ა (ბზ.) -- ზოგიერთს უხეში სიარული სჩვევია. ჩი ჰამს ა̈მიშ ლიშანგუნა̆ლდ ამშდიხ (ბქ.) -- ყოველ დილით ამისმა უხეშმა ლაპარაკმა გამათავა.
- ლიშა̄ნგუნე ბზ., ლშხ., ლიშანგუნე ბქ., ლნტ. -- სახელი აშა̄ნგუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- უხეში ლაპარაკი; სიარული (მაღალი ადამიანისა ან ცხოველისა). ლიშა̄ნგუნე ხოხა ალ ზურა̄ლს (ბზ.) -- ამ ქალმა უხეში ლაპარაკი იცის. ეჩა ლიშანგუნემ ჰერ ჯუ̂ედიახა̈ნ ამსჷმდა (ბქ.) -- იმის უშნო ნაბიჯების (სიარულის) ხმა შორიდან მომესმა.
- ლიშა̄რდე ბზ., ლშხ., ლიშარდე ბქ., ლნტ. -- სახელი აშა̄რდე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. დაწყნარება, დამშვიდება. ბეფშუ̂ს დიე ლიშა̄რდე ხოცხა (ბზ.) -- ბავშვს დედის{გან}

დამშვიდება ურჩევნია. ჩიემდ ბეფში დის ახობინეხ ლიშარღე (ლნტ.) -- ყველამ ბავშვის დედას დაუწყო დამშვიდება. 2. ბქ. შეზავება.

- ლიშა̈რე ბზ., ლიშე̄რე ბზ., ლშხ., ლიშერე ბქ., ლნტ. -- სახელი აშა̈რე, აშე̄რე... ზმნათა მოქმედებისა, -- {გა}ლესვა. გა̈ჩი ლიშა̈რე მაკუ (ბზ.) -- დანის გალესვა მინდა. ბესოდ გა̈ჩს ლოხბინე ლიშერე (ბქ. 23) -- ბესომ დანას დაუწყო ლესვა. კა̄დე̄მი ლიშე̄რე მა ხახლე̄ნახ (ლშხ.) -- ნაჯახის გალესვა არ სცოდნიათ.
- ლიშგაჲელ იგივეა, რაც ლიქშჲე̄ლ.
- ლიშგბე ზს., ლშხ., ლიშკბე ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈შგბე... ზმნის მოქმედებისა, -- ამოძრობა, ამოგლეჯა. ჟი ლიშგბე ხაკუ ისგუ ნინს (ბზ.) -- ამოძრობა უნდა შენს ენას. ჯარდანი ლიშგბე დეშ ლოხჷ̄იმედ (ლშხ.) -- სარის ამოძრობა ვერ შევძელი. ბეფშ შტიქე ლიშკბეს დემ იჩო (ლნტ.) -- ბავშვი კბილს არ იძრობს ("კბილის ამოძრობას არ შვრება").
- ლიშგბჷ̄რე ბზ., ლშხ., ლიშგბჷრე ბქ., ლიშკბჷრე ლნტ. -- სახელი აშგბჷ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {და}ძრობა, {და}გლეჯა. მერხლარე ლიშგბჷ̄რე მაკუ ნაქრუჳ̂აჟი (ბზ.) -- ჭინჭრების დაგლეჯა მინდა ნასახლარზე. მასტუნა̈რ შტიქა̈რე ლიშკბჷრე მაკუ (ლნტ.) -- მტკივანი კბილების დაძრობა მინდა.
- ლიშგდე ზს., ლშხ., ლიშკედე ლნტ. -- 1. სახელი ხ-ა̈შგდე... ზმნის მოქმედებისა, -- კადრება. სურუ ამსა̈კჳ̂რელჷნ ისგჳ̂ახა̈ნ ამი̅ ლიშგდე (ბზ.) -- ძალიან გამიკვირდა შენგან ამის კადრება. ისგოჳ̂ ა̈მიშ ლიშგდე დემშჳ̂ მეკჳ̂ად (ბქ.) -- შენთვის ამის კადრება არაფრით (არ) მინდოდა. 2. სახელი იშგდე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩი̅მი ლიშგდე შგურ ლი (ლშხ.) -- ყველაფრის კადრება სირცხვილია. ამშა ლიშკედე მა̈დ მა̈ჲმედა (ლნტ.) -- ამის კადრება არ შემიძლია.
- ლიშგებ ზს., ლშხ., ლიშკებ ლნტ. -- სახელი ხ-ოშგბენი... ზმნის მოქმედებისა, -- მივარდნა,

მიხტომა ("თავდასხმა"). ჟეღრე ლიშგებდ ხაყუ̂ლენიხ (ბქ.) -- ძაღლის მივარდნის{ა} ეშინიათ. დე̄შა ლიშგებს ლოქ ხამურჯი ჯეჲ (ლშხ.) -- მე არავისთან მიხტომას (მივარდნას) არ ვაპირებ.

- ლიშგი̄უ̂ანა̈̄ლ ბზ., ლიშგიუ̂ანელ ბქ., ლიშგი̄უ̂ანა̈̄ლ ლშხ., ლიშტიოლა̈ლ, ლიშკიოლა̈ლ ლნტ., ხლმ. -- სახელი იშგი̄უ̂ანა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ბღვერა. მა̈ჲ ოთგეჭნი ისგუ ლიშგი̄უ̂ანა̈̄ლს! (ბზ.) -- რა გაუძლებს შენს ბღვერას! 2. თვალების დაჭყეტა; ცუდად ყურება.
- ლიშგმინა̈̄ლ{ი} იგივეა, რაც ლიშგუ̂მა̈̄ნა̈̄ლი.
- ლიშგნი ზს., ლიშგნე ლშხ., ლიშკენი ლნტ. -- სახელი ა̈შგნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭამა, გასინჯვა (გემოსი); ლალუ̂ემ ლიშგნი ჟი ლჷყა̈ჯ ხარხ (ბქ.) -- ხორცის ჭამა (გემოს გასინჯვა) აკრძალული აქვთ.
- ლიშგომ იგივეა, რაც ლიშგუ̂ემ.
- ლიშგო̄მა̄ლი იგივეა, რაც ლიშგუ̂მა̈̄ნი.
- ლიშგრე1 ზს., ლშხ., ლიშკრე ლნტ. -- სახელი ა̈შგრე... ზმნის მოქმედებისა, -- სიკვდილი (უეცრად). ისგუ̂ი ლიშგრეუ ოგუ̂იე̄ნა დროიანდ! (ლშხ.) -- შენი სიკვდილი მოგვესწროს ადრეო! მარემი ა̄მჟი უბრალდ ლიშკრეს დემ ანლუ̂ელდად (ლნტ.) -- ადამიანის ასე უცაბედად ("უბრალოდ") სიკვდილს არ ველოდით.
- ლიშგრე2 იგივეა, რაც ლირშგი̄ნე.
- ლიშგრინე, ლიშგრი̄ნე იგივეა, რაც ლირშგი̄ნე.
- ლიშგურ იგივეა, რაც ლიშგუ̂ირ.
- ლიშგურა̈̄ნი იგივეა, რაც ლიშგუ̂რა̈̄ნი.
- ლიშგუ̂დე/ი ზს., ლშხ., ლიშკუ̂დი ლნტ. -- 1. სახელი აშგუ̂დი... ზმნის მოქმედებისა --

დახრჩობა. ჩუ ლიშგუ̂დე ხაკუხ უ̂იჯიშ (ბზ. 408) -- დახრჩობა უნდათ გველის{ა}. 2. სახელი იშგუ̂დი... ზმნის მოქმედებისა. ჭყინტ უ̂ედშუ̂ ა̂თესელან ლიცისა ლიშკუ̂დის (ლნტ.) -- ბიჭი ძლივს გადაურჩა წყალში დახრჩობას.

- ლიშგუ̂ემ ზს., ლიშგომ ლშხ., ლიშკუ̂ემ ლნტ. -- სახელი ხ-ეშგუ̂ემ... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ხვეწნა. ხელწიფი და̄ნად ოხუ̂ბინე ლიშგუ̂ემ [მეთხუ̂ია̂რს] (ბზ. 249) -- ხელმწიფის ქალიშვილმა მონადირეს ხვეწნა დაუწყო. 2. {მო}თხოვნა (პასუხისა, ...). პასუ̂იხუ̂ი ლიშკუ̂ემ და̂რსმოშ ლახობედაუ̂ა ნასოჲშუ̂დ (ლნტ. 92) -- პასუხის {მო}თხოვნა ვერავის გაუბედავს ნასოსთვის. 3. თხოვა. დიუ̂ემი ლიშგუ̂ემ გუნ გარჯ ლი (ბზ.) -- ქალის ("გოგოს") თხოვა ძალიან ძნელია.

- ლიშგუ̂ირ ზს., ლიშგურ ლშხ., ლიშკუ̂ირ ლნტ. -- სახელი ხ-ოშგურ... ზმნის მოქმედებისა, -- სირცხვილი, მორცხვობა. ლიშგუ̂ირ ჩუ აჩგგრა̂უ̂ი მა̄რა (ბზ.) -- მორცხვობა ჩაგრავს ადამიანს. ჲერეხის ლიშკუ̂ირ მა̂დ ხოხა̂ლ (ლნტ.) -- ზოგმა სირცხვილი არ იცის.

- ლიშგუ̂მა̄ნა̄ლი ბზ., ლიშგუ̂მან{ა̂ლ}ი ბქ., ლიშგმინა̄ლი, ლიშგო̄მა̄ლი ლშხ., ლიშკომნა̄ლი, ლიშკომანა̄ლი ლნტ., ხლმ. -- სახელი იშგუ̂მა̄ნა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- თხოვნა; მათხოვრობა. მეჰად ლიშგუ̂მა̄ნა̄ლი შგუ̂ირ ლი (ბზ.) -- ყოველთვის თხოვნა სირცხვილია. კაკოს ლიშგმინა̄ლი ხამთქუ̂ა (ლშხ.) -- კაკოს თხოვნა სჩვევია. ლიშკომნა̄ლის დეშ იბნეხ (ლნტ.) -- მათხოვრობას ვერ იწყებენ.

- ლიშგუ̂რა̄ნი, ლიშგუ̂რა̄ნე ბზ., ლშხ., ლიშგურა̂ნ ბქ., ლიშკუ̂რა̂ნე ლნტ. -- სახელი აშგუ̂რა̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- დარიგება, რჩევის მიცემა. ხოშე̄მი ლიშგუ̂რა̄ნეს ლიჰუ̂ნა̄რი ხაკუ (ბზ.) -- უფროსის დარიგებას მოსმენა უნდა. ლიშგურა̂ნი მაუ̂ინ დემეგ ლი (ბქ.) -- დარიგება მავნე არაა. ბოფშა̂რს ლიშკუ̂რა̂ნე ხაწჷხხ (ლნტ.) -- ბავშვებს დარიგება

სჭირდებათ.

- ლიშგჷნე ბზ., ლშხ., ლიშჯჷნე ლნტ. -- 1. სახელი ხ-ეშგჷნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გამაგრება. ფურს ლუსუ̂არდ ლიშგჷნე ოხბინე (ლშხ.) -- ძროხას ძუძუებმა გამაგრება დაუწყო. 2. სახელი იშჯჷნი... ზმნის მოქმედებისა; გადატ. გაჯიქება, გაჯიუტება. ეჯკალი ლიშჯჷნე ხოხალ, ერე დემის მოშ ხუ̂ასყეუ̂ნედ (ლნტ.) -- ისეთი გაჯიუტება იცის, რომ ვერაფერს ვაკეთებინებთ.
- ლიშდაბ იგივეა, რაც ლიშდჲბ.
- ლიშდაე ბზ., ლშხ., ლიშდჲი ბქ., ლიშტჲე ლნტ. -- სახელი შდაე... ზმნის მოქმედებისა, -- დათავთავება; დატაროება. ჭჷმინდ ლიშდაე ჲნბინე (ბზ.) -- ქერმა დათავთავება დაიწყო. სიმინდჲრს ჟი ლჷბნე ხარხ ლიშტჲე (ლნტ.) -- სიმინდებს დატაროება დაწყებული აქვთ.
- ლიშდჲბ ზს., ლიშდაბ ლშხ., ლიშტჲბ ლნტ. -- სახელი ხაშდბა... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მუშაობა, შრომა. მიჩ ესერ ყუ̂ელფჩუ ლიშდჲბ [ხჲმჲედა] (ბზ. 371) -- მე ცეცხლთან მუშაობა შემიძლიაო. დენას ლიშტჲბს დემ ხჲნებნინახ (ლნტ. 310) -- თურმე გოგოს მუშაობას არ ანებებდნენ. 2. მოპყრობა, მოქცევა, მოვლა. ხოჩა ლიშდჲბ თხერა ლითხერს დეშ ესერ ხაშდნე (ანდ.) -- კარგი მოვლა (მოქცევა) მგელს მგლობას ვერ ავიწყებსო.
- ლიშდჲი იგივეა, რაც ლიშდაე.
- ლიშდā̄რუ̂ე ბზ., ლშხ. -- სახელი აშდā̄რუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაბრალება, ცილისწამება. გიორგის იშგნაშდ ხეკუ̂ად ალ საქმე̄მი ლიშდā̄რუ̂ე (ლშხ.) -- გიორგის სხვისთვის უნდოდა ამ საქმის დაბრალება.
- ლიშდბე{ნი} ზს. -- სახელი აშდბე{ნი}... ზმნის მოქმედებისა, -- უკან გადავარდნა, წაქცევა. ლუმრი ლიშდბენი ხაკუხ (ბზ.) -- ნაძვის წაქცევა უნდათ.

- ლიშდბი ბზ., ლშხ., ლიშდბინე ლშხ., ლიშტები ლნტ. -- სახელი იშდბი... ზმნის მოქმედებისა, -- სესხება. ლჲგმა̄ლდ მაწჳხ თეთრი ლიშდბი (ბზ.) -- სამშენებლოდ მჭირდება ("მჭირია") ფულის სესხება. ლიშდბი უგარჯჷ̂ ლი, ლიტხე ლი გარჯ (ბქ.) -- სესხება იოლია, დაბრუნებაა ძნელი. თეთრი ლიშდბინე მეკჷ̂ად (ლშხ.) -- ფულის სესხება მინდოდა.
- ლიშდბინა̄ლი იგივეა, რაც ლიშდბჷ̄რა̄ლი.
- ლიშდბინე იგივეა, რაც ლიშდბი.
- ლიშდბუნე1, ლიშდბჷნე ზს. -- სახელი აშდბჷნე... ზმნის მოქმედებისა -- 1. გაკეთება, გამართვა (სახლისა). ქორა̈ ლიშდბუნე დეშ მიზგრა (ბზ.) -- სახლის გამართვა არ დამიმთავრებია. 2. ბქ. დამშვენება, გაწყობა. სადგუ̂ემი ხოჩამდ ლიშდბჷნე ხეკჷ̂ად (ბქ.) -- სადგომის კარგად გაწყობა უნდოდა. 3. ბქ. გასუფთავება. ითქიშ ლიშდბუნე (ბქ.) -- მარცვლის გასუფთავება.
- ლიშდბუნე2, ლიშდბჷნე ლშხ., ლიშტაბნე ლნტ. -- სახელი იშდბუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- შექცევა, გართობა. თხუმე ლიშდბუნე \ ლიშდბჷნე გარ ხაჭკჷ̄რა (ლშხ.) -- მხოლოდ თავის გართობაზე ფიქრობს ("გართობა ედარდება"). ბეფში ლიშტაბნეს მა ძღჲდ გჷ̂ეშ ხაკუ? (ლნტ.) -- ბავშვის გართობას რა დიდი საქმე უნდა?
- ლიშდბჷნე იგივეა, რაც ლიშდბუნე.
- ლიშდბჷ̄რა̄ლი ბზ., ლიშდბჷრა̈ლი ბქ., ლიშდბინა̄ლი ლშხ., ლიშტებ{ჷ}რა̈ლი ლნტ., ხლმ. -- სახელი იშდბჷ̄რა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- სესხება. ლიშდბინა̄ლი სურუ ხამჭირხ (ლშხ.) -- სესხება ძალიან ეზარებათ. ჩიგარ ლიშტებჷრა̈ლი შკჷ̂ირ ლი (ლნტ.) -- ყოველთვის სესხება სირცხვილია.
- ლიშდე -- სახელი შიდე... ზმნის მოქმედებისა, -- გადაყრა, დაყრა, ჩაყრა... ლინთჷ̂ისგა

კუმა̈შს ნე̄ნი̄ ლიშდე ხაკუ (ბზ.) -- ზამთარში საქონელს თივის დაყრა უნდა. ღედა̈რი ლიწანე ლა̈ჲბინეხ ი ჰალა̈გ ქა̈მინჩუ ლიშდე (ბქ. 249) -- ბარდის მოგლეჯა და ღობის იქით გადაყრა დაიწყეს. უჲშამიშ ხოჩემ ლიჩემ ჭალათე ლიშდე ესერ ლი (ანდ.) -- უმადურისათვის სიკეთის ქნა მდინარეში ჩაყრააო.

- ლიშდებ ბქ. -- სახელი იშდბი... ზმნის მოქმედებისა, -- აფუება. ჯიცს შიშდ ლიშდებ ხა̈მთქუ̂ა (ბქ.) -- ცომმა სწრაფად იცის აფუება. იხ. ლიტეხ.
- ლიშდეკუ̂ ზს., ლშხ., ლიშტეკუ̂ ლნტ. -- სახელი შდეკუ̂... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. სლოკინი. ეჩა ლიშდეკუ̂ გუ̂ესმი (ლშხ.) -- იმის სლოკინი გვესმის. სურუ ლიბზეს ლიშტეკუ̂ ლოქ ხოხალ (ლნტ.) -- ძალიან გაძღომამ სლოკინი იცისო. 2. სლუკუნი. ქორხენქა ბეფში ლიშტეკუ̂ ა̈ნსგმდა (ლნტ.) -- სახლიდან ბავშვის სლუკუნი მოისმა.
- ლიშდერ1 ზს., ლიშდირ ბქ. -- სახელი ხ-ა̈შდირ, ხ-ეშდრენი... ზმნათა მოქმედებისა, -- თავის შექცევა. თხუმე ლიშდერჟი \ ლიშდრეჟი გარ აჭკუ̂ა̈რი (ბზ.) -- მხოლოდ თავის გართობაზე ფიქრობს.
- ლიშდერ2 იგივეა, რაც ლიშდო̄რე.
- ლიშდეხ ზს., ლშხ., ლიშთხე2 ლშხ., ლიშტეხ ლნტ. -- სახელი შდეხნი... ზმნის მოქმედებისა, -- დამთავრება, გათავება, გამოლევა. ჭემი ლიშდეხ ანღელს გუ̂ა̄რ (ბზ.) -- თივის გამოლევა გველოდება ("მოსალოდნელი გვაქვს"). უ̂არჩხლიშ ლიშდეხს გუ̂იმა̈ზიგ ხონჯრი (ბქ.) -- ფულის შემოლევას გულისტკივილი ახლავს. ალ თოჲა ლიშდეხს ხოლლიხ ზურალე̄ლ (ლშხ.) -- ამ თვის დამთავრებას ელოდებიან ქალები. არყი ლიშთხეს \ ლიშდეხს ხოლლიხ (ლშხ.) -- არყის გამოლევას ელოდებიან. ფექი ლიშტეხდ სურუ მაყამნი (ლნტ.) -- ფქვილის გამოლევის{ა} ("გამოლევად") ძალიან მეშინია.

- ლიშდე̄ხურა̈̄ლ ბზ., ლიშდეხუნა̈ლ, ლიშდეხურა̈ლ ბქ., ლიშდე̄ხურა̄ლ ლშხ., ლიშტეხუნა̈ლ ლნტ. -- სახელი იშდე̄ხურა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- თანდათან გამოლევა, დამთავრება, გათავება. ნე̄ნი̄ ლიშდე̄ხურა̈̄ლს კუმში ლიჩხეფ ახჭიმ (ბზ.) -- თივის გამოლევას საქონლის გახდომა მოსდევს ("მოჰყვება"). მუსდ ლიშდე̄ხურა̄ლ ედბინე (ლშხ.) -- თოვლმა დნობა ("გათავება", დალევა") დაიწყო.
- ლიშდირ იგივეა, რაც ლიშდერ1.
- ლიშდკუ̂იე̄ლ ბზ., ლიშდკუ̂ელ ბქ., ლიშდკუ̂ჲელ ლშხ., ლიშტეკუ̂ნე, ლიშტეკუ̂ნა̈ლი ლნტ. -- სახელი იშდკუ̂იე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. სლოკინი. ლირშუ̂ნის ლიშდკუ̂იე̄ლ ხოხალ (ბზ.) -- ხსენებამ სლოკინი იცის. ჲერხის ლიშდკუ̂ჲელ ხაზნა (ლშხ.) -- ზოგს სლოკინი სჩვევია. 2. სლუკუნი. ეჯჟი იგუ̂ა̈ნდა, ერე ლიშდკუ̂იე̄ლ მა̄მა̄დ ხოქუ̂ი̄ცა (ბზ.) -- ისე ტიროდა, რომ სლუკუნი ჯერაც არ შეუწყვეტია. იხ. ლიშდეკუ̂.
- ლიშდმე ზს., ლშხ., ლიშტმე ლნტ. -- სახელი აშდმე... ზმნის მოქმედებისა, -- დათრობა. ციოყს მა̄მ ხეკუ̂ა̈დ მუშგუ̂რი̄ ლიშდმე (ბზ.) -- ციოყს არ უნდოდა სტუმრის დათრობა. შუ̂ა̈ნს ლუ̂აჟა̈რე ლიშტმეს დემ ხერიდა̈ლხ (ლნტ.) -- სვანეთში კაცების დათრობას არ ერიდებიან. შდრ. ლიმშდღმ.
- ლიშდნი ბქ. -- სახელი აშდნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გარეკვა (საქონლისა საბალახოდ). ქუ̂ინლღმგენემ ლიშდნი ჰამს დოსდ ლი წეს (ბქ.) -- საქონლის გარეკვა წესადაა ("წესია") დილას ადრე.
- ლიშდო̈̄რე ბზ., ლშხ., ლიშდერ2 ბქ., ლინშტორე ლნტ. -- სახელი ხ-ეშდო̈̄რი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ჩაფრენა, დაცხრომა (მსხვერპლს {და}აცხრება). ცხა̈კუ̂ს სგა ლიშდო̈̄რე ხა̈მთქუ̂ა (ბზ.) -- ქორს მსხვერპლის დაცხრომა სჩვევია. 2. ზს. მოვარდნა; მოხვევა. ჟა̈ლუ̂

მიშგუ ლიშდერ ხოპირან -- ძაღლი ჩემზე მოვარდნას ("ჩაფრენას") აპირებდა.

- ლიშდრანი იგივეა, რაც ლიშდრა̈ნი.
- ლიშდრა̈ლ იგივეა, რაც ლიშდრა̈̄ლ.
- ლიშდრა̈ნი ზს., ლიშდრანი ლშხ., ლიშტრა̈ნი ლნტ. -- სახელი აშდრა̈ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}გრეხა. გჳ̂ია̈ნდ ოთზჷგირ თა̈კჳ̂რე ლიშდრა̈ნი (ბზ.) -- თოკების დაგრეხა გვიან დავამთავრე. ფაყჳ̂ი ზორა̈ნი ლიშტრა̈ნი მაკუ (ლნტ.) -- ქუდის ზონრის დაგრეხა მინდა.
- ლიშდრა̈̄ლ ბზ., ლიშდრა̈ლ ბქ., ლიშდრა̄ლ ლშხ., ლიტრელა̈ლ ლნტ. -- სახელი იშდრა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- თამაში. ლიშდრა̈ლს ი ლიღრა̈ლს მინე-მინე გჳ̂ი ესერ ხაკუჩ (ანდ.) -- სიმღერას{ა} და თამაშს თავ-თავისი გული უნდაო. ლიშდრა̄ლ ი ლიღრა̄ლ ლი ჩუ უქჳ̂ი̄ცად (ლშხ. 19) -- განუწყვეტლივ თამაში და სიმღერაა. ბოფშა̈რს გჳ̂იხალ ხჷჳ̂ა̈ჲ ლიტრელა̈ლ (ლნტ. 42) -- ბავშვებმა ბევრნაირი თამაში ვიცით. შდრ. ლიღრა̈̄ლ.
- ლიშდრე ზს. -- სახელი იშდრე... ზმნის მოქმედებისა, -- გართობა, შეყოლიება. კაკოს თხჳ̂იმე ლიშდრე გარ ხაჭკჷ̄რა (ბზ.) -- კაკოს მხოლოდ თავის გართობა ადარდებს. შდრ. ლიშდერ.
- ლიშდუე იგივეა, რაც ლიშდჳ̂ე.
- ლიშდჳ̂ე ბზ., ლიშდუე ბქ., ლშხ., ლიშტუე ლნტ. -- სახელი შდუე... ზმნის მოქმედებისა, -- თოვა. ლიშდუედ მაყალ ლი (ბქ.) -- {ჩამო}თოვის საშიშროებაა ("თოვად შიში არის"). ლიშდუეს ათხე გარ ეთყაჩ (ლშხ.) -- თოვა მხოლოდ ახლა შეწყდა ("თოვას... მიანება"). ჟ'ალმერელი ი ჟ'ახობინა... ლიშტუე (ლნტ. 101) -- მოღრუბლულა და თოვა დაუწყია.
- ლიშდლჳ̂ე̄რე ბზ., ლიშთხჳ̂ერი ბქ., ლიშთხერი ლხმ., ლიშთხჳ̂ე̄რე ლშხ., ლილაშთხორი ლნტ. -- სახელი აშდლჳ̂ე̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- ამოთხრა (მიცვალებულისა). ლჷდგა̈რი ჟი ლიშდლჳ̂ე̄რე ხაკუხ (ბზ.) -- მიცვალებულის ამოთხრა უნდათ. ლჷდგა̈რი ლილაშთხორი

ცოდობ ლი (ლნტ.) -- მიცვალებულის ამოთხრა ცოდვაა.

- ლიშდლუ̂ი, ლიშთხუ̂ი ზს., ლშხ., ლიშტხუ̂ი ლნტ. -- სახელი აშდლუ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- დამარხვა. ლჷდგა̈რს ლიშდლუ̂ი ხაკუ (ბზ.) -- მიცვალებულს დამარხვა უნდა. ლჷდგარა ლიშთხუ̂ი მჷჟე ლიუ̂ე̄რა̄ლდ მადილ ლოქ ლი (ლშხ.) -- მიცვალებულის დამარხვა მზის ჩასვლამდე მადლიაო. მაულდ ლაქათალისა ლიშთხუ̂ი ხაქუ̂ მულეგუ̂ერის (ლნტ. 316) -- მელამ საქათმეში დამარხვა სთხოვა ("უთხრა") მეწისქვილეს.
- ლიშედ -- სახელი ხ-აშიდ... ზმნის მოქმედებისა, -- შველა. ჵყინტს ხელწიფი ლიშედ ჩუ ხა̈მჲე̄და (ბზ. 284) -- ბიჭს ხელმწიფის შველა შეუძლია. მჷკფიას დრეუ̂ჟი ხაკუ ლიშედ, ადო ჟ'ესერ ლისგუ̂რე ხა̈მთქუ̂ა (ბქ.) -- მკბენარს დროზე უნდა შველა, თორემ დასევა ("დაჯდომა") იცისო. ლელკჷ̄რე̄ნდ ღე̄რბეთს გუშკუ̂ე ლიშედს (ლშხ.) -- შევევედროთ ღმერთს, გვიშველოს ("ჩვენს შველას").
- ლიშელდა̈ნი იგივეა, რაც ლიშჷლდა̈ნი.
- ლიშენა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიშნა̈უ̂ი.
- ლიშენე იგივეა, რაც ლიშნე.
- ლიშერა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიშრა̈უ̂ი.
- ლიშერე იგივეა, რაც ლიშა̄̈რე.
- ლიშეშა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიშშა̈უ̂ი.
- ლიშე̄რე იგივეა, რაც ლიშა̄̈რე.
- ლიშთხა̈ლ ბზ., ლიშთხა̈ლ ბქ., ლიშთხა̄ლ ლშხ., ლიშტეხა̈ლ ლნტ. -- შემოლევის, გათავების დრო. ათხე ლინთუ̂ი ლიშთხა̄̈ლ ლი (ბზ.) -- ახლა ზამთრის დამლევია ("დამთავრების დროა"). პეტრე̄ ლიწჰი მაკუ ჰარყი ლიშთხა̄ლუ̂ (ბზ.) -- პეტრეს დაპატიჟება მინდა არყის

გამოლევამდე. ენკენობა̈შ ლიშთჴა̈ლჟი იჰელი სიმინდ (ბქ. 231) -- ენკენისთვის (სექტემბრის) დამლევს მწიფდება სიმინდი. ალ თჳ̂ეა ლიშტეჴალდ დემ ღჷრიხ (ლნტ.) -- ამ თვის დამთავრებამდე არ მიდიან.

- ლიშთჴე1 ზს., ლშხ., ლიშტჴე ლნტ. -- სახელი შდიჴე... ზმნის მოქმედებისა, -- გათავება, გამოლევა. ჰარყი ლიშთჴეს მი მაბრა̈ლიხ (ბზ.) -- არაყის გათავებას მე მაბრალებენ.
- ლიშთჴე2 იხ. ლიშდეხ.
- ლიშთჴერი იგივეა, რაც ლიშდღჳ̂ე̄რე.
- ლიშთჴჳ̂ერი იგივეა, რაც ლიშდღჳ̂ე̄რე.
- ლიშთჴჳ̂ე̄რე იგივეა, რაც ლიშდღჳ̂ე̄რე.
- ლიშთჴჳ̂ი იგივეა, რაც ლიშდღჳ̂ი.
- ლიშია̈ლ, ლიშია̄ლ იგივეა, რაც ლიში/ჲა̈̄ლ.
- ლიშია̈ში, ლიშჲა̈̄ში, ლიშჲა̄შე იგივეა, რაც ლიშია̈̄ში.
- ლიშია̈̄ში, ლიშჲა̈̄ში ბზ., ლიშ{ი}ა̈ში ბქ., ლნტ., ლიშია̄ში ლშხ., ლიშჲა̄შე ბზ., ლშხ., ლიშაშე ბქ., ლიშა̄შე უშგ. -- სახელი ა̈შია̈̄ში, ა̈შიაშე, ა̈შჲა̈̄ში... ზმნათა მოქმედებისა, -- მისალოცის ხელში მიცემა საახალწლოდ (ტკბილად დაბერება) -- "ხელის გახსნა". ნიშგჳ̂ეჲ მეჭშხის ხოჩა ლიშია̈̄ში ხოხა (ბზ.) -- ჩვენმა მეკვლემ კარგი "ხელის გახსნა" იცის ("ჩვენს მეკვლეს... სჩვევია"). მახე ზაჳ̂ა̈შ ჰამს ხჳ̂იბნედ უშხჳ̂არე ლიშაშეს (ბქ.) -- ახალი წლის დილას ვიწყებთ ერთმანეთის{ათვის} მისალოცის მიცემას. მეჭშხი ქორს მერდე̄ლს ჩი̄ს... ქალახბიშნე წერექჳ̂ს, კოჭოლ ნინჩორი̄ლს, ი ხე̄ქჳ̂ნინე: ჳ̂ოშა̄ჲ ალე ლი, ეჩშელდ ზაჲუ ხარი უმზიგა̄რჳ̂ად! ალეს ხაჲშხა ლიშია̄ში (ლშხ. 16) -- მეკვლე სახლში მყოფ(ებ)ს ყველას მიაწოდებს თომს, პატარა კონას, და ეტყვის: რამდენიც ეს არის, იმდენ წელს იყავი

ტკივილის გარეშე! -- ამას ჰქვია "ლიშიაში".

- ლიშიმ ზს., ლიშუ̂მე ლნტ. -- სახელი ხ-ეშმი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაძახება, გამოხმაურება. ზურალს ბეფში ლიშუ̂მე \ ლიტული ხეკუ̂ად (ლნტ.) -- ქალს ბავშვის დაძახება უნდოდა.
- ლიში/ჲა̂ლ ბზ., ლიშია̈ლ ბქ., ლნტ., ლიშია̂ლ ლშხ. -- სახელი იშია̂ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ომი. ხელწიფს ლიშია̂ლე ლა̈ირ ოხჯა̈დ (ბზ. 302) -- ხელმწიფეს ომის წერილი მოუვიდა. ლიშია̈ლ ოთბინახ ცხუ̂ი-ცგჯემ{ე}დშუ̂ (ბქ.) -- ომი დაუწყიათ მშვილდ-ისრით. სალდანს ი დადიანს ახარახ ლიშია̈ლ (ლნტ. 91) -- სალდანს და დადიანს ომი მოსვლიათ ("აუტყდათ"). უშხუ̂არ ლიშია̈ლ ოხგაცხდეხ (პოეზ. 54) -- ერთმანეთს ომი გამოუცხადეს. 2. ბქ. ჩხუბი. ლიშია̈ლ ხარხ ეშხუ̂არისგა (ბქ.) -- ჩხუბი აქვთ ერთმანეთში.
- ლიშირე იგივეა, რაც ლიში̄რე.
- ლიშიშგარე ბზ., ლიშიშგა̈რი ბქ., ლიშიშგა̄რე ლშხ., ლიშიშკა̈რი ლნტ. -- სახელი {ა}შიშგარე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჟუჟუნა წვიმის მოსვლა. ჰამს ლიშიშგა̈რი ა̈დბინე (ბქ.) -- დილით ჟუჟუნა წვიმა დაიწყო. ათხე ლა̈ჲბინე ლიშიშკა̈რი (ლნტ.) -- ახლა დაიწყო ჟუჟუნა წვიმა.
- ლიშიშკა̈რი იგივეა, რაც ლიშიშგარე.
- ლიში̄დ ბზ., ლიშიდ ბქ. -- სახელი შე̄დნი... ზმნის მოქმედებისა -- 1. {და}ბნევა, {და}ყრა, {ჩამო}ცვენა. ჩუ ლიში̄დდ ლახყალუ̂ი̄ნდახ დეცჟი მერდა̄ლას (ბზ. 423) -- ცაზე მყოფებს ჩამოცვენის ("ჩამოცვენად") შეეშინდათ. 2. მისევა. ალ ლახუ̂ბას ლიშიდ ხა̈მთქუ̂ახ (ბქ.) -- ამ ძმებს (საჩხუბრად) მისევა სჩვევიათ.
- ლიში̄რე ზს., ლშხ., ლიშირე ლნტ. სახელი ა̈ში̄რე... ზმნის მოქმედებისა -- [ხელით]

{და}ფქვა (მარილისა). ჯიმი ლიში̄რე გჷ̂იან გჷ̂ა̄რ (ლშხ.) -- მარილის დაფქვა გვიანია ("გვიანი გვაქვს"). ლა̈დეღი ა̈ხჷ̂ბინ ჯიმი ლიშირე (ლნტ.) -- დღეს დავიწყე მარილის {და}ფქვა.

- ლიშკა̈დი იგივეა, რაც ლიშკა̈̄დი.
- ლიშკა̈ჲელ იგივეა, რაც ლიქშჲე̄ლ.
- ლიშკა̈̄დი ბზ., ლიშკა̈დი ბქ., ლნტ., ლიშკდი ბქ., ლიშკა̄დი ლშხ. -- სახელი აშკა̈̄დი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გამო}ჭედვა, {და}ჭედვა. ჭა̈მიედამ̄ ჩა̈̄ჟი ლიშკა̈̄დი? (ბზ.) -- ცხენის {და}ჭედვა შეგიძლია? ჲარაღრე ლიშკა̈დი მადმა ხა̈ხლენახ (ბქ. 247) -- იარაღ(ებ)ის {გამო}ჭედვა არ სცოდნიათ. მჷშკიდს ჩიმი ლიშკა̈დი ხოხალ (ლნტ.) -- მჭედელმა ყველაფრის ჭედვა იცის.
- ლიშკბე იგივეა, რაც ლიშგბე.
- ლიშკბჷრე იგივეა, რაც ლიშგბჷ̄რე.
- ლიშკდი იგივეა, რაც ლიშკა̈̄დი.
- ლიშკებ იგივეა, რაც ლიშგებ.
- ლიშკედე იგივეა, რაც ლიშგდე.
- ლიშკენი იგივეა, რაც ლიშგნი.
- ლიშკერი იგივეა, რაც ლირშგი̄ნე.
- ლიშკი იგივეა, რაც ლი̄შგი.
- ლიშკიოლა̈ლ იგივეა, რაც ლიშგი̄ჷ̂ანა̈̄ლ.
- ლიშკიფე იგივეა, რაც ლიშკფე.
- ლიშკომანა̈ლი, ლიშკომნა̈ლი იგივეა, რაც ლიშგჷ̂მა̄ნა̈̄ლი.

- ლიშკრე იგივეა, რაც ლიშგრე.
- ლიშკუ̄ნთე ბზ., ლშხ., ლიშკუნთე ლნტ. -- სახელი ხ-ეშკუ̄ნთი, იშკუ̄ნთი... ზმნათა მოქმედებისა, -- მოკრუნჩხვა, მოკუნტვა, (მობუზული) ამოფარება. მექუ̂ ჩუქუ̂ა̄ნ ლიშკუ̄ნთე მა̄მ ათნებეხ ქუ̂ითს (ბზ.) -- ზვინის ქვეშ მოკრუნჩხვა (შეკრუნჩხვა) არ დაანებეს ქურდს.
- ლიშკუ̂ა̈ფი იგივეა, რაც ლიშკფი.
- ლიშკუ̂დი იგივეა, რაც ლიშგუ̂დი.
- ლიშკუ̂ემ იგივეა, რაც ლიშგუ̂ემ.
- ლიშკუ̂ე̄მფე ბზ., ლშხ., ლიშკუ̂ემფე ბქ., ლნტ. -- სახელი აშკუ̂ე̄მფე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჯოხით მსუბუქად ცემა (გაჯოხვა; ჯოხის ჩაკაკუნება). ჟელს ლიშკუ̂ე̄მფედ ათყალუ̂ი̄ნდა (ბზ.) -- ძაღლს გაჯოხვის{ა} ("გაჯოხვად") შეეშინდა. ჲერეხის ჩუ ხაწჷხ ლიშკუ̂ემფე (ლნტ.) -- ზოგს სჭირდება გაჯოხვა.
- ლიშკუ̂ირ იგივეა, რაც ლიშგუ̂ირ.
- ლიშკუ̂რა̈ნე იგივეა, რაც ლიშგუ̂რა̈̄ნი.
- ლიშკფე ზს., ლშხ., ლიშკიფე -- სახელი ხ-ეშკფი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეჩეხება, წაწყდომა. ეჩი̄ ლიშკფე მა̄მ ხეკუ̂ა̈დ მამას (ბზ.) -- იმის შეჩეხება არ უნდოდა მამას. მიშკუ̂ი ეჩეჩუ ლიშკიფედ ათაყმნიდახ (ლნტ.) -- იქ ჩემი შეჩეხების{ა} ("შეჩეხებად") შეეშინდათ.
- ლიშკფი ზს., ლშხ., ლიშკუ̂ა̈ფი ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈შკფი... ზმნის მოქმედებისა, -- დახეთქება, დარტყმა; ჩაკაკუნება. ფაუ̄ ლიშკფი ხეკუ̂ად ბეჩჟი (ლშხ.) -- ჯოხის ქვაზე დარტყმა უნდოდა. ფაუჲ ლიშკუ̂ა̈ფი მეკუ̂ად თხუ̂იმ ლექუ̂ა (ლნტ.) -- ჯოხის ჩაკაკუნება მინდოდა თავში.
- ლიშკფეჷნა̈ლი ბზ., ლიშკფეჷნა̈ლი ბქ., ლნტ., ლიშკფეჷნა̈̄ლი ლშხ. -- სახელი აშკფეჷნა̈ლი...

ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- კაკუნი, რაკუნი. ლა̈ლშკდა̈შჴა̈ნქა მეჰად ისმი ლიშკფჷნა̄ლი (ბზ.) -- სამჭედლოდან ყოველთვის კაკუნი ისმის. ლიშკფჷნა̈ლი ერ ახასჷმდა, ეჩქა ა̈ნიჲაცხ (ლნტ.) -- კაკუნი რომ გაიგონა, მაშინ გაიღვიძა.

- ლიშკფჷნე ზს., ლნტ. -- სახელი აშკფჷნე... ზმნის მოქმედებისა, -- კაკუნი. კჳ̂ერი ლიშკფჷნე მა̈დ ახაჟანდახ (ლნტ.) -- ჩაქუჩის კაკუნი არ მოსწყინდათ. გადატ. ზს. ჩაგონება, გაგებინება. ამიშ ლიშკფჷნე გუნ გარჯ ლი (ბქ.) -- ამას რომ გააგებინო (ამის გაგებინება), ძალიან ძნელია.
- ლიშლჷნე ბზ., ლნტ., ლილშჷნე ბზ. -- სახელი იშლჷნი... ზმნის მოქმედებისა, -- მეტისმეტად გაძღომა. სურუ ლიშლჷნე შგჳ̂ირ ლი (ბზ.) -- მეტისმეტად გაძღომა სირცხვილია.
- ლიშმე იგივეა, რაც ლიშჳ̂მე1.
- ლიშმი̄ნე იგივეა, რაც ლიშჳ̂მი̄ნე.
- ლიშმუნე იგივეა, რაც ლიშჳ̂მე1.
- ლიშმჷნე იგივეა, რაც ლიშჳ̂მე1.
- ლიშნა̈ჳ̂ი ზს., ლიშნაჳ̂ი ლშხ., ლიშენა̈ჳ̂ი ლნტ. -- სახელი აშნა̈ჳ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- აშენება. თამარ დედფა̈ლს შჳ̂ა̈ნისგა ლაყჳ̂მარე ლიშნა̈ჳ̂ი ოთბინა (ბზ. 16) -- თამარ დედოფალს სვანეთში ეკლესიების აშენება დაუწყია. ალ მარა შჳ̂ა̈ნეშ ლიშნა̈ჳ̂ი ოთდა გუთე (ბქ.) -- ამ კაცს სვანეთის აყვავება ("აშენება") ჩაუდვია გულში. მა̈ხე ქორა̈ ლიშენა̈ჳ̂ის ხჳ̂ამა̈რჯჳ̂იდ (ლნტ.) -- ახალი სახლის აშენებას ვაპირებთ.
- ლიშნა̄ჳ̂რე, ლინშა̄რჳ̂ე ბზ., ლიშნარი ბქ., ლიშნაური ქს. -- სახელი აშნა̄ჳ̂რე, იშნა̄ჳ̂რე, ანშა̄რჳ̂ე, ინშა̄რჳ̂ე... ზმნათა მოქმედებისა, -- მოშინაურება, შეჩვევა. იშგნა ჟელი ლიშნაური დე̄მჟი მოშ ანჴჷრჴეხ (ლშხ.) -- სხვისი ძაღლის მოშინაურება ვერაფრით მოახერხეს.

თხერემი ლიშნაური დარს ხ̈აჲმედა (ლნტ.) -- მგლის მოშინაურება არავის შეუძლია.

- ლიშნე ზს., ლშხ., ლიშენე ლნტ. -- სახელი იშნე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოსხმა (ნაყოფისა). ჲერხი იცხ გჲ̂იāნდ იბნე ლიშნეს (ბზ., ლშხ.) -- ზოგი მსხალი გვიან იწყებს მოსხმას. ჲ̂ისკჲ̂დ ეჯ ზაჲ̂ ა̂დბინე ლიშენე (ლნტ.) -- ვაშლმა იმ წელს დაიწყო მოსხმა.
- ლიშჲāშე იგივეა, რაც ლიშიāში.
- ლიშჲე ბზ., ლიშიე ბქ. -- 1. სახელი ხ-ეში ("უსივდება")... ზმნის მოქმედებისა, -- გასივება. მ̈არა სკელდ ლიშჲე ლოხჲ̂ბინე (ბზ. 405) -- კაცს წვივმა გასივება დაუწყო. 2. სახელი ა̈შჲე, ა̈შī ("ასივებს")... ზმნათა მოქმედებისა, -- შდიქიშ მ̈აკჲ̂შას ჰაყბ̈აშ ლიშიე ხ̈ამთქჲ̂ა (ბქ.) -- კბილის ტკივილმა ყბის გასივება იცის.
- ლიშიე იგივეა, რაც ლიშჲე.
- ლიშონāლ ბზ., ლიშōნე ბზ., ლშხ., ლიშონე ბქ., ლნტ. -- 1. სახელი ხ-აშა... ზმნის მოქმედებისა, -- შური, შეშურება. ლიშōნე ხოლა ლი (ბზ.) -- შეშურება ცუდია. ლიშონეჲშ ხაყამნიდახ (ლნტ.) -- შურის ეშინოდათ. 2. სახელი იშონე... ზმნის მოქმედებისა, -- დანანება, დაზოგვა. გეზალთე მოლემ ლიშონე ია̈ს ხასმა?! (ბქ.) -- შვილისთვის რამეს დანანება ვის სმენია?!.
- ლიშონე იგივეა, რაც ლიშōნე.
- ლიშონშე იგივეა, რაც ლიშōნშე.
- ლიშōნშე ბზ., ლშხ., ლიშონშე ბქ., ლნტ. -- სახელი იშōნში... ზმნის მოქმედებისა, -- დახუნძვლა, უხვად მოსხმა. ჟაკჲ̂ა̈რს გუნ ლიშōნშე ხ̈ამთქჲ̂ა ბალოშ (ბზ.) -- არყის ხემ უხვად იცის ფოთლის ("ფოთლით") მოსხმა ("ხეს... სჩვევია"). ალ ჲ̂ისგჲ̂ს გუნ ლიშōნშე ხ̈ამთქჲ̂ა (ბზ.) -- ამ ვაშლმა ძალიან დახუნძვლა იცის ("ვაშლს... სჩვევია").

- ლიშრა̈უ̂ი ზს., ლიშრაუ̂ი ლშხ., ლიშერა̈უ̂ი ლნტ. -- სახელი აშრა̈უ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გახსნილება (სახსნილოს ჭამა). უჭმი ლიგა̄თუ̂ა̄ლდ ლიშრაუ̂ი მა̄ შიდ (ლშხ.) -- მარხვის დამთავრებამდე სახსნილოს ჭამა არ შეიძლება. 2. სულის ახსნა, ხელის ახსნა. ეჯია̈რს ლა̈დი ჩუ ხოყახ ლიშრა̈უ̂ის (ბზ.) -- იმათ დღეს შეუძლიათ ("უვარგათ") სულის ახსნა.
- ლიშტაბნე იგივეა, რაც ლიშდბუნე2.
- ლიშტა̈ბ იგივეა, რაც ლიშდა̈ბ.
- ლიშტა̈ე იგივეა, რაც ლიშდაე.
- ლიშტბჷ̄რა̄ლი იგივეა, რაც ლიშდბჷ̄რა̈̄ლი.
- ლიშტები იგივეა, რაც ლიშდბი.
- ლიშტებრა̈ლი იგივეა, რაც ლიშდბჷ̄რა̈̄ლი.
- ლიშტეკუ̂ იგივეა, რაც ლიშდეკუ̂.
- ლიშტეკუ̂ნა̈ლი იგივეა, რაც ლიშდკუ̂იე̄ლ.
- ლიშტეკუ̂ნე იგივეა, რაც ლიშდკუ̂იე̄ლ.
- ლიშტერა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიშტრა̈უ̂ი.
- ლიშტეხ იგივეა, რაც ლიშდეხ.
- ლიშტეჴა̈ლ იგივეა, რაც ლიშთჴა̈̄ლ.
- ლიშტეხუნა̈ლ იგივეა, რაც ლიშდე̄ხურა̈̄ლ.
- ლიშტიოლა̈ლ იხ. ლიშგი̄უ̂ანა̈̄ლ.
- ლიშტმე იგივეა, რაც ლიშდმე.
- ლიშტნე იგივეა, რაც ლი̄შდნე.
- ლიშტრა̈ნი იგივეა, რაც ლიშდრა̈ნი.

- ლიშტრა̈ჷ̂ი ბზ., ლიშტრაჷ̂ი ლშხ., ლიშტერა̈ჷ̂ი ლნტ. -- სახელი ხ-ეშტრა̈ჷ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მიშტერება. ჩი̄ს სგა ლიშტრა̈ჷ̂ი მა̄მ ხაკუ (ბზ.) -- ყველაფერს მიშტერება არ უნდა. ამჟი ხაზნა ალ ზურა̄ლს სგა ლიშტრაჷ̂ი (ლშხ.) -- ასე სჩვევია ამ ქალს მიშტერება. 2. გამოშტერება.
- ლიშტუე იგივეა, რაც ლიშდჷ̂ე.
- ლიშტხე იგივეა, რაც ლიშთხე.
- ლიშტხჷ̂ი იგივეა, რაც ლიშდლჷ̂ი.
- ლიშუდობი იგივეა, რაც ლიშჷ̂დობე.
- ლიშული იგივეა, რაც ლიშუ̄ლი.
- ლიშუნდო̈ბი იგივეა, რაც ლიშუნდჷ̂ები.
- ლიშუნდჷ̂ები ბზ., ლიშჷნდები ბქ., ლიშჷნდობი, ლიშუნდობი ლშხ., ლიშუ̂ენდები ლნტ. -- სახელი ხ-ოშუნდჷ̂ები... ზმნის მოქმედებისა, -- შენდობა. სოფლიშ ხოშა ლიშჷნდების იბნა (ბქ. 299) -- სოფლის თავი (უფროსი) შენდობას იწყებდა. ალეს ხა̄ჲშხა ლიშჷნდობი ლჱდგარაშ (ლშხ. 36) -- ამას მიცვალებულის შენდობა ჰქვია. ლჱდგა̈რს ლიშუ̂ენდები ხაწჷხ (ლნტ.) -- მიცვალებულს შენდობა სჭირდება.
- ლიშუნშხჷ̂ე იგივეა, რაც ლიშუ̄ნშხჷ̂ე.
- ლიშურ იგივეა, რაც ლიშუ̂რე.
- ლიშურჲე̄ლ იგივეა, რაც ლიშუ̂რიე̄ლ.
- ლიშუშე იგივეა, რაც ლიშშუ̂ე.
- ლიშუშპარ იხ. ლიშუ̂პარა̈ლ.
- ლიშუშპარა̈ლ იგივეა, რაც ლიშუ̂პარა̈ლ

- ლიშჳ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიშჳლი ბქ., ლნტ. -- სახელი შჳ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ქშენა. ჩა̄ჟი ლიშჳ̄ლი ხესმიხ (ლშხ.) -- ცხენის ქშენა ესმით. 2. შუილი. ეჩა ლიშჳლი ჯოდიახენ ისმი (ლნტ.) -- იმის შუილი შორიდან ისმის.
- ლიშჳ̄ნშხჳ̂ე ბზ., ლშხ., ლიშჳნშხჳ̂ე ბქ., ლნტ. -- სახელი შჳ̄ნშხჳ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- ქსუტუნი (ცხვირით ხმაურიანი სუნთქვა). ეჯას ლიშჳ̄ნშხჳ̂ე ხაზნა (ბზ.) -- იმას ქსუტუნი სჩვევია.
- ლიშჳ̂ა̈რ ბზ., ლნტ., ლიშჳ̂არ ბქ., ლშხ. -- სახელი ხ-ეშჳ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭრილობის გამიზეზება. ლჷქა̈ჩ ტჳ̂ეტი ლიშჳ̂ა̈რდ ლემყა̈ლ ლი (ბზ.) -- გაჭრილი ხელის გამიზეზება ("გამიზეზებად") საშიშია. ჟალჳ̂ემ ნაჴეფს ლიშჳ̂არ ხა̈მთქჳ̂ა (ბქ.) -- ძაღლის ნაკბენმა გამიზეზება იცის ("ნაკბენს... სჩვევია").
- ლიშჳ̂ა̈რიელ იგივეა, რაც ლიშჳ̂რიე̄ლ.
- ლიშჳ̂დობე ბზ., ლშხ., ლიშჳდობი ლნტ. -- სახელი ხ-ეშჳ̂დო̈ბი... ზმნის მოქმედებისა, -- გამომშვიდობება. მა̄ ხეკჳ̂ად ლიშჳ̂დობე, ეჯჟი ხამურჯდა ლი̄ზის (ლშხ.) -- არ უნდოდა გამომშვიდობება, ისე აპირებდა წასვლას. დედეს გეზალა ლიშჳდობი ი ლიმეზრე ხეკჳ̂ად (ლნტ.) -- დედას უნდოდა შვილის გამომშვიდობება და დალოცვა.
- ლიშჳ̂ემ იხ. ლიშჳ̂მი̄ნე.
- ლიშჳ̂ენდები იგივეა, რაც ლიშჳნდჳ̂ები.
- ლიშჳ̂ეპ ზს. -- სახელი შჳ̂ეპ... ზმნის მოქმედებისა, -- სტვენა. ლიშჳ̂ეპს დემჟი მოშ ხჳ̂ითჳ̂რი (ბზ.) -- სტვენას ვერაფრით ვსწავლობ.
- ლიშჳ̂ე̄პინა̈̄ლ ბზ., ლიშჳ̂ეპინა̈ლ ბქ. -- სახელი იშჳ̂ე̄პინა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ლხმ. -- სტვენა. ბოფშა̈რდ ა̈დბინეხ ლიშჳ̂ე̄პინა̈̄ლ (ბზ.) -- ბავშვებმა სტვენა დაიწყეს.

- ლიშუ̂ი̄ლიე̄ლ შდრ. ლიგუ̂რე̄ჭე.
- ლიშუ̂მე1 ბზ., ლიშმე ბქ., ლიშმჯ̂ნე ქს., ლიშმუნე ლნტ. -- სახელი აშუ̂მე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაკვრა. ლიშუ̂მე ი ლიღრ̂ა̈ლ ეზ̂არდ მიხა (ბზ.) -- დაკვრა და სიმღერა კარგად ვიცი. მი ფანდური ლიშმჯ̂ნე მიხალ (ლშხ.) -- მე ფანდურის დაკვრა ვიცი. გუგაუ̂ა̈ლს ხოჩამდ ხოხალხ ჭიანური ლიშმუნე (ლნტ.) -- გუგავებმა კარგად იციან ჭიანურის დაკვრა.
- ლიშუ̂მე2 იგივეა, რაც ლიშიმ.
- ლიშუ̂მი̄ნე ბზ., ლიშუ̂მინე ბქ., ლიშმინე ლშხ., ლიშუ̂ემ ლნტ. -- სახელი იშუ̂მი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- შესვენება, დასვენება. ლიშუ̂მი̄ნედ გუ მა̂რ (ბზ.) -- დასვენება მწადია ("დასვენებად მაქვს გული"). ნებოზს ლიშუ̂მინე დემეგ მახუ̂იეხ (ბქ.) -- საღამოს დასვენება არ მაცალეს. ნებოზნუნ დე̄მ ხამურჯ̂იხ ლიშმინეს მგბე̄რგა̂̄ლა (ლშხ.) -- მთოხნელები საღამომდე არ აპირებენ შესვენებას.
- ლიშუ̂პარ̂ა̈ლ ბზ., ლიშუ̂პარ̂ა̈ლ, ლიშუ̂პარელ ბქ., ლიშუშპარ ლშხ., ლიშუშპარ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი იშუ̂პარ̂ა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ცეკვა. ლიშუ̂პარ̂ა̈ლ ხოხუ̂რობქა ახუ̂თენ (ბქ.) -- ცეკვა ბავშვობისას ვისწავლე. სოფელისკა... ლიღარ̂ა̈ლ ი ლიშუშპარ̂ა̈ლ ლი (ლნტ. 45) -- სოფელში სიმღერა და ცეკვაა. შდრ. ლისუ̂ბი, შუ̂იშპარ.
- ლიშუ̂რე ბზ., ლიშუ̂რი ბქ., ქს., ლიშურ ლშხ. -- სახელი ხ-ოშუ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- წყენა, ვნება (საკვებისაგან,...). ჰებს ლიშუ̂რი ხამთქუ̂ა (ბქ.) -- ბალმა წყენა იცის ("ბალს... სჩვევია"). თეხენქა ხოკუ̂იბხ... ლიშუ̂რის (ლშხ. 90 \ ლიშურს) -- ავი თვალისაგან წყენას უფრთხილდებიან.
- ლიშუ̂რელ იგივეა, რაც ლიშუ̂რიე̄ლ.
- ლიშუ̂რიე̄ლ ბზ., ლიშურიე̄ლ ბზ., ლშხ., ლიშუ̂რელ ბქ., ლიშუ̂ა̈რიელ ლნტ. -- სახელი

იშჷ̂რიელ, იშურიე̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, -- ხვნეშა, ოხვრა. ეჩი̄ ლიშჷ̂რიე̄ლს \ ლიშურიე̄ლს სგო̄ხმითქჷ̂ა̈ნ (ბზ.) -- იმის ოხვრას შევეჩვიე. ლიშჷ̂ა̈რიელშჷ̂ გჷ̂ეშ დემ ისყი (ლნტ.) -- ოხვრით საქმე არ კეთდება.

- ლიშქა̈რი ზს., ლნტ., ლიშქარი ლშხ., ლნტ. -- სახელი აშქა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაშაქვრა. ლჷჯე̄მი ლიშქა̈რი ჩჷ̂ამა̄̈შდჷ̄ნ (ბზ.) -- რძის დაშაქვრა დამავიწყდა. გადატ. გულის მოგება, მოთაფვლა. პაჭუს ეჭკაჲ ნინ ხა̄̈რ, ერე ჩი̄მი ლიშქარის აკჷრკე (ლშხ.) -- პაჭუს ისეთი ენა აქვს, რომ ყველას გულის მოგებას ("დაშაქვრას") ახერხებს.
- ლიშყბი, ლიშყბი̄ნე ზს., ლშხ., ლიშყბუნე ბქ. -- სახელი ხ-ა̈შყბი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაჯახება, მირტყმა. მაშდმა̄̈რს ჭჷ̂ა̈დთე ხეკჷ̂ა̈დ თხჷ̂იმი ლიშყბი \ ლიშყბი̄ნე(ბზ.) -- მთვრალს კედელზე თავის მირტყმა უნდოდა.
- ლიშყდუნე ზს., ლშხ., ლიშყედჷ̂ნე ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈შყდუნე... ზმნის მოქმედებისა, კაუზატ. -- გახსენებ{ინებ}ა. გეგის მა̄მ ხაკუ ჯჷ̂ინელ ამბი ლიშყდუნე (ბზ.) -- გეგის არ უნდა ძველი ამბის გახსენება ("გახსენებინება"). მა ჯიჭინდა მიშგუ ჟი ლიშყდუნელა (ბქ.) -- რა გიჭირდა, გაგეხსენებინა ჩემთვის ("გახსენებისათვის"). ამშა ლიშყედჷ̂ნე გჷ̂ის მიხპე (ლნტ.) -- ამის გახსენება გულს მიხეთქავს.
- ლიშყედ1 -- სახელი შყედნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ვარდნა, {ჩამო}ვარდნა. მიშგუ \ მიშგჷ̂ი დეცხა̈ნჩუ ლიშყედ ლა̈მი̄სნაჷ̂ (ბზ.) -- ციდან ჩემი ჩამოვარდნა დამესიზმრა. ლიმარჷ̂იშ ლიკედ გარჯ ესერ ლი, ლიშყედ -- უგარჯჷ̂ (ანდ.) -- კაცობის მიღწევა ("აღება") ძნელია, დაკარგვა ("დავარდნა") -- ადვილიო. ნაპუი ლიშყედს კუმა̈̄ში ზარა̈ლ ლოქ ხოხალ (ლნტ. 76) -- ლუკმის დავარდნამ საქონლის ზარალი იცისო.
- ლიშყედ2 -- სახელი ხ-ეშყდენი... ზმნის მოქმედებისა, -- გახსენება. მიჩა დრეჷ̂ჟი ჟი ლიშყედ

ხაკუ გუ̂აშუ̂ (ბქ.) -- საქმეს თავის დროზე უნდა გახსენება.

- ლიშყედუ̂ნე იგივეა, რაც ლიშყდუნე.
- ლიშყუ̂დელი იგივეა, რაც ლიშყუ̂დიე̄ლი.
- ლიშყუ̂დი ზს., ლშხ., ლიშყუ̂ედი ლნტ. -- სახელი აშყუ̂დი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}რეცხვა. ითქს ჟი ლიშყუ̂დი ხაკუ (ბქ.) -- მარცვალს გარეცხვა უნდა. ხუ̂ა̄ჲ ხანს ეხკუ̂ადხ ლა̂ჲრაყია ცხუ̂ადი ლიშყუ̂დის (ლშხ.) -- დიდ ("ბევრ") ხანს მოუნდნენ საარაყე ქვაბის გარეცხვას.
- ლიშყუ̂დიე̄ლი, ლიშყუ̂დჲე̄ლი ბზ., ლიშყუ̂დელი ბქ., ლიშყუ̂დიელ{ა̄ლ}ი ლშხ., ლიშყუ̂ედიელ{ა̈ლ}ი ლნტ. -- სახელი აშყუ̂დიე̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {და}რეცხვა. ამგუ̂ა̈ჲ ზურა̄ლ ესერ ლიშყუ̂დიე̄ლის ჰამა იშგდე?! (ბზ. 299) -- ასეთი ქალი რეცხვას როგორ კადრულობსო?! ლადი მა̂ შიდ ლიშყუ̂დიელა̂ლი (ლშხ.) -- დღეს არ შეიძლება რეცხვა.
- ლიშყუ̂დჲე̄ლი იგივეა, რაც ლიშყუ̂დიე̄ლი.
- ლიშყუ̂ედი იგივეა, რაც ლიშყუ̂დი.
- ლიშყუ̂ედიელ{ა̈ლ}ი იგივეა, რაც ლიშყუ̂დიე̄ლი.
- ლიშყუ̂ჟუ̄რე ბზ., ლშხ., ლიშყუ̂ჟურე ბქ., ლნტ. -- სახელი აშყუ̂ჟუ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- გახდა (ტანსაცმლისა). დინილს მახე ლერქუ̂რე ლიშყუ̂ჟურე ლახმა̈ჭინდა (ბქ.) -- გოგონას ახალი ტანსაცმლ(ებ)ის გახდა დაეზარა. ბოფშარს მა̂დ ოთნებედ ლიშყუ̂ჟუ̄რე (ლშხ.) -- ბავშვებს არ დავანებეთ გახდა. თელდ ლიშყუ̂ჟურე მა̈დშ ახოჩიშხ (ლნტ.) -- მთლად გახდა ვერ მოასწრეს.
- ლიშყუ̂ფე ზს., ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈შყუ̂ფე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გატყავება; გაძრობა,

მოძრობა. ღულია̄ქს ლჷძიჰჷ̄ნლო ტუფი ლიშყჳ̂ფე ხაკუ (ბზ.) -- ცხვარს დაკვლის შემდეგ გატყავება ("ტყავის გაძრობა") უნდა. 2. მოხდა, გადახდა. ბეფშჳ̂ს ლა̈ჳ̂ჟაჟი საბნი ლიშყჳ̂ფე ხა̈მთქჳ̂ა (ბზ.) -- ბავშვს ძილში საბნის გადახდა სჩვევია. კეცი ლაფა̈რი ლიშყჳ̂ფეს ხამარჯჳ̂დახ (ლნტ.) -- ქვევრის სახურავის მოხდას აპირებდნენ.

- ლიშშა̈ჳ̂ი ბზ., ლიშშაჳ̂ი ლშხ., ლიშეშა̈ჳ̂ი ლნტ. -- სახელი ა̈შშა̈ჳ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაშეშება. ლიშშაჳ̂ის დჷ̄სამა ხოკლჷ̄ნდა (ლშხ.) -- გაშეშებას არაფერი უკლდა.
- ლიშშჳ̂ე ბზ., ლიშშჳ̂ი ლშხ., ლიშუშე ლნტ. -- 1. სახელი ა̈შშჳ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}შრობა (წყლისა, რძისა...). ფურლე ლიშშჳ̂ეს ხოკჳ̂იბხ (ბზ.) -- ძროხების (რძის) გაშრობას უფრთხილდებიან. ეჯის̄ ფურ̄ლარე ლიშშჳ̂ი ხოხალ (ლშხ.) -- იმანაც ძროხების გაშრობა იცის. 2. სახელი იშშჳ̂ი... ზმნის მოქმედებისა. გუშკჳ̂ე ბინილ ლიშშჳ̂ეს ხამა̈რჯჳ̂ი (ლნტ.) -- ჩვენი წყარო დაშრობას აპირებს.
- ლიშჩუქჳ̂რე, ლისჩქჳ̂ა̈რი ბზ., ლიშჩქჳ̂ა̈რი ბქ., ლიშჩუქჳ̂რი, ლიშჩქჳ̂არი ლშხ., ლისაჩქჳ̂ა̈რი ლნტ. -- სახელი ხ-აშჩუქჳ̂ა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- დასაჩუქრება. ქჳ̂ერწილი მერბე ლა̈დეღ ლი ლისაჩქჳ̂ა̈რი (ლნტ.) -- ქორწილის მეორე დღეს არის დასაჩუქრება.
- ლიშჩქჳ̂ა̈რი იგივეა, რაც ლიშჩუქჳ̂რე.
- ლიშხამა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ლიშხმე.
- ლიშხატა̈ლი, ლიშხატა̈ნჲელი, ლიშხტა̄ლი იგივეა, რაც ლიშხტა̈ნჲე̄ლი.
- ლიშხა̈ტ{ი} იგივეა, რაც ლიშხტი.
- ლიშხბელი იგივეა, რაც ლიშხბჲე̄ლი.
- ლიშხბი ზს., ლშხ., ლიშხები ლნტ. -- სახელი ა̈შხბი... ზმნის მოქმედებისა, -- {შე}კერვა. ჳ̂ოსრი ლიშხბი ქა̄დზჷგრეხ (ბზ. 302) -- ჩოხის კერვა დაამთავრეს. მიშგჳ̂ა დის ხოხალ კაბა̈შ

ლიშხბი (ბქ.) -- დედაჩემმა კაბის {შე}კერვა იცის. გუშკუ̂ე სოფელისკა ოჴ̈არი ლიშხები დჴ̈რს ხოხ̈ალ (ლნტ.) -- ჩვენს სოფელში ჩოხის კერვა არავინ იცის.

- ლიშხბჲე̄ლი ბზ., ლიშხბჲელი უშგ., ლშხ., ლიშხბელი, ლიშხბჟრი ბქ., ლიშხებიელი ლნტ. -- სახელი ӓშხბჲე̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- კერვა. მი მа̄მ მიხა ლიშხბიე̄ლი (ბზ.) -- მე კერვა არ ვიცი. [მიშგუ̂ა დის] ხოხალ დჷნდӓგშუ̂ ლიშხბელი (ბქ. 7) -- დედაჩემმა დალიანდაგებით კერვა იცის. ბებეს ხოჩა ლიშხბჲელი ხოხალ (ლშხ.) -- ბებიამ კარგი კერვა იცის. გუშკუ̂ე ნადენӓრდ ქუთӓშ ӓნთუ̂ერხ ლიშხებიელი (ლნტ.) -- ჩვენმა გოგოებმა ქუთაისში ისწავლეს კერვა.
- ლიშხბჟრი, ლიშხებიელი იგივეა, რაც ლიშხბჲე̄ლი.
- ლიშხები იგივეა, რაც ლიშხბი.
- ლიშხერ ზს., ლშხ. -- სახელი შხერნი... ზმნის მოქმედებისა, -- პობა, სკდომა, ხეთქვა. კოჯა̄ ლიშხერ (ბზ.) -- კლდის სკდომა ({გა}პობა).
- ლიშხი -- სახელი ӓშხი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაწვა. მа̄დ ხეყа̄დ ბიღჷლდӓ ლიშხის (ბზ. 305) -- არ შეიძლებოდა ("ეგებოდა") ბუდის დაწვა ("დაწვას"). ოთარშერს ლიშხი ხ̈კუ̂დენახ ყჷრჷმშერიშ (ბქ. 198) -- ოთარისანს ყირიმისანის დაწვა სდომებიათ.
- ლიშხმე ზს., ლშხ., ლიშხამӓუ̂ი ლნტ. -- სახელი ხ-აშხმე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მოწამვლა. ტყუბუ̄ლს ლიშხმე ხოხა (ბზ.) -- სოკომ მოწამვლა იცის. ლიშხამӓუ̂ის ქӓთუ̂ესელანდ (ლნტ.) -- მოწამვლას გადავურჩით. 2. ჩაშხამება, გადატ. დაყვედრება. ხოჩემი ლიჩუ̂მეს ქა ლიშხმე მа̄მ ხაკუ (ბზ.) -- კარგის ქმნას ჩაშხამება (დაყვედრება) არ უნდა.
- ლიშხმუ̄ნე ბზ., ლშხ., ლიშხმუნე ბქ., ლიშხამӓუ̂ი ლნტ. -- სახელი იშხმუ̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, კაუზატ. -- ჩახეთქვა, ჩაშხამება (შხამად შერგება). ლეზუ̂ები \ ლეზუ̂ბი

ლიშხმუ̄ნე გარ დეშ ხა̄რ მა̄რა (ბზ.) -- მხოლოდ საჭმლის ჩახეთქვა არ ეყოფა ადამიანს.

- ლიშხრე ზს., ლშხ., ლიჟღრე, ლიჟღერ ლნტ. -- სახელი შხირე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}პობა, {და}პობა, {გა}ხეთქა. ბიკს ლიშხრე ოხბინეხ (ბზ.) -- კუნძს გაპობა დაუწყეს. მორ̈ ლიჟღრე \ ლიჟღერ გუ̂ეკუ̂ად (ლნტ.) -- მორის გაპობა გვინდოდა.
- ლიშხტა̈ლი, ლიშხტა̄ლი იგივეა, რაც ლიშხტა̈ნჲე̄ლი.
- ლიშხტა̈ნჲე̄ლი, ლიშხტა̈ნიე̄ლი ბზ., ლიშხტა̄ლი ბქ., ლიშხტა̄ლი ლშხ., ლიშხატა̈ლი, ლიშხატა̈ნჲელი ლნტ., -- სახელი აშხტა̈ნჲე̄ლი, აშხტა̈ნიე̄ლი... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- ღობავს (ბევრს ან ბევრჯერ). ლიშხტა̈ნჲე̄ლი ლჷბნე გუ̂ა̄რ (ბზ.) -- ღობვა დაწყებული გვაქვს. ნაშხატა̈რე ლიშხტა̄ლი მა̈ლფხარ იბნი (ლნტ.) -- ღობეების შეღობვა გაზაფხულზე იწყება.
- ლიშხტი ბზ., ლშხ., ლიშხა̈ტ ზს., ლიშხა̈ტი ლნტ. -- სახელი აშხტი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ღობვა. დაბა̈რს ლიშხა̈ტ ხაკუჩ (ბზ.) -- ყანებს {შე}ღობვა უნდა. 2. დაწვნა (გოდრისა...). ლაშყა̈რე ლიშხტის ქა̈თრა̄გი (ბზ.) -- გოდრების დაწვნას დააგვიანდება. ცხინკი ლიშხტი მაკუ (ბქ.) -- გოდრის დაწვნა მინდა.
- ლიშხუ̂ნი -- სახელი აშხუ̂ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- შენახვა. ეფენდის ჩოთბაცა ხოჩა̄მდ ლიშხუ̂ნი (ბზ. 372) -- ეფენდი დჰპირებია კარგად შენახვას. ლელუ̂ი ლიშხუ̂ნი მა̂დ ეთნება̂ნ გეგის (ლშხ.) -- ხორცის შენახვა არ დასცალდა გეგის. ლეშხუ̂ნის ლიშხუ̂ნი ლოქ ხაკუ (ლნტ.) -- შესანახს შენახვა უნდაო.
- ლიშხჷ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიშხჷლი ბქ., ლიშჷრშხინი ლნტ. -- სახელი შხჷ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. შიშხინი (ცხიმისა...). ღჷრჩარხენჟი მჷჩხიმი ლიშხჷლი ისმი (ბქ.) -- ნაკვერცხლებზე (დაღვრილი) ცხიმის შიშხინი ისმის. წუ̂ადი ლიშხჷ̄ლი̄ გოუ̂არ ჲერ ისმო̄ლ (ლშხ.) -- მწვადის შიშხინის მაგვარი ხმა ისმოდა. 2. შხუილი (წყლისა)

- ლიშჯგნე იგივეა, რაც ლიშგგნე.
- ლიშგლდა̈ნი ზს., ლიშგლდანი ლშხ., ლიშელდა̈ნი ლნტ. -- სახელი იშგლდა̈ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}თვლა. გიგოს ლურუსუ ლიშგლდა̈ნი ხოხა (ბზ.) -- გიგომ რუსული თვლა იცის. ლუშუ̂ანუ ლიშელდა̈ნი მეყუ̂ელე ლი უშხუ̂ა̈რხენქა (ლნტ. 40) -- სვანური თვლა განსხვავებულია ("გაყოფილია") ერთმანეთისაგან (იგულისხმება დიალექტების მიხედვით).
- ლიშგნდები, ლიშგნდობი იგივეა, რაც ლიშუნდუ̂ები.
- ლიშგრშხინი იხ. ლიშხგ̄ლი.
- ლიჩაგუ̂ნა̈ლი იგივეა, რაც ლიჩგუნა̈̄ლი.
- ლიჩამა̈თი იგივეა, რაც ლიჩმა̈თი.
- ლიჩანგუნა̈ლ იგივეა, რაც ლიჩა̄ნგუნა̈̄ლ.
- ლიჩაჩე1 ზს., ლნტ., ლიჩაჩ ლშხ. -- სახელი ჩაჩე... ზმნის მოქმედებისა, -- სიმინდის ყვავილობა ("დაწვერიანება"). სიმინდ შუ̂ანს იუ̂ნისისა იბნე ლიჩაჩს (ლშხ.) -- სიმინდი სვანეთში ივნისში იწყებს ყვავილობას. სიმინდს ლჷბნე ხარ ლიჩაჩე (ლნტ.) -- სიმინდს დაწყებული აქვს ყვავილობა.
- ლიჩაჩე2 ბქ. -- სახელი აჩაჩე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაფშვნა, დაფშვნა (სიმინდისა, ლობიოსი). ლებია̈შ ლიჩაჩე ჟა̈ხუ̂ბინედ (ბქ.) -- ლობიოს დაფშვნა დავიწყეთ.
- ლიჩაჩხელ იგივეა, რაც ლიჩა̈̄ჩხჲე̄ლ.
- ლიჩა̈გუ̂ნე იგივეა, რაც ლიჩგუნე.
- ლიჩა̈ჟი იგივეა, რაც ლიჩა̈̄ჟი.
- ლიჩა̈ჩხიელ იგივეა, რაც ლიჩა̈̄ჩხჲე̄ლ.
- ლიჩა̈ხუ̂ იგივეა, რაც ლიჩეხუ̂.

- ლიჩა̄ნგუნა̄ლ ბზ., ლიჩანგუნალ ბქ., ლნტ., ლიჩა̄ნგუნა̄ლ ლშხ. -- სახელი იჩა̄ნგუნა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- კოჭლობა, ჩლახუნი, ცუდად სიარული. ზურა̄ლდ ა̈ნბინე ლიჩა̄ნგუნა̄ლ (ბზ.) -- ქალმა ჩლახუნი დაიწყო. მა̄რეს ერ ხეწდენი, ეჩქა იბნე ლიჩა̄ნგუნა̄ლს ბესო (ლშხ.) -- კაცს რომ დაინახავს, ბესო კოჭლობას მაშინ იწყებს.
- ლიჩა̄ჟი იგივეა, რაც ლიჩა̄ჟი.
- ლიჩა̄ჩხჲელ იგივეა, რაც ლიჩა̄ჩხჲე̄ლ.
- ლიჩა̄ჟი ბზ., ლიჩა̈ჟი ბქ., ლნტ., ლიჩა̄ჟი ლშხ. -- სახელი აჩა̄ჟი, იჩა̄ჟი... ზმნათა მოქმედებისა, -- ცხენოსნობა, ცხენზე ჯდომა. მუშჷა̈ნ მა̄რას ლიჩა̄ჟი ხალა̈ტ (ბზ.) -- სვან კაცს ცხენოსნობა უყვარს. ლიჩა̄ჟი ბაბად ამთო̄ნე (ლშხ.) -- ცხენზე ჯდომა პაპამ მასწავლა.
- ლიჩა̄ჩხჲე̄ლ ბზ., ლიჩაჩხელ ბქ., ლიჩა̄ჩხჲელ ლშხ., ლიჩა̄ჩხიელ ლნტ. -- სახელი იჩა̄ჩხჲე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ცემა, {და}რტყმა. ეჯ გჷეშს ლიჩა̄ჩხჲე̄ლ ა̈ხჭა̈მ (ბზ.) -- იმ საქმეს ცემა (ჩხუბი) მოჰყვა. მაშტმარა̈ლდ უშხჷა̈რ ლიჩა̄ჩხიელ ახობინეხ (ლნტ.) -- მთვრალებმა ერთმანეთს ცემა დაუწყეს. 2. ბქ. რელიგიური დღესასწაული: როცა ერთმანეთის ოჯახში ისვრიან ჩირაღდნებს, ოჯახის უფროსმა უნდა დაიჭიროს შემომგდები.
- ლიჩგუნა̄ლი ბზ., ლიჩგუნა̄ლი ბქ., ლიჩგუნა̄ლი ლშხ., ლიჩაგჷნა̄ლი ლნტ. -- სახელი აჩგუნა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, კაუზატ. ხლმ. -- {მო}წოვებ{ინებ}ა (მრავალგზის). ლუნჷარე ლიჩგუნა̄ლიდ გუნ ა̈მფიშ (ბზ.) -- ხბოების წოვებამ ძალიან დამღალა. ნეჯშდრე ლიჩგუნა̄ლის ხჷიბნედ (ბქ.) -- თიკნების {მო}წოვებას ვიწყებთ. ლიჩაგჷნა̄ლის ძინა̄რ დოსკ ხჷიბნედ (ლნტ.) -- მოწოვებ{ინებ}ას დილით ადრე ვიწყებთ.
- ლიჩგუნე ზს., ლშხ., ლიჩა̈გჷნე ლნტ. -- სახელი აჩგუნე ("აწოვებინებს")... ზმნის მოქმედებისა, -- {მო}წოვ{ებ}ა. თოთ ლუნჷ̄ლ ლიჩგუნეს დეშ იჩო (ლშხ.) -- თოთო ხბო ვერ

წოვს ("მოწოვებას ვერ შვრება"). ნილა̈შტდ ხოჩამდ ლა̈ჲმედე ლიჩა̈გჷ̂ნე (ლნტ.) -- თიკანმა კარგად შეიძლო წოვა ("მოწოვება").

- ლიჩგჷ̂ა̈ნ იგივეა, რაც ლიჩგუნე.
- ლიჩდი̄ნე ბზ., ლშხ., ლიჩდინე ბქ., ლნტ. -- სახელი ა̈ჩდი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- არევა, {მო}რევა. შა̈მს ხჷ̂ა̈ჲ ლიჩდი̄ნე ხაკუ (ბზ.) -- ღომს ბევრი რევა უნდა. ჟაგრარე ჩუ ლიჩდინე ხოლა ლი (ბქ.) -- წამლების არევა ცუდია. იხ. ლინჩჷდი̄ნე.
- ლიჩედ -- 1. სახელი ხ-ოჩდენი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაქცევა. უნჭყა ჩა̈̄ჟს ლიჩედ ხა̈მთქჷ̂ა (ბზ.) -- გაუხედნავმა ცხენმა გაქცევა იცის ("ცხენს... სჩვევია"). დი̄ნა ლი̄ზის ხამურჯნა, ჩუ ლიჩედს ჭაშიშ (ლშხ. 59) -- ქალი თურმე წასვლას, ქმრის{გან} გაქცევას აპირებდა. 2. სახელი ესღრი... ზმნის მოქმედებისა, -- წასვლა. აშ მიბინა აჯაღ ლიჩედ (პოეზ. 52) -- კვლავ დამიწყია წასვლა.
- ლიჩედურა̈ლ იგივეა, რაც ლიჩე̄დურა̈̄ლ.
- ლიჩემ იგივეა, რაც ლიჩჷ̂ემ.
- ლიჩემაჷ̂ა̈̄ლ ბზ., ლიჩემაჷ̂ა̄ლ ლშხ., ლიჩემაჷ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ეჩემაჷ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დამუქრება, დაქადნება, დაჩემება. ჟ'ა̈ნხირნან ხორჷ̂ა მუხჷ̂ბე ი ლიჩემაჷ̂ა̈ლ ლა̈ჲბინე (ლნტ. 226) -- გაბრაზდა უმცროსი ძმა და დაქადნება დაიწყო. შდრ. ლიხჷ̂ნა̈̄ლ, ლიზჷრზე.
- ლიჩერა̈ჷ̂ი იგივეა, რაც ლიჩრა̈ჷ̂ი.
- ლიჩეფ ზს. -- სახელი ხ-ეჩფენი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეყრა (სენისა). ხოლა მა̈ზიგი{შ} ლიჩეფ! (ზს.) -- ცუდი სენის ("ტკივილის") შეყრა!
- ლიჩეშ1 -- სახელი ხ-ოჩშენი ზმნის მოქმედებისა, -- გასწრება, შესწრება. ქორთე ლიჩეშ

მეკუ̂ად (ლშხ.) -- სახლში შესწრება მინდოდა.

- ლიჩეშ2 -- სახელი ხ-ეჩშენი ზმნის მოქმედებისა, -- მოფარება. ამ̄ ლიჩეშს დეშ ლიჩოდ (ბზ.) -- ამას ვერ ამოვეფარებით (მოფარებას ვერ ვიზამთ).
- ლიჩეშ3 იხ. ლიჩშე.
- ლიჩეხუ̂ ბზ., ქს., ლიჩეხ უშგ., ლიჩა̈ხუ̂ ბქ., ლიჩხი ლშხ. -- სახელი იჩეხუ̂... ზმნის მოქმედებისა, -- ძოვა. [კამბეჩ] ქა̈̄დბინნე ლიჩეხუ̂ს (ბზ. 298) -- კამეჩი დაიწყებს ძოვას. ჯა̈ნდ ჩუ̂ა̈ქუ̂იც ლიჩეხუ̂ (ლნტ.) -- ხარმა შეწყვიტა ძოვა.
- ლიჩეხუ̂ნე იგივეა, რაც ლიჩხუნე.
- ლიჩე̄დურა̈̄ლ ბზ., ლიჩედურა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიჩე̄დურა̄ლ ლშხ. -- სახელი ხ-ეჩე̄დურა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გაქცევა. ხოლა̄მ თელღჳრას ლიჩე̄დურა̈̄ლ ხაზნა (ბზ.) -- ცუდ რძალს ოჯახის მიტოვება ("გაქცევა") სჩვევია. ადა̈ჭინე ლირდე ამშა ლიჩედურა̈ლდ (ლნტ.) -- გააწყალა გული ("გააჭირ{ვ}ა ყოფა") ამისმა (წარამარა) გაქცევამ.
- ლიჩთხინა̈̄ლი ბზ., ლიჩთხჷნა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიჩთხჷნა̄ლი ლშხ. -- სახელი იჩთხინა̈̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ფეხსაცმლის წამოცმა. იშგნა ჩაფლარე ლიჩთხინა̄ლი შგურ ლი (ლშხ.) -- სხვისი ფეხსაცმელების წამოცმა სირცხვილია. ჩაფლა̈რე ლიჩთხჷნა̈ლი დეშ ახუჩშ (ლნტ.) -- ფეხსაცმლის წამოცმა ვერ მოვასწარი.
- ლიჩიჟა̈ლ იგივეა, რაც ლიჩი̄ჟა̈̄ლ.
- ლიჩიჟე იგივეა, რაც ლიჩი̄ჟე.
- ლიჩი̄ჟა̈̄ლ ბზ., ლიჩიჟა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიჩი̄ჟა̄ლ ლშხ. -- სახელი იჩი̄ჟა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ცოლის შერთვა; ცოლის მოყვანის დრო. ლახუ̂ბას ლიჩი̄ჟა̈̄ლდ გუ̂ი ლახა̄დხ (ბზ. 377) -- ძმებს ცოლის მოყვანის სურვილი გაუჩნდათ. ლიმხუბ ლიჩიჟა̈ლდ ესერ იჯიდი (ანდ.) -- ძმობა

ცოლის თხოვამდე შეიგრძნობაო. ქე̄თგუ̂იანა̄ნ ლიჩი̄ჟა̄ლ ხემწიფი გეზალს (ლშხ.) -- დაუგვიანდა ცოლის შერთვა ხელმწიფის შვილს.

- ლიჩი̄ჟე ბზ., ლშხ., ლიჩიჟე ბქ., ლნტ. -- სახელი ჴჩი̄ჟე... ზმნის მოქმედებისა, -- ცოლის შერთვა (სიძედ გახდომა). ჭყინტს დ{უ̂}რეუ̂ჟი ხაკუ ლიჩი̄ჟე (ბზ.) -- ბიჭს დროზე უნდა ცოლის შერთვა. ჭყინტს ლიჩი̄ჟეს ხომურჯჷ̄ნეხ (ლშხ.) -- ბიჭს ცოლის შერთვას უპირებენ.
- ლიჩი̄შდჷე̄ლ{ი} ბზ., ლიჩი̄შდჷე̄ლ ლშხ. -- სახელი ხ-ეჩი̄შდჷე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- რქენა, რჩოლა. კუმა̈შს ლიჩი̄შდიჲე̄ლ{ი} ხა̈მთქუ̂ახ (ბზ.) -- საქონელს რქენა სჩვევია. გუშგუ̂ე ჯანარს სურუ ხამთქუ̂ახ ლიჩი̄შდჲელ (ლშხ.) -- ჩვენს ხარებს (ძალიან) სჩვევიათ რქენა.
- ლიჩლა̈მი იგივეა, რაც ლიჩქლა̈მი.
- ლიჩლუ̄რე, ლიჩჩუ̄რე ბზ., ლშხ., ლიჩჩურე ბქ., ლიჩუნჩურე ლნტ. -- სახელი იჩლუ̄რი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაშლა, დასკდომა (პურისა, ნამცხვრისა...). ჭჷმნა̈ დია̈რს ლიჩლუ̄რე ხა̈მთქუ̂ა (ბზ.) -- ქერის პურმა ("პურს") დაშლა იცის ("სჩვევია").
- ლიჩმა̈თი ბზ., ლიჩმა̈ქი ბქ., ლიჩმათი ლშხ., ლიჩამა̈თი ლნტ. -- სახელი ხ-აჩმა̈თი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეჩეჩება. დინა̈შ ლიჩმა̈ქიდ გუ̂ი ხადხ (ბქ.) -- გოგოს შეტყუება ("შეჩეჩება") უნდოდათ.
- ლიჩმუნე ბქ., ლშხ., ლიჩომნე ლნტ. -- სახელი ხ-აჩმუნე... ზმნის მოქმედებისა, კაუზატ. -- გაკეთებინება. ლიჩმუნე მუჩმუნემიშდ უგარჯჷუ̂ ლი (ბქ.) -- გაკეთებინება გამკეთებლისათვის ადვილია. ლიჩომნეუ̂შ მი ჩიის ხუ̂აჩომნე მიშკუ̂ა ბოფშა̈რს (ლნტ.) -- გაკეთებინებით ყველაფერს ვაკეთებინებ ჩემს შვილებს ("ბავშვებს").
- ლიჩომ იგივეა, რაც ლიჩუ̂ემ.

- ლიჩომნე იგივეა, რაც ლიჩმუნე.
- ლიჩონე იგივეა, რაც ლიჩო̄ნე.
- ლიჩონთე იგივეა, რაც ლიჩო̄ნთე.
- ლიჩოქა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ლიჩქო̈ჳ̂ი.
- ლიჩო̄ნე ბზ., ლშხ., ლიჩონე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-აჩო̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაცინება, გახარება. მეჳ̂არ ხესგუჳ̂ ეჯ დი̄ნას ლიჩო̄ნე \ ლი̄ცჳ̂ნა̈̄ლ (ლშხ.) -- ძალიან უხდება იმ გოგოს გაცინება. ეჩა ლიჩონეს დეშ ხჳ̂ელრისანდ (ლნტ.) -- იმის გაცინებას ვერ ველირსეთ. შდრ. ლი̄ცჳ̂ნა̈̄ლ, ლიქი̄ზანა̈̄ლ.
- ლიჩო̄ნთე ბზ., ლშხ., ლიჩონთე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-აჩო̄ნთე... ზმნის მოქმედებისა, -- უწესრიგოდ, ზერელედ დაყრა. ჩი̄მიშ აშხჳ̂ სა̈ჳ̂თეჟი ლიჩო̄ნთე ხაკუ საბას (ბზ.) -- საბას უნდა ყველაფრის ერთ მარხილზე დაყრა.
- ლიჩრა̈ჳ̂ი ზს., ლიჩრაჳ̂ი ლშხ., ლიჩერა̈ჳ̂ი ლნტ. -- სახელი იჩრა̈ჳ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაჩერება, შეჩერება. მა̄მ მეყა ლიჩრა̈ჳ̂ის (ბზ.) -- არ შემიძლია გაჩერება. მანქანა̈შ ლიჩრა̈ჳ̂ია̈შ ჰერ ანსიმგდ (ბქ.) -- მანქანის გაჩერების ხმა მოისმა. ლიცე ლიჩრაჳ̂ის ლოქ ჲერჳ̂ა̄ჲ ლეხლაკი, იმა̄ჲ ესჳ̂ადნე, ეჯი ლოქ ხეჳ̂დი (ლშხ.) -- წყლის შეჩერებას ვინც შეესწრება, რასაც ინატრებს, ის შეუსრულდებაო ("მიეცემაო").
- ლიჩუბე იგივეა, რაც ლიჩჳ̂ი̄ბე.
- ლიჩუნჩურე იგივეა, რაც ლიჩლჳ̄რე.
- ლიჩურე იგივეა, რაც ლიჩჳ̄რე.
- ლიჩურთი̄ნე ბზ., ლშხ., ლიჩურთინე ბქ., ლიჩჷრთინე ლნტ. -- სახელი აჩურთი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ბევრი რამის შერევა ერთმანეთში; არევ-დარევა. ბოფშა̈რს ხალა̈ტხ

უშხუ̂ა̈რისგა ჩო̄მი ლიჩურთი̄ნე (ბზ.) -- ბავშვებს უყვართ ყველაფრის ერთმანეთში არევ-დარევა.

- ლიჩუ̄ბე იგივეა, რაც ლიჩუ̂ი̄ბე.
- ლიჩუ̄რე ბზ., ლშხ., ლიჩურე ბქ., ლნტ. -- სახელი ჩუ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- ხრჩოლვა, ბოლვა. მეჟირ ზექ ლიჩუ̄რეს იბნე (ბზ.) -- სველი შეშა ხრჩოლვას იწყებს.
- ლიჩუ̂ემ ზს., ლნტ., ლიჩუ̂მე ბზ., ლიჩემ ბქ., ლიჩომ ლშხ. -- სახელი იჩო... ზმნის მოქმედებისა, -- ქმნა, კეთება. ხოლე̄მი ლიჩუ̂მე ხოლა ლი (ბზ.) -- ცუდის {გა}კეთება ცუდია. უჲშამიშ ხოჩემ ლიჩემ ჭალათე ლიშდე ესერ ლი (ანდ.) -- უმადურისთვის (უმადურის{ად}") სიკეთის ქმნა (სიკეთის) მდინარეში ჩაყრააო. ამჟი ლიჩომ წეს ლი ლეგმერდე̄მიშ (ლშხ. 89) -- ასე მოქცევა ("ქმნა") წესია ავადმყოფის{ათვის}.
- ლიჩუ̂ეფ \ ლიჩუ̂ფე2 -- სახელი ჩუ̂ეფნი ("დნება")... ზმნის მოქმედებისა, -- დადნობა, გაქრობა (თოვლისა). მუსდ ლიჩუ̂ეფ \ ლიჩუ̂ფე ა̈დბინე (ბზ.) -- თოვლმა დნობა დაიწყო. მუს გუ̂იან{დ} გარ იბნე ლიჩუ̂ეფს \ ლიჩუ̂ფეს (ბზ.) -- თოვლი გვიან იწყებს დნობას. ხოშე̄ლს დაბარისა მუსი ლიჩუ̂ეფ \ ლიჩუ̂ფე ხაკგლდალა̄ხ (ლშხ.) -- (ასაკით) უფროსებს ყანებში თოვლის დნობა ეჩქარებათ. მუსი ლიჩუ̂ფეს \ ლიჩუ̂ეფს ხოღელდახ (ლნტ.) -- თოვლის დადნობას ელოდებოდნენ.
- ლიჩუ̂ი̄ბე ბზ., ლიჩუბე ბქ., ლიჩუ̄ბე ლშხ. -- სახელი ა̈ჩუ̄ბე... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ჩაგვრა, დამცირება, დაქვეითება. მა̄რეს ჩო̄მი ლიჩუ̂ი̄ბე მა̄მ ხესგუუ̂ (ბზ.) -- კაცს ყველას {და}ჩაგვრა არ ეკადრება. ალ მარა ჩიგარ ამჟი ხა̈მთქუ̂ა ხეხუ̂რე ლიჩუბე (ბქ.) -- ამ კაცს ყოველთვის ასე სჩვევია ქალების ("ცოლების") დამცირება. ჩიგარ მიშგუ̂ა ლიჩუ̄ბეს ითჲა̄ლ გიორგი (ლშხ.) -- ყოველთვის ჩემს დამცირებას ცდილობს გიორგი.

- ლიჩუ̂მე იგივეა, რაც ლიჩუ̂ემ.
- ლიჩუ̂ფე1 ზს., ლშხ., ლიჩუ̂ეფე ლნტ. -- სახელი ჩუ̂იფე ("აღნობს")... ზმნის მოქმედებისა, -- ღნობა. ლამგჟთე მუსს ჟი ლგბნე ხა̄რ ლიჩუ̂ფე (ბზ.) -- მზიან მხარეს თოვლს დაწყებული აქვს ღნობა.
- ლიჩუ̂ფე2 იხ. ლიჩუ̂ეფ.
- ლიჩფე -- სახელი ჩიფე ზმნის მოქმედებისა, -- საქონლის გამოზამთრება. ამზაუ̂ კუმში ლიჩფე გარჯ მე̄რა (ბზ.) -- წელს საქონლის გამოზამთრება გამიჭირდება ("გარჯა მექნება").
- ლიჩქეუ̂ი იგივეა, რაც ლიჩქ̈უ̂ი.
- ლიჩქლა̈მი ბზ., ლნტ., ლიჩქლამე ლშხ. -- სახელი აჩქლა̈მი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ზს., ლშხ. მიჩქმალვა, დამალვა. 2. გამხელა, გაცემა. მა̄მ ხაკუ ნა̄ქუ̂ისგს ლიჩქლა̈მი (ბზ.) -- არ უნდა ნათქვამს გამხელა. 3. სახელი იჩქლა̈მი... ზმნის მოქმედებისა, -- შერჩენა. მეღუქნას თეთრი ლიჩქლა̈მი ხა̈მთქუ̂ახ (ბზ.) -- მეღუქნეებს ფულის შერჩენა სჩვევიათ.
- ლიჩქ̈უ̂ი, ლიჩქუ̂ეუ̂ი ზს., ლიჩქეუ̂ი ლხმ., ლიჩქოუ̂ი ლშხ., ლიჩოქა̈უ̂ი ლნტ. -- სახელი იჩქუ̂ეუ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაჩოქება. მახელუ̂ა̈ჟს ლიჩქუ̂ეუ̂ი მა̄მ ხესგუუ̂ (ბზ.) -- ვაჟკაცს დაჩოქება არ შეშვენის. ეჩა ლიჩქოუ̂ი მა̄ მაჲმედა (ლშხ.) -- იმის დაჩოქება არ შემიძლია. შუ̂ანა̄რს ლჷდგარმოყ ლიჩოქა̈უ̂ი ხაზნახ (ლნტ.) -- სვანებს მიცვალებულთან დაჩოქება სჩვევიათ.
- ლიჩქუ̂ეუ̂ი იგივეა, რაც ლიჩქ̈უ̂ი.
- ლიჩქუ̂ნე ზს. -- სახელი იჩქუ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოჩვევა. ღა̄ნას ჲერსკნი ლიჩქუ̂ნე ხეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- გოგოს არჩვის მოჩვევა უნდოდა.
- ლიჩშე ზს., ლშხ., ლიჩეშ ლნტ. -- სახელი ხ-ოჩშე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მოსწრება,

დასწრება, შესწრება. მა̈გ ესერ ლიჩშეუ̂შ მა̄მ ლი (ბზ.) -- ყველაფერი დასწრებით არ არისო. თემი ლიჩშე (ბქ.) -- თვალის შესწრება. 2. აფარება. ბირლუ̂ისგა უშკუ̂ქა ლაჩქი ლიჩშე ხა̈მთქუ̂ახ (ბზ.) -- მტვერში სახეზე ლეჩაქის აფარება სჩვევიათ.

- ლიჩჩურე, ლიჩჩუ̄რე იგივეა, რაც ლიჩლუ̄რე.
- ლიჩხეფ -- სახელი ჩხეფნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გახდომა. ფურლე ლიჩხეფ ნა̈ნნუ̄რი̄ ტა̈რ ლი (ბზ.) -- ძროხების გახდომა თივის ნაკლებობის ბრალია. ლიჩხეფ ჩი̄ს მა̄მ ხესგუუ̂ (ლშხ.) -- გახდომა ყველას არ უხდება. მიჩ მად ლოქ ხაწჷხ ლიჩხეფ (ლნტ.) -- მე გახდომა არ მჭირდებაო.
- ლიჩხი იგივეა, რაც ლიჩეხუ̂.
- ლიჩხინა̈̄ლი იგივეა, რაც ლიჩთხჷნა̈̄ლი.
- ლიჩხინე ზს., ლშხ., ლიჩხჷნე ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈ჩხინე... ზმნის მოქმედებისა, -- გარჭობა. ქუ̂ითს ნაქუ̂თერი ჯუ̂ენეჟისა ლიჩხინე ხეკუ̂ად (ლშხ.) -- ქურდს ნაქურდალის უბეში დამალვა ("გარჭობა") უნდოდა.
- ლიჩხკჷნე -- სახელი ხ-ოჩხკჷნე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ჩხაკუნი; რეკვა. ლიჩხკჷნე მჷრა̈̄მშა ლახსჷმდა დი̄ნას (ბზ.) -- გოგოს რაღაცის ჩხაკუნი მოესმა. ხეხუ̂ ზარა̈შ ლიჩხკჷნედ ანეცხუ̂ნე (ბქ.) -- ცოლი ზარის რეკვამ გამოაღვიძა. ბეფშ ბაჩა̈რე უშხუ̂ა̈რჟი ლიჩხკჷნეს მა̈დ ა̈თეყაჩ (ლნტ.) -- ბავშვი ქვების ერთმანეთზე კაკუნს ("ჩხაკუნს") არ მოეშვა. 2. {გა}ხმობა ("გაჩხიკინება"). ტუფი თელდ ამჟი ლიჩხკჷნე მა̈დ მეკუ̂ად (ლნტ.) -- ტყავის მთლად ასე გახმობა არ მინდოდა.
- ლიჩხრიკი, ლიჩხრიკე -- სახელი ა̈ჩხრიკი/ე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩხრეკა, ქექვა. ჭყინტდ კურუ̄ ლიჩხრიკი ა̈დბინე (ბზ.) -- ბიჭმა ხვრელის {გამო}ქექვა ("ჩხრეკა") დაიწყო.

- ლიჩხუნე ზს., ლშხ., ლიჩეხუ̂ნე ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈ჩხუნე... ზმნის მოქმედებისა, კაუზატ. -- მოძოვება. ეჯ̈ ჩიქს ჩა̈̄ჟა̈რსი ხაკუხ ლიჩხუნე (ბზ.) -- ამ დროს ცხენებსაც უნდათ მოძოვება. მა̈ჲდა̈რ ქუ̂ინჷმგენემ ლიჩხუნე მა̈დილ ლი (ბქ.) -- მშიერი საქონლის მოძოვება მადლია.
- ლიჩხჷლი იგივეა, რაც ლიჩხჷ̄ლი.
- ლიჩხჷნე იგივეა, რაც ლიჩხინე.
- ლიჩხჷ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიჩხჷლი ლნტ., ბქ. -- სახელი ჩხჷ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ჩხავილი. ჯაუ̂ჩი ლიჩხჷ̄ლი მესმი (ბზ.) -- ჩხიკვის ჩხავილი მესმის. ჯარჩუჲ ლიჩხჷლი ისმი (ლნტ.) -- ჩხიკვის ჩხავილი ისმის. 2. შიშხინი (ცხიმისა). ლუ̂ირჩა̈ლჟი ლელუ̂დ ლიჩხჷ̄ლი ა̈დბინე (ბზ.) -- ნაკვერცხლებზე ხორცმა შიშხინი დაიწყო.
- ლიჩჷდ იგივეა, რაც ლიჩჷ̄დ.
- ლიჩჷნგი ზს. -- სახელი აჩჷნგი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩანგის დაკვრა. შუ̂ა̈ნს ეზა̈რ ლიჩჷნგი ხოხალხ (ბზ.) -- სვანეთში ჩანგს კარგად უკრავენ ("ჩანგის კარგი დაკვრა იციან").
- ლიჩჷრთინე იგივეა, რაც ლიჩურთი̄ნე.
- ლიჩჷ̄დ ბზ., ლშხ., ლიჩჷდ ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ონჩჷდე... ზმნის მოქმედებისა, -- გარევა, ჩარევა. მამას სიმინდლისა ლებიაშ ლიჩჷდ დემჟი ხეკუ̂ად (ბქ.) -- მამას სიმინდის ყანაში ("სიმინდში") ლობიოს გარევა არ უნდოდა. სახელი ხ-ეჩდა, ხ-ეჩჷდა... ზმნათა მოქმედებისა, გადატ. შეთვისება, შეგუება. ლა̈თლა̈ღრას \ ლა̈თლეღრას უშხუ̂ა̄რ ნე̄სგა ხოჩა̈̄მდ ლიჩჷ̄დ ხესგუუ̂ხ (ბზ.) -- რძლებს ერთმანეთთან ("ერთმანეთის შორის") კარგად შეგუება შეშვენით.
- ლიც (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ნიც ლშხ. -- წყალი. მეზუ̂ბელ აჩა̈დ სარგი ლიცი ლა̈ჴდათე (ბზ.) -- მეზობელი წავიდა წყაროს წყლის მოსატანად.
- ლიც, ლიცადუნა̈ლ იგივეა, რაც ლიცა̄დუნა̈̄ლ.

- ლიცადუნე იგივეა, რაც ლიცა̄დუნე.
- ლიცანგუნა̈ლ, ლიცანგუნელ იგივეა, რაც ლიცა̄ნგუნა̈ლ.
- ლიცარცა̈ჳი იგივეა, რაც ლიცგრცა̈ჳი.
- ლიცა̈დი, ლიცა̄დი იგივეა, რაც ლიცა̈̄დი.
- ლიცა̄დუნა̈ლ ბზ., ლიცადუნა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიცა̄დუნა̈ლ ლშხ., -- სახელი იცა̄დუნა̈ლხ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- მორიგეობით ცვლა, შენაცვლება, {გა}ცვლა, გაცვლა-გამოცვლა. გჳა̈̄მი ლაშდაბჟი ლიცა̄დუნა̈ლ ხაკუ (ბზ.) -- მძიმე სამუშაოზე შენაცვლებაა საჭირო. ბოფშა̈რს უშხჳა̄რისგა ლა̈შდრა̄ლლუ ლიცა̄დუნა̈ლ ხალა̈ტხ (ბზ.) -- ბავშვებს უყვართ ერთმანეთში სათამაშოების გაცვლა-გამოცვლა.
- ლიცა̄დუნე ბზ., ლშხ., ლიცადუნე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ოცა̄დუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაცვლა-გამოცვლა, საქმის მორიგეობით კეთება, მონაცვლეობა, შენაცვლება. -- აჳთა̈ნდს თჳეფი ლიცა̄დუნე ხეკჳა̈დ (ბზ.) -- ავთანდილს თოფის გამოცვლა უნდოდა. ლიცა̄დუნუშ ყგლნი არა მა̄რე ლიღრა̄ლს (ლშხ. 21) -- მონაცვლეობით იტყვის რვა კაცი სიმღერას.
- ლიცა̄ნგუნა̈ლ ბზ., ლიცანგუნა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიცანგუნელ ბქ., ლიცა̄ნგუნა̈ლ ლშხ., -- სახელი იცა̄ნგუნა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ფეხაკრეფით სიარული. დადას ლიცანგუნა̈ლშჳ ლიზელა̈ლ ხამთქჳა (ლნტ.) -- ბებიას ფეხაკრეფით სიარული სჩვევია.
- ლიცა̈̄დ{ი} ბზ., ლიცა̈დი ბქ., ლნტ., ლიცა̄დი ლშხ. -- სახელი ხ-ეცა̈̄დი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. სხვის მაგივრად წასვლა, შენაცვლება. ჯამჭირმა̄ მგლახთე ლიცა̈̄დ? (ბზ.) -- გეზარება მულახში სხვის ნაცვლად წასვლა? შუკჳჟი ლიცად წეს დე ნად (ბქ. 196) -- გზაზე შენაცვლება წესად ("წესი") არ გვქონდა. 2. სახელი აცა̈̄დი... ზმნის მოქმედებისა, -- გამოცვლა. მახ' ე̄სერ სგა ლიცა̈̄დი ხაკუჩ (ბზ. 412) -- ახალს გამოცვლა უნდაო. ბიბუდ

გეზალს ლჷცემ ქა ლიცა̈დი ადშგურანე (ბქ.) -- ბიბუმ შვილს წყლის გამოცვლა დაუბარა.

- ლიცბურა̈ლი იგივეა, რაც ლიცბუ̄რა̈̄ლი.
- ლიცბურე იგივეა, რაც ლიცბუ̄რე.
- ლიცბუ̄რა̈̄ლი ბზ., ლიცბურა̈ლი ბქ., ლნტ., ლიცბუ̄რა̄ლი ლშხ. -- სახელი აცბუ̄რა̈̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გამოჭრა, დაჭრა. მიშგჳ̂ა დის ხოხალ ლიცბურა̈ლი ლერქჳ̂რე (ბქ. 7) -- დედაჩემმა იცის ტანსაცმლის გამოჭრა ("გამოჭრა ტანსაცმელების").
- ლიცბუ̄რე ბზ., ლშხ., ლიცბურე ბქ., ლნტ. -- სახელი აცბუ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- გამოჭრა. დენა კაბა̈ ლიცბურეს ჴეკჳ̂ეს ლახამითქჳ̂ან (ლნტ. 51) -- გოგო კაბის გამოჭრას უნდა შესჩვეოდა.
- ლიცდუჳ̂ე იგივეა, რაც ლიცჳ̂დე.
- ლიცელ -- სახელი ცელნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გახევა, გახლეჩა, გაპობა. ხოლა ბარდანს ლიცელ ხა̈მთქჳ̂ა (ბქ.) -- ცუდმა ფართალმა გახევა იცის ("სჩვევია").
- ლიცენცქჳ̂ა̈ლ, ლიცენცხჳ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ლიცე̄ნცქჳ̂ა̈̄ლ.
- ლიცერჳ̂ა̈ლი იგივეა, რაც ლიცე̄რჳ̂ა̈̄ლი.
- ლიცერჳ̂ე იგივეა, რაც ლიცე̄რჳ̂ე.
- ლიცეხჳ̂ე იგივეა, რაც ლიცე̄ხჳ̂ე.
- ლიცე̄ნცქჳ̂ა̈̄ლ, ლიცი̄ნცქჳ̂ა̈̄ლ ბზ., ლიცენცქჳ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიცე̄ნცხჳ̂ა̄ლ ლშხ., ლიცენცხჳ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი იცე̄ნცქჳ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {მო}ციცქნა. ლიცენცქჳ̂ა̈ლ ბოფშა̈რს ხა̈მთქჳ̂ახ ლადარალჟი (ბქ.) -- {მო}ციცქნა ბავშვებს სჩვევიათ ჭამის დროს.
- ლიცე̄რჳ̂ა̈̄ლი ბზ., ლიცერჳ̂ა̈ლი ბქ., ლიცე̄რჳ̂ა̄ლი ლშხ., -- სახელი აცე̄რჳ̂ა̈̄ლი... ზმნის

მოქმედებისა, ხლმ. -- მოხალვა. ხამრეშდ ფექს ზუმშ ჟი ლიცე̄რუ̂ა̈̄ლი ხაკუ (ბზ.) -- ღორებისთვის ("ღორების{ა}დ") ფქვილს ცოტათი მოხალვა უნდა.

- ლიცე̄რუ̂ე ბზ., ლშხ., ლიცერუ̂ე ბქ. -- სახელი აცე̄რუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოხალვა. მჷლხა̈რდ ჟ'ა̈ნბინეხ როგუ̂ა̈ ლიცე̄რუ̂ე (ბზ.) -- მულახლებმა დაიწყეს ცერცვის მოხალვა. ძალუს ხოხალ ლელქუ̂ერი ითქიშ ლიცერუ̂ე (ბქ.) -- ძალუმ იცის დასაფქვავი მარცვლის მოხალვა.
- ლიცე̄ხუ̂ე ბზ., ლშხ., ლიცეხუ̂ე ლნტ. -- სახელი აცე̄ხუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაცეხვა; გაფშვნა. სიმინდი შდა̈̄რა̈ლს ქა ლიცე̄ხუ̂ე ხაკუ (ბზ.) -- სიმინდის ტაროებს გაცეხვა უნდა.
- ლიცირა̈ლი იგივეა, რაც ლიცი̄რა̈̄ლი.
- ლიცირე, ლიცირი იგივეა, რაც ლიცი̄რი.
- ლიცი̄ნცქუ̂ა̈̄ლ იგივეა, რაც ლიცე̄ნცქუ̂ა̈̄ლ.
- ლიცი̄რა̈̄ლი ბზ., ლიცირა̈ლი ბქ., ლნტ., ლიცი̄რა̄ლი ლშხ., -- სახელი ა̈ცი̄რა̈̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ფცქვნა. ქ'ა̄თზჷგირ ქართობლი ლიცი̄რა̈̄ლი! (ბზ) -- დაამთავრე კარტოფილის ფცქვნა!
- ლიცი̄რი, ლიცი̄რე ბზ., ლშხ., ლიცირი ბქ., ლიცირე ლნტ. -- სახელი ა̈ცი̄რი/ე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაფცქვნა. ღეჰს ქა ლიცირი ხაკუ (ბქ.) -- დუცს გაფცქვნა უნდა.
- ლიცლაუ̂ა̈̄ლ, ლიცლა̈უ̂ჲე̄ლ ბზ., ლიცლაუ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიცლაუ̂ელ ბქ., ლიცლაუ̂ა̄ლ ლშხ. -- სახელი იცლაუ̂ა̈̄ლ, იცლა̈უ̂ჲე̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- ცილაობა, კამათი, დავა. [და̈უ̂ა̈რდ] ლა̈ჲბინეხ ლიცლაუ̂ალ (ბქ. 27) -- დევებმა დაიწყეს დავა. ჟაბრა̈შ ი ჩუ̂აბრა̈შ ლიცლაუ̂ა̈ლს მაშდ უმანად ესერ ოთცუ̂ირა (ანდ.) -- ზენა-ქვენას (ქარის) ცილაობას მოსავალი გაუნიავებელად დაუტოვებიაო.

- ლიცლე -- სახელი ცილე... ზმნის მოქმედებისა, -- გახევა, გაპობა. ათხე მამჭირ მეგმი ლიცლე (ბზ.) -- ახლა მეზარება ხის გაპობა. კäბი ლიცლე მäდ ათუ̂ანებ (ლნტ.) -- კაბის გახევა არ დავანებე.
- ლიცლჲ̄რე ბზ., ლშხ., ლიცრჲ̄ლე ბზ., ლიცლჲრე ბქ., ლნტ., ლიცრჲლე ბქ., ლიცლჲლე ლნტ. -- სახელი აცლჲ̄რე, აცრჲ̄ლე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {და}გლეჯა, {და}ხევა. ჟალუ̂დ ლიცლჲრე თხერ' ესერ ოხთონა (ანდ.) -- ძაღლისთვის ("ძაღლად") გლეჯა მგელს უსწავლებიაო. ჟელიშ ლიცრჲლეს დემის იშუ̂რიხ ისგეშ (ბქ. 206) -- ძაღლის დაგლეჯას არ იდარდებენ თქვენები.
- ლიცომაუ̂ი იხ. ლიპ̄ჭუ̂ი.
- ლიცო̄ნცე ბზ., ლშხ., ლიცონცე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-აცო̄ნცე, ხ-აცო̄ნცა... ზმნათა მოქმედებისა, -- 1. ჩამოკონწიალება, ჩამოკიდება, "წკიპზე" დაკიდება; მიბნევა, მიკვრა. აშხალჟი ლიცონცე ხäმთქუ̂ახ ჰალäრს (ბქ.) -- ტოტზე დაკიდება სჩვევიათ ციყვებს. 2. თხელი კანის შემოხვევა. 3. შეკოწიწება.
- ლიცროუ̂ǟლ ბზ., ლიცროუ̂äლ ბქ., ლიცუ̂რაუ̂ა̄ლ, ლიცუ̂რაუ̂{ე} ლშხ., ლიცურაუ̂äლ ლნტ., -- სახელი იცროუ̂ǟლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- 1. ცურაობა, ცურვა. მი გეგიდ ამთუ̂ერ ლიცროუ̂ǟლ (ბზ.) -- მე გეგიმ მასწავლა ცურვა. მიშგუ მუს ხოჩა ლიცუ̂რაუ̂{ა̄ლ} ხოხალ (ლშხ.) -- მამაჩემმა კარგი ცურვა იცის. 2. გავლება (წყალში).
- ლიცრჲლე იგივეა, რაც ლიცლჲ̄რე.
- ლიცუäლ, ლიცუუ̂äლ იგივეა, რაც ლიცუ̂ǟლ.
- ლიცუე იგივეა, რაც ლიცუ̂ე.
- ლიცუ̂ǟლ ბზ., ლიცუ̂äლ ბქ., ლიცუäლ ბქ., ლნტ., ლიცუ̂ა̄ლ ლშხ. -- 1. სახელი იცუ̂ǟლ...

ზმნის მოქმედებისა, -- ჩხუბი. [მეზჳ̂ბელა̈რს] ჩიგარ ლიცჳ̂ა̈̄ლ ხა̈̄დხ (ბზ. 22) -- მეზობლებს მუდამ ჩხუბი ჰქონდათ. ლიცუალ ხადხ მიჩა მუხჳ̂ბეს ი მიჩ (ბქ. 87) -- ჩხუბი ჰქონდათ თავის ძმას და მას. 2. სახელი ხ-ეცჳ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა. დიე ლიცჳ̂ა̈̄ლს გეზლი̄რ დე̄შომა იგხოლეხ (ბზ.) -- დედის ჩხუბი შვილებს არასდროს სწყინთ ("ჩხუბს შვილები იწყენენ"). მე̄ჳ̂არ გარჯ ლი ეჩა ლიცჳ̂ა̄ლ (ლშხ. 65) -- ძალიან ძნელია მასთან ("მისი") ჩხუბი. [ბოფშა̈რს] ლიცუა̈ლ ახოჯადხ (ლნტ. 242) -- ბავშვებს ჩხუბი მოუვიდათ. ხჳ̂ა̈ჲდინას ძღჷდ ლიცუჳ̂ა̈ლ იწჳ̂ედი (ლნტ. 67) -- ბევრჯერ დიდი ჩხუბი ხდება. შდრ. ლიყა̈რიე̄ლ.

- ლიცჳ̂ბე ზს., ლშხ. -- სახელი ცჳ̂იბე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ჭრა, {გამო}ჭრა. ლა̈იცას (\ ლა̈ძსას \ ლა̈ძცას) ლაშდბუნაჟი ჯა̈დჩუ ხაკუ ლიცჳ̂ბე (ბზ.) -- საკლავს გამოშიგვნისას მუცელზე გაჭრა უნდა.
- ლიცჳ̂დაჳ̂ი იგივეა, რაც ლიცჳ̂დე.
- ლიცჳ̂დე ზს., ლიცჳ̂დაჳ̂ი, ლიცდჳ̂ე ბზ., ლიცდაჳ̂ი ლშხ. -- სახელი ა̈ცჳ̂დე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაფუჭება. ლეკა̈ბი ლიცჳ̂დე ზარა̈ლ ლი (ბზ.) -- საკაბის გაფუჭება ზარალია. შდრ. ლიფჭა̈ჳ̂ი, ლიდა̄ჳ̂შე.
- ლიცჳ̂დილა̈̄ლ ბზ., ლიცჳ̂დილა̈ლ ბქ., ლიცჳ̂დილა̄ლ ლშხ., ლიცჳ̂ედლა̈ლ ლნტ. -- სახელი იცჳ̂დილა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- წვალება ("ცოდვილობა"). მა̄მ მა̈მჲედა ისგუ ლიცჳ̂დილა̈̄ლი ლისგდი (ბზ.) -- არ შემიძლია შენი საცოდაობის ("ცოდვილობის") ყურება. ხოლ' ა̈დგიჟი ლილზიგა̈ლს ი ლიცჳ̂დილა̈ლს სოზარდ დემთემოშ ოთქა̈ბ (ბქ.) -- სოზარმა თავი ვერსად დააღწია ცუდ ადგილას ცხოვრებას{ა} და წვალებას.
- ლიცჳ̂დილ{ე} -- სახელი ხ-აცჳ̂დილ... ზმნის მოქმედებისა, -- შეცოდება, შებრალება. დემეგ ჯიპირახა მიშგუ ლიცჳ̂დილ? (ბქ.) -- არ აპირებთ ჩემს შეცოდებას?

- ლიცუ̂ე ზს., ლშხ., ლიცუე ბქ., ლნტ. -- სახელი აცუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- აცმა, გაყრა. მიშგუ̂ა ბუბას ხოჩამდ ხოხალ ღენწ̌შიშ ლიცუე (ბქ.) -- ბიძაჩემმა კარგად იცის კავის აწყობა ("გაყრა"). ნესყეჲ ლიცუე მ̈ად ხ̈აჲმედღ̌ნ მეჩის (ლნტ.) -- ნემსის არ შეეძლო მოხუცს.
- ლიცუ̂ედლ̈ალ იგივეა, რაც ლიცუ̂დილ̈̄ალ.
- ლიცუ̂ემ -- სახელი იცუ̂ემ... ზმნის მოქმედებისა, -- ტვირთის აკიდება. ალ მ̈არე ეშ̄ი (ეშ̄იჲ) ლიცუ̂ემს ტუ̄ლი (ბზ. 242) -- ეს კაცი მაინც ითხოვს ("იძახის") ტვირთის მომატებას ("აკიდებას").
- ლიცუ̂ემი იგივეა, რაც ლიცუ̂მი.
- ლიცუ̂ენი, ლიცუ̂იენი იგივეა, რაც ლიცუ̂მენი.
- ლიცუ̂ერ -- სახელი ცუ̂ერნი... ზმნის მოქმედებისა, -- დარჩენა; მიტოვება. გიგუ̂ე̄შხ̈ანქა ლიცუ̂ერ მახე̄რა (ბზ.) -- გიგოსგან მწყინს მიტოვება.
- ლიცუ̂მი ზს., ლიცუ̂მენი ბზ., ლიცუ̂ენი, ლიცუ̂იენი ლშხ., ლიცუ̂ემი ლნტ. -- სახელი აცუ̂მი, აცუ̂მენი... ზმნათა მოქმედებისა, -- წასმა; {გა}ლესვა. ალჲ̈არს ფერლე ლიცუ̂მენ̄ინქა მ̈ამგუ̂ეშ ხოხახ (ბზ.) -- ამათ ფერუმარილის ("ფერების") წასმის მეტი არაფერი იციან. მახან მაკუ ქორა ჭუ̂̈ადი ლიცუ̂ემი (ლნტ.) -- ხელახლა მინდა სახლის კედლის გალესვა.
- ლიცუ̂რაუ̂̈ალ იხ. ლიცურაუ̂{ე}.
- ლიცუ̂რე -- სახელი ხ-აცუ̂რე/ცუ̂ირე... ზმნათა მოქმედებისა, -- დატოვება, მიტოვება; შერჩენა. ხეხუ̂ი ლიცუ̂რეს მ̈̄ამ ხაყა (ბზ.) -- ცოლის მიტოვება არ ვარგა. მარემ ქუნემ ლიცუ̂რე ჩუ როქ ხ̈ამედა (ბქ. 9) -- კაცის{თვის} სულის შერჩენა შემიძლიაო. ნ̈აწეუ̂̈არი ლიცუ̂რე შკუ̂ირ ლი (ლნტ. 53) -- შესაწევრის შერჩენა სირცხვილია.
- ლიცუ̂რუნე ზს., ლშხ., ლინცრუნე ლნტ., კაუზატ. -- სახელი ხ-̈აცუ̂რუნე... ზმნის

მოქმედებისა, -- დატოვებინება. ქუ̂ითს ჟ'ესჳი̄დჴ ი ნა̈ქუ̂თა̈რი ლიცუ̂რუნე ლახკაფუ̂ნეჴ (ბზ.) -- ქურდს მიუსწრეს და ნაქურდალის დატოვებინება აიძულეს. ნაცხუ̂აპიშ ჩუ ლიცუ̂რუნე გუნ შგურდ ხებჟჷნჴ (ბქ.) -- მოტაცებულის დატოვებინება დიდ სირცხვილად მიაჩნდათ.

- ლიცქეფ1 -- სახელი ცქეფნი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გასკდომა; გაწყდომა. ბიშტუ̂იშ ლიცქეფ ლემყა̈ლ ლი (ბქ.) -- ბუშტის გასკდომა საშიშია. წიკა̄ნტი ლიცქეფ (ლშხ.) -- ნაწლავის გასკდომა. 2. წასკდომა (სიცილისა, ცრემლისა...). ჴა̈ლხისგა ლი̄ცუ̂ი ლიცქეფ შგუ̂ირ ლი (ბზ.) -- ჴალხში სიცილის წასკდომა სირცხვილია. შდრ. ლითხერ.
- ლიცქეფ2 იხ. ლიცქფე.
- ლიცქფე ზს., ლშხ., ლიცქეფ2 ლნტ. -- სახელი ცქიფე... ზმნის მოქმედებისა, -- გარღვევა; ჩაშლა. ეჯამა̈გ მა̄რე ლჷგ, ე მე̄რმათე ქა ლი̄ზი (ქა ლიცქფე) გარჯ ი̄რა (ბზ.) -- იმდენი ჴალხი ("კაცი") დგას, რომ მეორე მჴარეს ("მეორისკენ") გასვლა ("გარღვევა") ძნელი იქნება. ჭყინტს ჴალხი ლიცქფე გარჯ ხა̄რ (ლშხ.) -- ბიჭს ჴალხის გარღვევა უჭირს ("გარჯა აქვს").
- ლიცყა̈ნი ზს., ლნტ., ლიცყანი ლშხ. -- სახელი აცყა̈ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- კარის (ურდულით ან სხვა რამით) დაკეტვა; დაგმანვა. ჯუ̂ინალდ ხემთქუნჴ ყორრე ლეჯუ̂რა̈ნიშუ̂ ლიცყა̈ნი (ბქ.) -- ძველად სჩვეოდათ კარების ურდულით დაკეტვა.
- ლიცყე იგივეა, რაც ლიცყე̄ნი.
- ლიცყერა̈ლ იგივეა, რაც ლიცყე̄რა̈̄ლ.
- ლიცყერი იგივეა, რაც ლიცყე̄რე.
- ლიცყე̄ნი ბზ., ლიცყე{ნი} ქს. -- სახელი ჴ-აცყენი... ზმნის მოქმედებისა, -- დარჭობა, ჩარჭობა, ჩასობა. ჷარდანს ჴოჩა̄მდ ჴაკუ ლიცყე (ლშხ.) -- სარს ("ჴარდანს") კარგად უნდა დარჭობა.

- ლიცყე̄რჳ̄ლ ბზ., ლიცყერჳ̈ლ ბქ., ლნტ., ლიცყე̄რჳ̄ლ ლშხ. -- სახელი იცყე̄რჳ̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ძრომა, ძრომიალი (ხვრელებში). ჟიდ მოშ ӓხბინ ლიცყე̄რჳ̄ლ! (ბზ.) -- კიდევ დაიწყე ძრომიალი!
- ლიცყე̄რე ბზ., ლშხ., ლიცყერი, ლიცგყერი ბქ., ლიცყგრე ლნტ. -- სახელი აცყე̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაცობა, გარჭობა, გაყრა; ძრომა, გაძვრენა. ჰარყი შედს ბეგიდ ლიცყე̄რე ხაკუ (ბზ.) -- არაყის ჭურჭელს მაგრად უნდა დაცობა.
- ლიცცხვ̂ნე -- სახელი აცცხვ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეჩუჩხურება, შეკეთება (ცეცხლისა). ლემასგუ̂ ლიცცხვ̂ნე ხაკუ აშგარ (ბქ.) -- ცეცხლს ხშირად უნდა შეკეთება. გადატ. გამოფხიზლება; წაქეზება, შეფუცხუნება. გუ̂იმӑკუ̂შӑრს \ გუ̂იკუ̂ӓშუ̂ӑ̄რს ქა ლიცცხვ̂ნე ხოსგუუ̂ (ბზ.) -- გულგატეხილს წაქეზება რგებს ("უხდება, შვენის"). დგბჟი მარა ლიცცხვ̂ნე ხოსგუ (ბქ.) -- წყნარ ("მუდო") კაცს შეფუცხუნება უნდა ("უხდება").
- ლიცხამპე იგივეა, რაც ლიცხӑ̄მპე.
- ლიცხანე იგივეა, რაც ლიმცხӑ̄ნე.
- ლიცხӓნე1 იგივეა, რაც ლიცხნე.
- ლიცხӓნე2 იგივეა, რაც ლიმცხӑ̄ნე.
- ლიცხӑ̄მპე ბზ., ლშხ., ლიცხამპე ბქ., ლიცხპӓნი ლნტ. -- სახელი აცხӑ̄მპე... ზმნის მოქმედებისა, -- განასკვა. ქიპე ლიცხӑ̄მპე მაჩე̄ნӑ̄მდ მიხალ (ლშხ.) -- ძაფის განასკვა საუკეთესოდ ვიცი. შდრ. ლიცხპე2.
- ლიცხӑ̄ნე იგივეა, რაც ლიმცხӑ̄ნე, ლიცხნე.
- ლიცხემ -- სახელი იცხემ... ზმნის მოქმედებისა, -- გაზრდა, მატება. ისგუ ლიცხემ ჟიუ̂ ამჰე̄ნა! (ბზ.) -- შენი გაზრდა მომსწრებოდეს! ალ ბალახ ნამშაუ̂ს ლიცხემს დე̄მ ხამბე (ლშხ.,

ხორ. 4) -- ეს ბალახი მოსავალს ("ნამუშევარს") გაზრდას არ ანებებს. [ჲერქედას] ხოჩა ლირდე-ლიცხემ ათოჯიდახ (ლნტ. 192) -- ორივეს კარგი ცხოვრება (ყოფა-მატება) გაუტარებია{თ}.

- ლიცხემდჾლ იგივეა, რაც ლიცჯემდჾლ.
- ლიცხენჾლ იგივეა, რაც ლიცხე̄ნიე̄ლ.
- ლიცხენე, ლიცხენი იგივეა, რაც ლიცხე̄ნე.
- ლიცხეჰ1 -- სახელი ხ-ჾცხიჰ... ზმნის მოქმედებისა, -- შემორტყმა (ალყისა), შემოვლა, გარს შემოხვევა. შდაუ̂ლჾრს მურყუ̂მალე გირკიდ ლიცხეჰ ხალჾტხ (ბზ.) -- მერცხლებს კოშკების ირგვლივ ფრენა ("შემოვლა") უყვართ. ჟ'აშჟანდა ცხეკი ლიცხეჰ (ბზ.) -- მომწყინდა ტყის შემოვლა. ბობში̄ლდ ქორა ლიცხეჰ \ ლიცხჰე ენბინე (ლშხ.) -- ბავშვმა სახლის ირგვლივ შემოვლა დაიწყო. სახელი ხ-ეცხჰენი ზმნის მოქმედებისა. კუმში ლათხჾლს ჩი ლადეღ ცხეკრე ქა ლიცხეჰ გუნ გარჯ ლი (ბზ.) -- საქონლის ძებნისას ყოველდღე ტყეების შემოვლა ძალიან ძნელია.
- ლიცხეჰ2, ლიცხჰენი -- სახელი ცხეჰნი... ზმნის მოქმედებისა, -- განასკვა (ძაფისა). ბეგიდ ლჲშდრჾნ ქიჰს ლიცხეჰ ხჾმთქუ̂ა (ბზ.) -- მაგრად დაძახულ ძაფს განასკვა სჩვევია.
- ლიცხეჰ3 -- სახელი ცხეჰნი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეკრთომა. ამის ლაუ̂ჟაისგა ლიცხეჰ ხჾმთქუ̂ა (ბქ.) -- ამას ძილში შეკრთომა სჩვევია.
- ლიცხე̄ნე ბზ., ლშხ., ლიცხენი ბქ., ლიცხენე ლნტ. -- სახელი იცხე̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ვარცხნა. დი̄ნად ფათუ̂რე ლიცხე̄ნე ჾნბინე (ბზ.) -- გოგომ თმ(ებ)ის ვარცხნა დაიწყო.
- ლიცხე̄ნიე̄ლ ბზ., ლიცხე̄ნჲელ ლშხ., ლიცხენჾლ ბქ., ლნტ. -- სახელი იცხე̄ნიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ვარცხნა. ნჾბოზს მჾმ შიდ ლიცხე̄ნიე̄ლ (ბზ.) -- საღამოს არ შეიძლება

ვარცხნა.

- ლიცხიდჵლ იგივეა, რაც ლიცხიდჵლ.
- ლიცხიდე იგივეა, რაც ლიცხიდე.
- ლიცხიდჵლ ბზ., ლიცხიდჵლ ბქ., ლნტ., ლიცხიდჵლ ლშხ. -- სახელი იცხიდჵლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {და}წუნება, ძრახვა. ლიცხიდჵლ მაჰენ ესერ გარჲ ლი (ანდ.) -- {და}წუნება ყველაზე ადვილიაო ("ნაკლებად ძნელიაო").
- ლიცხიდე ბზ., ლშხ., ლიცხიდე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ოცხიდე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაწუნება, დაძრახვა; დაშლა, შარის მოდება. ეჲჲარე ლიცხიდე მჷმ მეკუჴდ (ბზ.) -- იმათი შარის მოდება არ მინდოდა.
- ლიცხკე ბზ., ქს. -- სახელი ხ-ოცხკე... ზმნის მოქმედებისა, -- გამოთხრა (თვალისა). თემი ლიცხკეს სგა ჲჵრ ლჵჲცუირე?! (ბზ.) -- თვალის გამოთხრას ვინ შეირჩენს?! შდრ. ლიხჾე.
- ლიცხკგრე ბზ., ლშხ., ლიცხკგრე ბქ., ლნტ. -- სახელი იცხკგრე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დათხრა (თვალებისა). ხუჴჲ ლიგუნის თერლე ლიცხკგრე ხოხა (ბზ.) -- ბევრმა ტირილმა თვალების დათხრა იცის.
- ლიცხმჵლ ბზ., ლიცხმჵლ ბქ. -- სუფრის ალების დრო. უჴზ ჩუჲ ჴდჰჵნ ტაბგი ლიცხმჵლუ (ბზ. 290) -- ყურძენიც (ვაზიც) დამწიფდა სუფრის ალების დრომდე.
- ლიცხნე ზს., ლშხ., ლიცხჵნე ბზ., ლიცხჵნე ლნტ. -- სახელი ხ-ეცხნი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მიჩვევა. სჵუთე ლიცხნე მი მჷმ მეკუჴდ (ბზ.) -- "სავეთში" (ჩრდილო კავკასიელ თურქულენოვან ხალხთა საცხოვრისში) მიჩვევა მე არ მინდოდა. 2. ჩაცივება, ჩაჟინება, აკვიატება; გადაჭარბება. აშხუ ამბუი ლიცხჵნე ხოხა გიგოს (ბზ.) -- ერთი სიტყვის ("ამბის") აკვიატება იცის გიგომ.

- ლიცხო̄რპე ბზ., ლშხ., ლიცხორპე ბქ., ლიცხორპი ლნტ. -- სახელი ხ-აცხო̄რპე... ზმნის მოქმედებისა, -- შემოხვევა. ბიბუს ხოჩამდ ხოხალ ჯარდანჟი ლებია̈შ ლიცხორპე (ბქ.) -- ბიბუმ კარგად იცის ხარდანზე ლობიოს შემოხვევა.
- ლიცხპა̈ნი იგივეა, რაც ლიცხა̄მპე, ლიცხპე2.
- ლიცხპე1 ზს., ლშხ., -- სახელი ხ-ა̈ცხპე... ზმნის მოქმედებისა, -- გარშემოვლა. ლეგმერდა ბეფშუ̂ს ჯგგრა̈̄გი ლიცხპე ოთპ̄ირეხ (ბზ.) -- ავადმყოფ ბავშვს წმინდა გიორგის (ეკლესიის) გარშემოვლა დაუპირეს. ისგუ̂ი სოფლიშ სგა ლიცხპე მეკუ̂ად, მარე დეშ ოთჰი (ლხმ.) -- სოფელში უნდა შემომეტარებინე ("შენი სოფლის გარშემოვლა მინდოდა"), მაგრამ ვერ მოვიცალე.
- ლიცხპე2 -- სახელი ცხიპე, ცხჷპე... ზმნათა მოქმედებისა, -- გამოსკვნა. დადას ხამარჯუ̂ ნეუ̂ანიშ ლიცხპე (ბქ.) -- ბებიას ემარჯვება კანაფის ძაფის გამოსკვნა.
- ლიცხპენი იგივეა, რაც ლიცხეპ2.
- ლიცხრე ბზ., ქს., ლიცხრი ბქ. -- სახელი ა̈ცხრე... ზმნის მოქმედებისა, -- გარკვევა. იმედ მა̄მა ხა̄რხ ლიცხრე̄შ (ბზ. 440) -- იმედი არა აქვთ გარკვევის{ა}. ტკიც ი ბა̈ქ უ̂ელთე ლიცხრის ესერ ოხჯიდა (ანდ.) -- მართალი და ტყუილი (ველზე საჯაროდ) გარკვევას გამოუმჟღავნებიაო.
- ლიცხრილი იგივეა, რაც ლიცხრჷლი.
- ლიცხრჷლი ბზ., ლნტ., ლიცხრილი ბქ., ლიცხრილე ლშხ. -- სახელი აცხრჷლი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გაცხრილვა. დედეს ხოჩა̄მდ ხოხა კაკლა ლიცხრილე (ლშხ.) -- დედამ კარგად იცის მარცვლის გაცხრილვა. 2. ბქ. გაცრა. უ̂ედდ გარ მოშ ადუ̂ლი ფექიშ ლიცხრილი -- ძლივსღა დავამთავრე ("მოვილიე") ფქვილის გაცრა.

- ლიცხტე ზს., ლიცხჳ̂ტე ლხმ., ლიცხტენი ზს., ლშხ., ლიცხა̈ტი ლნტ. -- სახელი ხ-აცხტე{ნი}... ზმნის მოქმედებისა, -- ყელში გადაცდენა; გაჩხერა. ჩქა̈რდ ლაზობჟი ლეზჳ̂ებს ლიცხტენი ხოხალ (ბზ.) -- ჩქარა ჭამის დროს საჭმელმა ყელში გადაცდენა იცის ("საჭმელს... სჩვევია"). სახელი ხ-ეცხტი, ხ-ეცხტენი... ზმნათა მოქმედებისა. დჷთხელ ლეზებს ლიცხჳ̂ტე ხოხრა ხა̈მთქჳ̂ა (ლხმ.) -- თხელმა საჭმელმა ყელში გაჩხერა ნაკლებად იცის.
- ლიცხუნე ზს., ლშხ. -- სახელი ხ-ოცხუნე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჩხვლეტა; გაღიზიანება. ქა ხა̄რ ალემაგ ლიცხუნე (ლშხ.) -- ეყოფა ამდენი ჩხვლეტა.
- ლიცხურკჳ̂ი̄ნე ბზ., ლშხ., ლიცხურკჳ̂ინე ბქ., ლნტ. -- სახელი აცხურკჳ̂ი̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოხრაკვა, მოხრუკვა; მოხალვა. მაჲ მადილ ი̄რა ათხე ამშა ხოჩა̄მდ ლიცხურკჳ̂ი̄ნე! (ლშხ.) -- რა მადლი იქნება ახლა ამის კარგად მოხრაკვა!
- ლიცხჳ̄ტე ბზ., ლშხ., ლიცხუტე ბქ., ლნტ. -- სახელი იცხჳ̄ტე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მშვილდ-ისრის მოზიდვა, მოჭიმვა. ალე ცჷლჷკმატს ბჷგიდ ლიცხჳ̄ტე ესსკუა (ლშხ.) -- ამ მშვილდ-ისარს მოუხდება მაგრად მოზიდვა. 2. ზს. გაქანება, გაქცევა, გაჭენება. 3. აყუდება.
- ლიცხჳ̂ა̈პი იგივეა, რაც ლიცხჳ̂პი1.
- ლიცხჳ̂დე -- სახელი ცხჳ̂იდე... ზმნის მოქმედებისა, -- წყლის გადაკეტვა, შეწყვეტა. ლაჰრა̈ყჟი ლიცი ლიცხჳ̂დე ლეჰრა̈ყის ჩჳ̂აფჭა̈ჳ̂ი (ბზ.) -- არაყის გამოხდისას წყლის შეწყვეტა საარაყე მასალას აფუჭებს.
- ლიცხჳ̂ლა̄̆ლი ბზ., ლიცხჳ̂ლა̈ლი ბქ., ლნტ., ლიცხჳ̂ლა̄ლი ლშხ. -- სახელი აცხჳ̂ლა̄̆ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {მო}ტრუსვა. ქჳ̂ერწილიშ ქათლა̈რს აცხჳ̂ლა̈ლიხ ხეხჳ̂ა̈რ (ბქ.) -- საქორწილო ("ქორწილის") ქათმებს ტრუსავენ ქალები ("ცოლები").

- ლიცხუ̂ლე ზს., ლნტ., ლიცხუ̂ლი ლშხ. -- სახელი აცხუ̂ლე... ზმნის მოქმედებისა, -- შეტრუსვა, მოტრუსვა. ღოლაქა̈შ თხუმ ჟი ლიცხუ̂ლე ხაკუ (ბქ.) -- ცხვრის თავს მოტრუსვა უნდა.
- ლიცხუ̂პენი იგივეა, რაც ლიცხუ̂პი1.
- ლიცხუ̂პი1 ზს., ლიცხუ̂პი̄ნე ბზ., ლშხ., ლიცხუ̂პენი ლშხ., ლიცხუ̂ა̈პი ლნტ. -- სახელი იცხუ̂პი, იცხუ̂პი̄ნე... ზმნათა მოქმედებისა, -- მოტაცება (ქალისა). მეხარ ზურა̄ლა ლიცხუ̂პენი ხაკუხ (ლშხ.) -- ხვალ ქალის მოტაცება უნდათ. ზურალ̈ ლიცხუ̂ა̈პის შუ̂ა̈ნს ხოლა გუ̂ეშ ხაჭიმ (ლნტ. 48) -- ქალის მოტაცებას სვანეთში ცუდი საქმე მოჰყვება.
- ლიცხუ̂პი2 -- გაშიშვლება, ამოწვდა (ხმლისა, დანისა...). ხოლა̄ლს ჩი̄ღად გა̈ჩრე ლიცხუ̂პი ხა̈მთქუ̂ახ (ბზ.) -- ცუდ ადამიანებს (ცუდებს) ყველაფერზე დანის დაძრობა (შიშვლება) სჩვევიათ.
- ლიცხუ̂პი̄ნე იგივეა, რაც ლიცხუ̂პი.
- ლიცხუ̂ტე იგივეა, რაც ლიცხტე.
- ლიცკემდა̄ლ, ლიცხემდა̄ლ ბზ., ლიცკომდ{ა̈ლ} ბქ. -- სახელი იცკემდა̄ლ ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- მშვილდ-ისრის სროლა, მშვილდოსნობა. მეჰად ლიცკ/ხემდა̄ლ ია̈რს ხასმა? (ბზ.) -- ყოველთვის მშვილდოსნობა ვის გაუგონია? ბოფშა̈რდ ლიცკომდ{ა̈ლ} ადბინეხ (ბქ.) -- ბავშვებმა მშვილდოსნობა დაიწყეს. ნალუ̂ჟურგეზალდ ოხბინე ლიცკომდ (ჯანუ̂ემ გუ̂ერა) (ბქ. 256) -- ვაჟიშვილმა დაუწყო ისრის სროლა ხარის ტყავს.
- ლიცგრცა̈უ̂ი ზს., ლიძგრცა̈უ̂ი ბზ., ლიცგრცაუ̂ი, ლიძგრცაუ̂ი ლშხ., ლიცარცა̈უ̂ი, ლიძგრცა̈უ̂ი ლნტ. -- სახელი აცგრცა̈უ̂ი, აძგრცა̈უ̂ი... ზმნათა მოქმედებისა, -- გაძარცვა. მა̈ჲ ჯა̄რ ალღარე ლიცგრცა̈უ̂ი? (ბზ.) -- რად გინდა ამათი გაძარცვა?

- ლიცჷყერი იგივეა, რაც ლიცყე̄რე.
- ლიცჷხ -- სახელი ხ-ოცჷხ... ზმნის მოქმედებისა, -- ცოდნა; დამახსოვრება; გულვება. ჩი̄მე ლიცჷხ მა̄მ ხოჩა (ლშხ.) -- ყველაფრის ცოდნა არ არის კარგი ("არ სჯობს"). შდრ. ლიხა̈ლ, მახალ.
- ლიძარცა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიძჷრცა̈უ̂ი.
- ლიძგა̈რი იგივეა, რაც ლიძგრი.
- ლიძგა̈̄რჲე̄ლ ბზ., ლიძგჷრელ ბქ., ლიბურჯიე̄ლ ლშხ., ლიბურჯიელ ლნტ. -- სახელი იძგა̈̄რჲე̄ლ, იბურჯიე̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- რქენა; ჭიდილი (ხარებისა). კა̈ნს ლიძგა̈რიელ ხოხალ (ლნტ.) -- ხარმა რქენა იცის. კანარე ლიბურჯიელ ხოჩა ლესგდი ლი (ლშხ.) -- ხარების ჭიდილი კარგი საცქერია.
- ლიძგერ -- სახელი ხ-ეძგრენი, ხ-ოძგრენი... ზმნათა მოქმედებისა, -- {და}ძგერება, {და}ჯახება. ლუ̂აშს კოჯი ლიძგერ ხეკუ̂ად (ლშხ.) -- ჯიხვს კლდის დაჯახება უნდოდა.
- ლიძგრი ზს., ლშხ., ლიძგა̈რი ლნტ. -- სახელი ხ-ა̈ძგრი... ზმნის მოქმედებისა, -- ძგერება, ტაკება, ჩარტყმა, დაჯახება; ჩხვლეტა. თა̈მბილს მა̄მ ხოცხა̈̄ნ გა̈ჩა̈ ლიძგრი (ბზ.) -- თამბილს არ უნდოდა ("ერჩია") დანის ჩარტყმა.
- ლიძგრი̄ნე ბზ., ლიძგრჷ̄ნე1 ბზ., ლიძგრჷნე1 ბქ., ლნტ., ლიძგრუნე, ლიძგრუნა̈̄უ̂ნე ბქ., -- სახელი ხ-აძგრი̄ნე, ხ-ოძგრჷ̄ნე... ზმნათა მოქმედებისა, -- ძგერება, დაჯახება, ჩხვლეტა. ოხბინეხ და̈̄უ̂ს მახთი ლიძგრჷნე (ბზ.) -- დაუწყეს დევს მახათის ჩხვლეტა.
- ლიძგრჷ̄ნე2 ბზ., ლშხ., ლიძგრჷნე2 ბქ. -- სახელი აძგრჷნე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}ტენა, {და}ტკეპნა; მიძლომა, მისკდომა. სების ქართობილშუ̂ ტომრია̈ლე ჟი ლიძგრჷნე ხეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- სების ტომრების კარტოფილით გატენა უნდოდა.

- ლიძგჳ̄მბა̈̄ლ ბზ., ლიძგუმბა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიძგუმბელ ბქ., ლიძგჳ̄მბა̄ლ ლშხ. -- სახელი იძგჳ̄მბა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გაწევ-გამოწევა, გაქაჩვა, ჯაჯგური, ძიძგილაობა. ბოფშა̈რს ლიძგუმბა̈ლ ხა̈მთქჳ̂ახ (ბქ.) -- ბავშვებს ძიძგილაობა სჩვევიათ. ჯანდ ლიძგჳ̄მბა̄ლ ენბინე (ლშხ.) -- ხარმა გაწევ-გამოწევა დაიწყო.
- ლიძგჳ̂ბე -- სახელი ძგჳ̂იბე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. გაგლეჯა, გაწყვეტა, გახეთქვა. თაკჳ̂ა̈შ ლიძგჳ̂ბე მეკჳ̂ად (ბქ.) -- თოკის გაგლეჯა მინდოდა. და̄ჳ̂ს ხეკჳ̂ად ჯაჭჳ̂ი ლიძგჳ̂ბე (ლშხ.) -- დევს უნდოდა ჯაჭვის გაწყვეტა. 2. ჩანგრევა. თათრა̈ლს ბოგა̈შ ჩუ ლიძგჳ̂ბე ხეკჳ̂ა̈დხ (ბქ.) -- თათრებს ხიდის ჩანგრევა უნდოდათ.
- ლიძგ{ჳ̂}ბჳ̄რე ბზ., ლშხ., ლიძგ{ჳ̂}ბურე ბქ., ლნტ. -- სახელი აძგ{ჳ̂}ბჳ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დაწყვეტა. თეკჳ̂არე ლიძგჳ̂ბჳ̄რე მიშგჳ̂ი გჳ̂ეშ მა̄ ლი (ლშხ.) -- თოკების დაწყვეტა არ არის ჩემი საქმე.
- ლიძგჳ̂ებ -- სახელი ძგჳ̂ებნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გასკდომა, გაწყდომა, ჩაწყდომა. თაკჳ̂ა̈შ ლიძგჳ̂ებ დეშ ა̈ხჳ̂იბჟ (ბქ.) -- თოკის გაწყდომა ვერ გავიგე. გიმე ლიძგჳ̂ებ მიცხან ალ გჳ̂ეში ლიჩომს (ლშხ.) -- მიწის გასკდომა მერჩია ამ საქმის გაკეთებას.
- ლიძგჳრელ იგივეა, რაც ლიძგჳ̄რჲე̄ლი.
- ლიძენი იგივეა, რაც ლიძჰენი.
- ლიძიენი იგივეა, რაც ლიძჰენი.
- ლიძჲენი იგივეა, რაც ლიძჰენი.
- ლიძსენი იგივეა, რაც ლიძჰენი.
- ლიძჳ̂ირე იგივეა, რაც ლიძჳ̂რე.
- ლიძჳ̂რე ზს., ლშხ., ლინძჳ̂ირე ლნტ. -- 1. სახელი ა̈ძჳ̂რე... ზმნის მოქმედებისა, --

გაძვირება. ლიძჟ̂რე მეკჟ̂ად ალ საქმე̄შ (ლშხ.) -- გაძვირება მინდოდა ამ საქმის{ა}. 2. სახელი იძჟ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- თ̈ში ლინძჟ̂რე შჟ̂̈ნს დესა ლჷმარ (ლნტ.) -- ყველი სვანეთში არ გაძვირებულა ("ყველის სიძვირე არ ყოფილა").

- ლიძლირ ქს. -- სახელი იძლრი ("ხველდება")... ზმნის მოქმედებისა, -- სველება. ტებდი ლიცისა მ̈ტყი ლიძლირ \ ლიძლრე ხოლა ლი (ლშხ.) -- თბილ წყალში მატყლის {და}სველება ცუდია.
- ლიძლრე ქს. -- სახელი აძლრე ("ასველებს")... ზმნის მოქმედებისა, -- დასველება. ალეს ხოჩ̈̄მდ ხაკუჩ ლიძლრე (ლშხ.) -- ამას კარგად უნდა დასველება. შდრ. ლიჟრე.
- ლიძლჟ̂დე/ი იგივეა, რაც ლიძლჷ̂̄დე.
- ლიძლჷ̂̄დე ბზ., ლშხ., ლიძლჟ̂დე ბზ., ლშხ., ლიძლჟ̂დი ბქ., ლიძლჷდე ლნტ. -- სახელი აძლჷ̂̄დე, აძლჟ̂დე... ზმნათა მოქმედებისა, -- გაზვიადება, გადიდება. ალ ზურ̈̄ლს ხალ̈ტ გჟ̂ეში ლიძლჷ̂̄დე (ბზ.) -- ამ ქალს უყვარს საქმის გაზვიადება ("გადიდება").
- ლიძჰენი, ლიძსენი, ლიძ{ჲ}ენი ბზ., ლიზჰენი, ლიზ{ჲ}ენი, ლიჲსენი ზს., ლიძიენი ქს., ლიძჲენი ლშხ., ლიძიენი, ლიზჲენი ლნტ. -- სახელი ̈ძჰენი, ̈ძ{ჲ}ენი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაკვლა. (ალექსის) დოხტურდ გიცრი ლიძჰენი ხაშგჟ̂მინ (ბზ. 57) -- ალექსის ექიმმა ვერძის დაკვლა სთხოვა. გჟ̂ი ლიძჰენის ხაყლე (ბზ. 342) -- გული დაკვლას ეუბნება. ჯანჟ̂ემ ლიჲსენი ხერასშჟ̂ ხარხ (ბქ. 6) -- ხარის დაკვლა რიგრიგობით იციან. მ̈̄ შიდ მიშლადლურ ეჩა ლიძჲენი (ლშხ. 9) -- კვირა დღის გარდა იმის დაკვლა არ შეიძლება. ქათლ̈ ლიზჲენი გჟ̂აკუ (ლნტ. 39) -- ქათმის დაკვლა გვინდა. კალანდას ხოხალხ ხ̈მი ლიძიენი (ლნტ.) -- ახალ წელს იციან ღორის დაკვლა.
- ლიძგრც̈ჟ̂ი იგივეა, რაც ლიცგრც̈ჟ̂ი.

- ლიწაბურე იგივეა, რაც ლიწბჷ̄რე.
- ლიწამპული ბქ., ლნტ. -- სახელი წამპული, წამპჷ̂ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- წივწივი. ნა̈წლურ წიწილჲ ლიწამპული მა̈დ ხეკჷ̂ეს აჯასგმდეს (ლნტ. 69) -- უზმოზე წიწილის წივწივი არ უნდა მოგესმას. შდრ. ლიწგრპგნი.
- ლიწა̈̄ნე ბზ., ლშხ., ლიწანე ბქ., ლნტ. -- სახელი აწა̈̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- {ამო}გლეჯა, მოწიწკნა. ლახჷ̂ბად [ღედრემ] ლიწანე ლა̈ჲბინეხ (ბქ. 249) -- ძმებმა მუხუდოს ამოგლეჯა დაიწყეს.
- ლიწბჷ̄რე ბზ., ლშხ., ლიწბურე ბქ., ლიწაბურე ლნტ. -- სახელი იწბჷ̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაპარსვა. მიშგჷ̂ი ბაბას ჩაჩი ლიწბჷ̄რე მა̈̄მ ხალტჷ̄ნ (ლშხ.) -- ბაბუაჩემს ("ჩემს ბაბუას") წვერის გაპარსვა არ უყვარდა.
- ლიწდა̈̄ლ, ლიწჷ̄დურა̈̄ლ ბზ., ლიწდა̈ლ ბქ., ლიწდა̈̄ლ ლშხ., ლიწედა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ეწდა̈̄ლ, იწედურა̈̄ლხ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- ნახვა, შეხვედრა. დემჲაქ ლიწდა̈ლ ა̈თმარჯუნხ (ბქ.) -- შეხვედრა არ გამოუვიდათ. ლეგლირდჷ̄მი ლიწდა̈̄ლ (ლშხ.) -- ავადმყოფის ნახვა. იხმარება გამოთქმაში მიჟე ლიწდა̈̄ლ -- მზის ამოსვლის დრო. მიჟე ლიწდა̈̄ლს მჷ̄(\ მჷ̄ჲ) ჟ'ოხგა (ბზ.) -- მზის ამოსვლისას მეც ავდექი. მეთხჷ̂ა̈რ მგჟემ ლიწდალდ ლა̈თხჷ̂არ კოჯა̈რისგა ა̈რი (ბქ. 83) -- მონადირე მზის ამოსვლამდე სანადირო კლდეებშია. მგჟემ ლიწდა̈ლჟი შიშდხი ქა ხოფხჟეხ კალჷ̂ს (ბქ. 230) -- მზის ამოსვლისას მალე გაშლიან კალოს.
- ლიწე ზს., ლიწჷ̄ნე ბზ., ლიწე{ნე} ლნტ., ლიწეჲ ლშხ. -- სახელი ხ-ეწჷ̄ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- მიშველება, დახმარება, შეწევნა. ლიწეჲ მა̈̄მა ესწჷ̄ხჷ̄ნდახ [მუ-გეზალს] (ლშხ. 71) -- მიშველება არ დასჭირდათ მამა-შვილს.

- ლიწედ -- სახელი ხ-ეწად... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ნახვა, შეხედვა, ცქერა, ყურება. ცხჳ̂ითა̈გნს ათჩო̄ნდა ბო̈ფში ლიწედ (ბზ. 375) -- ცხვითაგნს გაუხარდა ბავშვის დანახვა. ლიწედ ესერ ასწჳ̂ა̈მ ლი ი ლითერ -- უჰიალდ (ანდ.) -- ნახვა ერთ წამსაა და გაცნობა -- აუჩქარებლადო. ქიჳ̂ი ლიწედი̄ მა̄ ხოცხახ მე̄რმახენქა (ლშხ. 7) -- ყველის კვერს სხვას არ ანახვებენ ("კვერის ნახვაც არ ურჩევნიათ სხვისგან"). მიჩ ლოქ ხაკუ მინე მეფეჲ ლიწედ (ლნტ. 237) -- მე მინდა თქვენი მეფის ნახვაო. იხმარება გამოთქმაში მიჟე ლიწედ -- მზის ამოსვლა. მიჟე ლიწედდ ხჳ̂ა̈ჲ დჳ̂რე ასა̈დ (ლნტ.) -- მზის ამოსვლამდე დიდი ("ბევრი") დრო დარჩა.
- ლიწედა̈ლ იგივეა, რაც ლიწდა̈̄ლ.
- ლიწერა̈ლ იგივეა, რაც ლიწრა̈̄ლ.
- ლიწე̄დურა̈̄ლ იხ. ლიწდა̈̄ლ.
- ლიწე̄ნა̈̄ლ ბზ., ლიწენა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიწე̄ნა̄ლ ლშხ. -- სახელი ხ-ეწე̄ნა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- მიშველება, დახმარება, გამოქომაგება. მა̄მ ხემჲე̄დიხ ლიწე̄ნა̈̄ლ ხელწიფი ხეხჳ̂მიშ (ბზ. 344) -- არ შეეძლებათ გამოქომაგება ხელმწიფის ცოლის{ა}.
- ლიწე̄ნე იგივეა, რაც ლიწე.
- ლიწე̄ქჳ̂ე ბზ., ლშხ., ლიწექჳ̂ე ბქ., ლიწექჳ̂{ე} ლნტ. -- სახელი წე̄ქჳ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- დაწვეთება, წვეთა. წიქჳ̂იშ ლიწექჳ̂ს მიჩა ჰერ ხულჳ̂ე (ბქ.) -- წვეთის დაწვეთებას თავისი ხმა აქვს. კოჯხენქა ნიცდ ენბინე ლიწე̄ქჳ̂ე (ლშხ.) -- კლდიდან წყალმა დაიწყო წვეთა. [ამ{ნ}ემდ] ლიწექჳ̂ ლა̈ჲბინე (ლნტ. 152) -- ამან წვეთა დაიწყო.
- ლიწირჳ̂ელი, ლიწჷრჳ̂ელი ზს. -- სახელი წირჳ̂ელი \ ა̈წჷრჳ̂ელი... ზმნათა მოქმედებისა, -- გალობა; წრიპინი (ჩიტისა). ჯინემ ლა̈ჲბინე ლიწირჳ̂ელი (ბქ. 338) -- თვითონ დაიწყო

წრიპინი. შდრ. ლიწგრპგნი.

- ლიწიწინი ქს. -- სახელი წიწინე... ზმნის მოქმედებისა, -- წუხილი, წუწუნი; წიწინი. წიწილ ერ ა̈ჯეწინი, გუ̂იე ლიწიწინი ხოხალ თელ ზაუ̂ (ლნტ. 69) -- წიწილა რომ გაჯობებს, გულის წუხილი იცის მთელ წელიწადს.
- ლიწკუ̄ლი ბზ., ლშხ., ლიწკული ბქ., ლნტ. -- სახელი წკუ̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, -- წკმუილი; წკმუტუნი. ჟელილდდ ლიწკული ლა̈ჲბინე (ბქ. 135) -- პატარა ძაღლმა წკმუტუნი დაიწყო.
- ლიწნე, ლიწრე -- სახელი ხ-ა̈წნე, ხ-ა̈წრე... ზმნის მოქმედებისა, -- ჯობნა, მორევა. [მეზჳ̂ბელარს] იმედ ხ̄ა̄რხ ჟი ლიწნე̄მიშ (ლშხ. 14) -- მეზობლებს იმედი აქვთ ჯობნის{ა}. შდრ. ლიმწირ.
- ლიწჲენი იგივეა, რაც ლიწჰი.
- ლიწრა̄̈ლ ბზ., ლიწრა̈ლ ბქ., ლიწრა̄ლ, ლირშჳ̂ნა̄ლ ლშხ., ლიწერა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ეწრა̄̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- ლანძღვა-გინება. და̈შდჳ̂დ ლოხჳ̂ბინე მა̄ლს ლიწრა̄̈ლ (ბზ. 433) -- დათვმა დაუწყო მელას ლანძღვა-გინება. ეშმა̈რს მი ლიწერა̈ლ ლახჳ̂ობინ (ლნტ. 74) -- ეშმაკებს მე გინება დავუწყე.
- ლიწრე იგივეა, რაც ლიწნე.
- ლიწსჳ̂და̈ნ ზს., ლიწჳ̂თანი ლშხ., ლიწჳ̂თა̈ნი, ლიწჳ̂სტა̈ნი ლნტ. -- სახელი იწსჳ̂და̄̈ნ{ი}... ზმნის მოქმედებისა, -- წუწნა. და̄̈ჳ̂დ ოხჳ̂ბინე ზისხს ლიწსჳ̂და̈ნ (ბზ. 380) -- დევმა სისხლს წუწნა დაუწყო.
- ლიწჳ̂ერი იგივეა, რაც ლიწჳ̂რი.
- ლიწჳ̂ე̄ნე ბზ., ლშხ., ლიწჳ̂ენე ბქ., ლნტ., ლიწენე ლხმ. -- სახელი ხ-აწჳ̂ე̄ნე... ზმნის

მოქმედებისა, -- 1. ნახვა. დი̄ნას მა̈დ ხონდა (ხეკუ̂ა̈დდა) ლიწუ̂ე̄ნე (ბზ. 349) -- ქალიშვილს არ სურდა ნახვა. 2. ჩვენება, გამოჩენა. ლაგუ̂ა̈ნისკა ლჷშერა̈უ̂ეჲ ლიწუ̂ენე მა̈დ შიდ (ლნტ. 54) -- სატირალში სახსნილოს გამოჩენა არ შეიძლება. 3. ბქ. თხოვება. ონთოუ̂იშ ლიწენე სურუ მამჭირ (ლხმ.) -- უთოს თხოვება ძალიან მიჭირს. შდრ. ლიდიჺ̈ნი.

- ლიწუ̂თა̈ნი იგივეა, რაც ლიწსუ̂და̈ნი.
- ლიწუ̂ი̄ლა̄ლ ბზ., ლიწუ̂ილა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიწუ̂ი̄ლა̄ლ ლშხ., -- სახელი იწუ̂ი̄ლა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- გათხოვება. დი̄ნას ა̈ფიცართე (ა̈ფიცა̈რთე) ხოცხა̄ნ ლიწუ̂ი̄ლა̄ლ (ბზ. 350) -- ქალიშვილს ოფიცერზე გათხოვება ერჩია. დინა ქა ლიწუ̂ილა̈ლდ დისოუ̂ შილისგა ხონაშკუ̂ან (ანდ.) -- ქალიშვილი გათხოვებამდე დედას მუჭში ("ხელში") ჰყავდესო. მეფეს ათონიშნაუ̂ა ეჲმინე ლიწუ̂ილა̈ლ ლა̈დეჲ (ლნტ. 231) -- მეფეს დაუნიშნავს იმათი ქორწინების (გათხოვების) დღე.
- ლიწუ̂ი̄ლე ბზ., ლშხ., ლიწუ̂ილე ბქ., ლნტ. -- სახელი ა̈წუ̂ი̄ლე... ზმნის მოქმედებისა, -- გათხოვება. დედას დი̄ნა̄ ლიწუ̂ი̄ლე ხეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- დედას ქალიშვილის გათხოვება უნდა. დი̄ნას ლიწუ̂ი̄ლეს და̄რ ხეჭუ̂დიელდა (ლშხ. 33) -- გოგოს გათხოვებას არავინ ეკითხებოდა.
- ლიწუ̂რა̈ლ ბზ., ლიწუ̂რალ ბქ., ლშხ. -- სისხლის აღების დრო, შურისძიება. თხუმეშ ლიწუ̂რალ ამჯედელი! (პოეზ. 20) -- სისხლის აღების ("თავის სისხლების") დრო მოსულა!
- ლიწუ̂რემი ზს. -- სახელი ა̈წუ̂რემი... ზმნის მოქმედებისა, -- განიავება. ითქი ლიწუ̂რემი მეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- მარცვლის განიავება მინდოდა. ითქს ხაკუ ჟი ლიწუ̂რემი (ბქ. 7) -- მარცვალს განიავება უნდა.
- ლიწუ̂რი ზს., ლშხ., ლიწუ̂ერი ლნტ. -- სახელი იწუ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- შურისძიება; სისხლის აღება. მა̈რემ დაგრალა ჰედ ესერ ლიწუ̂რი ლი წეს, მოდეჲ -- წორ

(ანდ.) -- კაცის სიკვდილისათვის ან სისხლის აღება არის წესი, ან -- საზღაურიო. [მ̄არეს] იმჟი ეთმურჯი ლიწჳ̂რი? (ლშხ. 46) -- კაცს როგორ მოუხერხდება ("მოემარჯვება") შურისძიება? ლადი ჯიწჳ̂იჳ̂ხ თხუმე ლიწჳ̂რი (პოეზ. 66) -- დღეს გმართებთ სისხლის აღება ("თავის სისხლება").

- ლიწჳ̂სტ̈ანი იგივეა, რაც ლიწსჳ̂დ̈ან.
- ლიწფერი ბქ., ლნტ. -- სახელი აწფერი... ზმნის მოქმედებისა, -- წიფლის ჭრა; წიფლის შეშის დამზადება. ჩინჩჳ̂ლ̈იშ ლიშდრეს ლიწფერი ესერ ხოჩა (ანდ.) -- ჩვილის (ბავშვის) შექცევას წიფლის ჭრა სჯობიაო.
- ლიწხჳ̂აჳ̂ა̄ლ ბზ., ლიწხჳ̂აჳ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიწხჳ̂აჳ̂ა̄ლ ლშხ. -- სახელი იწხჳ̂აჳ̂ა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- წუხილი. ალ მარად დენა ადʻ̈ჲე ʻ̈გ ხო ხჳ̂ʻ̈ჲ ლიწხოჳ̂ʻ̈ლუნღო (ლნტ. 301) -- ამ კაცმა ქალიშვილი წაიყვანა შინ დიდი (ბევრი) წუხილის შემდეგ.
- ლიწხჳ̂ʻ̈ჳ̂ი ზს., ლნტ., ლიწჳ̂ხჳ̂აჳ̂ი ლშხ. -- სახელი იწხჳ̂ʻ̈ჳ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეწუხება. დʻ̈ჳ̂ითი ლიწხჳ̂ʻ̈ჳ̂ი ჟი ლახთირხ დი̄ნა̄ლდ (ბზ. 270) -- დავითის შეწუხება შეამჩნიეს ქალიშვილებმა. ლეჟაურალს მʻ̈დ ხაწჷხხ მეზგალე ლიწხჳ̂ʻ̈ჳ̂ი (ლნტ. 10) -- ზემოურებს არ სჭირდებათ (სჭირიათ) ოჯახების (მოსახლეების) შეწუხება.
- ლიწჰი ზს., ლიწსი, ლიწცი ბქ., ლიწჲენი ლშხ., ლიწიი ლნტ. -- სახელი ʻ̈წჰი... ზმნის მოქმედებისა, -- დაპატიჟება. მʻ̈ჲ ესერ ხაწხე̄ნა კე̄სრი ლიწჰი? (ბზ. 338) -- რად {და}გჭირვებია კეისრის დაპატიჟებაო? იშგედხოლ მიჩა ლიწცი (ბქ. 75) -- იკადრეთ ჩემი დაპატიჟებაო.
- ლიწჷნდʻ̈ჲ, ლიწინდʻ̈ჲ ზს., ლნტ. -- სახელი აწჷნდʻ̈ჲ... ზმნის მოქმედებისა, -- (წინდის) ქსოვა. მიშგჳ̂ა დის... ხოხალდა ლიწჷნდʻ̈ჲ (ბქ. 7) -- დედაჩემმა იცოდა წინდების ქსოვა.

დადას ხოლა ლიწინდӛჲ ხოხალ (ლნტ.) -- ბებიამ ცუდი ქსოვა იცის (წინდისა).

- ლიწჸრპჸნი ზს., ლნტ. -- სახელი წჸრპნი ზმნის მოქმედებისა, -- წრიპინი. ლასბუდარისგა ლიწჸრპჸნი ისმо̄ლ (ბზ.) -- საბუდარში წრიპინი ისმოდა. იხ. ლიწამპული, ლიწირჳ̂ელი.
- ლიწჸრჳ̂ელი იგივეა, რაც წჸრჳ̂ელი.
- ლიჭალӛჲ იგივეა, რაც ლიჭლӛჲ.
- ლიჭӓრნე იგივეა, რაც ლიჭრენი.
- ლიჭემӓლი იგივეა, რაც ლიჭმа̄̈ლ.
- ლიჭემე იგივეა, რაც ლიჭმე.
- ლიჭემე-ლითიი იგივეა, რაც ლიჭმე-ლითია̄̈ლ.
- ლიჭემინӓლ იგივეა, რაც ლიჭმინа̄̈ლ.
- ლიჭემნӓლ იგივეა, რაც ლიჭმინа̄̈ლ.
- ლიჭენი იგივეა, რაც ლიჭჳ̂ე̄ნი.
- ლიჭიӓნური იგივეა, რაც ლიჭნӯრი.
- ლიჭკӣჳ̂ӣნე ბზ., ლშხ., ლიჭკიჳ̂ანე ბქ., ლიჭკიჳ̂ӓნე ლნტ. -- სახელი აჭკӣჳ̂ӣნე... ზმნის მოქმედებისა, -- აციმციმება, ციმციმი; ბჟუტვა. ლემესი ლიჭკӣჳ̂ӣნე ხამთქჳ̂ახ (ლშხ. 14) -- ცეცხლის დანთება (აციმციმება) სჩვევიათ. მჸჭკამӓრე ლიჭკიჳ̂ӓნე ხოჩა ლესკიდი ლი (ლნტ.) -- ნაპერწკლების ციმციმი კარგი საყურებელია.
- ლიჭკჳ̂ერი იგივეა, რაც ლიჭკჳ̂რე.
- ლიჭკჳ̂რე ზს., ლიჭკჳ̂რი ლშხ., ლიჭკჳ̂ერი, ლიჭკჳ̂ერე ლნტ. -- სახელი აჭკჳ̂რე... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ჭრა; {და}კეპვა. ჯაყჳ̂დ ლაჲბინე ლიჭკჳ̂რე (ბქ. 37) -- ჯაყვამ დაიწყო {და}კეპვა... ლადი ზექი ლიჭკჳ̂რი მა̄ შიდ (ლშხ.) -- დღეს შეშის დაჭრა არ შეიძლება.

- ლიჭკჷ̄რე ბზ., ლშხ., ლინჭკჷრე ბქ., ლიჭკჷრე ლნტ. -- სახელი ხ-აჭკჷ̄რა... ზმნის მოქმედებისა, -- ფიქრი; წუხილი; ზრუნვა. იშგნა̈ გჷ̂ეშსი̄ ხაკუ ლიჭკჷ̄რე (ბზ.) -- სხვის საქმეზეც საჭიროა (უნდა) ფიქრი. ალე გჷ̂ეშს ლიჭკჷ̄რე ხაკუ (ლშხ.) -- ამ საქმეს ზრუნვა უნდა. გეზელირჟი ლიჭკჷრეს ათაყადდა (ლნტ.) -- შვილებზე წუხილს გადაჰყვა.
- ლიჭლა̈ჲ ზს., ლიჭლაჲ ლშხ., ლიჭალა̈ჲ ლნტ. -- სახელი იჭლა̈ჲ... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. ჩაძირვა. ჴჷ̂ალმა̈ნდ{ს} ლიჭლა̈ჲ ლოხბინა (ბქ. 218) -- ხომალდს ჩაძირვა დაუწყია. 2. გადათელვა. ქათჷ̂ესელანდ ლიჭალა̈ჲს (ლნტ.) -- გა{და}თელვას გადავურჩით.
- ლიჭმა̄ლ ბზ., ლიჭმელ ბქ., ლიჭმა̄ლ ლშხ., ლიჭემა̈ლი ლნტ. -- თიბვის დრო. ლიჭმელქა̈შ ნა̈ჭემჷ̂ ლიმნელქა ესერ ა̈ხხელი (ანდ.) -- თიბვის დროს მოთიბული (მომარაგებული) კვების დროს დაგხვდებაო. ლენტეხას ლიჭემა̈ლი ა̈გჷ̂ისტოჲსა იბნი (ლნტ.) -- ლენტეხში თიბვის დრო აგვისტოში იწყება.
- ლიჭმე ზს., ლშხ., ლიჭემე ლნტ. -- სახელი ა̈ჭმე... ზმნის მოქმედებისა, -- თიბვა. ლახჷ̂ს ლიჭმემიშ ხელშეკრულობ ჩოთიჲრედ (ბქ. 17) -- მთაში თიბვის ხელშეკრულება დავწერეთ. ამზა̈ჷ̂ დოსკ ა̈ნბინან ლიჭემე (ლნტ.) -- წელს თიბვა ადრე დაიწყო.
- ლიჭმე-ლითია̄ლ ბზ., ლიჭმელ-ლითელ ბქ., ლიჭმე-ლითი̄ ლშხ., ლიჭემე-ლითიი ლნტ. -- თიბვა-მკის პერიოდი. ლიჭმელ-ლითელ უშხჷ̂არ ესერ ხაჭიმხ (ანდ.) -- თიბვა (და) მკა ერთმანეთს მოსდევსო.
- ლიჭმინა̄ლ ბზ., ლიჭემინა̈ლ ბქ., ლიჭმინა̄ლ ლშხ., ლიჭემნა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ეჭმინა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- {მი}ყოლა, დევნა. ბობშარდ უშხჷ̂ა̄რ ოხბინეხ ლიჭმინა̄ლ (ლშხ.) -- ბავშვებმა ერთმანეთს დაუწყეს დევნა. ბეფშს ლიჭემნა̈ლ ლახობინა ირემა̈ლეშჷ̂დ (ლნტ. 200) -- ბავშვს დევნა დაუწყია ირმებისათვის.

- ლიჭნუ̄რი ბზ., ლშხ., ლიჭნური ბქ., ლიჭიანური ლნტ. -- სახელი აჭნური... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭიანურზე დაკვრა. ლიჭნუ̄რი ქაშუ̂ეჲთთე ჩუ ლღმსგმო̄ლინ (ბზ. 20) -- ჭიანურის დაკვრის ხმა თურმე ქაშვეთამდე ისმოდა. ხუ̂ა̈ჲს ხოხალ ლიჭიანური გუშკუ̂ეშმოყ (ლნტ.) -- ჩვენთან ჭიანურზე დაკვრა ბევრმა იცის.
- ლიჭომ იგივეა, რაც ლიჭუ̂მე.
- ლიჭო̄ნე იგივეა, რაც ლიჭუ̂ე̄ნი.
- ლიჭრენი ზს., ლშხ., ლიჭა̈რნე ლნტ. -- სახელი ხ-აჭრენი... ზმნის მოქმედებისა, -- {გადა}ბმა, მიმატება, მიშენება. ალ ქორს მე̄რმე ლარდ̈ ლიჭრენი ხაკუ (ბზ.) -- ამ სახლს მეორე სართულის (სამყოფის) მიმატება უნდა. მიჩ ესერ ჟი ლიჭრენი ხა̈მედა (ბქ. 54) მე გადაბმა შემიძლიაო. ქორდ კარაპა̈ნი სკა ლიჭარნე გუ̂ინი (ლნტ.) -- სახლისთვის კარაპანის მიშენება გვსურს.
- ლიჭურე ლნტ. -- სახელი იჭურე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოზელა. ლიჭურეჲ ლიგათუ̂ალ ჯიმს ხუ̂ა̈შდედ (ლნტ. 33) -- ცომს, მოზელის დამთავრებისას, მარილს ვაყრით. იხ. ლიპი̄ჭუ̂ი, ლიშგურდენი, ლიბურდი.
- ლიჭუ̂დელ იგივეა, რაც ლიჭუ̂დიე̄ლ.
- ლიჭუ̂დიე̄ლ, ლიჭუ̂დჲე̄ლ ბზ., ლშხ., ლიჭუ̂დიელ, ლიჭუ̂დელ ბქ., ლიჭუ̂ედიელ ლნტ. -- სახელი ხ-ეჭუ̂დიე̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- {შე}კითხვა, {გამო}კითხვა. დეშ ხობდ̈უ̂იხ ქა ლიჭუ̂დიე̄ლს კე̄ს̈არს (ბზ. 337) -- კეისარს ვერ უბედავენ {შე}კითხვას. მიზეზიშ ლიჭუ̂დიელ შგურდ ხებჟეგნხ (ბქ. 25) -- მიზეზის კითხვა სირცხვილად მიაჩნდათ. ეჩა ამბა̈უ̂იშ ლიჭუ̂დელ მეკუ̂ა̈დ (ბქ.) -- იმის ამბის კითხვა მინდოდა. მამად ლიჭუ̂დჲე̄ლ ოხბინე გეზალს (ლშხ.) -- მამამ შვილს {გამო}კითხვა დაუწყო.

- ლიჭჳ̂დიე̄ლა̈̄ლი ბზ., ლიჭჳ̂დელა̈ლ ბქ., ლიჭჳ̂დიელა̄ლ ლშხ., ლიჭჳ̂ედიელა̈ლ ლნტ. -- სახელი იჭჳ̂დიე̄ლა̈̄ლი ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- მიკითხვ-მოკითხვა. ლიჭჳ̂დელა̈ლს დრეჳ̂ ესერ ი ა̈დგი ხოთრა (ანდ.) -- მიკითხვ-მოკითხვამ დრო და ადგილი იცისო.
- ლიჭჳ̂ედიელ იგივეა, რაც ლიჭჳ̂დიე̄ლ.
- ლიჭჳ̂ე̄ნი ბზ., ლიჭჳ̂ენი ბქ., ლნტ., ლიჭენი ბქ., ლიჭო̄ნე ლშხ., ლიჭონე ლნტ. -- სახელი იჭჳ̂ე̄ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. უკან მობრუნება, მოხვევა. [ჩი̄ჟე] ჟი ლიჭჳ̂ე̄ნის ხამა̈რჯჳ̂და ა̈გითე (ბზ. 318) -- სიძე შინისკენ მობრუნებას აპირებდა. სურუ მეკჳ̂ად ლოშდ ლიჭო̄ნე (ლშხ.) -- ძალიან მინდოდა უკან მობრუნება. დენად მადშ ახოჩიშ ლოშტ ლიჭჳ̂ენი (ლნტ.) -- გოგომ ვერ მოასწრო უკან მობრუნება. 2. სახელი ხ-ოჭჳ̂ე̄ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- შეხვევა. და̈რს ათა̈ნებე მასტუნა̈რ ტჳ̂ეტი ლიჭჳ̂ენი (ლნტ.) -- არავის დაანება მტკივანი ხელის შეხვევა. .3. სახელი იჭო̄ნე... ზმნის მოქმედებისა. ჭიშხი ლიჭო̄ნე მა̄ ხაკუ ბობშს (ლშხ.) -- ფეხის შეხვევა აღარ უნდა ბავშვს.
- ლიჭჳ̂მე ბზ., ლიჭომ ლშხ., ლიჭჳ̂ემ ლნტ. -- სახელი ანჭომე... ზმნის მოქმედებისა, -- სირბილი. დიკჳ̂ენდ ლა̈ჲბინე ლიჭჳ̂მე (ბზ. 431) -- დიაკონმა სირბილი დაიწყო. გელა ჟი ლაპარ ი ლიჭჳ̂ემ ა̈ნბინე (ლნტ. 72) -- გელა წამოხტა და სირბილი დაიწყო.
- ლიჭშხა̈შ ზს., ლნტ., ლიჭშხა̈შ ლშხ. -- ფერხული, ფერხულობა, ფერხულში ჩაბმა. ჟი იბნი ლიშუშპარა̈ლ ი ლიჭშხა̈შ (ლნტ. 68) -- დაიწყება ცეკვა და ფერხული. შდრ. ჭგშხა̈შ.
- ლიჭგნჭა̈ლ ლნტ. -- სახელი იჭგნჭა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- დავა, კამათი, ჭიჭყინი, კინკლაობა. მაულს ი და̈ჳ̂ს ხარხ ლიჭგნჭა̈ლ (ლნტ. 193) -- მელას{ა} და დევს აქვთ დავა. შდრ. ლიცჳ̂ა̈̄ლ.
- ლიჭგრეჭი იგივეა, რაც ლიჭგრჭგნი.

- ლიჭგრჭგნი ბზ., ლიჭგრეჭი ბქ. -- სახელი ჭგრჭნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭრიჭინი; ჭიკჭიკი. სა̈შშილა̈რ აშუ̂ჟი როქუ̂ ხობნეხ ლიჭგრეჭის (ბქ. 304) -- ჭინკები ერთად უწყებენ ჭრიჭინსო.
- ლიჭგრხგნი -- სახელი ჭგრხნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ჭახაჭუხი. ამნემ ყარა̈რს ლიჭგრხგნი ათბინასგუ̂ნე (ბქ. 103) -- ამან ყავრებს ჭახაჭუხი დააწყებინა. ლიჭგრხგნი ისმოლდა (ლნტ.) -- ჭახაჭუხი ისმოდა.
- ლიხატა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიხტა̈უ̂ი.
- ლიხა̈ლ{უ̂} ბზ., ლიხა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიხალ ლშხ. -- სახელი ხ-ოხალ ზმნის მოქმედებისა, -- ცოდნა. ამშა ლიხა̈ლ მა̈დ მიცხა (ლნტ.) -- ამის ცოდნა არ მინდა ("მირჩევნია") იხ. მახალ.
- ლიხელწიფ{უ̂} იგივეა, რაც ლიხგლწიფ{უ̂}.
- ლიხეხუ̂-ლიჭაშუ̂ ბზ., ლიეხუ̂-ლიჭაშ ლშხ., ლიეხუ̂-ლიჭა̈შ ლნტ. -- ცოლქმრობა. ეჯია̈რს ხოჩა ლიხეხუ̂-ლიჭაშუ̂ ხა̄დ{და}ხ (ბზ.) -- იმათ კარგი ცოლქმრობა ჰქონდათ. და̄უ̂არს ლიეხუ̂-ლიჭაშ ლოქ ხა̄რხ (ლშხ. 14) -- დევებს ცოლქმრობა აქვთო.
- ლიხეხუ̂ჭა̈შ, ლიხეხუ̂ჭაშუ̂ ზს., ლიჲეხუ̂ჭაშ ლშხ., ლიეხუ̂ჭა̈შ ლხმ., ლნტ. -- სახელი იხეხუ̂ჭა̈შიხ... ზმნის მოქმედებისა, -- "დაცოლქმარება", დაქორწინება, დაოჯახება.. მაჰუ̂რე̄ნა̄მ ჯუმილდ ლიხეხუ̂ჭაშა̈ პირობ ხაშგუ̂მინ (ბზ. 296) -- უმცროსმა ძმამ ცოლქმრობის ("დაცოლქმარების") პირობა მოსთხოვა. ლირგა̈დიგნლო ლიხეხუ̂ჭა̈შ ხექეხ უშხუ̂არ (ბქ. 33) -- მოლაპარაკების შემდეგ ცოლქმრობა ("დაცოლქმარების" პირობა) უთხრეს ერთმანეთს.
- ლიხე̄ნე ბზ., ლშხ., ლიხენე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ა̄ხე̄ნე ზმნის მოქმედებისა, -- მიხარება. ხოჩა̄მ ამბუ̂ი ლიხე̄ნე მიცხა (ბზ.) -- კარგი ამბის მიხარება მირჩევნია. ლა̈ხიადალე ლიხენეს

ლიხიადჲლ ლოქ ხაჭიმ (ლნტ. 76) -- სასიხარულოს მიხარებას სიხარული მოსდევსო.

- ლიხე̄რე/ი ბზ., ლიხე̄რი ლშხ., ლიხერე ბქ., ლიხერი ლნტ. -- 1. სახელი იხე̄რე/ი... ზმნის მოქმედებისა, -- ფხანა. თხუ̈მი ლიხე̄რისი̄ დეშ იგჭე (ბზ.) -- თავის ფხანასაც ვერ იკავებს. 2. სახელი ხახე̄რი ზმნის მოქმედებისა. მახე̄რას ბეგი ლიხე̄რე ხოხალ (ლშხ.) -- მღერმა ძლიერი ფხანა იცის.
- ლიხე̄უ̂სჲლ ზს., ლიხეუ̂სჲლ ლშხ., ლიხეუ̂სჲლ ლნტ. -- სახელი იხე̄უ̂სჲლ... ზმნის მოქმედებისა, -- საუზმობა. ლი̄ზი ჩიქდ ლიხე̄უ̂სჲლ ხაკუ (ბზ.) -- წასვლამდე საუზმობა უნდა. მამას ლიხეუ̂სჲლ დეშ ახოჩიშა (ლნტ.) -- მამას საუზმობა ვერ მოუსწრია.
- ლიხიადჲლ ბზ., ლიხიადჲლ ბქ., ლნტ., ლიხჲადჲლ ლშხ. -- სახელი იხიადჲლ... ზმნის მოქმედებისა, -- მხიარულება, მოლხენა, ლხინი. ძღვდ ლიხჲადჲლ აჩმინხ მინე სახენწიფისა (ლშხ. 67) -- დიდი ლხინი გამართეს ("გააკეთეს") თავიანთ სახელმწიფოში. ჩიაგუ̂ ძღვდ ლიხიადჲლ ხარხ (ლნტ. 66) -- ყველგან დიდი მხიარულება აქვთ.
- ლიხიორე იგივეა, რაც ლიხჲო̄რე.
- ლიხჲო̄რე ბზ., ლშხ., ლიხიორე ლნტ. -- 1. სახელი ჺხჲო̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- სიგრძეზე გაჭრა (ნაწლავებისა...). ღულიჺ̄ქჺ ჭინჭლარე ლიხჲო̄რე ხაკუხ (ბზ.) -- ცხვრის ნაწლავების სიგრძეზე გაჭრა უნდათ. ხჺმი წიკანტჺრს ლიხიორე ი ბეგიდ ლიშყუ̂ედი ხაკუ (ლნტ.) -- ღორის ნაწლავებს სიგრძეზე გაჭრა და მაგრად გარეცხვა უნდა. 2. ბზ. სახელი იხჲო̄რე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაკაწვრა. ბეფშუ̂დ ფხულე̄მი ლიხჲორესი ლიგუ̂ნი ახფასე -- ბავშვმა თითის გაკაწვრასაც ტირილი მოაყოლა.
- ლიხოშ, ლიმხოშ ზს, ლიმხეშუ̂ ლხმ., ლიმხოშ ქს. -- სახელი ხ-ემხოშ... ზმნის მოქმედებისა, -- უფროსობა. გიორგიდ ლიხოშ დჲს ათნებე (ბზ.) -- გიორგიმ უფროსობა არავის დაანება.

ისგუ ლიმოშ ხუ̂ა̈ჲ ხა̈ნსუუ̂ ნა̄რ (ბზ.) -- შენი უფროსობა დიდხანს გვქონოდეს ("დიდხანსმცა გვაქვს"). ლიხოშ ჩი მეგუ̂იდ დემ ესერ ხესგუ̂იშ (ანდ.) -- უფროსობა ყველას ერთნაირად არ შვენისო.

- ლიხოჩ -- სიკარგე, სიკეთე. ლიხოჩ უშხუ̂არდ და̄̈ს ესერ ხოწუ̂ანა (ბზ.) -- სიკეთე ურთიერთისათვის არავის უთხოვებიაო. ჭიტი̄ ლიხოჩ და̄̈ს ხასმა (ლშხ.) -- ჭიტის სიკარგე არავის გაუგონია.
- ლიხოჩა̈უ̂ი იგივეა, რაც ლიჯჩო̈უ̂ი, ლიხჩო̈უ̂ი.
- ლიხპე -- სახელი ხიპე... ზმნის მოქმედებისა, -- {გა}სკდომა, {გა}ხეთქა, დახეთქება. თხუ̂იმი ლიხპეუ̂შ ლახზგრზე (ბზ.) -- თავის {გა}ხეთქით დაემუქრა. რაშს ჲაკოფი ჩუბოუ̂ ლიხპე ხაკუჩ (ლშხ. 61) -- რაშს იაკობის ძირს დახეთქება უნდა.
- ლიხრინე ბზ., ლნტ. -- სახელი ა̈ხრინე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაბრაზება, გაჯავრება. ციოყს ცუ̂იდ-უმქადუ̂ად ხა̈მთქუ̂ა ჩი̄მი{შ} ლიხრინე (ბზ.) -- ციოყს ტყუილუბრალოდ სჩვევია ყველას გაბრაზება.
- ლიხტა̈უ̂ი ზს., ლიხტაუ̂ი ლშხ., ლიხატა̈უ̂ი ლნტ. -- სახელი ახტა̈უ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ხატვა. მი მიხა ჩა̄̈ჟი ლიხტა̈უ̂ი (ბზ.) -- მე ცხენის დახატვა ვიცი. დეშ ანთუ̂ერხ მარემი ლიხატა̈უ̂ი (ლნტ.) -- ვერ ისწავლეს ადამიანის ("კაცის") დახატვა.
- ლიხუ̄პე ბზ., ლშხ., ლიხუპე ლნტ. -- სახელი ახუ̄პე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოგროვება, შექუჩება. დი̄ნას ბენდუ̂ი აშხუ̂ ა̈გითე ლიხუ̄პე ხეკუ̂ა̈დ (ბზ.) -- გოგოს ნაგვის ერთ ადგილზე მოგროვება უნდოდა.
- ლიხუ̂ერ -- სახელი ხ-უ̂ერნი... ზმნის მოქმედებისა, -- {და}ნგრევა. ქორა̈შ ლიხუ̂ერდ ხოშა ჰერ ათღანდ (ბქ. 102) -- სახლის დანგრევაზე ("ნგრევად") უფრო დიდი ხმა გაიღო. ხოშა

კოჯდ ლიხუ̂ერ ედბინე (ლშხ.) -- დიდმა კლდემ ნგრევა {და}იწყო. შდრ. ლირელუ̂.

- ლიხუ̂ერი იგივეა, რაც ლიხუ̂რი.
- ლიხუ̂ეტ -- სახელი ხ-უ̂ეტნი ("იჟლიტება, წყდება")... ზმნის მოქმედებისა, -- ამოწყდომა, ამოჟლეტა, გაწყდომა. ეჯ მეზგე̄მი ლიხუ̂ეტისგა ღე̄რბეთ მა̄მ' ხეჩდა (ბზ.) -- იმ ოჯახის ამოწყდომაში ღმერთი არ ურევია. ლიხუ̂ეტიშ მაყალშუ̂ ბესილა̈დ ტკისდ ისგა̈ნსყეხ (ბქ. 201) -- ამოწყდომის შიშით ბესი მართლაც შემოირიგეს. გუშკუ̂ე კუმა̈ში ლიხუ̂ეტ ლათ ა̈ხუ̂მეჯერ (ლნტ.) -- ჩვენი საქონლის გაწყდომის ამბავი ("გაწყდომა") გუშინ გავიგე. შდრ. ლიჭკეჟ.
- ლიხუ̂იე ზს., ლშხ. -- სახელი იხუ̂იე... ზმნის მოქმედებისა, -- {შე}ხვედრება. ეჯნე̄მ{დ} ხოჩა ჭა̈შმი ლიხუ̂იე ანჴგრჴე (ბზ.) -- იმან კარგი ქმარი შეიხვედრა ("ქმრის ხვედრება მოახერხა").
- ლიხუ̂მარა̄ლ ლშხ., ლიხუ̂მარა̈ლ ლნტ. -- სახელი ხ-ეხუ̂მარა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ხუმრობა. ჲერხის სურუ ხალატ ლიხუ̂მარა̄ლ (ლშხ.) -- ზოგს ძალიან უყვარს ხუმრობა. იხ. ლილგაცა̄ლ, ლილყაფელ.
- ლიხუ̂ნა̈ლ ბზ., ლიხუ̂ნა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიხუ̂ნა̄ლ ლშხ. -- სახელი ხ-ეხუ̂ნა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დამუქრება, დაქადნება. ლიცუ̂ნალ ოთთხარხ ქათლადა̈შ... ლიხუ̂ნალღა (ბქ. 21) -- ქათმის დაქადნებაზე სიცილი წასკდათ. ლიხუ̂ნა̄ლ ოხბინეხ ბობშარდ უშხუ̂ა̄რ (ლშხ.) -- ბავშვებმა ერთმანეთს დამუქრება დაუწყეს. ლიხუ̂ნა̈ლ ჩის ლოქ ხა̈ჲმედა (ლნტ.) -- დამუქრება ყველას შეუძლია. შდრ. ლიჩემაუ̂ა̄ლ, ლიზგრზე.
- ლიხუ̂რი ზს., ლშხ., ლიხუ̂ერი ლნტ. -- სახელი იხუ̂რი... ზმნის მოქმედებისა, -- კრეფა. ციცის ცინყა̂ ლიხუ̂რი ოხუ̂ბინა (ბზ.) -- ციცის მოცვის კრეფა დაუწყია. ყურძენი ლიხუ̂ერის

მჷხა̈რ იბნეხ (ლნტ.) -- ყურძნის კრეფას ხვალ იწყებენ. ლახანოლარს ლიხჵრი ხაკუ (პოეზ. 348) -- ლახანებს ("კომბოსტოებს") კრეფა უნდა.

- ლიხჵტე -- სახელი ხჵიტე ("ჟლეტს, {ამ}ოწყვეტს)... ზმნის მოქმედებისა, -- ამოწყვეტა, გაჟლეტა. ეჯას ამხჵარე ლიხჵტე მა̄მ ათლო̄ნ (ბზ.) -- იმას მტრების ამოწყვეტა არ ეწყინა. ყჷრჷმშერ ლიხჵტე (ბქ. 198) -- ყირიმიანთ ამოწყვეტა. ლე̄თი ძღჷდ გარჯ ლოქ ხა̄რა და̄ჵარე ლიხჵტე (ლშხ. 62) -- წუხელ ძალიან გამიძნელდა (გარჯა ჰქონია) დევების ამოწყვეტაო.
- ლიხჷლწიფ{ჵ} ბზ., ლიხელწიფ ქს. -- ხელმწიფობა. მი მაკუ ლიხჷლწიფჵ (ბზ. 368) -- მე მინდა ხელმწიფობა. ლიხელწიფ ხჵა̄ჲ ხან ლი, მა̄ჲ ქა̄შყად (ლშხ.) -- ხელმწიფობა დიდი ხანია, რაც გადავარდა. ლიხელწიფ ლოქ ხოცხა? (ლნტ. 298) -- ხელმწიფობა გირჩევნიაო?
- ლიხჷრჯინე იგივეა, რაც ლიხჯჷნე.
- ლიჴა̈ნი იგივეა, რაც ლიჴნი.
- ლიჴა̄ნე ბზ., ლშხ., ლიჴანე ლნტ., ლიჴნე ბქ. -- სახელი აჴა̄ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- სუნის დენა. ჟაგ ნაჟგუნს ხეჩოხ საკმეჵელი ლიჴა̄ნეს (ლშხ. 90) -- თოფის წამალს საკმევლის სუნს უდენენ ("უკეთებენ სუნის {ა}დენას").
- ლიჴდა̄ლ ბზ., ლიჴდა̄ლ ლშხ., ლიჴდა̈ლ ბქ., ლიჴდა̄ლ, ლიჴედალ ლნტ. -- მოსვლის დრო. მიჩა ლიჴდა̄ლ ეში ნო̄სამაჵ ხაყერხ (ბზ. 132) -- ჩემს მოსვლამდე მაინც ნურაფერს უზამთო. ეჩა ლიჴდა̈ლდოლჵ მირი! (ბქ.) -- იმის მოსვლამდე მეყოლე ("მოსვლამდეც მყავს")! და̄ჵა ლიჴდა̄ლე დროჲჟი ბუქდ ანყირ (ლშხ. 70) -- დევის მოსვლის ჟამს ქარი ავარდა. ჭყინტე ლიჴედალ ჩუ ჴედენდა დენა (ლნტ. 198) -- ბიჭის მოსვლამდე ჩამოდიოდა გოგო.
- ლიჴდე -- სახელი ჴიდე... ზმნის მოქმედებისა, -- მოტანა, მოყვანა. ჭიტის ოთფაშჵდა და̄ჵა̈

ლიჯდე (ბზ. 311) -- ჭიტის (საკ. სახ.) დაუტრაბახებია დევის მოყვანა. ლაქორწილჟი წეს ლი ბატკი ლიჯდე (ლშხ. 32) -- ქორწილის დროს წესია შემწვარი გოჭის მოტანა. ქა ლოქ ხექა̈დიხ მინს წორა̈ ლიჯდე (ლნტ. 95) -- მათ ასცდებათ სისხლის საფასურის გადახდაო ("მოტანაო").

- ლიჯედ -- სახელი ჯედნი... ზმნის მოქმედებისა, -- მოსვლა. [სემშდა̈რს] გუ̂იანდ ოთქა̈ხ... ლიჯედ (ბზ. 307) -- სემშდარს შეუგვიანდა ("გვიანობამდე გადაუცდა") მოსვლა. ხოჩა მუშგუ̂რია̈შ ლიჯედს მა̈ ხოჩა? (ბქ.) -- კარგი სტუმრის მოსვლას რა სჯობს? ეჯ ლადეღ ქორთე ლიჯედ მა̄ შიდ ნაქა̄მიშ (ლშხ. 15) -- იმ დღეს გარეშე პირის სახლში მოსვლა არ შეიძლება ("აკრძალულია"). ჩიჟემი ოჯა̈ხხო ლიჯედ ლაღარალუშ ლას (ლნტ. 47) -- სიძის ოჯახში მოსვლა სიმღერით იყო.
- ლიჯედალ იგივეა, რაც ლიჯდა̄ლ.
- ლიჯელტა̈რი იგივეა, რაც ლიჯგლტა̈რი.
- ლიჯეფ -- სახელი ჯეფი ("იკბინება") , ხ-ეჯფი ("ეკბინება, {უ}კბენს, ჰკბენს")... ზმნათა მოქმედებისა, -- კბენა. ზგსყს ხოლა ლიჯეფ ხამთქუ̂ა (ბქ.) -- რწყილმა ცუდი კბენა იცის ("რწყილს... სჩვევია"). ლოხბინახ ეჯღა̈რს ხამრე ლიჯეფ (ბქ. 221) -- იმათ დაუწყიათ ღორების კბენა.
- ლიჯეშდ ზს., ლიჯეშტე ლნტ. -- სახელი ჯეშდე ("ყეფს")... ზმნის მოქმედებისა, -- {შე}ყეფა; ჟეღი ლიჯეშდ ხოლა ლეუ̂ნარი ლი (ლშხ.) -- ძაღლის ყეფა ცუდი მოსასმენია. გადატ. ყბედობა. ეჯის ლიჯეშტე მა̈დ ახაჟანდა (ლნტ.) -- იმას ყბედობა არ მოსწყინდა. იხ. ლიჰეუ̂.
- ლიჯეშტე იგივეა, რაც ლიჯეშდ.
- ლიჯეჩ ზს., ლშხ., ლიჯეჩე ლნტ. -- სახელი ჯეჩნი ("ცვთება")... ზმნის მოქმედებისა, -- ცვეთა.

ჩუ ლიჯეჵ ჩუ ლიმხეს ესერ იჰრი (ანდ.) -- გაცვეთა გაახლებას თხოულობსო ("ითხოვსო").

- ლიჯმა̈რი ზს., ლნტ., ლიჯმარი ლშხ. -- სახელი იჯმა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- ხმარება, გამოყენება, სარგებლობა. ამიშ ლიჯმა̈რი და̈ს ხოხალ (ბქ. 28) -- ამის ხმარება არავინ იცის. ხოჩა ლირდეს ჟი ესერ ლიჯმა̈რი ხაკუ (ანდ.) -- კარგ ცხოვრებას გამოყენება უნდაო. ბელხანჯარდ ჟი ლეჲნბეცუ̂ე ჩა̄ჟი ლიჯმარი (ლშხ.) -- ბელხანჯარმა შეიძლო ცხენის გამოყენება.
- ლიჯნე იგივეა, რაც ლიჯა̄ნე.
- ლიჯნი ზს., ლშხ., ლიჯა̈ნი ლნტ. -- სახელი აჯნი... ზმნის მოქმედებისა, -- ხვნა. ლიჯნი მა̈რტისგ' იბნი (ბქ.) -- ხვნა მარტში იწყება. ლიჯა̈ნის ხუ̂იბნედ (ლნტ. 25) -- ხვნას ვიწყებთ.
- ლიჯნი-ლილა̈ში ბზ., ლიჯნი-ლილა̄ში ბქ., ლიჯნი-ლილა̄ში ლშხ., ლიჯა̈ნი-ლილა̈ში ლნტ. -- სახელი აჯნი-ალა̈ში... ზმნის მოქმედებისა, -- ხვნა-თესვა. მა̄რე ლელფხუ̂ად ლიჯნი-ლილა̄შის ხემა̄რა̄ლ (ლშხ. 24) -- კაცი საგაზაფხულოდ ხვნა-თესვისათვის ("თესვას") ემზადება.
- ლიჯნჲე̄ლ ბზ., ლშხ., ლიჯნელ ბქ., ლიჯა̈ნიელ ლნტ. -- ხვნის დრო (პერიოდი). ლიჯნელ ანჯად (ბქ. 91) -- ხვნის დრო მოვიდა. ლიჯა̈ნიელ აჩა̈დ (ლნტ.) -- ხვნის დრო წავიდა.
- ლიჯუ̂ა̄მი ბზ., ლიჯუ̂ა̈მი ბქ., ლიჯუ̂ა̄მე ლშხ. -- სახელი ხ-ოჯუ̂ა̄მი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. მადლობის თქმა. აშხუ̂ემ ი მე̄რმემნემე̄ ლიჯუ̂ა̄მი ხა̄ქუ̂ხ მეფეს (ბზ. 21) -- ერთმა{ც} და მეორემაც მადლობა მოახსენეს ("უთხრეს") მეფეს. 2. გადალოცვა (სასმისისა,...). კა̈ცხა̈შ ლექუ̂ა ხეკუ̂ეს ა̈დზგგრენეს ლიჯუ̂ა̈მი (ბქ. 80) -- წინა რიგში უნდა დასრულდეს სასმისის გადალოცვა.
- ლიჯუ̂ესგ ზს., ლიჯუ̂ესკ ლნტ. -- 1. სახელი ხ-ეჯუ̂სგენი... ზმნის მოქმედებისა, -- {მი}პარვა. რუსა̈ლდ [ჟ'ანჯგრჯეხ] მურყუ̂მალე ძირთე ლიჯუ̂ესგ (ბზ. 4) -- რუსებმა მოახერხეს კოშკების

ძირთან მიპარვა. 2. სახელი კუ̂ესგნი... ზმნის მოქმედებისა, -- გაპარვა. ალმ̂აგ მარემი ხუ̂ეტას დენად ანაცხენე ქა ლიკუ̂ესკ (ლნტ. 49) -- ამდენი კაცის {გა}წყვეტას გოგომ გაპარვა არჩია.

- ლიჯშდე ზს., ლშხ., ლიჯეშტე ლნტ. -- სახელი ხ-აჯშდე, ხ-ეჯშდე ("უყეფს, ეყეფება, შეჰყეფს")... ზმნათა მოქმედებისა, -- {შე}ყეფა. ჟეღარდ ლიჯშდე ოხბინეხ ჲასი̅ღენა (ლშხ.) -- ძაღლებმა ყეფა დაუწყეს ვიღაცას. მიჩა ლირდეს ჟეღ ლოქ დეშ ლახობინი ლიჯეშტეს (ლნტ. 130) -- ჩემს ცხოვრებას ძაღლი ვერ შეჰყეფსო (დაუწყებს ყეფასო).
- ლიჯჩე -- სახელი ჯიჩე ("ცვეთს")... ზმნის მოქმედებისა, -- გაცვეთა. ხუ̂ა̈ჲ ლიზელა̈ლს ჩაფლა̈რე ლიჯჩე \ (ლიჯეჩ) ხოხა (ბზ.) -- ბევრმა სიარულმა ფეხსაცმელების გაცვეთა იცის. 2. მონელება.
- ლიჯჩო̈უ̂ი, ლიჯჩუ̂ეუ̂ი, ლიხჩუ̂ეუ̂ი ზს., ლიჯჩეუ̂ი ბქ., ლიხჩოუ̂ი ლშხ., ლიხოჩაუ̂ი ლნტ. -- სახელი აჯჩო̈უ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- მორჩენა, გამოკეთება. ალექსის გიცრი ლიჯჩო̈უ̂ი ხეკუ̂ა̈დ (ბზ. 57) -- ალექსის ვერძის მორჩენა უნდოდა.
- ლიჯგლტა̈რი, ლიჯგლტრე ზს., ლიჯგლტარი ლშხ., ლიჯელტა̈რი ლნტ. -- სახელი აჯგლტა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. რთვა (შალის ძაფისა). ლიჯგლტა̈რი მიჲ ჩუ მიხალ (ბქ. 7) -- (შალის ძაფის) რთვა მეც ვიცი. 2. რთვა და ქსოვა, საერთოდ ხელსაქმე. და̈ჯი̅შთან ლიჯგლტა̈რი შუ̂ა̈ნისგა მე̅რმას და̅ს ხოხალდა (ბზ.) -- დაჯის(დარეჯანის)თანა ხელსაქმე სვანეთში სხვამ არავინ იცის. მიშგუ̂ა დის ხოხალ ლილთე, ლიჯიშ კულია̈რე (= ლიჯგლტრე) (ბქ. 7) -- დედაჩემმა იცის რთვა, ქსოვა შალეულისა (= ხელსაქმე). გუშკუ̂ეშმოყ ხოხალდახ მა̈ტყი ლიჯელტა̈რი (ლნტ. 29) -- ჩვენში იცოდნენ მატყლის (ძაფის) რთვა და ქსოვა.
- ლიჯგლტრე იგივეა, რაც ლიჯგლტა̈რი.

- ლიჸჷ̄რა̈̄ლ ბზ., ლიჸჷრა̈ლ ბქ., ლნტ., ლიჸჷ̄რა̄ლ ლშხ. -- სახელი ხ-ეჸჷ̄რა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ხვეწნა, მუდარა, ვედრება. უ̂ოფრინდომს ა̈ხშგური გუ̂იშგე ლიჸჷ̄რა̈̄ლ (ბზ. 60) -- ვოფრინდომს შერცხვება ჩვენი ხვეწნ{ის}ა. ჩიგარ ლი ხატი ლიჸჷ̄რა̄ლ (ლშხ. 18) -- ყოველთვისაა ხატის ვედრება. შდრ. ლიხწობა̈̄ლ.
- ლიჯა̈ბ ზს., ლნტ., ლიჯბი ლშხ. -- 1. სახელი აჯა̈ბ... ზმნის მოქმედებისა, -- {მო}ხარშვა. ლებია̈შ ლიჯა̈ბ ლოხუ̂პირ (ლხმ.) -- ლობიოს მოხარშვა დავაპირე. გოჭი ჟი ლიჯბი მა̄ შიდ (ლშხ. 18) -- გოჭის მოხარშვა არ შეიძლება. ხა̈მი ლელუ̂ს ლიჯა̈ბ ხაკუ (ლნტ.) -- ღორის ხორცს მოხარშვა უნდა. 2. სახელი იჯა̈ბ... ზმნის მოქმედებისა, -- ლელუ̂დ ლიჯა̈ბ ქ'ა̈დლიე (ბქ.) -- ხორცი მოიხარშა ("ხორცმა ხარშვა დაამთავრა, "გალია"). 3. სახელი იჯბი... ზმნის მოქმედებისა, -- ლელუ̂იშ თამა̈შდ ლიჯა̈ბ ხოლა ლი (ბქ.) -- ხორცის ნელი ხარშვა ცუდია.
- ლიჯგრი -- სახელი აჯგრი, ხ-ოჯგრი... ზმნათა მოქმედებისა, -- კურთხევა. ნჷცე ლიჯგრი ა̈მჸედჷ̄ლი (ბზ. 69) -- წყალკურთხევის დროა ("წყლის კურთხევა მოსულა"). ლიჯგრის საფლა̈უ̂ჟი თუ̂ით დია̈რს ჩოუ̂ ადა̈სგუ̂ხ (ბქ. 9) -- კურთხევისას საფლავზე თითო პური დადევითო. ეხმა̄რიხ მუჟლუ̂რაშუ̂დ ხოშა ტაბგი ლიჯგრის (ლშხ. 38) -- მოემზადებიან საშემოდგომოდ დიდი სუფრის კურთხევისათვის ("კურთხევას"). ალეს ხუ̂აყლედ ლიჯგრის (ლნტ. 55) -- ამას ვეძახით კურთხევას.
- ლიჯუ̂ი̂̄რი ბზ., ლიჯუ̂ი̂̄რე ლშხ., ლიჯუ̂ირი ბქ., ლიჯუ̂ირე ლნტ. -- სახელი ხ-ოჯუ̂ი̂̄რი... ზმნის მოქმედებისა, -- {წა}ბიძგება, ხელის კვრა; გვერდზე გაწევა. მახ' ჷ̄სერ სგა ლიცა̈̄დი ხაკუჩ ი ჯუ̂ინელს ქა ლიჯუ̂ი̂̄რი (ბზ. 412) -- ახალს შენაცვლება უნდა და ძველს ხელის კვრაო. გადატ. {ჩუ} ლიჯუ̂ირი (ზს.) -- დამცირება. ჩუ გარ ლიჯუ̂ირი მარა ჩუ̂' ესერ აჩუბე (ანდ.) -- მხოლოდ დამცირება კაცს დააჩიავებსო ("დააბეჩავებსო, დააქვეითებსო").

- ლიჯში ზს., ლშხ., ლიჯიშ, ლიჯშე ლშხ., ლიჯიშ{ი} ლნტ. -- 1. სახელი ა̈ჯში ("ქსოვს")... ზმნის მოქმედებისა, -- ქსოვა. მიშგუ̂ა დის ხოხალ ლიჯიშ (ბზ.) -- დედაჩემმა იცის ქსოვა. [დენა] ხეკუ̂ეს ლახამითქუ̂ან ლიჯიშს (ლნტ. 51) -- ქალიშვილი უნდა შეჩვეოდა ქსოვას. 2. სახელი იჯში ("იქსოვს, იქსოვება")... ზმნის მოქმედებისა. ეჯ ქიპშუ̂ ლიჯიშ მასა̈რდ გა̈რჯ ლი (ბზ.) -- იმ ძაფით ქსოვა ძალიან ძნელია ("გარჯა"). სგუ̂ირიშ ლიჯიშ გარჯ დემეგ ლასუ̂ (ბქ. 307) -- ხამი ტილოს {მო}ქსოვა არ იყო ძნელი. წინდარე ლიჯიშს მა̄ჲ ხერა̄გი? (ლშხ.) -- წინდები მალე იქსოვება ("წინდების ქსოვას რა ეგვიანება")?
- ლიჰამბუნა̈ლ ზს., ლიჰამბუნელ ბქ. -- სახელი იჰამბუნა̈ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- რყევა, ქანაობა, ყანყალი. მურყუ̂ამს ლიჰამბუნალ ჟი ლეზბნე ხარ (ბქ. 62) -- კოშკს რყევა აქვს დაწყებული.
- ლიჰანდ{უ̂}რე, ლიჰენდ{უ̂}რე ბზ., ლიჰა̈ნდუ̂რე ზს., ლიჰა̈ნდური, ლიჰაჲდური ბქ., ლიჲენდრე ქს., ლიენდრე ლშხ. -- 1. სახელი აჰა̈ნდუ̂რე... ზმნის მოქმედებისა, -- წვეთება. ა̈ბიხანჯა̈რდ ზისხშუ̂ ლიჰაჲდური ლა̈ჲბინას! (ბქ.) -- აბიხანჯარმა სისხლით წვეთება დაიწყოს! 2. სახელი ჰა̈ნდუ̂რე \ ჰე̄ნდუ̂რე... ზმნის მოქმედებისა, -- წვეთვა (სახურავიდან თოვლის ნადნობისა, წვიმისა). ლეყა̈რა̈ლდ ლიჰენდუ̂რე ლა̈იბინეხ (ბზ.) -- სახურავებიდან ("სახურავებმა") თოვლის ნადნობმა წვეთვა დაიწყო ("დაიწყეს").
- ლიჰაჲდური იგივეა, რაც ლიჰანდ{უ̂}რე.
- ლიჰგა̈რი ბზ., ლიჰგარ ბქ. -- სახელი აჰგა̈რი... ზმნის მოქმედებისა, -- ფეხშიშველა სიარული. ბეფშს აშუ̂ხა̈ნს ლიჰგარ ხოჩ' ესერ ხარ (ანდ.) -- ბავშვს ერთხანს ფეხშიშველა სიარული რგებსო ("კარგი აქვსო"). იხ. ჭიშხაგარ.
- ლიჰდგრე ზს., ლი̄ჲდგრე ლშხ., ლიედუ̂რე ლნტ. -- სახელი იჰდგრე... ზმნის მოქმედებისა, --

მონანიება, სინანული. მაშდმა̈რჟიშ ნაჩომს მახმა̈რჟი ლიჰდგრე ესერ ხოხალ (ანდ.) -- სიმთვრალეში ნაქნარს სიფხიზლეში სინანული მოსდევსო ("იცისო"). ლი̄ჲდგრე დეშ ლეხშად დი̄ნო̄ლს (ლშხ.) -- მონანიება ვერ მიეშველა გოგონას. ლიედû̂რე დეშ ხაშიდ გû̂ეშს (ლნტ.) -- მონანიება ვერ შველის საქმეს.

- ლიჰენდû̂რე იგივეა, რაც ლიჰა̈ნდû̂რე.
- ლიჰერა̈̄ლ ბზ., ლიჰერა̈ლ ბქ., ლიერა̈ლ ლნტ., სახელი იჰერა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ყვირილი, ძახილი, ხმაური. იმგû̂' ესერ ქუნუქუთდ ლირდე ხოჩა, იმგû̂ä -- ლიჰერა̈ლ (ანდ.) -- ზოგან ჩუმად ("სულგანაბულად") ყოფნა სჯობს, ზოგან კი -- ხმაურიო.
- ლიჰეû̂ ბქ. -- სახელი ჰეû̂... ზმნის მოქმედებისა, -- ყეფა. ამჲა̈რდ ლიჰეû̂ ლოხბინეხ [ჯეცს] (ბქ. 217) -- ამათ ყეფა დაუწყეს მხეცს. იხ. ლიჯეშდ.
- ლიჰე̄სგი იგივეა, რაც ლიჰიე̄სგი.
- ლიჰიე̄სგი, ლიჰე̄სგი ბზ., ლიჰიესგ ბქ., ლიჲეს ლშხ., ლიჲესკ ლნტ. -- სახელი ა̈ჰი{ე̄სგი}, აჰე̄სგი... ზმნათა მოქმედებისა, -- მიღწევა, მიწევნა, მოსწრება, დროზე მისვლა. [ალჲა̈რს] ხამბაჟხ... მუხû̂ბე̄მი ამთეჟი ლიჰიე̄სგი (ბზ. 447) -- ამათ უკვირთ ძმის აქამდე ამოღწევა. სგაუდ ეთჯგ̄რიხ ღე̄რბათს თანაფი შû̂იდობდ ლიჲესს (ლშხ. 20) -- კვლავ შეევედრებიან ღმერთს აღდგომის მშვიდობით მოსწრებას (მოსვლას).
- ლიჰო̄ჭû̂ი ბზ., ლიჰû̂იჭი ბქ., ლი̄ჲჭû̂ე, ლიცომაû̂ი ლშხ., ლიიჭû̂ე ლნტ. -- სახელი ა̈ჰო̄ჭû̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- ზელა, მოცომვა. ტუფს ლიჰû̂იჭი ესერ ა̈ნშგû̂ე (ანდ.) -- ტყავს ზელა არბილებსო. იხ. ლიჭურე.
- ლიჰრა̈ყი ბზ., ლიჲრა̈ყი ბქ., ლი̄ჲრაყი ლშხ., ლიარა̈ყი ლნტ. -- სახელი აჰრა̈ყი... ზმნის მოქმედებისა, -- არაყის გამოხდა. ლიჰრა̈ყი ჩი̄ ჩუ ხოხალ ამეჩუ (ბზ.) -- არაყის გამოხდა აქ

ყველამ იცის.

- ლიჰრი ზს., ლიჰრი̄ნე ბზ., ლი̄ძერე ლშხ., ლიერი ლნტ. -- სახელი იჰრი, იჰრი̄ნე... ზმნათა მოქმედებისა, -- 1. დაბარება, გამოძახება. 2. თხოვა (ქალისა). ლიჰრის მიჩ' ესერ შუ̂იმ ხონჯრი (ანდ.) -- თხოვას თავისი წესი ახლავსო. შდრ. ლიშგუ̂ემ.
- ლიჰუნწუ̂ი იგივეა, რაც ლიჰგნწუ̂ე.
- ლიჰუყუ̂ე ზს., ლიუყუ̂ე ლშხ. -- სახელი აჰუყუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- 1. დაზვინვა, მოქუჩება (ერთ ადგილას). სების ხ̈ კუ̂და ბალრე ლიჰუყუ̂ე (ბზ.) -- სების უნდოდა ფოთლების მოქუჩება. 2. სახელი იჰუყუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- მიხვეტა, მიყრა. ფეტუ̂ს ლიჰუყუ̂ე ხ̈ამთქუ̂ა (ბქ. 231) -- ფეტვმა (ლეწვისას) ერთ ადგილას მიხვეტა იცის ("ფეტვს... სჩვევია").
- ლიჰუ̂დი1 ზს., ლიუ̂დი ლშხ., ლიუ̂ედი ლნტ. -- სახელი ხ-აჰუ̂დი... ზმნის მოქმედებისა, -- მიცემა. ხეჯგ̄რ̈ალხ ღე̄რბათუ̂ გეზლ̈ ლიჰუ̂დის (ბზ. 329) -- ევედრებიან ღმერთს შვილის მიცემას. ისგოუ̂ უ̂არჩ̈ხლ̈აშ ლიჰუ̂დი მეკუ̂დი (ლხმ.) -- შენთვის ფულის ("ვერცხლის") მოცემა ("მიცემა") მენდომება.
- ლიჰუ̂დი2 -- სახელი ჰ̈ოდი ზმნის მოქმედებისა, -- გაყიდვა. ბექსტონს ქორ̈აშ ქა ლიჰუ̂დი ღემეგ ხოცხონ (ბქ.) -- ბექსტონს სახლის გაყიდვა არ ერჩია. ბაბას ფური ლიუ̂დი ხაკუ (ლშხ.) -- ბაბუას ძროხის გაყიდვა უნდა. აშხუ̂ მა̄რა მიშგუ ლიჰუ̂დი ქა ხოფაშუ̂და (ჰოეზ. 94) -- ერთ კაცს ჩემი გაყიდვა დაუკვეხია.
- ლიჰუ̂ერ ზს., ლიჰერ ლხმ., ლიუ̂ერ1ქს. იხმარება გამოთქმაში მიჟე ლიჰუ̂ერ -- მზის ჩასვლა. მიჟე ლიუ̂ერს ხოლლიდ (ლშხ.) -- მზის ჩასვლას ველოდებით.
- ლიჰუ̂იჭი იგივეა, რაც ლიჰი̄ჭუ̂ი.

- ლიჰჳ̂რა̈̄ლ ბზ., ლიჰჳ̂რა̈ლ ბქ., ლიჳ̂ერა̄ლ ლშხ., ლიჳ̂ერა̈ლ ლნტ., ხლმ. იხმარება გამოთქმაში მიჟე ლიჰჳ̂რა̈̄ლ -- მზის ჩასვლის დრო. მიჟე ლიჰჳ̂რა̈̄ლჳ̂ ა̈გითე ოჩა̈დდ (ბზ.) -- მზის ჩასვლამდე შინ მივედით. მჷჟემ ლიჰჳ̂რალჟი დიხა̈ლ ლამარალს ხეგნი (ბქ. 75) -- მზის ჩასვლისას დიასახლისი სამზადისს შეუდგება. მიჟე ლიჳ̂ერალ გეგიდ ჟ'ა̈ნთიე დაბ (ლნტ. 131) -- მზის ჩასვლამდე გეგიმ ყანა მომკა.
- ლიჰჷნწა̄ლი ბზ., ლიჰუნწა̈ლი ბქ., ლი̄ნწა̄ლი ლშხ., ლიანწა̈ლი ლნტ. -- სახელი აჰჷნწა̄ლი... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ნეხვის გახვეტა, ბოსლიდან ნაკელის გაყრა. ლიჰჷნწა̄ლის ესერი̄ ქა̄თყიჩე (ბზ. 341) -- ნაკელის გადაყრისაგან გაგათავისუფლებო ("გადაყრას თავს დაგანებებინებ").
- ლიჰჷნწჳ̂ე ბზ., ლიჰუნწჳ̂ი ბქ., ლი̄ნწი ლშხ., ლიანწე ლნტ. -- სახელი აჰჷნწჳ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- ნაკელის მოყრა. დაბს ლიჟჳ̂მი ლიჰუნწჳ̂იშალ ესერ ხარ (ანდ.) -- მზრალად ხვნა ყანას ნაკელის მოყრასავით უხდებაო ("აქვს"). დაბს ლიანწე ქა ხარ (ლნტ.) -- ყანას ნაკელის მოყრა ჰყოფნის.
- ლი̄ზა̄ლ1 ბზ., ლიზა̈ლ ბქ., ლნტ., ლი̄ზა̄ლ ლშხ. -- წასვლის დრო. ლი̄ზა̄ლს და̈შდჳ̂ ლა̈ხჭჳ̂ედდა მა̄ლს (ბზ.) -- წასვლისას დათვი შეეკითხა მელას. ლი̄ზა̄ლს ჩოთსაჩქჳ̂რა [დი̄ნა] მეზგას (ლშხ. 51) -- წასვლის დროს ოჯახს ("მოსახლეს") გოგო დაუსაჩუქრებია.
- ლი̄ზა̄ლ2 -- სახელი იზა̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, -- მოგება (საქონლისა). ფჳ̂ირი ლი̄ზა̄ლ დეშ ა̈ხჳ̂მეყერ (ბზ.) -- ძროხის მოგება ვერ გავიგე.
- ლი̄ზი ბზ., ლშხ., ლიზი ბქ., ლნტ. -- სვლა, გასვლა, წასვლა... ძულჳ̂აქა ლი̄ზი გარჯ მა̄მა ლი (ბზ. 279) -- ზღვაზე გასვლა ძნელი არაა. ამჲა̈რთე ლიზია̈შ ჳ̂არია ხჳ̂ექარ (ბქ. 206) -- ამათთან წასვლის უარი ვუთხარი. ბოგქა მეზის ჭეკქა ლიზი ესერ ოთცხონა (ანდ.) -- ხიდზე

გამსვლელს ჭოკზე გასვლა აურჩევიაო. ლე̄თჳ̂შ... ხაყლჳ̄ნიხ შუკს ლი̄ზი (ლშხ. 14) -- ღამით ეშინიათ გზაზე წასვლა. ძღუდ ათოჭინდა რა̈შჳ̂ს ლიზი (ლნტ. 295) -- ძალიან გაუჭირდა რაშს სვლა. ჰამა̈ ძინა̈რს ლიზი მაკუჩ (პოეზ. 100) -- დილაადრიან წასვლა მინდა.

- ლი̄ზ-ლიჩედ, ლი̄ზილიჩედ ბზ., ლშხ., ლიზ{ი}ლიჩედ ბქ., ლნტ. -- სვლა, მგზავრობა ("სვლა-წასვლა"). ჯა̈რს ოხბინა ლიზ-ლიჩედ (ბქ.) -- ჯარს დაუწყია სვლა ("-წასვლა"). მაბინეხ ლიზი-ლიჩედ (ლშხ. 82) -- დამაწყებინეს მგზავრობა. აშ ხობინახ ლიზ-ლიჩედ (პოეზ. 42) -- ასე დაუწყიათ სვლა ("-წასვლა").

- ლი̄ზნა̈ნი ბზ., ლიზნა̈ნი ბქ., ლნტ., ლი̄ზნანი ლშხ. -- სახელი ხ-ო̄ზნა̈ნი... ზმნის მოქმედებისა, -- მოვლა, ზრუნვა. კუმში ლი̄ზნა̈ნი მა̄მ ხამჭირხ (ბზ.) -- საქონლის მოვლა არ ეზარებათ. თოთ ბობშს ჩიდ ხოშა ლი̄ზნანი ხაკუ (ლშხ.) -- ჩვილ ბავშვს ყველაზე მეტი მოვლა უნდა. იარა̈ღი ლიზნა̈ნი ეზერ ხოხალდახ (ლნტ. 7) -- იარაღის კარგი მოვლა იცოდნენ.

- ლი̄თა̈̄ლ ბზ., ლითა̈ლ ბქ., ლნტ., ლი̄თა̄ლ ლშხ. -- სახელი ი̄თა̈̄ლხ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გაყრა, გაყოფა. ჳ̂აშლიშჳ̂ილდ ლი̄თა̈̄ლ იშგჳ̂მინ (ბზ. 244) -- ვაშლიშვილმა (საკ. სახ.) გაყრა ითხოვა. ისგჳ̂ი-მიშგჳ̂ის ლითა̈ლ ესერ ხოხალ (ანდ.) -- შენჩემობამ (შენი-ჩემის) გაყრა იცისო. ძღჳდ ჳ̂ოჯახი ლი̄თა̄ლ აუცილებელ ლი (ლშხ.) -- დიდი ოჯახის გაყრა აუცილებელია. მახჳ̂შის ჩიგა̈რ ხამაჭირ ოჯახი ლითა̈ლ (ლნტ.) -- მახვშის ("უხუცესს") ყოველთვის უჭირს ("ეზარება") ოჯახის გაყოფა.

- ლი̄თა̈̄ლი ბზ., ლითა̈ლი ბქ., ლნტ., ლი̄თა̄ლი ლშხ. -- სახელი ითა̈̄ლიხ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- დანაწილება, დაყოფა. ალჲარე ლი̄თა̈̄ლის მი ლაჯთჳ̂ე̄ნი (ბზ. 279) -- ამათ დანაწილებას მე გასწავლი. ლა̈ჭემა̈ჲ ლითა̈ლი მჷხა̈რ იბნი (ლნტ.) -- სათიბის დაყოფა ხვალ იწყება.

- ლი̄თე ბზ., ლშხ., ლითე ბქ., ლნტ. -- სახელი ხ-ო̄თე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაყოფა, განაწილება; წილის მიცემა. ამი̄ ლი̄თე მაკუ ისგო̄უ̂ (ბზ.) -- ამის მოცემა ("განაწილება") მინდა შენთვის. მეთხუ̂იარას ნათხუ̂იარე̄მი ჩუ ლი̄თე ხეკუ̂ადხ (ლშხ.) -- მონადირეებს ნანადირევის გაყოფა უნდოდათ. [თეთრი] ლითეჲ უ̂ადა ჩუ̂ადიქუ̂ეხ (ლნტ. 229) -- ფულის გაყოფის დრო და(ი)თქვეს.
- ლი̄მბუა̆̄ლ იგივეა, რაც ლი̄მბუ̂ა̆̄ლ.
- ლი̄მბუ̂ა̆̄ლ, ლი̄მბუა̆̄ლ ბზ., ლიმბუ̂ა̈ლ, ლიმბუა̈ლ ბქ., ლი̄მბუ̂ა̄ლ ლშხ., ლიამბაუ̂ა̈ლ ლნტ. -- სახელი ი̄მბუ̂ა̆̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ლაპარაკი, საუბარი. ლა̈ჲბინეხ ლი̄მბუ̂ა̆̄ლ (ბზ. 411) -- საუბარი დაიწყეს. ჟ'ენბინე მეჩი მა̄რედ ლი̄მბუ̂ა̄ლ (ლშხ.) -- მოხუცმა კაცმა საუბარი დაიწყო.
- ლი̄მბუ̂ი ბზ., ლშხ., ლიმბუა̈ლ ბქ., ლიმბა̈უ̂ ლხმ., ლიამბა̈უ̂ი ლნტ. -- სახელი ა̄მბუ̂ი... ზმნის მოქმედებისა, -- მოყოლა, თხრობა, მბობა. ჲერხი ლეგმერდე ჟი იბნე ლი̄მბუ̂ის (ლშხ. 12) -- ზოგიერთი ავადმყოფი იწყებს მოყოლას. დენას მა̈დ ხეკუ̂ად ამშა ლიამბა̈უ̂ი (ლნტ.) -- გოგოს არ უნდოდა ამის მოყოლა.
- ლი̄ნწი იგივეა, რაც ლიჰგნწუ̂ე.
- ლი̄ჲდგრე იგივეა, რაც ლიჰდგრე.
- ლი̄ჲმახუ̂ ბზ., ლშხ., ლიჲმა̈ხუ̂ ბქ., ლიამა̈ხუ̂ ლნტ. -- სახელი იჲმა̈ხუ̂, ხ-ეჲმა̈ხუ̂... ზმნათა მოქმედებისა, -- მტრობა. ლიჲმახუ̂სი ჯეჩო ი ლიმკეთსი (ბქ. 22) -- მტრობასაც გიზამ და მოყვრობასაც ("მოკეთეობასაც").
- ლი̄ჲმახუ̂ა̆̄ლ ბზ., ლიჲმახუ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლი̄ჲმახუ̂ა̄ლ ლშხ., ლიამახუ̂ა̈ლ ლნტ., -- სახელი იჲმახუ̂ა̆̄ლ, ხ-ეჲმახუ̂ა̆̄ლ... ზმნათა მოქმედებისა, ხლმ. -- მტრობა, შუღლი. ამჟი̄ნ ა̈მკედე̄ლი

ლიჲმახჳ̂ა̄̂ლ (ბზ. 3) -- ასე დასრულებულა ("ამოწყვეტილა") მტრობა. ლეჩხჳ̂მარეშ ი შჳ̂ანარე ლი̄ჲმახჳ̂ა̄ლ და̄ს ხასმა (ლშხ.) -- ლეჩხუმლების{ა} და სვანების მტრობა არავის გაუგონია.

- ლი̄ჲყრე ლშხ., ლია̈ყრე ლნტ. -- სახელი აიყრე... ზმნის მოქმედებისა, -- აყრა, გადასახლება; ოჯახის დაქცევა, დალუპვა. გჳ̂არი ლიდამბა̈ლი ლოქ ხოცხა ა ლია̈ყრე (ლნტ. 90) -- გვარის დაქვეითება ("დადაბლება") გირჩევნია თუ აყრაო (გადასახლებაო).
- ლი̄ჲშხენი იგივეა, რაც ლიშხენი.
- ლი̄ქჳ̂1, ლი̄ქჳ̂ი̄სგ ბზ., ლიქჳ̂ისგ ბქ. ლი̄ქჳ̂ი̄ს ლშხ., ლიქჳ̂ის{კ} ლნტ. სახელი ყჷლე ("ამბობს"), ტული ("ამბობს, იძახის"), რა̄ქჳ̂, ლა̄ქჳ̂ ("თქვა")... ზმნათა მოქმედებისა, -- თქმა. ჯგჷრა̄გი ლი̄ქჳ̂ (ბზ. 60) -- წმ. გიორგის ნათქვამი ("თქმა"). ხა̈ლინა ბესილა̈დ ჳ̂ა̈რგიშ ლიქჳ̂ისგს (ბქ. 199) -- ბესილადი აზნაურის თქმას უცდიდა. უსკორად ლიქჳ̂ისგს ნაჳ̂ქჳ̂ისგი ესერ ხოჩა (ანდ.) -- მოუფიქრებლად თქმას უთქმელობა სჯობსო. ლიქჳ̂ისკ მა̈დმა გარჯ ლი, ლისყეი ლი გარჯ (ლნტ.) -- თქმა არ არის ძნელი, გაკეთებაა ძნელი ("გარჯა").
- ლი̄ქჳ̂2 -- ნება, სურვილი; რჩევა.
- ლი̄შგა̄ლი ბზ., ლიშგა̈ლი ბქ., ლი̄შგა̄ლი ლშხ., ლიშკა̈ლი ლნტ. -- სახელი ი̄შგა̄ლი ზმნის მოქმედებისა, ხლძ. -- წველა. ლი̄შგა̄ლი სურუ მამჭირ (ლშხ) -- წველა ძალიან მეზარება. ლა̈ხჳ̂ს \ ლახჳ̂ისკა ლიშკა̈ლის დოსკ იბნეხ (ლნტ.) -- მთაში წველას ადრე იწყებენ.
- ლი̄შგი ბზ., ლშხ., ლიშგი ბქ., ლიშკი ლნტ. -- სახელი ი̄შგი... ზმნის მოქმედებისა, -- მოწველა. ფურს ირჳ̂ინ ხაკუ ლი̄შგი ლადეღისგა (ლშხ.) -- ძროხას დღეში ორჯერ უნდა მოწველა. ლიშკიჲ სკჳ̂ებინ ჩუ ხჳ̂აჩგჳ̂ანნედ ლუნს (ლნტ.) -- მოწველის წინ ხბოს მოვაწოვებინებთ.

- ლი̄შდნე ბზ., ლშხ., ლიშდნე ბქ., ლიშტნე ლნტ. -- სახელი ი̄შდნე... ზმნის მოქმედებისა, -- დავიწყება. ამშა ლი̄შდნე მა̄მ გუ̂აკუ (ბზ.) -- ამის დავიწყება არ გვინდა. ხოჩემი ნაჩომს ლიშტნე მა̈დ ხაკუჩ (ლნტ.) -- სიკეთეს ("კარგის ნაქნარს") დავიწყება არ უნდა.
- ლი̄შუ̂ა̈̄ლ ბზ., ლიშუ̂ა̈ლ ბქ., ლნტ., ლი̄შუ̂ა̄ლ ლშხ. -- სახელი ი̄შუ̂ა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- ცეცხლის დანთების დრო. კათე ლიშუ̂ა̈ლ ლი (ბქ.) -- კერიაში ცეცხლის დანთების დროა. ლემესკი ლიშუ̂ა̈ლე დუ̂რე მა̈დ ლას (ლნტ.) -- ცეცხლის დანთების დრო არ იყო.
- ლი̄შუ̂ე ბზ., ლშხ., ლიშუ̂ე ბქ., ლნტ. -- სახელი ა̄შუ̂ე... ზმნის მოქმედებისა, -- შენთება, დანთება, ჩანთება. ეშუ̂ი დირილდ კას ლიშუ̂ედ მოდ' ესერ ხა̈ჯ̈ეშ (ანდ.) -- ერთი პურის კვერი კერიაში (ცეცხლის) შენთებად არ ღირსო. მა̈ნკუ̂იჲ თორნისა ლიშუ̂ეჟი ხოჩა დიარა̈ლ ხეკუ̂ეს ახონაყანხ (ლნტ. 22) -- თონეში პირველად ("პირველ, ახალ თონეში") ჩანთების დროს კარგი პურები უნდა გამოეცხოთ.
- ლი̄ცუ̂ ბზ., ლშხ., ლიცუ̂ ბქ., ლინცუ̂ ლნტ. -- სიცილი. ალექსანდრე ლჷდგა̈რსი ლი̄ცუ̂ს ოხთხიფე (ბზ. 55) -- ალექსანდრე მკვდარსაც გააცინებს ("სიცილს წამოაცდენ{ინებ}ს..."). ეშუ̂ი ლიცუ̂ საბრალს ესერი ხა̈ხუ̂ია (ანდ.) -- ერთი სიცილი საწყალსაც რგებიაო.
- ლი̄ცუ̂ნა̈̄ლ ბზ., ლიცუ̂ნა̈ლ ბქ., ლი̄ცუ̂ნა̈̄ლ ლშხ., ლინცუ̂ნა̈ლ ლნტ. -- სახელი იცუ̂ნა̈̄ლ... ზმნის მოქმედებისა, ხლმ. -- გაცინება, სიცილი. ლი̄ცუ̂ნა̈̄ლ ოთბინა ჭა̈შს (ბზ. 384) -- სიცილი დაუწყია ქმარს. ეჯა̈რს ლიცუ̂ნალ ოთთხარხ (ბქ. 21) -- იმათ სიცილი წასკდათ.
- ლი̄ცუ̂ნე ბზ., ლშხ., ლიცუ̂ნე ბქ., ლინცუ̂ნე ლნტ. -- 1. სახელი ხ-ო̄ცუ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- გაცინება. ბეფშს ჩიღა ლიცუ̂ნე მადე ხაკუ (ბქ.) -- ბავშვს ყველაფერზე არ უნდა გაუცინო (ყველაფრისთვის გაცინება არ უნდა). 2. სახელი ა̄ცუ̂ნე... ზმნის მოქმედებისა, -- დეშე̄რს ოხჳგრჳა ეჩა ჩუ ლი̄ცუ̂ნე (ლშხ. 75) -- ვერავის მოუხერხებია მისი

გაცინება.

- ლოგო იხ. ხ-აჰუ̂დი.
- ლოქ{უ̂} იგივეა, რაც როქ{უ̂}.
- ლოხო იხ. ხ-აჰუ̂დი.
- ლოხუშ იხ. ითრე.
- ლოხუ̂ემ იხ. იზბი.
- ლოხუ̂ი̅დენ იხ. ხ-ეჰო̅ლი.
- ლო̅ბარ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლობარ (-ä̈ლ) ლნტ. -- საბელი, თასმა. ლო̅ბარ მაწ̣ჷხ (ლშხ.) -- თასმა მჭირდება. ლობარ დეშ ხუ̂ითხ (ლნტ.) -- თასმა ვერ ვიშოვე.
- ლო̅ხუ̂ä̈მ იხ. იზბი.
- ლუ-1 იგივეა, რაც ლჷ-1.
- ლუ-2 იგივეა, რაც ლჷ-2.
- ლუ-_-უ იგივეა, რაც ლჷ-_-უ.
- ლუ-_-{ე} იგივეა, რაც ლჷ-_-{ე}.
- ლუარ იგივეა, რაც ლჷჲä̈რ.
- ლუბგუნე (-ნე̅მიშ, -ნä̅ლე ბზ., ლშხ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნä̅ლე ლნტ.) -- დაბეგვილი, დაჟეჟილი. ლუბგუნე უსკუ̂ს ლეშხუ̂ნიდ მä̅ ხაყა (ლშხ.) -- დაბეგვილი ვაშლი შესანახად არ ვარგა. შტიქურ მარე ლუბგუნე უ̂ისკუ̂სი დეშ იზბი (ლნტ.) -- უკბილო კაცი დაბეგვილ ვაშლსაც ვერ ჭამს.
- ლუბუმბä̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷბჷმბä̈ჲ.
- ლუბურდე იგივეა, რაც ლუბუ̅რდე.

- ლუბურღუ̂ე იგივეა, რაც ლუბუ̄რღუ̂ე.
- ლუბუქუ̂ იგივეა, რაც ლუბქუ̂ე.
- ლუბულღუ̂ირე იგივეა, რაც ლუბუ̄რღუ̂ე.
- ლუბულღუ̂ი̄რნე იგივეა, რაც ლუბუ̄რღუ̂ე.
- ლუბუწე იგივეა, რაც ლუბუ̄ცე.
- ლუბუჯე იგივეა, რაც ლუჯუ̄ბე.
- ლუბუ̄რდე (-დე̄მიშ, -და̄ლე ბზ., ლშხ.), ლუბურდე (-დემ, -დოლ ბქ., -ჷშ, -დალე ლნტ.) 1. აბურდული, არეულ-დარეული, დახლართული. ლუბუ̄რდე გუ̂ეშ (ბზ.) -- დახლართული (გართულებული) საქმე. მერბე-მერბე ფერიშ ქიპ̈ა̈რ უშხუ̂არისკა ლასხ ლუბურდე (ლნტ.) -- სხვადასხვა ფერის ძაფები ერთმანეთში იყო აბურდული. 2. მოღრუბლული, არეული (ამინდი). ლუბურდე ა̈მინდ ლას (ლნტ.) -- არეული ამინდი იყო. გადატ. შუბლშეკრული, დაბღვერილი. გიგო ლუბუ̄რდე ჭაშრა ლი (ბზ.) -- გიგო დაბღვერილი კაცუნაა.
- ლუბუ̄რღუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე) ბზ., ლუბურღუ̂ე (-უ̂ემ, -უ̂ოლ) ბქ., ლუბულღუ̂ი̄რნე (-ნე̄შ \ ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ლშხ., ლუბულღუ̂ირნე (-ჷშ, -ნალე) ლნტ. 1. ამტვერებული, მტვრიანი. ათხად მესტია̄ სეტ ლუბუ̄რღუ̂ე ლა̈̄სუ̂ (ბზ.) -- აქამდე მესტიის სეტი (ცენტრი) მტვრიანი იყო. შუკუ̂არ ლუბულღუ̂ი̄რნე ლიხ (ლშხ.) -- გზები ამტვერებულია. სურუ ლუბულღუ̂ირნე ლი მა̈გ (ლნტ.) -- ძალიან ამტვერებულია ყველაფერი. 2. ბქ. აბოლებული. ნალუ̂ჟურ ლუბურღუ̂ე ლარდაისგა არდა (ბქ.) -- ბიჭი აბოლებულ სადგომში იყო.
- ლუბუ̄ცე (-ცე̄მიშ, -ცა̄ლე) ბზ., ლუბუწე (-წემ, -წოლ) ბქ., ლუდუ̄წე (-წე̄მიშ, -წა̄ლე ლშხ.), ლუდუწე (-ჷშ, -ა̈ლ \ -წალე) ლნტ. -- მოზიდული, მომართული, გაჭიმული. ბეგიდ ლუბუ̄ცე ცხემა̈დ ხოშა ჯუ̂ე̄დიათე აკუ̂ა̄ნე ცხუ̂ის (ბზ.) -- ძლიერად მოზიდული მშვილდი უფრო შორს

ისვრის ისარს. ჭყინტს ლუბუწე ცგჾემდ ხუღჳ̂ე (ბქ.) -- ბიჭს მოზიდული მშვილდი აქვს. ლუდუწე ლჳ̈ა̈რ ჟილახაქჳ̂ეცა ბეფშს (ლნტ.) -- გაჭიმული ხვანჯარი გასწყვეტია ბავშვს.

- ლუბჳ̄ჯე იგივეა, რაც ლუჯჳ̄ბე.
- ლუბქჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̈̄ლე ბზ., -ჳ̂ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჳ̂ალე ლნტ.), ლუბუქჳ̂ (-იშ, -ბქჳ̂ა̈̄ლე) ლშხ. -- დამბალი. ლეშყჳ̂დიელა̈̄ლი ლუბქჳ̂ე ლი (ლშხ.) -- სარეცხი ჩამბალია. ლუბქჳ̂ე ტუფს ჟ'ა̈ლკედდ... (ლნტ. 31) -- დამბალ ტყავს ამოვიღებთ.
- ლუგუნზიგე (-გე̄მიშ, -გა̈̄ლე ბზ., -გემ, -გოლ ბქ.) -- ნაწყენი, გაჯავრებული (გულნატკენი). ეჩას ლუგუნზიგე მა̈̄რე დჳ̈ა̈რ ხორი (ბზ.) -- იმას ნაწყენი ადამიანი არ ჰყავს.
- ლუგურყჳ̂ე იგივეა, რაც ლუყურყჳ̂ე.
- ლუგჳ̂ა̈̈რ (ხოლგჳ̂არა, მალგჳ̂არე) ზს., ლუგჳ̂არ (ხოლგჳ̂არა, ლუგჳ̂არა̈̄ლა) ლშხ., ლუგუა̈̈რ (ლუგუარალა) ლნტ., -- მსუქანი. მიჩა აფხნეგა̈̈რს ლუგჳ̂ა̈̈რ ლელჳ̂ ესერ ხოცხახ (ბზ. 22) -- ჩემს ამხანაგებს მსუქანი ხორცი ურჩევნიათო. ხოლგჳ̂არა ჰე ხჳ̂ი̄რი, ეჩქა მი ჩჳ̂ა̈̈მძგჳ̂ებნი ბოგ (ბზ. 361) -- თუ უფრო მსუქანი ვიქნები, მაშინ ხიდი მე ჩამიწყდება. ლუგუა̈̈რ ჴა̈̈ნ (ლნტ.) -- მსუქანი ხარი.
- ლუგჳ̂ე იგივეა, რაც ლუგჳ̂ე{3}.
- ლუგჳ̂ენ (-ჳ̂ნიშ, -ა̈̈რ) ზს., ლჷგა̈̈ნ, ლჷგენ2 (-იშ, -განა̈̈რ) ბქ., ლჷგონ (-არ) ლშხ., ლჷლგჳ̂ენ (-ა̈̈ლ) ლნტ. -- ფასი, ღირებულება; დაფასება, ღირსება. მიჩეშდ ხოჩა̈̄მ ლუგჳ̂ენს ესერ მიჩა გეზალს ესდინე (ბზ. 274) -- შენზე უფრო შენს შვილს დავაფასებო (ფასს დავადებო). ლითხჳ̂არს ჯჳ̂ინალდ ხოშილ ლჷგენ ხა̈̈დენა (ბქ. 234) -- ნადირობას ძველად მეტი ფასი ედო. ალეს ჟეღი ლჷგონ ხა̈̄ზ (ლშხ.) -- ამას ძაღლის ფასიღა აქვს (არაფრად ღირს). თელეღრა ძღჷდ ლჷლგჳ̂ენ ხაყახ ოჯახისა (ლნტ.) -- რძალი ძალიან დაფასებული ჰყავთ

ოჯახში.

- ლუგჳ̂ე{ჰ} (-იშ, --) ზს., ლუგჳ̂ე{ჲ} (-ჳ̂ე̄{ჲ}შ, --) ლშხ., ლუგჳ̂ე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დაფქული. იყდიხ... კჳ̂ეცენს კაკალდ, ჲედ ლუგჳ̂ეჲს (ლშხ. 34) -- ყიდულობენ ხორბალს, მარცვლად ან დაფქულს. ეჯის ხამნეხ სიმინდს, მენგერად ლუგჳ̂ეს (ლნტ.) -- იმას მსხვილად დაფქულ სიმინდს აჭმევენ.
- ლუდუწე, ლუდუ̄წე იგივეა, რაც ლუბუ̄ცე.
- ლუდჳ̂აშე იგივეა, რაც ლჷდჳ̂აშე.
- ლუზნუ (-ნუ̈შ, ბზ., -ä̈შ, ბქ., -ნუ̄შ ლშხ., -ჲშ ლნტ.) -- მეგრული. ლუზნუ ჯიმ ანჴიდხ (ბზ.) -- ქვამარილი (მეგრული მარილი) მოიტანეს. სიმინდდ ხონჩიდახ ლუზნუ კოპეშია (ბქ. 281) -- სიმინდის (ნათესებში) შერეული აქვთ (ურევიათ) მეგრული გოგრა. ლუზნუ სიმინდს ხჳ̂ალა̄შედ (ლშხ.) -- მეგრულ სიმინდს ვთესავთ.
- ლუზორ1 იგივეა, რაც ლუზრობ.
- ლუზორ2 იგივეა, რაც ლჷზორ.
- ლუზრობ (-ä̈შ, -ä̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.), ლუზორ ზს. -- თავყრილობა, კრება, ყრილობა. ამ ლადეღ ლუზრობ ლი (ბზ. 325) -- ამ დღეს ყრილობაა. ლუზორ ხარახ ბეჩჳ̂ს ი ლეჩყä̈ნს (ბქ.) -- {შე}კრება ჰქონიათ ბეჩოსა და ლეჩყანს.
- ლუზჳ̂ერ იგივეა, რაც ლჷზორ.
- ლუთერ იგივეა, რაც ლჷთჳ̂ერ.
- ლუთთჳ̂ენე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნა̄ლე ლშხ.), ლჷთთენე (-ნემ, -ნოლ) ბქ., ლუთ{ჳ̂ე}თჳ̂ენე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ., -- გა{და}თეთრებული. ჩიä̈გ ჩუ ლუთთჳ̂ენე ლä̈სჳ̂ მუსშჳ̂ (ბზ. 33) -- თოვლით ყველგან გა{და}თეთრებული იყო. ეჲ მარეს ფä̈თჳ̂ ხä̈რენა ლუთთჳ̂ენე (ლნტ. 246)

-- იმ კაცს თმა გათეთრებული ჰქონია.

- ლუთთქუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., -უ̂ემ, -უ̂ოლ ბქ., -უ̂ე̄შ, -უ̂ა̄ლე ლშხ.), ლუთურთქუ̂ლა̈უ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -უ̂ალე) ლნტ. -- 1. დამჭკნარი. ჰამა̈ ნაჭა̈მუ̂ ჩუ ლუთთქუ̂ე ლი (ბზ.) -- დილის ნათიბი დამჭკნარია. 2. დათუთქული. დი̄ნას ლუთთქუ̂ე ტოტა̈რ ხა̄დ (ბზ.) -- გოგოს დათუთქული ხელები ჰქონდა. გუ̂ირკ ეჯკა̈ლიბ ათუ ლასუ̂, ერე ხილს ბალე ჩი ჩუ ლუთთქუ̂ე ხად (ბქ.) -- ივლისი ისე ცხელი იყო, რომ ხეხილს ფოთოლი სულ დათუთქული ჰქონდა.
- ლუთორ, ლუთო̈რ იგივეა, რაც ლჷთუ̂ერ.
- ლუთრუ იგივეა, რაც ლჷთუ̂ერ.
- ლუთურთქუ̂ლა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლუთთქუ̂ე.
- ლუთხუმ იგივეა, რაც ლუთხუ̂იმ.
- ლუთხუ̂იმ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ლუთხუმ (-არ) ლშხ. -- თავიანი. ჟ'ანჲა̈დ ჲეშდჲე̄რუ ლუთხუ̈მ და̈უ̂ (ბზ. 267) -- ამოვიდა თორმეტთავიანი დევი. ხენწიფს ლოხზჷზე მოცქულ ჩხარა ლუთხუმ და̄უ̂დ (ლშხ. 64) -- ხელმწიფეს ცხრათავიანმა დევმა მოციქული მიუგზავნა. ანჲად სემი ლუთხუ̂იმ და̈უ̂ (ლნტ. 128) -- მოვიდა სამთავიანი დევი.
- ლუკნე იგივეა, რაც ლუკ{უ̂}ნე.
- ლუკუ̂̄ლთხა̈ნ (-იშ, -ხანა̈რ) ბზ., ლუკუ̂̄ლთხან (-ე̄მიშ, -ა̄ლე) ლშხ., ლუკურთხა̈ნ (-ხანა̈ლ) ლნტ. -- გათოკილი; შებორკილი. ჩა̈ჟ ლუკუ̂̄ლთხა̈ნ ლი (ბზ.) -- ცხენი დაბორკილია. და̈უ̂ ლუკურთხა̈ნდ შკაფისა ლახოკჷლა ჭყინტს (ლნტ. 186) -- ბიჭს გათოკილი ("გათოკილად") დევი კარადაში ჩაუკეტავს. ჭიშხ ი ტუ̂ეტ მა̈გ ლუკულთხა̈ნ ხა̄დ (პოეზ. 96) -- ხელ-ფეხი სულ შეკრული ჰქონდა. გადატ. მოუხერხებელი, უნდილი. ერეხი სურუ ლუკურთხა̈ნ ლი (ლნტ.) -- ზოგიერთი ძალიან მოუხერხებელია.

- ლუკ჻̂არ იგივეა, რაც ლუკ჻̂ӓრ.
- ლუკ჻̂ӓნე იგივეა, რაც ლუკ{჻̂}ნე.
- ლუკ჻̂ӓრ (-იშ, -჻̂არӓლ) ზს., ლნტ., ლუკ჻̂ა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ. 1. {გა}დაგდებული. ქალუკ჻̂ӓრ ცხ჻̂ად ჟოხ჻̂სყӓ჻̂ინ (ბზ.) -- გადაგდებული საარაყე ქვაბი გავაკეთებინე. დაბთე ქა ლუკ჻̂ӓრ ითქ ისგა ნӓცხემშ჻̂ ესერ ანღრი (ანდ.) -- ყანაში გადაგდებული მარცვალი უკან ნამატით მოდისო. 2. გაგდებული. ქა ლუკ჻̂ӓრს ქორხო დӓრ იხნე (ლნტ.) -- გაგდებულს სახლში არავინ უშვებს.
- ლუკ჻̂ӓრემე იგივეა, რაც ლუკ჻̂რӓმე.
- ლუკ჻̂ეცӓნე იგივეა, რაც ლუკ჻̂ცӓნე.
- ლუკ჻̂იშ (-იშ, -ӓრ ბქ., ლუკშ჻̄რა̄ლე ლშხ., ლუკ჻̂შ჻რალე ლნტ.), -- გატეხილი. ჭყინტს ქო̄ხჳი̄და ლუკ჻̂იშ სტამӓნ (ლშხ.) -- ბიჭს გატეხილი დოქი გამოუტანია. ლუკ჻̂იშს მӓდმა ხაშიდ (ლნტ.) -- გატეხილს არაფერი შველის. გადატ. გამჟღავნებული, გამოტეხილი. მალღნა ქა ლუკ჻̂იშ ესერ ხოჩა (ანდ.) -- საჩოთირო გამჟღავნებული (გამოტეხილი) ჯობიაო.
- ლუკ{჻̂}ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლ ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლუკ჻̂ნა̄რ, ლუკნე (-იშ, -ალ) ლშხ., ლუკ჻̂ӓნე (-ӛშ, -ӓლ) ლნტ. -- სიმინდთან (ან ფეტვთან) ერთად მოზელილი ყველის გულიანი პური, ყველიანი მჭადი. ლუშნ჻ ლუკ჻̂ნეს მამგ჻̂ეშ ხოჩა (ბზ.) -- სვანურ ლუკვნეს არაფერი სჯობია. ზურა̄ლს ქო̄ხნაყა ლუკნა̄რალ (ლშხ.) -- ქალს გამოუცხვია ლუკვნე პურები. ხ჻ანӓყედ კ჻აშის... ლუკ჻ӓნე დიӓრს (ლნტ. 32) -- ვაცხობთ მჭადს "ლუკვნე" პურებს.
- ლუკ჻̂რӓმე, ლუკ჻̂რემე (-მე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., -მემ, -მოლ ბქ.), ლუკ჻̂რემე (-მე̄შ, -მა̄ლე) ლშხ., ლუკ჻̂ӓრემე (-ӛშ, -ӓლ \ -მალე) ლნტ. -- გაყინული. ბეფ჻̂შს ჭიშხӓრ ლუკ჻̂რემე ხა̄დ (ბზ.) --

ბავშვს ფეხები გაყინული ჰქონდა. ლუკუ̂რემე მად ჩაფჷლ (ბქ. 204) -- ფეხსაცმელი გაყინული მქონდა. მეთხუ̂იარ ლუკუ̂რემე ლიცთე ემშყედ (ლშხ.) -- მონადირე გაყინულ წყალში ჩავარდნილა. ლიც ლუკუ̂ა̈რემე ლას (ლნტ.) -- წყალი გაყინული იყო.

- ლუკ{უ̂}შუ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ.), ლუკ{უ̂}შურე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- დამტვრეული, გატეხილი, მოტეხილი. შედა̈რ ლუკუ̂შუ̄რე ლა̈სუ̂ხ (ბზ.) -- ჭურჭელი დამტვრეული იყო. [ნალუ̂ჟურდ] წეუ̂რა̈რ ჭჷშხა̈რ ლუკუ̂შურე ლუ̂ეშდ ატიხ (ბქ. 96) -- ვაჟმა მწევრები ფეხებმოტეხილი გააბრუნა. მეთხუ̂იარს ტოტ ლუკუ̂შუ̄რე ხა̄და (ლშხ.) -- მონადირეს ხელი მოტეხილი ჰქონდა.
- ლუკუ̂ცა̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლუკუ̂ცანე (-ნემ, -ნოლ) ბქ., ლუკუ̂ეცა̈ნე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- მოწმენდილი, გაწმენდილი; მოხოცილი. გაჩა̈რ ქალუკუ̂ცა̄ნე ხა̄დხ ეზა̈რდ (ბზ. 22) -- დანები კარგად ჰქონდათ გაწმენდილი. ბეფშს ლუკუ̂ცა̄ნე ხად პილარ (ლშხ.) -- ბავშვს ტუჩები მოწმენდილი ჰქონდა.
- ლულგუ̂ენ (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლჷლგენ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლუ{ლ}გონ (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ლშხ., ლჷლგუ̂ენ (-იშ, -ნალე) ლნტ. -- დაფასებული, ღირსეული. გოჩშა თასი ლუგონ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- გოჩაანთ თასი დაფასებული კაცია. მიშკუ̂ი დადა ძღჷდ ლჷლგუ̂ენ ზურალ ლი (ლნტ.) -- ჩემი ბებია დიდად დაფასებული ქალია. ლულგუ̂ენდ ბზ., ლჷლგენდ ბქ., ლუგუ̂ნიჲანდ, ლულგონდ ლშხ., ლჷლგუ̂ენდ ლნტ., ზმნს. -- დაფასებულად, ღირსეულად. ლულგუ̂ენდ ქორხა̈ნქა ლი̄ზი ჟახე ლი (ბზ.) -- სახლიდან დაფასებულად (ღირსეულად) წასვლა სახელია. ფუსნა̄ჲ ლუგუ̂ნჲანდი ხოშა ხაყახ (ლშხ. 9) -- საღვთო (საბატონო საქონელი) უფრო პატივში, (დაფასებულად ჰყავთ).
- ლულგუ̂ენე (ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლჷლგენ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლულგონე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ლშხ.,

ლჷლაგჷ̂ენ{ე} (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- შეფასებული. ეჱიარე ლა̈ზგა ლულგჷ̂ენე ლი (ბზ.) -- იმათი საცხოვრებელი შეფასებულია. ძჷ̂ირდ ლულგონე ფურს დეშ ჷ̂ოდიხ (ლშხ.) -- ძვირად შეფასებულ ძროხას ვერ ყიდიან. ჴა̈ნ მა̈დ ლას ლჷლაგჷ̂ენ (ლნტ.) -- ხარი არ იყო შეფასებული.

- ლუმიჭჷ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ა̈ლ ლნტ.), ლჷმიჭ (-ა̈რ) ბქ., ლუმუჭ (-არ) ლშხ. 1. რქიანი. ხოჩა ლუმიჭჷ̂ ჴანა̈რ მირი (ბზ.) -- დიდრქიანი (კარგრქიანი) ხარები მყავს. ჷ̂ოქჷ̂რე ლუმიჭჷ̂ ჴა̈ნ ლოქ ხაყა (ლნტ.) -- ოქროსრქიანი ხარი ჰყავსო. 2. ტარიანი, სახელურიანი. მეშხე ლუმიჭჷ̂ გა̈ჩ ლი (ბზ.) -- შავტარიანი დანაა. მეშხე ლუმუჭ გეჩ ტოტისა ხელჷ̂ე̄ნიხ (ლშხ.) -- შავტარიანი დანა ხელში ექნებათ. ეშხუს თჷ̂ეთჷ̂ენე ლუმიჭჷ̂ ხანჯა̈რ ხა̈რეკა (ლნტ. 93) -- ერთს თურმე თეთრტარიანი ხანჯალი ეკიდა.
- ლუმსგჷ̂ენე იგივეა, რაც ლჷმსგჷ̂ენე.
- ლუმსკჷ̂ენე იგივეა, რაც ლჷმსგჷ̂ენე.
- ლუმურსი̅ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლუმურს{ჷ̂}ინე (-ნემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნალე ლნტ.) -- დამსხვრეული, დაფშვნილი; დაფხვნილი. ლაჴჷ̂რა̈შ ჭიქ ლუმურსჷ̂ინე ზჷსდა ძირს (ბქ.) -- ფანჯრის მინა დამსხვრეული ეყარა (იდვა) ძირს. წიწლა̈რს ლუმურსინე კჷ̂აში ათოშიდხ (ლნტ.) -- წიწილებს დაფშვნილი მჭადი დაუყარეს.
- ლუმურყჷ̂ა̈მ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლნტ., ლუმჷ̄რყჷ̂ამ (-ალ) ლშხ. -- კოშკიანი. ლუმურყჷ̂ა̈მ ქორ ადგე (ბზ. 139) -- კოშკიანი სახლი ააშენა. მესტიას ლუმჷ̄რყჷ̂ამ ქორ ხო̄გდა ჩი̅ს (ლშხ.) -- მესტიაში ყველას კოშკიანი სახლი ედგა. ჩოლირს ლუმურყჷ̂ა̈მ ქორ ეშხუ გარ ლჷგ (ლნტ.) -- ჩოლურში კოშკიანი სახლი მხოლოდ ერთი დგას.
- ლუმუჭ იგივეა, რაც ლუმიჭჷ̂.

- ლუმჷ̄რყჷ̂ამ იგივეა, რაც ლუმჷრყჷ̂ა̈მ.
- ლუმწ̂ჷინე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄მიშ \ -ნე̄შ, -ნა̄ლე ლშხ.) ლჷმწ̂ჷინე, ლჷმეწ̂ჷნე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ნალე) ლნტ. 1. დამიზნებული. ლუმწ̂ჷინე თჷ̂ეფ ქო̄თოღ (ბზ.) -- დამიზნებული თოფი წავართვი. გეზალთე ლუმწ̂ჷინე თეფს დი მეჭედშჷ̂ ესერ ხალფარალა (ანდ.) -- შვილისთვის დამიზნებულ თოფს დედა მკერდით აჰფარებიაო. 2. გასწორებული. ლუმწ̂ჷინე ხუნ ჟანგეხ (ლშხ.) -- გასწორებული საძირკველი ააშენეს. ჭჷ̂ა̈დ დესა ლჷმარ ლჷმწ̂ჷინე (ლნტ.) -- კედელი არ ყოფილა გასწორებული.
- ლუნგჷ̂ამინე იგივეა, რაც ლუნგჷ̂მე.
- ლუნგჷ̂მე (-მე̄მიშ, -- ბზ., ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- განაწყენებული (მხოლოდ ღმერთზე იტყვიან). ეჯა̈მა̈გ ხოგჷ̂ა̄ნა თამარს, ე ღე̄რბეთ ხაყა ლუნგჷ̂მე (ბზ.) -- იმდენი უტირია თამარს, რომ ღმერთი ჰყავს განაწყენებული.
- ლუნგჷ̂მი̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნე̄მიშ, -ნე̄ლ ლშხ.), ლუნგჷ̂ა̈მინე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დამძიმებული. მატყ ნამძღირიჷ̂შ ლუნგჷ̂მი̄ნე ლასჷ̂ (ლშხ.) -- მატყლი სისველისაგან დამძიმებული იყო. ბეფშ ლუნგჷ̂ა̈მინე ლას (ლნტ.) -- ბავშვი დამძიმებული იყო.
- ლუნზორ იგივეა, რაც ლჷზორ.
- ლუნზო̄რე იგივეა, რაც ლჷნზა̄რე.
- ლუნთ იგივეა, რაც ლჷ̈ნთ.
- ლუნთჷ̂ირ იგივეა, რაც ლუნთჷ̂ი̄რ.
- ლუნთჷ̂ირურ/ლ (-იშ, -ა̈ლ) ზს. -- უნაცნობო. ხოჩა ლუნთჷ̂ირურ ლიჯედ ეშჷ̂მერ ხამჭინდხშალ (ბქ. 303) -- კარგი ნაცნობის გარეშე ეზარებოდათ ("ეზარებოდათსავით") მოსვლა.

- ლუნთჳ̂ი̄რ (-იშ, -ä̈ლ) ბზ., ლუნთჳ̂ირ ბქ. -- ნაცნობი (ადამიანი). მიჩ ესერ ლელტხას ხჳ̂ä̈ჲ ლუნთჳ̂ი̄რ ხორი (ბზ. 53) -- მე ლენტეხში ბევრი ნაცნობი მყავსო.
- ლუნთჳ̂რი ბზ., ზმნს. -- შარშან. ლუნთჳ̂რი ძღჳდ მუს ანჴä̈დ (ბზ.) -- შარშან დიდი თოვლი მოვიდა. იხ. ნეჰნა.
- ლუნკჳ̄რე (-რე̄მიშ, -რā̈ლე ბზ., ლშხ.), ლუნკჳრე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ä̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- მოხრილი, მობუზული, მოკუნტული. ჳ̂ä̈რგი გეზალ ლურწჳ̄ლად ადყურდა ი გლეხიშ ლუნკჳ̄რად (ბზ. 413) -- თავადის შვილი გაჭიმული დაწვა, გლეხისა -- მოკუნტულად. ლუნკჳრად ლირდე (ბქ.) -- მობუზული ყოფნა (მორჩილად ყოფნა). უსკჳ̂ი მართნალ მუსჳ̂შჳ̂ ლუნკჳ̄რე ლიხ (ლშხ.) -- ვაშლის ტოტები თოვლით (თოვლის სიმძიმისაგან) მოხრილია. ბაბად ლუნკჳრე ღულä̈ლ ჳ̂ედნიშ ადარუწულე (ლნტ.) -- ბაბუამ მოხრილი მუხლები ძლივს გაშალა.
- ლუნყჳ̄რე (-რე̄მიშ, -რā̈ლე ბზ., ლშხ.), ლუნყჳრე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ä̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- მშვიდი, თვინიერი, წყნარი. ლუნყჳ̄რე ლე̄თუ ჯā̈რ! (ბზ.) -- ღამე ნებისა! (მშვიდი ღამემცა გაქვს!) ზურაბ ლუნყჳ̄რე მā̈რე ლი (ლშხ.) -- ზურაბი თვინიერი კაცია. ლუნყჳრე ზურალ ლენატიელ ლი ჳ̂ოჯä̈ხისკა (ლნტ.) -- მშვიდი ქალი სანატრელია ოჯახში. ლუნყჳ̄რად ბზ., ლშხ., ლუნყჳრად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- მშვიდად, წყნარად. ეჩჳჲ მā̈დ ლამგჳ̂ā̈ჳ̂-ე, იმჳ̂ā̈ჲ ხჳ̂არდä̈ს ლუნყჳ̄რად... (ბზ. 318) -- იქაც არ დამაყენა, სადაც მშვიდად ვიყავი. ჲერეხის ლუნყჳრად ლირაგä̈დი მä̈დ ხä̈ჲმედა (ლნტ.) -- ზოგიერთს წყნარად ლაპარაკი არ შეუძლია. ქა ლä̈მქā̈ბი აშ ლუნყჳრად (პოეზ 234) -- ჩამიარა აგრე წყნარად.
- ლუნხუწე (-წე̄მიშ, -წā̈ლე ბზ., ლშხ., -წე̄მ, -წოლ ბქ.), ლჷნახჳ̂წე (-ჲშ, -ä̈ლ \ -წალე) ლნტ. -- დავიწროებული. შუკ ლუნხუწე მირ მეწჳ̂ე̄ნოლ (ბზ.) -- გზა რაღაც დავიწროებული

მეჩვენებოდა. ჩუ̂ახუ̂ირხ ლუნხუწე ლერექუ̂ (ლშხ.) -- დავიწროებული ტანსაცმელი დაარღვიეს.

- ლუნჯუ̂ე (-უ̂ē̄მიშ, -უ̂ā̄ლე ბზ., -იშ, -ä̈რ ბქ., -უ̂ē̄შ, -უ̂ē̄ლ \ -უ̂ā̄ლე ლშხ., -ჲშ, -უ̂ალე ლნტ.) -- დამხობილი, გადმოყირავებული; წაქცეული. ჟä̈ჰი ნაჯä̈დუ̂ჟი მეგმä̈რ მä̈გ ჟი ლუნჯუ̂ე ლიხ (ბზ.) -- ზვავის ჩამონასვლელზე ყველა ხე წაქცეულია. ლუნჯუ̂ე ცხუ̂ადჩუქā̄ნ ციცუ̂ არი (ლშხ.) -- დამხობილი საარაყე ქვაბის ქვეშ კატაა. ბაბა დä̈უ̂ს კიდობä̈ნ ლუნჯუ̂ე ასოხუ̂იდა (ლნტ.) -- პაპა დევს კიდობანი გადმოყირავებული დახვდა.
- ლუ{ნ}ჯოდნე იგივეა, რაც ლუჯō̄დნე.
- ლუოფნე იგივეა, რაც ლუუ̂ფუ̄ნე.
- ლუპჟუნე (-ნē̄შ, -ნā̄ლე ბზ., ლშხ., -ნემ, -ნოლ ბქ.), ლჷპეჟუ̂ნე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- {გა}დამალული. ცხეკისგა ლუპჟუნე ჩā̄ჟ ჟä̈ნთხეხ (ბზ.) -- ტყეში გადამალული ცხენი იპოვეს. ლჷპეჟუ̂ნე ბეჭეტ ჟახახუ̂იდხ (ლნტ.) -- დამალული ბეჭედი იპოვეს.
- ლუპუჭე, ლუპუ̄ჭე იგივეა, რაც ლუჭუ̄ჭე.
- ლუჟომე იგივეა, რაც ლუჟ{უ̂}მე.
- ლუჟ{უ̂}მე (-მē̄მიშ, -მā̄ლე ბზ., ლშხ., -მემ, -მოლ ბქ.), ლუჟომე, ლჷჟომე (-ჲშ, -მალე) ლნტ. -- მოშლილი, გაფუჭებული. ჟი ლუჟუ̂მე ხā̄დხ ლექუ̂ē̄რ (ბზ.) -- წისქვილი მოშლილი ჰქონდათ. ლირდე მარ ლუჟუ̂მე (ბქ.) -- ცხოვრება მაქვს მოშლილი. შუკუ̂ä̈რ ლუჟომე ლი (ლნტ.) -- გზები გაფუჭებულია (მოშლილია).
- ლუჟღუ̂რი̄მბე (-ბē̄მიშ, -ბā̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷჟღუ̂რიმბე (-ჲშ, -ბალე) ლნტ. -- დასრესილი, გაჭყლეტილი. [მჷძარღუ̂ō̄ლს] ლუჟღუ̂რი̄მბას იდē̄სხ ქარი ჟაგარდ (ლშხ. ხორ. 4) -- მრავალძარღვას დასრესილს ქარების წამლად იდებენ. ზუნტუ თელდ ლჷჟღუ̂რიმბე ლას

(ლნტ.) -- ზლმარტლი მთლად დაჭყლეტილი იყო.

- ლურდბӓშ (-იშ, -ბაშӓრ) ბზ., ლურდუ̂ბӓშ (-ბაშӓრ) ბქ., ლურდბაშ (-ალ) ლშხ. -- გულუხვი, პურმარილიანი. ნიშგუ̂ეჲ თელღჳრა ხოჩა ლურდბӓშ ლი (ბზ.) -- ჩვენი რძალი (კარგი) პურმარილიანია. -- თამუს ხოჩა ლურდბӓშ გეზლირ ხორი (ბქ.) -- თამუს გულუხვი შვილები ჰყავს.
- ლურუ̂ე იგივეა, რაც ლჳრჰე.
- ლურლუ̄ლე იხ. მერლუ̂ე.
- ლუს იგივეა, რაც ლისუ̂.
- ლუსგუ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუსკუ̂რე (-ჲშ, -ӓლ \ -რალე) ლნტ. -- დამჯდარი. მუშგუ̂რӓლ ლუსგუ̂რა̄ლე ლӓსუ̂ხ (ბზ.) -- სტუმრები დამსხდარი იყვნენ. ალ დინა ჩუ ლუსგუ̂რე დემეგ მიწუ̂ა (ბქ.) -- ეს გოგო დამჯდარი არ მინახავს. ჩუ ლუსკუ̂რე მელგუ̂ӓნს მიჩა ფაკӓნ ხულუ̂ანდა ჩიჲს (ლნტ. 55) -- ყოველ დამჯდარ მოტირალს თავისი ჯამი ჰქონდა.
- ლუსდგომე (-მე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., -მემ, -მოლ ბქ., -მე̄შ, -მა̄ლე ლშხ.) -- დაბინავებული. მჷლდლა ლუსდგომე ლიხ ლახუ̂ს (ბზ., ლშხ.) -- მწყემსები მთაში დაბინავებული არიან.
- ლუსდიგუ̂ იგივეა, რაც ლუსდუ̂იგუ̂.
- ლუსდუგუ̂ იგივეა, რაც ლუსდუ̂იგუ̂.
- ლუსდუ̂იგ იგივეა, რაც ლუსდუ̂იგუ̂.
- ლუსდუ̂იგუ̂ (-დგუ̂იშ, -ӓრ \ ლუსდგუ̂ӓრ) ზს., ლუსდუ̂იგ (-ӓშ, -ӓრ) ბქ., ლუსდიგუ̂ (-იშ, -დგუ̂ӓრ) უშგ., ლუსდუგუ̂ (-დგუ̂არ) ლშხ., ლუსტუ̂იგუ̂ (-ӓრ \ ლუსტგუ̂არӓლ) ლნტ. -- ნაწნავი, {და}წნული. ხენწიფი ხეხუ̂ს ჯო̄დი ლუსდგუ̂ӓრ ხა̄გ (ბზ. 272) -- ხელმწიფის

ცოლს გრძელი ნაწნავები აქვს (ადგას). კგლარ ლერსგჳ̂ენ ლუსდგჳ̂არს ლოქ ხა̄ბ (ლშხ. 72) -- გასაღები მარჯვენა ნაწნავს აბიაო. ჭყინტდ სკა ხა̈ფხეჭ ზურალს ლუსტგჳ̂ა̈რისა (ლნტ. 313) -- ბიჭმა ქალს ნაწნავებში ხელი სტაცა.

- ლუსკჳ̂რე იგივეა, რაც ლუსგჳ̂რე.
- ლუსმან იგივეა, რაც ლუსჳ̂ემ.
- ლუსმა̈რ იგივეა, რაც ლუსჳ̂ემ.
- ლუსოყე იგივეა, რაც ლჷსო̄ყე.
- ლუსო̄ყე (-ყე̄მიშ, -ყა̈̄ლ \ -ყა̄ლე ბზ., ყა̄ლე ლშხ.) ლუსოყე (-ყემ, -ყოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -ყალე ლნტ.) -- გიჟი, გადარეული. სემშდა̈რ ლუსო̄ყე-ჲ მამჭირა̈ჲ ლი (ბზ. 305) -- სემშდარი გადარეული და ზარმაცია. ჯი ლუსოყე ესერ ლი! (ბქ. 164) -- შენ გადარეული ხარო! გელა ჟ'ა̈ნთხეხ ლერექჳ̂ა̈ლლჷტრეკა̈ჳ̂ე ი ჩუ ლუსოყე (ლნტ. 72) -- გელა იპოვეს ტანსაცმელშემოგლეჯილი და გადარეული.
- ლუსტჳ̂იგჳ̂ იგივეა, რაც ლუსდჳ̂იგჳ̂.
- ლუსუ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ლჷსაჳ̂უ ლნტ. -- ოსური (ზოგჯერ: ქს. ყაბარდოული, ბალყარული, ყარაჩაული...). ლუსუ ცჷგინ (ბზ. 368) -- ოსური ზღაპარი. სეშილს ხა̈რდენა ლუსუ ჴანა̈რ (ბქ. 127) -- სეშილს ოსური ხარები ჰყოლია. ლჷსაჳ̂უ ჴანა̈რს ჳ̂ედიხ (ლნტ.) -- ოსურ ხარებს ყიდიან. ლუსუ თუთნიშ ქჳ̂ინ ლახჴანდა (პოეზ. 36) -- ოსური თამბაქოს სუნი ეცა.
- ლუს{ჳ̂} იგივეა, რაც ლისჳ̂.
- ლუსჳ̂ემ (-იშ, ლუსჳ̂მა̈რ) ბზ., ლუსმა̈რ (-მარა̈რ ბქ., -მარა̈ლ ლნტ.) ლუსმან (-არ) ლშხ. -- ლურსმანი. ჩაფლა̈ ლუსმა̈რ ოხჳ̂იყდ (ბზ.) -- ფეხსაცმლის ლურსმანი ვიყიდე. გარდატყუაჲდ

სგა ლახშკა̄დე ფიცარს ლუსმან (ლშხ. 79) -- გარდატყუამ ფიცარს მიაჭედა ლურსმანი. ქუდომ ა̈ნკიდ ლუსმარა̈ლ ი კადა (ლნტ. 318) -- ქუდომ აიღო ლურსმნები და ნაჯახი.

- ლუტმურე იგივეა, რაც ლუტფუ̄რე.
- ლუტჳა̈რ (-იშ, -ჳარა̈რ ბქ., -ჳარალე ლნტ.), ლუტჳარ (-ალ) ლშხ. -- ანთებული. მუტჳარ ჟი ლუტჳარ ში̄სა ხოყდა̄ნახ (ლშხ. 37) -- ანთებული სანთელი ხელში უჭირავთ. ლუტჳა̈რ მუგჳა̈ლს ხჳა̈ფხჵ ტჳეტ (ლნტ.) -- ანთებულ კვარს ვტაცე ხელი.
- ლუტფუ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუტმურე (-რემ, -როლ) ბქ., ლუტფურე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე) ლნტ. -- გატყავებული. ღოლია̄ქ ლუტფუ̄რე ხეყე̄დხ (ლშხ.) -- ცხვარი გატყავებული ჰყავდათ. გოჩულს ჲერსკნ ლჷდგა̈რ, ლუტფურე ჩუ ხოშხჳნა (ლნტ. 111) -- გოჩულს მოკლული, გატყავებული არჩვი შენახული აქვს.
- ლუუქმე იგივეა, რაც ლუჳქმე.
- ლუ{ჳ}ოზერე იგივეა, რაც ლუჳზერე.
- ლუ{ჳ}არ, ლუჳა̈რ იგივეა, რაც ლჷ{ჲ}ა̈რ.
- ლუჳერ (-იშ, -ჳრა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ლიჳერ2, ნიჳერ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლიჳერ2, ლჷჳერ3 (-ა̈ლ) ბზ., ლნტ. -- რევოლვერი. ლა̈ჲბინეხ ლიჳერი ლიკჳა̄ნე (ბზ. 53) -- დაიწყეს რევოლვერის სროლა. [მჷმეგრელს] ლიჳერ ასოხელა ჟი (ლნტ. 168) -- მეგრელს რევოლვერი დაუმიზნებიაო (მიუშვერია). გიოს ლჷჳერ ხულჳა (ლნტ.) -- გიოს რევოლვერი აქვს.
- ლუჳერე, ლუჳე̄რე იგივეა, რაც ლუჳრე.
- ლუჳზა̈რე იგივეა, რაც ლუჳზერე.
- ლუჳზე იგივეა, რაც ლჷზიზ.

- ლუჸ̂ზერე, ლჵჸ̂ზერე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლჵჸ̂ზა̈რე (უშგ.), ლუ{ჸ̂}ოზერე (-ჲშ, -რალე) ლნტ. 1. ბეჯითი, დაუზარებელი, მარჯვე, გამრჯე. ნესტარშას ლუჸ̂ზერე ლა̈თლა̈ღრა ხორიხ (ბზ.) -- ნესტარაანთ გამრჯე რძლები ჰყავთ. 2. გაუმჯობესებული, გამშვენიერებული, გამოკეთებული. ეჯ ლადეღ ანყეხ დიარალს ნამშაჸ̂ი ლიჸ̂ზერე̄ ბედჟი (ლშხ. 24) -- იმ დღეს პურებს აცხობენ მოსავლის გაუმჯობესების ბედზე. ლუჸ̂ოზერე ანჴად ფეფენა ქალა̈ქხენ (ლნტ.) -- ქალაქიდან ფეფენა დამშვენებული დაბრუნდა.
- ლუჸ̂იშხ{ე} იგივეა, რაც ლუჸ̂შხე.
- ლუჸ̂ჟუნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნა̄ლე ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -ნალე ლნტ.) -- დაძინებული. ამ ლე̄თ ჩუ ლუჸ̂ჟუნე ლა̈სჸ̂ხ მა̈გ (ბზ. 333) -- ამ ღამეს ყველა დაძინებული იყო. მახე ლუჸ̂ჟუნე ხჸ̂ასდ (ლშხ.) -- ახალი დაძინებული ვიყავით. ლუჸ̂ჟუნე ბეფშს ხა̈წედახ (ლნტ.) -- დაძინებული ბავშვი დაუნახავთ.
- ლუჸ̂რე, ლუჸ̂ე̄რე (-რე̄შ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄ლ ლშხ.), ლუჸ̂რე (-რემ, -როლ) ბქ., ლუჸ̂ერე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე) ლნტ. -- ბლაგვი; დაბლაგვებული. ნიშგჸ̂ეჲ კა̄და ლუჸ̂რე ლი (ბზ.) -- ჩვენი ნაჯახი დაბლაგვებულია. მგლქჸ̂ერია̈შ ნალჸ̂ჟურს ლუჸ̂რე გა̈ჩ ლახჸ̂ემხ (ბქ. 75) -- მეწისქვილის ვაჟს ბლაგვი დანა მისცეს.
- ლუჸ̂უქმე იგივეა, რაც ლუჸ̂ქმე.
- ლუჸ̂ფჸ̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლუჸ̂ფუნე (-ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄მიშ, -ნა̄ლე \ -ნე̄ლ ლშხ.), ლუოფნე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ნალე) ლნტ. -- ოფლიანი ("გაოფლიანებული"). ჭყინტ ლუჸ̂ფუნე ლი (ბზ.) -- ბიჭი ოფლიანია. ლეგმერდე ლუჸ̂ფუნე აყჸ̂რა (ბქ.) -- ავადმყოფი ოფლიანი იწვა.
- ლუჸ̂ქმე (-მე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., -მე̄შ, -მე̄ლ ლშხ.), ლუჸ̂უქმე (-ჲშ, -მალე) ლნტ. -- გაუქმებული. ეჯიარე ლარდა-ლა̈ზგა ლუჸ̂ქმე ლი (ბზ.) -- იმათი სახლ-კარი ("სამყოფელ-

საცხოვრებელი") გაუქმებულია. კლასჷრ ლუჾუქმე ლიხ (ლნტ.) -- სკოლები გაუქმებულია (არდადეგებია).

- ლუჾლუნე იგივეა, რაც ლუჾლჾინე.
- ლუჾლჾინე (-ნე̄მიშ, -ნჵლე ბზ., -ნე̄მიშ, -ნჵლე ლშხ.), ლუჾლუნე (-ნემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ჵლ \ -ნალე ლნტ.) -- უღელში შებმული. ლუჾლჾინე ჯანჵრ ჟახფუშდჾი̄რ! (ბზ.) -- უღელში შებმული ხარები გამოხსენი! ლუჾლუნე ჯანჵრ ლჵთხელიდ ჵხესყანხ (ლნტ.) -- უღელში შებმული ხარები საძებარი გაუხდათ.
- ლუჾშხე (-ხე̄მიშ, -- ბზ., -ხემ ბქ., -ხე̄შ, -- ლშხ.), ლუჾიშხ{ე} (-იშ) ლნტ. -- გამჟღავნებული, გამხელილი. ეჯ გჾეშ ლუჾშხე ლი (ბზ.) -- ის საქმე გამჟღავნებულია. ლუჾშხე ნჵქჾთჲჵრ ჲორინაზიმ ლი ლემქჵფი (ბქ.) -- გამჟღავნებული ნაქურდალი ორმაგად ასანაზღაურებელია. ლუჾშხე გჾეშ დემ ლოქ ისყი (ლშხ.) -- გამხელილი საქმე არ კეთდებაო.
- ლუჾჯარე (-რე̄მიშ, -რჵლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლჷჾჯარე (-რემ, -როლ) ბქ. -- დაობლებული. ლუჾჯარე უდლჵ გეზლი̄რ მი̄რი (ბზ.) -- დაობლებული დისშვილები მყავს. ჩუ ლჷჾჯარე ხოხროლუ ნანაგდ ადჯერნე (ბქ.) -- დაობლებული პატარები დედულეთმა წაიყვანა (გაიყოლა).
- ლუფკჾე (-ჾე̄მიშ, -ჾჵლე ბზ., -ჾემ, -ჾოლ ბქ., -ჲშ, -ჵლ \ -ჾალე ლნტ.) 1. გამშრალი. ლუფკჾე ლერქჾჵლ ჟჵხნჵზჾე̄რ! (ბზ.) -- მშრალი ტანსაცმელი მოაგროვე! კაკალ ლუფკჾე ოგხჾი̄და (ლშხ.) -- მარცვალი გამშრალი დაგვხვდა. 2. დამშრალი. მაზჾაბ ჩუ ლუფკჾე ესხჾიახ (ბქ. 242) -- წყარო დამშრალი დახვედრიათ. 3. გადატ. შეწუხებული. იხ. ლჷზსკე, ლჷფრე.

- ლუფკჳ̂ინ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლუფკჳ̂ენ (-იშ, -ა̈რ \ უ) ბქ., ლჷფეკჳ̂ნა (-ნა̈̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- ლეკვებიანი. სოფელს ლუფკჳ̂ინ თხე̄რე ლახა̈̄გჳ̈ნ (ბზ.) -- სოფელს ლეკვებიანი მგელი მიადგა. დინილს ლუფკჳ̂ინუ ჯუა ხორდა (ბქ. 35) -- გოგონას ლეკვებიანი ძუკნა ჰყავდა. ლუფეკჳ̂ნა თხე̄რე ადგარხ (ლშხ.) -- ლეკვებიანი მგელი მოკლეს.
- ლუფო̄ნთე (-თე̄მიშ, -თა̄ლე) ბზ., ლუფონთე (-თემ, -თოლ ბქ., -ჲშ, -თალე ლნტ.), ლუფო̄ნთე (-თე̄შ, -თე̄ლ \ -თა̄ლე) ლშხ. -- დაფარული, დაბარდნილი. ლუმრა̈ლ ჩუ ლუფო̄ნთე ლიხ მუსჳ̂შ (ბზ.) -- ნაძვები თოვლით არის დაბარდნილი. [ლჳ̂აჟა̈რ] მუსშჳ̂ ჩუ ლუფონთე ლიხ (ბქ. 15) -- კაცები თოვლით არიან დაფარული (დაბარდნილი).
- ლუფულე იგივეა, რაც ლუფჳ̄ლე.
- ლუფურთი̄ნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ \ -ნა̄ლე) ლშხ., ლუფურთ{ჳ̂}ინე (-ნემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნალე ლნტ.) -- არეული, არეულ-დარეული. ლოცს რაგდიჳ̂ ლუშნუს ი ქართჳ̂ილს ჩუ ლუფურთჳ̂ინა (ბქ. 301) -- ლოცვას ამბობს სვანურსა და ქართულს (ერთმანეთში) არეულს. ლუფურთჳ̂{ი}ნე ბეღელ ჳ̂ედნიშ ათჳ̂ადა̈ნწყ (ლნტ.) -- არეულ-დარეული ბეღელი ძლივს დავალაგე.
- ლუფჳ̄ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ.), ლუფულე (-ლემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ლალე ლნტ.) -- გაბერილი, გასივებული. ბეფშჳ̂დ ლუფჳ̄ლე ჭიშხ ლამწჳ̂ე̄ნე (ბზ.) -- ბავშვმა გასივებული ფეხი მაჩვენა. ლუფულე ბიშტჳ̂ს ხეშდრა̈ლხ (ბქ.) -- გაბერილ ბუშტს ეთამაშებიან. გადატ. ქს. გაბრაზებული, გაჯავრებული, გაბუტული. ჩიგარ ლუფულე იზელა̈ლ ბესო (ლნტ.) -- ყოველთვის გაბრაზებული დადის ბესო.
- ლუფჳ̈ნე, ლჷფჳ̂ი̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლჷფჳ̂ინე (-ნემ, -ნოლ) ბქ., ლჷფი̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ლშხ., ლჷფინე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- ადუღებული. ქათლა̈ ლა̈ყჳ̂ფა ჟი ლუფჳ̈ნე ლი

(ბზ.) -- ქათმის გასაპუტი (წყალი) ადუღებულია. ლგფი̄ნე ლიც ედგოშა̄ნ (ლშხ.) -- ადუღებული წყალი დაიღვარა. ლგფინე ლიც მაწგხ (ლნტ.) -- ადუღებული წყალი მჭირდება.

- ლუფხუ̂ (-ჲა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლნტ., -ეშ \ -აშ ლშხ.) -- 1. გაზაფხული. [ლუ̂აჟა̈რ] ანღრიხ ქუთა̄შხა̈ნ ლუფხუ̂ს ა̈გითე (ბზ. 56) -- გაზაფხულზე კაცები ქუთაისიდან სახლში მოდიან. ლუფხუ̂ისა ფურალს ლახუ̂თე აჲესხ (ლშხ. 8) -- გაზაფხულზე ძროხები მთაში მიჰყავთ. 2. ბქ. სვანური სახლის მეორე სართული. საგაზაფხულო სადგომი. მუჟღუ̂ირ ქა გეში ლუფხუ̂ს ქამლიზა̈ლს ნანგაუ̂ ესერ ხაჭიმ (ლხმ.) -- შემოდგომაზე სავსე საზაფხულო სადგომს გაზაფხულზე ცოცხი მოესმის ე. ი. დაცარიელებულიაო. 3. ლხმ. საბძელი. ნენის ლუფხუ̂ჟი ხუ̂იშხუ̂ნიდ -- თივას საბძელში ვინახავთ. იხ. ზაუ̂ლა̈დეღ.
- ლუფხუ̂ილ1 (-იშ, -უ̂ლა̈რ) ზს., ლუფხულ (-არ) ლშხ. -- ნაფიცი მსაჯული. ლუფხუ̂ლას ხაყლეხ... (ლშხ. 48) -- ნაფიც მსაჯულებს ეუბნებიან. მო̄რუ̂ალ ი ლუფხუ̂ლარ ლულუ̂ერ ლიხ (ლშხ. 48) -- მედიატორეები და ნაფიცი მსაჯულები დაფიცებული არიან.
- ლუფხუ̂ილ2 (-იშ, -უ̂ლა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), ლუფხულ (-იშ, -არ) ლშხ. -- თითებიანი. ლუფხუ̂ილ ბერ (ბზ.) -- თითებიანი ხელთათმანი.
- ლუქდუნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნე̄შ, -ნა̄ლე ლშხ.), ლგქადუ̂ნე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- შეცდენილი, ცდუნებული, მოტყუებული. ლუქდუნე ზურალს ყორქა ლაჯად დემეგ ხად (ბქ.) -- შეცდენილ ქალს გარეთ არ გამოესვლებოდა (გამოსასვლელი არ ჰქონდა). ლუქდუნე დი̄ნა ლი ა ჭყინტ? (ლშხ.) -- მოტყუებული გოგოა თუ ბიჭი? შდრ. ლგქა̈დ.
- ლუქუნ იგივეა, რაც ლუქუ̂ინ.
- ლუქუ̂ იგივეა, რაც ლუ̄ქუ̂.
- ლუქუ̂ე1 (-უ̂ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -უ̂ემ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -უ̂ალე ლნტ.) -- ჩაცმული. სგა

ლუქჰ̂ე კაბ ქა ლეშყჰ̂ჟე ხად (ბქ.) -- ჩაცმული კაბა გასახდელი გაუხდა.

- ლუქჰ̂ე2 იგივეა, რაც ლჰ̄ქჰ̂{ე}.
- ლუქჰ̂ინ (-იშ, -ä̂რ) ზს., ლნტ. ლუქუნ (-არ) ლშხ. 1. დასუნთქული, დაშხამული (ქვეწარმავალისაგან, შხამიანი მწერისაგან). ჭყინტს ლუქჰ̂ინ ხä̂რ ჭიშხ (ბზ.) -- ბიჭს დასუნთქული აქვს ფეხი. ლეფხäს ლä̂შხარ ლუქუნს ხჰ̂აყლედ (ლშხ. 89) -- ლეფხას ლაშხელები დასუნთქულს ვეძახით. 2. გესლიანი. ლუქჰ̂ინ მარა ლუქჰ̂ინ ესერ ჰერწემ ხოჩა (ანდ.) -- გესლიან კაცს გესლიანი გველი სჯობიაო.
- ლუქჰ̂ისკ იგივეა, რაც ლჰ̄ქჰ̂.
- ლუქ{ჰ̂}ცჰ̄რე (-ē̂მი{შ}, -რä̂ლე ბზ., -რē̂შ, -რä̂ლე ლშხ.), ლუქჰ̂ცურე (-äშ, -ä̂ლ \ -რალე) ლნტ. -- დაჭრილი (ნაწილებად ქცეული). დī̂ნä̂ლ თხუმä̂რ ლუქცჰ̄რე ესხჰ̂ī̂დხ (ბზ. 310) -- ქალიშვილები თავ{ებ}დაჭრილი დახვდათ. ლუქცურე ზექä̂რ ჩჰ̂ასჰ̂აწყობä̂ჰ̂ედ (ლნტ.) -- დაჭრილი შეშა (შეშები) დავაწყვეთ.
- ლუქცურე იგივეა, რაც ლუქჰ̂ცჰ̄რე.
- ლუღორä̂ჰ̂ე იგივეა, რაც ლუღ{ჰ̂}როჰ̂ე.
- ლუღუზე იგივეა, რაც ლუღჰ̄ზე.
- ლუღუნ იგივეა, რაც ლუღჰ̂ინ.
- ლუღჰ̄ზე (-ზē̂მიშ ბზ., ლშხ.), ლუღუზე (-ზემ ბქ., -äშ ლნტ.) -- გაღვივებული, გუზგუზა (აგუზგუზებული). ლუღუზა ლემასგჰ̂ ხასგურხ დä̂ჰ̂ä̂რ (ბქ.) -- დევები გუზგუზა ცეცხლს უსხედან. ბოფშä̂რს ლუღუზე ლემესკ ხოშჰ̂ხ (ლნტ.) -- ბავშვებს გუზგუზა ცეცხლი უნთიათ. გადატ. გაძლიერებული, მოღონიერებული; ძლიერი (ოჯახი). სასოშერს ლუღუზე ოჯä̂ხ ხულჰ̂ახ (ლნტ.) -- სასოაანთ ძლიერი ოჯახი აქვთ.

- ლუღჼერ (-იშ, -ჼლ ზს., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- შეფიცული, დაფიცული, ნაფიცი. ათაგჼნხ შუკჼს სემი ლახჼბად ლუღჼერ აფხნეგ (ბქ.) -- გაუდგა გზას სამი {ძმად}ნაფიცი ამხანაგი. მუხჼბე ლუღჼერ ლგმჼრ ჯგგრჼგჼშ (ლშხ. 52) -- ძმა წმიდა გიორგით იყო დაფიცებული. ლგმჼრდელიხ ლახჼბად ლუღჼერ ჲერბი მარალ (ლნტ. 237) -- ძმად შეფიცული ორი კაცი ყოფილა.
- ლუღჼინ (-იშ, -ჼრ ზს., -ჼლ ლნტ.), ლუღუნ (-ჼარ) ლშხ. -- ხბოიანი. ზურჼლს ლუღჼინ ფირჼ ხაყა (ბზ. 413) -- ქალს ხბოიანი ძროხა ჰყავს. ლუღუნ ფური ლიყდი ხონიხ (ლშხ.) -- ხბოიანი ძროხის ყიდვა სურთ. ბობშარს ლუღუნ ფურ ჩჼათთჼეფახ (ლშხ.) -- ბავშვებს ხბოიანი ძროხა დაჰკარგვიათ. თჼით ლუღჼინ ფირჼს ხაჭრჼჲიხ (პოეზ. 44) -- თითო ხბოან ძროხას {შე}აძლევენ.
- ლუღ{ჼ}როჼე (-ჼემიშ, -ჼჼლე ბზ., -ჼემ, -ჼოლ ბქ., -ჼეშ, -ჼჼლე ლშხ.), ლუღორჼჼე (-ჲშ, -ჼლ \ -ჼალე) ლნტ. -- მოტყუებული, მოღორებული. ლუღ{ჼ}როჼე აცჼირ მჼლდ ჟინღჼლდ (ბზ.) -- მელამ ბატკანი მოტყუებული დატოვა. ლუღროჼე ბობშარ აგითე აჩადხ (ლშხ.) -- მოტყუებული ბავშვები სახლში წავიდნენ. ლუღორაჼე ეჯ მარე ლი (ლნტ.) -- მოტყუებული ის კაცია
- ლუღფჼრე (-რჼმიშ \ -რჼშ, -რჼლე) ბზ., ლშხ., ლგღაფგრე, ლგღაფურე (-ჲშ, -ჼლ \ -რალე) ლნტ. 1. შავად შეღებილი (შავად შემოსილი). მაგ ლუღფჼრე ხჼქჼდა ზურჼლს (ლშხ.) -- ქალს ყველაფერი შავად შეღებილი ეცვა. 2. შავოსანი, ძაძით შემოსილი. ლჼღფურე ზურჼლ ანჯად (ლშხ.) -- შაოსანი ქალი მოვიდა. გადატ. მგლოვიარე. ლუღფჼრე ლჼსხ ი თეთნად ალჼფხ მჼგ (ბზ. 440) -- მგლოვიარე იყვნენ (ძაძები ემოსათ) და თეთრად შეღებეს ყველაფერი. ლგღაფურე ლიხ მჼგ (ლნტ.) -- მგლოვიარეა ყველა. შდრ. ლგღჼფ.

- ლუყუბე იგივეა, რაც ლუყუ̄ბე.
- ლუყულ იგივეა, რაც ლუყუ̂ილ.
- ლუყურყუ̂ä̈ნ (-იშ) ბზ., ლნტ., ლუყურყუ̂ან ლშხ. -- ხუჭუჭი, ხვეული თმა. დი̄ნას ლუყურყუ̂ან ფათუ̂არ ხა̄რ (ლშხ.) -- გოგოს ხუჭუჭი თმა აქვს.
- ლუყურყუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., -უ̂ე̄მ, -უ̂ოლ ბქ.), ლუგურყუ̂ე (-უ̂ე̄შ, -უ̂ე̄ლ \ -უ̂ა̄ლე ლშხ., -ჲშ, -უ̂ალე ლნტ.) -- შემოკავებული, შე{მო}ღობილი. მესტიას ლშ̄რა̄ლ ლუყურყუ̂ე ხა̄რხ (ბზ.) -- მესტიაში მინდვრები შემოღობილი აქვთ. მინდორ ჟი ლუყურყუ̂ე ხარ [არაბს] (ბქ. 148) -- მინდორი შემოღობილი აქვს არაბს. გუშკუ̂ე დაბ ხოჩა ლუგურყუ̂ე ლი (ლნტ.) -- ჩვენი ყანა კარგად არის შეღობილი. იხ. ლგქგრთე.
- ლუყუ̄ბე (-ბე̄მიშ \ -ბე̄შ, -ბა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლშხ., ლუყუბე (-ბემ, -ბოლ ბქ., -ჲშ, -ä̈ლ \ -ბალე ლნტ.) -- გამოტენილი; გამობერილი. ბოფშä̈რს ჯიბä̈რ ქა ლუყუბე ხადხ ხილშუ̂ (ბქ.) -- ბავშვებს ჯიბეები ხილით ჰქონდათ გამოტენილი. მეჸერჟი ლუყუ̄ბე მგრ ხა̄რ (ლშხ.) -- მკლავზე რაღაც აქვს გამობერილი.
- ლუყუ̂ილ (-იშ, -ä̈რ ზს., -ä̈ლ ლნტ.), ლუყუ̂ი̄ლ (-არ) ლშხ. 1. მოცილებული, მოშორებული. ტალახ ნაბადს მა̄ ხა̄და ლუყუ̂ი̄ლ (ლშხ.) -- ნაბადს ტალახი მოცილებული არ ჰქონდა. ლეჩაფგლ ტუფს ფä̈თუ̂ ლუყუ̂ილ ხარ (ლნტ.) -- საქალამნე ტყავს ბალანი მოცილებული აქვს. 2. ქს. დაყოფილი, გაყოფილი. დაბ ჲერუდ ხულუ̂ახ ლუყუ̂ი̄ლ (ლშხ.) -- ყანა ორად აქვთ გაყოფილი. ლგდარბä̈ზ ქორუ̂ä̈ლ ჩუ ლუყუ̂ილ ლიხ ოთახä̈რდ (ლნტ. 11) -- დარბაზიანი სახლები ოთახებადაა დაყოფილი.
- ლუყ{უ̂}ლუ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუყ{უ̂}ლურე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ä̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- 1. დაყოფილი, დანაწილებული; დაშორებული. გიმ

კამინ ესერ ლი ლუყუ̂ლურე (ბქ.) -- მიწა ერთ მტკაველზეა დაშორებული (გაყოფილი). ლუყლურე/ლუყლულე ჯიცს ხუ̂ატკბურედ თორნისა (ლნტ. 33) -- დანაწილებულ ცომს თონეში ვაკრავთ. 2. დაშორებული ცოლ-ქმარი; უღლიდან გამოხსნილი (დაცილებული) ხარები. ჯანა̈რ ლუყუ̂ლურე ლიხ (ბქ.) -- ხარები გამოხსნილი არიან (უღლიდან). ეჯ ჲეხუ̂-ჭაშ ლუყლულე ლოქ ლიხ (ლნტ.) -- ის ცოლ-ქმარი გაყრილიაო (დაშორებულიაო).

- ლუყუ̂ნე (-ნე̄მიშ \ -ნე̄შ, -ნა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნალე ლნტ.) -- 1. დაწოლილი. ეჯჲა̈რ ათხე ჩუ ლუყუ̂ნე ლიხ (ზს.) -- ისინი ახლა დაწოლილი არიან. მა̈გ ნესგა დეშომ ესერ ლი ლუყუ̂ნე (ანდ.) -- ყველა შუაში ვერასდროს დაწოლილაო. მაგ ლუყუ̂ნა̈̄ლე ლასხ (ლშხ.) -- ყველა დაწოლილი იყო (დაწოლილები იყვნენ). 2. ბქ. დაწვენილი, ქვეშ მოგდებული, წაქცეული (ჭიდაობაში).
- ლუყ{უ̂}ჩუ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̈̄ლე ლშხ.) -- ლუყ{უ̂}ჩურე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- 1. დამტვრეული. ლუყუ̂ჩუ̄რა ჯა̈რ-ძუჰე̄რა̈ნქა დე̄სმა ხულუ̂ა̈̄ნხ (ბზ. 368) -- დამტვრეული ვარცლ-საცრის გარდა არაფერი ჰქონდათ. ლუ̂აშა̈რს მეჭა̈რ ქა ლუყჩურე ხარხ (ბქ. 84) -- ჯიხვებს რქები მომტვრეული აქვთ. 2. კოჭლი. მებატეს ქა ლახუ̂ემხ ეშხუ ლუყჩურე ჩა̈ჟილდ (ლნტ. 232) -- მებატეს მისცეს ერთი კოჭლი ცხენი.
- ლუყჩურე იგივეა, რაც ლუყუ̂ჩუ̄რე.
- ლუშგუდ იგივეა, რაც ლუშგუ̂დე.
- ლუშგურ იგივეა, რაც ლუშგუ̂ირ.
- ლუშგურანე იგივეა, რაც ლუშგუ̂რა̈̄ნე.
- ლუშგუ̂დე (-დე̄მიშ, -და̈̄ლე ბზ., -დემ, -დოლ ბქ.), ლუშგუდ (-იშ, -შგუ̂და̈̄ლე) ლშხ., ლუშკუ̂იდ (-ა̈რ \ -ალე) ლნტ. -- დამხრჩვალი, ჩამოხრჩობილი. ლუშგუ̂დე ციცუ̂ს ხუ̂ეწდ

(ბზ.) -- დამხვრჩალი კატა დავინახე. ლჷყმ' ესერ ლუშგუ̂და ხა̈შენალა (ანდ.) -- (წყალში) დამხრჩვალი ჩამოხრჩობილს ნიშნს უგებდაო. ლუშგუდ ჭყინტარდი̄ ჟენბინეხ ლიბრჲა̄ლ (ლშხ. 54) -- დამხრჩვალმა ბიჭებმაც სიმღერა დაიწყეს. ბოფშა̈რ ლუშკუ̂იდ ლჷმა̈რხ (ლნტ. 265) -- ბავშვები დამხრჩვალი ყოფილან.

- ლუშგუ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლუშგურ (-ალ) ლშხ., ლუშკუ̂ირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მორცხვი. ლუშგუ̂ირ ლი ი ჟ'ესერ მა̄დ ა̈მჯედ (ბზ. 313) -- მორცხვია და არ ამოვიდაო. ლუშგუ̂ირს აშ გარ ესერ მჷთლია ხარ (ანდ.) -- მორცხვი ისედაც შევიწროებულიაო. იხ. შგურა̈̄ლ.
- ლუშგუ̂რა̈̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლუშგურანე (-ნემ, -ნოლ) ბქ., ლუშკუ̂რა̈̄ნე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ნალე) ლნტ. -- დარიგებული, რჩევამიცემული. ლუშგუ̂რა̈̄ნე მა̄დ, მარე ეში̄ მა̄დ ა̈მჯგრუ̂ე გიგოდ (ბზ.) -- დარიგებული მყავდა, მაგრამ მაინც არ დამიჯერა გიგომ. და̈უ̂ ზურალს ჩუ ლუშგურანე ხარ (ბქ. 310) -- ქალს დევი დარიგებული ჰყავს.
- ლუშდბუნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ.) 1. გასუფთავებული, გაწმენდილი. 2. დამშვენებული; გაწყობილი. ბესლანს ქორ ლუშდბუნე ხა̄რ (ბზ.) -- ბესლანს სახლი გაწყობილი აქვს. ჩი ხოჩამდ ლუშდბუნე ლარდოლ ხოგხ (ბქ. 227) -- ყველას კარგად გაწყობილი სახლ-კარი (სამყოფელი) აქვს (უდგას).
- ლუშდილუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლუშდუ̂იხუ̂ ბქ., ლუშდუხ (-არ) ლშხ., ლუშტუ̂იხუ̂ (-ა̈ლ \ -ალე) ლნტ. -- დამარხული. ლჷდგა̈რ ლუშდილუ̂ ხა̄დხ (ბზ.) -- მიცვალებული დამარხული ჰყავდათ. ლჷარდ ლუშდუ̂იხუ̂ს ტკისდ ლუშდუ̂იხუ̂ ესერ ხოჩა (ბქ.) -- ცოცხლად დამარხულს (შერცხვენილს) მართლა დამარხული სჯობიაო. ლუშდუხ ხეყე̄და ბელხანჯარს ხელწფარ (ლშხ. 71) -- ბელხანჯარს ხელმწიფეები დამარხული ჰყავდა.
- ლუშდუხ იგივეა, რაც ლუშდილუ̂.

- ლუშდჳ̂იხჳ̂ იგივეა, რაც ლუშდილჳ̂.
- ლუშკჳ̂იდ იგივეა, რაც ლუშგჳ̂იდ.
- ლუშკჳ̂ირ იგივეა, რაც ლუშგჳ̂ირ.
- ლუშკჳ̂რა̈ნე იგივეა, რაც ლუშგჳ̂რა̄ნე.
- ლუშნუ (-შჳ̂ნი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ნჳ̄შ, -- ლშხ.), ლუშჳ̂ანუ (-ჲშ, --) ლნტ. -- სვანური. მჷდგა̈რი ლუშნუ ლა̈რგიჳ̂ა̄ლთე̄სგა მა̄დ ანჴა̈დ (ბზ. 23) -- მკვლელი სვანურ{ი} (წესით) შერიგებაზე არ მოვიდა. ლუშნუ საპენ ლაბარდ ხოჩა ლი (ბქ.) -- სვანური საპონი დასაბანად კარგია. ამჟი ლი მაგ ლუშნუ ლიმზჷრა̄ლ... (ლშხ. 29) -- ასეა ყველა სვანური ლოცვა. ელა̈რჯ ლუშჳ̂ანუ ლეზჳ̂ებ მა̈დ ლი (ლნტ. 35) -- ელარჯი სვანური საჭმელი არ არის.
- ლუშტჳ̂იხჳ̂ იგივეა, რაც ლუშდილჳ̂.
- ლუშჳ̂ანუ იგივეა, რაც ლუშნუ.
- ლუშჳ̂ე იგივეა, რაც ლუ̄შჳ̂ე.
- ლუშყჳ̂ედ, ლჷშყჳ̂ედ (-იშ, -დჲე̄ლე ბზ., ლჷშყოდალე ლნტ.), ლჷშყედ (-ა̈რ) ბქ., ლჷშყოდ (-ა̄ლე) ლშხ. -- გარეცხილი. კაბ ჩუ ლუშყჳ̂ედ ესხჳ̂ი̄დ (ბზ.) -- კაბა გარეცხილი დახვდა. ლუშყჳ̂ედ ტაბა̈გს ჩუ გგემხ (ბქ. 75) -- გარეცხილ ტაბლას დადგამენ. ზურა̄ლს ლჷშყოდ ხულჳ̂ა ლეშყჳ̂დიელი (ლშხ.) -- ქალს სარეცხი გარეცხილი აქვს. [ყურძენს] ჩჳ̂აჭყტჷნეხ ი სკა ფიშტჳ̂ეხ ლჷშყჳ̂ედ კეცხოჲსა (ლნტ. 28) -- ყურძენს დაჭყლეტენ და ჩაუშვებენ გარეცხილ ქვევრში.
- ლუშხუნ იგივეა, რაც ლუშხჳ̂ინ.
- ლუშხჳ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუშხურე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- დამწვარი (ითქმის ადამიანზე). ლუშხჳ̄რე მა̄რე ანჴიდხ (ბზ.) --

დამწვარი კაცი მოიყვანეს. ლუშხურე ტოტ ლუჭო̄ნე ხულუ̂ა̄ნ მარიამს (ლშხ.) -- დამწვარი ხელი მარიამს შეხვეული ჰქონდა. გადატ. ძალიან დამწუხრებული, გულდამწვარი. ლუშხურე ხუ̂ი ეჯმინე ცოდუ̂შ (ლნტ.) -- დამწვარი ვარ იმათი ცოდვით.

- ლუშხუ̂ინ, ლჷშხუ̂ინ (-იშ, -უ̂ინა̆რ ბზ., -ა̈რ ბქ., \ -ალე ლნტ.), ლუშხუნ (-არ \ -ა̄ლე) ლშხ. -- შენახული. ამეჩუ ლუშხუ̂ინ მა̈გ ჩუ̂ა̈მქარუ̂ა̄ნ (ბზ.) -- აქ შენახული ყველაფერი დამეკარგა. ამეჩუ ლუშხუ̂ინ ლა̈სხუ̂ ჯუ̂ინელ ლა̈ჲრა̈რ (ბქ. 70) -- აქ შენახული იყო ძველი წიგნები. ჟი ლუშხუ̂ინ მარა ჟი ესერ ხეხელი (ანდ.) -- შენახული კაცს გამოადგებაო (დახვდებაო). ლელუნთერდ ლუშხუნ ჭემ ჩოგქუ̂არ (ლშხ.) -- საზამთროდ შენახული თივა დაგვილპა.
- ლუჩუ̂ემნე იგივეა, რაც ლჷჩუ̂მე.
- ლუჩუ̂მე იგივეა, რაც ლჷჩუ̂მე.
- ლუჩუ̂მინ1 იგივეა, რაც ლჷჩუ̂მინ.
- ლუჩუ̂მინ2 იგივეა, რაც ლჷჩუ̂მე.
- ლუცუ̂ი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ) ლშხ., ლუცუ̂ირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მიტოვებული, დატოვებული. ქორა̈ლ ნე̄სგა ქალა̄ზ ლუცუ̂ი̄რ ლი (ბზ.) -- სახლებს შორის დატოვებულია გასასვლელი. გიორგი ლუცუ̂ი̄რ ქორს ლეხტახ (ლშხ.) -- გიორგი მიტოვებულ სახლს დაუბრუნდა. მანკლათხდ ჩუ ლუცუ̂ირ ლი ლაჭჷშხ (ლნტ. 21) -- მომაღლოდ საფეხურია დატოვებული.
- ლუცხულ იგივეა, რაც ლუცხუ̂ლე.
- ლუცხუ̂ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., -ლემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -ლალე ლნტ.), ლუცხულ (-იშ, -ცხუ̂ლია̄ლე) ლშხ. -- მოტრუსული, მორუჯული. ლჷძიჰ ქათლა̈რ ჟი ლუცხუ̂ლე ლიხ (ბზ.) -- დაკლული ქათმები გატრუსულია. ბებედ ლუცხულ ლორ სგე̄სგე (ლშხ.) -- ბებიამ მოტრუსული ლორი ჩაადგა (მოსახარშად). ლუცხუ̂ლე ხა̈მი თხუ̂იმ ჩუ̂ახორეკეხ (ლნტ.) --

მოტრუსული ღორის თავი ჩამოკიდეს. გადატ. ბედდამწვარი. ა სერ ლუცხჳ̂ლე ნიშგე ბედ! (ბქ. 206) -- ოჲ, დამწვარო ჩვენო ბედო!

- ლუძგბ̄ურე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუძგ{ჳ̂}ბურე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე ლნტ.), -- ჩამოგლეჯილი, დაგლეჯილი (ღილები, ღვედები...). მიშგჳ̂ა კაბს ფოლქა̈რ ლუძგჳ̂ბ̄ურე ხა̄რ (ბზ.) -- ჩემს კაბას ღილები ჩამოგლეჯილი აქვს. ჩა̄ჟს ალჳ̂ირ ლუძგჳ̂ბ̄ურე ხა̄და (ლშხ.) -- ცხენს ალვირი დაგლეჯილი ჰქონდა.
- ლუძღჳ̂იდ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -ღჳ̂და̈შ ბქ.) -- ზღუდეშემოვლებული (ზღუდიანი). მა̈გ ლუძღჳ̂იდთე̄სგა ესღრი (ბზ. 444) -- ყველა ზღუდეშემოვლებულში შედის. აბიხანჯა̈რს აშჳ̂ ლუძღჳ̂იდთელისგა ა̈თჴედჲნ (ბქ. 333) -- აბიხანჯარი ერთ ზღუდეშემოვლებულ (ადგილზე) მივიდა.
- ლუწბ̄ურე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუწბურე (-რემ, -როლ) ბქ., ლჲწაბურე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -რალე) ლნტ. -- გაპარსული. ბაბას ჩა̈ჩ ლუწბ̄ურე ხა̄რ (ბზ.) -- პაპას წვერი გაპარსული აქვს. ლუწბურე ფაყჳ̂ (ბქ.) -- გაპარსული ქუდი. ჟ'ა̈თელაკანხ ლჲწაბურე მუხჳ̂ბას (ლნტ. 223) -- წააწყდნენ გაპარსულ ძმას.
- ლუწუხჳ̂ა̈ჳ̂ე იგივეა, რაც ლუწხჳ̂აჳ̂ე.
- ლუწჳ̂ილე იგივეა, რაც ლჲწჳ̂ი̄ლე.
- ლუწჳ̂ი̄ლე იგივეა, რაც ლჲწჳ̂ი̄ლე.
- ლუწხჳ̂აჳ̂ე, ლუწუხჳ̂ა̈ჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., -ჳ̂ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჳ̂ალე ლნტ.), ლუწ{უ}ხჳ̂აჳ̂ე (-ჳ̂ე̄შ, -ჳ̂ა̄ლე) ლშხ. -- შეწუხებული, დამწუხრებული. ამღ' ე̄სერ ნუმაჳ̂ ლი ლუწხჳ̂აჳ̂ე (ბზ. 291) -- ამიტომ ნუ ხარ შეწუხებულიო. ლეხჭოდდა, მიჩა ლუწხჳ̂აჳ̂ად ლირდე იმშა ტარ ლოქ ლი? (ლშხ. 63) -- ჰკითხა: შენი შეწუხებული (შეწუხებულად)

ყოფნა რისი ბრალიაო? მამ̈ა ლჱდგარ გეზელილ ლუწხუ̂ა̈უ̂ე ლიხ (ლნტ.) -- მამის სიკვდილის შემდეგ შვილები დამწუხრებული არიან.

- ლუჭთუნე (-ნე̄მიშ \ -ნე̄შ, -ნა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლუჭ{უ̂}თუნე (-ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ \ -ნა̄ლე ლშხ.), ლჷჭათუ̂ნე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ნალე) ლნტ. -- დაწყევლილი; წყეული. ეჯია̈რე ქორ ლუჭთუნე ლი (ბზ.) -- იმათი სახლი დაწყევლილია. ხოშა მუხუ̂ბე ლუჭუ̂თუნანლო ჩუ̂ედლარბან (ლშხ. 53) -- უფროსი ძმა დაწყევლის შემდეგ გაღარიბდა. ღერთა̈ ლჷჭათუ̂ნეს მა̈ღმა ლოქ ხა̈შიდ (ლნტ.) -- ღვთის დაწყევლილს არაფერი შველისო. შდრ. ლჷჭა̈თ.
- ლუჭუ̄ჭე (-ჭე̄მიშ, -ჭა̄ლე) ბზ., ლუპუ̄ჭე (-ჭე̄შ, -ჭა̄ლე) ლშხ., ლუჭუჭე (-ჭემ, -ჭოლ) ბქ., ლუპუჭე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ჭალე) ლნტ. -- დამჭკნარი; დანაოჭებული. ეჯ ზურა̄ლს ჟი ლუჭუ̄ჭე ნიჩუ̂ა̈რ ხა̄რ (ბზ.) -- იმ ქალს დანაოჭებული სახე აქვს. გუ̂ირკისგა მეგამ ბალე ჩი ჟი ლუჭუჭე ხად (ბქ.) -- ივლისში ყველა ხეს ფოთოლი დამჭკნარი ჰქონდა.
- ლუჭუ̂თუნე იგივეა, რაც ლუჭთუნე.
- ლუხორ, ლუხუ̂რობ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- {თავ}ყრილობა, შეკრება. შომუ̂ა̈ჲ გუნ ლუხუ̂რობ ლე̄სუ̂... (ბზ. 325) -- როცა დიდი თავყრილობა იყოს... უშგულს ლუხორის ხაშდაბახ (პოეზ. 10) -- უშგულში "ლუხორს" მართავენ.
- ლუხორიელე იგივეა, რაც ლუხურჲე̄ლე.
- ლუხოჩა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷკჩოუ̂ე.
- ლუხტუ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -რე̄შ, -რე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლუხტურე (-რემ, -როლ ბქ., -ჲშ , -ა̈ლ \ -რალე ლნტ.) -- დაკეპილი, დაჭრილი. იცხ ლუხტუ̄რე მა̄რ ლუბკუ̂ელეჲა̄ქდ (ბზ.) -- მსხალი საჩირედ მაქვს დაჭრილი. შა̈მისკა ხუ̂აცყგრედ გუ̂ა̈რჯილს ლუხტურეს (ლნტ. 35) -- ლომში ვდებთ (ვარჭობთ) დაჭრილ სულგუნს.

- ლუხუპალე იგივეა, რაც ლუხუ̄პა̄ლე.
- ლუხურდაჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., -ჳ̂ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჳ̂ე̄შ, -ჳ̂ე̄ლ \ -ჳ̂ა̄ლე ლშხ.), ლუხურდა̈ჳ̂ე (-ჲშ, -ჳ̂ალე) ლნტ. -- დახურდავებული. ჳ̂არჩხილ ხუღჳ̂ანდ ლუხურდაჳ̂ე (ბქ.) -- ფული ჰქონდა დახურდავებული. ჩოთსადხ ლუხურდაჳ̂ე თეთრ (ლშხ.) -- დახურდავებული ფული დარჩათ.
- ლუხურჲე̄ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლე) ბზ., ლუხჳ̂რელე (-ლემ, -ლოლ) ბქ., ლუხჳ̂რჲელე (-ლე̄მიშ \ -ლე̄შ, -ლა̄ლე) ლშხ., ლუხორიელე (-ჲშ, -ლალე) ლნტ. -- შეგროვებული, შეკრებილი, თავმოყრილი, აკრეფილი. ჳ̂ისგჳ̂ ჟი ლუხურჲე̄ლე მა̄რ (ბზ.) -- ვაშლი უკვე ავკრიფე (შეგროვილი მაქვს). ალეს ჩჳ̂ედი̄თნეხ... ლუხჳ̂რჲელე ნა̄თჳ̂არალ (ლშხ. 19) -- ამას შეგროვებული მოძმეები (განაყოფები) გაიყოფენ. ხჳ̂ა̈ჲ ბალე გულჳ̂ა ლუხორიელე (ლნტ.) -- ბევრი ფოთოლი გვაქვს შეგროვებული.
- ლუხუ̄პა̄ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., -ლე̄შ, -ლა̄ლე ლშხ.), ლუხუპალე (-ლემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ლალე ლნტ.) -- ნაოჭებიანი. ზურლა̄ლს ლუხუ̄პა̄ლე ლერქჳ̂ა̈ლ ხა̈ქჳ̂ხ (ბზ.) -- ქალებს ნაოჭებიანი ტანსაცმელი აცვიათ.
- ლუხჳ̂ა̄შნე, ლუხჳ̂ა̄შინე (-ნე̄მიშ, --) ბზ., ლუხჳ̂აშნე (-ნემ, --) ბქ., ლუხჳ̂ა̄შნე (-ნე̄შ, --) ლშხ., ლუხჳ̂ა̈შნე (-ჲშ, --) ლნტ. -- მონანიებული. კირის ცოდ ლუხჳ̂ა̄შნე ხა̄რ (ლშხ.) -- კირის (კირილეს) ცოდვა მონანიებული აქვს. ცოდ ლუხჳ̂ა̈შნე ხოჩა (ლნტ.) -- ცოდვა მონანიებული ჯობია
- ლუხჳ̂იე (-ჳ̂იე̄მიშ, -ჳ̂ია̄ლე ბზ., ლშხ., -ჳ̂იემ, -ჳ̂იოლ ბქ., -ჳ̂იე̄შ ლშხ., -ჲშ, -ჳ̂იალე ლნტ.) -- 1. წილხვდომილი, წილხვედრი. ლა̈თალჟი ლუხჳ̂იე დაბ ქაჳ̂ედხ (ბქ.) -- გაყრისას წილხვდომილი ყანა გაყიდეს. ლაჭმა̄ჲსა ლუხჳ̂იე ჭემ ჟანნაზჳ̂რეხ (ლშხ.) -- სათიბში

წილხვდომილი თივა შეაგროვეს. ლუხჳ̂იე ქორ ქაჳ̂ედ ნასოდ (ლნტ.) -- ნასომ წილხვედრილი სახლი გაყიდა. 2. მოხვედრილი. ტყჳ̂ი ჭჳ̂ა̈დს ხა̄დ ლუხჳ̂იე (ბზ.) -- ტყვია კედელს ჰქონდა მოხვედრილი. გეჩი ნაყირ გუს ხა̄და ლუხჳ̂იე (ლშხ.) -- დანა გულს ჰქონდა მოხვედრილი. ჭიშხისა ლუხჳ̂იე ტყჳ̂ი ჟახოკიდხ (ლნტ.) -- ფეხში მოხვედრილი ტყვია ამოუღეს. 3. შეხვედრილი. შუკჳ̂ს ლუხჳ̂იე გზა̈რ (ბქ.) -- გზაზე შეხვედრილი მგზავრი. შუკჳ̂ისა ლუხჳ̂იე მა̄რას გზა̄რობს ჩუ ხომზჷრიხ (ლშხ.) -- გზაში შეხვედრილ კაცს მგზავრობას დაულოცავენ. 4. მიხვედრილი; გონს მოსული. იხმარება გამოთქმაში: ხჳ̂ის ლუხჳ̂იე (ბქ., ქს.) -- გონს მოსული, სწორად განჭვრეტილი, საქმეში გარკვეული. თელდ მა̈დ ლას დენა ხჳ̂ის ლუხჳ̂იე (ლნტ.) -- გოგო მთლად არ იყო გონს მოსული (საქმეში გარკვეული).

- ლუხჳ̂ი̄ტ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლუხჳ̂იტ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. მოჭრილი, დაჭრილი; გაჭრილი. დი̄ნას ლუხჳ̂ი̄ტ ფხულე ხოსტჳ̂ი̄ნდა (ბზ.) -- გოგოს გაჭრილი თითი სტკიოდა. ჯანს ფოყ ლუხჳ̂ი̄ტ ხა̄და (ლშხ.) -- ხარს გვერდი გაჭრილი ჰქონდა. 2. ქს. ამოწყვეტილი, დახოცილი. ლუხჳ̂ი̄ტ აფხნიკარს ლოხცჳ̂ჲე და̄ჳ̂ა თჳ̂ელ (ლშხ. 71) -- დახოცილ ამხანაგებს დევის ტვინი წაუსვა. ლუხჳ̂იტ დაჯა̈რ მუსჳ̂ისა შიდდახ (ლნტ.) -- დახოცილი თხები თოვლში ეყარა.
- ლუხჳ̂რელე იგივეა, რაც ლუხურჲე̄ლე.
- ლუხჳ̂რჲელე იგივეა, რაც ლუხურჲე̄ლე.
- ლუხჳ̂რობ იგივეა, რაც ლუხორ.
- ლუხჳ̂ტილე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლე) ბზ., ლუხჳ̂ტელ{ე} (-ე̄მიშ, -ა̄ლე) ლშხ., ლუხჳ̂ტელე (-ჲშ, -ლალე) ლნტ. -- დაჭრილი (დაკოდილი). ლუხჳ̂ტილ და̈შდჳ̂ ჳ̂ედე̄შგარ (\ ჳ̂ენდდგარ)

ӓნთხეხ (ბზ.) -- დაჭრილი დათვი ძლივს იპოვეს. ლუხუ̂ტელ დეშდუ̂შა̄ლ იშდაბ (ლშხ.) -- დაჭრილი დათვივით იქცევა. სერ აჩად ლუხუ̂ტელე დӧშტუ̂ (ლნტ. 85) -- ბოლოს წავიდა დაჭრილი დათვი.

- ლუხჩოუ̂ე იგივეა, რაც ლჷჯჩოუ̂ე.
- ლუჯო̄ღნე, ლუჯო̄ღუნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლუჯო̄ღნე (-ნე̄შ, -ნა̄ლე) ლშხ., ლუ{ნ}ჯოღნე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- გაჭიანურებული, გაგრძელებული. ლუჯო̄ღნე გუ̂ეშ მა̄მ ისკეთი (ბზ.) -- გაჭიანურებული საქმე არ კეთდება. ალ გუ̂ეშ სურუ ლუჯო̄ღნე ლი (ლშხ.) -- ეს საქმე ძალიან გაჭიანურებულია.
- ლუჯუ̄ბე (-ბე̄მიშ, -ბა̄ლე) ბზ., ლუჯუბე (-ბემ, -ბოლ) ბქ., ლუბუ̄ჯე (-ჯე̄შ, -ჯა̄ლე) ლშხ., ლუბუჯე (-ჲშ, -ჯალე) ლნტ. -- გამობერილი, გამოტენილი. გეგის ქალუჯუ̄ბე ხულუ̂ა ჯიბა̄რ (ბზ.) -- გეგის გამობერილი აქვს ჯიბეები. მჷთაქა კირტӓლშუ̂ ლი ლუბუჯე (ლნტ.) -- მუთაქა ძონძებით არის გამოტენილი.
- ლუჯუ̂ინელე იგივეა, რაც ლუჯუ̂ნელე.
- ლუჯუ̂ნელე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლე) ბზ., ლუჯუ̂ნელე (-ლემ, -ლოლ ბქ., -ლე̄შ, -ლა̄ლე ლშხ.), ლუჯუ̂ინელე, ლჷჯუ̂ნელი (-ჲშ, -ლალე) ლნტ. -- დაძველებული. ლაშდაბთე ლუჯუ̂ნელე ლერექუ̂ს ხუ̂იქუ̂ემდ (ბზ.) -- სამუშაოდ ძველ (დაძველებულ) ტანსაცმელს ვიცვამთ. ალ მურყუ̂მა̈რ გუნ ლუჯუ̂ნელე ლიხ (ბქ. 40) -- ეს კოშკები ძალიან დაძველებულია. ლუჯუ̂ნელე ლჷყა̄რ ქა ლეცა̄დი ლი (ლშხ.) -- დაძველებული სახურავი (ყავარი) გამოსაცვლელია.
- ლӱნთ, ლინთუ̂ (ლინთӱშ, --) ბზ., ლუნთ (-იშ, --) ბქ., ლშხ., ლინთუ̂ ლნტ. -- ზამთარი. ლაბსყӓლდს ლინთუ̂ისგა მიჟ მა̄დხუ̂ӓჲ ხӓნს გარ ხაწიდ (ბზ. 49) -- ზამთარში ლაბსყალდს

(სოფელია) მზე ცოტა ხანს ადგება. ლინთჳ̂ისა შჳ̂ა̈ნს ძღედ მჷცხიარობ ლი (ლნტ.) -- ზამთარში სვანეთში დიდი სიცივეებია.

- ლუ̄ქჳ̂, ლუ̄ქჳ̂ისგ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ლუქჳ̂, ლუქჳ̂ისკ ლნტ. -- თქმული, ნათქვამი. ლუ̄ქჳ̂ მა̄დ, მარე დეშ ოხჳ̂ა̈სყ (ბზ.) -- ნათქვამი მქონდა, მაგრამ ვერ გავაკეთე. ლუქჳ̂ მა̈გ შომა იმჯა̈დიჳ̂ (ბქ.) -- ნათქვამი ყოველთვის როდი სრულდებოდა. ეჩა ლუქჳ̂ს ჩუ იჯრაჳ̂ი ჭაშ (ლშხ. 60) -- იმის ნათქვამს ქმარი იჯერებს. შჳ̂ა̈ნისკა ეშხუ არა̈კ ლასჳ̂ ლუქჳ̂ (ლნტ. 7) -- სვანეთში ერთი არაკი იყო ნათქვამი.
- ლუ̄ქჳ̂{ე} (-ჳ̂ე̄მიშ, -- ბზ., -ჳ̂ე̄შ, -- ლშხ.), ლუქჳ̂ე (-ჳ̂ემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- დათქმული. ლუ̄ქჳ̂ე გჳ̂ეშ ხეკჳ̂ეს ჟანსყე̄ნს (ლშხ.) -- დათქმული საქმე უნდა გაკეთდეს. ლუქჳ̂ე ხადახ ლიხჳ̂იეჲ ა̈დგილ (ლნტ.) -- შეხვედრის ადგილი დათქმული ჰქონდათ.
- ლუ̄ქჳ̂ისგ იგივეა, რაც ლუ̄ქჳ̂.
- ლუ̄შჳ̂ე1 (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., -ჳ̂ე̄შ, -ჳ̂ა̄ლე ლშხ.), ლუშჳ̂ე (-ჳ̂ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჳ̂ალე ლნტ.) -- დანთებული. ლემესგ ლუ̄შჳ̂ე ლი (ბზ.) -- ცეცხლი დანთებულია. ძინარს ლუ̄შჳ̂ე ლემეს ნებოზნუნ ხე̄შჳ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- დილით დანთებული ცეცხლი საღამომდე ენთო. მა̈ხე ლუშჳ̂ე ლემესკ ჩჳ̂ათოდაგხ (ლნტ.) -- ახლად დანთებული ცეცხლი ჩაუქრათ.
- ლუ̄შჳ̂ე2 (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლუშჳ̂ე (-ჳ̂ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჳ̂ალე ლნტ.) -- დალეული, შესმული. ა̈ლ ლა̄მზჷრა̄ლ ლუ̄შჳ̂ე ლი (ბზ.) -- ეს სადღეგრძელო შესმულია. ლჳ̂ინალ მა̈გ ჩუ ლუშჳ̂ე ესხჳ̂იდხ (ბქ.) -- ღვინო მთლად შესმული დახვდათ.
- ლჷ-1 ნამყოს მიმღეობის მაწარმოებელი პრეფიქსი (ასიმილაციით ლუ-1): ლჷბარ (ლშხ.) -- დაბანილი. ლუ̄ქჳ̂ (ბზ., ლშხ.) -- ნათქვამი. ლუგჳ̂ენ (ბზ.) ლუგონ (ლშხ.) -- დაფასებული. ლუშგუდ ციცჳ̂ (ლშხ.) -- დამხრჩვალი კატა. ლუკჳ̂იშ (ბქ., ლნტ.) -- გატეხილი.

- ლჷ-2 ქონების აღმნიშვნელი პრეფიქსი: ლჷ-ხეხუ̂ (ბზ.) -- ცოლიანი. ლჷ-ბალ -- ფოთლოვანი. ლჷ-მიტ (ბქ.) -- მატლიანი. ლჷფაყუ̂ მა̄რე (ლშხ.) -- ქუდიანი კაცი. ლუმუ̈ჭ კა̈ნ (ბზ.), ლუმუჭ კან (ლშხ.) -- რქიანი ხარი. ლუჭუ̂ემ ტაფა̈ჲ (ზს.), ტაფა̈ (ლნტ.) -- ტარიანი ტაფა.
- ლჷ-_-უ წარმომავლობის აღმნიშვნელი კონფიქსი (ასიმილაციით ლუ-_-უ): ლუშნუ -- სვანური, ლუზნუ (ზს.) -- მეგრული, ლჷლა̄შხუ (ლშხ.) -- ლაშხური, ლჷლენტეხუ (ლნტ.) -- ლენტეხური, ლულჩხუმუ ხილ (ბქ., ქს.) -- ლეჩხუმური ხილი.
- ლჷ-_-{ე} ნამყოს მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი (ასიმილაციით ლუ-_-{ე}): ლჷ-ჭმ-ე (ზს., ლშხ.) -- მოთიბული. ლჷ-მა̄რ-ე (ლშხ.) -- მომზადებული. ლჷ-ჲმედ-{ე} -- შეძლებული. ჩუ ლჷ-ჲრ-ე (ქს.) -- დაწერილი. ლუქცუ̄რე (ბზ.) -- დაჭრილი. ლუუ̂რე გაჩ (ბქ.) -- დაბლაგული დანა. ლუუ̂ზე მარე (ლნტ.) -- გაგზავნილი კაცი.
- ლჷარ იგივეა, რაც ლჷ{ჲ}ა̈რ.
- ლჷა̈რ იგივეა, რაც ლჷ{ჲ}ა̈რ.
- ლჷა̈კე იგივეა, რაც ლჷჲკე.
- ლჷბაბე1 (-ემ, -ბოლ) ბქ. -- დაჩაჩანაკებული, ბაბუად გადაქცეული, დაბერებული. ალ მარე ჰედურდ ჩუ ლჷბაბე ლი (ბქ.) -- ეს კაცი მთლად დაჩაჩანაკებულია.
- ლჷბაბე2 იგივეა, რაც ლჷბა̄ბე.
- ლჷბალ იგივეა, რაც ლჷბა̈ლ.
- ლჷბანდე იგივეა, რაც ლჷბა̄ნდე.
- ლჷბარ იგივეა, რაც ლჷბა̈რ1.
- ლჷბარგ იგივეა, რაც ლჷბა̈რგ.

- ლჷბა̈ბე იგივეა, რაც ლჷბა̄ბე.
- ლჷბა̈ლ (-იშ, -ალა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷბალ (-არ) ლშხ. -- ფოთლოვანი, ფოთლიანი. ბაუ̂ჩიდ ლჷბა̈ლ ჟაკუ̂ა̈რ ა̈ნქა̈ჩ (ბზ.) -- ბავჩიმ ფოთლიანი არყის ხე მოჭრა ("მოიჭრა"). ლჷბა̈ლ ცხეკ იჯსგიუ̂ (ბქ.) -- ფოთლოვანი ტყე ყვითლდებოდა (ჭაღარავდებოდა). ეჩეჩუ იბნი ლჷბა̈ლ ცხეკ (ლნტ. 4) -- იქ იწყება ფოთლოვანი ტყე.
- ლჷბა̈ჟნე იგივეა, რაც ლჷბჟინე.
- ლჷბა̈რ1 (-ბრიშ ზს., -ბრა̈ლ ბზ., -იშ, -ბარა̈რ ბქ., -ბარა̈ლე ლნტ.), ლჷბარ (-ა̄ლე) ლშხ. -- დაბანილი. მჷჟა̄ლუ̂ა̈რს შია̈რ ხა̄დხ ლჷბა̈რ (ბზ. 22) -- მუჟალელებს ხელები ჰქონდათ დაბანილი. სურუ მალა̈ტ ლჷბა̈რ-ლურსკუნე დინილ (ბქ.) -- ძალიან მომწონს (მიყვარს) დაბანილ-გაკრიალებული გოგონა.
- ლჷბა̈რ2 ბქ. -- ქალამნის დასამაგრებელი წვრილი თასმა, ფეხსაცმლის ზონარი. ჩაფლა̈რს ლჷბარა̈რშუ̂ ითლჷრეხ გაწრა̈რქა (ბქ. 238) -- ქალამნებს თასმებით იმაგრებენ ({მო}იჭერენ) წვივებზე.
- ლჷბა̈რგ (-იშ ზს., ლნტ., -არგა̈ლ ბზ., ლნტ., -არგა̈რ ბქ.), ლჷბარგ (-ალ) ლშხ. -- ბარგიანი, ქონებიანი; მზითვიანი. ლჷბა̈რგ{დ} გზა̄უ̂რობ გარჯ ლი (ბზ.) -- ბარგიანად მგზავრობა ძნელია. დინა ლჷბარგდ ესლჷრდა ლა̈მთილთე (ბქ.) -- ქალიშვილი მზითვით (ბარგიანად) მიდიოდა ქმრის ოჯახში (სამამამთილოში). ზურა̄ლ ლჷბარგდ ანტახ (ლშხ.) -- ქალი ბარგიანად დაბრუნდა.
- ლჷბა̈რჯ (-იშ, -არჯა̈ლ ბზ., ლნტ., -არჯა̈რ ბქ.) -- ბეჭიანი, მხრიანი, მხარბეჭიანი. ლჷბა̈რჯ კა̈ნი ლესგ სა̈უ̂ჩა̈უ̂თ' ე̄სუ̂დედ (ბზ. 2) -- ხარის (მთელი) გვერდი ბეჭიანად ჩავდეთ ჩეოიან მარხილში.

- ლჷბა̈ჩ (-იშ, -ბაჩა̈რ) ბზ. -- ქვიანი. ამჩუნ ხუ̂ა̄ჲ ლჷბა̈ჩ ა̈გჲა̈რ ლიხ (ბზ.) -- აქ ბევრი ქვიანი ადგილ(ებ)ია (არიან). შდრ. ბა̈ჩა̄რ.
- ლჷბა̄ბე (-ე̄მიშ, -ბა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷბაბე2 (-ემ, -ბოლ) ბქ., ლჷბა̈ბე (-იშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- განიავებული (მარცვლეული..., ქონება). ყანსაუ̂ს კალუ̂ ლჷბა̄ბე ხა̄დდა (ბზ.) -- ყანსავს კალო განიავებული ჰქონდა. ლჷბა̄ბე სიმინდს ჩუ̂აშხუ̂ნიხ (ლშხ.) -- განიავებულ სიმინდს შეინახავენ.
- ლჷბა̄ნდე (-ე̄მიშ, -და̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ ლშხ.), ლჷბანდე (-ემ, -დოლ ბქ., -ჲშ, -და̈ლ ლნტ.) -- დაკერებული; გაკერილი. ჭყინტდ ლჷბა̄ნდე შალბა̈რ მა̄მ ა̈დდე (ბზ.) -- ბიჭმა დაკერებული შარვალი არ ჩაიცვა. ლეგმერდა ნაქაჩუ̂ ჟი ლჷბანდე ხარ (ბქ.) -- ავადმყოფს ჭრილობა გაკერილი აქვს. ლჷბანდე-ლჷბმალე \ ლჷჰანხუ̂ე (ბქ.) -- ცუდად დაკერებული. ლჷბანდე-ლჷჯანკუ̂ე (ლხმ., ლნტ.) -- მსხვილ-მსხვილად გაკერილ-განასკული.
- ლჷბგე (-ე̄მიშ, -გა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -გოლ ბქ., -ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.) -- გამაგრებული. კუ̂არემს გიმ ლჷბგე ხა̄რ (ბზ.) -- ყინულს მიწა გაუმაგრებია (გამაგრებული აქვს). გადატ. -- გამხნევებული. ლეგმერდა გუ̂ი ხად ლჷბგე (ბქ.) -- ავადმყოფს გული გამხნევებული ჰქონდა.
- ლჷბდინე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- ცეცხლმოკიდებული. ბაბას თუთინდ ლჷბდინე ხა̄დ (ბზ.) -- ბაბუას თუთუნი ცეცხლმოკიდებული ჰქონდა. ყა̄ლჲანი ჟი ლჷბდინე ლი (ლშხ.) -- ყალიონიც ცეცხლმოკიდებულია. კნინ. ლჷბდინილ (ბქ.), ლჷბდინო̄ლ (ლშხ.).
- ლჷბდნიერე (-ე̄მიშ, რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -რა̄ლ ლშხ.), ლჷბნერე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჷბედნიერე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- გაბედნიერებული; მოკლული რქოსანი ნადირი, შეწირული საქონელი. ნა̄თხუ̂რა ჩუ ლჷბნერე ლი (ბქ. 210) -- ნანადირევი შეწირულია.

* ლჷბე (-ე̄მიშ, -ბა̈ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ბოლ ჩბხ., -ჲშ, -ა̈რ ლხმ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ბა̈ლე ლნტ.), ლჷბემე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- {და}ბმული. კუმა̈შ ლჷბე \ ლჷბა̈ლე ლა̈სუ̂{ხ} (ბზ.) -- საქონელი დაბმული იყო (იყვნენ). ლება̈რ სგა ლჷბე ხად დინას (ბქ.) -- მძივები შებმული ჰქონდა გოგოს. დადას ლუნ ლჷბემე ასოხუ̂იდა (ლნტ. 259) -- ბებიას ხბო დაბმული დახვდა.
* ლჷბედნიერე იგივეა, რაც ლჷბდნიერე.
* ლჷბელე იგივეა, რაც ლჷბე̄ლე.
* ლჷბემე იგივეა, რაც ლჷბე.
* ლჷბეტკ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- სალტიანი, შემოსალტული (კასრი). ნეღარ ხოჩა̄მდ ლჷბეტკ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- კასრი კარგად იყო შემოსალტული. ლჷბეტკ ბოჭკა ხოშა ლა̈ჲმედი ლი (ბქ.) -- სალტიანი კასრი უფრო საიმედოა.
* ლჷბეტკ2 -- ნაღებიანი. ერხის ლჷბეტკ მა̈რწუ̂ენ ხოშა ხალა̈ტ (ბქ.) -- ზოგს ნაღებიანი მაწონი უფრო უყვარს.
* ლჷბეფშ{უ̂} (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷბობშ (-არ) ლშხ. -- ბავშვ(ებ)იანი. ალ ზურალ ლჷბეფშ მეზგა̈თეჲსგა აჩად (ბქ.) -- ეს ქალი ბავშვიან ოჯახში შევიდა. დი მიჩა ლჷბეფშდ ა̈მეჩედ (ლნტ. 266) -- დედა თავის ბავშვ(ებ)იანად წასულა. კნინ. ლჷბეფშილ ბქ., ლნტ.
* ლჷბეჭდე იგივეა, რაც ლჷბჭედ.
* ლჷბე̄ლე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷბელე (-ემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ლა̈ლე ლნტ.) -- გაბერილი. იმნა̄რ ესერ ლი ლჷბე̄ლაშა̄ლ? (ბზ.) -- რატომ ხარ გაბერილივითო? ლჷბელე ბიშტუ̂ ჩუ̂აბაჭკუ̂ (ბქ.) -- გაბერილი ბუშტი გასკდა. ჟაჴ ლჷბელე [ლიხ] ჯაშაშე̄რალ (პოეზ. 208.) -- გუდაგაბერილი არიან ჯაშასანები. კნინ. ლჷბელილ (ბქ.), ლჷბე̄ლო̄ლ (ლშხ.).

- ლჷბი̄დ1 (-იშ, -ä̈ర ბზ., -არ ლშხ.), ლჷბიდ (-ä̈რ) ბქ., ლნტ. -- დაღვრილი, {გა}დაქცეული. ლეთრე ლიც ლჷბი̄დ ესხჳ̂ი̄დხ (ბზ.) -- სასმელი წყალი დაქცეული დახვდათ. ჩუ ლჷბიდ ლიც ჟი დემ ესერ იხჳ̂რელი (ანდ.) -- დაღვრილი წყალი არ შეგროვდებაო.
- ლჷბი̄დ2 ბზ., ლშხ., ლჷბიდ ბქ., ლნტ. -- მიწეული, გაწეული. ბეფშს მიჩეშთე ლჷბიდ ხად ლეზებ (ბქ.) -- ბავშვს საჭმელი თავისკენ ჰქონდა მიწეული.
- ლჷბმალე იხ. ლჷბა̄ნდე.
- ლჷბნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ/-ეშ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- დაწყებული. ნინას ლირბჲე̄ლ ლჷბნე ხა̄დდა (ბზ.) -- ნინას პურის ცხობა დაწყებული ჰქონდა. ლჷბნე გჳ̂ეშ ქა ლეზგჷრი ლი (ბქ.) -- დაწყებული საქმე უნდა დამთავრდეს (დასამთავრებელია).
- ლჷბნერე იგივეა, რაც ლჷბდნიერე.
- ლჷბობშ იგივეა, რაც ლჷბეფშჳ̂.
- ლჷბჟინე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ეშ/-ემ, -ნოლ ბქ.), ლჷბჟი̄ნე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ნა̄ლე) ლშხ., ლჷბა̈ჟნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- შეტყობინებული, გაგებინებული. მჷლხა̈რი̄ ლჷბჟინე ხა̄დხ (ბზ.) -- (ეს ამბავი) მულახელებსაც შეატყობინეს (მულახელებიც შეტყობინებული ჰყავდათ). ნა̈თია̈რდ ჯარხმა ალ გჳ̂ეშ ლჷბჟინე? (ბქ.) -- ნათესავებს გააგებინეთ (ნათესავებისთვის გაქვთ შეტყობინებული) ეს საქმე? ლჷბჟინად (უშგ.) ზმნს. -- საცნაურად, გასაგებად, საქვეყნოდ.
- ლჷბრი̄ნგჳ̂ე1 (-ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷბრინგჳ̂ე (-ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჳ̂ა̈ლე ლნტ.) -- დაზელილი, დაბეგვილი; მოქნილი, მოთელილი. ეჯ მა̄რე ჩ'ო̄ცურ ლჷბრი̄ნგჳ̂ე (ბზ.) -- ის კაცი დაბეგვილი დავტოვე. ჩაფჷლ ეზა̈რდ ლი ლჷბრი̄ნგჳ̂ე (ბზ.) --

ქალამანი კარგად არის მოთელილი.

- ლჷბრი̄ნგჷ̂ე2 ბზ., ლშხ. -- {და}ფშვნილი, {გა}ფშვნილი. ქინზ ქა ლჷბრი̄ნგჷ̂ე მა̄რ (ბზ.) -- ქინძი გა{მო}ფშვნილი მაქვს.
- ლჷბუმბა̈ იგივეა, რაც ლჷბჷმბა̈ჲ.
- ლჷბძღჷნე1 (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̄ლ ლნტ.) -- გალივებული (საარაყე მარცვალი). ზა̈დ \ ზად ლჷბძღჷნე̄ჷ̂ ესერ ესხჷ̂იეხ (ბზ.) -- საარაყე მარცვალი გალივებული დამახვედრეთო (დაახვედრონო).
- ლჷბძღჷნე2 -- გაწეწილი. ლჷბძღჷნე მა̈ტყ ჩუ ლეფთი ლი (ბქ.) -- გაწეწილი მატყლი დასაჩეჩია.
- ლჷბჭედ (-იშ, -ა̄ლე/-ა̈რ) ზს., ლჷბჭედე (-ემ, -დოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷბეჭდე (-ჲშ, -და̈ლ) ლნტ. -- დაბეჭდილი. ეჩა ნაქჷ̂ ლჷბჭედშალ ლი (ბქ.) -- იმისი ნათქვამი დაბეჭდილივითაა. კნინ. ლჷბჭედილ ბქ., ლჷბჭედო̄ლ ლშხ.
- ლჷბჷმბა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷბჷმბა̈ (-ჲშ, -ა̈ლ) ბქ., ლნტ., ლჷბუმბა̈ (-იშ, -ბაუ), ლუბუმბა̈ჷ̂ე ბქ., ლჷბჷმბაჲ (-აიშ, -არ) ლშხ. -- დაბამბული. თოქალთჷ̂ ლჷბჷმბა̈ჲ ლჷმა̄რ (ბზ. 53) -- თოქალთო დაბამბული ყოფილა. მიშგჷ̂ა დადას ლუბუმბა̈ჷ̂ე ლიშხბი ხოხალდ (ბქ.) -- ბებიაჩემმა დაბამბულ{ებ}ის კერვა იცოდა.
- ლჷგ1 იგივეა, რაც ლჷ̄გ.
- ლჷგ2 იგივეა, რაც ლჷგე1.
- ლჷგად იგივეა, რაც ლჷგა̈დ.
- ლჷგათჷ̂ე, ლჷგათჷ̂ნე იგივეა, რაც ლჷგა̄თჷ̂ე.
- ლჷგან იგივეა, რაც ლჷგა̈ნ1.

- ლჷგანჯჳ̂{ე} იგივეა, რაც ლჷგჷნჯე.
- ლჷგაძნე იგივეა, რაც ლჷგჰჷნე.
- ლჷგა̈დ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷგად (-არ) ლშხ. -- ვალი, ვალიანი. ალჲარს ლჷგად ხე̄რიხ ლიმზჷრი ლიჩომ (ლშხ. 8) -- ამათ ვალად ექნებათ ლოცვა (ლოცვის გაკეთება).
- ლჷგა̈ზდილე იგივეა, რაც ლჷგა̈̄ზდილე.
- ლჷგა̈ნ1 (-იშ, -ანა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷგენ1 (-ა̈რ) უშგ., ლჷგან (-არ) ლშხ. -- განიერი. ჯჳ̂ინელ ქორს ეზა̈რ ლჷგა̈ნ დე̄ფა̈ნ ხა̄დდა (ბზ.) -- ძველ სახლს კარგა განიერი აივანი ჰქონდა. ლჷგა̈ნ ბარდან ხოშილ ხაჯეშ (ბქ.) -- განიერი ფართალი მეტი ღირს.
- ლჷგა̈ნ2 იგივეა, რაც ლუგჳ̂ენ.
- ლჷგა̈ნჯჳ̂ იგივეა, რაც ლჷგჷნჯე.
- ლჷგა̈ძნე იგივეა, რაც ლჷგჰჷნე.
- ლჷგა̈ძლებე იგივეა, რაც ლჷგლებე.
- ლჷგა̈ჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- ღონიერი, ძლიერი. ჭიტი ლჷგა̈ჳ̂ (\ ლჷკმა̈შ) ლი (ბზ. 309) -- ჭიტი (საკ. სახ.) ღონიერია. ბეჟანს ეჯგჳ̂ა̈რ ახფასა ლჷგა̈ჳ̂, ერე მიჩა მენწირ და̈რ ლჷმა̈რდ (ბქ.) -- ბეჟანი ისეთი ღონიერი დამდგარა, რომ მისი მჯობი არავინ ყოფილა. შდრ. ლჷკმა̈შ.
- ლჷგა̄ზდილე იგივეა, რაც ლჷგა̈̄ზდილე.
- ლჷგა̄თჳ̂ე (-ე̄მიშ, -ჳ̂ა̈ლე ბზ., -ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ჳ̂ა̈̄ლე ლშხ.), ლჷგათჳ̂ე (-ჲშ, -ჳ̂ა̈ლე) ლნტ., ლჷგთაჳ̂ე, ლჷგათჳ̂ნე (-ემ, -ჳ̂ოლ, -ნოლ) ბქ. -- გათავებული. ალჲა̈რს ლეზჳ̂ებ ლჷგა̄თჳ̂ე (ლჷ̄მე) ხა̄დდახ (ბზ.) -- ამათ საჭმელი გათავებული (შეჭმული) ჰქონდათ. შუკჳ̂ ლჷგთაჳ̂ათე ხარ (ბქ.) -- გზა დასასრულს უახლოვდება (გათავებასაა, გათავებულისკენაა). შდრ. ლჷზგ{ჷ}რე.

- ლეგა̈̄ზდილე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე) ბზ., ლეგა̈ზდილე (-ემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ლა̈ლ{ე} ლნტ.), ლეგა̄ზდილე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ \ -ლა̄ლე) ლშხ. -- კარგად გაზრდილი, ზრდილობიანი; გაწვრთნილი. ბოფშა̈რ ხოჩა̄მდ ლეგა̈̄ზდილა̄ლე ლა̈̄სუ̂ხ (ბზ.) -- ბავშვები კარგად გაზრდილები იყვნენ. უგაზდილა მარა ლეგა̈ზდილე ჟეღ ესერ ხოჩა (ბქ.) -- უზრდელ კაცს გაწვრთნილი ძაღლი სჯობიაო.
- ლეგე1 (-ე̄მიშ, -გა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -გოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -გა̈ლე ლნტ.), ლეგ2 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. 1. დადგმული, აშენებული, აგებული. ბაბას ქორ ჩუ̂ესხუ̂ი̄დ ლეგე (ბზ. 36) -- ბაბუას სახლი აშენებული დახვდა. ეჯის ქორ ნეჰნაი ლეგ ხად (ჩბხ.) -- იმას სახლი შარშანაც აგებული ჰქონდა. ბაჩუ̂ ბაჩუ̂ჟი ლეგს მურყუ̂ამ ესერ ახფასა (ანდ.) -- ქვა ქვაზე დადებული კოშკი გამოსულაო (ქვას ქვაზე დადგმულს კოშკი მოჰყოლიაო). 2. დახურული (ქუდი). ლაგუ̂ანა ლადეღ ფაყუ̂ლეგე ლიზელა̈ლ შგუ̂ირ ლი (ბქ.) -- ტირილის დღეს ქუდდახურული სიარული სირცხვილია.
- ლეგე2 ბზ. -- გადაწყვეტილი. ჟი ლეგე ლი ლეღედ (ბზ.) -- განაჩენი გამოტანილია (გადაწყვეტილია).
- ლეგეზელ იგივეა, რაც ლეგზელ.
- ლეგენ1 იგივეა, რაც ლეგა̈ნ1.
- ლეგენ2 იგივეა, რაც ლუგუ̂ენ.
- ლეგენე იგივეა, რაც ლეგნე1.
- ლეგზელ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლეგეზელ (-ა̈ლ) ლნტ. -- შვილიანი. ალჲა̈რ ა̈გითე ანღრიხ ლეჴა̈ხუ̂-ლეგზა̈ლდ (ბზ.) -- ესენი შინ მოდიან ცოლშვილიანად. ისგუ მეზუ̂ბელ ლეგზელ იროლ (ბქ.) -- შენი მეზობელი შვილიანი იქნებოდა.

- ლეგთაჸე იგივეა, რაც ლეგა̄თჸე.
- ლეგინ იგივეა, რაც ლეჷრგიმ.
- ლეგლე̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლეგლჷრე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- ატყავებული, დაგლეჯილი, დახეული. იმ ჱმიჯ ლეგლე̄რე ლერქჸა̈ლ? (ბზ.) -- რატომ (რას, რად) მომიტანე დახეული ტანსაცმელ(ებ)ი? ღოლაქ ლეგრჷლე ახხჸიდხ ცხეკისგა (ბქ.) -- ცხვარი დაგლეჯილი დახვდათ ტყეში.
- ლეგმალე იგივეა, რაც ლეჷლგემა̄ლე.
- ლეგნე1 (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლეგენე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ნა̈ლე) ლნტ. 1. {და}ყენებული, დამდგარი, გაჩერებული. ლეგნე ლიც (ზს.) -- დამდგარი წყალი. ეჯ მეცარ ღერთალე ლეგნე ლი (ლშხ. 11) -- ის მკითხავი ღმერთების რჩეულია (დაყენებულია). 2. დავარდნილი. არდაშს ლეგნე ჩა̈ჟ ხორდა (ბზ.) -- არდაშს დავარდნილი ცხენი ჰყავდა. 3. თვალდამდგარი, დაბრმავებული. მიშგჸი ბაბას თე ლეგნე ხა̄რ (ბზ.) -- ბაბუაჩემს თვალი დაბრმავებული აქვს. 4. ხელმოწერილი. ხოშას ში ლეგნე ხარ ქარღა̈თჟი (ბქ.) -- უფროსს ხელი მოწერილი (გაჩერებული) აქვს ქაღალდზე. 5. ჩამწყვდეული, დაპატიმრებული. ციმბირს ხჸა̈ჲ მარე ლჲსჸხ ნალბაქჸთე ლეგნე (ბქ.) -- ციმბირში ბევრი კაცი იყო (იყვნენ) დაპატიმრებული (ციხეში ჩასმული). 6. შერეკილი. ფურა̈ლ ლამჷნგართე ლჲსჸხ ლეგნე (ბქ.) -- ძროხები ბოსელში იყვნენ შერეკილი. 7. შეტოპილი. ლეცქა ლეგნე (ბზ.) -- წყალში შეტოპილი (დამდგარი).
- -ლეგნე2 ბზ., ლშხ., ლეგენე ლნტ. კომპოზიტის მეორე ნაწილი. ქჸინლეგნე (ზს.) -- სულშერჩენილი, გადარჩენილი. გადატ. -- მარჯვე, ფხიანი, მოქნილი, უნარიანი; სულგრძელი. ქჸინლეგნე ი ქჸინმეჩდე აშხუმდ \ აშხუდ ესლჷრდახ (ბზ.) -- ძლიერი (თავის

გამტანი, "სულ{ჩა}დგმული") და უსუსური (ცოცხალმკვდარი, "სულწასული") ერთად მიდიოდნენ. მანა ქჳ̂ინლჷგენე ზურალ ლი (ლნტ.) -- მანა მარჯვე ქალია. იხმარება გამოთქმაში: გჳ̂ა̈ჰდ ლჷგნე (ზს.) -- დამწვარი. თეფ გჳ̂ა̈ჰდ ლჷგნ' ენხჳ̂იდ (ბქ. 20) -- თოფი დამწვარი (ფერფლად, ნამცეცებად ქცეული) დაგვხვდა.

- ლჷგნე3 -- ზმნის აღწერითი წარმოების კომპონენტი. დჳ̂ეშდიში ძინა̈რს ჟი ლჷგნელი ბიმჷრზა (პოეზ. 36) -- ორშაბათ(ის) დილას თურმე ამდგარა ბიმურზა.
- ლჷგნოჳ̂ე (-ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷგონა̈ჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ჳ̂ა̈ლე) ლნტ. -- {გა}მოგონებული. ეჩქა ჰა̈ჲროპლა̈ნ მა̄მ ხა̄დხ ლჷგნოჳ̂ე (ბზ.) -- მაშინ თვითმფრინავი არ ჰქონდათ გამოგონებული. მარწუხ ჯჳ̂ინელ დრე{ჳ̂}უნდი̄რ ლი ლჷგნოჳ̂ე (ბზ.) -- მარწუხი ძველი დროიდანვეა გამოგონებული.
- ლჷგონ იგივეა, რაც ლუგჳ̂ენ.
- ლჷგონა̈ჳ̂ე იგივეა, რაც ლჷგნოჳ̂ე.
- ლჷგრე (-ე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -ემ, -როლ ბქ. -ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -რალ ლშხ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- კვერცხი. ამნე̄მ ჟ'ა̈ნყიდ წჷრნი ლჷგრე (ბზ. 30) -- ამან იყიდა წითელი კვერცხი. მემზეზა̈ლ ლჷგრემ გულისგა ფა̈თჳ̂ს ესერ ხათხელინა (ანდ.) -- მიზეზიანი (კაცი) კვერცხის გულში ბეწვს (თმას) ეძებდაო. ტაბაგჟი საინს ესგემხ, ლჷგრალშჳ̂ გოშის (ლშხ. 38) -- ტაბაკზე თეფშს (საინს) დადგამენ, კვერცხებით სავსეს. ლჷგრეს ჟი თხჳ̂იშედ სა̈ინისა (ლნტ. 34) -- კვერცხს ჩავახლით თეფშში (საინში). იხმარება გამოთქმებში: ლჷგრაშა̄ლ მურგჳ̂ა̈ლ (ბზ.) -- სიმსუქნისაგან დამრგვალებული (კვერცხივით მრგვალი). ლჷგრემ გუთე მჷსგდი (ბქ.) -- დაკვირვებული, შორსმჭვრეტელი (კვერცხის გულში ჩამხედი). ლჷგრემ ლიგჳ̂რა̈ნი (ბქ.) -- პატივისცემით მოპყრობა, მოფერება (კვერცხის გორება). კნინ. ლჷგრო̄ლ ბზ., ლშხ.,

ლჷგრილ ბქ., ლნტ. ეშხუ ლჷგრი̄ლ ქა̈̄მიკუ̂რ (ბზ. 314) -- ერთი კვერცხი გადმომიგდე.

- ლჷგროლ̈ჲ (-იშ, -ლაუ/-ჲ̈ლ) ბზ., ლჷგროლ̈ (-უ/-ლაუ) ბქ. -- კვერცხიპარია, კვერცხიჭამია. სი ლჷგროლ̈ჲ! (ბზ.) -- შე კვერცხიპარია! მიშგუ ლჷგროლა! (ბქ. 90) -- ჩემო კვერცხიჭამია!
- ლჷგლებე (-ე̄მიშ, -ბა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ბოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷგა̈ჲლებე (-ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- შეტყობილი, გარკვეული; გასინჯული. ეჯ გუ̂ეშ ლჷგლებე მა̄დდა (ბზ.) -- ეს საქმე გარკვეული მქონდა.
- ლჷგჰჷნე, ლჷგჰინე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლჷგჰა̈ნ (-იშ, -ანა̈რ) ბქ., ლჷგაჲნე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ნა̄ლე) ლშხ., ლჷგა̈ჲნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- მოკვეთილი (კბილი). ხუ̂ა̈ჲ ნა̈ჭირუ̂ ჟი ლჷგჰჷნე მა̄რ შდჷქა̈რ (ბზ.) -- ბევრი ჯაფისაგან (ნაჯაფი) კბილები გაცვეთილი (მოკვეთილი) მაქვს (თქმაა). ბა̈რყუ̂ნიშ ნამუნ შდჷქა̈რ ჯარ ლჷგჰა̈ნ (ბქ.) -- ტყემლის ჭამისაგან (ნაჭამი) კბილები გაქვს მოკვეთილი.
- ლჷგჷნჯე (-ე̄მიშ, -ჯა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷგანჯუ̂ე (-ემ, -უ̂ოლ) ჩბხ., ლჷგა̈ნჯუ̂ (-იშ, -განჯუ̂ა̈რ ლხმ., -განჯუ̂ა̈ლ ლნტ.) -- დაჟანგული. ლჷგჷნჯე დაშნა̈ჲ ესერუ̄ ა̈ნთიშ (ბზ. 22) -- დაჟანგული დაშნა ამოირჩიეო. გა̈ჩ ლჷგანჯუ̂ე ირი (ბქ. 40) -- დანა დაჟანგული იქნება.
- ლჷდ იხ. ზი.
- ლჷდაუ̂შე იგივეა, რაც ლჷდა̄უ̂შე.
- ლჷდაწყე იგივეა, რაც ლჷდა̄წყე.
- ლჷდა̄უ̂შე (-ე̄მიშ, -შა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷდაუ̂შე (-ემ, -შოლ ბქ., -ჲშ, -შა̈ლე ლნტ.), ლჷდუ̂აშე, ლუდუ̂აშე ბქ. -- გაფუჭებული, განადგურებული, წამხდარი. ლჷდა̄უ̂შა

გუ̂ეშს დე̄სამა ხაშიდ (ბზ.) -- წამხდარ საქმეს არაფერი შველის. დაბარ ლჷდა̄უ̂შე ლიხ (ლშხ. 54) -- ყანები განადგურებულია (არიან).

- ლჷდა̄წყე (-ე̄მიშ, -ყა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷდაწყე (-ემ, -ყოლ ბქ., -ǝშ, -ა̈ლ/-ყა̈ლე ლნტ.) -- დაწყობილი. დინას ლჷდაწყე ფა̈თუ̂ა̈რ ბიქუ̂დ ჟ'ოხჟომე (ბქ.) -- ქალიშვილს დაწყობილი თმები ქარმა აუწეწა (აურია). ლჷდაწყად ზმნს. -- დაწყობილად, დალაგებულად, დალაგებით. ლჷდა̄წყად გა̈რგლა (ბზ.) -- დალაგებით ლაპარაკი. ლჷდა̄წყად მუღუ̂ა მაგ (ლშხ.) -- ყველაფერი დალაგებულად მაქვს.
- ლჷდგა̈რ (-იშ, -ა̈ლ/-არუ) ზს., ლნტ., ლჷდგარ (-არუ) ლშხ. 1. მკვდარი, გარდაცვლილი, მიცვალებული. ალის ლჷდგა̈რშა̄ლჷ̄დ ა̈თუ̄ჟ (ბზ. 446) -- ამას ისევ მკვდარივით დაეძინა. ლახუ̂ბა ლჷდგა̈რ ლიხ (ბქ. 201) -- ძმები გარდაცვლილი არიან. ლჷდგარჟი ლე̄ქუ̂ი̄ს ლუუ̂არ მა̄რაჟი მა̄დ ი̄ქუ̂ე (ლშხ. 42) -- მკვდარზე სათქმელი ცოცხალ კაცზე არ ითქმის. ლჷდგა̈რი ქა ლისკუ̂ეჯნე ლი (ლნტ. 54) -- მიცვალებულის გამოსვენებაა (გამობრძანებაა). ერს ლა̈ჯკვედნიხ ქორდ ლჷდგარუ (პოეზ.) -- ზოგს მკვდრები მოგივათ შინ (სახლამდე). ლჷ̄დგა̈რიშ სკა̈მ (ბქ.) -- მკვდრის სკამი. ლჷდგა̈რიშ მენყა̈უ̂ (ბქ.) -- მიცვალებულის შემყურე, მკვდარზე გადაყოლილი. ლჷდგა̈რიშ ნა̈თხფუნ (ბქ.) -- სუდარა, მკვდრის გადასაფარებელი. ლჷდგა̈რიშ ქუნემ ს̈ა̈ხ (ბქ.) -- მიცვალებულის სულის საქმე. ლჷუ̂არდ ლჷდგარ (ლშხ.) -- ცოცხლად მკვდარი, შერცხვენილი. 2. გადატ. ზარმაცი, უქნარა. ლჷდგა̈რ მა̄რე (ბზ.) -- მოდუნებული, ზარმაცი, მკვდარი კაცი. 3. ძუნწი. კუმშიშ ლჷდგა̈რ (ბქ.) -- ქონებისთვის მკვდარი. კნინ. ლჷდგა̈რილ ზს., ლჷდგარი̄ლ ლშხ.
- ლჷდდა იხ. ზი.
- ლჷდთხელე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷდჷთხელე (-ǝშ,

-ლა̈ლე) ლნტ. -- გათხელებული. ალ ფიცა̈რ ლჷდთხელე ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- ეს ფიცარი გათხელებული იყო. ქა ლჷდთხელე დია̈რს ლაუ̂ა̈შ ხაშხა (ბქ.) -- გათხელებულ პურს ლავაში ჰქვია.

- ლჷდია̈რ (-იშ, -ა̈რ/-ა̈ლ ბზ., -არუ ბქ., -ა̈ლე ლნტ.), ლჷდჲარ (-ალ) ლშხ. -- ნაჭამი, დანაყრებული, დაპურებული. ლჷდიარუნლო ბაპ ჟ'ანე̄გა̈ნ (ბზ. 358) -- დანაყრების შემდეგ მღვდელი ადგა. ბეფშ ლჷდია̈რ ლი (ბქ.) -- ბავშვი ნაჭამია.
- ლჷდია̄ნე, ლჷდჲა̄ნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷდჲა̈ნე (-ჲშ, -ნა̄ლე) ლნტ. 1. განათხოვრებული, ნათხოვარი; ლა̈ჲრა̈ლ ქა ლჷდია̄ნე მა̄რ (ბზ.) -- წიგნები განათხოვრებული მაქვს. 2. მოჯამაგირე. მიჩუ̄ ესერ ოთო̄გა̈ნ ლჷდჲა̈ნად (ბზ.) -- მე დამიდექი მოჯამაგირედ. კნინ. ლჷდია̄ნილ. ანჴა̈დ ლჷდია̄ნილ (ბზ. 33) -- მოვიდა მოჯამაგირე.
- ლჷდიგ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷდი̄გ (-არ) ლშხ. -- ჩამქრალი, მიმქრალი. ლემესგ ლჷდიგ ლჷმა̈რ (ბქ.) -- ცეცხლი ჩამქრალი ყოფილა. შდრ. მედგე.
- ლჷდჲარ იგივეა, რაც ლჷდია̈რ.
- ლჷდჲა̈ნე, ლჷდჲა̄ნე იგივეა, რაც ლჷდია̄ნე.
- ლჷდუ̂აშე იგივეა, რაც ლჷდა̄უ̂შე.
- ლჷდჷთხელე იგივეა, რაც ლჷდთხელე.
- ლჷგე იგივეა, რაც ლჷჲე.
- ლჷედუ̂რე იგივეა, რაც ლჷჰდჷრე.
- ლჷზ იხ. ზი.
- ლჷზაჲ იგივეა, რაც ლჷზა̈ჲ.
- ლჷზარე იგივეა, რაც ლჷზა̄რე.

- ლეზჷ̈ იგივეა, რაც ლეზჷ̈ჲ.
- ლეზჷ̈ჲ (-ჷ̈იშ, -ჷ̈რ) ბზ., ლეზჷ̈ (-იშ, -აუ ბქ., -უ ბქ., ლნტ.), ლეზაჲ (-აუ) ლშხ. -- ... წლისა. მი ხუ̂ი სემეშდიუ̂ოხუ̂იშდ ლეზჷ̈ჲ (ბზ. 5) -- მე ვარ ოცდათხუთმეტი წლისა. მულუ̂შირჷ̈რ არდახ სემი ლეზჷ̈უ (ბქ. 206) -- ხარჯიხვები სამი წლისანები იყვნენ. ჯუ̂ინალდ დენას ეშტსემი ლეზჷ̈ენჟი ქჷ̈წუ̂ილახ (ლნტ. 46) -- ძველად ქალიშვილს ცამეტი წლისას (წლის ზევით) გაათხოვებდნენ. კნინ. ლეზჷ̈ილ ბქ.
- ლეზჷ̄რე (-ე̄მიშ, -რჷ̄ლ \ -რჷ̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლეზარე (-ემ, -როლ) ბქ., ლეზჷ̈რე (-ჲშ, -რჷ̈ლ) ლნტ. -- დაზოგილი, მომჭირნეობით შენახული. ლეზარე მარა ჟი ესერ ხეხელი (ანდ.) -- დაზოგილი კაცს წინ დახვდებაო.
- ლეზგე (-ე̄მიშ, -გჷ̄ლ \ -გჷ̄ლე ბზ., -ემ, -გოლ ბქ., -ე̄შ, -გალე ლშხ., -ჲშ, -გჷ̈ლე ლნტ.) -- დასახლებული. აჯა ქუთჷ̄შ ლი ლეზგე (უშგ.) -- ის ქუთაისშია დასახლებული. ქჷ̈მშხენ ლაგას ნჷ̈გენშუ̂ დჷ̈რ ესერ ლი ლეზგე (ანდ.) -- სხვისი (გარედან) დარიგებით (ადგილს ნადგამობით) არავინაა დასახლებულიო.
- ლეზგ{ე}რე1 (-ე̄მიშ, -რჷ̄ლე ბზ., -ემ, -როლ ბქ.), ლეძგერე (-ე̄შ, -ე̄ლ) ლშხ. -- გათავებული, დამთავრებული. უ̂ოხუ̂იშდ ზჷ̈ჲ ლეზგერე ლი (ბზ. 382) -- დამთავრებულია ხუთი წელი. ნალუ̂ჟურს ქა ლეზგერე ხარ ლიტმურე (ბქ. 5) -- ვაჟს გათავებული აქვს გატყავება. შდრ. ლეგჷ̄თუ̂ე.
- ლეზგერე2 ლხმ. -- ამაღლებული (მაგ., ხმა).
- ლეზდა იხ. ზი.
- ლეზეთ (-იშ, -ჷ̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) 1. ზეთიანი. ალჲჷ̈რდ ლეზეთ ლობიო ანსყეხ (ბზ.) -- ამათ ზეთიანი ლობიო გააკეთეს. 2. ზეთგამოხდილი. 3. დაზეთილი.

- ლჵზემე იგივეა, რაც ლჵზმე.
- ლჵზიზ (-ზზიშ, -ზზა), ლჵზზე (-ე̄მიშ, -ზა̈ლ \ -ზა̄ლე) ბზ., ლჵუ̂ზე, ლუუ̂ზე (-ემ, -ზა̈რ) ბქ., ლჵზჵზ, ლჵზზე (-ეშ/-ე̄შ, -ელ/-ე̄ლ \ -ზა̄ლე) ლშხ., ლჵზჵზ, ლუუ̂ზე (-იშ/-ჲშ, -ზზა̈რ/-ზა̈ლე) ლნტ. -- გაგზავნილი, მაცნე, შიკრიკი. ამნე̄მდ მჷლახხა̈ნ ლჵზზა მა̄რა̈ლს ლუნ ოთძიჰ (ბზ. 22) -- ამან მულახიდან გაგზავნილ კაცებს ხბო დაუკლა. ანჴა̈დ ხენწიფი ლჵზიზ მა̄რე (ბზ. 4) -- მოვიდა ხელმწიფის მაცნე (გაგზავნილი კაცი). ანჴადხ ლჵზჵზ მა̄რე̄ლ (ლშხ.76) -- მოვიდნენ გაგზავნილი კაცები.
- ლჵზიმ იგივეა, რაც ლჵზმე.
- ლჵზიჰ იგივეა, რაც ლჵძიჰ.
- ლჵზმე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე) ბზ., ლჵზიმ (-ა̈რ) ზს., ლჵზჵმ, ლჵზმე (-მა̄ლე) ლშხ., ლჵზემე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -მა̈ლე) ლნტ. -- გამორწყული, გა(მო)ზომილი. ჯა̄რხმა ლჵზიმ ლეთრე? (ბზ.) -- სასმელი თუ გაქვთ გამოზომილი? ალ შედ ქა ლჵზიმ მარ (ბქ.) -- ეს ჭურჭელი გამორწყული მაქვს. გადატ. -- მინდობილი. ალჲარს გუ ქა ლჵზმე ხა̄რხ (ლშხ. 48) -- ესენი ერთმანეთს ენდობიან (ამათ გული გაზომილი აქვთ).
- ლჵზორ, ლუზორ2, ლჵზუ̂ერ, ლუზუ̂ერ ზს., ლჵზერ ბქ. (-იშ, -არ), ლჵზორ, ლუნზორ, ლუნზო̄რე (-რა̄ლე) ლშხ., ლჵნზო̄რე (-ე̄მიშ, -რა̈ლ \ -რა̄ლე ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლჵნზორე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჵნაზორე (-ჲშ, -რა̈ლ{ე}) ლნტ. 1. შეკრებილი, თავმოყრილი, დაგროვილი, მოგროვებული; ავსებული (ჭურჭელი). სოფელ ლჵზუ̂ერ ლჵმა̄რ (ბზ. 385) -- სოფელი თავმოყრილი ყოფილა. ფე̄დიას ხა̈ლხ არდა ლუზუ̂ერ (ბზ. 24) -- ახლოს ხალხი იყო თავმოყრილი. მა̄რა̈ლ ჟი ლჵნზორე ლიხ (ბზ.) -- კაცები შეკრებილი არიან. ლა̈ზგა̈შ ლა̈ყდი უ̂არჩხილ ჟი ლჵნზორე მარ (ბქ.) -- სამოსახლოს საყიდელი ფული დაგროვილი მაქვს. დინას

შეღთეჲსგა ლიც ჟი ლჷზერ ხად (ბქ.) -- გოგოს ჭურჭელი წყლით ავსებული (ჭურჭელში წყალი დაგროვილი) ჰქონდა. ლჷნაზორე ა̈ნწს ქა ა̈ჲესდახ დაბა̈რხო (ლნტ. 5) -- შეგროვებულ ნაკელს ყანებისკენ გაიტანდნენ ხოლმე. ლატლის სუ̂იმრა ლჷზუ̂ერ ირა (პოეზ. 86) -- ლატალის საზოგადოება თავმოყრილი იქნება. და̈რჯგლს ლჷცჟი ლჷზერ ლაცლა ესხუ̂იდხ (პოეზ. 132) -- დარჯულს წყალზე დაუხვდნენ შეკრებილი ტოლები. 2. შეკრებილობა, თავყრილობა, საკრებულო; გროვა. ძღჷდ ლჷზორ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- დიდი თავყრილობა იყო. ჩაფლარ მა̄მა ლოქ მელუ̂ე̄ნი ლჷზორისა ლედე̄სდ (ლშხ. 11) -- ფეხსაცმელები არ მექნება საკრებულოში ჩასაცმელადო.

- ლჷზ{უ̂}ერ იგივეა, რაც ლჷზორ.
- ლჷზჷზ იგივეა, რაც ლჷზიზ.
- ლჷზჷმ იგივეა, რაც ლჷზმე.
- ლჷთალე იხ. ლჷ̄თე.
- ლჷთაუ̂ იგივეა, რაც ლჷთუ̂ე.
- ლჷთა̈ლე იხ. ლჷ̄თე.
- ლჷთა̈უ̂{ე} იგივეა, რაც ლჷთუ̂ე.
- ლჷთე1 (-ე̄მიშ/-ე̄შ, -თა̄ლე ბზ., -ემ, -თოლ ბქ.), ლჷთიე (-ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლე ლნტ.) -- მომკილი. დაბა̈რ ჟი ლჷთე \ ლჷთა̄ლე ლიხ (ბზ.) -- ყანები მომკილია (მომკილებია).
- ლჷთე2 იგივეა, რაც ლჷთეჲ.
- ლჷთე3, ლჷთელ იგივეა, რაც ლჷ̄თე.
- ლჷთენე იგივეა, რაც ლჷთნე.
- ლჷთეჲ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლჷთე2 (-ემ, -თოლ ბქ., -ჲშ, -თა̈ლ ლნტ.) -- თვალიანი.

სოზარ მეშხე ლგთეჲ მა̄რე ლი (ბზ.) -- სოზარი შავთვალა კაცია. ამირანდ აშხჳ̂ლგთე და̈ჳ̂ს კინჩხ ჟ'ახქჳ̂იც (ბქ.) -- ამირანმა ცალ(ერთ)თვალა დევს თავი (კისერი) მოაჭრა.

- ლგთერ იგივეა, რაც ლგთ{ჳ̂}ერ.
- ლგთთენე იგივეა, რაც ლუთთჳ̂ენე.
- ლგთიე იგივეა, რაც ლგთე1.
- ლგთირ იგივეა, რაც ლგთ{ჳ̂}ერ.
- ლგთიშ (-იშ, ლგთშუ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. {გამო}რჩეული. ლახჳ̂ბას სოფლი ლგთიშ ლახა̄გა̈ნხ ყო̄რს (ბზ. 305) -- ძმებს სოფლის რჩეულ{ნ}ი მიადგნენ კარს. ლგთიშ მახელჳ̂აჟ ახტყუბეხ ბეჩჳ̂ილა̈რს (ბქ. 14) -- გამორჩეული ახალგაზრდა შეუერთეს (შეატყუპეს) ბეჩოელებს. ჟ'ა̈ნხორიელანხ ლგთიშ ჭკუჳ̂იერ ღჳ̂აჟა̈რ (ლნტ. 50) -- შეგროვდნენ რჩეული ჭკვიანი კაცები. ქა ლგთიშ ლიხ იშგჳ̂იდ მარე (პოეზ. 104) -- გამორჩეულია (არიან) შვიდი კაცი. ლგთიშიშ ღედ (ბქ.) -- სოფლის თავკაცის (რჩეულის) განაჩენი. 2. გარჩეული. ითქ ეზერდ ლგთიშ ლი (ბზ.) -- მარცვლეული კარგადაა გარჩეული. კნინ. ლგთიშილ ბქ.
- ლგთლგ̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლგთლგრე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- შეკრული; მოჭერილი. ზექი სა̈ჳ̂ ლგთლგ̄რე ხა̄დდახ (ბზ.) -- შეშით დატვირთული (შეშის) მარხილი შეკრული ჰქონდათ.
- ლგთნე1 (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლგთენე1 (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- ცნობილი, თვალსაჩინო, გამოჩენილი, გამორჩეული. ალ გჳ̂ეშ ხოჩა̄მდ მა̄მგდ ლი ლგთნე (ბზ.) -- ეს საქმე ჯერ კიდევ კარგად არ არის ცნობილი. ეჯ ნალჳ̂ჟურ ლგთნ' ამსჳ̂ალდ ლი (ბქ. 35) -- ის ვაჟი გამოჩენილი ადამიანია. ლგთნე ქჳ̂ინლგმგენაი ხეჩდ' ესერ

(ანდ.) -- გამორჩეული ცხოველებსაც ურევიაო. ქა ლგთნად ბზ., ზმნს. -- აშკარად, თვალსაჩინოდ, დაუფარავად.

- ლგთნე2 ზს., ლშხ., ლგთენე2 ლნტ. -- დაბადებული. ლაჷდილად ჵნკიდხ მახე ლგთენე ბეფშ (ლნტ. 258) -- დებმა აიყვანეს ახალდაბადებული ბავშვი.
- ლგთჺრ იგივეა, რაც ლგთჷერ.
- ლგთჷე (-ე̄მიშ, -ჷა̄ლე) ბზ., ლგთჵჷ (-იშ, -თაჷჵრ) ბქ., ლგთაჷ (-არ \ -ელ) ლშხ., ლგთჵჷე (-ჲშ, -თაჷჵლ) ლნტ. -- დაბადებული. მახე ლგთჷე გარ ხი ი ხოხრე̄ლს გჵრგჵლდჵს! (ბზ.) -- ბავშვი(ახალდაბადებული)ლა ხარ და ნაკლები ილაპარაკე (უფრო ცოტას ილაპარაკებდე)! მახად დჵრ ესერ ლი ლგთჵჷ (ანდ.) -- ხელახლა არავინაა დაბადებულიო. ეშჷი გარ ამსოლდ დ'ესერ ლგთჵჷ ლი, დეი ლგდგჵრ (ანდ.) -- მარტო ერთი კაცი არც დაბადებულა (დაბადებულია), არც მომკვდარაო (მკვდარი).
- ლგთჷეთჷენე იგივეა, რაც ლუთთჷენე.
- ლგთ{ჷ}ერ, ლუთჺრ (-იშ, -{ჷ}რუ), ლუთერ (-თრუ ზს., -ჵრ ბქ.), ლგთორ, ლუთორ (-ალ) ლშხ., ლგთჷერ (-ჵლ) ლნტ. 1. ნასწავლი, სწავლული. ალ ჭყინტგეზალ ეზერ ლგთჷერ ლი (ბზ.) -- ეს ვაჟი(შვილი) კარგი ნასწავლია. ლგთერ მჵრე ჷჵრგურ ჷჵრგ ესერ ლი (ანდ.) -- ნასწავლი კაცი უთავადო თავადიაო. ლუთრუს ობჵშ მჵგ ხოხალხ (ბქ.) -- სწავლულებმა ბევრი რამ იციან. ეზარ ი̄რი, კჷირიაჲს ერ დო̄მ აქრაჷდეხ ლგთორ მა̄რე̄ლ (ლშხ. 22) -- კარგი იქნება, "კვირიას" (იგულისხმება საგალობელი) რომ არ დაკარგავდნენ სწავლული ადამიანები. 2. გამორკვეული, შესწავლილი. მანქანჵ ლიზელა̄ლჷნე ჟი ლგთჷერ მჵრ (ბზ.) -- მანქანის ტარება შესწავლილი მაქვს. კნინ. ლგთჷერილ ზს., ლგთორი̄ლ ლშხ.
- ლგთ{ჷ}რუ იხ. ლგთ{ჷ}ერ.

- ლგთშუ იხ. ლგთიშ.
- ლგთხე (-ე̄მიშ, -ხა̄ლე ბზ., -ემ, -ხოლ ბქ.), ლგთხე̄ლე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ) ლშხ., ლგთხელე (-ჲშ, -ლა̈ლე) ლნტ. -- მოძებნილი, ნაშოვნი, მონახული. კუმა̈შ მა̄მ მა̄დღა ლგთხე (ბზ.) -- საქონელი არ მყავდა მოძებნილი. ლგთხე ლეთხიდ ესერ ახსყენა (ბქ.) -- მონახული მოსანახად გახდომიაო (გაჰკეთებიაო).
- ლგთხილამა̈რ იგივეა, რაც ლგთხილმა̈რ.
- ლგთხილმა̈რ (-იშ, -არა̈ლ ბზ., -არა̈რ ბქ.), ლგთხლა̈მ (-ამა̈რ) ბქ., ლგთხილმარ (-ალ) ლშხ., ლგთხილამა̈რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- თხილამურიანი. ლგთხილმა̈რ ხოჩა ლეზე̄ლა̄ლ ლი მუსჟი{ნ} (ბზ.) -- თხილამურ(ებ)იანად კარგი სასიარულოა თოვლზე. ტუ̂იბ ლექუ̂ცე მად ლგთხილმარდ (ბქ. 203) -- ღელე გასაკვალავი მქონდა თხილამურ(ებ)იანად.
- ლგთხლა̈მ იგივეა, რაც ლგთხილმა̈რ.
- ლგინე იგივეა, რაც ლგჰნე.
- ლგი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ელ ლშხ.), ლგჲრე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ლგი̄რე (-ე̄შ, -რა̄ლე) ლშხ. -- {და}წერილი. ჯა̄რმა ლა̈ირ ლგი̄რ? (ბზ.) -- წერილი თუ გაქვს დაწერილი? ყასბულათა̈რს ლგირ ბა̈ჩ ახხუ̂იახ (ბქ. 227) -- ყასბულათის ოჯახს (ყასბულათებს) დაწერილი ქვა უპოვია(თ). ტა̈ხს ჯა̈დისა ხალუ̂ენა ლგჲრე ქალღა̈რთ (ლნტ. 309) -- ტახს მუცელში ჰქონია დაწერილი ქაღალდი. გადატ. დახატული. ლგირ-ლგნქეჭ სიმაქ ხორდახ მიშგუ̂ა ნა̈თია̈რს (ბზ.) -- თვალხატულა (დახატულ წარბიანი) ქალიშვილი ჰყავდათ ჩემს ნათესავებს. დო ჯად... ლგირ-ლგნქეჭ ხეხუ̂მი ლიყუ̂რე? (პოეზ. 74) -- არ გერჩია (გქონდა) ნახატწარბა ცოლთან (ცოლის) წოლა? ხა̈ტს ლერთანხენ ლგირ (ბქ.) -- უკულმართი, ბოროტი ("ხატს მარცხნივ დაწერილი"). კნინ. ლგირილ ზს., ლგჲრო̄ლ ლშხ.

- ლგკაბ იგივეა, რაც ლგკბე.
- ლგკალაჳ̂ე იგივეა, რაც ლგკლაჳ̂ე.
- ლგკაჳ̂ იგივეა, რაც ლგკა̈ჳ̂1.
- ლგკაფაჳ̂, ლგკაფე იგივეა, რაც ლგკა̄ფე.
- ლგკაც იგივეა, რაც ლგკა̈ც1.
- ლგკა̈ბ{ე} იგივეა, რაც ლგკბე.
- ლგკა̈ჳ̂1 (-იშ, -აჳ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ლგკაჳ̂ (-არ) ლშხ. -- აკრძალული. ურწყულ ზურა̄ლს საყდა̈რთე ლი̄ზი ლგკა̈ჳ̂ ხა̄დდა (ბზ.) -- უწმინდურ ქალს აკრძალული ჰქონდა საყდარში მისვლა. იხ. ლგკბე.
- ლგკა̈ჳ̂2 ჩბხ. -- დაეჭვებული.
- ლგკა̈ჳ̂3 ლხმ. -- ღილ-კილო; კავიანი ჩამოსაკიდი.
- ლგკა̈ჳ̂ე (-ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -ჳ̂ა̈ლე ლნტ.) -- დაკავებული, დაჭერილი. შუკჳ̂ა̈რ ამახჳ̂ს ხადა ლგკა̈ჳ̂ე (ლნტ.) -- გზები მტერს ჰქონდა დაკავებული.
- ლგკა̈ფ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- შეფასებული, აღიარებული, მიჩნეული. მეჴრა̈შ დაჳ̂შა მა̈რემ ხჷნსგამდ ლასჳ̂ ჟი ლგკა̈ფ (ბქ. 292) -- მხარის დაშავება კაცის ნახევრად (საფასურად) იყო მიჩნეული.
- ლგკა̈ჩე იგივეა, რაც ლგკჩე1.
- ლგკა̈ც1 (-იშ, -აცა̈რ) ზს., ლნტ., ლგკაც (-არ) ლშხ. -- ჭდე, ნაჭდევი, დაჭრილი, ჭრილობამიყენებული; აცრილი. ალას მეჴა̈რ ლგკა̈ც ხა̄რ (ბზ.) -- ეს მკლავშია დაჭრილი (ამას მკლავი დაჭრილი აქვს).
- ლგკა̈ც2 ზს. -- დანიშნული, მოცემული, ზუსტი. ლგკა̈ც დრეჳ̂ისგა ქა ლიჩშე ხაკუ გჳ̂აშჳ̂

(ბქ.) -- საქმეს მოცემულ ვადაში (დროში) უნდა მოსწრება. ლგკა̈ცდ ზმნს. აშ ლგკა̈ცდ (ზს.) -- ზუსტად, ზედგამოჭრილად. ლგკა̈ცდ ლიქუ̂ისგ (ბქ.) -- გადაჭრით თქმა.

- ლგკა̄ფე (-ე̄მიშ, -ფა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლგკა̈̄ფ (-იშ, -ა̈რ) უშგ., ლგკაფე (-ემ, -ფოლ ბქ., -ჲშ, -ფა̈ლე ლნტ.), ლგკაფაუ̂ (-ე̄შ/-იშ, -ე̄ლ/-ელ) ლშხ. -- წაქცეული, მოჭრილი, {გადა}კაფული. ბეშშა ხოშა ესნ̆არ ჩუ ლგკა̄ფე \ ლგკა̈̄ფ ზი (ბზ.) -- ბეშაანთ უფროსი თურმე წაქცეული გდია. ატოს ლგკა̄ფე მეგემ ოხზგმა̄ლა (ლშხ. 60) -- ატოს მოჭრილი ხე გაუზომავს.
- ლგკა̈̄ბ იგივეა, რაც ლგკბე.
- ლგკა̈̄ფ იგივეა, რაც ლგკა̄ფე.
- ლგკბე (-ე̄მიშ, -ბა̈̄ლ), ლგკა̈̄ბ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლგკაბ (-არ) ლშხ., ლგკა̈ბ{ე} (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ბა̈ლე) ლნტ. -- აკრძალული. ეჩა ლიწედ ლუ̂აჟა̈რს ლგკა̈̄ბ ხა̄რხ (ბზ.) -- იმის ნახვა ვაჟებს აკრძალული აქვთ. ჲერხი მო̄რაუ̂ს მალუ̂რა ხა̄რ ჟი ლგკაბ ხატჟი (ლშხ. 47) -- ზოგ მედიატორეს ხატზე დაფიცება აკრძალული აქვს.
- ლგკდარე (-ე̄მიშ, -რა̈̄ლ \ -რა̄ლე ბზ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) -- გამშრალი; შემხმარი. შუკუ̂ ჩუ ლგკდარე ლი (ზს.) -- გზა გამშრალია.
- ლგკეთლე იგივეა, რაც ლგკთილ{ე}.
- ლგკე̄რა (-ა̈̄შ, -ა̈̄ლ ბზ., -ა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ლგკერა (-ა̈შ, -როლ) ლხმ., ლგკერა̈ (-იშ, -უ) ჩბხ. -- ფიქალიანი სხვენი. კულს იშხუ̂ნიხ ლგკერაქა (ბქ. 6) -- საახალწლო ჯოხს (ნაძვის, კაკლის ან მსხლის ტოტს) ინახავენ ფიქალიან სხვენზე.
- ლგკთილ{ე} (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლგკეთლე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -ლა̈ლე) ლნტ. -- ქონებიანი, მდიდარი, შეძლებული (გაკეთებული, აშენებული), დოვლათიანი. გუშგუ̂ეჲ მეხუ̂ბარა̈ლდ

ლჷკთილ აფიშუ̂დხ ჰასუ̂იშ ლჳმთილთე (ბზ.) -- ჩვენმა მოძმეებმა შეძლებულად (კარგი მზითვით) გაუშვეს ასული ქმრის ოჯახში (სამამამთილოში). ლასგუ̂რათელისგა ლჷკთილ დჷრ ესერ ლი (ანდ.) -- ჯდომით არავინ გამდიდრებულაო (ჯდომაში მდიდარი არავინააო). ეჩაცახან ლჷმზიგე̄ლი ძღჷდ ლჷკთილ მეზგე (ლშხ. 51) -- მასთან სახლობდა თურმე ძალიან მდიდარი ოჯახი (მოსახლე).

- ლჷკიდ იგივეა, რაც ლჷ̄კიდ.
- ლჷკიე იგივეა, რაც ლჷკჰე.
- ლჷკილ (-იშ, -ჲრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ლჷკლე ლშხ., ლჷკჷლ ქს. -- დაკეტილი. ყო̄რჲლ ქა ლჷკილ ლიხ (ბზ. 388) -- კარები დაკეტილია (არიან). ლჷფკელდ ალჲრ ლჷკილ ლარდათეჲსგა სგაშიდ (ბქ. 94) -- ქალბატონმა ესენი დაკეტილ ოთახში (სამყოფში) შეყარა. მზითუნახჲუ̂ ხჲყენა არალჷკილ უ̂ოთჲხისა რუკაპს (ლნტ. 138) -- როკაპს მზეთუნახავი რვაკლიტულ ოთახში ჰყოლია.
- ლჷკი̄დ1 (-იშ, -ჲრ ზს., -არ ლშხ.), ლჷკიდ (-ჲრ) ლნტ. -- ალებული. ფაუ ჟი ლჷკი̄დ \ მეკდე მჷ̄ღდა (ბზ.) -- ჯოხი ალებული მქონდა. მუს უ̂არჩხილ ჟი ლჷკიდ ესხუ̂იდ (ბქ.) -- მამას ფული (ვერცხლი) ალებული დახვდა. ლელეჩე ხჲრენახ ლჷკიდ სიმინდ (ლნტ. 246) -- სადარაჯებელი ჰქონიათ ალებული სიმინდი. გადატ. ცხარჲრთეჟი ლჷკიდ (ბქ.) -- ყბადაღებული.
- ლჷკი̄დ2 ზს. -- ამოწყვეტილი. ალ მეზგე ლჷკი̄დ ლჷმჷ̄რ (ბზ.) -- ეს მოსახლე ამოწყვეტილი ყოფილა.
- ლჷკკჷნე1 (-ე̄მიშ, -ნჷ̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ.) -- გამხმარი. ლჷკკჷნე დიჲრ ლეგ ლეზებ ლი (ბქ.) -- გამხმარი პური ცუდი საჭმელია.

- ლგკკგნე2 (-ე̄მ, -ნოლ ჩბხ., -ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ნა̄ლე ლშხ., -ჲშ, -ნა̄ლე ლნტ.) -- ჭდეებიანი (ხე, ფიცარი...).
- ლგკლაუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე)ბზ., ლგკლაუ̂ე (-ემ, -უ̂ოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ \ -უ̂ა̄ლე ლშხ.), ლგკალა̈უ̂ე (-ჲშ, -უ̂ა̈ლე) ლნტ. -- გალეწილი. ნებოზს ჭგმინ ქა ლგკლაუ̂ე ემხუ̂იდ (ბქ.) -- საღამოს ქერი გალეწილი დამხვდა. კუ̂ეცენს ქა ლგკლაუ̂ან გარ აბა̄ბეხ (ლშხ.) -- ხორბალს გალეწვის შემდეგლა ანიავებენ.
- ლგკლე იგივეა, რაც ლგკილ.
- ლგკმარე1 (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლგკმა̈რე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -რა̈ლე) ლნტ. -- მოკითხული, მონახულებული (ავადმყოფი). ნალუ̂აჟ ჟი ლგკმარე მარ (ბქ.) -- ახალნალოგინევი (ნამშობიარევი) მონახულებული მყავს.
- ლგკმარე2 ლშხ., ლგკმა̈რე ლნტ. -- აწყობილი, ათვისებული; გასინჯული, ჭაშნიკაღებული. ხეხუ̂-ჭა̈შს ხოჩა̄მდ ლგკმარე მა̄მ ხა̄დხ ლირდე (ბზ.) -- ცოლ-ქმარს კარგად აწყობილი არ ჰქონდათ ცხოვრება. ქაქ ჟი ლგკმარე მარ (ბქ.) -- ფაფა გასინჯული მაქვს.
- ლგკმა̈რე იგივეა, რაც ლგკმარე.
- ლგკპგნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̄ლე ლნტ., -ეშ, -არ ლშხ.) -- დაკეპილი. ამეჲსგა ადისგხ ლგკპგნა ჭინჭლა̈რს (ბქ.) -- ამაში დებენ დაკეპილ ნაწლავებს.
- ლგკჩე1 (-ე̄მიშ, -ჩა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჩოლ ბქ., -ე̄შ ლშხ.), ლგკა̈ჩე (-ჲშ, -ჩა̄ლე) ლნტ. -- ზეაწეული, აყენებული, ამართული, ამდგარი; საწოლში წამომჯდარი ავადმყოფი. ქორიაქ სტოლბოლ ჟი ლგკჩე გუ̂არ (ბქ.) -- სახლისთვის ბოძები ამართული გვაქვს. ლეგმერდე ჟი ლგკჩე ემხუ̂იდ (ბქ.) -- ავადმყოფი წამომჯდარი დამხვდა.
- ლგკჩე2 -- ნეტარი, სასიხარულო. ა̄, ლგკჩე მიშგუ ბედ! (ბზ.) -- ო, ნეტარო ჩემო ბედო! უ̂ოჲ,

ლჷკჩეუ̂ ლი ბედი მიშგუ̂ი (ლშხ. 85) -- ოი, ნეტარი იყოს ("ნეტარიმც არის") ჩემი ბედი! კნინ. ლჷკჩელდ ბქ. ლჷკჩელდ̈იშ, მა̈ შუ̂იდ ხა̈რიდ (ჩბხ.) -- სასიხარულოა, მშვიდობით რომ ხართ ("ნეტავი მე, რა მშვიდობით ხართ").

- ლჷკჰე (-ე̄მიშ, -ჰა̈ლე ბზ., -ემ, -ჰოლ ბქ.), ლჷკიე (-ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ია̈ლე ლნტ.) -- დაკარგული, გამქრალი. ათმჷრზას გეზლი̄რ ლჷკჰე ხოხალდა (ბზ.) -- ათმურზას შვილები დაკარგული ეგონა. ამჟი ლჷკჰე მამაგუ̂ეშ მასმა (ბქ.) -- ასე გამქრალი არაფერი გამიგონია (მსმენია).
- ლჷკჷლ იგივეა, რაც ლჷკილ.
- ლჷკჷრტინე იგივეა, რაც ლჷკჷრტი̄ნე.
- ლჷკჷრტი̄ნე (-ე̄მიშ, -ნა̈ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷკჷრტინე (-ემ, -ნოლ) ბქ. -- გაბერილი, გავსებული (მუცელი, გუდა...). ჯა̈ნ ქა ლჷკჷრტი̄ნე ლი მე̄რი̄ ნაჩა̈ხუ̂ (ბზ.) -- ხარი გაბერილია ნორჩი ბალახის ძოვისაგან.
- ლჷკჷრტჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̈ლე ბზ., -ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- დაჩხვლეტილი, დახვრეტილი; ნაკუწ-ნაკუწად დაჭრილი. ბანდა̈რ ჩუ ლჷკჷრტჷნე ლი (ბზ. 2) -- გრძელი სკამი დახვრეტილია.
- ლჷლაგუ̂ენ იგივეა, რაც ლულგუ̂ენ{ე}.
- ლჷლადა̈რე იგივეა, რაც ლჷლდა̄̈რე.
- ლჷლაფარე, ლჷლაფა̈რე იგივეა, რაც ლჷლფა̈რ.
- ლჷლაჯ̈ იგივეა, რაც ლჷლუ̈ჯ̈.
- ლჷლა̈ბ იგივეა, რაც ლჷლა̄̈ბ.
- ლჷლა̈გენე იგივეა, რაც ლჷლგენე.

- ლჷლა̈შ იგივეა, რაც ლჷლა̄̈შ.
- ლჷლა̈ჯ (-იშ, -აჯალე ზს., -აჯა̈ლე ლნტ.), ლჷლაჯ (-ლჯალე \ -ლჯარ \ -ლჯჷ̄რე) ლშხ. 1. დამაგრებული, რამეზე დაბმული, შეკრული, დატვირთული. ბარგა̈ლ ჯა̄რმა ჰჷნგირდ ლჷლა̈ჯ? (ბზ.) -- უნაგირზე ბარგ(ებ)ი გაქვს თუ არა დამაგრებული? ეჯჲა̈რს სა̈ჳ̂ ლჷლაჯ ხადხ (ბქ.) -- იმათ მარხილი შეკრული ჰქონდათ. 2. დარგული; დანერგილი. ციოყს თუთინ დაბა̈შ ძგიდ ლეჟა ხად ლჷლა̈ჯ (ბქ.) -- ციოყს თუთუნი ყანის ნაპირზე (ძგიდეზე) ჰქონდა დარგული.
- ლჷლა̄ბ იგივეა, რაც ლჷლა̄̈ბ.
- ლჷლა̄შე იგივეა, რაც ლჷლა̄̈შ.
- ლჷლა̄̈ბ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̄ბა̈ლ \ -ა̄ოლოდლო როოლრთვპლჟბა̄ლე) ბზ., ლჷლა̈ბ (-აბა̈რ) ბქ., ლნტ., ლჷლა̄ბ (-არ) ლშხ. -- დატვირთული (ცხენი, სახედარი, ჯორი; ხიდის ბურჯი). ხელწიფდ ქალა̈ქთე ადჲე წელ, ზექჳ̂შ ლჷლა̄̈ბ (ბზ. 299) -- ხელმწიფემ ქალაქში წაიყვანა ვირი, შეშით დატვირთული. ხოჩერებოშ ჟი ლჷლა̈ბ ჩა̈ჟ, თხუმ ლა̈ჲკჳ̂ა̈რ გჳ̂ილიფხდ (ბქ.) -- გვილიფხმა წინ (თავში) გაიგდო სიმდიდრით (სიკეთით) დატვირთული ცხენი. ლახჳ̂ბად ადა̈ჲეხ ჲერბი ჩა̈ჟ ლჷლა̈ბ ჳ̂ოქჳ̂რშჳ̂ (ლნტ. 236) -- ძმებმა წაიყვანეს ორი ცხენი, ოქროთი დატვირთული.
- ლჷლა̄̈შ (-იშ \ -ე̄მი \ -ლაშა̄̈შ, -ლა̄შალე) ბზ., ლჷლა̈შ (-აშა̈რ ბქ., -ა̈ლე ლნტ.), ლჷლა̄შე (-ე̄შ, -შა̄ლე \ -ე̄ლ) ლშხ. -- დათესილი. პისტის ლარტამ ლჷლა̄̈შ ხა̄დდა (ბზ.) -- პისტის ბოსტანი დათესილი ჰქონდა. სგელდ ლჷლა̈შ დაბს ესერ ხა̈სისგ, დჷთხალდ ლჷლა̈შ -- თეს (ანდ.) -- სქლად დათესილი ყანას სძულსო, თხლად დათესილი -- თვალს. ლჷლა̈შ სიმინდს ხოჩა შტარა̈ლ ახოჳიდა (ლნტ. 108) -- დათესილ სიმინდს კარგი ტაროები გამოუტანია. კნინ. ლჷლა̈შილ ბქ.

- ლჵლგა̈ნე იგივეა, რაც ლჵლგენე.
- ლჵლგემა̄ლე, ლჵლგიმა̄ლე, ლჵგმა̄ლე (-ē̄მიშ, -ლა̈ლ) ბზ., ლჵლგიმალე (-ემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლე ლნტ.), ლჵლგემე ლნტ., ლჵლგიმა̄ლე (-ე̄შ, -ე̄ლ \ -ა̄ლე) ლშხ. -- სახლკარგამართული, კარგად დასახლებული. გერმან ხოჩა̄მდ ლჵლგემა̄ლე ლა̈სჷ̂ (ბზ.) -- გერმანს სახლ-კარი კარგად ჰქონდა გამართული (გერმანი კარგად იყო დასახლებული). ქჷ̂ეყანა ლჵლგიმალე სურუ ეზერ ლა̈სჷ̂ (ბქ. 160) -- ქვეყანა ძალიან კარგად იყო დასახლებული.
- ლჵლგენ იგივეა, რაც ლულგჷ̂ენ{ე}.
- ლჵლგენდ იგივეა, რაც ლულგჷ̂ენდ.
- ლჵლგენე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჵლა̈გენე (-ჲშ, -ნა̄ლე) ლნტ., ლჵლგა̈ნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლ) უშგ. -- შეწირული, სამსხვერპლოზე მისატანი საკლავი. ჯან ჟი ლჵლგენე ლი ფუსნაბუა̄სდჲა̄შჷ̂დ (ლშხ. 9) -- ხარი შეწირულია სამყაროს მეუფისათვის.
- ლჵლგიმ იგივეა, რაც ლჵრგიმ.
- ლჵლგიმალე, ლჵლგიმა̄ლე იგივეა, რაც ლჵლგემა̄ლე.
- ლჵლგინ იგივეა, რაც ლჵრგიმ.
- ლჵლგჷ̂ენ იგივეა, რაც ლულგჷ̂ენ{ე}.
- ლჵლგჷ̂ენდ იგივეა, რაც ლულგჷ̂ენდ.
- ლჵლდა̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ.), ლჵლდარე (-ემ, -როლ), ლჵლდა̈რ (-იშ, -არა̈ლ) ბქ., ლჵლადა̈რე (-ჲშ, -არა̈ლე) ლნტ. -- ტარიანი. ულდარა კაჰდა ჯინემ ესცჷ̂ირ, ლჵლდა̈რ -- მეზჷ̂ბელს ლახემ (ბქ.) -- უტარო ნაჯახი თვითონ დაიტოვა, ტარიანი -- მეზობელს მისცა.
- ლჵლდა̄სგე იგივეა, რაც ლჵლდე̄სგ.
- ლჵლდე̄სგ ბზ., ლჵლდესგ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლჵლდესგე (-ემ, -გოლ) ჩბხ., ლჵლდე̄ს,

ლჷლდე̄სგ{ე} (-ე̄შ, -ე̄ლ \ -გა̄ლე) ლშხ., ლჷლდესკ{ე} (-ჲშ, -კა̈ლე) ლნტ. -- ფეხზე ჩაცმული. მაშდმა̈̄რ ლჷლდე̄სგე ადყურდა (ბზ.) -- მთვრალი ფეხსაცმლით (ფეხზე ჩაცმული) დაწვა. გეზლირ ჟი ლჷლდესგ მარხ (ბქ.) -- შვილები (ფეხზე) ჩაცმული მყავს. გადატ. -- მირჩილული, მიდუღებული. ლჷლდე̄სგე ბერგ (ლშხ.) -- (პირზე) რკინამირჩილული თოხი.

- ლჷლეთ{ე} იგივეა, რაც ლჷლე̄თე, ლჷლთე.
- ლჷლექედ იგივეა, რაც ლჷრა̈̄ქუ̂ა̈დ.
- ლჷლეყნე იგივეა, რაც ლჷლყინე.
- ლჷლე̄თე (-ე̄მიშ, -თა̈̄ლ \ -თა̄ლე ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷლეთე1 (-ემ, -თოლ ბქ., -ჲშ, -თა̈ლ ლნტ.) -- 1. დაღამებული. მეუ̂არ ლჷლე̄თე \ ლუბრე ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- ძალიან დაღამებული \ დაბნელებული იყო. ცხეკქა ხე̄რიხ ქა ლე̄ზი ლჷლე̄თან უტკუნისა (ლშხ. 93) -- დაღამების შემდეგ ტყეზე უნდა გაიარონ (ექნებათ გასავლელი) უკუნეთში. ლჷლეთან მექუ̂ერწილ ქა იბნახ ლიზის (ლნტ. 47) -- დაღამების შემდეგ მექორწილე{ებ}ი იწყებენ სვლას. 2. ღამეგათეული. ალ მეზგაისგა სემი ლეთ მარ ლჷლეთე (ბქ.) -- ამ ოჯახში სამი ღამე მაქვს გათეული.
- ლჷლთე (-ე̄მიშ, -თა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -თოლ ბქ., -ეშ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷლეთ{ე}2 (-ჲშ, -თა̈ლ) ლნტ. -- დართული. და̈რჯჷს მა̈ტყ მა̈გ ლჷლთე ხა̄დდა (ბზ.) -- და(რ)ჯის (დარეჯანს) მატყლი სულ დართული ჰქონდა. კატიდ ლჷლთე ი ულთა უშხუ̂ა̈რ ათპურტინე (ბქ.) -- კატიმ დართული და დაურთავი (ძაფი) ერთმანეთში აურია. კნინ. ლჷლთილ (ბქ.), ლჷლეთი̄ლ (ლშხ.).
- ლჷლიც (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) 1. ამოუსვლელი, აუფუებელი. დიემ \ დიდ ლჷლიც დი̄რა̈ლ ანნაყა̄ლე (ბზ.) -- დედამ აუფუებელი (ახლად, თხლად მოზელილი, წყლიანი) პურები

გამოაცხო. 2. წყალნარევი. ალ მეზგა ლგლიც ლჷინა̄ლ ხა̈მთქჷა (ბქ.) -- ამ ოჯახს (მოსახლეს) წყალნარევი ღვინო სჩვევია. რა̈ნგს ლგლიც ლჷინალს ხჷეჩოდ (ლნტ. 25) -- რანგს წყლიან ღვინოს ვურევთ. 3. მჟავე მაწვნიანი წყალი. ა̈თუჟი ლგლიც გუნ ა̈ქეჲნე მარა (ბქ.) -- სიცხეში მჟავე მაწვნიანი წყალი ძალიან აგრილებს კაცს.

- ლგლდენ იგივეა, რაც ლგლჰე̄ნ.
- ლგლტგნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̄ლე ლნტ.) -- დაჭეჭყილი, დაბეჟილი, დაჟეჟილი, დატეტკვილი, გაჭყლეტილი. ბეფშჷს ეშხუ ლგლტგნე ჷისგჷ ხულჷა̄ნ{და} (ბზ.) -- ბავშვს ერთი დაბეჟილი ვაშლი ჰქონდა. ჭყინტდ ლგლტგნე ფხულა მგჟირ პინტ ლა̈ჲჭენ (ბქ.) -- ბიჭმა დაჟეჟილ თითზე სველი ჩვარი შემოიხვია. ნინ ლგლტგნე მა̄რ (ლშხ.) -- ენა დატეტკვილი მაქვს. გადატ. -- შერცხვენილი. ნინ ესერ ლასა ლგლტგნე ხა̈დეს, ლა̈გრდებალოჷ ეჯღა̈ი (ანდ.) -- შერცხვენილი თუ იქნები, მოგერიდოს მაინცო. კნინ. ლგლტგნილ ბქ., ლგლტგნო̄ლ ლშხ.
- ლგლფა̈რ (-იშ, -არა̈ლ ბზ., -არა̈რ ბქ.), ლგლფარე (-ემ, როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ.), ლგლაფა̈რე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- დახურული, დაფარული; მიფარებული. ლგჯას ჩჷესგემხ ლემსგა̈ პილს, ჩუ ლგლფა̈რს -- რძეს დადგამენ ცეცხლის პირას, გადაფარებულს. ა̈ჲრა̈ყს ლგლფა̈რ შედა̈რშჷ იშხჷნიხ (ბქ.) -- არაყს დახურული ჭურჭლ(ებ)ით ინახავენ. ნა̈ქჷთერ ლგლფა̈რ ა̈დგითე ადაეხ (ბქ.) -- ნაქურდალი მოფარებული ადგილისაკენ წაიღეს. კნინ. ლგლფა̈რილ ბქ.
- ლგლღენ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- დიდი ზომის ქვაბი (ჩვეულებრივ, ხარის მოსახარში). სემშდარდ და̈ჷა̈ დი სგე̄სქჷიჭე ლგლღენთე̄სგა (ბზ. 308) -- სემშდარმა დევის დედა დიდ ქვაბში ჩაყო.

- ლგლყინ{ე} (-ეშ \ -ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ემ, -ნოლ \ -ყნა̈̄რ ბქ.), ლგმყინე (-ე̄შ, -ე̄ლ \ -ნა̄ლე) ლშხ., ლგლყგნე, ლგლეყნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. 1. დამყნილი; ნამყენი. ჰა̈ზუ̂ისგა ხუ̂ა̈̄ჲ ლგლყინ{ე} ხილა̈რ ხა̄გდახ (ბზ.) -- ეზოში ედგათ ბევრი ნამყენი ხეხილი (ხილები). ლგლყინოლს ჩი ქუ̂ინ ა̈თსადხ (ბქ.) -- ყველა ნამყენმა გაიხარა (დამყნობილებს ყველას შერჩათ სული). 2. საზამთრო ჯიშის მსხალი. უცხა̈̄რხენ მაჩენე ლი ნა̈ლყინ ლგლყინ (ბქ. 69) -- მსხლებს შორის უკეთესია ნამყენი საზამთრო მსხალი.
- ლგლშან, ლგლშა̈ნ იგივეა, რაც ლგნშა̈ნ.
- ლგლშგურე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -ემ, -როლ ბქ.), ლგლშგუ̄რი̄ნე (-ე̄შ, -ე̄ლ \ -რა̄ლე) ლშხ., ლგლშკურე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- შერცხვენილი, სირცხვილნაჭამი. მი ისგუ̂აცახან გუნ ლგლშგუ̄რი̄ნე ხუ̂ი (ლშხ.) -- მე შენთან ძალიან შერცხვენილი ვარ.
- ლგლწ (-იშ, -ა̈ლ \ -ა̄ლე ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), ლგლწე (-ე̄მიშ, -წა) ბზ. -- ამოგლესილი, დაწებებული. მეკუ̂შე დორა̈ჲ ხოჩა̄მდ ლა̈სუ̂ ლგლწ (ბზ.) -- გატეხილი კოკა კარგად იყო ამოგლესილი. მეზუ̂ბელს ლგლწ ლა̈ჲრ ოხჳად (ბქ.) -- მეზობელს დაწებებული წერილი მოუვიდა.
- ლგლჰე̄ნ ბზ., ლგლჰენ ბქ. (-იშ, -ჰნა̈̄რ), ლგლჲენ (-არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- რუ, წყალსადენი, არხი; თხრილი. ზურა̄ლ ლგლჰე̄ნთეჲსგა ღეთ აშყა̈დ (ბზ.) -- ქალი კინაღამ რუში ჩავარდა. ლგლჰენს უსგუ̂ა გარ კილომეტრ მადე ხა̈ლუ̂ენა ნაჯუ̂დი (ბქ. 247) -- არხს ექვს კილომეტრზე მეტი სიგრძე ჰქონია (მხოლოდ ექვსი კილომეტრი არ ჰქონია სიგრძე). კნინ. ლგლჰე̄ნილ ბზ., ლგლჰნილ ბქ.
- ლგმაჟუ̂ე იგივეა, რაც ლგმა̄ჟე.
- ლგმარე იგივეა, რაც ლგმა̄რე.

- ლჷმახალე, ლჷმახა̈ლე იგივეა, რაც ლჷმხა̄ლე.
- ლჷმაჯე იგივეა, რაც ლჷმა̄ჯე.
- ლჷმა̈რ, ლჷმა̄რ იგივეა, რაც ლჷმა̈̄რ.
- ლჷმა̈სლე იგივეა, რაც ლჷმსჷლე.
- ლჷმა̈ხე იგივეა, რაც ლჷმხე.
- ლჷმა̄თი იგივეა, რაც ლჷმა̈̄თი.
- ლჷმა̄ჟე (-ე̄მიშ, -ჟა̄ლე) ბზ., ლჷმაჟუ̂ე (-ემ, -უ̂ა̈რ) ბქ. -- განელებული. ლიც ლჷმა̄ჟე ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- წყალი განელებული იყო.
- ლჷმა̄რე1 (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმარე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- მზად მყოფი, მომზადებული, დამზადებული. ჩიგარ ტაბა̈გ ლჷმა̄რე მა̄დ ა̈რი (ბზ.) -- ყოველთვის სუფრა გაშლილი (მომზადებული) არ არის. ეჯ ლეთიშ მარა ზექ ჟი ლჷმარე მად (ბქ.) -- იმ ღამის სამყოფი ("საკმარი") შეშა დამზადებული მქონდა. მერბელ ქა ლჷმარე ლასუ̂ (ბქ.) -- ხაბაზს პური გამომცხვარი ჰქონდა (ხაბაზი მომზადებული იყო). ლჷმარა ი უმარას -- ჩი უ̂ორთე ხარ შუკუ̂ (ანდ.) -- მომზადებულს{ა} და მოუმზადებელს -- ყველას სამარისკენ (მიწისკენ) აქვს გზაო. ხოჩა ლჷმა̄რე ოსხუ̂ი̄დად მუშგუ̂რის (ლშხ. 54) -- კარგად მომზადებული დავხვდით სტუმარს. ლჷმა̄რად ბზ., ლშხ., ლჷმარად ბქ., ლნტ. ზმნს. -- მომზადებულად, მზად. ლჷმა̄რად ხეხუ̂ახ ქუნა̄რუს (ბზ. 12) -- მომზადებულად ხვდებიან სულებს. მი თუ̂ეფ ლჷმარად მულღუ̂ა (ლნტ. 84) -- მე თოფი მზად მაქვს.
- ლჷმა̄რე2 ლშხ., ლჷმარე ბქ., ლნტ. -- (საგარეოდ) ჩაცმული, მორთული, მოკაზმული. ა̈დზელალე ამნემ მიჩა ლა̈მთილთე ხოლა ლჷმარე (ბქ. 38) -- ამან, ცუდად ჩაცმულმა, გაიარ-გამოიარა ქმრის ოჯახში.

- ლჷმა̄ჯე (-ე̄მიშ, -ჯა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷმაჯე (-ემ, -ჯოლ ბქ., -ჲშ, -ჯა̈ლე ლნტ.) -- მოზიდული, გადაზიდული. ჭემი მოქუ̂ა̈რ ლჷმა̄ჯე ლა̈სხუ̂ ნაკთექა (ბზ.) -- თივის ბულულები ვაკემდე იყო (იყვნენ) მოზიდული. ლეუ̂იზ სგებინჩუ ხარხ ქა ლჷმაჯე (ბქ. 237) -- საგზალი წინდაწინ აქვთ გადაზიდული.
- ლჷმა̄̈თი (-ი̄შ, -ა̄თა̈რ) უშგ., ლჷმა̄̈თი (-თარ) ლშხ. 1. წილი, ნაწილი. მეშხე სადგომი მესმე ლჷმა̄̈თი ჩუ̂ედკი̄უ̂ი̄ნა̄̈ნ (ლშხ. 61) -- ბნელი სადგომი{ს} მესამე{დი} ნაწილი გაბრწყინდა. 2. წილხვედრი, რომელსაც მიიღებენ შესაწირავი საქონლის ხორცის დაყოფის შემდეგ. კნინ. ლჷმა̄̈თი̄ლ.
- ლჷმა̄̈რ იხ. ლი.
- ლჷმბანე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ემ, -ნოლ ბქ.), ლჷნბანე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ნა̄ლე ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- დაფიცებული, შეფიცული; დანიძლავებული. ეჯჲა̈რ ჩუ ლჷმბანე ლჷმა̄̈რხ (ბზ. 34) -- ისინი დაფიცებული ყოფილან. ლჷმბანე მაროლ ნაბა̈ნს დემის კუ̂იშეხ (ბქ.) -- შეფიცული კაცები ფიცს (ნაფიცს) არ გატეხენ.
- ლჷმბეც (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- შეძლებული, ძლიერი, ღონიერი. ალია̈რს ხორიხ ლჷმბეც დი̄ჲ მუ (ბზ. 391) -- ამათ ჰყავთ შეძლებული დედ-მამა (დედა და მამა). ეჯ მეზგე სურუ ლჷმბეც ლი (ზს.) -- ის ოჯახი (მოსახლე) ძალიან შეძლებულია.
- ლჷმგჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- 1. თვალით მოზომილი, დამიზნებული. ეჯ ჩიქქა ხოჩა̄მდ ლჷმგჷნე მა̄დ თუ̂ეფ (ბქ.) -- იმ დროს თოფი კარგად დამიზნებული მქონდა. 2. გამოზომილი. ეჯის ქა ლჷმგჷნე ფექ ოხლუ̂ანდ (ბქ. 299) -- იმას გამოზომილი ფქვილი მოჰქონდა. ლჷმგჷნად ზმნს. -- {გა}მოზომილად. თა̈შმჷჯა̈ბს ჯიმს ხუ̂ეჩოდ ჟი ლჷმგჷნად (ლნტ. 36) -- მოხარშულ ყველს გამოზომილად

ვუშვრებით მარილს.

- -ლჷმდად იხმარება გამოთქმაში ჟახალჷმდად. 1. სახელდებით. მა̈გ ჯაშყიდმა ჟახალჷმდად? (ბზ.) -- ყველაფერი ზუსტად (სახელდებით) გახსოვს? ეჯასი̄ ჟახალჷმდად ხაყლეხ ჩი̄ჟას (ლშხ. 30) -- იმასაც სახელად (სახელდებით) სიძეს ეძახიან. 2. გარკვევით. ჟახალჷმდად ხექარ მა̈გთან! (ბქ.) -- გარკვევით უთხარი ყველაფერი!
- ლჷმე იგივეა, რაც ლჷ̄მე.
- ლჷმერე იგივეა, რაც ლჷმე̄რე.
- ლჷმეშხე იგივეა, რაც ლჷმშხე.
- ლჷმეჩე იგივეა, რაც ლჷმჩე.
- ლჷმეწუ̂ნე იგივეა, რაც ლუმწუ̂ინე.
- ლჷმეკერე იგივეა, რაც ლჷმკერე.
- ლჷმეჯარე იგივეა, რაც ლჷმჯერე.
- ლჷმე̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმერე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- მოღრუბლული. მჷშლადეღ ლჷმერე ლასუ̂ დეც (ბქ.) -- კვირას ცა მოღრუბლული იყო. კნინ. ლჷმე̄რო̄ლ ბზ., ლშხ., ლჷმერილ ბქ., ლნტ.
- ლჷმზიგა̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმზიგ{ა}რე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჷმზიგარე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- დასნეულებული, დაავადებული, დაჭირიანებული. ლჷმზიგა̄რა \ ლჷმზიგა̄რე მა̄რა ლიშდა̄̈ბ მა̄მ ხა̄̈მჲედა (ბზ.) -- დასნეულებულ ადამიანს საქმის კეთება არ შეუძლია. ჲერხი ხოხრობჷნდირ ლი ლჷმზიგარე (ბქ.) -- ზოგი პატარაობიდანაა დაავადებული.
- ლჷმზიგრე იგივეა, რაც ლჷმზიგა̄რე.

- ლჷმზჷრე (-ე̄მიშ, -რა̈̄ლ \ -რა̄ლე ბზ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ \ -რა̄ლე ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ \ -რა̈ლე ლნტ.) -- 1. დალოცვილი, კურთხეული, დღეგრძელი. ლჷმზჷრე̄უ̂ ხიშდ! (ბზ. 232) -- დალოცვილი იყავით (დალოცვილიმც ხართ)! მინე ნათსაუ̂ ლჷმზჷრე̄უ̂ ლიხ (ლშხ. 55) -- მათი ნათესაობა დღეგრძელი იყოსო ("დღეგრძელიმც არიან"). 2. შეწირული. ლჷმზჷრე ლემზირა̈რს ტაბა̈გჟი ადაწყეხ (ბქ.) -- შეწირულ სეფისკვერებს სუფრაზე აწყობენ.
- ლჷმიჭ იგივეა, რაც ლუმიჭუ̂.
- ლჷმსგუ̂ენე, ლუმსგუ̂ენე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმსკუ̂ენე, ლუმსკუ̂ენე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- გაწყობილი; გალამაზებული, დამშვენებული. ლარდა ხოჩამდ მარ ლჷმსგუ̂ენე (ბქ.) -- ოდა (სამყოფი) კარგად მაქვს გაწყობილი. დაუ̂ითი დი̄ნო̄ლ ლუმსგუ̂ენე ანტახ ქალაქხენ (ლშხ.) -- დავითის გოგონა დამშვენებული დაბრუნდა ქალაქიდან.
- ლჷმსკადე1 (-ე̄მიშ, -და̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -დოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -და̈ლე ლნტ.) -- შესწავლილი, კარგად შეთვისებული. ალ ცჷგინ ლჷმსკადე ხა̄რხ ბოფშა̈რს (ბზ.) -- ეს ზღაპარი კარგად აქვთ შეთვისებული ბავშვებს.
- ლჷმსკადე2 -- აწყობილი, წესრიგში მოყვანილი, მოწესრიგებული. ქორისგა მა̈გ ლჷმსკადე ლი (ბზ.) -- სახლში ყველაფერი მოწესრიგებულია. ლჷმსკადად ზმნს. -- აწყობილად, მოწესრიგებულად. აჩას მა̈გ ლჷმსკადად ხუღო (უშგ.) -- იმას ყველაფერი მოწესრიგებულად აქვს.
- ლჷმსკუ̂ენე იგივეა, რაც ლჷმსგუ̂ენე.
- ლჷმსჷლე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმა̈სლე (-ჲშ, -ლა̈ლე) ლნტ. -- მასრაზე დახვეული ძაფი. მარქუ̂ს მასჷლ ქა ლჷმსჷლე ისგა ხოზ (ბქ. 306) -- მაქოში

ძაფშემოხვეული მასრაა ჩადებული.

- ლჷმტკიცე იგივეა, რაც ლჷტკიც.
- ლჷმყინე იგივეა, რაც ლჷლყინ{ე}.
- ლჷმშაე, ლჷმშაჲე, ლჷმშ̈აე იგივეა, რაც ლჷმშიჲე.
- ლჷმშერე (-ე̄მიშ, -რ̄ალე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) -- დამაშვრალი, გადაღლილი; შეწუხებული. ალა ქ̄აჩ̈ად ლჷმშერე ს̄იმაქთექა (ბზ. 277) -- ეს გავიდა შეწუხებულ ქალწულთან. დ̈უ̂ით სურუ ლჷმშერე ლასუ̂ (ბქ.) -- დავითი ძალიან გადაღლილი იყო.
- ლჷმშიჲე (-ე̄მიშ, -ჲ̄ალე) ბზ., ლჷმშაჲე, ლჷმშაე (-ემ, -ა{ჲ}ოლ) ბქ., ლჷმშიე (-ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმშ̈აე (-ჲშ, -შ̈ალე) ლნტ. -- დამუშავებული. დაბ ხოჩამდ ჯ̌ად ლჷმშაე (ბქ.) -- ყანა კარგად გქონდა დამუშავებული. კნინ. ლჷმშ̈აილ ბქ.
- ლჷმშხე (-ე̄მიშ, -ხ̄ალე ბზ., ლშხ., -ემ, -ხოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმეშხე (-ჲშ, -ხ̈ალე) ლნტ. -- გაშავებული. ბეფშუ̂ ეჯ̌ჟი ლასუ̂ ლჷმშხე, ერე ჯ̌ი მიჩა თხუმ დეშ თარუ̂ (ბქ.) -- ბავშვი ისე იყო გაშავებული, რომ თავის თავს ველარ ცნობდა (თვითონ).
- ლჷმჩე (-ე̄მიშ, -ჩ̄ალე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჩოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმეჩე (-ჲშ, -ჩ̈ალე) ლნტ. -- დაბერებული. ლჷმჩე მ̄არე ძღჷდ ლეჟრი ლი (ბზ.) -- დაბერებული კაცი ძალიან საცოდავია. ლჷმჩან თხერ' ესერი ჩ'ოლღინდოშელი (ანდ.) -- სიბერეში (სიბერის შემდეგ) მგელიც გაოგნებულაო.
- ლჷმცხ̄ანე (-ე̄მიშ, -ნ̄ალე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷ{მ}ცხანე (-ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნ̈ალე ლნტ.) -- {გა}ცივებული. ჰ̈ლის, ჩუ ლჷმცხანა, ბოჭკათეჲსგა სგა ხუ̂აწუ̂დად თუ̂ალთუ̂შუ̂ (ბქ. 3) -- ამას, გაცივებულს, მარლით ჩავწურავდით კასრში.

- ლəმჭირე იგივეა, რაც ლəნჭირ.
- ლəმხალ იგივეა, რაც ლəმხӓლ1,2 .
- ლəმხალე იგივეა, რაც ლəმხა̄ლე.
- ლəმხӓლ1, ლəხӓლ (-იშ, -ალӓრ ზს., ლნტ., ლəხლუ ბქ.), ლəმხალ (-არ) ლშხ. 1. მცოდნე, განათლებული; გაგებული. ათხე შუ̂ანს \ შუ̂ӓნს ხუ̂ӓჲ ლəმხӓლ მა̄რე იზგე (ბზ.) -- ახლა სვანეთში ბევრი განათლებული კაცი ცხოვრობს. მახლӓშ ლითუ̂რიӓშ მეთიӓლ ლəხӓლსოუ̂ გӓნხენ ხასგურდ (ანდ.) -- ვისაც ცოდნის შეძენა უნდა (ჭკუის სწავლის მოწადინე), მცოდნეს მიუჯდეს გვერდითო. 2. გამოცდილი. გუ̂ეგნჷ ხოჩა ლəხӓლ მა̄რე ლəმა̄რ (ბზ. 29) -- გვეგნუ კარგი გამოცდილი კაცი ყოფილა. ლəხӓლəნქა უხლა ნა̄როუ̂ ანფიშუ̂დხ ლექერთე (ბქ. 310) -- გამოცდილს გარდა (უვიცი) არავინ გამოგზავნოთ წისქვილში. ლəმხალდ ლირდე (ბქ.) -- წინდახედულად ცხოვრება.
- ლəმხӓლ2 (-იშ, -ალӓრ) ზს., ლნტ., ლəმხალ (-არ) ლშხ. -- ბოროტი, ცბიერი, ვერაგი ზრახვების მქონე. დӓშდუ̂ გუნ ლəმხӓლ ლი (ბქ. 236) -- დათვი ძალიან ვერაგია.
- ლəმხა̄ლე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლəმ{ა}ხალე (-ემ, -ლოლ) ბქ., ლəმახӓლე (-ǝშ, -ლӓლე) ლნტ. 1. დაბარებული, გამოძახებული. აფხნეგ ჯა̄რა ლəმხა̄ლე (ბზ.) -- ამხანაგი გყოლია დაბარებული. 2. გადატ. გამოტყუებული, შეგულებული. მალუ̂ს ქათალ ხარ ლəმხალე (ბქ.) -- მელას ქათამი ჰყავს შეგულებული.
- ლəმხე (-ე̄მიშ, -ხა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄მ, -ხოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლəმӓხე (-ǝშ, -ӓლ) ლნტ. -- განახლებული. დოშდულ მახე ლəმხე ლასუ̂ (ბქ.) -- მთვარე ახალი შეცვლილი (განახლებული) იყო.
- ლəმხəმე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -მოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ǝშ, -მӓლე ლნტ.) --

დამჟავებული. ლჷმხჷმე მა̈რწ̂უენხენქა ლჷლიცს ა̈სყიჩ (ბქ.) -- დამჟავებული მაწვნისაგან საფუარს (წყალნარევს) ამზადებენ.

- ლჷმჯერე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -რა̄ლე ლნტ.), ლჷმჯერ (-იშ, -ა̈ლ \ -ა ბზ., -ა̈რ \ -ოლ ბქ., -ა̄ლ ლშხ.), ლჷმეჯერე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გაგებული, შეტყობილი, დადგენილი, ალღოაღებული, შეგრძნობილი, მოსაზრებული; შეგნებული, გონიერი, მცოდნე, მიხვედრილი, გამოცდილი. მიშგ̂უა აფხნეგი გ̂უეშ ჟი ლჷმჯერე მა̄რ (ბზ.) -- ჩემი ამხანაგის საქმე გაგებული მაქვს. მა̈შინად ჟი ლჷმჯერე მარ (ბქ.) -- მანქანას კარგად ავულე ალღო (მანქანისათვის გაგებული მაქვს). მეთხ̂უარას ჟი ლჷმჯერე ხა̄რხ ცხეკიშრე ლარდა ა̈დგია̈რ (ბქ. 235) -- მონადირეებს დადგენილი აქვთ ნადირის (ტყიურთა, "ტყისანის") სამყოფი ადგილები. მა̈გ მეგ̂უი ლჷმჯერე დემ ესერ ჯედნი (ანდ.) -- ყველა ერთნაირად (ერთნაირი) მოსაზრებული არ გამოდისო. ლჷმჯერ ზურა̄ლ ეშხ̂უ გარ ლჷმა̈რდ (ბზ. 290) -- მხოლოდ ერთი ქალი ყოფილა მიხვედრილი. ალ მარე გუნ ლჷმჯერ ლი (ბქ.) -- ეს კაცი ძალიან შეგნებულია. კნინ. ლჷმჯერილ შდრ. ლჷმხა̈ლ, ლჷხა̈ლ.
- ლჷმჯაუ̂რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.), ლჷმჯა̄რუ̂ე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -უ̂ა̄ლე) ლშხ. -- გაჯავრებული. მიჩა მუ ლჷმჯაუ̂რე ლჷმა̄რ (ბზ.) -- მამამისი გაჯავრებული ყოფილა. ლჷმჯაუ̂რად ბზ., ლჷმჯა̄რუ̂ად ლშხ. ზმნს. -- გაჯავრებულად. უ̂ობურ დადას ალე ათა̄და ლჷმჯა̄რუ̂ად (ლშხ. 68) -- კუდიან დედაბერს ეს უთქვამს გაჯავრებულად.
- ლჷმჯერე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷმეჯარე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- გაყინული, გამაგრებული (თოვლი). მეგჭად ლჷმჯერე მუს ჯანა̈რსი ჩუ იგჭე (ზს.) -- მაგრად გაყინული თოვლი ხარებსაც უძლებს.

- ლჷნაგა̈ზ იგივეა, რაც ლჷნგა̈ზ.
- ლჷნაზორე იგივეა, რაც ლჷ ზორ.
- ლჷნაქუ̂ე იგივეა, რაც ლჷნა̄ქუ̂ე.
- ლჷნაყე იგივეა, რაც ლჷნყე.
- ლჷნაშკუ̂ე იგივეა, რაც ლჷნა̄შკუ̂ე.
- ლჷნაშყე, ლჷნა̈შყ იგივეა, რაც ლჷნა̄შყე.
- ლჷნაჩდე იგივეა, რაც ლჷნჩჷდე.
- ლჷნა̈შკუ̂ იგივეა, რაც ლჷნა̄შკუ̂ე.
- ლჷნა̈ცხე იგივეა, რაც ლჷნცჷ ხე.
- ლჷნა̈წერ იგივეა, რაც ლჷნწერ.
- ლჷნა̈ხუ̂წე იგივეა, რაც ლუნხუწე.
- ლჷნა̄ქუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნაქუ̂ე (-ემ, -უ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -უ̂ა̈ლე ლნტ.) -- გაოცებული, განცვიფრებული, გაკვირვებული. ლჷნა̄ქუ̂ე გარ ა̈სუ̂დ (ბზ.) -- გაოცებულიღა დავრჩი. ლჷნა̄ქუ̂ე ლას მაგ (ლშხ.) -- ყველა განცვიფრებული იყო. მიჩა ლანხუბ ჩუ ლჷნაქუ̂ე ა̈რიხ (ლნტ. 181) -- მისი საძმო გაკვირვებულია (არიან).
- ლჷნა̄შკუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნაშკუ̂ე (-ემ, -უ̂ოლ), ლჷნა̈შკუ̂ (-იშ, -აშკუ̂ა̈რ) ბქ. -- ჩაბლუჯული, ხელში ჩაგდებული. ეჩას მა̈გ მიჩა შია̈რთე̄სგა ხა̄რ სგა ლჷნა̄შკუ̂ე (ბზ.) -- იმას ყველაფერი თავის ხელებში აქვს ჩაბლუჯული.
- ლჷნა̄შყე (-ე̄მიშ, -ყა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნაშყე (-ემ, -ყოლ), ლჷნა̈შყ (-იშ, -აშყა̈რ ბქ., -ა̈ლე ლნტ.) -- დაღეჭილი (კევი). ლჷნა̄შყე ნა̄შყის მა̄მა ხაყა (ბზ.) -- დაღეჭილი კევი არ ვარგა.

- ლჷნბანე იგივეა, რაც ლჷმბანე.
- ლჷნგა̈ზ (-გზიშ, -გზა̈ლ ბზ., -გზა̈რ ბქ.), ლჷნგაზ (-გზიშ, -გზარ) ლშხ., ლჷნაგა̈ზ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ერთი კვირისა. ლა̈ჯკვჷრნე̄ნს (\ ლა̈ჯკვჷრუ̈ნე̄ნს) იშგუ̂იდ ლჷნგა̈ზ ჩიჩუ̂ლი ქუ̂ინ (ბზ. 11) -- შეივედრე (შეგევედრებინოს) შვიდკვირიანი ჩვილის სული. მიშგუ̂ა დის სემი ლჷნგა̈ზ გარ ოთესდ (ბქ. 14) -- დედაჩემს სამი კვირისღა დავრჩი.
- ლჷნგერე იგივეა, რაც ლჷნგრე.
- ლჷნგზა̄უ̂რე (-ემიშ, -რა̄ლ \ -რა̄ლე ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნგზაუ̂რე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჷნგზა̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე) ლშხ., ლჷნგზარე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- გამგზავრებული. ქა ლჷნგზა̄უ̂რანლო უ̂ეშგდ ლიტეხს მა̄მა ხაყა (ბზ.) -- გამგზავრების მერე უკან დაბრუნება არ ვარგა. ღაბენა̈რ ქა ლჷნგზარე ლიხ სერ (ლნტ. 67) -- მოზვრები გამგზავრებულია უკვე.
- ლჷნგრე1 (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნგერე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- გამსხვილებული. უსგუ̂ა̈რ ქა ლჷნგრე ლიხ (ბზ.) -- ვაშლები დამსხვილებულია. ალ მარა მეუ̂არ ნარდუ̂ კინჩხ ქა ლჷნგრე ხარ (ბქ.) -- ამ კაცს უქმად ყოფნით კისერი გამსხვილებული აქვს.
- ლჷნგრე2 ბქ. -- დადებული (კვერცხი). ქათალს ლჷგრე ლჷნგრე ხად (ბქ.) -- ქათამს კვერცხი დადებული ჰქონდა.
- ლჷნეცნე იგივეა, რაც ლჷნცინე.
- ლჷნზორე, ლჷნზო̄რე იგივეა, რაც ლჷზორ.
- ლჷნთხლე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ლა̈ლე ლნტ.) -- მოფრთხილებული, ზარალმიუყენებელი, მოვლილი. ეზა̈რდ ლჷნთხლე მაყა ჯუ̂ეგ (ბზ.) -- ჯოგი კარგად მყავს მოვლილი (ზარალმიუყენებელი). ზმნს. ლჷნთხლად -- ფრთხილად. სგა̈

ლჳნთხლად გარ ანჯადდ (ბქ. 265) -- თქვენ მხოლოდ ფრთხილად წამოდით.

- ლჳნსგლე (-ēმიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ēშ, -ēლ ლშხ.), ლჳნსკელე (-ჲშ, -ლა̈ლე) ლნტ. -- გასქელებული. ხუ̂ა̄ჲ ნაშყოდ შა̄ლ ლჳნსგლე ლი (ბზ.) -- ბევრ(ჯერ) გარეცხილი შალი გასქელებულია. ლჳნსგლე გაგ ბეფშს ხოლა ლეზებ ხარ (ბქ.) -- გასქელებული ფაფა ბავშვისთვის ცუდი საჭმელია (ბავშვს ცუდი საჭმელი აქვს). კნინ. ლჳნსგლილ ბქ., ლჳნსგლо̄ლ ლშხ.
- ლჳნტყოუ̂{ნ}ე (-ēმიშ, -{ნ}ა̄ლე ბზ., -ემ, -{ნ}ოლ ბქ.), ლჳნტყо̄უ̂ნე ბზ., ლჳნტყუ̂ეინე (-ēშ \ -ēმიშ, -ēლ \ -უ̂ნა̄ლე) ლშხ., ლჳნტყუ̂ეუ̂ე (-ჲშ, -უ̂ა̈ლე) ლნტ. -- დატყვევებული. თაუ̂ბექილა ხუ̂ა̄ჲ ხა̈ნს ხაყენახ ლჳნტყოუ̂ე სა̈უ̂ჲა̈რს (ბზ.) -- თავბექილა დიდხანს ჰყოლიათ დატყვევებული "სავებს" (ჩრდილოკავკასიელ თურქებს). ლჳნტყოუ̂ნე მაროლ ფოქთეისგა ადგენე და̈უ̂დ (ბქ.) -- დევმა გამოქვაბულში დაამწყვდია (დააყენა) დატყვევებული კაცები.
- ლჳნტყუ̂ეუ̂ე, ლჳნტყუ̂ეი̄ნე იგივეა, რაც ლჳნტყოუ̂ნე.
- ლჳნლეშტ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) ლჳნლეშდ (-ა̈რ) ბქ. -- თიკნიანი (თხა). ლჳნლეშდ დაჯჳლ ჲერუ̂ეშდ მანა̈თდ ა̈ხუ̂ყიდ (ბქ.) -- თიკნიანი თხა ოც მანეთად ვიყიდე.
- ლჳნყე (-ēმიშ, -ყა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ყოლ ბქ., -ēშ, -ēლ ლშხ.), ლჳნაყე (-ჲშ, -ყა̈ლე) ლნტ. -- გამომცხვარი. კუბდა̄რა̈ლ ქა ლჳნყა̄ლე ლიხ (ბზ.) -- კუბდარები გამომცხვარია (არიან). ლჳნყე დიარ ტაბა̈გჟი ხეწკჳტან (ბქ.) -- გამომცხვარი პური ტაბაკზე ელაგა.
- ლჳნშა̈ნ (-იშ, -შანა̈რ) ზს., ლჳნშანე (-ēმიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ემ, -ნოლ ბქ.), ლჳლშან (-არ \ -ა̄ლე) ლშხ., ლჳლშა̈ნ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნიშნიანი, დანიშნული, ნიშანდადებული. ლჳნშა̈ნ ლუ̂ა̈შს \ ლუ̂აშს დემ ადგა̈რიხ (ბზ.) -- ნიშანდადებულ ჯიხვს არ კლავენ. ჩუ ლჳნშა̈ნ ზურალ გა̈ნთე ლა̈ხსედნიუ̂ (ბქ. 294) -- დანიშნული ქალი განზე რჩებოდა. ლჳნშანე ლა̈დეღ ანჯა̈დ ხელწიფ

(ბქ. 343) -- ხელმწიფე დანიშნულ დღეს მოვიდა.

- ლჷჩჩრე (-ე̄მიშ, -რა̈ლე ბზ., ლშხ., -ე̄მ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- დაძახული. ბერა̈ლდა̄ქ ქიპ ჟი ლჷჩჩრე მა̄რ (ბზ.) -- წინდებისათვის (საწინდე) ძაფი დაძახული მაქვს. ჲარუ̂ ფას აშუ̂ ფად ტიხეხ, ლჷჩჩრე ეჩქას ლი (ბქ. 305) -- ორფა (ძაფ)ს ერთფად (რომ) გადააქცევენ, მაშინაა დაძახული.

- ლჷჩჩჷდე (-ე̄მიშ, -და̈ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -დოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნაჩდე (-ჲშ, -და̈ლე) ლნტ. 1. არეული. ალ შკაფისგა მა̈გ უშხუ̂ა̄რ ხა̄რ ლჷჩჩჷდე (ბზ.) -- ამ კარადაში ყველაფერი ერთმანეთშია არეული. 2. შერეული. მიშგუ ულდა̄ქ ეშიეში̄ ლახირთე ხა̄რ ლჷჩჩჷდე (ბზ.) -- ჩემი ცხვარი აუცილებლად ლახირ(ის ცხვარ)შია შერეული. 3. ჩაყოლილი, გადაცდენილი. ეჯჟი მეზგი ჯა̈დ, ე̄ ლჷჩჩჷდე მირ მა̄რ (ბზ.) -- ისე მტკივა მუცელი, რომ რაღაც მაქვს ჩაყოლილი. შდრ. ლჷჩდჷნე, ლჷჩდი̄ნე, ლჷჩი̄დ.

- ლჷნცინე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნეცნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- დაწვრილებული. ნა̄მყუ̂იჩ სკელ ჩუ ლჷნცინე მა̄რ (ბზ.) -- მონატეხი წვივი დაწვრილებული მაქვს. ლჷნცინე ჩხირ ნენსგაქა აკუ̂აშ (ბქ.) -- დაწვრილებული ჩხირი შუაზე გატყდა კნინ. ლჷნცინილ ბქ., ლჷნცინო̄ლ ლშხ.

- ლჷნცჷხე (-ე̄მიშ, -ხა̈ლე) ბზ., ლშხ., ლჷნა̈ცხე (-ჲშ, -ხა̈ლე) ლნტ. -- დამახსოვრებული. ისგუ ხოჩაჲ ი ხოლა̄ჲ ჩუ ლჷნცჷხე მა̄რ (ბზ.) -- შენი კარგიც და ცუდიც დამახსოვრებული მაქვს. ხოჩა მელა̈ხუ̂იუ̂ა̈რ ჩუ ლჷნა̈ცხე ხარხ (ლნტ.) -- კარგ ფეხზე შემხვედრნი დამახსოვრებული ჰყავთ.

- ლჷნწერ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.), ლჷნა̈წერ (-ა̈ლ) ლნტ. -- განწირული. ლჷნწერ როქუ̂ მა̄მა ლჷმა̄რლი (ბზ. 441) -- განწირული არ ყოფილხარო. ლჷნწერს მამაგუ̂ეშ ხაშიდ

(ბქ.) -- განწირულს არაფერი შველის.

- ლჷნწირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., ა̈რ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) -- დაძლეული, ნაჯობნი, დამარცხებული. ლა̈შჲა̄ლისგა ეშხუ მეჰად ლჷნწირ სედნი (ბზ.) -- ბრძოლაში ერთი ყოველთვის დამარცხებული რჩება. ლჷნწირს გუ̂ი ა̈თკუ̂აშ (ბქ.) -- დაძლეულს გული დასწყდა.
- ლჷნწჷ̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷნწჷრე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- გამოწურული, გამოცლილი, გამოლეული. კეც ქა ლჷნწჷრე ემხუ̂იდ (ბქ.) -- ქვევრი გამოცლილი დამხვდა. ზისხი ზჷნან ჩუ ლჷნწჷრე ხუ̂ი ჭჷშხუი ნაგა̈ნუ̂ (ბქ.) -- სისხლ(ის წვენ)ისგან დაცლილი ვარ ფეხზე დგომით. კნინ. ლჷნწჷრილ ბქ., ლჷნწჷ̄რო̄ლ ლშხ.
- ლჷნჭყე (-ე̄მიშ, -ყა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷნჭყ (-იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- გახედნილი. ხოჩა̄მდ ლჷნჭყე მაყა ჩა̄ჟ (ბზ.) -- ცხენი კარგად მყავს გახედნილი.
- ლჷჲარალ, ლჷჲარა̈ლ იგივეა, რაც ლჷჲრა̈̄ლ.
- ლჷ{ჲ}ა̈რ (-იშ, -არა̈ლ ბზ., -არა̈რ/-არუ ბქ.), ლუუ̂ა̈რ ბზ., ლნტ., ლჷარ ლხმ., ლუ{უ̂}არ (-ალ) ლშხ., ლჷჲა̈რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ცოცხალი. ალას გეზალ ლჷჲა̈რ ლა̈ხტა̈ხ (ბზ. 340) -- ამას შვილი ცოცხალი დაუბრუნდა. მჷხა̈რ როქუ̂ ლჷა̈რ ი̄რა (ბზ. 288) -- ხვალ ცოცხალი ვიქნებიო. ჰანდრალომს... ლუუ̂ა̈რს აშთხუ̂იხ \ აშდლუ̂იხ (ბზ. 67) -- ჰანდრალომს (ზღაპრული არსება) ცოცხალს მარხავენ. ლჷჲა̈რ მარა ნა̈პუ დემ ესერ ხოშთხენი (ბქ.) -- ცოცხალ კაცს ლუკმა არ გამოელევაო. ჲერხი ლჷარს ლჷდგა̈რ ესერ ხოჩა (ანდ.) -- ზოგ ცოცხალს მკვდარი სჯობიაო. ლუუ̂არ ი ლჷდგარ ლოქ ხა̄რა ლეშჷლდანი (ლშხ. 60) -- ცოცხალი და მკვდარი უნდა დამეთვალაო ("ჰქონდა {და}სათვლელი"). ზმნს. ლჷჲა̈რ{დ},

ლჷჲარდ, ლუუ̂არდ. ქათალს ჩუ ლჷმაფიშტუ̂ლიხ ლუუ̂არდ (ლნტ. 68) -- ქათამს თურმე ცოცხლად უშვებდნენ. კალმახ ლჷჲა̈რ{დ} ა̈ხუ̂იტხ ლჷცხენქა (ლნტ.) -- კალმახი ცოცხლად გამოვიყვანე წყლიდან. იხმარება გამოთქმებში: ლჷჲარდ ლიშდღუ̂ი (ზს.) -- ცოცხლად დამარხვა, შერცხვენა. ლჷჲარდ ლჷდგა̈რ (ბქ.) -- ცოცხლად მკვდარი, შერცხვენილი, კისერმოჭრილი. ლჷარდ ლეგუ̂ანე (ლხმ.) -- ცოცხლად დასატირებელი.

- ლჷჲდჷრე იგივეა, რაც ლჷჰდჷრე.
- ლჷჲე (-ე̄მიშ ბზ., ლშხ., -ჲა̄ლე ბზ., -ჲალა ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლე ლნტ.), ლჷე (-ემ, -{ჲ}ოლ) ბქ. -- წაღებული, წაყვანილი; გატანილი, გადაზიდული, გაგზავნილი. ლჷდგა̈რ ლჷჲე ხა̄დდახ (ბზ.) -- მკვდარი წასვენებული (წაღებული) ჰქონდათ. წუ̂ილ ლჷჲე ნა̄რ (ბზ.) -- პატარძალი წაყვანილი გვყავს. ფექ ლეჟა ლჷე ხა̈რენახ (ბქ. 311) -- ფქვილი ზემოთ ჰქონიათ წაღებული. ლანჷნალდ მეშყდე ლჷცემ ესერ ლჷე ლი (ანდ.) -- ყბადაღებული (საენოდ გადავარდნილი) წყალწაღებულიაო. აჯარ სგა ლჷჲე ლიხ ქორთე (ლშხ. 54) -- ზვინები შინაა მიზიდული. მათხოუ̂ა̈რს ხა̈რენა ლჷჲე ხანჯა̈რ (ლნტ. 252) -- მათხოვარს ხანჯალი ჰქონია გატანილი ("წაღებული").
- ლჷჲერ იგივეა, რაც ლჷჰერ.
- ლჷჲეხუ̂ იგივეა, რაც ლჷხეხუ̂.
- ლჷჲე̄ლუ̂ე იგივეა, რაც ლჷჰე̄ლუ̂ე.
- ლჷჲმედ (-იშ, -ა̈რ ზს., -უ ბქ., -ალე ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ღონიერი, ძლიერი, ძალუმი. სი ლჷმა̈რხი ლჷჲმედ (ბზ. 392) -- შენ ძლიერი ყოფილხარ. ლუ̂აჟმარე ჩიგარ ხოშა ლჷჲმედ ლი ზურალდ (ბქ.) -- მამაკაცი ყოველთვის უფრო ღონიერია ქალზე. ალე ბჷგი ი ლჷჲმედ ლჷმა̈რ (ლნტ. 104) -- ეს მაგარი და ღონიერი ყოფილა. 2. შეძლებული. ამეგ ეშხუ გუნ ლჷჲმედ

მეზგე ლჷმზიგ (ბქ. 247) -- აქ ერთი ძალიან შეძლებული მოსახლე ცხოვრობდა (სახლობდა) თურმე.

- ლჷჲნე იგივეა, რაც ლჷჰნე.
- ლჷჲრა̈̄ღ (-იშ, -აღა̈ლ) ბზ., ლჷჲრა̈ღ (-აღა̈რ) ბქ., ლჷ̄ჲრაღ, ლჷჲარაღ (-აღ) ლშხ., ლჷჲარა̈ღ (-აღა̈ლ) ლნტ. -- იარაღიანი, შეიარაღებული. ლჷჲრა̈̄ღ მა̄რე ჲე̄რე ანღრი (ბზ.) -- ვიღაც შეიარაღებული კაცი მოდის. ლჷჲრა̈ღ მარა ლინთხლა̈ლ ხაკუ (ბქ.) -- შეიარაღებულ კაცს მოფრთხილება უნდა. ლჷჲრაღდ ზს., ზმნს. -- იარაღიანად. შუ̂ანე ჯა̈რ ჩუ̂ანჯიდხ ლჷჲრაღდ ქუთა̈̄შთე (ბზ. 5) -- სვანეთის ჯარი ქუთაისში იარაღიანად ჩამოიყვანეს.
- ლჷჲრე იგივეა, რაც ლჷი̄რ.
- ლჷჲჳე (-ე̄მიშ, -ჳა̄ლე ბზ., -ემ, -ჳოლ ბქ.), ლჷ̄ჲჳე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ \ -ჳა̄ლე) ლშხ., ლჷა̈ჳე (-ჲშ, -ჳა̈ლე) ლნტ. -- ზვინად დადგმული; დახარდნული ზვინი. ჭჷმინ ჲერხი ჟი ლჷჲჳე ჯა̄რხ (ბზ.) -- ქერი{ს} ზოგი (ნაწილი) ზვინებად გაქვთ დადგმული. ეჯ მეზგე̄მიშ [დაბარ] ლჷ̄ჲჳე ლჷგხ (ლშხ. 54) -- იმ მოსახლის ყანები დაზვინულია (დაზვინული დგანან).
- ლჷოფნე იგივეა, რაც ლუუ̂ფუ̄ნე.
- ლჷპანხუ̂ე იხ. ლჷბა̄ნდე.
- ლჷპა̄ნტე (-ე̄მიშ, -ტა̄ლე) ბზ., ლჷპანტე (-ემ, -ტოლ) ბქ., ლჷპი̄ნტე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ \ -ტა̄ლე) ლშხ., ლჷპინტე (-ჲშ, -ტა̈ლე) ლნტ. -- დაფანტული. ქა ლჷპა̄ნტე ხორიხ ბოფშა̈რს ლაშდრა̄ლა̈რ (ბზ.) -- ბავშვებს დაფანტული აქვთ სათამაშოები. ლახუ̂ბაი ლოშგიმ ჩუ ლჷპანტე ლა̈სუ̂ხ (ბქ.) -- ბოლოს ძმებიც დაიფანტნენ (დაფანტული იყვნენ). ჩი̄მი დაბა̄რისა ლჷპი̄ნტე ლიხ აკარ (ლშხ. 54) -- ყველას ყანებშია ზვინები დაფანტული. იშკენ ხა̈ლხ ლჷპინტე ლი (ლნტ. 178) -- სხვა ხალხი გაფანტულია.

- ლჺპეჟუ̂ნე იგივეა, რაც ლუპჟუნე.
- ლჺპინტე, ლჺპი̅ნტე იგივეა, რაც ლჺპა̈ნტე.
- ლჺპჟუნე იგივეა, რაც ლუპჟუნე.
- ლჺპრისდე (-ე̅მიშ, -და̈ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -დოლ ბქ., -ე̅შ, -ე̅ლ ლშხ.), ლჺპრისტე (--ემ, -ტოლ ბქ., ჲშ, -ტა̈ლე ლნტ.) -- 1. {მო}ნათლული. ალ ბეფშუ̂ მიშგუ ლჺპრისდე ლი (ბზ.) -- ეს ბავშვი ჩემი მონათლულია. ამეჩუ იზგე ქრისტეშ ლჺპრისტე (ბქ. 32) -- აქ ცხოვრობს ქრისტეს ნათლული. მა ლოქ ასაჟა̈ხდ ისკუ̂ი ლჺპრისტეს? (ლნტ. 317) -- რა დაარქვით შენს ნათლულსო? გადატ. თხერე ლჺპრისდე, თხერემ გუ̂ერაჟი ლჺპრისდე (ბქ.) -- დაუნდობელი, შეუბრალებელი, ბოროტი, ავი (მგელი მონათლული, მგლის ტყავზე მონათლული). ჲერხი ამსოლდ თხერე ლჺპრისდ' ესერ ლი (ანდ.) -- ზოგი ადამიანი მონათლული მგელიაო. 2. სწორი, მართალი. ალა დე̅სა გა̈რგლი ლჺპრისდას (ბზ.) -- ეს არ ლაპარაკობს მართალს. 3. ნაკურთხი. ლჺპრისდე ოთბჷდი̅რ (ბზ.) -- ნაკურთხი (წყალი) აქეთ-იქით მიმოვასხი.
- ლჺჟაგ იგივეა, რაც ლჺჟა̈გ.
- ლჺჟაჲ{ე} იგივეა, რაც ლჺჟა̈ჲ.
- ლჺჟარ იგივეა, რაც ლჺჟა̈რ.
- ლჺჟა̈გ (-იშ, -ჟგა̈რ \ -ჟგუ ბზ., -ჟაგა̈რ \ -ჟ{ა}გუ ბქ., -ჟაგა̈ლე ლნტ.), ლჺჟაგ (-არ) ლშხ. 1. მორჩენილი, განკურნებული. ლჺქა̈ჩ ქა ლჺჟა̈გ მა̅რ (ბზ.) -- ჭრილობა ({და}ჭრილი) მორჩენილი მაქვს. 2. მოწამლული, მოშხამული. ჩუ ლჺჟა̈გ ჯა̅რ მა̈გ ნჷნშუ̂ (ბზ.) -- ენით ყველა გყავს მოწამლული. მჷშკს ლჺჟა̈გ ნა̈ვეფ ხარ (ბქ.) -- ჭიანჭველას მოშხამული ნაკბენი აქვს. ლჺჟაგ არაყ ხულუ̂ა̅ნდეს მასძელს (ლშხ. 44) -- მოწამლული არაყი ჰქონდეს მასპინძელს. 3. ავი ზნის ადამიანი, წაბილწული, ბინძური. ბიტუ მე̅უ̂არ ლჺჟაგ მა̅რო̅ლ ლი

(ლშხ.) -- ბიტუ ძალიან წაბილწული კაცია.

- ლჷჟäე იგივეა, რაც ლჷჟäჰ.
- ლჷჟäრ (-იშ, -ჟარäლ ბზ., ლნტ., -ჟარäრ ბქ.), ლჷჟარ (-ალ) ლშხ. -- მოწყენილი, მობეზრებული. ჟი ლჷჟäრ მā̈რ ლათუ̂ერს (ბზ.) -- სწავლა მომწყინდა (სწავლას მოწყენილი ვარ). ლჷჟარდ ზმნს. -- მოწყენილად. აჲა ლჷჟარდ äრი (უშგ.) -- ის მოწყენილად არის. კნინ. ლჷჟäრილ ბქ.
- ლჷჟäჰ (-იშ, -ჟაჰäრ) ზს., ლჷჟაჲ{ე} (-ē̄შ, -ჲალე) ლშხ., ლჷჟäე (-ჲშ, -ჟაäლე) ლნტ. 1. ჩამოზვავებული. ლახუ̂ს ათხე მუს ჩიუ̂გ ქა ლჷჟäჰ ლი (ბზ.) -- მთაში ახლა თოვლი ყველგან ჩამოზვავებულია. ხოშა ფელტ äდგის ლჷჟäჰ ლასუ̂ (ბქ.) -- დიდ აღმართ (ფერდ) ადგილას ჩამოზვავებული იყო. 2. ზვავით დაშავებული.
- ლჷჟგჷნე (-ē̄მიშ, -ნā̈ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნäლე ლნტ.) -- გაწმენდილი, გამარგლული (ყანა, ...). კუ̂ეცნä დაბäრ ლჷჟგჷნე გუ̂ā̈რხ (ბზ.) -- პურის ყანები გაწმენდილი გვაქვს (სარეველა ბალახებისაგან). ხოჩა ზურალäშ ჰარტამ ჩიგარ ქა ლჷჟგჷნე ლი (ბქ.) -- კარგი ქალის ბოსტანი ყოველთვის გაწმენდილია.
- ლჷჟიბ̄ე (-ē̄მიშ,-ბā̈ლე ბზ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ), ლჷჟიბე (-ემ, -ბოლ) ბქ. -- ამაღლებული; განდიდებული, აღზევებული, გადიდკაცებული. ლჷჟიბ̄ე ღē̄რბეთ (ლშხ.) -- ამაღლებული ღმერთი. მაშდმäრს თხუ̂იმ ლჷჟიბდ ხაბჟა (ბქ.) -- მთვრალს თავი განდიდებულად ეჩვენება (ჰგონია).
- ლჷჟომე იგივეა, რაც ლუჟუ̂მე.
- ლჷჟოლ̄რე (-ē̄მიშ, -რā̈ლე ბზ., ლშხ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ.), ლჷჟორე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რäლე ლნტ.) -- 1. გაბრუებული. ლჷჟოლ̄რე ხუ̂ი ნäსიპუ̂ (ბზ.) -- გაბრუებული ვარ ტრიალისაგან

(ნატრიალები). მაფაშშუ̂ ჩუ ლეჟორე ლი მარე ობა̈შენ (ბქ.) -- დაღლილობით ხშირად გაბრუებულია კაცი. 2. გონდაკარგული. ჭყინტ ლეჟო̄რე ხაყახ მიჩა აფხნეგა̈რს (ბზ.) -- ბიჭი გონდაკარგული ჰყავთ თავის ამხანაგებს. 3. მივიწყებული.

- ლეჟჟენე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̄ლე ლნტ.) -- 1. {და}სივებული. ქა ლეჟჟენე მულუ̂ა ნიჩუ̂ა̈რ (ბზ.) -- სახეები დასივებული მაქვს. ეჩას ყია ჩუ ლეჟჟენე ხა̄რ (ლშხ.) -- იმას ყელი გასივებული აქვს (= ჩიყვი ეზრდება). 2. დაბეჟილი, დაჟეჟილი. ლეჟჟენეს მასა̈რდ მასტუნ ხა̈მთქუ̂ა (ბქ.) -- დაჟეჟილს ძლიერი ტკივილი სჩვევია (იცის). კნინ. ლეჟჟენილ ზს., ლეჟჟენო̄ლ ლშხ.
- ლეჟღბენე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ ლშხ., -ჲშ, -ნა̄ლე ლნტ.) -- დაბეგვილი, მოჭეჭკილი. ფხულე ჩუ ლეჟღბენე მა̄რ (ბზ.) -- თითი მოჭეჭკილი მაქვს.
- ლეჟღუ̂რიმბე იგივეა, რაც ლუჟღუ̂რი̄მბე.
- ლეჟღღრბა̈ნ (-იშ, -ანა̈ლ ბზ., -ანა̄რ ბქ.), ლეჟღღრბან (-ალ) ლშხ. -- ჩაფსკვნილი, ჩასუქებული; ლოყებდასივებული. ბესი ლეჟღღრბა̈ნ მახელუ̂ა̈ჟ ლი (ზს.) -- ბესი ჩაფსკვნილი ახალგაზრდაა.
- ლერაგე იგივეა, რაც ლერა̄გე.
- ლერაშ იგივეა, რაც ლერა̈შ.
- ლერა̈ქუ̂ იგივეა, რაც ლერექუ̂.
- ლერა̈შ (-იშ, -აშა̈რ ბქ., -აშა̈ლ ლნტ.), ლერაშ (-ალ) ლშხ. -- რაშიანი. ალეს ეხჭამ ლოშგინ ჲაკოფ მიჩა ლერაშდ (ლშხ. 61) -- ამას უკან გაეკიდა იაკობი თავის რაშიანად.
- ლერა̄გე (-ე̄მიშ, -გა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლერაგე (-ემ, -გოლ ბქ., -ჲშ, -გა̈ლე ლნტ.) -- დაყოვნებული, დაგვიანებული. მა̈ზუმ ხა̈ნ ჯა̄რ ამჩუ ლერა̄გე? (ბზ.) -- რამდენი ხანი

დაჰყავი აქ (ხარ დაყოვნებული)?

- ლჱრა̈ქუ̂ა̈დ, ლჱრა̈ქუ̂ედ ბზ., ლჱრექედ ბქ., ლექუ̂ედ ლშხ., ლჱლექედ ლნტ. განკერძოებული სიტყვა -- ვთქვათ. ლჱრექედ, მიჴა̈ს ხოჩა მოსაჳა̈ლ ანჳად (ბქ.) -- ვთქვათ, წელს კარგი მოსავალი მოვიდა. ლექუ̂ედ, ალე ამჟი ლე̄სეს (ლშხ.) -- ვთქვათ, ეს ასე იყოს.
- ლჱრგაუ̂ე, ლჱრგიუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̈̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჱრგაუ̂ე (-ემ, -უ̂ოლ ბქ., -ე̄შ ლშხ.), ლჱრგა̈უ̂ე (-ჲშ, -უ̂ა̈ლე) ლნტ. 1. გარიგებული. ალ გუ̂ეშ ჩუ ლჱრგაუ̂ე ლი (ბქ.) -- ეს საქმე გარიგებულია. მაჲზუმდო̄ ლჱრგაუ̂ე ხი̄რი, ქაჲ ეჯზუმს ლაჯო̄ღნეხ კაკალს (ლშხ.) -- რამდენადაც მორიგებული იქნები, იმდენს მოგცემენ მარცვალს. 2. შერიგებული. ჩუ ლჱრგიუ̂ე ლიხ მეცუ̂ა̄ლა (ბზ.) -- მოჩხუბრები შერიგებული არიან.
- ლჱრგიმ (-გმიშ, -გმა̈ლ/რ) ბზ., ლშხ., ლჱლგიმ (-იშ, -ალ) ლშხ., ლჱ{ლ}გინ (-გნიშ, -გნა̈რ) ბქ. 1. მოგრძო სკამი, მერხი, დივანი. ლჱრგმა̈ლს ლაჭე̄ღ ხა̈̄რხ (ბზ.) -- დივნებს საზურგე (მისაყრდნობი) აქვთ. 2. ნარი, სკამლოგინი, ფიცრის საწოლი. კნინ. ლჱრგმილ ბზ., ლჱრგიმე̄ლ ლშხ., ლჱლგნილ ბქ. ბუბა ლჱლგნილ ლეჟა ჩუ ლახჭჷდ (ბქ.) -- ბიძა სკამლოგინზე წამოწვა.
- ლჱრდ იგივეა, რაც ლჱრდე.
- ლჱ{რ}დბა̈შ{ობ} (-იშ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., ლნტ.), ლჱრდობ1 (-ა̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლშხ.) -- ზრდილობა, მორიდება; ყოფაქცევა, ჩვევა. ნუკუ̂ ი ლჱრდობ ჩი მოდ' ესერ ხოხალ (ანდ.) -- სინდისი და მორიდება ყველას არ ახასიათებსო (იცისო).
- ლჱრდე (-ე̄მიშ, -და̈̄ლე) ბზ., ლჱრდ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -და̈ლე ლნტ.) -- გაზრდილი. ჟი ლჱრდა̈̄ლე მა̈̄რ გეზლო̄რ (ბზ.) -- შვილები დაზრდილ(ებ)ი მყავს. ჟი ლჱრდან ქუ̂ინჷმგენე მა̈გ ხოჩა ლი (ბქ.) -- გაზრდის შემდეგ ყველა საქონელი კარგია. გეზალ ლჱრდ

და̈ს ესერ ხოთაუ̂ა (ანდ.) -- გაზრდილი შვილი არავის უშვიაო. ამეჩუ ლჷთენე ი ლჷრდ ბოფშა̈რ ლჷლენტეხუდ რაგა̈დიხ (ლნტ. 9) -- აქ დაბადებული და გაზრდილი ბავშვები ლენტეხურად ლაპარაკობენ. კნინ. ლჷრდჷლდ ბქ.

- ლჷრდობ1 იგივეა, რაც ლჷ{რ}დბა̈შ{ობ}.
- ლჷრდობ2 (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ.) -- გულუხვობა. მა̈შენ ლჷრდობ ლეზობ-ლეთრაჟი ესერ ხაკუ (ანდ.) -- ყველაზე მეტი გულუხვობა ჭამა-სმის დროს უნდაო. ჟალუ̂ემ ლჷრდობ (ბქ.) -- ძაღლუმადურობა.
- ლჷრეკნე იგივეა, რაც ლჷრკი̄ნე.
- ლჷრექედ იგივეა, რაც ლჷრა̄̈ქუ̂ა̈დ.
- ლჷრექუ̂ (-იშ, -რქუ̂ა̈ლ ბზ., -რქუ̂ა̈რ ბქ., -რქუ̂ალე ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ჩაცმული. ალჲა̈რ ლჷრექუ̂ ხოლა̄მდ ლიხ (ბზ. 384) -- ესენი ცუდად არიან ჩაცმული. ჭირისუფა̈ლ ისგა მეჯდე ლი მეშხად ლჷრექუ̂ (ბქ. 206) -- შავად ჩაცმული ჭირისუფალი შემოსულია. ადჲეხ ალჲარ ლერექუ̂შ ლჷრექუ̂ (ლშხ. 76) -- ესენი (ტანსაცმლით) ჩაცმული წაიყვანეს. ლჷრექუ̂დ ზმნს. -- ჩაცმულად. ა̈მეჯედ ასლანბექ ხოლა ლჷრექუ̂დ (ლნტ. 140) -- ასლანბეგი ცუდად ჩაცმული მოსულა.
- ლჷრკინე1 (-ემ, -ნოლ) ბქ. -- შესვენებული. მოლიდ ლჷრკინე ხადხ (ბქ.) -- ცოტა შესვენებული იყვნენ. კნინ. ლჷრკინილ ბქ.
- ლჷრკი̄ნე (-ე̄მიშ, -ნა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷრკინე2 (-ემ, -ნოლ) ბქ., ლჷრეკნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- აცმულა, აკიდო, {დ}აკიდებული. ლუბჯუ̂ელე̄მი ნა̈ცო̄ლა̈რ ქა ლჷრკი̄ნა̈̄ლე მა̄რ დე̄ფა̈ნჟი (ბზ.) -- ჩირის აცმულები აივანზე მაქვს ჩამოკიდებულ(ებ)ი. ალეს ხაჲშხა -- ჩუ ლჷრკინას -- ცინციბურ (ლშხ. 6) -- ამას ჰქვია -- ჩამოკიდებულს -- თილისმა.

კნინ. ლ̈ჱრკინ̄ოლ ლშხ.

- ლჱრმე (-ე̄მიშ, -მა̈̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჱრმ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -{ე}ა̈ლე ლნტ.) -- დაჭერილი. ალ გუ̂ეშჟი უ̂ოხუ̂იშდ მა̈̄რე ხაყახ ლჱრმ (ბზ.) -- ამ საქმეზე ხუთი კაცი ჰყავთ დაჭერილი. ლჱრმ ნა̈დენა̈̄რ ათოჳიდხ ფუსტს (ლნტ. 258) -- დაჭერილი ქალიშვილები ბატონს მიუყვანეს.
- ლჱრყჷნე1 (-ე̄მიშ, -ნა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- გამობერტყილი, დაცარიელებული, გამორეკილი. კიბდონა̈̄რ ქა ლჱრყჷნე ხო̄გხ (ბზ.) -- კიდობნები გამოცარიელებული უდგათ. ლაფაქ{უ̂} ქა ლჱრყჷნე მანდრენ გა̈მა̈შ ლი (ბქ.) -- გამობერტყილი საფქვილე (იგულისხმება "ფქვილი") ყველაზე უგემურია ("უცუდესი გემოსია"). ალეს ქა ლჱრყჷნე ხა̈̄რ თხუმ (ლშხ.) -- ამას ჭკუის ნატამალი არ გააჩნია (თავი დაცარიელებული აქვს).
- ლჱრყჷნე2 -- მორყეული, ამოყრილი, შენძრეული. ჳანს მუჭუ̂ ხა̈̄რ ჟი ლჱრყჷნე (ლშხ.) -- ხარს რქა მორყეული აქვს.
- ლჱრჰე (-ე̄მიშ, -ჰა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჰოლ ბქ.), ლურუ̂ე (-ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -უ̂ა̈ლე ლნტ.) -- გათენებული. ხოჩამდ ლჱრჰე ლასუ̂ (ბქ.) -- კარგად გათენებული იყო. ლურუ̂ან ლაბრა̈̄ლდ ემჳედე̄ლიხ მუგუ̂არ (ლშხ. 72) -- გათენებისას საბანაოდ მოსულან მტრედები. მახე ლურუ̂ე იროლ, გიორგი დაუ̂ითი ქორს ლახაგან (ლნტ. 49) -- ახალი გათენებული იქნებოდა, (როცა) გიორგი დავითის სახლს მიადგა.
- ლჱსბ (-იშ, --) ლშხ., ლჱსა̈ბ ლნტ. -- ოსპი; ბარდა. ეშხუნ ლასკადჷრა̈ჲ ლეგუ̂ერისა მარეს ლჱსა̈ბ ხაშჷდა (ლნტ. 89) -- ერთხელ კაცს ლასკადურას წისქვილზე (წისქვილში) ოსპი ეყარა.

- ლჷსაჳუ იგივეა, რაც ლუსუ.
- ლჷსäბ იგივეა, რაც ლჷსაბ.
- ლჷსäჳ (-იშ, -საჳäრ) ზს., ლნტ., ლჷსეჳ1 (-არ) ლშხ. -- მარხილიანი. ქ'ე̄სზელა̄ლუჳნიხ ჯანარს ლჷსეჳდ (ლშხ. 17) -- ხარებს მარხილიანად გაატარებენ.
- ლჷსäჩიჳრე იგივეა, რაც ლჷშჩიჳლე.
- ლჷსერ1 (-იშ, -äლ ბზ., -äრ ბქ., -ალ ლშხ., -äლ ლნტ.), ლჷსრე1 (-ე̄მიშ, -რა̄ლე) ბზ. -- გამეტებული. ალ მა̄რე ჩუ ლჷსერ ხარენა ღე̄რბათჳ (ბზ.) -- ეს კაცი ღმერთს ჰყოლია გამეტებული. ლახჳბახენ მი ლჷსერ ხჳეს (ლნტ. 170) -- ძმებისგან მე ვიყავი გამეტებული.
- ლჷსერ2, ლჷსრე2 ბზ. -- გასწრებული, ნაჯობნი. ეჯ ჩიქქა ქა ლჷსერ მა̄დ ლაჭჳმაისგა ჩი̄მიშდ (ბზ.) -- იმ დროს სირბილში ყველას გავუსწარი (ყველასთვის გასწრებული მქონდა). დედეს ქა ლჷსერ ხად ეჩა ლისყი (ბქ.) -- დედამ მოასწრო (ნაჯობნი ჰქონდა) იმის გაკეთება.
- ლჷსეჳ1 იგივეა, რაც ლჷსäჳ.
- ლჷსეჳ2 იგივეა, რაც ლჷსჳეჳ.
- ლჷსი̄რმე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ ლშხ.), ლჷსირმე (-ემ, -მოლ ბქ., -ჲშ, -მäლე ლნტ.)-- მოსირმული. ბაბას მეშხა სი̄რმოშ ლჷსი̄რმე ფაყჳ ხა̄გ (ბზ.) -- ბაბუას შავი სირმით მოსირმული ქუდი ახურავს (ადგას).
- ლჷსოჳ იგივეა, რაც ლჷსჳეჳ.
- ლჷსო̄ყე, ლუსო̄ყე (-ე̄მიშ, -ყა̄ლე ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷსოყე, ლუსოყე (-ემ, -ყოლ ბქ., -ჲშ, -ყäლე ლნტ.)-- გადარეული, გაბრაზებული, გაანჩხლებული; გაგიჟებული, გიჟი, სულელი. ლჷსო̄ყე ჩა̄ჟ ხორი სების (ბზ.) -- სების გადარეული ცხენი ჰყავს. ალე თელდ ლჷსო̄ყას ხაჯეშ (ლშხ. 93) -- ეს მთლად გიჟს ჰგავს. სემშდäრ ლუსო̄ყეჲ მამჭირäჲ ლი (ბზ. 305) --

სემშდარი გადარეული და ზარმაცია. ჯი ლუსოყე ესერ ლი! (ბქ. 164) -- შენ გაბრაზებული ხარო! გელა ჟ̈ანთხეხ ლერექჭ̂ალლგტრეკაჳ̂ე ი ჩუ ლუსოყე (ლნტ. 72) -- გელა იპოვეს ტანსაცმელ(ებ)შემოგლეჯილი და გაგიჟებული.

- ლგსპე (-ē̄მიშ, -პ̈ალე ბზ., ლშხ., -ემ, -პოლ ბქ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ., -ჲშ, -პ̈ალე ლნტ.) -- 1. შებრუნებული, გადაბრუნებული. ლეგმერდე ქა ლგსპე ლი მე̄რმათე (ბზ.) -- ავადმყოფი მეორე მხარეზეა გადაბრუნებული. კეშლგსპე (ბქ.) -- ქურქგადაბრუნებული (ჭირისუფალი ქალი მიცვალებულის გლოვის დღეებში). 2. შეცვლილი, გადაქცეული. ათხე ხოჩა̄მდ ჟი ლგსპე ლი ლირდე (ბზ.) -- ახლა ცხოვრება (ყოფა) კარგადაა შეცვლილი. ბეჩდ ლგსპა მა̄რას ლოქ ეთლაკი̄ხი (ლშხ. 71) -- გაქვავებულ (ქვად ქცეულ) კაცს წააწყდებიო. ლგსპად ზმნს. -- უკუღმა. აჯა ჩი̄ ლგსპად იჩო (უშგ.) -- ის ყველაფერს უკუღმა აკეთებს.
- ლგსრე იგივეა, რაც ლგსერ.
- ლგსჟ̂ეჳ̂(-იშ, -ჲ̈რ) ზს., ლნტ., ლგსეჳ̂2 -ჲ̈რ ლხმ.), ლგსოჳ̂ (-არ) ლშხ. -- ბარაქიანი, ხვავრიელი, დოვლათიანი. ფეტჳ̂რჲ̈შ დიჲ̈რ ხოშა ლგსეჳ̂ ლი (ბქ.) -- ფეტვის პური უფრო ბარაქიანია.
- ლგტაბე იგივეა, რაც ლგტა̈̄ბე.
- ლგტალურე იგივეა, რაც ლგტლუ̄რე.
- ლგტჲ̈ნ (-იშ, -ტანჲ̈რ) ზს., ლნტ., ლგტან (-ელ \ -ნალა) ლშხ. -- ტანიანი, მოყვანილი, ზორბა, სრული, დიდი. ჴჲ̈ნ მასჲ̈რდ ლუგჳ̂ჲ̈რ ი ლგტჲ̈ნ ლჲ̈სჳ̂ (ბზ. 28) -- ხარი ძალიან მსუქანი და ზორბა იყო. ხოჩა ლგტჲ̈ნ მეგემ გჳ̂იცხა ლექჩად (ბქ.) -- დიდი (კარგტანიანი) ხე გვირჩევნია მოსაჭრელად.
- ლგტა̈̄ბე (-ē̄მიშ, -ბ̈ალე ბზ., ლშხ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ.), ლგტაბე (-ემ, -ბოლ ბქ., -ჲშ, -ბ̈ალე ლნტ.)

-- გათლილი. გა̈ჩჳ̂შ ლჷტა̄ბე ყო̄შა̈რ არდახ ათხად (ბზ.) -- აქამდე დანით გათლილ კოვზებს ხმარობდნენ (კოვზები იყვნენ). ხორამდ ჟი ლჷტაბე ჰენწ ხულჳ̂ა მიშგჳ̂ა მეზჳ̂ბელს (ბქ.) -- კარგად გათლილი აკვანი აქვს ჩემს მეზობელს. კნინ. ლჷტაბილ ბქ., ლჷტა̄ბო̄ლ ლშხ.

- ლჷტბიდე (-ე̄მიშ, -და̄ლე ბზ., -ე̄მ, -დოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷტებდე (-ჲშ, -და̈ლე) ლნტ. -- გამთბარი. ჟი ლჷტბიდანლო ჯედნიხ ნა̈პო̄ლა̈რ (ბზ.) -- ჩიტები დათბობის (გამთბარის) შემდეგ მოდიან. ლჷტბიდე ლეზებ ბეფშს ხორილ ლეზებ ხარ (ბქ.) -- გამთბარ საჭმელს ბავშვი უფრო კარგად ჭამს (ბავშვს უკეთესი საჭმელი აქვს). ჟაჲარ ლჷტბიდან იქთუნიხ (ლშხ.) -- დათბობის შემდეგ დაიძვრის (მთიდან) ზვავები. ლჷჯელჷტბიდე (ბზ.) -- ტკბილი (რძეგამთბარი) ადამიანი. კნინ. ლჷტბიდილ ბქ., ლჷტბიდო̄ლ ლშხ.

- ლჷტებდე იგივეა, რაც ლიტბიდე.

- ლჷტეფ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლჷტეფე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- კანიანი; კანგამოკრული (ხაჭაპური...). სურუ მალა̈ტ დჷთხალდ ლჷტეფ ქუთ (ბზ.) -- ძალიან მიყვარს თხელკანიანი (თხლად კანგამოკრული) ხაჭაპური. ლჷტეფ სანაფა̈შ ლიზებ ბეფშს ხორა ხარ (ბქ.) -- კანიანი სინაფის ჭამა ბავშვს უხდება (კარგი აქვს). უკანუაჲ დჷთხელ ლჷტეფ კჳ̂ახნესჳ̂ ლი (ლშხ., ხორ. 3) -- "უკანო" არის თხელკანიანი გოგრა. ხჳ̂ანა̈ყედ კჳ̂აშის, ლჷტეფე დიარს... (ლნტ. 32) -- ვაცხობთ მჭადს, კანგამოკრულ პურს.

- ლჷტი̄ხ (-იშ, -ა̈რ \ -ა̄ლე ბზ., -ალ ლშხ.), ლჷტიხ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. დაბრუნებული, უკან მიცემული. გადან ქა ლჷტი̄ხ მა̄რ ჩი̄მიშდ (ბზ.) -- ვალი ყველასთვის მიცემული მაქვს. გადან ქა ლჷტიხ გარ ხორა (ბქ.) -- ვალი მხოლოდ დაბრუნებული სჯობს. 2. დახსნილი, გათავისუფლებული. ცხეკდ ი ლახჳ̂დ თხუმლჷტი̄ხ გლეხარსი̄ ხოგადხ (ლშხ. 4) -- ტყეს{ა} და მთაში წილი (ბატონისაგან) თავდახსნილ გლეხებსაც ედოთ. 3. გადაბრუნებული,

შებრუნებულად მიტანილი (სიტყვა). 4. თარგმნილი. კნინ. ლეტიხილ ბქ.

- ლგტკეცაუ̂ე, ლგტკეცა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლგტკცაუ̂ე.
- ლგტკიც (-იშ, -ა̈რ \ -ა̄ლე ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.), ლგტკგც (-ა̈რ) ბქ., ლგმტკიცე (-ჲშ, -ცა̈ლე) ლნტ., ლგტკცე (-ეშ, -ცა̄ლე) ლშხ. -- დამტკიცებული, დასაბუთებული, დამაჯერებელი. მანოლს ხალა̈ტ ლგტკიც გა̈რგლა (ბზ.) -- მანოლს უყვარს დამაჯერებელი ლაპარაკი. ლგტკგცდ ზმნს. -- დამტკიცებულად.
- ლგტკცაუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., -ემ, -უ̂ოლ ბქ.), ლგტკეცაუ̂ე (-ე̄შ, -უ̂ა̄ლე) ლშხ., ლგტკეცა̈უ̂ე (-ჲშ, -უ̂ა̈ლე) ლნტ. -- დატკეცილი. ლგტკცაუ̂ე თეთრ გარ მირდა (ბზ.) -- მხოლოდ დატკეცილი ფული მქონდა.
- ლგტკცე იგივეა, რაც ლგტკიც.
- ლგტკგც იგივეა, რაც ლგტკიც.
- ლგტლუ̄რე (-ე̄მიშ, -ა̄ლე) ბზ., ლგტალურე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე \ -ა̈ლ ლნტ.), ლგტალუ̄რე (-ე̄შ, -ე̄ლ) ლშხ. -- ნაკლოვანი, ტალიანი, დასახიჩრებული, დაინვალიდებული, დამახინჯებული. ლგტლუ̄რე ლა̈მტა̈ხხ კუმა̈შ ცხეკხა̈ნ (ბზ.) -- საქონელი ტყიდან დასახიჩრებული დამიბრუნდა. მა̈გ ლა̈შიალისგა ლა̈სუ̂ხ ლგტალურე (ბქ. 108) -- ყველა(ნი) ომში იყვნენ დაინვალიდებული.
- ლგტყა̈ბ (-იშ, -აბა̈რ ზს., -აბა̈ლე ლნტ.), ლგტყაბ (-არ) ლშხ. -- შემწვარი. ლა̈შკდა̈შისგა ხუ̂ი ჟი ლგტყა̈ბ (ბზ.) -- სამჭედლოში ვარ შემწვარი. ჟი ლგტყაბგნლო იჩოხ ლიმზგრს (ლშხ. 18) -- შეწვის (შემწვარის) შემდეგ ლოცულობენ (შვრებიან ლოცვას). კნინ. ლგტყა̈ბილ ბქ., ლგტყაბე̄ლ ლშხ., შდრ. მგტყა̈ბ.
- ლგტხანე იგივეა, რაც ლგტგრხანე.

- ლჷტჷრხანე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷტჷრხა̈ნ (-იშ, -ანა̄ლ) ბზ., ლჷტხანე (-ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- 1. გადაბრუნებული, მეორედ გამოხდილი (არაყი). ჰარა̈ყ დეშ მა̄რ ლჷტჷრხანე (ბზ.) -- არაყი არ მაქვს გადაბრუნებული (ორნახადი). აშჳ̂ ფა მეზგოლს ზაჳ̂ ამჟი ხოგხ ჩუ ლჷტხანე (ბქ. 282) -- ზოგ (ერთ წყება) მოსახლეს მთელ წელს უდგას (უდგათ) ორნახადი არაყი. 2. გადაკეთებული. კაბ მე̄რმა̄მდ მა̄რ ლჷტჷრხა̈ნ (ბზ.) -- კაბა მეორედ გადავაკეთე (მაქვს გადაბრუნებული).
- ლჷჳ̂ერ1 (-იშ, -ა̈ლ უშგ., -არ ბქ.), ლჷჳ̂ორ (-ალ) ლშხ. -- წვეროსანი, წვერიანი. ლჷჳ̂ერ მა̄რა ათყალჳ̂̄ნდა (უშგ.) -- წვეროსანს (წვერიან კაცს) შეეშინდა.
- ლჷჳ̂ერ2 ბქ. -- სახლისა (ნაგებობის) და კალოს მიწური იატაკი ან ჭერი. ლჷჳ̂ერ ჭერჟი არდ{ა}ხ შდუგჳ̂ა̈რ (ბქ.) -- მიწურ ჭერზე თაგვები იყვნენ.
- ლჷჳ̂ერ3 იგივეა, რაც ლუჳ̂ერ.
- ლჷჳ̂ზა̈რე იგივეა, რაც ლუჳ̂ზერე.
- ლჷჳ̂ზე იგივეა, რაც ლჷზიზ.
- ლჷჳ̂ზერე იგივეა, რაც ლუჳ̂ზერე.
- ლჷჳ̂ორ იგივეა, რაც ლჷჳ̂ერ1.
- ლჷჳ̂კარე იგივეა, რაც ლუჳ̂კარე.
- ლჷფათჳ̂ იგივეა, რაც ლჷფა̈თჳ̂.
- ლჷფას იგივეა, რაც ლჷფა̈ს.
- ლჷფაშდ{ჳ̂}1 (-იშ, -ა̈რ \ ლუფშდუ) ბზ., ლჷფა̈შჳ̂დ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ბქ.), ლჷფა̈შდ ბქ., ლჷფაშდჳ̂ (-არ) ლშხ., ლჷფა̈შტჳ̂იელე (-ლა̈ლე) ლნტ. -- ქებული, ნაქები. კეჳ̂ს ლჷფა̈შჳ̂დ ძჳ̂ირდ გარ ჲა̈ს ხეფსი (ბზ.) -- ხევში (იგულისხმება სვანეთი) ქებული ძვირადღა გამოდის

ვინმე. ჯეჳ̂ს ლჷფა̈შჳ̂დი ყაფსუყულა (პოეზ. 94) -- ხევში ნაქები ყაფსუყულა.

- ლჷფაშდ{ჳ̂}2, ლჷფა̈შ{ჳ̂}დ ზს., ლჷფაშდჳ̂ ლშხ., ლჷფა̈შტჳ̂ (-ფაშტჳ̂ა̈ლ) ლნტ. -- დაქადნებული, დაკვეხნილი. მიშგჳ̂ა მეზჳ̂ბელს ქა ლჷფა̈შჳ̂დ ხა̄რ ხოჩა̄მ ქჳ̂ერწლი ლიჩჳ̂მე (ბზ.) -- ჩემს მეზობელს დაკვეხნილი აქვს კარგი ქორწილის გამართვა (ქმნა). კნინ. ლჷფაშდჳ̂ილ ბზ., ლჷფა̈შდილ ბქ.
- ლჷფა̈თჳ̂ (-იშ, -ფათჳ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷფათჳ̂ (-არ \ ფათჳ̂ა̄რალ) ლშხ. -- ბალნიანი, ბეწვიანი, თმიანი, ბანჯგვლიანი, ღინღლიანი. ალ მა̄რე დჷ̄ჳ̂შა̄ლ ლჷფა̈თჳ̂ ლი (ბზ.) -- ეს კაცი დევივით ბანჯგვლიანია. ჯჳ̂ედი ლჷფა̈თჳ̂ სიმქა̈რდ ხოშილ ლჷგენ ხოსდახ ჯჳ̂ინალდ (ბქ.) -- ძველად გრძელთმიან ქალიშვილებს უფრო აფასებდნენ (მეტი ფასი ედოთ). დჷ̈ჳ̂ ლოქ ლი ძღუდ ლჷფა̈თჳ̂ (ლნტ. 70) -- დევი ძალიან ბანჯგვლიანი არისო. კნინ. ლჷფა̈თო̄ლ. ჭჳ̂ე̄რო̄ლს სემი ლჷფა̈თოლ ჩუ ხორი (ბზ. 363) -- ჭილყვავს სამი ბახალა (ღინღლიანი) ჰყავს.
- ლჷფა̈ს (-იშ, -ასა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷფას (-არ) ლშხ. -- ძვირად ღირებული, ფასიანი, შეფასებული; დაფასებული. ალ ჯა̈ნ ათა̈ს მანა̈თდ ლი ჟი ლჷფა̈ს (ბზ.) -- ეს ხარი ათას მანეთადაა შეფასებული. ნა̈ცხეკჳ̂ ათხეჲ ამჟი ლჷფა̈ს ლი (ბქ. 237) -- კვერნა ("ნატყევი") ახლაც ასე ძვირი ღირს (ძვირადაა ღირებული). კნინ. ლჷფა̈სილ ბქ.
- ლჷფა̈შდ, ლჷფა̈შჳ̂დ იგივეა, რაც ლჷფაშდ{ჳ̂}.
- ლჷფა̈შტჳ̂ იხ. ლჷფაშდ{ჳ̂}2.
- ლჷფა̈შტჳ̂იელე იხ. ლჷფაშდ{ჳ̂}1.
- ლჷფა̄̈თე, ლჷფეთე იგივეა, რაც ლჷფე̄თე.
- ლჷფეკჳ̂ნა იგივეა, რაც ლუფკჳ̂ინ.

- ლჷფე̄თე1 (-ე̄მიშ, -თა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷფა̈̄თე (-ე̄მიშ, -თა̈̄ლე) ბზ., ლჷფეთე (-ემ, -თოლ ბქ., -ჲშ, -თა̈ლე ლნტ.) -- ავი (ძაღლი); კაპასი, ფეთიანი (ქალი). მინს მე̄უ̂არ ლჷფე̄თე ჟელა̈რ ხორიხ (ბზ. 296) -- მათ ძალიან ავი ძაღლები ჰყავთ. ლჷფე̄თა ზურა̈̄ლს ესერ ნინქა̈̄ჲ ძა̈გუ̂ა̈რ ხა̈̄გ (ბზ.) -- კაპას ქალს ენაზეც ჯაგარი ("ჯაგრები") აქვსო (ადგასო). ნაბამუ̂ ფეკუ̂ნა ხოშ' ესერ ლჷფეთე ჴედნი (ანდ.) -- ნაბამი ლეკვი უფრო ავი გამოდისო.
- ლჷფე̄თე2 ბზ., ლშხ. ლჷფა̈̄თე ბზ., ლჷფეთე ლნტ. -- მარჯვე, სწრაფი. ჰადუ გუნ ლჷფე̄თე მჷშა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ჰადუ ძალიან მარჯვე მუშაა. ლჷფე̄თად ზმნს. -- დაფეთებულად; სწრაფად, მარჯვედ; ავად.
- ლჷფთხჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈̄ლე ლნტ.) -- დაფერთხილი, დაბერტყილი (ტანისამოსი), ჩამობერტყილი (ხეხილი). ბურღუ̂ა̈̄ლ ლერქუ̂ა̈̄ლ ქა ლჷფთხჷნე მა̈̄რ (ბზ.) -- მტვრიანი ტანსაცმელ(ებ)ი დაფერთხილი მაქვს. იცხ მახე ლჷფთხჷნე ლი (ბქ.) -- მსხალი ახალი ჩამობერტყილია. დედედ ქა ლჷფთხჷნე ლერქუ̂ა̈რ სგადაე ქორთე (ბქ.) -- დედამ სახლში შეიტანა დაფერთხილი ტანსაცმელ(ებ)ი. გადატ. -- გამოცარიელებული. ლჷფთხჷნად ხა̈̄რ (ლშხ.) -- ძალზე ღარიბად ცხოვრობს, არაფერი აბადია (დაბერტყილად აქვს საქმე). კნინ. ლჷფთხჷნილ ზს.
- ლჷფისერე იგივეა, რაც ლჷფსო̄რე.
- ლჷფ{ი}სორე, ლჷფ{ი}სო̄რე, იგივეა, რაც ლჷფსო̄რე.
- ლჷფი̄შგ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლჷფიშკ (-ა̈რ) ლნტ. -- გახსნილი. დაბრე ჰალგა̈რ ჩუ ლჷფი̄შგ ლიხ (ბზ.) -- ყანების ლობეები ("ალაგეები") გახსნილია. ალე ჩაფლა̈ლე ლაბანა̈̄რს ა̈სცუ̂რე ლჷფიშკდ (ლნტ. 254) -- ეს გახსნილად დაიტოვებს ფეხსაცმლის თასმებს (საბმელებს). იხ. მეფშგე.

- ლჷფკელ იგივეა, რაც ლჷფკ̄ელ.
- ლჷფკ̄ელ (-იშ, -კ̈ალუ \ -̈არ ბზ., -უ ლშხ.), ლჷფკელ (-უ) ბქ., ლნტ. -- ქალბატონი, ბანოვანი, დიდგვაროვანი ქალი. ლარდაისგა ჩუ სგურ ლჷფკ̄ელ (ბზ. 264) -- ოთახში (სამყოფში) ზის ბანოვანი. ეშხუ ლჷფკელ ხაშთხ̂უა ოქრეშ კუბშ̂უ (ბქ. 195) -- ერთი დიდგვაროვანი ქალი მარხია ოქროს კუბოთი. დადიან̈აშ ლჷფკელს მ̈აგთან ესერ უქ̂უთუნად ხ̈აკ̂უდენა (ანდ.) -- დადიანის ქალბატონს ყველაფერი გაუნძრევლად სდომიაო. ლჷფკ̈ალუ იღაფუნ̈ალხ მეშხად (პოეზ. 132) -- ქალბატონები შავად იღებებიან. კნინ. ლჷფკელჷდ ბქ., ლჷფკ̄ელ̄ილ ლშხ.
- ლჷფლ̄ინჯე1 (-̄ემიშ, -ჯ̈ალე) ბზ., ლშხ., ლჷფლენჯე (-ემ, -ჯოლ) ბქ., ლჷფჯჷნე (-ემ, -ნოლ ბქ., -̄ეშ, -̄ელ ლშხ., -ჲშ, -ნ̈ალე ლნტ.) -- დამბლადაცემული, დაფილენჯებული, მკვდარს დამსგავსებული. მ̈აგ ლჷფლენჯაშალ ლჷგანხ (ბქ.) -- ყველანი დამბლადაცემულივით იდგნენ. ამნემ ̈ახფიშდ̂უ თეფ თხერა ი ლჷფჯჷნ' ესდე (ბქ.) -- ამან ესროლა თოფი მგელს და მკვდარი (გაცივებული) დადო.
- ლჷფლ̄ინჯე2 ბზ. -- გაავებული, გაბოროტებული; გადარეული. ჩუ ლჷფლ̄ინჯ' ̈არი ჩათუ, ხამ' ̄ესერ ლოხბჷრლახ მიჩ̈აშდ ბ̈აქ (ბზ.) -- ჩათუ გადარეულია, ტყუილი როგორ დამაბრალესო (დაუბრალებიათ მისთვის).
- ლჷფრე (-̄ემიშ, -რ̈ალე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -̄ეშ, -̄ელ ლშხ., -ჲშ, -რ̈ალე ლნტ.) -- 1. გამხმარი, ხმელი. ჟი ლჷფრე ხ̂უ̈არ ისგ̂უეჲ ლარდ̈ალს (ბზ.) -- თქვენმა გაზრდამ ჩამომახმო (გამხმარი ვარ თქვენს გაზრდაში). ეშხუ ფოყ ჩი ქა ლჷფრე ხარხ (ბქ. 40) -- ერთი გვერდი ყველას გამხმარი აქვს (აქვთ). ჟი ლჷფრე ლიხ ლჷფხაჲხენქა (ლშხ. 89) -- გამხმარი არიან საწერელისგან. ლჷფრან ზმნს. გახმობის შემდეგ. 2. გამშრალი, მოწყურებული. ლიცლჷფრაჟი ლეგ ლეშდ̈აბ ლი (ბქ.) -- მოწყურებულზე ("წყალგამშრალზე") ძნელია

მუშაობა ("ავი სამუშაოა").

- ლჷფსარე იგივეა, რაც ლჷფსო̄რე.
- ლჷფსო̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷფისორე, ლჷფისერე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჷფ{ი}სო̄რე (-ე̄შ, -ე̄ლ) ლშხ., ლჷფსარე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. 1. გაფისული, ფისით დაგოზილი, დაგლესილი. 2. დაწყევლილი. აშირინ მა̈̄რ ლჷფსო̄რე მიშგუ ლითუ̂ა̈̄ლ (ბზ.) -- ასჯერ მაქვს დაწყევლილი ჩემი დაბადება.
- ლჷფტჷ̄რე (-ე̄მიშ, -რა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷფტჷრე (-ემ, როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- გახვრეტილი, დახვრეტილი. ლჷფტჷ̄რე ლი ალ ცხუ̂ად (ბზ.) -- ეს საარაყე ქვაბი დახვრეტილია. დინოლს ხოშა ნაღა̈ლ ქა ლჷფტჷრე ხარხ შდჷმრა̈რ (ბქ.) -- გოგონებს მეტწილად ყურები გახვრეტილი აქვთ. ჲერეხი ნა̈ლიას ლჷფტჷრე ფიცა̈რხენქა ა̈სყეჲ (ლნტ. 21) -- ზოგი ნალიას დახვრეტილი ფიცრისგან აკეთებს.
- ლჷფ{უ̂}ინე, ლჷფ{უ̂}ი̄ნე იგივეა, რაც ლუფუ̂̄ნე.
- ლჷფშირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ლჷფშირე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -რა̈̄ლე ლშხ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- გამრავლებული. ლჷფშირ მეზგე ხუ̂ი (ზს.) -- გამრავლებული მოსახლე ვარ. ლჷფშირლისგა ლეზებ ესერ ხოშა იმი, მა̈რე ლეჩემი ხოშა იჩუ̂მინი (ანდ.) -- ბევრ (ხალხ)ში საჭმელი მეტი იჭმევა, მაგრამ საქმეც ბევრი კეთდებაო.
- ლჷფხაჲ, ლჷფხა̈ იგივეა, რაც ლჷფხა̈ჲ.
- ლჷფხა̈ჲ1 (-ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷფხა̈ (-იშ, -უ \ -ხაუ) ბქ., ლჷფხაჲ (-ა̄ჲშ, -აუ) ლშხ. -- ფხიანი (პური, ფხიანი ხორბალი, ხულუგო...). ხოლაშახ კეცენ -- ლჷფხა̈ ი გურ (ბქ. 281) -- უთესიათ ფხიანი და უფხო ხორბალი.
- ლჷფხა̈ჲ2, ლჷფხა̈, ლჷფხაჲ -- დუდკო (ერთგვარი ავადმყოფობაა), თითის წყლული,

საწერელი. ლგფხა̈ჲ ა̈მჯა̈დ ფხულაჟი (ბზ.) -- თითზე დუდკო გამომივიდა. ამეჲსა ხა̈̄ჲრა ლგფხა̄ჲ ლიმზგრ (ლშხ. 89) -- ამაში საწერლის შელოცვა წერია.

- ლგფხეკ იგივეა, რაც ლგხე̄კ.
- ლგფჯგნე იგივეა, რაც ლგფლი̄ნჯე.
- ლგქად იგივეა, რაც ლგქა̈დ.
- ლგქარა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლგქრაუ̂ე.
- ლგქარგაუ̂ე, ლგქარგა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლგქგრგაუ̂ე.
- ლგქარცხუ̂ე იგივა, რაც ლგქა̄რცხე.
- ლგქაჩ იგივეა, რაც ლგქა̈ჩ.
- ლგქა̈დ1 (-იშ, ლგქდუ ბზ., ლუქდუ ბქ.), ლგქად1 (-უ) ლშხ. -- პრანჭია, ჩაცმა-დახურვის მოყვარული; თავმომწონე, მედიდური, ამპარტავანი, მაცდური. მიშგუ̂ა მეზუ̂ბელს ლგქა̈დ სიმქა̈რ ხორი (ბზ.) -- ჩემს მეზობელს პრანჭია ქალიშვილები ჰყავს. ა̈ნთენანხ ჲორი ლგქა̈დ მახელუ̂აჟა̈რ (ბქ. 25) -- გამოჩნდა ორი მაცდური ახალგაზრდა (გამოჩნდნენ... ახალგაზრდები). ლგქა̈დ აუ̂ლა̈ყ ჟი ლოხგურნახ (პოეზ. 76) -- ამპარტავანი ავლაყი გაუგორებიათ.
- ლგქა̈დ2 , ლგქად2 ლშხ. -- გზას აცდენილი; შემცდარი, შეცდენილი, მსუბუქი ყოფაქცევისა, გარყვნილი. ალ მა̄რე შუკუ̂ს ხა̄რ ლგქა̈დ (ბზ.) -- ეს კაცი გზას არის აცდენილი. მიშგუ დაჩუ̂ირ ლგქა̈დ მა̄მ ლი (ბზ. 342) -- ჩემი და არ არის მსუბუქი ყოფაქცევისა. ლგქა̈დ ჲა̈ხუ̂ემ მუფსუ̂დის თხუ̂იმ ჩუ̂ოუ̂ ლუკუ̂ა̈რ ხად (ანდ.) -- მოღალატე (გარყვნილი) ცოლის პატრონს თავი ჩაქინდრული ჰქონდესო. ლგქა̈დ ჲა̈რ ესერ მადე ლი (ბქ.) -- შეცდომა ვის არ მოსვლიაო (შემცდარი ვინ არააო). ჯე ლოქ ლესეს ლგქა̈დ (ლნტ. 275) -- მე ვიყო შემცდარიო. შდრ. ლუქდუ̄ნე.

- ლჺქ̈ა̈დჷ̂ნე იგივეა, რაც ლუქდუნე.
- ლჺქ̈ა̈ჩ (-იშ, ლჺქჩუ ზს. \ -ქაჩ̈ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ლჺქჩე (-ე̄მიშ, -ჩა̄ლე) ბზ., ლჺქაჩ (-არ) ლშხ. 1. დაჭრილი, დაკოდილი; ჭრილობა. ბლეჲსგა არდა ლჺქ̈ა̈ჩ ლჷ̂აშ (ბზ. 40) -- მყინვარის ნაპრალში იყო დაჭრილი ჯიხვი. ჸადჷ̂ისგა ლჺქ̈ა̈ჩ ხჷ̂ა̈სჷ̂ (ბქ. 202) -- მუცელში ვიყავი დაჭრილი. ლჺქ̈ა̈ჩლისგა ნესყემ ლიძგრის ხოშ' ესერ მასტუნ ხაყა (ანდ.) -- ჭრილობაში ნემსის ჩხვლეტა უფრო მტკივნეულიაო (ჩხვლეტას დიდი ტკივილი აქვსო). ალ ბალახ ლჺქაჩი ჟაგარ ლი (ლშხ., ხორ. 5) -- ეს ბალახი დაჭრილის წამალია. ა̈ლექსი ლა̈ჲდი ლჺქ̈ა̈ჩ ლი (ლნტ. 182) -- ალექსიც დაჭრილია. ლჺქ̈ა̈ჩ ქორთე ა̈მტეხელი (ჰოეზ. 156) -- დაჭრილი შინ დაბრუნებულა. 2. მოჭრილი (ხე). მეგმ̈ა̈რ ცხეკს მირი ლჺქ̈ა̈ჩ \ ლჺქჩე (ბზ.) -- მოჭრილი მორები (ხეები) ტყეში მაქვს. ლელინთჷ̂ ზექ ჩუ ლჺქ̈ა̈ჩ ხოჩა (ბქ.) -- საზამთრო შეშა მოჭრილი სჯობს. კნინ. ლჺქ̈ა̈ჩილ ბქ., ლჺქაჩელ ლშხ.
- ლჺქა̄რცხე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ \ -ხა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჺქარცხჷ̂ე (-ემ, -ჷ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჷ̂ა̈ლე ლნტ.) -- ერთმანეთზე გადახლართული. ჸეცს ჟიბე ი ჩუბე შდჺქ̈ა̈რ ჩუ ლჺქარცხჷ̂ე ხადხ (ბქ. 34) -- მხეცს ზედა და ქვედა კბილები გადახლართული ჰქონდა. კნინ. ლჺქარცხჷ̂ილ ბქ., ლჺქა̄რცხო̄ლ ლშხ.
- ლჺქდუ იხ. ლჺქ̈ა̈დ.
- ლჺქე̄ლჷ̂ე (-ჷ̂ე̄მიშ, -ჷ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჺქელჷ̂ე (-ემ, -ჷ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ჷ̂ა̈ლე ლნტ.) -- ძალიან გალესილი, აელვარებული. ლჺქე̄ლჷ̂ა გაჩ̈ა̈რშჷ̂ აჭკჷ̂რეხ ლეღჷ̂ს (ბზ.) -- ალესილი დანებით ჭრიან ხორცს. ეჯნემ ლჺქელჷ̂ე კაჰდა ხაჸიდ ბუღჷ̂ას კინჩხჟი (ბქ.) -- იმან ძალიან გალესილი ნაჯახი დაარტყა ბუღას კისერზე. ლჺქე̄ლჷ̂ა ნახოშ ლიბჸჷ̂ე (ლშხ.) -- აელვარებული იარაღით გაპობა. შდრ. ლჺქჺლბჺნე, ლჺშე̄რე.

- ლჷქლჷბჷნე იგივეა, რაც ლჷქჷლბჷნე.
- ლჷქრაჺე (-ჸმიშ, -ჺჴლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჺოლ ბქ., -ჸშ, -ჸლ ლშხ.), ლჷქარჺე (-ჲშ, -ჺჴლე) ლნტ. -- დაკარგული, გამქრალი. ლჷქრაჺე მჵრე ანტჵხ მჷრჵმხჵნ (ბზ.) -- დაკარგული კაცი საიდანღაც დაბრუნდა. ლჷქრაჺე ფირჺ ხჺჵჲს იშგი (ბქ.) -- დაკარგული ძროხა ბევრს იწველის. ალჲარ ხეწადხ ზითუნახაჺს ლჷქრაჺას (ლშხ. 74) -- ამათ დაინახეს გამქრალი მზეთუნახავი (შეხედეს... მზეთუნახავს გამქრალს). იმედლჷქრაჺა სგა ლჵმშდჵხ ჟჵგ (პოეზ. 68) -- იმედდაკარგულს შემოშელია წამალი.
- ლჷქრჷნე1 (-ჸმიშ, -ნჴლე ბზ., ლშხ., -ჸშ, -ჸლ ლშხ., -ჲშ, -ნჴლე ლნტ.) -- მეტიჩარა. სურუ ლჷქრჷნჴლე ლიხ ისგუ აფხნეგჵრ (ბზ.) -- ძალზე მეტიჩრები არიან შენი ამხანაგები.
- ლჷქრჷნე2 -- გაწბილებული; დარცხვენილი. ისგუ მეზჺბელ ლჷქრჷნე ასჵდ (ბზ.) -- შენი მეზობელი გაწბილებული დარჩა. დჸნჸლ ლჷქრჷნად ისგჸდრჴლ (ლშხ.) -- გოგონა დარცხვენილად იხედება.
- ლჷქჩე იგივეა, რაც ლჷქჵჩ.
- ლჷქჩუ იხ. ლჷქჵჩ.
- ლჷქჷლბჷნე (-ჸმიშ, -ნჴლე ბზ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნჴლე ლნტ.), ლჷქლჷბჷნე (-ჸშ, -ჸლ) ლშხ. -- ალესილი. მჴრა დაშნჴჲ ქა ლჷქჷლბჷნე ხულჺე (ბზ. 423) -- კაცს დაშნა ალესილი აქვს. ყაბათჷრდ ლჷქჷლბჷნე გჵჩ ლჵჲცხჺჵპ (ბქ.) -- ყაბათერმა ალესილი დანა იძრო. შდრ. ლჷქჸლჺე, ლჷშჸრე.
- ლჷქჷნთრინე (-ჸმიშ, -ნჴლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ჸშ, -ჸლ ლშხ.), ლჷქჷრთინე (-ჲშ, -ნჵლ{ე}) ლნტ. -- გახურებული, გავარვარებული. ამნჸმდ ლაჺდილა ლჷქჷნთრინა კჴჟი ესსგურე (ბზ. 303) -- ამან დები გავარვარებულ ფიქალზე დასვა. ლჷქჷნთრინე კაჟი

ჩუ̂ესგურდახ მӓგ (ბქ. 50) -- ყველა(ნი) გავარვარებულ ფიქალზე დასხდნენ. ӓმირӓნდ სკა ლახატკიბ ლǝქǝრთინე კოკოროლ ლუსუ̂ӓრს (ლნტ. 249) -- ამირანმა ძუძუებზე მიაკრა ცხელი კვერი (ძუძუებს მიაწება გახურებული კოკორი). ლǝქǝნთრინა გუშგუ̂ეǝ თოფӓრს სგა ოლშǝდად (პოეზ. 78) -- ჩვენი გახურებული თოფები დავტენოთ (თოფებს ჩავაყაროთ {ტყვია}).

- ლǝქǝრგაუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლǝქǝრგაე (-ემ, -აǝოლ) ბქ., ლǝქარგაუ̂ე (-ე̄შ, -ე̄ლ) ლშხ., ლǝქარგӓუ̂ე (-ǝშ, -უ̂ӓლე) ლნტ. -- მოქარგული, ნაქარგი. ჩათუს ხულუ̂ა ლǝქǝრგაუ̂ე ფატӓნ (ბზ.) -- ჩათუს აქვს მოქარგული პერანგი. ნახӓზს თხუმქა ლǝქǝრგაუ̂ა ხაჭენიუ̂ხ (ბქ. 303) -- ადამიანის გამოსახულებას თავზე ნაქარგს ახვევდნენ. კნინ. ლǝქǝრგӓუ̂ილ ზს., ლǝქǝრგაილ ბქ., ლǝქარგაუ̂ო̄ლ ლშხ.
- ლǝქǝრთინე იგივეა, რაც ლǝქǝნთრინე.
- ლǝღაფ იგივეა, რაც ლǝღӓფ.
- ლǝღაფურე, ლǝღაფǝრე იგივეა, რაც ლუღფუ̄რე.
- ლǝღӓრიბე იგივეა, რაც ლǝღრიბე.
- ლǝღӓფ (-ღფიშ, -ღფӓრ) ზს., ლǝღაფ (-იშ, -ღფარ \ -ღფა̄ლე) ლშხ., ლǝღӓფე (-ǝშ, -აფӓლე) ლნტ. -- შეღებილი. ჯაბუ̂რӓრდ ლǝღӓფ ტუფს იჯმӓრიხ (ბქ. 239) -- ბანდულებისთვის (ბანდულებად) შეღებილ ტყავს ხმარობენ. ბა̄ზი მეშხად ლǝღაფ სადგომს ლოქ ადǝ̄გა̄ნ (ლშხ. 61) -- ამაღამ შავად შეღებილ სადგომში დადექიო. მარელს შǝნ ხალუ̂ენა... ზისხიშუ ლǝღӓფი ფაულდ (პოეზ. 118) -- კაცს ხელთ ჰქონია... სისხლით შეღებილი ჯოხი. შდრ. ლუღფურე.
- ლǝღრიბე (-ე̄მიშ, -ბა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ბოლ ბქ., -ე̄შ ლშხ.), ლǝღӓრიბე (-ǝშ, -ბӓლე) ლნტ. -- გაღარიბებული. ალას ლǝღრიბე ესხუ̂იე̄ნა ქორ (ბზ. 301) -- ამას გაღარიბებული

დახვედრია ოჯახი (სახლი). დი ი მუ მასӓრდ ლგღრიბე ӓმხუ̂იდ (ბქ.) -- დედ-მამა ძალიან გაღარიბებული დამიხვდა. ეჯჲარ ლგღრიბე ჯედნ̄ოლხ (ლშხ. 54) -- ისინი გაღარიბებული მოდიოდნენ ხოლმე.

- ლგღჷ̄რჩე (-ე̄მიშ ბზ., ლშხ., -ჩა̄ლე ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ), ლგღჷრჩე (-ემ, -ჩოლ ბქ., -ჲშ, -ჩა̄ლე ლნტ.),. -- ნაღვერდლადქცეული. ეჩეჲსა ლემეს არი ლგღჷ̄რჩე (ლშხ. 43) -- იმაში ცეცხლი ნაღვერდლადაა ქცეული.
- ლგყალ იგივეა, რაც ლგყӓლ.
- ლგყალ{უ̂}ე იგივეა, რაც ლგყა̄ლუ̂ე.
- ლგყარე იგივეა, რაც ლგყა̄რე.
- ლგყაჯ იგივეა, რაც ლგყӓჯ.
- ლგყӓლ (-იშ, -ალӓრ) ზს., ლნტ. ლგყალ (-არ) ლშხ. -- დანაყილი (მარილი, წამალი...). რგდინისგა ლგყӓლ ლიხ სურნელӓრ (ბზ.) -- სუნელ(ებ)ი დანაყილია (არიან) როდინში. თამარს მურყუ̂მӓშ თხუმჩუ ლგყӓლ ქუ̂იშე ოხუ̂შიდუ̂ნა (ბქ. 309) -- თამარს კოშკის თავიდან წვრილი (დანაყილი) ქვიშა გადმოუყრევინებია. ალ ბალახს ნაღფენუნდ იჴმარიხ ჩუ ლგყალს (ლშხ., ხორ. 2) -- ამ ბალახს დანაყილს ხმარობენ სალებავად.
- ლგყӓრ იგივეა, რაც ლგყა̄რ.
- ლგყӓრე იგივეა, რაც ლგყა̄რე.
- ლგყӓჩ იგივეა, რაც ლგყჩე.
- ლგყӓჯ (-იშ, -აჯӓრ) ზს., ლნტ., ლგყაჯ (-არ) ლშხ. -- აკრძალული. დუ̂ეშდიშ ლიშდӓბ ჟი ლგყӓჯ ხა̄რხ (ბზ.) -- ორშაბათს საქმის კეთება აკრძალული აქვთ. მӓნკუშ ნაგზა ლიმშაუ̂ ჟი ლგყӓჯ ლი (ბქ. 6) -- პირველ კვირას მუშაობა აკრძალულია.

- ლღყა̄ლუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლღყალუ̂ე (-ე̄მ, უ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -უ̂ა̈ლე ლნტ.), ლღყალე (-ჲშ, -ლა̈ლე) ლნტ. -- შეშინებული, დაშინებული. ლღყა̄ლუ̂ე ულღაქა̈რ უშხუ̂ა̄რ ხოიხენიხ (ბზ.) -- შეშინებული ცხვრები ერთმანეთს აწყდებიან. ბეფშუ̂ ჩუ ლღყა̄ლუ̂ე ლი (ბზ.) -- ბავშვი დაშინებულია. უ̂ეფხრე ჰერშუ̂ გუ̂ი ჩუ ლღყალუ̂ე ხარხ (ბქ. 93) -- ვეფხვების ხმით გული შეშინებული აქვთ.
- ლღყა̄რ (-ა̈შ, -არა̈ლ ბზ., -არა̈რ უშგ., -იშ, -ალ ლშხ.), ლღყა̈რ (-არა̈რ ბქ., -არა̈ლ ლნტ.) -- 1. სახურავი. ლღყა̄რ მა̄რ ლელღა̈ჰი (ბზ.) -- სახურავი მაქვს გადმოსათოვლი. ცხემღა̈რ{ს} ლღყა̄რჟი ლა̈ჯდედ (ბზ. 304) -- ისრებს სახურავზე მოვარტყამთ. ჩიე ქორუ̂ას ლღყარ ხაფრა (ლშხ. 83) -- ყველას სახლს სახურავი აფარია. ბადრი ი უსუპ ჟ'აჩადხ ქორა ლღყარხოჟი (ლნტ. 249) -- ბადრი და უსუპი ავიდნენ სახლის სახურავზე. გადატ. -- შერცხვენილი. ხოლა̄მ თელღრად ქო̄რს ლღყა̄რ ქ'ა̄თშყუ̂იფ (ბზ.) -- ცუდმა რძალმა სახლ-კარი შეარცხვინა (სახლს სახურავი ახადა). ლღყა̄რ-ლღცი̂ნცე ქორ (ლშხ.) -- შერცხვენილი (სახურავახდილი) სახლი. 2. ბქ. ყავრიანი. ლღყა̈რ სა̈უ̂ს ჯანა̈რ ლოხბეხ -- ყავრიან მარხილს ხარები შეუბეს.
- ლღყა̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლღყარე (-ემ, -როლ) ბქ., ლღყა̈რე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- ყავრად გამოხდილი. ჲეშდ მეგა̈მ მა̄რ ლღყა̄რე (ბზ.) -- ათი მორი მაქვს ყავრად გამოხდილი. მეზუ̂ბელს ქორა̈შ ყა̈რ ლღყარე ხარ (ბქ.) -- მეზობელს სახლის ყავარი გამოხდილი აქვს. გადატ. ზს. -- დაბერებული, დაჩაჩანაკებული.
- ლღყდანე იგივეა, რაც ლღყდა̄ნე1.
- ლღყდა̈ნ იგივეა, რაც ლღყდა̄ნე2.
- ლღყდა̄ნე1 (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლღყდანე (-ემ, -ნოლ) ბქ., ლღყედ{ა}ნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- დაკავებული, ხელში დაჭერილი. ტოტა̈რისგა ლღყდა̄ნე ნა̄რჰი ხოჩე̄ლდ

არჭე \ ანარჭე (ბზ.) -- ხელ(ებ)ში დაკავებული სანთელი უკეთესად ანათებს. შიისგა ლჷყდანე ხოჩილდ იწჳ̂ენი სგალუქჳ̂აჟიშდ ალ კაბ (ბქ.) -- ეს კაბა, ხელში დაჭერილი, უკეთესი ჩანს ("ინახვის"), ვიდრე ჩაცმული. კნინ. ლჷყდა̈ნილ ბქ., ლჷყდა̄ნო̄ლ ლშხ.

- ლჷყდა̄ნე2 ბზ., ლშხ., ლჷყდა̈ნ, ლჷყედა̈ნ (-იშ, -ანა̈რ) ლნტ. -- დანიშნული (ქალი). თამარ ბადრი̄ ლჷყდა̄ნე ლი (ბზ.) -- თამარი ბადრის დანიშნულია. მიშგუ ჯიმლა̈შ ლჷყდა̈ნ გუნ ხოჩა თჳ̂ალა̈შ ლი (ბქ.) -- ჩემი ძმის დანიშნული ძალიან ლამაზია ("კარგი თვალისაა"). ბაპა გეზალ გიორგიი ლჷყედა̈ნ ლი (ლნტ. 179) -- მღვდლის შვილი გიორგის დანიშნულია. 2. დანიშვნა. ეშხუ ნაგზი ქა̄დინე ლჷყდა̄ნჵნლო (ლშხ. 30) -- ერთი კვირა გავა დანიშვნის შემდეგ.
- ლჷყე იგივეა, რაც ლჷ̄ყე.
- ლჷყედანე, ლჷყედნე იგივეა, რაც ლჷყდა̄ნე1.
- ლჷყედა̈ნ იგივეა, რაც ლჷყდა̄ნე2.
- ლჷყელ{ე} იგივეა, რაც ლჷყე̄ლე.
- ლჷყე̄ლე (-იშ, -ა̄ლე ბზ., -ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ლა̄ლე ლშხ.), ლჷყელ (-ა̈რ) ბქ., ლჷყელე (-ჲშ, -ლა̈ლე) ლნტ. 1. ამოყვანილი (ყველი). ბა̈ჲშ ნაშგჳ̂ ჟი ლჷყელ მარ (ბქ.) -- ამაღამდელი ნაწველი (რძე) ამოყვანილი მაქვს. სგე̄სდე̄სხ ლჷყე̄ლას ზერდო̄ლთე̄ჲსა (ლშხ. 7) -- ამოყვანილს (ყველს) ჩადებენ საწურში. 2. შედედებული. 3. ჩაქცეული. და̈ჩის ზისხ ხა̄რ ლჷყელ ფხულაჟი (ბზ.) -- დაჩის თითში სისხლი აქვს ჩაქცეული.
- ლჷყიდ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- შესყიდული, ნაყიდი. ლელინთჳ̂ ჩაფლა̈რ ლჷყიდ ჯარე̄ნა (ბზ.) -- საზამთრო ფეხსაცმელი ნაყიდი გქონია.
- ლჷყმე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -მოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -მა̈ლე ლნტ.) -- დამხრჩვალი. ციცჳ̂ ლჷყმე ამხჳ̂იდ (ბქ.) -- კატა დამხვრჩალი ვნახე (დამხვდა). მა̈იდშჳ̂

ლჷყმე (პოეზ. 202) -- შიმშილით დახოცილი ("დამხრჩვალი").

- ლჷყჩე (-ē̄მიშ, -ჩა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჩოლ ბქ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ.), ლჷყა̈ჩ (-ყჩიშ, ყაჩა̈რ \ -იშ, -ა̈რ ბზ.) -- 1. დამწვარი, მიმწვარი, ჩამწვარი; შერუჯული. პალტო ლჷყჩე ლი აშხუ̂ ა̈გის (ბზ.) -- პალტო ერთ ადგილასაა დამწვარი. ლჷჯეს ჟიო̈დ ლჷყჩე ხარ (ბქ.) -- რძე ისევ მიმწვარია. 2. გადაბუგული; დადაგული; ბედდამწვარი, უბედური. ა, ლჷყჩე მიშგუ ბედ! (ბქ.) -- ვაი, ჩემი დადაგული ბედი! ლჷყჩ' ესერ ლჷდგა̈რ გარ ლი (ბქ.) -- უბედური მხოლოდ მკვდარიაო. შდრ. ლჷკჩე2.
- ლჷშარდე იგივეა, რაც ლჷშა̄რდე.
- ლჷშა̈ნ იგივეა, რაც ნიშა̈ნ.
- ლჷშა̄რდე1 (-ē̄მიშ, -და̄ლე ბზ., ლშხ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ.), ლჷშარდე (-ემ, -დოლ ბქ., -ჲშ, -და̈ლე ლნტ.) -- დაშოშმინებული, დაწყნარებული. აშხუ̂ საათუნღოჲ მამა ლჲ̈სუ̂ ბეფშუ̂ ლჷშა̄რდე (ბზ.) -- ერთი საათის შემდეგაც კი არ იყო ბავშვი დაშოშმინებული. ჲოუ̂ელს მიჩო მუ ჩუ ლჷშარდ' ესხუ̂იდ (ბქ.) -- იოველს მამამისი (თავისი მამა) დაწყნარებული დახვდა.
- ლჷშა̄რდე2 ბზ., ლშხ., ლჷშარდე ბქ., ლნტ. -- შერბილებული, გაზავებული (სასმელი). ბაბას ჰარა̈ყ ჩუ ლჷშა̄რდე ხა̄რ (ბზ.) -- ბაბუას არაყი შერბილებული აქვს. ლჷშარდე ა̈ჲრაყ ხოლილ ლეთრე ლი (ბქ.) -- გაზავებული არაყი უფრო ცუდი დასალევია.
- ლჷშა̄რე იგივეა, რაც ლჷშē̄რე.
- ლჷშგბჷნე (-ē̄შ, -ē̄ლ) ლშხ. -- გაბერილ-გაწითლებული. დი̄ნა ლჷშგბჷნე ლას ჯაუ̂რშუ̂ (ლშხ.) -- ქალიშვილი ჯავრით გაბერილი (გაწითლებული) იყო. შდრ. ლჷძგბჷნე.
- ლჷშგრე (-რē̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ.), ლჷშკრე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- ხელფეხგაშეშებული, გალოგვებული (მიცვალებულზე იტყვიან), უეცრად მკვდარი,

სულამოხდილი. ხეხუ̂ს ბაპ ლჷშგრე ა̈ხგუ̂ა̈ბ (ბზ. 355) -- ცოლს მღვდელი მკვდარი (სულამოხდილი) დახვდა (წააწყდა). წინწლიდა̈რ მა̈გ ჩუ ლჷშგრე ახხუ̂იდხ (ბქ.) -- ყველა წიწილა სულამოხდილი ნახეს.

- ლჷშდებ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლჷშტებ (-ა̈ლ) ლნტ. 1. ნასესხები, ვალადაღებული. მიშგუ მა̄რა თეთრ ჟი ლჷშდებ მა̄რ (ბზ.) -- ჩემი სამყოფი ფული ნასესხები მაქვს. 2. გასესხებული. ქა ლჷშდებ ნამშა̈ ჭა̈შთქ' ესერ ლი (ბქ.) -- გასესხებული პურეული ("ნამუშევარი") მომგებიანი არისო.
- ლჷშდიმ (-დმიშ, -დმა̈რ) ზს., ლჷშტიმ (-იშ, -ა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.) -- ყურიანი. თუ̂ეთნე ლჷშდიმ ულჲა̄ქ (ბზ.) -- თეთრყურა ცხვარი. ლჷშდიმ ფაყუ̂ს იგემხ ლინთუ̂ისგა (ბქ.) -- ყურიან ქუდს იხურავენ ზამთარში. უ̂ომბალო სემი ლჷშტიმ ბალას ისყი (ლშხ., ხორ. 4) -- ომბალო სამყურა ფოთოლს იკეთებს.
- ლჷშდიქ (-დქიშ, -დქა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.), ლჷშტიქ (-ა̈რ) ლნტ. 1. კბილიანი. ჲორი ლჷშდიქ მა̄რე (ბზ.) -- ორკბილა კაცი. 2. დაკბილული; ფოცხი, თივის სახვეტი. ლჷშდიქ მაწჷხ (ბზ.) -- ფოცხი მჭირდება. კნინ. ლჷშდქიდ უშგ.
- ლჷშდმე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -მოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷშტმე (-ჲშ, -მა̈ლე) ლნტ. -- მთვრალი. ჩუ ლჷშდმე ლიხ ქუ̂ერწლა̈რ (ბზ.) -- მექორწილენი მთვრალ{ებ}ი არიან.
- ლჷშდნე იგივეა, რაც ლჷ̄შდნე.
- ლჷშდრანე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ.), ლჷშდრა̈ნ (-იშ, -ანა̈ლ) ბზ., ლჷშტრანე (-ე̄შ, -ე̄ლ) ლშხ., ლჷშტრა̈ნე (-ჲშ, -ნა̈ლე), ლჷშტრა̈ნ (-ა̈რ) ლნტ. -- დაგრეხილი. ჯუ̂ინალდ ლჷშდრანე ნა̈უ̂ო̄ლა̈რ ხულუ̂ა̄ნხ ჩაფლა̈რე ლა̈შხბჲე̄ლდ (ბზ.) -- ძველად ფეხსაცმელების შესაკერად ჰქონდათ კანაფის დაგრეხილი ძაფები. გადატ. -- კისერმოგრეხილი;

თვალებმოქცეული, ელამი, ბრუციანი. ქა ლჷშდრა̈ნ ჯულჷ̂ა მჷრა̄̈მთე თე̄რა̈ლ (ბზ.) -- საითკენღაც მიქცეული (დაელმებული) გაქვს თვალები.

- ლჷშენა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷშნაუ̂ე.
- ლჷშერა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷშრაუ̂ე.
- ლჷშერე იგივეა, რაც ლჷშე̄რე.
- ლჷშეშა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷშშაუ̂ე.
- ლჷშე̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷშა̄რე უშგ., ლჷშერე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- გალესილი. დაშნა̈ჲ ხოლა ლჷშე̄რე ხა̄რა (ბზ. 441) -- დაშნა (მოკლე ხმალი) ცუდი გალესილი ჰქონია. ნალჷ̂ჟურს ლუჷ̂რე გა̈ჩ ლახჷ̂ემჴ ი და̈უ̂ს -- ლჷშერე (ბქ. 57) -- ვაჟს ბლაგვი დანა მისცეს და დევს -- გალესილი. ლჷშერა ნჷნშალ წაბუ̂ს ესერ დეშ ოთქუ̂იცა (ანდ. 65) -- ბასრ (ალესილ) ენასავით სამართებელს ვერ გაუჭრიაო. ლჷშე̄რა წაბი ლილო̄კე ხოჩა ეჩა ლილუ̂ჭარა̄ლს (ლშხ.) -- გალესილი სამართებლის ლოკვა სჯობს იმასთან (იმის) ვაჭრობას. შდრ. ლჷქჷლბჷნე, ლჷქე̄ლუ̂ე.
- ლჷშიდ იგივეა, რაც ლჷში̄დ.
- ლჷშიჴ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- დამწვარი, ნამწვი. ლუ̂აჭა̈რს ქორ ლჷშიჴ ესხუ̂ი̄დ (ბზ. 337) -- ვაჭარს სახლი დამწვარი დახვდა. ლჷშიჴს მოლე ლიფული ესერი ა̈ქეჲნე (ანდ. 65) -- დამწვარს ცოტა შებერვაც სიამოვნებსო. ბარჯ ჟ'აჴაჴუ̂იაჴ ლემასკუ̂ისკა ლჷშიჴ (ლნტ. 93) -- ბეჭი უპოვიათ ცეცხლში დამწვარი. ლჷშიჴ-ლჷტჷტდ ჟი გუ̂იკიდა (პოეზ. 78) -- ნამწვავ-ნაცრიანად ამოგვიწყვეტია. გადატ. ლჷშიჴ დირილდ (ბქ.) -- ღარიბული ლუკმაპური, სიღარიბე; ლჷშიჴ მა̄რე (ლშხ.) -- ძუნწი კაცი. ლჷშიჴ ფაუ მულუ̂ე (ზს.) -- ბედდამწვარი ვარ (დამწვარი ჯოხი მაქვს). დეჯიკს ლჷშიჴ ულუ̂ა ჴაგ (ბქ.) -- ურჩს მძიმე

ჯაფა (დამწვარი უღელი) ადგას.

- ლჷში̄დ1 (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლჷშიდ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. 1. დაყრილი, ჩაყრილი. ნაშყუ̂დია̄ლუ̂ა̈რ დო̄უ̂ ჩუ ლჷში̄დ ხა̄დ ბიქუ̂ს! (ბზ.) -- ვაითუ ჩამოყრილი აქვს ქარს სარეცხი (ნარეცხები)! მა̈გ ლჷცთეჲსგა ლჷშიდ ლი (ბქ.) -- ყველაფერი წყალშია ჩაყრილი. დაჩუ̂ირ ხეკუ̂ეს ათაჭემან ლაჯმილა̈ჲ ჩუ ლჷშიდ ნათა̈რს (ლნტ. 277) -- და უნდა მიჰყოლოდა ძმების დაყრილ ნაფოტებს. 2. მიტოვებული, ჩამოცილებული. ლჷშიდ წინწლა̈რ (ბქ.) -- (კრუხის) მიტოვებული (დაყრილი) წიწილები. 3. გამონაყარი, გამოყრილი. ბობშს ტანჟი ლჷში̄დ ხა̄რ (ლშხ.) -- ბავშვს ტანზე გამოყრილი აქვს.
- ლჷში̄დ2 ბზ., ლშხ., ლჷშიდ ბქ., ლნტ. -- ერთმანეთში არეული ფქვილი და ყველი (გამომცხვარი ან მოხარშული); ელარჯი. ზურალდ ლჷში̄და̈რ ანნაყა̄ლე (ბზ.) -- ქალმა ყველიანი პურები გამოაცხო. ბებედ შიშდ ლჷშიდ ანჩუ̂მინ (ბქ.) -- ბებიამ უცებ ამოლესა (გააკეთა) ელარჯი (ყველიანი ღომი).
- ლჷშკა̈̄დ (-იშ, -ა̈ლ), ლჷშკა̄დე (-ე̄მიშ, -და̄ლე) ბზ., ლჷშკა̈დ (-ადა̈რ ბქ., -ადა̈ლ ლნტ.), ლჷშკა̄დ (-არ) ლშხ. -- მოჭედილი, მოვარაყებული; გაჭედილი, დაჭედილი. ბაბას ხულუ̂ა̈̄ნ ლჷშკა̈̄დ ხანჯა̈რ (ბზ.) -- ბაბუას მოჭედილი ხანჯალი ჰქონდა. კუბეცდ ოქრშუ̂ ლჷშკა̈დ კუბ ოხსყე ლჷდგარს (ბქ. 111) -- ვაჭარმა მკვდარს ოქროთ{ი} მოვარაყებული კუბო გაუკეთა. ლჷშკა̈დ ხანჯა̈რს ლჷშკა̈დ ლა̈რტყ ესერ ხესგუ̂იშ (ანდ. 65) -- მოჭედილ ხანჯალს მოჭედილი ქამარი უხდებაო. ეჯნე̄მდ ეშხუ უ̄ლუ̂ა ლჷშკად ჴანარ [ხაშგმინ] (ლშხ. 54) -- იმან ერთი უღელი დაჭედილი ხარები სთხოვა. კნინ. ლჷშკა̈̄დილ. ჰჷნგირ ჯიგდა ლჷშკა̈̄დილ (პოეზ. 4) -- უნაგირი გედგა მოჭედილი.
- ლჷშკრე იგივეა, რაც ლჷშგრე.

- ლჷშნაჳ̂ე (-ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷშენა̈ჳ̂ე (-ჲშ, -ჳ̂ა̈ლე) ლნტ. -- {გა}შენებული. ალ ა̈დგილჟი ათხე ქალა̈ქ ლი ლჷშნაჳ̂ე (ბზ.) -- ამ ადგილზე ახლა ქალაქია გაშენებული. ჭუბერ ხოჩა ლჷშნაჳ̂ე ჯეჳ̂დ ესპჷდ (ბქ. 226) -- ჭუბერი კარგად გაშენებულ ხეობად გადაიქცა.
- ლჷშრაჳ̂ე (-ე̄მიშ, ჳ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷშერა̈ჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ხელგახსნილი, მარხვიდან ხსნილზე გადასული, სახსნილო. ეჯია̈რს ლჷშრაჳ̂ე ლეზჳ̂ებ გარ ხულჳ̂ახ (ბზ.) -- იმათ მხოლოდ სახსნილო საჭმელი აქვთ. ამ ლადეღ ლჷშრაჳ̂ა და̈რ იზბი (ბქ. 75) -- ამ დღეს სახსნილოს არავინ ჭამს. ჩუ ლჷშრაჳ̂ან ბაპ ტაბაგს ადჯგირნე (ლშხ.) -- ხელის გახსნის შემდეგ მღვდელი აკურთხებს სუფრას (ტაბაკს).
- ლჷშტებ იგივეა, რაც ლჷშდებ.
- ლჷშტიმ იგივეა, რაც ლჷშდიმ.
- ლჷშტიქ იგივეა, რაც ლჷშდიქ.
- ლჷშტმე იგივეა, რაც ლჷშდმე.
- ლჷშტნე იგივეა, რაც ლჷ̄შდნე.
- ლჷშტრან{ე}, ლჷშტრა̈ნ{ე} იგივეა, რაც ლჷშდრანე.
- ლჷშყოდ იგივეა, რაც ლუშყჳ̂ედ.
- ლჷშყ{ჳ̂}ედ იგივეა, რაც ლუშყჳ̂ედ.
- ლჷშშაჳ̂ე (-ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷშეშა̈ჳ̂ე (-ჲშ, -ჳ̂ა̈ლე) ლნტ. -- გაშეშებული. მანო̄ლ ჩუ ლჷშშაჳ̂ე ლჷ̄გა̈ნ ლჷდგა̈რცახა̈ნ (ბზ.) -- მანოლი გაშეშებული იდგა მკვდართან. ხეტყჳ̂ბა̄ნდახ გმირალ ჩუ ლჷშშაჳ̂ე (ლშხ. 63) -- ერთმანეთს ეკვროდნენ ("ეტყუპებოდნენ") გაშეშებული გმირები.

- ლჷშჩიუ̂ლე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷჩიუ̂ლე, ლჷჩილუ̂ე (-ემ, -ლოლ \ უ̂ოლ) ბქ., ლჷსა̈ჩიუ̂რე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- გასაჩივრებული, საჩივარალძრული, საქმეაღძრული; დაჩივლებული. ალ გუ̂ეშ დე̄სა ლი ლჷშჩიუ̂ლე (ბზ.) -- ეს საქმე არ არის გასაჩივრებული. ქა ლჷჩილუ̂ე ხერიუ̂ ეჰე, სა̈ჩიუ̂ა̈რს ლეშდ იტხახ (ბქ. 293) -- თუ საქმე საჩივარალძრული იქნებოდა, საჩივარს უკან იბრუნებდნენ.
- ლჷშხებ (-იშ \ -ხბიშ, -ხბა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- შეკერილი. გუნ ხოჩა̄მდ ლჷშხებ კაბ ხა̄ქუ̂და წუ̂ილს (ბზ.) -- პატარძალს ძალიან კარგად შეკერილი კაბა ეცვა. ლა̈ქუ̂ერწილ კაბ ჟი ლჷშხებ მარ (ბქ.) -- საქორწილო კაბა შეკერილი მაქვს.
- ლჷშხუ̂ინ იგივეა, რაც ლუშხუ̂ინ.
- ლჷჩა̄ჟ (-იშ, -ა̄ჟუ) ბზ., ლჷჩა̈ჟ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ლჷჩა̄ჟ (-არ) ლშხ. -- ცხენოსანი. ყა̈რუ̂ლდ ეშდჲერუ ლჷჩა̄ჟ ლეჲკერნე (ბზ. 85) -- ყარაულმა თორმეტი ცხენოსანი წაიყოლა. ქეით ი ლჷჩა̈ჟ უშხუ̂არ დეშ ესერ ხოსყიხ (ანდ. 149) -- ქვეითი და ცხენოსანი ერთმანეთს ვერ ურიგდებიანო. ქუ̂ეით ლჷჩა̄ჟს ხაუ̂ზი̄ნნა (ლშხ.) -- ქვეითი ცხენოსანს ჰბაძავდა. დენას ძღუდ ლახალატჷნ ლჷჩა̈ჟ ჭყინტ (ლნტ. 301) -- გოგოს ძალიან შეუყვარდა ცხენოსანი ბიჭი.
- ლჷჩდი̄ნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷჩდინე (-ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- მორეული, არეულ-დარეული. ლეფრად ჲერ ხო̄ზ მიჟს, ეჯ ითქ ჲურინ-სუმინ ჩუ ლი ლჷჩდი̄ნე დე̄ფა̈ნჟი (ბზ.) -- მზეზე გასახმობად გადებული (გასახმობად რომ უდევს მზეს, ის) მარცვალი ორჯერ-სამჯერაა არეულ-დარეული აივანზე. ამსუ̂ალდს ჭირ ი ხლინ მა̈გ ესერ ლჷჩდინე ხარ (ბქ.) -- ადამიანს ჭირი და ლხინი (ყველაფერი) არეული აქვსო. შდრ. ლჷნჩჷდე.
- ლჷჩერა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷჩრაუ̂ე.
- ლჷჩიდ1 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- შერთული, შეკეთებული, შედებული (ცეცხლში). ლემასგუ̂ ზექ

ლჯჩიდ ხად (ბქ.) -- ცეცხლს შეშა შეკეთებული ჰქონდა. იხ. ლუჩუ̂დე.

- ლჯჩიდ2 -- ჩაყოლილი, გადაცდენილი. ჯადუ̂თე ლჯჩიდ მეფხ̈ილ ამსუ̂ალდს ჩუ̂ადგ̈არი (ბქ.) -- მუცელში ჩაყოლილი ფხა ადამიანს მოკლავს. შდრ. ლჯნჩჯდე.
- ლჯჩიდ3 იგივეა, რაც ლჯჩი̅დ.
- ლჯჩილუ̂ე იგივეა, რაც ლჯშჩიუ̂ლე.
- ლჯჩიჟე იგივეა, რაც ლჯჩი̅ჟე.
- ლჯჩიუ̂ლი იგივეა, რაც ლჯშჩიუ̂ლე.
- ლჯჩი̅დ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლჯჩიდ3 (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. 1. შიგთავსიანი, გულიანი (შერეული) პური. თა̈შლჯჩი̅დ დია̈რს ქუთ ხაშხა (ბზ.) -- ყველნარევ პურს ხაჭაპური ჰქვია. ამნა̈ყ ლჯჩი̅დ! (ბზ. 64) -- გამომიცხვე გულიანი პური! ლუ̂ესელჯჩიდ დია̈რ ღემესა̈რ ლი (ბქ.) -- ბადექონჩართული პური არის "ღემესარი". ანყეხ ლჯჩი̅დარს (ლშხ. 38) -- აცხობენ გულიან პურებს.
- ლჯჩი̅ჟე (-ე̅მიშ, -ჟა̅ლე ბზ., ლშხ., -ე̅შ, -ე̅ლ ლშხ.), ლჯჩიჟე (-ემ, -ჟოლ ბქ., -ჲშ, -ჟა̈ლე ლნტ.) -- ცოლიანი, ცოლმოყვანილი. ალა ლჯჩი̅ჟე მა̅მა ლი (ბზ. 236) -- ეს ცოლიანი ("გასიძებული") არ არის. ლჯჩიჟე ლუ̂აჟა̈რ მინე-მინე ლა̈მთილს არდახ (ბქ.) -- ცოლიანი ვაჟები თავ-თავიანთ ცოლოურებში (სიმამრ-სიდედრის ოჯახში) იყვნენ.
- ლჯჩმი̅ნ1 იგივეა, რაც ლჯჩუ̂მე.
- ლჯჩმი̅ნ2 იგივეა, რაც ლჯჩუ̂მინ2.
- ლჯჩმი̅ნე იგივეა, რაც ლჯჩუ̂მინ1.
- ლჯჩომნე იგივეა, რაც ლჯჩუ̂მე, ლჯჩუ̂მინ1.
- ლჯჩრაუ̂ე (-ე̅მიშ, -უ̂ა̅ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -უ̂ოლ ბქ., -ე̅შ, -ე̅ლ ლშხ.), ლჯჩერა̈უ̂ე (-ჲშ, -უ̂ა̈ლე)

ლნტ. -- გაჩერებული, შეჩერებული, უქმად მყოფი. დი̄ნა ჩუ ხაყახ ლჷჩრაუ̂ად (ბზ. 386) -- ქალიშვილი უქმად ჰყავთ. უჩხიჴრუ̂ი̄ ბა̈დშუ̂ ლიჯნი ჩუ ლჷჩრაუ̂ე ლი (ბზ.) -- წვიმების გამო ხვნა შეჩერებულია. ეჯკა̈ლიბ ლუუ̂ზერე ლი, ერე ეჯის ლჷჩრაუ̂ეს დეშომა ხეწდენი (ბქ.) -- ისეთი გამრჯეა, რომ იმას გაჩერებულს ვერასდროს ნახავ. ლჷჩერა̈უ̂ე ხუ̂ას (ლნტ. 84) -- გაჩერებული ვიყავი.

- ლჷჩუ̂ემნე იგივეა, რაც ლჷჩუ̂მე.
- ლჷჩუ̂მე, ლუჩუ̂მე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე) ბზ., ლჷჩუ̂მინ1, ლუჩუ̂მინ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ლჷჩ{უ̂}მი̄ნ1 (-არ), ლჷჩმი̄ნე, ლჷჩომნე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ნა̄ლე \ -ე̄ლ) ლშხ., ლჷჩუ̂ემნე, ლუჩუ̂ემნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. 1. გაკეთებული, მომხდარი, ჩადენილი, ნაქნარი, ქმნილი. ქორა̈ ლეშდა̈ბ ჩუ ლჷჩუ̂მე \ ლუჩუ̂მინ ლი (ბზ.) -- საოჯახო (სახლის) საქმე (საკეთებელი) გაკეთებულია. ლუჩუ̂მინ გუ̂ეშს მა̄მგუ̂ეშ ხაშიდ (ბზ.) -- მომხდარ საქმეს არაფერი შველის. ლუქუ̂ს ი ლუჩუ̂მინს ლეშდ ლატხა მოდმ' ესერ ხარხ (ანდ.) -- თქმული და მომხდარი უკან არ დაბრუნდებაო (თქმულს{ა} და ქმნილს დასაბრუნებელი არ აქვთო). ოშა̈შ ხოლა გუ̂ეშ ლი ლჷჩუ̂მინ (ბქ.) -- ბევრი ცუდი საქმეა ჩადენილი. ედგა̄თუ̂ა̄ნ ქორწილ, ლა̄შხისა ლჷჩმი̄ნ (ლშხ. 34) -- ლაშხეთში გამართული (გაკეთებული) ქორწილი გათავდა.
- ლჷჩუ̂მინ1, ლჷჩუ̂მი̄ნ1 იგივეა, რაც ლჷჩუ̂მე.
- ლჷჩუ̂მინ2, ლუჩუ̂მინ2 ზს., ლჷჩ{უ̂}მი̄ნ2 ლშხ. -- მოქსოვილი. ბეფშუ̂ი ბერა̈ლ ი შალშა̈რ ჟი ლუჩუ̂მინა̈ლ მა̄რ (ბზ.) -- ბავშვის წინდები და შარვალი მოქსოვილ(ებ)ი მაქვს. დედეს ბერა̈რ ჟი ლჷჩუ̂მინ ხოზ (ბქ.) -- ბებიას წინდები მოქსოვილი უდევს.
- ლჷჩუ̂მინ3, ლუჩუ̂მინ3 ზს., ლჷჩ{უ̂}მი̄ნ3 ლშხ. -- ჩაყენებული (მაწონი). მა̈რწუ̂ენ ჯარმა ლჷჩუ̂მინ? (ბქ.) -- მაწონი ჩაყენებული გაქვს?

- ლჷჩ{ჳ̂}მი̄ნ იგივეა, რაც ლჷჩჳ̂მინ.
- ლჷჩხკჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈̄ლე ლნტ.) -- გამხმარი, გაფშიკინებული; გამხდარი. ზექ ლჷჩხკჷნე ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- შეშა გამხმარი იყო. შჳ̂ანა̈რს ლჷჩხკჷნე დინოლ დემეგ ხალა̈ტხ (ბქ.) -- სვანებს გამხდარი ქალიშვილები არ მოსწონთ.
- ლჷცერჳ̂ა̈ლ იგივეა, რაც ლჷცე̄რჳ̂ა̈̄ლ.
- ლჷცერჳ̂ე იგივეა, რაც ლჷცე̄რჳ̂ე.
- ლჷცე̄რჳ̂ა̈̄ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷცერჳ̂ა̈ლ (-ა̈რ) ბქ. -- მოხალული ფქვილის გუნდა (შდრ. ქუმელი). თამარდ ლა̈̄თ თაშა̈̄რ ლჷცე̄რჳ̂ალა̈რ ა̈მზჷზე (ბზ.) -- გუშინ თამარმა ყველგარეული მოხალული ფქვილის გუნდები გამომიგზავნა.
- ლჷცე̄რჳ̂ე (-ე̄მიშ, -ჳ̂ა̈̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷცერჳ̂ე (-ემ, -ჳ̂ოლ) ბქ. -- მოხალული. ამნე̄მდ ლჷცე̄რჳ̂ე სიმინდ ოთშიდ ქათლა̈რს (ბზ.) -- ამან მოხალული სიმინდი დაუყარა ქათმებს. ლჷცერჳ̂ე ფაქჳ̂ თა̈შს ხა̈ჩდინეხ, ჟი იჰჳ̂იჭიხ, ყჳ̂აბდ ა̈სყიხ ი ეჯჟი იზბიხ (ბქ.) -- მოხალულ ფქვილს ყველს ურევენ, მოზელენ, გუნდ{ებ}ად აკეთებენ და ისე ჭამენ.
- ლჷცინც1 (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლჷცი̄ნცე1 (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ცა̈̄ლე) ლშხ. -- დაფანტული, გაბნეული. ლჷცინცე ითქ (ბქ.) -- დაბნეული მარცვალი.
- ლჷცინც2 ბქ. -- გაცხრილული; სათითაოდ გასინჯული, გაჩხრეკილი. ლა̈ჲრიშ ლა̈თხელის მაგ ქა ლჷცინც მარ (ბქ.) -- წიგნის ძებნაში ყველაფერი დავჩხრიკე (მაქვს გაჩხრეკილი).
- ლჷცინც3 ბქ., ლჷცი̄ნცე2 ლშხ., ლჷცრი̄ნც2 (-იშ, -არ) ლშხ., ლჷცინცე (-ჲშ, -ა̈რ \ -ცა̈̄ლე) ლნტ. -- თავმოხდილი, გადახდილი. თხუმლჷცი̄ნცას ჩჳ̂ესგემხ ეჯისი̄ (ლშხ. 35) -- თავმოხდილს დადგამენ იმასაც. საბან ლჷცი̄ნცე ჯა̈̄რ (ლშხ.) -- საბანი გადახდილი გაქვს.

ლჳცჹ̄ნცე ქორ (ლშხ.) -- სახურავახდილი სახლი.

- ლჳცჹ̄ნცე იგივეა, რაც ლჳცინც.
- ლჳცლჳ̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჳცლჳრე, ლჳცრჳლე (-ემ, -რ/ლოლ) ბქ., ლჳცლჳრე (-ჲშ, -ა̈ლ \ -რა̈ლე) ლნტ. -- დახეული, დაგლეჯილი, დაფლეთილი; დაპობილი. ჩუ ლჳცლჳ̄რე ჯა̄რ ჩაფლა̈რ (ბზ.) -- ფეხსაცმელები დახეული გაქვს. ლე̄თი ფირჳ̂ ა̈მსა̈დ ქა̈მ ი ლა̈დი ლჳცლჳ̄რე ა̈მგჳ̂ა̈ბ (ბზ.) -- წუხელ ძროხა დამრჩა გარეთ და დღეს დაგლეჯილი ვიპოვე. ლამპრა̈ლს ა̈გიხა̈ნ ა̈ჲესგიხ, ჩუ ლჳცლჳ̄რა (ბზ. 13) -- ლამპრებს შინიდან წაიღებენ, წვრილ-წვრილად დაპობილს. ლჳცრჳლე \ ლჳცლჳრე ლერქჳ̂ა̈რ მა̈ქჳ̂ (ბქ.) -- დაფლეთილი ტანსაცმელი მაცვია.
- ლჳცრჹ̄ნც1 (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- გაბერილი (საქონელზე იტყვიან). ლუნს ა̈თჩჳ̄დ, ედოსამა, ქა ლჳცრჹ̄ნც ა̈რი (ბზ.) -- ალბათ, ხბოს (რამე) ჩაჰყვა (შეერია), გაბერილია.
- ლჳცრჹ̄ნც2 იგივეა, რაც ლჳცინც3.
- ლჳცრჳლე იგივეა, რაც ლჳცლჳ̄რე.
- ლჳცფექ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ფქვილწყალი (თხელი ფაფა, წყლით ან წაქით გაკეთებული). ლჳცფექილ ესერ ეშჹ̄ჳ̂ ესა ოხჩჳ̂ემინ (ბზ. 321) -- ფქვილწყალი მაინც მომიმზადეო. ლჳცფექილს ხოსყიჳ̂ გეზლირს (ბქ. 245) -- ფქვილწყალს უკეთებდა შვილებს. ლჳცფექაუ გჳ̂ეგნჳშე̄რალ (პოეზ. 208) -- ფქვილწყალა (თხელფაფიანები) გვეგნისანები. გადატ. თხუმემ ლჳცფექდ ლიგნე (ბქ.) -- თავის დანაყვა, გახეთქვა (ფქვილწყლად გადაქცევა). კნინ. ლჳცფექილ ბქ.
- ლჳცყანე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჳცყა̈ნ (-იშ, -ანა̈ლ) ლნტ. 1. მაგრად გამოკეტილი, ურდულით გადაკეტილი (კარი). ყორა̄̈ლ ქა ლჳცყანე ჯა̄რხ

(ბზ.) -- კარები ურდულით გაქვთ გადაკეტილი. ყორჳ̂ა̈ლ ქა ლჷცყა̈ნ ლჷმა̈რხ (ლნტ. 148) -- კარები მაგრად ყოფილა გადაკეტილი. ყო̄რ ლჷცყანე ბედილუშა (პოეზ. 206) -- კარგამოკეტილი ბედილუსანი. 2. ბქ. დაგმანული. შდუგჳ̂იშ ლაჯად ქა ლჷცყანე აცჳ̂ირხ (ბქ.) -- თაგვის ამოსასვლელი დაგმანული დატოვეს.

- ლჷცყე̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄̈ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷცყერე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- 1. დაცობილი. სტამან ბჷგიდ ლი ლჷცყე̄რე (ბზ.) -- კოკა მაგრადაა დაცობილი. ბოთლიკ ჩუ ლჷცყერე ა̈მცჳ̂ირ (ბქ.) -- ბოთლი დაცობილი დამიტოვა. 2. გარჭობილი, შეჩრილი. ყორმჷყ ლა̈ჲრ ემხჳ̂იდ ლჷცყერე (ბქ.) -- კართან წერილი დამხვდა გარჭობილი. მარა ჭედს ლჷცყერ ესერი ჟი ხეხელი (ანდ. 78) -- კაცს კედელში შეჩრილიც დახვდებაო. 3. გამძვრალი, შემძვრალი. ლაჯჳ̂რაჲსგა ლჷცყერე მარე ჩჳ̂'ათირხ (ბქ.) -- ფანჯარაში შემძვრალი კაცი იცნეს. კნინ. ლჷცყე̄რო̄ლ ლშხ.
- ლჷცხამპე იგივეა, რაც ლჷცხა̄მპე.
- ლჷცხანე იგივეა, რაც ლჷმცხა̄ნე.
- ლჷცხა̈ტ1 (-იშ, -ატა̈რ) ზს., ლნტ., ლჷცხატ (-არ) ლშხ. -- გაჩხერილი, ჩარჭობილი, ჩასობილი. ალ ჟეღს ჯიჯჳ̂ ე დო̄სა ხა̄რ ყიას ლჷცხა̈ტ? (ბზ.) -- ამ ძაღლს ძვალი ხომ არ აქვს ყელში გაჩხერილი? მეთხჳ̂იარდ დერაჩუ ლჷცხა̈ტ ჭიშხ ჟი ჳ̂ენდ ახყჳ̂იფ (ბქ.) -- მონადირემ ყინულის ნაპრალში ჩარჭობილი ფეხი ძლივს ამოაძრო.
- ლჷცხა̈ტ2 ზს., ლჷცხატ ლშხ. -- შეწირული, ნაკრძალი ადგილი. ლჷცხა̈ტ ცხეკს და̄̈რ აქჩე (ბზ.) -- ნაკრძალ (სალოცავისთვის შეწირულ) ტყეს არავინ ჭრის. მიჩა-მიჩა ლჷცხა̈ტს მა̈გ ხენთხლა̈ლ (ბქ.) -- თავ-თავის ნაკრძალს ყველა უფრთხილდება.
- ლჷცხა̄მპე (-ე̄მიშ, -პა̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷცხამპე (-ემ, -პოლ) ბქ. -- განასკული. ლაჩა̈ქ კაპრა̈ჲ

ჩუქჷ̂ან მა̄რ ლჷცხა̄მპე (ბზ.) -- ლეჩაქი ნიკაპქვეშ მაქვს განასკული. შდრ. ლჷცხპჷ̄რე.

- ლჷცხჷ̄ნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷცხენ (-ემ, -ნოლ) ბქ. -- დავარცხნილი. ხოჩა̄მდ ლჷცხჷ̄ნე ჯა̄რ ფა̈თჷ̂ა̈რ (ბზ.) -- თმები კარგად გაქვს დავარცხნილი. კნინ. ლჷცხენილ ბქ., ლჷცხენო̄ლ ლშხ.

- ლჷცხი̄დე (-ე̄მიშ, -და̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷცხიდე (-ემ, -დოლ ბქ., -ჲშ, -და̈ლე ლნტ.) -- 1. დაწუნებული, წუნდადებული. ჟი ლჷცხი̄დე ხა̄რხ მიშგჷ̂ა ნა̈ჲრუჷ̂ა̈ლდ (ბზ.) -- დაწუნებული აქვთ ჩემი ნაწერ(ებ)ი 2. შარმოდებული. მაშდმარუს უშხჷ̂ა̈რდ ჟი ლჷცხი̄დე ხადხ (ბქ.) -- მთვრალებს ერთმანეთისთვის შარი ჰქონდათ მოდებული.

- ლჷცხპჷ̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷცხპჷრე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჷცხპჷნე (-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- განასკული (მრავალ ადგილას). მა̈გ ლჷცხპჷ̄რა̄ლე ლიხ თაკჷ̂ა̈რ (ბზ.) -- თოკები ყველა განასკულ(ებ)ია. შდრ. ლჷცხა̄მპე.

- ლჷცხრილე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ლა̈ლე ლნტ.) -- 1. ზს. გაცრილი, გაცხრილული (მარცვალი). ლა̈დი̄ ნაკლაჷ̂ ჟი ლჷცხრილე ლი (ბზ.) -- დღევანდელი ნალეწი გაცხრილულია. ხჷ̂ა̈ჲ ითქ ხადხ ლჷცხრილე მეზჷ̂ბელა̈რს (ბქ.) -- მეზობლებს ბევრი მარცვალი ჰქონდათ გაცხრილული. 2. გადატ. -- დახვეწილი. ალ მარე დეშ ლი ხოჩამდ ლჷცხრილე (ბქ.) -- ეს კაცი მთლად (კარგად) დახვეწილი ვერაა.

- ლჷძგბჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- გაბრაზებული, გაგულისებული, გაანჩხლებული, გაბუტული, ჯავრისაგან გაბერილი. ეჯა ლა̈დი ლჷძგბჷნე̄დ ლა̈სჷ̂ (ბზ.) -- ის დღეს ისევ გაგულისებული იყო. შდრ. ლჷშგბჷნე.

- ლჷძგრჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) -- ამოვსებული, გატენილი. ჯა̈დ ლჷძგრჷნე მარ ლეზობშჷ̂ (ბქ.) -- მუცელი ამოვსებული მაქვს

საჭმლით.

- ლჷძგჷრე იგივეა, რაც ლჷზგ{ჷ}რე.
- ლჷძინძლაჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷძინძლა̈ჳ̂ე (-ჲშ, -ჳ̂ა̈ლე) ლნტ. -- დაგლეჯილი, დაფხრეწილი, დაძონძილი. ჟი ლჷძინძლაჳ̂ე ხა̄რხ ბოფშა̈რს ლერქჳ̂ა̈ლ ნაბჳ̄ნძგჳ̂ა̄ლჳ̂ (ბზ.) -- ბავშვებს ტანსაცმელი დაგლეჯილი აქვთ ბლამუნისაგან. შდრ. ლჷძო̄ნძე.
- ლჷძიჰ (-ძჰიშ, -ძჰა̈რ \ ლჷძჰა̈ნიე̄ლე, ლჷძჰინიე̄ლე) ბზ., ლჷზიჰ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლჷძჲე (-ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- დაკლული. გეზალს ალჲა̈რ ლჷძჰინიე̄ლე ოთჯიდხ (ბზ. 371) -- შვილს ისინი დაკლულ(ებ)ი მიუტანეს. ლიგერგი ჰამს ჯა̈ნ ლჷზიჰ ხადხ (ბქ.) -- გიორგობა დილას ხარი დაკლული ჰყავდათ. ლჷძჲე ხეყე̄ნი ხამ ლებტკჷ̄რიდ (ლშხ. 30) -- ღორი დაკლული ეყოლება საბატკედ.
- ლჷძჲე იგივეა, რაც ლჷძიჰ.
- ლჷძო̄ნძე (-ე̄მიშ, -ძა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷძონძე (-ემ, -ძოლ ბქ., -ჲშ, -ძა̈ლე ლნტ.) -- დაძონძილი. ლჷძო̄ნძე ლერქჳ̂ა̈ლ ხა̈̄ქჳ̂ და̈̄ჳ̂ს (ბზ.) -- დევს დაძონძილი ტანსაცმელი აცვია. შდრ. ლჷძინძლაჳ̂ე.
- ლჷძჰა̈ნიე̄ლე, ლჷძჰინიე̄ლე იხ. ლჷძიჰ.
- ლჷწაბურე იგივეა, რაც ლუწბჷ̄რე.
- ლჷწალაჳ̂ე, ლჷწალა̈ჳ̂ე იგივეა, რაც ლჷწლაჳ̂ე.
- ლჷწიე იგივეა, რაც ლჷწჰე.
- ლჷწილხე იგივეა, რაც ლჷწლიხე.
- ლჷწინ1 (-იშ, -ა̈რ), ლჷწჳ̂ენ ზს., ლნტ., ლჷწონ (-არ) ლშხ. -- აწონილი. თა̈შ ლჷწინ

მიშხჷნა ხალჰმისგა (ბზ.) -- აწონილი ყველი ხალამში მაქვს შენახული.

- ლეწინ2 ზს., ლნტ., ლეწონ ლშხ. -- დაწნეხილი, დაპრესილი. ლეწინ ლი ნäრჩჷიშ თäშ (ბქ.) -- დაპრესილია კასრში (ან ხის ყუთში) ჩადებული ყველი.
- ლეწლაჷე (-ēმიშ, -ჷāლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჷოლ ბქ., -ēშ, -ēლ ლშხ.), ლეწალაჷე (-ჲშ, -ჷäლე) ლნტ. -- მოთუთქული, მოწალული, ოდნავ მოხარშული. კეპლäრ ჟი ლეწლაჷე ლიხ (ბზ.) -- (საკუპატე) ნაწლავები მოწალულია. ლეწლაჷე ზისხოროლს ჟი ხორკინეხ ლემასგჷ ჟიქაქა (ბქ.) -- მოთუთქულ სისხლის ძეხვებს ჩამოკიდებენ ცეცხლის ზემოთ.
- ლეწლიხე (-ēმიშ, -ხāლე) ბზ., ლეხლიწე (-ემ, -წოლ ბქ., -ēშ \ ēმიშ, -ēლ \ -წāლე ლშხ.), ლეწილხე (-ჲშ, -ხäლე) ლნტ. -- გაწურული. ლეშყჷდჲēლი ჟი ლეწლიხე მāდდა (ბზ.) -- სარეცხი გაწურული მქონდა. ძაძუდ ლეხლიწე ლერქჷäრ ქა ლოხჷრეკ (ბქ.) -- ძაძუმ გაწურული ტანსაცმელ(ებ)ი გაფინა.
- ლეწმინდაჷე (-ēმიშ, -ჷāლე) ბზ., ლშხ., ლეწმინდაჲე (-ემ, -ჷოლ \ -ჲოლ) ბქ., ლეწმინდäჷე (-ჲშ, -ჷäლე) ლნტ. -- გაწმენდილი. მელხäრს გაჩäრ ქა ლეწმინდäჷე ხალჷēნახ (ბზ.) -- მულახელებს დანები გაწმენდილი ჰქონიათ. მარილს მäგ ლეწმინდäჷე ხახოლნა ქორს (ლნტ. 153) -- კაცუნას ყველაფერი გაწმენდილი ხვდებოდა თურმე სახლში.
- ლეწჲე იგივეა, რაც ლეწჰე.
- ლეწჲენალობ, ლეწჲენāლობ იგივეა, რაც ლეწჰāრობ.
- ლეწჲობ იგივეა, რაც ლეწჰāრობ.
- ლეწონ იგივეა, რაც ლეწინ.
- ლეწრანე (-ēმიშ, -ნāლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ēშ, -ēლ ლშხ.), ლეწრäნე (-ჲშ, -ნäლე) ლნტ. -- გაწითლებული. მäგ ლეწრანე ლäსხჷ äთუშ (ბზ.) -- ყველა გაწითლებული იყო

(იყვნენ) სიცხით. კა ნäჲთოშჲ̂ ჩუ ლჷწრანე ლüსჲ̂ (ბქ.) -- კერია სიცხისაგან (სიცხით) გაწითლებული იყო.

- ლჷწსე1 იგივეა, რაც ლჷწჰე1.
- ლჷწსე2 (-ē̄მიშ, -სā̈ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -სოლ \ -სäლე ბქ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ., -ჲშ, -სäლე ლნტ.) -- გაჩენილი, დაწესებული. ბაბა სოლომäნიშცäლ მეთხჲ̂äრ დარ ლჷწსელი (ბქ. 208) -- ბაბუა სოლომონის მსგავსი მონადირე არავინ გაჩენილა.
- ლჷწსობ იგივეა, რაც ლჷწჰობ.
- ლჷწჲ̂ენ იგივეა, რაც ლჷწინ.
- ლჷწჲ̂ი̄ლე, ლუწჲ̂ი̄ლე (-ē̄მიშ, -ლā̈ლე ბზ., ლშხ., -ē̄შ, -ē̄ლ ლშხ.), ლჷწჲ̂ილე, ლუწჲ̂ილე (-ემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ლäლე ლნტ.) -- გათხოვილი. დი̄ნā̈ლ ქა ლჷწჲ̂ი̄ლā̈ლე მā̈რ (ბზ.) -- ქალიშვილები გათხოვილ(ებ)ი მყავს. ლჷწჲ̂ილე დინა მიჩა ლäმთილს არდა (ბქ.) -- გათხოვილი გოგო თავისი ქმრის (მამამთილ-დედამთილის) ოჯახში იყო. დადას ესერ ხორი ლუწჲ̂ილე დინოლ (ბქ. 34) -- დედაბერს გათხოვილი ქალიშვილები ჰყავსო. ალე ქა ლჷწჲ̂ილე ლი (ლნტ. 159) -- ეს გათხოვილია.
- ლჷწჰā̈რობ (-äშ, --) ბზ., ლჷწჰარობ (-äშ, --) ბქ., ლჷწჲობ, ლიწჲენā̈ლობ (-აშ, --) ლშხ., ლჷწჲენალობ (-იშ, --) ლნტ. -- წვეულებათა, დღესასწაულთა დრო. ათხე ლჷწჰā̈რობ ხā̈რხ (ბზ. 337) -- ახლა წვეულებათა დრო აქვთ.
- ლჷწჰე1 (-ē̄მიშ, -ჰā̈ლე ბზ., -ემ, -ჰა \ -ჰოლ ბქ.), ლჷწსე (-ē̄მიშ, -სā̈ლე \ ლუწსუ ბზ., -ემ, -სა \ -სოლ ბქ.), ლჷწიე, ლჷწჲე (-ē̄მიშ \ -ē̄შ, -ჲā̈ლე \ -ē̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ჲäლე ლნტ.) -- დაპატიჟებული, მოწვეული. ლჷწჰე ლüსჲ̂ხ ძიძäჲ ი ეჩი̄ გეზალ (ბზ. 287) -- დაპატიჟებული იყვნენ ძიძა და მისი შვილი. ეშჲ̂ი ესერ ლჷწჰე ი ჲეშდ ლჷწჰემ ლჷწჰე (ანდ. 36) -- ერთი

წვეული და ათი წვეულის წვეულიო. ლუწსუს ხანბჟჷნხ (\ ხამბჟჷნხ, ბზ. 419) -- დაპატიჟებულებს უკვირდათ. ალ ლადეღ ლჷწჲე ლიხ მეხუ̂ბარალ (ლშხ. 38) -- ამ დღეს მოწვეული არიან მოძმეები. დენას ლჷწიე ხა̈რენა ჲეხუ̂-ჭა̈შ (ლნტ. 267) -- ქალიშვილს მიწვეული ჰყოლია ცოლ-ქმარი. ლჷწსე ხუ̂ი̄რი ოთარშე̄რთე (პოეზ. 98) -- დაპატიჟებული ვარ ოთარაანთსა (დადეშქელიანებისას). კნინ. ლჷწჰილ, ლჷწსილ ზს.

- ლჷწჰე2 ბზ., ლჷწჲე ქს. -- ჩახრენწილი, ჩახლეჩილი (ხმა). ჰერ ჩუ ლჷწჰე მა̄რ (ბზ.) -- ხმა ჩახლეჩილი მაქვს.
- ლჷწჰე3 ბზ. -- დამშრალი. მაზუ̂ა̈ბ ჩუ ლჷწჰე ლი (ბზ.) -- წყარო დამშრალია.
- ლჷწჰობ, ლჷწსობ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. -- წვეულება. აშხუ̂ ლე̄თ ალჲა̈რს ლჷწჰობ ხა̄დხ (ბზ. 345) -- ერთ ღამეს ამათ წვეულება ჰქონდათ. უ̂ა̈რგ ი მიჩა ხეხუ̂ ლჷწსობთ' ა̄ჩა̈დხ (ბზ. 427) -- აზნაური და მისი ცოლი წვეულებაში წავიდნენ. ოთა̈რშერს ფიშირამჷნ ხა̈მთქუ̂ენახ ლჷწსობ (ბქ.) -- ოთარაანთ (დადეშქელიანებს) ხშირად სჩვეოდათ თურმე წვეულება.
- ლჷჭანჭე იგივეა, რაც ლჷჭა̄ნჭე.
- ლჷჭარ{ე} იგივეა, რაც ლჷჭა̈რ.
- ლჷჭა̈დ{ე} იგივეა, რაც ლჷჭა̈̄დ.
- ლჷჭა̈თ (-იშ, -ათა̈რ) ზს., ლჷჭა̈თუ̂ (ლჷჭთუ) ბქ., ლჷჭათ (-ჭთა̄ლ) ლშხ., ლჷჭა̈თუ̂ნე (-ჲშ, -ათუ̂ნა̈ლე) ლნტ. -- წყეული, დაწყევლილი. ამნეშ ესერუ ლი ლჷჭა̈თ ჰანტო წიფია̄ნ ი მერმუცდ! (ბზ. 30) -- ამიერიდან იყოსო დაწყევლილი ჰანტო წიფიანი და მეორედ მოსვლამდე! ჯი ესერუ ლჷჭა̈თ ლი (ბქ. 39) -- თვითონაა დაწყევლილიო. ესრენიშ ჭყინტ ლჷჭათუ̂ნე ლჷმა̈რელი (ლნტ. 263) -- თურმე ბიჭი დაწყევლილი ყოფილა. შდრ. ლუჭთუნე.
- ლჷჭა̈თუ̂ნე იგივეა, რაც ლჷჭა̈თ, ლუჭთუნე.

- ლჷჭა̈რ (-იშ, -არა̈ლ ბზ., ლნტ., -არა̈რ ბქ.), ლჷჭარე (-ემ, -როლ) ბქ., ლჷჭარ (-ალ) ლშხ. 1. გადაბმული, გამთელებული (ჯაჭვი, თოკი...), გადაკერებული. ჭყინტს ლა̈რტყ ჟი ლჷჭა̈რ ხა̄ბ (ბზ.) -- ბიჭს გადაბმული ქამარი არტყია ("აბია"). ნესგაქა ლჷჭა̈რ კაბ ხაქუდ (ბქ.) -- წელზე (შუაში) გადაკერებული კაბა ეცვა. ლჷჭარი უჟა̄შ ნომა ჯა̄რ (ლშხ.) -- გადაბმულის დარდი ნუ გაქვს. 2. ჩამწკრივებული. ლჷჭარად ჟი მუტჳა̈რ ნამპრა̈რს ქა̈ისგ მა̈გ (ბქ. 78) -- ანთებულ ლამპრებს ყველა ჩამწკრივებულად წაიღებს.
- ლჷჭა̄დ{ე} იგივეა, რაც ლჷჭა̄̈დ.
- ლჷჭა̄ნჭე (-ე̄მიშ, -ჭა̄ლე) ბზ., ლჷჭანჭე (-ემ, -ჭოლ ბქ., -ჲშ, -ჭა̈ლე ლნტ.), ლჷჭა̄ნჭჳე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ჳა̄ლე) ლშხ. -- ასხმული, გადახლართული, ერთმანეთზე გადაბმული (რგოლები, მძივები, ჩირი, მავთული...). ბაჯუს სინა̄̈ლ უშხჳა̄რ ლჷჭა̄ნჭე ა̈ხგჳა̈ბ (ბზ.) -- ბაჯუმ იპოვა (ბაჯუს... შეხვდა) ერთმანეთში გადახლართული მავთულები. მიშგჳა დის ლჷჭანჭე ლჷბადე ხა̈მთქჳა (ბქ.) -- დედაჩემმა ასხმული ჩირი(ს გაკეთება) იცის (დედაჩემს... სჩვევია).
- ლჷჭა̄̈დ (-ა̄დიშ, -ა̄და̈რ), ლჷჭა̄დე (-ე̄მიშ, -და̄ლე) ბზ., ლჷჭა̈დ (-იშ, -ადა̈რ) ბქ., ლჷჭა̄დ{ე} (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -{დ}ა̄ლე) ლშხ., ლჷჭა̈დე (-ჲშ, -და̈ლე) ლნტ. -- მოფარცხული. ალჲა̈რს დაბ ქა ლჷლა̄̈შ ი ლჷჭა̄დე ხა̄დხ (ბზ.) -- ამათ ყანა დათესილი და მოფარცხული ჰქონდათ. ლჷჭა̈დ დაბს ქჳინ ხოჩილ ლეკედ ხარ (ბქ.) -- დაფარცხული ყანა უკეთ სუნთქავს ("სული უკეთესად ამოსალები აქვს"). კნინ. ლჷჭა̈დილ ბქ.
- ლჷჭბიდე (-ე̄მიშ, -და̄ლე) ბზ., ლშხ., ლჷჭბიდ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლჷჭებდე (-ჲშ, -და̈ლე) ლნტ. -- დატყვევებული, დამწყვდეული, ჩაკეტილი. ამის სიმქა̈რ ხორი ჩუ ლჷჭბიდე (ბზ. 30) -- ამას ქალიშვილები დატყვევებული ჰყავს. ათხე თანა̄̈ლს შუკჳ ლჷჭბიდ ლი (ბზ.) -- ახლა

უღელტეხილზე გზა ჩაკეტილია. ლჷჭბიდ გოჭა̈რს მერმესობ ჴადხ (ბქ.) -- დამწყვდეულ გოჭებს აურზაური ჰქონდათ.

- ლჷჭებდე იგივეა, რაც ლჷჭბიდე.
- ლჷჭემნე იგივეა, რაც ლჷჭმი̄ნე.
- ლჷჭერ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ჭერიანი, ლამფიანი; ფიცრული. ციცულდ ლჷჭერთეჟი̄ნ აჩა̈დ (ბზ. 410) -- კატა ფიცრულზე ავიდა. ალა ლი გუ̂ემ ჟიქა̄ნ ლჷჭე̄რისგა (პოეზ. 256) -- ეს არის გომურს ზემოთა ფიცრულში.
- ლჷჭთუ იხ. ლჷჭა̈თ.
- ლჷჭირე იგივეა, რაც ლჷჭი̄რე.
- ლჷჭირხ{ე} იგივეა, რაც ლჷჭი̄რხ.
- ლჷჭიშხ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ფეხიანი, -ფეხა. ალა ჟი ლახსგურდა ჳ̂ო̄შთხუ̂ ლჷჭიშხ კერეტა̈ნს (ბზ. 331) -- ეს შეაჯდა ოთხფეხა ტახს. ალ კათხ ხოჩა ლჷჭიშხ ლი (ბქ.) -- ამ კათხას კარგი ფეხი აქვს ("ეს კათხა კარგფეხიანი არის").
- ლჷჭი̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ.), ლჷჭირე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- გაწვალებული, შეწუხებული, ჭირგამოვლილი. მუე ნადგარუ̄ნლო მეუ̂არ ლჷჭი̄რე ლა̈სხუ̂ გეზლი̄რ (ბზ.) -- მამის სიკვდილის შემდეგ ძალიან შეწუხებული იყვნენ შვილები. ლჷჭირე მეზგე (ბქ.) -- ჭირგამოვლილი ოჯახი.
- ლჷჭი̄რხ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ \ -ხა̄ლე ლშხ.), ლჷჭირხ (-ა̈რ) ბქ., ლჷჭირხე (-ჲშ, -ხალე) ლნტ. -- ამოღებული, ამოჭრილი. კაბს ყია ჟი ლჷჭირხ ჴად (ბქ.) -- კაბას გული (ყელი) ამოღებული აქვს. ბეღელს აშხუ̂ ფოყხენჟი ლჷჭირხე ჴარ (ლნტ. 21) -- ბეღელს ერთ გვერდზე ამოჭრილი აქვს.

- ლჷჭმი̄ნე1 (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) ლჷჭმინე (-ემ, -ნოლ), ლჷჭმინ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლჷჭემნე (-ჲშ, -ნალე) ლნტ. -- წასმული, დასმული, გამოსმული. ლეცუ̂მილჷჭმინე დია̈რ ლოხო ბეფშს (ბქ.) -- ბავშვს კარაქწასმული პური მიეცი. გა̈ჩლჷჭმინეს ქუნ მა̈ ათცუ̂ირე? (ბქ.) -- დანაგამოსმულს სულს რა შეარჩენს?
- ლჷჭმი̄ნე2 ბზ., ლშხ. -- დაგვილი, დახვეტილი. ყუ̂ელფ ქა ლჷჭმი̄ნე ლი (ბზ.) -- ყვერბი (კერა) დახვეტილია. შდრ. ლჷჯე̄ლუ̂ე.
- ლჷჭრელე (-ე̄მიშ, -ლა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ჲშ, -ლა̈ლე ლნტ.)-- აჭრელებული. ეზერ ლესგდი ლამბაჟჷნ ანტყუ̂სგა̈რშუ̂ ლჷჭრელე დეც (ბზ. 361) -- კარგი სანახავი მომეჩვენა ვარსკვლავებით აჭრელებული ცა. ჩათუ თერა̈რლჷჭრჷლე ასჷნჯა̈უ̂იუ̂ ქალა̈ქს (ბქ.) -- ჩათუ გაკვირვებული (თვალებაჭრელებული) ათვალიერებდა (სინჯავდა) ქალაქს.
- ლჷჭყა̈რ1 (-იშ, -არა̈ლ ბზ., ლნტ., არა̈რ ბქ.), ლჷჭყარ (-ალ) ლშხ. 1. გაბმული, ხანგრძლივი, მუდმივი. ლჷჭყარდ უჩხე (ზს.) -- გაბმულად წვიმს. ლჷჭყა̈რ გუ̂ა̈ლიობ სურუ ზარა̈ლს იჩო (ბქ. 237) -- ხანგრძლივი გვალვა დიდ (ძალიან) ზარალს შვრება. ლჷჭყარდ ჲერუ ლადელ დეშ ამშჲე ჸელუ̂ან (ლშხ.) -- ხელოსანი ("ხელოვანი") გაბმულად ორი დღე ვერ მუშაობს. ლჷჭყარ გუ̂ეშ (ლშხ.) -- მუდმივი საქმე.
- ლჷჭყა̈რ2 ზს., ლნტ., ლჷჭყარ ლშხ. -- გადადებული (ავადმყოფობა, ცეცხლი...). ამხენქა ლჷჭყა̈რ ლემესგდ სემი ქორ ა̈შიხ (ზს.) -- აქედან გადადებულმა ცეცხლმა სამი სახლი დაწვა. და̈უ̂ითიშხენ ლჷჭყა̈რ ლეგლირდე თელ სოფელს ა̈თჭყარ (ბქ.) -- დავითისგან გადადებული ავადმყოფობა მთელ სოფელს მოედო.
- ლჷჭშხე1 (-ე̄მიშ, -ხა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ხოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ხა̈ლე ლნტ.) -- 1. დაპრესილი, კალაპოტზე გაჭიმული. ლუშნუ ფაყუ̂ ლა̈ჭშხა̈რჟი ლჷჭშხე ხარხ (ბქ.) --

სვანური ქუდი კალაპოტზე აქვთ გაჭიმული. 2. ხელფეხგაჭიმული, გასწორებული, გაპატიოსნებული. ლჷდგა̈რ მახე ლჷჭშხე ხა̄დხ (ბზ.) -- მკვდარი ახალი გაპატიოსნებული ჰყავდათ. 3. გადატ. სიკვდილის პირას მისული. ალ მა̄რე ლჷჭშხე ლი ჯა̄უ̂რშუ̂ (ლშხ.) -- ეს კაცი ჯავრით სიკვდილის პირასაა მისული.

- ლჷჭშხე2 -- ფეხმოკიდებული, დამკვიდრებული. ალ ზჷნე ჩუ ლჷჭშხე ლი შუ̂ა̈ნისგა (ბზ.) -- ეს ჩვეულება დამკვიდრებულია სვანეთში.
- ლჷხ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- წყლის მავნე მატლი (ცხვრის ავადმყოფობის გამომწვევი); ლამბლია. ლიცს ზაუ̂ლადა̈ლ ლჷხ ახლუ̂ა (ბზ.) -- წყალს ზაფხულში მავნე მატლ{ებ}ი მოაქვს. ხამა̈რს ლჷხ ხა̈მთქუ̂ახ (ბქ.) -- ღორებს ლამბლია სჩვევიათ.
- ლჷხ2 ზს., ლშხ. -- შური, ვისიმე ჯავრი, ბოღმა. ალჲა̈რ ნე̄სგა ხოლა ლჷ̄ხ ზი (ბზ.) -- ამათ შორის ცუდი შურია ჩამოვარდნილი (ძევს). შდრ. ლჷლჷ̄ხე, ხჷრ.
- ლჷხან იგივეა, რაც ლჷხა̈ნ.
- ლჷხატაუ̂ე იგივეა, რაც ლჷხტაუ̂ე.
- ლჷხა̈ლ იგივეა, რაც ლჷმხა̈ლ1.
- ლჷხა̈ნ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -ხანუ ბქ.), ლჷხან (-ხნუ \ -არ ლშხ.) -- 1. ხნიერი, დროული. მიშგუ მუ ლჷხა̈ნ მა̄რე ლი (ბზ.) -- მამაჩემი (ჩემი მამა) ხნიერი კაცია. 2. დაძველებული. ლჷხა̈ნ სიმინდიშ ფექ გა̈მს იკედ (ბქ.) -- დაძველებული სიმინდის ფქვილი მძაღდება (გემოს იღებს)
- ლჷხა̈ხუ̂, ლჷხეხუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლჷჲეხუ̂ (ლჷჲხუ \ -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ცოლიანი. ხა̈ჯი დაუთ მიჩა ლჷხა̈ხუ̂-ლჷგზა̈ლდ ა̈მჩედ ქაბათე (ბზ. 372) -- ხოჯა დავითი ქაბაში წასულა თავის ცოლშვილიანად. ლჷხეხუ̂-ლჷგზელ [მარე] ლჷმშხატნელი ლაყუ̂როლს, შდჷხჷნდიშ

კიციშს (ბქ. 5) -- ცოლშვილიანი კაცი თურმე საწოლს წნავდა, თხილის (ბუჩქის, ტოტის) ტკეჩის{ა}ს. ჩუ̂აცუ̂ირ მეჩი მა̄რად მიჩა აფხნიკ ლჷდეხუ̂დ (ლშხ. 53) -- მოხუცმა თავისი ამხანაგი ცოლიანად დატოვა.

- ლჷხეკ იგივეა, რაც ლჷხე̄კ.
- ლჷხეხუ̂ იგივეა, რაც ლჷხა̈ხუ̂.
- ლჷხე̄კ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლჷფხეკ ბზ., ლჷხეკ (-არ) ბქ. -- ჩამორეცხილი, ხრიოკი (ფერდობი), გაჩეხილი (ტყე). ლჷხე̄კაქა ჩა̈ჟი ლიი გარჯ ლი (ბზ.) -- გაჩეხილ ტყეში ცხენის გაყვანა ძნელია. სოფელ ჟიქაქა ათხე ლჷხეკ იწუ̂ენი (ბქ. 202) -- სოფლის ზემოთ ახლა ხრიოკი ჩანს ("ინახვის").
- ლჷხიადე, ლჷხჲადე, ლჷხი̄დე (-ე̄მიშ \ -ე̄შ, -ე̄ლ \ -და̄ლე ბზ., ლშხ.), ლჷხჲა̈დ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷხიადე, ლჷხჲადე, ლჷხიდე (-ემ, -დოლ) ბქ., ლჷხია̈დე (-ჲშ, -და̈ლე) ლნტ. -- გახარებული. ანღრი უ̂ეშგდ ლჷხია̈დ ნაღჟურულ (ბზ. 340) -- ყმაწვილი გახარებული მოდის უკან. ანჴა̈დ ზურა̄ლ ა̈გითე ლჷხი̄დე (ბზ. 287) -- ქალი გახარებული მოვიდა შინ. ლახუ̂ბა აღრიხ ლჷხჲადე (ბქ. 264) -- ძმები გახარებული მოდიან. ქა ჴედნიხ ჲერხი ლჷხი̄დე მეცარი ნა̄მბუ̂ა̄ლშუ̂ (ლშხ. 11) -- ზოგი მკითხავის ნაამბობით გახარებული (გა)მოდის (გამოდიან). დენა ა̈მეჩედელი ა̈გიხო ლჷხია̈დე (ლნტ. 268) -- ქალიშვილი გახარებული წასულა შინ. ეჯას სგუ̂ებინ ლიჴედ ხა̈მთქუ̂ა, ლახე ლჷხჲა̈დ ჩუ იროლე (პოეზ. 66) -- მას წინ მოსვლა სჩვევია, გახარებული რომ იყოს (თუ იქნება).
- ლჷხიდე, ლჷხი̄დე იგივეა, რაც ლჷხიადე.
- ლჷხკჷნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- გაფხეკილი, გახეხილი, გაწმენდილი. გუ̂ალუ̂ა̈რ ქა ლჷხკჷნა̄ლე ჯა̄რხ (ბზ.) -- ბაგები

("გვალოები") გაწმენდილ(ებ)ი გაქვთ. გადატ. თუ̂ელ ლჷხკჷნე -- გამოტვინებული ("ტვინგაფხეკილი").

- ლჷხლიწე იგივეა, რაც ლჷწლიხე.
- ლჷხლუ იხ. ლჷხა̈ლ.
- ლჷხნისგე, ლჷხნისკე იგივეა, რაც ლჷხნჷსგე.
- ლჷხნუ იხ. ლჷხა̈ნ.
- ლჷხნჷსგე (-ე̄მიშ, -გა̄ლე) ბზ., ლჷხნისგე (-ემ, -გოლ ბქ., -ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -გა̄ლე ლშხ.), ლჷხნისკე, ლჷხჷნსკე (-ჲშ, -კა̈ლე) ლნტ. -- განახევრებული. ლელინთუ̂ ზექ ლჷხნჷსგე გუ̂ა̄ლდა (ბზ.) -- საზამთრო შეშა განახევრებული გვქონდა. ლეზებ ქრისდეთელისგა ჯადხ ლჷხნისგე (ბქ.) -- საჭმელი დეკემბერში (ქრისტეს თვეში) გქონდათ განახევრებული. კნინ. ლჷხნისგილ ბქ., ლჷხნისგო̄ლ ლშხ.
- ლჷხჲად{ე}, ლჷხჲა̈დ იგივეა, რაც ლჷხიადე.
- ლჷხოჩა̈უ̂ე იგივეა, რაც ლჷკჩოუ̂ე.
- ლჷხპჷ̄რე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷხპჷრე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- 1. დათხრილი (თვალები). თე̄რა̈ლ ლჷხპჷ̄რე მა̄მ ჯე̄რა̄ჲ? (ბზ.) -- თვალები დათხრილი ხომ არ გაქვს? ეს თერა̈რ ხარ ლჷხპჷრე (ბქ. 107) -- ზოგს თვალები აქვს დათხრილი. 2. გამსკდარი. ლჷგრე ლჷხპჷ̄რე ლი (ლშხ.) -- კვერცხი გამსკდარია.
- ლჷხრინე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -ნოლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლე ლნტ.) -- გაჯავრებული, გაბრაზებული. და̈შდუ̂ ლჷხრინ' ა̄ნღრი ა̈გითე (ბზ. 433) -- დათვი გაჯავრებული მოდის შინისკენ. ლეუ̂ან ლჷხრინე ატა̈ხ ქორთე (ბქ. 200) -- ლევანი გაბრაზებული დაბრუნდა სახლში. ლჷხრინაჟი ლილჯჷნე ცა̈გიშ ნემგერდ ესერ ისპი (ანდ.) --

გაჯავრებისას ნიშნის მოგება ეკლის ნაჩხვლეტად იქცევაო. ლჷხრინად ზმნს. -- გაბრაზებულად, გაჯავრებულად. ჭყინტ ჰგხო ჰმეკედ ლჷხრინად (ლნტ. 278) -- ბიჭი შინ გაბრაზებული (გაბრაზებულად) მისულა. კნინ. ლჷხრინოლ ბქ., ლჷხრინოლ ლშხ.

- ლჷხტაჳე (-ემიშ, -ჳალე ბზ., ლშხ., -ემ, -ჳოლ ბქ., -ეშ, -ელ ლშხ.), ლჷხატაჳე (-ჲშ, -ჳალე) ლნტ. -- დახატული, ლამაზი. გეგის კოჯარ ი მურყჳმალ გარ ხად{და} ლჷხტაჳე (ბზ.) -- გეგის მხოლოდ კლდეები და კოშკები ჰქონდა დახატული. იმჟი ლჷხტაჳე სიმაქ ხი! (ბქ.) -- რა ლამაზი (დახატული) ქალიშვილი ხარ!
- ლჷხჳარე (-ემიშ, -რალე ბზ., ლშხ., -ეშ, -ელ ლშხ.), ლჷხჳარე (-ემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -რალე ლნტ.) -- მომჯობინებული, მოკეთებული, გამოჯანმრთელებული, მოსუქებული. გოჭარს ლჷხჳარე ხადხ (ბზ.) -- გოჭები მოსუქებულიყვნენ ("გოჭებს მოსუქებული ჰქონდათ"). ლეგმერდე ჟი ლჷხჳარე ემხჳიდ (ბქ.) -- ავადმყოფი მომჯობინებული დამხვდა.
- ლჷხჩოჳე იგივეა, რაც ლჷკჩოჳე.
- ლჷხჷნსკე იგივეა, რაც ლჷხნჷსგე.
- ლჷკ (-იშ, --) -- ხსენი. დიე ლჷკ დესა ლჲხსჲდ ეჩას ნატხჳნ (ბზ.) -- დედის ხსენი არ შერჩა მას ღებინებისაგან. მახე ნაზალ ფურემ ლჷჯეს აშხჳ ნაგზა ლჷკიშ გამ ხარ (ბქ.) -- ახალმოგებული ძროხის რძეს ერთ კვირას ხსენის გემო დაჰკრავს (აქვს). ეჩეისა ლჷკ არი (ლშხ. 5) -- იმაში ხსენი არის.
- ლჷკამჲშ იგივეა, რაც ლჷკმჲშ.
- ლჷკან იგივეა, რაც ლჷკჲნ.
- ლჷკაც იგივეა, რაც ლჷკცე.
- ლჷკჲნ1 (-იშ, -კნუ ზს., -ანალე ლნტ.), ლჷკან (-კანუ \ -კანარ \ -კნალე) ლშხ. -- მოხნული,

დახნული. დაბა̈რ მა̈გ ლგჯა̈ნ გუ̂ა̄დდახ (ბზ.) -- ყანები სულ დახნული გვქონდა. ერხი ლინთუ̂ს ქა ლგჯა̈ნს ხონხიხ დაბს (ლნტ.) -- ზოგი საზამთროდ მოხნულს ტოვებს (ტოვებენ) ყანას (თოვლს უყოლებს ქვეშ).

- ლგჯა̈ნ2 ზს., ლნტ., ლგჯან ლშხ. -- ხარიანი. ეჯ მეზგე მეუ̂არ ლგჯა̈ნ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- იმ მოსახლეს მრავალი ხარი ჰყავდა (ის მოსახლე ბევრხარიანი იყო). ლგჯა̈ნ მეზგა ლიჯნი დემის ხოქხენი ქა (ბქ.) -- ხარ{ებ}იან ოჯახს დახვნა არ დაუგვიანდება.
- -ლგჯა̈ნ3 ზს., ლნტ., ლგჯან ლშხ., კომპოზიტის (ქუ̂ინლგჯა̈ნ) მეორე შემადგენელი ნაწილი -- სუნადენილი, სუნგამოღებული. ქუ̂ინლგჯა̈ნ ლაღუ̂ ქა ლეკუ̂ანად გარ ხაყა (ბქ.) -- სუნადენილი ხორცი მხოლოდ გადასაგდებად ვარგა. კნინ. ლგჯა̄̈ნილ ბზ., ლგჯა̈ნილ ბქ., ლგჯანე̄ლ ლშხ.
- ლგჯა̈ც{ე} იგივეა, რაც ლგჯცე.
- ლგჯი̅დ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლგჯიდ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. 1. მოტანილი, მოყვანილი. ბაუ̂ჩის ხეხუ̂ ქორთე ლგჯი̅დ ხა̄რ (ბზ.) -- ბავჩის ცოლი მოყვანილი ჰყავს სახლში. ამემდ ხეკუ̂ეს ა̈დჭუ̂ედნას, მაზუმ ლენ ხარ ლგჯიდ მეზგას (ლნტ. 53) -- ამან უნდა წაიკითხოს, რამდენიც აქვს მოტანილი მოსახლეს. 2. გადახდილი. გადან ქა ლგჯი̅დ მიხალდა (ბზ.) -- ვალი გადახდილი მეგონა. 3. გადამხდარი, გადახდენილი. ხოლა მა̈გ ჩუ ლგჯიდ მად (ბქ.) -- ყველაფერი ცუდი (თავს) გადამხდარი მქონდა. 4. ვინმეს ნახვის სურვილით დაკმაყოფილებული, გულმოოხებული. გეზლა̈შ სეუდ დეშ მარ ლგჯიდ (ბქ.) -- შვილის (ნახვის) ნატვრით გული ვერ მოვიოხე (ნატვრა არ მაქვს დაკმაყოფილებული).
- ლგჯმარე (-ე̄მიშ, -რა̄̈ლე ბზ., ლშხ., -ემ, -როლ ბქ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -რა̈ლე ლნტ.) -- დახარჯული, მოხმარებული. ჭემ მა̈გ ლგჯმარე ჯა̄დდახ (ბზ.) -- თივა სულ (ყველა)

დახარჯული გქონდათ. ჰ̂არჩხილ მარ ლჷკმარე (ბქ.) -- ფული დახარჯული მაქვს.

- ლჷკმ̈აშ (ხოლკამშა \ ხოლკმაშა, მალკმაშე)ზს., ლჷკმაშ (ხოლკმაშა, მალკმაშე) ლშხ., ლჷკმ̈აშ (ხოლკმაშა, მჷლკმაშა) ლნტ. -- ღონიერი, ძლიერი, მაგარი, შეძლებული. შუ̂ან̈არ ლჷკმ̈აშ ხ̈ალხ ლჷმ̄არხ (ბზ. 23) -- სვანები ღონიერი ხალხი ყოფილა(ნ). ლჷკმ̈აშ ესერ მეზგა ლიც ლოშდ ოთტიხა (ბქ.) -- შეძლებულ ოჯახს (მოსახლეს) წყალი უკან დაუბრუნებიაო (ანდ.). ეჯ ლადეღ ლჷკმ̈აშ ̈არ̈აყ გარ ხუღუ̂ა ჩი (ბქ. 74) -- იმ დღეს მხოლოდ მაგარი არაყი აქვს ყველას. დ̄აუ̂ზუმ ლჷკმაშ ღერთალეშ ი ჯგჷრ̄აგჷნჩუ დ̄ესამა არი (ლშხ. 13) -- დევივით ძლიერი, ღმერთების და წმინდა გიორგის გარდა, არავინაა (არაფერია). ლჷკმაშდ ზმნს. -- ძლიერად. შდრ. ლჷგ̈აუ̂.

- ლჷკნუ იხ. ლჷკ̈ან.

- ლჷკჩოუ̂ე, ლჷხჩოუ̂ე (-̄ემიშ, -უ̂̄ალე ბზ., -ემ, -უ̂ოლ ბქ.), ლჷხჩოუ̂ე, ლუხჩოუ̂ე (-̄ეშ \ -̄ემიშ, -̄ელ \ უ̂̄ალე) ლშხ., ლჷხოჩ̈აუ̂ე, ლუხოჩ̈აუ̂ე (-ჲშ, -უ̂̈ალე) ლნტ. -- განკურნებული, მომჯობინებული, მორჩენილი. ალჲ̈არს ლეგმერდე ლჷკჩოუ̂ე ესხუ̂̄იდდახ (ბზ.) -- ამათ ავადმყოფი მომჯობინებული დახვდათ. ეჯჲარ ჟი ლჷხჩოუ̂ე ტეხნიხ აგჲართე (ლშხ. 3) -- ისინი გამოჯანმრთელებული ბრუნდებიან სახლებში.

- ლჷკცე (-̄ემიშ, -ც̄ალე ბზ., ლშხ., -ემ, -ცოლ ბქ.), ლჷკ̈აც, ლჷკცინ (-იშ, -̈ალ) ბზ., ლჷკაც (-კცე̄შ, -კცე̄ლ) ლშხ., ლჷკ̈აცე (-ჲშ, -ც̈ალ{ე}) ლნტ. 1. დალუპული, დაქცეული, დამხობილი, ამოგდებული; გარდაცვლილი, მკვდარი. ლჷკცე მ̄აშ ხ̄ექუ̂̄ოლ ეჯ მეზგა (ბზ.) -- დაქცეული არ ეთქმოდა იმ მოსახლეს. მეთი̈ალ ამსუ̂ალდ ღეშომა ლი ლჷკცე (ბქ.) -- მოწადინებული ადამიანი არასდროს არის დალუპული. 2. გადაქცეული, გადახრილი, გადაზნექილი, დაფერდებული. ნაშხატუ̂ ქა ლჷკცე \ ლჷკ̈აც ლ̈ასუ̂ (ბზ.) -- ღობე გადახრილი

იყო. გიმ ლექჳ̂ჴნჩუ ლღჯცე ლჵსუ̂ (ბზ. 305) -- მიწა ქვემოთკენ იყო დაფერდებული. მურყუ̂ამ ჟიბაუ̂ ლი ლღჯცე (ბქ.) -- კოშკი ზევითაა გადაზნექილი. 3. (ღმერთ)გამწყრალი; ღვთის პირიდან გადავარდნილი. ღერთჲ ლღჯცინ, დაჯჵრ მჵდე? (ბზ. 307) -- ღვთის პირიდან გადავარდნილო, თხები რა უყავი? ღერბეთ ჯარ ლღჯცე (ბქ.) -- ღმერთი გყავს გამწყრალი.

- ლღჯანკუ̂ე იხ. ლღბჵნდე.
- ლღჯჵლუ̂ე იგივეა, რაც ლღჯე̄ლუ̂ე.
- ლღჯგირ (-იშ, -ჲლ ბზ., ლნტ., -ჲრ ბქ., -ალ ლშხ.) -- 1. კურთხეული, ღვთისნიერი, ალალ-მართალი, ერთგული. ეჯჲჲრე ბაბა ლღჯგირ მარე ლი (ბქ.) -- იმათი ბაბუა ღვთისნიერი კაცია. მაჲ ლღჯგირ მჵრე ხი? (ლშხ.) -- რა ალალ-მართალი კაცი ხარ? 2. ნაკურთხი. ლღჯგირ უ̂ერ (ბზ.) -- ნაკურთხი მიწა. ალეს ტაბლარე ლღჯგირღნლო ჟენბინეხ (ლშხ. 28) -- ამას ტაბლების კურთხევის შემდეგ დაიწყებენ. 3. გვირგვინდადგმული, ჯვარდაწერილი. ბესის ლღჯგირ ჲეხუ̂ ხორი (ბქ.) -- ბესის ჯვარდაწერილი ცოლი ჰყავს.
- ლღჯე (-ე̄მიშ, -- ბზ., ლშხ., -ემ, -- ბქ., -მიშ \ -ჲშ, -- ლნტ.) -- რძე. ლღჯე̄მი სარაგ ანღრი (ბზ. 393) -- რძის წყარო მოდის. ნჵპუ̂რჲშ ლღჯე მაღმაიდ ხჴკლინახ (ბქ. 218) -- თურმე ჩიტის რძეც კი არ ჰკლებიათ. ლაშგურ მეზგალისგა შელ ესერი ლღჯე ლი (ანდ.) -- ურძეო ოჯახში სველიც (წაქიც) რძე არისო. ბალას ი თოთ კელს ლღჯე ხოჳ̄გ (ლშხ. 5) -- ფოთოლს{ა} და თოთო ყლორტს რძე უდგას. ლღჯეს ლჵჲდი ხუ̂ჲფინედ (ლნტ. 20) -- რძესაც ვადუღებთ. ლღჯე̄მი ლჵგუ̂შჵრ (ბზ.) -- სარძევე. ლღჯელღტბიდე (ბქ.) -- რბილი ხასიათისა, ტკბილმოუბარი; სანიმუშო ყოფაქცევისა ("რძეგამთბარი"). იხმარება გამოთქმაში: ლღჯე ყიაჟი ოხეზი (ბქ.) -- ბავშვია, მცირე ასაკისაა (რძე ყელზე ამოუდის).
- ლღჯე̄ლუ̂ე ბზ., ლღჯჵლუ̂ე უშგ. (-ე̄მიშ, -უ̂ჵლე), ლღჯელუ̂ე (-ემ, -უ̂ოლ) ბქ., ლღჯე̄ლე (-ე̄შ

\ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ლა̈ლე) ლშხ., ლგჯელე (-ჲშ, -ლა̈ლე) ლნტ. -- დაგვილი, დახვეტილი. ყუ̂ელფ ლგჯე̄ლუ̂ე ემხუ̂იჲ! (ბზ.) -- კერა (ყვერბი) დაგვილი დამახვედრე! გიმ ქა ლგჯელუ̂აქა მა̈ტყს ა̈დისგხ (ბქ. 305) -- დახვეტილ მიწაზე მატყლს დებენ. ჭა̈შს ა̈გის მა̈გ ლგჯელალე ხახოლნა (ლნტ. 267) -- ქმარს შინ ყველაფერი დაგვილ(ებ)ი ხვდებოდა თურმე. კნინ. ლგჯელუ̂ილ ბქ., ლგჯე̄ლო̄ლ ლშხ., შდრ. ლგჭმინე2.

- ლგჯიმ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- მარილიანი, დამარილებული. ლგჯიმ ლეზუ̂ებ ათმარჯუნხ მეზუ̂ბელა̈რს (ბზ.) -- მეზობლებს საჭმელი მარილიანი გამოუვიდათ. ეჲ ლგჯიმ ლეზუ̂ება̈რს დემ იზობდა (ლნტ. 198) -- ის მარილიან საჭმელ(ებ)ს არ ჭამდა. გადატ. მიმზიდველი, კარგი. არსენაჲს ლგჯიმ გარგლა ხაზნა (ლშხ.) -- არსენამ მიმზიდველი (მარილიანი) ლაპარაკი იცის. დე ლგჯიმ ლი, დე უჯმა (ბქ.) -- არც წყალია, არც ღვინო (არც მარილიანია, არც უმარილო). დეჯიკს დ'ესერ უჯმა ხა̈სგუა, დეი ლგჯიმ (ანდ.) -- ურჩს ვერც ასე გააგებინებ ვერაფერს და ვერც ისე (ურჩს არც უმარილო უხდებოდა, არც მარილიანიო).
- ლგჯიშ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- მოქსოვილი; შემოსილი. და̈რჯგს ჲო̄რუ ლეშგლბა̈რ ლგჯიშ ხა̄ღდა (ბზ.) -- და{რ}ჯის (დარეჯანს) ორი საშარვლე მოქსოვილი ჰქონდა. მუეშ ქორ ი ჰა̈ზუ̂ ლასტუ̂ია̈რშუ̂ ლა̈სუ̂ ლგჯიშ (ბქ. 59) -- მამის სახლი და ეზო ძაძებით იყო შემოსილი.
- ლგჯიჯუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ძვლიანი. მი გუნ მალა̈ტ ლგჯიჯუ̂ ლელუ̂ (ზს.) -- მე ძალიან მიყვარს ძვლიანი ხორცი. გადატ. საფუძვლიანი, მტკიცე რამ. ლგჯიჯუ̂დ ოხო̄გა̈ნდ ალ გუ̂ეშს (ბზ.) -- საფუძვლიანად შევუდექით ამ საქმეს. ლგჯიჯუ̂დ თუ̂ეფა (ბქ.) -- უგზო-უკვლოდ ("ძვლიანად") დაკარგვა.

- ლგჯმარე (-ე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) -- სულგუნი, გადაზელილი ყველი. ჷ̂ოშა ლგჯმარე ახა̈სყ? (ბზ.) -- რამდენი სულგუნი გააკეთე? ეშხუ აბაზდ ჷ̂ოდიხ ლგჯმარას (ლშხ. 8) -- ერთ აბაზად ყიდიან სულგუნს. შდრ. გჷ̂ა̈რჯილ.
- ლგჰაჯუ იხ. ლგჰა̈ჯ.
- ლგჰა̈ჯ (-იშ, ლგჰჯუ ბზ., -ჰაჯა̈რ \ ლგჰაჯუ ბქ.) -- 1. ნეტარი, ბედნიერი. 2. ნეტავი. ჰა' სერ ლგჰა̈ჯ ი ბედნიერ (ბქ. 339) -- ნეტავიო ("ჰა, ნეტარი და სვებედნიერიო"). ლგჰა̈ჯ სი! (ზს.) -- ნეტავი შენ!
- ლგჰდგრე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე ბზ., -ემ, -როლ ბქ.), ლგჲდგრე (-ე̄მიშ, -რა̄ლე) ლშხ., ლგედჷ̂რე (-ჲშ, -რა̈ლე) ლნტ. -- მონანიებული. ჩიქე მა̈ჲ ჯე̄რა ლგჰდგრე ლუსდგჷ̂არე ლიჭკჷ̂რე? (ბზ.) -- ჯერ როგორ (რა) გექნება მონანიებული ნაწნავების მოჭრა? ათხ' ესერ სოფელს ჟი ლგჰდგრე ხარ მა̈გ (ბქ. 242) -- ახლა სოფელს ყველაფერი აქვს მონანიებული.
- ლგჰელჷ̂ე იგივეა, რაც ლგჰე̄ლჷ̂ე.
- ლგჰერ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ლგჲერ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. დაბარებული, მოხმობილი; მოთხოვნილი. ბექნუ ლგჰერ ლგმა̈̄რ მესტიათე (ბზ.) -- ბექნუ მესტიაში ყოფილა დაბარებული. თბილისთე ხჷ̂ი ლგჰერ (ბქ.) -- თბილისში ვარ დაბარებული. 2. ხმიანი.
- ლგჰე̄ლჷ̂ე (-ე̄მიშ, -ჷ̂ა̄ლე) ბზ., ლგჰელჷ̂ე (-ემ, -ჷ̂ოლ) ბქ., ლგჲე̄ლჷ̂ე (-ე̄შ, -ჷ̂ა̄ლე) ლშხ. 1. ალში გამოტარებული, შებოლილი. ხა̈მი ლელჷ̂ ჩუ ლგჰე̄ლჷ̂ე ლი (ბზ.) -- ღორის ხორცი შებოლილია. 2. მოსევადებული. ჩაბრასტა̈რ ლგჰელჷ̂ე ლიხ (ბქ.) -- ჩაფრასტები (ყელსაბამები) მოსევადებულია.
- ლგჰნე (-ე̄მიშ, -ნა̄ლე ბზ., -ემ, -ნოლ ბქ.), ლგჲნე (-ე̄შ \ -ე̄მიშ, -ე̄ლ \ -ნა̄ლე) ლშხ., ლგინე

(-ჲშ, -ნა̈ლე) ლნტ. -- დამძნარი, გადამძნარი. ლჷჰნე ჯუ̂იდს ხოჩა ქუ̂ინ ხოჯან (ბქ.) -- დამძნარ ცვილს კარგი სუნი უდის. გადატ. ტყუ̂ი ჩუ ლჷჰნე მა̄რ (ბზ.) -- ძალზე ჯაფაგაწეული ვარ (ტყვია გადამძნარი მაქვს). ქორს ჟი ლჷჰნე (ბქ.) -- ამაგგაწეული, ნაამაგარი. ალჲარე დი ჟი ლჷჰნე ხარ ქორს (ბქ.) -- ამათ დედას დიდი ამაგი მიუძღვის (ამათი დედა ზედ დამძნარია სახლს). 2. ბზ. თაფლისა და ცხიმის ნაძნობი. ბეფშუ̂დ ლჷჰნე მა̄რ ლესყე̄ნე (ბზ.) -- ბავშვისთვის "თაფლ-ცხიმიანი" ფაფა მაქვს გასაკეთებული.

- ლჷჰჯუ იხ. ლჷჰა̈ჯ.
- ლჷ̄გ (ხუ̄გდა̈ს, ლჷ̄გდა; ლჷ̄გდეს \ ლჷგდე̄დს ბზ., ლჷ̄გდას, ლჷ̄გდა; ლჷ̄გდეს ლშხ.) ლჷგ (ხუ̂იგნ,ლჷგან; ლჷგენეს) ბქ., ლნტ. გრდუვ. -- დგას. ბესი გარ ლჷგდა ჰა̈ზუ̂ისგა (ბზ.) -- ბესი მარტო იდგა ეზოში. მეგამჩუქა ხუ̂იგნ ჰამდ (ბქ.) -- დილამდე ხის ქვეშ ვიდექი. ქა̈მ გაჰჷლ ლჷგ (ბქ.) -- გარეთ პაპანაქებაა (პაპანაქება დგას). ბობშ დედე̄ცახან ლჷგდა (ლშხ.) -- ბავშვი დედასთან იდგა.
- ლჷ̄თა̄ლე იხ. ლჷ̄თე.
- ლჷ̄თე (-ე̄მიშ, -თა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.), ლჷთე (-ემ, -თალე) ბქ., ლჷთე3 (-ჲშ, -თა̈ლე) ლნტ. -- გაყოფილი (დაყოფილი), გაყრილი, განაწილებული (დანაწილებული). ხოშა მუხუ̂ბა მალუ̂ა̈ნ ლჷ̄თე ხა̄დდა (ბზ.) -- უფროს ძმას ქონება გაყოფილი ჰქონდა. ლახუ̂ბა ჩუ ლჷთე ლიხ (ბქ.) -- ძმები გაყრილები არიან. ეჯჲა̈რს ლეშდა̈ბ ჩუ ლჷთა̄ლე ხა̄რხ (ბზ.) -- იმათ სამუშაო დანაწილებული აქვთ. თემა̈რ სახუბ-სახუბჟი ლიხ ჩუ ლჷთალე (ბქ. 281) -- თემები საძმოებადაა დაყოფილი.
- ლჷ̄მე (-ე̄მიშ, -მა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, --ე̄ლ ლშხ.), ლჷმე (-ემ, -მოლ ბქ., -ჲშ, -მა̈ლე ლნტ.) -- შეჭმული. თხე̄რეს ულია̄ქ ჩუ ლჷ̄მე ხა̄დდა (ბზ.) -- მგელს ცხვარი შეჭმული ჰქონდა. ჩუ

ლჷმა ლეშგიმ და̈რ ესერ ხელჭალ (ანდ.) -- შეჭმულს უკან არავინ მისტირისო. მიჩა გეზელილ და̈უ̂ს ლოქ ხარი ლჷმე (ლნტ. 273) -- ჩემი შვილები დევს შეუჭამიაო ("ჰყავს შეჭმულიო"). კნინ. ლჷმილ ბქ., ლჷ̄მო̄ლ ლშხ.

- ლჷ̄ძღჷრე იგივეა, რაც ლჷჰღჷრე.
- ლჷ̄ძნე იგივეა, რაც ლჷჰნე.
- ლჷ̄ძრალ იგივეა, რაც ლჷძრა̈̄ლ.
- ლჷ̄ძჯე იგივეა, რაც ლჷძჯე.
- ლჷ̄ყე1 (-ე̄მიშ, -ყა̄ლე ბზ., ლშხ., -ე̄შ, -ე̄ლ ლშხ.) ლჷყე (-ემ, -ყოლ ბქ., -ძშ, -ყა̈ლე ლნტ.) -- ამოყვანილი, გამოყვანილი, ხელზე ატატებული. ჰაკუ̂ა̈ნხა̈ნქა მახე ლჷ̄ყე მა̄რ ბეფშუ̂ (ბზ.) -- ბავშვი აკვნიდან ახალი ამოყვანილი მყავს. ეჯა̈რს ხა̈რენახ ლიც სტურა̈რშუ̂ ლჷყე (ბქ. 199) -- იმათ წყალი მილებით ჰქონიათ გამოყვანილი. მა̈გ აშუ̂ ლელჯუ̂მა̈რ-ლა̈ცხნირქა ლჷყე დეშომ' ესერ ლჷმა̈რ (ანდ.) -- ყველა ერთ დგიმ-სავარცხელში გამოყვანილი (ერთი ხასიათისა) არ ყოფილაო.
- ლჷ̄ყე2 ბზ., ლშხ., ლჷყე ბქ., ლნტ. -- ჩაწებული. ეჯნე̄მდ მელა̈ნთე ლჷ̄ყე ლამბიშე კალა̈მ (ბზ.) -- იმან მელანში ჩაწებული კალამი მომაწოდა. დედედ გეზალს კოხათეძსგა ლჷყე დია̈რ ლოხკილტე (ბქ.) -- დედამ შვილს პირში ჩაუდო საწებელში ჩაწებული პური.

მ

- მა-1, მა̈-1 -- განყენებულ სახელთა მაწარმოებელი. მაბა̈ც (ზს.) -- შეძლება. მალატ -- სიყვარული. მა̈ზიგ -- ტკივილი, სენი. მა̈სისგ (ზს., ლნტ.), მასისგ (ლშხ.) -- სიძულვილი. მა̈ბიზ (ზს., ლნტ.) -- სიმაძღრე.

- მა-2, მ̈ა-2 ზს., ლნტ. -- საშუალ-ვნებითი გვარის მიმღეობის მაწარმოებელი. მაშედ (ბზ., ლშხ.), მ̈აშედ (ბქ., ლნტ.) -- მშველელი. მაკ̈ად ბზ., ლნტ., მაკად ბქ., მაკედ ლშხ. -- მოსავალი.
- მა3, მაჲ იგივეა, რაც მ̈ა3.
- -მა, -მო, -მუ -- კითხვითი ნაწილაკი: მჷხ̈არ ესერ ა̈ნკდემა? (ბზ. 263) -- ხვალ მოიტანო? ჯესმიმო? (ლშხ.) -- გესმის? ხაჰუ̂დიხმუ? (ბქ.) -- აძლევენ?
- მა-_-ე -- აღმატებითი ხარისხის მაწარმოებელი კონფიქსი. მაშე̄ნე ბზ., ლშხ. -- უფროსი, მანე̄სგრე ბზ., ლშხ. -- შუათანა; მაჩე̄ნე ბზ., ლშხ. -- უკეთესი. მაჰენე ბქ., მაუ̂რენე ლნტ. -- უმცროსი.
- მაბ̈აც (-იშ) ბზ., ლნტ., მაბაც ბქ., მაბეც ლშხ. -- შეძლება (ქონებრივი, ფიზიკური), ძალა. ისგუ̂ა მაბაცსოუ̂ ლოხუ̂ცხა! (ბქ.) -- ძალა მოგემატებოდეს (შენი შეძლება გაზრდილიყოსო). მეზგემ მაბაც თჷმიჟი ესერ იწენი (ანდ.) -- ოჯახის შეძლება გასაჭირში გამოჩნდებაო.
- მაბგ̈არ (-იშ, -გარ̈ალ) ბზ., მ̈აბგ̈არ (-გარუ) ბქ. -- ეშმაკი, გრძნეული, თვალთმაქცი. ოთღორუ̂ ესერ მიჩეშდ მ̈აბგ̈არ დინას (ბქ. 220) -- მოვუტყუებივარ ეშმაკ ქალიშვილსო. ჰა, მ̈აბგ̈არ ესერ ჯი! (ბქ. 37) -- ჰაი, შე, ეშმაკოო!
- მაბეც იგივეა, რაც მაბ̈აც.
- მაბზ̈არ, მაბზ̈ა̄რ იგივეა, რაც მ̈აბზ̈ა̄რ.
- მაბციან, მაბცუან იგივეა, რაც მ̈აბციე̄რ.
- მაბჷნდლუ̂ალა ზს. იხ. ბანდლუ̂ალ.
- მაგ იგივეა, რაც მ̈აგ.
- მაგ̈არ (-გრიშ, -გრ̈არ) ბქ., მაგა̄რ (-გრიშ, -გრა̄ლ) ლშხ. -- მორი, მოჭრილი ხე. მოლაგუ̂აშუ̂

მაგრიშ ნა̈ყუ̂იჩ ესერ ოხკუ̂არა (ბქ. 208) -- რაღაცას მორის ნაგლეჯი ჩამოუგდიაო. და̈შდუ̂ მაგრა̈რს როქუ̂ ითრინე (ბქ. 236) -- დათვი მორებს მოათრევსო.

- მაგუ̂ა̈რ, მა̈გუ̂ა̈ჲ ზს., მაგუ̂არ ლშხ., მაგუ̂ა̈რ ლნტ. კითხვ. ნაცვალ. -- როგორ, როგორი (რაგვარი). სგა̄ჩა̈დდ ამხაუ̂თეჲსგა, მა̈გუ̂ა̈ჲ ბედუ ჯა̈̄ცხ (ბზ. 158) -- ჩადით ამაში, როგორი ბედი გეწევათო (გექნებათო). მაგუ̂ა̈რ ესერ გზარობ ხარენა? (ბქ. 12) -- როგორი მგზავრობა გქონდაო? ფუ̂ირ ლოქ მაგუ̂ა̈რ ლელდელ ხა̈რენა? (ლნტ. 228) -- ძროხა როგორი მოსაწყემსი იყოო (გქონდაო)? მა̈გუ̂ა̈რდ, მა̈გუ̂ა̈ჲდ ბზ., მაგუ̂ა̈რდ ბქ., ლნტ. მაგუ̂არდ ლშხ., ზმნს. -- როგორ. ეჩი̄ ხეხუ̂ს მა̈გუ̂ა̈ჲდ ხა̈ჩოხ? (ბზ. 254) -- იმის ცოლს როგორ ექცევიანო? ათხე მაგუ̂ა̈რდუ ლა̈ჯხელე̄ნ (ბზ. 174) -- (ნახე), ახლა როგორ მოგექცეო. მაგუ̂ა̈რდ ხარი? (ბქ.) -- როგორა ხარ? მაგუ̂ა̈რდ ლოქ ახოლეჩა გეგის ქორ? (ლნტ. 246) -- როგორ დაიცვა გეგიმ სახლსიო?
- მაგუ̂იზა იგივეა, რაც მა̈გუ̂ი̄ზა.
- მაგუ̂ნაბა̈რ, მაგუ̂ნებუ̂ა̄რ იგივეა, რაც მა̈გუ̂ნა̈ბუ̂ა̈̄რ.
- მად იგივეა, რაც მო̄დ.
- მადა (-და̈შ, -ბქ., -და̄შ, -- ლშხ.) -- წილში დანამატი, საუფროსო. მახუ̂შის ლათალყი ნამხოშერ მადას ხოდასგუ̂ხ (ბქ.) -- უფროსს (მახვშის) გაყრის დროს უფროსობისათვის წილში დანამატს აძლევდნენ (უდებდნენ).
- მადაკლებუა̈რ იგივეა, რაც მატკლა̈ბუ̂ა̈̄რ.
- მადამბლე იხ. დამბა̈ლ.
- მადა̈ნ (-დნიშ, -დნა̈რ ბზ., -იშ, -დანა̈რ ლნტ.), მა̈დენ (-დნიშ, -დნა̈რ) ბქ., მადენ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მადანი. შუ̂ა̈ნს უ̂ოქრეშ მა̈დენ წუ̂ა (ბქ. 241) -- სვანეთში ოქროს მადანია

({მო}იპოვება). ტყუ̂იჲ მადა̈ნ ლა̈ჲდი ჩუ̂ათოლაფარა (ლნტ. 101) -- ტყვიის მადანიც დაუფარავს.

- მადე̄რა (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), მა̈დერა (-რა̈შ, --) ბქ., მა̈ნდერა (-რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ძლიერი, ქარიანი გარდამავალი წვიმა, ერთ ზოლზე რომ გაივლის. ანჯა̈დ ხოლე̄მიშთა̄ნ მადე̄რა (ბზ.) -- მოვიდა საშინელი წვიმა. ლშხ. გადატ. მძიმე გადასახადი. ჩი̄მი მადე̄რა მი ოთწა̄თხ (ლშხ.) -- ყველას გადასახადი მე გავასწორე.
- მადილ იგივეა, რაც მა̈დილ.
- მადმაგუ̂ეშ იგივეა, რაც მა̄მგუ̂ეშ.
- მადრა̈კ, მჷდრა̈კ (-იშ, -რაკა̈ლ ბზ., -რაკა̈რ ბქ.), მადრაკ (-ალ) ლშხ., მათრა̈ხ (-რახა̈ლ) ლნტ. -- მათრახი. ჭაბუ̈გდ ტოტისგა ბერჟა̈ მადრა̈კ ლა̄ჲე (ბზ. 148) -- ჭაბუკმა ხელში რკინის მათრახი დაიჭირა. ეჭკა̈ლი ლოქ ხაკჷდეს მათრა̈ხ, ერე კა̈ნ ლოქ ჟ'ა̈ხეტყუ̂ეფს (ლნტ. 295) -- იმისთანა გადაუჭიროსო (დაარტყასო) მათრახი, რომ კანი აძვრესო.
- მადრე̄ნე იხ. ხოლა.
- მაზგა̄რ იგივეა, რაც მა̈ზგა̄რ.
- მაზგა̄რობ იგივეა, რაც მა̈ზგა̄რობ.
- მაზუ, მაზუმ, მაზჷ იგივეა, რაც მა̄̆ზუმ.
- მაზუ̂ა̈ბ (-იშ \ მაზუ̂ბიშ, მაზუ̂ბა̈რ) ბზ., მაზუ̂აბ (-უ̂ბა̈შ, -უ̂ბა̈რ) ბქ., მაზუ̂ებ (-იშ, -არ) ლშხ. -- წყარო. ღო̄ნახა̈ნქა ანჩხჷფნა ხოჩა მაზუ̂ა̈ბ (ბზ.) -- ქვის გროვიდან მოჩუხჩუხებდა კარგი წყარო. მაზუ̂აბ ფაფლა̈შ ძირისგა გარ ახა̈ზინახ (ბქ. 250) -- წყარო მხოლოდ გორის ძირას მოუდიოდათ თურმე. მაზუ̂ებ ლეთრა სგიმმჷყ ქა სურუ ხოჩა ლარდა ლი (ლშხ. 3) -- მჟავე სასმელი წყლის წყაროსთან ძალიან კარგი სამყოფია.

- მაზჷსყე იხ. ზჷსყი.
- მათათხ იგივეა, რაც მათხა̈ფ.
- მათრახ იგივეა, რაც მადრა̈კ.
- მათხა̈ფ (-იშ, -ხაფა̈რ) ბზ., მეთეთხ ბქ., მათხეფ (-არ) ლშხ., მათხაფ ლნტ. -- ანაყოლი (ერთგვარი ავადმყოფობა აყოლილი მიწიდან, წყლიდან, ჰაერიდან), მონადები. მათხა̈ფ ნო̄სა ლა̈ჯთხეფს (ბზ.) -- მონადები არ მოგედოს. მათხეფ ლოქ დეშ ხეთხფენი (ლშხ. ხორ. 5) -- მონადები ვერ მოედებაო.
- მათხჳ̂ა̈ჲ იგივეა, რაც მა̄დხჳ̂ა̈̄ჲ.
- მათხჳ̂მი იგივეა, რაც მუთხჳ̂მი.
- მათჷმ (-იშ, --) ზს. -- სენი, ჭირი, ავადმყოფობა. მამჭირ ესერ მათჷმი ლი მიჩა ნაზიმჟი (ანდ.) -- თავისებურად სიზარმაცე ავადმყოფობაცააო (თავისი ზომით).
- მაიდ იგივეა, რაც მა̈იდ.
- მაკაფ (-იშ, --) ზს., ლშხ., მაკა̈ფ ლნტ. -- ნება-სურვილი. მიშგუ მაკაფშჳ̂ მა̄მ ლი ალ გჳ̂ეშ (ბზ.) -- ჩემი ნება-სურვილით არ არის ეს საქმე. ნაყუნიშ ლიჯდე მაკაფშჳ̂ ლასჳ̂ (ბქ. 299) -- შეჭამანდის მოტანა ნებასურვილით იყო.
- მაკახ (-კხა̈შ, -- ზს., -კხაშ, -- ლშხ., -იშ, -- ლნტ.) -- იმედი, ნუგეში; სასარგებლო, ქს. საჭირო, გამოსაყენებელი. ალ ჳ̂ისგჳ̂ თჷმი ლადელ მაკახ ჯე̄რა (ბზ. 75) -- ეს ვაშლი გაჭირვების დღეს იმედად გექნება. მაკახ ლოქ მე̄რი ჩი გჳ̂ეშისა (ლშხ. 43) -- იმედი მექნება ყველა საქმეშიო. მაკახ ლა̄დედ უშხჳ̂ა̄რ ჭირისა ი ხინისა (ლშხ. 43) -- ერთმანეთის იმედი (გამოსადეგი) ვიყოთ ჭირშიც და ლხინშიც.
- მაკა̈ლი იგივეა, რაც მა̈ჲკა̈ლი{ბ}.

- მაკა̈ფ იგივეა, რაც მაკაფ.
- მაკლათხე იხ. კჷ̄ლთხი.
- მალ იგივეა, რაც მა̄ლ.
- მალატ (-იშ, --) -- სიყვარული. დი̄ნა̈̄ მალატშუ̂ ჰ̂ეშგინჩუ̄ნ ა̈დკა̄ფ (ბზ. 285) -- ქალიშვილის სიყვარულისაგან უკან გადავარდა. მალატ აშჰ̂თეგარ დემ ესერ იმა̈რგ (ანდ.) -- ცალმხრივი სიყვარული არ ვარგაო. მალატს და̈რ ლოქ ხოდგარა (ლნტ.) -- სიყვარულს არავინ მოუკლავსო.
- მალტა̈̄რ (-იშ, -ტა̄რა̈ლ), მალტუჰ̂ა̈̄რ (-ჰ̂ა̄რა̈ლ) ბზ., მალტა̈რ (-ტარუ), მალტოჰ̂ა̈რ (-ჰ̂არა̈რ) ბქ., მალტა̄რ (-ალ) ლშხ., მალატუარ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- შეყვარებული, მოტრფიალე, მოყვარული. აშხუ̂ ა̈გის მალტა̈̄რ ზურა̄ლ ი ლჰ̂ა̈ჟმა̄რე ა̈რიხ (ბზ. 257) -- ერთ ადგილას შეყვარებული ქალი და კაცი არიან. ტარიელ კუმში მალტუჰ̂ა̈̄რ ლი (ბზ. 61) -- ტარიელი საქონლის მოყვარულია. ჰ̂ოხთრისიშ მალტოჰ̂ა̈რს ჰ̂ეთხმა̈ლოჰ̂ ხალტჷნ (ანდ.) -- ხსნილის მოყვარულს საქონელიც უყვარდესო.
- მალტოჰ̂ა̈რ, მალტუჰ̂ა̈̄რ იგივეა, რაც მალტა̈̄რ.
- მალფხუ̂ (-იშ, --) უშგ., მალფხ ლნტ. 1. გაზაფხული. თჰ̂ის ა̈სყეჲხ კა̈ცხე მალფხს (ლნტ. 24) -- თაფლს ადრე გაზაფხულზე აკეთებენ. ზა̈ ყჰ̂ელენი ჰ̂ოშთხუ̂ დჰ̂რედ მალფხ, ზაჰ̂ლა̈დელ, მუჟოლირ ი ლინთჰ̂ (ლნტ. 40) -- წელიწადი იყოფა ოთხ დროდ: გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა და ზამთარი. 2. ლშხ. საგაზაფხულო (ხორბლის ჯიში). კჰ̂ეცენ ხოხალ მანჟლორ ი მალფხუ̂ (ლშხ. 4) -- ხორბალი არის (იცის) საშემოდგომო და საგაზაფხულო.
- მამა (-ა̈̄შ, მამალა̈̄რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -მა̄შ, -მა̄ლარ ლშხ., -ა̈ჲშ, -მალა̈რ ლნტ.) -- მამა. მამად

ხოჩა ლერქუ̂ა̈ლ ამყიდ (ბზ.) -- მამამ კარგი ტანსაცმელები მიყიდა. მამა̄ლარ ემტეხხ აგითე (ლშხ.) -- მამები სახლში დაბრუნებულან.

- მამაჭირ იგივეა, რაც მამჭირ.
- მამაჭირა̈ჲ, მამჭირა̈ჲ (-რა̈ჲშ, -რაჲა̈ლ) ბზ., მამჭირა̈, მამჭირუ̂ა̈ (-იშ, -რაუ) ბქ., მამჭირაჲ (-რა̄ჲშ, -რუ̂ა̄ლ) ლშხ., მამაჭრუა̈ლ (-იშ, -რუალა̈ლ) ლნტ. -- ზარმაცი, უქნარა. მაჰრე̄ნე მუხუ̂ბე სურუ მამჭირა̈ჲ ლი (ბზ. 443) -- უმცროსი ძმა ძალიან ზარმაცია. მამჭირუ̂ა̈ ლამარგს ქაფდ ესერ ხა̈ცუ̂ (ანდ.) -- ზარმაცი ბეჯითს ტვირთად ჰკიდიაო. ჭა̈შ სურუ მამაჭრუა̈ლ ლჷმა̈რელი (ლნტ. 130) -- ქმარი ძალიან ზარმაცი ყოფილა.
- მამილ იგივეა, რაც მამილუ̂.
- მამილუ̂ (მამუ̂ლა̈შ, მამუ̂ლა̈რ) ბზ., მამილ (მამლიშ, მამლა̈რ) ბქ. ზოოლ. -- მამალი. ეშხუ მამილუ̂ ესერ ქა̄უ̂ ადჲე ლაჰუ̂ედთე (ბზ. 408) -- ერთი მამალი წაიყვანე გასაყიდადო. მელზიგა̈ლ მა̈რე ჰამს მამლა̈რცახა̈ნოუ̂ ჲეცხნიუ̂ (ანდ.) -- მეოჯახე კაცი დილით მამლებთან ერთად უნდა ილვიძებდესო. შდრ. ყუ̂იჩ.
- მამფრე იხ. ფჷრი.
- მამფუა, მაფუა (-ფუა̄̈შ, -ფუა̄̈ლ ბზ., -ფუა̈შ, -ფუოლ ბქ.), მამფუა (-ფუა̄შ, -ფუე̄ლ ლშხ., -ფუა̈ჲშ, -ფუა̈ლ ლნტ.) -- მდუღარე. კო̄ბო̄ლდ ლიც მაფუა ჭჷშხა̈რისგა... ლახბიდ (ბზ. 390) -- კათხამ მდუღარე წყალი ფეხებში შეასხა. ა̈თუჟი მამფუა ნ'ესქჷმა (ბზ.) -- ცხელზე მდუღარეს ნუ დაამატებ. ფექს სკა შუ̂იდედ მამფუა ლიცხოისა (ლნტ. 35) -- ფქვილს ჩავყრით მდუღარე წყალში.
- მამფუკუ̂ე იხ. ფუკუ̂ი.
- მამჭირ (-იშ, --) ზს., ლშხ., მამაჭირ ლნტ. -- სიზარმაცე; სიზანტე. გიერგს ესერ მამჭირ

ახმითქჷ̂ე̄ნა (ბზ.) -- გიერგს სიზარმაცე შემოსჩვევიაო. ჯი როქ მამჭირშჷ̂ დემეგ ა̈რი ამეჟი (ბქ. 125) -- მე სიზარმაცით კი არა ვარ ამაზეო (კოშკზეო). მამჭირ აშუნლჷ̂ე მა̈ზიგდ ესერ ისპი (ანდ.) -- სიზარმაცე ერთი ხნის შემდეგ ავადმყოფობად იქცევაო.

- მამჭირა̈, მამჭირაჲ, მამჭირა̈ჲ, მამჭირჷ̂ა̈ იგივეა, რაც მამაჭირა̈ჲ.
- მანა̈თ (-ნთიშ, -ნთა̈რ ზს., -იშ, -ნათა̈რ ლნტ.), მანათ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მანეთი. ეშხუ მანა̈თ გარ ემსა̈დ (ბზ.) -- ერთი მანეთიღა დამრჩა. აშირ მანა̈თ... ფუსდდ ადჲე (ბქ. 28) -- ასი მანეთი პატრონმა წაიღო.
- მანა̈̄შ (-იშ, -ნა̄შა̈რ) ბზ., მანა̈შ (-ნშიშ, -ნშა̈რ ბქ., -იშ, -ნაშა̈რ ლნტ.), მანა̄შ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ჭვავი. ეჩხა̈ნ ა̈დბინე სიმინდი ლიჯდე ი მანა̈̄შიშ (ბზ. 302) -- იქიდან სიმინდისა და ჭვავის მოტანა დაიწყო. ლიჯნი-ლილა̈ში ლი ჭჷმნიშ, მანშიშ (ბქ. 69) -- ხვნა-თესვა არის ქერისა, ჭვავისა. ალ ბალახ ხენჩჷდი ხოშა ნალალდ მანა̄შს (ლშხ. ხორ. 31) -- ეს ბალახი მეტწილად ჭვავს ერევა.
- მანგერ იგივეა, რაც მა̈ნგ.
- მანგჷ̂ამ (-გჷ̂მა̈შ, -- ზს, -იშ, -- ქს.) -- სამძიმარი. ბა̄ზი მანგჷ̂მა̈ ლჷ̄ქჷ̂ისგთე გჷ̂ა̄რ ლე̄ზი (ბზ.) -- ამაღამ სამძიმრის სათქმელად უნდა წავიდეთ (ვართ წასასვლელი). მანგჷ̂მა̈შ ლა̈ქჷ̂ისგჟი თხჷ̂იმ ჩუ ხოკჷ̂რუნ (ბქ.) -- სამძიმრის თქმისას თავი ჩაქინდრული (ჩამოგდებული) ჰქონდა.
- მანდ, მანდა -- ნდომა, წადილი, სურვილი. დე̄სამა მა̄რ ეჩი̄ მანდ (ბზ.) -- სულაც არ მაქვს იმის სურვილი. ისგჷ̂ე მანდა ლოქ ლე̄სეს (ლშხ. 48) -- თქვენი სურვილი იყოსო.
- მანე̄სგირე, მანე̄სგრე (-რე̄მიშ, -რა̄ლ) ბზ., მანესგრე (-რემ, -როლ) ბქ., მანე̄სგრე (-რე̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., მანესკჷრა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- შუათანა. მაშე̄ნე დი̄ნა მაშე̄ნა̄მ მუხჷ̂ბა

ლახუ̂ე̄მ, მანე̄სგირე -- მანე̄სგირამ (ბზ. 253) -- უფროსი ქალიშვილი უფროს ძმას მისცა, შუათანა -- შუათანას.

- მანზაუ̂ (-იშ, --) ზს. -- თაფლისგან გამოწვეული ავადმყოფობა; მათრობელა. სარაჲს კა̈ლუნ მანზაუ̂ ხეჩდა (ბქ. 308) -- თაფლს ხანდახან მათრობელა ურევია.
- მანზაუ̂ია̈ნ (-იშ, --) ბქ., მანზა̈უ̂ია̈ნ ლნტ. -- მათრობელა, მაწყინარი თაფლი. ეჲკა̈ლი თუ̂ის ხუ̂აყლედ მანზა̈უ̂ია̈ნს (ლნტ. 24) -- ისეთ თაფლს მათრობელას ვუწოდებთ.
- მანკ იგივეა, რაც მა̈ნკ.
- მანჟღორ იგივეა, რაც ნამჟღორ
- მანფრე იხ. ფგრი.
- მანჩალ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მჷნჩალ (-ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), მჷლჩამ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ჩრდილი. აშხუ̂ ა̈გის ხოჩა მანჩალ ლი (ბზ. 443) -- ერთ ადგილას კარგი ჩრდილია. მჷლჩამისკა სკურხ (ლნტ.) -- ჩრდილში სხედან.
- მანჩხაფ იგივეა, რაც მაჩხა̈ფ.
- მანცინ იგივეა, რაც მა̈ნცინ.
- მანცხია (-ხია̄შ, -- ბზ., -ხია̄შ ლშხ., -ჲშ ლნტ.), მანცხა (-ხა̈შ, --) ბქ. -- ციება. მანცხია ჲა̄რა̄? (ბზ.) -- ციება გჭირს? ეჲნემ მანცხა̈შ ჟაგრა̈რ ოხვიდ (ბქ.) -- იმან ციების წამალი მოუტანა.
- მაჲგუ̂ი̄ზა იგივეა, რაც მა̈გუ̂ი̄ზა.
- მაჲდან იგივეა, რაც მა̈ჲდან.
- მაჲდარ იგივეა, რაც მა̈ჲდა̄რ.
- მაჲზუმ იგივეა, რაც მა̄ზუმ.

- მაჲზუმჵუ̅ჲ იგივეა, რაც მა̈ზუმჵუ̂ჲ.
- მაჲკალიბ იგივეა, რაც მა̈ჲკა̈ლი{ბ}.
- მაჲო̅ლ (-აშ, -არ) ლშხ. -- მარწყვი. ხუ̂ა̅ჲ მაჲო̅ლ ოხხორედ (ლშხ.) -- ბევრი მარწყვი მოვკრიფეთ. შდრ. ბა̈სყ.
- მაჟაბ იგივეა, რაც მაჟა̈ბ.
- მაჟარ (-იშ, --) -- მოწყენილობა, მოწყენა. მაჟარ ხა̈ჳდო̅ლნა ციოყს ქორს (ბზ.) -- ციოყს სახლში მოწყენილობა {შე}იპყრობდა თურმე (მოსდიოდა).
- მაჟა̈ბ (-იშ, -ჟბა̈რ) ბზ., ლნტ., მაჟაბ ბქ., მაჟებ ლშხ. -- მოცლა, მოცალეობა. დე̅მჟი მა̅რ მჷ ხა̈რ მაჟა̈ბ (ბზ.) -- ხვალ არაფრით არ მცალია (ხვალ არ მაქვს მოცლა). ჩუ ლისგუ̂რეს მაჟაბ ესერ ხაკუ (ანდ.) -- დაჯდომას მოცლა უნდაო. ა̈ხზელა̅ლ მაჟბა̈რქა (ბზ.) -- მოცლილობისას გამოიარე.
- მაჟებ იგივეა, რაც მაჟა̈ბ.
- მაჟჷრ (-იშ, --) -- შეცოდება, სიბრალული. დი̅ნად ლიგუ̂ნი ლა̈ჲბინე მაჟჷრშუ̂ (ბზ. 429) -- ქალიშვილმა სიბრალულისაგან ტირილი დაიწყო. ჲა̈ს ხჷრ ესერ აგუ̂ანე, ჲა̈ს -- მაჟჷრ (ანდ.) -- ვის ჯავრი ატირებს, ვის -- სიბრალულიო.
- მარა̈კ იგივეა, რაც მარა̅კ.
- მარა̈ნ (-რნიშ, -რნა̈ლ ბზ., -რნა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), მარან (-რნიშ, -რნალ) ლშხ. -- მარანი. [შაუ̂ხანდ] ჟ'ანტუ̂არე მარა̈ნისგა (ბზ. 381) -- შავხანმა აანთო (სინათლე) მარანში. ლჷკილ მარა̈ნისგა კეც ნიგ თუუ̂შუ̂ გუ̂ეში (ბქ.) -- დაკეტილ მარანში თაფლით სავსე ქვევრი გვიდგას.
- მარა̅კ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., მარა̈კ (-იშ, -აკა̈რ) ბქ. -- ჩეო. ლა̈შდუ̂ ჩუ̂ა̈თპა̈ჟ კალუ̂ისგა მარა̅კ ჩუქუ̂ა̅ნ

(ბზ. 434) -- დათვი დაიმალა ეზოში ჩეოს ქვეშ. შდრ. ჩა̈უ̂.

- მარგია იგივეა, რაც მა̈რგია.
- მარე1 იგივეა, რაც მა̄რე.
- მარე2 -- მაქვემდებარ. კავშ. -- მაგრამ. ხაკუჩ ესერ, მარე შგუ̂ირ ესერ ხე̄რა (ბზ. 369) -- მინდაო, მაგრამ სირცხვილი იქნებაო (მექნებაო). მარე დედბერ ალას გარ მა̄დ ესსკა̈ბ (ბზ. 368) -- მაგრამ დედაბერი მარტო ამას არ დასჯერდა. ჯუ̂ინალდ ფა̈რსი უ̂არგა̈რ ხეფუ̂სდა̈ნხ, მარე ათხე თაუ̂ისუფა̈ლ ლი (ბქ. 195) -- ძველად ფარშიც თავადები ბატონობდნენ, მაგრამ ახლა თავისუფალია. სოფელ ქა გუ̂იანდ ესერ იკუ̂შე, მარე ქა ნა̈კუ̂იშ ხოლ' ესერ ხარ (ანდ.) -- სოფელი გვიან გამოთქვამს აზრს (გამოტყდება), მაგრამ ნათქვამი სასტიკი აქვსო. ხა̈სიპდახ დაუა̈რ ალმინს, მარე ჟი დეშ ღერდახ კოჯ ლეჟა (ლნტ. 257) -- აკითხავდნენ დევები ამათ, მაგრამ ვერ ადიოდნენ კლდეზე.
- მარკნელ იგივეა, რაც მა̈რკლენ.
- მარტ იგივეა, რაც მა̈რტ.
- მარქაფ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლნტ., -აშ, -- ლხმ.) 1. გზის მოჭრა, მოკლე გზით მოვლა. ა მა̈რემ მარქაფ ხაჲიდ ი სგებინხენგდ ლახხუ̂იდ (ბქ. 332) -- ამ კაცმა გზა მოუჭრა და კვლავ წინიდან შემოხვდა. 2. მარქაფი (ცხენი).
- მარქუ̂ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- მაქო (საქსოვი დაზგის ნაწილი). მარქუ̂ ი მასგლ ლამდია̈̄ნე (ბზ.) -- მაქო და მასრა მათხოვა.
- მარშონ, მარშუ̂ნი (-აშ, --) ზს., მარშონ (-იშ, --) ლშხ. -- ხსოვნა, მოსაგონარი. ეჩ̄ი მარშონ ა̈დქარუ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- იმისი ხსოვნა დაიკარგა. მარშუ̂ნიშოუ̂ ლი (ლხმ.) -- მოსაგონარი იყოსო. მარშონდ ზმნს. მარშონდ და̈̄ს ხაშყიდ ეჩ̄ი გუ̂ეშ (ბზ.) -- მოსაგონებლად არავის ახსოვს მისი

საქმე.

- მარწჷ̂ენ (-წჷ̂ნიშ, -წჷ̂ნა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), მა̈რწენ ლხმ., მარწონ (-ალ) ლშხ. -- მაწონი. ძეჷ̂ა̈ლურ მა̈რწენ დემ ესერ იჩჷ̂მინი (ანდ.) -- უდედოდ (მაწვნის დედის გარეშე) მაწონი არ შედედდებაო (კეთდებაო).
- მარჯჷ̂ იგივეა, რაც მა̈რჯჷ̂.
- მასარდ იგივეა, რაც მასა̈რდ.
- მასა̈რ1 (-იშ, --) ბზ., ჩბხ., მასარ ლხმ. -- ზედმეტი. ქა მასარს ესერ აშგარ ხარ ლა̈ბრა (ბქ. 250) -- ზედმეტს ყოველთვის მოაკლებო (ყოველთვის აქვს მოსაკლები).
- მასა̈რ2 (-იშ, -ა̈ლ) ზს. -- სარი. ჰალა̈გ ხენჟი მასა̈რ ოხჷ̂აყფ (ბქ.) -- ღობიდან სარი ამოვაძვრე.
- მასა̈რდ ზს., ლნტ., მასარდ ლშხ., ზმნს. -- ბლომად, ბევრი, ძალიან. ღერთა̈ ნაჰოდ ესერ მასა̈რდ ხულჷ̂ეხ (ბზ. 267) -- ღვთის ნაბოძები ბევრი გვაქვსო. მასარდ ითხი ლეჭმე (ლშხ. 5) -- სათიბი ბევრი იპოვება.
- მასგჷ̂ბა̈შ (-იშ, --) ბზ., მასგჷ̂ბა̈შ, მასკჷ̂ბა̈შ ბქ., მასგჷ̂ბა̄შ ლშხ., მასკობა̈შ ლნტ. -- ნაშუაღამევი. ოხჲაცხ გიორგის მასგჷ̂ბა̄შ (ბზ.) -- ნაშუაღამევს გაეღვიძა გიორგის. ლიღრა̈ლ მასკჷ̂ბა̈შდ დემის ქეცნიჷ̂ (ბქ. 295) -- სიმღერა ნაშუაღამევამდე არ წყდებოდა.
- მასდიკ (-იშ, --) -- საწყენი, წყენა, მწუხარება. მა̄რე̄მი დაგრას სურჷ მასდიკ ხაყა (ბზ.) -- კაცის სიკვდილს დიდი წყენა ახლავს. ჩჲა̈გიშ სა̈ხელწიფხენ ახა̈ზიხ მასდიკიშ დეპეშოლ (ბქ. 108) -- ყველა სახელმწიფოდან მოსდით მწუხარების დეპეშები. მა̈სდიკს გჷ̂ი ესერ იჟგენი (ანდ.) -- საწყენს გული იშუშებსო.
- მასისგ იგივეა, რაც მა̈სისგ.
- მასკობა̈შ იგივეა, რაც მასგჷ̂ბა̈შ.

- მასკუ̂ბა̈შ იგივეა, რაც მასგუ̂ბა̈̄შ.
- მასსგა̈რ იგივეა, რაც მა̈სსგა̈̄რ.
- მასტუნ იგივეა, რაც მასტუ̄ნა.
- მასტუ̄ნა (-ნა̈̄შ, --) ბზ., მასტუნ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., მასტუ̄ნ ლშხ. -- ტკივილი, სატკივარი. რა̈შდ კამინჩერიხა̈ჲს მასტუ̄ნა ხაყერ (ბზ. 112) -- რაშმა კამინჩერიხას ტკივილი მიაყენა. იშგნემ მასტუნ იშგან ღემ ესერ ხოსტუნი (ანდ.) -- სხვისი სატკივარი სხვას არ სტკივაო. ქათოჟაგახ ეჲ მასტუნ (ლნტ. 311) -- მოურჩენიათ ის ტკივილი.
- მასძელ იგივეა, რაც მა̈სძელ.
- მასჷლ1 (-სლა̈შ, -სლა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) 1. მასრა. ლა̈ჯშიარე მასჷლ ა̈თფაჭუ̂ა̈̄ნ და̈რჯჷს (ბზ.) -- საქსოვი დაზგის მასრა გაუფუჭდა დარჯის. 2. ყალიონის ტარი.
- მასჷლ2 (-სლა̈შ, -სლა̈რ) ბქ. -- ნაკადი. ლჷცე მასჷლს თხუ̂იმ სგალოხხელ (ბქ.) -- წყლის ნაკადს თავი შეუშვირა.
- მატკლა̈ბ (-იშ, --) ბზ., მატკლაბ ბქ., მატკლებ ლშხ., მადაკლებ ლნტ. 1. დანანება, სინანული. მა̈გ იგუ̂ნი ამი̄ მატკლა̈ბშუ̂ (ბზ. 439) -- ყველა ტირის, ისე ენანებათ (ამის სინანულით) ეს. 2. სიძუნწე. ლეზუ̂ბემ მატკლაბშუ̂ ჩუ და̈ს ა̈დჲარიუ̂ (ბქ.) -- საჭმელი ისე ენანებოდა (საჭმლის სინანულით), არავის უმასპინძლდებოდა.
- მატკლა̈ბუ̂ა̈̄რ (-იშ, -უ̂ა̄რა̈ლ) ბზ., მატკლება̈რ (-ბარუ) ბქ., მატკლებუ̂ა̄რ (-ალ) ლშხ., მადაკლებუა̈რ (-ბუარა̈ლ) ლნტ. -- ძუნწი, ხელმოჭერილი. ეჯ მარე მადაკლებუა̈რ ლჷმა̈რელი (ლნტ. 116) -- ის კაცი ძუნწი ყოფილა.
- მატკლებ იგივეა, რაც მატკლა̈ბ.
- მატკლება̈რ, მატკლებუ̂ა̄რ იგივეა, რაც მატკლაბუ̂ა̈̄რ.

- მატყ იგივეა, რაც მӓტყ.
- მაულ იგივეა, რაც მა̄ლ.
- მაჳ̂ინ (-იშ, -ӓრ ზს., -არ ლშხ.), მӓჳ̂ინ (-ӓრ) ლნტ. -- მავნე, ხელშემშლელი. ჩუქჳ̂ა̄ნ მაჳ̂ინს ქა დӓ̄ს ხეწӓდ (ბზ. 392) -- ქვემოთ მავნე ვერავინ დაინახა. მინეშდ ხოშა ჟიხი მინე მაჳ̂ინ მამაგჳ̂ეშ ӓრი (ბქ. 234) -- მათი ხელშემშლელი მათ ზემოთ არაფერი არის. მაჳ̂ინ ამთოჳ̂ი მაჳ̂ინს ӓნჭინდ (ანდ.) -- მავნე თავისკენაც (აქეთაც) ვნებას მოელოდესო.
- მაჳ̂ირ იგივეა, რაც მაჳ̂რӓნდ.
- მაჳ̂ჟუჳ̂ӓ̄რ (-იშ, -ჳ̂ა̄რӓლ) ბზ., მაჳ̂ჟӓრ (-ჟარუ ბქ., -ჟარӓლ ლნტ.), მაჳ̂ჟა̄რ (-ალ) ლშხ. -- მძინარე. ӓთლაკხ მაჳ̂ჟუჳ̂ӓ̄რ დი̄ნას (ბზ.) -- მძინარე ქალიშვილს წააწყდნენ. თӓკჳ̂ ქ'ახაყჳ̂იფ მაჳ̂ჟӓრ მარა ჩუქანხენქა (ლნტ. 97) -- მძინარე კაცს ქვემოდან თოკი გამოაძრო.
- მაჳ̂რӓნდ, მაჳ̂ირ (-იშ, -ӓლ ბზ., -ӓრ ბქ.), მაჳ̂რანდ (-ალ) ქს. ზოოლ. -- ბულა, კურო. ფირჳ̂ მაჳ̂რӓნდთე̄ჳ̂ ადჲეხ ი ლო დჳ̂რეჳ̂ჟი̄ნ ӓდზო̄ლი (ბზ.) -- ძროხა ბულას მიუყვანეთ (ბულასთან წაიყვანეთ) და დროზე მოიგებსო. მაჳ̂ირურ ფურӓრ დემის ინშდექიხ (ბქ.) -- ბულის გარეშე ძროხები არ დამაკდებიან.
- მაჳ̂შგӓდ ბზ., მაჳ̂შგედ ბქ., ლშხ., მაჳ̂შკად ლნტ. -- უკადრისობა, კადნიერება, წყენა, სირცხვილი. ჯჳ̂ინალდ მეჳ̂არ მაჳ̂შგӓდ ხეყӓ̄ნ დი̄ნӓ̄ ლიცხჳ̂პი̄ნეს (ბზ.) -- ძველად დიდი წყენა ახლდა ქალის მოტაცებას.
- მაფას (-იშ, --) ზს., ლშხ., მაფӓს ლნტ. -- {უხვ}მოსავლიანი. ალჲӓრ ზჷნთხს აკლӓჳ̂იხ, მარე დეშ ხაბჟახ ხოჩა მაფას (ბზ. 54) -- ესენი შვრიას ლეწავენ, მაგრამ არ მიაჩნიათ უხვმოსავლიანად.
- მაფӓშ (-იშ, --) ბზ., მაფაშ ბქ., ლნტ., მაფეშ ლშხ. -- დალლა, დალლილობა. თანӓ̄ლ ეჩხӓ̄ნჩუ

გარ ӓნბӓჟხ მაფӓშ (ბზ.) -- მხოლოდ უღელტეხილს იქით იგრძნეს დაღლილობა. მაფაშ თეს ესერი ხӓმთქუ̂ა (ანდ.) -- დაღლა თვალსაც სჩვევიაო. მაფეშუ̂შ ჯეჲ̄ სგე̄დსიპӓ̄ნ ლაყუ̂რათე̄ჲსა (ლშხ. 62) -- დაღლილობისაგან თვითონაც შეგორდა ლოგინში. მაფაშუ̂შ დეშ ӓმეჲეცხ (ლნტ. 72) -- დაღლილობისაგან ვერ გაუღვიძია.

- მაფეშ იგივეა, რაც მაფӓშ.
- მაფუა იგივეა, რაც მამფუა.
- მაფშӓ̄რ იგივეა, რაც მӓფშӓ̄რ.
- მაფჷნ (-იშ, --) ბზ., ქს., მაფჷრ ბქ. -- წყურვილი. ლიცი მაფჷნ ჲესი-ჲესინ ჩუ̄უ̂' ესერ ადჭკჷრნას (ბზ.) -- წყლის წყურვილი ხანდახან მოითმინეო. ქორშӓრ ლჷცემ მაფჷრშუ̂ ხეყმი ესერ (ბქ. 329) -- სახლიკაცები წყლის წყურვილით მეხრჩობიანო.
- მაფჷრ იგივეა, რაც მაფჷნ.
- მაქუ̂ცა იგივეა, რაც მӓქუ̂ცა.
- მაქშდუნა იგივეა, რაც მӓქშდუნა.
- მაღლაუ̂ (-ӓშ, -ӓრ ბზ., -იშ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) ზოოლ. -- მოლაღური. ლაზარედ ჩუადჷრმე ეშხუ მაღლაუ̂ (ბზ.) -- ლაზარემ დაიჭირა ერთი მოლაღური.
- მალუ̂ӓ̄ნ (-იშ, --) ბზ., მალუ̂ან ბქ., ლნტ., მალუ̂ე̄ნ ლშხ. -- ქონება, სიმდიდრე. უ̂ეზირი მალუ̂ӓ̄ნ მӓგ სალდӓთს ოთქუ̂იცხ (ბზ. 293) -- ვეზირის ქონება სულ ჯარისკაცს მიაკუთვნეს (მიუჭრეს). უსჷრგებ მალუ̂ან უღენӓშ ესერ გოუ̂ӓრ ლი (ანდ.) -- გამოუყენებელი ქონება უქონლობის მაგვარიაო. მინე ქუნე გუ̄ნლა დე̄მამ აზӓ̄რეხ მინე მალუ̂ე̄ნს (ლშხ. 42) -- თავიანთი სულისთვის (სულის გულისთვის) თავიანთ ქონებას არ იშურებენ. ქაუ̂ედ ალემӓგ მალუ̂ან (ლნტ. 172) -- გაყიდა ამდენი სიმდიდრე.

- მალჲ̂ე̄ნ იგივეა, რაც მალჲ̂ა̈ნ.
- მალჲ̂რა იგივეა, რაც მა̈ლჲ̂რა.
- მაყალ, მაყალჲ̂ (-იშ, --) ბზ., მაყალ ქს., მაყაჲ̂ ლხმ. -- შიში. მაყალ დე̄შა ხა̄რახ ჰა̈დურ (ბზ. 23) -- შიში არავისი ჰქონიათ სრულებით. ალ მახელჲ̂აჟა̈რს მაყალშჲ̂ მაჯჯგუნა ოხშყადხ (ბქ. 26) -- ამ ვაჟკაცებს შიშით კანკალი აუვარდათ. ჲერხი მეხჲ̂ნა̈ლ მაყაჲ̂შჲ̂ ესერ იხჲ̂ნა̈ლ (ანდ.) -- ზოგი დამმუქრებელი შიშით იმუქრებაო. და̄ჲ̂ა მაყალ მე̄ჲ̂არ ხა̄რხ ლე̄თჲ̂შ (ლშხ. 89) -- ღამით დევის ძალიან ეშინიათ (ძალიან შიში აქვთ). ქა დემის მოშ ა̈ბედა̈ჲ̂იხ ა̈ლექსიი მაყალშჲ̂ (ლნტ. 179) -- ვერაფერს ვერ ბედავენ ალექსის შიშით.
- მაყაჲ̂ იგივეა, რაც მაყალ.
- მაყგუნა (-ნა̄შ, -ნა̄ლ ბზ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), მაყჲ̂გუნა (-ნა̈შ, -ნოლ) ბქ., მაყგჷნა (-ნა̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. ზოოლ. -- კოდალა. ხოშა ლაღა̈ლ ჭჷრელ მაყჲ̂გუნა ხოცხახ (ბქ. 237) -- მეტწილად ჭრელი კოდალა ურჩევნიათ.
- მაყგჷნა, მაყჲ̂გუნა იგივეა, რაც მაყგუნა.
- მაშა̈ნ (-იშ, --) ბზ., მაშან ბქ., ქს. -- მსხმოიარე ხილი, ნაყოფი. ჭიტი ა̈თლაკ მაშა̈ნ ჲ̂ისგჲ̂ს (ბზ. 309) -- ჭიტი წააწყდა მსხმოიარე ვაშლს. ალა̈რს მაშან ხეშა̈ნხ (ბქ. 70) -- ამათ ნაყოფი ასხიათ. მა̈ხე მაშანა̈ ლიკმა̈რი იშკან მა̈დ ხოშიდ (ლნტ. 75) -- ახალი ხილის გასინჯვა სხვისთვის არ შეიძლება (ტაბუ ადევს).
- მაშა̈რი იგივეა, რაც მაშრი.
- მაშდ (-ა̈შ, --) ბქ. -- ნალეწი მარცვლეულის ხვავი. ნაკლაუნლო მაშდს ლჲ̂აჟა̈რ ქაბა̈ბიხ (ბქ. 7) -- გალეწვის შემდეგ კაცები მარცვლეულს გაანიავებენ.
- მაშდა იგივეა, რაც მა̈შდა.

- მაშდა̄შა (-შა̄̆შ, -შა̄̆ლ) ბზ., მაშდაშა (-შა̈შ, -შოლ) ბქ., მაშდა̄შუ̂ა (-უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ., მაშტაშუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, -უ̂ა̈ლ) ლნტ. -- მარტოხელა. მაშდა̄შა ხუ̂ი ი დე̄მთე ლაზელა̄ლდ მიჟიბ (ბზ.) -- მარტოხელა ვარ და სასიარულოდ არ (არსად წასასვლელად) მცალია. მაშდაშა̈შ ამაშუ̂ამ დ'ესერ ქორს ლი, დე ქა̈მ (ანდ.) -- მარტოხელას სიმშვიდე არც შინ არის, არც გარეთო.
- მაშდმა̄̆რ (-იშ, -მა̄რა̈ლ) ბზ., მაშდმა̈რ (-მა̈რუ) ბქ., მაშდმა̄რ (-ა̄ლ) ლშხ., მაშტმა̈რ (-მარა̈ლ) ლნტ. -- მთვრალი. მაშდმა̄̆რ ღჷრი ა̈გითე (ბზ. 14) -- მთვრალი მიდის სახლში. მაშდმა̈რ ხეკუ̂ეს აფუშდეხ, ხოშა ირი ა ხოხრა (ბქ. 74) -- მთვრალი უნდა გაუშვან, დიდი იქნება თუ პატარა. აშ მაშდმა̄რა̄ლ ლიხ, ერე ეშ იტჷრტანჲელხ მაგ (ლშხ. 31) -- ისეთი მთვრალები არიან, რომ ბარბაცებენ.
- მაშედ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), მა̈შედ ბქ., ლნტ. -- მშველელი, დამხმარე, შემწე. მი მაშედ მა̄რე და̄̆რ მეყა̄̆დ (ბზ. 23) -- მე მშველელი კაცი არავინ მყავდა. ეჩეჩუ მოლე მა̈შედ ხეკჷრქიუ̂ (ბქ. 199) -- იქ ცოტა დამხმარე ეშოვებოდა. მა̈შედს მა̈გ ესერ ხეთხელი (ანდ.) -- მშველელს ყველა ეძებსო. მაშედ გუშგუ̂ე ჯეი სგოჯილე (ლშხ. 27) -- შემწე ჩვენი ის ბრძანდება. მებატე ლჷმა̈რელი ხენწიფი მა̈შედ (ლნტ. 295) -- მებატე ყოფილა ხელმწიფის მშველელი.
- მაშენ იგივეა, რაც მაშე̄ნე.
- მაშე̄ნე იხ. ხოშა.
- მაშე̄ნე იხ. ხ-ოშა.
- მაშკ იგივეა, რაც მა̈შკ.
- მაშრი (ხომშარა, მამშარე) ზს., ლშხ., მაშა̈რი (ხომაშარე) ლნტ. -- ფართო. შუ̂ა̈ნთე მაშრი შუკუ̂ ანსყეხ (ბზ.) -- სვანეთში ფართო გზა გააკეთეს. მაშრი შუკუ̂ ჩი ქა ესერ ისკუ̂დუნე

(ანდ.) -- ფართო გზა ყველას დაიტევსო. თხუმისა ხა̄რ მაშრი ბალე ქორგაშა̄ლ (ლშხ., ხორ. 6) -- თავზე ქოლგასავით ფართო ფოთოლი აქვს. მაშრიდ ზმნს. -- ფართოდ. ბარდან ხეკუ̂ეს ჟ̈ა̈ნცუბურენს ჩუბაუ̂ ნახუ̂წიდ, ჟიბაუ̂ მაშა̈რიდ (ლნტ. 31) -- ქსოვილი უნდა გამოიჭრას ქვევით ვიწროდ, ზემოთ -- ფართოდ.

- მაშტაშუ̂ა იგივეა, რაც მაშდა̄შა.
- მაშტმარ იგივეა, რაც მაშდმა̄რ.
- მაშყა̈დ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., მაშყად ბქ., მაშყედ ლშხ. -- ხსოვნა, მახსოვრობა. მიშგუ̂ა მაშყადისგა ამექა ლაზ დემეგ ლასუ̂ (ბქ.) -- ჩემს მახსოვრობაში აქ გასასვლელი არ იყო.
- მაშყი̄ჟა იგივეა, რაც მა̈შყიჟა.
- მაშხე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ნაშხერ (-ა̈რ) ბქ., მა̈შხერ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნაპობი (შეშისა, ფიცრისა, ყავრისა...). მიჯნე̄მ ესერ ყა̄რი მაშხე̄რუ ლა̈ჲბე (ბზ. 352) -- შენ ყავრის ნაპობი შეიბიო.
- მაჩე̄ნე იხ. ხოჩა.
- მაჩიჩხუ̂ იგივეა, რაც მა̈ჩიჩხუ̂.
- მაჩუ̄ბ იგივეა, რაც მაჩუ̂ი̄ბ.
- მაჩუ̂ი̄ბ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მაჩუ̄ბ (-არ) ლშხ., მაჩუბ ლნტ. -- მაჩუბი (სვანური სახლის პირველი სართული მიწიანი იატაკით). ბელხანჯარ სგა̄ჩად მაჩუ̄ბთე (ლშხ. 68) -- ბელხანჯარი შევიდა მაჩუბში. ჯუ̂ინალდ ლენტეხას მაჩუბუ̂ა̈რ ი დარბაზა̈ლ გარ ხოხალდახ (ლნტ. 5) -- ძველად ლენტეხში მხოლოდ მაჩუბები და დარბაზები იცოდნენ.
- მაჩხა̈ფ (-ჩხფიშ, -ჩხფა̈რ) ბზ., მაჩხეფ (-იშ, -არ) ლშხ., მანჩხაფ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ჩანჩქერი. ეჯ კოჯჩუ ხოშე̄მითა̄ნ მაჩხა̈ფ ანღჷრდა (ბზ.) -- იმ კლდეზე ვეება ჩანჩქერი გადმოდიოდა.

ჯო̄დიანეშ ოსწჷ̂ე̄ნედ მაჩხეფ (ლშხ.) -- შორიდან დავინახეთ ჩანჩქერი.

- მაცლა̈ნ (-იშ, -ლანა̈რ) ზს., ლნტ., მაცლანდ (-არ) ლშხ., მაცჷ̂ი (-ჷ̂ჲა̈რ) ლნტ. -- შეშის ნაჭერი; მუგუზალი. ღჷ̂ეშგიმპილს მაცლა̈ნ ოხკი̄და ჰანტოს (ბზ. 30) -- ბოლოს მუგუზალი აუღია ჰანტოს. ზურალდ მჷბიდ მაცლა̈ნ ა̈ნკიდ (ბქ. 152) -- ქალმა ანთებული მუგუზალი აიღო. იკედდა მა̈ცჷ̂ის ი ტა̈ხს ფა̈თჷ̂ს ჟი ხაცხჷ̂ლა (ლნტ. 58) -- იღებდა მუგუზალს და ტახს თმას უტრუსავდა.
- მაცჷ̂ი იგივეა, რაც მაცლა̈ნ.
- მაცხჷ̂ა̈̄რ (-იშ, --) ბზ., მაცხჷ̂ა̈რ ბქ., ლნტ., მაცხჷ̂ა̄რ ლშხ. 1. მაცხოვარი. ამელექჷ̂ა ანღრიხ ჯგჷრა̈̄გ ი მაცხჷ̂ა̈̄რ (ბზ. 88) -- აქ მოდიან წმინდა გიორგი და მაცხოვარი. მაცხჷ̂ა̄რ მჷლხაშ ემჴედე̄ლი (ლშხ. 83) -- მულახის მაცხოვარი მოსულა. მაცხჷ̂ა̈̄რ სგჷ̂ებინ ჭურ მიჟოლდა (პოეზ. 32) -- მაცხოვარი თითქოს წინ მიძღოდა. 2. მაცხოვრის ეკლესია. ეჯჲა̈რ მჷჟა̄ლჷ̂ა̈ მაცხჷ̂ა̈̄რთე ადჲე (ბზ. 2) -- ისინი მუჟალის მაცხოვრის ეკლესიაში წაიღო.
- მაწდუნ იგივეა, რაც მა̈წდუნ.
- მაწჷ̂დინ იგივეა, რაც მა̈წდუნ.
- მაწჷხ (-იშ, -ა̈რ) ზს., მჷწჷხ (-არ) ლშხ., ლნტ. -- საჭიროება. ალ' ე̄სერ ჟი̄ჷ̂ ლა̈ჲშხჷ̂ინ მაწჷხჟი̄შდ (ბზ. 286) -- ეს საჭიროებისათვის შეინახეო. მაჴმარას ლჷგენ მაწჷხჟი ესერ ხედი (ანდ.) -- მოსახმარ ნივთს ფასი საჭიროების დროს დაედებაო. შიშდ ოგჴედნი ზექი მჷწჷხ (ლშხ.) -- მალე დაგვიდგება (მოგვივა) შეშის საჭიროება.
- მაჭიკ იგივეა, რაც მა̈ჭიკ.
- მაჭკჷ̄რა ბზ., ლშხ., მაჭკჷრა ბქ., ლნტ. -- დარდი, წუხილი. ალ ლეგმერდე̄მი მაჭკჷ̄რა მა̄რ მეჷ̂არ (ბზ.) -- ამ ავადმყოფის დარდი მაქვს ძალიან.

- მახად/ნ ზმნს. -- ხელახლა, ხელმეორედ. ტკისდ ჩადლუფუ̄რეხ მახად მა̈გ (ბზ. 439) -- მართლაც, ხელახლა შავად შემოსეს ყველა. ათხე მახან ქუ̂ერწილ აჩუ̂მინ (ბზ. 344) -- ახლა ხელმეორედ გადაიხადა ქორწილი. ეჩქას მახად ხა̈ქუ̂ე ბესილა̈დდ (ბქ. 200) -- მაშინ ხელმეორედ უთხრა ბესილადმა. მახან ლიხ ნაკედ ყლო̄რტალ მეგმი ნაქუ̂იცჟი (ლშხ., ხორ. 23) -- ხელახლაა ამოსული ყლორტები ხის გადანაჭერზე. ხა̈ქუ̂ცე თხუ̂იმს ი მახან ხოკედენი (ლნტ. 249) -- აჭრის თავს და ხელახლა ამოსდის.
- მახალ (-იშ, -- ბზ., ქს., -ხლაშ, -- ბქ.) 1. ცოდნა, გამოცდილება. მა̈ჲ მახალ მიხა, ალა ჟი აჯთო̄ნა (ბზ. 171) -- რაც ცოდნა მაქვს, შენც გისწავლია. მა̈გ მიჩა-მიჩა მახალს ესერ ხორი (ანდ.) -- ყველა თავ-თავისი ცოდნით ცხოვრობსო (ცოდნას ჰყავსო). მახალ ჩიმიშდ ხოჩა ლოქ ლი (ლნტ.) -- ცოდნა ყველასათვის კარგიაო. 2. თვალთმაქცობა, ცბიერება, ეშმაკობა. ჩი̄ჟე დეშ ოხკა̈დ ალ მახალს გუდ (ბზ. 334) -- სიძე ვერ მიუხვდა ამ ეშმაკობას. ამჟი ახწინდა მჷზქჷრი მახალშუ̂ ლჷკმა̈შ და̈შდუ̂ს (ბქ. 255) -- ასე აჯობა მეშეშემ ეშმაკობით ძლიერ დათვს. და̈შდუ̂ე მახალ ხოლემ ესერ ჰა̈რაკდ ზი (ანდ.) -- დათვის ეშმაკობა ცუდ არაკად (მაგალითად) დარჩენილაო.
- მახა̈თ (-ხთიშ, -ხთა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), მახათ (-არ) ლშხ. -- მახათი. ქაუ ესერ ოხკიდ მახა̈თ ი ნე̄სყე (ბზ.) -- მომიტანე მახათი და ნემსიო. ჟ'ალაშხებნედ ქანა̈ ნეონშუ̂, მახა̈თშუ̂ ი თეტენშუ̂ (ლნტ. 31) -- შევკერავთ კანაფის ძაფით, მახათითა და სადგისით.
- მახე (ხომხა, მამხე) ბზ., ლშხ., მა̈ხე (ხომხა ბქ., ხომახა ლნტ.) -- ახალი. ეჯჲა̈რს ხაყახ მახე თელღჷრა (ბზ. 347) -- იმათ ახალი რძალი ჰყავთ. ალ მახე სოფელს იზგეხ კუ̂იციანა̈რ (ბქ. 1) -- ამ ახალ სოფელში კვიციანები ცხოვრობენ. ეჯ ლა̈დელიშუ̂დ იყდიხ მა̈ხე ლერექუ̂ა̈ლს (ლნტ. 64) -- იმ დღისთვის ახალ ტანსაცმელს ყიდულობენ.

- მახელჳ̂ა̈ჟ (-იშ, -ლჳ̂აჟა̈რ) ბზ., ჩბხ., მა̈ხელჳ̂ა̈ჟ ლხმ., ლნტ., მახელჳ̂აჟ (-არ) ლშხ. -- ვაჟკაცი, ახალგაზრდა კაცი. ამეჩუ მახელჳ̂ა̈ჟ ესხჳ̂იე̄ნახ (ბზ. 386) -- აქ ვაჟკაცი დახვედრიათ. ეჯნემ ქა̈ნთიშ უსგჳ̂ა მახელჳ̂ა̈ჟ (ბქ. 13) -- იმან ამოირჩია ექვსი ვაჟკაცი. სემი მა̈ხელჳ̂ა̈ჟი ლეზჳ̂ებს ლოქ იზბი (ლნტ. 145) -- სამი ვაჟკაცის საჭმელს ჭამსო.
- მახე̄რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), მა̈ხერა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ბღერი, მუნი. ბოფშა̈რს მახე̄რა ა̈ხჭყარხ (ბზ.) -- ბავშვებს მუნი მოედოთ.
- მახიადა̈̄რ იგივეა, რაც მა̈ხიადა̈̄რ.
- მახმა̈̄რ (-იშ, -მა̈̄რა̈ლ) ბზ., მახმა̈რ (-მარუ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), მახმა̄რ (-ალ) ლშხ. -- ფხიზელი. მე̄რმა ლადა̈ლ მახმა̈̄რ ანჷ̄გა̈̄ნ ჳ̂ახტანგ (ბზ.) -- ვახტანგი მეორე დღეს ფხიზელი ადგა. მაშდმა̈რ ი მახმა̈რ უშხჳ̂არ დეშ ესერ ხოსყიხ (ანდ.) -- მთვრალი და ფხიზელი ერთმანეთს ვერ უწყობენო.
- მახჲად იგივეა, რაც მა̈ხიად.
- მახჳ̂ში (-შჷ̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -შჷ̄შ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- უფროსი, ხელმძღვანელი; ოჯახის უფროსი. მინე მახჳ̂ში ესერ ჩი თხუმა̈რს ოთშგდჷ̄რნე (ბზ. 371) -- ჩვენი უფროსი ყველას თავებს დაგაყრევინებთო. ქორლისგა მა̈გ მახჳ̂ში დემეგ ესერ ლი (ბქ.) -- ოჯახში ყველა უფროსი არ არისო. ქორა მახჳ̂ში ლიმზჷრს იჩო (ლშხ. 18) -- ოჯახის უფროსი (მახვში) ილოცებს (ლოცვას გააკეთებს).
- მაჴა̈დ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., მაჴად ბქ., მაჴედ ლშხ. -- ჭირნახული, მოსავალი. ეზა̈რ მაჴა̈დ ესერ ხა̈ჴდა̈ნნახ (ბზ. 297) -- კარგი მოსავალი მოგვდიოდაო. ალ ლიმზჷრ მაჴადიშ გუღა ხარხ (ბქ.) -- ეს ლოცვა ჭირნახულისთვისაა. ლეჟა̄ ლა̄შხს დემოშ მაჴედ ხოჴდენი სასა̄შთა̄ნ (ლშხ. 3) -- ზემო ლაშხეთში ვერც მოსავალი მოდის სასაშისთანა.

- მაკდა იგივეა, რაც მა̈კდა.
- მაკედ იგივეა, რაც მაკა̈დ.
- მაკმარა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლშხ.) -- მოწყობილობა. სა̈ჳ̂ა̈შ მაკმარა უშხუდ ხოზხ (ბქ.) -- მარხილის მოწყობილობა ერთად უწყვიათ.
- მაკჳ̂ა̄მ (-იშ, --) ბზ., მაკჳ̂ამ ბქ. -- მადლობა. დოხტურდ მაკჳ̂ა̄მ ხა̈̄ქჳ̂ ალექსის (ბზ. 57) -- ექიმმა მადლობა უთხრა ალექსის. მაკჳ̂ამლა მანჩჷლ და̈ს ესერ ხოქჳ̂ა (ანდ.) -- მადლობისათვის სამდურავი არავის უთქვამსო. იხ. აშამ ქს.
- მაკჳ̂მა̈̄რ (-იშ, -მა̄რა̈ლ) ბზ., მაკჳ̂მა̈რ (-მარა̈რ) ბქ. 1. მადლობელი, მადლიერი. ალექსი მაკჳ̂მა̈̄რ ასა̈დ (ბზ.) -- ალექსი მადლობელი დარჩა. გუნ როქჳ̂ მაკჳ̂მა̈რ ლიხ მიჩა (ბქ. 209) -- ძალიან მადლობელი ვართ შენიო. 2. გმადლობთ! გჳ̂ამიდ მაკჳ̂მა̈რ, მიშგჳ̂ი ლადელ! (ბქ.) -- დიდად გმადლობთ, გენაცვალე!
- მაჯო̄ნ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), მაჯონ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- მსგავსი. ჲორი, უშხჳ̂ა̄რი მაჯო̄ნ, ბეფშჳ̂ ოხზჷზე (ბზ. 413) -- ორი, ერთმანეთის მსგავსი, ბავშვი გამოუგზავნა. მაჯონდ მაჯონოჳ̂ ა̈ნთხე (ანდ.) -- მსგავსმა მსგავსი იპოვოსო. ნიჳ̂რა̄ მაჯო̄ნ ბალარ ხა̄რ (ლშხ. ხორ., 15) -- ნივრის მსგავსი ფოთლები აქვს. ამშა მაჯონ გეზალ მიჩ ლოქ ხაყა (ლნტ. 284) -- ამის მსგავსი შვილი მე მყავსო.
- მაჯჳ̂დე იხ. ჯო̄დი.
- მაჯჳ̂ნელე იხ. ჯჳ̂ინელ.
- მაჯჯგჷნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ.) -- კანკალი. იმშა მაჯჯგჷნა ა̈ჯშყა̈დ? (ბზ.) -- რა (რისი) კანკალი აგივარდა? და̈ჳ̂ს მაჯჯგჷნა ოხვად (ბქ. 116) -- დევს კანკალი აუვარდა (მოუვიდა).
- მაჰჳ̂რე̄ნე იხ. ხოხჳ̂რა.

- მა̈-1 იგივეა, რაც მა-1.
- მა̈-2 იგივეა, რაც მა-2.
- მა̈3, მა̈ჲ (მოთხ. იმნე̄მ{დ}, მიც. იმ, ნათ. იმშა ბზ., იმნემ, იმ, იმა̈შ ბქ.), მაჲ (იმნე̄მ{დ}, იმ, იმშა) ლშხ., მა3 (იმემდ, იმს, იმშა) ლნტ. -- კითხვ. ნაცვალსახ. რა. მა̈ ჯაკუ სი? (ბზ. 66) -- რა გინდა შენ? მა̈ჲ ხა̈ყრის მიჩა ფა̈რს? (ბზ. 267) -- რა უყოს თავის ფარს? მა̈ როქუ̂ ჩემნეს ამიშ მჷ სგდიდ? (ბქ.) -- რა ქნას ამის შემხედვარემო? მაჲ ლოქ ამბაუ̂ ლი ჩუბებუა̄სდ (ლშხ. 157) -- რა ამბავია ჯოჯოხეთშიო? მა ლოქ ხოცხა ლეთრად? (ლნტ.) -- რა გირჩევნია დასალევადო?
- მა̈ბგა̈რ იგივეა, რაც მაბგა̈რ.
- მა̈ბდნიე̄რე ბზ., მა̈ბნერე ბქ., მა̈ბედნიერე ლნტ. იხ. ბედნიე̄რ.
- მა̈ბედნიერე იგივეა, რაც მა̈ბდნიე̄რე.
- მა̈ბზა̈̄რ (-იშ, -ზა̄რა̈ლ) ბზ., მა̈ბზა̈რ (-ზარა̈რ \ -ზა̈რუ) ბქ., მაბზა̄რ (-ალ) ლშხ., მაბზა̈რ (-ზარა̈ლ) ლნტ. -- მაღლარი. ჯ' ე̄სერ მა̈ბზა̈̄რ ლიზ სურუ (ბზ. 362) -- მე ძალიან მაღლარი ვარო. უფლიშერქა ჟეღ ესერი მა̈ბზა̈რ ლი (ანდ.) -- უფლის დღეობების (უფლისობის) პერიოდში ძაღლიც მაღლარიაო. ჩუ̂ანჯად ძირხო მაბზა̈რ მაულ (ლნტ. 299) -- მაღლარი მელა ძირს ჩამოვიდა.
- მა̈ბიციან იგივეა, რაც მა̈ბციე̄რ.
- მა̈ბნერე იგივეა, რაც მა̈ბდნიე̄რე.
- მა̈ბციე̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., მაბციან, მაბცუან (-არ) ლშხ., მა̈ბიციან (-ა̈რ) ლნტ. -- შეძლებული, ღონიერი, ძლიერი. ეჯა ჯუ̂ინალდ გუნ მა̈ბციე̄რ მეზგე ლჷმა̈̄რ (ბზ. 20) -- ის ძველად ძალიან შეძლებული მოსახლე ყოფილა. და̄უ̂ ჩინ ხოშა მაბცუან ლი (ლშხ. 13) -- დევი ყველაზე

ძლიერია. გელა ძღჟდ მა̈ბიციან მარე ლას (ლნტ. 72) -- გელა ძალიან შეძლებული (ღონიერი) კაცი იყო.

- მა̈გ ზს, ლნტ., მაგ ლშხ. განსაზღვ. ნაცვალსახ. -- ყველა, ყველაფერი. ალჲა̈რ მა̈გ მინე-მინე ლა̈გნათეჟი̄ნ აჩა̈დხ (ბზ. 366) -- ესენი ყველა თავიანთ სადგომებზე ავიდნენ. ჳ̂არგა̈ლს ესერ მა̈გ ხოლა ხაზნახ (ბზ. 28) -- თავადებს ყველაფერი ცუდი სჩვევიათო. ეჯის მა̈გ როქ ჩუ ხა̈მედა (ბქ. 8) -- იმას ყველაფერი შეუძლიაო. დაგრაჯნქა მა̈გ გადან მჷლი ესერ ხოჩა (ანდ.) -- სიკვდილის გარდა ყველა ვალი გასტუმრებული ჯობიაო. სემი ლადღი ლე̄ზნას ღჷრიხ მაგ მეცართე (ლშხ. 11) -- ყველა სამი დღის სავალს გაივლის (მიდის) მკითხავთან. ჩუ იჩოქა̈ჳ̂იხ მა̈გ აშხუმდ (ლნტ. 52) -- ყველა ერთად დაიჩოქებს. მიჩა მუდ ქა ხა̈ქჳ̂ მა̈გ (ლნტ. 291) -- მამამისმა უთხრა ყველაფერი.
- მა̈გჳ̂ი̄ზა ბზ., მაგჳ̂იზა ბქ. 1. უპრიანია; ახია. მა̈გჳ̂ი̄ზ' ე̄სერ ხეკუთნი ი ხა̄̈დუ (ბზ. 413) -- ახია მაგაზე, ეკუთვნის და ასე ჰქონდესო. 2. მადლობა ღმერთს.
- მა̈გჳ̂ნა̈ბჳ̂ა̄̈რ (-იშ, -ჳ̂ა̄̈რა̈ლ) ბზ., მაგჳ̂ნაბა̈რ (-ბარუ) ბქ., მაგჳ̂ნებჳ̂ა̄̈რ (-ალ) ლშხ. -- დარდიანი, (ვინმეს გამო) შეწუხებული. მეჳ̂არ მა̈გჳ̂ნა̈ბჳ̂ა̄̈რ ლი მიშგუ ბაბა (ბზ.) -- ბაბუაჩემი ძალიან დარდიანია (შეწუხებულია).
- მა̈გჳ̂რე̄მა (-მა̄̈შ, -მა̄̈ლ) ბზ., მა̈გჳ̂რემა (-მა̈შ, -მოლ) ბქ. -- ხეპრე, უხეში. ა დინა გუნ მა̈გჳ̂რემა ლი (ბქ.) -- ეს გოგო ძალიან უხეშია.
- მა̈დენ იგივეა, რაც მადჲა̈ნ.
- მა̈დერა იგივეა, რაც მადე̄რა.
- მა̈დთხელე იხ. დჷთხელ.
- მა̈დილ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მადილ ლშხ. -- მადლი. ლისგდი მა̈დილ ლიზ (ბზ. 430) -- ყურება

მადლია. მა̈დილუ ხე̄რი, ლა̈ხშა̈დუ (ბზ. 97) -- მადლიმც გექნება, მიშველეო. მა̈დილუ ხერიხ, ჯიმ ი დიარუ ა̈ნკიდხ (ბქ. 8) -- მადლი ქენით, პურ-მარილი მიირთვითო (აიღეთო). მადილი გუ̄ნლა ჩუ̄უ̂ ადგენეხ! (ლშხ. 53) -- მადლის გულისთვის დამაყენეთო! ქუ̂ეყანა̈ჲ მეგმა̈რცხე ხეკუ̂ეს ჩუ̂ადამარცხას ამემდ ი მა̈დილ ლოქ ხერი (ლნტ. 306) -- ქვეყნის დამმარცხებელი უნდა დაამარცხოს ამან და მადლს მოისხამსო (მადლი ექნებაო)

- მა̈დლია̈ნ, მა̈ლდია̈ნ (-იშ, --) ზს., მადლია̈ნ ლნტ., მადლიან ლშხ. -- მადლიანი. ჲა̈რ მა̈დლია̈ნ ხი? (ზს.) -- ვინ მადლიანი ხარ? ღერმეთ მა̈დლია̈ნ, სი ლა̈მეშდ! (ბქ.) -- ღმერთო მადლიანო, შენ მიშველე!
- მა̈ედურ იგივეა, რაც მა̈ჰდჲრ.
- მა̈ზგა̈̄რობ (-ა̈შ, --) ბზ., მა̈ზგარობ ბქ., ლნტ., მაზგა̈̄რობ (-იშ, --) ლშხ. -- ავადმყოფობა, ეპიდემია. ეჯ ლინთუ̂ მეუ̂არ მა̈ზგა̈̄რობ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- იმ ზამთარს დიდი ავადმყოფობა იყო.
- მა̈ზგა̈̄რ, მა̈ზგუუ̂ა̈̄რ (-იშ, -უ̂ა̈̄რა̈ლ) ბზ., მა̈ზგა̈რ, მა̈ზგოუ̂ა̈რ (-უ̂არუ ბქ., -უ̂არა̈ლ ლნტ.), მაზგა̈̄რ (-ალ) ლშხ. -- ავადმყოფი; მტკივანი. მა̈ზგა̈̄რ ზურა̈̄ლ დოხტურთე ა̈დჴერნეხ (ბზ.) -- ავადმყოფი ქალი ექიმთან წაიყვანეს. ეჯის მა̈ზგა̈რ დი ხორი (ბქ.) -- იმას ავადმყოფი დედა ჰყავს. მა̈̄ჲთუ̂ა̈̄ მაზგა̈̄რს ხათრეხ ამშა წუ̂ე̄ნას (ლშხ. ხორ. 33) -- სიცხიან ავადმყოფს ასმევენ ამის წვენს.
- მა̈ზგოუ̂ა̈რ, მა̈ზგუუ̂ა̈̄რ იგივეა, რაც მა̈ზგა̈̄რ.
- მა̈ზიგ (-ზგიშ \ -იშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.), მაზიგ ლშხ. -- ტკივილი, სენი, ჭირი. შიშდ ესერ ხოქუ̂ცე შდიქი მა̈ზიგს (ბზ. 55) -- მაშინვე შეგიწყვეტს კბილის ტკივილსო. კინჩხიშ ესერ მა̈ზიგ ხა̈მთქუ̂ენა (ბქ. 36) -- კისრის ტკივილი ვიცოდიო. ალ ბალახს ხამრე მაზიგი ჟაგარდ იჴმარიხ (ლშხ,. ხორ. 15) -- ამ ბალახს ღორების ჭირის წამლად ხმარობენ. ჟი უ̂ედ ანგან

ჭაჭა̈რე მა̈ზიგშუ̂ (ლნტ. 221) -- ძლივს ადგა წელის ტკივილის გამო (ტკივილით). იხმარება გამოთქმებში: მიჩ' ესეროლუ̂ მა̈ზიგ ლახვედა (ბქ. 200) -- შენი ჭირი შემეყაროსო. ისგუ მა̈ზიგ მი, ბაბა, ჩუ ნო̄ს' ამცურა (ბზ. 234) -- შენი ჭირიმე, ბაბუა, არ დამტოვო.

- მა̈ზნა იგივეა, რაც მა̈̄ზნა.
- მა̈ზუმჲუ̂ა̈ჲ ბზ., მაჲზუმჲუ̂ა̄ჲ ლშხ., მა̈ზუმჲუ̂ა̈ჲ ლნტ. -- რამდენიც, რამხელაც, რაზომისაც. ა̈ნკიდუ ესერ, მა̈ზუმჲუ̂ა̈̄ჲ ხეკუ̂ეს (ბზ. 322) -- აიღე, რამდენიც გენებოსო. მაჲზუმჲუ̂ა̄ჲ მეკუ̂ად, ეჲზუმ გიმ ოხუ̂იკ (ლშხ.) -- რამდენიც მინდოდა, იმდენი მიწა ავიღე.
- მა̈იდ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მაიდ ლშხ. -- შიმშილი. მინი ლოქ ჟი ჭკეჟნიხ მა̈იდშუ̂ (ბზ. 159) -- ჩვენც გავწყდებით შიმშილითო. წეუ̂რა̈რ მა̈იდშუ̂ იდგა̈რიუ̂ხ (ბქ. 104) -- მწევრები შიმშილით კვდებოდნენ. ალე უ̂ედნიშ ადჷად მა̈იდშუ̂ ა̈გის (ლნტ. 226) -- ეს შიმშილით ძლივს მივიდა სახლში.
- მა̈ლდია̈ნ იგივეა, რაც მა̈დლია̈ნ.
- მა̈ლიდ იგივეა, რაც მა̈̄ლიდ.
- მა̈მედა, მა̈მჲედა იგივეა, რაც მა̈ჲმედა.
- მა̈ნგ, (-იშ \ მა̈ნგრიშ, -ა̈რ \ მანგრა̈ლ) ზს., მანგა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., მანგერ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მსხვილფეხა საქონელი. ჲეშდჲო̄რუ მა̈ნგ მა̈̄რ ამ ლინთუ̂ ლეჩფე (ბზ.) -- ამ ზამთარს თორმეტი სული მსხვილფეხა საქონელი მყავს გამოსაკვები. ალ კოლმეურნეობას ფერმა ხოგ მანგრემ ი დაჷლა̈შ (ბქ. 69) -- ამ კოლმეურნეობას მსხვილფეხა საქონლის და თხის ფერმა აქვს. მანგერ ჩი̄ს ხორი ლა̄შხისა (ლშხ.) -- მსხვილფეხა საქონელი ყველას ჰყავს ლაშხეთში.
- მა̈ნდერა იგივეა, რაც მადე̄რა.
- მა̈ნეცინ იგივეა, რაც მა̈ნცინ.

- მა̈ნკ (-იშ, მანკა̈რ) ზს., ლნტ., მანკ (-არ) ლშხ. -- ხასიათი, ზნე. ხელწიფხს ხოლა მა̈ნკიშ ხეხუ̂ ხორი (ბზ. 442) -- ხელმწიფეს ცუდი ზნის ცოლი ჰყავს. ხოლა მა̈ნკ ლაჭთა̈რდ ბიზ ესერ ლი (ანდ.) -- ცუდი ზნე საწყევრად კმარაო.
- მა̈ნკუ̂ი იგივეა, რაც მა̈̄ნკუ̂ი.
- მა̈ნსგლე იხ. სგელ.
- მა̈ნცინ (-იშ, -ა̈რ) ზს., მანცინ (-არ) ლშხ., მა̈ნეცჲნა (-ა̈რ) ლნტ. -- წვრილფეხა საქონელი. აშხუ̂ მეჯუ̂ეგს ესერ სემ' ათა̈ს... მა̈ნცინ ხაყა (ბზ. 415) -- ერთ მეჯოგეს სამი ათასი წვრილფეხა პირუტყვი ჰყავსო. ამჷნქა ხორი მასა̈რდ მა̈ნცინა̈რ (ბქ. 195) -- ამის გარდა უამრავი წვრილფეხა ჰყავს.
- მა̈ჲ იგივეა, რაც მა̈2.
- მა̈ჲდან (-იშ, -ა̈რ) ზს., მაჲდან (-არ) ლშხ., მა̈ჲდა̈ნ ლნტ. 1. ზს. აივნის კარი. ჩი მეზგემ მა̈ჲდანა̈რ ჰეჭა̈რშუ̂ ხოზხ (ბქ. 232) -- ყველა ოჯახის აივნის კარები ურდულებით არის დაკეტილი. 2. მოედანი. კალ ხა̄რა ეჯ მეზგას ზაგრი მაჲდანჟი (ლშხ. 51) -- იმ ოჯახს კალო ჰქონია ქედის მოედანზე.
- მა̈ჲდა̄რობ (-ა̈შ, --) ბზ., მა̈ჲდარობ ბქ., მა̄ჲდა̄რობ, მა̄ჲდობ (-იშ, --) ლშხ., მა̈ჲდობ ლნტ. -- შიმშილობა. ჯუ̂ინალდ მა̈ჲდა̄რობ ლჷმა̈̄რ (ბზ.) -- ძველად შიმშილობა ყოფილა. აშხუ̂ ზაუ̂ შუ̂ა̈ნს სურუ მა̈ჲდარობ ლასუ̂ (ბქ. 252) -- ერთ წელს სვანეთში დიდი შიმშილობა იყო. ალე ბალახს მა̄ჲდობჟი ლჷმჯაბინხ (ლშხ., ხორ. 9) -- ამ ბალახს შიმშილობისას ხარშავდნენ თურმე. ნაჭა̈ჲ ლიქიოლალნეს მა̈ჲდობ ლოქ ხოხალ (ლნტ. 76) -- ნაჭეს ქანაობამ შიმშილობა იცისო.
- მა̈ჲდა̈̄რ (-იშ, -და̄რა̈ლ) ბზ., მა̈ჲდა̈რ (-დარუ ბქ., -დარა̈ლ ლნტ.), მაჲდა̄რ (-ალ \ -უ) ლშხ. --

მშიერი. მა̈ჲდა̈̄რ ესერ დემჩიქს მიჩდა (ბზ.) -- მშიერი არასდროს ვყოფილვარო. მა̈ჲდა̈რს ლეზებ ესერ ხეისტა̈მ (ანდ.) -- მშიერს საჭმელი ესიზმრებაო.

- მა̈ჲდობ იგივეა, რაც მა̈ჲდა̄რობ.
- მა̈ჲდო{რ} იგივეა, რაც მა̈̄ჲდო.
- მა̈ჲთჳ̂ა (-ჳ̂ა̈̄შ, -- ბზ., -ჳ̂ა̈შ, -- ბქ.) მაათჳ̂ა (-ჳ̂ა̈ჲშ) ლნტ., მა̄ჲთჳ̂ა (-ჳ̂ა̄შ, --) ლშხ. -- ცხელება, სიცხე, მაღალი ტემპერატურა. მა̈ჲთჳ̂ა̈შ ჟაგრა̈რ დემეგ ხულჳ̂ანდხ (ბქ.) -- სიცხის წამალი არ ჰქონდათ. ქა ლოქ ხო̄ყი მა̄ჲთჳ̂ას (ლშხ., ხორ. 2) -- სიცხეს გამოიტანსო (გამოიყვანსო).
- მა̈ჲკა̈ლი{ბ} (-იშ, -ა̈რ) ზს., მაჲკალიბ (-არ) ლშხ., მაკა̈ლი (-ა̈რ) ლნტ. -- როგორი ("რა ყალიბის"). მა̈ჲკა̈ლი ბეფშჳ̂ ესერ ხორი? (ბზ. 303) -- როგორი ბავშვი გყავსო? მაკა̈ლი ლოქ ლი და̈ჳ̂? (ლნტ. 70) -- როგორია დევიო?
- მა̈ჲმედა, მა̈მჲედა (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̈ჲშ ლნტ.), მა̈მედა (-და̈შ, --) ბქ., მა̄ჲმედა (-და̄შ, --) ლშხ. 1. შეძლება. ეჩი̄ მა̈ჲმედა მი̄ ჩუ მა̄რ (ბზ.) -- ის მეც შემიძლია (იმისი შეძლება მეც კი მაქვს). ჲერხიშ მა̈მედას მა̈გ ხობიც (ბქ.) -- ზოგის შეძლებას ყველაფერი ძალუძს. 2. შემიძლია.
- მა̈ჲჷრთგულე იხ. ერთგჳ̂ილ.
- მა̈ჲჷრჟე იხ. ჲჷრჟი.
- მა̈რგია (-გია̈̄შ, -- ბზ., -გია̈შ, -- ლნტ.), მარგია (-გია̈შ, -- ბქ., -გია̄შ, -- ლშხ.) -- სარგო. მიჩა მა̈რგია მა̄მა ირახ (ბზ. 385) -- მისი სარგო არ იქნებიან. ეჩა მა̈რგია̈შ მა̈დ ლჷმა̈რელი ალ ჩაფულ (ლნტ. 268) -- ეს ფეხსაცმელი მისი სარგო არ ყოფილა.
- მა̈რე იგივეა, რაც მა̄რე.
- მა̈რკლენ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მარკლენ, მარკნელ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ფალავანი, მორკინალი.

მიშგუ მა̈რკლენ ჩი̄ს ჟი ხა̈წრე (ბზ.) -- ჩემი ფალავანი ყველას აჯობებს. 2. ლშხ. სწრაფი; მარჯვე.

- მა̈რტ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მარტ ლშხ. -- მარტი. მა̈რტისგა ა̈ნბინა̈̄ნ მეჯრობ (ბზ.) -- მარტში დაიწყო თოვლის გამაგრება.
- მა̈რწენ იგივეა, რაც მარწჳ̂ენ.
- მა̈რჴილ (ჴლიშ, ჴლა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მარხილის ფრჩხილი (ჭაპანთან მისაბმელი კაუჭიანი ძელი). მაშე̄ნე მუხჳ̂ბეს ა̈ხგჳ̂ა̈ბ მა̈რჴილ (ბზ.) -- უფროსმა ძმამ იპოვა მარხილის ფრჩხილი.
- მა̈რჯჳ̂ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მარჯჳ̂ ლშხ. -- მარჯვე, მოხერხებული. გიორგი მა̈რჯჳ̂ში̄რლეშ ლი (ბზ.) გიორგის მარჯვე ხელი აქვს (ხელებისაა). ჰა̈ჳ̂ეჯს მა̈რჯჳ̂ ა̈დგის ჟი ხა̈ჭდეხ (ბქ. 235) -- იარაღს მოხერხებულ ადგილას მიაყუდებენ. მა̈რჯჳ̂ მა̈რე ჩია̈გ მა̈რჯჳ̂ს ესერ ხედი (ანდ.) -- მარჯვე კაცი ყველგან მარჯვე საქმეს ხვდებაო.
- მა̈სისგ (-იშ, --) ზს., მასისგ ლშხ., მა̈სისკ ლნტ. -- სიძულვილი, მძულვარება. ზურა̄ლ იგჳ̂ნი ჳ̂ა̈ზრი მა̈სისგშჳ̂ (ბზ. 411) -- ქალი ტირის ვეზირის სიძულვილით. მალატ ი მა̈სისგ გუ ესერ ხეჯა̈ნჩი (ანდ.) -- სიყვარული და სიძულვილი გულს შეენთებაო. ალმინე მა̈სისკშჳ̂ მა̈დ ა̈რი (ლნტ. 165) -- ამათი სიძულვილით აღარ არის.
- მა̈სსგა̈̄რ (-იშ, -გა̈̄რა̈ლ) ბზ., მა̈სსგა̈რ (-გარუ) ბქ., მასსგა̈̄რ (-ალ) ლშხ., მა̈სსკა̈რ (-კარა̈ლ) ლნტ. -- ერთმანეთის მოძულე{ნი}. მეზჳ̂ბელა̈რ მა̈სსგა̈̄რ ლჷმა̈̄რხ (ბზ.) -- მეზობლები ერთმანეთის მოძულენი ყოფილან.
- მა̈სძელ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ა̈ლ ლნტ.) მასძელ (-არ) ლშხ. -- მასპინძელი. ჩი̄ს მიჩა მასძელ ხაყა (ლშხ. 28) -- ყველას თავისი მასპინძელი ჰყავს. მა̈სძელდ ქაფიშტჳ̂ მიჩა თა̈კჳ̂ (ლნტ. 174)

-- მასპინძელმა გაუშვა თავისი თოკი.

- მა̈ტყ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მატყ ლშხ. -- მატყლი. ეშხუ კალ მა̈ტყ მელჳ̂ე̄ნი, ჯა̈რიმა̈̄რა ჩი̄ ჟი ხჳ̂ა̈რქჳ̂ი (ბზ. 302) -- ერთი ფთილა მატყლი თუ მექნება, ყველა ჯარისკაცს შევმოსავ. კულჲაქ მა̈ტყ მა̈ნკჳ̂ი ქა ლეშყჳ̂დი ლი (ბქ. 305) -- საშალე მატყლი ჯერ უნდა გაირეცხოს. ჩიქე ჩუ ხჳ̂აბძღჷნედ მა̈ტყს (ლნტ. 29) -- მატყლს ჯერ გავპენტავთ.
- მა̈ჳ̂ინ იგივეა, რაც მაჳ̂ინ.
- მა̈ფდიე ბზ., მა̈ფდია ბქ., ლნტ., მაფდია ლშხ. -- სიახლოვე. ამ შუკჳ̂ა̈შ მა̈ფდიას ლჷმა̈რ ეშხუ სოფელ (ბქ.) -- ამ გზის მახლობლად ყოფილა ერთი სოფელი.
- მა̈ფეშა̈რ იგივეა, რაც მა̈ფშა̈̄რ.
- მა̈ფი̄ფა იგივეა, რაც ფი̄ფა.
- მა̈ფშა̈რ იგივეა, რაც მა̈ფშა̈̄რ.
- მა̈ფშა̈̄რ (-იშ, -შა̄რა̈ლ) ბზ., მა̈ფშა̈რ (-შარუ) ბქ., მაფშა̄რ (-ალ) ლშხ., მა̈ფეშა̈რ (-შარა̈ლ) ლნტ. -- დაღლილი, დაქანცული. მა̈ფშა̈̄რ ჭყინტს ჩჳ̂ა̈თუ̄ჟდა (ბზ. 152) -- დაღლილ ყმაწვილს ჩაეძინა. მა̈ფშა̈რ ი მა̈ჲდა̈რ ხჳ̂ა̈სჳ̂დ (ბქ. 207) -- დაღლილები და მშივრები ვიყავით. მაფშა̄რს ბჷგიდ ხაგდჷდა (ლშხ. 62) -- დაღლილს მაგრად ეძინა. ჯე ჩუ ლოქ ლა̈ჲუჟი, მა̈ფეშა̈რ ლოქ ლი (ლნტ. 276) -- მე დავიძინებ, დაღლილი ვარო.
- მა̈ფშირე იხ. ფიშირ.
- მა̈ქჳ̂ცა (-ცა̈̄შ, -- ბზ., -ცა̈შ, ბქ., -ცა̈ჲშ ლნტ.), მაქჳ̂ცა (-ცა̄შ, --) ლშხ. -- გადაწყვეტილება, განაჩენი. შერიგებისას მატერიალური გადასახადი სვანეთში. ამზუმ მა̈ქჳ̂ცა და̈̄ს ხასმა (ბზ.) -- ამოდენა გადასახადი არავის სმენია.
- მა̈ქშდუნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ.), მაქშდუნა (-ნა̄შ, --) ლშხ., ბოტ. -- ლენცოფა. მა̈ქშდუნა̈̄

კაკლა̈რს შდგქრე ჟაგრა̈ლდი იმგრგეხ (ბზ.) -- ლენცოფის მარცვლებს კბილის წამლადაც იყენებენ. მა̈ქშდუნა მელს ეჩეგ-ამეგ გარ ხეჩდა (ბქ.) -- ლენცოფა ბალახს მხოლოდ აქა-იქ ურევია.

- მა̈ლუ̂ერა იგივეა, რაც მა̈̄ლუ̂რა.
- მა̈ლუ̂რა იგივეა, რაც მა̈̄ლუ̂რა.
- მა̈ყუ̂ითილე იხ. ყუ̂ითელ.
- მა̈შდა (-და̈̄შ, -და̈̄ლ ბზ., -და̈შ, -დოლ ბქ., -და̈ჲშ, -და̈ლ ლნტ.), მაშდა (-და̄შ, -დე̄ლ) ლშხ. კანის სნეულება, კანზე გამონაყარი. ა̈თაჟგმოშ მა̈შდა ეჯ მა̄რასუ (ბზ.) -- მოურჩინე იმ კაცს კანზე გამონაყარი?
- მა̈შედ იგივეა, რაც მაშედ.
- მა̈შკ (-იშ, მაშკა̈რ) ზს., ლნტ., მაშკ (-არ) ლშხ. -- ბარკალი, ბარძაყი. ჯანრე ბარჯა̈ლ ი მაშკა̈რ სგა̄თჭუ̂ე̄ნ (ბზ. 193) -- ხარების ბეჭები და ბარკლები შეახვია. ბიბუ მა̈შკს ჴა̈ჴტუნა (ბქ. 12) -- თურმე ბიბუ ბარკალს აჭრიდა. მიჩა მა̈შკდ ახოტაბა ყაფლანს (ლნტ. 147) -- ყაფლანს თავისი ბარძაყისათვის მოუჭრია (მოუთლია).
- მა̈შყი̄ჟა (-ჟა̈შ, --) ბზ., მაშყი̄ჟა (-ჟა̄შ, --) ლშხ. -- ათინათი, არილი.
- მა̈შხერ იგივეა, რაც მაშხე̄რ.
- მა̈ჩიჩხუ̂ (-იშ, --) ზს., მაჩიჩხუ̂ ლშხ., ბოტ. -- შვრიუკა. მა̈ჩიჩხუ̂ ეჩქად მა̄მ ხათრო̄ნახ ჩო̄ლლა̈რს (ბზ. 54) -- ჩოლურელები მანამდე არ იცნობდნენ თურმე შვრიუკას.
- მა̈ცხა̈ჲ იგივეა, რაც მგცხი.
- მა̈წდუნ, მაწდუ̂ინ (-იშ, --) ზს., მაწდუნ ლშხ., მა̈წედუნ (-აშ, --) ლნტ. -- მონატრება. როსტომს ჲესი-ჲესინ გეზლა̈ მა̈წდუნ ხოჯდენ (ბზ.) -- როსტომს ხანდახან შვილი

მოენატრებოდა (მონატრება მოუვიდოდა).

- მä̈ჭიკ (-იშ, -ä̈რ) ზს., ლნტ., მაჭიკ (-არ) ლშხ. -- მაჭიკი. კერიშ მä̈ჭიკს ნäნკდ ä̈სყიხ (ბქ. 77) -- კერატის მაჭიკს ცალკე აკეთებენ. მარ̄ენე ხაბჟახ ლუნი მაჭიკ (ლშხ. 5) -- ხბოს მაჭიკი საუკეთესოდ მიაჩნიათ. წიკანტä̈რს აჯალ ხაჭარახ: ფä̈შუ̂, ლä̈ირ, მä̈ჭიკ (ლნტ. 61) -- ნაწლავებს კიდევ ახლავს: ფაშვი, წიგნარა, მაჭიკი.
- მä̈ხე იგივეა, რაც მახე.
- მä̈ხერა იგივეა, რაც მახერ̄ა.
- მä̈ხელუ̂ä̈ჟ იგივეა, რაც მახელუ̂ä̈ჟ.
- მä̈ხიად (-ä̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლნტ.), მახჲად (-იშ, --) ლშხ. -- სიხარული. ხინ ი მä̈ხჲად ესერ უშდä̈ხუ ხǟრ! (ბზ.) -- ლხინი და სიხარული არ დაელიოსო. მä̈ხიად გუ ესერ ანარჰე (ანდ.) -- სიხარული გულს ანათებსო. მახჲადშუ̂ ლიღრǟლს იბნე (ლშხ. 75) -- სიხარულისაგან სიმღერას იწყებს. დä̈შტუ̂დ მä̈ხიადუ̂შ ლიყული ä̈დბინე (ლნტ. 129) -- დათვმა სიხარულით ღრიალი დაიწყო.
- მä̈ხიადǟრ ბზ., მä̈ხჲადä̈რ ბქ., ლნტ., მახიადǟრ ლშხ. -- 1. (-იშ, -დǟრä̈ლ ბზ., -დარä̈რ ბქ.) -- გახარებული, მოხარული. მä̈ხჲადä̈რ აჩად ქორთე (ბქ. 28) -- გახარებული წავიდა შინ. მä̈ხჲადä̈რს გულისგა მუგუ̂და ჯä̈ნ ესერ ხობ (ანდ.) -- მოხარულს გულში თითქოს ხარი უბიაო. 2. ზმნს. სიხარულით, დიდი ხალისით. ეჩქ' ე̄სერ მä̈ხიადǟრ [იჩო] (ბზ. 271) -- მაშინ დიდი სიხარულით გავაკეთებო.
- მä̈ხჲადä̈რ იგივეა, რაც მä̈ხიადǟრ.
- მä̈ხუ̂ია -- ხვედრი, წილი. ალა მგრე̄სგ ლä̈სუ̂ ეჩი̄ მä̈ხუ̂ჲა (ბზ.) -- ეს იყო, ალბათ, მისი ხვედრი.

- მა̈კდა (-და̈შ, --) ზს.,ლნტ., მაკდა (-და̄შ, --) ლშხ. -- ბეგარა, გადასახადი. ალამა̈გ მაკდა მა̈ჲ ამბა̈უ̂ ლი? (ბზ.) -- ამოდენა გადასახადი რა ამბავია? მა̈კდა ჩი ზაუ̂ ხადხ ლეკდე (ბქ.) -- გადასახადი ყოველწლიურად უნდა გადაეხადათ (ჰქონდათ გადასახდელი).
- მა̈ჰდჷრ (-იშ, --) ზს., მა̄ჲდჷრ ლშხ., მა̈ედურ ლნტ. -- სინანული, მონანიება. მა̈ჰდჷრ ხაყა ქორა̈ ლიცუ̂რეს (ბზ.) -- სახლის მიტოვებამ სინანული იცის. მა̈ჰდჷრიშ ლიტეხ (ბქ.) -- გადაფიქრება. [დაუ̂ითს] მა̈ჰდჷრ ოხტა̈ხ (ბქ. 116) -- დავითმა გადაიფიქრა.
- მა̄ბე (-ბე̄შ \ -ბში, -- ბზ., -ბე̄შ, -- ლშხ.), მა̈ბე (ბეშ, --) ბქ., მაბე (-ბეშ, --) ლნტ. -- მომდევნო, მომავალი. მა̄ბე მი̄შუ̂ ქა ხუ̂აზგრე ლიჭმეს (ბზ.) -- მომდევნო კვირას თიბვას დავამთავრებ. მაბე ალ ლა̈დეღ ანჴედენი (ლნტ.) -- მომავალ ამ დღეს (დღეისწორს) მოვა.
- მა̄დ იგივეა, რაც მო̄დ.
- მა̄დმა, მა̄მ{ა}, მო̄მ{ა} ბზ., ლშხ., მადმა, მოდმა, მამა ბქ., მა̈დმა, მამა ლნტ. უარყ. ნაწილ. 1. არა, არ. მა̄დმა მაკუ (ბზ.) -- არ მინდა. უ̂ეზირ მო̄მა ლი ალ მა̄რე (ბზ.) -- ვეზირი არაა ეს კაცი. ჩუქუ̂ა̄ნჟი მა̄მ ლი ლა̄ზ (ბზ. 1) -- ქვემოდან არ არის შესასვლელი. ნა̈პუ̂რა̈შ ლეჯჲე მადმა ხა̈კლინახ (ბქ. 218) -- ჩიტის რძე არ აკლდათ. ლუქუ̂ს ი ლუჩუ̂მინს ლეშდ ლა̈ტხა მოდმ' ესერ ხარხ (ანდ.) -- თქმულსა და მომხდარს უკან დასაბრუნებელი არ აქვს. მა̄მა ლეხსჲამიხ ქორშალს უდროჲ მუშგუ̂რი (ლშხ. 17) -- არ ესიამოვნებათ სახლიკაცებს უდროო სტუმარი. ამნო̄უ̂შ გუ̂ეშ მა̄მ იდა̄უ̂ში (ლშხ. 32) -- ამით საქმე არ გაფუჭდება. 2. ქს. არაფერი. მა̈დმა მიხალ (ლნტ.) -- არაფერი ვიცი.
- მა̄დმაგუ̂ეშ იგივეა, რაც მა̄მგუ̂ეშ.
- მა̄დხუ̂ა̄ჲ, მათხუ̂ა̈ჲ ბზ., მა̄დხუ̂აჲ ლშხ., ნაცვალს. -- მცირე, ცოტა (არაბევრი). მურჭუ̄ლი̄დს მა̄დხუ̂ა̈ჲ ხოკა̈ლდა ქორთე̄სგა (ბზ.) -- მეკურდღლეს ცოტა უკლდა სახლამდე. მიშგუ̂ა მუ

მათხუ̂ა̈ჲ ლჷმა̈̄რ, ეჩქას ქო̄თჩი̄ჟახ (ბზ. 23) -- მამაჩემი მცირე (ხნის) ყოფილა, ცოლი რომ მოუყვანიათ.

- მა̄ზნა იგივეა, რაც მა̈̄ზნა.
- მა̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), მალუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., მაულ (-ა̈ლ) ლნტ., ზოოლ. -- მელა. და̈შდუ̂ ხემშერა̄ლ მა̄ლს (ბზ. 359) -- დათვი შესჩიოდა მელას. შუკუ̂ს მალუ̂ ლახხუ̂იდდახ (ბქ. 19) -- გზაზე მელა შემოხვდათ. ხაფხიჭე და̄უ̂ემ მა̄ლს (ლშხ. 81) -- სტაცა (ხელი) დევმა მელას. ლჷმა̈რდხ აშხუ̂ ა̈გის და̈უ̂ ი მაულ (ლნტ. 192) -- ერთ ადგილას ყოფილან დევი და მელა. კნინ. მა̄ლჷ̄ლდ ბზ., მალუულდ ბქ., მა̄ლჷ̄ლ ლშხ., მაუ̂ლუუდ ლნტ. ჟინღჷლდ ი მა̄ლჷ̄ლდ ა̈რიხ უშხუდ (ბზ. 198) -- ბატკანი და მელია ერთად არიან. მაუ̂ლუუდდ ანჴიდ წა̈ლდილდ (ლნტ.) -- მელუკამ მოიტანა წალდუკა.
- მა̄ლე ბზ., ლშხ., იმა̈ლე, მა̈ლემა ლნტ. განუსაზღვ. ნაცვალსახ. -- რაღაც, რამე. ლიცი ლათრა როქუ̂ ხელუ̂ე̄ნი მა̄ლე (ბზ. 333) -- წყლის დასალევი ჭურჭელი გექნება რამეო. მე̄რმე ლაძჲა ხეყე̄ნი მა̄ლე (ლშხ. 30) -- სხვა საკლავი ეყოლება რამე.
- მა̄მაგუ̂ეშ იგივეა, რაც მა̄მგუ̂ეშ.
- მა̄მგუ̂ეშ, მა̄მაგუ̂ეშ, მა̄დმაგუ̂ეშ ბზ., მოდმაგუ̂ეშ ბქ., მოდმაგეშ ლხმ., მა̄მგუ̂ეშ ლშხ., მა̈დმაგუ̂ეშ ლნტ. უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფერი (არაფერი საქმე). ქორხა̈ნ მა̄მგუ̂ეშ მიმჴერა (ბზ.) -- სახლიდან არაფერი გამიგია. მოდმაგუ̂ეშ მაკუ ისგუ̂ე (ბქ.) -- არაფერი მინდა თქვენი. ამშა მა̄მგუ̂ეშ მიხალ (ლშხ.) -- ამისა არაფერი ვიცი. ბებშს მადმაგუ̂ეშ ხოხალდა (ლნტ.) -- ბავშვმა არაფერი იცოდა.
- მა̄ჲდა̄რობ იგივეა, რაც მა̈ჲდა̄რობ.
- მა̄ჲდო იგივეა, რაც მა̈̄ჲდო.

- მა̄ჲდობ იგივეა, რაც მა̈ჲდა̄რობ.
- მა̄ჲდჷრ იგივეა, რაც მა̈ჰდჷრ.
- მა̄ჲთუ̂ა იგივეა, რაც მა̈ჲთუ̂ა.
- მა̄ჲმედა იგივეა, რაც მა̈ჲმედა.
- მა̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄̈ლ ბზ., -რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.), მარე (-რემ, -როლ ჩბხ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), მა̈რე (-რემ, -როლ ლხმ.) -- კაცი, ადამიანი. ქა̄დ აჩა̈დ მეჩი მა̄რე ძულუ̂ა̄̈ პილთექა (ბზ. 368) -- კვლავ მივიდა მოხუცი კაცი ზღვის ნაპირამდე. მარე იმბუ̂ალ ცინგლა̈რს (ბქ. 6) -- კაცი ჰყვება ზღაპრებს. ალ მა̄რას ხა̄ჲშხა მჷჭშხი (ლშხ. 16) -- ამ კაცს ჰქვია მეკვლე. ალ მარედ ჟ'ა̈ნკიდ მჷსკა̈ტ (ლნტ. 292) ამ კაცმა აიღო ბეჭედი.
- მა̄̈ზნა (-ა̈შ, --) ბზ., მა̈ზნა ბქ. მა̄̈ზნა (ა̄̈შ, --) ლშხ. 1. ზს. ლშხ. მანძილი. ლახუ̂ა̈შ მა̄̈ზნას ხოშ' ესერ ხეფსი (ანდ.) -- მთის მანძილი მეტი გამოდისო. 2. ზს. კამარა (არყის დენა მილიდან). ლა̈ჲრა̈ყიჟი ხოშა მა̈ზნა მადმა ხოცხახ (ბქ.) -- არყის გამოხდისას დიდი დენა არ მიაჩნიათ სასურველად.
- მა̄̈ზუმ, მა̄ჲზუმ ბზ., მაზუ, მაზჷ ბქ., მაჲზუმ ლშხ., მაზუმ ლნტ., ზმნს. 1. რამდენი, რაზომის, რამხელა. მა̄̈ზუმ ხა̈ნი ლირდე̄ ნა̈ბუ ესერ ლახუ̂ე̄მხ ალ ბეფშუ̂ს? (ბზ. 332) -- რამდენი ხნის სიცოცხლის ნება მივცეთ ამ ბავშვსო? მაზუ ესერ ლოხუ̂შუ̂ა მუშგუ̂რის? (ბქ.) -- რამდენი დაულევიაო სტუმარს? მაზუმდ ლოქ ხოჯეშ მჷმა̈რჯუ̂ი (ლნტ. 267) -- რამდენად მიღირს დამხმარეო. 2. რამდენიც. მა̄̈ზუმ ესერ ხეკუ̂დენი თეთრ, ეჩზუმს ესერ ლაჰო̈დნე (ბზ. 349) -- რამდენიც საჭირო იქნება, იმდენ ფულს მოგცემო. მაზჷ ესერ ოხუ̂ჭირა, ეჯზჷ ბაჟ ლოხორმა (ანდ) -- რამდენიც იშრომე, იმდენი ჭკუა მოგეცაო. მაზუმს სგუ̂ებდი ესლჷრი, ეჩზუმს ლუ̂ეშგდი ტეხენილა (პოეზ. 186) -- რამდენსაც წინ მიდიხარ, იმდენს უკან ბრუნდები.

- მა̄̈იდო ბზ., მა̈ჲდო{რ} ბქ., ლნტ., მა̄იდო ლშხ. -- რაც უნდა (იყოს, მოხდეს). მა̈ჲდო ი̄რი, ეში̄ ლური შუ̂ა̈ნთე (ბზ.) -- რაც უნდა იყოს, მაინც წავალ სვანეთში. მა̈ჲდო ირიუ̂, გუ̂აშუ̂ემ უსყად ეჯღაი დემ იგნიუ̂ (ბქ.) -- რაც უნდა ყოფილიყო, საქმის გაუკეთებლად არ გაჩერდებოდა.
- მა̄̈ლიდ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., მა̈ლიდ ბქ., ზოოლ. -- ტოროლა. მა̈ლიდა̈რ ქამიზა̈ლს ჯჷჭკშუ̂ ჯედნიხ (ბქ.) -- ტოროლები გაზაფხულზე გუნდ-გუნდად მოდიან.
- მა̄̈ნკუ̂ი (-უ̂ი̄შ, --) ბზ., მა̈ნკუ̂ი ბქ., ლნტ., მა̄ნკუ̂ი ლშხ. ზმნს. -- ჯერ, უწინ, პირველად. ბერა̈ლდ მა̄̈ნკუ̂ი დეშ მირე̄ს ათირხ ბაპ (ბზ. 354) -- ბერებმა მღვდელი ჯერ ვერ იცნეს. კულიჲაქ მა̈ტყ მა̈ნკუ̂ი ქა ლეშყუ̂დი ლი (ბქ. 305) -- საშალე მატყლი ჯერ უნდა გაირეცხოს. მა̈ნკუშ ლადელს ხაჟხა უფლი ლადეღ (ბქ. 6) -- წინა დღეს უფლის დღე ჰქვია. იმგუ̂ა̈ჲ ლჷგან მა̈ნკუშჟი, ეჩეჩუ ესგენე დინა ღერთემ (ბქ.) -- ღმერთმა ქალიშვილი იქ დააყენა, სადაც უწინ იდგა. მა̈ნკუ̂იი სოფელ ლი ლესემა (ლნტ. 13) -- პირველი სოფელია ლესემა.
- მა̄̈ლუ̂რა (-რა̄̈შ, --) ბზ., მა̈ლუ̂რა (-რა̈შ, --) ბქ., მალუ̂რა (-რა̄შ, --) ლშხ., მა̈ლუ̂ერა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ფიცი. მა̄̈ლუ̂რა ქა ლახუ̂ე̄მ ალჲა̈რს (ბზ. 416) -- ფიცი მისცა ამათ. მალუ̂რა ლოქ მა̄̈დ ოთკუ̂ი̄შა (ლშხ. 52) -- ფიცი არ გაუტეხიაო. მალუ̂რას მინ ჲერუ̂ეშდინ ლოქ ეში̄ ჩუ კუშეხ ლადელისა (ლშხ. 52) -- ფიცს თქვენ დღეში ოცჯერ მაინც გატეხავთო.
- მე1-_-ე ნამყოს მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი. მებჭკუ̂ე ზს., ლშხ., მებეჭკუ̂ე ლნტ. -- გამსკდარი. მებკუ̂ე ზს., ლშხ., მებეკუ̂ე ლნტ. -- გაპობილი, გახლეჩილი.
- მე2-_-ე იგივეა, რაც მე̄-_-ე.
- მებეც (-იშ, მებცა ზს, -იშ, -არ ლშხ.) -- მთხოვნელი, მავედრებელი. ჯგჷრა̄̈გ, მეჰად ისგუ მებეც ხუ̂ი (ბზ.) -- წმინდა გიორგი, შენი მავედრებელი ვარ ყოველთვის.

- მებეჭკჳ̂ე იგივეა, რაც მებჭკჳ̂ე.
- მებეკჳ̂ე იგივეა, რაც მებკჳ̂ე.
- მებორგიელ, მებურგელ იგივეა, რაც მებგრგიე̄ლ.
- მებჳ̄̂ლ (-იშ, -ბჳ̄ლა̈რ) ბზ., მებჳ̂ილ (მებჳ̂ლიშ, მებჳ̂ლა̈რ) ბქ., მუბჳ̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., მუბილ, მჷბილ (-ა̈რ) ლნტ. -- ქვეწარმავალი. ორტკეცდ ხეცხა̈პ ქა გირკიდ... მებჳ̄̂ლ (ბზ. 97) -- ქვეწარმავალი ორკეცად ერტყა ირგვლივ. დეც ჩუქა̈შ მებჳ̂ილ ისგა̈ხჭჳ̂ადან (ბქ. 341) -- ცის ქვეშ რაც ქვეწარმავალია, გარს შემოერტყა.
- მებჳ̂ილ იგივეა, რაც მებჳ̄̂ლ.
- მებჭკჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̈̄ლ ბზ., -ემ, -ჳ̂ოლუ ბქ., ჳ̂ე̄შ, -ჳ̂ე̄ლ ლშხ.), მებეჭკჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლტ. -- გამსკდარი, გახეთქილი; გაპობილი. ჩა̈̄ჟა̈რს მებჭკჳ̂ა ი ჰჷნგრა̈ლს ლუყჩჳ̄რა იტხახ ა̈გითე (ბზ. 253) -- ცხენებს გამსკდრებს და უნაგირებს დამტვრეულებს იბრუნებდნენ შინ. მინე ჩჳ̂აბშხენ გიმ მებჭკჳ̂ე ლი (ბქ. 34) -- მათ ქვემოთ მიწა გამსკდარია.
- მებკჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ა̈̄ლ ბზ., -ემ, -კჳ̂ოლ ბქ., -ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ე̄ლ ლშხ.), მებეკჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გაპობილი, გახლეჩილი. დიკენ ისგდ ლასჳ̂ მებკჳ̂ე (ბქ.) -- კუნძი შუაზე იყო გაპობილი.
- მებგრგიე̄ლ (-იშ, -ე̄ლა) ბზ., ლშხ., მებურგელ (-ელა) ბქ., მებორგიელ (-ელა) ლნტ. -- მოჭიდავე. როსტომს ეზა̈რ მებგრგიე̄ლ ა̈ხფას (ბზ.) -- როსტომი კარგი მოჭიდავე დადგა. ეჯიარს ხეყე̄ნიხ მაჩე̄ნე მებგრგიე̄ლ (ლშხ.) -- იმათ ეყოლებათ საუკეთესო მოჭიდავე.
- მეგა̈მ (-მიშ, -მა̈რ) ბზ., მეგემ (-მემ, -მა̈რ ბქ., -მიშ, -მარ ლშხ.), მეგამ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ., ბოტ. 1. ხე. ალ ჭყინტი̄ ჟ'აჩა̈დ მეგა̈მთეჟი̄ნ (ბზ. 251) -- ეს ვაჟიც ავიდა ხეზე. მა̈ ნა̈თ ლი, მეგემ ესერი ეჯი ლი (ანდ.) -- რაც ნაფოტია, ხეც ის არისო. სურო მეგმარს ხეჭო̄ნი (ლშხ., ხორ. 2) -- სურო ხეებს ეხვევა. დაბისა ჟ'ა̈მეკედ ხოჩა თჳ̂ალა̈შ მეგამ (ლნტ. 267) -- ყანაში ამოსულა

ლამაზი ხე. 2. მორი. ჲეშდ მეგӓმ მა̈̄რ ლჷყა̈̄რე (ბზ.) -- ათი მორი მაქვს ყავრად გამოხდილი.

- მეგენე იგივეა, რაც მეგნე.
- მეგეჭ (-იშ, --) -- გამძლ{ები}, ამტანი. ამჩ̄უ მეგეჭ მა̈̄მ ხ̂უი (ბზ.) -- აქ გამძლები არ ვარ. ამიშ მეგეჭს მეგჭე გ̂უი ხოზ (ბქ.) -- ამის ამტანს (გამძლებს) მაგარი გული აქვს.
- მეგეჭე იგივეა, რაც მეგჭე.
- მეგნე (-ნე̄მიშ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნემ, -ნოლ ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მეგენე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. მდგომი. მა̈რე ლახ ესერ ხეზ̂ურალდეს, გა̈ნხენ მეგნეო̂უ ესსჷნჯაუ̂ე (ანდ.) -- კაცი რომ გიტევდეს, გვერდზე მდგომი მოსინჯეო. 2. ზს. მწდე. ქ̈ა̈ნთიშხ მეგნა̈̄ლ (ბზ.) -- ამოირჩიეს მწდეები.
- მეგრე (ხონგრა) ზს., ლშხ., მენგერე (ხომენგერა) ლნტ. -- მსხვილი. ანთრო უსკ̂უ ლი მეგრე (ლშხ., ხორ. 1) -- ანთრო მსხვილი ვაშლია. გადატ. მე{ნ}გრე კუმა̈შ -- მსხვილფეხა (საქონელი). ალ კოლექტიუ̂ს ხაყა მენგერე კუმა̈ში ფერმა (ლნტ. 17) -- ამ კოლექტივს მსხვილფეხა პირუტყვის ფერმა აქვს.
- მეგუ, მეგ̂უი იგივეა, რაც მუგ̂უი.
- მეგ̂უი იგივეა, რაც მუგ̂უი.
- მეგ̂უნი (-ნი̄შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, მეგ̂უნა ბქ., -ნი̄შ, -არ ლშხ.), მუგ̂უ̂ა̈ნი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მტირალი. მინე დი მეგ̂უნი ესხ̂უი̄დ (ბზ. 246) -- თავიანთი დედა მტირალი დახვდათ. ქიმურ მეგ̂უნი გა̈ნგ̂უდ ესერ იგ̂უნი (ანდ.) -- უცრემლოდ მტირალი გულით არ ტირისო.
- მეგჭე (ხონგ̂უჭა) ზს., ლშხ., მეგეჭე (ხონგეჭა) ლნტ. -- მაგარი, გამძლე, ძლიერი. ბაბად მეგჭე ჯიჯ̂უი კარა̈̂უ ადგე (ბზ.) -- ბაბუამ მაგარი ძვლის კარავი დადგა. ა̈ლის მეგჭე ქიპხენქა ა̈სყიხ (ბქ.) -- ამას გამძლე ძაფისაგან აკეთებენ.

- მედგა̈რი (-რი̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), მედგა̄რიელ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მომაკვდავი. ალჲა̈რ მა̈გ მედგა̈რია̈ლ ლიხ (ბზ.) -- ესენი ყველა მომაკვდავები არიან. მედგა̈რია̈შ ლემესგ ესერ დეგნი (ანდ.) -- მომაკვდავის ცეცხლი ქრებაო.
- მედგე (-გე̄მიშ, -გა̈̄ლ ბზ., -გემ, -გოლუ ბქ., -გე̄მიშ \ -გე̄შ, -გე̄ლ ლშხ.), მედეგე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ჩამქრალი. ლირჭა̈̄ლთე ლემესგი̄ ჩუ მედგე ლა̈̄სჳ̂ (ბზ.) -- გათენებისას ცეცხლიც ჩამქრალი იყო. მედგე ლემესგს ლიკულცხა̈ლი დემეგ ხაშიდ (ბქ.) -- ჩამქრალ ცეცხლს შეჩუჩხურება არ შველის.
- მედმაგჳ̂ეშ იგივეა, რაც მა̄მგჳ̂ეშ.
- მედლბე (-ბე̄მიშ, -ბა̈̄ლ ბზ., -ბემ, -ბოლ ბქ., -ბე̄მიშ, -ბე̄ლ ლშხ.), მედლებე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დამპალი, გახრწნილი. ალ მეგა̈მ მედლბე ლჷმა̈̄რ (ბზ.) -- ეს ხე დამპალი ყოფილა.
- მეზგე (-გე̄მიშ, -გა̈̄ლ ბზ., -გემ, -გოლ ბქ., -გე̄მიშ \ -გე̄შ, -გე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.) -- მოსახლე, ოჯახი, მეკომური. ლე̄თი ესერ ჯა ლჷმა̈რდ მეზგაისგა (ბზ. 358) -- წუხელ მე ვიყავი ოჯახშიო. ათხე ეშხუ გარ მეზგე ხჳ̂იზგე (ბქ. 201) -- ახლა მხოლოდ ერთი მოსახლე ვცხოვრობ. ნა̈წინგჳ̂ილის მეზგე ისგანჩუ ესერ ესჳ̂შიხა (ანდ.) -- სიძუნწეს ოჯახი დაუწვავსო. მეზგე̄ლ მაგ გლეხარ ლიხ (ლშხ. 4) -- მოსახლეები სულ გლეხები არიან. ალ მეზგას დაკლა̈ ჯჳ̂ეგ ხა̈ყენა (ლნტ. 8) -- ამ ოჯახს თხის ჯოგი ჰყოლია.
- მეზელა̈̄ლ (-იშ, -ა̄ლა) ბზ., მეზელა̈ლ (-იშ, -ალა) ბქ., მეზელა̄ლ (-ა̄ლა) ლშხ., მეზელა̈ლ (-ლალა) ლნტ. -- მოსიარულე. ჰაჲერშჳ̂ მეზელა̈̄ლ მა̄რე ხორი ხელწიფს (ბზ. 256) -- ჰაერით მოსიარულე კაცი ჰყავს ხელმწიფეს. ეჩხაჳ̂-ამხაჳ̂ მეზელალა ლახჭედნახ (ბქ. 253) -- აქეთ-იქით მოსიარულეებს უკითხავთ. მეზელა̈ლ ხოლამ ესერი ხედი ი ხოჩამი (ანდ.) -- მოხეტიალე (მგზავრი) ცუდსაც წააწყდება და კარგსაცო. ჩუ ლიდა̄ჳ̂შე მა̄მ ხოხალ მა̄რე̄მიშ

ლელე̄თად მეზელა̈ლიშ (ლშხ. 89) -- ღამე მოსიარულე კაცის გაფუჭება (დაშავება) არ იცის.

- მეზი იგივეა, რაც მე̄ზი.
- მეზი-მეჩედ იგივეა, რაც მე̄ზ-მეჩედ.
- მეზობელ იგივეა, რაც მეზუ̂ბელ.
- მეზუ̂ბელ (-იშ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.), მეზობელ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მეზობელი. ალა მეზუ̂ბელა̈რს ათშო̄ნდახ (ბზ. 156) -- ეს მეზობლებს შეშურდათ. მაგ ქა ხასიდ ლოქ მეზუ̂ბელი ჭირს ი ლხინს (ლშხ. 46) -- ყველა იზიარებს მეზობლის ჭირსა და ლხინს.
- მეთა̈თხ, მათხა̈ფ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მეთეთხ ბქ., მათხეფ, მათათხ (-არ) ლშხ., მათა̈თხ ლნტ., ზოოლ. -- ღამურა. იმ ხითხლიფა̈ლ მეთა̈თხშა̈ლ? (ბზ.) -- რას დაბორიალობ ღამურასავით? მეთეთხს ლეთ ესერი ლა̈დეღდ ხეწენი (ანდ.) -- ღამურას ღამეც დღედ ეჩვენებაო.
- მეთეთხ იგივეა, რაც მათხა̈ფ.
- მეთერ იგივეა, რაც მელთერ.
- მეთუ̂ეფე იგივეა, რაც მეთუ̂ფე.
- მეთუ̂ფე (-ფე̄მიშ, -ფა̈ლ ბზ., -ემ, -ფოლ ბქ., -ფე̄მიშ \ -ფე̄შ, -ფე̄ლ ლშხ.), მეთუ̂ეფე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დაკარგული. ჩუ მეთუ̂ფეს დე̄მჩიქს ხუ̂ეთხე̄ლი (ბზ.) -- დაკარგულს არასოდეს ვეძებ. მეთუ̂ფა ფურ მერმ' ესერ იშგი (ანდ.) -- დაკარგულ ძროხას სხვა იწველისო. ფათუ̂ ერ ჩუ̂აშიხ, ძალა მეთუ̂ეფე ხადა (ლნტ.) -- თმა რომ დაწვა, ძალა დაკარგული ჰქონდა.
- მეთხუ̂ა̈რ იგივეა, რაც მეთხუ̂ია̈რ.
- მეთხუ̂ია̈რ, მეთხუ̂{ჲ}ა̈რ (-იშ, -არა) ბზ., ლნტ., მეთხუ̂ა̈რ ბქ., მეთხუ̂ჲარ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მონადირე. ხელწიფდ... ქა̈ნთიშ მაჩე̄ნე მეთხუ̂ია̈რ (ბზ. 249) -- ხელმწიფემ ამოარჩია საუკეთესო მონადირე. ჳოხუშდ ოთჩდინა̈ნდ მეთხუ̂არა მაშრიჭალა̈ს (ბქ. 205) -- ხუთი

მონადირე შევიყარეთ მაშრიჭალაში. ალ ბალახს მეთხუ̂ჲარა იზბიხ (ლშხ., ხორ. 18) -- ამ ბალახს მონადირეები ჭამენ. ლჷმა̈რდელი ეშხუ მეთხუ̂ა̈რ (ლნტ. 289) -- ყოფილა ერთი მონადირე.

- მეთხფე (-ფე̄მიშ, -- ბზ., -ფემ, -- ბქ., -ფე̄მიშ \ -ფე̄შ, -- ლშხ.) -- გადაფენილი, გადაკიდული. ლაყუ̂რა̈ ლერექუ̂ მა̈გ ქა მეთხფე ხა̈დდახ (ბზ.) -- ქვეშაგები გადაფენილი ჰქონდათ.
- მეთგ̄რანა̈ლ (-იშ, -ა̈ლა) ბზ., მეთგრანელ ბქ., მეთგრანა̈ლ ლნტ., მეთგ̄რანა̈ლ ლშხ. -- მოხეტიალე; მაწანწალა. სი მეთგრანელ მალუ̂, იმხენ ანღრი? (ბქ.) -- შე მაწანწალა მელავ, საიდან მოდიხარ?
- მეიშგუ̂იდე იგივეა, რაც მე̄შგუ̂იდე.
- მეიშკუ̂იდე იგივეა, რაც მე̄შგუ̂იდე.
- მეკუ̂არელ იგივეა, რაც მეკუ̂ა̈რჲელ.
- მეკუ̂ა̈რიელ იგივეა, რაც მეკუ̂ა̈რჲე̄ლ.
- მეკუ̂ა̈რჲე̄ლ (-იშ,) ბზ., მეკუ̂არელ ბქ., მეკუ̂ა̈რჲელ ლშხ., მეკუ̂ა̈რიელ ლნტ. 1. მაწანწალა. ისგუ̂ე̄იშა̈ლ მეკუ̂ა̈რჲე̄ლა მა̈დ ლიხ მიშგუ ლაჯმილა (ბზ.) -- თქვენნაირი მაწანწალები არ არიან ჩემი ძმები. 2. ზს. მოარული ავადმყოფობა (სურდო, გრიპი...). დადას მეკუ̂არელ ახზიგჷდ მოლეგეშ (ბქ.) -- დედაბერს რაღაც მოარული ავადმყოფობა შეეყარა.
- მეკუ̂ბე (-ბე̄მიშ, -ბა̈ლ ბზ., -ბე̄მიშ \ -ბე̄შ, -ბე̄ლ ლშხ.), მეკუ̂ებე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ფრთხილი. ჲეფთი ძღჷდ მეკუ̂ბე მა̈რე ლი (ბზ.) -- ეფთი ძალიან ფრთხილი კაცია. მეკუ̂ბად ბზ., ლშხ., მეკუ̂ებად ლნტ., ზმნს. -- ფრთხილად. მე̄რმა ა̈გის მა̈რე ჰეკუ̂ეს მეკუ̂ბად არდე̄დს (ბზ.) -- სხვა ადგილას კაცი ფრთხილად უნდა იყოს.
- მეკუ̂ეშდ იგივეა, რაც მეკუ̂შდე.

- მეკუ̂ეშე იგივეა, რაც მეკუ̂შე.
- მეკუ̂ეშტე იგივეა, რაც მეკუ̂შდე.
- მეკუ̂ჲე, მეკუ̂ე იგივეა, რაც მეკუ̂ჰე.
- მეკუ̂შდე (ხონკუ̂შდა) ზს., მეკუ̂ეშდ (ხონკუ̂შდა) ლშხ., მეკუ̂ეშტე (ხონკუ̂ეშტა) ლნტ. -- მოკლე. ჭიტიდ ა̈ნყიდ... მეკუ̂შდე ღა̈რთილდ (ბზ. 278) -- ჭიტიმ იყიდა მოკლე ნაბადი. ალე ბალახს მეკუ̂ეშდ ღე̄რი̄ლარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 17) -- ამ ბალახს მოკლე ღეროები აქვს. ალ დენა ხონკუ̂ეშტა კაბა̈რს იქუ̂ემდა (ლნტ.) -- ეს გოგო უფრო მოკლე კაბებს იცვამდა.
- მეკუ̂შე (-შე̄მიშ, -შა̈ლ ბზ., -შემ, -შოლ ბქ., -შე̄მიშ \ -შე̄შ, -შე̄ლ ლშხ.), მეკუ̂ეშე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გატეხილი, მოტეხილი. მე̄რმა ლადა̈ღ ს̈არკ მეკუ̂შე ახგუ̂ა̈ბ სი̄მაქს (ბზ.) -- მეორე დღეს ქალიშვილს სარკე გატეხილი დაუხვდა. სასოს მეჯრა ხად მეკუ̂შე (ბქ.) -- სასოს მკლავი ჰქონდა მოტეხილი.
- მეკუ̂ჰე (-ჰე̄მიშ, -ჰა̈ლ ბზ., -ჰემ, -ჰოლ ბქ.), მეკუ̂ჲე (-ჰე̄შ, -ე̄ლ) ლშხ., მეკუ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. გახმაურებული, ცნობილი. ბაპს... მეკუ̂ჰე ხა̄რ, ერე სი მიჩა ხეხუ̂ ჯალა̈ტ (ბზ. 431) -- მღვდლისთვის ცნობილია, რომ შენ მისი ცოლი გიყვარს. 2. განთქმული, სახელმოხვეჭილი. ეშხუ მეკუ̂ჰე მარე ა̈მჯედელი (ბქ. 245) -- ერთი სახელგანთქმული კაცი მოსულა.
- მელ იგივეა, რაც მელუ̂.
- მელერსკუ̂ენ იგივეა, რაც ლერსგუ̂ენა̈ჲ.
- მელე̄ნი (-ნი̄შ, -ნჲა̈რ ბზ., -ნი̄შ, -არ ლშხ.), მელენი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ბოტ. -- ბალახია, ძირებს ნაღრძობის წამლად ხმარობენ.
- მელთერ, მეთერ (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -ალ ლშხ.) -- მკითხავი. აჩა̈დხ ალჲა̈რ მელთერთე

(ბზ. 284) -- წავიდნენ ესენი მკითხავთან. ფӓყს არდა ეშხუ მეთერ ზურალ (ლნტ. 71) -- ფაყში იყო ერთი მკითხავი ქალი.

- მელჳ (-იშ, მოლӓრ) ბზ., მელ (-იშ, -ӓრ ბქ., -არ ლშხ.), ბოტ. -- ბალახი, მოლი. ჰჳიჯს მიჩა მუჰდური მელ ლოხთონა ბეჳӓშდ (ბქ. 197) -- გველხოკერას თავისი განმკურნავი ბალახი უსწავლებია ბევასათვის.
- მემპერ იგივეა, რაც მეპо̄რ.
- მემპჳე̄რ იგივეა, რაც მეპо̄რ.
- მემსახჳირ (-იშ, -ირა ზს., -ӓლ ლნტ.), მომსახურ (-ალ) ლშხ. -- მოსამსახურე. ჩჳӓდლჳაჟ მემსახჳირ დი̄ნა (ბზ. 255) -- მოსამსახურე გოგომ მოილოგინა.
- მემუს (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- მეთოვლია. მემუსӓრ ლახ ჳედნიხ შჳӓნთე, ეჯ ზӓჳ გუნ მუსჳ ლი ბაც (ბქ.) -- მეთოვლიები რომ ამოვლენ სვანეთში, იმ წელს დიდთოვლ{იან}ობაა მოსალოდნელი.
- მენგერე იგივეა, რაც მეგრე.
- მენდრეჳ იგივეა, რაც მუნდრӧჳ.
- მენეკჳე იგივეა, რაც მენკჳე.
- მენეშკჳე იგივეა, რაც მე̄ნშგჳე.
- მენკჳე (-ჳე̄მიშ, -ჳӓ̄ლ ბზ., -ემ, -ჳოლ ბქ., -ჳე̄შ, -ჳე̄ლ ლშხ.), მენეკჳე (-ჲშ, -ӓლ) ლნტ. -- მოხრილი, მოღუნული. ლეხე̄რხად მენკჳე მეგӓმს მӓ̄მ ხაყა (ბზ.) -- მოღუნული ხე დასახერხად არ ვარგა. ლენწიშჲაქ მენკჳა მეგამ ხჳიკედდ (ბქ. 229) -- სახნისად მოღუნულ ხეს ვიყენებთ (ვიღებთ).
- მენშგჳე იგივეა, რაც მე̄ნშგჳე.

- მენცხუ̂ა̈რ იგივეა, რაც მჷნცხარ.
- მენწირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- მჯობი, მძლეველი. როსტომი მენწირ და̈̄რ არდა (ბზ.) -- როსტომის მძლეველი არავინ იყო. ეჩეჩუ ა̈რიხ თელ ქუ̂ეყანაჲ მენწირ და̈უ̂ა̈რ (ლნტ. 221) -- იქ არიან მთელი ქვეყნის მჯობნი (მომრევი) დევები.
- მეჲსა̈რა̈ბ, მეჲსა̄რობ (მეჲსარბიშ, --) ბზ., მეჲსარა̈ბ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., მეჲსარობ ლშხ. -- მეისარობა (დღეობაა). შომა ხეხუ̂ა მეჲსა̄რობ? (ბზ.) -- როდის ხვდება მეისარობა? მეჲსარობ ლადეღ... ჟენგენიხ დო̄სგ... ზურა̄ლე̄ლ (ლშხ. 18) -- მეისარობა დღეს ქალები ადრე დგებიან.
- მეპერ იგივეა, რაც მეპო̈̄რ.
- მეპო̈̄რ, მემპუ̂ე̄რ, მეპუ̂ე̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., მემპერ, მეპერ (-ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ფრინველი. მეპო̈̄რი გუ̂ა̈რდ ქა̄ლპო̈̄რლი [ალ მა̄რე] (ბზ. 1) -- ეს კაცი ფრინველის მსგავსად გაფრენილა. მიჩა მაყალშუ̂ ესერ ლჷცისგა კალმახ დეშ იქუ̂თუნალ, დეცჟი -- მემპერ (ბქ. 52) -- ჩემი შიშით წყალში თევზი ვერ მოძრაობს, ცაში -- ფრინველიო. ლა̈რდი ქუ̂ეყანა მეპერს ესერი აშ ხოთრა (ანდ.) -- სამშობლო (გამზრდელი ქვეყანა) ფრინველმაც იცისო. ხუ̂ა̈ზიენიდ კუმა̈შს, ედ შინაუ̂ირ მეპერს (ლნტ. 20) -- ვკლავთ პირუტყვს, ან შინაურ ფრინველს.
- მეპუ̂ე̄რ იგივეა, რაც მეპო̈̄რ.
- მერ იგივეა, რაც მე̄რ.
- მერბე იგივეა, რაც მე̄რმე.
- მერბელ იგივეა, რაც მერბიე̄ლ.
- მერბიე̄ლ (-იშ, -ე̄ლა) ბზ., მერბელ (-ელა) ბქ., მერბიელ (-არ) ლშხ., მჷრბიელ ლნტ. -- ხაბაზი, პურის მცხობელი. მერბიე̄ლს ხა̄ქუ̂ინ: დია̈რ ლა̄მო (ბზ. 141) -- ხაბაზს უთხრა: პური

მომეცი. საბრალ მეზგემ ზურალ მერბალდ ხ̈ყენა (ბქ. 245) -- ღარიბი ოჯახის ქალი პურის მცხობელად ჰყოლია.

- მერდე (-დე̄მიშ, -დ̈ალ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄მიშ, -დელ ლშხ., -ჲშ, -დ̈ალ ლნტ.) -- მყოფი. ეჩჩუ მერდას ოთმ̈აზრი (ბზ. 377) -- იქ მყოფთ დავლოცავ. ისგაშხენ მერდა ხოკრეხ ყორ̈არს (ბქ. 232) -- შიგნით მყოფნი უღებენ კარებს. ლგ̈ჯგირ ტაბაგთე აწ̄ინე ეჩე მერდა მესუ̂ფელას (ლშხ. 25) -- ნაკურთხ ტაბლასთან მიიპატიჟებს იქ მყოფ თანასოფლელებს. სოფელისა მერდე ხ̈ალხ ამოხაუ̂ ̈არეკ̈ალდა კუმ̈აშს (ლნტ. 305) -- სოფელში მყოფი ხალხი აქეთ ერეკებოდა საქონელს.
- მერე, მერი იგივეა, რაც მე̄რე.
- მერელუ̂ალა იხ. მერლუ̂ე.
- მერელუ̂ე იგივეა, რაც მერლუ̂ე.
- მერი იგივეა, რაც მე̄რი.
- მერმე იგივეა, რაც მე̄რმე.
- მერლუ̂ე (-უ̂ე̄მიშ, -უ̂ა̄ლ \ ლურლუ̄ლა̄ლე ბზ., -უ̂ემ, -უ̂ოლ ბქ., -უ̂ე̄მიშ \ -უ̂ე̄შ, -უ̂ე̄ლ ლშხ.), მერელუ̂ე (-ჲშ, მერელუ̂ალა) ლნტ. -- დარღვეული, დანგრეული. [მურყუ̂მ̈ალ] ჲერხი მერლუ̂ე ...ლიხ (ბზ. 1) -- ზოგი კოშკი დანგრეულია.
- მერჩილ (ჩლიშ, ჩლ̈არ ზს., ჩლარ ლშხ., -იშ, -̈ალ ლნტ.) -- ცელი. [ჭყინტდ] მერჩილ ჩუ̂ადკუ̂̈არ (ბზ. 431) -- ვაჟმა ცელი დააგდო. ლაფცხირ ესერ -- ზურალს ი მერჩილ -- ლუ̂აჟმარა (ანდ.) -- ფოცხი -- დედაკაცს და ცელი -- მამაკაცსო.
- მერხ̈ალდ (ხომგ̈რხელდა) ზს., ლნტ., მერხალდ ლშხ., -- ცოტა, რიცხობრივად ნაკლები. [ლუ̂აშ̈არ] წგ̈რნი კოჯ̈არხ̈ან მერხ̈ალდდ ̈არიხ (ბზ. 268) -- წითელ კლდეებში ჯიხვები

ცოტანი არიან.

- მერხელ (-ხლიშ, -ხლა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- ჭინჭარი. ბოფშა̈რს ბირთუ̂ მერხლა̈რთე̄სგა სგო̄თშყა̈დხ (ბზ.) -- ბავშვებს ბურთი ჭინჭრებში ჩაუვარდათ. ცა̈გ ი მერხელ მეხუ̂ტა ქორს ესერ ხეზუ̂ბენი (ანდ.) -- ეკალი და ჭინჭარი ნასახლარზე ამოდისო. ალ ბალახს მერხელს ხონჩგდეხ ნასყუნდ (ლშხ., ხორ. 24) -- ამ ბალახს ჭინჭარს ურევენ საკაზმად.
- მერჯენე იგივეა, რაც მგნჯრი.
- მესგუ̂ლა (-ა̄შ, -ა̄რ ბზ., -ა̈შ, -ოლ ბქ.) ბოტ. -- ნაცარქათამა. მიშგუ უდილდ მესგუ̂ლა̄ ლიხუ̂რი ლა̈იბინე (ბზ.) -- ჩემმა დამ ნაცარქათამას კრეფა დაიწყო. ნებზუ̂ა̈შიაქდ მესგუ̂ლა ონჯა̈ბდ (ბქ.) -- სალამოსათვის ნაცარქათამა მოვხარშეთ. იხ. ქათნაცერა.
- მესგუ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.), მესკუ̂რე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მჯდომი, მჯდომარე. ჭაბუ̈გს {ჩა̄ჟი} მესგუ̂რად ხაყა (ბზ. 114) -- ჭაბუკი მხედრად (ცხენზე მჯდომად) ვარგა. ლღმა̄რა ტაბა̈გს მესგუ̂რე დემ ესერ ხოშთხენი (ანდ.) -- გამზადებულ სუფრას მიმჯდომი არ გამოელევაო.
- მესედ (-იშ, მესდა) ზს., ლშხ., მესედე (-ეჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. დამრჩენი; დარჩენილი. ალჲა̈რ ქა̄მ მესედ მა̄მ ლიხ (ბზ. 391) -- ესენი გარეთ დამრჩენი არ არიან. ნა̈დირ... ქა̈მ მესედე კუმა̈შს... ხელა̈კი (ლნტ. 71) -- ნადირი გარეთ დარჩენილ პირუტყვს წააწყდება. 2. მემკვიდრე, შთამომავლობა. მესედ მა̈გ ხოჩა̄მდოუ̂ ჯირი! (ბზ.) -- მემკვიდრე ყველა კარგად გყოლოდეს!
- მესედე1 იგივეა, რაც ესგმსედა.
- მესედე2 იგივეა, რაც მესედ.
- მესემე იგივეა, რაც მე̄სმე.

- მესკბე (-ბე̄მიშ, -- ბზ., -ბემ, -- ბქ., -ბე̄მიშ, -- ლშხ.) -- დადგენილი, დათქმული, დაპირებული. ალ გუ̂ეშ სერ ჩუ მესკბე ლი (ბზ.) -- ეს საქმე უკვე დადგენილია. ჯეუ̂იშ კალენ ამ ბედჟი ჩუ მესკბე ლასუ̂ (ბქ. 292) -- ხევის კანონი ამის თაობაზე დადგენილი იყო. მესკბა ლადელ ლაქორწილჲაშ ანჯდენიხ ჩი̄ჟე̄მი მაყრალ (ლშხ. 32) -- სიძის მაყრები დათქმულ დღეს მოვლენ ქორწილისთვის.
- მესკუ̂რე იგივეა, რაც მესგუ̂რე.
- მესმე იგივეა, რაც მე̄სმე.
- მესუ̂ფელ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ფელა ბქ., ლშხ.), მესოფელ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- თანასოფლელი, სოფლელი. ქალა̈ქს მიშგუ მესუ̂ფელ ლამხუ̂ი̄დ (ბზ.) -- ქალაქში ჩემი თანასოფლელი შემხვდა. ა̈ლი ამბა̈უ̂ ქა̈თკუ̂იჰხ მესუ̂ფელა̈რდ (ბქ.) -- ეს ამბავი გაიგეს სოფლელებმა. ამშა ლი̄მბუ̂ის... იუ̂ნარიხ მესუ̂ფელ ი მეზუ̂ბელ (ლშხ. 12) -- ამის თხრობას ისმენენ მეზობლები და თანასოფლელები.
- მეტეხე იგივეა, რაც მეტხე.
- მეტყუ̂ეფე იგივეა, რაც მეტყუ̂ფე.
- მეტყუ̂ფე (-ფე̄მიშ, -ფა̈̄ლ ბზ., -ფემ, -ფოლ ბქ., -ფე̄მიშ \ -ფე̄შ ლშხ.), მეტყუ̂ეფე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. ატყავებული. სალა̈რს ნალსგურა̄ლუ შიყ ჟი მეტყუ̂ფე ხა̄დ (ბზ.) -- სალარს (თეთრშუბლა ცხენს) ჯდომისაგან ზურგი ატყავებული ჰქონდა. 2. ხრიოკი, ეროზიული მიწა. ნალზიგულ გარ ა̈რი, მეტყუ̂ფე გიმ (ბზ. 282) -- ნასახლარია მხოლოდ, ხრიოკი მიწა.
- მეტხე1 (-ხე̄მიშ, -- ბზ., -ხემ, -- ბქ., -ხე̄მიშ \ -ხე̄შ, -- ლშხ.), მეტეხე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დაბრუნებული. მესტიახენ მახე მეტხე ხუ̂ესუ̂ (ბქ.) -- მესტიიდან ახალი დაბრუნებული ვიყავი.

- მეტხე2 (-ხჷმიშ, -- ბზ., -ხემ, -- ბქ., -ხჷშ, -- ლშხ.), მეტეხე (-ჲშ, --) ლნტ. -- დამჟავებული, აფუებული ცომი. მეტხე ჴიც ქჺმჩუ ანღჷრდ (ბქ.) -- აფუებული ცომი გარეთ გადმოდიოდა. ალ ჴიც ხოჩჳმდ ლას მეტხე (ლშხ.) -- ეს ცომი კარგად იყო აფუებული.
- მეჳარ1 იგივეა, რაც მჷჳარ.
- მეჳარ2 ბქ., ზმნს. -- ტყუილად, უფასოდ, ცუდად. მეჳარ მად ისგვი იმედ (ბქ.) -- ტყუილად მქონდა შენი იმედი. მეჳარ ლისგჳრეს მეჳარ ლიზელჲლ ესერ ხოჩა (ანდ.) -- ცუდად ჯდომას ცუდად სიარული სჯობიაო. იხ. მჷჳარ.
- მეფეთქჳე იგივეა, რაც მეფთქჳე.
- მეფეტე იგივეა, რაც მეფტე.
- მეფეშკე იგივეა, რაც მეფშგე.
- მეფეშტჳე იგივეა, რაც მეფშჳდე.
- მეფთქჳე (-ჳჷმიშ, -ჳჳლ ბზ., -ჳემ, -ჳოლ ბქ., -ჳჷმიშ, -ჳჷლ ლშხ.), მეფეთქჳე (-ჲშ, -ჲლ) ლნტ. -- გახეთქილი, გამსკდარი. გიმ მეფთქჳე ლას (ლშხ.) -- მიწა გამსკდარი იყო. გადატ. ფჳირ ი [მგლდეჲ] მეფეთქჳე ანღრიხ ჲგხო (ლნტ. 228) -- ძროხა და მწყემსი დაღლილები (დახეთქილები) მოდიან შინ.
- მეფტე (-ტჷმიშ, -ტჳლ ბზ., -ტემ, -ტოლ ბქ., -ტჷმიშ \ -ტჷშ, -ტჷლ ლშხ.), მეფეტე (-ჲშ, -ჲლ) ლნტ. -- გახვრეტილი. სჲჳჲ ჭჷშხჲრ ჯჳრმჳ მეფტე? (ბზ.) -- მარხილის ფეხები გახვრეტილი გაქვს? [დჹნას] ტჳეტ მეფტად ესსჲდ (ბზ. 31) -- ქალიშვილს ხელი გახვრეტილი დარჩა.
- მეფშგე (-გჷმიშ, -გჳლ ბზ., -გემ, გოლ ბქ. -გჷმიშ \ -გჷშ, -გჷლ ლშხ.), მეფეშკე (-ჲშ, -ჲლ) ლნტ. -- გახსნილი. ძაძრა თხუმქა მეფშგე ლასჳ (ბქ.) -- ტომარა თავგახსნილი იყო.

- მეფშუ̂დე (-დე̄მიშ, -და̈̄ლ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄მიშ, -დე̄ლ ლშხ.), მეფეშტუ̂ე (-ჲშ, -უ̂ა̈ლ) ლნტ. -- გაშვებული, აშვებული. ჯა̄რ მა̄ კუმა̈შ მეფშუ̂დე? (ბზ.) -- საქონელი თუ გყავს გაშვებული? ოსწუ̂ე̄ნახ ჟი მეფშუ̂დე ბელხანჯარი ჩა̄ჟ (ლშხ.) -- დაუნახავთ ბელხანჯარის აშვებული ცხენი.
- მეფხე იგივეა, რაც მე̄ფხე.
- მეფხეტე იგივეა, რაც მეფხტე.
- მეფხტე (-ტე̄მიშ, -ტა̈̄ლ ბზ., -ტემ, -ტოლ ბქ., -ტე̄მიშ \ -ტე̄შ, -ტე̄ლ ლშხ.), მეფხეტე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ფხიზელი, მოქნილი, ცოცხალი. ეჭკა̈ლიბ მეფხტე ბოფშა̈რ ხორიხ, ერე მადმაგუ̂ეშ სედნი ეჯჲა̈რე უცხრა (ბქ.) -- ისეთი ფხიზელი ბავშვები ჰყავთ, რომ არაფერი რჩება მათი გაუგებარი.
- მექა̄დუნა̈̄ლ (-იშ, -ნა̄ლა) ბზ., მექადუნა̈ლ (-ნალა) ბქ., მექა̄დუნა̈̄ლ (-არ) ლშხ. -- მსუბუქი ყოფაქცევის ქალი. მექა̄დუნა̈̄ლ ზურა̄ლდ ხოდრა მა̄მგუ̂ეშ ლი (ბზ.) -- მსუბუქი ყოფაქცევის ქალზე უარესი არაფერია. მექადუნა̈ლ ზურალს ტა̈ლს ხაგნახ (ბქ. 290) -- მსუბუქი ყოფაქცევის ქალს დადაღავდნენ (ჭრილობას მიაყენებდნენ).
- მექეხ (-იშ, მექხა ზს., -არ ლშხ., ლნტ.) -- ჩამწევი, მიმწევი. ა̈ლი ა̈დგიხენქა მექეხ დემეგ ხუ̂ი (ბქ.) -- ამ ადგილიდან ფეხს არ მოვიცვლი (ჩამწევი არ ვარ). გადატ. დამთმობი. აშხუ̂ კამინსი̄ მა̄მ ხუ̂ი მექეხ (ბზ.) -- ერთი მტკაველის დამთმობიც არ ვარ.
- მექუ̂ (-იშ, -ა̈რ \ მოქუ̂ა̈რ ბზ., -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ზვინი. ბიქუ̂ს მოქუ̂ა̈რ მა̈გ ჩოთრი̄ლუ̂ა (ბზ.) -- ქარს ზვინები სულ დაუშლია. ჭამი მექუ̂შა̈ლ მარე ანჴა̈დ ყორლისგა (ბქ.) -- ჩალის ზვინისხელა კაცი შემოვიდა კარებში. ბაბას ლადი ეშხუ ძღჷდ მექუ̂ ოთგა (ლშხ.) -- ბაბუას დღეს ერთი დიდი ზვინი დაუდგამს.

- მექჳ̂ეცე იგივეა, რაც მექჳ̂ცე.
- მექჳ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄მიშ \ -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), მექჳ̂ერე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დამპალი. მექჳ̂რე ქართობილს იმნა̈რდ ხაყა? (ბზ.) -- დამპალი კარტოფილი რად ვარგა? მექჳ̂რა მექჳ̂რემ ქჳ̂ინ ესერ ხოჯან (ანდ.) -- დამპალს დამპლის სუნი უდისო.
- მექჳ̂ცე (-ცე̄მიშ, -ცა̈̄ლ ბზ., -ცემ, -ცოლ ბქ., -ცე̄მიშ \ -ცე̄შ, -ცე̄ლ ლშხ.), მექჳ̂ეცე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. გა{და}ჭრილი, გაწყვეტილი, მოჭრილი. ალის თხჳ̂იმ ქა მექჳ̂ცე ხარ (ბქ. 17) -- ამას თავი მოჭრილი აქვს. ხეწად მექჳ̂ცა ტოტს ჲაკოფიშ (ლშხ. 62) -- დაინახა იაკობის მოჭრილი ხელი. 2. იხმარება გამოთქმაში: კი̄ნჩხ მექჳ̂ცე -- შერცხვენილი. ეჯი კი̄ნჩხ მექჳ̂ცე ი̄რი ჲედურდ ჯეჳ̂ისა (ლშხ.) -- ის მთელ ხევში იქნება შერცხვენილი (კისერმოჭრილი).
- მექშჳ̂ელ (-იშ, ლა̈მქოშლა) ბზ., მექშოლ (მექშოლა) ლშხ., მოქშა̈ლ (ლამოქშალა) ლნტ. -- ქვისლი. ანჯა̈დხ და̈ჳ̂ითი ლა̈მქოშლა (ბზ.) -- დავითის ქვისლები მოვიდნენ. ჩიჟე ჩიჟეჲშჳ̂დ მოქშა̈ლ ლი (ლნტ. 20) -- სიძე სიძისთვის ქვისლია.
- მეღარა̈ლ იგივეა, რაც მეღრა̈̄ლ.
- მეღეჭ იგივეა, რაც მეღჳ̂ეჭ.
- მეღრა̈̄ლ (-იშ, -რა̄ლა) ბზ., მეღრა̈ლ (-რალა) ბქ., მეღრა̄ლ (-არ) ლშხ., მეღარა̈ლ (-რალა̈ლ) ლნტ. -- მომღერალი. ჲა̈რ ი̄რახ ალ მეღრა̄ლა? (ბზ.) -- ვინ არიან ეს მომღერლები? მეღრა̈ლ ბობშა̈რ აშხუდ ესსგურეხ (ბქ.) -- მომღერალი ყმაწვილები ერთად დასხეს. 2. ლშხ. მოთამაშე. იხ. ილრა̈̄ლ.
- მეღროჳ̂ა̈̄ლ (-იშ, -ჳ̂ა̄ლა) ბზ., მეღროჳ̂ა̈ლ ბქ., მეღროჳ̂ა̄ლ ლშხ., მეღორაჳ̂ა̈ლ (-ჳ̂ალა) ლნტ. -- მატყუარა. ისგჳ̂ე̄ჲშა̄ლ მეღროჳ̂ა̄ლა მა̄დ ლიხ მიშგუ გეზლი̄რ (ბზ.) -- თქვენსავით

მატყუარები არ არიან ჩემი შვილები. მარჯუ̂აფ ლიც მეღროუ̂ა̈ლ ესერ ლი (ანდ.) -- წყალვარდნილი მატყუარააო.

- მეღუ̂ეჭ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ჩბხ., -არ ლშხ.), მეღეჭ (მეღუ̂ჭა) ლხმ. -- მდევარი. მეღუ̂ეჭ მა̄რე და̈რ ლეგმა̈̄რდე̄ლი (ბზ.) -- მდევარი (კაცი) არავინ ყოფილა.
- მეღჭკე (-ჭკე̄მიშ, -ჭკა̈̄ლ ბზ., -ჭკემ, -ჭკოლ ბქ.) -- ენაგატლეკილი. იმჟი მეღჭკე ხი? (ბზ.) -- რა ენაგატლეკილი ხარ?
- მეყერა იგივეა, რაც მეყე̄რუ̂ა.
- მეყე̄რუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, ლამყა̈̄რუ̂ა ბზ., -უ̂ა̄შ, ლამყე̄რუ̂ა ლშხ.), მეყერუ̂ა (-ა̈შ, ლა̈მყარ) ბქ., მეყერა (-რა̈ჲშ, ლამყარ) ლნტ. -- შილი, რძალი. ნანუს ხოჩა მეყე̄რუ̂ა ათმარჯუნ (ბზ.) -- ნანუს შილი კარგი გამოადგა. ლახუ̂ბა̈ჲ ლა̈ეხუ̂ა უშხუ̂ა̈რეშუ̂დ ლამყარ ლიხ (ლნტ. 19) -- ძმათა ცოლები ერთმანეთისთვის შილები არიან.
- მეყუ̂ელე იგივეა, რაც მეყუ̂ლე.
- მეყუ̂ეფე იგივეა, რაც მეყუ̂ფე.
- მეყუ̂ეჩე იგივეა, რაც მეყუ̂ჩე.
- მეყუ̂ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̈̄ლ ბზ., -ლემ, -ლოლ ბქ., -ლე̄მიშ \ -ლე̄შ, -ლე̄ლ ლშხ.), მეყუ̂ელე (-ჲშ, -ა̈ლ) ბქ., ლნტ. -- გაყოფილი. ეჯ მურყუ̂ამ ...ნე̄სგაჩუ ჩუ მეყუ̂ლე ლი (ბზ. 1) -- ის კოშკი შუაზე გაყოფილია. ბაუ̂ა̈რ მეყუ̂ელე ლი სამდ (ლნტ. 14) -- ბავარი სამად არის გაყოფილი.
- მეყუ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄მიშ \ -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- მწოლიარე. ქორს თინა̈̄თ ჩუ მეყუ̂რე ესხუ̂ი̄დ (ბზ. 285) -- შინ თინათინი მწოლიარე დაუხვდა.
- მეყუ̂ფე (-ფე̄მიშ, -ფა̈̄ლ ბზ., -ფემ, -ფოლ ბქ., -ფე̄მიშ \ -ფე̄შ, -ფე̄ლ ლშხ.), მეყუ̂ეფე (-ჲშ, -ფა̈ლ) ლნტ. 1. გახუნებული. ნა̈ჯუ̂ნალოშ ოსა̈რ ჩუ მეყუ̂ფე ხა̈̄დ (ბზ.) -- სიძველისაგან ჩოხა

გახუნებული ჰქონდა. 2. ამოძრობილი. თალ ჟი მეყჰ̂ფე ხა̈დ (ბზ.) -- სოლი ამოძრობილი ჰქონდა. 3. გაპუტული. მეყჰ̂ფე ქათლა̈რ გობჟი ზგ სდხ (ბქ.) -- გაპუტული ქათმები გობზე ეწყო.

- მეყჰ̂ჩე (-ჩე̄მიშ, -ჩა̈ლ ბზ., -ჩემ, -ჩოლ ბქ., -ჩე̄მიშ \ -ჩე̄შ, -ჩე̄ლ ლშხ.), მეყჰ̂ეჩე (-ჲშ, -ჩა̈ლ) ლნტ. -- გატეხილი, მოტეხილი. ქორა̈ დი̄რ მეყჰ̂ჩე ლა̈სჰ̂ (ბზ.) -- სახლის დირე გატეხილი იყო. თამბის მეჯრა მეყჰ̂ჩე ხად (ბქ.) -- თამბის მკლავი ჰქონდა მოტეხილი. სიმინდ მეყჰ̂ჩე ხადხ (ბქ.) -- სიმინდი მოტეხილი ჰქონდათ.
- მეშგ იგივეა, რაც მე̄შგ.
- მეშეხე იგივეა, რაც მეშხე.
- მეშკი იგივეა, რაც მე̄შგ.
- მეშყდე (-დე̄მიშ, -და̈ლ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄მიშ \ -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ.) მეშყედე (-ჲშ, -და̈ლ) ლნტ. 1. ჩავარდნილი, დავარდნილი. ქორშა̈რს [ბაპ ჭალა̈ჲთე] მეშყდე ლოხხალდახ (ბზ. 430) -- სახლიკაცებს მღვდელი მდინარეში ჩავარდნილი ეგონათ. 2. გავარდნილი. ეშხუ მარე ყაჩა̈ლდ ლი ქა მეშყედე (ლნტ. 93) -- ერთი კაცი ყაჩაღად არის გავარდნილი. 3. ქს. ატეხილი (ძროხა...)
- მეშყედე იგივეა, რაც მეშყდე.
- მეშხე (ხომშხა, მამშხე) ზს., ლშხ., მეშეხე (ხომშეხა, მგმშახჰ̂) ლნტ. -- შავი. ეშხუ [რა̈შ] თჰ̂ეთჰ̂ნე ესერ ლი ი მე̄რმე -- მეშხე (ბზ. 276) -- ერთი რაში თეთრია, მეორე -- შავიო. მეშხე რა̈შს მეშხე და̈ჰ̂ ხასგურ (ბქ. 97) -- შავ რაშზე შავი დევი ზის. ულჰ̂ მეშხე ფერიშ ლი (ლშხ., ხორ. 3) -- მაყვალი შავი ფერისაა. ხომშეხა სატინა ლოქჰ ახოყიდხ ლანგლოჰ̂დ (ლნტ.) -- სამგლოვიაროდ უფრო შავი სატინა მიყიდეთო.

- მეჩდე (-დე̄მიშ, -და̈̄ლ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ.), მეჩედე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- წასული, გასული. მა̈ლ ქა მეჩდე ლი ეჩხე̄ პილთე (ბზ. 317) -- მელა გასულია იქითა მხარეს. ალა ლუ̂აჭა̈რს მეჩდე ხოხა (ბზ. 334) -- ვაჭარს ეს წასული ჰგონია. ბაპ სოფელხო ლი მეჩედე (ლნტ. 193) -- მღვდელი სოფელშია წასული.
- მეჩი (ხოშჩა ზს., ლშხ., ხოშეჩა ლნტ.) -- მოხუცი, ბებერი. ქა̄დ აჩა̈დ მეჩი მა̄რე ძულუ̂ა̈̄ პილთექა (ბზ. 368) -- მოხუცი კაცი კვლავ მივიდა ზღვის პირთან. ალჲა̈რ მეჩი მა̄რა̈̄ლ ლა̈სუ̂ხ (ბზ. 4) -- ესენი მოხუცი კაცები იყვნენ. ქორხენქა... მეჩი დადა ა̈ნსგიდდა (ბქ. 31) -- სახლიდან მოხუცმა ბებიამ გამოიხედა. მეჩჲარ ინყაუ̂ხ უშხუ̂ა̄რცახან (ლშხ. 19) -- მოხუცები ერთმანეთთან ბაასობენ (თავს ირთობენ). ლჷმა̈რდელი ეშხუ მეჩი მეთხუ̂ა̈რ მარე (ლნტ. 306) -- ყოფილა ერთი მოხუცი მონადირე კაცი. მიშკუ̂ი მუ ხოშეჩა ლი მიშკუ̂ა დიეშდუ̂ (ლნტ.) -- მამაჩემი დედაჩემზე უფრო მოხუცია.
- მეჩხეფე იგივეა, რაც მეჩხფე.
- მეჩხფე (ხონჩხფა ზს., ლშხ.), მეჩხეფე (ხონჩხეფა) ლნტ. -- გამხდარი, მჭლე. მეჩხფე... ლიზ ალ მა̄რე (ბზ. 429) -- ეს კაცი გამხდარია. მეჩხფე ჟეღ ი მეჩხფე ზურალ მეზგემ შგუ̂ირ ლი (ანდ.) -- გამხდარი ძაღლი და გამხდარი ქალი ოჯახის სირცხვილიაო. ხონჩხფა ჯა̈ნ ქო̄ხშყა̈დხ კოჯხა̈ნ (ბზ.) -- უფრო გამხდარი ხარი კლდიდან გადმოუვარდათ.
- მეცა̈რ (-იშ, -ცრა̈ლ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), მეცარ (-ცრალ) ლშხ. -- მკითხავი, მარჩიელი. ჟ'ანე̄გა̈ნ ძინა̈რს მეცა̈რ (ბზ. 101) -- დილით ადგა მკითხავი. ალე ლოქ ლი ათხე ხოჩა მეცარ (ლშხ. 11) -- ეს არის ახლა კარგი მკითხავიო.
- მეცუა̈ლ იგივეა, რაც მეცუ̂ა̈̄ლ.
- მეცუ̂ა̈̄ლ (-იშ, -უ̂ა̄ლა) ბზ., მეცუ̂ა̄ლ (-ა) ლშხ., მეცუა̈ლ (-ცუალა) ლნტ. -- მოჩხუბარი.

როსტომ მეცჳ̂ა̄ლ მა̄რე ლი (ბზ.) -- როსტომი მოჩხუბარი კაცია.

- მეცჳ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.) -- დატოვებული, მიტოვებული. დი̄ნას... ერ დეშ ადჲესხ, მეცჳ̂რე ი̄რიხ (ლშხ. 31) -- ქალს თუ ვერ წაიყვანენ, მიტოვებულები იქნებიან.
- მეცქჳ̂ილ იგივეა, რაც მოცქჳ̂ილ.
- მეცჴა̈მჳ̂ (-იშ, -ცხმა̄რ) ბზ., მეცხამ, მეცხემ (იშ, -- ბქ., -ცხმა̄ლ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- მზარდი, მოზარდი. ლჷმზჷრე̄ჳ̂ ლი ისგჳ̂ეჲ მეცჴა̈მ! (ბზ.) -- დაილოცოს თქვენი ახალგაზრდობა (მოზარდი)!
- მეცხპე (-პე̄მიშ, -პა̄ლა ბზ., -პემ, -პოლ ბქ., -პე̄მიშ \ -პე̄შ, -პე̄ლ ლშხ.) -- გასკვნილი. თა̈კჳ̂ ლი მა̄ ბჷგიდ მეცხპე? (ბზ.) -- თოკი თუ არის მაგრად გასკვნილი?
- -მეძბა̈რ იხ. წე̄ჳ̂ა̈რ-მეძბა̈რ.
- მეძგჳ̂ბე (-ბე̄მიშ, -ბა̄ლ ბზ., -ბემ, -ბოლ ბქ., -ბე̄მიშ \ -ბე̄შ, -ბე̄ლ ლშხ.), მეძგჳ̂ებე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ჩაწყვეტილი, ჩახლეჩილი, ჩატეხილი. ჩუ მეძგჳ̂ბა კჳ̂არემთე̄ჲსა სგო̄თჯილკე (ლშხ. 51) -- ჩატეხილ ყინულში უჯიკავა.
- მეწარფხანა̈ლ იგივეა, რაც მეწჷრფჴა̈ნიე̄ლ.
- მეწე (-წე̄მიშ, -წა̄ლ ბზ., -წემ, -წოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), მეწეჲ (-წეჲშ, -წჲარ) ლშხ. -- ქომაგი, მომხრე, შემწე, დამხმარე. მიშგუ მეწე ჲერჳ̂ა̄ჲ ხიშდ, ალერდ მიშგჳ̂აცაჴა̈ნ (ბზ.) -- ჩემი მომხრე ვინც ხართ, წამოდით ჩემთან. მიჩა მეწე ჯა̈რ ჟედენდა (ლნტ. 303) -- მისი დამხმარე ჯარი მოდიოდა.
- მეწედ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., მეწდა ბქ., -არ ლშხ.) -- მნახველი. ისგუ მეწედს მა̈ჲ ხჳ̂ა̄ქჳ̂ა? (ბზ.) -- შენს მნახველს რა ვუთხრა? ჩქიმ ი თჳ̂ალ მეწედიშ გუ ესერ ჴა̈ლხინ (ანდ.) -- შნო და

თვალადობა მნახველის გულს ეამებაო.

- მეწენა̈ლ იგივეა, რაც მეწე̄ნა̈ლ.
- მეწეჲ იგივეა, რაც მეწე.
- მეწეუ̂ა̈რ (-იშ, -უ̂არა̈ლ) ლნტ. -- მწევარი. მეთხუ̂იარა სკა ირჳენახ მეწეუ̂ა̈რ ჟეღა̈რს (ლნტ.) -- მონადირეები მწევარ ძაღლებს თან გაიყოლიებდნენ. იხ. წე̄უ̂ა̈რ.
- მეწე̄ნა̈ლ იგივეა, რაც მეწე̄ნა̈ლ.
- მეწე̄ნა̈ლ (-იშ, -ნა̈ლა) ბზ., მეწენა̈ლ (-ნალა) ბქ., ლნტ., მეწე̄ნა̈ლ (-ა) ლშხ. -- დამხმარე, მფარველი, ქომაგი. ჵა მიჩა მეწე̄ნა̈ლ ჩუ ლესუ̂ გაჭირუ̂ება̈ ლადა̈ღ (ბზ. 275) -- შენ ჩემი შემწე იყავი გაჭირვების დღესო.
- მეწკრე (-რე̄მიშ, -რა̈ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.), მეწკერე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გახეთქილი, გაბზარული, ბზარი. ყო̄რა̈ მეწკრაისგა ნა̈პო̄ლ ა̈ხქად (ბზ. 362) -- კარის ბზარში ჩიტი შემოფრინდა. სა̈რკ მეწკერე ლას (ლნტ.) -- სარკე გაბზარული იყო.
- მეწუ̂ინ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- სწორი, მართალი. მეწუ̂ინ შუკუ̂ს ხოჩილ ლეზი ლასუ̂ (ბქ.) -- სწორ გზაზე უკეთესი სასიარულო (წასასვლელი) იყო. მეწუ̂ინ მარა შგურდ მაყალუ̂ ესერ დემეგ ხარ (ანდ.) -- მართალ კაცს სირცხვილის შიში არა აქვსო.
- მეწგრფხა̈ნიე̄ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მეწარფხანა̈ლ (-ნალა̈ლ) ლნტ. -- წიხლის, ტლინკის მკვრელი (საქონელი), "მწიხლავი". მეწარფხანა̈ლ კუმა̈შ ლემაყალ ლი (ლნტ.) -- წიხლის მკვრელი საქონელი საშიშია.
- მეჭემ (-იშ, -ა̈რ \ მეჭმა ზს., -არ ლშხ., -ალა ლნტ.) -- მდევარი, გამყოლი. ჵუ̂ეგი მეჭემ ჲა̈რ ლი ლა̈დი? (ბზ.) -- ჵოგის გამყოლი ვინ არის დღეს? თხუმ მჷჟეღს ლეშგიმ მეჭემ ესერ ხაკუ (ანდ.) -- წინამძღოლს უკან მიმდევარი უნდაო.

- მეხეპე იგივეა, რაც მეხპე.
- მეხპე (-პე̄მიშ, -პა̈̄ლ ბზ., -პემ, -პოლ ბქ., -პე̄შ, -პე̄ლ ლშხ.), მეხეპე (-ჲშ, -პა̈ლ) ლნტ. -- გამსკდარი; ამოთხრილი (თვალი). და̈̄უ̂ს ეშხუ თე მეხპე ხა̄დ (ბზ.) -- დევს ცალი თვალი ამოთხრილი ჰქონდა.
- მეჴუბ იგივეა, რაც მეჴუ̂იბ.
- მეჴუ̂ერე იგივეა, რაც მეჴუ̂რე.
- მეჴუ̂ეტე იგივეა, რაც მეჴუ̂ტე.
- მეჴუ̂იბ (-იშ, მეჴუ̂ბარა̈ლ ბზ., მეჴუ̂ბარა̈რ ბქ.), მეჴუბ (მეჴუ̂ბარალ) ლშხ. -- თანამოძმე, სისხლით ნათესავები, ერთი ოჯახის განაყარი. და̈უ̂ითდ ხა̈̄ქუ̂ მიჩა მეჴუ̂ბარა̈ლს (ბზ. 26) -- დავითმა უთხრა თავის თანამოძმეებს. მეზგემ ნა̈მჴუ̂იტ მეჴუ̂იბს ხესდენიუ̂ (ბქ. 293) -- ამოწყვეტილი ოჯახის გადანარჩენები (ოჯახის ამონაწყვეტი) თანამოძმეებს რჩებოდა. ალ ლადეღ ლეგწჲე ლიხ მეჴუ̂ბარალ (ლშხ. 38) -- ამ დღეს დაპატიჟებული არიან თანამოძმეები.
- მეჴუ̂რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), მეჴუ̂ერე (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- დანგრეული, დარღვეული. ეჯი [ლაკუ̂მი] ათხე ჩუ მეჴუ̂რე ლი (ბქ. 195) -- ის ეკლესია ახლა დანგრეულია.
- მეჴუ̂ტე (-ტე̄მიშ, -ტა̈̄ლ ბზ., -ტემ, -ტოლ ბქ., -ტე̄შ, -ტე̄ლ ლშხ.), მეჴუ̂ეტე (-ჲშ, -ტა̈რ) ლნტ. 1. გაჭრილი, ჭრილობა. გა̈ჩშუ̂ ხად მეჴუ̂ტე ფხულაქა (ბქ.) -- დანით ჰქონდა გაჭრილი თითი (თითზე). 2. ამოწყვეტილი, ამოგდებული, გაპარტახებული. [ლეგმა̈̄რდ] ეშხუ მეჴუ̂ტე მა̈̄რე (ბზ. 113) -- ყოფილა ერთი ამოწყვეტილი კაცი. ქუ̂ინლეგმგენაურ მეზგე მეჴუ̂ტემ ესერ გოუ̂ა̈რ ლი (ანდ.) -- უსაქონლოდ ოჯახი ამოგდებულის მაგვარიაო.
- მეკა̈რ (მეკრიშ, მეკრა̈̄ლ ბზ., -იშ, -არა̈ლ ლნტ.), მეკრა (-რა̈შ, -რა̈რ) ბქ., მეკერ (-იშ, -კრა̄ლ)

ლშხ. -- მკლავი. სგა̄უ̂ ესერ ოხგუდირდახ მეჴა̈რს (ბზ. 158) -- ხელი მოჰკიდეთ მკლავზეო. ჲერს მეჴრა ა̈თკუ̂აშ, ჲერს ტა̈ლ... ლახაგან (ბქ. 38) -- ზოგს მკლავი მოსტყდა, ზოგს დაღი დააჩნდა. მეჴერი ნანგრი კელ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 31) -- მკლავის სიმსხო ღერო აქვს. ჭყინტ მეჴარს ხოსინჯა̈უ̂და (ლნტ. 312) -- ვაჟი მკლავს უსინჯავდა.

- მეჴდე (-დე̄მიშ, -და̈̄ლ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄მიშ \ -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ.), მეჴედე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მოსული. ლიხ მა̄ ისგუ̂ე̄ი მეჴდე? (ბზ.) -- თქვენები მოსული არიან? უ̂ოშთხუ̂ ლექუ̂ა მეჴდე ლიხ მინე გაჭრებათე (ბქ. 201) -- ოთხი [კაცი] ჩამოსულია მათ გაჭირვებაზე. ამეჩუ ლიზგე ა̈დბინეხ... ლენტეხა̈ჲ სოფელა̈ლხენქა მეჴედე მეზგალდ (ლნტ. 9) -- აქ დასახლება დაიწყეს ლენტეხის სოფლებიდან მოსულმა მოსახლეებმა.
- მეჴედ (-იშ, -ა̈ლ \ -ჴდა̄ლა ბზ., მეჴდა ბქ., -ჴდა̄ლა ლშხ., -ა̈რ \ მეჴედალა ლნტ.) -- მომსვლელი. სგა მეჴედს ესერ ყო̄რისგა ხა̄რ ლაჴა̈დ (ბზ. 11) -- შემომსვლელს კარებიდან აქვს შემოსასვლელიო. მეჴდა მეხელის ხეყჰალხ (ბქ. 296) -- მოსულები დამხვდურებს კოცნიან.
- მეჴედე იგივეა, რაც მეჴდე.
- მეჴერ იგივეა, რაც მეჴა̈რ.
- მეჴეჩე იგივეა, რაც მეჴჩე.
- მეჴრა იგივეა, რაც მეჴა̈რ.
- მეჴჩე (-ჩე̄მიშ, -ჩა̈̄ლ ბზ., -ჩემ, -ჩოლუ ბქ., -ჩე̄მიშ \ -ჩე̄შ, -ჩე̄ლ ლშხ.), მეჴეჩე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გაცვეთილი. [ყო̄რა̈ლ] ნაკა̈̄რუ̂ნ ჩუ მეჴჩე ლიხ (ბზ. 265) -- (ხშირი) გაღებისაგან კარები გაცვეთილია. მეჴჩა ლელდისგს ჭიშხ ესერ იბჟენი (ანდ.) -- გაცვეთილ ფეხსაცმელს ფეხი გრძნობსო.
- მეჴგ̄რა̄ლ (-იშ, -რა̄ლა) ბზ., მეჴგრა̈ლ უშგ., ბქ., ლნტ., მეჴგ̄რა̄ლ (-აშ, -ა) ლშხ. -- მხვეწნელი,

მავედრებელი, მლოცველი. ეჩქა̄ნლო სერ მეჳჷ̄რა̄ლა ჯედნიხ (ბზ.) -- შემდეგ უკვე მავედრებლები მოდიან.

- მეჯა̈რ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მეჯარ ლშხ. -- გაყინული თოვლი, ყინული. ეჯ... ძულუ̂აქა... ჩიგარ მეჯა̈რ ლი (ბზ. 279) -- იმ ზღვაზე ყოველთვის ყინულია.
- მეჯუ̂ეგ, მეჯეგ (-იშ, მეჯუ̂გა) ზს., მეჯუ̂ეგ ლნტ., მეჯოგ (-არ) ლშხ. -- მეჯოგე. აშხუ̂ ლადეღ აჩა̈დხ მეჯუ̂გათე (ბზ. 333) -- ერთ დღეს წავიდნენ მეჯოგეებთან. აშხუ̂ მეჯუ̂ეგიშ ფიკუ̂ს ეშხუ მიჭუ̂ ჟი მექუ̂ცე ხა̈რენა (ბქ. 26) -- ერთი მეჯოგის ვაცს ერთი რქა მოჭრილი ჰქონია.
- მე̄-_-ე ბზ., ლშხ., მე-_-ე ბქ., ლნტ., რიგობითის მაწარმოებელი კონფიქსი რიცხვით სახელებში. მე̄რმე ბზ., ლშხ., მერმე ბქ., ლნტ. -- მეორე.
- მე̄ზი (-ზი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), მეზი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ ლნტ.) -- წამსვლელი. ბერ ი ა̈ქიმ აშხუ̂ შუკუ̂ს ლა̈სუ̂ხ მე̄ზი (ბზ. 294) -- ბერი და ექიმი ერთი გზით იყვნენ წამსვლელი. თაუ̂რა̈რთე მეზის შუკუ̂ს მეხელი... ხეჭუ̂დელ (ბქ. 224) -- თავრარში წამსვლელს გზად შემხვედრი ეკითხება. ეჩოხ მეზი ხუ̂ა̈ჲ ლოქ ხოწუ̂ა (ლნტ. 231) -- იქით წამსვლელი ბევრი მინახავსო.
- მე̄ზ-მეჩედ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მეზ-მეჩედ (-ჩდა) ბქ., მე̄ზი-მეჩედ (-ჩდა̄ლა) ლშხ., მეზ{ი}-მეჩედ (-ა̈რ) ლნტ. -- წამსვლელ-მომსვლელი, მიმომსვლელი. ეჩას ესერ მე̄ზ-მეჩედ მა̈გ იწა̄ნუნი (ბზ. 412) -- იმას წამსვლელ-მომსვლელი ყველა მოგლეჯსო. მასარ დია̈რ მეზ-მეჩედს ესერ ოხლელი (ანდ.) -- ზედმეტი პური მიმსვლელ-მომსვლელს ელისო.
- მე̄ნშგუ̂ე (ხო̄ნშგუ̂ა ბზ., ხომე̄ნშგუ̂ა ლშხ.), მენშგუ̂ე (ხონშგუ̂ა) ბქ., მენეშკუ̂ე (ხომნეშკუ̂ა) ლნტ. -- რბილი. ალ დია̈რ მე̄ნშგუ̂ე ლი (ბზ.) -- ეს პური რბილია. მენშგუ̂ა ბრიგუ̂ ესერ

ხოშდბა (ბქ.) -- რბილს ბრაგვანი გაუდისო. ამშა ბალე მე̄ნშგუ̂ე ლი (ლშხ., ხორ. 40) -- ამის ფოთოლი რბილია. ჲერეხი... ბა̈ჩ მენეშკუ̂ე ლი (ლნტ. 18) -- ზოგი ქვა რბილია. მეჩი მარეს ხომნეშკუ̂ა დია̈რს ხამნეხ (ლნტ.) -- მოხუც კაცს უფრო რბილ პურს აჭმევენ.

- მე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), მერ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ბუზი. ანღჷრდახ მარაცა̈ლ ...მერა̈რ (ბქ. 259) -- კაცისხელა ბუზები მოდიოდნენ.
- მე̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄̈ლ ბზ., -რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.), მერე (-რემ, -როლ) ბქ., მერე, მერი (-ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- ღრუბელი. მე̄რე ანღრი დეცქა (ბზ. 376) -- ღრუბელი მოდის ცაზე.
- მე̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), მერი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მეორედ მოთიბული თივა.
- მე̄რმე, მე̄რუ̂ე (-მე̄მიშ, -მა̄̈ლ) ბზ., - მე̄რმე (-მე̄მიშ, -მე̄ლ) ლშხ., მერმე (-მემ, -მოლ) ბქ., მერბე (-ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- მეორე. მე̄რმე სტაქა̈ნ ჩუ ლა̄̈იშ (ბზ. 59) -- მეორე ჭიქა დალია. მე̄რუ̂ა ლადეღ ლიგურკე ლა̈სუ̂ (ბზ. 39) -- მეორე დღეს კვირიკობა იყო. ზითუნახაუ̂ ოთჲა მე̄რმა სახელწიფთე (ლშხ. 75) -- მზეთუნახავი წაუყვანია მეორე სახელმწიფოში. ეშხუ უ̂ისკუ̂ ძინა̈რს ხამნე, მერბე -- ისკლა̈დელი დუ̂რექა (ლნტ. 293) -- ერთი ვაშლი დილით აჭამა, მეორე -- შუადღისას (შუადღის დროს).
- მე̄სმე (-მე̄მიშ, -მა̄̈ლ ბზ., -მე̄შ \ -მე̄მიშ, -მე̄ლ ლშხ.), მესმე (-მემ, -მოლ) ბქ., მესემე (-ჲშ, -მა̈ლ) ლნტ. -- მესამე. [როსტომ] ქა̈ჩა̈დ მე̄სმა ლაყუ̂რათე (ბზ. 236) -- როსტომი მივიდა მესამე ლოგინთან. მესმე მელყუ̂ირ შართქუ̂ლიშუ̂ ესერ კუ̂ა̈დ ლი (ანდ.) -- მესამე მწოლარე საბნისთვის ზარალიაო. მე̄სმა ლადეღ დედფალ ღჷრი აგითე (ლშხ. 34) -- მესამე დღეს დედოფალი მიდის სახლში. მესემე უ̂ისკუ̂ ნებოზს [ხამნე] (ლნტ. 293) -- მესამე ვაშლი საღამოს აჭამა.
- მე̄უ̂არ ბზ., ლშხ., მეუ̂არ1 ლნტ., ზმნს. 1. ძალიან, ძლიერ. ალჲა̈რ მე̄უ̂არ ღა̈რიბ ლა̈სხუ̂ (ბზ.

289) -- ესენი ძალიან ღარიბები იყვნენ. მე̄უ̂არ მუბირ ლე̄თ ლა̈სუ̂ (ბზ. 39) -- ძალიან ბნელი ღამე იყო. 2. ბევრი. მე̄უ̂არ ხალხ ანჴად (ლშხ.) -- ბევრი ხალხი მოვიდა.

- მე̄ფხე (-ფხე̄მიშ, -- ბზ., -ფხე̄შ \ ფხე̄მიშ, -- ლშხ.), მეფხე (-ფხემ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- მოწმენდილი ცა; ცის კამარა. ეზერ ლესგდი ლა̈სუ̂ მე̄ფხე დეც (ბზ.) -- მოწმენდილი ცა კარგი სანახავი იყო. რა̈შ დეც მე̄ფხაქა იპე̄რია̄ლ (ბზ. 104) -- რაში მოწმენდილ ცაზე დაქროდა (დახტოდა). დეც... ხოჩა მეფხე ლი ზაუ̂ლა̈დეჲ (ლნტ. 75) -- ცა კარგი მოწმენდილია ზაფხულობით.
- მე̄შგ (-იშ, -ა̄̈რ ბზ., -ა̄ლ ლშხ.), მეშგ (-ა̈რ) ბქ., მეშკი (-ჲშ, --) ლნტ. -- მეწველი. ფერმად მეშგ ფურა̈რ ჩუ̂ადფიშრე (ბქ.) -- ფერმამ მეწველი ძროხები გაამრავლა. მეშკი კუმა̈ში ლეზუ̂ებდ ფერმა იშხუ̂ნი სილოსს (ლნტ. 16) -- მეწველი პირუტყვის საკვებად ფერმა ინახავს სილოსს.
- მე̄შგუ̂დე (-დე̄მიშ, -- ბზ., -დე̄შ, -- ლშხ.), მეიშგუ̂იდე (-დემ, --) ბქ., მეიშკუ̂იდე (-ჲშ, --) ლნტ. -- მეშვიდე. მე̄შგუ̂დე სკა̈მ იმე ა̈რი (ბზ.) -- მეშვიდე სკამი სად არის.
- მი პირველი პირის ნაცვალსახელი მხ. რიცხვისა -- მე. მი ლოხგჷრგა̈ლ ღუ̂აშა̈რს (ბზ. 40) -- მე ვუთხარი (დაველაპარაკე) ჯიხვებს. მი̄ სგო̄თსკი ბლეთეჲსგა (ბზ. 40) -- მეც ჩავხტი ნაპრალში. მი ოქრე მჷსკად მულუ̂ანდ (ბქ.) -- მე ოქროს ბეჭედი მქონდა. მი გლეხ ხუ̂ი (ლშხ.) -- მე გლეხი ვარ. მი ამოხაუ̂ ხუ̂ა̈რეკა̈ლდას კუმა̈შს (ლნტ.) -- მე აქეთ ვერეკებოდი საქონელს.
- მიმან იგივეა, რაც მიჰმა̈ნ.
- მიმთილ (-იშ, -ა̈რ) ზს., მუმთილ (-არ) ლშხ. მუმეთილ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მამამთილი. მიმთილდ ლა̈ჲშჷმე სტუ̂ირ (ბზ.) -- მამამთილმა სტვირი დაუკრა. მუმთილს ეშხუ ძღჷ̄დ აჴ ოთგა

(ლშხ.) -- მამამთილს ერთი დიდი ზვინი დაუდგამს. მუმეთილ ლეზუ̂ებს ლოქ იზბი (ლნტ.) -- მამამთილი საჭმელს ჭამსო.

- მიმჯე (-ჯე̄შ, -ჯე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ჯა̈რ ლნტ.) -- მოკეთე, ნათესავი. მიმჯე ჩუ იგუ̂ანა ლეგდგა̈რს (ლნტ. 55) -- მოკეთე დაიტირებდა მიცვალებულს.
- მინ (მინეშ) მესამე პირის ნაცვალსახ. მრ. რიცხვისა -- თვითონ (ისინი). მინ ჟ'ა̈მჩედხ ჟიბოუ̂ (ბზ. 3) -- თვითონ ასულან ზევით. ეჯჲა̈რ ქოთჰოდახ ი მინს ლოხსგრგებახ (ბქ. 199) -- ისინი გაუყიდიათ და თვითონ უსარგებლიათ. ამჟი ყგლეხ მინ (ლშხ. 50) -- თვითონ ასე ამბობენ. ნოთი ლოქ ქორს მა̈იდ ხადეხ მინს (ლნტ. 94) -- ეგებ სახლში შიმშილობა ჰქონდეთ იმათო.
- მინდუ̂ერ (-დუ̂რიშ, -დუ̂რა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), მინდორ, მინდერ ბქ., მინდორ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მინდორი. აშხუ̂ მინდუ̂ერისგა მგხმე̄რის ხეწად (ბზ. 38) -- ერთ მინდორში მეღორე დაინახა. ჯოღია მინდორისგა ქორგლდ ლეგ (ბქ. 31) -- შორს მინდორში სახლი დგას. ჟ'ათლაკე̄ნახ ეშხუ მინდორისა ნამხორს (ლშხ. 55) -- ერთ მინდორში ნასახლარს წასწყდომიან. მება̈ტე მინდუ̂ერისა ბატა̈რს ლოქ ხელდეღ (ლნტ. 232) -- მებატე მინდორში ბატებს მწყემსავსო.
- მინე-მინე კუთვნ. ნაცვალსახ. მრ. რიცხვში -- თავ-თავიანთი. ალჲა̈რ აჩა̈დხ მინე-მინე ა̈გითე (ბზ. 348) -- ესენი თავ-თავიანთ სახლებში წავიდნენ. მინე-მინე ჟახოლ ხაშხახ უსგა̈რსი (ბქ. 282) -- თავ-თავიანთი სახელები ჰქვიათ ვაშლებსაც. თუ̂ითან აჩადხ მინე-მინე აგხო (ლნტ. 280) -- თვითონ წავიდნენ თავ-თავიანთ სახლებში.
- მინე{შ} კუთვნ. ნაცვალსახ. მრ. რიცხვში 1. მათი. მინ ი მინე გეზლე̄რ ღე̄რბათუ̂ ხეჯგ̄რა̄ლხ (ბზ.) -- თვითონ (ისინი) და მათი შვილები ღმერთს ევედრებიან. 2. თავიანთი. მიშგუ̂ა

დედედ ი მამად ჟ'ანთიეხ მინე ლა̄რე (ლშხ.) -- დედაჩემმა და მამაჩემმა მოთიბეს თავიანთი სათიბი.

- მიჟ (მჷჟეშ \ მიჟიშ, -- ბზ., მჷჟემ, -- ბქ. -ემიშ \ -იშ ლნტ.), მჷჟ (-იშ) ლშხ.-- მზე. მი მაკუ მიჟიშ ლიწედ (ბზ. 368) -- მე მინდა მზის ნახვა. ზურა̄ლს მიჟდ ლახჳ̂ē̄მ ნაბრა̄ლ (ბზ. 298) -- მზემ ქალს მისცა ნაბანი. ამის ესერ მჷჟე ნაბრა̄ლ ხე̄რა ხოჩა (ბზ. 297) -- ამას მზის ნაბანი მოუხდებაო. მიჟ ი დოშდულ ჳიმილ-დაჩჳ̂ირ ლჷმა̈რხ (ბქ. 309) -- მზე და მთვარე და-ძმა ყოფილან.
- მიჟლაჳ̂არ იგივეა, რაც მჷჟლაჰჳ̂ა̈რ.
- მიჟლაწა̈დ იგივეა, რაც მჷჟლაწა̈დ.
- მიჟუწდუნა (-ნა̄̈შ, -ნა̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნაუ ბქ.) -- მზეთუნახავი. ხელწიფს ხორდა მიჟუწდუნა სი̄მაქ (ბზ. 387) -- ხელმწიფეს ჰყავდა მზეთუნახავი ქალიშვილი.
- მირ ბზ., მჷრ ქს. -- რაღაც. მინდჳ̂ერისგა ანღრი მირ (ბზ.) -- მინდორში რაღაც მოდის. ლჷჟარდ მჷრ არიხ (ლშხ.) -- რაღაც მოწყენილად არიან.
- მიშგუ ზს., მიშგჳ̂ი ბქ., ლშხ., მიშკჳ̂ი ლნტ., კუთვნ. ნაცვალსახ. -- ჩემი. მიშგუ ლერქჳ̂ა̈ლ სი ლა̄̈ხიქჳ̂ (ბზ. 254) -- ჩემი ტანსაცმელი შენ ჩაიცვი. ისგჳ̂ე ნალდა̄ჳ̂ოშ ჩუ ეჳქარჳ̂ახ მიშგჳ̂ი თხუმ (ლშხ. 59) -- თქვენი სისულელით დაგიკარგავთ ჩემი თავი.
- მიშგჳ̂ი იგივეა, რაც მიშგუ.
- მიშლადელ, მიშლადა̈ლ (-დლიშ, -დლა̈რ) ბზ., მიშლადელ (-დლიშ, -დლა̈რ ბქ., -იშ, -არ ლშხ.), მჷჟელა̈დელ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- კვირა, კვირადღე. ხელწიფ ი მიჩა ხეხჳ̂ ჩი მიშლადა̈ლ წირჳ̂თე ლჷრიხ (ბზ. 283) -- ხელმწიფე და მისი ცოლი ყოველ კვირას წირვაზე მიდიან. მიშლადელ მიშგუ პა̈პი ა̈ნჴდენი (ბქ. 33) -- კვირას ჩემი ნათლია მოვა. ეჳ ჯანს მიშლადელურ

დე̄მ აძჲენიხ (ლშხ. 9) -- იმ ხარს კვირადღის გარდა არ {და}კლავენ.

- მიშლე̄თ (-იშ, -ä̈რ ბზ., -არ ლშხ.), მიშლეთ, მგშლეთ (-ä̈რ) ბქ., მგჟელეთ (-ä̈რ) ლნტ. -- კვირა ღამე. მიშლე̄თ მუშგუ̂რä̈ლს ოხლელიდ (ბზ.) -- კვირა ღამეს სტუმრებს ველოდებით. ალაბლე̄თ ჩიგარ მიშლე̄თ ხეხუ̂ი (ლშხ. 19) -- აღების ღამე ყოველთვის კვირაღამეს ხვდება.
- მიჩ იხ. ეჯი, ეჯა.
- მიჩა კუთვნ. ნაცვალსახ. მხ. რიცხვში 1. მისი. ხä̈ჯი დაუთ ი მიჩა ხეხუ̂ ä̈გითე ანჳä̈დხ (ბზ. 369) -- ხაჯი დაუთი და მისი ცოლი შინ მოვიდნენ. დენაგეზალä̈ ჭä̈შ მიჩა ქორä̈ მარემიშუ̂დ ჩიჟე ლი (ლნტ. 20) -- ქალიშვილის ქმარი მისი ოჯახისათვის (სახლიკაცებისათვის) სიძეა. 2. თავისი. მიჩა გეშ მä̈რემ ჯინემოუ̂ ლä̈ძყურებე (ანდ.) -- თავის საქმეს კაცმა თვითონ მოუაროსო. ეჯნემ ხაკიდ მადრაკ მიჩა ჩǟჟს (ლშხ. 72) -- მან გადაუჭირა მათრახი თავის ცხენს.
- მიჩა-მიჩა კუთვნ. ნაცვალსახ. მხ. რიცხვში -- თავ-თავისი. ლეთრე̄ი ხულუ̂ǟნხ ი მიჩა-მიჩა ლეზუ̂ებე̄ი (ბზ.) -- სასმელიც ჰქონდათ და თავ-თავისი საჭმელიც. მä̈გ ესერ მიჩა-მიჩა ჯადუ̂ ხელზიგä̈ლ (ანდ.) -- ყველა თავ-თავის მუცელს ემსახურებაო. ლერქუ̂ალცახან მიჩა-მიჩა იარაღ ხორიკხ (ლშხ. 64) -- ტანსაცმელთან თავ-თავისი იარაღი უკიდიათ.
- მიჭუ̂ იგივეა, რაც მუჭუ̂.
- მიჯნე̄მ იხ. ეჯა.
- მიჰმä̈ნ ზს., მი̄მან ლშხ., მიმან ლნტ. იხმარება გამოთქმაში: ხოლა მიჰმä̈ნ -- წყრომა, ჩხუბი. ლაჯმილად ხოლა მიჰმä̈ნ ä̈დბინეხ (ბზ. 401) -- ძმებმა ერთი ამბავი (ჩხუბი) დაიწყეს. ხოლა მი̄მან ახǟდახ (ლშხ.) -- ცუდი ჩხუბი მოუვიდათ.
- მი̄მან იგივეა, რაც მიჰმä̈ნ.

- მო იგივეა, რაც მა3.
- მოახ იგივეა, რაც მოა̈ხლ.
- მოა̈ხლ, მოჲა̈ხლ, მოჲა̈ხ (-იშ, ლა̈ჲმოხლა) ბზ., მოახლ, მოჳ̂ა̈ხ (-ა̈რ) ბქ., მოახლ (-ა) ლშხ., მოახ (-ა̈რ) ლნტ. -- მოახლე, ხელზე მოსამსახურე. ხელწიფდ მიჩა დი̄ნას ეშხუ მოჲა̈ხლ ლოხჴერნე (ბზ. 395) -- ხელმწიფემ თავის ქალიშვილს მოახლე გააყოლა. ჳ̂ეშგდ ანტა̈ხხ ხელწიფიშთე ლა̈ჲმოხლა (ბზ. 344) -- უკან დაბრუნდნენ ხელმწიფესთან მოახლეები. მიშკჳ̂ი მოახა̈რს ახჳ̂აუზი (ლნტ. 302) -- ჩემს მოახლეებს გამოვაგზავნი.
- მოგა̈ბ (-იშ, --) ბზ., მოგება ბქ., მოგებ ლშხ., მოგაბ ლნტ. -- მოგება. ეჩი ლი̄ქჳ̂ი̄სგდ ზარა̈ლ მაყერ ადო მოგა̈ბ მა̄მა (ბზ. 114) -- იმისმა თქმამ ზარალი მომაყენა, მოგება კი არა. ჳ̂ო̄ბაშინ კერძობ თხუმე მოგები გუნლა გარ ხოხალხ (ლშხ. 43) -- ხშირად დამოყვრება მხოლოდ საკუთარი მოგების გულისთვის იციან.
- მოდ იგივეა, რაც მო̄დ.
- მოდმა იგივეა, რაც მა̄დმა, მა̄მ{ა}, მო̄მ{ა}.
- მოდმაგ{ჳ̂}ეშ იგივეა, რაც მა̄მგჳ̂ეშ.
- მოზარა იგივეა, რაც მჷზრი.
- მოკეთ იგივეა, რაც მჷკეთ.
- მოლე იგივეა, რაც მო̄ლე.
- მომსახურ იგივეა, რაც მემსახჳ̂ირ.
- მორელ (მერჳ̂ლიშ, მერჳ̂ლა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), -- მჟავე წყალი, ვეძა. ბაჳ̂ა̈რიშ სოფელა̈რისკა ხჳ̂ა̈ჲნა̈ჲრ მორელა̈ლ ა̈რიხ (ლნტ. 14) -- ბავარის სოფლებში მრავალნაირი მჟავე წყლებია. შდრ. სგიმ.

- მორიდა̈ბ, მორდა̈ბ, მორდებ, მურდა̈ბ, მგრდა̈ბ (-იშ, --) ზს., მორდებ ლშხ., მორდა̈ბ, მორიდაბ ლნტ. -- რიდი, მორიდება, ხათრი. მეუ̂ა̈რ მურდა̈ბ მა̄რ ისგუ̂ეჲ (ბზ.) -- დიდი ხათრი მაქვს თქვენი. ათხელდი მეკუ̂ად ლიჭუ̂დელ, მარე მორდა̈ბ მად (ბქ. 258) -- აქამდეც მინდოდა მეკითხა, მაგრამ მერიდებოდა. მორდებ მა̄რ (ლშხ.) -- მერიდება. ძღჷდ მორიდაბ მარ ისკუ̂ი (ლნტ.) -- შენი დიდი რიდი მაქვს.
- მოსიპ (-იშ, მოსპა) 1. მოახლე, ხელზე მოსამსახურე, მომვლელი ("მოტრიალე"). ალა ჩუ̂ადგენეხ მოსიპდ (ბზ. 418) -- ეს დანიშნეს ხელზე მოსამსახურედ. ფუსდს ესერ უმა-უთუნ მოსიპ ხა̈ლტენა (ანდ.) -- ბატონს უსმელ-უჭმელი მომვლელი უყვარდაო. 2. სუფრის გამწყობი.
- მოუ̂ა̈ხ იგივეა, რაც მოა̈ხლ.
- მოქშა̈ლ იგივეა, რაც მექშუ̂ელ.
- მოლაუ̂ი იგივეა, რაც მგლა̈უ̂.
- მოლა̈უ̂ იგივეა, რაც მგლა̈უ̂.
- -მოყ იგივეა, რაც -მგყ.
- მოშ -- 1. თუ, თუკი. ეჩას ჰე მოშ ჩუ ხიზბიდ, ეჩქას ჯაჰუ̂დი დი̄ნას (ბზ. 243) -- იმას თუ შეჭამთ, მაშინ გაგატანთ ქალიშვილს. ალუ̂ე მოშ ჟადინედ, ხოჩა ირა (ლნტ.) -- თუ კი ახვალთ, კარგი იქნება. 2. ბქ., ლნტ. ცალკე. იხ. მო̄შ.
- მოშდა̈ბ იგივეა, რაც მგშდაბ.
- მოშ-მოშ იგივეა, რაც მო̄შ-მო̄შ.
- მოცა̈ლ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მოცალ ლშხ. -- უმნიშვნელო, უბრალო რამ, მოცლილი. მოცა̈ლს მირ მაგგრგა̈ლი (ბზ.) -- რაღაც უმნიშვნელოს მელაპარაკები.

- მოცქ̂უილ, მეცქ̂უილ (-იშ, -ӓრ) ზს., მოცქ̂უილ ლნტ., მოცქულ (მოცქ̂ულარ) ლშხ. -- მოციქული. ოთთონეხ მოცქ̂უილӓრს კესӓრიშთეჲსგა (ბქ. 100) -- გააგზავნეს მოციქულები კეისართან. ეჯ ხენწიფს ლოხზგზე მოცქულ დ̄უ̂დ (ლშხ. 64) -- იმ ხელმწიფეს გაუგზავნა დევმა მოციქული. მოცქ̂უილდ ადაუზეხ კაცოლშა ნასო (ლნტ.) -- კაცოლაანთ ნასო გაგზავნეს მოციქულად.
- მოჭ (-იშ, -ӓრ ბზ., -არ ლშხ., -ӓრ ლნტ.) ზოოლ. -- კრუხი. მეშეხე მოჭს ჲერბეშტ წიწილ ახოკუ̂იშა (ლნტ.) -- შავ კრუხს ოცი წიწილა გამოუჩეკავს.
- მო̄დ, მӓ̄დ ბზ., ლშხ., მოდ, მად ბქ., მӓ̄დ ლნტ., უარყ. ნაწილაკი -- არა, არ. ხელმწიფდ მӓ̄დ ოთჯგრუ̂ე უ̂ӓზრӓლს (ბზ. 259) -- ხელმწიფემ არ დაუჯერა ვეზირებს. იმღა ესერ მო̄დ ლგმგგრგӓლინ? (ბზ. 370) -- რატომ არ ლაპარაკობდიო? ამჷნ ხოხრა ბალახ მӓ̄დ არი (ლშხ., ხორ. 23) -- ამაზე პატარა ბალახი არ არსებობს. ეჯ სადგომ მო̄დ ადკარას მიჯნე̄მ (ლშხ. 72) -- ეს სადგომი არ გააღოს მან. ჯუ̂ინალდ ლენტეხას ეშხუ ფერშӓლი მӓ̄დ არდა (ლნტ. 9) -- ძველად ლენტეხში ერთი ფერშალიც არ იყო.
- მო̄ზნӓნ, მო̄ზნӓნი, მო̄ზნან იგივეა, რაც მჷ̄ზნӓნი.
- მო̄ლე ბზ., მოლე ბქ. -- რაღაც. მიჩა მუხუ̂ბად როქ მო̄ლე ოთყერა დ̄უ̂ს (ბზ. 435) -- ჩემი ძმისთვის რაღაც უქნია დევსო. უხლას ესერ მოლე ხექუ̂ი ი ხოლ' ესერ ლიზ (ბქ. 310) -- უვიცს რაღაც წამოსცდება და ცუდიაო. 2. ცოტა. აჩად მოლე ხან (ბქ. 255) -- გავიდა ცოტა ხანი. მარა მოლე ხოლა მახალოუ̂ი ხოხალდ (ანდ.) -- კაცმა ცოტა ეშმაკობაც უნდა იცოდესო.
- მო̄შ ბზ., ლშხ., მოშ ლნტ., ნაწილაკი -- 1. ცალკე. თხუ̂იმ მო̄შ ხეკუ̂რӓ̄ნ ი ტӓნ -- მო̄შ (ბზ.) -- თავი ცალკე ეგდო და ტანი -- ცალკე. მელგუ̂ӓნს მოშ ასკუ̂რეხ (ლნტ. 53) -- დამტირებელს ცალკე დასვამენ. ბოფშ მო̄შ სგურ (ლშხ.) -- ბაუ̂შუ̂ი ცალკე ზის. 2. ბქ. ცალ-ცალკე

- მǖშ-მǖშ ბზ., ლშხ., მოშ-მოშ ბქ., ლნტ., ნაწილაკი -- ცალ-ცალკე, სხვადასხვა, ნაირგვარი. მოშ-მოშ მალაშა ხოლაშახ (ბქ. 282) -- სხვადასხვა ბოსტნეული უთესიათ. სიმინდ ი კǖეცენ მǖშ-მǖშ ხოლǟშახ (ლშხ.) -- სიმინდი და ხორბალი ცალ-ცალკე უთესიათ. მოშ-მოშ ალყǖინელიხ (ლნტ. 218) -- ცალ-ცალკე დაწოლილან.
- -მუ იგივეა, რაც -მა3.
- მუ-1 იგივეა, რაც მგ-1.
- მუ-2 იგივეა, რაც მგ-2.
- მუ-3 იგივეა, რაც მგ-3.
- მუ-_-ა იგივეა რაც მგ-_-ა.
- მუ-_-ე იგივეა რაც მგ-_-ე.
- მუ-_-ი1 მოქმედებითი გვარის მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი. მუშხǖნი -- შემნახველი. მუშყǖდი -- გამრეცხავი. მუშǖრი -- მაწყინარი.
- მუ-_-ი2 იგივეა რაც მგ-_-ი.
- მუ (-ეშ, ლამუა) -- მამა. [ჭყინტ] მიჩა დის ი მუს ნǟთხǖიარǟმი თǖელს გარ ხǟმნე (ბზ. 257) -- ბიჭი თავის დედას და მამას მხოლოდ ნანადირევის ტვინს აჭმევს. ჯი ესერ მიჩა დიეშ ი მუეშ ღოშგმე გეზალ ლი (ბქ. 206) -- მე ჩემი დედისა და მამის ნაბოლარა შვილი ვარო. ჲაკოფი მუს მიჩა სახენწიფ ჩოთღაფǖრა (ლშხ. 66) -- იაკობის მამას თავისი სახელმწიფოსათვის ძაძები ჩაუცმევინებია (შავად შეუღებია). მიჩა მუს სკახოჯიდა ჲეხǖ (ლნტ. 300) -- მამამისს ცოლი მოუყვანია.
- მუბილ იგივეა, რაც მებǖლ.
- მუბურ იგივეა, რაც მუბǖირ.

- მუბჳ̄ლ იგივეა, რაც მებჳ̄̂ლ.
- მუბჳ̂ირ, მუბირ (-იშ, --) ზს., მუბურ ლშხ. -- ბნელი. მე̄ჳ̂არ მუბირ ლე̄თ ლა̈სჳ̂ (ბზ. 39) -- ძალიან ბნელი ღამე იყო. [მუდ] მუბჳ̂ირისგა ამცჳ̂ირ (ბქ. 203) -- მამამ ბნელში დამტოვა.
- მუ-გეზალ (-გეზლა̈შ, -გეზლი̄რ ბზ., -გეზლირ ბქ., -გეზლაშ, -გეზლი̄რ ლშხ., -გეზლა̈შ, -გეზელილ ლნტ.) -- მამა-შვილი. ლიგჳ̂ნ' ჴ̄დბინეხ მუ-გეზალდ (ბზ. 24) -- მამა-შვილმა ტირილი დაიწყო. ლჷმა̈რდელიხ ეშხუ მუ-გეზალ (ლნტ. 284) -- ყოფილა ერთი მამა-შვილი. მუ-გეზალს ჭჷშხა̈რ ლოხჳ̂კაჩჳ̂ინ (პოეზ. 144) -- მამა-შვილს ფეხები ავაფშეკინე.
- მუგონა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც მუგჳ̂ნეჳ̂ი.
- მუგუ იგივეა, რაც მუგჳ̂ი.
- მუგჳ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ზოოლ. -- მტრედი. მუგჳ̂ა̈რ ზურა̄ლს ესა̄გა̈ნხ კაბჟი (ბზ. 67) -- მტრედები ქალს კაბაზე დაასხდნენ. ლჷმა̈რდხ ესერ მუგჳ̂, შაურდენ ი ცხა̈კჳ̂ (ბქ. 339) -- ყოფილან მტრედი, შევარდენი და ქორიო. ლეთრას მუგჳ̂არ ზითუნახაჳ̂ს ხათჳ̂ნინახ (ლშხ. 72) -- სასმელს მტრედები მზეთუნახავს ასმევდნენ. მუგჳ̂ა̈რ ჟ'ანპარხ (ლნტ. 144) -- მტრედები აფრინდნენ. კნინ. მუგულდ ზს., ლნტ., მუგჳ̄ლ ლშხ. ეშხუ თჳ̂ეთნე მუგულდ მინჯრი (პოეზ. 324) -- ერთი თეთრი მტრედი მახლავს.
- მუგჳ̂ანე იგივეა, რაც მუგჳ̂ა̄ნე.
- მუგჳ̂ა̈ლ (-გჳ̂ლიშ, -გჳ̂ლა̈რ ბზ., ჩბხ., -იშ, -ჳ̂ალა̈ლ ლნტ.), მუგჳ̂ალ (-გჳ̂ლიშ, -გჳ̂ალარ) ლშხ. -- კვარი. [ზურა̄ლდ] ხოშა მუგჳ̂ა̈ლ ანტჳ̂არე ქორს (ბზ. 25) -- ქალმა დიდი კვარი აანთო სახლში. აშხჳ̂ შჷხენ მუგჳ̂ა̈ლ მულჳ̂ანდა (ბქ. 15) -- ერთ ხელში კვარი მეჭირა (მქონდა). [მარედ] მუგჳ̂ა̈ლ ლახოშჳ̂ე ელექტრონი შუშას (ლნტ 117) -- კაცმა ელექტრონათურას (შუშას) კვარი შეუნთო.

- მუგჳ̂ა̈ნი იგივეა, რაც მეგჳ̂ნი.
- მუგჳ̂ა̈რი იგივეა, რაც მუგჳ̂რი.
- მუგჳ̂ა̄ნე (-ნე̄მიშ, -გჳ̂ა̈ნა̄ლა) ბზ., მუგჳ̂ანე (-ნემ, -ნოლ \ -ნალა ბქ., -ჲშ, -ნეა̈რ ლნტ.), მუგჳ̂ა̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლა) ლშხ. -- დამტირებელი; მოტირალი. მუგჳ̂ა̄ნე ზურა̄ლ ი ლჳ̂აჟმა̄რე ჴედნიხ ჩო̄ხა̈ნ (ბზ.) -- დამტირებელი ქალი და კაცი მოდიან ყოველი მხრიდან. ციოყს ობა̈შ მუგჳ̂ანე ხორდა (ბქ.) -- ციოყს ბევრი დამტირებელი ჰყავდა. მუგჳ̂ა̄ნე სგა ლოხჩოქჳ̂ი ლგ̣დგარს (ლშხ. 34) -- დამტირებელი მიცვალებულს მიუჩოქებს. მუგჳ̂ანე ლა̈ჲდი ჳქჳ̂იცად ანღრი (ლნტ. 52) -- მოტირალიც განუწყვეტლივ მოდის.
- მუგჳ̂და̈{ჲ} ბზ., მუგჳ̂და ბქ., მგ̣გდა̄ჲ, მგ̣გდა ლშხ., მუგჳ̂და̈ჲ ლნტ., ნაწილაკი. -- თითქოს{და}, ვითომ{და}. [მა̄რე] ჩჳ̂ა̈დკა̄ფ, მუგჳ̂და̈ჲ ლგ̣დგა̈რ ლი (ბზ. 352) -- კაცი წაიქცა, ვითომ მკვდარია. მა̈ხჲადა̈რს გულისგა მუგჳ̂და ჴა̈ნ ესერ ხობ (ანდ.) -- მოხარულს გულში თითქოს ხარი უბიაო. მუგჳ̂დაჲ დო̄სმა ხოხა̄ლდა, ეჯჟი ედჩუმა̄ნ (ლშხ.) -- თითქოს არაფერი იცოდა, ისე გაჩუმდა. ბოფშარს მგ̣გდა ძღ̣დ ლიცჳ̂ა̄ლ ხა̄რხ (ლშხ. 28) -- ბავშვებს ვითომ დიდი ჩხუბი აქვთ. მუგდა̈ჲ დენას დესა ხოწჳ̂ან, ეჯჟი ლახოქაბე (ლნტ.) -- თითქოსდა გოგოს არ ენახოს, გვერდი ისე აუარა. მუგჳ̂და წიქჳ̂ი მად ხოცჳ̂ირა (პოეზ. 108) -- თითქოს წვეთიც არ დაუტოვებია.
- მუგჳ̂ი, მუგუ, მეგუ (-ჳ̂ი̄მიშ, -ა̈შ, -ჳ̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ლხმ.), მეგჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -არ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ტოლი, თანატოლი, თანაბარი, თანასწორი. ეჯნე̄მ ჟ'ა̈ნკიდ ჲო̄რუ მუგუ ფაუ (ბზ.) -- იმან ორი ტოლი ჯოხი აიღო. მუგჳ̂იდ ზმნს. -- ტოლად, თანატოლად, თანასწორად, თანაბრად. მეცართე მაგ მუგჳ̂იდ ითჲა̄ლ ლი̄ზის (ლშხ. 11) -- მკითხავთან წასვლას ყველა თანაბრად ცდილობს. ქა ალაგათჳ̂იდ მუგჳ̂იდ ჩიაგჳ̂ (ლნტ. 32) -- ყველგან თანაბრად

დავამთავრებთ.

- მუგჳ̂ნეჳ̂ი (-ჳ̂ი̅შ, -ნოჳ̂ა̅ლა) ბზ., მუგნოჳ̂ი (-ჳ̂ი̅შ, -ჳ̂ა̅ლა) ლშხ., მუგონა̈ჳ̂ი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მომგონებელი, მომგონი. ეშმა̈რს ი მინე მუგონა̈ჳ̂ის მი ლიწერა̈ლ ლახჳ̂ობინ (ლნტ. 74) -- ეშმაკებსა და მათ მომგონს გინება დავუწყე.
- მუგჳ̂რი (-რი̅შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რი̅შ, -ალ ლშხ.), მუგჳ̂ა̈რი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გაბუტული, ნაწყენი, დამდურებული. მუგჳ̂რი ზურა̅ლს ხა̅ქჳ̂ხ (ბზ.) -- დამდურებულ ქალს უთხრეს. ათხე... ამჟი მუგჳ̂რის ხოგხ უშხჳ̂არ (ბქ. 200) -- ახლა ერთმანეთზე დამდურებული არიან. მუგჳ̂რიდ ბზ., მუგჳ̂ა̈რიდ ლნტ., ზმნს. -- დამდურებულად. მუგჳ̂რიდ ლი̅ზი მა̅მ მეკჳ̂ა̈დ (ბზ.) -- დამდურებული/ად წასვლა არ მინდოდა. თელეღრა მუგჳ̂ა̈რიდ აჩად (ლნტ.) -- რძალი ნაწყენი (დამდურებულად) წავიდა.
- მუდჳ̂ იგივეა, რაც მუჰ.
- მუზო̈ბ, მუზობ იგივეა, რაც მუზჳ̂ებ.
- მუზჳ̂ებ, მუზო̈ბ (-იშ, -ა \ მუზბა̅ლა ბზ., -ა̈რ ლნტ.), მჷზებ (-ალა) ბქ., მუზობ (-ბა̅ლა) ლშხ. -- მჭამელი. ალა ლი მიჩა მუხჳ̂ბე̄მი მუზო̈ბ (ბზ. 268) -- ეს არის მისი ძმის მჭამელი. მუზბა̅ლა, ქა ჲა̈რ ა̈ხსგიდად ქა̅მთე! (ბზ. 359) -- მჭამელებო, გარეთ ვინმემ გამოიხედეთ!
- მუზჳ̂ი (-ი̅შ, -ჳ̂ა ბზ., -ა̈შ ბქ.), მუზჳ̂ენი (-ნი̅შ, -ნა̅ლა) ლშხ., მჷზა̈ჳ̂ი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გამზავებელი. ლაცჳ̂ალჟი მუზჳ̂ი და̅რ ხეყა̅დხ (ბზ.) -- ჩხუბის დროს გამზავებელი არავინ ჰყავდათ.
- მუთჳ̂ერი იგივეა, რაც მუთჳ̂რი.
- მუთჳ̂რი1 (-რი̅შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -რა ბქ., -რი̅შ, -რიალ ლშხ.), მუთჳ̂ერი (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მასწავლებელი. გიორგის ხოჩა მუთჳ̂რი ა̈ხფას (ბზ.) -- გიორგი კარგი მასწავლებელი დადგა

(გამოდგა). ალ მარე ჩიმი მუთუ̂რად ჟი იმა̈რგ (ბქ.) -- ეს კაცი ყველაფრის მასწავლებლად ვარგა. მუთუ̂ერის უ̂ოშთხუ̂-უ̂ოხუ̂იშტ ბეფშ გარ ხეყად კლასისა (ლნტ. 9) -- მასწავლებელს მხოლოდ ოთხი-ხუთი ბავშვი ჰყავდა კლასში. გადატ. თუ̂ელი მუთუ̂რი(ბზ.) -- ჭკუის მასწავლებელი.

- მუთუ̂რი2 (-რიშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -რა ბქ., -რიშ, -ალ ლშხ.), მუთუ̂ერი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მოსწავლე. მი ხოლა მუთუ̂რი დემეგ ხუ̂ა̈სუ̂ (ბქ.) -- მე ცუდი მოსწავლე არ ვიყავი.
- მუთხუმი იგივეა, რაც მუთხუ̂მი.
- მუთხუ̂ა̈ლი იგივეა, რაც მუთჴუ̂ა̈რი.
- მუთხუ̂ა̈რი იგივეა, რაც მუთჴუ̂ა̈რი.
- მუთხუ̂ა̄რი იგივეა, რაც მუთჴუ̂ა̈რი.
- მუთხუ̂ა̈̄რი იგივეა, რაც მუთჴუ̂ა̈რი.
- მუთხუ̂მი, მათხუ̂მი (-მიშ \ -ა̈შ, -ა̈რ \ -მა ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), მუთხუ̂მი (-მიშ, -არ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) 1. მეთაური, წინამძღოლი. შუ̂ანე მუთხუ̂მია̈რ ახჟოლუ̂ახ შუ̂ანე ჯა̈რს (ბზ. 4) -- სვანეთის წინამძღოლები გასძღოლიან სვანეთის ჯარს. ჯა̈რიშ მუთხუ̂მი ჲა̈რ იროლე? (პოეზ. 64) -- ჯარის მეთაური ვინ იქნება? 2. მოთავე. ლისყალე მუთხუ̂მი \ მუთხუმი ჩიგარ ხოშა მა̄რე̄ლ ლიხ (ლშხ.) -- შერიგების მოთავე ყოველთვის უფროსი კაცები არიან. ჩიესკია̈ ხოჩა სა̈ქმეჲ მუთხუ̂მი ადამოშა სასო ლა̈ს (ლნტ.) -- ყველა კარგი საქმის მოთავე ადამაანთ სასო იყო.
- მუთჴუ̂ა̈̄რი (-რიშ, -რჲა̈რ \ -რჲა̈ლ) ბზ., მუ{რ}თხუ̂ა̈ლი, მუთხუ̂ა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., მუთჴუ̂ა̄რი, მუთხუ̂ა̄რი (-რიშ, -ალ) ლშხ., ბოტ. -- მჟაუნა. მუთჴუ̂ა̈̄რის ლეზობდ ხაყა (ბზ.) -- მჟაუნა საჭმელად ვარგა. მელა̈რლისგა ლეზობდ იმა̈რგხ... მურთხუ̂ა̈ლი (ბქ. 282) --

ბალახებიდან საჭმელად მჟაუნა ვარგა.

- მუკულინე იგივეა, რაც მუკუ̂ლი̄ნე.
- მუკუ̂ამე იგივეა, რაც მუკუ̂ა̄მე.
- მუკუ̂არჩხა̈ლი (-ლი̄შ, --) ლშხ., მუკუ̂არჩხა̈ლი (-ჲშ, --) ლნტ. -- მდუღარე ("კვარჩხალა"). ხა̈მს მუკუ̂არჩხალი ლიცშუ̂ ჩუ ყუ̂იფდახ (ლნტ. 58) -- ღორს მდუღარე წყლით გაფუფქავდნენ.
- მუკუ̂ა̄მე (-მე̄მიშ, -მა ბზ., -მე̄შ, -მა̈ლ ლშხ.), მუკუ̂ამე (-მემ, -მოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) 1. კომლი, მეკომური; ოჯახი. უ̂ოშა მუკუ̂ა̄მე ა̈რი ალ სოფელისგა? (ბზ.) -- ამ სოფელში რამდენი მეკომურია? 2. ამბოლებელი. 3. აბოლებული.
- მუკუ̂ლი̄ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̈ლა ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მუკულინე (-ნემ, -ნოლ \ -ნა) ბქ., მუკუ̂ლინე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მთელავი (შალის). დი̄ნას მუკუ̂ლი̄ნე ა̈ხფას (ბზ.) -- გოგო (შალის) მთელავი გახდა. მუკულინე ჰაგა̈რ ლი (ბქ. 306) -- მთელავი ფეხშიშველაა. ეშხუ მარე ხაწგ̂ხ მუკუ̂ლინე (ლნტ. 30) -- ერთი კაცი სჭირდება მთელავი.
- მუკუ̂შე (-შე̄მიშ, -შა̈ლა ბზ., -შემ, -შოლ ბქ., -შე̄შ, -შე̄ლ \ -შა̈ლა ლშხ., -ჲშ, -შა̈ლ ლნტ.) -- გამტეხი. ალ შდიხი მუკუ̂შე მა̈მა ხუ̂ი (ბზ.) -- ამ თხილის გამტეხი არა ვარ. 2. გამცემი, ფიცის გამტეხი. ჰამს მუკუ̂შე ლი ჩუ მედგარ (ბქ. 315) -- დილას გამცემი უნდა მოკვდეს. 3. გამომჩეკი. მუკუ̂შე ქათალ ჟი ხასგურ ლგგროლს (ბქ.) -- კრუხი (გამომჩეკი) კვერცხებს აზის.
- მუკუ̂ჩხი (-ხი̄შ, -ა̈რ \ -ხა ბზ., -ა̈შ, -ხა ბქ.), მგკუ̂ჩხი (-ხი̄შ, -ხე̄ლ) ლშხ., მგკა̈ჩხუ̂ი (-უ̂იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- კოჭლი. ანღრი მუკუ̂ჩხი დედბერილ (ბზ. 89) -- კოჭლი დედაბერი მოდის. მგკუ̂ჩხი ზურა̈ლ ანჴად (ლშხ.) -- კოჭლი ქალი მოვიდა. მიჩა ლაუ̂ჟაჟინ ალ მგკა̈ჩხუ̂ი ჩა̈ჟ

თხერემ სკა ლახამǟმ (ლნტ. 168) -- მისი ძილის დროს ეს კოჭლი ცხენი მგელმა შეჭამა ("შემოაჭამა").

- მუკŷცǟნი (-ცǟნīშ, -ცǟნიǟრ) ბზ., მუკŷცǟნი (-ǟშ, -ცǟნა) ბქ., მუკŷცǟნე (-ნēშ, -ნēლ \ -ნāლა) ლშხ., მგკŷეცǟნი (-ąშ, -ǟლ) ლნტ. -- გამწმენდი, მწმენდავი. ჩაფლǟრე მუკŷცǟნი სგურ ეჩე (ბზ.) -- ფეხსაცმელების მწმენდავი ზის იქ.
- მულგუჰēრი (-რīშ, -ǟრ \ -ǟლ) ბზ., მგლქერი (-აშ, -რა) ბქ., მულგŷēრი (-რīშ, -რāლა) ლშხ., მგლეგŷერი (-ąშ, -ǟლ) ლნტ. -- მეწისქვილე. ქŷერწილხǟნ ესღრი ეშხუ მულგუჰēრი (ბზ. 287) -- ქორწილიდან მიდის ერთი მეწისქვილე. ანჯად ნებოზს ეშხუ მგლქŷერი (ბქ. 56) -- საღამოს ერთი მეწისქვილე მოვიდა. ლეგŷēრალისა მეგნა მულგŷēრāლას ხოწŷახ (ლშხ. 14) -- წისქვილებში მდგომ მეწისქვილეებს უნახავთ. მულეგŷერილǟ გეზალს ხოქŷა: ცულǟჳემატ მი ǟმშკǟდდ (ლნტ. 207) -- მეწისქვილის შვილს უთქვამს: მშვილდ-ისარი მე გამომიჭედეთო.
- მულგŷēრი იგივეა, რაც მულგუჰēრი.
- მულეგŷერი იგივეა, რაც მულგუჰēრი.
- მულზონ (-ǟშ, -ა) ბზ., მგლზონ (-იშ, -ა) ლშხ. -- მონაზონი; ეკლესიის მსახური კაცი, რომელსაც გარკვეული დროით ირჩევენ სოფელში. მგლზონა ჩŷამზგრიხ ეჯის (ლშხ. 30) -- მონაზვნები დალოცავენ იმას.
- მუმარჯი იგივეა, რაც მუმǟრჯŷი.
- მუმǟრჯŷი, მუმარჯი, მუმურჯŷი (-ჯīშ, მუმურჯāლა) ბზ., მუმურჯი (-ჯēმიშ, -ჯēლ ლშხ.), მგმǟრჯŷი (-ŷიშ, -ŷალა) ბქ., ლნტ. -- დამხმარე, შემწე. მუმურჯŷი დǟრ მეკŷǟდ (ბზ. 423) -- დამხმარე არავინ მინდოდა. მი ლოქ მუმურჯი ჯēრი მეąად (ლშხ. 63) -- მე

მუდამ შემწედ გეყოლებიო.

- მუმეთილ იგივეა, რაც მიმთილ.
- მუმეწჷნე1 იგივეა, რაც მუმწჷინე1.
- მუმეწჷნე2 იგივეა, რაც მუმწჷინე2.
- მუმთილ იგივეა, რაც მიმთილ.
- მუმნუნე იგივეა, რაც მგმნე.
- მუმლჷა̈ჲ (-ჷაჲა̄̈შ, -ჷაჲა̈რ) ზს., მუმლჷაჲ (-ჷა̄იშ, -არ) ლშხ. -- აყვავებული, "მოყვავილე". მუმლჷა̈ჲ მეგემ გუნ ხოჩა თჷალა̈შ ლი (ბქ.) -- აყვავებული ("მოყვავილე") ხე ძალიან ლამაზია. ჭყინტდ მუმლჷაჲ ბარყჷენ ახქჷიც (ლშხ.) -- ბიჭმა აყვავებული ტყემალი მოჭრა.
- მუმწჷინე1 (-ნე̄შ, -ნა̄ლა ბზ., ლშხ., -ნემ, -ნა \ -ნოლ ბქ.), მუმეწჷნე1 (-ჲშ, -ნალა ლნტ.) -- დამმიზნებელი. თეფიშ მუმწჷინე ლჷაჟა̈რ ლიხ (ბქ.) -- თოფის დამმიზნებელი მამაკაცები არიან.
- მუმწჷინე2 (-ნე̄შ, -ნა̄ლა) ბზ., ლშხ., მუმეწჷნე2 (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- გამსწორებელი; წესრიგში მომყვანი. სამგრთა̈ლი მუმწჷინე თგრქა̈ლდუ ოხჷზგზე (ბზ.) -- სამართლის გამსწორებელი მაკრატელი გამომიგზავნეო. ღა̈რ გჷაყა ამშა მუმეწჷნე (ლნტ.) -- ამის გამსწორებელი არავინ გვყავს.
- მუნდროჷ̈ (-იშ, -დროჷა) ბზ., მენდრეჷ (-ა̈რ) ბქ., მგნდროჷ (-ალ) ლშხ., მუნდჷრა̈ჷ (-რაჷა̈ლ) ლნტ. -- მომდურავი. მუნდროჷ̈ ესერ ნუმაჷ ხა̄რ (ბზ. 369) -- მომდურავი ნუ ხარო. აჲჲალ მუნდჷრა̈ჷ ლიხ ალმინ? (ლნტ.) -- ესენი კიდევ მომდურავი არიან?
- მუჟელჷ იგივეა, რაც მუჟჷელ.
- მუჟოლირ იგივეა, რაც მუჟლჷერ.

- მუჟუ̂ელ, მუჟელუ̂ (-იშ, -ჟლუ̂ა) ბზ., მუჟუ̂ელ, მჷჟუ̂ელ (-ჟლუ̂ა ბქ., -ალა ლნტ.), მუჟოლ (-არ) ლშხ. -- წინამძღოლი; წინმავალი. ზურა̄ლ მუჟუ̂ელ ერუ̂ა̄ჲ ლიზ, ეჯა ჟი იბნე ლილჭა̄ლს (ბზ. 7) -- ქალი, რომელიც წინ მიუძღვის (წინამძღოლია), მოთქმას ის დაიწყებს. ჲა̈რ ესერ მჷჟელ ლი ი ჲა̈რ ლეშგიმ მჷჭემ (ანდ.) -- ვინ წინამძღოლია და ვინ -- მიმდევარიო. ლახუ̂ხენ ჩულაჴედჟი ჴანარს ხოჩა მუჟოლ ხაწჷხხ (ლშხ.) -- მთიდან ჩამოსვლისას ხარებს კარგი წინამძღოლი სჭირდებათ. მჷჟუ̂ელ... ჩოქუ̂შ ასხრი (ლნტ. 63) -- წინამძღოლი დაჩოქილი მიდის. ...მუჟუ̂ელი ა̈ლბეგ ხე̄რიხ (პოეზ. 42) -- წინამძღოლად ალბეგი ეყოლებათ.
- მუჟლორ იგივეა, რაც მუჟლუ̂ერ.
- მუჟლურ იგივეა, რაც მუჟლუ̂ერ.
- მუჟლუ̂ერ (-ლუ̂რეშ, --) ბზ., მუჟლურ, მუჟლუ̂ირ (-იშ, --) ბქ., მუჟლორ ლშხ. მუჟოლირ ლნტ. -- შემოდგომა. მუჟლუ̂ერ ქა ფიშუ̂დეხ დი̄ნას ლა̈მთილთე (ბზ. 6) -- შემოდგომაზე ქალიშვილს ქმრის სახლში გაუშვებენ. [ბიბუ] მუჟლურ ომჩედ ლა̈თხუ̂ართე (ბქ. 13) -- ბიბუ შემოდგომაზე სანადიროდ წასულა. მჷლა̄შხ მა̄რე ზომხას მუჟლორნეშ ხემა̄რა̄ლ (ლშხ. 15) -- ლაშხელი კაცი საახალწლოდ შემოდგომიდან ემზადება. ქუ̂ერწილ ხოშა ნაღალდ მუჟოლირს ხოხალდახ (ლნტ. 42) -- ქორწილი მეტწილად შემოდგომაზე იცოდნენ.
- მუჟლუ̂ირ იგივეა, რაც მუჟლუ̂ერ.
- მურგუ იგივეა, რაც მუ̄რგუ̂ი.
- მურგუ̂ა̈ლ (-გუ̂ლიშ, -რგუ̂ლა̈რ ზს., -იშ, -უ̂ალა̈ლ ლნტ.), მურგუ̂ალ (-არ) ლშხ. -- მრგვალი; მთელი. ქა̄ნსკინე... მურგუ̂ა̈ლ სტოლდ (ბზ. 100) -- გადმოხტა მრგვალი მაგიდა. ალ ბალახს მურგუ̂ალ ბალარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 11) -- ამ ბალახს მრგვალი ფოთლები აქვს. ბურთ მურგუ̂ა̈ლ ლი (ლნტ. 18) -- ბურთი მრგვალია. მურგუ̂ა̈ლდ ზს., ლნტ., მურგუ̂ალდ ლშხ.,

ზმნს. -- მრგვლად; მთლიანად. ბულჳას ახჭჳა̈და სგა... სოფელ მურგჳა̈ლდ (ბზ. 15) -- ბუღას დასევია მთელი სოფელი. სოფელ მურგჳალდ ჩუ̄ჳ ხოჯაცახ (პოეზ. 62) -- სოფელი მთლიანად დაუქცევიათ.

- მურგჳი იგივეა, რაც მუ̄რგჳი.
- მურთჳენ, მჷრთენ იგივეა, რაც ლერთენ.
- მურთხჳა̈ლი იგივეა, რაც მუთჴჳა̈რი.
- მურსგჳენ იგივეა, რაც ლერსგჳენ.
- მურუს, მურუსჳი იგივეა, რაც რჳის.
- მურჳის იგივეა, რაც რჳის.
- მურყჳამ (-ყჳმიშ \ -ა̈შ, -ყჳმა̈ლ ბზ., -ყჳმა̈შ, -ყჳმა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), მუ̄რყჳამ (-ალ) ლშხ. -- კოშკი. [შჳა̈ნს] ხჳა̈ჲ მურყჳამ ლჷ̄გ ჩია̈გ (ბზ. 1) -- სვანეთში ყველგან მრავალი კოშკი დგას. შჳა̈ნე მურყჳმა̈რ აშჳ ბაჩჳდ ესერ ლიხ მეტხე (ანდ.) -- სვანეთის კოშკები ერთ ქვად არიან ქცეულიო. ლა̄შხე თხუმს ლჷგ ჳჳინელ მუ̄რყჳამ (ლშხ. 1) -- ლაშხეთის თავში ძველი კოშკი დგას. შუკჳხენქა ქა თერე ეჳ მურყჳამ (ლნტ.) -- ის კოშკი გზიდან ჩანს. ქა ლოხგათჳედ მურყჳმა̈შ ლიგემ (პოეზ. 188) -- გავათავეთ ციხის აგება.
- მურჭუ̄ლი, მურჭუ̄რი (-რი̄შ, -ა̈რ \ მურჭუ̄ლა) ბზ., მურჭული ბეჩ., მურჭური (-ა̈შ, -რა) ბქ., მურჭუ̄ლი (-ლი̄შ, -ლა) ლშხ. -- მეკურდღლე. მურჭუ̄ლი̄დ რა̈ჭჳა̈ლ მა̈გ სგა ლახბა̈რჲე [ეჳჲა̈რს] (ბზ. 389) -- მეკურდღლემ ყველა კურდღელი მათ ჩააბარა. რეჭჳალს მურჭუ̄ლი მა̄რად ლეზობ ოხჴიდ (ლშხ.) -- მეკურდღლე კაცმა კურდღლებს საჭმელი მოუტანა.
- მურჭჳი̄ლი იგივეა, რაც მურჭუ̄ლი.
- მუსგჳენ (ხომსგჳენა, მა̈მსგჳენე) ბზ., ლშხ., მუსკჳენ (ხომსკჳენა, მჷმსკჳენ) ლნტ. --

სწორი. ჰა̈ზჳისგა მუსგჳ̂ენ მეგა̈მ ლჹგ (ბზ.) -- ეზოში სწორი ხე დგას.

- მუსგჳ̂ჯინე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნემ, -- ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მუსკჳ̂ეჯნე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- გამომსვენებელი, გამომაბრძანებელი (ხატისა). ეშხუ მა̄რე ქა მუსგჳ̂ჯინად ქა ნითრა (ბზ. 10) -- [ხატის] გამომსვენებლად ერთი კაცი გვყავს მიჩენილი. ხატი მუსგჳ̂ჯინა̄ლა მჹლზონა ანსგოჯნიხ ბა̄ჲრახალს ი ხატარს (ლშხ. 26) -- ხატის გამომსვენებელი მონაზვნები ბაირაღებსა და ხატებს გამოაბრძანებენ.
- მუსკჳ̂ენ იგივეა, რაც მუსგჳ̂ენ.
- მუსკჳ̂ეჯნე იგივეა, რაც მუსგჳ̂ჯინე.
- მუს{ჳ̂} (-იშ, --) -- თოვლი. მუსს ხჳ̂ახჳ̄პედ (ბზ. 10) -- თოვლს ვაგროვებთ. ჳ̂იჭმუნლო მა̈ისდ ობა̈შჹნ მუს ხა̈ზ (ბქ. 2) -- მარხვიდან მაისამდე ხშირად თოვლი {ა}ძევს. ჟანსყე̄ნნეხ ძღჹდ მუსი მჳ̄რყჳ̂ამს (ლშხ. 20) -- თოვლის დიდ კოშკს გააკეთებენ. ლელინთჳ̂ ჩაფჹლ მუსისკა ლა̈ზელალ ლი (ლნტ. 31) -- საზამთრო ფეხსაცმელი თოვლში სასიარულოა.
- მუტჳ̂ა̈რ (-იშ, -ჳ̂არა̈ლ ბზ., -ჳ̂არა̈რ ბქ., -ჳ̂არა̈ლ ლნტ.), მუტჳ̂არ (-ალ) ლშხ. 1. ანთებული ("მნათი"). ზურა̄ლს ლამფა მუტჳ̂ა̈რ ოთსა̈დ (ბზ.) -- ქალს ლამფა ანთებული დარჩა. მჹხირ მუტჳ̂ა̈რ წჳ̂ა (ბქ.) -- ანთებული კვარი ჩანს. 2. სანთელი. ამხენჟი ლეტჳ̂რე მუტჳ̂ა̈რშალ ნალჳ̂ჟურდ ანსკინე (ბქ. 257) -- აქედან ანთებული სანთლის მსგავსი ვაჟი ამოხტა. ეშხუ მუტჳ̂არ თხუმრა̄შ ხატჳ̂რე̄ნა ი მე̄რმე -- ლაჭშხარა̄შ (ლშხ. 72) -- ერთი სანთელი თურმე თავთან ენთო, მეორე -- ფეხთით. ეჯი მუტჳ̂ა̈რს თათრი ჯა̈რისკა ჟ'ანატჳ̂ა̈რი (ლნტ. 103) -- იმ სანთელს თათრის ჯარში აანთებს. ლეტჳ̂რე მუტჳ̂ა̈რ შუნ ხულჳ̂ა̈ნდა (პოეზ. 32) -- ანთებული სანთელი ხელთ ჰქონდა.
- მუტყჳ̂ა̈სგ (-ჳ̂ა̈სგიშ, -ჳ̂ასგა̈რ) ზს., მუტყჳ̂ასგ (-იშ, -არ) ლშხ., მუტყჳ̂ა̈სკ (-ჳ̂ასკა̈რ) ლნტ.

1. ნაპერწკალი. მუტყჳ̂ა̈სგ... მა̄რად ესსიპდა (ბზ. 303) -- ნაპერწკალი კაცად იქცა. ბოფშდ თე̄რალხენქა მუტყჳ̂ასგარ ანშიდ (ლშხ.) -- ბავშვმა თვალებიდან ნაპერწკლები გადმოყარა. 2. ვარსკვლავი. დეცჟი ხჳ̂ა̄ი მუტყჳ̂სგარ არიხ (ლშხ.) -- ცაზე ბევრი ვარსკვლავებია.

- მუჳ̂ადი იგივეა, რაც მუჳ̂დი.
- მუჳ̂დი (-დი̂̄შ, -და̄ლა ბზ., ლშხ., -ა̈შ, მუჳ̂და ბქ.), მუჳ̂ადი (-დიშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მნატვრელი. და̈გრა̈̄ მუჳ̂დი და̄რ მიწჳ̂ა (ბზ.) -- სიკვდილის მნატვრელი არავინ მინახავს. ამშა მუჳ̂ადი ხჳ̂ი ჩიგარ (ლნტ.) -- ყოველთვის ამის მნატვრელი ვარ.
- მუჳ̂ედი იგივეა, რაც მუჰჳ̂დი.
- მუჳ̂ნარი იგივეა, რაც მუჰჳ̂ნა̈რი
- მუჳ̂ჳ̄შხე (-შხე̄მიშ, -შხა̄ლა) ბზ., მუჳ̂შხი (-იშ, -არ ლშხ., -ჲშ, -შხია̈რ ლნტ.) -- დამბეზღებელი, დამსმენი, გამთქმელი. ჩუ ხოხახ, ერჳ̂ა̈ჲ ლი მუჳ̂ჳშხე (ბზ.) -- იციან, ვინც არის გამცემი. ამშა მუჳ̂შხი ეჯ მარე ლას (ლნტ.) -- ამის დამბეზღებელი ის კაცი იყო.
- მუჳ̂ლჳ̂ი (-ჳ̂ი̂̄შ, -ა̈რ ზს., -ა̈შ, -ა̈რ \ -ლჳ̂ა ბქ., -ჳ̂ი̂̄შ, -ჳ̂ა̄ლა ლშხ.) -- უღლის გამწევი (ხარი). ეჯჲა̈რს მაჩე̄ნე მუჳ̂ლჳ̂ი ჯა̈ნ ხორდახ (ბზ.) -- იმათ საუკეთესო უღლის გამწევი ხარი ჰყავდათ. [ფერმას ხორი] ოშთხერჳ̂ეშდიჲორი მუჳ̂ლჳ̂ი ჯა̈ნ (ბქ. 195) -- ფერმას ჰყავს უღლის გამწევი ოთხმოცდაორი ხარი.
- მუჳ̂შგჳ̂ილ იგივეა, რაც მჳ̄ჳ̂შგჳ̂ილ.
- მუჳ̂შკჳ̂ილ იგივეა, რაც მჳ̄ჳ̂შგჳ̂ილ.
- მუფთჳ̂ი (-ჳ̂ი̂̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ჳ̂ა ბქ.) -- {ჩა}მყლაპავი (ჩამსანსლავი). ბაჯჳს ჩი̂̄მი მუფთჳ̂ი ა̈ხფას (ბზ.) -- ბაჯუ ყველაფრის მყლაპავი გამოვიდა. [ელთუქჳ̂არდ] ლახფიშჳ̂დ ჳ̂ერიშ მუფთჳ̂ი (ბქ. 101) -- ელთუქვარმა მიუშვა მიწის მყლაპავი (ბელტიყლაპია).

- მუფსჳ̂დი (-დი̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ \ -ფუსდედუ ბქ.) -- პატრონი, მფლობელი. ჰასჳ̂იშ წა̈მ ჯიმლა̈შ მუფსჳ̂დი მოდმა ლასჳ̂ (ბქ. 296) -- ასულს ალალი ძმა არ ჰყავდა (ძმის პატრონი არ იყო). სგეილდრე მუფსჳ̂დიდ მა̈გთანოჳ̂ ა̈ნნაჟრე (ანდ.) -- მოზარდთა პატრონმა ყველაფერი მოითმინოსო.
- მუფშჳ̂დე1 (-დე̄მიშ, -ა̄ლა ბზ., -დემ, -დოლ ბქ., -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ.), მჷფშტჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. {გამო}მშვები, გამშვები. ჴა̈ნი მუფშჳ̂დე და̈̄რ ესერ ა̈რიხ (ბზ. 390) -- ხარის გამომშვები არავინ არიანო. ეჯი მუფშჳ̂დაი აშ ხოხალდ (ბქ. 289) -- ეს გამშვებმაც იცოდა. ჲა̈რ ლას ალე ბეფში მჷფშტჳ̂ე? (ლნტ.) -- ამ ბავშვის გამშვები ვინ იყო? 2. მსროლელი. თეფიშ მუფშჳ̂დად მა̈გ დემის იმა̈რგ (ბქ.) -- თოფის მსროლელად ყველა არვარგა. თოფი მუფშჳ̂დე მი ხჳ̂ას (ლშხ.) -- თოფი მე გავისროლე (მსროლელი მე ვიყავი).
- მუფშჳ̂დე2 (-დე̄მიშ, -ა̄ლა ბზ., -დემ, -დოლ ბქ.), მუფშჳ̂დი (-დი̄შ, -და̄ლა ლშხ.), მჷფეშტჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გამკრეჭი. ალ დინა̈შ მუფშჳ̂დე მი ხჳ̂ა̈სჳ̂ (ბქ.) -- ეს გოგო მე გავკრიჭე (გამკრეჭი ვიყავი). ღოლია̄ქა მუფშჳ̂დი ჭყინტ ლას (ლშხ.) -- ცხვარი ბიჭმა გაკრიჭა (ცხვრის გამკრეჭი ბიჭი იყო).
- მუფშჳ̂დი (-დი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), მჷფა̈შტჳ̂ი (-ჳ̂იშ, -ა̈რ) -- შემქები, შემქებელი. ისგუ მუფშჳ̂დი ჩიქე და̈̄რ მიწჳ̂ა (ბზ.) -- შენი შემქები არავინ მინახავს. ეჯი დი̄ნა მუფშჳ̂დი მიშგჳ̂ათე ანჴად (ლშხ.) -- იმ გოგოს შემქები ჩემთან მოვიდა.
- მუქოხ იგივეა, რაც მჷქოხ.
- მუქუხ იგივეა, რაც მჷქოხ.
- მუქჳ̂ იგივეა, რაც მჳ̄ქჳ̂.
- მუქჳ̂ა̄სჷ̄რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., მჷქსა̈ნი (-ა̈შ, -ა̈რ) ჩბხ., ბოტან. -- მამულა. მუქჳ̂ა̄სჷ̄რა ონჴუ

აგითე (ლშხ.) -- მამულა მოვიტანე სახლში.

- მუქჳ̂ემ (-იშ, -ქჳ̂მა ბზ., ლშხ., ჩბხ., -არ ლშხ.), მგქჳ̂ემ (-ä̈რ) ლნტ. -- ჩამცმელი. ამიშ მუქჳ̂ემს შიშდ ä̈ჳ̂ჯიდე (ბქ. 34) -- ამის ჩამცმელს ხელად მოგიყვან. ამშა მუქჳ̂ემს ლითხე̄ლი ხაკუ (ლშხ. 73) -- ამის ჩამცმელს მოძებნა უნდა.
- მუქჳ̂თერ (-იშ, -რა ზს., -ალ ლშხ., -ä̈ლ ლნტ.) -- ქურდი (მპარავი). ჲელჲä̈ განზრე მუქჳ̂თერ ესერ საკარცხჳ̂ილჟი̂̄ნ ხოსგურხ (ბზ. 26) -- იელიას განძის ქურდი საკარცხულზე უზითო. მä̈გ მიჩას ხä̈შდბენა ი მუქჳ̂თერს ლექჳ̂თერდ ხä̈ჭმენა თე (ანდ.) -- ყველა თავისას აკეთებდა და ქურდი მოსაპარავს თვალს ადევნებდაო.
- მუქჳ̂ისგ იგივეა, რაც მჳ̄ქჳ̂ი̂̄სგ.
- მუქჳ̂ისკ იგივეა, რაც მჳ̄ქჳ̂ი̂̄სგ.
- მუქჳ̂იხ იგივეა, რაც მუქოხ.
- მუქჳ̂ნე იგივეა, რაც მჳ̄ქჳ̂ნე.
- მუქჳ̂ნი (-ნი̂̄შ, -ä̈რ ბზ., -ä̈შ, -ნა ბქ., -ნი̂̄შ, -არ ლშხ., -ჲშ, -ä̈რ ლნტ.) -- 1. მეძებარი (მყნოსავი). ანჳä̈დ მუქჳ̂ნი ჟედ (ბზ.) -- მეძებარი ძაღლი მოვიდა. ალ მარე ჟალჳ̂შალ ხოჩა მუქჳ̂ნი ლი (ბქ.) -- ეს კაცი ძაღლივით კარგი მეძებარია (მყნოსავია). მუქჳ̂ნი ჟელä̈რ ანთერდახ (ლნტ.) -- მეძებარი ძაღლები გამოჩნდნენ. 2. დამსუნთქველი. მუქჳ̂ნი... ხეკჳ̂ეს ენწჳ̂ე̄ნე̄ნდეს ლიცისა (ლშხ. 89) -- დამსუნთქველი უნდა გამოჩნდეს წყალში.
- მუქჳ̂ნუნე იგივეა, რაც მჳ̄ქჳ̂ნე.
- მუქჳ̂ცე (-ცე̄მიშ, -ცǟლა ბზ., ლშხ., -ცემ, -ცა ბქ., -ჲშ, -ä̈რ ლნტ.) -- {გა}მჭრელი, გამწყვეტი. ჭყინტს ხოჩǟმდ მუქჳ̂ცე მერჩილ ხჳ̂ლჳ̂ა (ბზ.) -- ბიჭს კარგი მჭრელი ცელი აქვს. ალ გä̈ჩს მუქჳ̂ცე ღემეგ ხეთირი (ბქ.) -- დანას მჭრელობა (მჭრელი) არ ეტყობა.

[ჭყინტს] ადზგზნეხ საყდრი სუფთე საფლაუ̂ი მუქუ̂ცად (ლშხ. 36) -- ბიჭს გაგზავნიან საყდრის ეზოში საფლავის გამჭრელად.

- მულუ̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., მულულ (-ლუ̂ლა̈შ, -ლუ̂ა̈რ) ბქ., ბულუ̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., ბულულ (-ლა̈შ, -ლულა̈რ) ლნტ. ზოოლ. -- ჭიალუა. გიმჟი ბულუ̄ლ ესლოლაუ̂და (ლშხ.) -- მიწაზე ჭიალუა მილოლავდა. მგრშკ ი მულულ სგა ჯეჭუ̂ადა̈ნ (პოეზ. 328) -- ჭიანჭველა და ჭიალუა გეხვია.
- მულუ̂ა̈ჲ1 (-იშ, -უ̂აჲა̈რ ბზ., -უ̂ა̈უ ბქ.), მულუ̂ა̈1 (-უ̂ა̈ჲშ, -უ̂ა̈ლ) ლნტ., მულუ̂აჲ (-უ̂ა̄ჲშ, -უ̂აჲარ) ლშხ. ბოტ. -- ყვავილი. მგცხიჟი ხილა̈რ მულუ̂ა̈ჲს გუ̂იანდ ჯიდეხ (ბზ.) -- სიცივეში ხეხილს ყვავილი გვიან გამოაქვს. ჩიდმა̈ნკუ̂ი ბა̈რყუ̂ენ ჯიდე მულუ̂ა̈ს (ბქ.) -- ყველაზე ადრე ტყემალს გამოაქვს ყვავილი. მუყუ̂თელ მულუ̂ჲარ ხა̄რ ალ ბალახს (ლშხ., ხორ. 36) -- მოყვითალო ყვავილები აქვს ამ ბალახს. ბარყუ̂ენდ ქა̈ნჯიდ მულუ̂ა̈ (ლნტ.) -- ტყემალმა ყვავილი გამოიღო.
- მულუ̂ა̈ჲ2 (-უ̂ა̈იშ, -უ̂აჲა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈უ ბქ.), მულუ̂ა̈2 (-ა̈ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ., მულუ̂აჲ (-უ̂ა̄ჲშ, -ჲარ) ლშხ. -- ყვავილი (ავადმყოფობა). ჩუ̂ა̄ბეში ქუ̂ეყანათე თუ̂ეთნე მულუ̂ა̈ჲ ალსგუ̂ეჯელი (პოეზ. 294) -- ქვედა ქვეყანაში თეთრი ყვავილი (ავადმყოფობა) მობრძანებულა.
- მულუ̂იე (--, ა̈ნმულუ̂ჲა̄ნ; ა̈ნმულუ̂ი ბზ., --, ედმულუ̂ჲა̄ნ; ედმულუ̂ჲ ლშხ.), ამლუ̂ა̈ი (--, ა̈ნმულუ̂აჲან; ანმულუ̂ა̈ი) ბქ., მულუ̂ა̈ჲე (--, ანმულუ̂ა̈ჲნან; ანმულუ̂ა̈ჲ) ლნტ., გრდუვ. -- ყვავილობს. ჲერხი უ̂ისგუ̂ დოსდ ამლუ̂ა̈ი (ბქ.) -- ზოგი ვაშლი ადრე ყვავილობს. ბარყუ̂ენ, აკაცია̈ ი უ̂ისკუ̂ მულუ̂ა̈ჲეხ (ლნტ. 24) -- ტყემალი, აკაცია და ვაშლი ყვავილობენ.
- მულუ̂ლისტი იგივეა, რაც ლუ̂ა̈სტ.
- მულუ̂ში̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), მულუ̂შურ (-ალ) ლშხ., მულშირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ხარჯიხვი.

არდახ თჷით სემი ლჷზჷუ მულჷშირჷრ (ბქ. 206) -- იყო თითო სამწლიანი ხარჯიხვი (ჯიხვები). მულჷშურს ლაკანის ხობგდა (ლშხ. 84) -- ხარჯიხვი უღელში ება.

- მულშირ იგივეა, რაც მულჷშირ.
- მუყუ̄ბე (-ბე̄მიშ, მუყუ̄ბა̄ლა ბზ., -ბე̄შ, -ბე̄ლ ლშხ.), მუყუბე (-ბემ, -ბოლ ბქ., -ჲშ, -ჷრ ლნტ.) 1. შემგროვებელი; თავის მომყრელი. ჩი̄მი მუყუ̄ბე ლი ისგუ გეზალ (ბზ.) -- შენი შვილი ყველაფრის შემგროვებელია. ალე მა̄რე თეთრი მუყუ̄ბე ლი (ლშხ.) -- ეს კაცი ფულის შემგროვებელია. 2. ჩამტენი. ძაძროლე მუყუბე ჲჷრ ლი? (ბქ.) -- ტომრების ჩამტენი ვინ არის?
- მუყჷჷსკი იგივეა, რაც მუყჷსგი.
- მუყჷიტ იგივეა, რაც მუყჷლიტ.
- მუყჷლიტ (-იშ, --) ზს., მუყჷიტ ლშხ., ლნტ. -- მოთბო. მუყჷიტ ლიცარ დემე თერა (პოეზ. 332) -- მოთბო წყლები არსად ჩანს.
- მუყჷლჷ̄რე (-რე̄მიშ, -რა̄ლა) ბზ., ლშხ., მუყჷლურე (-რემ, -როლ) ბქ., მუყჷლულე (-ჲშ, -ჷლ) ლნტ. -- 1. {გა}მყოფი, გამანაწილებელი. ზურა̄ლ ჩი̄მი მუყჷლჷ̄რე ლი (ბზ.) -- ქალი ყველაფერს ყოფს (გამყოფია). ალე ლეზობი მუყჷლჷ̄რე მი ხჷას (ლშხ.) -- ამ საჭმლის გამნაწილებელი მე ვიყავი. 2. დამშორებელი. ალ დინოლე მუყჷლურე მამაგჷეშ წჷა (ბქ.) -- ამ გოგოებს ერთმანეთს ვერაფერი დააშორებს (დამშორებელი არავინ ჩანს).
- მუყჷნე (-ნე̄მიშ, მუყჷნა̄ლე ბზ., -ნემ, მუყჷნა ბქ., -ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ჲჷლ ლნტ.) -- დამწვენი. ამშა ამეჩუ მუყჷნეს დაგრა ხეხო̄ლი (ლშხ.) -- ამის აქ დამწვენს სიკვდილი ეკუთვნის (ხვდება). ბეფში მუყჷნე ი მჷგენე -- მჷგ ჯე ლი (ლნტ.) -- ბავშვის დამწვენი და ამყენებელიც -- ყველაფერი თვითონ არის.

- მუყჳ̂სგი (-გი̄შ, -გჲა̈რ \ -გა ბზ., -გჲარ ლშხ.), მუყჳ̂ა̈სკი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დაუპატიჟებელი სტუმარი. მუყჳ̂სგი ესერ მა̄მ ლი ჯა (ბზ.) -- მე დაუპატიჟებელი სტუმარი არა ვარო. მუყჳ̂ა̈სკი იმდუ ხა̈რენან? (ლნტ.) -- დაუპატიჟებელი სტუმარი ნეტა რად უნდოდა? ზმნს. მუყჳ̂სგიდ ლშხ. -- დაუპატიჟებლად. ჲერხი მა̄რე მე̄რმა ლადელ მუყჳ̂სგიდ ჯედნი (ლშხ. 30) -- ზოგი კაცი მეორე დღეს დაუპატიჟებლად მოდის.
- მუყჳ̂ჩე (-ჩე̄მიშ, მუყჳ̂ჩა̄ლა ბზ., -ჩემ, -ჩოლ \ მუყჳ̂ჩა ბქ., -ჩე̄შ, -ჩა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ჩალა ლნტ.) -- {გა}მტეხი. ამი̄ მუყჳ̂ჩე ეჯა მა̄მ ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- ამის გამტეხი ის არ იყო.
- მუშგომ იგივეა, რაც მუშგჳ̂ემ.
- მუშგჳ̂ემ (-იშ, მუშგჳ̂მა \ ა̄ლა ბზ., -ა̈რ ბქ.), მუშგომ (-მა̄ლა) ლშხ., მუშკჳ̂ემ (-იშ, -ალა) ლნტ. -- მთხოვნელი. ალამა̈გ მუშგჳ̂ემ როქჳ̂ ხა̈ჯდახ ი დე̄შა̈შდ ლოჰოდახ (ბზ. 333) -- ამდენი მთხოვნელი მოსვლიათ და არავისთვის არ მიუციათო. ალ დი̄ნას ხჳ̂აჲ მუშგომ ხეყე̄და (ლშხ.) -- ამ გოგოს ბევრი მთხოვნელი ჰყავდა. ალ დენაჲ მუშკჳ̂ემ ანჯად (ლნტ.) -- ამ გოგოს მთხოვნელი მოვიდა.
- მუშგჳ̂რი (-რი̄შ, -გჳ̂რა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -გჳ̂რა̈რ \ -გჳ̂რია̈რ ბქ., -რი̄შ, -რალ ლშხ.), მუშკჳ̂ა̈რი (-რიშ, -კჳ̂არა̈ლ) ლნტ. -- სტუმარი. [ეჯჲა̈რდ] ჩჳ̂ადჳ̂ოხშმეხ მუშგჳ̂რი (ბზ. 254) -- იმათ სტუმარი ავახშმეს. აშჳ̂ ლეთუნლჳ̂ე მუშგჳ̂რი მუშგჳ̂რი დემეგ ესერ ლი (ანდ.) -- ერთი ღამის შემდეგ სტუმარი სტუმარი არ არისო. ლეთრე ხეკჳ̂ეს მანკჳ̂ი მასძელდ ლალჵ̄შის ი ლო მუშგჳ̂რალდ (ლშხ. 44) -- სასმელი ჯერ მასპინძელმა უნდა დალიოს და შემდეგ -- სტუმრებმა. ეშხუ მეჩი მარე მიჩა მუშკჳ̂არა̈ლს ლჳ̂ინალს ხა̈გჳ̂ეშნენა ი ხათრინა (ლნტ. 116) -- ერთი მოხუცი კაცი თურმე თავის სტუმრებს ღვინოს უსხამდა და ასმევდა.
- მუშკჳ̂ა̈რი იგივეა, რაც მუშგჳ̂რი.

- მუშკუ̂ემ იგივეა, რაც მუშგუ̂ემ.
- მუშოლდӓნი იგივეა, რაც მჷშჷლდӓნი.
- მუშუ̂ӓნ (-იშ, შუ̂ანӓრ) ზს., ლნტ., მუშუ̂ან (შუ̂ანარ) ლშხ. -- სვანი. მუშუ̂ӓნ მа̄რა მე̄უ̂а̄რ ხანწӓმ ლჷდგӓრი ქუ̂ინ (ბზ. 11) -- სვან კაცს მკვდრის სული ძალიან სწამს. იმჟი ӓდზიგანხ შუ̂ანӓრ? (ბქ. 82) -- როგორ დასახლდნენ სვანები? ალე მუშუ̂ან ლჷმа̄რ (ლშხ. 84) -- ეს სვანი ყოფილა. მუშუ̂ӓნ მარე ბაზӓრხო ასხრი ლალუ̂აჭარდ (ლნტ. 75) -- სვანი კაცი ბაზარში მიდის სავაჭროდ.
- მუშუ̂რი (-რი̄შ, -- ბზ., -ӓშ, -- ბქ., ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- მაწყინარი. ერხი ლიც მუშუ̂რი ლი (ბქ.) -- ზოგი წყალი მაწყინარია. მიშგუ̂ი მუშუ̂რი ხამი ლელუ̂ ლი (ლშხ.) -- ჩემი მაწყინარი ღორის ხორცია. ალე მუშუ̂რი თუ̂ი ლი (ლნტ.) -- ეს მაწყინარი თაფლია.
- მუშყუ̂დი, მუშყუ̂დიე̄ლი (-დი̄შ \ ლი̄შ, -ლа̄ლა) ბზ., მუშყუ̂დელი (-ӓშ, -ӓრ \ -ყუ̂დელა) ბქ., მუშყუ̂დი, მუშყუ̂დიელа̄ლი (-ლი̄შ, -ლа̄ლა) ლშხ., მუშყუ̂ედი, მუშყუ̂ედიელი (-დიშ, -ყუ̂ედიელ) ლნტ. -- {გა}მრეცხავი. მუშყუ̂ედიე̄ლი ზურа̄ლს ხე̄ქა (ბზ. 340) -- მრეცხავ ქალს უთხარი. ამიშ მუშყუ̂დის სერ ნომაგუ̂ეშოლ ოთშყოდა! (ბქ.) -- ამის გამრეცხავს მეტი არაფერი გაერეცხოს! ხოჩа̄მდ მუშყუ̂დიელა ზურа̄ლს მაგ აფშუ̂დიხ (ლშხ.) -- კარგად მრეცხავ ქალს ყველა აქებს. ქუ̂ერწილჟი ӧინӓრე მუშყუ̂ედიელი გუ̂აწჷხ (ლნტ.) -- ქორწილზე თეფშების მრეცხავი გვჭირდება.
- მუშყუ̂დი̄ელი იგივეა, რაც მუშყუ̂დი.
- მუშყუ̂ედი იგივეა, რაც მუშყუ̂დი.
- მუშხუ̂ნი (-ნი̄შ, მუშხუ̂ნა \ -ӓრ ბზ., -ӓშ, მუშხუ̂ნა ბქ., -ნი̄შ, -არ \ -ნа̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ӓრ ლნტ.) -- შემნახველი. [ეჯჲӓრ] ჲელდӓ განზრე მუშხუ̂ნი ლჷმа̄რხ (ბზ. 26) -- ისინი წმ. ელიას

განძეულობის შემნახველები ყოფილან. ამშა მუშხუ̂ნი სი მა̈დ ხი (ლნტ.) -- ამის შემნახველი შენ არა ხარ.

- მუჩომ იგივეა, რაც მუჩუ̂ემ.
- მუჩუ̂ემ, მუჩუ̂მე (-იშ \ -მე̄მიშ, -ა̈რ \ მუჩუ̂მა \ -მა̄ლა ბზ., -იშ, -არ ლნტ.), მჷჩემ (-იშ, -ჩუ̂მა) ბქ., მუჩომ (მუჩმა̄ლა) ლშხ. -- {გა}მკეთებელი, მქნელი, ჩამდენი. ცოდჲ̈ მუჩუ̂მე ხენწიფე [ამეჩუ სგურ] (ბზ. 84) -- ცოდვების ჩამდენი ხელმწიფე აქ ზის. მერმა ლადღიშდ ა̈მიშ მჷჩემ ლიხ (ბქ. 216) -- მეორე დღისათვის ამას გააკეთებენ (გამკეთებლები არიან). ლჷჩომი მუჩომს დეშე̄რს ხოსგდი (ლშხ.) -- საქმის (გასაკეთებლის) გამკეთებელს ვერავის ვხედავ. იმშა მუჩუ̂ემ ლოქ ლიხ მინ? (ლნტ. 180) -- რისი გამკეთებელი ხართ თქვენო?
- მუცუ̂რე1 (-რე̄მიშ, მუცუ̂რა \ -რა̄ლა ბზ., ლშხ., -რემ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- დამტოვებელი, მიმტოვებელი (ცოლისა, ოჯახისა...). ჭაშუ̂ემ ეჰეჟი ჩუ მუცუ̂რა [ზურალს]... ხოლა ტა̈ლს ხა̈გნახ (ბქ. 290) -- ქმრის აშკარად მიმტოვებელს (ქალს) ცუდ დაღს დაასვამდნენ. ბობში მუცუ̂რე და̄რ მეყე̄და (ლშხ.) -- ბავშვის დამტოვებელი არავინ მყავდა.
- მუცუ̂რე2 -- იხმარება გამოთქმაში ქუ̂ინი მუცუ̂რე -- სულისჩამდგმელი (-შემრჩენი). სი ხი მიშგუ ქუ̂ინი მუცუ̂რე (ბზ.) -- შენ ჩემი სულისჩამდგმელი ხარ.
- მუცხუ̂ა̈პ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მუცხუ̂აპ ლშხ. -- ამოწვდილი. [მიჩა ბაბა] დაშნა̈ ჟი მუცხუ̂ა̈პ ანღრი ლა̈ქინოშ (ბქ. 112) -- მამამისი ხმალამოწვდილი სირბილით მოდის. ალე მა̄რას ხანჯარ მუცხუ̂აპ ხულუ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- ამ კაცს ხანჯალი ამოწვდილი ჰქონდა.
- მუწუხუ̂აუ̂ი იგივეა, რაც მუწხუ̂ა̈უ̂ი.
- მუწუ̂ერი იგივეა, რაც მუწუ̂რი.

- მუწჳ̂რი (-რ̄იშ, -ჲა̈ლ ბზ., -ა̈შ, მუწჳ̂რა ბქ., -რ̄იშ, მუწჳ̂რა \ -ალ ლშხ.), მუწჳ̂ერი (-ჲშ, -რჲა̈ლ) ლნტ. -- სისხლის ამღები, შურისმაძიებელი. ხოლა მუწჳ̂რის თხჳ̂იმ ესერ ოხჳ̂სყა ლეწჳ̂რიდ (ანდ.) -- სისხლის ცუდ ამღებს თავი სისხლის ასაღებად გაუხდიაო. მუწჳ̂რი ი მუწჳ̂რი... ხედრა̄ლხ უშხჳ̂ა̄რ ლეთხნად (ლშხ. 37) -- შურისმაძიებლები ერთმანეთს დარაჯობენ შესახვედრად. მუწჳ̂ერის ძღუდ ხაწხჳ̂აჳ̂უნდა მიჩა გეზალჲ̈ გჳ̂ეშ (ლნტ.) -- სისხლის ამღებს მეტად ადარდებდა თავისი შვილის ბედი.
- მუწხჳ̂ა̈ჳ̂ი (-ჳ̂ი̅შ, -ჳ̂ა̈ჳ̂ია̈რ ბზ., -ა̈შ, -ჳ̂აჳ̂ა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), მუწუხჳ̂აჳ̂ი, მუწხჳ̂აჳ̂ი (-ჳ̂ი̅შ, -ჳ̂ა̄ლა) ლშხ. -- შემწუხებელი. ეჩ̄ი მუწხჳ̂ა̈ჳ̂ი და̈̄რ ა̈რი (ბზ.) -- იმისი შემწუხებელი არავინ არის. ჲერხი მუწხჳ̂ა̈ჳ̂ის გუნ მორდა̈ბ ხარ (ბქ.) -- ზოგიერთ შემწუხებელს დიდი (ძალიან) რიდი აქვს. ისგუ მუწხჳ̂აჳ̂ი მა̄რე ანჴად (ლშხ.) -- შენი შემწუხებელი კაცი მოვიდა. მუწხჳ̂ა̈ჳ̂ი და̈რს ხალა̈ტ (ლნტ.) -- შემწუხებელი არავის უყვარს.
- მუჭოლ იგივეა, რაც მუჭჳ̂ედ.
- მუჭჳ̂, მიჭჳ̂ (-იშ, მუჭჳ̂ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- რქა. ჳ̂ერბ ჟ'ათგენე̄ნა ჴა̈ნს მუჭჳ̂ჟი (ბზ. 216) -- ორბი ხარს რქაზე დასჯდომია (დასდგომია). და̈ჳ̂ს თხჳ̂იმჟი ძღუდ მუჭჳ̂ა̈რ ლოქ ხაგ (ლნტ. 70) -- დევს თავზე დიდი რქები ადგასო.
- მუჭჳ̂ედ (-ჭჳ̂ლიშ, -ჭჳ̂ლა̈რ) ბზ., ჩბხ., მეჭედ (-ჭლიშ, -ჭლა̈რ) ლხმ., მუჭოლ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- მკერდი. მეთხჳ̂ჲა̈რდ და̈ლ სგა იყერ მუჭჳ̂ედს (ბზ. 392) -- მონადირემ დალი მკერდში ჩაიკრა. [ისმა̈ჲშდ] ბერჟემ ჯჳ̂ა̈რ გარ ესერ ოსრეკახ მუჭჳ̂ედჩუ (ბქ. 251) -- ისმაისთვის მკერდზე მხოლოდ რკინის ჯვარი დაუკიდნიათ. ზურა̄ლდ სგალეიხუტჳ̂ე ბობშ მუჭოლთე (ლშხ.) -- ქალმა ბავშვი მკერდში ჩაიხუტა. ლა̈ზჲას მუჭოლისა ხულჳ̂ე, გჳ̂ი, ყჳ̂იჟე,... (ლნტ.) -- საკლავს მკერდში აქვს გული, ღვიძლი...

- მუჭხუ̂ი (ხომჭუხუ̂ა, მა̈მჭუხუ̂ე ბზ., ხომჭხუ̂ა ლშხ.), მეჭა̈ხუ̂ი (ხომჭა̈ხუ̂ა) ლნტ. 1. ტკბილი. [ჭყინტდ] ქალა̈ქს ა̈ნყიდ... მუჭხუ̂ი ლეზბუ̄რა (ბზ. 350) -- ბიჭმა ქალაქში იყიდა ტკბილი საჭმელი ("საჭმეულობა"). ალ ბალახ დე მუჭხუ̂ი ლი, დე მჷლნი (ლშხ., ხორ. 41) -- ეს ბალახი არც ტკბილია, არც მწარე. დენა მეჭა̈ხუ̂ი ლეზუ̂ება̈რს მეუ̂არს ხეთია̈ლ (ლნტ.) -- გოგო ტკბილ საჭმელებს საკმაოდ ეძალება. მუჭხუ̂იდ ბზ., ლშხ., მეჭა̈ხუ̂იდ ლნტ. ზმნს. -- ტკბილად. ამჟი მუჭხუ̂იდ ლოქუ ოგმეჩე̄ნახ (ლშხ. 32) -- ასე ტკბილად დაგვიბერდნენო. 2. ბქ. წყნარი, ჩუმი. ალ დინა სურუ მუჭხუ̂ი ლი (ბქ.) -- ეს გოგო მეტისმეტად ჩუმია.
- მუხ იგივეა, რაც მუჰ.
- მუხბე იგივეა, რაც მუხუ̂ბე.
- მუხურ იგივეა, რაც მუხუ̂ირ.
- მუხუ̄წე (-წე̄მიშ, -წა̄ლა) ბზ., მუხუწე (-წემ, -წოლ ბქ., -ჲშ, მუხუწალა ლნტ.) -- დამავიწროებელი.
- მუხუ̂ბე (-ბე̄მიშ, ლახუ̂ბა ბზ., ლშხ., -ბემ, ლახუ̂ბა ბქ., -ჲშ, ლახუ̂ბა ლნტ.) -- ძმა (ძმისთვის). ანჴა̈დხ როსტომ ი მიჩა მუხუ̂ბე (ბზ. 234) -- მოვიდნენ როსტომი და მისი ძმა. ჭო̄ლა̈შ არდახ ჩხარა ლახუ̂ბა (ბზ. 28) -- ჭოლაშში იყო ცხრა ძმა. შდიქ შდჷქ ესერ ხობგე, ბა̈ჯგ-ბაჯგს ი მუხუ̂ბე -- მუხუ̂ბა (ანდ.) -- კბილი კბილს ამაგრებს, სარი -- სარს და ძმა -- ძმასაო. ხოშა მუხუ̂ბე ლუჭუ̂თუნანლო ჩუ̂ედღარბა̄ნ (ლშხ. 53) -- უფროსი ძმა დაწყევლის შემდეგ გაღარიბდა. მუე მუხუ̂ბეს ი დიე ჯუმილს ბუბა ხაჟახა (ლნტ. 19) -- დედისა (ძმას) და მამის ძმას ბიძა ჰქვია. ლახუ̂ბად ძა̈ხილ ლახდეხ მურყუ̂ამხა̈ნქა (პოეზ. 74) -- ძმებმა შესძახეს ციხიდან. კნინ. მუხუ̂ბილ ზს., მუხუ̂ბო̄ლ ლშხ., მუხბოლ ლნტ. მიჩემდ ი მიჩა მუხბოლდ ხოჩა ლირდე ა̈ღჴიდხ (ლნტ. 144) -- თვითონ და მისმა ძმამ კარგი ცხოვრება გაატარეს. იხ.

ჯგმილ.

- მუხჳ̂ერი იგივეა, რაც მუხჳ̂რი.
- მუხჳ̂ირ (-ხჳ̂რიშ, -ხჳ̂რა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), მუხურ (-ალ) ლშხ. -- კუთხე. ა̈მირანდ მურყჳ̂ამს ლექჳ̂ა̄ მუხჳ̂ირ ლეჟა̄ჳ̂ ხაყერ ი ლეჟა̄შ -- ლექჳ̂ა̄ჳ̂ (ბზ. 93) -- ამირანმა კოშკს ქვედა კუთხე ზევითკენ გაუკეთა და ზევითა -- ქვევითკენ. ქორა მუხჳ̂ირმოყ ა̈ნხორიელანხ ლოლიაქა̈რ (ლნტ.) -- ცხვრები სახლის კუთხეში შეგროვდნენ. მუხურისა ხოჩა ლესგდი დი̄ნა ლჷ̄გდა (ლშხ.) -- კუთხეში კარგი შესახედავი გოგო იდგა.
- მუხჳ̂რი (-რი̄შ, -ჲა̈ლ ბზ., -რა̈შ, -ა̈რ \ მუხჳ̂რა ბქ., -რი̄შ, -არ ლშხ.), მუხჳ̂ერი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მკრეფავი. ხილიშ მუხჳ̂რი (ბქ.) -- ხილის მკრეფავი. ანჯადხ მანჭკჳ̂არაჲ მუხჳ̂რი ზურალე̄ლ (ლშხ.) -- მანჭკვარას მკრეფავი ქალები მოვიდნენ.
- მუკჳ̂ა̄მი (-მი̄შ, -მა̄ლა) ბზ., მუკჳ̂ა̈მი (-მა̈შ, -მა̈რ) ბქ., მუკჳ̂ა̄მი (-მი̄შ, -მა̄ლა) ლშხ. 1. მადლიერი. ბეჳ̂ას მა̈გ მუკჳ̂ა̈მი ხა̈რენა (ბქ. 312) -- ბევას ყველა მადლიერი ჰყოლია. ალე ზურა̄ლს ხჳ̂ა̄ჲ მუკჳ̂ა̄მი ხეყე̄და (ლშხ.) -- ამ ქალს ბევრი მადლიერი ჰყავდა. 2. ზს. გადამლოცველი (ალავერდის). მიშგუ ლა̈მზჷრა̄ლი მუკჳ̂ა̄მი გიგო ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- ჩემი სადღეგრძელოს გადამლოცველი გიგო იყო.
- მუკჳ̂ა̄რი (-რი̄შ, -ჳ̂ა̈რჲა̈ლ) ბზ., მუკჳ̂ა̄რი (-რი̄შ, -რჲალ) ლშხ. ბოტ. -- ასკილი. დჳ̂ეშდი ლადა̈ლ ცაგა̈რს იქჩე მა̈გ მუკჳ̂ა̄რი̄შ (ბზ. 18) -- ორშაბათ დღეს ყველა იჭრის ასკილის ეკლებს. მუკჳ̂ა̄რი წჷრნი კაკლარს იშნე (ლშხ., ხორ. 19) -- ასკილი წითელ მარცვლებს ისხამს.
- მუჯა̈ბ იგივეა, რაც მჷჯა̈ბ.
- მუჯორ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), მუჯჳ̂არ (-ა̈რ) ლხმ. -- სამარხვო შეჭამანდი (ნიგვზის ან

კანაფის თესლისაგან გამოხდილი ზეთი). მუჯორს იზბიხ (ბზ.) -- მუჯორს ჭამენ. მუჯორს კაკხენქა ა̈სყიხ (ბქ.) -- მუჯორს ნიგვზისაგან აკეთებენ.

- მუჯჳ̂არ იგივეა, რაც მუჯორ.
- მუჰ (-იშ, მუჰჳ̂ა̈რ) ზს., მუხ (-არ) ლშხ., მუდჳ̂ (-ა̈რ) ლნტ. ზოოლ. -- თხუნელა. მუჰ გიმჩუქა ა̈რი (ბქ.) -- თხუნელა მიწის ქვეშ არის. ეჯ მა̄რე მუხშა̄ლ იგჳ̂ეწრიე̄ლ (ლშხ.) -- ის კაცი თხუნელასავით დაძვრება. გადატ. ლნტ. მზაკვარი, ჩუმჩუმელა. ალ მუდჳ̂ხენქა ხოჩას იმს ანღელდა̈ს?! (ლნტ.) -- ამ მზაკვრისაგან კარგს რას მოელოდი?!
- მუჰდური (-რი̄შ, -ა̈ლ \ -რა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -რა ბქ.) -- განმკურნებელი (გამმთელებელი). ჩიმი მუჰდური ლიხ ისგუ შია̈რ (ბზ.) -- შენი ხელები ყველაფრის განმკურნებელია. ჰჳ̂იჯს მიჩა მუჰდური მელ ლოხთონა ბეჳ̂ა̈შდ (ბქ. 197) -- ანკარას მისი განმკურნებელი ბალახი უსწავლებია ბევასთვის.
- მუჰჳ̂დი (-დი̄შ, -და̄ლა ბზ., -დჲა̈შ, -და ბქ.), მუჳ̂დი (-დი̄შ, -ა̄ლა) ლშხ., მუჳ̂ედი (-დიშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. {მი}მცემი. ოხურშჳ̂ენ ჯგჷრა̄გ -- სჳ̂ეჳ̂ი მუჰჳ̂დი (ბზ. 40) -- ვახსენე წმინდა გიორგი -- ძალის (სვეს) მომცემი. გუშგჳ̂ეჳ̂ ჯგჷრა̄გ ხოჩა ლირდე̄ მუჳ̂დი ლი (ლშხ.) -- წმიდა გიორგი ჩვენთვის კარგი ცხოვრების მომცემია. ნამბჷგიჲ მუჳ̂ედიდ კეცხოჲსა წმინდ ღჳ̂ინალს თჳ̂ის ხეჩოხ (ლნტ. 28) -- სიმაგრის მისაცემად (მიმცემად) წმინდა ღვინოს ქვევრში თაფლს უმატებენ. 2. გამყიდველი. დეცე-გიმიშ მუჰჳ̂დი ჯიჰრა̈შ ფოთელს ესერ ლახგჳ̂არენა (ანდ.) -- მიწაწყლის გამყიდველი მუხის ფოთოლს მისდგომიაო. ანჯად ხილი მუჳ̂დი მა̄რე (ლშხ.) -- ხილის გამყიდველი კაცი მოვიდა.
- მუჰჳ̂ნა̈რი (-რი̄შ, -ნარა \ რა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -ნარა ბქ.), მუჳ̂ნარი (-რი̄შ, -რა̄ლა) ლშხ., მჷმნა̈რი (-ჲშ, -ნარა̈ლი) ლნტ. -- მსმენელი; გამგონი; ყურისმგდებელი. ხჳ̂ა̄ჲ ხოჩე̄მი მუჰჳ̂ნა̈რი ლიხ

მიშგუ შდჷმრა̈ლ (ბზ.) -- ბევრი კარგის გამგონეა ჩემი ყურები. მჷსგდის ი მუჰჳ̂ნა̈რს ლისგდი-ლიჰჳ̂ნა̈რი დემ ხაჟანდახ (ბქ. 295) -- მაყურებელსა და ყურისმგდებელს ყურება და ყურისგდება არ სწყინდებოდათ. ჯამზჷრახ ღერთემ ამშა მუჳ̂ნარი მა̄რე მაგ! (ლშხ. 60) -- ღმერთმა გადღეგრძელოთ ამის გამგონი კაცი ყველა! მჷმნარალის მა̈გ ლოქ ხოლა ახომნარახ (ლნტ.) -- მსმენლებს ყველაფერი ცუდი მოუსმენიათ.

- მჳ̄მბჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -ჲა̈რ \ -ა̄ლა ბზ., -ჳ̂ი̄შ, -არ ლშხ.) -- ამბის მთქმელი, მთხრობელი, მოამბე. მჳ̄მბჳ̂ის ლოქ და̄ს აფშჳ̂დე (ლშხ. 64) -- ამბის მთქმელს არავის გაუშვებსო. ეშხუ მუმბჳ̂იდ მა̄დ ხოფიშჳ̂და (ჰოეზ. 46) -- მოამბედ ერთიც არ გაუშვია.
- მჳ̄ნშგულ იგივეა, რაც მჳ̄ჳ̂შგჳ̂ილ.
- მჳ̄რგჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -ა̈ლ) ბზ., მურგჳ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., მჳ̄რგუ (-გჳ̄შ, -ალ) ლშხ., მურგუ (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- თამელი. ხოჩა̄მდ მჷჰი მჳ̄რგჳ̂ი ხოჩა გა̈მა̈შ ლი (ბზ.) -- კარგად მწიფე თამელი კარგი გემოსია. ჭუბერ წჳ̂ა მურგჳ̂ი... (ბქ. 228) -- ჭუბერში არის თამელი. მჳ̄რგუ{ს} იზბიხ უშგჳ̂ლარ (ლშხ., ხორ. 17) -- თამელს უშგულელები ჭამენ. მალფჷხს მურგუ მჷი ლი (ლნტ.) -- შემოდგომაზე თამელი მწიფეა.
- მჳ̄რყჳ̂ამ იგივეა, რაც მურყჳ̂ამ.
- მჳ̄ჳ̂ნარი იგივეა, რაც მუჰჳ̂ნა̈რი.
- მჳ̄ჳ̂შგჳ̂ილ (-იშ, უშგჳ̂ლა̈რ) ბზ., მუჳ̂შგჳ̂ილ (უშგჳ̂ლა̈რ) ბქ., მჳ̄ნშგულ (უშგჳ̂ლარ) ლშხ., მუჳ̂შკჳ̂ილ (უშკჳ̂ლა̈რ) ლნტ. -- უშგულელი. ა̈დბინე მჳ̄ჳ̂შგჳ̂ილდ ლიღრა̄̈ლ (ბზ.) -- უშგულელმა სიმღერა დაიწყო. ეშხუ მუჳ̂შკჳ̂ილ ა̈მეჯედ (ლნტ. 112) -- ერთი უშგულელი მოსულა.
- მჳ̄ქჳ̂ (-ა̈შ, -- ბზ., ლშხ.), მუქჳ̂ (-იშ, -- ბქ., ლნტ.) -- ღიმილი. ჳ̂ეზირს მჳ̄ქჳ̂ ლახა̄სდ (ბზ.

293) -- ვეზირს ღიმილი მოადგა.

- მუ̄ქუ̂ი̄ს იგივეა, რაც მუ̄ქუ̂ი̄სგ.
- მუ̄ქუ̂ი̄სგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მუქუ̂ისგ ბქ., მუ̄ქუ̂ი̄ს (-ალ \ -ა̄ლა) ლშხ., მუქუ̂ისკ, მგქუ̂ისკ (-ა̈რ \ -კალა) ლნტ. -- მთქმელი. მიშგუ̂ი ცოდუ ხა̄რ ამი მუ̄ქუ̂ი̄სგს (ბზ. 65) -- ამის მთქმელს ჩემი ცოდვა ჰქონდეს. მემზირ ეშხუ ლი, "ამენ"-იშ მუქუ̂ისგ ფიშირ (ბქ. 233) -- მლოცველი ერთია და "ამინის" მთქმელი -- მრავალი. ბა̈ქიშ მუქუ̂ისგს ტკიცს ესერი დარ ხეჯრა̈უ̂ (ანდ.) -- ტყუილის მთქმელს მართალსაც არავინ უჯერებსო. სარჩელი მუ̄ქუ̂ი̄ს ჩუ იჩრაუ̂ი (ლშხ. 48) -- სარჩელის მთქმელი გაჩერდება. ალ მარე ამშა მუქუ̂ისკ მა̈დ ლი (ლნტ.) -- ეს კაცი ამის მთქმელი არ არის.
- მუ̄ქუ̂ნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ბზ., -ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ.), მუქუ̂ნე (-ნემ, -ნა) ბქ., მუქუ̂ნუნე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გამომტეხი; მთქმევინებელი. ბაჯუს ჩიმი მუქუ̂ნე ა̈ხფას (ბზ.) -- ბაჯუ ყველას გამომტეხი დადგა. ბა̈ქიშ მუქუ̂ნე ი მუქუ̂ისგ უშხუ̂ა̈რდ ხოშა ლესისგ ლიხ (ბქ.) -- ტყუილის მთქმევინებელი და მთქმელი ერთიმეორეზე მეტად საძულველია. ამშა მუ̄ქუ̂ნე ანჳად (ლშხ.) -- ამის გამომტეხი მოვიდა.
- მჷ-1, მუ-1 -- ნამყო დროის მიმღეობის მაწარმოებელი პრეფიქსი. მჷ-ჯა̈ბ (ბზ.) -- მოხარშული. მჷ-ტყა̈ბ ბზ., ლნტ., -- შემწვარი. მუქუ̂ისგ (ბქ.) -- მთქმელი. მუქუ̂ემ (ლშხ.) -- ჩამცმელი.
- მჷ-2, მუ-2 -- ზედსართავი სახელის ოდნაობითი ხარისხის მაწარმოებელი პრეფიქსი. -- მო-. მჷწრან (ბზ.) -- მოწითალო. მუთთუ̂ა̈ნ (უშგ.) -- მოთეთრო.
- მჷ-3, მუ-3 -- ადამიანის სადაურობის აღმნიშვნელი პრეფიქსი, -- -ელ. მჷმლახ (ბზ.) -- მულახელი. მჷმჟალ -- მუჟალელი. მუშუ̂ა̈ნ (ბზ.) -- სვანი. მულჩხუმ (ლშხ.) -- ლეჩხუმელი.

მუჳ̂შა̄ჳ̂ილ (ლნტ.) -- უშგულელი.

- მჷ-_-ა, მუ-_-ა: მჷლდე̄ჳ̂ა (ბზ., ლშხ.) -- მოდებილო, მოსულელო, მჷკჷ̄რა -- ელვარე, მბრწყინავი. მჷკრა -- სახნისი. მჷნწლა -- კალია. მჷკფია -- კბენია. მუქჳ̂ა̄სჷ̄რა (ლშხ.) -- მამულა (ბოტ.).
- მჷ-_-ე1, მუ-_-ე მოქმედებითი გვარის მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი: მჷგლე -- დამხევი. მჷბა̄ნდე (ბზ., ლშხ.) -- დამკერებელი. მჷბნე -- დამწყები. მუგჳ̂ა̄ნე -- დამტირებელი. მუკჳ̂შე -- გამტეხი. მუქჳ̂ცე -- გამჭრელი.
- მჷ-_-ე2 ნამყო დროის მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი: მჷსყე -- გაკეთებული.
- მჷ-_-ი, მუ-_-ი2 მოქმედებითი გვარის მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი: მჷბდა̈ჳ̂ი -- გამბედავი. მჷბგერი -- დამბეგრავი. მჷკნი (ზს., ლნტ.) -- მხვნელი. მჷწსი (ზს.) -- {და}მპატიჟებელი. მუგჳ̂ნეჳ̂ი (ბზ.) -- მომგონებელი. მუჳ̂დი (ლშხ.) -- მიმცემი. მუთჳ̂რი (ლშხ.) -- მსწავლელი.
- მჷარა̈ყი იგივეა, რაც მჷჰრა̈ყი.
- მჷარე იგივეა, რაც მჷჰრე.
- მჷბანდე იგივეა, რაც მჷბა̄ნდე.
- მჷბაქე იგივეა, რაც მჷბა̄ქე.
- მჷბა̈ბე, მჷბა̈ბი იგივეა, რაც მჷბა̄ბე.
- მჷბა̈რ (-იშ, -ბრა̄ლა ზს., -იშ, -ბარა̈ლ ლნტ.), მჷბრა̄ლი (-ლი̄შ, -ბრა̄ლა) ლშხ. -- დამბანი. ბოფში მჷბრა̄ლი ზურა̄ლ იმე არი? (ლშხ.) -- ბავშვის დამბანი ქალი სად არის? ამშა ჲეხჳ̂ ჭიშხა̈რე მჷბა̈რდ დემ იშკედდა მიჩა ხოშა ლაჳ̂დილას (ლნტ. 227) -- ამისი ცოლი ფეხების დამბანად არ კადრულობდა თავის უფროს დებს.

- მჷბა̈̄რჯე იგივეა, რაც მჷბგრჯე.
- მჷბა̈კი იგივეა, რაც მჷბა̈̄კი.
- მჷბა̄ბე (-ბე̄მიშ, -ბა̄ბა̄ლა ბზ., მჷბა̄ბა̄ლა ლშხ.), მჷბა̈ბე, მჷბა̈ბი (-ბემ, -ბოლ ბქ., -ჲშ, -ბალა ლნტ.) -- გამნიავებელი. ქა მჷბა̈ბიი ჟინღჷლდ ლა̈სუ̂ (ბქ. 134) -- გამნიავებელიც ბატკანი იყო. გადატ. გამფანტავი, {გა}მფლანგველი. ალე მა̄რე თეთრი მჷბა̄ბე ლი (ლშხ.) -- ეს კაცი ფულის მფლანგველია.
- მჷბა̄ნდე (-დე̄მიშ, -და \ -და̄ლა) ბზ., ლშხ., მჷბანდე (-დემ, -და ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- დამკერებელი. ამი̄ მჷბა̄ნდე მა̄მ ხუ̂ი მი (ბზ.) -- ამას მე ვერ დავაკერებ (ამის დამკერებელი არა ვარ). ლერექუ̂ი მჷბა̄ნდე ზურა̄ლ ეჩეჩუ სგურ (ლშხ.) -- ტანსაცმლის დამკერებელი ქალი იქ ზის.
- მჷბა̄ქე (-ქე̄მიშ, -ქა̄ლა) ბზ., ლშხ., მჷბაქე (-ქემ, -ქა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- გამნიავებელი (ქონების...). ჩი̄მი მჷბა̄ქე ა̈ხფას ეჯ ჭყინტს (ბზ.) -- ის ბიჭი ყველაფრის გამნიავებელი გამოდგა. ალ მარე ქორისგა ხოჩერება̈შ მჷბაქე გარ ლი (ბქ.) -- ეს კაცი ოჯახში სიკეთის გამნიავებელია მხოლოდ. ამკაიბ თეთრი მჷბა̄ქე და̄რ მიწუ̂ა (ლშხ.) -- ფულის ასეთი მფლანგველი (გამნიავებელი) არავინ მინახავს.
- მჷბა̈̄კი (-კი̄შ, -ბა̈̄კია̈რ) ბზ., მჷბა̈კი (-ა̈შ, -ბაკა ბქ., -ჲშ, -კა̈ლი ლნტ.), მჷბა̄კი (-კი̄შ, -არ) ლშხ., -- მოსიარული; ნაბიჯის გადამდგმელი; გადამლაჯებელი. მი მჷბა̈̄კი მა̄მა ხუ̂ი (ბზ.) -- მე ნაბიჯის გადამდგმელი არა ვარ. მი ბა̈ჩჟი მჷბა̈კიდ დემეგ მაყა (ბქ.) -- მე ქვაზე მოსიარულედ არ ვვარგვარ. ეჯი ნაშხატქა მჷბა̄კი მა̄ ხუ̂ი (ლშხ.) -- იმ ღობეზე გადამბიჯებელი არა ვარ. ეშხუ ჭიშხე მჷბაკი მა̈დ ლი ეჯი (ლნტ.) -- ის ერთი ნაბიჯის გადამდგმელი (გადამბიჯებელი) არ არის.

- მჷბგე (-გე̄მიშ, მჷბგა̈̄ლა ბზ., -გემ, მჷბგა ბქ., -გე̄შ, -გე̄ლ ლშხ.), მჷმბჷგე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გამამაგრებელი, გამამხნევებელი. მჷბგე მა̈̄რე მა̈გ ხოჩა ლი (ბზ.) -- გამამხნევებელი კაცი ყველა კარგია. გადატ. ლა̈თუ̂ერიჟი შიყე მჷმბჷგე მიჩა ლაუ̂დილა ლასხ (ლნტ.) -- სწავლის დროს ზურგს დები უმაგრებდნენ.
- მჷბგერი (-რი̄̆შ, -რჲა̈ლ \ -ბგა̈რა ბზ., -რიშ, -ბგა̈რა ბქ., -რი̄̆შ, -ალ ლშხ.) -- დამბეგრავი. ძალუშა ეჯჲარე მჷბგერი ლჷმა̈̄რლიხ (ბზ. 27) -- ძალუაანი იმათი დამბეგრავი ყოფილან. ჯანშუ̂ მჷბგერი ჟიბე ჯაფრა̈̄ნ (პოეზ. 202) -- ხარით დამბეგრავი ზემო ჯაფარიძეები.
- მჷბდა̈უ̂ი (-უ̂ი̄̆შ, -დაუ̂ა̈̄ლა ბზ., -უ̂ა̈შ, -დაუ̂ა ბქ.), მჷბდაუ̂ი (-უ̂ი̄̆შ, -დაუ̂ა̈̄ლა) ლშხ., მჷბედა̈უ̂ი (-ჲშ, -დაუ̂ა) ლნტ. -- გამბედავი. ა̈მიშ მჷბდა̈უ̂ის ხოლა გუ̂ეშ ოთბედაუ̂ა (ბქ.) -- ამის გამბედავს ცუდი საქმე გაუბედავს. ამშა მჷბდაუ̂ი ეჯი მა̈̄მა ლი (ლშხ.) -- ამის გამბედავი ის არ არის.
- მჷბედა̈უ̂ი იგივეა, რაც მჷბდა̈უ̂ი.
- მჷბემ (-იშ, -ბმა̈̄ლა ზს., -ა̈ლ ლნტ.), მჷბენ (-ბნა̈̄ლარ) ლშხ. -- {და}მბმელი. ფურემ მჷბემ ჩი ლეთ დინოლ ლასუ̂ხ (ბქ.) -- ყოველ ღამე ძროხას გოგოები აბამდნენ (დამბმელი იყვნენ).
- მჷბიდ1 (-იშ, -ბიდა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- გამწევი (ხარი). ალჲა̈რს ხოჩა მჷბიდ ჯანა̈რ ახფასახ (ბზ.) -- ესენი კარგი გამწევი ხარები დამდგარან. ნა̈ ხოჩა მჷბიდ ჯა̈ნ ნირდა (ბქ.) -- ჩვენ კარგი გამწევი ხარი გვყავდა.
- მჷბიდ2 (-იშ, -ბდა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ანთებული (მოკიდებული). ზურალდ მჷბიდ მაცლა̈ნ ა̈ნკიდ (ბქ. 152) -- ქალმა ანთებული მუგუზალი აიღო.
- მჷბილ იგივეა, რაც მებუ̂̄ლ.
- მჷბნე (-ნე̄მიშ, -ბნა̈̄ლა ბზ., ლშხ., -ნემ, მჷბნა ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლ \ -ბნალა ლნტ.) -- დამწყები.

ლიცუ̂ა̄ლი მჷბნე ჩია̄გ ჭყინტ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- ჩხუბის დამწყები ყველგან ბიჭი იყო. ლაღრალა̈შ მჷბნა მჷჟელ ხაჟხა (ბქ.) -- სიმღერის დამწყებს წინამძღოლი ჰქვია.

- მჷბრა̄ლი იგივეა, რაც მჷბა̈რ.
- მჷბძღჷნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ბზ., -ნემ, -ნა ბქ., -ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- მატყლის მწეწავი. მჷბძღჷნად მა̈გ იმა̈რგ (ბქ. 305) -- მატყლის მწეწავად ყველა გამოდგება. ძაძუ ხოჩა მჷბძღჷნე ლი (ლნტ.) -- ძაძუ კარგი მწეწავია.
- მჷბჷრჯე (-ჯე̄მიშ, -ბჷრჯა) ბზ., მჷბარჯე (-ჯემ, -ბარჯა) ბქ., მჷბა̈რჯე (-ჲშ, -ჯალა \ -ა̈ლ) ლნტ. 1. ზს. მთხრელი; მბარავი. 2. მთოხნელი. ჭყინტს ხოჩა მჷბა̈რჯე ა̈ხეფასოლ (ლნტ. 51) -- ბიჭი კარგი მთოხნელი გამოვიდოდა.
- მჷგბე (-ბე̄მიშ, -ბა̄ლა ბზ., -ბემ, -ბოლ ბქ., -ბე̄შ, -ბა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ბალა ლნტ.) -- დამსვრელი, გამჭუჭყიანებელი. ბირღუ̂ ჩი̄მი მჷგბე ლი (ბზ.) -- მტვერი ყველაფერს სვრის (დამსვრელია). ნომა ხი ჩიგარ ლერექუ̂ი მჷგბე (ლშხ.) -- ყოველთვის ნუ სვრი ტანისამოსს (ნუ ხარ დამსვრელი). კაბა̈ მჷგბე (ლნტ.) -- კაბის დამსვრელი.
- მჷგგჷნე1 (-ნე̄მიშ, -ნა ბზ., -ნემ, -ნა ბქ., -ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- მღრღნელი. ალ და̈ბისგა ხუ̂ა̈ჲ მჷგგჷნა ა̈რიხ (ბზ.) -- ამ ყანაში ბევრი მღრღნელია.
- მჷგგჷნე2 (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- გამშეშებელი. ჩიმე მჷგგჷნე ლი ეჯ მარე, ეჭკა̈ლი თერა̈ლ ხარ (ლნტ.) -- ის კაცი ყველას აშეშებს (გამშეშებელია), ისეთი თვალები აქვს.
- მჷგდა იგივეა, რაც მუგუ̂და̈{ჲ}.
- მჷგემ1 (-იშ, -გმა̄ლა ბზ., ლშხ., -გმა ბქ., -ა̈რ \ -გემალა ლნტ.) -- ამგები,{ა}მშენებელი. ჩი̄მი მჷგემ ლიხ ისგუ შია̈რ (ბზ.) -- შენი ხელები ყველაფერს აშენებენ (ამშენებელია). ქორა̈შ

მგემდ ყორარ უჭჳ̂დალდოჳ̂ ადკარე (ანდ.) -- სახლის ამშენებელმა კარები უკითხავად გააღოსო. [ეჯი] დოშდიშ ხაკუჩ ერ ემჳედე̄ლას... ქორა მგემდ (ლშხ. 59) -- ის ორშაბათს უნდა მოსულიყო სახლის ასაშენებლად (ამშენებლად).

- მგემ2 (-იშ, -გმა̄ლა ბზ., ლშხ., -გმა ბქ., -ა̈რ \ -გემალა ლნტ.) -- დამდგმელი. ტაბაგჟი ა̈რყიშ მგემ მი ხჳ̂ა̈სჳ̂ (ბქ.) -- ტაბლაზე არყის დამდგმელი მე ვიყავი.
- მგენე იგივეა, რაც მგნე2.
- მგლე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლა ბზ., -ლემ, -ლა ბქ., -ლე̄შ, -ლე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -გლალა ლნტ.) -- გამხევი, გამფხრეწი. მიშკჳ̂ი კაბა̈ მგლე ალ ჟეღ ლას (ლნტ.) -- კაბა ამ ძაღლმა გამიხია (ჩემი კაბის გამხევი ეს ძაღლი იყო).
- მგლიჯ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), მგლინჯ (-ა̈რ) ლნტ. -- კბილებდაკრეჭილი, პირდაფჩენილი. თხე̄რა ხულჳ̂ე შდგქა̈რ მგლიჯ (ბზ.) -- მგელს კბილები დაკრეჭილი აქვს. მგლიჯ გელად ჩხირ ღალ ლამკჳ̂იშ (ლშხ. 86) -- პირდაფჩენილმა გელამ ვერაფერი დამაკლო (ჩხირი შემატეხა).
- მგნე1 (-ნე̄მიშ, მგნა̄ლა ბზ., -ნემ, მგნა ბქ., -ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ლშხ.), მგენე (-ჲშ, -ნა̈ლ) ლნტ. -- {დ}ამყენებელი. ეჩ̄ი მგნე ათხე და̈რ ა̈რი (ბზ.) -- ახლა იმას ვერავინააყენებს (ამყენებელი არავინ არის). ჰამს მიშგუ მგნე სი ხა̈სჳ̂ (ბქ.) -- დილას შენ ამაყენე (ამყენებელი იყავი). იხმარება გამოთქმაში: ლაგას მგნე -- ჭკუის დამრიგებელი. ეშჳ̂ი ლაგას მგნე სოფელს ჩიგარ ესერ ხორი (ანდ.) -- ერთი ჭკუისდამრიგებელი სოფელს ყოველთვის ჰყავსო.
- მგნე2 (-ნე̄მიშ, მგნა ბზ., -ნემ, მგნა ბქ., -ნე̄მიშ, -ნე̄ლ ლშხ.), მგენე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- გამცილებელი. მიშგუ ქორთე მგნე და̈რ ა̈ნთხან (ბქ.) -- ჩემი სახლში გამცილებელი არავინ

მოიძებნა.

- მეგნე3 (-ნემ, მეგნა) ბქ. -- აღმომცენებელი. ლებიӓშ ხონკი მეგნე უჩხა ლი (ბქ.) -- ლობიოს ადრე აღმომცენებელი წვიმაა.
- მეგჭე (-ჭე̄მიშ, მეგჭა ბზ., -ჭემ, მეგჭა ბქ., -ჭე̄შ, -ჭა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ჭალა ლნტ.) -- 1. გამგრძელებელი; შემნარჩუნებელი. ციოყ გუ̂ӓრი მეგჭე ლი (ბზ.) -- ციოყი გვარის გამგრძელებელია. ალ ოჯახი მეგჭე მი ხუ̂ი (ლშხ.) -- ამ ოჯახის შემნარჩუნებელი მე ვარ. 2. დამცველი. ალის თӓჲსდებ ხარ ლუჰედ, ერე უშხუ̂არიშ ჯუ̂რილიშ მეგჭე ლიხ (ბქ. 104) -- ამას ფიცი აქვს მიცემული, რომ ერთმანეთის რჯულის დამცველები იქნებიან.
- მეგგრგӓლი (-ლი̅შ, -ჲӓრ) ბზ., მეგგრგალი (-ლი̅შ, -არ) ლშხ. -- მოლაპარაკე. ხოჩა̄მდ მეგგრგӓლი ზურა̄ლ ანჳӓდ (ბზ.) -- კარგად მოლაპარაკე ქალი მოვიდა. ეჩთა̄ნ სპარს მეგგრგალი მეცარ მა̄ ლოქ ხოწუ̂ა (ლშხ. 11) -- ასეთი სწრაფი მოლაპარაკე მკითხავი არ მინახავსო. იხ. მერგӓდი.
- მედა̄ჲ იგივეა, რაც მუგუ̂დӓ{ჲ}.
- მედგӓრი (-რი̅შ, -დგარა ბზ., -ӓშ, -რარა ბქ., -რიშ, -ӓლ ლნტ.), მედგარი (-რი̅შ, -ალ) ლშხ. -- მკვლელი. მედგӓრი̅ მეზგა ლე̄თ ი ლადეღ მӓგ ლӓნთხლა̄ლ ხა̄რ (ბზ.) -- მკვლელის ოჯახს დღე და ღამე სიფრთხილე მართებს. ნაცოდიშ მედგӓრი ცოდს მიჩეშთ' ესერ იტხე (ანდ.) -- ცოდვილის მკვლელი ცოდვას თვითონ იღებსო. ჲӓრ ხი მიშკუ̂ი მედგӓრი? (ლნტ. 220) -- რომელი (ვინ) ხარ ჩემი მკვლელი?
- მედე ნაწილაკი -- ის (რაღაც). ჸისგუ̂ მა̄დე, მედე მა̄მ ჯაკუჲა? (ბზ.) -- ვაშლი არა, ის არ გინდა? ანჳდენი მӓდე ი მედე ჯაკუუ (ლნტ.) -- მოვა კი არა, ის არ გინდა.
- მედრӓჳ, მადრӓჳ (-იშ, -აჳӓლ) ზს., მერდӓჳ (-რდჳიშ, -რდჳӓრ) ბქ., მადრაჳ (-იშ, -ალ) ლშხ.,

მათრა̈ჴ (-იშ, -რახა̈ლ) ლნტ. -- მათრახი. რაჳ̂ა̈ზდ ჟ'ა̈ნკიდ მჷდრა̈ჴ (ბზ. 38) -- რევაზმა მათრახი აიღო. მუშჳ̂ნი მა̈ხელჳ̂ა̈ჟს მაშენე მჷრდჷიშ ნა̈ყირ ხაჳ̂შგედ (ბქ.) -- სვან ვაჟკაცს ყველაზე მეტად მათრახის დანაკრავი ეთაკილება. მარე̄დ ჩა̄ჟს მადრაჴ ხაჴიდ (ლშხ.) -- კაცმა ცხენს მათრახი გადაუჭირა (დაარტყა). ჩა̈ჟს ხაჴჷდეს მათრა̈ჴ (ლნტ. 295) -- ცხენს მათრახი გადაუჭიროს.

- მჷზარ იგივეა, რაც მჷზრი.
- მჷზა̈ნ (-იშ, ზანა̈რ) ბზ., მჷზნი (-ა̈შ, ზანა̈რ ბქ., -იშ, ზანარ ლშხ.) -- მეგრელი. მიშგუ დი მჷზა̈ნ ლი (ბზ.) -- დედაჩემი მეგრელია. სემი ლახჳ̂ბა ზანარ ლამხჳ̂იდხ (პოეზ. 20) -- სამი ძმა მეგრელი შემხვდა.
- მჷზა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც მუზჳ̂ი.
- მჷზებ იგივეა, რაც მუზჳ̂ებ.
- მჷზიენი იგივეა, რაც მჷძჰენი.
- მჷზნა̈ნი იგივეა, რაც მჷ̄ზნა̈ნი.
- მჷზნი იგივეა, რაც მჷზა̈ნ.
- მჷზრი (-რი̄შ, -ზრა ბზ., -ა̈შ, -ზრა ბქ.), მჷზარ (-იშ, -ალ) ლშხ., მოზარა (-რა̈ჲშ, -რალა) ლნტ. -- მოზარე, ზარის მთქმელი. ჩიქე მჷზრა ზა̈რს ყჷლეჴ (ბზ. 7) -- ჯერ მოზარეები ამბობენ ზარს. ფარა̈რს გუნ ხოჩა მჷზრა ხორიჴ (ბქ.) -- ფარელებს ძალზე კარგი მოზარეები ჰყავთ. მჷზარ ლჳ̂აჟარ ანჴადხ (ლშხ.) -- ზარის მთქმელი კაცები მოვიდნენ.
- მჷზლირ იგივეა, რაც მჷძლირ.
- მჷზჰენი იგივეა, რაც მჷძჰენი.
- მჷთალი იგივეა, რაც მჷ̄თა̄ლი.

- მჷთა̈ლი იგივეა, რაც მჷ̄თა̄ლი.
- მჷთე იგივეა, რაც მჷთი.
- მჷთენე იგივეა, რაც მჷთნე.
- მჷთი (-თი̄შ, მჷთა̄ლა ბზ., -ა̈შ, მჷთა ბქ.), მჷთი̄ (-თი̄შ, -თჲა) ლშხ., მჷთიი, მჷთე (-ჲშ, -თალა) ლნტ. -- მომკელი. ჯჳ̂ინალდ ხჳ̂ა̄ჲ მჷთი ხომარჯჳ̂და მეზგა (ბზ.) -- ძველად ბევრი მომკელი ეხმარებოდა მოსახლეს. კესა̈რ... მჷთას ათასდ (ბქ. 92) -- კეისარი მომკელებს წააწყდა.
- მჷთმე (-მე̄მიშ, -თმა ბზ., -მე̄შ, -მე̄ლ \ -მა̄ლა ლშხ.), მჷთმი (-ა̈შ, -ა̈რ \ -თმა) ბქ. -- მშოვნელი. დე̄მშა მჷთმე ახფა̈ს ეჯ მა̄რა (ბზ.) -- ის კაცი ვერაფერი მშოვნელი დადგა.
- მჷთმი̄ნე (-ნე̄მიშ, მჷთმი̄ნა ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მჷთმინე (-ნემ, მჷთმინა ბქ., -ჲშ, -ნალა ლნტ.) -- მომთმენი. ეჯ მარე ხოჩა მჷთმინე ლი (ლნტ.) -- ის კაცი ძალიან (კარგი) მომთმენია.
- მჷთნე1 (-ნე̄მიშ, მჷთნა ბზ., -ნემ, მჷთნა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მჷთენე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- მომგები, გამჩენი. ალ ულჲა̄ქ იარშჳ̂ მჷთნე ლი (ბზ.) -- ეს ცხვარი ორ ბატკანს იგებს (ტყუპად გამჩენია).
- მჷთნე2 (-ნე̄მიშ, მჷთნა̄ლა ბზ., -ნემ, მჷთნა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მჷთენე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- გამომჩენი. სი ერ მა̈დე, მიჩა ლერექჳ̂ი მჷთენე მა̈დ ლას (ლნტ.) -- შენ რომ არა, მისი ტანსაცმლის გამომჩენი არ იყო.
- მჷთში (-ში̄შ, მჷთშა ბზ., -ა̈შ, მჷთშა ბქ., -ში̄შ, -შა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -შალა ლნტ.) -- 1. ამრჩევი. მჷთში მრ̄ჳ̂ალეშ მომჩიჳ̂ან ლი (ლშხ. 47) -- ამრჩევი მედიატორეების მომჩივანია. 2. გამრჩევი. მა̄რე ნა̈̄თი̄შ ი ამხჳ̂ა̈ მჷთში ხეკჳ̂ეს ლესჳ̂ (ბზ.) -- კაცი ნათესავისა და მტრის

გამრჩევი უნდა იყოს.

- მჷთხე̄ლი (-ლი̄შ, -თხე̄ლა ბზ., -თხე̄ლა̄ლა ლშხ.), მჷთხელი (-ა̈შ, -თხელა ბქ., -ლალა ლნტ.) -- მძებნელი. ხელწ̈იფდ ჩიე̄სგი ქუ̂ეყანას მჷთხე̄ლი მა̄რე ესფხიჟ (ბზ. 281) -- ხელმწიფემ ყველა ქვეყანაში მძებნელი კაცი დაგზავნა. ჲა̈რ ესერ თხუმ ხეთხელი ი ჲა̈ს მჷთხელი ხორი (ანდ.) -- ზოგი თავს თვითონ ეძებს, ზოგს კი სხვა ჰყავს მძებნელიო. მეჩი ზურალ ლახახუ̂იდ სკუ̂ებინ ჟაგა̈რი მჷთხელის (ლნტ. 244) -- წამლის მძებნელს მოხუცი ქალი წინ შემოხვდა.
- მჷი1 (მჷი̄შ, მჷია \ მჷჲა̄ლა) ბზ., მჷისგ (-იშ, -არ) ბქ., მჷჲეს (-არ) ლშხ., მჷჲესკ (-ა̈რ) ლნტ. -- წამლები; გადამყვანი. ხეხლი მა̄ლე გუშგუ̂ეჲ დის [ალ ლუ̂აჟმა̄რე̄მი] ქა მჷი ძულუ̂აქა (ბზ. 282) -- ჩვენს დედას ეცოდინება რამე ამ ვაჟკაცის ზღვაზე გადამყვანი. ლჷდგა̈რიშ მჷისგ ჯი ესერ ლეისგ ლი (ანდ.) -- მიცვალებულის წამლები თვითონაც წასაღებიაო. ადჲესხ ეშხუ უ̄ლუ̂ა ჯანარს ბარგი მჷჲესდ (ლშხ. 32) -- ბარგის წამლებად ერთ უღელ ხარს წაიყვანენ.
- მჷი2 იგივეა, რაც მჷჰი.
- მჷიღჷრე იგივეა, რაც მჷჰღჷრე
- მჷირე იგივეა, რაც მჷჲრი.
- მჷკაკუნი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დამკაკუნებელი. ჲა̈რ ლი ყორჟი მჷკაკუნი? (ლნტ.) -- კარზე ვინ აკაკუნებს (ვინაა კარზე დამკაკუნებელი)?
- მჷკალმა̈ხი იგივეა, რაც მჷკჷლმა̈ხი.
- მჷკარ იგივეა, რაც მჷკა̈რ.
- მჷკარძალი (-ჲშ, -ძალა) ლნტ. -- მეწაღე. ალოვჷდიდ ალ ჩაფულ მჷკარძალის (ლნტ.) -- ეს ფეხსაცმელი მეწაღეს მივუტანოთ. შდრ. მჷჩფჷლა̈̄რი.
- მჷკახ (-ა̈შ, --) ზს. -- სექტემბერი. მჷკახისგა ხოჩა დარა̈ლ ხოხა (ბზ.) -- სექტემბერში კარგი

დარები იცის.

- მჷკა̈რ (-იშ, --) ზს., ლნტ., მჷკარ ლშხ. -- ღია; გაღებული. მჷკა̈რ ლაკჷ̂რაჲსგა ზაჷ̂ლადა̈ღ ხოჩა ჰაე̄რ ანღრი (ბზ.) -- ზაფხულში ღია სარკმლიდან კარგი ჰაერი მოდის. ენცხჷ̄ტი̄ნე წჷრნი რაშემ ი სგრ̄თშყად მჷკარ ჯარჯთე̄ჲსა (ლშხ. 65) -- ისკუპა წითელმა რაშმა და ღია ხახაში ჩაუვარდა.
- მჷკა̈რე იგივეა, რაც მჷკრე.
- მჷკა̈ჩხჷ̂ი იგივეა, რაც მუკჷ̂ჩხი.
- მჷკედ1 (-იშ, -კდა ზს., ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- {ამ}ღები. ეჩჷნქა ბა̈ჩა̈ მჷკედ და̄̈რ ა̈ნთენა̄̈ნ (ბზ.) -- ქვის ამღები იმის გარდა არავინ გამოჩნდა. წორ მჷჯდად ხოშა მჷკედს ესერ ხარ გარჯ (ანდ.) -- სისხლის საზღაური გადამხდელზე მეტად ამღებს ეძნელებაო. ნა̈წეჷ̂ა̈რი მჷკედდ... ლა̈მინდა მარას ხა̈თშიხ (ლნტ. 53) -- შესაწევარის ამღებად სანდო კაცს ირჩევენ.
- მჷკედ2 (-იშ, -კდა ზს., ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- გამწყვეტი, მომსპობი. ხამარე მჷკედ ანჴიდხ (ლშხ.) -- ღორების გამწყვეტი მოიყვანეს.
- მჷკედ3 (-იშ, -კდა ზს., ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- გამხდელი (ფეხსაცმლის). მაჷ̂რენე მუხჷ̂ბე ჩაფლა̈ლე მჷკედ{ლი} (ლნტ. 127) -- უმცროსი ძმა ფეხსაცმლის გამხდელია.
- მჷკეთ (-იშ, -კთა̈რ) ზს., მოკეთ (-კთალ ლშხ., -ეა̈ლ ლნტ.) -- მოკეთე, მოყვარე. მა̄რა აშხჷ̂ ა̈გის ლახხჷ̂ი̄დ... ჷ̂ა̈ზრი მჷკეთ (ბზ. 413) -- კაცს ერთ ადგილას ვეზირის მოკეთე შეხვდა. ჲედაჷ̂შერ ჲედაჷ̂ ი ნიშგე ბაბა დუდა მჷკთა̈რ ლჷმა̈რხ (ბქ. 18) -- იედავაანთ იედავი და ჩვენი ბაბუა დუდა მოკეთეები ყოფილან. იხ. კერძმა̄რე.
- მჷკილი იგივეა, რაც მჷკი̄ლი.
- მჷკი̄ლი (-ლი̄შ, -ლჲა̈რ \ -ლა̄ლა ბზ., -ლი̄შ, -ლა̄ლა ლშხ.), მჷკილი (-ლა̈შ, -არ \ -კილა ბქ.,

-ჲშ, -ӓრ ლნტ.) -- {მო}მკივანი. მგკი̄ლი ლი კოჯӓ დӓლ (ბზ.) -- მომკივანია კლდის დალი. ჲӓრუ ლესეს ამჟი მგკილი? (ლნტ.) -- ნეტავ ვინ უნდა იყოს ასე მომკივანი?

- მგკი̄ჳ̂ე იგივეა, რაც მგკჷ̄რა.
- მგკლი1 (-ლი̄შ, -ӓრ ბზ., -ლӓშ, -ლӓრ ბქ., -ლი̄შ, -არ ლშხ., -ӓრ ლნტ.) -- დამკეტავი. მგკლი დӓრ მეთხან (ლნტ.) -- დამკეტავი ვერავინ ვნახე.
- მგკლი2 (-ӓშ, -ӓრ) ბქ. -- კოჭლი. ყჳ̂ირӓს ი მგკლის ხოშ' ესერ გჳ̂ი ხოზხ (ანდ.) -- ბრუციანსა და კოჭლს დიდი გული აქვთო.
- მგკმӓრი1 (-რი̄შ, -მარა ბზ., -ӓშ, -მარა ბქ., -ჲშ, -რალა ლნტ.) -- მნახველი. [ეჯნე̄მ] მაჳ̂ა̄მ ხӓ̄ქჳ̂ ჩი̄ მიჩა მგკმӓრის (ბზ. 27) -- მან მადლობა უთხრა ყველა თავის მნახველს.
- მგკმӓრი2 (-რი̄შ, -მარა ბზ., -ӓშ, -მარა ბქ., -ჲშ, -რალა ლნტ.), მგკმარი (-რი̄შ, -რა̄ლა) ლშხ. -- გამსინჯავი (გემოსი). ამ ӓრყიშ მგკმӓრი დӓრ მიცგხ (ბქ.) -- ამ არყის გამსინჯავი არავინ მეგულება.
- მგკრა (-რӓ̄შ, -რӓ̄ლ ბზ., -რӓშ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -რӓლ ლნტ.) -- სახნისი. მგკრა სგა ლახდე მა̄ლდ ლӓქჷნთრინას ლემასგჳ̂ისგა (ბზ. 361) -- მელამ სახნისი ცეცხლში ჩადო გასაცხელებლად. მჷშკიდ დეჳ̂ეთილ აქჷნთრინე მგკროლს (ბქ. 36) -- მჭედელი დევეთილი სახნისებს ახურებს.
- მგკრე (-რე̄მიშ, -ა̄ლა ბზ., -რემ, მგკრა ბქ.), მგკრენი (-ნი̄შ, -ნა̄ლა) ლშხ., მგკӓრე (-ჲშ, -ӓლ) ლნტ. -- გამღები. ეჯ ლეჟრის ყო̄რალე მგკრე დӓ̄რ ხაყა (ბზ.) -- იმ საცოდავს კარების გამღები არავინა ჰყავს. ჯიწჳ̂ა ӓრ ალ ყორӓ მგკӓრე? (ლნტ.) -- ამ კარების გამღები ვინმე გინახავს?
- მგკჳ̂ეცӓნი იგივეა, რაც მუკჳ̂ცӓ̄ნი.

- მგკუ̂ჩხი იგივეა, რაც მუკუ̂ჩხი.
- მგკგლმა̈ხი (-ხი̄̆შ, -მახა̄̆ლა ბზ., -ხა̈შ, -მახა ბქ.), მგკალმა̈ხი (-ხა̈შ, -მახა) ლნტ., მგკგლმახი (-ხი̄̆შ, -ხა̄̆ლა) ლშხ. -- მეთევზე. ჭა̈შ მგკგლმა̈ხი ლა̈სუ̂ (ბზ. 367) -- ქმარი მეთევზე იყო. კალმახს ფოცხა̈რშუ̂ გრმიხ მგკგლმახა (ბქ. 227) -- მეთევზეები თევზს ანკესით იჭერენ. მიშგუ მუ ხოჩა მგკგლმახ ლი (ლშხ.) -- მამაჩემი კარგი მეთევზეა.
- მგკგ̄რა (-რა̆̄შ, -რა̄̆ლა) ბზ., მგკი̄̆უ̂ე (-უ̂ა̆̄შ, -უ̂ე̄̆ლ) ლშხ., მგკიუ̂ე (-უ̂ემ, -უ̂ოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ბრჭყვიალა, კრიალა, ელვარე. მგკგ̄რე თე̄̆რა̈ლ (ბზ.) -- ელვარე თვალები. ა̈შხუ̂ ლადეღ ანჴიდ მირ ძუღუ̂ად ეშხუ მგკგ̄რა (ბზ. 249) -- ერთ დღეს ზღვამ რაღაც ბრჭყვიალა მოიტანა.
- მგლამ იგივეა, რაც მგლა̈მ.
- მგლაფა̈რი იგივეა, რაც მგლფა̈რი.
- მგლა̈გენი იგივეა, რაც მგლგენი.
- მგლა̈მ (-იშ, -ლმა̈რ ზს., -ლამა̈რ ლნტ.), მგლამ (-არ) ლშხ. -- ალი. მაშე̄̆ნა̄̆მ მგლა̈მთე̄̆სგა სგა̄̆დსკინე (ბზ. 312) -- დიდ (ცეცხლის) ალში ჩახტა. ღერმეთ ჟ̍ა̈ნხირნან, მგლა̈მ ლახფიშუ̂დ (ბქ. 106) -- ღმერთი განრისხდა, ალი მიუშვა. ალ უ̂ორმო ლეჟა ალმა̈ზლი მგლა̈მ (ლნტ. 138) -- ამ ორმოდან თურმე ალი ამოდიოდა.
- მგლა̈ნი იგივეა, რაც მგლნი.
- მგლა̄̈ში (-ში̄̆შ, -ლა̄̆შა \ -შჲა̈რ) ბზ., მგლა̈ში (-შია̈შ, -ლაშა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), მგლა̄̆ში (-ში̄̆შ, -არ) ლშხ. -- {და}მთესველი. ამ ლუფხუ̂ს ჭგმნი მგლა̄̈ში გარ ხუ̂ი (ბზ.) -- ამ გაზაფხულზე მხოლოდ ქერს დავთესავ (ქერის დამთესველი ვარ). ქამლიზა̈ლ ესერ ქა მგლა̈ში ლი, მუჟღუ̂ირ -- ისგა მუნჭურე (ანდ.) -- გაზაფხული მთესავია, შემოდგომა --

მოსავლის შემომტანიო. მგლა̄შიარ სგა̄ჩადხ დაბთე (ლშხ.) -- მთესველები ყანაში შევიდნენ. ჭყინტს ხოჩა მგლა̈ში ა̈ხეფასოლ (ლნტ. 51) -- ბიჭი კარგი მთესველი დადგებოდა.

- მგლგენი1 (-ნი̆̄შ, -ნჲა̈რ ბზ., -ა̈შ, -გენა ბქ., -ნი̆̄შ, -ნა̄ლა ლშხ.), მგლა̈გენი (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- ღამის მთეველი. მგლგენი მა̄რე მა̈გ ხოჩა̄მდუ ხა̈რიდ! (ბზ.) -- ღამის მთეველი კაცი ყველა კარგადამც იყავით (ხართ)! ბა̈ჲშ მგლგენა მეჴდე ლიხ (ბქ.) -- ამაღამინდელი ღამის მთევლები მოსული არიან. ლჷდგარმოყ მგლგენა̄ლა გარ ასადხ (ლშხ.) -- მიცვალებულთან ღამის მთევლებიღა დარჩნენ.
- მგლგენი2 (-ნი̆̄შ, -ნჲა̈რ ბზ., -ა̈შ, -გენა ბქ., -ნი̆̄შ, -არ ლშხ.), მგლგონი (-ი̆̄შ, -არ) ლშხ. მგლა̈გენი (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. 1. ზვარაკის შემწირავი. ჴა̈ნ მაყა ი მგლგენი მაწჷხ (ბზ.) -- ხარი მყავს და შემწირავი მჭირდება. 2. ბქ. დამფასებელი, შემფასებელი. მიჩა-მიჩა მგლგენი ჩის ხალა̈ტ (ბქ.) -- თავ-თავისი დამფასებელი ყველას უყვარს.
- მგლგონი იგივეა, რაც მგლგენი2.
- მგლდეღ (-იშ, მგლდღა ზს., დღა̄ლა ლშხ. -ალა ლნტ.) -- მწყემსი. დი̄ნა მგლდეღს ათა̄სდ (ბზ. 369) -- გოგო მწყემსს წააწყდა. ალე ჭყინტო̄ლ მგლდეღ ლი (ლშხ.) -- ეს ბიჭუნა მწყემსია. ეჲ ხენწიფს ხეყადდა ხა̈მარე მგლდეღ (ლნტ. 293) -- იმ ხელმწიფეს ღორების მწყემსი ჰყავდა.
- მგლდე̄უ̂ა (-უ̂ა̆̄შ, -უ̂ა̆̄ლ) ბზ., მგლდეუ̂{ა} (-იშ, -უ̂ა̈რ) ბქ., მგლდე̄უ̂არა (-რა̆̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., მგლდეუ̂არა (-ჲშ, -რალა) ლნტ. -- მოსულელო, მოდებილო. ანჴა̈დ მგლდე̄უ̂ა დი̄ნა (ბზ. 380) -- მოსულელო გოგო მოვიდა. ხენწიფხი გეზალ მგლდეუ̂ ლი (ბქ. 29) -- ხელმწიფის შვილი მოსულელოა. ალე მა̄რე მგლდე̄უ̂არა ლი (ლშხ.) -- ეს კაცი მოდებილოა. ზურალს მგლდეუ̂არა გეზალ ხაყა (ლნტ.) -- ქალს მოსულელო შვილი ჰყავს.

- მგლეგუ̂ერი იგივეა, რაც მულგუჰე̄რი.
- მგლეჩე იგივეა, რაც მგლჩე.
- მგლმესგი (-გი̆̄შ, -მესგა̄ლა ბზ., -გა̈შ, -მესგა ბქ., -გი̆̄შ, -გა̄ლა ლშხ.), მგლმესკი (-ჲშ, -მესკალა) ლნტ. -- ცეცხლის დამნთები, მეცეცხლური. მიშგო მუ ხოჩა მგლმესგი ლი (ბქ.) -- მამაჩემი კარგი მეცეცხლურია
- მგლნი (ხომლანა, --) ლშხ., მგლა̈ნი (ხომგლანა, --) ლნტ. -- მწარე. მე̄უ̂არ მგლნი ძირ ხა̄რ ალ ბალახს (ლშხ.) -- ძალიან მწარე ძირი აქვს ამ ბალახს. სურუ მგლა̈ნი ლი ისკუ̂ი ნასყაუ̂ ნა̈ყეუნ (ლნტ.) -- ძალზე მწარეა შენი გაკეთებული შეჭამანდი.
- მგლფა̈რი (-რი̆̄შ, -ფარა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -ფარა ბქ.), მგლფარი (-რი̆̄შ, -რა̄ლა) ლშხ., მგლაფა̈რი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დამფარებელი, დამხურავი (სარქველისა...). კეცჟი ლაფა̈რიი მგლაფა̈რი და̈რ არდაუ? (ლნტ.) -- ქვევრზე სარქველის დამხურავი არავინ იყო?
- მგლქერი, მგლქუ̂ერი იგივეა, რაც მულგუჰე̄რი.
- მგლჩამ იგივეა, რაც მანჩალ.
- მგლჩე (-ჩე̄მიშ \ -ჩე̄შ, მგლჩა̄ლა ბზ., -ჩემ, მგლჩა ბქ., -ჩე̄შ, -ჩა̄ლა ლშხ.), მგლეჩე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დარაჯი, ყარაული, მცველი. ოხურშუ̂ენ თა̄რინგზელ -- მეთხუ̂ია̈რი მგლჩე (ბზ. 40) -- ვახსენე მთავარანგელოზი -- მონადირის მფარველი. ბროლი კოშკს გირგტანდ და̄უ̂ა ჯარ ლოქ ხაცხიჰ ზითუნახაუ̂ი მგლჩად (ლშხ. 71) -- ბროლის კოშკს ირგვლივ დევების ჯარი არტყას მზეთუნახავის მცველად. დენას ალ ჟეღ ჟ'ასაგან მგლეჩად (ლნტ. 199) -- გოგოს ეს ძაღლი დაუდგა დარაჯად.
- მგლც იგივეა, რაც წყა̈რშინდ.
- მგლცი (-ცი̆̄შ, -ლცა ბზ., -ცა̈შ, -ლცა ბქ., -ცი̆̄შ, -ლცა ლშხ., -ციშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მეთულუხე,

წყლის მზიდავი. მგლცა ანღრიხ სარაგთეჟი (ბზ. 65) -- წყლის მზიდავები წყაროზე მოდიან. ეშხუ მარე მგლციდ ხორიხ (ბქ.) -- ერთი კაცი წყლის მზიდავად ჰყავთ. ნიცმოყ მგლცა ენხურიელა̄ნდახ (ლშხ.) -- წყაროსთან მეთულუხეები შეიკრიბნენ. ხორუ̂ა ღენა მგლციდ ხეყაღდახ (ლნტ.) -- უმცროსი გოგო წყლის მზიდავად ჰყავდათ.

- მგმარცხე იგივეა, რაც მგმგრცხე.
- მგმაშა̈რი იგივეა, რაც მგმშა̈რი.
- მგმა̈რცხე იგივეა, რაც მგმგრცხე.
- მგმა̈რჯუ̂ი იგივეა, რაც მუმურჯუ̂ი.
- მგმა̈ხე იგივეა, რაც მგმხე.
- მგმა̄რე (-რე̄მიშ, მგმა̄რა̄ლა ბზ., -რე̄შ, -რა̄ლა ლშხ.), მგმარე (-რემ, მგმარა ბქ., -ჲშ, -მარალა ლნტ.) -- {დამა}მზადებელი. მგმარეს ლემარე ხეკუ̂ეს შინ ხულუ̂ანდეს (ბქ.) -- დამამზადებელს დასამზადებელი (მასალა) ხელთ უნდა ჰქონდეს. სი ეზერ ნა̈ყეუნი მგმარე ხი (ლნტ.) -- შენ კარგ შეჭამანდს (მისაყოლებელს) ამზადებ.
- მგმა̄ჯე (-ჯე̄მიშ, მგმა̄ჯა̄ლა ბზ., -ჯე̄შ, -ჯა̄ლა ლშხ.), მგმაჯე (-ჯემ, მგმაჯა ბქ., -ჲშ, -მაჯალა ლნტ.) -- გადამტანი, გადამზიდავი. ჭამემ მგმაჯად ნოდა̈რ ხაწახ (ბქ.) -- თივის მზიდავად ნადი ეხმარებათ. ზექა̈რე მგმაჯე ბობშა̈რ ლიხ (ლნტ.) -- შეშის {გადა}მზიდავი ბავშვები არიან.
- მგმბეგე იგივეა, რაც მგბგე.
- მგმეზრალი იგივეა, რაც მგმზგრა̄ლი.
- მგმეჩე იგივეა, რაც მგმჩე.
- მგმეჯერი იგივეა, რაც მგმჯერი.

- მ̈მზ̈რა̄ლი (-ლი̄შ, -რა̄ლა) ბზ., მ̈მზ̈რა̈ლი (-რალა̈შ, -რალა) ბქ., მ̈მზ̈რა̄ლი (-ლი̄შ, -რა̄ლა) ლშხ., მ̈მეზრალი (-ჲშ, -რალა) ლნტ. -- {და}მლოცველი. მ̈მზ̈რა̄ლი ანჴა̈დ (ბზ.) -- დამლოცველი მოვიდა. მაშდმა̈რ მ̈მზ̈რალა მა̈გ უშხუდ რაგდიუ̂ხ (ბქ.) -- მთვრალი დამლოცველები ყველანი ერთად ლაპარაკობდნენ. ეშხუ ხოშა მა̄რე ჩუ იგნი მ̈მზ̈რა̄ლიდ (ლშხ. 35) -- ერთი უფროსი კაცი დამლოცველად დადგება. მ̈მეზრალა ჟი იხორიელიხ გაკ ჩუქან (ლნტ.) -- მლოცველები კაკლის ქვეშ გროვდებიან.
- მ̈მნა̈რი იგივეა, რაც მუჰუ̂ნა̈რი.
- მ̈მნუნე იგივეა, რაც მ̈ე̄მნე.
- მ̈მსგ̈ლი (-ლი̄შ, -სგლა ბზ., -ა̈შ, -სგლა ბქ., -ლი̄შ, -არ ლშხ.)-- დამხვევი (ძაფისა). მ̈მსგ̈ლი ქა ნაჰარუ̂ მარქუ̂ს ქაკუ̂ანე (ბქ. 306) -- ძაფის დამხვევი დაცლილ მაქოს გადააგდებს.
- მ̈მშა̈ჲე, მ̈მშიე (-შა̈ჲე̄მიშ, -შაჲა̄რ, ე̄მიშ, ა̄ლა) ბზ., მ̈მშა̈ი (-შაია̈შ, -შაჲა) ბქ., მ̈მშაჲე (-შაჲე̄მიშ, -შაჲე̄ლ) ლშხ., მ̈მშა̈ჲე (-ჲშ, -მშაჲალა) ლნტ. -- მომუშავე; დამმუშავებელი. ალ გიმე მ̈მშა̈ჲე ნა̈ გარ ხუ̂იდ (ლნტ.) -- ამ მიწის დამმუშავებელი მარტო ჩვენ ვართ.
- მ̈მშა̈რი (-რი̄შ, -შარა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -შარა ბქ.), მ̈მშარი (-რი̄შ, -რა̄ლა) ლშხ., მ̈მაშა̈რი (-ჲშ, მ̈მაშარალა \ -ა̈ლ) ლნტ. -- გამაფართოებელი. ალ შუკუ̂ა̈შ ქა მ̈მშა̈რის მა̈გ ხოჩა ა̈ხკუთუ̂ნი (ბქ.) -- ამ გზის გამაფართოებელს ყველაფერი კარგი ეკუთვნის.
- მ̈მშერი იგივეა, რაც მ̈მშე̄რე.
- მ̈მშეხე იგივეა, რაც მ̈მშხე.
- მ̈მშე̄რე (-რე̄მიშ, -შე̄რა̄ლა) ბზ., მ̈მშერი (-რა̈შ, -შერა) ბქ. -- დამქანცველი, შემწუხებელი. ლიჭმე მარემ მ̈მშერი ლი (ბქ.) -- თიბვა ადამიანის დამქანცველია.
- მ̈მშხე (-ხე̄მიშ, -შხა̄ლა ბზ., -ხემ, -შხა ბქ., -ხე̄შ, -ხე̄ლ \ -ხა̄ლა ლშხ.), მ̈მშეხე (-ჲშ,

-ხალა) ლნტ. -- გამშავებელი. გაკ ტოტა̈რეშ ჩუ მჷმშეხე ლი (ლნტ.) -- კაკალი ხელებს აშავებს (გამშავებელია).

- მჷმჩე (-ჩე̄მიშ, მჷმჩა̄ლა ბზ., -მემ, მჷმჩა ბქ., -ჩე̄შ, -ჩა̄ლა ლშხ.) მჷმეჩე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- დამაბერებელი. ხოლა გეზალ დიეშ უჰიუ̂დ მჷმჩე ლი (ბქ.) -- ცუდი შვილი დედის უდროოდ დამბერებელია. სი ხი მიშკუ̂ი მჷმეჩე (ლნტ.) -- შენ ჩემი დამბერებელი ხარ.
- მჷმწირ იგივეა, რაც მჷნწირ.
- მჷმხე1 (-ხე̄მიშ, მჷმხა̄ლა ბზ., -ხემ, მჷმხა ბქ., -ხე̄შ, -ხე̄ლ \ -ხა̄ლა ლშხ.), მჷმა̈ხე (-ჲშ, -ხალა) ლნტ. -- განმაახლებელი, გამაახალგაზრდავებელი. ლუფხუ̂ს შუ̂ან მარემი მჷმა̈ხე ლი (ლნტ.) -- ზაფხულში სვანეთი კაცის გამაახალგაზრდავებელია.
- მჷმხე2 (-ხემ, მჷმხა) ბქ., რელიგ. -- ავდრის გამომწვევი პიროვნება (საფასურად გასამრჯელოს იღებდა).
- მჷმჯერი (-რი̄შ, -რა̄ლა ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -ჯერა ბქ.), მჷმეჯერი (-ჲშ, -მეჯერალა \ -ა̈ლ) ლნტ. -- გამგები, შემტყობი. მჷმჯერი ლჷმჯერ ხეკუ̂ეს ლესეს (ბქ.) -- გამგები შეგნებული უნდა იყოს. ალ გუ̂ეში მჷმეჯერი მაწჷხ (ლნტ.) -- ამ საქმის გამგები მჭირდება.
- მჷმჷრცხე (-ხე̄მიშ, -ხა̄ლა) ბზ., ლშხ., მჷმარცხე (-ხემ, -ცხა) ბქ., მჷმა̈რცხე (-ჲშ, -ცხალა) ლნტ. -- დამმარცხებელი. ამიშ მჷმარცხე ლემეგ ლჷთაუ̂ელი (ბქ.) -- ამის დამმარცხებელი არ დაბადებულა. ამშა მჷმჷრცხე ლა̄რ ლი (ლშხ.) -- ამის დამმარცხებელი არავინაა. ქუ̂ეყანა̈ჲ მჷმა̈რცხე ხეკუ̂ეს ჩუ̂ადამარცხას ამემლ ი მა̈ლილ ლოქ ხერი (ლნტ. 306) -- ქვეყნის დამმარცხებელი უნდა დაამარცხოს ამან და მადლიმც ექნებაო.
- მჷნათი იგივეა, რაც მჷნა̄თი.
- მჷნაყ იგივეა, რაც მჷნა̈ყ.

- მჷნა̈ზჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -ნაზჳ̂ა) ბქ., მჷნა̈̄ზჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -ჳ̂ა̄ლა) ლშხ. -- კვალისმაძიებელი, გამყოლი. ჲერხი მეთხჳ̂ა̈რ ხოჩა მჷნა̈ზჳ̂ი ლი (ბქ.) -- ზოგი მონადირე კარგი კვალისმაძიებელია.
- მჷნა̈ყ (-იშ, -ნაყა̈რ) ზს., ლნტ., მჷნაყ (-არ) ლშხ. -- გამომცხვარი. მჷნა̈ყ დია̈რს ჲერჳ̂ა̈ დეშ ჯიდა, ეჯის ფექ ოხლჳ̂ანდა... (ბქ. 299) -- ვინც გამომცხვარ პურს ვერ მოიტანდა, იმას ფქვილი მოჰქონდა. აგითე ერ ემჸედე̄ლიხ, მინე დი̄ლჷ̄ლს დიარალ მჷნაყ ოსხჳ̂ია (ლშხ. 57) -- სახლში რომ მოსულან, მათ დედას პურები გამომცხვარი დაუხვედრებია.
- მჷნა̈ყე იგივეა, რაც მჷნყე.
- მჷნა̈̄ზჳ̂ი იგივეა, რაც მჷნა̈ზჳ̂ი.
- მჷნა̈̄თი (-თი̄შ, -ნა̄თა) ბზ., მჷნა̈̄თი (-ნათა̈შ, -ნათა) ბქ., მჷნა̄თი (-თი̄შ, -თიარ) ლშხ., მჷნათი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. მოზიარე (წილში), მონახევრე. ლეჟრი ესერ ნაოშთხჳლიშ მჷნა̈თი, ოდო მჷხნისგის მოდმაგდ ესერ ხოჭირ (ანდ.) -- საწყალი მეოთხედის მონაწილე, თორემ მონახევრეს მაინც არა უჭირსო. სოზარს იერუ მჷნა̄თი მუხბე ხორი (ლშხ.) -- სოზარს ორი მოზიარე ძმა ჰყავს 2. მონათესავე, ნათესავი. ხჳ̂ა̄ი ხოჩა მჷნა̄თი გჳ̂აყა (ლშხ.) -- ბევრი კარგი ნათესავი გვყავს.
- მჷნგრე (-რე̄მიშ, -გრა̈̄ლა ბზ., -რემ, -გრა ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -რა̈ლი ლნტ.) -- კვერცხის მდებელი. დედბერს სემი მჷნგრე ქათალ ხორდა (ბქ.) -- დედაბერს სამი კვერცხისმდებელი ქათამი ჰყავდა. გუშგჳ̂ე დედჳ̂ მჷნგრე ლი (ლშხ.) -- ჩვენი დედალი კვერცხისმდებელია. ეშხუ მჷნგრე ქათალ მა̈დ მაყა (ლნტ.) -- ერთი კვერცხისმდებელი ქათამი არა მყავს.
- მჷნდჳ̂რა̈ჳ̂ იგივეა, რაც მუნდრო̈ჳ̂.
- მჷნთხლე (-ლე̄მიშ, -თხლა ბზ., -ლემ, -თხლა ბქ., -ლე̄შ, -ლე̄ლ ლშხ.) -- მცველი; მომვლელი.

დაბӑშ მეჩთხლე ბეფშ ლასҿ̂ (ბქ.) -- ყანის მცველი ბავშვი იყო.

- მეჩლაშტი, მეჩლეშდი იგივეა, რაც მეჩლეშტი.
- მეჩლეშტი (-ტӣშ, -შტა) ბზ., მეჩლეშდი (-დӑშ, -შდა ბქ., -დӣშ, -დარ ლშხ.), მეჩლაშტი (-ჲშ, -ტიალა) ლნტ. 1. ციკნის ამყვანი (მოგების მომენტში). 2. ციკნის მწყემსი. მეჩლეშდი ნელშდӑრს ӑისგ ლელდალდ (ბქ.) -- ციკნების მწყემსს ციკნები სამწყემსოდ მიჰყავს.
- მეჩყე (-ყე̄მიშ, მეჩყа̄ლა ბზ., -ყემ, მეჩყა ბქ., -е̄შ, -ყа̄ლა ლშხ.), მეჩӑყე (-ჲშ, -ӑრ) ლნტ. -- ხაბაზი, პურის მცხობელი. დირიშ მეჩყე ქორს მიშგҿ̂ა დი ლი (ბქ.) -- სახლში პურს დედაჩემი აცხობს (მცხობელია). ეჯ ლეჟრის დიარი მეჩყე დа̄რ ხაყა (ლშხ.) -- იმ საცოდავს პურის მცხობელი არავინ ჰყავს. ეჯი ჩҿ̂ათოცҿ̂ირახ დიӑრი მეჩაყად (ლნტ. 210) -- ის ხაბაზად დაუტოვებიათ.
- მეჩჩალ იგივეა, რაც მანჩალ.
- მეჩჩლი (-ლӣშ, -ნჩლა ბზ., -ლӑშ, -ნჩლა ბქ., -ლӣშ, -ლიარ ლშხ., -ჲშ, -ლӑლი ლნტ.) -- მომდურავი, მომჩივანი. ხოლა ამსҿ̂ალდს ҿ̂ობӑშ მეჩჩლი ხორი სოფელისგა (ბქ.) -- ცუდ ადამიანს სოფელში ბევრი მომდურავი ჰყავს. მიშგҿ̂ი მეზҿ̂ბელს ხҿ̂а̄ჲ მეჩჩლი ხაყა (ლშხ.) -- ჩემს მეზობელს ბევრი მომდურავი ჰყავს.
- მეჩჩრე (-რე̄მიშ, -ნჩრა ბზ., -რემ, -ნჩრა ბქ., -რе̄შ \ -რე̄მიშ, -რа̄ლა ლშხ., -ჲშ, -რალა ლნტ.) -- დამძახავი (ძაფისა). მეჩჩრე ზურალ კგლთხი ӑდგიჟი ისგҿ̂რი (ბქ.) -- დამძახავი ქალი მაღალ ადგილას ჯდება. ӑმშა მეჩჩრეს ნომამაҿ̂ ათონჩერა! (ლნტ.) -- ამის დამძახავს არაფერი დაემახვოს (წყევლაა)!
- მეჩჩხირ (-იშ, -ӑლ ბზ., -ალ ლშხ.), მეჩჩხრი (-ӑშ, -ӑრ) ბქ., ზს. -- გავარვარებული რკინა. კაჰდაიაქ ბერეჟ მეჩჩხრიდ ლეგან (ბქ.) -- სანაჯახე რკინა გავარვარებული იყო.

- მენცხარ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ალ ლშხ.), მენცხუ̂ა̈რ (-უ̂არა̈რ) ბქ., ბოტ. -- მოცხარი. მენცხუ̂ა̈რ ლაროლე ძგიდს ხაგ (ბქ.) -- მოცხარი სათიბების ნაპირზეა ("ადგას").
- მენწირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., მეწრე, მემწირ (-წრალ ბზ., -რალ ლშხ.), მენწრე (-ჲშ, -რალა) ლნტ. -- მომრევი, მჯობი, მძლე, მძლეველი. ეჩა მენწირ და̈რმოშუ̂ ითნი (ბქ. 318) -- იმის მომრევი ვერავინ გამოჩნდება. მიჩა გეზლა მემწირდ ბაჲუს და̄რ ხაკუ (ლშხ.) -- ბაჲუს არავინ უნდა თავის შვილის მჯობი (მჯობნელად). ისკი მენწრე მა̈დმა გუ̂იხალდა (ლნტ.) -- შენი მომრევი არავინ (არაფერი) გვეგონა. იხმარება გამოთქმაში: ხოშა მენწირ -- მეტი (დიდი) წილი. ამეჩუშ გიმა̈რ ხოშა მენწირ ლექუ̂შერ... ლიხ (ბქ. 237) -- აქაური მიწები მეტი წილი ქვიშიანია.
- მენწლა (-ლა̆̄შ, -ლა̆̄ლ ბზ., -ლა̈შ, -ლოლ ბქ., -ლა̆შ, -ლე̄ლ ლშხ., -ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ ლნტ.), ზოოლ. -- კალია. თანღი ეჩხენჩუ ეშხუ მენწლა ა̈რი (ბქ. 258) -- უღელტეხილს იქით ერთი კალია არის. ალ ლეჭმა̄ჲსა ხუ̂ა̄ჲ მენწლე̄ლ არიხ (ლშხ.) -- ამ სათიბში ბევრი კალიაა. ეჩა ლინწირ მა გარჯ ლი, მენწლაზუმ ლი (ლნტ.) -- იმისი მორევა რა ძნელია, კალიისხელაა.
- მენწრე იგივეა, რაც მენწირ.
- მენჭყი (-ყი̄შ, -ჭყა̄ლა ბზ., -ყა̈შ, -ჭყა ბქ., -ყი̄შ, -ყა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- გამხედნი. ჩაჟუ̂ემ მენჭყი ლებერკილ ჩაჟუ̂ჟი ხესგუ̂რი (ბქ.) -- ცხენის გამხედნი დაბორკილ ცხენზე ჯდება. ალ ჩა̄ჟი მენჭყი და̄რ ლი (ლშხ.) -- ამ ცხენის გამხედნი არავინ არის. ხოჩა მენჭყი ხაწეხ ალ ჩა̈ჟს (ლნტ.) -- ამ ცხენს კარგი გამხედნი სჭირდება.
- მენჴრი (-რი̄შ, -ჴრა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -ა̈ლ ბქ., -რი̄შ, -რა̄ლა ლშხ.), მერჴენე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- მხლებელი, გამყოლი. დი̄ნა̆̄ მენჴრი ჲა̈რ ი̄რა? (ბზ.) -- გოგოს გამყოლი ვინ იქნება? წუ̂ილიშ მენჴრი ობა̈შ ა̈ნნაზორან (ბქ.) -- პატარძლის გამყოლი ბევრი მოგროვდა. დად ზურა̄ლს ხაჟხა

დედფალი მჷნჺრის ლამჸორხენ (ლშხ. 33) -- მამის ოჯახიდან დედოფლის მხლებელ ქალს მდადე ჰქვია. ლაგჸანახო მერჷენალა მიჩ ჳზჸისა ხოღელდახ (ლნტ.) -- სატირალში გამყოლები მას ეზოში ელოდებოდნენ. გჳნჵჳნ ხაყა მჷნჺრი მჳრე (პოეზ. 54) -- გვერდში ჰყავს მხლებელი კაცი.

- მჷნჺრინე (-ნე̄მიშ, -რინა ბზ., -ნემ, -რინა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლა ლშხ.), მჷრჷენე (-ჲშ, -რჷენალა) ლნტ. -- წამყვანი, მიმყვანი (ის, ვინც იახლებს)... მიშგუ ქორთე მჷნჺრინე სი მადე ჵჳსჸა? (ბქ.) -- სახლში შენ არ მიმიყვანე? (მიმყვანი შენ არ იყავი?).
- მჷჲედჸრე იგივეა, რაც მჷჰდჷრე.
- მჷჲეს იგივეა, რაც მჷი.
- მჷჲესკ იგივეა, რაც მჷი.
- მჷჲრჳყი იგივეა, რაც მჷჰრჳყი.
- მჷჲრი (-რი̄შ, -ჳლ ბზ., -ჳშ, მჷჲრა ბქ.), მჷჲრენი (-ნი̄შ, -ალ \ ნჳლა) ლშხ., მჷირე (-ჲშ, -რალა) ლნტ. -- დამწერი. მიშგჸა თეჸშ მიწჸა ამშა მჷჲრენი (ლშხ. 11) -- ამის დამწერი ჩემი თვალით მინახავს. ამშა მჷირე გჸაწჷხ ჲერჸალე (ლნტ.) -- ამის დამწერი ვინმე გვჭირდება.
- მჷპჳტიჸე (-ჸე̄მიშ, -ტიჸა ბზ., -ჸემ, -ტიჸა ბქ. -ჲშ, -ჸალა ლნტ.), მჷპატიჸე (-ჸე̄შ, -ჸე̄ლ) ლშხ. -- მპატიებელი. ეჯის ქა მჷპატიჸე დჳრ ხაყა (ლშხ. 78) -- იმას მპატიებელი არავინ ჰყავს. ამშა მჷპჳტიჸე მჳდ ხჸი (ლნტ.) -- ამის მპატიებელი არა ვარ.
- მჷპრისდე (-დე̄მიშ, -დჳლა ბზ., -დე̄შ, -დჳლა ლშხ.), მჷპრისდი (-ჳშ, -და) ბქ., მჷპრისტე (-ჲშ, -ჳლ) ლნტ. -- ნათლია, მომნათვლელი. გეზლჳშ ესერ მჷპრისდი ხარ (ბქ. 310) -- შვილის ნათლიააო. ციოყ მიშგჸი ჯუმლა მჷპრისდე ლი (ლშხ.) -- ციოყი ჩემი ძმის ნათლიაა

(მომნათვლელია).

- მგჟ იგივეა, რაც მიჟ.
- მგჟა̄ბირ (-იშ, ჟაბა̈̄რ) ბზ., მგჟაბჷ̂ირ (ჟაბა̈რ) ბქ. -- ბალსზემოელი. გეგის დი მგჟა̄ბირ ხორი, მუ -- მუჩჷ̂აბირ (ბზ.) -- გეგის დედა ბალსზემოელი ჰყავს, მამა -- ბალსქვემოელი.
- მგჟ-დოშდულ იგივეა, რაც მიჟ-დოშდულ.
- მგჟელა̈დეღ იგივეა, რაც მიშლადეღ.
- მგჟელუთ იგივეა, რაც მიშლე̄თ.
- მგჟეღ იგივეა, რაც მუჟჷ̂ეღ.
- მგჟირ (ხომჟირა, მა̈მჟირე) ზს. -- 1. სველი. ნინ მგჟირ ჩიგჷ̂აშმი ესერ მგრგა̈დი ლი (ანდ.) -- სველი ენა ყველაფრის მთქმელიაო. 2. (-იშ \ -ჟრიშ ბზ., -იშ, -- ბქ.) -- სისველე. ხეკჷ̂ეს ერე მგჟირს ლანწგრა ქამაჷ̂ ხადეს (ბქ. 230) -- სისველეს საწრეტი გარეთ უნდა ჰქონდეს. იხ. მგძღირ.
- მგჟლაწა̈დ, მიჟლაწა̈დ (-იშ, --) ბზ., მგჟლაწად (-ა̈შ, --) ბქ., მიჟლაწად (-იშ, --) ლნტ., მგჟლაწედ (-იშ, --) ლშხ.,-- აღმოსავლეთი (მზის დასანახი). მგჟლაწადხენჩუ ფოყს თაჷ̂რა̈რ ხაშხა (ბქ. 224) -- აღმოსავლეთის მხარეს თავრარი ჰქვია. ბესოს მიჟლაწად ა̈გის ქორ ხოგ (ლნტ.) -- ბესოს აღმოსავლეთით უდგას სახლი. მიჟლაწადხენ საზღჷ̂ა̈რ ლი ლექჷ̂სირი თემსაბჭო (ლნტ. 13) -- აღმოსავლეთით ესაზღვრება ლექვსურის თემსაბჭო.
- მგჟლაჰჷ̂ა̈რ (-იშ, --) ბზ., მგჟლაჰჷ̂არ (-ა̈შ, --) ბქ., მგჟლაჷ̂ერ (-იშ, --) ლშხ., მიჟლაჷ̂არ ლნტ. -- დასავლეთი (მზის ჩასასვლელი). ეშხუ მგჟლაჰჷ̂არხენ აჩად ი მერმე მგჟლაწადხენ (ბქ. 40) -- ერთი დასავლეთიდან წავიდა, მეორე -- აღმოსავლეთიდან.
- მგჟრენი (-ნი̄შ, -რენა̄ლა ბზ., -ნა̈შ, -რენა ბქ., -ნი̄შ, -ნა̄ლა ლშხ.) -- იხმარება გვამოთქმაში:

თხუმე მგჟრენი -- თავმომაბეზრებელი, შემაწუხებელი. ალ ზურალ თხუმემ მგჟრენი ამსუ̂ალდ ლი (ბქ.) -- ეს ქალი თავმომაბეზრებელი ადამიანია. ამშა გარგლა თხუმე მგჟრენი ლი (ლშხ.) -- ამის ლაპარაკი თავმომაბეზრებელია.

- მგჟრი (-რი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რი̄შ, -რა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -რალა ლნტ.) -- შემცოდებელი, შემბრალებელი. ქუ̂ითიშ მგჟრი დარ წუ̂ა (ბქ.) -- ქურდის შემბრალებელი არავინ ჩანს. ეჯკაჲ ლაჟგიარ ლი, ერე ალ ქუ̂ეყანაჟი მგჟრი და̄რ ხოსდენი (ლშხ.) -- ისეთი საძაგელია, რომ ამ ქვეყანაზე შემბრალებელი არავინ რჩება. მგჟრი-მგბრა̈ლ მიშკუ̂ი ამახუ̂სუ ახაკედა! (ლნტ.) -- შემცოდებელ-შემბრალებელი ჩემს მტერსამც ამოსწყვეტია!
- მგჟუ̂ელ იგივეა, რაც მუჟუ̂ელ.
- მგჟღგ̄ლი (-ლი̄შ, -ღგ̄ლა ბზ., -ლი̄შ, -არ ლშხ.), მგჟღგლი (-ა̈შ, -ღგლა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მბღავანა (ვინც ან რაც ხშირად ბღავის). ლანსკინე მგჟღგლი... და̈შდუ̂დ (ბქ. 207) -- გამოხტა აბღავლებული დათვი. ისკუ̂ი ბეფშ ლიუ̂ ამჟი მგჟღგლი? (ლნტ.) -- შენი ბავშვია ასე რომ ბღავის?
- მგრ იგივეა, რაც მირ.
- მგრა̈მ ბზ., მგრა̄მ ლშხ., განუსაზღვ. ზმნს. -- სადღაც, რაღაცა. ბაჯუ აჩა̈დ მგრა̈მთე (ბზ.) -- ბაჯუ სადღაც წავიდა. ეშ მგრა̄მთე ლახქარუ̂ე̄ნახ (ლშხ. 76) -- სადღაც გადაკარგულან. ტუ̄ლი მგრა̄მ (ლშხ.) -- რაღაცას ამბობს.
- მგრბიელ იგივეა, რაც მერბიე̄ლ.
- მგრგა̈დი (-დია̈შ, -ა̈რ) ბქ., მგრაგა̈დი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. მოლაპარაკე. ეჯი ძღჳდ მგრაგა̈დი ზურალ ლი (ლნტ.) -- ის ქალი ბევრს ლაპარაკობს (ძალიან მოლაპარაკეა). 2. მედიატორი, შუაკაცი, შუამავალი. იხ. მგგრგა̈ლი.

- მჷრდა̈ბ იგივეა, რაც მორიდაბ.
- მჷრდა̈კ იგივეა, რაც მჷდრა̈კ.
- მჷრდი (-დი̄̆შ, -რდა̄̆ლა ბზ., -და̄̆ლა ლშხ., -ა̈შ, -რდა ბქ., -დიშ, -დალა ლნტ.) -- გამზრდელი. ნიბა̈შნა̈შ მჷრდი ლა̈ჩინჩუ̂ილის ესერ ლახტეხა (ანდ.) -- შვილიშვილის გამზრდელი ხელახლა ჩვილობას დაჰბრუნებიაო. ხოჩა გეზლა მჷრდი დედეს მაგ ხოჩა ხეხო̄ლი (ლშხ.) -- კარგი შვილის გამზრდელ დედას ყველაფერი კარგი ეკუთვნის.
- მჷრთენ იგივეა, რაც მურთუ̂ენ.
- მჷრთხ1 (-იშ, -ა̈ლ) ზს. -- ნაპერწკალი; ნაღვერდალი; ღველფი. [და̈შდუ̂დ] ეშხუ გუდრა მჷრთხ ლა̄̆ჲე (ბზ. 433) -- დათვმა ერთი გუდა ნაღვერდალი წაიღო. გადატ. ბაბად ინჯარშუ̂ თერარხენქა მჷრთხ ანჰარე (ბქ.) -- ბაბუამ სიბრაზით თვალებიდან ნაპერწკლები გადმოყარა.
- მჷრთხ2 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- დორბლი. და̈უ̂ ხჷრშუ̂ მჷრთხს აშ ბიდა (ბქ.) -- დევი სიბრაზისაგან დორბლს ყრიდა (ღვრიდა).
- მჷრკინე (ნ-ე̄̆მიშ, -კინა̄̆ლა ბზ., -ნემ, -კინა ბქ., -ნე̄̆შ, -ნე̄̆ლ ლშხ.), მჷრკჷლე (-ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ. -- {და}მკიდებელი. ჲა̈რ ლი ამი̄̆ მჷრკინე? (ბზ.) -- ამას ვინ დაკიდებს? (ვინ არის დამკიდებელი?)
- მჷრკჷლე იგივეა, რაც მჷრკინე.
- მჷრმი (-მი̄̆შ, -რმა̄̆ლა ბზ., -ა̈შ, -რმა ბქ., -მი̄̆შ, -მა̄̆ლა ლშხ., -მიშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- დამჭერი. ჩა̄̆ჟა̈ მჷრმი და̈̄̆რ მიცჷხ (ბზ.) -- ცხენის დამჭერი არავინ მეგულება. ა̈ბრეგიშ მჷრმი ფიშირ ლჷმა̈რხ (ბქ.) -- ყაჩაღის დამჭერი ბევრნი ყოფილან. ანზჷზეხ ჩუ მჷრმი მა̄̆რე̄̆ლ მოსმართლად (ლშხ. 76) -- მოსამართლეებმა გამოაგზავნეს დამჭერი კაცები. ბეფში მჷრმი ჲა̈რ ირა? (ლნტ.) -- ბავშვს ვინ დაიჭერს (დამჭერი ვინ იქნება)? ეშდჲორი ღალ მჷრმიდ ჯაყა (პოეზ.

24) -- თორმეტი კაცი დამჭერი გყავს.

- მჷრყი̄ნე (-ნე̄მიშ, -ყი̄ნა ბზ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), მჷრყინე (-ნემ, -ყინა) ბქ. -- მომრტყმელი, {და}მრტყმელი. ჲა̈რ დო ლე̄̈სუ̂ მჷრყი̄ნე, დეშ ოხმეჯერ (ბზ.) -- თუ ვინ იყო დამრტყმელი, ვერ გავიგე. ტეტიშ მჷრყინე მა̈გ ანღჷრდ (ბქ. 297) -- დამრტყმელი (ხელის თავზე შემომრტყმელი) ყველა მოდიოდა. იხ. მჷტყა̈ცი.
- მჷრში (-ში̄შ, -რშა ბზ., -ა̈შ, -რშა ბქ., -ში̄შ, -შა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -რშალა ლნტ.) -- დამგები, გამშლელი (ლოგინისა). ამიშ მჷრში ია̈რ ლასუ̂? (ბქ.) -- ეს ვინ გაშალა (ამის გამშლელი ვინ იყო)?
- მჷრშკ (-იშ, -ა̈ლ), მჷშკ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ.) -- ჭიანჭველა. მიჩა მაყალუ̂შ ესერ... გიმქა მჷრშკ დეშ იზელე̄̈ლ (ბზ. 396) -- ჩემი შიშით მიწაზე ჭიანჭველა ვერ დადისო. ლა̈ლზიგალ-ლა̈ლგიმალს მჷშკ ესერი ხაშდბა (ანდ.) -- ოჯახის მოწყობას ჭიანჭველაც ცდილობსო. ალე ქათასჷმდა ეჯ მარას, ხედუ̂ა̈ჲ ერე მჷშკა̈რს გარგალას ხომნა̄რდა (ლნტ. 201) -- ეს გაიგონა კაცმა, რომელიც ჭიანჭველების ლაპარაკს უსმენდა. კნინ. მჷრშკჷლდ ბზ. ჭიშხ ნო̄ს'ა̄თგა მჷრშკჷლდს! (ბზ. 339) -- ჭიანჭველას ფეხი არ დაადგა!
- მჷრჯენე იგივეა, რაც მჷნჯრინე.
- მჷსგდი (-დი̄შ, -სგდია̈რ ბზ., -ა̈შ, -სგდა ბქ., -დი̄შ, -არ ლშხ.), მჷსკიდი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. მაყურებელი, მაცქერალი. მი ხუ̂ი̄რა ეჩი̄ მჷსგდი (ბზ.) -- მისი მაყურებელი მე ვიქნები. ჩუბაუ̂ მჷსგდი დეცთეჟიშ მურყუ̂ამს ესერ დეშ ხა̈წდა (ანდ.) -- დაბლა მაცქერალმა ცამდე აწვდილი კოშკი ვერ დაინახაო. ხოლა თეჟი მჷსგდი [ანჯად] (ლშხ.) -- ავი თვალით მაყურებელი მოვიდა. 2. მეთვალყურე, ზედამხედველი, მომვლელი. ეჯჲა̈რდ ბეფშუ̂ ქორა̈ მჷსგდიდ აცუ̂ირხ (ბზ.) -- ბავშვი იმათ სახლის მეთვალყურედ დატოვეს. მეჩის ხოჩა მჷსგდი

ხაკუ (ბქ.) -- მოხუცს კარგი მომვლელი უნდა.

- მჷსერე იგივეა, რაც მჷსრე.
- მჷსიპ (-იშ, -ა̈რ \ -სპა̄ლა ზს., -ა̄ლა ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- მბრუნავი. [მჷლტეხ] ქა ლა̈ხყახა̈̄ნ მჷსიპ ში̄რას (ბზ. 51) -- ლენტეხელმა მბრუნავ დოლაბს აკოცა. ლეგუ̂ერი ბორბალ ხოჩა მჷსიპ ლი (ლშხ.) -- წისქვილის ბორბალი კარგად ბრუნავს (კარგი მბრუნავია).
- მჷსი̄პანე, მჷსპე (-ნე̄მიშ, -პე̄მიშ, -სი̄პანა̄ლა) ბზ., მჷსიპანე, მჷსპე (-ნემ, -პემ, -ნოლ) ბქ., მჷსი̄პანე, მჷსპე (-ნე̄შ, -პე̄შ, -ნა̄ლა, -პა̄ლა) ლშხ., მჷსიპა̈ნე, მჷსპე (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გადამბრუნებელი. მჷსიპანე ხოსიპანა (დიარს). (ბქ. 307) -- გადამბრუნებელი უბრუნებდა პურს. ამშა მჷსპე იშგენ და̄რ ლი (ლშხ.) -- ამის გადამბრუნებელი სხვა არავინ არის.
- მჷსკა̈დ (-სკდიშ, -სკდა̈რ) ზს., მჷსკად (-სკდიშ, -სდარ) ლშხ., მჷსკა̈ტ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ბეჭედი. უ̂ეზირდ ჟი ლა̈ჲკიდ მჷსკა̈დ ჯიბხა̈ნჟი (ბზ. 293) -- ვეზირმა ჯიბიდან ბეჭედი ამოიღო. მჷსკა̈დ ქანშყა̈დ თუ̂ინგხენქა (ბქ. 58) -- თუნგიდან ბეჭედი გადმოვარდა. [ჭყინტდ] ქა ლახო̄მ ქრუ̂უს მჷსკად (ლშხ. 75) -- ბიჭმა ქვრივს ბეჭედი მისცა. ჲერუ̂ა̈ჲ ლოქ მიჩა დენა̈ჲ მჷსკა̈ტს ჟ'ა̈ნკედ, ეჯი ლოქ ირა მიჩა დენა̈ჲ ლეჭაშჷრი (ლნტ. 279) -- ვინც ჩემი ქალიშვილის ბეჭედს აიღებს, ის იქნება ჩემი ქალიშვილის საქმროო. [დიდ] ზურაბს სკა ლახაბე ფხულეჲსა ა̈მირა̈ნი ნაუ̂ოდ მჷსკა̈ტ (ლნტ. 250) -- დედამ ზურაბს თითზე ამირანის მიცემული ბეჭედი წამოაცვა (შეაბა).
- მჷსკა̈ტ იგივეა, რაც მჷსკა̈დ.
- მჷსკიდი იგივეა, რაც მჷსგდი.
- მჷსკი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), მჷსკირ (-სკრა̈რ უშგ., -სკრიშ, სკრა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ძირმაგარა. მჷსკირჟი ფისემ ლიდისგ ხა̈მთქუ̂ახ შუ̂ა̈ნს -- ქა როქ იწობე (ბქ.) -- სვანეთში

ძირმაგარაზე ფისს იდებენ, გამოწოვსო. ბობშს კი̄ნჩხჲი მჷსკი̄რ ხა̄რ (ლშხ.) -- ბავშვს კისერზე ძირმაგარა აქვს. მჷსკირ მადგა̈რი (ლნტ.) -- ძირმაგარა მკლავს.

- მჷსმინე1 (-ნე̄მიშ, -მინა̄ლა ბზ., -ნემ, -მინა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., ზს.) -- დამბეზღებელი, დამსმენი. ეჩი̄ მჷსმინე ჟ'ა̈ნმეჴრა̄̈ნ (ბზ.) -- იმისი დამბეზღებელი გამომჟღავნდა. მჷსმინე ამსუ̂ალდ და̈ს ხალა̈ტ (ბქ.) -- დამსმენი ადამიანი არავის უყვარს.
- მჷსმინე2 (-ნე̄მიშ, -მინა̄ლა ბზ., -ნემ, -მინა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.) -- მომსმენი. ამი მჷსმინე და̄̈რ მაყა (ბზ.) -- ამის მომსმენი არავინ მყავს. შდრ. მუჰუ̂ნა̈რი.
- მჷსპე იგივეა, რაც მჷსი̄პანე.
- მჷსრე1 (-რე̄მიშ, -სრა̄ლა ბზ., -რემ, -სრა ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), მჷსერე (-ჲშ, -სერალა) ლნტ. -- მჯობნი, გამსწრები. მჷსრემ მჷსრე დემის შდეხნი (ბქ.) -- მჯობის მჯობი არ დაილევა.
- მჷსრე2 (-რე̄მიშ, -სრა ბზ., -რემ, -სრა ბქ., -რე̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), მჷსერე (-ჲშ, -სერალა) ლნტ. -- გამმეტებელი. ამშა მჷსერე მა̈დ ხი სი (ლნტ.) -- შენ ამის გამმეტებელი არა ხარ.
- მჷსსჷნე (-ნე̄მიშ, -სსჷნა ბზ., -ნემ, -სსჷნა ბქ.,-ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -სსჷნალა ლნტ.) -- წამსისინებელი. ჟალუ̂ემ მჷსსჷნე მი ხუ̂ა̈სუ̂ (ბქ.) -- ძაღლის წამსისინებელი მე ვიყავი. სი მჷსსჷნე გარ ხირახი (ლნტ.) -- შენ მხოლოდ წამსისინებელი იქნები.
- მჷსყე (-ყე̄მიშ, -სყა̄̈ლ ბზ., -ყემ, -ყოლ ბქ., -ყე̄შ, -ყე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. გაკეთებული. ალას მეგმი კა̈ცხჲი ლა̈ცგნდაუ̂ ხა̄რ მჷსყე (ბზ. 363) -- ამას ხის კენწეროზე ბუდე აქვს გაკეთებული. ლა̄შგ-ლაყე̄ლი̄ ეჩე ხა̄რხ მჷსყე ზურა̄ლე̄ლს (ლშხ. 8) -- საწველი და ყველის ამოსაყვანი ქალებს იქ აქვთ მოწყობილი. ლასკადჷრას ბეტონი ბჷგი ჯებირა̈ლ ხარ მჷსყე (ლნტ. 10) -- ლასკადურას ბეტონის მაგარი ჯებირები აქვს გაკეთებული. 2.

დადგენილი, დათქმული. სოფლა̈რს სკარობ ხერასშჳ̂ ხადხ მჷსყე (ბქ. 231) -- სოფლელებს დღეობა მორიგეობით ჰქონდათ დადგენილი. 3. გატენილი (თოფი). სოფელს მა̈ნკჳ̂ი ჭემაშჳ̂ მჷსყე თეფიშ ჰერ ესერი ჩუ აყალჳ̂ე (ანდ.) -- სოფელს პირველად უტყვიოდ გატენილი თოფის ხმაც შეაშინებსო. 4. შერიგებული. ალჲა̈რ ჩუ მჷსყე ლიჴ (ბზ.) -- ესენი შერიგებული არიან.

- მჷსყი (-ყი̄შ, -სყა ბზ., -ა̈შ, -სყა ბქ., -ყი̄შ, -არ ლშხ.), მჷსყეი (-ჲშ, -სყეალა) ლნტ. -- {გა}მკეთებელი. ა̈მი მჷსყი და̈ჳ̂ით ლასჳ̂ (ბქ.) -- ეს დავითმა გააკეთა (გამკეთებელი იყო). სი ქორს დემშა მჷსყეი ხი (ლნტ.) -- სახლში შენ არაფრის გამკეთებელი ხარ.
- მჷტ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- მატლი, ჭია. ჳ̂ისგჳ̂ს მჷტ ხორი (ბზ.) -- ვაშლს ჭია ჰყავს. გიმჟი მჷტ ესერი იბულელ ი ამსოლდი (ანდ.) -- მიწაზე მატლიც დაცოცავს და ადამიანიცო. ამშა წჳ̂ე̄ნე ჟი ხუტე ლჷქაჩისა მჷტარს, ეჯჟი მჷლნი ლი (ლშხ., ხორ. 19) -- ამის წვენი ჭრილობაში მატლებს სპობს, ისეთი მწარეა.
- მჷტა̈̄ბე (-ბე̄მიშ, -ტა̈̄ბა̄ლა ბზ., -ბე̄მიშ, -ბა̄ლა ლშხ.), მჷტაბე (-ბემ, -ტაბა ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- {გა}მთლელი. კიბდჳ̂ენი მჷტა̈̄ბე დეშ ოხჳ̂ითჴ (ბზ.) -- კიდობნის გამთლელი ვერ მოვიძიე. ყორა̈შ მჷტაბე მარ ლეკარქე (ბქ.) -- კარის გამთლელი უნდა ვიშოვო. ჩულჷდგარჷნლო მე̄რმა ლადეღ კუბი მჷტა̈̄ბა̄ლას ჯჷდეჴ (ლშხ. 34) -- სიკვდილის შემდეგ მეორე დღეს კუბოს გამთლელები მოჰყავთ.
- მჷტა̈̄რ (-იშ, -ტა̄რუ) ბზ., მჷტა̈რ (-ტარუ ბქ., -ტარა̈ლ ლნტ.), მჷტა̄რ (-ალ) ლშხ. -- მატლიანი. ალ ჳ̂ისკჳ̂ მჷტა̈რ ლი (ლნტ.) -- ეს ვაშლი მატლიანია.
- მჷტბიდე (-დე̄მიშ, -და̄ლა ბზ., -დემ, -ბიდა ბქ., -დე̄მიშ, -და̄ლა ლშხ.), მჷტებდე (-ჲშ, -ტებდალა) ლნტ. -- გამთბობი. ჟა̈კურაშ ლემესგ ხოჩა მჷტბიდე ლი (ბქ.) -- არყის ხის

ცეცხლი კარგად ათბობს (გამთბობია). ფეჩ ხოჩა მჷტებდე ლი ქორӓშ (ლნტ.) -- ღუმელი სახლს კარგად ათბობს (გამთბობია).

- მჷტებდე იგივეა, რაც მჷტბიდე.
- მჷტმე (-მე̄მიშ, -მა̄ლა ბზ., -მემ, -ტმა ბქ., -მე̄მიშ, -მა̄ლა ლშხ.) -- უჭმელი. მჷფანე მარე მჷტმე ლი ამ ლადეღ (ბქ. 75) -- ამ დღეს საკურთხის გამშლელი კაცი უჭმელია. მჷტმად ზმნს. ბქ., ლშხ. -- უჭმელად. ბეჳა ეჲ ლӓდეღ მჷტმად ლჷმჭემნელი (ბქ. 311) -- ბევა იმ დღეს თურმე უჭმელად თიბავდა.
- მჷტყაბ იგივეა, რაც მჷტყӓბ.
- მჷტყӓბ (-იშ, -ტყაბӓრ) ზს., ლნტ., მჷტყაბ (-არ) ლშხ. -- შემწვარი. [ბეფშჳ̂ს] მჷტყӓბ წჳ̂ӓდ ხაკუ (ბზ. 315) -- ბავშვს (შემწვარი) მწვადი უნდა. [სოკს] მჷტყაბს ხაყა ლეზობდ (ლშხ., ხორ. 10) -- სოკო საჭმელად შემწვარი ვარგა.
- მჷტყӓბ{ე} იგივეა, რაც მჷტყბე.
- მჷტყӓცი იგივეა, რაც მჷტყცა̈̄ნი.
- მჷტყეცӓნი იგივეა, რაც მჷტყცა̈̄ნი.
- მჷტყბე (-ბე̄მიშ, -ტყბა̄ლა ბზ., -ბემ, -ტყბა ბქ., -ბე̄მიშ, -ბა̄ლა ლშხ.), მჷტყӓბ{ე} (-ჲშ, -ბა̄ლ) ლნტ. -- შემწველი. წჳ̂ӓდიშ მჷტყბე ლემასგჳ̂ცახӓნ ესსგურდა (ბზ.) -- მწვადის შემწველი ცეცხლთან დაჯდა. ალე მა̄რე წჳ̂ადი მჷტყბიდ ადგენეხ (ლშხ.) -- ეს კაცი მწვადის შემწველად დააყენეს.
- მჷტყცა̈̄ნი (-ნი̄შ, -ცა̄ნიარ) ბზ., მჷტყცა̄ნი (-ნი̄შ, -ნა̄ლა) ლშხ., მჷტყცӓნი (-ცანӓშ, -ცანა) ბქ., მჷტყეცӓნი, მჷტყӓცი (-ციშ, -ӓრ) ლნტ. -- მცემელი, გამლახავი. ალ მარემ მჷტყცӓნი ჲარ ლასჳ̂? (ბქ.) -- ეს კაცი ვინ სცემა (ვინ არის გამლახავი)? ალი ლი მიშკუ მჷტყӓცი (ლნტ.) --

ჩემი გამრტყმელი ეს არის. იხ. მჷრყი̄ნე.

- მჷტყცე (-ცე̄მიშ, -ყცა ბზ., -ცემ, -ყცა ბქ., -ცე̄შ, -ცა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ტყცალა ლნტ.) -- დამრღვევი (შეკერილისა). ა̈მიშ მჷტყცე და̈რ წ̂უა (ბქ.) -- ამის დამრღვევი არავინაა.
- მჷტხე1 (-ხე̄მიშ, -ტხა̄ლა ბზ., -ხემ, -ტხა ბქ., -ხე̄მიშ, -ხე̄ლ \ -ხა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- 1. დამბრუნებელი. ამი̄ მჷტხე მა̄მა ხ̂უი (ბზ. 339) -- ამის დამბრუნებელი არა ვარ. ქუნემ მჷტხე მაროლ ქა ხოთრონხ (ბქ. 301) -- სულის დამბრუნებელი კაცები მიჩნეული ჰყავდათ. მა̈გიერი მჷტხეს ხ̂ უა̈თხელნად (ლნტ. 89) -- თურმე სამაგიეროს გადამხდელს ვეძებდით. 2. მოპასუხე. პასხ̂უი მჷტხე ალჲა̈რ ლიხ (ბზ. 13) -- მოპასუხე (პასუხის დამბრუნებელი) ესენი არიან.
- მჷტხე2 (-ხე̄მიშ, -ტხა ბზ., -ხემ, -ტხა ბქ., -ხე̄მიშ, -ხე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- დამამჟავებელი, ამფუებელი. კინტ̂ურია̈შ მჷტხე და̈რ მაყა (ბქ.) -- კიტრის დამამჟავებელი არავინ მყავს.
- მჷ̂უშხი იგივეა, რაც მუ̂უშხი.
- მჷფანე იგივეა, რაც მჷფა̄ნე.
- მჷფა̈რი/ე იგივეა, რაც მჷფრენი.
- მჷფა̈შტ̂უი იგივეა, რაც მჷფშ̂უდი.
- მჷფა̈ცხი იგივეა, რაც მჷფცხი.
- მჷფა̄ნე (-ნე̄მიშ, -ფა̄ნა ბზ., -ნე̄შ \ -ნე̄მიშ, -ფა̄ნა ლშხ.), მჷფანე (-ნემ, -ფანა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- საკურთხის დამდგმელი, გამშლელი. მჷფა̄ნე ჟი იკედ აშხ̂უ ფაკა̈ნ ლჷჯე̄მი ქაქს (ბზ. 11) -- საკურთხის დამდგმელი იღებს ერთ ჯამ რძის ფაფას. მჷფანე მარე მჷტმე ლი ამ ლადეღ (ბქ. 75) -- საკურთხის გამშლელი კაცი ამ დღეს უჭმელია.

- მეფეშტჟ̂ე იგივეა, რაც მუფშუ̂დე2.
- მეფრე (-რე̄მიშ, -ფრა ბზ., -რემ, -ფრა ბქ., -რე̄შ, -რა̈ლა ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. გამხმობი. ითქიშ მეფრე მიჟ ლასუ̂ (ბქ.) -- მარცვლის გამხმობი მზე იყო. მაუ̂ ლესეს ალ ჟ̂ისკუ̂ი მეფრე? (ლნტ.) -- ნეტავ რამ გაახმო ეს ვაშლი? (რა არის ამის გამხმობი?) 2. გამომწრთობი (რკინისა ან ფოლადისა).
- მეფრენი (-ნი̄შ, -რენა \ -ნა̈ლა ბზ., -ა̈შ, -რენა ბქ., -ნი̄შ, -ნა̈ლა ლშხ.), მეფა̈რი/ე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. დამხურავი (თავსაფრის). ხოჩა და̈̄რ ა̈რი ლაჩქი მეფრენი (ბზ. 42) -- თავსაფრის დამხურავი კარგი არავინ არის. მეჩის ლაჩაქი მეფრენი და̈რ ხეყე̄დდა (ლშხ.) -- მოხუცს ლეჩაქის დამხურავი არავინ ჰყავდა. 2. ბზ. გადამხურავი (ყავრის). ლეყა̈̄რა̈ მეფრენი ლა̈დი მა̈მ ხეშდბი (ბზ.) -- ყავრის გადამხურავი დღეს არ იმუშავებს.
- მეფშგე (-გე̄მიშ, -ფშგა̈̄ლა ბზ., -გემ, -ფშგა ბქ., -გე̄შ, -გე̄ლ ლშხ.), მეფშკე (-ჲშ, -ფშკალა) ლნტ. 1. გამხსნელი, შემხსნელი. ფისრა̈ჲ, სი ხია ამი̄ მეფშგე? (ბზ.) -- წყეულო, შენ ხარ ამის გამხსნელი? 2. სასაქმებელი (წამალი). ალ ჟაგა̈რ ხოჩა მეფშკე ლი (ლნტ.) -- ეს წამალი კარგი სასაქმებელია.
- მეფშტჟ̂ე იგივეა, რაც მუფშუ̂დე.
- მეფცხი (-ხი̄შ, -ფცხა ბზ., -ა̈შ, -ფცხა ბქ., -ხი̄შ, -ხა̈ლა ლშხ.), მეფა̈ცხი (-ჲშ, -ფაცხალა) ლნტ. -- მფარცხავი. გუშგუ̂ეჲთე მეფცხა ანჯა̈დხ (ბზ.) -- ჩვენთან მფარცხავები მოვიდნენ. მეფცხა მეჟნა̈ჰუ̂ერუნლუ̂ე ოხოგანხ გუ̂აშუ̂ (ბქ.) -- მფარცხავები მზის ჩასვლის შემდეგ შეუდგნენ საქმეს. მი ჩიილა მეფა̈ცხი ხუ̂ას (ლნტ.) -- მე ყოველთვის მფარცხავი ვიყავი.
- მეფხკენე1 (-ნე̄მიშ, -ფხკენა̈̄ლა ბზ., -ნემ, -კენა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ, ლნტ.) -- დამფხაკუნებელი, დამკაკუნებელი. და̈შდუ̂ ლა̈ხჭუ̂ედდა: ჲა̈რ ესერ ლი მეფხკენე? (ბზ. 359)

-- დათვმა ჰკითხა: ვინ აფხაკუნებსო? (ვინ არის დამფხაკუნებელიო?)

- მეფხკჳნე2 (-ნე̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- ფხუკიანი. ზურა̄ლს სურუ მეფხკჳნე ჭაშ ხაყა (ლშხ.) -- ქალს ძალზე ფხუკიანი ქმარი ჰყავს.
- მეფხჷე (-ჷე̄მიშ, -ფხჷა̄ლა ბზ., -ჷემ, -ფხჷა ბქ., -ჷე̄შ, -ჷა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ფხჷალა ლნტ.) -- გამშლელი, გამფანტველი. ქა̄მ კუ̂ეცნა მეფხჷე მი ხუ̂ას (ლშხ.) -- ხორბალი გარეთ მე გავშალე (გამშლელი მე ვიყავი).
- მეფხრიჭუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -ფხრიჭუ̂ა ბზ., -უ̂ი̄შ, -ალ ლშხ.), მეფხრიჭი (-ἴშ, -რიჭა) ბქ. -- გამომჩხრეკი. მეფხრიჭის მიჩა ხოლა ესერ ოხფხირჭა (ბქ.) -- გამომჩხრეკმა თავისი ცუდი გამოჩხრიკაო.
- მექარ (-იშ, --) -- 1. მუქარა. 2. ჯიბრი. ზურალ ჩიის ეჩა მექარშუ̂ ἴსყეიდა (ლნტ.) -- ქალი ყველაფერს იმის ჯიბრზე აკეთებდა.
- მექაფ (-იშ, --) -- სამაგიერო, სანაცვლო, მაგიერი. აშხუ̂ გეზლა̂ მექაფ ალა ი̄რა (ბზ. 24) -- ერთი შვილის მაგიერ ეს იქნება. [ბესი] ჯანუ̂ემ მექაფდ ჯი ლახაგა̂ნ ხა̂ლხს (ბქ. 200) -- ბესი ხარის მაგივრად თვითონ მიადგა ხალხს. მაშდმა̂რჲი მა̂რემ მექაფდ ლეთრ' ესერ რაგდი (ანდ.) -- სიმთვრალის დროს კაცის მაგიერ სასმელი ლაპარაკობსო. საყდარ, ჯუ̂ინელი მექაფ, მახე ადგეხ (ლშხ. 4) -- საყდარი, ძველის მაგიერ, ახალი ააგეს. ჯუ̂ინალდ ნა̂ფთი მექაფ ნესკა̈ჲ ლემესკს აშუ̂ახ (ლნტ. 5) -- ძველად ნავთის მაგიერ შუაცეცხლს ანთებდნენ. ალა თაუ̂ბექიშ მექაფ გუ̂ერა (ჰოეზ. 34) -- ეს თავბექის ნაცვლად გვეყოლება.
- მექა̂ბი იგივეა, რაც მექა̄ბი.
- მექა̂დინე იგივეა, რაც მექდენი.
- მექა̂ფი იგივეა, რაც მექფი.

- მჷქა̈ჩე იგივეა, რაც მჷქჩე.
- მჷქა̈ჩი იგივეა, რაც მჷქჩე.
- მჷქა̄̈ბი (-ბი̄შ, -ბჲა̈რ) ბზ., მჷქა̈ბი (-ა̈შ, -ქაბა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), მჷქა̄ბი (-ი̄შ, -არ) ლშხ. -- გვერდის ამვლელი, ამქცევი. ისგუ̂ეი̄დ ჭირ მჷქა̄̈ბიუ̂ ლი მეჰად! (ბზ.) -- ჭირი ყოველთვის აგცილებოდეთ (გვერდის ამვლელი ყოფილიყოს)! ჩიმე მჷქა̄ბი ალე ლი (ლშხ.) -- ყველას გვერდის ამქცევი ესაა. ალ მარე ლასჷ გუშკუ̂ე მჷქაბი? (ლნტ.) -- ეს კაცი იყო ჩვენი გვერდის ამქცევი?
- მჷქდენი (-ნი̄შ, -ქდანა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -ქდენა ბქ., -ნი̄შ, -არ ლშხ.) მჷქა̈დინე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. 1. ამცილებელი, ამცდენი. ალე ლია ცხუ̂ჲე მჷქდენი? (ლშხ.) -- ეს არის ისრის ამცილებელი? 2. გამცდენი. დაუ̂ით მა̈დ ხალატ̈ჷნ ლემშაუ̂ი მჷქა̈დინე (ლნტ.) -- დავითს სამუშაოს გამცდენი არ უყვარდა. 3. შემცდენი. უ̂ობურ დადა ლი მა̄რემი მჷქდენი (ლშხ.) -- კუდიანი დედაბერია კაცის შემცდენი.
- მჷქმე (-მე̄მიშ, -ქმა̄ლა ბზ., -მემ, -ქმა ბქ., -მე̄მიშ, -მა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ქმალა ლნტ.) -- 1. {მო}მმატებელი. ლუ̂ინა̈ლთეჲსგა ლჷცემ მჷქმეი ფიშირ ა̈რი (ბქ.) -- ღვინოში წყლის ჩამმატებელიც ბლომადაა. 2. მომგები (ოჯახში მოგების შემომტანი).
- მჷქორწილ იგივეა, რაც მუქორწილ.
- მჷქოხ, მუქოხ, მუქუხ (-იშ, -ქხუ̂ა̈რ) ბზ., მუქუ̂იხ (-ა̈რ) ბქ., მუქოხ (-ქუ̂ხარ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ქვა; რიყის ქვა. თელდ ჷრჟი მუქოხდ ოთსყინე ტა̈რიელს (ბზ. 61) -- ტარიელს მთლად მწვანე ქვად ვაქცევ. დჷ̄უ̂დ თუ̂ეთნე მუქუხ წუ̂ენდ აფიშჷ (ბზ. 364) -- დევმა თეთრ ქვას წვენი გამოადინა (წვნად აქცია). ლაყფჷნა... მუქუ̂იხ ბაჩა̈რჟი ხადხ (ბქ. 307) -- გამოსაკვერი სიპ ქვებზე ჰქონდათ გაკეთებული. სოფლიშ ჰერს მუქუ̂იხ ბა̈ჩ ესერ

ჩუ̂ოთბიჭკუ̂ა (ანდ.) -- სოფლის ხმას სიპი ქვა გაუხეთქიაო. ენკიდ და̄̂უ̂ემ ხოშა მუქოხ (ლშხ. 80) -- დევმა დიდი ქვა აიღო. მაუ̂ლუდს... მუქოხა̈რ ათოშიდა (ლნტ. 141) -- მელიას ქვები გადაუყრია. ჯეჲლოქ მუქოხს ლეჯას ათფიშდუ̂ნი (ლშხ. 80) -- მე რიყის ქვას რძეს გამოვადენო. ამკა̈ლი მექოხა̈რს გდესკხ ქორა̈ მუხუ̂ირმოყ (ლნტ. 65) -- ასეთ რიყის ქვებს დებენ სახლის საძირკველის კუთხესთან.

- მექსა̈ნი იგივეა, რაც მუქუ̂ა̄სე̄რა.
- მექუ̂ემ იგივეა, რაც მუქუ̂ემ.
- მექუ̂ისკ იგივეა, რაც მუ̄ქუ̂ი̄სგ.
- მექფი (-ფი̄შ, -ქფა̄ლა ბზ., -ფა̈შ, -ქფა ბქ., -ფი̄შ, -ქფა̄ლა ლშხ.), მექა̈ფი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- (ტვირთის) მზიდავი. უ̂ო̄შთხუ̂ მექფი ამე ოთთიმ (ბზ. 40) -- ტვირთის ოთხი მზიდავი აქ ვიშოვე. ბაჩუ̂ემ მექფის მასა̈რდ ჯამშა ხაწეხ (ბქ.) -- ქვის მზიდავს დიდი ღონე სჭირდება. ჭემი მექფიდ ხუ̂ა̄ჲ მა̄რე მაწეხ (ლშხ.) -- თივის მზიდავად ბევრი კაცი მჭირდება. ამშა მესკ ხოჩა მექა̈ფი მარე გუ̂აწეხ (ლნტ.) -- ამის წამღებად ტვირთის კარგი მზიდავი კაცი გვჭირდება.
- მექშა̈გ (-იშ, ქაშგა̈რ) ზს. -- ჩერქეზი. მექშა̈გ მირი მუშგუ̂რიდ (ბზ.) -- ჩერქეზი მყავს სტუმრად. იხ. ქაშაგ.
- მექჩე (-ჩე̄მიშ, -ქჩა̄ლა ბზ., -ჩემ, -ქჩა ბქ., -ჩე̄შ, -ჩა̄ლა ლშხ.), მექა̈ჩი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მჭრელი. ზექი მექჩა{დ} მა̄დ ლა̈ნტყუბეხ (ბზ. 37) -- შეშის მჭრელებმა არ შეგვიამხანაგეს (შეგვიტყუპეს). ა̈რი ეშხუ ცხეკიშ მექჩე მარე (ბქ. 93) -- არის ერთი ტყისმჭრელი კაცი.
- მეღა̈უ̂ (-იშ, --) ბზ., მოღა̈უ̂ ბქ. ლნტ., მოღაუ̂ი ლშხ. 1. ბზ. გასალეწი მარცვლეული. მეღა̈უ̂ ქა̄ფხიჟხ კალუ̂ისგა (ბზ.) -- გასალეწი მარცვლეული კალოზე გაშალეს. 2. მოსავალი.

ნებუ̂ზაშა̈რს ნა̈თეუ̂ მოღა̈უ̂ს ჟი ხა̈გემხ (ბქ. 230) -- საღამოობით მომკილ მოსავალს დააზვინებენ (დაადგამენ).

- მგლდერი̅ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., მგლდერო̅ლ (-აშ, -არ) ლშხ., მგლდერილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ბოტ. -- ცერცველა. მგლდერილ კუ̂ეცან ხეჩდა (ბქ.) -- ცერცველა პურის ნათესებს ურევია. მგლდერო̅ლ პარკალს ღედერშა̅ლ იკდე (ლშხ., ხორ. 22) -- ცერცველას პარკი ცერცვივით გამოაქვს.
- მგლელი იგივეა, რაც მგლლი.
- მგლიჯ იგივეა, რაც მგლლიჯ.
- მგლიჯგ იგივეა, რაც მგლლიჯ.
- მგლლატი იგივეა, რაც მგლლა̈ტი.
- მგლლა̈ბი (-ბი̅შ, -ღლაბა ბზ, ლშხ., -ა̈შ, -ღლაბა ბქ.) -- მოღალატე. ღერმათოუ̂ი ლახსისგა მუხუ̂ბემ მგლლაბი! (ბქ.) -- ღმერთსაც შესძულებია ძმის მოღალატე!
- მგლლა̈ტი (-ტი̅შ, -ღლატა ბზ., -ა̈შ, -ღლატა ბქ., -ტიშ, მოღლატა ლნტ.), მგლლატი (-ტი̅შ, მოღლატა) ლშხ. -- მოღალატე. ისგუ მგლლა̈ტიდ ნო̅საუ̂ ოხუ̂სყა ღე̅რბათუ̂! (ბზ.) -- ღმერთმა შენი მოღალატე არც გამხადოს! მგლლატა ჩუ ლუშგურანე ხარენა ისლამს (ბქ. 198) -- ისლამს მოღალატეები დარიგებული ჰყოლია. ყანსაუ̂ს ხუ̂ა̅ჲ მგლლატი ხეყე̅და (ლშხ.) -- ყანსავს ბევრი მოღალატე ჰყავდა.
- მგლლი (-ლი̅შ, -ა̈რ \ -ღლა ბზ., -ა̈შ, -ღლა ბქ., -ლი̅შ, -არ ლშხ.), მგლელი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მომლოდინე, მომცდელი, დამცდელი. მგლლი̅შდ გარჯ ლი ალამა̈გ ხა̈ნს ქა̅მ ლირდე (ბზ.) -- მომლოდინისათვის ძნელია ამდენ ხანს გარეთ ყოფნა. ლექერ ლეგეჰიშ გარ ესერ მგლლი ლი (ანდ.) -- წისქვილი მხოლოდ საფქვავის მომლოდინე არისო. იმშა მგლლი ლოქ ლი? (ლშხ.

77) -- რას ელოდები (რისი მომლოდინე ხარო)?

- მგღლიჯ, მგღიჯ (-იშ, -ა̈̄რ ბზ., -არ ლშხ.), მგღლიჯ, მგღიჯგ (-ა̈რ) ბქ., მგღლინჯ (-ა̈რ) ლნტ. -- კბილებდაკრეჭილი; პირდაფჩენილი. დ̈̄ჳ̂ა̈ დის შდგქა̈რ მგღიჯ ოთსა̈დ ლაქუ̄ნაჳ̂ა̄ლჟი (ბზ. 308) -- დევის დედას სულის ამოხდომისას კბილები დაკრეჭილი დარჩა. იმემ მგღიჯგ მისდი? (ბქ.) -- რა პირდაფჩენილი მიყურებ?
- მგღრე (-რე̄მიშ, -ღრა̄ლა ბზ., -რემ, -ღრა ბქ., -რე̄შ, -რა̄ლა ლშხ., -ჷშ, -ღრალა ლნტ.) -- მომცილებელი, მომშორებელი. ხოლა ჟალჳ̂ემ მგღრე ფაუ ლი (ბქ.) -- ცუდი ძაღლის მომცილებელი ჯოხია. ლა̈დელი ამშა მგღრე მა̈დ ხჳ̂ი (ლნტ.) -- დღეს ამის მომშორებელი არა ვარ.
- -მგყ, -მიყ ზს., -მგყ ლშხ., -მოყ ქს., თანდებული -- თან. ქორმგყ (ბზ.) -- სახლთან, კოშკმოყ (ლშხ.) -- კოშკთან. მუხჳ̂ირმოყ (ლნტ.) -- საძირკვლის კუთხესთან.
- მგყდა̈̄ნი1 (-ნი̄შ, -და̄ნა̄ლა) ბზ., მგყდა̈ნი (-ა̈შ, -დანა) ბქ., მგყდა̈̄ნი (-ნი̄შ, -ნა̄ლა) ლშხ., მგყედა̈ნი (-ჷშ, -ყედანა) ლნტ. -- ხელში დამჭერი, დამკავებელი. ლეტჳ̂რემ მგყდა̈ნი მი ხჳ̂ა̈სჳ̂ (ბქ.) -- სანთლის დამკავებელი მე ვიყავი.
- მგყდა̈̄ნი2 (-ნი̄შ, -და̈̄ნა) ბზ., მგყდა̈ნი (-ა̈შ, -დანა) ბქ., მგყდა̄ნი (-ნი̄შ, -ნა̄ლა) ლშხ., მგყედა̈ნი (-ჷშ, -ყედანალა) ლნტ. -- ქალის დამწინდავი, დამნიშნავი. ალ დინა̈შ მგყდა̈ნი ეზერ მა̈ხელჳ̂ა̈ჟ ლი (ბქ.) -- ამ ქალიშვილის დამწინდავი კარგი ვაჟკაცია.
- მგყდი (-დი̄შ, -ყდა̄ლა ბზ., -და̄ლა ლშხ., -ა̈შ, -ყდა ბქ., -ჷშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მყიდველი. ამი̄ მგყდი და̈̄რ მიცგხ (ბზ.) -- ამის მყიდველი არავინ მეგულება. ციოყ ქორა̈შ მგყდის ხეთხელი (ბქ.) -- ციოყი სახლის მყიდველს ეძებს. ამშა მგყდი დესა ხჳ̂ი (ლნტ.) -- ამის მყიდველი არა ვარ.
- მგყედა̈ნი იგივეა, რაც მგყდა̈̄ნი.

- მჷყერ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- 1. დამრტყმელი. ბეფშუ̂ი მჷყერს ხუ̂ა̈ჲ ნაცუ̂ა̈̄ლ ხა̄დ (ბზ.) -- ბავშვის დამრტყმელს ბევრი საყვედური შეხვდა (ჰქონდა). მჷყერს მა̈ხელუ̂ა̈̄ჟ მჷქაფს ქა ხა̈ტხე (ბქ.) -- დამრტყმელს ვაჟკაცი სამაგიეროს გადაუხდის. ლეყერ დე̄მ ხაგიჭ მჷყერი მალუ̂რას გარ (ლშხ. 46) -- დასარტყმელი მხოლოდ დამრტყმელის ფიცს არ სჯერდება. 2. დამრჭობი, დამსობი. ფაუ̈შ მჷყერ (ბქ.) -- ჯოხის დამრჭობი.
- მჷყეჩუ̂ნე იგივეა, რაც მჷყჩე.
- მჷყრო̄ნტ (-იშ, -ალ) ლშხ., მჷყრონტ (-ა̈ლ) ლნტ., ზოოლ. -- წერო. ლა̄შხურისა მჷყრო̄ნტალ იზგეხ (ლშხ.) -- ცხენისწყალში (ლაშხურაში) წეროები ცხოვრობენ. იხ. წა̈̄უ̂რ.
- მჷყფჷნე (-ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ბზ., -ნემ, -ფჷნა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.) -- ქვის მკოდავი. მჷყფჷნა შილისგა წიროლ ხულუ̂ანდახ (ბქ. 307) -- წისქვილის ქვის მკოდავებს ხელში პატარა უროები ეჭირათ. ციოყ ში̄რა̄ ბეჩარე მჷყფჷნე ლი (ლშხ.) -- ციოყი დოლაბის ქვის მკოდავია.
- მჷყჩე (-ჩე̄მიშ, -ყჩა̄ლა ბზ., -ჩემ, -ყჩა ბქ., -ჩე̄შ, -ჩა̄ლა ლშხ.), მჷყეჩუ̂ნე (-ჲშ, -ყეჩუ̂ნალა) ლნტ. -- მომცილებელი. ჩიქე დესა ხუ̂ი მიშკუ̂ი ბებშიშდუ̂ ლუსუ̂ე მჷყეჩუ̂ნე (ლნტ.) -- ჩემს ბავშვს ჯერ არ მოვაცილებ ძუძუს (მომცილებელი არა ვარ).
- მჷშარდე იგივეა, რაც მჷშა̄რდე.
- მჷშა̈ჲ (-შა̈ჲშ, -შჲა̈რ) ბზ., მჷშა̈ (-იშ, -შა̈უ ბქ., -ჲშ, -შა̈რ ლნტ.), მჷშაჲ (-შა̄ჲშ, -არ) ლშხ., -- მუშა. უმუ̂ა̄ჲთე ალ ქორა̈ მჷშა̈ჲ მა̄რე ქა̄ჩეს, ჩია̈̄გ სი ლოხჴე! (ბზ. 11) -- საითაც ამ სახლის მუშაკაცი წავიდეს, ყველგან შენ შეეწიე! ბაბა ხოჩა მჷშაჲ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ბაბუა კარგი მუშაკაცია.
- მჷშა̈ში იგივეა, რაც მჷშია̈̄ში.
- მჷშა̄რდე (-დე̄მიშ, -რდა̄ლა ბზ., -დე̄შ, -და̄ლა ლშხ.), მჷშარდე (-დემ, -რდა ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ

ლნტ.) -- დამამშვიდებელი, დამაშოშმინებელი. დიეშ მჷშარდე ხოჩა გეზალ ლი (ბქ.) -- დედის დამამშვიდებელი კარგი შვილია. ისკუ̂ა სერ და̈რ ლი მიშკუ̂ი მჷშარდე (ლნტ.) -- შენს მეტი არავინაა ჩემი დამამშვიდებელი.

- მჷშგა̈ლი იგივეა, რაც მჷ̄შგა̈̄ლი.
- მჷშდა̈ბ (-იშ, -შდბა) ზს., მოშდა̈ბ (-იშ, -შდბა) ბქ., მოშდაბ, მჷშდაბ (-იშ, მოშდბალა) ლშხ., მჷშტა̈ბ (-იშ, -შტაბალა) ლნტ. -- მომუშავე; მომსახურე. ცხეკს მჷშდა̈ბ სი დემე მიწუ̂ა (ბზ.) -- შენ ტყეში მომუშავე არ მინახიხარ. ზურაბი ლაქორწილისა მარიამ მოშდაბ ლას (ლშხ.) -- ზურაბის ქორწილში მარიამი მომსახურე იყო.
- მჷშდბჷნე იგივეა, რაც მჷშდრე.
- მჷშდე1 (-დე̄მიშ, -შდა ბზ., -დემ, -შდა ბქ., -დე̄შ, -და̄ლა ლშხ., -ჲშ, -შდალა ლნტ.) -- დამყრელი. უ̂ისგუ̂ი მჷშდე (ბზ.) -- ვაშლის დამყრელი.
- მჷშდე2 (-დე̄მიშ, -შდა̄ლა ბზ., -დემ, -შდა ბქ., -დე̄შ, -და̄ლა ლშხ., -ჲშ, -შდალა ლნტ.) -- მომგვრელი. ალა სისგიშ მჷშდე ლი (ბქ.) -- ეს ზიზღის მომგვრელია.
- მჷშდნე იგივეა, რაც მჷ̄შდნე.
- მჷშდრა̈ნი (-ნი̄შ, -შდრანა ბზ., -ა̈შ, -შდრანა ბქ.), მჷშტრა̈ნი (-ჲშ, -ნალა ლნტ.)-- დამგრეხი (თოკის...) თა̈კუ̂ა̈შ მჷშდრა̈ნი ანჯად (ბქ.) -- თოკის დამგრეხი მოვიდა.
- მჷშდრე (-რე̄მიშ, -შდრა̄ლა ბზ., -რემ, -შდრა ბქ.), მჷშდბჷნე (-ნე̄შ, -ნა̄ლა) ლშხ., მჷშტაბნე (-ჲშ, -შტაბნალა) ლნტ. -- გამრთობი, შემქცევი. ბეფშიშ მჷშდრად დინა ა̈ნჯერნეხ (ბქ.) -- ბავშვის გამრთობად გოგო თან მოიყვანეს. ეზერ მჷშტაბნე ჯაყა ლა̈დელი (ლნტ.) -- დღეს კარგი გამრთობი გყავს.
- მჷშელდა̈ნი იგივეა, რაც მჷშჷლდა̈ნი.

- მჷშელდე იგივეა, რაც მჷშჷლდა̈ნი.
- მჷშენა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც მჷშნა̈ჳ̂ი.
- მჷშენე იგივეა, რაც მჷშნე.
- მჷშერა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც მჷშრა̈ჳ̂ი.
- მჷშე̄რე (-რე̄მიშ, -შე̄რა ბზ., -რე̄შ, -რა̄ლა ლშხ.), მჷშერე (-რემ, -შერა ბქ., -ჲშ, -შერალა \ -ა̈ლ ლნტ.) -- გამლესავი (დანისა...). გაჩჳ̂ემ მჷშერეს ხოლამდ ოხშერა (ბქ.) -- დანის გამლესავს ცუდად გაულესავს.
- მჷშთხრი (-რი̄შ, -რა̄ლა) ლშხ., მჷშთხა̈რი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მთხრელი. გიმე მჷშთხრა̄ლა ანჴადხ (ლშხ.) -- მიწის მთხრელები მოვიდნენ. მჷშთხა̈რი დარ მოშ ხჳ̂ითხ (ლნტ.) -- (მიწის) მთხრელი ვერავინ ვიპოვე.
- მჷში (-ში̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ში̄შ, -არ ლშხ.), მჷშიჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- გასივებული. მუჩო̄ლირს ჰა̈ყბა̄რ... ეჩჟი მჷში ჩუ ხა̄რ, ერე წირდ ხოშა (ბზ. 55) -- ჩოლურელს ლოყები უროზე მეტად აქვს გასივებული. ჭყინტ ნალგჳ̂აროშ მჷშის ხაჯეშ (ბქ.) -- ბიჭი სიმსუქნისაგან გასივებულს ჰგავს.
- მჷშია̄ში (-ში̄შ, -ა̈რ) ბზ., მჷშა̈ში (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., მჷშია̄ში (-ში̄შ, -არ) ლშხ., მჷშია̈ში (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ახალ წელს ხელის გამხსნელი, "დამკვებებელი". ჲა̈რ გჳ̂ე̄რა ამ ზაჳ̂ მჷშია̄ში? (ბზ.) -- წელს "დამკვებებლად" ვინ გვეყოლება? მჷშია̄შის ხოჩა შიე მა̄რას ითშიხ (ლშხ. 17) -- "დამკვებებლად" კარგი ხელის კაცს ირჩევენ. მჷშია̈შის ჟი ხეკჳ̂ეს ახოკიდან ლემეზირ (ლნტ. 59) -- "დამკვებებელს" უნდა აელო სეფისკვერი (სალოცავი).
- მჷშიჳ̂ იგივეა, რაც მჷში.
- მჷშკ იგივეა, რაც მჷრშკ.

- მეშკალი იგივეა, რაც მე̄შგა̈ლი.
- მეშკა̈დი (-დი̄შ, -შკა̄და̄ლა) ბზ., მეშკა̈დი (-ა̈შ, -კადა ბქ., -ეშ, -კადალა ლნტ.), მეშკა̄დი (-დი̄შ, -არ) ლშხ. -- მჭედელი (ვინც აჭედებს). ფისე̄უ̂ ესერ ხაბა ამი̄ მეშკა̄დის (ბზ. 344) -- ამის დამჭედებელს ფისიმც დასხმიაო (ებასო). ჯანარს მეშკა̄დი ხაწეხ (ლშხ.) -- ხარებს დამჭედავი სჭირდება.
- მეშკიდ (-იშ, -შკდა̈რ ზს., ლნტ., -შკდარ ლშხ.) -- მჭედელი. [ხოხუ̂რა მუხუ̂ბე] აჩა̈დ ბერჟა̈ მეშკიდთე (ბზ. 265) -- უმცროსი ძმა რკინის მჭედელთან წავიდა. მეშკიდ დეუ̂ეთილ აქენთრინე მეკროლს (ბქ. 36) -- მჭედელი დევეთი სახნისებს ახურებს. მიჩა დია̈რ ჩილა̈დეღ მეშკიდს ესერი დეშ ოხსყა (ანდ.) -- თავისი პური (სარჩო) ყოველდღე მჭედელსაც ვერ გაუკეთებიაო. [ხა̈ლხ] ა̈მეჩედხ მეშკდა̈რხო, ჟ'ახოშკადუ̂ნახ [ცხულა̈ჯემატ] (ლნტ. 207) -- ხალხი მჭედლებთან წასულა, მშვილდ-ისარი გამოუჭედვინებია.
- მეშლადელ იგივეა, რაც მიშლადელ.
- მეშლეთ იგივეა, რაც მიშლე̄თ.
- მეშნა̈უ̂ი (-უ̂ი̄შ, -შნაუ̂ა ბზ., -უ̂ა̈შ, -შნაუ̂ა ბქ.), მეშნაუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -უ̂ა̄ლა) ლშხ., მეშენა̈უ̂ი (-ეშ , -ნაუ̂ალა) ლნტ. -- გამშენებელი. ნიშგუ̂ეე ხოშა ბაბა ლემა̄რ სარაგცახა̈ნ ხილრე მეშნა̈უ̂ი (ბზ.) -- ჩვენი პაპა ყოფილა წყაროსთან ხეხილის გამშენებელი.
- მეშნე (-ნე̄მიშ, -- ბზ., -ნემ, -- ბქ., -ნე̄შ, -- ლშხ.), მეშენე (-ეშ, --) ლნტ. -- მსხმოიარე. ალ იცხ ხოჩა მეშნე ლი (ბქ.) -- ეს მსხალი კარგი მსხმოიარეა.
- მეშოლდა̈ნი იგივეა, რაც მეშელდა̈ნი.
- მეშრა̈უ̂ი (-უ̂ი̄შ, -შრაუ̂ა ბზ., -ა̈შ, -შრაუ̂ა ბქ.), მეშრაუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -შრაუ̂ა) ლშხ., მეშერა̈უ̂ი (-ეშ, -რაუ̂ალა) ლნტ. -- სახსნილოს მჭამელი, მარხვის გამტეხი. მეშერა̈უ̂ეე მეზუ̂ებს

ქორხო დემ იხ̈ნეს ლაფანაჟი (ლნტ.) -- მარხვის გამტეხს საკურთხის დადგმისას სახლში არ უშვებენ.

- მეშტაბნე იგივეა, რაც მეშდრე.
- მეშტა̈ბ იგივეა, რაც მეშდაბ.
- მეშტნე იგივეა, რაც მე̄შდნე.
- მეშტრა̈ნი იგივეა, რაც მეშდრა̈ნი.
- მეშყბენე (-ნე̄მიშ, -შყბენა̄ლა ბზ., -ნემ, -შყბენა ბქ., -ნე̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.) -- მიმხლელი, მიმჯახებელი. თხუმრე უშხუ̂ა̈რ მეშყბენე ბეფშილდ ლემარ (ბქ.) -- თავების ერთმანეთზე მიმხლელი ბავშვი ყოფილა.
- მეშხა̈ტი იგივეა, რაც მეშხტი.
- მეშხბიე̄ლი (-ლი̄შ, -ბიე̄ლა) ბზ., ლშხ., მეშხბელი, მეშხბერი (-ა̈შ, -ლა \ -რა) ბქ., მეშხებიელი (-ჲშ, -ბია̈რ) ლნტ. -- მკერავი. ანღრი ჩაფლარე მეშხბიე̄ლი (ბზ. 323) -- მოდის ფეხსაცმელების მკერავი. გიგა ხოჩა მეშხბიე̄ლი ლი (ლშხ.) -- დეიდა კარგი მკერავია.
- მეშხბერი იგივეა, რაც მეშხბიე̄ლი.
- მეშხებიელი იგივეა, რაც მეშხბიე̄ლი.
- მეშხრე (-რე̄შ, -შხრა ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄მიშ, -რე̄ლ ლშხ.) -- დამპობი (შეშის, კვარის...). კუ̂ილიშ მეშხრეს ჯამშა ხაწეხ (ბქ.) -- კუნძის დამპობს ძალა სჭირდება.
- მეშხტი (-ტი̄შ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -შხტა ბქ., -ტი̄შ, -შხტა ლშხ.), მეშხა̈ტი (-ჲშ, -შხატალა) ლნტ. -- დამწვნელი (კალათისა, გოდრისა...); მლობავი. ჰალგიშ მეშხტად ლა̈ჲშუ̂ემხ (ბქ.) -- ღობის მლობავებმა შეისვენეს.
- მეშელდა̈ნი (-ნი̄შ, -დანია̈რ ბზ., -ა̈შ, -დანა), მეშელდე (-დემ, -დანა) ბქ., მეშელდანი (-ნი̄შ,

-დანა) ლშხ., მეშელდӓნი, მუშოლდӓნი (-ӡშ, -შოლდანალა) ლნტ. -- დამთვლელი. თეთრი მეშელდӓნი (ლნტ.) -- ფულის დამთვლელი.

- მეჩӓ̄ჟი (-ჟი̄შ, -ჩӓ̄ჟა) ბზ., მეჩӓ̈ჟი (-ӓშ, -ჟაუა ბქ., -ӡშ, -ӓ̈რ ლნტ.), მეჩӓ̄ჟი (-ჟი̄შ, -არ) ლშხ. -- ცხენოსანი. [ეჯნე̄მდ] ლӓӡვერნე აშირ მეჩӓ̈ჟი (ბზ. 162) -- იმან ასი ცხენოსანი წაიყოლა. მიშგო მუ ხოჩა მეჩӓ̈ჟიდ ხოთრახ (ბქ.) -- მამაჩემს კარგ ცხენოსნად იცნობენ.
- მეჩდი̄ნე (-ნე̄მიშ, -დი̄ნა ბზ., -ნე̄ლ ლშხ.), მეჩდინე (-ნემ, -დინა ბქ., -ӡშ, -ӓ̈რ ლნტ.) -- 1. ამრევი. ლӓდი სი ხი̄რა ლეჯე̄მი მეჩდი̄ნე (ბზ.) -- დღეს რძის ამრევი შენ იქნები. 2. გამომრევი. ლითӯრი ჯასგӓშ ესერ მეჩდინე ლი (ბქ.) -- სწავლა ჭალარის გამომრევიაო.
- მეჩემ იგივეა, რაც მუჩӯემ.
- მეჩერӓუ̂ი იგივეა, რაც მეჩრაუ̂ი.
- მეჩრӓუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -ჩრაუ̂ა ბზ., -უ̂ი̄შ, -უ̂ӓ̄ლა ლშხ.), მეჩრӓუ̂ი (-ӓშ, -ჩრაუ̂ა) ბქ., მეჩერӓუ̂ი (-ӡშ, -რაუ̂ალა) ლნტ. -- შემჩერებელი, გამჩერებელი, შემაყოვნებელი. ლიმӓ̈ჩუ̂იშ მეჩრӓუ̂ი მამაგუ̂ეშ წუ̂ა (ბქ.) -- სიბერის შემაყოვნებელი არაფერი ჩანს.
- მეჩფე1 (-ფე̄მიშ, -ჩფა ბზ., -ფემ, -ჩფა \ -ფოლ ბქ., -ფე̄მიშ, -ფე̄ლ ლშხ.) -- გამომკვებავი. ალამӓ̈გ კუმში მეჩფე დე̄სა ხუ̂ი ამ ზაუ̂ (ბზ.) -- წელს ამდენ საქონელს ვერ გამოვკვებავ (გამომკვებავი არა ვარ). ӡერუ̂ა ლინთუ̂ისგა ქუ̂ინეშგენა ხოსგდი, ეჯის მეჩფე ხაჟხა (ბქ.) -- ვინც ზამთარში საქონელს უვლის, მას გამომკვებავი ჰქვია.
- მეჩფე2 (-ფე̄მიშ, -ჩფა ბზ., -ფემ, -ჩფა \ ფოლ ბქ., -ფე̄მიშ, -ფე̄ლ ლშხ.) -- მომგვრელი. ლეზუ̂ებემ ლისკორე მӓიდიშ ესერ მეჩფე ლი (ბქ.) -- საჭმელზე ფიქრი შიმშილის მომგვრელიაო.
- მეჩფელӓ̈რი (-რი̄შ, -ӓლ) ბზ., მეჩფელӓრი (-ӓშ, -ჩფელარა) ბქ., მეჩფელე̄რი (-რი̄შ, -ალ)

ლშხ., მჷჩაფლჰ̈რი ლნტ. -- მეწალე. ალ დინა მჷჩფჷლჰ̈რიჰ̈შ გეზალ ლი (ბქ.) -- ეს გოგო მეწალის შვილია. იხ. მჷკარძალი.

- მჷჩხმჰ̄რ (-იშ, --) ბზ., მჷჩხმჰ̈რ ბქ., ლნტ., მჷჩხმჰ̄რ (-ალ) ლშხ. -- ქონიანი. დადუდ მჷჩხმჰ̈რ შიჰ̈რ ჰ̈დბჰ̈რ (ბქ.) -- დადუმ ქონიანი ხელები დაიბანა.
- მჷცჰ̄დი1 (-დიშ, -ცჰ̄დჰ̄ლა) ბზ., მჷცჰ̄დი (-დიშ, -ცჰ̄და) ლშხ., მჷცჰ̈დი (-ჰ̈შ, -ცადა ბქ., -ჲშ, -ცადალა ლნტ.) -- გამცვლელი; გამომცვლელი. ლჰ̈დი დე̄სა ხუ̂ი ალ კჰ̈ბჰ̈ მჷცჰ̄დი (ბზ.) -- დღეს ამ კაბის გამომცვლელი არა ვარ.
- მჷცჰ̄დი2 (-დიშ, -ცჰ̄დჰ̄ლა) ბზ., მჷცჰ̄დი (-დიშ, -ცჰ̄და) ლშხ., მჷცჰ̈დი (-ჰ̈შ, -ცადა ბქ., -ჲშ, -ცადალა ლნტ.) -- (დაძახებაზე) პასუხის გამცემი. მჷცჰ̈დი დჰ̈რ ჰ̈რი ქორს (ბქ.) -- სახლში პასუხის გამცემი არავინაა.
- მჷცლე (-ლე̄მიშ, -ცლჰ̈ლ ბზ., -ლემ, -ცლა ბქ., -ლე̄შ, -ლე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ცლალა ლნტ.) -- შუაზე გამხეთქი, გამპობი; გამხევი. ბეფშ ლჷმჰ̈რ ლაჲრიშ ისგდ მჷცლე (ბქ.) -- ბავშვი ყოფილა წერილის შუაზე გამხევი.
- მჷცხი1 (ხომცხჰ̄ნა \ ხომცხა, მამცხე ბზ., ხომცხანა, მამცხანე ბქ.) -- ცივი. მჷცხი ლიცს ნომ ხითრე! (ბზ.) -- ცივ წყალს ნუ სვამ! კჰ̈ლუნ ჩი ნაჭრაჟუნს ლიც მჷცხი ესერ ხოჩა (ანდ.) -- ზოგჯერ ყოველგვარ პატივისცემას ცივი წყალი სჯობიაო. ნენა ლინთუ̂ ხომცხანა ლას ალ ლინთუ̂დ (ლნტ.) -- შარშანდელი ზამთარი უფრო ცივი იყო წლევანდელზე. იხ. ქუ̂ეირ.
- მჷცხი2 (-ხიშ, -ჰ̄რუ ბზ., -ჰ̈შ, -ჰ̈რ ბქ., -ხიშ, -ხჲე̄რუ \ -ხჲარ ლშხ.), მჰ̈ცხჰ̈ჲ (-იშ, -ჰ̈რ) ლნტ. -- სიცივე. მჰ̈ჲ მირ მჷცხი ლი! (ბზ. 244) -- რა სიცივეა (ცივა)! ლინთუ̂ მჷცხი ხემთქუნ სგუ̂ირს (ბქ. 308) -- ზამთარში ხამის ტილომ სიცივე იცის. ლათ მჷცხჰ̈ჲ ლას (ლნტ.) -- გუშინ სიცივე იყო.

- მჷცგრცა̈უ̂ი (-უ̂ი̅შ, -ა̈ლ) ბზ., მჷცგრცა̈უ̂ი (-ა̈შ, -ცაუ̂ა ბქ., -იშ, -არ ლნტ.), მჷცგრცაუ̂ი (-უ̂ი̅შ, -ცაუ̂ა) ლშხ., -- მძარცველი, ქურდი. ქორთე მჷცგრცაუ̂ი ანჴად (ლშხ.) -- სახლში ქურდი შემოვიდა.
- მჷძიენი იგივეა, რაც მჷძჰენი.
- მჷძღირ (ხოძღრა, მჷძღირა̄ლა) ლშხ., მჷძღჷრ (ხოძღირა, მჷძღირალა) ლნტ. -- სველი. მჷძღირ გიმ ხოჩა ლეჴნი ლი (ლშხ.) -- სველი მიწა კარგად იხვნება (კარგი მოსახვნელია). იხ. მჷჟირ.
- მჷძხა̈ლი (-ხა̈ლი̅შ, -ხალია̈რ ბზ., -ლა̈შ, -ხალა ბქ.), მჷძხალი (-ლი̅შ, -ხა̄ლა) ლშხ. -- პირუტყვის შემძახებელი; გამრეკი. კუმში მჷძხა̈ლი და̄რ მაყა (ბზ.) -- საქონლის გამრეკი არავინ მყავს.
- მჷძჰენი (-ნი̅შ, -ძჰენა) ბზ., მჷძიენი (-ნი̅შ, -ძიენა) ლშხ., მჷზჰენი (-ა̈შ, -ჰენა) ბქ., მჷზიენი (-ჲშ, -ნალი) ლნტ. -- დამკვლელი; ყასაბი. მიჩა დიდ ი მუდ ჟ'ანმა̄რეხ ჭყინტ ამი̅ მჷძჰენიდ (ბზ. 342) -- მისმა დედამ და მამამ ბიჭი ამის დამკვლელად გაამზადეს. მჷზჰენი ეჯ მარე ლა̈სუ̂ (ბქ.) -- ყასაბი ის კაცი იყო. ანჴადხ მჷზიენალა (ლნტ.) -- ყასბები მოვიდნენ.
- მჷწბი̅ნე (-ნე̄მიშ, -წბი̅ნა̄ლა ბზ., -ნემ, -ბინა ბქ., -ნე̄მიშ, -ნა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- დამკიდებელი. ამშა მჷწბი̅ნე მა̄ ხუ̂ას მი (ლშხ.) -- მე ამის დამკიდებელი არ ვიყავი.
- მჷწესე იგივეა, რაც მჷწსე.
- მჷწიი იგივეა, რაც მჷწჰი.
- მჷწი̅ იგივეა, რაც მჷწჰი.
- მჷწკრე (-რე̄მიშ, -რალა ბზ., -რემ, -როლ ბქ., -რე̄შ, -რა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -რალა ლნტ.) -- გამპობი; გამბზარავი. ალე ლი მიშკუ̂ი გუ̂იმი მჷწკრე (ლნტ.) -- ეს ჩემი გულის გამპობია.

- მჷწნა̈უ̂ი (-უ̂ი̄შ, -წნაუ̂ა̄ლა ბზ., -ა̈შ, -წნაუ̂ა ბქ., -ჲშ, -წნაუ̂ალა ლნტ.), მჷწნაუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -უ̂ა̄ლა) ლშხ. -- დამწუნებელი. ალ დინა̈შ მჷწნა̈უ̂ი დემეგ ლი ქა ლჷთაუ̂ე (ბქ.) -- ამ გოგოს დამწუნებელი არ გაჩენილა.
- მჷწრა̈ნი (-ნი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -რანა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), მჷწრანი (-ნი̄შ, -ნა̄ლა) ლშხ. -- გამწითლებელი. ლა̈ტხაჟი ლახანა̈შ მჷწრა̈ნიდ ჩიგინდუ̂ირს იჴმა̈რიხ (ბქ.) -- დამწნილებისას კომბოსტოს გასაწითლებლად ჭარხალს ხმარობენ.
- მჷწრე იგივეა, რაც მჷნწირ.
- მჷწსე (-სე̄მიშ, -წსა ბზ., -სემ, -სოლ ბქ., -სე̄მიშ, -სა̄ლა ლშხ.), მჷწესე (-ჲშ, -სალა) ლნტ. -- დამწესებელი; შემქმნელი. ამშა მჷწესე ძღჷდ ჭკუ̂იერ ლჷმა̈რ (ლნტ.) -- ამის დამწესებელი ძალიან ჭკვიანი ყოფილა.
- მჷწჰი (-ჰი̄შ, -წჰა ბზ., -ა̈შ, -წჰა ბქ.), მჷწი̄ (-წი̄შ, -წჲენა̄ლა) ლშხ., მჷწიი (-წიჲშ, -წიალა) ლნტ. -- დამპატიჟებელი. ჩა̄ჟ მაწჷხ მჷწჰი̄შდ (ბზ.) -- დამპატიჟებლისათვის ცხენი მჭირდება. სოფელს მჷწჰა ქა ხეჭმენიუ̂ხ (ბქ. 295) -- დამპატიჟებლები სოფელს შემოივლიდნენ. მე̄რმა ლადეღ დედფალი დიე ლაჴდათე აზზიხ მა̄რას მჷწი̄ს (ლშხ. 33) -- მეორე დღეს დედოფლის დედის მოსაყვანად დამპატიჟებელ კაცს აგზავნიან. მჷწიალა ანაუზეხ (ლნტ.) -- დამპატიჟებლები გამოგზავნეს. მჷწჰი მიშგუ̂ი სი ხიროლე (პოეზ. 122) -- ჩემი დამპატიჟებელი (მაწვევარი) შენ ხარ (იქნებოდი).
- მჷწჷხ იგივეა, რაც მაწჷხ.
- მჷჭარა̈ჟი იგივეა, რაც მჷჭრა̈ჟი.
- მჷჭა̈ხუ̂ი იგივეა, რაც მუჭხუ̂ი.
- მჷჭბიდე (-დე̄მიშ, -ბიდა̄ლა ბზ, -დემ \ ა̈შ, -ბიდა ბქ., -დე̄მიშ, -და̄ლა ლშხ.), მჷჭებდე (-ჲშ,

-დალა) ლნტ. -- დამამწყვდეველი. ხამრე მგჭბიდას ყორä̈შ ქა ლიდის სგა ლახეშდჷნენახ (ბქ.) -- ღორების დამამწყვდევლებს კარის გამოხურვა დავიწყებიათ.

- მგჭდე (-დē̄მიშ, -ჭდა ბზ., -დემ, -ჭდა ბქ., -დē̄შ, -დā̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ჭდალა ლნტ.) -- მიმყუდებელი. ყორმჷყ თეფიშ მგჭდე მი ხû̂ä̈სû̂ (ბქ). -- კართან თოფი მე მივაყუდე (მიმყუდებელი ვიყავი).
- მგჭე (-ჭē̄მიშ, -- ბზ., -ჭემ, -- ბქ., -ჭē̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გამომცხვარი. დიä̈რ მā̄მა ლი ჩიქე მგჭე (ბზ.) -- პური ჯერ არ არის გამომცხვარი. დინად მგჭე დიä̈რ სგადაჲე ქორთე (ბქ.) -- გოგომ გამომცხვარი პური სახლში შეიტანა. მგჭე დიარ ხოჩა ლი (ლშხ.) -- გამომცხვარი პური კარგია. თორნისა მგჭე დიä̈რ ხოჩა გä̈მიშ ლი (ლნტ.) -- თონეში გამომცხვარი პური გემრიელია (კარგი გემოსია).
- მგჭებდე იგივეა, რაც მგჭბიდე.
- მგჭედ იგივეა, რაც მუჭû̂ედ.
- მგჭეი იგივეა, რაც მგჭი.
- მგჭემე იგივეა, რაც მგჭმე.
- მგჭემნე იგივეა, რაც მგჭმინე1.
- მგჭი (-ჭī̄შ, -ჭā̄ლა ბზ., ლშხ., -ä̈შ, -ჭა ბქ.), მგჭეი (-ჲშ, -ჭეალა) ლნტ. -- გამომცხობი. ქორს დირიშ მგჭი მი ხû̂ი (ბქ.) -- სახლში პურის გამომცხობი მე ვარ.
- მგჭკä̈მ1 (-ჭკმიშ, -ჭკმä̈რ ზს., -იშ, -კამä̈რ ლნტ.), მგჭკამ (-ჭკმიშ, -ჭკმარ) ლშხ. 1. ნაპერწკალი. მეგმემ ნä̈ყû̂იჩს მგჭკმä̈რ გარ ოთცû̂ირა (ბქ. 208) -- ხის ნატეხს მხოლოდ ნაპერწკლები დაუტოვებია. მგჭკამ ოთშყად ბოფშû̂ს თეთე (ლშხ.) -- ბავშვს თვალში ნაპერწკალი ჩაუვარდა. ლემესკ მგჭკამä̈რს ფიშტû̂ა (ლნტ.) -- ცეცხლი ნაპერწკლებს ყრიდა

(უშვებდა). 2. ბქ. ცეცხლი (მონადირის ენაზე).

- მეჭკა̈მ2 (-ჭკმიშ, -ჭკმა̈რ) ბქ., მეჭკიო̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ციცინათელა.
- მეჭკიო̄ლ იგივეა, რაც მეჭკა̈მ2.
- მეჭკიჳ̂ე იგივეა, რაც მეჭკჷ̄ჳ̂ე.
- მეჭკჟე (-ჟე̄მიშ, -ჭკჟა̄ლა ბზ., -ჟემ, -ჟოლ ბქ., -ჟე̄მიშ, -ჟა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ჭკჟალა ლნტ.) -- ამომწყვეტი, ამომჟლეტი. მეშკრე მეჭკჟე მამგჳ̂ეშ წჳ̂ა (ბქ.) -- ჭიანჭველების გამწყვეტი არაფერი ჩანს.
- მეჭკრჷნე1 (-ნე̄მიშ, -ჭკრჷნა̄ლა ბზ., -ნემ, -რჷნა ბქ.) -- მომთმენი. ალ ბეფშ ხოჩა მეჭკრჷნე ლი (ბქ.) -- ეს ბავშვი დიდი (კარგი) მომთმენია.
- მეჭკრჷნე2, მეჭკჷრნე (-ჲშ, -ნალა) ლნტ. -- მზრუნველი. ა̈რ ლი ამშა მეჭკჷრნე? (ლნტ.) -- ამაზე მზრუნველი ვინ არის?
- მეჭკჷ̄ჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჭკჷ̄ჳ̂ა̈ლ) ბზ., მეჭკჷჳ̂ე (-ჳ̂ემ, -ჳ̂ოლ) ბქ., მეჭკი̄ჳ̂ე (-ჳ̂ე̄მიშ, -ჳ̂ე̄ლ) ლშხ., მეჭკიჳ̂ე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მბჟუტავი; მოციმციმე; ციმციმა. ლემესგ ჯჳ̂ე̄დიას მეჭკჷ̄ჳ̂ე გარ თერო̄ნდა (ბზ.) -- ცეცხლი შორს მბჟუტავილა ჩანდა. ალი ხეწად აშხჳ̂ ადგის მოლე მეჭკჷჳ̂ეს (ბქ.) -- ერთ ადგილას ამან რაღაც მოციმციმე დაინახა. მაკა̈ მეჭკიჳ̂ე თერა̈ლ ჯარ?! (ლნტ.) -- რა ციმციმა თვალები გაქვს?!
- მეჭმე (-მე̄მიშ, -ჭმა ბზ., -მემ, -ჭმა ბქ., -მე̄მიშ, -მა̄ლა ლშხ.), მეჭემე (-ჲშ, -მალა) ლნტ. -- მთიბავი. ეშხუ ხოჩა მეჭმე აშხჳ̂ ლადეღ ჰექტარს ჩუ ა̈ჭმე (ბქ.) -- ერთი კარგი მთიბავი ერთ დღეს ჰექტარს დათიბავს. მეჭმა̄ლა ლახჳ̂თე აჩადხ (ლშხ.) -- მთიბავები მთაში წავიდნენ. მეჭემე და̈რ მაყა (ლნტ.) -- მთიბავი არავინ მყავს.
- მეჭმინე1 (-ნე̄მიშ, -ჭმინა̄ლა ბზ., -ნემ, -ჭმინა ბქ., -ნე̄მიშ, -ნე̄ლ ლშხ.), მეჭემნე (-ჲშ,

-ჭემნალა) ლნტ. -- (უკან) გამყოლებელი, გამყოლი. სი ხასჷ ალ ბებში მჷჭემნე? (ლნტ.) -- შენ იყავი ამ ბავშვის გამყოლებელი?

- მჷჭმინე2 (-ნე̄მიშ, -ჭმინა ბზ., -ნემ, -ჭმინა ბქ.) -- დამგველი, დამხვეტი. ჰა̈ზუ̂ი მჷჭმინე ხოხუ̂რა დი̅ნო̅ლ ლი (ბზ.) -- ეზოს დამგველი პატარა გოგოა.
- მჷჭრა̈ჟი (-ჟი̅შ, -ჭრაჟა ბზ., -ა̈შ, -ჭრაჟა ბქ.), მჷჭრაჟი (-ჟი̅შ, -ჭრაჟა) ლშხ., მჷჭარა̈ჟი (-ჲშ, -რაჟალა) ლნტ. -- შემთავაზებელი; დამძალებელი. ა̈რყიშ მჷჭრაჟას ქა ლა̈ყჩა დემეგ ხარხ (ბქ.) -- არყის დამძალებლებს ვერ მოიშორებ. ეჯი იმშა მჷჭარა̈ჟიდ ა̈რი?! (ლნტ) -- ის რისი შემთავაზებელია?!
- მჷჭშხი (-ხი̅შ, -ჭშხჲა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ჭშხა ბქ., -ხი̅შ, -არ ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- მეკვლე. ზომხას მა̈ნკუ̂ი მჷჭშხი ჷედნი (ბზ.) -- ახალ წელს პირველად მეკვლე მოდის. მჷშჲა̈შის ხაშხა ქორა̈შ მჷჭშხი (ბქ. 73) -- "დამკვებებელს" ოჯახის მეკვლე ჰქვია. ალ მა̄რას ხა̄ჲშხა მჷჭშხი (ლშხ. 16) -- ამ კაცს მეკვლე ჰქვია. მჷჭშხი ჷედენი (ლნტ. 57) -- მეკვლე მოვა.
- მჷხ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ. -- ავდარი. ლჷჭყა̈რ მჷხს ლჷჭყა̈რ ესერ გუ̂ა̈ლი ხაჭიმ (ანდ.) -- გაბმულ ავდარს გაბმული დარი (გვალვა) მოსდევსო.
- მჷხატა̈უ̂ი იგივეა, რაც მჷხტა̈უ̂ი.
- მჷხა̈რ1 (-ხრიშ, -- ზს., -ხა̈რიშ, -- ლნტ.), მჷხარ (-ხრი̅შ, --) ლშხ. -- ხვალე. ა̈ლ ლჷზუ̂ებ მჷხა̈რიშდ მაკუ (ლნტ.) -- ეს საჭმელი ხვალისათვის მინდა.
- მჷხა̈რ2 ზმნს. -- ხვალ. მჷხა̈რ ესერ და̄უ̂ს ფიშუ̂ლდხ (ბზ. 311) -- ხვალ დევს გამოვუშვებთო. მჷხა̈რ გრილ ირა (ლნტ. 18) -- ხვალ სიგრილე იქნება. მჷხარ ჰამს ჟი ა̈ნგენიხ (პოეზ. 138) -- ხვალ დილას ადგებიან.
- მჷხა̈რბა̄ზი ბზ., მჷხა̈რბა̈ზი ბქ., მჷხარბა̄ზი ლშხ., მჷხა̈რბაზი ლნტ., ზმნს. 1. ზს. ხვალღამ. 2.

ქს. ხვალსაღამოს. მჷხარბა̄ზი მახე ზაჲ ლი (ლშხ.) -- ხვალსაღამოს ახალი წელია. მჷხა̈რბაზი ანტჳ̂ეხენი ლოქ (ლნტ. 314) -- ხვალ საღამოს დავბრუნდებიო.

- მჷხა̈რეჩეხენ იგივეა, რაც მჷხა̈რეჩხა̈ნ.

- მჷხა̈რეჩხა̈ნ ბზ., მჷხა̈რეჩხენ ბქ., მჷხარეჩხენ ლშხ., მჷხა̈რეჩეხენ ლნტ., ზმნს. -- ზეგ. მჷხა̈რეჩხენ მინს ესერი ა̈ღჯერნის (ბქ. 48) -- ზეგ თქვენც წაგიყვანთო.

- მჷხენე (-ნე̄მიშ, -ხენა \ -ნა̈̄ლ ბზ., -ნემ, -ხენა ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), მჷხე̄ნე (-ნე̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. 1. მახარობელი. ნალჳ̂ჟურიშ მჷხენა ლჷნქროჳ̂ე თეფოჳ̂ ხასჩქჳ̂არე (ანდ.) -- ვაჟის დაბადების მახარობელს მოოქროვილი თოფი აჩუქეო. ბაპ{ა̈შ}ხო შიშტ მჷხენე ადაჳ̂უზეხ (ლნტ. 181) -- მღვდელთან მაშინვე მახარობელი გააგზავნეს. 2. ლშხ. მადლიერი.

- მჷხიმ (ხომხჷმა, მჷხმა̄რა, მამხჷმე ბზ., ხომხჷმა ბქ.) -- 1. მწარე. ლეზჳ̂ებ მჷხიმ ლა̈სჳ̂ (ბზ. 142) -- საჭმელი მწარე იყო. გადატ. ერხის მჷხიმ რაგა̈დ ხა̈მთქჳ̂ახ (ბქ.) -- ზოგს მწარე ლაპარაკი სჩვევია. 2. ქს. მჟავე. ალ ბალახ მჷხიმ გემაშ ლი (ლშხ. 16) -- ეს ბალახი მჟავე გემოსია.

- მჷხირ (-ხრიშ, -ხრა̈რ ბქ.) -- კვარი. ხემა მჷხირ მუტჳ̂ა̈რ, ამჟი ესერ ელმა̈ზა̈ლი (ბქ. 311) -- როგორც ანთებული კვარი, ასე მიდიოდა თურმე. იხ. მუგჳ̂ა̈ლ.

- მჷხმირი იგივეა, რაც მჷხმჷ̄რი.

- მჷხმჷ̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -რი̄შ, -ალ ლშხ.), მჷხმჷრი (-ა̈შ, -ხმჷრა) ბქ., მჷხმირი (-რიშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მეღორე. ესღრი ალა ი მჷხმჷ̄რი ლახხჳ̂ი̄დ (ბზ. 248) -- მიდის ეს და მეღორე შეხვდა. ყალაჩუ̄ყლა̄ნდ სგა ლა̈ჲქჳ̂ე მჷხმჷ̄რი̄ ლერქჳ̂ა̈ლ (ბზ. 248) -- ყალაჩუყლანმა მეღორის ტანსაცმელი ჩაიცვა. მჷხმჷ̄რი ჭყინტ ანჯად (ლშხ.) -- მეღორე ბიჭი მოვიდა. კნინ. მჷხმჷ̄რილ ბზ., მჷხმჷრილ ბქ., მჷხმჷ̄რი̄ლ ლშხ. ყჷრჷმ-შაჳ̂ხანს ლახხჳ̂ი̄დ მჷხმჷ̄რი̄ლ (ბზ. 253) --

ყარამშავხანს მეღორე შეხვდა.

- მეხნი (-ნ̄იშ, -ä̈რ ბზ., -ä̈შ, -ä̈რ ბქ.), მეხნე (-ნ̄ეშ, -ნ̄ალა ლშხ., -ჲშ, -ხნალა ლნტ.) -- შემშვები. დინä̈შ ქორთე მეხნე მიჩა დი ლჷმä̈რ (ბქ.) -- გოგო დედამისს შეუშვია სახლში (დედა ყოფილა შემშვები). ამშა ქორხო მეხნე მä̈დ ხუ̂ი (ლნტ.) -- ამას სახლში არ შევუშვებ (შემშვები არ ვარ).
- მეხპე (-პ̄ემიშ, -ხპ̄ალა ბზ., -პემ, -ხპა ბქ., -პ̄ეშ, -პ̄ელ ლშხ., -ჲშ, -ხპჷრალი ლნტ.) -- გამომთხრელი. თემი ლეხპე მარე მეხპა ლედგä̈რიდ დემის აზარა (ბქ.) -- თვალისგამოსათხრელი კაცი გამომთხრელს სასიკვდილოდ არ ზოგავდა. გადატ. გამხეთქი. მიშგუ̂ი გუე მეხპე ალე ლი (ლშხ.) -- ჩემი გულის გამხეთქი ეს არის.
- მეხრინე (-ნ̄ემიშ, -ხრინ̄ალა ბზ., -ნემ, -ხრინა ბქ., -ნ̄ეშ, -ნ̄ელ ლშხ., -ჲშ, -ნალი ლნტ.) -- გამჯავრებელი, გამბრაზებელი. მიშგუ მეხრინე მ̄არ̄ალ აჯაღ იცუ̂̄ალხ ქ̄ამენჩუ̄ნ (ბზ. 422) -- ჩემი გამჯავრებელი კაცები გარეთ კიდევ ჩხუბობენ. ისგუ̂ი მეხრინე დ̄არ არი (ლშხ.) -- შენ ვერავინ გააჯავრებს.
- მეხტä̈უ̂ი (-უ̂ი̄შ, -ხტაუ̂̄ალა ბზ., -ä̈შ, -ხტაუ̂ა ბქ.), მეხტაუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -უ̂̄ალა) ლშხ., მეხატä̈უ̂ი (-ჲშ, -ტაუ̂ალა) ლნტ. -- დამხატავი, მხატვარი. შუ̂ä̈ნეშ მეხტä̈უ̂ის გუნ ნიჭ ხაწჷხ (ბქ.) -- სვანეთის დამხატავს დიდი ნიჭი სჭირდება.
- მეხჭი (-ჭი̄შ, -ჭჲä̈რ) ბზ., მეხჭია (-ჭიä̈შ, -ხჭიოლ ბქ., -ჭი̄შ, -ჭიე̄ლ ლშხ.) -- რაც უჭერს ("მომჭერი"), მოჭერილი. მეხჭია ჩაფჷლ ლეგ ლეგეჭ ლი (ბქ.) -- მოჭერილი ფეხსაცმელი ცუდი გასაძლებია.
- მეჳä̈ნი იგივეა, რაც მეჳნი.
- მეჳä̈ცე იგივეა, რაც მეჳცე.

- მგკდე (-დე̄მიშ, -კდა̄ლა ბზ., -დემ, -კდა ბქ., -დე̄შ, -დე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -დალა \ -ა̈რ ლნტ.) -- 1. მომტანი. მაშე̄ნე მუხუ̂ბე ს̈ა̈დლი მგკდად აცუ̂ირხ (ბზ. 245) -- უფროსი ძმა სადილის მომტანად დატოვეს. ტეტა̈შ დია̈რ მიჩა მგკდა ტაბა̈გ შუ̂ ოხლუ̂ანდ (ბქ.) -- სატირლის პური მის მომტანს ტაბაკით მოჰქონდა. აგის ეშხუ̂ს გარ ცურეხ ზექი მგკდას (ლშხ. 24) -- სახლში მხოლოდ ერთ შეშის მომტანს ტოვებენ. ალე დემშა მგკდე ლოქ ერ ლეგმა̈რელი, ჩუ ლოქ ხახალა მიჩ (ლნტ. 233) -- ეს რომ არაფრის მომტანი არ იყო, მე ვიცოდიო. 2. გადამხდელი. წორ მგკდად ხოშა მგკედს ესერ ხარ გარჯ (ანდ.) -- სისხლის საზღაური გადამხდელზე მეტად მიმღებს ეძნელება. ალე მა̄̈რე უ̂ალი ხოჩა მგკდე ლი (ლშხ.) -- ეს კაცი ვალის კარგი გადამხდელია.
- მგკეფია იგივეა, რაც მგკფია.
- მგკმა̈რი (-რი̄შ, -რჲა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -მარა ბქ., -რიშ, -ა̈ლ ლნტ.), მგკმარი (-რი̄შ, -რა̄ლა) ლშხ. -- მომხმარებელი. ამი მგკმა̈რი მი მა̄მა ხუ̂ი (ბზ.) -- ამის მომხმარებელი მე არ ვარ. აშირ მგკარქა ეშხუ̂ი მგკმა̈რი ესერ ხა̈სრე (ანდ.) -- ას მშოვნელს (შემომტანს) ერთი მომხმარებელი სჯობნისო. ამშა მგკმარიდუ ხორდუ̂ნა̄ხი ღე̄რბათს! (ლშხ.) -- ამის მომხმარებლად გამყოფოს ღმერთმა! მირანგულ მგკმა̈რიდუ ა̈რი, ლეკმა̈რი მეუ̂არ ხულუ̂ა (ლნტ.) -- მირანგულა მომხმარებლად იყოს, მოსახმარი ბევრი აქვს.
- მგკნი (-ნი̄შ, -კნა ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -კნა ბქ.), მგკა̈ნი (-ნიშ, -ნალი) ლნტ. -- მხვნელი. მგკნა თხე̄რა ა̈თლუ̂ა̈ჭხ (ბზ. 361) -- მხვნელები მგელს გაეკიდნენ. მგკნა სგა̈თშგმხ მალულდს (ბქ. 135) -- მხვნელებმა მელას შეუძახეს. [ჭყინტ] ხოჩა მგკა̈ნი ა̈ხეფასოლ (ლნტ. 51) -- ბიჭი კარგი მხვნელი გამოვიდოდა.
- მგკფია (-ფია̄შ, -ფია̄ლ ბზ., -ფია̈შ, -კფიოლი ბქ., -ფია̄შ, -ფია̄ლ ლშხ.), მგკეფია (-ჲშ,

-ფალი) -- 1. კბენია. ეჯმინს მჷჯეფია ჟეღ ხაყახ (ლნტ.) -- იმათ მკბენარა ძაღლი ჰყავთ. 2. მკბენარი. ლჷსბრალე სგა̈დს მჷჯფია ესერ ხესგჷ̂რი (ანდ.) -- დასაწყლებულ მოზარდს მკბენარი ესევაო. წიდრა̄ლს მჷჯფია ხერდჷ̂ნი (ლშხ.) -- ბინძურს მკბენარები უჩნდება (ეყოლება). შდრ. ტიშ.

- მჷჯშდა̈ნი (-ნი̄შ, -ნა) ბზ., მჷჯშდა̈ნი (-ა̈შ, -ნა) ბქ., მჷჯშდა̄ნე (-ნე̄შ, -ნე̄ლ) -- გამომხვრელი (ძვლისა). ალ ჟეღო̄ლ ამშა მჷჯშდა̄ნე მა̄მ ლი (ლშხ.) -- ეს ძაღლი ამას ვერ გამოხრავს (გამომხვრელი არაა).
- მჷჯჩე (-ჩე̄მიშ, -ჯჩა ბზ., -ჩა̄ლა ლშხ., -ჩემ, -ჯჩა ბქ., -ჲშ, -ჩალა ლნტ.) -- გამცვეთი. ლერქჷ̂რე მჷჯჩად ობა̈შქაოლჷ̂ ხა̈რი! (ბქ.) -- დიდხანს გეცოცხლოს (ტანისამოსის გამცვეთად დიდხანს ყოფილიყავ)! ჩაფლა̈ლე მჷჯჩე (ლნტ.) -- ფეხსაცმელების გამცვეთი.
- მჷჯჩი (-ჩი̄შ, -ა̈რ ბზ., ლშხ., -არ ლშხ., -ა̈შ, -ჯჩა ბქ.), მჷჯეჩი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დამკვესებელი. მჷჯჩი ჰობედს ხა̈ბდინე (ბქ.) -- დამკვესებელი აბედს მოუკიდებს.
- მჷჯცე1 (-ცე̄მიშ, -ჯცა̄ლა ბზ., -ცემ, -ჯცა ბქ., -ცე̄მიშ, -ცა̄ლა ლშხ.), მჷჯა̈ცე (-ჲშ, -ცალა) ლნტ. 1. დამღუპველი, დამქცევი. ალ მეზგემ მჷჯცად მა̈შინა ა̈სპჷდ (ბქ.) -- ამ ოჯახის დამქცევად მანქანა იქცა. ანღრიხ ლოქ ალ ოჯა̈ხი მჷჯაცალა (ლნტ.) -- ამ ოჯახის დამქცევები მოდიანო. 2. ქს. ირიბად დამღები.
- მჷჯცე2 (-ცემ, -ჯცა) ბქ. -- წამქცევი (ჭიქისა); მომგონებელი. ეჯჟი ანხჷ̂ატხ, ერე ჭიქიშ მჷჯცე და̈რ ოთსადხ (ბქ.) -- ისე ამოწყდნენ, რომ ჭიქის წამქცევი არავინ დარჩათ.
- მჷჯა̈ბ, მუჯა̈ბ (-იშ, -ჯაბა̈რ ზს., -ბალა ლნტ.), მჷჯაბ (-არ) ლშხ. -- მოხარშული. მჷჯა̈ბ ლელჷ̂ ხაკუხ (ბზ. 315) -- მოხარშული ხორცი უნდათ. ამშა ძირს იზბიხ მჷჯაბს (ლშხ., ხორ. 19) -- ამის ძირს მოხარშულს ჭამენ.

- მჷჯგრი1 (-რი̄შ, -ჯგრა ბზ., -ა̈შ, -ჯგრა ბქ., -რი̄შ, -რა̄ლა \ -რიალ ლშხ., -ჲშ, -რალა ლნტ.) -- საკურთხის გამკეთებელი (დამდგმელი). მჷჯგრიდ მახე ლერქუ̂ა̈რ ხეკუ̂ეს ჟანმარას (ბქ.) -- საკურთხის დამდგმელმა ახალი ტანსაცმელი უნდა მოამზადოს. [ეჯი] მინე მჷჯგრი ხაბაჟან (ლნტ. 42) -- ის მათი საკურთხის დამდგმელი ჰგონიათ.
- მჷჯგრი2 (-რი̄შ, -ჯგრა ბზ., -ა̈შ, -ჯგრა ბქ., -რი̄შ, -რა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -რალა ლნტ.) -- დამრიგებელი, რჩევის მიმცემი. ჩუ ჯაწჷხ მჷჯგრი (ლნტ.) -- დამრიგებელი კი გჭირდება.
- მჷჯილკე იგივეა, რაც მჷჯლიკი.
- მჷჯიშ (-იშ, -ჯშა ზს., -ალა ლნტ.), მჷჯში (-ა̈შ, -ჯშა ბქ., -იშ, -შა̄ლა ლშხ.) -- მქსოველი. ანღრ' ამექა მჷჯიშ მა̄რე (ბზ. 322) -- აქ მქსოველი კაცი მოდის. მჷჯშას მასა̈რდ ჭირ ხარხ (ბქ.) -- მქსოველებს ბევრი ჯაფა აღგათ (აქვთ). წინდა̄რე მჷჯში და̄რ ჯიხალა̄? (ლშხ.) -- წინდების მქსოველი არავინ იცი? ეშხუ მჷჯიში მაზუმდ მიჯეშ! (ლნტ.) -- ერთი მქსოველი რამდენად მიღირს!
- მჷჯლა̈ი (-ლა̈ი̄შ, -ლაჲა ბზ., -ლაჲა ბქ. -ლა̈ჲშ, -ლაჲა̈რ ლნტ.), მჷჯლაი (-ლაი̄შ, -ლაჲა) ლშხ. -- მარჩიელი, მკითხავი. მჷჯლა̈ი ლეჯლა̈იხენქა უ̂არჩხილს იკადუ̂ (ბქ.) -- მკითხავი სამარჩიელოსაგან ფულს იღებდა.
- მჷჯლიკი (-კი̄შ, -ჯლიკა ბზ., -ა̈შ, -ჯლიკა ბქ.), მჷჯლიკე (-კე̄შ, -კა̄ლა) ლშხ., მჷჯილკე (-ჲშ, -კალა) ლნტ. -- ხელის მკვრელი, წამჯიკავებელი. მჷჯლიკიდ ტაფ ა̈დქინე (ბქ.) -- ხელისმკვრელი გაიქცა. გადატ. შემგულიანებელი, წამქეზებელი. ჩიილა მჷჯილკე ჲა̈ რ ჯეყენი? (ლნტ.) -- ყოველთვის შემგულიანებელი ვინ გეყოლება?
- მჷჯმარი იგივეა, რაც მჷჯმი.
- მჷჯმი (-მი̄შ, -ა̈რ ბზ., -მი̄შ, -არ ლშხ., -ა̈შ, -ჯმა ბქ.), მჷჯმჷნე (-ჲშ, -რალა) ლნტ. --

დამმარილებელი. ლალჳ̂ემ მჷჯმის სურუ ჯიმ ლახარა (ბქ.) -- ხორცის დამმარილებელს ზედმეტი მარილი მოსვლია.

- მჷჯრა̈ჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -ჯრაჳ̂ა ბზ., -ჯრაჳ̂ა ბქ., -ჲშ, -ჳ̂ალა ლნტ.), მჷჯრაჳ̂ი (-ჳ̂ი̄შ, -ჳ̂ა̄ლა) ლშხ. -- დამჯერებელი, დამჯერე. დიეშ მჷჯრა̈ჳ̂ი ქადს დემის ხექდი (ბქ.) -- დედის დამჯერე არ შეცდება. ალ ამბაჳ̂ი მჷჯრაჳ̂ი მა̄ ხჳ̂ი (ლშხ.) -- ამ ამბის დამჯერებელი არ ვარ. მა̈გს ხალა̈ტ ხოჩა მჷჯრა̈ჳ̂ი ბეფშ (ლნტ.) -- კარგი დამჯერი ბავშვი ყველას უყვარს.
- მჷჯში იგივეა, რაც მჷჯიშ.
- მჷჯჯგჷნე (-ნე̄მიშ, -ჯჯგჷნა ბზ., -ნემ, -ჯჯგჷნა ბქ., -ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- აძიგძიგებული (მოძიგძიგე), აკანკალებული (მოკანკალე). ლეჳ̂ან ქორთე მჷცხიშჳ̂ მჷჯჯგჷნე ანტახ (ბქ.) -- ლევანი შინ სიცივისაგან აკანკალებული დაბრუნდა.
- მჷჰდჷრე (-რე̄მიშ, -რა̄ლა ბზ., -რემ, -ჰდჷრა ბქ.), მჷიდჷრე (-რე̄შ, -რა̄ლა) ლშხ., მჷჲედჳ̂რე (-ჲშ, -რალა) ლნტ. -- მომნანიებელი. ლითჳ̂რია̈შ მჷჰდჷრე და̈რ მიწჳ̂ა (ბქ.) -- სწავლის მომნანიებელი არავინ მინახავს. ზურალს მა̈დ ლოქ ხალა̈ტ მჷჲედჳ̂რე მარე (ლნტ.) -- ქალს მომნანიებელი კაცი არ უყვარს.
- მჷჰი (ხომჰა) ზს., მჷი (ხომჲა, მჷია̄რა ლშხ., ხომჷჲა, მჷიარა ლნტ.) -- მწიფე. ჰეცრა̈რ აშხჳ̂ მეზგე̄მი ყო̄რჟი მჷჰი ჰებს ახა̄სდხ (ბზ. 56) -- ეცერელები ერთი ოჯახის კარზე მწიფე ბალს წააწყდნენ. მჷჰი განჭჳ̂ს ქა იხჳ̂რიხ კჳ̂იდოლა̈რთეჲსგა (ბქ. 228) -- მწიფე ანწლს ჩაკრეფენ გოდრებში. მჷი ჳ̂იცხ მეჩჲა̈რს ხალა̈ტხ (ლნტ.) -- მწიფე მსხალი მოხუცებს უყვართ. ხომჷჲა ჳ̂ისკჳ̂ ხოჩილ გა̈მიშ ლი (ლნტ.) -- (უფრო) მწიფე ვაშლი უფრო გემრილია.
- მჷჰრა̈ყი (-ყი̄შ, -ჰრაყა \ -ყია̈ლ) ბზ., მჷჲრა̈ყი (-ყა̈შ, -ჲრაყა) ბქ., მჷ̄ჲრაყი (-ყი̄შ, -ყალ) ლშხ., მჷარა̈ყი (-ჲშ, -ყალა) ლნტ. 1. არყის მხდელი. მჷლქერის ი მჷრბის მჷჲრაყა ქა დემის

ხექუ̂ცენიუ̂ხ (ბქ. 300) -- მეწისქვილესა და ხაბაზს არყის მხდელები არ ჩამორჩებოდნენ. ეჯი მჷჲრაყი დე̄სა ლი ათხე (ლშხ.) -- ის ახლა არყის გამომხდელი არ არის. 2. არყის მოყვარული. მჷარაყალა ჩიილა გუშკუ̂ეშმოყ იხორიელიხ (ლნტ.) -- არყის მოყვარულები ყოველთვის ჩვენთან იკრიბებიან

- მჷჰრე (-რე̄მიშ, -ჰრა ბზ., -რემ, -ჰრა ბქ.), მჷარე (-ჲშ, -რალა) ლნტ. 1. დამცლელი, დამცარიელებელი (ჭურჭლისა). ბოთლიკიშ ქა მჷჰრე ა̈ხთხედ! (ბქ.) -- ბოთლის დამცლელი მონახეთ! ალ კეცი მჷარე და̈რ მოშ ითხან (ლნტ.) -- ამ ჭურის დამცლელი ვერავინ მოიძებნა. 2. ბქ. გადამყრელი. ბილუ̂იშ ქა მჷჰრეი და̈რ მაყა (ბქ.) -- ნაგვის გადამყრელიც არავინა მყავს.
- მჷ̄ზნა̈ნი (-ნი̄შ, -ნანა \ -ნჲა̈რ) ბზ., მჷზნა̈ნი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), მჷ̄ზნანი (-ნი̄შ, -ნანა) ლშხ. -- მომვლელი. ჭა̈შდ სგა ლოხჴერნე... ეშხუ ზურა̄ლ მიჩა ხეხუ̂მი მჷ̄ზნა̈ნიდ (ბზ. 370) -- ქმარმა ერთი ქალი თავისი ცოლის მომვლელად გააყოლა. აგის ცურეხ კუმში მჷ̄ზნანის (ლშხ. 24) -- შინ საქონლის მომვლელს ტოვებენ. მიშკუ̂ი მუე მჷზნა̈ნი მიშკუ̂ი უდილ ლას (ლნტ.) -- მამაჩემის მომვლელი ჩემი და იყო.
- მჷ̄თა̄ლი (-ლი̄შ, -თა̄ლა \ -თა̈ლჲა̈რ) ბზ., მჷთა̈ლი (-ა̈შ, -თალა) ბქ., მჷ̄თა̄ლი (-ლი̄შ -თალა) ლშხ., მჷთალი (-ჲშ, -თალა) ლნტ. -- გამყოფი, გამნაწილებელი. ჭყა̈ნი ჰე̄რი მჷ̄თა̄ლი... (ჰოეზ. 196) -- ქონის ქაფის გამყოფი.
- მჷ̄მნე (-ნე̄მიშ, მჷმნა ბზ., -ნემ, მჷმნა ბქ., -ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ.), მჷმნუნე, მუმნუნე (-ჲშ, -მნუნალა) ლნტ. -- მჭმეველი, მიმწოდებელი (საჭმლისა). ბებში ლეზუ̂ები მუმნუნე და̈რ მაყა (ლნტ.) -- ბავშვისათვის საჭმლის მიმწოდებელი არავინ მყავს.
- მჷ̄ჲრაყი იგივეა, რაც მჷჰრა̈ყი.
- -მჷ̄ყ იგივეა, რაც -მჷყ.

- მჷ̄ყი (-ყი̄შ, -ყა ბზ., -ყი̄შ, -ყა̄ლა ლშხ.), მჷყი (-ყა̈შ, -ყა) ბქ. 1. ხელში ამყვანი, ხელით გადამყვანი. ტუ̂იბრაქა ბეფშუ̂ი მჷ̄ყი და̄̈რ მაყა (ბზ.) -- ღელეზე ბავშვის გადამყვანი არავინ მყავს. მიშგუ ჰალა̈გქა ქა მჷყი მიშგო მუ ლა̈სუ̂ (ბქ.) -- მე ღობეზე მამას გადავყავდი (გადამყვანი მამა იყო). 2. პატარძლის მომყვანი. დინა̄̈ ქორთე მჷ̄ყა ლჷრიხ (ბზ. 6) -- გოგოს სახლში მომყვანები მიდიან. წუ̂ილიშ მჷყიდ შუ̂ა̈ნს ეშხუ ზურალ ი ეჯჷნქა ლელუ̂ჟმარე ხემთქუ̂უნხ (ბქ.) -- პატარძლის მომყვანად სვანეთში ერთი ქალი და დანარჩენი მამაკაცები იცოდნენ (სჩვეოდათ).
- მჷ̄შგა̄ლი იგივეა, რაც მჷ̄შგა̄̈ლი.
- მჷ̄შგა̄̈ლი (-ლი̄შ, -შგა̄̈ლიარ) ბზ., მჷშგა̈ლი (-ა̈შ, -გალა) ბქ., მჷ̄შგა̄ლი (-ლი̄შ, -გა̄ლა) ლშხ., მჷშკალი (-ჲშ, -კალა) ლნტ. -- მწველავი. მჷშგა̄ლა ლახუ̂თე ლიხ მეჩდე (ბზ.) -- მწველავები მთაში არიან წასულები. ხოჩა მჷშგა̈ლის ფუ̂ირ ესერი ჩუ თერ (ანდ.) -- კარგ მწველავს ძროხაც იცნობსო. დოშერ ლოქ ხეწეს ნა̄̈შგს დო ქორაშ ი დო ნაქა̄მ მჷ̄შგა̄ლინქა იშგენ (ლშხ. 7) -- ჩამონაწველი მწველავების გარდა არავინ უნდა ნახოს -- არც შინაურმა და არც გარეშემ. ეჯი ხოჩა მჷშკალი ლი (ლნტ.) -- ის კარგი მწველავია.
- მჷ̄შდნე (-ნე̄მიშ, -შდნა ბზ., -ნე̄შ, -ნა̄ლა ლშხ.), მჷშდნე (-ნემ, -დნა) ბქ., მჷშტნე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- დამვიწყებელი. ამი̄ მჷ̄შდნე დე̄მ ჩიქს ხუ̂ი̄რა (ბზ.) -- ამას არასდროს დავივიწყებ (დამვიწყებელი არ ვიქნები). ა̈ლი ესერ მიჩა ჭირიშ მჷშდნ'ოლუ̂ ლი (ბქ. 222) -- ეს შენი ჭირის დამვიწყებელი იყოს.

ნ

- ნა-_-{უ̂} ზს., ქს., ნა̈-_-{უ̂} ზს., ლნტ. ნამყოს მიმღეობის მაწარმოებელი კონფიქსი.

ნაგა̈მ{ჳ} (ბზ.), ნა̈გემ (ბქ.), ნაგემ (ლშხ.), ნაგამ (ლნტ.) -- {და}ნადგამი. ნა̈ფდა̄ლჳ (ბზ.), ნა̈ფედჳ (ბქ.), ნაფდა̄ლ (ლშხ.), ნა̈ფედალ (ლნტ.) -- ხელნახლები.

- ნაბარალ იგივეა, რაც ნაბარა̄ლ{ჳ}.
- ნაბარ{ჳ} (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაბარ ლშხ. -- ნაბანი. ში̄მი ნაბარჳ ლიც ქ'ა̄ბიდ (ბზ.) -- ხელის ნაბანი წყალი გადალვარა. ეშხუ მარემი ნაბარისა მერბემი ლიბარა̈ლ მა̈დ ლოქ შიდ (ლნტ. 77) -- ერთი კაცის ნაბანში მეორის დაბანა არ შეიძლებაო.
- ნაბა̈დ (-ბდიშ, -ბდა̈რ ბზ., ბქ., -ბდარ ლშხ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ნაბადი; ქეჩა. ბიბუს ნაბდიშ ნეკურთხ ქოთფიშგა (ბქ. 12) -- ბიბუს ქეჩის ლეკვერთხი მოუხსნია. კუბ სგობინისა ჩჳაფი̄ნეხ ნაბადს (ლშხ. 34) -- კუბოს წინ დააფენენ ნაბადს. ლები მგქა̈ფ ნაბა̈დს ირშიდა (ლნტ.) -- ლეიბის ნაცვლად ნაბადს იგებდა.
- ნაბა̈ნ (-იშ, --) ზს., ნაბან ლშხ. -- ფიცი. როსტომდ ნაბა̈ნ აკჳიშ (ბზ.) -- როსტომმა ფიცი გატეხა. ხელწიფე ნაბა̈ნს როქ დემის კჳიშე (ბქ. 67) -- ხელმწიფე ფიცს არ გატეხსო.
- ნაბა̈რწყ იგივეა, რაც ნაბგრწყელ.
- ნაბგი (-გი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ.), ნამბგგი (-ჲშ, --) ლნტ. -- სიმაგრე, სიმტკიცე. გჳი̄მი ნაბგის გაჭირჳება ესერ ა̈თნე (ბზ.) -- გულის სიმაგრეს გაჭირვება გამოაჩენსო. თჳეთჳნა რაშს მეშხე ლოქ ხოჩა ნაბგან (ლშხ. 64) -- თეთრ რაშს სიმაგრით შავი სჯობსო. ა̈თხე ლოქ ჯაწგხ ნამბგგი (ლნტ.) -- ახლა გჭირდება სიმაგრეო.
- ნაბიდ იგივეა, რაც ნა̈ბიდჳ.
- ნაბირ იგივეა, რაც ნა̈ბირ{ჳ}.
- ნაბრა̄ლ{ჳ} (-ა̈შ, --) ბზ., ნაბრალ (-იშ, --) ბქ., ნაბრა̄ლ ლშხ., ნაბარალ ლნტ. -- ნაბანი. ამის მგჟე ნაბრა̄ლ ხე̄რა ხოჩა (ბზ. 297) -- ამას მზის ნაბანი არგებსო. ბეფში ნაბარალ ლიცისა

ლერექჳ̂ალ აშყჳ̂ედ (ლნტ.) -- ბავშვის ნაბან წყალში ტანსაცმელი გარეცხა.

- ნაბურ -- შეღამება, დაბნელება. ნაბურუნლო ქათალ დე̄მგჳ̂აშ მოშ იწჳ̂ე̄ნე (ბზ.) -- შეღამების (შენაღამები) შემდეგ ქათამი ვერაფერს ხედავს. ნაბურუნლჳ̂ე ჩოჩჳ̂ადდ სადგემთეჩუ (ბქ. 206) -- შეღამების შემდეგ ჩავედით სადგომამდე.
- ნაბგრწყელ (-იშ, --) ბზ., ნაბ̈ არწყ ბქ., ნაპგრწკელ ლნტ. -- შთამომავლობა, ჩამომავალი. გუშგჳ̂ე̄ჲ ნა̈ბგრწყელ ლეჭ̈აჯჲუ ლი! (ბზ.) -- ჩვენი შთამომავლობა ბედნიერი (ძლიერი) იყოს! ამჲ̈არე ნაბ̈არწყ როქჳ̂ ლიხ ქალდანა̈რ (ბქ. 244) -- ამათი ჩამომავლები არიან ქალდანებიო.
- ნაგაზი იგივეა, რაც ნაგზი.
- ნაგამ იგივეა, რაც ნაგ̈ამ.
- ნაგარჯ{ჳ̂} (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაგგრჯ ლშხ. -- ნაშრომი, ნაჯაფი. ხოჩ̄ამდუ ა̈ჯკეგმრახ მიშგუ ნაგარჯ! (ბზ.) -- კეთილად მოგეხმაროთ ჩემი ნაშრომი! მი ხჳ̂ა̄ჲ ნაგარჯ ხჳ̂ი (ლშხ.) -- მე ბევრი მიშრომია (მე ბევრი ნაშრომი ვარ). პარაბოჳ̂ილს ამხჳ̂ა̈ჲ ნაგარჯ ლოქ ხარ (ლნტ. 215) -- პარაბოვილს ამდენი ნაჯაფი აქვსო (გარჯა აქვსო).
- ნაგ̈ამ1 (-იშ, --) ბზ., ნა̈გემ ბქ., ნაგემ ლშხ., ნაგამ ლნტ. -- ანაგები, აშენებული. ნიშგე ქორ მიშგჳ̂ა ბაბ̈აშ ნაგემ ლი (ბქ.) -- ჩვენი სახლი ბაბუაჩემის აშენებულია.
- ნაგ̈ამ2 (-იშ, --) ბზ., ნა̈გემ ბქ., ნაგემ ლშხ., ნაგამ ლნტ. -- დანახური (ქუდი). იშგნემ ნაგამ ფაყჳ̂ს დემ იგამ (ბქ.) -- სხვის დანახურ ქუდს არ იხურავდა.
- ნაგ̈ამ{ჳ̂}3 (-იშ, --) ბზ., ნა̈გემ ბქ., ნაგემ ლშხ., ნაგამ ლნტ. -- {და}ნადგამი. ჭიშხი ნაგ̈ამჟი ჭიშხს ხეგ̈ამდ̈ას (ბზ. 377) -- ფეხის დანადგამზე ფეხი დაადგი (დგამდე). ჯანჳ̂ემ ჭიშხიშ ნა̈გემისგა ტობგლდ ლეგან (ბქ. 19) -- ხარის ფეხის დანადგამში გუბურა იდგა. ჯგგრ̄აგი საყდრი ნაგემჟი ათხე უთინ ლეგ (ლშხ. 50) -- წმ. გიორგის საყდრის ნადგამზე ახლა ნიში

დგას.

- ნაგ̈ან{ჳ̂}1 (-იშ, --) ბზ., ნ̈აგენ ბქ., ლნტ., ნაგენ ლშხ. -- ამდგარი (ანადგომი). ჰამს დოსდ ნ̈აგენ ლასჳ̂ თამარ (ბქ.) -- თამარი დილით ადრე იყო ამდგარი (ანადგომი).
- ნაგ̈ან{ჳ̂}2 (-იშ, --) ბზ., ნ̈აგენ ბქ., ნალგენ ლშხ., ნალაგან ლნტ. -- ღამენათევი. ჲორი ნაგზ̈ა̄შ ნ̈აგენ ლი (ბქ.) -- ორი კვირის ღამენათევია.
- ნაგემ იგივეა, რაც ნაგ̈ამ.
- ნაგენ იგივეა, რაც ნაგ̈ან{ჳ̂}1.
- ნაგენუნ იგივეა, რაც ნაგნჳ̄რ2.
- ნაგზი (-̈აშ, -̈არ ზს., -ზი̄შ, -არ ლშხ.), ნაგ̈აზი (-ჲშ, -̈არ) ლნტ. -- კვირა, მსგეფსი. აფხ̈ნეგდ ხაშგჳ̂მინ ჲარ ნაგზ̈ა̄ ჳ̂ადა ლ̈აშმინად (ბზ. 439) -- ამხანაგმა სთხოვა ორი კვირის ვადა დასასვენებლად. უსხჳ̂ობა ნაგზას უსხჳ̂ობიერი მი̄შს ხჳ̂აყლედ (ლშხ. 28) -- უსხობის კვირას უსხობიერის კვირას ვეძახით. თენგიზ ი მიჩა ჲეხჳ̂ იშკჳ̂იდ ნაგ̈აზი არდახ ცხეკისა (ლნტ. 312) -- თენგიზი და მისი ცოლი შვიდი კვირა იყვნენ ტყეში.
- ნაგმირჳ̂ იგივეა, რაც ნ̈აგმი̄რ{ჳ̂}.
- ნაგმჳ̄რ იგივეა, რაც ნ̈აგმი̄რ{ჳ̂}.
- ნაგნურ იგივეა, რაც ნაგენჳ̄რ2.
- ნაგნჳ̄რ1 ლშხ. იხმარება გამოთქმაში: ქუნე ნაგნჳ̄რ -- გადარჩენისათვის, სულის ჩადგმისათვის. მიჩა მადილუ ლოქ ხ̈ა̄რ ჲაკოფს მიჩა ქუნე ნაგნჳ̄რ! (ლშხ. 64) -- ჩემი მადლი ჰქონდეს იაკობს ჩემი სულის ჩადგმისათვისო!
- ნაგნჳ̄რ2 ბზ., ლშხ., ნაგნურ ბქ., ნაგენუნ ლნტ. -- გაცილების, გამყოლის ქირა. ალი მარა ნაგნურ თჳ̂იმენ ლახემხ (ბქ.) -- ამ კაცს გაცილებისათვის (განაცილები) თუმანი მისცეს.

- ნაგჳ̂ა̄ნ{ჳ̂} (-იშ, --) ბზ., ნაგჳ̂ან ბქ., ლნტ., ნაგჳ̂ა̄ნ ლშხ. -- ნამტირალევი. ნაგჳ̂ა̄ნჳ̂ თე̄რა̈ლ მჷში ხა̄დ (ბზ.) -- ნამტირალევი თვალები შესიებული ჰქონდა. ნაგჳ̂ან თხჳ̂იმ მეზგიჳ̂ (ბქ.) -- ნამტირალევი თავი მტკიოდა.
- ნაგჳ̂ე̄დ (-იშ, --) ბზ. -- კანაფის ნაძენძი. ხელწიფდ ნაგჳ̂ე̄დს სგა̄თჭჳ̂ე̄ნ ზურა̄ლ (ბზ. 296) -- ხელმწიფემ კანაფის ნაძენძში შეახვია ქალი.
- ნაგჷრგალჳ̂ (-იშ, --) ბზ., ნაგჷრგალ ლშხ. -- ნალაპარაკევი. სემშდა̈რდ მა̄მ' ე̄სჰუნრე ხალო̄და̈ ნაგჷრგალჳ̂ (ბზ. 306) -- სემშდარმა არ ისმინა ხალოდის ნალაპარაკევი. შდრ. ნარგადჳ̂.
- ნაგჷრჯ იგივეა, რაც ნაგარჯ{ჳ̂}.
- ნადაურა იგივეა, რაც ნადა̈ურ.
- ნადა̄ჳ̂რა იგივეა, რაც ნადა̈ურ.
- ნადა̈სგჳ̂ (-იშ, --) ბზ., ნადისგჳ̂ ბქ., ნადე̄ს ლშხ., ნადასკჳ̂ ლნტ. -- {და}ნადები. კალხჳ̂მა̈შ ნადისგჳ̂ლისგა თაშს დემის ადისგხ (ბქ.) -- თევზის ნადებში ყველს არ ჩადებენ.
- ნადა̈ურ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ნადაურა (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ნადა̄ჳ̂რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- დევი. ბოგჟი ჩჳ̂აყჳ̂რა ეშხუ ხოშა ნადა̈ურ (ბზ. 286) -- ხიდზე იწვა ერთი დიდი დევი. გადატ. -- რეგვენი, გაუთლელი.
- ნადგარ{ჳ̂} (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- მოკლული "მონაკლავი". ალ თხე̄რე ალექსი̄შ ესერ ნადგარჳ̂ ლი (ბზ.) -- ეს მგელი ალექსის მოკლულიაო. ჩუ ნადგარჳ̂ ჟი და̈ს ესერ ხოგნა (ანდ.) -- მოკლული (მონაკლავი) ვერავის გაუცოცხლებია (აუყენებიაო).
- ნადე̄ს იგივეა, რაც ნადა̈სგჳ̂.
- ნადისგჳ̂ იგივეა, რაც ნადა̈სგჳ̂.
- ნადიჯ იგივეა, რაც ნა̄დიჯ.

- ნადმოყ იგივეა, რაც დომეყ.
- ნადრა (-რა̆̄შ, -რა̆̄ლ) ბზ., ნა̈დრა (-რა̈შ, -როლ) ბქ. 1. თივის ბულული. ჩუ უკი̄ნბა ნადრა შიშდ ქუ̂ერნი (ბზ.) -- დაუტკეპნელი ბულული მალე ლპება. ნა̈დრა ჩუქუ̂ან ჩუ ადპეჟუ̂ნეხ დინელ (ბქ. 92) -- ბულულის ქვეშ დამალეს გოგონა. 2. ჩალის კონა.
- ნაერთგული იგივეა, რაც ნა̈ჲრთგული.
- ნაზარ იგივეა, რაც ნაზა̄რ{უ̂}.
- ნაზა̈ჲმახუ̂ იგივეა, რაც ნაზო̄მახუ̂.
- ნაზა̄რ{უ̂} (-იშ, --) ბზ., ნაზარუ̂ ბქ., ნაზა̄რ ლშხ., ნაზარ ლნტ. -- დანაზოგი. ნაზა̄რუ̂ ესერ ქა̈ჯიშ ლი (ბზ.) -- დანაზოგი ეშმაკისააო. ნა̈ქიმდ ნაზარუ̂ს ესერ ოხუ̂სერა (ანდ.) -- დაზოგილს (დანაზოგს) შეძენილისათვის უჯობნიაო.
- ნაზემ1 იგივეა, რაც ნაზიმ1.
- ნაზემ2 იგივეა, რაც ნაზიმ2.
- ნაზიმ1, ნაზემ1 (-იშ, --) ბქ. -- გასწვრივ. ნიშგე ნაზიმქა კოჯჟი ლუ̂აშ ლგგან (ბქ.) -- ჩვენს გასწვრივ, კლდეზე ჯიხვი იდგა.
- ნაზიმ2, ნაზემ2 (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაზჷმ ლშხ. -- ზომა, ოდენობა. ჭჷშხეშ ნაზემ ხეკუ̂ეს ლამო̄მედ (ბზ. 77) -- ფეხის ზომა უნდა მომცეთ. მა̈რე მიჩა ნაზიმ გიმჟი ესერ ლჷგ (ანდ. 79) -- კაცი თავის ზომა მიწაზე დგასო.
- ნაზობ (-იშ, --) -- ნაჭამი. ნაზობ-ნათუნს ესერ ქა ლიჳჩე ხაკუ (ბზ.) -- ნასვამ-ნაჭამს მონელება უნდაო. თხერეს ჟი ხა̈თერნა დაკლა̈ ნაზობ (ლნტ. 163) -- მგელს ეტყობოდა, რომ თხა ჰყავდა შეჭმული თურმე (თხის ნაჭამი).
- ნაზორ, ნანზორ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლშხ.), ნანაზორ (-იშ, --) ლნტ. -- მონაგროვები,

შეგროვებული. ქჳ̂ერწილჟი ნაზორ თეთრ ქა ლახჳ̂ე̄მხ (ბზ.) -- ქორწილში შეგროვებული ფული მისცეს. ალ ლიც თელ ლა̈დელი ნანაზორ ლი (ლნტ.) -- ეს წყალი მთელი დღის ნაგროვებია.

- ნაზო̄მახჳ̂ (-ა̈შ, --) ბზ., ნაზო̄მახ (-იშ, --) ლშხ., ნაზა̈ჲმახჳ̂ (-იშ, --) ლნტ. -- ნაახალწლევი. ნაზო̄მახჳ̄ნლო ლადა̈ლს მეჳ̂არ ხეთრა ნაცხა̈მ (ბზ.) -- ნაახალწლევის შემდეგ ძალიან ეტყობა დღეს მომატება. საციქჳ̂იჲ ლიჳ̂დის ხოკჳ̂იბდ ზომხჲერმგყქა ჲედ ნაზო̄მახს (ლშხ. 17) -- საახალწლოდ ან ნაახალწლევს საციქველის გაცემას ვერიდებით.
- ნაზჳ̂ იგივეა, რაც ნა̄ზჳ̂.
- ნაზგზ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ნაუზ ბქ., ლნტ. -- გაგზავნილი, გამონაგზავნი. მგლახხა̈ნ ნაზგზ მა̄რა̈̄ლ ატა̈ხხ ა̈გითე (ბზ. 339) -- მულახიდან გაგზავნილი კაცები შინ დაბრუნდნენ. ისკჳ̂ი ნაუზ ლერექჳ̂ა̈ლ მა̈ქჳ̂ (ლნტ.) -- შენი გამონაგზავნი ტანსაცმელი მაცვია.
- ნაზგმ იგივეა, რაც ნაზიმ2.
- ნათაჳ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ნაშობი, შობილი; დაბადებული, დანაბადები. შომა̈̄ ნათაჳ̂ ხი? (ბზ.) -- როდის ხარ დაბადებული? ეშხუ ბეფშილდ კერა̈მგყ იბურღჳ̂ანელ მა̈ხე ნათაჳ̂ (ბქ. 220) -- ერთი ახალშობილი ბავშვი კერასთან ფართხალებს.
- ნათთარჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნათთარ (-ა̈რ ბქ., -ალა ლნტ.) -- ნათათრალი, თათრების მიერ დალაშქრული (ნალაშქრი). ნათთარჳ̂ ჲურინ ლი შჳ̂ა̈ნ (ბზ. 3) -- თათრების მიერ ორჯერ არის სვანეთი დალაშქრული. ნათთარს ხა̈ჯეშ (ლნტ.) -- თათრების მიერ დანალაშქრს ჰგავს. გადატ. გაბინძურებული. ისგუ ნათთარჳ̂ სი ათშდაბჳ̂ინ (ბქ.) -- შენი გაბინძურებული (განაბინძურები) შენვე გაწმინდე.
- ნათორ (-იშ, --) -- 1. ნასწავლი, ნასწავლები; დანარიგები, დარიგება. [ლეზჳ̂რა̈ლ გოშა̈რ]

მიშგუ̂ა დიეშხენქა ნათორ მარ (ბქ. 7) -- საქალებო საქმეები დედაჩემისაგან მაქვს ნასწავლი. ჲახუ̂დ ესერ ეჯ̈ი ხოჩა, ჲესუ̂ა̈ს ნათორ ხესმი (ანდ.) -- ცოლად ის ჯობია, ვისაც დარიგება ესმისო. ჩუ̂ასონაცხა ალ დენას ჭა̈ში ნათორ (ლნტ. 266) -- ამ გოგოს დაუხსომებია ქმრის ნასწავლები. 2. განათლებული, სწავლა მიღებული.

- ნათსაუ̂ იგივეა, რაც ნა̈თსა̈უ̂.
- ნათუნ (-ა̈შ, -უ̂ა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ნასვამი, დალეული, ეჯ̈ა ნათუნ ანჴა̈დ ა̈გითე (ბზ.) -- ის ნასვამი მოვიდა სახლში. მაშდმა̄რყი, არყი ნათუნ ერ ლიხ, ეჩქა დე̄სმამ ხერი̄და̄ლხ (ლშხ. 37) -- სიმთვრალეში, არაყნასვამი როცა არიან, მაშინ არაფერს ერიდებიან. ჟი ხეთიროლდა, ნათუნ ერ ლას (ლნტ.) -- ეტყობოდა, ნასვამი რომ იყო.
- ნათუ̂ალყ (-იშ, --) ლშხ., ნათალყუ̂ ლნტ. -- გათვალული, თვალნაცემი. ალ ბალახს ხოტუ̂სეხ კუმაშს ნათუ̂ალყხენ (ლშხ., ხორ. 4) -- ამ ბალახს ავი თვალისაგან (თვალნაცემისაგან) დასაფარავად უკმევენ საქონელს.
- ნათუ̂ა̈რ იგივეა, რაც ნამა̄თუა̈რ.
- ნათხა̈ლუ̂ (-იშ, --) ბზ., ნა̈თხელ ბქ., ნათხე̄ლ ლშხ., ნათხალ ლნტ. -- {მო}ნაძებნი, დაძებნილი, ნაშოვი, ნაპოვნი. მანკუ̂ი̄ ნათხე̄ლ ზითუნახაუ̂ გიმე ხელმწიფს ლახო̄მ (ლშხ. 71) -- პირველად ნაპოვნი მზეთუნახავი მიწის ხელმწიფეს მისცა. მინე ნათხალ თუ̂ი მინს ხაკუხ (ლნტ. 24) -- მათი ნაპოვნი თაფლი თვითონ უნდათ.
- ნათხუმ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- ნათაველი (არაყი). მეცქულა̈რს ნათხუმ ჩუ ლახა̈შ (ბზ. 24) -- მოციქულებს ნათაველი დაალევინა. ნათხუმ არაყს მო̄შ ადშხუნნეხ (ლშხ. 32) -- ნათაველ არაყს ცალკე შეინახავენ. ჩიჲლა ჯ̈ე გთრა ნათხუმ არა̈ყს (ლნტ.) -- ყოველთვის თვითონ სვამდა ნათაველ არაყს.

- ნათხუ̂იარ, ნათხუ̂იარე იგივეა, რაც ნა̈თხუ̂იარ.
- ნაირ იგივეა, რაც ნა̈ირ.
- ნაკ1 (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ვაკე. უ̂ერბ ამიშ ლაზობ ხოჩა ნაკ ა̈დგის ხა̈თხელნა (ბქ. 26) -- ორბი ამის შესაჭმელად თურმე კარგ ვაკე ადგილს ეძებდა. გირგტანდ ხოჩა ნაკ ლა̄რე̄ლ ხაცხიპ (ლშხ. 3) -- ირგვლივ კარგი ვაკე მინდვრები არტყას.
- ნაკ2 (-იშ, --) ბზ. -- მოფერება, დაყვავება. ნაკშუ ლა̈ჩუ̂ ესერ ჩ'ალჷ̄შგე̄ლი, ფხა̈კუ̂შუ -- ფუ̂რ'ი̅ დეშ (ბზ.) -- მოფერებით ირემიც კი ჩამოწველილა, გაწყრომით -- ძროხაც ვერაო.
- ნაკალაუ̂ იგივეა, რაც ნაკლაუ̂.
- ნაკარქუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ნაშოვნი, ნაშოვარი. უგარჯუ̂დ ნაკარქუ̂ უტკლაბდ ესერ ომჩედ (ანდ.) -- უშრომლად ნაშოვარი დაუნანებლად წასულაო.
- ნაკბა̄ლუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈კბალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ნაფერები, მოფერება. გეზალ ესერ იმ ოთდაუ̂შა ი მიჩა დიეშ ნა̈კბალს (ანდ.) -- შვილი რას წაუხდენია და -- თავისი დედის ფერებასო.
- ნაკეც, ნაკიც იგივეა, რაც ნა̈კიც.
- ნაკლაუ̂ (-ა̈შ/-იშ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.), ნაკალაუ̂ ლნტ. -- {გა}ნალეწი, გალეწილი (ბზე). ჟინღჷლდდ ნაკლაუ̂ აშხუ̂თ'ესდე, ითქ -- მერმათე (ბქ. 91) -- ბატკანმა ბზე (განალეწი) ერთ მხარეს დადო, მარცვალი -- მეორეზე. ნაკლაუნლო მაშდს ლუ̂აჟა̈რ ქაბა̈ბიხ (ბქ. 7) -- გალეწვის შემდეგ (განალეწ) მარცვალს კაცები გაანიავებენ.
- ნაკლა̈თხი (-ა̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ნა{ნ}კლათხი (-ი̅შ, -არ) ლშხ. -- სიმაღლე. ეჯზუმ ნაკლა̈თხი̅უ̂ ლა̈ხჰოდა̈ნ (ბზ. 328) -- იმხელა სიმაღლე მიეცესო. ნაკლათხანი ა̈მიცა̈ლ ღეთ ლიხ (ბქ. 241) -- სიმაღლითაც თითქმის ამხელა არიან. აშხალთე

მეჩდე მეგემ ნაკლ̈თხის ესერ ხოკუ̂დე (ანდ.) -- შტოებად გასული ხე სიმაღლეში კლებულობსო (სიმაღლეს უკლებსო). საჯენდ ხოშ̄მ ნანკლათხან იჩოხ მურყუ̂ამს (ლშხ. 20) -- კოშკს საძირკველზე მეტი სამაღლისას აკეთებენ.

- ნაკუ̂არუ̂ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ნაკუ̂არ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ნაკუ̂ა̄რ (-არ) ლშხ. 1. დანაგდები. დაგდებული. ალა ლ̈სუ̂ [ლუ̂აჭრი] ნაკუ̂არუ̂ ბეფშუ̂ (ბზ. 333) -- ეს იყო ვაჭრის დაგდებული ბავშვი. ძირს ნაკუ̂არ უ̂ისკუ̂ს ჯარჯხო ლედასკდ მ̈ად ხაყა (ლნტ.) -- ძირს დანაგდები ვაშლი პირში ჩასადებად არ ვარგა. 2. ნასროლი. თეფიშ ჰერ ანსიმგდ ეჯი ისგუ ნაკუ̂არ ირიუ̂ (ბქ.) -- თოფის ხმა რომ გაისმა, შენი ნასროლი იქნებოდა.
- ნაკუ̂ახ (-იშ, --) ზს., ლნტ. -- ნამარხულები. ნაკუ̂ახს ჯარჯ ლეფრე ხ̈ა̄რ (ბზ.) -- ნამარხულებს ხახა აქვს გამხმარი. უ̂ოხთრისს გ̈ამ ნაკუ̂ახუნლუ̂' ესერ ხულუ̂ე (ანდ.) -- სახსნილოს გემო მარხვის შემდეგ აქვსო. ნაკუ̂ახუნლო ჩინ̈აირ ლეზუ̂ებს იზობდახ (ლნტ.) -- მარხვის შემდეგ ყველანაირ საჭმელს ჭამდნენ.
- ნაკუ̂ა̄რ იგივეა, რაც ნაკუ̂არ{უ̂}.
- ნაკუ̂იდ იგივეა, რაც ნ̈აკუ̂იდუ̂.
- ნაკუ̂იშ იგივეა, რაც ნ̈აკუ̂იშ.
- ნალაგან იგივეა, რაც ნ̈ალგ̈ან.
- ნალაგენ იგივეა, რაც ნაგ̈ან{უ̂}2.
- ნალაყურ იგივეა, რაც ნალყურ.
- ნალაშუ̂ იგივეა, რაც ნალ̄შუ̂.
- ნალაჯუ̂ამ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ -- ნაეკლესიარი. ამელეჟა ძედურ ჯუ̂ინელ ნალაჯუ̂ამ̈არ ა̈რიხ (ლნტ. 109) -- აქეთ სულ (მთლად) ძველი ნაეკლესიარები არის.

- ნალაჲუნ იგივეა, რაც ნალჲუნ.
- ნალა̄შუ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ნალაშუ̂ ბქ., ლნტ. -- {და}ნათესი, დათესილი. ქა ნალაშუ̂ს ისგა ტეხა ესერ ხა̈მთქუ̂ა (ანდ.) -- დათესილმა (დანათესმა) შინ დაბრუნება იცისო. ისკუ̂ი ნალაშუ̂ სიმინდ ჟ'ა̈ხეზუ̂აბ (ლნტ.) -- შენი დათესილი სიმინდი აღმოცენდა.
- ნალბაქუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნაუ̂ბაქუ̂ ლხმ., ნაუ̂ბახ (-არ) ლნტ. -- ციხე. კე̄ისა̈რ ჩ'აკა̄ფ ი ნალბაქუ̂თე ადგენე (ბზ. 435) -- კეისარი წააქცია და ციხეში ჩასვა. [ლეუ̂ა̈რ] ჰედ ნა̈დიჯუ̂შ ლასუ̂ ლეჭირე, მოდეი -- ნალბაქუ̂შუ̂ (ბქ. 293) -- დამნაშავე ან საზღაურით იყო დასასჯელი (გასაწვალებელი), ან ციხით.
- ნალგენ1 იგივეა, რაც ნაგა̈ნ{უ̂}2.
- ნალგენ2 იგივეა, რაც ნა̈ლგა̈ნ.
- ნალგი (-გე̄მიშ ბზ., -ი̄შ ლშხ., -იშ ლნტ.) ნალგუ̂ი (-ა̈შ, --) ბქ. -- სიგლახე, მოუქნელობა, სიზარმაცე. ჲა̈ს ნალგუ̂ი ესერ არდუ̂ნე ლეგდ ი ჲა̈ს -- ნაუ̂ჩემნი (ანდ.) -- ზოგს სიგლახე ხდის ავად და ზოგს -- უქნარობა.
- ნალგუ̂არი, ნალგუ̂ა̈რი (-რი̄შ, -ა̈ლ) ბზ., ნალგუ̂ა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ნალგუ̂არი (-რი̄შ, -ალ) ლშხ. -- სიმსუქნე. სი ჲაშა მიშგუ ნალგუ̂არი (ბზ. 361) -- შენ გშურს ჩემი სიმსუქნე. [ალი მარე] კინჩხს ჟი დეშ ა̈სპე ნალგუ̂აროშ (ბქ. 157) -- ეს კაცი კისერს ვერ აბრუნებს სიმსუქნით. ალეს ნალჯამშოშ ი ნალგუ̂აროშ იმჯერიხ (ლშხ. 4) -- ამას სიძლიერითა და სიმსუქნით გებულობენ. ნალგუ̂ა̈რის ნომის ხინატლაუ̂ა̈ლ (ლნტ.) -- სიმსუქნეს ნუ ნატრობ.
- ნალმაზალ იგივეა, რაც ნამაზ{უ̂}.
- ნალმასკუ̂ იგივეა, რაც ნა̈ლმესგუ̂.

- ნალმესგ იგივეა, რაც ნა̈ლმესგუ̂.
- ნალტგნ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -ა̈რ ლშხ.) -- {გა}ნაჭყლეტი, {გა}ნასრესი, დანაბეჟი, დაბეჟილი. ნალტგნ ხოშა მუსტუ̂ა̄ნ ესერ ლი ნახუ̂ა̈ტდ (ბზ.) -- დაბეჟილი (დანაბეჟი) უფრო მტკივნეულია, ვიდრე ჭრილობა. ნალტგნუნლუ̂ე ნაგზი ჟი ა̈ხერი, ჟი იფუინი (ბქ. 196) -- დაჭყლეტის მერე, კვირა რომ შეუსრულდება, ადუღდება. უ̂ისკუ̂ე ნალტგნ ტოტა̈რ მისტუნი (ლნტ.) -- ვაშლის ნაბეჟი ხელები მტკივა.
- ნალფარუნ (-იშ, -უ̂ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -უ̂ალ ლშხ.) -- {გა}დასაფარებელი რამე. გიმ ლაშდლუ̂ი ი უ̂ერ ნალფარუნ და̈ს ესერ ხა̈შთხა (ანდ.) -- დედამიწა დასამარხი და მიწა ზედ დასაფარებელი არავის გამოლევიაო. ნა̈თ ტუნუჲ ნალაფარუნდ ახომკახა (ლნტ. 267) -- ნაფოტი ქოთნის დასაფარებლად უფიქრია.
- ნალღუ̂აჟალ იგივეა, რაც ნალღუ̂აჟ.
- ნალყინ იგივეა, რაც ნა̈ლყინ{უ̂}.
- ნალყურ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -არ ბქ., -ალ ლშხ.), ნალაყურ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნაწოლი. ცუ̂იდდ ნალყურ-ნასგურჟი მა̄მგუ̂ეშ ესერ ა̈მჯედ (ბზ.) -- ტყუილა ნაწოლ-ნაჯდომზე არაფერი ამოსულაო. ჯა მა̄რაცახა̈ნ ნალყურ დე̄სა ლი (ბზ. 372) -- მე კაცთან ნაწოლი არა ვარო. ამეჩუ ეშა ნალაყურ ლი? (ლნტ.) -- აქ ვისი ნაწოლია?
- ნალშგარუ̂ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ.), ნალშგარ (-ალ) ლშხ. -- ნალაშქრევი, დალაშქრული. უშხუ̂ა̄რ ხა̈ნჩგდა მა̈გ თათრი ნალშგარუ̂შა̄ლ (ბზ.) -- ყველაფერი ერთმანეთშია არეული თათრის მიერ დალაშქრულივით. მ' ესერ მინს ხერიხ ნალშგარუ̂, ეჯი ესერ ხარ ბაც (ბქ. 313) -- რაც ჩვენ გვექნება ნალაშქრევი, ის შენც გერგება.
- ნალძიჰა̄რა (-რა̈შ, -რა̈ლ) ბზ. -- სწორი ნაწლავი. ნალძიჰა̄რა̈ ესერ ქა მირე̄ს ახნა̈ჩდე̄ნა (ბზ.

354) -- ალბათ, სწორი ნაწლავი გამოერიაო.

- ნალჸამში (-ა̈შ, --) ბზ., ნალჸმა̈ში (-ა̈შ, -- ბქ., -შიშ, -- ლნტ.), ნალჸამა̈შ{ი} ლშხ. -- სიძლიერე, ღონე, სიმაგრე. ჰარა̈ყს ნალჸამში ხაკლი (ბზ.) -- არაყს სიმაგრე აკლია. ღერმეთ ესერ ნალჸმა̈შის ხაჰუ̂დი ჩი (ბქ. 74) -- ღმერთი სიძლიერეს აძლევს ყველასო. ჲაკოფს ჲერუ ეჲზუმ ნალჸმაში ლეხუ̂ოდა̄ნ (ლშხ. 64) -- იაკობს ორი იმხელა ღონე მიეცა.
- ნალჯომ იგივეა, რაც ნალჯუ̂ემ.
- ნალჯუნ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ნალაჯუნ (-არ) ლნტ. -- 1. დასამაგრებელი, დასაბმელი. გუსეინ ლახადა შტგქა̈რშუ̂ ალ ნალაჯუნი ლა̈ქუ̂ცას (ლნტ. 187) -- გუსეინი შეუდგა კბილებით ამ საბელის გაჭრას. 2. დასარგველი.
- ნალჯუ̂ემ (-უ̂მიშ, -უ̂მა̈რ) ზს., ნალჯომ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ქცევა (ფართობის საზომი ერთეული). კარდალღა ჩხარა ნალჯუ̂ემ ა̈დჸიდხ (ბზ. 26) -- კარდალაში ცხრა ქცევა გადაიხადეს.
- ნამაზ{უ̂} (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ნალმაზალ (-ა̈რ) ლნტ. -- მონაგები (ნაშიერნაყოლი) პირუტყვი. ალი ფირუ̂ ეშხუ ნამაზ გარ ლი (ბქ. 79) -- ეს ძროხა მხოლოდ ერთხელაა {ხბო}მონაგები. ალ ფირ მა̈ხე ნალმაზალ ლი (ლნტ.) -- ეს ძროხა ახალი მონაგებია.
- ნამარ იგივეა, რაც ნამა̄რუ̂.
- ნამარუნ იგივეა, რაც ნამა̄რუნ.
- ნამაშედა̈ლ იგივეა, რაც ნა̄მშედა̄ლუ̂.
- ნამა̈ტუ̂ იგივეა, რაც ნამა̄ტუ̂.
- ნამა̄თუა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნა̄თალა̈რ ბქ., ნა̄თუ̂არ (-ალ) ლშხ., ნათუ̂ა̈რ (-ა̈ლ) ლნტ. -- განაყოფი, განაყარი. ალ სოფელს ნიშგუ̂ე̄ჲ ნამა̄თუა̈რ იზგეხ (ბზ.) -- ამ სოფელში ჩვენი

(ოჯახის) განაყოფები ცხოვრობენ. ჟი იხუ̂რდელიხ ეშხუდ ნა̄თუ̂არალ (ლშხ. 19) -- შეიკრიბებიან ერთად (ერთი სამმოს) განაყარები.

- ნამა̄რინ იგივეა, რაც ნამა̈რინ.
- ნამა̄რუნ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ნამარუნ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- სამზადისი, მოსამზადებელი. ლემარა მიჩა ნამარუნ ესერ ხაკუ (ანდ.) -- მოსამზადებელს თავისი სამზადისი უნდაო.
- ნამა̄რუ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნამარ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ნამა̄რ (-ალ) ლშხ. -- ნამზადი, დამზადებული. მიჩა ნამა̄რუ̂ ხა̈რჯჷ̄ნქა დე̄შა ნამა̄რუ̂ს იზბიხ (ბზ. 283) -- მისი ნამზადი საჭმლის გარდა არავის დამზადებულს (დანამზადებს) არ ჭამენ. ისკუ̂ი ნამარ ლეზუ̂ებ ხოჩა გა̈მიშ ლი (ლნტ.) -- შენი დამზადებული საჭმელი გემრიელია.
- ნამა̈̄რინ, ნამა̈̄რუნ (-იშ) ბზ., ნამა̈რინ (-იშ, --) ბქ., ნამა̄რინ ლშხ. -- ადამიანის ხელით ჩადენილი, ნამოქმედარი. ნამა̈რინ ლი ა იშგანშუ̂ ნა̈ყრინ? (ბქ. 258) -- ადამიანის ნამოქმედარია თუ სხვა რამის ჩადენილი? (სხვა რამით ჩანადენი).
- ნამა̈̄ტუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნამა̈ტუ̂ (-მატუ̂ა̈რ) ბქ., ლნტ., ნამა̄ტუ̂ (-არ) ლშხ. -- ნაოტები, ოტებული, გა{მო}ქცეული. თამა̈რ დედფა̈ლ შუ̂ა̈ნთე ნამა̈̄ტუ̂ ა̈მჴედე̄ლი (ბზ. 16) -- თამარ დედოფალი სვანეთში ოტებული მოსულა. ბიფხიშ ნამა̈ტუ̂ ზუღუ̂ას ესერ ლახდენა (ანდ.) -- ნამისაგან გაქცეული (განაქცევი) ზღვას მიადგაო.
- ნამბჷგი იგივეა, რაც ნაბგი.
- ნამგებაუ̂ იგივეა, რაც ნა̈მგებ.
- ნამპრ იგივეა, რაც ლამპა̈რ.
- ნამპრობ იგივეა, რაც ლამპრობ.

- ნამჟღორ (-იშ, --) ბზ., მანჟღორ ლშხ., ნამჟოღირ ლნტ. -- საშემოდგომო (ხორბალი...). კჳეცენ ხოხალ მანჟღორ ი მალფხჳ (ლშხ. 4) -- ხორბალი იცის საშემოდგომო და საგაზაფხულო.
- ნამშე̄და̄ლ იგივეა, რაც ნა̈მშედა̄ლჳ.
- ნამშუკჳ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნაშუკჳ ლნტ., ნაშუკ (-არ) ლშხ. -- 1. ნაბილიკარი. ნამშუკჳჟი ლაჩა̈ხჳ ლი მეჴდე (ბზ.) -- ნაბილიკარზე ბალახი არის ამოსული. 2. ნამგზავრი. ნაშუკჳ ხალხ სურუ მაფშარ ლასჳ (ბქ.) -- ნამგზავრი ხალხი ძალიან დაღლილი იყო.
- ნამცა̈დ იგივეა, რაც ნაცა̈̄დ.
- ნამცჳირ იგივეა, რაც ნამცჳირია̈ნ.
- ნამცჳირია̈ნ (-იშ, -რიანა̈რ ბზ., -რიანა̈ლ ლნტ.), ნამცჳირ (-ა̈რ) ბქ., ნამცჳირიან (-ალ) ლშხ. -- ქმრისაგან მიტოვებული ქალი. ნა̈მცჳირს ჟი და̈რ ხოკადჳ ეჩქანლჳე (ბქ. 294) -- ქმრისგან დატოვებულს {ამ სახელს} არავინ უცვლიდა. 2. ლნტ. გაუთხოვრად დარჩენილი ქალი.
- ნანაზორ იგივეა, რაც ნაზორ, ნანზორ.
- ნანა̈გ იგივეა, რაც ლანა̈გ.
- ნანგა̈ჳ იგივეა, რაც ლანგა̈ჳ.
- ნანგჳლი იგივეა, რაც ლანგჳლი.
- ნანზორ იგივეა, რაც ნაზორ.
- ნანკლათხი იგივეა, რაც ნაკლა̈თხი.
- ნანკოშდ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ნანკოშტ ლნტ. -- 1. დანადულები, ნახარში. ალ ნანკოშდ ჟ'ესწიქჳ ტოტჟი̄ნ (ბზ. 31) -- ეს დანადულები (ნახარში) დაიწვეთა ხელზე. 2. ქს. სიმოკლე.
- ნანკჳრი იგივეა, რაც ლენკჳრი.

- ნაჷ̄ლ იგივეა, რაც ნა̈ნო̄ლ.
- ნანღლა̈შ იგივეა, რაც ნა̈ღლია̈შ.
- ნაჲ იგივეა, რაც ნა̈ჲ.
- ნაჲენდღრ იგივეა, რაც ჰა̈̄ნდურ.
- ნაოსტატი იგივეა, რაც ნაჷ̂სტატი.
- ნარგადჷ̂ (-იშ, --) ბქ., ნარაგად ლნტ. -- ნალაპარაკევი. დემიაქ ნარგადჷ̂ ჯჷღჷ̂ე (ბქ.) -- ცუდი ნალაპარაკევი გაქვს. შდრ. ნაგჷრგალჷ̂.
- ნარღოდ იგივეა, რაც ნალჷ̂რედ.
- ნარღჷ̂ედ იგივეა, რაც ნალჷ̂რედ.
- ნასაჩქჷ̂არ იგივეა, რაც ნასჩქჷ̂არ.
- ნასგურ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ნასკურ ლნტ. -- ნაჯდომი. ჲეხჷ̂დ ქა ხათონე ეჯმინე ნასკურ (ლნტ. 183) -- ცოლმა მიასწავლა მათი ნაჯდომი ადგილი.
- ნასკურ იგივეა, რაც ნასგურ.
- ნასრჷლი (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ., -ლი̄შ, -არ ლშხ.) -- სისრულე, სიდიდე. თჷ̂ელ ლი გჷ̂ეშ, ადო ნასრჷლი მა̈̄ღრასი̄ მა̈̄მ ხაკლი (ბზ.) -- ტვინია საქმე, თორემ სიდიდე ზეზეურად გამხმარ ხესაც არ აკლია. ხოშა კჷლიჲაქ ლღბბარ ხოშა ლიხ შელდდ ი ნასრჷლან (ბქ. 305) -- დიდი საშალე გორგლები მეტია რაოდენობით და სიდიდით. თელ თხჷმემ ნასრჷლოშჷ̂ ესერ მოდმა ლი (ანდ.) -- ჭკუა თავის სიდიდით არ არისო. ალ ხორგა̈ ნასრჷლი დეშ ისკჷდნე ყურძენს (ლნტ.) -- ამ სიდიდის საწნახელი (სიდიდე) ვერ დაიტევს ყურძენს.
- ნასყაჷ̂, ნასყეჲ იგივეა, რაც ნა̈სყა̈ჷ̂.
- ნასყჷნ იგივეა, რაც ნა̈სყჷნ.

- ნასჩქჳ̂არ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ, -ალ ლშხ.), ნასაჩქჳ̂არ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნაჩუქარი, გასაჩუქრებული. ნასჩქჳ̂არიშ მუტხუნე ნატბგნს ესერ ილოკე (ანდ.) -- გასაჩუქრებულის დამბრუნებელი ნაფურთხს ლოკავსო. ალ ყანწა̈რ მიშკჳ̂ი ჯუმლა̈ ნასაჩქჳ̂არ ლიხ (ლნტ.) -- ეს ყანწები ჩემი ძმის ნაჩუქარია.
- ნასხათ{ჳ̂} (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- მონახერხები, გახერხებული. ალი შა̈მშიათგლა̈შ დაჩჳ̂რემ ნასხათჳ̂ ლი (ბქ. 54) -- ეს შამშიათილის დის მონახერხებია.
- ნასგმჳ̂ (-იშ, --) ბზ., ნასგმ ლშხ., ნა̈სმინ ლნტ. -- განაგონი, გაგონილი, მოსმენილი. ალე მიჩ ნასგმ ხა̄̈რ შჳ̂ანისა (ლშხ. 86) -- ეს მას გაგონილი აქვს სვანეთში. ნა̈სმინს ჩიის ქა ბგრბლა̈ჳ̂და (ლნტ.) -- გაგონილს ყველაფერს წამოროშავდა.
- ნატა̄̈ბ{ჳ̂} (-ა̈შ, -ჳ̂ა̈რ) ბზ., ნატაბ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ნატა̄̈ბ (-აშ, -არ) ლშხ. -- 1. ნათალი. ლა̈ნშა̈ნდ ესერ ნატა̄̈ბალსჳ̂ შიდნუნიხ (ბზ. 401) -- (გზის) მისანიშნებლად ნაფოტებს (ნათალს) დავყრითო. ამშა ნატაბ ქა̈მეშყედ მინე დაბხოჲსა (ლნტ. 267) -- ამის ნათალი გადავარდნილა მათ ყანაში. 2. ბზ. ნაფოტი.
- ნატბგნჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ნატბგნ (-იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ნაფურთხი. ნატბგნს ღეშგიმ ჟი და̈რ ესერ ილოკე (ანდ.) -- ნაფურთხს არავინ ლოკავსო.
- ნატჲალ, ნატჲელ იგივეა, რაც ნა̈ტიელ.
- ნატტჳ̂ელი იგივეა, რაც ნა̈ტტჳ̂ელი.
- ნატჳ̄სუნ (-ა̈შ, -ჳ̂ა̈რ ბზ., -იშ, -ჳ̂არ ლშხ.), ნატუსუნ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- საკმეველი. ნატჳ̄სუნა̈ ქჳ̂ინ ხოჲა̈ხ (ბზ.) -- საკმევლის სუნი ეცა. მინე ადგილ-მამულ მაგ ქო̄თჳ̂ოდახ ჯჳ̂იდლა ი ნატჳ̄სუნლა (ლშხ. 58) -- მათი ადგილ-მამული ყველაფერი გაუყიდიათ სანთელზე და საკმეველზე. ა̈ესკხ ასტამშჳ̂ ღგრჩა̈ლს ი ჯჳ̂იდს ნატუსუნჲაქ (ლნტ. 62) --

ასტამით ნაკვერჩხალს და სანთელს წაიღებენ საკმევლისათვის.

- ნატუ̂ იგივეა, რაც ნ̈ატუ̂.
- ნატუ̂არუ̂ (-იშ, -ä̂ლ) ბზ., ლნტ., ნატუ̂არ (-ä̂რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ანანთები (სანთელი, კვარი...). ნატუ̂არუ̂ მუგუ̂ä̂ლს მე̄რმა̄მდ ხოლა̄მდ ხებდინი (ბზ.) -- ანანთებ კვარს მეორედ ძნელად ეკიდება. ნამპäრე მგისგ ჟი ნატუ̂არუნლუ̂ე გარ ხუ̂ითნიუ̂დ ქა (ბქ. 196) -- ლამპრის წამლები ანთების მერეღა გამოვჩნდებოდით. ნატუ̂არ კირენს ლგდგäრს დემ ხოტუ̂äრეხ (ლნტ.) -- ანანთებ სანთელს მკვდარს არ უნთებენ.
- ნატფუნ იგივეა, რაც ნ̈ატფუნ.
- ნატფენ იგივეა, რაც ნ̈ატფუნ.
- ნატყაბ{უ̂} (-იშ, -ä̂რ ზს., -არ ლშხ., -ä̂ლ ლნტ.) -- შენაწვავი. ნატყაბუ̂ ლელუ̂ ხოდრა ლეკჩე ესერ ლი (ბზ.) -- შემწვარი (შენაწვავი) ხორცი უფრო ძნელი მოსანელებელიაო.
- ნატყაცუ̂ (-იშ, -ä̂რ) ბქ., ლნტ. -- ნარტყამი, ნაცემი. ჲერეხის ზისხ ახოზი ჳარჳქა ჯუგუ̂ä̂რდი ნატყაცუ̂ (ლნტ. 214) -- ზოგიერთს პირიდან სისხლი {მო}სდის მუშტის ნარტყამი.
- ნატყä̂ცუ̂, ნ̈ატყიცუ̂ (-იშ, -ä̂რ) ბზ., ნ̈ატყიცუ̂ (-ä̂რ) ბქ., ლნტ., ნატყიც (-უ̂არ) ლშხ. -- 1. დანარღვევი (შეკერილი რამე). კაბს ნ̈ატყიცუ̂ ჟ'ესთენან (ბქ.) -- კაბას დანარღვევი დაეტყო. 2. ჩამოშვავებული, ჩამოშლილი. ქა ნატყä̂ცუ̂ იმუ̂ǟჲ ლა̄სუ̂, ეჩეჩუ შუკუ̂ ლუნხუწე ლგმǟრ (ბზ.) -- ჩამოშვავებული სადაც იყო, იქ გზა დავიწროებული ყოფილა. [ლაუ̂დილა] ä̂მეჯედელიხ ნ̈ატყიცუ̂მოყ (ლნტ. 151) -- დები მოსულან ჩამოშვავებულთან.
- ნატხანუ̂ იგივეა, რაც ლგტხანე.
- ნაუ, ნაურ ბქ., მიმართვის ფორმა -- ბიჭო.
- ნაუბä̂ხ, ნაუბä̂კ (-იშ, -ახä̂რ) ბზ., ნაუბაქუ̂ (-ä̂რ) ბქ., ნაუბახ (-არ ლშხ., -ä̂რ ლნტ.) --

საპყრობილე (ჰაუპტვახტი). დოლჼსუ̂იფს ხუ̂არდჼს ნაუბჼხისგა (ბზ. 23) -- დოლასვიფში ვიყავი საპყრობილეში. სემი ლეთი-ლჼდეღ ლამადა ნაუბახისა (ლნტ.) -- სამი დღე-ღამე დავყავი საპყრობილეში.

- ნაუზ იგივეა, რაც ნაზგ̈ზ.
- ნაუზი იგივეა, რაც ნაუ̄ზი.
- ნაუჲსენი (-ჼშ, --) ზს., ნაუ̂ზეჰნი ბქ., ნაუძჲენი ლშხ., ნაუ̂ზიენი (-ჲშ, --) ლნტ. -- დაუკვლელობა. ქუ̂ერწილჟი ჴჼნი ნაუჲსენი შგუ̂ირ ლი (ბზ.) -- ქორწილში ხარის დაუკვლელობა სირცხვილია. ხოლა დარჼრს ხაბრჼლიხ ყუ̂იჟიშ ნაუჲსენის (ბქ. 7) -- ცუდ ამინდებს შესაწირის დაუკვლელობას აბრალებენ. ალ ქათალჼ ნაუ̂ზიენი მჼდ ჯარ (ლნტ.) -- ამ ქათმის დაუკვლელობა არ გარგია.
- ნაურ იგივეა, რაც ნაუ.
- ნაურდგული იგივეა, რაც ნჼჲრთგული.
- ნაუსყალი იგივეა, რაც ნაუ̂სყჼ̄ლი.
- ნაუსყჼლი იგივეა, რაც ნაუ̂სყჼ̄ლი.
- ნაუჩხ (-იშ, --) -- ნაწვიმარი. ნაუჩხუ̄ნლო მე̄ბი̄ლუ̂ მიჟს ხოხლა (ბზ.) -- წვიმის შემდეგ ქვეწარმავალი მზეს არის მიფიცხებული. ლუწლორეჲსკა ლჷჴჼნ იშხუ̂ნი ნაშტუუ̂ს ი ნაუჩხს (ლნტ. 26) -- ქვა-ღორღისაგან გაწმენდილში დახნული ინახავს ნათოვლარსა და ნაწვიმარ ნესტს.
- ნაუძჲენი იგივეა, რაც ნაუჲსენი.
- ნაუკედი (-ი̄შ ბზ., -ჼშ, -- ბქ., -დი̄შ, -- ლშხ.), ნაუ̂კედი (-ჲშ, --) ლნტ. -- მოუსვლელობა. ეჩი̄ ნაუკედი გუნ ამლო̄ნ (ბზ.) -- იმისი მოუსვლელობა ძალიან მეწყინა. ბაზი მჼდ ჯარ ნაუ̂კედი

(ლნტ.) -- ამაღამ არ გარგია მოუსვლელობა.

- ნაუ̄ზი (-ზი̆̄შ, --) ბზ., ლშხ., ნაუზი (-ა̈შ, -- ბქ., -ზიშ, -- ლნტ.) -- წაუსვლელობა. მა̈̄მა მა̈̄ზნუნი, მარე ნაუ̄ზი მა̈̄მა მა̈̄რ (ბზ. 85) -- არ მინდა წასვლა, მაგრამ წაუსვლელობა არ მარგია. ეჩოხ ნაუზი ღერბათ ნომაუ̂ ხოჩუ̂ემნა (ლნტ. 222) -- იქ წაუსვლელობა ღმერთს ნუ უქნია. ლექუ̂ა ნაუზი მამა ნა̈̄რ (პოეზ. 124) -- ქვევით (წაუსვლელობა) ჩაუსვლელობა არ გვარგია.
- ნაუ̂ად{უ̂} (-იშ, --) ბზ., ნაუ̂ად ბქ., ქს. -- ნანატრი. ეშხუ ნაუ̂ადუ̂ დი̆̄ნა ხორი (ბზ. 254) -- ერთი ნანატრი ქალიშვილი ჰყავს. ნასბრა̈ლი ნაუ̂ად და̈ს ესერ ხარ (ანდ.) -- სიღარიბე ნანატრი არავის აქვსო (სიღარიბე არავის უნატრიაო).
- ნაუ̂ბაქ იგივეა, რაც ნალბაქუ̂.
- ნაუ̂ბახ იგივეა, რაც ნალბაქუ̂.
- ნაუ̂ბა̈დუ̂რი (-რი̆̄შ, --) ბზ., ნაუ̂ბედუ̂რი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), ნაუ̂ბედრი (-რი̆̄შ, --) ლშხ. -- უბედურება. მა̈ჲ ნაუ̂ბა̈დუ̂რი ჯაკუ ამჩუ̄ნ (ბზ. 320) -- რა უბედურება გინდა აქ? უბა̈დუ̂ს ნაუ̂ბედუ̂რი ესერ ხოჭირ (ანდ.) -- უბედურს უბედურება უკან სდევსო (უჭირსო). ნაუ̂ბედრი ი̆̄რი̆̄ ალ ერ ჟენკაჩი (ლშხ. 13) -- უბედურება იქნება, ეს რომ წამოიწევს. დი ი მუ გუდ ა̈მეჯედხ მინე ნაუ̂ბედუ̂რის (ლნტ. 277) -- დედ და მამა მიმხვდარან თავიანთ უბედურებას.
- ნაუ̂დუნ იგივეა, რაც ნაჰუ̂დუნ.
- ნაუ̂ზეჰნი იგივეა, რაც ნაუჲსენი.
- ნაუ̂ზიენი იგივეა, რაც ნაუჲსენი.
- ნაუ̂კა̈რი (-რი̆̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), ნაუ̂კარი (-რი̆̄შ, --) ლშხ. -- გაუღებლობა, გაუხსნელობა. იმნა̈̄რ ლოქ ხექნა სკიუ̂რი ნაუ̂კა̈რის? (ლნტ. 101) -- რატომ მითხრა, სკივრი

არ გახსნაო? (რატომ მითხრა სკივრის გაუღებლობაო?)

- ნაჳ̂მეკრი (-რი̆̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ა̈შ, -- ბქ.), ნაჳ̂მეკერი (-ჲშ, --) ლნტ. -- უგუნურობა, უვიცობა, მოუსაზრებლობა. მიჩა ნაჳ̂მეკრიდ და̈ჳ̂ით ჩჳ̂ადლუმპაჳ̂ე (ბქ.) -- მისმა უვიცობამ დავითი დალუპა. იმნა̆რ გჳ̂ეყა̈რ ალ ნაჳ̂მეკრი (პოეზ. 192) -- რად დაგვემართა ეს უგუნურობა.
- ნაჳ̂ოდ იგივეა, რაც ნაჰოდ.
- ნაჳ̂ოდუნ იგივეა, რაც ნაჰჳ̂დუნ.
- ნაჳ̂სტა̈ტი (-ტი̆̄შ, --) ბზ., ნაოსტა̈ტი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), ნაოსტატი (-ტი̆̄შ, --) ლშხ. -- ოსტატობა, ხელოვნება. ყაბათჷრდ ლა̈ჲბა̈რჲე ნაჳ̂სტა̈ტი, მა̈ჲ ქორს ჩუ ხაკუ (ბზ. 260) -- ყაბათირმა დაივალა ოსტატობა, რაც სახლს სჭირდება. მინე ნაოსტა̈ტი ჟასათენეხ ქორს (ლნტ.) -- თავიანთი ოსტატობა დაატყვეს სახლს.
- ნაჳ̂სყა̈̄ლი (-ლი̆̄შ, --) ბზ., ნაუსყა̈ლი (-ა̈შ, --) ბქ., ნაჳ̂სყა̄ლი (-ლი̆̄შ, --) ლშხ., ნაუსყალი (-ჲშ , --) ლნტ. -- შეურიგებლობა. იჳ̂ალა̈დლი ნაჳ̂სყა̈̄ლი ნაჳ̂გჳ̂ა̈რი ესერ ლი (ბზ.) -- სამუდამო შეურიგებლობა უგვარობააო. ჲერჳ̂ე̄და მხარე̄მიშდ ხოლა̄მდ კედნი ჩუ ნაუსყა̄ლი (ლშხ. 46) -- ორივე მხარისათვის ცუდი გამოდის შეურიგებლობა. ნაუსყალი მა̈დ ჯიყახ (ლნტ.) -- შეურიგებლობა არ შეგფერით (გივარგათ).
- ნაჳ̂ქჳ̂ისგი (-გი̆̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ნაჳ̂ქჳ̂ი̆̄სი (-გი̆̄შ, --) ლშხ., ნაჳ̂ქჳ̂ისკი (-ჲშ, --) ლნტ. -- უთქმელობა. ჲა̈რ ესერ ლუქჳ̂ს ლჷმჰედრუჳ̂ნელი, ჲა̈რ -- ნაჳ̂ქჳ̂ისგის (ანდ.) -- ვინ ნათქვამს ნანობდა, ვინ -- უთქმელობას. ამშა ნაჳ̂ქჳ̂ისკის ჩუ ჯიყადდა (ლნტ.) -- ამის უთქმელობა კი შეგეძლო (გივარგოდა).
- ნაჳ̂ლჳ̂ე̄ნი (-ნი̆̄შ, --) ბზ., ლშხ, ნაჳ̂ლ{ჳ̂}ენი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- უქონლობა,

სილატაკე. ჯუ̂ინალდ მასა̈რდ ნასბრა̈ლი ი ნაუ̂ლუ̂ე̄ნი ლგმა̄̈რ შუ̂ა̈ნს (ბზ.) -- ძველად დიდი გაჭირვება და სილატაკე ყოფილა სვანეთში. ლა̈შია̈შ ნაუ̂ლენოშუ̂ ჲერუ̂ალე ჯგმ ესერ ლგმლაშუ̂ნელი (ანდ. 52) -- თესლის უქონლობის გამო ვიღაცა მარილს თესავდაო. ნაუ̂ლუ̂ენოშ დაკლა̈ ტუფე ჩაფლა̈ლ ხაზგდა (ლნტ.) -- უქონლობის (სილატაკის) გამო თხის ტყავის ფეხსაცმელები ეცვა.

- ნაუ̂ყიდი -- შეუსყიდველობა, უყიდველობა. ამი̄ ნაუ̂ყიდის დე̂̄მჟი ხუ̂იჩო (ბზ.) -- ამას აუცილებლად ვიყიდი (ამის უყიდველობას არაფრით ვიზამ). [ალ ჭიქიშ] ნაუ̂ყიდი მა̈დ ჯარ (ლნტ. 162) -- ჭიქა აუცილებლად უნდა იყიდო (ამ ჭიქის უყიდველობა არ გივარგა).
- ნაუ̂ჩუ̂ემნი (-ნი̄შ, -- ბზ., ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.), -- ნაუ̂ჩემნი (-ა̈შ, --) ბქ. -- გაუკეთებლობა, შეუსრულებლობა. გუ̂ეში ხოლა̄მდ ლიჩუ̂მეს ნაუ̂ჩუ̂ემნი ხოჩა (ბზ.) -- საქმის ცუდად გაკეთებას გაუკეთებლობა სჯობს. იმა̈ჲ ლუ̂ექარ, ეჩა ნაუ̂ჩემნის დემ ხუ̂იჩო (ლნტ.) -- რაც ვთქვი, იმის შეუსრულებლობას არ ვიზამ.
- ნაუ̂კედი იგივეა, რაც ნაუკედი.
- ნაუ̂კი̄დი1 (-დი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ნაუ̂კიდი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- მოუტანლობა, მოუყვანლობა. და̄̈უ̂ა̈ ამაუ̂ ნაუ̂კი̄დი ესერ მა̄მა ჯა̄რ (ბზ. 311) -- დევის აქამდე მოუყვანლობა არ ქნაო.
- ნაუ̂კი̄დი2 (-დი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ნაუ̂კიდი (-ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- გადაუხდელობა. ქორა̈შ ნაგმირიშ ნაუ̂კიდი დემეგ იმა̈რგ (ბქ.) -- სახლის აშენების საფასურის გადაუხდელობა არ შეიძლება (არ ივარგებს).
- ნაფადუ̂ იგივეა, რაც ნა̈ფდა̄ლუ̂.
- ნაფანუნ იგივეა, რაც ნაფა̄ნუნ.

- ნაფარუნ იგივეა, რაც ნაფრუნ.
- ნაფაცხ, ნაფაცხუ̂ იგივეა, რაც ნაფა̄ცხუ̂.
- ნაფä̈ს (-იშ, -ფასä̈რ) ზს., ლნტ., ნაფას (-არ) ლშხ. -- ფასი, საფასური. ეჩი̄ ნაფä̈სშუ̂ ესერ დიä̈რს ლღმზობინხ (ბზ. 301) -- იმისი საფასურით პურს ჭამდნენო. ისგუ ნაფä̈ს მი მამაგუ̂ეშ მაწუ̂ა (ბქ. 258) -- შენი ფასი მე არაფერი გამაჩნია. ეჩა ნაფასუ̂შ ენყიდე კეცარ (ლშხ. 68) -- იმისი ფასით იყიდა ჭურები. ლექუ̂' ჴ̄ჯზჲზი ნაფä̈სს მიშგუ̂ა (პოეზ. 100) -- ჩამოგიგზავნი ჩემს საფასურს.
- ნაფა̄ნუნ (-იშ, -უ̂ä̈̄რ ბზ., -არ ლშხ.), ნაფანუნ (-იშ, -ä̈რ ბქ., -ნუä̈რ ლნტ.) -- საკურთხი. ნაფა̄ნუნ ლჲმა̄რე ლი (ბზ.) -- საკურთხი გამზადებულია. ეჲ ლä̈დეღ... ნაფანუნ ოხღუ̂ანდ ჩი (ბქ. 302) -- იმ დღეს საკურთხი მოჰქონდა ყველას. იმოხ ლოქ ასხრი ი ნაფანუნ ლოქ ასულუ̂ა (ლნტ.) -- სად მიდისო და -- საკურთხი მიაქვსო.
- ნაფä̈̄ცხუ̂ (-იშ, --) ბზ., ნაფაცხ ბქ., ლშხ., ნაფაცხუ̂ ლნტ. -- ნაფარცხი, მონაფოცხი, მოფოცხილი. ჰამä̈ ნაფä̈̄ცხუ̂ს ნä̈ბოზს მექუ̂დ აგემხ (ბზ.) -- დილით მოფოცხილს საღამოს დააზვინებენ. მიშგუ ნაფაცხუ̂ ნä̈ნკდ ოსä̈დ (ბქ.) -- ჩემი მოფოცხილი ცალკე დავდევი. ალე მä̈გ ისკუ̂ი ნაფაცხუ̂ ლიუ? (ლნტ.) -- ეს ყველა შენი მოფოცხილია? ნაკისგა ნაფä̈ცხუ̂ ჯაჭä̈რ მეზგი (ბზ.) -- ვაკეში ფარცხვით (ნაფარცხი) წელი მტკივა.
- ნაფდა̄ლუ̂ იგივეა, რაც ნä̈ფდა̄ლუ̂.
- ნაფდია იგივეა, რაც ნä̈ფდია.
- ნაფთ იგივეა, რაც ნä̈ფთ.
- ნაფიც იგივეა, რაც ნä̈ფიცუ̂.
- ნაფრუნ (-ä̈შ, -უ̂ä̈რ) ბზ., ნაფრუნ (-იშ, -უ̂ალ) ლშხ., ნაფარუნ (-უä̈ლ) ლნტ. -- თავზე

დასახურავი, სარქველი. თხუ̂იმჟი ნაფარუნ მა̈დმა მულუ̂ა (ლნტ.) -- თავზე დასახურავი არაფერი მაქვს.

- ნაფშირი იგივეა, რაც ნა̈ფშირი.
- ნაფგრუ̂1 (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნაფგრ (-არ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- გამხმარი, განახმობი. ნაფგრუნლუ̂ე კეცენს ქა აკლჷ̂იხ (ბქ. 230) -- გახმობის შემდეგ ხორბალს გალეწავენ. პოლიაქ ფიცა̈რ ნაფგრ ხეკუ̂ეს ლესეს (ლნტ.) -- საიატაკე ფიცარი გამხმარი უნდა იყოს.
- ნაფგრუ̂2 (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნაფგრ (-არ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ნაწრთობი. ბერეჟ ლახ ნაფგ̄რუ̂ მა̈მა ლი, გა̈ჩ ხოლა შდგქიშ ლი (ბზ.) -- თუ რკინა ნაწრთობი არ არის, დანა ცუდად ჭრის (ცუდი კბილისაა)..
- ნაფგრუ̂3 (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- მოწყურებული, "მონაწყურები". ჰამუნლუ̂ეშ ნაფგრ ნებოზს ქოხტგხელ, ეჰზუ ლიც ლოხგშ (ბქ.) -- დილიდან მოწყურებულმა (მონაწყურებმა) საღამოს გამოვისყიდე, იმდენი წყალი დავლიე.
- ნაქ იგივეა, რაც ნა̈ქ.
- ნაქაბუნალ იგივეა, რაც ნაქა̄ბუნა̄ლ{უ̂}.
- ნაქადუ̂1 (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ნაქად (-უ̂არ) ლშხ. -- შემცდარი, შენაცდენი. ხაპა̈ტიუ̂ეუ̂ ესერ, მა̈ჲ ესერ ნაქადუ̂ ლე̄სუ̂ (ბზ. 14) -- მაპატიე, რაც უნდა შემცდარი ვიყოო.
- ნაქადუ̂2 (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ნაქად (-უ̂არ) ლშხ. -- 1. ორი წლის თხა. ნაქადუ̂ მუჟღურ მაჩენე ლი ლჷზჰად (ბქ.) -- ორი წლის თხა შემოდგომაზე დასაკლავად საუკეთესოა 2. ბზ., ლნტ. ბერწი. გუშკუ̂ე ფირ ნაქადუ̂ ლი ი ეჯნა̈რ ლი ლაშკ (ლნტ.) -- ჩვენი ძროხა ბერწია და იმიტომ იწველის (არის საწველი).
- ნაქამ იგივეა, რაც ნაქა̄მუ̂.

- ნაქაფუ̂ (-იშ, -ä̈რ) ზს., ნაქაფ (-იშ, -არ ლშხ., -ä̈რ ლნტ.) -- ნაზიდი, მოზიდული (ტვირთი). გარჯ ახოჯად ამხუ̂ä̈ჲ ნაქაფ (ლნტ.) -- ცუდად გახდა ამდენი ტვირთის ზიდვით (ნაზიდი).
- ნაქაჩუ̂ (-იშ, -ä̈რ) ზს., ლნტ., ნაქაჩ (-არ) ლშხ. -- დანაჭერი, დანაკოდი; განაკაფი. გä̈შუ̂ ნაქაჩუ̂ ნიჩუ̂ä̈რჟი ათხე̄ჲ ჟი ხეთრა (ბზ.) -- დანით დანაკოდი ახლაც ატყვია სახეზე. ეშა ნაქაჩუ̂ ირა ალ ცხეკ? (ლნტ.) -- ვისი განაკაფი იქნება ეს ტყე?
- ნაქä̈ხუ̂ (-იშ, --) ბზ., ნä̈ქეხუ̂ ბქ., ნაქახუ̂ ქს. -- გადაწეული, გადანაწევი. ქორä̈ ჭუ̂ä̈დ ჩუბǟუ̂ ნაქä̈ხუ̂ ლი (ბზ.) -- სახლის კედელი ქვევით არის გადაწეული. ამხუ̂ä̈ჲ ნაქახუ̂ ქა დო ლოშტ აშყად (ლნტ.) -- ამდენი გადანაწევი კინაღამ გადავარდა.
- ნაქǟბუნǟლ{უ̂} (-აშ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ნაქაბუნალ (-ä̈შ, --) ბქ., ლნტ. -- ანარიდი, არიდებული. თე̄მიშ ი აყბǟ ნაქǟბუნǟლ (ლშხ. 44) -- ავ თვალსა და მითქმა-მოთქმას არიდებული.
- ნაქǟმუ̂ (-ä̈შ, -ä̈რ) ბზ., ნაქამ (-იშ, -ä̈რ) ბქ., ნაქǟმ (-უ̂არ) ლშხ., ნაქä̈მ ლნტ. -- სტუმარი, გარეშე კაცი, "გარეთ ნამყოფი". ნაქǟმუ̂ä̈რ მä̈გ ჩუ ლუსგუ̂რე ლä̈სხუ̂ ტაბä̈გჟი (ბზ. 345) -- სტუმრები (გარეშეები) ყველანი დამსხდარი იყვნენ სუფრასთან. ლä̈ხჭუ̂ედდა ნაქამä̈რს ლიჯედიშ მიზეზს... (ბქ. 25) -- ჰკითხა სტუმრებს (გარეშეებს) მოსვლის მიზეზი. ნაქǟმ მǟრას დე̄მ იხნეხ ეჯ ლადეღ სოფელთე̄ჲსა (ლშხ. 28) -- სტუმარ (გარეშე) კაცს არ უშვებენ იმ დღეს სოფელში.
- ნაქიმ იგივეა, რაც ნä̈ქიმ{უ̂}.
- ნაქომ იგივეა, რაც ნაქუ̂ä̈მ.
- ნაქო̄რდǟლ (-ä̈შ, -ä̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ნაქულდალ (-იშ, -ä̈რ) ბქ., ნაქროთალ ლნტ. -- ნალოლიავები, სათუთად აღზრდილი. ნაქო̄რდǟლ ბეფშუ̂ს მე̄ნშგუ̂ე ხეფსი (ბზ.) -- სათუთად

აღზრდილი ბავშვი უნიათო (რბილი) დადგება. ნაქულდალ ლალმჳჰიას ლაცუ̂დათე ხარ (ბქ.) -- ნალოლიავებ ახალგაზრდობას უსაქმურობისაკენ აქვს (მიდრეკილება).

- ნაქულდალ იგივეა, რაც ნაქო̄რდა̄ლ.
- ნაქუნ (-იშ, --) -- პირდანაკარები, ნაპირალი, დანაყნოსი. ხოშე̄მი ნაქუნ ჭიქხჳნქა ბეფშუ̂ს ლიცს დე̄მ ხათრეხ (ბზ.) -- უფროსის პირდანაკარებ ჭიქიდან ბავშვს წყალს არ ასმევენ. რეჭუ̂ალ ჟი ლოქ იმჯერიხ, იშა̂ჲ ნაქუნ ი̄რი (ლშხ. 89) -- კურდღლები მიხვდებიან, რისი დანაყნოსი იქნება.
- ნაქუ̂ იგივეა, რაც ნა̄ქუ̂.
- ნაქუ̂ჳმ (-იშ, ნაქუ̂მიჳრ) ბზ., ნა̄ქუ̂ემ (-ჳრ) ბქ., ნაქუ̂ემ (-უ̂არ) ლშხ., ნაქომ (ნაქომუჳრ) ლნტ. -- ნაცვამი. ლჷბეფშუ̂ მეზგე ბოფშჳრს უშხუ̂ა̄რე ნაქუ̂ჳმ ლერექუ̂ისგა ირდი (ბზ.) -- მრავალშვილიანი ოჯახი ბავშვებს ერთმანეთის ჩანაცვამ ტანსაცმელში ზრდის. დედფალი ნაქუ̂ემ ლერექუ̄ლალნ ლოქ ხოჟგნდახუ ჯეჲ (ლშხ. 73) -- დედოფლის ნაცვამი ტანსაცმლის გამო გებრალებოდეთო. ისკუ̂ი ნაქომ ლერექუ̂ა̄ლს დემ ხუ̂აწნჳუ̂ი (ლნტ.) -- შენს ნაცვამ ტანსაცმელს არ ვიწუნებ.
- ნაქუ̂თერ იგივეა, რაც ნჳქუ̂თჳრ.
- ნაქუ̂თუნ (-იშ, --) ზს., ლნტ. -- შენანძრევი, განანძრევი, შენარხევი. მჳღენა შირე ნაქუ̂თუნს ესერ ოხლუ̂ე (ანდ.) -- ქონება ხელის განძრევას მოაქვსო.
- ნაქუ̂იც იგივეა, რაც ნჳქუ̂იც.
- ნაღალ (-იშ, -ღლარ ლშხ., -ჳრ ლნტ.) -- ნათესავი. ეჩე ხუ̂ა̂ჲ ნაღლარ მაყა (ლშხ.) -- იქ ბევრი ნათესავი ჰყავს.
- ნაღალდ იგივეა, რაც ლაღალ{დ}.

- ნაღალობ იგივეა, რაც ნაღლობ.
- ნაღაფუნ იგივეა, რაც ნაღფენუნ.
- ნაღӓრიბი იგივეა, რაც ნӓღრიბ{უ̂}.
- ნაღენ იგივეა, რაც ნალუ̂ӓნ.
- ნაღლიჯ იგივეა, რაც ნӓღლიჯუ̂.
- ნაღლობ (-იშ, --) ლშხ., ნაღალობ ლნტ. -- სისხლით ნათესაობა. ნაღლობ უ̂ო̄შთხუ̂ -- უ̂ოხუშდთექა გარ ლი (ლშხ. 43) -- სისხლით ნათესაობა ოთხ-ხუთ თაობამდეა მხოლოდ. ისკუ̂ი ნაღალობ დემოხ მაკახ ლი (ლნტ.) -- შენი ნათესაობა არაფერშია სარგები.
- ნაღჟურ იგივეა, რაც ნალუ̂ჟურ.
- ნაღრიბი იგივეა, რაც ნӓღრიბ{უ̂}.
- ნალუ̂ან იგივეა, რაც ნალუ̂ӓნ.
- ნალუ̂აჟ (-იშ, -ӓრ) ზს., ნალლუ̂აჟа̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., ნალლუ̂აჟӓლ (-ӓლ) ლნტ. -- ნამშობიარევი. ნალუ̂აჟ ზურალ ესერ ამჟი ლი (ბქ. 39) -- ნამშობიარევი ქალი ასე არისო.
- ნალუ̂ӓნ (-იშ, --) ბზ., ნალუ̂ენ, ნაღენ ბქ., ნალუ̂е̄ნ ლშხ., ნალუ̂ან ლნტ. -- ნაქონი. ეჩ̄ი ნალუ̂ӓნ გӓჩ მი მუღუ̂ა (ბზ.) -- იმის ნაქონი დანა მე მაქვს. ცულӓჯემანტ ლას მიჩა მუხუ̂ბეჲ ნალუ̂ან (ლნტ. 314) -- მშვილდისარი მისი ძმის ნაქონი იყო.
- ნაღ{უ̂}ენ იგივეა, რაც ნალუ̂ӓნ.
- ნალუ̂ჟურ, ნაღჟურ (-იშ, -ӓლ ბზ., -ӓრ ბქ.) -- ვაჟი, ბიჭი. მа̄მ' е̄სჰუნრე ნაღჟურდ დედბერი̄ლს (ბზ. 337) -- ვაჟმა არ გაუგონა დედაბერს. ჲორი ნალუ̂ჟურ ი ეშხუ დინ' ესერ ხӓრდენახ. (ბქ. 8) -- ორი ვაჟი და ერთი ქალიშვილი ჰყოლიათ. იხ. ჭყინტ.
- ნალუ̂ჟურგეზალ (-ზლӓშ, -ზლირ) ბქ. -- ვაჟიშვილი. [სორთმანს] ოჰერა მიჩა უსგუ̂ა

ნალჾჟურგეზალ (ბქ. 13) -- სორთმანს უხმია თავისი ექვსი ვაჟიშვილი.

- ნალჾრედ (-იშ, --) ბზ., ნერღედ ბქ., ნარღოდ ლშხ., ნარლჾედ ლნტ. -- მღვრიე. თხჾიმმეყ ლუნლჾრედე ჭალჲ ჰოკარდ ესერი̅ ნალჾრედ ლი (ბზ.) -- თავში ამღვრეული მდინარე ბოლოშიაც მღვრიეაო. მჲკჲ ნარლჾედ ლიც ანღრი! (ლნტ.) -- რა მღვრიე წყალი მოდის!
- ნალფენუნ (-იშ, -ფენჾარ) ლშხ., ნალაფუნ (-ჾჲრ) ლნტ. -- სალებავი. ენდროს ნალფენუნდ იჯმარიხ (ლშხ., ხორ. 2) -- ენდროს სალებავად ხმარობენ. ჴულჾაესა ლეგრჲლე ნალაფუნ? (ლნტ.) -- კვერცხების სალებავი თუ გაქვს?
- ნალჯგნ (-იშ, --) ზს. -- {გა}ნაბრაზები, ნალიზიანები. ნალჯგნ ფეკჾნას ხოჩ' ესერ ჟელ ხეფსი (ანდ.) -- ნალიზიანები ლეკვი კარგი ძაღლი დადგებაო.
- ნაყალ იგივეა, რაც ნაყჲლჾ.
- ნაყჲლჾ (-ჲშ, -ჲრ) ბზ., ნჲყელ (-იშ, -ჲრ) ბქ., ნაყე̅ლ (-ჾარ) ლშხ., ნაყალ (-ჲრ) ლნტ. 1. ერთი წველა ყველი. ნჲქიმი̅რჾ ეშხუ ნაყჲლჾ თჲშ ახკიდ (ბზ. 421) -- ექიმობისათვის ერთი წველა ყველი გამოართვა. 2. ამონაყვანი. ისგჾი ნჲყელ მოდე მაკუ (ბქ.) -- შენი ამონაყვანი (ყველი) არ მინდა. ამშა ნაყალ თჲშ ჩიჲლა ხოჩა ლი (ლნტ.) -- ამის ამონაყვანი ყველი ყოველთვის კარგია.
- ნაყდჲნჾ̅რ იგივეა, რაც ნჲყდჲნჾი̅რ.
- ნაყილჾ იგივეა, რაც ნჲყილჾ.
- ნაყირ იგივეა, რაც ნჲყირჾ.
- ნაყუნ იგივეა, რაც ნჲყუნ.
- ნაყჾილ იგივეა, რაც ნჲყჾილ.
- ნაყჾინ იგივეა, რაც ნჲყჾინ.

- ნაყჷლ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ნათქვამი. ა̈დსკორე გუ̂ა̈მიდ, გუმი ნაყჷლს ესჭჷდ (ბქ. 330) -- იფიქრა კარგად, გულის ნათქვამს დაენდო.
- ნაშგერ იგივეა, რაც ნა̄შგერუ̂.
- ნაშგურა̄ნ{უ̂} (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ნაშგურან (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ნაშგუ̂რა̄ნ (-ელ) ლშხ., ნაშკუ̂რან (-ა̈ლ) ლნტ. -- 1. დანაბარები. ეჩქა ლა̈ხშყა̈დ უ̂ოჯრი̄ლს... ნაშგურა̄ნუ̂ (ბზ. 325) -- მაშინ გაახსენდა ობოლს დანაბარები. 2. დანარიგები, დარიგებული. ნაშკუ̂რან ხუ̂ას, ალე ნოშა̈შდ ხეკუ̂ეს მიქუ̂ან (ლნტ.) -- დარიგებული (დანარიგები) ვიყავი, ეს არავისთვის არ უნდა მეთქვა.
- ნაშგუ̂ იგივეა, რაც ნა̄შგუ̂.
- ნაშდაბუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ.), ნაშდაბ (-არ) ლშხ., ნაშტაბ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნაკეთები, ნამუშევარი, ნაშრომი. ალ მა̄რე ხუ̂ა̈ჲ ნაშდაბ ლი (ბზ.) -- ეს კაცი ბევრი ნაშრომია. ნაშდაბუ̂ მჷშდა̈ბიშ ესერ ჩქიმ ლი (ანდ.) -- ნაკეთები გამკეთებლის შნოაო. მა ლოქ ხულუ̂ა ნაშტაბ ლა̈დეღი (ლნტ) -- რა აქვს ნაკეთები (გაკეთებული) დღესო.
- ნაშდა̈ბუ̂1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̄შდებუ̂ (-არ) ბქ., ნაშდებ (-უ̂არ) ლშხ., ნა̄შტაბ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნასესხები. ნაშდა̈ბუ̂ ფექს ბარაქ მა̄მ' ხაჭო̄ნა (ბზ.) -- ნასესხებ ფქვილს ბარაქა არა აქვს (ახვევია). ლოგუ̂აცუ̂რ ნაჲ ნაშდებუ̂არ გუშგუ̂ე (ლშხ. 94) -- შეგვარჩინე ჩვენ ჩვენი ვალები (ნასესხები).
- ნაშდა̈ბუ̂2 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̄შდებუ̂ (-არ) ბქ. -- ხარშვაში მონამატები. ნაშდა̈ბჷ̄ნლო ითქ ჩუ̂ე̄ნი̄სგა ღეშ ათსკჷ̄დ (ბზ.) -- ხარშვისას მომატებული (ხარშვაში მონამატები) მარცვალი ქვაბში ვერ ჩაეტია.
- ნაშდა̈ქ (-იშ, ნაშდქა̈რ \ ნაშთქა̈რ) ბზ., ნა̄შთქ (-ა̈რ) ბქ., ნაშდექ (-არ) ლშხ., ნაშტაქ (-ა̈რ)

ლნტ. -- ნამგალი. ნაშდა̈ქ და̈ბისგა აცუ̂ირ (ბზ.) -- ნამგალი ყანაში დატოვა. ნაშთაქ ი მერჩილ ლითელ-ლიჭმელს ესერ ოხღელიხ (ანდ.) -- ნამგალი და ცელი მკა-თიბვას ელოდებიანო. ნაშტაქ მიახ ტუ̂ეტქა (ლნტ.) -- ნამგალი მომხვდა ხელზე.

- ნაშდბუნ (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- განაწმენდი, გამოშიგნული (საკლავი). [ბიბუს] მიჩა ნაშდბუნ ღუ̂აშ ჩ'ოთთგრა (ბქ. 13) -- ბიბუს თავისი განაწმენდი (გამოშიგნული) ჯიხვი უცვნია.
- ნაშდებ იგივეა, რაც ნაშდა̈ბუ̂1.
- ნაშდექ იგივეა, რაც ნაშდა̈ქ.
- ნაშდობი იგივეა, რაც ნა̈შდები.
- ნაშია̄ლ იგივეა, რაც ნა̈შია̄ლუ̂.
- ნაშიხ იგივეა, რაც ნა̈შიხუ̂.
- ნაშკუ̂ იგივეა, რაც ნა̄შგუ̂.
- ნაშკუ̂ იგივეა, რაც ნა̄შგუ̂.
- ნაშკუ̂რან იგივეა, რაც ნაშგურა̄ნ{უ̂}.
- ნაშნაუ̂ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ნა̈შენაუ̂ ლნტ. -- განაშენები, გაშენებული. ჯუ̂ინლა̈რე ნა̈შნაუ̂ ლეხლერა̈რ ათხეი ეზარ იშნეხ (ბქ. 282) -- ძველების გაშენებული ბაღები ახლაც კარგად ისხამენ. ალ ქორ ხოჩა ნა̈შენაუ̂ ლი (ლნტ.) -- ეს სახლი კარგი ნაშენებია.
- ნაშო̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ნაშონ ბქ., ლნტ. -- შენახარბები, შენაშურები. ნაშონს ბარა̈ქ ესერ ქა ხოზი (ანდ.) -- შენაშურებს ბარაქა ეკარგებაო. ეჩა ნაშონ მა ხოჩა ხეყერენ (ლნტ.) -- იმის შენაშურებს კარგი რა დაემართებოდა.
- ნაშტაბ იგივეა, რაც ნაშდაბუ̂.
- ნაშტაქ იგივეა, რაც ნაშდა̈ქ.

- ნაშტახ იგივეა, რაც ნაშხატუ̂.
- ნაშუკ, ნაშუკუ̂ იგივეა, რაც ნამშუკუ̂.
- ნაშურ (-იშ, --) -- ნავნები, მოწამლული. ალექსანდრე სგა ლახსგურდ, ე̄სნä̈ რ კუ̂ახნეშუ̂შ ნაშურს (ბზ. 51) -- ალექსანდრე მიუჯდა თურმე კვახით მოწამლულს.
- ნაშყი იგივეა, რაც ნä̈შყი.
- ნაშხა ბქ. -- სახელზე. ლაყუ̂რიä̈რს ჯუ̂ინალჟნდირ ნä̈გდენა ეშხუ ნამპä̈რ ჟä̈ჰიშ ნაშხა (ბქ. 19) -- ლაყვრიელებს ძველთაგანვე გვმართებია ზვავის სახელზე ერთი ლამპარი.
- ნაშხაბ იგივეა, რაც ნაშხä̈ბუ̂.
- ნაშხატუ̂ (-იშ, -შხუ̂ტä̈რ) ზს., ნაშხატ (-არ ლშხ., -ä̈რ ლნტ.) -- დაწნული (ღობე.) ტä̈რიელდ ნაშხატუ̂ს ძä̈ძ ათთხიფ (ბზ. 63) -- ტარიელმა ღობეს ძაძა გადააფარა. [ჯაუ̂იჩ] ნაშხტä̈შ ბä̈ჯგჟი ჟ'ესაგან (ბქ. 22) -- ჩხიკვი ღობის სარზე დაჯდა (დაფრინდა). ქორს გირტä̈ნ ნაშხატ ხაცხიპ (ლნტ.) -- სახლს გარშემო (წნული) ღობე არტყია.
- ნაშხä̈ბუ̂ (-იშ, -ä̈რ) ბზ., ნä̈შხებუ̂ (-ä̈რ) ბქ., ნაშხებ (-არ) ლშხ., ნაშხაბ (-ä̈ლ) ლნტ. -- შენაკერი, შეკერილი. ჲერხის აგის ნაშხებ ლერექუ̂ ხǟქუ̂ (ლშხ. 25) -- ზოგს შინ შეკერილი (შენაკერი) ტანსაცმელი აცვია. ეჯის ხოჩა ნაშხაბ ლერექუ̂ä̈ლ ხä̈ქუ̂ (ლნტ.) -- იმას კარგად შეკერილი (შენაკერი) ტანსაცმელი აცვია.
- ნაშხებ იგივეა, რაც ნაშხä̈ბუ̂.
- ნაშხერ იგივეა, რაც მაშხე̄რ.
- ნაშხუნ (-იშ, --) -- შენანახი, შენახული. ჩუ ნაშხუნ მუშხუ̂ნის ჟი ესერ ხეხელი (ანდ.) -- შენახული (შენანახი) შემნახველს დაუხვდებაო. ისკუ̂ი ნაშხუნს დემის მოშ ხუ̂ელä̈კი (ლნტ.) -- შენს შენახულს ვერაფერს ვპოულობ.

- ნაჩა̈დუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ჩედუ̂ (-ა̈რ) ბქ., ნაჩედ (-არ) ლშხ., ნა̈ჩედუ̂რია̈ლ (-დუ̂რიელა̈ლ) ლნტ. -- განაქცევი, გაქცეული. სადგომხენ ნაჩედ უ̂ოქრე ფატან ძულუ̂ა̂ პილისა ლჷმსიპინ (ლშხ. 73) -- სადგომიდან განაქცევი ოქროს პერანგი ზღვის პირას ტრიალებდა თურმე.
- ნაჩდი̄ნ იგივეა, რაც ნა̈ჩდი̄ნუ̂.
- ნაჩედ იგივეა, რაც ნაჩადუ̂.
- ნაჩომ (-იშ, --) -- ნაქნარი, ნაკეთები, ჩანადენი. ნეჰნა̈შ ნაჩომს მისიშ ესერ აშ ხა̈ლგაცალა (ანდ.) -- შარშანდელ ნაქნარს წლევანდელი დასცინოდაო. დე̄სამა ხაშყიდ ეჩა ნაჩომ (ლშხ. 34) -- არაფერი ახსოვს მისი ნაკეთები.
- ნაჩოქაუ̂ იგივეა, რაც ნაჩქოუ̂.
- ნაჩოქაუ̂ალ იგივეა, რაც ნაჩქოუ̂.
- ნაჩქოუ̂ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ნაჩქუ̂ენჲა̄ლუ̂ ბზ., ნაჩქოუ̂ა̄ლ ლშხ., ნაჩქოუ̂, ნაჩქოუ̂ალ ბქ., ნაჩოქაუ̂, ნაჩოქაუ̂ალ ლნტ. -- დანაჩოქები. ლულა̄რ ლოქ დო̄სა ოხგებეხ გიმჟი ნაჩქოუ̂ (ლშხ. 34) -- მიწაზე დანაჩოქები (დაჩოქებით) მუხლები არ დაესვაროთო. ხა̈ტ სკუ̂ებინ ნაჩოქაუ̂ ლულა̈ლ ხადა მეხუ̂ერე (ლნტ.) -- ხატის წინ დანაჩოქები (დაჩოქებით) მუხლები ჰქონდა მოკვეთილი.
- ნაჩქოუ̂ალ იგივეა, რაც ნაჩქოუ̂.
- ნაჩქუ̂ენჲა̄ლუ̂ იგივეა, რაც ნაჩქოუ̂.
- ნაცა̈დ, ნაცა̄დ2 იგივეა, რაც ნაცა̈̄დ.
- ნაცა̄დ1 იგივეა, რაც ნაცა̄დუ̂.
- ნაცა̄დუ̂ (-აშ) ბზ., ნაცადუ̂ (-იშ) ბქ., ნაცა̄დ1 ლშხ., ნაცად ლნტ. -- {გამო}ნაცვალი, გამოცვლილი. ნაცადუ̂ ლერქუ̂ა̈რ ქა̈მშხენ ესუ̂ად (ბქ.) -- გამონაცვალი ტანსაცმელი გარეთ

დავდე. მა̈ხე ნაცად ხულჷა ლერში-ლექჷემ (ლნტ.) -- ახალი გამოცვლილი აქვს ქვეშაგები.

- ნაცა̄დ (-იშ, -ცა̄და̈რ) ბზ., ნაცა̈დ (-ა̈რ) ბქ., ნაცა̄დ2 (-არ) ლშხ., ნამცა̈დ (-ცადა̈რ) ლნტ. -- სანაცვლო, სამაგიერო. ისგჷა ნაცა̈დდ თხუმ დეშ ჯჷიდე (ბქ.) -- შენს სანაცვლოდ თავს ვერ გავიმეტებ (მოვიტან). ისკჷი ნამცა̈დუ ლი ალ თეთრ! (ლნტ.) -- შენი სანაცვლო იყოსო ეს ფული!
- ნაცბჷ̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ნაცბურ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- გამონაჭერი, გამოჭრილი. ლერქჷა̈ლ მიჩა ტა̈ნჟი ნაცბჷ̄რშა̄ლ ოხჯა̈დ (ბზ. 385) -- ტანისამოსი თავის ტანზე გამოჭრილივით (გამონაჭერი) მოერგო. ეშა ნაცბურ ლი ალ კაბ? (ლნტ.) -- ვისი გამოჭრილია ეს კაბა?
- ნაცლჷგლ, ნაცლჷგრ იგივეა, რაც ნაცლჷგრჷ.
- ნაცლჷგრჷ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ნაცლჷგრ (-ა̈რ) ბქ., ნაცლჷ̄გრ (-ალ) ლშხ., ნაცლჷგლ (ნაცლუა̈რ) ლნტ. -- დანახევი, დანაფლეთი. დანაგლეჯი. ნაცლჷგრთე ღემალ ჩხარა ლადღიშს ესერ ანღრი (ანდ.) -- ნადირის მიერ დაგლეჯილ მძორთან (დანაგლეჯთან) ყორანი ცხრა დღის სავალიდან მოდისო. ჟეღი ნაცლჷგლ ლი ალ ქათალ (ლნტ.) -- ძაღლის მიერ არის დაგლეჯილი ეს ქათამი.
- ნაცმუნ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ნაცომუნ (-ა̈რ) ლნტ. -- საცხებელი. წასასმელი (ქონი); ღორის მუცლის ქონი. ტა̈ხი... ნაცმუნ ჟი ხეცჷმა̈ნ (ბზ. 22) -- ტახის ქონი ეცხო. ნაცმუნშალ ა̈დჰინან (ბქ. 41) -- ქონივით დადნა. ჯა̈დისა ხულჷე: ფა̈შჷ, წიკანტა̈რ, ბუშტ, ნაცომუნ (ლნტ. 39) -- მუცელში აქვს: ფაშვი, ნაწლავები, ბუშტი, მუცლის ქონი.
- ნაცოდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ცოდვილი. ამკა̈ლიბ მექნოჷა̈ლ ნაცოდდ ხებჟჷნხ (ბქ. 297) -- ასეთი მომაკვდავი ცოდვილად მიაჩნდათ.
- ნაცომუნ იგივეა, რაც ნაცმუნ.

- ნაცუალ იგივეა, რაც ნაცუ̂ა̄ლუ̂.
- ნაცუ̂ა̄ლ იგივეა, რაც ნაცუ̂ა̄ლუ̂.
- ნაცუ̂ა̄ლუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ნაცუა̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ., ნაცუალ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნაჩხუბარი, განაწყრომი; წყრომა. ნაცუ̂ა̄ლ ლიხ მჷლახ ი მჷჟა̄ლ (ბზ. 22) -- მულახი და მუჟალი ნაჩხუბრები არიან. ამღა მაყლუ̄ნი ჯგჷრა̄გი ნაცუ̂ა̄ლდ (ლშხ. 51) -- ამიტომ მეშინია წმინდა გიორგის წყრომისა. ჟი ჯეთირი ნაცუალ ნინჩუ̂ა̈რჟი (ლნტ.) -- სახეზე გეტყობა ნაჩხუბარი.
- ნაცუ̂რიე̄ლ (-იშ) ბზ., ნა̈ცუ̂რერ ბქ., ნაცუ̂რუ̄ლ ლშხ. -- ცოლის ან ქმრის მიტოვების საზღაური ("სადამწუნებლო"). მჷრგა̈დი მარა ნა̈ცუ̂რერდ ჩუ ლებრე ხად (ბქ. 294) -- შუამავალ კაცს მიტოვების საზღაურისთვის უნდა ჩამოეკლო.
- ნაცუ̂რუ̄ლ იგივეა, რაც ნაცუ̂რიე̄ლ.
- ნაცყა̈რუნ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნაცყერუნ (-ა̈რ) ბქ., ნაცყე̄რუნ (-ალ) ლშხ., ნა̈ცყერუნ (-ა̈ლ) ლნტ. -- საცობი. ღალოლსოლუ̂ ახქუცურეხ შდჷმრა̈რე ნაცყერუნ (ბქ. 259) -- ფრთებს მოაჭრან ყურების საცობიო. და̈უ̂ს ჯა̈ნ შდჷქე ნაცყერუნდ ესერ ახკედა (ანდ.) -- დევს ხარი კბილის საცობად მოუნდაო.
- ნაცხამ იგივეა, რაც ნაცხა̈მუ̂1.
- ნაცხა̈მუ̂1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ცხემუ̂ ბქ., ნაცხემ (-არ) ლშხ., ნაცხამ ლნტ. -- ნამატი, მომატებული, გაზრდილი. ნაცხა̈მს ისგდ როქუ̂ ა̈დყუ̂ილეხ (ბზ. 439) -- ნამატს შუაზე გავიყოფთო. დაბთე ქა ლუკუ̂ა̈რ ითქ ისგა ნა̈ცხემშუ̂ ესერ ანღრი (ანდ.) -- ყანაში გადაგდებული მარცვალი ნამატით ბრუნდებაო. ნაცხამ მეწუ̂ენიხი (ლნტ.) -- მომატებული მეჩვენები.
- ნაცხა̈მუ̂2 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ცხემუ̂ ბქ. -- ალაგებული (სუფრა); ალაგება. ჟ'ანჷგა̈̄ნხ ტაბა̈გჟი

ნაცხა̈მჩიქდ (ბზ.) -- სუფრის ალაგებამდე ადგნენ.

- ნაცხემ იგივეა, რაც ნაცხა̈მუ̂1.
- ნაცხი̄და̄ლ იგივეა, რაც ნა̈ცხი̄და̄ლ{უ̂}.
- ნაცხკიშ იგივეა, რაც ნა̈ცხკიშუ̂.
- ნაცხუ̂აპ (-იშ, --) -- მოტაცებული, მონატაცები. ნაცხუ̂აპ თელღჷრა ლა̈მთილს ხეჟი̄ბა̈̄ლ (ბზ.) -- მოტაცებული (მონატაცები) რძალი ქმრის ოჯახს ელიდგულება. ქა ნაცხუ̂აპ მარეს ტყუ̂ე ხაჟახჲნდა (ლნტ. 5) -- მოტაცებულ კაცს ტყვე ერქვა.
- ნაძგერ იგივეა, რაც ნა̈ძგირ.
- ნაწა̈დუ̂ (-იშ, --) ბზ., ნა̈წედუ̂ ბქ., ნაწედ ლშხ. -- ნანახი; დანახული. დალი̄ ნაწედჲნლო ჩუ ისო̄ყი (ლშხ. 13) -- დალის დანახვის (ნანახი) შემდეგ გაგიჟდება.
- ნაწერ (-წრიშ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ნა̈წერ (-წრიშ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.) -- 1. ბედისწერა. ნაწერს ჩუ და̈რ ესერ მოშ ხა̈პჟა (ანდ.) -- ბედისწერას ვერავინ დამალვიაო. 2. სიკვდილი. დემ ხოჯედენი ნა̈წერ (ლნტ.) -- სიკვდილი არ აკითხავს (მოსდის).
- ნაწეუ̂ანუნ, ნა̈წუ̂ა̈რ იგივეა, რაც ნა̈წუ̂ა̈ნუნ.
- ნაწრექ იგივეა, რაც წაქ.
- ნაწურინ (-იშ, --) ბქ. -- ნაწური. მიშგუ̂ა დი... ნაწურინ ჰერა̈მს ჩუ̂ა̈ნკუ̂შდე (ბქ. 7) -- დედაჩემი ნაწურ სასაპნეს (მასალას) დაადუღებს.
- ნაწუ̂ანუნ იგივეა, რაც ნა̈წუ̂ა̈ნუნ.
- ნაჭა იგივეა, რაც ნა̄ჭა.
- ნაჭათ იგივეა, რაც ნაჭათუ̂.
- ნაჭათუნ იგივეა, რაც ნაჭთუნ.

- ნაჭათუ̂ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაჭათ ლშხ. -- ნაწყევარი; წყევლა. დაუ̂ა̈შ ნაჭათუ̂ მეზგ' ესერ ხუ̂იტე (ანდ.) -- დევის ნაწყევარი ოჯახს ამოწყვეტსო. მიჩა ნაჭათუ̂ მა̈გ ქათახუ̂იდა (ლნტ.) -- მისი ნაწყევარი ყველაფერი აუხდა.
- ნაჭარაჟ იგივეა, რაც ნაჭრაჟუ̂.
- ნაჭარაჟუნ იგივეა, რაც ნაჭრაჟუნ.
- ნაჭთუნ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ნაჭათუნ ლნტ. -- დანაწყევლი, ნაწყევარი; დაწყევლილი. მინე ნაჭთუნ სიმონ ლე̄თ' ე̄სერ ჩუ̂ალდაგა̈რ (ბზ. 298) -- მათი დანაწყევლი სიმონი წუხელ მომკვდარაო. იხ. ნაჭათუ̂.
- ნაჭთხე (-ხე̄მიშ, -ხა̈ლ ბზ., -ჲშ, -ხა̈ლ ლნტ.), ნაჭთხი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -თხი̄შ, -არ ლშხ.) -- ერთი ალება, ერთი მკლავი (შეშა, თივა...). ჟი იქცურე ეშხუ ნაჭთხე ბარძგა̈ნს (ლნტ. 65) -- ერთ ალება ბაძგს მოჭრის.
- ნაჭი̄რ იგივეა, რაც ნა̈ჭი̄რ.
- ნაჭონ იგივეა, რაც ნაჭო̄ნუ̂.
- ნაჭო̄ნუ̂ (-ა̈შ, -უ̂ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ნაჭონ (-ა̈ლ) ბქ., ლნტ. 1. შეხვეული, შენახვევი. ქა ხა̈წუ̂ენე მიჩა ნაჭონ ფხულე (ლნტ. 292) -- აჩვენა თავისი შეხვეული (შენახვევი) თითი. 2. მობრუნებული. უ̂ეშგდ ნაჭო̄ნ მეთხუ̂ია̈რდ სოფელს ქ'ო̄თქა̈ბ (ბზ.) -- უკან მობრუნებულმა (მონაბრუნებმა) მონადირემ სოფელს გვერდი აუარა.
- ნაჭრაჟ იგივეა, რაც ნაჭრაჟუ̂.
- ნაჭრაჟუნ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნაჭარაჟუნ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მისართმევი, შესათავაზებელი. ნაჭრაჟუნდ ლიც-მგცხი ესერი ხოჩა ლი (ანდ.) -- მისართმევად ცივი წყალიც კარგიაო. ნაჭარაჟუნ მა̈დმა ხულუ̂ან ი იწხუ̂აუ̂ალდა (ლნტ.) -- მისართმევი არაფერი ჰქონდა და წუხდა.

- ნაჭრაჟუ̂ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ.), ნაჭრაჟ ლშხ., ნაჭარაჟ ლნტ. -- შენაძლევი. ნაჭრაჟუ̂ თელღჷრას ლუგუ̂ენ ხოშყდენი (ბზ.) -- შენაძლევ რძალს ფასი ეკარგება. ჯამშუშ ნაჭრაჟუ̂ ქუთ ესერი ხოლა გა̈მა̈შ ლი (ანდ.) -- დაძალებული (ძალით შენაძლევი) ხაჭაპურიც უგემურიაო. ნაჭარაჟ და̈რს მა̈დმა ხაკუჩ (ლნტ). -- შენაძლევი არავის (არაფერი) უნდა.
- ნაჭჷშხუ̂1 (-იშ, --) -- 1. ფეხის {და}ნადგამი, ნაფეხური. 2. ფეხი (მეკვლისა), ფეხშემონადგამი. ხოჩა ნაჭჷშხ ლოქ ახარა სასოს (ლნტ.) -- სასოს კარგი ფეხი მოუტანიაო.
- ნაჭჷშხუ̂2 (-იშ, --) -- კალაპოტზე გაჭიმული "განაჭიმი". ხოჩა̄მდ ნაჭჷშხ ლუშნუ ფაყუ̂ს ფა̈სი̄ ხოშა ხა̈ზ (ბზ.) -- კალაპოტზე კარგად გაჭიმულ (განაჭიმ) სვანურ ქუდს ფასი მეტი აქვს (ადევს.)
- ნახა̈ზ (-ხზიშ, -ა̈რ) ზს., ნახაზ (-ხზიშ, -არ) ლშხ. -- 1. ნახაზი. 2. სურათი. დურგა̈ლს ესერ ოხტა̄ბა ხელწიფი ნახა̈ზ (ბზ. 86) -- დურგალს გამოუთლია ხელმწიფის სურათი. ჟი ლა̈ჲკიდ მიქიხტა̈რდ ეშუ̂ი დინა̈შ ნახა̈ზ (ბქ. 319) -- აილო მიქიხტარმა ერთი გოგოს სურათი.
- ნახა̈შ (-ხშიშ, --) ბქ., ნახაშ ლშხ. -- სალაზლანდარო ადგილი. ჟეგმი ნახაშ ხამჷმი ლჷზორ (ლშხ. 82) -- ჩეგემის სალაზლანდარო ადგილი ღორების საკრებულო. ჟეგმიშ ნახა̈შ ჟი გუ̂ეში ლი (პოეზ. 26) -- ჩეგემის სალაზლანდარო ადგილი სავსე არის.
- ნახე იგივეა, რაც ნა̈ხე.
- ნახიპ იგივეა, რაც ნა̈ხიპ{უ̂}.
- ნახნისგ იგივეა, რაც ნა̈ხნისგუ̂.
- ნახნისკი იგივეა, რაც ნა̈ხნისგუ̂.
- ნახომსარ იგივეა, რაც ნახუნსა̈რ.
- ნახორ (-იშ, --) -- მონაკრეფი, მოკრეფილი. ჰამა̄ ნახორ იცხს ნა̈ბოზს ჟ'ანცრო̄ლახ (ბზ.) --

დილით მონაკრეფ მსხალს საღამოს (ჩირად) ააცვამდნენ. მერბე-მერბე ლერწხენქა ნახორ ყურძენს მერბე-მერბე ხორგა̈ლისკა შიდეხ (ლნტ. 28) -- სხვადასხვა ვაზიდან (ვენახიდან) მოკრეფილ ყურძენს სხვადასხვა საწნახელებში ყრიან.

- ნახრეკ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) 1. ბზ., ლშხ. ბოტ. სარეველა ბალახი. 2. გადანარჩევი. ნახრეკს ჩუ შიდეხ (ბზ. 19) -- გადანარჩევს გადაყრიან.
- ნახსი (-ა̈შ, --) ბქ. -- სიჩქარე, სისწრაფე, სიმარდე. ქაკუ̂ა̈ჰ ჩითე... ა რა̈შიშ ნახსი (ბქ. 332) -- ყველგან გავარდა ხმა ამ რაშის სისწრაფის (შესახებ).
- ნახუმსერ იგივეა, რაც ნახუნსა̈რ.
- ნახუნ1 (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- ნასაძირკვლარი. კალა̈ პილქა ჯუ̂ინელ ქორა̈ ნახუნ ქა თერა (ბზ.) -- კალოს პირას ძველი სახლის ნასაძირკვლარი ჩანს.
- ნახუნ2 (-იშ, --) ზს. -- ჩანაფიქრი, მონაფიქრი, განზრახული. მახმა̈რჟიშ ნახუნ მაშდმა̈რჟი ესერ იქუ̂ი (ანდ.) -- სიფხიზლეში მონაფიქრი სიმთვრალეში ითქმისო.
- ნახუნსა̈რ, ნა̈ხუმსა̈რ ბზ., ნახუნსერ ბქ., ნახუმსერ ლშხ., ნახომსარ, ნახუმსერ ლნტ., ზმნს. -- 1. მსგავსად. ეჩი̅ ნა̈ხუნსა̈რ ნო̅სამა ხაკლი̅ნდე̅დს (ბზ. 275) -- იმის მსგავსად არაფერი აკლდეს. თანფაშ ნახუმსერ საფტინს დე̅მ ხოქა̅ბი მეჲსარობ (ლშხ. 18) -- აღდგომის მსგავსად შაბათს არ ასცდება მეისარობა. 2. მაჲ ნახუმსერ ლი? (ლშხ.) -- რა განსხვავებაა?
- ნახუ̂იტ იგივეა, რაც ნა̈ხუ̂იტ.
- ნახუ̂ლი (-ა̈შ, --) ზს., -- სიგლახე. ნახუ̂ლის ნაუ̂ლე̅ნი ხოხა (ბზ.) -- სიგლახემ უქონლობა იცის. ნახუ̂ლი თელა̈წეს ქაფდ და̈ს ესერ ხა̈ცუ̂ (ანდ.) -- სიგლახე სხვის დასანახ ტვირთად არავის ჰკიდიაო.
- ნახუ̂წი (ხონხუწა ზს., ხონახუ̂წა, ნახუ̂წიარა ქს.) -- ვიწრო. ნე̅სგაჩუ ნახუ̂წი შუკუ̂

ლოხცუ̂ი̄რახ (ბზ.) -- შუაში ვიწრო გზა დაუტოვებიათ. შუ̂ა̈ნე ნაზიმჟი დეც ესერი ნახუ̂წი ლი (ანდ.) -- სვანეთის "ასწვრივ" ცაც ვიწროაო. ალე ჟი ხეკუ̂ეს ა̈ნცუბურენს ჩუბაუ̂ ნახუ̂წიდ (ლნტ. 31) -- ეს ქვევითკენ ვიწროდ უნდა გამოიჭრას. ზურა̄ლდ ხონხუწა ჩაფლა̈რ ლახბიშე მიჩა დის (ბზ.) -- ქალმა უფრო ვიწრო ფეხსაცმელები მიაწოდა თავის დედას.

- ნაჯადუ̂ იგივეა, რაც ნაჯა̈დუ̂.
- ნაჯაფ იგივეა, რაც ნაჯა̈ფუ̂.
- ნაჯა̈დუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ჯედუ̂ (-ა̈რ) ბქ., ნაჯედ (-არ) ლშხ., ნაჯადუ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- {გა}მოსული, "მონასვლელი". იმხა̈ნ ნაჯა̈დუ̂ ესერ ლი? (ბზ. 344) -- საიდან არის მოსულიო?... მა̈გ აშუ̂ ჯადუ̂ხენქა ნა̈ჯედუ̂ დემეგ ლი (ანდ.) -- ყველა ერთი მუცლიდან გამოსული არ არისო. სგიმართე ნაჯედუ̂არ ხოფშირა ლეგმერდე̄ლ ლიხ (ლშხ. 3) -- ვეძაზე მოსულები მეტწილად ავადმყოფები არიან. იშკენ ფა̈ყხენ ნაჯადუ̂ ლიხ (ლნტ. 13) -- სხვები ფაყიდან არიან მოსული (მონასვლელი).
- ნაჯა̈ფუ̂ (-იშ, --) ბზ., ნა̈ჯეფუ̂ ბქ., ნაჯეფ ლშხ., ნაჯაფ ლნტ. -- ნაკბენი. ჟალუ̂დ ხონდრა ნა̈ჯეფ მარა ესერ ხარ (ანდ.) -- ძაღლზე უარესი კაცის ნაკბენი არისო. უ̂იჯი ნაჯეფს შიშდ ჟახჩოუ̂ი ამშა წუ̂ე̄ნე (ლშხ., ხორ. 4) -- გველის ნაკბენს სწრაფად არჩენს ამის წვენი. იმეჩუ ჯარ ჟელი ნაჯაფ? (ლნტ.) -- სად გაქვს ძაღლის ნაკბენი?
- ნაჯედ იგივეა, რაც ნაჯა̈დუ̂.
- ნაჯეფ იგივეა, რაც ნაჯა̈ფუ̂.
- ნაჯიდ იგივეა, რაც ნა̈ჯიდუ̂.
- ნაკჷრალ იგივეა, რაც ნაკჷ̄რა̄ლუ̂.
- ნაკჷ̄რა̄ლუ̂ (-ა̈შ) ბზ., ნაკჷრალ ბქ., ლნტ., ნაკჷ̄რალ (-იშ) ლშხ. -- ნახვეწარი, ნავედრები.

სგუ̂ებდუ აჯჩედა ნა̈მზ̄ჷრ-ნავჷ̄რა̈ლ! (ბზ.) -- ღმერთმა გისმინოს (წინ წაგსვლოდეს) ნალოცავ-ნავედრები! ღერთემ ნავჷრალ ქუთულა̈რჟი ჩეჲა̈შ ტკეჩა̈რ ხოგანხ (ბქ.) -- ღმერთის ნავედრები მუხლებზე სპილენძის საკერებლები ედგათ.

- ნაჯიშ იგივეა, რაც ნა̈ჯიშუ̂.
- ნაჰა̈რუ̂ (-იშ, -ჰარუ̂ა̈ლ) ბზ., ნაჰარუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- დაცლილი. გამოცარიელებული. ქა ნაჰარუ̂ მარქუ̂ს ქ'აკუ̂ანე (ბქ. 306) -- დაცლილ მაქოს გადააგდებს.
- ნაჰოდ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნაუ̂ოდ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- მოცემული, ნაბოძები. ღერთა̈ ნაჰოდ ესერ მასა̈რდ ხულუ̂ეხ (ბზ. 67) -- ღვთის ნაბოძები ბევრი გვაქვსო. აშ ნაჰოდს წჷნა̈უ̂ დემ ესერ ხექუ̂ი (ანდ.) -- მოცემულს წუნი არ დაედება (ეთქმისო).
- ნაჰუ̂ა̈რ (-იშ, --) ბზ., ნაჰ{უ̂}ერ ბქ. -- მზის ჩასვლის შემდეგ. მიჟ ნაჰა̈რჷ̄ნლო ჟ'ი̅ნქუ̂ე̄რი (ბზ.) -- მზის ჩასვლის შემდეგ აგრილდება. მჷჟემ ქა ნა̈ჰუ̂ერუნლუ̂ე ჲორი ლუ̂აშა̈რ მეკარქხ (ბქ. 205) -- მზის ჩასვლის შემდეგ ორი ჯიხვი მეშოვა.
- ნაჰუ̂დუნ (-იშ, --) ზს., ნაუ̂დუნ ლშხ., ნაუ̂ოდუნ ლნტ. -- მისაცემი. მო̄რუ̂ალს ნაუ̂დუნს უ̂ოდ დო ლახო̄დნეხ, ეჩქად ჩუ დემ ილუ̂ნიხ საყდარისა (ლშხ. 47) -- შუაკაცებს სანამ მისაცემს არ მისცემენ, მანამ არ დაიფიცებენ საყდარში. ჯულუ̂ა მამა იმალე ბებშიშუ̂დ ნაუ̂ოდუნ? (ლნტ.) -- გაქვს თუ არა რამე ბავშვისთვის მისაცემი?
- ნაჰუ̂ერ იგივეა, რაც ნაჰუ̂ა̈რ.
- ნა̈ იგივეა, რაც ნა̈ჲ.
- ნა̈-_-{უ̂} იგივეა, რაც ნა-_-{უ̂}.
- ნა̈ბ (-ა̄შ, -- ბზ., -იშ -- ბქ.), ნებ (-ა̄შ) ლშხ., ანაბ, ნა̈ბ (-იშ, --) ლნტ. -- ნება. ხელწიფდ და̈უ̂ითს ნა̈ბ ლახუ̂ე̄მ ა̈გითე ლი̅ზი̅შ (ბზ. 270) -- ხელმწიფემ დავითს სახლში წასვლის ნება

მისცა. ლესს ისგჳი ნებ იმჟი̄ დეცჟი, ეჲჟი გიმჟი (ლშხ. 94) -- იყოს ნება შენი როგორც ცაზე, ისე მიწაზე. ბელტიყლაპია̈ს ანაბ ხოქჳ̂ა პარაბოჳ̂ილიშჳ̂ (ლნტ. 209) -- ბელტიყლაპიას ნება მიუცია (უთქვამს) პარაბოვილისთვის.

- ნა̈ბიდჳ̂ (-იშ, --) ზს., ნაბიდ ლშხ. -- დანაქცევი, დაღვრილი. ხარშჳ̂ა̈ ნა̈ბიდჳ̂ჟი ჰა̈ლჳ̂ა̈ მეგმა̈რ ანჴა̈დხ (ბზ. 303) -- ნახარშის დანაქცევზე ალვის ხეები ამოვიდნენ.
- ნა̈ბირ{ჳ̂} (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაბირ ლშხ. -- მონაკლები, გამონაკლები. ლეზჳ̂ებს ნაბირჳ̂ ესთენე (ბზ.) -- საჭმელს მონაკლები დაატყო. ხეთირი ესა კეცს ლჳ̂ინალა̈ ნა̈ბირ? (ლნტ.) -- ეტყობა ქვევრს ღვინის მოკლება (მონაკლები)?
- ნა̈ბოზ, ნა̈ბუზ (-ბზჳ̂ა̈შ, -ბზჳ̂ა̈რ) ბზ., ნა̈ბოზ, ნებოზ (-ზჳ̂ა̈შ, -ზჳ̂ა̈რ) ბქ., ნებოზ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- საღამო. ჭიტი-კჳ̂ა̄ბად ნა̈ბუზს ა̈გითე ანჴიდ ჲერუ დაჴჷლ (ბზ. 309) -- ჭიტი-კვაბამ საღამოს სახლში მოიყვანა ორი თხა. ნა̈ბზჳ̂ა̈ პილ ბზ., ნებზჳ̂ა̈შ პილ ბქ., ნებოზა̈ პილ ლნტ. -- საღამოს ჟამი (პირი). ნა̈ბზჳ̂ა̈ პილთე ფჳ̈რილდ ანღრ'ა̈გითე (ბზ. 324) -- საღამო ჟამს ძროხა შინ მოდის. ნებოზა̈ პილხო ლანაყაჳ̂ალდ ასხჷრდა (ლნტ.) -- საღამოს ჟამს სასეირნოდ მიდიოდა.
- ნა̈გემ იგივეა, რაც ნაგა̈მ.
- ნა̈გემირ იგივეა, რაც ნა̈გმი̄რ{ჳ̂}.
- ნა̈გენ იგივეა, რაც ნაგა̈ნ{ჳ̂}.
- ნა̈გმი̄რ{ჳ̂} (-იშ, --) ბზ., ნაგმირჳ̂ ბქ., ნაგმჳ̄რ ლშხ., ნა̈გემირ ლნტ. -- აშენების ქირა, საფასური. ხენწიფდ ნაგმჳ̄რ ჳ̂ო̄შთხჳ̂ ათას მანათ ლახო̄მ ჴელჳ̂ანარს (ლშხ. 4) -- ხელმწიფემ აშენების საფასური ოთხი ათასი მანეთი მისცა ხელოსნებს.
- ნა̈დ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნოდ (ნოდრე, -ა̈რ) ბქ., ნად (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ნადი. ნადა̈რ

ქა̄ჩა̈დხ ცხეკთე ლამშჲა̈თე (ბზ. 334) -- ნადი ტყეში გავიდა სამუშაოდ. ხოხუ̂რა მუხუ̂ბად ლეჲწეუ̂ნე ნადარ (ლშხ. 54) -- უმცროსმა ძმამ დაიხმარა ნადი.

- ნა̈დიკ (-იშ, --) ზს., ნადიკ ლშხ. -- საზღაური. მუქუ̂თერ ლახა ნა̈დიკს ქა̈თკიდა, თაუ̂რობხენ მაყაუ̂ დემეგ ხად (ბქ. 292) -- ქურდი თუ საზღაურს გადაიხდიდა, მთავრობა აღარ სჯიდა (მთავრობისაგან საშიშროება აღარ ჰქონდა).
- ნა̈დრა იგივეა, რაც ნადრა.
- ნა̈ერთგული იგივეა, რაც ნა̈ჲრთგული.
- ნა̈თ (-იშ, ნათა̈რ) ზს., ლნტ. -- ნაფოტი. ნა̈თს ი ფანჩხა̈რს ხოჩა ლემესგ ხოხა (ბზ.) -- ნაფოტმა და ფიჩხმა კარგი ცეცხლი იცის. ეშხუ ნა̈თ ჯოდიათე აშყად (ბქ. 67) -- ერთი ნაფოტი შორს გადავარდა. დაჩუ̂ირ ხეკუ̂ეს მიჩა ლაჯმილა̈ჲ ჩუ ლჷშიდ ნათა̈რს ათაჭემან (ლნტ. 277) -- და უნდა გაჰყოლოდა თავისი ძმების დაყრილ ნაფოტებს.
- ნა̈თალა̈რ იგივეა, რაც ნამა̄თუა̈რ.
- ნა̈თი იგივეა, რაც ნა̈̄თი.
- ნა̈თიობა იგივეა, რაც ნა̈̄თიუ̂ობა.
- ნა̈თსა̈უ̂ (-იშ, -საუ̂ა̈რ) ზს., ნათსაუ̂ (-არ) ლშხ., ნა̈სცა̈უ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნათესავი, შთამომავალი. ნა̈თსა̈უ̂შ ი ჩიუ̂შ ხოჩა გუ̂ი ხოზხ (ბქ. 73) -- ნათესავით და ყველაფრით კარგად არიან (კარგი გული უდევთ). ჲერბეშტიჩხარა მეზგე ხუ̂იდ გოჩულა̈ ნა̈სცა̈უ̂იშ ნა̈სცა̈უ̂ (ლნტ. 111) -- ოცდაცხრა ოჯახი ვართ გოჩულას ნათესავის ნათესავი.
- ნა̈თუ̂ირ (-თუ̂რა̈შ, -თუ̂რა̈ლ) ბზ. -- ნაცნობი. მინს ესერ ლა̈ჩუ̂, ფა̈რშმა̈გ ი ნეზუ̂ მა̈გ ნა̈თუ̂რა̈ლ ხა̄რხ (ბზ. 251) -- ირემი, ფარშევანგი და ნეზვი -- ყველანი ჩვენი ნაცნობები არიანო.
- ნა̈თხელ იგივეა, რაც ნათხა̈̄ლუ̂.

- ნა̈თხუ̂იარ (-ე̄მიშ, -ა̈̄ლ ბზ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ნა̈თხუ̂რა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ნათხუ̂იარ, ნათხუ̂იარე (-რე̄მიშ \ -რიშ, -რა̄ლ \ -რე̄ლ) ლშხ. -- ნანადირევი. მიჩა დის ნა̈თხუ̂იარე̄მი თუ̂ელს გარ ხა̄მნე (ბზ. 257) -- დედამისს მხოლოდ ნანადირევის ტვინს აჭმევს. ნა̈თხუ̂იარს ლახუ̂ხა̈ნ ქაფშუ̂ ჯგდეხ (ბზ.) -- ნანადირევს მთიდან ზურგით მოიტანენ. 2. გარეული ჩლიქოსანი ცხოველი (არჩვი, ჯიხვი...) ეჩხენ ნათხუ̂ჲარე ლოქ ხოშა არი (ლშხ. 56) -- იქით მხარეს უფრო მეტია გარეული ცხოველიო.
- ნა̈ირ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაირ ლშხ. -- ნაირი. ლჷლენტეხუ ლირაგა̈დი მერბე ნა̈ირ ლი (ლნტ. 9) -- ლენტეხური მეტყველება სხვანაირია.
- ნა̈კბალ იგივეა, რაც ნაკბალუ̂.
- ნა̈კითხუ̂ა̈რი (-ა̈შ) ბქ. -- ზედმეტი სიფრთხილე. აშუ̂ მარა ნა̈კითხუ̂აროშ ქორ ესერ ისგლადელქა ათშიხენა (ანდ.) -- ერთ კაცს ზედმეტი სიფრთხილით სახლი შუადღეზე დასწვიაო.
- ნა̈კიც, ნეკიც (-კციშ, -კცა̈რ) ზს., ნაკიც (-იშ, -უ̂არ) ლშხ., ნა̈კეც (-ა̈რ) ლნტ. -- ნამცეცი, ნაკუწი, ნაჭერი. კამინჩირხა̈დ უ̂აშლა ნა̈კიცდ ადგენე (ბქ. 65) -- კამინჩირხამ ვაშლა ნაკუწებად აქცია. ეშხუ ნა̈კეც ლელუ̂ სკა̈მსიდე შიხოჲსკა (ლნტ.) -- ერთი ნაჭერი ხორცი ჩამიდო ხელში.
- ნა̈კლინუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- 1. დანაზოგი. აშუ̂ ლა̈დლიშ ნა̈კლინუ̂ კიბდენს ესერ ლახქემა (ანდ. 17) -- ერთი დღის დანაზოგი კიდობანს შემატებიაო. 2. მონაკლები, დანაკლები. ისგუ̂ი ნა̈კლინუ̂ მოდე მაკუ (ბქ.) -- შენი მონაკლები არ მინდა.
- ნა̈კუ̂იდუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈კუ̂იდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ნაკუ̂იდ (-არ) ლშხ. -- დაკლებული, {და}ნაკლები. ა̄, ლჷკჩე მა̄მა̄ნყუ̂ს ხუ̂ი ნა̈კუ̂იდუ̂ (ბზ. 234) -- ნეტავი მე, არა ვარ დაკლებული.

ლა̄შგ ერ ნაკჳიდ ი̄რი... თეს ი აყბას ხაბრალიხ (ლშხ. 7) -- წველა თუ დაკლებული იქნება, ავ თვალს (და ყბას) აბრალებენ. ძინა̈რს ა̈ნწჳენხ ი დესა ლი ნა̈კჳიდ [დენა] (ლნტ. 199) -- დილას აწონეს და არაა დაკლებული ქალიშვილი.

- ნა̈კჳიშ (-იშ, -შუა̈რ ბზ., ლნტ., -კჳშა̈რ ბქ.), ნაკჳიშ (-ჳარ) ლშხ. -- 1. ნატეხი. კჳა̈̄ში̄ ნა̈კჳიშ ხელწიფს ჯიბთე ესჳდა (ბზ. 272) -- მჭადის ნატეხი ხელმწიფეს ჯიბეში ჩაუდვია. [ეშხუ ნალჳჟურს] კაკა̈შ ნა̈კჳიშ ჩოთშყად (ბქ. 31) -- ერთ ვაჟს კაკლის ნატეხი დაუვარდა. ზურალს ჯიბა̈ჲსკა ხა̈ლჳენა დია̈რი ნა̈კჳიშ ი ბა̈ნგ (ლნტ. 201) -- ქალს ჯიბეში ჰქონია პურის ნატეხი და ბანგი. ქჷრჯნიშ ნა̈კჳიშ ლეზიზდ ლამემხ (პოეზ. 32) -- ქარჯინის ნატეხი საგზლად მომცეს. 2. განატეხი (ფიცი, ყამირი...) ხა̈ტა̈ ნა̈კჳიშ ოხტა̈ხ (ბზ.) -- სამაგიერო მიეზღო ფიცის (ხატის) გატეხვისათვის (ხატის განატეხი მოუბრუნდა). 3. გამონატეხი, გამონაჩეკი. ალ ქათლა̈შ ნა̈კჳიშ წინწლა̈რ ჲორი გარ სიდხ (ბქ.) -- ამ ქათმის გამონაჩეკი წიწილ{ებ}ი ორიღაა დარჩენილი.
- ნა̈ლგა̈ნ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ლგენ ბქ., ნალგენ ლშხ., ნალაგან ლნტ. -- ღამენათევი. მუხჳბე სამთი̄ლა̈ ნა̈ლგა̈ნმჷყ ადჷ̄გა̈̄ნ (ბზ.) -- ძმა სამთილის ღამენათევ ალაგას გაჩერდა. ლეთიშ ნალგენ ხჳი (ბქ.) -- წუხანდელი ღამენათევი ვარ. ამხჳა̈ჲ ნალაგან ქჳინ იმშა ხოგ (ლნტ.) -- ამღენ ღამენათევს რისი სული უდგას.
- ნა̈ლეყან იგივეა, რაც ნა̈ლყინ{ჳ}.
- ნა̈ლმესგჳ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ლმესგ ბქ., ნალმესგ (-არ) ლშხ., ნალმასკჳ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნაცეცხლარი. ნა̈ლმესგჳჟი ლაჩა̈ხჳ დჷ̄მ ჯედნი (ბზ.) -- ნაცეცხლარზე ბალახი (მოსაძოვი) არ ამოდის. ამეჩუ მჷლდელა̈ჲ ნალმასკჳ ლას (ლნტ. 81) -- აქ მწყემსების ნაცეცხლარი იყო.
- ნა̈ლყინ{ჳ} (იშ, -ა̈რ) ზს., ნალყინ (-არ) ლშხ., ნა̈ლეყან (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნამყენი. ნა̈ლყინჳ

უ̂ისგუ̂ს ხონგრა მაშა̈ნ ხეშა̈ნ (ბზ.) -- ნამყენ ვაშლს უფრო მსხვილი ნაყოფი ასხია. ბაღა̈რისგა ხოლჯახ ნა̈ლყინ ხილა̈რ (ბქ. 2) -- ბაღებში ნამყენი ხილი ურგიათ. ალ სოფელა̈ლისკა ა̈რი ჲერ ნა̈ლეყან, ჲერ აშ ნაზუ̂აბ ხილ (ლნტ. 15) -- ამ სოფლებში ზოგი ნამყენი ხილია, ზოგი -- თავისით ამოსული.

- ნა̈მგებ, ნამგებაუ̂ (-იშ, --) ზს. -- მონაგები; მონაგარი. მა̈̄ჲ ესერ მიჩა ნა̈მგებ-ნათხა̈̄ლუ̂ მო̄მალი, ეჩას ლუგუ̂ე̄ნი̄ მა̈̄მ ხა̈̄ზ (ბზ.) -- რაც შენით მონაგებ-მოპოვებული არ არის, იმას არც ფასი აქვსო. დიეშ ი მუეშ ნა̈მგებაუ̂ს გეზალდი ლახქიმოუ̂ (ანდ.) -- დედისა და მამის მონაგებს შვილმაც მოუმატოსო.
- ნა̈მშედა̈̄ლუ̂ (-ა̈შ, --) ბზ., ნა̈მშედალ (-აშ, --) ბქ., ნამშე̄და̈̄ლ (-აშ, --) ლშხ., ნამაშედალ (-იშ, --) ლნტ. -- ამაგი, ღვაწლი (ნაღვაწი), ნაშველი. დეუ̂თაკ ლჷმყლო̄ნინ ერე მიჩ ლოქ ხოშა ნამშე̄დუ̂ა̈̄ლ ხუღუ̂ა (ლშხ. 56) -- დევთაკი ამბობდა თურმე, მე მეტი ამაგი მაქვსო.
- ნა̈ნო̄ლ, ნა̈ნუ̄ლ (-ა̈შ, -უ̂ა̈რ) ბზ., ნანუ̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ქალიშვილი. ჲეშდჲერუ ნა̈ნუ̄ლ სგა ხასგურ ეჩხა̈ნ-ამხა̈ნ (ბზ. 85) -- თორმეტი ქალიშვილი უზის აქეთ-იქით. მზეთუნახა̈უ̂ ნა̈ნო̄ლ იცხე̄ნიე̄ლ (ბზ. 406) -- მზეთუნახავი ქალიშვილი თმას ივარცხნის.
- ნა̈ჲ ბზ., ნა̈ ბქ., ლნტ., ნაჲ ლშხ. -- პირველი პირის ნაცვალსახ. მრ. რიცხვისა -- ჩვენ (ინკლუზ. -- მე და შენ; ექსკლუზ. -- მე და ის). ნა̈ჲ ყარუ̈ლდ ხუ̂არდად (ბზ. 35) -- ჩვენ (მე და ისინი) დარაჯად ვიყავით. ნა სურუ გუ̂ალატ უშხუ̂რე თხუ̂იმ (ბქ.) -- ჩვენ (მე და შენ) ძალიან გვიყვარს ერთმანეთი. ნა̈ ოჩუ̂ადდ ლა̈ქმათე (ბქ.) -- ჩვენ (მე და ის) წავედით საშოვარზე. ნაჲ ეში̄ ეჯის ლოღლიდ (ლშხ. 97) -- ჩვენ მაინც იმას ველოდებით. ნა̈ სურუ გუ̂ალატ ლემშუ̂ა̈ნიერა (ლნტ.) -- ჩვენ ძალიან გვიყვარს სვანეთი (სასვანეთო).
- ნა̈ჲრთგული, ნა̈ჲრდგული (-ა̈შ, -ლი̄შ --) ბზ., ნაურდგული (-ა̈შ) ბქ., ნაერთგული (-ლი̄შ)

ლშხ., ნა̈ერთგული (-იშ) ლნტ. -- ერთგულება. ლი̄ჲმახჷ̂ს ლისყა̈̄ლჷ̄ნლო ნა̈ჲრთგული ახჭიმ (ბზ.) -- მტრობას შერიგების შემდეგ ერთგულება მოსდევს. ნაურდგული თეგმიჟი ესერ ითნი (ანდ.) -- ერთგულება გასაჭირის დროს გამოჩნდებაო. ისკჷ̂ი ნა̈ერთგული ნოჷ̂ მა̈შტეჴა! (ლნტ.) -- შენი ერთგულება არ მომშლოდეს! (გამთავებოდეს!)

- ნა̈პო̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈პჷ̂რ, ნეპოლ ბქ., (-ა̈ლ) ლნტ., ნეპო̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ. -- ჩიტი, ფრინველი. ნა̈პო̄ლი̄ დე̄სა მეპრე̄ლი (ბზ. 281) -- ჩიტიც არ გაფრენილა. თეთნე ნა̈პჷ̂რ თხუმჟი ესაგან ნალჟურს (ბქ.) -- თეთრი ჩიტი თავზე დაადგა ვაჟს. მიჩა მაყალშჷ̂ ამეჩუ ნეპოლ დეშ ლოქ პერენი (ლნტ. 292) -- ჩემი შიშით აქ ჩიტი ვერ დაფრინავსო.
- ნა̈პჷ̂რ იგივეა, რაც ნა̈პო̄ლ.
- ნა̈რ იგივეა, რაც ნო̄რ.
- ნა̈რჩჷ̂ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ) ბქ. -- საზამთროდ ხის კასრში შენახული ყველი. ნა̈რჩჷ̂ა̈ ლიზჷ̂რი ოხბინ (ბზ.) -- კასრის ყველის მოგროვება დავიწყე. ნა̈რჩჷ̂იშ თა̈შხენქა ხოჩა ქუთა̈რ იმა̈რი (ბქ.) -- კასრის ყველისაგან კარგი ხაჭაპურები ცხვება.
- ნა̈სკიცხაუნ, ნა̈სკიცხაჷ̂ინ (-იშ, --) ბქ. -- მოსაკითხი, მისართმევი. მადმაგჷ̂ეშ ესერ ხულჷ̂ახ მინე ნა̈სკიცხაუნ (ბქ. 26) -- არაფერი გვაქვს თქვენი მოსართმევიო.
- ნა̈სმინ იგივეა, რაც ნასგმჷ̂.
- ნა̈სყა̈ჷ̂ (-იშ, --) ბზ., ნა̈სყეჷ̂ ბქ., ნასყეჲ ლშხ., ნასყაჷ̂ ლნტ. -- ნაკეთები. გაკეთებული. ამი̄ ნა̈სყა̈ჷ̂ ჩიქე ღა̈̄ს მა ხოწჷ̂ა (ბზ.) -- ამის გაკეთებული (განაკეთები) ჯერ არავის უნახავს. წა̈მჟიშ ნა̈სყეჷ̂ს წა̈მჟი ესერ დაჷ̂შა ხა̈მთქჷ̂ა (ანდ.) -- წამში გაკეთებულმა წამში წახდენა იცისო. ნასყაჷ̂ თჷ̂ი დეშომა ლი შურა̈ (ლნტ. 24) -- გაკეთებული თაფლი არასდროს არ არის მაწყინარი.

- ნა̈სყუნ (-ა̈შ, -უ̂ა̈რ) ბზ., ლნტ., ნასყეუნ (-იშ, -უ̂არ) ლშხ. -- საკმაზი. ნა̄ყუნი ნასყუნდ იჯმარიხ ალეს (ლშხ., ხორ. 7) -- შეჭამანდის საკმაზად ხმარობენ ამას. ნა̈სყეუნ ჯუღუ̂ა მამა? (ლნტ.) -- საკმაზი გაქვს რამე?
- ნა̈სცა̈უ̂ იგივეა, რაც ნა̈თსა̈უ̂.
- ნა̈ტეფუნ იგივეა, რაც ნა̈ტფუნ.
- ნა̈ტიალ ბზ., ლნტ., ნატჲალ, ნატჲელ ლშხ. -- ნეტავი. ნა̈ტიალუ ჯა̄ქუ̂ა, მა̄ლს! (ბზ. 361) -- ნეტავი შენ, მელია! ბედილს მიშგუ̂ა ნატჲალ ხაქუ̂ა! (ლშხ. 85) -- ნეტავი ჩემს ბედს! მინს მად ხაუ̂შგედხ, ნა̈ტიალ ხა̈ქუ̂ახ (პოეზ. 80) -- ისინი არ უკადრისობენ, ნეტავი მათ.
- ნა̈ტტელი იგივეა, რაც ნა̈ტტუ̂ელი
- ნა̈ტტუ̂ელი (-ლი̄შ, --) ბზ., ლნტ., ნატტუ̂ელი, ნა̈ტტელი (-ა̈შ, --) ბქ., ნატტუ̂ელი (-ლი̄შ, --) ლშხ. -- სიტიტვლე, სიშიშვლე. ნაუ̂შდა̈ბის ნა̈ტტუ̂ელი ხოხალ (ბზ.) -- უშრომელობამ სიტიტვლე იცის. ნა̈ტტელი ნაუ̂ღენის ესერ ხოხალ (ანდ.) -- სიტიტვლე უქონლობამ იცისო. ალ ბეფში ნა̈ტტუ̂ელი გუ̂ის მითლე (ლნტ.) -- ამ ბავშვის სიტიტვლე გულზე მიჭერს (მიკლავს გულს).
- ნა̈ტფუნ (-იშ, -უ̂ა̈რ ბზ., -არ ბქ.), ნატფუნ, ნატფჷნ (-უ̂არ) ლშხ., ნა̈ტეფუნ (-უ̂ა̈რ) ლნტ. -- ქერქი, საქერქე, გარედან შემოსაკრავი ცომი (პურისა, ხაჭაპურისა,...). ნატფჷნია̄ქ მეტხე კუ̂ეცნა დჲარ ხულუ̂ახ მო̄შ (ლშხ. 15) -- გარედან შემოსაკრავად ცალკე აქვთ აფუებული პურის ცომი. ჯაცუ̂ირესა ნა̈ტეფუნიაქ ჯიც? (ლნტ.) -- გარედან შემოსაკრავად ცომი თუ გაქვს დარჩენილი?
- ნა̈ტყიცუ̂ იგივეა, რაც ნატყა̈ცუ̂.
- ნა̈ფდა̄ლუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ფდალ, ნა̈ფედუ̂ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ) ბქ., ნაფდა̄ლ (-იშ, -უ̂არ) ლშხ.,

ნა̈ფედალ, ნაფადჳ̂ (-იშ, -დუა̈რ) ლნტ. -- ხელნახლები. დიეშ ნა̈ფდალ გეზალს აშ ესერ ხეცჳ̂მი (ანდ.) -- დედის ხელნახლები შვილისთვის ალალიაო (შვილს საპოხივით წაესმევაო). ში ნა̈ფედჳ̂ ჩი მეგჳ̂ი მოდ' ესერ ხარ (ანდ.) -- ხელი (ხელნახლები) ყველას ერთნაირი არა აქვსო. ეჩა ნა̈ფედალ ლეზჳ̂ებს დემ იზობდა (ლნტ.) -- იმის ხელნახლებ საჭმელს არ ჭამდა. ტჳ̂ეტი ნაფადჳ̂ ჟი ხეთერე (ლნტ.) -- ხელშენახები ეტყობა.

- ნა̈ფდია (-დია̈შ, --) ზს., ნაფდია (-დია̄შ, --) ლშხ. -- სიახლოვე. ეშ̄ი ესერ დე̄მის ითლე მინს ნა̈ფდიათე (ბზ. 344) -- მათ მაინც არ გავიკარებ სიახლოვესო. ტჳ̂იბერიშ ნა̈ფდიას ჟა̈ბშხენ ლი სოფელ ლეზგარა (ბქ. 69) -- ტვიბერის სიახლოვეს (ახლოს), ზემოთ არის სოფელი ლეზგარა. კუბი ნაფდიაქა ზარს ყგლეხ მოზარა ჲერუ გუნდ (ლშხ. 37) -- კუბოს სიახლოვეს ზარს ამბობს მოზარეთა ორი გუნდი.
- ნა̈ფედალ, ნა̈ფედჳ̂ იგივეა, რაც ნა̈ფდა̄ლჳ̂.
- ნა̈ფთ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაფთ ლშხ. -- ნავთი. ნა̈ფთს ეჩქა დესა იჴმა̈რდახ (ლნტ. 5) -- ნავთს მაშინ არ ხმარობდნენ.
- ნა̈ფითქჳ̂ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. -- გამონახეთქი (გამონაფეთქი). ლაარა̈ყი ცხჳ̂ადს ამეჩუ ხეთირი ნა̈ფითქჳ̂ (ლნტ.) -- საარაყე ქვაბს აქ ემჩნევა გამონახეთქი.
- ნა̈ფიტჳ̂ (-იშ, --) ბზ., ნა̈ფიტ ბქ., ლნტ., ნაფიტ ლშხ. -- განახვრეტი, გაბურღული. ლღჲნა ჯჳ̂იდს ჩუ ლოქ ფუშლეხ ჩერეშტა̄ ნაფიტ ჴურუ̄ ლექჳ̂ა (ლშხ. 89) -- დამდნარ სანთელს უშვებენ თითისტრით გაბურღულ ხვრელში. მეგამს ჟი ხეთერე ნა̈ფიტ (ლნტ.) -- ხეს ეტყობა ნახვრეტი.
- ნა̈ფიშჳ̂დ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნა̈ფიშტჳ̂ ლნტ. -- 1. ნასროლი. ჟინა̈შ ნა̈ფიშჳ̂დ თეფ ჩჳ̂ესერ იურწყული (ანდ.) -- ძერასთვის ნასროლი თოფი გაუწმინდურდებაო. ისკჳ̂ი ნა̈ფიშტჳ̂ ტყჳ̂ი

ქა ხოჲახ ნეპოლს (ლნტ.) -- შენი ნასროლი ტყვია მოხვდა ჩიტს. 2. გაშვებული, განაშვები. გგრკიდ ხ̈ჷსიპ ნა̈ჭახ̈ანჟი ნა̈ფიშუ̂დ ჟელი გუ̂ჵრდ (ბზ.) -- ჯაჭვიდან აშვებული ძაღლივით უვლის გარს. დურყუხენ ნა̈ფიშუ̂დ ქუ̂ინგმგენე აშ ესერ იმურტკუ̂ელ (ბქ.) -- ბაკიდან გაშვებული საქონელი კუნტრუშებსო.

- ნა̈ფშირი (-რემიშ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), ნაფშირი (-რი̅შ, --) ლშხ. -- სიმრავლე. ნა̈ფშირი̅უ̂ ლაჯჰოდე̅ნახ! (ბზ.) -- სიმრავლე მოგცემოდეთ! მეზგემ ნა̈ფშირის ჟალუ̂ემ ესერ ბოჯდ ლოხუ̂ცხემნა (ანდ.) -- მოსახლის წევრთა სიმრავლეს ძაღლის ლუკმა გაუზრდიაო (ძაღლის ლუკმად მოუმატნიაო). მარემი ნაშტუ̂ები ი კუმა̈ში ნა̈ფშირი ლოქუ ახოჲიდა მინეშდუ̂ მა̈ხე ზა̈ს! (ლნტ.) -- ადამიანებისათვის მშვიდობა და საქონლის სიმრავლე მოეტანოს თქვენთვის ახალ წელსო!
- ნა̈ფხისკუ̂ ბზ., ფხინსკუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- 1. ნამცეცი, ნაფხვენი. შაქრიშ ფხინსკუ̂ ლოხუ̂იდ უ̂უშკთე (ბქ.) -- შაქრის ნამცეცი ჩავიდე პირში. 2. ხორკლი. იხ. ლეფხინსკუ̂; ფხიტ.
- ნა̈ქ (-იშ, ნაქა̈რ) ზს., ლნტ., ნაქ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ნაქი, რბილი სასა. ლა̈ზჲას ჴარჴისგა ხარ ნინ, შტგქა̈რ, ნა̈ქ... (ლნტ. 39) -- საკლავს პირში აქვს ენა, კბილები, ნაქი.
- ნა̈ქეხუ̂ იგივეა, რაც ნაქა̈ხუ̂.
- ნა̈ქიმ{უ̂} (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ნაქიმ (-არ) ლშხ. -- შენაძენი, ნაშოვარი, მონაგები. გუ̂იშგე ლა̈ჲხუ̂ას ნა̈ქიმს ოლჴიდედ (ბქ.) -- ჩვენს ცოლებს ნაშოვარს მივუტანთ. ნა̈ქიმდ ნაზარუ̂ს ესერ ოხუ̂სერა (ანდ.) -- დაზოგილს შეძენილისთვის (შენაძენისთვის) უჯობნიაო. ხოჩა ნა̈ქიმ ახულუ̂ა ქორხო (ლნტ.) -- კარგი შენაძენი მოაქვს სახლში.
- ნა̈ქუ̂ემ იგივეა, რაც ნაქუ̂ა̈მ.

- ნა̈ქჳ̂თა̈რ (-იშ, -თარა̈ლ) ბზ., ნა̈ქჳ̂თერ (-ა̈რ) ბქ., ნაქჳ̂თერ (-ალ) ლშხ., ნა̈ქჳ̂თარ (-რჳ̂ა̈ლ) ლნტ. -- ნაქურდალი, მოპარული. ნა̈ქჳ̂თა̈რ ლელჳ̂ს მუბირისგა აჯა̈ბხ (ბზ.) -- მოპარულ ხორცს სიბნელეში ხარშავენ. მალატ ნა̈ქჳ̂თერ ესერ ხოჩა (ანდ.) -- სიყვარული ნაპარავი სჯობიაო. დი̂̄კონს ნაქჳ̂თერ ბოფშ აგითე ოთჲა (ლშხ. 58) -- დიაკვანს მოპარული ბავშვი სახლში წაუყვანია. ნა̈ქჳ̂თარ მჷსკა̈ტ ჩჳ̂ათათჳ̂ეფა (ლნტ.) -- მოპარული ბეჭედი დაჰკარგვია.
- ნა̈ქჳ̂ისგ, ნა̈ქჳ̂ისკ იგივეა, რაც ნა̄̈ქჳ̂ი̂̄სგჳ̂.
- ნა̈ქჳ̂იც (-იშ, ნა̈ქჳ̂ცუჳ̂ა̈რ ბზ., -უა̈რ ლნტ., -არ ბქ.), ნაქჳ̂იც (-ქჳ̂ცჳ̂არ) ლშხ. -- ნაჭერი. და̈შდჳ̂ს ოხკჳ̂ა̈რ ეშხუ ნა̈ქჳ̂იც (ბზ. 360) -- დათვს გადმოუგდო ერთი ნაჭერი. ჲარჳ̂ ბერჟემ ნა̈ქჳ̂იც სგებინ ჩ'ოსდე (ბქ. 248) -- ორი რკინის ნაჭერი წინ დაუდო. ლჷდგა̈რიშ ნაყჳ̂აუნდ ლჳ̂აზა̈შ ნა̈ქჳ̂იც ესერი იმა̈რგ (ანდ.) -- მიცვალებულისათვის კუბოში ჩასატანებლად ვაზის ნაჭერიც გამოდგებაო. ბიყრჳ̄ნჩ -- მექჳ̂რე ბიკი ნაქჳ̂იც (ლშხ., ხორ. 6) -- ბიყრუნჩი -- დამპალი ჯირკის ნაჭერი. ხეკჳ̂ეს ა̈ნცუბურენს ბარდანი ჲერბი ნა̈ქჳ̂იც (ლნტ. 30) -- უნდა გამოიჭრას მატერიის ორი ნაჭერი.
- ნა̈ღლია̈შ, ლა̈ღლია̈შ (-იშ, -აშა̈რ) ბზ., ნანღლა̈შ (-ლაშა̈რ) ბქ., ლაღლიაშ (-არ) ლშხ., ლა̈ღელია̈შ (-ა̈რ) ლნტ. -- იღლია. ცხჳ̂ითაგნდ ხოხჳ̂რა მუხჳ̂ბე ნა̈ღლია̈შისგა ლა̈ჲყედნე (ბზ. 376) -- ცხვითაგნმა უმცროსი ძმა იღლიაში ამოიჩარა. მამილჳ̂ს ლა̈ღლია̈შ იჩხინე (ბზ. 9) -- მამალს იღლიაში ამოიჩრის. ფაყჳ̂ ლა̈ღელია̈შ მუღჳ̂ან (ლნტ) -- ქუდი იღლიაში მქონდა.
- ნა̈ღლიჯჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნაღლიჯ (-არ) ლშხ. -- წართმეული (წანართმევი). მერმემ ნაღლიჯჳ̂ს მეშხად ესერ ლისედ ხა̈მთქჳ̂ა (ანდ.) -- სხვისთვის წართმეულმა (წანართმევმა) შავად (ოხრად) დარჩენა იცისო.

- ნა̈ღრიბ{ჳ̂} (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ნაღრიბი (-ალ) ლშხ., ნაღა̈რიბი (-ა̈ლ) ლნტ. 1. სიღარიბე. მა̈̄ნკჳ̂ი̄ ნა̈ღრიბს ლჳ̂ეშგინ ლიდდარ ჩუ ხა̈̄შდნე (ბზ. 299) -- პირვანდელ სიღარიბეს შემდგომი გამდიდრება ავიწყებს. ჩაფჷლს დეშ იდე̄სხ ნაღრიბუშ (ლშხ. 11) -- სიღარიბით ფეხსაცმელს ვერ იცვამენ. 2. გაღარიბებული, გამხდარი; გასაცოდავებული. დაჯა̈რს ეშჳ̂ი ნა̈ღრიბჳ̂ ნეხშდ ხეჩჷდ (ბქ.) -- თხებს ერთი გამხდარი თიკანი ერია.

- ნა̈ყდა̄ნჳ̂ირ (-იშ, -ალ) ბზ., ნა̈ყდანჳ̂ირ (-არ) ბქ., ნაყდა̄ნჳ̄რ (-ალ) ლშხ., ნა̈ყედანჳ̂ირ, ნა̈ყედანუნ (-ა̈ლ) ლნტ. -- საწინდარი, ბელგა, ნიშანი (ქალის დასანიშნავად). ლამუარ ნა̈ყდანჳ̂ირს იკადჳ̂ (ბქ. 293) -- ქალის ოჯახი ბელგას იღებდა. დი̄ნას ქა ლახო̄დნე თუმანს ნაყდა̄ნჳ̄რდ (ლშხ. 30) -- ქალიშვილს ბელგად თუმანს მისცემს. ნა̈ყედანუნ თეთრ ჩჳ̂აცჳ̂ირ ა̈ლექსიდ (ლნტ. 179) -- ალექსიმ ბელგად ფული დატოვა.

- ნა̈ყედანუნ იგივეა, რაც ნა̈ყდა̄ნჳ̂ირ.

- ნა̈ყელ იგივეა, რაც ნაყა̈̄ლჳ̂.

- ნა̈ყეუნ იგივეა, რაც ნა̈̄ყუნ.

- ნა̈ყიდ იგივეა, რაც ნა̈ყიდჳ̂.

- ნა̈ყიდჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ნაყიდჳ̂ (-ყდჳ̂არ) ლშხ., ნა̈ყიდ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნაყიდი. ათხე ხოშა ნაღალდ მა̈გ ნა̈ყიდ შედა̈რს იჳმა̈რი (ლნტ. 20) -- ახლა მეტწილად ყველა ნაყიდ ჭურჭელს ხმარობს.

- ნა̈ყირჳ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნა̈ყირ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ნაყირ ლშხ. -- დანარტყამი; დარტყმა, ნარტყამი. სერ დეშ ხოგჭენიდ ალამა̈გ მადჷრკი ნა̈ყირსჳ̂ (ბზ. 284) -- მეტს ვერ გავუძლებთ ამდენი მათრახის დარტყმას (ნარტყამს). ნექჭა̈რ უშხჳ̂არ ნენსგაჲსგა ხარ ნა̈ყირ (ბქ. 16) -- წარბებს შორის ჰქონდა დანარტყამი. ნაყირს ჟი დეშერ იზმე (ლშხ. 46) -- ნარტყამს ვერავინ

ზომავს. თუ̂ით ფოყ ნა̈ყირ ფჷრი ჯარახ (პოეზ. 106) -- თითო თეძო დარტყმისაგან გამხმარი გქონიათ. ტყუ̂იე ნა̈ყირ ხეთერე ბარჯისა (ლნტ.) -- ტყვიის მონარტყამი ეტყობა ბეჭში.

- ნა̈ყროლ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ნაჭუჭი. სათანა̈ს კაკა̈შ ნა̈ყროლ როქ ტჷტა̈შ ლაფთუ̂იდ ხულუ̂ა (ბქ. 169) -- სათანას კაკლის ნაჭუჭი ნაცრის ასარევად (სათქვეფად) აქვსო.
- ნა̈ყუ̂ილ (-იშ, ნა̈ყლუუ̂ა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ.), ნაყუ̂ილ (-არ) ლშხ. 1. გამონაყოფი, განაყარი. ზულუ̂ა̈შ ნა̈ყუ̂ილ ტობს ათასდხ (ბქ. 217) -- ზღვისგან გამონაყოფ ტბას წააწყდნენ. 2. ნაშიერი. ხოლე̄მი ნა̈ყუ̂ილ ხი! (ბზ.) -- გლახის ნაშიერი ხარ!
- ნა̈ყუ̂ინ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ნაყუ̂ინ (-არ) ლშხ. -- დანაწვენი, დანაწოლი. და̄̈უ̂ გიმჟი მიჩა ნაყუ̂ინს ჟი ლოქ ხათნე (ლშხ. 66) -- დევი მიწაზე თავის დანაწოლს დაატყობსო.
- ნა̈ყუ̂იჩ (-იშ, ნა̈ყუ̂ჩა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ნაყუ̂იჩ (-უ̂არ) ლშხ. 1. ნატეხი. ალღარე ნა̈ყუ̂იჩდ ჟი გუ̂ეშ' ესერ ხა̄̈რ მა̈გ (ბზ. 420) -- ამათი ნატეხით სავსე მაქვს ყველაფერიო. ნა̈ყუ̂იჩ შდას უშხუ̂ართე შიდეხ (ბქ. 231) -- მონატეხ ტაროს ერთმანეთზე აყრიან. 2. მონატეხი. ეშხუ ჭიშხ ნა̈ყუ̂იჩ ხარ (ლნტ.) -- ერთი ფეხი მონატეხი აქვს.
- ნა̈შგერუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ნაშგერ (-ალ) ლშხ., ნაშკარ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ფუტკრის ნაყარი. ნა̈შგერუ̂ს ბეჰთელისგა ლა̈გნედ (ბქ. 308) -- ფუტკრის ნაყარს გეჯაში ვსვამთ. ლჷკმა̈შ ღებს ნა̈შგერუ̂ ესერი ლჷკმა̈შ ხა̈მთქუ̂ა (ანდ.) -- ძლიერმა სკამ ნაყარიც ძლიერი იცისო. ჲერეხინ ნაშკარ ცხეკხო ასხრი ი ლუ̂ებს დემ ხეტეხენი (ლნტ.) -- ზოგჯერ ფუტკრის ნაყარი ტყეში მიდის და სკას არ უბრუნდება.
- ნა̈შდები (-ა̈შ, --) ზს., ნაშდობი (-ბი̄შ, --) ლშხ., ნა̈შტუ̂ები (-ჲშ, --) ლნტ. -- მშვიდობა, ჯანმრთელობა. ნა̈შდები რიგ მა̈რემ ჟჷრდ მოდმ' ესერ მა̈ ლი (ანდ.) -- მშვიდობის მსგავსი კაცის წყალობად არაფერი არისო. მა̄̈რე̄მი ნაშდობოშ ოგხი̄დ! (ლშხ. 18) -- ადამიანის

მშვიდობით გაგვაცილე!

- ნ̃ა̈შდებუ̂ იგივეა, რაც ნაშდა̈ბუ̂1.
- ნ̃ა̈შდებუ̂ იგივეა, რაც ნაშდა̈ბუ̂2.
- ნ̃ა̈შენაუ̂ იგივეა, რაც ნაშნაუ̂.
- ნ̃ა̈შთქ იგივეა, რაც ნაშდა̈ქ.
- ნ̃ა̈შიალ იგივეა, რაც ნ̃ა̈შია̄ლუ̂.
- ნ̃ა̈შია̄ლუ̂ (-ა̈შ, --) ბზ., ნ̃ა̈შიალ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., ნაშია̄ლ ლშხ. -- ნაომარი, ნაჩხუბარი. ლჷქჩხჷნე ლი ნ̃ა̈შია̄ლუ̂ ყუ̂იჩშა̄ლ (ბზ.) -- ნაჩხუბარი მამალივით არის აქოჩრილი. მიშკუ̂ი ჯუმილ ხუ̂ა̈ჲ ნ̃ა̈შიალ ლი (ლნტ.) -- ჩემი ძმა ბევრი ნაომარია.
- ნ̃ა̈შიხუ̂ (-შხუ̂იშ, -ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ნაშიხ (-არ) ლშხ. -- დანაწვავი. გა̈ნჭუ̂ მასა̈რდ წუ̂ა ცხეკრე ნ̃ა̈შიხუ̂ლისგა (ბქ. 282) -- ანწლი ბლომად არის ტყეების დანაწვავში. ქორა ნ̃ა̈შიხუ̂ გარ ლი მესედე (ლნტ.) -- მხოლოდ სახლის ნაწვავი არის დარჩენილი.
- ნ̃ა̈შკერ იგივეა, რაც ნ̃ა̈შგერუ̂.
- ნ̃ა̈შტაბ იგივეა, რაც ნაშდა̈ბუ̂1.
- ნ̃ა̈შტუ̂ებ იგივეა, რაც ნ̃ა̈შდები.
- ნ̃ა̈შუ̂დები იგივეა, რაც ნ̃ა̈შდები.
- ნ̃ა̈შყი იგივეა, რაც ნ̃ა̈̄შყი.
- ნ̃ა̈შხებუ̂ იგივეა, რაც ნაშხა̈ბუ̂.
- ნ̃ა̈ჩდინალ (-იშ) ბქ., ლნტ. -- ნარევი. ნ̃ა̈ჩდინალ დაჴა̈რ ხოშამ ესერ იპანტა̈ლხ (ანდ.) -- ნარევი თხები უფრო იფანტებიანო. ალ ლუ̂ინალ ნ̃ა̈ჩდინალ დოუ̂ ლას (ლნტ.) -- ეს ღვინო ნარევი უნდა იყოს.

- ნäჩდი̄ნუ̂ (-იშ, --) ბზ., ნäჩდინუ̂ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., ნაჩდი̄ნ (-იშ, --) ლშხ. -- შენარევი, შერეული. ნäჩდი̄ნუ̂ ლäში ლუჯუ̂äრ ესერ ჯედნი (ანდ.) -- ნარევი თესლი კარგად გაიხარებსო (ჯვარდაწერილი გამოვაო). ხამäრს ქატოისა ნäჩდინ დიäრს ხუ̂ამნედ (ლნტ.) -- ღორებს ქატოში შერეულ პურს ვაჭმევთ.
- ნäჩედუ̂ იგივეა, რაც ნაჩადუ̂.
- ნäჩედუ̂რიალ იგივეა, რაც ნაჩადუ̂.
- ნäცუ̂რერ იგივეა, რაც ნაცუ̂რიე̄ლ.
- ნäცყერუნ იგივეა, რაც ნაცყäრუნ.
- ნäცხეკ იგივეა, რაც ნäცხკიშუ̂.
- ნäცხეკუ̂ (-იშ, -äრ) ბქ. ზოოლ. -- კვერნა. ნäცხეკუ̂ს ი მალუ̂ს ლინთუ̂-ლადეღ ხეჭემინäლხ (ბქ. 234) -- კვერნას და მელას ზამთრობით დასდევენ. იხ. კუ̂ენ.
- ნäცხემუ̂ იგივეა, რაც ნაცხäმუ̂2.
- ნäცხემუ̂ იგივეა, რაც ნაცხäმუ̂1.
- ნäცხიდალ იგივეა, რაც ნäცხი̄დǟლ{უ̂}.
- ნäცხი̄დǟლ{უ̂} (-äშ, --) ბზ., ნäცხიდალ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., ნაცხი̄და̄ლ (-აშ, --) ლშხ. -- დანაწუნები. მეცხიდäლს ნäცხიდალუ̂ ესერ äთმარჯუ̂ა (ანდ.) -- წუნიას დანაწუნები შეხვდაო. მეცხი̄დǟლს ესერ ნäცხი̄დǟლ ათხუ̂იე̄ნა (ბზ.) -- წუნიას დანაწუნები შეხვდაო.
- ნäცხკიშუ̂ (-იშ, -äრ) ბზ., ცხეკიშ (-äრ) ბქ., ნაცხკიშ (-არ) ლშხ., ნäცხეკ (-äრ) ლნტ. -- ტყიური, ველური, ტყის კაცი. ლäკი̄ლუშ ლäხშგäბ ნäცხკიშუ̂შǟლ (ბზ.) -- კივილით შემოიჭრა ტყიურივით. ნაცხკიშ ლოქ ხეწუ̂ე̄ნიხ (ლშხ. 93) -- ტყის კაცი ეჩვენებათო. ნäცხეკს ხäჯეშხი (ლნტ.) -- ტყის კაცს ჰგავხარ.

- ნა̈ძგერ იგივეა, რაც ნა̈ძგირ.
- ნა̈ძგირ (-იშ, -უ̂ა̈ლ) ბზ., ნა̈ძგერ, ნეძგერ (-ა̈რ) ბქ., ნაძგერ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ნაძგერები, ნაკრავი, ნატკაკები. იმუ̂ა̈ჲ გა̈ჩა̈ ნა̈ძგირ ხა̄დდა, ეჩჩუ და̈ღ ხეთრი̄ნ (ბზ.) -- სადაც დანის დანაკრავი ჰქონდა, იქ დალი აჩნდა. პალუ̂რიშ ნეძგერს ფაუა̈შ ესერ ნეყირ ხოჩა (ანდ.) -- წიხლის დანაკრავს ჯოხის დანარტყამი სჯობსო.
- ნა̈წედუ̂ იგივეა, რაც ნაწა̈დუ̂.
- ნა̈წენუ̂ (-იშ, -არ) ბქ. -- ნათხოვარი. ნა̈წენუ̂ ი ნა̈შდებუ̂ ლა̈დი-ბა̈ზიშ გარ ესერ ლი (ანდ) -- ნათხოვარი და ნასესხები მხოლოდ ერთი-ორი დღის საკმარისი არისო.
- ნა̈წერ იგივეა, რაც ნაწერ.
- ნა̈წეუ̂ა̈რ იგივეა, რაც ნაწუ̂ა̈ნუნ.
- ნა̈წინგუ̂ილი (-ა̈შ, --) ზს. -- სიძუნწე. ნა̈წინგუ̂ილის მეზგე ისგანჩუ ესერ ესუ̂შიხა (ანდ.) -- სიძუნწეს ოჯახი დაუწვავსო.
- ნა̈წირხლაუნ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ღვლერჭი. ნა̈წირხლაუნს ხოშა ძალა ხუუ̂ანდახ (ლნტ. 23) -- ღვლერჭებს დიდი გამძლეობა ჰქონდათ.
- ნა̈წუ̂ა̈ნუნ, ნა̈წუ̂ერ (-იშ, --) ბზ., ნაწუ̂ანუნ ბქ., ნაწეუ̂ანუნ, ნაწუ̂არ ლშხ., ნა̈წეუ̂ა̈რ ლნტ. -- შესაწევარი. ლაშდლუ̂ა̄ლთე ნა̈წუ̂ერ ესლუ̂ა ჩი̄ (ბზ.) -- გასვენებაზე შესაწევარი მიაქვს ყველას. ნაწუ̂ანუნ ნა̈ბშუ̂ ლასუ̂ (ბქ. 298) -- შესაწევარი ნებით იყო. ნაწუ̂არდ ოხლუ̂ახ აშირ დიარ, დორაჲ არაყ ი მიჩა ნა̄ყუნ (ლშხ. 37) -- შესაწევრად მოაქვთ ასი პური, კოკა არაყი და მისი მისატანებელი.
- ნა̈ჭი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ნა̈ჭირ (-ა̈რ) ბქ., ნაჭი̄რ (-ალ) ლშხ., ნა̈{ნ}ჭირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნაშრომი, ნაჯაფი, ჭირგამოვლილი. ხუ̂ა̈ჲ ნა̈ჭი̄რ ლი ი დო̄სგ ანკუ̂ა̈შ (ბზ.) -- ბევრი ნაჯაფია და ადრე

მოტყდა. ნა̈ჭირჳ ნაპუ ხოჩ' ესერ გა̈მა̈შ ლი (ანდ.) -- ნაშრომ ლუკმას კარგი გემო აქვსო. იმშა ქჳინ ხოგ ამხჳა̈ჲ ნა̈ნჭირს! (ლნტ.) -- ამდენ ჭირგამოვლილს რისი სული უდგას!

- ნა̈ჭმუნ (-იშ, --) ზს. -- სასმელზე მისატანებელი, მისაყოლებელი. მეცქულა̈რს ნათხუმ ჩუ ლახა̄̈შ ი ლჷგრა̄̈ლ ნა̈ჭმუნდ ლახჳე̄მ (ბზ. 24) -- მოციქულებს ნათავედი (არაყი) დაალევინა და მისატანებლად კვერცხები მისცა.
- ნა̈ჭრა̈ლ{ჳ} (-იშ, --), ნა̈ჭრელჳ ბქ. -- აჭრელებული. მიშგუ ნა̈ჭრა̈ლჳ დეცდ მა̈წდუნი (ბზ. 361) -- ჩემი აჭრელებული ცის დანახვა მსურს.
- ნა̈ჭრელ{ჳ} იგივეა, რაც ნა̈ჭრა̈ლ{ჳ}.
- ნა̈ხე (-ხე̄მიშ, -ხა̄̈ლ ბზ., -ხემ, -ხოლ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ნახე (-ხე̄შ, -ხე̄ლ) ლშხ. -- იარაღი. ბერეჟ დემგჳაშჳ ნახა იხნი ისგა̈ხი (ბქ. 261) -- რკინა არავითარ იარაღს არ იკარებს (უშვებს ახლოს). ცხეკხო ლაზჟი ნა̈ხეს ჩიჲლა იყედნახ (ლნტ.) -- ტყეში წასვლისას იარაღს ყოველთვის წაიღებდნენ (იკავებდნენ).
- ნა̈ხიპ{ჳ} (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ნახიპ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ნახეთქი. ჳოჯრილ ეჯჟი იგჳნი, გჳი̄მი ნა̈ხიპჳს ჟ'აკჳა̄̈ნე (ბზ. 327) -- ობოლი ისე ტირის, გულის ნახეთქს ამოაგდებს.
- ნა̈ხნისგჳ (-იშ, --) ბქ., ნახნისგ ლშხ., ნახნისკი (-ჲშ, --) ლნტ. -- ნახევარი. ნაწეჳანუნდ ამბიშ ნა̈ხნისგჳ ესერი ხოჩა ლი (ანდ.) -- შესაწევად სიტყვის ნახევარიც კარგიაო. ეჩა ნახნისკი ერ ხესე მა ჯიჭირ? (ლნტ.) -- იმის ნახევარი რომ იყო, რა გიჭირს?
- ნა̈ხუმსა̈რ იგივეა, რაც ნახუნსა̈რ.
- ნა̈ხჳიტ (-იშ, -ხჳტუჳა̈რ ბზ., ლნტ., -იშ, -ხჳტა̈რ ბქ.), ნახჳიტ (-იშ, -ჳარ) ლშხ. 1. ამოწყვეტილი, გაპარტახებული. 2. ნაჭერი. სგა̄დკჳა̄ნნე ეჩხა̄ჳთეჲსა ლელჳი ნახჳიტს (ლშხ. 38) -- ჩააგდებს იმაში ხორცის ნაჭერს. ლა̈დელისა ლოქ ხიზობდა̈ს სემი ნა̈ხჳიტს

(ლნტ. 273) -- დღეში სამი ნაჭერი ჭამეო. 3. ჭრილობა. და̈ჳ̂ითს გა̈ჩა̈ ნა̈ხჳ̂იტ გჳ̂იანდ ა̈თჟაგ (ბზ.) -- დავითის ჭრილობა (დანით განაჭერი) გვიან მოურჩა.

- ნა̈ჴედჳ̂ იგივეა, რაც ნაჴა̈დჳ̂.
- ნა̈ჴეფჳ̂ იგივეა, რაც ნაჴა̈ფჳ̂.
- ნა̈ჴიდჳ̂ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ნაჴიდ ლშხ. -- მოტანილი, მოყვანილი (მონატანი). თათრა̈ლს ხონჴერხ... იშგნა̈̄გ ხა̈ნ ნა̈ჴიდჳ̂ მა̄რა̈̄ლ (ბზ. 1) -- თათრებს ახლდნენ სხვა მხრიდან მოყვანილი (მონაყვანი) კაცები. ბალა̈რისგა ხოლჯახ ეჩხენ ნა̈ჴიდ ხილა̈რ (ბქ. 2) -- ბაღებში იქიდან მოტანილი ხილი აქვთ დარგული. შჳ̂ა̈ნხენ ნა̈ჴიდჳ̂ ლი... ალ ხა̈ტ (ლნტ. 66) -- ეს ხატი სვანეთიდან არის მოტანილი (მონატანი).
- ნა̈ჴჩოლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- კანგაცლილი კანაფის ღერო. [ამის] ქანა̈შ ნა̈ჴჩოლა̈შ ლათჴგლ ოთგა (ბქ. 255) -- ამას კანაფის ღეროს ფარეხი აუშენებია.
- ნა̈ჯიშჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ნაჯიშ (-არ) ლშხ. -- ნაქსოვი; მოქსოვილი. მიშგუ დიე ნა̈ჯიშჳ̂ კაბ ათხე̄ჲ ჩუ მირი (ბზ.) -- დედაჩემის ნაქსოვი კაბა ახლაც მაქვს. ნა̈ჯიშჳ̂ ხემ' ეჯჟი იცხემ (ბქ. 306) -- ნაქსოვი თანდათან იმატებს. ალ ჟიბაჳ̂ლექჳ̂ემ მიშკჳ̂ი ნა̈ჯიშ ლი (ლნტ.) -- ეს ზედაწელი ჩემი მოქსოვილია.
- ნა̈ჰდური (-რი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.) -- ჯანმრთელობა. ნა̈ჰდური̄ჳ̂ ლაჯოდე̄ნახ (ბზ.) -- ჯანმრთელობა მოგცემოდეთ. ლეგლირდე ხჳ̂ა̈' შჳ̂იმიშ ესერ ლი, ნა̈ჰჳ̂დური -- ეშჳ̂ი გარ (ანდ.) -- ავადმყოფობა ბევრნაირია, ჯანმრთელობა კი -- ერთიო.
- ნა̈ჰერჳ̂ (-იშ, --) ბქ. -- ნათხოვნი. ლახ ესერ მიჩა ნა̈ჰერჳ̂ ჩოთმაჴდა, ჯინემოლჳ̂ი ხა̈ჰერ (ბქ. 311) -- რადგან ჩემი ნათხოვნი შეასრულე, შენც მთხოვეო.
- ნა̈ჰჳ̂ჯინ (-იშ) ბქ. -- ნასროლი. ნა̈ჰჳ̂ჯინუნლჳ̂ე უშხჳ̂არ ჰერს ხა̈დისგხ (ბქ.) -- გასროლის

შემდეგ ერთმანეთს ეხმიანებიან.

- ნა̄ზუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ნაზუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ნაკვალევი, კვალი. ჴანა̈რ ატა̈ხხ მინე ნა̄ზუ̂ს (ბზ. 339) -- ხარები თავიანთ ნაკვალევზე გაბრუნდნენ. [მაროლს] ასხუ̂ენახ და̈შდუ̂ა̈შ ნაზუ̂ (ბქ. 17) -- კაცებს დათვის ნაკვალევი დახვედრიათ.
- ნა̆თი იგივეა, რაც ნა̄̆თი.
- ნა̆თიობა იგივეა, რაც ნა̄̆თიუ̂ობა.
- ნა̆თუ̂არ იგივეა, რაც ნამა̄̆თუა̈რ.
- ნა̆ქუ̂ იგივეა, რაც ნა̄̆ქუ̂.
- ნა̆ქუ̂ი̄ს იგივეა, რაც ნა̄̆ქუ̂ი̄სგუ̂.
- ნა̆ყუნ იგივეა, რაც ნა̄̆ყუნ.
- ნა̄შგ იგივეა, რაც ნა̄შგუ̂.
- ნა̄შგუ̂ (-ა̈შ, --) ბზ., ნაშგუ̂ (-ა̈შ, --) ბქ., ნა̄შგ (-იშ, --) ლშხ., ნაშკუ̂ (-ა̈შ, --) ლნტ. -- ნაწველი. ნაშგუ̂ს უ̂ორემ სტურა̈̆რშუ̂ ლჷმფიშუ̂დნელიხ... შდჷხირთე (ბქ. 247) -- ნაწველს თიხის მილებით უშვებდნენ თურმე შდიხირში. ფუ̈რ ზაუ̂ მიჩა ფასუ̂ ნაშგშუ̂ ესერ ცუ̂ირე (ანდ.) -- ფური თავის ფასს ზაფხულში წველით აკეთებსო. დო̄სა ლოქ ლახშო̄ნდეს ნა̄შგ (ლშხ. 7) -- ნაწველი არ შეშურდესო.
- ნა̄შყი იგივეა, რაც ნა̄̆შყი.
- ნა̄ჭა (-ჭა̄̆შ, -ჭა̄̆ლ ბზ., -ჭა̄შ, -ჭე̄ლ ლშხ.), ნაჭა (-ჭა̈შ, -ჭა̈უ ბქ., -ჭა̈ჲშ, -ჭალ ლნტ.) -- ჯაჭვი, ნაჭა. მჷშკიდს ჟ'ახშკა̄დუ̂ნედ უსგუ̂ა საჟენ ნა̄ჭა (ბზ. 81) -- მჭედელს გააჭედვინეთ ექვსი საჟენი ჯაჭვი. ნაჭაჟი ჩუ̂ეინს ხორეკნედ (ლნტ.) -- ჯაჭვზე თუჯის ქვაბს ვკიდებთ.
- ნა̄̆თი (-თი̄̆შ, -ა̈რ) ბზ., ნა̆თი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ნა̄̆თი (-თი̄̆შ, -არ) ლშხ. -- 1.

ნათესავი. [ხეხუ̂-ჭა̈შდ] ხელწიფ ი მიჩა ნა̈̄თია̈რ ა̈წსეხ (ბზ. 419) -- ცოლ-ქმარმა ხელმწიფე და მისი ნათესავები დაპატიჟა. მა̈იდს ესერ დე ნა̈̄თი ხოთრა, დე სა̈ხსამჷრთა̈ლ (ანდ.) -- შიმშილმა არც ნათესავი იცის, არც წეს-სამართალიო. ჩემიშდ ხოშილ ეჯ მეზგას ხოჯედენი, ჲერუ̂ა̈ჲს ხუ̂ა̈ჲ ნათია̈რ ხორი (ლნტ. 52) -- ყველაზე მეტი იმ ოჯახს შემოსდის, ვისაც ბევრი ნათესავები ჰყავს. 2. წილი, ხვედრი. მიჩა ნა̈̄თი ჯა̈ნ თენგიზდ ქა ლანუ̂ე̄მ (ბზ. 27) -- თენგიზმა თავისი წილი ხარი მოგვცა. ლამშა̈ჲ ა̈დგია̈შ ხოშა ნა̈̄თი ლარად ხარხ მეფშუ̂დე (ბქ.) -- დასამუშავებელი ადგილის მეტი წილი სათიბად აქვთ გაშვებული. მიჩა ნა̄თი ლეზობუ ლოქ ლალე̄მხ მინდ (ლშხ. 73) -- ჩემი წილი საჭმელი თქვენ ჭამეთო. ეშხუ ქა ხიშდ ნა̈̄თიშ მჷკა̈დდ (პოეზ. 126) -- ერთი საკმარისი ხართ (კმარხართ) წილის ამღებად.

- ნა̈̄თიუ̂ობა (-ბა̈̄შ, --) ბზ., ნა̈̄თიობა (-ბა̈შ, --) ბქ., ნა̄თიობა (-ბა̄შ, --) ლშხ. -- 1. ნათესაობა. ნა̈̄თიობა მა̈გ ლჷმზჷრე̄უ̂ გუ̂ა̄რ (ბზ.) -- ნათესაობა ყველა დალოცვილი გვყავდეს. სგა ხუ̂ა̈წჰინე ნა̈̄თიუ̂ობას (პოეზ. 148) -- დავპატიჟებ ნათესაობას. 2. ლშხ. წილი, წილხვედრი. ხელწიფი ნა̄თიობა̄ჲ ამის ოთტკიცეხ ჩუ (ლშხ. 68) -- ხელმწიფის წილხვედრი ამას დაუმტკიცეს.
- ნა̈̄ტუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ნა̄ტუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., ნატუ̂ (-ა̈შ, -არ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- განაქცევი, გაქცეული. [გელა] ა̈გიხენქა ნატუ̂ მა̈დ ლა̈ს... (ლნტ. 73) -- გელა სახლიდან გაქცეული (განაქცევი) არ იყო. შდრ. ნამა̈̄ტუ̂.
- ნა̈̄ქუ̂ (-ა̈შ, --) ბზ., ნაქუ̂ ბქ., ლნტ., ნა̈̄ქუ̂ (-იშ, --) ლშხ. -- ნათქვამი. ლუ̂ა̈ჟმა̄რე̄მი ნა̈̄ქუ̂ ესერ ჩიგარ ხოშა ლი (ბზ. 345) -- მამაკაცის ნათქვამი (სიტყვა) ყოველთვის მეტი არისო. მარა მა̈რემ ესერ ნაქუ̂ ხაჯრაუ̂ა (ანდ.) -- კაცს კაცის ნათქვამი სჯერაო. იმა̈ჲჟი ნაქუ̂ გუ̂არ, ეჯჟი ახუ̂ასყენედ (ლნტ.) -- როგორც ნათქვამი გვაქვს, ისე გავაკეთებთ. იხ. ნა̈̄ქუ̂ისგ.

- ნა̈̄ქუ̂ი̄სგუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈ქუ̂ისგ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ნა̈̄ქუ̂ი̄ს (-იშ, -არ) ლშხ., ნა̈ქუ̂ისკ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ნათქვამი. ლაუ̂დილად ნა̈̄ქუ̂ი̄სგუ̂ მა̈̄მგუ̂ეშ ადსურლეხ (ბზ. 303) -- დებმა ნათქვამი არაფერი შეასრულეს. მეცარხენ ხა̈̄რ ნა̈̄ქუ̂ი̄ს (ლშხ. 12) -- მარჩიელისაგან აქვს ნათქვამი. იხ. ნა̈̄ქუ̂.
- ნა̈̄ყუნ (-იშ, -უ̂ა̈რ) ბზ., ნაყუნ (-ა̈რ) ბქ., ნა̈̄ყუნ (-უ̂არ) ლშხ., ნა̈ყეუნ (-ა̈რ) ლნტ. -- შეჭამანდი, მისაყოლებელი, საჭმელი. ნა̈̄ყუნდ... ხა̈გნე̄ნახ ლედერ ტუ̄ნუშუ̂ (ბზ. 358) -- შეჭამანდად ედგათ ქოთნით მუხუდო. როგს ნაყუნდ ასყიხ (ბქ. 229) -- ცერცვს შეჭამანდად აკეთებენ. ჭყა̈ნტ თა̈შს ხუ̂იჯმა̈რიდ ნა̈ყეუნდ (ლნტ. 38) -- ჭყინტ ყველს შეჭამანდად ვხმარობთ.
- ნა̈̄შყი (-ყი̄შ, -ა̈რ) ბზ., ნა̈შყი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ნა̈̄შყი (-ყი̄შ, -არ) ლშხ., ნაშყი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- კევი. მიჟ ერ ჩუ ხეუ̂ერენი, ეჩანლო ნაშყიჲ ლინაშყე მა̈დ შიდ (ლნტ. 77) -- მზე რომ ჩავა, მერე კევის ღეჭვა არ შეიძლება.
- ნებ იგივეა, რაც ნა̈ბ.
- ნებგუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, -უ̂ა̈̄ლ ბზ., -უ̂ა̈შ, -უ̂ოლ ბქ.), ნიგბა (-ბა̈̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ., ნიგობა (-ბა̈ჲშ, -ბალ) ლნტ. -- შუბლი. [ალ ჭყინტს] ნებგუ̂ა ქო̄თფა̈ტ (ბზ. 31) -- ამ ვაჟს შუბლი გაეხვრიტა. [და̈უ̂ს ცხუ̂ი] ნებგუ̂აჲსგა ხა̈უ̂ხა (ბქ. 205) -- დევს ტყვია შუბლში მოხვედრია. ქაჯს ნიგობაჟი ეშხუ თე ხადა (ლნტ. 260) -- ქაჯს შუბლზე ერთი თვალი ჰქონდა.
- ნებოზ იგივეა, რაც ნა̈ბოზ.
- ნებულ (-იშ, --) ლშხ. -- ნაძლევი, სანაძლეო. ათხე მესმა̄მდ ელდად ნებულ (ლშხ. 53) -- ახლა მესამედ დავდოთ სანაძლეო.
- ნეზუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) ზოოლ. -- ნეზვი. ხორდახ ეშხუ ნეზუ̂ (ბზ. 349) -- ჰყავდათ ერთი ნეზვი. აშუ̂ ნეზუ̂იშ თელ ჩხარა ზურალს ესერ ოთჲთალახ (ანდ.) -- ერთი

ნეზვის ჭკუა ცხრა ქალს გაუნაწილებიაო. გუშკჳ̂ე ნეზჳ̂დ ჲეშტჲერბი გჳ̂ეჭ ანჳიდ (ლნტ.) -- ჩვენმა ნეზვმა თორმეტი გოჭი დაყარა (მოიტანა).

- ნეკიც იგივეა, რაც ნა̈კიც.
- ნეკჳ̂ენი იგივეა, რაც ნეკჳ̂ნი.
- ნეკჳ̂ნი (ონნკჳ̂, ანნა̈კჳ̂, ა̈ნკჳ̂ენი ბზ., ონნეკჳ̂, ანნა̈კჳ̂, ა̈ნკჳ̂ენი ბქ., ანნაკჳ̂, ანკჳ̂ენი ლშხ.), ნეკჳ̂ენი (აჳ̂ნეკჳ̂, ანნაკჳ̂, ანნეკჳ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- ილუნება, იხრება. ლიმა̈ჩჳ̂ ლადა̈ლ სი̅ჲ ამჟი ა̈ნკჳ̂ენი (ბზ.) -- სიბერისას შენც ასე მოილუნები. ლჷქჷნთრინე ბერეჟ ჟ'ანნაკჳ̂ (ბქ.) -- გახურებული რკინა მოიდრიკა. გადატ. თანხმდება, დაჰყვება. ჟ'ანნა̈კჳ̂ ა̈ლი: -- ჲალჳ̂' ესერ ეზერ (ბქ. 214) -- დასთანხმდა ეს: -- აბა კარგიო.
- ნემ იგივეა, რაც ნო̄მ.
- ნემეგ იგივეა, რაც ნომეგ.
- ნენა იგივეა, რაც ლეჰნა.
- ნენზ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ბოტ. -- სოჭი. და̈̄ჳ̂ს ხოშა ნენზ ჩე̄რიდ ხუღჳ̂ე (ბზ. 406) -- დევს დიდი სოჭი თითისტარად აქვს. ცხეკისგა ხაგ ხოშა ლაღა̈ლდ ლუმირ, ნენზ ი გჷგიბ (ბქ. 70) -- ტყეში მეტწილად არის ნაძვი, სოჭი და ფიჭვი.
- ნენი იგივეა, რაც ნე̄ნი.
- ნენკჳ̂რი იგივეა, რაც ლენკჳ̂რი.
- ნენსგა იგივეა, რაც ნე̄სგა.
- ნენსკა იგივეა, რაც ნე̄სგა.
- ნენჩა იგივეა, რაც ლენჩა.
- ნეპოლ იგივეა, რაც ნა̈პო̄ლ.

- ნერლედ იგივეა, რაც ნალუ̂რედ.
- ნესკა იგივეა, რაც ნე̄სგა.
- ნესკამეზი იგივეა, რაც ნე̄სგამე̄ზი.
- ნესყე იგივეა, რაც ნე̄სყე.
- ნეფე (-ფე̄მიშ, -ფა̈̄ლ ბზ., -ფემ, -ფოლ ბქ., -ფე̄შ, -ფე̄ლ ლშხ., -ჷშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- მეფე. ნეფე ი მიჩა ჯარ ლი̄ზა̄ლს ჩოთსაჩქუ̂რა მეზგას (ლშხ. 51) -- მეფე და მისი ჯარი ოჯახს დაუსაჩუქრებია წასვლისას.
- ნეფყუ, ნეფყუ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. -- ურიბი, თავსაბური (ლეჩაქის ბოლოების ისე შეკვრა, როცა ნიკაპი და ტუჩები არ უჩანს ქალს). ლოხკიდ ნეფყუ̂ი ბიქუ̂დ ბეჟანიშ ჴახუ̂ (ბქ. 163) -- ქარმა გადახადა თავსაბურავი ბეჟანის ცოლს.
- ნეფხუ̂ნა (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ.), ლეფხუ̂ნა (-ნა̄შ, -ნა̄ლ) ლშხ., ლეფხნა (-ნა̈ჷშ, -ნა̈ლ) ლნტ. -- ცხვირი. ალ მახელუ̂ა̈ჟს ნეფხუ̂ნაქა ლახთხეპ ჰაკუ̂ა̈დ (ბზ. 446) -- ამ ვაჟკაცს ცხვირზე გაჰკრა კუდი. ნეფხუ̂ნა წჷრნი პატრაჯანდ ესერ ხა̈გნენა (ბქ. 252) -- ცხვირი წითელი პამიდორივით ჰქონდა. ლეფხუ̂ნა̄ სტუ̂ირა̄ლ (ლშხ.) -- ცხვირის ნესტოები. თხუ̂იმს ხულუ̂ე ჩუქანა̈ გაგადა, ლეფხნა, შტჷმარა̈ლ... (ლნტ.) -- თავს აქვს ქვედა ყბა, ცხვირი (და) ყურები.
- ნექჭა (-ჭა̈̄შ, -ჭა̈̄რ ბზ., -ჭა̈შ, -ჭა̈რ ბქ.), ნიქჭა (-ჭა̄შ, -ჭა̄რ) ლშხ., ნიქეჭა (-ჭა̈ჷშ, -ჭა̈რ) ლნტ. -- წარბი. ნექჭა̈̄რჟი, ნეფხუ̂ნაჟი -- ჩია̈̄გ ჴაცუ̂მენიხ გუნა̈ჷს (ბზ. 13) -- წარბებზე, ცხვირზე -- ყველგან უსვამენ მურს. ნექჭა̈რ უშხუ̂არნენსგაჷსგა ჩა̈კულდ ჴარ, ამეჷსგა ოთმჷგინ (ბქ. 16) -- წარბებს შუა რომ ღრმული აქვს, იმაში დავუმიზნე. ალ დენას ხოჩა ნიქეჭა̈რ ჴარ (ლნტ.) -- ამ გოგოს კარგი წარბები აქვს.

- ნელა̈რ (-ღრიშ, -ღრა̈ლ ბზ., -იშ, -არა̈რ ბქ.) ნელარ (-არალ) ლშხ.-- კასრი. ნელა̈რ ქა ლუშყჳ̂ედ მა̄რ (ბზ.) -- კასრი გარეცხილი მაქვს.
- ნელა̈შდ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ნეხშდ, ნეჯშდ ბქ., ნელეშტ (-იშ, -ლშტარ) ლშხ., ნილა̈შტ (-ა̈რ) ლნტ., ზოოლ. 1. თიკანი. გიგას ნელა̈შდ ა̈თქარჳ̂ა̄ნ (ბზ.) -- დეიდას თიკანი დაეკარგა. დაჯჷლს ნელშტარ ოხთაჳ̂ა (ლშხ. 84) -- თხას თიკნები მოუგია. იმეხენ ისმი ნილა̈შტი ლიბლელი? (ლნტ.) -- საიდან ისმის თიკნის ბლავილი? 2. ბქ. მონადირის ენაზე ჯიხვი. ხოშა ლჳ̂აშდ ნეჯშდ ხოჟხახ (ბქ. 236) -- დიდ ჯიხვს თიკანს უწოდებენ.
- ნელეშტ იგივეა, რაც ნელა̈შდ.
- ნეშკა იგივეა, რაც ნე̄შკა.
- ნეცინ (მა̈ნცინე, ხონცინა, ნეცნა̈რ ზს., ხონცინა, მანცინე ლშხ., ხონეცნა, ნეცინარა ლნტ.) -- წვრილი. [სამთი̄ლდ] ჩჳ̂ადკჷპნე ნეცინდ ალჲა̈რ (ბზ. 398) -- სამთილმა წვრილად დაკეპა ესენი. ამთეჲსგა ა̈დისგხ ნეცინ ჭინჭლა̈რს (ბქ. 77) -- ამაში წვრილ ნაწლავებს დებენ. ჭკჷტაჲ ნეცინ იცხ ლი (ლშხ., ხორ. 3) -- ჭკიტა წვრილი მსხალია. ხონცინა მეგა̈მ კოჯს ლა̈ხსა̈დ (ბზ.) -- უფრო წვრილი ხე კლდეს შერჩა.
- ნეცხჳ̂ნი იგივეა, რაც ჲეცხნი.
- ნეძგერ იგივეა, რაც ნა̈ძგერ.
- ნეწჳ̂იდ, ნეწუდ (ხონწუდა) ზს. -- წვრილი. ნეწჳ̂იდ კჳ̂ედალშჳ̂ კჷლა̈რს ა̈სყიხ (ბქ. 231) -- წვრილი წნელით კონებს აკეთებენ. ხონწუდა ფაუ ქა ლა̄მო (ბზ.) -- უფრო წვრილი ჯოხი მომეცი.
- ნეხშდ იგივეა, რაც ნელა̈შდ.
- ნეჯშდ იგივეა, რაც ნელა̈შდ.

- ნეჰნა იგივეა, რაც ლეჰნა.
- ნე̄ნა იგივეა, რაც ლეჰნა.
- ნე̄ნი (-ნი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ნენი (-ä̈შ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- თივა. ნე̄ნი თამფიარ ქ'ა̄მა̄დ (ბზ.) -- თივა აღდგომამდე მეყო. ჳობა̈შ ნენი ხეჭმი ჩჳიბეჯეჳიშ ლარას (ბქ. 231) -- ბევრი თივა ითიბება (ეთიბება) ჩუბეხევის მინდორში. გუშკჳე ლჳაჟა̈რდ ხჳა̈ი ნენი ა̈ნმაჯჲეხ (ლნტ.) -- ჩვენმა კაცებმა ბევრი თივა მოზიდეს. იხ. ჭემ.
- ნე̄სგა (-გა̄შ, -- ბზ., -გა̄შ, -- ლშხ.), ნენსგა ბქ., ნესკა (-კა̈ჲშ, --) ლნტ. -- შუა, შუაში, შორის. ჩიგარ ლიცჳა̄ლ ხა̄დხ უშხჳა̄რ ნე̄სგა (ბზ. 22) -- ყოველთვის ჩხუბი ჰქონდათ ერთმანეთს შორის. დოლა̈სჳიფიშ ი უშხჳანა̈რიშ ნენსგა და̈რ იზგე (ბქ. 2) -- დოლასვიფსა და უშხვანარს შუა არავინ ცხოვრობს. ეჯი ნე̄სგაქა ქამეფეტე ლოქ ხეკჳეს ლე̄სეს (ლშხ. 78) -- ის შუაში გახვრეტილი უნდა იყოსო. ნესკა ა̈ზჳისა ჳისკჳ ხოგხ (ლნტ.) -- შუა ეზოში ვაშლი უდგათ. გუშკჳე ნესკა მა̈გ ქა̈დგათჳან (ლნტ.) -- ჩვენ შორის ყველაფერი დამთავრდა.
- ნე̄სგამე̄ზი (-ზი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ნესკამეზი (-ჲშ, -ზალა) ლნტ. -- შუამავალი. ეჯჲარე ნე̄სგამე̄ზი მა̄მა ლიშდ ნა̄ჲ (ბზ.) -- ჩვენ მათი შუამავლები არა ვართ. ნე̄სგამე̄ზჲარ ენთიშნეხ კუმში მგლგონი მა̄რე̄ლს (ლშხ. 49) -- შუამავლები საქონლის შემფასებელ კაცებს აირჩევენ. ალე ნესკამეზიურ დესა ლი მეწჳილა̈ლ (ლნტ.) -- ეს შუამავლის გარეშე ვერ გათხოვდება (არ არის გამთხოვებელი).
- ნე̄სყე (-ყე̄მიშ, -ყა̄ლ ბზ., -ყე̄შ, -ყე̄ლ ლშხ.), ნესყე (-ყემ, -ყოლ ბქ., -ჲშ, -ყა̈ლ ლნტ.) -- ნემსი. შდექჳჟი ნე̄სყა ხეთხე̄ლი (ბზ.) -- თივის ზვინზე ნემსს ეძებს (ამაოდ ირჯება, საქმე არა აქვს). ამეჩუ ხელწიფხეს მურყჳამქა ნესყე ხორიკ (ბქ. 54) -- აქ ხელმწიფეს კოშკზე ნემსი უკიდია. მალატ ნესყემ ჯომქ' ესერ მუგჳწუნე ლი (ანდ. 73) -- სიყვარული ნემსის

ყუნწში გამძვრენიაო. დ̈უ̂დ ლახაჯა̈ლე აგუ̂ისა ნესყე ალ მარეს (ლნტ. 305) -- დევმა შეურჭო ქუსლში ნემსი ამ კაცს. იმ ხაშდბა ლემგრხელაისგა? -- ნე̄სყა ხუ̂ეთხე̄ლი (ჰოეზ. 258) -- რას აკეთებ ჭინჭრებში? -- ნემსს ვეძებ.

- ნე̄შკა (-კა̄̈შ, -კა̄̈ლ ბზ., -კა̄შ, -კე̄ლ ლშხ.), ნეშკა (-კა̈შ, -კოლ ბქ., -კა̈ჲშ, -კა̈ლ ლნტ.) -- სხვენი. [ქათლიდ] ნეშკაქა ხაგან (ბქ. 90) -- ქათამი სხვენზე იდგა.
- ნიბა̄შილ იგივეა, რაც ნიბა̄̈შინ.
- ნიბა̄̈შინ (-შნა̄̈შ, ლა̈ნბა̄̈შნა) ბზ., ნიბა̈შინ (-შნა̈შ, ლა̈ნბა̈შნა) ბქ., ნიბა̄შილ (-იშ, ლანბა̄შლა) ლშხ., ნიბაშილ (-ლამბაშლა) ლნტ. -- შვილიშვილი, დისშვილი, ძმისშვილი, სახლიშვილი. ჰმირანს უსუპი ნიბა̄̈შინ ცამცუმ ასხუ̂იე̄ნა (ბზ. 16) -- ამირანს უსუპის ძმისწული ცამცუმი შეხვედრია. მიჩა ნიბა̈შინ... სგა ლახსგურდა ბექგრბის (ბქ. 83) -- მისი ძმისწული მიუჯდა ბექირბის. ნიბა̈შინს გეზალდ ხოშ' ესერ მალატ ხაყა (ანდ.) -- შვილიშვილი შვილზე მეტად საყვარელიაო (შვილიშვილს შვილზე მეტი სიყვარული ახლავსო). ლამბაშლა ხოჩამდუ გუ̂ირიდ! (ლნტ.) -- სახლისშვილები კარგად გვყოლოდეთ!
- ნიგბა იგივეა, რაც ნებგუ̂ა.
- ნიგობა იგივეა, რაც ნებგუ̂ა.
- ნიზლაუ̂ იგივეა, რაც ლინძლა̈უ̂.
- ნიკბა, ნიკპა. იხ. კაპრა̈ჲ.
- ნიკრა̈ტ (-იშ, -რატა̈ლ ბზ., -რატა̈ლ ლნტ.), ნიკრატ (-ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ნისკარტი. ნიკრატ დეშ ოთსკგდდა მეტკრაქა (ბქ. 24) -- ნისკარტი ვერ გაეტია ღრიჭოში. ლეფხუ̂ნა̈ჲ მგქაფ ჯოდი ნიკრა̈ტ ლოქ ხარ (ლნტ. 70) -- ცხვირის ნაცვლად გრძელი ნისკარტი აქვსო. იხ. ნეძგ.

- ნინ (-იშ, ნჷნა̈რ ბზ., ნჷნემ, ნჷნა̈რ ბქ., -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ენა. ნინ ქა ხო̄ზ ქა̈მენჩუ (ბზ. 363) -- ენა გადმოგდებული აქვს. ანქჷიჭე ნინ ქა (ბქ. 41) -- გამოყო ენა. ნჷნ რაგა̈დ დეშ ესერ ჯიჩე (ანდ.) -- ენას ლაპარაკი ვერ გაცვეთსო. ლა̈ზჲას ჯარვისა ხულჷე: ნინ, შტჷქა̈რ, ხჷრხინტ (ლნტ. 39) -- საკლავს პირში აქვს ენა, კბილები, ხორხი.
- ნინჩჷ იგივეა, რაც ნიჩჷ.
- ნიორა̈ იგივეა, რაც ნიჷრა.
- ნირზლაჷ იგივეა, რაც ლინძლა̈ჷ.
- ნიჷრა (-რა̄შ, -რა̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ნიორა̈ (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- ნიორი. ჰარტმა̈რისგა გჷილაშა ნიჷრა (ბქ. 225) -- ბოსტნებში გვითესია ნიორი. ნიჷრე̄ლ ლოქ ოხჳიდ (ლშხ. 57) -- ნივრები მომიტანეო. ნიორა̈ მეჷარ მილაშა (ლნტ.) -- ნიორი ბლომად მითესია.
- ნიქეჭა, ნიქჭა იგივეა, რაც ნექჭა.
- ნილა̈შტ იგივეა, რაც ნელა̈შდ.
- ნიშა̈ნ (-შნიშ, -შნა̈რ) ზს., ნიშან (-იშ, -არ) ლშხ., ლჷშა̈ნ (-შანა̈რ) ლნტ. -- ნიშანი, ბელგა. მა̈ჲ ესერ ხა̄რა ზურა̄ლა̈ ნიშნა̈რ? (ბზ. 237) -- რად გინდოდა ქალის ნიშნებიო. ნიშა̈ნ ათხეჲ ჟი მაგ შიქა (ბქ. 16) -- ნიშანი ახლაც მაქვს ხელზე. ქა ლჷჷედ ხა̈რენა ლჷშა̈ნ დჷნა̈იშდჷ (ლნტ.) -- მიცემული ჰქონია ნიშანი გოგოსთვის.
- ნიჩჷ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ნინჩჷ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- 1. სახე, პირისახე. ნიჩუ შიყთე ხეყა̈რ (ბზ. 86) -- პირისახე ზურგისაკენ მოექცა. მიჩა მუხჷბე ნიჩჷჟი ტჷეტს იტკბე (ბქ. 221) -- მისი ძმა სახეზე ხელს ირტყამს. 2. დრუნჩი, დინგი. კერს ნინჩუ ქა ჲა̈რდულ ლახრეკჷნე მინდორლისგა? (ბქ. 165) -- კერატს დინგი ვინ ამოაკვრევინოს მინდორში?

- ნო უარყ. ნაწილაკი -- არც. ნურც; ნუ. ლეღუ̂ ნო̄სა ლახ̈̄მა, ნო ხარშუ̂ ლახჷ̄შა (ბზ. 325) -- ხორცი არ ჭამო, ნურც ნახარშს დალევ. ნოჲ ლჷცთე ოლუ̂ იხნიხ ი ნოჲ ნომთე (ბქ. 199) -- ნურც წყალზე მოუშვებთ და ნურც ნურაფერზეო. ნო ლირდე ლოქუ ხა̈ღრისა ი ნო ლოქ სედა! (ლნტ.) -- არც სიცოცხლე გეღირსოს და არც სიკვდილი! ნო ხიჩო (ლშხ.) -- ნუ შვრები!
- ნოღა̈რ იგივეა, რაც ნაღა̈რ.
- ნოთი იგივეა, რაც ნო̄თაუ̂.
- ნომ იგივეა, რაც ნო̄მ.
- ნომაგეშ იგივეა, რაც ნომაგუ̂ეშ.
- ნომაგუ̂ეშ ზს., ნომაგეშ ლხმ. -- არაფერი (საქმე). ნომაგუ̂ეშ ესერ ხა̈ყრის და̈შდღუ̂დ (ბქ. 17) -- დათვმა არაფერი დაგმართოსო.
- ნომეგ, ნემეგ ბქ., უარყ. ნაწილაკი -- არ. ქუნა̈რს ესერ ჭჷშხა̈რ ნომეგ ა̈ხკურეკენეხ (ბქ. 5) -- სულებს ფეხები არ დაესვაროთო.
- ნოსა იგივეა, რაც ნო̄სა.
- ნოსამამა იგივეა, რაც ნო̄სამამა.
- ნო̄თაუ̂ ბზ., ნო̄თი ლშხ., ნოთი ბქ., ლნტ. ნაწილაკი -- ეგება, იქნებ. ნო̄თაუ̂ ესერ ადთჷმე ესამა (ბზ. 328) -- იქნებ რამე ვიშოვოო. ნოთი ლოქ ღერთემ გეზალ ლახო̄მეხ (ლშხ. 58) -- იქნება ღმერთმა შვილი მოგვცესო. ნოთი აჩუ̂ე ა̈გხო (ლნტ.) -- იქნებ წავიდე სახლში.
- ნო̄მ, ნუ̄მ ბზ., ლშხ., ნომ ბქ., ლნტ., ნემ ბქ., უარყ. ნაწილაკი -- ნუ. ნო̄მ ხაჭთე შუკუ̂თე მე̄ზის (ბზ.) -- ნუ წყევლი გზად მიმავალს. სურუს ნემ რაგდი! (ბქ.) -- ბევრს ნუ ლაპარაკობ! ნო̄მ ჯაყლუნი ლიზი-ლიჩედდ (ლშხ. 83) -- წასვლის ნუ გეშინია. ნომ ხიცუალდ! (ლნტ.) -- ნუ ჩხუბობთ!

- ნო̄რ ბზ., ლშხ., ნა̈რ ბქ., ლნტ. უარყ. ნაცვალსახ. -- არავინ, ნურავინ. ყო̄რქა ესერ ნო̄რუ ანჯა̈დხ (ბზ. 13) -- კარში არავინ გამოხვიდეთო. ნო̄რ ლოქ ანფუშდად (ლშხ.) -- არავინ გამოუშვათო.
- ნო̄სა, ნო̄ს ბზ., ლშხ., ნოსა ლნტ. უარყ. ნაწილაკი -- არ, ნუ. ეჩქად ალა ჩუ ნო̄სა ათკარა (ბზ. 85) -- მანამდე ეს არ გაალო. ეჩქად ლექუ̂ა ნოსა ანჯე (პოეზ. 120) -- მანამდე არ ჩამოხვიდე.
- ნო̄სამა ბზ., ლშხ., ნოსამამა ლნტ., უარყ. ნაცვალსახ. -- არაფერი. იშგენ ნო̄სამ' ა̄თდა გუთე (ბზ. 276) -- სხვა არაფერი ჩაიდო გულში. ნოსამამა ა̈ჯღორაუ̂ახ (ლნტ.) -- არაფერი მოგატყუონ.
- ნუკუ̂1 (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- ნამუსი, სინდისი. ნუკუ̂ ანჯგ! (ბზ.) -- ნამუსი იქონიე! ნუკუ̂ ი ლჯრდობ ჩი მოდ' ესერ ხოხალ (ანდ.) -- სინდისი და მორიდება ყველამ არ იცისო.
- ნუკუ̂2 (-იშ, --) ზს., ლშხ., ლნტ. -- ნაირი. ჟ'ა̈ნრექუ̂ა̄ნ ჭიტი მე̄რმა ნუკუ̂იშდ (ბზ.) -- ჩაიცვა ჭიტიმ სხვანაირად. ჭიშხაშჟი ჩი ნუკუ̂ი ლიღრა̄ლს ყჷლეხ (ლშხ. 22) -- ფერხულზე ყველანაირ სიმღერას ამბობენ.
- ნუ̄მ იგივეა, რაც ნო̄მ.
- ნჷნ იხ. ნინ.
- ნჷნი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ზს., -ალ ლშხ.), ნჷნირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ელენთა. ნჷნი̄რა̈ლ ი პერშუ̂და̄ლ ა̈ხუ̂ტყაბედ (ბზ. 40) -- ელენთები და ფილტვები შევიწვით.
- ნჷნძგ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ნისკარტი... ხოჩ' ესერ ეჯი ლესეს, მიჩა უჭუ̂დალდ ნჷნძგ ლახთჷლეს (ბქ. 315) -- აბა გაბედოს და, ჩემს უკითხავად ნისკარტი შეახოსო. იხ. ნიკრა̈ტ.

ჲ

- ჲადურ იგივეა, რაც ჰა̈დურ.

- ჲადურდ იგივეა, რაც ჰა̈დურდ.

- ჲალენ (-იშ, --) ლნტ. -- ალიონი. ჲალენჟი ჳედენი მეჭშხი (ლნტ. 57) -- მეკვლე ალიონზე მოდის.

- ჲარა̈ლ იგივეა, რაც იარა̈ლ.

- ჲარᾱმოშ იგივეა, რაც ჲა̈რმოშ.

- ჲარმოშ იგივეა, რაც ჲა̈რმოშ.

- ჲაფ იგივეა, რაც ჲეფ.

- {ჲ}ალო იგივეა, რაც ჰა̈̄ჳ̂ე.

- ჲალო, ჲალჳ̂ე, ალო, ალჳ̂ე ზს., ლშხ., ალჳ̂ე, ელჳ̂ე, აჳ̂ე ლნტ. -- ნაწილაკი -- აბა; თუ. ჲალო, ეჯა მაჭკჷ̄რა (ბზ.) -- აბა, იმის დარდი მაქვს. მინს ესერ ლუნი ლელჳ̂ ხოცხახ ალო (ბზ. 22) -- ჩვენ აბა, ხბოს ხორცი გვირჩევნიაო. მი ხჳ̂ი, ჲა̈ლჳ̂ე ჲა̈რ? (ბქ.) -- მე ვარ, აბა ვინ? ჲალო ჩუ̄ჳ̂ აწჲე ჯეჲ მიჩა კერძმა̄რათე (ლშხ. 54) -- აბა, დამპატიჟე მეც შენს მოყვარესთანო. ალჳ̂ე მა ლუჩომნედ? (ლნტ.) -- აბა, რა ვქნათ?

- ჲალჳ̂ე იგივეა, რაც ჲალო.

- ჲა̈რ (მოთხ. ჲა̈რდ, მიც. ჲა̈ს, ნათ. იშა) ზს., ჲარ (ჲარდ, ჲას, ჲეშა) ლშხ., ა̈რ, ჲა̈რ (ჲა̈რდ, {ჲ}ა̈რს, ჲეშა) ლნტ., კითხვ. ნაცვალსახ. -- ვინ. ჲა̈რ ლი ისგჳ̂ი მეკეთ? (ბზ.) -- ვინ არის შენი მოკეთე? შუკჳ̂ს ჲა̈რ ესერ ესხრი? (ბქ.) -- გზაზე ვინ მიდისო? ა̈რს ჯა̈გედიხ ი ა̈რს მა̈დე? (ლნტ. 307) -- ვის გეძინებათ და ვის არა?

- ჲა̈რმა̈გ ზს., ლნტ., ჲარმაგ ლშხ. ნაცვალსახ. -- "ვინ და ვინ." ჲა̈რმა̈გ აჩა̈დხ ლა̈თხჳ̂ჲართე? (ბზ.) -- "ვინ და ვინ" წავიდნენ სანადიროდ? ჲა̈რმა̈გ ანჴა̈დხ ლამშაჳ̂თე? (ბქ.) -- ვინ და ვინ

მოვიდნენ სამუშაოდ?

- ჲა̈რმოშ ზს., ლნტ., ჲარმოშ, ჲარი̄მოშ ლშხ., განუსაზღვრ. ნაცვალსახ. -- ვინმე; თუ ვინმე. ა̈ხწინი ჲა̈რმოშო̄ ალას? (ბზ.) -- მოერევა ვინმე ამას? ჲა̈რმოშ ა̈კდენი გუდ ა̈მიშ ლიკდეს, ეჰე ეზერ ირი (ბქ.) -- თუ ვინმე მიხვდება ამის მოტანას, კარგი იქნება. ჲარმოშ ადინედ ალ შუკუ̂ს, ხოჩა ლირდე ჯე̄რახ (ლშხ.) -- თუ ვინმე წახვალთ ამ გზით, კარგი ცხოვრება (ყოფა) გექნებათ.
- ჲა̈ს ზს., ჲას ლშხ., ჲა̈რს ლნტ., იხ. ჲა̈რ.
- ჲა̈ს-ჲა̈სგნ იგივეა, რაც ჲეს-ჲესინ.
- -ჲა̄ქ ბზ., ლშხ., -ჲაქ ბქ., ლნტ., დანიშნულების მაწარმოებელი სუფიქსი: -- სა-ო, სა-ე. ალი როქუ̂ ლი მიჩა ჭა̈შჲა̄ქ (ბზ. 444) -- ეს არის ჩემი საქმროო. ქორჲაქ მეგემ (ბქ.) -- სახლის (სასახლო) ასაშენებელი ხე.
- ჲა̄ქა̈შ ბზ., {ჲ}აქა̈შ ლნტ. -- შესაფერისი, საკადრისი. დეშ ხორი მიჩა ჲა̄ქა̈შ ხეხუ̂ (ბზ.) -- ვერ ჰყავს თავისი შესაფერისი ცოლი.
- {ჲ}ებ იგივეა, რაც ჰებ.
- {ჲ}ებრა იგივეა, რაც ჰებრა.
- ჲეგირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- წყალდიდობა; ღვართქაფი. ხოშა ჲეგირ ესღე̄რდა (ლშხ.) -- დიდი ღვართქაფი მიდიოდა.
- {ჲ}ედ იგივეა, რაც ჰედ.
- ჲედო იგივეა, რაც ედო.
- ჲედურ იგივეა, რაც ჰა̈დურ.
- ჲედურდ იგივეა, რაც ჰა̈დურდ.

- ჲედუ̂ოდ ლშხ., ჲედიუ̂ოდ ლნტ. -- საეჭვო, სათუო. ჲედუ̂ოდჟი ლე̄ქუ̂ -- საეჭვოდ თქვა. ჲედუ̂ოდჟი ხო̄ზ ლი̄ზი -- წავა თუ არა, არა აქვს გადაწყვეტილი (საეჭვოდ აქვს წასვლა).
- ჲეზუ̂ იგივეა, რაც ჰა̈ზუ̂.
- ჲეკენობ იგივეა, რაც ჲენკანობ.
- ჲელ იგივეა, რაც ჰელ.
- ჲელიობ იგივეა, რაც ჲელჲობ.
- ჲელჲა იგივეა, რაც ელჲა̈.
- ჲელჲობ ბზ., ჲელიობ ბქ., ქს., ჲელობ ბქ., რელიგ. -- ელიობა. ნა̈ბა̈შ გუ̂ა̈ლია̈შ ნაშხა... ხემთქუნხ ჲელობ (ბქ. 238) -- კარგი ამინდის სახელზე იცოდნენ ელიობა.
- ჲელსერ ბქ. -- გამეტებული.
- ჲელუ̂ა იგივეა, რაც ჰა̈ლუ̂ა.
- ჲელწესდ იგივეა, რაც ელწესდ.
- ჲენა̈რ ბზ. -- პირველი ნათიბი თივა. შუ̂ა̈ნს ჲერხი ლა̄რა̈ლს ჲორინ ა̈ჭმეხ, მა̄ნკუ̂ი̄ ნაჭა̈მუ̂ს ჲენა̈რს ხაყლეხ (ბზ.) -- სვანეთში ზოგ სათიბს ორჯერ თიბავენ, პირველ ნათიბს "იენარს" უწოდებენ.
- ჲენა̈ს, ენას ბზ., ჲენას ლშხ. -- სწრაფი, ჩქარი. ჲენას მა̄რე ლას ბელხანჯარ (ლშხ. 72) -- ბელხანჯარი სწრაფი კაცი იყო. ზმნს. ჲენა̈სდ, ენასდ ბზ., ჲენასდ ლშხ. -- სწრაფად, ჩქარა. და̈უ̂ით ჲენა̈სდ ანჴა̈დ ა̈გითე (ბზ. 270) -- დავითი სწრაფად მოვიდა შინ.
- ჲენკანობ (-ა̈შ, --) ბზ., ჲენკენობ ბქ., ლნტ., ჲეკენობ, ეკენობ (-იშ, --) ლშხ. -- ენკენისთვე (სექტემბერი). ამე ყურძენს ჲენკენობა̈ თუ̂ეჲსკა იხუ̂ერიხ (ლნტ. 17) -- აქ ყურძენს ენკენისთვეში კრეფენ.

- ჲენწ იგივეა, რაც ჰäნწ.
- ჲეპრუტდ ლიკუ̂äნე ბზ. -- აბუჩად, მასხრად აგდება. გოგიდ მäგ ჲეპრუტდ äნკუ̂äრ (ბზ.) -- გოგიმ ყველა მასხრად აიგდო.
- ჲერ1 განუსაზღვრ. ნაცვალსახ. -- ზოგი. ჲერ ხოშა̄მ გუ̂იჲäნდ ჯედნი äგითე ი ჲერ -- დო̄სდ (ბზ.) -- ზოგი უფრო გვიან მოდის შინ და ზოგი -- ადრე. ხუ̂äჲ ცხეკი ხილ äრი: ჲერ ნäლეყან, ჲერ აშ ნაზუ̂აბ (ლნტ. 15) -- ტყის ხილი ბევრია: ზოგი ნამყენი (დანამყნობი), ზოგი თავისით ამოსული.
- ჲერ2 (-იშ, --) ლშხ. -- ერი; მრევლი. მე̄უ̂არ იშდმიხ ბაჲ ი ჲერ (ლშხ. 10) -- მღვდელი და ერი ძალიან თვრება.
- ჲერ3 იგივეა, რაც ჰერ.
- ჲერბეშტ იგივეა, რაც ჲერუ̂ეშდ.
- ჲერბი იგივეა, რაც ჲო̄რი.
- ჲერდგულ იგივეა, რაცართქუ̂ილ.
- ჲერე1 იგივეა, რაც ე̄რე.
- ჲერე2 იგივეა, რაც ე̄რე.
- ჲერეხი იგივეა, რაც ჲერხი.
- ჲერთხილ იგივეა, რაც ირთხინ.
- ჲერსკäნ იგივეა, რაც ჰერსკნ.
- ჲერსკნ იგივეა, რაც ჰერსკნ.
- ჲერუ იგივეა, რაც ჲო̄რი.
- ჲერუ̂ა̈ლე (-ლე̄მიშ, -ლǟლ ბზ., -ლე̄შ, -ლე̄ლ ლშხ.), ჲერუ̂ალე, ლერუ̂ალე (-ლემ, -äრ, -ლემ,

-ლოლ) ბქ., {ჲ}ერუ̂ალე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ., განუსაზღვ. ნაცვალსახ. -- ვიღაცა, ვინმე. ჲერუ̂ა̄ლე ახლუ̂იჭ ჭყინტს (ბზ) -- ვიღაცა მოსდევს ვაჟს. ყორლისგა ლა̈ხშგმ ლერუ̂ალე (\ ჲერუ̂ალე) (ბქ. 212) -- ვიღაცამ კარიდან დაუძახა. დის ხეკუ̂ად ერე ჲერუ̂ა̄ლე ემჷედე̄ლა̈ნ (ლშხ.) -- დედას უნდოდა, რომ ვინმე მოსულიყო.

- ჲერუ̂ა̄ჲ იგივეა, რაც ერუ̂ა̄ჲ.
- ჲერუ̂ეშდ, ერუ̂ეშდ (-იშ) ზს., ლშხ., ჲერბეშტ ლნტ. -- ოცი. ალას ჲერუ̂ეშდ გეზალ ხორდა (ბზ.) -- ამას ოცი შვილი ჰყავდა. მი ა̈მქუ̂იცხ ერუ̂ეშდ ზა̈ჲ კატორღა (ბზ. 24) -- მე ოცი წელი კატორღა მომისაჯეს (გადამიწყვიტეს). ჲერბეშტ მუშკუ̂ა̄რი ხეყადხ (ლნტ.) -- ოცი სტუმარი ჰყავდათ.
- ჲერუ̂ე̄ღა იგივეა, რაც ერქჷღა.
- ჲერქღა იგივეა, რაც ერქჷღა.
- ჲერქეღა იგივეა, რაც ერქჷღა.
- ჲერქე̄ღა იგივეა, რაც ერქჷღა.
- ჲერხი, ერხი (-ხი̄შ \ -ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ხი̄შ, -ალ ლშხ.), ჲერეხი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- განუსაზღვ. ნაცვალსახ. -- ზოგი, ზოგიერთი. [მურყუ̂ამ] ჲერხი მერღუ̂ე ლი (ბზ. 1) -- ზოგიერთი კოშკი დარღვეულია. ერხი ზურალა̄რ საფლა̈უ̂თე̄სგა სგა̄სკნეხ (ბზ. 8) -- ზოგი ქალი საფლავში ჩახტება. ჲერხის ქუთა̄შხენ ნაჯიდ ლერექუ̂ ხა̄ქუ̂ხ, ჲერხის -- აგის ნაშხებ (ლშხ. 25) -- ზოგს ქუთაისიდან მოტანილი ტანსაცმელი აცვია, ზოგს -- სახლში შეკერილი. ბელტიყლაპია̈ს ჲერეხი ჩუ ლახომა, ჲერეხი -- მა̈დე (ლნტ. 213) -- ბელტიყლაპიას ზოგი შეუჭამია, ზოგი -- არა.
- ჲერხუ̂, ჲერხუ̂ლა (-იშ, -ა̄შ, -ლა̈ლ) ბზ., ჲერხუ̂ლა, ერხუ̂ლა, ერხუ̂ (-ლა̈შ, -ლოლ) ბქ.,

ჲერხჳ̂ლა, ჳ̂ერხჳ̂ლა (-ლა̄შ, -ლა̄ლ) ლშხ., ჳ̂ერხჳ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- ვერხვი. ალ დი̄ნა აჯჯგჷნე ჲერხჳ̂ი ბალაშა̄ლ (ბზ.) -- ეს გოგო ვერხვის ფოთოლივით თრთის. ხოჩამდ იცხემხ თეკრა ი ერხჳ̂ლა (ბქ. 70) -- კარგად იზრდება ბოყვი და ვერხვი.

- ჲეს ბზ., ლშხ., ზმნს. -- ხან, ზოგჯერ. ლიც ესერ ჲეს მჷსკჳ̂იხ ლი (ბზ.) -- წყალი ზოგჯერ ანკარააო. ჲეს ლამთილს არი დი̄ნა ი ჲეს ლამჳ̂ერს (ლშხ. 31) -- ხან ქმრის სახლშია ქალი და ხან -- მამის სახლში.
- ჲეს-ჲესინ ბზ., ლშხ., ჲეს-ჲესუნ, ჲა̈ს-ჲა̈სჷნ ბქ., ესი-ესინ, ჲესი-ჲესინ ლნტ., ზმნს. -- ხანდახან, ზოგჯერ. ჲა̈ს-ჲა̈სუნ დოსდ აშდუე ლახჳ̂ა̈რს (ბქ.) -- მთებს ზოგჯერ ადრე დაათოვს. ესი-ესინ სკჳ̂ებნაჳ̂ ხაყლახ მეჭშხის ლიჯედს (ლნტ. 60) -- მეკვლეს ხანდახან წინასწარ ეუბნებოდნენ მოსვლას. ჲეს-ჲესინ ქა იდა̄რი (ლშხ.) -- ხანდახან გამოიდარებს.
- ჲეს-ჲესუნ იგივეა, რაც ჲეს-ჲესინ.
- ჲესჳ̂ა̄ჲ იხ. ერჳ̂ა̄ჲ.
- ჲეფ, ჲა̈ფ (ხოჲფა, მაჲფე ზს., ხო̄ჲფა ლშხ., ჲეფ, ხოჲეფა ლნტ.) -- იაფი. შჳ̂ა̈ნს ჰარა̈ყ ჲეფ ლი (ბზ.) -- სვანეთში არაყი იაფია. საჳ̂არ ჯანარს ჲეფდ ჳ̂ოდიხ (ლშხ.) -- ოსები ხარებს იაფად ყიდიან. ხოჲფა ბარდან ჯულჳ̂ესა? (ბზ.) -- უფრო იაფი ფართალი გაქვს?
- ჲექდა იგივეა, რაც ერქჷდა.
- ჲექიმ იგივეა, რაც ა̈ქიმ.
- ჲექჷრდა იგივეა, რაც ერქჷდა.
- ჲეშდ, ეშდ ზს., ლშხ., ჲეშტ ლნტ. -- ათი. ამჩუ ჲეშდ მეზგე იზგე (ბზ.) -- აქ ათი ოჯახი ცხოვრობს. ჲეშტ გეზალ ხჳ̂ა̈ჲს ხაყა შჳ̂ა̈ნს (ლნტ.) -- სვანეთში ბევრს ჰყავს ათი შვილი.
- ჲეშდეშხუ, ჲეშდეშხჳ̂ი იგივეა, რაც ეშდეშხუ.

- {ჲ}ეშდჲორი (-იშ) ბზ., ბქ., {ჲ}ეშდჲერუ (-უ̄შ) ლშხ., {ჲ}ეშტ{ჲ}ერბი (-ჲშ) ლნტ. -- თორმეტი. ჩუ ხუ̂იდშაუ̂ლ̄დ ეშდჲორი მა̄რე (ბზ.) -- თორმეტი კაცი დავილუპებოდით. კერა̈ჲს ეშდჲორი ორკა̈ცდ ქახცხეპა (ბქ. 11) -- კერას თორმეტჯერ შემორტყმია. ლჷმარდელიხ ეშტერბი ლახუ̂ბა (ლნტ. 254) -- ყოფილა თორმეტი ძმა.
- ჲეშდსემი იგივეა, რაც ეშდსემი.
- ჲეშდლუ̂ოხუშდ იგივეა, რაც ეშდოხუ̂იშდ.
- ჲეშმაჲ იგივეა, რაც ჰეშმა̈ჲ.
- ჲეშმა̈კ, ჲეშმა̈ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ჲეშმა̄ჲ (-მა̄ჲშ, -ა̄რ) ლშხ., ჲეშმა̈, ეშმა̈ (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ეშმაკი. ქა̈ჯს ი ჲეშმა̈ს და̈რ ესერ ხერმისგა̈ლ (ანდ.) -- ქაჯსა და ეშმაკს დასაჭერად არავინ დასდევსო. ჲეშმა̄რს ლოქ ოთფი̄თქუ̂ახ ჩა̄ჟ ლაქნა̄ლს (ლშხ.) -- ეშმაკებს ცხენი სირბილით გაუხეთქავთო. ეშმა̈ კერეტა̈ნს ხა̈სკუ̂ერენა (ლნტ. 8) -- ეშმაკი ტახზე მჯდარა.
- ჲეშტ იგივეა, რაც ჲეშდ.
- ჲეშტჲერბი იგივეა, რაც ეშდჲორი.
- ჲეშხუ̂ა̈მ იგივეა, რაც შუშხუ̂ა̈მ.
- ჲეცხენი იგივეა, რაც ჲეცხნი.
- ჲეცხნი (ონცხ \ ო̄ნცხუ̂ \ ოხჲა̈ცხუ̂ნა̈ნ, ანჲა̈ცხ{უ̂} \ ა̈ნჲა̈ცხუ̂ნა̈̄ნ; ანჲეცხნი \ ა̈ნცხენი \ ა̈ნჲა̈ცხუ̂ნი) ბზ., ჲეცხუ̂ნი \ ნეცხუ̂ნი (ონეცხ, ანჲა̈ცხ \ ანაცხ; ა̈ნცხენი ბქ., ონჲეცხ, ანჲაცხ; ანჲაცხნი \ ანცხენი ლშხ.), ჲეცხენი (ა̈ნიეცხხუ̂ეს, ა̈ნიაცხ; ა̈ნიეცხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ელვიძება, ილვიძებს. ათხე [და̈ლ] ჟ'ა̈ნჲეცხნა̈̄ნ (ბზ. 64) -- ახლა დალ{ს} გამოელვიძა. ისგოურ ჟი ნეცხუ̂ნი (ბქ. 23) -- უშენოდ გავილვიძებო. ეჩანლო ქემჲეცხე̄ლი ზითუნახაუ̂ (ლშხ. 56) -- შემდეგ გალვიძებია მზეთუნახავს. დენა ა̈ნიაცხ (ლნტ.) -- გოგოს გაელვიძა.

- ჲეცხჳ̂ნი, ნეცხჳ̂ნი იგივეა, რაც ჲეცხნი.
- ჲეჭოფ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ბალახიანი ბელტი. ჭალა̄ჲ ჲეჭოფშჳ̂ ლი გოში (ლშხ.) -- ჭალა ბალახიანი ბელტებით არის სავსე.
- {ჲ}ეხჳ̂ იგივეა, რაც ხეხჳ̂.
- ჲეხჳ̂რობ (-ა̈შ, --) ბქ., რელიგ. -- ქალთა დღესასწაული ლახამულაში. ჲეხჳ̂რობ უფლიშიშ დეშდილა̈დელ ლასჳ̂ (ბქ. 294) -- ქალების დღესასწაული უფლის ორშაბათს იყო.
- ჲო̄რი, ჲო̄რუ, ჲერუ (მიც. ჲარჳ̂, მოთხ. ჲარჳ̂ემ, ნათ. -ი̄შ, -- ბზ.), ჲორი (ჲარჳ̂, ჲარჳ̂ემიშ \ ჲორია̈შ) ბქ., ჲერუ (მიც. ჲერუს, მოთხ. ჲერუდ, ნათ. ჲერუ̄შ) ლშხ., ჲერბი (მიც. -ის \ არბ, მოთხ. -ერბიდ, ნათ. -იშ) ლნტ. -- ორი. და̈ჳ̂ითს ხო̄რდა ჲო̄რუ გეზალ (ბზ.) -- დავითს ორი შვილი ჰყავდა. ჲერუ ლიხ ლახჳ̂ბა (ლშხ.) -- ორი ძმა არის. არბ კოჯ ნესკა ლოქ ქა̈ჯ ა̈რი (ლნტ. 306) -- ორ კლდეს შუა ქაჯი არისო.
- ჲრტყჳ̂ი იგივაე, რაც არტყჳ̂ი.
- -ჲს{გ}ა იგივეა, რაც -ისგა, -ჲსგა.
- ჲს{კ}ა იგივეა, რაც სგა.
- ჲღგემ, ღგემ (ოთღგ \ ოხუგ, ადგე \ ანგე; ადგემნე \ ანგემნე ბზ., ადიგ; ადგემ ბქ., ათუგ, ადღგე; ადგემ ლნტ.), აგემ (ოთღგ, ადგე; ადგემ) ლშხ., გრდმ. -- 1. აშენებს. ჩიჳ̄გ ამგჳ̂ა̈ჲ ქორს ჲღგემ (ბზ.) -- ყველგან ასეთ სახლს აშენებს. ძულჳ̂ა ნე̄სგაისგა ადგე... მურყჳ̂ამ (ბზ. 249) -- შუა ზღვაში ააშენა კოშკი. ჲერჳ̂ალე ქორს ყა̈რხენჩუ ესერ ლღმგემჳ̂ნელი (ანდ.) -- ვიღაცა სახლს სახურავიდან აშენებდაო. საათისა ღგემდა აშირ ქორს (ლნტ. 303) -- საათში ას სახლს აშენებდა. 2. დგამს, {და}აყენებს. იმგჳ̂ა̈ჲ ლღგან მა̈ნკუშჟი, ეჩეჩუ ესგენე [ნალჳ̂ჟურ] (ბქ. 29) -- სადაც პირველად იდგა, იქ დააყენა ვაჟი. კარდალა̈ს ფეჩჟინ ღგემ (ლნტ. 3) -- ქვაბს

ლუმელზე დგამს.

- ჲჷთინ (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- ზვინი. ბოფშა̈რდ ლელუ̈ნთდ ჲჷთინ ადგეხ ჭემიშ (ბზ.) -- ბავშვებმა საზამთროდ თივის ზვინი დადგეს.
- ჲჷთრე იგივეა, რაც ჷთრე.
- ჲჷნში (-შჷ̄შ, --) ბზ. -- ნაზი, რბილი მატყლი. ჟინლჷლდა̈რს ჲჷნში მა̈ტყ ხა̄ჷხ (ბზ.) -- ბატკნებს რბილი მატყლი აქვთ.
- ჲჷრჯი, ჷრჯი (ხოჲჷრჯა) -- მწვანე. ჲჷრჯი ლაჩა̈ხუ̂ (ბზ.) -- მწვანე საბალახო [ალ ბალახ] ფერდ ჲჷ̄რჯი ლი (ლშხ. 22) -- ეს ბალახი ფერით (ფერად) მწვანეა. ხოჷრჯა ჭემუ ესერ ესუ̂დეხ ლუნუ̂ა̈რს (ბზ.) -- უფრო მწვანე თივა ხბორებს დაუდევითო.
- ჲჷრტყუ̂ი იგივეა, რაც არტყუ̂ი.

ო

- ხ-ობ̈ცე იგივეა, რაც ხ-ობცე.
- ხ-ობდერ იგივეა, რაც ხ-ობიდ.
- ხ-ობე̄ლე (ლოხჳ̂ბე̄ლ, ლოხბე̄ლე; ლოხბე̄ლნე ბზ., ლო̄ხბელ ლშხ.), ხ-ობელე (ლოხჳ̂ბელ, ლოხბელ; ლოხბელნე ბქ., ლახობელ, ლახობელე; ლახობელი ლნტ.), გრდმ. -- უბერავს. ბობშარ ხობე̄ლეხ ალ ბალახს (ლშხ., ხორ. 6) -- ბავშვები (სულს) უბერავენ ამ ბალახს. ბუშტს ქა ხობე̄ლე ბეფშჳ̂ს (ბზ.) -- ბუშტს გავუბერავ ბავშვს.
- ხ-ობიდ (ოხობდჳ̂, ოხბიდ; ოხბიდნე ბზ., ოხობდ, ოხბჷდ; ოხბჷდა ბქ.), ხ-ობდერ (ოხბჷდ, ოხბჷდდა; ოხბჷდნი ლშხ., ახობდ, ახობიდ; ახობიდე ლნტ.), გრდუვ. -- ეწევა. თხე̄რემ ქო̄ხბიდ ჰაკჳ̂ა̈დს (ბზ. 360) -- მგელმა გამოსწია კუდი. ა ჴა̈ნ დეშ ხობიდ (ბქ. 200) -- ეს ხარი ვერ ეწევა. ცულ̈ჴემანტს მარე დეშ ხობდერდა (ლნტ. 314) -- კაცი მშვილდისარს ვერ ეწეოდა (ექაჩებოდა).
- ხ-ობიც (მიბცჷნ \ მიბიცდა, ხობცჷნ \ ხობიცდა; ხობიცდე̄დს) ბზ., ხ-ობცა (მიბცჷნ \ მიბცჷნდა, ხობცჷნ \ ხობცჷნდა; ხობცჷნეს) ბქ., ხ-ობიც, ხ-ობცა (მიბცჷნ, ხობცჷ̄ნ; ხობცჷ̄ნდეს) ლშხ., ხ-ობიცა (მიბიცჷნ \ მიბიცდა, ხობიცჷნ \ ხობიცდა; ხობიცდეს) ლნტ., გრდუვ. -- ძალუძს, შეუძლია. ჲა̈ს ხობიც მიშგჳ̂ა ჯო̈გი ლიღე̄შგი? (ბზ. 60) -- ვის ძალუძს ჩემი ჯოგის წართმევა? ალ და̄ჳ̂ს ჩიდ ხოშა ხაბცე̄ნა (ლშხ. 71) -- ამ დევს ყველაზე მეტი შესძლებია.
- ობურ იგივეა, რაც ჳ̂ობურ.
- ხ-ობცე, ხ-ობცი (ოთჳ̂ბა̈ც, ოთბაცე; ოთბა̈ცნე ბზ., ოთბა̈ცისგ ბქ., ოთბაც, ოთბაცე; ოთბაცნე ლშხ.), ხ-ობ̈ცე (ათუბც, ათობ̈ცე, ათობ̈ცნე) ლნტ., გრდმ. -- ჰპირდება. მანე̄სგრა უდილდ ჩოთბაცე, ერე მიჩა ხეხჳ̂ ესერ ი̄რა (ბზ. 295) -- უმცროსი და დაჰპირდა, რომ შენი ცოლი

ვიქნებიო. ქათობა̈ცე ამნემ დენა̈ჲ ლიჯდე (ლნტ. 196) -- ეს დაჰპირდა ქალიშვილის მოყვანას.

- ხ-ობგრგგნე (ლოხბგრგინ, ლოხბგრგნე; ლოხბგრგნი) ბზ., ხ-ობრეგგნე (ლოხუ̂ბრეგგინ, ლოხბრეგგნე; ლოხბრეგგნისგ) ბქ., გრდმ. -- უბრაგუნებს, უბრახუნებს. ყორისგა ლოხბრეგგნეხ სორთმანშერს (ბქ. 126) -- სორთმანაანთ კარზე დაუბრახუნეს.
- ხ-ობგრდა̈გი (ოთბგრდა̈გ, ადბგრდაგე; ადბგრდა̈გისგ) ბქ., გრდმ. -- აცილებს. ქუნა̈რს ჰამს ქა ხობგრდა̈გიხ (ბქ. 5) -- სულებს დილით გააცილებენ.
- ხ-ოგბე1 (ოთოგბ, ესუ̂გიბ; ესუ̂გიბე ბზ., ოთოგბ, ოთგიბ; ოთგიბე ლშხ.), ხ-ოქფე (ასუქფ, ასოქიფ; ასოქიფე) ლნტ., გრდმ. -- 1. ფეხს უცურებს, უსხლეტს. ესუ̂გიბე ქა ჭიშხს ი ფოყს ქო̄თყუ̂იჩე (ბზ. 366) -- ავუცურებ ფეხს და თეძოს მოვტეხ. ქა დემ ხოგბეხ მარას ალ ჩაფლა̈რ (ლნტ. 7) -- ეს ფეხსაცმელები კაცს არ უცურს. 2. ფეხი უცურს. შდრ. ხ-ოქფე.
- ხ-ოგბე2 (ოხოგბ, ოხგიბ; ოხგიბე ბზ., ლშხ., ახოგბ, ახოგიბ; ახოგიბე ლნტ.) -- {გა}უსვრის.
- ხ-ოგდური (ხოგუ̂დირდა̈ს, ხოგდუ̈რდა; ხოგუ̂დირდე̄დს ბზ., ხოგდურის, ხოგდურდა; ხოგდურდეს ლშხ.), ხ-აბორგა (ხუ̂აბორგგნდას, ხაბორგგნდა; ხაბორგგნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- უჭირავს, ხელი უკიდია. გა̈ჩს მუ̈ჭხა̈ნ ხოგდური (ბზ.) -- დანა ტარით მიჭირავს (დანას ტარიდან ვიჭერ).
- ხ-ოგემ (ესუ̂ოგ, ესუ̂გე; ესგემნე ბზ., ესოგ ბქ., ოსოგ, ოსგე; ოსგემ ლშხ., ლახუგ, ლახოგე; ლახოგემ ლნტ.), გრდმ. 1. უდგამს. სგალა̈ნჯდენი, შიშდ ლეზუ̂ებს ესუ̂გემნე სგუ̂ებინჩუ (ბზ.) -- როგორც კი შემოვა, ხელად საჭმელს დავუდგამ წინ. ბებშილდს მეგამთეჟი კიბ ლოხგეხ (ბქ.) -- ბავშვს ხეზე კიბე მიუდგეს. 2. (ოთოგ, ოთგე; ოთგემნე ზს., ოთგემ ლშხ.) -- უშენებს. მუდ გეზლი̄რს თითო̄ლაჟი ოთგე ქორა̈ლ (ბზ.) -- მამამ შვილებს სათითაოდ დაუდგა სახლები. 3. (ლო̄ხოგ, ლოხგე; ლოხგემნე ბზ., ლოხოგ ბქ., ლოხგემ ლშხ.) -- {შე}უდგამს.

მასე̄რს ბäჯგ ლოხგე (ბზ.) -- მესერს (ლობე) საბიჯგი შეუდგა.

- ხ-ოგენე იგივეა, რაც ხ-ოგნე1.
- ხ-ოგთხი̄ნე (ლო̄ხოგთხ, ლოხგეთხ; ლოხგეთხნე ბზ., ლოხგეთხ{ინ}, ლოხგეთხე; ლოხგეთხნე ლშხ.), ხ-ოგäთხი (ასჷ̂გეთხ, ასოგეთხ; ასოგეთხნე) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}იქნევს (უცებ გაქნევა). შიäრ ჩ'ოთყედäნე, მარე ლოხგეთხ ი ჩჷ̂ათფიშდჷ̂ნე (ბზ.) -- ხელები გაუკავა, მაგრამ გაუქნია უცებ და გააშვებინა. ჩäჟს ასოგეთხა ი ჟ'ახოკჷ̂არა ორმოხენჟი [მäრჷ̂ენე მუხჷ̂ბე] (ლნტ. 171) -- ცხენს გაუქნევია და უმცროსი ძმა ამოუგდია ორმოდან.
- ხ-ოგიჭ (მიგიჭდა, ხოგიჭდა; ხოგიჭდე̄დს ბზ., ხოგიჭდეს ბქ., ქს.), გრდუვ. -- უძლებს. ლაყჷ̂რა დეშ ხოგიჭ ჲაკოფს (ბზ.) -- საწოლი ვერ უძლებს იაკობს.
- ხ-ოგნე1 (ლოხგენ, ლოხგენე; ლოხგენნე ბზ., ლოხგენისგ ბქ., ლოხგენე; ლოხგენნე ლშხ.), ხ-ოგენე (ასჷ̂გენ, ასოგენე; ასოგენი) ლნტ., გრდმ. -- ჩაუდგამს. ჩაუყენებს. ქჷ̂ინს ესერ ჯა ლოხგენი (ბზ. 294) -- სულს მე ჩავუდგამო.
- ხ-ოგნე2 (ოთგენ, ოთგენე; ოთგენნე ბზ., ლშხ., ოთგენისგ ბქ.), ხ-ოგენე (ათჷ̂გენ, ათოგენე; ათოგენი) ლნტ., გრდმ. -- {გადა}უქცევს. თხჷ̂იმ ჰäნტდ ოთგენე (ბზ. 390) -- თავი ნაფლეთებად უქცია.
- ხ-ოგნოჷ̂ი, ხ-ოგონäჷ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოგჷ̂ნეჷ̂ი.
- ხ-ოგჷ̂ეში იგივეა, რაც ხ-ოგჷ̂შე.
- ხ-ოგჷ̂ნეჷ̂ი, ხ-ოგნეჷ̂ი (ოხჷ̂გონეჷ̂, ოხგონჷ̂ე; ოხგონჷ̂ი) ბზ., ოხგონჷ̂ისგ ბქ., ხ-ოგნოჷ̂ი (ოხგონაჷ̂, ოხგონჷ̂ე; ოხგონჷ̂ი ლშხ.), ხ-ოგონäჷ̂ი (ახჷ̂გონäჷ̂, ახოგონäჷ̂ე, ახოგონäჷ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- {მო}უგონებს, უხერხებს. ოხგონჷ̂ეხუ ესამ' ჰ̄ლას (ბზ. 364) -- ამას რამე

მოუხერხეთო (მოუგონეთო). მა̈ჲ ლა̈ყრიდ ი მა̈ჲ ოლგონჳ̂ად? (პოეზ. 48) -- რა ვუყოთ და მოვუგონოთ? თამარდ ილნუსის ბა̈ქ ოხგონჳ̂ე (ბზ.) -- თამარმა ილნუსის ტყუილი მოუგონა.

- ხ-ოგჳ̂შე (ესოგჳ̂შ, ესგჳ̂ეშ; ესგჳ̂ეშნე ბზ., ოსოგჳ̂შ, ოსგჳ̂ეშ; ოსგჳ̂ეშნე ბქ., ოსგოშ, ოსგოშე; ოსგოშნე ლშხ.), ხ-ოგჳ̂ეში (ასუგჳ̂შ, ასოგჳ̂ეშ; ასოგჳ̂ეშნე) ლნტ., გრდმ. -- უსხამს. დედეს ჰარყილს ესგჳ̂ეშნე (ბზ.) -- დედას არაყს დაუსხამს. ბაბად [ზორგეთს] ქოხგჳ̂ეშ კათხთექა ა̈ჲრა̈ყ (ბქ. 197) -- პაპამ ზორგეთს კათხაში ჩაუსხა არაყი. ღჳ̂ინალს ხოგჳ̂ეშიხ ჭიქა̈რხო (ლნტ. 53) -- ღვინოს ჭიქებში უსხამენ.
- ხ-ოგცხა̈დი (ოხგაცხა̈დ, ოხგაცხდე; ოხგაცხდი ბზ., ოხგაცხდისგ ბქ.), ხ-ოგცხადი (ოხგაცხდ, ოხგაცხდე; ოხგაცხდი) ლშხ., გრდმ. -- უცხადებს. ქო̄ხგაცხდე ხელწიფხდ ალა ფა̈მლია̈რს (ბზ. 442) -- ხელმწიფემ გამოუცხადა ეს შინამოსამსახურეებს.
- ოდ, ოდე, ოდედ იგივეა, რაც ჳ̂ოდ.
- ხ-ოდაგა̈რი იგივეა, რაც ხ-ოდგა̈რი.
- ხ-ოდანწყე იგივეა, რაც ხ-ოდა̄წყე.
- ხ-ოდარა̈ჯი იგივეა, რაც ხ-ოდრა̈ჯი.
- ხ-ოდაწყე იგივეა, რაც ხ-ოდა̄წყე.
- ხ-ოდა̄ჳ̂შე (ოთდა̄ჳ̂ა̈შ, ოთდა̄ჳ̂შე; ოთდა̄ჳ̂ში ბზ., ოთდა̄ჳ̂შ, ოთდა̄ჳ̂შე; ოთდა̄ჳ̂შნე ლშხ.), ხ-ოდჳ̂ა̈ში (ოთდაჳ̂ა̈შ, ოთდაჳ̂შე; ოთდაჳ̂შისგ) ბქ., ხ-ოდაჳ̂შე (ათჳ̂და̈ჳ̂შჳ̂, ათოდაჳ̂შე; ათოდა̈ჳ̂ში) ლნტ., გრდმ. -- უფუჭებს, უშავებს, ულუპავს. ქა̈ჯდ კოჯა̈რისგა გეზალ ოთდა̄ჳ̂შე (ბზ.) -- ქაჯმა კლდეებში შვილი დაულუპა. ალ ზარბუზანს ესერ ჩჳ̂ემოშ ხოდჳ̂ა̈ში (ბქ. 81) -- ამ ზარბაზანს თუ გაუფუჭებო. მიჩა ქორხო ლოქ ასხრი, იმ ლოქ ხოდაჳ̂შე (ლნტ. 106) -- ჩემს სახლში მივდივარ, რას გიშავებო.

- ხ-ოდა̈̄წყე (ოთდა̈̄წყ, ოთდა̈̄წყე; ოთდა̈̄წყი ბზ., ოთდა̈̄წყ, ოთდა̈̄წყე; ოთდა̈̄წყნე ლშხ.), ხ-ოდაწყე (ოთდა̈წყ, ოთდაწყე; ოთდა̈წყისგ) ბქ., ხ-ოდანწყე (ათუ̂და̈ნწყ, ათოდანწყე; ათოდანწყი) ლნტ., გრდმ. -- ულაგებს, უწყობს. ალა ამჟი̄ნგდ ხოდა̈̄წყე ჩი̄ ქორისგა (ბზ. 381) -- ეს ისევ ისე ულაგებს სახლში ყველაფერს. მიჩა დიდ ლერქუ̂ა̈რ სგ'ოთდაწყე შაუ̂ხანს (ბქ.) -- დედამისმა ტანსაცმელი ჩაულაგა შავხანს.
- ხ-ოდგა̈რი (ოთოდგრ, ოთდაგა̈რ; ოთდაგრი ბზ., ოთდაგრისგ ბქ.), ხ-ოდგარი (ოთდაგარ, ოთდაგრე; ოთდაგრი) ლშხ., ხ-ოდაგა̈რი (ათუდგრ, ათოდაგა̈რ; ათოდა̈გარნე) ლნტ., გრდმ. -- უკლავს. [ჭიტიდ] ფუ̈რ ოთდაგა̈რ ლუ̂აჭა̈რს (ბზ. 336) -- ჭიტიმ ვაჭარს ძროხა მოუკლა. ეჯის ჭა̈შ ათოდაგა̈რხ (ლნტ. 224) -- იმას ქმარი მოუკლეს.
- ხ-ოდგე (ოთოდგ, ოთდიგ; ოთდიგე ზს., ლშხ., ათუდგ, ათოდიგ; ათოდიგე ლნტ.), გრდმ. -- უქრობს. ფა̈კუ̂ნა ლემასგუ̂ ხოდგე (ბზ. 379) -- ლეკვი ცეცხლს უქრობს.
- ხ-ოდგენი (ა̈მდა̈გ, ოთდა̈გ; ოთდეგნი ბზ., ა̈მდაგ, ოთდა̈გ; ოთდეგნი ბქ., ემდაგ, ოთდაგ; ოთდეგნი ლშხ.), ხ-ოდეგენი (ა̈მდაგ, ათოდაგ; ათოდეგენი) ლნტ., გრდუვ. 1. უქრება. ჩუ̂' ესერ ათდეგა, ჩუუ̂ ახბიშე ლემესგ (ბზ. 268) -- ჩამიქრა, ჩამომაწოდე ცეცხლიო. ალ დინას ლემესგ ჩოთდაგ (ბქ. 66) -- ამ ქალიშვილს ცეცხლი ჩაუქრა. 2. გადატ. ევსება (თვალი), ეშრიტება. თე ლა̈ჲდი ქახოდაგ (ლნტ. 221) -- თვალიც დაევსო.
- ხ-ოდგჷ̄რე (ოხდჷგჷ̄რ, ოხდჷგჷ̄რე; ოხდჷგჷ̄რნე) ბზ., ლშხ., ხ-ოდგჷრე (ოხდჷგირ, ოხდჷგჷრე; ოხდჷგჷრისგ ბქ., ახუ̂დჷგჷრ, ახოდჷგჷრე; ახოდჷგჷრი ლნტ.), გრდმ. -- თვალებს სთხრის. ბეფშუ̂დ ნა̈პო̄ლს თე̄რა̈ლ ქ'ოხდჷგჷ̄რე (ბზ.) -- ბავშვმა ჩიტს თვალები დათხარა. [ზურალს] თერა̈ლ ქაუ̂ ახოდჷგჷრეხ! (ლნტ. 162) -- ქალს თვალები დათხარეთო!
- ხ-ოდეგენი იგივეა, რაც ხ-ოდგენი.

- ოდერ იხ. ესღრი, ესხრი.
- ხ-ოდე̄რჳ̂ე, ხ-ოდჳ̂ერე იგივეა, რაც ხ-ოდურჳ̂ა̈ნი.
- ოდო იგივეა, რაც ედო.
- ხ-ოდრა̈ჯი (ოთჳ̂დარა̈ჯ, ოთდარჯე; ოთდარჯი ბზ., ოთდარჯისგ ბქ.), ხ-ოდრაჯი (ოთდარაჯ, ოთდარჯე; ეთდარჯი) ლშხ., ხ-ოდარა̈ჯი (ა̈სჳ̂ედარა̈ჯენ, ა̈სედარაჯან; ა̈სედარა̈ჯი) ლნტ., გრდუვ. -- უდარაჯებს, უთვალთვალებს. ჭყჷნტა̈რდ ჩოთდარჯეხ [დი̄ნას] (ბზ. 379) -- ვაჟებმა დაუდარაჯეს ქალიშვილს.
- ხ-ოდრჳანი იგივეა, რაც ხ-ოდურჳ̂ა̈ნი.
- ხ-ოდურჳ̂ა̈ნი, ხ-ოდე̄რჳ̂ე (ოთდურჳ̂ა̈ნ, ოთდურჳ̂ანე; ოთდურჳ̂ა̈ნნე) ბზ., ხ-ოდურჳ̂ა̈ნი, ხ-ოდირჳ̂ა̈ნი, ხ-ოდერჳ̂ე (ოხდურჳ̂ა̈ნ, ოხდურჳ̂ა̈ნე; ოხდურჳ̂ა̈ნისგ \ ოხდირჳ̂ა̈ნ, ოხდირჳ̂ანე; ოხდირჳ̂ა̈ნისგ \ ოხდირჳ̂ა̈ნ, ოხდირჳ̂ანე; ოხდირჳ̂ა̈ნისგ \ ოსდერა̈ჳ̂, ოსდერჳ̂ე, ოსდერჳ̂ისგ) ბქ., ხ-ოდე̄რჳ̂ე, ხ-ოდრჳანი (ოთდე̄რაჳ̂, ოთდე̄რჳ̂ე; ოთდე̄რჳ̂ი \ ოთდრჳან, ოთდრჳანე; ოთდრჳანნე) ლშხ., ხ-ოდჳ̂ერე (ახჳ̂დჳ̂ერ, ახოდჳ̂ერე; ახოდჳ̂ერნე) ლნტ., გრდმ. -- დაუშლის (ნებას არ აძლევს). ეჩხა̄ჳ̂ ლი̄ზის ჯა ესერ მა̄მ ხოდურჳ̂ა̈ნი (ბზ. 330) -- მე იქ წასვლას არ გიშლითო. წინწილ ესერ ქა̄ჳ̂ ადჲე, დე̄მ ხოდერჳ̂ე (ბზ. 397) -- წიწილა წაიყვანე, არ გიშლიო. ნომ' ესეროლჳ̂ ოხდირჳ̂ანეხ ქალაქთე ლიზი (ბქ.) -- ქალაქში წასვლა არ დამიშალოთო. დედე გეზალს დე̄სამამ ხოდრჳანი (ლშხ.) -- დედა შვილს არაფერს უშლის. ქორს ლისტულის ჩიჲს ხოდჳ̂ერეხ (ლნტ. 78) -- სახლში სტვენას ყველას უშლიან.
- ხ-ოდჳ̂ა̈ში იგივეა, რაც ხ-ოდა̄ჳ̂შე.
- ხ-ოეცხენი იხ. ხ-ეჲცხჷ̄ნი.
- ხ-ოე̄სგი (იყენ. ოთოკდ, ოთკიდ; ოთკიდე) ბზ., ხ-ოჲსგ (ოთოკდ, ოთკიდ; ოთკიდე) ბქ., ხ-ოჲეს

(ოთოჳ, ოთჳიდ; ოთჳიდე) ლშხ., ხ-ო{ჲ}ესკ (ათოხჳ̂ა̈ჲ, ათო{ჲ}ე; ათო{ჲ}ესკ) ლნტ., გრდუ. -- მიაქვს (ვინმესთვის). დი გეზლირს ლეზებს ხოჲსგ (ბქ.) -- დედა შვილებს საჭმელს {წა}უღებს.

- ხ-ოზგე (მიზგა̈̄ნ, ხოზგა̈̄ნ; ხოზგე̄დს ბზ., მიზგა, ხოზგა; ხოზგადეს ბქ., მიზგა̄ნ, ხოზგა̄ნ; ხოზგე̄ნს ლშხ., მიზგე, ხოზგე; ხოზგედეს ლნტ.), გრდუვ. -- დასახლებული ჰყავს, "უსახლია". ალ მა̄რა ჳ̂ოხჳ̂იშდ გეზალ ხოზგე შჳ̂ა̈ნს (ბზ.) -- ამ კაცს ხუთი შვილი სვანეთში ჰყავს დასახლებული. ("უსახლია"). ლატლის ხოზგეხ ლა̈ნბა̈შნა ჯარაშერ (ბქ. 201) -- შვილიშვილები ჯარასანებს ლატალში "უსახლიათ".
- ხ-ოზზი (ოთზიზ, ოთზჷზე; ოთზიზნე ბზ., ოთზჷზ, ოთზჷზე; ოთზჷზნე ლშხ.), ხ-ოჳ̂ზე (ოთჳ̂იზ, ოთუზჳ; ოთუზისგ) ბქ., ხ-ოჳ̂ზი (ათჳ̂უზ, ათოუზე; ათოუზი) ლნტ., გრდმ. -- უგზავნის; უთვლის. ხელმწიფედ ი მიჩა ხეხჳ̂დ ამბა̈ჳ̂ ოთზჷზეხ... (ბზ. 283) -- ხელმწიფემ და მისმა ცოლმა ამბავი შეუთვალეს. ხენწიფს ლოხზჷზე მოცქულ... და̄ჳ̂დ (ლშხ. 64) -- დევმა ხელმწიფეს მოციქული მიუგზავნა. თათრიშ ლაშგა̈რდ მეცქჳ̂ილ ხოზზახ (პოეზ. 46) -- თათრის ლაშქრისთვის მოციქული მიუგზავნიათ.
- ხ-ოზჲენი იგივეა, რაც ხ-ოძჰენი.
- ხ-ოზჳ̂რი (ოხოზჳ̂რ, ოხოზჳ̂ერ; ოხზჳ̂ერნე ბზ., ოხოზჳ̂რ, ოხზორ; ოხზო̈რნე ბქ.), ხ-ონზო̄რე (ოხნაზო̄რ, ოხნაზო̄რე; ოხნაზო̄რნე) ლშხ., ხ-ონაზორი (ახჳ̂ნაზორ, ახონაზორე; ახონაზორი) ლნტ., გრდმ. -- უგროვებს. თჳ̂ით კარა̈ნ ჭჷმინს ქა ხოზჳ̂რი მა̈გ (ბზ. 7) -- თითო ჩანახ ქერს უგროვებს ყველა. თაშს მასარდს ხონზო̄რეხ ჳ̂ოჯახს (ლშხ.) -- ყველს ბლომად უგროვებენ ოჯახს. ჟ'ახონაზორახ თეთრ დენა̈ჲშჳ̂დ (ლნტ.) -- შეუგროვებიათ ფული ქალიშვილისთვის.
- ხ-ოზხა̈ლი (ლოხჳ̂ზახა̈ლ, ლოხზახლე; ლოხზახლისგ) ბქ., გრდმ. -- შეუძახებს, გარეკავს.

ლოხზახლეხ ამ ჯანჳ̂ (ბქ. 200) -- შეუძახეს ამ ხარს.

- ხ-ოზჰენი იგივეა, რაც ხ-ოძჰენი.
- ოთაჲ იხ. ესყა.
- ხ-ოთა̈̄ლი (ოთჳ̂ო̄თა̈̄ლ, ოთო̄თა̄ლე; ოთო̄თა̈̄ლი) ბზ., ხ-ოთა̈ლი (ოთოთა̈ლ, ოთოთალე; ოთოთალისგ ბქ., ათუთა̈ლ, ათოთა̈ლე; ათოთა̈ლი ლნტ.), ხ-ოთა̄ლი (ოთო̄თა̄ლ, ოთო̄თა̄ლე; ოთო̄თა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- უნაწილებს, უწილადებს. ეშხუ ლჳ̂აშ მგ̣ქფას ოთო̄თა̈̄ლ (ბზ. 40) -- ერთი ჯიხვი მტვირთავებს გავუნაწილე. ჩოთგთალე მიჩა ლახჳ̂ბას (ბქ. 95) -- გაუნაწილა თავის ძმებს. გეზლი̄რს დაბა̄რს ხო̄თა̄ლი (ლშხ.) -- შვილებს ყანებს უნაწილებს.
- ხ-ოთე იგივეა, რაც ხ-ო̄თე.
- ხ-ოთერ (ლო̄ხოთრ, ლოხთირ; ლოხთერნე ბზ., ლოხთერ ბქ., ლოხთერნე ლშხ., ლახუთრ, ლახოთირ; ლახოთერნე ლნტ.), გრდმ. -- ურჩევს (შეუტყობს). ჲედ ესერ ლოხჳ̂თირუ მა ჟი-ჲ მო̄ღეჲ კინჩხს ხა̈ქჳ̂ცე ჟი! (ბზ. 343) -- ან მირჩიე რამე, ან არადა თავს (კისერს) მოგჭრიო. ლა̈ჩიჟალთ' ესერ ესხრი ი იმ ესერ ხოთერ? (ბქ. 34) -- ცოლის შესართავად (გასასიძებლად) მივდივარ და რას მირჩევო (ურჩევო)?
- ოთთგრ, ოთთგ̄რენ იხ. თირ, ხ-ათირ.
- ხ-ოთი იგივეა, რაც ხ-ო̄თე.
- ოთიჳდ იხ. იჳდე.
- ხ-ოთლე (ესოთლ, ესჳ̂თილ; ესჳ̂თილე ბზ., ბქ., ოსოთლ; ოსთილ; ოსთილე ლშხ., ასუთლ, ასოთილ; ასოთილე ლნტ.), გრდმ. 1. {და}აჭერს. ხოშა ბა̈ჩ ჟ'ესჳ̂თილხ როსტომს საფლა̈ჳ̂ჟი (ბზ. 234) -- როსტომს საფლავზე დიდი ქვა დააჭირეს (დაადეს). მიჩა დოლობ ში̄რა ლოქ ოსთილ... (ლშხ. 56) -- ჩემი წისქვილის ქვა დააჭირეო (დაადეო). 2. (ოთოთლ, ოთთილ;

ოთთილე ბზ., ოხოთლ, ოხთილ; ოხთილნე ბქ., ლშხ., ახუთლ, ახოთილ; ახოთილე ლნტ.), გრდმ. -- {მო}უჭერს. ჭემი სა̈ჳ̂ს სე̄მი თა̈კჳ̂ ოთთილ (ბზ.) -- თივის მარხილს სამი თოკი მოუჭირა. ცჳ̂იცდ შდუგჳ̂რე მათხჳ̂მი ადირმ ი ყიას ოხთილ (ბქ. 30) -- კატამ თაგვების მეთაური დაიჭირა და ყელში მოუჭირა.

- ხ-ოთლჷ̄რე (ოხჳ̂თგლი̄რ, ოხთგლჷ̄რე; ოხთგლი̄რნე ბზ., ოხთგლჷ̄რ, ოხთგლჷ̄რე; ოხთგლჷ̄რნე ლშხ.), ხ-ოთლჷრე (ოხჳ̂თგლირ, ოხთგლჷრე; ოხთგლჷრისგ ბქ., ახჳ̂თგლჷრ, ახოთგლჷრე; ახოთგლჷრნე ლნტ.), გრდმ. -- {მო}უჭერს. ბაბად ლოხჳ̂თგლჷ̄რე [თა̈შს] ი წჳ̂ენ ახფიშდჳ̂ნე (ბზ. 421) -- პაპამ ყველს მოუჭირა და წვენი გამოადინა. დე̄ჳ̂ემ ლოხთგლჷ̄რე ტოტ ი ჩჳ̂ადბულჳ̂ი̄რე მუქოხ (ლშხ. 80) -- დევმა ხელი მოუჭირა და რიყის ქვა დაფშვნა. ჭყინტდ ბეგიდ ახოთგლჷრე ტოტა̈რ (ლნტ.) -- ბიჭმა ხელი მაგრად მოუჭირა.
- ხ-ოთმი̄ნე (ოხჳ̂თგმი̄ნ, ოხთგმი̄ნე; ოხთგმი̄ნნე ბზ., ოხთგმი̄ნ ლშხ.), ხ-ოთმინე (ახუთგმინ, ახოთგმინე; ახოთგმინი) ლნტ., გრდმ. -- უთმენს. ხჳ̂ა̈ჲხანს ხოთმინახ ხოშა ლახჳ̂ბა [დე̄ჳ̂ს] (ბზ. 443) -- დიდ ხანს უთმენდნენ უფროსი ძმები დევს. დეშ ლოქ ხოთმი̄ნე ჩიგარ ეჯჲარს (ლშხ.) -- ყოველთვის ვერ მოვუთმენო იმათ. ხორჳ̂ა დენოლა̈შჳ̂დ მა̈თშ ახოთგმინა გჳ̂ის (ლნტ. 231) -- გულს არ მოუთმენია უმცროსი ქალიშვილისათვის.
- ხ-ოთნე (ოხთენ, ოხთენე; ოხთენისგ) ბქ., გრდმ. -- უგონებენ; უხერხებენ რამეს. უშხჳ̂არ ხა̈ქჳ̂ხ: -- ოხთენეხოჳ̂ მოლე! (ბქ. 341) -- ერთმანეთს უთხრეს: -- მოვუგონოთ რამეო.
- ხ-ოთრ̄ნე იგივეა, რაც ხ-ოთჳ̂რი.
- ხ-ოთრა (მითრო̄ნ{და}, ხოთრო̄ნ{და}; ხოთრო̄ნდე̄დს ბზ., ლშხ., მითრონ{და}, ხოთრონ{და}; ხოთრონდეს ბქ., ლნტ.), გრდუვ. -- იცნობს, იცის. ზურა̄ლს ჩუ ხოთრა ჳ̂ეზირ (ბზ. 293) -- ქალი იცნობს ვეზირს. მეზგე მა̈გ ჟახალუნდოშ ხა̈თრონა (ბქ. 11) -- ყველა მოსახლე

სახელდებით სცნობია. ნა̈წერიშ მა̈შედ და̈ს ესერ ხოთრა (ანდ.) -- ბედისწერის წამალი ვერავის უპოვნიაო (არავინ იცისო).

- ოთჷ̂აყრ იხ. ხ-ეჩო, ხ-ა̈ჩო.
- ხ-ოთჷ̂ერი1 იგივეა, რაც ხ-ოთჷ̂რი.
- ხ-ოთჷ̂ეფენი იგივეა, რაც ხ-ოთჷ̂ფენი.
- ოთჷ̂იჳ იხ. იჳდე.
- ხ-ოთჷ̂რი (ოთჷ̂თო̈̄ნ, ოთთო̄̈ნე; ოთჷ̂თე̄ნნე) ბზ., ხ-ოთო̄̈ნე (ლოხჷ̂თო̄̈ნ, ლოხჷ̂თო̄̈ნე; ლოხჷ̂თჷ̂ენნე) ბზ., ხ-ოთჷ̂რი (ოთთენ, ოთთონე; ოთთონისგ), ხ-ოთო̄̈ნე (ოთთჷ̂ენ, ოთთონე; ოთთენისგ \ ოთთჷ̂ენისგ) ბქ., ხ-ოთჷ̂რი (ოთთო̄̈ნ, ოთთო̄̈ნე; ოთთო̄̈ნნე) ლშხ., ხ-ოთჷ̂ერი (ლახჷთჷ̂რ, ლახოთჷ̂ერ; ლახოთჷ̂ერნე) ლნტ., გრდმ. 1. ასწავლის, უკარნახებს. ბეფშს ხოლოლუს ნომ ხოთჷ̂რი (ბქ.) -- ბავშვს ცუდს ნუ ასწავლიო. 2. აგზავნის, მიასწავლის. გელჷ̂ა̄̈ნა̈რდ მეცქულა̈რს ოხჷ̂თო̄̈ნეხ სანდუხჷ̂იშთე (ბზ. 24) -- გელოვანებმა მოციქულები სანდუხვთან გამოგზავნეს. მე̄სმა̄̈მდ ქა̄̈დ ოთთო̄̈ნე ჭყინტს მიჩა დიდ (ბზ. 258) -- მესამედ კვლავ გაგზავნა ბიჭი დედამისმა. ოთთონა უსგჷ̂ა მარად ჳჷ̂ალმა̈ნდშჷ̂ ზულჷ̂ათეჲსგა... (ბქ. 218) -- ექვსი კაცი ხომალდით ზღვაში გაუგზავნია. აფხნეგდ სოფელთე ხოთონა (პოეზ. 60) -- ამხანაგი სოფელში გაუგზავნია. 3. ბზ., ქს. უშვებს (გარეთ). ბაბა ქამთე ხოთო̄̈ნე ჩი̄ს (ლშხ.) -- პაპა ყველას გარეთ უშვებს. ჟეღს ქა̈მხო ლახოთჷ̂ერხ (ლნტ.) -- ძაღლი გარეთ გაუშვეს.
- ხ-ოთჷ̂ფენი (ა̈მთჷ̂ა̈ფ, ოთთჷ̂ა̈ფ; ოთთჷ̂ეფნი ბზ., ა̈მთჷ̂აფ ბქ., ემთჷ̂აფ, ოთთჷ̂აფ; ოთთჷ̂ეფნი) ლშხ., ხ-ოთჷ̂ეფენი (ა̈მთჷ̂აფ, ათოთჷ̂აფ; ათოთჷ̂ეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- ეკარგება. ჲერხის დაჳგლ ხოთჷ̂ფენი, ჲერხის ფჷ̈რ (ბქ.) -- ზოგს თხა ეკარგება, ზოგს --

ძროხა. ისკუ̂ი ილბა̈ლ ეშიჲ დემ ჯითუ̂ეფენი (ლნტ. 268) -- შენი ბედი მაინც არ დაგეკარგება.

- ოთუ̂ჴიდუ̂ინ იხ. ხ-ა̈ჴდუნე.
- ხ-ოთში (ოხოთშ, ოხთიშე; ოხთიშნე ბზ., ოხოთშ, ოხთიშ; ოხთიშნე ბქ., ოხთიშ, ოხთიშე; ოხთიშნე ლშხ., ახუთშ, ახოთიშ; ახოთიშნე ლნტ.), გრდმ. -- {ა}ურჩევს; შეურჩევს, ამოურჩევს. როსტომდ ჴერჴ ესუ̂თიშ... დე̄უ̂ს (ბზ. 235) -- როსტომმა დევს ხერხი შეურჩია. გიგოს ჯოგხენ მაჩე̄ნე ღოლია̄ქ ოხთიშეხ (ლშხ.) -- გიგოს ჯოგიდან საუკეთესო ცხვარი ამოურჩიეს. მა̈ხე მეჷჭე დია̈რ ახოთიშ... (ლნტ.) -- ახლად გამომცხვარი პური ამოურჩია.
- ხ-ოთხა̈პნე იგივეა, რაც ხ-ოთხპი̄ნე.
- ხ-ოთხეპენი იგივეა, რაც ხ-ოთხფენი.
- ხ-ოთხერენი იგივეა, რაც ხ-ოთხრენი.
- ხ-ოთხპი̄ნე (ესოთხპ, ეს{უ̂}თხეპ; ეს{უ̂}თხეპნე ბზ., ოთთხეპ, ადთხეპე; ადთხეპნე ლშხ.), ხ-ოთხპინე (ოსოთხპ, ოსთხეპ; ოსთხეპნე) ბქ., ხ-ოთხა̈პი (ლახუთხპ, ლახოთხეპ; ლახოთხეპნე) ლნტ., გრდუვ. -- ბრუნდება, უკუიქცევა, {შე}უხვევს. ბეფშუ̂ს ათყალუ̂̄ნდა ი ჟ'ესთხო̈პ (ბზ. 262) -- ბავშვს შეეშინდა და უკუიქცა. შუკუ̂ქა ერ ანღჷრდა ლესკხო ლახოთხეპა (ლნტ.) -- გზაზე რომ მოდიოდა, გვერდზე გაუხვევია.
- ხ-ოთხრე (ოხოთხრ, ოხთხირ; ოხთხირნე ზს., ლშხ., ახუთხრ, ახოთხირ; ახოთხირე ლნტ.), გრდმ. -- უხეთქს, უჭრის (მუწუკს...). ეჩქად ქა ნო̄სა̄უ̂ ოხთხირ სკელ (ბზ. 405) -- მანამდე არ გაუხეთქო (გაუჭრა) წვივიო. ქახოთხირხ ბიკის მეჷსკირ (ლნტ.) -- გაუხეთქეს ძირმაგარა ბიკის. მეზუ̂ბელდ გიგოს კუპრ ოთთხირ (ბზ.) -- მეზობელმა გიგოს ტიკი გაუხეთქა.
- ხ-ოთხრენი (ა̈მთხა̈რ, ოხთხა̈რ; ოხთხერნი ზს., ემთხარ, ოხთხარ; ოხთხერნი ლშხ.), ხ-

ოთხერენი (ӓმთხარ, ახოთხარ; ახოთხერენი) ლნტ., გრდუვ. 1. ბქ., ქს. უსკდება, წასკდება (სიცილი...). ბაბას მაჟგრშუ̂ ლიგუ̂ნ' ოთთხარ (ბქ. 110) -- პაპას სიბრალულისაგან ტირილი წასკდა. 2. უსკდება, გამოერწყვება (მუწუკი...). მგსკი̄რ ӓმთხӓრ (ბზ.) -- მუწუკი გამომერწყო. ქაცი ნესკა ლექუ̂ა ათოთხარხ (ლნტ.) -- ხალთა შუაზე გაუსკდათ.

- ოთხუ̂ӓჲ იხ. ესყა.
- ხ-ოთხფენი (ӓმთხӓფ, ოხთხӓფ; ოხთხეფნი ბზ., ემთხაფ \ ემთხაპ, ოხთხაფ; ოხთხეფნი \ ოხთხეპნი ლშხ.), ხ-ოთხეპენი (ӓმთხაპ, ახოთხაპ; ახოთხეპენი) ლნტ., გრდუვ. -- წასკდება (უსკდება სიცილი...). ალის ქაჲ ხეწӓდ დი̄ნა ი ლი̄ცუ̂ნӓ̄ლ ოხუ̂თხӓფ (ბზ. 444) -- როგორც კი ეს დაინახა ქალიშვილმა, სიცილი წასკდა (წაუსკდა). ბუღლუდს ლინცუ̂ ახათხეპა ი გაგადა ჩუ̂ახაყუ̂ეჩა (ლნტ. 121) -- ხოჭოს სიცილი წასკდომია და ნიკაპი {ჩა}მოსტეხია.
- ხ-ოკარძალი (ახუკარძӓლ, ახოკარძალე; ახოკარძӓლი) ლნტ., გრდმ. -- უბლანდავს (ფეხსაცმელს). იმნӓრ ლოქ ხოკარძალი ჩაფლӓლს? (ლნტ. 128) -- ქალამნებს რატომ უბლანდავო?
- ხ-ოკაუ̂ე იგივეა, რაც ხ-ოკუ̂ენი.
- ხ-ოკӓრე იგივეა, რაც ხ-ოკრე.
- ხ-ოკӓცნე იგივეა, რაც ხ-ოკცენი.
- ხ-ოკდუსი (ოხკუდის, ოხკუდსე; ოხკუდსისგ) ბქ., გრდუვ. -- უახლოვდება. [მარე] ხემ' ამჟი ხოკდუსი გარ (ბქ. 98) -- კაცი თანდათან უახლოვდება.
- ხ-ოკდგ̄რე1 (ოხუ̂კგდი̄რ, ოხკგდგ̄რე; ოხკგდი̄რნე ბზ., ოხკგდგ̄რ; ოხკგდგ̄რნე ლშხ.), ხ-ოკდგრე (ოხკგდირ, ოხკგდგრე; ოხკგდგრისგ ბქ., ახუ̂კგდგრ, ახოკგდგრე; ახოკგდგრი ლნტ.), გრდმ. 1. გამოუღებს, აცლის, {გამო}თხრის, დასთხრის. [ალდӓრდ] გეზალს თე̄რӓ̄ლ

ქო̄ხკვდე̄რეხ (ბზ. 331) -- ამათ შვილს თვალები დასთხარეს. ხუნჳ̂არს ხოკდგრახ მურყჳ̂ამს (პოეზ. 76) -- საძირკვლებს უთხრიდნენ ციხეს. ჩჳ̂ემჯედე̄ლი ღომელ, თე̄რალ ქო̄ხკვდე̄რა (ლშხ. 57) -- ჩამოსულა ყორანი, თვალები დაუთხრია. 2. აძლევს ("უღებს") სალამს. აქანის თოფარშჳ̂ გჳ̂იკდგრეხ (პოეზ. 14) -- სალამს თოფებით გვაძლევენ.

- ხ-ოკდე̄რე2 (ოთკვდი̄რ, ათკვდე̄რე; ათკვდი̄რნე) ბზ. -- ხდის (მას ფეხზე...). დიე ლიჯდჳ̂ლ მეზჳ̂ბელდ ბეფშჳ̂ ქოთკვდე̄რე (ბზ.) -- დედის მოსვლამდე მეზობელმა [მის] ბავშვს ფეხზე გახადა (დედას "გაუხადა").

- ხ-ოკედ (ოხჳ̂ოკ, ოხკიდ; ოხკედნე ბზ., ოხოკ ლშხ., ოხკედ ბქ., ახჳ̂უკ, ახოკიდ; ახოკედნე ლნტ.), გრდმ. -- 1. უღებს, აცლის. მიჩა გეზალს ესერ ყჳ̂იჟ-პერშჳ̂და ქჳ̂ჳ̂ ოხკიდ (ბზ. 249) -- შენს შვილს ღვიძლი (და) ფილტვი გამოუღეო. დჳ̂ჳ̂დ... თე ქჳ̂მკიდ (ბქ. 260) -- დევმა თვალი გამოძიღო. ჟ'ოხკიდ დჳ̂ჳ̂ემ ჯადხენჟი დიარ (ლშხ. 80) -- დევმა მუცლიდან პური ამოუღო. 2. მოხსნის. [ბესილჳ̂დდ] ალის ულჳ̂ა ჟ'ოხკიდ (ბქ. 200) -- ბესილმა ამას უღელი მოხსნა. [უხეიროდ] ალმინს ულჳ̂ა ჩჳ̂ახოკიდ (ლნტ. 220) -- უხეირომ ამათ უღელი ჩამოხსნა. 3. ჰპარავს ("უღებს"). ოხკიდ [გოგჳ̂ერ დედბერდ] თგრქჳ̂დ თხუმრჳ̂შ (ბზ. 64) -- კუდიანმა დედაბერმა სასთუმლიდან მაკრატელი მოჰპარა ("აუღო"). 4. სალამს აძლევს ("უღებს"). მგ ხმე̄რიდ აქჳ̂ნი მჳ̂მ' ო̄ხკიდ [ჳ̂ფიცარს] (ბზ. 350) -- მეღორე ოფიცერს არ მიესალმა (სალამი არ აუღო).

- ხ-ოკიდ (მიკიდდა, ხოკიდდა; ხოკიდდე̄დს ბზ., მიკად, ხოკად; ხოკადეს ბქ.), გრდუვ. -- აკლებული აქვს, ერთ ყოფაშია. [დჳ̂ჳ̂ს] ლაჟღარმო̄ლას მჳ̂გ ჟი ხოკიდ (ბზ. 414.) -- დევს ღრიალით ყველაფერი აკლებული აქვს. [ციცჳ̂ს] ხოკიდ მჳ̂გ ჟი (ბქ. 315) -- კატა ერთ ყოფაშია.

- ხ-ოკიჩი იგივეა, რაც ხ-ოკჩე.
- ხ-ოკი̄კუ̂არი (ოხკი̄კუ̂ა̈რ, ოხკი̄კუ̂არე; ოხკი̄კუ̂ა̈რი) ბზ., ხ-ოკუ̂იკუ̂ა̈რი (ოხკუ̂იკუ̂ა̈რ, ოხკუ̂იკუ̂არე; ოხკუ̂იკუ̂ა̈რისგ) ბქ., გრდუვ. -- უჭვრიტინებს. მამასახლდ ლოხუ̂კი̄კუ̂არე ალდა̈რს ლაკუ̂რაისგა (ბზ. 306) -- მამასახლისმა ამათ ფანჯარაში შეუჭვრიტინა. მა̈გ ეჯის ხოკიტა̈ნი (ლნტ.) -- ყველა იმას უყურებს. იხ. ხ-ოკი̄ტანი.
- ხ-ოკი̄ტანი (ლოხკი̄ტან, ლოხკი̄ტანე; ლოხკი̄ტანნე) ლშხ., ხ-ოკიტა̈ნი (ლახუ̂კიტა̈ნ, ლახოკიტა̈ნე; ლახოკიტა̈ნი) ლნტ. -- უჭვრიტინებს; უყურებს. მა̈გ ეჯის ხოკიტა̈ნი (ლნტ.) -- ყველა იმას უყურებს. იხ. ხ-ოკი̄კუ̂ა̈რი.
- ხ-ოკლა̈თხი (ოხკალათხ, ოხკალთხე; ოხკალთხი̄ნე ბზ., ესუ̂კგლთხისგ ბქ.), ხ-ონკლათხი (ოხონკლათხ, ოხონკლათხე; ოხონკლათხნე) ლშხ., ხ-ონკლა̈თხე (ახუნკლა̈თხ, ახონკლა̈თხე; ახონკლა̈თხი) ლნტ., გრდმ. -- {ა}უმაღლებს. ესუ̂კგლთხე ცხუ̂ის ჭყინტდ (ბზ.) -- ბიჭმა ისარს სიმაღლე მისცა (ისარს აუმაღლა). ნომ ხონკლა̈თხე ჲერს! (ლნტ.) -- ხმას ნუ უმაღლებ!
- ხ-ოკლი (მიკა̈ლდა, ხოკა̈ლდა; ხოკა̈ლდე̄დს ბზ., მიკლიუ̂, ხოკლიუ̂; ხოკლიდეს ბქ., მიკლე̄ნ{და}, ხოკლე̄ნ{და}, ხოკლე̄ნ{დე}ს ლშხ., მიკლიდა, ხოკლიდა; ხოკლინდეს ლნტ.), გრდუვ. -- უკლია. ათხე კოტო̄ლ გარ ხოკლიხ ეფენდი̄ ყო̄რმეჴ (ბზ. 341) -- ახლა ცოტაღა უკლიათ ეფენდის კარამდე.
- ხ-ოკოკმანი (ლოხკოკმან, ლოხკოკმანე; ლოხკოკმანნე) ლშხ., ხ-ოკოკმა̈ნი (ლახუ̂უკოკმა̈ნ, ლახოკოკმა̈ნე; ლახოკოკმა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- 1. უარს ეუბნება, უშლის. ხაკუჩდა ლეთნა̈შ ლიზი, მარე მი ლახოკოკმა̈ნ (ლნტ.) -- ღამით წასვლა უნდოდა, მაგრამ მე დავუშალე. 2. აეჭვებს. ქა ლა̈მეშყად... ისნაუ̂, ლამაკოკმანეჳნ, მარე დამაინტერესა (ლნტ. 83) -- სიზმარი

გამახსენდა, დამაეჭვა, მაგრამ დამაინტერესა.

- ხ-ოკრე (ოთოკრ/ოთკა̈რ, ოთკარე; ოთკა̈რნე ბზ., ოთკა̈რ, ოთკარე; ოთკა̈რისგ ბქ.), ხ-ოკრენი (ოთკარ, ოთკარე; ოთკარნე) ლშხ., ხ-ოკა̈რე (ათჳ̂უკრ, ათოკა̈რ; ათოკა̈რნე) ლნტ., გრდმ. -- ულებს. [დი̄ნა] დე̄მ ხოკრე ყო̄რს (ბზ. 295) -- გოგო კარს არ ულებს. ისგა̈შხენ მერდა ხოკრეხ ყორა̈რს (ბქ. 232) -- შიგნით მყოფნი კარებს ულებენ.
- ხ-ოკრენი იგივეა, რაც ხ-ოკრე.
- ხ-ოკჳ̂ა̄ნე1 (ოხჳ̂ოკჳ̂რ, ოხკჳ̂ა̈რ; ოხკჳ̂ა̄ნნე ბზ., ოთოკჳ̂, ოთკჳ̂ა̄რ; ოთკჳ̂ა̄ნნე ლშხ.), ხ-ოკჳ̂ანე (ოხჳ̂ოკჳ̂რ, ოხკჳ̂ა̈რ; ოხკჳ̂ანე ბქ., ათჳ̂უკჳ̂რ, ათოკჳ̂ა̈რ; ათოკჳ̂ანე ლნტ.), გრდმ. -- უგდებს. გჲერგი̄ლდ ქა̄დოხკჳ̂ა̈რ მე̄სმე (ბზ. 314) -- გიერგილმა ისევ გადმოუგდო მესამე. [დუდად] ჟალჳ̂ დია̈რ ლოხკჳ̂ა̈რ (ბქ. 18) -- დუდამ ძაღლს პური მიუგდო. ჲერჳ̂ა̈ჲს [ჳ̂ისკჳ̂ს] ათოკჳ̂ანე კალთა̈ხოჲსკა, ეჯი ირა მიჩა ჭა̈შ (ლნტ. 158) -- ვისაც ვაშლს ჩაუგდებს კალთაში, ის იქნება მისი ქმარი.
- ხ-ოკჳ̂ა̄ნე2 (ოხჳ̂ოკჳ̂რ, ოხკჳ̂ა̈რ; ოხკჳ̂ა̄ნნე ბზ., ოხოკჳ̂რ, ოხკჳ̂არ; ოხკჳ̂ა̄ნნე ლშხ.), ხ-ოკჳ̂ანე (ოხჳ̂ოკჳ̂რ, ოხკჳ̂ა̈რ; ოხკანე ბქ., ათჳ̂უკჳ̂რ, ახოკჳ̂ა̈რ; ახოკჳ̂ანე ლნტ.), გრდმ. -- აძრობს (უძრობს, ამოუგდებს). კინჩხს ესერ ჟი ხოკჳ̂ა̄ნე (ბზ. 273) -- კისერს მოგაძრობო.
- ხ-ოკჳ̂ა̄რა, ხ-ოკჳ̂რა (მიკჳ̂რა̈̄ნ{და}, ხოკჳ̂რა̈̄ნ{და}; ხოკჳ̂ა̄რა̈̄ნდე̄დს) ბზ., ხ-ოკჳ̂ა̄რა (მიკჳ̂ა̄რან, ხოკჳ̂ა̄რან; ხოკჳ̂ა̄რე̄ნ{დე}ს) ლშხ., ხ-ოკჳ̂არა, ხ-ოკჳ̂რა (მიკჳ̂არან \ მიკჳ̂რუნ, ხოკჳ̂არან \ ხოკჳ̂რუნ; ხოკჳ̂რუნეს ბქ., მიკჳ̂არჷნდა, ხოკჳ̂არჷნდა; ხოკჳ̂არჷნდეს ლნტ.), გრდუვ. -- უგდია (რაღაც საგანი, ნივთი). ეშხუ ნა̈დიანულ... ნიკჳ̂ა̄რა (ბზ. 327) -- ერთი გოგონა გვყავს (გვიგდია). უნა̈გირ ქორს ხოკჳ̂არა (ლნტ.) -- უნაგირი სახლში უგდია. 2. მიკჳ̂არა̈̄ნ{და}, ხოკჳ̂რა̈̄ნდა; ხოკჳ̂რე̄ნს ბზ. -- მიგდებული (მიშვებული) აქვს წყალი.

- ხ-ოკუ̂დე{რ} (ჩოთოკუ̂დ, ჩოთკუ̂იდ; ჩოთკუ̂იდე ბზ., ოხოკუ̂დ, ოხკუ̂იდ; ოხკუ̂იდე ბქ., ლშხ., ახუკუ̂დ, ახოკუ̂იდ; ახოკუ̂იდე ლნტ.), გრდმ. -- აკლდება (უკლებს). გმირს გაუ̂ა აშ-ი-აშ ხოკუ̂დე (ბზ. 261) -- გმირს ძალა თანდათან აკლდება (უკლებს). ამნემ ფასუ̂ ოხკუ̂იდ (ბქ.) -- ამან ფასს დაუკლო. ალ წესს... ჟი ლო̄ხკუ̂იდხ ზემე̄ლშუ̂ (ლშხ. 10) -- ამ წესს (ახლა) ნაკლებად იცავენ.
- ხ-ოკუ̂ენი (ოხკä̂უ̂, ოხკაუ̂ე; ოხკä̂უ̂ნე ბზ., ოხკაუ̂, ოხკაუ̂ე; ოხკაუ̂ნე ლშხ.), ხ-ოკაუ̂ე (ოხკä̂უ̂, ოხკაუ̂ე; ოხკä̂უ̂ისგ) ბქ., ხ-ოკä̂უ̂ე (ახუ̂კä̂უ̂, ახოკä̂უ̂ე; ახოკä̂უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უკრძალავს; უკავებს. გიგოს აშხუ̂ ზაუ̂ ლითრე ჟოხკაუ̂ეხ (ბზ.) -- გიგოს ერთი წლით სმა აუკრძალეს. ჰაჰუნä̂დ ლექსურä̂ლს ლიც ჩუ̂ათოკä̂უ̂ე (ლნტ. 90) -- ჰაჰუნამ ლექსურელებს წყალი შეუწყვიტა (დაუკავა).
- ხ-ოკუ̂ეუ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ოკუ̂ჰენი.
- ხ-ოკუ̂ეშენი იგივეა, რაც ხ-ოკუ̂შენი.
- ხ-ოკუ̂ეშტე/ი იგივეა, რაც ხ-ოკუ̂შდე.
- ხ-ოკუ̂ეშტი იგივეა, რაც ხ-ოკუ̂შდენი.
- ხ-ოკუ̂ეჰä̂ლი, ხ-ოკუ̂ია̄ლე იგივეა, რაც ხ-ოკუ̂ჰǟლი.
- ხ-ოკუ̂იბ (ოხოკუ̂ბ, ოხკუ̂აბ; ოხკუ̂ებნი ლშხ., ახუკუ̂ბ, ახოკუ̂აბ; ახოკუ̂ებენი ლნტ.), გრდუვ. 1. უფრთხის, ერიდება. ალეს ლოქ გუ̂ეფი თე ხǟრ ი მე̄უ̂არ ხოკუ̂იბხ შუკუ̂ისა ლიხუ̂ჲეს ეჯკალიბარეშს (ლშხ. 6) -- ამას ავი თვალი აქვსო და ძალიან ერიდებიან იმისთანებთან გზაში შეხვედრას. 2. უფრთხილდება ქს. ბობშს ძღე̄დს ხოკუ̂იბხ (ლშხ.) -- ბავშვს ძალიან უფრთხილდებიან. ძღედს ხოკუ̂იბხუ̂ი, ნომა იჯ ადქუ̂ელენს (ლნტ.) -- დიდად ვუფრთხილდები, არ გაცივდეს-მეთქი.

- ჴ-ოკჳ̂იეს იგივეა, რაც ჴ-ოკჳ̂ჰე.
- ჴ-ოკჳ̂ჲა̄ლე იგივეა, რაც ჴ-ოკჳ̂ჰა̄ლი.
- ჴ-ოკჳ̂ჲენი იგივეა, რაც ჴ-ოკჳ̂ჰენი.
- ჴ-ოკჳ̂რა იგივეა, რაც ჴ-ოკჳ̂ა̄რა.
- ჴ-ოკჳ̂ფხე (ოხჳ̂ოკფხ, ოხკჳ̂იფხ; ოხკჳ̂იფხე) ზს., გრდმ. -- ირეკლავს (ურეკლავს). ჩხირა̈რს გჳ̂ერე ლოშგდ ხოკჳ̂ფხე (ბქ. 256) -- ტყავი ჩხირებს უკუირეკლავს.
- ჴ-ოკჳ̂შდე, ჴ-ოკჳ̂შდენი (ლო̄ხოკჳ̂შდ, ლოხკჳ̂ეშდ; ლოხკჳ̂ეშდნე) ბზ., ჴ-ოკჳ̂შდი (ლოხოკჳ̂შდ, ლოხკეშდ; ლოხკეშდნე ბქ., ლოხკოშდ, ლოხკოშდე; ლოხკოშდნე ლშხ.), ჴ-ოკჳ̂ეშტი (ლახჳკჳ̂შტ, ლახოკჳ̂ეშტ; ლახოკჳ̂ეშტნე) ლნტ., გრდმ. -- უკეცავს. ალამა̈გ იმღა ლო̄ხოკჳ̂შდ (ბზ.) -- ამდენი რატომ აუკეცე. [გარდატყუაჲდ] ჟი ლოხკოშდე ჟიბოჳ̂ [ეჯჲი] (ლშხ. 79) -- გარდატყუამ ზევით აუკეცა. ნესყაჳ̂შ სკა ლალოკჳ̂ეშტნედ (ლნტ. 30) -- ნემსით შემოვუკეცავთ.
- ჴ-ოკჳ̂შდენი იგივეა, რაც ჴ-ოკჳ̂შდე.
- ჴ-ოკჳ̂შე (ოთოკჳ̂შ, ოთკჳ̂იშ; ოთკჳ̂იშნე ბზ., ოთკჳ̂იშე ბქ., ლშხ., ათუკჳ̂შჳ̂, ათოკჳ̂იშ; ათოკჳ̂იშე ლნტ.), გრდმ. -- {გა}უტეხს. ჭყინტდ კეტშჳ̂ თხჳ̂იმ ოთკჳ̂იშ ქჳ̂ითს (ბზ.) -- ბიჭმა ქურდს კეტით თავი გაუტეხა. აჳ̂თა̈ნდილს ჩჳ̂ათოკჳ̂იშა მეჩი ზურალიშდ სტამან (ლნტ.) -- ავთანდილს მოხუცი ქალისათვის კოკა გაუტეხავს.
- ჴ-ოკჳ̂შენი1 (ა̈მკჳ̂ა̈შ, ოთკჳ̂ა̈შ; ოთკჳ̂ეშნი ბზ., ამკჳ̂აშ, ოთკჳ̂აშ; ოთკჳ̂ეშნი ბქ., ლშხ.), ჴ-ოკჳ̂ეშენი (ა̈მკჳ̂აშ, ათოკჳ̂აშ; ათოკჳ̂ეშენი) ლნტ., გრდუვ. -- უტყდება. ეჯჲა̈რს ხა̈ტ ხოკჳ̂შენიხ (ბზ.) -- იმათ ფიცი (ხატი) უტყდებათ. [ჲაკოფს] ხმალ ოთკჳ̂აშ ჩუ (ლშხ. 62) -- იაკობს ხმალი გაუტყდა.

- ხ-ოკუ̂შენი2 (ლӛმკუ̂ӛშ, ლӛხკუ̂ӛშ; ლӛხკუ̂ეშნი ბზ., ლӛმკუ̂აშ, ლӛხკუ̂აშ; ლӛხკუ̂ეშნი ბქ., ლემკუ̂აშ, ლეხკუ̂აშ; ლეხკუ̂ეშნი ლშხ.), ხ-ოკუ̂ეშენი (ლӛმკუ̂აშ, ლახოკუ̂აშ; ლახოკუ̂ეშენი) ლნტ., გრდუვ. -- {გამო}უტყდება (რაიმეში). გელა მი ჩი̄ს ქა მიკუ̂შენი (ბზ.) -- გელა მე ყველაფერში (ყველაფერს) გამომიტყდება.
- ხ-ოკუ̂შუ̄რე (ოთკუში̄რ, ოთკუშუ̄რე; ოთკუში̄რნე ბზ., ოთკუშუ̄რ, ოთკუშუ̄რე; ოთკუშუ̄რნე ლშხ.), ხ-ოკუ̂შურე (ოთკუშირ, ოთკუშურე, ოთკუშურისგ) ბქ., ხ-ოკუ̂შურე (ათუ̂კუშურ, ათოკუშურე; ათოკუშური) ლნტ., გრდმ. -- უმტვრევს. ალექსიდ [ამახუ̂ს] დაშნӛჲ ჩოთკუშუ̄რე (ბზ. 255) -- ალექსიმ მტერს ხმალი გადაუმტვრია. ბეფშდ ჩუ̂ათოკუშურე მიჩა დის ჭიქӛრ (ლნტ.) -- ბავშვმა დედას ჭიქები დაუმტვრია.
- ხ-ოკუ̂ჰӛ̄ლი (ოხუ̂კუ̂იჰӛ̄ლ, ოხკუ̂ჰӛ̄ლე; ოხკუ̂იჰӛ̄ლნე) ბზ., ხ-ოკუ̂ეჰӛ̄ლი (ოხუ̂კეჰӛ̄ლ, ოხკუ̂ეჰალე; ოხკუ̂ეჰӛ̄ლისგ) ბქ., ხ-ოკუ̂ია̄ლე \ ხ-ოკუ̂ჲა̄ლე (ოხკუ̂ია̄ლ, ოხკუ̂ია̄ლე; ოხკუ̂ია̄ლნე) ლშხ., ხ-ოკუ̂იალი (ახუ̂კუ̂იӛლ, ახოკუ̂იალე; ახოკუ̂იალი) ლნტ., გრდმ. -- შეუტყობს, შეიგულებს (მისთვის "შეუგულებს"). გიგოს ჯӛნი მგყდი ოხუ̂კუ̂იჰӛ̄ლ (ბზ.) -- გიგოს ხარის მყიდველი შევუგულე. მიჩა გუ̂ეშ ჟი ლოქუ ახოკუ̂იალე (ლნტ. 287) -- ჩემი საქმე გამიგეო.
- ხ-ოკუ̂ჰე (ოხოკუ̂ჰ, ოხკუ̂იჰ; ოხკუ̂იჰე ბზ., ოთოკუ̂ჰ, ოთკუ̂იჰ; ოთკუ̂იჰე ბქ.), ხ-ოკუ̂იეს (ოთკუ̂ი̄, ედკუ̂ჲე; ედკუ̂ი̄ნე ლშხ., ათუ̂კუ̂ი, ათოკუ̂იე; ათოკუ̂ინე ლნტ.), გრდმ. -- უვრცელებს (ხმას...). ეჩას შიშდ ჩუ ლოკუ̂ჰედ (ბზ.) -- იმას ხელად გავუვრცელებთ ხმას. დინას ბӛქ ოთკუ̂იჰ (ბქ.) -- გოგოს ტყუილი გაუვრცელა. ალე ხოჩა ამბӛუ̂ ათოკუ̂ი (ლნტ.) -- ეს კარგი ამბავი გავუვრცელე.
- ხ-ოკუ̂ჰენი (ӛმკუ̂ӛჰ, ოთკუ̂ӛჰ; ოთკუ̂ეჰნი ბზ., ემკუ̂აჰ, ესკუ̂აჰ; ესკუ̂ეჰნი ბქ.), ხ-ოკუ̂იენი, ხ-

ოკუ̂ჲენი (ემკუ̂აუ̂, ოთკუ̂აუ̂; ოთკუ̂ეუ̂ნი) ლშხ., ხ-ოკუ̂ეუ̂ენი (ა̈მკუ̂აუ̂, ათოკუ̂აუ̂, ათოკუ̂ეუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- 1. გამოაჩნდება; გაუმჟღავნდება; უმოწმდება. თოყის ჩოთკუ̂ა̈ჰ ლიმხელუ̂აჟუ̂ ბატუ̂ცახა̈ნ (ბზ.) -- თოყის ვაჟკაცობა ბატუსთან გაესინჯა. ლიმარგ ბა̄ზი ლოქ ეჲკუ̂ეჲნი ეჯჲარცახან ლაცუ̂ა̄ლისა (ლშხ. 62) -- სიმამაცე ამაღამ იმათთან ჩხუბში შეგიმოწმდებაო (გამოგიჩნდებაო). 2. უვრცელდება.

- ხ-ოკჩე1 (ოხკა̈ჩ, ოხკაჩე; ოხკა̈ჩნე ზს., ოხკაჩ; ოხკაჩნე ლშხ.), ხ-ოკა̈ჩე (ახუ̂კა̈ჩ, ახოკა̈ჩე; ახოკა̈ჩი) ლნტ. გრდმ. -- მაღლა {ა}უწევს. ტუ̂ეტს ხოკაჩე (ლნტ.) -- ხელს უწევს.
- ხ-ოკჩე2 (ოხოკჩ, ოხკიჩ; ოხკიჩნე ბზ., ლშხ., ახუკჩ, ახოკიჩ; ახოკიჩნე ლნტ.), ხ-ოკიჩი (ოხკიჩ, ოხკიჩნე; ოხკიჩისგ) ბქ. -- {ამო}უძრობს; {მო}უწყვეტს. ლოხუ̂კიჩ ფა̈რშმა̈გდ მიჩა ღალე (ბზ. 253) -- ფარშავანგმა (აქ: ფასკუნჯმა) თავისი ფრთა ამოუძრო. ეშხუ შაურდენს ესერ ღალიდ ლოხკიჩა (ბქ. 222) -- ერთ შევარდენს ფრთა გამოუძვრია. ქახოკიჩ ზურალდ ეშხუ უ̂ისკუ̂ ბეფშს (ლნტ.) -- ქალმა ბავშვს ერთი ვაშლი მოუწყვიტა.
- ხ-ოკცენი (ოთოკც, ოთკა̈ც; ოთკა̈ცი ბზ., ლოხოკც, ლახკა̈ც; ლოხკა̈ცნე \ ოთკა̈ცისგ ბქ., ოთკაცე; ოთკაცნე ლშხ.), ხ-ოკა̈ცნე (ათუ̂უკც, ათოკა̈ც; ათოკა̈ცნე) ლნტ., გრდმ. 1. ჭდეს უკეთებს. ბექნუდ მეგა̈მ ნიშა̈ნიაქდ ჟოსკა̈ც (ბქ.) -- ბექნუმ სანიშნედ ხეს ჭდე გაუკეთა. 2. უცრის (ყვავილს). ბეფშს ჩოთკა̈ცხ (ბქ.) -- ბავშვს აუცრეს. გადატ. უნიშნავს (დროს). ჲо̄რი ლადა̈ღ ოთოკც ამი̄ ლასკо̄რად (ბზ.) -- ამის მოსაფიქრებლად ორი დღე დავუნიშნე. ჭირსუფა̈ლს დრეუ̂ს ხაკცუნახ (ბქ. 240) -- ჭირისუფალს დროს უნიშნავდნენ. ავალებს. ათხე ხოშა გუ̂ეშ ლოხკაცა (ბზ.) -- ახლა უფრო დიდი საქმე დაუვალებია. მეხა̈რ აშხუ̂ გუ̂აშუ̂ ლა̈ჲკა̈ცნე (ბქ. 258) -- ხვალ ერთ საქმეს დაგავალებ.
- ხ-ოკგლდინე (ესუ̂კგლდინ, ესკგლდნე; ესკგლდნი \ -დნი̄ნე ბზ., ოსკგლდინ, ოსკგლდინე;

ოსკგლდინისგ ბქ., ასკუ̂ულდინ, ასოკგლდინე; ასოკგლდინი ლნტ.), ხ-ოკგლდი̄ნე (ოსკგლდი̄ნ, ოსკგლდი̄ნე; ოსკგლდი̄ნნე) ლშხ., გრდმ. -- უჩქარებს (აჩქარებს). ესკგლდინ, მა̄მ ნიჟიბ ლაღელდ (ბზ.) -- დაუჩქარე, მოსაცდელად არ გვცალია. მალულდ ხოკგლდინე (ბქ. 24) -- მელა უჩქარის (აჩქარებს). დე ჯიკგლდინე, დე ჯარაგე (ლნტ. 58) -- არც გაჩქარებ, არც გაგვიანებ.

- ხ-ოკგლკგნე (ლოხკგლკინ, ლოხკგლკინე; ლოხკგლკინისგ) ბქ., გრდუვ. -- ელის (მოუთმენლად). დä̂რე ხოხ̂რა მუხ̂ბე აშ ხოკგლკგნე დ̂რეჳიშ ქა ლიზის (ბქ. 59) -- დევების უმცროსი ძმა მოუთმენლად ელის დროის გასვლას.
- ხ-ოლაგäფი იგივეა, რაც ხ-ოლგäფი.
- ხ-ოლაჯა იგივეა, რაც ხ-ოლჯა.
- ხ-ოლäბი, ხ-ოლა̄ბი იგივეა, რაც ხ-ოლǟბი.
- ხ-ოლǟბი (ოთლǟბ, ოთლǟბე; ოთლǟბნე) ბზ., ხ-ოლäბი (ოხ̂ლაბ, ოხლäბე; ოხლäბისგ ბქ., ახ̂ლäბ, ახოლäბე; ახოლäბი ლნტ.), ხ-ოლა̄ბი (ოთლა̄ბ, ოთლა̄ბე; ოთლა̄ბნე) ლშხ., გრდმ. -- დაუტვირთავს. ჰილუ ესერ ოთლǟბხ ტყ̂იჳ̂შ (ბზ. 234) -- ჯორი ტყვიით დაუტვირთეთო. ალäრ ჟ'ოხლäბ მიჩა ბაბად (ბქ. 107) -- ესენი პაპამისმა დაუტვირთა.
- ხ-ოლგäფი (ოხ̂ლაგäფ, ოხლაგფე; ოხლაგფი ბზ., ოხგლგაფ, ოხგლგაფე; ოხგლგäფისგ ბქ.), ხ-ოლგაფი (ოხგლგაფ, ოხგლგაფე; ოხგლგაფნე) ლშხ., ხ-ოლაგäფი (ახ̂ლაგäფ, ახოლაგäფე; ახოლაგäფი) ლნტ., გრდმ. -- (ხორცის) ულუფას უნაწილებს, ანაწილებს. კონჩხäრხენ სოფელ ლაგäფს ქäისგჳ̂, კ̂äმჟი ხოლგäფიჳ̂ხ (ბქ. 303) -- წლისთავიდან სოფელი ულუფას წაიღებდა, კომლზე ანაწილებდნენ.
- ხ-ოლთე (ოხოლთ, ოხლეთე; ოხლეთნე ზს., ოხლეთ ლშხ.), ხ-ოლეთე (ახ̂ლეთ, ახოლეთე;

ახოლეთი) ლნტ., გრდმ. -- ურთავს. სგუ̂ირი̄ ჟი̄უ̂ ესერ ოხუ̂ლეთ ნაბოზდ (ბზ. 324) -- ხამი ტილოც დამირთე საღამომდეო.

- ხ-ოლშანა იგივეა, რაც ხ-ონშანა.
- ხ-ოლჯა (მილჯა̈ნ{და}, ხოლჯა̈ნ{და}; ხოლჯა̈ნდე̄დს ბზ., მილჯენ, ხოლჯენ; ხოლჯენეს ბქ., მილჯა̄ნ{და}, ხოლჯა̄ნ{და}, ხოლჯე̄ნ{დე}ს ლშხ.), ხ-ოლაჯა (მილაჯენ{და}, ხოლაჯენ{და}, ხოლაჯენდეს) ლნტ., გრდუვ. -- უთესია, ურგია (დარგული აქვს). ბაღა̈რისგა ხოლჯახ ეჩხენ ნა̈ჯიდ ხილა̈რ (ბქ. 2) -- ბაღებში იქიდან მოტანილი ხილი ურგიათ.
- ხ-ომახა̈ლი იგივეა, რაც ხ-ომხა̈ლი.
- ხ-ომა̄რე (ოხუ̂მა̈რ, ოხმა̄რე; ოხმა̈რნე ბზ., ოხმა̄რ, ოხმა̄რე; ოხმა̄რნე ლშხ.), ხ-ომარე (ოხუ̂მა̈რ, ოხმარე; ოხმა̈რისგ ბქ., ახუ̂მა̈რ, ახომარე; ახომარი ლნტ.), გრდმ. -- უმზადებს. ჩიგარ ალა ხომა̄რე ხა̈რჯს (ბზ. 283) -- ყოველთვის ეს უმზადებს საჭმელს.
- ხ-ომბა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ო̄მბუ̂ი.
- ხ-ომგენე (ესუ̂მგგინ, ესმგგნე; ესმგგნი ბზ., ოსმგგინ, ოსმგგნე; ოსმგგნისგ ბქ., ოსმგგენ, ოსმგგნე; ოსმგგნი ლშხ., ა̈სუ̂მგგინ, ასომგგნე; ასომგგნი ლნტ.), გრდმ. -- უმიზნებს (დროს, ნივთს...). ოსმგგინ ა მეშხა (ბქ. 205) -- ამ შავს დავუმიზნე.
- ხ-ომეზრე იგივეა, რაც ხ-ომზერი.
- ხ-ომეწუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ომწუ̂ინე.
- ხ-ომზერი (ოთმა̈ზირ, ოთმა̈ზრე; ოთმა̈ზრი ბზ., ოთმეზირ, ოთმეზრე; ოთმეზრისგ ბქ., ოთმეზერ, ოთმეზრე; ოთმეზრი ლშხ.), ხ-ომეზრე (ათუ̂მეზირ, ათომეზრე; ათომეზრი) ლნტ., გრდმ. 1. {და}ულოცავს (დალოცავს). უშხუ̂ა̄რ ხომზერიხ ამჟი (ლშხ. 15) -- ასე {და}ულოცავენ ერთმანეთს 2. გადაულოცავს. ხელწიფდ მიჩა ლიხელწიფ ალას ოთმა̈ზრე

(ბზ. 389) -- ხელმწიფემ თავისი ხელმწიფობა ამას გადაულოცა.

- ხ-ომნარი იგივეა, რაც ხ-ოჰჳნარი.
- ხ-ომტკიცე იგივეა, რაც ხ-ოტკცე.
- ხ-ომურჯჳ̂ი (ლოხმა̈რჯჳ̂, ლოხმარჯჳ̂ე; ლოხმა̈რჯჳ̂ნე) ბზ., ხ-ომა̈რჯჳ̂ი (ლოხმა̈რჯჳ̂, ლოხმა̈რჯჳ̂ე; ლოხმა̈რჯჳ̂ისგ ბქ., ლახჳ̂მა̈რჯჳ̂, ლახომა̈რჯჳ̂ე; ლახომა̈რჯჳ̂ი ლნტ.), ხ-ომურჯი (ლოხმურჯ, ლოხმურჯე; ლოხმურჯნე) ლშხ., გრდმ. -- ეხმარება, ხელს უმართავს. [როსტომდ] ლოხმარჯჳ̂ე ბეჟანს (ბზ. 241) -- როსტომი ბეჟანს დაეხმარა. გაჭირჳ̂ებულ მეზგა მა̈გ ხომა̈რჯჳ̂ი (ბქ.) -- გაჭირვებულ ოჯახს ყველა ხელს უმართავს.
- ხ-ომწჳ̂ინე (ოსჳ̂მეწჳ̂ინ, ესმეწჳ̂ნე; ესმეწჳ̂ნი ბზ., ესმეწჳ̂ინ, ესმეწჳ̂ნე; ესმეწჳ̂ნისგ ბქ., ოსმეწჳ̂ინ, ოსმეწჳ̂ნე; ოსმეწჳ̂ნი ლშხ.), ხ-ომწჳ̂ნე (ასჳ̂მიწჳ̂ინ, ასომიწჳ̂ნე; ასომიწჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ. 1. უმიზნებს. [ანზორდ] ხელწიფს ესჳ̂მეწჳ̂ნე ი ჩჳ̂ადგა̈რ (ბზ. 286) -- ანზორმა ხელმწიფეს დაუმიზნა და მოკლა. [ხელწიფეშ გეზალდ] ლა̈ჩჳ̂ა̈რს ქოთმეწჳ̂ნე თჳ̂ეფ (ბქ. 66) -- ხელმწიფის შვილმა ირმებს თოფი დაუმიზნა. ქუდოლ ასომიწჳ̂ნე და̈ჳ̂ს ლაშტმგლდიჲსა (ლნტ. 319) -- ქუდომ დევს ყვრიმალში დაუმიზნა. 2. ხ-ომწჳ̂ინე (ოთმეწჳ̂ინ, ოთმეწჳ̂ნე; ოთმეწჳ̂ნი ბზ., ოსმეწჳ̂ნისგ ბქ.), ხ-ომეწჳ̂ნე (ახჳ̂მეწჳ̂ინ, ახომეწჳ̂ნე; ახომეწჳ̂ნი) ლნტ. -- უსწორებს. დედე ბობშს ლერექჳ̂ს ხომწჳ̂ინე (ლშხ.) -- დედა ბავშვს ტანსაცმელს უსწორებს.
- ხ-ომხა̈̄ლი (ოთმახა̈̄ლ, ოთმახა̄ლე; ოთმახა̈̄ლნე ბზ., ოთმახალისგ ბქ.), ხ-ომხა̄ლი (ოსმახა̄ლ, ოსმახა̄ლე; ოსმახალნე) ლშხ., ხ-ომახა̈ლი (ასჳ̂მახა̈ლ, ასომახა̈ლე; ასომახალი) ლნტ., გრდმ. -- უბარებს, უთვლის. მიჩა ჲეხჳ̂იშჳ̂დ ასომახალა, ერე: -- სკიჳ̂რ ნოსაჳ̂ აკა̈რ ჩუ! (ლნტ. 101) -- თავისი ცოლისთვის დაუბარებია, სკივრი არ გაალოო!

- ხ-ომგრხელდე (ოხუ̂მგრხელდ, ოხმგრხელდე; ოხმგრხელდი ბზ., ოხმგრხელდისგ ბქ.), გრდმ. -- უმცირებს, გამოუხშირავს. ამნე̄მ ოხმგრხელდე ლუმრა̈ლ (ბზ. 283) -- ამან გამოუხშირა ნაძვები.
- ონა იგივეა, რაც უ̂ანა.
- ხ-ონაზორი იგივეა, რაც ხ-ოზუ̂რი, ხ-ონზო̄რე.
- ხ-ონახა იგივეა, რაც ხ-ონხა.
- ხ-ონა̈ყე იგივეა, რაც ხ-ონყე.
- ხ-ონა̈ჩდე იგივეა, რაც ხ-ონჩგდე.
- ხ-ონა̈ხნე იგივეა, რაც ხ-ონხენი.
- ხ-ონგრე (--, ოთგნგგრე; ოთგნგგრი ბზ., ოთგნგგრისგ ბქ., --, ოთგნგგრე; ოთგნგგრნე ლშხ., --, ათონგგრე; ათონგგრი ლნტ.), გრდმ. -- კვერცხს უდებს. ეშხუ ლაშყ გუ̂ეში ლჷგრეს ჯინგრე (ბქ. 23) -- ერთ სავსე კალათა კვერცხს დაგიდებ.
- ხ-ონზო̄რე (ოხუნზუ̂ე̄რ, ოხუნზო̄რე; ოხუნზუ̂ე̄რნე) ბზ., ხ-ონზერი (ოხუ̂ნაზორ, ოხნაზორე; ოხნაზორისგ) ბქ., ხ-ონზო̄რი (ოხჷნზო̄რ, ოხნჷზო̄რე; ოხნჷზო̄რნე) ლშხ., ხ-ონაზორი (ახუ̂ნაზორ, ახონაზორე; ახონაზორი) ლნტ., გრდმ. -- უგროვებს, უკრებს. ნათა̈უ̂ და̈ბისგა შდა̄რა̈ლ ოხუნზო̄რე (ბზ.) -- მომკილ ყანაში თავთავები შეუგროვა. ბოფშა̈რ ლოქუ ახონაზორე (ლნტ. 8) -- ბავშვები შემიკრიბეო.
- ხ-ონთხლე (ოხუნთხილ, ოხუნთხილე; ოხუნთხილნე ბზ., ოხუნთხილისგ ბქ.), გრდმ. -- უფრთხილდება, შეუნახავს. ოქრშუ̂ გუ̂ეში გუდრ' ე̄სერ ჟი̄უ̂ ოხუნთხილეხ (ბზ. 432) -- ოქროთი სავსე გუდა შემინახეთო.
- ხ-ონი (მინდეს, ხონდეს; ხონდე̄დს ბზ., მი̄ნდა, ხო̄ნდა; ხო̄ნდეს ლშხ., მინდა, ხონდა; ხონდეს

ლნტ.), გრდუვ. -- სურს, უნდა. დი̅ნას მა̅დ ხონდა (ბზ. 349) -- გოგოს არ სურდა. იმჟი̅ მიჩა დის ი მუს ხო̅ნდახ, ეჯჟი იჩმგდა (ლშხ. 33) -- როგორც მის დედ-მამას სურდათ, ისე იქცეოდა.

- ხ-ონკელა (მინკე̅ლა̈ნ{და}, ხონკე̅ლა̈ნ{და}; ხონკე̅ლა̈ნდე̅დს ბზ., მინკე̅ლა̈ნ, ხონკე̅ლა̈ნ; ხონკე̅ლე̅ნ{დე}ს ლშხ., მინკელჲნ{და}, ხონკელჲნ{და}; ხონკელჲნდეს ლნტ.), ხ-ონკლა (მინკლჲნ, ხონკლჲნ; ხონკლჲნეს) ბქ., გრდუვ. -- უმწყვდევია. და̈შდუ̂ ჩუ ხონკლანხ (ბქ. 15) -- დათვი უმწყვდევიათ.
- ხ-ონკლა იგივეა, რაც ხ-ონკელა.
- ხ-ონკლა̈თხე იგივეა, რაც ხ-ოკლა̈თხი.
- ხ-ონკუ̂ე (ოხონკუ̂, ოხნიკუ̂; ოხუ̂ნიკუ̂ე ზს., ოხნიკუ̂ე; ოხნიკუ̂ნე ლშხ., ახუნკუ̂, ახონიკუ̂; ახონიკუ̂ე ლნტ.), გრდმ. -- უხრის, ულუნავს. იუ̂ად თხუ̂იმ ოხნიკუ̂ (ბქ. 257) -- ივა მიესალმა (თავი დაუხარა). დათოდ ბესიკს მეჯა̈რ ოთნიკუ̂ (ბზ.) -- დათომ ბესიკს მკლავი გადაულუნა.
- ხ-ონჟა̈რი (ოხუ̂ნაჟა̈რ, ოხნაჟრე; ოხნაჟრი) ბზ., ოხნაჟრისგ ბქ., ხ-ონჟარი (ოხნაჟარ, ოხნაჟრე; ოხნაჟრი) ლშხ., ხ-ონაჟა̈რი (ახუ̂ნაჟა̈რ, ახონაჟა̈რე; ახონაჟა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- უძლებს, უთმენს, იტანს. მა̈დილუ ესერ ხე̅რი ი ჟი̅უ̂ ლოხუ̂ნაჟრე (ბზ. 284) -- მადლი ქენი და მომითმინეო. ალა̈რს მოლეუ ხოწენეხ, ედო დეშ ესერ ხონჟა̈რიხ (ბქ. 39) -- ამათ რამე მოუხერხეთ, თორემ ვერ მოვუთმენთო.
- ხ-ონსკემ იგივეა, რაც ხ-ოსგემ.
- ხ-ონყე (ოხონყ, ოხნაყე; ოხნა̈ყნე ბზ., ოხნა̈ყ, ოხნაყე; ოხნა̈ყისგ ბქ., ოხნაყ, ოხნაყე; ოხნაყნე ლშხ.), ხ-ონა̈ყე (ახუ̂ნა̈ყ, ახონა̈ყე; ახონა̈ყი) ლნტ., გრდმ. -- უცხობს. ეჩი̅ ხეხუ̂ს თუ̂ით კუ̂ერო̅ლს ხონყეხ (ბზ. 254) -- იმის ცოლს თითო კვერს უცხობენ. ქახონაყახ ლაუ̂აშა̈რ

(ლნტ. 120) -- ლავაშები გამოუცხვიათ.

- ხ-ონშანა (მინშა̈̄ნ{და}, ხონშა̈̄ნ{და}; ხონშა̈ნა̈̄ნდე̄ლს ბზ., მინშანან, ხონშანან; ხონშანენეს ბქ., მინშანა̄ნ, ხონშანა̄ნ; ხონშანე̄ნ{დე}ს ლშხ.), ხ-ოლშანა (მილშანჷნ{და}, ხოლშანჷნ{და}; ხოლშანჷნ{დე}ს) ლნტ., გრდუვ. -- მიაჩნია; დანიშნული აქვს. ლახუ̂ა̈რხენქა მაჩენამთეშდ ხონშანახ უთუ̂ირ (ბქ. 225) -- მთებიდან უთვირი მიაჩნიათ საუკეთესოდ.
- ხ-ონჩჷდე (ოთუ̂ნა̈ჩიდ, ოთნა̈ჩდე; ოთნა̈ჩდი ბზ., ოთნა̈ჩდისგ ბქ., ოთნეჩდ, ოთნეჩდე; ოთნეჩდი ლშხ.), ხ-ონა̈ჩდე (ათუ̂ნა̈ჩდ, ათონა̈ჩდე; ათონა̈ჩდი) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}ურევს. დედბერილდ ხეხუ̂-ჭა̈შს ლეზო̈̄ბთე̄სგა ბა̈ნგ ოთნა̈ჩდე (ბზ. 282) -- დედაბერმა ცოლ-ქმარს საჭმელში ბანგი ჩაურია. თოფი ჟაგს ამშა შიხს ხონჩჷდეხ (ლშხ., ხორ. 1) -- თოფის წამალს ამის ნახშირს {გა}ურევენ.
- ხ-ონცუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ო̄ცუ̂ნე.
- ხ-ონჭუ̄რე (ოხუნჭუ̂ი̄რ, ოხუნჭუ̄რე; ოხუნჭუ̂̄რნე ბზ., ოხუნჭუ̄რ, ოხუნჭუ̄რე; ოხუნჭუ̄რნე ლშხ.), ხ-ონჭურე (ოხუნჭუ̂ირ, ოხუნჭურე; ოხუნჭურისგ) ბქ., გრდმ. -- თავს უყრის; ულაგებს. ნებოზს ტაბგა̈რ ჟ'ოხუნჭურედ მეზუ̂ბელს (ბქ.) -- საღამოს მეზობელს ტაბლები ავულაგეთ.
- ხ-ონხა (მინხა̈̄ნ{და}, ხონხა̈̄ნ{და}, ხონხა̈̄ნდე̄ლს ბზ., მინხჷნ, ხონხჷნ; ხონხჷნეს ბქ., მინხა̄ნ{და}, ხონხა̄ნ{და}; ხონხე̄ნ{დე}ს ლშხ.), ხ-ონახა (მინახჷნ{და}, ხონახჷნ{და}; ხონახჷნდეს) ლნტ., გრდუვ. -- დატანებულია. [როსტომს] ფა̈თუ̂დ ეჩზუმ ოხცხე, ერე ჭჷშხა̈რ ჩუქუ̂ა̄ნ ხონხა (ბზ. 437) -- როსტომს თმა ისე გაეზარდა, რომ ფეხებ ქვეშ აქვს დატანებული. სტამნჷლ ესერ მიჩა ხარჯა̈რს ჩუქაქა ხონხა (ბქ. 197) -- დოქი შენი საგზლის ქვეშ არის დატანებულიო.

- ხ-ონხენი (ოთონხ, ოთნა̈ხ; ოთნა̈ხნე ბზ., ოთნახ, ოთნახე; ოთნახნე ლშხ.), ხ-ონხი (ოთონხ, ოთნა̈ხ, ოთნა̈ხნე) ბქ., ხ-ონა̈ხნე (ასუნხ, ასონა̈ხ; ასონა̈ხნე) ლნტ., გრდმ. -- ჩაატანს, ჩააყოლებს. ბეჟანდ ჳისგჳს ფინდიხ ოთნა̈ხ (ბზ. 240) -- ბეჟანმა ვაშლს ტყვია ჩაატანა. ა̈ნწ̈ს ლაჴა̈ნიჟი ჳერს ხონა̈ხდახ (ლნტ. 6) -- ხვნისას მიწას ნაკელს ჩაატანდნენ.
- ხ-ონჴრი (ხონჴერდა̈ს, ხონჴერდა; ხონჴერდე̄დს ბზ., ხონჴერ, ხონჴრიჳ; ხონჴრიდეს ბქ., ხონჴრის, ხონჴერდა; ხონჴრიდეს ლშხ., ხონჴერდა̈ს, ხონჴერდა; ხონჴერდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ახლავს. ბეჟანს გურგენი̄ სგა ხონჴრი (ბზ. 240) -- ბეჟანს გურგენიც თან ახლავს. დედფალს ხონჴრი ლამჳორხენ დად (ლშხ. 33) -- პატარძალს მამის სახლიდან მდადე ახლავს.
- ხ-ონჴრინე (ლოხჳჴერინ, ლოხჴერნე; ლოხჴერნი̄ნე ბზ., ლოხჴერნისგ ბქ., ლოხჟნჴერა̄ნ; ლახჟნჴერა̄ნე; ლახჟნჴერა̄ნნე ლშხ.), ხ-ა̈რჴენე (ათჳარჴენ, ათარჴენე; ათარჴენი) ლნტ., გრდმ. -- თან აახლებს, გააყოლებს. ეშდჲერუ მოჲა̈ხლ ლოხჴერნე (ბზ. 344) -- თორმეტი მოახლე აახლა.
- ონჴუ1 იხ. ა-ხ-ყა.
- ონჴუ2 იხ. ჴიდე.
- ონჴჳედ იხ. ანღრი.
- ხ-ოჲეს{გ}, ხ-ო{ჲ}ესკ იგივეა, რაც ხ-ოჰიესგ.
- ხ-ო{ჲ}ესკ იგივეა, რაც ხ-ოჰიესგ.
- ხ-ოჲეხენი იგივეა, რაც ხ-ოჲხენი.
- ხ-ოჲსენი იგივეა, რაც ხ-ოძჰენი.
- ხ-ოჲხენი (მეჲა̈ხ \ მია̈ხ, ხოჲა̈ხ \ ხეჲა̈ხ; ხოჲხენი \ ხეჲხენი ბზ., მი̄ახ, ხოჲახ; ხოჲხენი ლშხ.), ხ-ოჳხენი (მეჳხ, ხოჳახ ხეჳახ; ხოჳხენი \ ხეჳხენი) ბქ., ხ-ოჲეხენი (მი{ჲ}ახ, ხო{ჲ}ახ;

ხოჲეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ხვდება, ეცემა. ჭყინტს ხოჲხენ ბა̈ჩ (ბზ. 244) -- ბიჭს მოხვდებოდა ქვა. ცხეტაკს ხა̈ჲხე̄ნა კე̄ნჭას ცხუ (ლშხ. 57) -- ცხეტაკს ნეკში მოხვედრია ისარი. ბა̈ჩ ჟი ხა̈ჲეხა და̈უ̂ს (ლნტ. 101) -- ქვა დასცემია დევს. გადატ. მეზუ̂ბელა̈რ უშხუ̂ა̈რ ხა̈ჲეხახ (ლნტ. 171) -- მეზობლები ერთმანეთს სცემიან.

- ხ-ოჲგრჟა იხ. ჲგრჟი.
- ო-ხ-ო̄ზი, ო-ხ-უ̂ე̄ზი (ა̈მი̄ზდა, ოხო̄ზდა; ოხო̄ზდე̄დს) ბზ., ო-ხ-ო̄ზი (ემი̄ზდა, ოხო̄ზდა; ოხოზდეს) ლშხ., ო-ხ-ოზი (ამეზიუ̂, ოხუ̂ეზიუ̂; ოხეზიდეს ბქ., ამიზდა, ახოზდა; ახოზდეს ლნტ.), გრდუვ. -- სდის (გამოსდის); მოუდის. ბეჩუ̂ის ნენსგა ლექუ̂ა ოხოზი დოლრა (ბქ. 2) -- ბეჩოს შუაზე მდინარე დოლრა ჩამოუდის. ლჷქაჩს ზისხ ოხო̄ზდა (ლშხ.) -- დაჭრილს სისხლი სდიოდა. ჲერხის ზისხ ახოზი ჯარჯქა (ლნტ. 214) -- ზოგს სისხლი სდის პირიდან.
- ხ-ოპერენი იგივეა, რაც ხ-ოპრენი.
- ხ-ოპი̄რა (ხოპი̄რა̈ნ; ხეპი̄რი) ბზ., ხ-ოპირა (ხოპირან; ხეპირი) ბქ., გრდუვ. -- აპირებს ("პირობს"). მეკრა̈რე ლიქუ̂ცურე ხოპირანხ (ბქ. 63) -- მკლავების მოჭრას აპირებდნენ.
- ხ-ოპი̄რე (ოთპი̄რ, ოთპი̄რე; ოთპი̄რნე ბზ., ლოხპირ, ლოხპირნე; ლოხპირისგ ბქ.), გრდმ. -- უპირებს (ეპირება.) სემშდა̈რს ქა ლიზგუნე ოთპი̄რეხ (ბზ. 366) -- სემშდარს გადასახლება დაუპირეს.
- ხ-ოპრენი (ოხუ̂ეპრ, ოხპა̈რ; ოხპერნი ზს., ეხპარ; ეხპერნი ლშხ.), ხ-ოპერენი (ახუპრ, ახოპარ; ახოპერენი) ლნტ., გრდუვ. -- წამოუხტება, წამოუფრინდება. მუნწულდ ოხპარ (ბქ. 24) -- ლობემძვრალა აუფრინდა. მეთხუ̂ჲა̈რს შყა̈ჟუ̂ ჟოხპა̈რ (ბზ.) -- მონადირეს მწყერი აუფრინდა.
- ხ-ოპრისდი (ოხუ̂პირისდ, ოხპირსდე; ოხპირსდი̄ნე ბზ., ოხპირსდისგ ბქ., ოხპრისდ,

ოხპრისდე; ოხპრისდნე ლშხ.), ხ-ოპრისტე (ახჳ̂პრისტ, ახოპრისტე; ახოპრისტი) ლნტ., გრდმ. -- უნათლავს. დჳ̂რე ლოქ მულჳ̂ანდეს... ჟ'ახოპრისტოლ ბეფშს (ლნტ. 317) -- დრო რომ მქონდეს, ბავშვს მოგინათლავდიო.

- ხ-ოპრისტე იგივეა, რაც ხ-ოპრისდი.
- ხ-ოჟელ იგივეა, რაც ხ-ოჟო̈ლ.
- ხ-ოჟიბ (მიჟბჷნ{და} \ მიჟიბდა, ხოჟბჷნ{და} \ ხოჟიბდა; ხოჟიბდე̄დს ბზ., მიჟიბდა, ხოჟიბდა; ხოჟიბდეს ბქ., ლნტ., მიჟბჷ̄ნ{და}, ხოჟბჷ̄ნ{და}; ხოჟბჷ̄ნ{დე}ს ლშხ.) გრდუვ. -- სცალია. ჩიქ' ე̄სერ დეშ ხოჟიბ (ბზ. 273) -- ჯერ არ მცალიაო. ლა̈ღელიდ ლოქ მა̈დ ხოჟიბ (ლნტ. 183) -- დასაცდელად არ მცალიაო.
- ხ-ოჟომე იგივეა, რაც ხ-ოჟჳ̂მე.
- ხ-ოჟო̈ლ (ხოჟჳ̂ელდა̈ს, ხოჟჳ̂ელდა; ხოჟჳ̂ელდე̄დს ბზ., ხოჟოლდა̈ს, ხოჟოლდა; ხოჟოლდეს ლნტ.), ხ-ოჟელ (ხოჟლჳ̂, ხოჟოლჳ̂; ხოჟოლჳ̂დეს) ბქ., ხ-ოჟოლ (ხოჟლჳ̂ის, ხოჟოლჳ̂და; ხოჟოლდეს) ლშხ., გრდუვ. -- {მი}უძღვის. ბაპ სგობინ ხოჟოლჳ̂ ხატარს (ლშხ. 26) -- მღვდელი ხატებს წინ უძღვის.
- ხ-ოჟრი (ლა̈მჟინდა, ლოხჟინდა; ლა̈ხჟირნი ზს., ლემჟჷ̄ნდა, ლოხჟჷ̄ნდა; ლეხჟჷ̄რნი ლშხ., ლა̈მჟჷნდა, ლახოჟჷნდა; ლა̈ხეჟირნი ლნტ.) გრდუვ. -- ეცოდება, ებრალება. მასა̈რდ ლა̈მჟინდა ალექსანდრე (ბზ.) -- ალექსანდრე ძალიან შემებრალა. მეკრა ლუდჳ̂აშე ჩი ხოჟრიჳ̂ (ბქ. 291) -- მკლავდაშავებული ყველას ებრალებოდა. ქორშალს ხოჟჷ̄ნდახუ ჯეჲ (ლშხ. 73) -- ოჯახის წევრებს მე გებრალებოდეთო. დენას ლახოჟჷნდა ალ გოლჲაშა̈პ (ლნტ. 263) -- ქალიშვილს შეებრალა ეს გველეშაპი.
- ხ-ოჟჳ̂მე (ოხჳ̂ჟო̈მ, ოხჟომე; ოხჟჳ̂ემნე ბზ., ოხჳ̂ჟემ, ოხჟომე; ოხჟემისგ ბქ., ოხჟომ,

ოხჟომე; ოხჟომნე ლშხ.), ხ-ოჟომე (ახუჟმ \ ახუ̂ჟომ, ახოჟომე; ახოჟომი) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}უშლის. [რაუ̂ა̈ზდ] უშხუდ ლირდე მა̄მა ოხჟომე (ბზ. 378) -- რევაზმა ერთად ყოფნა არ ჩაუშალა. მათხეფ მა̄რა ლასგიდს ხოჟუ̂მე (ლშხ. 90) -- მოარული ავადმყოფობა კაცს მხედველობას უშლის. ჲერუ̂ა̈ჲ ლიმეზჷრს ჟ'ახოჟომი, ეჯის ჩუ̂აჭათუ̂ნეხ (ლნტ. 62) -- ვინც ლოცვას ჩაუშლის, იმას დაწყევლიან.

- ხ-ოჟღრე იგივეა, რაც ხ-ოშხრე.
- ორა̄̈შ იგივეა, რაც უ̂ორა̄̈შ.
- ხ-ორგა̈უ̂ი (ოთრიგა̈უ̂, ოთრიგუ̂ე; ოთრიგუ̂ი̄ნე ბზ., ოთრიგუ̂ისგ ბქ., ოთრიგაუ̂, ოთრიგუ̂ე; ოთრიგუ̂ი ლშხ.), ხ-ორგა̈უ̂ი (ათუ̂რიგა̈უ̂, ათორიგა̈უ̂ე; ათორიგა̈უ̂ი ლნტ.), გრდმ. -- ურიგებს, უნაწილებს. არყი მჷქაფ ლუ̂ინელს ხორგაუ̂დახ (ლშხ. 38) -- არყის ნაცვლად ღვინოს ურიგებდნენ. გომიჯა̈რს ხა̈ლხს ჩუ ხორგა̈უ̂დახ (ლნტ. 55) -- ხალხს სეფისკვერებს დაურიგებდნენ.
- ხ-ორეკენი იგივეა, რაც ხ-ორკენი.
- ხ-ორეკნე იგივეა, რაც ხ-ორკინე.
- ხ-ორი (მირდა, ხორდა; ხორდე̄დს ბზ., ხორდეს ბქ., ლნტ., მი̄რდა, ხო̄რდა; ხო̄რდეს ლშხ.) გრდუვ. -- ჰყავს; აქვს. ალ გმირს უ̂ო̄შთხუ̂ ხორი ლა̈ხხუ̂ა (ბზ. 261) -- ამ გმირს ოთხი ცოლი ჰყავს. ჯუ̂ინალდ ბეუ̂ა̈რს ხა̈რდენახ ბაბა ბეუ̂ა (ბქ. 197) -- ბევაანთ ძველად პაპა ბევა ჰყოლიათ. [დადას] ხორდა სემი ლჷგრი̄ლ (ბზ. 314) -- დედაბერს სამი კვერცხი ჰქონდა.
- ორი იგივეა, რაც ჰო̄რი.
- ორია იგივეა, რაც ჰო̄̈რია.
- ხ-ორიკ (მირკჷნ \ მირიკდა \ მირა̈კ, ხორკჷნ \ ხორიკდა \ ხორა̈კ; ხორიკდე̄დს ბზ., მირკჷნ \

მირკӓნ, ხორკჷნ \ ხორკӓნ; ხორკჷნეს ბქ., მირიკდა, ხორიკდა; ხორიკდეს ქს.) გრდუვ. -- უკიდია, ჰკიდია. ეშდěარუ̂ ყо̄რს ესერ ეშდěორი ბოქლომ ხორიკ (ბზ. 351) -- თორმეტ კარს თორმეტი ბოქლომი ჰკიდიაო. ამეჲსგა ხორიკდა უ̂ოქრӓშ კაბ (ბქ. 33) -- ამაში ოქროს კაბა ეკიდა. კალӱთ ხӓრეკა ხუმლӱჲ კӓცხჟი (ლნტ. 297) -- კალათი ხურმის წვერზე ეკიდა თურმე ("ჰკიდებია თურმე").

- ორკӓც იგივეა, რაც უ̂ორტკეც.
- ხ-ორკენი (ოხუ̂რეკ, ოხრӓკ; ოხრეკნი ბზ., ემრაკ, ოხრაკ; ოხრეკნი ლშხ.), ხ-ორეკენი (ӓმრაკ, ახორაკ; ახორეკენი) ლნტ., გრდუვ. 1. მოხვდება, ედება, გაჰკრავს. ბӓდრის ჰӓგუ̂ს თუ̂ეფ ოხუ̂რӓკ (ბზ. 4) -- ბადრის თოფი ქუსლზე მოხვდა. მახӓილს მამაგუ̂ეშ ახრეკა (ბქ. 202) -- მახაილს არაფერი მოხვედრია. 2. შეემთხვევა. ბეფშუ̂ს დამ დე̄სამა ოხრӓკ? (ბზ.) -- ბავშვს ხომ არ შეემთხვა რამე?
- ხ-ორკინე (ოხორკ, ოხრეკ; ოხრეკნე ბზ., ესორკ, ესუ̂რეკ; ესუ̂რეკნე ბქ., ოხრეკ, ოხრეკე; ოხრეკნე ლშხ.), ხ-ორეკნე (ახურკ, ახორეკ; ახორეკნე) ლნტ., გრდმ. 1. ჰკიდებს. [ქიპს] ქა ხორეკნეხ ლӱფკუ̂ად (ლნტ. 30) -- ძაფს გასაშრობად დაჰკიდებენ. ფარӓნ ამშა უ̂ოთӓხის ლახორეკხ (ლნტ. 198) -- ფანარი ამის ოთახში ჩამოკიდეს. 2. გამოსდებს, გამოჰკრავს. ზურა̄ლდ ლოხუ̂რეკ ჩერი (ბზ. 415) -- ქალმა თითისტარი გამოსდო. გარდატყუაჲდ ქოხრეკე ცხა̄ლჷ̄ლ (ლშხ. 77) -- გარდატყუამ ფრჩხილი გამოჰკრა.
- ხ-ორკუნე (მირკუნა, ხორკუნა, ხორკუნე̄დს ბზ., ხორკუნადეს ბქ., მირკუნდა, ხორკუნდა; ხორკუნდეს ქს.) გრდუვ. -- უკანკალებს, უცახცახებს. რӓჭუ̂ს შდჷმრӓლ ხორკუნა მაყალშუ̂ (ბზ.) -- კურდღელს შიშისაგან ყურები უცახცახებდა. მჷცხიშუ̂ ტӓნ აშ ნირკუნა (ბქ. 84) -- სიცივისაგან ტანი გვიკანკალებდა.

- ხ-ორკჷ̄ლე (ოთრგკი̄ლ, ოთრგკჷ̄ლე; ოთრგკი̄ლნე ბზ., ოთრგკჷ̄ლ, ოთრგკჷ̄ლე; ოთრგკჷ̄ლნე ლშხ.), ხ-ორკჷლე (ახჳ̂რგკჷლ, ახორგკჷლე; ახორგკჷლი) ლნტ., გრდმ. -- ჰკიდებს. შაჳ̂ყანს კჳ̂იცრა ჩჳ̂ათუასურა ი ჟი ლახორგკჷლა (ლნტ. 288) -- შავყანს ჯიხვი ასო-ასოდ აუქნია და ჩამოუკიდებია.
- ხ-ორმი (ოთორმ, ოთჷრმე; ოთჷრმი̄ნე ბზ., ოთჷრმინე ბქ., ოთურმ, ოთჷრმე; ოთჷრმნე ლშხ., ახურმ, ახორმე; ახორმინე ლნტ.), გრდმ. -- 1. {და}უჭერს. სოზარ ბოფშა̈რს ნა̈პრჳ̂ა̈რს ხორმიჳ̂ (ბქ.) -- სოზარი ბავშვებს ჩიტებს უჭერდა. 2. დაუკავებს. ეშხუ მარე ჭჷშხა̈რს ხორმი (ლნტ. 38) -- ერთი კაცი ფეხებს უკავებს.
- ხ-ორსკჷნე (ლოხრჷსკინ, ლოხრჷსკნე; ლოხრჷსკნი ბზ., ლოხრჷსკნისგ ბქ., ლახჳ̂რჷსკინ, ლახორჷსკნე; ლახორჷსკნი ლნტ.), გრდმ. -- ურეკავს, უწკარუნებს. ჲერ ასტამს ი ბერჟა̈ლს ხორსკჷნეხ (ბზ. 19) -- ზოგი ასტამსა და რკინებს უწკარუნებს. ბაჩა̈რს უშხჳ̂ა̈რჟი ხორსკჷნა (ლნტ.) -- ქვებს ერთმანეთზე ურაკუნებდა.
- ორტოლი, ჳ̂ორტოლი ლშხ. -- ოტური (ქლიავი).
- ხ-ორყინე იგივეა, რაც ხ-ა̈რყი̄ნე.
- ხ-ორშა̄̈ლი (ოთჷრშა̄̈ლ, ოთჷრშა̄̈ლე; ოთჷრშა̄̈ლნე) ბზ., ხ-ორშა̈ლი (ოთორშა̈ლ, ოთორშალე; ოთორშა̈ლისგ ბქ., ათჳ̂ურშა̈ლ, ათორშალე; ათორშა̈ლი ლნტ.), ხ-ორშა̄ლი (ოთჷრშა̄ლ, ოთჷრშა̄ლე; ოთჷრშა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- დაუგებს, გაუშლის (ქვეშაგებს). ჟიქან თა̈კჳ̂ა̈რს მაბიშა̄̈ლიხ, ჩუქჳ̂ან ნაბდა̈რს ემჷრშა̄̈ლიხ (პოეზ. 284) -- ზემოდან თოკებს მაწვდიან, ძირს ქეჩებს მიგებენ.
- ხ-ორში (ოთორშ, ოთჷრშე; ოთჷრში̄ნე ბზ., ოთორშე, ოთჷრშინე ბქ., ოთორშნე ლშხ., ასურშ, ასორშე; ასორშინე ლნტ.), გრდმ. -- დაუგებს, გაუშლის, ქვეშ დაუფენს. მიჩ ესერ

ხოჩა ლაყჳ̂რა̄ჳ̂ ოთერშ (ბზ. 403) -- მე კარგი ლოგინი გამიშალეო. [კე̄ისა̈რს] ჩოთჷრშეხ ფარდა̈გ (ბზ. 259) -- კეისარს გაუშალეს ფარდაგი. [მჷფა̈ყიშდ მარა̈ლს] თა̈კჳ̂ი თხუმა̈რ ეჩეხ-ამეხ ჩჳ̂ასორშახ (ლნტ. 97) -- კაცებს ფაყელისათვის თოკის თავები აქეთ-იქიდან დაუფენიათ.

- ხ-ორშჳ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ორშჳ̂ნი.
- ხ-ორშჳ̂ნი (ოხურშჳ̂ენ, ოხურშონე \ ოხურშჳ̂ნე; ოხურშჳ̂ენნე ბზ., ოხჷრშენ, ოხურშონე; ოხჷრშენნე ბქ., ოხურშონ, ოხურშონე; ოხურშონნე ლშხ.), ხ-ორშჳ̂ენი (ახურშჳ̂ენ, ახორშჳ̂ენ; ახორშჳ̂ენნე/ი) ლნტ., გრდმ. -- უხსენებს, ახსენებს. ალ გჳ̂ეშ უშხჳ̂ა̄რ დო̄სა ოხურშონახ იჳ̂ალადელ (ლშხ. 49) -- ეს საქმე ერთმანეთს არ უხსენონ არასოდეს.
- ხ-ორხჷნე (ოთრჷხინ, ოთრჷხნე; ოთრჷხნი ბზ., ოთრჷხნისგ ბქ., ოთრჷხჷნ, ოთრჷხნე; ოთრჷხნი ლშხ., ახჳ̂რუხინ, ახორჷხნე; ახორჷხნი ლნტ.), გრდმ. -- ახლის, ურახუნებს, ახეთქებს. ჲერ ჭჳ̂ა̈დს ხორხჷნე თხჳ̂იმს, ჲერ აბაყა̈რს იკაწრა̈ჳ̂ი (ლნტ. 52) -- ზოგი კედელს ურახუნებს თავს, ზოგი ლოყებს იკაწრავს.
- ხ-ოსგდი (ლოხჳ̂სგი, ლოხსგიდდა; ლა̈ხსგიდნი ბზ., ლოხსგიდიჳ̂ ბქ., ლოხსგი, ლოხსგიდდა; ლოხსგიდნი ლშხ.), ხ-ოსკიდი (ლახჳ̂სკი, ლახოსკიდდა; ლა̈ხესკიდნი) ლნტ., გრდუვ. -- 1. უყურებს; ხედავს. ჲერუ ლჳ̂აშა̈რ მი მისგდიხ (ბზ. 40) -- ორი ჯიხვი მე მიყურებს. ალის ხოსგდი ბიშტილდ (ბქ. 19) -- ამას ბუშტი უყურებს. მა̄რას დეშ ლოქ ხოსგდია̄? (ლშხ. 52) -- კაცს ვერ ხედავო? მარე ხჳ̂ა̈ჲ ხა̈ნს ხოსკიდდა ალმინს (ლნტ. 301) -- კაცი ამათ დიდხანს უყურებდა. დეცეშ კამრა̈ჲს გარ ჭჳ̂ურ ლოსგდიდ (პოეზ. 16) -- ცის კამარასღა ვხედავთ. 2. მოუვლის, მიხედავს. ფურ ლინთჳ̂ ლოხსგიდიჳ̂ოჳ̂, ლჳ̂ე ზაჳ̂ ხოჩ' ესერ მეშგ ხა̈მთქჳ̂ა (ანდ.) -- ძროხას ზამთარში მოუარე (მიხედე), ზაფხულში კარგი მეწველი იქნებაო (სჩვევიაო).

- ხ-ოსგემ (ოხოსგ, ოხესგ; ოხსგემ ბქ., ოხოსგ, ოხსგე; ოხსგენნე ლშხ.), ხ-ონსკემ (ასუნსკ, ასონსკე; ასონსკნე) ლნტ., გრდმ. -- {და}აქცევს, ანარცხებს, ამხობს. ჯინემ ხ̈ატ ესერ ჟ'ოხოსგეს, ხაჲიდხოლუ̂ თოფ̈არ (ბქ. 198) -- მე ხატს რომ წავაქცევ, თოფები ესროლეთო. ამშა მჷდგ̈არის ჟ'ასონსკეხ ხ̈ატ (ლნტ.) -- ამის მკვლელს ხატი პირქვე დაუმხეს.
- ხ-ოსგიდ̈არი (ოთსგიდ̈არ, ა̈დსგიდარე; ა̈დსგიდ̈არისგ) ბქ., ხ-ოსგი̅დრ̈ა̅ლ (ლოხუ̂სგი̅დრ̈ა̅ლ, ლახსგი̅დრ̈ა̅ლე; ლახსგი̅დრ̈ა̅ლნე) ლშხ., გრდმ. -- ათვალიერებს. ბიბუ გოშუანს ოხსგიდარა ლუ̂აშდ (ბქ. 22) -- ბიბუ გოშუანს ჯიხვი შეუთვალიერებია.
- ოსგო ზს., ასგო ლშხ., ასკო ლნტ. -- ბატონო, დიახ, ბატონო.
- ხ-ოსგოჯი იგივეა, რაც ხ-ოსგუ̂ეჯი1.
- ხ-ოსგურ (მისგურდა, ხოსგურდა, ხოსგურდე̅დს ზს., მისგუ̅რდა, ხოსგუ̅რდა; ხოსგუ̅რდეს ლშხ.), ხ-ოსკურ (მისკურდა, ხოსკურდა; ხოსკურდეს) ლნტ. გრდუვ. -- უზის. ჲო̅რი დაჩუ̂ირ ქორს ხოსგურ (ბზ.) -- ორი და შინ უზის. ეშხუ გარ ესერ თე იმღა ხოსგურ? (ბქ. 258) -- მხოლოდ ერთი თვალი რატომ გაქვსო (გიზისო)? დ̈არჯჷლ მეგუ̂ნი ნენსგა ხოსგურხ (პოეზ. 134) -- მტირალი დარჯული შუაში უზით.
- ხ-ოსგუუ̂ (ა̈მსგუუ̂და, ოთსგუუ̂და; ა̈თსგუუ̂ი ბზ., ა̈მსგუუ̂უდ, ოთსგუუ̂უდ; ა̈თსგუ̂იუ̂ი ბქ.), ხ-ოსკუუ̂ (ა̈მსკუუ̂და, ა̈სოსკუუ̂და; ა̈სესკუუ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- რგებს (უხდება). სი მ̈აჲ ჯისგუუ̂, ჭუ̂ე̅რ? (ბზ. 367) -- ყვავო, შენ რა გრგებს? დეჲ მ̈აიდ ხოსგუუ̂ხ, დეჲ ბიზა? (ბქ. 13) -- არც შიმშილი რგებთ, არც გაძლომა?
- ხ-ოსგუ̂ეჯი1 (მისგუ̂ეჯდა, ხოსგუ̂ეჯდა; ხოსგუ̂ეჯდე̅დს) ზს., ხ-ოსგოჯი (მისგოჯდა, ხოსგოჯდა; ხოსგოჯდეს) ლშხ., ხ-ოსკუ̂ეჯი (მისკუ̂ეჯდა, ხოსკუ̂ეჯდა; ხოსკუ̂ეჯდეს) ლნტ., გრდუვ. -- უსვენია, დაბრძანებული ჰყავს (ხატი; მიცვალებული). აშხუ̂ხ̈ან შ̈ალიჴ̈ნი

ხოსგუ̂ეჯდახ (ბზ. 4) -- ერთ მხარეს შალიანი (ხატი) ესვენათ. ჩუ ხოსკუ̂ეჯნჷნდახ ლჷდგა̈რ (ლნტ.) -- მკვდარი ესვენათ.

- ხ-ოსგუ̂ეჯი2 (ხოსგოჯ, ხოსგოჯ; ხოსგოჯნე) ლშხ., გრდმ. -- უბრძანებს. ხოსგოჯ ანგლოზდ ჲაკოფი მუ სარე̄ჩს (ლშხ. 66) -- ანგელოზმა იაკობის მამას სარეჩს უბრძანა.
- ხ-ოსგუ̂რე (ლოხუ̂სგუ̂ირ, ლოხსგურე; ლოხსგუ̂ირნე ბზ., ლოხუ̂სგუ̂ირ, ლოხსგურე; ლოხსგურისგ ბქ., ოსსგურ, ესსგურე; ესსგურნე ლშხ.), ხ-ოსკუ̂რე (ასუ̂სკურ, ასოსკურე; ასოსკური) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}უსვამს. ზუჰა ჩუქამშხენ ბერს ხოსგუ̂რედ (ბქ. 229) -- კავის ღერძს ქვემოდან სახნისის ჩასასმელს ვუსვამთ.
- ხ-ოსდგუ̂ი (ოხუ̂სდიგუ̂, ოხსდუგუ̂ე; ოხსდუ̂იგუ̂ნე ბზ., ოხოსდგუ̂, ოხსდიგუ̂; ოსდიგუ̂ნე ბქ., ოხსდუგუ̂, ოხსდუგუ̂ე; ოხსდუგუ̂ნე ლშხ.), ხ-ოსტგუ̂ი (ახუსტგუ̂, ახოსტუ̂იგ; ახოსტუ̂იგნე) ლნტ., გრდმ. -- უწნავს. ზურალდ სიმაქს ფა̈თუ̂ა̈რ ჟ'ოხსდიგუ̂ (ბქ.) -- ქალმა ქალიშვილს თმები დაუწნა. ბუწანწალაჲ ჩა̄ჟს ხოსდგუ̂ი ფაფალს (ლშხ., ხორ. 6) -- ბირკა ცხენს ფაფარს უწნავსო.
- ხ-ოსდენი (ემსა̈დ, ესსა̈დ; ესსედნი ბზ., ემსად, ესსად; ესსედნი ბქ., ემსად, ოთსად; ოთსედნი ლშხ.), ხ-ოსედენი (ა̈მსესად, ა̈სესად; ა̈სესედენი) ლნტ., გრდუვ. 1. რჩება (დაურჩება). ლა̄თა̄ლჟი მურყუ̂ამ მი ემსა̈დ (ბზ.) -- გაყოფისას კოშკი მე დამრჩა. მიშგუ̂ა დის სემი ლჷნგა̈ზ გარ ოთესდ (ბქ. 14) -- დედაჩემს მხოლოდ სამი კვირისა დავურჩი. [ჲაკოფს] ტოტ ქა̄მენჩუ ოსსად (ლშხ. 62) -- იაკობს ხელი გარეთ დარჩა. ეჲს ქა ხოსედენდა დია̈რ (ლნტ. 239) -- იმას პური გადარჩებოდა. დენას ასესად ქორ (ლნტ.) -- გოგოს სახლი დარჩა. 2. გადაურჩება (ხიფათს...). ალ ნეზუ̂ს ესერ ქა ღა̄რ მოშ ხოსდენი (ბზ. 396) -- ამ ნეზვს ვერავინ გადაურჩებაო. ალ ღა̈უ̂ა̈რს იმჟ' ოხსედნი?! (პოეზ. 32) -- ამ დევებს როგორ გადავურჩები?!

- ხ-ოსედენი იგივეა, რაც ხ-ოსდენი.
- ხ-ოსერნე იგივეა, რაც ხ-ოსრინე.
- ხ-ოსთა̈ლი (ოხჳ̂სათა̈ლ, ოხსათლე; ოხსათლი) ბზ., ხ-ოსუნთალი (ოთსუნთა̈ლ, ადსუნთალე; ადსუნთა̈ლისგ) ბქ., გრდმ. -- უთვალთვალებს; ათვალიერებს. ოთსუნთა̈ლ... ი ნაზჳ̂ს ხჳ̂ეწდ (ბქ. 204) -- დავათვალიერე და ნაკვალევი დავინახე.
- ხ-ოსკიდი იგივეა, რაც ხ-ოსგდი.
- ხ-ოსკურ იგივეა, რაც ხ-ოსგურ.
- ხ-ოსკჳ̂ეჯი იგივეა, რაც ხ-ოსგჳ̂ეჯი.
- ხ-ოსკჳ̂რე იგივეა, რაც ხ-ოსგჳ̂რე.
- ხ-ოსმინე (ლოხსიმინ \ ოთჳ̂სიმინ, ლოხსიმნე \ ოთსიმნე; ლოხსიმნი \ ოთსიმნი ბზ., ოთსიმინ, ოთსიმნე; ოთსიმნისგ ბქ.), გრდმ. -- ასმენს, აბეზღებს. [ხელწიფხი ხეხჳ̂დ] ლოხსიმნე [ფა̈მლია̈რ] ხელწიფხს (ბზ. 442) -- ხელმწიფის ცოლმა მოსამსახურეები ხელმწიფესთან დაასმინა (ხელმწიფეს დააბეზღა). ხახჳ̂ემ ლოხსიმნე ჭაშჳ̂ (ბქ.) -- ცოლმა ქმარი დაასმინა.
- ოსო̄ზი იგივეა, რაც ესო̄ზი.
- ოსო̄̆შ ი დოსო̄̆შ, ოსოჳ̂ე̄შ ი დოსჳ̂ე̄შ ბზ., ოსა̈შ ი დოსა̈შ, ოსეშ ი დოსეშ ბქ., ოსო̄შ ი დოსო̄შ ლშხ., ოსოჲშ ი დოსოჲშ ლნტ. -- იქითურ-აქეთური, მოგონილი ამბავი, ჭორი, მიკიბულ-მოკიბული, მითქმა-მოთქმა. ოსო̄̆შ ი დოსო̄̆შ მირ მა̈გ ჩუ ჯიგფა (ბზ.) -- ათასგვარი მითქმა-მოთქმა წინ გილაგია.
- ხ-ოსპე (ოხოს{ჳ̂}პ, ოხსიპე; ახსიპნე ბზ., ოთსიპ, ოთსიპე; ოთსიპნე ლშხ., ათჳ̂სიპ, ათოსიპე; ათოსიპი ლნტ.), გრდმ. 1. {გადა}უბრუნებს. დი̄ნა მიჩა დის დია̈რს ხოსპე (ბზ.) -- გოგო თავის დედას პურს გადაუბრუნებს. 2. (ოხჳ̂სიპ, ოხსიპე; ოხსიპნე ბზ., ოხსიპ ლშხ., ახჳ̂სიპ \ ახუსპ,

ახოსიპე; ახოსიპი ლნტ.) -- მოუქნევს. [ეჯნე̄მ] დაშნა̈ჲ ოხსიპე ზურა̄ლს (ბზ. 289) -- მან დაშნა მოუქნია ქალს. ახოსიპე მათრა̈ხ ეჯნემ (ლნტ.) -- იმან მათრახი მოუქნია.

- ხ-ოსრინე (ლო̄ხუ̂ოსრ, ლოხსერ; ლოხსერნე ბზ., ლოხუ̂ასრ, ლოხსერ; ლოხსერნე ბქ.), ხ-ოსერნე (ათუ̂ოსერინ, ათოსერნე; ათოსერნი) ლნტ., გრდმ. -- ამეტებს, აჭარბებს. ლეუ̂იზჲაქ ლემზგრა̈რ ქა ლოხსერა (ბქ. 243) -- საგზლად სალოცავი კვერები ზომაზე მეტი გამოუცხვია.
- ხ-ოსსინე იგივეა, რაც ხ-ოსსგნე.
- ხ-ოსსგნე (ოხ{უ̂}სგსინ, ოხსგსნე; ოხსგსნი ბზ., ლოხსგსინ, ლოხსგსნე; ლოხსგსნისგ ბქ., ლოხსგსინ, ლოხსგსნე; ლოხსგსნი ლშხ., ლახუ̂სგსინ, ლახოსგსნე; ლახოსგსნი ლნტ.), გრდმ. -- უსევს, უსისინებს. ოხსგსნეხ ქა წეუ̂არ-მეძბარა̈ლ (ბზ. 363) -- მიუსიეს მწევარ-მეძებრები. ა̈ნმეჯრე ამნემ ა̈მირმიშ... ლიჯედ ი ოხსგსნე გუ̂ელერშაპა̈რ (ბქ. 261) -- ამან გაიგო ამირანის მოსვლა და მიუსია გველეშაპები. ხამა̈რს ჟეღა̈რ ლახოსგსნეხ (ლნტ.) -- ღორებს ძაღლები მიუსიეს.
- ხ-ოსტგუ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოსდგუ̂ი.
- ხ-ოსტუ̄ლი (ლოხსტუ̄ლ, ლოხსტუ̄ლე; ლოხსტუ̄ლნე) ლშხ., ხ-ოსტული (ლახუ̂სტულ, ლახოსტულე; ლახოსტული) ლნტ., გრდმ. -- უსტვენს. ბეფშუ̂დ დაჯა̈რს ლოხსტულე (ლნტ.) -- ბავშვმა თხებს დაუსტვინა. შდრ. ხ-ოშუ̂ეპ.
- ხ-ოსუ̂ემ (ლო̄ხოსუ̂, ლოხსუ̂ე; ლოხუ̂სუ̂ემნე ბზ., ლოხოსუ̂ ბქ., ოთოსუ̂, ოთსუ̂ე; ოთსუ̂ემ ლშხ.), ხ-ოცუე (ახუ̂ცუუ̂, ახოცუე; ახოცუუ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უყრის, ურჭობს, "უსობს". ეჯჲა̈რ მეგმა̈რდ ლოხსუ̂ახ (ბზ. 3) -- ისინი ხეებისათვის ჩაურჭვიათ. ლეტუ̂როლს... დია̈რჟი ჟი ხოსუ̂ემხ (ბქ. 75) -- სანთლებს პურზე დაარჭობენ.
- ხ-ოსყეი იგივეა, რაც ხ-ოსყი.

- ხ-ოსყი (ოხუ̂ოსყ, ოხსყე; ოხსყე̄ნნე ბზ., ოხსყენე ბქ., ოხოსყ ლშხ.), ხ-ოსყეი/ჲ (ახუსყ, ახოსყე; ახოსყენე) ლნტ., გრდმ. -- უკეთებს. ამნე̄მ ოხსყე ნიურწყ̈ალ (ბზ.) -- ამან ნიორწყალი გაუკეთა. ათხე ხენწიფდ კლას ოხსყე სას̄ა̈შარს (ლშხ. 4) -- ხელმწიფემ ახლა სკოლა გაუკეთა სასაშელებს. გუშკუ̂ეურა ლერწ̈ალს... ზაუ̂ლ̈ადელ შ̈აბიამანი ჟაგ̈არს ხოსყეჲხ (ლნტ. 27) -- ჩვენებურ ვაზს ზაფხულობით შაბიამნის წამალს ასხურებენ (უკეთებენ).
- ხ-ოსხ̈ათი (ოხუ̂სახ̈ათ, ოხუ̂სახთე; ოხსახთი ბზ., ოხსახთისგ ბქ.), გრდმ. -- უხერხებს. [ექიმ̈არდ] მ̄ა̈მგუ̂ეშ მოშ ოხუ̂სახთეხ (ბზ. 283) -- ექიმებმა ვერაფერი მოუხერხეს. დადას ხაკუ, ერე... გეზალს მოლე ოხსახთას (ბქ. 53) -- დედაბერს უნდა, რომ შვილს რამე მოუხერხოს.
- ხ-ოტ̄ა̈ბე (ოხ{უ̂}ტ̄ა̈ბ, ოხტ̄ა̈ბე; ოხტ̄ა̈ბნე ბზ., ოხტ̄ა̈ბ, ოხტ̄ა̈ბე; ოხტ̄ა̈ბნე ლშხ.), ხ-ოტაბე (ოხუ̂ტაბ, ოხტაბე; ოხტ̈აბისგ ბქ., ახუ̂ტაბ, ახოტაბე; ახოტაბი ლნტ.), გრდმ. -- უთლის (ხის საგანს). ჭიტიდ ხ̄ა̈ქუ̂: კუბს ესერ ოხტ̄ა̈ბნე (ბზ. 311) -- ჭიტიმ უთხრა: კუბოს გაგითლიო. [დი-გეზალდ] ხეკუ̂ეს ოხტაბახ ა̈შიკ (ჰ̈ა̈შიკ) (ბქ. 110) -- დედა-შვილმა ყუთი უნდა გაუთალოს (გაუთალონ).
- ხ-ოტკცა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოტკცე.
- ხ-ოტკცე (ოთტკიც, ოთტკიცე; ოთტკიცნე) ბზ., ლშხ., ხ-ოტკცა̈უ̂ი (ოთტკიც, ოთტკიცაუ̂ე; ოთტკიცა̈უ̂ისგ) ბქ., ხ-ომტკიცე (ასუმტკიც, ასომტკიცე; ასომტკიცი) ლნტ., გრდმ. -- უმტკიცებს. ხელწიფხდ მიჩა ს̈ახელწიფ ჩოთტკიცე გეზალს (ბზ.) -- ხელმწიფემ თავისი სახელმწიფო შვილს დაუმტკიცა. ქახობ̈ა̈ცე, ერე ქორს მიჩ ლოქ ათომტკიცი (ლნტ.) -- შეჰპირდა, რომ სახლს შენ დაგიმტკიცებო.

- ხ-ოტსუნე იგივეა, რაც ხ-ოტუ̄სე.
- ხ-ოტუ̄სე (ლოხტუ̄ს, ლოხტუ̄სე; ლოხტუ̄სნე ბზ., ლოხტუ̄ს, ლოხტუ̄სე; ლოხტუ̄სნე ლშხ.), ხ-ოტუსე (ოხუ̂ტუ̂ის, ოხტუსე; ოხტუსისგ) ბქ., ხ-ოტსუნე (ლახუ̂ტუსუ̂ინ, ლახოტუსუ̂ნე; ლახოტუსუ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- უკმევს, უბოლებს. ალ ბალახს ხოტუ̄სეხ კუმაშს (ლშხ., ხორ. 4) -- ამ ბალახს საქონელს უბოლებენ.
- ხ-ოტუ̂ა̈რე იგივეა, რაც ხ-ოტუ̂რე.
- ხ-ოტუ̂რე (ოხტუ̂ა̈რ, ოხტუ̂არე; ოხტუ̂ა̈რნე) ბზ., ოხტუ̂ა̈რისგ ბქ., ხ-ოტუ̂რენი (ოხტუ̂არ, ოხტუ̂არე; ოხტუ̂არნე) ლშხ., ხოტუ̂ა̈რე (ახუ̂უტუ̂ა̈რ, ახოტუ̂ა̈რე; ახოტუ̂ა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- უნთებს [მედუქა̈ნდ ბეფშუ̂ს] ლეტუ̂რე ოხტუ̂არე (ბზ. 262) -- მედუქნემ ბავშვს სანთელი აუნთო. ჟ'ახოტუ̂ა̈რ ბოფშარს ჭრა̈ქ (ლნტ.) -- ბავშვებს ჭრაქი ავუნთე.
- ხ-ოტუ̂რენი იგივეა, რაც ხ-ოტუ̂რე.
- ხ-ოტყა̈ბე იგივეა, რაც ხ-ოტყბე.
- ხ-ოტყბე (ოხუ̂ტყა̈ბ, ოხტყაბე; ოხტყა̈ბნე ბზ., ოხტყა̈ბისგ ბქ.), ხ-ოტყბი (ოხტყაბ, ოხტყაბე; ოხტყაბნე) ლშხ., ხ-ოტყა̈ბე (ახუტყბ, ახოტყა̈ბე; ახოტყა̈ბი) ლნტ., გრდმ. -- უწვავს. კე̂ისა̈რდ ჟ'ოხტყაბე წუ̂ა̈დ [გჲერგი̄ლს] (ბზ. 315) -- კეისარმა გიორგის მწვადი შეუწვა. მა̈რუ̂ენე მუხუ̂ბედ ჟახოტყა̈ბე ნა̈თხუ̂იარ (ლნტ.) -- უმცროსმა ძმამ ნანადირევი შეუწვა.
- ხ-ოტხჷნე (ესუ̂ტჷხინ, ესტჷხნე; ესტჷხნი ბზ., ოსტჷხინ, ოსტჷხნე; ოსტჷხნისგ ბქ.), გრდმ. -- აბეზღებს. [დი̄ნად] ლუ̂აჭრი გეზალ ქე̂სტჷხნე (ბზ. 445) -- გოგომ ვაჭრის შვილი დააბეზღა.
- ხ-ოტჷრხნე (ოხტჷრხა̈ნ, ოხტჷრხნე; ოხტჷრხნი) ბზ., ხ-ოტჷრხა̈ნი (ოთტჷრხნ, ოთტჷრხნე; ოთტჷრხნისგ) ბქ., ხ-ეტჷრხან (ლოხტჷრხან, ლახტჷრხნე; ლახტჷრხნი) ლშხ., ხ-ოტა̈რხა̈ნი (ლახუ̂ატა̈რხა̈ნ, ლახატა̈რხე; ლახტარხა̈ნა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- ესვრის (ჯოხს...) ჯოლიათე

ოთტგრხნ ეჯჲა̈რს (ბქ. 85) -- იმათ შორით ვესროლე. მიჩა ნა̈ყიდჳა̈რ მა̈გ ნინჩჳ̂ა̈რისა

ლახჳ̂ატარხა̈ნ (ლნტ.) -- მისი მოტანილი ყველაფერი სახეში ვესროლე.

- ხ-ოუნგარე იგივეა, რაც ხ-ოჰგნგრე.
- ხ-ოუ̂ზე, ხ-ოუ̂ზი იგივეა, რაც ხ-ოზზი.
- ხ-ოუ̂ნარი იგივეა, რაც ხ-ოჰჳ̂ნა̈რი.
- ხ-ოუ̂ხენი იგივეა, რაც ხ-ოჲხენი.
- ხ-ოფჳ̄ლი (ლოხჳ̂ფჳ̄ლ, ლოხფჳ̄̈ლ; ლოხფჳ̄̈ლნე ბზ., ლოხფჳ̄ლ, ლოხფჳ̄ლე; ლოხფჳ̄ლნე ლშხ.), ხ-ოფჳლი (ლოხჳ̂ფჳლ, ლოხფჳ̂ილ; ლოხფჳ̂ილნე ბქ., ლახჳ̂ფჳლ, ლახოფჳლე; ლახოფჳლი ლნტ.), გრდმ. -- უბერავს. [და̄̈ჳ̂] ქა ხოფჳ̄ლი ქჳ̂ინს (ბზ. 235) -- დევი სულს უბერავს. [ჲაკოფდ] ქა ლოხფჳ̄ლე (ლშხ. 64) -- იაკობმა შეუბერა. დაჩჳ̂ირდ ლახოფჳლე ჯგმილს (ლნტ. 279) -- დამ ძმას (სული) შეუბერა.
- ხ-ოფხკგნე (ლოხჳ̂ფხგკინ, ლოხფხგკნე; ლოხფხგკნი ბზ., ლოხფხგკნისგ ბქ., ლოხფხგკგნ ლშხ., ათოფხგკინ, ათოფხგკნე; ათოფხგკნი ლნტ.), გრდმ. -- 1. უკაკუნებს, უფხაკუნებს. [ჭაბგჳ̂ა̈რდ] სგა ლოხფხგკნეხ და̄̈ჳ̂ს (ბზ. 66) -- ჭაბუკებმა დევს მიუკაკუნეს. [ეჯი] ხოფხკგნე ყორისგა მინე მგჭშხის (ბქ. 73) -- ის მათ მეკვლეს კარზე უკაკუნებს. 2. ლნტ. უფხეკს.
- ხ-ოფხჟი (ოთოფხჟ, ოთფხიჟ; ოთფხიჟე) ზს., ლშხ., ხ-ოფხჟე (ათუფხჟ, ათოფხიჟ; ათოფხიჟე) ლნტ., გრდმ. -- {გა}უშლის. მგჟემ ლიჭდა̈ლჟი შიშდხი ქა ხოფხჟეხ კალჳ̂ს (ბქ. 230) -- მზის ამოსვლისთანავე კალოს გაუშლიან. დედედ ქათოფხიჟ ბეფშს ლაყჳ̂რა მგლჩამისა (ლნტ.) -- დედამ ბავშვს ლოგინი ჩრდილში გაუშალა.
- ხ-ოქა̄̈ბი (ლოხჳ̂ქა̄ბ, ლოხქა̄̈ბ; ლოხქა̄̈ბნე) ბზ., ხ-ოქა̈ბი (ლოხჳ̂ქაბ, ლოხქა̈ბ; ლოხქაბნე) ბქ., ხ-

ოქა̄ბი (ლოხქა̄ბ, ლოხქა̄ბე; ლოხქა̄ბნე) ლშხ., ხ-ოქაბი (ლახუ̂ქაბ, ლახოქაბე; ლახოქაბი) ლნტ., გრდმ. -- უვლის, უქცევს (გვერდს...). მა̄ლდ ქო̄თქა̄ბ ქუ̂ერწლა̈რს (ბზ. 315) -- მელა მექორწილეებს გაეცალა (გვერდი აუარა). ბესილა̈დდ ქა ლოხქა̈ბ (ბქ. 200) -- ბესილმა გვერდი აუქცია.

- ხ-ოქეფენი იგივეა, რაც ხ-ოქფენი.
- ხ-ოქმე (ლო̄ხუ̂აქმ, ლახქიმ; ლახქიმე ბზ., ლშხ., ლოხუ̂აქმ ბქ., ლა̈ხუ̂აქმ, ლახაქიმ; ლახაქიმე ლნტ.), გრდმ. -- უმატებს. ლგმარე ტებდი ხა̈რჯ̂სიდ ხოქმეხ [ტაბა̈გჟი] (ბქ. 76) -- სუფრაზე გამზადებულ თბილ კერძს კიდევ უმატებენ.
- ხ-ოქრუხუ̂ა იხ. ქურუხუ̂.
- ხ-ოქუ̂ეცენი იგივეა, რაც ხ-ოქუ̂ცენი.
- ხ-ოქუ̂თერ (ოთოქუ̂თ, ოთქუ̂ით; ოთქუ̂ითნე ზს., ოთქუ̂ით, ოთქუ̂ითე; ოთქუ̂ითნე ლშხ., ა̈თუ̂ექუ̂თ, ა̈თექუ̂ით; ა̈თექუ̂ითნე ლნტ.), გრდმ. -- ჰპარავს ("უპარავს"). ეჩას ესერ ჰე მოშ გაცხა̈ჲდ ქა ხოქუ̂თერ, ეჩქას... გაცხა̈ჲდ კინტო ი̄რა (ბზ. 351) -- იმას თუ მართლაც მოჰპარავ, მაშინ ნამდვილად კინტო იქნებიო. ალ დინოლ ხოქუ̂თერდახ ჩაჟუ̂ დია̈რს (ბქ. 49) -- ეს გოგოები ცხენს პურს ჰპარავდნენ. [ჭყინტს] მესემეჲშუ̂დ ლერექუ̂ა̈ლ ათოქუ̂ითა (ლნტ. 302) -- ბიჭს მესამისათვის ტანსაცმელი მოუპარავს.
- ხ-ოქუ̂ლეჭნე იგივეა, რაც ხ-ოქუ̂ჭე.
- ოქუ̂რ, ოქრ იგივეა, რაც უ̂ოქუ̂რ
- ხ-ოქუ̂ცენი (ამქუ̂ა̈ც, ოთქუ̂ა̈ც; ოთქუ̂ეცნი ზს., ემქუ̂აც, ოთქუ̂აც; ოთქუ̂ეცნი ლშხ.), ხ-ოქუ̂ეცენი (ა̈მქუ̂აც, ათოქუ̂აც; ათოქუ̂ეცენი) ლნტ., გრდუვ. -- უწყდება; ეჭრება. [მუხუ̂ბა] თა̈კუ̂ ჩოთქუ̂ა̈ც (ბზ. 253) -- ძმას თოკი გაუწყდა. ზურალს ზექი ლებემ ლეთხუ̂მი

ჩუ̂ათოქუ̂აც (ლნტ.) -- ქალს შეშის შემოსაკრავი თოკი გაუწყდა. გადატ. რა̈შს ჩუ̂ათქუ̂ეცა ჯა̈რლუ̂ (ბქ.) -- რაშს ილაჯი გასწყვეტია.

- ხ-ოქუ̂ჭე (ოხქუ̂იჭ, ოხქუ̂იჭე; ოხქუ̂იჭნე ბზ., ლშხ., ოხქუ̂იჭისგ ბქ.), ხ-ოქუ̂ლეჭნე (ლახუ̂ქუ̂ლეჭ, ლახოქუ̂ლეჭ; ლახოქუ̂ლეჭნე) ლნტ., გრდმ. -- გამოუყოფს, უჩვენებს. მა̄ლდ ქო̄ხქუ̂იჭე ჰაკუ̂ა̈დ (ბზ. 360) -- მელამ კუდი გამოუყო. ბეფშდ ლა̈ხრინალა ნინ ოხქუ̂იჭე (ბქ.) -- ბავშვმა გასაჯავრებლად ენა გამოუყო.
- ხ-ოქფე (ოხოქფ \ ოთოქფ, ოხქიფ \ ოთქიფ; ოხქიფე \ ოთქიფე ზს., ლშხ., ახუქფ, ახოქიფ; ახოქიფე ლნტ.), გრდმ. -- აცლის (საყრდენს...). აშხუ̂ მა̄რემ ქო̄ხქიფ კა̈პ [ზურა̄ლს] (ბზ. 313) -- ერთმა კაცმა ქალს საყრდენი გამოაცალა. [ეჯა̈რდ] ფაუ ქოხქიფხ ჭყინტს (ბქ. 158) -- იმათ ბიჭს ჯოხი გამოაცალეს. ნომ ხოქფე ბა̈ჯგა̈რს, ედო ჩუ იკაფი ქორ (ლნტ.) -- ბოძებს ნუ აცლი, თორემ სახლი წაიქცევა. შდრ. ხოგბე1.
- ხ-ოქფენი1 (ოხუ̂ექფ, ოხქა̈ფ; ოხქეფნი ბზ., ოხქაფ ბქ., ოხუ̂ექფ, ოხქაფ; ოხქეფნი ლშხ.), ხ-ოქეფენი (ახუქფ, ახოქიფ; ახოქიფე) ლნტ., გრდუვ. -- {ა}იყრება, {გა}ეცლება (ადგილიდან). [ლახუ̂ბა] ჟ'ოხქა̈ფხ ამეჩუ̂ნა̄ ლა̈ლზიგას (ბზ. 391) -- ძმები აქაური საცხოვრისს გაეცალნენ.
- ხ-ოქფენი2 (ლა̈მქა̈ფ, ლოხქაფ; ლოხქეფნი) ბქ., ხ-ოქეფენი (ლა̈მქაფ, ლახოქაფ; ლახოქეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- უსხლტება (ფეხი). ალის ლოხქაფ ჟი კუ̂არემჟი (ბქ. 82) -- ამას ყინულზე (ფეხი) დაუსხლტა. ბეფშს ლახოქაფ კუ̂ა̈რემჟი (ლნტ.) -- ბავშვს ყინულზე (ფეხი) დაუსხლტა.
- ხ-ოქხენი1 (ოხუ̂ექხ, ოხქა̈ხ; ოხქეხნი) ზს., გრდუვ. -- ჩამოდის, {ჩამო}ხტება (ცხენიდან...). გიე̄რგი̄ლ ჩოხქა̈ხ ჩა̈ჟუ̂ (ბზ. 321) -- გიერგილი ცხენიდან (ცხენს) ჩამოხტა (ჩამოვიდა).

[ჭყინტარ] ჩოხქა̈ხხ რა̈შს (ბქ. 217) -- ბიჭები რაშიდან ჩამოხტნენ.

- ხ-ოქხენი2 (ესუ̂ექხ, ესუ̂ქა̈ხ; ესუ̂ქეხნი) ბზ. -- ეცლება (ადგილს უთმობს). ქორხა̈ნქ' ე̄სერ ქაუ̂ ესუ̂ქა̈ხხ (ბზ. 13) -- სახლიდან გაგვეცალონო.
- ხ-ოლელი იგივეა, რაც ხ-ოლლი.
- ხ-ოლე̄შგ, ხ-ოლი (ოთოლ, ოთლე; ოთლი \ ოთლინე ბზ., ოთლეშგ ბქ.), ხ-ოლე̄შგ (ოთოლ, ოთლე; ოთლე̄შ) ლშხ., გრდმ. -- ართმევს. [ეჯნე̄მ] ქო̄თლე ეშხუ დაჯგლ (ბზ. 361) -- იმან ერთი თხა წაართვა. დუდას ესერ ჩა̈ჟ ოთლა (ბქ. 18) -- დუდას ცხენი წაურთმევიაო. შიშდ ქო̄თლე̄შხ ტაბგლს (ლშხ. 24) -- ტაბლას (სალოცავ პურს) მაშინვე წაართმევენ.
- ხ-ოლი იგივეა, რაც ხ-ოლეშგ.
- ხ-ოლლა̈ტი (ესუ̂ლალა̈ტ, ესუ̂ლალტე; ესუ̂ლალტი/ი̄ნე ბზ., ოსუ̂ლალა̈ტ, ოსლალტე; ოსლალტისგ ბქ., ასუ̂ლლა̈ტ, ასოლლატე; ასოლლა̈ტი ლნტ.), ხ-ოლლატი (ხოლლატ, ხოლლატე; ხოლლატნე) ლშხ., გრდუვ. -- უღალატებს. მიჩა გუ̂ირგუ̂ინს ესერ დე̄მ ხოლლა̈ტი ჯა (ბზ. 229) -- ჩემს გვირგვინს ვერ ვუღალატებო.
- ხ-ოლლი (ოხლე̄ლა̈უ̂, ოხლე̄ლუ̂ე; ოხლე̄ლუ̂ი ბზ., ოსლელ., ოსლელიუ̂; ესლელნი ბქ., ოხლე̄ლ, ოხლე̄ლე; ოხლე̄ლნე ლშხ.), ხ-ოლელი (ახუ̂ლელ, ახოლელე; ა̈ხელელნი) ლნტ., გრდუვ. -- უცდის, ელის, ელოდება. ბეჟან ხოლელდა მიჩა მუხუ̂ბა (ბზ. 376) -- ბეჟანი თავის ძმას ელოდა. მა̈გ ხოლლიხ მეჭმას (ბქ. 74) -- ყველა მთიბავებს ელოდება. ძუღუ̂ას ეჩეხ მიჩა ლახუ̂ბა ლოქ ხოლელიხ (ლნტ. 189) -- ზღვის იქით მისი ძმები ელოდებიანო.
- -ოლ{უ̂} ბქ. -მცა, -ცა, -ც ნაწილაკები. ჲალუ̂' ესერ ჲარა̈ღოლუ̂ ა̈ნკიდ (ბქ. 201) -- აბა, იარაღიც აიღეო.
- ო-ხ-ლუ̂ა/ე იგივეა, რაც ა-ხ-ლუ̂ა/ე.

- ოლუ̂ერ იხ. ანღრი.
- ო-ხ-ყა იგივეა, რაც ა-ხ-ყა.
- ხ-ოყდი (ოხოყდ, ოხყიდ; ოხყიდნე ზს., ოხყიდ, ოხყიდე; ოხყიდნე ლშხ., ახუყდ, ახოყიდ; ახოყიდნე ლნტ.), გრდმ. -- უყიდის (შეუძენს). [მუდ გეზალს] ხოჩა ლარდა ოხყიდ (ბზ. 384) -- მამამ შვილს კარგი სახლი უყიდა. მა̈გ მასა̈რდ ოხყიდ მიჩა ხახუ̂ (ბქ.) -- ყველაფერი ბევრი (საყოფად) უყიდა თავის ცოლს.
- ხ-ოყერ (ოსოყრ, ოსყირ; ოსყერ) ბქ., გრდმ. -- არჭობს (ურჭობს). ნამჰა̈რს... მუსისგა ხოყერხ (ბქ. 77) -- ჩირაღდანს თოვლში ჩაარჭობენ.
- ხ-ოყი̄, ხ-ოყიესკ იგივეა, რაც ხ-ოყჰე.
- ხ-ოყუ̂რე (მიყურ{და}, ხოყურ{და}; ხოყურდე̄დს ბზ., ხოყურდეს ბქ., ლნტ., მიყუ̄რდა, ხოყუ̄რდა; ხოყუ̄რდეს ლშხ.) გრდუვ. -- უწევს. ბეფშუ̂ სგა ხოყუ̂რე მიჩა დის (ბზ.) -- ბავშვი თავის დედას უწევს. ზურა̄ლ ლაყუ̂რაჲსა ხოყუ̂რეხ (ლშხ.) -- ქალი საწოლში უწევთ.
- ხ-ოყჰე (ოთოყჰ, ოთყიჰე; ოთყიჰნე) ბზ., ხ-ოყი̄ (ოთყი̄, ოთყიე; ოთყი̄ნე) ლშხ., ხ-ოყიესგ (ოთყი, ოთყიე; ოთყიესგ) ბქ., ხოყიესკ (ათუ̂ყი, ათოყიე; ათოყიესკ) ლნტ., გრდმ. -- {ჩა}უყოფს. გიგოს ხეხუ̂დ ოთყიჰე ტომარა̈თე ტუ̂ეტ (ბზ.) -- გიგოს ცოლმა ტომარაში ხელი ჩაუყო. ჭყინტდ ოთყიე ყიაჩუ ჟეღს ში ი ჟ'ახყუ̂იფ ჯიჯუ̂ (ბქ.) -- ბიჭმა ძაღლს ყელში ხელი ჩაუყო და ძვალი ამოაძრო. [დენად] ჯიბა̈ხოჲსა ტუ̂ეტ ათოყიე (ლნტ. 197) -- გოგომ ჯიბეში ხელი ჩაუყო.
- ხ-ოშაქრა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოშქა̈რი.
- ხ-ოშა̄რდე (ოთშა̄რდ, ოთშა̄რდე; ოთშა̄რდნე ბზ., ოთშა̄რდ, ოთშარდე; ოთშარდნე ლშხ.), ხ-ოშარდე (ოთშა̈რდ, ოთშა̈რდე; ოთშარდისგ ბქ., ათუ̂შარდ, ათოშარდე; ათაოშარდი ლნტ.),

გრდმ. -- უმშვიდებს, უწყნარებს. ნაჲ გუ̂ის ხოშა̄რდედ დედეს (ბზ.) -- ჩვენ დედას გულს ვუმშვიდებთ. თხუმე ლიზგე ჟაგარდ ოთშა̄რდე (ლშხ.) -- თავის ტკივილი წამალმა დაუწყნარა. ხოჩა სიტყუ̂ა გუ̂ის ხოშარდე მარას (ლნტ.) -- კარგი სიტყვა ადამიანს გულს უმშვიდებს.

- ხ-ოშგბე (ოხოშგბ, ოხშგიბ; ოხშგიბე) ზს., ლშხ., ხ-ოშკბე (ახუშკბ, ახოშკიბ; ახოშკიბე) ლნტ., გრდმ. -- უძრობს. ქოხშგიბ ქა̈რთ ი ქალახო̄მ ბეფუ̂შს (ბზ.) -- ამოუძრო თალგამი და მისცა ბავშვს. სკალა̈ხებორგანხ ი ჟახოშკიბხ ჯარდან (ლნტ.) -- მოჰკიდეს ხელი და ამოუძვრეს სარი.
- ხ-ოშგბენი (ოთუ̂ეშგბ, ოთშგა̈ბ; ოთშგებნი ბზ., ოთეშგბ, ოთშგაბ; ოთშგებნი ბქ., ლშხ.), ხ-ოშკებენი (ა̈თუ̂ეშკბ, ა̈თეშკაბ; ა̈თეშკებენი) ლნტ., გრდუვ. -- გამოუვარდება; თავს ესხმის. ხენწიფი ჟეღა̈რ ქო̄ხშგა̈ბხ დი̄ნას (ბზ. 296) -- ხელმწიფის ძაღლები გამოუცცივდნენ გოგოს. თხერე ჟეღს ყორთეჲსგა სგოხშგებნოლ (ბქ. 4) -- მგელი ძაღლს კარებში შემოუვარდებოდა. ციოყ ქორთე ოთშგაბ მეზუ̂ბელს (ლშხ.) -- ციოყი სახლში შეუვარდა მეზობელს.
- ხ-ოშგრე (ოთოშგრ, ოთშგირე; ოთშგირნე ბზ., ოთშგირ ლშხ., ოთშგირ, ოთშგირე; ოთშგირისგ ბქ.), ხ-ოშკრე (ათუშკრ, ათოშკირე; ათოშკირნე/ი) ლნტ., გრდმ. -- უკლავს (უცაბედად). ბუბას ჟეღ ოთშგირეხ თუ̂ეფუ̂შ (ბზ.) -- ბიძიას ძაღლი მოუკლეს თოფით. მაზიგს ჩუ ღოშტ ოთშგირა თამო (ლშხ.) -- ტკივილს კინაღამ მოუკლავს თამო.
- ხ-ოშგურ (მიშგუნდ \ მიშგურდა, ხოშგუნდ \ ხოშგურდა; ხოშგურდე̄დს ზს., მიშგუ̄ნდა, ხოშგუ̄ნდა; ხოშგუ̄ნდეს ლშხ.), ხ-ოშკურ (მიშკუნდა, ხოშკუნდა; ხოშკუნდეს) ლნტ., აორ. (ა̈მშგურდა, ოთშგურდა ბზ., ა̈მშგუნდ, ოთშგუნდ ბქ., ლემშგუ̄ნდა, ლოხშგუ̄ნდა ლშხ., ლამშკუნდა, ლახოშკუნდა ლნტ.) გრდუვ. -- რცხვენია. მა̈ჲ ესერ ხოშგურ... მჷხმი̄რიდ (ბზ.

349) -- მეღორის რა გრცხვენიაო? ჳ̂ა̈რგს მასა̈რდ ოთშგუნდა (ბზ. 416) -- ბატონს ძალიან შერცხვა. დეიშეშ ხოშგურხ ჲერხის (ბქ.) -- ზოგიერთს არავისი რცხვენია.

- ხ-ოშდბე (ქო̄ხოშდბ, ქო̄ხშდა̈ბ; ქოხშდებნე) ბზ., გრდმ. -- {გადა}უტრიალებს, გადაუქცევს. ბიქჳ̂დ აჯა̈რ მა̈გ ჟ'ოხშდაბე დაბა̈რისგა ლაღმა̈რს (ბზ.) -- ქარმა ლაღამელებს ყანაში ზვინები წაუქცია.
- ხ-ოშდბი (ოხოშდბ, ოხშდებ; ოხშდებნე ზს., ოხშდებ, ოხშდებე; ოხშდებნე ლშხ.), ხ-ოშტები (ახუშტბ, ახოშტებ; ახოშტებნე) ლნტ., გრდმ. -- უსესხებს. ლეზჷზ თეთრ დედედ ოხშდებე ცაროს (ლშხ.) -- ცაროს სამგზავრო ფული დედამ უსესხა. თელეღრად ახოშტებ დიმეთილს ფექ ი ახოჯიდ (ლნტ.) -- დედამთილს რძალმა უსესხა ფქვილი და მოუტანა.
- ხ-ოშდე (ოთოშდ, ოთშიდ; ოთშიდე ზს., ლშხ., ათუშდ, ათოშიდ; ათოშიდე ლნტ.), გრდმ. -- {და}უყრის. [ანზორდ] ჩოთშიდ ფა̈ტჳ̂ წინწლა̈რს (ბზ. 285) -- ანზორმა დაუყარა ფეტვი წიწილებს. [დიდ] ნეჯშდა̈რს ბალე ჩოთშიდ (ბქ. 255) -- დედამ თიკნებს ფოთოლი დაუყარა. [ჭყინტ] ატლასი ქესახენქა ხოშდე თჳ̂ალ-მარგლიტს (ლშხ. 63) -- ბიჭი ატლასის ქისიდან უყრის თვალ-მარგალიტს. [კუმა̈შს] ბაგისა ხუშდად ლეზჳ̂ებს (ლნტ. 21) -- საქონელს ბაგაში საჭმელს ვუყრიდით. იხ. ხ-ოჰრე.
- ხ-ოშდმე (ოთშდიმ, ოთშდჷმე; ოთშდიმნე ბზ., ოთშდჷმისგ ბქ., ოთშდჷმ, ოთშდჷმე; ოთშდჷმნე ლშხ.), ხ-ოშტმე (ა̈თჳ̂შტჷმ, ათოშტჷმე; ათოშტჷმი) ლნტ., გრდმ. -- უთრობს. მუშგჳ̂რა̈ლ ჩოთოშდჷმ (ბზ.) -- სტუმრები დავუთვრე. ზურალს ჭა̈შ ბჷგიდ ათოშტჷმეხ (ლნტ.) -- ქალს ქმარი ძალიან დაუთვრეს.
- ხ-ოშდლჳ̂ი (ოთოშდლჳ̂, ოთშდულჳ̂ე; ოთშდჳ̂ლჳ̂ნე ბზ., ოთშჳ̂დილჳ̂; ოთშუილჳ̂ნე ბქ.), ხ-ოშთხჳ̂ი (ოთშდუხჳ̂, ოთშდუხჳ̂ე; ოთშდუხჳ̂ნე) ლშხ., ხ-ოშტხჳ̂ი (ათუშტხჳ̂,

ათოშტუ̂იხუ̂; ათოშტუ̂იხუ̂ნე) ლნტ., გრდმ. -- უმარხავს. მეჩია̈რს ქართობილ ოთოშდლუ̂ (ბზ.) -- მოხუცებს კარტოფილი (მიწაში) დავუმარხე (შევუნახე). ლჷდგარ ხამარ ჩოთშდუხუ̂ეხ (ლშხ.) -- მკვდარი ღორები დაუმარხეს.

- ხ-ოშდხე (ოთოშდხ, ოთშდიხ; ოთშდიხე ზს., ოხოშთხ, ოხშდიხ; ოხშდიხე ლშხ.), ხ-ოშტხე (ახუშტხ, ახოშტიხ; ახოშტიხე) ლნტ., გრდმ. -- უმთავრებს, უთავებს, გამოულევს. ხოლა გეზლი̄რდ ოთშდიხხ ქონება (ლშხ.) -- ცუდმა შვილებმა გამოულიეს ქონება. გადატ. სიცოცხლეს უსწრაფებს. ლირდე ახოშტიხხ უშხუ̂ა̈რ (ლნტ.) -- ერთმანეთს სიცოცხლე მოუსწრაფეს (გამოულიეს).
- ხ-ოშდხენი (ა̈მშდა̈ხ, ოთშდა̈ხ; ოთშდეხნი) ზს., ხ-ოშთხენი (ემშდახ, ოთშდახ; ოთშდეხნი) ლშხ., ხ-ოშტეხენი (ა̈მშტახ, ათოშტახ; ათოშტეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ელევა, უთავდება, უმთავრდება. ტაბა̆გჟი დია̈რ ჩოთშდახხ (ბქ.) -- ტაბლაზე პური შემოელიათ. სიმინდ ისკ ლინთუ̂ისკა ათოშტახხ (ლნტ.) -- სიმინდი შუა ზამთარში შემოელიათ.
- ხ-ოშდჷრე (ოხუ̂შგდი̄რ, ოხშგდჷ̄რე; ოხშგდი̄რნე ბზ., ოხშგდირ, ოხშგდჷრე; ოხშგდჷრისგ ბქ.), გრდმ. -- აყრევინებს; უყრის. [კე̄სა̈რდ] თხუმა̈რ ჲ'ოხუ̂შგდჷ̄რე (ბზ. 259) -- კეისარმა თავები დააყრევინა. ჯიმ ოხშგდჷრეხ ჯანა̆რს (ბქ.) -- ხარებს მარილი დაუყარეს.
- ხ-ოშელდა̈ნი იგივეა, რაც ხ-ოშგლდა̈ნი.
- ხ-ოშენა̆უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოშნა̆უ̂ი.
- ხ-ოშეპ იგივეა, რაც ხ-ოშუ̂ეპ.
- ხ-ოშთხენი იგივეა, რაც ხ-ოშდხენი.
- ხ-ოშთხუ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოშდლუ̂ი.
- ხ-ოში̄რე (ოთში̄რ, ოთში̄რე; ოთში̄რნე) ბზ., ლშხ., ხ-ოშირე (ა̈თუ̂შირ, ათოშირე; ათოშირნე)

ლნტ., გრდმ. -- უფქვავს (ხელით). ბებეს ყურმულ ჯიმ ოთში̄რეხ (ლშხ.) -- ბებიას ქვამარილი დაუფქვეს. და̈რს მოშ ხოშირე ჯიმს (ლნტ.) -- მარილს ვერავის დავუფქვავ.

- ხ-ოშკა̈ლი იგივეა, რაც ხ-ოშგა̈̄ლი.
- ხ-ოშკა̈̄დი (ოხუ̂შკად, ოხშკა̄დე; ოხშკა̈̄დნე) ბზ., ხ-ოშკა̈დი (ოხშკად, ოხშკა̈დ; ოხშკა̈დნე ბქ., ახუშკდ, ახოშკა̈დე; ახოშკა̈დნე ლნტ.), ხ-ოშკა̄დი (ოხშკა̄დ, ოხშკა̄დე; ოხშკა̄დნე) ლშხ., გრდმ. -- უჭედავს. ჯა ოხუ̂შკა̈̄დნე ბერჟა̈ ლჷგრა (ბზ. 343) -- რკინის კვერცხს მე გამოვუჭედავ. ჩი მჷშკდა̈რ ხოშკა̈დიხ გაჩა̈რს, კადა̈რს (ბქ.) -- ყველას მჭედლები უჭედავენ დანებს, ნაჯახებს... ჟახოშკადეხ დენას უ̂ოქუ̂რე მჷსკა̈ტ (ლნტ.) -- გამოუჭედეს ქალიშვილს ოქროს ბეჭედი.
- ხ-ოშკბე იგივეა, რაც ხ-ოშგბე.
- ხ-ოშკებენი იგივეა, რაც ხ-ოშგბენი.
- ხ-ოშკი იგივეა, რაც ხ-ო̄შგი.
- ხ-ოშკრე იგივეა, რაც ხ-ოშგრე.
- ხ-ოშკურ იგივეა, რაც ხ-ოშგურ.
- ხ-ოშკფჷნე (ლოხშკჷფინ, ლოხშკჷფნე; ლოხშკჷფნი ბზ., ლოხშკჷფნისგ ბქ., ლოხშკჷფჷნ ლშხ., ლა̈ხუ̂შკჷფინ, ლახოშკჷფნე; ლახოშკჷფნი ლნტ.), გრდმ. -- უკაკუნებს. ბაბა გიგო მუჯრას ლაგა̄გიჟი ხოშკფჷნა (ლშხ.) -- პაპა გიგო ჯოხს ზღურბლზე უკაკუნებდა.
- ხ-ოშნა̈უ̂ი (ოხშანა̈უ̂, ოხშანუ̂ე; ოხშა̈ნუ̂ი ბზ., ოთშენა̈უ̂, ოთშენუ̂ე; ოთშენუ̂ისგ ბქ.), ხ-ოშენა̈უ̂ი (ახუ̂შენა̈უ̂, ახოშენა̈უ̂ე; ახოშენა̈უ̂ი) ლნტ., ხ-ოშნაუ̂ი (ოხშენაუ̂, ოხშენუ̂ე; ოხშენუ̂ი) ლშხ., გრდმ. -- უშენებს. ხოშა მუხუ̂ბას ქორ ოხშა̈ნუ̂ედ (ბზ.) -- უფროს ძმას სახლი ავუშენეთ. ასუ̂იშს ნა̈ ხეკუ̂ეს ახუ̂შენაუ̂ად ქორ (ლნტ.) -- ასულს სახლი ჩვენ უნდა

ავუშენოთ.

- ხ-ოშონდობი იგივეა, რაც ხ-ოშუნდჳ̂ები.
- ხ-ოშტები იგივეა, რაც ხ-ოშდბი.
- ხ-ოშტეხენი იგივეა, რაც ხ-ოშდხენი.
- ხ-ოშტმე იგივეა, რაც ხ-ოშდმე.
- ხ-ოშტხე იგივეა, რაც ხ-ოშდხე.
- ხ-ოშტხჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოშდლჳ̂ი.
- ხ-ოშუნდჳ̂ები (ოთშუნდჳ̂ებ, ოთშუნდჳ̂ებე; ოთშუნდჳ̂ებნე) ბზ., ხ-ოშუნდები (ოთშჷნდებ \ ოთშუნდებ, ოთშუნდებე; ოთშუნდებისგ ბქ.), ხ-ოშჷნდობი (ოთშჷნდობ, ოთშჷნდობე; ოთშჷნდობნე) ლშხ., ხ-ოშონდობი (ასჳ̂შონდბ, ასოშონდობე; ასოშონდობი) ლნტ., გრდმ. -- შეუნდობს, შენდობას უგზავნის (მიცვალებულს). მა̈გ მიჩა-მიჩემჟი ხოშჷნდებიჳ̂ [ლჷდგა̈რს] (ბქ. 36) -- ყველა თავ-თავისით შენდობას უგზავნის მიცვალებულს. ეშხუ მარე ჟი იკედ ჭიქს ი ჩუ ხოშონდებდა ლჷდგა̈რს (ლნტ. 55) -- ერთი კაცი იღებს ჭიქას და ამბობს მიცვალებულის შესანდობარს.
- ხ-ოშჳ̂ იგივეა, რაც ხ-ო̄შჳ̂.
- ხ-ოშჳ̂ე იგივეა, რაც ხ-ო̄შჳ̂ე.
- ხ-ოშჳ̂ეპ (ოხშჳ̂ეპ, ოხშჳ̂ე̄პე; ოხშჳ̂ე̄პნე) ბზ., ხ-ოშეპ (ოხოშჳ̂პ, ოხშჳ̂ეპ; ოსშჳ̂ეპნე) ბქ., გრდუვ. -- უსტვენს. ოსოშჳ̂პ ი ლოშგდ ოხსგიდინ (ბქ.) -- დავუსტვინე და უკან მოვახედე. იხ. ხ-ოსტჳ̄ლი.
- ხ-ოშჳ̂რი (მიშჳ̂ირ, ხოშჳ̂ირ; ხოშჳ̂რი̄ნე ბზ., ლა̈მშჳ̂ირ, ლოხშჳ̂ირ; ლოხშჳ̂ირნე ბქ., მიშურ, ხოშურ; ხოშრუნი ლშხ., მიშჳ̂ირ, ხოშჳ̂ირ; ხოშჳ̂რინე ლნტ.), გრდმ. -- სწყენს. ჰარა̈ყ

ჲერხის გუნ ხოშუ̂რი (ბზ.) -- ზოგს არაყი ძალიან სწყენს. ეჯის დეთა̈̄ჲ ლოქ ე̄სამა ხოშუ̂რი (ლშხ. 6) -- იმას არც არაფერი სწყენსო. ეჩე მიჩ ლოქ აუ̂ა ხოშუ̂რინე (ლნტ. 176) -- იქ მე ჰავა მაწყენსო.

- ხ-ოშქა̈რი (ოთშაქა̈რ, ოთშაქრე; ოთშაქრი ბზ., ოთშაქრისგ ბქ.), ხ-ოშქარი (ოთშაქარ, ოთშაქრე; ოთშაქრაუ̂ი) ლშხ., ხ-ოშაქრა̈უ̂ი (ათუ̂შაქრა̈უ̂, ათოშაქრა̈უ̂ე; ათოშაქრა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უშაქრავს. დი ბეფუ̂შს ჩა̈ის ხოშქა̈რი (ბზ.) -- დედა ბავშვს ჩაის უშაქრავს.

- ხ-ოშყდენი (ა̈მშყა̈დ, ოთშყა̈დ; ოთშყედნი ზს., ემშყად, ოთშყად; ოთშყედნი ლშხ.), ხ-ოშყედენი (ა̈მშყად, ათოშყად, ათოშყედენი) ლნტ., გრდუვ. 1. უვარდება. ამჩიქა უ̂ოჯრი̄ლს ჩაფგლ ჩოთშყა̈დ (ბზ. 325) -- ამ დროს ობოლს ფეხსაცმელი დაუვარდა. უ̂ერბს ფხუ̂ტლა̈ნ ახშყედა (ბქ. 26) -- ორბს ძვალი ჩამოვარდნია. საბრალს ესერ ათშყედა ი ბა̈ის ახხუ̂ია (ანდ.) -- ღარიბს დავარდნია და მდიდარს უპოვია. სგა ლოქ ოთშყედნი [მა̄ლს] ჯარჯთე ქათალ (ლშხ. 65) -- მელას პირში ქათამი ჩაუვარდებაო. 2. უვარდება თოფი (უცაბედად ისვრის) ეშხუ მარეს თუ̂ეფ ათოშყად (ლნტ. 56) -- ერთ კაცს თოფი გაუვარდა.

- ხ-ოშყედნი იგივეა, რაც ხ-ოშყდენი.

- ხ-ოშყუ̂დი (ოთოშყუ̂დ, ოთშყუ̂ედ; ოთშყუ̂ედნე ბზ., ოთშყედ, ოთშყედნე ბქ., ოთშყოდ, ოთშყოდე; ოთშყოდნე ლშხ.), ხ-ოშყუ̂ედი (ათუშყუ̂დ, ათოშყუ̂ედ; ათოშყუ̂ედნე) ლნტ., გრდმ. -- ურეცხავს. ზურა̄ლდ ფატა̈ნ ოთშყუ̂ედ ბეფშუ̂ს (ბზ.) -- ქალმა ბავშვს პერანგი გაურეცხა. უ̂ოსა̈რს ხოშყუ̂ედდახ ლუ̂აჟა̈რს (ლნტ.) -- კაცებს ჩოხებს ურეცხავდნენ.

- ხ-ოშყუ̂ედი იგივეა, რაც ხ-ოშყუ̂დი.

- ხ-ოშხამაუ̂ი, ხ-ოშხამა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოშხმე.

- ხ-ოშხატა̄ლი იგივეა, რაც ხ-ოშხტა̈ნჲე̄ლი.

- ხ-ოშხ̈ტი იგივეა, რაც ხ-ოშხტი.
- ხ-ოშხბი (ოხოშხბ, ოხშხებ; ოხშხებნე ზს., ოხშხებე ლშხ.), ხ-ოშხები (ახუშხბ \ ხოშხბ, ახოშხებ; ახოშხებნე) ლნტ., გრდმ. -- უკერავს. დი̄ნა̈ლ მინე მუს უ̂ოსა̈რს ხოშხებდახ (ბზ. 302) -- გოგოები თავიანთ მამას ჩოხას უკერავდნენ. ლეთნაფდ დინილს წ̌ერნი კაბელ ოხოშხბ (ბქ.) -- სააღდგომოდ გოგონას წითელი კაბა შევუკერე. მიშკუ̂ა ლაუ̂დილას მი ხუშხებდას კაბა̈რს (ლნტ.) -- ჩემ დებს კაბებს მე ვუკერავდი.
- ხ-ოშხები იგივეა, რაც ხ-ოშხბი.
- ხ-ოშხი (ოთოშხ, ოთშიხე; ოთშიხნე ბზ., ოთოშხ ბქ., ოთშიხ, ოთშიხე; ოთშიხნე ლშხ., ათუშხ, ათოშიხ; ათოშიხნე ლნტ.), გრდმ. -- უწვავს. ჭა̈შდ აშხუ̂ ზაუ̄ნლო ძაძა̈რ ჩოთშიხ ხეხუ̂ს (ბზ.) -- ქმარმა ერთი წლის შემდეგ ძაძები დაუწვა ცოლს. ქიმს აყბა ოხშიხა [ჭყინტიშუ̂დ] (ლშხ. 56) -- ცრემლს ლოყა დაუწვავს ბიჭისათვის. ქრუუ̂ ზურალს ლა̈კირ ახოშიხხ (ლნტ.) -- ქვრივ ქალს საკირე გამოუწვეს.
- ხ-ოშხმე (ოთოშხმ, ოთშხამე; ოთშხ̈ამნე) ბზ., ხ-ოშხამაუ̂ი (ოთშხამაუ̂, ოთშხამუ̂ე; ოთშხამაუ̂ნე) ლშხ., ხოშხამა̈უ̂ი (ათუ̂შხამა̈უ̂, ათოშხამა̈უ̂ე; ათოშხამა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უშხამავს, უწამლავს. ბეგიდ ლიც ოთშხამე ეჯღა̈რს (ბზ.) -- ბეგიმ წყალი მოუწამლა იმათ. გადატ. დედეს ხოლა გეზლი̄რდ ოთშხამეხ ლირდე (ლშხ.) -- დედას ცუდმა შვილებმა მოუშხამეს სიცოცხლე.
- ხ-ოშხრე (ჩოთოშხრ, ჩოთშხირ; ჩოთშხირე) ზს., ლშხ., ხ-ოჟღრე (ათუჟღრ, ათოჟღირ; ათოჟღირე) ლნტ., გრდმ. -- უპობს. მამას ნე̄სგაქა ოთშხირხ მორ (ლშხ.) -- მამას შუაზე გაუპეს მორი. თხერეს კადაუ̂შ ათოჟღირხ თხუ̂იმ (ლნტ.) -- მგელს თავი ნაჯახით გაუპეს.
- ხ-ოშხტა̈ნდე̄ლი (ოხუ̂შხ̈ატდეელ, ოხშხ̈ატდე̄ლე; ოხშხ̈ატდელნე) ბზ., ხ-ოშხატა̈ლი

(ოხუ̂შხატა̈ლ, ოხშხატალე; ოხშხატალისგ) ბქ., ხ-ოშხტა̄ლი (ოხშხატა̄ლ, ოხშხატა̄ლე; ოხშხატა̄ლნე) ლშხ., ხ-ოშხატალი (ახუ̂შხატა̈ლ, ახოშხატა̈ლე; ახოშხატა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- ულობავს (ლობეს); უწნავს (გოდორს...). გიგას ჩიგა̈რ იშგენ ხოშხატა̈ლი დაბა̈რს (ბქ.) -- დეიდას (მამიდას, ბიცოლას) ყოველთვის სხვა ულობავს ხოლმე ყანებს. გუშკუ̂ე ა̈ზუ̂ს ჩიგარ მი ხუ̂აშხატა̈ლი (ლნტ.) -- ჩვენს ეზოს ყოველთვის მე ვლობავ. ბაბა ბობშა̈რს კუ̂ეჭოლ კალათოლა̈ლს ხოშხატა̈ლი (ლნტ.) -- პაპა ბავშვებს პატარა კალათებს უწნავს.

- ხ-ოშხტა̄ლი იგივეა, რაც ხ-ოშხტა̈ნდე̄ლ.
- ხ-ოშხტი (ოხოშხტ, ოხშხა̈ტ; ოხშხა̈ტნე ზს., ოხშხატ, ოხშხატე; ოხშხატნე ლშხ.), ხ-ოშხა̈ტი (ახუ̂უშხტ, ახოშხატე; ახოშხატნე) ლნტ., გრდმ. -- ულობავს (ლობეს); უწნავს (კალათს...). ნოდა̈რ სასოს ჰარტამს ხოშხტი (ბქ.) -- ნოდარი სასოს ბოსტანს ულობავს. დინოლარს ბაბა ოხშხატნე კალათო̄ლარს (ლშხ.) -- გოგონებს პაპა დაუწნავს კალათებს.
- ხ-ოშხუ̂ნი (ოთოშხუ̂ნ, ოთშხუ̂ინ; ოთშხუ̂ინნე ზს., ოთშხუნ, ოთშხუნე; ოთშხუნნე ლშხ., ლახუშხუ̂ნ, ლახოშხუ̂ინ; ლახოშხუ̂ინნე ლნტ.), გრდმ. -- {შე}უნახავს. დედბერ ბა̈რგილდა̈რს ოთშხუ̂ინნე [ჭყინტს] (ბზ. 280) -- დედაბერი ბარგს შეუნახავს ბიჭს. დედედ ლეზობ ოთშხუნე ჭყინტს (ლშხ.) -- დედამ ბიჭს საჭმელი შეუნახა. ფოყა-ბარჯა ხეხუ̂-ჭაშს ლოხუ̂შხუ̂ინხ (პოეზ. 56) -- თეძო-ბეჭი ცოლ-ქმარს შეუნახეს.
- ხ-ოშგდენი იგივეა, რაც ხ-ოშგ̄დნი.
- ხ-ოშგლდა̈ნი (ოხშგლდა̈ნ, ოხშგლდანე; ოხშგლდა̈ნნე ბზ., ოხშგლდა̈ნისგ ბქ.), ხ-ოშგლდანი (ოხშგლდან, ოხშგლდანე; ოხშგლდანნე) ლშხ., ხ-ოშელდა̈ნი (ახუ̂უშელდა̈ნ, ახოშელდა̈ნე; ახოშელდა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- {ჩამო}უთვლის, {და}უთვლის. მგლდელდ დაჳა̈რ ქო̄ხშგლდანე პატუ̂რენს (ბზ.) -- მწყემსმა თხები დაუთვალა პატრონს. მეცარ ჩი̄ს ქა ჯიშგლდანი სგობინჩუ

(ლშხ. 11) -- მკითხავი ყველაფერს ჩამოგითვლის. მეზგ̈ა̈ჲ ხოშა სკა ხოჩოქ̈ა̈უ̂ი [ლჱდგ̈ა̈რს] ი ხოშელდ̈ა̈ნი, იმ̈ა̈ჲ ხეშყედენი (ლნტ. 54) -- ოჯახის უფროსი დაუჩოქებს მიცვალებულს და ჩამოუთვლის, რაც მოაგონდება.

- ხ-ოშჳნდობი იგივეა, რაც ხ-ოშუნდუ̂ები.
- ხ-ოშჳ̄დნი (̈ა̈მშჳ̄დ, ოთშჳ̄დ; ოთშჳ̄დნი ბზ., ემშჳ̄და, ოთშჳ̄და; ოთშჳ̄დნი ლშხ.), ხოშჳდენი (̈ა̈მშჳდ, ოთშჳდ; ოთშჳდნი ბქ., ̈ა̈მშჳდდა, ათოშჳდდა; ათოშჳდენი ლნტ.), გრდუვ. -- სცვივა; უცვივა, ეყრება. ხოხუ̂რა მუხუ̂ბეს ქჳმ̈ა̈რ ოხშჳ̄დ (ბზ.) -- უმცროს ძმას ცრემლები გადმოსცვივდა. შდიქარ გუ̄ნ დოსგ ემშჳ̄დდა (ლშხ.) -- კბილები ძალიან ადრე ჩამომცვივდა. დეცხენ ჲ̈ა̈რს მა ხოშჳდენი? (ლნტ.) -- ციდან ვის რა ეყრებაო?
- ხ-ოჩდენი (̈ა̈მჩ̈ა̈დ, ოთჩ̈ა̈დ; ოთჩედნი ბზ., ოთჩად, ოთჩედნი ბქ., ემჩად ლშხ.), ხ-ოჩედენი (̈ა̈მჩად, ათოჩად; ათოჩედენი) ლნტ., გრდუვ. 1. გაექცევა, მიუდის (წაუვა), გაურბის. სემი ქ̈ა̈ჯ ჩუ̂ადგ̈ა̈რხ, სემი ჩოთჩ̈ა̈დხ (ბზ. 61) -- სამი ქაჯი მოკლეს და სამი გაექცათ. მეჲჩხრე, მაჰრენ მუხუ̂ბე, ქათჩედახ (ბქ. 198) -- მეცხრე, უმცროსი ძმა, გაჰქცევიათ. ჲაკოფ ეჩქა ქო̄ხჩად ბარტყალს (ლშხ. 63) -- იაკობი მაშინ გამოექცა ბარტყებს. მჷმეგრელს ფუ̂ირ ქათოჩად სიმინდ̈ა̈რხო (ლნტ. 228) -- მეგრელს ძროხა სიმინდებში გაექცა. ჰა, სი თაუ̂ბექ, დეშ ნიჩდენი! (პოეზ. 34) -- ჰა, შე თავბექ, ვერ წაგვიხვალ! 2. ამოსდის, მისდის (სული). ზურაბს ეჩქად ქუ̂ინ ჟ'ოხუ̂ჩედნი (ბზ. 234) -- მანამდე ზურაბს სული ამოსძვრება (მოკვდება). დ̈ა̈შდუ̂ს ქუ̂ინ ჟ'ოხჩ̈ა̈დ (ბქ. 204) -- დათვს სული ამოუვიდა. ხენწიფს ბაჟ ათაჩედა (ლნტ. 233) -- ხელმწიფეს გრძნობა წასვლია.
- ხ-ოჩდი (ხოჩდ, ხოჩიდ; ხოჩდი̄ნე ბზ., ხოჩდინე ბქ., ლნტ., ხოჩდ ლშხ.), გრდმ. -- დასცხებს, {და}უშენს (ურტყამს). როსტომდ ეჯი̈ა̈რს ხოჩიდ (ბზ. 234) -- როსტომმა იმათ ურტყა.

მეცუალად ხჳ̂ა̈ჲ ხოჩიდხ უშხჳ̂ა̈რ (ლნტ.) -- მოჩხუბარებმა დასცხეს (ბევრი ურტყეს) ერთმანეთს.

- ხ-ოჩდი̄ნე (ოხჳ̂ჩგდი̄ნ, ოხჩგდი̄ნე; ოხჩგდი̄ნნე) ბზ., ლშხ., ხ-ოჩდინე (ოხჩიდინ, ოხჩიდნე; ოხჩიდნისგ ბქ., ახჳ̂ოჩგდინ, ახოჩგდნე; ახაჩგდინი ლნტ.), გრდმ. -- მოურევს. დი̄ნად ნა̄ყუნს ჲენასდ ოხჩგდი̄ნე (ბზ.) -- გოგომ შეჭამანდს სწრაფად მოურია. ტირხინას ლალჳ̂თეჲსგა ხოჩდინეხ (ბქ. 237) -- საწამლავს (სტრიქნინს) ხორცში ურევენ. ზურალ ლობიოს ხოჩდინე (ლნტ.) -- ქალი ლობიოს ურევს.
- ხ-ოჩედენი იგივეა, რაც ხ-ოჩდენი.
- ხ-ოჩერა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოჩრა̈ჳ̂ი.
- ხ-ოჩეშენი იგივეა, რაც ხ-ოჩშენი.
- ხ-ოჩოქა̈ჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოჩქჳ̂ეჳ̂ი.
- ხ-ოჩრა̈ჳ̂ი (ოთჩარა̈ჳ̂, ოთჩარჳ̂ე; ოთჩარჳ̂ი) ბზ., ხ-ოჩრაჳ̂ი (ოთჩერაჳ̂, ოთჩერჳ̂ე; ოთჩერჳ̂ი) ლშხ., ხ-ოჩერა̈ჳ̂ი (ათჳ̂ჩერა̈ჳ̂, ათოჩერა̈ჳ̂ე; ათოჩერა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უჩერებს. მეჩი მა̄რა ჩა̄ჟ ოთჩარა̈ჳ̂ (ბზ.) -- მოხუც კაცს ცხენი გავუჩერე. ქორ სკჳ̂ებინ ათოჩერა̈ჳ̂ე მარჷილ (ლნტ.) -- მარხილი სახლის წინ გაუჩერა.
- ხ-ოჩჳ̂დი (ოთოჩჳ̂დ, ოთჩჳ̂იდ; ოთჩჳ̂იდე ბზ., ლოხოჩდ, ლოხჩიდ; ლოხჩიდნე ბქ., ლშხ., ლახუჩდ, ლახოჩიდ; ლახოჩიდნე ლნტ.), გრდმ. -- შეუნთებს, დაურთავს (ცეცხლში შეშას). ხოშა მუხჳ̂ბედ... ყორა̈რ ჟ'ოსჩიდ ლემასგჳ̂ჟი (ბქ. 142) -- უფროსმა ძმამ კარები ცეცხლში შეუნთო. გაკა̈ კენცხალა̈ლს სკა ხოჩდიდად ლემასკჳ̂ისკა (ლნტ. 60) -- კაკლის რტოებს შევუნთებდით ცეცხლში.
- ხ-ოჩქოჳ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოჩქჳ̂ეჳ̂ი.

- ხ-ორქუ̂ეუ̂ი (ოთჩოქუ̂ეუ̂, ოთჩოქუ̂ე; ოთჩოქუ̂ი) ბზ., ხ-ორქეუ̂ი (ოთჩოქეუ̂, ოთჩოქუ̂ე; ოთჩოქუ̂ისგ) ბქ., ხ-ორქოუ̂ი (ოთჩოქაუ̂, ოთჩოქუ̂ე; ოთჩოქუ̂ი) ლშხ., ხ-ოროქა̈უ̂ი (ათუ̂ჩოქა̈უ̂, ათოჩოქა̈უ̂ე; ათოჩოქა̈უ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უჩოქებს. [კე̄სა̈რ] სგა ხარქუ̂ეუ̂ი [ხორქუ̂ეუ̂ი] ი ხაყლე (ბზ. 14) -- კეისარი უჩოქებს და ეუბნება. ეჩქა მუგუ̂ა̄ნე სგა ლოხჩოქუ̂ი ლეჲდგარს (ლშხ. 34) -- მაშინ მოტირალი {მი}უჩოქებს მიცვალებულს. ასოჩოქა̈უ̂ე ჭყინტდ ი ეჯჷი ათეკვრა̈ნ (ლნტ.) -- ბიჭმა დაუჩოქა და ისე შეევედრა. სგა ლოხჩოქუ̂ე ხორამ ყიფჲანს (პოეზ. 14) -- მიუჩოქდა (დაუჩოქა) კარგ ყიფიანს.
- ხ-ორშე (ოხორშ, ოხჩიშ; ოხჩიშე ზს., ლშხ., ახუჩშ, ახორიშ; ახორიშე ლნტ.), გრდმ. -- {მო}ასწრებს, {და}ასწრებს. და̈უ̂ით ა̈გითე ოხჩა̈შ [დი̄ნას] (ბზ. 270) -- დავითმა გოგოს სახლში {შე}მოასწრო. ჭყინტდ კგლი ლიბენ დეშ ლოხჩიშ (ლშხ. 73) -- ბიჭმა გასალების მიბმა ვერ მოასწრო. თათრა̈ლს მურყუ̂ამა̈ ლიკაფე ქა ლახორიშახ (ლნტ. 103) -- თათრებს კოშკის წაქცევა მოუსწრიათ.
- ხ-ორშენი (ოთეჩშ, ოთჩა̈შ; ოთჩეშნი ბზ., ოხუ̂ეჩშ, ოხჩაშ; ოხჩეშნი ბქ., ლშხ.), ხ-ორეშენი (ახუჩშ, ახორიშ; ახორიშნე) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}ასწრებს, {და}წინაურდება. ოთჩა̈შ ესნა̈რ მიჩ' ა̄ფხნეგა̈რს ბუბნი (ბზ. 21) -- გაასწრო თურმე თავის ამხანაგებს ბუბნიმ. [სეგზ] ჩქა̈რდ ანჯად ქორთე, გოლერშა̈ჰს სგა ოხჩაშ (ბქ. 11) -- სეგზი სწრაფად შემოვიდა სახლში, გველეშაჰს შემოასწრო. სგუ̂ებინ ესუ̂ჩა̈შ მგლხა̈ ლაშგა̈რს (პოეზ.) -- წინ ჩაუსაფრდა (დაასწრო) მულახის ლაშქარს.
- ხ-ორჩხჳნე (--, ლოხჩჳჩხნე; ლოხჩჳჩხნი ბზ., ლოხჩჳჩხნისგ ბქ.), ხ-ორჩხჳ̄ლი (--, ლოხჩხჳ̄ლე; ლოხჩხჳ̄ლნე) ლშხ., ხ-ორჩხჳლი (--, ლახორჩხჳლე; ლახორჩხჳლი) ლნტ., გრდმ. -- უჩხავის, დასჩხავის (ფრინველი). მეთხუ̂იარს ჯა̄ჩუდ ლოხჩხჳ̄ლე (ლშხ.) -- მონადირეს ჩხიკვმა

დასჩხავლა. ჯაჳჩილ ჯიჩჩხჷნახ ლერთანხენ (პოეზ. 182) -- კაჭკაჭი დაგჩხაოდათ მარცხნიდან.

- ხ-ოჩხეფენი იგივეა, რაც ხ-ოჩხფენი.
- ხ-ოჩხკჷნე (ლოხჩხჷკინ, ლოხჩხჷკნე; ლოხჩხჷკნი ბზ., ლოხჩხჷკნისგ ბქ., ლოხჩხჷკჷნ, ლოხჩხჷკნე; ლოხჩხჷკნი ლშხ., ლახჳჩხჷკჷნ, ლახოჩხჷკნე; ლახოჩხჷკნი ლნტ.), გრდმ. -- უჩხაკუნებს. იმ ხოჩხკჷნე ჩი ლჺდელ? (ბზ.) -- რას უჩხაკუნებ ყოველ დღე? დინილდ რეჟენ ლოხჩხჷკნე დაჳარს (ბქ.) -- გოგონამ ზარი დაუჩხაკუნა თხებს. აჯახ ლახოჩხჷკნეხ ი ქათასჷმდა... (ლნტ.) -- კიდევ დაუჩხაკუნეს და გაიგონა.
- ხ-ოჩხფენი (ჲმჩხჲფ, ოთჩხჲფ; ოთჩხეფნი ბზ., ჲმჩხაფ, ოთჩხაფ ბქ., ემჩხაფ, ოთჩხაფ; ოთჩხეფნი ლშხ.), ხ-ოჩხეფენი (ამჩხჲფ, ათოჩხჲფ; ათოჩხეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- უხდება, უმჭლევდება. ხელწიფს ჩა̄ჟჲრ აშ-ი-აშ გარ ხოჩხფენიხ (ბზ. 302) -- ხელმწიფეს ცხენები თანდათან უმჭლევდება. ლინთჳისგა ფურჲრ ჩუ ხოჩხფენიხ (ბქ.) -- ზამთარში ძროხები {გა}უხდებათ. ბოფშჲრ სურუ ლოქ ათჲჩხეფა მჲიდჳშ (ლნტ.) -- ბავშვები შიმშილისაგან ძალიან გამიხდაო.
- ხ-ოჩხჷლი, ხ-ოჩხჷ̄ლი იგივეა, რაც ხ-ოჩჩხჷნე.
- ხ-ოჩჷდენიხ იგივეა, რაც ხ-ოჩჷ̄დნიხ.
- ხ-ოჩჷ̄დნი-ხ (ჲნჩჷ̄დ{და}, ოხჩჷ̄დხ; ოხჩჷ̄დნიხ ბზ., ოგჩჷ̄და, ოხჩჷ̄დახ; ოხჩჷ̄დნიხ ლშხ.), ხ-ოჩჷდენი-ხ (ჲგჳჩჷდდა, ახოჩჷდდახ; ახოჩჷდენიხ) ლნტ., გრდუვ. -- ჩხუბი მოსდით. ახჩჷ̄დახ ლიშიჲლ სოსრუყჳს ი ნართჲლს (ბზ. 394) -- სოსრუყვს და ნართალს ჩხუბი (ომი) მოსვლიათ. ბოფშჲრს ლიცუალ ხოჩჷდნიხ (ლნტ.) -- ბავშვებს ჩხუბი მოსდით.
- ხ-ოცაბურე იგივეა, რაც ხ-ოცბჷ̄რე.

- ხ-ოცა̈დი იგივეა, რაც ხ-ოცა̄̈დი.
- ხ-ოცა̄დუნე (ლოხცა̄დუ̂ინ, ლოხცა̄დუნე; ლოხცა̄დუნი) ბზ., ხ-ოცადუნე (ლოხცადუ̈ნ, ლოხცადუნე; ლოხცადუნისგ) ბქ., გრდმ. -- უცვლის. ჟ'ოლცა̄დუნად ალ საფუ̂არა̈ლ! (ბზ.) -- გამოვუცვალოთ ეს საფუარ{ები}! (თაუ̂ბექილას) ლეზუ̂ებ-ლეთრეს ხოცადუნეხ (პოეზ. 30) -- (თავბექილას) სასმელ-საჭმელს უცვლიან. ოთცადუნედ თოფა̈რ გუშგუ̂ეჲ (პოეზ. 16) -- რიგ-რიგად ვესროლეთ (გავუცვალეთ) ჩვენი თოფები.
- ხ-ოცა̄̈დი1 (ოთცა̄̈დ, ოთცა̄დე; ოთცა̈დნე) ბზ., ხ-ოცა̈დი (ლოხუ̂ცა̈დ, ლოხცად; ლოხცა̈დნე ბქ., ლახუ̂ცა̈დ, ლახოცადე; ლახოცა̈დი ლნტ.), ხ-ოცა̄დი (ლოხცა̄დ, ლოხცა̄დე; ლოხცა̄̈დნე) ლშხ., გრდმ. -- უცვლის. მგლდელს ხამა̈რ და̈რდ ლოხცა̄̈დხ (ბზ. 313) -- მწყემსს ღორები არავინ გაუცვალა.უშდილ ხოლა თუ̂ალა̈შ დინა ოსცადხ ჭყინტს (ბქ.) -- შეუხედავი (ცუდი თვალის) გოგო შეუცვალეს ბიჭს მალულად. გადატ. ხოჩა ზაჲს ეჯცა̄̈დნე ღე̄რბეთ! (ლშხ. 17) -- კარგ წელს დაგიყენებს (გამოგიცვლის) ღმერთი! ხოლაინ ლადეღს ჯიცა̈დი! (ბქ. 204) -- ცუდ დღეს დაგაყენებ (გამოგიცვლი). ხოლაიჯ ლადეღს ჯიცა̈დი! (ბქ. 204) -- ცუდ დღეს დაგაყენებ (გამოგიცვლი) -თქო.
- ხ-ოცა̄̈დი2 (ესუ̂ცა̄̈დ, ესცა̄̈დ \ ესცა̄დე; ესცა̄̈დნე) ბზ., ხ-ოცა̈დი (ესუ̂ცა̈დ, ოსცად; ოსცა̈დნე ბქ., ასუ̂ცა̈დ, ასოცადე; ასოცადი ლნტ.), ხ-ოცა̄დი (ოსცა̄დ, ოსცა̄დე; ოსცა̄̈დნე) ლშხ., გრდმ. -- უპასუხებს, მიუგებს. ზურა̄̈ლდ ხოლა̄̈მდ ესცა̄̈დ და̄̈უ̂ს (ბზ.) -- ქალმა ცუდად უპასუხა დევს. დუდას ოსცადა ჲედაუ̂იშდ (ბქ. 18) -- დუდას უპასუხებია იედავისთვის.
- ხ-ოცბუ̄რა̄̈ლი (ოხ/ოთცუბუ̄რა̄̈ლ, ოხ/ოთცუბუ̄რა̄̈ლე; ოხ/ოთცუბუ̄რა̄̈ლნე) ბზ., ხ-ოცბურა̈ლი (ოხცუბურა̈ლ, ოხცუბურა̈ლე; ოხცუბურა̈ლისგ ბქ., ახუ̂ცუბურალ, ახოცებურალე; ახოცებურალი ლნტ.), გრდმ. -- უჭრის. ზურალ ლუ̂აჟმარა ჟიბე ტა̈ნს ხოცბურა̈ლი (ბქ.) --

ქალი მამაკაცს ზედა ტანს {გამო}უჭრის ხოლმე.

- ხ-ოცბუ̄რე (ოხცუბი̄რ, ოხცუბუ̄რე; ოხცუბი̄რნე ბზ., ოხცუბუ̄რ, ოხცუბუ̄რე; ოხცუბუ̄რნე ლშხ.), ხ-ოცბურე (ოხცუბირ, ოხცუბურე; ოხცუბურისგ ბქ., ჟ'ახუ̂ცუბურ, ჟ'ახოცუბურე; ჟ'ახოცუბური ლნტ.), გრდმ. -- {გა}მოუჭრის. ნალუ̂ჟურს მიჩა დი სახუ̂შირს ხოცბურე (ბქ.) -- ვაჟ{იშვილ}ს დედამისი საშარვლეს უჭრის. მაშოლდ დენას კაბჲაქ ჟ'ახოცუბურე (ლნტ.) -- მაშიკომ ქალიშვილს საკაბე გამოუჭრა.
- ხ-ოცე̄რუ̂ე (ოხუ̂ცერუ̂ \ ოხუ̂ცე̄რა̈უ̂, ოხცე̄რუ̂ე; ოხუ̂ცე̄რუ̂ი \ ოხცე̄რუ̂ნე) ბზ., ხ-ოცერუ̂ე (ოხუ̂ცერა̈უ̂, ოხცერუ̂ე; ოხცერუ̂ისგ) ბქ., გრდმ. -- უხალავს. ხეხუ̂ მეთხუ̂ა̈რს ფაქუ̂ ხოცერუ̂ე (ბქ.) -- ცოლი მონადირეს ფქვილს უხალავს.
- ხ-ოცირა̈̄ლი (ჩ'ოთცი̄რა̈̄ლ; ჩ'ოთცი̄რა̈̄ლე; ჩ'ოთცი̄რა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ოცირა̈ლი (ოთცირა̈ლ, ოთცირალე; ოთცირა̈ლისგ ბქ., ჩუ̂ათუ̂ცირა̈ლ, ჩუ̂ათოცირალე; ჩუ̂ათოცირალი ლნტ.), ხ-ოცი̄რა̄ლი (ჩ'ოთცი̄რა̄ლ, ჩ'ოთცი̄რა̄ლე; ჩ'ოთცი̄რა̄ლნე) ლშხ., გრდმ. -- უფცქვნის. ბოფშა̈რს ჩ'ოთცი̄რა̄ლეხ ქართებილ (ბზ.) -- ბავშვებს გაუფცქვნეს კარტოფილი.
- ხ-ოცი̄რი (ოთცი̄რ, ოთცი̄რე; ოთცი̄რნე) ბზ., ლშხ., ხ-ოცირი (ოთცირ, ოთცირე; ოთადცირისგ) ბქ., ხ-ოცირე (ათუ̂ცირ, ათოცირე; ათოცირი) ლნტ., გრდმ. -- უფცქვნის. დიად გეზალს ქართებილ ოთცირე (ბქ.) -- დედამ შვილს კარტოფილი გაუფცქვნა.
- ხ-ოცლე (ოთოცლ, ოთცილ; ოთცილე ზს., ლშხ., ათუცლ, ათოცილ; ათოცილე ლნტ.), გრდმ. -- უხევს, უფხრეწს. მგყდის კაბიაქ ჩიმთს ხოცლე მუჰუ̂დი (ბქ.) -- მყიდველს საკაბე ჩითს უხევს გამყიდველი.
- ხ-ოცლგრე იგივეა, რაც ხოცლგ̄რე.
- ხ-ოცლგ̄რე (ოთცგლი̄რ, ოთცგლგ̄რე; ოთცგლგ̄რი ბზ., ოთცგლგ̄რ, ოთცგლგ̄რე; ოთცგლგ̄რნე

ლშხ.), ხ-ოცრგლე (ოთცგრილ, ოთცგრგლე; ოთცგრგლისგ) ბქ., ხ-ოცლჷგრე (ათჷ̂ცგლჷგრ, ათოცგლჷგრე; ათოცგლჷგრი) ლნტ., გრდმ. -- უხევს, უფხრეწს, უგლეჯს. ჭა̈შდ [ხეხჷ̂ს] ბიდგლდ ჩოთცგლჷ̄გრე (ბზ. 304) -- ქმარმა ცოლს მოსასხამი (ბუდე) დაუხია.

- ხ-ოცმენი, ხ-ოცჷ̂ენი იგივეა, რაც ხოცჷ̂მი.
- ხ-ოცრგლე იგივეა, რაც ხ-ოცლჷ̄გრე.
- ხ-ოცუე (ოთცჷ̂იჷ̂, ოთცუე; ოთცუისგ ბქ., ახჷ̂ცუჷ̂, ახოცუე; ახოცუი ლნტ.), გრდმ. -- უყრის. მახელჷ̂აჟა̈რ ლელჷ̂ისგა შამფჷ̂რა̈რს ხოცუახ (ბქ. 232) -- ახალგაზრდები ხორცში შამფურებს უყრიდნენ.
- ხ-ოცჷ̂ბე (ლოხ/ოთოცჷ̂ბ, ლოხ/ოთცჷ̂იბ; ოთცჷ̂ი/უბე, ლოხ/ოთცჷ̂იბნე ზს., ოხოცჷ̂ბ, ოხცჷ̂იბ; ოხცჷ̂იბე ლშხ., ახჷ̂უცბ, ოხოცჷ̂იბ; ახოცჷ̂იბე ლნტ.), გრდმ. -- უჭრის. მა̄რემ ლასკგდცა̈ლ ყორ ლოხცჷ̂იბხ (ბქ. 263) -- კაცის სიმაღლის (დასატევის) ოდენა კარი ამოუჭრეს. გადატ. ჷ̂ა̈რგდ ბა̈ქ ოხჷ̂ცჷ̂იბ მუ-გეზალს (ბზ. 416) -- თავადმა სიტყვა (ტყუილი) მოუჭრა მამა-შვილს.
- ხ-ოცჷ̂ე, ხ-ოცჷ̂ემი იგივეა, რაც ხ-ოცჷ̂მი.
- ხ-ოცჷ̂მი (ოხოცჷ̂მ, ოხცჷ̂ემ, ოხჷ̂ცჷ̂ემნე), ხ-ოცჷ̂ე (ოხცჷ̂იჷ̂, ოხცუე; ოხცჷ̂იჷ̂ნე) ბზ., ხ-ოცჷ̂მი (ოსოცჷ̂მ, ოსცემ; ოსცემნე) ბქ., ხ-ოცმენი (ოსცომ, ოსცომე; ოსცომნე) ლშხ., ხ-ოცჷ̂ემი (ა̈სჷ̂აცჷ̂მ, ასაცომე; ასაცომნე) ლნტ., გრდმ. 1. {წა}უსვამს. დიემ ლეცჷ̂მი ოსცემ ბეფშჷ̂ს დია̈რჟი (ბქ.) -- დედამ კარაქი ({წა}სასმელი) წაუსვა ბავშვს პურზე. ბელხანჯარდ ოსცჷ̂იე და̄ჷ̂ა თჷ̂ელ ჩა̄ჟს (ლშხ. 75) -- ბელხანჯარმა წაუსვა დევის ტვინი ცხენს. 2. ულესავს (კედელს). გეგიდ მეზჷ̂ბელს აშხჷ̂ ლადეღისგა ჟ'ოხცემ ქორ (ბქ.) -- გეგიმ მეზობელს ერთ დღეში გაულესა სახლი.

- ხ-ოცუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ო̄ცუ̂ნე.
- ხ-ოცქეფენი იგივეა, რაც ხ-ოცქფენი.
- ხ-ოცქფენი (ა̈მცქა̈ფ, ოხცქა̈ფ; ოხცქეფნი) ბზ., ხ-ოცქეფენი (ა̈მცქაფ, ახოცქაფ; ახოცქეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- უსკდება, წასკდება (სიცილი...). დის ლიგუ̂ნი ხოცქფენი (ბზ. 378) -- დედას ტირილი წასკდება. დაჩუ̂ირს ლიგუ̂ა̈ნი ახაცქეფა (ლნტ. 278) -- დას ტირილი წასკდომია.
- ხ-ოცყა̈ნი (ოთცგყინ, ოთცგყნე ზს., ოთცგყნი ბზ., ოთცგყნისგ ბქ., ახუ̂ცგყა̈ნ, ახოცგყნე; ახოცგყნი ლნტ.), ხ-ოცყანი (ოთცგყან, ოთცგყნე; ოთცგყნი) ლშხ., გრდმ. -- უკეტავს, უგმანავს (ურდულით). ალღა̈რს ყორ ი ლაკუ̂რა ლეჯუ̂რა̈ნია̈რშუ̂ ოხცგყნეხ (ბქ.) -- ამათ კარი და ფანჯარა ურდულით დაუკეტეს. ბაბად მაჩუ̄̂ბი ყო̄რალ ბგგიდ ოთცგყნე ბობშს (ლშხ.) -- ბაბუამ ბავშვს მაგრად დაუკეტა მაჩუბის კარი.
- ხ-ოცხგნე (ლოხუ̂ცგცხგ/ინ, ლოხცგცხნე; ლოხცგცხნი ბზ., ლოხცგცხნისგ ბქ., ლოხცგცხგნ, ლოხცგცხნე; ლოხცგცხნი ლშხ., ლახუ̂ცგცხინ, ლახოცგცხნე; ლახოცგცხნი ლნტ.), გრდმ. -- უკეთებს, უჩუჩხურებს, აჩაღებს ცეცხლს. ლოხცგცხგნ ლემესს! (ლშხ.) -- შეუკეთე ცეცხლს! ხოშა ლემსგი̄ლ ჟი ლოხუ̂ცგცხინ (პოეზ. 144) -- დიდი ცეცხლი გავაჩაღე.
- ხ-ოცხა (მიცხა̈ნდა, ხოცხა̈ნდა; ხოცხა̈ნდე̄დს ბზ., მიცხონ, ხოცხონ; ხოცხონეს ბქ., მიცხა̄ნ, ხოცხა̄ნ; ხოცხე̄ნდეს ლშხ., მიცხანდა, ხოცხანდა; ხოცხანდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ურჩევნია, სიამოვნებს. დის ალა მა̄მა ხოცხა (ბზ.) -- დედას ეს არ სიამოვნებს. ჰე ჯიცხახ, ჟ̈ა̈მჷიდდ როსტომ მურყუ̂ამთე (ბზ. 234) -- თუ გირჩევნიათ, ამომიყვანეთ როსტომი კოშკში. მა̄ჲ ჯიცხენდე̄დს, ეჯა ხა̈ყრ წელს (ბზ. 378) -- რაც გერჩიოს, ის უქენი სახედარს. დი̄ნას

ა̈ფიცა̈რთე ხოცხა̈̄ნ ლიწუ̂ი̄ლა̈̄ლ (ბზ. 350) -- ქალიშვილს ოფიცერზე გათხოვება ერჩია. [ქუ̂ერწილს იჩოხ], შომა̈ჲ ლოქ მიჩ ხოცხანდეს (ლნტ. 178) -- ქორწილს ვიზამთ, როცა შენ გერჩიოსო. ჩიდ ასლამაზ მიცხა̈̄ნ (პოეზ. 136) -- ყველას ასლამაზი მერჩია.

- ხ-ოცხემ (ოხოცხ, ოხცხე; ოხცხემნე ბზ., ლშხ., ოხცხემნისგ ბქ., ახუცხ, ახოცხე; ახოცხემ \ ახოცხემნე ლნტ.), გრდმ. -- ეზრდება, ემატება. და̈̄უ̂ს ფა̈თუ̂დ მე̄უ̂არ ოხცხე (ბზ. 310) -- დევს თმა ძალიან გაეზარდა. ალია̈რ ღუ̂ინლაშ ლისყის ხოცხემხ (ბქ.) -- ესენი ღვინის კეთებას უმატებენ. დადა̈შდ თხუმე მასტუნს ოხცხა (ბქ.) -- დედაბრისათვის თავის ტკივილს მოუმატებია. შდრ. ხეცხემ.
- ხ-ოცხე̄ნე (ოხუ̂/ოთცხე̄ნ, ოხ/ა̈დ/ ოთცხე̄ნე; ოხ/ა̈დ/ოთც \ ხე̄ნნე ბზ., ოხცხე̄ნ, ოხცხე̄ნე, ოხცხე̄ნნე ლშხ.) ხ-ოცხენი (ოხუ̂ცხენ, ოხცხენე; ოხცხენისგ) ბქ., ხ-ოცხენე (ახუ̂ცხენ, ახოცხენე; ახოცხენი/ნნე) ლნტ., გრდმ. -- უვარცხნის (გადატანითაც). ბიქუ̂ ლახუ̂ა̈რს ფა̈თუ̂ა̈რს ხოცხე̄ნე (ბზ.) -- ქარი მთებს თმებს უვარცხნის. დედე ბობშს ფათუ̂არს ხოცხე̄ნე (ლშხ.) -- დედა ბავშვს თმებს უვარცხნის.
- ხ-ოცხი̄დე (ოხ{უ̂}ცხი̄დ, ოხცხი̄დე; ოხცხი̄დნე ბზ., ოთცხი̄დ, ოთცხი̄დე; ოთცხი̄დნე ლშხ.), ხ-ოცხიდე (ოხუ̂ცხიდ, ოხცხიდე; ოხცხიდისგ ბქ., ლახუ̂ცხიდ, ლახოცხიდე; ლახოცხიდნე ლნტ.), გრდმ. -- უწუნებს, უძრახავს. უ̂ეშგიმპილს მუდი̄ ოხცხი̄დე ხეხუ̂ ნალუ̂ჟურგეზალს (ბზ.) -- ბოლოს მამამაც დაუწუნა ცოლი ვაჟიშვილს. სების დინა და̈რდმოშ ოხცხიდე (ბქ.) -- სების გოგო ვერავინ დაუწუნა. ამშა ლისყი ოთცხი̄დ მიშგუ̂ა აფხნიკს (ლშხ.) -- ამის გაკეთება დავუშალე (დავუწუნე) ჩემს ამხანაგს.
- ხ-ოცხკე (ოხოცხკ, ოხცხიკ; ოხცხიკე ლშხ., ახუ̂უცხკ, ახოცხიკ; ახოცხიკნე ლნტ.), გრდმ. -- სთხრის (თვალს). [ქა̈ჯდ] ქახოცხიკ ლახუ̂ბას თერა̈ლ (ლნტ. 260) -- ქაჯმა გამოთხარა

ძმებს თვალები. იხ. ხ-ოხპე.

- ხ-ოცხკგრე იგივეა, რაც ხ-ოცხკგ̄რე.
- ხ-ოცხკგ̄რე (ოხცხეკგრ, ოხცხეკგრე; ოხცხეკგ̄რნე) ლშხ., ხ-ოცხეკგრე (ახჷ̂ცხეკგრ, ახოცხეკგრე; ახოცხეკგრი) ლნტ., გრდმ. -- სთხრის (თვალებს). ჭყინტე ლეეხურიდ ქახოცხეკგრე თერა̈ლ ალ დენას (ლნტ.) -- ბიჭის საცოლემ გამოთხარა თვალები ამ გოგოს.
- ხ-ოცხო̄რპე (ოთცხჷ̂ე̄რპ, ათცხო̄რპე; ათცხჷ̂ე̄რპნე ბზ., ოთცხერპ, ოთცხორპე; ოთცხერპისგ ბქ., ოთცხო̄რპ, ათცხო̄რპე; ათცხო̄რპნე ლშხ.), გრდმ. -- ახვევს. მეთხჷ̂ჲა̈რ სინა̄ლს უშხჷ̂ა̄რ ხოცხო̄რპე (ბზ.) -- მონადირე მავთულებს ერთმანეთში ახვევს (ერთმანეთს უხვევს).
- ხ-ოცხპენი (ემცხა̈პ{ა̈ნ}, ოხცხა̈პ{ა̈̄ნ}; ოსცხეპნი ბზ., ემცხაპ{ა̈ნ}, ოთცხაპ{ან}, ოთცხეპნი ბქ., ემცხაპ, ოთცხაპ; ოთცხეპნი ლშხ.), ხ-ეცხპა̈ნი (ა̈მეცხაპნან, ა̈თეცხაპნან; ა̈თეცხეპნი) ლნტ., გრდუვ. -- ენასკვება. ღანა̈ჷ̂ ზურალს გაჷ̂ა̈რ ოსცხაპ გჷ̂ა̈მია̈შ ლაკადჟი (ბქ.) -- ფეხმძიმე ქალს ნაწლავები გაენასკვა სიმძიმის აწევისას.
- ხ-ოცხრე (ოთ/ხცხირ, ოთ/ხცხირე; ოთ/ ხცხირნე) ბზ., ხ-ოცხრი (ოთჷ̂ცხრ, ოთცხირ; ოთცხირნე ბქ., ათუცხრ, ათოცხირ; ათოცხირი ლნტ.), გრდმ. -- ურკვევს, უხსნის, გააგებინებს. ამნე̄მ ჩ'ოთცხირე ჩი̄ მიჩა გაჭიჷ̂რება (ბზ. 346) -- ამან აუხსნა ყველას თავისი გაჭირვება. მა̈გ ქ'ოხცხირეხ ხელმწიფი გეზალს (ბზ. 438) -- ყველაფერი გაურკვიეს ხელმწიფის შვილს. დინად ქ'ოთცხირ მუთჷ̂რის, მა̈დო ხეკჷ̂ად (ბქ.) -- ქალიშვილმა გააგებინა (გაურკვია) მასწავლებელს, რაც უნდოდა.
- ხ-ოცხუნე (ლოხჷ̂ცუხ{ჷ̂}ინ, ლოხცუხ{ჷ̂}ნე ზს., ლოხცუხჷ̂ნი ბზ., ლოხცუხჷ̂ნისგ ბქ., ლოხცუხუნ, ლოხცუხნე; ლოხცუხნი ლშხ.), გრდმ. -- {უ}ჩხვლეტს. ჲერ ხოცხუნეხ რა̈შს (ბქ. 38) -- ზოგი უჩხვლეტს რაშს. გადატ. ულიტინებს.

- ხ-ოცხუ̂დე (ოთ/ოხოცხუ̂დ, ოთ/ოხცხუ̂იდ; ოთ/ოხცხუ̂იდე ბზ., ლშხ., ათუცხუ̂დ, ათოცხუ̂იდ; ათოცხუ̂იდე ლნტ.), გრდმ. 1. უწყვეტს, უკეტავს. ლაჰრა̈ყჟი ლჷლჰე̄ნ ერე̄დ ა̈მცხუ̂იდ (ბზ.) -- არყის გამოხდისას ვიღაცამ წყლის არხი გადამიკეტა. 2. ყელს {გამო}ჭრის, უღადრავს. ლა̈ძჰას ყია ქოხოცხუ̂დ (ბზ.) -- საკლავს ყელი გამოვჭერი (გამოვღადრე).
- ხ-ოცხუ̂ლე (ოხოცხუ̂ლ \ ოხცხუ̂ილ, ოხცხულე \ ოხცხუ̂ილ ზს., ოხცხუ̂ილნე ბზ., ოხცხულისგ ბქ., ოხცხულ, ოხცხულე; ოხცხუ̄ლნე ლშხ., ახუ̂ცხულ, ახოცხულე; ახოცხული \ ახოცხულნე ლნტ.), გრდმ. -- {შე}უტრუსავს. თხუმს ხოცხუ̂ლიხ ჷანს მუტუ̂არშუ̂ (ლშხ. 9) -- ხარს თავს სანთლით უტრუსავენ.
- ხ-ოცჷხ (მიცჷხდა, ხოცჷხდა; ხოცჷხდე̄დს ბზ., მიცხჷნ, ხოცხჷნ; ხოცხჷნეს ბქ., მიცხჷ̄ნდა, ხოცხჷ̄ნდა; ხოცხჷ̄ნდეს ლშხ., მიცხჷნდა, ხოცხჷნდა; ხოცხჷნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- იცის, ეგულება. თაფუს ხეხუ̂ დე̄მე ხოცჷხ (ბზ. 385) -- თაფუს ცოლი არსად ეგულება. ა ზურალს ხა̈ცხენა ეშუ̂ი მელილდ (ბქ.) -- ამ ქალს სცოდნია ერთი ბალახი. და̈რჯჷლს ქორს და̈რ ხოცხჷნ (ბქ.) -- დარჯულს სახლში არავინ ეგულებოდა. ცხეკი პილს ცინყა̄ ჩირგალ მიცჷხ (ლშხ.) -- ტყის პირას მოცვის ბუჩქები მეგულება. ეჯმინს შუკუ̂ მა̈დ ხა̈ცხენახ (ლნტ. 95) -- იმათ გზა არ სცოდნიათ.
- ხ-ოძგრენი, ხ-ჷძგრენი (ხუ̂ეძგრ, ხოძგა̈რ; ხეძგრენი) ბზ., ხეძგრჷნი (ხუ̂ეძგრ, ხეძგრჷნ; ხეძგრჷნი) ბქ., ხ-ოძგრენი (ხუ̂ეძგრ, ხოძგარ; ხოძგრენი) ლშხ., ხ-ეძგერენი ({ლა̈}ხუ̂ეძგრ, {ლა̈}ხეძგარ; {ლა̈}ხეძგერენი) ლნტ., გრდუვ. -- ეძგერება, ეტაკება. უ̂ობურ დადა კოჯს ხოძგა̈რ (ბზ. 392) -- კუდიანი დედაბერი კლდეს ეტაკა. ბელხანჯარ ი და̄უ̂ სგაჲ ხეძგარხ უშხუ̂ა̄რ (ლშხ. 71) -- ბელხანჯარი და დევი ერთმანეთს ეძგერნენ.
- ხ-ოძგრჷნე1 (ლოხუ̂ძგჷრინ ბზ., ლოხძგჷრჷნ ლშხ., ლოხძგჷრნე; ლოხძგჷრნი ბზ., ლშხ.,

ლოხძგურინ, ლოხძგურნე; ლოხძგურნისგ ბქ., ლახუ̂ძგურინ, ლახოძგურნე; ლახოძგურნი ლნტ.), გრდმ. -- ურჭობს. მეთხუ̂იӓრ გიმს ფაუს ხოძგრგნე (ლნტ.) -- მონადირე მიწას ჯოხს ურჭობს.

- ხ-ოძგრგნე2 (ოხუ̂ძგურინ ბზ., ოხძგურგნ ლშხ., ოხძგურნე; ოხძგერნი ბზ., ლშხ., ოხძგურინ, ოხძგურნე; ოხძგურნისგ ბქ., ახუ̂ძგურინ, ახოძგურნე; ახოძგურნი ლნტ.), გრდმ. უტენის; უვსებს, უყორავს. ბეფშუ̂დ ჯӓდ ლეზობშუ̂ ოხძგურნე ჟალუ̂ (ბქ.) -- ბავშვმა მუცელი საჭმლით ამოუყორა ძაღლს.

- ხ-ოძგუ̂ბე (ოთოძგუ̂ბ \ ოხოძგუ̂ბ, ოთ/ხძგუ̂იბ; ოთ/ხძგუ̂იბე ზს., ოთოძგუ̂ბ, ოთძგუ̂იბ; ოთძგუ̂იბე ლშხ., ჟ'ახუ̂ӓძგუ̂ბ, ჟ'ახაძგუ̂იბნე ლნტ.), გრდმ. -- უწყვეტს, უგლეჯს; უნგრევს. თათრიშ ჯӓრდ ბოგ ჩოთძგუ̂იბ ბეჩუ̂ის (ბქ.) -- თათრის ჯარმა ხიდი ჩაუნგრია ბეჩოს.

- ხ-ოძგუ̂ბენი (ӓ/ემძგუ̂ӓბ, ოთძგუ̂ӓბ; ოთძგუ̂ებნი ზს., ემძგუ̂აბ, ოთძგუ̂აბ ლშხ., ӓმძგუ̂ӓბ, ო/ӓთძგუ̂ӓბ; ო/ӓთძგუ̂ები ბზ., ემძგუ̂აბ, ოთძგუ̂აბ; ოთძგუ̂ებნი ლშხ.), ხ-ოძგუ̂ებენი (ӓმძგუ̂აბ, ათოძგუ̂აბ; ათოძგუ̂ებენი) ლნტ., გრდუვ. -- უწყდება, უსკდება. ბოგ ჩ'ӓნძგუ̂ӓბ (ბზ. 314) -- ხიდი ჩაგვიწყდა. ჯანუ̂ გიმ ოთძგუ̂აბ (ბქ.) -- ხარს მიწა გაუსკდა.

- ხ-ოძგუ̂ებენი იგივეა, რაც ხ-ოძგუ̂ბენი.

- ხ-ოძჲენი, ხ-ოძსენი იგივეა, რაც ხ-ოძჰენი.

- ხ-ოძლუ̂ენი იგივეა, რაც ხ-ოძლუ̂ნი.

- ხ-ოძლუ̂ნი (ლოხოძლუ̂ნ ზს., ლოხძლუ̂ენ ლშხ., ლოხძლუ̂ენე \ ოთძლუ̂ენ; ლოხძლუ̂ენნე ზს., ლშხ., ოთძლუ̂ენ, ოთძლუ̂ენე; ოთძლუ̂ენნე ლშხ.), ხ-ოძლუ̂ენი (ლახუ̂ძლუ̂ენ, ლახოძლუ̂ენ{ე}; ლახოძლუ̂ენნე) ლნტ., გრდმ. -- უძლვნის. დӱ̂ითდ ჯӓნ ოთძლუ̂ენ ღე̄რბათუ̂ (ბზ.) -- დავითმა ხარი უძღვნა ღმერთს. მიშკუ̂ი უდილს ქუ̂ერწილისა ხუ̂ӓჲ საჩქუ̂ӓრ ლახოძლუ̂ენხ (ლნტ.) --

ჩემს დას ქორწილში ბევრი საჩუქარი უძღვნეს.

- ხ-ოძხჺლი (ოთძიხჺლ, ოთძიხლე; ოთძიხლი \ ოთძიხჺლნე ბზ., ოთძახჺლ, ოთძახლე; ოთძჺხლისგ ბქ.), ხ-ოძხალი (ოთძგხალ, ოთძგხლე; ოთძგხლი) ლშხ., გრდმ. -- შეუძახებს, ერეკება, მირეკავს. რაშჺრს ეშთე ოთძახლეხ (ბქ. 166) -- რაშებს იქით შეუძახეს. ლაჴანისა ბაბა ჴანარს ხოძხალი (ლშხ.) -- ბაბუა სახნავში მირეკავს ხარებს.
- ხ-ოძჰენი, ხ-ოძსენი (ოთოძჰ, ოთძიჰ \ ოთძიჰე; ოთძიჰნე) ბზ., ხ-ოზჰენი, ხ-ოზჲენი (ოთოზჰ, ოთზიჰ; ოთზიჰნე/ოთზიჲნე), ხ-ოჲსენი (ოთგჲსენ, ოთგჲსენე; ოთგჲსენისგ) ბქ., ხ-ოძჲენი (ოთძი̄ჲ, ოთძიე; ოთძი̄ჲნე ლშხ., ათუ̂ძიჲ, ათოძიე; ათოძინე ლნტ.) -- უკლავს. გიე̄რგდ ჩუ̂ოთძიჰ მჺლს ქათლჺდ (ბზ. 317) -- გიორგიმ დაუკლა მელას ქათამი. მუშგუ̂რის ლჺჲსას (ლჺზჰას) ხოზჰენიხ (ბქ.) -- სტუმარს საკლავს უკლავენ. უყროუ̂ა ბულუ̂ა ჩოუ̂ ოთგჲსენე ალჺრს (ბქ. 8) -- დაუკოდავი ბულა დაუკალით ამათო. ზურა̄ლდ ჩოთძიე ლელატს ღოლდაქ (ლშხ. 53) -- ქალმა დაუკლა სატრფოს ცხვარი. მიშკუ̂ი ლანხუ̂ბჺრდ მუშკუ̂არჺლს ხუ̂ჺჲ ლჺძჲა ათოძიეხ (ლნტ.) -- ჩემმა საძმოებმა სტუმრებს ბევრი საკლავი დაუკლეს. მგრზილდ ეცრჺლს გიცჺრ ოთძიჰ (პოეზ. 90) -- მურზამ ეცერლებს ვერძი დაუკლა.
- ხ-ოძგ̄ნძჺლი (ოხძგ̄ნძჺლ, ოხძგ̄ნძჺლე; ოხძგ̄ნძჺლი) ბზ., ხ-ოძგნძგლი (ოხძგნძილ, ოხძგნძგლე; ოხძგნძილისგ) ბქ., ხ-ეგგ̄ნძჺლ (ოხგგ̄ნძჺლენ, ეხგგ̄ნძჺლჺნ; ეხგგ̄ნძჺლი) ლშხ., ხ-ეძგნძჺლ, ხ-ეგგნზჺლ (ლახუ̂აძგნძჺლ, ლახაძგნძჺლე; ლახაძგნძჺლნი) ლნტ., გრდუვ. -- ეწევა, ექაჩება, ეჯაჯგურება. ჺმირმ ოხძგნძგლი ფაუს (ბქ. 267) -- ამირანი ექაჩება ჯოხს. ეხგგ̄ნძჺლჺნ დჺუ̂ ბეჩს (ლშხ.) -- დაეჯაჯგურა დევი ქვას. ლჺთ ბეთქილ ყორს ხეძგნძალდა (ლნტ.) -- გუშინ ბეთქილი კარს ეჯაჯგურებოდა.
- ხ-ოწჺუ̂ნე იგივეა, რაც ხ-ოწუ̂ჺნი.

● ხ-ოწბი̄ნე ბზ., ხ-ოწბინე ბქ., (ლოხწიბ \ ოხოწბ, {ლ}ოხწებ; {ლ}ოხწები \ ლოხწებნე ზს., ოხ/ოთწები̄ნ, ა̈ნ/ოთწები̄ნე; ა̈ნ/ ოთწები̄ნნე ბზ.), ხ-ოწბი̄ნე (ოხწებ, ოხწებე; ოხწებნე) ლშხ., ხ-ოწებნე (ახუ̂უწბ, ახოწებ; ახოწებნე) ლნტ., გრდმ. 1. ჰკიდებს. ჩუ ლუკულინა კულის ჩუ ხოწბინახ ჲარუ̂ ფად (ბქ. 307) -- თურმე მოთელილ მატყლს ჩამოკიდებდნენ ორფად. ჲეხუ̂ მეგმემ კა̈ცხქ'ოუ̂ ლოხუ̂წებხ (ბქ. 340) -- ცოლი ხის წვერზე ჩამოკიდეთო. ჟაკილს ჟი ლოხუ̂წები შგილის ჩუქან (პოეზ. 310) -- ტიკს ჩამოვკიდებ სხვენს ქვემოთ. 2. ზს. შეჰყვება, ეკინკლავება. და̈უ̂ა̈რდ ამის ი ამის ლოხწებხ (ბქ. 140) -- დევები (დევებმა) ამასა და ამას წაეკიდნენ (აჰკიდეს რაღაც).

● ხ-ოწებნე იგივეა, რაც ხ-ოწბი̄ნე.

● ხ-ოწეუ̂ანი იგივეა, რაც ხ-ოწუ̂ა̈ნი.

● ხ-ოწიბ (მიწიბ{და}, ხოწიბ{და}; ხოწიბდე̄დს ბზ., ქს., მიწბედ, ხოწბედ; ხოწბედეს ბქ.), გრდუვ. -- ჰკიდია. დი კუპრშუ̂ ხოწიბ (ბქ.) -- დედა კუპრით ჰკიდია. ქუ̂აბისა მათათხარ ხოწიბდახ (ლშხ.) -- გამოქვაბულში ღამურები ეკიდა. უწმინდაუ̂ა ქორს ბიუ̂ ხოწიბ (ლნტ.) -- უწმინდურ სახლში (სახლს) ჭვარტლი ჰკიდია (უკიდია). ისგუ დია, ისგუ ბუა ბოგს ხოწიბხ (პოეზ. 260) -- დედაშენი, მამაშენი ხიდზე (ხიდს) ჰკიდია{ნ}.

● ხ-ოწირხლა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოწგრხე.

● ხ-ოწიუ̂, ხ-ოწუ̂იუ̂ (მიწიუ̂{და}, ხოწიუ̂{და}; ხოწიუ̂დე̄დს ბზ., მიწიუ̂გდ, ხოწიუ̂გდ; ხოწიუ̂გდეს ბქ.) გრდუვ. -- მართებს, "სჭირდება" -- ამჩუ̂ ესერ ლიშიალ ხოწუ̂იუ̂ (ბზ. 330) -- აქ ომი {და}გჭირდებაო. მეხრიშიაქდ სურუ გუ̂ეშ მიწიუ̂ (ბქ.) -- ხვალისთვის ბევრი (ძალიან) საქმე მაქვს (მმართებს). ლადი ჯიწიუ̂ხ თხუმე ლიწუ̂რი (პოეზ. 66) -- დღეს გმართებთ სისხლის ალება.

- ხ-ოწიწინი (მიწიწინდა, ხოწიწინდა; ხოწჷწჷნდეს ლშხ., ხოწიწინდეს ლნტ.) გრდუვ. -- უწუხს. ეშ მიწიწინი გუ ი მუჭოდ (ლშხ.) -- ძალიან მიწუხს გული და მკერდი.
- ხ-ოწონე იგივეა, რაც ხ-ოწჳ̂ე̄ნე.
- ხ-ოწსე (ოხ{ჳ̂}წეს, ოჴწესე; ოხ{ჳ̂}წესნე ბზ., ოჴწესისგ ბქ., ოჴწეს, ოჴწესე; ოჴწესნე ლშხ.), გრდმ. -- {გა}უჩენს, უწესებს. გეზალს ესერ ჯი ოჴწესისგ (ბქ. 212) -- შვილს მე გაგიჩენო. ალას ღერთემ ოჴწესე დინაგეზალ (ბქ. 30) -- ამას ღმერთმა მისცა (გაუჩინა) ქალიშვილი. ჲესჳ̂ას ესერ დაკელ ოხჳ̂წესა, მიჭი ეჯის ოხჳ̂ნიკჳ̂ა (ანდ.) -- ვისაც თხა გაუჩენია, რქაც იმას მოუგრეხიაო.
- ხ-ოწურ (ა̈მწურდა, ოჴწურდა; ა̈ჴწური ბზ., ა̈მწურ/ნდა, ოჴწურ/ნდა; ა̈ჴწჳ̂ირი ბქ.), გრდუვ. -- სდის (ცრემლი, სისხლი...). ლჷდგა̈რი ჭირისუფა̈ლს ხოწურდა ქჷმრა̈ლ (ბზ.) -- მიცვალებულის ჭირისუფალს ცრემლები სდიოდა. შდრ. ხ-ოწჳ̂რე.
- ხ-ოწჳ̂ა (მიწჳ̂ა̄̈ნ{და}, ხოწჳ̂ა̄̈ნ{და}; ხოწჳ̂ა̄̈ნდე̄დს ბზ., მიწჳ̂ანდ, ხოწჳ̂ანდ; ხოწჳ̂ანდეს ბქ., მიწჳ̂ა̄ნ{და}, ხოწჳ̂ა̄ნ{და}; ხოწჳ̂ე̄ნდე̄ს ლშხ., მიწჳ̂ანდა, ხოწჳ̂ანდა; ხოწჳ̂ანდეს ლნტ.) გრდუვ. -- უჩანს. ჩა̄̈ჟს ჰაკჳ̂ა̈დ ხოწჳ̂ა (ბზ. 352) -- ცხენს კუდი უჩანს. ღა̈შდჳ̂ს ქინქილ ხოწჳ̂ა̈ნდა (ბქ. 204) -- დათვს ბეწვი მოუჩანდა. კუმა̈შს სკანტაფხენქა თხჳ̂იმა̈რ ხოწჳ̂ანდახ (ლნტ. 5) -- საქონელს ტიხრებიდან თავები უჩანდა{თ}. ჭიშხმიშ ჯიჯჳ̂ა̈რ ქა ჯიწჳ̂ა̈ნდა (პოეზ. 26) -- ფეხის ძვლები გიჩანდა.
- ხ-ოწჳ̂ა̈ნი, ხ-ოწა̈ჳ̂ნე (ლოხწაჳ̂ა̈ნ, ლოხწა̈ჳ̂ნე; ლა̈ხწა̈ჳ̂ნი) ბზ., ხ-ოწეჳ̂ა̈ნი (ლოხჳ̂წეჳ̂ან, ლოხწეჳ̂ანე; ლოხწეჳ̂ა̈ნისგ) ბქ., ხ-ოწჳ̂ანი (ლოხწეჳ̂ან, ლოხწეჳ̂ანე; ლოხწეჳ̂ნი) ლშხ., გრდმ. -- შველის, შემწეობას უწევს. ეჯნე̄მ მჷრშკ ქა ლოხწა̈ჳ̂ნე აფხულდს (ბზ. 305) -- იმან ჭიანჭველა მიაშველა ბაყაყს. ჲა̈რ ნამშა̈ს ხოწჳ̂ა̈ნიჳ̂ მეზგა (ბქ. 298) -- ზოგი

მარცვლეულს (ნამუშევარს, ჭირნახულს) შეაწევდა მოსახლეს. ალმӓსგირს აფხნეგდი ლოხწეჟ̂ანე (ბქ.) -- ალმასგირს ამხანაგმაც უშველა.

- ხ-ოწჟ̂ე̄ნე (ოხწჟ̂ე̄ნ, ოხწჟ̂ე̄ნე; ოხწჟ̂ე̄ნი \ ოხწჟ̂ე̄ნნე) ბზ., ლშხ., ხ-ოწონე (ოხწჟ̂ენ, ოხწონე; ოხწჟ̂ენისგ) ბქ., გრდმ. -- უსინჯავს. ჟ̂ეზირს ში ოხწჟ̂ე̄ნეხ (ბზ. 293) -- ვეზირს ხელი გაუსინჯეს. ლეზობს გემ ოხწჟ̂ე̄ნ (ლშხ.) -- საჭმელს გემო გავუსინჯე. თაჟ̂ბექილას ჭიშხӓრ ჟი ოხწჟ̂ე̄ნეხ (პოეზ. 36) -- თავბექილას ფეხები გაუსინჯეს.
- ხ-ოწჟ̂იჟ̂ იგივეა, რაც ხ-ოწიჟ̂.
- ხ-ოწჟ̂რე (ოხჟ̂წჟ̂ირ \ ოხწჟ̂ირ, ოხ{ჟ̂}წურე, ზს., ოხწჟ̂ირნე ბზ., ოხწურისგ ბქ.), გრდმ. -- უდენს, ადენს (სისხლს, ცრემლს...). მიჩ კӓნჭо̄ლქა ზისხუ ოხჟ̂წურე (ბზ. 400) -- მე ნეკიდან სისხლი გამომადინეო. ყათლანდ ზჷნე ოხწურე ბაჩჟ̂ (ბქ.) -- ყათლანმა წვენი გამოადინა ქვას.
- ხ-ოწგრხე (ოხწგრიხ, ოხწგრხე; ოხწგრხი) ბზ., ხ-ოწირხლӱჟ̂ი (ლოხჟ̂წირხლӱჟ̂, ლოხწირხლაჟ̂ე; ლოხწირხლӱჟ̂ისგ ბქ., ახჟ̂წირხლӱჟ̂, ახოწირხლӱჟ̂ე; ახოწირხლӱჟ̂ი ლნტ.), ხ-ოწირხლაჟ̂ი (ოხწირხლაჟ̂, ოხწირხლაჟ̂ე; ოხწირხლაჟ̂ნე) ლშხ., გრდმ. -- უგრეხს. ჟეღს ხოწირხლӱჟ̂იხ [თӓკჟ̂ს] (ბქ. 18) -- ძაღლს უგრეხენ თოკს.
- ხ-ოჭӓ̄დი (ოთჟ̂ჭӓ̄დ, ოთჭӓ̄დე; ოთჭӓ̄დნე) ბზ., ხ-ოჭӓ̄დი (ოხჭӓ̄დ, ოხჭӓ̄დე; ოხჭӓ̄დნე) ლშხ., ხ-ოჭӓდი (ოთჭად, ოთჭӓდ; ოთჭӓდნე ბქ., ათუჭდ, ათოჭӓდე; ათოჭӓდნე ლნტ.), გრდმ. -- უფარცხავს. [ჭყინტ] ხოჭӓ̄დი [კე̄სӓრს დӓბს] (ბზ. 338) -- კეისარს ყანას ბიჭი უფარცხავს. ლჷკან დაბ ჟოხჭӓ̄დეხ ბებეს (ლშხ.) -- დახნული ყანა დაუფარცხეს ბებიას. დაბӓრ ჩიქე დესა ხოჭადახ (ლნტ.) -- ყანები ჯერ არ დაუფარცხავთ.
- ხ-ოჭბიდა (მიჭბიდӓ̄ნ{და}, ხოჭბიდӓ̄ნ{და}; ხოჭბიდӓ̄ნდე̄დს ბზ., მიჭბიდან, ხოჭბიდან; ხოჭბიდენეს ბქ., მიჭბიდӓ̄ნ{და}, ხოჭბიდӓ̄ნ{და}; ხოჭბიდე̄ნ{დე}ს ლშხ.), ხ-ოჭებდა

(მიჭებდღნ{და}, ხოჭებდღნ{და}; ხოჭებდღნდეს) ლნტ. გრდუვ. -- დამწყვდეული ჰყავს (უმწყვდევია). ხოსია̈ჲ ჳ̂ოშთხჳ̂ეშდ ლე̄თ ხოჭბიდახ (ბზ.) -- ხოსია ორმოცი ღამე ჰყავთ დამწყვდეული. ბერჯა̈შტურა... ხოჭბიდახ ლგკილ ლარდა̈ჲსგა (ბქ. 57) -- ბერჯაშტურა დამწყვდეული ჰყავთ დაკეტილ სამყოფელში. ბაპს სკიჳ̂რისკა ხოჭებდა შტაჳ̂ალ (ლნტ.) -- მღვდელს სკივრში მერცხალი ჰყავს დამწყვდეული ("უმწყვდევია").

- ხ-ოჭებდა იგივეა, რაც ხ-ოჭბიდა.
- ხ-ოჭენი იგივეა, რაც ხ-ოჭჳ̂ე̄ნი.
- ხ-ოჭიდ (მიჭიდდა, ხოჭიდდა; ხოჭიდდე̄დს ბზ., მიჭად, ხოჭად; ხოჭადეს ბქ., მიჭგ̄და̄ნ, ხოჭგ̄და̄ნ; ხოჭგ̄დეს ლშხ.) გრდუვ. -- მიყუდებული აქვს, ("უყუდია"). ყჳ̂იჩლადს თხერე ქა̈მ ხოჭიდ (ლნტ. 122) -- ყვინჩილას მგელი გარეთ ჰყავს აყუდებული ("უყუდია").
- ხ-ოჭიმ (ლო̄ხჳ̂ა̈ჭმ, ლახჭემ; ლახჭემნე ბზ., ლოხჳ̂ა̈ჭმ ბქ., ლო̄ხჳ̂აჭმ ლშხ., ლახჳ̂ა̈ჭმ, ლახაჭემე; ლახაჭემნე ლნტ.), გრდმ. -- უკან {მი}აყოლებს. ლოშგიმ ჭათა ლახჭემხ დინილს (ბქ.) -- უკან წყევლა მიაყოლეს გოგოს. ლოშკინ ბოფშა̈რ ლახჳ̂აჭემნედ (ლნტ.) -- უკან ბავშვები გავაყოლეთ.
- ხ-ოჭირ (მიჭირდა, ხოჭირდა; ხოჭირდე̄დს ბზ., მიჭინდ, ხოჭინდ; ხოჭინდეს ბქ., მიჭი̄ნდა, ხოჭი̄ნდა; ხოჭი̄ნდეს ლშხ., მიჭგნდა, ხოჭგნდა; ხოჭგნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- უჭირს. ჟიჳ̂ ანგგან, ოდო ა̈მირმს ესერ ხოჭირ (ბქ. 320) -- ადექი, თორემ ამირანს უჭირსო.
- ხ-ოჭკეჟენი იგივეა, რაც ხ-ოჭკჟენი.
- ხ-ოჭკჟენი (ა̈მჭკა̈ჟ, ოხჭკა̈ჟ; ოხჭკეჟნი ზს., ოხჭკა̈ჟ; ოხჭკეჟნი ბზ., ემჭკაჟ, ოხჭკაჟ; ოხჭკეჟნი ლშხ.), ხ-ოჭკეჟენი (ა̈მჭკაჟ, ახოჭკაჟ; ახოჭკეჟენი) ლნტ., გრდუვ. -- უწყდება, ეხოცება [ზურალს] ბოფშა̈რ მგტმად ხაჭკჟოლნა (ბქ. 245) -- ქალს ბავშვები უჭმელად

უწყდებოდა თურმე. დენას ნაღალჾლ ჟახაჭკეჟა (ლნტ.) -- ქალიშვილს ნათესავები ამოსწყვეტია.

- ხ-ოჭონე იგივეა, რაც ხ-ოჭუ̂ე̄ნი.
- ხ-ოჭო̄ნა (მიჭო̄ნა̈ნ{და}, ხოჭო̄ნა̈ნ {და}; ხოჭო̄ნა̈ნდე̄დს ბზ., მიჭო̄ნან{და}, ხოჭო̄ნან{და}; ხოჭო̄ნენ{დე}ს ლშხ.), ხ-ოჭონა (მიჭონან, ხოჭონან; ხოჭონენეს ბქ., მიჭონჱნ{და}, ხოჭონჱნ{და}; ხოჭონჱნდეს ლნტ.) გრდუვ. -- გამოხვეული, შეხვეული აქვს. ჭყინტს ზისხ პლატოქდ ხოჭო̄ნა (ბზ.) -- ბიჭს სისხლი ცხვირსახოცში აქვს გახვეული. ბეფშდ შართქუ̂ილ ხოჭონა (ბქ.) -- ბავშვისთვის საბანი აქვს მოხვეული. მაჲ ლოქ ხოჭო̄ნა ყუ̂ელფისა (ლშხ. 55) -- რა გაქვს ღველფში გამოხვეულიო? დია̈რ კალთა̈ჲსა ხოჭონჱნ (ლნტ.) -- პური კალთაში ჰქონდა გამოხვეული.
- ხ-ოჭო̄ნი (ოთჭო̄ნ, ოთჭუ̂ე̄ნ; ოთჭუ̂ე̄ნნე) ბზ., ხ-ოჭენი, ხ-ოჭუ̂ენი (ოთჭონ, ოთჭენ \ ოთჭუ̂ენ; ოთჭენნე) ბქ., ხ-ოჭო̄ნე (ოთჭო̄ნ, ოთჭო̄ნე; ოთჭო̄ნნე) ლშხ., ხ-ოჭონე (ათუ̂ჭონ, ათოჭონე; ათოჭონი) ლნტ., გრდმ. 1. {შე}უხვევს (ჭრილობას...). სოზა̈რს ჭიშხ ჩოთჭუ̂ე̄ნხ (ბზ.) -- სოზარს ფეხი შეუხვიეს. ნაღუ̂ჟურს ქორისგა ნებგუ̂ა ჩოთჭენხ (ბქ.) -- ბიჭს სახლში შუბლი შეუხვიეს. ხენწიფდ ჩუ̂ათოჭონე ფხულე [მებატეს] (ლნტ. 295) -- ხელმწიფემ მებატეს თითი შეუხვია. 2. (ლოხჭონ, ლოხჭუ̂ენ; ლოხჭუ̂ე̄ნნე ბზ., ოხჭონ, ოხჭონე; ოხჭუ̂ენისგ ბქ., ლოხჭო̄ნ, ლოხჭო̄ნე; ლოხჭო̄ნნე ლშხ., ლახუ̂ჭონ, ლახოჭონე; ლახოჭონი ლნტ.) -- გაუხვევს, გამოუხვევს (რაღაცას). მიჩა დო̄ნა̈ ფატა̈ნ სგა̄უ̂ ლოხუ̂ჭუ̂ე̄ნ ი ქა̄უ̂ ოთჯიდ (ბზ. 342) -- ჩემი ქალიშვილის პერანგი გამომიხვიე და მომეციო. დენად ქახოჭონე ლერქუ̂ ი ქა ლახუ̂ემ (ლნტ.) -- გოგომ გაუხვია ტანსაცმელი და მისცა.
- ხ-ოჭო̄ნე (ოსჭო̄ნ \ ესუ̂ჭო̄ნ, ესჭუ̂ე̄ნ; ესჭუ̂ენნე ბზ., ოსჭონ, ოსჭუ̂ენ; ოსჭუ̂ენნე \ ოსჭუ̂ენისგ

ბქ., ოსჭო̄ნ, ესჭო̄ნე; ესჭო̄ნნე ლშხ., ასჳ̂ჭონ, ასოჭჳ̂ენე; ასოჭჳ̂ენი \ ასოჭონი ლნტ.), გრდუვ. -- ბრუნდება, უკუიქცევა, მოუხვევს. სეგზდ ჟი ოხჭჳ̂ენ ქორთე (ბქ. 11) -- სეგზი სახლში დაბრუნდა. დენას ქახოჭონა მიჩა მუეშხო (ლნტ. 212) -- ქალიშვილი გამობრუნებულა მამისაკენ.

- ხ-ოჭრე (ოთჭირ, ოთჭირე; ოთჭირნე ბზ., ლშხ., ოთჭირისგ ბქ.), ხ-ოჭრი (ათჳ̂ჭირ ათოჭირე; ათოჭირი) ლნტ., გრდმ. -- შემოუთვლის. მიჩა ხეხჳ̂ს ოხჭირა (ბზ. 386) -- მის ცოლს შემოუთვლია. ეჩქა ხელწიფდ ოხჳ̂ჭირე (ბზ. 303) -- მაშინ ხელმწიფემ შემოუთვალა. ჭუბერხენ ა̈მჭირეხ (ბქ. 203) -- ჭუბერიდან შემომითვალეს. ლჷდგარს შჳ̂ენდბა ოთჭირე (ლშხ. 35) -- მიცვალებულს შენდობა შეუთვალა. ათოჭირეხ მიჩა ლახჳ̂ბას (ლნტ. 259) -- შეუთვალეს იმის ძმებს.
- ხ-ოჭრელი (ოთჳ̂ჭჷრელ, ოთჭჷრლე; ოთჭჷრლი ბზ., ოთჭერელ; ოთჭერლისგ ბქ., ოხჭჷრელ, ოხჭჷრლე; ოხჭჷრლი ლშხ., ახჳ̂ჭჷრელ, ახოჭჷრელე; ახოჭჷრელი ლნტ.), გრდმ. -- უჭრელებს. [ღე̄რბეთდ] მაცლა̈ნ ხაკიდ ჭჳ̂ე̄რს ი ლალა̈რ ჩოთჭჷრლე (ბზ. 405) -- ღმერთმა მუგუზალი დაარტყა ყვავს და ფრთები აუჭრელა. ქალა̈ქდ თერა̈რ ჟ'ოხჭერლე დინილს (ბქ.) -- ქალაქმა თვალები აუჭრელა გოგონას.
- ხ-ოჭრი იგივეა, რაც ხ-ოჭრე.
- ხ-ოჭჳ̂და̄ნე (ოთჭოდა̈ნ, ოთჭოდა̄ნე; ოთჭოდა̄̈-ნნე ბზ., ოთჭოდა̄ნ, ოთჭოდა̄ნე; ოთჭოდა̄ნე) ლშხ., ხ-ოჭჳ̂ედნე (ათუჭჳ̂ედა̈ნ, ათოჭჳ̂ედა̈ნე; ათოჭჳ̂ედა̈ნი) ლნტ., გრდმ. -- უკითხავს. ლაჲრს ხოჭჳ̂და̄ნეხ ბაპარ (ლშხ. 93) -- წიგნს (წერილს) მღვდლები უკითხავენ. დადას ბოფშა̈რდ ათოჭჳ̂ედნეხ წერილ (ლნტ.) -- ბებიას წერილი ბავშვებმა წაუკითხეს.
- ხ-ოჭყჷ̄ლი (ესჭყჷ̄ლ, ესჭყი̄ლ; ესჭყი̄ლნე ბზ., ოსჭყჷ̄ლ, ოსჭყჷ̄ლე; ოსჭყჷ̄ლნე ლშხ.), ხ-

ოჭყგლი (ოსჭყელ, ოსჭყილ; ოსჭყილნე ბქ., ასჷ̂ჭყგლ, ასოჭყგლე; ასოჭყელნე ლნტ.), გრდმ. -- უჭყივის, უყვირის. ეჩქას დინად ოსჭყილ [ხელწიფეშ გეზალს] (ბქ. 66) -- მაშინ გოგომ ხელმწიფის შვილს უყვირა (უჭყივლა). დიანაცა̈დს ასოჭყგლა გეზალუთრა̈იშდ (ლნტ. 175) -- დედინაცვალს უყვირია გერისათვის.

- ხ-ოხალ, ხ-ოხა (მიხალდა, ხოხალდა; ხოხალდე̄დს ბზ., ლნტ., მიხალდ, ხოხალდ ბქ., მიხა̄ლდა, ხოხა̄ლდა; ხოხა̄ლდეს ლშხ.), აორ. (ლა̈მხალდა, ლოხხალდა ზს., მიხა̄ლდა, ხოხა̄ლდა ლშხ., ლა̈მხალდა, ლახოხალდა ლნტ.) გრდუვ. -- იცის, ჰგონია. ჲა̈ს როქ ხეხლი ამი̄ ლიჯა̈ბ? (ბზ. 442) -- ვის ეცოდინება ამის მოხარშვაო? ალას მიჩა აფხნეგ ხოხალ (ბზ. 348) -- ამას თავისი ამხანაგი ჰგონია. ნიშგე თხჷ̂იმ დეცჟი როქ ნიხალდა (ბქ. 15) -- ჩვენი თავი ცაზე გვეგონაო. ესჷ̂ა̈ჲს ხელობ ხოხა, ეჯი იმშიჷ̂ (ბქ. 2) -- ვინც ხელობა იცის, ის შრომობს. ჯჷ̂ინელ დროჲჟი ხოფშირა ხახლე̄ნა გუშკჷ̂ემგყ ნადირ (ლშხ. 8) -- ძველად უფრო მრავლად სცოდნია ჩვენთან ნადირი. კალდა̈ ხა̈მ ლოქ ერ ლა̈ჯეხოლი, ეჯის ლოშტ ლიტეხ ხოხალ (ლნტ. 76) -- ზოლიანი [ჭრელი] ღორი რომ შეგხვდება, იმან უკან დახევა იცისო.
- ოხა̈რ, ჷ̂ოხა̈რ (-ხრიშ, -რა̈რ, -იშ, -რჲა̈ლ ზს., -იშ, -რა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ოხარ, ჷ̂ოხარ (-იშ, -რიალ) ლშხ. -- ხის წყლის კასრი (მცირე ზომის წყლის საზიდი კასრი). მგლცას ოხრა̈რს... ჟი ხაფთქჷ̄რე [თხუმჟი] (ბზ. 402) -- წყლის მზიდავებს ხის კასრებს ამტვრევს თავზე. ჷ̂ოხრია̈ლ შგყჟი ხაკიდ (ბზ. 65) -- წყლის კასრები ზურგზე დაარტყა. ეჩქად ჷ̂ედრე̄ლე მგქაფ ოხრიალ გულჷ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- მანამდე ვედროების ნაცვლად წყლის კასრები გვქონდა.
- ოხდრის (-იშ, --) ბზ., ოხთრის, ჷ̂ოხთრის ბქ., ქს., რელიგ. -- სახსნილო საჭმელი. ოხდრის მა̄ლე ა̈ნკიდდ (ბზ.) -- რამე სახსნილო მოგვიტანეთ. ჷ̂იჭმლისგა ჷ̂ოხთრისს დარ იზბიჷ̂ (ბქ.)

-- მარხვისას სახსნილოს არავინ ჭამდა.

- ხ-ოხეპენი იგივეა, რაც ხ-ოხპენი.
- ოხთრის იგივეა, რაც ოხდრის.
- ხ-ოხლე, ხ-ოხლინე, ხ-ოხლი̄ნე იგივეა, რაც ხ-ა̈ხლინე.
- ხ-ოხნე1 (ოთხინ, ოთხინე; ოთხინნე ლშხ., ათუხნ, ათოხინ; ათოხინე ლნტ.), გრდმ. 1. ართმევს. ხენწიფს კუმა̈შ მა̈გ ლუ̂არდ ათოხინ (ლნტ. 220) -- ხელმწიფეს საქონელი (ყველა) ნიაღვარმა წაართვა. 2. ხ-ოხნე (შის) (ოხოხნ, ოხხინ; ოხხინნე ლშხ., ახუხნ, ახოხინ; ახოხინე ლნტ.) -- ხელს ართმევს. ზურალდ ი ლუ̂აჟმარად ში ახოხინხ უშხუ̂ა̈რ (ლნტ. 230) -- ქალმა და კაცმა ერთმანეთს ხელი ჩამოართვეს.
- ხ-ოხნე2 (ოხუ̂ხა̈ნ, ოხხანე; ოხხა̈ნნე) ბზ., გრდმ. -- {გამო}ღადრავს. მიჩა ხახუ̂ ყია ქო̄ხხანე (ბზ. 428) -- თავის ცოლს ყელი გამო{უ}ღადრა.
- ხ-ოხოჩა̈უ̂ი იგივეა, რაც ხ-ოხჩოუ̂ი.
- ოხოჯ{დ} იხ. ჯიდე, ხ-ოჯდე.
- ხ-ოხპე (ა̈მხიპ, ოთხიპ; ოთხიპე ზს., ემხიპ ლშხ., ათუხპ, ათოხიპ; ათოხიპე ლნტ.), გრდმ. -- უპობს, უხეთქს. მა̈დილ ჯ̈ე̄რიხ ი გუ̂ი ნომ' ა̄მხეპედ (ბზ. 307) -- მადლიმც გექნებათ და გული არ გამიხეთქოთ. თხუ̂იმს ესერ ჩუ ხოხპე კერშუ̂ (ბქ. 342) -- თავს ჩაქუჩით გაუხეთქავსო. ხორუ̂ა უდილს გუ̂ის ხოხპახ (ლნტ. 280) -- უმცროს დას გულს უხეთქავდნენ. ლანგაუ̂შ თხუ̂იმი ჩუ ხოხიპა... (პოეზ. 122) -- ცოცხით თავი გაუპია. იხ. ხ-ოხპე.
- ხ-ოხპენი (ა̈მხა̈პ, ოთხა̈პ; ოთხეპნი ბზ., ოხხა̈პ, ოხხეპნი ბქ., ემხაპ, ოთხაპ; ოთხეპნი ლშხ.), ხ-ოხეპენი (ა̈მხაპ, ათოხაპ, ათოხეპენი) ლნტ., გრდუვ. -- უსკდება, ეთხრება. [თე] ოხხა̈პ ჲამანს ლა̈ცხკის (ბზ. 65) -- იამანს თვალი დაეთხარა ტყის კაფვის დროს. გადატ. დინილს ხერშუ̂

გუ̂ი ხოხპენი (ბქ.) -- გოგოს ჯავრით გული უსკდება.

- ხ-ოხპ̄გრე1 (ოთხგპ̄ირ, ოთხგპ̄გრე; ოთხგპ̄ირნე ბზ., ოთხგპ̄გრ; ოთხგპ̄გრნე ლშხ.), ხ-ოხპგრე1 (ოთხგპირ, ოთხგპგრე; ოთხგპგრისგ ბქ., ათუ̂ხგპგრ, ათოხგპგრე; ათოხგპგრი ლნტ.), გრდმ. უხეთქავს (თავებს...). სანდუხუ̂{დ} მეცქულა̈რს თხუმა̈რ ჩუ̂ოთხგპ̄გრე (ბზ.) -- სანდუხვმა მოციქულებს თავები დაუხეთქა. ფაულდ თხუმარს ხოხპგრე [ჯა̈რს] (ბქ. 146) -- ჯოხი ჯარისკაცებს თავებს უხეთქავს.
- ხ-ოხპ̄გრე2 (ოხუ̂ხგ̄პ̄ირ, ოხხგპ̄გრე; ოხხ̄გპ̄ირნე ბზ., ოხხგპ̄გრ, ოხხგპ̄გრე; ოხხგპ̄გრნე) ლშხ., ხ-ოხპგრე2 (ოხხგპირ, ოხხგპგრე; ოხხგპგრისგ ბქ., ახოხგპგრ, ახოხგპგრე; ახოხგპგრი ლნტ.), გრდმ. -- უვსებს, თხრის (თვალებს). კუ̂ა̈მ თე̄რა̈ლს ქა ღეთ ხოხპ̄გრე მა̄რა (ბზ.) -- კვამლი ლამის თვალებს უვსებს ({და}სთხრის) კაცს. ზურა̄ლს ქოხხგპ̄გრეხ თე̄რალ (ლშხ.) -- ქალს თვალები დაუვსეს.
- ხ-ოხუ̄პა (მიხუ̄პა̈ნ, ხოხუ̄პა̈ნ; ხოხუ̄პე̄ნს/პა̈ნდე̄ლს ბზ., მიხუ̄პა̈ნ, ხოხუ̄პა̈ნ; ხოხუ̄პე̄ნ{დე}ს ლშხ.), ხ-ოხუპა (მიხუპან, ხოხუპან; ხოხუპენეს ბქ., მიხუპუნ{და}, ხოხუპუნ{და}; ხოხუპუნდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ბევრი აქვს მოგროვებული, თავზე საყარი აქვს. ეშ ხოხუ̄პახ კეთილ (ლშხ.) -- თავზე საყრელი აქვთ ქონება. მაულს ქათალა̈ ლელუ̂... ეშ ხოხუპუნდა (ლნტ. 226) -- მელიას ქათმის ხორცი თავზე საყარი ჰქონდა.
- ხ-ოხუ̂ეტენი იგივეა, რაც ხ-ოხუ̂ტენი.
- ოხუ̂თენენ იხ. თერა, თერე.
- ხ-ოხუ̂იე (ოსხუ̂იჲ, ესხუ̂იე; ესხუ̂ი̄ნე) ბზ., ხ-ოხუ̂იესგ (ოსხუ̂ი, ესხუ̂იე; ესხუ̂იესგ) ბქ., ხ-ოხუ̂იენი (ოსხუ̂ი̄, ოსხუ̂ჲე; ოსხუ̂ი̄ნე) ლშხ., ხ-ა̈ხუ̂იესკ (ასუ̂ა̈ხუ̂ი, ასა̈ხუ̂იე; ასა̈ხუ̂ინე) ლნტ., გრდმ. -- ა/უხვედრებს. ესხუ̂იე დაშნა̈ჲ როსტომდ (ბზ.) -- დაუხვედრა ხმალი

როსტომმა. დი̄ლჷ̄ლს დიარალ მჷნაყ ოსხჳ̂ია (ლშხ. 57) -- დედიკოს პურები გამომცხვარი დაუხვედრებია.

- ხ-ოხჳ̂იენი იგივეა, რაც ხ-ოხჳ̂იე.
- ხ-ოხჳ̂იესგი იგივეა, რაც ხ-ოხჳ̂იე.
- ხ-ოხჳ̂ტე1 (ლო̄ხჳ̂ოხჳ̂ტ, ლოხხჳ̂იტ; ლოხხჳ̂იტე ბზ., ლოხოხჳ̂ტ ბქ., ლო̄ხოხჳ̂ტ, ლოხხჳ̂იტ; ლოხხჳ̂იტე ლშხ., ლახჳ̂უხჳ̂ტ, ლახოხჳ̂იტ; ლახოხჳ̂იტნე ლნტ.), გრდმ. -- {მო}უთლის, {მო}უჭრის. ზურა̄ლდ ქიჳ̂ხა̈ნ ხოშა ნა̈ქჳ̂იც ლოხხჳ̂იტ დი̄ნას (ბზ.) -- ქალმა ყველის კვერიდან დიდი ნაჭერი მოუჭრა გოგოს. და̈ლ ომჯედ ი ხოქჳ̂ა: -- თაშ ლოხხჳ̂იტ ესერუ (ბქ.) -- დალი მოსულა და უთქვამს: -- ყველი მომიჭერიო. მელელჳ̂ იმ ჯა̈ჩომ? -- წჳ̂ა̈დს ლა̈მხჳ̂იტე (პოეზ. 254) -- მეხორცე რას გიზამს? -- მწვადს მომიჭრის.
- ხ-ოხჳ̂ტე2 (ოხოხჳ̂ტ, ოხხჳ̂იტ; ოხხჳ̂იტე ბზ., ხოხჳ̂ტე ბქ., ოხხჳ̂იტნე ლშხ., ახჳ̂უხჳ̂ტ, ახოხჳ̂იტ; ახოხჳ̂იტნე ლნტ.), გრდმ. {ამო}უხოცავს, {ამო}უჟლეტს, {ამო}უწყვეტს. ჳ̂არგალ გლეხარს ოხხჳ̂ი̄ტახ (ლშხ.) -- თავადები (აზნაურები) გლეხებს ამოუწყვეტიათ. ციცის ჭირდ ახოხჳ̂იტ ქათალა̈ლ (ლნტ.) -- ციცის ქათმები ჭირმა ამოუწყვიტა. აფხნეგ-მარე მა̈გ ჟი ოხოხჳ̂ტ. (პოეზ. 92) -- ამხანაგები ყველა ამოვუწყვიტე.
- ხ-ოხჳ̂ტენი (ა̈მხჳ̂ა̈ტ, ოხხჳ̂ა̈ტ; ოხხჳ̂ეტნი ბზ., ოხხჳ̂ატ. ბქ., ემხჳ̂ატ, ოხხჳ̂ატ, ოხხჳ̂ეტნი ლშხ.), ხ-ოხჳ̂ეტენი (ა̈მხჳ̂ატ, ახოხჳ̂ატ; ახოხჳ̂ეტენი) ლნტ., გრდუვ. -- უწყდება, ეჟლიტება. ალ ზურა̄ლს მა̈გ გეზლი̄რ ჟოხხჳ̂ა̈ტ (ბზ.) -- ამ ქალს ყველა შვილი ამოუწყდა. ჲერხის კუმა̈შ ხოხჳ̂ტენი (ბზ.) -- ზოგს საქონელი უწყდება. ჰასჳ̂იშს ლამუარ ლახა ჟი ხოხჳ̂ტენიჳ̂... (ბქ. 299) -- ასულს თუ დედულეთი ამოუწყდებოდა. მარეს მა̈გ ჟ'ახახჳ̂ეტა ი ჩჳ̂ასასედა... ეშხუ ჭყინტ გეზალ (ლნტ. 56) -- კაცს ყველა ამოსწყვეტია და დარჩენია ერთი

ვაჟიშვილი.

- ხ-ოხჳ̂ტჳ̄რე (ოთხჳტი̄რ, ოთხჳტჳ̄რე; ოთხჳტჳ̄̈რნე ბზ., ოთხჳტჳ̄რ; ოთხჳტჳ̄რნე ლშხ.), ხ-ოხჳ̂ტჳრე (ოთხჳტირ, ოთხჳტჳრე; ოთხჳტჳრისგ ბქ., ათჳ̂ხჳტჳრ, ათოხჳტჳრე; ათოხჳტჳრი ლნტ.), გრდმ. -- {და}უჭრის. კე̄ს̈არს თა̈შს ხოხტჳ̄რეხ (ბზ. 14) -- კეისარს ყველს უჭრიან. დედედ ბოფშა̈რს ლელჳ̂ ათოხჳტჳრე (ლნტ.) -- დედამ ბავშვებს ხორცი დაუჭრა.
- ხ-ოხჯგნე (ოთხჷჯინ, ოთხჷჯნე; ოთხჷჯნი ბზ., ათხჷჯნისგ ბქ., ოთხჷჯგნ ლშხ., ასჳ̂ხჷჯგნ, ასოხჷჯნე; ასოხჷჯნი ლნტ.), გრდმ. -- უხახუნებს, მაგრად უსვამს. დი̄ნას ეფენდი̄შდ თე̄რა̈ლქა ოთხჷჯნა საპო̈ნ (ბზ. 372) -- გოგოს ეფენდისათვის საპონი თვალებზე მაგრად წაუსვამს. ბოფშ ბეჩარს უშხჳ̂არჟი ხოხჯგნა (ლშხ.) -- ბავშვი ქვებს ერთმანეთზე უხახუნებდა. ქაჳ̂ ასოხჷჯნე კინჩხქა! (ლნტ. 189) -- მაგრად წაუსვი კისერზეო!
- ხ-ოხჷრზა̈ნი (ოხხჷრზა̈ნ, ოხხჷრზნე; ოხხჷრზა̈ნნე) ბზ., ხ-ოხჷრზნე (ოხხჷრზინ, ოხხჷრზნისგ) ბქ., გრდმ. -- ულრეცს, უგრეხს (კისერს). ხალო̄დდ გა̄ბჳ̄ლს ქ'ოხხჷრზნე კინჩხ (ბზ. 306) -- ხალოდმა დოლა თხას კისერი მოუგრიხა.
- ხ-ოხჷრზნე იგივეა, რაც ხ-ოხჷრზა̈ნი.
- ხ-ოჴან (მიჴანდა, ხოჴანდა; ხოჴანდე̄დს ბზ., ქს., მიჴანდ, ხოჴანდ ბქ.), გრდუვ. -- ასდის, აუდის (სუნი). ლეზჳ̂ებს ხოლა ქჳ̂ინ ხოჴან (ბზ. 368) -- საჭმელს ცუდი სუნი ასდის. ჳ̂უმბალს პიტნა̄ჲ ქუნ ხოჴან (ლშხ., ხორ. 4) -- ომბალოს პიტნის სუნი აუდის.
- ხ-ოჴა̈ნე იგივეა, რაც ხ-ოჴა̄ნე.
- ოჴა̈რ იგივეა, რაც ჳ̂ოჴა̈რ.
- ხ-ოჴა̄ნე (ლოხჳ̂ჴან \ ლოხჴა̄ნე; ლოხჴა̄̈ნი \ ლოხჴა̄ნნე ბზ., ლოხჴა̄ნ, ლოხჴა̄ნე; ლოხჴა̄ნნე ლშხ.),

ხ-ოჳნე (ოთჳან \ ლოხჳან, ოთჳანე \ ლოხჳანე; ოთჳჱნისგ \ ლოხჳჱნისგ) ბქ., ხ-ოჳჱნე (ლახუ̂ჳჱნ, ლახოჳჱნე; ლახოჳჱნი) ლნტ., გრდმ. 1. სუნს უდენს. აბზინდაჲ არაყს ქუნს ხოჳა̄ნე ხოჩა̄მ (ლშხ., ხორ. 1) -- აბზინდა არაყს კარგ სუნს უდენს. 2. {უ}სუნავს. მუღუ̂ჱ{ჲ}ს ლახუ̂ჳჱნ (ლნტ.) -- ყვავილს ვუსუნე.

- ხ-ოჳდე (ოთ/ხოჳ{დ}, ოთ/ხჳიდ; ოთ/ხჳიდე ზს., ლშხ., ათუჳდ, ათოჳიდ; ათოჳიდე ლნტ.), გრდმ. -- მი/მოაქვს; მიუტანს, მოუტანს; მიუყვანს, მოუყვანს; მი/მოართმევს. ყაბათგრდ სგრ̄თჳიდ მიჩა დის კუ̂ეცენ (ბზ. 259) -- ყაბათირმა შეუტანა თავის დედას ხორბალი. ჩილელუ̂შუ̂ ესერ ლგჯა ხოჳდე (ბქ. 255) -- ჯიქნით რძეს {მო}გიტანო. ოხჳი̄დახ ეჯნარ ჲეხუ̂ (ლშხ. 80) -- მოუყვანიათ იმისთვის ცოლი. ზექ ლოქუ სკაუ ახოჳიდ (ლნტ. 159) -- შეშა შემომიტანეო. ალჲჱრ ოთჳიდდ მგლხჱ მაცხუ̂ჱრს (პოეზ. 46) -- ესენი მიართვით მულახის მაცხოვარს.
- ხ-ოჳდენი (ჱმჳჱ/ად, ოხჳჱ/ად; ოხჳედნი ზს., ემჳად, ოხჳად; ოხჳედნი ლშხ.), ხ-ოჳედენი (ჱმჳად, ახოჳად; ახოჳედენი) ლნტ., გრდუვ. -- მოუდის, მოსდის (სტუმარი, სიკეთე, რაღაც...). ჩიგარ ესერ ქა ხჱჳდჱნნახ მაჳჱდ (ბზ. 298) -- თურმე ყოველთვის მოგვდიოდა მოსავალიო. მიშგუ სუ̂ინდის მა̄მ ჯიჳდენი ლეჰდგრად (ბზ. 283) -- ჩემი სინდისი არ გაგიხდება (მოგივა) სანანებლად. ბჱჟინ ათჳედახ ციოყჱრს (ბქ. 198) -- ცნობა მოსვლიათ ციოყაანთ. მეგმარს ხოჳდენი ჩუ ლგკა̄ფას ბგგი სოკ (ლშხ., ხორ. 1) -- წაქცეულ ხეებს გამოსდის მაგარი სოკო (ხეებს... წაქცეულებს). ძინჱრს ახაჳედახ რაშუ̂ჱლ (ლნტ. 215) -- დილას მოსვლიათ რაშები. მარეს ჭყინტგეზალ ლეგდ ათაჳედა (ლნტ. 56) -- კაცს ვაჟიშვილი ავად გახდომია. მანდროუ̂ ჱმჳად მჱნოლჱშხენ (პოეზ. 140) -- სამდურავი მომივიდა მანოლისგან. დიდჱბ ჱჯჳჱდ მაცხუ̂ჱ̄რ -- ფუსდას! (პოეზ. 34) -- დიდება (მოგივიდა) მაცხოვარ -- უფალს! გადატ. ხელწიფს ხოლა

გჳი ოხჴა̈დ (ბზ. 300) -- ხელმწიფეს გული მოუვიდა. მიჩა ესეროლჲ მა̈ზიგ ლახჴედა! (ბქ. 200) -- შენი ჭირი შემეყაროსო (მომსვლოდესო). შდრ. ა-ხ-ა̄ზი.

- ხ-ოჴედენი იგივეა, რაც ხ-ოჴდენი.
- ხ-ოჴერჴე იგივეა, რაც ხ-ოჴგრჴე.
- ხ-ოჴეჩენი იგივეა, რაც ხ-ოჴჩენი.
- ხ-ოჴნე იგივეა, რაც ხ-ოჴა̄ნე.
- ხ-ოჴნი (ოთოჴნ, ოთჴა̈ნ \ ოთჴანე ბზ., ოთჴა̈ნ ბქ., ოთჴა̈ნნე ზს., ოთჴან, ოთჴანე; ოთჴანნე ლშხ.), ხ-ოჴა̈ნი (ათჳჴა̈ნ, ათოჴა̈ნე; ათოჴა̈ნი \ ათოჴა̈ნნე) ლნტ., გრდმ. -- უხნავს. და̈ბს აშხჳ ლადა̈ლ ჩუ̄ჲ ხოჴნი (ბზ. 338) -- ყანას ერთ დღეში კიდეც მოუხნავ.
- ხ-ოჴჳა̄მი (ოს/ეს/ოთ/ლოხჴჳა̄მ, ოს/ოთ/ ლოხჴჳა̄მე; ოს/ოთ/ლოხჴჳა̄მნე) ბზ., ხ-ოჴჳა̈მი (ოსჴჳამ, ოსჴჳა̈მ; ოსჴჳა̈მნე \ ოსჴჳა̈მისგ) ბქ., ხოჴჳა̄მე (ოსჴჳა̄მ, ოსჴჳა̄მე; ოსჴჳა̄მნე) ლშხ., გრდმ. -- {გადა}ულოცავს (სასმისს...). და̈ჳითდ ქა ლოხჴჳა̄მ ლა̈მზჷრა̄ლ მეზჳბელს (ბზ.) -- დავითმა მეზობელს სადღეგრძელო (სალოცავი) გადაულოცა. ესჳა ქოსჴჳა̈მნეხ, ეჯა̈რ ფაყჳა̈რს ჩუ იკედხ (ბქ. 80) -- ვისაც გადაულოცავენ სასმისს, ისინი ქუდებს მოიხდიან. ლალხოშ მა̄რე ჭიქს ჩოსჴჳა̄მნე მე̄რმას (ლშხ. 35) -- უფროსი კაცი სასმისს გადაულოცავს მეორეს. ეჯნა̄რ ლუხორ ჩუ ხოჴჳამახ (პოეზ. 12) -- იმისთვის საკრებულო დაულოცავთ.
- ხ-ოჴჩენი (ა̈მჴა̈ჩ, ოთჴა̈ჩ; ოთჴეჩნი ბზ., ა̈მჴაჩ, ოთ/ა̈ხჴაჩ; ოთ/ა̈ხჴეჩნი ბქ., ემჴაჩ, ოთჴაჩ; ოთჴეჩნი ლშხ.), ხ-ოჴეჩენი ({ჩჳ}ა̈მჴა̈ჩ, {ჩჳ}ათოჴა̈ჩ; {ჩჳ}ათოჴეჩენი) ლნტ., გრდუვ. -- უცვდება. ნაშყჳდელ შია̈რ ქ'ა̈მჴაჩ (ბქ.) -- რეცხვისგან ხელები გამიცვდა. მიშკჳი გეზალს ჩაფლა̈რ ხოჴეჩენი (ლნტ.) -- ჩემს შვილს ფეხსაცმელები უცვდება.
- ხ-ოჴჩოჳი (ოხჴოჩჳეჳ, ოხჴოჩჳე; ოხჴხოჩჳი ბზ., ოხჴხოჩეჳ, ოხჴოჩჳე; ოხჴოჩჳისგ ბქ.), ხ-

ოხჩოჳ̂ი (ოხხოჩაჳ̂, ოხხოჩჳ̂ე; ოხხოჩჳ̂ი) ლშხ., ხ-ოხოჩა̈ჳ̂ი (ახჳ̂ხოჩა̈ჳ̂, ახოხოჩა̈ჳ̂ე; ახოხოჩა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- ურჩენს, {გან}უკურნავს. ექიმდ ბეფშჳ̂ ჟოხხოჩჳ̂ე დის (ბზ.) -- ექიმმა ბავშვი განუკურნა დედას. გეზალს ლოქ მი ჯიხოჩა̈ჳ̂ი (ლნტ. 298) -- შვილს მე მოგირჩენო.

- ოკგ იხ. კიდე.
- ხ-ოკგრკე (ოხკერკ \ ოხკგრეკ, ოხკგრკე; ოხკგრკი ბზ., ოხკგრკ, ოხკგრკე; ოხკგრკნე ლშხ.), ხ-ოკერკე (ოხკერკ, ოხკერკე; ოხკერკისგ ბქ., ახჳ̂კერკ, ახოკერკე; ახოკერკი ლნტ.), გრდმ. -- უხერხებს. ჯი ესე{რ} ხოკერკე ა̈მიშ მა̈შედს (ბქ. 216) -- მე (რაღაცას) მოვუხერხებ ამის მშველელსო. მა ხეკჳ̂ეს ალოკერკად ალეს? (ლნტ. 67) -- რა უნდა მოვუხერხოთ ამას?
- ოჯ ზს. -- შორისდებული -- ო. ოჯ, ღერმეთ ი ო, მა̈დლია̈ნ! -- ო, ღმერთო და ო, მადლიანო! ოჯ, საბრალო უდეშჳ̂დი̄ლა̈რ, ნამგრთალოშ სოფალჳ̂შ ანხჳ̂ა̈ტდ! (პოეზ. 60) -- ო, საბრალო უდეშვდლებო, გულკეთილობით (მთელი) სოფელი ამოწყდით!
- ხ-ოჯა̈ბ (ოხოჯბ, ოხჯა̈ბ; ოხჯა̈ბნე ზს., ჟ'ახჳ̂უჯბ, ჟ'ახოჯა̈ბ; ჟ'ახოჯა̈ბნე ლნტ.), ხ-ოჯბი (ოხჯაბ \ ოხოჯბ, ოხჯაბე; ოხჯაბნე ლშხ.), გრდმ. -- უხარშავს. კე̄სარდ ჟ'ოხჯა̈ბ თა̈შ მა̄ლს (ბზ. 315) -- კეისარმა მოუხარშა ყველი მელას. მასპინძელდ ლახჳ̂ბას ლები ოხჯა̈ბ (ბქ. 252) -- მასპინძელმა ძმებს ლობიო მოუხარშა. დედე ბეფშს ლელჳ̂ს ჟ'ახოჯა̈ბი (ლნტ.) -- დედა ბავშვს ხორცს მოუხარშავს.
- ოჯა̈ხ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ოჯახ (-არ) ლშხ. -- ოჯახი. ლგმზგრე̄ჳ̂ ლი ისგჳ̂ე̄ჲ ოჯა̈ხ! (ბზ.) -- დალოცვილი იყოს თქვენი ოჯახი!
- ხ-ოჯბი იგივეა, რაც ხ-ოჯა̈ბ.
- ხ-ოჯგრი (ოთოჯგრ, ოთჯგირ; ოთჯგირნე ზს., ოთჯგირ, ოთჯგირე ლშხ., ახჳ̂უჯგრ,

ახოჯგირ; ახოჯგირნე ლნტ.), გრდმ. -- უკურთხებს. ნა̈ყუნს ხოჯგრიხ მა̈გ ლჷდგა̈რს (ბზ. 8) -- შეჭამანდს უკურთხებენ ყველანი მიცვალებულს. ეშხუ ში ლერქჷ̂ა̈რ მიჩა ჟახაჟიოლ ოთჯგირხ მინე ლჷდგა̈რს (ბქ.) -- ერთი ხელი ტანისამოსი ჩემს სახელზე უკურთხეთ ჩვენს მიცვალებულსო.

- ხ-ოჯეშ1 (მიჯეშდა, ხოჯეშდა; ხოჯეშდე̄დს ბზ., მიჯონდ, ხოჯონდ; ხოჯონდეს ბქ., მიჯო̄ნ{და}, ხოჯო̄ნ{და}; ხოჯო̄ნდეს ლშხ., მიჯეშდა, ხოჯეშდა; ხოჯეშდეს ლნტ.), გრდუვ. -- უღირს. ჩი ჭირდ ჩუ მიჯეშ ეჯე̄ (ბზ. 304) -- ის ყოველგვარ წვალებად მიღირს. ეჯას დინა ტყჷ̂ედ ხოჯეშ (ბქ. 240) -- იმას ქალიშვილი ძალიან ძვირად (ტყვედ) უღირს.
- ხ-ოჯეშ2 (მიჯეშდა, ხოჯეშდა; ხოჯეშდეს ბზ., მიჯონდ, ხოჯონდ; ხოჯონდეს ბქ., მიჯო̄ნ{და}, ხოჯო̄ნ{და}; ხოჯო̄ნდეს ლშხ., მიჯეშდა, ხოჯეშდა; ხოჯეშდეს ლნტ.), გრდუვ. -- უგავს. დინას ჷ̂იშკ მეჟდ ხოჯონდ (ბქ.) -- გოგოს სახე მზისთვის მიუგავდა.
- ხ-ოჯილკე იგივეა, რაც ხ-ოჯლიკი.
- ხ-ოჯლიკი (ოთჯილიკ \ ლოხჯი̄ლკ, ოთ/ლოხჯი̄ლკე; ლოხკილკი̄ნე ბზ., ლოხჷ̂ჯილკ, ლოხჯილკე; ლოხჯილკისგ ბქ.), ხ-ოჯლიკე (ოთჯილკ, ოთჯილკე; ოთჯილკ{ი}ნე) ლშხ., ხ-ოჯილკე (ლახჷ̂ჯილკ, ლახოჯილკე; ლახოჯილკი) ლნტ., გრდმ. -- უბიძგებს, უჯიკავებს. დედბერი̄ლდ სგო̄თჯილკე დი̄ნას ლარდათე̄სგა (ბზ. 342) -- დედაბერმა შეაგდო (უბიძგა) ქალიშვილი სამყოფელში. მა̂რედ ჩუ მეძგჷ̂ბა კჷ̂არემთე̄ჲსა სგო̄თჯილკე მუხჷ̂ბას (ლშხ.) -- კაცმა ჩაშლილ (ჩამწყდარ) ყინულში უბიძგა ძმას. ჭყინტიშდ ლახოჯილკა ბატჷ̂ენს (ლნტ. 286) -- ბატონს უბიძგებია ბიჭისთვის.
- ხ-ოჯრა̈ჷ̂ი (ოთჯგრა̈ჷ̂, ოთჯგრჷ̂ე ზს., ოთჯგრჷ̂ი ბზ., ოთჯგრჷ̂ისგ ბქ., ათჷ̂ჯირაჷ̂, ათოჯირა̈ჷ̂ე, ათოჯირა̈ჷ̂ი ლნტ.), ხ-ოჯრაჷ̂ი (ოთჯირაჷ̂, ოთჯირჷ̂ე, ოთჯირჷ̂ი) ლშხ.,

გრდმ. -- უჯერებს. მა̄ლდ ჩოთჯგრუ̂ე ნა̈პო̄ლს (ბზ. 362) -- მელამ დაუჯერა ჩიტს. მად ოთჯგრუ̂ე ყათლანდ მიჩა დის (ბქ. 118) -- არ დაუჯერა ყათლანმა დედამისს. ბელხანჯარს მა̄დ ოთჯირუ̂ა ჲეხუ̂ეშდ (ლშხ. 73) -- ბელხანჯარს არ დაუჯერებია ცოლისათვის. ამემდ მა̈დ ათოჯირა̈უ̂ე მამას (ლნტ. 200) -- ამან არ დაუჯერა მამას. ჩუ̂ათოჯირა̈უ̂ე ლუ̂აჟმარედ ზურალს (ლნტ. 201) -- დაუჯერა (მამა)კაცმა ქალს. შიშდ ნოუ̂ ზურალს ოთჯგრუ̂ე, ნეი -- ბეფშუ̂ს (ანდ.) -- უცბად ნურც ქალს დაუჯერებ და ნურც ბავშვსო.

- ხ-ოჰაუ̂ეჯი (ოხჰაუ̂ეჯ, ახჰაუ̂ჯე; ახჰაუ̂ეჯნე) ბზ., ხ-ოჰა̈უ̂ჯე (ოთჰაუ̂ეჯ, ოთჰა̈უ̂ჯე; ოთჰა̈უ̂ჯისგ) ბქ., გრდმ. -- ესვრის (იარაღს ნადირს). მაშე̄ნა მუხუ̂ბემ ლუ̂აშს ქ'ო̄ხჰაუ̂ჯე (ბზ. 391) -- უფროსმა ძმამ ჯიხვს ესროლა. ალის ჰა̈უ̂ეჯ დემეგ ოთჰა̈უ̂ჯა (ბქ. 312) -- ამას იარაღი არ უსვრია. შდრ. ხ-აფშუ̂დე.
- ხ-ოჰა̈უ̂ჯე იგივეა, რაც ხ-ოჰაუ̂ეჯი.
- ხ-ოჰერინე (ოთჰერინ, ადჰერინე; ადჰერ{ი}ნისგ) ბქ., გრდმ. -- დევნის, ერეკება; აფრთხობს (ფრინველებს, ავსულებს რამის დაჩხაკუნებით ან შეძახილით). ქა̈ჯს ი ჲეშმა̈ს ქა ხოჰერინე კალუ̂ხენქა (ბქ. 230) -- ქაჯსა და ეშმაკს დევნის (ერეკება) კალოდან.
- ოჰიდ იხ. ხ-ეჰოლი.
- ხ-ოჰინგრე იგივეა, რაც ხ-ოჰგნგრე.
- ხ-ოჰრა (მიჰრა̈ნ{და}, ხოჰრა̈ნ{და}; ხოჰრა̈ნდე̄დს ბზ., მიჰრა/გნ, ხოჰრა/გნ; ხოჰრგნეს ბქ.) გრდუვ. -- უყრია, თავზე საყრელად აქვს. ბეუ̂ას ქორლისგა ხოჩერება აშ ხოჰრგნ (ბქ. 314) -- ბევას სახლში ქონება (სიკეთე) თავზე საყრელად ჰქონდა.
- ხ-ოჰრე (ოთჰა̈რ, ოთჰარე; ოთჰა̈რნე ბზ., ოთჰა̈რისგ ბქ., ზს.), გრდმ. -- {ჩა}უყრის. მუდ დინოლს უ̂ისგ ჩოთჰარე ფათქთეჲსგა (ბქ. 48) -- მამამ ქალიშვილებს ვაშლი ორმოში

ჩაუყარა. იხ. ხ-ოშდე.

- ხ-ოჰჳნა̈რი (ლოხჳჰუნა̈რ, ლოხჰუნრე ზს., ლოხჰუნრი ბზ., ლოხჰუნრისგ ბქ.), ხოჳნარი (ლოხუმნარ, ლოხუმნარე; ლოხუმნარნე) ლშხ., ხ-ომნა̈რი (ასჳუმნა̈რ, ასომნა̈რე; ასომნა̈რი) ლნტ., გრდმ. -- ყურს უგდებს, უსმენს. ლჳაჭა̈რდ მეჯჳგას ლოხჰუნრე (ბზ. 334) -- ვაჟარმა მეჯოგეებს ყური დაუგდო. ბეფშდ დედეს მა̈დ ასომნა̈რე (ლნტ.) -- ბავშვმა დედას არ მოუსმინა.
- ხ-ოჰგნგრე, ხ-ოჰინგრე (ოხჳჰგნგირ, ოხჳჰგნგრე; ოხჰგნგრი̄ნე ბზ., ოხჳჰინგირ, ოხჳჰინგრე; ოხჰინგრისგ ბქ.), ხ-ოუნგარე (ახჳუნა̈გრ, ახოუნა̈გრე; ახოუნაგრი) ლნტ., გრდმ. -- უკაზმავს (ცხენს, სახედარს). ალის წელ ოჰინგრეხ (ბქ. 46) -- ამას სახედარი შეუკაზმეს. ამლა̈კ ჟი ლა̈მჰინგირ (პოეზ. 106) -- ამლაკი (ჭრელი ცხენი) შემიკაზმე. ჟი ჯინჰგნგრა ჩა̈ჟილდ (პოეზ. 156) -- შეგიკაზმავს ცხენი.

ო̄

- ო̄ ბზ., ლშხ., ო ბქ., ლნტ., შორისდ. -- ოო, ოჰ. ო̄ გჳელდა̈თ, ჩუჳ მემძედა̈ნ ისგუ ლიმშედა̈ლ (ბზ.) -- ოჰ, გოლიათო, ნეტავ შემეძლოს შენი შველა!
- ხ-ო̄გ (მი̄გა̈ნ, ხო̄გა̈ნ; ხოგდე̄დნს ბზ., მი̄გდა, ხო̄გდა; ხო̄გდეს ლშხ.), ხ-ოგ (მიგან, ხოგან; ხოგენეს ბქ., მიგგდა, ხოგგდა; ხოგ{გ}დეს ლნტ.) გრდუვ. -- უდგას; აქვს. გუშგჳეჲ ჟიქა̄ნ ერე̄ს ხო̄გ ხოჩა ქორ (ბზ. 285) -- ჩვენ ზემოთ ვიღაცას კარგი სახლი უდგას. ლახჳს ნი̄გ საყდა̈რ (ბზ. 12) -- მთაში საყდარი გვიდგას. ათხე ჩი̄ს მა̄ ხო̄გ ლჳინელ (ლშხ. 19) -- ახლა ყველას არ აქვს ღვინო. ეშხუ ძღგდ კეც ხა̈გენახ (ლნტ. 5) -- ერთი დიდი ქვევრი ჰქონიათ.
- ხ-ო̄ზ (მი̄ზდა, ხო̄ზდა ხო̄ზდე̄დს ბზ., ხო̄ზდეს ლშხ.), ხ-ოზ (მიზდ, ხოზდ; ხოზდეს ბქ., მიზდა,

ხოზდა ლნტ.), გრდუვ. -- უდევს. -- კგლ̈ არ ჯიბისგა ხო̄ზ ქ̈აჯს (ბზ. 276) -- გასაღები ქაჯს ჯიბეში უდევს. სიმაქს კიბდონისგა მგსკ̈ად ხოზ (ბქ. 30) -- ქალიშვილს კიდობანში ბეჭედი უდევს. დი̄ნას მაგ სგობინჩუ ხო̄ზ (ლშხ.) -- გოგოს ყველაფერი წინ უდევს. ბოფშ̈არს ლეზუ̂ებ ტაბ̈აგჟი ხოზხ (ლნტ.) -- ბავშვებს საჭმელი ტაბლაზე უდევთ.

- ხ-ო̄ზი1 (მი̄ზდა, ხო̄ზდა, ხე̄ზნი) ბზ., ლშხ., ხ-ოზი (მიზდა, ხოზდა, ხეზი ბქ., მიზ{გნ}და, ხოზ{გნ}და; ხეზნი ლნტ.), გრდუვ.-- უძევს (მანძილი, დრო). ადგომ ლე̄თუნლო ეშხუ ნაგზი ხო̄ზი ლიჰლომ̈ალიდ (ბზ. 11) -- ადგომა ღამიდან ერთი კვირა უძევს ლიჰლომალამდე (სულების გასტუმრების ღამემდე). მესტიახენ ჯუ̂ართე აშირ კილომეტრ ხოზი (ბქ.) -- მესტიიდან ჯვარამდე ასი კილომეტრი მანძილია. მაზუმ ხოზი სკიმერხო? (ლნტ.) -- რა მანძილია სკიმერამდე? (ტოპ.)
- ხ-ო̄ზი2 (̈ამჩ̈ად, ოთჩ̈ად; ოთჩედნი ბზ., ოთჩედნისგ ბქ.), ხ-ოჩდენი (ემჩად, ოთჩად, ოთჩედნი) ლშხ., ხ-ოჩედენი (̈ამჩად, ათოჩად; ათოჩედენი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}ურბის, {გა}ექცევა. ჩუ̂' ესერ ნო̄რუ ოთჩ̈ად (ბზ. 346) -- არავინ გაგექცესო. ქათოჩად ტოტ̈არხენქა (ლნტ.) -- ხელიდან გაექცა. ნესგა ხოკუ̂არხ, ხოზიხ დე̄მთე (პოეზ. 56) -- შუაში მოიგდეს, ვერსად წაუვათ.
- ხ-ო̄ზნ̈ანი (ოხო̄ზნ̈ან, ოხო̈ზნანე; ოხო̈ზნ̈ა̄ნნე) ბზ., ხო̄ზნანი (ოხო̄ზინ, ოხო̄ზინე; ოხო̄ზინნე) ლშხ., ხ-ოზნ̈ანი (ახუზინ, ახოზნე; ახოზნი) ლნტ., გრდუვ. -- უვლის (მოუარა). ხალო̄დ ხო̄ზნ̈ანი დ̈უ̂ა̂ დის (ბზ. 307) -- ხალოდი უვლის დევის დედას. ლეგმერდეს ხოჩ̈ა̄მდ ხო̄ზნანიხ (ლშხ.) -- ავადმყოფს კარგად უვლიან. ხოჩამდ ხოზნ̈ანდახ თელეღრას (ლნტ. 239) -- კარგად უვლიდნენ რძალს. ქორ ი ლირდედ მად გუ̂იზნანა (პოეზ. 80) -- სახლ-კარისათვის არ მოგვივლია.

- ჴ-ო̄თე (ლო̄ჴჳ̂ო̄თ, ლოჴჳ̂ე̄თ; ლოჴჳ̂ე̄თნე ბზ., ლოჴო̄თ, ლოჴო̄თე; ლოჴო̄თნე ლშხ.), ჴოთი (ლოჴოთ, ლოჴეთ; ლოჴეთისგ \ ლოჴოთენე) ბქ., ჴ-ოთე (ლაჴჳთ, ლაჴოთე; ლაჴოთინე) ლნტ., გრდმ. -- უწილადებს. ეშხუ კჳ̂აჩხ̈ა̈ჲ ფირჳ̂ილდ გარ ლოჴჳ̂ე̄თხ (ბზ. 427) -- ერთი კოჭლი ძროხაღა უწილადეს. ქონება მეშიალად ლოჴოთახ (ბქ. 199) -- ქონება მეომრებისთვის უწილადებიათ. ტაბლარს ქა ჴო̄თეხ მჷლზონა ბაპარს (ლშხ.) -- შესაწირ პურებს მოლოზნები მღვდლებს უწილადებენ. ნიბაშილს ქა ლაჴოთეხ ა̈დგილ (ლნტ. 112) -- შვილიშვილს ადგილი უწილადეს.
- -ო̄ლ, -ო̄ლდ იხ. -ილდ.
- ჴ-ო̄მბჳ̂ი, ჴ-ო̄ნბჳ̂ი (ოჴო̄მბა̈ჳ̂, ოჴუმბჳ̂ე; ოჴუმბჳ̂ი ბზ., ოჴო̄მბაჳ̂, ოჴო̄მბჳ̂ე; ოჴომბჳ̂ი ლშხ.), ჴ-ემბა̈ჳ̂ (ოჴომბაჳ̂, ოჴომბაჳ̂ე; ოჴუმბა̈ჳ̂ისგ) ბქ., ჴ-ომბა̈ჳ̂ი (აჴუმბაჳ̂, აჴომბა̈ჳ̂ე; აჴომბა̈ჳ̂ი) ლნტ., გრდმ. -- უამბობს, უყვება. ალა ქო̄ჴო̄მბჳ̂ეხ მეფე̄ გეზალს (ბზ. 370) -- ეს უამბეს მეფის შვილს. [გიორგის] ქა ოჴო̄ნბჳ̂ე დი̄ნად ალა (ბზ. 272) -- ქალიშვილმა უამბო გიორგის ეს. კჳ̂იციანდ მიჩა გაჭირჳ̂ება ქოჴუმბაჳ̂ე (ბქ. 8) -- კვიციანმა თავისი გაჭირვება უამბო. ძუღჳ̂ა̄ ჴელწიფდ ქო̄ჴო̄მბჳ̂ე, იმჟი̄ ლჷმა̄რე̄ლი მაგ (ლშხ. 74) -- ზღვის ხელმწიფემ უამბო ყველაფერი, როგორც ყოფილა. ალ ჭყინტდ ქაჴომბა̈ჳ̂ე ჴა̈ლხს (ლნტ. 313) -- ამ ვაჟმა ხალხს უამბო.
- ჴ-ო̄ჲრენი იგივეა, რაც ჴ-ო̄ჲრი.
- ჴ-ო̄ჲრი, ჴ-ო̄ჲრენი (ოთოჲრ \ ოთი̄რ, ოთი̄რე; ოთი̄რნე ბზ., ოთო̄ჲრ, ოთო̄ჲრე; ოთო̄ჲრნე ლშხ.), ჴ-ოჲრი (ოთოიჲრ, ოთოიჲრე; ოთოიეჲრისგ) ბქ., ჴ-ოირე (ათჳ̂ურ, ათოირე; ათოირი) ლნტ., გრდმ. -- უწერს, სწერს. ჭა̈შს ლჷსპად ოთი̄რეხ [მა̈გ] (ბზ. 303) -- ქმარს შებრუნებით მისწერეს (დაუწერეს) ყველაფერი. ამის ჴოჲრი და̈დიანშერს ლეჳ̂ან (ბქ. 200) -- ამას სწერს

(უწერს) დადიანებს (დადიანისანს) ლევანი.

- ხ-ო̄შგა̄ლი (ოხო̄შგა̈̄ლ, ოხო̄შგა̄ლე; ოხჳ̂ოშგა̈̄ლნე) ბზ., ხ-ოშგა̈ლი (ოხოშგა̈ლ, ოხოშგალე; ოხოშგა̈ლისგ) ბქ., ხ-ო̄შგა̄ლი (ოხო̄შგა̄ლ, ოხო̄შგა̄ლე, ოხო̄შგა̄ლნე) ლშხ., ხ-ოშკა̈ლი (ახუშკა̈ლ, ახოშკალე; ახოშკა̈ლი) ლნტ., გრდმ. -- უწველის. ჩი̄ ლადეღ მი ხო̄შგა̈̄ლი გიგას ფურა̈ლს (ბზ.) -- ყოველ დღე მე ვუწველი ბიცოლას ძროხებს. საფტინს დეშ ახუშკალედ მინადორს დაჴა̈რ (ლნტ.) -- შაბათს მინადორას თხები ვერ მოვუწველეთ.
- ხ-ო̄შგი (ოხო̄შგ, ოხო̄შგე; ოხჳ̂ეშგნე ბზ., ოხო̄შგნე ლშხ., ოხოშგ, ოხოშგე; ოხოშგისგ ბქ.), ხ-ოშკი (ახჳ̂უშკ, ახოშკე; ახოშკინე) ლნტ., გრდმ. -- უწველის. ლათ მეზჳ̂ბელა̈რს ფურა̈რ ქ'ოხოშგ (ბქ.) -- გუშინ მეზობლებს ძროხები მოვუწველე. ბოფშს დეშ ოხო̄შგა ფურ (ლშხ.) -- ბავშვს ძროხა ვერ მოუწველია. გიგას დაჴა̈რს მი ხუშკი (ლნტ.) -- დეიდას თხებს მე ვუწველი.
- ო̄შთხჳ̂, ოშთხჳ̂ (-იშ, --) ბზ., {ჳ̂}ო̄შთხჳ̂ ლშხ., ჳ̂ოშთხჳ̂ ლნტ. -- ოთხი. ო̄შთხჳ̂ კჳ̂ინჩილდა̈რ ხაგდახ ლალფგრაჟი̄ნ (ბზ.) -- გადახურულზე ოთხი სკვინჩა იჯდა.
- ხ-ო̄შჳ̂ (მი̄შჳ̂ა̈̄ნ{და}, ხო̄შჳ̂ა̈̄ნ{და}; ხო̄შჳ̂ა̈̄ნდე̄დს ბზ., მი̄შჳ̂ან, ხო̄შჳ̂ან; ხოშჳ̂ენ{დე}ს ლშხ.), ხ-ოშჳ̂ (მიშუდ, ხოშუდ; ხოშუდეს ბქ., მიშუდა, ხოშუდა ლნტ.), გრდუვ. -- უნთია. შჳ̂ა̈ნს ლინთჳ̂ისგა ლემესგ მეჰად ჟი ხო̄შჳ̂ხ (ბზ.) -- სვანეთში ზამთარში ცეცხლი ყოველთვის (მუდმივად) უნთიათ. ჲა̈რჳ̂ ჲახჳ̂ემ ჭაშჳ̂ ლაჩჷდალ ესერ ლემესგ ხოშჳ̂ (ანდ.) -- ორი ცოლის ქმარს საზიარო ცეცხლი უნთიაო.
- ხ-ო̄შჳ̂ე (ოხო̄შჳ̂, ოხო̄შჳ̂ე; ოხჳ̂ე̄შჳ̂ნე ბზ., ოხო̄შჳ̂, ოხო̄შჳ̂ე; ოხო̄შჳ̂ნე ლშხ.), ხ-ოშჳ̂ემ (ოხოშჳ̂, ოხჳ̂ეშჳ̂; ოხჳ̂შჳ̂ემ) ბქ., ხ-ოშჳ̂ე (ახუშჳ̂, ახოშჳ̂ე; ახოშჳ̂ინე) ლნტ., გრდმ. -- უნთებს. მი ოხო̄შჳ̂ნე ბაბას ლემესს (ლშხ.) -- პაპას ცეცხლს მე დავუნთებ. ეშხუ მარედ

ელექტრონი შუშას მუგჳ̂ა̈ლ ლახოშჳ̂ე (ლნტ. 151) -- ერთმა კაცმა ელექტრონათურას კვარი შეუნთო.

- ხ-ო̄ცჳ̂ნე (ლოხჳ̄ცჳ̂ინ, ლოხუცჳ̂ნე; ლოხჳ̄ცჳ̂ნი̄ნი ბზ., ოთო̄ცჳნ, ოთო̄ცჳ̂ნე; ოთო̄ცჳ̂ნი ლშხ.), ხ-ოცჳ̂ნე (ოთოცჳ̂ნ, ოთცუნე; ოთცუნნე). ხ-ონცჳ̂ნე (ლახჳნცჳ̂ინ, ლახონცჳ̂ნე; ლახონცჳ̂ნი) ლნტ., გრდმ. -- უცინის. დედედ ოთო̄ცჳ̂ნე გეზალს (ლშხ.) -- დედამ გაუცინა შვილს. თათარყანს ხონცჳ̂ნა მიჟეუწდუნა დენა (ლნტ.) -- თათარყანს უცინოდა მზეთუნახავი (ქალიშვილი).

პ

- პანტდ იგივეა, რაც პა̈ნტდ.
- პანტდ ლიტეხ იგივეა, რაც პა̄̈ნტდ ლიტეხ.
- პაპიროს იგივეა, რაც პა̈პიროს.
- პაპო̄ლ იგივეა, რაც პა̈პო̄ლ.
- პარპოლა̈შ იგივეა, რაც პა̈რპო̄ლდა̈შ.
- პარტ იგივეა, რაც პა̈რტ.
- პარშან იგივეა, რაც პაშან.
- პასუხ იგივეა, რაც პასჳ̂იხჳ̂.
- პასჳ̂იხჳ̂ (პასხჳ̂იშ, პასხჳ̂ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), პასუხ (-არ) ლშხ. -- პასუხი. პასხჳ̂ი მეტხე ალღა̈რ ლიხ (ბზ. 13) -- პასუხის გამცემი (დამბრუნებელი) ესენი არიან. მიჩა დედედ ი ბაბად ხექეხ პასჳ̈ხდ (ბქ. 28) -- მისმა დედამ და მამამ პასუხად უთხრეს. მიჩა პა̈პის ქა ხოქჳ̂ა ამშა პასჳ̂იხჳ̂ (ლნტ. 287) -- ამისი პასუხი მის ნათლიას უთქვამს.

- პატიუ̂ იგივეა, რაც პა̈ტიუ̂.
- პატრაჯ, პატრაჯან იგივეა, რაც პა̈ტრიჯან.
- პატრიჯან იგივეა, რაც პა̈ტრიჯან.
- პატრონ იგივეა, რაც პატუ̂რენ.
- პატუ̂რენ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈ლ ლნტ.), პატრონ (-ალ) ლშხ. -- პატრონი. აჩად ალ მეჩი... ჯოგი პატრონთე (ლშხ. 53) -- ეს მოხუცი ჯოგის პატრონთან წავიდა. გეზალი პატუ̂რენ ლოქ ლი (ლნტ.) -- შვილის პატრონი ვარო.
- პალურ იგივეა, რაც პა̈̄ლუ̂ი̄რ.
- პალუ̂ირ იგივეა, რაც პა̈̄ლუ̂ი̄რ.
- პაშან (-იშ \ -შნა̈შ, -შნა̈რ) ბქ., პარშან (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. 1. ბქ. ძნებად შეკრული ნამკალის (ჭვავის, პურის...) ზვინი. ლჷნჩერ მა̈ ლი, ეჯის პაშანდ ხაგემხ (ბქ. 230) -- ძნად შეკრული რაც არის, იმას ზვინად დგამენ. 2. ლნტ. სიმინდის ჩალის სამ-სამი კონა გასაშრობად ერთმანეთზე მიყუდებული. სიმინდს პარშანდ ხუ̂ა̈სყეიდად (ლნტ.) -- (მოჭრილ) სიმინდს კონებად ვდგამდით გასაშრობად.
- პაშუ̂დ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., პა̈შდუ̂, პაშუ̂დ (-აშ, -ა̈რ) ბქ., პა̈შტუ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- კიდურების კუნთი. პაშდუ̂ა̈რ მეზგიხ (ბზ.) -- კიდურების კუნთები მტკივა.
- პაწკე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ბა̈წკ (-ა̈რ) ლნტ. -- ხიწვი. ბეფშუ̂დ ეშხუ პაწკე̄რ დეშ ახპიწკ (ბზ.) -- ბავშვმა ერთი ხიწვი ვერ მოხლიჩა. მეგემ პაწკე̄რდ ლას მეჩდე (ლშხ.) -- ხე ხიწვებად იყო ქცეული (წასული).
- პა̈მიდორ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., პამიდორ (-ა̈ლ) ლნტ., პამინდორ (-ალ) ლშხ., ბოტ. -- პომიდორი. მასა̈რდ ჯედნი... პა̈მიდორ (ბქ. 282) -- პომიდორი ბლომად მოდის. გუშკუ̂ეშმოყ პამიდორ

მუჟოღირს გარ იმგი (ლნტ.) -- ჩვენთან პომიდორი მხოლოდ შემოდგომაზე მწიფდება. იხ. პატრაჯან.

- ჰäნტდ ზს., პანტდ ლშხ., ჰäნტრიკდ ლნტ. იხმარება გამოთქმაში: ჰäნტდ, პანტდ ლიგნე, ჰäნტრიკდ ლიგნე -- ნაფლეთებად, ნამსხვრევებად ქცევა. თხუმ ჰäნტდ როქ ხოგნე (ბქ. 143) -- თავს ნამსხვრევებად გადაუქცევსო. ლერქუ̂ პანტდ ოთგენე (ლშხ.) -- ტანსაცმელი ნაფლეთებად უქცია. ხაჴიდ უ̂იშდ ლäჩუ̂დ ი ჰäნტდ ადგენე კარდალ (ბზ. 252) -- ირემმა წიხლი ჰკრა და ქვაბი ნამსხვრევებად აქცია.
- ჰäნტრიკდ ლიგნე იგივეა, რაც ჰäნტდ ლიგნე.
- ჰä{ნ}ლუ̂ი̅რ (-უ̂რიშ, -äლ) ბზ., პალუ̂ირ (-უ̂რäრ უშგ., ბქ., -იშ, -äლ ლნტ.), პალურ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- პანლური. ჲეხუ̂დ ჭყინტს პალუ̂ირ ხაჴიდ (ბზ. 68) -- ცოლმა ბიჭს პანლური ამოარტყა. პალუ̂ირს მასტუნდ ხოშა მäსდიკ ესერ ხაყა (ანდ.) -- პანლური ტკივილზე უფრო მეტად საწყენიაო.
- ჰäპი იგივეა, რაც პეპი.
- ჰäპიროზ (-იშ, -äლ) ზს., ლნტ., პაპიროზ (-ალ) ლშხ. -- პაპიროსი. [ისმäს] ჰäპიროზდ ესერ ოხბიდნა (ბქ. 252) -- ისმას პაპიროსისათვის მოუკიდებია. [ალ ბალახს] პაპიროზი ქაღალდშა̅ლ დგთხელ ბალარ ხä̅რ (ლშხ., ხორ. 6) -- ამ ბალახს პაპიროსის ქაღალდივით თხელი ფოთლები აქვს.
- ჰäპო̅ლ (-äშ, -äრ) ბზ., პაპო̅ლ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჩიტი ბაშვის ენაზე. იხ. ნäპო̅ლ.
- ჰäჟუ̂ (-იშ \ -äშ, -äრ) ზს., ლნტ. 1. უჟმური; მაჯლაჯუნა. ჰäჟუ̂ ასასკურდა ლაუ̂ჟäჲსა ბეფშს (ლნტ.) -- ბავშვს ძილში მაჯლაჯუნა დააწვა (დააჯდა). 2. ჩხბ. ობობა. კნინ. პაჟულდ ბქ.
- ჰäრპო̅ლდäშ (-იშ, --) ბზ., ჰäრპოლäშ, პერპოლäშ (-იშ \ -ლშიშ, --) ბქ., პერპო̅ლდაშ (-იშ, --)

ლშხ., პერპოლდäშ ლნტ., რელიგ. -- პეტრე-პავლობა. პäრპოლäშ ლადელ... მäგ ინზუ̂ერი ჟი (ბქ. 7) -- პეტრე-პავლობის დღეს ყველა ერთად იყრის თავს. საკურთხალ ხā̈რ ლეჯდე ლჷდგარა პატრონ მეზგას [პერპō̈ლდაშს] (ლშხ. 42.) -- მიცვალებულის პატრონ ოჯახს პეტრე-პავლობის დღეს საკურთხები აქვს მოსატანი.

- პäრტ (-იშ, -äლ ბზ., პარტäრ ბქ.), პარტ (-ალ) ლშხ. 1. ბზ., ლშხ., ბოტ. მამულა. პარტ აბზინდაჲს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ 24) -- მამულა აბზინდას ჰგავს. 2. ბქ. ჭვავის, ქერის, ფეტვის ბზე. [ყანსაუ̂] სგაშხენ... პäრტს ხარშუნა (ბქ. 5) -- ყანსავი შიგნიდან თურმე ბზეს უფენდა.
- პäრტია (-ტიā̈შ, -ტიā̈ლ ბზ., -ტიäშ, -ტიოლ ბქ.), პარტიაჲ (-ტიāჲშ, -ტიე̄ლ) ლშხ., პარტიä (-ჲშ, -ტიალ) ლნტ. -- პარტია, ჯგუფი. ჯაფარიძე ი მიჩა პäრტია სუმინ აჩადხ უშბაშ კäცხთეჟი (ბქ. 2) -- ჯაფარიძე და მისი ჯგუფი სამჯერ ავიდნენ უშბის წვერზე.
- პäტიუ̂ (-იშ, --) ზს., ლნტ., პატიუ̂ ლშხ., -- პატივი, პატივისცემა. შომ' ე̄სერ ათტიხეხ ალა მäგ პäტიუ̂ს (ბზ.) -- როდის გადაგიხდით ამდენ პატივისცემასო. [ამნემ] მასäრდ პäტიუ̂ ხäყერ (ბქ. 32) -- ამან დიდი პატივი სცა. [მჷლეგუ̂ერ] პäტიუ̂ს სცემდა ჩიჲს (ლნტ. 317) -- მეწისქვილე ყველას პატივს სცემდა.
- პäტრიჯან (-იშ, -äლ)ბზ., პატრაჯან (-იშ, -äრ) ბქ., ჩხბ., პატრაჯ (-äრ, პატრეჯან) ბქ., ლხმ., პატრიჯან (-იშ, -ალ ლშხ., -äლ ლნტ.), ბოტ. -- პომიდორი. [ალეს] პატრიჯანზუმ მურგუ̂ალō̈ლარ ხეშან წჷრნი ფერიშ (ლშხ., ხორ. 5) -- ამას პომიდვრისხელა წითელი ფერის მრგვალი (ნაყოფი) ასხია. პატრიჯანს ჯარდან ასოციყდ ესა? (ლნტ.) -- პომიდორს ხარდანი დაუსვით თუ არა? იხ. პäმიდორ.
- პäშდუ̂ იგივეა, რაც პაშუ̂დ.
- პäშტუ̂ იგივეა, რაც პაშუ̂დ.

- პა̄ნტდ ლიტხე ბზ., პანტს ლიტეხ ლნტ. -- ჭკუაში ჩავარდნა. ეჯა პა̄ნტდ მა̄მა ტეხნი ნა̈ხუმა̈რ (ბზ.) -- ის, რაც არის, იმაზე მეტად ჭკუაში ვერ ჩავარდება.
- პა̄ნტდ ლიტეხ ბზ., პანტდ ლიტეხ ლნტ. -- (ავადმყოფობის შემდგომ) მოხედვა, {გა}მოკეთება. ალ მა̄რე პა̄ნტდ ნატა̈ხუ̂ ლი ლეგდ ნარდუ̂უნლო (ბზ.) -- ამ კაცს ავადმყოფობის შემდგომ მოუხედავს. ჭყინტ უ̂ედდ ანტახ პანტდ (ლნტ.) -- ბიჭმა (ავადმყოფობის შემდეგ) ძლივს მოიხედა.
- პა̄ჭა (-ჭა̄შ, --) ბზ., პაჭა (-ჭა̈შ, --) ბქ., პა̄ჭუ̂ა (-ჭუ̂ა̄შ, --) ლშხ. -- რატრატი, ლაქლაქი. ეჯ დი̄ნას ხუ̂ა̈ჲ პა̄ჭა ხალა̈ტ (ბზ.) -- იმ გოგოს ბევრი რატრატი უყვარს.
- პა̄ჭუ̂ა იგივეა, რაც პა̄ჭა.
- პეპი (-პი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), პა̈პი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ნათლია. მიშლადეღ მიშგუ პა̈პი ქრისტე ა̈ნჴდენი (ბქ. 33) -- კვირას ჩემი ნათლია ქრისტე მოვა. ჲაკოფს ლახხუ̂ი̄და მიჩა პეპი ჯგგრა̄გ (ლშხ. 63) -- იაკობს მისი ნათლია წმ. გიორგი შეხვდა. მიჩა პა̈პის ქა ხოქუ̂ა ამშა პასუ̂იხუ̂ (ლნტ. 287) -- მის ნათლიას ამის პასუხი გაუცია.
- პერ იგივეა, რაც პე̄რ.
- პერენი იგივეა, რაც პერნი.
- პერეშტუ̂ა იგივეა, რაც პერშუ̂და.
- პერნი (ოპრ, აპა̈რ; ა̈პრენი ზს., აპარ; აპრენი ლშხ.), პერენი (აპერ, აპარ; აპერნი) ლნტ., გრდუვ. -- 1. {გა}ფრინდება. ქა̄პა̈რ ლაყუ̂ა̄უ̂ოშ მინდუ̂ერთე (ბზ. 363) -- გაფრინდა ყვა-ყვათი მინდვრისაკენ. დეცხენჩუ ესერ უ̂ორბა̈რ პერნიხ (ბქ. 46) -- ციდან ორბები ფრინდებიანო. [არწიუ̂] ანპარ ჩუ (ლშხ. 63) -- არწივი ჩამოფრინდა. მიშკუ̂ა მაყალშუ̂ ნეპოლ დემ პერენი (ლნტ. 318) -- ჩემი შიშით ჩიტი ვერ ფრენს. 2. წამოხტება. და̄უ̂ ჟ̈ა̈მპერ ი... ეშ ლახქარუ̂ე̄ნა

(ბზ. 30) -- დევი წამომხტარა და გამქრალა. გელა ჟი ლადპარ ი ქახოსკინე ქäმხო (ლნტ. 73) -- გელა წამოხტა და გარეთ გამოუვარდა.

- პერპელ1 (-იშ, -არ ლშხ., -äრ ლნტ.) -- პეპელა. ბეფშ პერპელს ლარმიდ äხეჭამ (ლნტ.) -- ბავშვი პეპელას დასაჭერად გამოედევნა.
- პერპელ2 (-იშ, --) ბზ., ქს. -- ცხვრის ავადმყოფობა (პეპელი). ალ ბალახს ღოლდაქრე პერპელი ჟაგარდ იჯმარიხ (ლშხ., ხორ. 25) -- ამ ბალახს ცხვრის ავადმყოფობის (პეპელის) წამლად ხმარობენ. პერპელ ხეზგოლნი ალ ღოლიაქსა? (ლნტ.) -- ნეტა ამ ცხვარს პეპელი სჭირს?
- პერპილ (-რპლიშ, -პლäრ) ბქ., ბოტ. -- სამყურა. პერპილ... აშ ხაჰრა ამ ლახუ̂äრისგა (ბქ. 225) -- სამყურა ამ მთებში ბლომადაა.
- პერპოლäშ, პერპოლდäშ იგივეა, რაც პäრპო̄ლდäშ.
- პერპო̄ლდაშ იგივეა, რაც პäრპო̄ლდäშ.
- პერშუ̂და (-დǟშ, -დǟლ ბზ., -დäშ, -დოლ ბქ., -და̄შ, -დე̄ლ ლშხ.), პერეშტუ̂ა (-ჲშ, -უ̂äლ) ლნტ. -- ფილტვი. ყუ̂იჟე-პერშუ̂და სგა̄უ̂ ოხუ̂ჯიდ ქორთე (ბზ. 325) -- ღვიძლი და ფილტვი სახლში შემომიტანოსო. ყუ̂იჟეს ი პერშუ̂დას ხოჩამდ ჟ'აჯäბხ (ბქ. 77) -- ღვიძლსა და ფილტვს კარგად მოხარშავენ. ლäზჲას მუჭოდისა ხულუ̂ე გუ̂ი... პერეშტუ̂ა (ლნტ. 39) -- საკლავს მკერდში გული (და) ფილტვი აქვს. ლუ̂აშäშ ყუ̂იჟ-პერშუ̂და ჟი ლäხუ̂ტყäბ (პოეზ. 142) -- ჯიხვის ღვიძლ-ფილტვი შევიწვი. გადატ. გაუბედავი. პერშუ̂დäშ გუ̂ი -- გაუბედავი; ჩვილი გულის ადამიანი. კნინ. პერშუ̂დი̄ლ ბზ., პერშუ̂დო̄ლ ლშხ., პერშუ̂დილ ბქ., პერეშტუ̂ილ ლნტ.
- პეხილ (-იშ, -äრ ბზ., -ხლიშ, -ხლäრ ბქ.), პოხილ (-იშ, -ხლარ) ლშხ. -- საპოხი, ქონი. ტäხი

პეხილ... ჟი ხეცუ̂მა̈̄ნ გა̈ჩს (ბზ. 22) -- დანას ტახის ქონი ეცხო. კნინ. პეხილდ ბქ., პოხილე̄ლ ლშხ.

- პეხლა̈ჲ (-ლა̈იშ, -ლაჲა̈რ) ბზ., პოხილაჲ (-ლაი̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- ქონიჭამია. მაგ პოხილაჲ თაჲსაუ̂შე̄რალ (პოეზ. 212) -- ყველა ქონიჭამია თაისავიაანები.
- პე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), პერ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) 1. ქაფი. საპნი პე̄რ ახა̄გა̈̄ნ ეფენდის თე̄რა̈ლქა (ბზ. 369) -- ეფენდის თვალებზე საპნის ქაფი მიადგა. საპნიშ პერს ისგა ჰა̈ცუ̂რახ (ბქ. 307) -- საპნის ქაფს {შეა}ტოვებდნენ. 2. დუჟი, დორბლი. კუმაშ პე̄რს ხატხუნა̄ლუ̂ნე (ლშხ., ხორ. 16) -- საქონელი დუჟს ალებინებს. კნინ. პე̄რო̄ლ ბზ., პერილდ ბქ., პე̄რი̄ლ ლშხ.
- პე̄რა̈̄ლ (-იშ, -რა̄ლა̈რ) ბზ., პერა̈რ (-იშ, -რარა̈რ) ბქ., ლნტ., პე̄რა̄ლ, პე̄რე̄ლ (-ეშ, -არ) ლშხ. 1. ქაფიანი. 2. დორბლიანი. ალა იმჟი პე̄რა̈̄ლ ბეფშუ̂ ლი (ბზ.) -- ეს როგორი დორბლიანი ბავშვია.
- პე̄რე̄ლ იგივეა, რაც პერა̈̄ლ.
- პილ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ტუჩი, პირი. ზურა̄ლდ ტო̈ტ ლოხდე პილა̈რქა (ბზ. 291) -- ქალმა ტუჩებზე ხელი მიადო. კჹლშუ̂ პილა̈რ და̈ს ესერ ხოკლა (ანდ.) -- კლიტით პირი არავის დაუკეტავსო. პილარ ეჯნემ დეშ ემჟირე (ლშხ. 82) -- იმან ტუჩები ვერ დამისველა. პილჟი ბუზლუ̂იტ ახოჯად ბეფშს (ლნტ.) -- ბავშვს ტუჩზე მუწუკი ამოუვიდა. კნინ პილილდ ზს., პილი̄ლ ლშხ.
- პილ2 (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ., -ალ ლნტ.) -- ნაპირი, კიდე. [ჭყინტ] ადჯად ძუღუ̂ა̈ჲ პილმოყ (ლნტ. 302) -- ბიჭი ზღვის ნაპირთან მივიდა. ზმნს. პილს, პილჟი ზმნს. -- პირას, ნაპირას. [ეჯნე̄მ] ლჷცე პილს ჟ'ა̈ნშუ̂ემ (ბზ. 380) -- იმან წყლის პირას დაისვენა. ჩოთჯი̄დახ ძუღუ̂ა̄ პილთეჟი ზითუნახაუ̂ (ლშხ. 65) -- მზეთუნახავი ზღვის ნაპირას ჩაუყვანიათ.

- პილოტაჲ იგივეა, რაც პილუ̂არდა̈ჲ.
- პილოჩა̈ იგივეა, რაც პილუ̂არდა̈ჲ.
- პილუ̂არდა̈ჲ (-და̈იშ, -დაუ) ბზ., პილუ̂არდა̈ (-და̈იშ, -და̈უ) ბქ., პილუ̂არდაჲ, პილოტაჲ (-ტა̄ჲშ, -ტე̄ლ) ლშხ., პილოჩა̈ (-ჲშ, -ჩა̈რ) ლნტ. -- დიდტუჩა, ლაშებიანი. ალ პილუ̂არდაუდ ლირდე ა̈მშდიხხ (ბზ.) -- ამ ლაშებიანებმა ცხოვრება გამიმწარეს (გამომილიეს). იმს ხეჩომდა მიშკუ̂ი ბეფშს ალ პილოჩა̈?! (ლნტ.) -- ეს ლაშებიანი ჩემს ბავშვს რას ერჩოდა?!
- პილწ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) -- ბილწი, უწმინდური. ეჯჲა̈რ პილწა̈რ ლიხ (ბზ.) -- ისინი ბილწები არიან. ჯეჲ პილწ, იმღა ლოქ დო̄სა ლახჭოდნე̄ნა მიჩ? (ლშხ. 63) -- შე უწმინდურო, მე რატომ არ მკითხეო?
- პილწია̈ნ (-იშ, -ანა̈რ) ბზ., პილწიან (-არ) ლშხ. -- უწმინდური, საძაგელი. პილწია̈ნ სი! (ბზ. 110) -- შე, საძაგელო!
- პინტ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- ჩვარი, ჭინჭი; ნაფლეთი.
- პინტ, პრინტ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- თავში ჩარტყმის ხმა.
- პირობ (-ა̈შ, -ა̈̄ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- პირობა. [ალჲა̈რდ] ჩ'აირხ ბა̈ჩჟინ პირობ (ბზ. 225) -- ამათ ქვაზე პირობა დაწერეს. პირობს ჯაჰუ̂დი ა̈მიშ (ბქ. 205) -- ამის პირობას გაძლევ. [ხენწიფდ] ჩუ̂ესდე... პირობ (ლშხ. 79) -- ხელმწიფემ პირობა დადო. პირობ ლახუ̂ემ დენად (ლნტ. 247) -- გოგომ პირობა მისცა.
- პირსახოც (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.), პირსახუ̂ეც (-ა̈ლ) ლნტ., -- პირსახოცი. ეჯის პირსახოც ესერუ ლახჭემ (ბქ. 48) -- იმას პირსახოცი გაუსვიო. კნინ. პირსახოცჱლ ბქ., პირსახოცი̄ლ ლშხ.
- პირსახუ̂ეც იგივეა, რაც პირსახოც.

- პისჳ (-იშ, -ჲრ) ბზ., პის ბქ., ლნტ., პი̄ს (-არ) ლშხ. 1. წვრილი თოვლი. პისჳ ანღრი (ბზ.) -- წვრილი თოვლი მოდის. 2. ხრილი. მგჯჲბ მერხელს პისს ჟი ხჲშდეხ მგნსკელიანდ (ლნტ.) -- მოხარშულ ჭინჭარს ხრილს აყრიან გასასქელებლად. 3. მტვერი (ბზ.) ბჲრგს პისჳ ესდე̄ნა (ბზ.) -- ავეჯს მტვერი დასდებია.
- პიტ (-იშ, -ჲრ ზს., -არ ლშხ.) 1. კვერი. პიტი ლიზჳებს ქუთიშ მიცხა (ბზ.) -- კვერის ჭამას ხაჭაპურის (ჭამა) მირჩევნია. კნინ. პიტილდ ზს., პიტი̄ლ ლშხ. ეშხჳი პიტილდ მად მიკჳარიხ (პოეზ. 238) -- ერთი კვერიც არ გადმომიგდეს. 2. უშგ. ლუკმა-პური.
- პიტნაჲ იგივეა, რაც პიტნჲჲ.
- პიტნჲ იგივეა, რაც პიტნჲჲ.
- პიტნჲჲ (-ნჲიშ, -ნაჲჲრ) ბზ., პიტნაჲ (-ნჲ̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ., პიტნჲ (-ჲშ, -ნჲრ) ლნტ., ბოტ. -- პიტნა. ჲერხი პიტნჲჲ ჩჲის ჲგნეხ (ბზ.) -- ზოგი პიტნის ჩაის აყენებს. ალ ბალახს მურგჳალ ბალო̄ლარ ხჲ̄რ, პიტნაჲს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 34) -- ამ ბალახს მრგვალი ფოთლები აქვს, პიტნას ჰგავს. მერხელს პიტნჲს ხჳეჩოდ ხოჩა გჲმი მგჩჳემდ (ლნტ.) -- ჭინჭარს კარგი გემოს მისაცემად პიტნას ვურევთ. იხ. მინთჳ.
- პი̄ს იგივეა, რაც პისჳ.
- პლატიაჲ იგივეა, რაც პლჲტჲჲჲ.
- პლჲტჲჲჲ (-ტჲჲიშ, -ტჲაუ) ბზ., პლატიაჲ (-ტიჲ̄შ, -ტიე̄ლ) ლშხ. -- ლაშებიანი; უშნო პირისახისა. იმჟი პლჲტჲჲჲ მირ ხი! (ბზ.) -- როგორი ლაშებიანი ხარ!
- პოტყჳე̄რ (-იშ, -ჲლ) ბზ., პოტყჳერ ბქ., ლნტ., პოტყორ (-ჲ̄ლ) ლშხ. -- უშნო, ცუდი შესახედავი. იმდ ლოქ ხჲრენა ალ პოტყჳერ ზურალჲ ლიწიი?! (ლნტ.) -- რად უნდოდა ამ უშნო ქალის დაპატიჟება?!

- პოხილ იგივეა, რაც პეხილ.
- პოხილაჲ იგივეა, რაც პეხლ̈აჲ.
- პრატ̣ ზს., ბრატ̣ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ̣., -იშ, -ალ ლშხ.) 1. ღვედი. ჭყინტ̣ს ტ̣ჷ̂ეტ̣ისგა პრატ̣ ხულჷ̂ა̈̄ნდა (ბზ.) -- ბიჭს ხელში ღვედი ჰქონდა. კნინ. პრატ̣ჳლდ ზს. პრატ̣ჳლდ გარ მჷლჷ̂ანდა (ბქ. 204) -- მხოლოდ ღვედი მქონდა. 2. ანატ̣. მყესი. ბრატ̣ა̈ლ მეზგი (ლნტ̣.) -- მყესები მტ̣კივა.
- პუსა̈̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- მტ̣ვრიანი.
- პუშ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ერთგვარი საჭმელი ბალახია.

ჟ

- ჟაბა̈რ, ჟაბა̈̄რ იხ. მჷჟა̄ბირ.
- ჟაგა̈რ (-გრიშ, -გრა̈ლ ბზ., -გრა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ̣.), ჟაგარ (-იშ, -გრალ) ლშხ. -- წამალი. ნასე̄ლჷ̂უნ ჟაგა̈რუ [ესერ] მა ლახჷ̂ე̄მ (ბზ. 97) -- მოსარჩენი წამალი რამე მომეციო. ჟაგა̈რს გა̈მლა და̈რ ჳთრე (ბქ.) -- წამალს გემოსთვის არავინ სვამს. ამის იჯმარიხ ლუშხჷ̄რემი ჟაგარდ (ლშხ., ხორ. 38) -- ამას ხმარობენ დამწვრობის წამლად. მჷბაჟჷ̂რე ჟაგა̈რ ლოქუ ათანაჩდე (ლნტ̣. 143) -- გამაბრუებელი წამალი გაურიეო.
- ჟაგ-ნაჟგუნ იგივეა, რაც ჟა̈გ-ნაჟგუნ.
- ჟამობ (-ა̈შ, -- ზს., ლნტ̣., -აშ ლშხ.) -- ჟამიანობა, ჭირიანობა. იმსგა̈ჲ ჟამობ ლი? (ბზ.) -- ჟამიანობა ხომ არაა? დე̄სამა ლეგლირდეს ხოჩდა ჟამობჳნლო (ლშხ. 5) -- ჟამიანობის შემდეგ არავითარი ავადმყოფობა არ ყოფილა.
- ჟაჲ იგივეა, რაც ჟა̈ჰ.

- ჟაჲ-ბა̄ბა იგივეა, რაც ჟა̈ჰ-ბა̄ბა.
- ჟარ ზს. -- მოწყენა. უშდი̄ხა ლიმშგჳ̂არა̈ლს მასა̈რდ ჟარ ხაყა (ბზ.) -- გაუთავებელმა სტუმრობამ მეტისმეტი მოწყენა იცის. ჟარ ალბა̈შ ტაბა̈გს ესერი ხაყა (ანდ.) -- მოწყენა ალების სუფრამაც იცისო.
- ჟაჳ̂ (ხომჟაჳ̂ა, მჟაჳ̂ა̄რა) ლშხ. -- მჟავე. ალ ბალახ ჟაჳ̂ ლი (ლშხ., ხორ. 25) -- ეს ბალახი მჟავეა.
- ჟაჳ̂ო̄რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ჟაჳ̂ორა (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- მჟავეული. გუშგჳ̂ემჷყ ხჳ̂ა̄ი ჟაჳ̂ო̄რა ისყი (ლშხ.) -- ჩვენთან ბევრი მჟავეული კეთდება.
- ჟალჳ̂ იხ. ჟელ.
- ჟახალჷმდად ზს., ქს. -- სახელდებით, სახელდობრ, აშკარად. ჟახალჷმდად ჲა̈რ დორ ლასჳ̂, დეშ მაშყიდ (ბქ.) -- სახელდობრ ვინ იყო, არ მახსოვს.
- ჟახა̈̄რ, ჟა̈ხი̄რჲა̈ნ (-იშ, -ჲანა̈ლ) ბზ., ჟახრიან (-არ) ბქ., ჟახი̄რიან (-ალ) ლშხ., ჟახირიან (-ა̈ლ) ლნტ. -- სახელოვანი, სახელგანთქმული. ჯჳ̂ინალჷნდი̄რ ჩიგარ ჟახა̈̄რ ლა̈სხჳ̂ (ბზ.) -- ძველთაგანვე ყოველთვის სახელოვანნი იყვნენ. ჲაკოფ ჟახი̄რიან მა̄რე ლას (ლშხ.) -- იაკობი სახელოვანი კაცი იყო.
- ჟახირიან, ჟახი̄რიან, ჟახრიან იგივეა, რაც ჟახა̈̄რ.
- ჟაკჳ̂ა̈რ (-იშ, -ჳ̂არა̈ლ) ბზ., ლნტ., ჟა̈კჳ̂რა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ჟაკჳ̂ე̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- არყის ხე. ჟაკჳ̂ა̈რჟი̄ნ გა̈გო ხა̈გნე̄ნა (ბზ. 31) -- არყის ხეზე გუგული მჯდარა. ნენჩას ხაგ ჟა̈კჳ̂რა, წიფრა... (ბქ. 228) -- ტყეშია არყის ხე, წიფელა. ჟაკჳ̂ე̄რი ტეფ ლებდინად ხულჳ̂ახ (ლშხ., ხორ. 36) -- არყის ხის ქერქი მოსაკიდებლად აქვთ. ეჩა ჟიქან ჳ̂ერხჳ̂ ი ჟაკჳ̂არ [ლიხ] (ლნტ. 4) -- იმის ზემოთ ვერხვი და არყია.

- ჟაკჳ̂ე̄რ იგივეა, რაც ჟაკჳ̂ა̈რ.
- ჟა̈ იგივეა, რაც ჟა̈ჰ.
- ჟა̈ბ იგივეა, რაც ჟა̄̈ბ.
- ჟა̈ბე იგივეა, რაც ჟა̄ბე.
- ჟა̈ბშა̈რ (-ე, --) ზს. -- ზემოთ დასახლებული ოჯახის სახელი (ქვემოელებისაგან დარქმეული), "ზემოელები", "ზემოურები". ჟა̈ბშა̈რხენ კგლთხი რაგად მასგმდ (ბქ.) -- ზემო მეზობლიდან (ზემოურთაგან) ხმამაღალი ლაპარაკი მომესმა.
- ჟა̈ბშხა̄̈ნ ბზ., ჟა̈ბშხენ ბქ., ჟა̄ნხენ ლშხ., ჟიბეშხენ ლნტ., ზმნს. -- ზემოდან, ზევიდან, ზედამხრიდან. ჟა̈ბშხა̄̈ნ ალმა̄̈ზ ლაშგა̈რ (ბზ.) -- ზემოდან მოდიოდა თურმე ლაშქარი. ჟა̈ბშხენ ოთარ ჯიბულთქუნე (პოეზ. 106) -- ზემოდან ოთარი გიბაკუნებს ფეხებს.
- ჟა̈გ (-იშ, ჟაგრა̈ლ) ზს., ლნტ., ჟაგ (-იშ, -რალ) ლშხ. -- 1. წამალი. ალე კუჭი მაზიგი ჟაგ ლოქ ლი (ლშხ., ხორ. 14) -- ეს კუჭის ტკივილის წამალიაო. 2. ქს. საწამლავი. დენას ჟა̈გ ლახოშჳ̂ა (ლნტ.) -- გოგოს საწამლავი დაულევია. 3. დენთი, თოფის წამალი. ეშხუ მარემ ჟა̈გ ლახჳ̂ემ (ბქ. 83) -- ერთმა კაცმა დენთი მისცა. თოფი ჟაგს ერ ასყიხ, შიხს ხონჩგდეხ (ლშხ., ხორ. 1) -- თოფის წამალს რომ აკეთებენ, ნახშირს ურევენ. გადატ. ნა̈წრიშ ჟა̈გ (ბქ.) -- ერთი ციცქნა (ბედისწერის წამალი).
- ჟა̈გ-ნა̈ჟგუნ (-აშ, -ჳ̂ა̈რ) ზს., ჟაგ-ნაჟგუნ (-იშ, -ჳ̂არ) ლშხ. -- წამლეულობა. ხჳ̂აჲ ჟაგ-ნაჟგუნ ხო̄შჳ̂ა (ლშხ.) -- ბევრი წამალი (წამლეულობა) დაულევია.
- ჟა̈თხ ბზ., ჟეთხ ლშხ. -- ხვნის დაწყება გაზაფხულზე, სახნისის პირველი კვალი. ეჲჟი გჳ̂ალი ლი, ერე ჟეთხ დეშე̄რდ ლოხგე (ლშხ.) -- ისეთი გვალვაა, რომ სახნისის კვალი ვერავინ გაავლო.

- ჟა̈მ ზს., ლნტ., ჟამ ლშხ. -- ჟამი, ჭირი. აშხუ̂ ზაუ̂ ღალ ჟა̈მ ა̈მჴედ სოფელთე (ბზ. 29) -- ერთ წელს ჟამი (ჭირი) მოსულა სოფელში. გადატ. უჟმური. ჟა̈მ მა̈რე ლი (ლხმ.) -- უჟმური კაცია.
- ჟა̈ხე (-ხე̄მიშ, -ხა̈̄ლ ბზ., -ხემ, -ხოლ ბქ., -ხემ, -ხა̈ლ ლნტ.), ჟახე (-ხე̄მიშ \ -ჲშ, -ხე̄ლ) ლშხ. -- სახელი. ალას ჟახად ათჟა̈ხ ზურაბ (ბზ. 232) -- ამას სახელად ზურაბი დაარქვა. მარა ჩი მიჩა-მიჩა ჟა̈ხ' ესერ ხაშხა (ანდ.) -- კაცს ყველას თავ-თავისი სახელი ჰქვიაო. ლენტეხა ეშხუ სოფელი ჟა̈ხე მა̈დ ლი (ლნტ. 3) -- ლენტეხი ერთი სოფლის სახელი არაა. ჟახემი მგსგდი (ბქ.) -- თავმოყვარე, სირცხვილ-ნამუსიანი (სახელის მაცქერალი).
- ჟა̈ჴ (-იშ, ჟაჴა̈რ) ზს., ლნტ., ჟაჴ (-არ) ლშხ. -- ტიკი, ტიკჭორა. სა̈ჭირო ჯარხ ეშხუ ჟა̈ჴ (ბქ. 260) -- ერთი ტიკი გესაჭიროებათ. შედდ ხა̈ლუ̂ენახ ლა̈ბენა̈ჲ ჟა̈ჴ (ლნტ. 104) -- ჭურჭლად ხბოს ტიკი ჰქონიათ.
- ჟა̈ჴუ̂რა იგივეა, რაც ჟაჴუ̂ა̈რ.
- ჟა̈ჰ (-იშ, ჟაჰა̈რ) ზს., ჟაჲ (-არ) ლშხ., ჟა̈ (-ჲშ, ჟაჲა̈რ) ლნტ. -- ზვავი. ლინთუ̂ისგა ხოშე̄მიშთა̄ნ ჟა̈ჰ ანჴა̈დ ჩამგრგა̈̄შჩუ (ბზ.) -- ზამთარში უზარმაზარი ზვავი მოწყდა ჩამირგიაშს (ჩამოვიდა ჩამირგიაშში). ალა̈რ მა̈გ ჟა̈ჰს ა̈ხნაჩდანხ (ბქ. 38) -- ესენი ყველა ზვავს ქვეშ მოჰყვნენ.
- ჟა̈ჰ-ბა̄ბა (-ბა̈̄შ, --) ბზ., ჟაჲ-ბა̄ბა (-ბა̄შ, --) ლშხ. -- ზვავ-ქარი. ჟა̈ჰ-ბა̄ბასუ̄ ოთხუ̂ია ისგუ̂ე̄ჲ ლი̄რდე! (ბზ.) -- ზვავ-ქარსაც წაუღია თქვენი სიცოცხლე (ცხოვრება)! ლისგუ̂რე̄შალე ნამშაჲ ჟაჲ-ბა̄ბას ესღრი (ლშხ.) -- უქმე დღეების ნაშრომი ზვავ-ქარს მიაქვს (იკარგება).
- ჟა̄ბე ბზ., ლშხ., ჟა̈ბე ბქ., ლნტ. -- ზემო. ჟა̄ბე სოფლა̈რს ლიჲმახუ̂ს ღა̈̄რ მოშ ხობღა̈უ̂და (ბზ.) -- ზემო სოფლებს მტრობას ვერავინ უბედავდა. ბაუ̂ა̈რ მეყუ̂ლე ლი სამდ: ჩუ̂ა̈ბე ბაუ̂ა̈რ, ნესკა̈ჲ

ბაჳ̈არ ი ჟა̈ბე ბაჳ̈არ (ლნტ. 14) -- ბავარი გაყოფილია სამად: ქვემო ბავარი, შუა ბავარი და ზემო ბავარი.

- ჟა̄ნ ლშხ. -- ზემო. ჟა̄ნ ლა̄შხხენ ნაჴდჳარ ადშგმნიხ სამყურს (ლშხ. 20) -- ზემო ლაშხეთიდან მოსულები დაუკრავენ საყვირს.
- ჟა̄ნხენ იგივეა, რაც ჟა̈ბშხა̈ნ.
- ჟა̄ბ ბზ., ჟა̈ბ ბქ., ლნტ., ჟა̄ბ ლშხ., ზმნს. -- ზემოთ. ჟა̄ბ ი ჩუ̂ა̄ბ ჩიჳ̄გ შდუე (ბზ.) -- ზემოთ და ქვემოთ ყველგან თოვს. ჟა̈ბ სარაგჟი ეშჳი სტამნგლ ა̈მსად (ბქ.) -- ზემოთ, წყაროსთან, ერთი დოქი დამრჩა.
- ჟეთხ იგივეა, რაც ჟა̈თხ.
- ჟეღ (მიც. ჟაღჳ, -იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ძაღლი. მინს ესერ ლგფე̄თე ჟეღ ხორიხ (ბზ. 296) -- ჩვენ ავი (ფეთიანი) ძაღლი გვყავსო. ჟეღმეჟეღ ზს., ვულგ. -- ძაღლი-მამაძაღლი. ჟეღლგტყცა̈ნ (ბქ.) -- ხელცარიელი, იმედგაცრუებული. ჟეღჳილჳ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჟეღიულჳ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ძაღლყურძენა. ჟეღიულჳი ლიზობ მა̄ შიდ (ლშხ.) -- ძაღლყურძენას ჭამა არ შეიძლება.
- ჟი1 (ჟ) -- წინდებული ა{ღ}. დი̄ნად ლიც ჟი ანჴიდ (ბზ. 246) -- ქალიშვილმა წყალი ამოიტანა. ჟ'ახგე ჩქა̄რდ, ბუბა! (ლშხ.) -- სწრაფად ადექი, ბიძია!
- ჟი2 -- თანდებული ზე, ზედ, ზედა; ში. ზექი სკა̈მჟი ესგუ (ბზ. 162) -- ხის სკამზე დაჯექი. ეჩეჟი ჟი ხასკურ წჷრა̈ნი და̈ჳ (ლნტ. 252) -- იმაზე (ზედ) აზის წითელი დევი.
- ჟიბ იგივეა, რაც ჟი̄ბ.
- ჟიბაჳ, ჟიბოჳ -- აღმა, მაღლა, ზევითკენ. ზმნს. ხოძგა̈რხ ჟიბაჳ ი ჟ'ანკჳა̈რხ ბა̈ჩ (ბზ. 239) -- ეძგერნენ ზევით და ქვა ამოაგდეს. ტოტარს აკჩენიხ ჟიბაჳ (ლშხ. 24) -- ხელებს მაღლა

სწევენ.

- ჟიბჴლიდ იგივეა, რაც ჟიშჴლიდ.
- ჟიბჴჲჩუ, ჟიბჩუ ზს., ჟიბჴჩუ ბქ., ჟიბჩუ ლშხ., ჟიბაჳ ი ჩუბაჳ ლნტ., ზმნს. -- აღმა-დაღმა. ისგჳი ჟიბჴჲჩუ ლიზელჴლდ ამშდიხ! (ბქ.) -- შენმა აღმა-დაღმა სიარულმა მომკლა! გადატ. გარეგნობა, აღნაგობა. იმჟი ჟიბჩუ ჯჴრ? (ბზ.) -- რას ჰგავხარ (რას გიგავს ცხვირპირი)? ქს. იხმარება გამოთქმაში: ჟიბჩუ დე̄მ ხოსგდი ლშხ., ჟიბჩუ დემ ხოსკიდი ლნტ. -- ზედ არ უყურებს.
- ჟიბე -- ზედა, ზემო. ჩჴრკჳიანჴრ... ჟიბე შჳჴნხოჲ ალფიშრელიხ (ლნტ. 4) -- ჩარკვიანები ზემო სვანეთშიც გამრავლებულან.
- ჟიბებუჴსდ (-ჴშ, --) ბზ., (-აშ) ლშხ., ჟიბებუას ბქ., ჟიბებუჴსტ ლნტ. -- ზესკნელი, საიქიო. ალჲჴრს ჟიბებუჴსდთე ლი̄ზი ხაკუხ (ბზ. 106) -- ამათ ზესკნელში უნდათ ასვლა. ჟიბებუჴსდთე ღერთალ ოხწუხაჳახ (ლშხ. 57) -- ზესკნელში ღმერთები შეუწუხებიათ. თჳეთენე [დაჯგლ] ლოქ ადჴჲესკ ჟიბებუჴსტხო (ლნტ. 139) -- თეთრი თხა წაგიყვანს ზესკნელშიო.
- ჟიბეშხენ იგივეა, რაც ჟჴბშხჴნ.
- ჟიბიშჴრ იგივეა, რაც ჟიბშჴრ.
- ჟიბოჳ იგივეა, რაც ჟიბაჳ.
- ჟიბრეშია ბქ. -- ზეციური. ჯგგრჴგ ჟიბრეშია, შჳიდებდ ნარდჳინ! -- ზეციურო წმინდა გიორგი, მშვიდობით გვამყოფე!
- ჟიბღჴლი (-ჴშ, -ჴრ) ბქ. -- ფერდობ ალაგას მოთავსებული სახლ-კარის ზემო მხარე.
- ჟიბშჴრ, ჟიბიშჴრ (-ეშ) ზს., ლნტ., ჟიბშარ ლშხ. -- ზემოურები. ჟიბიშჴრ ი ჩჳიბიშჴრ

მანძლუ̂ილს უშხუ̂არ ესერ ლოხჯაცა (ანდ.) -- ზემოურები და ქვემოურები დასმენამ ერთმანეთს შეაკლაო.

- ჟიბჩუ იგივეა, რაც ჟიბ̈ა̈ჲჩუ.
- ჟინა იგივეა, რაც ჟუ̂ი̄ნა.
- ჟინალ (-ნლ̈ა̈შ, -ნლ̈ა̈რ ბზ., -იშ, -ნლარ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ჟინლ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., -- ბატკანი, კრავი. ღოლჲა̄ქდ სემი ჟინალ ანთენე (ბზ. 102) -- ცხვარმა სამი ბატკანი მოიგო. ღოლჲაქა̈ ჳუ̂ეგს ლოქ ჭგრელ ჟინალ ხეჩდა (ლნტ. 217) -- ცხვრის ფარას ჭრელი ბატკანი ურევიაო.
- ჟინჟღილ ბზ., ლნტ. -- ლამპარი, ჟინჟღილი. ალას ჟ'ახოტუ̂არა ჟინჟღილ თათრი ჳა̈რისკა (ლნტ. 103) -- ამას აუნთია ლამპარი თათრის ჯარში. გადატ. ჟინჟღილდ ლჷგ -- გალაჟღაჟებულია.
- ჟინლ იგივეა, რაც ჟინალ.
- ჟიჲდ იგივეა, რაც ჟი̄დ.
- ჟიუდ იგივეა, რაც ჟი̄დ.
- ჟიქა̄{ნ} ბზ., ლშხ., ჟიქა{ნ} ბქ., ლნტ., ზმნს. -- ზემოთ, ზევით. გუშგუ̂ეჲ ჟიქა̄ნ ჲე̄რეს ხო̄გ ხოჩა ქორ (ბზ. 285) -- ვიღაცას ჩვენ ზემოთ კარგი სახლი უდგას. ეჲ ლიც ჟიქან ქუ̂ა̈ბისა არდახ ჩხარა ყაჩა̈ღ (ლნტ. 312) -- იმ წყალს ზემოთ გამოქვაბულში ცხრა ყაჩაღი იყო. ჟიქან ჭყინტ არდა (ლნტ.) -- ზევით ბიჭი იყო.
- ჟიშა̄̈ლიდ ბზ., ჟიბა̈ლიდ ბქ. -- ზევითობისას. ჟიშა̄̈ლიდ ჩუ̂ა̈ნჰა̄უ̂დარ (ბზ. 39) -- ზევითობისას გაგვიავდრდა. დინად ჟიბა̈ლიდ ლიც ა̈ნჟელნე (ბქ.) -- ქალიშვილმა ზევითობისას წყალი წამოიძლვანა.
- ჟიშხე იგივეა, რაც ჟი̄შხა.

- ჟიხი ზმნს. -- ზევით, ზემოთ, ზემოთკენ. მუა̄შგნ ჟიხი ხაზუ̂იბ მე̄რმე სგიმ (ლშხ. 3) -- მუაშს ზემოთ ამოდის მეორე ვება. ეჯ ა̈დგილჟი გიმ ჟიხი მეყედელი (ლნტ. 109) -- იმ ადგილას მიწა ზემოთ არის ამოწეული.
- ჟიგდ იგივეა, რაც ჟი̄დ.
- ჟი̄ბ ბზ., ლშხ., ჟიბ ბქ., ლნტ., ზმნს. -- ზევით, აღმა. ჟი̄ბ ნარდუ̂ ერუ̂ა̄ჲ ლი, ეჩას კე̄სარ... დე̄მ ხეზურიე̄ლ (ბზ. 13) -- ზევით ნამყოფი ვინცაა, იმას კეისარი არ ეტანება გასალახავად. ჟი̄ბ ლახჭოდნე̄ნახ, მაჲ ლოქ ხოჩმი̄ნა (ლშხ. 57) -- ზევით უკითხავთ, რა ქენიო. [გეგის] ლიღარა̈ლ ახობინა ჟიბ (ლნტ. 96) -- გეგის ზევით სიმღერა დაუწყია.
- ჟი̄დ ბზ., ჟიუდ, ჟიგდ, ჟიჲდ ბქ. -- ისევ, კვლავ. ჟი̄დ ა̈ნწახუ̂ა̈ნ ალა (ბზ. 339) -- ეს კვლავ შეწუხდა. ჟიუდ ესუ̂ეტხ მესმად ამიშ ლაქუ̂ისგს (ბქ.) -- მესამედ კვლავ მივუბრუნდი ამის თქმას.
- ჟი̄შხა (-ხა̄შ, -ხა̄ლ ბზ., -ხა̄შ, -ხე̄ლ ლშხ.), ჟიშხე (-ხემ, -ხოლ) ბქ. -- ლაფერთხა. ალ ხეხუ̂-ჭა̈შს ეშხუ̂ი ჟი̄შხა ხო̄ზდახ (ბზ.) -- ამ ცოლ-ქმარს ერთი ლაფერთხა ჰქონდა (ედვათ). ლებიას ჟიშხეშუ̂ ხურხიდ (ბქ.) -- ლობიოს ლაფერთხათი ვლესავთ (ვქნით). ჟი̄შხას ლუმუ̄რი კეცხხენქა ასყიხ (ლშხ.) -- ლაფერთხას ნაძვის წვერისაგან აკეთებენ.
- ჟრინტ ლშხ. -- წვეთი; ყლუპი. ლიცე ჟრინტ მა̄დ ითხი -- წყლის ყლუპი არ იშოვება (წვეთი წყალი არ იშოვება).
- ჟულ იგივეა, რაც ჟუ̄ლ.
- ჟუკუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ჟუკუ̂ი (-ი̄შ, -არ) ლშხ. -- მწიფე (წვენჩამდგარი). ჟუკუ̂ს ი კუხუ̂ს შდგქა̈რ ჩი̄ სგა ხაკცენიხ (ბზ.) -- მწიფეს და მკვახეს კბილები ყველას მოერევა. გადატ. რბილი, ჩვილი. ჟუკუ̂ გუმი (ბქ.) -- გულჩვილი.

- ჟუ̄ლ ბზ., ლშხ., ჟულ ბქ., ლნტ. -- ზუზუნი. ბიქუ̂ს ეშ ჟუ̄ლ ხა̄რ ყო̄რისგა (ბზ.) -- ქარს ზუზუნი გააქვს კარში.
- ჟუ̂ა̈ნ (-იშ, ჟუ̂ანა̈რ) ზს. -- შურთხი. ჟუ̂ა̈ნს გუ̂ირკუნლუ̂ე ხეჭემინა̈ლხ (ბქ. 234) -- შურთხზე ივლისის შემდეგ ნადირობენ (შურთხს... დასდევენ).
- ჟუ̂ი̄ნა (-ნა̄შ, -ნა̈ლ ბზ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ.), ჟინა (-ნაშ, -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- ძერა. ლიმრიეთექა ჲარუ̂ ნაგზა ჟინას ლიც ესერ ჟი ლჷყა̈ჯ ხარ (ბქ.) -- მარიამობამდე ორი კვირით ადრე ძერას წყლის სმა აკრძალული აქვსო.
- ჟლაბიაჲ იგივეა, რაც ჟღა̈ბჲა̈ჲ.
- ჟღაე̄რდ ბზ. -- აშკარად. უფგოშ ი ჟღაე̄რდ ნიშგუ̂ეჲ ამხუ̂ა̈რ მა̄მ ნაზა̄რეხ (ბზ.) -- ფარულად თუ აშკარად ჩვენი მტრები არ გვზოგავენ.
- ჟღა̈ბჲა̈ჲ (-ბჲა̈იშ, -ბჲაჲა̈რ) ბზ., ჟღა̈ბია̈ (-ჲშ, -ბიაუ) ბქ., ჟლაბიაჲ (-ბია̄ჲშ, -ბიე̄ლ) ლშხ. -- ლაჟღაჟა. იმჟი ჟღა̈ბჲა̈ჲ ხი (ბზ.) -- როგორი ლაჟღაჟა ხარ? ყორლისგა ჟღა̈ბია̈ ზურალ ა̈ნსგიდიუ̂ (ბქ.) -- კარებში ლაჟღაჟა ქალმა შემოიხედა.
- ჟღერ ლშხ. -- თქეში, თავსხმა წვიმა. ძღჷდ ჟღერ ლას -- ძლიერი თქეში იყო.
- ჟღერენი იგივეა, რაც შხერნი.
- ჟღიპე (ოჟღჷპ, აჟღიპ; ა̈ჟღპე ზს., ა̈ჟღუპ, ა̈ჟღიპ; ა̈ჟღპე ლნტ.), ჟღჷპე (ოჟღჷპ, აჟღიპ, აჟღპე) ლშხ., გრდმ. -- ჭყლეტს. მჷრშკჷლდ ჩუ დო̄სა აჟღჷპა! (ბზ. 339) -- ჭიანჭველა არ გაჭყლიტო!
- ჟღირე იგივეა, რაც შხირე.
- ჟღიუ̂ა̈რ-ბღიუ̂ა̈რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ.), ჟღიუ̂ა̄რ-ბღიუ̂ა̄რ (-ალ) ლშხ., ჟღიუ̂ა̈რ-ბღიუ̂ა̈რ (-უ̂არა̈ლ) ბქ., ლნტ. -- ჭრელთვალება, დიდთვალება. ჟღიუ̂არ-ბღიუ̂არ ჯაუ̂აშე̄რალ (პოეზ. 208) --

ჭრელთვალება ჯავასანნი.

- ჟღი̄ლი იგივეა, რაც ჟღჷ̄ლი.
- ჟღჷპე იგივეა, რაც ჟღიპე.
- ჟღჷ̄ლი (ჟღუ̂ი̄ლდӓს, ჟღი̄ლდა; ჟღი̄ლდე̄დს ბზ., ჟღჷ̄ლის, ჟღჷ̄ლდა, ჟღჷ̄ლდეს ლშხ.), ჟღჷლი (ჟღუ̂ილ, ჟღჷლიუ̂; ჟღჷლიდეს ბქ., ჟღულდӓს, ჟღჷლდა; ჟღჷლდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ღნავის, ბღავის. [ციცუ̂] ჟღჷლი (ბქ. 315) -- კატა ღნავის.
- ჟჷრ -- წყალობა. ხელმწიფ ხӓნქა ესერ ხუ̂ӓჲ ჟჷრ ხე̄რა (ბზ. 272) -- ხელმწიფისგან ბევრი წყალობა გექნებაო. ჟჷრ შუკუ̂ლისგა დӓს ესერ ხოდა (ანდ.) -- წყალობა გზაში არავის დაუდვიაო. ღერთემ ჟჷრ (ბქ.) -- ღვთის წყალობა.
- ჟჷრჷ̄ნ-ფჷრჷ ბზ., ჟჷრჷმ-ფჷრჷმ ლშხ. -- აბდაუბდა, უთავბოლო, უწესრიგო, არარა. ეჩას მიშგუ ნაგჷრგალუ̂ ჟჷრჷ̄ნ-ფჷრჷდ გარ ხესმი (ბზ.) -- იმას ჩემი ლაპარაკი არარად უღირს. ჟჷრჷმ-ფჷრჷმს გარგლი (ლშხ.) -- უთავბოლოდ ლაპარაკობს.
- ჟჷტჷნილ (-ӓშ, -ӓრ) ბქ. -- ბუთხუზა ბავშვი. იმჟი ჟჷტჷნილ პიწილ ლი -- როგორი ბუთხუზა ბავშვია.
- ჟჷყ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ძირმაგარას ძირი.

რ

- -რა 1. ზს., ლშხ. -- მერქნიან მცენარეთა აღმნიშვნელი სუფიქსი. სებიდ ანქӓჩ წიფრა (ბზ.) -- სებიმ მოჭრა წიფელი. ცხეკისა მეჩი ჯი̄რა ლჷ̄გ (ლშხ.) -- ტყეში ბებერი მუხა დგას. 2. ლნტ. ამა თუ იმ ხის მასალის აღმნიშვნელი სუფიქსი. ცხუ̂იმრა -- რცხილის მასალა. შდრ. ცხუ̂იმ -- რცხილა (ხე).

- რაგა̈დ (-გდიშ, -გდა̈რ) ბქ. -- ლაპარაკი. ბაბა... ჩიმი რაგა̈დს გუდ ჯედნიჳ (ბქ. 19) -- ბაბუა ყველას ლაპარაკს ხვდებოდა. ნჱნ ესერ რაგა̈დ ჴა̈შელდა, შის -- ლეჩემ (ანდ.) -- ენას ლაპარაკი აკისრია ("ათვლია"), ხელს -- საქნარიო. შდრ. გა̈რგლა.
- რაგა̈დი იგივეა, რაც რაგდი.
- რაგდი (ესჳრაგდინ, ესრაგდინე; ესრაგდინისგ) ბქ., რაგა̈დი (ლა̈ხჳრაგა̈დინ, ლა̈ჲრაგა̈დნე; ლა̈ჲრაგა̈დნი) ლნტ., გრდუვ. -- ლაპარაკობს, ამბობს, საუბრობს. მა̈გ თამა̈შდ რაგდი (ბქ. 75) -- ყველა ხმადაბლა (ნელა) ლაპარაკობს. ამეჩუ ბოფშა̈რ... ლჱლენტეჴუდ რაგა̈დიხ (ლნტ. 9) -- აქ ბავშვები ლენტეხურად ლაპარაკობენ. შდრ. გა̈რგლი.
- რაგდობ (-ა̈შ, --) ბქ. -- ლაპარაკი, საუბარი, მოლაპარაკება, საქმეზე მსჯელობა. ანსჷმდა შჳანრე რაგდობ (ბქ.) -- მოისმა სვანების საუბარი. შდრ. რაგა̈დ, გა̈რგლა.
- რაგჳ იგივეა, რაც რა̈გჳ.
- რადაგ იგივეა, რაც რადა̈გ.
- რადა̈გ1 (-იშ, -დაგა̈რ) ბქ., რადაგ (-ალ) ლშხ. 1. დიდი ცეცხლი, კოცონი. რადა̈გ ლემესგ შგილს ხეშდორალ (ლხმ.) -- კოცონი სხვენს სწვდებოდა (ეხვეოდა, ახტებოდა). 2. ღამით გზის გამნათებელი მუგუზალი.
- რადა̈გ2 ბქ., რადაგ ლშხ. -- ნოყიერი, მოსავლიანი. ამეჩუ რადაგ გიმ ლი (ლშხ.) -- აქ ნოყიერი მიწაა.
- რაზ{ა} იგივეა, რაც რა̈ზ1.
- რაკ იგივეა, რაც რა̈კ.
- რანგ იგივეა, რაც რა̈ნგ.
- რაპა̈ტ (-პტიშ, -პტა̈ლ) ბზ., რაპატ (-იშ, -ალ) ლშხ., რა̈ფ (რაფა̈რ) ბქ. -- ზვავისა და ქარისგან

ერთად თავმოყრილი თოვლი; ნამქერი; ლავგარდანი. ზაგӓრქა მუსი რაპӓტ ხӓ̄სდӓნ \ ხӓ̄ზდა (ბზ.) -- ზეგანზე (თოვლის) ნამქერი იდო. ლჷყა̄რხენქა რაპატ ანშყად (ლშხ.) -- სახურავიდან თოვლის გროვა გადმოვარდა.

- რაჟან იგივეა, რაც როჟან.
- რაყ (-ӓშ, -ӓლ ბზ., -ӓრ ბქ.) -- კასრი, საარაყე მასალის დასაყენებელი ხის დიდი, თავლია ჭურჭელი. რაყӓ{შ} ლიგმი (ბზ.) -- კასრის (ძირის, ფსკერის) დაგმანვა. გӓნჭუ̂ს რაყӓრთეჲსგა ისგა ხӓთქეხ (ბქ. 228) -- ანწლს კასრებში ჩააყენებენ. რაყუბტკა (ბქ.) -- უსალტებო კასრი, გადატ. -- მუდამ საშიშ მდგომარეობაში ყოფნა.
- რაშ იგივეა, რაც რӓშ.
- რӓგუ̂ (-იშ, -ӓრ) ბქ., რაგუ̂ (-ალ) ლშხ. -- მორყეული, მოფამფალებული, დანგრევის პირას მისული (შენობა, გზა...). რӓგუ̂ისგა ლირდე ლემყალუ̂ ლი (ლხმ.) -- მორყეულ შენობაში ცხოვრება საშიშია. კნინ. რӓგულ ბქ.
- რӓკ (-იშ, --) ზს., ლნტ., რაკ ლშხ. -- წამი, თვალის დახამხამება (დრო). ბეფშუ̂დ აშხუ̂ რӓკს ქӓ̄დზგგრე მӓგ (ბზ. 26) -- ბავშვმა ერთ წამში გაათავა ყველაფერი. ეშხუ რაკს ლამდჲა̄ნ გეჩ! (ლშხ.) -- ერთ წამს მათხოვე დანა! ჩი რӓკს (ზს.) -- ყოველ წამს. წӓმნირӓკნ (ზს.) -- წამდაუწუმ. თერӓკზუ ხӓნს (ჩბხ.) -- თვალის დახამხამებაში, მყისვე. კნინ. რӓკი̄ლდ ბზ., რӓკილდ ბქ., რაკი̄ლ ლშხ. ალ დი̄ნას აშხუ̂ რӓკი̄ლდӓშ{უ̂} გარ ხუ̂ალӓტ (ბზ.) -- ამ ქალიშვილს მარტო ერთი წამით ვუყვარვარ. აშხუ̂ რӓკილდს ლიც ლაზს ესერ იშუ̂მინე (ანდ.) -- ერთ წამს წყალი სვლაში ისვენებსო. ეშხუ რაკი̄ლს ემღე̄ლ! (ლშხ.) -- ერთ წამს დამიცადე!
- რӓნგ ზს., ლნტ., რანგ (-იშ, --) ლშხ. -- თაფლუჭი, რანგი. (სუსუდ) დორӓჲ რӓნგ ანჳიდ (ბზ.

27) -- სუსუმ კოკა თაფლუჭი მოიტანა. ჯჲინალდ ყუნზლიშ რäნგს ლღმჩომნელიხ (ბქ. 282) -- ძველად თურმე ყურძნის რანგს აკეთებდნენ. საკოკიაჲ ლაწჲდāრდ ხაყა... რანგიშდ (ლშხ., ხორ. 25) -- გოქშო (ბოტ.) საწურად ვარგა თაფლუჭისთვის. რäნგ ი ლჲინäლ... მიჯგრის! (პოეზ. 286) -- რანგი და ღვინო მიკურთხოს!

- რäდგä (-იშ, -გაუ) ლხმ., რäდგა (-გäშ, -გოლ) ჩხბ. -- უძრავი ქონება. რäდგა ხოჩამდოლჲ äდჯგმრა (ჩხბ.) -- უძრავი ქონება კარგად მოგეხმაროსო.
- რäფ იხ. რაპäტ.
- რäქჲ იგივეა, რაც რā̈ქჲ; იხ. ყგლე.
- რäშ (-იშ, რაშäლ ბზ., რაშäრ უშგ., ბქ.), რäშჲ (რაშჲäრ ბქ., რაშჲäლ ლნტ.), რაშ (-ალ) ლშხ. -- რაში. რäშს ათყალჲნდა ალექსīშდ (ბზ. 255) -- რაშს შეეშინდა ალექსის (ალექსის{ა}დ). ალის ხორი ბიქჲიშ რäშ (ბქ. 35) -- ამას ჰყავს ქარის რაში. ადჯად მებატე... რäშჲშჲ (ლნტ. 295) -- მივიდა მებატე რაშით. ლალზიგა რაშ-ბედაურინ გოშია (პოეზ. 116) -- სასახლე რაშ-ბედაურით სავსეა. კნინ. რäშილდ ზს., რაშīლ ლშხ.
- რäჭ{ჲ} (-äშ, რაჭჲäლ ბზ., რაჭჲäრ ბქ.), რეჭჲ (-იშ, -ალ) ლშხ., ზოოლ. -- კურდღელი. მეთხჲიäრდ ხელწიფს რäჭჲარე ყჲიჟე-პერშჲდ' ōთჯიდ (ბზ. 395) -- მონადირემ ხელმწიფეს კურდღლების გულ-ღვიძლი (ღვიძლ-ფილტვი) მიუტანა. ჯი რäჭჲდ äსიპდა (ბქ. 54) -- თვითონ კურდღლად გადაიქცა. ლჲაშ ი რäჭჲ უშხჲარ ღემეგ ესერ ხაგხ (ანდ.) -- ჯიხვი და კურდღელი ერთმანეთის ბარდაბარი არ არიანო ("ერთმანეთს არ ადგანანო"). რეჭჲი ბალახ... რეჭჲალს ხალატხ (ლშხ., ხორ. 25) -- კურდღლის ბალახი კურდღლებს უყვართ. კნინ. რäჭულდ. რäჭულდს ჟ'äხფäშ (ბზ. 365) -- კურდღელს ქანცი გაუწყდა (დაიღალა).
- რā̈ზ1 (-იშ, რā̈ზäლ) ბზ., რā̈ზäრ უშგ., რაზ ჩბხ., რაზა (-ზäშ, -ზäრ) ლხმ., რაზა (-ā̈შ, -ზēლ)

ლშხ. 1. რაზა, კარის საკეტი. ისლამდ რაზ ჟ'ოსდე ყორს (ბქ.) -- ისლამმა კარი გადარაზა (რაზა დაუდო კარს). 2. კარის ჩამოსაკიდი.

- რა̈ზ2 უშგ. -- რაზმი, მწყობრი, რიგი.
- რა̈ქუ̂ იხ. ყგლე.
- რეჟენ იგივეა, რაც როჟან.
- რელუ̂ენი იგივეა, რაც რელუ̂ნი.
- რელუ̂ნი (ორლუ̂ ბზ., ორელუ̂ ბქ., ლშხ., არა̈ლუ̂; ა̈რლუ̂ენი ზს., არალუ̂; არლუ̂ენი ლშხ.), რელუ̂ენი (ორელუ̂, არა̈ლუ̂; ა̈რელუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- ირღვევა, ინგრევა. მურყუ̂ამ ჩუ რელუ̂ნი (ბზ. 17) -- კოშკი ინგრევა. (ბერ) ჩ'ომრელუ̂ელი (ბქ. 198) -- წინდა დარღვეულა.
- რეწუ̂ნი (ორწუ̂ ბზ., ორეწუ̂ ბქ., არა̈წუ̂; ა̈რწუ̂ენი ზს., ო̄რეწუ̂, ა̄რაწუ̂; ა̄რწუ̂ენი ლშხ.), რეწუ̂ენი (არეწუ̂, არა̈წუ̂; არეწუ̂ენი) ლნტ., გრდუვ. -- იმართება, სწორდება, იწელება, იჭიმება. ჯი ესერ ა̈რწუ̂ენი ქა (ბქ. 223) -- მე გავიწელებიო. ჟალუ̂ემ ჰა̈კედ ქა დემ ესერ რეწუ̂ნი (ანდ.) -- ძაღლის კუდი არ გასწორდებაო.
- რეჭუ̂ იგივეა, რაც რა̈ჭუ̂.
- რე̄კ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., რიკ (-ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- 1. რიკი; რიკ-ტაფელას სათამაშო ჯოხი -- ჩილიკა. რე̄კ ანჴგ ი ლო ლირე̄კუნა̄ლდ (ბზ.) -- რიკი მოიტანე და მერე ვითამაშოთ რიკ-ტაფელა. ბაბად რიკ ემსყე (ლშხ.) -- ბაბუამ რიკი გამიკეთა. 2. თოკის ბოლოს მობმული ხის გახვრეტილი ნაწილი.
- რე̄ქუ̂ იგივეა, რაც რა̈ქუ̂, იხ. ყგლე.
- რია̈ლ (-იშ, --) ზს., რიალ ლშხ. -- ხმამაღალი ლანძღვა. მიშგუ̂ა ამახუ̂ს შუ̂ა̈ნია̈ რია̈ლ შგყჟი ესუ̂ა̈დ (ბზ.) -- ჩემს მტერს სვანეთის ლანძღვა ავკიდე ("დავადე") ზურგზე. მეზუ̂ბელა̈რდ

უშხუ̂ არ რიə̈ლ ახთხიფხ (ბქ.) -- მეზობლებმა ერთმანეთი გამოლანძღეს (ერთმანეთს ლანძღვა მიაფერთხეს). რიə̈ლ-თრიə̈ლ ზს. -- ლანძღვა-გინება. ბესის ხუ̂ ა̄ჲ რიალ-თრიალ ხა̄და (ლშხ.) -- ბესის ბევრი ლანძღვა-გინება ხვდა (ჰქონდა). რიალ ი ქეთერ! (ლშხ. გინება).

- რიგ1 (-იშ, --) -- 1. რიგი, ჯერი. სგუ̂ ებნე რიგ ლექუ̂ ა ლიფუნჩულა̄ლ ə̈დბინეხ (ბზ.) -- წინა რიგში ჩურჩული დაიწყეს. აშხუ̂ რიგჟი თხერ' ესერი დემ ხეჰə̈ნი (ანდ.) -- ერთ რიგზე მგელსაც არ გაეწბილებაო (ეპატიებაო). 2. ზს. წყება. კე̄ სə̈რდ მე̄რმე რიგგდ ადზგ ზე უ̂ ə̈ზრə̈ლ (ბზ. 259) -- კეისარმა მეორე წყებად გააგზავნა ვეზირები. ეშხუ რიგ ლერექუ̂ გარ მულუ̂ ა (ბქ.) -- მარტო ერთი ხელი (წყება) ტანისამოსი მაქვს. 3. ჯგუფი, სახეობა, გვარი. ალე ეშხუ რიგი ლობიო ლი (ლშხ., ხორ. 12) -- ეს ერთგვარი ლობიოა.
- რიგ2 -- წესი. რიგ მა̄ ლი ყუ̂ ელდერისა ლელუ̂ ი ლიზობ (ლშხ. 20) -- წესი არ არის ყველიერში ხორცის ჭამა. რიგ ი წეს (ბქ.) -- რიგი და წესი. რიგიშ მარე (ბქ.) -- წესრიგის კაცი.
- რიგ3 ზს. -- თანდებული -თანა, მსგავსი. თხუმრიგ მარა მოდმაგეშ ესერ ხორი (ანდ.) -- (საკუთარი) თავისთანა კაცს არაფერი ჰყავსო. ამ ჩაჟუ̂ რიგ დესა ə̈რი შუ̂ ანისგა (ბქ.) -- ამ ცხენის მსგავსი სვანეთში არ არის.
- რიგ4 უშგ. -- ზოგი. რიგს ხაცუდა ნაბდი ქაფარ,... რიგს ხაცუდა წერქუ̂ ა ქაფარ (პოეზ. 24) -- ზოგს ეკიდა ქეჩის ტვირთ(ებ)ი, ზოგს ეკიდა თომის ტვირთ(ებ)ი.
- რიგიə̈ნდ ზს., რიგიანდ ლშხ., ზმნს. -- რიგიანად, წესიერად. ბებე ჩი̄ს რიგიანდ ასყი (ლშხ.) -- ბებია ყველაფერს რიგიანად აკეთებს.
- რიდ1 (-იშ, --)ბზ., ლშხ. -- რიდი, ხათრი; მორიდება. იმშა რიდ ჯა̄ რ? (ბზ.) -- რისი გერიდება (რიდი გაქვს)? ალეს ჩი̄ მე რიდ ხა̄ რ (ლშხ.) -- ამას ყველას რიდი აქვს.

- რიდ2 ზს., ლშხ. -- შნო. რიდ ი ზირზ სგებინ ხოჟელ მარა (ბქ.) -- შნო და წარმოსადეგობა (ომახიანობა) წინ მიუძღვის ადამიანს.
- რიდიӓნ1 (-იშ, -ანӓლ) ზს., რიდიან (-ალ) ლშხ. -- მორიდებული. სურუ რიდიან მа̄რას მа̄დ ხაყა! (ლშხ.) -- ძალიან მორიდებული კაცი არ ვარგა!
- რიდიӓნ2 ბზ. -- შნოიანი, წარმოსადეგი შეხედულებისა. იმჟი რიდიӓნ ბეფშუ̂ ხი! (ბზ.) -- როგორი შნოიანი ბავშვი ხარ!
- რიკ1 იგივეა, რაც რе̄კ.
- რიკ2 (-იშ, -ӓრ) ბქ. -- რული, თვალის მილულვა, თვალის მოტყუება, ოდნავ მიძინება. ლეთიშ ლეთ რიკ მადმა ხოდა მჷრზას (ბქ.) -- წუხანდელ ღამეს მურზას თვალი არ მიულულავს (რული არ მიუდევს).
- რიფ (-იშ, --) ბზ., ლშხ. -- თოვლის მოწყვეტის ან რაიმე რბილი საგნის დაცემის, სიღრმეში ჩავარდნის ხმა. მუსდ რიფ ӓნკიდ (ბზ.) -- თოვლმა (მოწყვეტისას) ხმა გაიღო. მუსი რიფ ანსჷ̄მდა (ლშხ.) -- თოვლის (დაცემის) ხმა მოისმა. იხმარება გამოთქმაში: რიფ მაჯიდ გუ̄ჲსა (ლშხ.) -- ელდა მეცა (დაცემის ხმა მომხვდა გულში).
- რილუ̂ე (ორულუ̂; ӓრლუ̂ე ზს., არულუ̂; ადრილუ̂ე ლნტ., არილუ̂ ზს., ლნტ.), რჷლუ̂ე (ორჷლუ̂ \ ორულუ̂, არილუ̂; არლუ̂ე) ლშხ., გრძმ. -- არღვევს, ანგრევს, შლის. ხოხუ̂რа̄ლ მურყუ̂ამს ჩუ რილუ̂ეხ (ბზ. 16) -- უმცროსები კოშკს ანგრევენ. ლექუ̂а̄უ̂იშარ ლჷმრილუ̂ინხ (მუ̄რყუ̂ამს) (ლშხ. 21) -- ქვემოურები თურმე ანგრევდნენ კოშკს.
- რიყ (-იშ, -ӓრ \ -ალ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. რიყე, მდინარის ნაპირი. ალას კუმӓშ რიყისგა ხაყა (ბზ. 339) -- ამას საქონელი რიყეში ჰყავს. (ჩუ̂ალ) ჟ'ӓგუ̂ერშლე რიყӓრს (ბქ. 227) -- ზვავი აავსებს რიყეებს. ეჯი ლეჲსგიდდა რიყთე (ლშხ. 52) -- იმან მიიხედა რიყისკენ. რიყ...

ბა̈ჩშუ̂ ლgმა̈რელი გუ̂ეში (ლნტ. 264) -- რიყე ქვ{ებ}ით ყოფილა სავსე. რიყისა ჩუ̂ა̈დგეჴ... ქორულდ (ლნტ. 247) -- რიყეში ჩადგეს პატარა სახლი. რიყიას ლეჟა ესლgრიდ (პოეზ. 12) -- რიყის ზემოთ მიდიხართ. 2. რიყის ქვა. (და̈̄უ̂ს) რიყ ჴა̈̄ცუ̂ ბარჯა̈ლჩუ (ბზ. 242) -- დევს რიყის ქვა ჰკიდია მხრებზე. 3. ბზ. იხმარება გამოთქმაში რიყი ლიკდუნე -- რაიმე მოქმედების ბოლომდე მიყვანა. და̈უ̂ითდ ჟ'ა̈ნკიდ გუ̂ეში ტუმარა̈ჲ ი სა̈უ̂თეჟი რიყ გარ ახკიდუ̂ნე (ბზ.) -- დავითმა აილო სავსე ტომარა და მარხილზე დადო ("ბრახვანილა გაადენინა"). 4. ლხმ. იხმარება გამოთქმაში რიყი ლილნე -- ხარბად ყლაპვა. ბეფშდ ლეზობ რიყ გარ ათლანე (ლხმ.) -- ბავშვმა საჭმელი ხარბად გადასანსლა. 5. ლხმ. საგნის ცარიელ ჭურჭელში ჩაგდების ხმა. შდრ. რიყირა̈ყა.

- რიყირა̈ყა (-ა̈̄შ, --) ბზ., რიყირაყა (-ა̈შ, --) ლხმ. -- რახარუხი. დოლებში̄რას ესერ ეშდჲარუ̂ თანა̈ლ ეჩჴა̈ნჩუ რიყირაყა (ბზ. 269) -- დოლაბი თორმეტ მთას იქით გადავტყორცნეო (დოლაბს... რახარუხიო).
- რიჩხ (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- რაჩხუნი, რეჩხი. გუდ \ გუ̂იდ რიჩხ ა̈ნკიდ (ბზ.) -- გულმა რეჩხი უყო (გაილო). რა̈შს ათყალუ̂ნიუ̂ სოსლანიშ რიჩხდ (ბქ. 170) -- რაშს შეეშინდა სოსლანის რაჩხუნისა (რაჩხუნად). შიშდ რიჩხ მაკიდ გუს (ლშხ.) -- გულმა მაშინვე რეჩხი მიყო (დამარტყა გულს).
- რიჭ (-იშ, --) ზს. 1. გაუთავებელი ლაპარაკი. იმშა რიჭ ჯა̄რხ? (ბზ.) -- რა (რისი) გაუთავებელი ლაპარაკი გაქვთ? 2. აყალმაყალი. რიჭიშ ლიგნე (ბქ.) -- აყალმაყალის ატეხა (დაყენება).
- რიჭი-რაჭა (-ჭა̈̄შ, --) -- მითქმა-მოთქმა; ჭორიკნობა. ჩუ ჴა̄დახ ზურალე̄ლს რიჭი-რაჭა (ლშხ.) -- ქალებს მითქმა-მოთქმა ჰქონდათ. რიჭი-რაჭა ნესგა̈ უბნა̈რ (პოეზ. 222) --

ჭორიკანა ("მითქმა-მოთქმა") შუა უბნები.

- რიჴ (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- რახუნი, ბრაგვანი, ზათქი, ზღართანი. მჷრ̄მნე̄მდ რიჴ ა̈ნკიდ (ბზ.) -- რაღაცამ ბრაგვანი გაილო. ნენზს რიჴ ათღანდა გიმ ლეჟა (ბქ.) -- სოჭმა მიწაზე ზღართანი მოადინა. ბეჩდ რიჴ ანკიდ (ლშხ.) -- ქვა გარახუნდა (ქვამ რახუნი გაილო).
- რკჳ̂ენ იგივეა, რაც კჳ̂ენ.
- რობ იგივეა, რაც რუებ.
- როგჳ̂ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), -- ცერცვი. მათხჳ̂მის... როგჳ̂ა̈ ითქა̈რ ლოხჳ̂იჳ̄სგჳ̂ნა (ლაშგა̈რდ) (ბზ. 20) -- მეთაურმა თურმე ლაშქარს წაალებინა (მეთაურს... წაულებინებია ლაშქრისად) ცერცვის მარცვლები. ამეჩუ ლალა̈შიდ როგს (ბქ. 225) -- აქ ვთესავთ ცერცვს. როგჳ̂ {ლი} მენგრე ლედერ (ლშხ. 25) -- ცერცვი მსხვილი ბარდაა. ჟი ლოხჳ̂ბინახ როგჳ̂ა̈შ ლინკჳ̂ლი (პოეზ. 48) -- დაუწყიათ ცერცვის კენკვა. შდრ. ლედა̈რ.
- როდინ იგივეა, რაც რჷდინ.
- როდინ-გურნა იგივეა, რაც რჷდინ-გურნა.
- როკჳ̂ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ., -ალ ლშხ.) -- 1. ორთითა. როკა̈რშჳ̂ ი ბიწრა̈რშჳ̂ ა̈წჳ̂რემიჴ [ითქს] (ბქ. 230) -- მარცვალს ორთითებითა და ფიწლებით ანიავებენ. 2. ორად განშტოებული, ორკაპა (ხე). ხეწა̈დ მა̄ლ როკჳ̂ მეგემს (ბზ. 434) -- მელიამ ორკაპა ხე დაინახა (ხეს შეხედა). (ჴოშას) ბრუკჳ̂ (როკ) მეგამქა ოთსკინა ქა (ბქ. 131) -- უფროსი ორკაპა ხეზე გადამხტარა (უფროსს... უსკუპია). 3. ხის ტარიანი ორწვერა შუბი. ფუსდა̈შ როკოლჳ̂ ჯა̈ჳ̂ხა! (ბქ.) -- უფლის ორწვერა შუბიმც მოგხვედრია! კნინ. როკჷლდ ზს. შდრ. ბრუკჳ̂.

- როჟან, როჟენ, როჟუ̂ენ ბზ., ბეჩ., (-იშ, -ჟნა̂რ უშგ., ბეჩ., -ჟნა̂ლ ბზ.), რეჟენ (-ჟნიშ, -ჟნა̂რ) ჩბხ., ლხმ., როჟან (-იშ, -ალ) ლშხ., რაჟან (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ეჟვანი, ზანზალაკი. ია̈სონს თითბრიშ... რეჟენ ახხუ̂ია (ბქ. 227) -- იასონს თითბრის ეჟვანი უპოვია ("დახვედრია"). დაჸგლს როჟან ხა̄ბ (ლშხ.) -- თხას ეჟვანი აბია. (ჯანარეს) ყიას ხორკგდახ როჟნარე (პოეზ. 40) -- ხარებს ყელზე ეკიდათ ეჟვნები. კნინ. როჟუ̂ნილ უშგ.
- როსკა იგივეა, რაც რუსკა.
- როფ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.) -- საფანელი. როფ ხაკლი როგუ̂ს (ლშხ.) -- ცერცვს (ცერცვის წვენს) საფანელი აკლია. მერხელი ნა̄ყუნს როფულ მა̄ ხაყა (ლშხ.) -- ჭინჭრის შეჭამადი უსაფანელოდ არ ვარგა. გადატ. როფდ მეჩდე -- ძალიან მოხარშული, ჩაქნილი. როფდ ლი მეჩდე ლელუ̂ (ლშხ.) -- ხორცი ჩაქნილია (საფანელადაა წასული). როფდ ლიგნე -- დიდი ჩხუბი. უშხუ̂ა̄რ როფდ ლახა̄გუ̂ნხ (ბზ.) -- ძალიან ეჩხუბნენ ("საფანელად მიადგნენ") ერთმანეთს.
- როქ{უ̂} ზს., ლოქ{უ̂} ქს. -- სხვათა სიტყვის ნაწილაკი -მეთქი, -თქო, -ო (გამოიყენება, ჩვეულებრივ, მესამე პირის კონსტრუქციასთან). ჯა როქუ̂ ხოლა მა̄რე! (ბზ. 378) -- შე ცუდო კაცოო! მი როქ ოდრი ეჯჲა̈რთე (ბზ. 28) -- მე იმათთან წავალო. ათხე როქუ̂ი ამჟი ა̈რი (ბქ. 199) -- ახლაცო ასეა. მაჲ ლოქ ჯაკუ (ლშხ.) -- რა გინდაო. ხუ̂ა̈ჲ გეზელილ ლოქუ ლახაოდახ (ლნტ. 47) -- ბევრი შვილ(ებ)იო მისცემოდეთ. დე̄მ როქუ̂ იგნი (პოეზ. 66) -- არ დავდგებიო.
- როშ (-იშ, --) ქს. -- ქატო. ხამარს მასარდ ოსშიდხ როშ (ლშხ.) -- ღორებს ბლომად დაუყარეს ქატო. ჩა̈ჟს როშს ხამნეხ (ლნტ. 165) -- ცხენს ქატოს აჭმევენ. შდრ. გა̈ტ.
- როჭიკ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- როჭიკი, სარჩო, გასამრჯელო. ალ ზაჲა როჭიკს ლუ̂აჟარ

ითხე̄ლნეხ (ლშხ.) -- ამ წლის სარჩოს მამაკაცები იშოვიან ("მოიძებნიან").

- რუებ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., რობ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ.) -- ოდნავ ჩაღრმავებული ადგილი. ეჯჲა̈რ აჩა̈დხ რუებთე (ბზ.) -- ისინი წავიდნენ ჩაღრმავებული ადგილისაკენ. რობისგა ლიც ჩუ იტები (ბქ.) -- ჩაღრმავებულ ადგილას წყალი დაგუბდება. გუშგუ̂ე დაბ რობისა ლას (ლშხ.) -- ჩვენი ყანა ჩაღრმავებულ ადგილას იყო. კნინ. რობჷლდ ბქ., რობი̄ლ, რობუ̄ლ ლშხ.
- რუსკა (-კა̆̄შ, -კა̆̄ლ), რუცკა ბზ., როსკა (-კა̆̄შ, -კა̆̄ლ უშგ., -კა̄შ, -კე̄ლ ლშხ.) -- ფინია. ალ მა̄რე თე̄ლდ როსკას ხაჯეშ (ლშხ.) -- ეს კაცი მთლად ფინიას ჰგავს. კნინ. რუსკო̄ლ \ რუცკოლ ბზ., როსკო̄ლ უშგ., ლშხ. ჯუმილდ ჩუ̂ა̈ძიჳ როსკო̄ლ (ბზ. 369) -- ძმამ დაკლა ფინია.
- რუ̂ის, მურ{უ̂}ის (-იშ, რუსა̈ლ) ბზ., მურუსუ̂ი (-ა̈შ, რუსა̈რ) ბქ., მურუს (რუსალ ლშხ., რუსა̈ლ ლნტ.) -- რუსი. რუ̂ისი ლაშგა̈რდ მამ მაყუ̂ლუნი (პოეზ. 64) -- რუსის ლაშქრის (ლაშქრად) არ მეშინია. რუსა̈რ ამჴედხ ქორთესგა (პოეზ. 66) -- რუსები მოსულან შინ.
- რჯუ̂ილ (-იშ, --) ბზ., რჯულ ბქ., ლშხ., ჯუ̂რილ ბქ. -- რჯული. მა̈ჲ რჯუ̂ილი ხა̈ლხ მო̄მა არდა ეჩე! (ბზ.) -- რა რჯულის ხალხი არ იყო იქ! მა̄ჲ ლენ რჯულიშ ხი? (ლშხ.) -- რა რჯულის{ა} ხარ?
- რჷდინ (-იშ, -დნა̈რ, -დნა̈ლ) ბზ., როდინ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- როდინი. ჟ'ა̈ხუ̂იკდ ჯიმ რჷდინხა̈ნჟი (ბზ.) -- მარილი ამოვიღე როდინიდან. ბებედ მახე როდინ ანჴიდ (ლშხ.) -- ბებიამ ახალი როდინი მოიტანა. გაკ როდინისა ათუ̂აყა̈ლ (ლნტ.) -- კაკალი როდინში დავნაყე.
- რჷდინ-გურნა (-ნა̆̄შ, -ნა̆̄ლ) ბზ., როდინ-გურნა (-ნა̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- ფილთაქვა, როდინი და ქვასანაყი. ალჲა̈რს ხორდახ რჷდინ-გურნა (ბზ. 335) -- ამათ ჰქონდათ როდინი და ქვასანაყი. კნინ. რჷდინ -- გურ{ნ}ო̄ლ. რჷდინ-გურ{ნ}ო̄ლ ესერ ქა̄უ̂ ლახტიხხ (ბზ. 338) -- როდინი და

ქვასანაყი დამიბრუნეთო. რჷდინ-გურო̄ლჷნქა გჳ̂აწჳ̂ა დე̄სამა (ბზ. 337) -- ფილთაქვის გარდა არაფერი გაგვაჩნია.

- რჷსკნა̈ჲ (-ა̈იშ, -ნაჲა̈ლ) ბზ., რჷსკნა̈ (-ნაუ) ბქ., რჷსკნაჲ (-აიშ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- წკრიალა. იმკა̈ლიბ რჷსკნა̈ჲ ზანგლა̈გ ა̈ჯბა ფირჳ̂დ! (ბზ.) -- როგორი წკრიალა ეჟვანი შეგიბამს ძროხისთვის ("ძროხად")! ბეფშჳ̂ს რჷსკნა̈ ჰერილდ ხოზ (ბქ.) -- ბავშვს წკრიალა ხმა აქვს ("უდევს").
- რჷლჳ̂ე იგივეა, რაც რილჳ̂ე.
- რჷჰი (-ი̄შ, -ა̄ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.) -- ნათელი, გათენებული, განთიადი, სინათლე, სინათლიანი, განათებული. რჷჰი ლი სერ (ბზ.) -- უკვე განთიადია. სი გჳ̂ი რჷჰი ჯჳლჳ̂ე (ბზ. 340) -- შენ გული ნათელი გაქვს. ჯანყჳ̂ა̈თდ ლეჭმე რჷჰია̈შდ ა̈დლიე (ბქ.) -- ჯანყვათმა თიბვა (სათიბი) გათენებისას (განთიადის{ა}დ) მოათავა (გალია). რჷჰილისგა̈შ ნაჩომ ლჷჰემ ესერ დემეგ ლი (ანდ.) -- სინათლეში გაკეთებული (ნაკეთები) დაფარული არ არისო. რჷჰი გჳ̂ეშ (ბქ.) -- ნათელი საქმე. რჷჰი იროლე (პოეზ. 40) -- სინათლე იქნება. რჷჰი ჲ ბურის თა̈ჳ̂ირ ესერი̄ გუდ ჯედნი (ბზ.) -- ნათელსა და ბნელს ბრმაც მიხვდებაო (გულად მოდისო). რჷჰი ი ბური ჩილა̈დელ ესერ ითხა̈ლხ ი იყჳ̂ლურა̈ლხ (ანდ.) -- სინათლე და სიბნელე ყოველდღე შეიყრებიან და გაიყრებიანო. რიჰდ ზს., ზმნს. -- განთიადამდე. რიჰდ ანჯა̈დხ [ზურა̄ლა̈რ] (ბზ. 289) -- განთიადამდე მოვიდნენ ქალები. შდრ. ნა̈რჰი.
- რჷჰიჲბური (-რი̄შ, --) ბზ., რჷჰი-ბური (-ა̈შ, --) ბქ. -- სიბნელისა და სინათლის მიჯნა, ბინდბუნდი, რიჟრაჟი. ალ ზურა̄ლ რჷჰიჲბურიჟი იგნა̄ლ (ბზ.) -- ეს ქალი რიჟრაჟზე დგება. მეთხჳ̂ა̈რ რჷჰი-ბურიჟი ათაგან შუკჳ̂ს (ბქ.) -- მონადირე ბინდბუნდში გაუდგა გზას.

ს

- -ს მიცემითი ბრუნვის სუფიქსი. ბეფშუ̂ს ზს., ბეფშს ლნტ. ბობშს ლშხ. -- ბავშვს. მა̄რეს ლშხ. -- კაცს. გუ̂ეშს -- საქმეს.
- სა- მყოფადის მიმღეობისა და დანიშნულების სახელთა პრეფიქსი, იხმარება ლა-, ლე- პრეფიქსების ადგილას ან, იშვიათად, მათ პარალელურად. სალჯიმ, ლალჯჷმ ბქ. -- სამარილე. სამნელ ბზ. -- საურველი. სანგეჭუ̂, ლენგეჭუ̂ ბქ. -- სიმაგრე. საგუ̂ილ ზს., ლნტ. -- ახალუხი (საგულე).
- საბ იგივეა, რაც სა̈ბ.
- საბა̈ნ (-იშ, -ბნა̈რ ბზ., -ბანა̈რ ლნტ.) -- საბან (-ბნარ) ლშხ. -- საბანი. დი̄ნად საბან ანშხებე (ლშხ.) -- გოგომ საბანი შეკერა. თელეღრას ჟი ხოყდიდახ... საბანა̈რს (ლნტ. 46) -- რძლისთვის ყიდულობდნენ საბნებს.
- საბრალ (ხოსბრალა, მასბრალე ზს., ლშხ., ხოსაბრალა ლნტ.) 1. საბრალო, საწყალი. საბრალს თეთრ მა̄მ ხულუ̂ე (ბზ. 262) -- საბრალოს ფული არა აქვს. ეჯჲა̈რდ ხოსბრალა და̄რ არდა (ბზ.) -- იმათზე უფრო საბრალო არავინ იყო. 2. ღარიბი. ა̈რიხ აშხუ̂ ა̈გის საბრალ ჲეხუ̂-ჭა̈შ (ლნტ. 171) -- იყო ერთი ღარიბი ცოლ-ქმარი (არიან ერთ ადგილას საბრალო ცოლ-ქმარი).
- საბუთ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- საბუთი, ცნობა. ჯულუ̂ამა ლეგლირდე̄ საბუთ? (ბზ.) -- ავადმყოფობის ცნობა (საბუთი) გაქვს? საბუთ ლახუ̂ემ ლიმოლეჲშ (ლნტ. 14) -- ახოს გაჩეხვის საბუთი მისცა.
- საბულ იგივეა, რაც სა̄ბელ.
- საბჭო (-ჭუ̂ე̄შ, -ჭოა̈ლ ბზ., -ო̄შ, -ჭოე̄ლ ლშხ., -ჭო{ჲ}შ, -ა̈ლ ლნტ.), სა̈ბჭო (-ჭოშ, -ა̈ლ) ბქ. -- საბჭო. ფა̈რიშ სა̈ბჭოშ სოფლა̈რ ლიხ: სუ̂იფ, კა̈ცხ... (ბქ. 195) -- ფარის საბჭოს სოფლებია: სვიფი, კაცხი... ათხე ლენტეხა უ̂ოშთხუ̂ სოფელი საბჭო ლი (ლნტ. 11) -- ახლა

ლენტეხში ოთხი სოფლის საბჭოა.

- საბგრწა̈მ (-იშ, -წმა̈რ) ბქ. -- საპირისწამლე, სამასრე. ჳ̂ოსა̈რს მუჭჳ̂ედქა საბგრწმა̈რ ხარ (ბქ. 239) -- ჩოხას მკერდზე სამასრეები აქვს. იხ. სასტრაფ.
- საგ იგივეა, რაც სა̈გ.
- საგულ იგივეა, რაც საგჳ̂ილ.
- საგუნზილ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ბქ., საგუნძილ (-არ) ლშხ. -- სანდო, საგულდაგულო, საფუძვლიანი. საგუნზილ გჳ̂აშჳ̂ მა̈რე ნომოჳ̂ ლა̈ხჰიალ (ანდ.) -- საფუძვლიან საქმეს კაცმა არ მოუჩქაროსო. საგუნძილ გჳ̂ეშ ლოქ ლი ალე (ლშხ.) -- ეს სანდო საქმეაო. საგუნზილდ ბქ., საგუნძილდ ლშხ., ზმნს. 1. სანდოდ, საგულდაგულოდ, საფუძვლიანად. ალ ქორ საგუნზილდ ლეგ ლი (ბქ.) -- ეს სახლი საიმედოდ (საგულდაგულოდ) არის ნაგები. ეჯიარ ჩი̄ს საგუნძილდ ასყიხ (ლშხ.) -- ისინი ყველაფერს საგულდაგულოდ აკეთებენ. 2. ლშხ. დიდი ღირებულების მქონე ნივთი.
- საგურმეტ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) -- ზედმეტად მიღებული რამ. საგურმეტდ მგრე̄ს ხაკუჩ! (ლშხ.) -- ალბათ ზედმეტად უნდა (ზედმეტის აღება უნდა)!
- საგჳ̂ილ (-ჳ̂ლიშ, -ჳ̂ლა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), საგულ (-არ) ლშხ. -- ახალუხი, (საგულე). მახე საგჳ̂ილ ოხშხებხ მამას (ბზ.) -- მამას ახალი ახალუხი შეუკერეს. საგჳ̂ილი ქამეშხენ ჳ̂ოსა̈რს ხჳ̂იქჳ̂ემდად. (ლნტ. 7) -- ახალუხის გარედან ჩოხას ვიცვამდით. კნინ. საგჳ̂ლიდ ბზ., ლნტ., საგულე̄ლ ლშხ.
- სადაგ იგივეა, რაც სადა̈გ.
- სადამ ზს., ეთნ. -- საქორწილო სიმღერა (მღერიან პატარძლის მოყვანისა და კერიის გარშემოვლისას). ქორს სადამშჳ̂ ქა ხჳ̂ეჭმენიდად (ბქ. 4) -- სახლს სადამის (სიმღერით)

გარს ვუვლიდით.

- სადარ-კუდარ იგივეა, რაც სადჹრ-კუდჹრ.
- სადაფ იგივეა, რაც სადჹფ.
- სადჹგ (-იშ, -დაგჹრ) ბქ., ლნტ., სადაგ (-არ) ლშხ. 1. მიუდგომელი, ობიექტური, მიუკერძოებელი. მედიატჳერ სადჹგ მჹრე ლი (ბქ.) -- მედიატორე მიუკერძოებელი კაცია. 2. ჩვეულებრივი, უბრალო (დღე...), საშინაო (ტანსაცმელი...). სადაგ არჹყ (ბქ.) -- ჩვეულებრივი არაყი. სადაგ ლადეღ (ლშხ.) -- უბრალო დღე (სამუშაო დღე). სადაგ ლერექჳ (ლშხ.) -- საშინაო ტანსაცმელი. ცჹშ სადჹგ ლჹდეღ ლი (ლნტ.) -- ხუთშაბათი სამუშაო დღეა.
- სადჹრ-კუდჹრ ბქ., სადარ-კუდარ ლშხ. -- დიდი საყვედური; გინება. სადჹრ-კუდჹრ მჹგ ჭაჭჹრ ლექჳა ხაჯიდ (ბქ.) -- ძალიან უსაყვედურა (მეტისმეტად გალანძღა საჯაროდ).
- სადჹფ (-დფიშ, -დფჹრ ბზ., -იშ, -დაფჹრ ლნტ.), სადაფ (-არ) ლშხ. 1. სადაფი. სადჹფშჳ ლეშკჹდ ჰჷნგირ ხულჳა (ბზ.) -- სადაფით მოჭედილი უნაგირი აქვს. 2. ღილი. ჟიბე ტჹნს... სადაფჹრს ალსოგემდ (ლნტ. 30) -- ზედა ტანსაცმელს სადაფებს (ღილებს) დავაკერებთ.
- სადგჹმ (-გმიშ, -გმჹრ ზს., -იშ, -გამჹრ ლნტ.), სადგომ1 (-იშ, -ჹრ) ზს., სადგამ (-არ) ლშხ. -- სადგამი, სანაშენე (ღორი, ცხვარი...). ჩიგარ ხჳჲჲ სადგამარ ხეყჷდახ (ლშხ.) -- ყოველთვის ბევრი სადგამი ჰყავდათ. სადგამდი ღესა გჳაყა ხჹმ (ლნტ.) -- სანაშენედაც აღარა გვყავს ღორი.
- სადგემ იგივეა, რაც სადგჳემ.
- სადგომ1 იგივეა, რაც სადგჹმ.
- სადგომ2 იგივეა, რაც სადგჳემ.
- სადგჳემ (-ჳმიშ, -ჳმჹრ ბზ., -იშ, -ჹრ ლნტ.), სადგემ (-ჳმიშ, -ჳმჹრ) ბქ., სადგომ2 (-იშ, -არ)

ლშხ. -- სადგომი, ბინა, კარავი. ხჳიზელა̈̄ლდ ი სადგჳემს დეშ ხჳითხე̄ლიდ (ბზ. 39) -- დავდივართ და ბინას ვერ ვშოულობთ. ჭყინტდ ცილიშ სადგჳემ ადიგ (ბქ. 38) -- ბიჭმა... ტყავის კარავი დადგა. ქა̄ნსკინე სადგომხენქა ჳოქრე ფატანდ (ლშხ. 73) -- გამოხტა სადგომიდან ოქროს პერანგი. მა ამბა̈ჳ ლი ალ სადგჳემისკა? (ლნტ.) -- რა ამბავია ამ სადგომში?

- სადილ იგივეა, რაც სა̈დილ.
- სადლობ იგივეა, რაც სა̈დლობ.
- საზრ იგივეა, რაც სა̄ზრ.
- საზლჳა̈რ (-იშ, -ჳრა̈ლ ბზ., -ჳარა̈ლ ლნტ.), სამზლჳარ, სამძლჳა̈რ (-ჳარა̈რ) ბქ., საზლჳარ (-ალ) ლშხ. -- საზღვარი. ალა ლი მულხა̈შ ი მესტია̈̄ საზლჳა̈რ (ბზ.) -- ეს მულახის და მესტიის საზღვარია. მიჟლაწადხენ საზლჳა̈რ ლი ლექჳსირი თემსაბჭო (ლნტ. 13) -- აღმოსავლეთიდან (მზის ამოსვლის მხრიდან) საზღვარია ლექსურის თემსაბჭო.
- სათ იგივეა, რაც სალა̈თ.
- სათა̈თჳრ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., სათეთჳრ (-ა̈რ) ბქ., სათითურ (-ალ) ლშხ., სა̈თითურ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სათითური, სათითე. ჩაფლა̈რს სათა̈თჳრულ დეშ ა̈შხბიხ (ბზ.) -- ფეხსაცმელებს სათითურის გარეშე ვერ კერავენ. სათითურ ა̈მთჳაფ (ლნტ.) -- სათითური დამეკარგა.
- სათა̈ლ (-იშ, -თლა̈რ) ბზ., სჳანთალ (-თლაშ, -თლა̈რ) ბქ. 1. დურბინდი. ჟ'ა̈ხჳიკდ სათა̈ლ, ჩჳესწო̈̄ნ (ბზ. 39) -- ავიღე დურბინდი (და) დავინახე. კოჯართე ათჳსგი სჳანთალშჳ (ბქ.) -- დურბინდით კლდეებისაკენ გავიხედე. 2. ბქ. კორა (სამიზნე თოფისა). სჳანთალჟი ლიკჳანე (ბქ.) -- მიზანში ამოღება.
- საინ იგივეა, რაც სა̈ინ.

- საკარცხულ იგივეა, რაც საკარცხუ̂ილ.
- საკარცხუ̂ილ, სა̈კგრცხუ̂ილ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ა̈ლ ლნტ.), საკარცხულ (-არ) ლშხ. -- საკარცხული, უფროსის დასაჯდომი სკამი; სავარძელი. მუქუ̂თერ ესერ საკარცხუ̂ილჟე̄ნ ხოსგურხ (ბზ. 26) -- ქურდი თურმე საკარცხულზე უზით. საკარცხულს მაჩე̄ნემ აგის აგმგდახ (ლშხ.) -- საკარცხულს საუკეთესო ადგილზე დგამდნენ.
- საკა̈რცხ იგივეა, რაც სა̈კაცხ.
- საკეცურ იგივეა, რაც წკა̈ლ.
- საკმეუ̂ელ, საკმე̄ლუ̂, საკმუ̂ე̄ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., სა̈კმეუ̂ელ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), საკმოუ̂ელ, საკმეუ̂ელ (-არ) ლშხ. -- საკმეველი. ჯუ̂იდ ი საკმეუ̂ელ ა̈ნყიდხ (ბზ. 405) -- სანთელი და საკმეველი იყიდეს. [ღეხუ̂-ჭაშს] ჩოთო̄შუ̂ახ ჯუ̂იდიშ ი საკმოუ̂ელი (საკმეუ̂ელი) ლაკირ (ლშხ. 58) -- ცოლ-ქმარს სანთლის და საკმევლის საკირე დაუნთიათ.
- საკმოუ̂ელ იგივეა, რაც საკმეუ̂ელ.
- საკუთა̈რ (-იშ) ზს., საკუთარ ლშხ., საკუ̂თა̈რ ლნტ. -- საკუთარი. ლი მა̄ ალა ისგუ საკუთა̈რ ქორ? (ბზ.) -- არის ეს შენი საკუთარი სახლი? სასა̄შ საკუთარ ეშხუ საბაპ ლი (ლშხ.) -- სასაში (საკუთრად) ერთი სამრევლოა. ციცის საკუ̂თა̈რ დაბ ხულუ̂ა (ლნტ.) -- ციცის საკუთარი ყანა აქვს.
- საკურთხ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- საკურთხი. თანაფს საკურთხ ხა̄რ ლეკდე ლგდგარა პატრონს (ლშხ. 42) -- აღდგომას საკურთხი უნდა მიიტანოს მიცვალებულის პატრონმა. ხოჩა საკურთხს ამარეხ (ლნტ.) -- კარგ საკურთხს ამზადებენ.
- საკუ̂თარ იგივეა, რაც საკუთა̈რ.
- საკუ̂რელ იგივეა, რაც სა̈კუ̂რელ.

- საკჷნზელა̈რ (-ეშ) ზს., ლნტ. (იხმარება მხოლოდ მრავლობითი რიცხვის ფორმით) -- დგიმის ბაწრები. ლა̈ჯშა̈რს საკჷნზელა̈რ ა̈თქუ̄ცუ̄რა̄̈ნ (ბზ.) -- საქსოვ დაზგას დგიმის ბაწრები დაუწყდა.
- სალა̈ტ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., სალატ ბქ. -- ალაო. სალატდ იმა̈რგ ჭჷმინ, მანა̈შ, სიმინდ, ფეტუ̂ (ბქ. 196) -- ალაოდ ვარგა ჭვავი, ქერი, სიმინდი, ფეტვი. იხ. ზა̈დ.
- სალტ იგივეა, რაც სა̈ლტ.
- სალხინ იგივეა, რაც სა̈ლხინ.
- სამ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- ძაღლის კისერზე მისაბმელი ჯოხი. [დუდად] სამს სგა ხა̈ფხეჭ (ბქ. 18) -- დუდამ ძაღლის კისერზე მისაბმელ ჯოხს ხელი სტაცა.
- სამართა̈ლ იგივეა, რაც სამჷრთა̈ლ.
- სამარხუ̂ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- სამარხვო. სამარხუ̂ს გარ ჩი̄ ხუ̂ამა̄რედ (ბზ. 10) -- ყველაფერს მხოლოდ სამარხვოს ვამზადებთ. უჭმისა სამარხუ̂ს გარ იზბიხ (ლშხ.) -- მარხვაში მხოლოდ სამარხვო საჭმელს ჭამენ.
- სამა̄ლ (-იშ, -მა̄ლა̈რ) ბზ., სამა̈ლ (-მალა̈რ) ბქ. -- ეშმაკი, ქაჯი. ნამთილ ოხვა̈დ სამა̈ლს (ბქ. 152) -- ეშმაკს გასაჭირი დაუდგა. იხ. ჲეშმა.
- სამეგუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., სამოგ (-არ) ლშხ. -- სამოგვე (ტყავი). ლუ̂აჭრი გეზალდ სამეგუ̂ ლა̈ჲშხებ უ̂ეშგიმ (ბზ. 446) -- ვაჭრის შვილმა სამოგვე (ტყავი) უკნიდან მიიკერა. სამოგი ჩაფლარ ხა̄ზხ (ლშხ.) -- სამოგვის ფეხსაცმელი აცვიათ.
- სამზლუ̂არ იგივეა, რაც საზლუ̂ა̈რ.
- სამნელ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.) -- სამურველი, საურველი. სამნელ დეშ ოთთიმ (ბზ.) -- საურველი ვერ ვიშოვე. ჩა̄ჟი სამნელ ლოქ ათთუ̂ეფა შუკუ̂ჟი (ლშხ.) -- გზაზე

ცხენის საურველი დამეკარგაო.

- სამოგ იგივეა, რაც სამეგუ̂.
- სამრა̈კუ̂ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ. -- სამრეკლო. სამრა̈კუ̂ა̈ ჰა̈ზუ̂ისგა კარუ̂ა̄ლს ჩუ იგემხ (ბზ. 17) -- სამრეკლოს ეზოში დიდ გოდრებს დგამენ. სამრა̈კ ი იშგენ მა̈გ ხად ლაჯუ̂მის (ბქ.) -- ეკლესიას სამრეკლო და სხვა ყველაფერი ჰქონდა.
- სამტინ იგივეა, რაც საფტინ.
- სამტრა̈კ (-იშ, -რაკა̈ლ) ბზ., ამტრაკ (-რაკა̈რ) ბქ., აპუტრაკ, ამტრაკ (-ალ) ლშხ., აპუტრა̈კ (-რაკა̈ლ) ლნტ. ბოტ. -- აპუტარაკი, შხამა. ამტრაკშუ̂ ჟეღა̈რს აჟგჷრიხ (ბქ.) -- შხამათი ძაღლებს წამლავენ. ამტრაკს მე̄უ̂არ მჷლხი ძირ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 1) -- შხამას ძალიან მწარე ძირი აქვს.
- სამყურ1 (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- სამყურა ბალახი. სამყურ ლეჭმა ლა̄რელისა ხოხალ (ლშხ. ხორ. 25) -- სამყურა სათიბ მინდვრებში იცის.
- სამყურ2 იგივეა, რაც სამყუ̂ირ{უ̂}.
- სამყუ̂ირ{უ̂}, სანყუ̂ირ (-უ̂რიშ, -უ̂რა̈ლ) ბზ., სანყუ̂ერ (-უ̂რა̈რ) ბქ., სამყურ, სანყურ (-იშ, -ალ) ლშხ., სამყუ̂ირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ბუკი, საყვირი. სამყუ̂ირუ̂ ესერ ა̈ნკიდ ი სოფელთე̄უ̂ ადბა̈ჟნე (ბზ.) -- საყვირი აიღე და სოფელს შეატყობინეო. ნაჯდუ̂არ ადშჷმნიხ სამყურს (ლშხ. 20) -- მოსულები საყვირს (ბუკს) დაუკრავენ. მჷლენტეხდ სამყუ̂ირ ასაშუმნე (ლნტ. 132) -- ლენტეხელმა ბუკი დასცა (დაუკრა).
- სამძლუ̂ა̈რ იგივეა, რაც საზლუ̂ა̈რ.
- სამწ იგივეა, რაც სა̈მწ.
- სამწუ̂ად (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- შამფური, სამწვადე. ესლუ̂ანდახ ყუ̂იჟე ი გუ̂ი სამწუ̂ადშუ̂ ჟი

მჷტყა̈ბ (ბქ. 3) -- შამფურზე შემწვარი ღვიძლი და გული მიჰქონდათ. იხ. შამფუ̂ირ.

- სამწჷხ{უ̂} (-იშ) -- საჭირო. ჟაგა̈რ სამწჷხუ̂ჟი̄შდ მა̄რ ლუშხუ̂ინ (ბზ.) -- წამალი საჭიროებისათვის მაქვს შენახული. ქორა̈შ სამწჷხ ბარგრი{შ} ლა̈ყდად ქალა̈ქთე ხა̄დ ლე̄ზი (ბზ.) -- ოჯახისთვის საჭირო ნივთების შესაძენად ქალაქში მოუხდა წასვლა (ჰქონდა წასასვლელი).
- სამხუბ, სანხუბ (-ა̈შ, -უ̂ა̈რ ბზ., სახუ̂ბა̈შ, მეხუ̂ბა̈რ ბქ.) -- საძმო, საგვარეულო. სამხუბუ გუ̂ა̈̄რ ლჷმზჷრე! (ბზ.) -- საძმო გვყავდეს დალოცვილი! მიშგუ̂ი სახუ̂ბა̈შ მა̈რე ლი (ბქ.) -- ჩემი საძმოს კაცია. იხ. ლანხუბ.
- სამჷრთა̈ლ (-იშ) ზს., სამჷრთალ ლშხ., სამართა̈ლ ლნტ. 1. სამართალი. სამჷრთა̈ლ ესერ ბიჯუშ ესღრი (ზს.) -- სამართალი ნაბიჯით დადისო (სამართალი თავისას გაიტანსო). სამჷრთა̈ლი თჷრქა̈დუ ოხუ̂ზჷზე (ბზ. 416) -- სამართლის მაკრატელი გამომიგზავნეო. 2. ბქ. სასჯელი. ქორა̈შ კეშალა მუკუ̂შა სამჷრთა̈ლ ხედიუ̂ (ბქ. 292) -- სახლის გატეხისათვის გამტეხს სასჯელი დაედებოდა.
- სანა̈ჲ (-ნა̈̄შ \ -ნე̄მიშ, -ნა̈̄რ) ბზ., სენა (-ნოლ ბქ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), სენაჲ (-ნა̄{ჲ}შ, -არ) ლშხ. 1. წალო, განჯინა. სანა̈ისგა ბერჟა̈ წირო̄ლ ა̈რი (ბზ. 18) -- წალოში რკინის უროა. ჯუ̂ინელ ქორალს სენჲარ ხა̄დახ (ლშხ.) -- ძველ სახლებს წალოები ჰქონდათ. ნეცინ ხიბა̈კს სენა̈ჲსა ხუ̂აშხუ̂ნიდ (ლნტ.) -- წვრილმან ნივთებს (ბარგს) წალოში ვინახავთ. 2. ლშხ. სარკმელი. სენჲარს ქა ხოგემხ ლუნთისა (ლშხ.) -- ზამთარში სარკმელებს ხურავენ.
- სანა̈ფ იგივეა, რაც სანეფ.
- სანგა̈ჭუ̂ (-გჭუ̂იშ, -გჭუ̂ა̈რ) ბზ., სა̈ნგეჭუ̂ ბქ. -- სიმაგრე; გამაგრებული; გამძლე. თანღა̈რუნლო სანგა̈ჭუ̂ ა̈დგილა̈რჟი მურყუ̂მა̈ლს ჷგა̈მდახ (ბზ.) -- უღელტეხილების აქეთ

(შემდეგ), სამაგრ (გამაგრებულ) ადგილზე, კოშკებს აშენებდნენ. სა̈ნგეჭუ̂ კოჯართელისგა სა̈ცრაუ̂ დემხენ ლი (ბქ. 312) -- გამაგრებულ კლდეებში შესასვლელი არსაიდანაა.

- სანდრო̈უ̂, სანდრეუ̂ (-იშ, -როუ̂ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), სანდროუ̂ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- სამდურავი, საყვედური. ლახუ̂ბად სანდრო̈უ̂ ხა̄̈ქუ̂ხ [ხოხუ̂რა მუხუ̂ბას] (ბზ. 103) -- ძმებმა სამდურავი (საყვედური) უთხრეს უმცროს ძმას. თანაფ ლა̈დელ ღერთა̈ სანდროუ̂ს ჲა̈რ ყჱლე? (ლნტ.) -- აღდგომა დღეს ღვთის სამდურავს ვინ ამბობს?
- სანეფ (-ნფიშ, -ნფა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), სანა̄̈ფ (-ნფიშ, -ნფა̈რ) ბქ., სა̈ნეფ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- სინაფი (ვაშლის ჯიში). მე̄უ̂არ ხეშა̈ნდა წჷრნი სანეფს (ბზ. 187) -- ბლომად ესხა წითელ სინაფს. ჭყინტდ სანა̄̈ფ ა̈ნკიდ ჯიბხენჟი (ბქ. 22) -- ბიჭმა ჯიბიდან სინაფის ვაშლი ამოიღო. სანეფ უსკუ̂ ლი მენგრე ი მუჭხუ̂ი (ლშხ., ხორ. 25) -- სინაფის ვაშლი მსხვილი და ტკბილია.
- სანტყუ̂ი̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- დილეგი, კოშკის ერთი სართული, რომელიც ტყვისათვის იყო განკუთვნილი. სანტყუ̂ი̄რს კიჩხ ლოხგეხ (ბზ.) -- დილეგს კიბე მიუდგეს.
- სანყურ იგივეა, რაც სამყუ̂ირ{უ̂}.
- სანყუ̂ერ იგივეა, რაც სამყუ̂ირ{უ̂}.
- სანყუ̂ირ იგივეა, რაც სამყუ̂ირ{უ̂}.
- სანცხუ̂ერ (-იშ \ -ხუ̂რიშ, -უ̂რა̈ლ ბზ., -უ̂რა̈რ ბქ.), სა̈ნცხერ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- სათოფური; სათვალთვალო ჭუჭრუტანა. მიშგუ მურყუ̂ამს სანცხუ̂რა̈ლ ჟი მერღუ̂ე ხა̄რ (ბზ.) -- ჩემს კოშკს სათოფურები მონგრეული აქვს. მურყუ̂მა̈რს სანცხუ̂რა̈რ ხარხ (ბქ. 241) -- კოშკებს სათოფურები აქვს. კნინ. სა̈ნცხუ̂ერი̄ლ ბზ.
- სანწუ̂ეფ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., სანწოფ ბქ., წანწოფ (-არ) ლშხ., წანწუ̂ეფ (-ა̈რ) ლნტ., ბოტ. --

ძახველი. დი̄ნა სანწჳ̂ეფი ლახჳ̂ერთე აჩა̈დ (ბზ.) -- გოგო ძახველის საკრეფად წავიდა. შჳ̂ა̈ნია̈ ცხეკა̈რისა წანწჳ̂ეფ ხჳ̂ა̈ი ითხი (ლნტ.) -- სვანეთის ტყეებში ბევრი ძახველი იცის (იშოვება).

- სანხუბ იგივეა, რაც სამხუბ.
- საჲათ იგივეა, რაც საღა̈თ.
- საპ{ჳ̂}ენ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -პნიშ, -ნა̈რ ბქ.), საპონ (-არ) ლშხ. -- საპონი. დი̄ნა საპენს ხოხჯგნა ეფენდის (ბზ. 369) -- გოგო საპონს უსვამდა ეფენდის. სა̈ყჳ̂დირს ლიც ი საპენ დემ ესერ ხა̈ღრეხ (ანდ.) -- საყვედური წყლით და საპნით არ მოიცილებაო. ალ ბალახ საპონშა̄ლ იქაფაჳ̂ი (ლშხ.) -- ეს ბალახი საპონივით ქაფდება.
- საჟენ იგივეა, რაც საჯენ.
- სარაგ იგივეა, რაც სარა̈გ.
- სარაჯ იგივეა, რაც სარა̈ჯ.
- სარა̈გ (-რგიშ, -რგა̈ლ ბზ., -რგა̈რ ბქ., -იშ, -რაგა̈ლ ლნტ.), სარაგ (-ალ) ლშხ. -- წყარო. ლღჯე̄მი სარა̈გ ზისხდ ესსიპდა (ბზ. 267) -- რძის წყარო სისხლად იქცა. ლობრე მოლა̈ტს თუმი ესერ სარა̈გ ახა̈ზინა (ანდ.) -- ფუტკრის მოყვარულს თაფლის წყარო მოსდიოდაო. მეგემ ჩუქჳ̂ა̄ნ სარაგ ანღრი (ლშხ.) -- ხის ქვეშ წყარო მოდის. სარაგმოყ მეჩი ზურალ ლღმა̈რდელი (ლნტ. 206) -- წყაროსთან მოხუცი ქალი ყოფილა.
- სარა̈ჯ (-რჯიშ, -რჯა̈ლ ბზ., -რჯა̈რ ბქ., -რაჯა̈ლ ლნტ.), სარაჯ (-ალ) ლშხ. -- სარაჯი, თაფლით სავსე ფიჭა. სარაჯ ლახ ხედი, ეჯი ქა ლეკედ ლი (ბქ. 308) -- თუ ფიჭა თაფლით სავსეა, ის ამოსაღებია. ბაბად გჳ̂ეში სარა̈ჯ ა̈ნკიდ ლჳ̂ებხენქა (ლნტ.) -- პაპამ სკიდან სავსე სარაჯი ამოიღო.

- სარგებ იგივეა, რაც სა̈რგებ.
- სარგიბ იგივეა, რაც სა̈რგებ.
- სარკ იგივეა, რაც სა̈რკ.
- სასდიკ (-იშ, -ა̈რ) ზს., სასტიკ (-არ) ლშხ., სა̈სტიკ (-ა̈რ) ლნტ. -- სასტიკი, მკაცრი. ეჯა გუნ სასდიკ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ის ძალიან მკაცრი ქალია. სასტიკ მა̄რე ლე̄მა̄რ გიგო (ლშხ.) -- სასტიკი კაცი ყოფილა გიგო.
- სასტიკ იგივეა, რაც სასდიკ.
- სასტრაფ, სასწრაფჳ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.) -- სავაზნე, პატრონტაში. ციოყდ ქალა̈ჲბე სასტრაფ (ბზ.) -- ციოყმა სავაზნე შეიბა. სასტრაფ ქალჷრო̄ნჩხე ხუღჳა̄ნ პატრონე̄ლშჳ (ლშხ.) -- სავაზნე ტყვიებით ჰქონდა გამოჭედილი. შდრ. საბჷრწა̈მ.
- სასჳა̈ბ (-იშ) ბზ. -- გასაქანი, საშუალება. სასჳა̈ბ მა̄მ მა̄რ ბა̈რგი ლადა̄სგდ (ბზ.) -- ბარგის დადების საშუალება არ მაქვს.
- სასწრაფჳ იგივეა, რაც სასტრაფ.
- საუდ (-იშ) ბზ., სეუდ, სეჳდ ბქ., ქს. -- სევდა, მონატრება, ნახვის ნატვრა. [ჭყინტს] ოხჳა̈დ დი̄ნა̄ საუდ (ბზ. 433) -- ვაჟს მოენატრა გოგო (მოუვიდა გოგოს სევდა). ქორს ჰამუნლჳე ნებოზდი სეუდ ხაყა (ანდ.) -- სახლი დილიდან სალამომდეც მოგენატრებაო.
- საუჭმ იგივეა, რაც სა̈ჳიჭმ.
- საჳ იგივეა, რაც სა̈ჳ1.
- საფლა̈ჳ (-იშ, -ლაჳა̈რ) ზს. ლნტ. საფლა̈ (-ლაუ) ბქ., საფლაჳ (-არ) ლშხ. -- საფლავი, სამარე. ნა̈ბოზს საფლა̈ჳს იწჳე̄ნეჴ (ბზ. 8) -- საღამოს საფლავს მოინახულებენ. ჟ' ესერუ ესლაჩხ საფლაჳჟი (ბქ.) -- საფლავს უდარაჯეთო. მა̈გ ესერ ხაწჳა, ეჩქას საფლა̈ გარ ხაკლი

(ანდ.) -- ყველაფერი როცა გაქვს, მაშინ საფლავილა გაკლიაო. მუტუ̂არს ხოტუ̂რენიხ საფლაუ̂ჟი̄ნ (ლშხ. 25) -- სანთელს უნთებენ საფლავზე.

- საფტინ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), სამტინ (-ა̈რ) ბქ. -- შაბათი. საფტინ ლირჭა̈̄ლთე ჟ'ა̈ხუ̂ნა̈ზუ̂რა̈̄ნდ (ბზ. 40) -- შაბათს, გათენებისას შევგროვდით. ჳი ესერ იდგა̈რი თანფა̈ საფტინ ლადეღ (ბქ. 10) -- მე აღდგომის შაბათ დღეს მოვკვდებიო. საფტინს, ჲერუ თანფა ნე̄სგა ჩუკუ̄ლარს ხოხალხ ლიმზჷრ (ლშხ. 27) -- ორი აღდგომის შუა, შაბათს, ჩუკულელებმა ლოცვა იციან საფტინ ლა̈დეღ დოსკ ლჷრიხ ლახუ̂ხო (ლნტ.) -- შაბათ დღეს მთაში ადრე მიდიან.
- საფუა̈რ, საფუ̂ა̈რ (-იშ, -უ̂არა̈რ ზს., -უ̂არა̈ლ ბზ., ლნტ.), საფუარ (-ალ) ლშხ. 1. საფუარი. ეშხუ ასა̈დ საფუ̂ა̈რი მჷლჩად (ბზ.) -- ერთი საფუარის მცველად დარჩა. საფუა̈რს ქა ხუ̂იმასედუ̂ნედ ლა̈რბიელჟი (ლნტ.) -- საფუარს ვიტოვებთ (გამოვირჩენთ) ცხობისას. 2. სასაფუვრე (ჭურჭელი). ქორისგა ხო̄გხ სემი საფუ̂ა̈რ (ბზ. 261) -- სახლში სამი სასაფუვრე უდგათ. საფუა̈რს ჩუ მჷგემდ ლა̈ტებიდ მა̈გის (ლნტ. 33) -- საფუარს თბილ ადგილზე ვდგამთ კნინ. საფუარჷლ ზს., საფუარილ ბქ., ლნტ., საფუარე̄ლ ლშხ.
- საფუსნ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., საფუსდ ბქ., -არ ლშხ., საფუსტ (-ა̈რ) ლნტ. -- საბატონო, სამფლობელო. ალი ადგი დაჩქელანრე საფუსდ ლასუ̂ (ბქ.) -- ეს ადგილი დადეშქელიანების საბატონო იყო. ჩო̄ლურ გალფხა̄ნარე საფუსნ ლჷ̄მა̄რ (ლშხ.) -- ჩოლური გარდაფხაძეების საბატონო ყოფილა.
- საფუსტ იგივეა, რაც საფუსნ.
- საფუ̂ა̈რ იგივეა, რაც საფუა̈რ.
- საქლეუ̂ იგივეა, რაც საქუელ.

- საქოლ იგივეა, რაც საქუელ.
- საქუელ, საქლეჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., სა̈ქლეჳ̂ ბქ., საქოლ (-არ) ლშხ. -- საქოლავი ქვა; სახურავზე (ყავარზე) დასაწყობი სამაგრი ქვა. ტჳ̂იბჩუ ხოჩა საქლეჳ̂ ბაჩა̈რ ა̈მითხ (ბზ.) -- ღელეში კარგი საქოლავი ქვები მიპოვნე. ყარჟი სა̈ქლეჳ̂ ბაჩა̈რ ესდეხ (ბქ.) -- ყავარზე საქოლავი ქვები დააწყვეს.
- საქჳ̂ნელ (-იშ) ბზ. -- ჭირნახული. მაშე̄ნამ მუხჳ̂ბა კიბდონა̈რ საქჳ̂ნელშჳ̂ გჳ̂ეში ესხჳ̂ი̄დ (ბზ.) -- უფროს ძმას კიდობნები ჭირნახულით სავსე დახვდა.
- საქჷლ (-იშ, -ქლა̈რ) ბქ. -- საქალებო, ქალების ხელსაქმისათვის განკუთვნილი სათავსო, ძველებური სვანური სახლის შესასვლელთან მიშენებული. ლუშნუ ქორს სგებინხენ საქჷლს ხოგემხ (ბქ.) -- სვანურ სახლს წინა მხრიდან საქალებოს უშენებენ.
- საღარ იგივეა, რაც საღა̈რ.
- საღა̈თ, საჲათ (-იშ, -ა̈რ) ზს., სა̄თ (ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), სათ (-სათა̈რ) ლნტ. -- საათი. ქა̄ჩა̈დ ჩხარა საღა̈თ (ბზ. 440) -- გავიდა ცხრა საათი. [მარეს] ქა ლახემხ ეშხუ საღა̈თ ლისკორემ ნა̈ბ (ბქ. 150) -- კაცს ერთი საათის ფიქრის ნება მისცეს. სათ მა̈დ მულჳ̂ანდა (ლნტ.) -- საათი არ მქონდა.
- საღა̈რ (-იშ, -ღარა̈ლ) ბზ., ლნტ., საღარ (-ალ) ლშხ. -- საღარი. საღა̈რ ჩა̈̄ჟ ა̈ნყიდხ (ბზ.) -- საღარი ცხენი იყიდეს.
- საღჷრმათ, სა̈ღჷრმათ (-იშ) ბქ., საღჷრბეთ ლშხ., სა̈ღერბეთ ლნტ. -- საღმრთო. საღჷრბეთ ტაბაგჟი ლოქ ხოსგურ დედე (ლშხ.) -- დედა საღვთო სუფრაზე უზისო. სა̈ღერბეთ ტაბაგ ახჳ̂ამარედ (ლნტ.) -- საღმრთო ტაბლა მოვამზადეთ.
- საყა̈̄ნ1 (-ყა̈̄ნა̈შ) ბზ., საყა̈ნ (-ყნიშ, -ყნა̈რ) ბქ., -- დღეობაზე შესრულებული სიმღერა. საყნიშ

მა̈ლდშჳ̂ ესეროლ ლჷმზჷრე ლი მინე... მუშგჳ̂რი! (ბქ. 80) -- საყანის მადლით დალოცვილიყოს ჩვენი სტუმარიო!

- საყა̈̄ნ2 (-იშ) ბზ., საყე̄ნ ლშხ. -- ქელეხის დროს დიდი რაოდენობით სასმელ-საჭმელის ეზოში დადგმა და არყის სმის წესი მიცვალებულის სახელზე (სიტყვასიტყვ. გასატანებელი). ჩჳ̂ესგემხ კალისა ტაბაგს... ალეს საყე̄ნს ხაყლეხ (ლშხ. 36) -- ეზოში ტაბლას დადგამენ, ამას საყენს (გასატანებელს) ეძახიან.
- საყდა̈რ (-დრიშ, -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ ბქ., -იშ, -დარა̈ლ ლნტ.), საყდარ (-დრიშ, -დრალ) ლშხ. -- საყდარი, ეკლესია. ლეტჳ̂რა̈̄ლს ხაჰჳ̂დიხ ჩი̄ს, ერჳ̂ა̈̄ჲ საყდა̈რს ნარდჳ̂ ლი (ბზ. 14) -- სანთლებს აძლევენ ყველას, ვინც ეკლესიაშია ნამყოფი. სტა̄რჳ̂ნიში... ზაგარჟი ლჷგა̄ნ... საყდარ (ლშხ. 50) -- ჯვრის გადასასვლელზე ეკლესია იდგა. საყდა̈რს ხუსკიდიდ (ლნტ.) -- საყდარს ვუყურებთ. კნინ. საყდრილ ზს., საყდარე̄ლ ლშხ., საყდარილ ლნტ.
- საყდურ იგივეა, რაც სა̈ყჳ̂დირ.
- საყჳ̂ედირ იგივეა, რაც სა̈ყჳ̂დირ.
- საშშობ იგივეა, რაც შა̈შშობ.
- საშჩიჳ̂არ იგივეა, რაც სა̈ჩიჳ̂არ.
- საჩფჷლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. -- ერთი საქალამნე ტყავის ღირებული (საფასური) რამე. ყუჟრე მჷჴდა... ხოჴდე მა̈გ ეშხუ საჩფჷლ კჳ̂ეცან (ბქ. 7) -- ზვარაკის მომყვანს ყველა ერთი საქალამნე ტყავის საფასურ ხორბალს მოუტანს.
- საჩქჳ̂ა̈რ (-ჳ̂რიშ, -ჳ̂რა̈ლ ზს., -იშ, -ჳ̂არა̈ლ ლნტ.), საჩქჳ̂არ (-ალ) ლშხ. -- საჩუქარი. მჷკჷლმა̈ხიდ ჳ̂ოქჳ̂რეშ კალმახ ლჳ̂აჭა̈რს ოთჴიდ საჩქჳ̂ა̈რდ (ბზ. 381) -- მეთევზემ ოქროს თევზი საჩუქრად მიუტანა ვაჭარს. საჩქჳ̂ა̈რდ უშხჳ̂არ ქორ ესერ ღა̈ს ხოცჳ̂ა (ანდ.) --

საჩუქრად ერთმანეთისათვის სახლი არავის აუკიდებიაო. დიმეთილს ხოჩა საჩქუ̂ა̈რს ხაუ̂ედიხ (ლნტ.) -- დედამთილს კარგ საჩუქარს აძლევენ.

- საციქუ̂ იგივეა, რაც სა̈ციქუ̂.
- საძუუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- საძუე. მახე საძუუ̂ გუ̂ა̄რ ლეთმე (ბზ.) -- ახალი საძუე უნდა ვიშოვოთ. ჩა̄ჟს საძუუ̂ ოხუ̂მეწუ̂ინ (ლშხ.) -- ცხენს საძუე გავუსწორე.
- საწუთრ1 (-იშ, --, ბზ., ლშხ.) -- საწუთრო. ა̈დსგიდდახ საწუთრი სა̈რკთე (ბზ. 74) -- ჩაიხედეს საწუთროს სარკეში.
- საწუთრ2 (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ლამაზი, კოხტა, სანატრელი, სასურველი. მე̄უ̂არ საწუთრ მუშგუ̂რი ლი (ლშხ.) -- ძალიან სასურველი სტუმარია.
- საწყინ (-იშ, -ა̈რ) ზს., საწყენ (-არ) ლშხ., სა̈წყენ (-ა̈რ) ლნტ. -- საწყენი. საწყინ გუ̂ეშ ხეყა̈რხ (ბზ.) -- საწყენი საქმე დაემართათ. ისგუ̂ი საწყენ ნო̄სუ ხასმა (ლშხ.) -- შენი საწყენი ნურავისამც სმენია. სა̈წყენ გუ̂ეშ ხეყარხ (ლნტ.) -- საწყენი საქმე დაემართათ.
- საჭირო იგივეა, რაც სა̈ჭირო.
- სახ იგივეა, რაც სა̈ხ.
- სახელწიფ, სახელწიფხ იგივეა, რაც სახელმწიფ.
- სახინახობ, სახლინახობ (-იშ, -არ) ლშხ., სა̈ხინახობ, სახნა̈ხობ (-ა̈ლ) ლნტ. -- "სახლინახობა" (ნიშნობითურთ). სახლინახობ ლე̄თ ძღჳდ ხინ [ხა̄რხ] (ლშხ. 30) -- "სახლინახობა" დღეს დიდი ლხინი აქვთ. ალახ გუ̂ეშს ჟ'ანასყენახ, სა̈ხინახობს იჩომდახ (ლნტ. 48) -- რაკი საქმეს მოაგვარებდნენ -- "სახლინახობას" აწყობდნენ.
- სახიშ იგივეა, რაც სა̈ხიშ.
- სახკაფ იგივეა, რაც სა̈ხკა̈ფ.

- სახლინახობ იგივეა, რაც სახინახობ.
- სახმახ იგივეა, რაც სა̈ხმა̈ხ.
- სახნახობ იგივეა, რაც სახინახობ.
- სახრა̈ბ (-იშ ბზ., -რაბა̈შ ბქ.), სახრებ (-იშ) ლშხ., სახარება (-ბა̈ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. 1. სახარება. სახრებს იჭუ̂და̄ნეხ (ლშხ.) -- სახარებას კითხულობენ. 2. აღდგომის ცისკრის წირვა. ლიზჷნგლა̈გი ერ ა̈დბინეხ, სახრა̈ბიშ წირულდ ლა̈ჯხალდა (პოეზ. 328) -- ზარის რეკა რომ დაიწყეს, აღდგომის ცისკრის წირვა გეგონა. სახრებთე მე̄ზი ჟენრექუ̂ე̄ლ მახე ლერქუ̂ალშუ̂ (ლშხ. 25) -- აღდგომის ცისკრის წირვაზე წამსვლელი ახალი ტანსაცმლით შეიმოსებოდა.
- სახუ̂შირ იგივეა, რაც სახშუ̂ირ.
- სახშუ̂ირ (-იშ, -შურა̈ლ) ბზ., სახუ̂შირ ბქ. -- შარვალი. ლინთუ̂იშდ ა̈შხბიხ... სახუ̂შირს [კულიაშს] (ბქ. 239) -- საზამთროდ კერავენ ხამი შალის შარვალს. იხ. შა̈ლბარ, შალუ̂არ.
- საკეუ̂ იგივეა, რაც სა̈კეუ̂.
- საკსა̈რ (-იშ, -სარა̈ლ) ზს., ლნტ., საკსარ (-ალ) ლშხ. -- სახსარი, ტყვის გამოსახსნელი გადასახადი. ნა̄თია̈რდ საკსა̈რ ანნა̈ზო̄რეხ (ბზ. 26) -- ნათესავებმა სახსარი შეაგროვეს. ათოჭირახ ა̈გიხო... საკსა̈რ ანკიდდ! (ლნტ. 105) -- შეუთვალეს თურმე სახლში, გამოსახსნელი მოიტანეთო!
- საკსნილ (-იშ) ბზ., სა̈ხსნილ ლნტ. -- სახსნილო, არასამარხვო საჭმელი. ქუ̂ინს მა̄დ ხოცხა ეჯ ლე̄თ საკსნილ (ბზ. 11) -- სულს არ ურჩევნია იმ ღამეს სახსნილო. კსნილისა სა̈კსნილ ლეზუ̂ებს ამარახ (ლნტ.) -- ხსნილში სახსნილო საჭმელს ამზადებდნენ.
- საჯა̈ყ (-იშ, -ჯაყა̈რ) ბზ., ლნტ. საჯაყ (-არ) ლშხ. -- 1. უცნაური, საოცარი, საკვირველი. საჯა̈ყ დი̄ნა ლი (ბზ.) -- უცნაური ქალიშვილია. -- 2. ქს. ცუდი, უშნო, უხეირო. ძღუდ საჯაყ

მა̈რე ლი (ლშხ.) -- ძალიან ცუდი კაცია. ამკა̈ლი საჯა̈ყ მარე მა̈დ მიწ̂ჳა გუშკ̂ჳე კ̂ჳითხისა (ლნტ.) -- ასეთი უხეირო (უხიაგი) კაცი არ მინახავს ჩვენს კუთხეშიო.

- საჯენ, საჟენ (-ჯნიშ, -ნა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), სა̈ჯენ, სა̈ჟენ (-ჯნიშ, -ნა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- საჟენი. მეშკიდს ჟ'ახშკა̄დ̂ჳნედ უსგ̂ჳა საჟენ ნა̄ჭა (ბზ. 81) -- გამოაჭედვინეთ მჭედელს ექვსი საჟენი ჯაჭვი. საჯენდ ხოშა̄მ ნანკლათხან იჩოხ მ̄ჳრყ̂ჳამს (ლშხ. 20) -- სიმაღლით საჟენზე მეტს აშენებენ კოშკს. ჲერბი სა̈ჯენჟი აშთხა̈რხ გიმ (ლნტ. 250) -- მიწა ორ საჟენზე ამოთხარეს.
- სა̈ბ (-იშ, -საბა̈რ) ზს., საბ (-არ) ლშხ. -- ახალმოჭრილი, ნედლი, წვრილი შეშა. სე̂ჳს საბ ოსდეხ (ლშხ.) -- მარხილის წვრილი შეშა დაუდვეს.
- სა̈ბელ იგივეა, რაც სა̄ბელ.
- სა̈ბჭო იგივეა, რაც საბჭო.
- სა̈გ (-იშ) ბქ., საგ ლშხ. -- "მოყვანილობა" (მოზარდი საქონლისა). ხოჩა სა̈გიშ ლუნ ლი (ბქ.) -- კარგი "მოყვანილობის" ხბოა.
- სა̈და იგივეა, რაც სედა.
- სა̈დილ (-დლიშ, -დლა̈რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), სადილ (-დლარ) ლშხ. -- სადილი. დ̄ინად სა̈დილ ოთჯიდ მიჩა ლაჯმილას (ბზ. 401) -- გოგომ სადილი მოუტანა თავის ძმებს. ლეფკელ ჟ'ანგეგან სა̈დილიშ ლამარათე. (ბქ. 94) -- ქალბატონი ადგა სადილის გასამზადებლად. სადილს ბაპარს ხა̄მნეხ მელზონა (ლშხ. 28) -- სადილს მღვდლებს მონაზვნები აჭმევენ. მიჩა დაჩ̂ჳირს ახოჯიდა სა̈დილ (ლნტ. 277) -- მის დას სადილი მოუტანია.
- სა̈დლობ (-იშ \ -ა̈შ, --) ზს., ლნტ. სადლობ (-იშ) ლშხ. -- სადილობა. სადლობა̈ დრო̄ჳქა ჯედნი მეშხე დ̂ჳ̄ (ბზ. 255) -- სადილობის დროს შავი დევი მოდის. ხეხ̂ჳ-ჭა̈შს სა̈დლობ ხარხ (ბქ.

103) -- ცოლ-ქმარი სადილობს (ცოლ-ქმარს სადილობა აქვთ).

- სა̆დუ̂, სუ̂ა̈დ (-იშ, სადუ̂ა̈რ \ სუ̂ადუ̂ა̈რ) ბზ. -- სადენი მიწის ქვეშ, (მილი). ლჷჯ' ე̄სერ სუ̂ა̈დშუ̂ ხა̄რა ლუკუ̂ა̈რ ჰა̈ზუ̂თე (ბზ.) -- რძე სადენით (მილებით) ჰქონია ეზოში შემოყვანილი (შემოგდებული).
- სა̈ზრ იგივეა, რაც სა̄ზრ.
- სა̆თითურ იგივეა, რაც სათა̈თუ̂რ.
- სა̈ინ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., სა̈ჲნიშ, საჲნა̈რ ბქ.), საინ (-არ) ლშხ. -- თეფში. უ̂ოქრეშ სა̈ინჟი ხო̄ზ თე (ბზ.) -- თვალი ოქროს თეფშზე უდევს. ჭიქ ი სა̈ინ ზურალა̈შ ესერ ჟა̈ხე ლი (ანდ.) -- ჭიქა და თეფში ქალის სახელიაო.
- სა̈კაცხ, საკა̈რცხ (-კცხიშ, -კცხა̈რ) ზს., საკაც{ხ} (-იშ, -არ) ლშხ., საკა̈ც (-კაცა̈რ) ლნტ. -- ჯალამბარი, საკაცე. ლჷდგარ საკაცხუ̂შ ანჴიდხ (ლშხ.) -- მიცვალებული საკაცით მოასვენეს (მოიყვანეს). შიშტ ანა̈სყეხ საკა̈ც (ლნტ.) -- სწრაფად გააკეთეს საკაცე.
- სა̈კმეუ̂ელ იგივეა, რაც საკმეუ̂ელ.
- სა̈კსა̈რ (-სრიშ, -სარა̈ლ \ -სარა̈რ ბზ., -იშ, -სარა̈რ ბქ.) -- ბერკეტი, საკისარი. სა̈კსა̈რ გუ̂აწჷხ დი̄რი ქალადასგდ (ბზ.) -- ბერკეტი გვჭირდება დირეს გასადებად.
- სა̈კუ̂რელ (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), საკუ̂რელ (-ალ) ლშხ. -- საკვირველი, საოცარი. დი̄ნას მა̈ჲ სა̈კუ̂რელ, აფიცერთე ხოცხა̄ნ ლიწუ̂ი̄ლა̄ლ (ბზ.) -- გოგოს, რასაკვირველია, ოფიცერზე ერჩია გათხოვება. მაჲ საკუ̂რელ ლი, ერე ბაპ ჩუ ხოტბჷლი (ლშხ. 9) -- მღვდელი, რასაკვირველია, აკურთხებს სუფრას. სა̈კუ̂რელ [ლენაბაჟ] ლი კაცოლშა გუ̂ეშ (ლნტ.) -- საკვირველია კაცოაანთ საქმე.
- სა̈კჷრცხუ̂ილ იგივეა, რაც საკარცხუ̂ილ.

- სა̈ლტ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., სალტ (-არ) ლშხ. -- სალტე. რაყს სა̈ლტ ჟოხსყეხ (ბზ.) -- კასრს სალტე გაუკეთეს. ურემდ სალტარ მა̄რ ლეჭმი̄ნე (ლშხ.) -- ურემს სალტეები უნდა შემოვავლო.
- სა̈ლხინ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., სალხინ (-არ) ლშხ. -- სალხინო, ლხინში სახმარი. სა̈ლხინ ტაბა̈გუ̄ ჯა̄რხ ლემა̄რე (ბზ.) -- სალხინო სუფრა მოგემზადებინოთ. სალხინდუ ლოქ ლაჯკვედა ალე მაგ მუშგუ̂რი მე̄რმაჟი! (ლშხ. 35) -- მეორედ სალხინოდ მოგვსვლოდეს ამდენი სტუმარიო! ალე სა̈ლხინ ლღუ̂ინალ ლი (ლნტ.) -- ეს ლხინში სახმარი ღვინოა!
- სა̈მუნ (-ა̈შ, ლა̈სმუნა) ბზ., სემუნ (-იშ, ლა̈სმუნა ბქ., ლასმუნა ლშხ., ლა̈სემნა ლნტ.) -- ცოლისძმა. {ღა̄უ̂}ჯიჯუ̂არს მიჩა ლა̈სმუნას ხოშღ (ბზ. 401) -- დევი ძვლებს თავის ცოლისძმებს უყრის. ძუ̂ერს ჯი იზბი... ჯიჯუ̂ს მიჩა სემუნს ხატყცი (ბზ. 114) -- ხორცს თვითონ ჭამს, ძვალს თავის ცოლისძმას ურტყამს. გეგის ხოჩა სემუნ ხაყა (ლნტ.) -- გეგის კარგი ცოლისძმა ჰყავს.
- სა̈მწ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., სამწ ბქ. 1. ბზ. შოვნა, შეძენა. ხოჩა სა̈მწიშ ლი (ბზ.) -- კარგი მშოვნელია (კარგი შოვნის არის) 2. შემწეობა, ხელშეწყობა.
- სა̈მწუ̂ინ (-იშ) ზს. -- ხეირიანი, გამართული, კარგი. სამწუ̂ინ ა̈ზუ̂ ხარხ მგსყე \ ლგსყე (ბქ.) -- გამართული (გაკეთებული) ეზო აქვთ. სა̈მწუ̂ინდ ზს. ზმნს. -- ხეირიანად, გამართულად, კარგად. გუ̂ეშს სა̈მწუ̂ინდ ხაკუ ლიჩუ̂მე (ბქ.) ლისყი (ზს.) -- საქმეს ხეირიანად უნდა გაკეთება.
- სა̈ნგეჭუ̂ იგივეა, რაც სანგა̈ჭუ̂.
- სა̈ნდ იხმარება გამოთქმაში სა̈ნდ ლიგნე -- ნაკუწებად ქცევა. თა̈კუ̂ ესერ სა̈ნდ ოთგენახ (ბქ.) -- თოკი ნაკუწებად უქცევიათო. სანდ ლას მეჩდე [ლგგნე] (ლშხ.) -- ნაკუწებად იყო

ქცეული. ბოფშა̈რს მა̈გ სა̈ნდ ათოგენახ (ლნტ.) -- ბავშვებს ყველაფერი ნაკუწებად უქცევიათ.

- სა̈ნეფ იგივეა, რაც სანეფ.
- სა̈ნყუ̂ირ იგივეა, რაც სამყუ̂ირ.
- სა̈ნცხერ იგივეა, რაც სანცხუ̂ერ.
- სა̈ნჭლა (-ლა̄̈შ, -ლა̄̈ლ ბზ., -ლა̈შ, -ლოლ ბქ.) -- კანდრიბი, კირკალი. ჯა̈ნდ სა̈ნჭლა ჩუ̂აყუ̂იჩ (ბზ.) -- ხარმა კირკალი გატეხა.
- სა̈ნჯ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- სამხრეული ღვედი, თასმა. თეფიშ სა̈ნჯ (ბქ.) -- თოფის სამხრეული ღვედი.
- სა̈ჟენ იგივეა, რაც საჯენ.
- სა̈რგებ (-იშ) ზს., ლნტ., სარგიბ უშგ., სარგებ ლშხ. -- სასარგებლო, სარგებელი. წინწილ ხა̄̈მნე მიჩა დის, მარე სა̈რგებდ მა̄̈მა̄̈დ ოხჯა̈დ (ბზ. 251) -- წიწილი აჭამა თავის დედას, მაგრამ ისევ არ არგო. ამ ლჳცა̈რს გუნ სა̈რგებ ხეფსიხ (ბქ. 227) -- ეს წყლები ძალიან სასარგებლოა (სასარგებლო გახდებიან). სა̈რგებ მა̈დმა ხოწუ̂ახ ლახუ̂ხო ლიზიუ̂შ (ლნტ.) -- მთაში წასვლით სარგებელი არაფერი უნახავთ.
- სა̈რკ (-იშ, სარკა̈ლ ბზ., ლნტ., -სარკა̈რ ბქ.), სარკ (-ალ) ლშხ. 1. სარკე. ა̈დსგიდდახ საწუთრი სა̈რკთე (ბზ. 74) -- საწუთროს სარკეში ჩაიხედეს. სა̈რკ დეშ ა̈ხუ̂თხედ (ლნტ.) -- სარკე ვერ ვიპოვეთ. გადატ. დეც სა̈რკდ ლჳგ (ბქ.) -- ცა მოწმენდილია (ცა სარკედ დგას). 2. მინა. ბაბად კუბს ჟიქანქა სარკა̈რ ხა̈ყერ (ბქ. 111) -- მამამ კუბოს ზემოდან მინები გაუკეთა.
- სა̈სტიკ იგივეა, რაც სასდიკ.
- სა̈ულდ (-აშ, -ა̈რ) ბქ; -- 1. ნიკაპი. მი სა̈ულდ მებჯუ̂ე მად (ბქ.) -- მე ნიკაპი გახეთქილი

მქონდა.

- სჷჳ̂1 (-იშ) ზს., ლნტ., საჳ ლშხ. -- ოსეთი (ძველი გაგებით), ახლა: მთის გადაღმა მხარე, ჩრდილოეთკავკასიელი თურქულენოვანი ხალხების საცხოვრისი. ალ ჳ̂ოლრეშ ი კოჯჲ̈რ ეჩხჷ̈ნჩუ სჷჳ̂ ლი (ბზ.)-- ამ მყინვარების და კლდეების იქით ოსეთია. სჷჳ̂ით' ოჩადდ ლჷ̈ჭმათე (ბქ. 17) -- ოსეთში წავედით სათიბად. ალ ხჷ̈ტ ლჷმარდელი სჷჳ̂ს (ლნტ. 95) -- ეს ხატი ოსეთში ყოფილა.
- სჷჳ̂2 (-იშ, საჳ̂ჲ̈რ) ზს., ლნტ. სეჳ̂ (-არ) ლშხ. -- მარხილი. ყაბათჷრ ჟი ხჷ̄გ სჷჳ̂ჟი ი ანღრი კე̄სჲ̈რთე (ბზ. 259) -- ყაბათირი მარხილზე დგას და კეისართან მოდის. მოლჷჳ̂ს სჷჳ̂ჲ̈რჟი ხოლჯჲენიხ (ბქ. 230) -- მოსავალს მარხილებზე აკრავენ. სეჳ̂ ლჷმა̄რე ხეკჳ̂ეს ლჷ̄გე̄ნდეს (ლშხ. 16) -- მარხილი გამზადებული უნდა იდგეს კნინ. სჷულდ ზს., ლნტ., სეჳ̄ლ ლშხ. ჭემს ეშხუ სჷულდ ქა ხეფსი (ბზ.) -- თივა ერთი პატარა მარხილი გამოვა.
- სჷჳ̂იჭმ (-იშ, -ჲ̈რ) ზს., ლნტ., საუჭმ (-არ) ლშხ. -- სამარხვო. დედედ სჷჳ̂იჭმ ლეზჳ̂ბჲ̈რ ჟ'ანმა̄რე (ბზ.) -- დედამ სამარხვო საჭმელები მოამზადა. ადგომ ლადეღ სჷჳ̂იჭმ ნაყუნ გარ იმჲ̈რი (ბქ. 75) -- ადგომა დღეს (ნათლიღების წინა დღე) მხოლოდ სამარხვო საჭმელი მზადდება. სჷჳ̂იჭმს გარ ხჳ̂იზჳ̂ებ{ი}დ ჳ̂იჭმისა (ლნტ.) -- მარხვაში მხოლოდ სამარხვო საჭმელს ვჭამთ.
- სჷჳ̂-ჩჷჳ̂ (-იშ, -ჩაჳ̂ჲ̈რ) ზს., სეჳ̂-ჩეჳ̂ (-არ) ლშხ. -- მარხილი და ჩეო, ჩეოიანი მარხილი. ჯჲ̈ნი ლესგ აშხჳ̂ სჷჳ̂-ჩჷჳ̂თ' ე̄სჳ̂დედ (ბზ. 27) -- ხარის ფეშხო (გვერდი) ჩეოიან მარხილში ჩავდეთ. კირ სჷჳ̂-ჩჷჳ̂შ ქორჲ̈რთე ოხლჳ̂ახ (ბქ. 277) -- კირი ჩეოიანი მარხილით სახლებში მიაქვთ. ენწს სეჳ̂-ჩეჳ̂შჳ̂ იმა̄ჯჲეხ (ლშხ.) -- ნაკელს ჩეოიანი მარხილით ეზიდებიან.
- სჷფჯჲ̈ლ, სჷფჷრჯელ (-იშ, -ჲ̈რ ზს.) იხმარება მრავლობითში. -- საფეხურები -- საქსოვი

დაზგის ნაწილი. ლელჯუ̂მარა̈რს სა̈ფჴალა̈რ ხა̈ბხ ჩუბაუ̂ (ბქ. 306) -- დგიმ-სავარცხლებს საფეხურები (ფეხის გასაყრელი) აქვს მიბმული.

- სა̈ფგრჴელ იგივეა, რაც სა̈ფჴა̈ლ.
- სა̈ქლეუ̂ იგივეა, რაც საქუელ.
- სა̈ღერბეთ იგივეა, რაც სალღრმათ.
- სა̈ღგრმათ იგივეა, რაც სალღრმათ.
- სა̈ყ (-იშ, საყა̈რ) ბქ. -- სამანი. მიშგუ̂ა დაბლისგა ჲესუ̂ალა სა̈ყ ესუ̂ჩიხნა (ბქ.) -- ჩემს ყანაში ვიღაცას სამანი ჩაურჭვია.
- სა̈ყუ̂დირ (-დრიშ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ.) საყდურ (-ალ) ლშხ., სა̈ყუ̂ედირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- 1. საყვედური. ლახუ̂ბად სა̈ყუ̂დირ ხა̄̈ქუ̂ხ [ხოხუ̂რა მუხუ̂ბეს] (ბზ. 109) -- ძმებმა საყვედური უთხრეს უმცროს ძმას. ცერა სა̈ყუ̂დირდ ხესდენიუ̂ ზურალ ირიუ̂ ა ლუ̂აჟმარა (ბქ. 294) -- მიტოვება (დაშორება) სასაყვედუროდ (სირცხვილად) რჩებოდა -- ქალი იქნებოდა თუ კაცი. [მო̄რუ̂ალს] საყდურდ მა̄მა ხა̄რხ ლემყალ (ლშხ. 48) -- მედიატორებს საყვედურის შიში აღარ აქვთ. -- 2. ბქ. გლახაკი, უშნო. ამკა̈ლიბ სა̈ყუ̂დირ ამსუ̂ალდ დემეგ მიწუ̂ა (ბქ.) -- ასეთი გლახაკი ადამიანი არსად მინახავს.
- სა̈შშობ იგივეა, რაც შა̈შშობ.
- სა̈ჩიუ̂ა̈რ (-უ̂რიშ, -უ̂რა̈ლ ბზ., -უ̂რა̈რ ბქ., -იშ, -უ̂არა̈ლ ლნტ.), საშჩიუ̂არ (-ალ) ლშხ. -- საჩივარი. სა̈ჩიუ̂ა̈რთე დეშ ლურდად (ბზ. 38) -- საჩივლელად ვერ მივდიოდით. ლჲქუ̂თერ სა̈ჩიუ̂ა̈რს ლეშტ იტხა (ბქ. 208) -- გაქურდული საჩივარს უკან იბრუნებდა. სა̈ჩიუ̂ა̈რი ლიირე შკუ̂ირ ხაბაჟახ (ლნტ.) -- საჩივრის დაწერა სირცხვილად მიაჩნიათ.
- სა̈ციქუ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -ცქუ̂იშ, -ცქუ̂ა̈რ ბქ.), საციქუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. -- საციქველი.

ს̈ციქუ̂თე მეცა̄დ მოშ ეჯჲა̈რთე? (ბზ.) -- იმათთან საციქველისთვის ვერ გამეგზავნები? საციქუ̂ი ლიუ̂დი მა̄ შიდ ზომხიე̄რ (ლშხ.) -- ახალ წელს საციქველის გაცემა არ შეიძლება. ს̈ციქუ̂ი ლიუ̂ედი მა̈დ ხამა̈ჭირხ (ლნტ.) -- საციქველის მიცემა არ ეზარებათ (არ უჭირთ).

- ს̈ჭირო ზს., (-ჲშ) ლნტ., საჭირო (-ო̄შ, --) ლშხ. -- საჭირო. ს̈ჭირო ესერ მა̄მა ხა̄რ [ლი̄ზი] (ბზ. 251) -- საჭირო არ არის წასვლაო. ა̈დჳიდახ ს̈ჭირო სახს̈ არს (ბქ. 240) -- გადაიხდიდნენ საჭირო სახსარს. [ბა̈ჩი] ლა̈ჲასკდ ს̈ჭირო ლი ჩა̈ჳ̂ (ლნტ. 23) -- ქვის წასალებად საჭიროა ჩეო.
- ს̈ხ (-იშ) ზს., ლნტ., სახ ლშხ. -- 1. სახე. ლა̈ჭმათე̄სგა მა̄რა̄ლე ს̈ხჲი ანჳა̈დხ ჯგე̄რა̄გ ი... ა̈ნგლოზა̈რ (ბზ. 289) -- წმინდა გიორგი და ანგელოზები სათიბში კაცის სახით მოვიდნენ. -- 2. ბქ. საქმე; წესი. ბერჟემ ს̈ხ მგშკიდს ესერ ხოხალ (ბქ.) -- რკინის წესი მჭედელმა იცისო. ლემბა̈ჟ ლი ისგუ ს̈ხ (ბქ.) -- გასაოცარია შენი საქმე.
- ს̈ხელმწიფ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., სახელწიფხ ბქ., სახელწიფ (-არ) ლშხ. -- სახელმწიფო. ხელწიფდ ჩუ̂ა̈დნა̈ზუ̂რე მიჩა ს̈ხელმწიფისგა მერდე მა̄რე მა̈გ (ბზ. 249) -- ხელმწიფემ თავის სახელმწიფოში მყოფი ყველა კაცი შეაგროვა. შამშია̈თილ ათასდდა ეშხუ სახელწიფხს (ბქ. 53) -- შამშიათილი წააწყდა ერთ სახელმწიფოს. ეჯ სახელწიფისა ხენწიფს ხაყე̄ნა ზითუნახაჳ̂ [დინა] (ლშხ. 67) -- იმ სახელმწიფოში ხელმწიფეს მზეთუნახავი ქალიშვილი ჰყოლია. ხორუ̂ა მუხუ̂ბეს ა̈სესად ეჯ ს̈ხელმწიფოჲ ბატონობ (ლნტ. 314) -- იმ სახელმწიფოს ბატონობა უმცროს ძმას დარჩა.
- ს̈ხინახობ იგივეა, რაც სახინახობ.
- ს̈ხიშ (-ა̈რ) ზს., ლნტ., სახიშ (-არ) ლშხ. 1. სახისა, შესახედაობისა. მაგუ̂ა̈ჲ ს̈ხი მა̄რე ლი? (ბზ.) -- როგორი სახის კაცია? ხეკუ̂ეს ენწუ̂ე̄ნე̄ნდეს ლიცისა, ჲედ უ̂იჯი სახიშდ, ჲედ

ბაყაყიშ (ლშხ. 89) -- უნდა გამოჩნდეს წყალში გველის ან ბაყაყის სახით. 2. ხასიათი. ძღჷდ ხოლა სა̈ჴიშ მარე ლჷმა̈რ [ნასო] (ლნტ. 92) -- ძალიან ცუდი ხასიათის კაცი ყოფილა ნასო.

- სა̈ჴკა̈ფ (-იშ) ზს., ლნტ., სახკაფ ლშხ. -- 1. ყოფაქცევა, ხასიათი. ხოჩა̄მ სა̈ჴკა̈ფი მა̄რე ლა̈სჷ̂ (ბზ.) -- კარგი ყოფაქცევის კაცი იყო. სახკაფდ [სახდ ი კაფდ] და̄რ ხოჩა ეჯის (ლშხ.) -- ხასიათით იმას არავინ არ სჯობს. ხოჩა სა̈ჴკა̈ფი ჲეხჷ̂ ხაყა სასოს (ლნტ.) კარგი ყოფაქცევის ცოლი ჰყავს სასოს. -- 2. კანონ-სამართალი. გიგას სა̈ჴკა̈ფდ ლინჷნძლა̈ჷ̂ი ესერ მადმა ახხელოლნა (ბქ.) -- მამიდას (დეიდას) კანონით გალანძლვა არ ეკუთვნოდაო (არ დაუმსახურებიაო).

- სა̈ჴმა̈ჴ1 (-იშ, -მაჴა̈რ ზს., -მაჴა̈ლ ლნტ.), სახმახ (-არ) ლშხ. 1. საქმე, ვაივაგლახი, ვაინაჩრობა. გუშგჷ̂ეჲ ქჷ̂ინი მუცჷ̂რე ამჟი სა̈ჴმა̈ჴისგ'ა̄რი (ბზ. 410) -- ჩვენი მარჩენალი ასეთ ვაივაგლახშია. [და̈ჷ̂ა̈რდ] ეჯგჷ̂ა̈რ სა̈ჴმა̈ჴ ანსყეჴ, ერე... (ბქ. 163) -- დევებმა ისეთი ვაი-ვაგლახი ატეხეს, რომ... ამჟი ლი ლა̄შჴისა ლა̄შგ-ლაყე̄ლი სახმაჴარ (ლშხ. 8) -- ასეა ლაშხეთში მოწველა, ყველის ამოყვანასთან დაკავშირებული საქმეები. ლჷდგა̈რს ჴჷ̂ა̈ჲ სა̈ჴმა̈ჴ ჴაწჷჴ (ლნტ.) -- მიცვალებულს ბევრი ვაი-ვაგლახი სჭირდება. 2. ზს. ერთი ყოფა, აურზაური. გუნ სა̈ჴმა̈ჴ ა̈დბინეს ქორშა̈რდ (ბქ.) -- დიდი აურზაური დაიწყეს შინაურებმა.

- სა̈ჴმა̈ჴ2 (-იშ, -მაჴა̈რ ზს., -მაჴა̈ლ ლნტ.), სახმახ (-არ) ლშხ. -- პატივისმცემელი, გულუხვი, ხელგაშლილი. ალ მეზგე ეზერ სა̈ჴმა̈ჴიშ ლი (ბზ.) -- ეს ოჯახი ხელგაშლილია. თინო ძღჷ̄დ ხოჩა სახმახი ზურა̄ლ ლი (ლშხ.) -- თინო ძალზე გულუხვი ქალია.

- სა̈ჴს ლიღჷ̂ე̄ნე ბზ. -- ღირსია, ეკუთვნის. ჰო, ჲალო, ალას ესერ მა̄დ ლახლჷ̂ა სა̈ჴ! (ბზ. 32) -- ჰო, აბა, ამას არ ეკუთვნისო! გიე̄რგ, ალას მა̄დ ლამღჷ̂ა სა̈ჴ ისგჷ̂აჴა̈ნქა! (ბზ. 321) -- გიორგი, ეს არ არის შენგან ამის ღირსი!

- სა̈ხსნილ იგივეა, რაც საკსნელ.
- სა̈კეუ̂ (-იშ) ზს., ლნტ., საკეუ̂ ქს. -- სახევო, საქვეყნო. სა̈კეუ̂ გუ̂ეშ (ზს.) -- სახევო საქმე (სახალხო საქმე). ლჷდგა̈რიშ ტაფა̈შ ლიჩემ სა̈კეუ̂დ ლესდიკ ლი (ბქ.) -- მიცვალებულისადმი ცუდად მოქცევა საქვეყნოდ საწყენი საქმეა. ამშა ლისყეჲ სა̈კეუ̂ გუ̂ეშ ლი (ლნტ.) -- ამის გაკეთება საქვეყნო საქმეა. ყიფჲანას მახელუ̂აჟარე..., საკეუ̂ას ისგუ̂ე ლახორა (პოეზ. 12) -- ყიფიანთ ახალგაზრდებო, სახევოში თქვენი შეკრება.
- სა̈ჯენ იგივეა, რაც საჯენ.
- სა̈ჯილ (-იშ) ბქ. -- დამბლა. ეჩქას თა̈რგლეზერდ სა̈ჯილ ხაკიდ ეჯია̈რს (ბქ. 151) -- მაშინ იმათ მთავარანგელოზმა დამბლა დასცა.
- სა̄ბელ (-ბლიშ, -ბლა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), სა̈ბელ (-ბლიშ, -ბლა̈რ ბქ.), საბელ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- კვიცი. ლოხუ̂ფჳ̄ლ ქრისდედ ღუნს ი სა̄ბელდ ესსიპე (ბზ. 44) -- შეუბერა ქრისტემ ხბოს და კვიცად აქცია. ჩაჟუ̂ სა̈ბელ ლეშგიმ ხეჭამ (ბქ. 314) -- ცხენს კვიცი უკან მიჰყვებოდა. ჩა̄ჟემ ანთაუ̂ე სა̄ბელ (ლშხ. 68) -- ცხენმა კვიცი მოიგო. [უ̂ოქუ̂რეშ] საბელს ლოქ ანკდე (ლნტ. 246) -- ოქროს კვიცს მოვიყვანო.
- სა̄ზრ (-ა̈შ ბზ., -აშ ლშხ.), საზრ (-იშ) ბქ., სა̈ზრ ლნტ. -- აზრი, განსჯა; გონება, აზროვნება. ციოყს ხოჩა სა̄ზრ ხოხა (ბზ.) -- ციოყმა კარგი განსჯა იცის. სა̈ზრ დესა ხულუ̂ა (ლნტ.) -- აზრი არა აქვს.
- სა̄თ იგივეა, რაც სალა̈თ.
- სბენდიკ, სბონდიკ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) სპენდიკ (-ა̈რ) ლნტ. -- სპონდიო, ფაშარი და მჩატე ქვა. სბენდიკ ჩუ ლჷთმე ნა̄რ (ბზ.) -- სპონდიო ნაშოვნი გვაქვს. მეზრა̈შ თა̈რგლეზერ სბენდიკიშ ლი (ბქ. 4) -- მეზრის მთავარანგელოზის ეკლესია სპონდიოს ქვისაა. ჲერეხი

სპენდიკი ლაშთხარს ლახარახ (ლნტ. 67) -- ზოგი სპონდიოს ქვის ამოთხრას შესდგომია(ნ).

- სბონდიკ იგივეა, რაც სბენდიკ.
- სგა-, ისგა- ზს., ლშხ., სკა-, ისკა-, ჲსკა- ლნტ. ზმნისწინი. -- შე-, შთა-, შემო-. სგალӓხჳӓდჲნხ აშხჷ̂ სოფელთე̄სგა (ბზ. 368) -- შემოვიდნენ ერთ სოფელში. დӓ̄ჷ̂დ... სგа̄დჲე ქორთე (ბზ. 271) -- დევმა შეიყვანა სახლში. ხეხჷ̂დ სგӓდჲერნე ქორთე (ბქ. 187) -- ცოლმა მოიწვია სახლში. მეთხჷ̂იარა სგа̄ჩადხ ქჷ̂აბთეჲსა (ლშხ.) -- მონადირეები შევიდნენ გამოქვაბულში. სკადӓჲეხ ბეფშ ქორხო (ლნტ.) -- შეიყვანეს ბავშვი სახლში.
- სგალӓტ (-ლტიშ, -ლატӓრ ზს., -იშ, -ლატӓრ ლნტ.), სგალატ (-არ) ლშხ. -- მაუდი. სგალӓტ მასӓრდ ნირი (ბზ.) -- მაუდი ბლომად გვაქვს. სგალӓტი ჷ̂ოსӓრს ხჷ̂იშხებდად (ლნტ.) -- მაუდის ჩოხას ვიკერავდით.
- სგამე იგივეა, რაც სგа̄მეშ.
- სგან იგივეა, რაც სგа̄̈ნ.
- სგანჩუ იგივეა, რაც სგа̄̈ნჩუ.
- სგაჲ იგივეა, რაც სგӓჲ.
- სგაჷ̂ იგივეა, რაც სგа̄ჷ̂.
- სგაჷ̂ჲაშ იგივეა, რაც სგа̄ჷ̂იშ.
- სგაშირ იგივეა, რაც სგа̄შირ.
- სგაშხენ იგივეა, რაც სგа̄̈შხӓნ.
- სგახი (-ი̄შ) ბზ., სგӓხი (-იშ) ბქ., სგа̄ხი (-ი̄შ) ლშხ., სკӓხი (-იშ) ლნტ. ზმნს. -- ახლოს, უფრო შიგნით, სიღრმისკენ. ხელწიფიშ გეზალ სგа̄ხფე̄დლа̄̈ნ სგახი ლჷდგӓრს (ბზ. 438) -- ხელმწიფის შვილი მიუახლოვდა მიცვალებულს (უფრო ახლოს მივიდა). სკӓმ სკӓხი ადტიხ

ზურალდ (ლნტ.) -- სკამი ქალმა ახლოს (სიღრმისკენ) მისწია.

- სგäჲ ზს., სგაჲ ლშხ., სკä ლნტ. 2 პირის ნაცვალსახელი მრავლობითში. -- თქვენ. სგäჲ მäჲ ჯეცხ̄ენიხ, ეჯას ხიჩოდ (ბზ. 259) -- თქვენ რაც გერჩივნებათ, იმას იზამთ. სგä ხოფშირა ხäრიდ ქორისგა (ბქ. 206) -- თქვენ უფრო ბევრნი ხართ სახლში. ეჯის სგაჲ ჩოთშდჸმად ბჸგი ლეთრაუ̂შ (ლშხ. 74) -- იმას თქვენ მაგარი სასმელით დაუთვრიხართ. სკä შომა ანჴადდ? (ლნტ.) -- თქვენ როდის მოხვედით? იხ. სი.
- სგäხი იგივეა, რაც სგახი.
- სგā̈მეშ, სგā̈შ (-იშ, -äრ) ბზ., სგამე ბქ., სგā̈მე (-მე̄შიშ, -მე̄შარ) ლშხ., {ი}სკაშხენა (-ნäჲშ) ლნტ. -- შიგნითა. სგā̈შ ი ქäმეშ მäგ ლჸნჩჸდე ხā̈რხ (ბზ.) -- შიგნითა და გარეთა ყველაფერი არეული აქვთ. [თäშ] სგამე ყორჯი ოსდეხ [დამაჭირäჲს] (ბქ. 42) -- ყველი შიგნითა კარზე დაუდვეს დამაჭირას (ნაცარქექიას). სიმინდი ტარო̄ სგā̈მე გუგ (ლშხ. ხორ. 7) -- სიმინდის ტაროს შიგნითა გული. ისკაშხენა ყორ ჩუ̂აკილხ (ლნტ.) -- შიგნითა კარი დაკეტეს.
- სგäნ იგივეა, რაც სგā̈ნ.
- სგäნჩუ იგივეა, რაც სგā̈ნჩუ.
- სგäნხენ იგივეა, რაც სგā̈შხäნ.
- სგā̈უ̂ ბზ., ლშხ., სგაუ̂ ბქ., სკაუ̂ ლნტ. ზმნს. 1. შიგნით, შიგ. სგā̈უ̂ ესერ ლäხქალā̈ნ ი ლისუ̂ჟე̄ნ შდიქუ ათგე (ბზ. 177) -- შიგ მიეპარე და ძუძუზე კბილი დაადგიო. სგā̈უ̂ ლოქ ანჴად ქორთე! (ლშხ. 56) -- შიგ შემოდი სახლშიო! 2. გადაღმა, იქითა მხარეს. სგā̈უ̂ ხოტბიდა ლი (ბზ.) -- გადაღმა (ბარისკენ) უფრო სითბოა.
- სგā̈უ̂იშ (-äრ) ბზ., სგაუ̂ჲაშ (-არ) ლშხ. -- გადაღმელი, იქითური, შიგნითა (ქართველი). სგაუ̂ი ლჸთორ მā̈რე̄ლ [ანჴადხ] (ლშხ. 22) -- გადაღმელი ნასწავლი კაცები მოვიდნენ.

- სგა̄შირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., სგაშირ (-ა̈რ) ბქ., სგა̄შურა (-რა̄შ \ -რე̄მიშ, -რე̄ლ) ლშხ., სკაშურა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- შიგნეული, შიგანი, შიგნეულობა. ხა̈მი სგა̄შირ ქა ლეშყუ̂დი ლი (ბზ.) -- ღორის შიგნეული გასარეცხია. ჯითიშ სგაშირს ჟ'აჯა̈ბხ (ბქ. 77) -- ბურვაკის შიგნეულს მოხარშავენ. სგა̄შურე̄მიშს კეპლარს ანსყე̄ნნეხ (ლშხ. 18) -- შიგნეულის კუპატებს გააკეთებენ. სკაშურას ერ ქა̈ხუ̂კედდ, ეჩანლო ლა̈ზჲას ხუ̂აქუ̂ცურედ (ლნტ. 39) -- შიგნეულს რომ გამოვაცლით, შემდეგ საკლავს დავჭრით.
- სგა̄შურა იგივეა, რაც სგა̄შირ.
- სგა̄ხი იგივეა, რაც სგახი.
- სგა̄ხი̄შ (-ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), სკახიჲშ (-ა̈რ) ლნტ. -- ახლო ნათესავი, ახლობელი. სგა̄ხი̄შ ი ქახი̄შ მა̈გ ანჴა̈დხ (ბზ.) -- ახლობელი და შორეული -- ყველანი მოვიდნენ. ჲერუ̂აჲ სგა̄ხიშ ი̄რი, ეჯი [სედნი ქორს] (ლშხ. 38) -- ვინც ახლობელია ის რჩება სახლში. ძღჟდ სკა̈ხიჲშ ღა̈რ ხაყა დენას (ლნტ.) -- ძალიან (დიდი) ახლო ნათესავი არავინ ჰყავს გოგოს.
- სგა̈̄ნ ბზ., სგან, ისგან ბქ., სგა̄ნ ლშხ., სკა̈ნ ლნტ. -- ზმნს. -- შიგნით, შიგნიდან. -- სგა̄ჩა̈დ სგა̈̄ნ ი ხეწა̈დ სი̄მაქს (ბზ.) -- შევიდა შიგნით და დაინახა ქალიშვილი. სგა̄ნ ლახტუ̄ლე... გარდატყუაჲდ (ლშხ. 79) -- გარდატყუამ შიგნიდან დაუძახა.
- სგა̈̄ნჩუ ბზ., სგანჩუ ბქ., სგა̄ნჩუ ლშხ., სკაშხენჩუ ლნტ. -- შიგნით (შიგნიდან ქვემოთ). სგა̄ჩა̈დ სგა̈̄ნჩუ დი̄ნა (ბზ. 287) -- ქალიშვილი შიგნით (შიგნიდან ქვემოთ) შევიდა. ლეჩყა̈ნ სგანჩუ ჲარუ̂დ ლი მეყუ̂ლე (ბქ. 3) -- ლეჩყანი შიგნით (შიგნიდან ქვემოთ) ორად არის გაყოფილი. მეუ̂არ მაშედ ხა̄რ სგა̄ნჩუ მა̄რას ამშა ლიზობ (ლშხ.) -- ძალიან რგებს ადამიანს შიგნით (მუცელში) ამის ჭამა.
- სგა̈̄შ იგივეა, რაც სგა̄მეშ.

- სგა̈̄შხა̈ნ ბზ., სგაშხენ ბქ., სგა̄ნხენ ლშხ., სკაშხენ ლნტ., ზმნს. -- შიგნით, შიგნიდან. დი̄ნას სგა̈̄შხა̈ნ კაბ ხა̈̄ქუდა (ბზ.) -- გოგოს შიგნით კაბა ეცვა. სგაშხენ [ნენის ხარშუნახ] (ბქ. 4) -- შიგნით თივას უგებდნენ. სგა̄ნხენ ლიბრია̄ლ ისმო̄ლ (ლშხ.) -- შიგნიდან სიმღერა ისმოდა. სკა̈შხენ და̈რ ასად (ლნტ.) -- შიგნით არავინ დარჩა. სგა̈̄შხან ჯაქუდა ატლასე (პოეზ. 18) -- შიგნით ატლასი გეცვა.
- სგე იგივეა, რაც სგეჲ.
- სგებინ იგივეა, რაც სგუ̂ებინ.
- სგებნაუ̂ იგივეა, რაც სგუ̂ებნაუ̂.
- სგებნე იგივეა, რაც სგუ̂ებნე.
- სგელ (ხონსგლა, მა̈ნსგლე ბზ., ხონსგლა, მანსგლე ბქ., ხონსგლა, სგელა̄რა ლშხ.), სკელ (ხონსკელა, სკელარა) ლნტ. -- სქელი. სგელ ფიცრა̈ლ ონკუ (ბზ.) -- სქელი ფიცრები მოვიტანე. სგელ ნამშიშ ესერ ითქ ნეცინ ლი (ანდ.) -- სქლად ამოსული ჭირნახულის მარცვალი წვრილიაო. ლინთუ̂იშდ ლელუ̂აჟმა̈რს ა̈შხბიხ უ̂ოსა̈რს... ხონსგლა̈რშალ ფაყუ̂არს (ბქ. 239) -- საზამთროდ სამამაკაცოს კერავენ პერანგს... მოსქელო ქუდებს. ტუფ სკელ ხეკუ̂ეს ლესეს (ლნტ. 31) -- ტყავი სქელი უნდა იყოს. ქაქ ხონსკელა ახასყედ (ლნტ.) -- ფაფა უფრო სქელი გააკეთეთ.
- სგეჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., (-არ) ლშხ., სგე, ემსგე (-გემიშ, ჷმსგოლ) ბქ., სკე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მემკვიდრე, ძე; ვაჟიშვილი. ჯგჷრა̈̄გ... ალ ქორა̈... ხოხუ̂რა̄მ სგეჲ ხათხე̄ლინ (ბზ. 12.) -- წმინდა გიორგი, ამ ოჯახის უმცროსს მემკვიდრე მოასწარიო (აშოვნინეო). დაუ̂ითს ხოჩა ემსგე ოთსად (ბქ.) -- დავითს კარგი მემკვიდრე დარჩა. კნინ. სგეილდ ზს., სგეი̄ლ ლშხ.
- სგიმ (-იშ, სგჷმა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.), სკიმ (-ა̈რ) ლნტ. -- ვეძა, მჟავე წყალი. ჯ' ე̄სერ

სგიმხი̄ ჩუ ლჷძთჷრე (ბზ. 324) -- მე ვეძასაც კი შევსვამო. ნესგა სოფელისგა ხაზჳიბ სგიმ (ბქ. 69) -- შუა სოფელში ამოდის მჟავე წყალი. სასა̈შთა̈ნ სგიმარ დემე არიხ (ლშხ. 3) -- სასაშისთანა მჟავე წყლები არსად არის. ჭჷურია̈შ ლეჟაშხენ ა̈ნთხეხ სკიმ (ლნტ. 10) -- ჭურიაშის (ლენტეხის) ზემოთ იპოვეს მჟავე წყალი. კნინ. სგიმი̄ლ ბზ., ლშხ., სკიმილდ ლნტ.

- სგირი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რი̄შ, -ალ ლშხ.), სკირი (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- 1. სვანური სახლის ქვედა სართული. ლახჳბა ჩჳა̈დჷთა̈ნხ: -- ეშხუს დარბა̈ზ ხა̈ხჳიდ, მერმას -- სგირი (ბქ. 149) -- ძმები გაიყარნენ: -ერთს დარბაზი შეხვდა, მეორეს -- ქვედა სართული. 2. მიწის იატაკი, სოხანე. კუბ სგობინისა [სგირიჟი] ჩჳაფი̄ნეხ ნაბადს (ლშხ. 34) -- კუბოს წინ, სოხანეზე ნაბადს დააფენენ. [ზურალ] სკირიქა ჩოქჳშ ასხრი (ლნტ. 63) -- ქალი სოხანეზე ჩოქვით მიდის. ჩუ ლაჯყჳინეხ სგირი ლეჟა (პოეზ. 129) -- დაგაწვინეს სოხანეზე.
- სგობინ იგივეა, რაც სგჳებინ.
- სგობნა̄ჳ იგივეა, რაც სგჳებნაჳ.
- სგობნე იგივეა, რაც სგჳებნე.
- სგოჯ იგივეა, რაც სგჳეჯი.
- სგოჯნი იგივეა, რაც სგჳეჯნი.
- სგურ1 (სგურდა̈ს, სგურდა; სგურდე̄დს ბზ., სგურდ, სგურდა; სგურდეს ბქ., სგჳ̄რდ, სგჳ̄რდა; სგჳ̄რდეს ლშხ), სკურ (სკურდა̈ს, სკურდა; სკურდეს) ლნტ. გრდუვ. -- ზის. და̄ჳ... ჩუ სგურ ი ილჭა̄ლ (ბზ. 311) -- დევი ზის და მოთქვამს. ჯი ქახიქა სგურ (ბქ. 10) -- თვითონ მოშორებით ზის. ჩუ სგჳ̄რდა ი იგჳა̄ნდა (ლშხ. 69) -- იჯდა და ტიროდა. ბაზა̈რი თხუმ სკურდა რუკაპ (ლნტ. 255) -- ბაზრის თავში როკაპი იჯდა.

- სგურ2 იგივეა, რაც სგჳ̂ირ.
- სგჳ̂ან (-ა̈შ) ბზ., სგჳ̂ენ (-იშ) ლშხ. -- მშვენება, შნო, სილამაზე. მუმლჳ̂ა̈ჲო̄ლა̈რ სგჳ̂ანა̈ მჷტხე ლიხ ლა̄რალეშ (ბზ.) -- ყვავილები სათიბების მშვენებაა (სათიბების სილამაზის დამბრუნებელია).
- სგჳ̂ებინ, სგებინ, სგობინ ზს., სგობინ ლშხ., სკჳ̂ებინ ლნტ. ზმნს -- წინ, პირველად. გეზალ ანჳა̈დ სგჳ̂ებინ [სგებინ] (ბზ. 369) -- შვილი პირველი მოვიდა. ლა̈ჲრეკლე სგობინ [ჯო̈გ] (ბზ. 158) -- გაირეკა წინ ჯოგი. დაგრას სგებინ დარ მოშ ესერ ხეგნი (ბქ.) -- სიკვდილს წინ ვერავინ დაუდგებაო. ეშდოხუშდ ზაჳ̂ სგჳ̂ებინჩუ ბეჩჳ̂ის ლა̈ხქამ ეშხუ სოფელ (ბქ. 1) -- თხუთმეტი წლის წინ ბეჩოს ერთი სოფელი მოემატა. ბაპ სგობინ ხოჟოლჳ̂ ხატარს (ლშხ. 26) -- მღვდელი წინ მიუძღვის ხატებს. ჩქჳ̂იმდ გჳ̂იჟჳ̂ელ სკჳ̂ებინ გელა (ლნტ. 73) -- გელა ჩუმად მიგვიძღვის წინ.
- სგჳ̂ებნაჳ̂ ბზ., სგებნაჳ̂ ბქ., სგობნა̄ჳ̂ ლშხ., სკჳ̂ებნაჳ̂ ლნტ. ზმნს. -- წინასწარ, წინდაწინ. ალა მჷლხა̈რს ჟ'ოხბაჟახ სგჳ̂ებნაჳ̂ (ბზ. 3) -- ეს მულახელებს წინდაწინ შეუტყვიათ. დაგრას გჳ̂ი ი ტა̈ნ სგებნაჳ̂ ესერ იბჟენიხ (ანდ.) -- სიკვდილს გული და ტანი წინასწარ იგებენო. ჩი̄ს სგობნა̄ჳ̂ ამო̄რჳ̂ეხ ლეკერძჷ̄ლჲალ (ლშხ. 44) -- ახლობლები ყველაფერს წინდაწინ არჩევენ. ჯიმს სკჳ̂ებნაჳ̂ ხჳ̂ეჩოდ ჟი ლჷმგჷნად (ლნტ. 36) -- მარილს წინასწარ ვუშვრებით ზომიერად.
- სგჳ̂ებნე, სგობნე, სგებნე (-ნემ, -შა̈რ ზს., -ნე̄მიშ, ნე̄შა̈რ ბზ.), სგობნე (-ნე̄შ \ ნე̄მიშ, -ნე̄ლ) ლშხ., სკჳ̂ებნე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- წინა, წინანდელი. განცხდა̈ბ სგჳ̂ებნე ლადეღს ადგომს ხჳ̂აყლედ (ბზ. 11) -- ნათლიღების (გამოცხადების) წინა დღეს "ადგომ"-ს ვეძახით. სგჳ̂ებნე ჭჷშხა̈რ ძულჳ̂აშ აშხჳ̂ ძგიდჟი ხა̈გნენა (ბქ. 26) -- წინა ფეხები ზღვის ერთ ნაპირზე ედგა.

თამფა სგობნე მი̆შს ხოშა თამფა მი̆შს ხაყლეხ (ლშხ. 5) -- აღდგომის წინა კვირას დიდი აღდგომის კვირას ეძახიან.

- სგუ̂ენ იგივეა, რაც სგუ̂ა̈ნ.
- სგუ̂ეჯნი (ა̈ხუ̂სგუ̂ეჯნა̈ნ, ა̈ნსგუ̂ეჯნა̈̄ნ; ა̈ნსგუ̂ეჯნი ბზ., ონსგუ̂ეჯ, ანსგუ̂ეჯ; ა̈ნსგუ̂ეჯნი ბქ.), სგოჯნი (ოხსგუ̂ოჯნენ, ენსგოჯნა̈ნ; ენსგოჯნი) ლშხ., სკუ̂ეჯნი (ა̈ხუ̂სკუ̂ეჯნენ, ა̈ნსკუ̂ეჯნა̈ნ; ა̈ნსკუ̂ეჯნი) ლნტ. გრდუვ. -- მობრძანდება. სგაუ̂ ესერ ანსგუ̂ეჯდახ! (ბზ. 291) -- შემობრძანდითო! სგაანსგუ̂ეჯ, სი ბედნია̈რ! (ბქ. 73) -- შემობრძანდი, შე ბედნიერო! ფუსნა ოთარ, ჟი მოშ ანსგუ̂ეჯდ! (პოეზ. 84) -- ბატონო ოთარ, როგორმე ამობრძანდით!
- სგუ̂ე̄ჯი (სგუ̂ე̄ჯუ̂და̈ს, სგუ̂ე̄ჯდა; სგუ̂ე̄ჯდე̄დს ბზ., სგუ̂ეჯ, სგეჯიუ̂; სგუ̂ეჯიდეს ბქ.), სგოჯ (სგოჯდას, სგოჯდა; სგოჯდეს) ლშხ., სკუ̂ეჯი (სკუ̂ეჯდა̈ს, სკუ̂ეჯდა; სკუ̂ეჯდეს) ლნტ. გრდუვ. -- ბრძანდება, არის. მ' ესერ ტა̈რ ბედნიერ სგეჯი (ბქ. 213) -- რა ბედნიერი ბრძანდებიო. ეშხუ [ლუ̂აშ] ესერ ამეჭუ სგეჯი (ბქ. 235) -- ერთი ჯიხვი აქ არისო.
- სგუ̂იზე (ონსგუზ, ანსგუ̂იზ; ა̈ნსგუ̂ზე) ზს., გრდმ. -- ჟლეტს, მუსრავს, წყვეტს. ეჩქ' ა̈̄ხუ̂ხირნა̈ნ ი ჟ'ონსგუზ (ბზ. 307) -- მაშინ გავბრაზდი და ამოვწყვიტე. ა̈მირმ უ̂ეფხიშ ჰა̈კუ̂ედშუ̂ სგუ̂იზა [ეჯჲა̈რს] (ბქ. 259) -- ამირანი ვეფხვის კუდით ჟლეტდა იმათ.
- სგუ̂ირ (-იშ, სგურა̈ლ ბზ., სგურა̈რ ბქ.), სგურ (-ალ) ლშხ. -- ხამი ტილო; კანაფის ძაფის ქსოვილი. სგუ̂ირი̄ ჟი̄უ̂ ოხუ̂ლეთ ნა̈ბოზდ (ბზ. 324) -- საღამომდე ტილოც მომიქსოვეო. სგუ̂ირიშ ესერ ფატა̈ნ ი ეჯია̈ჲ მეკუ̂შდე (ანდ.) -- ხამი ტილოს პერანგი და -- ისიც მოკლეო. სგური ფატან ხა̄ქუ̂ (ლშხ.) -- ხამი ტილოს პერანგი აცვია.
- სდუ̄გუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., სდუგუ̂ ბქ., (-არ) ლშხ., სტუგუ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- ნაწნავი, წნული (ძაფისა, ბალახისა, თამბაქოსი...) ალ ბალახს... ჟასდგუ̂იხ ჯო̄დი სდუგუ̂არდ (ლშხ. ხორ. 29)

-- ამ ბალახს გრძელ წნულებად წნავენ. ქალაკოდა̈ჲ სტუგუ̂ გუღუ̂ა (ლნტ.) -- ქალაკოდას წნული გვაქვს.

- სეგდა (-და̆̄შ, -და̆̄ლ ბზ., -და̄შ, -დე̄ლ ლშხ.) -- ხის ვედრო. ყალაჩუ̄ყლა̄ნდ ჟ'ოხჳიდ [სეგდა] (ბზ. 246) -- ყალაჩუყლანმა ამოუტანა ხის ვედრო. ნა̄შგს... სგე̄სგოშნეხ სეგდახენ ცხუ̂ადთე (ლშხ. 7) -- მონაწველს ხის ვედროდან ქვაბში ჩაასხამენ.
- სედა, სა̈და (-და̆̄შ ბზ., -და̈შ ბქ.), სედა (-და̄შ ლშხ., -და̈ჲშ ლნტ.) -- გადარჩენა; შერჩენა. ეჩი̄ ქუ̂ინი სედა \ სა̈და გუნ მაჩა [მა̈ხჲად] (ბზ.) -- იმისი სულის შერჩენა (გადარჩენა) ძალიან მიხარია. ქუნემ სედა (ბქ.) -- სულის შერჩენა. დაგრა ი სედა (ბზ.) -- სიკვდილი და დარჩენა.
- სედენი იგივეა, რაც სედნი.
- სედნი (ოსედ, ასად \ ასა̈დ; ა̈სდენი ზს., ასად, ასდენი ლშხ.), სედენი (ასუ̂ედ, ასად; ასედენი) ლნტ. გრდუვ. -- რჩება. ჭიტი ეჯ ლე̄თ კე̄სა̈რშე̄რმჷყ ასა̈დ (ბზ. 313) -- ჭიტი იმ ღამეს კეისრიანთა დარჩა. ამ ლა̈შიალჟი ბაბა ბეუ̂ა გარ ომსედელი (ბქ. 197) -- ამ ომში პაპა ბევალა დარჩენილა. უნჭყად ხაბნა დემ ესერ სედნი (ანდ.) -- მოზვერი გაუხედნავი არ რჩებაო. ჲერხი შუკუ̂არისა სედნი ნამშდჷმოშ (ლშხ. 31) -- ზოგი სიმთვრალით გზაში რჩება. ჩუ̂ა̈მესედხ მუ ი სემი გეზალ (ლნტ. 196) -- დარჩენილან მამა და სამი შვილი.
- სეირ (-იშ) -- სეირი. ალ სეირი მჷსგდი ხუ̂ა̈სუ̂ (ბზ.) -- ამ სეირის მაყურებელი ვიყავი. ძღჷდ სეირ გუ̂ადა ეჯ ლა̈დეღ (ლნტ.) -- დიდი სეირი გვქონდა იმ დღეს.
- სემე̄და (-და̄შ) ლშხ., სემედა (-და̈ჲშ) ლნტ. -- სამივე. სემე̄და ლაუ̂დილას ქო̄ხო̄მბუ̂ე... (ლშხ) -- სამივე დას უამბო. ალმინ სემედა ჭყჷნტა̈რ ლჷმა̈რელიხ (ლნტ. 264) -- ესენი სამივე ბიჭები ყოფილა{6}.
- სემი (-მი̄შ \ სამმიშ ზს., -მი̄შ ლშხ., -ჲშ ლნტ.) -- სამი. უ̂ოფრიდომს სემი მა̄ლ ხაყა (ბზ. 60)

-- ვოფრიდომს სამი მელა ჰყავს. მიშგუ̂ა დის სემი ლჷნგაზ... ოთესდ (ბქ. 14) -- დედაჩემს სამი კვირისა დავურჩი. სემი ზაი̄ლ ცანად ლამა̄დ (ლშხ. 85) -- სამი წელი ცანაში დავყავი. მეზგემი ხოშას სემი ჭყჷნტა̈რ ხა̈რდენა (ლნტ. 8) -- ოჯახის უფროსს სამი ვაჟი ჰყოლია.

- სემულ, სემუნ იგივეა, რაც სა̈მუნ.
- სენა, სენეჲ იგივეა, რაც სანა̈.
- სერ1 1. ამიერიდან; მეტი, მერე, კიდევ. მიჩა ლირდე ესერ მა̄მა ლი სერ (ბზ. 263) -- ამიერიდან ჩემი სიცოცხლე არაფერიაო. ხაკუ ესერ ესამა̄ სერ? (ბზ. 362) -- კიდევ ხომ არაფერი გინდაო? სერ მადმა ღალ მაშყიდ (ბქ. 14) -- მეტი არაფერი მახსოვს. ღერბეთ ა̈მეჩედელი სერ (ლნტ. 264) -- მერე ღმერთი წასულა. 2. უშგ., ქს. გარდა. თეთრ სერ დე̄სმა ხაკუ (უშგ) -- ფულის გარდა არაფერი უნდა. თუ̂ეფ სერ მა̈დმა ახოკიდახ (ლნტ.) -- თოფის გარდა არაფერი აულიათ.
- სერ2 ბქ. -- ყურადღება, ზრუნვა. სერ ჯადეს ეჩხაუ̂ (ბქ.) -- ყურადღება მიაქციე (გქონდეს) იქით. უშხუ̂რეშიშ სეროლუ̂ ხადხ! (ბქ. 263) -- ერთმანეთის ყურადღებამც გქონდეთო!
- სერდე (-დე̄მიშ ბზ., ლშხ., -დემიშ ბქ., -დე̄შ ლშხ., -ჲშ ლნტ.) -- ჯავრი, დარდი; მზრუნველობა, ყურადღება. ეჩი̄ სერდ' ე̄სერ მიჩ ნომა̄უ̂ ხა̄რ (ბზ.) -- იმის დარდი შენ ნუ გექნებაო. ეჩა ნაგჷრგალი სერდე̄ჲ მა̄მა ხა̄რხ (ლშხ. 33) -- იმის ნალაპარაკევის დარდიც არა აქვთ.
- სერდე-მერდე ბზ., ქს. -- სულერთი. გიგოს დე̄მშა სერდე-მერდე ხა̄რ (ბზ.) -- გიგოსთვის ყველაფერი სულერთია. ლე̄ნშყად ჴან ი̄რჲა̄ ხამ, მა̄მ სერდე-მერდე ლი (ლშხ. 12) -- გასასუქებელად, ხარი იქნება თუ ღორი, სულერთია.
- სერთხი ზს., ლნტ., სერთხი̄ ლშხ -- ვინძლო, ეგების, მართლადა, ვაითუ. სერთხი მიჩა ბაბას

დეშ ოთღორუ̂ი (ბზ. 98.) -- ეგების ჩემი პაპა ვერ მოატყუოს. სერთხი, ლა̈პჟუნა მოდმა ხად (ბქ. 290) -- ვაითუ დასამალი არაფერი ჰქონდა. სერთხი, ბეფშს ლიზი ხაკუ (ლნტ.) -- ვაითუ ბავშვს წასვლა უნდა.

- სეტ იგივეა, რაც სუ̂ეტ.
- სეუდ იგივეა, რაც საუდ.
- სეუ̂1 იგივეა, რაც სუ̂ეუ̂.
- სეუ̂2 იგივეა, რაც სა̈უ̂2.
- სეუ̂დ იგივეა, რაც საუდ.
- სეუ̂-ჩეუ̂ იგივეა, რაც სა̈უ̂-ჩა̈უ̂.
- სეფსკ{უ̂}ერ (-იშ, -ა̈ლ \ -ა̈რ ზს., ლნტ., -ალ ლშხ.) 1. სეფისკვერი [ბეჟანდ] სეფსკერა̈რ ჩუ ლა̈ლემ (ბქ. 166) -- ბეჟანმა სეფისკვერები შეჭამა. ანჴდეხ... ქამჷნაყ სეფსკუ̂ერალს (ლშხ. 35) -- მოიტანენ გამომცხვარ სეფისკვერებს. 2. ჩხბ., ბოტ. კიდობანა, ჩვეულებრივი ჭანჭყატა. ლშხ. მუ̄ნგრო̄ლ -- უნაგირას. ლა̄შხარ მუ̄ნგირო̄ლს ხაყლეხ, ლატლარ სეფსკუ̂ერს (ლშხ. ხორ. 26) -- ლაშხელები უნაგირას ეძახიან, ლატალლები -- სეფისკვერს.
- სი (სგა̈ჲ ზს., სგაჲ ლშხ., სკა̈ ლნტ.) მეორე პირის ნაცვალსახელი -- შენ. სი მა̈ჲ ჯაკუჲ? (ბზ. 367) -- შენ რა გინდა?! მი სი მალატ (ბქ.) -- მე შენ მიყვარხარ. ჯგჷრა̄გ, სი ოგუ̂აჲ თანაფ შუ̂იდობდ! (ლშხ. 24) -- წმინდა გიორგი, შენ მოგვასწარი აღდგომა მშვიდობით! სი, მა ჯაჟახა? (ლნტ.) -- შენ, რა გქვია?
- სიამაქ იგივეა, რაც სი̄მაქ.
- სიგატ იგივეა, რაც სიგა̈დ.
- სიგა̈დ (-გდიშ, -გდა̈რ) ბზ., სჷგა̈დ ბქ., სიგატ (-იშ, -არ) ლშხ. -- 1. ბზ., ლშხ. ნათესის ნედლი

ღერო საერთოდ. -- 2. ჩბხ. სიმინდის ღერო დამწიფებამდე.

- სიდ (სჷიდდჴს, სიდდა; სიდდე̄დს ბზ., ლნტ., სჷიდგდ, სიდგდ; სიდგდეს ბქ., სიდდას, სიდდა; სიდდეს ლშხ.) ზს., გრდუვ. -- დარჩენილია. ჰარჴდ სიდ ალ ამბჴჷ (ბზ.) -- არაკადაა დარჩენილი ეს ამბავი. ნამბუალდ სიდ ჯჷინლიშ ჯჷინალდ... (ბქ. 247) -- ამბად არის დარჩენილი ძველთაგანვე (ძველისძველიდან).
- სიკჷ იგივეა, რაც სჷიკჷ.
- სიკცხჴჷ, სიკცხაჷ (-იშ) ბქ. -- პატივი. ეჯნემ ხოჩა სიკცხაჷ ხჴყერ მახელჷაჟჴრს (ბქ. 25) -- იმან პატივი სცა ვაჟკაცებს.
- სიმაქ იგივეა, რაც სი̄მაქ.
- სიმინდ (-იშ, -ჴრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) ბოტ. -- სიმინდი. სიმინდ ხჷჴჲ ნილჴ̄შა (ბზ.) -- სიმინდი ბევრი გვითესია. თხჷიმ მოსაჷჴლ ალ სოფელს ლი სიმინდ (ბქ. 1) -- ამ სოფლის ძირითადი მოსავალია სიმინდი. ლელეჩე ხჴრენახ ლგკიდ სიმინდ (ლნტ. 246) -- დასაცავი ჰქონიათ აღებული (მოჭრილი) სიმინდი.
- სიმრა იგივეა, რაც სჷიმრა.
- სიპ (სჷიპდჴს, სიპდა; სიპდე̄დს ბზ., სიპდეს ლნტ., სჷიპდ, სიპგდ; სიპგდეს ბქ., სიპის, სიპდა; სიპდეს ლშხ.) გრდუვ. 1. ტრიალებს, ბრუნავს. ლექჷე̄რ ხოჩჴ̄მდ სიპ (ბზ. 56) -- წისქვილი კარგად ბრუნავს. ქუნემ მგტხე აშჷ ჰალჴგდ ამჟი სიპგდ (ბქ. 301) -- სულის დამბრუნებელი ერთხანს ასე ტრიალებდა. 2. დადის. გიგო დემ სიპ გუშგჷეთე (ლშხ.) -- გოგო არ დადის ჩვენთან. ეშხუ მურისჷ სიპდა (ლნტ.) -- ერთი რუსი დადიოდა ხოლმე ჩვენთან.
- სირმა იგივეა, რაც სი̄რმა.
- სისგ (-იშ) ზს., ლშხ., სისკ ლნტ. -- ზიზღი, სიძულვილი. სისგიშ ლჴშიდჴრ ლი (ზს.) --

ზიზლის მომგვრელია. ისგჷა სისგდ ამდაგარ (ლშხ.) -- შენმა სიძულვილმა მომკლა. ეშ სისკ ხათგმ ლეზჷებიშ (ლნტ.) -- საჭმლის ზიზლი აქვს (სჭირს).

- სისნა, სგსნა (-ნა̈შ, -ნა̈ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნე̄ლ ლშხ.) სისნა̈, სგსნა̈ (-იშ, -ნაუ ბქ., -ჲშ, -ნალ ლნტ.) -- 1. წიწვი. ლუმჷ̄რს სისნა ჩოთშე̄დდა (ლშხ.) -- ნაძვს წიწვი დასცვივდა. ცხეკ სისნაჷშ ლას გოში (ლშხ.) -- ტყე წიწვით იყო სავსე. -- 2. ნაძვის ან სოჭის შტოები. დენად მეჷარ ანჴიდ სისნა (ლნტ.) -- გოგომ ნაძვის შტოები ბლომად მოიტანა. კნინ. სისნო̄ლ ბზ., სისნილ ლნტ. გადატ. ქს. -- ნატამალი, ნასახი, ნამცეცი. იხ. ფხინიზ.
- სისოდ იგივეა, რაც სისჷ̄დ.
- სისჷ̄დ (-იშ) ბზ., სისოდ ბქ., ლნტ., სისო̄დ ლშხ. 1. შიში. სისჷ̄დს ხა̈შდე მა̄რა ხოშა ჭალჷჲ (ბზ.) -- შიშს ჰგვრის ადამიანს დიდი მდინარე. სისო̄დს მაშდე ეჩა ლიწედ (ლშხ.) -- შიშს მგვრის იმისი დანახვა. ლიყულიდ ბეფშს სისოდ ასაშიდ (ლნტ.) -- ყვირილმა ბავშვი შეაშინა ("შიში დააყარა"). 2. ბქ. სიჩუმე; გასუსვა; მყუდროება. ლაჴგრი-ლაფანაჟი სისოდ ხესყიჷ (ბქ. 299) -- საკურთხი ტაბლის წადგმის დროს სიჩუმე დგებოდა.
- სიფრითჷ (სიფრუთჷლ) ბზ; სიფრითჷ (-იშ, -ჷრ) უშგ., სიფრუთ (-ჷრ ბქ., -ალ ლშხ.), სიფრუტ (-ჷლ) ლნტ. -- ბურღი (ციბრუტი). სიფრითშჷ ადჴურჷე ფიცჷარ (ბზ.) -- ბურღით გახვრიტა ფიცარი. სიფრუთ ჩი მოხელს ხულჷა (ლშხ.) -- ბურღი ყველა ხელოსანს აქვს. სიფრუტ ახჷდიან (ლნტ.) -- ბურღი ვინათხოვრე.
- სიქუნქჷილ ზს., სიქუნქულ ბქ., ლშხ. -- მოუსვენრობა, ფუსფუსი, დაუდგრომლობა. იმშა სიქუნქჷილ ჯა̄რხ? (ბზ.) -- რა ფუსფუსი გაქვთ? დი̄ნას სიქუნქულ ხოსგურ (ლშხ.) -- გოგოს მოუსვენრობა სჭირს (უზის).
- სი̄მაქ (-ჷშ \ -იშ, -ჷრ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), სიმაქ (სიმქჷშ, სიმქჷრ) ბქ., სიამაქ (-ჷრ) ლნტ. --

ქალიშვილი. ხელწიფს ხორდა მიჟიუწდუნა სი̅მაქ (ბზ. 387) -- ხელმწიფეს მზეთუნახავი ქალიშვილი ჰყავდა. ამფხუ̂ სიმაქდ ა̈სიპდა (ბქ. 50) -- ბაყაყი ქალიშვილად იქცა. ყორქა ხოჩა თუ̂ალა̈შ სიამაქ ანჯად (ლნტ.) -- გარეთ ლამაზი ქალიშვილი გამოვიდა.

- სი̅რმა (-მა̅შ, -მა̅ლ ბზ., -მა̅შ, -მე̅ლ ლშხ.), სირმა (-მა̈ჲშ, -მა̈ლ) ლნტ. -- სირმა, ყაითანი. ბაშლაყს სი̅რმას ხაჭმინეხ (ლშხ.) -- ყაბალახს სირმას აყოლებენ. გადატ. -- მშვენება. მეწყლანა̈რ ზურალ ქორლისგა სირმ' ესერ ა̈რი (ანდ.) -- სისუფთავის მოყვარული ქალი ოჯახის მშვენება არისო.
- სკა- იგივეა, რაც სგა-.
- სკამ იგივეა, რაც სკა̈მ.
- სკამეშ იგივეა, რაც სგა̅მეშ.
- სკანტ (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- წვრილი. შია̈რ ჯაბრა̈ლ, სკელა̈რ სკანტა̈რ (პოეზ. 226) -- ხელებბანდულნი, წვივებწვრილნი. იხ. წკა̈ნტ.
- სკარუ̂, სკარობ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- გვარის ან თემის საერთო დღეობა. რიგრიგობით მართავენ, ერთ წელს ერთ ოჯახში, მეორე წელს -- მეორეში. სკარუ̂ ჩი შუ̂ა̈ნს ხად სახუბ-სახუბჟი (ბქ. 294) -- გვარის ან თემის დღეობა მთელ სვანეთში საძმოების მიხედვით იცოდნენ. ჩუ ლგმსგურო̅ლინხ ეშხუდ სკარდ სოფელ (ლშხ. 28) -- მთელი სოფელი სადღეობოდ თურმე ერთად დასხდებოდა. ნებოზა̈ მეჯარხო თუ̂ითონ სოფელისა იბნი სკარ (ლნტ. 68) -- საღამოს (საღამო მხარისკენ) თვითონ სოფელში იწყება თემის დღეობა (ლხინი).
- სკარხალ (-ხლა̈შ, -ხლა̈რ ბზ., -იშ -ალ ლშხ., -ხა̈ლიშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სეტყვა. ანჯა̈დ მოუ̂არ სკარხა̈ლ (ბზ. 138) -- მოვიდა დიდი (ბევრი) სეტყვა. ეშთა̅ნ სკარხალს ლოქ იჩო, ერე გიმდ

ლოქ ესტიხე ჩი̄ს ნამშაუ̂არს (ლშხ. 54) -- ისეთ სეტყვას ვიზამ (მოვიყვან), რომ ყოველგვარ მოსავალს (ჭირნახულს) მიწად ვაქცევო. შომას სკარხალ ჯედენდა, ელია̈ს ხაბრა̈ლდახ (ლნტ. 78) -- როცა სეტყვა მოვიდოდა, ელიას აბრალებდნენ. კნინ. სკარხლჷ̄დ ზს., სკარხალჷდ ლნტ., სკარხალჷ̄ლ ლშხ. იხ. თხარსკ.

- სკაუ̂ იგივეა, რაც სგა̄უ̂.
- სკაშურა იგივეა, რაც სგა̄შირ.
- სკაშხენ იგივეა, რაც სგა̈̄შხა̈ნ.
- სკაშხენჩუ იგივეა, რაც სგა̈̄ნჩუ.
- სკახიშ იგივეა, რაც სგა̄ხი̄შ.
- სკა̈ იგივეა, რაც სგა̈ჲ.
- სკა̈მ (-იშ, სკამა̈რ) ზს., ლნტ., სკამ (-არ) ლშხ. -- სკამი. უ̂ოქრე სკა̈მს ეჯგემნეხ (ბზ. 162) -- ოქროს სკამს დაგიდგამენ. სკამა̈რს ჯიდეხ (ბქ. 75) -- სკამებს გამოიტანენ. დეშსა ხოგიჭ ჲაკოფს სკამ (ლშხ. 64) -- ვერ უძლებს იაკობს სკამი. ზურალ სკა̈მ ლოშკინჩუ ქა̈დკაფან (ლნტ. 236) -- ქალი სკამის უკან გადავარდა. კნინ. სკა̈მილდ ზს., ლნტ., სკამი̄ლ ლშხ.
- სკა̈ნ იგივეა, რაც სგა̈̄ნ.
- სკა̈ხი იგივეა, რაც სგახი.
- სკე იგივეა, რაც სგეჲ.
- სკედი იგივეა, რაც სკო̄დი.
- სკელ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- წვივი. მა̄რა სკელდ ლიშჲე ლოხბინე (ბზ. 405) -- კაცს წვივმა გასივება დაუწყო. ნალუ̂ჟურს სკელა̈რ ჟი ლჷხლიწე ხარ (ბქ. 306) -- ბიჭს წვივები აკარწახებული აქვს.

- სკელ2 იგივეა, რაც სგელ.
- სკიბ (ხონსკბა, მანსკბე, სკიბა̄რა ბზ., ხონსკბა, მჷსკიბ, სკიბა̄რა ლშხ., ხონსკიბა, სკიბარა ლნტ.), სკუ̂იბ (ხოსკუ̂იბა) ბქ. -- მჭიდრო. სკიბ ნაშხატუ̂ ანშხა̈ტ (ბზ.) -- მჭიდრო ლობე დაწნა. სკუ̂იბდ, სკიბდ ზმნს. -- მჭიდროდ სკიბდ მა̄რ ქართობილ ლჷ̄ლა̄შე (ბზ.) -- კარტოფილი მჭიდროდ მაქვს დათესილი. სკიბდ მიცხა̄ნ სიმინდი ლილა̄შე (ლშხ.) -- მჭიდროდ მერჩია სიმინდის დათესვა.
- სკიბე (ოსკჷბ, ასკიბ; ა̈სკბე) ზს., სკჷბე (ასკბე ლშხ.), გრდმ. 1. გადაწყვეტს (საქმეს), დაადგენს. და̈უ̂დ ი ზურა̄ლდ ჩუ̂ასკიბხ ლიხეხუ̂ჭაშუ̂ (ბზ. 243) -- დევმა და ქალმა გადაწყვიტეს დაქორწინება (ცოლქმრობა). ასკბეხ ლემჟღორად ქორწილს (ლშხ. 32) -- შემოდგომისათვის ქორწილს გადაწყვეტენ. 2. ბქ. აჩერებს. დინა ქორს დემღადმოშ ოსკჷბ (ბქ.) -- გოგო სახლში ვერაფრით ვერ გავაჩერე.
- სკიმ იგივეა, რაც სგიმ.
- სკინტილ იგივეა, რაც სკჷდჷლ.
- სკირი იგივეა, რაც სგირი.
- სკიუ̂რ (-იშ, -უ̂რა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- სკივრი, ზანდუკი. შდუგულდ ჩუ̂აკუ̂იშ სკიუ̂რა̈ლ (ბზ. 410) -- თაგუნიამ სკივრები გატეხა. ბაპს სკიუ̂რისკა ხა̈ჭებდენა სემი შტაუ̂ალ (ლნტ. 101) -- მღვდელს სამი მერცხალი სკივრში ჰყოლია დამწყვდეული. კნინ. სკიუ̂რჷლდ, სკიუ̂რულ ბზ., ლშხ., სკიუ̂რილდ ლნტ. სკიუ̂რუ̄ლ ენყიდე დი̄ნად (ლშხ.) -- ქალიშვილმა პატარა სკივრი იყიდა.
- სკო̄დი (მალსკო̄დე, ხოლსკო̄დი̄ლ, სკოდა̄რა ბზ., სკოდია̄რა, ხონსკო̄და ლშხ.), სკედი (მალსკოდე, ხოლსკოდილ) ბქ., სკოდი (მჷნსკოდა \ სკოდიარა, ხონსკოდა) ლნტ. -- ღრმა. მუდ

ადბერჯე სკოֿდი თხრილ (ბზ. 302) -- მამამ ღრმა თხრილი ამოთხარა. ლიც სკოდი ლას (ლნტ.) -- წყალი ღრმა იყო. სკოֿდიდ ბზ., ლშხ., სკედიდ ბქ., სკოდიდ ლნტ. ზმნს. -- ღრმად. დäშდუ̂დ ადქუ̂იჭე მებჯუ̂აჩუ სკედიდ ტოტär (ბქ. 254) -- დათვმა გახეთქილში ღრმად ჩაყო თათები. სკოֿდიდ არი გიმისა (ლშხ., ხორ. 17) -- ღრმად არის მიწაში. მეჩი უ̂äზს სკოდიდ ხუ̂äყუ̂ნედ უ̂ერისა (ლნტ.) -- დაბერებულ ვაზს ღრმად ვაწვენთ მიწაში.

- სკურ იგივეა, რაც სგურ.
- სკუ̂ებინ იგივეა, რაც სგუ̂ებინ.
- სკუ̂ებნაუ̂ იგივეა, რაც სგუ̂ებნაუ̂.
- სკუ̂ებნე იგივეა, რაც სგუ̂ებნე.
- სკუ̂ეჯი იგივეა, რაც სგუ̂ეჯნი.
- სკუ̂ეჯნი იგივეა, რაც სგუ̂ეჯნი.
- სკუ̂იბ იგივეა, რაც სკიბ.
- სკუ̂იბდ იგივეა, რაც სკიბდ.
- სკუ̂ინჩ იგივეა, რაც კუ̂ინჩ.
- სკუ̂იხ, სკუ̂იხ-სკუ̂ახ (-იშ) -- რაკუნი, კაკუნი, რაკა-რუკი. სკუ̂იხ ხოֿგ კუ̂äთხუ̂შ (ბზ.) -- ჩაქუჩის კაკუნი ისმის (დგას). სკარხალს სკუ̂იხ-კუ̂ახ ხოֿგ ლეყაֿრჟი (ლშხ.) -- სეტყვას რაკა-რუკი გაუდის (უდგას) სახურავზე. იმშა სკუ̂იხ ლეგ? (ლნტ.) -- რისი რაკუნი ისმის (დგას)?
- სკგბე იგივეა, რაც სკიბე.
- სკგდა -- 1. ტევა, ტევადობა. სურუ სკგდა ხაკუ ჲერხის (ბზ.) -- ზოგი ვერსად ვერ ეტევა (ზოგს დიდი ტევადობა უნდა). ხოჩა სკგდü ცხუ̂ად ახუ̂იყდ (ლნტ.) -- კარგი ტევადობის

საარაყე ქვაბი ვიყიდე. 2. 3. სუბ. პირი ეტევა ზმნისა. ეჯა ჩიჲა̄გ ჩუ სკჷდა (ბზ.) -- ის ყველგან დაეტევა. გუ̂ი ლაგუს ჩიგარ ესერ დემ სკჷდა (ანდ.) -- გული საგულეში ყოველთვის არ ეტევაო.

- სკჷდჷლ (-დლა̈შ, -დლა̈რ) ბზ., სკჷნდჷლ ბქ. 1. ზს. ნაძვის კევი, ქარვისფრად დაკიდებული. სკჷდლა̈რ ოჴკიდჴ ლუმირს (ბზ.) -- ნაძვს კევი გამოულეს. მიშგო მუდ ლახუ̂ხენ სკჷნდლა̈რ ა̈ნჯიდ (ბქ.) -- მამაჩემმა მთიდან კევ(ებ)ი მოგვიტანა. 2. ცინგლი, წვინტლი.
- სკჷრე, სკჷრი (მანსკრე, ჴონსკრა ზს., ჴონსკჷრა, სკჷრია̄ლა ლშხ., სკჷრიალა \ მჷსკჷრალა, ჴონსკჷრა ლნტ.) -- წვეტიანი, წაწვეტებული; წვრილი. მჷშკიდს სკჷრე ბერჟა̈ლ ახშკა̄დუ̂ნე (ბზ. 233) -- მჭედელს წვეტიანი რკინები გამოაჭედვინა. ალ ბალახს მუჯო̄დრა ბალარ ჴა̄რ ი კეცხთე სკჷრი (ლშხ., ჴორ. 6) -- ამ ბალახს მოგრძო და კენწეროსკენ წვრილი ფოთლები აქვს. გადატ. სკჷრი ნინ ჴარ (ლნტ.) -- ენამახვილია (წვეტიანი ენა აქვს).
- სოკ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -იშ \ -კო̄ჲშ, -კოე̄ლ \ სოკუ̂არ ლშხ., -კოჲშ, -კოა̈რ ლნტ.) -- 1. სოკო. კორიჭო̄ლ ზისხშა̄ლ წჷრნი სოკ ლი (ლშხ. ჴორ. 10) -- კორიჭოლი სისხლივით წითელი სოკოა. 2. ბქ. საქონლის ჭირი, საქონლის ყბაზე შეკენჭებული ხორცი.
- სოჲ იგივეა, რაც სუ̂ეუ̂.
- სოუ̂ იგივეა, რაც სუ̂ეუ̂.
- სოფელ (-ფლიშ, -ფლა̈რ ზს., -ფლარ ლშხ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სოფელი. სოფელ... ლჷმა̈რდ ლა̈გურკამჷყ (ბზ. 3) -- სოფელი ყოფილა კვირიკეს (სალოცავთან). სეგზ სგა ანტაჴ სოფელთე (ბქ. 10) -- სეგზი შემობრუნდა სოფელში. ლაგას მჷგნე სოფელს ჩიგარ ესერ ჴორი (ანდ.) -- ერთი მეთაური (ჭკუის დამრიგებელი) სოფელს ყოველთვის ჰყავსო. ნაქა̄მ მა̄რას დე̄მ იჴნეჴ... სოფელთე̄ჲსა (ლშხ. 28) -- უცხო კაცს არ უშვებენ სოფელში. დენა აჩად

სოფელი ფედიას ცხეკხო (ლნტ. 300) -- გოგო წავიდა სოფლის ახლოს ტყეში.

- სოხ (-იშ, ა̈რ) ზს., ბოტ. -- ჭლაკვი, სოხვი. ხოლჯახ სოხ [ჭაგჳ̂], ნიჳ̂რა... (ბქ. 282) -- დარგული აქვთ ჭლაკვი, ნიორი. იხ. ჭა̈გჳ̂.
- სო̈ჲ იგივეა, რაც სჳ̂ეჳ̂.
- სპარს უშგ., ქს -- სხარტი. ბრიგონ სურუ სპარს მა̄რე ლას (ლშხ.) -- ბრიგონი ძალიან სხარტი კაცი იყო.
- სპარსდ ბზ., ქს. იხმარება გამოთქმაში სპარსდ მჷგჷრგა̈ლი ბზ. -- მჭერმეტყველი, სხაპასხუპით მოლაპარაკე. სპარსდ მჷგჷრგალი მეცარ (ლშხ. 12) -- სხაპასხუპით მოლაპარაკე მკითხავი.
- სპა̈ნ (სპანა̈შ, სპანა̈რ ბზ., -იშ ლნტ.) -- საქონლის ბაგის თავის გადახურული ნაწილი. [ჭა̈შ] ჟა̈მეჩედ სპა̈ნჟი (ლნტ. 148) -- ქმარი ასულა ბაგის თავზე.
- სპელენჯ იგივეა, რაც სპილენჯ.
- სპენდიკ იგივეა, რაც სბენდიკ.
- სპილენჯ, სპილენძ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., სპელენჯ (-არ) ბქ., სპილენძ ლშხ. -- სპილენძი. სპილენძიშ ყო̄რა̈ლ ხოწიბხ (ბზ. 100) -- სპილენძის კარები უკიდიათ. სპილენძი ცხჳ̂ადჳ̂არს საჳ̂იარ ასყჷდახ (ლშხ.) -- სპილენძის ქვაბებს ოსები (ლეკები) აკეთებდნენ.
- სრიბ (ხოსრიბა, მჷსრიბ ზს., მჷსრიბა̈̄ლა ლშხ., მჷსრიბალა ლნტ.) 1. მრუდე. სრიბ ფიცრა̈ლ ანჴიდხ (ბზ.) -- მრუდე ფიცრები მოიტანეს. სრიბ კიბ ლახოგეხ ქორს (ლნტ.) -- სახლს მრუდე კიბე მიუდგეს. 2. ზს. ელამი. ზურა̄ლს სრიბ თე̄რა̈̄ლ ხა̄რ (ბზ.) -- ქალს ელამი თვალები აქვს. სრიბდ ზმნს. -- მრუდედ. აჴ სრიბდ (ჴაცდ) ლჷ̄გ (ლშხ) -- ზვინი მრუდედ დგას.
- სრულ იგივეა, რაც სჳ̂რილ.

- სტამა̈̄ნ (-მნ̆ა̈შ, -მნ̆ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), სტამან (-მნ̆ა̈შ, -მნ̆ა̈რ ბქ., -მა̈ნიშ, -ა̈რ ლნტ.) -- კოკა, დოქი. ჭყინტ... სტამა̈̄ნ̆ა̈რს ჩი̄ ჟი ხაკუ̂შუ̄რე (ბზ. 402) -- ბიჭი დოქებს ყველას თავზე (ზედ) ამტვრევს. ეშხუ სტამა̈̄ნ ლუ̂ინელი̄ლ ხალუ̂ე̄ნა [ზურა̈̄ლს] (ლშხ. 53) -- ქალს ერთი დოქი ღვინო ჰქონია. სტამან ქა ლოქ ხეკუ̂ეს ახოჯგდის (ლნტ. 266) -- დოქი უნდა გამოუტანოსო.
- სტამფილო იგივეა, რაც სტა̈მფილო.
- სტარინ იგივეა, რაც სტა̈რუ̂̄ნ.
- სტაქა̈ნ (-ქნიშ, -ქნ̆ა̈რ ზს., -იშ, -ქანა̈რ ლნტ.), სტაქან (-ქნიშ, -ქნარ) ლშხ. -- ჭიქა. ეშხუ̂ი სტაქა̈ნ ლუ̂ინ̆ა̈ლ (ბზ. 59) -- ერთი ჭიქა ღვინო. არა̈ყ ოსგუ̂ეშ სტაქანთექა (ბქ. 32) -- არაყი ჩაუსხა ჭიქაში. სტაქა̈ნ აკუ̂აშ (ლნტ.) -- ჭიქა გატყდა.
- სტა̈მფილო (-ფუ̂ილუ̂ე̄შ, -ლუ̂ა̈̄ლ ბზ., -ლოჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), სტამფილო (-ლო̄შ, -ე̄ლ) ლშხ., ბოტ. -- სტაფილო. სტა̈მფილო ოთლა̈̄შ (ბზ.) -- სტაფილო დავთესე. ლა̈̄შხს ხოჩა სტამფილო ჴედნი (ლშხ.) -- ლაშხეთში კარგი სტაფილო მოდის.
- სტა̈̄რუ̂̄ნ (-რუ̂ნიშ) ბზ., სტარინ (-იშ) ბქ., სტა̈̄რუნ ლშხ., უსტარუნ, უსტარუ̂ინ ლნტ. -- ჯვარი; პირჯვარი. მი სტა̈̄რუ̂̄ნს ხუ̂ა̈ჩო ი ჭყინტ ა̈ხთენი (ბზ. 63) -- მე პირჯვარს დავწერ და ბიჭი გაუჩნდება. სტა̈̄რუ̂ნიში თანღი ზაგარჟი ლე̄̈გა̈̄ნ... საყდარ (ლშხ. 50) -- ჯვრის (მთის) გადასასვლელზე იდგა საყდარი. მიშკუ̂ი დადა უსტარუნს იირენი (ლნტ.) -- ჩემი ბებია პირჯვარს იწერს.
- სტელ იგივეა, რაც სტგლ.
- სტოლუმბა̈შ იგივეა, რაც ტოლიბა̈შ.
- სტუგუ̂ იგივეა, რაც სღუ̄გუ̂.

- სტჳ̂ი̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), სტჳ̂ირ (სტურა̈რ \ სტჳ̂ირა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) 1. მილი. ჯჳ̂ინალდ ლიც ოყალი სტჳ̂ი̄რა̈ლშჳ̂ ხა̄დხ ლუკჳ̂ა̈რ (ბზ.) -- ძველად წყალი თიხის მილებით ჰქონდათ გადმოგდებული. ეჯჲა̈რს ხა̈რენახ ლიც სტურა̈რშჳ̂ ლჷყე (ბქ. 199) -- იმათ წყალი მილებით ჰქონიათ გამოყვანილი. 2. სტვირი, სალამური. სტჳ̂ი̄რს ქალა̈ქს ხჳ̂იყდიდ (ბზ.) -- სტვირს ქალაქში ვყიდულობთ. 3. ლულა (თოფისა). ბაბას ქო̄ხწმინდაჳ̂ა თოფი სტჳ̂ი̄რალ (ლშხ.) -- პაპას თოფის ლულები გაუწმენდია. კნინ. სტჳ̂ირი̄ლდ ბზ., სტჳ̂ი̄რი̄ლ ლშხ., სტჳ̂ირილ ბქ., ლნტ. ლაჲშჷმე ჭყინტდ სტჳ̂ი̄რილდ (ბზ. 46) -- ბიჭმა სალამური დაუკრა.
- სტჷლ ზს., სტჷრია̈̄ლ ბზ., სტელ ბქ., სტჷ̄ლ, სტჷრია̄ლ ლშხ., სტჷლ, სტჷრია̈ლ ლნტ. -- ჭექა. თეფიშ სტელ ჩუ ლჷგან (ბქ.) -- თოფის ჭექა ისმოდა (იდგა). თოფს ლირჳ̂ა̄ლთე სტჷ̄ლ ათა̄და (ლშხ.) -- თოფმა გათენებისას იჭექა (ჭექა გაადინა).
- სუ (სუდ \ სუდად) შორისდებული -- გაჩუმდი! სუ! სუ, ნო̄მ ხიგჳ̂ნი (ბზ.) -- სუ, ნუ ტირი. სუდად! მახჳ̂შის ლოხჳ̄ჳ̂ნარედ! (ლშხ.) -- გაჩუმდით! უფროსს მოუსმინეთ! სუდად, ბოფშა̈რ! (ლნტ.) -- გაჩუმდით, ბავშვებო!
- სუბი იგივეა, რაც ისჳ̂ბი.
- სუგჳ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ჩელხი, ჯელლი. ნაკლაჳ̂ სუგჳ̂ს ქა̄ფრეხ ი კუმა̈შს ხა̈̄მნეხ (ბზ.) -- ლეწვის შემდეგ დარჩენილ ჩელხს გაახმობენ და საქონელს აჭმევენ. კალ სუგჳ̂შ ლას გჳ̂ეში (ლნტ.) -- კალო ჩელხით იყო სავსე.
- სუდ, სუდად იგივეა, რაც სუ.
- სუკ იგივეა, რაც სჳ̂იკჳ̂.
- სუმინ ბზ., ლშხ., სჷმინ ლნტ. -- სამჯერ. სუმინ ლახტჳ̂ი̄ლ ჭყინტდ (ბზ. 342) -- ბიჭმა სამჯერ დაუძახა. ჯაფარიძე სუმინ აჩა̈დ უშბა̈შ კა̈ცხთეჟი (ბქ. 2) -- ჯაფარიძე სამჯერ ავიდა

უშბის წვერზე. ამკალიბდ ლე̄ქუ̂ნეხ სუმინ (ლშხ. 16) -- ასე იტყვიან სამჯერ.

- სუმრა იგივეა, რაც სუ̂იმრა.
- სუნა̈ჲ (-ნა̈იშ, -ნჲა̈რ) ზს. -- დაგრეხილი ზონარი, სვანური ქუდის მოსართავი. თუ̂ეთუ̂ნა ფაყუ̂ს მეშხე სუნა̈ჲ ხოსგუუ̂ (ბზ.) -- თეთრ ქუდს შავი ზონარი უხდება.
- სურ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- სურა, შალიანის ხატის ჩამონაბანი წყლის ჭურჭელი. აშხუ̂ხა̈ნ შა̈ლია̈ნი ხოსგუ̂ეჯდახ, მე̄რმახა̈ნ სურ (ბზ. 4) -- ერთ მხარეს შალიანის ხატი ჰქონდათ დაბრძანებული, მეორეს -- სურა (ხატის ნაბანი წყლით).
- სურდუქ (-იშ, -უ̂ა̈რ) ბქ. -- სერთუკი. ლინთუ̂იშდ ლელუ̂აყმა̈რს ა̈შხბიხ უ̂ოსა̈რს, მადეჲ სურდუქს (ბქ. 239) -- საზამთროდ კაცისთვის (საკაცოს) კერავენ ჩოხას ან სერთუკს.
- სური̄ ბზ., ლშხ. ზმნს. -- 1. სიამოვნებით. მა̈ჲ ჯეკუ̂ეს, ეჩის ჯაჰუ̂დი სური̄ (ბზ. 387) -- რაც გინდა, იმას სიამოვნებით მოგცემ. 2. დიახაც, სრულებითაც. ლა̈დი მა̄მა ხუ̂ირდო̄ლ სური̄ (ბზ.) -- დღეს დიახაც არ ვიქნებოდი. ეჯნარ ნომა ჯიჟრი სური̄ (ლშხ.) -- იმისათვის სრულებითაც ნუ შეგებრალები. 3. ნეტავი. ლე̄თი̄ჲ ნომმა̄უ̂ აჯბჷრგა̄ნ სური̄ (ბზ. 233) -- ნეტავ წუხელაც არ დაგჭიდებოდი.
- სურნელ (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.) -- სუნელი. ლჷფრე სურნელა̈რ მირი (ბზ.) -- ხმელი სუნელი მაქვს. კამა ნა̄ყუნი̄ ლეჩომ სურნელ ლი (ლშხ. ხორ) -- კამა შეჭამანდის გასაკეთებელი სუნელია.
- სურუ ზმნს. -- მეტად, ძალიან. ეჯა სურუ ეზა̈რ დი̄ნა ლა̈სუ̂ (ბზ. 341) -- ის ძალიან კარგი გოგო იყო. მალულდ სურუ ა̈ნხირნან (ბქ. 24) -- მელია ძალიან გაბრაზდა. [ეჯის] სურუ ძუ̂ირდ უ̂ოდიხ (ლშხ. 8) -- იმას ძალიან ძვირად ყიდიან. და̈შტუ̂ სურუ მა̈ჲდა̈რ ლჷმა̈რელი (ლნტ.) -- დათვი მეტად მშიერი ყოფილა.

- სუსტ იგივეა, რაც სუ̂ისტ.
- სუტ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. გლოვა, მწუხარება, ჯავრი. ეჩას სუტ ათა̄სდ მიჩა გეზალუ̈ დაგროშ (ბზ.) -- მას შვილის სიკვდილით დიდი მწუხარება დაატყდა. სუტს ძღედ ლიგეჭ ხაკუ (ლნტ.) -- მწუხარებას დიდი გაძლება უნდა. 2. ძაძები, სამგლოვიარო ტანსაცმელი. სუტ ჟი ნომ' ოლუ̂ აჯკედა! (ბქ.) -- ძაძები ნუმც გაგხდიაო!
- სუტუ̂ა̄̈რ (-იშ, -უ̂ა̄̈რა̈ლ) ბზ., სუტუ̂ა̄რ (-ალ) ლშხ., სუტუ̂ა̈რ (-უ̂არა̈ლ) ლნტ. -- მწუხარე, მგლოვიარე; ძაძებიანი. დარბაზისა სუტუ̂ა̄რ ზურალე̄ლ სგურხ (ლშხ.) -- დარბაზში მგლოვიარე (ძაძებიანი) ქალები სხედან. სუტუ̂ა̈რ ზურალ ლაგუ̂ახუ̂იდა (ლნტ.) -- მწუხარე ქალი შეგვხვდა.
- სუფ იგივეა, რაც სუ̂იფ.
- სუფრ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.) -- სუფრა. [ქა̈ჯს] სუფრჟი̄ნ ქესა ხორდა (ბზ. 276) -- ქაჯს სუფრაზე ქისა ჰქონდა. ხოჩა სუფრ ოთგურნახ (ბქ.) -- კარგი სუფრა გაუშლიათ (გადაუგორებიათ).
- სუ̂ანთალ იგივეა, რაც სათა̈ლ.
- სუ̂ანირ (-ნრიშ, -ნრა̈რ) ზს. -- ძველებური სვანური ოდა -- სახლი. ესფხეჭ თეფს ი ჟი [აჩად] სუ̂ანირთე (ბქ. 128) -- სტაცა თოფს ხელი და ოდა-სახლში ავიდა.
- სუ̂ა̈დ იგივეა, რაც სა̈დუ̂.
- სუ̂ეტ (-იშ, სოტა̈რ ბზ., -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), სეტ (-ა̈რ ბქ.) -- სვეტი, ბოძი. მინდუ̂ერისგა ლჷ̄გ უ̂ოქუ̂რე სუ̂ეტ (ბზ. 325) -- მინდორში ოქროს ბოძი დგას. მეზრა̈შ თა̈რგლეზერ სბენდიკიშ ლი სოტა̈რთექა (ბქ. 4) -- მეზირის მთავარანგელოზის ეკლესია სვეტებითურთ სპონდიოს ქვისაა. მარეს ჩა̈ჟ ლახობენა სუ̂ეტდ (ლნტ. 119) -- კაცს ცხენი სვეტისთვის

მიუბამს.

- სჷეჷ (-იშ) ბზ., ლნტ., სჷეჲ, სჵჲ ბზ., სეჷ, სოჷ, სოჲ ბქ., სოჷ, სოჲ ლშხ. 1. სვე, ბედი, ილბალი. ოხურშჷენ ჯგჷრჵგ -- სჷეჷი მუჰჷდი (ბზ. 40) -- ვახსენე წმინდა გიორგი -- სვე-ბედის მომცემი. იმჵჲხო ქაჩეხი, ჩიაგუ ხოჩემი სჷე ი გამარჯჷ ლაჯოდა (ლნტ.) -- საითაც წახვიდე, ყველგან კარგი ბედ-ილბალი და გამარჯვება მოგეცესო. 2. ძალა, ღონე; ბარაქა. ნაჲ უშხუდ ხჷიმზჷრდად სეჷხენქა (ბქ. 3) -- ჩვენ ერთად ვლოცულობდით ბარაქისათვის (ძალღონისათვის). მაჲ ლოქ მაკუჩ ი დიარიშ ი კეთილი სოჲ ლოქ ერ მულჷჷნს (ლშხ. 52) -- რა მინდა და, პურის და (კეთილის) ქონების ბარაქა რომ მქონდესო.
- სჷიკჷ (-იშ, -ჲრ) ზს., ლნტ., სიკჷ ბზ., სუკ (-არ) ლშხ. 1. ბორცვი, გორა. [ეჯას] სიკჷქა ჷიჯ ხჲყჷნჷნა (ბზ. 30) -- იმას ბორცვზე გველი ეწვინა. სჷიკჷქა ლჷაშ ანწჷჲნდ (ბქ.) -- ბორცვზე ჯიხვი გამოჩნდა. ხოშა მუხჷბეს თელდ სჷიკჷჲრ ჩჷათოზნა (ლნტ. 285) -- უფროს ძმას მთელი ბორცვები დაუვლია. 2. სუკი, საქონლის ხერხემლის რბილი ნაწილი.
- სჷიმრა (-რჵშ ბზ., -რჲშ ბქ.), სიმრა, სუმრა (-რჵშ) ლშხ. -- ხალხი, შეკრებილი საზოგადოება, საფიხვნო, უმაღლესი საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ორგანო ძველ სვანეთში. ეჩის ი მიჩა სუმრას ძღჷდ ღალ ხოშგურხ ჳეჷისა (ლშხ. 20) -- იმას და იმის ხალხს ძალიან რცხვენიათ ხევში (საზოგადოებაში). ბაჩა გჷიგჷი ჭოლში სჷიმრა (პოეზ. 196) -- ქვისგულა ჭოლაშის საზოგადოება (საფიხვნო).
- სჷინჲჲ, სჷინა (-იშ, ლჲსჷნჲჲა ბზ., -აიშ, -ჲუ \ ლასჷნაჲა ჩბხ., -აუ ბქ) -- ნათლია, სვინა; ნათლიმამა, ნათლიდედა. გიგო მიშგჷი სჷინჲჲ ლი (ბზ.) -- გიგო ჩემი ნათლიაა. შდრ. პჲპი.
- სჷინდის (-იშ) ბზ., ქს. -- სინდისი. სჷინდის მჵმ ჯულჷაჲა ჰჲდურდ? (ბზ.) -- სინდისი სულ არა გაქვს? მჵჲ ლახთჷრის მიჩა აზრშჷ ი სჷინდისშჷ, ეჯი აქუცის (ლშხ. 45) -- რაც თავისი

აზრით და სინდისით შეატყოს, ის გადაწყვიტოსო.

- სჷინდისიჲნ (-იშ, -სიანჲრ) ზს., ლნტ., სჷინდისიან (-არ) ლშხ. -- სინდისიანი, სინდისიერი. ეჯა სჷინდისიჲნ მāრე ლი (ბზ. 60) -- ის სინდისიანი კაცია.
- სჷისტ (-იშ, სუსტჲრ ზს., ლნტ.), სჷისდ (სუსდარ) ბქ., სუსტ (-არ) ლშხ. -- სუსტი. გუ̂ნ სჷისტ ბეფშუ̂ ლი (ბზ.) -- ძალიან სუსტი ბავშვია. სუსტ ლუნ ეხთენāნ ფურს (ლშხ.) -- ძროხას სუსტი ხბო დაებადა. სურუ სჷისტ გუ̂ი ხāლჷენა დენას (ლნტ.) -- ძალიან სუსტი გული ჰქონია გოგოს.
- სჷიფ (-იშ, -ჲრ) ზს., ლნტ., სუფ (-არ) ლშხ. -- სასოფლო მოედანი, ხალხის შესაკრები ადგილი; საფიხვნო. ესღრი სჷიფქა ზეთუნახāჳ̂ (ბზ. 234) -- მიდის მოედანზე მზეთუნახავი. ბედაჷირჲრ ჩუ ომჭკეჟელიხ ი სჷიფ ესერ წელჲრს ესსედახ (ანდ.) -- ბედაურები დახოცილან და მოედანი ვირებს დარჩენიათო. ჩუ ისკჷროლხ სჷიფისკა (ლნტ. 65) -- დასხდებოდნენ სოფლის მოედანზე. კნინ. სჷიფīლდ ბზ., ლშხ.
- სჷილუ̂ (-იშ, -ჲრ) ზს., სჷილჷრა (-რჲიშ, -რაუ) ლხმ. -- ელამი, ბრუციანი. ლეჲხურის თერჲრ სჷილუ̂ ესერ ხარ (ბქ. 39) -- საცოლეს ელამი თვალები აქვსო.
- სჷრილ (ხოსრულა ზს., სრულარა ლნტ.), სრულ (ხოსრულა, სრულāრა) ლშხ. -- სრული. მāმ ხუ̂ჲრი სჷრილ ჭკუ̂აჟი (ბზ.) -- არა ვარ სრულ ჭკუაზე. ჩჷიბე ჯეუ̂ს სჷრილ ლიც ჲორი ახჲზი (ბქ. 224) -- ჩუბეხევს ორი დიდი (სრული) მდინარე ჩაუდის. ხუ̂ჲჲ დიდაბუნლო დენა სკანჯად სჷრილ ჭკუახოჲსა (ლნტ. 301) -- ბევრი (ლოცვა) დიდების შემდეგ გოგო მოვიდა სრულ ჭკუაზე.
- სხაპ (-ჲშ, -ჲრ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.) -- კუკუხო. სხაპს ჩიდ მāჩენე ლელუ̂ ხāრ (ბზ.) -- კუკუხოს ყველაზე გემრიელი ხორცი აქვს. ფური სხაპ ოხჯაბედ (ლშხ.) -- ძროხის კუკუხო

მოვხარშეთ.

- სჴ̈აპჲა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., სჴჳ̂აპიაჲ (-პია̄შ, -პიე̄ლ) ლშხ., სჴჳ̂ა̈პია̈ (-ჲშ, -პია̈ლ) ლნტ. -- მოქნილი. სჴჳ̂აპიაჲ კჳ̂ედელ ხოყდანა̄ნ ბოფშს (ლშხ.) -- ბავშვს მოქნილი წნელი ეჭირა. გადატ. მოხდენილი თვალტანადობის ადამიანი. ხოჩა სჴჳ̂აპია დენა ხაყა ბესის (ლნტ.) -- კარგი თვალტანადობის ქალიშვილი ჰყავს ბესის.
- სჴჳ̂იპ -- სჴაპანი. ანპა̈რ სამთი̄ლ ი ეჩხა̈ნთე ეშ გარ სჴჳ̂იპ ა̈ნკიდ (ბზ. 398) -- სამთილი წამოხტა (აფრინდა) და იქით სჴაპანილა მოადინა. ჰერწემდ გიმი ჯურუჩუ სჴჳ̂იპ ანკიდ (ბქ. 28) -- ქვეწარმავალმა ხვრელში მოადინა სჴაპანი. კჳ̂ედელს სჴჳ̂იპ ათა̄და (ლშხ.) -- წკნელმა სჴაპანი გაილო.
- სჷგა̈დ იგივეა, რაც სიგა̈დ.
- სჷლ იგივეა, რაც სჷ̄ლ.
- სჷლმასჷლ (-იშ) ზს., ლნტ., სჷ̄ლმასჷ̄ლ ლშხ. -- სისინი. ბუქჳ̂ს სჷ̄ლმასჷ̄ლ ხო̄გდა (ლშხ.) -- ქარი სისინებდა. ტყჳ̂ი სჷლმა̈სჷლშჳ̂ აჩად (ლნტ.) -- ტყვია სისინით წავიდა.
- სჷლხჷრ ზს. -- 1. აწრიალებული. ძღჷ̄დ სჷლხჷრ ხა̄რხ (ბზ.) -- ძალიან აწრიალებული არიან. -- 2. ლხმ. -- ზნედაცემული.
- სჷმა̈ნ, სჷმან (-იშ) ბქ. -- მოსმენა, ყურადღება, ყურის {და}გდება. ეჩქას ეჩეჩუ მერდა სჷმანს ა̈სყიჳ̂ხ (ბქ. 296) -- მაშინ იქ მყოფნი უსმენენ (სმენას აკეთებენ). აშჳ̂ ჰალა̈გდ ამჟი სჷმან ლასჳ̂ (ბქ. 299) -- ერთ ხანს ასეთი სმენა (ყურადღება) იყო.
- სჷმინ იგივეა, რაც სუმინ.
- სჷმსედა იგივეა, რაც ესჷმსედა.
- სჷნდიკდ იხმარება გამოთქმაში სჷნდიკდ ლიგნე ზს., ლშხ. -- ნაკუწ-ნაკუწად ქცევა,

დანაკუწება. ეჯას სინდიკდ ხო̄გდა ლერქჳ̂ა̈ლ (ბზ.) -- იმას ტანსაცმელი ნაკუწებად ჰქონდა ქცეული. ეჩა სჷნდიკდ ლიგნე მაკუ (ლშხ.) -- იმის დანაკუწება (ნაკუწ-ნაკუწებად ქცევა) მინდა. იხ. სა̈ნდ ლიგნე.

- სჷრა ზს. -- 1. სასმელი. 2. ბქ. საარაყე სითხე.
- სჷრიგაგა ბქ. -- მოუსვენრობა, წრიალი სჷრიგაგას ჟი ხაგ (ბქ.) -- აწრიალებულია (მოუსვენრობას ადგას).
- სჷრტნა̈ჲ (-ა̄̈შ, -ნაჲა̈ლ ბზ., -აიშ, -აუ ბქ.), სჷრტნაჲ (-ნა̄ჲშ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- რატრატა; ყვირილის ხმამაღალი ლაპარაკის მოყვარული. ეჯგჳ̂ა̈ჲ სჷრტნა̈ჲ ლი, ჟი ხოკიდ მა̈გ (ბზ.) -- ისეთი რატრატაა, აკლებული აქვს ყველაფერი. ეჯა ძღჷ̄დ სჷრტნაჲ ზურა̄ლ ლი (ლშხ.) -- ის ძალიან რატრატა ქალია.
- სჷრტჷ̄ნ (-იშ) ბზ., ლშხ., სჷრტჷნ ბქ., ლნტ. -- ჭახჭახი, ჭახანი, ლაწა-ლუწი. იმშა სჷრტჷ̄ნ ლი (ბზ.) -- რა ჭახჭახია. ბუქჳ̂ისა ცხეკს სჷრტჷ̄ნ ხო̄გ (ლშხ.) -- ქარში ტყეს ლაწა-ლუწი გააქვს (უდგას).
- სჷსნა, სჷსნა̈ იგივეა, რაც სისნა.
- სჷ̄ლ ბზ., ლშხ., სჷლ ბქ., ლნტ. -- ქარის სისინი. ბიქჳ̂ს სჷ̄ლ ხო̄გ (ბზ.) -- ქარს სისინი გაუდის (უდგას). ბუქჳ̂ი სჷ̄ლ მესმო̄ლ (ლშხ.) -- ქარის სისინი მესმოდა.
- სჷ̄ლმასჷ̄ლ იგივეა, რაც სჷლმასჷლ.
- სჷ̄მი-ყჷ̄მი (-ი̄შ) ლშხ., სჷმი-ყჷმი (-ჲშ) ლნტ. -- თბილი და წყნარი (ამინდი). ლადი სჷ̄მი-ყჷ̄მი ამინდ ლი (ლშხ.) -- დღეს თბილი და წყარი ამინდია. სჷმი-ყჷმიდ ზმნს. დამშვიდებულად, წყნარად. ლშხ. ჩჳ̂არიხ აგის მინეშდ სჷ̄მი-ყჷ̄მიდ (ლშხ.) -- არიან შინ თავისთვის დამშვიდებულად.

ტ

- ტაბაგ იგივეა, რაც ტაბა̈გ.
- ტაბაგაჲ (-გა̄ჲშ, -გე̄ლ) ლშხ. -- ტაბაკა (მსხლის ჯიში); ტაბლისნაირი. ტაბაგაჲ ტყელ იცხ ლი (ლშხ. 2) -- ტაბაკა ბრტყელი მსხალია. ტაბაგაჲ დი̄ნო̄ლ (ლშხ.) -- დაბალი ტანის (ტაბლა) გოგო.
- ტაბა̈გ (-ბგიშ, -ბგა̈რ ზს., -ბგიშ, -ბაგა̈რ ლნტ.), ტაბაგ (-ბგიშ, -ბგარ) ლშხ. 1. ტაბაკი, მაგიდა, სუფრა. ეჯჲა̈რ ჩუ̂ასგურდახ ტაბა̈გდ (ბზ. 318) -- ისინი შემოუსხდნენ ("დასხდნენ") სუფრას ("სუფრად"). ტაბა̈გლეჟა ადაწყეხ სა̈უ̂იჭმ ლეყი-ნაყუნს (ბქ. 75) -- სუფრაზე აწყობენ სამარხვო საჭმელს. ტაბა̈გს ესერ კიბდენხენ ახა̈ზი, კიბდენს -- დეცეგიმხენ (ანდ.) -- სუფრას კიდობნიდან მოსდის, კიდობანს -- ზეციდანო. ჟი ლჷ̄მა̄რე ლიხ... ლასგუ̂რე̄ლ ი ტაბგარ (ლშხ. 35) -- მომზადებულია სკამები ("{და}საჯდომები") და მაგიდები. ალ ტაბა̈გს ლიზა̈ლე ტაბა̈გ ხაჟახჷნ (ლნტ. 48) -- ამ სუფრას (იგულისხმება "მექორწილეთა") წასვლის სუფრა ერქვა. დაუ̂ბრა̈რ ლიხ ტაბა̈გ ხოშა (ჰოეზ. 216) -- დავბერლები არიან სუფრადიდ{ნ}ი. ტაბგიშ თხუ̂იმ (ბქ.) -- თამადა, სუფრის თავი, სუფრის წესების მცოდნე. გადატ. ხოლა ტაბა̈გ (ბქ.), ლეგ ტაბაგ (ლშხ.) -- ცუდი სუფრა; ცუდი, არასასიამოვნო შემთხვევა, მოულოდნელი უბედურება. 2. რელიგ. ტაბლა (სულებისათვის გაშლილი სუფრა). სგა ლღჷრი ტაბგა̈რთე̄სგა ქორა̈ მახუ̂ში (ბზ. 12) -- მიდის ტაბლებთან ოჯახის (სახლის) უფროსი. ა ტაბა̈გს ჟი იკედხ (ბქ. 75) -- ამ ტაბლას აიღებენ. ჟარ ალბა̈შ ტაბა̈გს ესერი ხაყა (ანდ.) -- მოწყენა ალების სუფრამაც იცისო (სუფრასაც აქვსო). ტაბაგი ლაჯგირთე ლოქ ანჴადდ (ლშხ. 35) -- ტაბლის საკურთხებლად მოდითო. ჩუ ხოგემდახ კეჭოლი ტაბა̈გს (ლნტ. 47) -- დაუდგამდნენ პატარა ტაბლას.

- ტაბგობ (-ӓშ, -ӓრ) ზს. -- დღეობა, ლხინი, ნადიმი. ისგ ტაბგობჟე̄ნ ანგ̄გӓნ ჟი თენგიზ (ბზ. 27) -- შუა ნადიმში წამოდგა თენგიზი. [ეჯის] ტაბგობ ხეჭემენიდა (ბქ. 4) -- იმას დღეობა მოსდევდა.
- ტაბლӓშ (-იშ, -ლაშӓრ ზს.), ტაბილ, ტაბგლ (-ბლӓშ, -ბლӓრ უშგ., -ბლიშ, -ბლარ ლშხ., -იშ, -ӓლ ლნტ.), რელიგ. -- ტაბლა, კვერი, კოკორი. ლემზგრӓრს ტაბლӓშდ იზბიხ (ბქ. 71) -- სალოცავ კვერებს ტაბლად ჭამენ. ტაბლӓშიშ ლემზგრს ჟი ხӓმზგრი ზურალ (ბქ. 71) -- ტაბლის სალოცავ კვერს შეულოცავს ქალი. ტაბლე̄ლარს ანყეხ (ლშხ., ხორ. 21) -- სალოცავ კვერებს აცხობენ. ძღჷდ ტაბგლს ახუ̂ტურეხ (ლნტ. 62) -- დიდ ტაბლას ჭრიან. ქჷ̄რჯინს ჯამინეხ ყუ̂იჟან-ტაბილან მგქაფი (პოეზ. 24) -- ქარჯინს ("სავურ" პურს) გაჭმევენ ლვიძლ-ტაბლის ნაცვლად. ბӓქიშ ტაბლӓშ (ბქ.) -- ტყუილის ტაბლა, გადატ. წინასწარმოფიქრებული ტყუილის თქმა; მსმენელი რომ ადვილად ატყობს სიცრუეს, ისეთი ტყუილი. ბაქარӓ ბӓქიშ ესერ ტაბლӓშ ლი (ანდ.) -- ბაქარა ტყუილის ტაბლააო.
- ტაბგლ იგივეა, რაც ტაბლӓშ.
- ტაგӓნ (-გნიშ, -გნӓრ) უშგ., ტაგან (-იშ, -არ) ლშხ. 1. უშგ. ანცი, ცელქი. 2. ლშხ. გულგრილი, გულცივი, ნათესაობის უგულებელმყოფელი. ალ ბობშარ ტაგანარ ლიხ (ლშხ.) -- ეს ბავშვები გულცივნი არიან.
- ტაიჭ იგივეა, რაც ტӓიჭ.
- ტალ იგივეა, რაც ტӓლ.
- ტან იგივეა, რაც ტӓნ.
- ტანლაგენ იგივეა, რაც ტӓნლაგენ.
- ტანუ̂ემ იხ. ტӓნ.

- ტარ იგივეა, რაც ტა̈რ.
- ტაროს, ტაროც იგივეა, რაც ტარჳ̂ეს.
- ტარჳ̂ეს1 (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., ტაროს, ტაროც (-ალ) ლშხ. -- ამინდი. დეშ ლი ლადი ხოჩა ტაროც (ლშხ.) -- ვერ არის დღეს კარგი ამინდი. ხოლა ტარჳ̂ეს ლჷმა̈რ (ლნტ. 97) -- ცუდი ამინდი ყოფილა. [სასოდ] ძეხჳ̂ მა̈დშ ადა̈ძე ხოლა ტარო̈სი ბადჳ̂შ (ლნტ. 181) -- სასომ ცოლი არ წაიყვანა ცუდი ამინდის გამო.
- ტარჳ̂ეს2 (-იშ, --) ზს., ლნტ., ტაროს, ტაროც ლშხ. -- გუნება, განწყობილება, ჯანმრთელობა. მი ეჩი̄ ტარეს მა̈მა მა̄რ (ბზ. 437) -- მე იმის გუნებაზე არ ვარ (გუნება არ მაქვს). დეშ მარ ლა̈დი ხოჩა ტარეს (ბქ.) -- ვერ ვარ დღეს ჯანმრთელად (კარგი განწყობილება ვერ მაქვს). მა̈ ტარესჟი ხა̈რი? (ბქ.) -- როგორ გუნებაზე ხარ?
- ტარხან (-ხნა̈შ, -ხნა̈რ უშგ., ბქ., -ხნიშ, -ხნა̈ლ ბზ., -ხნალ ლშხ., -იშ, -ალ ლნტ.) -- 1. ხელკეტი, ჭოლოკი. ელთუქჳ̂არდ სემი ტარხან ა̈ნქა̈ჩ (ბქ. 96) -- ელთუქვარმა სამი ხელკეტი {გა}მოიჭრა. სა̈ნეფს ტარხან ახაფიშტჳ̂ხ (ლნტ. 154) -- სინაფს (ვაშლს) ჭოლოკი ესროლეს. გადატ. იცხს ლახ ჟი მო̄მგჳ̂ეშ \ მა̄მგჳ̂ეშ ხეშა̈ნ, ეჩქა ეჩას ტარხანსი̄ და̄რ ხა̈ფშჳ̂დე (ბზ.) -- თუ კაცი არაფერს წარმოადგენს, მას არც მტერი ჰყავს ("თუ მსხალს არაფერი ასხია, მაშინ იმას ჭოლოკსაც არავინ ესვრის"). 2. ბქ. თოფი (ტაბუ მონადირის ენაზე). მეთხჳ̂არა ტარხნა̈რს (თოფა̈რს) ჟი ხა̈ჭდეხ (ბქ. 235) -- მონადირეები თოფებსააყუდებენ.
- ტაფ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) 1. ტაფობი. აშირ მეტრს ხჳ̂იდ ტაფთე ქა მეზი (ბქ. 207) -- ას მეტრზე უნდა წავიდეთ (მეტრს ვართ წასასვლელი) ტაფობამდე. 2. დამრეცი, განი ადგილი; განზე, გარდიგარდმო. ამეჩუ მეჳ̂არ ტაფ ლი (ბზ.) -- აქ ძალიან დამრეცი ადგილია. ბა̈ჩ ლჷმდენ ტაფთე (ბქ. 242) -- ქვა გარდიგარდმო დებულა. ღჳ̂აჟა̈რ ჩუ ხეჭა̈ნჭიხ

ტაფქა (ლნტ. 52) -- მამაკაცები ჩამწკრივდებიან განზე. [მეთხუ̂არ] ტაფ აჩა̈დ (ბქ. 205) -- მონადირე განზე გაუყვა (წავიდა). გადატ. ქა̄მ ტაფს ლი̄ზი (ლშხ.) -- უპატივცემულოდ წასვლა. გვერდის ავლა (სალმის მიუცემლად). ტაფა̈შ ლიჩუ̂ემ (ბქ.) -- უმართებულო საქმის ჩადენა, ცუდად მოქცევა. ტაფა̈რს ნომ ხიჩო! (ბქ.) -- ცუდად ნუ იქცევი!

- ტაფ{ა}რა̈ იგივეა, რაც ტაფრა̈ჲ.
- ტაფრა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ტაფ{ა}რა̈, ტაფ{რ}ელა̈ (-უ ჩბხ., -რ/-ლაუ ლხმ.) -- ანცი, ცელქი, მოუსვენარი, უკუღმართი. ტაფრელა̈ ბეფშს ხოშა ში ხაკუ (ბქ.) -- ანც ბავშვს მეტი მოვლა (ხელი) სჭირდება.
- ტაფ{რ}ელა̈ იგივეა, რაც ტაფრა̈ჲ.
- ტაფშუ̂ იგივეა, რაც ტა̄ფშუ.
- ტაფწე̄ლა (-ლა̈̄შ, -ლა̈ლ ბზ., -ლა̄შ, -ლე̄ლ ლშხ.), ბოტ. -- ერთგვარი ბალახია. ტაფწე̄ლა ლი მულახს (ლშხ., ხორ. 28) -- "ტაფწელა" ხარობს (არის) მულახში.
- ტახრა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ბოტ. 1. მამალი ნაძვი ან ფიჭვი. მუგუ̂ალ ტახრა ლუმუ̄რს ხოხალ ი გეგებსი̄ (ლშხ., ხორ. 17) -- კვარი მამალმა ნაძვმაც იცის და ფიჭვმაც. 2. კავკასიური სოჭი.
- ტა̈ბ (-იშ, ტაბა̈რ) ბზ., ტა̈ლბ (ტალბარ) ლნტ. -- წივა, წივის ნატეხი. [ჭა̈ზუ̂ისგა ზეგ სდა̈ნდა] ტა̈ბ (ბზ. 366) -- ეზოში ეგდო (იდო) წივის ნატეხი. [ეჯის] ა̈ნწი ტა̈ლბ ქა ათოკუ̂არა (ლნტ. 228) -- იმას ნაკელის წივა გადაუგდია.
- ტა̈იჭ1 ზს., ღა̈იჭ ბზ., ჭა̈იტ ბქ., ტაიჭ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ტაიჭი, ბედაური ცხენი, რაში. გუშგუ̂ე ჩა̄ჟს ტაიჭ ოხთაუ̂ა (ლშხ.) -- ჩვენს ცხენს ტაიჭი მოუგია. გადატ. -- სახელოვანი. ღა̈̄უ̂ა̈ გეზალ ესერ ღა̈იჭ (ბზ.) -- დევის შვილი სახელოვანიო. ხოლ' ესერ დიეშ ი

მუეშ გეზალს ტა̈იჭ (ჭა̈იტ) ახფასა (ბქ.) -- ცუდი დედ-მამის შვილი სახელოვანი გამოსულაო.

- ტა̈იჭ1, ჭა̈იტ -- მარხილის ფეხი.
- ტა̈კ (-იშ, ტაკა̈რ) ბქ. -- ჯიბრი. ეჯჲა̈რ ტა̈კს ოხოგანხ უშხჳ̂ა̈რ (ბქ.) -- ისინი ჯიბრში ჩაუდგნენ ერთმანეთს. მიჩ' ა̈დგიჟი ნა̈კჳ̂ ესერი ხოჩა ლი ი ტა̈კი (ანდ.) -- თავის ადგილზე დათმობაც (ქედის, მუხლის მოდრეკა) კარგია და ჯიბრიცო.
- ტა̈ლ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ტალ (-არ) ლშხ. 1. ტალი, ლაქა. გიე̄რგს დოშდულა̈ მაჯო̄ნ ტა̈ლ ხა̄გდა ნიჩჳ̂ჟი̄ნ (ბზ.) -- გიორგის მთვარის მსგავსი ტალი ჰქონდა სახეზე. ჳ̂ობა̈შს ტა̈ლ ხესდენიჳ̂ (ბქ. 290) -- ბევრს ლაქა ემჩნეოდა ("რჩებოდა"). 2. რამე ნაკლი სხეულისა. ჲერს მეჴრა ა̈თკჳ̂აშ, ჲერს მა̈ ტა̈ლ ლახაგან (ბქ. 38) -- ზოგს მხარი მოტყდა, ზოგს რა ზიანი (ნაკლი) მიადგა. ეშჳ̂ი ტა̈ლ ამსოლდს ჩი ესერ ხონჴრი (ანდ.) -- ერთი ნაკლი ყველა ადამიანს დაჰყვებაო. გადატ. ალ ჭყინტს ტალა̄რ ნიჩჳ̂ ხა̄რ (ლშხ.) -- გინებაა (ამ ბიჭს უშნო სახე აქვს). კნინ. ტა̈ლილდ ბზ., ტალი̄ლ ლშხ.
- ტა̈ლბ იგივეა, რაც ტა̈ბ.
- ტა̈მ (-იშ, --) ბქ. -- დათმობა. ჩიგარ ტა̈მ ნალდეჳ̂ი ლი (ბქ.) -- ყოველთვის დათმობა სიბრიყვეა.
- ტა̈ნ (-იშ ბზ., ტანჳ̂ემ ბქ., ტანა̈რ ზს., ლნტ.), ტან (-არ) ლშხ. -- ტანი, სხეული. ლჳ̂აჭა̈რდ... ჳ̂იჯი ტა̈ნ ჟ'ანკჳ̂ა̈რ (ბზ. 441) -- ვაჭარმა გველის სხეული ამოაგდო. გუგჩა̈ ხოშა ტა̈ნიშ მარე ლჷმა̈რ (ბქ. 81) -- გუგჩა დიდი ტანის კაცი ყოფილა. ტანას აბჯარის ლა̈ხჳ̂ქჳ̂ემნე (პოეზ. 110) -- ტანზე აბჯარს ჩავიცვამ. ტა̈ნინატმა̈ნ (ბზ.) -- სისხლ-ხორცი, ერთი დედ-მამის შვილები. ისგუ ტა̈ნინატმა̈ნ მა̈გ ლჷმზჷრე̄ჳ̂ ჯა̄რ! (ბზ.) -- ყველა შენი დედმამიშვილი

(სისხლ-ხორცი) დალოცვილი იყოს! ტჷნი დაჩუ̂ირ (უშგ.) -- ღვიძლი ("ტანის") და. ტჷნიშ ტუფ (ლხმ.) -- ახლო ნათესავი ("ტანის ტყავი"). ტანიტანდ ზმნს. გვერდიგვერდ ("ტანდატან").

- ტჷნლაგენ (-იშ \ -ლჷგნიშ, --) ბზ., ტანლაგენ ლშხ., ტჷნნჷგენ ბქ. -- ტანადობა, აგებულება. მეთხუ̂იჷრ ხოჩა \ ხოჩა̄მ ტჷნლაგ{ე}ნიშ ლჷსუ̂ (ბზ.) -- მონადირე კარგი ტანადობისა იყო.
- ტჷრ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ტარ ლშხ. -- მიზეზი; ბრალი. მჷგ ხელწიფი ტჷრ ხა̄რ (ბზ. 280) -- ყველაფერი ხელმწიფის ბრალია. ამშა ტარშუ̂ ი ბრალშუ̂ გეზალ მა̄ ლეხუ̂ოდა̄ნხ მინს (ლშხ. 12) -- ამის მიზეზით{ა} და ბრალით მათ შვილი არ მიეცათ. იმშა ტჷრ ხერა ალეს? (ლნტ. 207) -- რა (რისი) მიზეზი ექნება ამას?
- ტჷრბედნიე̄რ (-იშ, --) ბზ., ტჷრბედნიერ ბქ. -- ნეტარბედნიერი. მ' ესერ ტჷრბედნიერ სგეჯი? (ბქ. 213) -- რა ნეტარბედნიერი ბრძანდებიო?
- ტჷუ̂ჷნ იგივეა, რაც ტეუ̂ან.
- ტჷ̄ფშუ (-უ̂ი̄შ, -ჷრ ბზ., -შუ̄შ, -არ ლშხ.), ტაფშუ̂ (-ჷშ, -ჷრ) უშგ. 1. ბრტყელი; ბრტყელი და ცარიელი (მაგ. ლობიოს პარკი). ტჷ̄ფშუს აგუ̂რჷნი ი მურგუ̂ჷლს ითრინე (ბზ.) -- ბრტყელს მიაგორებს და მრგვალს მიათრევს (იტყვიან ადამიანზე, ვინც უკუღმართად აკეთებს საქმეს). ქართს ტჷ̄ფშუარა თხუ̂იმ ხა̄რ (ბზ.) -- კომბოსტოს მობრტყელო თავი აქვს. ტაფშულუთხუ̂იმ ბზ., ტაფშულუთხუმ ლშხ. -- ბრტყელთავიანი. 2. მსხლის ჯიში. ტჷ̄ფშუ იცხ ლი (ლშხ., ხორ. 28) -- "ბრტყელა" მსხალია. შდრ. ტყელ.
- ტჷ̄ნ (ტჷ̄ნჷშ, ტჷ̄ნჷრ) ბზ. -- ბუჩქი. კოჯქა მეშყდე მჷ̄რე ცჷგი ტჷ̄ნსი მჷხჲადჷ̄რ ხჷფხჭი (ბზ.) -- კლდეზე გადავარდნილი კაცი ეკლის ბუჩქსაც სიამოვნებით (სიხარულით) წაეტანება. ტჷ̄ნ ი ლუმირ იმე ირა (პოეზ. 164) -- ბუჩქი და ნაძვი იქნება სადმე. კნინ. ტჷ̄ნო̄ლ. მიჩა ჟიქჷ̄ნ

ჟაკუ̂რა̈ ტა̈ნო̄ლ ლჷგ (ბზ. 282) -- მის ზევით ვერხვის ბუჩქი დგას. იხ. კუ̂ამ, ტეუ̂რ, ჩირგ, ქო̄ბ.

- ტა̈უ̂ა იგივეა, რაც ტე̄უ̂ა.
- ტებდი ზს., ლშხ. (ხოტებდა ზს., ლშხ., მა̈ტბიდე, ტებდა̈რა ბზ., ტებდიარა ლშხ.), ტებედი (ხოტბიდა) ლნტ. -- თბილი. დი ასტლუნე [გეზალს] ტებდი ლჷცშუ̂ (ბზ. 287) -- დედა შვილს ტანს ბანს თბილი წყლით. ლჷდგა̈რს ტებდიჟი ქაჭშხახ (ბქ. 297) -- მიცვალებულს თბილს (თბილზე) გაასწორებდნენ. ტებდი ლიც ტყუ̂იშ ესერ ლეთრე ლი (ანდ.) -- თბილი წყალი ტყვის სასმელიაო. ტებდი დჷტხორს ლახდე̄სხ ჭიშხს (ლშხ. 92) -- თბილ ნაცარტუტას მიადებენ ფეხს. ტებედიჲ გუნლა ფეჩა̈რ ხოცხახ (ლნტ. 11) -- სითბოსთვის (თბილის გულისთვის) თუნუქის ლუმელები ურჩევნიათ. ტებდი დია̈რ დესა გუ̂იმა (პოეზ. 78) -- თბილი პური არ გვიჭამია.
- ტებედი იგივეა, რაც ტებდი.
- ტელ1 იგივეა, რაც ტუ̂ელ.
- ტელ2 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- სარგებელი. ჯამა̈ხჷრსა̈ს თხუ̂იმ ი ტელ ხად ლეკდე (ბქ. 292) -- ჯამახირსას თავნი და სარგებელი ჰქონდა მისატანი.
- ტელა̈ფ იგივეა, რაც დე̄ფა̈ნ.
- ტელე̄ფი (-ფი̄შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ტელეფი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- მთის ღოლო. ტელე̄ფი ესდეხ დე̄ფა̈ნჟი̄{6} (ბზ.) -- მთის ღოლო დადეს აივანზე. ლაროლისგა კედნი ტელეფი (ბქ. 70) -- სათიბებში იზრდება (მოდის) მთის ღოლო. ტელე̄ფი̄ ნა̈ყუნ (ლშხ.) -- მთის ღოლოს შეჭამადი. კნინ. ტელეფილ ბქ.
- ტენტერ, ტენტეშ (-იშ, -ა̈რ უშგ., -ალ ლშხ.) -- რეგვენი, სულელი, "ტენტერა". ბესი

ტენტერ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ბესი სულელი კაცია.

- ტეტ იგივეა, რაც ტჳეტ.
- ტეჳა იგივეა, რაც ტē̄ჳა.
- ტეჳან (-იშ, -ჳნარ) ლშხ., ტეჳäნ (-ჳანა̈რ) ლნტ., ტäჳäნ (-ჳნიშ, -ჳნǟრ) უშგ. -- მტევანი. ალ მეგემ მეშხა ტეჳნარს იშნე (ლშხ., ხორ. 8) -- ეს ხე შავ მტევნებს ისხამს. ლამო ეშხუ ტეჳäნ ყურძენ! (ლნტ. 314) -- მომეცი ერთი მტევანი ყურძენი! კნინ. ტäჳნჷლ უშგ.
- ტეჳე იგივეა, რაც ტē̄ჳე.
- ტეჳრ (-იშ, -äლ ბზ., ლნტ., -äრ ბქ., -ალ ლშხ.) -- 1. ტევრი, გაუვალი ტყე. ჩალისიმეს ლäხვäდჷ̄ნ ტეჳრი ჰილთექა (ბზ. 117) -- ჩალისიმე მიადგა ტევრის ნაპირს. ალ ცხეკ ჯაჳინალდ ტეჳრდ ლჷმǟრდელი (ლნტ. 106) -- ეს ტყე ძველად ტევრი (ტევრად) ყოფილა. 2. იგივეა, რაც ტǟნ.
- ტეფ (-იშ ზს., ლშხ., -äრ ზს., -არ ლშხ.) -- კანი (ხაჭაპურისა), ქერქი. ზურალ ქუთი ტეფäრს უშხუჳǟრ ხäტხე (ბზ. 362) -- ქალი ხაჭაპურის კან(ებ)ს ერთმანეთზე ადებს. ამნემ ტეფარ უშხუჳარჟი ესდე (ბქ. 90) -- ამან ქერქ(ებ)ი ერთმანეთზე დადო. ბობშდ დიარი ტეფარ გარ ხა̄მნე ჟეღს (ლშხ.) -- ბავშვმა მხოლოდ პურის ქერქ(ებ)ი აჭამა ძაღლს. ეცრალეშ ხიშდ ტეფ ნამსäდუ (ჰოეზ. 220) -- ეცერლების ნარჩენი ქერქი ხართ ("ეცერლების ხართ ქერქი ნარჩენი"). კნინ. ტეფილდ ბზ., ტეფე̄ლ ლშხ. ჲებს დჷთხელ ტეფე̄ლ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 11) -- ბალს თხელი კანი აქვს.
- ტეხენი იგივეა, რაც ტეხნი.
- ტეხნი1 (ონტჳეხ \ ონტჳხ, ანტäხ; äნტხენი ზს., ონტეხ, ანტახ; ანტხენი ლშხ.), ტეხენი (ანტჳეხ, ანტახ; ანტეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ბრუნდება. მი ტჳეხნი შიშდ (ბზ. 380) -- მე

უცებ (ხელად) {და}ვბრუნდები. [ეჯ̈ჲარ] ჟი ლჷხოჩუ̂ე ტეხნიხ მინე აგჲართე (ლშხ. 3) -- ისინი გამოჯ̈ანმრთელებული ბრუნდებიან თავიანთ სახლებში. ზურალა̈რ ქორხო ტეხენიხ (ლნტ. 62) -- ქალები სახლში ბრუნდებიან.

- ტეხნი2 (--, ანტა̈ხ; ა̈ნტხენი ზს., --, ანტახ; ანტხენი ლშხ.), ტეხენი (--, ანტახ; ანტეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- ფუვდება; მჟავდება. ძეუ̂ლა̈რ ჟია̈ ტეხნიუ̂ხ, ჳიცა̈რს ჟი იბურდიუ̂ხ (ბქ. 300) -- საფუარ(ებ)ი ("მძევლები") როგორც კი აფუვდებოდა (აფუვდებოდნენ), ცომ(ებ)ს მოზელდნენ.
- ტე̄უ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), ტეუ̂ა (-უ̂ა̈შ, --) ბქ., ტა̈̄უ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, --) უშგ. -- აურზაური, აყალმაყალი, ჩხუბი. მიჩა მუს... ტე̄უ̂ა ხე̄რა ჩიგარ (ბზ. 412) -- მამამისს (მის მამას) ყოველთვის აურზაური ექნება. ჩიგარ ტე̄უ̂ა დო̄ს ხასმა? (ლშხ.) -- სულ აყალმაყალი ვის გაუგონია? ამნა̈რ ტეუ̂ა ხოფსახ (პოეზ. 50) -- ამაზე ჩხუბი მოსვლიათ.
- ტე̄უ̂ე (ტუ̂ე̄უ̂ა̈ს, ტე̄უ̂ა; ტე̄უ̂ე̄დს ბზ., ტე̄უ̂ის, ტე̄უ̂და; ტე̄უ̂დეს ლშხ.), ტეუ̂ე (ტუ̂ეუ̂, ტეუ̂ა; ტეუ̂ადეს ბქ., ტუ̂ეუ̂და̈ს, ტეუ̂და; ტეუ̂დეს ლნტ.), გრდუვ. -- ხმაურობს, ყაყანებს. [ხა̈̄ლხ] დე̄მ ტე̄უ̂ეხ (ბზ. 12) -- ხალხი არ ხმაურობს (ხმაურობენ). მა̈გ ტეუ̂ე (ლნტ. 52) -- ყველა ყაყანებს.
- ტირხინა (-ნა̈̄შ ბზ., -ნა̈შ ბქ., ლნტ., -ნა̄შ ლშხ.) -- სტრიქნინი. თხეროლს ტირხინოშუ̂ი აჟგგრიხ (ბქ. 237) -- მგლებს სტრიქნინითაც წამლავენ.
- ტიტა̈გ (-იშ, -ტაგა̈რ) ზს., ლნტ., ტიტა̈მ ბზ. -- ტრიალი, გაშლილი. სგა̈̄ნჳა̈დე̄ნ ტიტა̈გ ლა̈̄რათეისგა (ბზ.) -- მივედით ტრიალ მინდვრამდე. ამნემ ტიტა̈გ მინდუ̂ერისა ქორს ხეწად (ლნტ. 186) -- ამან ტრიალ მინდორში სახლი დაინახა (სახლს შეხედა).
- ტიტო̈ლ იგივეა, რაც ტუ̂იტელ.

- ტიშ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ზოოლ. -- ტილი. ნაჷ̂ლჷ̂ე̄ნი ტიშსი̄ ტუფს ხა̈შყჷ̂ჟე (ბზ.) -- უქონლობა ტილსაც ტყავს აძრობს. აშჷ̂ ჭიშხმეკჷ̂შა ტიშს ჩხარა ესერ ლაყჷ̂რა ოთზელალა (ანდ.) -- ერთ ფეხმოტეხილ ტილს ცხრა ლოგინი (საწოლი) დაუვლიაო. ტიშარ ლჷმქინა̄ლინხ ეჩხა̄ჷ̂-ამხა̄ჷ̂ (ლშხ.) -- თურმე ტილები დაცოცავდნენ აქეთ-იქით.
- ტიხე (ოტჷხ, ატიხ; ა̈ტხე) ზს., ტჷხე (ოტჷხ, ატიხ; ატხე ლშხ., ატუხ, ატიხ; ატხე ლნტ.), გრდმ. -- აბრუნებს. [დი̄ნად] ალა ჷ̂ეშგდ ატიხ (ბზ. 346) -- გოგომ ეს უკან გააბრუნა. ლოშტ ატუხ მიშკჷ̂ი უდლიდ (ლნტ.) -- ჩემი დაიკო უკან გავაბრუნე.
- ტკა̈ბ (-ა̈შ, --) ბზ., ტკებ (-იშ, --) ლშხ. 1. დახამხამება (თვალისა). ეჲ ზურა̄ლ თე̄მი ტკა̈ბს (ტკა̈ბისგა) ქა იცხპე ჩი̄ს (ბზ. 177) -- ის ქალი თვალის დახამხამებაში შემოივლის ყველაფერს. 2. რული. თანჷ̂ ტკა̈ბ მა̄მ' ლამა̄სდ (ბზ.) -- თვალზე რული არ მომეკარა. თელ ლე̄თ ტკებ მა̄დ ახჴედა (ლშხ.) -- მთელი ღამე (თვალზე) რული არ მიჰკარებია ("მოსვლია").
- ტკეჩ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- საკერებელი, ბებკი. დიდ ბეფშჷ̂ი ფაყჷ̂ს ოთგე ტუფ ტკეჩდ (ბზ. 415) -- დედამ ბავშვის ქუდს დაუდო ("დაუდგა") ტყავი საკერებლად. ალ მა̄რა ტკეჩჟი ტკეჩ ხო̄გ (ბზ.) -- ამ კაცს ბებკზე ბებკი აქვს დაკერებული ("უდგას" -- იტყვიან უკიდურესი სიღარიბის გამოსახატავად). ქუთულა̈რჟი ჩეჲა̈შ ტკეჩა̈რ ხოგანხ ხეხჷ̂-ჭა̈შს (ბქ. 30) -- მუხლებზე სპილენძის საკერებლები ჰქონდათ ("ედგათ") ცოლ-ქმარს. ეჩა ლერექჷ̂ს ჩია̄გ ტკეჩარ ხო̄გდა (ლშხ.) -- იმის ტანსაცმელს ყველგან საკერებლები ედო ("ედგა").
- ტკეც1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ., კეც2 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ტკეჩი, წნელი, წნული. მიშგჷ̂ა მუხჷ̂ბედ ლაშჷყიაქდ ტკეცა̈რ ანჴიდ (ბზ.) -- ჩემმა ძმამ საგოდრედ ტკეჩები მოიტანა.
- ტკეც2 ბზ., კეც2 ბქ. -- საარაყე ჭურჭელი (თიხისა, უსახელურო, ქვევრის ტიპისა). მაჩე̄ნე ტკეც ა̄ხა̈ჲ (ბზ. 102) -- ყველაზე კარგი საარაყე ჭურჭელი მოიტანე. შდრ. კეც1.

- ტკიც (-იშ, -äრ ზს., -არ ლშხ., -ეშ, -äრ ლნტ.) -- 1. სიმართლე. ალა ხოშა ფე̄დიას äრი ტკიცცახäნ (ბზ. 388) -- ეს უფრო ახლოს არის სიმართლესთან. ტკიც ლესეს მიჩა ნäლთერ (ბქ. 10) -- სიმართლე იყოს მისი ნამარჩიელევი. ტკიცს მაზნäბ დემეგ ესერ ხäმთქჵა (ანდ.) -- სიმართლემ მორიდება არ იცისო (სიმართლეს... არ სჩვევიაო). ჯეჲ ლოქ გარ გარგლი ტკიცს (ლშხ. 57) -- მარტო შენ ლაპარაკობ სიმართლესო. ალე ტკიც ლი (ლნტ. 169) -- ეს სიმართლეა. -- 2. მართლის მთქმელი. გჵედო ტკიც მǟრე ლüსჵ (ბზ.) -- გვედო მართლის მთქმელი კაცი იყო. ზმნს. ტკიც, {ტ}კისდ ზს. -- ტკიც სახელის ვით. ბრუნვის ფორმა -- მართლა. მომრüჵდ ტკიცდ ჟ'ესბიზǟლე ალჲäრ (ბზ. 295) -- მოურავმა მართლა დააძლო ესენი. ყაბათჺრ ტკისდ ქäჩäდ ტჵიბთე (ბზ. 258) -- ყაბათური მართლა გავიდა ხევში. წჵეთს ტკისდ ჯიმმიშ გäმ ხად (ბქ. 60) -- წვეთს მართლა მარილის გემო ჰქონდა. ალი ტკიცდ ამჟი ლი (ბქ. 23) -- ეს მართლა ასეა. ტკიცუშ ზს. -- ტკიც სახელის მოქმედებითი ბრუნვის ფორმა. -- მართლაც. ალ ჟაგäრდ ტკიცუშ ჟ'ანჰäდჵრე დი̄ნა (ბზ. 411) -- ამ წამალმა მართლაც მოარჩინა ქალიშვილი. შდრ. გაცხäჲდ.
- ტკჺჩ (-იშ, -äრ) ბქ. -- მაგრად დაჭიმული რამ. ლაპტყჺნäრ ტკჺჩ მოდმა ლი (ბქ. 305) -- საპენტი მატყლი მაგრად დაჭიმული არ არის.
- ტობ იგივეა, რაც ტო̄მბ.
- ტოლ1 (-üშ, -üრ) ბქ. -- კაჟი. ალ დüჵ ტოლüშ ლჺმäრ (ბქ. 52) -- ეს დევი კაჟის{ა} ყოფილა.
- ტოლ2 იგივეა, რაც ტჵელ.
- ტოლ3 (-ǖშ, -- ბზ., -ǖშ, -- ლშხ.) -- ტოლი (სახურავის სახეობა). მეზჵბელს ტოლü ლალფäრს ლოხჵმäრჯჵ (ბზ.) -- მეზობელს ტოლის დაფარებაში მივეხმარე. ლჺყǟრჟი ტოლ ჟ'ესთხიფხ (ლშხ.) -- სახურავზე ტოლი გადააფარეს (გადაფინეს).

- ტოლბაშობ (-ა̈შ, --) ზს., ლნტ., ტოლუმბაშობ (-აშ, --) ლშხ. -- თამადობა, ტოლიბაშობა. ტოლბაშობა̈შ ქა ნა̈ლიასგუნლჳ̂ე მახელჳ̂აჟა̈რ ჟი ინჭურიჳ̂ხ უშხჳ̂ა̈რთე (ბქ. 232) -- თამადობის დამთავრების შემდეგ ახალგაზრდები თავს მოიყრიან ერთმანეთთან. ტოლუმბაშობ ჩი̄ს მა̄ ხა̄ჲმედა (ლშხ.) -- თამადობა ყველას არ შეუძლია.
- ტოლბა̈შ იგივეა, რაც ტოლიბა̈შ.
- ტოლიბა̈შ ზს., სტოლუმბა̈შ ბზ., ტოლბა̈შ (-იშ, -ბაშა̈რ) ბქ., ტოლიბაშ (-არ) ლშხ., ტოლობაშ (-ა̈რ) ლნტ. -- ტოლუმბაში, თამადა. ტოლიბა̈შ დო̄სგ ა̈დშდჷმა̈̄ნ (ბზ.) -- თამადა ადრე დათვრა. ტოლიბა̈შ იმზჷრა̈ლი (ბქ. 80) -- თამადა ილოცება. ეჯ ლეთ ტოლიბაშ მასძელიშ ლი (ლშხ. 33) -- იმ ღამეს ტოლუმბაში მასპინძლის{ა} არის. მექჳ̂ერწილს მოშ ხეყადდა ტოლობაშ (ლნტ. 47) -- მექორწილეს სხვა ჰყავდა თამადა.
- ტოლობაშ იგივეა, რაც ტოლიბაშ.
- ტოლუმბაშობ იგივეა, რაც ტოლბაშობ.
- ტომარა̈ჲ, ტუმარა̈ჲ (-იშ, -რჲა̈ლ) ბზ., ტომარაჲ (-რა̄იშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ტომარა. მახელჳ̂ა̈ჟდ ტომარა̈ჲ ესთხიფ დი̄ნას (ბზ. 444) -- ახალგაზრდამ ტომარა დააფარა (დააფინა) გოგოს. და̄ჳ̂დ ჟ'ენკიდ ტომარაჲ (ლშხ.) -- დევმა აიღო ტომარა.
- ტოტ იგივეა, რაც ტჳ̂ეტ.
- ტოჳ̂ელ იგივეა, რაც ტჳ̂ელ.
- ტო̄მბ (-ა̈შ/-იშ, ტო̄მბ{ჳ̂}ა̈რ) ბზ., ტობ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ტო̄ბ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ტბა, გუბე. ჯჳ̂არედინი შუკჳ̂ისგა ტო̄მბ ლჷგ (ბზ. 204) -- გზაჯვარედინზე (ჯვარედინ გზაზე) ტბა დგას. ტობხენჟი ამფხჳ̂დ ანსკინე (ბქ. 50) -- გუბიდან ბაყაყი ამოხტა (ბაყაყმა ისკუპა). ჩოსწჳ̂ე̄ნ ძღჷ̄დ ტო̄ბ (ლშხ.) -- დავინახე დიდი გუბე. კნინ. ტომბო̄ლ ბზ., ტობჷლდ ბქ. ჯანჳ̂ემ

ჭიშხიშ ნა̈გემისგა ტობგლდ ლ̈ეგან (ბქ. 19) -- ხარის ნაფეხურში (ფეხის ნადგამში) პატარა გუბე იდგა.

- ტრა̈კ იხმარება გამოთქმაში ტრა̈კდ ლიგნე ზს., ტრაკდ ლიგნე ლშხ. -- დამტვრევა, დამსხვრევა. დ̂უ̂დ ლუმირ ტრა̈კდ ადგენე (ბზ. 402) -- დევმა ნაძვი დაამტვრია. შდრ. ტუ̂ე̄რდ ლიგნე.
- ტრედიფერ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- გოგრის ჯიში. ტრედიფერ კუ̂ახნესუ̂ ლი (ლშხ.) -- "ტრედიფერი" გოგრის (კვახის) ჯიშია.
- ტუბა̈ (-ბა̂შ, -ა̂რ ბზ., -ჲშ, -ბჲა̈რ ლნტ.), ჭუბ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ღაზუ̂1 ბქ., ტუბა (-ჲშ, -ბჲარ) ლშხ., ტგბა̈ ლნტ. -- ტბორი; ჭაობი. უჩხანლო ჩია̄გ ტუბჲარ ლე̄გ (ლშხ.) -- წვიმის შემდეგ ყველგან ტბორები დგას. ლუ̂აშა̈ ბინამოყ ა̈რი ტუბა̈ (ლნტ. 304) -- ჯიხვის სადგომთან ჭაობია. სკ'აჩად ჯე ტგბა̈ხოისკა (ლნტ. 172) -- თვითონ ტბორში შევიდა.
- ტული იგივეა, რაც ტū̄ლი.
- ტუმარა̈ჲ იგივეა, რაც ტომარა̈ჲ.
- ტუნუ იგივეა, რაც ტū̄ნუ.
- ტურა (-რა̈შ, -როლ) ბქ. -- ქაჩალი. იმეჲსგა ხოგ ტურას ქუ̂ინ? (ბქ. 58) -- რაში უდგას ქაჩალს სული?
- ტურფა̈ (-ჲშ, -ფაუ) ბქ. -- ხორბლის საწყაო. დია̈რჲაქს ჟი ხუ̂იზუ̂რიდ თუ̂ით ტურფა̈ს (ბქ. 79) -- საპურედ ვაგროვებთ თითო საწყაოს.
- ტურშუ̄ნ-ბურგუ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ტურშუნ-ბურგუნ ბქ. -- რახარუხი, ხმაური. ცხეკისგა ანსგმდა ტურშუ̄ნ-ბურგუ̄ნ (ბზ.) -- ტყეში რახარუხი გაისმა. ისგლეთიშ უ̂ონაქა ოლბინელი ტურშუნ-ბურგუნ (ბქ. 246) -- შუაღამისას (შუაღამის დროს) დაწყებულა ხმაური.

- ტუფ (-იშ ზს., ლნტ., -უ̂ა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -ეშ/-იშ, -უ̂არ ლშხ.) -- ტყავი. კუ̂ენო̄ლ ესერ ლა̈ქმათე ამჩედე̄ლი ი ტუფი̄ ესერ ეჩე ათსედა (ბზ.) -- კვერნა საშოვარზე წასულა და ტყავიც იქ დარჩენიაო. და̈შდუ̂ემ ტუფ ესერ ხაწჷხხ (ბქ. 204) -- დათვის ტყავი გვჭირდებაო. ტუფ მარა აშუ̂ჷნქა დემ ესერ ხეტუ̂მენი (ანდ.) -- ტყავი ადამიანს ერთხელ (ერთის გარდა არ) {გა}ძვრებაო. ტუფს ჟი ხანცრო̄ლნახ ფაუს (ლშხ. 8) -- თურმე ტყავს წამოაცვამდნენ ჯოხზე. კუმა̈შ შუ̂ანა̂რს ხა̈უ̂ედდა ტუფს (ლნტ. 6) -- საქონელი სვანებს აძლევდა ტყავს.
- ტუ̄ლი (იყენ. რუ̂ე̄ქ{არ} \ ლო̈ქა, რა̂̄ქუ̂{ე} \ ლა̂̄ქუ̂{ე} \ ლა̂̄ქუ̂ინ; რა̂̄ქუ̂ინნე \ ლა̂̄ქუ̂ინნე \ ლა̂̄ქუ̂ნინე ბზ., ლო̄ქარ, ლე̄ქუ̂; ლე̄ქუ̂ნე ლშხ.), ტული (როქარ \ რუ̂ექარ, რა̈ქუ̂{ე}; რექინე ბქ., ლუ̂ექარ, ლა̈ქუ̂; ლექნე ლნტ.) -- 1. გრდმ. ამბობს. ალ მა̂̄რე ტკიცს ტუ̄ლი (ბზ.) -- ეს კაცი სიმართლეს ამბობს. მა̈გ ალეს ტული (ლნტ.) -- ყველა ამას ამბობს. 2. (ტუ̂ი̄ლდა̈ს, ტუ̂ი̄ლდა; ტუ̂ი̄ლდე̄დს ბზ., ტუ̂ილ, ტულიუ̂; ტულიდეს ბქ., ტუ̄ლის, ტუ̄ლდა; ტუ̄ლდეს ლშხ., ტულდა̈ს, ტულდა; ტულდეს ლნტ.) გრდუვ. -- იძახის, ყვირის; ყივის. ჭყინტ ტუ̄ლი (ბზ.) -- ბიჭი იძახის. ყუ̂იჩ ურჰად ტუ̄ლდა (ბზ.) -- მამალი უთენია ყიოდა. დადა ჰამუ̂ნლუ̂ე ნებოზდ ტულიუ̂ (ბქ.) -- დედაბერი დილიდან საღამომდე ყვიროდა. ტუ̄ლი ე̄რე (ლშხ.) -- ვიღაც იძახის.
- ტუ̄ნუ (-ნ{უ̂}ი̄შ, -ნუ̂ა̈რ ბზ., -უ̄შ, -არ ლშხ.), ტუნუ (-ა̈შ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ქოთანი. ღედერ ტუ̄ნუშუ̂ ხა̈გნე̄ნახ (ბზ. 358) -- მინდვრის ბარდა ქოთნით სდგმიათ. ბებედ ანსყე ეშხუ ტუ̄ნუ ლობიო (ლშხ.) -- ბებიამ გააკეთა ერთი ქოთანი ლობიო. ჟი ლოქუ ა̈სგე თხუ̂იმჟი ლიცშუ̂ გუ̂ეში ტუნუ (ლნტ. 201) -- თავზე წყლით სავსე ქოთანი დაიდგიო.
- ტუ̂ა̈რდ ლიგენე იგივეა, რაც ტუ̂ე̄რდ ლიგნე.
- ტუ̂ელ (-იშ \ ტოლიშ, ტოლა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), ტოუ̂ელ, ტელ1 (-ა̈რ) ბქ., ტოლ2 (-არ) ლშხ.

1. ტოლი, თანასწორი, ერთი ასაკისა. მი მაკუ მიშგუ გუ̂ეჭი ტუ̂ელ გუ̂ეჭ (ბზ.) -- მე მინდა ჩემი გოჭის ტოლი გოჭი. ათხე სერ და̈რ ა̈რი მიჩა ტუ̂ელ (ბქ. 37) -- ახლა აღარავინ არის მისი ტოლი. მა̈გ უშხუ̂ა̈რი მეგუ̂იტუ̂ელ ლასხუ̂ (ლნტ.) -- ყველა ერთმანეთის თანასწორი (თანაბარი და ტოლი) იყო (იყვნენ). ჭაბიგუ̂ს ტოუ̂ელდ და̈რმოშ ხოჯდენიდახ (ბქ.) -- ჭაბუკს ტოლი არ მოეძებნებოდა (ტოლად ვერავინ მოუდიოდნენ). ა̈უ̂ერას მიჩა ტელ დემეგ არდ (ბქ. 330) -- ახლომახლო მისი ტოლი არსად იყო. ბაბა̄ ტოლ და̄რ ლჷმა̄რე̄ლი შუ̂ანისა (ლშხ.) -- ბაბუას ასაკისა (ტოლი) არავინ ყოფილა სვანეთში. შდრ. მეგუ̂ი. 2. შესაფერისი, საკადრისი. ეცს მა̈დ ხეუ̂ენი მიჩა ტუ̂ელ ლეზუ̂ებ (ლნტ. 297) -- იმას არ ექნება მისი საკადრისი საჭმელი.

- ტუ̂ეტ ზს., ლნტ., ტეტ (-იშ, ტოტა̈რ) ბქ., ტოტ (-ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ხელი, ხელის მტევანი. უ̂ოფრინდომ ესჭემნე ტუ̂ეტს უ̂ა̈ზრა̈ლს (ბზ. 60) -- ვოფრინდომი (ზღაპრ. პერს.) წაუსვამს ვეზირებს ხელს. დიმეთილს ტუ̂ეტისა ხუანდა ფაკა̈ნ (ლნტ. 47) -- დედამთილს ხელში ეჭირა ჯამი. ღერმათ ტეტ დეჲშეშუ̂ ესერ ხოდა (ლხმ.) -- ღმერთს ხელი არავისთვის მიუშველებიაო (მიუდევსო). ამნე̄მ ტოტისგა (\ ტუ̂ეტისგა) მადრა̈კ ლა̄ჲე (ბზ. 148) -- ამან ხელში მათრახი დაიჭირა. მუხუ̂ბემ ტოტშუ̂ ფაქუ̂ემ ლიშდე ლა̈ჲბინე (ბქ. 253) -- ძმამ ხელით ფქვილის ყრა დაიწყო. მემზირს ესერი ტოტა̈რ ხახლენა ი მჷჭთაი (ანდ.) -- მლოცველსაც ხელები ალეპყრო და მწყევლელსაცო. ჭყინტს ზისხუ̂შ ახგოშლე̄ნა ტოტ (ლშხ. 56) -- ბიჭს სისხლით ავსებია ხელი. ტოტა̈რ შიყთე ჟი ა̈ჯჯგრქანეხ (პოეზ. 24) -- ხელები ზურგზე მაგრად მიგიკრეს. 2. თათი (ცხოველისა). და̈უ̂დ ხაჯიდ ტუ̂ეტ ნალუ̂ჟურს (ბქ. 57) -- დევმა თათი მოარტყა ვაჟს.

- ტუ̂ე̄რდ ბზ., ლშხ., ტუ̂რა̈მდ ბქ., ტუ̂რამდ ლშხ., ტუ̂ა̈რდ ლნტ. -- იხმარება გამოთქმაში

ტუ̂ე̄რდ, ტუ̂რӓმდ, ტუ̂რამდ ლიგნე ზს., ლშხ., ტუ̂ӓრდ ლიგენე ლნტ. -- ნამსხვრევებად, ნაფლეთებად ქცევა ("დაყენება"), დამტვრევა. უ̂ӓრგდ ლათრა̄ლӓრ ტუ̂ე̄რდ ადგენე (ბზ.) -- აზნაურმა სასმისები ნამსხვრვებად აქცია ("დააყენა"). მӓგ ტუ̂რӓმდ ხაგან საბრალს (ბქ. 265) -- ყველაფერი შემოფლეთილი ჰქონდა ("ადგა") საწყალს. დეშდუ̂დ ტუ̂რამდ ადგენე ჩირგ (ლშხ.) -- დათვმა დაამტვრია ბუჩქი. ჲერსკნ კოჯӓ ძირს ტუ̂ӓრდ ასაგენა (ლნტ. 118) -- არჩვი კლდის ძირას დამტვრეულა.

- ტუ̂იბ (-იშ, -ӓრ ტუბӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), -- ხეობა, ხევი. კუმӓშ ტუ̂იბთე ესღრიხ (ბზ.) -- საქონელი ხევში მიდის (მიდიან). ტუბӓრისგა მუყუ̄მბლეუ̂იდ ნომ' ამდაგრა (ბზ. 308) -- ხევებში მოხეტიალედ მაინც დამტოვე ("ხევებში მოხეტიალედ არ მომკლა"). ტუ̂იბისგა ფოქ ხად (ბქ. 26) -- ხეობაში გამოქვაბული იყო. ცხუმელლӓრ იზგეხ ტუ̂იბისკა (ლნტ. 17) -- რცხმელურლები ცხოვრობენ ხეობაში.
- ტუ̂იბრა (-რა̄შ, -რა̄ლ ბზ., -რӓშ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ӓლ ლნტ.) -- ღელე. ბეფშუ̂ ტუ̂იბრაისგა ლჷმშდირა̄ლ (ბზ. 30) -- ბავშვი თურმე ღელეში თამაშობდა. ქორ ლოშგიმლექუ̂ა ტუ̂იბრა' ალრი (ბქ. 213) -- სახლის (სახლ)უკან ღელე ჩამოდის.
- ტუ̂იტელ (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ტიტრӧლ ზს. -- ტიტველი. ხელწიფი გეზალ ი ტუ̂იტელ მა̄რე იცუ̂ა̄ლხ (ბზ. 225) -- ხელმწიფის შვილი და ტიტველი კაცი კამათობენ ("ცილაობენ"). ტუ̂იტელ ჭყინტმარე ჩუ̂ӓთპაჟ (ბქ.) -- ტიტველი ბიჭი დაიმალა. ტუ̂იტელდ ზმნს. -- ტიტვლად. ზურა̄ლდ ენბინე ტუ̂იტელდ ლიზელა̄ლ (ლშხ.) -- ქალი გატიტვლდა (ქალმა დაიწყო ტიტვლად სიარული).
- ტუ̂რამდ, ტუ̂რӓმდ ლიგნე იგივეა, რაც ტუ̂ე̄რდ ლიგნე.
- ტყაბ იგივეა, რაც ტყӓბ.

- ტყარაბურა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.), ტყარაბულა (-ლა̈̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ. 1. წვრილმანი; ფუჭი, თავის გასართობი საქმე. ეჩი̄ დიდ ქუ̂ეყნი ტყარაბურა ა̈მუმბუ̂ე (ბზ.) -- იმისმა დედამ ქვეყნის წვრილმანი (ამბავი) მიამბო. ტყარაბურა გუ̂აშუ̂ღა როქ დრეუ̂ს იმნა̈რ ხოთუ̂ფე? (ბქ. 132) -- ფუჭი საქმისათვის დროს რატომ მიკარგავო? 2. ქს. ყბედობა.
- ტყაჩო (-ჩო̄შ, -ჩუ̂არ) ლშხ., ტყა̈ჩუ (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ტყისმცველი. ბუბას ლახხუ̂იენა ტყაჩო (ლშხ.) -- ბიძას შეხვედრია ტყისმცველი. დადიანს ჩჲაგუ̂ ტყა̈ჩუა̈რ ხეყადდა (ლნტ. 89) -- დადიანს ყველგან ტყისმცველები ეყენა.
- ტყა̈ბ (-იშ, ტყაბა̈რ) ბზ., ლნტ., ტყაბ (-არ) ლშხ. -- ფერდობი. მჷ ხა̈რ ტყა̈ბს მა̄რ ლეჭმე (ბზ.) -- ხვალ ფერდობზე უნდა ვთიბო (ფერდობს მაქვს {მო}სათიბი). ლჷკა̈ნკუ̂ე მეგამ ტყაბ ა̈ღგილს ა̈რი (ლნტ. 22) -- მოლუნული ხე ფერდობ ადგილასაა. მამას ლეჭმე ტყაბარისა ხულუ̂ა (ლშხ.) -- მამას სათიბი ფერდობებზე (...ში) აქვს.
- ტყა̈რ (-იშ, ტყარა̈რ) ბქ. -- გარეული, ტყიური. ტყა̈რ ხა̈მშუ̂ გუ̂ეში ლა̈სუ̂ ცხეკ (ბქ. 18) -- გარეული ღორ{ებ}ით სავსე იყო ტყე. მა̈ როქ ტყა̈რ-ბედნიერ სგეჯი? (პოეზ. 274) -- რა გარეულ-ბედნიერი ბრძანდებიო?
- ტყა̈ჩუ იგივეა, რაც ტყაჩო.
- ტყებერა (-რა̈შ, -რა̈რ) ბქ. -- ბეწვიანი, დაუმუშავებელი ტყავისგან შეკერილი საზამთრო ფეხსაცმელი. ლინთუ̂ისგა ტყებერა̈რს იშხბიუ̂ხ (ბქ. 239) -- ზამთარში ბეწვიან ფეხსაცმელებს იკერავდნენ.
- ტყელ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ბრტყელი. ალ ბალახს ტყელ ბალარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 36) -- ამ ბალახს ბრტყელი ფოთლები აქვს. შდრ. ტყა̄ფშუ, ტყჷფრი.
- ტყენ (-იშ ზს., ლშხ., -ა̈რ ბზ., ტყონა̈რ ბქ., -არ ლშხ.) -- 1. კეტი. ალ მა̄რას ტყენა̈რშუ̂

ხატყციხ (ბზ. 175) -- ამ კაცს კეტებით სცემენ. ამირანდ ტყენ ხოჩიდ დ̄უ̂ს (ლშხ.) -- ამირანმა კეტი ურტყა დევს. 2. ბერკეტი. ლ̈შიალდ ხ̈ალუ̂ენახ ლ̈ჯრ̈შ ტყონ̈არ (ბქ. 241) -- საომრად ჰქონიათ ვერხვის კეტები. გადატ. ტყენ მარე (ზს.)-- გაუთლელი კაცი. ციოყ ტყენ მ̄არე ლი (ბზ.) -- ციოყი გაუთლელი კაცია.

- ტყეფ იგივეა, რაც ტყუ̂ეფ.
- ტყირნალ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ბუჩქოვანი მცენარე. ტყირნალ თუ̂ეთუ̂ნე კაკლარს იშნე (ლშხ. 28) -- "ტყირნალი" თეთრ მარცვლებს ისხამს.
- ტყიცე (ოტყჳც, ატყიც; ̈ტყცე ზს., ატყუც, ატყიც; ატყცე ლნტ.), ტყჳცე (ოტყჳც, ატყიც; ატყცე) ლშხ., გრდმ. -- {გა}ხსნის. ნალუ̂ჟურიშ ლითაუ̂̈ლჟი მეზგემ კეცოუ̂ ატყიც (ანდ.) -- ვაჟის დაბადებისას ოჯახმა ქვევრს თავი მოხადოსო (ქვევრი გახსნასო).
- ტყლიპ (-იშ, -არ) ლშხ., ტყლიბ (-̈რ) ლნტ. -- ელენთა, ტყირპი. ჯუნისდ ჟეღს ტყლიპ ახკუ̂არუ̂ნე ნაქნ̄ალ{უ̂} (ლშხ.) -- ჯუნისმა ძაღლს სირბილით ტყირპი ("ტყლიპი") ჩაუქცია (გააგდებინა). წიკანტ̈რს ხაჭარახ: ფ̈შუ̂, ლ̈ირ, მ̈ჭიკ, ტყლიბ (ლნტ. 61) -- ნაწლავებთან შეერთებულია: ფაშვი, წიგნარა, მაჭიკი, ელენთა.
- ტყონ̈არ იხ. ტყენ.
- ტყუბ იგივეა, რაც ტყუ̂იბ.
- ტყუბულ იგივეა, რაც ტყუბუ̄ლ.
- ტყუბულო (-ო̄შ, -ლუ̄ლ) ლშხ. -- ტყემლის ორი ნაყოფი, ერთად შეზრდილი. ტყუბულო ბარყუ̂ენს ჲერუ მაშან ხაჭრა უშხუ̂̄არ (ლშხ. 28) -- ტყუპად შეზრდილ ტყემალს ორი ნაყოფი აქვს მიკრული ("აკვრია") ერთმანეთზე.
- ტყუბუ̄ლ (-̈შ, -ბლ̈რ) ბზ., ლშხ., ტყუბულ (-ბლიშ, -ბლ̈რ) ბქ. 1. სოკო. ბეფშუ̂დ ტყუბუ̄ლ

ა̈ნკიჩ (ბზ. 402) -- ბავშვმა სოკო მოწყვიტა. 2. სოკოვანი დაავადება, სიმსივნე. დედე ლაყუ̂რაისგა ტყუბუ̄ლს ქა მა̄მა ხოწუ̂ა (ბზ. 130) -- დედა საწოლში არ ჩანს სიმსივნის გამო (სიმსივნეს არ უჩანს).

- ტყუი იგივეა, რაც ტყუ̂ი.
- ტყუ̂ალ (-უ̂ა̈ლიშ, -ა̈რ) ბზ., ლშხ., ტყუ̂ა̈ლ (-უ̂ალა̈შ, -ალა̈რ) ბქ. 1. შლამი. კულია̈შ ჩუ ლიღფი ხემთქუნხ ტყუ̂ა̈ლშუ̂ (ბქ. 307) -- ხამი შალის შეღებვა იცოდნენ (სჩვეოდათ) შლამით. 2. ლაფი. ალეს ოხლუ̂ა მეშხე ტყუ̂ალ (ლშხ. 2) -- ამას მოაქვს შავი ლაფი.
- ტყუ̂ე (-ე̄მიშ, -უ̂ა̄̈ლ ბზ., -ემი{შ}, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ტყუ̂ეჲ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ტყვე. ლუ̂აჟა̈რს ტყუ̂ედ ლჳმჷიდუ̂ნელიხ (ბქ. 240) -- ვაჟებს თურმე ტყვედ მოიყვანდნენ. ჲეშა ტყუ̂ეჲარ ლიხ? (ლშხ.) -- ვისი ტყვეები არიან?
- ტყ{უ̂}ეფ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ. -არ ლშხ.) -- მხარე, არემარე; მიწა-წყალი. ა̈ნჯა̈დჷ̄ნდა სა̈უ̂ჲა̈ ტყუ̂ეფთე (ბზ.) -- მივაღწიეთ ჩრდილოკავკასიელ თურქთა მხარეში. ნენჯერა̈შ ტყეფ კალთა̈ს მჷლხამლი ხეზგე (ბქ. 281) -- ლენხერის არემარეში ლახამულელი ცხოვრობს. მარა მიჩა ტყეფჟი ლირდე ესერ ხოცხა (ანდ.) -- კაცს თავის მიწა-წყალზე ყოფნა ურჩევნიაო. ლექუ̂აუ̂ი ტყუ̂ეფს დე̄უ̂დარჲა̄ნ ასფუსნე̄ნა (ლშხ. 1) -- ქვედა მხარეს დევდარიანი დაჰპატრონებია. გოჩულ სკ'ათამითქუ̂ა ეჯ ტყუ̂ეფს (ლნტ. 111) -- გოჩა შესჩვევია იმ არემარეს.
- ტყუ̂ი (-ი̄მიშ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ტყუი \ ტყუ̂ი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ტყუ̂იჲ (-უ̂ი̄შ, -არ) ლშხ. -- ტყვია. ჰილუ ესერ ოთლა̄̈ბხ ტყუ̂იუ̂შ (ბზ. 234) -- ჯორი დამიტვირთეთ ტყვიითო. ბა̈რგ ტყუჲშალ გუ̂ა̈მი ლა̈სუ̂ (ბქ.) -- ბარგი ტყვიასავით მძიმე იყო. ეშხუ ტყუ̂იჲ გარ ხეცუ̂არ ბაბას (ლშხ.) -- ერთი ტყვიაღა დარჩა ბაბუას. და̈უ̂ს ტყუ̂იჲ მადა̈ნ ჩუ̂ათოლაფარა (ლნტ. 101)

-- დევს ტყვიის მადანი დაუფარავს.

- ტყუ̂იბ (-იშ, -ӓრ \ ტყუბӓრ) ზს., ლნტ., ტყუბ (-არ) ლშხ. -- ტყუპი, ტოლი, წყვილი, შეწყვილებული. შდჲ ხინდს ტყუ̂იბ შდიხӓრ ხეშӓნ (ბზ.) -- თხილის ბუჩქს ტყუპი თხილები ასხია. მეჯუ̂ეგს ხოქუ̂ა ტყუბӓრდ (ბქ. 26) -- მეჯოგეს უთქვამს ტოლებისთვის. ტყუბ{ა}დ ბზ., ლშხ., ტყუ̂იბდ ზს., ლნტ., ზმნს. -- ტყუპად, ტოლად, წყვილად, შეწყვილებულად. ეშხუ გუ̂ეჭ მაკუ მიჩა გუ̂ეჭი ტყუბად (ბზ. 349) -- ერთი გოჭი მინდა მისი გოჭის შესაწყვილებლად ("ტყუპად"). ჭყინტӓრ ჟი ლახასკურდახ ხӓლიჩას ტყუ̂იბდ (ლნტ. 169) -- ბიჭები წყვილად შეასხდნენ ხალიჩას. შდრ. ტუ̂ელ. 2. შეზრდილი, შეხორცებული. თაუ̂ბედი̅ლს ფხულარ ტყუბ ხა̅რახ (ლშხ. 84) -- თავბედილს თითები შეხორცებული ჰქონია.
- ტყუ̂იჲ იგივეა, რაც ტყუ̂ი.
- ტყგრ (-იშ, -ӓრ \ -ӓლ ზს., -ალ ლშხ.) -- 1. ტალახი, წუმპე. ნაუჩხჟი ტყგრ ხӓმთქუ̂ა (ბქ.) -- ნაწვიმარზე ტალახი იცის. ხამ ტყგრისა ლას ლუსურაუ̂ე (ლშხ.) -- ღორი წუმპეში იყო ამოსვრილი. 2. ფაღარათი. ალ ფაშტილს ტყგრ ხа̅რ (ბზ.) -- ამ ფაშატს ფაღარათი აქვს.
- ტყგრსგნӓჲ (-ӓიშ, -ნაუ̂ \ -ნაუ \ -ნაჲӓლ) ბზ., ტყგრსგნӓ (-ჲშ, -ნაუ) ბქ. -- ტკაცუნა. ლემესგ ტყგრსგნӓჲ ლӓსუ̂ (ბზ. 303) -- ცეცხლი ტკაცუნა იყო. ყӓრს ტყგრსგნӓ ლემესგ ხӓმთქუ̂ა (ბქ.) -- ყავარმა ტკაცუნა ცეცხლი იცის (ყავარს... სჩვევია).
- ტყგფრი (-ӓშ, -ӓრ) ბქ. -- ბრტყელი. ტყგფრიხენ ნეყირ ხანჯӓრ დემ ესერ ქუ̂იცე (ანდ.) -- ბრტყელი(მხრი)დან დარტყმული ხანჯალი არ ჭრისო. შდრ. ტყელ, ტა̅ფშუ.
- ტყგცე იგივეა, რაც ტყიცე.
- ტგბӓ იგივეა, რაც ტუბӓ.
- ტგრშგნ იგივეა, რაც ტურშუ̅ნ.

- ტგრხნა̈ჲ (-ა̈იშ, -ნაჲა̈ლ) ბზ., ტგ ხნა̈ (-ნაუ) ბქ. -- ენატანია, დამსმენი. ტგრხნა̈ჲდ ხოდრა მა̄მგუ̂ეშ ლი (ბზ.) -- ენატანიაზე ცუდი არავინაა. ტგ ხნა̈იშ ესერ მა̈დილ, ლახა ლეტხა̈ნი ხუღუ̂ე (ანდ.) -- დამსმენის მადლი (ის არის), როცა დასასმენი აქვსო.
- ტგტ (-ა̈/იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -ი/ეშ, -არ ლშხ.), დგტ (-ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.) -- ნაცარი. მა̄ლდ ტგტ ლახშიდ და̈შდუ̂ს (ბზ. 360) -- მელამ ნაცარი შეაყარა დათვს. უბა̈დიშ ტგტ ესერი̄ მა̄მ' ბუ̄რღუ̂ე (ბზ.) -- უბედურის ნაცარიც კი არ ამტვერდებაო. ჯ' ესერ ტგტს ხეყუ̂ნა̈ლ (ბქ. 96) -- მე ნაცარს მივუწვებიო. ჩიქ ლოქ ტგტს ლეჲზობნე (ლშხ. 56) -- ჯერ ნაცარს შევჭამო. მა̄რად ყურძენ ჩუ̂ესციყე დგტისა (ლშხ. 52) -- კაცმა ვაზი ჩაუშვა (ჩაარჭო) ნაცარში. მაულდ ლიცისგა სკაშიდ ტგტ (ლნტ. 318) -- მელიამ წყალში ჩაყარა ნაცარი.
- ტგტა̈რ იგივეა, რაც ტგტა̈̄რ.
- ტგტა̈{შ}დია̈რ (-იშ, -დიარა̈ლ \ დი̄რა̈ლ ბზ., დირა̈რ ბქ.), ტგტა̄რ დიარ (-ალ) ლშხ., ტგტა̈რ დია̈რ (-დიარა̈ლ) ლნტ. -- პურის კვერი (ნაცრის პური), რომელსაც მიცვალებულის თანასოფლელები აცხობენ დაკრძალვის წინა საღამოს და ჭირისუფლის ოჯახში მიაქვთ შესაწირავად, მისი სულის მოსახსენებლად. მე̄სმა ლე̄თ ტგტა̈დია̈რს იჩო{მ}ხ (ბზ. 7) -- მესამე ღამეს პურის კვერს აკეთებენ. ტგტა̈შ დია̈რიაქ ჯიცს ჩუ̂ასფაუ̂რიუ̂ხ (ბქ. 299) -- პურის კვერისთვის ცომს საფუარს გაუკეთებდნენ. ტგტა̄რ დიარალ გუ̂ა̄მნეხ (ლშხ.) -- პურის კვერები გვაჭამეს.
- ტგტა̄რ იგივეა, რაც ტგტა̈̄რ.
- ტგტა̄რ დიარ იგივეა, რაც ტგტა̈{შ}დია̈რ.
- ტგტა̈̄რ ბზ., ტგტა̈რ (-იშ, -ტარუ ზს., -ტარა̈ლ ლნტ.), ტგტა̄რ (-ალ) ლშხ. -- ნაცრიანი. გჲერგი̄ლს ტგტა̈̄რს ხაყლეხ (ბზ. 314) -- გიერგილს ნაცრიანს ეძახიან.

- ტჳხე იგივეა, რაც ტიხე.
- ტჳხნ̃ა იგივეა, რაც ტჳრხნ̃აჲ.

უ

- უ იხ. ა8.
- უ-_-ა უარყოფითობის გამომხატველი კონფიქსი. უდიარა -- უჭმელი (დაუპურებელი). უჯმა -- უმარილო.
- უა იგივეა, რაც უჲა1.
- უაშამ იგივეა, რაც უჲშამ.
- უბა (-ბა̈̄შ, -ბა̄ლა ბზ., -ბა̈შ, -ბოლუ ბქ., -ბა̄შ, -ბე̄ლ ლშხ.), უბემა (-მა̈ჲშ, -მა̈ლ) ლნტ. -- დაუბმელი. უბად ნ'ა̈̄ჯსეს კუმა̈შ (ბზ.) -- საქონელი დაუბმელი არ დაგრჩეს. უბა ჯანარ ქე̄მჩედხ ლაკუ̂მაშხენქა (ლშხ.) -- დაუბმელი ხარები გასულან ბაკიდან.
- უბა̈დუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., უბედ (-არ) ლშხ. -- უბედო, უბედური. უბა̈დუ̂ი ნაზა̈̄რუ̂ ესერ ბედნიერს (ბზ.) -- უბედურის დანაზოგი ბედნიერსო. თხუმე უბედ ლოქ საუ̂თე ოთუ̂ოდახ (ლშხ.) -- თავის უბედური ოსეთში გაუყიდიათო. მიჩა თხუმე უბა̈დუ̂ ლას ეჯ ჭირა̈ლ (ლნტ.) -- თავისი თავის უბედური იყო ის საწყალი (გაჭირვებული).
- უბა̄ბა (-ბა̈̄შ, -- ბზ., -ბა̄შ, -- ლშხ.), უბაბა (-ბა̈შ, -- ბქ., -ბა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუნიავებელი. უბა̄ბა სიმინდ ქა̄მ ოგუ̂სად (ლშხ.) -- გაუნიავებელი სიმინდი გარეთ დაგვრჩა.
- უბემა იგივეა, რაც უბა.
- უბზა, უბიზა (-ზა̈̄შ, -ზა̈̄ლ ბზ., -ზა̈შ, -ზოლ ბქ., -ზა̄შ, -ზე̄ლ ლშხ., -ზა̈ჲშ, -ზა̈ლ ლნტ.) -- გაუმაძღარი. ხოლა ჟეღშა̄ლ უბზა ლოქ ლი (ბზ.) -- ცუდი ძაღლივით გაუმაძღარიაო. უბზა მა̄რე ხოლა ჟეღს ხემჯო̄ნი (ლშხ.) -- გაუმაძღარი კაცი ცუდ (უვარგის) ძაღლს ემსგავსება. ამკა̈ლი უბიზა და̈რ ლოქ ხოწუ̂ა მიჩა თერა̈ლს (ლნტ.) -- ამისთანა გაუმაძღარი არავინ უნახავს ჩემს თვალებსო.

- უბიზა იგივეა, რაც უბზა.
- უბი̄ბა იგივეა, რაც უბი̄და.
- უბი̄და (-და̄̆შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უბიდა (-და̈შ, --) ბქ., ლნტ. -- დაუღვრელი, გადაუქცეველი. დადას ნაშყუ̂დელ ლიც ქა უბიდა ხად (ბქ.) -- დედაბერს ნარეცხი წყალი გადაუღვრელი ჰქონდა.
- უბი̄რა (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უბირა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- {გამო}უკლები. უბი̄რად ზმნს. -- უკლებლად. ჯა̈ნ უბი̄რად... ესსა̈დ (ბზ. 367) -- ხარი უკლებლად დარჩა.
- უგა (-გა̄̆შ, -- ბზ., -გა̈შ, -- ბქ., -გა̄შ, -- ლშხ., -გა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. აუშენებელი. ქორ აჯახ უგა ხა̄რხ (ლშხ.) -- სახლი ისევ აუშენებელი აქვთ. 2. დაუდგმელი, დაუხურავი. თელდ მახე უგა ფაყუ̂ ლახდია̄ნე (ლშხ.) -- მთლად ახალი, დაუხურავი ქუდი ათხოვა.
- უგამუ̂ იგივეა, რაც ულგა̈მუ̂.
- უგა̄თუ̂ა (-უ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უგთაუ̂ა (-უ̂ა̈შ, --) ბქ., უგათუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუთავებელი, დაუმთავრებელი. ლიშდა̈ბ უგა̄თუ̂ა მა̄დ (ბზ.) -- სამუშაო დაუმთავრებელი მქონდა. ამკალიბ უგა̄თუ̂ა დე̄სამა მიწუ̂ა (ლშხ.) -- ასეთი გაუთავებელი არაფერი მინახავს. უგათუ̂ას დე ლხინს ლოქ ხაყა (ლნტ.) -- გაუთავებელი არც ლხინი ვარგაო.
- უგა̄̆ზდილა (-ლა̄̆შ, -ლა̄̆ლ) ბზ., უგა̈ზდილა (-ლა̈შ, -ლოლ ბქ., -ლა̈ჲშ, -ლალა ლნტ.), უგა̄ზდილა (-ლა̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- {გა}უზრდელი, გაუწვრთნელი. ჩუ̂ʼათჩარუ̂ა̈ნ, სი უგა̄̆ზდილა! (ბზ.) -- გაჩერდი, შე უზრდელო! ეჯ ზურა̄ლს უგა̄ზდილა ბობშარ ხაყა (ლშხ.) -- იმ ქალს უზრდელი (გაუზრდელი) შვილები ჰყავს. უგა̈ზდილა ბოფშა̈რ ოჯა̈ხი შკუ̂ირ ლოქ ლიხ (ლნტ.) -- უზრდელი ბავშვები ოჯახის სირცხვილიაო.
- უგზა̈ლა, უგზელა (-ლა̄̆შ, --) ბზ., უგზა̈ლუ̂ნა (-ნა̈შ, --) ბქ., უგზელა (-ლა̄შ, --) ლშხ.,

უგეზელნა (-ნა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უშვილო. ხელწიფს უგზელა ხეხჷ̂ ხორდა (ბზ.) -- ხელმწიფეს უშვილო ცოლი ჰყავდა. მიშგჷ̂ი ბუბა უგზელა მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ჩემი ბიძა უშვილო კაცია.

- უგთაჷ̂ა იგივეა, რაც უგა̄თჷ̂ა.
- უგღა̈ბ (-იშ, --) ბზ., უგღება (-ა̈შ, -- ბქ., -ბა̄შ, -- ლშხ.), უგა̈ჲღებ (-იშ, --) ლნტ. -- გამოუცდელი. უგღებჷ̂ნას მა̈გ ხოშ' ესერ ხამბაჟ (ანდ.) -- გამოუცდელს ყველაფერი უფრო უკვირსო.
- -უდ1 იგივეა, რაც -ილდ.
- -უდ2, -გდ, -იდ -- კვლავ, კიდევ. აჯალგდ ადზგზე ბეჟანდ მიჩა ხეხჷ̂ (ბზ. 239) -- ბეჟანმა კვლავ გაგზავნა თავისი ცოლი. ეჯის აჯალგდ და̄დჲა̄ნშა ხეგდურჲელხ მინეშჷ̂დ (ლშხ. 4) -- იმას კვლავ დადიანები ეპატრონებიან თავისთვის.
- უდა (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̈შ, -- ბქ., -დაშ, -- ლნტ.) -- დაუდებელი, წაუქცეველი. უდად ზმნს. წაუქცეველად, დაუდებლად. და̈ჷ̂ითი უდად მა̄მ ხჷ̂იგნი (ბზ.) -- დავითის წაუქცევლად არ გავჩერდები.
- უდაგარა იგივეა, რაც უდგარა.
- უდანწყა იგივეა, რაც უდა̄წყა.
- უდარა იგივეა, რაც უდიარა.
- უდა̄ჷ̂შა (-შა̈̄შ, -- ბზ., -შა̄შ, -- ლშხ.), უდჷ̂აშა (-შა̈შ, --) ბქ., უდაჷ̂შა (-შა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუფუჭებელი, წაუხდენელი. ლეღჷ̂ ჩუ უდჷ̂აშა ლასჷ̂ (ბქ.) -- ხორცი გაუფუჭებელი იყო. უდა̄ჷ̂შად ბზ., ლშხ., უდჷ̂აშად ბქ., უდაჷ̂შად ლნტ., ზმნს. გაუფუჭებლად. უდა̄ჷ̂შად დე̄სამა აცჷ̂ირ (ლშხ.) -- გაუფუჭებლად არაფერი დატოვა.
- უდა̄წყა (-ყა̈̄შ, -- ბზ., -ყა̄შ, -- ლშხ.), უდაწყა (-ყა̈შ, --) ბქ., უდანწყა (-ყა̈ჲშ, --) ლნტ. --

დაულაგებელი. უდანწყა ქორ ზურალა შკჷირ ლი (ლნტ.) -- დაულაგებელი სახლი ქალის სირცხვილიაო.

- უდგარა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), უდაგარა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- უკვდავი. ლირდ' ესერ კამინსგარ ლი, ჟახე -- იჷ̂ა̈შიშჷ̂ უდგარა (ანდ.) -- სიცოცხლე ერთი მტკაველისაა, სახელი კი -- სამუდამოდ უკვდავიო. უდგარა და̈რ ლი (ლნტ.) -- უკვდავი არავინაა.
- უდიარა, უდჲარა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), უდიარა, უდჲარა, უდარა (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- უჭმელი (დაუპურებელი), დაუნაყრებელი. ეჩი ბოფშა̈რ ჩიქი უდიარა ლიხ (ბზ.) -- იმისი ბავშვები ჯერ დაუნაყრებელი არიან. უდიარად ზს., ლშხ., უდარად ლნტ., ზმნს. დაუნაყრებლად, უჭმელად. უდჲარად ნ'ა̄ჩე! (ბზ.) -- უჭმელი არ წახვიდე! ხოხჷ̂რა უდილ ჩიგარ უდიარად სედენ (ბზ. 302) -- უმცროსი და ყოველთვის დაუნაყრებელი რჩებოდა. ბობშ უდიარა ასად (ლშხ.) -- ბავშვი უჭმელი დარჩა.
- უდიე̄რ (-იშ, --) ბზ., უდიერ ბქ., ქს. -- უდიერი. ბებე უდიერ ზურა̄ლ ლი (ლშხ.) -- ბებია უდიერი ქალია. ალეს ახაფასა უდიერ (ლნტ. 67) -- ეს უდიერი გამოსულა (გაზრდილა). უდიე̄რდ ბზ., უდიერდ ბქ., ზმნს. -- უდიერად. იმნა̈რ ლა̈ხხელა̈ნ ამჟი უდიე̄რდ (ბზ.) -- რატომ მოექეცი ასე უდიერად?
- უდილ (უდლა̈შ, ლაჷ̂დილა ბზ., ლნტ., -უდლაშ, ლაჷ̂დილა ლშხ.), ჷ̂იდილ (ჷ̂იდლა̈შ, ლაჷ̂დილა) ბქ. -- და (დისთვის). მანე̄სგრა უდილდ ჩოთბაცე (ბზ. 295) -- შუათანა და შეჰპირდა. იმბუა̈ლხ სემი ლაჷ̂დილა (ბქ. 98) -- სამი და საუბრობს. ხოხრა უდილ ჲეხჷ̂დ ადჲე (ლშხ. 79) -- უმცროსი და ცოლად წაიყვანა.
- უდინდრობა იგივეა, რაც ჷ̂იდრობა.

- უდი̄გა (-გა̈̄შ, -- ბზ., -გა̄შ, -- ლშხ.), უდიგა (-გა̈შ, -- ბქ., -გა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ჩაუქრობელი; დაუშრეტელი. ლემესგ ჩუ უდი̄გა ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- ცეცხლი ჩაუქრობელი იყო.
- უდროჳ̂ ზს., ლნტ., უდროჲ ლშხ. -- უდროო, ნაადრევი. უდროჳ̂ დჳ̂რეჳ̂ჟი (ბზ.) -- უდროო დროს. ალ ჳ̂იცხ უდროჳ̂ დჳ̂რეს იმჷი (ლნტ.) -- ეს მსხალი უდროო დროს მწიფდება.
- უდუმბირჳ̂, უდჷნდაბჳ̂ირ (-იშ, --) ბზ., უდუმბურ, უდუნბურ ბქ., ქს. -- უდაბური, უღრანი. აშხჳ̂ ცხეკისგა... უდუმბირჳ̂ ა̈დგილ ლი (ბზ. 379) -- ერთ ტყეში უდაბური ადგილია. გეგის ა̈თჯა̈დჷ̄ნ უდჷნდაბჳ̂ირ ცხეკთე (ბზ.) -- გეგი უღრან ტყეში აღმოჩნდა. აშხჳ̂ უდუმბურ ცხეკისგა ა̈რიხ ხეხჳ̂-ჭა̈შ (ბქ. 44) -- ერთ უღრან ტყეში ცხოვრობს (არის) ცოლ-ქმარი. [ალედ] ადა̈ჲე მაჳ̂რენე ჭყინტ უდუმბირ ცხეკხო (ლნტ. 264) -- ამან უმცროსი ვაჟი უღრან ტყეში წაიყვანა.
- უდჳ̄ნი ბზ., ლშხ. -- დიდი, ვეებერთელა, უშველებელი. სჳ̂აჳ̂ს ჰა̈დურდ უდჳ̄ნი ღალა̈რ ხა̄რ (ბზ.) -- სვავს ვეებერთელა ფრთები აქვს.
- უდჳ̂აშა იგივეა, რაც უდა̄ჳ̂შა.
- უდჷნდაბჳ̂ირ იგივეა, რაც უდუმბირჳ̂.
- უედჳ̂რა იგივეა, რაც უჰდჷრა.
- უზა1 (-ზა̈̄შ, -ზა̈̄ლ ბზ., -ზა̈შ, -ზოლ ბქ., -ზა̈ჲშ, -ზა̈ლ ლნტ., -ზა̄შ, -ზე̄ლ) ლშხ. -- ხბომოუგებელი. ფურ აჯჯახ უზა ლია? (ლშხ.) -- ძროხა ისევ მოუგებელია? უზად ზმნს. -- ხბომოუგებლად. ჰა̈შთქე ფირჳ̂ უზად ესერ დემის სედნი (ბქ.) -- მაკე ძროხა ხბოს მოუგებლად არ დარჩებაო.
- უზა2 (-ზა̈̄შ, -ზა̈̄ლ ბზ., -ზა̈შ, -ზოლ ბქ., -ზა̈ჲშ, -ზა̈ლ ლნტ.), უ̄ზა (-ზა̄შ, -ზე̄ლ) ლშხ. -- წაუსვლელი. უზად ზს., ლნტ., უ̄ზად ლშხ., ზმნს. -- წაუსვლელად. ბაზი ქორთე უზად დემეგ

ესერ ხოყა (ბქ.) -- ამაღამ სახლში წაუსვლელად არ მივარგაო. ქა̄მთე უზა̄დ ბობშ ჟენსუსტა̄ნ (ლშხ.) -- ბავშვი დასუსტდა გარეთ გაუსვლელად (გაუსვლელობით).

- უზაბაკ (-იშ, --) ლშხ. -- უმიზეზო, უნაკლო. უზაბაკ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- უნაკლო კაცია.
- უზა̄რა (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უზარა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუზოგავი, უზოგველი. უზარა̈შ ლეჳიზ დოსდ ესერ ომშდეხ (ანდ.) -- უზოგველის საგზალი ადრე გამოილიაო. უზა̄რად ბზ., ლშხ., უზარად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- დაუზოგავად. უმომჭირნეოდ. ამჟი უზა̄რად შომად ხა̈პი̄რე ლირდეს (ბზ.) -- ასე დაუზოგავად (ქონებისა) როდემდის აპირებ ცხოვრებას?
- უზგა (-გა̄̆შ, -- ბზ., -გა̈შ, -- ბქ., -გა̄შ, -- ლშხ., -გა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუსახლებელი. უზგად ზმნს. -- დაუსახლებლად. ეჩე უზგად მა̄მა ხჳიჩო (ბზ.) -- იქ დაუსახლებლად არ გავჩერდები.
- უზგუნა (-ნა̄̆შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- აუტკივარი. უზგუნა თხჳიმს იმნა̈რ ხიზგუნე? (ბზ.) -- აუტკივარ თავს რატომ იტკივებ?
- უზნანა იგივეა, რაც უ̄ზნანა.
- უზჳნა იგივეა, რაც უ̄ზჳნა.
- უთა იგივეა, რაც უ̄თა.
- უთაჳა იგივეა, რაც უთჳა.
- უთია იგივეა, რაც უ̄თა2.
- უთინ, ჳითინ, გთინ (-იშ, --) -- ნიში. ჯგგრა̄გი საყდრი ნაგემჟი ათხე უთინ ლჷ̄გ (ლშხ. 50) -- წმინდა გიორგის ნასაყდრალზე ახლა ნიში დგას.
- უთი̄რა (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უთირა, უნთჳირ (-ა̈შ, -- ბქ., -აჲშ, -- ლნტ.) -- უცნობი. მუშგჳრა̈ლ ჲერხი უთი̄რა მა̄დხ (ბზ.) -- ზოგი სტუმარი უცნობი იყო ჩემთვის. ეშჳი უნთჳირ

მა̈რე ხონჴრიჳ̂ხ (ბქ.) -- ერთი უცნობი კაცი ახლდათ.

- უთნა (-ნა̆̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ.) -- უჩინარი, გაუცხადებელი, გაუმჟღავნებელი. უთნად ზმნს. -- გაუცხადებლად. უთნად მა̄მგჳ̂ეშ სედნი (ბზ.) -- გაუცხადებლად (გაუმჟღავნებლად) არაფერი რჩება.
- უთნებ (-იშ, --) ბქ. -- გასაჭირი, დიდი მოუცლელობა. სურუ ესერ უთნებ ხარ (ბქ. 329) -- ძალიან მოუცლელი ვარო (მოუცლელობა მაქვსო). უთნებჟი მა̈რემ კაჩუშოჳ̂ ლა̈ჲუჟე (ანდ.) -- გაჭირვებისას კაცმა ფეხზე გამოიძინოსო.
- უთოლ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ლშხ.), უთჳ̂ელ (-იშ, --) ლნტ. -- უტვინო, უჭკუო. ლჹთელ უთოლს დემ ესერ ხა̈ჭიმ (ანდ.) -- ჭკვიანი უჭკუოს არ {ა}ჰყვებაო.
- უთორა იგივეა, რაც უთჳ̂რა.
- უთუთქჳ̂ა (-ჳ̂ა̄შ, -ჳ̂ე̄ლ) ლშხ., ბოტ. -- მცენარე. უთუთქჳ̂ა ლუმჳ̄რს ხაჯეშ (ლშხ. 3) -- "უთუთქვა" ნაძვს ჰგავს.
- უთჳ̄თქჳ̂ა (-ჳ̂ა̄შ, -ჳ̂ე̄ლ) ლშხ. -- გამოუმცხვარი, გამოუშუშებელი. უთჳ̄თქჳ̂ა დიარ -- გამოუმცხვარი პური.
- უთჳ̂ა (-ჳ̂ა̆̄შ, -- ბზ., -ჳ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უთაჳ̂ა (-ჳ̂ა̈შ, -- ბქ., -ჳ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუბადებელი. უთაჳ̂ა გეზალს ჯადჳ̂თელისგ' ესერ ხა̈შდროჳ̂ნახ (ანდ.) -- დაუბადებელ ბავშვს მუცელში ეთამაშებოდნენო.
- უთჳ̂ელ იგივეა, რაც უთოლ.
- უთჳ̂ნა (-ნა̆̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უსმელი, დაულეველი, დაუურწყულებელი. ჰამს ჳ̂ეთხმა̈ლ უთჳ̂ნა ლასჳ̂ხ (ბქ.) -- დილას საქონელი დაუურწყულებელი იყო. ალე მა̄რე უთჳ̂ნა ლი (ლშხ.) -- ეს კაცი უსმელია.

- უთუ̂რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უთორა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უსწავლელი. გუგჩა უთუ̂რა მა̈რე ლღმა̈რ (ბქ. 81) -- გუგჩა უსწავლელი კაცი ყოფილა.
- უთხე̄ლა (-ლა̈̄შ, -- ბზ., -ლა̄შ, -- ლშხ.), უთხელა (-ლა̈შ, -- ბქ., ლა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- {და}უძებნელი. უთხე̄ლად ბზ., ლშხ., უთხელად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- დაუძებნელად. კუმა̈შ უთხელად დემ ანღრი ა̈გიხო (ლნტ.) -- საქონელი {და}უძებნელად არ მოდის შინ.
- უთხმუ̄ლ ბზ., უთხმულ ბქ., ინთხმუ̄ლ ლშხ., ითხმულ ქს., ზმნს. -- უკუღმა, თავდაყირა, თავდაღმა. ჭყგნტა̈რ უთხმუ̄ლ ლღმა̈̄რდხ ლაყუ̂რა̈̄ლისგა (ბზ.) -- ბავშვები თავდაღმა წოლილან (ყოფილან) ლოგინებში. ესნარი გაზეთ უთხმულ ხა̈ლუ̂ენა ისმა̈ს (ბქ. 252) -- ისმას გაზეთი უკუღმა ეჭირა თურმე. მეთეთხ ესერ უთხმულ ხორკა (ბქ.) -- ღამურა თავდაყირა ჰკიდიაო.
- უისგა იგივეა, რაც უჲა1.
- უისტუ̂ ბზ. -- სწრაფი, უეცარი, მოულოდნელი. უისტუ̂დ ზმნს. -- უეცრად, მოულოდნელად. უისტუ̂დ მა̄დ ლე̄ზი ქალა̈ქთე (ბზ.) -- მოულოდნელად მომიხდა ქალაქში წასვლა.
- უკაკალა იგივეა, რაც უკკალა.
- უკალაუ̂ა იგივეა, რაც უკლაუ̂ა.
- უკაფ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- უსამართლო, უმართებულო, ავი. სამსონ უკაფ მა̈̄რე ლი (ბზ.) -- სამსონი უსამართლო კაცია.
- უკილა იგივეა, რაც უკლა.
- უკი̄და1 (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უკიდა (-და̈შ, -- ბქ., -და̈ჲშ, -- ლნტ.) -- აუღებელი. დაბა̈რ ჟი უკიდა მარ (ბქ.) -- ყანები აუღებელი მაქვს. უკი̄დად ბზ., ლშხ., უკიდად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- აუღებლად. და̈ბ უკი̄დად მა̄მ სედნი (ბზ.) -- ყანა აუღებლად არ დარჩება.

- უკი̄და2 (-და̄̆შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უკიდა (-და̈შ, -- ბქ., -და̈ჲშ, -- ლნტ.) -- მოუსპობელი, ამოუწყვეტელი. უკი̄დად ბზ., ლშხ., უკიდად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- ამოუწყვეტლად. ამ სოფლიშ მეზგე ჟი უკიდად და̈რ ათსედახ (ბქ.) -- ამ სოფლის მოსახლე ამოუწყვეტლად არვინ დარჩენიათ.
- უკკალა (-ლა̄̆შ, -- ბზ., -ლა̈შ, -- ბქ., -ლა̄შ, -- ლშხ.), უკაკალა (-ლა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ჯიუტი, ურჩი. იმთე ესღრი, სი უკკალა! (ბზ.) -- სად მიდიხარ, შე ურჩო!
- უკლა (-ლა̄̆შ, -- ბზ., -ლა̈შ ბქ., -ლა̄შ, -- ლშხ.), უკილა (-ლა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუკეტავი. სგაჩადხ უკლა ყო̄რალისა (ლშხ.) -- დაუკეტავ კარებში შევიდნენ. უკლად ზს., ლშხ., უკილად ლნტ., ზმნს. -- დაუკეტავად. ქორა ყორ უკლად ათა̈სედა (ლნტ.) -- სახლის კარი დაუკეტავად დარჩენია.
- უკლაუ̂ა (-უ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უკალაუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაულეწავი. ჭჷმინ უკლაუ̂ა მა̄რ (ბზ.) -- ქერი გაულეწავი მაქვს. თჷმი მარა უკლაუ̂ნას ესერ ხაკლაუ̂ნე (ანდ.) -- გაჭირვება კაცს გაულეწავს გაალეწვინებსო.
- უკმაკურ ლშხ. -- უშნო, უხეირო. ეჯის უკმაკურ გარგლა ხოხალ -- იმან უხეირო ლაპარაკი იცის.
- უკუ̂ი̄და (-და̄̆შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უკუ̂იდა (-და̈შ, -- ბქ., -და̈ჲშ, -- ლნტ.) -- მოუკლებელი, უბერებელი. და̈უ̂ით უკუ̂იდა მა̈რე ლი (ბქ.) -- დავითი უბერებელი კაცია.
- უკუ̂ი̄შა1 (-შა̄̆შ, -- ბზ., -შა̄შ, -- ლშხ.), უკუ̂იშა (-შა̈შ, -- ბქ., -შა̈ჲშ, -- ლნტ.) 1. გაუტეხავი. გაკ უკუ̂ი̄შა ლი (ბზ.) -- ნიგოზი გაუტეხავია. 2. უტეხი, ჯიუტი. ქოლუ̂ ადა̈ჲე ა უკუ̂იშა ზურალ ყორთექა (ბქ. 315) -- ეს ჯიუტი ქალი კარებამდე მიიყვანეო. 3. ყამირი.
- უკუ̂ი̄შა2 (-შა̄̆შ, -- ბზ., -შა̄შ, -- ლშხ.), უკუ̂იშა (-შა̈შ, -- ბქ., -შა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უთქმელი.

ქა უკჳ̂იშა გულისგა გარ ესერ ომბეჭკჳ̂ (ანდ.) -- უთქმელ კაცს გული გასკდომიაო.

- უკჳ̂შჳ̆̄რა (-რა̆̄შ, -- ბზ., -რა̆̄შ, -- ლშხ.), უკჳ̂შურა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუტეხელი, დაუმსხვრეველი. უკჳ̂შჳ̆̄რად ბზ., ლშხ., უკჳ̂შურად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- გაუტეხავად. დია̈რ უკჳ̂შურად დემ ესერ იმი (ანდ.) -- პური გაუტეხავად არ იჭმევაო.

- უკცხა, უკჷრცხა (-ხა̆̄შ, -- ბზ., -ხა̆̄შ, -- ლშხ.) -- ჩამოუბელავი, გაუსხეპავი. [ღჳ̆̄ჳ̂ს] ქა უკცხა ლუმირ ხა̆̄ცჳ̂ (ბზ. 401) -- დევს ჩამოუბელავი ნაძვი ჰკიდია.

- ულა̈დელა იგივეა, რაც ულდელა.

- ულა̆̄შა (-შა̆̄შ, -- ბზ., -შა̆̄შ, -- ლშხ.), ულაშა (-შა̈შ, -- ბქ., -შა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუთესავი. ულა̆̄შა დაბა̈რ (ბზ.) -- დაუთესავი ყანები.

- ულგა̈მჳ̂ (-მა̈შ, --) ბზ., ულგამჳ̂, უგამჳ̂ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., უ{ლ}გამ ლშხ. -- უგემური, უგემოვნო. ლეზებ უგამჳ̂ ლასჳ̂ (ბქ.) -- საჭმელი უგემური იყო. ულგამდ ბზ., ლშხ., უგამდ ბქ., ლნტ., ზმნს. -- უგემურად. ჩი̄ს ულგა̈მდ ნუმ ხიჩო (ბზ.) -- ყველაფერს უგემურად ნუ აკეთებ.

- -ულდ იგივეა, რაც -ილდ.

- ულდელა (-ღა̆̄შ, -- ბზ., -ღა̈შ, -- ბქ.), ულა̈დელა (-ღა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უდღეური. ულდელას ლირდ' ესერ სგებნაჳ̂ ოთლია (ანდ.) -- უდღეურს თავისი ცხოვრება წინასწარ მოუთავებიაო. სი ულა̈დელა სია! (ლნტ.) -- შე უდღეურო, შენა!

- ულია (-ლია̆̄შ, -- ბზ., -ლია̈შ, -- ბქ., -ლია̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუთავებელი, დაუმთავრებელი, ულევი. გჳ̂ეშ ქა ულია მა̆̄რ (ბზ.) -- საქმე დაუმთავრებელი მაქვს. ღჳ̂აშა̈შ ლიტმურე ქა ულია ხად (ბქ. 84) -- ჯიხვის გატყავება დაუმთავრებელი ჰქონდა.

- ულიშ იგივეა, რაც ჰჷლიშ.

- ულმა̈შ (-იშ, -მაშა̈რ) ზს., ლნტ., ლუმლა̈შ (-იშ, -ლაშა̈რ) ბქ., ულმაშ (-იშ, -ა̄რ) ლშხ. -- ულვაში. გოგად თჳ̂ი ესნა̈რ ჟ'ა̈დცჳ̂ემ ულმაშა̈რჟი̄ნ (ბზ. 29) -- გოგამ თურმე ულვაშებზე თაფლი წაისვა. და̈ჳ̂ითს ჯჳ̂ედი ლუმლაშა̈რ ჴაგან (ბქ.) -- დავითს გრძელი ულვაშები ჰქონდა (ედგა). ულმა̈შს ლიბერგ ციცჳ̂ს ესერი ჴა̈სდიკ (ანდ.) -- ულვაშზე ხელის მოკიდება კატასაც სწყინსო.
- ულტეხჳ̂, ულტეხ (-იშ, -არ) ბქ. -- ულრანი, გაუვალი. ჭუბერ ულტეხჳ̂ ცხეკ ლჷმა̈რელი (ბქ. 226) -- ჭუბერი გაუვალი ტყე ყოფილა.
- უმა იგივეა, რაც უ̄მა.
- უმანი იგივეა, რაც უმა̈̄ნჳ̂.
- უმარჯჳ̂ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ბქ., ქს.) -- მოუხერხებელი; მოურგებელი. უმარჯჳ̂ ჩაფლა̈რ მა̈ზ (ლნტ.) -- მოუხერხებელი ფეხსაცმელები მაცვია. უმარჯჳ̂დ ზმნს. -- მოუხერხებლად; შეუძლოდ. უმარჯჳ̂დ ლირდე (ბქ.) -- შეუძლოდ ყოფნა.
- უმაშარა იგივეა, რაც უმშარა.
- უმახა იგივეა, რაც უმხა.
- უმა̈̄ნჳ̂ (-ა̈შ, --) ბზ., უმა̄ნ (-ი̄შ, --) ლშხ., უმანი (-ჲშ, --) ლნტ. -- ბოროტი, მავნებელი, საზარელი. უმა̈̄ნჳ̂ა ლიჩჳ̂მე მა̄მ ლი ჴოჩა (ბზ.) -- ბოროტის გაკეთება ცუდია. უმა̄ნ მა̄რე (ლშხ.) -- ეშმაკზე ეშმაკი კაცი.
- უმბილ, უნბილ, უმბულ -- უნებლიე, უნებური. ნა̈ბი უმბილ მა̈გ ლჷნჩგდე ჴა̄რ [დეჳ̂ეთს] (ბზ. 338) -- დევეთს ნება და უნებლიე ერთმანეთში აქვს არეული. უმბულიდ, უმბულდ, უმბილდ ზმნს. -- უნებლიედ, უნებურად. უმბულიდ ნაჩომლა... ჴა̈ტ -- ნაბა̈ნს იწეჳ̂ანიჳ̂ხ (ბქ. 291) -- უნებლიედ ჩადენილზე ხატსა და ფიცს იშველიებდნენ. [გჳ̂ეფ თე ლახ] ლეხხჳ̂იხ უმბულდ

შუკჟი, ატბჷნეხ (ლშხ. 7) -- ავი თვალი რომ შეხვდებათ გზაზე უნებლიედ, გადააფურთხებენ. ეშხუ მარეს უმბილდ თუ̂ეფ ათოშყად (ლნტ. 56) -- ერთ კაცს უნებლიედ თოფი გაუვარდა.

- უმბულ იგივეა, რაც უმბილ.
- უმეჩა იგივეა, რაც უმჩა.
- უმეჴერა იგივეა, რაც უმჴა̆̈რა.
- უმზა̈ზ ბქ., ლნტ., უმზაზ -- უმიზეზო. უმზაზდ ზმნს. -- უმიზეზოდ. იმჟი ლოქ ა̈ნკჷდეხ უმზაზდ (ლნტ. 112) -- უმიზეზოდ როგორ ავილოთო.
- უმზიგა̄̆რა ბზ., ლშხ, უმზიგარა ბქ. -- უმტკივნეული, უსნეულო. უმზიგა̄̆რდ ბზ., ლშხ., უმზიგარდ ბქ., ზმნს. -- უმტკივნელოდ. ხუ̂აჲ ხანსუ ხარი უმზიგა̄̆რად (ლშხ.) -- დიდხანს ყოფილიყავი ჯანმრთელად (უმტკივნეულოდ).
- უმზუნა (-ნა̄̆შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- მდედრობითი სქესის პირუტყვი (ოთხფეხა), რომელსაც ჯერ არ მოუგია. ნალუ̂ჟურს ხელუ̂აჭ უმზუნა ყუ̂ერილდ (ბქ. 98) -- ვაჟს მისდევდა მოუგებელი (პატარა) ნეზვი.
- უმთქუ̂ა (-უ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ., -უ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- შეუჩვეველი. ჩინჩუ̂ილ ჰენწს უმთქუ̂ა ხად (ბქ.) -- ბავშვი აკვანს შეუჩვეველი იყო.
- უმიჭუ̂{ა} (-აჲშ, -უ̂ა̈ლ) ლნტ. -- ურქო (თხა...). უმიჭუ̂ დაკჷლ გუ̂აყა (ლნტ.) -- ურქო თხა გვყავს.
- უმკახა, უმკახ{უ̂} (-უ̂ა̈შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ., -ა̄შ, -- ლშხ., -ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უსარგებლო. უიმედო, გამოუსადეგარი. უმკახ გეზლი̄რ ხაყა (ლშხ.) -- გამოუსადეგარი შვილები ჰყავს. მიჩა̈შდ მა̈გ უმკახა ლი (ლნტ.) -- მისთვის ყველაფერი უსარგებლოა.

- უმო̄რაუ̂ა იგივეა, რაც უმო̄რუ̂ა.
- უმო̄რუ̂ა, უმო̄რაუ̂ა (-უ̂ა̆̄შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უმორუ̂ა (-უ̂ა̈შ, --) ბქ., უმორაუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუსამართლებელი, გაურჩეველი. უმო̄რუ̂ა გუ̂ეშ ხა̄დხ ლემო̄რუ̂ე (ბზ.) -- გაურჩეველი საქმე ჰქონდათ გასარჩევი. უმო̄რუ̂ად, უმო̄რაუ̂ად ბზ., ლშხ., უმორუ̂ად ბქ., უმორაუ̂ად ლნტ., ზმნს. -- გაუსამართლებლად. ნე̄სგამე̄ზჲარ უმო̄რაუ̂ად ლისყა̄ლს აჯგრჯეხ (ლშხ. 46) -- შუაკაცები გაუსამართლებლად ახერხებენ შერიგებას.
- უმყა̄ლუ̂ა̄ლად ბზ., უმყალუ̂ალდ ბქ., უმყა̄ლუ̂ა̄ლდ ლშხ., ზმნს. -- უშიშრად. უმყა̄ლუ̂ა̄ლად ჲერუ̂ა̄ჲ არი... ეჩას მა̄მა სერდე ხა̄რ მეცრალეშ (ლშხ. 12) -- უშიშრად ვინც არის, ის არაფრად აგდებს მკითხავებს.
- უმშაჲა (-შაჲა̆̄შ, -- ბზ., -შაჲა̈შ, -- ბქ., -შაჲა̄შ, -- ლშხ., -ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. უმუშევარი, დაუსაქმებელი. უმშაჲად ზმნს. -- დაუსაქმებლად. ალ მარა უმშაჲად დეშერ ხაჩდენო̄ლნა (ლშხ. 51) -- ამ კაცს დაუსაქმებლად ვერავინ წაუვიდოდა. 2. დაუმუშავებელი. უმშაჲა დაბა̈რ დესა ა̈რი (ლნტ.) -- დაუმუშავებელი ყანები არ არის.
- უმშარა (-რა̆̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უმაშარა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუფართოებელი. შუ̂ა̈ნთე შუკუ̂ უმშარა ხა̄დხ (ბზ.) -- სვანეთისკენ გზა გაუფართოებელი ჰქონდათ.
- უმჩა (-ჩა̆̄შ, -- ბზ., -ჩა̈შ, -- ბქ., -ჩა̄შ, -- ლშხ.), უმეჩა (-ჩა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუბერებელი. უმჩა-უდგარა (ბზ.) -- უბერებელ-უკვდავი. უმჩა ი უდგა̄რუ̂ა და̄რ ლი (ლშხ.) -- უბერებელი და უკვდავი არვინაა.
- უმხა1 (-ხა̆̄შ, -- ბზ., -ხა̈შ, -- ბქ., -ხა̄შ, -- ლშხ.), უმახა (-ხა̈ჲშ, --) ლნტ. 1. გაუახლებელი. მუშგუ̂რის უმხა ტაბაგს დემის ხუ̂ასგუ̂რად (ბქ.) -- სტუმარს გაუახლებელ ტაბლასთან არ

დავსვამდით. 2. ახალ მთვარე დაუდგომელი. უმხაჟი დარაშ გეშს ხოლა ლა̈ცხრი ხარ (ბქ.) -- ახალმთვარე დაუდგომელზე ამინდის ამბავი ცუდი გასარკვევია.

- უმხა2 (-ხა̄̆შ, -- ბზ., -ხა̈შ, -- ბქ., -ხა̄შ, -- ლშხ.), უმახა (-ხა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუავდრებელი. უმხად ზს., ლშხ., უმახად ლნტ., ზმნს. -- გაუავდრებლად. ბაზი უმხად დემის იგნი (ბქ.) -- ამაღამ გაუავდრებლად არ გაჩერდება.
- უმკა̈რა, უმკერა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ) ბზ., უმკერა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., უმეკერა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- უგნური, მიუხვედრელი, უვიცი. უმკერა მა̄̆რე ხოლა ლი (ბზ.) -- უგუნური კაცი ცუდია. ჯეჲ ლოქ უმკერა! (ლშხ. 63) -- შე უგუნურო! [გეგი] ჲედურ უმეკერა ლჷმა̈რ (ლნტ. 116) -- გეგი მთლად უგუნური ყოფილა.
- უნათუ̂რია იგივეა, რაც უნთუ̄რი.
- უნას ლშხ. -- ავი. უნას დი̄ნო̄ლ ხეყედა. -- ავი გოგონა ჰყავდა.
- უნა̈გირ იგივეა, რაც ჰინგირ.
- უნბილ იგივეა, რაც უმბილ.
- უნგირ იგივეა, რაც ჰჷნგირ.
- უნენიად ბქ., ზმნს. -- მოულოდნელად, უცაბედად. უნენიად თუ̂ირქუ̂იშ ჯა̈რ ახშჷდახ (ბქ. 309) -- მოულოდნელად თურქის ჯარი შემოესიათ.
- უნთუ̄რი (-რი̄̆შ, --) ბზ., ლშხ., უნთური (-ა̈შ, --) ბქ., უნათუ̂რია (-ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უცნობი. შუკუ̂ს ეშუ̂ი უნთური მა̈რე ლამხუ̂იდ (ლხმ.) -- გზაზე ერთი უცნობი კაცი შემხვდა.
- უნთუ̂ირ იგივეა, რაც უთი̄̆რა.
- -უნლუ̂, -უნლრ, -ჷნლო, -უნლო თანდებ. -- გან, შემდეგ, მერე. ლა̄თჷნლო უუ̂ჟად ხუ̂ა̈რი (ბზ.) -- გუშინდელს აქეთ უძილოდ ვარ. ხუ̂ა̈ჲ ხა̈ნუნლო ღერბეთ ანკა̈დ (ლნტ. 264) -- დიდი ხნის

შემდეგ ღმერთი მოვიდა.

- უნჩჷ̄და იგივეა, რაც უჩჷ̄და.
- უნჭყა (-ყა̆̄შ, -- ბზ., -ყა̈შ, -- ბქ., -ყა̄შ, -- ლშხ., -ყა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუხედნავი. ლუ̂აჭრი გეზალ სგა ლახ̆̄ბხ უნჭყა ყუ̂ა̈რილს (ბზ. 447) -- ვაჭრის შვილი მიაბეს გაუხედნავ ლაფშას. უნჭყად ზმნს. -- გაუხედნავად. უნჭყად ლაბნა დემ ესერ სედნი (ანდ). -- მოზვერი გაუხედნავად არ დარჩებაო.
- უნხა̈უ̂დ, უმხალდ ლიკედ ბქ. -- დიდი ამბით მიღება. გეგიდ უმხალდ (უნხა̈უ̂დ) ა̈ნკიდ მუშგუ̂რა̈რ (ბქ.) -- გეგიმ დიდი ამბით მიიღო სტუმრები.
- უჲა1, უისგა, უა (-ა̈შ, --) -- წაუღებელი, წაუყვანელი, გაუგზავნელი. უ{ჲ}ად ზმნს. ამბი უიად ნ'ა̄ჩე! (ბზ.) -- ამბის წაუღებლად ნუ წახვალ! ამ ზა̈უ̂ კუმა̈შ ლახუ̂ხო უად ლოქ ათასედა (ლნტ.) -- წელს საქონელი მთაში წაუყვანელი დამრჩაო.
- უჲა2 იგივეა, რაც უჰჲა.
- უჲდჷრა იგივეა, რაც უჰდჷრა.
- უჲრა (-რა̆̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.), უ̄ჲრა (-რა̄შ, --) ლშხ. -- დაუწერელი. მაგ უ̄ჲრა ხულუ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- ყველაფერი დაუწერელი ჰქონდა. უჲრად ზს., ლნტ., უ̄ჲრად ლშხ., ზმნს. -- დაუწერლად. ლა̈ჲრ უჲრად ა̈მსა̈დ (ბზ.) -- წერილი დაუწერლად დამრჩა.
- უჲშამუ̂ (-იშ, --) ზს., უჲშამ ლშხ., უაშამ, უჲშამ ლნტ. -- უმადური. უჲშამთე ყა̈ლია̈ნ თუთუ̂ინ ესერი ლეტკლებ ლი (ანდ.) -- უმადურისათვის ყალიონი თუთუნიც დასანანებელიაო.
- უჟ იგივეა, რაც უ̄ჟ.
- უჟაგა იგივეა, რაც უჟგა.

- უჟა̈̄შ ბზ., უჟა̈შ ბქ., უჟა̄შ ლშხ. -- დარდი, წუხილი. მიშგუ უჟა̈̄შ ნო̄მის ჯა̄რხ (ბზ.) -- ჩემი დარდი არ გქონდეთ. მაჲ უჟა̈̄შ ჯა̄რ ეჩა? (ლშხ.) -- რა დარდი გაქვს მისი?
- უჟგა (-გა̈̄შ, -- ბზ., -გა̈შ, -- ბქ., -გა̄შ, -- ლშხ.), უჟაგა (-გა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მოურჩენელი. უჟგა მა̈ზიგ ახზიგდა (ბზ.) -- მოურჩენელი ავადმყოფობა დაემართა.
- -ურ უქონლობის სუფიქსი: ქორურ -- უსახლო. ყორურ -- უკარო. გეზალურ -- უშვილო.
- ურაურდა იგივეა, რაც უ̄რაურდა.
- ური (-ა̈შ, -- ბქ., -რი̄შ, -- ლშხ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- მკვახე, უმწიფარი. ალ ბალახ ჩუ დე̄მ იმჲი, ჩიგარ ურის ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 8) -- ეს ბალახი არ მწიფდება, ყოველთვის უმწიფარს ჰგავს. ური ხილ ახოხორახ (ლნტ.) -- მკვახე ხილი მოუკრეფიათ.
- ურიბ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ლეჩაქი, თავსაფარი. [ეჩა თუ̂ელ] სგე̄სჭო̄ნე ურიბთე (ლშხ. 70) -- იმისი ტვინი შეახვია ლეჩაქში.
- ური̄ლუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), ურილუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ურღვევი, დაუნგრეველი. მურყუ̂მა̈ლ ჲერხი მერლუ̂ე ლიხ ი ჲერხი ური̄ლუ̂ა (ბზ. 1) -- კოშკები ზოგი დარღვეულია და ზოგიც დაურღვეველი.
- ურტყუ̂ი იგივეა, რაც არტყუ̂ი.
- ურუად იგივეა, რაც ურჰად.
- ურქნელ ბქ., ქს. -- ავი, ბოროტი. ალე ურქნელ ზურა̄ლ ლი (ლშხ.) -- ეს ავი ქალია.
- ურშუ̂ლია̈ნ (-იშ, -ლიანა̈რ) ბქ. -- უწმინდური. ახჴედ' ესერ ხოლა ურშუ̂ლია̈ნ და̈უ̂ს ლოშგმე ლადეღ (ბქ. 261) -- ცუდ უწმინდურ დევს დაუდგა უკანასკნელი დღეო.
- ურშუ̂ნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), ურშონა (-ნა̈ჲშ, --) ლნტ. -- 1. უხსენებელი (გველი...). ურშუ̂ნა̈̄ დაგრას მა̄მ ხაყე̄ნა ჯუ̂ინალდ (ბზ.) -- უხსენებლის მოკვლა არ

შეიძლებოდა ძველად. 2. თრითინა. ურშჳ̂ნა ჯინარს ხემჯენ (ბქ.) -- თრითინა ციყვს წაავავს.

- ურწყულ, ურწყჳ̂ლ -- უწმინდური, ბინძური. სგა̈ჲ ურწყულუ, სგა̈ჲ ურჯულუ! (ბზ.) -- თქვე უწმინდურებო, თქვე ურჯულოებო! ურწყულ ზურალს ჳ̂იდ ესერ დემ ხერი (ანდ.) -- უწმინდურ ქალს რძე არ უდედდებაო. ეჩექა ა̈მეჩედ ურწყულ და̈ჳ̂ (ლნტ. 101) -- იქ გაუვლია უწმინდურ დევს.
- ურწყჳ̂ -- მარხვა მგლოვიარობის გამო. ჲესჳ̂ალა ალმა̈ცგირ ოთდაგრა... ი ეჩ' ესერ ურწყჳ̂ ლი (ბქ. 245) -- ვიღაცას ალმასგირი მოუკლავს და იმის მარხვააო.
- ურჰად, ურჷჰდ ზს., ურუად ქს., -- უთენია. იმჷა̈ნ ანღრი ამჟი ურჷჰდ? (ბზ.) -- საიდან მოდიხარ ასე უთენია? დაჳ̂ით ურჰად ოლგენ (ბქ.) -- დავითი უთენია ამდგარა.
- ურჷჰდ იგივეა, რაც ურჰად.
- უსახჳ̂ იგივეა, რაც უსჳ̂ახჳ̂.
- უსბერ, ჳ̂ოსბერ (-სბრიშ, -ა̈ლ) ბზ., ჳ̂ოსპერ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მარხილის ტაფელა. სა̈ჳ̂ს ჳ̂ოსბრა̈ლ ა̈თყუჩჳ̄რა̄̈ნ (ბზ.) -- მარხილს ტაფელები დაემტვრა.
- უსგჳ̂ა (-ჳ̂ა̄̈შ, -- ბზ., -ჳ̂ემ, -- ბქ., -ჳ̂ა̄̈შ, -- ლშხ.), უსკჳ̂ა (-ჳ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ექვსი. უსგჳ̂ა მა̄̈რე სა̈ჳ̂თე ოთჩა̈დჴ (ბზ. 22) -- ექვსი კაცი ოსეთში გაექცათ. [ალი ფოქლისგა] უსგჳ̂ა-იშგჳ̂იდ მარე ჩუ სკჷდა (ბქ. 206) -- ამ გამოქვამულში ექვსი-შვიდი კაცი დაეტეოდა. უსკჳ̂ა ზა̈ჳ̂ნლო ბოფშა̈რს ლალდალხო აჳ̂ზიდაჴ (ლნტ. 8) -- ექვსი წლის შემდეგ ბავშვებს სამწყესურში აგზავნიდნენ.
- უსკი̄ბა (-ბა̄̈შ, -- ბზ., -ბა̄̈შ, -- ლშხ.), უსკიბა (-ბა̈შ, -- ბქ., -ბა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. ზედმოუდგმელი, ზედმიუბჯენელი. 2. დაუმტკიცებელი; დაუდგენელი; მოუგვარებელი.

უსკი̄ბად ბზ., ლშხ., უსკიბად ბქ., ლნტ., ზმნს. გჳ̂ეში უსკი̄ბად ნ'აფხეჟედ (ბზ.) -- საქმის მოუგვარებლად არ დაიშალოთ!

- უსკჳ̂ იგივეა, რაც ჳ̂ისგჳ̂.
- უსკჳ̂ა იგივეა, რაც უსგჳ̂ა.
- უსმართჷ̈ლ, უსმართჷლ -- უსამართლო. უსმართჷლ მარა ხოლა დრეჳ̂ოჳ̂ ხჷლჳ̂ე! (ბქ.) -- უსამართლო კაცს ცუდი დღე დასდგომოდესო! უსამართჷლ-სამჷრთა̈ლ -- უსამართლო სამართალი.
- უსპა, უსიპა იგივეა, რაც ჳ̂ისპა.
- უსტარჷნ იგივეა, რაც სტარჷ̈ნ.
- უსჷრმა̈ნ (-იშ, -მანა̈ლ ბზ., -მანა̈რ ბქ.), უსჷრმან (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მუსულმანი. გადატ. -- გაუტანელი, დაუნდობელი, ურჯულო. სი უსჷრმან, იმ ხიჩო? (ბქ.) -- შე ურჯულო, რას შვრები?
- უსჳ̂ახჳ̂, უსახჳ̂ (უსჳ̂ახჳ̂იშ) -- უცნაური, თავისებური. მა̈რინო უსახჳ̂ ზურა̄ლ ლა̄̈სჳ̂ (ბზ.) -- მარინო უცნაური ქალი იყო. იხმარება გამოთქმაში: ხოშა უსახჳ̂იშ -- უზარმაზარი. ამირა̈ნდ ა̈ნსჳ̂ილ ხოშა უსახჳ̂იშ და̈ჳ̂ მა̈ყმა̈ყ (ბქ. 261) -- ამირანმა მოიქნია უზარმაზარი ბაყბაყ-დევი.
- უსყა1 (-ყა̄̈შ, -- ბზ., -ყა̈შ, -- ბქ., -ყა̄შ, -- ლშხ., -ყა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუკეთებელი. ლათა̈შ უსყა გოშა̈რ ლა̈დი მად ლესყი (ბქ.) -- გუშინდელი გაუკეთებელი საქმეები დღეს მქონდა გასაკეთებელი.
- უსყა2 (-ყა̄̈შ, -- ბზ., -ყა̈შ, -- ბქ., -ყა̄შ, -- ლშხ., -ყა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- შეურიგებელი. ლა̈თლჷღრა უსყა ლასჳ̂ხ (ბქ.) -- რძლები შეურიგებელი იყვნენ.

- უსხჾაჲ იგივეა, რაც ჾისხჾ.
- უსხჾობ, უსხჾობიერ (-იშ, --) ბქ., ლშხ. -- უსხების დაკვლის დღე. თანფიერუნლო ხოხალხ აჯალ ლა̄შხარს უსხჾობ (ლშხ. 28) -- ლაშხელებმა აღდგომის შემდეგ იციან აგრეთვე "უსხვობა".
- უტა̄ბა (-ბა̄შ, -- ბზ., -ბა̄შ, -- ლშხ.), უტაბა (-ბა̈შ, -- ბქ., -ბა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუთლელი. უტაბა მეგამ ა̈ზჾისა ხოკჾარახ (ლნტ.) -- გაუთლელი ხე ეზოში უგდიათ. უტა̄ბად ბზ., ლშხ., უტაბად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- გაუთლელად. ლა̄დჷ̄რ უტა̄ბად აცჾირ (ბზ.) -- ტარი გაუთლელად დატოვა.
- ხ-უტე იგივეა, რაც ხ-ჾიტე.
- უტი̄ხა1 (-ხა̄შ, -- ბზ., -ხა̄შ, -- ლშხ.), უტიხა (-ხა̈შ, -- ბქ., -ხა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუბრუნებელი. სჾიმონ უტიხა ლასჾ ქჾერწილხენ (ბქ.) -- სიმონი ქორწილიდან (დაუბრუნებელი იყო) არ დაბრუნებულიყო.
- უტი̄ხა2 (-ხა̄შ, -- ბზ., -ხა̄შ, -- ლშხ.), უტიხა (-ხა̈შ, -- ბქ., -ხა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- აუფუებელი. ჯიც უტი̄ხა ლა̄სჾ (ბზ.) -- ცომი აუფუებელი იყო. ჭურუ უტიხა მურგჾა̈ლ დია̈რ ლი (ლნტ. 34) -- "ჭურუ" აუფუებელი (ცომისაგან გამომცხვარი) მრგვალი პურია.
- უტკუნ, უტკჾინ (-იშ, --) ქს. -- ბნელი, უკუნი, სიბნელე. ცხეკქა მა̄რ ლე̄ზი უტკუნისა (ლშხ.) -- ტყე სიბნელეში უნდა გავიარო (ტყეზე მაქვს გასავლელი სიბნელეში). უტკჾინისა ბოფშა̈რს ქა̈მხო დემ აჾზიხ (ლნტ.) -- სიბნელეში ბავშვებს გარეთ არ გზავნიან.
- უტკუ̄ნა (-ნა̄შ, -- ბზ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უტკუნა (-ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუხუჭავი, ღია. მაროს თე̄რა̈ლ უტკუ̄ნა ხა̈დდა (ბზ.) -- მაროს თვალები დაუხუჭავი ჰქონდა. თერა̈ლ უტკუნა ათოსად ლჷდგა̈რს (ლნტ.) -- თვალები დაუხუჭავი (ღია) დარჩა მკვდარს

- უტკუ̂ინ იგივეა, რაც უტკუნ.
- უტყაბა იგივეა, რაც უტყბა.
- უტყაბარა იგივეა, რაც უტყბა̄რა.
- უტყბა (-ბა̈̄შ, -- ბზ., -ბა̈შ, -- ბქ., -ბა̄შ, -- ლშხ.), უტყაბა (-ბა̈ჲშ, --) ლნტ. -- შეუწვავი. გეგის უტყბა გოჭ ოხჳიდხ (ლშხ.) -- გეგის შეუწვავი გოჭი მოუტანეს. და̈̄უ̂ უტყაბა ლელუ̂ს იზობდა (ლნტ.) -- დევი შეუწვავ ხორცს ჭამდა.
- უტყბა̄რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უტყბარა (-რა̈შ, --) ბქ., უტყაბარა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- თითქმის შეუწვავი (ნახევრად შემწვარი). აშხუ̂ მგმსტიუ̂ს უტყბა̄რა ხალტე̄ნა კუ̂ახნეშ (ბზ. 51) -- ერთ მესტიელს თითქმის შეუწვავი გოგრა ჰყვარებია.
- უუ̂და1 (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̈შ, -- ბქ., -და̄შ, -- ლშხ.) -- უნატრებელი. ამიშ უუ̂და ჩუ მოდმაგეშ სიდ (ბქ.) -- ამან რომ არ ინატროს, (ამის უნატრებელი) არაფერია დარჩენილი.
- უუ̂და2 იგივეა, რაც უჰუ̂და.
- უუ̂ზი̄ნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უუ̂ზინა, უუ̂ეზნა (-ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.)-- გა{მო}უჯავრებელი, მიუბაძავი, დაუცინავი. უუ̂ზი̄ნად ბზ., ლშხ., უუ̂ზინად, უუ̂ეზნად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- გამოუჯავრებლად, მიუბაძავად. უუ̂ზი̄ნად ჩუ და̄რ ასად (ლშხ.) -- დაუცინავი არავინ დარჩა.
- უუ̂ოდა იგივეა, რაც უჰუ̂და.
- უფაშტუ̂ა იგივეა, რაც უფშუ̂და1.
- უფგოშუ̂ იგივეა, რაც უქბოშ.
- უფეშტუ̂ა იგივეა, რაც უფშუ̂და2.
- უფითქა (-ქა̈შ, -- ბქ., -ქა̄შ, -- ლშხ.) -- გაუმჟღავნებელი. მალატ ქა უფითქა მად (ბქ.) --

სიყვარული გაუმჟღავნებელი მქონდა.

- უფი̄თქჳ̂ა (-ჳ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -ჳ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უფითქჳ̂ა (-ჳ̂ა̈შ, -- ბქ., -ჳ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუსკდომელი, გაუხეთქავი. უფი̄თქჳ̂ად ბზ., ლშხ., უფითქჳ̂ად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- გაუხეთქავად, გაუსკდომლად. გიმ-მეგა̈მს -- უფი̄თქჳ̂ად დე̄მგჳ̂აშჳ̂ ცჳ̂ირე (ბზ. 320) -- ყველაფერს ანგრევს (მიწასა და ხეს -- გაუხეთქავად არაფერს ტოვებს).
- უფლიშ რელიგ. -- საუფლო დღესასწაული. იმართება აღდგომის მესამე კვირას. უფლიში საფტინ ლე̄თ ანჴა̈დ ტურა̄ნშა გიე̄რგ (ბზ. 25) -- უფლის დღესასწაულის შაბათ ღამეს მოვიდა ტურაანთ გიორგი. უფლი ლადელ ა̈ჲსენიხ ჯანჳ̂ (ბქ. 6) -- უფლის დღეს ხარს კლავენ.
- უფლიშერ, უფლიშიერ (-იშ, --) ბქ. -- უფლის დღესასწაული. უფლიშერ ჳ̂ოშთხჳ̂ ნაგზა ხა̈მთქჳ̂ახ (ბქ. 6) -- უფლის დღესასწაული ოთხ კვირას სჩვევიათ.
- უფუჭაჳ̂ა იგივეა, რაც უფჭაჳ̂ა.
- უფშჳ̂და1 (-და̄̆შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უფშდა (-და̈შ, --) ბქ., უფაშტჳ̂ა (-ჳ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უქები. ხოტბაშეუსხმელი. უფშჳ̂დად ბზ., ლშხ., უფშდად ბქ., უფაშტჳ̂ა ლნტ., ზმნს. მიჩა თხუმე უფშდად დემ იგნიჳ̂ (ბქ.) -- თავისი თავის ხოტბაშეუსხმელად არ გაჩერდებოდა.
- უფშჳ̂და2 (-და̄̆შ, -- ბზ, -და̄შ, -- ლშხ.), უფშდა (-და̈შ, --) ბქ., უფეშტჳ̂ა (-და̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუკრეჭელი, გაუპარსავი. ჳ̂ოქრეშ ლაშყჳ̂დიდ ღოლაქა̈შ უფშდა ტუფა̈რ ხაღჳ̂ენახ (ბქ. 241) -- ოქროს გასარეცხად ცხვრის გაუკრეჭელი ტყავები ჰქონიათ.
- უფჭაჳ̂ა (-ჳ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -ჳ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უფუჭაჳ̂ა (-ჳ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუფუჭებელი. უფჭაჳ̂ად ბზ., ლშხ., უფუჭაჳ̂ად ლნტ., ზმნს. -- გაუფუჭებლად. ლელჳ̂ უფჭაჳ̂ად მჷრა̄̆მჟინ გჳ̂ა̄რ ლეშხჳ̂ნი (ბზ.) -- ხორცი როგორმე გაუფუჭებლად უნდა შევინახოთ.
- უფხი̄ჟა (-ჟა̄̆შ, -- ბზ., -ჟა̄შ, -- ლშხ.), უფხიჟა (-ჟა̈შ, -- ბქ., -ჟა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუშლელი.

უფჴი̄ჟა ლერში-ლექჳ̂ემ ხუღჳ̂აჴ ალჲარს (ლშხ.) -- მათ გაუშლელი ქვეშაგებელი აქვთ. უფჴი̄ჟად ბზ., ლშხ., უფხიჟად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- გაუშლელად. ითქ უფჴი̄ჟად ხორდაჴ დე̄ფა̈ნჟი (ბზ.) -- მარცვალი გაუშლელად ჰქონდათ აივანზე.

- უქ ბზ., ლშხ. ნაწილაკი -- ო. ჳ̂ა̈ჲ უქ ისგჳ̂ა ბედს (ბზ.) -- ვაი, შენს ბედსო.
- უქად{ჳ̂} -- აუცდენელი, აუცილებელი, შეუმცდარი. ალა უქადჳ̂ გჳ̂ეშ ლი (ზს.) -- ეს აუცილებელი საქმეა. უქა̈დჳ̂ ჴა̈რჴ ეჯმინს ამშა ლისყეი (ლნტ.) -- მათთვის აუცილებელია ამის გაკეთება.
- უქბოჳ̂შ იგივეა, რაც უქბოშ.
- უქბოშ, უფგოშჳ̂ ბზ., უქბოჳ̂შ ბქ., ლშხ., უქობოშ ლნტ., ზმნს. -- მალვით, ჩუმად, მიპარვით. თამის კა̄და ხუღჳ̂ა̄ნ უფგოშ (ბზ.) -- თამის მალულად ნაჯახი ჰქონდა. დაჩჳ̂ირ უქობოშ ხოზნა̈ნდა ლახჳ̂ბას. (ლნტ.) -- და მალულად უვლიდა ძმებს.
- უქმ იგივეა, რაც ჳ̂იქმ.
- უქობოშ იგივეა, რაც უქბოშ.
- უქჳ̂ა იგივეა, რაც ჳ̄ქჳ̂ა.
- უქჳ̂თუნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუნძრეველი, უძრავი. გუშგჳ̂ეჲ ამახჳ̂ს უქჳ̂თუნა ლაყჳ̂რა̄ჳ̂ ათჷრშე̄ნა! (ბზ.) -- ჩვენს მტერს უძრავი საწოლიმც გაშლია (კუბოში ჩაწოლილიყოსო)! იჳ̂ალადღი უქჳ̂თუნა ბეჩ ზჷსდ (ლშხ.) -- თავის დღეში უძრავი ქვა იდო.
- უქჳ̂ი̄ცა1 (-ცა̈̄შ, -- ბზ., -ცა̄შ, -- ლშხ.), უქჳ̂იცა (-ცა̈შ, -- ბქ., -ცა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- შეუწყვეტელი, გაუწყვეტელი. უქჳ̂ი̄ცდ, უქჳ̂ი̄ცად ბზ., ლშხ., უქჳ̂იცად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- განუწყვეტლად, შეუწყვეტლად. ხელწიფხდ ანგაცხდე სემი ლე̄თ-ლადა̈ღ უქჳ̂ი̄ცდ ქეიფ (ბზ.

444) -- ხელმწიფემ სამი დღე-ღამის განუწყვეტლად ქეიფი გამოაცხადა. ლასგუ̂ჯინაჟი ლჷდგარაშ ზარ უქუ̂ი̄ცად ხეკუ̂ეს ლე̄სეს (ლშხ. 37) -- მკვდრის გამოსვენებისას ზარი შეუწყვეტლად უნდა იყოს.

- უქუ̂ი̄ცა2 (-ცა̈̄შ, -- ბზ., -ცა̄შ, -- ლშხ.), უქუ̂იცა (-ცა̈შ, -- ბქ., -ცა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- მოუჭრელი. სიმინდ ჩიქი უქუ̂იცა ხადხ (ბქ.) -- სიმინდი ჯერ კიდევ მოუჭრელი ჰქონდათ. უქუ̂ი̄ცად ბზ., ლშხ., უქუ̂იცად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- მოუჭრელად.
- ულა იგივეა, რაც უ̄ლა.
- ულაფა იგივეა, რაც ულფა
- ულა̈დ, ულღა̈დუ̂ ბზ., ულადუ̂ ბქ. -- უსამართლო, უკანონო. ულა̈დ ღედიში სამჷრთა̈ლი მუმწუ̂ინე თჷრქა̈დუ ოხუ̂ზჷზე (ბზ. 416) -- უსამართლო კანონის სამართლის გამსწორებელი მაკრატელი გამომიგზავნეო.
- ული̄რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), ულირა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- მოუშორებელი, მოუცილებელი. ქა ული̄რა მა̈ზიგ (ბზ.) -- მოუშორებელი (ქრონიკული) დაავადება. მეღგრ მუშგუ̂რი ქ'ესერ ულირა ჰასუ̂იშდ ისპი (ანდ.) -- მუდმივი სტუმარი შინაბერა (მოუშორებელ) ასულად იქცევაო.
- ულუ̂ იგივეა, რაც უ̂ილუ̂.
- ხ-ულუ̂ა/ე (მულუ̂ა̈̄ნ{და}, ხულუ̂ა̈̄ნ{და}; ხულუ̂ა̈̄ნდეს ბზ., მულუ̂ანდ, ხულუ̂ანდ; ხულუ̂ანდეს ბქ., მულუ̂ა̄ნ{და}, ხულუ̂ა̄ნ{და}; ხულუ̂ე̄ნდეს ლშხ., მულუ̂ან{და}, ხულუ̂ან{და}; ხულუ̂ანდეს ლნტ.) გრდუვ. -- აქვს. ჭყინტს მა̈გ ულეუ̂დ ხულუ̂ე (ბზ. 291) -- ვაჟს ყველაფერი ულევად აქვს. ჟაბე სოფლა̈რს ხოჩა ლახუ̂ა̈რ ხულუ̂ახ (ბქ. 1) -- ზემო სოფლებს კარგი მთები აქვთ. ბობშარს დაშნა̄რ ხულუ̂ახ (ლშხ. 28) -- ბავშვებს დაშნები აქვთ. ჯუ̂ინელდ დაშნა̈ ძუ̂ირდ გარ

ხულუ̂ანხ (ლნტ. 7) -- ძველად ხმალი იშვიათად ჰქონდათ.

- ულუ̂ა იგივეა, რაც უ̄ლუ̂ა.
- ულუ̂ერა იგივეა, რაც ულუ̂ნა1.
- ულუ̂ლაშობ (-ა̈̆შ, --) ბქ. -- ბერიკაობის მსგავსი დღესასწაული.
- ულუ̂ნა1 (-ნა̄̆შ, -- ბზ., -ნა̈̆შ, -- ბქ., -ნა̆̄შ, -- ლშხ.), ულუ̂ერა (-რა̈̆ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუფიცებელი. ულუ̂ნად ზს., ლშხ., ულუ̂ერად ლნტ., ზმნს. -- დაუფიცებლად. ჩუ ულუ̂ნად უ̂ოხუშდ მანათს იკედხ მო̄რუ̂ალ (ლშხ. 47) -- მედიატორები დაუფიცებლად ხუთ მანეთს იღებენ.
- ულუ̂ნა2 (-ა̄̆შ, -- ბზ., -ა̈̆შ, -- ბქ., -ა̆̄შ, -- ლშხ., -ა̈̆ჲშ, -- ლნტ.) -- იდაყვი. კუ̂არემჟი ულუ̂ნა ხაჴიდ (ბზ.) -- ყინულზე იდაყვი დაარტყა.
- ულფა (-ფა̄̆შ, -- ბზ., -ფა̈̆შ, -- ბქ., -ფა̆̄შ, -- ლშხ.), ულაფა (-ფა̈̆ჲშ, --) ლნტ. -- შეუღებავი. კაბ ულფა მა̄დ (ბზ.) -- კაბა შეუღებავი მქონდა.
- ულფჴ̄რა (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̆̄შ, -- ლშხ.), ულფჴრა (-რა̈̆შ, --) ბქ. -- ძაძებჩაუცმელი, შავებჩაუცმელი. ულფჴ̄რად ბზ., ლშხ., ულფჴრა ბქ., ზმნს. -- ძაძებჩა-უცმელად. სოფელლისგა ულფჴრად და̈̆რ ასა̈̆დ (ბქ.) -- სოფელში ძაძებჩაუცმელად არავინ დარჩა.
- უყა იგივეა, რაც უ̄ყა.
- უყალა იგივეა, რაც უყლა.
- უყაჩა იგივეა, რაც უყჩა.
- უყა̄ლუ̂ა (-უ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -უ̂ა̆̄შ, -- ლშხ.), უყალუ̂ა (-უ̂ა̈̆შ, -- ბქ., -უ̂ა̈̆ჲშ, -- ლნტ.) -- უშიშარი; შეუშინებელი. ეჩშა̄ლ უყა̄ლუ̂ა და̄̆რ მიწუ̂ა (ბზ.) -- იმასავით უშიშარი არავინ მინახავს. უყა̄ლუ̂ად ბზ., ლშხ., უყალუ̂ად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- შეუშინებლად. დაუ̂ა̈̆რ უყალუ̂ად ქა და̈̆ს

ფიშუ̂დახ (ბქ.) -- დევები შეუშინებლად არავის უშვებდნენ.

- უყდა (-დ̄ ̈შ, -- ბზ., -დ̄შ, -- ლშხ.), უყიდა (-დ̈შ, -- ბქ., -დ̈ ̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უყიდელი. ფექ უყდა მ̄ არ (ბზ.) -- ფქვილი არ მიყიდია (უყიდელი მაქვს). უყდად ბზ., ლშხ., უყიდად ბქ., ლნტ., ზმნს. რანგ დ̄ის ხ̄ოგ ჟი უყდად (ლშხ. 19) -- რანგი უყიდლად არავის არ აქვს (უდგას).
- უყდ̄ანა (-ნ̄ ̈შ, -- ბზ., -ნ̄შ, -- ლშხ.), უყდანა (-ნ̈ ̈ჲშ, --) ბქ., უყედნა (-ნ̈ ̈ჲშ, --) ლნტ. -- 1. დაუკავებელი. 2. ცოლდაუნიშნავი. ხეხუ̂ უყდ̄ანა ჯ̄არა? (ბზ.) -- ცოლდაუნიშნავი ხარ? (ცოლი არ დაგინიშნავს?)
- უყიდა იგივეა, რაც უყდა.
- უყიმა იგივეა, რაც უყმა
- უყი̄ჩა (-ჩ̄ ̈შ, -- ბზ., -ჩ̄შ, -- ლშხ.), უყიჩა (-ჩ̈შ, -- ბქ., -ჩ̈ ̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუთხოვნელი, მოუშორებელი. ჲ̈არ ხი ამკ̈ ̈ალიბ უყი̄ჩა?! (ბზ.) -- ვინ ხარ ასეთი მოუშორებელი?!
- უყლა (-ლ̄ ̈შ, -- ბზ., -ლ̈შ, -- ბქ., -ლ̄შ, -- ლშხ.), უყალა (-ლ̈ ̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუნაყავი. უყლა ჯიმ ჭათ' ესერ (ანდ.) -- დაუნაყავი მარილი იწყევლებაო.
- უყმა, უყიმა (-მ̄ ̈შ, -- ბზ., -მ̈შ, -- ბქ., -მ̄შ, -- ლშხ., -მ̈ ̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუხრჩობელი. ლუნს თაკუ̂ სგა ლოხწირხლაუ̂ა, მარე ჩუ უყმა ლასუ̂ (ბქ.) -- ხბოს თოკი შემოუგრეხია, მაგრამ დამხრჩვალი (დაუხრჩობელი) არ იყო.
- უყრა (-რ̄ ̈შ, -- ბზ., -რ̈შ, -- ბქ., -რ̄შ, -- ლშხ.) -- დაუმართებელი. ლეყრე [ი] უყრა მაგ ჩუ მაყრა (ლშხ. 82) -- დასამართებელი და დაუმართებელი ყველაფერი დამმართვიაო.
- უყუ̂ იგივეა, რაც ჰუყუ̂.
- უყუ̂ი̄ლა (-ლ̄ ̈შ, -- ბზ., -ლ̄შ, -- ლშხ.), უყუ̂ილა (-ლ̈შ, -- ბქ., -ლ̈ ̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. გაუყოფელი. ჟიბე ლარდა უყუ̂ი̄ლა ლ̄ ̈სუ̂ (ბზ.) -- ზედა სართული გაუყოფელი (მთლიანი)

იყო. 2. მოუცილებელი, მოუშორებელი. მიჩა დის ლუსჷ̂ს უყუ̂ილა ხად (ბქ. 86) -- დედამისს ძუძუზე მოუშორებელი ჰყავდა.

- უყუ̂ი̄ფა1 (-ფა̆̄შ, -- ბზ., -ფა̄შ, -- ლშხ.), უყუ̂იფა (-ფა̈შ, -- ბქ., -ფა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ამოუძრობელი, ამოუგდებელი, აუყრელი. უყუ̂ი̄ფად ბზ., ლშხ., უყუ̂იფად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- ამოუძრობელად, ამოუგდებლად, აუყრელად. ალ მეზგა დე̄მ ხოთხუ̂მა̈ნიხ უყუ̂ი̄ფად (ბზ.) -- ამ ოჯახს არ ეშვებიან ვიდრე არ ამოაგდებენ (ამოუგდებლად).
- უყუ̂ი̄ფა2 (-ფა̆̄შ, -- ბზ., -ფა̄შ, -- ლშხ.), უყუ̂იფა (-ფა̈შ, -- ბქ., -ფა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუფუფქავი, გაუპუტავი. ალე ქათლო̄ლ უყუ̂იფა ლჲა? (ლშხ.) -- ეს ქათამი გაუპუტავია?
- უყუ̂ი̄ჩა (-ჩა̆̄შ, -- ბზ., -ჩა̈შ, -- ლშხ.), უყუ̂იჩა (-ჩა̈შ, -- ბქ., -ჩა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- მოუტეხელი. ჟა̈ბე სოფლა̈რს სიმინდ ქა უყუ̂იჩაუდ ხადხ (ბქ.) -- ზემო სოფლებში სიმინდი კიდევ მოუტეხელი ჰქონდათ.
- უყუ̂ნა (-ნა̆̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუწვენელი, დაუწოლელი. მ' ე̄რ ოდერ, ეჩქა ჩუ უყუ̂ნა ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- მე რომ წავედი, ჯერ კიდევ დაუწოლელი იყო.
- უყუ̂შგულ იგივეა, რაც უშგულ.
- უყჩა (-ჩა̆̄შ, -- ბზ., -ჩა̈შ, -- ბქ., -ჩა̄შ, -- ლშხ.), უყაჩა (-ჩა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუწვავი, მიუწვავი, დაუხრაკავი. უყჩად ზს., ლშხ., უყაჩად ლნტ., ზმნს. ეშხუ კაბ მა̄მ ხაცუ̂ირ უყჩად (ბზ.) -- ერთი კაბა არა აქვს დარჩენილი დაუწვავად.
- უშგდა (-და̆̄შ, -- ბზ., -და̈შ, -- ბქ., -და̄შ, -- ლშხ.), უშკედა (-და̈ჲშ, --) ლნტ. -- უკადრისი, უკადრებელი. უშგდა გუ̂ეშს იმნა̈რ ხიშგდე? (ბზ.) -- უკადრის საქმეს რატომ კადრულობ?
- უშგულ ბზ., უყუ̂შგულ ლშხ. -- უკუღმა, პირიქით. ათხე ჩაჟას უყუ̂შგულ ხასგურ (პოეზ.

150) -- ახლა ცხენს უკუღმა აზის.

- უშგუ̂ლა̈რ იხ. მუ̄უ̂შგილ.
- უშდილ, უშდილდა̈შ ბქ., ზმნს. -- მალულად, ჩუმად. ნალუ̂ჟურდ დინა უშდილ ჟ'ანგენე (ბქ. 31) -- ვაჟმა მალულადააყენა გოგო. მეთხუ̂ა̈რ მარე ლა̈თხუ̂ართე უშდილდა̈შ ესხრი (ბქ. 234) -- მონადირე კაცი სანადიროდ მალულად მიდის.
- უშდი̄ხა (-ხა̄შ, -- ბზ., -ხა̄შ, -- ლშხ.), უშდიხა (-ხა̈შ, --) ბქ., უშტიხა (-ხა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ულევი, გამოულეველი. უშდი̄ხად ბზ., ლშხ., უშდიხად ბქ., უშტიხად ლნტ., ზმნს. ალჲარს ლეზებ-ლეთრე ჩიგარ უშდიხად ხულუ̂ანდხ (ბქ.) -- ამათ სასმელ-საჭმელი ულევად ჰქონდათ ყოველთვის.
- უშდნა (-ნა̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ.), უ̄შდნა (-ნა̄შ, --) ლშხ., უშტნა (-ნა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუვიწყარი. უშდნა გუ̂ეშ ა̈მისყ სი (ბზ.) -- შენ დაუვიწყარი საქმე გამიკეთე.
- უშე̄რა (-რა̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უშერა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაულესავი. და̈უ̂ითს ეშხუ უშე̄რა კა̄და ხულუ̂ა̄ნ (ბზ.) -- დავითს ერთი გაულესავი ნაჯახი ჰქონდა. უშერა გა̈ჩს დეშ ხუ̂იჴმა̈რი (ლნტ.) -- გაულესავ დანას ვერ ვხმარობ.
- უშკბარ, უშკუბარდ იგივეა, რაც უშკუშიმ.
- უშკედა იგივეა, რაც უშგდა.
- უშკუშიმ, უშკუშუმ, უშკუ̂უშგმდ ბზ., უშკუშუნ ბქ., უშკუბარდ ლშხ., უშკუშუნდ ლნტ., ზმნს. -- უბრად, უმძრახად, უხმოდ. ლუ̂აჟმა̄რე უშკუ̂უშგმდ ქა ლღრი ცხეკთე (ბზ. 19) -- მამაკაცი უხმოდ გადის ტყეში. ქორს ჩუ̂ა̈რიხ უშკუშუნდ (ბქ. 256) -- შინ უბრად არიან. ეჯ ლადეღ ტაბლარს ანყეხ უშკუბარდ (ლშხ. 24) -- იმ დღეს სალოცავ პურებს ხმისამოუღებლად აცხობენ. ქორა ხოშა ზურალ ჟი იგენი ყუ̂იჩე ტულჟი უშკუშუნდ (ლნტ. 64) -- ოჯახის

უფროსი ქალი მამლის ყივილზე უხმოდ დგება.

- უშკჷ̂ იგივეა, რაც ჷ̂იშკჷ̂.
- უშკჷ̂, უშკ იხ. ჷ̂იშკჷ̂.
- უშო̄ნა, უშო̄ნა̄ლა (-ლა̈̄შ, -- ბზ., -ლა̄შ, -- ლშხ.), უშონა (-ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უშურველი, დაუნანებელი. ყარამან უშო̄ნა̄ლა მა̄რე ლა̈სჷ̂ (ბზ.) -- ყარამანი უშურველი კაცი იყო. უშო̄ნად ბზ., ლშხ., უშონად ბქ., ლნტ., ზმნს. ა̈ლი იმჟი უშონად ლაჯომე, ეჯჟი უშონადოლჷ̂ ჯა̈ჰჯინენა მა̈გთან ხოჩერება (ბქ.) -- ეს როგორც დაუნანებლად მოგცე, ისე დაუნანებლად მოგეცეს (მოგცემოდეს) ყოველგვარი სიკეთე.
- უშტიხა იგივეა, რაც უშდი̄ხა.
- უშტნა იგივეა, რაც უშდნა.
- უშუშ (-იშ, --) -- სუნი; მთის ქარი, რომელსაც მოაქვს რაიმე სუნი. ანყირ და̈ჷ̂ა̈ უშუშდ (ბზ.) -- დევის სუნმა მოაღწია.
- უშჷ̂რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უწყინარი, უვნებელი. უშჷ̂რა ხილ (ბქ.) -- უწყინარი ხილი.
- უშყჷ̂და (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̈შ, -- ბქ., -და̄შ, -- ლშხ.), უშყოდა (-და̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაურეცხავი. უშყჷ̂დას დე̄სამამ ცურე (ლშხ.) -- გაურეცხავს არაფერს ტოვებს
- უშხჷ̂ა̄რ ბზ., ლშხ., უშხჷ̂არ, უშხჷ̂ა̈რ ბქ., უშხჷ̂ა̈რ ლნტ., ნაცვალსახ. -- ერთმანეთს. ლახჷ̂ბა უშხჷ̂ა̄რ ხემშედა̄ლხ (ბზ.) -- ძმები ერთმანეთს შველიან. ჷ̂ოხუშდ მეზგე უშხჷ̂ა̈რ ხეტყუბალხ (ბქ. 6) -- ხუთი ოჯახი ერთმანეთს უერთდება. ლიცჟი ფი̄შირ ზურალე̄ლ ხეთხნიხ უშხჷ̂ა̄რ (ლშხ. 6) -- წყაროზე ბევრი ქალი ხვდება ერთმანეთს.
- უშხჷ̂იდ იგივეა, რაც აშხუ{მ}დ.

- უშხუ̂იდ, უშხუდ, აშხუდ ზს., ეშხუდ ლშხ., აშხუმდ ლნტ., ზმნს. -- ერთად. ალჲა̈რ უშხუ̂იდ აყუ̂რეხ (ბზ. 64) -- ესენი ერთად წვანან. ესხრიხ მა̈გ უშხუდ (ბქ. 22) -- ყველანი ერთად მიდიან. ეშხუდ ემჩედხ ლათორთე (ლშხ.) -- ერთად წასულან სასწავლებლად. აშხუდ ოჩა̈დდ (ბზ.) -- ერთად წავედით. ხუ̂ა̈ჲ ასღრიხ ლახუ̂ხო აშხუმდ (ლნტ.) -- ბევრნი მიდიან მთაში ერთად.
- უჩერაუ̂ა იგივეა, რაც უჩრაუ̂ა.
- უჩეხუ̂ნა იგივეა, რაც უჩხუნა.
- უჩი̅ჟა (-ჟა̈̅შ, -ჟალა ბზ., -ჟა̅შ, -ჟე̅ლ ლშხ.), უჩიჟა (-ჟა̈შ, -ჟოლ ბქ., -ჟა̈ჲშ, -ჟალა ლნტ.) -- უცოლო (გაუსიძებელი). [ლეუ̂ანი] ლახუ̂ბა მა̈გ უჩი̅ჟა̅ლა ლü̈სუ̂ხ (ბზ. 261) -- ლევანის ძმები ყველანი უცოლონი იყვნენ. ეშუ̂ი უჩიჟა ჯიმილ ხორდ (ბქ.) -- ერთი უცოლო ძმა ჰყავდა.
- უჩომა იგივეა, რაც უჩუ̂მა.
- უჩრაუ̂ა (-უ̂ა̈̅შ, -- ბზ., -უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̅შ, -- ლშხ.), უჩრეუ̂ა ბქ., უჩერაუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუჩერებელი, შეუჩერებელი. უჩრაუ̂ად ზს., ლშხ., უჩერაუ̂ად ლნტ., ზმნს. -- შეუჩერებლად, გაუჩერებლად. ჩუ უჩრაუ̂ად ხაშდბა (ბზ.) -- გაუჩერებლად მუშაობს. [მგზაუ̂რა̈რ] ესხრიხ უჩრეუ̂ად (ბქ. 98) -- მგზავრები მიდიან გაუჩერებლად.
- უჩუ̂მა (-მა̈̅შ, -- ბზ., -მა̈შ, -- ბქ., -მა̅შ, -- ლშხ.), უჩომა (-მა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუკეთებელი. ლეჩომ ი უჩუ̂მა მაგ ჩუ მიჩმი̅ნა (ლშხ. 82) -- გასაკეთებელი და გაუკეთებელი -- ყველაფერი გამიკეთებია.
- უჩხა, უჩხე (-ა̈შ, -ა̈̅ლ ბზ., -ა̈შ, -ოლ ბქ., -ა̅შ, -ე̅ლ ლშხ., -ა̈ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- წვიმა. ლე̅თი მა̅მა აქუ̂იც უჩხა (ბზ.) -- წუხელ წვიმა არ შეწყვეტილა (შეწყვიტა). ეჯკა̈ლი უჩხე ლი, ერე ქუ̂ეყანა ესლუ̂ა ზულუ̂ას (ბქ. 98) -- ისეთი წვიმაა, რომ ქვეყანა ზღვას მიაქვს. უჩხას ი ლიცს

დეშ ჰჩერჲუ̂ი გიმ (ლნტ. 4) -- წვიმასა და წყალს მიწა ვერ აჩერებს.

- უჩხა̄რობ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), უჩხარობ (-ა̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.) -- წვიმიანობა. ამ ზაუ̂ მეუ̂არ უჩხა̄რობ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- წელს ხშირი წვიმიანობა იყო.
- უჩხე (ლა̈ჲუჩხე; ლა̈ჲუჩხნე ზს., ლეჲუჩხე; ლეჲუჩხნე ლშხ., ლა̈ჲუჩხე; ლა̈ჲუჩხნი ლნტ.) -- წვიმს. ჩია̈გ უჩხე, ჩია̈გ შდუე (ბქ. 121) -- ყველგან წვიმს, ყველგან თოვს. ლადეღი ძინარნეშ უჩხე (ლნტ.) -- დღეს დილიდან წვიმს.
- უჩხუნა (-ნა̄შ, -- ბზ., -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უჩეხუ̂ნა (-ნა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მოუძოვებელი. უ̂ეთხმა̈ლ უჩხუნა ლარათე ოთრეკა̈ლ (ბქ.) -- საქონელი მოუძოვებელ მინდორში გავრეკე. უჩხუნად ზს., ლშხ., უჩეხუ̂ნა ლნტ., ზმნს. -- მოუძოვებლად. სე̄მი ზა̈ჲ ესერ ხა̄რ უჩხუნად (ბზ. 19) -- სამი წელია არ მომიძოვიაო (მოუძოვებლად ვარო). ლაროლ მისა̈ს უჩხუნად ოლგიჭდ (ბქ.) -- წელს სათიბები მოუძოვებლად შევინარჩუნეთ.
- უჩვ̄და, უნჩვ̄და (-და̄შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უჩვდა (-და̈შ, -- ბქ., -და̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. გაურეველი. 2. შეუწყობელი. უნჩვ̄დად ბზ., ლშხ. უნჩვდად ბქ., ლნტ., ზმნს. ნა̄თის ხოჩა̄მდ უჩვ̄დად მა̄დ ხაყა (ბზ.) -- ნათესავს კარგად უნდა შეეწყო (შეუწყობლად არ ვარგა).
- უცა̄და (-და̄შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უცადა (-და̈შ -- ბქ., -და̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გამოუცვლელი, გაუცვლელი. ალ კა̄დეს უცა̄და ლადა̄რე ხა̄რ (ლშხ.) -- ამ ნაჯახს ტარი გამოუცვლელი აქვს.
- უცხა1 (-ხა̈შ, -- ბზ., -ხა̈შ, -- ბქ., -ხა̄შ, -- ლშხ.), უცხემა (-ხა̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუზრდელი. ქა ლჷთა̈უ̂ ე ირი, ჟი უცხა ხერი (ბქ. 52) -- თუ დაბადებული იქნება, გაზრდილი მაინც არ იქნებაო (გაუზრდელი იქნებაო).
- უცხა2 (-ხა̈შ, --) ბქ. -- აუღებელი სუფრა. ტაბაგ ჟი უცხა ხადხ -- სუფრა აუღებელი ჰქონდათ.

- უცხემა იგივეა, რაც უცხა1.
- უცხე̄ნა (-ნა̄̆შ, -- ბზ., -ნა̄̆შ, -- ლშხ.), უცხენა (-ნა̈̆შ, -- ბქ., -ნა̈̆ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუვარცხნელი. დინოლს ჰამს ფათჳ̂ა̈რ უცხენა ხადხ (ბქ.) -- ქალიშვილებს დილით თმები დაუვარცხნელი ჰქონდათ.
- უცხი̄და (-და̄̆შ, -- ბზ., -და̄̆შ, -- ლშხ.), უცხიდა (-და̈̆შ, -- ბქ., -და̈̆ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუწუნებელი, წუნდაუდებელი. თამარა გუნ უცხიდა დინა ლი (ბქ.) -- თამარი წუნდაუდებელი ქალიშვილია.
- უცხრა1 (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̈̆შ, -- ბქ., -რა̄̆შ, -- ლშხ., -რა̈̆ჲშ, -- ლნტ.) -- გამოუძიებელი, გა{მო}ურკვეველი (გაუცხრილავი). ა̈მიშ უცხრა მოდმაგეშ ლი (ბქ.) -- ამის გამოუძიებელი არაფერია. უცხრად ზმნს. -- გამოუძიებლად, გაურკვევლად. ალ გჳ̂ეშს ესერ უცხრად მა̄მ ცჳ̂ირე (ბზ.) -- ამ საქმეს გამოუძიებლად არ დავტოვებო. მო̄რჳ̂ალ ქა უცხრად დე̄სამ ცურეხ (ლშხ. 48) -- მედიატორები გამოუძიებლად არაფერს ტოვებენ.
- უცხრა2 (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̈̆შ, -- ბქ., -რა̄̆შ, -- ლშხ.), ჳ̂იცხრა (-რა̈̆ჲშ, --) ლნტ. -- 1. მსხლის ხე. უცხრა̈შ ზჷსყი ფაუს ხასგჳ̂რეხ ბეფშჳ̂ს (ბქ. 6) -- ბავშვს მსხლის ხის ნედლ ჯოხზე დასვამენ. 2. მსხლის ჩირის ფქვილი. ბებედ უცხრა ა̈ნსყე (ბზ.) -- ბებიამ "უცხრა" გაგვიკეთა.
- უცხჳ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.) -- უცხო, საპატიო, პატივსაცემი. უცხჳ̂ ამბა̈̆ჳ̂ (ბზ.) -- უცხო ამბავი. უცხჳ̂ მუშგჳ̂რი (ლშხ.) -- საპატივცემულო (უცხო) სტუმარი. მო̄რაჳ̂ ჩულულჳ̂ერ ლი მაშე̄ნე უცხჳ̂ ხატჟი (ლშხ. 45) -- შუამავალი დაფიცებულია ყველაზე პატივსაცემ ხატზე.
- უწაბურა იგივეა, რაც უწბუ̄რა.
- უწბუ̄რა (-რა̄̆შ, -- ბზ., -რა̄̆შ, -- ლშხ.), უწბურა (-რა̈̆შ, --) ბქ., უწაბურა (-რა̈̆ჲშ, --) ლნტ. --

გაუპარსავი. ეშხუ ნაგზიჲ უწბუ̄რა ხუ̂ი (ბზ.) -- ერთი კვირის გაუპარსავი ვარ. ჩჲჩ უწაბურა ხადა (ლნტ.) -- წვერი გაუპარსავი ჰქონდა.

- უწდუნა (-ნჲ̄შ, -- ბზ., -ნჲშ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უწედუ̂ნა (-ნჲდშ, --) ლნტ. -- უნახავი. იმუ̂ა̄ლე მჲჟეშ ი დოშდლჲ უწდუნა ნანუ̄ლ ჲ̈რი (ბზ. 265) -- სადღაც მზისა და მთვარის უნახავი (მზეთუნახავი) ქალიშვილი არის.
- უწედუ̂ნა იგივეა, რაც უწდუნა.
- უწენჲშ იგივეა, რაც უწონჲშ.
- უწდა იგივეა, რაც უწჰა.
- უწონჲშ, უწენჲშ ზს. -- საგანგებოდ შეწირული საკლავის ან ნამცხვრის შეჭმა ოჯახში ისე, რომ გარეშემ არ დაინახოს.
- უწუ̂ი̄ლა, უწი̄ლა (-ლჲ̄შ, -ლა̄ლა ბზ., -ლა̄შ, -ლელ ლშხ.), უწუ̂ილა (-ლჲშ, -ლოლ ბქ., -ლჲდშ, -ლალა ლნტ.) -- გაუთხოვარი. ალ სჲხელწიფისგა ჲ̈რი ეშხუ უწუ̂ი̄ლა დი̄ნა (ბზ. 439) -- ამ სახელმწიფოში არის ერთი გაუთხოვარი ქალიშვილი. მიჩ ესერ ხორი ჲორი უწუ̂ილა დინა (ბქ.) -- მე მყავსო ორი გაუთხოვარი ქალიშვილი.
- უწჰა (-ჰჲ̄შ, -- ბზ., -ჰჲშ, -- ბქ.), უწდა (-წდა̄შ, -- ლშხ., -წდჲდშ, -- ლნტ.) -- დაუპატიჟებელი, მოუწვეველი. უწდა მუშგუ̂რალ ოგჯადხ (ლშხ.) -- დაუპატიჟებელი სტუმრები მოგვივიდა.
- უჭა (-ჭჲ̄შ, -- ბზ., -ჭჲშ, -- ბქ., -ჭა̄შ, -- ლშხ., -ჭჲდშ, -- ლნტ.) -- გამოუმცხვარი. ტაბჲ̈გჟი ეშუ̂ი უჭა დიჲ̈რგარ ასჲდ (ბქ.) -- ტაბლაზე ერთი გამოუმცხვარი პურიღა დარჩა.
- უჭემა იგივეა, რაც უჭმა.
- უჭი̄რა (-რჲშ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უჭირა (-რჲშ, -- ბქ., -რჲდშ, -- ლნტ.) -- უშრომელი, გაურჯელი. უჭი̄რად ბზ., ლშხ., უჭირად ბქ., ლნტ. ზმნს. -- უშრომლად, გაურჯელად. მინე

უჭირდ შია̈რ ქეთბარანხ (ბქ. 96) -- მათ გაურჯელად ხელები დაებანათ.

- უჭმ იგივეა, რაც ჳ̂იჭმ.
- უჭმა (-მა̆̄შ, -- ბზ., -მა̈შ, -- ბქ., -მა̄შ, -- ლშხ.), უჭემა (-მა̈ჲშ, --) -- მოუთიბავი. უჭმა-უფცხა ლა̄რე (ლშხ. ბზ.) -- მოუთიბავ-მოუფოცხავი სათიბი.
- უჭჳ̂დალა, უჭჳ̂დელა იგივეა, რაც უჭჳ̂დიელა.
- უჭჳ̂დიე̄ლა, უჭჳ̂დჲე̄ლა (-ა̆̄შ) ბზ., ლშხ., უჭჳ̂დალა, უჭჳ̂დელა ბქ., უჭჳ̂დიელა (-ლა̈ჲშ) ლნტ. -- უკითხავი. უჭჳ̂დიე̄ლად ბზ., ლშხ., უჭჳ̂დალდ ბქ., უჭჳ̂დიელდ ლნტ., ზმნს. -- უკითხავად. ჩჳ̂ალყჳ̂ინე̄ლი უჭჳ̂დიე̄ლად (ბზ. 23) -- უკითხავად დაწოლილა. მიშგჳ̂ა უჭჳ̂დალდ ნემთ ა̈ჩე (ბქ.) -- ჩემს უკითხავად არსად წახვიდე.
- უხაზაჳ̂ა იგივეა, რაც უხზაჳ̂ა.
- უხალ{ჳ̂} (-იშ, --) ბზ., უხლა (-ლა̈შ, -- ბქ., -ლა̄შ, -- ლშხ.), უხალა (-ლა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უცოდინარი, უვიცი. როსტომ უხალჳ̂ მა̄რე ლა̈სჳ̂ (ბზ.) -- როსტომი უვიცი კაცი იყო. უხლა ნა̄როჳ̂ ანფიშდჳ̂ხ (ბქ. 310) -- უცოდინარი არავინ გამოუშვათო.
- უხატაჳ̂ა იგივეა, რაც უხტაჳ̂ა.
- უხზაჳ̂ა (-ჳ̂ა̆̄შ, -- ბზ., -ჳ̂ა̈შ, -- ბქ., -ჳ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უხაზაჳ̂ა (-ჳ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუხაზავი. ალი უხზაჳ̂ა ა̈მსად (ბქ.) -- ეს დაუხაზავი დამრჩა.
- უხიაგჳ̂ (-იშ, --) ბზ. -- უხიაგი. აშხჳ̂ინ უხიაგჳ̂ მა̈რიამდ მიჩა გეზალ ადზეგ ზე ლალდა̈ლთე (ბზ. 326) -- ერთხელ უხიაგმა მარიამმა თავისი შვილი გაგზავნა სამწყემსურში.
- უხი̄და (-და̆̄შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უხიდა (-და̈შ, --) ბქ., უხიადა (-და̈ჲშ, --) ლნტ. -- გაუხარელი. ციოყ უხი̄და მა̄რე ლი (ბზ.) -- ციოყი გაუხარელი კაცია. უხი̄დად ბზ., ლშხ., უხიდად ბქ., უხიადად ლნტ., ზმნს. -- გაუხარლად. ხჳ̂ა̆̄ჲ ზა̈ჲ ახა̄დ როსტომს უხი̄დად (ბზ.) --

როსტომი მრავალ წელს იყო გაუხარელი (როსტომმა მრავალი წელი გაატარა გაუხარელად).

- უხი̄შკა (-კა̈̄შ, -- ბზ., -კა̄შ, -- ლშხ.) -- ჯიუტი, უტეხი. იმჟი უხი̄შკა ბეფშჳ ლი (ბზ.) -- როგორი ჯიუტი ბავშვია.
- უხლა იგივეა, რაც უხალ{ჳ}.
- უხტაჳა (-ჳა̈̄შ, -- ბზ., -ჳა̈შ, -- ბქ., -ჳა̄შ, -- ლშხ.), უხატაჳა (-ჳა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუხატავი. დი̄ნას თე̄რა̈ლ უხტაჳა ხა̄დ (ბზ.) -- ქალიშვილს თვალები დაუხატავი ჰქონდა.
- უხჳა̈̄ნ (-იშ, --) ბზ., უხჳა̄ნ ლშხ. -- მიუვალი კლდე. შუკჳ ესღრი უხჳა̄ნა̈რთე (ბზ.) -- გზა მიუვალი კლდეებისაკენ მიდის.
- უხჳი̄რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უხჳირა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- დაუნგრეველი, დაურღვეველი. ეჩქა ქორ უხჳირა გულჳან (ლნტ.) -- მაშინ სახლი დაუნგრეველი გვქონდა. უხჳი̄რად ბზ., ლშხ., უხჳირად ბქ., ლნტ. ზმნს. -- დაუნგრევლად, დაურღვევლად. ჯჳინელ მურყჳმა̈ლ უხჳი̄რად ლეგხ (ბზ.) -- ძველი კოშკები დაუნგრევლად დგანან.
- უხჷრჯა (-ჯა̈̄შ, -- ბზ., -ჯა̈შ, -- ბქ., -ჯა̄შ, -- ლშხ.) -- ძუნწი (უხარჯო). ამშა̈̄ლ უხჷრჯა მა̈რე მა̄მ მიწჳა (ბზ.) -- ასეთი ძუნწი კაცი არ მინახავს.
- უკანა იგივეა, რაც უკნა.
- უკი̄და (-და̈̄შ, -- ბზ., -და̄შ, -- ლშხ.), უკიდა (-და̈შ, -- ბქ., -და̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. მოუტანელი. ლელინთჳ ზექ უკი̄და მა̄დდა (ბზ.) -- საზამთრო შეშა მოუტანელი მქონდა. 2. მოუსვლელი. ბოფშა̈რ კლა̈სხენ უკიდა ლიხ (ბქ.) -- ბავშვები სკოლიდან მოუსვლელები არიან. 3. გადაუხდელი. ჳა̈ლ ქა უკიდა ლი (ზს.) -- ვალი გადაუხდელია.
- უკი̄ჩა (-ჩა̈̄შ, -- ბზ., -ჩა̄შ, -- ლშხ.), უკიჩა (-ჩა̈შ, -- ბქ., -ჩა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუცვეთელი.

უკი̄ჩა ლერქუ̂ალ ხულუ̂ახ (ლშხ.) -- გაუცვეთელი ტანსაცმელი აქვთ.

- უკმარა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უხმარი, დაუხარჯავი. უკმარა ლერექუ̂ ხუ̂ა̄ი ხულუ̂ა (ლშხ.) -- ბევრი უხმარი ტანსაცმელი აქვს.
- უკნა (-ნა̈̄შ, -- ბზ. -ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უკანა (-ნა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუხნავი. დაბა̈რ უკნა მა̄დ (ბზ.) -- ყანები დაუხნავი მქონდა.
- -უჯ იგივეა, რაც -გჯ.
- უჯაბარა იგივეა, რაც უჯბა̄რა.
- უჯბა (-ბა̈̄შ, -ბა̈̄ლ ბზ., -ბა̈შ, -ბოლ ბქ., -ბა̄შ, -ბა̄ლ ლშხ.), უჯაბა (-ბა̈ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- მოუხარშავი. ლელუ̂ უჯბა ლასუ̂ (ბქ.) -- ხორცი მოუხარშავი იყო.
- უჯბა̄რა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), უჯბარა (-რა̈შ, --) ბქ., უჯაბარა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- თითქმის მოუხარშავი. ქართობილ უჯბა̄რა ლი (ბზ.) -- კარტოფილი თითქმის მოუხარშავია.
- უჯერაუ̂ა იგივეა, რაც უჯრაუ̂.
- უჯმა (-მა̈̄შ, -- ბზ., -მა̈შ, -- ბქ., -მა̄შ, -- ლშხ., -მა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უმარილო. უჯმა ლეზუ̂ებ (ბზ.) -- უმარილო საჭმელი. დეჯიკს დ'ესერ უჯმა ხა̈სგუა, დეჲ ლჷჯიმ (ანდ.) -- ურჩს არც მარილიანი უხდებოდა თურმე, არც უმარილო.
- უჯმაჯურდ ბქ., ზმნს. -- უხეშად. ა̈მბჷდხ ჟი უჯმაჯურდ (ბქ. 16) -- უხეშად ამომწიეს.
- უჯრაუ̂, უჯრაუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, -- ბზ., -უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უჯერაუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- დაუჯერებელი, გაუგონარი. იმჟი უჯრაუ̂ ლიზ ბაპ? (ბზ. 431) -- როგორი დაუჯერებელია მღვდელი?
- უჰდუ̄რა (-რა̈̄შ, --) ბზ., უჰდურა (-რა̈შ, --) ბქ. -- განუკურნავი, უკურნებელი. პილატონ ჟი უჰდუ̄რა ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- პლატონი განუკურნავი იყო.

- უჰდჷრა (-რა̈შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ.), უჲდჷრა (-რა̄შ, --) ლშხ., უედჷ̂რა (-რა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მოუნანიებელი, არსანანებელი. უჰდჷრა გუ̂ეშ მეჰადუ ა̈გუ̂სყა (ბზ.) -- მოუნანიებელი საქმე ყოველთვის გვეკეთებინოს.
- უჰჲა̄ ზს., უჲა ქს. -- 1. მოუსწრებელი, მოუღწეველი. ქორთე უჰჲა მად, ეჯჟი ლა̈მშჷმხ (ბქ.) -- სახლში არ ვიყავი მისული (მიუღწეველი ვიყავი), რომ დამიძახეს. 2. შავი, უბედური. უჲა მჱმან ესგენე (ლშხ.) -- შავი დღე დააყენა.
- უჰუ̂და (-და̄შ, -- ბზ., -და̈შ, -- ბქ.), უუ̂და (-და̄შ, --) ლშხ., უუ̂ოდა (-და̈ჲშ, --) ლნტ. 1. მიუცემელი სგებინჩუ უ̂არჩხლა̈შ ქა უჰუ̂დად თა̈შს და̈რ ჯაყდი (ბქ.) -- წინასწარ ფულის გადაუხდელად (მიუცემლად) ყველს არავინ მოგყიდის. 2. გაუყიდავი. ქართჵბილ უჰუ̂და მულჷ̂ა (ბზ.) -- კარტოფილი გაუყიდავიმაქვს.

უ̄

- უ̄ზნანა (-ნა̄შ, -- ბზ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უზნანა (-ნა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მოუვლელი. ამზუმ ჴა̈ნია̈ უზნანა ლოქ ლი (ლნტ. 18) -- ამდენი ხნის მოუვლელი ვარო. უ̄ზნანად ბზ., ლშხ., უზნანად ლნტ., ზმნს. -- მოუვლელად. ლეგმერდეს უ̄ზნანად მჱმ ხაყა (ბზ.) -- ავადმყოფი მოუვლელად არ ვარგა.
- უ̄ზუ̂ნა, უ̄ზნუნა (-ნა̄შ, -- ბზ., -ნა̄შ, -- ლშხ.), უზუ̂ნა (-ნა̈შ, -- ბქ., -ნა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უვალი; წაუსვლელი. [დაუ̂ს] ხოხალ ლირდე... ამსუ̂ა̄ლდა უ̄ზუ̂ნა ცხეკარისა (ლშხ. 14) -- დევმა ადამიანისგან უვალ ტყეებში იცის ყოფნა.
- უ̄თა1 (-თა̄შ, -- ბზ., -თა̄შ, -- ლშხ.), უთა (-თა̈შ, -- ბქ., -თა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- გაუყოფელი, გაუყრელი. მეზგე უ̄თა დჱს ხასმა (ბზ.) -- გაუყოფელი (გაუყრელი) ოჯახი არავის სმენია.

- უ̄თა2 (-თა̄̆შ, -- ბზ., -თა̄შ, -- ლშხ.), უთა (-თა̈შ, --) ბქ., უთია (-თა̈ჲშ, --) ლნტ. -- მოუმკელი. ლეთი მა̈გ უთა მარ (ბქ.) -- სამკალი სულ მოუმკელი მაქვს.
- -უ̄ლ იგივეა, რაც -ილდ.
- უ̄მა (-მა̄̆შ, -- ბზ., -მა̄შ, -- ლშხ.), უმა (-მა̈შ, -- ბქ., -მა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უჭმელი, მშიერი. გაცხაჲ უ̄მა ლჲა ალე მა̄რე? (ლშხ.) -- ეს კაცი მართლა მშიერია? ეშხუ ნაგა̈ზი უმა ლას (ლნტ.) -- ერთი კვირის უჭმელი იყო.
- უ̄ჟ (-იშ, --) ბზ., უჟ ბქ., ქს -- ძილი. ჟ'ოხუ̂ჲა̈ცხჷ̄ნ უ̄ჟ როსტომს (ბზ. 240) -- გაუფრთხა ძილი როსტომს. თელ ლეთ უჟ მა̈დ მა̈ჴედა (ლნტ.) -- მთელი ღამე არ მიძინია (ძილი არ მომსვლია).
- უ̄რაურდა (-და̄̆შ, --) ბზ., ურაურდა (-და̈შ, --) ბქ. -- უნათესავო, უთვისტომო, მარტოხელა. უ̄რაურდა ნო̄სა ჯიხა! (ბზ.) -- უთვისტომო არ გეგონო!
- უ̄ქუ̂ა1 (-უ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უქუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- უთქმელი. ალე ჩიქე უქუ̂ა გუ̂ეშ ლი (ლნტ.) -- ეს ჯერ უთქმელი საქმეა. უ̄ქუ̂ად ბზ., ლშხ., უქუ̂ად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- უთქმელად. ამბაუ̂ უქუ̂ად ა̈მსად (ბქ.) -- ამბავი უთქმელად დამრჩა.
- უ̄ქუ̂ა2 (-უ̂ა̄̆შ, -- ბზ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), უქუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -- ბქ., -უ̂ა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ჩაუცმელი. მიშგუ̂ა დიდ უქუ̂ა ლერქუ̂ა̈ლ ა̈მჴიდ (ბქ.) -- დედაჩემმა ჩაუცმელი ტანსაცმელი მომიტანა.
- უ̄ღა (-ღა̄̆შ, --)ბზ., უღა (-ღა̄შ, -- ლშხ., -ღა̈შ, -- ბქ., -ღა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- წაურთმეველი. უ̄ღად ბზ., ლშხ., უღად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- წაურთმევლად. ქუ̂ინ გარ ა̈ჯსა̈დ უ̄ღად (ბზ.) -- მხოლოდ სული დაგრჩა წაურთმეველად.
- უ̄ღუ̂ა (-უ̂ა̄̆შ, -ა̄̆ლ ბზ., -უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ ლშხ.), უღუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -ოლ ბქ., -უ̂ა̈ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- უღელი. მიჭუ̂ ეჩზუმ ლა̈სუ̂, ერე ეშხუ უ̄ღუ̂ა ჴანა̆რ სგა ლჷრდახ (ბზ. 422) -- რქა იმხელა იყო,

რომ ერთი უღელი ხარი შევიდოდა. ქორა̈შ ულუ̂ას მა̈გ დეშ ესერ ხობიდ (ანდ.) -- ოჯახის უღელს ყველა ვერ სწევსო. ეჩქა̈ში არა თუმა̈ნ ჲერბი ულუ̂ა ჯანა̈რს იყდიდა (ლნტ. 48) -- მაშინდელი რვა თუმანი ორ უღელ ხარს ყიდულობდა.

- უ̄ყა (-ყა̆̄შ, -- ბზ., -ყა̄შ, -- ლშხ.), უყა (-ყა̈შ, -- ბქ., -ყა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ამოუყვანელი. უ̄ყად ბზ., ლშხ., უყად ბქ., ლნტ., ზმნს. ჟი უ̄ყად ნ'ამცურა ბლეჲსგა (ბზ.) -- ამოუყვანელი არ ჩამტოვო ნაპრალში.

ჳ

- -ჳ-1 1 სუბ. პირის ნიშანი თანხმოვნით დაწყებულ ფუძესთან. დჳიგე (ზს., ლნტ.) -- ვაქრობ, ტჳიხე (ზს., ლნტ.) -- ვაბრუნებ.
- -ჳ2 ნამყო უწყვეტლის ერთ-ერთი დაბოლოება ბალსქვემოური დიალექტის ეცერულ და ლახამულურ კილოკავებში. ხჳიყიდჳ -- ვყიდულობდი. ხიყიდჳ -- ყიდულობდი. იკადჳ -- ილებდა.
- -ჳ3 მიცემითი ბრუნვის ერთ-ერთი ნიშანი. ჴანჳ (ზს.) -- ხარს. ჭაშჳ (ზს.) -- ქმარს. ჟალჳ (ზს.) -- ძაღლს.
- ჳ4 უ -- "მცა" ნაწილაკის რედუცირებული სახეობა. იხმარება ბოლოხმოვნიან სიტყვებთან. ბზ-სა და ლშხ.-ში წინამავალ ხმოვანს აგრძელებს. ლჷმზჷრე̄ჳ ხიშდ (ბზ., ლშხ.) -- კურთხეულიმც ხართ! ლუჭთუნე̄ჳ ლიხ! (ლშხ.) -- წყეულიმც იყონ!
- ჳად იგივეა, რაც ჳäდ.
- ჳადა (-დǟშ -დǟლ ბზ., -დäშ, -დოლ ბქ., -და̄შ, -დე̄ლ ლშხ., -დაჲშ, -დäლ ლნტ.) -- ვადა, დრო. აფხნეგდ ხაშგჳმინ ჲარ ნაგზǟ ჳადა (ბზ. 439) -- ამხანაგმა სთხოვა ორი კვირის ვადა. ჳადა ქ'ესერ ოთჩედნი (ბქ. 58) -- ვადა გაუვაო. ქა̄ფიშჳდხ ეშხუ თოჲა ჳადაჳშ ბალახთე (ლშხ. 60) -- ერთი თვის ვადით გაუშვეს საბალახოდ.
- ჳალ იგივეა, რაც ჳäლ.
- ჳანა იგივეა, რაც ჳონა.
- ჳარ (-äშ, -- ზს., ლნტ., -აშ \ -იშ, -- ლშხ.), ჳäრია (-äშ, --) ზს. -- უარი. ხელწიფხდ ჳარია დეშ ხǟქჳე (ბზ. 438) -- ხელმწიფემ უარი ვერ უთხრა. ალ მარე ჳარჟი ლჷგ (ბქ. 145) -- ეს კაცი უარზე დგას. მიჩა დი ჳარს ხაყლა (ლნტ. 273) -- დედამისი უარს ეუბნებოდა.

- ჷარგ იგივეა, რაც ჷა̂რგ.
- ჷარილ (-იშ, ჷა̂რლა̂რ) ბზ., ჷარყა (-ა̈შ, -ილ) ბქ. -- თავნება ცხენი. ეჯჲა̂რს ხორდახ ეშხუ ჷარილ (ბზ.) -- იმათ ჰყავდათ ერთი თავნება ცხენი. მანდრე მა̂ნკიშ ჷარყოლოჷ ანჳიდხ (ბქ. 343) -- ყველაზე თავნება (შლეგი) ცხენები მოიყვანეთო. გადატ. -- უზნეო (ადამიანი).
- ჷარყა იგივეა, რაც ჷარილ.
- ჷარჩხილ (-ხლიშ, -ხლა̂რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ., -ხლიშ, -ხლარ ლშხ.) -- 1. ვერცხლი. ჷერს ხეჩდახ ნეწუდ ძიჷა̂რ, ჷარჩხლიშ ი ოქრეშ თასა̂რ (ბქ. 195) -- მიწას ურევია წვრილი მძივები, ვერცხლისა და ოქროს თასები. 2. ფული. ხელწიფდ ქა ლახჷე̄მ მასა̂რდ ჷარჩხილ (ბზ. 412) -- ხელმწიფემ მისცა ბევრი ფული. იჷანეს ახხჷია ჷოქრეშ ჷარჩხილ (ბქ. 227) -- ივანეს ოქროს ფული უპოვია.
- ჷა̂დ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ჷად ბქ., ლშხ. -- ნატვრა. "ლჲჰაჯ ი ბედნიერ" ჰა̂რი ჷად ესერ ლი (ანდ.) -- "ნეტავი და ბედნიერი" ცარიელი ნატვრა არისო. ჲერჷა̂ჲ ქა ლახოჩიშე ჷა̂დი ლიჷა̂დის, იმა̂ჲს ჩუ ა̈სჷა̂დნე, მა̂გ ხოჴედენი (ლნტ. 75) -- ვინც მოასწრებს რამის (ნატვრის) ნატვრას, რასაც ინატრებს, ყველაფერი აუსრულდება (მოუვა).
- ჷა̂ზ (-იშ, ჷაზა̂რ) ბზ., ლნტ., ლჷა̈ზ ბქ., ჷა̄ზ (-არ) ლშხ. -- ვაზი. მი ეჯცჷირე ჷა̈ზი კჷადლა̂რს (ბზ. 232) -- მე დაგიტოვებ ვაზის წნელებს. ყურძნიშ ლჷა̈ზ ჟი ა̈თჭამ მეგამ (ბქ.) -- ყურძნის ვაზი აჰყვა ხეს. ამნე̄მ ახჳიდჷნე ჷა̄ზ ყურძენიშ (ლშხ. 52) -- ამან (ყურძნის) ვაზი მოატანინა.
- ჷა̈იბედუშჷ ბქ. -- ძლივს, ვაი-ვაგლახით. ჷა̈იბედუშჷ ჩჷათკარჷნე დიდ ყორ (ბქ. 255) -- დედამ ვაი-ვაგლახით გააღებინა კარი.
- ჷა̂ლ (-იშ, -ჷალა̂რ) ბზ., ლნტ. ჷალ (-არ) ლშხ. -- ვალი. ჷა̂ლ ხაგდჷნდა და̄ჷა̈შ (ბზ. 62) --

დევის ვალი მართებდა.

- ჳა̈ლუ̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ჳელურ (-ალ) ლშხ., ჳელირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ველური, გარეული. ჭყინტდ ოხჯიდ ჳა̈ლუ̄რ ნეზუ̂ი გუ̂ეჭ (ბზ. 251) -- ვაჟმა მოუყვანა გარეული ღორის გოჭი. ჳელირ ტა̈ხიშ ნანლუ̂ელ ხაშკუ̂ემნე ა̈ლექსანდრეს (ლნტ. 142) -- ველური ტახის ნალველი სთხოვა ალექსანდრეს.
- ჳა̈რგ (-იშ, ჳარგა̈ლ ბზ., ლნტ., ჳარგა̈რ ბქ.), ჳარგ (-ალ) ლშხ. -- თავადი, აზნაური. ალღა̈რს ხორდახ ჳა̈რგ დეუ̂დარია̄ნ (ბზ. 28) -- ამათ ჰყავდათ თავადი დევდარიანი. ჳარგა̈ლს ესერ მა̈გ ხოლა ხაზნახ (ბზ. 28) -- თავადებს ყველაფერი ცუდი სჩვევიათო. ჯუ̂ინალდ ფა̈რსი ჳარგა̈რ ხეფუ̂სდა̈ნხ (ბქ. 195) -- ძველად ფარსაც თავადები იყვნენ დაპატრონებული (ეპატრონებოდნენ). ალიარ ჳარგალ ლიხ (ლშხ. 1) -- ესენი აზნაურები არიან. ამეჩუ ჳარგა̈ლს შა̈მ ხალაშენახ (ლნტ. 109) -- აქ თურმე თავადებს ღომი ეთესათ.
- ჳა̈რე, ჳერე (-რე̄მიშ, -რა̄ლ ბზ; -რემ, -როლ ბქ.) -- წვერი (კაცისა, თხისა...). ფიკუ̂ს ჳა̈რე ხა̈გნე̄ნა ეჯზუმ, ერე ჯო̈გ ჳა̈რა ჩუქუ̂ა̄ნთეჲსგა ლჷმა̄ზ (ბზ. 216) -- ვაცს იმოდენა წვერი ჰქონია, რომ ჯოგი წვერქვეშ შეეფარებოდა (შედიოდა). [ეჩაბუა̄სდა̈ თხუ̂იმს] ხუ̂ა̈ფხჭ სგა ჳერა (ბზ. 423) -- საიქიოს მეუფეს წვერში ვტაცე ხელი.
- ჳა̈რია იგივეა, რაც ჳარ.
- ჳა̈ჰმ (-იშ, --) ლხმ. -- შიში, თავზარი. ნა̈ქუ̂თერს ჭირ ი ჳა̈ჰმ ხაყა, ეჯნა̈რ დეშ ესერ ხაჯეშ (ანდ.) -- ნაქურდალს წვალება და შიში რომ ახლავს, იმდენი არ ღირსო.
- ჳა̄ზ იგივეა, რაც ჳა̈ზ.
- ჳებიშ (-ბშიშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.), ჳობიშ (-იშ, --) ლშხ. -- პარასკევი. ჳებიშდ ეჩე ხოდრა̈ჯდა̈ს (ბზ. 39) -- პარასკევამდე იქ ვდარაჯობდი. ჳებიშს მიშგუ̂ა დი ანჴად (ბქ.) --

პარასკევს დედაჩემი მოვიდა.

- ჰ̂ედდ, ჰ̂ედნ ზმნს. -- ძლივს. ალა ჩუ ჰ̂ედდ გარ ოთჩ̈ად (ბზ. 235) -- ეს ძლივს გაექცა. ღანაჰ̂ ესერ ლი ი ჰ̈გის ჰ̂ედნ ჰ̈ არი (ბზ. 91) -- ფეხმძიმედ არის და სახლში ძლივს არისო. ეჯჲარს კჰ̈ჰ̂ არშჰ̂ ჰ̂ედდ გარ ოხკიდახ ფხჷტლჰ̈ნ (ბქ.) -- იმათ კავებით ძლივს აუღიათ ბეჭი.
- ჰ̂ედი იგივეა, რაც ჰოდი.
- ჰ̂ედნ იგივეა, რაც ჰ̂ედდ.
- ჰ̂ეთ იგივეა, რაც ღე̄თ.
- ჰ̂ეთხმალ (-იშ, --) ბქ., ჰ̂ეთხმჰ̈ლ ლხმ. ზოოლ. -- საქონელი, პირუტყვი. ეჯნემ ჰ̂ეთხმალ ჟ'ანხჰ̂იტ (ბქ. 22) -- იმან საქონელი ამოწყვიტა. უშხჰ̂რე ზისხს ჰ̂ეთხმჰ̈ლ ესერ ხეყულელხ (ანდ.) -- ერთმანეთის სისხლს საქონელი დაჰბლავისო.
- ჰ̂ელირ იგივეა, რაც ჰ̂ჰ̈ლჰ̄რ.
- ჰ̂ელურ იგივეა, რაც ჰ̂ჰ̈ლჰ̄რ.
- ჰ̂ერ (-იშ \ ჰ̂ორე{მ}, --) ზს., ლნტ., ჰ̂ორ (-იშ, --) ლშხ. -- მიწა; თიხა. თხრილთე̄სგა ჰ̂ერ ათშიდ (ბზ. 302) -- თხრილში მიწა ჩააყარა. ეჩი̅ მაყალშჰ̂ ესერ ჰ̂ორჰუნჩუ ხაყა ხელწიფს მჰ̈რე მჰ̈გ (ბზ. 255) -- ხელმწიფეს იმის შიშით მიწის ქვეშ ჰყავს ყველაო. ჰ̂ერს ხეჩდახ ნეწუდ ძიჰ̂ჰ̈რ (ბქ. 195) -- მიწას ურევია წვრილი მძივები. სკაშიდ ტჷტ ი ჰ̂ერ (ლნტ. 318) -- ჩაყარა ნაცარი და მიწა.
- ჰ̂ერბ (-იშ, ჰ̂ორბჰ̈ლ ბზ., ლნტ., ჰ̂ორბჰ̈რ ბქ.), ჰ̂ორბ (-ალ) ლშხ. ზოოლ. -- არწივი (ზს.), ორბი. ჰ̂ერბ ჟ'ათგენე̄ნა მჰ̈ჭჰ̂ჟი (ბზ. 216) -- არწივი დასჯდომია რქაზე. ჰ̂ერბს ესერ ხჰ̈შონა, შგინის ხაჰჰ̂რინა (ანდ.) -- არწივს ემეტებოდა (ებევრებოდა), წიწკანას ეცოტავებოდაო.

- ჾერდელ იგივეა, რაც ჰერდელ.
- ჾერე იგივეა, რაც ჾა̈რე.
- ჾერჩხ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.), ჾორჩხ (-ალ) ლშხ. -- ქარქაში. ხანჯა̈რ ა̈მშყა̈დ ჾერჩხხა̈ნქა (ბზ. 102) -- ხანჯალი ამომივარდა ქარქაშიდან. ჾერჩხ ჩოლშიხელი (ბქ. 207) -- ქარქაში დამწვარა. გეჩარ ჩე̄ს მინე-მინეშ ხა̄ბ ჾორჩხჾშ ჩულჺწე̄ბ (ლშხ. 40) -- ყველას თავ-თავისი დანები აქვს ქარქაშით ჩამოკიდებული.
- ჾერხჾლა, ჾერხჾ იგივეა, რაც ჲერხჾ.
- ჾესკა̈ც (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- თხისებრი ნადირი, ვაცკაცი (ოჩოკოჩი). ალ ჯეგს ახმითქჾენა სგა ჾესკა̈ც (ბქ. 129) -- ამ ჯოგს ვაცკაცი შემოსჩვევია.
- ჾეფ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ჾოფ ლშხ. -- ოფლი. ეჯგჾა̈რ ა̈ხფაშ, ჾეფს აშ იწქჾა (ბქ. 53) -- ისე დაიღალა, ოფლი წურწურით ჩამოსდიოდა. ხჾა̄ჲ ჾოფ ხოგჾშა ალ გიმთე (ლშხ.) -- ბევრი ოფლი ჩაუღვრია ამ მიწაში.
- ჾეშგდ იგივეა, რაც ლჾეშგდ.
- ჾეშგიმპილს იგივეა, რაც ლჾეშგინპილს.
- ჾეშგინ, ჾეშგიმ იგივეა, რაც ლჾეშგინ.
- ჾეშგმაჾ იგივეა, რაც ლჾეშგმაჾ.
- ჾეშგნაჾ იგივეა, რაც ლჾეშგმაჾ.
- ჾეჴ1 (-იშ, --) ზს., ლნტ., ჾოჴ ლშხ. -- ბზე. ითქ ჟინლჺლდს ხა̄დ ი, ჾეჴ -- მა̄ლს (ბზ. 432) -- მარცვალი ბატკანს ერგო, ბზე -- მელას.
- ჾეჴ2 ლხმ. -- ნისლი; ბული. დაბა̈რს ქამიზა̈ლს ჾეჴ ოხჾეზიხ (ბქ.) -- გაზაფხულზე ყანებს ბული ასდით.

- ჷიბ (-იშ, --) ზს., ლშხ. -- შიში, კრთომა. ჷიბთე̄სგ, ა̈შყა̈დხ (ბზ. 423) -- შეკრთნენ (შიშში ჩაცვივდნენ). ჷიბა̈რ მა̈რე (ბქ.) -- მშიშარა კაცი. ჷიბ ხარ -- ეშინია.
- ჷიდ (-იშ, -ა̈რ) ზს. 1. საყველედ შედედებული რძე, დელამა. ურწყულ ზურალს ჷიდ ესერ დემ ხერი (ანდ.) -- უწმინდურ ქალს რძე არ უდედდებაო. 2. ლშხ. ცვარი, წვეთი.
- ჷიდილ იგივეა, რაც უდილ.
- ჷიდრობა (-ბა̄შ, -ბა̄ლ ბზ., -ბა̄შ, -ბე̄ლ ლშხ.), ჷინდრობა, ჷონდრობა ლშხ., უდინდრობა (-ბა̈ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- ჭუჭყიანი, ბინძური, უწმინდური. ჷიდრობა მეჷხმე̄რის ესერ აქა̄ნი მა̄დ ოხკი̄და (ბზ. 350) -- ბინძურმა მეღორემ სალამი არ მომცაო. ჷიდრობა ხოლა სახიშ ლოქ მეჷრ ლი (ლშხ. 13) -- უწმინდური (დევი) ცუდი შესახედავიაო.
- ჷითინ იგივეა, რაც უთინ.
- ჷილ იგივეა, რაც ჰუ̂ლ.
- ჷიმცა̈რ (-იშ, -ცარუ) ბქ. -- სუსტი, უძლური. ჷიმცა̈რ ჯანჷ ულჷაი გჷა̈მი ესერ ხა̈რენა (ანდ.) -- უძლურ ხარს ულელიც ემძიმებოდაო.
- ჷინდრობა იგივეა, რაც ჷიდრობა.
- ჷისგჷ (-იშ, უსგჷა̈რ) ბზ., ჷისგ (უსგა̈რ) ბქ., უსგჷ (-არ) ლშხ., ჷისკჷ (-ა̈რ) ლნტ. -- ვაშლი. ჩუ ლალე̄მ ალ ჷისგჷ დი̄ნად (ბზ. 249) -- ქალიშვილმა შეჭამა ეს ვაშლი. ეჯნე̄მ ლახჷე̄მ უსგჷა̈რ (ბზ. 287) -- იმან მისცა ვაშლები. ბაღა̈რისგა ხოლჯახ უსგა̈რ ი უცხა̈რ (ბქ. 2) -- ბაღებში უდგათ (ურგიათ) ვაშლები და მსხლები. ეჲს ხა̈ჷენა ეშხუ ჷისკჷ (ლნტ. 307) -- იმას ჰქონია ერთი ვაშლი. ხჷა̈ჲ ა̈რიხ ჷიცხა̈რ, ჷისკჷა̈რ ი ჲება̈რ (ლნტ. 17) -- ბევრია მსხლები, ვაშლები და ბლები.
- ჷისია̈შ (-იშ, -აშა̈რ) ზს. -- მოუსვენარი. ეჯ ლე̄თ აშ ხა̄დ ჷისია̈შ (ბზ. 292) -- იმ ღამეს

მოუსვენრად იყო. ხელწიფხეშ ნალუ̂ჟურ ხოშა უ̂ისიäშ ლäსუ̂ (ბქ. 56) -- ხელმწიფის ვაჟი ძალიან მოუსვენარი იყო.

- უ̂ისკუ̂ იგივეა, რაც უ̂ისგუ̂.
- უ̂ისპა (-პა̂შ, -პა̂ლ) ბზ., უსპა (-პäშ, -პოლ ბქ., -პа̄შ, -პე̄ლ ლშხ.), უსიპა (-პäჲშ, -პäლ) ლნტ. -- გადაუბრუნებლად გამომცხვარი პური. ქო̄ხჲიდ ეშხუ უ̂ისპა (ბზ. 105) -- გამოუტანა ერთი გადაუბრუნებელი პური. ამ ლეთ სოფელ უსპა კეცნემ დირäრს ანყა (ბქ. 298) -- ამ ღამით სოფელი ხორბლის გადაუბრუნებელ პურებს აცხობდა.
- უ̂ისხუ̂ (-იშ, უსხუ̂äრ) ზს., უსხუ̂აჲ (-უ̂ā შ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ., უ̂ისხუ̂ა (-უ̂äჲშ, -უ̂äრ) ლნტ. -- სამსხვერპლო მოზვერი, უსხი. თუ̂ით ლäჲსას მäგ äჲსენიხ უ̂ისხუ̂ ქამჩუ (ბქ.) -- ყველა კლავს თითო საკლავს უსხის გარდა.
- უ̂იქმ (-იშ, უქმäრ) ზს., ლნტ., უქმ (-არ) ლშხ. -- უქმე. ეშხუ უ̂იქმ ნიხალ ლახრäლს (ბზ. 12) -- ლახირელებმა ერთი უქმე ვიცით. ჩიგარ უქმ მа̂მ ლი (ლშხ.) -- ყოველთვის უქმე არ არის.
- უ̂ილუ̂ (-იშ, -äრ) ზს., ულუ̂ (-არ ლშხ., -äრ ლნტ.) ბოტ. -- მაყვალი. უ̂ილუ̂შа̂ლ მეშხე თე̄რäლ ხа̂დ (ბზ.) -- მაყვალივით შავი თვალები ჰქონდა. äმის ხäგნენა უ̂ილუ̂იშ ლჱჯმäშ äრäყ (ბქ. 209) -- ამას მაყვლის მაგარი არაყი ჰქონდა (ედგა) თურმე.
- უ̂იშდ, იშდუ̂ (-იშ; -äრ \ უშდäრ) ბზ., იშთხუ̂ (-არ ლშხ., -äრ ლნტ.) -- წიხლი. ხაჯიდ უ̂იშდ ლäჩუ̂დ (ბზ. 252) -- ჰკრა ირემმა წიხლი. ხაჯიდ იშთხუ̂ ი სგа̄დკარე ყо̄რალ (ლშხ. 63) -- ჰკრა წიხლი და შეალო კარები. ჩäჟდ იშთხუ̂ ხაჯიდ (ლნტ.) -- ცხენმა წიხლი ჰკრა.
- უ̂იშკ იგივეა, რაც უ̂იშკუ̂.
- უ̂იშკუ̂ (-იშ, უშკუ̂ემ, უშკუ̂äრ ზს., -äრ ლნტ.), უ̂იშკ (უშკäრ) ლხმ., უშკუ̂ (-არ) ლშხ. 1. პირი. დа̄უ̂დ ფხულე უშკუ̂თე а̂დდე (ბზ. 380) -- დევმა თითი პირში ჩაიდო. ჩუ̂' ესერუ ადკარე

ჳ̂იშკჳ̂ (ბქ. 20) -- დაალე პირიო. ლემესკშალ ახაზნენა ჳ̂იშკჳ̂ ლეჟა კჳ̂ა̈მ (ლნტ. 251) -- ცეცხლივით ამოსდიოდა თურმე პირიდან კვამლი. 2. სახე. უშკჟი გუნა̈̃ ესჭემ (ბქ.) -- სახეზე მური წაისვა.

- ჳ̂იშხდ ბქ. ზმნს. -- პირდაპირ, აშკარად. თეფიშ მუკჳ̂ანა ჳ̂ობა̈შ მა̈რე ხემზგრ, ჲა̈რ ჳ̂იშხდ ი ჲა̈რ გულისგა (ბქ. 288) -- თოფის მსროლელს ბევრი ლოცავდა, ზოგი აშკარად, ზოგი -- გულში.
- ჳ̂იცხ იგივეა, რაც იცხ.
- ჳ̂იწყდ იგივეა, რაც ჳ̂იწყჳ̂დ.
- ჳ̂იწყჳ̂დ ბქ., ლნტ., ჳ̂იწყდ ლშხ., ზმნს. -- მუდამ, განუწყვეტლივ, ხშირად. შჳ̂ანა̈̃რს გიმა̈რ ჳ̂იწყჳ̂დ ლეანწე ხარხ (ლნტ. 4) -- სვანებს მიწები მუდამ ნაკელით აქვთ გასანოყიერებელი.
- ჳ̂იჭმ (-იშ, -ა̈რ \ უჭმა̈რ) ზს., ლნტ., უჭმ (-არ) ლშხ. 1. მარხვა, ქრისტეშობის მარხვა. ულთხომალ მეზგა ჳ̂ოხთრისობ ჳ̂იჭმ ესერ ხა̈რენა (ანდ.) -- უსაქონლო ოჯახს ხსნილობის დროს მარხვა ჰქონიაო. 2. ქრისტეშობისთვე, დეკემბერი. ჳ̂იჭმუნლო მა̈ისდ ობა̈შგნ მუს ხა̈ზ (ბქ. 2) -- დეკემბერიდან მაისამდე ხშირად თოვლი ძევს.
- ჳ̂იჯ (-იშ, უჯა̈რ ბზ., -ა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.), ზოოლ. 1. გველი. ანჴა̈დ თეთნე ჳ̂იჯ (ბზ. 440) -- მოვიდა თეთრი გველი. ეშხჳ̂ინ ჳ̂იჯ ჲ̄რეს ათგჳ̂ეწა ჯარჯისა (ლშხ., ხორ. 31) -- ერთხელ გველი ჩასძრომია ვილაცას ხახაში. აჴს ძღუდ ჳ̂იჯ ქა ხაკგრსანენა (ლნტ. 266) -- ზვინს თურმე დიდი გველი შემოხვეოდა. თხჳ̂იმიშე ისგჳ̂ი ჰაყა̈რი უჯა̈რს ხულჳ̂ეხ ლა̈წგნწილად (პოეზ. 10) -- შენი თავის ქალა გველებს აქვთ საწიწილედ (წიწილების ბუდედ). 2. ბქ. ძლოკვი. ჳ̂იჯდ ხოხრა ხაყლუნიხ (ბქ.) -- ძლოკვის ნაკლებად ეშინიათ.
- ჳ̂ობაშგნ იგივეა, რაც ჳ̂ო̄ბაშინ.

- ჳ̂ობა̈შუნ იგივეა, რაც ჳ̂ო̄ბაშინ.
- ჳ̂ობელ (-ბლიშ, -ბლა̈რ, ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ჳ̂ობოლ (-იშ, -ბლარ) ლშხ. -- ობოლი. ეშხუ ჳ̂ობელ ჯიმილ-დაჩჳ̂ირ ახასდახ (ბქ. 27) -- ერთი ობოლი და-ძმა შემოეყარათ. სი დიდა̈რ ოჯა̈ხი გეზალ ხი, მი ჳ̂ობელ ხჳ̂ი (ლნტ. 239) -- შენ მდიდარი ოჯახის შვილი ხარ, მე ობოლი ვარ. იხ. ჳ̂ოჳა̈რ.
- ჳ̂ობიშ იგივეა, რაც ჳ̂ებიშ.
- ჳ̂ობოლ იგივეა, რაც ჳ̂ობელ.
- ჳ̂ობურ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.) -- ბოროტი, კუდიანი. ჳ̂ობურ დადად და̈ლ ხელწიფს ოთჳიდ (ბზ. 393) -- კუდიანმა დედაბერმა დალი ხელმწიფეს მიუყვანა. ომჳედ ეშხუ ჳ̂ობურ დადა (ბქ. 66) -- მოსულა ერთი კუდიანი დედაბერი.
- ჳ̂ოდ, ჳ̂ოდე, ჳ̂ოდო, ჳ̂ოდდო, ჳ̂ოდოდო, ჳ̂ოდედე, ოდ, ოდე, ოდედე ზს., ჳ̂ოდ, ჳ̂ოდდო ქს., კავშ. -- ვიდრე, სანამ. ჳ̂ოდ მა̄რა დო ხოჳდედ, ლჷც დე̄მ ნა̈ნბე (ბზ. 253) -- სანამ კაცს არ მივუყვანთ, წყალს არ გვანებებს. ჳ̂ოდე გაჭირჳ̂ება დო ა̈ჯჳეს, ეჩქად ალა ნო̄სა ათკარა! (ბზ. 85) -- სანამ გაჭირვება არ დაგადგეს (მოგივიდეს), მანამ ეს არ გააღო! ჳ̂ოდ ეჯა̈რს ლეწედ, ეჩქადუ ლა̈რიდ (ბქ. 19) -- სანამ იმათ ვნახავდეთ, მანამ ვიყოთო გვეცოცხლოსო. ჳ̂ოდო გა̈ბრიელ ჩჳ̂ა̈დლონახ, ყორ ნჷმ ოთკარა (ბქ. 8) -- სანამ გაბრიელი (მთავარანგელოზი) არ დაიფიცონ, კარი არ გაუღო. ჳ̂ოდოდო მიჩა ჳ̂იდლა̈შ ქჳ̂ინ ა̈დლჳ̂ენას, ეჩქად ნომეგუ აფიშჳ̂დ (ბქ. 34) -- ვიდრე დის სული არ დაიფიცოს, მანამდე არ გაუშვაო. ამო̄რჳ̂ეხ ჳ̂ო̄ბა ხანს, ჳ̂ოდ ჩუ დო ადმო̄რჳ̂იხ ჩი̄ს (ლშხ. 48) -- დიდხანს ბჭობენ, სანამ ყველაფერს არ განსჯიან. ჳ̂ოდდო ლოქ ეშხუ დენას დემ ლახინეხ ლეზობდ, ეჩქად გჳ̂ელჲაშა̈პ ლიცს დემ ლოქ ხა̈ნებე (ლნტ. 276) -- სანამ ერთ ქალიშვილს არ მივცემთ საჭმელად, მანამ გველეშაპი წყალს არ

გვანებებსო.

- ჾოდდო იგივეა, რაც ჾოდ.
- ჾოდე იგივეა, რაც ჾოდ.
- ჾოდედე იგივეა, რაც ჾოდ.
- ჾოდემჩიქდ, ჾოდემჩიქად, ოდემჩიქად ბზ., ზმნს. -- სანამ, სანამდე, ერთხანს. ჾოდემჩიქდ ესერ ჟი ლახსგურდე̄დს, ეჩქად ესერ ლა̈ჲე̄ჾ ალსმი კა̈დო̄ლ (ბზ. 277) -- სანამ შეაჯდებოდე, მანამ აიღე ალმასის ნაჯახიო. ჾოდემჩიქდ ხოთმი̄ნახ ხოშა ლახჾბა (ბზ. 443) -- ერთხანს უთმენდნენ უფროსი ძმები. ჰა̈ლჾირს ოდემჩიქად ხჾეჯე იხჾია̈სგდა, ეჩქად ჩა̈ყ ქა̈სკნა (ბზ.) -- ვიდრე ხვეჯე ალვირს ხელთ იგდებდა, მანამ ცხენი განზე ხტებოდა.
- ჾოდი3 იგივეა, რაც ჰოდი.
- ჾოდი იგივეა, რაც ჰӧდი.
- ჾოდ-ი-ჾოდ -- ერთხანს, ვიდრემდე. ჾოდ-ი-ჾოდ ესერ ლჷმგიჭჾინ ი ათხ' ე̄სერ დეშ ოთგი̄ჭა (ბზ. 369) ერთხანს ვაკავებდიო და ახლა ველარ შევაკავეო. ჾოდ-ი-ჾოდ ასაყენა ლიცს ჭყინტ (ლნტ. 286) -- ერთხანს მიჰქონდა თურმე წყალს ბიჭი.
- ჾოდო იგივეა, რაც ჾოდ.
- ჾოდოდო იგივეა, რაც ჾოდ.
- ჾოთილ (-თლიშ, -თლა̈რ) ბქ. -- ბალიში. [აშხჾ მარა] ჯადჾჟი ჾოთილს ხონხიხ (ბქ. 233) -- ერთ კაცს მუცელზე ბალიშს ადებენ ({ჩა}უტნევენ). იხ. ბალიშ.
- ჾოკერ იგივეა, რაც ჰოკერ.
- ჾოლ (-ა̈შ \ იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.), ჾოლუ (-ა̈რ) ლნტ. -- მყინვარი, ყინული. ლა̈თხჾიარა̈ლ ჾოლა ფე̄დიას ლიხ (ბზ.) -- სანადირო (ადგილები) მყინვარების ახლოსაა.

ლათხუმ ხა̄რ ლახჸ̂არისა ი ჸ̂ოლარისა (ლშხ. 2) -- სათავე მთებსა და მყინვარებში აქვს. ნაქალაქეჸ̂ ჩჸ̂ათოლაფარა ჸ̂ოლს (\ ჸ̂ოლუს) (ლნტ. 101) -- ნაქალაქევი ყინულს დაუფარავს.

- ჸ̂ოლუ იგივეა, რაც ჸ̂ოლ.
- ჸ̂ონა, ჸ̂ანა ზს., ჸ̂ონა ქს. -- ჟამი, დრო. სგა ლახა̈̄გა̈ნ ისგლე̄თი ჸ̂ონაქა მიჩა დაჩჸ̂ირს (ბზ. 342) -- შუაღამისას (ჟამს) მიადგა თავის დას. ისგლა̈დლიშ ჸ̂ონაქა ბეჸ̂ა ჩოლყჸ̂ინ (ბქ. 312) -- შუადღისას ბევა დაწოლილა. დრეჸ̂ ი ჸ̂ანაუნლჸ̂ე ლა̈ლჸ̂ერს თაჸ̂რა̈რ ათჟახენა (ბქ. 224) -- დრო და ჟამის გასვლის შემდეგ ლალვერს თავრარი დარქმევია. ისგლეთისა ჸ̂ონა ჩიქე მაცხჸ̂ა̄რ მგლხაშ ემკჷედელი (ლშხ. 83) -- შუაღამის ჟამს მულახის მაცხოვარი მოსულა.
- ჸ̂ონდრობა იგივეა, რაც ჸ̂იდრობა.
- ჸ̂ორ იგივეა, რაც ჸ̂ერ.
- ჸ̂ორაყჸ̂იჟ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- საკლავი, რომელსაც ოჯახი კლავს მიცვალებულის დაკრძალვის მესამე დღეს -- მიწის ზვარაკი (მიწის ღვიძლი). ითხე̄ლიხ ჸ̂ორაყჸ̂იჟიშდ ჟინალს ჲედ ღოლჲა̄ქს (ლშხ. 38) -- მიწის ზვარაკად შოულობენ ბატკანს ან ცხვარს.
- ჸ̂ორა̈̄შ (-იშ, --) ბზ., ჸ̂ორა̈შ ბქ., ლნტ., ჸ̂ორა̈შდ ლხმ., ჸ̂ორა̄შ ლშხ. -- არყის გამოხდის შემდეგ ნარჩენი თხლე, ბუზალაყი. ნა̈̄ყუნდ ჸ̂ორა̈̄შ ხულჸ̂ა̈̄ნხ (ბზ. 289) -- შეჭამანდად ბუზალაყი ჰქონდათ.
- ჸ̂ორბ იგივეა, რაც ჸ̂ერბ.
- ჸ̂ორკა̈ც იგივეა, რაც ჸ̂ორტკეც, ჸ̂ორკეც.
- ჸ̂ორმოც (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ორმოც (-ალ) ლშხ. -- ორმოცი (გარდაცვალებიდან

მეორმოცე დღის აღნიშვნა). ამჟი გჳ̂იხალდა ალე ჲეს-ჲესინ აშხჳ̂ ზ̈ა̈ჲსკა ი ჲეს-ჲესინ ჳ̂ორმოცხოქა (ლნტ. 55) -- ასე ვიცოდით ეს ხანდახან ერთ წლამდე და ხანდახან ორმოცამდე.

- ჳ̂ორტკეც, ჳ̂ორკეც ბზ., ჳ̂ორკა̈ც ბქ., ლნტ. -- ორკეცი, ორფა. ჳ̂ორტკეცდ ბზ., ჳ̂ორკა̈ცდ ბქ. ზმნს. -- ორკეცად. ხელწიფდ ყა̈რჳ̂ლა̈რ ჳ̂ორტკეცდ ახცხიპ (ბზ. 280) -- ხელმწიფემ დარაჯები ორკეცად შემოარტყა. სიმაქდ ლუსდგჳ̂ა̈რ ჳ̂ორკა̈ცდ ქა ლა̈ჲჭჳ̂ენ (ბქ.) -- ქალიშვილმა ნაწნავები ორკეცად შემოიხვია.
- ჳ̂ორჩხ იგივეა, რაც ჳ̂ერჩხ.
- ჳ̂ორცბია̈ნ იგივეა, რაც ჳ̂ორცფია̈ნ.
- ჳ̂ორცობია̈ნ იგივეა, რაც ჳ̂ორცფია̈ნ.
- ჳ̂ორცფია̈ნ, ჳ̂ორცბია̈ნ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ანუ ბქ.), ჳ̂ორცობია̈ნ (-ანა̄რ) ლნტ. -- შურიანი. ალ მარე ესერ გუნ ჳ̂ორცბია̈ნ მარე ლი (ბქ. 132) -- ეს კაცი ძალიან შურიანი კაციაო.
- ჳ̂ოსა̈რ (-სრიშ, -სრა̈ლ ბზ., -სრა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ჳ̂ოსარ (-სრიშ, -სრჲალ) ლშხ. -- ჩოხა. ქა ლეჴდე ხა̄დხ ლამა̄რ ლერქჳ̂ა̈ლ: კაბ ი ჳ̂ოსა̈რ, ფაყჳ̂ ი ლა̈̄რტყ-ხანჯა̈რ (ბზ. 318) -- გამოსატანი ჰქონდათ საგარეო ტანსაცმელი: კაბა და ჩოხა, ქუდი და ქამარ-ხანჯალი. ლინთჳ̂იშდ ლელჳ̂ჟმა̈რს ა̈შხბიხ: ჳ̂ოსა̈რს მადეჲ სურდუქს (ბქ. 239) -- საზამთროდ მამაკაცებისათვის (სამამაკაცოს) კერავენ: ჩოხას ან სერთუკს. ალე ჳ̂ოსრჲალე ლალფენალ ლი (ლშხ., ხორ. 39) -- ეს ჩოხების სალებავია. ქამეშხენ ხჳ̂იქჳ̂ემდად ა̈შკი ჳ̂ოსა̈რს (ლნტ. 6) -- გარედან ვიცვამდით (შინნაქსოვი) შალის ჩოხას.
- ჳ̂ოსბერ იგივეა, რაც უსბერ.
- ჳ̂ოსპერ იგივეა, რაც უსბერ.
- ჳ̂ოსტა̈ტ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ჳ̂ოსტატ (-არ) ლშხ. -- ოსტატი (ხელოსანი, დურგალი).

ეშხუ ბაპ ლäსჲ, მე̄რმე -- ჲოსტäტ (ბზ. 101) -- ერთი მღვდელი იყო, მეორე -- დურგალი. ნაგმჷრ ლახო̄მ ჲო̄შთხჲ ათას მანათ ჷელჲანარს ი ზექი ჲოსტატარს (ლშხ. 4) -- აშენებისათვის მისცა ოთხი ათასი მანეთი ხელოსნებსა და დურგლებს. ჩხარა ლახჲბა ლასჲხ ჲოსტäტäრ (ლნტ. 277) -- ცხრა ძმანი ოსტატები იყვნენ.

- ჲოფ იგივეა, რაც ჲეფ.
- ჲოფლäნდ, ოფლäნდ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ჲოფლа̄ნდ ლშხ., ბოტ. -- ხურტკმელი. ჲოფლа̄ნდ დამბალ ბალახე̄ლ ლი (ლშხ. ხორ. 4) -- ხურტკმელი დაბალი ბალახია.
- ჲოქრ იგივეა, რაც ჲოქჲრ.
- ჲოქჲრ (-ეშ, -äლ ბზ., ლნტ., -ემ, -äრ ბქ., -იშ, -ალ ლხმ.), ჲოქრ (-ემ \ -äშ, -äრ ბქ., -ეშ, -ალ ლშხ.) -- ოქრო. მჷკჷლმäხიდ ადჷრმე ჲოქჲრე კალმახ (ბზ. 367) -- მეთევზემ ოქროს თევზი დაიჭირა. ამეჲსგა ხორიკდა ჲოქრäშ კაბ (ბქ. 33) -- ამაში ეკიდა ოქროს კაბა. სჲეტ ჲოქრეშ ხაგე̄ნა (ლშხ. 27) -- ოქროს სვეტი ედგა (სდგმია). ჩჲასახჲიახ ჲოქჲრე ქორ (ლნტ. 265) -- დახვედრიათ ოქროს სახლი.
- ჲოშა ნაცვალსახ. -- რამდენი. ჩუ ჲოშა ბäჩ äსდენიჲ, ეჩშელდ ლჷდგäრ ირიჲხ (ბქ. 197) -- რამდენი ქვაც დარჩებოდა, იმდენი მკვდარი იქნებოდა. ქა ინგრიშეხ, მინე სოფელისა ჲოშა მäრე არი (ლშხ. 34) -- გამოიანგარიშებენ, თავიანთ სოფელში რამდენი კაცი არის.
- ჲოშელდ იგივეა, რაც ჲოშჲӓჲდინ.
- ჲოშელდინ იგივეა, რაც ჲოშჲӓჲდინ.
- ჲოშელდუნ იგივეა, რაც ჲოშჲӓჲდინ.
- ჲოშელდჷნ იგივეა, რაც ჲოშჲӓჲდინ.
- ჲოშჲორ (-იშ, --) ლშხ. -- ოხშივარი. დа̄ჲა ჲოშჲორდი̄ ანყირ (ლშხ. 70) -- დევის

ოხშივარმაც მოაღწია.

- ჸოშტ იგივეა, რაც ლჸეშგდ.
- ჸოშჸა̈ჲდინ იგივეა, რაც ჸოშჸა̈ჲდინ.
- ჸოშჸა̈ლდინ იგივეა, რაც ჸოშჸა̈ჲდინ.
- ჸოშჸა̈ჲდინ, ჸოშჸა̈ლდინ ბზ., ჸოშელდუნ, ჸოშელდჷნ ბქ., ჸოშელდინ ქს., ჸოშჸა̈ჲდინ ლშხ. ზმნს. -- რამდენჯერაც. ჸოშჸა̈ჲდინ ლჷრი ყო̄რქა ხელწიფ, ეჩშელდინ ტჸ̄ლიხ (ბზ. 303) -- რამდენჯერაც გარეთ (კარში) გადის ხელმწიფე, იმდენჯერ იძახიან. ჸოშჸა̈ლდინ ატჸრა სანთლა̈რს, ეჩშელდინ ჯედნიხ სე̄მი ზურა̈ლ (ბზ. 263) -- რამდენჯერაც აანთებდა სანთლებს, იმდენჯერ მოვიდოდა სამი ქალი. ჸოშელდინ ჩჸაქჸცეხ ზურა̈ლე̄ლ ლირჭა̈ლს, ეჩშელდინ ეჯი ქა იშგლდანი ჩი̄ს ლარჭა̈ლუშ (ლშხ. 36) -- რამდენჯერაც შეწყვეტენ ქალები მოთქმას, იმდენჯერ ის ჩამოთვლის ყველას მოთქმით.
- ჸოხა̈რ იგივეა, რაც ოხა̈რ.
- ჸოხდრის, ჸოხთრის (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- სახსნილო. ნაფა̈ნუნდ ხჸამა̈რედ ჸოხდრისს (ბზ. 10) -- საკურთხად ვამზადებთ სახსნილოს. ჩილა̈დეჲ ჸოხთრის ჸა̈რგს ესერ დეშ ოხჸმაჲლჸრა (ანდ.) -- ყოველდღე სახსნილო (საჭმელი) თავადსაც ვერ უზრუნველუყვიაო. ჸოხდრისს ალ ლადეჲ დე̄მ აშრაჸიხ (ლშხ. 38) -- ამ დღეს სახსნილოს არ ჭამენ (ხსნიან).
- ჸოხთრის იგივეა, რაც ჸოხდრის.
- ჸოხუშდ იგივეა, რაც ჸოხჸიშდ.
- ჸოხჸიშდ (-იშ, --) ბზ., ჸოხუშდ ბქ., ლშხ., ჸოხჸიშტ ლნტ. -- ხუთი. ჸოხჸიშდ მა̈რე ჩოთდაგრა (ბზ. 1) -- ხუთი კაცი მოუკლავს. ჸოხუშდ გიცა̈რ ხოშჩქჸარა (ბქ. 14) -- ხუთი

ვერძი უჩუქებია. ეშხუ̂მი მჷქაფ ჳ̂ოხუშდ საბაჰ ლი (ლშხ. 4) -- ერთის ნაცვლად ხუთი სამწყსოა (სამრევლოა). ჳ̂ოხუ̂იშტ ლა̈დეღ ცხეკისა არდახ (ლნტ.) -- ხუთი დღე ტყეში იყვნენ.

- ჳ̂ოჴ იგივეა, რაც ჳ̂ეჴ.
- ჳ̂ოჴა̈რ (-ჴრიშ, -ჴრჲა̈ლ ბზ., -ჴრა̈რ ბქ.), ჳ̂ოჴარ (-ჴრიშ, -ჴრიალ) ლშხ. -- ობოლი. ნა̈ჲ ჯე̄ქუ̂ნინედ, ჳ̂ოჴა̈რ ბოფშა̈რ (ბზ. 77) -- ჩვენ გეტყვით, ობოლო ბავშვებო. მინ ესერ ქჷრდა ჳ̂ოჴრა̈რ ლიხ (ბქ.) -- ჩვენ ორივენი ობლები ვართო. იხ. ჳ̂ობელ.
- ჳ̂ოჯა̈ხ (-იშ, -ჯახა̈რ) ზს., ლნტ., ჳ̂ოჯახ (-არ) ლშხ. -- ოჯახი. ქათლა̈ თხუ̂იმ ლჷმა̄რლი ხენწფობ, ტა̈ნ ლჷმა̄რლი ჳ̂ოჯა̈ხი ცხოუ̂რება (ბზ. 68) -- ქათმის თავი ყოფილა ხელმწიფობა, ტანი ყოფილა ოჯახის ცხოვრება. ჳ̂ოჯახა̈რს ხულუ̂ეხ ლარტამა̈ლ (ლნტ. 18) -- ოჯახებს აქვთ ბოსტნები.
- ჳ̂ო̄ბაშინ ბზ., ლშხ., ჳ̂ობა̈შუნ, ჳ̂ობაშჷნ ბქ., ზმნს. -- ხშირად, ზოგჯერ. მა̈რე ჳ̂ობა̈შუნ მა̈რემ ღერმეთ ესერ ლი (ანდ.) -- კაცი ხშირად კაცის ღმერთიაო. ჳ̂ო̄ბაშინ მო̄რუ̂ალ დეშ ხოსყიხ სგა უშხუ̂ა̄რ (ლშხ. 48) -- ხშირად მოციქულები ვერ რიგდებიან ერთმანეთში (ეწყობიან ერთმანეთს).
- ჳ̂ო̄ბა̈{შ} ბზ., ჳ̂ობა̈{შ} ბქ., ლნტ., ჳ̂ო̄ბა{შ} ლშხ. -- ბევრი, მრავალი. თეფიშ მუკუ̂ანა ჳ̂ობა̈შ მა̈რე ხემზჷრ (ბქ. 288) -- თოფის მსროლელს ბევრი კაცი ლოცავდა. ჟჷრჟი ჟჷრ ჳ̂ობა̈შს ესერ ხაქიმ (ანდ.) -- ბევრს წყალობაზე წყალობა ემატებაო (ამატიაო). ჳ̂ო̄ბაშს ხოხალხ ლა̄შხისა ალ ლექს (ლშხ. 84) -- ბევრმა იცის ეს ლექსი ლაშხეთში.
- ჳ̂ო̄შთხუ̂ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ჳ̂ოშთხუ̂ ბქ., ლნტ. -- ოთხი. ჲორი გეზლა̈შ მუფსუ̂დი დის ჳ̂ოშთხუ̂ ში ი ჳ̂ოშთხუ̂ ჭიშხ ესერ ხაკუ (ანდ.) -- ორი შვილის პატრონ დედას ოთხი ხელი

და ოთხი ფეხი უნდაო. ნაღლობ ჳ̂ო̄შთხჳ̂-ჳ̂ოხუშდთექა გარ ლი (ლშხ. 43) -- სისხლით ნათესაობა მხოლოდ მეოთხე-მეხუთე თაობამდეა. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ე̄და ლშხ. -- ოთხივე. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ინ -- ოთხჯერ. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ჲა̈ნ -- ოთხიანი. ჳ̂ო̄შთხჳ̂აშირ -- ოთხასი. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ ათა̈ს -- ოთხი ათასი. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ ლუკჳ̂ითხჳ̂ -- ოთხკუთხედი, კვადრატი.

ფ

- ფა (ფა̈̄მი, ფა̈̄შ ბზ., ფამი, -- ბქ., ლნტ., ფა̄მი, -- ლშხ.) -- 1. ფა, წვერი (ძაფისა), ცალი. ეშხუ ფა -- ერთი ცალი. ჲარჳ̂ ფა ქიპს აშხჳ̂ ფად ტიხეხ (ბქ. 305) -- ორფა ძაფს ერთფად აქცევენ (აბრუნებენ). 2. ბზ., ლშხ. მოდგმა, გვარი. ემსგე̄მი ფა იცა̈̄დი (ბზ.) -- შთამომავლ{ობ}ის გვარი იცვლება. მე̄რმე ფა̄მი მა̄რე (ლშხ.) -- სხვა მოდგმის კაცი. 3. ბქ. წყება, ზოგი. ეშხუ ფა აფხნეგა̈რ დოსდ აჩადხ (ჩბხ.) -- ერთი წყება ამხანაგები ადრე წავიდნენ. ეშჳ̂ი ფა ჩაფლა̈რსი დემის იდისგჳ̂ხ (ბქ. 298) -- ზოგ{ნ}ი ფეხსაცმელებსაც არ იცვამდნენ.
- ფადას იგივეა, რაც ფა̄და̈̄ს.
- ფადასობ იგივეა, რაც ფა̄და̄სობ.
- ფადა̈ს, ფადე̄ს იგივეა, რაც ფა̄და̈̄ს.
- ფაზარ (-იშ, -ალ) ლშხ., ბოტ. -- ბალახის სახეობაა. ფაზარ ნათხჳ̂ჲარას გარ ხოცგხ ჩუ (ლშხ., ხორ. 28) -- მხოლოდ ნადირ(ებ)მა (= არჩვმა, ჯიხვმა) იციან "ფაზარი" (სად მოიპოვება).
- ფათა1 (-თა̈შ, -თოლ) ბქ. -- განიერი ქუდისა და ტანისამოსის მოყვარული.
- ფათა̄ნ, ფათე̄ნ (-იშ, --) ლშხ. -- ფარღალალა. ფათა̄ნისა ჩუ იყგჷნი მა̄რე (ლშხ.) -- ფარღალალა(შენობა)ში გაიყინება ადამიანი. შდრ. მათჷნ.

- ფათერაკიäნ იგივეა, რაც ფათრäკიäნ.
- ფათე̄ნ იგივეა, რაც ფათა̄ნ.
- ფათრäკ (-იშ, --) ბზ., ფათრეკ ბქ., ქს. -- ფათერაკი. ფათრäკს ქა ლიქა̈̄ბი ხაკუ (ბზ.) -- ფათერაკს გვერდის ავლა (აცდენა) უნდა. ჲერხის ფათრეკ ჭჷშხ ესერ ხäბ (ბქ.) -- ზოგს ფათერაკი თან სდევსო (ფეხზე აბიაო).
- ფათრäკიäნ (-იშ, -äლ) ბზ., ფათრეკäჲ (-კაუ) ბქ., ფათრეკიäნ (-იანäრ ბქ., -იანäლ ლნტ.), ფათერაკიäნ ლნტ., ფათრეკიან (-ალ) ლშხ. -- ფათერაკიანი. ალ მარე მაშდმäრჸი სურუ ფათრეკიäნ ლი (ბქ.) -- ეს კაცი სიმთვრალეში ძლიერ ფათერაკიანია.
- ფათუ̂ იგივეა, რაც ფäთუ̂.
- ფათუ̂არობ იგივეა, რაც ფäთუ̂ა̄რობ.
- ფათუ̂äრ, ფათუ̂ა̄რ იგივეა, რაც ფäთუ̂ა̈̄რ.
- ფათქ (-äშ, -äრ) ზს. -- ორმო. ნäბოზთექა ფათქი ჩოთბჷრიჯ (ბზ.) -- საღამომდე ორმოც ამოვთხარე (ჩავთხარე). ლელინთუ̂ ქართებილს ფათქისგა იშხუ̂ნიხ (ბქ.) -- საზამთრო კარტოფილს ორმოში ინახავენ კნინ. ფათქჷლდ. ტობაშ ძგიდს ფათქჷლდოლუ̂ ადბარჯე (ბქ. 213) -- ტბის ნაპირას (ძგიდეში) პატარა ორმო ამოთხარეო.
- ფათქუს (-იშ, -არ) ლშხ., ბოტ. -- დამპალი (ხე). ფათქუს მეგემ ახქუ̂იც ბაბად (ლშხ.) -- ბაბუამ მოჭრა დამპალი ხე.
- ფათქუ̂ალაჲ იგივეა, რაც ფäთქოლäჲ.
- ფაკäნ (-კნიშ, -კნäრ ბზ., -იშ, -კანäრ ლნტ.), ფაკან (-კნიშ, -კნარ) ლშხ., ფაკნი (-äშ, -ნäრ) ბქ. -- ჯამი. ალას მუდ ეშხუ ფაკäნ თუ̂ი ოხჳიდ (ბზ. 29) -- ამას მამამ ერთი ჯამი თაფლი მოუტანა. მუთურას ფაკნäრთე ქäდისგხ (ბქ. 6) -- ოხშივრიან შეჭამადს ჯამებში

ჩამოარიგებენ (გადადებენ, გადაიღებენ)). ეშხუ ფაკან ლობიო ლო̄ხუ̂ემ (ლშხ.) -- ერთი ჯამი ლობიო შევჭამე. შიდ ხა̈ლუ̂ენახ ეშხუ ფაკა̈ნ გინება̈შ (ლნტ. 133) -- ხელთ ჰქონიათ ერთი ჯამი კანაფის თესლი. კნინ. ფაკნი̄ლ ბზ., ლშხ., ფაკნილ ბქ., ფაკა̈ნილ ლნტ. ოხგუ̂ეშლ' ე̄სერ მა̂ ფაკნი̄ლ? (ბზ. 325) -- გაუვსე პატარა ჯამიო?

- ფაკნი იგივეა, რაც ფაკა̈ნ.
- ფალანგ (-ლგნგიშ, -ლგნგა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ლაფლანგა (-გა̂შ, -გა̂ლ) ბზ., ფალა̈ნგ (-იშ, -ლანგა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ხარიხა, დანდალი, ფალანგა -- ქვიტკირის კედელში გაყრილი ხე, ხარაჩოების გასამართავი. ფალანგ \ ლაფლანგა ჩოხკგდე̄რე ქორს ეჯნე̄მდ (ბზ.) -- იმან სახლს ფალანგა ჩამოულო.
- ფალაუ̂ა̈ნდ (-იშ, -უ̂ანდა̈რ) ბზ., ფალუ̂ა̈ნდ (-უ̂ანდა̈რ) ხს., ფალუ̂ა̈ნ (-უ̂ანა̈რ) უშგ., ფალუ̂ანდ (-არ) ლშხ. -- ფალავანი. ალაუ̂ა̈ნდ ი ფალაუ̂ა̈ნდ ალბგრგე̄ლიხ (ბზ. 241) -- ალავანდი და ფალავანდი (საკ. სახ.) შესჭიდებიან ერთმანეთს. მიჩა ფალუ̂ანდ ლოქ ალე ჭყინტ ლი (ლშხ.) -- ჩემი ფალავანი ეს ბიჭიაო.
- ფალთა̈ჲ, ბალდა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., ფალთა̈, ბალდა̈ (-იშ, -თაუ/დაუ), ფათა2 (-თა̈შ, -თოლ) ბქ. 1. თმაგაშლილი, თმაგაჩეჩილი; გრძელბალნიანი, ბანჯგვლიანი. ფალთა̈ ჟეღ ნირდა (ბქ.) -- გრძელბალნიანი ძაღლი გვყავდა. შუკუ̂ს ანღრი ფათა მარე (ბქ.) -- გზაზე მოდის თმაგაჩეჩილი კაცი. იმ ხეტკე̄ნჩა̈ლდ ფუთა ფა̈ლთა̈ჲს? (პოეზ. 116) -- რად ებრძოლებით ("სცემთ") ბანჯგვლიან ფუთას? 2. დაფლეთილ(დაძონძილ)ტანისამოსიანი ადამიანი. ნალუ̂ჟურ ალას ხოლამდ (ბალდა̈ჲდ) ა̈რქუ̂ი (ბქ. 35) -- ამას ვაჟი ცუდად (დაძონძილად) აცმევს.
- ფალუ̂ანდ იგივეა, რაც ფალაუ̂ა̈ნდ.

- ფალუ̂ჾნ, ფალუ̂ჾნდ იგივეა, რაც ფალაუ̂ჾნდ.
- ფალჩჾჲ, ფლჾჩჲჾჲ (-ჾიშ, -ჾრ) ბზ., ფალჩჾ (-იშ, -ჩაუ) ბქ.-- თვინიერი, წყნარი. მიშგუ̂ი ბაბა ფალჩჾ მარე ლჾსუ̂ (ბქ.) -- ბაბუაჩემი თვინიერი კაცი იყო. შდრ. ფანთქუ̂ალ.
- ფამლი იგივეა, რაც ფჾმლი.
- ფამფალ (-ჾშ, -ჾრ), ფანფალ, ფანთალ (-ფლაშ/თლჾშ, -ფლჾრ/თლჾრ) ბქ. -- ტოტებგაშლილი (ხე). ალ უ̂ისგუ̂ ფამფალ მეგემ ლი (ბქ.) -- ეს ვაშლი ტოტებგაშლილი ხეა.
- ფან იგივეა, რაც ფჾ̄ნ1.
- ფანჾ̄ რ იგივეა, რაც ფარჾ̈ნ.
- ფანგალჾჲ (-ჾიშ, -ჾრ) ბზ., ფანგალჾ (-იშ, -ლაუ) ბქ. -- ბრგე, მაღალი, ტანხმელი ადამიანი, აყლაყუდა. იმჟი ფანგალჾჲ ლი ბესი?! (ბზ.) -- როგორი აყლაყუდაა ბესი?!
- ფანდ (-იშ, -ჾრ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ფანდი. ციოყს ფანდ დე̄სამა ხოხალ (ბზ.) -- ციოყს ფანდი არ სჩვევია. ნაცარქექჲად ხოჩა ფანდ ოხსყე დჾ̄უ̂ს (ლშხ.) -- ნაცარქექიამ კარგი ფანდი დაუგო (გაუკეთა) დევს.
- ფანდუ̂ირ (-უ̂რიშ, -უ̂რჾლ ბზ., -იშ, -ჾრ უშგ., ლხმ., -ჾლ ლნტ.), ფანდურ (-ჾრ ბქ., -ალ ლშხ., -ჾლ ლნტ.) -- ფანდური. უ̂ოქუ̂რჾ ჭუნირ-ფანდუ̂ირ მეჰად იღრჾ̄ლდა (ბზ. 69) -- ოქროს ჭიანურ-ფანდური მუდამ მღეროდა. მიშგუ̂ა დის ხოჩა ფანდუ̂ირ ხოხალ (ბქ.) -- დედაჩემმა ფანდურის კარგი დაკვრა (კარგი ფანდური) იცის (ჩემს დედას... სჩვევია). ბაბას ფანდური ლიტჾ̄ბე ხოხჾ̄ლდა (ლშხ.) -- ბაბუამ ფანდურის გამოთლა იცოდა (ბაბუას... სჩვეოდა). დენად გოლჲჾთს ქახოჯიდ ფანდუ̂ირ (ლნტ. 19) -- ქალიშვილმა გოლიათს გამოუტანა ფანდური. იხმარება გამოთქმაში: ფანდუ̂ირდ ლჱგნე -- სწრაფი, მარჯვე (ადამიანი); გამხდარი, გაძვალტყავებული (საქონელი). ნალუნთუ̄ნლო კუმჾშ ფანდუ̂ირდ ლჱგხ (ბზ.) -- ნაზამთრალი

(ნაზამთრის შემდეგ) საქონელი გაძვალტყავებულია (არიან).

- ფანელ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ფა̈ნელ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- ფლანელი. ფანელი ლაცა̄და̈რ ტებდი ლიხ (ბზ.) -- ფლანელის საცვლები თბილ(ებ)ია. ბებედ ბობშს ფანელი შალუ̂არ ოხშხებე (ლშხ.) -- ბებიამ ბავშვს ფლანელის შარვალი შეუკერა.
- ფანთალ იგივეა, რაც ფამფალ.
- ფანთქუ̂ალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ფანჩუ̂{ალ} (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ფანშყუ̂ალ, ფანჩალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. 1. ფუნჩულა, ფაფუკი, რბილი. მა̄ლს ფანთქუ̂ალ ჰაკუ̂ა̈დ ხა̄რ (ბზ.) -- მელიას ფაფუკი კუდი აქვს. 2. მშვიდი ხასიათის არსება. მიშგუ̂ი მეზუ̂ბელ ფანჩუ̂ალ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ჩემი მეზობელი მშვიდი ხასიათის ქალია. 3. თოთო, ქორფა. ძაძუდ ფანშყუ̂ალ კინტრა̈რ ა̈ნჯიდ (ბქ.) -- ძაძუმ ქორფა კიტრები მოიტანა. შდრ. ფალჩა̈ჲ.
- ფანთქუ̂ის ბზ., ქს., ფუნთქუ̂ის ბზ., ფანქუ̂ის, ფანქუს ლშხ., ფანთქურ, ფუნთქუ̂ირ ბქ. (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ბოტ. 1. ხავსი (მიწისა ან ქვისა). ეჯმინ ჟ'ათალაკახ ფანთქუ̂ისს (ლნტ. 282) -- ისინი წასწყდომიან ხავსს. და̈შდუ̂ს ფუნთქუ̂ირ ისგოთხუ̂აჲა ფოქისგა (ბქ. 203) -- დათვს ხავსი შეუტანია ბუნაგში. 2. ბზ. ძნელად მოსათიბი ბალახი, ამოდის ბუჩქ-ბუჩქად, ქუჩი. მეუ̂არ ოთჭი̄რა̈ნ ფანთქუ̂ისი ლა̈ჭმაჟი (ბზ.) -- ძალიან გამიჭირდა ქუჩის მოთიბვისას. 3. ლშხ. ვაციწვერა. შდრ. ბზ. ლუ̂აშა̈ უ̂ა̈რე.
- ფანთხალ (-იშ, -არ) ბქ. -- დაჩუტული, მოფამფალებული, მოშვებული. მეჩია̈რს ფანთხალ ტუფ ხარხ (ბქ.) -- მოხუცებს მოფამფალებული კანი აქვთ.
- ფანფალ იგივეა, რაც ფამფალ.
- ფან-ფან (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ფა̄ნ-ფა̄ნ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ბქ. დლე-დლე. ფან-ფანჟი ზა̈ ინზერი -- დლეებისაგან (დლე-დლეზე) წელიწადი დგება (გროვდება). 2. ლშხ. ლუკმა-ლუკმა, ნაწილ-

ნაწილ. ეჯის ფა̄ნ-ფა̄ნ ხა̄რ ლეთხე̄ლი ლეზობ -- იმას საჭმელი ლუკმა-ლუკმა აქვს საშოვნელი (საძებნი). ფა̄ნ-ფა̄ნდ ზმნს. -- ნაწილ-ნაწილ. ეჯჲარ ფა̄ნ-ფა̄ნდ იყდიხ არაყს (ლშხ.) -- ისინი ნაწილ-ნაწილ ყიდულობენ არაყს.

- ფანქუ̂ის, ფანქუს იგივეა, რაც ფანთქუ̂ის.
- ფანშყუ̂ალ იგივეა, რაც ფანთქუ̂ალ.
- ფანჩალ იგივეა, რაც ფანთქუ̂ალ.
- ფანჩუ̂{ალ} იგივეა, რაც ფანთქუ̂ალ.
- ფანცალა̈ჲ (-ა̈იშ, --) ბზ., ფანცალა̈ (-ჲშ, --) ბქ., ფანცალა̄ჲ (-ა̄იშ, --) ლშხ. -- ბანდალა, ფანცალა, ბანცალა (ძაღლის ავადმყოფობაა). სი ფანცალა̈ჲ{შ} ბედიშ! (ბზ.) -- შე ბანდალას ბედისავ! (ასე წყევლიან ძაღლებს).
- ფანცხ იგივეა, რაც ფა̄რცხ.
- ფანკ{უ̂}ალ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. 1. ფართხუნა, განიერი რამ. ეჯ მარა ფანკუ̂ალ პალტო ხაქუდ (ბქ.) -- იმ კაცს ფართხუნა პალტო ეცვა. 2. ჩასკვნილი.
- ფანჯასან (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- გამხმარი. გიმ ფანჯასანდ ლჹგ (ლხმ.) -- მიწა გამომხმარია (გამხმარად დგას).
- ფანჯა̄გი̄ლ, ფანჯა̄კი̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ. -- ქრთამი. ალ მა̄რე ფანჯა̄გი̄ლს მეშგო -- ეს კაცი ქრთამს მთხოვს.
- ფაჲდა იგივეა, რაც ფა̈ჲდა1.
- ფაჟ (-იშ, -ა̈რ) ბზ. 1. გაოგნებული, ელდანაცემი. დი ჰა̈რი ფაჟა̈რ გარ ასა̈დ -- დედა მთლად ელდანაცემიღა დარჩა. 2. მისუსტებული, გაძვალტყავებული.
- ფაჟელა̈ (-იშ, -ლაუ ბქ.) -- უგონოდ მოხეტიალე, ბოდიალა. ეშხუ ფაჟელა̈ ბეფშ მითრონ

(ბქ.) -- ერთ ბოდიალა ბავშვს ვიცნობდი.

- ფარ1 (-äშ \ -იშ, -äლ ბზ., -äრ ბქ.) -- ფიტი, თაფლგამოცლილი ფიჭა. ლჷებისგა ჰäრი ფარäლ გარ არდახ (ბზ.) -- სკაში ცარიელი ფიტებიღა (ფიჭებიღა) იყო. მეშხე ფარ ქა ლექჷცე ლი (ბქ. 308) -- შავი ფიტი მოსაჭრელია.
- ფარ2 იგივეა, რაც ფäრ1.
- ფარან იგივეა, რაც ფარäნ.
- ფარაშ (-იშ, -ალ) ლშხ., ბოტ. -- ბალახი თეთრი ვარდის მსგავსი ყვავილით.
- ფარäნ (-რნიშ, -რნäლ ბზ., -რნäრ უშგ., -იშ, -რანäლ ლნტ.), ფანäრ (-ნრäრ) ბქ., ფარან (-რნიშ, -რნალ) ლშხ. -- ფანარი. ფარäნ ჩჷäმფაჭჷჷ̄ნ (ბზ.) -- ფანარი გამიფუჭდა. ფარან ხოლ̄მდ ატჷრენი (ლშხ.) -- ფანარი ცუდად ანათებს.
- ფარäშ (-იშ, -რაშäლ) ბზ. -- ფარეში, ჭანჭიკი, სოლი. პოლ ფარäშშჷ ახგნწყōრჷე გერმანდ უშხჷäრ (ბზ.) -- გერმანმა იატაკი(ს ფიცარი) ერთმანეთს მჭიდროდ მიაწყო სოლით.
- ფარდäგ (-იშ, -დგäლ) ბზ., ფარდäქ (-დაქäლ) ბზ., ლნტ., ფარდაგ (-ალ) ლშხ. -- ფარდაგი. ჷäზრäლს ჩოთგრშეხ ფარდäგ (ბზ. 259) -- ვეზირებს დაუგეს (გაუშალეს) ფარდაგი.
- ფართჷიკჷ (-იშ, -äლ ბზ., -äრ ბქ.), ფართუკ{ჷ} (-ალ ლშხ., -äლ ლნტ.) -- წინსაფარი. მიშგჷა დადას ხემთქუნ ფართჷიკჷრე ლიშხბი (ბქ.) -- ბებიაჩემმა იცოდა (ჩემს ბებიას სჩვეოდა) წინსაფრების კერვა. ბებეს ჭგრელ ფართუკჷ ხäბ (ლშხ.) -- ბებიას ჭრელი წინსაფარი უკეთია (აბია).
- ფარისეჷელ იგივეა, რაც ფäრისეჷელ.
- ფარიქცეულ, ფარიცქეულ იგივეა, რაც ფირცქეჷილ.
- ფარსაგ (-äშ, --) ბზ., ფარსäგ (-იშ, --) ბქ., ფარცაგ ლშხ., ფარცäგ ლნტ. -- ფარსაგი, კარგი.

ქა ჯაჩ̄ჟე ფარსაგ ჸგითე (ბზ. 316) -- ცოლს გათხოვნინებ (გაგასიძებ) კარგ ადგილას. ფარსაგდ ზს., ფარცაგდ ქს., ზმნს. -- რიგიანად, გვარიანად, ბლომად, კარგად.. ღორჷაჲს ფარცაგდ ხოჩიდხ (ლშხ.) -- მატყუარას გვარიანად ურტყეს. ბაბად ლჷინ̈ალ ფარს̈აგდ მიჯგრის (პოეზ. 286) -- მამამ ღვინო ბლომად მიკურთხოს.

- ფარუკაჲ იგივეა, რაც ფარუკ{ჷ}.
- ფარუკე̄ლარ (-იშ, --) ლშხ. 1. პირფერობა, პირმოთნეობა. ჲეხჷდ ჭაშს ფარუკე̄ლარ ხაჯიდ -- ცოლმა ქმარს პირფერობა დაუწყო (დაარტყა). 2. ცბიერება. შდრ. ფერ̈ბ.
- ფარუკ{ჷ}, ფარუკაჲ (-იშ, -ალ) ლშხ. 1. პირმოთნე, პირფერი. ფარუკჷ \ ფარუკაჲ მ̄არ̄ოლ ჩ̄ის ხასისგ -- პირფერი კაცუნა ყველას სძულს. შდრ. ფ̈არშიჷ. 2. ცბიერი. კნინ. ფარუკე̄ლ.
- ფარჷ იგივეა, რაც ფ̈არჷ.
- ფარფ იგივეა, რაც ფ̈არფ.
- ფარფალ (-ფლ̈იშ, -ფლ̈არ) ბზ., ლხმ., ფარფ{ა}ლ̈აჲ ზს. 1. ყლორტი. ნიჷრას ფარფალ ქა მეფშჷდე ხ̄ად (ბზ.) -- ნიორს ყლორტები გაშვებული ჰქონდა. 2. ცეცხლის დიდი ალი. ფარფ{ა}ლ̈აჲ ლემესგ (ბზ.) -- გუზგუზა ცეცხლი. 3. ხარ-კამეჩის უღლის ბოლო ნაწილები. 4. ლხმ. თევზის ფარფლები.
- ფარფაშ̈აჲ (-̈აიშ, -̈ალ) ბზ., ფარფაშაჲ (-̄აიშ, -აუ) ლშხ. -- შილიფად ჩაცმული. ფარფაშ̈აჲდ დ̈არ ირქჷ̄ალ ისგჷანქა ლინთჷისგა (ბზ.) -- ზამთარში შენს მეტი შილიფად არავინ იცვამს. შდრ. ცინცილ̈აჲ.
- ფარშაჷანგ, ფარშაჷ̈ანგ იგივეა, რაც ფ̈არშმ̈აგ.
- ფარშ̈ა (-იშ, -შაუ) ლხმ. -- საიდუმლოს გამცემი. ალ ზურალ ფარშ̈ა ლ̈ასჷ -- ეს ქალი საიდუმლოს გამცემი იყო.

- ფარშიუ̂ იგივეა, რაც ფა̈რშიუ̂.
- ფარშმაგ იგივეა, რაც ფა̈რშმა̈გ.
- ფარჩა (-ჩა̈̄შ, -ჩა̈̄ლ ბზ., -ჩა̄შ, -ჩე̄ლ ლშხ., -ჩა̈ჲშ, -ჩა̈ლ ლნტ.) -- 1. ფარჩა, სტავრა. გიერგდ ა̈ნყიდ ფარჩა (ბზ.) -- გიორგიმ იყიდა ფარჩა. 2. ბზ., უშგ. სვანური ქუდი.
- ფარცაგ, ფარცა̈გ იგივეა, რაც ფარსაგ.
- ფა{რ}ხსდი, ფახცი (-დი̄შ, -ცი̄შ, --) ბზ. -- უხეში, ხაოიანი, ხორკლიანი. ლუშნუ უ̂ოლჲა̄ქა̈რს ფარხსდი მა̈ტყ ხა̄გხ -- სვანურ ცხვრებს უხეში მატყლი აქვთ (ადგათ).
- ფას იგივეა, რაც ფა̈ს.
- ფასა̈ჲ1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- მოსავლიანი, ფასიანი, ხვავიანი. მიშგუ̂ა ლა̈მთილა̈რს ფასა̈ჲ დაბა̈რ ხულუ̂ა̈̄ნდახ (ბზ.) -- ჩემი ქმრის ოჯახს (სამამამთილო-სადედამთილოს) მოსავლიანი ყანები ჰქონდათ.
- ფასა̈ჲ2 ბზ. -- ქოთქოთა, ყაყანა. ქორთე ანჴა̈დ ფასა̈ჲ მა̄რე (ბზ.) -- სახლში მოვიდა ყაყანა კაცი.
- ფასკუნჯ (-იშ, -არ) ლშხ., ფასკუ̂ინჯ (-ა̈რ) ლნტ. -- ფასკუნჯი. ცხა̈კუ̂ ფასკუ̂ინჯი ცინდალა̈ლს იზობდა (ლნტ. 26) -- ქორი ფასკუნჯის ბარტყებს ჭამდა.
- ფასკუ̂ინჯ იგივეა, რაც ფასკუნჯ.
- ფასობ (-იშ, --) ბქ. -- {გა}მოსავლიანობა. მისა̈ს ხოჩილ ფასობ ლი ნეჰნა̈შდ -- წელს შარშანდელზე (შარშანდელის{ა}დ) უკეთესი მოსავლიანობაა.
- ფასუ̂დ, ფასდუ̂ (-იშ, --) ლხმ. -- ჩამიჩუმი. ფასუ̂დ მოდე ისმი -- ჩამიჩუმი არ ისმის.
- ფატა̈ნ (-ტნიშ, -ტნა̈რ ზს. ლნტ., -იშ, -ტანა̈რ ლნტ.), ფატან (-ტნიშ, -ტნარ) ლშხ. -- პერანგი. მა̈გ ფატა̈ნშუ̂ ასა̈დ (ბზ.) -- ყველა პერანგის ამარა (პერანგით) დარჩა. ბებედ ფატან ემშხებე

(ლშხ.) -- ბებიამ პერანგი შემიკერა. ჯჷინალდ ხჷიქჷემდად ქანä ფატӓნს (ლნტ. 6) -- ძველად ვიცვამდით ტილოს (კანაფის) პერანგს. კნინ. ფატნელ{დ} ბზ., ფატლად ჩბხ., ფატნილ ლხმ., ფატლედ ფარ., ფატნი̄ლ უშგ., ლშხ.

- ფაუ, ფაჷუ (ფაჷუი̄შ, ფაჷӓრ) ბზ., ფაუ (-ӓშ ბქ., -იშ ლნტ., -ӓრ ბქ., ლნტ.), ფა̄უ (ფა̄უ̄შ, ფა̄უარ \ ფა̄ჷარ ლშხ.) -- ჯოხი. ლახჷბად ბერჟӓ ფაჷӓრ ჩ'აჴიჩხ (ბზ. 2) -- ძმებმა რკინის ჯოხები გაცვითეს. ზჷსყი ფაუს ხასგჷრეხ ბეფშჷს (ბქ. 6) -- ნედლ ჯოხზე შესვამენ ბავშვს. მეჩი მა̄რე ფა̄უს ჩუ იბა̄ჯგე (ლშხ.) -- მოხუცი კაცი ჯოხს დაეყრდნობა (დაიბიჯგებს). ფაუ ლჷყგჷნე (ბქ.) -- გამხმარი ჯოხი, გადატ. უშვილო, უძირო, უძეოდ გადაშენებული. მიშგუოლჷ ფაუ ჯულჷე (ბქ.) -- ჩემი ჯოხი გქონდესო, ჩემს დღეში (ე. ი. ცუდ დღეში) ჩავარდნილიყავიო. აშხჷ ფაუსოლჷ ლӱხბურგანხ (ბქ.) -- ერთი დროშის ქვეშ დავირაზმოთო ("ერთ ჯოხს ჩავკიდოთ ხელიო"). კნინ. ფაუ̄ლდ ბზ., ფაულდ ბქ., ფა̄უ̄ლ ლშხ.
- ფაჷუ იგივეა, რაც ფაუ.
- ფაფალ (-ფლӱშ, -ფლӱრ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ӓლ ლნტ.), ფაფარ (-არ) ლშხ. -- ფაფარი. ჩა̄ჟს ფაფალ ქა̄ჷ ესერ ათფეშჷდხ (ბზ.) -- ცხენს ფაფარი შეკრიჭეთო. ჲაკოფ ჩა̄ჟს ხოსდგჷი ფაფალს (ლშხ. 60) -- იაკობი ცხენს უწნავს ფაფარს. ლიგე̄რგი̄ თო̄ჲსა ჩა̄რს ფაფარ ხეძჷრხანიხ (ლშხ. 14) -- გიორგობის თვეში ცხენებს ფაფარი ებურდებათ (ეძახებათ, ეგრიხებათ). გადატ. ზეგანი, გორაკი, გორა. ამჲӓრს ქორ ფაფარჟი ხӓჷნენახ (ბქ. 250) -- ამათ თურმე ზეგანზე სდგმიათელგათ სახლი. გუშგჷე ქორ ფაფარი თხუმჟი ლე̄გ (ლშხ.) -- ჩვენი სახლი გორაკის თავზე დგას. კნინ. ფაფლიდ ბქ.
- ფაფიაჲ იგივეა, რაც ფӓფიӓჲ.
- ფაფრანჯ, ფაფრანჯიან2 იგივეა, რაც ფაფრӓნჯ.

- ფაფრანჯიან1 (-იშ, -ალ) ლშხ. -- მარჯვე, სწრაფი; გამჭრიახი. ჯაბა ფაფრანჯიან მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ჯაბა მარჯვე კაცია.
- ფაფრა̈ნჯ, ფაფრა̈ნჯდა̈ჲ (-{ა̈}იშ, -რანჯა̈ლ ბზ., -რანჯა̈რ ბქ.), ფაფრანჯ, ფაფრანჯიან2 ლშხ. -- ახმახი; დიდი ძალ-ღონის მქონე არსება. ლამხუ̂ი̄დ ეშხუ ფაფრა̈ნჯდა̈ჲ დე̄უ̂ (ბზ.) -- შემხვდა ერთი ახმახი დევი.
- ფაქა̈რ (-იშ, --) ბქ. -- ჩირქი; წყლული. ფაქა̈რდოლ აჲჩგდა ლეზებ-ლეთრე (ბქ.) -- ჩირქად გადაგქცეოდეს საჭმელ-სასმელი! (წყევლაა).
- ფაქრაუ̂ა̈ნ (-იშ, -უ̂ანა̈ლ) ბზ., ფაქრაუ̂ან, ფაქრეუ̂ან, ფრექ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- უფსკრული, ხრამი. ყანსაუ̂ს ფაქრაუ̂ა̈ნდ ლოხრი̄ლუ̂ა მიჩა ლირდე-ლიზგე (ბზ.) -- ყანსავს გაუნიავებია (უფსკრულისთვის მიუხეთქებია, გადაუყრია) თავისი ქონება (ყოფა-ცხოვრება). ბაბად ფეტუ̂ ფაქრა/ეუ̂ანს ლახრილუ̂ (ლშხ.) -- ბაბუამ ფეტვი ხრამში გადაყარა (ხრამს ჩაახეთქა). ლუ̂აშ ფრექს აშყად (ლშხ.) -- ჯიხვი ხრამში გადავარდა.
- ფაქრეუ̂ან იგივეა, რაც ფაქრაუ̂ა̈ნ.
- ფაქუტ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ფაცხა, ჯარგვალი, ქოხი. კნინ. ფაქუტო̄ლ ლშხ., ფაქუტოლ ლნტ. ნაჲ სურუ ხოლა ფაქუტო̄ლ გუ̂ი̄გ (ლშხ.) -- ჩვენ ძალიან ცუდი ქოხი გვიდგას. მჱლდელ ლა̈ხეკიან ფაქუტოლხო (ლნტ. 130) -- მწყემსი გაიქცა (გაექანა) ფაცხისაკენ. შდრ. ფაცხ.
- ფაქუ̂ იხ. ფექ.
- ფაყუ̂ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ქუდი. ამნე̄მ ჩუ ლა̈ჲკიდ ფაყუ̂ (ბზ. 281) -- ამან მოიხადა (ჩამოიღო) ქუდი. ფაყუ̂არ ჩუ ლეკკი̄დ ხა̄რხ ჩი̄ს (ლშხ. 22) -- ქუდები ყველას მოხდილი (ჩამოღებული) აქვთ. თხუმჟი ლეგემ გულუ̂ან გუშკუ̂ეურა ფაყუ̂ (ლნტ. 6) --

თავზე დასახურავად (დასადგამად) გვქონდა ჩვენებური ქუდი. ნӓჲ ფაყუ̂არე თხუმჟი ნეგნი (პოეზ. 80) -- ჩვენ ქუდები თავზე გვეხურება (გვედგმება). იხმარება გამოთქმებში: ფაყუ̂ӓშ მგგემ (ზს.) -- მამაკაცი, ქუდოსანი ("ქუდის {და}მდგმელი"). მინე ლასკӓრისგა ფაყუ̂ӓშ მგგემ ჩუ ესეროლ ადფიშრე (ბქ. 9) -- ჩვენს გვარში ქუდოსანი ამრავლეო. სოფლიშ ფაყუ̂ (ზს.) -- სოფლის თავკაცი. გადატ. ყანსაუ̂დ უ̂ოქრეშ ფაყუ̂ ესიგ (ბქ.) -- ყანსავმა თავი ისახელა (ოქროს ქუდი დაიხურა). ფაყუ̂ ჟი მეკდე (ბქ.) -- ქუდმოხდილი, თავლაფდასხმული, შერცხვენილი. კნინ. ფაყუ̄ლდ ბზ., ფაყულ{დ} ზს., ფაყუ̄ლ ლშხ.

- ფაყშუ̂ირ იგივეა, რაც ფӓ̄ყუ̂შირ.
- ფაშӓჲ, ფაშӓრӓჲ (-ӓიშ, -ӓრ, -ӓლ) ბზ., ფაშӓ (-შაუ ბქ., -შӓრ ლნტ.), ფაშӓ̄რ ლშხ. -- ფაშვიანი; ღიპიანი. ბუბა ქუ̂იტი ფაშӓ̄რ ლი (ლშხ.) -- ქვიტი ბიძია ღიპიანია. გადატ. გაუმაძღარი. იმჟი ფაშӓჲ კუმӓშ ჯირი?! (ბზ.) -- როგორი გაუმაძღარი საქონელი გყავს?! კნინ. ფӓშილӱჲ ბზ.
- ფაშӓრ იხ. სგӓ̄შურა.
- ფაშӓ̄რ იგივეა, რაც ფაშӓჲ.
- ფაშდ იგივეა, რაც ფაშდუ̂.
- ფაშდელӱ იგივეა, რაც ფაშდუ̂ჲელӱჲ.
- ფაშდიӓნ იგივეა, რაც ფაშუ̂დჲელӱჲ.
- ფაშდუ̂, ფაშუ̂დ ბზ., ფაშდ ბქ., (-ӓშ, --) ზს., ფაშდუ̂ (-აშ, --) ლშხ. -- ქება. ჰეცრიშ ფაშდ ჯუ̂ინელ ლაღრალӓრსი ხეჩდა (ბქ. 121) -- ეცრის ქება ძველ სიმღერებშიც ურევია. ჯაბაშა ფაშდუ̂გნქა დე̄სმა მეჯედ ეჩა ყია ლეჟა (ლშხ.) -- ჯაბაანთ ქების მეტი არაფერი ამოსულა იმის პირიდან (ყელს ზემოთ).
- ფაშდუ̂ჲელӱჲ, ფӓშუ̂დჲე̄ლӱჲ (-ӓიშ, -ლაუ̂უ) ბზ., ფაშდელӱ (-იშ, -უ/-ლაუ), ფაშდიӓნ (-იშ,

-დიანუ) ბქ., ფაშუ̂დ{ჲელ}აჲ (-ლაიშ, -ლაუ) ლშხ. -- ბაქია, ტრაბახა. ფა̈შუ̂დჲე̄ლა̈ჲ მა̄რე ხოლა ლი (ბზ.) -- ტრაბახა კაცი ცუდია. კატი გუ̂ა̈მიდ ფაშდელა ზურალ ლა̈სუ̂ (ბქ.) -- კატო (კატი) მეტად ტრაბახა ქალი იყო. მიშგუ̂ი აფხნიკ ფაშუ̂დჲელაჲ ლი (ლშხ.) -- ჩემი ამხანაგი ბაქიაა.

- ფაშუ̂დ იგივეა, რაც ფაშდუ̂.
- ფაშუ̂დ{ჲელ}აჲ იგივეა, რაც ფაშდუ̂ჲელა̈ჲ.
- ფაშუ̂ირდ ლიგნე იგივეა, რაც ფა̈ში̄რდ ლიგნე.
- ფაშყუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ბოტ. -- ქაშა (ვაშლი). მი ფაშყუ̂ სანაფ სურუ მალა̈ტ (ბქ.) -- მე ქაშა სინაფი ძალიან მიყვარს.
- ფაჩლე̄ლ იგივეა, რაც ფა̈ჩი.
- ფაჩხ{უ̂}1 (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. 1. აუცმელი ჩირი. ფაჩხს მაჰე̄რაისგა აფრეხ (ბზ.) -- აუცმელ ჩირს ჩრდილში ახმობენ. 2. გამხმარი ხილი.
- ფაჩხუ̂2 იგივეა, რაც ფა̈ჩხუ̂.
- ფაცე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ფაცერ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ფაცერი. ბობშარდ ღელაჲსა ფაცე̄რ ესგეხ (ლშხ.) -- ბავშვებმა ღელეში ფაცერი ჩადგეს. გადატ. ფაცე̄რშა̄ლ ლგ̄გ ხალხ (ლშხ.) -- ბევრი ხალხია (ფაცერივით დგას ხალხი).
- ფაციც (-იშ, --) ლშხ. -- ფრთხილი, გაფაციცებული. გულო ფაციც ზურა̄ლ ლი -- გულო ფრთხილი ქალია. ფაციცდ ზმნს. -- ფრთხილად. მიხე ფაციცდ ა̄რდა -- მიხეილი ფრთხილად იყო.
- ფაცხ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -ოლ ბქ., -იშ, -არ ლშხ.) -- ფაცხა. ფაცხთეისგა ოჩა̈დდ (ბზ.) -- ფაცხაში შევედით. კნინ. ფაცხელდ ზს., ფაცხი̄ლ ლშხ. ფაცხელდენქა მამგუ̂ეშ ხაწუ̂ახ (ბქ.) --

პატარა ფაცხის გარდა არაფერი გააჩნიათ. ფაცხჼლისჷ ლოქ ჩოთგენი მახჲადჼრ (ლშხ. 60) -- ფაცხაშიც დავდგები სიხარულითო. შდრ. ფაქუტ.

- ფახ იხმარება გამოთქმაში ფახ ხაჯიდ ლშხ. თხჱრად ჟინალს ფახ ხაჯიდ -- მგელმა კრავი დააფრთხო (კრავს ფახი მისცა).
- ფახსდი იგივეა, რაც ფარხსდი.
- ფახშურ იგივეა, რაც ფჼყუ̂შირ.
- ფახცი იგივეა, რაც ფარხსდი.
- ფაკიაჲ იგივეა, რაც ფა̈კია̈ჲ.
- ფაკშურ იგივეა, რაც ფჼყუ̂შირ.
- ფა̈თუ̂ (-ა̈შ ზს., -იშ ლნტ., ფათუ̂ა̈რ ზს., ლნტ.), ფათუ̂ (-არ) ლშხ. -- თმა. ახბჷდა ჟი დჼუ̂ა̈ ფა̈თუ̂ს (ბზ. 30) -- ცეცხლი მოჰკიდებია დევის თმას. ფა̈თუ̂იშ შელდდ ესეროლუ̂ ათგენა! (ბქ. 235) -- ეს ერთი და სხვა ათასიო ("თმის სათვალავად დასდგომოდესო")! ზურჼლჱლ ფათუ̂არს ლემესთე შგდეხ (ლშხ. 58) -- ქალები თმებს ცეცხლში ყრიან. ეჲ მარეს ფა̈თუ̂ ხა̈რენა ლუთთუ̂ენე (ლნტ. 246) -- იმ კაცს თმა ჰქონია გათეთრებული. ფა̈თუ̂ა̈რ ჯაგა̈ნდა ყუ̂ა̈რყუ̂ლაი (პოეზ. 2) -- თმები გქონდა (გედგა) ხუჭუჭი. კნინ. ფა̈თუ̂ლდ ბზ., ფა̈თულდ ბქ., ლნტ., ფათუ̂ლ ლშხ. ფათუ̂ლ ლოქ ეხკიჩდ (ლშხ. 48) -- თმის ღერი ("პატარა თმა") მოიგლიჯეთო (ფიცის ამღებს ეტყვიან). ფა̈თუ̂ ლა̈გნა̈შ დინა (ბქ.) -- ქალიშვილი, რომელიც თმის გაზრდის (დაყენების) ასაკისაა. გადატ. ზს. -- ბზარი. ჭიქს ფა̈თუ̂ ხჼგ (ბზ.) -- ჭიქას ბზარი აქვს (ადგას).
- ფა̈თუ̂ა̄რობ (-ა̈შ, --) ბზ., ფათუ̂არობ (-ა̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.), ფათუ̂ა̄რობ (-აშ, --) ლშხ. -- თმების წეწვა-გლეჯით ჩხუბი, ქალების ხელჩართული ბრძოლა. გა̈რგლას ზურელა̈ლდ

ფჼთჳ̂ჼ̄რობ ახჭემხ (ბზ.) -- ქალებმა ლაპარაკს ჩხუბი მოაყოლეს. ზურალე̄ლს ჩუ ხჼ̄დახ ფათჳ̂ჼ̄რობ (ლშხ.) -- ქალებს ჰქონდათ წეწვა-გლეჯა.

- ფჼთჳ̂ჼ̄რ (-იშ, ფათჳ̂ჼ̄რჼლ) ბზ., ფათჳ̂ჼ̈რ (-ჳ̂არჼლ) ბქ., ლნტ., ფათჳ̂ჼ̄რ (-ალ) ლშხ. -- ბალნიანი, თმიანი. ალ ზურჼ̄ლს ფჼთჳ̂ჼ̄რ ნიჩჳ̂ ხჼ̄დდა (ბზ.) -- ამ ქალს თმიანი პირისახე ჰქონდა. ჲეშმაჲს ფათჳ̂ჼ̄რ ტოტარ ხჼ̄და (ლშხ.) -- ეშმაკს ბალნიანი ხელები ჰქონდა.
- ფჼთქოლჼ̈ჲ (-ჼ̈იშ, -ჼ̈რ) ბზ., ფათქჳ̂ალაჲ (-ლჼ̄ჲშ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- გასახეთქი. სი ფჼთქოლჼ̈ჲ, ყჳ̂ჼ̈რილ მიშგუ (პოეზ. 152) -- შე გასახეთქო, ჩემო ლაფშა.
- ფჼთქჳ̂ა (-ჳ̂ჼ̄შ, --), ფეთქჳ̂ა (-ჳ̂ჼ̈შ, -- ბქ., -ჳ̂ჼ̄შ, -- ლშხ., -ჳ̂ჼ̈ჲშ, -- ლნტ.) -- 1. ქანცის გამოლევა, ქანცის გაწყვეტა. ლიშდჼ̈ბშჳ̂ ფჼთქჳ̂ა იმ მაშიდ? (ბზ.) -- მუშაობით ქანცის გაწყვეტა რას მარგებს ("მიშველის")? 2. გახეთქა, გასკდომა (გულისა, მუცლისა...). ალ ჭყინტს მიშგუ გუმი ფეთქჳ̂ად გჳ̂ი ხარ (ბქ.) -- ამ ბიჭს ჩემი გულის გასკდომა უნდა ("გასკდომად აქვს გული"). ხამს ფეთქჳ̂ანუნ ხჼ̄რ ჯად ლგბე̄ლე (ლშხ.) -- ღორს გახეთქამდე აქვს მუცელი გაბერილი. იხმარება გამოთქმაში ფჼთქჳ̂დ ლიგნე ზს. -- გაძღომა, გასკდომა. ალ ხჼ̈მ ფჼთქჳ̂დ ლგგ (ბზ.) -- ეს ღორი ძალზე მაძღარია ("გასკდომად დგას").
- ფჼთქჳ̂იჼ̈ჲ (-ჼ̈იშ, -ჼ̈რ) ბზ., ფჼთქჳ̂იჼ̈ (-იშ, -იაუ) ბქ. -- ფაშფაშა. ძაძუ ფჼთქჳ̂იჼ̈ჲ ზურჼ̄ლ ლი (ბზ.) -- ძაძუ ფაშფაშა ქალია.
- ფჼთხიჼ̈ჲ (-ჼ̈იშ, -ჼ̈რ) ბზ., ფჼთხიჼ̈ (-იშ, -იაუ) ბქ. -- სუსტი, მიკნავებული. მჼ̈ჲ ფჼთხჲჼ̈ჲ ბეფშჳ̂ილდ ლი ალ ჭყინტჵლდ? (ბზ.) -- რა სუსტი ბავშვია ეს ბიჭუნა?
- ფჼ̈კჳ̂ნა (-ნჼ̄შ, -ნჼ̄რ \ -ნჼ̄ლ) ბზ., ფეკჳ̂ნა (-ნჼ̈შ, -ნოლ ბქ., -ნჼ̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ნჼ̈ჲშ, -ნჼ̈რ ლნტ.), ზოოლ. -- ლეკვი, ბოკვერი. ამნე̄მდ ფჼ̈კჳ̂ნჼ̄რ ჟ'ჼ̈ნჵრდჼ̄ლე (ბზ. 395) -- ამან ლეკვები დაზარდა. ქჼ̈ჯდ ესსიპე ჭჼ̈შ ი რჼ̈შ ფეკჳ̂ნოლდ (ბქ. 21) -- ქაჯმა გადააქცია ქმარი და რაში ლეკვებად.

ჟეღდ ფეკუ̂ნე̄ლ აშიდ (ლშხ.) -- ძაღლმა ლეკვები დაყარა. მაუ̂რენეს ფეკუ̂ნა ახათენა (ლნტ.) -- უმცროსს ლეკვი გასჩენია. კნინ. ფӓკუ̄ლ \ ფӓკუ̂ი̄ლ ბზ., ფეკუ̂ნილ, ფეკუ̂ნულ ბქ., ლნტ., ფეკუ̂ნო̄ლ ლშხ. ალის ხალთთეჲსგა ფეკუ̂ნილ ოთგენეხ (ბქ. 92) -- ამას ხალთაში პატარა ლეკვი ჩაუსვეს.

- ფӓლიკდ ლიგნე იხ. ფელიკ.
- ფӓმლი (-ლი̄შ, -ӓრ ბზ., -ლӓშ, -ლა \ -ლӓრ ბქ.), ფამლი (-ლი̄შ, -არ) ლშხ. -- შინაყმა, შინამოსამსახურე, ლაქია. ხელწიფხ ӓნხირნӓ̄ნ ფӓმლიӓ̄რთე (ბზ. 442) -- ხელმწიფე გაჯავრდა შინაყმებზე. ლუ̂აჭӓრს ხოქუ̂ა ფӓმლად (ბქ. 251) -- ვაჭარს უთქვამს ლაქიებისთვის. ყორ მიკარედ, ფӓმლა! (პოეზ. 108) -- კარი გამიღეთ, შინაყმებო!
- ფӓნელ იგივეა, რაც ფანელ.
- ფӓნთხ იგივეა, რაც ფа̄ნთხ.
- ფӓნჩხ (-იშ, -ӓრ) ბზ., ფონჩხ (-ӓრ) ბქ., ფიჩხ1 (-არ) ლშხ. -- ფიჩხი. ქუ̂რიუ̂ ანჴӓდ ფანჩხӓრთე (ბზ. 381) -- ქვრივი მოვიდა ფიჩხის ასაღებად (ფიჩხებისკენ). ამნემ ესბოგალე ფონჩხӓრ (ბქ.) -- ამან ხიდივით დააწყო ფიჩხები. ბებედ ფიჩხ ანხურჲელე (ლშხ.) -- ბებიამ ფიჩხი შეაგროვა.
- ფӓჲდა1 (-დӓ̄შ, --) ზს., ფაჲდა (-დӓშ, --) ლხმ., ფа̄ჲდა (-დа̄შ, --) ლშხ. -- ბედი. ალ ზურალს ხოლა ფӓჲდა ლაჰოდენა (ბქ.) -- ამ ქალს ცუდი ბედი ჰქონია (მისცემია).
- ფӓჲდა2 ზს., ფაჲდა ლხმ., ფа̄ჲდა ლშხ. -- ბარაქა. ფа̄ჲდა მа̄ ხа̄რ ქერს (ლშხ.) -- ქერს ბარაქა არა აქვს.
- ფӓჲტონ (-იშ, -ӓრ) ზს., ფа̄ჲტონ (-არ) ლშხ. -- ფაიტონი. ამ წӓმჟი ფӓჲტონოლუ̂ ოხმარე! (ბქ. 251) -- ამ წამსვე ფაიტონი მომიმზადეო! ხენწიფი გეზალ ფа̄ჲტონშუ̂ ანჴად (ლშხ.) --

ხელმწიფის შვილი ფაიტონით მოვიდა.

- ფä̈რ1 (-იშ, -ფარä̈ლ ბზ., -ფარä̈რ უშგ.), ფარ2 (-ალ) ლშხ. -- ფარი. მიჩა ფä̈რ ი ხანგä̈რდ ესერ ხაყლṻნი (ბზ. 26) -- შენი ფარ-ხმლის (ხმლად) მეშინიაო.
- ფä̈რ2 იგივეა, რაც ფä̈რუ̂.
- ფä̈რისეუ̂ელ, ფä̈სეუ̂ელ (-უ̂ლიშ, -უ̂ლä̈რ) ბზ., ფარისეუ̂ელ (-უ̂ლარ) ლშხ. -- ფარისეველი. როსტომ ფä̈რისეუ̂ელ მǟრე ლი (ბზ.) -- როსტომი ფარისეველი კაცია. ამკაჲ ფარისეუ̂ლიშ დē̈სმა მამწამ (ლშხ.) -- ასეთი ფარისევლის{ა} არაფერი მწამს.
- ფä̈რუ̂ (-იშ, ფარუ̂ä̈ლ ბზ., ფარუ̂ä̈რ ბქ., უშგ.), ფარუ̂ (-ალ) ლშხ., ფიარუ̂ (-ä̈რ) ჩბხ., ფä̈რ2 (-ფარä̈ლ) ლნტ., მჷფä̈რუ̂ ზს., ლნტ., მჷფარუ̂ ლშხ. -- რუხი, ნაცრისფერი. მი მაყა ფä̈რუ̂ ჩä̈ჟ (ბზ.) -- მე მყავს რუხი ცხენი. ნალუ̂ჟურდ ფä̈რუ̂ აბგოლ ჟ'ოსრეკ ჰინგირს (ბქ. 31) -- ვაჟმა ნაცრისფერი აბგები ჩამოჰკიდა უნაგირს.
- ფä̈რფ (-იშ, ფარფä̈ლ ბზ., ფარფä̈რ ბქ.), ფარფ (-ალ) ლშხ. -- ფარფლი, კიდე. ფაყუ̂ä̈შ ფä̈რფს მოშ ჰä̈ბ ხასდა (ბქ.) -- ქუდის ფარფლს სხვანაირი ფერი ედო.
- ფä̈რღილ (-იშ, --) ბქ. -- შიში, ფეთება. ალ ლეგლირდე ფä̈რღილიშ მჷგნე ლი -- ეს ავადმყოფობა შიშის მომგვრელია (მდგმელია).
- ფä̈რშიუ̂ (-იშ, -ä̈ლ ბზ., ლნტ., -არ ბქ.), ფარშიუ̂ (-ალ) ლშხ. -- ყალბი, ორგული, არაგულწრფელი, ზერელედ მომუშავე, ფარშივი. ისგუ̂ეჲ ქორä̈ ფä̈რშიუ̂ ისგუ̂ē̈ჲურუ ალჸä̈ცლი! (ბზ.) -- თქვენი ოჯახის ორგული უთქვენოდ დალუპულიყოს! ფä̈რშიუ̂დ ლიშდä̈ბს სეუ̂ დემეგ ხულუ̂ე (ბქ.) -- ზერელედ შრომას ბარაქა (სვე) არ აქვს. შდრ. ფარუკ{უ̂}.
- ფä̈რშმä̈გ (-იშ, -მაგä̈ლ) ბზ., ფარშაუ̂ä̈ნგ (-უ̂ანგä̈რ ზს., -უ̂ანგä̈ლ ლნტ.), ფარშმაგ, ფარშაუ̂ანგ (-ალ) ლშხ., ზოოლ. -- ფარშავანგი. ფä̈რშმä̈გდ ლოხუ̂კიჩ ლალე ყალჩუ̄ყლǟნს (ბზ.) --

ფარშავანგმა გამოუძრო ფრთა ყალაჩუყლანს. დედუ̂ფალს ჲეზუ̂ისა ფარშაუ̂ანგალ ხეყე̄და (ლშხ.) -- დედოფალს ეზოში ფარშავანგები ჰყავდა. გადატ. ეშმაკი, მოხერხებული. ალ მა̄რე ფა̈რშმა̈გდ ლეგ (ბზ.) -- ამ კაცს ყველაფერი ეხერხება ("ფარშავანგად, ეშმაკად დგას"). ამირან ფარშმაგ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ამირანი მოხერხებული კაცია.

- ფა̈რცუ̂ლობ იგივეა, რაც ფერცუ̂ლობ.
- ფა̈რხ (-იშ, ფარხა̈რ) ბქ. -- კვერნის დასაჭერი ხაფანგი. ცხეკისგა კუ̂ენს ფა̈რხ ოთგეხ -- ტყეში კვერნას ხაფანგი დაუგეს. კნინ. ფა̈რხილდ. შდრ. გასკად.
- ფა̈რ-ხანჯა̈რ იგივეა, რაც ფა̄რ-ხანგა̈რ.
- ფა̈რჯიგ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ურჩი, ჯიუტი. ფა̈რჯიგ მარა დემთე ლამარგა ხარ (ბქ.) -- ჯიუტ კაცს ვერაფერში გამოიყენებ (ვერაფერში აქვს გამოსაყენებელი).
- ფა̈ს (-იშ, ფასა̈რ) ზს., ლნტ., ფას (-არ) ლშხ. -- ფასი; საფასური. ქორა̈ ფა̈ს ბაპა̈რს ხა̄დხ (ბზ. 2) -- სახლის ფასი ერგოთ მღვდლებს. ეჯჲა̈რ ხეჩნსგა ფასუ̂ჟი ქოთჰოდახ (ბქ. 199) -- ისინი ნახევარ ფასში გაუყიდიათ. მა̄რას ნამუსი ფას დე̄მჩიქს ე̄სმა ხელუ̂ე̄ნი (ლშხ.) -- კაცს ნამუსის ფასი არასოდეს არაფერი ექნება. დეთა̈ჲ ხუღუ̂ე ჯიმე ფა̈ს (ლნტ. 22) -- არც აქვს მარილის საფასური. კნინ. ფა̈სილდ ზს., ლნტ., ფასი̄ლ ლშხ.
- ფა̈სეუ̂ელ იგივეა, რაც ფა̈რისეუ̂ელ.
- ფა̈ტლინჯ იგივეა, რაც ფეტლა̈ნჯ.
- ფა̈ტუ̂ (-ა̈შ/-იშ, --) ბზ., ლნტ., ფეტუ̂ (-ეშ/-იშ, -- ბქ., ქს.), ბოტ. -- ფეტვი. ალას ა̈ხჩე̄დ ფა̈ტუ̂ა̈ კაკლი̄დ (ბზ. 339) -- ამას გამოერია ფეტვის მარცვალი (კაკალი). ნალუ̂ჟურს ფეტუ̂ეშ ითქილდ ახხუ̂იდ (ბქ. 89) -- ვაჟმა (ვაჟს) ფეტვის მარცვალი იპოვა (დახვდა). ალეს ფეტუ̂ი კაკალზუმ გუ̄ლუ̄ლ ხარ (ლშხ.) -- ამას ფეტვის მარცვლის(კაკლის)ხელა გული

აქვს. მუხუ̂ბოლს ფა̈ტუ̂ ხა̈უ̂ენა ჯიბა̈ჲსა (ლნტ. 285) -- პატარა ძმას ფეტვი ჰქონია ჯიბეში. ეჲმინს ხა̈უ̂ენახ ფეტუ̂ (ლნტ. 308) -- იმათ ჰქონიათ ფეტვი. კნინ. ფა̈ტუ̄ლდ ბზ., ფეტულდ ბქ., ლნტ., ფეტუ̄ლ ლშხ.

- ფა̈ტუ̂ა̄რ იგივეა, რაც ფეტუ̂რა.
- ფა̈ფია̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., ფა̈ფია̈ (-იშ, -იაუ) ბქ., ფაფიაჲ (-ია̄ჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. 1. გაშლილი, განიერი. ალ ბალახ ფაფიაჲ ქონდარშა̄ლ ჯედნი ჟი (ლშხ., ხორ.) -- ეს ბალახი ფართოდ გაშლილი ქონდარივით ამოდის. 2. ფართოტოტებიანი, ფართოფარფლებიანი. უჩხაჟი̄ნ ფა̈ფია̈ჲ ზექს ლოხკუ̄ნჩა̄ნდ (ბზ.) -- წვიმაში ტოტებგანიერ ხეს შევეყუჟეთ. ალ მეგემ ფაფიო̄ლ ლი (ლშხ., ხორ.) -- ეს ხე ტოტებგანიერია. 3. მსუქანი, ფაშფაშა. ნოუ̂ე̄ ჲეხუ̂ ფაფიაჲ დედბერ ლი (ლშხ.) -- ნოეს ცოლი ფაშფაშა დედაბერია. კნინ. ფა̈ფია̈ი̄ლ ბზ., ფაფიო̄ლ ლშხ.
- ფა̈ყ იხ. ფოყ 2.
- ფა̈შ (-იშ, ფაშა̈რ) ზს., ფაშუ̂ (-არ) ლშხ., ფა̈შუ̂ (ფაშუ̂ა̈რ) ლნტ. -- ფაშვი. ფა̈შ ხოჩა̄მდუ ესერ ოხკიდხ ლა̈ძჰას (ბზ.) -- ფაშვი კარგად გამოულეთ საკლავსო! ა̈მირანდ ალ მარა ფაშა̈რ ქამჩუ ოსდე (ბქ. 10) -- ამირანმა ამ კაცს ფაშვ(ებ)ი გამოულო. ჩარგაზდ ფაშ ი თხუმ ჯო̄დჲას ესდე (ლშხ. 63) -- ჩარგაზმა ფაშვი და თავი შორს დადო. ჯა̈ნს ჯა̈დისა ხულუ̂ე ფა̈შუ̂ (ლნტ. 39) -- ხარს მუცელში აქვს ფაშვი. იხმარება გამოთქმაში ფა̈ში̄რდ (ბზ.), ფაშუ̂ირდ (ბქ.) ლიგნე -- გამოფატვრა, ნაწლავების გამოყრევინება. ბულუ̂ად ფეკუ̂ნა ფაშუ̂ირდ ადგენე (ბქ.) -- ბულამ ლეკვი გამოფატრა. კნინ. ფა̈შილდ (ბქ.)
- ფა̈შილა̈ჲ იხ. ფაშა̈ჲ.
- ფა̈შუ̂დჲელა̈ჲ იგივეა, რაც ფაშდუ̂ჲელა̈ჲ.

- ფა̈ჩი (-ჩე̄შ/-ჩა̈̄შ/-ი̄შ, -ა̈რ) ზს., ფაჩლე̄ლ (-აშ, -არ) ლშხ. -- ფაჩუჩი. ბებედ ბობშარს ფაჩლე̄ლარ ოხჯიშე (ლშხ.) -- ბებიამ ბავშვებს ფაჩუჩები მოუქსოვა. კნინ. ფა̈ჩი̄ლ, ფაჩლი̄დ ბზ. ფა̈ჩი̄ლა̈რ ესერ ხაკუ (ბზ.) -- ფაჩუჩები მინდაო.
- ფა̈ჩხუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ფა̈ცხ ბქ., ფაჩხუ̂2 (-არ) ლშხ. -- ნამსხვრევი, ნაფშვენი. ფა̈ჩხუ̂დ ლგ̌გნე ემხუ̂იდ დია̈რ (ბქ.) -- პური დაფშვნილი (ნაფშვენად ქცეული) დამხვდა. ჭიქ შიშდ ფაჩხუ̂დ ადგ̌გა̈ნ (ლშხ.) -- ჭიქა მაშინვე დაიმსხვრა (ნამსხვრევად იქცა). იხმარება გამოთქმაში ფა̈ჩხუ̂დ/ფა̈ცხდ ლიგნე ზს. -- დანამცეცება, დაფშვნა. დია̈რი ნა̈კუ̂იშს ფა̈ცხდ ლიგნე ხაკუ (ბქ.) -- პურის ნატეხს დანამცეცება უნდა.
- ფა̈ცხდ ლიგნე იგივეა, რაც ფა̈ჩხუ̂დ ლიგნე.
- ფა̈კ (-იშ, ფაკა̈რ) ბქ., ლნტ. -- საქსოვი დაზგის საყრდენი ორკაპა ხე (ფეხი). ალე ხეკუ̂ეს ა̈ნგაწყობლენს ფა̈კჟინ (ლნტ. 30) -- ეს უნდა გაიწყოს საქსოვი დაზგის ორკაპა საყრდენზე.
- ფა̈კია̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., ფა̈კია̈ (-იშ ბქ., -ა̈უ ჩბხ., -იაუ ლხმ.), ფა̈კუ̂ია̈ ლხმ., ფაკიაჲ (-ია̄ჲშ, -არ) ლშხ. -- განიერლაჯება, გაჩაჩხული. იმჟი ფა̈კია̈ჲ ხი! (ბზ.) -- რა განიერლაჯება ხარ! მაჲკაჲ ფაკიაჲ ბა̄კარს იგემ სემნარ! (ლშხ.) -- რა განიერ ნაბიჯებს ადგამს სემნარი!
- ფა̄და̄სობ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ფადასობ (-ა̈შ ბქ., -იშ ლნტ., --) -- არეულობის, აშლილობის ხანა; მდევრობა, მოსახლეობის დამცველი რაზმების მზადყოფნის ჟამი. ფა̄და̄სობ ა̈დკიდ სოფელდ (ბზ.) -- აშლილობის ("ჩაფრობის") ხანა გადაიტანა სოფელმა.
- ფა̄და̈̄ს ბზ., ფა̄და̈̄სგ უშგ., ფადა̈ს ჩბხ., ლნტ., ფადას ბეჩ., ლხმ., ფადე̄ს ლშხ. (-იშ, --) -- 1. რაზმი. ბუბნი ჟესჰი̄დ ლენჯა̈̄რი ფა̄და̈̄სს (ბზ. 21) -- ბუბნიმ მიუსწრო ლენჯერის რაზმს. 2. მდევარი. ლატლია̈შ ფადასდი ლეჟ' ანჰიე (ბქ. 8) -- ლატალის მდევარმაც მოაღწია. ფადა̈სი ბედიშ ლოქუ ლი (ლნტ. 5) -- მდევრის მსხვერპლი გახდესო (ბედისამც არისო). მირანგულას

ფა̄დჷ̄ს ახლუ̂იჭდა (პოეზ. 8) -- მირანგულას მღევარი გამოეკიდა. კნინ. ფადასგილ ბქ. ფადასგილ ლუზუ̂ერ იროლე (პოეზ. 88) -- მღევარი შეკრებილი იქნება.

- ფა̄ნ1 (-ა̈შ, -ა̈რ უშგ., -იშ, -არ ლშხ.), ფან (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მთელი დღე. სამ ფანუნლო და̈უ̂ა̈რდ ხა̈ქუ̂ეხ ალ მარა (ბქ. 26) -- სამი დღის შემდეგ დევებმა უთხრეს ამ კაცს.
- ფა̄ნ2 ლშხ. -- ჯერი (ჭამისა). ფა̄ნი შელდჟი -- (ყოველი) ჯერის მიღებაზე.
- ფა̄ნ3 ლშხ. -- ღერი, ბეწვი (თმისა). თხუმე ფა̄ნ ჩუ̂ემჯად შგურშუ̂ -- თავზარი დამეცა (თმის ბეწვი ჩამომცვივდა) სირცხვილისაგან.
- ფა̄ნთხ (-იშ, -არ) ლშხ., ფა̈ნთხ (-ა̈რ) ლნტ. -- ობობას ქსელი, აბლაბუდა. კიდბონარისა უ̂ობობუა̄ჲ ფა̄ნთხარ სერ დე̄სამა არი (ლშხ. 59) -- კიდობნებში ობობას ქსელ(ებ)ის მეტი არაფერია. შდრ. ოფლოფა̈̄ ლა̈ჯშჲა̈რ.
- ფა̄ნ-ფა̄ნ იგივეა, რაც ფან-ფან.
- ფა̄ჲდა იგივეა, რაც ფა̈ჲდა.
- ფა̄ჲტონ იგივეა, რაც ფა̈ჲტონ.
- ფა̄ჲქარ ლშხ. იხმარება გამოთქმებში: ფა̄ჲქარდ ლჷ̄გ -- გამრჯეა, ძალიან სწრაფია, დაუზარებელია; ფა̄ჲქარშა̄ლ ისიპანა̄ლ -- მარჯვედ (ჯარასავით, ციბრუტივით, ფეიქარივით) ტრიალებს.
- ფა̄რა (-რა̈̄შ, --) ბზ. -- ფარა, ფულის საზომი ერთეული (ძველი). დედფა̈ლს ბეგა̈რ ოთგადა̄ნა უ̂ოხუ̂იშდ ფა̄რა (ბზ.) -- დედოფალს ბეგარა{დ} დაუდვია ხუთი ფარა.
- ფა̄რცხ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.), ფანცხ (-არ) ლნტ. -- ლასტი. ფა̄რცხ ჩუ̄{უ̂} ესერ ა̈შიხ ფეჩისგა (ბზ.) -- ლასტი დაწვი ლუმელშიო. ჭემი ლამა̄ჯიჟი ლეწჷხ ლი ფა̄რცხ (ლშხ.) -- თივის ზიდვისას საჭიროა ლასტი. ჩალა̈ ლა̈ჲასდ ხუ̂იჯმა̈რიდ ფანცხა̈რს (ლნტ. 23) --

ჩალის წასაღებად ვხმარობთ ლასტებს.

- ფა̄რ-ხანგა̈რ (-გრიშ, -გრა̈ლ) ბზ., ფა̄რ-ხანგარ (-გრიშ, -გრალ) ლშხ., ფა̈რ-ხანჯა̈რ (-იშ, -ჯარა̈ლ) ლნტ. -- ფარ-ხმალი (ფარ-ხანჯალი). მაჲ ლოქ ხაყრის ფა̄რ-ხანგარს (ლშხ. 56) -- რა ვუქნა ფარ-ხმალსო?
- ფა̄ტჳრა იგივეა, რაც ფეტჳრა.
- ფა̄უ იგივეა, რაც ფაუ.
- ფა̈ყჳშირ (-იშ, --) ბზ., ფაყშჳირ ლხმ., ფაჴშურ, ფახშურ ლშხ. 1. მოუწესრიგებელი. იმჟი ფა̈ყშჳირ ხი? (ბზ.) -- რა მოუწესრიგებელი ხარ? 2. ზერელე. ალე ქორ სურუ ფაჴშურდ \ ფახშურდ ლი ლეგე (ლშხ.) -- ეს სახლი ძალიან ზერელედაა აგებული.
- ფედი იგივეა, რაც ფე̄დი.
- ფედიას იგივეა, რაც ფე̄დიას.
- ფედია̈{ჲ}შ იგივეა, რაც ფე̄დია̄შ.
- ფედჲად იგივეა, რაც ფე̄დიას.
- ფეთ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ფთილა. ეშხუ ფეთ მატყი̄ დე̄სა გულჳა̄ნდა ქორისა (ლშხ.) -- ერთი ფთილა მატყლიც არ გვქონდა სახლში.
- ფეთე̄ნ (-იშ, --) ლშხ. -- საშიშარი, სახიფათო. ბობშ ფეთე̄ნჟი ხა̄გან (ლშხ.) -- ბავშვი სახიფათო (ადგილ)ზე იდგა.
- ფეთქჳა იგივეა, რაც ფა̈თქჳა.
- ფეთქჳა̈ჲ (-ა̈იშ, -ჳაუ) ბზ., ფეთქჳა̈ (-იშ, -ჳაჳ \ -ჳა̈უ) ბქ. -- "სკდომია". ბიშტჳ ფეთქჳა̈ ლი (ბქ.) -- ბუშტი "სკდომიაა".
- ფეკჳნა1 იგივეა, რაც ფა̈კჳნა.

- ფეკუ̂ნა2 (-ნა̈̄შ, -ნა̈̄რ \ -ნა̈̄ლ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ., -ნა̄შ, -ნა̄რ ლშხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈რ ლნტ.)-- სოლი, რიკი, კოტა (ხისა). სა̈უ̂ს ფეკუ̂ნა̈რს ჟი ხუ̂აკა̈ლიდ (ლნტ. 23) -- მარხილს ვასობთ სოლებს.
- ფელანდიშ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ფელამუში. ხუ̂ა̈სყეჲდ ფელანდიშს (ლნტ. 32) -- ვაკეთებთ ფელამუშს.
- ფელდ იგივეა, რაც ფელტ.
- ფელენჯ იგივეა, რაც ფელინჯ.
- ფელიკ (-ლკიშ ზს., -იშ ქს., -ლკა̈რ ზს., -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ფო̄ლიკ (-ლკიშ, -ლკა̈რ) ბზ. 1. ფელიკი (საკლავის მეოთხედი). ეჯიარე ქორისგა მეჰად ფელიკ ხორიკ (ბზ.) -- იმათ ოჯახში მუდამ ფელიკი ჰკიდია. ქა ლამო ეშხუ ჯანი ფელიკ! (ლშხ.) -- მომეცი ხარის ერთი ფელიკი! კნინ. ფელკიდ უშგ., ფელიკე̄ლ ლშხ. 2. იხმარება გამოთქმაში ფელიკდ (ზს., ლშხ.), ფილიკ{უ̂}დ (ზს.), ფა̈ლიკდ (ბქ.) ლიგნე -- დანგრევა, დამსხვრევა, დაფლეთა, ასო-ასოდ დაჭრა, დანაკუწება, აჩეხა. და̈უ̂დ ბიკ ფა̈ლიკდ ადგენე (ბქ. 115) -- დევმა ჯირკი დაანაკუწა. გუ̂ელერშა̈პ მეშიალას ფილიკდ ა̈გნე (ბქ. 260) -- გველეშაპი მებრძოლებს აჩეხს. ფა̈ლიკდ ლეგნე (ბქ.) -- დანგრეული, დამსხვრეული.
- ფელინჯ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ფელენჯ (-ა̈რ) ბქ., ფილე̄ნჯ (-არ) ლშხ. 1. კრუნჩხვა; ფილენჯი. ბობშს ფილენჯარდ ოხო̄ზინე (ლშხ.) -- ბავშვს კრუნჩხვებმა მოუარა. 2. ბქ. დამბლა. მიშგუ̂ა ამახუ̂ს ფელენჯოუ̂ ხაუ̂ხა! -- ჩემს მტერს დამბლა დასცემოდეს!
- ფელტ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ფელდ (-არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ფო̈ლტ (-ა̈რ) ბზ. -- ფერდობი. მგლდელდ დაკა̈რ ფელტთე ლახშიდ (ბზ. 30) -- მწყემსმა თხები ფერდობისკენ გარეკა (შეაყარა). ფელტჩუ ქაფა̈რ ლა̈თრიშუ̂ ონკუ̂იდდ (ბქ. 86) -- ფერდობზე ტვირთ(ებ)ი თრევით ჩამოვიტანეთ. გუშგუ̂ე ლეჯნი-ლელა̈̄ში ფელდისა ლი (ლშხ.) -- ჩვენი სახნავ-სათესი

ფერდობზეა (ფერდობშია). კნინ. ფელტჷ̄ლდ ბზ., ფელტილდ ბქ.

- ფემფირ, ფიმფორ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- ადიდებული, აქაფებული მდინარე. ფემფირს დეშ ხუ̂ედა (ბზ.) -- აქაფებულ მდინარეზე (მდინარეს) ვერ გადავალ.
- ფემფრობ, ფემფრჲანობ (-ა̈̄შ, --) ბზ., ფიმფრობ, ფინფრობ (-ა̈შ, --) ბქ. -- წყალდიდობა. ეჯ ზაუ̂ ფემფრჲანობ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- იმ წელს წყალდიდობა იყო. ლჷცრე ფიმფრობჟი ლიმშაუ̂ ჩუ ქუ̂ეცნიუ̂ (ბქ. 242) -- (წყლების) წყალდიდობის პერიოდში მუშაობა წყდებოდა. შდრ. ლუხუ̂ობ.
- ფენ1 (-იშ, -ა̈რ \ ფონ̆ა̈რ) ბქ. -- წყალობა. ფენ მ' ესერ ხოწურ მიჩეშხენქა? (ლხმ.) -- შენგან რა წყალობა მახსოვსო ("სდის, უწვეთავს, უჟონავს")?
- ფენ2 ბქ. -- ხორცის ნახარშის ცხიმიანი ქაფი, ფენა. ხარშუ̂ს ფენ ხაგ -- ხორცის ნახარშს ცხიმიანი ფენა ადგას.
- ფენ3 ბქ. -- ფისი. ფენ \ ფისე ხოწურ მიშგუ̂ა ლირდეს (ლხმ.) -- ცუდადაა ჩემი საქმე (ფისი სდის ჩემს სიცოცხლეს). შდრ. ფისე.
- ფენ4 იგივეა, რაც ფონ.
- ფენთხ1 (-იშ, -ა̈რ \ ფონთხ̆ა̈რ) ბქ. -- ნანადირევი. ყასბულათდ ფენთხ სგა̈ნ̆ჯიდ ქორთე (ბქ.) -- ყასბულათმა სახლში შემოიტანა ნანადირევი. შდრ. ნ̆ა̈თხუ̂იარ.
- ფენთხ2 იგივეა, რაც ფო̈̆ნთხ.
- ფერ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ფერი. ჰა̈ლუ̂ირ ჩა̈̄ჟს ოხვა̈დ ეზერ ფერიშ (ბზ. 70) -- ცხენს ალვირი მოუხდა (მოუვიდა კარგი ფერის{ა}). ლიც ზისხიშ ფერიშდ ენსყი (ბქ. 65) -- წყალი სისხლისფრად (ფერის{ა}დ) {გადა}იქცევა. დოდის წჷრნი ფერი აყბა̄რ ხა̄რ (ლშხ.) -- დოდის წითელი ფერის ლოყები აქვს. მი მაკუ მერბე-მერბე ფერიშ ძიუ̂არა̈ლ

(ლნტ. 101) -- მე მინდა სხვადასხვა ფერის მძივები. ჩაჟილდ ჯეყად ქუ̂იშმიშ ფერიშ (პოეზ. 2) -- ცხენი გყავდა ქვიშისფერი.

- ფერ2 ბქ. -- კვეთიანი რძის ამოსარევი ჩხირი. უ̂იდიშ ლა̈ჩდინა ფერ ჩუ̂ა̈მთუ̂აფ (ბქ.) -- კვეთის მოსარევი ჯოხი დამეკარგა. შდრ. სა̈რხელ.
- ფერა̈ბ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ფერებ ლშხ. -- პირფერობა; მობოდიშება. დიმთილ თელღრას ფერა̈ბს ესტა̈ხ (ბზ.) -- დედამთილმა რძალს პირფერობა დაუწყო (პირფერობით დაუბრუნა). ამნემ ფერა̈ბი დემეგ ხა̈ქუ̂ე მეზუ̂ბელს (ბქ.) -- ამან მეზობელს არც მოუბოდიშა (მობოდიშებაც არ უთხრა). შდრ. ფარუკე̄ლარ.
- ფერბა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლნტ., ფერბა̈ (-იშ, -ბაუ) ბქ. \ ფერბია̈ნ, ფერბჲა̈ნ (-ი/ჲანა̈რ) ზს., ფერბაჲ (-ბა̄ჲშ, -ბაუ), ფერბიან (-იშ, -არ) ლშხ. -- პირფერი, პირმოთნე, ფარისეველი; მომფერებელი. ფერბა̈ მარე ლესისგ ლი (ბქ.) -- პირფერი ადამიანი საძულველია. გუ̂ედოს გეზალი მიჩეშშალ ფერბია̈ნ ხორი (ბქ.) -- გვედოს შვილიც თავისნაირი ფარისეველი ჰყავს. უშკუ̂ისკა ფერბა̈ჲ (ლნტ.) -- პირმოთნე (პირში მომფერებელი). შდრ. ფარუკ{უ̂}, ფა̈რისეუ̂ელ.
- ფერბია̈ნ იგივეა, რაც ფერბა̈ჲ.
- ფერდ იგივეა, რაც ფელტ.
- ფერებ იგივეა, რაც ფერა̈ბ.
- ფერთხა̈ (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ციცხვი, ლობიოს ამოსაქნელი კოვზი (ხისა), ლაფერთხა. ჩუ მგრხიდ ლობიოს ფერთხაუ̂შ (ლნტ. 37) -- ლობიოს ციცხვით გავქნით. შდრ. ჟი̄შხა, ლაფე̄რთხა.
- ფერიშ ზს., ლნტ., ნათ. ბრ. სახელისა ფერ -- მსგავსი; უცნაური. ალი დეიშა ფერიშ ლი (ბქ.)

-- ეს უცნაურია (არავისი მსგავსია).

- ფერმა (-მაშ, -მალ ბზ., -მäშ, -მოლ ბქ., -მაშ, -მელ ლშხ., -მäჲშ, -მäლ ლნტ.) -- ფერმა. მჷშგალა აჩäდხ ფერმათე (ბზ.) -- მწველავები წავიდნენ ფერმაში. ფერმას ხორი აშირ მეშგ ფüრ (ბქ. 195) -- ფერმას ჰყავს ასი მეწველი ძროხა. ფერმა სოფლი ჟოკერისა ლჷგ (ლშხ.) -- ფერმა სოფლის ბოლოს არის (დგას). კოლექტიჳს ხაყა მენგერე კუმäში ფერმა (ლნტ.) -- კოლექტივს ჰყავს მსხვილფეხა საქონლის ფერმა.
- ფერფ (-იშ, --) უშგ., ფერფილ ლშხ. -- ფერფლი. ალჲარს ფერფილ დჷსა ლეხფედანხ (ლშხ. 152) -- ამათ ფერფლი არ მიეკარა(თ). შდრ. ფილ.
- ფერცილ1 (-ცლიშ, -ცლüრ) ლხმ. -- სარაჯის ფურცელი. ფერცილს ლეზობდ მამ ხაყა (ლხმ.) -- სარაჯის ფურცელი არ იჭმევა (საჭმელად არ ვარგა).
- ფერცილ2 ლხმ. -- ადამიანის სხეულის ნაწილი მუცლის არეში.
- ფერცლაბ, ფერცლüბ იგივეა, რაც ფერცჳლობ.
- ფერცჳლობ (-იშ, --) ბზ., ქს., ფäრცჳლობ (-äშ, --) უშგ., ფერცლüბ, ფერცლაბ ბქ. -- ფერისცვალება (რელიგიური დღესასწაული, რომელიც იმართება ძველი სტილით 6 აგვისტოს). ალა ლüსჳ ფერცჳლობ ლადäღ (ბზ.) -- ეს მოხდა (იყო) ფერისცვალების დღეს. ფერცჳლობ ლადეღ ანჯად ციოყ (ლშხ.) -- ფერისცვალების დღეს მოვიდა ციოყი.
- ფესო (-იშ, -არ) ლშხ. -- ფესვი, ძირი, ბოლო. მიშგუ მუხჳბე ჩჷს ფესოთეჲსა ხაჭიმ სგა (ლშხ. 48) -- ჩემი ძმა ყველაფერს ბოლომდე (ფესვამდე) მიჰყვება. შდრ. წჷსხე.
- ფეტა (-ჲშ, -- ბქ., ლშხ., -ტäჲშ, -- ლნტ.) -- გახვრეტა. შდჷმრäრე ფეტა ჯაკუმა? (ბქ.) -- ყურების გახვრეტა გინდა? კასრულაჲ ძირს ფეტათექა კოტოლ ხაკლჷნ (ლშხ.) -- ქვაბის ძირს გახვრეტამდე ცოტა აკლდა.

- ფეტლӓნჯ (-იშ, -ლანჯӓრ) ბზ., ფӓტლინჯ (-ӓრ) ბქ. -- ფეტველა (ღორის ავადმყოფობა). ხამӓრს ფӓტლინჯ ხორდახ (ბქ.) -- ღორებს ფეტველა ჰქონდათ.
- ფეტუ̂ იგივეა, რაც ფӓტუ̂.
- ფეტუ̂ობ (-ӓშ, -- ბქ., -იშ, -- ქს.) -- ფეტვის მოსავლიანობა. ნეჰნა ხოჩა ფეტუ̂ობ ლასу̂ (ბქ.) -- შარშან ფეტვის კარგი მოსავალი ("ფეტვობა") იყო.
- ფეტუ̂რა ზს., ფეტუ̂რӑლ (-რӑშ, -იშ, -რӑლ) ბზ., ფეტუ̂რӓლ (-ӓშ, -როლ) ბქ., ფӑტუ̂რა (-რӑშ, -რӑლ), ფӓტუ̂ӑრ (-უ̂ӑრӓრ) უშგ., ფეტუ̂რӑლ (-აშ, -ალ) ლშხ. -- ყველიანი ფეტვნარევი პური. ალღӓრდ ესყედნეხ ლეზიზდ თუ̂ით ფეტუ̂რა \ ფეტუ̂რӑლ (ბზ.) -- ამათ წაიღეს (დაიკავეს) საგზლად თითო ფეტვნარევი პური. ფეტუ̂რა მექუ̂რაშე̄რთე [ოსლუ̂რი] (ბზ. 389) -- დამპალ ფეტვნარევ პურს რომ აცხობენ, იმ ოჯახში მივდივარ (დაცინვით იტყვიან ხოლმე). შუ̂ანӓრს ხӓმთქუ̂ახ ფეტუ̂რӓშ ქუთӓრ (ბქ.) -- სვანებს სჩვევიათ ფეტვნარევი ხაჭაპურები. მიშგუ ბობშ ფეტუ̂რӑლ დიარს დე̄მ იზბი (ლშხ.) -- ჩემი ბავშვი ფეტვნარევ პურს არ ჭამს.
- ფექ (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ფქვილი. დადად ფექ ჩუ̂ადძუჰე̄რე (ბზ. 246) -- ბებიამ ფქვილი გაცრა. კიბღენ ფაქუ̂შუ̂ გუ̂ეში ლი (ბქ. 246) -- კიდობანი ფქვილით სავსეა. დიხსალს ჟ'ახხუ̂ე̄ნა ფექ კიდბონისა (ლშხ. 59) -- დიასახლისს ფქვილი უპოვია (დახვედრია) კიდობანში. ქაქ ფექხენქა ისყეი (ლნტ. 7) -- ფაფა ფქვილისგან კეთდება. იხმარება გამოთქმაში ფექდ ლიგნე (ზს.) -- დაფშვნა, დანაყვა. კნინ. ფექილდ ზს., ფექი̄ლ ლშხ.
- ფექӑრ (-იშ, -ქӑრӓლ) ბზ., ფექӑრ (-ალ) ლშხ., ფექӓრ (-ქარӓრ ბქ., -ქარӓლ ლნტ.) -- ფქვილიანი. ფექӑრ ტომრალე ბულუ̂ი̄რ ლე̄გӑნ (ლშხ.) -- ფქვილიანი ტომრების ბული იდგა.
- ფეყუ̂ იგივეა, რაც ფოყ 2.
- ფეშა1 (-შӓშ, -- ბქ., -შӑშ, -- ლშხ., -შӓəშ, -- ლნტ.) -- ღალღა. იოუ̂ელს ფეშა ღემეგ ხӓმთქუ̂ა

(ბქ.) -- იოველს დაღლა არ სჩვევია.

- ფეშა2 ლშხ. -- ყურადღება, თანაგრძნობა. ალეს ფეშა ხეფსი (ლშხ.) -- ამას თანაგრძნობა მოჰყვება.
- ფეშგა (-გა̈შ, -- ბქ., -გა̄შ, -- ლშხ.) -- გახსნა, შეხსნა. დინას ყიაქა ლებრე ფეშგა დემეგ ოთბაჟა (ბქ.) -- ქალიშვილს ყელზე მძივების შეხსნა არ გაუგია.
- ფეშგა̈ჲ (-ა̈იშ, -გაუ) ბზ., ფეშგა̈ (-იშ, -უ/-გაუ) ბქ., ფეშუ̂ა̈ (-ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ხსნადი, ადვილად გასახსნელი. ალ თა̈კუ̂ ფეშგა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ეს თოკი ადვილად იხსნება (გასახსნელია). ფეშგა̈ ყურყუ̂ მალუ̂ს დეშ ირმი (ბქ.) -- ადვილად ხსნადი მარყუჟი მელას ვერ {და}იჭერს.
- ფეშდუ̂ა (-უ̂ა̄შ ბზ., -უ̂ა̈შ ბქ., -უ̂ა̄შ, -- ლშხ.), ფეშუ̂და (-და̄შ, --) ბზ., ფეშტუ̂ა (-უ̂ა̈ჲშ, --) ლნტ. -- უეცარი წაქცევა. კიბჟი ფეშდუ̂ა ლემყა̈ლ ლი (ბქ.) -- კიბეზე წაქცევა საშიშია. ლეგლირდეს დოსგ ხოხალ მა̄რე̄მი ფეშდუ̂ა (ლშხ.) -- ავადმყოფობამ ადრე იცის კაცის წაქცევა (ავადმყოფობას... სჩვევია).
- ფეშენი იგივეა, რაც ფეშნი.
- ფეშკა̈ იგივეა, რაც ფეშგა̈ჲ.
- ფეშნი1 (ოფშ ბზ., ოფეშ ბქ., აფა̈შ; ა̈ფშენი ზს., ოფეშ, აფაშ; აფშენი ლშხ.), ფეშენი (ამფეშ, აფა̈შ; ა̈ფეშენი) ლნტ., გრდუვ. -- იღლება. ჭყინტს ჟ'ა̈ხფა̈შ (ბზ.) -- ბიჭი დაიღალა (ბიჭს ქანცი გაუწყდა)..
- ფეშნი2 (ოფშ, აფა̈შ; ა̈ფშენი ბზ., ონფეშ, ანფა̈შ; ანფშენი ბქ., ოფეშ, აფაშ; აფშენი ლშხ.), ფეშენი (ამფეშ, აფა̈შ; ა̈ფეშენი) ლნტ., გრდუვ. -- ზრუნავს, ირჯება. გეზალღა უ̂იჯ̌ ი აფხუ̂ი̄ ფეშნი (ბზ.) -- ნაშიერისთვის (შვილისთვის) გველი და ბაყაყიც ზრუნავს.

- ფეშტუ̂ა იგივეა, რაც ფეშდუ̂ა.
- ფეჩხუ̂ა̈{ჲ} იგივეა, რაც ფუჩხუ̄რა̈ჲ.
- ფეხუ̂რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., ფიხუ̂რა (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.) -- ბოტ. ქორაფი, ნეკერჩხალი. ფეხუ̂რა ახუ̂იქჩ სა̈უ̂ა̈ ჭჷშხა̈რია̄ქდ (ბზ.) -- ქორაფი მოვჭერი მარხილის ფეხებისთვის. ამ ნენჩას წუ̂ა ფიხუ̂რა (ბქ. 228) -- ამ ტყეში მოიპოვება ნეკერჩხალი. შდრ. ბიკენჩხა̈ლ, ნაკუ̂ერცხ.
- ფე̄დი ბზ., ფე̄დია \ ფე̄დჲა ბზ., ლშხ., ფედი, ფედია \ ფედჲა ბქ., ლნტ. -- ახლო. ფედი{ა} ა̈დგის ლიც ანღრი (ბქ.) -- ახლო ადგილას წყალი მოდის. სოფელ ლასკადარ ლენტეხამოყ ფედია ლი (ლნტ. 18) -- სოფელი ლასკადურა ლენტეხთან ახლოა. ფე̄დიას/ფე̄დჲას; ფე̄დი{ა}დ/ფე̄დჲად; ფე̄დიათე/ფე̄დჲათე ბზ., ლშხ., ფედიას/ფედჲად ბქ., ლნტ., ზმნს. -- ახლოს. ფე̄დიას ჰადაუ̂ჯუყშა იზგახ (ბზ. 369) -- ახლოს ჰადავჯუყიანი ესახლნენ. სგა̄ღერ ფე̄დიად! (ბზ. 63) -- შემოდი ახლოს! მჷმზჷრი ფე̄დიას ი̄რდი (ლშხ. 91) -- მლოცველი ახლოს იქნება. დიარ ქ'ო̄თჲა აყბა̄ ფე̄დჲათე (ლშხ. 58) -- პური მიუტანია პირთან (ყბის) ახლოს. ცხუმელლა̈რ იზგეხ შუკუ̂ე ფედიას (ლნტ. 17) -- რცხმელურლები სახლობენ გზის ახლოს. კუ̂იცრა ლოგ{უ̂}ხუ̂იდ მასა̈რდ ფედჲას (პოეზ. 16) -- შუნი შეგვხვდა ძალიან ახლოს. ასლამაზ ლამუარა̈ ფედიდ ა̈მჩედლი (პოეზ. 136) -- ასლამაზი ცოლეურთან ("ცოლის მამის სახლის") ახლოს მისულა.
- ფე̄დია̈̄შ (-იშ, -ია̄შა̈რ) ბზ., ფედია̈შ/ფედია̈ჲშ (-იაშა̈რ) ბქ., ლნტ., ფე̄დია̄შ/ფე̄დჲა̄შ (-არ) ლშხ. -- ახლობელი. ნა̈ჲ მეუ̂არ ფე̄დჲა̈შ ხუ̂იშდ (ბზ.) -- ჩვენ ძალიან ახლობელ{ნ}ი ვართ. ფედიაშა̈რდ სგ'ანჰიეხ (ბქ.) -- ახლობლებმა მოაღწიეს. ფე̄დი/ჲა̄შ ლოქ ხი მიშგუ̂ი (ლშხ.) -- ახლობელი ხარ ჩემიო.

- ფე̄ლდჲად, ფე̄ლდჲათე იხ. ფე̄ლდი.
- ფე̄ლდჲა̄შ იგივეა, რაც ფე̄ლდია̄̈შ.
- ფიარუ̂ იგივეა, რაც ფა̈რუ̂.
- ფიზ (-იშ, -ა̈რ \ ფჷზჳა̈რ ბზ., -არ ლშხ.) -- ფეტვის ან კანაფის მარცვლის ჩენჩო. გიმბა̈შს ფიზ ქ'ო̄თჩა̈დ (ბზ.) -- კანაფის თესლს ჩენჩო მოსცილდა.
- ფიზლაჲ (-ლა̄ჲშ, --) ლშხ. -- ღიპიანი. ყასბულათ ფიზლაჲ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ყასბულათი ღიპიანი კაცია.
- ფითკირ იგივეა, რაც ფითკირ.
- ფით{უ̂}1 (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ნამცეცი, (ერთი) ბეწვი, ღერი. ფით{უ̂} მა̄დ ითხი ჭემიშ (ლშხ.) -- ერთი ღერი თივა (თივის) არ იშოვება. კნინ. ფითუ̄ლ. ამნე̄მ ფითუ̄ლი დეშ ახბირ ლეზობს (ლშხ.) -- ამან ნამცეციც (კი) ვერ მოაკლო საჭმელს. შდრ. ფინჩ.
- ფითუ̂2 ბზ. -- თოვლის ფთილა. ა̈ლ თუ̂ეისგა მუსი ფითუ̂ დე̄მეგ ა̈სდენი (ბზ.) -- ამ თვეში თოვლის ფთილა არსად დარჩება.
- ფითქუ̂ე (ოფუთქუ̂, აფითქუ̂; ა̈ფთქუ̂ე ზს., აფუთქუ̂ ლნტ.), ფჷთქუ̂ე (ოფჷთქუ̂, აფითქუ̂; აფთქუ̂ე) ლშხ., გრდმ. -- ხეთქს. მიჩა (ესერ) იშუ̂სა̄ ა̈ფთქუ̂ე ი ჯიჯუ̂სა̄! (ბზ. 396) -- ცუდ დღეს დაგაყენებო (რბილსაც გაგიხეთქ და ძვალსაცო)!
- ფიკუ̂, ფუ̈კუ̂ (-იშ, -ა̈რ \ ფუკუ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ფუკუ̂ (-არ) ლშხ., ზოოლ. -- ვაცი. ალ ფიკუ̂ს ლელგიე̄რგიდ ლა̈გნედ (ბზ.) -- ამ ვაცს გიორგობისთვის გავასუქებთ (დავაყენებთ). ფიკუ̂დ ლილწხუ̂ი დემეგ ადგენე ჩუ (ბქ. 139) -- ვაცმა ცოხნა არ შეწყვიტა (არსად დააყენა). მუხუ̂ბედ ფიკუ̂ე ტუფ ლა̈ჲქუ̂ე (ლნტ. 306) -- ძმამ ვაცის ტყავი ჩაიცვა. კნინ. ფიკუ̂ილდ უშგ., ფიკულ{დ} ბქ., ფიკუ̄ლ ლშხ. მია ფიკულდ ნომ ლა̈ჯხალდე̄დ (პოეზ.) -- მე პატარა

ვაცი არ გეგონოთ.

- ფიკჳ̂ი იგივეა, რაც ფუკჳ̂ი.
- ფიკჳ̂იარობ იგივეა, რაც ფუკჳ̂ა̄რობ.
- ფილ (-იშ, -არ) ლხმ. -- ფერფლი. ზურალს მაყაჳ̂შჳ̂ ფილიშ ჰა̈ბ ესდენა (ლხმ.) -- ქალს შიშით ფერფლის ფერი დასდებია. შდრ. ფერფ.
- ფილე̄ნჯ იგივეა, რაც ფელინჯ.
- ფილთა იგივეა, რაც ფილითა̈ჷ.
- ფილითა̈ჷ (-იშ, -ფჷა̈რ) ზს., ფილითა̈ (-უ ჩბხ., -თაუ ლხმ., -ა̄̈რ უშგ.), ფილითაჷ (-აიშ, -არ) ლშხ., ფილთა (-ჷშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ფილთა თოფი. გჳ̂ენეს ეშხუ ფილთა̈ჷ თჳ̂ეფ ხორდა (ბზ.) -- გვენეს ერთი ფილთა თოფი ჰქონდა. ბეფშს ფილთა̈ (თეფ) ბარჯს ხა̈ზ (ბქ. 230) -- ბავშვს ფილთა თოფი მხარზე აქვს გადადებული.
- ფილიკ{ჳ̂}დ ლიგნე იხ. ფელიკ.
- ფიმფილ (-ფლიშ, -ფლა̈რ) ბქ. -- ფოჩი (მაგ. სიმინდისა). სიმინდ ფიმფილს ქა ჯიდე (ბქ.) -- სიმინდი ფოჩს გამოიტანს.
- ფიმფორ იგივეა, რაც ფემფირ.
- ფიმფო̄̈ს (-იშ, -ფო̄სა̈რ) ბზ., ფიმფო̈ს (-ფოსა̈რ) ბქ., ლნტ., ფიმფო̄ს (-არ) ლშხ. -- ბუსუსი; ხის ხავსი. ტიტიდ ზექს ფიმფო̄̈ს ქა̄თხჷკნე (ბზ.) -- ტიტიმ ხეს ხავსი გადაფხიკა.
- ფიმფრობ იგივეა, რაც ფემფრობ.
- ფინდიხ (-დხიშ, -დხა̈რ) ბზ., ფინთიხ (-იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ტყვია, ფინდიხი. ჯჳ̂ინალდ ფინდიხ ხემთქჳ̂ა̄̈ნხ ნიშა̈ნდ (ბზ. 6) -- ძველად ტყვია იცოდნენ (ქალის) დასანიშნავად. ლჷდგა̈რს ფინთიხ სგა ხესა̈დ (ბქ.) -- მკვდარს ტყვია შერჩენოდა. ფინთიხს

ადკუ̂ა̄ნნახ ქორთე̄ჲსა (ლშხ. 29) -- ტყვიას შეაგდებდნენ სახლში. მურყუ̂ამს დეშ ჴოჲესკდა ზარბაზა̈ნი ფინთიჴ (ლნტ. 103) -- კოშკს ვერ უწევდა ზარბაზნის ტყვია. გადატ. -- სწრაფი, დაუდეგარი, მარჯვე. გეგი ფინდიჴდ ლჷგ (ბზ.) -- გეგი ძალზე სწრაფია. ციოყ ფინთიჴ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ციოყი დაუდეგარი კაცია. კნინ. ფინდხილ ბზ., ფინთიჴე̄ლ ლშხ.

- ფინზ იგივეა, რაც ფჴინიზ.
- ფინზდ ლიგნე იხ. ფჴინიზ.
- ფინთ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ბინძური, უსუფთაო, ცუდი, ფინთი. სოზარ მე̄უ̂არ ფინთ მა̄რე ლი (ბზ., ლშხ.) -- სოზარი ძალზე ცუდი კაცია. ეჯ ფინთარე ზურალარე (პოეზ. 8) -- ეგ ფინთ(ებ)ი ქალები.
- ფინთილაჲ (-აიშ, -არ) ლშხ., ფითილ, ფინთილა̈ (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ფითილი, პატრუქი. ლახოდაჴ ფინთილა̈ ზარბაზა̈ნიშუ̂დ (ლნტ. 102) -- პატრუქი მიუდვიათ (მიუციათ) ზარბაზნის{ა}თვის. გადატ. ფიცხი. ბაჯუ ფინთილაჲ გუეშ ლი (ლშხ.) -- ბაჯუ ფიცხი გულისაა.
- ფინთიჴ იგივეა, რაც ფინდიჴ.
- ფინია̈ჲ (-იშ, -ა̈რ \ -ა̄ლ) ბზ., ფინიაჲ (-აიშ, -არ) ლშხ., ფინია̈ (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ., ზოოლ. -- ფინია. ჯჷმილდ ფინია̄ლი სგა ლა̈ჲჭემ უ̂ეშგინ (ბზ. 342) -- ძმამ ფინიებიც უკან გაიყოლია. ჟალუ̂ემ ანთაუ̂ე ჲერუ ფინია̈ჲა̈რ (ბზ. 255) -- ძაღლმა დააგდო (შობა) ორი ფინია (ფინიები).
- ფინკუ̂ილ ბზ., ფინკილ ბქ. იხმარება გამოთქმაში ფინკ{უ̂}ილდ ლიგნე -- ნანგრევებად ქცევა; დაქუცმაცება, დამსხვრევა. ფინკუ̂ილდი ლჷგა̈ნდა იცჴრა̈ში (პოეზ. 224) -- მტვერი იდგა მსხლის ფქვილისა (ნამცეცებად ეყარა მსხლის ფქვილისაგან გაკეთებული ნამცხვარი). შდრ. ფინჩხილდ ლიგნე.

- ფინფრობ იგივეა, რაც ფემფრობ.
- ფინჩ (-იშ, -ა̈რ) ზს. 1. ბეწვი. ალ ბეფშუ̂ს ფინჩს დეშ ახკიჩე მიშგუ̂ა უჭუ̂დია̄ლად (ბზ.) -- ამ ბავშვს ბეწვს ვერ ააცლი ჩემს უკითხავად. ლაჰუ̂დიჟი ქუ̂ინემგენა ფინჩს ხ̈კიჩიხ (ჩბხ.) -- გაყიდვისას საქონელს ბეწვს {გამო}აძრობენ. 2. ნამცეცი. შდრ. ფით{უ̂}.
- ფინჩიხ იგივეა, რაც ჩინჩრიხ.
- ფინჩხ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ნამცეცი, ფინჩხა. იხმარება გამოთქმაში ფინჩხილდ ლიგნე -- დამსხვრევა, დაფშვნა, დანამცეცება.. ზურალდ ს̈ა̈ჲნა̈რ ფინჩხილდ ადგენე (ბქ.) -- ქალმა თეფშები დაამსხვრია. შდრ. ფინკუ̂ილდ ლიგნე, ფიქუ̂ი̄რდ ლიგნე.
- ფინჯალ (-ჯლა̈შ, -ჯლა̈რ უშგ., -ჯლაშ, -ჯლარ ლშხ.) -- ფინჯანი. ლახეშ ეშხუ ფინჯალ ლიც! (ლშხ.) -- დალიე ერთი ფინჯანი წყალი! კნინ. ფინჯლედ უშგ., ფინჯალე̄ლ ლშხ.
- ფიორ იგივეა, რაც ფიუ̂ე̄რ.
- ფირე{ნ}ცხ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ფირე̄ცხ (-ალ) ლშხ. -- ხოჭიჭი (ახალშობილის დასაწვენად გაკეთებული ცაცხვის ქერქის მოწყობილობა). ჩინჩუ̂ილს ფირენცხჟი ა̈ყუ̂ნეხ (ბქ.) -- ჩვილს ხოჭიჭზე აწვენენ. შდრ. ქუბუდან, ქობურდან.
- ფირთუ̂ იგივეა, რაც ბირთუ̂.
- ფირთხილდ ზს., ფჷრთხილდ ლშხ., ზმნს. -- ფრთხილად. ფირთხილდ ესერ იმღა მო̄დ ლჷმა̈რდ? (ბზ. 53) -- ფრთხილად რატომ არ იყავიო? ფირთხილდ ლიშდა̈ბ ხოჩა ჩიგარ (ბქ.) -- ფრთხილად მუშაობა სჯობს ყოველთვის.
- ფირო̄მფა (-ფა̄შ, -ფა̄ლ) ბზ. -- ძაფსახვევი ხელსაწყო.
- ფირ{უ̂} იგივეა, რაც ფუ̈რ.
- ფირუ̂ენ (-იშ, -ა̄ლ) ბზ. -- ფრინველი. ჭყინტ დეცს ფირუ̂ენს დე̄მ ხ̈ცუ̂რე (ბზ. 395) -- ბიჭი

ცაში ფრინველს არ ტოვებს (ცას... არ ატოვებს).

- ფირფიტა̈ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.) ფირფიტაჲ (-ტა̄ჲშ, -ტე̄ლ) ლშხ. -- ფირფიტა. მა̄მა აჯჟანდაჲ̄ ფირფიტა̈ი ლაშდრა̄ლს? (ბზ.) -- არ მოგწყინდა ფირფიტას თამაში? კნინ. ფირფიტო̄ლ ბზ., ლშხ., ფირფიტა̈ილ ბქ.
- ფირქ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ხის კასრი. ალა̈რს ფირქა̈რ ლერა̈ყიშ გუ̂ეში ჴა̈რენაჴ (ბქ. 11) -- ამათ ხის კასრები საარაყეთი (მასალით) ჰქონიათ სავსე. შდრ. რაყ.
- ფირლილ იგივეა, რაც ფჷრლჷ̄ნ.
- ფირცქა̈უ̂ილ იგივეა, რაც ფირცქეუ̂ილ.
- ფირცქეუ̂ილ, ფჷრცქეუ̂ილ ბზ., ფირცქა̈უ̂ილ, ფჷრცქა̈უ̂ილ (-იშ, -ა̈რ) უშგ., ფირცქეულ, ფჷრცქეულ, ფარიცქეულ, ფარიქცეულ (-არ) ლშხ. 1. ბზ. ტყუილი, სიცრუე. ალამა̈გ ფირცქეუ̂ილ იმჴა̈ნ ჯეშყდენი? (ბზ.) -- ამდენი ტყუილი საიდან გაგონდება? 2. მატყუარა, ცრუპენტელა; ფარისეველი. ფარიქცეულ მა̄რე ლაჟგიარ ლი (ლშხ.) -- მატყუარა კაცი საძაგელია. 3. სიბინძურე.
- ფი{რ}წალ იგივეა, რაც ბირწა̈ლ.
- ფირწამა̈ლ (-იშ, -მალა̈რ) ბზ., ფირწამალ (-არ) ლშხ. -- საპირისწამლე. ალას ფირწამა̈ლ ჟი ლოჴკიდჴ (პოეზ. 120) -- ამას საპირისწამლე აცალეს. შდრ. საბჷრწმა̈რ.
- ფირჴილ, ფრიჴილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ქონდრისკაცი, ჩია კაცი. მიშგუ̂ი მეზუ̂ბელ ფირჴილ მარე ლი -- ჩემი მეზობელი ჩია ტანის კაცია.
- ფისარა̈ იგივეა, რაც ფისრა̈ჲ.
- ფისა̄რ ლშხ. იჴმარება გამოთქმაში ფისა̄რ კუჭ ემკად (ლშხ.) -- გული მომივიდა, გავგულისდი, ძალიან გავბრაზდი (ფისიანი კუჭი მომივიდა, "გავკუჭდი").

- ფისე (-ე̄მიშ, -სა̈̄ლ ბზ., -ემ, -სოლ ბქ., -სე̄შ, -სე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -სა̈ლ ლნტ.) -- ფისი, კუპრი. ბეფშს შია̈რ ფისეშუ̂ ჟ'ახკურეკანხ (ბქ.) -- ბავშვს ხელები ფისით გაესვარა (გაესვარნენ). გადატ. ფისე̄უ̂ ხაბა ამი მჷშკა̈̄დის (ბზ. 344) -- დაიწვას ამის გამომჭედი (ფისიმც ასხია ამის გამომჭედს)! ფისე ხოწურ მიშგუ̂ა ლირდეს! (ბქ.) -- ცუდადაა ჩემი საქმე (ფისი სდის ჩემს ცხოვრებას)! ფისემ ტობ (ბქ.) -- კუპრის ტბა (ჯოჯოხეთი). ფისათე ლეკუ̂ანე (ბქ. 128) -- კუპრში (ჯოჯოხეთში) ჩასაგდები. მა̈ ფის'ეჲბჷდ? (ბქ.) -- რა უბედურება დაგემართა ("ფისი დაგესხა")? ფისეუ̂ ხაბა მიშგუ̂ა ლითუ̂ა̈ლს! (პოეზ. 130) -- დაიწვას ჩემი დაბადება (ფისიმც ასხია ჩემს დაბადებას)!
- ფისეგარგას (-იშ, --) ბქ. -- მდუღარე ფისი. გადატ. ჯოჯოხეთი. ფისეგარგასისგოლუ̂ ხარ ლაქუნ! (ბქ.) -- ჯოჯოხეთი იყოს მისი სამკვიდრო (სასულე)! შდრ. ფისე, ფისემაჩხჷნდრინ, ფისემაწქუ̂ინ.
- ფისი̄ნკჲა̈ნ (-იშ, -ჲანა̈რ) ბზ., ფისი̄ნკიან (-არ) ლშხ. 1. მიზეზიანი, სნეული. ალ ფირუ̂ ფისი̄ნკჲა̈ნ ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- ეს ფური მიზეზიანი იყო. 2. უზნეო. მა̈ჲ ფისი̄ნკჲა̈ნ ბეფშუ̂ ხი სი! (ბზ.) -- რა უზნეო ბავშვი ხარ! 3. ენაკვიმატი.
- ფისრა̈ჲ ბზ., ფისრა̈ (-იშ, -რაუ) ბქ., ფისარა̈ (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ., ფისარაჲ (-რა̈̄ჲშ, -რა̈̄უ) ლშხ. -- წაწყმედილი, ჯოჯოხეთში მოსახვედრი. ანჯა̈დ ფისრა̈ჲ დედბერილ (ბზ. 41) -- მოვიდა წაწყმედილი დედაბერი. ფისრაუ ოთარშერა̈ლ ანჯადხ (პოეზ. 110) -- წაწყმედილნი ოთარიანნი (დადეშქელიანები) მოვიდნენ. ფისარა̈ჲ მეზუ̂ბელ მიშგუ! (პოეზ. 34) -- წაწყმედილო ჩემო მეზობელო! კნინ. ფისრა̈ილ ზს., ფისრა̈ილ უ̂ეზდენილა ჩუ ხოდრაჯდა და̈შდუ̂ს (პოეზ. 8) -- წაწყმედილი ვეზდენი უდარაჯებდა დათვს.
- ფიტე (ოფჷტ, აფიტ; ა̈ფტე) ზს., ფჷტე (ოფჷტ, აფიტ; აფტე ლშხ., აფუტ, აფიტ; ა̈ფტე

ლნტ.), გრდმ. -- ხვრეტს, ბურღავს. [გეზალდ] ჰოლ ჩუქჷ̂̄ანჟი ჟ'ანფიტ (ბზ. 440) -- შვილმა იატაკი ქვევიდან ამოხვრიტა. ხენწიფდ ფიცარ ქა̄ფიტ ნე̄სგაქა (ლშხ. 79) -- ხელმწიფემ ფიცარი შუაში გახვრიტა.

- ფიტის (-ტსიშ, --) ზს. -- ხრეში; კენჭი. ეშხუ ფიტისს მურყჷ̂ამ ოთგიჭა (ლხმ.) -- ერთ კენჭს კოშკი გაუმაგრებია (დაუჭერია). გადატ. ფიტიზ \ ფიტის (ზს.) -- ნატამალი. ბაჯუს თჷ̂ელი ფიტიზ ქა მეკდე ხა̄რ (ბზ.) -- ბაჯუს ჭკუის ნატამალი არ აქვს ("ტვინის კენჭი გამოღებული აქვს")
- ფიტკირ (-კრიშ, --) ზს., ფითკირ (-იშ, --) ლნტ. -- ქვიტკირი. ჯჷ̂ინელ მურყჷ̂მა̈ლ ფიტკირშჷ̂ ლჲგე ლიხ (ბზ.) -- ძველი კოშკები ქვიტკირით არის (არიან) ნაგები. კირს ფიტკრიშ ქორრე ლა̈ლგიმალდ იჯმა̈რიხ (ბქ. 227) -- კირს ქვიტკირის სახლების საშენად ხმარობენ.
- ფიტკრჲა̈ნ (-იშ, -ჲანა̈ლ/-ჲანუ) ბზ. -- ქვითკირიანი. გადატ. გამოყრუებული. სი ფიტკრჲა̈ნ, იმ მაგჷრგა̈ლი? -- შე გამოყრუებულო, რას მელაპარაკები?
- ფიჷ̂̄ერ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ფიჷ̂ერ (-ა̈რ) ბქ., ფიორ (-ალ) ლშხ., ზოოლ. -- კლდის ნადირი (ჯიხვი, არჩვი). ფიჷ̂̄ერ დე̄მე თერი̄ნ (ბზ.) -- კლდის ნადირი არსად ჩანდა. კოჯას ფიჷ̂ერს დემ ხაცური (ჰოეზ. 184) -- კლდეში ნადირს არ ტოვებ.
- ფიფა იგივეა, რაც ფი̄ფა1.
- ფიქრ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ფიქრი, დარდი. ეჩა ფიქრ მარ (ბქ.) -- იმისი დარდი მაქვს. შდრ. ღედ2.
- ფიქრია̈ნ (-იშ, -იანა̈რ ბქ., -იანა̈ლ ლნტ.) -- ფიქრიანი, დარდიანი. სები ფიქრია̈ნ მარე ლი (ბქ.) -- სები დარდიანი კაცია.

- ფიქჳ̂̄რ ბზ., ფუქჳ̂ნ ლხმ., ფუქჳ̂̄რ ლშხ., ფუქჳ̂რ ლნტ. იხმარება გამოთქმებში ფიქჳ̂̄რდ /ფუქჳ̂ნდ /ფუქჳ̂რდ ლიგნე (ლიჩედ) -- მტვრად ქცევა, დაფშვნა, დამსხვრევა. დია̈რ ფიქჳ̂̄რდ ლჴგ (ბზ.) -- პური დაფშვნილია (მტვრად დგას). საჲნარ ფუქჳ̂̄რდ აჩადხ (ლშხ.) -- თეფშები დაიმსხვრა (ნამსხვრევებად წავიდნენ). შდრ. ფინჩხილდ ლიგნე, ფინკჳ̂ილდ ლიგნე.
- ფიქშირ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. 1. ბოტ. ბრე, ბრელო (ჩალაბულის, ბზისა და მისთანათა გროვა), გვინდრი. 2. ქერტლი. ლუშნუ საპენ ფიქშირიშ ჟაგა̈რ ლი (ლხმ.) -- სვანური საპონი ქერტლის წამალია.
- ფიშირ (ხოფშირა, მა̈ფშირე, მაფშირე) -- მრავალი, ბევრი. ში̄რა̄ლ ფიშირ ანსყა̄ლეხ (ბზ. 3) -- წისქვილის ქვები ბევრი გააკეთეს. უშბათეჟი ფიშირ ხოზნახ (ბქ. 2) -- უშბაზე ბევრი ასულა(6). ფიშირ ზურა̄ლ ხეთხნი უშხჳ̂ა̄რ (ლშხ. 6) -- ბევრი ქალი ხვდება ერთმანეთს. ჳ̂ოჯა̈ხხენქა ფიშირ ლურდად (ლნტ.) -- ოჯახიდან ბევრი მივდიოდით. ზმნს. ფიშრა̄მინ ბზ., ფიშრამინ ლნტ., ფიშრან უშგ., ფიშირამჷნ, ფიშირჷნ, ფიშირუნ ბქ., ფიშრე̄მინ ლშხ. -- ბევრჯერ, ხშირად. მეთხჳ̂ჲა̈რდ ფიშრა̄მინ რა̄ქჳ̂ ალა (ბზ. 362) -- მონადირემ ბევრჯერ თქვა ეს. ალი ფიშირამჷნ ლი სოფელთე ნა̈ჴედჳ̂ (ბქ.) -- ალი (საკ. სახ.) ბევრჯერ მოსულა (მოსული არის) სოფელში. რანგ ეჯჲარს ხო̄გხ ფიშრე̄მინ (ლშხ. 19) -- რანგი იმათ ხშირად აქვთ (უდგათ).
- ფიშირე̄მინ, ფიშრან იგივეა, რაც ფიშრა̄მინ.
- ფიშრობ (-ა̈შ, --) ზს. -- ხალხმრავლობა, სიმრავლე. ფიშრობჟი̄ნ ხჳ̂ა̈ჲ ა̈ნყჳ̂აბა̈̄ნ (ბზ.) -- ლხინში ("მრავლობაში") ბევრმა მოიყარა თავი. ფიშრობისგა ბეფშს დემ აჩრა̈ჳ̂იხ (ბქ.) -- ხალხმრავლობაში ბავშვს არ აჩერებენ.

- ფიშტჲჲ იგივეა, რაც ფხიშტჲჲ.
- ფიშტუ̂ე იგივეა, რაც ფიშუ̂დე.
- ფიშუ̂დე, ფუ̈შდე (ოფუ, აფიშუ̂დ \ აფუ̈შდ; ӓფშუ̂დე ზს.), ფუშდე (ოფუ, აფუშდ; აფშუ̂დე) ლშხ., ფიშტუ̂ე (აფუ, აფიშტუ̂; ӓფშტუ̂ე) ლნტ., გრდმ. -- უშვებს. დӱუ̂ დე ამხӑუ̂ ფიშუ̂დე, დე ეჩხӑუ̂ (ბზ. 241) -- დევი არც აქეთ უშვებს, არც იქით. ხელწიფხდ ქაფიშუ̂დ ӓმირმ (ბქ. 263) -- ხელმწიფემ გაუშვა ამირანი. ქӑფიშუ̂დხ ეშხუ თოჲა უ̂ადაუ̂შ ბალახთე რაშ (ლშხ. 60) -- რაში ერთი თვით (თვის ვადით) საბალახოდ (ბალახისკენ) გაუშვეს. [უ̂ენӑხს] ლიცს ხუფშტუ̂ედ ძირისა (ლნტ. 28) -- ვენახს ძირში წყალს {მი}ვუშვებთ.
- ფიჩ ბზ., ფლიჩ ბქ. იხმარება გამოთქმებში: ფიჩი{შ}, ფლიჩიშ ლიკედ, ფიჩი{შ}, ფლიჩიშ ლიღნე -- ფაჩუნი, მსუბუქად დაცემა, მსუბუქად დარტყმა. გურნად ფიჩ ӓნკიდ ჭემჟӣნ (ბზ.) -- რიყის ქვა მსუბუქად დაეცა (ქვამ ფაჩუნი გაიღო) თივაზე. მალულდდ ნӑკლӱუ̂ჟი ათღანე ფლიჩ (ბქ. 134) -- მელამ ბზეზე ("განალეწზე") გაიფაჩუნა (გაადინა ფაჩუნი). კნინ. ფიჩგლდ. მალუ{ლ}დდ უ̂ეჯჟӣნ ӓნკიდ ფიჩგლდ (ბზ.) -- მელამ ბზეზე გაიფაჩუნა (ფაჩუნი გაიღო).
- ფიჩიფუჩი (-ჩӣშ, --) ლშხ., ფიჩიფუჩუ (-ჲშ, --) ლნტ. -- ჩურჩული, ფაჩიფუჩი. ქორს ფიჩიფუჩӣ დე̄სა ისმი (ლშხ.) -- სახლში ჩურჩულიც არ ისმის.
- ფიჩქ (-იშ, -ӓრ ზს., -არ ლშხ.) -- სამფეხა მრგვალი მაგიდა. მანე̄სგირა ხӓხუ̂იდ ფიჩქ (ბზ. 335) -- შუათანას ერგო (შეხვდა) სამფეხა მრგვალი მაგიდა. ფიჩქთეჟი იკედხ ჩი (ბქ.) -- მრგვალ მაგიდაზე დებენ (გადმოიღებენ) ყველაფერს. ლუ̂აშӓ თხუ̂იმ-კინჩხ ფიჩქთეჟი ӓხუ̂იკდ (პოეზ. 144) -- ჯიხვის თავ-კისერი სამფეხა სუფრაზე დავდევი (გადმოვიღე). კნინ. ფიჩქილდ, ფიჩქგლდ ზს., ფიჩქӣლ ლშხ. ფიჩქგლდს ჟი იკედ ქორӓ ხოშა (ბზ. 12) -- სამფეხა მრგვალ მაგიდას აიღებს ოჯახის (სახლის) უფროსი.

- ფიჩხ1 იგივეა, რაც ფჰ̈ნჩხ.
- ფიჩხ2 (-იშ, --) ლხმ. -- მსუბუქად სიარული. ალ დინა ფიჩხს დემის ხალნე (ლხმ.) -- ეს ქალიშვილი მსუბუქად დადის (სიარულისას ჩქამს არ გაიღებს).
- ფიცა̈რ (-ცრიშ, -ცრა̈ლ ბზ., -ცრა̈რ უშგ., ბქ., -იშ, -ცარა̈ლ ლნტ.), ფიცარ (-ცრიშ, -ცრალ) ლშხ. -- ფიცარი. ფიცრიშ ლარდა ქორს ჟიქაქა ხაგა̈ნ (ბქ. 202) -- ფიცრის ოთახი (სამყოფი) სახლს ზემოდან ედგა ("ადგა"). ბუბა ფიცა̈რი ლატაბალხო აჩად (ლნტ. 27) -- ბიძა ფიცრის სათლელად წავიდა. გადატ. გუ̂ა̈მი{შ} ფიცა̈რ ზს. -- გულის ფიცარი. აშხუ̂ემ ხაჯიდ გუ̂ა̈მიშ ფიცა̈რს (პოეზ. 76) -- ერთმა მოარტყა გულის ფიცარში. კნინ. ფიცლა̈̄დ ბზ., ფიცლად ბქ., ლნტ., ფიცრე̄ლ უშგ., ფიცარე̄ლ ლშხ. ამნე̄მდ კუბს ფიცლა̈̄და̈რ ესფარე̄ლე (ბზ. 302 \ ესლაფრა̈̄ლე) -- ამან კუბოს პატარა ფიცრები დააფარა.
- ფიცხ1 (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ნა̈ფიცხუ̂ ბზ., ლნტ. -- ნამცეცი. დი̄რი ფიცხი̄ დე̄სა გუ̂ი̄მა (ბზ.) -- პურის ნამცეციც არ გვიჭამია. კნინ. ფიცხილდ ბზ., ფიცხი̄ლ ლშხ., შდრ. ფინჩ{ხ}.
- ფიცხ2 იგივეა, რაც ფიცხელ.
- ფიცხელ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ფიცხ2 (-არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ფიცხი. ბაბა ჯ̂ობე სურუ ფიცხ მარე ლი (ლშხ.) -- ბაბუა ჯ̂ობე ძალიან ფიცხი კაცია.
- ფიცხელობ იგივეა, რაც ფიცხლობ.
- ფიცხლობ (-ა̈შ ზს., -აშ ლშხ., --), ფიცხელობ (-ა̈შ, --) უშგ., ლნტ. -- სიფიცხე. მურზაბეგს ფიცხლობ ხეთი̄რი ალ საქმე̄ჲსა (ლშხ.) -- მურზაბეგს სიფიცხე ეტყობა ამ საქმეში.
- ფიცხ-ფიცხ (-იშ, --) ბქ. -- ფაჩუნი. ფიცხ-ფიცხ მესმი (ბქ. 204) -- ფაჩუნი მესმის. შდრ. ფიჩ.
- ფიწა̈ლ იგივეა, რაც ბირწა̈ლ.

- ფიჭ (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.)-- ფიჭა. ფიჭხӓნქა ლეტჳრჷლ ოხჳსყედ (ბზ.) -- ფიჭისაგან სანთლები გავაკეთეთ. ღობӓრს ფიჭ მასӓრდ ხოსდახ (ბქ.) -- სკებს ფიჭა ბლომად ჰქონდათ (ედოთ).
- ფიხი (-ӓშ, -ӓრ) ზს. -- ყოყლოჩინა, ამაყი. შӓრლან ფიხი მარე ლӱსჳ (ბქ.) -- შარლანი ყოყლოჩინა კაცი იყო. კნინ. ფიხილ.
- ფიხჳრა იგივეა, რაც ფეხჳრა.
- ფიჴ (-იშ, -ӓრ ზს., -არ ლშხ.), ფლიჴ (-ӓრ) ბქ. 1. მეჩხერი. ჳენახ ფიჴ ლი (ლშხ.) -- ვენახი მეჩხერია. ქართობილს ფიჴ-ფიჴდ ხაკუ ლილჷში (ბზ.) -- კარტოფილს მეჩხრად უნდა დარგვა ({და}თესვა). ქართ ფიჴ-ფიჴდ ლი ლჷნერგაჳე (ბქ.) -- კომბოსტო მეჩხრადაა დარგული. 2. განიერნაბიჯებიანი. სოზარდ ფლიჴდ ადსყე ӓგითე (ბქ.) -- სოზარი განიერი ნაბიჯებით გაემართა (სოზარმა განიერნაბიჯებად გააკეთა სვლა) შინისკენ. გადატ. ფიჴდ, ფლიჴდ ლიგნე (ბქ.) -- მტკიცედ დგომა (გაშლილ, განიერ ფეხებზე დგომა).
- ფიჴლӱဋ (-ӓიშ, ლაუ \ -ლაဋӓრ) ბზ., ფიჴლӱ, ფიჴრӱ (-იშ, -ლაუ/-რაუ) ბქ. -- განიერლაჯება. სამჭელӓქ ფიჴლӱ ზურალ ლი (ბქ.) -- სამჭელაქი განიერლაჯება ქალია.
- ფი̄ნი̄ლ1 (-ӓშ, -ӓრ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.) -- მოჩვენება, სწრაფი, უხილავი არსება; გაიძვერა. გადატ. მელაკუდა, ტყუილების გუდა, ეშმაკი. ეჯა ფი̄ნი̄ლდ ლჷგ (ბზ.) -- ის (ძლიერ) ეშმაკია (მოჩვენებად დგას). ალ ბობშ ჩიგარ ფი̄ნი̄ლარს ხაგჷრგალი (ლშხ.) -- ეს ბავშვი ყოველთვის ტყუილს ლაპარაკობს (ეშმაკებს ელაპარაკება).
- ფი̄ნი̄ლ2 ბზ. -- ბარაქიანი, ხვავრიელი.
- ფი̄ფა1, მӓფი̄ფა (-ფӓ̄შ, -ფӓ̄ლ) ბზ., ფი̄ფა (-ფა̄შ, -ფე̄ლ ლშხ., -ფӓშ, -ფӓლ უშგ.), ფიფა (-ფӓဋშ, -ფӓლ) ლნტ. -- აჩრდილი; ჩრდილი, ლანდი. ალဋӓრ ხეწდენიხ დი̄ნӓ̄ ფი̄ფას (ბზ. 343)

-- ესენი დაინახავენ ქალიშვილის აჩრდილს. ჩა̈ჟ ფიფას ხეწად ლიცისა (ლნტ. 242) -- ცხენმა ლანდი დაინახა (ლანდს შეხედა) წყალში. იხ. მა̈ფიფა.

- ფი̄ფა2 (-ფა̈შ, -ფა̈რ) უშგ. -- დევი. შდრ. და̈უ̂.
- ფლა̈ჩჲა̈ჲ იგივეა, რაც ფალჩა̈ჲ.
- ფლით იგივეა, რაც ფლიუ̂1.
- ფლითა̈ჲ (-ა̈იშ, -თაუ \ -ა̈რ) ბზ., ფლითა̈ (-იშ, -თაუ) ბქ. -- დიდწვერა. გუშგუ̂ემგჟ ეშხუ ფლითა̈ მარე ანჯა̈დ (ბქ.) -- ჩვენთან ერთი დიდწვერა ("ფაჩვნიერი") კაცი მოვიდა.
- ფლიუ̂1 (-იშ, --) ბზ., ლხმ., ფლით ბქ. -- ხვავიანი თოვა, ბარდნა, ფთილების ცვენა. ლა̈თ ფლიუ̂დ შდუუ̂ა (ბზ.) -- წუხელ ხვავიანად თოვდა. ეჯ ლეთ შდუას ფლით ჩუ ხად (ბქ.) -- იმ ღამეს თოვლი ბარდნიდა (თოვლს ხვავი ჰქონდა).
- ფლიუ̂2 ბზ., ლხმ. -- ფლური (ოქროს ან ვერცხლის ფული ძველად).
- ფლიჩ იგივეა, რაც ფიჩ.
- ფლიჯ იგივეა, რაც ფიჯ.
- ფლოქ იგივეა, რაც ფორჩლიკ, ფო̈ლ.
- ფოთრ (-იშ/-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ფჷთ (-ა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- ჯიხვის ან არჩვის თიკანი, ფოთრი (ერთ წლამდე). ეჯი ლა̈სუ̂ ფჷთ (ნეჯშდ) (ბქ. 86) -- ის იყო ჯიხვის თიკანი. კნინ. ფოთრჷლდ ბზ., ფოთრო̄ლ ლშხ., ფჷთილ ბქ. ეჯ ლადა̈ღ ეშხუ ფოთრჷლდი ოდგა̈რდ (ბზ.) -- იმ დღეს ერთი პატარა ფოთრიც მოვკალით შდრ. კანდრეუ̂.
- ფოლ იგივეა, რაც ფო̈ლ.
- ფოლა̈დ (-იშ, -ადა̈რ) ბზ., ლნტ., ფოლედ (-ა̈რ) ბქ. -- ფოლადი. ლა̈თიდ ფოლედიშ ნაშთქა̈რ ხულუ̂ეხ (ბქ.) -- სამკალად ფოლადის ნამგლები აქვთ.

- ფოლხ (-იშ, -არ) ლშხ. -- დავრდომილი, დაუძლურებული. ბესი ამ ლინთჷისა ფოლხ ლას (ლშხ.) -- ბესო (ბესი) ამ ზამთარში დაუძლურებული იყო.
- ფონ (-იშ, -ä̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ფö̈ნ ბზ., ფჷნ (-äშ, -äრ) უშგ., ფენ4 (-იშ, -äრ \ ფონäრ) ბქ. -- როკი, ნუჟრი. ალ მეგäმს ფö̈ნ ხǟრ (ბზ.) -- ამ ხეს როკი აქვს.
- ფონäრ იხ. ფენ.
- ფონǟრ ბზ., ფონā̈რ ლშხ. -- როკიანი, ნუჟრიანი. ამეჩუ ლჷ̄გäნ ფონǟრ მეგäმ (ბზ.) -- აქ იდგა როკიანი ხე. ბაბას ფონǟრ ფიცრალ ოხჴი̄და (ლშხ.) -- ბაბუას ნუჟრიანი ფიცრები მოუტანია.
- ფონთä იგივეა, რაც ფȫნთäჲ.
- ფონთხ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ლობიოს ბარდების ზვინი.
- ფონთხǟრ იხ. ფö̈ნთხ.
- ფონჩä (-იშ, -ჩაუ) ბქ. -- მშვიდი, უწყინარი. ნიშგე ბäბა გჷ̂ამიდ ფონჩä მარე ლüსჷ̂ (ბქ.) -- ჩვენი ბაბუა მეტად უწყინარი კაცი იყო.
- ფონჩხ იგივეა, რაც ფäნჩხ.
- ფორეცხ (-იშ, -äლ ბზ., -äრ ბქ.), ფორენცხ (-äრ) ლხმ., ფოცხჷ̂ერ (-ალ ლშხ., -äლ ლნტ.), ზოოლ. -- ფოცხვერი. ფირჷ̂ს ფორეცხი ნაჴäფჷ̂ ხǟლდა (ბზ.) -- ძროხას ფოცხვერის ნაკბენი ჰქონდა. ფორეცხდ ობäშ კჷ̂äდ ანდე (ბქ.) -- ფოცხვერმა ბევრი ზარალი მოგვაყენა.
- ფორმა (-მǟშ, -მǟლ ბზ., -მäშ, -მოლ ბქ., -მā̈შ, -მē̈ლ ლშხ., -მäჲ{შ}, -მäლ ლნტ.) -- ფორმა. ალჲäრს ბაჟ ი ფორმა მǟრē̈მიშ ხულჷ̂ეხ (ბზ. 249) -- ამათ გონება და ფორმა ადამიანის{ა} აქვთ. ერხის მოშ ფორმäშ რაგäდ ხäმთქჷ̂ახ (ბქ.) -- ზოგს სხვანაირი (სხვა ფორმის) ლაპარაკი სჩვევია(თ).
- ფორშდელ იგივეა, რაც ფოშდელ.

- ფორჩა იგივეა, რაც ფურჩა̈ჲ.
- ფორჩლჳ̂ი იგივეა, რაც ფჷრჩლჳ̂ი.
- ფორჩლიკ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ფოჩლიგ (-ა̈რ) უშგ., ფოჩლიკ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ჩლიქი. დიენაცა̄დს ცხეტაკიშდ ხალჳ̂ე̄ნა დიარ, დჳ̄̂ა ფოჩლიკარეშ სგა ლუკჳ̂ან (ლშხ. 57) -- დედინაცვალს ცხეტაკისთვის ჰქონია დევის ჩლიქებგარეული პური. ხა̈მს ჟი ხეკჳ̂ეს ლახაჭკორიხ ფოჩლიკა̈რ (ლნტ. 61) -- ღორს უნდა მოაჭრან ჩლიქები. შდრ. ფლოქ, ჩირქ.
- ფორცელ იგივეა, რაც ფურცელ.
- ფორცხა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ფორცხა̈ (-ხაუ ბქ., -ა̈ჲშ, -ხა̈ლ ლნტ.) -- ცოცვის ოსტატი, მცოცავი. კოჯჟი̄ნ ეჯთა̄ნ ფორცხა̈ჲ დჳ̄̂რ ლჱსჳ̂ (ბზ.) -- კლდეზე იმ{ის}თანა მცოცავი არავინ იყო. ალ მარე ხოხრობჷნდირ ხოჩა ფორცხა̈ ლჱსჳ̂ (ბქ.) -- ეს კაცი პატარაობიდან კარგი მცოცავი იყო.
- ფორხა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ \ -ხაუ) ბზ., ფორხა̈ (-ხაუ) ბქ. -- ჩინდრიკ-ჩინდრიკით მოსიარულე. მეზჳ̂ბელა̈რს ეშხუ ფორხა̈ ბაბილ ხორდახ (ბქ.) -- მეზობლებს ერთი ჩინდრიკა ბაბუკა ჰყავდათ.
- ფოსტა იგივეა, რაც ფოშტა.
- ფოტორ (-ტრიშ, -ტრა̈ლ) ბზ., ფროტ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ფუტურო ხე. ქაჳ̂ზა̈ ფროტა̈რს ითრინე (ბქ. 236) -- ქავზა ფუტურო ხეებს ათრევს. ფროტა̈შ მჷტ (ბქ.) -- ფუტურო ხის მატლი.
- ფოქ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. 1. გამოქვაბული, ბუნაგი. კჷნჯა̈ბს ფოქ ხარ (ბქ. 203) -- კლდეს გამოქვაბული აქვს. 2. ფულურო (ხისა). სოზარდ ერხჳ̂იშ ფოქისგა ჯიმლა̈შ ტა̈ნ ჩუ აცჳ̂ირ (ბქ. 53) -- სოზარმა ვერხვის ფულუროში ძმის გვამი (ტანი) დატოვა.
- ფოყ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -აშ \ -იშ, -არ ლშხ.) -- 1. თეძო, გვერდი, გავა. დედედ ფოყ

ქჼდგიბ (ბზ. 57) -- დედამ თეძო იღრძო (ამოიგდო). მჷსკდილ ფოყა̈რჩუოლჸ ხაკიდ (ბქ.) -- ბეჭედი გვერდებში ჩაარტყიო. ფოყს ეთგიბედ (ლშხ. 23) -- თეძოს იღრძობთ. ალეს ხაჟახა ფოყ (ლნტ. 39) -- ამას ეწოდება გავა. ფოყ ფჷრი ჯარახ (პოეზ. 106) -- თეძო გამხმარი გქონიათ. ალა̈რს დაშნა̈ დ ფოყს ხორიკხ (პოეზ.) -- ამათ ხმალი გვერდზე ჰკიდიათ. ფოყა-ბარჯა ხეხუ̂-ჭაშს ლოხშხუ̂ინხ (პოეზ. 56) -- თეძო {და} ბეჭი ცოლ-ქმარს შეუნახეს. 2. ფოყ, ფა̈ყ, ფეყუ̂ -- მხარე. ლუ̂აჟა̈რ ქა ისკუ̂ე̄რიხ ჲარუ̂ ფოყხა̈ნ (ბზ. 7) -- მამაკაცები გამწკრივდებიან ორ მხარეს (მხრიდან). მჷჟლაწადხენჩუშ ფოყს თაუ̂რა̈რ ხაშხა (ბქ. 224) -- აღმოსავლეთის ("მზის სანახავის") მხარეს თავრარი ეწოდება. ლაშხირი ლერთან ფოყხენ ანღრი მორელ (ლნტ. 17) -- ლაშხურის მარცხენა ნაპირას (მხრიდან) {გა}მოდის მჟავე წყალი. ალას ჯაუ̂იჩ ლახხუ̂იდ ლერთენ ფოყას (პოეზ. 36) -- ამას ჩხიკვი შეხვდა მარცხენა მხარეს. ეჯას მიჩა ფა̈ყთე ხოჩა ზა̈ დ ხოჯდენი (ბზ. 1) -- იმას თავის მხარეს ("თავის მხრისკენ") კარგი მოსავალი (წელი) მოუვა. იხმარება გამოთქმაში ფოყს ლიგნე (ბქ.) -- გაბუტვა (გვერდზე, განზე გადგომა). გადატ. ბაჯუს ხოლა ფოყ ხად (ბქ.) -- ბაჯუ დაითარსა (ბაჯუს ცუდი მხარე ჰქონდა).

- ფოყრა̈ (-იშ, -რაუ) ლხმ. -- თეძოამოვარდნილი, დაფეხვილი. სორთმანს ფოყრა̈ ხეხუ̂ ხორდა (ბქ.) -- სორთმანს დაფეხვილი ცოლი ჰყავდა.
- ფოშდა1 (-და̈შ, -დოლ) ბქ. -- გვერდის ფიცარი. ქორს ხუღუ̂ე ფოშდოლ -- სახლს აქვს გვერდის ფიცრები.
- ფოშდა2 იგივეა, რაც ფოშტა.
- ფოშდელ, ფორშდელ (-დლიშ, -დლა̈რ) ზს., ფოშდერ ლშხ., ფოშტელ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. 1. ფშუტა თავთავი. ამზაუ̂ კუ̂ეცენს ფოშდელ ხუღუ̂ე (ბქ.) -- წელს ხორბალს ფშუტა

თავთავი აქვს. 2. სათიბში გარეული დაბალი ბალახი. ეჯ ტყუ̂ეფჟი̅ნ ფოშდელ მასა̈რდ ხა̅გდა (ბზ.) -- იმ მხარეში ბლომად იყო ("ზედ ადგა") "ფოშდელი".

- ფოშოშ (-იშ, --) ლშხ. 1. ფხვიერი. ფეტუ̂რა̅ლ ფოშოშ ლი -- ფეტვის პური ფხვიერია. 2. უყუათო, უმაწივრო. ქერი დიარ ფოშოშ ლი -- ქერის პური უყუათოა.
- ფოშტა (-ტა̈შ, ბზ., -ტა̈ჲშ ლნტ., -ტა̈ლ ბზ., ლნტ.), ფოშდა (-და̈შ, -დოლ) ბქ., ფოსტა (-ტა̅შ, -ტე̅ლ) ლშხ. -- ფოსტა. მჷხა̈რ ფოშდა̈ჲთე მარ ლეზი (ბქ.) -- ხვალ ფოსტაში უნდა წავიდე (მაქვს წასასვლელი).
- ფოშტელ იგივეა, რაც ფოშდელ.
- ფოჩ (-ა̈შ ბზ., ლნტ., -იშ ბქ., -ა̈რ ზს., ლნტ.) -- ფოჩი. კაბს ფოჩს ალსოგემდ (ლნტ. 30) -- კაბას ფოჩს მივაკერებთ (მივუდგამთ).
- ფოჩლიგ, ფოჩლიკ იგივეა, რაც ფორჩლიკ.
- ფოცხ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- 1. ფოცხი. 2. ანკესი. კალმახს ფოცხა̈რშუ̂ გრმიხ მჷკჷლმახა (ბქ. 227) -- თევზს ("კალმახს") ანკესით იჭერენ მეთევზეები. კნინ. ფოცხჷლდ.
- ფოცხუ̂ერ იხ. ფორეცხ.
- ფოხ1 (-იშ, -არ) ლშხ. 1. მწირი. ამეჩუ ფოხ გიმ ლი -- აქ მწირი ნიადაგია. 2. ნათოვლარი ადგილი.
- ფოხ2 ლშხ. -- ბნელი, წყვდიადი. თეს ფოხ მა̅დ იყი̅რი -- ბნელა, თვალთან თითს ვერ მიიტან ("თვალს წყვდიადი არ ერტყმევა").
- ფოხ3 ლშხ. -- ხანმოკლე, მცირე დროისა, არახანგრძლივი. ალ ლეზობ ჲერუ ლადღი ფოხ ლი -- ეს საჭმელი ორი დღის ხანგრძლივობისაა.
- ფოხა̈ლ (-ხლა̈შ, -ხლა̈რ ზს., -ხალა̈შ, -ხალა̈ლ ლნტ.), ფოხალ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ჩაფი; კოკა.

მიშგჟ̂ა ბუბას ფოხ̈ალშჟ̂ ჲძრ̈ყ ოხხჟ̂ი (ბქ.) -- ბიძაჩემს (ჩემს ბიძას) ჩაფით არაყი დავახვედრე. 2. ბათმანი. ბაბას ძერბი ფოხ̈ალ ლელეგჟ̂ერი ახოჯიდა (ლნტ.) -- ბაბუას ორი ბათმანი საფქვავი მოუტანია.

- ფ̈ოლ (-იშ ბზ., -̈ჲშ ბქ., -̈არ ზს.), ფოლ (-აშ, -არ ლშხ., -̈ალ ლნტ.) \ ფლოქ (-არ ლშხ., -̈არ ლნტ.) -- ფლოქვი, ჩლიქი. წელს ფოლ̈არ ჩჟ̂̈ათბუჭკურან (ბქ.) -- სახედარს ჩლიქები დაუსკდა. ბაბად ჩ̄̈აჟი ფოლარ ჟ'ანხურდელე (ლშხ. 75) -- ბაბუამ ცხენის ფლოქვები შეაგროვა. დაჯგლდ ფლოქ̈არ სგა ლოხგე მეგემს (ლშხ.) -- თხამ ჩლიქები მიადგა ხეს. შდრ. ფორჩლიკ, ფლოქ, ჩირქ.
- ფ̈ოლტ იგივეა, რაც ფელტ.
- ფ̈ონ იგივეა, რაც ფონ.
- ფ̈ონთხ (-იშ, ფონთხ̈არ) ბზ., ფენთხ (-̈არ \ ფონთხ̈არ ბქ., ლნტ.), ფ̄̈ონთხ (-არ) ლშხ. -- ფენთხი (ადამიანისა თუ საქონლისა). ფ̈ონთხმეყ აქ̈ჩს მურზა (ბზ.) -- ფენთხში (ფენთხთან) დაჭრეს მურზა. ყასბულათდ ნ̈ათხჟ̂იარე ფენთხ სგ̈ანჯიდ ქოთე (ბქ.) -- ყასბულათმა ნანადირევის ტვირთი (ფენთხი, თხელი ფერდი) შემოიტანა სახლში.
- ფ̄̈ოლიკ იგივეა, რაც ფელიკ.
- ფ̄̈ონთაჲ ფონთ̈აჲ (-̈აიშ, -თაჲ̈არ) ბზ., ფონთ̈ა (-აუ) ბქ., ფ̄̈ონთაჲ (-თ̄̈აჲშ, -თარ) ლშხ. 1. დამტვერილი; მტვრის ადვილად მიმღები. ალ ლერქჟ̂̈ალ ფ̄̈ონთ̈აჲ ლი (ბზ.) -- ეს ტანსაცმელი ("საცმელები") დამტვერილია. 2. წებოვანი. ეჯ მელ გჟ̂̈ამიდ ფონთ̈ა ლი (ბქ.) -- ის ბალახი ძალიან წებოვანია. იგივეა, რაც ფონთ̈აჲ.
- ფ̄̈ონთხ იგივეა, რაც ფ̈ონთხ.
- ფრანგ იგივეა, რაც ფრ̈ანგ.

- ფრანტ იგივეა, რაც ფრ̈ანგ.
- ფრაკ იგივეა, რაც ფრ̈აკ.
- ფრ̈ანგ (-იშ, ფრანგ̈ალ ბზ., ფრანგ̈არ ბქ.), ფრანგ, ფრანტ (-ალ) ლშხ. -- მარჯვე, დაოსტატებული, მოქნილი. ლებსუყუ̂ ხოჩა ფრ̈ანგ მ̄არე ლი (ბზ.) -- ლებსუყვი ძალზე მარჯვე კაცია. მიშგუ̂ი მეზუ̂ბელ ლიმშიუ̂ხენ ფრ̈ანგდ ლჷგ (ბქ.) -- ჩემი მეზობელი კარგი ხელოსანია (სამუშაოდან მარჯვედ დგას).
- ფრ̈აკ (-იშ, ფრაკ̈ალ) ზს., ლნტ., ფრაკ (-ალ) ლშხ. -- როსკიპი; უზრდელი. ეჩი̄ ნ̄აქუ̂ი̄სგ ფრ̈აკ ზურ̄ალ̈ ნაბ̈ანდ ხოშა ლეჯრ̈აუ̂ი მ̄ამ' ლი (ბზ.) -- იმისი ნათქვამი როსკიპი ქალის ფიცზე მეტად დასაჯერებელი არაა.
- ფრ̈აკჲ̈აჲ (-̈აიშ, -̈ალ ბზ., ლნტ. \ -ჲაუ ბზ.), ფრ̈აკი̈ა (-იაუ) ბქ. -- მაღალი ტანის, ზორბა ადამიანი. შუკუ̂ს ანღრი ფრ̈აკჲ̈აჲ მ̄არე (ბზ.) -- გზაზე მოდის ზორბა კაცი.
- ფრექ იგივეა, რაც ფაქრაუ̂̈ან.
- ფრიხილ იგივეა, რაც ფირხილ.
- ფროტ იგივეა, რაც ფოტორ.
- ფრჷხჷნილ იხ. ფჷხ.
- ფუე (--, ფუ{უ̂}ა, ფუდე̄ს ბზ., --, ფუა, ფუადეს ბქ., --, ფუა, ფუუ̂დეს ქს.), ფუუ̂ე ლნტ., გრდუვ. -- 1. დუღს. ფუე ლიც (ბქ. 252) -- დუღს წყალი. 2. ღელავს. ძუღუ̂ა ფუე (ბქ.) -- ზღვა ღელავს.
- ფუთე̄რა იგივეა, რაც ფჷრე̄თა.
- ფუთი̈ან (-იშ, -თიან̈ არ) ზს., ლნტ., ფუთიან (-არ) ლშხ. -- ფუთიანი. ნალჟურდ ფუთი̈ან უ̂ედროშ ანკიდ ჰებ (ბქ.) -- ბიჭმა (ჭაბუკმა) ფუთიანი ვედროთი მოიტანა ბალი.

- ფუთკუ̂ი̄რდ ბზ., ფუტკუ̂ი̄რდ ბზ., ლშხ., ფუტკუ̂ირდ ლნტ. იხმარება გამოთქმაში ფუთკუ̂ი̄რდ, ფუტკუ̂ი̄რდ ლიჩედ -- გადაბუგვა, ფერფლად ქცევა. ეჳ ქორ ფუტკუ̂ი̄რდ აჩად (ლშხ.) -- ის სახლი დაიფერფლა (ფერფლად წავიდა). შდრ. გრა̈მდ ლიგნე.
- ფუთხუ̂ იგივეა, რაც ფურთხუ̂.
- ფუკუ̂ იგივეა, რაც ფიკუ̂.
- ფუკუ̂ა̄რობ (-ა̈შ, --) ბზ., ფუკუ̂არობ (-იშ, --) ლნტ., ფიკუ̂იარობ (-ა̈შ, --) ბქ. 1. სიმშრალე. მეუ̂არ ფუკუ̂ა̄რობ ა̈ხფას (ბზ.) -- მეტად მშრალი ამინდები ("ხმელიანობა") დადგა (გამოდგა). მისიშ მუჟღურ გუნ ფიკუ̂იარობ ლი (ბქ.) -- წლევანდელ შემოდგომაზე ძალიან სიმშრალეა. 2. გადატ. დანაშაულში დაჭერილის შეცბუნება, გაშრობა, სახტად დარჩენა.
- ფუკუ̂ი (ხომფუკუ̂ა, მამფუკუ̂ე ბზ., ფუკუ̂იარა ლნტ.), ფიკუ̂ი (ხომფიკუ̂ა, მამფიკუ̂ე \ მემფაკუ̂) ბქ. -- მშრალი. დადას ხუღუ̂ა ფუკუ̂ი მა̈ტყ (ბზ.) -- ბებიას აქვს მშრალი მატყლი. ალ გიმ ჩიგარ ფუკუ̂ი ლი (ლნტ. 4) -- ეს მიწა ყოველთვის მშრალია. გადატ. ფიკუ̂იდ გარ ესერ ომსედ (ბქ. 251) -- სახტადღა (მშრალად) დავრჩით.
- ფუკუ̂ნირ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- ოხშივარი. ითქ ლა̈ცერუ̂აჟი ფუკუ̂ნირს იქუ̂ცე (ლხმ.) -- მარცვალი მოხალვისას ოხშივარს უშვებს.
- ფულ იგივეა, რაც ფუ̄ლ.
- ფუმფი (-ფი̄შ, --) ლშხ. -- მოშვებული, ღუნე, ფომფლე. ძაძუდ დი̄ნას ფუმფიდ ლახბე ლა̄რტყ (ლშხ.) -- ძაძუმ გოგოს ფომფლედ შეაბა სარტყელი.
- ფუნთქუ̂ირ, ფუნთქუ̂ის იგივეა, რაც ფანთქუ̂ის.
- ფურ იგივეა, რაც ფუ̈რ.
- ფურეთა იგივეა, რაც ფჷრე̄თა.

- ფურთი იგივეა, რაც ფუ̈რთ1.
- ფურთი̄ნა (-ა̈̄შ, -ა̈̄ლ ბზ., -ა̈შ, -ნე̄ლ ლშხ.) -- ერთგვარი გულიანი პური. ბებედ ანნაყე ფურთი̄ნა (ბზ.) -- ბებიამ გამოაცხო "ფურთინა".
- ფუ{რ}თხჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. 1. საქონლის მჭლე ხორცისათვის დამახასიათებელი ბუშტუკები. ლატმურაჟი მეჩხფა ლალჳ̂ ფურთხა̈რ ჴა̈მთქჳ̂ა (ბქ.) -- გატყავებისას მჭლე ხორცმა ბუშტუკები იცის (ხორცს... სჩვევია). 2. ქონში დაბუდებული მავნე უჯრედი, ხორცის შემაგრებული ბურთულა.
- ფურთხჳ̂ალე იგივეა, რაც მურთხჳ̂ა̈ლ.
- ფურის იგივეა, რაც ფურჳ̂ისჳ̂.
- ფურნე (-ემ, -ე̄მიშ, -ნა̈̄ლ ბზ., -ნოლ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) -- ფურნე. ლენტეხას ლჷგ ძღჷდ ფურნე (ლნტ. 10) -- ლენტეხში არის (დგას) დიდი ფურნე.
- ფურსგჳ̂ი̄ნ{ა} ბზ., ფურსგჳ̂ინ, ფურს{ჳ̂}ინ, ფჷრსინ ბქ., ფურშგჳ̂ინ ბქ., ლშხ., ფურშკჳ̂ინ ლნტ., მურსი̄ნა, მურსინ ბზ. იხმარება გამოთქმაში ფურსგჳ̂ი̄ნ{ა}დ... ლიგნე -- დამსხვრევა, დამტვრევა, დაფშვნა. მეთხჳ̂ჲა̈რდ ლჳ̂აშს ფურსგჳ̂ინდ ლახგენე ფხურსკჳ̂ა̈რ (ბქ. 262) -- მონადირემ ჯიხვს კოჭები დაუმსხვრია. მანოლდ ხეწად ჯიმილს, ფურსგჳ̂ინდ ლჷგნეს (ბქ. 53) -- მანოლმა შეხედა დამტვრეულ ძმას.
- ფურსდუნ ზს., ფურსტუნ ბქ., ლნტ., ფჷრჩლაჳ̂ა (-იშ, --) ქს. -- ჩურჩული. მერმე ლარდახენქა ფურსდუნ ისმიჳ̂ (ბქ.) -- მეორე ოთახიდან ჩურჩული ისმოდა.
- ფურსკჳ̂ იგივეა, რაც ფხირსკჳ̂.
- ფურსტუნ იგივეა, რაც ფურსდუნ.
- ფურს{ჳ̂}ინ იგივეა, რაც ფურსგჳ̂ი̄ნა.

- ფურუცხუ̂ იგივეა, რაც ფურის.
- ფურუ̈ლ (-ა̈შ, -რულა̈რ) ბზ. -- არშია. ეჯნე̄მ ლაცა̄დӓრს ფურუ̈ლ ახჭემ (ბზ.) -- მან საცვლებს არშია შემოავლო.
- ფურ{უ̂}ის{უ̂} (-{უ̂}ს{უ̂}იშ, -{უ̂}ს{უ̂}ა̈ლ) ბზ. -- ნაძვის ან ფიჭვის ტოტების გროვა (საქონლის საკვებად იყენებენ ზამთარში). კუმშიშდ ფურის ანჴიდხ (ბზ.) -- საქონლისთვის ნაძვის ტოტები მოიტანეს.
- ფურყუ̂ნა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈ლ/-ნაუ) ბზ., ფურყუ̂ნაჲ (-ნა̄ჲშ, -ნაუ) ლშხ. -- ზურგს უკან მძრახველი. მიშგუ̂ი მეზუ̂ბელ ფურყუ̂ნა̈ჲ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ჩემი მეზობელი ზურგს უკან მძრახველი ქალია.
- ფურშგუ̂ინ, ფურშკუ̂ინ იგივეა, რაც ფურსგუ̂ი̄ნა.
- ფურშუკუ̂ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) თხელი ფაფა. ბეფშუ̂ს ხალა̈ტ ფურშკუ̂ი ლიზუ̂ებ (ბზ.) -- ბავშვს უყვარს თხელი ფაფის ჭამა.
- ფურჩა̈ჲ (-ჩა̈̄შ, -ჩა̈̄ლ) ბზ., ფურჩა̈ (-ჲშ, -ჩაუ), ფორჩა (-ჩა̈შ, -ჩოლ) ბქ. -- ფუჩეჩი (სიმინდისა). ფურჩა̈ დარბა̈ზთე ხეკუ̂ეს ადაჲახ (ბქ. 231) -- ფუჩეჩი დარბაზში (სვანური სახლის ზედა სართულზე) უნდა აიტანონ. კნინ. ფურჩა̈ილ. შდრ. ქუჩუნჩელა.
- ფურცელ (-ცლიშ, -ცლა̈რ ზს., -ცლარ ლშხ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ფორცელ ბქ. -- ფურცელი. ბეფშს ფურცლა̈რ ჟ'ოხცგრგლა (ბქ.) -- ბავშვს ფურცლები ამოუხევია. კნინ. ფურცლიდ ზს., ფურცელი̄ლ ლშხ. ალას სემი ფურცლიდ გარ ხოკა̈ლდა (ბზ. 417) -- ამას სამი ფურცელიღა უკლდა.
- ფურც{ხ}უნ (-იშ, --) ბქ. -- ფაცხაფუცხი, ფუსფუსი. მოლე ფურცხუნ ა̈ნსყან (ბქ.) -- რაღაც ფუსფუსი ატყდა (გაკეთდა).

- ფურცხუ̂ იხ. ფხინიზ.
- ფუსდ ზს., ფუს ბზ., ფუს{უ̂}ნ ბზ., ლშხ. (-იშ \ -ä̈შ, -ä̈რ \ -დუ̂ä̈რ \ -დǣდუ ბზ., -დედუ ბქ., -არ ლშხ.), ფუსტ (-ä̈რ) ლნტ. 1. მეუფე, უფალი, ღმერთი. ალას თხუმჟი ხეკუ̂ეს ხა̄ზდეს ფუსნა ლემზგრ (ლშხ. 16) -- ამას ზემოდან (თავზე) უნდა ედოს უფლის სეფისკვერი. მაცხუ̂ä̈რფუსდა ყორს მაგენა (პოეზ. 28) -- მაცხოვარი უფალი კარს მომდგომია. ფუსნä̈ ჯგლä̈æ (ბზ.) -- სალვთო კენჭი. ფუსდä̈შ, ფუსდიშ ტაბლä̈შ (ბქ.) -- უფლის ტაბლა. 2. ბატონი, მფლობელი, მბრძანებელი. ჯი როქ მინე ფუსდ მა̄მა ლი (ბზ. 436) -- მე თქვენი ბატონი არ ვარო. ჩუბე შუ̂ä̈ნæä̈ ფუსტä̈რ ჩä̈რკუ̂იანä̈რ ლçმä̈რხ (ლნტ. 4) -- ქვემო სვანეთის მფლობელები ყოფილან ჩარკვიანები. ყორს ხაგენახ ფუსნა ოთარს (პოეზ. 212) -- კარს მისდგომიან ბატონ ოთარს. 3. პატრონი, მესაკუთრე. მანä̈თ ცუ̂იციშ ფუსდდ ადæე (ბქ. 28) -- მანეთი წაიღო კატის პატრონმა. ჩი ხä̈ტხეხ ფუსდედუს (ბქ.) -- ყველაფერს უბრუნებენ პატრონებს. 4. ბატონო (მიმართვის ფორმა). ხელწიფ ფუსდ, ქä̈თსგი ლაკუ̂რაქა! (ბზ. 285) -- ხელმწიფევ ბატონო, გაიხედე ფანჯარაში! ფუსდ, ფაქუ̂დ კირ ოთჩიდნახ (ბქ. 13) -- ბატონო, ფქვილისთვის კირი გაურევიათ. ფუსნა კასä̈რ, დომის ნითში! (პოეზ. 70) -- ბატონო კეისარო, ნუ აგვირჩევ!
- ფუსდä̈æ (-ä̈იშ, -დაæä̈რ) ბზ., ფუსდä̈ (-დაუ) ბქ., ფუსუ̂ნä̈ (-æშ, -ǟლ) უშგ., ფუსნაæ (-ნǟæშ, -არ) ლშხ., ფუსტä̈ (-იშ, -ტაæä̈რ) ლნტ. -- საუფლო, უფლის შესაწირავი ხარი. ეჯ ლადä̈ლ ფუსდä̈æს ჩუ ლაიძიჰნეხ (ბზ.) -- იმ დღესდღეს საუფლო ხარს დაკლავენ. ალ ჯანს ფუსნაæ ხǟæშხა (ლშხ. 9) -- ამ ხარს საუფლო ჰქვია.
- ფუსდობ (-ä̈შ, --) ზს., ფუსნობ (-აშ, --) ლშხ., ფუსტობ (-იშ, --) ლნტ. -- ბატონობა; ბატონყმობა. ფუსდობს ხä̈ნ ხარ ქა მეშყდან (ბქ.) -- ბატონყმობა დიდი ხნის გადავარდნილია

(ბატონყმობას ხანი აქვს გადავარდნილი). ფუსტობ ი გლეხობ ამეჩუ და̈რს ხაშყიდ (ლნტ. 4) -- ბატონობა და გლეხობა აქ არავის ახსოვს.

- ფუსნაჲ იგივეა, რაც ფუსდა̈ჲ.
- ფუსნა̈ბუა̄სდ (-იშ, -- ბზ., -უ̂ასდიშ, -- უშგ.), ფუსნაბუა̄სდჲა, ბურსნაბუა̄სდჲა (-ა̄შ, --) ლშხ., ფუსტა{მ}ბუასტია (-ია̈ჲშ, --) ლნტ. -- სამყაროს, ქვეყნის უფალი, მამაზეციერი, უზენაესი ძალა, ღმერთი, სამყაროს ბატონი. ფუსნა̈ბუასდ, სი ლა̄ნეშდ! (ბზ.) -- მამაზეციერო, შენ შეგვეწიე! ფუსნაბუა̄სდჲად საჩუ̂ქარ ხაშგმინ მასძელს (ლშხ. 54) -- უზენაესმა საჩუქარი სთხოვა მასპინძელს. ამულუ̂ა ფუსტამბუასტია̈ჲ ჟჷრ (ლნტ.) -- მომაქვს უფლის წყალობა.
- ფუსნობ იგივეა, რაც ფუსდობ.
- ფუსტ იგივეა, რაც ფუსდ.
- ფუსტამბუასტია იგივეა, რაც ფუსნა̈ბუა̄სდ.
- ფუსტა̈ჲ იგივეა, რაც ფუსდა̈ჲ.
- ფუსტობ იგივეა, რაც ფუსდობ.
- ფუსუ̄ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ფჷსგჷლ (-გლიშ, -გლა̈რ) ბქ. -- ბურძგლი, ღინღლი; გინგლი. ფეკუ̂ნას ფუსუ̄ლ კაჩ ხო̄გ (ბზ.) -- ლეკვს გინგლი ყალყზე უდგას. ნა̈პუ̂რს მჷცხიშუ̂ ფჷსგჷლ ხაგან (ბქ.) -- ჩიტი სიცივისაგან აბურძგნილი იყო ("ჩიტს სიცივით ბურძგლი ედგა"). შდრ. ღინღილ.
- ფუსუ̄ლა̈̄რ (-იშ, -ა̄რა̈რ) ბზ. -- მცივანა ("ბურძგლიანი"). იმჟი ფუსუ̄ლა̈̄რ ხი? (ბზ.) -- რა მცივანა ხარ?
- ფუსუ̂ნ იგივეა, რაც ფუსდ.
- ფუსუ̂ნა̈ იგივეა, რაც ფუსდა̈ჲ.

- ფუს{უ̂}ნა̈მუჟუ̂ელ (-ჟუ̂ლიშ, -ჟუ̂ლა̈რ), ფუსუ̂ნა̈მუჟელუ̂ (-ჟლუ̂იშ, -ჟლუ̂ა̈რ) ბზ., ფუსნამუჟოლუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ბზ. საუფლო სეფისკვერი. ფუსუ̂ნა̈მუჟუ̂ელს (მუჟელუ̂ს) ლგნლადელ ანყეხ (ბზ.) -- საუფლო სეფისკვერს რელიგიურ დღესასწაულზე აცხობენ. 2. გადატ. სიმსივნე, ძირმაგარა.

- ფუტკუ̂ი̄რდ იგივეა, რაც ფუთკუ̂ი̄რდ.

- ფუტუ (-ტუ̂̄შ \ -ტუ̂ი̄შ, ტ{უ̂}ა̈რ ბზ., -ტი̄შ, -ტუ̂არ უშგ.), ფგტ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ჭუჭრუტანა. ყო̄რს ფუტუ ხა̄რ (ბზ.) -- კარს ჭუჭრუტანა აქვს. კნინ. ფუტუ̄ლ ბზ., ფგტლა̈დ, ფგტგლ, ფგტლგდ ბქ. მეგამ ნესგაისგა ფგტგლ ხად (ბქ.) -- ხეს შუაში პატარა ჭუჭრუტანა ჰქონდა.

- ფუქუ̂ინდ, ფუქუ̂ი̄რდ ლიგნე იგივეა, რაც ფიქუ̂ი̄რდ ლიგნე.

- ფუყუ̂1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ბზ., ქს. ჩიყვი. ამჩუ მა̄დ ენთხელი მა̄რე, ერე ფუყუ̂ ხა̄დეს (ლშხ. 3) -- აქ არ დაიძებნება კაცი, ჩიყვი რომ ჰქონდეს. შდრ. ყუყუ̂, ყუ̂იყუ̂. 2. ზს. ძირმაგარა; ჩირქოვანი სიმსივნე, მუწუკი. ბეფშუ̂ს ფუყუ̂ ქო̄ხთხა̈რ (ბზ.) -- ბავშვს ძირმაგარა გაუსკდა. ფუყუ̂ს გუ̂ა̈მიდ მასტუნ ხა̈მთქუ̂ა (ბქ.) -- ძირმაგარამ ძლიერი ტკივილი იცის (ძირმაგარას... სჩვევია). 3. ბქ. ხის ნუჟრი, კორძი. მეგმა̈შ ფუყუ̂ა̈რ ახუ̂ქა̈ჩ (ბქ.) -- ხის კორძები მოვჭერი. 4. ბზ. ხის სოკო (სააბედე). კნინ. ფუყულდ (ბქ.).

- ფუყუ̂2 ბზ. -- ჯიუტი, უხასიათო. ქეთუ ფუყუ̂ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ქეთო (ქეთუ) უხასიათო ქალია.

- ფუყუ̂ა̄რ (-იშ, -უ̂ა̄რუ \ -უ̂ა̄რა̈ლ) ბზ., ფუყუ̂არა̈ (-რაუ) ბქ., ფუყუ̂ა̄რ (-უ) ლშხ., ფუყუ̂ა̈რ (-ალ) ლნტ. 1. ზს. ძირმაგარებიანი. ფუყუ̂არა̈ მარე ლამხუ̂იდ (ბქ.) -- ძირმაგარებიანი კაცი შემხვდა. 2. ქს. ჩიყვიანი. კნინ. ფუყუ̂ა̈რი̄ლ ბზ.

- ფუშ (-იშ, -არ) ლშხ. -- თიაქარი. გიერგს ფუშ ხალუ̂ე̄ნა (ლშხ.) -- გიორგის თიაქარი ჰქონია.
- ფუშდე იგივეა, რაც ფიშუ̂დე.
- ფუჩუ̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ. 1. რბილი ხასიათი. გუ̂ედღ ფუჩუ̄ლ მა̄რე ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- გვედღ რბილი ხასიათის კაცი იყო. 2. სატკივარი (ბავშვის ენაზე).
- ფუჩქუნი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.) -- ხორცის გამონაზარდი ჩლიქის უკანა არეში. ლუნს ფუჩქუნი̄ლ ლჷ̄ნთა̄რუნე ხა̄დ (ბზ.) -- ხბოს ჩლიქის გამონაზარდი დაჩირქებული ჰქონდა.
- ფუჩხუ̄რა̈ჲ (-ა̈იშ, -რაჲა̈ლ) ბზ., ფეჩხუ̂ა̈ (-უ̂აუ) ბქ. -- ფშვნადი, ფხვნადი. აგურ ფეჩხუ̂ა̈ ლი (ბქ.) -- აგური ფშვნადია.
- ფუცე̄რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ფაცაფუცი. აფხნეგარს ძღჷდ ფუცე̄რა ხა̄რხ (ლშხ.) -- ამხანაგებს დიდი ფაცაფუცი აქვთ.
- ფუცხუ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- რკინის კავი (იხმარება მოხარშული ხორცის ამოსაღებად). აფხნეგდ ჩუ̂ადგა̈რ ეჯა ბერჟა̈ ფუცხუ̂შ (ბზ. 289) -- ამხანაგმა მოკლა იგი რკინის კავით.
- ფუხუ̂ იგივეა, რაც ქუხუ̂.
- ფუხუ̂ჩი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ამპარტავანი. ეჯჲა̈რ ფუხუ̂ჩია̈რ ლასუ̂ხ (ბქ.) -- ისინი ამპარტავნები იყვნენ.
- ფუ̈კუ̂ იგივეა, რაც ფიკუ̂.
- ფუ̈რ ზს., ფირუ̂ (-იშ, -უ̈შ, ფურა̈ლ) ზს., ლნტ., ფუ̂ირ (ფურემ, ფურა̈რ ბქ., -იშ, ფირუ̂ეშ, ფურა̈ლ ლნტ.), ფურ (-ალ) ლშხ., ზოოლ. -- ფური, ძროხა. სგა ლა̈ხჳა̈დჷ̄ნხ ფუ̈რუ̈{შ} ...მეჯუ̂ეგთე̄სგა (ბზ. 320) -- მივიდნენ ძროხის მწყემსთან (მეჯოგესთან). თინა̈თდ

ხაშგუ̂მინ ალას ფირუ̂ი ლეჯე (ბზ. 286) -- თინათინმა (თინათმა) ამას ძროხის რძე სთხოვა. ანდაუ̂დ ფირუ̂ს სგა ხ̄აფხეჭ (ბქ. 10) -- მწყემსმა ფურს ხელი სტაცა. ფერმას ხორი აშირ მეშგ ფუ̈რ (ბქ. 105) -- ფერმას ჰყავს ასი მეწველი ძროხა. ფურ ჩ̄ის ჩუ ხორი (ლშხ. 5) -- ძროხა ყველას ჰყავს. ფუ̂ირს ხ̄აჟრინნენა დენა (ლნტ. 300) -- ძროხას თურმე ებრალებოდა გოგო. მგლდელს ფირუ̂ე ჭიშხ̄არ ჩუ̂ათოშტუხუ̂ა (ლნტ. 300) -- მწყემსს ძროხის ფეხები დაუმარხავს. სიმქ̄არ ფურ̈არს იშგიუ̂ხ (პოვზ. 108) -- ქალიშვილები ძროხებს წველიდნენ. გადატ. ფუ̈რი წიდ (ბზ.) -- ძროხის მომყოლი (სალანძღავი სიტყვაცაა). ფურემ ქუ̂ირთ (ჩბხ.) -- ვარსკვლავთა კრებული. ეშხუ ფურეშ დაბ (ბქ.) -- ერთი ძროხის (საფასური) ყანა. ასლან მე̄უ̂არ ფურ მ̄არე ლი (ლშხ.) -- ასლანი ძალიან უნამუსო (ძროხა) კაცია. კნინ. ფუ̈რილდ, ფუ̈რუ̈ლდ ზს., ფურო̄ლ ლშხ., ფუ̂ირილდ ბქ., ლნტ., ფირუ̂ილდ ზს. ხეხუ̂-ჭ̈ა̈შს ეშხუ ფუ̈რუ̈ლდ ხორიხ (ბზ. 323) -- ცოლ-ქმარს ერთი ფური ჰყავთ. ალღ̈არს ფირუ̂ილდ ლოხუ̂ე̄თხ (ბზ. 42) -- ამათ ფური უწილადეს. ეჯის ფურო̄ლარე ლიშუ̂შე ხოხალ (ლშხ.) -- იმან ძროხების გაშრობა იცის.

- ფუ̈რთ1 იგივეა, რაც ბუ̈ლთ{უ̂}.
- ფუ̈რთ2 (-იშ, ფურთ̈ალ) ბზ. -- ბანქოს თამაშის ერთი სახე. ფუ̈რთი ლიშდრ̄ალ ჯალ̈ატმ̄ა? (ბზ.) -- ფურთის თამაში გიყვარს?
- ფუ̈შდე იგივეა, რაც ფიშუ̂დე.
- ფუ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ფულ ბქ., ლნტ. -- სულის ერთი შებერვა, ერთი წამი. ძერხი გუ̂აშუ̂ ფუ̄ლზუმ ხ̄ანს გარ ხაკუ (ბზ.) -- ზოგიერთი საქმეს ერთ წამში ამთავრებს (წამისოდენა ხანსღა უნდა). ქუნს ლოქ ოთქუ̂იცე ფუ̄ლ ხანისა (ლშხ. 65) -- სულს ამოგაძრობ (გაგიჭრი) ერთ წამშიო (წამ-ხანშიო).

- ფუ̄ნგუ̂ა̈ჲ (-ა̈იშ, -უ̂აჲა̈რ) ბზ. -- კუზიანი, მოხრილი, კეხიანი. ჯანყუ̂ა̈თს ფუ̄ნგუ̂ა̈ჲ ნეფხუ̂ნა ხა̄რ (ბზ.) -- ჯანყვათს კეხიანი ცხვირი აქვს.
- ფუ̂ირ იგივეა, რაც ფუ̈რ.
- ფუ̂უ̄ჰ! ბზ., ლშხ., ფუ̂უჰ! ფუჲ! ბქ., ლნტ. შორისდ. -- ფუი! ფუ̂უჰ ისგუ̂ა ლიმა̄რუ̂ს (ბზ.) -- ფუი შენს კაცობას!
- ფშალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ფშალაჲ (-ა̄ჲშ, -ლე̄ლ) ლშხ. 1. ყლორტი, მორჩი; ნორჩი. ფშალა̄ჲ უ̂აზ (ლშხ. 3) -- ნორჩი ვაზი. 2. სვია.
- ფშიკ ბზ., ფშიტ ლშხ. იხმარება გამოთქმაში ფშიკი, ფშიტი ლიკედ -- სიკვდილი (დაფშუტვა). მიშგუ̂ა მეზუ̂ბელდ ფშიკ გარ ა̈ნკიდ (ბზ.) -- ჩემმა მეზობელმა ფეხებილა გაფშიკა (დაიფშუტა, მოკვდა).
- ფშუტურაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- მჩატე, მსუბუქი, ფშუტურა, რბილი. ალ თუთუნ ფშუტურაჲ ლი (ლშხ.) -- ეს თუთუნი რბილია.
- ფშუქიან (-იშ, -არ ლშხ., ა̈რ ლნტ.) -- ფეთიანი. ბაჯუს ხაყა ფშუქიან ჩა̄ჟ (ლშხ.) -- ბაჯუს ჰყავს ფეთიანი ცხენი.
- ფხა (-ა̈̄შ, -ა̄რა̈ლ/რ ბზ., -მი, -რა̈რ ბქ., -ა̄შ \ -ა̄მი{შ}, -ა̄რალ ლშხ., ფხა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- 1. ფხა. ჲერხი ცუზს ხა̄რ ფხა̄რა̈ლ (ბზ.) -- ზოგ თევზს ფხები აქვს. ალეს ქა ხაყა ფხა̄რალ ფათუ̄ლარშა̄ლ (ლშხ. 89) -- ამას თმებივით ფხები გამოჰყვება. გადატ. ხანჯარ ხოჩა ფხა̄მიშ ლი (ლშხ.) -- ხანჯალი კარგად ჭრის (ფხიანია). კნინ. ფხაჲჱლდ ბზ., ფხა̄ლდ უშგ., ფხა̄ლჱლ ლშხ. ეშხუ ფხაჲჱლდ დოს' ო̄თშყეხ! (ბზ. 381) -- ერთი ფხა არ დაუვარდეთ! ფხა̄ლჱ̄ლ ჩუ იწწილი სგა̄მენ (ლშხ. 89) -- ფხა გამრავლდება ("წიწილიანდება") შიგნით. 2. ინფექციური დაავადება.

- ფხაკუ̂- იხმარება გამოთქმაში ფხაკუ̂დ ლიშერე ბქ. -- ბლაგვად ლესვა. ფხაკუ̂დ ლიშერესი ლიხა̈ლ ხაკუ (ბქ.) -- ბლაგვად ლესვასაც ცოდნა უნდა.
- ფხალდა იგივეა, რაც ფხა̄ლდა.
- ფხალდა̈ იგივეა, რაც ფხა̄ლდა̈ჲ.
- ფხანკალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ძალიან გამხმარი. მეჩიჟი ფხანკალდ ისყი ტუფ (ბქ.) -- სიბერეში ძალიან ხმება (გამხმარად კეთდება) კანი. იხ. ფხა̈კ-.
- ფხანჭა̈შ იხ. ლეფხა̄ნჭუ̂.
- ფხაჭ1 (-ა̈შ, --) ზს., ლნტ., ფხა̈ჭ ბქ., ფხერჭ (-იშ, --) ლშხ. -- მაგარწვეტებიანი რამ. ფხა̈ჭ ნანგა̈უ̂ (ბქ.) -- მოცვეთილი (მაგარწვეტებიანი) ცოცხი.
- ფხაჭ2 ბქ. -- მკვახე, მჟავე (მსხალი).
- ფხა̈კ- იხმარება გამოთქმაში ფხა̈კდ ლიგნე ბქ. -- ძალზე გახმობა;
- ფხა̈ნჭუ̂ იგივეა, რაც ფხა̄ნჭუ̂.
- ფხა̈უ̂ჲა̈ჲ (-ა̈იშ, -ჲაჲა̈რ) ბზ., ფხიუ̂ა̈ (-იშ, -უ̂აუ) ბქ. -- ციმციმა. მარინოლას ფხა̈უ̂ჲა̈ჲ თე̄რა̈ლ ხა̄რ (ბზ.) -- მარინეს (მარინოლას) ციმციმა თვალები აქვს.
- ფხა̈ჭ იგივეა, რაც ფხაჭ1.
- ფხა̈ჭია̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., ფხიჭა̈ (-იშ, -ჭაუ) ბქ. -- სწრაფი, მარდი. იმჟი ფხიჭა̈ მარილ ლი თათაუ̂! (ბქ.) -- რა მარდი კაცია თათავი!
- ფხა̄ლდა (-და̈̄შ, -და̄ლ) ბზ., ფხალდა (-და̈შ, -და̈რ) ბქ. -- ფანტვა, ბნევა. მალუ̂ე̄ნა̄ ფხა̄ლდას ნაგუ̂გუ̂ეუ̂ი ახჭიმ (ბზ.) -- ქონების ფანტვას სილატაკე (ნაფქვავი, ნახვეტი) მოსდევს.
- ფხა̄ლდა̈ჲ (-ა̈იშ, -დაუ \ -ა̈რ) ბზ., ფხალდა̈ (-დაუ) ბქ. -- "ფანტვია", მბნეველი. ალ ზურა̄ლ ბიქუ̂შა̄ლ ლი ჩი̄მი ფხა̄ლდა̈ჲ (ბზ.) -- ეს ქალი ქარივით ფანტავს ყველაფერს (ყველაფრის

მფანტველია). ჳ̂არჩხლიშ ფხალდა̈ს ჳ̂არჩხილ დეშომა ხულჳ̂ე (ბქ.) -- ფულის მფანტავს ფული არასდროს აქვს. შდრ. ფხეჟა̈ჲ.

- ფხა̄̆ნჭჳ̂ (-იშ, ფხა̄̆ნჭჳ̂ა̈რ) ბზ., ფხა̄̆ნჭჳ̂ა (-ჳ̂ა̄̆შ, -ჳ̂ა̄̆რ/ა̄̆ლ უშგ., -ჳ̂ა̄შ, -ჳ̂ე̄ლ ლშხ.), ფხა̈ნჭჳ̂ (ფხანჭჳ̂ა̈რ) ლნტ. -- მუჭი, პეშვი, ბლუჯა. ჟი ხეკჳ̂ეს ეხკგდი ლაფექხენჟი ეშხუ ფხა̄ნჭჳ̂ა გატ (ლშხ. 43) -- უნდა ავიღო ფქვილის ჭურჭლიდან (საფქვილედან) ერთი მუჭა ქატო.
- ფხეკ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- მწირი, კლდოვანი (ადგილი). ამეჩუ ფხეკ გიმ ლი (ლშხ.) -- აქ მწირი მიწაა. ფხეკა̈რისკა მა̈დმა ანღრი (ლნტ.) -- მწირ ადგილებში არაფერი მოდის.
- ფხეჟა (-ჟა̄̆შ ბზ., -ჟა̈შ ბქ., -ჟა̄შ ლშხ., -ჟა̈ჲშ ლნტ.), ფხა̈ჟა ბზ. -- {და}ფანტვა, {და}შლა. ეჯჲა̈რ დე̄ს ხამურჯიხ ჩიქე ფხეჟას \ ლიფხეჟს (ბზ.) -- ისინი ჯერ არ აპირებენ დაშლას.
- ფხეჟა̈ჲ (-ა̈იშ, -ჟაჲა̈რ) ბზ., ფხეჟა̈ (-იშ, -ჟაუ) ბქ. -- ფანტვია, შლადი. ითქ ფხეჟა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ხორბალი ადვილად იფანტება ("ფანტვადია"). შდრ. ფხა̄ლდა̈ჲ.
- ფხეჟნი (--, აფხა̈ჟ; ა̈ფხჟენი ზს., --, აფხაჟ; აფხჟენი ლშხ.), ფხეჟენი (--, აფხაჟ; ა̈ფხეჟენი) ლნტ., გრდუვ. -- იშლება. ნაგზალადალჳ̂ დე̄ს' ა̄ფხა̈ჟ ქჳ̂ერწილ (ბზ. 321) -- კვირამდე ქორწილი არ გათავდა (დაიშალა). ნასდილობჷნლო მაგ ჩუ ფხეჟნიხ (ლშხ. 23) -- ნასადილევს ყველა{ნი} იშლებიან. ჩჳ̂აფხაჟ გიმ (ლნტ.) -- დაიშალა მიწა.
- ფხერა იგივეა, რაც ფხე̄რა.
- ფხერჭ იგივეა, რაც ფხაჭ1.
- ფხე̄რა (-რა̄̆შ, --) ბზ., ფხერა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- {გ}ახელა (თვალისა). თერრე ფხერას ნომოლ აჰია ისგუ ამახჳ̂! (ბქ.) -- თვალების გახელას არ მოსწრებოდეს შენი მტერი!
- ფხიკ (-იშ, --) -- ფხაკუნი. ჩხჷტდ ფხიკ ა̈ნკიდ ლჷყა̄რჟი (ბზ.) -- კენჭმა გაიფხაკუნა (ფხაკუნი {გ}აილო) სახურავზე. ეჯის ისგლეთქა ფხიკ ახსიმჷდ (ბქ.) -- იმან შუაღამისას

ფხაკუნი გაიგონა. ფხიკ ისმო̄ლ (ლშხ.) -- ფხაკუნი ისმოდა.

- ფხიკა̈ჲ (-ა̈იშ, -კაჲა̈რ) ბზ., ფხიკა̈ (-იშ, -კაუ), ფხიკი (-კიშ, -ა̈რ) ბქ.-- ფაფხურა. მიშგუ̂ი აფხნეგ ფხიკა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ჩემი ამხანაგი ფაფხურაა.
- ფხინიზ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ფინზ (-ა̈რ) ლხმ., ფურცხუ̂ (-ალ) ლშხ., ბოტ. -- წიწვი. მეგამ ჩუქა ფხინიზ ხეჰრან (ბქ.) -- ხის ქვეშ წიწვი ეყარა. ლუმუ̄რი ფურცხუ̂ალ შგ̄დდახ ლა̄რა̄ჲსა (ლშხ.) -- ნაძვის წიწვები ეყარა (ეყარნენ) მინდორში. იხმარება გამოთქმაში ფინზდ ლიგნე (ლხმ.) -- დამსხვრევა, დაფშვნა. შდრ. სისნა.
- ფხინსკუ̂ შდრ. ნა̈ფხისკუ̂.
- ფხინტელა̈, ფხგტნა̈ (-იშ, -ლაუ ჩბხ., -ნაუ ლხმ.) -- ჩიჩქნია. ალ ბეფშუ̂ ნეფხუ̂ნა̈შ ფხინტელა̈ ლი (ბქ.) -- ეს ბავშვი ცხვირის ჩიჩქნიაა. ნეფხუ̂ნა̈შ ფხგტნა̈ ბეფშს ლიწუ̂ფილა̈ნი ხაკუ (ბქ.) -- ცხვირის ჩიჩქნია ბავშვს გაწყრომა უნდა.
- ფხიჟე (ოფხგჟ, აფხიჟ; ა̈ფხჟე ზს., აფხჟე ლშხ., აფხუჟ, ა̈ფხიჟ; ა̈ფხჟე ლნტ.) გრდმ. -- {გა}შლის, {გა}ხსნის. ა̈ნწს... ჩუ ფხიჟახ ლაჴა̈ნი გიმჟი (ლნტ. 5) -- ნაკელს სახნავ მიწაზე გაშლიდნენ. ბოფშა̈რს ათოფხიჟახ ა̈შიკ (ლნტ. 166) -- ბავშვებს ყუთი გაუხსნიათ.
- ფხირკაჲ იგივეა, რაც ფხი̄რკუ̂ა̈ჲ.
- ფხირსკუ̂ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლნტ., ფხურსკუ̂ (-ა̈რ) ბქ., ფურსკუ̂ (-ალ) ლშხ. -- კოჭი. ბეფშუ̂ს ფხირსკუ̂ ა̈თჳო̄რბა̄ნ (ბზ.) -- ბავშვს კოჭი გადაუბრუნდა (ეღრძო). ალას ა̈მირმდ ფურსგუ̂ინდ ლახგენე ფხურსკუ̂ა̈რ (ბქ. 262) -- ამას ამირანმა კოჭები მიაფშვნა (ნამცეცებად უქცია). დაჴგლს ლგ̄შჲე ფურსკუ̂ალ ხა̄რ (ლშხ.) -- თხას დასივებული კოჭები აქვს. კნინ. ფხურსკულდ (ბქ.).
- ფხირჭა̈, ფხირჭუ̂ა̈ჲ იგივეა, რაც ფხი̄რკუ̂ა̈ჲ.

- ფხიტ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., ფხჷტა̈რ ბქ., -არ ლშხ.) -- ნატეხი, კვნიტი, კენჭი (მარილისა, ქვისა, კევისა...). ისგა ა̈ხხჳ̂არხ ჯჷმემ ფხიტს (ბქ. 322) -- შემოეხვივნენ (მოაწყდნენ) მარილის ნატეხს. კნინ. ფხიტჷლდ ბზ., ფხიტილდ ბქ., ფხიტი̄ლ ლშხ.
- ფხიტ2 ბქ., ქს. -- მარჯვე, გაბედული, მოქნილი; ფრთხილი. ფხიტ მარე -- გაბედული კაცი.
- ფხიჳ̂ა̈ იგივეა, რაც ფხა̈ჳ̂ჲა̈ჲ.
- ფ{ხ}იშტა̈ჲ (-ა̈იშ, -ტაჲა̈რ) ბზ. -- გაშვერილრქებიანი ცხოველი. დედბერი̄ლს ხორი ფ{ხ}იშტა̈ჲ დაჴჷლ (ბზ.) -- დედაბერს ჰყავს გაშვერილრქებიანი თხა.
- ფხიჭა̈ იგივეა, რაც ფხა̈ჭია̈ჲ.
- ფხი̄რკჳ̂ა̈ჲ, ფხირჭჳ̂ა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈ლ/-ა̈რ) ბზ., ფხირჭა̈ (-იშ, -ჭაუ) ბქ, ფხირკაჲ (-კა̄ჲშ, -კე̄ლ) ლშხ. -- ჩიჩქნია, ჩხრეკია, მთხრელი. მიშგჳ̂ი დიმთილ შდუგჳ̂შა̄ლ ფხირჭჳ̂ა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ჩემი დედამთილი თაგვივით მთხრელია. ალი ხოლემ ფხირჭა̈ მა̈რე ლა̈სჳ̂ (ბქ.) -- ეს ავის (ცუდის) ჩხრეკია კაცი იყო.
- ფხოლე იგივეა, რაც ფხულე.
- ფხოტლა̈ნ ლხმ., ფხჷტლა̈ნ ჩბხ. (-იშ, -ანა̈რ) -- ბეჭი. ალი მესტჳ̂ა̈შ ფხოტლა̈ნ ლჷმა̈რ (ბქ. 314) -- ეს დეკეულის ბეჭი ყოფილა. ჩიდ როქ ხოცხა ლჳ̂აშა̈შ ფხოტლა̈ნ (პოეზ. 226) -- ყველაფერს მირჩევნია ჯიხვის ბეჭიო. ფხჷტლა̈ნჟი სოფელ ესზიგენა (ბქ. 27) -- ბეჭზე სოფელი დასახლებულა. ფხოტლა̈ნდ ლჷგ (ლხმ.) -- შორსმჭვრეტელია, დიდი დაკვირვების მქონეა. კნინ. ფხოტლა̈ნილ, ფხჷტლა̈ნილ ბქ.
- ფხოჳ̂ელ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- მამაცი. მიშგუ ბაბა ფხოჳ̂ელ მა̄რე ლასჳ̂ (ლშხ.) -- ბაბუაჩემი მამაცი კაცი იყო.
- ფხულე (-ე̄მიშ ბზ., ლშხ., -ლა̈რ ბზ., -ემ, -ლოლ ბქ., -ლე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ლა̈ლ ლნტ.), ფხოლე

(-ე̄მიშ, -ლა̈რ) უშგ. -- თითი. ფხულა̈რჟი მგტყა̈ბ თა̈შდ გუ ხა̄რ (ბზ. 319) -- თითებზე შემწვარი ყველი მოუნდა. ფხულა დემეგ ხარ თეთე ლა̈ისგ (ბქ. 203) -- თვალთან თითს ვერ მიიტან (თითს არსად აქვს თვალისკენ მისატანი). კელარს იჯდე, ფხულე̄მი ნანგრიალს (ლშხ. 8) -- ღეროებს {გამო}იტანს, თითის სიმსხო(ებ)ს. ხენწიფდ ჩუ̂ათოჭონე ფხულე გეზალს (ლნტ. 295) -- ხელმწიფემ შეუხვია თითი შვილს. ა̈თუ ლამა̄დ ჭიშხიშ ფხულა̈რს (პოეზ. 112) -- დამცხა (სიცხე შემედვა) ფეხის თითებში. გადატ. ფხულ' ესბეკ (ბქ.) -- აირჩია, საუკეთესო შეიხვედრა. ფხულ' ესზგმე (ბქ.) -- თავისი გავლენა აგრძნობინა (თითი მიაზომა). ფხულ' ოსქუთნე (ბქ.) -- დაემუქრა (თითი დაუქნია). ფხულაქა ლეჭენი მარე (ბქ.) -- რბილი, ადვილად ასაყოლიებელი (თითზე დასახვევი) კაცი. ფხულაქა ლეჭენი ჰინტ ესერ დემეგ ხოზ (ბქ.) -- ფართლის მაგვარი (თითზე სახვევი) არაფერი გამაჩნიაო. მიჩა ფხულა ხეკფი (ბქ.) -- ძალიან ნანობს (თავის თითს კბენს). ფხულემ ლა̈ჩდინა̈რ ნაყუნ (ბქ.) -- საუკეთესოდ შეზავებული (თითის ჩასაყოლებელი) შეჭამადი. ფხულოშუ̂ ლათუ̂რი (ბქ.) -- შერცხვენილი, თავლაფდასხმული (თითით საჩვენებელი). ფხულაუ̂შ ლგთიშ (ლშხ.) -- საუკეთესო (თითით გამორჩეული). ფხულეს იქუ̂ცე (ლშხ.) -- ძალიან სჭირდება (თითს იჭრის). კნინ. ფხულიდ (ზს.), ფხოლი̄დ (უშგ.), ფხულო̄ლ (ლშხ.). ფხულიდს ლა̈თლა̈რს ხაბორგუ̂ნახ ბეფშს (ბქ. 289) -- თითს სასხლეტზე {მო}აკიდებინებდნენ ბავშვს. ფხულო̄ლ ლოქ ნო̄საუ̂ ლახფედე ეჯის (ლშხ. 79) -- თითი არ მიაკარო იმასო.

- ფხულელა̈ (-იშ, -ლაუ) ბქ. -- ანჩხლი, მრისხანე. მეზუ̂ბელს გუ̂ა̈მიდ ფხულელა̈ ხეხუ̂ ხორდა (ბქ.) -- მეზობელს ძალიან ანჩხლი ცოლი ჰყავდა.
- ფხურსკუ̂ იგივეა, რაც ფხირსკუ̂.
- ფხურსკუ̂ა̈ლ იხ. ფხირსკუ̂.

- ფხჷლ1 (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- გველის წიწილა; ხვლიკი. ჰერწემ ქათლა̈შ ლჷგრა ქ"ა̈ნკუ̂იშე, ეჯის ფხჷლ ესერ ხეფსი (ბქ.) -- გველი (რომ) ქათმის კვერცხს გამოჩეკს, იმას გველის წიწილა გამოუვაო.
- ფხჷლ2 ბქ. -- უცბად {გა}დაწვა. მჷხირს ფხჷლ გარ ათღანდა -- კვარი უცებ დაიწვა. ფხჷლინა̈ მჷხირ -- კარგი ხარისხის ("უცბად მწვარი") კვარი.
- ფხჷრკჷ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ფხჷრკჷნ ბქ., ლნტ. -- ფხაკუნი. ფხჷრკჷ̄ნ ანსჷმდა (ბზ.) -- ფხაკუნი მოისმა.
- ფხჷტლა̈ნ იგივეა, რაც ფხოტლა̈ნ.
- ფხჷტნა̈ იგივეა, რაც ფხინტელა̈.
- ფხჷტჷნი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ. -- ხრტილი, კაკნატელა. ფხჷტჷნი̄ლ ესერ ესყუ̂ეჩა (ბზ.) -- ხრტილი გამიტყდაო.
- ფჷზ̈ა̈რ იხ. ფიზ.
- ფჷთ იგივეა, რაც ფოთრ.
- ფჷთე̄რა იგივეა, რაც ფჷრე̄თა.
- ფჷთქუ̂ე იგივეა, რაც ფითქუ̂ე.
- ფჷთხჷნილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ. -- ფუმფულა. ბებშს ხალატ ფჷთხჷნილ დიარ (ბქ.) -- ბავშვს უყვარს ფუმფულა პური.
- ფჷლთჷ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ფჷლთჷნ ბქ. -- ბარტყუნი, ფართხუნი. ჯუ̂ედიახენ ისმი და̈შდუ̂ა̈ ფჷლთჷნ (ბქ.) -- შორიდან ისმის დათვის ფართხუნი.
- ფჷლჳნა̈ჲ (-ა̈იშ, -ნაუ) ბზ., ფჷლჳნა̈ (-იშ, -ნაუ) ბქ. -- როხროხა; ანჩხლი, მოჩხუბარი (ქალი). მიშგუ̂ი მეზუ̂ბელ ფჷლჳნა̈ჲ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ჩემი მეზობელი ანჩხლი ქალია.

- ფჷნ იგივეა, რაც ფონ.
- ფჷნდგი, ფჷნდეგა იგივეა, რაც ფჷნდიგ.
- ფჷნდიგ, ფჷნდგი, ფჷნდეგა (-დგიშ \ -დგӓშ, --) ზს. -- {მო}ძებნა (საგანგებო). თემგრყანს ӓრყიშ ფჷნდგი ხად -- თემურყანი (გამწარებული) ეძებდა არაყს (არაყის ძებნა ჰქონდა).
- ფჷნე (-ēმიშ, --) ბზ. -- ნაცარტუტა.
- ფჷნჩიხ იხ. ჩინჩრიხ.
- ფჷნციხდ ლიგნე იხ. ცინციხდ ლიგნე.
- ფჷრა (-რӓშ, --) ბქ. 1. {გა}ხმობა. ალის ფჷრა ხაკუ (ბქ.) -- ამას გახმობა უნდა. 2. გადატ. მოწყურება.
- ფჷრӓმფა ბქ. -- დაგორება. ბაჩუ̂ ფჷრამფა ხეყარ (ბქ.) -- ქვა დაგორდა (ქვას დაგორება დაემართა).
- ფჷრēთა (-თӓ̄შ, --) ბზ., ფურეთა (-თӓშ, --) ბქ., ფუთēრა, ფჷთēრა (-ӓ̄შ, --) ლშხ. -- არევ-დარევა, ფათური, ორომტრიალი, ალიაქოთი. ჩუ ხა̄დახ მეჲად ფუთēრა (ლშხ.) -- მუდამ ორომტრიალი ჰქონდათ. გადატ. ქარბუქი. ფურეთაისგა დესმა თერა შუკუ̂ს -- ქარბუქში არაფერი ჩანს გზაზე.
- ფჷრთქჷ̄ნ (-იშ \ -ӓშ, --) ბზ., ფჷრთქჷნ ბქ., ლნტ. -- ფრთქიალი; ბაგაბუგი. ანსჷმდა ჭუ̂ēრლე ფჷრთქჷ̄ნ (ბზ.) -- მოისმა ყვავების ფრთქიალი. გუს ფჷრთქჷნ ჩუ ხოგან (ბქ.) -- გულს ბაგაბუგი გაჰქონდა (ელდა).
- ფჷრთხილდ იგივეა, რაც ფირთხილდ.
- ფჷრი (ხომფრა, მӓმფრე ბზ., ხონფრა, მანფრე \ ფჷრიӓ̄რ უშგ., ფჷრიӓრ ბქ., ხოფრა, ფჷრია̄ლა ლშხ., ფჷრიალა ლნტ.) -- ხმელი. ლეჭშჷ̄რის ჩუ ხოყდა̄ნა ტრ̂ტისგა ფჷრი უ̂ӓზ (ბზ. 290) --

საქმროს ხელში უკავია ხმელი ვაზი. სგუ̂ირ ფჷრიდ სედნიუ̂ (ბქ. 307) -- ხამი ტილო ხმელად რჩებოდა. მეგამ ფჷრიӓრ ბალოლ ჩ'ოხშიდა (ლხმ.) -- ხეს მოხმელო ფოთლები ჩამოუყრია. ჟი ხანცო̄ლნახ ფჷრი ტუფს ფა̄უს (ლშხ. 8) -- წამოაცვამდნენ ხმელ ტყავს ჯოხზე. თӓშ ფჷრიალა ლӓს (ლნტ.) -- ყველი ოდნავ ხმელი იყო. ფოყ ფჷრი ჯარახ (პოეზ. 106) -- თეძო გამხმარი (ხმელი) გქონიათ. ფჷრი ლჷყგჷნე (ბქ.) -- ზედმეტად გამხმარი. გადატ. ალ მარა ფჷრი ფაუ ხულუ̂ე (ბქ.) -- ეს კაცი უშვილძიროა (ამ კაცს ხმელი ჯოხი აქვს). კნინ. ფჷრილ.

- ფჷრიალა იხ. ფჷრი.
- ფჷრსინ იგივეა, რაც ფურსგუ̂ӣნ{ა}.
- ფჷრფნӓჲ1 (-ӓიშ, -ӓლ) ბზ., ფჷრ (-იშ, -ნაუ) ბქ. 1. ფრიალა, ფაშფაშა. ალ წჷრნი კაბ ფჷრფნӓჲ ლӓსუ̂ (ბზ.) -- ეს წითელი კაბა ფრიალა იყო. 2. გუზგუზა. ფჷრფნӓჲ ლემესგ ӓნӣშუ̂ӓ̄ნ (ბზ.) -- გუზგუზა ცეცხლი დაინთო.თო.
- ფჷრფნӓჲ2 ბზ. 1. ჩიფჩიფა. ძაძუ ფჷრფნӓჲ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- ძაძუ ჩიფჩიფა ქალია. 2. ფჷრფნӓ ბქ. -- მოლაყბე. თӓჲსაუ̂ს ფჷრფნӓ ჲეხუ̂ ხორი (ბქ.) -- თაისავს მოლაყბე ცოლი ჰყავს.
- ფჷრფჷნ (-იშ, --) ბქ. -- უაზრო რატრატი. ჰამუნლუ̂ე ნებოზდ ფჷრფჷნ გარ ისმიუ̂ (ბქ.) -- დილიდან საღამომდე მხოლოდ უაზრო რატრატი ისმოდა.
- ფჷრღჷ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ფირღილ (-ღლӓშ \ -ღლიშ, --) ბქ., ფჷრღჷნ (-იშ, --) ბქ., ქს. -- ძრწოლა, ცახცახი, კანკალი (შიშისგან), ძაგძაგი. ჭყინტს მაყალშუ̂ ფირღილ ოხშყად (ბქ.) -- ბიჭი შიშისგან შეძრწუნდა (ბიჭს შიშით კანკალი აუვარდა). დინად მაყალშუ̂ ფჷრღჷნ ადბინე (ბქ.) -- გოგომ შიშით ცახცახი დაიწყო. ფეკუ̂ნას მჷცხიუ̂შ ფჷრღჷნ ახოშყად (ლნტ.) -- ლეკვს სიცივისგან (სიცივით) კანკალი დააწყებინა.

- ფჷრჩლაჳ̂ა იგივეა, რაც ფურსდუნ.
- ფჷრჩლა̈ჳ̂ი (ფჷრჩლა̈ჳ̂და̈ს, ფჷრჩლა̈ჳ̂და; ფჷრჩლა̈ჳ̂დე̄დს ბზ., ფჷრჩლაჳ̂და̈ს, ფჷრჩლაჳ̂და; ფჷრჩლაჳ̂დეს ლნტ.), ფორჩლა̈ჳ̂ი (ფორჩლა̈ჳ̂, ფორჩლა̈ჳ̂იჳ̂; ფორჩლა̈ჳ̂იდეს) ბქ., ფჷრჩლაჳ̂ი (ფჷრჩლაჳ̂ის, ფჷრჩლაჳ̂და; ფჷრჩლაჳ̂დეს) ლშხ., გრდუვ. -- ჩურჩულებს ("ფურჩულებს"). დადა ქა ჳ̂ედ გარ ფორჩლა̈ჳ̂ი (ბქ.) -- ბებია ძლივსღა ჩურჩულებს.
- ფჷრცქა̈ჳ̂ილ, ფჷრცქეჳ̂ილ, ფჷრცქეულ იგივეა, რაც ფირცქეჳ̂ილ.
- ფჷსგჷლ იგივეა, რაც ფუსუ̄ლ.
- ფჷტე იგივეა, რაც ფიტე.
- ფჷტლა̈დ, ფჷტჷლ იგივეა, რაც ფუტუ.
- ფჷტრა̈ იგივეა, რაც ფჷტჷრა̈ჲ
- ფჷტჷრა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈ლ) ბზ., ფჷტრა̈ (-იშ, -რაუ) ბქ. -- გამხვრეტი, ხვრეტია. სოსრუყჳ̂ ბერჟემ ფჷტრა̈ მა̈ხელჳ̂აჟ ლა̈სჳ̂ (ლხმ.) -- სოსრუყვი რკინის გამხვრეტი ვაჟკაცი იყო.
- ფჷცეჳ̂ა იგივეა, რაც ფჷცე̄ჳ̂ა.
- ფჷცეჳ̂ა̈ (-იშ, -ჳ̂აუ) ბქ. -- ფუსფუსა. მჷლხამლი ბეჳ̂ა ფჷცეჳ̂ა̈ მარე ლი (ბქ.) -- ლახამულელი ბევა ფუსფუსა კაცია.
- ფჷცე̄ჳ̂ა (-ა̄̈შ ბზ., -ა̄შ, -- ლშხ.), ფჷცეჳ̂ა (-ა̈შ ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.) -- ფუთფუთი (ფრინველებისა, ჭიალუებისა). ფჷცე̄ჳ̂ა ხა̄დხ ნა̈პო̄ლა̈რს (ბზ.) -- ჩიტებს ფუთფუთი გაჰქონდათ.
- ფჷჭა̄̈რ იგივეა, რაც ფიჭა̄̈რ.
- ფჷხ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- ბაქია, ფაფხურა, ყოყლოჩინა. იმჟი ფჷხ მა̄რე ხი? (ლშხ.) -- როგორი ბაქია კაცი ხარ? კნინ. ფჷხჷლდ (ბზ.), ფჷხჷნილ (ბზ., ლშხ.), ფრჷხჷნილ

(ბქ.). ცუ̂იდდ ფეხ̈ელდ გარ ხი (ბზ.) -- ტყუილადლა ფაფხურობ (ყოყლოჩინა ხარ). ეჩō ჭყინტ̈არ ეზ̈არ ფეხ̈ენილ̈არ ლიხ (ბზ.) -- იმისი ბიჭები კარგა ფაფხურები არიან. ფრეხ̈ენილ მარა ხეცუ̂ნალხ (ბქ.) -- ფაფხურა კაცს დასცინოდნენ.

ქ

- ქა-1 -- ზმნისწინი, მიუთითებს მოძრაობაზე -- აქედან იქით გა{ნ}-, წა{რ}... ქ̄აჩ̈ად მ̄არე ბოგქა (ბზ.) -- გავიდა კაცი ხიდზე. ქ̄აპარ ნეპōლ (ლშხ.), ქაპარ ნეპოლ (ლნტ.) -- გაფრინდა ჩიტი. ქა ხაჴიდხ უშხუ̂̄არ (ბზ.), ქა ხაჴიდხ უშხუ̂̈არ (ლნტ.) -- გაარტყეს ერთმანეთს. ქათოხინ ბერგ (ლნტ.) -- წაართვა თოხი.
- -ქა2 -- თანდებული, სახელს მართავს მიცემით ბრუნვაში და აღნიშნავს -- -ზე, -დან (-ითგან) . ყორქა აჩ̈ადხ (ბზ.) -- კარიდან (კარზე) გავიდნენ. ძულუ̂აქა აჩად (ბქ.) -- ზღვაზე გავიდა. ბოგქა აჩად (ლშხ.) -- ხიდზე გავიდა. ლიცქა აჩადხ (ლნტ.) -- წყალზე გავიდნენ. თხუმქა ხაჭōნა (ლშხ.), თხუ̂იმქა ხაჭონა (ლნტ.) -- თავზე აქვს შემოხვეული.
- ქაბ̈აბ (ქაბბიშ, -ბაბ̈არ) ბზ., ქაბაბ (-იშ, -არ) ლშხ. -- სატირლის, დასაფლავების პური დიდი ზომისა. ლაშთხუ̂ალჟი შუ̂ანბ̈არს ქაბ̈აბი ლინყე ხ̈ამთქუ̂ახ (ბზ.) -- დასაფლავებისათვის სვანებმა სატირლის პურის (ქაბაბის) გამოცხობა იციან.
- ქად (-̈აშ ზს., -იშ ლშხ.) -- 1. {შე}მცდარი. დრეუ̂იშ მგლლი ქადს ესერ ხოხუ̂რამ ათქადა (ანდ.) -- დროის მომლოდინე ნაკლებად შემცდარ{ი}აო (მცდარიაო). ქად მ̄არე ლი (ლშხ.) -- მცდარი კაცია. 2. ლშხ., ბზ. ღალატი, შეცდენა. ამეჩუ მ̄ამ მაყლუ̄ნი ქადდ (ბზ.) -- აქ ღალატის არ მეშინია.
- ქადა (-დ̄აშ ბზ., -დ̈აშ ბქ., დ̄აშ ლშხ., -დ̈აეშ ლნტ.) -- {გა}ცდენა, აცდენა. ლიჩმ̈ōშ̈არისგა ქადა

ლეგ გუ̂ეშ ლი (ბზ.) -- სამუშაო დღეებში გაცდენა ცუდი საქმეა. ჭირიშ ქადა მჷშა̈ მარა ხასდიკ ი მამჭირუ̂ა̈ს ხა̈ხიად (ბქ.) -- ჯაფის აცდენა მუშა კაცს სწყინს და ზარმაცს უხარია. მიშკუ̂ი ქადა ალ ლადეღა̈რისა ცოდობ ლი (ლნტ.) -- ჩემი გაცდენა ამ დღეებში ცოდვაა.

- ქადა̈ჲ (-და̈ჲშ, -ა̈რ) ბზ., ქადა (-და̈ჲშ, -და̈უ) ჩბხ. -- 1. გამცდენი. ქადა̈ჲ ბეფშუ̂შ ხოლა მუთუ̂რი ლი (ბზ.) -- გამცდენი ბავშვი ცუდი მოსწავლეა. 2. ურწანი, უზვი. ქადა̈ჲ დაჸჷლ (ბქ.) -- უზვი თხა.
- ქადუ̂ირ (-უ̂რიშ, -ა̈რ) ბზ., ქადუ̂აჲ (-უ̂ა̄შ, -უ̂ა̄რ) ლშხ. -- მაცდური, შემცდენი. ქადუ̂ირ მა̄რე ლი (ბზ.) -- მაცდური კაცია. ქადუ̂აჲ მა̄რე ლემყალ ლი (ლშხ.) -- მაცდური კაცი საშიშია.
- ქათალ1 (-თლა̈შ, -ა̈რ ზს., -თლაშ, -თლარ ლშხ., -თა̈ლიშ, -ა̈შ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ქათამი. ალჲა̈რს ხორიხ ეშხუ ქათალ (ბზ. 264) -- ამათ ერთი ქათამი ჰყავთ. მალუღლდ ქათლა̈რ მა̈გ ჟ'ანხუ̂იტ (ბქ. 22) -- მელიამ ყველა ქათამი ამოწყვიტა. ქათალს წიწლარ ოხკუ̂ი̄შა (ლშხ. 84) -- ქათამს წიწილები გამოუჩეკავს.
- ქათალ2 (-თლა̈შ, -თლა̈რ) ზს. -- გირჩა (სოჭის, ნაძვის, ფიჭვის). გჷგბა̈ ქათლა̈რს მეგრე ლა̄ში ხო̄ზ (ბზ.) -- ფიჭვის გირჩებს მსხვილი თესლი აქვს (უდევს).
- ქაი იგივეა, რაც ქა̄ჲ.
- ქაიდ იგივეა, რაც ქა̄დ.
- ქალაკოდა̈{ჲ} (-და̈შ ბქ., -ჲშ ლნტ.), ქალაკოდაჲ (-და̄შ) ლშხ., ბოტ. -- ქალაკოდა, ნიუკა. ალ ბალახ ქალაკოდაჲს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 4) -- ეს ბალახი ქალაკოდას ჰგავს. ზურელა̈ლ ადინახ ქალაკოდა̈ჲ ლა̈თხელიდ (ლნტ. 14) -- ქალები ქალაკოდას საძებრად წავიდოდნენ.
- ქალა̈ქ (-იშ \ -ლქიშ, -ლაქა̈რ ზს., -იშ ლნტ.) ქალაქ (-არ) ლშხ. -- ქალაქი. ქალა̈ქ ადშა̈ნუ̂ეხ ალ სა̈ხჷლწიფხისგა (ბზ. 439) -- ქალაქი გააშენეს ამ სახელმწიფოში. ქალა̈ქისგა ქანა̈შ ესერ

ნასანი ქა იჰუ̂დი (ანდ.) -- ქალაქში კანაფის ნარჩენებიც გაიყიდებაო. ლალუ̂ჭარდ ხასიპხ ქუთა̄ში ქალაქს (ლშხ. 2) -- სავაჭროდ დადიან ქალაქ ქუთაისში (ქალაქ ქუთაისს). კნინ. ქალაქო̄ლ ლშხ., ქალაქჵლდ ლნტ.

- ქალღა̈რთ იგივეა, რაც ქარღა̈ლთ.
- ქამ იგივეა, რაც ქა̈მ1.
- ქამარა იგივეა, რაც ქა̄მა̄რა.
- ქამასა̈რ (-სრიშ, -სრა̈ლ ბზ., -სრუ ბქ., -იშ, -სარა̈ლ ლნტ.) -- გადამეტებული, ზედმეტი. ამ ლინთუ̂ ჭემ ქამასა̈რდ მირი (ბზ.) -- ამ ზამთარში თივა ზედმეტი მაქვს. ბეფშუ̂ს ლემსგემ ნაშუ̂ერ ეშხუ ლემზჵრს ქამასა̈რს ხონყეხ (ბქ. 71) -- ბავშვს ცეცხლის დანთებისთვის ერთ პურს ზედმეტს უცხობენ. ბეფშს ქამასა̈რ მალატ ი ლიკბა̈ლ ესერ აცუ̂დე (ანდ.) -- ბავშვს გადამეტებული სიყვარული და მოფერება აფუჭებსო. გადატ. მეტიჩარა. ქამასა̈რ ბეფშს ლიწუ̂ფილა̈ნი ხაკუ (ბქ.) -- მეტიჩარა ბავშვს გაწყრომა უნდა.
- ქამაუ̂ იგივეა, რაც ქა̄მაუ̂.
- ქამე იგივეა, რაც ქა̄მე.
- ქამენქა იგივეა, რაც ქა̄მენქა.
- ქამიზა̄ლ (-ზა̄ლა̈შ) ბზ., ქამლიზა̈ლ (-იშ) ბქ. -- გაზაფხული. ქამლიზა̈ლს ლობა̈რს ლიფთხჵნე ხაკუხ (ბქ. 308) -- გაზაფხულზე სკებს დაფერთხვა (გაწმენდა) უნდა. ქამლიზა̈ლ მეპერს ესერ აღრალნე (ანდ.) -- გაზაფხული ფრინველს ამღერებსო. იხ. ლუფხუ̂.
- ქამინჩუ იგივეა, რაც ქა̄̈მ.
- ქამქეთ იგივეა, რაც ქა̈მქეთ.
- ქან (-იშ \ -ა̈შ ზს., ლნტ., -იშ ლშხ.), ბოტ. -- კანაფი. ქანა̈ ჭყაუ̂ა̄რი̄ლ ქა ლახუ̂ე̄მ დი̄ნას (ბზ.

324) -- კანაფის კონა მისცა გოგოს. მიშგუ̂ა დის ხოხალ... ქანა̈შ ლილთე (ბქ. 7) -- დედაჩემმა იცის კანაფის დართვა. ალა ქანა ლა̄ში ლი (ლშხ., ხორ. 7) -- ეს კანაფის თესლია. ჯუ̂ინალდ ნა̈ ხუ̂იქუ̂ემდად ქანა̈ ფატა̈ნს (ლნტ. 6) -- ძველად ჩვენ კანაფის პერანგს ვიცვამდით.

- ქანდა̈რ (-დრიშ, -დრა̈რ) ბქ., ქანდარ (-რა̈ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ქანდარაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ქანდარა. ნამჴიჩუ̂ს ჲა̈რ ქანდრა̈რს ხალწიუ̂ (ბქ. 299) -- (სანთლის) ნამწვავს ზოგი ქანდარებზე აწებებდა. ქათალა̈რ ქანდარა̈ჟი სკურხ (ლნტ.) -- ქათმები ქანდარაზე სხედან.
- ქაჲქა ზს., ლნტ., ქა̄ჲქა ლშხ., ზმნს. -- იქით-იქით. ქა̄ჲქა ემტეხე̄ლი ჭყინტ (ლშხ.) -- ბიჭი იქით-იქით გაწეული.
- ქარ იგივეა, რაც ქა̈რ, ქარა̈ლ.
- ქარა̈ლ იგივეა, რაც ქარ.
- ქარა̈ფ (ქარფიშ, ქჲრფა̈რ ბქ., -იშ, -რაფა̈ლ ლნტ.) -- ქარაფი, კლდის ქიმი. და̈შდუ̂ ი ლუ̂აშ ანშყა̈დხ ქჲრაფა̈რჩუ (ბქ. 313) -- დათვი და ჯიხვი ქარაფ{ებ}იდან გადმოცვივდნენ.
- ქარბა̈ქ (-იშ, -ბაქა̈რ) ბზ., ქარბაქ (-ალ) ლშხ., ქარბა̈კ (-ბაკა̈ლ) ლნტ. -- საქონლის დროებითი სადგომი, ბაკი (ქვის ყორით ან ხის ღობით შემოკავებული), ქართა. ქარბაქისა ფურალს აჭბიდეხ (ლშხ.) -- ბაკში ძროხებს ამწყვდევენ. ქარბა̈კ ანასყეხ ლახუ̂ს (ლნტ.) -- საქონლის ბაკი გააკეთეს მთაში.
- ქართ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -არ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- 1. ზს. თალგამი. დი̄ნად ქართ ანჴიდ (ბზ. 68) -- გოგომ თალგამი მოიტანა. ხოლჯახ ქართ (ლჲძიკუ̂ ი ძიკურ) (ბქ. 282) -- დარგული აქვთ თალგამი (ბოლქვიანი და უბოლქვო). 2. ლნტ. ჭარხალი. ქართს ლინთუ̂ისკა მეშკი ფურა̈ლს ხამნეხ (ლნტ. 16) -- ჭარხალს ზამთარში მეწველ ძროხებს აჭმევენ. იხ. ჩიგინდუ̂ირ.

- ქართობლა̈̄რ (-იშ, -ლა̄რა̈ლ) ბზ., ქართოფლა̈̄რ (-ეშ, -ალ) ლშხ., ქართოფილი დიარ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- კარტოფილიანი, კარტოფილისგულიანი პური. ქართოფლა̈̄რ ხოჩა გა̈მა̈შ ლი (ბზ.) -- კარტოფილიანი პური გემრიელია. ჲეს ქართოფილა̄რს ანყეხ (ლშხ. 20) -- ხანდახან კარტოფილიანებს აცხობენ. ქართოფილი დიარა̈ლს ხშირდ ხჳ̂ანა̈ყედ (ლნტ.) -- კარტოფილიან პურებს ხშირად ვაცხობთ.
- ქართჳ̂ებილ, ქართობილ (-ბლიშ, -ა̈რ) ბზ., ქართებილ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ქართოფილ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- კარტოფილი. დაბა̈რისგა ლალა̈შიდ ლებიას, ქართებილს... (ბქ. 225) -- ყანებში ვთესავთ ლობიოს, კარტოფილს. ამეჩუ ახაყახ: ლობიო, კჳ̂ახნეს, ქართოფილ (ლნტ.) -- აქ მოჰყავთ: ლობიო, გოგრა, კარტოფილი.
- ქართჳ̂ილ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ქართულ ლშხ. -- ქართული. აშხჳ̂ი̄ლს ხოხალ ზჷმშჳ̂ ქართჳ̂ილ (ბზ. 52) -- ერთმა იცის ცოტა ქართული. ლეგმერდა ღალ ქართჳ̂ილ მადმა ხა̈ხლენა (ბქ. 250) -- საწყალ ავადმყოფს ქართული არ სცოდნია. ჩიჲს ხოჩამდ ხოხალ ქართჳ̂ილ (ლნტ. 9) -- ყველამ კარგად იცის ქართული.
- ქარმეფხ იგივეა, რაც ქა̈რმეფხ.
- ქარჳ̂ა̈ნ (-იშ, -ჳ̂ანა̈ლ ბზ., -ჳ̂ანა̈რ ბქ.), ქარჳ̂ან (-ალ) ლშხ., ქარაჳ̂ა̈ნ (-ჳ̂ანა̈ლ) ლნტ. -- გუნდი, ქარავანი. ნეპო̄ლა̈ ქარჳ̂ა̈ნ ანჴა̈დ (ბზ.) -- ჩიტების გუნდი მოვიდა. დაბა თხუმქა ნეპო̄ლა ქარჳ̂ან იპე̄ნა̄ლ (ლშხ.) -- ყანის თავზე ჩიტების გუნდი დაფრინავს.
- ქარქა̈შ1 (-ქშიშ, -ქშა̈რ ზს, -იშ, -ქაშა̈ლ ლნტ.), ქარქაშ (-ალ) ლშხ. -- ქარქაში. ხანჯრიშ ქარქა̈შ ჳ̂არჩხილშჳ̂ ლა̈სჳ̂ ლჷშკა̈დ (ბქ.) -- ხანჯლის ქარქაში ვერცხლით იყო მოჭედილი. ხანჯა̈რ ქარქა̈შისკა ასჳ̂ა̈დ (ლნტ.) -- ხანჯალი ქარქაშში ჩავაგე. გადატ. ლშხ. ქომაგი, მფარველი. ჩი̄მი ქარქაშ ალე ლი (ლშხ.) -- ყველას მფარველი (ქარქაში) ეს არის.

- ქარქა̈შ2 (-ქშიშ, -ქშა̈რ) ბქ. -- არშია, ფოჩი. კაბის ქარქა̈შ ოსგე ჩუქაქა (ბქ.) -- ქვემოდან კაბას არშია მოაკერა (მიუდგა).
- ქარღა̈ლთ, ქალღა̈რთ, ქაღალთ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლნტ., ქარღა̈თ (-ღთიშ, -ღთა̈რ) ბქ., ქაღალდ (-იშ, -არ) ლშხ.-- 1. ქაღალდი. თხუ̂იმ ქარღა̈ლთის ლა̈ჲჭე̄ნ (ბზ. 440) -- თავი ქაღალდში გაიხვია. ქალღა̈თიშ ჸარჩხილ ლიშგლდა̈ნის ესერ ოთჯიჩა (ანდ.) -- ქაღალდის ფული თვლას გაუცვეთიაო. -- 2. ქს. წერილი. ლჳდგარს ქაღალდ ჟი ხა̄ზ მუჭოდჟი (ლშხ. 63) -- მიცვალებულს წერილი მკერდზე ადევს.
- ქარჩა̈̄ლ (-იშ \ -ჩა̄ლა̈შ, -ჩა̄ლა̈რ) ბზ., ქარჩა̈რ (-იშ, -ჩალა̈რ) ბქ., ქარჩა̄ლ (-არ) ლშხ., ქარჩა̈ლ (-ჩალა̈ლ) ლნტ. -- 1. ქერტლიანი. მა̄რეს ქარჩა̈̄ლ თხუ̂იმ ხა̄რ (ბზ.) -- კაცს ქერტლიანი თავი აქვს. ქარჩა̈რ თხუ̂იმ ლეგ ლესგდი ლი (ბქ.) -- ქერტლიანი თავი ცუდი საყურებელია. 2. მუნიანი. სი ქარჩა̈̄ლ, სია! (ბზ.) -- შე, მუნიანო შენა! იხ. ქა̈რჩ.
- ქარც იგივეა, რაც ქა̈რჩ.
- ქასანიკ (-იშ, -არ) ლშხ., ქასა̈ნიკ (-ა̈რ) ლნტ. -- გაიძვერა, ეშმაკი; ბუშის ბუში. ქასანიკ მარე̄მიშ დე̄სმა მანწამ (ლშხ.) -- გაიძვერა კაცის არაფერი მწამს. ჲერხი სურუ ქასა̈ნიკ ლი (ლნტ.) -- ზოგი ძალიან გაიძვერაა.
- ქაუდ იგივეა, რაც ქა̄დ.
- ქაუ̂ქან (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- სალი კლდე. ძღჳდ ქაუ̂ქან კოჯჟი ლჳ̄გ მურყუ̂ამ (ლშხ.) -- დიდ, სალ კლდეზე კოშკი დგას. ქაუ̂ქან კოჯხენ ანშყადხ (ლნტ.) -- სალი კლდიდან გადმოვარდნენ.
- ქაფ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ტვირთი. ჲეშდ მახელუ̂ა̈ჟი ქაფ ეხფასა̈̄ნ (ბზ. 40) -- ათი ახალგაზრდა კაცის (ვაჟკაცის) ტვირთი გამოვიდა. სოსლანდ ქაფ ჩუ̂ადკუ̂ა̈რ მიჩა

ყორჟი (ბქ. 170) -- სოსლანმა ტვირთი თავის კარზე დააგდო. ქაფ შიყუ̂შ ასულუ̂ანდახ (ლნტ.) -- ტვირთი ზურგით მიჰქონდათ. კნინ. ქაფგლდ ბზ., ლნტ., ქაფგ̄ლ ლშხ.

- ქაქ (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ., ლნტ.), გაგ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ფაფა. მი̄ჲ მა̈მჲედა ქაქა̈ ლიჩუ̂მე (ბზ. 308) -- მეც შემიძლია ფაფის გაკეთება. ციცულდა̈რ კონტისგა გაგს იხკა̈ნიხ (ბქ.) -- კატები ქოთანში ფაფას {ი}ფხეკენ. რეგუ̂ენილს ჟ'ახოსყა ქაქ (ლნტ. 272) -- რეგვენს ფაფა გაუკეთებია. გაგა̈შ გუ̂ი -- გადატ. რბილი, დონდლო, გაუბედავი (ფაფის გული). კნინ. ქაქგლდ, გაგგლდ ზს., ქაქი̄ლ ლშხ., ქა̈ქგლდ ლნტ.
- ქაქბირიან, ქაქბურიან იგივეა, რაც ქა̈ქბუ̂ირია̈ნ.
- ქაქბუ̂ირ, ქაქდუ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ, ქაქბირ, ქაქბურ (-ალ) ლშხ. -- 1. ბზ. წამხდარი, გაფუჭებული, ბინძური. ჲა̈ს ხაგრგა̈ლი, ხოლა ქაქბუ̂ირ? (ბზ.) -- ვის ელაპარაკები, შე გაფუჭებულო? 2. ლშხ. ტყუილი, აბდაუბდა. ქაქბირს გარგლი (ლშხ.) -- ტყუილს ლაპარაკობს, ცრუობს.
- ქაღა̈ლთ იგივეა, რაც ქარღა̈ლთ.
- ქაშა̈გ (-იშ, ქაშგა̈რ) ზს. -- 1. ჩერქეზეთი. ეშ ლამკიჰეხ ქაშა̈გითე (პოეზ. 28) -- გამაქრეს ჩერქეზეთში. ქაშგიშ ფუსდა ქაუ̂ მაწედა (პოეზ. 28) -- ჩერქეზეთის ბატონს ვუნახივარ. 2. ჩერქეზი.
- ქაშა̈ნ (-იშ \ -შნიშ, -შნა̈რ ბზ., -იშ, -შანა̈რ ლნტ.), ქაშან (-არ) ლშხ. -- საცალფეხო ბილიკი. ლახუ̂ს ხუ̂ა̈ჲ ქაშა̈ნ ხა̄რ (ბზ.) -- მთაში ბევრი ბილიკია. ღუ̂აშა̈რ ქაშა̈ნქა აჩადხ (ლნტ. 87) -- ჯიხვები ბილიკზე გავიდნენ.
- ქაშბეკ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) -- 1. დამცირ. მუცელი, ფაშვი. ქაშბეკ ესერ ჟოხგუ̂ეშლა ხა̈მს (ბზ.) -- მუცელი ამოივსო ღორმა. 2. ბქ. მუცლის აპკი (აკრავს ღორის მუცლის ქონს).

3. ლშხ. ძარღვიანი მაგარი ხორცი. ქაშბეკ ლელუ̂ ოგმურჯა̂ნ (ლშხ.) -- ძარღვიანი ხორცი გამოგვადგა.

- ქაშბეკიäნ1 (-იშ, -კიანა̄რ ბზ., ლნტ.), ქაშბეკიან (-არ) ლშხ. -- 1. ბზ. ღიპიანი. ეჯ მა̄რე ქაშბეკიäნ ლäსუ̂ (ბზ.) -- ის კაცი ღიპიანი იყო. 2. ძარღვიანი და მაგარი, ძნელად მოსახარში ხორცი. ქაშბეკიან ლელუ̂ უ̂ოღშ ოხჯაბედ (ლშხ.) -- ძარღვიანი ხორცი ძლივს მოვხარშეთ.
- ქაჩა (-ჩა̄შ ბზ., -ჩäშ ბქ., -ჩა̄შ ლშხ., -ჩäჲშ ლნტ.) -- დაჭრა (ჭრილობის მიყენება). მა̄რე̄მი ქაჩას ლიმო̄რეუ̂ ახჭიმ (ბზ.) -- კაცის დაჭრას საქმის გარჩევა (მედიატორობა) მოჰყვება. მარემ ქაჩა ი ზურალäშ ცუ̂ერა უშხუ̂äრ ესერ ხოგხ (ჩბხ.) -- ადამიანის დაჭრა და ქალის მიტოვება ერთმანეთის ტოლიაო (ერთმანეთს უდგანანო).
- ქაჩა̄რობ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ქაჩობ ბქ., ქაჩარობ ლნტ. -- დაჭრა ბევრისა, ჭრილობის მიყენება. äლი დეი დაგრობäშ თეფდ ისყიუ̂ ი დეი ქაჩობäშ (ბქ. 289) -- ეს არც მკვლელობის ფასად ითვლებოდა და არც დაჭრისა. ძღვდ გუ̂ამი ქაჩობ ერ ი̄რი, ეჩქას ლი ლუფხულშუ̂ ლისყა̄ლ (ლშხ. 45) -- მძიმედ დაჭრის შემთხვევაში ხდება ფიცით შერიგება. დაგრä გოუ̂äრ ქაჩობ ისგუ (პოეზ. 156) -- სიკვდილის დარი შენი დაჭრა.
- ქახი ბზ., ლშხ., ქäხი ბქ., ლნტ., ზმნს. -- უფრო შორს, უფრო იქით, მოშორებით. ეზერ ქახი სი̄მაქ ისტლუნა̄ლ (ბზ. 274) -- კარგა მოშორებით ქალიშვილი ბანაობს. ჯი ქäხიქა სგურ (ბქ. 10) -- თვითონ მოშორებით ზის. ქახი ასმა äრი (ლნტ. 58) -- მოშორებით შენობა (სამეურნეო ნაგებობა) არის.
- ქახიქä{შ} იგივეა, რაც ქäხიქა̄შ.
- ქახი̄შ იგივეა, რაც ქäხიქა̄შ.
- ქახქäჲ{შ} იგივეა, რაც ქäხიქა̄შ.

- ქახქა̄შ იგივეა, რაც ქა̈ხიქა̈̄შ.
- ქაჯ იგივეა, რაც ქა̈ჯ.
- ქაჯრა̈ჲ (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -იშ, -რა̈უ ბქ.), ქაჯრა (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ., ქაჯარა̈ (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- მოუსვენარი, ცელქი, დაუდეგარი. ეჯ დი̄ნას მე̄უ̂არ ქაჯრა̈ჲ ხეფსი (ბზ.) -- ის გოგო ძალიან დაუდეგარი იქნება. კნინ. ქაჯრა̈ილ ბზ., ქაჯილდ ლნტ.
- ქა̈მ1 (-იშ, ქამა̈რ) ზს., ლნტ., ქამ (-არ) ლშხ. -- ფერფლი. ქორ ქა̈მდ ადჲ̄გა̈̄ნ (ბზ.) -- სახლი ფერფლად იქცა. ყველაფერი ფერფლად იქცა (მხოლოდ ფერფლი დარჩა). გიმჟი ქამა̈რ შიდდა (ლნტ.) -- მიწაზე ფერფლი ეყარა. კნინ. ქა̈̄მილდ (-აშ, -ა̈რ) ბზ., ქა̈მილდ ბქ., ლნტ. ქა̈მილდა̈რ გარ ასა̈დ (ბზ. 341) -- ფერფლიღა დარჩა. ერუ̂ა̈ჲ ესერ ბა̈ქ ლესეს, ეჯი ქა̈მილდა̈რ გარუ ომსედელი! (ბქ. 50) -- ვინც მტყუანი იყოს, ის ფერფლად იქცესო! გადატ. გაქრობა, დაკარგვა, გაღნობა. ქამდ ესღრი მუს (ლშხ.) -- დნება (იკარგება) თოვლი.
- ქა̈მ2 იგივეა, რაც ქა̈̄მ.
- ქა̈მა (ქამა̈̄შ), ქემა (-მა̈შ ბქ., -მა̄შ ლშხ., -მა̈ჲშ ლნტ.) -- {და}მატება, შეძენა. ეჯა ქა̈მას იშგუ̂ემ (ბზ.) -- ის დამატებას თხოულობს. ქა ბერა ისგა ქემად ხესჳიუ̂ (ბქ. 314) -- დაკლება მატებად ექცევაო. ქემას ბერაურ მალუ̂ანთ'ოთჰია (ანდ.) -- გამოუკლებლად მატებას ქონებამდე მიუღწევიაო. ლჷფო̄მფა ზაჲსუ ლოხგენე̄ნად ცხემაუ̂შ, ქემაუ̂შ! (ლშხ. 16) -- სავსე (ახალ) წელს მივდგომოდეთ ზრდით, მატებითო!
- ქა̈მე იგივეა, რაც ქა̄მეშ.
- ქა̈მენჩუ იგივეა, რაც ქა̈̄მენჩუ.
- ქა̈მინჩუ იგივეა, რაც ქა̈̄მენჩუ.
- ქა̈მიშ იგივეა, რაც ქა̄მეშ.

- ქა̈მტაფს იგივეა, რაც ქა̈̄მტაფს.
- ქა̈მქეთ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ქამქეთ (-არ) ლშხ. -- 1. მოხერხებული, მარჯვე. დეშ ლი ქა̈მქეთ ზურალ (ლნტ.) -- ვერ არის მოხერხებული ქალი. 2. ფიცხი; სწრაფი. ძღჾდ ქა̈მქეთ ზურალ ლი (ბქ.) -- ძალიან ფიცხი ქალია. ქამქეთ ჩა̄ჟ ენყიდხ (ლშხ.) -- ფიცხი ცხენი იყიდეს.
- ქა̈მშხენ ზს., ქა̈̄მხენ ბზ., ლშხ., ქა̈მხენ ჩბხ., ქა̈მეშხენ ლნტ., ზმნს. -- გარეთ, გარედან. მუნწულდ ქა̈მშხენ ჳ̂იცხჟი ესაგან (ბქ. 24) -- ბელურა გარეთ მსხლის ხეზე დაჯდა (დადგა). ქა̈მხენ მეჯედ (ჩბხ.) -- გარედან მომსვლელი. ლიცჳ̂ნა̄ლ ოგსჷმდა ქა̈̄მხენ (ლშხ.) -- გარედან სიცილი მოგვესმა. ქა̈მეშხენ სურუ ხოჩა თჳ̂ალა̈შდ თერონდა (ლნტ.) -- გარედან ძალიან ლამაზად მოჩანდა.
- ქა̈ნცჳ̂ იგივეა, რაც ქა̈̄ნცჳ̂.
- ქა̈რ, ქარა̈ლ (-იშ, ქარა̈ლ ბზ., ლნტ., ქარა̈რ ბქ.), ქარ (-ალ) ლშხ. -- ქარები, რევმატიზმი. ქარა̈ლ ბჷგი ლეგლირდე ლი (ბზ.) -- რევმატიზმი მძიმე ავადმყოფობაა. ალ ბალახს ქარი ჟაგარდ იჯმარიხ (ლშხ., ხორ. 4) -- ამ ბალახს ქარების წამლად ხმარობენ. ქარა̈ლ სურუ აწხჳ̂ა̈ჳ̂ი დადას (ლნტ.) -- ბებიას რევმატიზმი ძალიან აწუხებს.
- ქა̈რა̈ხს, ქერახს (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ქერახს (-ალ) ლშხ. -- ქარახსი, ყანწი. ღჳ̂ინა̈ლ ლახა̈̄შ ქა̈რა̈ხსშჳ̂ (ბზ. 347) -- ყანწით ღვინო დაალევინა. ქერახსხა̈ნქა ჰარა̈ყ ხოჩა ლეთრე ლი (ბზ.) -- ყანწიდან არაყი კარგი დასალევია. კნინ. ქა̈რხსჷლ ბზ., ქერახსე̄ლ ლშხ.
- ქა̈რმა̈ფხ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ქარმეფხ ლშხ. -- მეჩხერღრუბლიანი ცა; ღრუბლებით სანახევროდ დაფარული ცა (ქარ-დარი). ქა̈რმა̈ფხჟი მე̄ჳ̂არ მჷცხი ლი (ბზ.) -- მეჩხერღრუბლიანობის დროს ძალიან ცივა. დეც ძინარნეშ ქარმეფხ ლი (ლშხ.) -- ცა

დილიდანვე მეჩხერლრუბლიანია.

- ქა̈რჩ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ქარც ბქ. -- ქერტლი, თებო. ქა̈რჩ ხუ̂ა̄̈ჲს ხა̄რ თხუ̂იმჟი (ბზ.) -- ქერტლი ბევრს აქვს თავზე. ლუშნუ საპენ... ქა̈რჩს დემ ცუ̂ირე თხუმჟი (ბქ.) -- სვანური საპონი ქერტლს არ ტოვებს თავზე. იხ. ქარჩა̄ლ.
- ქა̈ქბუ̂ირია̈ნ, ქაქდუ̂ირია̈ნ (-იშ, -რიანა̈ლ) ბზ., ქაქბირიან, ქაქბურიან (-ალ) ლშხ. -- გაფუჭებული, სამარცხვინო, უპატრონო. ეჯია̈რ მა̈გ ქა̈ქდუ̂ირია̈ნ ლა̄̈სხუ̂ (ბზ.) -- ისინი ყველანი სამარცხვინონი იყვნენ.
- ქა̈ც (ქაცა̈შ \ -იშ, ქაცა̈რ) ბზ., ქეც (-იშ, ქეცე̄ლარ) ლშხ. -- ბავშვის საფენები. დედედ ქა̄შყუ̂ედ ქაცა̈რ (ბზ.) -- დედამ გარეცხა ბავშვის საფენები. ზურა̄ლდ ჟენკიდ ბოფში ქეცე̄ლარ (ლშხ.) -- ქალმა ბავშვის საფენები აილო. ქა̈ც ესერ მა̄მა ხოტყი̄ცა (ბზ.) -- გადატ. ჯერ პატარაა, გამოუცდელიაო (ჯერ საფენები არ მოუძვრიაო).
- ქა̈ცი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ციშ, -ცჲა̈რ ლნტ.), ქა̄ცი (-ცი̄შ, -არ) ლშხ. -- გუდა. ფექ ქა̄ციუ̂შ ადიეხ (ლშხ.) -- ფქვილი გუდით წაიღეს. მჷჩოლილს ბერგ ასოდა ქაციჲსკა (ლნტ. 114) -- ჩოლურელს თოხი გუდაში ჩაუდვია. კნინ. ქაციო̄ლ ლშხ., ქა̈ცინოლ ლნტ.
- ქა̈ხიქა̄̈შ, ქა̈ხქა̄̈შ (-იშ, -ქა̄შა̈რ ბზ.), ქახიქა̈{შ}, ქა̈ხი{შ} (-ქაშა̈რ) ბქ., ქა̄ხი̄{შ}, ქახქა̄შ (-არ) ლშხ., ქახქა̈ჲ{შ} (-ა̈რ) ლნტ. -- გარეშე; შორებელი, შორეული (ნათესავი.) ნიბა̄̈შინ მა̄დ ლი ქა̈ხიქა̄ ნა̄თი (ბზ.) -- შვილიშვილი (ძმისშვილი...) არაა შორეული ნათესავი. ლახუ̂ბად ხონკი ქა̈ხიქაშა̈რდ ანჰიეხ (ბქ.) -- ძმებზე ადრე შორეულმა ნათესავებმა მოაღწიეს. ზურალ ქახქა̈ჲ ნაღა̈ლ ხადა ჭყინტს (ლნტ.) -- ქალი ვაჟის შორეული ნათესავი იყო.
- ქა̈ჯ (-იშ, ქაჯა̈რ) ზს., ლნტ., ქაჯ (-არ) ლშხ. -- ქაჯი. ქაჯა̈რს ოთხუ̂ჲახ მურყუ̂ამთე̄სგა (ბზ. 60) -- ქაჯებს კოშკში წაუყვანიათ. ქაჯრე რაგა̈დ ხესმი ნალუ̂ჟურს (ბქ. 60) -- ვაჟს ქაჯების

ლაპარაკი ესმის. არბ კოჯ ნესკა ქა̈ჯ ა̈რი (ლნტ. 306) -- ორ კლდეს შუა ქაჯია. კნინ. ქა̈ჯი̄ლდ ბზ.

- ქა̈ჯ ი ჰეშმა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ქა̈ჯ-ჲეშმა̈ (-იშ, -მაუ \ -მა̈უ ბქ., -ჲშ, -მა̈ლ ლნტ.), ქაჯ-ჲეშმაჲ (-მა̄ჲშ, -მა̄რ) ლშხ. -- ქაჯი და ეშმაკი. ქა̈ჯ ი ჰეშმა̈ჲდ ადიე ეჯია̈რე ლირდე (ბზ.) -- ქაჯმა და ეშმაკმა წაიღო იმათი ცხოვრება. თფუ, ესერ მინ ქა̈ჯ-ჲეშმაუ! (ბქ. 338) -- ფუი, თქვე ქაჯ-ეშმაკებო! ამუნღო̄უ̂უ ოთქა̄ბუ̂ნა ისგუ̂ეუ̂ ღერთალს ქაჯ-ჲეშმაჲ! (ლშხ. 49) -- აწი ქაჯ-ეშმაკი ღმერთმა გაშოროთო! ჟ'ასაშგდდახ ქაჯა̈რ ი ჲეშმა̈რ ლა̈სყეჲს (ლნტ. 291) -- მისცვივდნენ ქაჯები და ეშმაკები გასაკეთებლად.
- ქა̄დ ბზ., ქაიდ ბქ., ქა̄უ̂დ ლშხ., ქაუდ ლნტ., ზმნს. -- კვლავ, კიდევ, კიდეც. ქა̄დ აჩა̈დ... მა̄რე ძუღუ̂ა̄̈ პილთექა (ბზ. 368) -- კვლავ გავიდა კაცი ზღვის ნაპირზე. ქაიდ ანკუ̂ა̈რხ ბეფშ ყორქა (ბქ.) -- კვლავ გამოაგდეს ბავშვი გარეთ (კარში). ქაუდ ლა̈ხეშყად ზურალს მა̈გ (ლნტ.) -- კვლავ ყველაფერი მოაგონდა ქალს.
- ქა̄მ{აუ̂}, ქა̄მ{ოუ̂} ბზ., ლშხ., ქამ{აუ̂}, ქამ{ოუ̂} ბქ., ლნტ., ზმნს. -- გარეთ, გარეთკენ. გჲერგი̄ლს -- ქა̄მოუ̂ ლი̄ზი ა̈ხკუ̂ა̈დ (ბზ. 315) -- გიორგის გარეთ გასვლა მოუნდა. ლახტულდა: -- კესა̈რშერ, ქა̈ხსგიდდად ქამოუ̂! (ბქ. 21) -- დაუძახა: -- კეისრისსანებო, გამოიხედეთ გარეთ! ბოფშარ ქამ არიხ (ლშხ.) -- ბავშვები გარეთ არიან. მიჩ ლოქ ქამაუ̂ ლახოსიპა (ლნტ. 184) -- მე გვერდზე (გარეთკენ) გადავუხვიეო.
- ქა̄მა̄რა (-რა̄̈შ) ბზ., ლშხ., ქამარა (-რა̈შ ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ.) -- საკმარისი, საყოფი. ჭემს ქა̄მა̄რა ხოგა̈მდა̈ს (ბზ. 335) -- თივა საყოფად დაუყარე (დაუდგი) ხოლმე. ლელინთუ̂დ ქამარა ზექ ჟ'ანმარეხ (ბქ.) -- საზამთროდ საკმარისი შეშა დაამზადეს.
- ქა̄მე (-მე̄შ) ბზ., ლშხ., ქა̈მე, ქამე ბქ., (-ჲშ) ლნტ. -- გარე{თა}. ქა̄მე ყო̄რ ლეკილ ლი (ბზ.) --

გარეთა კარი დაკეტილია. ქა̈მე სოფლა̈რთე ალ ლა̈დეღს ქა კუ̂იჰახ (ბქ. 303) -- გარე სოფლებს ამ დღეს (ამ დღის შესახებ) შეატყობინებდნენ. ქანაშ... ქა̄მე ტეფს იჯმარიხ (ლშხ., ხორ. 5) -- კანაფის გარეთა კანს ხმარობენ.

- ქა̄მენ (-იშ) ბზ., ლშხ., ზმნს. -- გარეთ; გალმა, გარედან. ჯა̈ნ ჯუ̂ილა̄ ქა̄მენ ა̈რი (ბზ.) -- ხარი ყორის გარეთ არის. ქა̄მენ ამის დჷთხელ ტეფ ხაჭო̄ნა (ლშხ., ხორ. 5) -- გარედან ამას თხელი კანი ახვევია.
- ქა̄მენქა ბზ., ლშხ., ქა̈მშხენქა ბქ., ქამენქა ლნტ., ზმნს. -- 1. გარედან. ქა̄მენქა ახცხიპხ მარგალიტი ჰა̈ზუ̂ (ბზ. 28) -- გარედან მარგალიტის ეზო შემოავლეს. ქა̄მენქა ხე̄ჲრა̄ნდა ეჯის... (ლშხ. 63) -- იმას გარედან ეწერა. 2. გარეთა. ჟ'ალაცხულიდ ქამენქა̈ჲ ფა̈თუ̂ს (ლნტ. 32) -- გარეთა თმას შევტრუსავთ.
- ქა̄მენჩუ ბზ., ქა̈მინჩუ ბქ., ქა̄მენჩუ ლშხ., ქა̈მენჩუ ლნტ., ზმნს. -- გარეთ, გარედან ქვემოთ. ქა̈ნკიდ ქა̄მენჩუ კარდალ [ნეზუ̂დ] (ბზ. 252) -- ნეზვმა კარდალა გარეთ (ქვემოთ) გამოიტანა (გამოიღო). ნინ ქა̈მინჩუ ოხდა ჰუ̂იჯს (ბქ. 197) -- გველს ენა გარეთ (ქვემოთ) გადმოუგდია.
- ქა̈მეშ, ქა̄მიშ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ქა̈მე, ქა̈მიშ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- გარეთა, გარეშე. ქა̄მეშ ხოგუ̂ჲანილდ იმჯერი ქორა̈ გუ̂ეშს (ბზ.) -- ოჯახის საქმეს გარეშე მოგვიანებით გებულობს. ქა̄მიშ ი ქორა̈შ ჲარდ ადმეგუ̂ე? (ბზ.) -- გარეშე და შინური ვინ გაათანაბრა? ქა̄მე მარეს ჲარ ხეჭუ̂ედიელ უ̂ოჯახი გუ̂ეშს? (ლნტ.) -- გარეშე კაცს ოჯახის საქმეს ვინ ეკითხება?
- ქა̄მოუ̂ იგივეა, რაც ქა̄მაუ̂.
- ქა̄მხენ იგივეა, რაც ქა̈მშხენ.
- ქა̄ჲ ბზ., ლშხ., ქაი ბქ., ლნტ. -- 1. კიდეც, კიდევაც. ჲალღ, ჯ'ე̄სერ ეჩხა̄უ̂ ქა̄ჲ ადრი ი ქა̄ჲ ა̈ნტხენი (ბზ. 258) -- აბა, მე იქით კიდეც გავალ და კიდეც დავბრუნდებიო. ქოხგაცხდისგუ̂ხ ი

ქაჲ ადსრულისგუ̂ხ (ბქ. 292) -- გამოუცხადებლნენ და კიდეც ასრულებდნენ. ბეჩარს ქა̄ჲ ადსიპნეხ (ლშხ. 32) -- ქვებს გადააბრუნებენ კიდეც. 2. როგორც კი. ჭყინტდ ცხუ̂ი ქადაკუ̂ა̈რ, ქაჲ აშგდდახ ალ ჭყენტა̈რ (ლნტ. 169) -- ბიჭმა (როგორც კი) ისარი ისროლა, ეს ბიჭებიც გაცვივდნენ.

- ქა̈ცი იგივეა, რაც ქა̈ცი.
- ქა̄მ ბზ., ქა̈მ ბქ., ლნტ., ქა̄მ ლშხ., ზმნს. -- გარეთ. რუსა̈ლ ქა̄მ ა̈რიხ (ბზ.) -- რუსები გარეთ არიან. დინა ლეგმბარა̈ლლი ქა̈მ (ბქ. 197) -- გოგო თურმე გარეთ ბანაობდა. ქა̈მ ჲეზუ̂ისა... ი̄შგიხ ფურალს (ლშხ. 7) -- გარეთ, ეზოში {ი}წველიან ძროხებს. ლეთი კუმა̈შ ქა̈მ ა̈გუ̂სად (ლნტ.) -- წუხელი საქონელი გარეთ დაგვრჩა.
- ქა̄მიშ იგივეა, რაც ქა̄მეშ.
- ქა̄მტაფს ბზ., ქა̄მტაფს ლშხ., ქა̈მტაფს ლნტ., ზმნს. -- გარე-გარე. ეჯია̈რ ჩიგარ ქა̄მტაფს იზელა̄ლხ (ბზ.) -- ისინი ყოველთვის გარე-გარე დადიან. ქა̄მტაფს ემქა̄ბე (ლშხ.) -- გვერდი ამიარა (გარე-გარე გამიარა). გადატ. გულგრილად. ეჯ მა̄რე̄მ ქა̄მტაფს ა̈მმუშგუ̂ა̄ნე (ბზ.) -- იმ კაცმა გულგრილად მომიშორა (გამისტუმრა).
- ქა̈ნცუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ქა̈ნცუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- შეთვალებული მსხალი. ქა̈ნცუ̂ ხოჩა გა̈მა̈შ ლი (ბზ.) -- შეთვალებული მსხალი გემრიელია. ქა̈ნცუ̂ უ̂იცხ შიშდ შგდნი უცხხენჩუ (ბქ.) -- შეთვალებული მსხალი ხიდან მალე ცვივა.
- ქეირ იგივეა, რაც ქუ̂ეირ.
- ქეიფ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ, -არ ლშხ.) -- ქეიფი. მეჰად ქეიფ ხალტგნ (ბზ.) -- ყოველთვის ქეიფი უყვარდა. ლახუ̂ბად ქეიფ აჩუ̂მინხ (ბქ. 82) -- ძმებმა ქეიფი გამართეს. ოჯა̈ხს ქეიფ ხარახ (ლნტ. 279) -- ოჯახს ქეიფი ჰქონია.

- ქელ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- კარავი. ჩიჳ̈̄გ ესერ ჯიჯუ̂ი ქელ ხო̄გ (ბზ. 269) -- ყველგან ძვლის კარავი უდგასო. ქელისგა ა̈ნბინეხ ლილზიგა̈ლ მა̈ნკუ̂იჟში (ბქ.) -- პირველად კარავში დაიწყეს ცხოვრება.
- ქელეფა̈ნ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ქელეფენ ბქ., ქელეფან ლშხ. -- კეთრი, ჭირი. მა̈ჲ ქელეფა̈ნ ჯაკუ? (ბზ.) -- რა ჭირი გინდა? ქელეფენიშ ბედიშ! (ბქ.) -- კეთრის მსხვერპლო! (წყევლაა). უ̂აი, სი ი ქელეფან! (ლნტ.) -- ვაი, შენ და -- კეთრი! (წყევლაა).
- ქელეფნა̈ (-იშ, -ნაუ) ბქ. -- კეთრიანი, კეთროვანი. ქელეფნა̈ მარა ფედიათე და̈რ ხეთლენიუ̂ (ბქ.) -- კეთრიან კაცს ახლოს არავინ ეკარებოდა. კნინ. ქელეფნა̈ილ ბქ.
- ქემა იგივეა, რაც ქა̈მა.
- ქერ (-იშ, --) ქს., ბოტ. -- ქერი. ქერს ი კუ̂ეცენს ალა̄შიხ (ლშხ. 3) -- ქერს და ხორბალს თესავენ. ჲეხუ̂-ჭა̈შ ქერს ალაშდახ დაბისა (ლნტ. 265) -- ცოლ-ქმარი ქერს თესავდა ყანაში. შდრ. ჭგმინ.
- ქერახს იგივეა, რაც ქა̈რა̈ხს.
- ქერქ (-იშ, -ა̈რ \ -ა̈ლ ბზ., -ა̈ლ ლნტ., -ალ ლშხ.) -- ქერქი. მეგა̈მ ქერქა̈ლ გარ ასა̈დ (ბზ.) -- ხე მხოლოდ ქერქი დარჩა. ცა̄ჲრა̄ ქერქ (ლშხ., ხორ. 6) -- თელის ქერქი. მეგემი ქერქ მაწხჷნ (ლნტ.) -- ხის ქერქი მჭირდებოდა.
- ქესა იგივეა, რაც ქე̄სა.
- ქეყანა იგივეა, რაც ქუ̂ეყანა.
- ქეშე̄ნი (-ნი̄შ, -ნჲა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ქეშენი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- 1. მიცვალებულის პატივსაცემად საფლავზე ალმართული პატარა შენობა. ხოჩა ქეშე̄ნი ოთგეხ ბაბას საფლა̈უ̂ჟი (ბზ.) -- კარგი შენობა დაუდგეს პაპას საფლავზე. 2. ბქ., ლშხ. ქვის კარავი მთაში

თავშესაფარებლად.

- ქეშპ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ბოტ. -- დათვიმხალა. ბეუ̂ას ქეშპიშ სტუ̂ირილდ ოხქაჩა (ბქ. 197) -- ბევას დათვიმხალას სტვირი გამოუჭრია.
- ქეც იგივეა, რაც ქა̈ც.
- ქეხნი (ა̈ქუ̂ხ, აქა̈ხ; ა̈ქხენი ბზ., ოქეხ, აქახ; აქხენი ბქ., ლშხ.), ქეხენი (ა̈ქუ̂ეხ, აქახ; აქეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- იხევს, იწევს (უკან). ეჯი ლოშდ-ლოშდ ქეხნი (ლშხ.) -- ის უკან-უკან იწევს. ჩა̈ჟს ათაყამნიდა ი ლოშკმაუ̂ აქახ (ლნტ. 242) -- ცხენს შეეშინდა და უკან დაიხია.
- ქე̄ბი̄ლა̈რ ბზ., ქე̄ბი̄ლარ ლშხ. -- ჟინი, უმიზეზო გაბრაზება. იმშა ქე̄ბი̄ლა̈რ ესერ ახჴედა? (ბზ.) -- რა ჟინი მოგივიდა. ქე̄ბი̄ლარ ხო̄ზნანი ჲესი-ჲეს (ლშხ.) -- ზოგჯერ უმიზეზოდ გაბრაზება მოუვლის (გაჭირვეულდება).
- ქე̄სა, ქისა (-სა̄̈შ, -სა̄̈ლ) ბზ., ქესა (-სა̈შ, -სოლ ბქ., -სა̄შ, -სე̄ლ ლშხ., -სა̈ჲშ, -ჲა̈რ ლნტ.) -- ქისა. ა̈ფიცარდ ქა ლახუ̂ე̄მ უსგუ̂ა ქე̄სა თეთრ (ბზ. 350) -- ოფიცერმა მისცა ექვსი ქისა ფული. ათა̈ს ქესალა მადე ჩემინ (ჩბხ.) -- ათასი ქისის გულისთვის არ დათანხმდა. ატლასი ქესა ი ქაღალთ ჟი ხა̄̈ზ მუჭოდჟი (ლშხ. 63) -- ატლასის ქისა და წერილი ადევს მკერდზე. ტუფუუ̂ა̈რ ახოშხებახ ქესალშალ (ლნტ. 102) -- ტყავები ქისასავით შეუკერავთ.
- ქიზ (-იშ, --) -- სიცილი, ხარხარი. ქიზ ოხშგა̈ბ დი̄ნას (ბზ.) -- გოგოს სიცილი წასკდა. ამშა ლიქუ̂ისკს ქიზ ასამანე (ლნტ.) -- ამის თქმას ხარხარი მოაყოლა.
- ქილ, ქჷლ1 (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., (-არ ლშხ.) -- ეშვი, ქილი, ღოჯი. ლოხუ̂რეკ ნეზუ̂დ ქილ (ბზ. 252) -- ნეზვმა ეშვი გაჰკრა. და̈უ̂ს ქჷლა̈რ ქახოწუ̂ანდა (ბქ.) -- დევს ეშვები უჩანდა. და̈უ̂ს ძღჷდ ქილა̈რ ხარ (ლნტ. 220) -- დევს დიდი ეშვები აქვს.
- ქილა̄̈რ (-იშ, -ლა̄რა̈რ \ -ლა̄რა̈ლ) ბზ., ქილა (-ლაუ) ბქ., ქილა̄რ (-ალ) ლშხ., ქილარ (-ა̈ლ)

ლნტ. -- ეშვებიანი, ღოჯებიანი. ხოშა ქილა̈̄რ თხე̄რე (ბზ.) -- დიდკბილებიანი მგელი. ძღჷდ ქილა̈რ ხა̈მ ხეყადდახ (ლნტ.) -- დიდეშვებიანი ღორი ჰყავდათ.

- ქილიბ იგივეა, რაც ქლიბ.
- ქილიქ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- სახლის, შენობის გარეთა კუთხე. მჷქოხა̈რს გდესკხ ქორა̈ ქილიქა̈რჟი (ლნტ. 65) -- თეთრ რიყის ქვებს დებენ სახლის გარეთა კუთხეებში.
- ქილუ̂ა̈რდ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., ქირუ̂ა̈დ ბქ., ქილდაუ̂ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ქლიავი. ქილუ̂ა̈რდ ხოჩა გამა̈შ ლი მჷჰიჟი (ბზ.) -- მწიფე ქლიავი გემრიელია. მეზგა ფიშირს ხოგ... ქირუ̂ა̈დ (ბქ. 282) -- ბევრ ოჯახს უდგას ქლიავი.
- ქიმ (-იშ, ქჷმრა̈ლ ბზ., ქჷმრა̈რ ბქ., -იშ, ქჷმრა̄ლ \ ქიმრა̄ლ ლშხ.), ქჷმ (ქჷმარა̈ლ) ლნტ. -- ცრემლი. ზურა̄ლს ქიმ ოხშყა̈დ (ბზ. 247) -- ქალს ცრემლი ჩამოუვარდა. ქიმ თეს ესერ აწრა̈ნი, გუ ა̈წყლა̈ნი (ანდ.) -- ცრემლი თვალს აწითლებს, გულს კი -- წმენდსო. ქიმს აყბა ოხშიხა (ლშხ. 56) -- ცრემლს ლოყა დაუწვავს. ქჷმარა̈ლ ა̈მირა̈ნს ა̈სეწეფხან (ლნტ. 276) -- ცრემლები ამირანს დაეწვეთა. კნინ. ქჷმილდ ბზ., ლნტ., ქიმი̄ლ ლშხ.
- ქინზ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ქინძ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- ქინძი. ქინზ ხოჩა ლელჷრტა̈მ ლი (ბზ.) -- ქინძი კარგი ბოსტნეულია. ჰარტამა̈რისგა ალა̈შიხ ქინზს (ბქ. 69) -- ბოსტნებში ქინძს თესავენ. ქინძ ხუ̂ა̈ჲ გუ̂ილაშა (ლნტ.) -- ქინძი ბევრი გვითესია.
- ქინქილ (-ქლიშ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- ფაფარი. იმჟი ქინქლა̈რ ესერ ხა̄გ?! (ბზ.) -- როგორი ფაფარი გაქვსო?! ქინქილ გარ ხოწუ̂ა̈ნდა (ბქ. 204) -- მხოლოდ ფაფარი მოუჩანდა.
- ქინძ იგივეა, რაც ქინზ.
- ქიჲა̈მ (-აშ, -ამა̈რ) ბზ., ჰიჲა̈მ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- წყლის ხავსი. ჰიჲა̈მიშ ლებარს ასყიდახ (ბქ.) -- წყლის ხავსის ლებებს აკეთებდნენ.

- ქიპ (-იშ, ქჲპა̈რ \ ქიპა̈რ ზს., ლნტ., ქიპარ ლშხ.) -- ძაფი. ზურა̄ლ ჰა̈შკი ქიპს ჟ'ა̈ნჩრე (ბზ. 19) -- ქალი შალის ძაფს დაძახავს. დადალ ქან ქიპდ ი ლჷბა̈რდ ხამკა̈ხხ (ბქ.) -- დედალ კანაფს ძაფად და ზონრად ხმარობენ. ლოხუ̂ოდახ ჲაგუნდი ქიპ (ლშხ. 57) -- მიუციათ იაგუნდის ძაფი. ჟ'ამასლეხ ლჷჯიშ ქიპს (ლნტ. 30) -- მაქოზე გადაახვევენ საქსოვ ძაფს.
- ქირა̈{ჲ} (-რა̈̄შ \ -იშ, -რჲა̈ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -ჲშ, -ქირა̈ლ ლნტ.), ქირაჲ (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ქირა, ხელფასი. [მა̈სძელს] ქირა̈ჲ ხაშგუ̂მინხ (ბზ. 416) -- მასპინძელს ქირა სთხოვეს.
- ქირს (-იშ \ -ა̈შ, --) ზს., ქირც (-იშ, --) ქს., ბოტ. -- ოსპი. ეშხუ ქირსა̈ ითქ (ბზ. 422) -- ოსპის ერთი მარცვალი. ლალაშიდ ქირსს, ლედა̈რს (ბქ. 225) -- ვთესავთ ოსპს, ბარდას. ქირცი ნინჩორს ხაჯეშ (ლშხ.) -- ოსპის კონას ჰგავს. ამეჩუ ახაყახ ქირც, ლობიო, ლედერ (ლნტ. 7) -- აქ მოჰყავთ ოსპი, ლობიო, ბარდა.
- ქირუ̂ა̈დ იგივეა, რაც ქილუ̂ა̈რდ.
- ქირქიბ (-იშ, -ა̈ლ) ზს. -- ნაფლეთი, ნაქექი. ბოფშა̈რს ჩაფლა̈რ ქირქიბდ ოთგენახ (ბზ.) -- ბავშვებს ფეხსაცმელები ნაფლეთებად უქცევიათ. გადატ. ლანდი (უჭმელობით დასუსტებულზე იტყვიან). ეჯ მა̄რა ქირქიბ ხაშიდ მა̈ჲდშუ̂ (ბზ.) -- ის კაცი ლანდადქცეულა შიმშილით (ნაქექი აყრია).
- ქირც იგივეა, რაც ქირს.
- ქირცაჲ ლშხ. -- ოსპის მოყვარული, ოსპიჭამია; გადატ. -- მეტისმეტად ღარიბი. ეჯი ქირცაჲ ლი (ლშხ.) -- ის ოსპიჭამიაა (ღარიბია).
- ქისა იგივეა, რაც ქე̄სა.
- ქისუნბურა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ქისინბურა, ქისუნბურა̈ (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) უშგ. -- ავგაროზი,

ბაზმანდი, შანა, თილისმა. ქისუნბურäჲს ყიაქა იბემხ (ბზ.) -- ავგაროზს ყელზე იბამენ. იხ. ცინციბურ.

- ქიუ̂ (-იშ, -äრ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ყველის კვერი (ერთი წველა ყველი). სემი ქიუ̂ აშიდხ ყо̄რქა (ბზ. 364) -- ყველის სამი კვერი გარეთ (კარში) გადაყარეს. ენკიდ ნაცარქექჲად ქიუ̂ ი ლჷჯე ათწუ̂ირუ̂ნე (ლშხ. 80) -- აიღო ნაცარქექიამ წველა ყველი და რძე გაადინა. კნინ ქიუ̂უ̄ლ ბზ., ლშხ. ქიუ̂ულდ ლნტ.
- ქიუ̂äჲ (-იშ, -äრ) ბზ., ქიუ̂აჲ (-უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ. -- ყველიპარია; ყველის მოყვარული. ქიუ̂äჲს ესერ ქიუ̂äჲდ ოხჩი̄შა (ბზ.) -- ყველიპარიამ სხვას დაასწრო ყველიპარიას დაძახებაო (ყველიპარიამ ყველიპარიას დაასწროო).
- ქიქ{ი} (-äშ \ -ქი̄შ, -äრ) ზს. -- ნამცეცი. კიბდონისგა ფექი ქიქ დე̄სა ხо̄რიხ (ბზ.) -- კიდობანში ფქვილის ნამცეცი არა აქვთ. კნინ. ქიქილ ბზ.
- ქიქიმდ -- იხმარება გამოთქმაში: ქიქიმდ ლიგნე ზს., ქჷქიმდ ლიგნე ლშხ., ქჷქიმდ ლიგენე ლნტ. -- ფერფლად ქცევა, დაფერფვლა, გადაბუგვა. მäგ ქიქიმდ ადგენეხ (ბზ.) -- ყველაფერი ფერფლად აქციეს. ქჷქიმდ ოთგენეხ ქორ (ლშხ.) -- გადაუბუგეს სახლი. მäგ ქჷქიმდ ლჷგენე ასოხუ̂იდა (ლნტ.) -- ყველაფერი ფერფლად ქცეული დახვდა. გადატ. ნაფლეთებად, ნაკუწებად ქცევა, განადგურება. ლერქუ̂ა̄ლე ქიქიმდ ლიგნე ხეკუ̂ად (ლშხ.) -- ტანსაცმლის ნაფლეთებად ქცევა უნდოდა.
- ქლäუ̂ (-იშ \ ქლაუ̂äშ) ბზ., ქნäუ̂ (-იშ) ბქ., ქლაუ̂ (-იშ) ლშხ. -- ნიავი. ნäბზუ̂ä ქლäუ̂ ლესიäმ ლი (ბზ.) -- საღამოს ნიავი სასიამოვნოა. ქნäუ̂ ლი (ბქ. 235) -- ნიავია. გადატ. ქლäუ̂ ხოჲახ -- ნიავმა დაჰკრა (გაცივდა).
- ქლიბ (-იშ, -äრ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.), ქჷლიბ, ქილიბ (-äრ) ბქ. -- ქლიბი. კა̄დას ქლიბ ხოჩა̄მდ

აშე̄რე (ბზ.) -- ნაჯახს ქლიბი კარგად ლესავს. ქლიბ აშხუნლუ̂ე ჩუ იუ̂რი (ბქ.) -- ქლიბი გარკვეული დროის შემდეგ ბლაგვდება.

- ქნა̈უ̂ იგივეა, რაც ქლა̈უ̂.
- ქობა̈ჲ (-ბა̈̄ჲშ, ქობაჲა̈რ) ბზ., ქობა̈ (-იშ, -ბა̈უ ბქ., -ჲშ, -ბა̈ლ ლნტ.), ქობა (-ბა̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ. -- ქობა, არშია. ქობა̈ჲ კაბ ხოჩა ლესგდი ლი (ბზ.) -- არშიაშემოვლებული კაბა ლამაზია (კარგი საყურებელია). მინად კაბს ქობა̈ ასოგე (ლნტ.) -- მინამ კაბას ქობა მოაკერა (დაუდგა).
- ქონა̈ბ, ქონებ{ა} (-იშ \ -ბა̈̄შ ბზ., -ბა̈შ, -ბოლ ბქ.), ქონებ{ა} (-ბა̄შ ლშხ., -ბა̈ჲშ ლნტ.) -- ქონება. ოხდეხ ტუ̂ეტ მიჩა ქონებას ი ა̈გითე ანჴა̈დხ (ბზ. 87) -- მოსდეს ხელი იმის ქონებას და სახლში წამოვიდნენ (მოვიდნენ). დინად ამხენი ობა̈შ ქონება ადჲე (ბქ. 54) -- გოგომ აქედანაც უამრავი ქონება წაიღო. იმე ლოქ ხითხ ალემა̈გ ქონაბ? (ლნტ. 298) -- სად იშოვე ამდენი ქონებაო?
- ქონდორ იგივეა, რაც ქუ̂ანდარ.
- ქონება იგივეა, რაც ქონა̈ბ.
- ქორ (-ა̈შ, -ა̈რ \ -ა̈ლ ზს., -აშ \ იშ, -ალ ლშხ., -ა̈შ \ -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- სახლი, ოჯახი. ხელწიფხი გეზალ ქორთე ანტა̈ხ (ბზ. 439) -- ხელმწიფის შვილი სახლში დაბრუნდა. ქორისგა კჷლთხიდ რაგა̈დ მადე შიდ (ბქ. 5) -- სახლში ხმამაღალი ლაპარაკი არ შეიძლება. სგა̄დჲესხ დი̄ნას ქორთე (ლშხ. 32) -- ქალიშვილს სახლში შეიყვანენ. მაულ სკანტახ ქორხო (ლნტ. 317) -- მელა სახლში შემობრუნდა. ქორა̈ მახუ̂ში (ბზ., ლნტ.) -- ოჯახის უფროსი. კნინ. ქორო̄ლ ბზ., ლშხ. ქორჷლდ, ქორულდ ლნტ. ეშხუ ქორჷლდ ხოგან ი ეჯია̈ჲ ჩუა̈თშიხან (ბქ.) -- ერთი პატარა სახლი (სახლაკი) ედგათ და ისიც დაეწვა.
- ქორა̈{შ} მა̄რე (-რე̄მიშ, -რა̈̄ლ) ბზ., ქორა̈შ მარე (-რემ, -როლ) ბქ., ქორა მა̄რე (-რე̄მიშ,

-რე̄ლ) ლშხ., ქორა მარე (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- 1. ოჯახის წევრი. ქორა̈ მარე წირხო ა̈მეჩედხ (ლნტ. 300) -- ოჯახის წევრები წირვაზე წასულან. 2. სახლიკაცი. ქორა̈ მა̄რა̈̄ლს უშხუ̂ა̄რისგა ხოჩა ლირდე ხოხახ (ბზ.) -- სახლიკაცები ერთმანეთში კარგად არიან. ქორა̈შ მარემ ლიჯედს ხოლლიუ̂ხ მა̈გ (ბქ.) -- ყველა სახლიკაცის მოსვლას ელოდებოდა. ქორა მა̄რე̄ლ ლახხუ̂ი̄დახ უშხუ̂ა̄რ (ლშხ.) -- სახლიკაცები ერთმანეთს შეხვდნენ.

- ქორგა (-გა̈̄შ, -გა̈̄ლ ბზ., -გა̈შ, -გა̈ლ უშგ., -გა̈შ, -გოლ ბქ., -გა̄შ, -გე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.) -- ქოლგა. უჩხაჟი ზურლა̈̄რ ქორგა̈̄ლს იყდა̈̄ნიხ (ბზ.) -- წვიმაში ქალები ქოლგას იჭერენ (ხელში). ბალარ ძღჷდ ხა̄რ ქორგაშა̄ლ (ლშხ., ხორ. 6) -- ფოთლები ქოლგასავით დიდი აქვს.
- ქორშა̈ლ (-იშ) ბზ., ქორშა̈რ (-ემ) ბქ., ქორშალ (-ეშ) ლშხ. -- შინაურები, ოჯახის წევრები. ქორშა̈რ ჩუ დეშ თა̈რდახ... (ბზ. 31) -- ოჯახის წევრები ვერ ცნობდნენ. ჩუ ისგუ̂რიხ ქორშა̈რ ი ჩუ იდარალხ (ბქ. 75) -- დასხდებიან შინაურები და დაპურდებიან. ამზუმს ლოქ იშგოხ დი̄ნა̄ ქორშალ (ლშხ. 31) -- ამდენს თხოულობენ ქალიშვილის ოჯახის წევრებიო.
- ქორწილ იგივეა, რაც ქუ̂ერწილ.
- ქოქ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ფულურო. ქოქ მეგამხენქა რაყა̈რს ა̈სყიხ (ბქ.) -- ფულურო ხეებისგან კასრებს აკეთებენ. ქოქდ -- იხმარება გამოთქმაში: ქოქდ ლიკედ -- ძირფესვიანად, მთლიანად ამოგდება, ამოწყვეტა. თელდ უ̂ოჯა̈̈ხ ქოქდ ანკა̈დ (ბზ.) -- მთელი ოჯახი ძირფესვიანად ამოწყდა. ქოქდ ანკდენიხ ეჯჲარ (ლშხ.) -- ისინი მთლიანად გაწყდებიან.
- ქოქთაშ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- შაბიამანი. ქოქთაშს ლალჟაგრი̄ლდ იჯმა̈რიხ (ბზ.) -- შაბიამანს შესაწამლავად ხმარობენ.
- ქოქოჩა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ქოჩჩა̈ (-ჩაუ) ბქ., ქოჩოჩაჲ (-ჩა̄ჲშ, -ჩე̄ლ) ლშხ., ქოჩოჩა̈ (-ჲშ, -ჩა̈ლ)

ლნტ. -- ქოჩორა ქათამი. ეშხუ ქოჩჩა̈ ქათლჷდ მირდა (ბქ.) -- ერთი ქოჩორა ქათამი მყავდა. გუშგუ̂ე ქოჩოჩაჲ ხოჩა მჷნგრე ლი (ლშხ.) -- ჩვენი ქოჩორა კვერცხის (კარგი) მდებელია. ლამა̄რია̄ ქოქოჩა̈ჲ (ბზ.) -- ოფოფი (ღვთისმშობლის ქოჩორა). ლამა̈რია̈შ ქოჩჩა̈ჲლს ხაჯეშ (ბქ.) -- ოფოფს ჰგავს.

- ქოქუ̂ეჩ (-იშ \ -უ̂ჩიშ, -უ̂ჩა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ქოჩეჩ (-იშ, -ჩჩა̈რ) ბქ., ქოჩოჩ (-არ) ლშხ. -- ქოჩორი. და̄უ̂ს ოქუ̂რე ქოქუ̂ეჩ ხა̄გა̈ნ (ბზ. 310) -- დევს ოქროს ქოჩორი ჰქონდა (ედგა). ნაღჟურს ფაყუ̂ხანქა ქოჩეჩ ხოწ̄უ̂ანდა (ბქ.) -- ბიჭს ქუდიდან ქოჩორი უჩანდა.
- ქოშ1 (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- ქოში. შუ̂ანს თამარი ქოშ ლოქ ხაშხუ̂ნა (ბქ.) -- თამარის ქოში სვანეთში ინახებაო.
- ქოშ2 -- ფაშარი, ქაშა (ვაშლი, ყველი...). მინე-მინე ჟახოლ ხაშხახ უსგა̈რხი: სანაფ, ლენგეჭუ̂, ქოშ (ბქ. 282) -- ვაშლებსაც თავ-თავისი სახელები ჰქვია: სინაფი, საგვიანო (გამძლე), ქაშა ვაშლი.
- ქოჩ იგივეა, რაც ქო̄ნჩ.
- ქოჩეჩ იგივეა, რაც ქოქუ̂ეჩ.
- ქოჩოჩ იგივეა, რაც ქოქუ̂ეჩ.
- ქოხ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მწირი, გამოფიტული მიწა. სურუ ქოხდ ედსიპა̄ნხ გუშკუ̂ე გიმარ (ლშხ.) -- ძალიან გამოიფიტა ჩვენი მიწები.
- ქო̄ბ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ) ბზ., ქო̄ლბ (-იშ, -არ) ლშხ., ქოლბ (-ა̈რ) ლნტ. -- ბუჩქი. სე̄მი ქო̄ბ ჟაკუ̂ა̈რ ჟ'ანქა̈ჩხ (ბზ.) -- სამი არყის ბუჩქი მოჭრეს. ეშხუ ქო̄ლბჟი ფიშირ კელარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 1) -- ერთ ბუჩქზე ბევრი ღეროები აქვს.
- ქო̄ლბ იგივეა, რაც ქო̄ბ.

- ქო̄ნჩ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ქოჩ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- 1. ბუდნა, მცენარის ძირზე შემოყრილი მიწა. ეშხუ ქო̄ნჩ კარტოფილ ოხკიდდ (ლშხ.) -- ერთი ბუდნა კარტოფილი ამოვიღეთ. 2. გროვა. ქოჩ-ქოჩდ ზმნს. -- გროვა-გროვად. ლა̈ჲრა̈რ ქოჩ-ქოჩდ შიდ (ბქ.) -- წიგნები გროვა-გროვად ყრია.
- ქრა̈ფ (ქრაფა̈შ, -ქრაფა̈რ) ბქ., ქრაფ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- 1. ქარაფი კლდე, ხრამი. ხოშა ქრაფს აშყად (ბქ.) -- დიდ ქარაფ კლდეზე გადავარდა. ძღჷდ ქრაფს ლახგენე̄ნახ (ლშხ.) -- დიდ ქარაფს მისდგომიან. 2. ნამქერი. თოვლის დიდი კედელი.
- ქრისდე (-დე̄შ, -- ბზ., ლშხ., -დეშ, -- ბქ.), ქრისტე (-ჲშ, --) ლნტ. -- ქრისტე. ისგუ̂ი მჷწრე ნო̄რუ ა̈რი უ̂ოდე სუმინ ქრისდე̄ თა̆სდუ̂ებ დ' ა̄კუში (ბზ. 64) -- შენი მომრევი ნურავინ ნუ იქნება, სანამ ქრისტეს თავდებობას სამგზის არ გასტეხო. ქრისდე მიჩა ქადაგებას ესერ ესდაგრა (ანდ.) -- ქრისტე თავის ქადაგებას დაჰკვდომიაო. იმოხ ლოქ ასხრი? -- ლახაჭუ̂ედნა ქრისტეს ეშმა̈ (ლნტ.) -- საით მიდიხარო? -- უკითხავს ეშმაკს ქრისტესთვის. ქრისდე მირჰენ (ბქ.) -- ქრისტეს მირონი. გადატ. მირონით დანათესავებულნი, ნათელ-მირონი, ნათლია, ნათლიმამა (ნათლიდედა). დეც ესერ მებჭკუ̂ე ლჷმა̈რ ი უშხუ̂არ ქრისტე მირჰენს გარ ლოხუ̂ტიხა (ბქ.) -- ცა გამსკდარი ყოფილა და მხოლოდ ქრისტეს მირონს გაუმთელებიაო.
- ქრისდე̄შ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ქრისდეშ ბქ., ქრისტეშ ლნტ. -- 1. შობა, ქრისტეშობა. ქრისდე̄შ შუ̂ანა̈რს ლიმზირ ი ლიფა̄ნე ხა̈მთქუ̂ახ (ბზ.) -- ქრისტეშობას სვანებმა ლოცვა და მიცვალებულისთვის ტაბლის დადგმა იციან. ალი ლა̈სუ̂ ქრისდეშ ი კანდაშ ნენსგა (ბქ. 15) -- ეს იყო შობასა და ახალ წელს შორის. საკურთხ ხა̄რხ ლეკდე ქრისდე̄შ... (ლშხ. 42) -- შობას საკურთხი აქვთ მოსატანი. მა̈ნკუ̂იჲ ლჷნ ლი ქრისტეშ (ლნტ. 56) -- პირველი (ყველაზე

დიდი) რელიგიური დღესასწაული შობაა. 2. დეკემბერი, ქრისტეშობის თვე. ქრისდე̄შ შუ̂ანს ძღჷდ მუს ჯედნი (ლშხ.) -- დეკემბერში სვანეთში დიდი თოვლი მოდის.

- ქრისდე̄შჲელ (-იშ \ -ეშ) ბზ., ლშხ., ქრისდეშერ ბქ., ქრისტეშჲელ (-იშ) ლნტ. -- შობის კვირა. ქრისდე̄შჲე̄ლე ლუნს ხოჩა ხეფსი (ბზ.) -- შობის კვირაში გაჩენილი ხბო კარგი გამოდის. ქრისტეშჲელ მჷცხიერობ ლი შუ̂ა̈ნს (ლნტ.) -- ქრისტეშობის კვირაში სვანეთში სიცივეა.
- ქრისდიანობ (-ა̄შ ბზ., -ა̈შ ბქ.), ქრისტიანობ (-ა̄შ \ -იშ ლშხ., -ა̈ჲშ \ -იშ ლნტ.) -- ქრისტიანობა. ეჩუნღო ქრისდიანობ ესფხეჟა ქუ̂ეყანას (ბზ.) -- შემდეგ ქრისტიანობა გავრცელებულა ქვეყანაზე.
- ქრისდია̈ნ, ქრისტიან (-იშ, -ა̈ლ \ -ა̈რ) ზს., ქრისდიან, ქრისტიან (-ალ) ლშხ., ქრისტია̈ნ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ქრისტიანი. შუ̂ანა̆რ ქრისდიანა̆რ ლიხ (ბქ.) -- სვანები ქრისტიანები არიან. გადატ. კეთილშობილი. ქრისდია̈ნ ამსუუ̂ა̄ლდ (ბზ.) -- ქრისტიანი (კეთილშობილი) ადამიანი. ეჲს ხეყად ჲეხუ̂იაქ ქრისტია̈ნ ზურალ (ლნტ. 307) -- იმას ცოლად ჰყავდა ქრისტიანი (კეთილშობილი) ქალი.
- ქრისტეშ იგივეა, რაც ქრისდე̄შ.
- ქრისტიან იგივეა, რაც ქრისდია̈ნ.
- ქრუუ̂ იგივეა, რაც ქუ̂რიუ̂.
- ქუბურდა̈ნ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ხოჭიჭი. ოდნავ ჩაღრმავებული (ღარისებრი) ფიცარი ახალშობილის ჩასაწვენად (აკვანში გადაყვანამდე). ეჩა ჲეხუ̂ს ბეფშ ხა̈ყენა ქუბურდა̈ნისა (ლნტ. 309) -- იმის ცოლს ბავშვი ხოჭიჭში ჰყოლია.
- ქუდა იგივეა, რაც ქულა.

- ქუთ (-იშ, -უა̈რ \ -უ̂ა̈რ \ ქუთა̈რ) ბქ., ზს. -- ხაჭაპური. დის ხა̈̄ქუ̂ე, ქუთუ როქ ოხნაყე (ბზ. 436) -- დედას უთხრა, ხაჭაპური გამომიცხვეო. კანდა ლადღიშდ ანყეხ ქუთს (ბქ. 71) -- ახალი წლისთვის აცხობენ ხაჭაპურს. მა̈ბზა̈რ ქუთს გა̈მდ ესერ ხა̈ცხიდალა (ანდ.) -- მაძღარი ხაჭაპურს გემოს უწუნებდაო. კნინ. ქუთულდ. იხ. თაშა̈̄რ. თა̈ში დია̈რ.
- ქუთუ̄ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ქუთულ (-თლა̈შ \ -თუ̂ლა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- მუხლი. [დი̄ნად] ქუთუ̄ლა̈რთეჟი̄ნ ქა ხაწუ̂ე̄ნე სკელა̈რ ჭყინტს (ბზ. 424) -- ქალიშვილმა ვაჟს მუხლებამდე აჩვენა წვივები. ღა̈რჟი მუს ხასდა ქუთულთეჟი (ბქ. 85) -- ხეობაში მუხლებამდე იდვა თოვლი.
- ქულა (-ლა̈̄შ, -ლა̈̄ლ ბზ., -ლა̄შ, -ლე̄ლ ლშხ.), ქუდა (-იშ, -და̈უ \ -დაუ) ბქ. -- ქულა (მატყლისა, ბამბისა). მა̈ტყი ქულა̈̄ლ ბიქუ̂ს ესლუ̂ა̈̄ნდა (ბზ.) -- მატყლის ქულები ქარს მიჰქონდა. ქუდა-ქუდა̈შჟი ჟა̈სყი ი სერ ლილთე გარ ხაკუ (ბქ. 305) -- ქულას ქულაზე დააწყობს და შემდეგ დართვალა უნდა.
- ქუმფა̈ს, ქუმფა̈შ (-იშ, -ფაშა̈რ ბქ., -ფაშა̈ლ ლნტ.), ქუმფაშ (-არ) ლშხ. -- ცხვრის, თხის ან ღორის შიგნეულს კეპავენ, ამარილებენ, საკმაზით ანელებენ და საგულდაგულოდ გასუფთავებულ ფაშვში (ან მაჭიკში) აწყობენ. ფაშვს თავს უკრავენ და ისე ხარშავენ. ქუმფა̈ს ხოჩა ლეზუ̂ებ ლი (ბქ.) -- ქუმფასი კარგი საჭმელია. ხოჩა ქუმფაშს ასყიხ (ლშხ.) -- კარგ (გემრიელ) ქუმფას აკეთებენ.
- ქუმფა̈შ იგივეა, რაც ქუმფა̈ს.
- ქუნ იხ. ქუ̂ინ.
- ქუნა̈̄რეშ (-იშ, --) ბქ., ლნტ., ქუნარეშ ლშხ. -- სულთა კვირა. ამ მიშ ქუნა̈̄რეშ ლი (ბქ.) -- ეს კვირა სულთა კვირაა. ადგომ ლე̄თ ქუნარეშ იბნი (ლშხ.) -- ადგომა ღამეს სულთა კვირა

იწყება. კალანდაუნლო... ჯედენი ქუნა̄რეშ (ლნტ. 63) -- ახალი წლის შემდეგ სულთა კვირა მოდის.

- ქუნდრ (ქუნდრულდა̈შ) ბქ., ზმნს. -- ოდნავ მაინც, ცოტათი. ჲესუ̂ა̈ს ქუნდრ ლილთერ ი ლიხლაჲ ჩუ ხოხალ, ანჯეს (ბქ. 328) -- ვინც ოდნავ მაინც (ლობიოს ან სიმინდის) მარცვლებით მკითხაობა და მარჩიელობა იცის, მოვიდეს. ქუნდუ̂რ ემოშ ოხუ̂ჟებნე, ჯუ̂ედნი (ბქ.) -- ოდნავ თუ მოვიცალე, მოვალ.
- ქუნეგ{ა} ლშხ., ბქ. -- ალღოს აღება, მოყნოსვა. ალ ჟეღ ლუმითქუ̂ ლი დიარი ქუნეგს (ლშხ.) -- ეს ძაღლი ალღოს უღებს (გებულობს, იყნოსავს) პურობის დროს.
- ქუნლუმგენე იგივეა, რაც ქუ̂ინლუმგენე.
- ქუნმასწარაჲ (-აჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- სულწასული. სურუ ქუნმასწარაჲ ზურა̄ლ ლი (ლშხ.) -- ძალიან სულწასული ქალია.
- ქუნოშ იგივეა, რაც ქუნუშ.
- ქუნუშ, ქუნოშ ზმნს. -- ერთი სული აქვს... მოუთმენლად ელის. ქუნოშ არდახ და̄უ̂ა̈ ლიწედს (ბზ. 38) -- ერთი სული ჰქონდათ, ენახათ დევი. ქუნოშ არი ეჩა ლიწედს (ბქ.) -- მოუთმენლად ელის იმის ნახვას. ეჯჲარე ლიჯედს ქუნუშ ახლელიხ (ლშხ. 24) -- მოუთმენლად ელიან იმათ მოსვლას.
- ქურე იგივეა, რაც ქუ̂ირე.
- ქურზუნ ბზ., ლშხ., ქურზუნ ბქ., კურზუნ ქს. -- სწრაფი გაძრომ-გამოძრომა, სწრაფი სიარული. ეჯ მა̄რე ქურზუ̄ნშუ̂ ა̈ჩა̈დ (ბზ.) -- ის კაცი სწრაფად წავიდა, გაიქცა.
- ქურილ, ქურმილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- 1. გრდემლი. ქა იმ ხექინეხ, ეჯის იჩო ალი ქურილ (ბქ. 142) -- რასაც ეტყვიან, იმას აკეთებს ეს გრდემლი. ქურმილ ოსეგ, კუ̂ერ ლახემ (ბქ. 248) --

გრდემლი დაუდგა, ჩაქუჩი მისცა. 2. ცელის გამოსაპირავი პატარა გრდემლი.

- ქურმილ იგივეა, რაც ქურილ.
- ქურმუხუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., მუქოხ (-იშ, -არ) ლშხ. -- რიყის ქვა. ჭყინტ ქურმუხუ̂დ ლგგ (ბზ.) -- ბიჭი მაგრად (რიყის ქვასავით) დგას. მუქოხარ ჭალას ითხი (ლშხ.) -- რიყის ქვები ჭალაში იპოვება.
- ქურუხ{უ̂} (მუქ{უ̂}რუხ, ხოქრუხუ̂ა) ბზ., ლშხ. -- რუხი. ქურუხ ჩა̈ჟ (ბზ.) -- რუხი ცხენი. ამის სგელ ბალე ხარ, მუქუ̂რუხ (ლშხ.) -- ამას სქელი ფოთოლი აქვს, მორუხო. ქურუხ ფა̈ყუ̂ი ლიყდი მაკუ (ლნტ.) -- რუხი ქუდის ყიდვა მინდა.
- ქუფ (-იშ, -უ̂ა̈რ ბზ., -უ̂არ ლშხ., -ა̈რ ბქ.) -- 1. დაწნული კიდობანი. ფა̈რშმა̈გდ ჟ'ესგე ქუფ ბარჯჟი (ბზ. 247) -- ფარშევანგმა (ფასკუნჯმა) დაწნული კიდობანი ბეჭზე შეიდგა. ლუ̂ესე ქუფისგ' ესდეხ (ბქ. 19) -- ბადე ქონი კიდობანში ჩადვეს. 2. ბზ. ბუდე. შდაუ̂ლა̈რ ქუფუა̈რს ისყე̄ნეხ (ბზ.) -- მერცხლები ბუდეს იკეთებენ. 3. ბქ. გაწურული ყველის შესანახი მოგრძო ჭურჭელი, რომელიც სახლის ჭერზეა ჩამოკიდებული. კნინ. ქუფულდ ზს., ბქ., ქუფუ̄ლ ლშხ.
- ქუშაგ (-იშ, -არ) ლშხ., ქაშა̈კ (-შაკა̈რ) ლნტ. -- ძლიერი, შეუპოვარი (ქალი). მე̄უ̂არ ქუშაგ ზურა̄ლ ლი მარო (ლშხ.) -- ძალიან შეუპოვარი ქალია მარო.
- ქუჩირი იგივეა, რაც ქუცური̄ლ.
- ქუცე იგიეა, რაც ქუ̂იცე.
- ქუცირი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ქუ̂ითილ ბქ., ქუჩირი (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ძაღლის, ლეკვის მოფერებითი სახელი -- ლეკვუნა. ლგფე̄თე ქუცირი̄ლ ხორიხ (ბზ.) -- ფეთიანი ლეკვი ჰყავთ. ქუ̂ითილა̈რ ხორიხ (ბქ.) -- ლეკვები ჰყავთ. ბოფშა̈რე მა̈გიერ ქუჩირილა̈ლ ლახოყუ̂ინეხ (ლნტ. 166) -- ბავშვების მაგივრად ლეკვები მიუწვინეს.

- ქუცმაცე̄ლ (-იშ, -არ) ლშხ. -- წვრილმანი. ანმა̄რნეხ ლელჳ̂ს ი იშგენ ქუცმაცე̄ლარს (ლშხ. 44) -- მოამზადებენ ხორცს და სხვა წვრილმანს.
- ქუხჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ქუხ (-ჳ̂არ) ლშხ. -- მუწუკი; მუწუკის, ნაჭრილობევის გამხმარი თავი. ქუხჳ̂ ხოლა ლესგდი ლი (ბზ.) -- მუწუკი ცუდი საყურებელია. ლილჩალისგა ხამემ ლელჳ̂ს და̈რ იზბი: -- ქუხჳ̂ა̈რ ესერ ხოხალ (ბქ.) -- მარხვაში ღორის ხორცს არ ჭამენ. -- მუწუკები იცისო. ბეფშს ძღჷდ ქუხჳ̂ ხა̈გენა ჭიშხჟი (ლნტ.) -- ბავშვს დიდი მუწუკი ჰქონია ფეხზე.
- ქუხჳ̂ა̄̈რ (-იშ, -ჳ̂ა̄რა̈რ) ბზ., ქუხჳ̂ა̄რ (-ალ), ქუხჳ̂არაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ., ქუხჳ̂ა̈რ (-იშ, -ჳ̂არა̈ლ) ლნტ. -- 1. მუწუკიანი. დი̄ნას ქუხჳ̂ა̄̈რ ნიჩჳ̂ა̈რ ხა̄რ (ბზ.) -- გოგოს მუწუკიანი სახე აქვს. 2. მსხლის ჯიშია, რომელსაც ხორკლიანი კანი აქვს. ქუხჳ̂არაჲ -- იცხ ლი (ლშხ., ხორ.) -- ქუხვარა -- მსხალია (მსხლის ჯიშია).
- ქჳ̄რა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ ბზ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ქჳრა (-რა̈შ, -როლ) ბქ. -- 1. ზს. ნასვენი, მოუხვნელი მიწა. ამ ზაჳ̂ და̈ბ ქჳ̄რად ა̈მსა̈დ (ბზ.) მისას დაბ ქჳრად ა̈მსა̈დ (ბქ.) -- წელს ყანა მოუხვნელი დამრჩა. ქჳ̄რად ლისედ ბზ. -- გადატ. ცარიელზე დარჩენა. 2. მინდორი, მოლი. ქჳრა შიხჳ̂შ ოხგჳ̂ერშლე (ბქ. 248) -- მინდორი ნახშირით გაუვსო. ჲეზჳ̂ისა ხოჩა ქჳრა ხორიხ (ლშხ.) -- ეზოში კარგი მოლი აქვთ. 3. სამჭედლო ქურა.
- ქჳ̂ანდარ, ქონდორ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ბოტ. -- ქონდარი. ჰარტმა̈რისგა ალა̈შიხ... ქჳ̂ანდარს, ნიჳ̂რას... (ბქ. 69) -- ბოსტნებში თესავენ ქონდარს, ნიორს...
- ქჳ̂ას (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ქჳ̂ა̄სი (-სი̄შ, -არ) ლშხ. -- ბალახის ცოცხი. ხოჩა ქჳ̂ას ანსყე (ბზ.) -- ბალახის კარგი ცოცხი გააკეთა. ქჳ̂ასჳ̂შ ხჳ̂ა̈ჯელედ სკირის (ლნტ.) -- სოხანეს ბალახის ცოცხით ვხვეტავთ. კნინ. ქჳ̂ასჷლდ ბზ., ლნტ., ქჳ̂ა̄სო̄ლ ლშხ.

- ქჳ̂ა̈ბ (-იშ, ქჳ̂აბა̈რ) ბზ., ლნტ., ქჳ̂აბ (-არ) ლშხ. -- გამოქვაბული, ქვაბი. ბეფშჳ̂ სგა̄ჩა̈დ ქჳ̂ა̈ბთე (ბზ. 262) -- ბავშვი გამოქვაბულში შევიდა. ფიშირს ხოწჳ̂ახ თანუშჲაჲ ლე̄თჳ̂შ ქჳ̂აბისა (ლშხ. 14) -- ბევრს უნახავს ალი (ავი სული) ღამით გამოქვაბულში. ლიც ჟიქან, ქჳ̂ა̈ბისა არდახ (ლნტ. 312) -- წყალს ზემოთ, გამოქვაბულში, იყვნენ.
- ქჳ̂ა̈ნ (-იშ, ქჳ̂ანა̈რ ბზ., ლნტ., ქჳ̂ანა̈შ ბქ.), ქჳ̂ან (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჭიუხი, კლდოვანი ადგილი. ქჳ̂ა̈ნდუ ალგენე̄ლი ამჟი ლირდე! (ბზ.) -- ქვად (ჭიუხად) იქცეს ასეთი ყოფაო! დაჴარ ქჳ̂ანს ემსედე̄ლიხ (ლშხ.) -- თხები ჭიუხში დარჩენილან. ქჳ̂ანა̈რს მიჟ ახეწა̈დ (ლნტ.) -- ჭიუხებს მზე მოადგა (გამოხედა).
- ქჳ̂ა̈სტ იგივეა, რაც ლჳ̂ა̈სტ.
- ქჳ̂ა̈ქჳ̂ია̈{ჲ} (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ქჳ̂აქჳ̂ია (-იშ, -ჳ̂ია̈უ ბქ., -ჳ̂ია̄შ, -ჳ̂იე̄ლ ლშხ.), ქჳ̂ა̈ქჳ̂ია̈ (-ჳ̂ია̈ჲშ, -ჳ̂ია̈ლ) ლნტ. -- დაბალი და მსუქანი ადამიანი. იმჟი ქჳ̂ა̈ქჳ̂ჲა̈ჲ ზურა̄ლ ანჴა̈დ?! (ბზ.) -- რა მსუქანი და დაბალი ქალი დამდგარა?! გიგოს ქჳ̂აქჳ̂იაჲ ჲეხჳ̂ ხაყა (ლშხ.) -- გიგოს დაბალი და მსუქანი ცოლი ჰყავს.
- ქჳ̂ა̈ცა იგივეა, რაც ქჳ̂ეცა.
- ქჳ̂ა̈ხ (ქჳ̂ახა̈შ \ -იშ) ბზ., ქჳ̂ა̈ხი (ქჳ̂ახა̈შ ბქ., -ხიშ ლნტ.) -- იანვარი. ქჳ̂ა̈ხისგა თხე̄რეჲ ესერ დე̄მა აკჳ̂ა̄ნე ფა̈კჳ̂ნას ქა̄მთე (ბზ.) -- იანვარში მგელიც არ გააგდებს კარში თავის ლეკვს. ქჳ̂ა̈ხია̈შ მჷცხი ციცჳ̂ს ი კენს ესერ ათხა̈ი (ანდ.) -- იანვრის სიცივე კატას და კვერნას ერთად უყრის თავსო. ქჳ̂ა̈ხისა სურუ მჷცხა̈ჲ ხოხალ (ლნტ.) -- იანვარში დიდი სიცივეები იცის.
- ქჳ̂ა̈ჯ (-იშ, ქჳ̂აჯა̈რ) ზს., ქჳ̂აჯ (-არ) ლშხ. -- სახელური (კოტა, მაჭი). მერჩილს ხოჩა ქჳ̂ა̈ჯ ოხსყე (ბზ.) -- ცელს კარგი კოტა გაუკეთა. ა̈მის ქჳ̂ა̈ჯ ხაშხა (ბქ. 229) -- ამას ცელის

სახელური ჰქვია. კნინ. ქჳ̂ა̈ჯილდ ზს., ქჳ̂აჯი̄ლ ლშხ.

- ქჳ̂ეირ, ქჳ̂ე̄რ (ხონქჳ̂ე̄რა, მანქჳ̂ე̄რე ბზ., ლშხ., ხოქჳ̂ეირა, ქჳ̂ეირალა ლნტ.) ქეირ (ხონქერა) ბქ. -- ცივი; გრილი. ნ̈აბოზთე ხოჩა ქჳ̂ეირ ხაზნა (ბზ.) -- საღამო ხანს (კარგი) სიგრილე სჩვევია. ჩჳ̂იბეჯეჳ̂ს ჯჳ̂ედი ლინთჳ̂ ხ̈მთქჳ̂ა ი ქეირ ამზაჳ̂ (ბქ. 224) -- ჩუბეხევში გრძელი ზამთარი და გრილი ზაფხული იცის. ლჷფინე ლიც ა̈თჳ̂ი ლი, უფინა -- ქჳ̂ეირ (ლნტ. 18) -- ადუღებული წყალი ცხელია, აუდუღარი -- ცივი.
- ქჳ̂ე̄რ იგივეა, რაც ქჳ̂ეირ.
- ქჳ̂ერწილ (-წლიშ, -ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ქორწილ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ქორწილი. მიჩა დის ი და̄̈ჳ̂ს ქჳ̂ერწილ ხა̄̈რხ (ბზ. 252) -- დედამისსა და დევს ქორწილი აქვთ. ჯი ესერ ქჳ̂ერწილისგ' ა̈რი ამეჩუ (ბქ. 197) -- მე აქ ქორწილში ვარო. დედფალი დის კჷდეხ ქორწილთე (ლშხ. 33) -- დედოფლის დედა მოჰყავთ ქორწილში. ქჳ̂ერწილ ხოშა ნაღალდ მუჟოლირს ხოხალდახ (ლნტ. 46) -- ქორწილი უფრო ხშირად შემოდგომაზე იცოდნენ.
- ქჳ̂ეყანა (-ნა̄̈შ, -ყნა̄̈რ ბზ., -ნა̄შ, -ნე̄ლ ლშხ., -ნა̈ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.) ქეყანა (-ნა̈შ, -ყნა̈რ) ბქ., -- ქვეყანა. როსტომი მონწირ ჩუ დე̄მ' ა̄̈რი ქჳ̂ეყანაჟი (ბზ. 233) -- როსტომის მომრევი არსადაა ქვეყანაზე. ამზუ ქეყანა ესერ ქომჩედელი (ბქ. 11) -- ამდენი ქვეყანა გამოვიარეო. გადატ. ხალხი, ქვეყანა. ქჳ̂ეყანა ეშჩუ ლჷმარდ მეჯდე (ლშხ.) -- ქვეყანა (ხალხი) იქ ყოფილა მოსული.
- ქჳ̂ეცა, ქჳ̂ა̈ცა (-ცა̄̈შ ბზ., -ა̈შ ბქ.), ქჳ̂ეცა (-ცა̄შ ლშხ., -ჲშ ლნტ.) -- მოჭრა. იხმარება გამოთქმაში: კინჩხი ქჳ̂ა̈ცა! (ბზ.) -- კისრის მოჭრა! (თავის მოჭრა, დიდი სირცხვილი). ეჯი ჳ̂ოჯახი კი̄ნჩხი ქჳ̂ეცა ი̄რი (ლშხ. 39) -- ის ოჯახის თავის (კისრის) მოჭრა იქნება.
- ქჳ̂ეცენი იგივეა, რაც ქჳ̂ეცნი.

- ქუ̂ეცნი (ოქუ̂ეც, აქუ̂ა̈ც; ა̈ქუ̂ცენი ზს., ოქუ̂ეც, აქუ̂აც; აქუ̂ცენი ლშხ.), ქუ̂ეცენი (აქუ̂ეც, აქუ̂ა̈ც; ა̈ქუ̂ეცენი) ლნტ., გრდუვ. -- წყდება, იჭრება. ლჷცრე ფიმფრობჟი უ̂ოქრეშ ლიმშაუ̂ ჩუ ქუ̂ეცნიუ̂ (ბქ. 242) -- წყალდიდობისას ოქროს (მოპოვებისთვის) მუშაობა წყდებოდა. თეკუ̂ ჩუ̂აქუ̂აც (ლშხ.) -- თოკი გაწყდა. ჭაჭჟი ლოქ ამექუ̂ეცხ, ეჯმა̈გ ლოქ ლახომჷშა̈ჲახ (ლნტ.) -- წელში გავწყდით, იმდენი ვიმუშავეთო.
- ქუ̂იბილ იგივეა, რაც ქუ̂ირა̈ფ.
- ქუ̂ით (-იშ, -ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.) -- ქურდი. ქუ̂ით დე̄მე მოშ ა̈ნთხეხ (ბზ. 26) -- ქურდი ვერსად ვერ იპოვეს. ქუ̂ითიშ მა̈დილ ესერ მუბუ̂ირ ლე̄თ ლი (ბზ.) -- ქურდისთვის მადლი ბნელი ღამეაო. ჩიჩოლ ლჷმა̈რელი ქუ̂ით (ლნტ. 115) -- ჩიჩოლი ქურდი ყოფილა. კნინ. ქუ̂ითილ{დ} ბზ., ლნტ.
- ქუ̂ითილ იგივეა, რაც ქუცური̄ლ.
- ქუ̂ითრა̈-ბურსა̈ (-იშ, -საუ) ბქ. -- ქურდბაცაცა. სოფელისგა ეშხუ-ეშხუ ქუ̂ითრა̈-ბურსა̈ დემის შდეხნიუ̂ (ბქ.) -- სოფელში ერთი ქურდბაცაცა არ გამოილეოდა.
- ქუ̂ითრა̈ჲ (-იშ, -ჲა̈ლ) ბზ., ქუ̂ითრა̈ (-იშ, -რა̈უ \ -რაუ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ქუ̂ითრაჲ (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ქურდი, ქურდბაცაცა. ეჯზუმ ქუ̂ითრა̈ჲს ქუ̂ინ მა̄მ ხო̄გ (ბზ.) -- ისეთი ქურდი არავინ არ არის (ისეთ ქურდს სული არ უდგას). ქუ̂ითრა̈ მარე და̈ს ხალა̈ტ (ბქ.) -- ქურდი კაცი არავის უყვარს.
- ქუ̂ილჷმგენე იგივეა, რაც ქუ̂ინლჷმგენე.
- ქუ̂ინ (-იშ, ქუნა̈რ) ზს., ლნტ., ქუნ (-არ) ლშხ. -- 1. სული. მუშუ̂ა̈ნ მა̄რა მე̄უ̂არ ხანწა̈მ ლჷდგა̈რი ქუ̂ინ (ბზ. 11) -- სვან კაცს ძალიან სწამს მიცვალებულის სული. ჭირისუფა̈ლს ქუ̂ინ ქორთე ხად ლეტხე (ბქ. 301) -- ჭირისუფალს მიცვალებულის სული ოჯახში უნდა

დაებრუნებინა. ქუნა̈რს ლაფანაჟი სა̈ხმა̈ხ ხასდიკ (ბქ.) -- სულებს კურთხევის (საკურთხის) დროს ხმაური სწყინთ. მაულდ ქა̈დქუ̂ით ქუ̂ინ ი უ̂ითამ ჩუ̂ადაგან (ლნტ. 316) -- მელამ სული განაბა (მოიპარა) და ვითომ მოკვდა. ქუნა̈რს ეშხუ ლა̈დეღ ლახორ ლოქ ხარხ (ლნტ. 63) -- სულებს ერთი დღე თავყრილობა აქვთო. 2. სუნი. ეჩე̄ ქუ̂ინ ღე̄რბათუ̂ ლახჯანდა ჟიბებუა̄სდთე (ბზ. 329) -- იმისი სუნი ღმერთს მიუვიდა ზესკნელში. უ̂იცხს ა̈რყიშ ქუ̂ინ ხეჯნი (ბქ. 196) -- მსხალს არყის სუნი აუვა. პიტნა̄ჲ ქუნ ხოჯან (ლშხ., ხორ. 4) -- პიტნის სუნი აქვს (უდის). ქუნა̈რ გაკრა აშხალა̈ ქუ̂ინს ლოქ ხაჭიმხ (ლნტ. 63) -- სულები კაკლის ტოტის სუნს მოჰყვებიანო. კნინ. ქუ̂ინილდ ზს., ლნტ., ქუნუ̄ლ ლშხ., გადატ. -- ნეტავი! ქუ̂ინილდ, ათხეუ̂ ჲა̈რდ ემგენე შუ̂ა̈ნს! (ბზ.) -- ნეტავი ახლა ვინმემ სვანეთში დამსვას! იხ. ქუნა̈რ.

- ქუ̂ინლგმგენე (-ნე̄მიშ, -ნა̈ლ ბზ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ქუ̂ინიმგენე, ქუ̂ილგმგენე, ქუ̂ინგმგენე (-ნემ, -ნოლ) ბქ., ქუნლგმგენე (-ნე̄მიშ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- სულდგმული, პირუტყვი, საქონელი. ამ ლინთუ̂ ხუ̂ა̄ჲ ქუ̂ინლგმგენე ა̈ნბა̈რ (ბზ.) -- ამ ზამთარს ბევრი საქონელი მოგვაკლდა (დაგვეხოცა). და̈უ̂ს ქუ̂ინიმგენემ ჯუ̂ეგ ესყა (ბქ. 51) -- დევს საქონლის ჯოგი მიჰყავს. დემგუ̂აშუ̂ ქუ̂ინლგმგენს ხა̈ჲმედა ეჩექა ლიჯედ (ლნტ. 157) -- არცერთ სულდგმულს არ შეუძლია იმაზე გამოსვლა.

- ქუ̂ინმეყუ̂ლე (-ლე̄მიშ, -ლა̄ლ ბზ., -ლემ, -ლოლ ბქ.) -- ორგული ("სულგაყოფილი"), ბოროტი. ეჯა მე̄უ̂არ ქუ̂ინმეყუ̂ლე მა̄რე ლი (ბზ.) -- ის ძალიან ბოროტი კაცია. ქუ̂ინმეყუ̂ლე მარე და̈ს ხალა̈ტ (ბქ.) -- ბოროტი კაცი არავის უყვარს.

- ქუ̂ინმეჩდე (-დე̄მიშ, -და̄ლ ბზ., -დემ, -დოლ ბქ.), ქუ̂ინმეჩედე (-ჲშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- სულწასული. იმჟი ქუ̂ინმეჩდე მა̄რე ლი (ბზ.) -- როგორი სულწასული კაცია. ქუ̂ინმეჩდე ამსუ̂ალდა̈შ მა̈გ ხოლამდ მეწუ̂ენი (ბქ.) -- სულწასული ადამიანის ყველაფერი ცუდად

მეჩვენება.

- ქუ̂ინგმგენე იგივეა, რაც ქუ̂ინლგმგენე.
- ქუ̂ირა̈ფ (-რფიშ, -რფა̈რ ბზ., -იშ, -რაფა̈ლ ლნტ.), ქუ̂იბილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ქუ̂ირაფ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ხვიმირი. ლექუ̂ე̄რს ქუ̂ირა̈ფ ჩუ̂ა̈თფაჭუ̂ა̈ნ (ბზ.) -- წისქვილს ხვიმირი გაუფუჭდა. ქუ̂იბილს ესერ მ' ახბირე, ლა̈რყია̈რ ე დერ (ანდ.) -- ხვიმირას რა მოაკლებს, რომ სარეკელა არ გამორეკავდესო. ლეგუ̂ერს მა̈ხე ქუ̂ირა̈ფ ახოსყეხ (ლნტ.) -- წისქვილს ახალი ხვიმირი გაუკეთეს.
- ქუ̂ირე (ოქურ, აქუ̂ირ; ა̈ქუ̂რე) ზს., ლნტ., ქურე (ოქურ, აქუ̂ირ; აქუ̂რე) ლშხ., გრდმ. -- ალპობს. ქირს უჩხად ჩუ̂აქუ̂ირ (ბზ.) -- ოსპი წვიმამ დაალპო. ფათქისგა ქართებილ ჩოთქუ̂ირახ (ბქ.) -- ორმოში კარტოფილი დაულპიათ. ხუ̂ა̈ჲ უჩხად ჩუ̂აქუ̂ირ ლგყა̈რ (ლნტ.) -- ბევრმა წვიმამ სახურავი (ყავარი) დაალპო.
- ქუ̂ირეთ იგივეა, რაც ქუ̂ირით.
- ქუ̂ირით (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) ქუ̂ირეთ (-ა̈რ) ბქ., ქუ̂ირეთ უშგ. -- ქვირითი. ცუზუ̂ა̈რ ქუ̂ირითს შგდეხ (ლნტ.) -- თევზები ქვირითს ყრიან. ბქ. გადატ. შეჯგუფებული. ქუ̂ირთშუ̂ ესღრიხ (ბქ.) -- შეჯგუფებული მიდიან. ლუნჩუ̂რა̈რს უშხუ̂ა̈რთე ხა̈ღისგხ ქუ̂ირთ-ქუ̂ირთდ (ბქ. 230) -- ძნებს ჯგუფ-ჯგუფად დებენ.
- ქუ̂ირქუ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ალ ბქ.) -- ქურქი. ეჯ მა̄რეს ქუ̂ირქუ̂ ოხყი̄და (ბზ.) -- იმ კაცს ქურქი უყიდია. ქუ̂ირქუ̂ ქოხჭონ თხუმქა (ბქ. 206) -- ქურქი თავზე მოვიხვიე.
- ქუ̂იშ1 ლშხ. -- სახელწოდება სოფ. სასაშის ერთ-ერთი ეკლესიისა. თამფა დოშდი ძინარს... ადინეხ ქუ̂იშთე (ლშხ. 25) -- აღდგომის ორშაბათ დილას წავლენ ქვიშის ეკლესიაში. იხ. ქუ̂იშობ.

- ქჟ̂იშ2 (-იშ, -ჲ̈რ) ზს. -- ცხენის ავადმყოფობაა. ქჟ̂იში ბედიშ! (ბზ.) -- ქვიშის ბედისა (ქვიშის კერძი)!
- ქჟ̂იშარჲ̈ჲ (-რჲ̈შ) ბზ., ქჟ̂იშორა (-რჲ̈ჲშ) ბქ., ქჟ̂იშარაჲ (-რჲ̄შ) ლშხ. -- ქვიშისფერი, რუხი. ქჟ̂იშარჲ̈ჲ ჩჲ̈ჟ ლი (ბზ.) -- ქვიშისფერი ცხენია.
- ქჟ̂იშარჲ̄ჲ (-რჲ̄ჲშ) ლშხ. -- ქვიშობაზე დასაკლავი (ცხვარი, ხბო, ძროხა). ქჟ̂იშარჲ̄ჲ ბარჯ̈ს ბაპს ხჲ̄ჟ̂დიხ (ლშხ. 26) -- "ქვიშარას" ბეჭს მღვდელს აძლევენ. იხ. ქჟ̂იშობ.
- ქჟ̂იშჲ̄რ (-იშ, --) ბზ., ლშხ. -- ქვიშიანი. ჭალი რიყ მეჟ̂არ ქჟ̂იშჲ̄რ ლჲ̈სჟ̂ (ბზ.) -- მდინარის ნაპირი ძლიერ ქვიშიანი იყო. ჩჲ̄ჟ ქჟ̂იშჲ̄რ აგის ხეყე̄დ ლჱბე (ლშხ.) -- ცხენი ქვიშიან ადგილზე ჰყავდა დაბმული.
- ქჟ̂იშობ ლშხ. -- რელიგიური დღესასწაული, რომელიც აღდგომის შემდეგ კვირის ორშაბათს იმართება ქვიშის ეკლესიაში. ეშხჟ̂ აგის გჟ̂ი̅ჲრა ქჟ̂იშობჟინ (ლშხ. 27) -- ერთ ადგილას გვიწერია ქვიშობის შესახებ.
- ქჟ̂იჩი̅დო̅ლდ, ქჟ̂იჩი̅დო̅ლუშ ბზ., ზმნს. -- ნელა, ფრთხილად, ჩუმად. მიჩა დაჩჟ̂ირ ქჲ̄ჩჲ̈დ ქჟ̂იჩი̅დო̅ლუშ (ბზ. 276) -- იმისი და ფრთხილად გავიდა. შკაფჲ̈ ყორს ქჟ̂იჩი̅დო̅ლუშ ხაკრად! (ბზ.) -- კარადის კარი ფრთხილად გააღეთ (აღებდეთ)!
- ქჟ̂იცე (ოქუც, აქჟ̂იც; ჲ̈ქჟ̂ცე ზს., აქუც, აქჟ̂იც; აქჟ̂ცე ლნტ.), ქუცე (ოქუც, აქჟ̂იც; აქჟ̂ცე) ლშხ., გრდმ. -- ჭრის, წყვეტს. თგრქჲ̈დ... ჩი̅ ჩუ ქჟ̂იცე (ბზ. 439) -- მაკრატელი ყველაფერს ჭრის. ეჯ̈ჲარდ ჩჟ̂აქჟ̂იცხ თეკჟ̂ (ლშხ.) -- მათ თოკი გაჭრეს. კჲ̈ცხმოყ ჩუ ქჟ̂იცეხ თგრქჲ̈დშჟ̂ (ლნტ. 29) -- წვერთან გაჭრიან მაკრატლით.
- ქჟ̂იჯ̈ (-იშ, -ჲ̈რ) ბქ. -- 1. როდინი, "ქვიჯა", ფილთა. ჭუბრჲ̈რს ხეხელიხ... ბაჩრე ქჟ̂იჯ̈ჲ̈რ (ბქ. 227) -- ჭუბერლები პოულობენ... ქვის როდინებს. 2. ფალია, საპირწამლე. კნინ.

ქუ̂იჯილ.

- ქუ̂რიუ̂ (-იშ, ქუ̂რიუ̂ა̈ლ ბზ., ლნტ., -არ ბქ.), ქრუუ̂ (-ალ) ლშხ. -- ქვრივი. ფე̄დიას ეშხუ ქუ̂რიუ̂ იზგა (ბზ. 381) -- ახლოს ერთი ქვრივი ცხოვრობდა. ემჷედე̄ლი ქრუუ̂ი ჭყინტო̄ლ (ლშხ. 67) -- მოსულა ქვრივის ბიჭუნა.
- ქჷთხ იგივეა, რაც ქჷთხჷ̄ლ.
- ქჷთხა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ქჷთხა̈რ (-ხარა̈ლ) ლნტ. -- მუწუკიანი. ქჷთხა̄რ ნიჩუ̂ ხა̄რ (ლშხ.) -- მუწუკიანი სახე აქვს. ქჷთხა̈რ თხუ̂იმქა ასაცუ̂ემხ ჟაგა̈რ (ლნტ.) -- მუწუკიან თავზე წამალი წაუსვეს.
- ქჷთხჷ̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ქჷთხჷლ (-თხლა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ქჷთხ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- 1. პატარა მუწუკი. ქჷთხჷ̄ლა̈ ლიხეპს მასტუნა ხოხა (ბზ.) -- მუწუკის გასკდომამ ტკივილი იცის. ქჷთხჷლდ მერლუ̂ე (ბქ.) -- მუწუკებისაგან შეჭმული. 2. ბებერა. ქჷთხ მუსტუნია̈ ლი (ლნტ.) -- ბებერა მტკივნეულია.
- ქჷლ1 იგივეა, რაც ქილ.
- ქჷლ2 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ხშირი სუნთქვა, ქშენა. ლჷყალუ̂ე ბეფშილდა̈შ ქჷლ მია̈ჲ ქა მესმიუ̂ (ბქ.) -- შეშინებული ბავშვის ქშენა მეც მესმოდა.
- ქჷლიბ იგივეა, რაც ქილიბ.
- ქჷმ იგივეა, რაც ქიმ.
- ქჷნა̈შ (-ნშიშ, -ნშა̈შ) ზს., ქჷნეშ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- კანაფის თესლის შეჭამანდი. ქჷნა̈შ ლალე̄მხ (ბზ.) -- კანაფის თესლის შეჭამანდი ჭამეს. ა̈სყეჲხ ჭარხალს ი ქჷნეშს (ლნტ. 53) -- აკეთებენ ჭარხალს და კანაფის თესლის შეჭამანდს.
- ქჷნთირ, ქჷნთჷრ (-იშ, -ა̈რ, -ა̈ლ) ზს. -- ცარიელი ქონი. ლაგა̈ფდ ქჷნთირ ამხუ̂ი̄დ (ბზ.) --

წილად ცარიელა ქონის ნაჭერი შემხვდა.

- ქჷნშა̈̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ქჷნეშა̈რ (-ა̈რ) -- კანაფის თესლის გულიანი პური. ჟესსყე̄ნეხ ეჩეჟი ქჷნშა̈̄რალს (ლშხ. 35) -- დააწყობენ იმაზე კანაფის თესლიან პურებს.
- ქჷსა (-სა̈̄შ, -სა̈̄ლ) ბზ., ქჷსე (-სემ, -სოლ) ბქ., ქჷქ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ფიფქი, მშრალი თოვლი. ლინთჳ̂ისგა ქჷსა ხოხა (ბზ.) -- ზამთარში მშრალი თოვლი იცის. ჯაჭა̈რლეჟა ქჷსე ხა̈̄ზ (ბზ.) -- ზურგზე ფიფქი [თოვლი] ადევს. გადატ. ქჷსდ ლირგა̈ლი (ბქ.) -- მსუბუქად ლაპარაკი. კნინ. ქჷქჷლდ.
- ქჷქიმდ ლიგნე იგივეა, რაც ქიქიმდ ლიგნე.
- ქჷქშჷ ბზ., ლშხ. -- {და}ძვრა. ქჷქშჷ დეშ ჩომინ (ლშხ.) -- ვერ დაიძრა ადგილიდან. ქჷქშჷ დეშ ხაყერხ ბეჩს (ლშხ.) -- ძვრა ვერ უყვეს ქვას. გადატ. ქჷქშჷ მა̄მ ესდე (ბზ.) -- ყურადღება არ მიაქცია.
- ქჷჩხ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.), ბოტ. -- სარეველა ბალახი. ქჷჩხ მაჳ̂ინ ლი (ბზ.) -- სარეველა ბალახი მავნეა. ლარტამ ქჷჩხჳ̂შ ლი გჳ̂ეში (ლნტ.) -- ბოსტანი სარეველა ბალახითაა სავსე.
- ქჷხ (-იშ, --) ბზ., ქჷხნა (-ნა̈შ, --) ბქ. -- გადადება, {და}ძვრა ადგილიდან. ლა̈ღელხენქა ლადეღთექა ქჷხ-ქჷხ ზაა̈რ ესერ ოხკჳ̂არახ (ბქ.) -- დღიდან დღემდე გადადებას წლები გაუყვანიაო (გამოუგდიაო).

ღ

- -ღა თანდ. -- -თვის, -გამო. ლჷდგӓრღა ესერ ლჷჲӓრუ ლოხცӑდხ (ბზ. 314) -- მკვდარში (მკვდრისთვის) ცოცხალი გაგვიცვალეთო. ბოგს ეჩხენიშ ნაჩომღა ბოგს ამხენ ესერ ხӓწრალახ (ანდ.) -- ხიდს იქით ნაქნარისთვის ხიდს აქეთ აგინებდნენო.

- ღაბნა იგივეა, რაც ხაბნა.

- ღადალ (-დლიშ, -დლӓრ) ზს., ღანდალ (-დლარ) ლშხ. -- ბალღინჯო. ჯუ̂ინელ ჭედს ღადლӓრ ხორდ (ბქ.) -- ძველ კედელს ბალღინჯოები ჰყავდა. შდრ. გგრდღაბ.

- ღაზუ̂1 იხ. ტუბӓ, ჭუბ.

- ღაზუ̂2 იგივეა, რაც ღӓზუ̂.

- ღალ ზს., ლშხ. -- სიბრალულის გამომხატველი ნაწილაკი. ეჩუ̄ნღო ღალ ჯа̄ჲ ჩ'ოთდაგრახ (ბზ. 1) -- მერე თვითონაც მოუკლავთ საწყალი. სერ მადმა ღალ მაშყიდ (ბქ. 14) -- მეტი აღარ მახსოვს (მე) საწყალს. მეთხუ̂ჲარას ღალ ხაყლუ̄ნიხ დალიშ (ლშხ. 13) -- საბრალო მონადირეებს დალის ეშინიათ. მӓჲ ღალ ჯაკუხ? (პოეზ. 46) -- რა გინდათ, (თქვე) საცოდავებო?

- ღალӓტ (-ლტიშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.), ღალატ ლშხ. -- ღალატი. დაჩუ̂ირს ხაყლუნი ჯიმლӓშ ღალӓტდ (ბქ. 200) -- დას ეშინია ძმის ღალატის{ა} (ღალატად). ღალӓტს მინ იმჟი ლოქ ადბედӓუ̂იხ? (ლნტ. 90) -- ჩვენ ღალატს როგორ გავბედავთო? ღალӓტ ხაკუ̂დახ გალფხანარეშ (პოეზ. 44) -- ღალატი უნდოდათ გარდაფხაძეების{ა} (გალფხანების).

- ღალე (-ე̄მიშ ბზ., ლშხ., -ლӓრ ბზ., -ე̄შ, -ლარ ლშხ.), ღӓლე (-ლემ, ღალოლ ბქ., -ჲშ, ღალӓლ ლნტ.) -- ფრთა. ჭყინტს ფӓრშმӓგდ ღალე ლოხკიჩ (ბზ. 286) -- ფარშევანგმა ბიჭს ფრთა მოუგლიჯა. გუ̂ეფ ზურა̄ლდ აფხიჟ ღალარ (ლშხ. 73) -- კუდიანმა ქალმა გაშალა ფრთები.

სკა ლოქუ აჩადხ მიჩა ღალა̈ლხოჲსა (ლნტ. 261) -- ჩემს ფრთებში შემოდითო. აუ̂თა̈ნდილა ლა̈ირს ა̈ჲრი მუგუ̂ი ღალოშ (პოეზ. 326) -- ავთანდილი წერილს წერს მტრედის ფრთით. კნინ. ღალიდ ზს. ღალიდ ჩ'ოთშყადხ (ბქ. 67) -- ფრთა დაუვარდათ. და̈ლდ მანგურს ღალიდ ლახთხეპ (პოეზ. 278) -- დალმა მანგურს ფრთა მოუსვა (გაჰკრა).

- ღანაუ̂ (-იშ ბზ., ლნტ., -ა̈შ ბქ., -ა̈რ ზს., ლნტ.), ღა̈̄ნაუ̂ (-არ) ლშხ. -- ფეხმძიმე, ორსული. ჲეხუ̂ ღანაუ̂ ა̈მსა̈დ (ბზ. 58) -- ცოლი ფეხმძიმე დამრჩა. ღანაუ̂ ზურალ ჲორი მარემ ქუ̂ინ ესერ ლი (ანდ.) -- ფეხმძიმე ქალი ორი ადამიანის სულიაო. ჲეხუ̂ი̄ ღა̈̄ნაუ̂ ი̄რი (ლშხ. 68) -- ცოლიც ორსული იქნება. ეჯ მარას ჲეხუ̂ ხეყადდა ღანაუ̂ (ლნტ. 277) -- იმ კაცს ფეხმძიმედ ცოლი ჰყავდა. ხეხუ̂ ღანაუ̂ ჯარ (პოეზ. 308) -- ცოლი ორსული გყავს.
- ღანდალ იგივეა, რაც ღადალ.
- ღარ იგივეა, რაც ღა̈რ.
- ღარდუ̂ა̈ნ (-იშ, -უ̂ანა̈ლ) ბზ., ღარდუ̂ანა̈ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ღარდუ̂ან (-ელ) ლშხ. 1. ნაჭრილობევი, იარა. გიერგდ სანდუხუ̂ს ღარდუ̂ა̈ნ ესგენე ნიჩუ̂ჟი̄ნ (ბზ.) -- გიორგიმ სანდუხვს სახეზე ნაჭრილობევი დაამჩნია (დაადგა). 2. დაღარული. ციოყ ღარდუ̂ანე უ̂იშკიშ მარე ლი (ბქ.) -- ციოყი სახედაღარული (დაღარული სახის) კაცია.
- ღარზუ̂ იგივეა, რაც ღა̈ზუ̂.
- ღართ იგივეა, რაც ღა̈რთ.
- ღარიბ იგივეა, რაც ღა̈რიბ.
- ღარღა̈̄დ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ღარღად (-ღდიშ, -ღდა̈რ) ბქ., ღარღა̈̄ნდ (-ა̈ლ) ლშხ. -- ბატი. ღარღდა̈რს გუნ ლასჳრგებ ღინღილ ხაგხ (ბქ.) -- ბატებს მეტად სასარგებლო ღინღლი აქვთ. ღარღდა̈რ ლჷცისგა დოშდულს ესერ ხა̈რმისგალახ (ანდ.) -- თურმე ბატები მთვარეს

დასაჭერად დასდევდნენ (იჭერდნენ) წყალშიო.

- ლაჭა იგივეა, რაც ლა̄ჭა.
- ლაჯგ იგივეა, რაც ლჷჯგ.
- ლა̈ბენა იგივეა, რაც ხაბნა.
- ლა̈ზჳ̂ (-იშ, ლაზჳ̂ა̈რ) ბზ., ლაზჳ̂2 (-არ) ბქ., ლარზჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ლხმ., ლეზჳ̂ (-არ) ლშხ., ლა̈ძჳ̂ (ლაძჳ̂ა̈რ) ლნტ. -- ბზიკი, ბუზანკალი. ჯანა̈რს ლა̈ზჳ̂ა̈რ მეჳ̂არ ხეჭჳ̂ა̄̈დიხ (ბზ.) -- ხარებს ბუზანკალები ძალიან ესევიან. ლარზჳ̂ა̈შ ნაჯეფს ქა ლიშიჲე ხამთქჳ̂ა (ლხმ.) -- ბზიკის ნაკბენმა გასივება იცის (ნაკბენს... სჩვევია).
- ლა̈ლე იგივეა, რაც ლალე.
- ლა̈ნწჳ̂იშ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლენწიშ (-წშიშ, -წშა̈რ) ბქ., ლენწუშ (-წშიშ, -წშარ) ლშხ., ლენწჳ̂{იშ} (-ა̈რ) ლნტ. -- კავი (სახვნელი იარაღი); გუთანი. ლა̈ნწჳ̂იშ მჷკრაულ დეშ აჴნი (ბზ.) -- კავი სახნისის გარეშე ვერ ხნავს. ლაჯნიდ ლენწშა̈რ ნულჳ̂ანდა (ბქ. 229) -- სახნავად კავები გვქონდა. ლენწიშ ბერ ესერ ჳ̂ორ ლახჯეჩა, მჷკრა -- ბერს (ანდ.) -- სახვნელი (კავის ძირითადი ნაწილი, რომელზედაც სახნისია დამაგრებული) მიწას შესცვეთია, სახნისი კი -- სახვნელსო. ხაკუჩ ანნაყახ ლენწუში მაჯო̄ნ დიარ (ლშხ. 24) -- უნდა გამოაცხონ კავის მსგავსი პური. ბელტიყლაპია̈ს კამბეჩა̈რ სკა ხობგდა ლენწჳ̂იშჳ̂დ (ლნტ. 209) -- ბელტიყლაპიას კამეჩები კავში (კავისთვის) ება. შდრ. გუთა̈ნ.
- ლა̈რ (-იშ, ლარა̈ლ ბზ., ლნტ., ლარა̈რ ბქ.), ლარ (-ალ) ლშხ. 1. ღარი. კალმახ ჟ'ა̈ნხოჩჳ̂ა̄̈ნ სარგა̈ ლა̈რისგა (ბზ. 74) -- კალმახი გაცოცხლდა წყაროს ღარში. თელეღრას ბეფშ ახახჳ̂ია ლეგჳ̂ერი ლა̈რმოყ (ლნტ. 259) -- რძალს ბავშვი უპოვია წისქვილის ღართან. 2. ხევი, ხეობა. ლარა̈რისგა იშყჳ̂დიჳ̂ხ ქჳ̂იშა (ბქ. 242) -- ხეობებში ქვიშას რეცხავდნენ. შდრ. ტჳ̂იბ.

- ღა̈რა (-რა̈̄შ, --) ბზ., ღერა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ., -რა̄შ, -- ლშხ.) -- მოშორება, გადაშენება. მა̄მ მეკჳა̈დ ალ ჩა̈̄ჟი ღა̈რა (ბზ.) -- არ მინდოდა ამ ცხენის მოშორება. თხერემ ღერა ი შდეხა! (ბქ.) -- მგლის გადაშენება და ამოწყვეტა! (წყევლაა).
- ღა̈რთ (-იშ ზს., ლნტ., -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.), ღართ (-ალ) ლშხ. -- ნაბადი. მიჯნე̄მ ღა̈რთ ა̈დირშ (ბზ. 237 \ ა̈დჷრშე) -- თვითონ ნაბადი გაიშალა. შაჳა̈ჲდ ღა̈რთ სგა ლა̈იქჳ (ბქ. 38) -- შავაიმ ნაბადი მოიხურა (ჩაიცვა). ღა̈რთ ასჷრშეხ (ლნტ. 182) -- ნაბადი გაშალეს (დაიგეს).
- ღა̈რიბ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., ღარიბ (-ალ) ლშხ. -- ღარიბი. გჲერგი̄ლ ღა̈რიბ მა̄რე ლა̈სჳ (ბზ. 314) -- გიორგი ღარიბი კაცი იყო. მეცართე ლი̄ზის ითჲა̄ლხ ღარიბ ი დიდარ (ლშხ. 11) -- მკითხავთან წასვლას ცდილობენ ღარიბი და მდიდარი. ალჲა̈რ ღა̈რიბა̈ლ ლიხ (ლნტ.) -- ესენი ღარიბები არიან.
- ღა̈ჳა̈რ იგივეა, რაც ღე̄ჳა̈რ.
- ღა̈ძჳ იგივეა, რაც ღა̈ზჳ.
- ღა̄ნაჳ იგივეა, რაც ღანაჳ.
- ღა̄ჭა (-ჭა̈̄შ, -ჭა̄ლ) ბზ., ღაჭა (-ჭა̈ჲშ, -ჭა̈ლ) ლნტ. -- ნიჟარა; ავგაროზი. ბეფშს ღაჭა ახორეკეხ აკაჳა̈ნჟი (ლნტ.) -- ბავშვს ნიჟარა ჩამოუკიდეს აკვანზე.
- ღე1 იგივეა, რაც ღენ.
- ღე2 იგივეა, რაც ღეჰ.
- ღებ იგივეა, რაც ღჳებ1.
- ღედ1 (-მიშ, -- ზს., -იშ, -- ქს.) -- სამართალი. უღა̈დ ღედიში სამჷრთა̈ლი მუმწჳინე თჷრქა̈დუ ოხჳზჷზე (ბზ. 416) -- უსამართლო სამართლის გამსწორებელი (გამმართავი) მაკრატელი გამომიგზავნეო. ნექა̈დს ი უნბლა̈რს ღედლისგა მინე შჳიმ ხა̈ზხ (ანდ.) --

შეცდომით{ა} და უნებლიეთ მომხდარს (ანაცდენს{ა} და უნებლიეს) (თავ-) თავისი სამართალი აქვთ.

- ლედ2 -- დარდი; ეჭვი, შიში. ნუმაჲ̂ ესერ ლედ ხა̄რ (ბზ. 315) -- დარდი ნუ გაქვსო. ბულათს ამშა ლედ ხა̄და (ლშხ. 69) -- ბულათს ამისი დარდი ჰქონდა. სი იმშა ლედ ჯარ? (ლნტ. 100) -- შენ რისი გეშინია (დარდი გაქვს)? ეჩი ლედ სგა̈ჲ ნომა ჯარხ (პოეზ. 146) -- თქვენ იმის დარდი ნუ გაქვთ. შდრ. ფიქრ.
- ლედა̈რ, ლედერ (-იშ \ -დრიშ, -დრა̈ლ ბზ., -დრა̈რ ბქ.), ლედერ (-დრიშ, -დრალ ლშხ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- მინდვრის ბარდა. მუ ლედა̈რს ალა̄̈ში (ბზ. 412) -- მამა ბარდას თესავს. მგლდელს ნა̄ყუნდ ხა̈გნენა ლედერ (ბზ. 358) -- მწყემსს შეჭამადად ჰქონია (სდგმია) ბარდა. დაბა̈რისგა ლალა̈შიდ ლედა̈რს (ბქ. 225) -- ყანებში ვთესავთ ბარდას. ლედა̈რ ჯადუ̂ ესერ ა̈ჰერალნე (ანდ.) -- ბარდა მუცელს ახმაურებსო. ბობშ იწა̄ნნი ლედერს (ლშხ. 59) -- ბავშვი გლეჯს ბარდას. მგლეჩხუ̂იმდ ანშიდ ქა ლედერ (ლნტ. 228) -- ლეჩხუმელმა გადმოყარა ბარდა. ლედრაშ ფაკნა̈რს ჟი ხექუ̂ლუნიდ (პოეზ. 36) -- ბარდის (შეჭამადიან) ჯამებს მიაძლებით. შდრ. როგუ̂.
- ლეზუ̂ იგივეა, რაც ლა̈ზუ̂.
- ლეი იგივეა, რაც ლეჰ.
- ლელელულე, ლელეტეხე (-ე̄მიშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- ხევხუვი. ლელელულეჲსა იზგეხ ლენტხელ (ლშხ. 13) -- ხევხუვებში ცხოვრობენ ლენტეხლები.
- ლემალ იგივეა, რაც ლუ̂ემა̈ლ.
- ლემესა̈რ იგივეა, რაც ლუ̂ესა̄̈რ.
- ლენ1 ზს., ლშხ., ლენა̈ ბზ., ლხმ., ლნტ., ლენა ქს. -- აბა ერთი, რაღა, ერთიღა (განუსაზღვრ.

ნაწილ.). ჟი ლენ ახგენედ ყაბათჷრ! (ბზ. 261) -- ერთი ააყენეთ ყაბათური! ალე, ლენა̈! (ბზ.) -- წამოდი, რაღა! მაჲ ლენ ამბაუ̂ ლი ჩუბებუა̄სდ? (ლშხ. 57) -- რაღა ამბავია ქვესკნელში? ასიმნარედ ლენა! (ლნტ. 316) -- მოისმინეთ, ერთი! ჲექჷრდა ლენ ნომის ლჷრიდ! (პოეზ. 126) -- ორივე ნუღა წახვალთ!

- ლენ2 იგივეა, რაც ლუ̂ენ.
- ლენწუ̂{იშ}, ლენწიშ, ლენწუშ იგივეა, რაც ლა̈ნწუ̂იშ.
- ლეჲ იგივეა, რაც ლეჰ.
- ლერ იგივეა, რაც ლე̄რ.
- ლერა იგივეა, რაც ლა̈რა.
- ლერბეთ იგივეა, რაც ლე̄რბეთ.
- ლერბეთხუ̂არა იხ. ლე̄რბეთლუ̂არა.
- ლერთა იხ. ლე̄რბეთ.
- ლერთა̈ნი იგივეა, რაც ლე̄რბეთლუ̂არა.
- ლერთემ, ლერმეთ იგივეა, რაც ლე̄რბეთ.
- ლერმეთლო{ნ} იგივეა, რაც ლე̄რბეთლუ̂არა.
- ლერღ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.) -- 1. ღორღი. ნიშგე დაბ აშხუ̂ დრეუ̂ქა ლერღ ლჷმა̈რ (ბქ.) -- ჩვენი ყანა ერთ დროს ღორღი(თ სავსე) ყოფილა. 2. ღრე. და̈რმოშ ხოზიხ ცხეკთე, ლერღთე (პოეზ. 56) -- ვერავინ წაუვათ ტყე(ში)-ღრეში.
- ლერღ2 1. შამბი, შამბნარი. 2. მსხვილღერიანი მაღალი ბალახის თივა.
- ლერღილ (-ღლიშ ზს., -იშ ქს.) -- ღერღილი. ღერღილს მინე-მინეშჟი მჷდისგა̈ლი ახჭიმჷდ (ბქ. 303) -- ღერღილს თავ-თავისი ჩამომრიგებელი მოჰყვებოდა. მენგერე ფექს ღერღილ

ხაჟახა (ლნტ. 33) -- მსხვილ ფქვილს ღერღილი ჰქვია.

- ლესე იგივეა, რაც ლჷესე.
- ლეჷäრ იგივეა, რაც ლē̄ჷäრ.
- ლეშგიმ, ლეშგინ იგივეა, რაც ლჷეშგინ.
- ლეშგმაჷ იგივეა, რაც ლჷეშგმაჷ.
- ლეშდ იგივეა, რაც ლჷეშგდ.
- ლეჰ (-იშ, -äრ) ბზ., ლეჰი (-äშ, -äრ) ბქ., ლეი, ლეჲ (-არ) ლშხ., ლე (-äრ) ლნტ. -- დუცი. ეჯ ლადäღ ოჩäდდ ლეჰთე (ბზ.) -- იმ დღეს წავედით დუცის საკრეფად (დუცზე). ლეჰი ლეზობდ იმäრგ (ბქ. 282) -- დუცი საჭმელად ვარგა. ლā̄შხარს ოხჯī̄დახ ლეჲ (ლშხ., ხორ. 31) -- ლაშხელებს მოუტანიათ დუცი. მიშგჷი ჷახშამ (ლი) თოთანიშა მეგრე ლეჰარ (პოეზ. 238) -- ჩემი ვახშამი(ა) თოთანის (ტოპ.) მსხვილი დუცები.
- ლē̄ზäჲ (-იშ, -äრ) ბზ., ლē̄ზაჲ (-აუ) ლშხ. -- ბუზანკალშემჯდარი, ბზიკნაკბენი; ფეთიანი, დამფრთხალი (საქონელი). მიშგუ ჯანäრ მē̄ჷარ ლē̄ზäჲ ლიხ (ბზ.) -- ჩემი ხარები ძალიან მფრთხალ{ნ}ი (ფეთიან{ებ}ი, ბუზანკალშემჯდარ{ნ}ი) არიან.
- ლē̄თ, ლē̄თäშ, ჷეთ ბზ., ლჷē̄თ უშგ., ლეთ ბქ., ლō̄თ, ლō̄თაშ{ჷდ} ლშხ., დოღოშტ1 ლნტ., ნაწილაკ. -- ბარე, -ოდე, თითქმის, კინაღამ; მაინც. სē̄მი ლē̄თ თეჷ აჩäდ (ბზ.) -- თითქმის სამი თვე გავიდა. აჯა ჩუ ლჷეთ ადგან (უშგ.) -- ის კინაღამ მოკვდა. ჩხარა ლē̄თäშ მā̄რე იზგე სოფელისგა (ბზ.) -- ცხრაოდე კაცი ცხოვრობს სოფელში. მიჩა მუ ჩუ ჷეთ äდსō̄ყäნ (ბზ. 259) -- მამამისი (მისი მამა) კინაღამ გაგიჟდა. მიშგჷა მუხჷბა ჲეხჷ ლეთ სგა მეჯდე ხადოჷ (ბქ.) -- ჩემს ძმას ცოლი მაინც ჰყავდეს მოყვანილი. როსტომს ჲერბი ლē̄თ ხოდგარა დაშდჷ (ლშხ.) -- როსტომს ორიოდე დათვი მოუკლავს. ჲელჷā̄ მეგემ ეჩე გარ არი ფიშირ ლē̄თ

(ლშხ., ხორ. 14) -- ალვის ხე მაინც მხოლოდ იქაა ბლომად. ჷიჯი ჟაგარ ჲერუ კამგლს ღო̄თ იცხემ (ლშხ., ხორ. 4) -- გველის წამალი (ბალახია) თითქმის ორ მტკაველს იზრდება. ჩიქე ათხეი̄ ამჟი ღო̄თაშ ლი აჯაღ (ლშხ. 33) -- ჯერ კიდევ ახლა(ც) მაინც ისევ ასეა. ღუმჷ̄რს ღო̄თაშჷდ ხაჯეშ ალ მეგემ (ლშხ., ხორ. 3) -- თითქმის ნაძვს ჰგავს ეს ხე. ამნე̄მ ჩუ ღო̄თაშდ ოგშიხა̆̄ლე მაგ (ლშხ.) -- ამან კინაღამ ყველა დაგვწვა. ჷოშთხჷ ღეთ ზაილდ ბერჲანს ხადა (პოეზ. 116) -- ოთხიოდე წელი ბერიანში დაჰყო (ბერიანს ჰქონდა).

- ღე̄ლა, ღე̄ლე (-ა̆̄შ \ -ე̄შ, -ლა̆̄ლ) ბზ., ღელა (-ლაშ, -ლა̈რ ბქ., -ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ ლნტ.), ღელა (-ა̆̄შ) , ღელე (-ე̄შ, -ლა̆̄რ), ღელ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ღელე. ალჲა̈რ ჩჷა̈თპა̈ჟხ ღე̄ლეჲსგა (ბზ. 128) -- ესენი დაემალნენ ღელეში. ლა̆̄შხს ყულე ჲერჷდ აშხაშური ღელ (ლშხ. 1) -- ლაშხეთს ორად ყოფს აშხაშურის ღელე. ჲაკოფდ ქ'აშიდ და̆̄ჷარ ღელათე̄ჲსა (ლშხ. 61) -- იაკობმა გადაყარა დევები ღელეში. და̆̄ჷარ იზელა̆̄ლხ ღელარისა (ლშხ. 13) -- დევები დადიან ღელეებში. ღელახოქა ლიჯედალ ამეჯედ მუს (ლნტ. 101) -- ღელესთან მისვლამდე მოსულა თოვლი. კნინ. ღელო̄ლ ბზ., ლშხ., ღელოდ ლნტ. ღელოლისგა დედბერ ბეჯღენილა (პოეზ. 188) -- ღელეში დედაბერი გდია (გდებულა). შდრ. ტჷიბ.
- ღე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ღერ (-ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ღერო, ღერი. ჩიჩჷლა̆̄ ღე̄რა̈ლ ოხუნზჷე̄რ (ბზ.) -- დიყის ღეროები შევაგროვე. ნენია̈შ ღერ ლუფხთეოჷ ადკჷა̈რ, ლინთჷ ესერ აშ ა̈ხხელი (ანდ.) -- თივის ღერო საბძელში შეაგდე, ზამთარში დაგიხვდებაო. კნინ. ღე̄რო̄ლ ბზ., ღერილდ ბქ., ღე̄რი̄ლ ლშხ. ალ ბალახს ჯო̄დი ღე̄რილარ ხა̆̄რ (ლშხ. 12) -- ამ ბალახს გრძელი ღეროები აქვს.
- ღე̄რბეთ (-იშ \ ღერთა̈შ, ღერთა̈ლ) ბზ., ღერმეთ (ღერთემ, ღერთა̈ლ ზს., ღერთაშ, ღერთალ ლშხ.), ღერბეთ (-ა̈ლ \ ღერთა̈ლ) ლნტ. -- ღმერთი. ხოშა ღე̄რბეთუ ლაგჷშედა! (ბზ.) -- დიდი

ღმერთი შეგვეწიოს (ღმერთიმც შეგვწევია)! ალჲა̈რს ღერთა̈ ნაჰოდ მასა̈რდ ხუღჸ̂ენ (ბზ. 267) -- ამათ ღვთის მოცემული ბლომად აქვთ! დიდა̈ბუ ხა̄რ ღე̄რბათჸ̂! (ბზ. 233) -- დიდება ჰქონდეს (დიდებამც აქვს) ღმერთს! ჯა̈მზჷრახ ღერთემ (ბზ. 337) -- დაგლოცოთ ღმერთმა! ღერმეთ ხია? (ბქ. 29) -- ღმერთი ხარ? ხოშა ღერთემ ნამპარს ატჸ̂რეხ (ბქ. 77) -- დიდი ღმერთის სანთელს ანთებენ. ღერმათ დეცხენჩუ მოღმაგეშ ესერ ხოშიდა (ანდ.) -- ღმერთს ციდან არაფერი ჩამოუყრიაო. მი ხჸ̂ი ისგჸ̂ი ღე̄რბეთ (ლშხ. 68) -- მე ვარ შენი ღმერთი. ღერთალ ფიშირ ხანწამხ ლა̄შხარს (ლშხ. 9) -- ლაშხელებს ბევრი ღმერთ(ებ)ი სწამთ. ღერბეთს ჩჸ̂ათოცჸ̂ირა ხოშა ჭყინტ (ლნტ. 264) -- ღმერთს დაუტოვებია უფროსი ბიჭი. ღერბათ დიდა̈ბ ხჸ̂ექა (პოეზ. 68) -- ღმერთს მადლობა ვუთხარი. ღერმეთ მიღჸ̂ნე̄ნს (პოეზ. 66) -- ღმერთს ვფიცავარ (ღმერთი დამეფიცოს).

- ღე̄რბეთლჸ̂არა ბზ., ლშხ., ღერმეთლო{ნ}, ღერთა̈ნი ბქ., ღერბეთლჸ̂არა, ღერბეთხჸ̂არა ლნტ. -- ღმერთმანი. ღერმეთლო{ნ}, ძიხა ხოჩა დინა ლასჸ̂ (ბქ.) -- ღმერთმანი, ძიხა კარგი გოგო იყო. ღე̄რბეთლჸ̂არა, ბა̄ზი მა მაჲმედა ლი̄ზი (ლშხ.) -- ღმერთმანი, ამაღამ წასვლა არ შემიძლია.
- ღე̄ჸ̂ა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ღე̄ჸ̂არ (-ალ) ლშხ., ღა̈ჸ̂ა̈რ (-ა̈ლ) უშგ., ღეჸ̂ა̈რ (-ა̈ლ) ბქ., ლნტ. -- დამნაშავე, მტყუანი. მო̄რჸ̂ა̈ლდ ალ მა̄რე ღე̄ჸ̂ა̈რდ ანსყეხ (ბზ.) -- შუაკაცებმა ეს კაცი დამნაშავედ აღიარეს ("გააკეთეს").
- ღილიკ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ღირკილ (-კლიშ, -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ღილ-კილო. ჲეხჸ̂რობ ლა̈დელ ღილიკს ისგა იბამხ (ბქ. 294) -- ქალების დღესასწაულზე (ქალობა დღეს) ღილ-კილოს იკეთებდნენ (იბამდნენ). ჸ̂ოსარს ღირკლა̈რშჸ̂ იგემხ (ბქ. 239) -- ჩოხას ღილ-კილოებით იკრავენ (იდგამენ).

- ღინღილ (-ღლიშ, --) ზს., ლშხ. -- ღინღლი. ღარღდიშ ღინღილხენქა ოთლა̈რს ა̈სყიხ (ბქ.) -- ბატის ღინღლისაგან ბალიშებს აკეთებენ. ალ ბალახს ღინღილშა̄ლ მე̄ნშგუ̂ე თხუმუ̂არ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 18) -- ამ ბალახს ღინღლივით რბილი თავები აქვს. შდრ. ფუსუ̄ლ.
- ღირკილ იგივეა, რაც ღილიკ.
- ღირს (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ღრის (-ა̈ლ) ქს. -- ღირსი. მა̄მ ლი ეჯა ამი̄ ღირს (ბზ.) -- არაა ის ამის ღირსი. ალ მა̈ხელუ̂აჟ ხოჩა დინა̈შ ღირს ლი (ბქ.) -- ეს ახალგაზრდა კარგი ქალიშვილის ღირსია. ჯე ი მიჩა ჲეხუ̂ ეჩა ღრის ლოქ ლიხ (ლნტ. 289) -- შენ და შენი ცოლი იმის ღირსი ხართო.
- ღირჩა̈ (-ჩა̈ჲშ, -ჩაუ) ბქ., ღირჩაჲ (-აიშ, -აუ) ლშხ. -- ჯიუტი, თავნება; ფიცხი. ალ ზურალს გუნ ღირჩა̈ ჭა̈შ ხორი (ბქ.) -- ამ ქალს ძალიან ჯიუტი ქმარი ჰყავს.
- ღიჯუ (-{უ̂}იშ, -უ̂არ) ბქ., ლშხ. -- დაღრეჯილი. იმჟი ღიჯუ მარე ხი! (ბქ.) -- რა დაღრეჯილი კაცი ხარ!
- ღო იგივეა, რაც ღუ̂ე.
- ღოლჲა̄ქ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -ა̄შ, -არ ლშხ.), ღუ̂ელჲა̄ქ, უ̂ელჲა̄ქ, ღულია̄ქ, ღოლჲაქ ბზ., ღოლაქ, ღოლა̈ქ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ღოლჲა̈ქ (-იშ, -ა̈რ \ -ლექა̈რ) ლნტ. -- ცხვარი. ღოლჲა̄ქდ ჟინაღ ანთენე (ბზ. 102) -- ცხვარმა კრავი მოიგო. ღუ̂ელჲა̄ქ ჩუ̂ა̈ზიჰხ (ბზ. 56) -- ცხვარი დაკლეს. უ̂ოქრეშ ლაშყუ̂დიდ ღოლაქა̈შ ტუფა̈რ ხა̈ლუ̂ენახ (ბქ. 241) -- ოქროს სარეცხად ცხვრის ტყავები ჰქონიათ. ღოლაქ მეზგემ მურქუ̂ი ესერ ი მგლდესგი ლი (ანდ.) -- ცხვარი ოჯახის (მოსახლის) ტან-ფეხზე ჩამცმელიაო. თხერა ღოლაქა̈შ მაჟგრსოუ̂ ლა̈ხჭედიუ̂ (ანდ.) -- მგელს ცხვრის სიბრალული შეეკითხეო. ღოლია̄ქ ძუ̂ირდ ხორიხ (ლშხ. 2) -- ცხვარი იშვიათად (ძვირად) ჰყავთ. ღოლჲაქა̈ თხუ̂იმს ჟი ღემ ხუ̂აცხუ̂ლედ (ლნტ. 39) -- ცხვრის

თავს არ ვრუჯავთ. თხერა̄̈ლ ხელდღუნიხ ლჷ̂ელდა̄ქა̈რს (პოეზ. 250) -- მგლები ცხვრებს მომწყემსავენ ("ემწყემსებიან"). კნინ. ღოლდა̄ქი̄ლ ლშხ. ზურა̄ლს ეშხუ ღოლდა̄ქი̄ლ ხეყე̄და (ლშხ. 53) -- ქალს ერთი პატარა ცხვარი ჰყავდა.

- ღომა̈ლ, ღომელ იგივეა, რაც ლჷ̂ემა̈ლ.
- ღომირ იგივეა, რაც ლუმირ.
- ღორეკ (-რკიშ ზს., -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ლჷ̂ერეკ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ხის კავი (ბაწრის დასაგრეხი). კნინ. ლჷ̂ერეკი̄ლ ლშხ.
- ღორთელ, ლურთელ (-თლიშ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- 1. ყელის ჯირკვალი. და̈ჷ̂ითს ყიაქა̈შ ღორთლა̈რ ექიმდ ქ'ოხკიდ (ბქ.) -- დავითს ყელის ჯირკვლები ექიმმა ამოაცალა (ამოუღო). 2. კატაჯვარა (დაავადებაა). კნინ. ღორთლიდ, ლურთლიდ.
- ღორთლია̈ნ ზს., ღორთლიან ლშხ. -- ჯირკვლიანი; კატაჯვრიანი. სი ღორთლია̈ნ! (ბზ.) -- შე ჯირკვლიანო! მა̈ჲ გჷ̂აწხჷნდა ღორთლიან თაზიშ ლიაქჷ̂? (პოეზ. 130) -- რად გვჭირდებოდა კატაჯვრიანი თაზის მოყვრობა?
- ღორჷ̂ა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ღორჷ̂ა̈ (-ჲშ, -აუ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ღორჷ̂აჲ (-ალ) ლშხ., მეღორაჷ̂ა̈ლ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მატყუარა. მანო̄ლ ღორჷ̂ა̈ჲ ლჷმა̄̈რ (ბზ.) -- მანოლი მატყუარა ყოფილა. ღორჷ̂ა̈ ბოფშა̈რ სოფელისგა მადე ხალა̈ტხ (ბქ.) -- მატყუარა ბავშვები სოფელში არ უყვართ.
- ღორღობ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ქარაფი, შურო; ღარი. ნეჯშდ ხორკა̈ნ ღორღობჩუ (ბქ. 205) -- თიკანი ეკიდა ქარაფზე.
- ღოსე იგივეა, რაც ლჷ̂ესე.
- ღოშგინ/მ იგივეა, რაც ლჷ̂ეშგინ/მ.
- ღოშგინ/მპილს იგივეა, რაც ლჷ̂ეშგინ/ მპილს.

- ლოშდ იგივეა, რაც ლუ̂ეშგდ.
- ლოშკინ იგივეა, რაც ლუ̂ეშგინ/მ.
- ლოშკინპილს იგივეა, რაც ლუ̂ეშგინ/ მპილს.
- ლოშკმაუ̂ იგივეა, რაც ლუ̂ეშგმაუ̂.
- ლოშტ იგივეა, რაც ლუ̂ეშგდ.
- ლო̄თ იგივეა, რაც ლე̄თ.
- ლო̄თაშ{უ̂დ} იგივეა, რაც ლე̄თ.
- ლო̄ნა (-ა̄შ), ლო̄ნე (-ე̄მიშ, -ა̄ლ) ბზ. -- ქვების გროვა. ლოხვ̈ნკე̄ლედ ჩა̄ჟა̈რ ლო̄ნაცახა̈ნ (ბზ.) -- მოვამწყვდიეთ ცხენები ქვების გროვასთან.
- ლო̄ღა (-ა̄შ, -ღია̈რ ბზ., -ა̄შ, -ა̄რ ლშხ.), ბოტ. -- ღორღოვანა (ბალახია). ა̈მჯედლიხ ლო̄ღია̈რ (ბზ. 153) -- ამოსულა(ნ) ღორღოვანები. ლო̄ღა ძღვ̈დს იცხემ (ლშხ., ხორ. 31) -- ღორღოვანა მაღალი (დიდს) იზრდება.
- ლრის იგივეა, რაც ლირს.
- ლუბაბ იგივეა, რაც ლვ̈ბა̈ბ.
- ლულ იგივეა, რაც ლუ̄ლ.
- ლულა̈ჲ (-ა̈იშ, -ა̈რ \ -ლა̄̈რ) ბზ., ლულა̈ (-იშ, -ლაუ \ -ლაა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.), ლულაჲ (-აიშ, -ლა̄რ) ლშხ. 1. მუხლი. ზურაბს ლულა̈ჲთეჟი ჟი ლიგნა̄ლ ჩუ ხა̈მჲე̄და (ბზ. 234) -- ზურაბს მუხლზე ადგომა შეუძლია. ქორ ლულა̈იშ ესერ ლა̈ნკუ̂ად გარ ხოჩა ლი (ანდ.) -- სახლი მარტო მუხლის მოსადრეკადაა კარგიო. ლულა̄რ დო̄სა ოხგებეხ ბობშარს (ლშხ. 34) -- მუხლები არ გაესვაროთ ბავშვებს. ჲერქედა იჩოქა̈უ̂იხ ლულა̈ლჟი (ლნტ. 52) -- ორივენი იჩოქებენ მუხლებზე. თამბილ ხეცხორპალ ქურდანს ლულარისგა (პოეზ. 116) -- თამბი ეხვევა

ქურდიანს მუხლებზე. ისლამს ლულა მეტყჷეფე ხეროლე (პოეზ. 116) -- ისლამს მუხლი {გად}ატყავებული აქვს (ექნება). ლული ლიხჷერ (ბზ. 261) -- მუხლის მოკვეთა. ლული მეგნე (ბზ.) -- მუხლის გამმაგრებელი. 2. ზს. კალთა. თელღრას სგე̄სგურეხ ბეფშჷ ლულჴრთე̄ისგა (ბზ.) -- რძალს ჩაუსვეს ბავშვი კალთაში ("მუხლებს შორის"). დადას ლულაისგა ციცჷ ხოყჷრა (ბქ.) -- ბებიას კალთაში კატა უწვა. გადატ. ქანცი, ჯანი, გამძლეობა. მიშგუ ცოდ ეჯის ლულჰსოლ ხოხჷრე (ბქ.) -- ჩემი ცოდვა იმას ჯანსამც გაუწყვეტსო ("მუხლს დაურღვევსო").

- ლულიჰქ იგივეა, რაც ლოლდჰქ.
- ლუმირ (-მრიშ ზს., -მრჰლ ბზ., -მრჰრ ბქ., -იშ, -ჰლ ლნტ.), ლომირ (-ჰშ, -ჰლ) ბზ., ლუმჷრ (-ალ) ლშხ. -- ნაძვი. ლახჷბად ლუმრი ლიკცხე ჰნცხე̄ნეხ (ბზ. 401) -- ძმებმა ნაძვის გასხეპა არჩიეს. გძერგი̄ლ ლომრჰ აშხლი̄დჟი ჩჷაყჷრა (ბზ. 314) -- გიორგი ნაძვის ტოტზე იწვა. ცხეკისგა ხაგ ლუმირ (ბქ. 70) -- ტყეში დგას ნაძვი. ნჰშყი ლუმჷრს ხოჯდენი (ლშხ. 24) -- კევი ნაძვს გამოსდის. ეჩა ჟიქან ლიხ ლუმირლჰ ცხეკჰრ (ლნტ. 4) -- იმის ზევით ნაძვის ტყეებია. კნინ. ლუმრილ. ეჯი კოტოლ ლუმრილ ირი (პოეზ. 308) -- ის პატარა ნაძვი იქნება.
- ლუმლჰშ იგივეა, რაც ულმჰშ.
- ლუნ (-იშ, -ჷჰრ ბზ.,-ჰრ ბქ., ლნტ., -ჷარ ლშხ.) -- ხბო. მინს ესერ ლუნი ლელჷ ხოცხახ (ბზ. 22) -- ჩვენ ხბოს ხორცი გვირჩევნიაო. ლუნჰრ ხაყახ ლჷებალდს (ბქ. 70) -- ხბორები ჰყავთ ლვებალდში. ლუნ ესერ ი მუგჷ ქჵრდა უმჰჷინ ლიხ (ანდ.) -- ხბო და მტრედი ორივე უვნებელიაო (არიანო). ხოჩა ლუნს ჩჷადძი̄ნეხ (ლშხ. 25) -- კარგ ხბოს დაკლავენ. ყჷიჟს ხჷიყდიდ ხოჩა ლუნს (ლნტ. 67) -- ზვარაკად (ზვარაკს) ვყიდულობთ კარგ ხბოს. კნინ. ლუნჷლ{დ} ბზ. ეშხუ ლუნულდ დეშ მოშ ოთოქჷთ (პოეზ. 232) -- ერთი ხბოც ვერ მოვპარე.

- ლუნტულ (-იშ, -ა̈რ), ლუნტლა (-ა̈̄შ, -ა̈̄ლ) ბზ., ლუჩ (-უ̂არ) ლშხ. -- ჯირკვალი, სიმსივნე. დი̄ნას ლუნტულ ხო̄ზდა ნა̈ღლია̈შ (ბზ.) -- ქალიშვილს ჯირკვალი ჰქონდა (ედვა) იღლიაში.
- ლურთელ იგივეა, რაც ლორთელ.
- ღურჩ, ღუ̂ირჩ (-იშ, ღურჩა̈ლ) ბზ., ღჷრჩ (-ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ღჷრ (-ა̈რ) ბქ. -- ნაკვერცხალი; ნაღვერდალი. ეჯა ღურჩა̈ლს შიდე (ბზ.) -- ის ნაკვერცხლებს ყრის. კერძმა̈̄რე ჟესშიდე ღჷრჩალთეჟი გატს (ლშხ. 43) -- მოკეთე დააყრის ნაღვერდლებზე ქატოს. ბოფშა̈რ ა̈ესკჷხ ასტამშუ̂ ღჷრჩა̈ლს (ლნტ. 61) -- ბავშვები ასტამით წაიღებენ ნაკვერცხლებს. შდრ. ყჷრჩ.
- ლუჩ იგივეა, რაც ლუნტულ.
- ლუჰ (-იშ, -უ̂ა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ.) -- ბუ. მელთერს ლუჰშა̈̄ლ თე̄რა̈ლ ხა̈̄დდა (ბზ.) -- მკითხავს ბუსავით თვალები ჰქონდა. ლუჰდ დინას ლახტუ̂ილ მეგამხენჩუ (ბქ. 47) -- ბუმ გოგოს დასძახა ხიდან.
- ღუ̄ლ, ღჷ̄ლ ბზ., ლშხ., ღულ ბქ., ღჷლ ლნტ. (-იშ, --) -- 1. გაბმული ხმაური; ღმუილი, ღრენა. ანსჷმდა მანქანა̈̄ ღუ̄ლ (ბზ.) -- მოისმა მანქანის ხმა. ჟელდ ღჷ̄ლ ესდე (ბზ.) -- ძაღლმა დაიღრინა (ღრენა დადო). 2. ღრჭიალი (კარისა). ყორდ ღჷლ ა̈ნკიდ (ბქ. 142) -- კარმა დაიღრჭიალა (ღრჭიალი გაიღო).
- ღუ̂ა იგივეა, რაც ღუ̂ა̈ჩია̈ჲ.
- ღუ̂ამალ იგივეა, რაც ღუ̂ემა̈ლ.
- ღუ̂აჟ იგივეა, რაც ღუ̂ა̈ჟ.
- ღუ̂აჟმარე, ღუ̂აჟმა̈̄რე იგივეა, რაც ღუ̂ა̈ჟმა̈̄რე.
- ღუ̂არ იგივეა, რაც ღუ̂ა̈რ.

- ლუ̂არა ჩართული სიტყვა, ჩვეულებრივ, იხმარება ლირდე ("ყოფნა, ცხოვრება") ლექსემასთან -- მზემ, სიცოცხლემ. ლახუ̂ბა, ისგუ̂ე ლირდა(\ ლირდე) ლუ̂არა, ლა̈თხუართე (\ ლა̈თხუ̈ართე) ლი̄ზის დე̄მის ლიჟუ̂მედ (ბზ. 77) -- ძმებო, თქვენმა სიცოცხლემ, სანადიროდ წასვლას ვერ დავიშლით. დე̄დე̄ ლირდე̄ ლუ̂არა, ეჯი მა̄ მაკუჩ ჭაშდ (ლშხ. 33) -- დედის მზემ, ის არ მინდა ქმრად. მა̈ჲ ეჯწჷხჷნ, დედე ლუ̂არა (პოეზ. 42) -- რა გაგიჭირდა, დედას გაფიცებ (დედის სიცოცხლემ).
- ლუ̂არკლა̈ იგივეა, რაც ლუ̂ა̈რკლა̈ჲ.
- ლუ̂არჩინ (-იშ, ლუ̂არჩნოლ) ბქ. -- ჩოგანი. ნომაგეშოუ̂ იკუ̂დუნე ლუ̂არჩინჷნქა (ბქ. 310) -- არაფერი ინდომო ჩოგნის გარდა.
- ლუ̂ასე იგივეა, რაც ლუ̂ესე.
- ლუ̂ატ (-ა̈შ, -ა̈რ), ხუ̂ატ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) 1. დიდი წნელი. ხუ̂ატ ოხუ̂იქჩ (ბქ. 203) -- დიდი წნელი მოვჭერი. 2. ჭოკი. გაკ ხუ̂ატშუ̂ ა̈ნშუდ (ლნტ.) -- კაკალი ჭოკით ჩამოვიყარე. გაკა̈ ლაფთხჷნად ლუ̂ატ მაწჷხ (ბზ.) -- კაკლის დასაბერტყად დიდი ჯოხი მჭირდება.
- ლუ̂აშ (-ა̈შ ზს., -იშ ლნტ., -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ხარჯიხვი. ოჩა̈დდ ლუ̂აშრე ლა̈ჴდათე (ბზ. 40) -- წავედით ხარჯიხვების მოსატანად. მეთხუ̂ა̈რდ ლუ̂აშ ანჴიდ (ბქ. 203) -- მონადირემ ხარჯიხვი მოიტანა. ჰერსკნ მა̈ბგა̈რ ესერ ლი, ლუ̂აშ -- ბედნიერ (ანდ.) -- არჩვი ეშმაკეულია, ხარჯიხვი -- კეთილშობილიო (ბედნიერიო). ხეკუ̂ეს ახოჴიდანხ ლუ̂აშა̈რ ლუუ̂არდ (ლნტ. 304) -- უნდა მოეყვანათ ხარჯიხვები ცოცხლად. ლუ̂აშა თხუ̂იმა ქა მასჩუქუ̂რეხ (პოეზ. 34) -- ხარჯიხვის თავი მაჩუქეს. კნინ. ლუ̂აშჷლდ ბზ. ეშხუ ლუ̂აშჷლდ ჩუ მიდგარა (პოეზ. 140) -- ერთი ხარჯიხვი მომიკლავს.

- ლჳაჩიაჲ იგივეა, რაც ლჳა̈ჩია̈ჲ.
- ლჳაჭა̈რ (-ჭრიშ ზს., ლნტ., -ჭრა̈̄ლ ბზ., ლნტ., -ჭრა̈რ ბქ.), ლჳაჭარ (-ჭრიშ, -ჭრალ) ლშხ. -- ვაჭარი. ალღა̈რს ლჳაჭა̈რ ლახა̈̄გა̈̄ნხ ყორ̄ს (ბზ. 332) -- ამათ ვაჭარი მიადგა(თ) კარს. ისმა̈ ლჳაჭა̈რმჷყ ოსგენახ (ბქ. 251) -- ისმა ვაჭართან დაუყენებიათ. ჭაშს ლახახჳია ლჳაჭა̈რ (ლნტ. 299) -- ქმარს შეხვედრია ვაჭარი.
- ლჳა̈ზ იგივეა, რაც ჳა̈ზ.
- ლჳა̈მა̈ლ იგივეა, რაც ლჳემა̈ლ.
- ლჳა̈ჟ (-იშ, ლჳაჟა̈რ) ზს., ლნტ., ლჳაჟ (-არ) ლშხ. -- ვაჟი; კაცი, მამაკაცი. ლჳაჟა̈რ ფაყჳა̈რს ჩუ ხჳიკდჷ̄რედ (ბზ. 10) -- კაცები (ვაჟები) ქუდებს ვიხდით. ყორისგა ლჳაჟ ანჴად (ბქ.) -- კარში ვაჟი შემოვიდა. ლჳაჟარ იბგრგიელხ (ლშხ. 19) -- კაცები ჭიდაობენ. ახორჩეჳახ ლჳაჟარს (ლნტ. 67) -- უთათბირიათ კაცებს. ამეჩუნ ლჳაჟა̈რ ემხჳი̄ღდახ (პოეზ. 112) -- აქ კაცები დამიხვდნენ.
- ლჳა̈ჟმა̈̄რე (-ე̄მიშ, -რა̈̄ლ) ბზ., ლჳაჟმარე (-რემ, ლჳაჟა̈რ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლ \ ლჳაჟა̈რ ლნტ.), ლჳაჟმა̄რე (-ე̄მიშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- ვაჟკაცი; კაცი, მამაკაცი. ლჳა̈ჟმა̈̄რე ა̈გითე აჩა̈დ (ბზ. 142) -- კაცი შინ წავიდა. ლჳაჟმარემ ჰერ ხოჩა ლი (ბქ. 211) -- ვაჟკაცის ხმა კარგია. ფაყჳ ესერ -- ლჳაჟმარა, ლაჩა̈ქ -- ზურალს (ანდ.) -- ქუდი -- მამაკაცს, ლეჩაქი -- ქალსო. ჟი იხჳრიელიხ ლჳაჟმა̄რემი ჯარ (ლშხ. 12) -- შეგროვდება (შეგროვდებიან) ვაჟკაცების ჯარი. ა̈მეჩედ ეჲ ლჳაჟმარე ლათხუარხო (ლნტ. 309) -- წასულა ის კაცი სანადიროდ.
- ლჳა̈რ (-იშ, ლჳარა̈ლ) ბზ., ლნტ., ლჳარ (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- ღვარი. ზისხი ლჳა̈რ ანჴეს ყორ̄ქა (ბზ. 61) -- სისხლის ღვარი გამოვიდეს კარიდან. დინოლ ქჷმრა̈რე ლჳარდ აცქა̈ფჳხ (ბქ.) -- გოგონები ცრემლების ღვარად იქცნენ (გასკდნენ). ქაქჷლდ ლჳარს ათხოჲა

(ლნტ. 132) -- ფაფა ღვარს წაუღია.

- ლჷ̂ა̈რკლჷ̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷ̂არკლჷ̈ (-ლაუ) ბქ. -- ტიტლიკანა, ტიტველი, წვივებშიშველა. იმ ხიზელჷ̄ლ ლჷ̂ა̈რკლჷ̈ჲ? (ბზ.) -- რა ტიტლიკანა დადიხარ? ეშხუ ლჷ̂არკლჷ̈ დინა ხონჴრიჷ̂ ბესის (ბქ.) -- ერთი წვივებშიშველა გოგო ახლდა ბესის.
- ლჷ̂ა̈სე იგივეა, რაც ლჷ̂ესე.
- ლჷ̂ა̈სკ (-იშ \ -ა̈შ, ლჷ̂ასკა̈რ ზს., ლნტ.), ლჷ̂ასკ (-არ) ლშხ. -- ჭია (ადამიანის მუცლისა). ეჩას ლჷ̂ასკა̈რ ხარდე̄ნა ჯა̈დჷ̂ისგა (ბზ.) -- იმას ჭიები ჰყოლია მუცელში. ლჷ̂ასკა̈რ ბეფშს ძერს დემ ხაცჷ̂მუნეხ (ბქ.) -- ჭიები ბავშვს (რბილი) ხორცის შესხმას ("მძორს") არ ანებებენ. გადატ. ლჷ̂ა̈სკიშ ლისერ (ბქ.) -- გულის ძმარვა.
- ლჷ̂ა̈სტ ზს., ქჷ̂ა̈სტ ბქ. (-იშ, ლჷ̂ასტა̈რ, ქჷ̂ასტა̈რ), ლჷ̂ესტაჲ ლშხ., მუღჷ̂ლისტი ლნტ. -- გალიპული, მოლიპული, სხლტომია, სრიალა, სლიპინა. ტყჵრჟი ლჷ̂ა̈სტ ლჷ̈სჷ̂ (ბზ.) -- ტალახი (ტალახზე) სლიპინა იყო.
- ლჷ̂ა̈შგ (-იშ, --) ზს. -- ძვირი, აუგი. ჯიმლჷ̈შ ლჷ̂ა̈შგ ლეგ ლეჰჷ̂ნა̄რი ლი (ბქ.) -- ძმის აუგი ცუდი მოსასმენია.
- ლჷ̂ა̈ჩია̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლჷ̂აჩჲა̈, ლჷ̂ია̈ჲ, ლჷ̂ია{ჲ} ბქ., ლჷ̂აჩიაჲ ლშხ. 1. ზორბა. ანჴა̈დ ლჷ̂ა̈ჩია̈ჲ მა̄რე (ბზ.) -- მოვიდა ზორბა კაცი. 2. პირმსუქანი. ალჲა̈რს ლჷ̂აჩია̈ ბეფშილდ ხორიხ (ბქ.) -- ამათ პატარა პირმსუქანი ბავშვი ჰყავთ.
- ლჷ̂ა̄ნჭი იგივეა, რაც ლჷ̂ა̄ჭი.
- ლჷ̂ა̄ჲ ბზ., ლჷ̂ა̄ჲ ლშხ., განუსაზღვრ. ნაწილაკი -- რაღა. ემეყჩ, ლჷ̂ა̄ჲ, ემეყჩ! (ლშხ.) -- თავი დამანებე, რაღა!
- ლჷ̂ა̄ჭი (-ი̄შ, -ჭჲა̈რ) ბზ., ლჷ̂ა̄{ნ}ჭი (-ა̄რ) ლშხ., ლჷ̂ა̈ჭი (-ჭიშ, ლჷ̂აჭია̈რ) ლნტ., ბოტ. --

მაჩიტა. ჭყინტა̈რდ ქ'ა̈ნშგგბე̄რეხ ღჳ̂ა̈̄ჭია̈რ (ბზ.) -- ბიჭებმა ამოაძვრეს მაჩიტები. ღჳ̂ა̈̄ნჭის მუჯო̄დრა თჳ̂ეთნე ძირალ ხა̈̄რ (ლშხ. 32) -- მაჩიტას მოგრძო თეთრი ძირები აქვს.

- ღჳ̂ე ზს., ლნტ., ღჳ̂ო ფარ., ღო ზს., ლშხ., ზმნს., ზოგჯერ გამოყენებულია თანდებულადაც. 1. შემდეგ, მერე; მაშინ. ეჩი̄ ხეხჳ̂ს მა̈გჳ̂ა̈ჲდ ხა̈ჩოხ ღო? (ბზ. 254) -- იმის ცოლს როგორ ექცევიან მერე? ღჳ̂ე ჰერ იმღა დემ ისმი? (ბქ. 253) -- მაშინ ხმა რატომ არ ისმის? დოლს მაჩენამ ჴედნი კჳ̂ეცენ, ღო -- სიმინდ (ბქ. 1) -- დოლში (სოფელია) ყველაზე კარგად მოდის ხორბალი, შემდეგ -- სიმინდი. დი-გეზლა̈შ ლიყჳ̂ლურე ჩიქი ესერ დაგრას ხობცა, ღჳ̂ე -- ჲახჳ̂ (ანდ.) -- დედა-შვილის დაშორება ჯერ სიკვდილს შეუძლია, მერე -- ცოლს{ა}ო. და̈შტჳ̂დ ჩიქე ეშხუ ლალემ, ღჳ̂ე -- მერბე (ლნტ. 297) -- დათვმა ჯერ ერთი შეჭამა, მერე -- მეორე. ღჳ̂ე ლინშინა̈ლ შომა გჳ̂ერი? (ჰოეზ. 132) -- მერე ნიშნობა როდისღა გვექნება? 2. ნაწილაკი -- აბა. მი როსტომ ხჳ̂ი ღო! (ბზ. 241) -- მე როსტომი ვარ, აბა! ღო მაჲ ლოქ ხა̈̄რ გარდატყუაჲ? (ლშხ. 79) -- აბა, რა გინდა გარდატყუაო? 3. კავშ. თუ. ლჷგენ ემაჳ̂, ღჳ̂ე ლჷარჟი ხოჩა (ანდ.) -- დაფასება თუა, სიცოცხლეში (ცოცხალზე) სჯობიაო.
- ღჳ̂ებ1 ზს., ლნტ., ღებ (-იშ, ღობა̈რ) ლხმ., ღობ (-არ) ლშხ. -- სკა, ბუკი; ფუტკარი. მულგჳ̂ეჰე̄რი ღჳ̂ები ბუზჳ̄ლს ლჷმშჷლდნინ (ბზ. 160) -- მეწისქვილე ფუტკარს (სკის ბუზს) ითვლიდა თურმე. ალის ღობა̈რ ხოგ (ბქ. 169) -- ალის სკები უდგას. ღებ შინა̈რი ლი ი ტყა̈რი (ბქ. 308) -- ფუტკარი შინაურიცაა და გარეულიც. ლჷჴმა̈შ ღებს ნა̈შგერჳ̂ ესერი ლჷჴმა̈შ ხა̈მთქჳ̂ა (ანდ.) -- ძლიერმა სკამ ნაყარიც ძლიერი იცისო (სკას... სჩვევიაო). ბაბას ხა̈ყენა ეშხუ ღჳ̂ებ ბუზულ (ლნტ. 309) -- ბაბუას ჰყოლია ერთი სკა ფუტკარი. კნინ. ღჳ̂ებილდ ბზ. ეშხუ ღჳ̂ებილდ ღჳ̂ებრალარე (ჰოეზ. 222) -- ერთი სკა ღვებრელები.
- ღჳ̂ებ2 ბზ. -- გობი. მუდ ხამა̈რს ღჳ̂ებთე სგესჳ̂დე ლეზჳ̂ებ (ბზ.) -- მამამ ღორებს გობში

ჩაუყარა (ჩაუდო) საჭმელი. შდრ. გუ̂ებ.

- ღუ̂ელდა̄ქ იგივეა, რაც ღოლდა̄ქ.
- ღუ̂ელფ იგივეა, რაც ღუ̂ე̄ლფ.
- ღუ̂ემა̈ლ, ღუ̂ა̈მა̈ლ, ღუ̂ამალ, ღუ̂ამა̈ლ (-მლა̈შ, ღუ̂ამლა̈რ), ღომა̈ლ (-მლიშ, -მლა̈რ) ბზ., ღუ̂ემალ ბქ., ღემალ ლხმ. (-მლა̈შ, -მლა̈რ), ღომელ (-მლაშ, -მლარ) ლშხ., ღომალ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ყორანი. ღუ̂ამლა̈რ იზბიხ ნამდაგუ̂რას (ბზ. 150) -- ყორნები ჭამენ ლეშს ("ნამკვდრევს"). ღუ̂ემა̈ლდ ჩუ ლაი̅შ ზისხ (ბზ. 394) -- ყორანმა დალია სისხლი. ღუ̂ემალდ თერა̈რ ქოხკიდ ჭაბიგუ̂ს (ბქ. 106) -- ყორანმა თვალები დასთხარა (ამოუღო) ჭაბუკს. ღუ̂ემალს ოხთონე ღერთემ (ბქ. 106) -- ყორანი გამოგზავნა ღმერთმა. ნაცლჳრთე ღემალ ჩხარა ლადღიშს ესერ ანღრი (ანდ.) -- ნადირის დაგლეჯილ მძორთან ყორანი ცხრა დღის სავალიდან (დღის{ა}ს) მოდისო. ჩოხზჷზახ ღერთალს ღომელ (ლშხ. 58) -- ჩამოუგზავნიათ ღმერთებს ყორანი. ღომლა ცაგ მჷმშხა ცაგ ლი (ლშხ. 31) -- ყორნის ეკალი მოშავო ეკალია. ეცს (\ ეჩს) ლახამითქუ̂ა ღომალ (ლნტ. 309) -- იმას შესჩვევია ყორანი. ჟიქან ღუ̂ემალ ჯიყულჰუნე (პოეზ. 288) -- ზევიდან ყორანი დაგყრანტალებს (უსიამოვნო სახით დაგცქერის, დაგჩხავის). ეჯჲა̈რ ღუ̂ამლა̈რს ხა̄დახ ლასჷრკალე{დ} (პოეზ. 10) -- ისინი ყორნებს ჰქონდათ სარკედ (სასარკედ, სარკეში ჩასახედად). ღუ̂ამლა̈̄ჲ (ბზ.), ღუ̂ემლა (ლშხ.) -- ყორანა (შავი ძაღლის სახელია). მეთხუ̂ჲა̈რს ღუ̂ამლა̈̄დ უ̂ეშგინ ხეჭამ (პოეზ. 296) -- მონადირეს ყორანა უკან მისდევდა.
- ღუ̂ენ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ღენ2 ლხმ. -- შეძლება, ძალა, ღონე. გიერგს ამი̅ ღუ̂ენ გარ ხუღუ̂ა̈̄ნ (ბზ.) -- გიორგის მარტო ამის შეძლება ჰქონდა. მა̈̄ჲ ღუ̂ენ მე̄რა, დე̄მგუ̂აშუ̂ ოთზა̈̄რი (ბზ.) -- რაც ღონე მექნება, არაფერს დავზოგავ. ღუ̂ენიბედ ზს. -- ძალ-ღონე ("ძალა და ღონე"). ჯა̈ნს

უზარად ხეფშუ̂დეხ გუ̂ერა, მა̈ ლუ̂ენიბედ ხარხ (ბქ.) -- ხარს {და}უზოგავად ესვრიან ტყავს, რა{ც} ძალ-ღონე აქვთ.

- ლუ̂ენდელ (-დლიშ, -დლა̈რ) ბქ. -- მოზარდი მსხვილფეხა საქონელი. ფერმას ხორი ჲორი აშირ ი ეშდსემი ლუ̂ენდელ (ბქ. 195) -- ფერმას ჰყავს ორას ცამეტი (სული) მოზარდი მსხვილფეხა საქონელი. შდრ. კუმა̈შ, მანგა̈რ.
- ლუ̂ენიბედ იხ. ლუ̂ენ.
- ლუ̂ერეკ იგივეა, რაც ღორეკ.
- ლუ̂ესა̈ რ იგივეა, რაც ლუ̂ესა̄̈ რ.
- ლუ̂ესა̄̈ რ, ლუ̂ასა̄̈ რ (-იშ, -სა̄̈ რა̈ლ) ბზ., ლემესა̈ რ (-სრიშ, -სრა̈ რ \ -სარა̈ რ) ბქ., ლუ̂ესა̄̈ რ (-ალ) ლშხ. -- პური, რომელშიც ჩართულია სიმინდის ფქვილში არეული ღორის ბადექონი. ლემესა̈ რ ხეკუ̂ეს ანნაყახ ჩიემ (ბქ. 78) -- ყველამ უნდა გამოაცხოს ღორის ბადექონიანი პურები.
- ლუ̂ესე (-ე̄მიშ ბზ., ლშხ., -სა̄̈ რ ბზ., -სემ, -სოლ ბქ., -ე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -სა̈ ლ ლნტ.), ლუ̂ასე ბზ., ლუ̂ა̈ სე უშგ., ლოსე ფარ., ლესე ლხმ. -- ქონი, ბადექონი (საქონლისა, ღორისა, თხისა, ცხვრისა). დიდ ეჩის ლუ̂ესე ქ'ოხკიდ ჯადუ̈სგა (ბზ. 376) -- დედამ იმას ბადექონი გამოუღო მუცლიდან. დაჯლუ̈ ლუ̂ა̈ სე ჩუ̂ა̈ დშხუ̂ინხ (ბზ.) -- თხის ქონი შეინახეს. დაჯგლს ლუ̂ესე ქა ხოწუ̂ა (ბქ. 19) -- თხას ქონი უჩანს. სგა ხოჩდიხ დჲარს ხამი ლუ̂ესას (ლშხ. 15) -- შეურევენ პურს ღორის ბადექონს. ლუ̂ესა̈ ლ ჩუ ლუშხუ̂ინ ხა̈ რენახ (ლნტ. 122) -- ბადექონ(ებ)ი შენახული ჰქონიათ.
- ლუ̂ეშგდ, ლუ̂ეშდ, უ̂ეშგდ ზს., ლეშდ ლხმ., ლუ̂ოშდ, ლუ̂ოშტ, უ̂ოშტ ფარ., ლნტ., ლოშდ ბქ., ლშხ., ლოშტ ლნტ., ზმნს. -- უკან. ზურა̄ლა̈ რ ლუ̂ეშგდ ტეხნიხ (ბზ.) -- ქალები უკან

ბრუნდებიან. ისლამ ლჷეშგდ ატახ (ბქ. 9) -- ისლამი უკან დაბრუნდა. მალულდ ლჷეშდ ესტახ ნარჩჷს (ბქ. 21) -- მელა უკან მიუბრუნდა საზამთროდ შენახულ კასრის ყველს. ოხსგი ლოშდ (ბქ. 20) -- მოვიხედე უკან. ლადეღს ლეშდ ლჸტხა დემეგ ესერ ხარ (ანდ.) -- დღის უკან დაბრუნება არ შეიძლებაო (დღეს უკან დასაბრუნებელი არსად აქვსო). ბაჯს ლოქ დეშ იგემ, დე სგობდ ი დე ლოშდ (ლშხ. 6) -- ნაბიჯს ვერ {გადა}ვდგამო, ვერც წინ და ვერც უკან. მუ ლჷოშტ (\ ჷოშტ) ჾმეტეხ (ლნტ. 263) -- მამა უკან დაბრუნებულა. ჲერჷჾჲ ჾმეჩედლი, ლოშტ დჾრ მეტეხელი (ლნტ. 306) -- ვინც წასულა, უკან არავინ დაბრუნებულა.

- ლჷეშგინ ზს., ჷეშგინ, ჷეშგიმ ბზ., ლჷეშგიმ ბქ., ლეშგინ, ლეშგიმ ლხმ., ლოშგინ, ლოშგიმ ბქ., ლშხ., ლოშკინ ლნტ., ზმნს. -- უკან, ბოლოს. ლელჷი პატრონ ჾთლჷჾჭ ლჷეშგინ ქჷითრჾლს (ბზ. 348) -- ხორცის პატრონი უკან გაეკიდა ქურდებს. ლოშგიმ ჾრყიშ ქჷინ ხეჯნი ალისი (ბქ. 196) -- ბოლოს არყის სუნი აუვა ამასაც. დჾშდჷ ჟ'ესხჷარ ლოშგიმჩუ (ბქ. 207) -- დათვი გადავარდა (ჩაიკეცა) უკან. სიმაქ ლჷეშგიმჩუ ჾდსიპდან (ბქ. 29) -- ქალიშვილი უკან გადავარდა (გადაბრუნდა). ჲჾრ სგებინხენ ესერ ითგრი, ჲჾრ -- ლეშგიმხენ (ანდ.) -- ზოგი წინიდან იცნობა, ზოგი -- ზურგიდანო (უკნიდანო). ნაცარქექჲაჲ ხატჳლი ლოშგინისა (ლშხ. 81) -- ნაცარქექია უკნიდან ეძახის. ეჯ მჾრას ლოშგინ მე̄რმე მჾრე ლეხგუდრი (ლშხ. 21) -- იმ კაცს უკან მეორე კაცი მოჰკიდებს ხელს. ლოშკინ მებატე ქჾხეჭამ ლჾჩყას (ლნტ. 294) -- მებატე უკან გამოედევნა სიძეებს.
- ლჷეშგინპილს, {ღ}ჷეშგიმპილს, ჷეშგინპილს ზს., ლოშგინპილს, ლოშგიმპილს ბქ., ლშხ., ლოშკინპილს ლნტ., ზმნს. -- უკანასკნელად, ბოლოს. ლჷეშგინპილს ხჾქჷხ მაშე̄ნჾმ მუხჷბა (ბზ. 289) -- უკანასკნელად უთხრეს უფროს ძმას. ლჷეშგიმპილს ლახჷბას ახარახ ლითალ (ბქ. 82) -- ბოლოს ძმები გაყოფილან (მოსვლიათ გაყოფა). ლოშგიმპილს ჩი მი

ლამბერლისგ (ბქ.) -- ბოლოს ყველაფერს მე დამაბრალებენ.

- ლუ̂ეშგმაუ̂, უ̂ეშგმაუ̂, უ̂ეშგნაუ̂ ბზ., ლოშგმაუ̂ ბქ., ლეშგმაუ̂ ლხმ., ლოშგმა̄უ̂ ლშხ., ლოშკმაუ̂ ლნტ., ზმნს. -- ბოლოს, უკან; შემდეგ. ლეშგმაუ̂ ლილა̈ში ა̈დბინეხ (ბქ. 282) -- შემდეგ თესვა დაიწყეს. ლოშგმა̄უ̂ მა̄მა ხოსდენიხ გეზლი̄რ (ლშხ. 42) -- ბოლოს შვილები არ რჩებათ. ჯუმილ ლოშკმაუ̂ ლა̈ჲსკიდდა (ლნტ. 311) -- ძმამ უკან მოიხედა. ყიფჲანდ ლუ̂ეშგმაუ̂ ლახასინჯუ̂ე (პოეზ. 12) -- ყიფიანმა უკან მოიხედა (მოსინჯა).
- ლუ̂ეშგმე{შ}, უ̂ეშგმე{შ} ბზ., ლოშგმე{შ} ბქ., ლშხ., ლეშგმე{შ} ლხმ., ლოშკმე{შ} ლნტ. -- უკანა, ბოლო, ნაბოლარა. ჯი ესერ ლოშგმე გეზალ ლი (ბქ. 206) -- მე ნაბოლარა შვილი ვარო. და̄უ̂არდ ჩა̄ჟი ლოშგმე ჭიშხი̄ლს ლახთხეპეხ თე (ლშხ. 72) -- დევებმა ცხენის უკანა ფეხს მოჰკრეს (მიატყეპეს) თვალი. ტანტაროზ ჩუ̂ა̈დიტუ̂ან ლოშკმე ყორქა (ლნტ.) -- ტარტაროზი გაიპარა (გაიქცა) უკანა კარიდან.
- ლუ̂ეშდ იგივეა, რაც ლუ̂ეშგდ.
- ლუ̂ე̄თ იგივეა, რაც ლე̄თ.
- ლუ̂ე̄ლფ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ლუ̂ელფ ლნტ. -- ღველფი, ლადარი. ალჲა̈რდ ჟ'ესდეხ წუ̂ადრეჲა̄ქ ლუ̂ე̄ლფჟი (ბზ.) -- ამათ დადეს სამწვადეები ღველფზე. დაჩუ̂ირს ლუ̂ელფ ახოჯიდა (ლნტ. 171) -- დას ლადარი მოუტანია.
- ლუ̂ე̄ნთ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ღვენთი, წვეთი. ეშხუ ლუ̂ე̄ნთ ხეკუ̂ეს მო̄დ ოთბე̄დდეხ! (ლშხ.) -- ერთი წვეთი არ უნდა დაელვაროთ! კნინ. ლუ̂ე̄ნთი̄ლ. შდრ. წიქუ̂.
- ლუ̂ია̈ჲ, ლუ̂ია{ჲ} იგივეა, რაც ლუ̂ა̈ჩია̈ჲ.
- ლუ̂ინა̈ლ (-ნლიშ, -ნლა̈რ) ზს., ლუ̂ინელ (-იშ \ -აშ, -ნლარ) ლშხ., ლუ̂ინალ (-არ) ლნტ. -- ღვინო. ეშხუ̂ი სტაქან ლუ̂ინა̈ლ ლახუ̂ე̄მხ ტარიელს (ბზ. 59) -- ერთი ჭიქა ღვინო მისცეს

ტარიელს. ლჳინა̈ლუ ლაიშ (ბქ. 148) -- ღვინო დალიეო. ზურა̄ლდ ლჳინელ ქა̄დდე მუშგჳრი̄შთე (ლშხ. 54) -- ქალმა ღვინო გაიტანა სტუმართან. ლჳინალს ხოგჳეშიხ მეჸედას (ლნტ. 53) -- ღვინოს უსხამენ მომსვლელებს. გიგოს ქა ლოჰოდა ლჳინალშჳ ლეღა̈ბ ჰილ{ჳ}ი (პოეზ. 46) -- გიგოს მიუცია ღვინით დატვირთული ჯორი. წერნი ლჳინელს ჟი ლოხჳბინი (პოეზ. 148) -- წითელი ღვინის სმას (წითელ ღვინოს) დავიწყებ. კნინ. ლჳინლიდ \ ლჳინლჲდ ბზ., ლჳინელი̄ლ ლშხ. გიგოს ეშხუ სტამა̄ნ ლჳინელი̄ლ ხალჳე̄ნა (ლშხ. 53) -- გიგოს ერთი დოქი ღვინო ჰქონია..

- ლჳირჩ იგივეა, რაც ღურჩ.
- ლჳო იგივეა, რაც ლჳე.
- ლჳოშდ, ლჳოშტ იგივეა, რაც ლჳეშგდ.
- ლჲბა̈ბ (-ბბიშ, -ბბა̈რ) ზს., ლჲღა̈ბ (-ღბიშ, -ღბა̈რ) ბზ., ლუბაბ (-ბბიშ \ -იშ, -ბბარ) ლშხ. -- მორგვი (ძაფისა). ლჲბა̈ბ ჩჳაშყად ჯურუჩუ (ბქ. 55) -- მორგვი ჩავარდა ხვრელში. კნინ. ლჲბბილ. ლჲბბილდ ლიკრა̈ნკ ლჴა̈ბინე (ბქ. 328) -- პატარა მორგვმა გორაობა დაიწყო.
- ლჲლ იგივეა, რაც ლუ̄ლ.
- ლჲნ (-იშ, -ჲა̈რუ ბზ., -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ლჲნმალჲნ, ლჲნჲემურ ზს., ლშხ.-- რელიგიური დღესასწაული. ხჳა̈ჲ ლჲნსუ ახჰე̄ნა შჳიდებდ! (ბზ.) -- ბევრ დღესასწაულს მოსწრებოდე მშვიდობით (მშვიდობიანად)! ფა̈რს ნემთქუნ ხოშა ლჲნა̈რ (ბქ. 195) -- ფარში გვჩვეოდა დიდი დღესასწაულები. ცხუმელლა̈რ ხემარა̈ლხ მა̈ხე ლჲნეშჳდ (ლნტ. 66) -- რცხმელურლები ემზადებიან ახალი დღესასწაულის{ა}თვის.
- ლჲნმალჲნ იგივეა, რაც ლჲნ.
- ლჲნჲა̄რუ (-რჳი̄შ, --) ბზ., ლჲნჲე̄რუ (-რუ̄შ, --) ლშხ. -- დღესასწაულების პერიოდი.

ღჷნჲა̄რუჟი კჷ̄ლთხი ჰერს და̈̄რ იკედ (ბზ.) -- დღესასწაულების (იგულისხმება რელიგიური) დროს ხმამაღლა არავინ ლაპარაკობს (მაღალ ხმას არავინ იღებს).

- ღჷნჲემურ იგივეა, რაც ღჷნ.
- ღჷრი იგივეა, რაც ღჷ̄რი.
- ღჷრჩ იგივეა, რაც ლურჩ.
- ღჷრწნი (ღჷრწნიდა̈ს \ ლჷ̂ურწნიდა̈ს, ღჷრწნიდა; ღჷრწნიდე̄დს ბზ., ღჷრწნიდეს ლნტ., ლჷ̂ჷრწინ, ღჷრწნიჷ̂; ღჷრწნიდეს ბქ., ღჷრწნის, ღჷრწნიდა, ღჷრწნიდეს ლშხ.) გრდუვ. -- ჭრიალებს, ჭრიჭინებს, ღრჭიალებს. ლაყჷ̂რა ღჷრწნი (ბზ. 322) -- საწოლი ჭრიალებს. ყორ სურუს ღჷრწნი (ლნტ.) -- კარი ძალიან (ნამეტანს) ღრჭიალებს. შდრ. ღჷრჭნი.
- ღჷრწჷ̄ნ (-იშ, --) ზს., ლშხ., ღჷრწჷნ ლნტ., ღჷრჭჷნ ბქ. -- ჭრიალი. ანსჷმდა ურმი ღჷრწჷ̄ნ (ბზ.) -- მოისმა ურმის ჭრიალი. სა̈ჷ̂ს ღჷრწჷნ ჩუ ხად (ბქ.) -- მარხილს ჭრიალი გაჰქონდა.
- ღჷრჭნი (ლურჭნიდა̈ს \ ლურჭინდა̈ს, ღჷრჭნიდა \ ღჷრჭინდა; ღჷრჭნიდე̄დს \ ღჷრჭინდე̄დს ბზ., ღჷრჭნიდეს ლნტ., ლჷ̂ჷრჭინ, ღჷრჭნიჷ̂; ღჷრჭნიდეს ბქ., ღჷრჭნის, ღჷრჭნიდა; ღჷრჭნიდეს ლშხ.) გრდუვ. -- ღრჭიალებს, ჭრიჭინებს, \ ჭრაჭუნებს. ეჯა ჩი რა̈კს ღჷრჭინდა (ბზ. 303) -- ის ყოველ წამს ღრჭიალებდა. ჩაფლა̈რ გჷ̂ა̈მიდ ღჷრჭნიჷ̂ხ (ბქ.) -- ფეხსაცმელები ძალიან ჭრაჭუნებდნენ. შდრ. ღჷრწნი.
- ღჷლა̈ბ იგივეა, რაც ღჷბა̈ბ.
- ღჷლჷ- იხმარება გამოთქმებში: ღჷლი̄{შ} ლი̄ქჷ̂ი̄სგ ბზ., ღჷლჷშ ლიკედ, ღჷლჷშ ლიქჷ̂ისგ ბქ. -- ხმის (კრინტის) გაღება. ბიბუდ მანო̄ლს ღჷლჷ მა̄მ ოხკიდ (ბზ.) -- ბიბუმ მანოლს ხმა (კრინტი) არ გასცა (გააღებინა). ღჷლჷშ მუქჷ̂ისგ და̈რ წჷ̂ანდა (ბქ.) -- ხმის გამღები (კრინტის მთქმელი) არავინ ჩანდა.

- ღჷჯგ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ღაჯგ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., გარჯღ{ნ} (-ა̈შ ლხმ., -იშ ჩბხ., -ა̈რ), გჷ{რ}ჯღ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ტკიპა. ღუ̂აშ ღაჯგა̈რშუ̂ გუ̂ეში ლჷმარ (ბქ. 12) -- ჯიხვი ტკიპებით სავსე ყოფილა. გარჯღნ უ̂ინცბა̈რ ქუ̂ინჷმგენა ხორი (ბქ.) -- ტკიპა დაუძლურებულ საქონელს ჰყავს. გადატ. ცეროდენა. ღჷჯგზუმ გარ ხი! (ბზ.) -- მხოლოდ ცეროდენა ხარ!
- ღჷჯ{ჷ}, ღჷჯ{ჷ}! ბქ. -- ნიშნის მოსაგები მიმართვა. ღჷჯ, ღჷჯ, მაგუ̂ა̈რ ლადეღ ჯარ! (ბქ.) -- ახია შენზე (ესეც შენ), რა დღეში{ც} ხარ (როგორი დღე გაქვს)!
- ღჷ̄ლ იგივეა, რაც ღუ̄ლ.
- ღჷ̄ლა̈ჲ (-ა̈იშ, -ლაუ) ბზ., ღჷლა̈ (-იშ ბქ., -ჲშ ლნტ., -ლაუ ბქ., ლნტ.) -- ღრენია. პლატონს ხორი ღჷ̄ლა̈ჲ ჟეღ (ბზ.) -- პლატონს ჰყავს ღრენია ძაღლი. გადატ. გუ̂იღჷლა̈{ჲ} ზს. -- გულღრძო. ბესი გუ̂იღჷლა̈ მარე ლი (ბქ.) -- ბესი ავი (გულღრძო, "გულღრენია") კაცია.
- ღჷ̄ლი (ღუ̂ი̄ლდა̈ს, ღი̄ლდა; ღი̄ლდე̄დს ბზ., ღჷ̄ლის, ღჷ̄ლდა; ღჷ̄ლდეს ლშხ.), ღჷლი (ღუ̂ილ, ღჷლიუ̂; ღჷლდეს ბქ., ღუ̂ჷლდა̈ს, ღჷლდა, ღჷლდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ღრენს. ნუმუუ̂ (\ ნუმაუ̂ \ ნომაუ̂) ესერ ღჷ̄ლი! (ბზ. 311) -- ნუ ღრენო! ღჷლი ალმინე ჟეღ (ლნტ.) -- ამათი ძაღლი ღრენს.
- ღჷ̄რი1 (-ი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ღჷრი (-რიშ, --) ბქ. -- ოდნავ დარი. უჩხანღო ზუმულდშ ღჷ̄რი ლა̈სუ̂ (ბზ.) -- წვიმის შემდეგ ოდნავ გამოიდარა (დარი იყო).
- ღჷ̄რი2 იხ. ესღრი

ყ

- ყა (ყა̈შ, -- ბქ., ყა̄შ, -- ლშხ.) -- კენტი; ცალი. ყად ლირდე -- კენტად ყოფნა. გადატ. ყად მეჩდე -- გავარდნილი, ხელიდან წასული.

- ყაბა (-ბა̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ. -- ცალ მხარეზე გადაწონილი ტვირთი. ყაბა ეხფასა̄ნ ლა̄ზარს -- ტვირთი ცალ მხარეზე გადაწონილი გამოვიდა.
- ყაბახ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ყაბახი, სამიზნე, მიზანი. ყაბახ ესგეხ -- ყაბახი დადგეს. ლითოფი̄ მე̄ჸარ ხე̄რიხ ყაბახთე (ლშხ. 30) -- მიზანში სროლასაც გამართავენ.
- ყაბულ ზს., ლშხ., ყა̈ლბუნ ლნტ. -- ყაბული, თანახმა. ზურა̄ლ ყაბულს ოხჴა̈დ (ბზ. 56) -- ქალი დაჰყაბულდა (თანახმა გახდა). ამშა ყა̈ლბუნს ლოქ ლი [მატაშოლ] (ლნტ. 125) -- მატაშოლი ამაზე თანახმა არისო.
- ყაბ{ჸ} (-ა̈შ, --) ზს. -- წვერი. ყაბჸა̈ ნა̈თსა̈ჸ დე̄სა ლა̈ჲცჸირ (ბზ.) -- წვერის ნატამალი არ შეირჩინა. ყაბ უგნა -- უწვერული.
- ყალა -- იხმარება გამოთქმაში: ყა̈ლდ ლიგნე -- დამტვრევა, ნამსხვრევებად ქცევა, დანაყვა. ში̄რა ყა̈ლდ ადგენე (ბზ. 57) -- დოლაბი ნამსხვრევებად აქცია. და̈ჸა̈რდ უშხჸარ მა̈გ ყა̈ლდ ლახგენეხ (ბქ. 27) -- დევებმა ერთმანეთი "დანაყეს" (სცემეს). იხმარება გამოთქმაში: ყალა-ჩხუფა. -- ორომტრიალი, ვაი-უშველებელი. ხა̄რხ ამჟი ყალა-ჩხუფა (ბზ. 52) -- აქვთ ასე ორომტრიალი.
- ყალია̈ნ იგივეა, რაც ყალჲა̈ნ.
- ყანაოზ, ყანაჸეზ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- აბრეშუმი, ფარჩა. დი̄ნას ყანაჸეზი კაბ ხჸასჩუქჸა̈რ (ბზ.) -- ქალიშვილს აბრეშუმის კაბა ვაჩუქე.
- ყანსგჸ იგივეა, რაც ყა̄ნსგჸ.
- ყარყა̈შ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ყარყაშ (-ყშიშ, --) ლშხ. -- აყალმაყალი, აურზაური, დავიდარაბა, ჩხუბი. ჴელედა̈რს ყარყა̈შ ახოწოდახ (ლნტ. 91) -- ხელედლებს ჩხუბი დაუწყიათ.

- ყაურჯელ/ნ (-იშ, -ä̈რ) ზს., ყაურჯენ (-ალ ლშხ., -ä̈ლ ლნტ.) -- ყავარჯენი. [ბერä̈ლს] ხოყრახ... მინე ყაურჯელä̈რ (ბზ. 354) -- ბერებს თავიანთი ყავარჯნები დაურტყამთ. [გā̈ბუ ზურā̈ლდ] ყაურჯენ შīსა ლეჲყედნე (ლშხ. 73) -- კუდიანმა ქალმა ყავარჯენი ხელში დაიჭირა.
- ყაფ (-ä̈შ, -ä̈რ ბზ., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- საკერებელი, სადგმელი. მეჯჩა შალბä̈რს ყაფä̈რ ოთგე (ბზ.) -- გაცვეთილ შარვალს საკერებელი დააკერა.
- ყაფლā̈ნ იგივეა, რაც ყā̈ფლā̈ნ.
- ყაფრან იგივეა, რაც ყä̈ფრ.
- ყაყბერ (-იშ, --) -- ყბაყურა. ჯä̈რზილ ხამ ყაყბერს ღემ ესერ ხä̈თლე (ბქ.) -- ხარისძირა ღორს ყბაყურას არ მიაკარებს. ამის იჯმარიხ, ხამარს ერ ყაყბერ ხეზგუნიხ, ეჩქა, ჟაგდ. (ლშხ., ხორ. 18) -- ამას ხმარობენ წამლად მაშინ, როცა ღორებს ყბაყურა ემართებათ.
- ყაყელ ლშხ. -- აჩრდილი, მოჩვენება, ქაჯი.
- ყაჩა ზს., ლშხ. -- ჩახრაკვა, ჩაწვა, დაწვა. ყაჩā̈ ქუ̂ინ ჯან (ბზ.) -- დამწვრის სუნი ტრიალებს.
- ყაჭ იგივეა, რაც ყä̈ჭ.
- ყä̈ლბუნ იგივეა, რაც ყაბულ.
- ყä̈ლიბ იგივეა, რაც კä̈ლი{ბ}.
- ყä̈ლჲან (-იშ, -ä̈რ) ზს., ყāლჲან, ყāლჲონ (-არ) ლშხ., ყალიä̈ნ (-ä̈რ) ლნტ. -- ყალიონი. უჲშამთე ყä̈ლიä̈ნ თუთუ̂ინ ესერი ლეტკლებ ლი (ანდ.) -- უმადურისთვის (ერთი) ყალიონი თუთუნიც დასანანიაო. ყāლჲანშუ̂ თუთუნī ჟი ხā̈ზ კუბს (ლშხ. 37) -- ყალიონით თუთუნიც ადევს კუბოს. ყალიä̈ნ... ჩუ̂ასოღა ლესკხენ (ლნტ. 285) -- ყალიონი გვერდით დაუდევს.
- ყä̈ნჩუ̂ იგივეა, რაც ყā̈ნჯუ̂.

- ყა̈რ იგივეა, რაც ყა̈̄რ.
- ყა̈რჳ̂ილ (ყა̈რჳ̂ლიშ, ყა̈რჳ̂ლა̈რ) ბზ., ყარჳ̂ილ (-ჳ̂ლიშ, -ჳ̂ლა̈რ) ბქ., ყარჳლ (-იშ, -არ) ლშხ., ყა̈რეჳ̂ილ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- ყარაული, გუშაგი, დარაჯი. ალ ქორს ეშდჲერუ ყა̈რჳ̈ლ ხა̄გ (ბზ. 85) -- ამ სახლს თორმეტი ყარაული უდგას (ადგას). ალ დენას ხა̈ყენა ყა̈რეჳ̂ილდ რუკაჰ (ლნტ. 137) -- ამ ქალიშვილს ყარაულად ჰყოლია როკაპი.
- ყა̈ფრ (-იშ, --) ბზ., ყაფრან ლშხ. -- სუსხი, ყინვა, ცივი. ყა̈ფრ ლინთჳ̂ (ბზ.) -- ცივი ზამთარი.
- ყა̈ჭ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ყაჭ ლშხ. -- ყაჭი, აბრეშუმი. [ძიძა̈ჲდ] ლახჳ̂ე̄მ ყა̈ჭი კუკჳ̂ა̈̄ლ (ბზ. 266) -- ძიძამ აბრეშუმის გორგალი მისცა.
- ყა̄ლჲონ იგივეა, რაც ყა̈ლჲან.
- ყა̄ნსგჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ყჷნსგ (-იშ, -არ) ბქ., ყჳ̂ა̄ნსგჳ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., ყანსგჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- რიკი. ყა̄ნსგჳ̂ ჯჳ̂ე̄დიათე ადკჳ̂ა̈რ (ბზ.) -- რიკი შორს გადააგდო.
- ყა̄ნჩჳ̂ იგივეა, რაც ყა̈̄ნჯჳ̂.
- ყა̄რ იგივეა, რაც ყა̈̄რ.
- ყა̄ფლა̄ნ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ყაფლა̄ნ (-არ) ლშხ. -- ხაფანგი. ლაზარედ ყა̄ფლა̄ნ ოთგე და̈შდჳ̂ს (ბზ.) -- ლაზარემ დათვს ხაფანგი დაუგო.
- ყა̄ყა1 (-ყა̈̄შ, -- ბზ., -ყა̄შ, -- ლშხ.) -- ავი თვალი. ეჯის ჩი̄მი ყა̄ყა ხა̄გ (ლშხ.) -- მას ყველას თვალი ადგას.
- ყა̄ყა2 ლშხ. -- არაფერი. ყა̄ყას ხე̄მბჳ̂ა̄ლ -- არაფერს ეუბნება.
- ყა̈̄ნჯჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ყა̈ნჩჳ̂ ბქ., ლნტ., ყა̄ნჩჳ̂ (-არ) ლშხ. -- ყანჩა. ყა̈̄ნჯჳ̂ს კინჩხ ჴაც ხა̈̄რ (ბზ.) -- ყანჩას კისერი მრუდე აქვს.

- ყ̄ა̈რ (-იშ, ყ̄ა̈რა̈ლ) ბზ., ყა̈რ (ყარა̈რ ბქ., ყარა̈ლ ლნტ.), ყ̄ა̈რ (-ალ) ლშხ. -- 1. ყავარი. [დი̄კუ̂ენდ] სგა ლა̈ჲბე ყ̄ა̈რი ნა̈ცილ (ბზ. 352) -- დიაკვანმა შეიბა ყავრის ნატეხი. მა̈გ მეგემ ყა̈რდ ესერ დემ იყა̈რი (ანდ.) -- ყველა ხე ყავრად არ გამოიხდებაო. ნა̈ფთი მჷქაფ ...ყა̈რს ი მუგუ̂ა̈ლს ატუ̂არახ (ლნტ. 5) -- ნავთის მაგივრად ყავარს და კვარს ანთებდნენ. 2. სახურავი. ჲერუ̂ალე ქორს ყა̈რხენჩუ ესერ ლჷმგემუ̂ნელი (ანდ.) -- ვიღაცა სახლს სახურავიდან აშენებდაო.
- ყელშჷრ, ყჷლშირ (-შრიშ, -რა̈ლ) ბზ. -- ღაბაბი. ეშ ხოთირდა ყელშჷრ (ბზ.) -- ღაბაბი ეკიდა (დასთრევდა).
- ყერ1 (-იშ, --) -- მადლი, ძალა. ზა̈მი მჷცა̈დი ყერ, ხოჩა ზა̈ ენცად (ბქ. 73) -- წლის მცვლელო ძალავ, კარგი წელი დაგვიყენე. ხოჩა ზ̄ა̈ჲს ეჯცა̄დნე... ზომხა̄ ყერ (ლშხ. 17) -- კარგ წელს დაგიყენებს ახალი წლის მადლი.
- ყერ2 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -იშ, -ა̈რ ბქ., ლშხ.) -- ნეზვი. იმუ̂ალეგ... ესერ ტყა̈რ ყერს გეჭილდ ხაჭიმ (ბქ. 221) -- სადღაც... გარეულ ნეზვს გოჭი ჰყავსო (დაჰყვებაო).
- ყერ3 (ოყჷრ, აყირ; აყერნე ბზ., ა̈ყერ ბქ.), გრდუვ. -- ეშურება, {მი}ემართება, გასწევს. ა̈მირმდ აყირ [ქორთე] (ბქ. 265) -- ამირანმა სახლისაკენ გასწია. [ალჲა̈რს] ოთყჷრახ ნალუ̂ჟურიშ ქორთე (ბქ. 218) -- ამათ ვაჟის სახლისაკენ გაუწევიათ.
- ყერბ იგივეა, რაც ყუ̂ერბ.
- ყერიაშ (-იშ, --) უშგ., ყ̄ერიაშ ლშხ., რელიგ. -- საღვთო ლხინი, შესაწირების მიძღვნა, ვედრება, თხოვა.
- ყეშ იგივეა, რაც ყო̄შ.
- ყია (ყია̈̄შ, ყია̈̄ლ ბზ., ყია̈შ, ყიოლ ბქ., ყიე̄მიშ, ყიე̄ლ ლშხ., ყია̈ჲშ, ყია̈ლ ლნტ.) -- ყელი. ალ

დი̄ნას ყიაქა ხა̈ბდა ლება̈რ (ბზ. 287) -- ამ გოგოს ყელზეება მძივები. უსმართუ̂ილ ნაპუ ყიალისგ' ესერ ათცხოტენა (ანდ.) -- უსამართლო ლუკმა ყელში გასჩხერიაო. გუ ყიათეჟი მა̄რ მეჯდე (ლშხ.) -- გული ყელთან მაქვს მიბჯენილი (ამოსული). ალმინს ხაჟახახ: მაშკ... მუჭოდ, ყია (ლნტ. 39) -- ამათ ჰქვიათ: ბარძაყი, მკერდი, ყელი.

- ყიმა (-მა̈შ, -- ბზ., -მა̈შ, -- ბქ., ლნტ., -მა̄შ, -- ლშხ.) -- ხრჩობა. ლჷცშუ̂ ყიმა ი ლემასგშუ̂ შიხა უშხუ̂არდ ესერ ხოლა ლიხ (ანდ.) -- წყალში დახრჩობა და ცეცხლში დაწვა ერთმანეთზე უარესიაო.
- ყიმა̄რობ (-ა̈შ, --) ბზ., ყიმარობ (-ა̈შ, --) ბქ., ყიმა̄რობ (-იშ, --) ლშხ. -- (წყურვილით) {და}ხრჩობა. მაფჷნშუ̂ ყიმა̄რობ ლას (ლშხ.) -- წყურვილით {და}ხრჩობა იყო.
- ყინილ იგივეა, რაც ყიუ̂ნულ.
- ყირმულ იგივეა, რაც ყჷრმილ.
- ყირო (-რო̄შ, -- ბზ., -რო̄შ, -- ლშხ., -როჲშ ლნტ.) -- ყივანახველა. ალ ჭყინტს ყირო ხეზგი (ბზ.) -- ამ ვაჟს ყივანახველა სჭირს.
- ყირყუ̂ჯა̈1 (-იშ, -ჯა̈რ ჩბხ., -ჯაუ ლხმ.) -- რქადაგრეხილი. ნიშგეშს ეშუ̂ი ყირყუ̂ჯა̈ ჴა̈ნ ხორდახ (ბქ.) -- ჩვენებს ერთი რქადაგრეხილი ხარი ჰყავდათ.
- ყირყუ̂ჯა̈2 (-იშ, -ჯა̈რ ჩბხ., -ჯაუ ლხმ.) -- კორძები. ლესგიშ ქიპს ყირყუ̂ჯა̈რ ხარ (ბქ. 12) -- ნეკნს კორძები აქვს.
- ყიუ̂ნულ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ყინილ ლნტ. -- ყინულა (ვაშლის ან მსხლის სახეობა). ყიუ̂ნულ იცხ ლი, მე̄უ̂არ მუჭხუ̂ი (ლშხ. 2) -- "ყინულა" მსხალია, ძალიან ტკბილი. ალმინს... ახოფიშტუ̂ახ [ბაჩა̈რ] ყიუ̂ნილ უ̂ისკუ̂დ (ლნტ. 287) -- ამათ ქვები უსვრიათ "ყინულა" ვაშლისთვის.

- ყიჯბა̈რ იგივეა, რაც ყუ̂იჯბა̈რ.
- ყიჯბა̈რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ყუ̂იჟბა̈რ ბქ. -- ფუყე მარცვალი. ხოლა̈̄მ ყიჯბა̈რს ჩუ შიდეხ (ბზ. 19) -- ცუდ მარცვალს გადაყრიან. ყუ̂იჟბა̈რს... ნა̈ნკდ ა̈დისგხ (ბქ. 231) -- ფუყე მარცვალს ცალკე დებენ.
- ყლიფ ზს. -- ტყლაშანი, ტკაცანი. ყლიფიშ ლიღნე -- სილის გაწვნა. ყლიფ ი ყლიფ ესერ ოთღანა ამნა̈რ (ბქ. 251) -- სილა სილაზე გაუწნავს ამისთვის.
- ყორ იგივეა, რაც ყო̄რ.
- ყოშ იგივეა, რაც ყო̄შ.
- ყო̄რ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.), ყორ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ყორუ̂ა̈ლ ლნტ. -- კარი. ყო̄რუ ესერ ოთკარე (ბზ. 295) -- კარი გამიღეო. ყორქა დეშ ოხჩიშ ლიზი (ბქ. 17) -- კარში ვერ გაასწრო გასვლა. ჩუ ლოქუ ა̈დჩერაუ̂ან, ედო ყორქა ლოქ აკუ̂ანე (ლნტ. 261) -- გაჩერდი, თორემ კარში გაგაგდებო. ყორნიყორ ლიზელა̈ლ -- კარდაკარ სიარული.
- ყო̄რ-ლაკუ̂რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.), ყორ-ლაკუ̂რა (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- კარ-ფანჯარა. ჩი̄მი ყო̄რ-ლაკუ̂რას ჯა ხაკლა (ბზ.) -- ყველას კარ-ფანჯარაში თვითონ არის შემძვრალი. ლა̈დიშ ყერ, ხოჩემ ყორ-ლაკუ̂რა ა̈ნკა̈რ! (ბქ.) -- დღევანდელი დღის მადლო, კარგი დღე გაგვითენე (კარგის კარ-ფანჯარა გაგვიღე)!
- ყო̄რ-ლიკრა̈̄ლ (-ა̈შ, -რა̄ლა̈რ) ბზ. -- დღეობაა ერთგვარი.
- ყო̄შ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ყეშ (ყოშა̈რ) ბქ., ყოშ ლნტ. -- კოვზი. ჩუ ხაძგერ ყიაჩუ ქაქუ̂შ გუ̂ეში ზექი ყო̄შ (ბზ. 308) -- აძგერა ხახაში ფაფით სავსე ხის კოვზი. ჲერუ̂ალე ზულუ̂ათელისგა ყეშშუ̂ ესერ ხა̈ქმუნა (ანდ.) -- ვიღაცა ზღვაში (წყალს) კოვზით უმატებდაო. გადატ. თხუმთე ყო̄შ ლი (ლშხ.) -- თავკერძაა.

- ყრუუ̂ იგივეა, რაც ყუ̂რიუ̂.
- ყუა იგივეა, რაც ყუუ̂ა1.
- ყუბ (-იშ, --) ბქ. -- ცარიელი. მიჩ ესერ ყუბ სტამნჷლ ხოგ (ბქ. 197) -- მე ცარიელი დოქი მიდგასო.
- ყუბლäჲ (-იშ, -äრ) ბზ., ყუბლä (-ჲშ, -ლაუ) ბქ., ყუბლაჲ (-ლā̈შ, -ლāლ) ლშხ. -- უფხო (პურეულის ჯიშია). ჯუ̂ინალდ ყუბლäჲ კუ̂ეცენსი ალā̈შდახ ი ლჷფხäჲსā (ბზ.) -- ძველად უფხო ხორბალსაც თესავდნენ და ფხიანსაც.
- ყუგ (-იშ, -äრ \ -არ) ბქ., ყუგუ (-გუ̄შ, -არ) ლშხ. -- ყრუ. ყუგუ̂ს ესერ მäგ ყუგ ხäხლენა (ბქ.) -- ყრუს ყველა ყრუ ეგონაო. იხ. ყურმäნჯ.
- ყუდი იგივეა, რაც ყუ̂ე̄დი.
- ყულ იგივეა, რაც ყუ̄ლ.
- ყულე იგივეა, რაც ყუ̂ილე.
- ყული იგივეა, რაც ყუ̄ლი.
- ყუნზელ (-ზლიშ, -ზლäრ) ზს., ყურძენ (-იშ, -არ ლშხ., -äრ ლნტ.) -- ყურძენი. ჲერხ̈äგის ყუნზელ ხარხ (ბქ. 69) -- ზოგ ადგილას ყურძენი აქვთ. ახჴიდუ̂ნე უ̂ā̈ზ ყურძენიშ (ლშხ. 52) -- ყურძნის ვაზი მოატანინა. ლამო ეშხუ ტეუ̂äნ ყურძენ! (ლნტ. 314) -- ერთი მტევანი ყურძენი მომეცი!
- ყუნტäჲ (-ტäჲშ, -აჲäრ) ბზ., ყუნტაჲ (-ტāჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- დაბლა რქადახრილი. [ჴäნს] მუჭუ̂äრ ჩუბā̂უ̂ ყუნტäჲ ხāდ (ბზ. 28) -- ხარს რქები დაბლა ჰქონდა დახრილი.
- ყურბეუ̂ილ (-იშ, -äრ) ბზ., ლნტ., ყურბოულ (-არ) ლშხ. -- ყვერბეული. ყურბეუ̂ილს ჩი ლäდეღ ხუ̂ანäყედ ოჯäხისა (ლნტ. 34) -- ყვერბეულს ყოველდღე ვაცხობთ ოჯახში.

- ყურმა̈ნჯ (-იშ, -მანჯა̈ლ) ბზ., ლნტ., ყურმანჯ (-ალ) ლშხ. -- ყრუ-მუნჯი. ეშხუ ყურმანჯიან ზურა̄ლ არდა (ლშხ.) -- ერთი ყრუ-მუნჯი ქალი იყო. ბეფშს ყურმა̈ნჯ ა̈ხეფასან (ლნტ.) -- ბავშვი ყრუ-მუნჯი გამოვიდა. იხ. ყუგ.
- ყურძენ იგივეა, რაც ყუნზელ.
- ყუ{უ̂}ა1 (-უ̂ა̄̆შ, -უ̂ა̆ლ ბზ., -უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ ლშხ.), ყუ̂ა (-უ̂ა̄̆შ, --) ბქ. -- ყუა; ძირი. კა̄და̈შ ყუუ̂ა -- ნაჯახის ყუა. შდიქმიშ ყუუ̂ა -- კბილის ძირი. შდიქმიშ ყუა მად მასედა (ლშხ. 85) -- კბილის ძირი არ შემრჩენია.
- ყუ{უ̂}ა2 ბზ., ლშხ., ყუ̂ა ბქ. -- ყვა (ყვავის ჩხავილი). ჭერ ყუ̂ას დემ ხექინე (ბქ.) -- ყვავი "ყვას" არ ეტყვისო.
- ყუფე იგივეა, რაც ყუ̂იფე.
- ყუყუ̂, ყუ̂იყუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ყუ̂იჩ (-ა̈რ) ბქ., ყუყუ̂ (-არ) ლშხ., ყუ̂იყუ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- ჩიყვი. ჯიმ მა̈ჲ ჩუ ითხი, შუ̂ა̈ნს ყუ̂იყუ̂ ჟ'ა̈ნკა̈დ (ბზ.) -- (მას შემდეგ), რაც მარილი იშოვება, სვანეთში ჩიყვი მოისპო. დადას ყუ̂იჩ ხად (ბქ.) -- დედაბერს ჩიყვი ჰქონდა.
- ყუ̈რყუ̂, ყუ̂ირყუ̂ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.) -- მარყუჟი. სგებნე ჭიშხ ყურყუ̂ჟი ესიგ (ბქ. 205) -- წინა ფეხი მარყუჟზე დაიდგი. გადატ. ხოლ' ესერ ყურყუ̂ს ლახგრმენა (ბქ.) -- ცუდ მარყუჟში (ამბავში) გაებაო.
- ყუ̄დი იგივეა, რაც ყუ̂ე̄დი.
- ყუ̄ლ ბზ., ლშხ., ყულ ბქ., ლნტ. -- ყვირილი, ღრიალი, ყროყინი. და̄უ̂დ ყუ̄ლ ა̈ნკიდ (ბზ. 364) -- დევმა დაიყვირა (ყვირილი ამოიღო). ყულშუ̂ ე ლესეს, წელს ესერ ჲა̈რ ა̈ხხეჩიუ̂ (ანდ.) -- ყროყინით რომ იყოს, ვირს ვინ აჯობებდაო. ყუ̄ლ-ყუ̄ლ ბზ., ლშხ., ყულ-ყულ ბქ., ლნტ. -- გაბმული ყვირილი.

- ყუ̄ლი (ყუ̂ი̄ლდა̈ს, ყუ̂ი̄ლდა; ყუ̂ი̄ლდე̄დს ბზ., ყუ̄ლის, ყუ̄ლდა; ყუ̄ლდეს ლშხ.), ყული (ყუ̂ილ, ყულიუ̂; ყულიდეს ბქ., ყულდა̈ს, ყულდა; ყულდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ბღავის, ყვირის, ღრიალებს, ყმუის. მიჩა მუ... ყუ̄ლი (ბზ. 259) -- მამამისი ღრიალებს. და̈შდუ̂ ყულიუ̂ (ბქ.) -- დათვი ღრიალებდა. ყულდა ხოშა მუხუ̂ბე (ლნტ.) -- ყვიროდა უფროსი ძმა.
- ყუ̂ა იგივეა, რაც ყუუ̂ა1.
- ყუ̂აბ იგივეა, რაც ყუ̂ა̄ბ.
- ყუ̂ალბ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ. -- გრდემლი. ბეგი ყუ̂ალბ ადთჳმეხ -- მაგარი გრდემლი იშოვეს.
- ყუ̂არილ იგივეა, რაც ყუ̂ა̈რუ̂ლ.
- ყუ̂არყუ̂ა̈ლა, ყუ̂არყუ̂ალა იგივეა, რაც ყუ̂ა̈რყუ̂ალა̈ჲ.
- ყუ̂ასგ იგივეა, რაც ყუ̂ა̈სგ.
- ყუ̂აყუ̂იაჲ (-უ̂იაიშ, -უ̂ია̈რ ბზ., -უ̂ია̈უ ბქ., -უ̂იე̄ლ ლშხ.), ყუ̂აყუ̂ია (-უ̂ია̈ჲშ, -უ̂ია̈ლ) ლნტ. -- მშვიდობიანი, წყნარი. ანდრო ყუ̂აყუ̂იაჲ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ანდრო წყნარი კაცია.
- ყუ̂ა̈ლ (-ა̈შ, --) ზს. -- განმარტოებული, მარტოხელა. სოფელს ეშუ̂იგარ ყუ̂ალსოლუ̂ ნომ' ახყუ̂ალ (ბქ.) -- სოფელს მარტო ერთი ნუ გამოეთიშებაო. გადატ. ყუ̂ა̈ლს მეყუ̂ლე (ბზ.) -- უმსგავსო, გავარდნილი.
- ყუ̂ა̈რუ̂ლ, ყუ̂ა̈რილ (ყუ̂არუ̂ლიშ, ყუ̂არუ̂ლა̈რ \ ყუ̂არლა̈რ) ბზ., ყუ̂არილ (-რლიშ, -რლა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- ლაფშა ცხენი. [ღა̈რიბ] ჟი ლახსგურდა მიჩა ყუ̂ა̈რუ̂ლს (ბზ. 330) -- ღარიბი შეაჯდა თავის ლაფშას. ყჷრჷმ-შაუ̂ხანდ ანჴიდ... ყუ̂არუ̂ლა̈რ (ბზ. 252) -- ყირიმ-შავხანმა მოიყვანა... ლაფშა ცხენები.
- ყუ̂ა̈რყუ̂ალა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ყუ̂არყუ̂ა̈ლა, ყუ̂არყუ̂ალა (-ლაჲშ, -ლაუ) ბქ. -- ხუჭუჭი. დინილს მეშხე ყუ̂არყუ̂ალა ფათუ̂ ხაგან (ბქ.) -- გოგონას შავი ხუჭუჭი თმები ჰქონდა.

ფა̈თუ̂ა̈რ ჯაგა̈ნდა ყუ̂ა̈რყუ̂ალა̈ი (პოეზ. 2) -- თმები გქონდა ხუჭუჭი.

- ყუ̂ა̈სგ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ყუ̂ასგ (-იშ, -არ) ლშხ., ბოტ. -- ყინტორა. ლეჯსედნი ლოქ ყუ̂ასგშა̄ლ (ლშხ.) -- ყინტორასავით შეგრჩებაო.
- ყუ̂ა̈ბ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ყუ̂აბ (-აშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- გუნდა. მიშგუ̂ა დადად თაშუ̂ემ ყუ̂აბ ლამემ (ბქ.) -- ბებიაჩემმა ყველის გუნდა მომცა. ყუ̂აბდ ზმნს. გუნდად, ერთად.
- ყუ̂ა̄ნსგუ̂ იგივეა, რაც ყა̄ნსგუ̂.
- ყუ̂ედი იგივეა, რაც ყუ̂ე̄დი.
- ყუ̂ელენი იგივეა, რაც ყუ̂ელნი.
- ყუ̂ელნი (ა̈ყუ̂ლ, აყუ̂ა̈ლ; ა̈ყუ̂ლენი ბზ., ოყუ̂ელ, აყუ̂ა̈ლ \ -უ̂ალ; ა̈ყუ̂ლენი ბქ., ოყუ̂ელ, აყუ̂ალ; აყუ̂ლენი ლშხ.), ყუ̂ელენი (აყუელ, აყუ̂ა̈ლ; აყუ̂ელენი) ლნტ., გრდუვ. -- იყოფა. ჰა̄ლუ̂როშ და̈ბ ისგდ ა̈ყუ̂ლენი (ბზ.) -- ყანა ზღვარით შუაზე გაიყოფა. შუ̂ა̈ნეშ ფადა̈ს ისგდ აყუ̂ა̈ლ (ბქ. 209) -- სვანეთის ლაშქარი (მდევარი) შუაზე გაიყო. ზა̈ ყუ̂ელენი უ̂ოშთხუ̂ დუ̂რედ (ლნტ. 40) -- წელიწადი ოთხ დროდ იყოფა.
- ყუ̂ელფ (-იშ, ყოლფა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. კერია. დი̄ნას ყუ̂ელფ გჷრკდა̈ნ სუმინ ქა ხა̈ცხჰეხ (ბზ. 6) -- ქალიშვილს სამჯერ შემოატარებენ კერიის ირგვლივ. 2. ღველფი. მაჲ ლოქ ხოჭი̄ნა ყუ̂ელფისა (ლშხ. 55) -- რა გაქვს შეხვეული ღველფშიო. გომჯარ ყუ̂ელფისკა ლჷნა̈ყ მურგუ̂ალ... დიარა̈ლ ლიხ (ლნტ. 53) -- გომიჯები ღველფში გამომცხვარი მრგვალი პურებია.
- ყუ̂ერ იგივეა, რაც ყერ.
- ყუ̂ერბ, ყერბ (-იშ, --) ბქ. -- შუაცეცხლის ადგილი მაჩუბში, ყვერბი. ქათლიდდ ყუ̂ერბ ქადჯელუ̂ე (ბქ. 89) -- ქათამმა ყვერბი გახვეტა. ყერბ ქ'სეროლუ̂ ადჯელუ̂ე (ბქ. 214) --

ყვერბი გადახვეტეო.

- ყუ̂ეფენი იგივეა, რაც ყუ̂ეფნი.
- ყუ̂ეფნი (ოყუ̂ეფ, აყუ̂ა̈ფ; ა̈ყუ̂ფენი ზს., ოყუ̂ეფ, აყუ̂აფ; აყუ̂ფენი ლშხ.), ყუ̂ეფენი (აყუ̂ეფ, აყუ̂ა̈ფ; ა̈ყუ̂ეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- იპუტება, იფუფქება. ბაპ... ჩუ̂აყუ̂ა̈ფ (ბზ. 354) -- მღვდელი... დაიფუფქა. შგურშ ქალეთ ოყუ̂ეფ (ბქ.) -- სირცხვილით კინაღამ დავიწვი (დავიფუფქე).
- ყუ̂ე̄დი (-დი̄შ, -დჲა̈რ) ბზ., ყუ̂ედი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), ყუ̄დი (-დჲა̄შ, -ა̄ლ) ლშხ. -- 1. წყნარი, თვინიერი. ზურალა̄̈რი ყუ̂ე̄დიდ ა̈რიხ (პოეზ. 252) -- ქალებიც წყნარად არიან. 2. ბზ., ლნტ. ნელთბილი წყალი.
- ყუ̂იბლად (-იშ, --) ლნტ. -- ბოყვი, ხის ქერქისაგან დამზადებული ჭურჭელი. თხერე... სკა̈მეშყედელი ყუ̂იბლადხოჲსა (ლნტ. 122) -- მგელი ჩავარდნილა ბოყვში.
- ყუ̂ითელ (ხოყუ̂თილა, მა̈ყუ̂თილე ბზ., მუყუ̂თალ ლშხ., მუყუ̂თა̈ლ ლნტ.) -- ყვითელი. ადრა ყუ̂ითელ მულღუ̂აჲს იშნე (ლშხ., ხორ. 1) -- იელი ყვითელ ყვავილს ისხამს. მუყუ̂თა̈ლ კაბ ა̈ხუ̂იშხბ (ლნტ.) -- მოყვითალო კაბა შევიკერე
- ყუ̂ილ (-იშ, --) -- ცალი. ყუ̂ილ ჯა̈ნ (ზს.) -- ცალუღელა ხარი. ეშდჲორი ყუ̂ილ რა̈ჭუ̂ ჯა̄დ ლეჯდე (ბზ. 365) -- თორმეტი ცალი კურდღელი უნდა მოგეყვანა (მქონდა მოსაყვანი). [გუსეინდ] ჟ'ახაშკიბ ცხუ̂ი ყუ̂ილ ტუ̂ეტშუ̂ (ლნტ. 186) -- ჰუსეინმა ამოაძრო ისარი ცალი ხელით.
- ყუ̂ილე (ოყულ, აყუ̂ილ; ა̈ყუ̂ლე ზს., აყულ, აყუ̂ილ; აყუ̂ლე ლნტ.), ყულე (ოყულ, აყუ̂ილ; აყუ̂ლე) ლშხ., გრდმ. -- ყოფს. [უ̂ერბ ღალა̈რშუ̂] ძულუ̂ას ესერ ისგდ ა̈ყუ̂ლე (ბზ. 398) -- ორბი ზღვას ფრთებით შუაზე გაყოფსო. [ენგურ] ჲარუ̂დ ყუ̂ილე ჟიბე შუ̂ა̈ნს (ბქ. 70) --

ენგური ზემო სვანეთს ორად ყოფს. შჷ̂ა̈ნჲა̈ ლახჷ̂ ჟიბე ი ჩუბე შჷ̂ა̈ნს ყჷ̂ილე (ლნტ. 3) -- სვანეთის ქედი (მთა) ზემო და ქვემო სვანეთს ყოფს.

- ყჷ̂იმბრ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ალ ლშხ.), ყჷ̂იმბ (-ა̈რ) ბქ. -- უნაგირის თავი. ჰეჺნგრი ყჷ̂იმბრა̈ლ ლჷნქროჷ̂ე ლიხ (ბზ.) -- უნაგირის თავები მოოქროვილია.
- ყჷ̂იჟ (-იშ, ყუჟა̈რ ზს., -არ ქს., -ა̈რ ლნტ.) -- ზვარაკი, შესაწირავი (ცხოველი). გიცრა̈რს ხეთხე̄ლიხ... ნა̈მზურუნ ყუჟა̈რდ (ბზ. 411) -- სალოცავ ზვარაკად ეძებენ ვერძებს. ყჷ̂იჟჲაქ... ღუნ ხად ლეჷკდე აშხჷ̂ მეზგა (ბქ. 238) -- ერთ ოჯახს ზვარაკად ხბო უნდა მოეყვანა (ჰყავდა მოსაყვანი). ლაგჷ̂ანჷნლო... ბაპს წირს ხაჩმჷ̄ნდჷ̂ნეხ ჷ̂ორა ყჷ̂იჟიშს (ლშხ. 38) -- ტირილის (დაკრძალვის) შემდეგ მღვდელს მიწის ზვარაკის წირვას ასრულებინებდნენ. ნა̈... ყჷ̂იჟს ხჷ̂იყდიდ ხოჩა ღუნს (ლნტ. 67) -- ჩვენ ზვარაკად ვყიდულობთ კარგ ხბოს. ყჷ̂იჟდ ლიგნე ბზ., ლშხ. -- მაგრად დაფიცება. ყჷ̂იჟდ ედგენე მაგ, ეჯი ე ჩუ ხოდგარე̄ნს (ლშხ.) -- (მაგრად) დაიფიცა (ზვარაკად დაიყენა) ყველაფერი, რომ ის არ მოუკლავს.
- ყჷ̂იჟბა̈რ იგივეა, რაც ყჷ̂იჯბა̈რ.
- ყჷ̂იჟე (-ჟე̄მიშ, -ჟა̈̄ლ ბზ., -ჟემ, -ჟოლ ბქ., -ჟე̄მიშ, -ჟე̄ლ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ღვიძლი. კოტრო̄ლ ესერ გჷ̂ისუ ლახხჷ̂იტ... [კოტრო̄ლ] ყჷ̂იჟაი (ბზ. 269) -- ცოტა გულს მოაჭერი, ცოტაც -- ღვიძლსო. ყჷ̂იჟე ი გჷ̂ი ჟ'ანტყაბეხ (ბქ. 9) -- ღვიძლი და გული შეწვეს. ლა̈ზჲას მუჭოდისა ხულჷ̂ე: გჷ̂ი, ყჷ̂იჟე, პერეშტჷ̂ა (ლნტ. 39) -- საკლავს მკერდში აქვს გული, ღვიძლი, ფილტვი.
- ყჷ̂იჟ-პერშჷ̂და, ყჷ̂იჟე-პერშჷ̂და (-და̈̄შ, -და̈̄ლ ბზ., -და̈შ, -დოლ ბქ., -და̄შ, -და̄ლ ლშხ.), ყჷ̂იჟე-პერეშტჷ̂ა (-ჷ̂ა̈შ, -ჷ̂ა̈ლ) ლნტ. -- ღვიძლი და ფილტვი, ჯიგარი. ეჩი̄ ყჷ̂იჟ-პერშჷ̂და̄ჷ̂ ოთჯიდ (ბზ. 249) -- იმისი ღვიძლი და ფილტვი მომიტანეო. ყჷ̂იჟე-პერეშტჷ̂ას ჟი ხჷ̂იჯა̈ბდ

(ლნტ.) -- ჯიგარს მოვიხარშავთ.

- ყჷ̂ირა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ყჷ̂ირა̈ (-იშ, -რაუ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- ცალთვალა. აშხჷ̂ ყჷ̂ირა̈ჲ დი̅ნად ხა̅ქჷ̂ (ბზ. 406) -- ერთმა ცალთვალა გოგომ უთხრა. თეურ მა̈გ ყჷ̂ირა̈ს ესერ ხა̈ლჰაჯალა (ანდ.) -- ყველა ბრმა ცალთვალას შენატროდაო.
- ყჷ̂ირყჷ̂ იგივეა, რაც ყჷ̈რყჷ̂.
- ყჷ̂ისგ (-იშ, --) ბქ. -- ჭახანი, თოფის ხმა. მა̈ხე ზაჷ̂ თეფიშ ყჷ̂ისგ ჩუ ლჷგ (ბქ.) -- ახალ წელს თოფის ჭახანი გაისმის (დგას).
- ყჷ̂იფე (ოყუფ, აყჷ̂იფ; ა̈ყჷ̂ფე ზს., აყუფ, აყჷ̂იფ; აყჷ̂ფე ლნტ.), ყუფე (ოყუფ, აყჷ̂იფ; აყჷ̂ფე) ლშხ., გრდმ. -- ფუფქავს, პუტავს. ზურალდ ქათალ ქაყჷ̂იფ (ბქ.) -- ქალმა ქათამი გაპუტა. ჩუ ყჷ̂იფედ [ქათლა̈რს] მამფუა ლიცშჷ̂ (ლნტ. 61) -- ქათმებს მდუღარე წყლით ვპუტავთ.
- ყჷ̂იყჷ̂ იგივეა, რაც ყუყჷ̂.
- ყჷ̂იყჷ̂ იგივეა, რაც ყუყჷ̂.
- ყჷ̂იჩ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- მამალი. მა̅ლდ ჩჷ̂ადცჷგლჷ̅რე ყჷ̂იჩ (ბზ. 256) -- მელამ დაგლიჯა მამალი. ქათალა̈ლ ლიხ: და̈დჷ̂, ყჷ̂იჩ, წიწილ (ლნტ. 39) -- ქათმები არიან: დედალი, მამალი, წიწილა.
- ყჷ̂იჩ2 ბქ. იგივეა, რაც ყუყჷ̂.
- ყჷ̂ლაფიაჲ იგივეა, რაც ყჷ̂ლა̈ფიაჲ.
- ყჷ̂ლა̈ფ ზს. -- 1. ატყავება, აყვლეფა. კა̈ნ მა̈გ ყჷ̂ლა̈ფდ მა̅გ (ბზ.) -- კანი სულ აყვლეფილი მაქვს. ბქ. ყჷ̂ლა̈ფდ ლიგნე -- გადაბუგვა. დაჷ̂ითს ქორ ყჷ̂ლა̈ფდ ოთოგან -- დავითს სახლი ნაცარტუტად ექცა. 2. ლშხ. დამტვრევა, დამსხვრევა.

- ყუ̂ლა̈ფიაჲ (-ფია̈იშ, -ფიაჲა̈რ) ბზ., ყუ̂ლაფიაჲ (-ფია̄ჲშ, -ფიე̄ლ) ლშხ. -- ტანადი, ზორბა. ყუ̂ლაფიაჲ ჭაშრა ლი (ლშხ.) -- ზორბა ტანის კაცია.
- ყუ̂რიუ̂ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.), ყრუუ̂ (-ალ) ლშხ. -- 1. ყრუ. ანჴად ყრუუ̂ ზურა̄ლ (ლშხ.) -- მოვიდა ყრუ ქალი. 2. უვიცი, გაუნათლებელი. ეშხუ ყუ̂რიუ̂ ლჷმა̈რ ი მერბე ჭკუუ̂იერ (ლნტ. 133) -- ერთი უვიცი ყოფილა და მეორე ჭკვიანი.
- ყჷლე (იყენ. რუ̂ე̄ქა{რ} \ ლო̈ქა, რა̈̄ქუ̂{ე} \ ლა̈̄ქუ̂{ე} \ ლა̈̄ქუ̂ინ; რა̈̄ქუ̂ინნე \ ლა̈̄ქუ̂ინნე \ ლა̈̄ქუ̂ნინე ბზ., როქარ \ რუ̂ექარ, რა̈ქუ̂{ე}; რექინე ბქ., ლო̄ქარ, ლე̄ქუ̂; ლე̄ქუ̂ნე ლშხ., ლუ̂ექარ, ლა̈ქუ̂; ლექნე ლნტ.), გრდუვ. -- ამბობს; იძახის. [ეჯა] ჩია̈̄გ ამჟი ყჷლე (ბზ. 11) -- ის ყველგან ასე ამბობს. აშხუ̂ ზურა̄ლდ რა̈̄ქუ̂ (ბზ. 236) -- ერთმა ქალმა თქვა. დირიშ მჷნყე... ყჷლე (ბქ. 1) -- პურის მცხობელი ამბობს. ხოხრა ლახუ̂ბას ხოქუ̂ახ (ბქ. 8) -- უმცროს ძმებს უთქვამთ. აჯალ ლე̄ქუ̂ მეჩი მა̄რად (ლშხ. 52) -- მოხუცმა კაცმა კვლავ თქვა. ხედი ხოჩილ არა̈კს ლოქ ლექნედ, ეჯის ლოქ გუ̂ადეს ლეგუ̂ერ (ლნტ. 308) -- რომელიც უკეთეს არაკს ვიტყვით, წისქვილი იმისი იყოსო.
- ყჷლშირ იგივეა, რაც ყელშჷრ.
- ყჷნსგ იგივეა, რაც ყა̄ნსგუ̂.
- ყჷრმილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ყირმულ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ყირიმულა, ყირიმის თოფი. ყჷრმილ თუ̂ეფლა არა ნალჯუ̂ემ ა̈დჴიდხ (ბზ. 26) -- ყირიმულ თოფში რვა დღიური მიწა გადაიხადეს.
- ყჷრყი̄ნჯ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ყჷყრი̄ნჯ, ყჷყრჷ̄ნჯ (-ალ) ლშხ., ყჷყრჷნტ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ხორხი; ყრონტი. ყჷრყი̄ნჯ ჟ'ოხუ̂აკუ̂რ ლატუ̂ი̄ლს (ბზ.) -- ხორხი ამოვიგდე, იმდენი ვიძახე (ხორხი ამოვიგდე ძახილით). ყჷყრჷნტ ხეზგოლდა (ლნტ.) -- ხორხი სტკიოდა.
- ყჷრჯა̈ჲ (-ჯა̈იშ, -ჯაჲა̈ლ) ბზ., ყჷრჯაჲ (-ჯა̄ჲშ, -ჯე̄ლ) ლშხ. -- ჯიუტი. ყჷრჯა̈ჲ ჩა̈̄ჟ

ქა̈̄დბე̄ლა̈̄ნ (ბზ.) -- ჯიუტი ცხენი გაიბერა.

- ყჷსჷრ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.) -- მოზარდი საქონელი. ყჷსჷრს ლახჷ̂თე ხონკი ხჷ̂ა̈გნედ (ბქ.) -- მოზარდ პირუტყვს მთაში უფრო ადრე {ა}ვრეკავთ.
- ყჷყრი̄ნჯ, ყჷყრჷ̄ნჯ იგივეა, რაც ყჷრყი̄ნჯ.
- ყჷყრჷნტ იგივეა, რაც ყჷრყი̄ნჯ.

შ

- შაირ იგივეა, რაც შა̈ირ.
- შაკიკ იგივეა, რაც შა̈კიკ.
- -შალ იგივეა, რაც -შა̄ლ.
- შალაშინ იგივეა, რაც შალშჷ̂იმ.
- შალაშჷ̂იმ იგივეა, რაც შალშჷ̂იმ.
- შალა̈̄რ (-იშ, --) ბზ, შალა̈რ ბქ. -- ჩირქი. შალა̈რ ხოგ ფუყჷ̂ისგა (ბქ.) -- ჩირქი უდგას მუწუკში.
- შალი-ბამბა̈ჲ იგივეა, რაც შა̈რი-ბამბა̈ჲ.
- შალუ იგივეა, რაც შაჷ̂ლუ.
- შალშჷ̂იმ, შალაშჷ̂იმ (-შჷ̂მიშ, -შჷ̂მა̈რ) ბზ., შალაშენ (-იშ, ა̈რ) ბქ., შალაშინ (-არ) ლშხ., შალა̈შინ (-ა̈რ) ლნტ. -- შალაშინი. ხოჩა ლემჷრგენი შალაშჷ̂იმშჷ̂ ხოჩა ლეშულშჷ̂ემი ლი (ბზ.) -- მარჯვე შალაშინით კარგი გასაშალაშინებელია. ფიცრიშ ლა̈მწჷ̂ინად შალაშენ ხულჷ̂ეხ (ბქ.) -- ფიცრის გასასწორებლად შალაშინი აქვთ.
- შამ იგივეა, რაც შა̈მ.

- შამბალიკ იგივეა, რაც შა̈მბლიკა̈ჲ.
- შამფირ{უ̂}, შა̈მფუ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., შამფურ (-ალ) ლშხ., შამფირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- შამფური. ჴა̈მგრიდა შამფუ̈რს (ბზ. 248) -- შამფურს აძგერებდა. სოფელს ხეჭმენიუ̂ხ გგრკანდ ჯუ̂ედი შამფრა̈რშუ̂ (ბქ. 232) -- სოფელს გრძელი შამფურებით ირგვლივ უვლიდნენ. ქა̈ჯდ... ჩუ̂ადაქჵრთინე შა̈მფირ (ლნტ. 260) -- ქაჯმა შამფური გაახურა.
- შანა, შანა̈ იგივეა, რაც შა̄ნა̈.
- შანთ იგივეა, რაც შა̈ნთ.
- შარ იგივეა, რაც შა̈რ.
- შარა̈ჲ (-იშ, შარა̈̄ლ) ბზ., შარა̈ (-იშ, -რა̈უ) ბქ. -- ზოლებიანი. შარა̈̄ლ ა̈ხფას ჭუ̂ა̈დს (ბზ.) -- კედელი ზოლიანი გამოვიდა. შარა̈ ბარდან (ბქ.) -- ზოლებიანი ფართალი.
- შარდა̈ იგივეა, რაც შა̄რდა̈ჲ.
- შარდი იგივეა, რაც შა̄რდი.
- შართქუმ იგივეა, რაც შართქუ̂ინ.
- შართქუ̂ინ (-თქუ̂ნიშ, -უ̂ნა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), შართქუ̂ილ (-ქუ̂ლიშ, -ა̈რ) ლხმ., შართქუმ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- საბანი. ლინთუ̂ისგა სგელ შართქუ̂ინ ლი ტებდა̈ჲ (ბზ.) -- ზამთარში სქელი საბანი თბილია ("მთბობია"). ჲეხუ̂-ჭა̈შიშ ლიბურდალს შართქუ̂ილ ესერ ა̈წენე (ანდ.) -- ცოლ-ქმრის აშლილობას საბანი გამოაჩენსო. მაჲ ჯაკუ? -- ი შალი შართქუმ (ლშხ. 86) -- რა გინდა? -- და შალის საბანი. კნინ. შართქუ̂ნილ ბზ.
- შარლა̈ნი იგივეა, რაც შა̈ლია̈̄ნი.
- შაურ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- შაური. შაურდ მადე ხაჯეშ (ბქ.) შაურად არ ღირს. ლჷჯმარეს შაურდ ალგონიხ (ლშხ.) -- სულგუნს შაურად აფასებენ. შაურდ ხოჯეშ

ხოლემი ლიქჷისკ (ლნტ.) -- შაურად უღირს ცუდის თქმა.

- შაურდენ იგივეა, რაც შაჷურდელ.
- შაჷ -- ვაი, უი, უბედური; შავი ბედისა. შაჷბედ (ზს.) -- შავი ბედი. შაჷ სი, მჺ̈ ხოლა ხი! (ბზ.) -- ვაი შენ, რა ცუდი ხარ! შაჷ მიჩა ბედ! (ბქ., ლნტ.) -- ვაი მის ბედს (ვაი, მის დღეს და მოსწრებას)! შაჷ მი ი შაჷ მიშკჷი ბედ! (ლნტ.) -- ვაი მე და ვაი ჩემი ბედი!
- შაჷა (-ჷäშ, -ჷოლ) ბქ. -- სასარგებლო, დამხმარე, მარგებელი. ლეზებ მäგ ესერ შაჷა ხარ მარა (ბქ.) -- ადამიანს ყოველგვარი საჭმელი რგებსო. მოლე შაჷა ბეფშს ესერი ხეფსი (ბქ.) -- მცირე სარგებლობა (სასარგებლო) ბავშვსაც შეუძლიაო.
- შაჷარდენ იგივეა, რაც შაჷურდელ.
- შაჷგურმäლ, შეგურმäნ (-იშ, -äრ ბზ., -მანäრ ბქ.), შეჷგჷრემან (-არ) ლშხ., შაჷგურმäნ (-მანäლ) ლნტ. -- შავგრემანი. უშგჷლäრ ხოშა ნაღäლ შაჷგურმäლ ლიხ (ბზ.) -- უშგულელები უმეტესად შავგვრემანები არიან. ეშჷი შეგურმäნ დინა ანჴად ყორქა (ბქ.) -- ერთი შავგვრემანი ქალიშვილი გამოვიდა გარეთ.
- შაჷლუ, შალუ (-äშ, -äრ) ბქ. -- მამალი ფუტკარი. შაჷლუ თუმი მუზჷებ გარ ლი (ბქ.) -- მამალი ფუტკარი მხოლოდ თაფლის მჭამელია.
- შაჷურდელ, შაურდენ (-იშ, -äრ \ -äლ) ზს., შაურდენ (-ალ) ლშხ., შაჷარდენ (-äლ) ლნტ., ზოოლ. -- შევარდენი. ათხე შაჷურდელ უცხჷდ ანღრი (ბზ. 62) -- ახლა შევარდენი იშვიათად მოდის. ლჵმäრდხ ესერ მუგჷ, შაურდენ ი ცხäკჷ (ბქ. 339) -- ყოფილან: მტრედი, შევარდენი და ქორი. გადატ. მარდი, სწრაფი, მოქნილი (ვაჟკაცი). ხოჩა მეთხჷიäრ შაურდენäშ ლი კოჯäრისგა (ბზ.) -- კარგი მონადირე კლდეებში მარდია (სწრაფია, შევარდენივითაა).

- შაჼფსხალად (-ლ̄ადშ, -ლ̄ელ) ლშხ., ბოტ. -- მსხლის ჯიში: შავმსხალა. შაჼფსხალად იცხ ლი გჼრამბი მაჯჹნ (ლშხ. 3) -- შავმსხალა გულაბის მსგავსი მსხალია.
- შაქ̈არ (შაქრიშ, შაქრ̈ალ ზს., -იშ, -ქარ̈ალ ლნტ.), შაქარ (შაქრიშ, შაქრალ) ლშხ. 1. შაქარი. ნჷნე კ̈აცხჟი ესერ შაქ̈არ{ილ}, ნჷნემ ჰოკერ-თაკარილ (ანდ.) -- ენის წვერზე -- შაქარიო, ენის ძირში -- ხანძარიო. თუჼშ ი შაქარშჼ აჯქჼიცჼნი ისგჼა გარგლას (ლშხ.) -- დიდ ბოდიშს ვიხდი, ლაპარაკს რომ გაწყვეტინებო (თაფლით და შაქრით შეგაწყვეტინებ ლაპარაკს). 2. კანფეტი. ქს. ბოფშ̈არს შაქ̈არ ახუყდ (ლნტ.) -- ბავშვებს კანფეტი ვუყიდე.
- შაშ̈ალ (-იშ, შაშლ̈არ) ბქ. -- ლახვარი. იხმარება წყევლის დროს. ფუსდ̈აშ შაშ̈ალ ესეროლჼ ხაჼხა! (ბქ.) -- უფლის ლახვარი დაგცემოდესო!
- შაშკლაჼ, შაშკჼლაჼ (-̈აშ, -̈არ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.), ბოტ. -- რეჰანი, შაშკვლავი. შაშკჼლაჼ ლარტ̣ამისა ანღრი (ლშხ.) -- შაშკვლავი ბოსტანში მოდის (ხარობს). შაშკჼლაჼს მ̈ახე ლობიოს ხეჩოხ (ლნტ.) -- შაშკვლავს ახალ ლობიოს უშვრებიან.
- შ̈აბლიკ̈ა იგივეა, რაც შ̈ამბლიკ̈ად.
- შ̈ათჼ იგივეა, რაც შჼათ.
- შ̈აირ (-იშ, -̈ალ) ზს., ლნტ., შაირ (-ალ) ლშხ. -- შაირი, ლექსი. გიგას ხოჩა შ̈აირ̈ალ ხოხა (ბზ.) -- ბიცოლამ კარგი შაირები იცის. შ̈აირ̈ალს ხაყლეხ უშხჼ̈არ (ლნტ.) -- შაირებს ეუბნებიან ერთმანეთს.
- შ̈აკიკ (-იშ) ზს., ლნტ., შაკიკ ლშხ. -- შაკიკი. შ̈აკიკი მ̈აზიგ მეჼარ თჷმი ლი (ბზ.) -- შაკიკი ძალიან მძიმე დაავადებაა. შაკიკ ხ̄ადშხა [თხუმ]ერ ხეზგი მ̄ეჼარ მ̄არას... (ლშხ. 92) -- თავი ძალიან რომ სტკივა ადამიანს, (იმას) შაკიკი ჰქვია.
- შ̈ალი̄ანი, შ̈ალდ̄ანი (-ნ̄იშ) ბზ., შ̄ალდ̄ანი (-ნ̄იშ) ლშხ., შალი̈ანი (-ნიშ) ლნტ. -- ხატის

სახელია, რომელიც კვირიკეს ეკლესიაში (სოფ. კალა) ინახება. შუ̂ჺნისგა ლაჯრჺუ̂ შჺლიჼნი̅ ხჺტ ლჺსუ̂ (ბზ. 4) -- სვანეთში შალიანის ხატისა სჯეროდათ (სწამდათ). ლჾშხარს შჾლდანი ხატ გუ̅ნ ხამწამხ (ლშხ.) -- ლაშხელებს შალიანის ხატი ძალიან სწამთ.

- შჺმ (-იშ, შამჺრ) ზს., ლნტ., შამ (-არ) ლშხ. 1. ბოტ. თავთავიანი პურეული -- ღომი. ამეჩუ უ̂არგჺლს შჺმ ხალაშენახ (ლნტ. 109) -- აქ ბატონებს (თავადებს) თურმე ღომი ეთესათ. 2. ღომის შეჭამანდი. ზანჺრს შჺმ მეუ̂არ ხალჺტხ (ბზ.) -- მეგრელებს ღომი ძალიან უყვართ. მჺსპინძელდ შჺმ ოხჩემინ ლახუ̂ბას (ბქ. 252) -- მასპინძელმა ძმებს ღომი გაუკეთა.
- შჺმბლიკჺდ (-იშ, -ჺრ) ბზ., შჺბლიკჺ (-კჺუ ბქ., -დშ, -კჺლ ლნტ.), შამბალიკ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ულუმბო; უცხო სუნელი. შამბლიკჺდ ნჺყუნს ხოჩა გჺმს ხჺკდუნე (ბზ.) -- ულუმბო შეჭამადს კარგ გემოს აძლევს. ჰარტამჺრისგა ალჺშიხ ნიუ̂რას, შჺბლიკას... (ბქ. 69) -- ბოსტნებში თესავენ: ნიორს, ულუმბოს... შანბლიკჺს ჩუ ხუ̂აფრედ (ლნტ.) -- ულუმბოს ვახმობთ.
- შჺმფუ̂ირ იგივეა, რაც შამფირ{უ̂}.
- შჺნთ (-იშ, -ჺრ) ზს., ლნტ., შანთ (-არ) ლშხ. -- შანთი. შჺნთიშ ბედიშ! (ბქ.) -- შანთის ბედისა (შანთით დასაწვავი)! ბერეჯ-ბერჯჺ შჺნთდ ანშკჼდხ (ბზ. 438) -- რკინა-რკინის შანთად გამოჭედეს. შჺნთიშ ლაბორგ (ბქ. 248) -- მარწუხი. შჺნთი ლიკედ -- შანთის აღება. გადატ. ლშხ. მტკიცე ფიცი (მტკიცედ დაფიცება). ამ ბედჟი შანთი ლიკედ მჾძმედა (ლშხ.) -- ამ საქმეში ალალმართალი ვარო (ამ საქმეზე შანთის აღება შემიძლია, ისე მართალი ვარო).
- შჺძრა (-რჾშ, -რჼლ ბზ., -რჺშ, -როლ ბქ., -რჺძშ, -რჺლ ლნტ.) ბოტ. -- წითელი ხე, ურთხელი. ნენჩას წუ̂ა შჺძრა (ბქ. 228) -- უღრან ტყეში არის ურთხელი. შჺძრა ხოჩა მეგეჭ მეგამ ლი (ლნტ.) -- ურთხელი (კარგი) გამძლე ხეა.

- შა̈რ (-იშ, შარა̈ლ) ბზ., შარ (-ა̈შ) ბქ. -- ფართო ზოლი, რამე ფერის ფონზე მორუხო ზოლი. ბარდუ̂იხუ̂ს რგჰი ი მუტკუ̂ინ შარა̈ლ ხა̄გ (ბზ.) -- ვეჟანა ძროხას ღია და (ბნელი) მუქი ზოლები აქვს (ადგას).
- შა̈რდი-ბა̈რდი (-ა̈შ) ზს., შა̄რდი-ბა̄რდი (-დი̄შ) ლშხ. -- ილაჯი, ქანცი. შა̈რდი-ბა̈რდი ოთქუ̂აც (ჩბხ.) -- ილაჯი გაუწყდა. ლახუ̂თე ლა̄ზჟი შა̄რდი-ბა̄რდი ემჩად (ლშხ.) -- მთაში მიმავალს ქანცი გამიწყდა. იხ. ჩა̈̄რდი-ბა̈̄რდი.
- შა̈რი-ბამბა̈ჲ, შალი-ბამბა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., შუ̂ა̈რი-ბამბა (-აუ) ბქ. 1. შალი და ბამბა. შა̈რი-ბამბა̈ჲ მასა̈რდ ა̈ნყიდხ (ბზ.) -- შალი და ბამბა ბევრი იყიდეს. 2. ბქ. მძიმე საქმის მორიგება (მოგვარება). გოშა̈რ შა̈რ-ბამბად ოთგენ (ბქ.) -- საქმეები კარგად მოვაგვარე. 3. ბქ. მალამო, დამამშვიდებული წამალი. გადატ. ფუფუნება. ბესა̈რიონს მიჩა დი შა̈რი-ბამბა̈ჲდ სგა ხოჭო̄ნა (ბზ.) -- ბესარიონს დედა დიდ ფუფუნებაში ჰყავს (შალსა და ბამბაში ჰყავს გახვეული).
- შა̈შობ (-იშ, --) ბზ., სა̈შობ ბქ., ლნტ., საშობ ლშხ. -- ჭიაკოკონობა, ჭინკობის თვის ბოლო ღამე. შა̈შობჟინ ქა̈̄მთე ლიჯედ ხაყლუ̄ნიხ (ბზ.) -- ჭიაკოკონობის დროს გარეთ გამოსვლის ეშინიათ. სა̈შობლისგა სა̈შილა̈რ ბოჯგერს როქ ხაბდინეხ (ბქ. 304) -- ჭიაკოკონობა ღამეს ჭინკები ქუჩს უკიდებენ ცეცხლისო.
- -შა̄ლ ბზ., ლშხ., -შალ ბქ., ლნტ. 1. თანდ. -ვით. მა̄რაშა̄ლ (ბზ.) -- კაცივით. ისგუ̂აშა̄ლ და̈̄რ იშდმი (ბზ.) -- შენსავით არავინ თვრება. დეზჟი ამსოლდ უ̂ერთხმა̈ლშალ ლეზხა̈ლი ესერ ლი (ანდ.) -- მოუქნელი ადამიანი პირუტყვივით გასახედნიაო (შესაძახებელიაო). ჭყინტს ლემესკშალ ახაზნენა უ̂იშკუ̂ ლეჟა კუ̂ა̈მ (ლნტ. 251) -- ბიჭს ცეცხლივით ასდიოდა ბოლი სახეზე. 2. ნაწილაკი -- თითქოს, თითქმის. ლახ ლა̈ხსგიდნი, ქა შა̄ლ ჯალფარა კოჯ (ბზ. 1) -- თუ გაიხედავ, თითქოს კლდე გეფარება (გაფარია). ჩუშალ მეკუ̂ად ლახუ̂ხო ლიზი (ლნტ.)

-- თითქმის მინდოდა მთაში წასვლა.

- შა̄ნა̈ ბზ., შანა̈ ბქ., ლნტ., შანა ლშხ. -- იხმარება გამოთქმებში. შა̄ნა̄̈ ლიგემ (ბზ.) შანა̄ ლიგემ (ლშხ.) შანა̈ ლიქუ̂ისკ (ლნტ.) -- ნიშნის მოგება. შა̄ნა̄უ̂ ჯა̄რხ! (ბზ.) -- ახია შენზე! შანა̈ გაროლ ჯარ! (ბქ. 10) -- ახიმც იყოს შენზე! ალმინ მიჩა შანა მჷგემ ლიხ (ლნტ. 183) -- ესენი ჩემი ნიშნის მომგებნი არიან.
- შა̄რდა̈ჲ (-იშ) ბზ., შარდა̈ (-იშ, -და̈უ \ -დაუ) ბქ. -- ის, ვინც ადვილად მშვიდდება, წყნარდება. ჲენასდ შა̄რდა̈ჲ ბეფშუ̂ ლი (ბზ.) -- ადვილად დასაწყნარებელი ბავშვია.
- შა̄რდი (-დი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -დიშ \ -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), შა̄რდი (-დი̄შ, -არ) ლშხ., შარდი (-დიშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მდარე, რბილი, სუსტი (არაყი, თამბაქო,...). ხილს შა̄რდი არაყ ხოხალ (ლშხ.) -- ხილმა რბილი არაყი იცის. შარდი არა̈ყი ლითრე მა̈დ ხალა̈ტხ (ლნტ.) -- რბილი არყის სმა არ უყვართ.
- შა̄რდი-ბა̄რდი იგივეა, რაც შა̈რდი-ბა̈რდი.
- შგედ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ) ლშხ., შგეთ (-არ) ლხმ. -- ჩრდილიანი ადგილი, უმზეო ადგილი. შგედი მა̈შნა ხოგუ̂იანა̄მდ იჰი (ბზ.) -- უმზეო ადგილის ნაყოფი გვიან მწიფდება. შგედხენ ლილზიგა̈ლ ჩის ხამჭირ (ბქ.) -- ჩრდილიან მხარეს დასახლება ყველას ეზარება.
- შგერი იგივეა, რაც შგო̄რი.
- შგერობ (-ა̈შ) ბქ., ლშხ., შკერობ (-იშ) ლნტ. -- ფუტკრის ყრა, ფუტკრის ყრის პერიოდი. ლალუ̂ბა̈შ შგერობ მა̈ისისგა იბნი (ბქ.) -- ფუტკრის ყრა მაისში იწყება. შკერობს ლჷმარე ხეხოლი ლალობა̈ჲ პატუ̂რენ (ლნტ.) -- საფუტკრის პატრონი მომზადებული ხვდება ფუტკრის ყრას.
- შგილ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), შკილ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სხვენი. გა̈ჩ შგილჟი̄ნ ახხუ̂იე̄ნახ (ბზ.

49) -- დანა სხვენზე უპოვიათ. შგილქა ნა̈დისგ ნიჷ̂რა ლამო, გიგა! (ბქ.) -- სხვენზე ნადები ნიორი მომეცი, ბიცოლა! ლელინთჷ̂დ კჷ̂ახნესს შკილქა იშხჷ̂ნიხ (ლნტ.) -- საზამთროდ გოგრას სხვენზე ინახავენ.

- შგინი, შგინილ იგივეა, რაც შგი̄ნი̄ლ.
- შგირა (-რა̄̈შ ბზ., -რა̈შ ბქ., -რა̄შ ლშხ.), შკირა (-რა̈ჲშ) ლნტ. -- უეცარი სიკვდილი (გაქვავება, გაშეშება). შგირა მა̄მ ლია̄ ამშა ლიჩმე? (ბზ.) -- სიკვდილი არ არის ამის გაკეთება? მაჲ ხაკუ ი მიჩა შგირა (ლშხ.) -- რა უნდა და მისი სიკვდილი. შგირაკითხა (ბქ.) -- უეცარი სიკვდილი.
- შგი̄ნი̄ლ (-ნლა̈შ, -ა̈რ) ბზ., შგინი, შგინილ (-ნლა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- წიწკანა, კუტკალია. შგინილ, ა̈თყაჩოჷ̂ ლა̈ჷ̂ერბალს, ჷ̂ერბდ ესერ დეშომა ხესყი (ანდ.) -- წიწკანავ, გაანებე თავი ორბობას, ვერასოდეს ვერ გაორბდებიო.
- შგომ{ა}ლა̈ჲ (-იშ, -ლაჲა̈რ) ბზ., შგომაჲ (-მა̄ჲშ, -მე̄ლ) ლშხ., შკომალა̈ (-ჲშ) ლნტ. -- მათხოვარი (ის ვინც ყველაფერს ითხოვს). სურუ შგომალა̈ჲ მეზჷ̂ბელ მაყა (ბზ.) -- ძალიან მთხოვნელი ("თხოვნია") მეზობელი მყავს. სურუ შკომალა̈ ზურალ ლი მარო (ლნტ.) -- ძალიან მათხოვარი ("თხოვნია") ქალია მარო.
- შგო̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.) შგერი (-რიშ, -ა̈რ) ბქ., შკერი (-რიშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- შქერი. ნენჩას ხაგ ადაიდ შგერი (ბქ. 228) -- ულრან ტყეში არის აგრეთვე შქერი. შურა თჷ̂ი ხეფა̈სი ადრა ჲედ შკერიჲ მულჷ̂ა̈ხენქა (ლნტ. 24) -- მაწყინარი თაფლი გამოდის იელის ან შქერის ყვავილისაგან.
- შგუდა (-და̄̈შ ბზ., -და̈შ ბქ., -და̄შ ლშხ.), შკუდა (-და̈ჲშ) ლნტ. -- დახრჩობა, ხრჩობა! (იხმარება წყევლის დროს). დაგრა ი შგუდა̄ჷ̂ ხა̄რ ისგჷ̂ა პატრონს! (ლშხ.) -- სიკვდილი და

დახრჩობა (ჰქონდეს) შენს პატრონს! ისკუ̂ი შკუდაუ̂ ამაჲა! (ლნტ.) -- შენს დახრჩობას მომასწრო!

- შგურ იგივეა, რაც შგუ̂ირ.
- შგურა̄ლ (-იშ \ -ä̈შ, შგურალä̈რ) ბზ., შგურä̈რ (-რარä̈რ) ბქ., შგუ̄რა̄ლ (-არ) ლშხ., შკურǟლ (-რალä̈ლ) ლნტ. 1. შერცხვენილი, სირცხვილნაჭამი, სირცხვილიანი. შგურǟლ ესერ მǟმ ä̈მსედ (ბზ.) -- სირცხვილიანი არ დარჩენილა. ჴეუ̂ცახან შგურä̈რ დემ ოლსდენიდ (ბქ. 258) -- ხევთან (საზოგადოებასთან) სირცხვილიანი არ დავრჩებით. 2. ქს. მორცხვი. შგუ̄რა̄ლ ბოფშარ ხაყა მაროს (ლშხ.) -- მორცხვი ბავშვები ჰყავს მაროს. სურუ შკურǟლ ბეფშ ლი კესო (ლნტ.) -- ძალიან მორცხვი ბავშვია კესო.
- შგუ̂აბ (-ä̈შ, -ä̈რ) ბზ. -- ურო. მგლტეხდ ესფხიჭე... ბერჟä̈ შგუ̂აბს (ბზ. 57) -- ლენტეხელმა რკინის უროს დაავლო ხელი.
- შგუ̂იბ (-იშ, -ä̈რ ზს., -არ ლშხ.), შკუ̂იბ (-ä̈ლ \ -ä̈რ) ლნტ., ბოტ. -- რკო. იცხ იცხს იშნე, ჯიჰრა -- შგუ̂იბს (ბზ.) -- მსხალი მსხალს ისხამს, მუხა -- რკოს. რä̈ჭუ̂ ჩუ იუ̂ჟა ი შგუ̂იბ ხოუ̂ახ თხუმჩუ (ბქ. 317) -- კურდღელს ეძინა და თავში რკო მოხვდა. შკუ̂იბ ხამä̈რს ხოჩამდ ალგუ̂ä̈რი (ლნტ.) -- რკო ღორებს კარგად ასუქებს.
- შგუ̂ირ (-იშ) ზს., შგურ ლშხ., შკუ̂ირ ლნტ. -- სირცხვილი. ლამუ̂არს ლირდე შგუ̂ირ ლიზ (ბზ. 384) -- მამისეულ სახლში ყოფნა სირცხვილია. ღეშდ ლიტეხ შგუ̂ირ ესერ მამა ხარ (ბქ. 210) -- უკან დაბრუნება სირცხვილი არ იქნებაო. ალ საქმე̄ ლისყი შგურ ლი (ლშხ.) -- ამ საქმის გაკეთება სირცხვილია. ეჯმინ შკურშუ̂ ჩუ̂ალბაქელიხ (ლნტ. 281) -- ისინი სირცხვილით გამქრალან.
- შგუ̂ირიჟახე ზს., შკუ̂ირ ი ჟახე ლნტ. -- სირცხვილ-ნამუსი (სირცხვილი და სახელი).

შგუ̂ირიჟახე ჩუოლუ̂ ა̈ჲთიშურა (ბქ.) -- სირცხვილი და ნამუსი ერთმანეთისაგან გაგერჩიოს. მიშკუ̂ი შკუ̂ირ ი ჟა̈ხე მიშკუ̂ი გეზელილ ლიხ (ლნტ.) -- ჩემი სირცხვილ-ნამუსი ჩემი შვილები არიან.

- შდა (შდა̈̄შ, შდა̄რა̈ლ ბზ., შდამიშ, შდა̈რ ბქ., შდა̄მიშ, შდა̄რალ ლშხ.), შტა (შტა̈ჲშ, შტარა̈ლ) ლნტ. 1. თავთავი. შდუგულს შდა̄რა̈რ ესლუ̂ა ლელინთუ̂დ (ბზ. 443) -- თაგვს საზამთროდ თავთავები მიაქვს. დაბა̈შ ნა̈ნსგლის შდამი ნა̈ნცინი ესერ ხოხალ (ანდ) -- ყანის სისქემ თავთავის სიწვრილე იცისო. [ხუ̂ანყედ] შდამი მაჯო̄ნ დიარს (ლშხ. 24) -- პურის თავთავის მსგავს პურს ვაცხობთ. 2. ტარო (სიმინდის). ნაყუ̂იჩ შდას უშხუ̂ართე შიდეხ (ბქ. 231) -- მოტეხილ ტაროს ერთად ყრიან. სიმინდს ხოჩა შტარა̈ლ ახოჲიდა (ლნტ. 108) -- სიმინდს კარგი ტაროები გამოუტანია.
- შდაბ ლშხ. -- ზურგს უკან ლანძღვა. მიშგუ̂ი შდაბ ხა̄დხ (ლშხ.) -- მე მლანძღავდნენ (ჩემი ლანძღვა ჰქონდათ).
- შდაბლა̈ჲ (-იშ, -ლაუ) ბზ., შდაბლაჲ (-ლა̄ჲშ) ლშხ., შტაბლა (-ლა̈ჲშ) ლნტ. -- მოსაქმე, საქმიანი, მომუშავე. ხოჩა̄მ შდაბლა̈ჲს მეჰად ხოჩა̄მდ ხა̄რ (ბზ.) -- საქმიანი კაცი ყოველთვის კარგად ცხოვრობს. გიგას ხოჩა შტაბლა გეზლილ ხაყა (ლნტ.) -- ბიცოლას საქმიანი შვილები ჰყავს.
- შდაუ̂ალ (-ა̈შ, -უ̂ლა̈რ ზს., -იშ, -უ̂ლარ ლშხ.), შდაუ̂ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., შტაუ̂ალ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., ზოოლ. -- მერცხალი. ამე̄სგა ა̈რიხ სე̄მი შდაუ̂ალ (ბზ. 279) -- ამაში სამი მერცხალია. ბეფშდ ჟა̈ნირმ შდაუ̂ლა̈რ (ბქ. 341) -- ბავშვმა დაიჭირა მერცხლები. შდაუ̂ალ ქამლიზა̈ლს ესერ ახყა ი მუჟლუ̂ირ ქ'ესყა (ანდ.) -- მერცხალი გაზაფხულს მოჰყავს და შემოდგომას კი მიჰყავსო. ბაპს სკიუ̂რისკა ხაჭებდენა სემი შტაუ̂ალ (ლნტ. 101) -- მღვდელს კიდობანში

სამი მერცხალი ჰყოლია დამწყვდეული.

- შდაშჷ̂ იგივეა, რაც შდა̄შჷ̂.
- შდა̈ბ იხმარება გამოთქმაში შდა̈ბ-ტა̈ხ (ზს.) -- სესხი და გადასახდელი (დასაბრუნებელი). ხოლაჲ ი ხოჩა მაგ შდა̈ბ-ტახშჷ̂ ლი (ბზ.) -- ცუდი და კარგი ყველაფერი სესხება-გადახდითააო.
- შდა̈მ იგივეა, რაც შდო̈მ.
- შდა̈ხა (-ხა̈̄შ) ბზ., შდეხა (-ხა̈შ ბქ., -ხა̄შ ლშხ.), შტეხა (-ხა̈ჲშ) ლნტ. -- იხმარება წყევლის დროს. გადატ. გამოლევა, გათავება. ამოწყვეტა. ხოლა შდა̈ხა̄უ ჯა̄რხ (ბზ.) -- ცუდადამც ამოწყვეტილხართ! ისგე შდეხაოჷ̂ ამჰია! (ბქ.) -- თქვენი ამოწყვეტა მომესწროსო! ისკჷ̂ი შტეხა ისკჷ̂ა დედეს! (ლნტ.) -- შენი ამოწყვეტა შენ დედას!
- შდა̈ხობ (-ა̈შ) ბზ., შდეხობ (-ა̈შ ბქ., -აშ ლშხ.), შტეხობ (-იშ) ლნტ. -- რაღაცის გათავების, ამოწყვეტის, სულის ამოსვლის ჟამი. მაკჷლბურე შდა̈ხობ ხა̄დხ (ბზ.) -- გაუგონარი ამოწყვეტის ჟამი დაუდგათ. ისგ ლინთჷ̂ისგა ნენიშ შდეხობ ანჴად (ბქ.) -- შუა ზამთარში თივა გაგვითავდა (თივის გათავების ჟამი დაგვიდგა).
- შდა̄შდაჷ̂არი̄ლ, შდა̄შდაჷ̂რი̄ლ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), შდაშდაჷ̂რელა (-ლა̈იშ, -ლა̈ჷ) ჩბხ., შტაშტაჷ̂ა̈რილ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ლნტ. -- მარტოხელა, მარტოდმარტო, მარტო. დი̄ნა შდა̄შდაჷ̂რი̄ლ აჩა̈დ (ბზ.) -- გოგო მარტოდმარტო წავიდა. ზურალს ჟ'ახჟანდა შდაშდაჷ̂რელა ლარდას (ბეჩ.) -- ქალს მოსწყინდა მარტოხელობა. შტაშტაჷ̂ა̈ლიდ ა̈მეჩედ ბეფშ ცხეკხო (ლნტ.) -- ბავშვი ტყეში მარტოდმარტო წასულა.
- შდა̄შჷ̂ ბზ., ლშხ., შდაშჷ̂ ბქ., შტაშჷ̂ ლნტ., ზმნს. -- მარტო, ცალკე. მა̄რე შდა̄შჷ̂ ადყჷ̂ინეხ ი ზურა̄ლ შდა̄შჷ̂ (ბზ. 301) -- კაცი ცალკე დააწვინეს და ქალი -- ცალკე. [ჭყინტ] ლახსგჷ̄რდა

შდა̄შუ̂დ მიჩა ჩა̄ყს (ლშხ. 72) -- ბიჭი მარტო შეჯდა თავის ცხენზე. -- გელა ლათხუ̂იარხო შტაშუ̂ ა̈მეჩედ (ლნტ. 72) -- გელა სანადიროდ მარტო წასულა.

- შდებნი (ა̈ხუ̂შდაბა̈ნ, ა̈ნშდაბა̈̄ნ; ა̈ნშდა̈ბი ბზ., ანშდაბა̈̄ნ; ანშდა̈ბი უშგ., ონშდებ, ანშდაბან; ა̈ნშდებნი ბქ.), გრდუვ. 1. {გადა}ბრუნდება. სა̈ჲუ̂ ქა̈̄ნშდაბა̈̄ნ (უშგ.) -- მარხილი გადაბრუნდა. 2. ფუვდება. კიც სურუ ანშდაბან (ბქ.) -- ცომი ძალიან აფუვდა.
- {შ}დემ იგივეა, რაც შდო̈მ.
- შდექუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.) -- საქონლის გამოსაკვები თივის მარაგი სვანურ დარბაზში; ნამკალ-ნათიბის დიდი ზვინი. ხოშა̈̄მ ლინთუ̂ს ხოშა შდექუ̂ ხაკუ (ბზ.) -- დიდ ზამთარს თივის დიდი მარაგი უნდა. ძღჷდ შდექუ̂არ ოხმა̄რედ (ლშხ.) -- დიდი ზვინები დავდგით (გავამზადეთ.)
- შდეხა იგივეა, რაც შდა̈ხა.
- შდეხნი (ოშდხ, აშდა̈ხ; ა̈შთხენი ბზ., ოშდუ̂ეხ, აშდა̈ხ; აშდხენი ბქ., ოშდეხ, აშდახ; აშდხენი ლშხ.), შტეხენი (აშტუ̂ეხ, აშტახ; აშტეხენი) ლნტ., გრდუვ. -- თავდება, ილევა. მაცლა̈ნ ჩუ შდეხნი (ბზ. 332) -- შეშის ნაპობი ილევა (ცეცხლში). ტაბაგილჲი ლელუ̂ დემის ლჷმშდეხოლნელი (ბქ. 198) -- მაგიდაზე ხორცი არ თავდებოდაო. შუკუ̂ ი რაგა̈დ ჩუ დემ ესერ შდეხნიხ (ანდ.) -- გზა და ლაპარაკი არ დაილევაო. ენკენობა̈ თუ̂ე შტეხენი (ლნტ.) -- ენკენობის თვე მთავრდება.
- შდეხობ იგივეა, რაც შდა̈ხობ.
- შდიმ (ნათ. იშ, მიც. შდჷმ, შდჷმრა̈ლ ბზ., ნათ. შდიმემ, შდჷმრა̈რ ბქ.), შტიმ (ნათ. იშ, მიც. შტიმს, -რა̄ლ ლშხ., -არა̈ლ ლნტ.) -- ყური. ფუ̂რუ̂ლდდ ქა̈̄ნკიდ შდჷმხა̈ნქა სგუ̂ირ (ბზ. 324) -- ძროხამ ყურიდან ხამი ტილო გამოიღო. [ლუ̂აჟმარე] შდიქს ხა̈გმუნაუ̂ნე ბეფშუ̂ს გუ̂ეჭიშ

შდიმჟი (ბქ. 73) -- მამაკაცი ბავშვს გოჭის ყურზე კბილს აღმევინებს. მაფშარს შდიმ ესერ გუ̂ამი ხარ (ანდ.) -- დაღლილს ყურიც ემძიმებაო. შტიმრალ მაიდშუ̂ მიშგდენდახ (ლშხ. 82) -- შიმშილისაგან ყურები მცვიოდა. ეშხუ მარას შტიმ ხადენა გიმჟი (ლნტ. 145) -- ერთ კაცს ყური მიწაზე ჰქონია მიდებული.

- შდიქ (ნათ. -იშ \ -ეშ, მიც. შდგქ, შდგქარ ზს., -იშ, მიც. შდიქს, -არ ლშხ.), შტიქ (-იშ, -არ) ლნტ. 1. კბილი. მალს შდგქარ ჟი ხოგ ჭუ̂ერდ ი ტული (ბზ. 364) -- მელას ყვავი კბილებით უჭირავს (კბილი "ყვავზე/ად უდგას") და იძახის. დაუს ჯან შდგქე ნაცყერუნდ ესერ ახკედა (ანდ.) -- დევს ხარი კბილის საცობად ეყო. ეჯი დემ ხაგემ შდიქს (ლშხ. 38) -- ის კბილს არ აკარებს (ადგამს). ბეფშს შტიქ ახაზიგდა (ლნტ.) -- ბავშვს კბილი ასტკივდა. 2. კბილა; ტოლი წლოვანებით. შდგქდ ლიჯედ (ზს.) -- ასაკში შესვლა, ვინმეს (ჩვეულებრივ მოხუცის) ასაკამდე მისვლა.. მიშგუ̂ა შდგქდოლუ̂ ომჯედეხი (ბქ.), მიშგუ̂ა შდგქდუ ომჯედელხი (ლშხ.) -- ჩემს ასაკამდე (კბილამდე) მოგეღწიოსო (ჩემი კბილა გამხდარიყო). 3. ბქ. მჭრელი. მაგუ̂არ ესერ შდგქემ ლი ალ გაჩ? (ბქ.) -- როგორი მჭრელია ეს დანაო? კნინ. შდიქილდ ზს., ლნტ., შდიქილ ლშხ.
- შდიქურ{ა} (-რაშ, -რალ) ბზ., შდიქურა (-იშ, -რაუ) ბქ., შდიქურაჲ (-რაჲშ, -რელ) ლშხ., შტიქურ{ა} (-იშ, -რალ) ლნტ. -- უკბილო. შდიქურა ბაბა ლეზობ ჩუ დეშ იზბიუ̂ (ბქ.) -- უკბილო პაპა საჭმელს ვერ ჭამდა. შტიქურ ზურალ ლახახუ̂იდახ (ლნტ.) -- უკბილო ქალი შეხვდათ.
- შდიხ (ნათ. -იშ, მიც. შდგხ, შდგხარ ზს., შდიხარ ლშხ.), შტიხ (-იშ, მიც. შტიხს, შტიხარ) ლნტ., ბოტ. 1. თხილი. აშხუ̂ ლადაღ დინას შდიხ ახბაგუ̂ (ბზ. 379) -- ერთ დღეს გოგო თხილს წააწყდა. ნალუ̂ჟურ შდგხარს აკუ̂შურე (ბქ.) -- ბიჭი თხილს (თხილებს) ამტვრევს.

ეჯის შდიხზუმ კაკლარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 8) -- იმას თხილისოდენა მარცვლები აქვს. 2. თხილის ბუჩქი. ჲეზუ̂ისა შდიხ გუ̂ი̄გ (ლშხ.) -- ეზოში თხილის ბუჩქი გვიდგას. შტიხს ლეძა̈ლუ̂ ბა̈ლე ხარ (ლნტ.) -- თხილის ბუჩქს ძარღვიანი ფოთოლი აქვს.

- შდიხა̄რობ, შდიხობ (-ა̈შ ბზ., -იშ ლშხ.), შდიხარობ, შდიხობ (-ა̈შ) ბქ., შტიხარობ, შტიხობ (-იშ) ლნტ. -- თხილის მოსავლიანობა, თხილის მწიფობის დრო. მუჟლუ̂ერ ესიეს მე̄უ̂არ შდიხა̄რობ ხეფსი (ბზ.) -- შემოდგომაზე ზოგჯერ თხილის კარგი მოსავლიანობაა. შდიხობ ჟ'ენბინა̄ნ (ლშხ.) -- თხილის მწიფობის დრო დაიწყო. ხოჩა შტიხარობს ძღჷდ მუს ლოქ ხოხალ (ლნტ.) -- თხილის კარგმა მოსავალმა დიდი თოვლი იცისო.
- შდიხე (ოშდჷხ, აშდიხ; ა̈შდხე) ზს., შდჷხე (აშდხე) ლშხ., შტიხე (აშტუხ, აშტიხ; აშტხე) ლნტ., გრდმ. -- ამთავრებს, ათავებს; გამოლევს. ლიბუ̂რა̄ლუ̂ კოჯა̈რ ქონშდჷხ (ბზ. 40) -- დაღამებამდე კლდეები გამოვლიე (გამოვიარე). მალულდ ნა̄რჩუ̂ ჰედურდ ჩუ̂აშდიხ (ბქ. 20) -- მელამ კასრის დაფშვნილი ("ნორჩი") ყველი სულ გაათავა. ნიკოდ ჩუ̂აშტიხ მიჩა ქონება (ლნტ.) -- ნიკომ გამოლია თავისი ქონება.
- შდიხობ იგივეა, რაც შდიხა̄რობ.
- შდიხუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., შდუ̂იხუ̂ (-ა̈რ) ბქ. 1. ჭიპი. შდიხუ̂ი მა̈ზიგ (ბზ.) -- ჭიპის ტკივილი. შდიხუ̂ ეჯ ქორისგა ხა̄რ მექუ̂ცე (ბზ.) -- ჭიპი იმ ოჯახში აქვს მოჭრილი (იტყვიან იმაზე, ვინც იმ ოჯახში ხშირად ყოფილა). ჩინჩუ̂ილს შდუ̂იხუ̂ ხოსტუნიუ̂ (ბქ.) -- ბავშვს ჭიპი სტკიოდა. 2. ლხმ. ჩალის ან ფოთლიანი ტოტების ზვინი ხეზე. მეგამჟი ხოშა შდუ̂იხუ̂ ოხუ̂აგ (ბქ.) -- ხეზე (ჩალის) დიდი ზვინი დავდგი.
- შდჲӧმ, შდა̈მ (-იშ) ბზ., შდომ ლშხ., {შ}დემ (შდუ̂ემ{იშ}) ბქ. -- ტანზე დაყრა; გამონაყარი. ზურალს შდა̈მს ხაკიდ (ბზ.) -- ქალს ტანზე გამოაყარა. ბასყდ შდემ მაყერ (ბქ.) -- მარწყვმა

ტანზე გამომაყარა (გამონაყარი მიქნა.)

- შდუგუ̂ (-იშ, -ä̈ر ზს., -არ ლშხ.), შტუგუ̂ (-äر) ლნტ., ზოოლ. -- თაგვი. იშდრäლხ ამეჩუ̂ნ შდუგუ̂äر (ბზ. 410) -- აქ თამაშობენ თაგვები. ცუ̂იცუ̂დ შდუგუ̂რე მათხუ̂მი ადირმ (ბქ. 30) -- კატამ თაგვების მეთაური დაიჭირა. ქäმეჯედ შტუგუ̂ ი ხოქუ̂ა (ლნტ. 282) -- გამოსულა თაგვი და უთქვამს. კნინ. შდუგულდ ზს., შდუგუ̄ლ ლშხ., შტუგულ ლნტ. შდუგუ̄ლს ლაყე̄ლა ხოგგდა (ლშხ. 84) -- თაგუნას ყველის ამოსაყვანი ედგა. ეჩქა შტუგულს ხოქუ̂ა (ლნტ. 310) -- მაშინ თაგუნას უთქვამს.
- შდულ, შდურ (-იშ, -უ̂äر ზს., -არ ლშხ.) -- 1. კოშკის ქონგური (კოშკის უკანასკნელი სართული...). აჩäდხ მურყუ̂ამä შდულუ̂äრდ (ბზ. 61) -- ავიდნენ კოშკის ქონგურებამდე. 2. სათოფური კოშკის ზედა სართულის კედლებში. როსტომს ქა ხეწäდ [ზითუნახაუ̂] მურყუ̂ამä შდურქა (ბზ. 234) -- მზეთუნახავმა როსტომი კოშკის სათოფურიდან დაინახა. 3. ჩბხ. მაჩუბიდან დარბაზში ასასვლელი ასახდელი კარი. 4. ჩბხ. ბანი, ერდო. კნინ. შდურულდ.
- შდუუ̂ე (--, ანშდუუ̂ე; ანშდუუ̂ი) ბზ., შდუე (ანშდუე, ანშდუისგ ბქ., ანშდუუ̂ნე ლშხ.), შტუე (ანაშტუე; ანაშტუი) ლნტ., გრდუვ. -- თოვს. ჰა, ხოლა მამაჭირäჲ, ქიუ̂შუ̂ შდუუ̂ე (ბზ. 364) -- ჰა, საწყალო ნაცარქექია, ყველს თოვსო (ყველით თოვსო). ეჯჲ ლეთ ლäჲდი ბეგიდ შტუუ̂ა (ლნტ. 90) -- იმ ღამესაც მაგრად თოვდა.
- შდუ̄ლ ბზ., შტუ̄ლ ლშხ., შტულ-შტულ ლნტ. -- რაიმე საგნის ვარდნის ხმა. ჟäჰს ეშ შდუ̄ლ ხäრ კოჯäრხäნჩუ (ბზ.) -- ზვავს კლდეებში საშინელი ხმაური გააქვს. გადატ. ქს. ფრენა, ჭენება. ჩǟჟ შტუ̄ლშუ̂ აჩად (ლშხ.) -- ცხენი (სწრაფი) ჭენებით წავიდა.
- შდუ̂იხუ̂ იგივეა, რაც შდიხუ̂.
- შდჷმ იხ. შდიმ.

- შდჷმა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., შდჷმა̈ (-მაიშ, -მა̈უ \ -მაუ) ბქ., შდჷმაჲ (-მა̄ჲშ) ლშხ., შტჷმა̈ (-ჲშ) ლნტ. -- მათრობელა. შდჷმა̈ჲ ჰარა̈ყ გუღუ̂ა (ბზ.) -- მათრობელა არაყი გვაქვს. ალ ღუ̂ინალ გუნ შდჷმა̈ ლი (ბქ.) -- ეს ღვინო ძალიან მათრობელაა. ბაბა ძღჷდ შტჷმა̈ ღუ̂ინალს ა̈გენე (ლნტ.) -- პაპა ძალიან მათრობელა ღვინოს აყენებს.
- შდჷქ იხ. შდიქ.
- შდჷხ იხ. შდიხ.
- შდჷხე იგივეა, რაც შდიხე.
- შდჷხი̄ნდ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., შდჷხჷნდ ბქ., შდიხჷ̄ნდ, შდიხჷ̄ნდრა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., შტიხჷნდ ლნტ., ბოტ. -- თხილის (ბუჩქი, ტოტი, ჯოხი.) შდჷხი̄ნდი ფაუ (ბზ.) -- თხილის ჯოხი. ცხეკისგა ხაგ შდჷხჷნდ (ბქ. 27) -- ტყეში ხარობს (ადგას) თხილი. შუშხუ̂ამ ლე̄თ ღუ̂აჟარ შდიხჷ̄ნდი კუ̂ედლარს ჴჷდეხ (ლშხ. 16) -- ახალი წლის წინა ღამეს კაცებს თხილის წნელები მოაქვთ.
- შეგურმა̈ნ იგივეა, რაც შაუ̂გურმა̈ლ.
- შედ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ჭურჭელი. უ̂ა̈ზირდ ლოხხელ შედ ლიცს (ბზ. 273) -- ვეზირმა ჭურჭელი წყალს მიუშვირა. ნალუ̂ჟურდ ეშხუ ზურალს შედა̈რ ჩოთკუშურე (ბქ. 56) -- ვაჟმა ერთ ქალს ჭურჭლები დაუმტვრია. მა̈გ ოჯა̈ხს ხულუ̂ახ მერბე-მერბე შედარ (ლნტ. 20) -- ყველა ოჯახს აქვს სხვადასხვა ჭურჭელი. 2. კვერნის დასაჭერი ხაფანგი. კნინ. შედი̄ლ ზს., ლშხ. ლიცი ლარდა შედი̄ლ ჩუ̂ათკუში̄რ (ბზ. 234) -- წყლის (სამყოფი) ჭურჭელი დაამტვრიე.
- შედ-მაკუ̂ედ (-კუ̂დიშ, -ა̈რ) ბზ., შედ-მაკუ̂ედ ბქ., შედ-მა̈კუ̂ედ (-იშ) ლნტ., შედ-მაკუ̂ედ, შედ-მაშედ (-არ) ლშხ. -- ჯამ-ჭურჭელი. ფიშრობს ხუ̂ა̄ჲ შედ-მაკუ̂ედ ხაკუ (ბზ.) --

(ხალხ)მრავლობას ბევრი ჯამ-ჭურჭელი უნდა. შედ-მაკუ̂ედს... აშყუ̂დიხ (ბქ. 5) -- ჯამ-ჭურჭელს რეცხავენ. აუ̂ზიდახ დენა̈ჲ ბზითეუ̂ს... შედ-მაკუ̂ედს. (ლნტ. 47) -- აგზავნიდნენ ქალიშვილის მზითევს... ჯამ-ჭურჭელს.

- შელ იგივეა, რაც შუ̂ელ.
- შელდ (-იშ) ზს., ქს. -- რიცხვი, სათვალავი, რაოდენობა. ფარშმა̈გს ბა̈̄კი შელდჟი თუ̈თ ასუ̂ ხაკუ (ბზ. 275) -- ფარშავანგს ყოველ ნაბიჯზე (ნაბიჯის სათვალავზე) თითო ასო უნდა (შესაჭმელად). ქიპიშ შელდოუ̂ აჯკიჩა! (ბქ.) -- ძაფის რაოდენობისა გაგეცვითოსო (ახალი ტანისამოსის ჩამცმელს ასე ლოცავენ)! თუ̂ით ბეჩ ჩი̄ს ოსდა ეჩეჩუ მა̄რე̄მი შელდჟი (ლშხ. 50) -- თითო ქვა ყველას დაუდვია იქ კაცის სათვალავის მიხედვით. ხუ̂ა̈ჲდინ ალმინე შელდ უ̂ოხუ̂იშტაშირხოჟი ღჵრი (ლნტ. 22) -- ხშირად ამათი რაოდენობა ხუთასამდე ადის.
- შემბერ იგივეა, რაც ში̄მიბერ.
- შემინდ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., შემინდუ̂ილ ბქ., (-არ) ლშხ. -- ნებადართული, ღვთისაგან შენდობილი, დასაშვები; შეწყნარებული. ნაუ̂ხა̈ლი შემინდუ̂ ლი (ბზ.) -- არცოდნა არ ცოდვაო (შესაწყნარებელია). ისგუ̂ი ნაბინ გოშა̈რ შემინდუ̂ილოუ̂ ლიხ (ბქ.) -- შენი დაწყებული საქმეები ნებადართული, (დასაშვები) იყოს. მიშგუ̂ა როქ ნარშონს... შემინდუ̈ლ ხაყრ! (ბქ. 71) -- ჩემს (ლოცვის დროს) ნახსენებს ყველას შეუნდვეო!
- შემლიან, შემლია̈ნ იგივეა, რაც შუემლია̈ნ.
- შენ (-იშ) ბქ. -- სიდიდე, ზომა, მოცულობა, ფართობი. ამეჩუშ ლაროლ შენდი მასა̈რდ ლიხ (ბქ. 225) -- აქაური მინდვრები ფართობითაც დიდია. შენდ მა̈ზჷ ლი? (ბქ.) -- მოცულობით რამოდენაა?
- შენდბა იგივეა, რაც შუ̂ე̄ნდბა.

- შენობ (-იშ, -ოლ ბქ., -ӓლ ლნტ.), შენებ (-ნბӓშ, -ოლ) ლხმ. -- შენობა. მერმა შენბაშ ჭერთეჟ' ადსკინე (ბქ. 7) -- მეორე შენობის ჭერზე ახტა. ლენტეხას აბანოჲ ხოჩა შენობა ლჷგ (ლნტ. 10) -- ლენტეხში აბანოს კარგი შენობა დგას.
- შერ -- 1. მეტისმეტი დაღლა, დაქანცვა; შეხურება. შერ ოხჴӓდ დი̄ნას (ბზ.) -- დაიღალა გოგო (დაღლა მოუვიდა გოგოს). სიმაქდ შერ ოხჴიდ ӓმირმს (ბქ. 262) -- ქალიშვილმა დაქანცა ამირანი. 2. მობეზრება. ეჯ ზურა̄ლ შერს ხა̄გ (ლშხ.) -- იმ ქალს თავი აქვს მობეზრებული.
- შერობ ჩბხ. იხმარება გამოთქმაში შერობӓშ ლიჴედ -- მოღლა, მოქანცვა, დაშვრომა, მოთმინებიდან გამოსვლა; თავმობეზრებულობა. შერობ ӓმჴად ӓლიმӓგ ნӓჭირ (ბქ.) -- დავიქანცე (ქანცი გამიწყდა) ამდენი გასაჭირისაგან.
- შეუ̂გუ̂რემან იგივეა, რაც შაუ̂გურმӓლ.
- ში1 (ში̄მ{იშ}, მიც. შინ, შუნ, შჷნ; შიӓრ ზს., შიმი, მიც. შინ, შიდ, შის; შიӓრ ბქ., შიეშ მიც. შიდ, შის; შიარ ლშხ., შიეშ, მიც. შის, შიდ; შიӓრ ლნტ.) -- ხელი. ჭყინტდ შიӓრ ქა̄თბӓრ (ბზ. 244) -- ბიჭმა ხელები დაბანა. ყაურჯელӓრ ჩი̄ შუნ ხულუ̂ეხ (ბზ. 362) -- ყავარჯნები ყველას ხელთ აქვს. უშხუ̂არ ხეწადხ ი ში ლახუ̂ემხ (ბქ. 9) -- ერთმანეთი ნახეს და ხელი მისცეს (შეთანხმდნენ). თუ̂ით ტყენ შჷნ ლაჲახ! (ბქ. 8) -- თითო კეტი ხელით წაიღონ! ქა ლოქ ხაყა შის ჲედ სოჲ, ჲედ ბედ (ლშხ. 73) -- ან სვე, ან ბედი ხელს გაჰყვებაო. უ̂ედნიშ ახორეკა შიხოჲსკა თათიას დӓლ (ლნტ. 72) -- თათიას დალი ძლივს მოუგდია ხელში. თუ̂ეფ შიდ მულუ̂ა (ლნტ.) -- თოფი ხელთა მაქვს. ხოჩა შიე მარე ლი (ლნტ.) -- კარგი ხელის ადამიანია. ში̄რე უგნა ბზ., ლშხ., შიარე უგენა ლნტ. -- ხელგაუჩერებელი, ცელქი. ბზ., გადატ. ქურდი.
- ში2 ბქ. -- კანაფის თესლის სანაყი, ხის ფილთაქვა (დიდი ზომისაა და ორი სახელური აქვს).
- შიარე უგენა იგივეა, რაც ში̄რე უგნა.

- შიბ (-იშ, -ჰ̈რ) ზს., ლნტ. -- ხვანჯარი. არშუ̂ილს თხუმქა ჟი ლეკეშდ ხა̄რ ი შიბ ხო̄ზ ეჩექა (ბზ.) -- შარვალს სათავე გადაკეცილი აქვს და მასში ხვანჯარია გაყრილი. ბეფში არშუ̂ილს შიბს ხოგემხ (ლნტ.) -- ბავშვის შარვალს ხვანჯარს უყრიან (უდგამენ).
- შიბა̈ქ (-იშ, -ბაქა̈რ) ზს., ლნტ., შიბაქ (-არ) ლშხ. -- შიბაქი. ბაბად მახე შიბა̈ქ ანტა̄ბე (ბზ.) -- პაპამ ახალი შიბაქი გამოთალა. [ბეფშს] აკაუ̂ა̈ნისა... შიბა̈ქს ხუგემდ (ლნტ. 51) -- ბავშვს აკვანში... შიბაქს ვუდგამთ. კნინ. შიბაქე̄ლ ბზ., ლშხ., შიბაქილ ლნტ.
- შიგელ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- საწურიდან ამოღებული ჭყინტლი ყველის შესანახი ჭურჭელი (შეიძლება იყოს ყუთის ფორმის, ან ტკეჩისაგან მოწნული კალათი). მახე ნაყე̄ლ თაშს შიგელთეჲსა ხუ̂ადე̄სდ (ლშხ.) -- ახალ ამოყვანილ ყველს შიგელში ვდებთ. იხ. ზერდ.
- შიდ -- ნებადართულია, შესაწყნარებელია, შეიძლება, რელიგიური ეთიკით დასაშვებია. მა̄დე შიდ (ბზ.) -- არ შეიძლება. ქორისგა... კგლთხიდ რაგა̈დ მადე შიდ (ბქ. 5) -- სახლში ხმამაღალი ლაპარაკი არ შეიძლება. აშუ̂ ზაუ̂ულუ̂ე შიდ მეშხემ ქა ლიშყუ̂ჟე (ბქ.) -- ერთი წლის შემდეგ ნებადართულია (შეიძლება) შავის გახდა. ზომხა ლადეღ უ̂არ დე̄მშა შიდ (ლშხ. 17) -- ახალ წელს უარის თქმა არაფერზე არ შეიძლება. ა̈ლე ი ა̈ლე მა̈დ ლოქ შიდ (ლნტ.) -- ესა და ეს არ შეიძლებაო.
- შიდე, შგდე (ოშგდ, აშიდ, ა̈შდე ზს., აშდე ლშხ., აშუდ, აშიდ; ა̈შდე ლნტ.), გრდმ. -- ყრის. ჭყინტდ ქა̄თჭკუ̂ერ თხუმა̈რ [დაუ̂ა̈რს] ი სგა̄შიდ ძულუ̂ათე (ბზ. 249) -- ბიჭმა დევებს თავები დააჭრა და ჩაყარა ზღვაში. [და̈შდღუ̂დ] ეჩხა̄უ̂-ამხაუ̂ აშიდ მა̈გ (ბქ. 203) -- დათვმა აქეთ-იქით გადაყარა ყველაფერი. ზურალე̄ლ ფათუ̂არს ლემესთე შგდეხ (ლშხ. 58) -- ქალები თმებს ცეცხლში ყრიან. ნა̄ლია̈ჲსა შიდეხ შტა სიმინდს (ლნტ. 21) -- ნალიაში სიმინდის ტაროს ყრიან.

- შიდობდ იგივეა, რაც შჷ̈დო̈ბდ.
- შიემბერ იგივეა, რაც ში̄მიბერ.
- შიმბერ იგივეა, რაც ში̄მიბერ.
- შიმო̈რ (-იშ, -მორა̈ლ) ბზ., შჷ̂იმორ (-არ) ბქ., შუმორ (-ალ) ლშხ. -- რქის ნუნა, რქის ძირი. შიმორა̈ლ ქა̄შიდხ (ბზ.) -- რქის ნუნები გადაყარეს. ჯანს შუმორალ გარ ლეხსად (ლშხ.) -- ხარს რქის ნუნებიღა შერჩა.
- შინ ი ქჷ̂ინ, შჷნ ი ქჷ̂ინ (-იშ, --) ზს., შუნ ი ქუნ ლშხ. -- სული და გული (სიტყვა სიტყვ. ხელი და სული). გეგი შუნ ი ქუნ ლი მა̄რე̄მიშ (ლშხ.) -- გეგი კაცის სული და გულია. გადატ. რაიმე კავშირი, ურთიერთობა, ასავალ-დასავალი. მი̄ჷ̂ ოლდაგა̈რხჷ̂ი, ჰე̄სამა ეჯ გჷ̂ეშიშ შინ ი ქჷ̂ინ მიმჯერე̄ნს (ბზ.) -- მე მოკვდე, თუ იმ საქმის ასავალდასავალი ვიცოდე. მიჩა შინ ი ქჷ̂ინ ესერ დემეგ ხეჩდა (ბქ.) -- მისი მონაწილეობა არ ჩანსო (ამ საქმესთან არავითარი კავშირი არა აქვსო).
- შინა̄ჷ̂რ (-იშ, -ნა̄ჷ̂რა̈რ) ბზ., შინა̈რ (-იშ, -ნარა̈რ) ბქ., შინაურ (-ალ) ლშხ., შინა̈ჷ̂ირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- შინაური. ლებ შინა̈რი ლი ი ტყა̈რი (ბქ. 308) -- ფუტკარი (სკა) შინაურიცაა და გარეულიც (ტყიურიც). ალ სოფელისკა მა̈გ ნა̈ირიშ შინაჷ̂ირ ი ცხეკი ხილ ა̈რი (ლნტ. 15) -- ამ სოფელში ყველანაირი -- შინაური და გარეული (ტყის) -- ხილია. შინა̈რ მატატა -- ბალახია. შინა̈რ მინთჷ̂ (ბქ.) -- ომბალო.
- შინდაშინ{დ} იგივეა, რაც შჷნნიშჷნ.
- შინურ ი ქუნურ ზს. -- ჩაურევლად, მონაწილეობის გარეშე. სოფლიშ ამახჷ̂ სოფლიშ შინურ-ქუნურ ესერ ოლჯაცელი (ანდ.) -- სოფლის მტერი სოფლის ჩაურევლად დაღუპულაო.
- შინჰა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ხელცარიელი. შინჰა̈რიდ ლა̈მჯედჷნ ისგეშთე (ბქ.) -- ხელცარიელი

მოვედი თქვენთან.

- შიჲპირობ იგივეა, რაც ში̄ჲპირობ.
- შირა, შირა-დოლებ იგივეა, რაც ში̄რა.
- შიურ (-იშ, -ა̈ლ ზს., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- უხელო. შიურ მა̄რე ლოგუ̂ხუ̂ი̄და სგობინ (ლშხ.) -- უხელო კაცი შეგვხვდა წინ. შიურ მარე ცოდ ლი (ლნტ.) -- უხელო კაცი ცოდვაა. გადატ. არაფრის მკეთებელი. შიურ ი ჭჷშხჷრუ̂ მერდე (ბზ.) -- უუნარო, უქნარა (სიტყვასიტყვით უხელ-ფეხო).
- შიყ (-იშ, შჷყა̈რ ზს., -ა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.) -- ზურგი. ნიჩუ̂ შიყთე ხეყა̈რ [ხეხუ̂ს] (ბზ. 86) -- ცოლს სახე ზურგისკენ მოექცა. თუნგა̈რს შჷყჟი ხაფთქუ̄რახ ჩი̄ს (ბზ. 89) -- თუნგებს ყველას ზურგზე ამტვრევდნენ. და̄უ̂დ ჟი ლეჲსგურე ნაცარქექია̄ჲ შიყჟი (ლშხ. 80) -- დევმა ნაცარქექია ზურგზე შეისვა. მა̈გ ხეკუ̂ეს ჩა̈̄ჟი შიყუ̂შ ათხოიანხ... (ლნტ. 9) -- ყველაფერი ცხენის ზურგით უნდა წაეღოთ. გადატ. იმედი. იშგნემ შჷყშუ̂ მოდ' ესერ ხაკუ ლილზიგა̈ლ (ლხმ.) -- სხვისი იმედით (ზურგით) არ უნდა ცხოვრება. კნინ. შიყი̄ლ ბზ., ლშხ., შიყილ ბქ., შიყილდ ლნტ.
- შიყრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- 1. ზურგიელი (ღორის). შიყრა შიშდ ენჯაბა̄ნ (ლშხ.) -- ზურგიელი მალე მოიხარშა. ლჷზიე ხა̈მს შიყრას ჟი ხოკედხ (ლნტ.) -- დაკლულ ღორს ზურგიელს აცლიან. 2. საქონლის ზურგის ტყავი. შჷყრა̈̄ ჩაფჷლ გეჭა̈ჲ ლიხ (ბზ.) -- ზურგის ტყავის ქალამანი გამძლეა. შიყრა̄ ჩაფჷლ ოხშხებ (ლშხ.) -- ზურგის ტყავის ქალამანი შევკერე.
- შიყულ იგივეა, რაც შიყუ̂ილ.
- შიყუ̂ილ, შიყულ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., შიყულ (-არ) ლშხ. -- პეშვი, მუჭი. მუხუ̂ბა ზისხუ̂შ

ეხგჸ̂ეშლჾნ შიყჸ̂ილ (ბზ. 257) -- ძმას პეშვი სისხლით გაევსო. ეშხუ შიყულ ლიცი̄ლ (ლშხ.) -- ერთი პეშვი წყალი.

- შიშგარა (-რӓშ) ბქ., შიშგა̄რა (-რა̄შ) ლშხ., შიშკარა (-რӓჲშ) ლნტ. -- ჟუჟუნა წვიმა. შიშგარა ანჴად ეჯ ლადეღ (ბქ.) -- იმ დღეს ჟუჟუნა წვიმა მოვიდა. კნინ. შიშგარილ ბქ., შიშგა̄როლ ლშხ., შიშკარილ ლნტ.
- შიშგარე (--, ანშიშგარე, ანშიშგӓრისგ) ბქ., შიშგა̄რე (ანშიშგა̄რე, ანშიშგა̄რნე) ლშხ., შიშკარე (ანშიშკარე; ანაშიშკარი) ლნტ. -- ჟუჟუნა წვიმა მოდის. ათხე შიშგარე (ბქ.) -- ახლა ჟუჟუნა წვიმა მოდის. თელ ლӱდეღ შიშკარა (ლნტ.) -- მთელი დღე ჟუჟუნა წვიმა მოდიოდა.
- შიშგა̄რა იგივეა, რაც შიშგარა.
- შიშგილ იგივეა, რაც შგშგილ.
- შიშდ ზს., {ა}შიშდ, აშდ ლშხ., {ა}შიშტ, აშტ ლნტ., ზმნს. -- მალე, ახლავე, უცებ, უცბად, საჩქაროდ, სწრაფად, მაშინვე. ჯ' ე̄სერ შიშდ ӗნჴდენი (ბზ. 381) -- მე ახლავე მოვალო. ეჯი შიშდ ნაცმუნშალ ӑდჰინან (ბქ. 41) -- ის უცბად ქონივით დადნა. ხეძგარხ და̄ჸ̂ს ი შიშდ ადგარხ (ლშხ. 65) -- დაეძგერენ დევს და მაშინვე მოკლეს. აშტ ლოქ ახოთხე მიჩა ხოშა მუხჸ̂ბე (ლნტ. 255) -- ჩემი უფროსი ძმა ახლავე მომიძებნეო.
- შიშდӱგ (-დგიშ, -დგӓრ) ბზ., შიშდიქ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ღილი, დუგმა. მეშხე შიშდӱგ ჟესგეხ (ბზ.) -- შავი ღილი მიაკერეს. შიშდიქს ჟი ლეჲფიშგე დი̄ნა (ლშხ.) -- ღილს შეიხსნის ქალიშვილი. კნინ. შიშდგელ ბზ.
- შიშდიქ იგივეა, რაც შიშდӱგ.
- შიშკარა იგივეა, რაც შიშგარა.

- შიშკარე იგივეა, რაც შიშგარე.
- შიშკილ იგივეა, რაც შგშგილ.
- შიშტ იგივეა, რაც შიშდ.
- ში-ჭიშხ (-იშ, --) -- ხელ-ფეხი. ბესლანს ში-ჭიშხ ქამეყჳ̂ჩე ხა̄დ (ბზ.) -- ბესლანს ხელ-ფეხი მოტეხილი ჰქონდა. გადატ. სამსახური, შრომა, ჯაფა. კათხ-ტაბაგჟი მაჴმარ' ესერ მეზგემ, ში-ჭიშხ -- სოფლიშ (ანდ.) -- წვეულებისას სურსათ-სანოვაგე ოჯახისაა, სამსახური (შრომა) -- სოფლისაო. ჳ̂ობაშ ში-ჭიშხ ხაკუ ქორა̈შ ლიგემს (ბქ.) -- სახლის აშენებას ბევრი შრომა (ხელ-ფეხი) სჭირდებაო.
- შიხ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ნახშირი. [დ̈̄ჳ̂დ] ა̈დბინე შიხიშ ი ტღტი{შ} ლიზო̈ბ (ბზ. 267) -- დევმა დაიწყო ნახშირისა და ნაცრის ჭამა. კჳ̂აპად ა̈ნიცჳ̂ ჟი კჳ̂იდოლშჳ̂ შიხ (ბქ. 324) -- კვაპამ გოდრით ნახშირი მოიკიდა. დაშნაჲ ლჷგლაფ ლჷმა̄რ შიხჳ̂შ (ლშხ. 23) -- ხანჯალი ნახშირით ყოფილა შელებილი. კნინ. შიხილდ ზს., ლნტ., შიხი̄ლ ლშხ.
- შიხა (-ხა̈̄შ ბზ., -ხა̈ჲშ ბქ., ლნტ., -ხა̄შ ლშხ.) -- დაწვა. ქორა̈ შიხა \ ლიშხი ხოლა გჳ̂ეშ ლი (ბზ.) -- სახლის დაწვა ცუდი საქმეა. ლიცშჳ̂ ყიმა ი ლემასგშჳ̂ შიხა უშხჳ̂არდ ესერ ხოლა ლი (ანდ.) -- წყალში დახრჩობა და ცეცხლში დაწვა ერთმანეთზე უარესიაო. შიხა ნომ' ესეროლჳ̂ ათქადა! (ბქ.) -- დაწვა არ აგცდენოდესო! (წყევლაა). ისგჳ̂ი ბედი შიხა მაკუ! (ლშხ.) -- შენი ბედის დაწვა მინდა! (წყევლაა). იხ. ლიშხი.
- შიხაჲ, შიხა̈ იგივეა, რაც შიხა̈ჲ.
- შიხა̈ილ (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- {გა}დასაწვავი. შიხა̈ილ ისგჳ̂ი ლალზიგა (ბზ.) -- გადასაწვავი შენი სახლ-კარი! (წყევლაა).
- შიხა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ხაუ ბქ.), შიხაჲ (-ხა̄ჲშ, -ხე̄ლ) ლშხ., შიხა̈ (-ჲშ, -ხა̈ლ) ლნტ. -- წვის

უნარიანი, რაც ადვილად იწვის, ("წვადი".) ფჷრი ჟაკუ̂ა̈რ ხოჩა შიხ̌ა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ხმელი არყის ხე კარგად იწვის ("წვადია"). ალ ზექ ხოჩა შიხ̌ა̈ლი (ლნტ.) -- ეს შეშა კარგად იწვის.

- შიხ̌ა̈რ იგივეა, რაც შიხ̌ა̄̈რ.
- შიხ̌ა̈რცა̄̈შ (-იშ) ბზ., შიხ̌ა̈რცა̈შ ბქ., ლნტ., შიხ̌ა̄რცა̄შ ლშხ. -- დიდი ხუთშაბათი, აღდგომის, ვნების კვირის ხუთშაბათი, შავი ხუთშაბათი (სიტყვა სიტყვ. ნახშირიანი ხუთშაბათი). შიხ̌ა̈რცა̈შ ქორხენ და̈ს ფიშუ̂დეხ შუკუ̂თე (ბქ.) -- დიდ ხუთშაბათს სახლიდან გარეთ (გზაში) არავის უშვებენ. შიხ̌ა̄რცა̄ში ლიჯედს ხოლლიხ (ლშხ.) -- დიდი ხუთშაბათის მოსვლას ელოდებიან. შიხ̌ა̈რცა̈შ აგუ̂ჯად მუშკუ̂არა̈ლ (ლნტ.) -- დიდ ხუთშაბათს სტუმრები მოგვივიდა.
- შიხ̌ა̄̈რ (-იშ, -ხ̌ა̄რა̈ლ) ბზ., შიხ̌ა̈რ (-აუ ბქ., -ხარა̈ლ ლნტ.), შიხ̌ა̄რ (-ალ) ლშხ. -- ნახშირიანი. შიხ̌ა̄რ ნიჩუ̂ ქა̄თბარეხ ბობშს (ლშხ.) -- ბავშვს ნახშირიანი სახე დაბანეს. შიხ̌ა̈რ ტოტარ მადა (ლნტ.) -- ნახშირიანი ხელები მქონდა. გადატ. ღარიბ-ლატაკი. ჩუ̂ესგურდად, სგა̈ჲ შიხ̌ა̄̈რუ! (ბზ.) -- დასხედით თქვე ლატაკებო (ნახშირიანებო)!
- შიხგოგა̈ნ (-იშ, -განა̈რ) ბზ., შიხდოგა̈ნ ლნტ. -- ძალიან შავი, ნახშირის ფერი. ეჯჟი მეშხე ჩუ ლი, ერე შიხგოგა̈ნდ ლჷგ (ბზ.) -- ისეთი შავია, რომ ნახშირივითაა (ნახშირად დგას.)
- შიხუ̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., შიხუ̄ნდ (-იშ, -არ) ლშხ., შიხუნდ (-ა̈რ) ლნტ., ზოოლ. -- ანკარა, ძლოკვი. ნაუჩხუნლო შიხუ̄ლა̈რ მე̄უ̂არ ა̈რიხ (ბზ.) -- წვიმის შემდეგ ძლოკვები ბლომად არიან. შიხუ̄ნდ შუ̂ანსი̄ ხოხალ (ლშხ.) -- ძლოკვი სვანეთშიც იცის. შიხუნდ სურუ ხაჯეშ უ̂იჯს (ლნტ.) -- ძლოკვი ძალიან ჰგავს გველს.
- ში̄მიბერ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., შიმბერ, შიემბერ (-ა̈რ) ბქ. -- 1. ხელისგული. მჷჯნი-მჷლა̄̈შის ში̄მიბერა̈ლ მეგბე ხეკუ̂ეს ხ̌ა̄დეს (ბზ.) -- მხვნელ-მთესველს ხელისგულები გასვრილი უნდა

ჰქონდეს. ნაბრაჳ̂ ში̄მიბერა̈ლ ლუტფუ̄რე ხა̄დ (ბზ.) -- ხელისგულები ბარვისაგან გადაღლეტილი ჰქონდა. 2. ხელთათმანი. გიგად ში̄მიბერა̈ლ ანწჷნდიე (ბზ.) -- მამიდამ (დეიდამ) ხელთათმანები მოქსოვა. 3. სიგრძის საზომი ერთეული ხელისგულის ოდენა.

- ში̄ჲპირობ ბზ., ლშხ., შიჲპირობ ლნტ. -- ხელი და პირობა, საფუძვლიანი პირობა. ჯუმილდ მა̄დ ოთკარე ყო̄რ... ჳ̂ოდ ში̄ჲპირობს დო ლაჰო̈დნე (ბზ. 295) -- ძმამ არ გაუღო კარი... სანამ საფუძვლიან პირობას არ მომცემო.
- ში̄რა (-რა̄̆შ, -რა̄̆ლ ბზ., -რა̄̆შ, -რე̄ლ ლშხ.), შირა, შირადოლებ (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.) -- დოლაბი, წისქვილის ქვა. მჷლტეხდ იშდჳ̂ ხაძგერ ში̄რას (ბზ. 57) -- ლენტეხელმა წიხლი ჰკრა დოლაბს. შამშია̈თილდ ადკჳ̂ა̈რ შირადოლებ მურყჳ̂ამქა (ბქ. 53) -- შამშიათილმა დოლაბი კოშკის თავზე გადააგდო. ლეგჳ̂ე̄რი ში̄რა ჩჳ̂ალკუშურე̄ლი (ლშხ.) -- წისქვილის დოლაბი დამტვრეულა. კნინ. შირო̄ლ ბზ., ლშხ., შირილ ბქ., შიროლ ლნტ.
- შკერი იგივეა, რაც შგო̄რი.
- შკერობ იგივეა, რაც შგერობ.
- შკილ იგივეა, რაც შგილ.
- შკირა იგივეა, რაც შგირა.
- შკომალა̈ იგივეა, რაც შგომალა̈ჲ.
- შკუდა იგივეა, რაც შგუდა.
- შკურა̈ლ იგივეა, რაც შგურა̄̆ლ.
- შკჳ̂იბ იგივეა, რაც შგჳ̂იბ.
- შკჳ̂ირ ი ჟახე იგივეა, რაც შგჳ̂ირიჟახე.
- შკჳ̂ირ იგივეა, რაც შგჳ̂ირ.

- შობ (-ა̈შ ზს., -აშ ლშხ., -იშ ლნტ.) -- კორკოტობა, შობის წინადღე. შობ ლადღლ შობა̈ ქაქს ლაჯა̈ბდ (ბზ.) -- შობის წინადღეს კორკოტს (შობის ფაფას) ვხარშავთ. ზულჷას ესერ შობ ლეთ ეშხუ კობ ლოხკჷიდა (ბქ.) -- ზღვას შობის წინაღამეს ერთი კულა დაუკლიაო. შობლე̄თ (ბზ.), შობლეთ (ბქ.) -- კორკოტობა ღამე. შობა̈ ქაქ (ბზ.) -- კორკოტი (შობის ფაფა).
- შოთ იგივეა, რაც შჷეთ.
- შოლტ იგივეა, რაც შჷელტ.
- შომა ზს., ქს. შომჷა, შომაჷა ბზ., ზმნს. -- 1. როდის. ჭაბუ̈გჷ შომა ხოცლე̄რა [ბულჷას]? (ბზ. 436) -- ჭაბუკი ბულას როდის დაუგლეჯია? შომა ჯაკუხ ლიზი? (ლშხ.) -- როდის გინდათ წასვლა? კოჯ ლექჷა ლიკჷანე შომა ჯექარხჷეს? (ლნტ. 316) -- კლდეზე გადაგდება როდის გითხარი? 2. კავშირ. როცა. [ლა̈ჲრაყი] შომა ლიფუეს ჩუ ქჷიცე, ეჩქას ლაჯბა̈შ ლი (ბქ. 196) -- როცა საარაყე დუღილს შეწყვეტს, უკვე გამოსახდელია (მოსახარშია).
- შომად ბზ., ქს., ზმნს. -- სანამდე, როდემდე, რა დრომდის. შომად ხირდი სი ქუთა̄შ? (უშგ.) -- შენ როდემდის იქნები ქუთაისში? შომად ჯაკუ ამჟი ლირდე? (ლშხ.) -- როდემდე გინდა ასე ყოფნა? შომად ხჷარდე ამეჩუ? (ლნტ.) -- როდემდე ვიყო აქ?
- შომალე იგივეა, რაც შომჷა̄ლე.
- შომაჷა იგივეა, რაც შომა.
- შომა̈ იგივეა, რაც შომჷა̈ჲ.
- შომა̄ჲ იგივეა, რაც შომჷა̄ჲ.
- შომრიას ზს., ლშხ., ზმნს. -- როდის; ოდესღაც. შომრიას ესერ იმჩი? (ბზ.) -- როდის დაბერდებაო? შომრიას ლასჷ ა̈ლი? (ბქ.) -- როდის იყო ეს? შომრიას მჷრა̄მთე აჩად (ლშხ.) -- ოდესღაც, სადღაც წავიდა.

- შომჸ̂ა იგივეა, რაც შომა.
- შომჸ̂ა̄ლე ბზ., ლშხ., შომალე ბქ., ლნტ., ზმნს. -- 1. როდისმე. მი შომალე ლადეღ ა̈ჯმა̈რგი... (ბქ. 31) -- მე როდისმე გამოგადგებიო. შომალე ჟა̈თელა̈კი მიჩა მუე ლანხუბს (ლნტ. 177) -- როდისმე იპოვის მამის საძმოს. 2. ოდესღაც. შომჸ̂ა̄ლე ჸ̂ა̈რგ ი მიჩა ხეხჸ̂ ანჴა̈დხ (ბზ. 427) -- ოდესღაც თავადი და მისი ცოლი მოვიდნენ.
- შომჸ̂ა̄ჲ ბზ., შომა̈ ბქ., შომ{ჸ̂}ა̄ჲ ლშხ., შომ{ჸ̂}ა̈ჲ ლნტ., მიმართ. ზმნს. -- როცა, როდესაც. შომჸ̂ა̄ჲ ერე ლჸ̂აჭა̈რ ა̈გით' აჩა̈დ, ეჩქა ანჴა̈დ დი̄ნა (ბზ. 380) -- როდესაც ვაჭარი სახლში წავიდა, მაშინ მოვიდა გოგო. შომა̄ჲ ჩჸ̂ადძი̄ნეხ ფუსნაჲს... ბარჯს ლახო̄დნეხ ბაპს. (ლშხ. 26) -- როდესაც სალმრთოს დაკლავენ, ბეჭს მღვდელს მისცემენ. შომა̈ჲ ჯეკჸ̂ადღეხ, ეჩქა ანჴადღ! (ლნტ.) -- როცა გინდოდეთ, მაშინ მოდით!
- შონ (-იშ, --) ბზ., ქს., შორ ბზ., შონ-მაშონ ბზ., ლნტ., შონ-მაშო̄ნ ლშხ. -- ხსენება. მა̈ჲღა̄რს ლეზჸ̂ბა̈ შორ გარ ესერ ხა̄რ (ბზ.) -- მშიერი მხოლოდ საჭმლის ხსენებაშიაო (ხსენება აქვს). ლითხჸ̂არიშ შონ ახადხ (ბქ.) -- ნადირობას იხსენებდნენ (ნადირობის ხსენება ჰქონდათ). ისგჸ̂ი შონ გჸ̂ა̄რ (ლშხ.) -- შენს ხსენებაში ვართ. ხოჩემი გაროლჸ̂ შონ-მაშონ ლი ამ ლა̈ზგაისგა! (ჩბხ.) -- მხოლოდ კარგის ხსენებამც იყოს ამ საცხოვრებელში (ოჯახში)! ახადახ შონ ლიშია̈ლე გჸ̂ეშჟინ (ლნტ. 292) -- გაიხსენეს ომის საქმე (დაიწყეს ომის საქმის ხსენება).
- შონდობა იგივეა, რაც შჸ̂ე̄ნდბა.
- შონ-მაშონ იგივეა, რაც შონ.
- შონ-მაშო̄ნ იგივეა, რაც შონ.
- შორ იგივეა, რაც შონ.

- შჾლ იგივეა, რაც შუ̂ელ, შელ.
- შჾლტ იგივეა, რაც შუ̂ელტ.
- შჾ̄ნდო (-დჾ̄შ) ლშხ., ეთნოგ. -- საგალობელი მიცვალებულის პატივსაცემად, შენდობის სიმღერა. შჾ̄ნდჾ̄შ ლიღრა̄ლ ხაჯეშ... სალხინია ლიღრა̄ლს (ლშხ. 42) -- შენდობის სიმღერა ლხინის (სალხინო) სიმღერას ჰგავს.
- შტა იგივეა, რაც შდა.
- შტაბლა იგივეა, რაც შდაბლა̈ჲ.
- შტამილ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- კვირისტავი. რუკაპს ჩერიდ შტამილ ხა̈ზენა (ლნტ.) -- როკაპს თითისტარზე კვირისტავი ჰქონია წამოცმული.
- შტაუ̂ალ იგივეა, რაც შდაუ̂ალ.
- შტაუ̂ა̈ლ იგივეა, რაც შდაუ̂ალ.
- შტაშტაუ̂ა̈რილ იგივეა, რაც შდა̄შდაუ̂არი̄ლ.
- შტაშუ̂ იგივეა, რაც შდა̄შუ̂.
- შტეკუ̂{ე} იგივეა, რაც შდეკუ̂.
- შტეხა იგივეა, რაც შდა̈ხა.
- შტეხენი იგივეა, რაც შდეხნი.
- შტეხობ იგივეა, რაც შდა̈ხობ.
- შტიმ იგივეა, რაც შდიმ.
- შტიფ, შტიფლა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., შტიბლაჲ (-ლე̄ლ) ლშხ., შტიუ̂ლა̈ (-ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ. -- ელამი, თვალმრუდი, ბრუტიანი; ლნტ. თვალებგადმოკარკლული. შტიფლა̈ჲ მა̄რე (ბზ.) -- ელამი კაცი. შტიუ̂ლა̈ ჩა̈ჟ ხაყახ (ლნტ.) -- ბრუტიანი ცხენი ჰყავთ. შდრ. ლჷშდრანე;

ბრიტ̈ალ.

- შტიქ იგივეა, რაც შდიქ.
- შტიქურ{ა} იგივეა, რაც შდიქურ{ა}.
- შტიხ იგივეა, რაც შდიხ.
- შტიხარობ იგივეა, რაც შდიხა̄რობ.
- შტიხე იგივეა, რაც შდიხე.
- შტიხობ იგივეა, რაც შდიხა̄რობ.
- შტიხჷნდ იგივეა, რაც შდჷხი̄ნდ.
- შტუგჳ იგივეა, რაც შდუგჳ.
- შტუე იგივეა, რაც შდუჳე.
- შტულ-შტულ იგივეა, რაც შდუ̄ლ.
- შტუ̄ლ იგივეა, რაც შდუ̄ლ.
- შტჷმა იგივეა, რაც შდჷმ̈აჲ.
- შუა (შუ̈აშ ბქ., შუა̄შ ლშხ.) -- დარდი, ზრუნვა, ფიქრი. მ̈ა შუა მარ (ბქ.) მაჲ შუა მა̄რ (ლშხ.) -- რა მენაღვლება (რას დავეძებ). ეჩა შუა მარ (ბქ.) -- იმის დარდი მაქვს. ეჩა შუა მა̄მა ხა̄რხ (ლშხ. 11) -- იმის დარდი არა აქვთ.
- შუბ იგივეა, რაც შჳიბ.
- შუდობ იგივეა, რაც შჳიდბა.
- შუდობდ იგივეა, რაც შუ̈დო̈ბდ.
- შუემლი̈ან (-იშ, -ლიანა̈რ) ბზ., შემლიან (-არ) ლშხ., შემლი̈ან (-ლიანა̈რ) ლნტ. -- შნოიანი, წარმოსადეგი. ალ ბეფშჳს ესერ შუემლი̈ან მა̄რე ხეფსი (ბზ.) -- ეს ბავშვი შნოიანი კაცი

დადგებაო. ო, სი შემლიäნ იმლა მოდ ანჯედ?! (ბქ.) -- ო, შე დალოცვილო (შნოიანო), რატომ არ მოხვედი?! ძღჳდ შემლიან მა̄რე ლი გიორგი (ლშხ.) -- გიორგი ძალიან შნოიანი კაცია.

- შუკ{უ̂} (-იშ, -ä̂რ ბზ., ლნტ., -ä̂შ ბქ., -არ ლშხ.) -- გზა. შუკუ̂ჟი̄ნ ჭყინტს ლახხუ̂ი̄დდა თა̄რინგ ზელ (ბზ. 333) -- გზაზე ბიჭს მთავარანგელოზი შეხვდა. ათაგანხ შუკუ̂ს სემი ლახუ̂ბა (ბქ. 19) -- გაუდგა გზას სამი ძმა. ჲეშმაჲ შუკუ̂არისა ლიცუ̂ა̄ლს ლოქ ალა̄̈ში (ლშხ. 59) -- ეშმაკი გზებში ჩხუბს თესავსო. შუკუ̂ä̂შ ლიჩემ (ბქ.) -- გზის დათმობა (გზიდან ჩამოდგომა). შუკუ̂ ლიცს ათხოჲა (ლნტ.) -- გზა წყალს წაუღია. შუკუ̂ეპილ -- გზის პირი. შუკუ̂-ლაჭარ -- გზაჯვარედინი. შუკუ̂ლä̂ყუ̂ლა ზს., ლნტ., შუკუ̂ლაყუ̂ლა ლშხ. -- გზის გასაყარი. კნინ. შუკულდ ზს., ლნტ., შუკუ̄ლ ლშხ.
- შულ იგივეა, რაც შხუ̄ლ.
- შული იგივეა, რაც შუ̄ლი.
- შუმ იგივეა, რაც შუ̂იმ1.
- შუმორ იგივეა, რაც შიმö̂რ.
- შუნ ი ქუნ იგივეა, რაც შინ ი ქუ̂ინ.
- შუნ იხ. ში1.
- შუნდუკუ̂ (-იშ \ -ä̂შ, -ä̂რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.), შუნდუკუ̂, შუნდუკ (-ä̂შ, -ä̂რ) ბქ. -- კოპი. ბეფშუ̂ს შუნდუკუ̂ ლä̂ხპä̂რ (ბზ.) -- ბავშვს კოპი დააჯდა (მიაფრინდა). მაყრუნეხ თხუ̂იმ კოჯს, შუნდუკუ̂ ლä̂მპარ (ბქ. 16) -- თავი კლდეს მიმარტყმევინეს, კოპი დამაჯდა (მომაფრინდა).
- შუნშხუ̂ე იგივეა, რაც შუ̄ნშხუ̂ე.
- -შურა{ჲ} იგივეა, რაც -შჷ̄რა

- შურა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., შურა̈ (-რაუ ბქ., -ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), შურაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- მავნებელი, მაწყინარი (საჭმელი). ჲერხი ტყუბუ̄ლ შურა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ზოგი სოკო მაწყინარია. შურა̈ ლეზებ ნომა ლა̈ხემე! (ბქ.) -- მაწყინარი საჭმელი არ ჭამო! თჷის ჲესი-ჲესინ შურა̈ ხეფა̈სი (ლნტ.) -- თაფლი ზოგჯერ მაწყინარი გამოდის.
- შურდუმ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., შურდჷიმ (-ა̈რ) ბქ., შურდულ (-არ) ლშხ. -- შურდული. ბაბად შურდუმ ოხსყე ბეფშჷს (ბზ.) -- პაპამ ბავშვს შურდული გაუკეთა. შურდჷიმ ახფიშჷდხ უშხჷა̈რ (ბქ.) -- ერთმანეთს შურდული ესროლეს.
- შუშპა̈რ (-იშ, -პარა̈ლ) ზს., ლნტ., შჷიშპა̈რ (-პარა̈რ) ბქ., შუშპარ (-ალ) ლშხ. -- ცეკვა, შუშპარი. შჷიშჷპა̈რ ხოჩა გუჟი ლირდეს ესერ ხოხალ (ანდ.) -- შუშპარი კარგ გუნებაზე ყოფნამ იცისო. დეშ ჩომინხ შუშპარ ხანჯრალე კეცხჟი (ლშხ. 53) -- ხანჯლების პირზე ვერ იცეკვეს. ჯუმილ-დაჩჷირდ შუშპა̈რ ჩჷემინხ (ლნტ. 31) -- და-ძმამ იცეკვა (ცეკვა ქნეს).
- შუშპრა̈ჲ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., შჷიშპრა (-რა̈ჲშ, -რაუ) ბქ., შუშპრაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ., შუშპრა̈ (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- მოცეკვავე, ცეკვა-თამაშის მოყვარული. როზი გუნ შჷიშპრა ლი (ბქ.) -- როზი ძალიან (კარგი) მოცეკვავეა. გადატ. შუშპრა̈ჲ ლამტჷარა̄ლ (ბზ. 429) -- მოცეკვავე ჩირაღდანი.
- შუშპრე იგივეა, რაც იშჷპარა̈ლ.
- შუშხჷა̈მ (-ჷმიშ, -- ბზ., -იშ, -- ლნტ.), ჲეშხჷამ (-იშ \ -ჷმიშ, --) ბქ., შუშხჷამ (-იშ, --) ლშხ. -- ახალი წლის წინადღე. შუშხჷა̈მ ლე̄თ მუს ანჴიდ მეჷარ (ბზ.) -- ახალი წლის წინა ღამეს დიდი თოვლი დადო (მოიტანა). ზომხა̄ სგობნე ლადეღს შუშხჷამ ხა̄ჲშხა (ლშხ. 15) -- ახალი წლის წინადღეს შუშხვამი ჰქვია.
- შჷდა̈ბდ ბზ., შჷიდებდ ზს., შჷიდობდ ბქ., შიდობდ ლშხ., შუდობდ, შჷიდებდ, შუდებდ ლნტ.,

უშგ., ზმნს. -- მშვიდობით, მშვიდობიანად. შუ̂დო̂ბდუ ესერ ხორი მიჩა თხუ̂იმ! (ბზ. 265) -- მშვიდობით მეყოლოს შენი თავიო! ჩი̅ხა̈ნ შუ̂იდებდ ანჯა̈დ ანზორ (ბზ. 286) -- ყოველი მხრიდან მშვიდობიანად დაბრუნდა ანზორი. შუ̂იდებდუ მირიდ! (ბზ.) -- მშვიდობიანად მეყოლეთ! არგის მა̈გ შუ̂იდებდ ა̈რიხ (უშგ.) -- შინ ყველანი მშვიდობიანად არიან. შუ̂იდობდოუ̂ ხარი! (ბქ.) -- მშვიდობით იყავი! ჲაუ̂ ესერ ხორი შუ̂იდებდ, მიჩა ჟჷრ ესერ ლი ალი (ბქ. 12) -- შენ მეყოლე მშვიდობიანად, ეს შენი წყალობააო. ეთჯჷ̅რიხ ღე̅რბათს თანფი შუ̂იდობდ ლიჲესს (ლშხ. 20) -- შეევედრებიან ღმერთს აღდგომის მშვიდობით მოსწრებას. მერმაჟი შუ̂იდებდუ ამსახუ̂იად! (ლნტ.) -- მეორედ მშვიდობით დამხვედროდეთო!

- შუ̈მ იგივეა, რაც შუ̂იმ1.
- შუ̅ლ (-იშ) ბზ., ლშხ., შულ ბქ., ლნტ. -- შუილი, ფშვინვა. მაშდმა̅რდ ქა̅ფიშდუ̂ შუ̅ლ (ბზ.) -- მთვრალმა დაიწყო (გაუშვა) ფშვინვა. ბაბას ჰამდ შულ ჩუ ხოგ (ბქ.) -- ბაბუა გათენებამდე ფშვინავს.
- შუ̅ლი (შუ̂ი̅ლდა̈ს, შუ̂ი̅ლდა; შუ̂ი̅ლდე̅ს ბზ., შუ̅ლის, შუ̅ლდა; შუ̅ლდეს ლშხ.), შული (შუ̂ილ, შჷლიუ̂; შჷლიდეს ბქ., შულდა̈ს, შულდა; შულდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ქშენს. ნაწიფინ ხამარშა̅ლ შუ̅ლიხ მაშდმა̅რ ლუ̂აჟარ (ლშხ.) -- მთვრალი კაცები წიწიბოჩაჭამი ღორებივით ქშინავენ. იმალა̈გის და̈შტუ̂ შულდა (ლნტ.) -- სადღაც დათვი ქშენდა.
- შუ̅ნშხუ̂ე (შუ̅ნშხუ̂ა̈ს, შუ̅ნშხუ̂ა; შუ̅ნშხუ̂ე̅დს ბზ., შუ̅ნშხუ̂ის, შუ̅ნშხუ̂ა; შუ̅ნშხუ̂დეს ლშხ.), შუნშხუ̂ე (შუნშხუ̂, შუნშხუ̂ა; შუნშხუ̂ადეს ბქ., შუნშხუ̂და̈ს, შუნშხუ̂და; შუნშხუ̂დეს ლნტ.), გრდუვ. -- ქსუტუნებს, ხრუტუნებს. იმჟი ხოლა̅მდ შუ̅ნშხუ̂ე ალ ზურა̅ლ (ბზ.) -- რა ცუდად ქსუტუნებს ეს ქალი. იმჟი შუნშხუ̂ეალ მარე (ლნტ.) -- როგორ ქსუტუნებს ეს კაცი.
- შუ̂ათ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., შა̂თუ̂ ბქ. 1. სალესი ქვა. შუ̂ათ ხოჩა̅მდ აშე̅რე ნახა (ბზ.) -- სალესი ქვა

იარაღს კარგად ლესავს. 2. ლხმ. ფიქალისმაგვარი თლილი ქვა. კალჳ̂ისგა ხოშა შა̈თჳ̂ ზჷსდ (ბქ.) -- ეზოში დიდი თლილი ქვა იდო.

- შჳ̂ან იგივეა, რაც შჳ̂ა̈ნ.
- შჳ̂ანა̈რ იხ. მუშჳ̂ა̈ნ.
- შჳ̂არ1 (-ა̈შ ზს., -იშ ქს.) -- კვნესა, ხვნეშა (დარდის გამო). დი̄ნილდ შჳ̂არა̈შ ლიკედ დეშ ადბედჳ̂ე (ბქ.) -- გოგომ ამოხვნეშა ვერ გაბედა. ბოფშს შჳ̂არა̄ კჳ̂ეც მა̄ ხოკი̄და (ლშხ.) -- ბავშვს არ დაუკვნესია. (კვნესა არ გაუღია).
- შჳ̂არ2 (-იშ, -ა̈ლ) ზს. -- ნორჩი (ყლორტი, ღერო...). მეგა̈მს მახე შჳ̂არა̈ლ ახლჳ̂ა (ბზ.) -- ხეს ახალი (ნორჩი) ყლორტები გამოაქვს. გადატ. ახალგაზრდა (ადამიანი). ალექსანდრე ჩიქე მახე შჳ̂არ გარ ლი (ბზ.) -- ალექსანდრე ჯერ ახალგაზრდაა.
- შჳ̂არ3 ზს. -- წყლული, იარა. შჳ̂არა̈ ჟაგა̈რ ხაწჷხხ (ბზ.) -- წყლულის წამალი სჭირდებათ.
- შჳ̂არაშ ბალე (-ლე̄მიშ, -ლოლ) ბქ., შჳ̂არა ბალე (-ლე̄ლ) ლშხ. -- მრავალძარღვა. შჳ̂არა-ბალე -- მაშრი ბალე ხა̄რ თუთუნშა̄ლ (ლშხ., ხორ. 5) -- მრავალძარღვა -- ფართო ფოთლები აქვს თამბაქოსავით.
- შჳ̂ა̈ბ (შჳ̂აბა̈შ \ -იშ) ბქ. -- მოშვება, შვება, მოსვენება. შჳ̂ა̈ბ ხიყრ! (ბქ.) -- მოეშვი, თავი გაანებე (ნუ დარდობ)! ეჯლა შჳ̂ა̈ბ გარ ხიყრ! (ბქ. 258) -- ამის გამო ნუ შეწუხდები (მოისვენე, თავი მიანებე)!
- შჳ̂ა̈ლ იხ. ჰა̈შდა̈კჳ̂, ჰა̈შდეკჳ̂.
- შჳ̂ა̈მ (შჳ̂ამა̈შ) ზს. -- მოსვენება. შჳ̂ა̈მ დე̄სა ოხჴა̈დხ (ბზ.) -- ვერ მოისვენეს (არ მოუვიდათ მოსვენება). ჳ̂ოთარშერ... დე უჟს იჴდახ ი დე შჳ̂ა̈მს (ფარ) -- ოთარაანთ, არც ძილი ჰქონდათ და არც მოსვენება.

- შუ̂ა̈მია̈ნ (-იშ) ზს. -- მოსვენებული, უდარდელი, უზრუნველი. შუ̂ა̈მია̈ნდ ლარდა (ბქ.) -- მოსვენებულად სამყოფი. შუ̂ა̈მია̈ნ მარე ლი გიერგი (ბქ.) -- უზრუნველი კაცია გიორგი.
- შუ̂ა̈ნ (-იშ \ -{ჲ}ა̈შ \ -ეშ) ზს., ლნტ., შუ̂ან (-იშ \ -ეშ \ -{ჲ}აშ) ლშხ. -- სვანეთი. თათრა̈ლ მე̄უ̂არ ლჳმჸა̈დუ̂ნხ შუ̂ა̈ნთე (ბზ. 1) -- თათრები ხშირად მოდიოდნენ სვანეთში (თავს ესხმოდნენ). ენგურ ჲარუ̂დ ყუ̂ილე ჟიბე შუ̂ანს (ბქ. 70) -- ენგური ორად ყოფს ზემო სვანეთს. შუ̂ა̈ნ ესერ მიჩა ჯჲუ̂რილს აჯლი (ანდ.) -- სვანეთი თავისი რწმენა-რჯულით ცხოვრობსო. სასა̈შზუმ გიმ დეხდა სოფელს ე̄სა ხულუ̂ა თელდ შუ̂ანისა (ლშხ. 3) -- სასაშისოდენა მიწა (სახნავ-სათესი) არც ერთ სოფელს არ აქვს სვანეთში. ლენტეხა ხაჟახა შუ̂ა̈ნჲა̈ ეშხუ კუ̂ითხს (ლნტ. 3) -- ლენტეხი სვანეთის ერთ კუთხეს ჰქვია.
- შუ̂ა̈რი-ბამბა იგივეა, რაც შა̈რი-ბამბა̈ჲ.
- შუ̂ეთ, შოთ (-იშ, შოთა̈რ) ბზ., შოთ (-შოთარ ლშხ.), შუ̂ეთ (შუ̂ეთარ \ შოთა̈რ ლნტ.) -- შოთი, შოთი პური. ჟი იდე̄სხ ტაბგლჟი შუ̂ეთარს (ლშხ. 38) -- შოთებს ტაბლაზე დაიწყობენ. დენას ქახონაყა შუ̂ეთ დიარ (ლნტ. 267) -- ქალიშვილს შოთი პური გამოუცხვია. კნინ. შო̈თი̄ლდ ბზ., შოთი̄ლ ლშხ., შუ̂ეთილდ ლნტ. ზურა̄ლდ შო̈თი̄ლდ ანნაყე (ბზ. 345) -- ქალმა პატარა შოთი პური გამოაცხო.
- შუ̂ელ (-იშ) -- შრატი, სველი. ნალებს შუ̂ელხა̈ნქა ასყე̄ნეხ (ბზ.) -- ნადუღს შრატისაგან აკეთებენ. ლეზობდ... შუ̂ელჷნქა დემგუ̂აშ ხაჰდუნახ [ტყუ̂ეს] (ბქ. 240) -- თურმე ტყვეს საჭმელად სველის გარდა არაფერს აძლევდნენ. შუ̂ელს ჲეს-ჲესინ მინი̄ იზბის (ლშხ.) -- სველს ხანდახან თვითონაც ჭამენ. შუ̂ელს ხამა̈რს ხუ̂ათრედ (ლნტ.) -- სველს ღორებს ვასმევთ.
- შუ̂ელტ, შო̈ლტ (-იშ, შოტლა̈რ) ზს., ლნტ., შოლტ (-არ) ლშხ. -- ერთი საქალამნე ტყავი,

საქალამნედ გამოჭრილი ტყავის ერთი ნაწილი. სა̈მ შო̈ლტ ჩაფჷლს ჯაკჷ̂რუნე (ბზ.) -- სამ საქალამნე ტყავს აგაძრობ. ტუფე ჩაფჷლია̈ქდ ეშხუ შჷ̂ელტ ტუფ ხაკუ (ლნტ. 31) -- საქალამნედ ერთი შოლტი ტყავია საჭირო (უნდა).

- შჷ̂ელწაქ იხ. მჷლმესგილ.
- შჷ̂ენჲა̄გ (-ნჲა̄გა̈შ, -ნჲა̄გა̈რ) ბზ., შჷ̂ენჲა̄გ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ქამანდი, საგდებელი. შჷ̂ენიჲა̄გ დე̄ს ამხჷ̂ი̄დ (ბზ.) -- ქამანდი ვერ ვიპოვე. 2. გრძელი ღვედი, თასმა ნანადირევის ზურგზე ასაკიდებლად. შჷ̂ენჲა̈გშუ ა̈ნრეკ ნა̈თხჷ̂იარ! (ბზ.) -- ნანადირევი თასმით ჩამოიკიდე! მეთხჷ̂იარ მა̄რე შჷ̂ენჲა̄გს ჩიგარ აჲეს ლათხჷ̂ია̄რთე (ლშხ.) -- მონადირეს (კაცს) გრძელი თასმა სანადიროდ ყოველთვის თან დააქვს.
- შჷ̂ე̄ნდბა (-ბა̈̄შ ზს., -ბა̄შ ლშხ.), შენდბა (-ბა̈შ) ლხმ., შონდობა (-ბა̈ჲშ) ლნტ. -- შენდობა. შჷ̂ე̄ნდბაუ ხა̄რხ გუშგჷ̂ე̄ი ლჷდგა̄რუს! (ბზ.) -- შენდობა ჰქონდეთ ჩვენს მიცვალებულებს! ჩი ლჷდგა̈რს შენდბა დემ ესერ ხექჷ̂ი (ანდ.) -- ყველა მიცვალებულს შენდობა არ ეთქმისო. ლჷდგარს შჷ̂ენდბა ოთჭირეხ (ლშხ. 35) -- მიცვალებულს შენდობა შეუთვალეს. შონდობას ხუჷ̂ზიდ ქუნა̈რს (ლნტ. 58) -- შენდობას ვუთვლით (ვუგზავნით) სულებს.
- შჷ̂იბ, შუბ (-იშ, შუბა̈რ) ზს., ლნტ., შუბ (-არ) ლშხ. -- შუბი. როსტომდ შუბჷ̂ა̈რ ქუთჷ̄ლა̈რჟი̄ნ ესლაჯჷ̄რე (ბზ. 233) -- როსტომმა შუბები მუხლებზე მიიმაგრა. ეჯის შუბ ხალჷ̂ე̄ნა (ლშხ. 4) -- იმას შუბი ჰქონია.
- შჷ̂იდბა (-ბა̈̄შ ბზ., -ბა̈შ ბქ.), შჷ̂იდებ (-იშ) ბქ., შჷ̂იდობ, შუდობ{ა} (-აშ ლშხ., -იშ \ -ბა̈ჲშ ლნტ.), ქს. -- მშვიდობა. შჷ̂იდბა ესერ ხა̄რხ მო? (ბზ. 384) -- ხომ მშვიდობა გაქვთო? [მუნწულ] აჩად შჷ̂იდებდ (ბქ. 24) -- ჩიტი მშვიდობით წავიდა. ჯგჷრა̄გ, სი ოგჷ̂აჲ თანაფ შჷ̂იდობდ! (ლშხ.) -- წმინდა გიორგი, შენ მოგვასწარი აღდგომა მშვიდობით!

- შუ̂იდბა̄რობ იგივეა, რაც შუ̂იდბობ.
- შუ̂იდბობ, შუ̂იდბა̄რობ (-ӓშ) ბზ., შუ̂იდბა̄რობ (-იშ) ლშხ., შუ̂იდბარობ ლნტ. -- მშვიდობიანობა. ამჷნღო შუ̂იდბობუ გარ ჯა̄რხ! (ბზ.) -- ამის შემდეგ მხოლოდ მშვიდობა გქონდეთ! ალ ქორს ჩიგარ შუ̂იდბარობუ ხარ (ლნტ.) -- ამ სახლს (ოჯახს) სულ მშვიდობიანობა ჰქონდესო. მშუ̂იდბა̄რობჟი ანტახ გეგი ქორთე (ლშხ.) -- მშვიდობიანობის დროს დაბრუნდა გეგი სახლში.
- შუ̂იდებ იგივეა, რაც შუ̂იდბა.
- შუ̂იდებდ იგივეა, რაც შუ̂დӧბდ.
- შუ̂იდობდ იგივეა, რაც შუ̂დӧბდ.
- შუ̂იმ1, შუ̈მ (-იშ, --) ბზ., შუმ, შჷმ ლშხ., შუ̂იმ ლნტ. 1. სიმღერის კილო, მოტივი, სახე. ხუ̂აჲ მე̄რმა-მე̄რმა შუმ ი ლიღრა̄ლს ლე̄ქუ̂ნეხ ეჯ ლე̄თ (ლშხ. 19) -- ბევრ სხვადასხვა სახის სიმღერას იტყვიან (იმღერებენ) იმ ღამეს. 2. -ნაირი, -გვარი, -ფერი. მიშგუ̂ა დის... ხოხალ... ლიშხბი ფიშირ შუ̂იმიშდ (ბქ. 7) -- დედაჩემმა სხვადასხვანაირი კერვა იცის. ანჴდეხ მე̄რმა-მერმა შუმიშს... (ლშხ. 23) -- სხვადასხვანაირ (შეჭამანდს) მოიტანენ. 3. წესი, ფორმა, ნიმუში, მაგალითი. ღედ შუ̂იმს ესერ ესჭიმ (ანდ.) -- სამართალი თავისი წესით მიდის (განაჩენი მაგალითს მოსდევსო). ლიჰრის მიჩ' ესერ შუ̂იმ ხონჯრი (ანდ.) -- თხოვნას თავისი ფორმა (წესი) აქვსო (ახლავსო).
- შუ̂იმ2 ზს. -- 1. საზღვარი, ფარგლები. ეჯჟი ჩუ ლახლატჷნხ უშხუ̂არე თხუ̂იმ, ერე შუ̂იმ მა̄მა ხა̄რ (ბზ. 330) -- ერთმანეთი უსაზღვროდ შეუყვარდათ (ისე შეუყვარდათ ერთმანეთი, რომ საზღვარი არა აქვს). 2. გასაკვირი, საოცარი. ეჩჟი ლიღრ̈ა̄ლ ქა რ̈ა̄ქუ̂ხ ერე შუ̈მ მა̈მ ხა̄რ (ბზ. 262) -- ისეთი სიმღერა იმღერეს, რომ გასაოცარი. ალ საქმეს შუ̂იმ მა̈მ ხა̄რ (ლშხ.) -- ეს

საქმე გასაკვირია.

- შუ̂იმორ იგივეა, რაც შიმო̈რ.
- შუ̂იშპა̈რ იგივეა, რაც შუშპა̈რ.
- შუ̂იშპრა იგივეა, რაც შუშპრა̈ჲ.
- შყა̈ჟუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ ლნტ.), შყეჟუ̂ (-არ) ლშხ., ზოოლ. -- მწყერი. ციცულდდ შყაჟუ̂ა̈რ ადგრმე (ბზ. 220) -- კატამ მწყრები დაიჭირა. შყა̈ჟუ̂ს ესერ დეცე გურგუნ ქა ფხიჟე (ანდ.) -- მწყერი გრგვინვას მოჰყვებაო (მწყერს ცის გრგვინვა გაშლის). შყეჟუ̂არს მასარდ ხუ̂ირმიდ (ლშხ.) -- მწყრებს ბლომად ვიჭერთ.
- შყედენი იგივეა, რაც შყედნი.
- შყედნი (ონშყუ̂დ, ანშყა̈დ; ა̈ნშყდენი ბზ., ა̈ნშყდენი ბქ., ონშყედ, ანშყად; ანშყდენი ლშხ.), შყედენი (ანუ̂შყედ, ანშყად; ანშყედენი) ლნტ., გრდუვ. -- 1. ვარდება. მა̄ლ... ჩუ̂აშყა̈დ ჭალა̈ჲთე (ბზ. 361) -- მელა მდინარეში ჩავარდა. მგ სკა̈დ ქანშყად თუ̂ინგ ხენქა (ბქ. 58) -- თუნგიდან ბეჭედი გადმოვარდა. გადატ. სოზარ ლაჭკუ̂ა̈რთეჲსგ აშყა̈დ (პოეზ. 126) -- სოზარი საგონებელში ჩავარდა. 2. (--, აშყა̈დ; ა̈შყდენი ზს., აშყად; აშყდენი ლშხ., აშყად; აშყედენი ლნტ.) -- ვარდება თოფი. ერ აშყად თუ̂ეფ, და̈შტუ̂ ჩუ̂ა̈დკაფან (ლნტ. 85) -- თოფი რომ გავარდა, დათვი წაიქცა.
- შყეჟუ̂ იგივეა, რაც შყა̈ჟუ̂.
- შყიბ (-იშ, --) ქს. -- ბრაგვანი, თხლაშანი. ბეჩდ შყიბ ანჯიდ (ლშხ.) -- ქვამ ბრაგვანი გაადინა.
- შყი̄ბ-შყა̈ბ (-იშ, --) ბზ., შყიბ-შყაბ ლშხ., შყიბ-შყა̈ბ ლნტ. -- ბრახაბრუხი, ჯახაჯუხი. თელ ლადელ შყიბ-შყაბ ისმო̄ლდა (ლშხ.) -- მთელი დღე ბრახაბრუხი ისმოდა. შყიბ-შყა̈ბუ̂შ ლიზელა̈ლ (ლნტ.) -- ბრახა-ბრუხით სიარული.

- შხა̈მ (-იშ, შხამა̈რ) ზს., ლნტ., შხამ (-არ) ლშხ. -- შხამი, გესლი. ისგუ ნაზობ-ნათუნ შხა̈მ ლი (ბზ.) -- შენი ნაჭამ-ნასვამი შხამია. ჲეს-ჲესუნ შხა̈მ დეცს ესერი ხაბიდ (ანდ) -- ზოგჯერ შხამი ცასაც მოესხურებაო. გადატ. უხასიათო, უწესო, უსიამოვნო. შხა̈მ მარე (ბქ.) -- უხასიათო კაცი. შხა̈მ რაგა̈დ (ბქ.) -- უწესო (გესლიანი) ლაპარაკი.
- შხა̈რ1 (-იშ, შხარა̈რ) ზს., ლნტ. -- შუბლზე თეთრნიშნიანი საქონელი (ცხენი, ხარი და მისთ., საღარი. ბქ. მხოლოდ ხარი), ნიშა. შხა̈რ ჩა̈̄ჟ ოხჷ̂ყიდდ (ბზ.) -- თეთრშუბლა (საღარი) ცხენი ვიყიდეთ. შხა̈რ ჴა̈ნ (ბქ.) -- ნიშა ხარი.
- შხა̈რ2 ბქ. იხმარება გამოთქმაში შხა̈რდ ლიგნე -- გაპობა, გახლეჩა. თხჷ̂იმ შხა̈რდ ოთგენ (ბქ.) -- თავი (შუაზე) გავუპე.
- შხერნი (ჩოშხრ, ჩჷ̂აშხა̈რ; ჩჷ̂ა̈შხრენი ზს., ოშხერ, აშხარ; აშხრენი ლშხ.), ჟღერენი (აჟღჷ̂ერ, აჟღა̈რ; ა̈ჟღერენი) ლნტ., გრდუვ. -- იპობა, სკდება. ეჭკალიბ სიტყჷ̂ე̄ლ მე̄ქჷ̂, ჩუ ღო̄თაშდ ოშხერ (ლშხ.) -- ისეთი სიტყვები მითხრა, კინაღამ გავსკდი. ათჷ̂ისა მეგამ მიჩაჷ̂შ აჟღარ (ლნტ.) -- სიცხეში ხე (მორი) თავისით გასკდა.
- შხიბ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- გამონაწვავი, მეტად შავი, ჩაშავებული. ეჩას შხიბდ ხო̄გდა მა̈გ ნა̈ყირჷ̂ (ბზ.) -- მას ნაცემი ყველაფერი ჩაშავებული ჰქონდა. ეჯ მარე შხიბდ ლჷგ ნა̈მშხოშჷ̂ (ბქ.) -- ის კაცი სიშავით გამონაწვავს ჰგავს.
- შხირე (ოშხჷრ, აშხირ; ა̈შხრე ზს., აშხრე ლშხ.), ჟღირე (აჟღურ, აჟღირ; აჟღრე) ლნტ., გრდმ. -- აპობს, ხეთქავს. მეგა̈მ ჷ̂ენდშ გარ ოშხირდ (ბზ.) -- მორი ძლივს გავაპეთ. წიფრა̈ მორ ურშჷ̂ აჟღურ (ლნტ.) -- წიფლის მორი უროთი გავაპე.
- შხჷ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., შულ, შხჷლ ბქ., ლნტ. -- შხაპუნი; შხუილი. ლიცი შხულ (ბზ.), ლჷცემ შხულ (ბქ.) -- წყლის შხუილი. უჩხემ შხჷლ გარ ისმიჷ̂ (ბქ.) -- მხოლოდ წვიმის

შხაპუნი ისმოდა. თელ ლეთ ლიცე შ̄ჳგლ გუ̂ესმოლდა (ლნტ.) -- მთელი ღამე წყლის შხუილი გვესმოდა.

- შ̄ჳდე იგივეა, რაც შიდე.
- შ̄ჳლ იგივეა, რაც შ̄ჳ̄ლ1.
- შ̄ჳლ-ბ̄ჳლ იგივეა, რაც შ̄ჳ̄ლ-ბ̄ჳ̄ლ.
- შ̄ჳმ იგივეა, რაც შუ̂იმ1.
- შ̄ჳნ ი ქუ̂ინ იგივეა, რაც შინ ი ქუ̂ინ.
- შ̄ჳნ იხ. ში1.
- შ̄ჳნნიშ̄ჳნ ბზ., შინდაშინ{დ} ქს. -- ხელდახელ. შ̄ჳნნიშ̄ჳნ ხა̄̈რახ ლიცუ̂ა̄̈ლ (ბზ.) -- ხელდახელ ჰქონიათ ჩხუბი. შინდაშინდ ოთი̄დ სგა დეშდუ̂ს (ლშხ.) -- ხელდახელ დავეწიე დათვს (ხელი წავავლე დათვს).
- -შ̄ჳრა იგივეა, რაც -შ̄ჳ̄რა.
- შ̄ჳყ იხ. შიყ.
- შ̄ჳშგილ (-გლიშ, -გლა̈რ) ბზ., შიშგილ ბქ., შიშკილ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- ღანძილი. ლეზობდ იმა̈რგხ... შიშგილ, ღეჰი (ბქ. 282) -- საჭმელად ვარგა ღანძილი, დუცი.
- შ̄ჳ̄დნი (--, აშ̄ჳ̄დ; აშ̄ჳ̄დნი ბზ., აშ̄ჳ̄დდა; აშ̄ჳ̄დნი ლშხ.), შ̄ჳდნი (აშ̄ჳდ; აშ̄ჳდნი) ბქ., შ̄ჳდენი (აშ̄ჳდდა; აშ̄ჳდენი) ლნტ., გრდუვ. -- იბნევა, ცვივა, იყრება. ანშ̄ჳ̄დხ ქა ბერა̈ლ ქა̄̈მთე (ბზ. 354) -- ბერები გარეთ გამოცვივდნენ. ზიჯხენქა მანა̈შ ანშ̄ჳდდა (ლნტ.) -- ტომრიდან ქერი გადმოცვივდა.
- შ̄ჳ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., შ̄ჳლ ბქ., ლნტ. -- შხუილი. ჭალი შ̄ჳ̄ლ ისმი (ბზ.) ლჳცემ შ̄ჳლ ისმი (ბქ.) -- მდინარის (წყლის) შხუილი ისმის. წელს ესერ შდ̄ჳმ ხა̈ქუ̂ცუნახ ი შ̄ჳლ მა̈ლი? (ბქ.)

-- სახედარს ყურს ჭრიდნენ და რა შხუილიაო?

- შჷ̄ლ-ბჷ̄ლ ბზ., ლშხ., შჷლ-ბჷლ ბქ., ლნტ. -- დიდი ხმაურით რამის კეთება, გაბმული ხმაური, შრიალი. ძღჷდ შჷ̄ლ-ბჷ̄ლ მირ ხა̄დხ ქუ̂ერწილობჲი (ბზ.) -- რაღაც დიდი ხმაური იყო ქორწილში. ძღჷდ შჷლ-ბჷლ ისმოლდა ლეთი (ლნტ.) -- წუხელი დიდი ხმაური ისმოდა.

ჩ

- ჩაბაყუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჩავარდნილი, ჩაზნექილი (ადგილი). ჩაბაყუ̂ გიმ დემ იზსკი (ლშხ.) -- ჩავარდნილი მიწა არ შრება.
- ჩაბა̄ლ ბზ., ჩაბალ ბქ., შორისდ. -- ყოჩაღ. ჩაბალ, სია! -- ყოჩაღ, შენ!
- ჩაბა̄ნა̈ლ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჩაბა̄ნელ (-არ) ლშხ. -- მარცვლეულის საწყაო, უდრის ნახევარ ბათმანს, ანუ 4 კგ. (ამ საწყაოთი აგროვებდნენ მარცვლეულს რელიგიური დღესასწაულებისათვის).
- ჩაბა̄ნელ იგივეა, რაც ჩაბა̄ნა̈ლ.
- ჩაბო̈̄გ ბზ. -- ფეხწამოსაკრავი, აბუჩად ასაგდები. ჩი̄მი ჩაბო̈̄გდ დეშ ხუ̂იგნი (ბზ.) -- ყველასაგან აბუჩად აგდებას ვერ ავიტან (ვერ დავდგები).
- ჩაბრა̈სტ იგივეა, რაც ჩაფრა̈სტ.
- ჩათარაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- დაბალი და სქელი. უშნო მოყვანილობის კაცი. ნოუ̂ე მე̄უ̂არ ჩათარაჲ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ნოე ძალიან სქელი კაცია.
- ჩალათაჲ ლშხ. -- მჭედლის ხელსაწყოა, ხარების დაჭედვისას ხმარობენ.
- ჩალა̈̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ჩალა̄რ (-ალ) ლშხ., ჩალა̈რ (-ლარა̈ლ) ლნტ. -- ჩალიანი, ჩალაშერეული. დარბა̈ზისგა ჩალა̈̄რ ჭემ ხორდახ (ბზ.) -- დარბაზში ჩალაშერეული თივა

ჰქონდათ.

- ჩალგარობ ბქ., რელიგ. -- კოჭლი მიცვალებულების სულთა მოსახსენებელი დღე.
- ჩალგჲ იგივეა, რაც ჩორგჲჲ.
- ჩალდჲყ (-დყიშ, -დყჲრ) ზს. -- აივანი. ჲორი ყარჳლ ხაგ მიჩ ქჲმშხენ ჩალდჲყჟი (ბქ. 156) -- ორი ყარაული უდგას (ადგას) მას გარეთ აივანზე.
- ჩალქმეტ (-იშ, -ჲრ) ბზ. -- მოკლე და წვრილი ბაწარი. ლახბე ალას ჩალქმეტ (ბზ.) -- ამას შეაბა მოკლე ბაწარი.
- ჩალყჳ1 (-ჲშ \ -იშ, -ჲრ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- ბაწრის (თოკის) მარყუჟი, კვანძი. თჲკჳს ჩალყჳდ ცხიპეხ (ბზ.) -- თოკს მარყუჟად ნასკვავენ.
- ჩალყჳ2 (-ჲშ \ -იშ, -ჲრ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.) -- გაშლილ თითებზე დახვეული ძაფი, ხიფა. მეზჳბელდ ეშხუ ჩალყჳ ქიპ ლამშდებ (ბზ.) -- მეზობელმა ერთი ხიფა ძაფი მასესხა.
- ჩამაგა იგივეა, რაც ჩა̄მა̄გა
- ჩამსჳჲლ (-იშ, --) ბზ., ჩამსჳალ ლშხ. -- თოფის წამლის ბეგარა. ჩამსჳჲლ ხეჟხჲ̄ნ ჟჲგი ბეგჲრს (ბზ.) -- "ჩამსვალი" ერქვა თოფის წამლის ბეგარას.
- ჩამჳირ (-იშ, -ჲრ) ლხმ. -- დონდლო, მოუქნელი. კესა ჩამჳირ ზურალ ლასჳ (ლხმ.) -- კესა დონდლო ქალი იყო.
- ჩანგ იგივეა, რაც ჩჲნგ.
- ჩანთხალ (-თხლჲშ, -თხლჲრ) ბქ., ჩანთხარ (-იშ, -ა̄ლ) ლშხ., ჩანთხჲრ (-ჲლ) ლნტ. -- ძველმანები. ქს. ძველი ფეხსაცმელი. ხჳა̄ჲ ჩანთხარ ხჳითხე̄ლ (ლშხ.) -- ბევრი ძველი ფეხსაცმელი ვიშოვე.
- ჩართ იგივეა, რაც ჩჲთრ.

- ჩარინგ იგივეა, რაც ჩა̈რინგ.
- ჩარჩ იგივეა, რაც ჩა̈ჩ.
- ჩაფრა̈სტ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ლნტ., ჩაბრა̈სტ (-რასტა̈რ) ბქ., ჩაფრასტ (-ალ) ლშხ. -- ჩაფრასტი, სამკაული. ჯუ̂ინალდ ზურლა̈̄რ ჩაფრასტა̈ლს ირკი̄ნახ (ბზ.) -- ძველად ქალები ჩაფრასტებს იკიდებდნენ. უ̂ერს ხეჩდახ უ̂არჩხლიშ მჷსკდა̈რ, ჩაბრასტა̈რ ი ლეშდმარა̈რ (ბქ. 195) -- მიწას ურევია ვერცხლის ბეჭდები, ჩაფრასტები და საყურეები.
- ჩაფჷლ (-ფლა̈შ, -ფლა̈რ ზს., -ფლა̈ლ ლნტ., -ფლაშ, -ფლარ ლშხ.) -- ფეხსაცმელი. ბერჟი ჩაფლა̈რ... ჩუ̂აჴიჩხ ჯუ̂ე̄დია შუკუ̂ს (ბზ. 72) -- რკინის ფეხსაცმელი გაცვითეს შორ გზაზე. ისგა ლუკუ̂რემე მად ჩაფჷლ, ზჷთჯა̈რ, სახშუ̂ირ (ბქ. 204) -- ფეხსაცმელი, პაჭიჭი და შარვალი ზედ მქონდა მიყინული. მინეშდ ჩაფჷლს დე̄მ იდე̄სხ ნაღრიბუშ (ლშხ. 11) -- თვითონ სიღარიბით ფეხსაცმელს არ იცვამენ. ზაუ̂ლა̈დელ მერბე ნა̈ირ ჩაფლა̈ლ გუ̂აწჷხ (ლნტ. 31) -- ზაფხულში სხვანაირი (მეორენაირი) ფეხსაცმელები გვჭირდება.
- ჩაჩ იგივეა, რაც ჩა̈ჩ.
- ჩაჩაბ იგივეა, რაც ჩოჩბირა.
- ჩაჩამეტ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ლხმ. -- სახელდახელოდ გამომცხვარი ულამაზო პური.
- ჩაჩე (-ეღჩაჩა̈̄ნ; ეღჩა̈ჩი ბზ., --, ეღჩაჩა̄ნ; ეღჩაჩი) ლშხ., ჩა̈ჩე (--, ა̈ღჩაჩან; ა̈ღჩა̈ჩი) ლნტ., გრდუვ. -- ყვავის, ულვაშდება (სიმინდი). შუ̂ანს სიმინდარ ათხე ჩაჩეხ (ლშხ.) -- სვანეთში სიმინდები ახლა ულვაშდება. ამ ზაუ̂ სიმინდ გუ̂ია̈ნდ ა̈ღჩაჩან (ლნტ.) -- წელს სიმინდი გვიან დაულვაშდა.
- ჩახმახ, ჩახმა̈ხ იგივეა, რაც ჩა̈ხმა̈ხ.
- ჩახუნარე ლშხ., რელიგ. -- შუა მარხვა. შდრ. ისგლინჩა̈̄ლ.

- ჩა̈თრ (-იშ, -ჩათრა̈ლ) ბზ., ჩათრ (-ალ) ლშხ., ჩართ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ნეხვისა და ნაგვის გასაზიდი ჩელტი. ქა̄შიდხ ეშხუ ჩა̈თრ ნაჯა̄ლუ̂ (ბზ.) -- გადაყარეს ერთი ჩელტი ნაგავი (ნახვეტი).
- ჩა̈ნგ (-იშ, ჩანგა̈რ) ზს., ლნტ., ჩანგ (-არ) ლშხ. -- ჩანგი. როსტომ ჩა̈ნგს შგნჟი იყდა̄ნი (ბზ. 9) -- როსტომი ჩანგს ხელში იჭერს. ჩა̈ნგ ესერ ხოგხ მა? (ბქ. 38) -- ჩანგი თუ გაქვთო?
- ჩა̈პ (-იშ, -ჩაპა̈რ) ბზ., ჩეპ (-ა̈რ) ბქ. -- ჩაღრმავებული ადგილი, ფოსო. კეკეს ჰა̈ყბაჟი ჩა̈პ ხა̄რ (ბზ.) -- კეკეს ლოყაზე ფოსო აქვს.
- ჩა̈რთოლა̈ჲ (-იშ, --) ბზ. -- ნარევი თესლი. ნა̈ჲ აშხუ̂ და̈ბუ̂ისგა ამზაუ̂ ჩა̈რთოლა̈ჲ ოლა̄შდ (ბზ.) -- ჩვენ წელს ერთ ყანაში ნარევი თესლი დავთესეთ.
- ჩა̈რი̄ნგ1 ბზ., ჩარინგ ლშხ. -- გამოულეველი სურსათ-სანოვაგე. და̈უ̂ითს ლეზუ̂ებ-ლეთრე ჩა̈რი̄ნგდ ხაკა̈ფ (ბზ.) -- დავითს სასმელ-საჭმელი გამოულევად (თავზე საყრელად) უნდა.
- ჩა̈რი̄ნგ2 (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- საბოლოო სადღეგრძელო, რომლის შემდეგ სმა აღარ გრძელდება. უ̂ეშგიმპილს ჩა̈რი̄ნგი̄ ჩუ ლახა̄შხ (ბზ.) -- ბოლოს "ჩარინგიც" დაალევინეს.
- ჩა̈რხ იგივეა, რაც ჩა̄რხ1.
- ჩა̈უ იგივეა, რაც ჩა̄უ.
- ჩა̈უ̂ (-ჩაუ̂ა̈შ, -ჩაუ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ჩეუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჩეო. ბაბად ჩა̈უ̂ ჟ'ანშხა̈ტ (ბზ.) -- ბაბუამ ჩეო დაწნა. ჩა̈უ̂ს ნეცინ კუ̂ედალა̈ლხენქა ხუ̂ა̈შხა̈ტიდ (ლნტ. 23) -- ჩეოს წვრილი წნელებისაგან ვწნავთ.
- ჩა̈ჩ (-იშ, -ჩაჩა̈რ) ბზ., ჩარჩ (-ა̈რ) ბქ., ჩაჩ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- წვერი (სამგლოვიარო). [როსტომდ] ჭუნირ ანსყე... მიჩა ჩა̈ჩხა̈ნქა (ბზ. 43) -- როსტომმა ჭიანური გააკეთა თავისი წვერისგან. ა̈მირა̈ნი მუს ჩაჩ ხადა ჟი ლეგენე (ლნტ. 249) -- ამირანის მამას წვერი ჰქონდა

მოშვებული.

- ჩა̈ჩე იგივეა, რაც ჩაჩე.
- ჩა̈ხმა̈ხ (-იშ, -მახა̈რ) ბზ., ლნტ., ჩახმა̈ხ ბქ., ჩახმახ (-არ) ლშხ. -- ჩახმახი. ცენტრა ქა̈მკჷლა̈ნ ი... ჟი დეშ ხუ̂იტხე ჩახმა̈ხს (ბქ. 204) -- თოფი (ცენტრალი) ჩამეკეტა და ჩახმახს ზევით ვერ ვწევ (ვიბრუნებ).
- ჩა̄მა̄გა (-გა̄̈შ, -- ბზ., -გა̄შ, -- ლშხ.), ჩამაგა (-გა̈შ, --) ბქ. -- სავსე, უხვი სუფრა. ეშდორი და̄უ̂ს ჩამაგა ჩუ ხოგხ (ბქ. 171) -- თორმეტ დევს უხვი სუფრა უდგას. ჩა̄მა̄გა ემგეხ (ლშხ.) -- სავსე სუფრა დამიდგეს.
- ჩა̄ჟ იგივეა, რაც ჩა̄̈ჟ.
- ჩა̄რ ლშხ. იხ. ჩა̄̈ჟ.
- ჩა̄რხი იგივეა, რაც ჩა̄̈რხ2.
- ჩა̄̈ჟ (-იშ, ჩა̄ჟა̈რ) ბზ., ჩა̈ჟ (ჩაჟუ̂ემ, ჩაჟა̈რ ბქ., -ა̈რ ლნტ.), ჩა̄ჟ (ჩა̄რ \ -არ) ლშხ., ზოოლ. -- ცხენი. ჟი ლახსგურდახ ხეხუ̂-ჭა̈შ ჩა̄ჟა̈რს (ბზ. 331) -- შეჯდა ცოლ-ქმარი ცხენებზე. მა̈გ ჩა̈ჟ თუხუ̂არიკ ესერ დემ ჯედნი (ანდ.) -- ყველა ცხენი თოხარიკი არ გამოვაო. ბელხანჯარდ ჟი ლეჲნბეცუ̂ე ჩა̄ჟი ლიჯმარი (ლშხ. 68) -- ბელხანჯარმა შეიძლო ცხენის გამოყენება. მა̈გ ხეკუ̂ეს ჩა̈ჟი შიყუ̂შ ათოხოანხ ლენტეხა̈ჲ ცენტრხოჲსკა (ლნტ.) -- ყველაფერი ცხენის ზურგით უნდა წაელოთ ლენტეხის ცენტრამდე.
- ჩა̄̈რდი-ბა̄̈რდი იგივეა, რაც შა̈რდი-ბა̈რდი.
- ჩა̄̈რხ1 (-იშ, ჩა̄რხა̈ლ) ბზ., ჩა̈რხ (-იშ, ჩარხა̈რ) ბქ. -- ჩარხი. მიშგუ̂ა ბუბას ჯუ̂ინელ ჩა̄̈რხ ხო̄გა̈ნ (ბზ.) -- ბიძაჩემს ძველი ჩარხი ჰქონდა.
- ჩა̄̈რხ2 (-იშ, ჩა̄რხა̈ლ) ბზ., ჩა̄რხი (-ხი̄̆შ, -ალ) ლშხ. -- ციგა. ჩიქუ̂ანა̈შ ჩა̈რხ ქეყანას ესერ

ჴა̈თრინა (ანდ.) -- ჩიქოვანის ციგას ქვეყანა ათრევდაო. ლიბობშს ხოჩა ჩა̄რხი მუღუ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- ბავშობაში კარგი ციგა მქონდა.

- ჩეგ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- საბელის მარყუჟით გასკვნილი ნაწილი, მარყუჟის ნასკვი.
- ჩეი̄ (ჩეი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ჩეი (ჩეჲა̈შ, --) ბქ. -- სპილენძი. დადას ეშუ̂ი ჩეჲა̈შ კასრულუდ ხოგან (ბქ.) -- დედაბერს ერთი სპილენძის ქვაბი ედგა. ადქჷნთრინეჴ... ჩეი̄ კა (ბზ. 346) -- სპილენძის ფიქალი გაახურეს.
- ჩელტ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ჩელტი. ჩელტი ბოგ (ბზ.) -- ჩელტის ხიდი.
- ჩემჟი ბზ., ქს. -- გულისათვის, გამოისობით, სახელზე. იმშა ჩემჟი ჩუ̂ემნ? (ბზ.) -- რის გულისათვის ქენი? მიშგუ̂ა ჩემჟი ეჴბიშდ (ლშხ.) -- ჩემს სახელზე (ჩემთვის) გამოართვი.
- ჩენთ იგივეა, რაც ჩო̈ნთ.
- ჩეჲნ იგივეა, რაც ჩუ̂ე̄ნი.
- ჩეპ იგივეა, რაც ჩა̈პ.
- ჩერგენ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ერთმანეთზე მიყუდებული ჩალის კონები (იმერ. ჩერგილი). სგა̄ნჭჷგ კირაუ̂თე ჩერგენ (ლშხ.) -- შემოიტანე საბძელში ჩერგილი;
- ჩერდიკ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- კუნძი. ჲერჴი მა̈რე ჩერდიკს ესერ ჴა̈ჯეშ (ლხმ.) -- ზოგი კაცი კუნძს ჰგავსო.
- ჩერთ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- ეჩო. ჩერთშა̄ლ თხუმთე გარ იტა̄ბე (ბზ.) -- ეჩოსავით მხოლოდ თავისკენ ითლის.
- ჩერი იგივეა, რაც ჩე̄რი.
- ჩერჩ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- მარცვლეულის ჩენჩო. ჩერჩს ქა შჷდეჴ (ლშხ.) -- ჩენჩოს {გა}დაყრიან.

- ჩეჳ̂ იგივეა, რაც ჩა̈ჳ̂.
- ჩეფგენ (-იშ, -არ) ლხმ. -- უხეში ტყავისაგან შეკერილი წუღა. ბებშს ხოჩა ჩეფგენა̈რ ხასდ (ლხმ.) -- ბავშვს კარგი წუღები ეცვა.
- ჩექ იგივეა, რაც ჩჳ̂ექ.
- ჩე̄რი (-რი̄̆შ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ჩერი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- თითისტარი. დედბერდ ლოხრეკ ჩე̄რი (ბზ. 415) -- დედაბერმა გამოჰკრა თითისტარი. ლჹლეთ ქიპს... ჩერია̈რხენქა ქა ითჳ̂დიხ (ბქ. 305) -- დართულ ძაფს თითისტარიდან გადაახვევენ. [დენად] ეშხუ ჩერი ლახჳ̂ემ მათხოჳ̂ა̈რს (ლნტ. 264) -- ქალიშვილმა ერთი თითისტარი მისცა მათხოვარს.
- ჩია̈გ იგივეა, რაც ჩია̄̆გ.
- ჩია̈გიშნენსგა იგივეა, რაც ჩია̄̆გინესგა.
- ჩია̄̆გ (-იშ, --) ბზ., ჩია̈გ ბქ., ჩია̄გ ლშხ., ჩია̈გჳ̂ ლნტ. -- ყველგან. ხჳ̂ა̈ჲ მურყჳ̂ამ ლჲგ ჩია̄̆გ (ბზ. 1) -- მრავალი კოშკი დგას ყველგან. ლეჩომ ჩია̈გ ჭ'ესერ ლა̈თხი ხარ (ანდ.) -- საქმე ყველგან მოიძებნებაო. იმა̈ჲხო ქაჩეხი, ჩია̈გუ ხოჩემი სჳ̂ე... ლაჯაოდა (ლნტ. 57) -- სადაც წახვიდე, ყველგან კარგი ბედი მოგცემოდესო.
- ჩია̄̆გინესგა (-გა̈შ, --) ბზ., ჩია̈გიშნენსგა (-გა̈შ, --) ბქ., ჩიაგჳ̂ა̈ნესკა (-ჲშ) ლნტ., ზმნს. -- ყველგან. ჩია̄̆გინესგა ალა მეშყდენდა (ბზ.) -- ყველგან ეს მახსენდებოდა. ჩია̈გიშნენსგა სი ჯეთხელი (ბქ.) -- ყველგან შენ გეძებ.
- ჩიბრუყჳ̂ ლხმ. -- უშნო, ჯირკივით აგებულების კაცი. გიერგ ჩიბრუყჳ̂ მა̈რე ლასჳ̂ (ბქ.) -- გიორგი ჯირკივით კაცი იყო.
- ჩიგ ლშხ., ზმნს. -- კოჭლობით სვლა. ჩუ ხო̄გ ჩიგ -- კოჭლობით დადის (ჩინდრიკი გაუდის).
- ჩიგარ -- ყოველთვის, მუდამ. ჩიგარ გჳ̂ი̄̆მი ლიზგეს ესერ, ჩიგარ შიყი ლიზგე ხოჩა (ბზ.) --

მუდამ გულის ტკივილს, მუდამ ზურგის ტკივილი ჯობიაო. გუ̂ი ლაგუს ჩიგარ ესერ დემ სკგდა (ანდ.) -- გული საგულეში ყოველთვის არ ეტევაო. ალ ბალახ ჩუ დე̄მ იმჲი ჩიგარ (ლშხ., ხორ. 8) -- ეს ბალახი ყოველთვის არ მწიფდება.

- ჩიგინდუ̂ირ (-იშ, -დუ̂რა̈რ) ბქ., ბოტ. -- ჭარხალი. ჰარტმა̈რისგა გუ̂ილაშა... ჩიგინდუ̂ირ (ბქ. 225) -- ბოსტნებში გვითესია ჭარხალი. ჩიგინდუ̂ირიშ მერცილ -- ჭარხლის სათესლე. იხ. ქართ.
- ჩითა-ხუ̂ითა ლშხ. -- მიეთ-მოეთი, ამყოლ-დამყოლი, მიდებ-მოდებული. ჩითა-ხუ̂ითა მა̈რე̄ლ -- ამყოლ-დამყოლი კაცი.
- ჩითახუ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ. -- ფარისეველი, პირმოთნე, მლიქვნელი. ალ ხელწიფიშ მომსახუ̂რა ჩითახუ̂ირა̈ლ ლა̈სუ̂ხ (ბზ.) -- ამ ხელმწიფის მოსამსახურეები მლიქვნელები იყვნენ.
- ჩილ (-ა̈შ \ იშ, -ა̈რ) ზს. -- ჟანგიანი, ოდნავ მჟავე წყალი. ეჯჲარე სოფელისგა ხოჩა ჩილ ანღრი (ბზ.) -- იმათ სოფელში კარგი მყავე წყალი მოდის.
- ჩილელუ̂ (-იშ, -ა̈რ \ -არ) -- ცური, ჯიქანი. დაკგლდ ხა̈ქუ̂ე: ჩილელუ̂შუ̂ ესერ ლჺჯა ხოკდე ი მეჭა̈რშუ̂ ბალა (ბქ. 255) -- თხამ უთხრა: ჯიქნით რძეს მოგიტან და რქებით ბალახსო.
- ჩიმთ იგივეა, რაც ჩინთ.
- ჩინა̈ირ იგივეა, რაც ჩინუკუ̂იშ.
- ჩინა̈რ ზს., ლნტ., ჩი̄ნარ ლშხ. -- ყველანაირად, ყველაფრად, ყოველმხრივ. თამარ ჩინა̈რ ხოჩა დინა ლი (ბქ.) -- თამარი ყოველმხრივ კარგი გოგოა.
- ჩინთ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.), ჩიმთ (-ა̈რ) ბქ. -- ჩითი. დინას ჩიმთიშ კაბ ხესგუ̂იშგდ (ბქ.) -- გოგოს ჩითის კაბა შვენოდა. კნინ. ჩიმთილდ, ჩინთილდ. ჩიმთილდ სტოლქ' ესჲრშან

(ბქ. 337) -- ჩითი მაგიდაზე დაეფინა.

- ჩინუკუ̂იშ ზს., ლშხ., ჩინა̈ირ ლნტ. -- ყველა სახის, ყველანაირი. ტაბგა̈რ ჟი ლა̈ჲგუ̂ეშლა̄̈ნხ ჩინუკუ̂ი ლეზობშუ̂ (ბზ. 419) -- სუფრები გაივსო ყველანაირი საჭმლით.
- ჩინჩაყუ̂, ჩინჩა̈ყუ̂ იგივეა, რაც ჩინჩა̈ხუ̂.
- ჩინჩა̈ხუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჩიჩა̈ხუ̂ ბქ., ჩინჩაყუ̂ (-არ) ლშხ., ჩინჩა̈ყუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. ჩიჩაყვი. ჟოხოკ ქათალს ჩინჩაყუ̂ (ლშხ.) -- ამოვულე ქათამს ჩიჩახვი. 2. ბქ. (ნანადირევის) გულ-ღვიძლი. ჩიჴა̈ხუ̂ ჟ'ოხტყაბედ (ბქ. 207) -- გულ-ღვიძლი შევწვით.
- ჩინჩრიხ ზს., ფჷნჩიხ ლშხ., ფინჩიხ ლნტ. -- დამსხვრეული. იხმარება გამოთქმაში: ჩინჩრიხდ ლიგნე ზს., ფჷნჩიხდ ლიგნე ლშხ., ფინჩიხდ ლიგენე ლნტ. -- დამსხვრევა, დამტვრევა. კაკოს მა̈ხე მა̈შინა ჩინჩრიხდ ოთგენა (ბქ.) -- კაკოს ახალი მანქანა მთლად დაუმსხვრევია.
- ჩინჩუ̂ილ (-უ̂ლა̈შ, -უ̂ლა̈რ) ბქ. -- ჩვილი, ბავშვი. ლა̈კბალლისგა ჩინჩუ̂ილ ჩუ̂' ესერ ოლცუდელი (ანდ.) -- მოფერებაში ბავშვი გაცუდებულაო.
- ჩიჟე იგივეა, რაც ჩი̄ჟე.
- ჩიჟეაქ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ჩი̄ჟეა̄ქ (-არ) ლშხ. -- სასიძო. იხ. ლეჩჟჷ̄რი.
- ჩირა̈კს ბქ., ლნტ., ჩირაკს ლშხ., ზმნს. -- ყოველ წამს. გეზალ ჩირა̈კს ხეთხელიუ̂ დის (ბქ.) -- შვილი ყოველ წამს ეძებდა დედას.
- ჩირგ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ბოტ. -- ჩირგვი, ბუჩქი. ჲეკალაჲ ცაგშა̄ლ ჩირგ ლი (ლშხ., ხორ. 3) -- ეკალა ეკალივით ბუჩქია.
- ჩირთ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.) -- ქვების გროვა. [როსტომ] ჩირთჟი̄ნ ჩუ̂ადყურდა (ბზ. 235) -- როსტომი ქვის გროვაზე წამოწვა.
- ჩირჴა̈ (-იშ, -ჴა̈უ ჩბხ., -ხაუ ლხმ.) -- ქონდრის კაცი, პატარა ტანის ადამიანი. მიშგუ̂ა ბაბა

ჩირხ̈ მა̈რე ლეშა̈რ (ბქ.) -- ბაბუაჩემი პატარა ტანის კაცი ყოფილა.

- ჩიფე, ჩეფე (ოჩეფ, აჩიფ; ჳჩფე ზს., აჩფე ლშხ.), გრდმ. -- კვებავს. ალამა̈გ კუმა̈შს დეშ ჩუ̂იფე ამზაუ̂ (ბზ.) -- ამდენ საქონელს ვერ გამოვკვებავ წელს. რა̈შ ეჯ.ჟი ადჩიფეხ, ერე დეცთე მეჭკშა̈რს ხეშდრალდა (ბქ. 68) -- რაში ისე გამოკვებეს, რომ ცაში ვარსკვლავებს ეთამაშებოდა. ამ ლუნთ კუმაშ ჴ̂ედნუშ ოთჩეფედ (ლშხ.) -- ამ ზამთარს საქონელი ძლივს გამოვკვებეთ.
- ჩიქ, ჩიქე, ჩიქი -- ჯერ, ჯერჯერობით. მიჩ ესერ ლიგგრგა̈ლი მა̄დ ხა̈კუ̂ და ჩიქე (ბზ. 30) -- მე ჯერ დალაპარაკება არ მინდოდაო. ჩიქი მ' ამფიშუ̂დხ ჩუ (ბქ. 15) -- ჯერ მე ჩამიშვეს. ჩიქ ლოქ ტეტს ი შიხს ლეჲზობნე (ლშხ. 56) -- ჯერ ნაცარს და ნახშირს შევჭამო. ქათალა̈ ლიზჲენი ერ გუ̂აკუ, ჩიქე ლიცს ხუ̂ა̈ფინედ (ლნტ. 39) -- ქათმის დაკვლა რომ გვინდა, ჯერ წყალს ვადუღებთ.
- ჩიქდ ზმნს. -- დრომდე. ისგუ̂ა ჩიქდ და̄ს ხოჩდა ამეჩუ (უშგ.) -- შენამდე არავინ არ ყოფილა აქ. ამ ჩიქდ (ზს., ლშხ.) -- ამ დრომდე. ამ ჩიქს (ზს., ლშხ.) -- ამ დროს. ჩიქ' ე̄სერ ხაყუ̂ლუ̄ნი, აშხუ̂ დოშდულ მახა ჩიქდ (ბზ. 414) -- ჯერ, ახალ მთვარემდე, მეშინიაო.
- ჩიქი-ჩიქი ბქ., ჩიქე̄ჲ-ჩიქე ლშხ., ჩიქეჲ-ჩიქ ლნტ. -- ჯერჯერობით. ჩიქი-ჩიქი მამგუ̂ეშ მიჭირ (ბქ.) -- ჯერჯერობით არაფერი მიჭირს.
- ჩილა{დ}, ჩილა̈{დ} იგივეა, რაც ჩი̄ლა.
- ჩილა̈ი ბქ., ლნტ., ჩი̄ლაი ლშხ. 1. გაჭირვებისა, ძლივს. ჩილა̈იშ გარ ლიზგე ხარხ (ჩბხ.) -- გაჭირვებით ცხოვრობენ (ძლივს ცხოვრობენ). ჩილა̈იშ გარ ესერ მა̈რე ლი (ლხმ.) -- გაჭირვების კაციაო, (ვერაფერი სახარბიელო კაციაო). [ლუ̂აშს] ჩილა̈ჲ გარ როქუ̂ ხოგან ქუ̂ინ (ბქ. 12) -- ჯიხვს ძლივსღა ედგა სულიაო. 2. ლშხ. მიუხედავად ყველაფრისა, ყველაფრის

გამო. ჩი̄ღა̄ი მა̄ ხაკუ ლიცუ̂ა̄ლ -- ყველაფრის გამო კი არ უნდა ჩხუბი. 3. ლშხ. ტყუილუბრალოდ. ჩი̄ღა̄ი ნუმა გარგლი -- ტყუილუბრალოდ ნუ ლაპარაკობ.

- ჩიჩა̈ხუ̂ იგივეა, რაც ჩინჩა̈ხუ̂.
- ჩიჩუ̂ლა (-ლა̈̄შ, -ლა̈̄ლ ბზ., -ლა̈ლ, -ლოლ ბქ., -ლა̄შ, -ლე̄ლ ლშხ.), ჩიჩუ̂ელა (-ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- დიყი. ლეჭმე ლაროლისგა კედნი... ჩიჩუ̂ლა... (ბქ. 70) -- სათიბ მინდვრებში ხარობს დიყი.
- ჩიჩხუ̂ა̈რ (-იშ, -უ̂არუ) ლხმ., ლნტ., ჩიჩხუ̂ა̄რ (-ალ) ლშხ. -- ფოჩიანი. გადატ. ძონძიანი, ძველმანებიანი. ჯი ესერ თიკა̈რ-ჩიჩხუ̂ა̈რ! (ლხმ.) -- შე, წილიან-ძონძებიანო!
- ჩიჭგ̄ნდ იგივეა, რაც ჭგჭგნდ.
- ჩიხენ იგივეა, რაც ჩი̄ხენ.
- ჩი̄დ იხ. მა̈გ.
- ჩი̄ნარ იგივეა, რაც ჩინა̈რ.
- ჩი̄ჟე (-ჟე̄მიშ, ლა̈ჩჟა ბზ., ლაჩჟა ლშხ.), ჩიჟე (-ჟემ, ლა̈ჩჟა ბქ., -ჲშ, ლა̈ჩჟა ლნტ.) -- სიძე. ხამა ლახშგედდ... ისგუ̂ეჲ ჩი̄ჟა ალ ლერქუ̂ა̈ლ (ბზ. 318) -- როგორ აკადრეთ თქვენ სიძეს ეს ტანსაცმელი. მესკბა ლადეღ... ანკდენიხ ჩი̄ჟე̄მი მაყრალ (ლშხ. 32) -- დადგენილ დღეს მოვლენ სიძის მაყრები. დენაგეზალა̈ ჭა̈შ მიჩა ქორა̈ მარემიშუ̂დ ჩიჟე ლი (ლნტ. 20) -- ქალიშვილის ქმარი მისი (ე. ი. ქალიშვილის) სახლიკაცებისათვის სიძეა.
- ჩი̄რხა (-ხა̈̄შ, -ხა̈̄ლ ბზ., -ხა̄შ, -ხე̄ლ ლშხ.) -- სიპი ქვა. ზურალა̈̄რ... ჩი̄რხა̈̄ლს კიდეხ ჭალა̈ჲხა̈ნ (ბზ. 19) -- ქალები სიპ ქვებს ამოიტანენ მდინარიდან.
- ჩი̄ღა ბზ., ჩიღა{დ} ბქ., ჩი̄ღად{ი̄} ლშხ., ჩიღა̈{დ} ლნტ. -- ყველაფერზე, ყველაფრისათვის. ჩიღა ლიქუ̂ჯუნ წეს დე ლი (ბქ.) -- ყველაფერზე დაფეთება (გადარევა) არ შეიძლება.

"უ̂ა̈იმია̈" ჩიღა მოდმ' ესერ იქუ̂ი (ანდ.) -- "ვაიმე" ყველაფერზე არ ითქმისო.

- ჩი̄ღაი იგივეა, რაც ჩიღა̈ი.
- ჩი̄ხა̈ნ ბზ., ჩიხენ ბქ., ჩი̄ხენ ლშხ., ჩიხენ ლნტ., ზმნს. -- ყოველი მხრიდან. ჩი̄ხა̈ნ შუ̂იდებდუ ა̈მჯედე̄ლხ! (ბზ.) -- ყოველი მხრიდან მშვიდობით მოსულიყავი! ჩი̄ხენ ჯედნიხ მუშგუ̂რალ (ლშხ. 28) -- ყოველი მხრიდან მოდიან სტუმრები.
- ჩი̄ხენ იგივეა, რაც ჩი̄ხა̈ნ.
- ჩოინ იგივეა, რაც ჩუ̂ე̄ნი.
- ჩონთ, ჩო̈ნთ იგივეა, რაც ჩო̈ნთ.
- ჩონჩხ იგივეა, რაც ჩო̈ნჩხ.
- ჩორგა̈ჲ (-იშ, -ჲა̈ლ) ბზ., ჩალგა̈ (-გაუ) ბქ., ჩორგა̈ (-გა̈ჲშ, -გა̈ლ ლნტ.) -- კოჭლი. ხეწ̈ადხ ეშხუ ჩორგა̈ჲ დედბერს (ბზ.) -- დაინახეს ერთი კოჭლი დედაბერი.
- ჩორთაჲ, ჩორთა̈ იგივეა, რაც ჩორთა̈ჲ.
- ჩორთა̈ჲ (-იშ, -თაუ) ბზ., ჩორთა̈ (-იშ, -თა̈უ) ბქ., ლნტ., ჩორთაჲ (-თა̄ჲშ, -თე̄ლ) ლშხ. -- ფეჴმრუდე, ფეხებმოქცეული. თა̈ჲსაუ̂ს ეშუ̂ი ჩორთა̈ ჰუ̂ილ ხორდ (ბქ.) -- თაისავს ერთი ფეჴმრუდე ჳორი ჰყავდა.
- ჩოფთჷრლა (-ლა̄შ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- სქელი, უხეში, ცუდი ხარისხის (შალი). ჩოფთჷრლა შალ -- უხარისხო, მსხვილად ნაქსოვი შალი.
- ჩოქ იგივეა, რაც ჩუ̂ექ.
- ჩოღლოთ (-იშ, -არ) ლშხ., ჩოღლა̈თ (-ა̈რ) ლნტ. -- ქვეშქვეშა, გულჩახვეული, ცბიერი. გიერგ მე̄უ̂არ ჩოღლოთ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- გიორგი ძალიან ცბიერი კაცია.
- ჩოჩბირა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ) ბზ., ჩაჩაბ (-იშ, -არ) ლშხ., ჩოჩუ̂ებ (-ა̈რ) ლნტ. -- ჭილობი. გადატ.

მსუბუქი ყოფა-ქცევის ქალი. ხოლა ჩოჩბირა ზურა̄ლ (ლშხ.) -- ცუდი ყოფაქცევის ქალი.

- ჩო̈ნთ (-იშ, --) ბზ., ჩენთ ბქ., ჩო̄ნთ ლშხ., ჩონთ ლნტ. -- შეკვრა, დასტა. თეთრ ჩუ̈ნთშ ხულუ̂ე (ბზ.) -- ფული დასტა-დასტად აქვს.
- ჩო̈ნჩხ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჩუ̂ენჩხ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ჩონჩხ (-არ) ლშხ. 1. ჩონჩხი. 2. ცხვირ-პირი. ჲერხის ჩიგარ ხოლა ჩო̈ნჩხ ხა̄რხ ქორისგა (ბზ.) -- ზოგს მუდამ ჩამოსტირის ცხვირ-პირი ოჯახში (ცუდი ცხვირ-პირი აქვს). გადატ. ხოლა ჩონჩხიშ ლი -- ავი გულისაა.
- ჩო̄ნთ იგივეა, რაც ჩო̈ნთ.
- ჩუ1 -- წინდ. -- ჩა, უჩვენებს მოქმედებას ზემოდან ქვემოთ. ჩუ ლიზი -- ჩასვლა, ჩუ ლიშყედ -- ჩავარდნა. ჩუ̄უ̂ ესერ ანჴა̈დ, ერუ̂ა̄ჲლენ ლი (ბზ. 370) -- ჩამოდი, ვინც ხარო. ეჩე̄ჲსა ჩუ ინწჷ̄რდი თაშ (ლშხ.) -- იმაში ჩამოიწრიტება ყველი. ჩუ ხოსკინა ჯარაშდუყუ̂ას (პოეზ. 14) -- ჩამომხტარა ჯარაშდუყვა.
- ჩუ2 დადასტურებითი ნაწილაკი -- კი. ჩუ ხოხალ -- კი იცის. ჩუ იჩო -- (კი) გააკეთებს.
- ჩუბ იგივეა, რაც ჩუ̂ი̄ბ.
- ჩუბებუასდ (-იშ, --) ბზ., ჩუ̂იბებუას ბქ., ჩუბებუა̄ს ლშხ., ჩუბებუას{დ}/{ტ} ლნტ. -- ქვესკნელი. ადზჷზე [ღერთემ] ჩუბებუა̄სდთე ჭო̄რ (ბზ. 329) -- ღმერთმა გაგზავნა ყვავი ქვესკნელში. მაჲ ლოქ ამბაუ̂ ლი ჩუბებუა̄სდ? (ლშხ. 57) -- რა ამბავია ქვესკნელშიო? მეშეხე [გიცა̈რდ] ჩუ̂ადა̈ჲე ჩუბებუასხო (ლნტ. 276) -- შავმა ვერძმა ჩაიყვანა ქვესკნელში.
- ჩუუ̂დ, ჩუიდ იგივეა, რაც ჩუ̄დ.
- ჩუქა, ჩუქან იგივეა, რაც ჩუქუ̂ა̄ნ.
- ჩუქუ̂ა̄ნ ბზ., ლშხ., ჩუქა ბქ., ჩუქან, ჩუქუ̂ან ლნტ., ზმნს. -- ქვეშ, ძირს. სტოლ ჩუქუ̂ა̄ნ (ბზ.) -- მაგიდის ქვეშ. ჩუქუ̂ა̄ნ ლერში (ბზ.) -- ძირს დასაგები. აშუ̂ ლეთ კუ̂ა̈მ ნენზ ჩუქ ესერი ჟი

იფიშუ̂დი (ანდ.) -- ერთი ღამის გათევა ფიჭვის ქვეშაც შეიძლებაო. ჩუქუ̂ა̄ნ ესცა̄და̄ნ (ლშხ.) -- ქვეშ მოექცა. ეჲ ჭყინტ... ლაყუ̂რა ჩუქან ჩუ̂ა̈თეპაჟუ̂ (ლნტ. 257) -- ის ვაჟი ლოგინის ქვეშ დაიმალა.

- ჩუ̄ბ იგივეა, რაც ჩუ̂ი̄ბ.
- ჩუ̄დ ბზ., ლშხ., ჩუიდ ზს., ჩუუ̂დ ლნტ., ზმნს. -- ისევ, კვლავ. [ზურაბდ] ჩუ̄დ ა̈ნდე [როსტომ] (ბზ. 237) -- ზურაბმა კვლავ წააქცია როსტომი. აჯალ ჩუ̄დ ესპაჟუ̂ ჲაკოფ (ლშხ. 66) -- კვლავ დაიმალა იაკობი.
- ჩუ̂ალობ ზს., ლნტ. -- მეწყერიანობა. ამზაუ̂ მე̄უ̂არ ჩუ̂ალობ ლი (ბზ.) -- წელს დიდი მეწყრიანობაა.
- ჩუ̂ა̈ბ იგივეა, რაც ჩუ̂ა̄ბ.
- ჩუ̂ა̈ბე იგივეა, რაც ჩუ̂ა̄ბე.
- ჩუ̂ა̈ბრა იგივეა, რაც ჩუ̂ა̄ბრა.
- ჩუ̂ა̈ლ (-ა̈შ, ჩუ̂ალა̈რ) ზს., ლნტ., ჩუ̂ალ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მეწყერი. ჩუ̂ალ... ჟ̈ა̈გუ̂ერშლე [ლგცემ] რიყა̈რს (ბქ. 227) -- მეწყერი აავსებს მდინარის ნაპირებს.
- ჩუ̂ა̈ჲა ლხმ. -- გალუმპული, სველი. ჩუ̂ა̈ჲა ზექ -- სველი შეშა.
- ჩუ̂ა̄ბ იგივეა, რაც ჩუ̂ა̄ბ.
- ჩუ̂ა̄ბე (-ბეშ, --) ბზ., ლშხ., ჩუ̂ა̈ბე ბქ., ლნტ. -- ქვედა, ქვემო. ჩუ̂ა̈ბე ჯეუ̂ (ბქ.) -- ქვემო ხევი. შუ̂ა̈ნეშ ჩუ̂ა̈ბე ჰოკერ... ლა̈ლუ̂ერ ხეკუ̂ეს ლგმა̈რლასუ̂ (ბქ. 224) -- სვანეთის ქვედა საზღვარი ლალვერი უნდა ყოფილიყო.
- ჩუ̂ა̄ბრა (-რა̄შ, -- ბზ., -რა̄შ, -- ლშხ.), ჩუ̂ა̈ბრა (-რა̈შ, --) ბქ. -- ქვენა (ქარი). ჩუ̂ა̄ბრა̄ ბიქუ̂ გუ̂ა̄ლი̄შ ლი (ბზ.) -- ქვენა ქარი გვალვის ნიშანია.

- ჩუ̂ა̈̄ბ ბზ., ჩუ̂ა̈ბ ბქ., ლნტ., ჩუ̂ა̄ბ ლშხ., ზმნს. -- ქვემოთ. ჩუ̂ა̈̄ბ წ̄ჷრნი დჺ̈̄უ̂ არდა (ბზ.) -- ქვემოთ წითელი დევი იყო. ჩუ̂ა̈ბ კაუ̂ლისგა ეშუ̂ი კაკ ლგგან (ბქ.) -- ქვემოთ, ეზოში, ერთი კაკლის ხე იდგა.
- ჩუ̂ეინ, ჩუ̂ეჲნ იგივეა, რაც ჩუ̂ე̄ნი.
- ჩუ̂ენთ იგივეა, რაც ჩო̈ნთ.
- ჩუ̂ენჩხ იგივეა, რაც ჩო̈ნჩხ.
- ჩუ̂ექ (-იშ, ჩოქა̈რ ბზ., ბეჩ., ლნტ.), ჩექ (ჩოქა̈რ) ბქ., ჩოქ (-არ) ლშხ. -- ჩოქი. ალ ჭყინტ ჟ'ანჷ̄გა̈ნ ჩუ̂ექთეჟი (ბზ.) -- ეს ვაჟი ჩოქებზე დადგა. ალ მახელუ̂აჟა̈რ ჩუ̂ექს ეშშყადხ ალ მარა (ბქ. 27) -- ეს ვაჟკაცები ჩოქებზე დაუდგნენ ამ კაცს.
- ჩუ̂ე̄ნი (-ნი̄შ, -ნჲა̈რ) ბზ., ჩუ̂ეჲნ, ჩეჲნ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ჩოინ (-არ) ლშხ., ჩუ̂ეინ (-ა̈ლ) ლნტ. -- სპილენძის ან თუჯის ქვაბი, დიდი კარდალა. კი̄ნჩხ ჩუ̂ე̄ნი ლენკუ̂რიდ ხოჯეშ (ბზ.) -- კისერი ქვაბის ძირს მიუგავს. კა̈ლუნ კას ჩეინ ესერ ხეცა̈დი ლეზუ̂ბემ ლა̈სყის (ანდ.) -- საჭმლის კეთებაში კერას ზოგჯერ ქვაბი ენაცვლებაო. ზურა̄ლე̄ლს ოხლუ̂ახ ნა̄ყუნუ̂არ ჩოინი ცხუ̂ადუ̂არშუ̂ (ლშხ. 35) -- ქალებს გამოაქვთ საჭმელები კარდალებით და საარყე ქვაბებით.
- ჩუ̂იბ იგივეა, რაც ჩუ̂ი̄ბ.
- ჩუ̂იბებუას იგივეა, რაც ჩუბებუასდ.
- ჩუ̂იტარ-ყუ̂ისკარ ლშხ. -- ელამი, ბრუციანი. ჩუ̂იტარ-ყუ̂ისკარ გახოლშე̄რალ (პოეზ. 210) -- ელამთვალა გახოლისანები.
- ჩუ̂ი̄ბ ბზ., ჩუ̂იბ ბქ., ჩუ̄ბ ლშხ., ჩუბ, ჩუ̂იბ ლნტ., ზმნს. -- ქვემოთ. სი ჟ'ადი, მი ჩუ̂იბ ჯედლენი (ბქ.) -- შენ ადი, მე ქვემოთ დაგიცდი. ა̈მირა̈ნ ლახუ̂ბად ჩუ̂იბ აცუ̂ირხ (ლნტ.) -- ამირანი ძმებმა ქვემოთ დატოვეს.

- ჩქიმ -- შნო, ლაზათი, იერი. ტაბგიშ ჩქიმ ლეზებ-ლეთრ' ესერ ლი (ბქ.) -- სუფრის ლაზათი საჭმელ-სასმელიაო. ხოლა ჩქიმ ხაგ -- ცუდად გამოიყურება. ხოჩა ჩქიმ ხაგ -- კარგად გამოიყურება.
- ჩქოლ იგივეა, რაც ჩჷჩქ.
- ჩქუ̂ა (-მი, -რა̈რ) ბქ. -- ეშვი. ჩქუ̂ა ლოხყუ̂იფა ეშხუ კერს (ბქ.) -- ერთ ტახს ეშვი ამოუძვრია.
- ჩქუ̂იმ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ჩუმი, წყნარი. ჩქუ̂იმდ ზმნს. -- წყნარად, ჩუმად. გელა ჩქუ̂იმდ გუ̂იჟუ̂ელ სკუ̂ებინ (ლნტ. 73) -- გელა ჩუმად მიგვიძლვის წინ.
- ჩხარა (-რე̄მიშ, -- ბზ., -რემ, -- ბქ., -რა̄̈შ \ -რე̄მიშ, -- ლშხ., -ჲა̈შ, -- ლნტ.) -- ცხრა. ჭო̄ლა̈შ არდახ ჩხარა ლახუ̂ბა (ბზ. 28) -- ჭოლაშში იყო ცხრა ძმა. ჩხარა თანა̈ლს ეჩეხენჩუ ლოქ ა̈რი თუ̂ეთუ̂ენე და̈უ̂ (ლნტ. 292) -- ცხრა მთის (უღელტეხილს) იქით არის თეთრი დევიო.
- ჩხა̈ფ (-იშ, ჩხაფა̈რ) ბზ. -- მარცვლეულის საწყაო. იფა̄რა̄̆ლს ოთქუ̂ა̈ცხ ჩო̄ლა̈რხა̈ნქა ჲერუ̂ეშდიჲორი ჩხა̈ფ კუ̂ეცენ (ბზ.) -- ჩოლურელებს დაეკისრათ იფარელების სასარგებლოდ ოცდაორი "ჩხაფი" ხორბალი.
- ჩხეფნი (ოჩხფ, აჩხა̈ფ; ა̈ჩხფენი ბზ., ოჩხეფ ბქ., აჩხაფ; აჩხფენი ლშხ.), ჩხეფენი (ა̈ჩხუ̂ეფ, აჩხაფ; აჩხეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- {გა}ხდება. ჯა̈ნ ლიჭმა̄̆ლისგა ჩუ̂აჩხა̈ფ (ბზ.) -- ხარი თიბვის პერიოდში გახდა. დი̄ნა სურუ ემჩხეფ ჯა̄უ̂რშუ̂ (ლშხ.) -- გოგო დარდისაგან ძალიან გამხდარა. ლეგმერდე ჩუ̂აჩხაფ უმად (ლნტ.) -- ავადმყოფი უჭმელობით გახდა.
- ჩხინკორა̈ (-იშ, -რა̈უ ჩბხ., -რაუ ლხმ.) -- 1. კოჭლი. ზურაბშერს ეშუ̂ი ჩხინკორა მოჲნალიდ ხორდხ (ბქ.) -- ზურაბიანთს ერთი კოჭლი მოსამსახურე ჰყავდათ. 2. გამხდარი.
- ჩხჷლი იგივეა, რაც ჩხჷ̄ლი.

- ჩხჷნდჷრ (-იშ, --) ბქ. -- ჯოჯოხეთი. ჩხჷნდჷრთე ლესკნიაქ! -- ჯოჯოხეთში ჩასაგდებო!
- ჩხჷტ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. კენჭი. [თათრა̈̄ლს] ჩხჷტა̈რ ოთშჷ̄დხ მურყუ̂ამხა̈ნჩუ (ბზ. 4) -- თათრებს კენჭები ჩაუცვივდათ კოშკიდან. ჩხჷტ დაბლისგა თეს ესერ ხა̈სისგ (ანდ.) -- კენჭი ყანაში თვალს ეჯავრებაო. 2. სამკითხაო კენჭი, მარცვალი. მიჩა ჩხჷტს ზისხ ესერ ხა̄გ (ბზ.) -- შენს სამკითხაო კენჭს სისხლი აწერიაო (ადგასო).
- ჩხჷ̄ლი (ჩხჷ̄ლდა̈ს, ჩხჷ̄ლდა; ჩხჷ̄ლდე̄დს ბზ., ჩხჷ̄ლის, ჩხჷ̄ლდა; ჩხჷ̄ლდეს ლშხ.), ჩხჷლი (ჩხუ̂ილ, ჩხჷლიუ̂; ჩხჷლიდეს ბქ., ჩხულდა̈ს, ჩხჷლდა; ჩხჷლდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ჩხავის. ცხეკისგა ჯაუ̂იჩ ჩხჷ̄ლი (ბზ.) -- ტყეში ჩხიკვი ჩხავის. იმ ჩხჷლი ჰამუნლო? (ბქ.) -- რას ჩხავი დილიდან?
- ჩჷფე იგივეა, რაც ჩიფე.
- ჩჷჩქ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ჩქოლ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ჭყინტი, ნორჩი, ქორფა. ჩჷჩქ მელ -- ქორფა ბალახი.
- ჩჷჩჷნი̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ჩჷჩჷნილ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ფოთლებიანი შტო, რომელსაც არჭობენ ჯეჯილში და ღმერთს ევედრებიან ბარაქიან მოსავალს.

ც

- ცაგა̈̄რ (-იშ, -გა̄რა̈ლ) ბზ., ცაგარა̈ (-იშ, -რაუ) ბქ., ცაგა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ცაგა̈რ (-გარა̈ლ) ლნტ. -- ეკლიანი. ეჯჲა̈რს ნა̈̄თიდ ცაგა̈̄რ ლეჭმე ათხუ̂ი̄დხ (ბზ.) -- იმათ წილად ეკლიანი სათიბი შეხვდათ. ჭალაჲ ცაგა̄რ ლი (ლშხ.) -- ჭალა ეკლიანია.
- ცად{ა} იგივეა, რაც ცა̄დ{ა}.
- ცადაქუ̂ეყანა, ცადაქუ̂ეყნიერობა (-ბა̈̄შ ბზ., -ბა̄შ ლშხ.), ცადა̈ქუ̂ეყანა (-ნა̈შ ბქ., -ნა̈ჲშ ლნტ.)

-- მთელი სამყარო, ცა და ქვეყანა. გადატ. ყველაფერი. ცადაქჳ̂ეყნიერობა მა̈გ ბა̈ჩდ ლჷსპე ლი (ბზ.) -- ცა და ქვეყანა (ყველაფერი) ქვად არის ქცეული. ქაკჳ̂ა̈ჰ ჩითე, ცადაქჳ̂ეყანათე არა̈შიშ ნახსი (ბქ. 332) -- ამ რაშის სისწრაფის ამბავი ყველგან ცასა და ქვეყანას მოედო. ცადა̈ქჳ̂ეყანა ა̈თჳ̂იზინ (ლნტ.) -- ცა და ქვეყანა (ყველაფერი) მოვიარე.

- ცალ იგივეა, რაც ცა̈ლ.
- ცალმაგ იგივეა, რაც ცა̈ლმა̈გ.
- ცანდ იგივეა, რაც ცა̈ნდ.
- ცანდია̈ნ (-იშ, -იანა̈რ) ბქ., ლნტ., ცანდიან (-არ) ლშხ. -- საფეხურიანი. დი̄ნა ჩჳ̂ანჴად ჲეშდ ცანდიან (ლჷცანდ) კიჩხენ (ლშხ.) -- გოგო ჩამოვიდა ათსაფეხურიანი კიბიდან. ბაბას ეშტიერბი ცანდია̈ნ კიბ ლახოგა (ლნტ. 309) -- ბაბუას თორმეტსაფეხურიანი კიბე მიუდგამს.
- ცანცი იგივეა, რაც ცა̄ნცი.
- ცარიელ (-იშ, -არ) ლშხ., ცა̈რიელ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ცარიელი. ქორ ცარიელ ოგხჳ̂ი̄და (ლშხ.) -- სახლი ცარიელი დაგვხვდა. ცხჳ̂ად ცა̈რიელ მიგ (ლნტ.) -- ქვაბი ცარიელი მიდგას.
- ცაყ იგივეა, რაც ცა̈ყ.
- ცაცხჳ̂ იგივეა, რაც ცა̈ცხჳ̂.
- -ცახა̈ნ ზს., -ცახან ლშხ., -ცა̈ხენ ლნტ., თან. -თან. სი ნიშგჳ̂ეჲცახა̈ნ მა̄მგჳ̂ეშ ჯჳულჳ̂ა ლეთხე̄ლი (ბზ. 232) -- შენ ჩვენთან არაფერი გაქვს საძებარი. ესცუ̄და ფუსნაბუა̄სდჲა მიჩაცახან მერდა̄ლას (ლშხ. 54) -- ეჩხუბა მამალმერთი (სამყაროს ბატონი) მასთან მყოფთ. ალმინეცა̈ხენ დემ ლოქ იჩერა̈ჳ̂ი (ლნტ. 275) -- მე ამათთან არ გავჩერდებიო.
- -ცახა̈ნჩუ ზს., -ცახანჩუ ლშხ., რთული თანდებული -- გვერდით, ახლოს. ისგჳ̂აცახა̈ნჩუ ლა̈ხჴერინ დი̄ნა გეზალ (ბზ.) -- შენს გვერდით იყოლიე ქალიშვილი. ჩი̄ჟა ხენწიფს ხონჴრი

ცახანჩუ (ლშხ. 78) -- სიძე ხელმწიფეს თან (გვერდით) ახლავს.

- ცä̈გ (-იშ, ცაგä̈რ) ზს., ლნტ., ცაგ (-არ ლშხ.) ბოტ. -- ეკალი, ნარი. შä̈შä̈რს ესერ ხაყლუ̄ნიხ ცä̈გდ (ბზ. 18) -- ჭინკებს ეკლის ეშინიათო. მიჟ ცაგä̈რჟი ოლყუ̂ინ ი ურჰად ოლგენ (ბქ. 6) -- მზე ეკლებზე დაწოლილა და უთენია ამდგარა. ეშმǟჲ მადრაკ ცაგ ლი (ლშხ.) -- ეშმაკის მათრახი ეკალია. ალეს ფირუ̂ ცაგä̈რქა ათაჩედა (ლნტ. 174) -- ამას ძროხა ეკლებში გაჰქცევია.
- ცä̈გ-ნაცä̈გუ̂ (-იშ) ბზ., ლნტ., ცä̈გ-ნაცä̈გი ბქ. -- ნარ-ეკალი (ეკალ-ნაეკლარი). ცä̈გ-ნაცä̈გუ̂ მä̈გ ჟä̈ნკიდ სკარხალდ (ბზ.) -- ნარ-ეკალი მთლად ამოაგდო (ამოილო) სეტყვამ. მä̈გ ცä̈გ-ნაცაგუ̂შ ლას გუ̂ეში (ლნტ.) -- ყველაფერი ნარ-ეკლით იყო სავსე.
- ცä̈დილ-ყუ̂ä̈დილ იგივეა, რაც ცǟდა-ყუ̂ǟდა.
- ცä̈ლ (-იშ, ლაცლა ზს., ლაცალა ლნტ.), ცალ (ლაცალა) ლშხ. -- 1. ტოლი, ხელა; კბილა, ერთი ასაკისა. ცä̈ლი ჰä̈ტიუ̂ლა დē̈მგუ̂აშ ლ̈ჷმზǟრინ (ბზ. 438) -- (თავის) ტოლის პატივისაცემად არაფერს ზოგავდა. ცä̈ლ-ცä̈ლს ხეხელიუ̂, ლასკართე ინვრინა (ბქ. 295) -- ტოლი ტოლს ხვდებოდა, დღეობაში მიჰყავდა. ცალ ლამეგუ̂ ლიხ ბოფშარ (ლშხ.) -- ბავშვები ტოლ-სწორები არიან. 2. ერთი, ერთეული, ცალი. ეშხუ ცალ დიარ ოხნაყ (ლშხ.) -- ერთი ცალი პური გამოვაცხვე. ეშხუ ცä̈ლ ფიცä̈რ ახუ̂იშტბ (ლნტ.) -- ერთი ცალი ფიცარი ვისესხე. 3. ქს. ცალ მხარეს, განზე. ცალთე̄უ̂ ედკუ̂ǟრǟნ ჯეჲ, ლაწ̄ინგუ̂ǟრ (ლშხ. 72) -- განზე გაეთრიეო, შე წირპლიანო! ცä̈ლხო აჩადდ მä̈გ! (ლნტ.) -- განზე გადექით (წადით) ყველანი!
- ცä̈ლადელ იგივეა, რაც ცǟლადä̈ლ.
- ცä̈ლä̈დელ იგივეა, რაც ცǟლადä̈ლ.
- ცä̈ლმä̈გ (-იშ, -მაგä̈რ) ბზ., ცალმä̈გ ბქ., ცალმაგ (-არ) ლშხ., ცä̈ლმä̈გ (-მაკä̈რ) ლნტ. --

კარაპანი, ცალმაგი. კალოზე სამ კედელზე აშენებული და გადახურული შენობა. მოღა̈ჳ̂იშ ლაშხჳ̂ნი ცალმა̈გისგა ნარ (ბქ. 230) -- მოსავლის შესანახად კარაპანი გვაქვს. ცა̈ლმა̈გ (კარაპა̈ნ) ახოგა ეშხუ ლა̈დელისა (ლნტ.) -- ერთ დღეში აუშენებია კარაპანი.

- ცა̈ნდ1 (ცანდა̈შ, ცანდა̈რ) ზს., ლნტ., ცანდ (-იშ, -არ) ლშხ. -- კიბის საფეხური. დეცთეჟი ეშხუ ცანდ გარ ხოკლი (ლშხ.) -- ცამდე ერთი საფეხურიღა აკლია. კიბი მეუსკჳ̂ე ცანდხენ ანშყჳ̂ედ (ლნტ.) -- კიბის მეექვსე საფეხურიდან გადმოვვარდი. კნინ. ცა̈ნდჷლდ ზს., ცანდი̅ლ ლშხ., ცა̈ნდილდ ლნტ.
- ცა̈ნდ2 (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ ბქ.) -- 1. ხიწვი. ცანდა̈ ლისჳ̂ემ (ბზ.) -- ხიწვის შერჭობა. 2. უშგ. ჭანჭიკი, ჭინჭილაქი, ჭილიბი (ხის ლურსმანი).
- ცა̈ჲრა იგივეა, რაც ცა̅ჲრა.
- ცა̈რიელ იგივეა, რაც ცარიელ.
- ცა̈ქჳ̂ (-იშ, ცაქჳ̂ა̈რ) ბზ. -- მოციქული, შიკრიკი. ადზჷზეხ ცა̈ქჳ̂ მეთერთე (ბზ.) -- გაგზავნეს შიკრიკი მკითხავთან. კნინ. ცა̈ქულდ. გადატ. გამგონე ბავშვი.
- ცა̈ყ (-იშ, ცაყა̈რ) ბზ., ლნტ., ცაყ (-არ) ლშხ., ეთნ. -- ბლის ჯოხი (არჭობენ ყანაში და ბოსტანში გათვალვისაგან დასაცავად). ცაყარს დაბარისა ხაცყეხ (ლშხ.) -- ბლის ჯოხებს ყანებში არჭობენ. ლარტამისა ასაციყ კაკოდ ცა̈ყ (ლნტ.) -- კაკომ ბლის ჯოხი ბოსტანში დაარჭო.
- ცა̈შ იგივეა, რაც ცა̅შ.
- ცა̈ცხჳ̂ (-იშ, ცაცხჳ̂ა̈რ) ბზ., ლნტ., ცაცხჳ̂ (-არ) ლშხ., ბოტ. -- ცაცხვი. ეჩხა̈ნთე ხჳ̂ა̈ჲ ცა̈ცხჳ̂ ხა̅გდა (ბზ.) -- წყალგაღმა (იქეთკენ) ბევრი ცაცხვი იდგა. ცა̈ცხჳ̂ი ფიცა̈რ ხაწჷხ ნასოს (ლნტ.) -- ცაცხვის ფიცარი სჭირდება ნასოს.

- -ცა̈ხენ იგივეა, რაც -ცახა̈ნ.
- ცა̄დ{ა} (-ა̄შ) ბზ., ლშხ., ცად{ა} (-ა̈შ ბქ., -და̈ჲშ ლნტ.) -- სანაცვლო, სამაგიერო, გადანაცვლება. ბაჯიშ ცადა (ბქ.) -- ფეხის შენაცვლება. ისგჿი ცა̄დაუ ხჿი (ლშხ.) -- შენი სანაცვლო ვიყო.
- ცა̄და-ყჿა̄და (-და̄შ) ლშხ., ცა̈დილ-ყჿა̈დილ (-იშ) ლნტ. -- აბდაუბდა, არეულ-დარეული. ლეგმერდე ცა̄და-ყჿა̄დას ა̄მბჿი (ლშხ.) -- ავადმყოფი აბდაუბდას ჰყვება.
- ცა̄ლადელ იგივეა, რაც ცა̄ლადა̈ლ.
- ცა̄ნცი (-ცი̄შ, -ა̄რ ბზ., -არ ლშხ.), ცანცი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ჲშ, -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- კუნელი. ჭუბერ წჿა... ცა̈ნცი (ბქ. 228) -- ჭუბერში იცის (ჩანს) კუნელი. ცა̄ნცი მუჟღორ იმი̄ (ლშხ.) -- კუნელი შემოდგომაზე მწიფდება. ცანცის დაჯა̈რ იზბიხ (ლნტ.) -- კუნელს თხები ჭამენ. კნინ. ცანცი̄ლ ბზ., ლშხ., ცანცილდ ლნტ.
- ცა̄ჲრა იგივეა, რაც ცა̄ჲრა.
- ცა̄ქჿა-მა̄ქჿა (-ჿა̄შ) ლშხ. -- მითქმა-მოთქმა, მისვლა-მოსვლა. ხე̄რიხ უქჿი̄ცად ცა̄ქჿა-მა̄ქჿა ამ ბედჟი (ლშხ.) -- ექნებათ (განუწყვეტლივ) ამ საქმის გამო მისვლა-მოსვლა (მითქმა-მოთქმა).
- ცა̄შ იგივეა, რაც ცა̄შ.
- ცა̄ლი იგივეა, რაც აცა̄ლი.
- ცა̄ლადა̈ლ (-იშ) ბზ., ცა̈ლადელ ბქ., ცა̈ლა̈დელ ლნტ., ცა̄ლადელ ლშხ.-- ხუთშაბათი დღე. ლაშთხჿერია̄რს ხა̈მთქჿახ თა̄რინგზელი წირ ალბა̄ ცა̄ლადა̈ლ (ბზ. 16) -- ლაშთხვერლებს აღების ხუთშაბათს მთავარანგელოზის წირვა სჩვევიათ. ცა̄ლადელ დო̄სგ ოხგენიდ (ლშხ.) -- ხუთშაბათ დღეს ადრე ავდგებით. ცა̈ლა̈დელ ხჿამა̈რჯჿიდ ლა̈თხჿიარხო ლიზის (ლნტ.) --

ხუთშაბათ დღეს ვაპირებთ სანადიროდ წასვლას.

- ცა̈̄ჲრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., ცა̈ჲრა (-რა̈შ, -როლ ბქ., -რაჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ცა̄ჲრა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ბოტ. -- თელა. ცა̈̄ჲრა̈̄ ბეჩუ̂ (ბზ.) -- თელის ბოყვი. ხოჩამდ იცხემხ... ბალყეჩ, ცა̈ჲრა (ბქ. 70) -- კარგად ხარობს (იზრდება) თხმელა, თელა... წი̄უ̂ა წიფსი̄ ხა̄რ ი ცა̄ჲრასი̄ (ლშხ. 88) -- აბედი წიფელასაც აქვს და თელასაც. ცხეკა̈რისა ცა̈ჲრა მეუ̂არ ითხი (ლნტ.) -- თელა ტყეებში ბლომად იშოვება. გადატ. -- უშნოდ სქელი ადამიანი.
- ცა̈̄შ (-იშ, -ცა̈̄შა̈რ) ბზ., ცა̈შ (-ა̈რ) ბქ., ლნტ., ცა̄შ (-არ) ლშხ. -- ხუთშაბათი. თამფა̈ ცა̈̄შ ეშხუ ზურა̄ლ დო̄სგ იგნა̈̄ლ (ბზ. 19) -- აღდგომის ხუთშაბათს ერთი ქალი ადრე დგება. დეშდიშს ცა̈შ ა̈ხჭემნი (ბქ. 77) -- ორშაბათს ხუთშაბათი მოჰყვება. ხოშა ცა̄შ... დო̄სგ იგნა̄ლხ (ლშხ. 5) -- დიდ ხუთშაბათს ადრე დგებიან. მა̄ბე ცა̄შ (ლშხ.) -- დღეის სწორი ხუთშაბათი. იხ. ცა̈̄ლადა̈ღ.
- ცელენი იგივეა, რაც ცელნი.
- ცელნი (ოცლ, აცა̈ლ; ა̈ცლენი ზს., ოცელ, აცალ; აცლენი ლშხ.), ცელენი (აცუ̂ელ, აცა̈ლ; ა̈ცელენი) ლნტ., გრდუვ. -- იხევა, იფხრიწება, სკდება. მარემ ეჯზუ ლეზებ ლა̈ჲემ, ერე ჯადუ̂ლექუ̂ა ღეთ აცა̈ლ (ბქ.) -- კაცმა იმდენი საჭმელი ჭამა, რომ კინაღამ მუცელზე გასკდა.
- ცემილ იგივეა, რაც ცგმრა.
- ცენირ, ცენერ (-იშ, -ა̈ლ) ბქ., ცენი̄რ (-ალ) ლშხ. -- მიჯნური. ცენირ ესერ ზურალს ხორი ი ლელატ -- ღუ̂აჟმარა (ანდ.) -- მიჯნური ქალს ჰყავს და საყვარელი -- კაცსო. გეგის ჩუკუ̄ლს ცენირ ხაყა (ლშხ.) -- გეგის ჩუკულში სატრფო ჰყავს.
- ცერ (-იშ, -ა̈ლ \ -ა̈რ ბზ., ლნტ. -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ცერი. ცერშუ̂ ხუ̂ა̈ბუნყუ̂ილა̈უ̂და̈ს ლელუ̂ა̈რს (ბზ. 423) -- ხორცს ცერით ვაქუცმაცებდი. ოხსუ̂ილე დაშნა̈ჲ ი ცერ ქათქუ̂იც (ბქ.

30) -- მოუქნია დაშნა და ცერი წააჭრა. დი̄ნას ცერჟი ოსგენა მუღუ̄ლ (ლშხ.) -- გოგოს ცერზე დაუსვამს ხოჭო. ცერიშ ლიკჩე (ბქ.) -- ცერის ჩვენება (აბუჩად აგდება).

- ცერა იგივეა, რაც ცჳ̂არა.
- ცერმგკა̈ჩ (-იშ) ზს., ლნტ., ცერმგკაჩ ლშხ. -- ციდა. ჭყინტ კამინჳ̂ს ლა̈̄თშჳ̂ იცხემ ი ცერმგკა̈ჩს ლადა̈ღშჳ̂ (ბზ. 402) -- ბიჭი მტკაველს ღამით იზრდება და ციდას დღისით.
- ცეჯემა̈დ იგივეა, რაც ცხჳ̂ი-ცგჯემა̈დ.
- ციაფუა -- ფუსფუსი, სწრაფი მოძრაობა, მისვლა-მოსვლა, გაწამაწია. ჩუ ხა̄რხ ციაფუა ბუზუ̄ლა̈რს (ბზ.) -- აქვთ ფუსფუსი (გაწამაწია) ფუტკრებს. მაგ ლეზო̄მახდ ხემა̄რა̄ლხ, ხა̄რხ ციაფუა (ლშხ.) -- ყველა საახალწლოდ ემზადება, აქვთ ფუსფუსი.
- ციბ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.) -- მაღალი ღობე; გალავანი. ციბ ახჭემხ ჰა̈ზჳ̂ს (ბზ.) -- ეზოს გალავანი შემოავლეს.
- ციგინ იგივეა, რაც ცგგინ.
- ცილ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ.), ცირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- 1. ქერქი, კანი. ალ ცილა̈რს და̈̄ჳ̂ ა̈თთხანა̈̄ნ (ბზ. 401) -- ამ ქერქებს დევი წააწყდა. მარე ჩჳ̂აქცურე გოგლა̈ნდიშ ცილს (ბქ. 78) -- კაცი დაჭრის ცირცელის ქერქს. 2. ცილა, კვერცხის ცილა. გჳ̂იგჳ̂ მიჯნე̄მ ლალე̄მ ი ცილა̈რ მოა̈ხ{ლ}ს ხა̄მნე (ბზ. 393) -- გული თვითონ შეჭამა და ცილა მოახლეს აჭამა. ლეგრე̄მი ცილ ჩი̄ს მა̄ ხალატ (ლშხ.) -- კვერცხის ცილა ყველას არ უყვარს. 3. ტყავი (მონადირის ენაზე). ნა̈თხჳ̂რა მასარდ ადგა̈რ ი ცილიშ სადგჳ̂ემ ადიგ (ბქ. 38) -- ნანადირევი ბლომად მოკლა და ტყავის სადგომი ააშენა (დაიდგა). კნინ. ცილილდ ბზ.
- ცილა̈ჳ̂ (-ლაჳ̂ა̈შ ბზ., -იშ ბქ., ლნტ.), ცილაჳ̂ ლშხ. -- დავა, შეცილება, ცილობა. ცჳ̂იდდ ცილა̈ჳ̂ ესერ ხოლა ლი (ზს.) -- ტყუილუბრალოდ დავა ცუდიაო. ხშირდ ხა̄რხ ცილაჳ̂

უშხუ̂ა̄რისა (ლშხ.) -- ხშირად აქვთ ცილობა ერთმანეთში. ცილჲუ̂ ახოჯადხ ჭემი ბედჟი (ლნტ.) -- თივის გამო დავა მოუვიდათ.

- ცილე (ოცგლ, აცილ; ა̈ცლე ზს., აცულ, აცილ; აცლე ლნტ.), ცგლე (აცილ, აცლე) ლშხ., გრდმ. -- აპობს, ხევს, ხლეჩს. ხოშა კუდურ ოცგლ (ბზ.) -- დიდი კუნძი გავაპე. თხუ̂იმს ჩოთცილე [მეზგას] (ბზ. 366) -- თავს გავუჩეხ მოსახლეს. ტანტაროზდ ჩა̈ჟს ჭიშხ ქახაცილ (ლნტ.) -- ტარტაროზმა ცხენს ფეხი მოაგლიჯა. ჟიბაუ̂ ჯა̈ცლე დეცხო (ლნტ. 205) -- ზევით მიგახეთქებ ცას. [მეცხუ̂ანას] ჩუ̂ათოცილახ გაკ (ლნტ. 102) -- (მეცხოვნეებს) გაუხლეჩიათ კაკალი.
- ცინაყა იგივეა, რაც ცი̄ნყა.
- ცინაყობ იგივეა, რაც ცინყობ.
- ცინგილ იგივეა, რაც ცგგინ.
- ცინგგლ იგივეა, რაც ცგგინ.
- ცინდჲუ̂ (-იშ \ -დუ̂იშ, -დუ̂ა̈რ) ზს., ცინდაუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., ცინდალ (-დალა̈ლ) ლნტ. -- მართვე, ბარტყი, ბახალა. აკუ̂ა̄რუნე კუ̂ინჩი ცინდაუ̂შა̄ლ (ბზ.) -- სკვინჩის ბარტყივით აღებს პირს. ფასკუ̂ინჯი ცინდალა̈ლს იზობდა ცხ̈აკუ̂ (ლნტ. 276) -- ფასკუნჯის ბარტყებს ქორი ჭამდა.
- ცინყობ იგივეა, რაც ცი̄ნყობ.
- ცინციბურ, ციციმბურ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ავგაროზი, თილისმა. ალეს ხა̄ჲშხა ცინციბურ (ლშხ. 6) -- ამას ჰქვია ავგაროზი. ცინციბურისა უ̂იჯი გარუ̂ა̄შა ხაჭო̄ნა (ლშხ.) -- ავგაროზში გველის პერანგია გახვეული. ბეფშუ̂ს ციციმბურ ახოსყეხ (ლნტ.) -- ბავშვს ავგაროზი გაუკეთეს. იხ. ქისუნბურა̈ჲ.

- ცინცილჲ̈{ჲ} (-იშ, -ჲ̈რ) ბზ., (-ლჲ̈ჲშ, -ლჲ̈ლ) ლნტ., ცინცილაჲ (-ლა̈ჲშ, -აუ \ -ლე̄ლ) ლშხ. -- შილიფად ჩაცმული. ცინცილაჲ{დ} ლჷრექჾ̂ მა̄რე შიშდ იქჾ̂ე̄ლი (ლშხ.) -- შილიფად ჩაცმული ადამიანი (კაცი) სწრაფად ცივდება. ბეფშ ცინცილჲ̈ ლჷრექჾ̂ ლჲ̈ს (ლნტ.) -- ბავშვი შილიფად იყო ჩაცმული.
- ცინციხდ ბზ., ლნტ., ფჷნციხდ ლშხ. იხმარება გამოთქმაში ცინციხდ, ფჷნციხდ ლიგნე -- დაქუცმაცება, დამსხვრევა, ნამსხვრევებად ქცევა. ბებედ დიარ ფჷნციხდ ადგენე (ლშხ.) -- ბებიამ პური დააქუცმაცა.
- ცირ იგივეა, რაც ცილ.
- ცირი̄მბურუ̄ლჲ̈რ (-ეშ) ბზ., ცჾ̂ირიმბარი, ცჾ̂ირინბა̈რი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ცჾ̂იდუმბარა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- წვრილმანები; წვრილმანი ნივთები. მა̈ჲ ჯა̄რ ალ ცირი̄მბურუ̄ლჲ̈რ (ბზ.) -- რად გინდა ეს წვრილმანები. ჭუბრა̈რს ათა̈ს შჾ̂იმიშ ჲა̈რა̈ლ ი ცჾ̂ირიმბა̈რი ხეხელიხ (ბქ. 227) -- ჭუბერლები ათასი სახის იარაღს და სხვა წვრილმან ნივთებს პოულობენ.
- ციჾ̂ალ (-იშ) ბზ., ლშხ., ციჾ̂ა̈ლ ლნტ. 1. ჯეჯილი. დაჴლარს ციჾ̂ალ ჩულოხმამახ (ლშხ.) -- თხებს ჯეჯილი შეუჭამიათ. 2. ახლად ამოსული სიმინდი.
- ციჾ̂ა̄ლდობ ბზ. -- ჯეჯილობა. ბიქჾ̂ დაბა̈რს აქჾ̂თუნე ციჾ̂ა̄ლდობჟი̄ნ (ბზ. 49) -- ქარი ყანებს არხევს ჯეჯილობის დროს.
- ციციმბურ იგივეა, რაც ცინციბურ.
- ციცუნდრა (-რა̄ჲშ ლშხ., -რა̈ჲშ ლნტ.) ბოტ. -- მდგნალი. ციცუნდრა̄ აშხალალ ონჴჾ̂იდდ (ლშხ.) -- მდგნალის ტოტები მოვიტანეთ.
- ციცჾ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.), ცჾ̂იც (-ა̈რ) ბქ. ზოოლ. -- კატა. შუკჾ̂ისგა ციცჾ̂ ხოყჾ̂რეხ (ბზ. 408) -- გზაში კატა უწევთ. მიჩ' ესერ ქჾ̂ინ მინე ცჾ̂იცჾ̂ისგა ლჷგ (ბქ. 59) --

ჩემი სული ჩვენს კატაშიაო. ულმა̈შს ლიბერგ ციცჳ̂ს ესერი ჴა̈სდიკ (ანდ.) -- ულვაშზე ხელის მოკიდება კატასაც სწყინსო. ნაცარქექიაჲ ჴაბმინა ციცჳ̂არს ლაჳანს (ლშხ. 80) -- ნაცარქექია გუთანში კატებს აბამდა თურმე. მებატეს ჩუ ჴა̈პეჟჳ̂ნენა ციცჳ̂ (ლნტ. 294) -- მებატეს კატა ჰყოლია დამალული. კნინ. ციცჳ̄ლ{დ} ბზ., ლშხ., ციცულდ ლნტ.

- ცი̄ნყა (-ყა̄̆შ, -ყა̈ლ) ბზ., ცინყა (-ყა̈შ, -ყოლ ბქ., -ყა̄შ, -ყე̄ლ ლშხ.), ცინაყა (-ყა̈ჲშ, -ყა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- მოცვი. მი ცი̄ნყა̄̆ ლალო̄ფა̄ლთე ღური (ბზ. 434) -- მე მოცვის შესაჭმელად (შესათქვლეფად) წავალ. ცხეკისგა მჷნწირდ ჴაგ ცინყა (ბქ. 70) -- ტყეში მოცვია მოძალებული. გუშგჳ̂ე ცხეკარისა მასარდ ითჴი ცინყა (ლშხ.) -- ჩვენს ტყეებში მოცვი ბლომად იშოვება. ცინაყა ლიმარიეჲსა იმჷი (ლნტ.) -- მოცვი მარიამობის თვეში მწიფდება.
- ცი̄ნყობ (-ა̈შ) ბზ., ცინყობ (-ა̈შ ბქ., -აშ ლშხ.), ცინაყაობ (-იშ) ლნტ. -- მოცვის მწიფობის დრო (მოცვობა). ეჯჩიქქა ცი̄ნყობი̄ ა̈ნბინა̈̄ნ (ბზ.) -- იმ დროს მოცვის მწიფობაც დაიწყო. ცინყობ ლა̄შხს ლიმრიე̄ჲსა იბნი (ლშხ.) -- ლაშხეთში მოცვის მწიფობა აგვისტოში იწყება.
- ცოდ (-იშ, -ა̈შ ზს., ლნტ., -აშ ლშხ.) -- 1. ცოდვა. ამი̄ ცოდშჳ̂ ნა̈ჲ დე ლეზჳ̂ებ გჳ̂აშიდ ი დე ლეთრე (ბზ. 283) -- ამის ცოდვით ჩვენ არც საჭმელი გვარგია (გვშველის) და არც სასმელი. ტურად ჴა̈ქჳ̂ე: მიჩა ესერ ი მიჩა ცოდ მაგ მიჩუ ჴარ (ბქ. 59) -- ტურამ უთხრა: -- აბა, ჩემიც და შენი ცოდვა ყველაფერი შენო. მა̈ხელჳ̂ა̈ჟს ზისხ ესერ ჴოფუე, მა̈რემ მჷდგა̈რის ცოდ (ანდ.) -- ვაჟკაცს სისხლი უდუღს, კაცისმკვლელს კი -- ცოდვაო. მადილს ი ცოდს დო̄მ ათშჷდახ (ლშხ. 54) -- ცოდვას და მადლს არ არჩევდნენ. ლა̈დელი ამეჩუ ცოდ ლოქ იფინი (ლნტ. 181) -- დღეს აქ ცოდვა დატრიალდებაო (ადუღდებაო). 2. საცოდავი. ალე ზურა̄ლ ძღჷ̄დ ცოდ ლი (ლშხ.) -- ეს ქალი ძალიან საცოდავია.
- ცოდა̈-კალ{ჳ̂}ენ ბზ., ცოდა̈-კალა̈ ბეჩ., ცოდა̈შ-კალა̈ ლხმ., ცოდა̈შკალა̈ნ ჩბხ., ცოდ-კალონ

ლშხ., ცოდიკალენ ლნტ. -- ცოდვის კანონი, ცოდვა-ბრალი; საცოდავი! აფსუს! ცოდა̈ კალჷ̂ენ, მა̈ჲ მა̄რე ლა̈სჷ̂! (ბზ.) -- საცოდავი, რა კაცი იყო! ცოდა̈-კალა̈, მა მახელჷ̂ა̈ჟ ოლდაგრელი! (ბქ.) -- აფსუს, რა ვაჟკაცი გარდაცვლილა! უჰ, მიშკჷ̂ი ცოდიკა̈ლენ! ბეფშ მა̈იდარ ლჷმა̈რ (ლნტ.) -- ოჰ, ჩემი ცოდო-ბრალი! ბავშვი მშიერი ყოფილა.

- ცოდლია̈ნ, ცჷ̂ედლია̈ნ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ცოდრია̈ნ (-ნუ) ბქ., ცოდლიან (-არ) ლშხ. -- ცოდვილი, შემცოდე, ცოდვიანი. ცჷ̂ედლია̈ნ სი ჰო! (ბზ.) -- ო, შე ცოდვილიანო! სი ცოდრია̈ნ, იმღა ა̈თღორჷ̂ენ? (ბქ.) -- შე, ცოდვილიანო რატომ მოტყუვდი? ცოდლიან ეჩა ბედ! (ლშხ.) -- ცოდვიანი იმისი ბედი! ძღუდ ცჷ̂ედლია̈ნ მარე ლი ჭიტი (ლნტ.) -- დიდი ცოდვილი კაცია ჭიტი.
- ცოდრიან იგივეა, რაც ცოდლია̈ნ.
- ცოდჷ̄ლ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -აშ, -არ ლშხ.), ცოდჷლდ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- საცოდავი, შესაცოდები. ამჩუჲ ცოდჷ̄ლდ მე̄რი (ბზ. 318) -- აქაც საცოდავად ვიქნები (მექნება). ბობშარე დედე ცოდჷ̄ლდ ლჷ̄გ (ლშხ.) -- ბავშვების დედა ცოდვილობს (ცოდვად დგას). კნინ. ცოდჷ̄ლჷლდ ბზ., ლშხ. მეხჷ̂ტე ზურა̄ლ ცოდჷ̄ლჷლდ იზგა სოფელისგა (ბზ.) -- უშვილო (ამოწყვეტილი) ქალი საცოდავად ცხოვრობდა სოფელში.
- ცონა̈რ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ჩბხ.) -- უსუსური (მცონარა). გიორგი ცონა̈რ ბეფშჷ̂ილდ ლი (ბზ.) -- გიორგი უსუსური ბავშვია.
- ცონა̈რ2 (-იშ, -ა̈რ) ჩბხ. -- ყურმახვილი, ფხიზელი (ძაღლი). ციოყა̈რს ხოჩა ცონა̈რ ჟეღა̈რ ხორდახ (ბზ.) -- ციოყაანთ კარგი, ფხიზელი ძაღლები ჰყავდათ.
- ცუბე იგივეა, რაც ცჷ̂იბე.
- ცუდ იგივეა, რაც ცჷ̂იდ.

- ცუდდ იხ. ცუ̂იდ.
- ცუდმოცალდ იგივეა, რაც ცუ̂იდიმუქუ̂დილდ.
- ცუზ (-იშ, -უ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ზოოლ. -- თევზი. თევზისნაირი წყლის ბინადარი საერთოდ. ლიცისკა ხუ̂ა̈ჲ ცუზს ხუ̂ირმიდ (ლნტ. 16) -- წყალში ბევრ თევზს ვიჭერთ. ცუზი თე (ბზ. ქს.) -- თევზის თვალი (თევზის თვალის მსგავსი მუწუკი-მეჭეჭი).
- ცულა̈ჳემანტ იგივეა, რაც ცხუ̂ი-ცჷჳემა̈დ.
- ცურ იგივეა, რაც ცუ̂ირ.
- ცურაუ̂ე (ლოხცურაუ̂, ლეჲცურაუ̂ე; ლეჲცურაუ̂ნე) ლშხ., ცურა̈უ̂ე (იყენ. ლა̈ხუ̂ცურა̈უ̂, ლა̈ჲცურა̈უ̂ე; ლა̈ჲცურაუ̂ი) ლნტ., გრდუვ. -- ცურავს, ცურაობს ჯეჲი̄ ზისხისა ცურაუ̂ე (ლშხ. 72) -- თვითონაც სისხლში ცურავს. ლა̈დელი მიშკუ̂ა ჭყინტდ ხოჩამდ ლა̈ჲცურა̈უ̂ე ჳელედურა̈ჲსკა (ლნტ.) -- დღეს ჩემმა ბიჭმა კარგად იცურავა ხელედურაში.
- ცურე იგივეა, რაც ცუ̂ირე.
- ცუყუ̂ბა (-ბა̈̄შ, -ბა̈̄ლ ბზ., -ბა̈შ, -ბოლ ბქ.), ცუყუ̂ბე̄რა (-რა̈̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- სარქველი, საცობი. ცუყუ̂ბა ბჷგიდ ათცჷყე̄რე (ბზ.) -- საცობი მაგრად დააცო. ცუყუ̂ბე̄რა ათთუ̂ეფახ (ლშხ.) -- საცობი დაჰკარგვიათ.
- ცუყუ̂ბე̄რა იგივეა, რაც ცუყუ̂ბა.
- ცუ̂ა̈რა (-რა̈̄შ) ბზ., ც{უ̂}ერა (-რა̈შ ბქ., -რა̄შ ლშხ., -რა̈ჲშ ლნტ.) -- მიტოვება (ქალისა). ზურა̄ლა̈ ცუ̂ა̈რას ჯუ̂ინალდ დაგრობ ხეფსო̄ლ (ბზ.) -- ქალის მიტოვებას ადრე მკვლელობა მოჰყვებოდა. ზურალა̈შ ცერა შუ̂ა̈ნს გუნ გუ̂აშუ̂დ ლასუ̂ ლჷკიდ (ბქ. 294) -- ქალის მიტოვება ძალიან მძიმე საქმედ ითვლებოდა სვანეთში. გარჯ ლი ცუ̂ერა, დაგრობ ხეფსი (ლშხ. 31) -- ძნელია ქალის მიტოვება, მკვლელობა მოჰყვება.

- ცუ̂ედლია̈ნ იგივეა, რაც ცოდლია̈ნ.
- ცუ̂ერა იგივეა, რაც ცუ̂არა.
- ცუ̂იბე (ოცუბ, აცუ̂იბ; ა̈ცუ̂ბე) ზს., ცუბე (ოცუბ, აცუ̂იბ; აცუ̂ბე) ლშხ., აცუ̂ბე (აცუ̂უბ, ა̈ცუ̂იბ; აცუ̂ბე) ლნტ. გრდმ. -- ჭრის. თა̈თს მა̄რე ხოჩა̄მდ ცუ̂იბე თხილმა̈რშუ̂ (ბზ.) -- ფიფქ თოვლს კაცი კარგად კვალავს (ჭრის) თხილამურებით. ძღჷ̄დ ლაძიას ნე̄სგალექუ̂ა ცუბეხ (ლშხ.) -- დიდ საკლავს შუაზე ჭრიან. ა̈მირა̈ნს ჩუ̂ათოცუ̂იბა და̈უ̂ (ლნტ. 274) -- ამირანს გაუჭრია დევი.
- ცუ̂იდ ზს., ლნტ., ცუდ ლშხ. -- ფუჭი, ტყუილი, ამაო. მახალჷ̄ნქა მა̈გ ცუ̂იდ ლჷმა̈რ (ბზ.) -- ცოდნის გარდა ყველაფერი ფუჭი ყოფილა. ცუ̂იდ მარე (ბქ.) -- ცუდი (მატყუარა, ფუჭი) კაცი. ეში ცუ̂იდ ლოქ ლი ეჩოხ ლიზი (ლნტ. 217) -- მაინც ამაოა (ფუჭია) იქ წასვლაო. ცუ̂იდდ ზს., ლნტ., ცუდდ ლშხ., ზმნს. -- ფუჭად, ტყუილად, ამაოდ. ბა̄ზი ესერ ცუ̂იდდ ხა̄რხ ლიუ̂ე̄ლიელ (ბზ. 348) -- ამაღამ ტყუილად კვნესიანო. თეფ აშ ცუ̂იდდ და̈ს ხეფშუ̂დენიუ̂ (ბქ. 289) -- თოფს ტყუილად არავის ესროდნენ. გუურდ მა̈გთან ცუ̂იდ ესერ ლჷმა̈რ (ანდ.) -- უგულოდ ყველაფერი ფუჭი ყოფილაო. ჟ'ახჟარე̄ნახ ცუდდ ი მჷმქადუ̂ნად ეჩა ლისე̄ლუ̂ე (ლშხ. 90) -- მოსწყინდათ თურმე ტყუილუბრალოდ (ფუჭად და გამცდენად) იმისი რჩენა.
- ცუ̂იდიმუქუ̂დ{დ}ილდ (-იშ) ბზ., ცუ̂იდიმოცა̈ლდ ბქ., ცუდმოცალდ, ცუდიმუქდუნად ლშხ., ცუ̂იდდიმოცა̈ლდ ლნტ. ზმნს. 1. ტყვილ-უბრალოდ, უსარგებლოდ. მისიშ მოსაუ̂ა̈ლ ცუ̂იდიმოცა̈ლდ ესღრი (ბქ.) -- წლევანდელი მოსავალი უსარგებლოდ მიდის. 2. აბდაუბდად ლნტ. ჩიგარ ცუ̂იდიმოცა̈ლდ რაგა̈დი (ლნტ.) -- ყოველთვის აბდაუბდას (ფუჭად და მოცლილად) ლაპარაკობს.
- ცუ̂იდმაცუ̂დი (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ცუ̂იდმა̈ცუ̂დი (-ა̈ლ) ლნტ. -- უდანაშაულო, ბრალის უქონელი.

და̂უით ალი გუ̂აშუ̂ლისგა ცუ̂იდმაცუ̂დი ლასუ̂ (ბქ.) -- დავითი ამ საქმეში უდანაშაულო იყო. ცუ̂იდ მა̈ცუ̂დი ლი გიგოჲ დენა (ლნტ.) -- გიგოს ქალიშვილი უდანაშაულოა.

- ცუ̂იდუმბარა იგივეა, რაც ცირი̄მბულარ.
- ცუ̂ირ (ცუ̂ირდა̈ს, ცუ̂ირდა; ცუ̂ირდე̄დს ბზ., ცუ̂ირგდ, ცუ̂ირგდ; ცუ̂ირგდეს ბქ., ცუ̂ირდა̈ს, ცუ̂ირდა; ცუ̂ირდეს ლნტ.), ცურ (ცურდას, ცურდა; ცურდეს) ლშხ., გრდუვ. -- დარჩენილია. [მურყუ̂ამ] კოტო̄ლ გარ ცუ̂ირ (ბზ.) -- კოშკი ცოტაღაა დარჩენილი. კოშკხენქა მა̈დმა ცუ̂ირ (ლნტ.) -- კოშკიდან არაფერია დარჩენილი.
- ცუ̂ირე ({ჩ}ოცურ, {ჩუ̂}აცუ̂ირ; {ჩუ̂}ა̈ცუ̂რე ზს., აცუ̂ურ, აცუ̂ირ; აცუ̂რე ლნტ.), ცურე (ოცურ, აცუ̂ირ; აცუ̂რე) ლშხ. გრდმ. -- ტოვებს. გჲერგი̄ლ ჩუ̂აცუ̂ირხ ლჷხა̈ხუ̂დ (ბზ. 316) -- გიორგი დატოვეს ცოლიანად. ლუ̂აშა̈რ ჩოცურ (ბზ. 40) -- ჯიხვები დავტოვე. მიჩ ესერ გარ ცუ̂ირეხ მო ამჩუ̄ნ? (ბზ. 232) -- მარტო მე მტოვებთ აქო? ნალუ̂ჟურდ ჩუ̂აცუ̂ირ გუ̂იჯიშ ნა̈კუ̂იშ (ბქ. 32) -- ვაჟმა წაბლის ნატეხი დატოვა. ნაჩომოუ̂ ეჯჟი აცუ̂ირ, ერე მეწედდ ნომა ლახლაგცას (ანდ.) -- ნამოქმედარი ისე დატოვე, რომ მნახველმა არ დაგცინოსო. ფუ̂ირ ზაუ̂ მიჩა ფასუ̂ ნაშგშუ̂ ესერ ცუ̂ირე (ანდ.) -- ფური ზაფხულში თავის ფასს წველით აკეთებსო (ტოვებსო). აგის ცურეხ ზექი მჷკდას (ლშხ. 24) -- შინ ტოვებენ შეშის მომტანს. ნა̈ ჩუ̂აცუ̂ირდ და̈შტუ̂ (ლნტ. 85) -- ჩვენ დავტოვეთ დათვი. ჭყჷნტა̈რს ჩუ̂ათოცუ̂ირახ დი წანა̈შ (ლნტ. 107) -- ბიჭებს დაუტოვებიათ დედა წანაშში. მიშგუ გეზალ იმე აცუ̂ირდ? (პოეზ. 66) -- ჩემი შვილი სად დატოვეთ?
- ცუ̂ირიმბარი იგივეა, რაც ცირი̄მბურუ̄ლარ.
- ცუ̂ირინბა̈რი იგივეა, რაც ცირი̄მბურუ̄ლარ.
- ცუ̂იც იგივეა, რაც ციცუ̂.

- ცჷიცგჳემდ იგივეა, რაც ცხჷი-ცგჳემჾდ.
- ცქეფენი იგივეა, რაც ცქეფნი.
- ცქეფნი (ოცქფენი, აცქჾფ; ჾცქფენი ზს., ოცქეფ, აცქაფ; აცქფენი ლშხ.), ცქეფენი (აცქჷეფ, აცქაფ; აცქეფენი) ლნტ., გრდუვ. -- სკდება. ჭინჭილ ჩჷაცქაფ (ბქ.) -- ნაწლავი გასკდა. ბუშტ ოჵჾშგნ მიჩეჷშ ცქეფნი (ბქ.) -- ბუშტი ხშირად თავისით სკდება.
- ცქიფე (ოცქფ, აცქიფ; ჾცქფე ზს., აცქუფ, აცქიფ; აცქფე ლნტ.), ცქგფე (ოცქგფ, აცქიფ; აცქფე) ლშხ., გრდმ. -- ხეთქს. ჭყინტ ჾცქფე ბუშტს (ბქ.) -- ბიჭი გახეთქს ბუშტს. ბოფშჾრს ბულთ ჩჷათოცქიფახ (ლნტ.) -- ბავშვებს ბურთი გაუხეთქავთ.
- ცქგრ (-იშ) -- 1. საქონლის ფაშვში მოთავსებული მოუნელებელი საჭმელი. ფჾშ ცქგრდ გჷეში ხჵდდა (ბზ.) -- ფაშვი მოუნელებელი საჭმლით ჰქონდა სავსე. 2. ბზ., ლშხ. ფაღარათი.
- ცქგფე იგივეა, რაც ცქიფე.
- ცხა (ცხჵ̈შ, ცხჵ̄რჾლ ბზ., -მიშ, -ცხარჾრ ბქ., ცხჵ̄მიშ, ცხჵ̄რალ ლშხ., -ცხჾდშ, ცხარჾლ ლნტ.) -- 1. ფრჩხილი. გარდატყუაჲ ლეხპარ ი ქო̄ხრეკ ცხა (ლშხ.) -- შეახტა გარდატყუა და ფრჩხილი გამოჰკრა. ალ მარე ცხარჾლს იკჷეპტე (ლნტ.) -- ეს კაცი ფრჩხილებს იჭრის. 2. ბრჭყალი. მჵ̄ლდ ცხჵ̄რჾლ ქჵ̄თჭკჷერ დჾშდჷს (ბზ. 360) -- მელამ დათვს ბრჭყალები მოაჭრა. ცხჾკჷს ცხარჾრშჷ ხჾლჷენა კალმახ (ბქ. 227) -- ქორს კალმახი ბრჭყალებით ჰყოლია (დაჭერილი). იხ. კანჭ{ჷ}.
- ცხამ (-ჾშ, -ჾრ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- 1. ღვარძლი. ცხამ მჵ̄რე (ლშხ.) -- ბოროტი, ღვარძლიანი კაცი. ცხამჾშ მგლჾშის ცხამ ესერ ოხჷთია (ანდ.) -- ღვარძლის დამთესავს ღვარძლი მოუმკიაო. 2. ბოტ. სარეველა ბალახი, ღვარძლა.
- ცხამჵ̄რ ბზ., ცხამჵ̄რ ლშხ. -- ღვარძლიანი, ღვარძლა ბალახიანი (ხორბალი, პურის ნათესი).

გუშკჳ̂ე კჳ̂ეცნა დაბს ცხამა̄რ ეხფასა̄ნ (ლშხ.) -- ჩვენი პურის ყანა ღვარძლა ბალახიანი გამოდგა.

- ცხაპ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ლნტ. -- ხერხემალი. ჯა̈ნი ცხაპ სგა̄თგეხ ლაჯაბს (ბზ.) -- ხარის ხერხემალი მოსახარშად ჩაადგეს. სა̈ნჯიხიშ მერა̈რ ცხაპ-ცხაპგლდჟი ხეგნიხ ლენწირს (ბქ. 308) -- მებრძოლი ფუტკრები ხერხემალზე დააცხრებიან დამარცხებულ (მოსარევ) ფუტკარს. იხ. შიყრა.
- ცჴა̈ეშ იგივეა, რაც ცჴა̄ჲ.
- ცჴა̈ი იგივეა, რაც ცჴა̄ჲ.
- ცჴა̈კჳ̂ (-იშ, ცხაკჳ̂ა̈რ) ზს., ლნტ., ცხეკჳ̂ (-არ) ლშხ., ზოოლ. -- ქორი. ანპა̈რ ეშხუ ცჴა̈კჳ̂ (ბზ.) -- მოფრინდა ერთი ქორი. ამეჟი ხახტაჳ̂ენა ცჴა̈კჳ̂ (ბქ. 227) -- ამაზე თურმე ქორი ეხატა. მახე თელეღრა ცჴა̈კჳ̂ ლეშნა̈რი ესერ ლი (ანდ.) -- ახალი რძალი მოსაშინაურებელი ქორიაო. ფასკჳ̂ინჯი ცინდალა̈ლს იზობდა ცჴა̈კჳ̂ (ლნტ. 276) -- ფასკუნჯის ბარტყებს ქორი ჭამდა. კნინ. ცხეკუ̄ლ ლშხ., ცჴა̈კუ̄ლ ბზ., ცჴა̈კულდ ლნტ. ცხეკუ̄ლ მგლჩად ხაყენა [დი̄ნას] (ლშხ. 84) -- ქორი მცველად ჰყოლია გოგოს.
- ცჴა̈მა (-მა̄შ) ბზ., ცხემა (მა̈შ ბქ., -მა̄შ ლშხ., -მა̈ჲშ ლნტ.) -- მატება, ზრდა. ცჴა̈მანი ქა̈მან უჳ̂ ალხი̄დელხი! (ბზ.) -- ზრდით და მატებით გეხაროს (გახარებულიყავი)! ალი ქალა̈შ ცხემალა (ბქ. 89) -- ეს დათესე მატებისათვის. მახე ზაჲსუ ლოხგენე̄ნად ცხემაჳ̂შ, ქემაჳ̂შ, ბედჳ̂შ ი ბარაქჳ̂შ! (ლშხ. 16) -- ახალ წელს შევხვედროდეთ (მივდგომოდეთ) ზრდით, მატებით, ბედით და ბარაქით! ისკჳ̂ე ცხემა ი ხოჩა გჳ̂ეშუ მასმა ჩიგარ (ლნტ.) -- თქვენი მატება და კარგი საქმე მსმენოდეს ყოველთვის.
- ცჴა̄ჲ, ცჴა̈ჲ ბზ., ცჴა̈ი ბქ., ცხაჲ ლშხ., ცჴა̈ჲ, ცჴა̈ეშ ლნტ. ნაწ. -- ხომ, განა, რა თქმა უნდა,

ცხადია. ათხე, ცხა̈̄ჲ, ჩუ̂აჯდაგრი (ბზ. 335) -- ახლა, ცხადია, მოგკლავ. სოლომა̈ნიშშა̈ლ მეთხუ̂ა̈რ ცხა̈ი, და̈რ ლჷწსელი (ბქ. 208) -- სოლომონისთანა მონადირე, ცხადია, არავინ გაჩენილა. ქა ცხაჲ დე̄სა ხაწუ̂ე̄ნეხ დი̄ნა (ლშხ. 6) -- გოგო რა თქმა უნდა, არ აჩვენეს. ბაპცა̈ხენ, ცხა̈ეშ დია̈კუ̂ენ ჩიგარ არდა (ლნტ. 54) -- მღვდელთან, რა თქმა უნდა, დიაკონი ყოველთვის იყო.

- ცხეკ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ტყე (შერეული, ფოთლოვანი ტყე). ცხეკისგა ლეზუ̂ებ მა̄მგუ̂ეშ ა̈რი (ბზ. 283) -- ტყეში საჭმელი არაფერია. უდუმბურ ცხეკისგა ა̈რიხ ხეხუ̂-ჭა̈შ (ბქ.) -- უდაბურ ტყეში არის ცოლ-ქმარი. ფედიას ხარხ ცხეკა̈რ (ლნტ. 17) -- ტყეები ახლოს აქვთ. ცხეკი მა̄რე (ბზ., ლშხ.) -- ტყის კაცი. ცხეკ ი უ̂ელ (ზს.) -- ტყე და ველი.
- ცხეკა̈̄რ ბზ., ცხეკა̄რ ლშხ., ცხეკა̈რ ლნტ. -- ტყიანი. ცხეკა̈̄რ გოლა̈ჲჩუ მა̄მა იჟა̈ჳ (ბზ.) -- ტყიან დაღმართზე თოვლის ზვავი არ ჩამოწვება. ლა̄შხ ცხეკა̄რ ლი (ლშხ.) -- ლაშხეთი ტყიანია. ლენტეხა ეჩქად ხოშა ცხეკა̈რ ლას (ლნტ.) -- ლენტეხი ადრე უფრო ტყიანი იყო.
- ცხეკი{შ} (-იშ, -შა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ტყის ბინადარი, ტყიური, ავი სული. სი ცხეკიშ იმე ჯიჩდა? (ბზ.) -- შე ტყიურო (ავო სულო), სად ყოფილხარ? მეთხუ̂ია̈რს ცხეკი მარე ლახახუ̂იდა (ლნტ.) -- მონადირეს ტყის კაცი შეხვდა. 2. არჩვი, გარეული თხა. ჰერსკნა̈რდ მეთხუ̂არას ცხეკიშა̈რ ხოშხახ (ბქ. 235) -- არჩვებს მონადირეები ტყიურებს ეძახიან.
- ცხეკუ̂ იგივეა, რაც ცხა̈კუ̂.
- ცხემა იგივეა, რაც ცხა̈მა.
- ცხემა̈დ იგივეა, რაც ცხუ̂ი-ცჷვემა̈დ.

- ცხენ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ., ცხუ̂ენ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- სხვენი. მიჩ ესერ ცხენ ლექუ̂ა ეშდჲორი ჲეხუ̂ ხოჭარა (ბქ. 315) -- მე სხვენზე თორმეტი ცოლი მყავს ჩამწკრივებულიო. ქა ხორკინეხ ცხუ̂ენს ლეფრად (ლშხ. 5) -- ჩამოჰკიდებენ სხვენზე გასახმობად. მაულ... ჟ'ა̈თეფორცხან ცხუ̂ენჟი (ლნტ. 193) -- მელა აფორთხდა სხვენზე.
- ცხეპენი იგივეა, რაც ცხეპნი.
- ცხეპნი (ონცხეპ, ანცხა̈პ, ა̈ნცხპენი ზს., ანცხაპ, ანცხპენი ლშხ. \ ოხუ̂ეცხპ, ოხცხაპ; ოხცხეპნი ბქ.), ცხეპენი (ა̈ნუ̂ცხეპ, ა̈ნცხაპ; ა̈ნცხეპენი) ლნტ., გრდუვ. -- კრთება, იხრება, იკეცება. ზურალ უნენიად ჟ'ახცხეპა (ბქ. 316) -- ქალი უნებურად შემკრთალა. ბეფშ ლიტეუ̂ეისა ჟ'ანცხაპ (ლნტ.) -- ბავშვი ხმაურისაგან (ხმაურში) შეკრთა.
- ცხიდ იგივეა, რაც ცხი̄დ.
- ცხიდიან იგივეა, რაც ცხი̄დიან.
- ცხიკ, ცხინკ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ცხიკო̄ლ (-არ) ლშხ. -- გოდორი, ბზ. კალათი. ოთჴიდხ და̄უ̂ს ცხიკუ̂შ სა̈დილ (ბზ. 310) -- დევს კალათით სადილი მოუტანეს. ცხი{ნ}კ ესერ ცხინკდ ლახ ჟი ხექდი, ლაფკანა̈რიდ ესერ ჟი იმა̈რგ (ანდ.) -- კალათი რომ უვარგისდება, ჯამ-ჭურჭლის შესანახად გამოდგებაო. ლჷმა̄რე ცხიკო̄ლს ჟენცუ̂ემხ შიყჟი (ლშხ. 16) -- გამზადებულ გოდორს ზურგზე მოიკიდებენ. კნინ. ცხიკო̄ლ ბზ., ცხიკო̄ლი̄ლ ლშხ., ცხიკილდ, ცხიკჷლდ ბქ.
- ცხინკ იგივეა, რაც ცხიკ.
- ცხიპე (ონცხჷპ, ანცხიპ; ა̈ნცხპე) ზს., ცხჷპე (ოცხჷპ, აცხიპ; აცხპე) ლშხ., აცხპა̈ნი (ათუ̂აცხჷპა̈ნ, ადაცხჷპა̈ნე; ადაცხჷპ{ა̈}ნი) ლნტ., გრდმ. -- ნასკვავს. ბებედ ქიპ აცხიპ (ლშხ.) -- ბებიამ ძაფი განასკვა. ლა̈რტყს ჩუ აცხპა̈ნიხ (ლნტ. 71) -- ქამარს გასკვნიან. ჭჷშხა̈რს ჩუ

აცხპ̈ნიხ (ლნტ. 52) -- ფეხებს {გადა}იჯვარედინებენ. ბეფშდ ჩაფლ̈ ლაბან ჩუ̂ადაცხჷპ̈ნე (ლნტ.) -- ბავშვმა ფეხსაცმლის თასმა განასკვა.

- ცხირ (-იშ, -̈ლ) ზს. 1. ხიწვი, ხიჭვი. მეჩი ცხირს უ̂ენდ გარ ხებ̈̄ჳ (ბზ. 328) -- მოხუცი ხიწვს ძლივს {გადა}აბიჯებს. ცხირშუ̂ ლეკუ̂ანად ესერ მადე ხაყა (ბქ.) -- ხიწვით გადაგდების ღირსიც არააო (უღირსი, უქნარა, ყოველგვარ ღირსებას მოკლებული ადამიანი). 2. ბზ. კენჭი; წილი, ხვედრი. ცხირი ლიკუ̂̄ნე (ლიშდე) (ბზ.) -- კენჭისყრა (კენჭის აგდება).
- ცხირე იგივეა, რაც ̈ცხრე.
- ცხირწე̄ლა (-ლ̈̄შ ბზ., -ლ̄შ ლშხ., -ლ̈შ ბქ.) -- წვრილი ღერო, ხიწვისოდენა ღერო. ცხირწე̄ლა დესა ჯისპა (ბზ. ლშხ.) -- ხიწვისოდენა ღერო არ გადაგიბრუნებია (არაფერი არ შეგიქმნია). გადატ. უსაქმურობა. თელ ლადეღ ცხირწე̄ლა მ̄ ხოსპა (ლშხ.) -- მთელი დღე უსაქმურადაა.
- ცხი̄დ (-იშ) ბზ., ცხიდ ბქ., ლშხ., ქს. -- წუნი, ნაკლი, რამე მიზეზი. ცხი̄დ ესერ მ̈̄მ ხულუ̂ა ალ ჩ̈̄ჟს (ბზ.) -- ამ ცხენს ნაკლი არ აქვსო. ცხიდ მოდმ' ესერ ხექუ̂ი (ბქ.) -- არ დაიწუნებაო. ცხიდ დეშერდ ხეკუ̂ეს ოხკჷდის ლაგუ̂ანს (ლშხ. 34) -- წუნი ვერავინ უნდა აუღოს სატირალს (გასვენებას). ცხიდ მ̈დ ხეკიდი ალ გუ̂ეშს (ლნტ.) -- არ დაიწუნება ეს საქმე.
- ცხი̄დი̈ნ, ცხი̄დჲ̈ნ (-იშ, -დჲანჴ̈რ) ბზ., ცხიდიან (-̈რ) ბქ., ცხიდიან, ცხი̄დიან (-არ) ლშხ., ცხიდი̈ნ (-̈რ) ლნტ. -- წუნია. ძღჷდ ცხი̄დი̈ნ მ̈̄რე ლი (ბზ.) -- ძალიან წუნია კაცია. ცხიდი̈ნ ჯი ესერ ლჷმ̈რ ლეცხიდ̈ლ (ანდ.) -- წუნია თვითონ იყო დასაწუნებელი.
- ცხოუ̂ელ -- ძლიერი, ცხოველი (ხატი, ეკლესია...). ალ ლადღ̈რ ხოშა ცხოუ̂ელ ლადღ̈რდ ნადხ ლჷნშ̈ნ (ბქ. 195) -- ეს დღეები ძლიერ დღეებად ჰქონდათ აღიარებული (მონიშნული).
- ცხრილ იგივეა, რაც ცხჷრილ.

- ცხუ იგივეა, რაც ცხჳ̂ი.
- ცხუდე იგივეა, რაც ცხჳ̂იდე.
- ცხულა̈ჯემა̈ტ იგივეა, რაც ცხჳ̂ი-ცჱჯემა̈დ.
- ცხუმ იგივეა, რაც ცხჳ̂იმრა.
- ცხუმრა იგივეა, რაც ცხჳ̂იმრა.
- ცხურუ (-ა̈შ \ -რუ̄შ, -ა̈რ, -ა̈ლ) ზს. -- პატარა ხვრელი, მცირე სარკმელი. ცხურუა̈რქა ანღრი ათუ ჳ̂ერთქ (ბქ. 263) -- ხვრელებიდან ცხელი ორთქლი ამოდის. ცხურუ-ბურუ -- მრავალხვრელიანი, დაჩხვლეტილი. ცხურუ-ბურუს ხჳ̂ა̈ფტისა̈ლი [ხჳ̂აცყე̄რა̈̄ლი] (ბზ. 365) -- პატარა ხვრელებს ვგმანავ. იხ. ჯურუ.
- ცხურუ-ბურუ იხ. ცხურუ.
- ცხუტ იგივეა, რაც ცხჳ̂ირტ.
- ცხჳ̂ადეშ (-იშ, -დუშა̈რ) ბზ., ცხჳ̂ადიშ (-დშიშ, -ა̈რ) ბქ. -- მიწის ფართობის საზომი ერთეული, ერთი დღიური მიწა. ეშხუ ცხჳ̂ადეშ გიმ ხუღჳ̂ახ (ბზ.) -- ერთი დღიური მიწა აქვთ.
- ცხჳ̂ად{ჳ̂} (-ა̈შ, -{ჳ̂}ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -ჳ̂არ ლშხ.) -- დიდი ქვაბი, საარაყე ქვაბი. კამბეჩ ცხჳ̂ადისგა ლაჯა̈ბდ ხორიხ (ბზ. 81) -- ქვაბში კამეჩი მოსახარშად უდგათ. ნა̄შგს სგე̄სგოშნეხ ცხჳ̂ადთე (ლშხ.) -- მონაწველს დიდ ქვაბში ჩაასხამენ. ითხეხ, იმა̈ჳ̂შ ლას ცხჳ̂ად (ლნტ. 125) -- იშოვეს, როგორც იქნა დიდი (საარაყე) ქვაბი. კნინ. ცხჳ̂ადჵლდ ბზ., ლნტ., ცხჳ̂ადი̄ლ ლშხ.
- ცხჳ̂ედენი იგივეა, რაც ცხჳ̂ედნი.
- ცხჳ̂ედნი (--, აცხჳ̂ა̈დ; ა̈ცხჳ̂დენი ბზ., --, აცხჳ̂ად ლშხ.), ცხჳ̂ედენი (--, აცხჳ̂ად;

აცხჳ̂ედენი) ლნტ., გრდუვ. -- წყდება (წყალი). ლაპრა̈ყჟი უცეფდ ლიც ჩ'აცხჳ̂ად (ბზ.) -- არყის გამოხდისას წყალი უცებ შეწყდა. მჷხარ ლიც აცხჳ̂ედენი (ლნტ.) -- ხვალ წყალი დაწყდება.

- ცხჳ̂ენ იგივეა, რაც ცხენ.
- ცხჳ̂ი (-ჳ̂ი̄მიშ, ცხჳ̂ია̈რ ბზ., ცხუმი, -ა̈რ ბქ., -ჳ̂იშ, -ჳ̂ია̈რ ლნტ.), ცხუ (ცხჳ̄შ \ ცხჳ̄მიშ, -არ) ლშხ. 1. ისარი. მურყჳ̂ამს სგა ხა̈ჩხინახ ცხჳ̂ია̈რ (ბზ. 2) -- კოშკს ისრები აქვს შერჭობილი. მეჩი მარემ ცხჳ̂ი ლახჳ̂ემ [დინილს] (ბქ. 83) -- მოხუცმა კაცმა ისარი მისცა გოგონას. ჭყინტდ ცხუ ხაკიდ მეგემს (ლშხ.) -- ბიჭმა ისარი მოარტყა ხეს. ჭყინტდ ცხჳ̂ი ქადაკჳ̂ა̈რ (ლნტ. 169) -- ბიჭმა ისარი ისროლა. 2. ნესტარი. ღებ ცხუ ჟი ესერ ხედგა̈რი ი ამახჳ̂ს ეში ქა ხატყცი (ანდ.) -- ფუტკარი ისარს (ნესტარს) მიაკვდება, მტერს მაინც ისრავსო. ბუზჳ̄ლდ ცხუ ხაკიდ ჟეღს (ლშხ.) -- ფუტკარმა უკბინა (ნესტარი დაარტყა) ძაღლს. 3. თოფის და მისთ. ტყვია. ნაკაც თეფ ცხუ ქ'ესერ ოთტიხ (ანდ.) -- მრუდე თოფი ტყვიას გაუსწორებიაო.
- ცხჳ̂იდე (ოცხუდ \ ოცხჳ̂იდ, აცხჳ̂იდ; ა̈ცხჳ̂დე \ აცხჳ̂დინე ბზ., აცხჳ̂უდ, აცხჳ̂იდ; აცხჳ̂დე ლნტ.), ცხუდე (ოცხუდ, აცხჳ̂იდ; აცხჳ̂დე)ლშხ. გრდმ. -- წყვეტს, კეტავს. და̈ჳ̂ით ლექჳ̂ე̄რი ღა̈რს აცხჳ̂დინე (ბზ.) -- დავითი წისქვილის ღარს დაკეტავს. ლადი ნიცს აცხჳ̂დეხ (ლშხ.) -- დღეს წყალს გადაკეტავენ.
- ცხჳ̂იმ იგივეა, რაც ცხჳ̂იმრა.
- ცხჳ̂იმრა, ცხჳ̂იმ (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ცხჳ̂იმ, ცხუმრა (-რა̈̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ბოტ. 1. რცხილა. ცხჳ̂იმრა̈̄ აშხალ მა̈̄რ ლექჩე (ბზ.) -- რცხილის ტოტი უნდა მოვჭრა (მაქვს მოსაჭრელი). ხოჩამდ იცხემ ცხჳ̂იმრა (ბქ. 70) -- რცხილა კარგად

იზრდება. ბოგმოყ ძღჷდ ცხ̂უ̂იმ ლჷგ (ლნტ.) -- ხიდთან დიდი რცხილა დგას. 2. ქს. წაქცეული რცხილა, რცხილის მორი, ფიცარი. ცხუმრა̄ მორალ ოხმა̄რედ (ლშხ.) -- რცხილის მორები დავამზადეთ. ცხ̂უ̂იმრა ფიცა̈რ ა̈ხ̂უ̂იყდ (ლნტ.) -- რცხილის ფიცარი ვიყიდე.

- ცხ̂უ̂ირტ, ცხ̂უ̂იტ, ცხუტ (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- თავხე, მთავარი დირე, სათავე, საყვავე. ქორა̈შ ცხუტდ მეგრე მეგემ ოხქა̈ჩ (ბქ.) -- სახლის თავხედ მსხვილი ხე მოვჭერი.
- ცხ̂უ̂იშილ (-იშ, -არ) ლშხ. -- შინაყმა, მოჯამაგირე, ნაყიდი ყმა. ხ̂უ̂ა̄ჲ ცხ̂უ̂იშილ ხო̄რდახ (ლშხ.) -- ბევრი შინაყმა ჰყავდათ. კნინ. ცხ̂უ̂იშილე̄ლ ლშხ.
- ცხ̂უ̂ი-ცჷკემა̈დ (-იშ, -ა̈რ) ცჷკემდ, ცკემა̈დ (ცჷკომდა̈რ, ცხემდა̈რ) ზს., ცკ̂უ̂ემა̈დ, ცეკემა̈დ, ცხემა̈დ (-მდიშ, -მდა̈რ) ბზ., ცხულაკემეტ (-იშ, -არ) ლშხ., ცხულა̈კემატ, ცულა̈კემანტ (-ა̈რ) ლნტ. -- მშვილ-ისარი. ეჩქას ლიშია̄ლ ცხ̂უ̂ი-ცჷკემა̈დშ̂უ̂ ლჷმა̄რ (ბზ. 2) -- მაშინ ომი მშვილდ-ისრებით ყოფილა. [ნალჟურს] მიჩა დიდ ცჷკემდ ოხსყე (ბქ. 87) -- ბიჭს დედამისმა მშვილდ-ისარი გაუკეთა. ჭყინტს ახოსყე̂უ̂ნა მუშკიდიშ̂უ̂დ ცხულა̈კემა̈ტ (ლნტ. 287) -- ბიჭს მჭედლისათვის მშვილდ-ისარი გაუკეთებინებია.
- ცხჷნდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ნაკვერცხალი, ნაკვერჩხალი. დადად ცხჷრილშ̂უ̂ ლახ̂უ̂ემ ცხჷნდა̈რ (ბქ. 66) -- ბებიამ ცხრილით მისცა ნაკვერცხალი. ცხჷნდდ ლჷგ (ბქ.) -- ნაკვერცხალივითაა (დიდი სიცხე აქვს). კნინ. ცხჷნდჷლდ. ათაგანხ შუკ̂უ̂ს ბიშტილდ, წ̂უ̂იილდ ი ცხჷნდჷლდ (ბქ. 19) -- გაუდგნენ გზას ბუშტი, ღერო და ნაკვერცხალი. იხ. ლჷრჩ.
- ცხჷპე იგივეა, რაც ცხიპე, აცხა̄მპე.
- ცხჷრილ (-რლიშ, -რლა̈რ, -ა̈რ ზს.), ცხრილ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ცხრილი, ცხავი. მიშგ̂უ̂ა დიე ლითუ̂ა̄ლჟინ ცხჷრილშ̂უ̂ ლიც მი ამღ̂უ̂ა̄ნ (ბზ. 422) -- დედაჩემის დაბადებისას ცხრილით წყალი მე მომქონდა. ცხჷრილშ̂უ̂ ლახ̂უ̂ემ ცხჷნდა̈რ (ბქ. 66) --

ცხრილით მისცა ნაკვერჩხლები. ჲერხი ამსოლდ მეგრ' ესერ ცხჷრილჩუ ლჷცხრილე ლი (ანდ.) -- ზოგი ადამიანი მსხვილ საცერში გაცრილიაო. 2. ბქ. საცერი.

- ცკჳ̂ემა̈დ იგივეა, რაც ცხჳ̂ი-ცჷკემა̈დ.
- ცჷგ1 (-იშ, -ა̈̄რ ზს. -იშ, -არ ლშხ.) -- ცომის გუნდა. მა̈ჲ ჯა̄რხ ალამა̈გ ცჷგ? (ბზ.) -- რად გინდათ ამდენი ცომის გუნდა?
- ცჷგ2 ბქ. -- წისქვილის ბორბლის რკინის წვეტიანი ფეხი, რომლითაც ბორბალი კიბორჩხალაზე ტრიალებს. კნინ. ცეგჷლდ.
- ცჷგინ (-გნიშ, -გნა̈̄რ) ბზ., ციგინ (-იშ, -გნა̈̄რ ბქ., -გნარ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ცინგილ, ცინგჷლ (-იშ, -გლა̈̄რ) ბქ. 1. ზღაპარი. ცჷგნილუ ესერ ანა̄მბჳ̂ე (ბზ. 345) -- ზღაპარი გვიამბეო. ცინგილს იმბჳ̂ალხ ხოშოლუ (ბქ. 6) -- ზღაპარს ჰყვებიან უფროსები. ალ ციგინ ნესტორი ნა̄მბაჳ̂ ლი (ლშხ.) -- ეს ზღაპარი ნესტორის ნაამბობია. ეშხუ მარე ხაყლა: ციგინ ლოქ ახომბა̈ჳ̂ე (ლნტ. 132) -- ერთი კაცი ეუბნებოდა: ზღაპარი მიამბეო. 2. ზს. ეშმაკობა; მიდებ-მოდებით ლაპარაკი; რისამე მოტყუებით თქმა.
- ცჷლე იგივეა, რაც ცილე.
- ცჷმრა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ცემილ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ღორის მუცლის ქონი; ცმელი. ცჷმრად ლიგნე (ბქ.) -- მუცლის ქონად ქცევა (ძალიან გასუქება). ლა̄შხარ ცემილს იშხჳ̂ნიხ ლელუნთდ (ლშხ.) -- ლაშხელები ცმელს საზამთროდ ინახავენ.
- ცჷრცმა (-მა̈̄შ, -მა̈̄ლ ბზ., -მა̈შ, -მოლ ბქ., -მა̄შ, -მე̄ლ ლშხ.) -- ქონნარევი ფაფა, ქონიანი ფაფა. ცჷრცმას ბოფშა̈რს ხა̄მნეხ (ბზ.) -- ქონიან ფაფას ბავშვებს აჭმევენ. ცჷრცმა დე̄სა მი̄მა (ლშხ.) -- ქონიანი ფაფა არ მიჭამია.
- ცჷც ბოტ. -- საადრეო სიმინდის ჯიში, წვრილმარცვლიანია, მთაში ხარობს. ხოლაშახ...

სიმინდ [ცგც...] (ბქ. 281) -- უთესიათ სიმინდი (წვრილმარცვლიანი).

- ცგჯემა̈დ იგივეა, რაც ცხუ̂ი-ცგჯემა̈დ.
- ცგჯემდ იგივეა, რაც ცხუ̂ი-ცგჯემა̈დ.

- ძაგუნი იგივეა, რაც ძაგჳ̂ა̈̄რ.
- ძაგჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -იშ, -არ ლშხ.) -- ჯაგარი. ჯჳ̂ინალდ ანღჷრდახ შჳ̂ა̈ნთე ძაგჳ̂ ლა̈ყიდთე (ბზ.) -- ძველად სვანეთში მოდიოდნენ ჯაგარის საყიდლად. ათხე ალჲა̈რდ ლახჳ̂ემხ ძაგჳ̂ (ბქ.) -- ახლა ამათ ჯაგარი მისცეს. ხამემ ძაგჳ̂ლა ჳ̂ოქრ ესერ იკიდი (ანდ.) -- ღორის ჯაგარში ოქრო აიღებაო. კნინ. ძაგულდ ზს., ძაგჳ̄ლ ლშხ. [დეჳ̂იშჳ̂ილდ] ჩოხკჳ̂ა̈რ ძაგულდ (ბზ. 244) -- დევიშვილმა ჯაგარი ჩამოუგდო. მეგრე ძაგულდა̈რ ჯაგ (ბქ. 101) -- მსხვილი ჯაგარი გაქვს (გადგას).
- ძაგჳ̂არაჲ (-რა̈̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ., ძაგჳ̂არა̈ (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- შვიტა (ცხენის სამკურნალო ბალახია). ჟი ლეყჳ̂ფურე გჳ̂არ ალ ძაგჳ̂არა̈ (ლნტ.) -- ეს შვიტა უნდა ამოვთხაროთ.
- ძაგჳ̂ა̈̄რ (-ჳ̂ა̄რა̈შ \ -იშ, -ჳ̂ა̄რა̈ლ) ბზ., ძაგჳ̂ა̈რ (-იშ, -ჳ ბქ., -ჳ̂არა̈ლ ლნტ.), ძაგჳ̂ა̄რ (-იშ, -ალ), ძაგუნი (-ნი̄შ, -არ) ლშხ. -- ჯაგრიანი (ბალნიანი). მაკა̈ ძაგჳ̂ა̈რ ლი ალ ზურალ! (ლნტ.) -- როგორი ბალნიანია ეს ქალი! კნინ. ძაგუნი̄ლ ლშხ. (სალანძღავი სიტყვაა).
- ძალფანაჲ იგივეა, რაც ძაფან̆ა̈ჲ.
- ძანძა̈ხ (-იშ, -ძახ̆ა̈რ) ზს., ლნტ., ძანძახ (-არ) ლშხ. 1. წვიმიანი; ნესტიანი (ამინდი). ძანძახ ამინდარ ლიხ (ლშხ.) -- წვიმიანი ამინდებია. მაკა̈ ძანძა̈ხ ა̈მინდ ლას ლეთი! (ლნტ.) -- წუხელ როგორი ნესტიანი ამინდი იყო! 2. გადაუღებელი, ძლიერი წვიმა. ლადი ძანძახ ლი (ლშხ.) -- დღეს გადაუღებლად წვიმს (წვიმა არის).
- ძარღჳ̂ იგივეა, რაც ჯა̈რღჳ̂.
- ძაფან̆ა̈ჲ (-ნ̆ა̈ჲშ, -ა̈რ ბზ., -ნ̆ა̈იშ, -ნ̆ა̈̄ლ უშგ.), ძაფანა (-ნ̆ა̈შ, -ნოლ) ბქ., ძაფა̈ნ̆ა̈ (-ჲშ, -ნ̆ა̈რ)

ლნტ., ძალფანაჲ (-ნა̄ჲშ, -ნე̄ლ) ლშხ., ბოტ. 1. წიწაკა. ძაფანა̈შ კიჩხ (ბქ.) -- წიწაკის პარკი. ძაფანა̈ჲ ოხუ̂იჭმ თე̄რა̄ლქა ი ქემრა̈ლ ა̈მშე̄დხ (ბზ.) -- თვალებში წიწაკა გამოვისვი და ცრემლები წამომცვივდა (დამცვივდა). ჰარტმა̈რისგა ალა̈შიხ... ძაფანას, კინტუ̂რის... (ბქ. 69) -- ბოსტნებში თესავენ წიწაკას, კიტრს. ლობიოს ხუ̂ეჩოდ ნიორა̈ს, ძაფა̈ნა̈ს ი ქინძს (ლნტ. 37) -- ლობიოს ვუშვრებით ნიორს, წიწაკას და ქინძს. 2. ლშხ. ზაფრანა.

- ძაფრა (-რა̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ზაფრა; დარდი, ჯავრი. ეჯ დი̄ნა̄ მალატშუ̂ ძაფრა მეყრენი (ბზ.) -- იმ გოგოს სიყვარულით ვიზაფრები (ზაფრა მემართება). ალე ერ ა̈ხუ̂მეჯერ, ძაფრა მეტეკან ჯა̈უ̂რშუ̂ (ლნტ.) -- ეს რომ გავიგე, დავიზაფრე დარდით (ზაფრა დამეტაკა ჯავრით).
- ძაღლნა̈კ იგივეა, რაც ძაღნაკ.
- ძაღნაკ (-იშ, -არ) ლშხ., ძაღლნა̈კ (-ა̈რ) ლნტ. -- ძუნწი. ალ მა̄რე ძაღნაკ ლას (ლშხ.) -- ეს კაცი ძუნწი იყო. შაუ̂ ისკუ̂ი თხუ̂იმს, მა̈ჲ ძაღლნა̈კ მაროლ ხი! (ლნტ.) -- ვაი შენს თავს, რა ძუნწი კაცუნა ხარ!
- ძაძ იგივეა, რაც ძა̈ძ.
- ძაძრა (-რა̄შ, -რა̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.) -- ტომარა. ეშხუ ძაძრა ხატა̈რ ჟ'ოხკიდ თათრა̈რს (ბზ. 2) -- თათრებს ერთი ტომარა ხატები მოჰპარა (აულო). ითქს ძაძროლთე იკედხ (ბქ. 230) -- მარცვალს ტომრებში იღებენ. ჰა̈რი ძაძრა კაჩ ღემ ესერ იგნი (ანდ.) -- ცარიელი ტომარა ფეხზე არ დადგებაო.
- ძაძფურ{ა} იგივეა, რაც ძა̈ძფულა.
- ძა̈ნგ1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- ძუნწი. ზურა̄ლ ძა̈ნგ ლა̄სუ̂ (ბზ.) -- ქალი ძუნწი იყო. იხ. ძაღნაკ.
- ძა̈ნგ2 (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- ხლართი (ძუის მახისა).

- ძӓჷӓლ იგივეა, რაც ძეჷӓლ.
- ძӓფ (ძაფӓშ \ -იშ, ძაფӓრ ზს., -იშ, ძაფӓრ ლნტ.), ძაფ (-იშ, -არ) ლშხ. 1. ზს. კანაფის ცალფა ძაფი. ძӓფ მაწჷხ (ბზ.) -- კანაფის ცალფა ძაფი მჭირდება. 2. ქს. მავთული. ამშა ლӓსყედდ მეშეხე ძӓფ მაწჷხ (ლნტ.) -- ამის გასაკეთებლად შავი მავთული მჭირდება. გადატ. ერთი ბეწვა. მართას ძӓფӓ ქჷინილდ გარ ლӓხსӓდ ლალჷჟāლჟīნ (ბზ.) -- მართას მშობიარობისას (სიკვდილამდე) ერთი ბეწვილა დააკლდა. ეშხუ ძӓფ გარ ემკӓლიჷ, ხიӓრ ქონშყჷედ (ბქ.) -- ერთი ბეწვა დამაკლდა, კინალამ გადმოვვარდი.
- ძӓძ (ძაძӓშ, ძაძӓრ ზს., -იშ, ძაძӓრ ლნტ.), ძაძ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ძაძა. დიეშ ი მუეშ ძӓძ ესერ ხათხიფ (ბქ.) -- დედ-მამის გამო ძაძები მაცვიაო. [დინას] ძაძӓრ ხӓქუდა (ბქ. 47) -- ქალიშვილს ძაძები ეცვა. ӓგის მიჩა ქორӓ მარედ ძაძӓრ ჩჷაკიჩხ ეჩა ბედჟი (ლნტ. 300) -- იმის გამო შინ ჭირისუფალმა (სახლის კაცმა) ძაძები გაცვითა.
- ძӓძფულა (-ლӓშ, --) ბზ., ძაძფურ{ა} (-რāშ, -- ლშხ., -რიშ, -- ლნტ.) 1. გაწამაწია. მეზჷბელს ქჷერწლი ძӓძფულა ხāრ (ბზ.) -- მეზობელს ქორწილის გაწამაწია აქვს. 2. გაბრაზება; შეწუხება. ძაძფურა მეყარ (ლშხ.) -- გავბრაზდი ("ძაძფურა" დამემართა).
- ძგიდ (-იშ, -ӓრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ძგიდე, ნაპირი, კიდე. [ლჷფკელ] ჩჷაჩად ძულჷაშ ძგიდთე (ბქ. 110) -- ქალბატონი ზღვის ნაპირზე ჩავიდა. 2. ყუა (პურისა). დირი ძგიდჷლ დი დემ ლოხōთე (ბზ.) -- პურის ყუაც კი არ უწილადა. ქათოკჷრ ჟეღს დიӓრი ძგიდ! (ლნტ.) -- გადაუგდე ძაღლს პურის ყუა!
- ძგიდ-პილ (-იშ, -ӓრ) ბქ. -- ძგიდე-{ნა}პირი. გადატ. -- თავიდან ბოლომდე. დინად ქოხუმბაჷე ხელწიფეს ძგიდიშ-პილიშ ნენსგა მიჩა გაჭირება (ბქ. 68) -- ქალმა ხელმწიფეს თავიდან ბოლომდე უამბო თავისი გაჭირვება.

- ძგუბე იგივეა, რაც ძგჳ̂იბე.
- ძგჳ̂ა̈ბა (-ჳ̂აბა̈̄შ, --) ბზ., ძგჳ̂ება (-ბა̈შ, -- ბქ., -ბა̄შ, -- ლშხ., -ბა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ჩაწყდომა, გასკდომა (მიწისა...). გიმე ძგჳ̂ება მა̈დ მიცხაუ ალეს? (ლნტ.) -- მიწის გასკდომა არ მირჩევნია ამას?
- ძგჳ̂ება იგივეა, რაც ძგჳ̂ა̈ბა.
- ძგჳ̂ებენი იგივეა, რაც ძგჳ̂ებნი.
- ძგჳ̂ებნი (ოძგჳ̂{ე}ბ, აძგჳ̂ა̈ბ; ა̈ძგჳ̂ბენი ზს., აძგჳ̂აბ; აძგჳ̂ბენი ლშხ.), ძგჳ̂ებენი (აძგჳ̂უებ, აძგუაბ; აძგჳ̂ებენი) ლნტ., გრდუვ. -- წყდება, ტყდება, სკდება, ინგრევა. ფათქ ჩჳ̂აძგჳ̂აბ (ბქ. 48) -- ორმო ჩაწყდა.
- ძგჳ̂იბე (ოძგუბ, აძგჳ̂იბ; ა̈ძგჳ̂ბე ბზ., აძგჳ̂იბე ბქ., აძგჳ̂უბ, აძგჳ̂იბ; აძგჳ̂ბე ლნტ.), ძგუბე (ოძგუბ, აძგჳ̂იბ; აძგჳ̂ბე) ლშხ., გრდმ. -- ხეთქს; წყვეტს, გლეჯს; ანგრევს. და̈̄ჳ̂ა̈რ გიმს ძგჳ̂იბეხ (ბზ. 68) -- დევები მიწას ხეთქენ. მანქანას ბოგ ჩ'ოთძგჳ̂ი̄ბა (ლშხ.) -- მანქანას ხიდი ჩაუნგრევია. ნო̄თი ჩუ ლოქ ახძგუბის ალე (ლშხ. 77) -- ეს იქნებ ჩავგლიჯოო. თა̈კჳ̂ს ხჳ̂ა̈ძგჳ̂ბა̈ს (ლნტ.) -- თოკს ვწყვეტდი.
- ძერ იგივეა, რაც ძჳ̂ერ.
- ძეჳ̂ა̈ლ (-ჳ̂ლიშ, -ჳ̂ალა̈რ ზს., -იშ, -ჳ̂ალა̈ლ ლნტ.), ძა̈ჳ̂ა̈ლ (-ჳ̂ალა̈რ) უშგ., ძეჳ̂ალ (-იშ, -ჳ̂ლარ) ლშხ. 1. მძევალი. ლეჳ̂ანდ ჩჳ̂ესყედინ ძეჳ̂ა̈ლდ ჲორი ლახჳ̂ბა (ბქ. 126) -- ლევანმა მძევლად ორი ძმა დაიტოვა. სემი ძეჳ̂ა̈ლ ჩეჩენს მირი (პოეზ. 32) -- სამი მძევალი ჩეჩნეთში მყავს. 2. საფუარი. 3. მაწვნის დედა. მარწჳ̂ნი ლა̈ტხად ძეჳ̂ა̈ლ მაწჷხ (ბზ.) -- მაწვნის დასაყენებლად დედა მჭირდება. 4. საბუდარში ჩატოვებული კვერცხი, მძევალი. ეშხუ ლჷგრეს ძეჳ̂ა̈ლდ ცჳ̂ირეხ (ლნტ.) -- ერთ კვერცხს მძევლად ტოვებენ. იხ. ძირ2.

- ძეწა̈რ, ზეწა̈რ (-წრიშ, -წრა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., -წარა̈ლ ლნტ.), ძეწარ, ზეწარ (-წრიშ, -წრალ) ლშხ. -- ზეწარი. ძეწა̈რდ მულუ̂ა̈ნ დეცე ნა̈კუ̂იშ (ბზ.) -- ზეწრად მქონდა ცის ნატეხი. ზურალ ჩი ლა̈დელ ა̈შყუ̂ედდა ბეფში ძეწარა̈ლს (ლნტ.) -- ქალი ყოველდღე რეცხავდა ბავშვის ზეწრებს.
- ძიგირ იგივეა, რაც ძჷგირ.
- ძიკურ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- უთავო. ჲეხუ̂ა̈რს ხოლაშახ ქართ (ლჷძიკუ̂ ი ძიკურ) (ბქ. 282) -- ქალებს უთესიათ კომბოსტო (თავიანი და უთავო).
- ძიკუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. 1. თავი (კომბოსტოსი...) კაუ̂ლისგა ქართა̈შ ძიკუ̂ა̈რ ხოსდხ (ლხმ.) -- ეზოში კომბოსტოს თავები ეწყოთ. 2. თავი (ნანადირევის). მეთხუ̂არა̈რ ძიკუ̂ს (თხუმს)... ა̈ისგხ ქორთე (ბქ. 235) -- მონადირეები (ნანადირევის) თავს სახლში წაიღებენ.
- ძინა̈რ (-ნრიშ, -- ბზ., -იშ, -- ლნტ.), ძინარ (-ნრიშ, --) ლშხ. -- დილა. უ̂ო̄ბა ხანს ლი ძინრი ხეუ̂სობ (ლშხ. 56) -- დილის საუზმე (საუზმობა) დიდხანს გრძელდება (არის). ძინა̈რს ბზ., ლნტ., ძინარს ლშხ., ზმნს. -- დილას, დილით. ძინარს დეუ̂თაკ დო̄სგ ემჴედ (ლშხ. 56) -- დევთაკი დილით ადრე მოსულა. ლაგუ̂ა̈ნ ლა̈დელ ძინა̈რს იბნა ხალხ ლიჴედს (ლნტ. 55) -- ტირილის დღეს ხალხი დილით იწყებდა მოსვლას. იხ. ძირ2.
- ძინცხუ̂ (-იშ, ძუნცხუ̂ა̈რ) ბზ., ძინძლუ̂ (-ა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- ნამგალა. მეზუ̂ბელი ბეფშუ̂ს ძინძლუ̂ ოთდაგრა (ბზ.) -- მეზობლის ბავშვს ნამგალა მოუკლავს.
- ძინძიფ იგივეა, რაც ძიძიბ.
- ძინძიფდ ლჷგენე იგივეა, რაც ძიძიბდ ლჷგნე.
- ძინძლუ̂ იგივეა, რაც ძინცხუ̂.
- ძირ1 (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- 1. ძირი, ფესვი. ამშა ძირ მა̈̄რე̄მი ტოტს

ხაჯეშ (ლშხ.) -- ამის ძირი კაცის ხელს ჰგავს. 2. ზმნს. ძირას. გოგუ̂ერ დედბერ ჰმჩედე̄ლი კოჯჰ̈ ძირთეჲსგა (ბზ. 64) -- კუდიანი დედაბერი კლდის ძირას მისულა (წასულა). [მარე] ლოქ აყუ̂რე ხუმლჰ̈ჲ ძირს (ლნტ. 299) -- ხურმის ძირას კაცი წევსო.

- ძირ2 (-იშ, -ალ ლშხ., -ჰ̈ლ ლნტ.), -- 1. საფუარი. 2. მაწვნის დედა. მაწუ̂ენი ძირ ლემი̄თ (ლშხ.) -- მაწვნის დედა მიზიარე. იხ. ძეუ̂ჰ̈ლ.
- ძიუ̂ (-იშ, -ჰ̈რ ზს., -არჰ̈ლ ლნტ., -არ ლშხ.) -- მძივი. უ̂ერს ხეჩდახ ნეწუდ ძიუ̂ჰ̈რ (ბქ. 195) -- მიწას წვრილი მძივები ურევია. [ბესი] ჟი ხალაკა მერბე-მერბე ფერიშ ძიუ̂არჰ̈ლს (ლნტ. 101) -- ბესი სხვადასხვა ფერის მძივებს წასწყდომია. კნინ. ძიუ̂ულდ, ძიუ̂გლდ ბზ., ძიულდ ლნტ., ძიუ̂უ̄ლ ლშხ.
- ძიძიბ (-ძბიშ, -ჰ̈რ) ზს., ძიძიფ ლხმ., ძიძიბ, ძგძიბ (-იშ, -არ) ლშხ., ძინძიფ (-ჰ̈რ) ლნტ. -- იხმარება გამოთქმაში: ძიძიბდ ლეგნე ლშხ., ძიძიფდ ლეგენე ლნტ. -- დაფლეთილი, დაგლეჯილი. ალ ლერქუ̂ჰ̈ლს ძიძიბდ ლიგნე ხაკუ (ბზ.) -- ეს ტანსაცმელი უნდა დაიფლითოს (ნაფლეთებად უნდა ქცევა). ზურალს ძინძიფდ ხადა ლეგენე ლერექუ̂ჰ̈ლ (ლნტ.) -- ქალს ტანისამოსი ნაფლეთებად ჰქცეოდა (ქცეული ჰქონდა).
- ძმჰ̈ჲ (ძმჰ̈იშ, ლაძმჰ̈ჲა) ბზ., ძმაჲ (ძმაიშ, ლაძმაჲა) ლშხ., ძმჰ̈ (-ჲშ, ლაძმაა, ლაძმჰ̈ჲა) ლნტ. -- მაზლი. ნინო̄ლს ეჯ ლე̄თ ლაძმჰ̈ჲაი̅ ოხჯჰ̈დხ (ბზ.) -- ნინოლს იმ ღამეს მაზლებიც მოუვიდნენ. თელეღრას ლაძმაად ათოგეხ ქორ (ლნტ.) -- რძალს სახლი მაზლებმა დაუდგეს.
- ძორ იგივეა, რაც ძუ̂ერ.
- ძუმბჰ̈ (-ბაშ, -ბჰ̈ლ უშგ., -ჲშ, -ბჰ̈ლ ლნტ.), ძუმბაჲ (-ბა̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ. -- ზუმბა. თუ̂ეფი ლჰ̈წმინდჰ̈უ̂იდ ძუმბჰ̈ ხულუ̂ანხ (ლნტ.) -- თოფის გასაწმენდად ზუმბა ჰქონდათ.
- ძუუ̂{ა} (-უ̂ა̄შ, -უ̂ა̄ლ ბზ., -უ̂ჰ̈შ, -უ̂ჰ̈რ), ძგ (-მი, -ჰ̈რ) ბქ., ძუა (ძუა̄შ, ძუე̄ლ ლშხ., -ძუჰ̈ჲშ,

-ძუა̈ლ ლნტ.) -- ძუა. ძუახ̌ა̈ნქა ნეჯჳ̂იდ ოხჳ̂ა̈სყ (ბზ.) -- ძუისაგან მახე გავაკეთე. ა̈ბიხანჯა̈რს მიჩა რა̈შ ძგჳ̂შჳ̂ ესჳ̂ბა (ბქ. 335) -- აბიხანჯარს თავისი რაში ძუით დაუბამს. მგლდელს… ჟ'ახოკიდა თჳ̂ეთჳ̂ენე ძუა რა̈შჳ̂იშ (ლნტ. 280) -- მწყემსს რაშის თეთრი ძუა ამოუღია. კნინ. ძუჳ̂ო̄ლ ბზ., ძჷგლდ ბქ. ეშხუ ძჷგლდ გარ ემკა̈ლიჳ̂ ხია̈რ კოჯქ' ოშყჳ̂ედ (ბქ.) -- ერთი ბეწოლა (პატარა ძუისხელა) დამაკლდა, კინაღამ კლდეზე გადავვარდი.

- ძუღჳ̂ა (-ჳ̂ა̈̄შ, -ჳ̂ა̈̄ლ ბზ., -ჳ̂ა̈შ, -ჳ̂ოლ ბქ., -ჳ̂ა̄შ, -ჳ̂ე̄ლ ლშხ., -ჳ̂ა̈ჲშ, -ჳ̂ა̈ლ ლნტ.), ზუღჳ̂ა (-ჳ̂ა̈შ, -ჳ̂ოლ) ბქ. -- ზღვა. წე̄ჳ̂არ-მეძბარა̈ლ ჩუ ლე̄გხ ძუღჳ̂ა̈̄ პილყი̄ნ (ბზ. 251) -- მწევარ-მეძებრები ზღვის პირას დგანან. ქათლადა̈შ ნა̈ბკულ ლახაგან ეშხუ ძუღჳ̂ას (ბქ. 22) -- ნახევარქათამა ერთ ზღვას მიადგა. ძუღჳ̂ად ედბინე ლიტორტმანი (ლშხ. 65) -- ზღვამ ღელვა (ტორტმანი) დაიწყო. ბიფხიშ ნამატჳ̂ ზუღჳ̂ას ესერ ლახდენა (ანდ.) -- ნამისაგან გაქცეული ზღვას მისდგომიაო.

- ძუჰე̄რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., ძჳ̂ე̄რე (-რე̄შ, -რე̄ლ) ლშხ. -- საცერი. შიშდ ადე ი ხე̄ქა… კალმახს ჳ̂ოქჳ̂რე ძუჰე̄რა (ბზ. 367) -- ახლავე წადი და სთხოვე (უთხარი) თევზს ოქროს საცერი. მიშგჳ̂ი ძჳ̂ე̄რე ჩიდ ხოჩულ ლი (ლშხ.) -- ჩემი საცერი ყველაზე კარგია. იხ. ლერცჳ̂ილ.

- ძჳ̂ერ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., ძერ (-ა̈რ) ბქ., ძორ (-ალ) ლშხ. 1. რბილი ხორცი. ძჳ̂ერ ესერ ხოცხახ ა ჯიჯჳ̂ა̈რ? (ბზ. 401) -- რბილი ხორცი გირჩევნიათ თუ ძვლებიო? დი ესერ გეზლა̈შ ძერ ლი ი მუ -- ჯიჯჳ̂ (ანდ.) -- დედა შვილის ხორცია, მამა კი -- ძვალიო. 2. მძორი, ლეში. ეჩე ლჷდგარ ჳ̂იჯი ძორ წჳ̂ა (ლშხ. 88) -- იქ მკვდარი გველის მძორი არის (ჩანს). გადატ. მკვიდრი ნათესავი. ალე ძორ ი ლელჳ̂ მა̈̄რ მი (ლშხ.) -- ეს ჩემი მკვიდრი ნათესავია (ხორცი და მძორია).

- ძჳ̂ე̄რა იგივეა, რაც ძუჰე̄რა.

- ძჳირ (ხონძჳრა ზს., ლშხ., ხონძჳირა ლნტ.) -- ძვირი. გუშგჳე̄იმგყ ფექ ხონძჳრა ლი (ბზ.) -- ჩვენთან ფქვილი უფრო ძვირია. ზმნს. ძჳირდ. 1. იშვიათად, ძვირად. მურყჳმა̈ლ ჰა̈დჳრ ძჳირდ გარ ლეგხ (ბზ. 1) -- კოშკები მთელად იშვიათადღა დგას(ნან). დაჴგლ-ღოლდა̄ქ ხოშა ძჳირდ გარ ხორიხ (ლშხ. 2) -- თხაცხვარი იშვიათადღა ჰყავთ. [ლენტეხალს] დაშნა̈ ძჳირდ გარ ხულჳანხ (ლნტ. 7) -- ლენტეხელებს ხმალი იშვიათადღა ჰქონდათ. 2. ძვირად, ზედმეტ ფასად. [ზურა̄ლე̄ლ] თაშს სურუ ძჳირდ ჳოდიხ (ლშხ. 8) -- ქალები ყველს მეტისმეტად ძვირად ყიდიან.
- ძჳირობ (-ა̈შ, -- ზს., -აშ, -- ლშხ., -იშ, -- ლნტ.) -- სიძვირე. ჯჳინალდ ძჳირობ ლასჳ (ბქ.) -- ძველად სიძვირე იყო.
- ძღერ იგივეა, რაც ძღჳერ.
- ძღუდ1 იგივეა, რაც ძღჳიდ.
- ძღუდ2 იგივეა, რაც ძღჳდ.
- ძღჳენ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ძღვენი. ჭა̈შდ ჟ'ანმა̄რე... ჩხარა ლეჯა̈ნ ძღჳენ (ბზ. 370) -- ქმარმა ცხრა სახარე ძღვენი გაამზადა. ძღჳენშა̄ლ ოსლჳახ დი̄ნაცახან კალათ (ლშხ. 32) -- კალათი ძღვენი{ვით} მიაქვთ ქალიშვილთან ერთად. კნინ. ძღჳენილდ ზს., ძღჳენი̄ლ ლშხ.
- ძღჳერ, ძღერ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ცხიმი. გადატ. ყუათი, ბარაქა. ბა̈რბოლს ესერ ძღჳერ... ესეროღ ლოჰოდა მინე ლასკა̈რდ! (ბქ. 80) -- (წმინდა) ბარბალეს (ეკლესიას) ბარაქა მიეცეს თქვენი ღღეობისთვისო! კნინ. ძღერილდ ბქ.
- ძღჳიდ (-იშ, ძღუდა̈რ ზს., -ა̈რ ლნტ.), ძღუდ1 (-არ) ლშხ. -- ზღუდე. [ჭა̈შდ] ძღუდა̈რ ახცხიპ ლარდა̄ლს (ბზ. 331) -- ქმარმა სამყოფელს ზღუდე (ზღუდეები) შემოავლო. [ნალჳჟურდ და̈ჳ]

ძღჳ̂იდს ქა̈მ ჩუ ქადკჳ̂ა̈რ (ბქ. 35) -- ვაჟმა დევი ზღუდის გარეთ (იქით) გადააგდო. [ბელხანჯარდ] ძღუდ ი ყо̄რალ სგა̄ჲ ადყუჩჳ̄რე (ლშხ. 72) -- ბელხანჯარმა ზღუდე და კარები შეამტვრია კიდეც. კნინ. ძღჳ̂იდილდ ზს., ლნტ., ძღუდჳ̄ლ ლშხ. ძღუდილ ჯაცხეპი ჳ̂ოქჳ̂რეში (პოეზ. 22) -- ზღუდე გარტყია ოქროსი.

- ძღჳ̂იდე (ონძღუდ, ანძღჳ̂იდ ზს., ანძღჳ̂იდნე ბზ., ანძღჳ̂დინე ბქ.), აძღჷდე (ათჳ̂აძღჷდ, ადაძღჷდე; ადაძღჷდი ლნტ.), გრდმ. -- ადიდებს; აზვიადებს. ჭორიკანა̈ლდ ალ ამბა̈ჳ̂ ჟ'ანაძღჷდეხ (ლნტ.) -- ჭორიკნებმა ეს ამბავი გაადიდეს (გააზვიადეს).
- ძღჷდ (ძღჷდა̄რა) ბზ., ძღჷ̄დ (ძღჷ̄და̄რა) ლშხ., ძღუდ2 (ხონძღჷდა, ძღუდარა) ლნტ. -- დიდი. ფაყჳ̂ ძღჷდ ლი (ბზ. 2) -- ქუდი დიდია. ლა̄შხ ეჩქად ძღჷ̄დ ჴეჳ̂ ლჷმა̄რ (ლშხ. 1) -- ლაშხეთი მანამდე დიდი ხევი ყოფილა. ალ ბალახს ძღჷ̄დ ბალარ ხა̄რ (ლშხ., ხორ. 5) -- ამ ბალახს დიდი ფოთლები აქვს. ზმნს. -- დიდად, ძალიან. ალ კოჯ ძღჷდ კჷ̄ლთხი ლი (ბზ. 1) -- ეს კლდე ძალიან მაღალია. დენას ძღუდ ლახალატჷნ ალ ლჷჩა̈ჟ ჭყინტ (ლნტ. 301) -- ეს ცხენოსანი ბიჭი გოგოს ძალიან შეუყვარდა.
- ძღჷ̄დ იგივეა, რაც ძღჷდ.
- ძჷ იგივეა, რაც ძუჳ̂{ა}.
- ძჷგჷრ (-გრიშ, -ა̈ლ) ბზ., ძიგირ (-ა̈რ) ბქ., ძჷგჷრ (-იშ, -გრალ ლშხ., -გრა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- ეკლნარი, ძეძვი. ემმა (\ იმა̈ჲ) ხიბა̈კ შიდ ხუღჳ̂ანდახ, მა̈გ ძჷგჷრს ხაჴიდ (ლნტ. 172) -- რაც ბარგი ხელთ ჰქონდათ, ყველაფერი ეკლნარში გადაყარა. იხ. ცა̈გ.
- ძჷნ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- რკილი. შაშხს ძჷნ ათურდუნენა (ბქ.) -- ლორს რკილი (მატლი) გასჩენია. კნინ. ძჷნჷლდ.
- ძჷნერა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ბოტ. -- მცენარე, რომლისაგანაც საცერს აკეთებენ. ძჷნერაშხენქა

ცხვრილ ოხუ̂ასყ (ბქ.) -- "ძგნერასაგან" საცერი გავაკეთე.

- ძგძიბ იგივეა, რაც ძიძიბ.

წ

- წაბ, წაბუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), წაბ (-იშ, -არ) ლშხ. -- სამართებელი. [ჭყინტდ] ლა̈ჲკიდ წაბ (ბზ. 207) -- ბიჭმა სამართებელი აიღო. წაბ ჯიზ მა? (ბქ. 101) -- სამართებელი გაქვს? წაბი ლილო̄კე ხოჩა ეჩა გარგლას (ლშხ.) -- იმასთან ლაპარაკს სამართებლის ლოკვა სჯობს. წაბუ̂შუ̂ ჩუ̂ალაწაბურიდ ფაყუ̂ს (ლნტ. 32) -- ქუდს სამართებლით ჩამოვპარსავთ. გადატ. ა̈მიშ ნინ წაბს ესერ ხელოკე (ბქ.) -- მჭრელი ენა აქვსო (ამის ენა სამართებელს "ელოკებაო").
- წაბა̈-შერა ბქ. -- სამართებლის ლესვა. წაბა̈-შერა, წაბა̈-შერა, და̈დუ̂ დედფა̈ლიშ კინჩხიშ ლაკუპერა! (ბქ. 23) -- სამართებლის ლესვა, სამართებლის ლესვა, დედალი დედოფლის კისრის მოსაჭრელი!
- წაბუ̂ იგივეა, რაც წაბ.
- წაგა̈ბ (-იშ, --) ბზ., წაგაბ ლნტ., წაგებ ლშხ. -- წაგება. წაგა̈ბ მა̄მ ჯა̄რ ალ გუ̂ეშ (ბზ.) -- ეს საქმე წამგებიანი (წაგება) არ იქნება. წაგა̈ბ-მოგა̈ბ ბზ., წაგაბ-მოგაბ. ლნტ. -- წაგებ-მოგება. ჭყინტ წაგაბ-მოგაბჟი დესა აჭკუა̈რდა ჲედურ (ლნტ.) -- ბიჭი წაგებ-მოგებაზე სრულებით არ ფიქრობდა.
- წათხ იგივეა, რაც წა̈თხ.
- წა{ლ}კა̈ტ1 (-კტიშ, -კატა̈რ ზს., -იშ, -კატა̈რ ლნტ.), წა{ლ}კატ (-იშ, -არ) ლშხ. -- წერაქვი. ბუბად წალკა̈ტ ხაჴიდ ბა̈ჩს (ბზ.) -- ბიძამ ქვას წერაქვი დაარტყა. ბჷგი გიმს წალკა̈ტურ დეშ ხაშთხა̈რდ (ლნტ.) -- მაგარ მიწას წერაქვის გარეშე ვერ ამოთხრით. კნინ. წაკტჷლ ბქ. ლაჴნიჟი ჭუბრა̈რს ხეხელიხ... წაკტჷლა̈რ (ბქ. 227) -- ხვნის დროს ჭუბერელები წააწყდებიან (შეხვდებიან) ხოლმე წერაქვებს...

- წა{ლ}კӓტ2 (-კტიშ, -- ზს., -იშ, -- ლნტ.), წა{ლ}კატ (-იშ, --) ლშხ. -- ბლაგვი. მӓჲ მā̈რ წაკӓტ კā̈ლა?! (ბზ.) -- ბლაგვი ნაჯახი რად მინდა?! ქს. გადატ. გაუთლელი, ბრიყვი. ალე წაკატ მārōლ ლი (ლშხ.) -- ეს ბრიყვი კაცია.
- წამ1 (-ӓშ, -ӓრ ზს., -იშ, -არ ლშხ., -ӓრ ლნტ.) -- 1. პალო. [ეჯა] წამსუ როქ ასკრა ი ლაზӓმს{უ} აშდრӓნდა (ბზ. 223) -- ის პალოებს თლიდეს და საბელს გრეხდესო. 2. წვეტიანი ჯოხი (სარეველა ბალახის ამოსაგდებად).
- წამ2 იგივეა, რაც წӓმ1.
- წამ3 იგივეა, რაც წӓმ2.
- წამდირაკდ იგივეა, რაც წӓმნირӓკ.
- წანӓ იგივეა, რაც წā̈ნӓჲ.
- წანი იგივეა, რაც წā̈ნი.
- წანწუ̂ეფ (-წუ̂ფიშ, -წუ̂ფӓრ ბზ., -იშ, -ӓრ ლნტ.), წონწოფ (-იშ, -ӓრ) ბქ., წā̈ნწუფ, წანწოფ (-იშ, -არ) ლშხ. ბოტ. -- ძახველი. ლӓხუ̂სგი ჩუბაუ̂, წანწუ̂ეფს ხეშӓნ (პოეზ. 202) -- დაბლა დავიხედე, ძახველს ასხია. ჭუბერ... წუ̂ა წონწოფ (ბქ. 228) -- ჭუბერში იცის (არის) ძახველი. წანწუ̂ეფს ჩუ ხუ̂იშხუ̂ნიდად ლინთუ̂იშუ̂დ (ლნტ.) -- ძახველს ვინახავდით ზამთრისათვის.
- წაჲ იგივეა, რაც წӓპი.
- წარმӓთ! ზს., წარმӓთილӓშ! ბქ., წარმათ! ლშხ., შორისდ. -- არიქა!; აბა, შენ იცი! წარმӓთ, ნომ' აჲჟანდეს! (ბქ.) -- აბა, შენ იცი, არ მოგწყინდეს!
- წარმӓთილӓშ! იგივეა, რაც წარმӓთ.
- წარფხან (-იშ, -ӓლ ბზ., -არ ლშხ., -ӓრ ლნტ.), წარფხӓნ (-ხნიშ, -ӓრ) ბქ. -- წიხლი.

[ასლანმჷრზად] წარფხან ხაჯიდ [კიბდენს] (ჰოეზ. 134) -- ასლან-მურზამ წიხლი ჰკრა სკივრს (კიდობანს). გუშკუ̂ე ფირს წარფხან ხა̈მთქუ̂ა ლაშკიჟი (ლნტ.) -- ჩვენმა ძროხამ წველისას წიხლი იცის (სჩვევია) კნინ. წარფხნჷლ.

- წარფხნა̈ჲ (-იშ, -ნაუ) ბზ., წარფხნა̈ (-ნა̈უ ჩბხ., -ნაუ ლხმ.), წარფხნაჲ (-ნაჲშ, -ნე̄ლ) ლშხ. -- წიხლის, ტლინკის მკვრელი, "მეწიხლია". ეშხუ წარფხნა̈ჲ ფირუ̂ მაყა (ბზ.) -- ერთი წიხლის მკვრელი ძროხა მყავს.
- წაფხ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., წაფხუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.) -- დაქანებული (ფერდობი; სახურავი). წაფხჟი ჩა̄ჟა̈რ ჟი უ̂ედ აჩა̈დხ (ბზ.) -- ცხენები დაქანებულ ფერდობზე ძლივს ავიდნენ.
- წაქ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.), წრა̈ქ, ნაწრექ (-იშ, -არ) ლნტ. -- სველი, შრატი, წაქი. აშხუ̂ ლადა̈ღ სემშდა̈რდ წაქა̈ ნა̄ყუნჷ̂ა̈რ ანჩუ̂მინ (ბზ. 305) -- ერთ დღეს სემშდარმა სველის შეჭამანდები გააკეთა. კნინ. წაქჷ̄ლდ ბზ., წაქი̄ლ ლშხ., წ{რ}აქჷლდ ლნტ. შტუგულდ, წრაქჷლდ ლახჷშ! (ლნტ. 44) -- თაგუნავ, შრატი დალიე!
- წაქა̈ჲ (-იშ, -ქაუ) ზს. -- შრატის მოყვარული. წაქაუ ფეჩუ̂ა̈რ (ჰოეზ. 196) -- შრატის მოყვარულ{ნ}ი ფეჩუაანნი.
- წაქა̄რ (-იშ, -ქა̄რა̈ლ) ბზ., წაქა̈რ (-იშ, -ქარუ) ბქ., წაქა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- სველიანი, შრატიანი. წაქა̄რ ნა̄ყუნ (ბზ.) -- სველის (სველიანი) შეჭამანდი.
- წაქუ̂ იგივეა, რაც წიქუ̂.
- წაღარა̈ლ იგივეა, რაც წულუ̂ზა̈რ.
- წა̈თხ (-იშ, წათხა̈რ) ზს., ლნტ., წათხ (-არ) ლშხ. 1. მარილწყალი (წათხი). თა̈შ მა̈გ წა̈თხთე̄უ̂ ესერ აშიდ (ბზ.) -- ყველი მთლიანად მარილწყალში ჩაყარეო. თა̈შს წა̈თხს

ხუსყეიდ (ლნტ.) -- ყველს მარილწყალს ვუკეთებთ. 2. ლშხ. საწებელი. ბარყჷენი წათხ -- ტყემლის საწებელი. კნინ. წჼათხილდ ზს.

- წჼაი იგივეა, რაც წჼაჰი.
- წჼამ1 (-იშ, -წამჼარ) ზს., ლნტ., წამ (-არ) ლშხ. -- სისხლით ნათესავი, თვისტომი, მკვიდრი (და, ძმა; ნათესავი). წჼამ მუხჷბე ანჴჼად (ბზ.) -- მკვიდრი ძმა მოვიდა. ალჼარ წჼამ ჯიმილ-დაჩჷრემ გეზლირ ლიხ (ბქ. 201) -- ესენი მკვიდრი და-ძმის შვილები არიან. პაპუნჼაი წჼამ მუხჷბე ჩჷჼამესედ ამეჩუ (ლნტ. 90) -- პაპუნას მკვიდრი ძმა აქ დარჩენილა.
- წჼამ2 (-იშ, წამჼარ) ზს., ლნტ., წამ (-არ) ლშხ. -- წამი. ზეთუნახჼაჷ ჩი წჼამს კჷეც (ბზ.) -- მზეთუნახავი ყოველ წამს კვნესის. წჼამჟი ზმნს. -- იმწამსვე, მაშინვე. ზურა̄ლ წჼამჟი აჩჼად ჼაგითე (ბზ.) -- ქალი იმწამსვე სახლში წავიდა. მარე ეჯჲ წჼამჟი ალგან (ბქ. 10) -- კაცი მაშინვე მოკვდა.
- წჼამჼაშჷ იგივეა, რაც წემჼაშ.
- წჼამნირჼაკ, წჼამნირჼაკდ, წჼამნირჼაკნ ზს., წამდირაკდ ლშხ., ზმნს. -- წამდაუწუმ. ეჯჲის ესერ წჼამნირჼაკს... გჷი ხესუსუტი (ბქ. 58) -- იმას წამდაუწუმ გული უსუსტდებაო. წამდირაკდ მატჷ̄ლი ბობშ (ლშხ.) -- წამდაუწუმ მეძახის ბავშვი.
- წჼამ-წუთ ლნტ., ზმნს. -- წამდაუწუმ. დენა ჩი წჼამ-წუთს იგჷჼანი (ლნტ.) -- გოგო წამდაუწუმ ტირის.
- წჼანი იგივეა, რაც წა̄ნი.
- წჼაჷჼარ იგივეა, რაც წე̄ჷჼარ.
- წჼაჷრ იგივეა, რაც წა̄ჷრ.
- წჼაჰი (-ჰიშ, -ჼარ) ზს., წაჲ (-ი̄შ, -არ) ლშხ., წჼაი (-ჲშ, წაიჼარ) ლნტ. -- მჭლე. ლეჰჷდიდ წჼაჰი

ლელუ̂ გარ მულუ̂ე (ბზ.) -- გასაყიდად მხოლოდ მჭლე ხორცი მაქვს. წა̈ი ლელუ̂ ჴულუ̂ან ალ ჴა̈მს (ლნტ.) -- ამ ღორს მჭლე ხორცი ჰქონდა.

- წა̄ნა̈ჲ (-იშ, -ნაუ) ბზ., წანა̈ (-ნა̈უ \ -ნაუ ბქ., -ჲშ, -ნაუ ლნტ.), წა̄ნაჲ (-ნა̄ჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- წიწკნია, "გლეჯია". ბალა̈ხი წანა̈ ეზერ ხი (ლნტ.) -- ბალახს კარგად გლეჯ (კარგი გლეჯია ხარ).
- წა̄ნი იგივეა, რაც წა̈̄ნი.
- წა̄ნწოფ, წა̄ნწუფ იგივეა, რაც წანწუ̂ეფ.
- წა̈̄ნი (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., წა̈ნი ბქ., წა̄ნი (-ნი̄შ, -არ) ლშხ., წანი (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- ცუდბალახა. წანი ა̈ხწან ესა დაბისა? (ლნტ.) -- ყანაში ცუდბალახა თუ ამოგლიჯე? კნინ. წა̈ნილ ბქ., წა̄ნი̄ლ ლშხ.
- წა̈̄უ̂რ (-იშ, წა̄უ̂რა̈ლ) ბზ., წა̈უ̂რ (-ა̈რ) ბქ. -- წერო. ეშხუ ლგდგა̈რ წა̈̄უ̂რს ჴუ̂ეწდ (ბზ.) -- ერთი მკვდარი წერო ვნახე. კნინ. წა̈უ̂რგლ ბზ., წა̈უ̂რგლდ ბქ. იხ. მჷყრო̄ნტ.
- წელ1 -- კიბორჩხი (წისქვილის ნაწილი). მიშგუ̂ ლეგუ̂ე̄რს წელ ეთცუდუ̂ა̄ნ (ლშხ.) -- ჩემს წისქვილს კიბორჩხი გაუფუჭდა.
- წელ2 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ვირი, სახედარი. ხელწიფდ ქალა̈ქთე ადჲე წელ ზექუ̂შ ლგლა̈̄ბ (ბზ. 299) -- ხელმწიფემ შეშით დატვირთული ვირი ქალაქში წაიყვანა. ჲერხის წელა̈რ ესყადხ ამ ტობა̈რთე (ბქ. 238) -- ზოგიერთს ამ ხევებისაკენ ვირები მიჰყავდა(თ). ეშხუ მეზგეს ჴა̈ყენა მეჩი წელ (ლნტ. 121) -- ერთ მოსახლეს ბებერი ვირი ჰყოლია. წელიშ ჰა̈კუ̂ედშუ̂ ლიჰელი (ბქ.) -- ვირის კუდით დაწევა. გადატ. სწრაფად დაწევა. წელი შდიმ ზს., წელი შტიმ ქს., ბოტან. -- ვირისყურა. კნინ. წელო̄დ ბზ., წელილდ ბქ., წელო̄ლ ლშხ., წელოდილ ლნტ. 2. ჭუნირის ჯორი.

- წელა იგივეა, რაც წე̄ლა.
- წემäშ (-მშიშ, -მშäრ) ბზ., წäმäშუ̂ (-მშუ̂იშ, -äრ) უშგ., წემაშუ̂ (-äშ, -äრ \ წემშუ̂äრ ბქ., -იშ, -äრ ლნტ.), წემეშ, წემბეშ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჭაპანი. ულუ̂äჲშ ი მäრვილი უშხუ̂äრ სკა ლაბამდ წემაშუ̂ მაწხჷნდა (ლნტ.) -- ულისა და მარხილის ერთმანეთთან დასაკავშირებლად (შესაბმელად.) ჭაპანი მჭირდებოდა. გადატ. -- დიდი ჯაფა, მძიმე შრომა. მიშგუ წემäშ გäრჯ ლი (ბზ.) -- დიდი ჯაფა მაღგას (ჩემი ჭაპანი მძიმეა).
- წემბეშ, წემეშ იგივეა, რაც წემäშ.
- წერაქუ̂ იგივეა, რაც წერექუ̂.
- წერექუ̂ (-რქუ̂იშ, -რქუ̂äლ ბზ., -იშ, -ალ ლშხ.), წერქუ̂ა (-უ̂äშ, -უ̂ოლ) ბქ., წერაქუ̂ (-იშ, -äლ) ლნტ., ბოტ. -- თომი. წერექუ̂{ს} ჩაფჷლისა იჴმარიხ შუ̂ანარ (ლშხ., ხორ. 37) -- თომს სვანები ფეხსაცმელში ხმარობენ. წერაქუ̂ ეშხუნäირ ბალäხ ლი (ლნტ.) -- თომი ერთნაირი ბალახია. ჩაფჷლისკა ლინთუ̂ისკა ი ზაუ̂ლäდეღ წერაქუ̂ს ინäხნახ (ლნტ. 7) -- ზამთარ-ზაფხულ ფეხსაცმელში თომს იფენდნენ. რიგს ხაცუდა წერქუ̂ა ქაფარ (პოეზ. 24) -- ზოგს ეკიდა წერექოს (თომის) ტვირთები. დედუ̂ წერექუ̂ (ლშხ.) -- დედალი თომი (წვრილი და ნაზია). ყუ̂იჩ წერექუ̂ (ლშხ.) -- მამალი თომი (მსხვილი და უხეშია).
- წეს1 (-იშ, -äრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. წესი, ჩვეულება. ბაპäრ წეს-აგებას ხäჩოხ ლჷდგäრს (ბზ. 8) -- მღვდლები მიცვალებულს წესს უგებენ (უკეთებენ). ნä უ̂ობäშ ხოჩა წეს გუ̂აზნა (ბქ.) -- ჩვენ ბევრი კარგი ჩვეულება გვაქვს (გვჩვევია). წესარ ჩჲაგ ამჟი ლიხ (ლშხ. 27) -- ჩვეულებები ყველგან ასეთია. 2. ზნე. ალ მარე ხოლა წესიშ მეზგე ლჷმäრელი (ბქ. 199) -- ეს კაცი ცუდი ზნის მოსახლე ყოფილა.
- წეს2 (-იშ, --) ბზ. -- ნამდვილი. წეს შდიქ ხოჩაჲა, უ̂ოქრäშ შდიქ? (ბზ.) -- ნამდვილი კბილი

ჯობია თუ ოქროსი?

- წესიე̄რობ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), წესიერობ (-ა̈შ, --) ბქ., ლნტ. -- წესიერება. წესიე̄რობს მა̄მგუ̂ეშ ხოჩა (ბზ.) -- წესიერებას არაფერი სჯობს. მა̈ნკუ̂ი დენა̈ჲ წესიერობს იჭუ̂ედიელხ (ლნტ.) -- პირველად გოგოს წესიერებას კითხულობენ.
- წეუ̂არ იგივეა, რაც წე̄უ̂ა̈რ.
- წეუ̂ა̈რ-მაძებარ, წეუ̂არ-მეძბარ იგივეა, რაც წე̄უ̂ა̈რ-მეძბა̈რ.
- წე̄ლა (-ლა̄შ, -ლა̄̈რ ბზ., -ლე̄ლ ლშხ.), წელა (-ლა̈შ, -ლოლ ბქ., -ლა̈ჲშ, -ლალ ლნტ.), ბოტ. -- წბილა. წე̄ლა ბალახ ლი (ლშხ., ხორ. 37) -- წბილა ბალახია. ლუნს წელას ხუ̂ამნად (ლნტ.) -- ხბოს წბილას ვაჭმევთ.
- წე̄უ̂ა̈რ (-იშ, -უ̂რა̈ლ) ზს., წა̈უ̂ა̈რ (-უ̂რა̈შ, -უ̂რა̈რ) უშგ., წეუ̂არ (-იშ, -უ̂რა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- მწევარი. მე̄რმა ქა̈ჯდ ლე̄ქუ̂ე, წა̈უ̂ა̈რდ როქ ესსიპი (ბზ. 61) -- მეორე ქაჯმა თქვა, მწევრად გადავიქცევიო. წეუ̂რა̈რ მა̈იდშუ̂ იდგა̈რიუ̂ხ (ბქ. 104) -- მწევრები შიმშილით იხოცებოდნენ. წაუ̂რარე ისგუ̂ე წჷრწკჷნა ისგა ისმი რაჭ-ლა̈ჩხუმთე (პოეზ. 284) -- თქვენი მწევრების წკმუტუნი ისმის რაჭა-ლეჩხუმამდე.
- წე̄უ̂ა̈რ-მეძბა̈რ (-იშ, -ალ) ბზ., წეუ̂ა̈რ-მეძბა̈რ ბქ., წეუ̂არ-მეძბარ (\ მეძმარ) ლშხ., წეუ̂ა̈რ-მაძებარ (-ა̈რ) ლნტ. -- მწევარ-მეძებარი. იმე ირდიხ მიშგუ წე̄უ̂ა̈რ-მეძბარა̈ლ? (ბზ. 245) -- სად იქნებიან ჩემი მწევარ-მეძებრები? წეუ̂არ-მეძბარს აჯალ მა̄მა ოთქუ̂ი̄ცახ ლიყუ̄ლი (ლშხ. 57) -- მწევარ-მეძებარს კიდევ არ შეუწყვეტია{თ} ყმუილი. ქა ლახოუ̂ოდა რუკაპს... სემი წეუ̂ა̈რ-მა̈ძება̈რ (ლნტ. 231) -- როკაპს სამი მწევარ-მეძებარი მიუცია.
- წე̄ქუ̂ იგივეა, რაც წიქუ̂.
- წიბა̈რ იგივეა, რაც წი̄ბა̄̈რ.

- წიდ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- წვირე, ჭუჭყი. მიჩა ნამა̄რს ესერ წიდი ქუ̂ინ ხოჯან (ბზ. 368) -- შენს გამზადებულს (ნამზადს) წვირის სუნი უდისო. უ̂ოქრ წიდს დემ ესერ იცუ̂მი (ანდ.) -- ოქრო ჭუჭყს არ იკარებსო.
- წიდ2 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ძროხის მომყოლი. მგდრა̈ჯდ იმ ლამჰუ̂ედნე? -- ფირუ̂ი წიდს (პოეზ. 260) -- მათრახად რას მომცემ? -- ძროხის მომყოლს.
- წიდა̈̄რ (-იშ, -და̈̄რა̈რ) ბზ., წიდა̈რ (-დარა̈ლ) ბქ., ლნტ, წიდა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- წვირიანი, ჭუჭყიანი. წიდა̈̄რ ლერქუ̂ა̈ლშუ̂ ლიზელა̈̄ლ შგუ̂ირ ლი (ბზ.) -- ჭუჭყიანი ტანსაცმლით სიარული სირცხვილია. ალ ფირ ჩიიღა წიდა̈რ ლი (ლნტ.) -- ეს ძროხა ყოველთვის წვირიანია. იხ. წუ̂ირა̈̄ლ.
- წითელა̈ იგივეა, რაც წითლა̈ჲ.
- წითლა̈ჲ (-იშ, --) ბზ., წითლა̈ (-იშ, --) ბქ., წითლაჲ (-ლა̄ჲშ, --) ლშხ., წითელა̈ (-ჲშ, --) ლნტ. -- წითელა (ბატონები). წითლა̈ მეჭყარ ლეგლირდე ლი (ბქ.) -- წითელა გადამდები ავადმყოფობაა. გუშგუ̂ე ბობშარს წითლაჲ ხა̄რხ (ლშხ.) -- ჩვენს ბავშვებს წითელა აქვთ. ჯა̈ზგუნა ესა წითელა̈ ბატონა̄რ? (ლნტ.) -- წითელა ბატონები გქონდა (აგტკიებია)?
- წიკა̈̄ნტ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., წიკა̄ნტ (-იშ, -არ) ლშხ., წიკა̈ნტ (-იშ, -კანტა̈რ) ლნტ. -- ნაწლავი. ალ სკიმ ეზერ ლოქ ხარ... წიკანტა̈რე ლეგლირდეს (ლნტ. 10) -- ეს ვეძა ნაწლავების ავადმყოფობას შველისო.
- წიკა̈რტ (-იშ, -კარტა̈ლ ბზ., ლნტ.) წიკარტ (-ალ) ლშხ. -- ქამრის ლითონის ენა; ფეხსაცმლის ენა. ჩაფულს ჟახაშყედა წიკა̈რტ (ლნტ.) -- ფეხსაცმელს ენა ამოვარდნია.
- წილა̈მ (-იშ, -ლამა̈რ) ბქ., წილამ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) ბოტ. -- შხაპრი. ლეჭმე ლაროლისგა ჯედნი წილა̈მ (ბქ. 70) -- სათიბში (დასათიბ მინდორში) შხაპრი {ა}მოდის.

- წიმწა̈რ (-იშ, -წარა̈ლ) ზს., ლნტ., წიმწარ (-იშ, -ალ) ლშხ., ბოტ. -- ძირმწარა. წიმწა̈რი ძირა̈ლს იშთხა̈რდახ შტიქი ჟაგა̈რდ (ლნტ.) -- ძირმწარას ძირებს თხრიდნენ კბილის წამლად. გადატ. ბქ. მწარე. ისგჳ̂აცახა̈ნ მა̈გ წიმწარ ლი (ბქ.) -- შენთან ყველაფერი მწარეა.
- წინალ (-იშ, --) ზს. -- ნასახი, მსგავსი. ქჳ̂ინჷმგენე ესერ წინალ მადმა ხორიხ (ბქ.) -- პირუტყვის მსგავსი არაფერი გააჩნიათო. იხმარება გამოთქმაში წინალდ ლეკდიაქ -- ამოსაწყვეტო (წყევლაა).
- წინაჳ̂ იგივეა, რაც წჷნა̈ჳ̂.
- წინგულ იგივეა, რაც წინგჳ̂ილ.
- წინგჳ̂ილ (-იშ \ -გჳ̂ლიშ, -ა̈რ) ზს., წინგულ, წუნწ (-იშ, -არ) ლშხ., წინწკჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- ძუნწი. ალ მარე გუნ წინგჳ̂ილ ლი (ბქ. 132) -- ეს კაცი ძალიან ძუნწია. იშგნა̈გ ჰალა̈ლ, ყო̄რჟი წინგჳ̂ილ (პოეზ. 230) -- სხვაგან ხელგაშლილი, (თავის) კარზე ძუნწი. ალ ზურა̄ლ მეჳ̂არ წუნწ ლი (ლშხ.) -- ეს ქალი ძალიან ძუნწია.
- წინდ (-იშ, -ა̈რ უშგ., ბქ., -არ ლშხ.) -- საწინდარი.
- წინდა̈ჲ (-იშ, -და̈რ) ბზ., წინდა̈ (-იშ, -დაუ) ბქ., წინდაჲ (-და̄ჲშ, -და̄რ) ლშხ., წინდა (-და̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- წინდა. წინდა̄რე მჷქაფ შჳ̂ანარს ალე (წერექჳ̂) ხა̄რხ (ლშხ., ხორ. 37) -- წინდების ნაცვლად სვანებს ეს (თომი) აქვთ. კნინ. წინდა̈ილ ბზ.
- წინწილ (-წლიშ, -წლა̈რ) ზს., წიწილ (-იშ, -წლარ ლშხ., -წლა̈შ, -წლა̈ლ ლნტ.) -- 1. წიწილა. მჷცხაუშ მა̈გ ჟა̈მეკედხ წიწლა̈ლ (ლნტ.) -- სიცივისაგან წიწილები ყველა ამომწყდარა. 2. ბარტყი. [ფა̈რშმა̈გ] წინწლა̈რს ა̈გის ცჳ̂ირა (ბზ. 247) -- ფარშევანგი ბარტყებს შინ ტოვებდა. ეჩ' ესერ [შაურდენიშ წინწლიშ] ხარშჳ̂ ხარ ხოჩა (ბქ. 222) -- იმას შევარდნის ბარტყის ნახარში მოუხდებაო.

- წინწკუ̂ იგივეა, რაც წინგუ̂ილ.
- წიორ იგივეა, რაც წიუ̂ე̄რ.
- წირ1 (-იშ, -ä̂ლ) ზს., ლხმ., წირუ̂ ბზ., (-ალ) ლშხ. -- ურო. ბერჟა წირდ ესუ̂სიპი (ბზ. 375) -- რკინის უროდ გადავიქცევი. კნინ. წირო̄ლ ბზ., ლშხ. წირგლდ, წიროლ ბქ. ამის ლახხუ̂ი̄დ წირო̄ლ (ბზ. 389) -- ამას შეხვდა პატარა ურო. ამნემ ალსმიშ წირგლდ ახშკადუ̂ნე მგ̆შკიდს (ბქ. 148) -- ამან მჭედელს ალმასის ურო გამოაჭედვინა.
- წირ2 -- წირვა. ლაშთხუ̂ერიä̂რს... ხä̂მთქუ̂ახ თǟრინგზელი წირ (ბზ. 16) -- ლაშთხვერელებს მთავარანგელოზის დღესასწაული (წირვა) სჩვევიათ. დედუ̂ფალიä̂ქ წუ̂ილ ი მიჩა ლეჭშგ̆̄რი ჭყინტ წირი დროჲჟი ჟადრინეხ საყდართეჟი (ლშხ.) -- სადედოფლო ქალწული და მისი საქმრო ვაჟი წირვის დროს საყდარში ავლენ.
- წირუ̂ელი იგივეა, რაც ä̂წგ̆რუ̂ელი.
- წირლუ̂ (-იშ, -ä̂ლ ბზ., -ä̂რ ბქ., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- წვივის ძვალი. წირლუ̂ი თუ̂ელ ä̂მკიდ ნä̂ჭუ̂ედიალ (ლნტ.) -- ძვლის ტვინი გამოშილო კითხვით ("ნაკითხავი"). იხმარება გამოთქმაში: წირლუ̂ი თუ̂ელი ლიკედ (ლშხ.) -- ჩაციება, ჩაძიება.
- წირხ (-იშ, -ä̂ლ ბზ., ლნტ., -ä̂რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ღვლერჭი. [ალჲä̂რდ] ათბეხ წირხ [ლგ̆დგä̂რს] (ბზ. 288) -- ამათ მკვდარს ღვლერჭი შეაბეს. ჰასტამს წირხს ხაბემხ (ბქ. 5) -- ასტამს ღვლერჭს აბამენ. ცხეტაკს ი დეუ̂თაკს სგა ლოხბახ წირხ (ლშხ. 57) -- ცხეტაკს და დევთაკს ღვლერჭი შეუბამთ. [ქუდღდ] კუბს სკა ლახაბე წირხ (ლნტ. 319) -- ქუდღმ კუბოს ღვლერჭი შეაბა. გადატ. წირხ მǟრე ბზ., ლშხ. -- უკუღმართი კაცი.
- წიუ̂ იგივეა, რაც წუ̂ი.
- წიუ̂ე̄რ (-უ̂რიშ, -ä̂ლ) ბზ., წიუ̂ერ (-იშ, -ä̂რ ბქ., -ä̂ლ ლნტ.), წიორ (-ალ) ლშხ., ზოოლ. 1.

წავი. 2. ბქ., ქს. მტაცებელი ნადირი (ზოგადად). [ჭაბიგუ̂] კოჯ̈ს ლუ̂აშს დემ ხ̈ცუ̂რა, ცხეკს -- წიუ̂ერს (ბქ. 330) -- ჭაბუკი კლდეს ჯიხვს არ {შე}ატოვებდა, ტყეს -- მტაცებელ ნადირს. წიუ̂ერ̈ლ ლეზდგ̈არ ჩ̈აჟს იზობდახ (ლნტ.) -- მტაცებელი ნადირები მკვდარ ცხენს ჭამდნენ. სამ ნასკინჟი წიუ̂ერს ხეჰა (პოეზ. 308) -- სამ ნახტომზე ნადირს ეწევა.

- წიფ (-იშ, -̈არ ზს., ლნტ. -არ ლშხ.) -- 1. ზს. წიწიბო. წიფრას წიფ ხეშ̈ან (ბზ.) -- წიფელს წიწიბო ასხია. 2. ბოტ. ქს. წიფელი (ხე მოჭრამდე). წიფი მეგმარს ხოწიბხ ჯ̄ოდი თუ̂ეთუ̂ნე ჩაჩ ხაუ̂სშ̄ალ (ლშხ., ხორ. 38) -- წიფლის ხეებს ხავსივით გრძელი თეთრი წვერი ჰკიდია{თ}. მეთხუ̂̈არს ჩუ ლახაგედა აშხუ̂ წიფე ძირს (ლნტ. 288) -- მონადირეს ერთი წიფლის ძირას დაეძინა.
- წიფარი იგივეა, რაც წიფრუ.
- წიფრა (-რ̈აშ, -რ̈ალ ბზ., -რ̈აშ, -როლ ბქ., -რ̄აშ, -რ̄ელ ლშხ., -რ̈აჲშ, -რ̈ალ ლნტ.), ბოტ. -- წიფელი (მოჭრამდე და მოჭრის შემდგომ). რაუ̂აზს წიფრ̄ა ძირისგა ლემესგ ოხ̄ოშუ̂ა (ბზ. 377) -- რევაზს წიფლის ძირას ცეცხლი დაუნთია. ამჷნქა ხოჩამდ იცხემხ წიფრა, ცხუ̂იმრა... (ბქ. 70) -- ამის გარდა კარგად იზრდება წიფელი, რცხილა... ზექდ ხუ̂იჯმარიდ წიფრას (ლშხ. 2) -- შეშად წიფელს ვხმარობთ.
- წიფრუ (-̈აშ, -̈არ) ბქ., წიფარი (-რიშ, -̈ალ) ლნტ. -- მწიფე თხილი. დენა შგურშუ̂ წიფრუ შდიხშალ ̈ახსყან (ბქ.) -- გოგო სირცხვილით გაწითლდა (მწიფე თხილის ფერი გახდა). შტიხ წიფარი ლი (ლნტ.) -- თხილი მწიფეა.
- წიფხ (-იშ, -̈არ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- წვეთი. ამ ზაუ̂ წიფხ დე̄ს მეშყედ (ბზ.) -- წელს წვეთი (წვიმა) არ ჩამოვარდნილა. გუ̂ირკ ეჯ̈ჟი აჩად, ეშხუ წიფხ უჩხა დემეგ მეჯედე ლი (ბქ.) -- ივლისი ისე გავიდა, ერთი წვეთი წვიმა არ მოსულა. იმალ̈ეგ ხენ წიფხ მიჲახ ჟი (ლნტ.) --

საიდანღაც წვეთი დამეცა.

- წიფხა̄რა (-რა̄შ, --) ბზ., ლშხ., წიფხარა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̈ჲშ ლნტ.) -- ცრა (წვიმისა), ჟინჟღვლა. მჷშლადეღ ჰამს წიფხარა ა̈დბინე (ბქ.) -- კვირა დილას ჟინჟღლვა დაიწყო.
- წიქჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., წე̄ქჳ̂ (-არ) ლშხ., წაქჳ̂ (-ა̈რ) ლნტ. -- წვეთი. წიქჳ̂ ესერ წიქჳ̂ს ლახჷნზორენა ი ჭალჲ̈ ახფასა (ანდ.) -- წვეთი წვეთს მიმატებია და მდინარე გამოსულაო. მუგჳ̂და წიქჳ̂ი მად ხოცჳ̂ირა (პოეზ. 108) -- თითქოს წვეთიც არ დაუტოვებია.
- წიწილ იგივეა, რაც წინწილ.
- წიწმა̈რტ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., წიწმა̈ტ (-მატა̈რ) ბქ., წიწმატ, წიწმარიტ (-არ/-ალ) ლშხ., წიწმა̈რიტ (-ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- წიწმატი. [ალ ბალახს] იზბიხ წიწმარიტშა̄ლ (ლშხ., ხორ. 38) -- ამ ბალახს წიწმატივით ჭამენ. გადატ. მწარე. გუნ წიწმატ ნინ ჯიზ (ბქ.) -- ძალიან მწარე ენა გაქვს.
- წიწჳ̂ (-იშ, -ა̈შ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- წირპლი. ბეფშს თე̄რა̈ლჟი წიწჳ̂ ხა̄დ (ბზ.) -- ბავშვს თვალებზე წირპლი ჰქონდა.
- წი̄ბა̈̄რ (-იშ, -ბა̈̄რა̈ლ) ბზ., წიბა̈რ (-ბარა̈რ) ბქ., წი̄ბა̈̄რ (-ალ) ლშხ. -- წრიაპი. ჳ̂ო̄შთხჳ̂ ლჷქილ წი̄ბა̈̄რ მირი (ბზ.) -- ოთხკბილიანი წრიაპი მაქვს. იხ. წრიაპ.
- წკა (წკა̈მი{შ}, წკა̈̄ლ ბზ., წკამი, წკარა̈რ ბქ.) -- თესლი (კვახის, საზამთროს, ნესვის...). მჷჰი კოპეშიას წკარა̈რს ქა ხოკედხ ი ჩუ აფრეხ (ბქ.) -- მწიფე კვახს თესლს გამოუღებენ და ახმობენ.
- წკამ (-ა̈შ, -- ზს., -იშ, -- ლშხ., ბზ., ლნტ.) -- 1. უარი. წკამა̈ ლა̈̄ქჳ̂ი̄სგ მა̄მა ხა̄რ (ბზ.) -- უარის სათქმელი არა აქვს. 2. ბქ. კრინტი. წკამ დეშ ა̈ნკიდ (ბქ.) -- კრინტი ველარ დაძრა. იხმარება გამოთქმაში: წკამ ხაყერ (ლშხ.) -- შეწყვიტა.

- წკა̈ლ (-იშ, წკალა̈რ) ზს. -- მაშა. ბერჟა̈ წკა̈ლ (ბზ.) -- რკინის მაშა. იხ. საკეცურ.
- წკა̈ნტ (-იშ, წკანტა̈რ) ბქ. -- ვიწრო (ტანისამოსი...). იხ. სკანტ.
- წკა̈პ (-იშ, წკაპა̈რ) ბზ., წკაპ (-არ) ლშხ. -- მწკრივი. ჯო̄დი წკაპ (ლშხ.) -- გრძელი მწკრივი. წკა̈პდ ბზ., წკაპდ ლშხ. ზმნს. -- მწკრივად. მა̈გ წკა̈პდუ̄ [როქუ̂] ესგურდახ (ბზ. 483) -- ყველანი მწკრივად დასხედითო.
- წკა̈რა (-რა̈შ, --) ბზ., წკერა (-რა̈შ, -- ბქ., -რა̄შ, -- ლშხ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ბზარვა; სკდომა. წკერა ესერ ნომ' ოლუ̂ ათქადა! (ბქ.) -- გასკდომა არ აგცდენოდესო! წკერა ამშა მუჭოდს! (ლნტ.) -- გახეთქვა ამის გულს (წყევლაა)!
- წკერა იგივეა, რაც წკა̈რა.
- წკიპა̈რტ (-იშ \ -პჷრტიშ, -ა̈ლ ბზ., -იშ, -პარტა̈ლ ლნტ.), წკიპურტ (-ა̈რ), წკირპა̈ტ (-პატა̈რ) ბქ., წკიპარტ (-ალ) ლშხ. -- წკიპურტი. წკიპა̈რტი ნა̈ყირლა და̄რ ესერ ლჷდგა̈რ ლი (ბზ.) -- წკიპურტით (ნარტყამით) არავინ მომკვდარაო. ჟი ჲერუ̂ა̈ჲს ხა̈სერეხ ლა̈ტრელალჟი, წკიპა̈რტს ხატყა̈ციხ (ლნტ.) -- ვისაც თამაშის დროს უგებენ, წკიპურტს {ჩა}არტყამენ.
- წკირპა̈ტ, წკიპურტ იგივეა, რაც წკიპა̈რტ.
- წკურუ (-ა̈შ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -რუ̄შ, -ალ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ჭუჭრუტანა. ყო̄რს ეშხუ წკურუ ხა̄ღდა (ბზ.) -- კარს ერთი ჭუჭრუტანა ჰქონდა. კნინ. წკურულ ზს., წკურუ̄ლ ლშხ.
- წკუ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., წკულ ბქ., ლნტ. -- წკმუილი, წკმუტუნი (ძაღლისა). ლამსჷმდა ჟეღი წკუ̄ლ (ბზ.) -- ძაღლის წკმუტუნი მომესმა. ისგუ̂ი წკუ̄ლ ნო̄სა ამსჷნდეს (ლშხ.) -- შენი წკმუტუნი არ გავიგონო. იხ. წურწკუ̄ნ.
- წკუ̂ა̈მ1 (-იშ, წკუ̂ამა̈რ) ბზ., ლნტ. წკუ̂ამ (-არ) ლშხ. -- ნაპერწკალი. ალა წკუ̂ა̈მ ლი (ბზ.) -- ეს ნაპერწკალია. გადატ. თვალის დახამხამებაზე გაქრობა. დაუ̂დ მიშკუ̂ი ლეჲეხური მერემიშ

ი მეფხემი ნესკაქა წკჷ̂ä̈მს ლახაქარä̈ჷ̂ე (ლნტ. 209) -- დევმა ჩემი საცოლე დედამიწასა და ცას შუა თვალის დახამხამებაზე გააქრო.

- წკჷ̂ä̈მ2 (-ä̈შ, წკჷ̂ამä̈რ) ბქ. -- წკმუტუნი. წკჷ̂ä̈მ ესერ მადე ხოქჷ̂ა ჟაღჷ̂ (ბქ.) -- ძაღლს არ დაუწკმუტუნიაო. იხ. წკჷ̄ლ.
- წმიდ ზს., წმინდ ლშხ., ლნტ. -- წმინდა, სუფთა. წმინდ შედისა სკა ხჷ̂ä̈გჷ̂ეშიდ კჷ̂ეჭოლ ლიცს (ლნტ. 36) -- სუფთა ჭურჭელში ცოტა წყალს ჩავასხამთ.
- წმინდ იგივეა, რაც წმიდ.
- წონწოფ იგივეა, რაც წანწჷ̂ეფ.
- წორ (-ä̈შ, -ä̈ლ ბზ., -ä̈რ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ., -ä̈ლ ლნტ.), ეთნ. -- სისხლის საფასური (მკვლელობისას). [ალჲარს] წორს ხეშგმჷდახ (ლშხ. 79) -- ამათ სისხლის საფასურს სთხოვდნენ. ეჯმინე მუე წორისკა ნä̈კიდჷ̂ ლჷმä̈რ ალ ä̈დგილ (ლნტ. 111) -- იმათი მამის სისხლის საფასურად აღებული ყოფილა ეს ადგილი.
- წორობ (-ä̈შ, -- ზს., ლნტ., -აშ, -- ლშხ.), ეთნ. -- მედიატორობა მკვლელობის საქმეზე. ლǟშხისა წორობჟი თუმან ლი ეშხუ მორ̄აჷ̂ი ლეჷ̂დი (ლშხ. 47) -- მკვლელობის საქმეზე მედიატორობისას ლაშხეთში მომრიგებელს ერთი თუმანი უნდა მიეცეს (არის მისაცემი). ახადახ წორობ ალ საქმეჟი (ლნტ.) -- ამ საქმეზე (მკვლელობის) მედიატორობა დაიწყეს.
- წრä̈ქ იგივეა, რაც წაქ.
- წრიაპ (-იშ, -ä̈ლ) ლნტ. -- წრიაპი. ალ კჷ̂ä̈რემქა წრიაპä̈ლ ხაწჷხხ (ლნტ.) -- ამ ყინულზე წრიაპები სჭირდებათ. იხ. წი̄ბǟრ.
- წუარ იგივეა, რაც წჷ̂ი.
- წუნე (-ნე̄მიშ, -ნǟლ) ბზ., წჷ̂ენ (-იშ, -არ) ბქ., წჷ̂ე̄ნე (-ნე̄შ, -ნე̄ლ) ლშხ., წჷ̂ენე (-ნä̈ჲშ, -ä̈რ)

ლნტ. -- წვენი. დǖდ წუნად ადძგჷიბ ბäჩ (ბზ. 67) -- დევმა ქვა (ისე დაფშვნა), წვნად აქცია. [ალ ბალახი] წჷე̄ნას კჷეში ჟაგდ ითრეხ (ლშხ., ხორ. 20) -- ამ ბალახის წვენს ხველების წამლად სვამენ.

- წუნწ იგივეა, რაც წინგჷილ.
- წურ1 (-იშ, -äრ ბქ., -äლ ლნტ.) -- ნახვრეტიანი, გახვრეტილი (ჭურჭელი...). დინად წურ შედ ჟäნკიდ (ბქ.) -- გოგომ გახვრეტილი ჭურჭელი აიღო.
- წურ2 (-იშ, --) ლნტ., ეთნ. -- მშობიარობის შემდგომდროინდელი ორმოცდღიანი წოლა. კოტეტს ხჷანäყედ მოსäკითხდ, შომäჲ ზურალ ჟი იგენი წურჟი (ლნტ. 34) -- კოტეტს მოსაკითხად ვაცხობთ, როცა ნამშობიარები ქალი ორმოცდღიანი წოლის შემდგომ ადგება. იხმარება გამოთქმებში: წჷირჟი ლიყჷრე (ბზ.) -- სამშობიარო წოლა. წჷირჟი მეყჷნე (ბქ.) -- მშობიარე.
- წურწკუ̄ნ (-აშ, --) უშგ., წურწკუნ (-იშ, --) ბქ., ქს. 1. წკმუტუნი. ჟალჷემ წურწკუნ äდბინე (ბქ.) -- ძაღლმა წკმუტუნი დაიწყო. 2. წუწუნი. ნუმა ჯა̈რ ჩიგარ წურწკუნ (ლშხ.) -- ნუ წუწუნებ ყოველთვის (ნუ გაქვს წუწუნი). იხ. წკუ̄ლ.
- წუსხჷრა (-რäშ, -როლ) ბქ. -- წყეული (იტყვიან მგლის შესახებ). კჯნჯბäრისგა წუსხჷრäდ (თხერად) ხოხჷრა მაყალჷ ხარხ (ბქ. 235) -- კლდეებში წყეულის (მგლის) ნაკლებად ეშინიათ.
- წულჷზäრ (-იშ, -ზარäლ) ბზ., წულზარ (-ა̄ლ) ლშხ., წალარäლ (-äლ) ლნტ. -- წუღები (მრავლობითის ფორმით). ჯჷინალდ წალარäლს იდესკდახ (ლნტ.) -- ძველად წუღებს იცვამდნენ.
- წჷა (წჷა̈ნდäს, წჷა̈ნდა; წჷა̈ნდე̄დს ბზ., წჷანდ, წჷანდა; წჷანდეს ბქ.), გრდუვ. 1. ჩანს.

ნა̈ხნისგუ̂ ესერ მა̈ წუ̂ა, ნაუ̂ოშთხულ მა̈ წუ̂ანდეს (ანდ.) -- ნანახევრალი რა ჩანს, ნაოთხალი რა ჩანდესო. 2. არის; იცის. ისგუ̂ე̄ჲმგყ წუ̂ა მა̄ გა̈ნჭუ̂? (ბზ.) -- თქვენთან ანწლი იცის (არის)? 3. იშოვება. თგმიჟი მ' ესერ წუ̂ა, ეჯი ლი ლა̈კთილა̈რ (ანდ.) -- გაჭირვების დროს რაც იშოვება, ის არის სასიკეთოო.

- წუ̂ა̈დ (-იშ, წუ̂ადა̈რ ბზ., წუ̂ა̈დუ̂ა̈რ ზს., ლნტ.), წუ̂ად (-იშ, -არ \ -უ̂არ) ლშხ. -- მწვადი. დედბერ{დ} ლოხუ̂ბინე წუ̂ა̈დს ლიზუ̂ებ (ბზ. 399) -- დედაბერმა მწვადს ჭამა დაუწყო. მეგრე ლა̈ზჰას ხოფშირა წუ̂ა̈დ ესერ ხეჯა̈თი (ანდ.) -- მსხვილ საკლავს ბევრი მწვადი ჩამოეთლებაო... ჯანარეში წუ̂ა̈დ ი კუბა̈დ (პოეზ. 250) -- ხარების მწვად-კუპატი. კნინ. წუ̂ა̈დი̄ლდ ბზ. [აუ̂თა̈ნდდ] ხოშა წუ̂ა̈დი̄ლდ ლატყბას ლახდე (პოეზ. 322) -- ავთანდილმა დიდი მწვადი მიუფიცხა (შესაწვავად მიადო).
- წუ̂ე̄ნე, წუ̂ენე იგივეა, რაც წუნე.
- წუ̂ი, წიუ̂ (-მიშ, წუუ̂ა̈რ ბზ., წუ̂იმიშ \ წუმიშ, წუა̈რ ბქ., -მიშ, წუუ̂არ ლშხ.), წუარ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- წველი, წბილა. ფაყუ̂ ძღე̄დ ლი, წუ̂ი̄მიშ (ბზ. 2) -- ქუდი დიდია, წველისა. წუ̂ი -- კე̄ლთხი ბალახ ლი (ლშხ., ხორ. 38) -- წველი მაღალი ბალახია. გადატ. ბეწვი. წუ̂იმი ბოგქა ლი̄ზი ბზ. -- ბეწვის ხიდზე გავლა. კნინ. წუ̂იილდ ბქ. წუ̂იილდდ რა̈ქუ̂ე: ჯი ესერ ამექა ბოგდ ხედი (ბქ. 19) -- წველმა უთხრა, მე აქ ხიდად გადავედებიო.
- წუ̂ილ (-იშ, -ა̈რ ბზ., ბქ., -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- პატარძალი, დედოფალი. წუ̂ი̄ლს ესერ ლაგა̈ფ ხაჰრუ̂ი̄ნნა (ბზ.) -- პატარძალს კერძი ეცოტავებოდაო. ხუ̂ა̄ჲდინ ლიცუ̂ა̄ლ ხოჩე̄დნიხ მაყრალს -- წუ̂ილი მგნჯრის ი მესუ̂ფელს (ლშხ. 33) -- ხშირად მაყრებს -- დედოფლის მხლებლებსა და სოფლელებს -- უსიამოვნება (ჩხუბი) მოსდით. წუ̂ილი ლასგუ̂რად მა̈ჲ ჯაყა? (პოეზ. 256) -- პატარძლის {და}საჯდომად რა გყავს?

- წჳირ (-იშ, -ჺრ ზს., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- წვირე, ჭუჭყი. ამნურ წჳირ დემ ლოქ ხეყჳელენი (ლნტ. 187) -- უამისოდ ჭუჭყი არ მომცილდება.
- წჳირჱლ (-რჱლჲშ, -რჱლჲლ) ბზ., წჳირჲლ (-რალჲშ, -რალჲლ ბქ., -იშ, -რალჲლ ლნტ.), წჳირჱლ (-იშ, -არ) ლშხ. -- წვირიანი, ჭუჭყიანი. ზურჱლს გჳნ წჳირჱლ ლერექჳ ხჱქჳდა (ლშხ.) -- ქალს ძალიან ჭუჭყიანი ტანსაცმელი ეცვა. ეჩა ბოფშჲრ დეშომა ლიხ წჳირჲლ (ლნტ.) -- იმისი ბავშვები ჭუჭყიანები არასდროს არ არიან. იხ. წიდჱრ.
- წყაზარ იგივეა, რაც წყგზჲმ, წყგზემ.
- წყაჳ იგივეა, რაც წყეჳ.
- წყჲდ (-იშ, წყადჲრ) ბქ. -- კანაფის ღეროების კონა. ქანჲშ წყადჲრს ლასჷმ ჲდგის ხჲჭდეხ (ბქ.) -- კანაფის ღეროების კონებს მოფარებულ ადგილას აყუდებენ.
- წყჲნ (-იშ, --) ზს. -- ზარალი. თხეროლ ჳობჲშ წყჲნს იჩოხ შჳჲნისგა (ბქ.) -- სვანეთში მგლები (მოსახლეობას) დიდ ზარალს აყენებენ (ზარალს შვრებიან).
- წყჲრშინდ (-იშ, -ჲრ) ბქ., ჩბხ., წყჲსინჯ ლხმ., წყარშჷნდ (-არ) ლშხ., ზოოლ. -- იხვი. [დჲჳდ] მჲგ წყჲრშინდჲრდ ესსიპე (ბქ. 217) -- დევმა ყველანი იხვებად გადააქცია. იხ. მგლც.
- წყჲსინჯ იგივეა, რაც წყჲრშინდ.
- წყეჳ (-იშ, -ჲრ) ზს., წყაჳ (-არ) ლშხ., ბოტ. 1. ბზ. ძაღლყურძენა. 2. ბქ. წყავი. ნენჩას ხაგ წყეჳ (ბქ. 228) -- ტყეში წყავი არის (დგას).
- წყილიჲნ, წყჷლჲჲნ1 (ხოწყჷლიანა ბზ., ხოწყლანა ბქ.), წყჷლჲან (ხოწყჷლჲან) ლშხ., წყჷლიჲნ (ხოწყლიანა) ლნტ. -- წმინდა, სუფთა. ალჲჲრს ახჱზიხ წყჷლიჲნ ლიცი სარაგ (ბზ. 264) -- ამათ (წყლის) სუფთა წყარო მოუდით. წყილიჲნ მარემ ნარდჳმიყ სჲკმეჳლიშ ქჳინ ესერ ჴან (ანდ.) -- წმინდა კაცის ნამყოფთან საკმევლის სუნი დისო. წყილიან ზადაშინ გოშია

(პოეზ. 318) -- წმინდა ზედაშით სავსეა. წყილიӓნდ ზს., წყჷლჲანდ ლშხ., წყლიӓნდ ლნტ., ზმნს. -- წმინდად, სუფთად. ხოჩა წყილიანდ ქა ლჷშყედს [მӓტყს] მჷჟ ხოდისგხ (ბქ. 305) -- კარგად სუფთად გარეცხილს (მატყლს) მზეზე გაფენენ.

- წყილიӓნ, წყჷლჲӓნ2 (-იშ, -ლჲანӓ̄რ) ბზ. -- ვერცხლი. [ეჯნე̄მ] წყჷლჲӓნ მეჩი მა̄რილს ლახუ̂ე̄მ (ბზ. 287) -- იმან ვერცხლი მოხუც კაცს მისცა.
- წყჷზӓმ, წყჷზემ (-იშ, ӓრ) ბზ., წყჷზემ (-არ) ლშხ., წყაზარ (-ზარӓლ) ლნტ. -- სუფთა, ფაქიზი, წმინდა; (მწყაზარი). ალე წყჷზემ ლი (ლშხ., ხორ. 2) -- ეს სუფთაა. სიმინდ გუ̄ნ წყჷზემ ლუგოჲ ლი (ლშხ.) -- სიმინდი ძალიან წმინდად არის დაფქვილი. კნინ. წყჷზემო̄ლ უშგ., ლშხ.
- წყჷლჲӓნ იგივეა, რაც წყილიӓნ1.
- წყჷნӓ̄რ (-იშ, -ნӓ̄რӓლ) ბზ., წყჷნӓ̄რ (-ალ) ლშხ., წყჷნӓრ (-ნარӓლ) ლნტ. -- წყნარი, ნელი, მშვიდი. გუჯუ წყჷნӓ̄რ ბეფშუ̂ ლი (ბზ.) -- გუჯუ წყნარი ბავშვია. წყჷნӓ̄რდ ბზ., წყჷნӓ̄რდ ლშხ., წყჷნӓრდ ლნტ., ზმნს. -- წყნარად, ნელა, მშვიდად. [დი] უ̂ეშგინ ჯედნი წყჷნӓ̄რდ (ბზ. 240) -- დედა უკან ნელა მოდის. დენა წყჷნӓრდ ანღრი (ლნტ. 229) -- გოგო მშვიდად მოდის. კნინ. წყჷნӓ̄რო̄ლდ.
- წჷდӓჲ (-იშ, -დჲӓრ) ბზ., წჷდӓ (-იშ, -დӓუ ჩბხ., -დაუ ლხმ.) -- მწდე, მერიქიფე. ბა̄ზი ესერ ჲӓრ ი̄რა წჷდӓჲ? (ბზ.) -- ამალამ მერიქიფე ვინ იქნებაო? წჷდӓ ӓჲრӓყს ხორგӓუ̂ი (ბქ.) -- მწდე არაყს ურიგებს.
- წჷლ იგივეა, რაც წჷ̄ლ.
- წჷლӓ იგივეა, რაც წჷ̄ლӓჲ.
- წჷნӓუ̂ (-იშ, --) ზს., წინაუ̂ ლშხ. -- წუნი, ნაკლი. აშ ნაჰოდს წჷნӓუ̂ დემ ესერ ხექუ̂ი (ანდ.) --

მოცემულს წუნი არ დაედება (ეთქმის). იხ. ლიწნა̈უ̂ი.

- წჷნწხა იგივეა, რაც წჷ̄წყა.
- წჷრან (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ბქ. წითურა (მსხლის ჯიშია). ბაღა̈რისგა ხოლჯან წჷრან (ბქ. 2) -- ბალებში უდგათ წითურა მსხალი. 2. ლნტ. წითური, წითურა. გუშკუ̂ეშმოყ ეშხუ მარე ა̈რი ი წჷრანს ხუ̂ატულიდ (ლნტ.) -- ჩვენთან ერთი კაცი არის და წითურას ვეძახით.
- წჷრა̈ნი იგივეა, რაც წჷრნი.
- წჷრდი̄ში ბზ., წჷრდ ბქ., წჷ̄რდი̄{შ} ლშხ., ჩართ. სიტყვა. -- მართლა. წჷრდი, ბექჷზა ლი მა ლა̈თხუ̂არხენ მეტხე?! (ბქ.) -- მართლა, ბექუზა ნადირობიდან დაბრუნდა?! წჷ̄რდი, ქა̄უ̂ ლოქ ადერ! (ლშხ.) -- მართლა, გამოდიო!
- წჷრნი (ხოწრანა; მაწრანე; მეწრა̈ნ ბქ., მჷწრან ლშხ., წჷრნა̄ლა ბზ., წჷრნია̈რ ბქ., წჷრნია̄ლა ლშხ.), წჷრა̈ნი (მჷწრა̈ნ; წჷრნიარა) ლნტ. -- წითელი. [ა̈მირანს] სგა ლახხუ̂ი̄დ წჷრნი და̄უ̂ (ბზ. 233) -- ამირანს წითელი დევი შეხვდა. წჷრნი რა̈შს წჷრნი და̈უ̂ ჟი ხასგურ (ბქ. 96) -- წითელ რაშზე წითელი დევი ზის. წჷრნი რაშემ ხე̄ქუ̂ პასუხ (ლშხ. 64) -- წითელმა რაშმა პასუხი უთხრა. ჩხარა თანა̈ლს ეჩეხენჩუ ლოქ ა̈რი წჷრა̈ნი და̈უ̂ (ლნტ. 292) -- ცხრა მთას იქით წითელი დევი არისო. ხოწრანა ფირუ̂ თხერედ ათოგჷლჷრე (ლნტ.) -- უფრო წითელი ძროხა მგელმა დაუგლიჯა. წჷრნი ფაულდ შჷნ ხალუ̂ენა (პოეზ. 118) -- წითელი ჯოხი ხელთ ჰქონია.
- წჷსხე (-ხე̄მიშ, -ხა̈̄ლ ბზ., -ხემ, -ხოლ ბქ.) -- ფესვი, ძირი. ხა̈მს ი გოჭა̈რს და̈ბა̈ წჷსხე (პოეზ. 250) -- ღორსა და გოჭებს -- ყანის ბალახის ძირი.
- წჷხი (-ხი̄შ, -ჲა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -ხი̄შ, -არ ლშხ.) -- 1. საჭიროება. მიჩა წჷხი ჩიგუ̂აშუ̂

ხულჳ̂ე (ბქ.) -- თავის საჭიროება ყველაფერს აქვს. 2. გასაჭირი. წჳხი-თჳმი მარა უჩჳ̂მუნას ესერ ხაჩმუნე (ანდ.) -- გასაჭირი კაცს შეუძლებელს შეაძლებინებსო (არგასაკეთებელს გააკეთებინებს). იხ. მჳწჳხ.

- წჳ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., წჳლ ბქ., ლნტ. -- წივილი. წჳლ მესმი შდჳმისგა (ბქ.) -- ყურში წივილი მესმის. იმშა წჳ̄ლ ჯა̄რ? (ლშხ.) -- რას წივიხარ (რისი წივილი გაქვს)?
- წჳ̄ლა̈ჲ (-ლა̈იშ, -ა̈რ) ბზ., წჳლა̈ (-იშ, -ლა̈უ ბქ., -იშ, -ლა̈ლ ლნტ.), წჳ̄ლაჲ (-ლა̄ჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- მწივანა. ეშხუ წჳლა̈ ნეპლოდ გჳ̂ა̈სიპ (ლნტ.) -- ერთი მწივანა ჩიტი მოფრინავს ხოლმე ჩვენთან. სურუ წჳ̄ლაჲ ლი ალე დი̄ნო̄ლ (ლშხ.) -- ეს გოგო ძალიან მწივანაა.
- წჳ̄წყა (-ყა̆̄შ, -ყა̆̄ლ) ბზ., წჳნწხა (-ხა̈შ, -ხოლ) ბქ., წჳ̄წხა, წჳ̄წყა (-ყა̄შ, -ყე̄ლ) ლშხ., ბოტ. -- გარეული ოხრახუში. [შჳ̂ა̈ნს] ლეზობდ იმა̈რგხ წჳნწხა, მურთხჳ̂ა̈ლი (ბქ. 282) -- სვანეთში საჭმელად იყენებენ (ვარგა) გარეულ ოხრახუშს, მჟაუნას.
- წჳ̄წხა იგივეა, რაც წჳ̄წყა.

ჭ

- ჭა1 (-ჭა̆̄შ, -ჭა̆̄ლ ბზ., -მი, -რა̈რ ბქ.), ჭა̈ (-ჲშ, -ჭაა̈ლ) ლნტ. 1. ჭა. ეჯჲა̈რდ ჩჳ̂ადბჳრჯეხ ხოშე̄რობა ჭა (ბზ.) -- იმათ ვეებერთელა ჭა გათხარეს. 2. ჯურღმული. ნა̈დენა̈რდ ჭა̈ჲსკა ლა̈ჲბინეხ ლიშთხა̈რ კჳ̂რელიშ (ლნტ. 257) -- გოგონებმა ჯურღმულში ხვრელის თხრა დაიწყეს.
- ჭა2 (-მი, -რა̈რ) ბქ. -- სიმინდის ჩალა. ჭას ჟი ხა̈ქჳ̂ცეხ (ბქ. 231) -- ჩალას მოჭრიან.
- ჭაბ იგივეა, რაც ჭა̈ბ.
- ჭაბა იგივეა, რაც ჭა̆̄ბი.

- ჭაბ̈ა̈ იგივეა, რაც ჭა̈ბ.

- ჭაბი იგივეა, რაც ჭა̄̈ბი.

- ჭაბიგუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ჭაბუკ (-არ) ლშხ. -- ჭაბუკი. ჰა̄, მა̈ჲ ეზა̈რ ჭაბიგუ̂ ლი (ბზ. 237) -- ჰა, რა კარგი ჭაბუკია. მა̈გ ალის იგუ̂ანე, ამგუ̂ა̈რიშ ჭაბიგუ̂ს (ბქ. 106) -- ყველა ამას დასტირის, ამისთანა ჭაბუკს. [ხოჩა] ჭაბუკ ლი ბელხანჯარ (ლშხ. 71) -- ბელხანჯარი კარგი ჭაბუკია. ჰოჲ, უ̂ორუ, როსტომ ჭაბიგუ̂{ი} უ̂ო (პოეზ. 114) -- ჰო, ვორუ, როსტომ ჭაბუკი, ვო!

- ჭაბუკ იგივეა, რაც ჭაბიგუ̂.

- ჭაგ იგივეა, რაც ჭა̈გ.

- ჭაგუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ჭაკუნტელ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- ჭლაკვი. ხუ̂ა̈ჲ ჭაგუ̂ მი̄გდა ლარტამისგა (ბზ.) -- ბოსტანში ბევრი ჭლაკვი მქონდა (მედგა). ჰარტმა̈რისგა გუ̂ილაშა ჭაგუ̂ (ბქ. 225) -- ბოსტნებში ჭლაკვი გვითესია. ლობიოს ხუ̂ეჩოდ... უ̂ოხრახუ̂იშს, ჭაგუ̂ს, ნიორა̈ს (ლნტ. 37) -- ლობიოს ვუშვებით ოხრახუშს, ჭლაკვს, ნიორს. ქა ლოქუ ლახუ̂ემ ჭაკუნტელ (ლნტ. 283) -- ჭლაკვი მომეციო.

- ჭადა̈რ (-იშ \ დრიშ, -დრა̈ლ) ბზ., ჭადარ (-იშ, -ალ) ლშხ., ჭანდა̈რ (-დრიშ, -დრა̈ლ) ბქ., ბოტ. -- ჭადარი. ახაგან ხოშა ჭანდა̈რ (ბქ. 67) -- დიდი ჭადარი ამოვიდა.

- ჭათა (-თა̈შ, -- ბზ., -ა̄შ ლშხ., -თა̈შ, -- ბქ., -თა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- წყევლა. ჲერხის ჭათა ლიმზგრდ ესერ ხესპიხ (ანდ.) -- ზოგს წყევლა დალოცვად აუხდებათო (ექცევათო). ხუ̂ა̈ჲ ჭათა ხოხალ ალ ზურალს (ლნტ.) -- ამ ქალმა ბევრი წყევლა იცის.

- ჭათა̈ჲ (-იშ, -თაჲია̈რ ბზ., -თა̈იშ, -თა̈უ ბქ., -თა̈იშ, -თაუ ლხმ.), ჭათაჲ, ჭათა (-თა̄შ, -თე̄ლ) ლშხ., ჭათა (-თა̈ჲშ, --) ლნტ. -- წყევლის მოყვარული. ციოყს ჭათა̈ჲ ხეხუ̂ ხორი (ბზ.) -- ციოყს წყევლის მოყვარული ცოლი ჰყავს.

- ჭათე (ჭუ̂ათა̈ს, ჭათა; ჭათე̄დს ბზ., ჭუ̂ათ, ჭათა; ჭათჷდეს ბქ., ჭათის, ჭათდა; ჭათდეს ლშხ., ჭუ̂ათა̈ს, ჭათა; ჭათდეს ლნტ.), გრდუვ. -- იწყევლება. უყლა ჯიმ ჭათ' ესერ: მიჩ' ესერ მჷყალს მა̈ ჩუ მოდ' ოთყალა, მიჩეშშალ ესეროუ̂ ოლფჷრელი (ანდ.) -- დაუნაყავი მარილი იწყევლებაო (წყევლაშია): ჩემი დამნაყავი, რომ არ დამნაყა, ჩემსავით გამხმარიყოსო. ხოლა დედბერ ჩიგარ ჭათე (ლნტ.) -- ცუდი დედაბერი ყოველთვის წყევლაშია.
- ჭაკუნტელ იგივეა, რაც ჭაგუ̂.
- ჭალაჲ იგივეა, რაც ჭალა̈ჲ2.
- ჭალა̈ჲ1 (-იშ, ჭალჲა̈რ) ბზ., ჭალა̈ (-ლა̈უ) ბქ. -- მდინარე. ბეფშუ̂... აჩა̈დ ჭალა̈ჲთე (ბზ. 264) -- ბავშვი მდინარისაკენ წავიდა. გოლარშა̈პ ანღრი ჭალა̈ჲ ლეჟა ლა̈კილელშუ̂ (ბქ. 10) -- გველეშაპი მდინარის სათავისაკენ კივილით მოდის.
- ჭალა̈ჲ2 (-იშ, -ლჲა̈რ) ბზ., ჭალა̈ (-იშ, -ლა̈უ ბქ., -ჲშ ლნტ.), ჭალაჲ (-იშ, -ლჲარ) ლშხ. -- ჭალა; მდინარის პირა მინდორი. ალ ბალახ ჭალაჲ პილჟი ხოხალ (ლშხ., ხორ 6) -- ეს ბალახი ჭალის პირზე იცის. ჭალა̈ჲსა ჩაჟა̈რ თერეხ (ლნტ.) -- ჭალაში ცხენები ჩანან.
- ჭანდა̈რ იგივეა, რაც ჭადა̈რ.
- ჭანქალ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- პრიალა, სწორი ზედაპირი. საპნიშ პერს ხაბფხჷნახ, ხოჩ' ესერ ჭანქალ ა̈ნჴდენი, ეჯღა (ბქ. 307) -- საპნის ქაფს აპკურებდნენ, კარგი პრიალა რომ გამოსულიყო, იმიტომ.
- ჭარა (-რა̈შ, -რა̈ლ ბზ., -როლ ბქ., -რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ.) -- სიგრძეზე წასამატებელი, დასაგრძელებელი რაიმე (თოკი...). ამი̄ ჭარა ჯულუ̂ესა̄ მა̄? (ბზ.) -- ამის წასამატებელი გაქვს რაიმე? თა̈კუ̂ა̈შ ჭარას ხეთხელიუ̂ხ (ბქ.) -- თოკის წასამატებელს ეძებდნენ. ათხე̄ ლე̄თს მაჲ ჭარა ხაწჷხ (ლშხ.) -- ახლანდელ ღამეს (ზამთრისას) რა წამატება

(წასამატებელი) სჭირდება.

- ჭაურგӓნ, ჭაურგენ (-გენიშ, -ӓლ) ბზ. -- კარის საკეტი ხის კაუჭი. ჰაზუ̂ӓ ყо̄რ ჭაურგენშუ̂ იკლი (ბზ.) -- ეზოს კარი ხის კაუჭით იკეტება.
- ჭაფӧრ იგივეა, რაც ჭაფӱრ.
- ჭაფӱრ (-ფუ̂რიშ, -ფუ̂რӓლ) ბზ., ჭაფӧრ (-ფუ̂რიშ, -ფრӓლ) უშგ., ჭაფხუ̂ირ (-იშ, -ӓრ) ბქ., ჭაფორ (-იშ, -ალ ლშხ., -ӓლ ლნტ.), ბოტ. -- ფამფარა. ჭაფӱრს მა̄მნე მა̄? (ბზ. 326) -- ფამფარას მაჭმევ? ჭაფორს იწანდახ კუმӓში ლეზუ̂ებდ (ლნტ.) -- საქონლის საკვებად ფამფარას გლეჯდნენ. ჭაფორ ჯი̄მა ლახუ̂ეშიშა (პოეზ. 186) -- ფამფარა გიჭამია მთისა.
- ჭაფხუ̂ირ იგივეა, რაც ჭაფӱრ.
- ჭაღ იგივეა, რაც ჭӓღმ.
- ჭაშ იგივეა, რაც ჭӓშ.
- ჭაჭ იგივეა, რაც ჯაჭ.
- ჭაჭӓრ იგივეა, რაც ჯაჭӓრ.
- ჭაჭკუ̂ იგივეა, რაც ჭӓჭკუ̂.
- ჭახნეგ იგივეა, რაც ჭახრӓგ.
- ჭახრӓგ (-იშ, -რაგӓლ) ბზ., ჭახნეგ, ჭახრეგ (-ӓრ) ბქ., ჭახრაგ (-ალ) ლშხ., ჭახრӓკ (-რაკӓლ) ლნტ. -- ჭახრაკი. მანქანას ჭახრӓგ მირ ӓთფაჭუ̂ა̄ნ (ბზ.) -- მანქანას რაღაც ჭახრაკი გაუფუჭდა. გადატ. ლშხ. უკულმართი, ჭირვეული. ეჯი მე̄უ̂არ ჭახრაგ მა̄რე ლი (ლშხ.) -- ის ძლიერ უკულმართი კაცია.
- ჭახრეგ იგივეა, რაც ჭახრӓგ.
- ჭახუ̂ (-ӓშ, --) ზს. -- 1. ტაში. ჟ'ანსუ̂იბდახ ი ხაჳიდხ ჭახუ̂ს (ბზ.) -- ცეკვა დაიწყეს და ტაში

დაუკრეს (დაჰკრეს). ხოჩა შუ̂იშუ̂პ̈არს ხოჩა ჭახუ̂ ესერ ხაკუ (ანდ.) -- კარგ შუშპარს კარგი ტაში უნდაო. 2. ბზ. თქეში. ჭახუ̂ ანვ̈ად (ბზ.) -- თქეში მოვიდა.

- ჭ̈აბ (-იშ, ჭაბ̈არ) ზს., ჭაბ (-არ) ლშხ., ჭაბ̈ (-ǝშ, ჭაბ̈ალ) ლნტ. -- თეთრი ნიშანი (სახეზე...). ზურალს ჰაყბაქა ფაქუ̂ემ ჭ̈აბ ესაგან (ბქ.) -- ქალს ლოყაზე ფქვილის ნიშანი დააჩნდა. ნიგობაჟი ღუნს ჭაბ̈ ხაგედა (ლნტ.) -- ხბოს შუბლზე თეთრი ნიშანი ჰქონდა (ადგა). შდრ. ჭ̈ა̄ბი.
- ჭ̈აგ (-იშ, ჭაგ̈არ) ზს., ჭაგ (-არ) ლშხ., ჭ̈აკ (ჭაკ̈არ) ლნტ., ზოოლ. -- ჭაკი. ამნე̄მი̄ სგა̂თსკინა̄უ̂ნე მიჩა თეთნა ჭ̈აგს ყო̄რისგა (ბზ. 444) -- ამანაც თავისი თეთრი ჭაკი კარში შეახტუნა (შეახტუნებინა).
- ჭ̈აიტ (-იშ, -̈არ) ბქ. -- ტაიჭი. იხ. ტ̈აიჭ.
- ჭ̈აკ იგივეა, რაც ჭ̈აგ.
- ჭ̈ამა1 (-მა̄შ, -მა̄ლ) ბზ., ჭემა (-მ̈აშ, -მოლ ბქ., -მა̄შ, -მე̄ლ ლშხ.), ეთნ. -- სულის რიგი (მიცვალებულის მოსახსენებელი სუფრა). ქუ̂ინმი ჭ̈ამას ეზარს ჯეჩო (პოეზ. 14) -- სულის რიგს კარგს გიზამ.
- ჭ̈ამა2 (-მა̄შ, -მა̄ლ) ბზ., ჭემა (-მ̈აშ, -მოლ ბქ., -მა̄შ, -მე̄ლ ლშხ.), ანატ. -- მომყოლი. ზურა̄ლდ უ̂ეშგინ ჭ̈ამაǝ ქა̄ნთენე (ბზ.) -- ქალმა ბოლოს მომყოლიც დაბადა.
- ჭ̈ამა3 (-მა̄შ, --) ბზ., ჭემა (-მ̈აშ, -- ბქ., -მა̄შ, -- ლშხ.) -- კარდაკარ სიარული (ჩამოყოლა). იმნ̈არ ჯეკუ̂ად სოფლი ჭ̈ამა? (ბზ.) -- სოფელში კარდაკარ სიარული რად გინდოდა?
- ჭ̈ა̄ნტი იგივეა, რაც ჭა̄ნტი.
- ჭ̈ალმ (-იშ, ჭალმ̈არ) ზს., ჭალ (-იშ, -არ) ლშხ., ჭმ̈ალ, ჭ̈ალმ (-იშ, -̈არ) ლნტ. -- პირხმელი (ადამიანი). ჭ̈ალმ მა̄რე (ბზ.) -- პირხმელი კაცი. ჭმ̈ალ მარე ლი მიჩა მუ (ლნტ.) -- მამამისი

პირხმელი კაცია.

- ჭäშ (-იშ, ლაჭშა ზს., ლაჭაშა ლნტ.), ჭაშ (-იშ, ლაჭშა) ლშხ. -- ქმარი. ამ დრო̄უს ჭäში ლახ̄აგ̄ან ყო̄რს (ბზ. 354) -- ამ დროს ქმარიც მიადგა კარს. მიჩა ჭäშ მელთერთე ომჩედელი (ბქ. 35) -- მისი ქმარი მკითხავთან წასულა. ალე ათსაკუ̂რელე̄ნ ჭაშს (ლშხ. 59) -- ეს ქმარს გაუკვირდა. [დენას] ალ ჭäშცäხენ ლირდეს ხოცხა, ერე ლჷც ერ ადასკინას (ლნტ. 300) -- გოგოს ამ ქმართან ყოფნას ურჩევნია, რომ წყალში ჩახტეს. მä მაგდენა ჭაშუ̂ემ დაგრას? (პოეზ. 140) -- რა მემართა ქმრის სიკვდილისა? კნინ. ჭäშილდ ზს., ლნტ., ჭაში̄ლ ლშხ.
- ჭäჭკუ̂ (-იშ, --) ზს., ჭაჭკუ̂ ლნტ., ჭეჭკუ̂ ქს. -- რული, თვალის მოხუჭვა, მილულვა, თვლემა. მეჰენწ ზურალ ქათლäშ ჭäჭკუ̂ს ესერ ლახმითქუ̂ენა (ანდ.) -- მეაკვნე ქალი ქათამივით თვლემას მისჩვევიაო. მეთხუ̂ჲäრდ ეშხუ ჭაჭკუ̂ ქა ლäჲუჟე (ლნტ.) -- მონადირემ ერთი თვალის მოხუჭვა წაიძინა.
- ჭ̄ანტი (-ტი̄შ, --) ბზ., ლშხ., ჭäნტი (-ჲშ, --) ლნტ. -- კორკოტი (წანდილი). ჭ̄ანტის ხოშა ლუგუ̂ნიანდ ხოგდურიხ (ლშხ. 36) -- კორკოტს უფრო გულმოდგინედ აკეთებენ (დაფასებულად ჰკიდებენ ხელს). ლიბობშჲი ჭäნტიზუმ მäდმა მალატჷნ (ლნტ.) -- ბავშვობისას კორკოტივით (კორკოტის ხელა) არაფერი მიყვარდა.
- ჭ̄აბი (-ბი̄შ, -ბჲäრ) ბზ., ჭაბი (-ბიშ, -äრ) უშგ., ჭაბაჲ (-ბ̄აჲშ, -ბჲე̄ლ) ლშხ., ჭაბä (-ჲშ, -ბäლ) ლნტ. -- ნიკორა, ნიშა. ეშხუ ჭაბაჲ ლუნ მეყე̄და (ლშხ.) -- ერთი ნიკორა ხბო მყავდა. შდრ. ჭäბ.
- ჭედ იგივეა, რაც ჭუ̂äდ.
- ჭეკ იგივეა, რაც ჭუ̂ეკ.
- ჭემ1 (-იშ, -äრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- თივა. აშხუ̂ äდგილს [ეჳჲäრდ] ადჰარეხ ჭემ (ბზ.

413) -- იმათ ერთ ადგილას თივა დაახვავეს (დაყარეს). ჭემ ხოჩა ლი კუმში ლე̄მნად ლუნთისა (ლშხ. 5) -- ზამთარში თივა კარგია საქონლის საჭმელად. ჭემს კირაჳისკა იშხჳ̂ნიხ (ლნტ. 16) -- თივას საბძელში ინახავენ. შდუგჳ̂ი, იმთე? -- ჭემ ლაშგომთე (პოეზ. 252) -- თაგვო, საით? -- თივის სათხოვნელად. კნინ. ჭემილდ ზს., ლნტ., ჭემი̄ლ ლშხ.

- ჭემ2 იგივეა, რაც ჭჳ̂ემ.
- ჭემა იგივეა, რაც ჭა̈მა.
- ჭერ1 იგივეა, რაც ჭჳ̂ე̄რ.
- ჭერ2 (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ეჭვი. ჭერ ესერ ეჩხაჳ̂ ხარხ (ბქ.) -- ეჭვი იმაზე (იმისაკენ) გვაქვსო.
- ჭერამ იგივეა, რაც ჭჷრემ.
- ჭერელ იგივეა, რაც ჭჷრელ.
- ჭერეხ1, ჭირეხ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- სახარატო იარაღი.
- ჭერეხ2 ლშხ. -- რიყის ქვა, ქვიანი ადგილი. გუშგჳ̂ე ქორ ჩუქჳ̂ა̄ნ ძღჷდ ჭერეხ ლი (ლშხ.) -- ჩვენი სახლის ქვემოთ დიდი ქვიანი ადგილია. გადატ. მოფენილი, ძირს დაყრილი (რიყის ქვებივით). ჭერეხდ ხასყახ ლჷდგარუ (ბქ.) -- მიდამო მკვდრებითაა მოფენილი. მეკედე გოჭა̈რ ჭერეხდ ხასყჷნდახ (ლნტ.) -- ამოწყვეტილი გოჭები (რიყის ქვებივით) ძირს ეყარნენ.
- ჭეჭკჳ̂ იგივეა, რაც ჭა̈ჭკჳ̂.
- ჭე̄რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ჭერ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ლატანი. სეგზს ბოგდ ჭერა̈რ [ხულჳ̂ე] (ბქ. 11) -- სეგზს ხიდად ლატნები აქვს (გადებული). 2. ჭერი (გრძელი და წვრილი ხეებისაგან გაკეთებული). ამნე̄მ ჟიბაჳ̂ ჭე̄რს ხაჯიდ [თხჳ̂იმ] (ბზ. 446) -- ამან ზევით ჭერს აარტყა თავი.

- ჭიანჸირ იგივეა, რაც ჭუ̂ნი̄რ.
- ჭიბ იგივეა, რაც ჭუ̂ი̄ბ.
- ჭიგირ (-იშ, -ჲრ) ბქ. -- მელოტი. ანჳად ეშხუ ჭიგირ მარე (ბქ.) -- მოვიდა ერთი მელოტი კაცი.
- ჭითხ (-იშ, --) -- წყრთა. [ჭყინტ] ჰამს კამინს იცხემ, ლეთშუ̂ -- ჭითხს (ბქ. 115) -- ბიჭი დღისით მტკაველს იზრდება, ღამით -- წყრთას. ზურალ ჭითხუ̂შ იზემა სა̈ტინა̈ს (ლნტ.) -- ქალი წყრთით {ი}ზომავდა სატინას. მებჭკოლ ხარა ჭითხ ი კამგლ (პოეზ. 188) -- გახეთქილი ჰქონია წყრთა და მტკაველი.
- ჭილუ̂ფ (-იშ, -ჲრ) ბზ., ჭილოფ (-არ) ლშხ., ჭილეფ (-ჲრ) ლნტ. -- ჭილოფი. ჭყინტ ჩუ იყუ̂ნოლდა ჭილეფჟი (ლნტ.) -- ბიჭი ჭილოფზე დაწვებოდა ხოლმე.
- ჭინირ იგივეა, რაც ჭუ̂ნი̄რ.
- ჭინტრაკა̈ (-ა̈ჲშ, -აუ) ბქ. -- ჭინჭრაქა. იხ. გუ̂ა̈წინაჲ.
- ჭინჭილ (-იშ \ -ჭლიშ, -ჭლა̈რ ზს., ჭლიშ, -ჭლარ ლშხ.) -- ნაწლავი. მეზუ̂ბელს ჭინჭილ ესცხეპა (ბზ.) -- მეზობელს ნაწლავი გასკვნია. [მალუ̂დ] ჭინჭლა̈რ ჩუ ლა̈ჲემ (ბქ. 19) -- მელამ ნაწლავები შეჭამა. იხ. წიკანტ.
- ჭირ (-იშ, --) -- 1. ჭირი, მწუხარება. ლა̈ღი ესერ მიჩა ბა̈ღშუ̂... ხა̄რ ჭირ (ბზ. 382) -- დღეს ჩემ გამო ჭირი გაღგასო (გაქვსო). ლჷზბა̈ჟცახა̈ნ ესერ ჭირ ხოჩა უბაჟცახა̈ნ ხლინს (ანდ.) -- შეგნებულთან ჭირი სჯობია შეუგნებელთან ლხინსო. მიჩა-მიჩა დროჲჟი ჩი̄ს ლოქ ყო̄რს ხეგნი ჭირ ი ხინ (ლშხ.) -- თავთავის დროზე ჭირი და ლხინი ყველას მიადგება კარზეო. [გომიჯ] ინა̈ყი ჭირჟი გარ (ლნტ. 34) -- გომიჯი მხოლოდ ჭირის (ქელეხის) დროს ცხვება. სი ღალ ასედ ჭირიშ მუნკუ̂ლიდ (პოეზ. 110) -- შენ, გლახ, დარჩი მწუხარების მომხვეჭად. 2.

შრომა, გარჯა, ჯაფა. [ეჯჲäრს] ჭირგნქა მამგუ̂ეშ ლäხქამხ (ბქ. 256) -- იმათ შრომის გარდა არაფერი შერჩათ (მიემატათ). კნინ. ჭირილდ ბქ., ჭირი̄ლ ლშხ.

- ჭირა! -- ბიჭო! იმე ხარი, ჭირა?! (ლშხ., ლნტ.) -- სადა ხარ, ბიჭო?! ჭირა, იმენ ლოლ ამოჳიდა ამკäლი ლერქუ̂äლი ი ჩäჟ?! (ლნტ. 165) -- ბიჭო, საიდან მოიტანე ამისთანა ტანსაცმელი და ცხენი?! შდრ. ჭყიტრა.

- ჭირǟრ, ჭირǟლ (-იშ, -რǟრäლ \ -äშ, -რǟლäო) ბზ., ჭირäრ (-რარäრ \ -რäრუ) ბქ., ლხმ., ჭირǟლ (-არ \ -რǟლუ) ლშხ., ჭირäლ (-რალუ) ლნტ. -- გაჭირვებული, საცოდავი. ნომ ხიგუ̂ნი, ჭირǟრ (ბზ.) -- ნუ ტირი, გაჭირვებულო! ამკä ჭირალუ ლი გუშკუ̂ე ამახუ̂! (ლნტ.) -- ასეთი საცოდავი ყოფილიყოს ჩვენი მტერი!

- ჭირეხ იგივეა, რაც ჭერეხ1.

- ჭირისუფäლ (-იშ \ -ფლიშ, -ფლäრ ბზ., -იშ, -ფალäრ ბქ., ლნტ.), ჭირისუფალ (-ფლიშ, -ფლარ) ლშხ. -- ჭირისუფალი. ლეჲდგäრი ჭირისუფäლს გუ ხǟრ (ბზ.) -- მიცვალებულის ჭირისუფალს სურს. ჭირისუფäლ მäგ მეჳდე ლი (ბქ. 201) -- ჭირისუფალი ყველა მოსულია. ჭირისუფäლ ტეუ̂ე (ლნტ. 52) -- ჭირისუფალი ხმამაღლა ლაპარაკობს (მოთქვამს).

- ჭირობ (-იშ, --) -- მწუხარება, ჭირი. მǟრა ჭირობჟი ხაჳუ გǟნჟი ლიგნე (ბზ.) -- კაცს მწუხარებისას უნდა გვერდში ამოდგომა. ჭირობ ნǟთისი ქა ხედიუ̂ (ბქ. 298) -- მწუხარება ნათესავსაც გადაედებოდა.

- ჭიქ (-იშ, -äრ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ჭიქა. უ̂აშლად მიჩა დაჩუ̂ირს ჭიქ გუ̂ეში ლიც ესგემუ̂ნე ლაჳუ̂რაჟი (ბქ. 65) -- ვაშლამ თავის დას წყლით სავსე ჭიქა დაადგმევინა სარკმელზე. ეშხუ ჭიქ ლუ̂ინალ ლოქ ლახაშედ მათხოუ̂äრს (ლნტ. 265) -- ერთი ჭიქა ღვინო შეასვით მართხოვარსო. 2. შუშა, მინა. დი̄ნად ქǟდსკინე ჭიქი ლაჳუ̂რაქა (ბზ. 369) -- გოგომ

(მინის) სარკმლიდან ისკუპა. ჭიქიშ ლიჯცე ბქ. -- ჭიქის წაქცევა (მიცვალებულისათვის). ლგდგა̈რს ჭიქიშ ლიჯცეს ხაჩოხ (ბქ.) -- მიცვალებულს ჭიქას წაუქცევენ (წაქცევას უშვრებიან). კნინ. ჭიქგლდ ბზ., ჭიქილდ ბქ., ლნტ., ჭიქი̄ლ ლშხ. ჳოქჳრე ჭიქგლდ ლგგ (ბზ. 325) -- ოქროს პატარა ჭიქა დგას.

- ჭიშდჳა̈რ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ჳრიშ, -ა̈რ ბქ.) -- 1. ჭიშდვარი (სიმინდის, ფეტვის ყველნარევი ნამცხვარი). ზურა̄ლდ ანნაყე ჭიშდჳარა̈ლ (ბზ. 284) -- ქალმა ჭიშდვარები დააცხო. ანყეხ ქუთა̈რს ი ჭიშდჳრა̈რს (ბქ. 80) -- ხაჭაპურებს და ჭიშდვარებს აცხობენ. ხჳანა̈ყედ კჳაშის, დია̈რს, ჭიშტჳა̈რს (ლნტ. 32) -- ვაცხობთ მჭადს, პურს, ჭიშდვარს. მიჩა ნანაყ ქუთ ი ჭიშდჳა̈რს ლეთ ი ლადეღ მიფანადეს (პოეზ. 282) -- თავის ნაცხობ ხაჭაპურსა და ჭიშდვარს დღე და ღამე მიდებდეს სულის მოსახსენებლად. 2. ქს. ყველიან-კვერცხიანი ნამცხვარი. შდრ. ლუკჳნა̄რ.
- ჭიშტჳა̈რ იგივეა, რაც ჭიშდჳა̈რ.
- ჭიშხ (-იშ, ჭგშხა̈რ ბზ., ჭგშხემ, -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ., -იშ, -ა̈რ \ ჭგშხა̈რ ლნტ.) -- ფეხი. მიშგჳა ჭიშხი ნაგა̈მჟი ჭიშხს ხგგა̈მდა̈ს (ბზ. 377) -- ჩემი ფეხის ნადგამზე ფეხს დგამდი. ჰჳილს ლოხბინა ლიბარჯე ჭგშხჳშ (ბქ. 199) -- ჯორს (მიწის) თხრა ფეხით დაუწყია. [ბოფშარს] გიმჟი ხო̄გხ ჭიშხარ (ლშხ. 23) -- ბავშვებს ფეხები მიწაზე უდგათ. [ჭყგნტა̈რს] მა̈ხიადშჳ გიმჟი ჭგშხა̈რ დესა ხოგხ (ლნტ. 228) -- ბიჭებს სიხარულით მიწაზე ფეხები არ უდგათ. კნინ. ჭიშხილდ ზს., ლნტ., ჭიშხი̄ლ ლშხ. ისგუ ჭიშხი̄ლ ქა ღალ ლამწჳე̄ნ (ლშხ. 83) -- შენი პატარა ფეხი მაჩვენე. ჭიშხი ბერ (ბზ.), ჭგშხემ ბერ (ზს.) -- ტერფი, ფეხის გული. ჭგშხემ ლიფშდუნე (ბქ.) ეთნ. -- ფეხის აშვება (პატარძლის პირველად მიყვანა საქმროს ოჯახში). ჭგშხა̈რ ლუყჳზჳ̄რე (ბზ.) -- ფეხებგამომძვრალი. გადატ. საქმიდან

ხელებდაბანილი. ჭიშხ ესერ ტაფ მადე ხოგა (ბქ.) -- ფეხი გვერდზე არ გადუდგამსო ე. ი. ცუდი არაფერი გაუკეთებიაო. ჭიშხ ჩაფჷლ ენკიდ (ლშხ.) -- ქრთამი აიღო. ჭჷშხემ ლიჩემ (ბქ.) -- ფერხულის ცეკვა. ჭჷშხემ სალდა̈თ (ბქ.) -- ქვეითი ჯარისკაცი.

- ჭიშხარგარ (-იშ, --) ლშხ., ჭიშხაგა̈რ ლნტ., ზმნს. -- ფეხშიშველა. ჯუ̂ინელდ ბობშარ ჭიშხარგარ ხეყე̄დახ (ლშხ.) -- ძველად ბავშვები ფეხშიშველა ჰყავდათ. იხ. ჰაგა̈რ.
- ჭიშხაშ იგივეა, რაც ჭჷშხა̈შ.
- ჭიშხრა̄შ იგივეა, რაც ჭჷშხრა̈̄შ.
- ჭიჭკუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- კვირტი. ჭიჭკუ̂ს ქა მა̈ ჯიდე, მა̈გ იმა̈რგ (ბქ. 196) -- კვირტი რასაც გამოაქვს, ყველაფერი ვარგა.
- ჭიხ იგივეა, რაც ჭი̄ხ.
- ჭი̄ნურ იგივეა, რაც ჭუ̄ნი̄რ.
- ჭი̄ხ (-იშ, --) ბზ., ჭიხ ბქ., ქს. -- ჭახანი, ჭექა; ტკაცანი; სილის გაწვნა. თეფს ჭიხ ათღანდა (ბქ.) -- თოფმა ჭახანი გაიღო. ჭიხ გარ ახალენეხ ჭიქა̈რს ლათრაჟი (ლნტ.) -- სმის დროს ჭიქებს ჭახანილა გაალებინეს. ჭიხ ათღანე ბიძიდ მიჩა (პოეზ. 134) -- მისმა სიმამრმა (თოფს) ჭახანი გაალებინა.
- ჭკიდ (-იშ, ჭკჷდა̈რ ბქ., ჭკიდა̈რ ლხმ.) -- მჭადი. ბეფშდ ლჷჯიმ ჭკიდ ლახემ (ბქ. 152) -- ბავშვმა მარილიანი მჭადი მისცა. კნინ. ჭკიდილდ. იხ კუ̂ა̈̄ში.
- ჭკიჟე (ონჭკჷჟ, ანჭკიჟ; ა̈ნჭკჟე ბზ., ოჭკჷჟ, აჭკიჟ; ა̈ჭკჟე ზს., ონჭკჷჟ, ანჭკიჟ; ანჭკჟე ლშხ., ანჭკუჟ, ანჭკიჟ; ანჭკჟე ლნტ.), გრდმ. -- ჟლეტს, {ამო}წყვეტს. მერა̈რ ჩუ̂აჭკიჟხ (ბქ. 259) -- ბუზები გაწყვიტეს. ხამდ ანჭკიჟ გუშგუ̂ე წიწლარ (ლშხ.) -- ღორმა ამოწყვიტა ჩვენი წიწილები. იხ. სგუ̂იზე.

- ჭკჷრნა̈ჲ (-იშ, -ნაჲა̈ლ) ბზ., ჭკჷრნა̈ (-ჲშ, -ნა̈უ ბქ., -ჲშ, -ნა̈ლ ლნტ.), ჭკჷრნაჲ (-ნა̄ჲშ, -ე̄ლ) ლშხ. -- მომთმენი ("თმენია"). მიშგუ დი გუნ ჭკჷრნა̈ჲ ზურა̄ლ ლი (ბზ.) -- დედაჩემი ძალიან მომთმენი ქალია.
- ჭკჷტ1 (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- მჭადის კვერი. ფეტუ̂რა̄̈ ჭკჷტ (ბზ.) -- ფეტვის მჭადი. იხ. ჭკიდ.
- ჭკჷტ2 (-იშ, -ა̈რ ლნტ., -არ ლშხ.), ბოტ. 1. პანტა (ჭკუტა) მსხალი. მეუ̂არ ა̈რიხ ჭკჷტა̈რ ა̈ზუ̂ისა (ლნტ.) -- ეზოში ბევრი პანტა მსხალია. 2. წვრილი, უჯიშო ვაშლი, მსხალი.
- ჭკჷტა̈ჲ (-იშ, -ტაუ̂უ) ბზ. -- მჭადის მოყვარული. მიშგუ ბეფშუ̂ ჭკჷტა̈ჲ ლი (ბზ.) -- ჩემი ბავშვი მჭადის მოყვარულია.
- ჭმა̈ლ იგივეა, რაც ჭა̈ლმ.
- ჭოდა̈რ იხ. ჭუ̂ა̈დ.
- ჭოკ იგივეა, რაც ჭუ̂ეკ.
- ჭომა̈რ იხ. ჭუ̂ემ.
- ჭო̈კ იგივეა, რაც ჭუ̂ეკ.
- ჭო̄̈რ იგივეა, რაც ჭუ̂ე̄რ.
- ჭურ ზს., ლშხ., ნაწილაკი -- თითქოს. ლა̈დი დეშ ჭურ ომჩედელიხ (ბქ.) -- დღეს თითქოს ველარ წასულან. ჩუ ჭურ ოთცუ̂ი̄რა (ლშხ.) -- თითქოს დაუტოვებია. ლუშუ̂ნუ გა̈რგლა ჭურ ხესმოლდა (პოეზ. 16) -- თითქოს სვანური ლაპარაკი ესმოდა.
- ჭურუ იგივეა, რაც ჭუ̄რუ.
- ჭურჭყუნ იგივეა, რაც ჭჷრჭყჷ̄ნ.
- ჭუქუ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.) -- მწვერვალი. ჭუქუ̂ჟი ოთრჷჰედ (ბზ.) -- მწვერვალზე გავათენეთ. კუ̂იცრა ი ლუ̂აშ... ჭუქუ̂ა̈რისგახი გარ ა̈რიხ (ბქ. 234) -- არჩვი და ჯიხვი მარტო

მწვერვალებზელა არიან.

- ჭუ̈შ, ჭუ̂იშ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჭუშ (-უ̂არ) ლშხ. -- ვაჟიშვილი. ა̈გის ეშხუ ჭუ̈შ მირი (ბზ.) -- შინ ერთი ვაჟიშვილი მყავს.
- ჭუ̄ნი̄რ (-იშ \ -ნრიშ, -ა̈ლ) ბზ., ჭინირ, ჭჷნირ (-ნრიშ, -ა̈რ) ბქ., ჭი̄ნურ (-იშ, -ალ) ლშხ., ჭიანუ̂ირ (-ა̈ლ) ლნტ. -- ჭიანური. მიშგუ̂ი უ̂ოქუ̂რა̈ ჭუნირ-ფანდუ̂ირ მეჰად იღრა̈̄ლ (ბზ. 69) -- ჩემი ოქროს ჭიანურ-ფანდური ყოველთვის მღერის. ჭჷნირს ესერ აშმე (ბქ. 253) -- ჭიანურს ვუკრავო. ეჲ ლოქ აშმუნე ჭიანუ̂ირს (ლნტ. 261) -- ის ჭიანურს უკრავსო. კნინ. ჭუნრილ ბზ., ჭჷნრილ ბქ.
- ჭუ̄რუ (-რუ̄̈შ \ -რუ̂ი̄შ, -უ̂ა̈ლ ბზ., -რუ̄შ, -ალ ლშხ.), ჭურუ (-აშ, -არ ბქ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- აუფუებელი ცომის პური. დიხსა̈ლ ეშხუ ლემზჷრს ანყე, ალი ჭურუა̈შ ლი (ბქ. 71) -- დიასახლისი ერთ სეფისკვერს აცხობს, ის აუფუებელი ცომისაა. სგა ხოჩდიხ ჭუ̄რუ კუ̂ეცნა დჲარს ხამი ღუ̂ესას (ლშხ. 15) -- აუფუებელ ხორბლის პურს ღორის ბადექონს შეურევენ.
- ჭუ̂ა̈დ (ჭუ̂ადა̈შ \ -იშ, ჭუ̂ადა̈რ \ -უ̂ა̈რ ზს., -იშ, ჭოდა̈რ, ჭუ̂ადუ̂ა̈რ ბქ., ლნტ.), ჭედ (ჭოდარ) ლხმ., ჭუ̂ედ (-იშ, -უ̂არ) ლშხ. -- კედელი. [დი̄ნა] ჭუ̂ა̈დუ̂ა̈რს მიჟს ხა̈წდუნე (ბზ. 304) -- გოგო (ისეთი ლამაზი იყო) კედლებს მზეს აფენდა. ქამლიზალსოუ̂ ჩუ ლაჲყურა ი ღუ̂ე ლინთ ჭოდა̈რს ესერ ლახჴა̈ფ (ანდ.) -- გაზაფხულზე დაწექი და ზამთარში კედლებს უკბინეო. გიორგიდ... ხანჯა̈რ ჭუ̂ა̈დჟი ჟი ლახორეკ (ლნტ. 179) -- გიორგიმ ხანჯალი კედელზე ჩამოკიდა.
- ჭუ̂ა̈რტ (-იშ) ზს., ჭყუ̂არტ ლშხ., ჭყუ̂ა̈რტ -- ჭვარტლი. ჭუ̂ა̈რტშუ̂ გაბს მეგებე ლას ქორ (ლნტ.) -- სახლი ჭვარტლით ძლიერ იყო გასვრილი.
- ჭუ̂ედ იგივეა, რაც ჭუ̂ა̈დ.

- ჭუ̂ეკ, ჭო̈კ (-იშ, -ა̈რ \ ჭოკა̈რ) ზს., ლნტ., ჭოკ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჭოკი; ძელი, მორი. ჭალა̈ჲქა ჭუ̂ეკ გარ ხა̈̄ზ (ბზ. 317) -- მდინარეზე მხოლოდ მორია გადებული. ხოხუ̂რა ჭოკა̈რს ხა̈დისგხ ეჩხაუ̂-ამხაუ̂ ლაზდ (ბქ. 227) -- აქეთ-იქით სავალად პატარა ძელებს გასდებდნენ (ხოლმე). ბოგი მჷქაფ ჭუ̂ეკ ხაზჷდა ღელაქა (ლნტ.) -- ხიდის ნაცვლად ღელეზე ძელი იყო გადებული.
- ჭუ̂ემ (-იშ, ჭომა̈რ) ზს., ლნტ., ჭემ (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- სახელური, ყური, ტარი. სტამა̈̄ნს ჭუ̂ემ ა̈თყუ̂ა̈ჩ (ბზ.) -- დოქს ყური მოსტყდა. [ეჯის] ახოფიშტუ̂ა ლოქ მერჩილ ჭუ̂ემშუ̂ (ლნტ. 309) -- იმას ცელი ტარით უსვრია (გაუშვია). კნინ. ჭუ̂ემილდ ზს., ლნტ., ჭემილდ ლხმ. კალთილს ესერ ჟი ხა̈ბდა, ჭემილდს ხა̈ცუ̂ნინა (ანდ.) -- პატარა კალათას ცეცხლი ეკიდა, სახელურს ეცინებოდაო.
- ჭუ̂ე̄რ (-იშ, -ა̈ლ \ ჭო̄რა̈ლ ბზ., -ალ ლშხ.), ჭო̄̈რ (-ა̈შ, -ა̈ლ) ბზ., ჭუ̂ერ, ჭერ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ჭუ̂ერ (-ა̈ლ) ლნტ., ზოოლ. -- ყვავი. ეჯჲა̈რს ჭუ̂ე̄რ ლახხუ̂ი̄დხ (ბზ. 389) -- იმათ ყვავი შეხვდა{თ}. ჲორი კოჯ უშხუ̂არ ნენსგა ა̈რი{ხ} ჭუ̂ერიშ ჯუ̂ეგ (ბქ. 119) -- ორ კლდეს შუა ყვავის გუნდი არის. კნინ. ჭუ̂ე̄რო̄ლ ბზ., ჭუ̂ერილდ ბქ., ჭუ̂ერი̄ლ ლშხ. ჭუ̂ე̄რო̄ლს მეგმი კა̈ცხჟი ლა̈ცჷნდაუ̂ ხა̈̄რ (ბზ. 363) -- ყვავს ხის კენწეროზე ბუდე აქვს.
- ჭუ̂იშ იგივეა, რაც ჭუ̈შ.
- ჭუ̂ი̄ბ, ჭიბ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჭყიბ (-ა̈რ) ბქ., ჭყებ (-არ) ლშხ., ჭყებ (-ა̈რ) ლნტ. -- ჭაობი. დო̄კუ̂ენდ [ჩა̈̄ჟი ჰაკუ̂ა̈დ] ჭუ̂ი̄ბჩუ ჩუ̂ათცჷყე̄რე (ბზ. 352) -- დიაკვანმა ცხენის კუდი ჭაობში ჩააკვეხა (ჩაარჭო). ჭყებისა ბაყაყა̈რე ლიყიყინი ისმოლ (ლნტ.) -- ჭაობში ბაყაყების ყიყინი ისმოდა.
- ჭყანტ იგივეა, რაც ჭყა̈ნტ.

- ჭყაუ̂არა, ჭყაუ̂რა იგივეა, რაც ჭყაუ̂ა̄რ.
- ჭყაუ̂ა̄რ (-იშ, -უ̂ა̄რӓლ) ბზ., ჭყაუ̂არა, ჭყაუ̂რა (-რӓშ, -როლ) ბქ. -- კანაფის კანის კონა, შეკვრა. ქანӓ ჭყაუ̂ა̄რილხӓნქ' ე̄სერ სგუ̂ირი̄ ჟი̄უ̂ ოხუ̂ლეთ ნӓბოზდ (ბზ. 324) -- კანაფის კანის კონისაგან საღამომდე ტილო მომიქსოვეო. კნინ. ჭყაუ̂ა̄რი̄ლ ბზ., ჭყაუ̂რულ ბქ. მიჩა შდჷმ ლექუ̂ა ქანӓშ ჭყაუ̂რულ ზჷ (ბქ. 99) -- ჩემი ყურის ქვეშ კანაფის კანის კონა ძევს.
- ჭყӓნ (-იშ, ჭყანӓრ) ზს., ლნტ., ჭყან (-არ) ლშხ. -- ქონი, ცხიმი (გადამდნარი). ხӓმი ჭყӓნ ხოჩა გӓმӓშ ლი (ბზ.) -- (გადამდნარი) ღორის ქონი კარგი გემოსია. [დӓშდუ̂ӓშ] ჭყӓნშუ̂ საპენსი ӓსყიხ (ბქ. 236) -- დათვის ქონით საპონსაც აკეთებენ. ჭყӓნი პე̄რი მჷთა̄ლი ლӓჰლӓ ჭალӓჲ ლატლӓრ (პოეზ. 196) -- ქონის ქაფის გამყოფი ლაჰილის ხეობის ლატალელები.
- ჭყӓნტ (-იშ, --) ბზ., ლნტ., ჭყინტ1 ბქ., ჭყანტ ლშხ. -- ჭყინტი. ჭყӓნტ ლობიო (ბზ.), ჭყანტ ლობიო (ლშხ.) -- ჭყინტი ლობიო. ჭყӓნტ თӓშ მӓდ გულუ̂ა (ლნტ. 35) -- ჭყინტი ყველი არა გვაქვს.
- ჭყებ იგივეა, რაც ჭუ̂ი̄ბ.
- ჭყენ იგივეა, რაც ჭყუ̂ენ.
- ჭყერნი (ოჭყერ, აჭყარ; ӓჭყრენი) ბქ., გრდუვ. -- გრძელდება, ებმის ერთმანეთს. ულუ̂ლაშობ უ̂ოშთხ-უ̂ოხუშდ ლადეღ ჭყერნიუ̂ (ბქ. 232) -- ბერიკაობა ოთხ-ხუთ დღეს გრძელდებოდა.
- ჭყე̄რი (-რი̄შ, -რჲӓლ \ -რჲӓრ) ბზ., ჭყერი (-ӓშ, -ӓრ) ბქ., ჭყე̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ბოტ. -- ჭყორი. ჭყე̄რი ხუ̂ӓჲ ხა̄გ ცხეკს (ბზ.) -- ჭყორი ტყეში ბევრია (ადგას).
- ჭყიბ იგივეა, რაც ჭუ̂ი̄ბ.
- ჭყინტ1 იგივეა, რაც ჭყӓნტ.
- ჭყინტ2 (-იშ, ჭყჷნტӓრ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ბიჭი. ჭყინტ გაცხӓჲდ აჩӓდ ლӓთხუ̂იართე

(ბზ. 258) -- ბიჭი, მართლაც, წავიდა სანადიროდ. ლეჲხუ̄რი ჭყინტ... ხეყე̄ნი მგლა̄შხს (ლშხ. 29) -- ლაშხელს საცოლე ბიჭი ეყოლება. დიეშ ი მუე გეზალს, ალჲ̂ე ჭყინტ ლი, ჭყინტგეზალ ხაჟახა (ლნტ. 19) -- დედისა და მამის შვილს, თუ ბიჭია, ვაჟიშვილი ჰქვია. კნინ. ჭყინტგლდ ბზ., ლნტ., ჭყინტო̄ლ ლშხ., იხ. ნალჲ̂ჟურ.

- ჭყიტრა! ბზ., ჭიტრა! ლშხ., ფამილარ. მიმართვ. -- ბიჭო! იმა̄ჲ̂ ქალგრი, ჭყიტრა?! (ბზ.) -- საით მიდიხარ, ბიჭო?!
- ჭყიჲ̂ა̈რ (-იშ, -ჲ̂არა̈ლ ბზ., -ჲ̂რა̈ლ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.), ჭყიჲ̂არ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ლორთქო ბალახი. კუმა̈შ ჭყიჲ̂ა̈რ ბალა̈ხს იზობდა (ლნტ.) -- საქონელი ლორთქო ბალახს ჭამდა.
- ჭყიჲ̂ა̄̈რ (-იშ, -ჲ̂ა̄̈რა̈ლ) ბზ., ჭყიჲ̂ა̄რ (-იშ, -ალ) ლშხ., ჭყიჲ̂ა̈რ (-იშ, -ა̈რ ბქ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ბრუტიანი. ზურა̄ლს ეშხუ ჭყიჲ̂ა̄̈რ ბეფშჲ̂ილდ ხორი (ბზ.) -- ქალს ერთი ბრუტიანი ბავშვი ჰყავს. ნომა ხისკიდარი ჭყიჲ̂ა̈რშალ! (ლნტ.) -- ბრუტიანივით ნუ იყურები!
- ჭყონ იგივეა, რაც ჭყჲ̂ენ.
- ჭყჲ̂არტ იგივეა, რაც ჭჲ̂ა̈რტ.
- ჭყჲ̂ენ (-იშ, ჭყონა̈რ) ზს., ლნტ., ჭყენ (ჭყონა̈რ) ლხმ., ჭყონ (-არ) ლშხ. -- საზარდული. ბეფშს ხჲ̂ა̈იდინ ჭყჲ̂ენა̈რ ჟი ხეწრა̈ნი (ლნტ.) -- ბავშვს ხშირად საზარდულები უწითლდება.
- ჭყგ̄ლ (-ა̈შ \ -იშ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ჭყგლ (-ა̈შ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.) -- ჭყივილი. ხა̈მი ჭყგ̄ლ ისმო̄ლ (ბზ.), ხამემ ჭყგლ ისმიჲ̂ (ბქ.) -- ღორის ჭყივილი ისმოდა. ჭყგლცა̈ლ მგჭყგლი ღეშ ესერ ლჲმა̈რ (ანდ.) -- ჭყივილისოდენა მოჭყივლე (მჭყივანა) ვერ ყოფილაო. ხოლა ლემნა̈რი ლი ჭყგლ (ლნტ.) -- ჭყივილი ცუდი მოსასმენია.
- ჭყგ̄ლი (ჭყჲ̂გ̄ლდა̈ს, ჭყი̄ლდა; ჭყგ̄ლდე̄დს ბზ., ჭყგ̄ლდას, ჭყგ̄ლდა; ჭყგ̄ლდეს ლშხ.), ჭყგლი (ჭყჲ̂ილ, ჭყგლიჲ̂; ჭყგლიდეს ბქ., ჭყულდა̈ს, ჭყგლდა; ჭყგლდეს ლნტ.) გრდუვ. -- ჭყივის.

ალ ხა̈მ ესრენიშ დემ ჭყგლი ქუ̂ერწილჟი (ლნტ. 290) -- ეს ღორი ქორწილის დროს თურმე არ ჭყივის.

- ჭგმინ (-იშ \ -მნიშ, ჭგმნა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.), ბოტ. -- ქერი. უ̂ა̈რგი ჩა̄ჟ ესერ ჭგმინთექ' ა̄სკნე (ბზ. 413) -- თავადის ცხენი ქერისაკენ გადახტებაო. ლიჯნი-ლილა̈ში ლი... ჭგმნიშ, ფეტუ̂იშ (ბქ. 69) -- ხვნა-თესვა არის ქერის, ფეტვის.
- ჭგმნგრა (-რა̈შ, --) ბქ. -- პურეული ("ქერეული"). ჭგმნგრა მა̈ჲ ლა̈სუ̂, ეჯის არა̈ყდ ჩუ̂არა̈ყიდახ (ბქ. 3) -- პურეული ("ქერეული") რაც იყო, იმას არყად გამოხდიდნენ.
- ჭგნირ იგივეა, რაც ჭუ̄ნი̄რ.
- ჭგრელ (ხოჭრელა, მა̈ჭრელე \ მგჭრელა ზს., მაჭრელა ლშხ., მგჭრელ ლნტ.) -- ჭრელი. ამის ხეწა̈დ ჭგრელ და̄უ̂ (ბზ. 390) -- ეს დაინახა ჭრელმა დევმა. ჭგრელ ჟალუ̂ ხოშ' ესერ თე ხაგ (ანდ.) -- ჭრელ ძაღლს თვალი უფრო ადგასო. ალე ჭგრელ ბალახ ლი (ლშხ., ხორ. 7) -- ეს ჭრელი ბალახია. ღოლჲაქა̈ ჯუ̂ეგს ლოქ ეშხუ ჭგრელ ჟინაღ ხეჩდა (ლნტ. 217) -- ცხვრის ფარას ერთი ჭრელი ბატკანი ურევიაო. ძაძუდ ხოჭრელა ლეკა̈ბხენქა ბეფშს ახოშხებ კაბულდ (ლნტ.) -- ძაძუმ უფრო ჭრელი საკაბისაგან ბავშვს კაბა შეუკერა.
- ჭგრემ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ჭერამ (-ა̈რ ბქ., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- ჭრელა (ძროხის სახელია). ეჯჲა̈რს ეშხუ ფირუ̂ ხორდახ, ჭგრემ ხოჟხა̄ნხ (ბზ.) -- იმათ ერთი ძროხა ჰყავდათ, ჭრელა ერქვა ("ერქმიათ"). ჭერამ ლი ესა მეჯედე? (ლნტ.) -- ჭრელა მოსულიაო?
- ჭგრქგ̄ნ, ჭგრხგ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ჭგრქგნ, ჭგრხგნ ბქ., ლნტ. -- ჭიხვინი. [ჩა̈ჟდ] ა̈ნკიდ ჭგრქნა (ლნტ. 206) -- ცხენმა დაიჭიხვინა (ჭიხვინი {გა}ილო) ჩა̈ჟილდდ ლა̈ჲკიდ ხოშა ჭგრხგნ (პოეზ. 322) -- ცხენმა ძლიერად დაიჭიხვინა. შდრ. თგრტგ̄ნ.
- ჭგრჭყგ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ჭურჭყუნ ლშხ., ჭგრჭყგნ ბქ., ლნტ. -- ჭიჭყინი. ქო̄რხა̈ნ

ჭგრჭყჷნ ისმო̄ლდა (ბზ.) -- სახლიდან ჭიჭყინი ისმოდა. იმნა̈რუ ჭგრჭყნიდეს ალ ბეფშ? (ლნტ.) -- ეს ბავშვი ნეტავ რატომ ჭიჭყინებს?

- ჭგრხჷნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ჭგრხჱნ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. 1. იგივეა, რაც ჭგრქჷნ. 2. ჭახაჭუხი, ბათქა-ბუთქი. ჩუ ლჳსუ̂ თოფრე ჭგრხჷნ (ბზ.) -- იყო თოფების ბათქა-ბუთქი. დეცხენ ჭგრხჱნ ანსჷმდა (ლნტ.) -- ციდან ჭახაჭუხი გაისმა.
- ჭგქრი (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.) -- პრიალა, სიპი, სწორი ზედაპირი. ხოჩა ჭგქრი სგლგნა̈რ ოხუ̂ასუ (ბზ.) -- კარგი პრიალა სულგუნები გავაკეთე. ეჯჲა̈რს თუ̂ით ბა̈ჩ ჭგქრი ლარაჲსგ' ოსდახ ჩუ (ბქ. 197) -- იმათ თითო ქვა სწორზედაპირიან სათიბში დაუდვიათ.
- ჭგშხ იხ. ჭიშხ.
- ჭგშხა̈შ (-იშ, -ხაშა̈რ) ზს., ლშხ., ჭიშხაშ (-არ) ლშხ. -- ფერხული. ჭგშხა̈შს იჩოხ ი იღრჳლხ (ბზ. 13) -- ფერხულს ცეკვავენ და მღერიან. ჭიშხაშს იჩოხ ხატარ სგობინ (ლშხ. 26) -- ხატების წინ ფერხულს ცეკვავენ. ამეჩუნი ჭგშხა̈შ ხე̄რახ (პოეზ. 104) -- აქაც ფერხული ექნებათ.
- ჭგშხრა̈̄შ (-იშ, -ხრა̄შა̈ლ \ ლაჭგშხრა̄შა̈ლ) ბზ., ჭგშხრა̈შ (-იშ, -ა̈ლ) ბქ., ჭიშხრა̄შ, ლაჭშხარა̄შ (-არ) ლშხ., ლეჭშხარა̈შ (-რაშა̈ლ) ლნტ. -- ფერხთით. ეჩი საფლჳუ̂ჟჷნ ეშხუ ლეტუ̂რე ხატუ̂არ ჭგშხრა̈̄შ (ბზ. 407) -- იმის საფლავზე ფერხთით ერთი სანთელი ანთია.
- ჭგჭგნდ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ლხმ., ჭგჭგნდრა (-რა̈შ, -როლ) ლხმ., ჩგჭჷნდ (-არ) ლშხ., ჩიჭგნდ (-ა̈რ) ლნტ., ბოტ. -- ტირიფი. მინდუ̂ერისგა ლეგ ჭგჭგნდ (ბზ.) -- მინდორში ტირიფი დგას. ჩიჭგნდ ხოჩა თუ̂ალჳშ მეგამ ლი (ლშხ.) -- ტირიფი ლამაზი ხეა.

ხ

- ხ-1 -- მეორე სუბიექტური პირის პრეფიქსი: ხიშხუ̂ნი -- ინახავ. ხამა̄რე -- ამზადებ. ხი -- ხარ.
- ხ-2 -- ბრუნვაუცვლელი ობიექტის პრეფიქსი მესამე პირში: ხაყა -- ჰყავს. ხალა̈ტ -- უყვარს. ხა̄რ -- აქვს.
- -ხ3 -- 1. მრავლობითი რიცხვის სუფიქსი მესამე სუბიექტურ პირში: დიგეხ -- აქრობენ, ტიხეხ -- აბრუნებენ. 2. მრავლობითი რიცხვის სუფიქსი მეორე ობიექტურ პირში: ჯალა̈ტხ ბზ., ლნტ. -- გიყვართ, ჯაჲშხახ ბზ., ლშხ. -- გქვიათ. 3. მრავლობითი რიცხვის სუფიქსი ბრუნვაუცვლელობიექტიან ზმნების მესამე პირში: ხაყახ -- ჰყავთ, ხა̄რხ -- აქვთ.
- ხაბნა, ღაბნა (-ნა̄̈შ, -ნა̄̈რ ბზ., -ნა̈შ, -ნოლ ბქ.), ღაბნა (-ნა̄შ, -ნა̄ლ \ -ნე̄ლ) ლშხ., ღა̈ბენა (-ნა̈ჲშ, -ნა̈რ) ლნტ., ზოოლ. -- მოზვერი. [ალ] მა̄რა მურყუ̂ამს ეშხუ ხაბნა̄̈ გუ̂ა̈რე ხალუ̂ე̄ნა (ბზ. 1) -- ამ კაცს კოშკში ერთი მოზვრის ტყავი ჰქონია. უნჭყად ხაბნა ღემ ესერ სედნი (ანდ.) -- გაუხედნავად მოზვერი არ დარჩენილაო. ჩუ̂ადაზიეხ ეშხუ ღა̈ბენა (ლნტ. 172) -- ერთი მოზვერი დაკლეს.
- ხაბურზა̈კ (-იშ, -ზაკა̈რ) ბზ., ხარბუზ (-ა̈რ) ბქ., ხაბურზაკ (-ალ) ლშხ., ხაბუზრა̈კ (-რაკა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- საზამთრო. მასა̈რდ ჴედნი ხაბურზა̈კ (\ ხარბუზ) (ბქ. 289) -- საზამთრო ბლომად მოდის. ბოფშა̈რს სურუ ხალა̈ტხ ხაბუზრა̈კ (ლნტ.) -- ბავშვებს საზამთრო ძალიან უყვართ.
- ხაბურზრა̈კ იგივეა, რაც ხაბურზა̈კ.
- ხაზა̈რ (-იშ \ ხაზრიშ, ხაზრა̈ლ) ბზ., ხაზარ (-ზრიშ, -ზრალ) ლშხ. -- მასრა. ჯუ̂ინელდ ჟა̈გს ხაზრა̈ლთესგაჲ იდე̄სგდახ (ბზ.) -- ძველად თოფის წამალს მასრებშიც იყრიდნენ (იდებდნენ).
- ხათრ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ხა̈თრ ბქ., ლნტ. -- ხათრი. ალას ბაბა̄̈ ხათრშუ̂ ჯა̈ჩო (ბზ. 259) --

ამას მამის ხათრით გიკეთებ (გიშვები). ისკჷ̂ი დიე ხა̈თრშჷ̂ ხჷ̂ა̈ის ხჷ̂ითმინე (ლნტ.) -- დედაშენის ხათრით ბევრს ვითმენ.

- ხალ იგივეა, რაც ჰა̄ლ.
- ხალთა (-თა̈̄შ, -თა̈რ) ბზ., ხალთ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- ხალთა, გუდა. [მალჷლდდ] შიხჷ̂შ ხალთ ჟ'ანგჷ̂ერშლე (ბქ. 91) -- მელამ ხალთა ნახშირით აავსო.
- ხალიკ იგივეა, რაც ხა̈ლიკ.
- ხალხ იგივეა, რაც ხა̈ლხ.
- ხამ იგივეა, რაც ხა̈მ.
- ხამა, ჰამა ბზ. ხემა ბქ., ქს. კითხვ. ზმნს. -- როგორ, როგორ თუ. ჰამა, მი მა̄მ მიხალდაჲა ალა?! (ბზ.) -- როგორ, ეს მე არ ვიცოდი?! ხამა იმაჷ̂?! ჯა̈ნ ლა̈ქჷ̂თა̈რთე (ბზ. 366) -- როგორ თუ საით?! ხარის მოსაპარად. ხემ' ესერ ჲა̈რ?! მა̈ყმა̈ყ და̈ჷ̂ა̈შ [მუხჷ̂ბე ხჷ̂ი] (ბქ. 264) -- როგორ თუ ვინ ვარ?! ბაყბაყ დევის ძმა ვარ. ხემა მაჲ ლოქ ხაწჷხ (ლშხ. 73) -- როგორ თუ რა მჭირდება?! ხემა ჲა̈რ ხჷ̂ი?! (ლნტ. 220) -- როგორ თუ ვინ ვარ?!. ხამა მიშგუ გჷ̂ეშ მა̈ჲ ირი?! (პოეზ. 44) -- როგორ თუ რა ჩემი საქმე იქნება?!
- ხამო̄რა, ხამორა იგივეა, რაც ხამრა.
- ხამრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.), ხამო̄რა, ხამრა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ხამორა, ხამრა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- ღორის ხორცი (ღორეული). ეჯჲა̈რს ეშხუ ფელიკ ხამრა ხორკჷნხ (ბზ.) -- იმათ ერთი ფელიკი ღორის ხორცი ეკიდათ. ხოშა ნაღალდ ხამრა̄შს იზბიხ (ლშხ. 32) -- უმეტესად ღორის ხორცს ჭამენ. ლინთჷ̂ისა ხამრაჷ̂შ ისელდახ თხჷ̂იმს (ლნტ.) -- ზამთარში ღორის ხორცით ირჩენდნენ თავს.
- ხან იგივეა, რაც ხა̈ნ.

- ხანგა̈რ (-იშ \ -გრიშ, -გრა̈ლ) ზს., ხანგარ (-გრიშ, -ალ) ლშხ. -- ხმალი, მახვილი. მიჩა ფა̈რ ი ხანგა̈რდ ესერ ხაყლჳ̄ნი (ბზ. 267) -- შენი ფარისა და მახვილის მეშინიაო. ამ დრეჳ̂ქა ლა̈შიალდ ხა̈ლჳ̂ენახ ხანგრა̈რ (ბქ. 241) -- ამ დროს საბრძოლველად ხმლები ჰქონიათ. ფუთას ხანგა̈რ ოხუშგუნა (პოეზ. 302) -- ფუთას ხმალი უშიშვლია. კნინ. ხანგრი̄ლ ბზ., ხანგრილ ბქ., ხანგარე̄ლ ლშხ. ხანგრილს მიშგჳ̂ა ფოყს ესჳ̂რეკნე (პოეზ. 136) -- ჩემს ხმალს (ხანგარს) გვერდზე ("თეძოზე") დავიკიდებ.
- ხანთალ (-იშ \ -თლიშ, -ა̈რ ბზ., -თლა̈შ, -ა̈რ ბქ., -თლიშ, -არ ლშხ.) -- წვეტიანი საკიდი. ჳ̂ოქჳ̂რეშ ხანთალს ჟი ლოლრეკნედ! (პოეზ. 302) -- ოქროს (წვეტიან) საკიდზე დავკიდებთ!
- ხანსარ (-სრა̈შ, -სრა̈ლ ბზ., -სრიშ, -ა̈რ ბქ.), ხაშარ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ბზ. ყინულის დიდი ნამსხვრევები. ზაჳ̂ლადა̈ლ ლაჰრა̈ყჟი̄ნ ხანსარ ახლჳ̂ახ (ბზ.) -- ზაფხულში არყის გამოხდისას ყინულის ნამსხვრევები მოაქვთ. 2. ბქ. მყინვარი. ხანსარჟი ხჳ̂ა̈რიდ (ბქ. 206) -- მყინვარზე ვართ. 3. ქს. თრთვილი. ძინა̆რს ბალა̈ხს ხაშარ ხაზჷდა (ლნტ.) -- დილით ბალახს თრთვილი ედო.
- ხანჯარობ იგივეა, რაც ხანჯრა̄ლობ.
- ხანჯა̈რ (-იშ \ ხანჯრიშ, ხანჯრა̈ლ ბზ., -ჯრიშ, -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.), ხანჯარ (-ჯრიშ, -ჯრალ) ლშხ. -- ხანჯალი. ლჳ̂აშ ჩჳ̂ა̈ძჳ̈ჰ ხანჯარშჳ̂ (ბზ. 40) -- ჯიხვი ხანჯლით დავკალი. ეჯნემ ხანჯა̈რ ხაკიდ (ბქ. 41) -- იმან ხანჯალი დაარტყა. თოფ, ტამბაჩაჲ, ხანჯარ -- მაგ ჟი ხა̄ზხ კუბს (ლშხ. 37) -- თოფი, დამბაჩა, ხანჯალი -- ყველაფერი ზედ აძევს კუბოს. ჲერჳ̂ა̈ჲს ჩუ ხეჲმედჷნ, ჳ̂ერცხლი ხანჯა̈რი ლა̈რტყ ხულჳ̂ან (ლნტ.) -- ვისაც შეეძლო (შეეძლებოდა), ვერცხლის ხანჯალი და ქამარი ჰქონდა. კნინ. ხანჯრი̄ლ ბზ., ხანჯალო̄ლ ლშხ., ხანჯრჷლ ბქ., ლნტ.

- ხანჯრარობ იგივეა, რაც ხანჯრა̄ლობ.
- ხანჯრა̄ლობ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ხანჯრარობ (-ა̈შ, --) ბქ., ხანჯარობ (-იშ, --) ლნტ. -- ხანჯლებით ჩხუბი. ა̈ნსყა̈ნ ხანჯრა̄ლობ (ბზ.) -- გაიმართა ხანჯლაობა. ლი ძღჳდ ხანჯრა̄ლობ (ლშხ. 37) -- არის დიდი ხანჯლაობა. ალ ლიცუა̈ლს გაჩარობ ი ხანჯარობ ა̈ხეჭამ (ლნტ.) -- ამ ჩხუბს დანისა და ხანჯლის ტრიალი (დანაობა და ხანჯლაობა) მოჰყვა.
- ხარა̈ბ (-იშ, --) ზს., ხარაბ (-რბა̈შ \ -იშ, -- ლხმ., ლნტ.), ხარებ (-იშ, --) ლშხ., რელიგ. -- ხარება. ამზაჸ ხარა̈ბ თანაფუნლო ლი (ბზ.) -- წელს ხარება აღდგომის შემდეგაა. ხარა̈ბ ლადა̈ღ ჩჸა̈დჰა̄ჸდარ (ბზ.) -- ხარება დღეს გაავდრდა. ამზაჸ ხარაბ ცა̈შ ხეხოლი (ლნტ.) -- წელს ხარება ხუთშაბათს ხვდება.
- ხარბ იგივეა, რაც ხა̈რბ.
- ხარბიან იგივეა, რაც ხა̈რბია̈ნ.
- ხარბუზ იგივეა, რაც ხაბურზა̈კ.
- ხარდან იგივეა, რაც ჯარდა̈ნ.
- ხარებ იგივეა, რაც ხარა̈ბ.
- ხარშჸ (-ა̈შ \ -იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), ხარჩჸ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ხორცის ნახარში წვენი. ხარშჸა̈ ნა̈ბიღჸეი ჰა̈ლჸა̈ მეგმა̈რ ანჯა̈დხ (ბზ. 303) -- ნახარშის ("ხარშვის") ნასხამზე ალვის ხეები ამოვიდა. ხარშჸ ჩუ ლაიშხ ალღა̈რდ (ბქ.) -- ამათ ნახარში დალიეს.
- ხარძილ, ხა̈რძილ იგივეა, რაც ხა̈რზილ.
- ხარჯ იგივეა, რაც ხა̈რჯ.
- ხარჯიკ იგივეა, რაც ხა̈რჯიკ.
- ხარჯობ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ., -იშ, -- ლნტ.), ხა̈რჯობ (-ა̈იშ, --) ბქ. -- 1. პურობა,

სადილობა, ვახშმობა. გიოშერა̈̄ლს მეჳ̂არ ხარჯობ ხა̄რხ (ბზ.) -- გიოშერებს დიდი პურობა აქვთ. 2. ხარჯი (მიცვალებულისა). ჯჳ̂ინალდ გუშკჳ̂ეშმოყ ხარჯობ ლას (ლნტ.) -- ადრე ჩვენთან ხარჯის მიტანა სჩვეოდათ (ხარჯობა იყო).

- ხატ იგივეა, რაც ხა̈ტ.
- ხაჳ̂იზ იგივეა, რაც ხაჳ̂ის.
- ხაჳ̂ის (-იშ \ ხაჳ̂სიშ, ხაჳ̂სა̈რ ბზ., -იშ, -არ ლშხ.), ხაჳ̂იზ (-ჳ̂ზიშ, -ა̈რ) ბქ. -- ხავსი. ცხეკისა ხავისს ოსლაკენ (ლშხ.) -- ტყეში ხავსს წავაწყდი.
- ხაშარ იგივეა, რაც ხანსარ.
- ხახჳ̂ იხ. ხა̈ხჳ̂.
- ხა̈დურდ იხ. ჰა̈დურ.
- ხა̈თრ იგივეა, რაც ხათრ.
- ხა̈ლიკ (-იშ \ ხა̈ლკიშ, ხა̈ლკა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ.), ხალიკ (-არ) ლშხ., ხჷლა̈კ (-ა̈რ) ლნტ. -- ღორღი, ხრეში. ხჳ̂ა̈ჲ ხა̈ლიკ ა̈ხკჳ̂ა̈დხ ქორ ლაგა̈მჟი (ბზ.) -- სახლის აშენებისას ბევრი (ქვა-) ღორღი დასჭირდათ (მოუნდათ). თჷქე ლა̈სყეიჟი ხჷლა̈კს ხონა̈ჩდეხ (ლნტ.) -- დუღაბის მომზადებისას ხრეშს ურევენ.
- ხა̈ლხ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ხალხ ლშხ. -- ხალხი. ამხა̄ჳ̂ ლჷმშიდჳ̂ნე̄ლი ხა̈ლხს (ბზ. 87) -- ხალხს ამაში ჰყრიდა თურმე. ათხე ლენტეხა თელ ჩუბე შჳ̂ა̈ნჲა̈ ხა̈ლხჳ̂შ ლი გჳ̂ეში (ლნტ. 9) -- ახლა ლენტეხი მთლიანად ქვემოსვანებით (ხალხით) არის სავსე.
- ხა̈მ1 (-იშ, ხამა̈რ) ზს., ლნტ., ხამ (-არ) ლშხ., ზოოლ. -- ღორი. მჷხმჷ̄რიდ ნა̈ბუზს ა̈გითე ანჴიდ ხამა̈რ (ბზ. 343) -- საღამოს მეღორემ სახლში მოიყვანა ღორები. ამეჩუ ტყა̈რ ხა̈მშჳ̂ გჳ̂ეში ლა̈სჳ̂ ცხეკ (ბქ. 18) -- აქ ტყე გარეული ღორით სავსე იყო. ზომხაჲ ხამს ჩჳ̂ადძი̄ნეხ

ძინარს მე̄ჳ̂არ დო̄სგ (ლშხ. 15) -- საახალწლო ღორს დილით ძალიან ადრე დაკლავენ. ხენწიფს ხეყადდა ხამა̈რე მგლდეღ (ლნტ. 293) -- ხელმწიფეს ღორების მწყემსი ჰყავდა.

- ჴა̈მ2 (-იშ, --) ჩბხ. იხმარება გამოთქმაში ჴა̈მ ხეყა̈რ -- ილაჯი გაუწყდა.
- -ჴა̈ნ ბზ., -ჴენ ბქ., ქს., თანდებული -- -გან, -დან. ბოფშა̈რდ ჯანა̈რ ანრეკლეხ ლახჳ̂ჴა̈ნ (ბზ.) -- ბავშვებმა მთიდან ხარები მორეკეს. ა̈მეჯდელი ნებოზს და̈ჳ̂ ლათხუარხენ (ლნტ. 227) -- საღამოს დევი ნადირობიდან დაბრუნებულა (სანადიროდან მოსულა).
- ჴა̈ნ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ჴან ლშხ. -- ხანი. აჩა̈დ ჴა̈ნ (ბზ. 85) -- გავიდა ხანი. ეჩუნღო ხჳ̂ა̈ჲ ჴა̈ნ აჩად (ბქ. 10) -- იმის შემდეგ დიდი ხანი გავიდა. ჴა̄რხ ჳ̂ო̄ბა ჴანს ლიდჲარა̄ლ ი ლითრე (ლშხ. 37) -- პურობა და სმა დიდხანს აქვთ. ალ მარე ხჳ̂ა̈ჲ ჴა̈ნს ხოსკიდდა ალმინს (ლნტ. 301) -- ეს კაცი ამათ დიდხანს უყურებდა.
- ჴა̈ჲბჳ̂ირ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- მტვერი, ნაგავი. [ეჯია̈რს] ჳ̂ა̈შჲა ჴა̈ჲბჳ̂ირ ხოზხ (ბქ. 308) -- იმათ ბევრი ნაგავი უყრიათ (უძევთ).
- ჴა̈რბ (-იშ, -ა̈ლ) ზს., ლნტ., ჴარბ (-ალ) ლშხ. -- ხარბი, მოშურნე. ჴა̈რბ მა̄რად ხოდრა მა̄მა გჳ̂ეშ ლი (ბზ.) -- ხარბ კაცზე უფრო ცუდი არაფერია. ეჯი სჳრუ ჴა̈რბ მარე ლი (ლნტ.) -- ის ძალზე ხარბი კაცია.
- ჴა̈რბია̈ნ (-იშ, -ბიანა̈ლ) ზს., ლნტ., ჴარბიან (-ალ) ლშხ. -- შურიანი, ხარბი{ანი}. ბეფშჳ̂ს მეჳ̂არ ჴა̈რბია̈ნ ა̈ხფას (ბზ.) -- ბავშვი ძალზე შურიანი გამოვიდა. ა̈მკა̈ ჴა̈რბია̈ნ მა̈დ ხეკჳ̂ეს ხესე (ლნტ.) -- ასეთი შურიანი არ უნდა იყო.
- ჴა̈რზილ (-ზლიშ, -ა̈რ) ბზ., ჴარძილ (-იშ, -არ) ლშხ, ჴა̈რძილ (-ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- ხარისძირა. ჴა̈რძილი ძირა̈ლ მარ ლეყჳ̂ფურე (ლნტ.) -- ხარისძირას ფესვები უნდა ამოვთხარო (ამოსაძრობი მაქვს).

- ხა̈რძილ იგივეა, რაც ხა̈რზილ.
- ხა̈რხჳ̂ილ (-ჳ̂ლიშ, -ა̈რ) ბზ., ხერხულ (-იშ, -არ) ლშხ., ხერხჳ̂ილ (-ა̈ლ) ლნტ. -- აივანი. ზურა̄ლა̈რ ხა̈რხჳ̂ილჟი სგურდახ (ბზ.) -- ქალები აივანზე ისხდნენ. [ცხჳ̂ი] ჟ'ა̈სეცაყ ალ დაჳ̂ა̈რე ხერხჳ̂ილჟი (ლნტ. 186) -- ისარი ამ დევების აივანზე დაერჭო.
- ხა̈რჯ (-იშ, ხარჯა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ.), ხარჯ (-ალ) ლშხ. 1. ხარჯი (საჭმლისა). ზექბათჲრ ხა̈რჯს ამა̄რა (ბზ. 260) -- ზექბათური ხარჯს ამზადებდა. ლამორაჳ̂ჟი̄ნა ხარჯ ხაკუხ ხჳ̂ა̄ჲ (ლშხ. 46) -- მედიატორობისას ბევრი ხარჯი სჭირდებათ (უნდათ). ლაგჳ̂ა̈ნისკა ლა̈ჲდი ხეკჳ̂ეს მიჩა ხა̈რჯ ათოჯჲდეს (ლნტ. 52) -- ტირილშიც თავისი ხარჯი უნდა წაუღოს. 2. საგზალი. ჭყინტდ ხა̈რჯ ადჲე შუკჳ̂ს (ბქ. 66) -- ბიჭმა გზაზე საგზალი წაიღო. 3. ხარჯი (ფულისა). თეთრი ხა̈რჯ (ბზ.) -- ფულის ხარჯი.
- ხა̈რჯიკ (-ჯკიშ, -ა̈ლ \ ხა̈რჯკა̈ლ) ბზ., ხარჯიკ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ბალთა, აბზინდა. მჲსჲრთა̈ჳ̂ს ხა̈რჯიკ მეძგჳ̂ბე ხა̄დ (ბზ.) -- მოსართავს ბალთა მოგლეჯილი ჰქონდა.
- ხა̈რჯობ იგივეა, რაც ხარჯობ.
- ხა̈სდ ბქ., ზმნს. -- ჩქარა, სწრაფად. ჟ'ანჲგა̈ნ ალ მარე ი ყორ ჩჳ̂ადკარე ხა̈სდ (ბქ. 142) -- ეს კაცი ადგა და კარი სწრაფად გააღო.
- ხა̈ტ (-იშ, ხატა̈რ) ზს., ლნტ., ხატ (-არ) ლშხ. 1. ხატი. გეზლო̄დ ლა̈სჳ̂ მიშგუ ხა̈ტ-ლა̈ღჳ̂რი̄ნა (ბზ.) -- შვილი იყო ჩემი საფიცარი ხატი (ხატი საფიცარი). ამეჲსგა ჯჳ̂ინელ ხატა̈რ მასა̈რდ ზჲხ (ბქ. 70) -- ამაში ძველი ხატები ბლომად ძევს. მაშედუ ლოქ ხა̄რხ ალ ხატ ი ჯჳ̂არ (ლშხ. 47) -- შეეწიოთ ეს ხატი და ჯვარიო. გუშკჳ̂ე ლაკჳ̂ამა̈რისა ხჳ̂ა̈ი ხატა̈რ ა̈რიხ (ლნტ.) -- ჩვენს ეკლესიებში ბევრი ხატია. 2. ფიცი (დაფიცება ხატზე). ხა̈ტი ლიკჳ̂შე (ბზ., ლნტ), ხა̈ტჳ̂ემ ლიკჳ̂შე (ბქ.) -- ფიცის (ხატის) გატეხა. ამის ესერ ჩოთკჳ̂ი̄შა ხა̈ტ (ბზ. 347) -- ამას

ფიცი გაუტეხიაო. ჴა̈ტ ნა̈კჳ̂იშ გეზლა̈შ გეზალს ესერ ახდენა (ანდ.) -- განატეხი ფიცი შვილიშვილს მოჰკითხვიაო. ეჩა ხოშას ჴა̈ტ ათოკჳ̂იშა (ლნტ.) -- იმის წინაპარს (უფროსს) ფიცი გაუტეხია. ხატი გჳ̂იკუშიხ მიჩაში! (ჰოეზ. 40) -- მისი ფიცი გაგვიტეხეს!

- ჴა̈ჩო იგივეა, რაც ხეჩო.
- ჴა̈ხჳ̂ (-იშ \ -ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ლნტ., ჴახჳ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., ბოტ. -- ხახვი. ლინთჳ̂ისგა ქა̄მ ჴა̈ხჳ̂ ჩუ იკჳ̂რა̈მი (ბზ.) -- ზამთარში ხახვი გარეთ გაიყინება. ჰარტმა̈რისგა ალა̈შიხ ლახანას, ჴა̈ხჳ̂ს... (ბქ. 69) -- ბოსტნებში თესავენ კომბოსტოს, ხახვს. ლობიოს ხჳ̂ეჩოდ ჳ̂ოხრახჳ̂იშს, ნიორა̈ს, ჴა̈ხჳ̂ს (ლნტ. 37) -- ლობიოს ვუშვრებით ოხრახუშს, ნიორს, ხახვს. კნინ. ჴა̈ხულდ ბქ., ლნტ.
- ჴა̄ლ იგივეა, რაც ჰა̄ლ.
- ჴა̄ლმოშ იგივეა, რაც ჰა̄ლმოშ.
- ხედ1 (-იშ, -ა̈რ), ხედა (-და̈̄შიშ, ხედია̈რ) ბზ., ხედი/ა (-დია̈შ \ -და̈შ, -დია̈რ \ -დოლ ბქ., -დიჲშ \ -და̈ჲშ, -დია̈ლ \ -და̈ლ ლნტ.), ხედი (-დი̄შ, -არ) ლშხ., კითხვითი ნაცვალსახელი -- რომელი. ხედ ბეფშჳ̂ ანჯა̈დ? (ბზ.) -- რომელი ბავშვი მოვიდა? ხედა ესერ ლი მიჩა ჭა̈შ (ბზ. 269) -- რომელია ჩემი ქმარიო? ხედა ჯა̈ნ წჳ̂ა? (ბქ. 200) -- რომელი ხარი ჩანს? ხედა ჯიცხა -- ჩუ ლისედ ა ლიზი? (ლნტ.) -- რომელი გირჩევნია -- დარჩენა თუ წასვლა? ხადაშ ხოშა წყილჲანდ ჯულჳ̂ეხ? (ჰოეზ. 70) -- რომელს უფრო სუფთად გაქვთ?
- ხედ2 იგივეა, რაც ჰედ.
- ხედი იგივეა, რაც ხედ1.
- ხედრა (-რა̈̄შიშ, --) ბზ., განუსაზღვრ. ნაცვალსახ. -- რომელიმე. ლახ აშხჳ̂ ხედრა̈̄შ ჩუ მ' ჰ̆თყერხ, ეჩქ' ე̄სერ მინე ჯაყჳ̂ა̈რ... ზისხშუ კჳ̂ე̄თხეხ (ბზ. 244) -- თუ რომელიმეს რამე

მოგვივიდეს, მაშინ ჩვენი ჯაყვები სისხლით წვეთავდნენო (წვეთავდნენ იქნებაო).

- ხედურდ იგივეა, რაც ჰა̈დურდ.
- ხედჟ̂აჲ იგივეა, რაც ხედჟ̂ა̄ჲ.
- ხედჟ̂ა̈ჲ იგივეა, რაც ხედჟ̂ა̄ჲ.
- ხედჟ̂ა̄ლე (-ლე̄მიშ, -- ბზ., ლშხ., -ლე̄შ, -- ლშხ.), ხედჟ̂ალე (-ლეშ, -- ბქ., -ჲშ, -- ლნტ.), განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახ. -- რომელიმე, რომელიღაც. ხედჟ̂ა̄ლე ქა̄ლერდად! (ბზ.) -- რომელიმე გამოდით! ხედჟ̂ალე ყჟ̂რიჟ̂ს მარა̈ნისკა ლემესკ ათასედა (ლნტ. 111) -- რომელიღაც ბრიყვს მარანში ცეცხლი დარჩენია.
- ხედჟ̂ა̄ჲ (-იშ, -ჟ̂ა̄ჲა̈რ) ბზ., ხედჟ̂ა̈ჲ (-იშ, -ჟ̂ა̈უ ბქ., -ჟ̂ა̈ჲშ, -ალ ლნტ.), ხედჟ̂აჲ (-ჟ̂ა̄ჲშ, -არ) ლშხ., მიმართებითი ნაცვალსახ. -- რომელიც. ჩჟ̂ესწჟ̂ე̄ნეხ ეჯ სი̅მაქ -- ე, ხედჟ̂ა̄ჲ ერ ბამბი კარაჟ̂ისგა სგურდა (ბზ. 330) -- დაინახეს ის ქალიშვილი, რომელიც (რომ) ბამბის კარავში იჯდა. [ლენტეხას] ლეგ ძღედ სააჟ̂ადმყოფო, ხედჟ̂ა̈ჲს ხჟ̂ა̈ჲ ნა̈ირ განყოფილება̈რ ხულჟ̂ე (ლნტ. 9) -- ლენტეხში არის (დგას) დიდი საავადმყოფო, რომელსაც მრავალგვარი განყოფილება აქვს.
- ხეკ1 (-იშ, -ა̈რ ბქ., -არ ლშხ.) -- მწირი, ხრიოკი ადგილი. ამექა ხეკ აგი ლი (ბქ.) -- აქ მწირი ადგილია.
- ხეკ2 (-იშ, -ა̈რ) ლხმ. -- ხორბლეულის საწყაო ჭურჭელი.
- ხეკა̈რჩხი იგივეა, რაც ხ-ეკა̄რჩხი.
- ხელმწიფ იგივეა, რაც ხელწიფ.
- ხელწიფ (-იშ, -წფა̈რ) ზს., ხენწიფხე (-ხემ, -ხოლ) ბქ., ხენწიფ (-იშ, -არ) ლშხ., ხენწიფ, ხელმწიფ (-ა̈რ) ლნტ. -- ხელმწიფე. შჟ̂ანა̈რს ხელწიფ მა̄დ ხეკჟ̂ა̈დხ (ბზ. 31) -- სვანებს

ხელმწიფე არ უნდოდათ. ზულუ̂ა̈შ ამხე ძგიდს ლჸმა̈რდ ეშხუ ხენწიფხე (ბქ. 218) -- ზღვის აქეთა ნაპირას ერთი ხელმწიფე ყოფილა. ეჯ ხენწიფს ხაყე̄ნა ზითუნახაუ̂ (ლშხ.) -- იმ ხელმწიფეს მზეთუნახავი ჰყოლია. ეჲმინს ლახახუ̂იდა სკუ̂ებინ ხენწიფ (ლნტ. 172) -- იმათ წინ ხელმწიფე შეხვდა.

- ხემა1 ლხმ., ზმნს. -- თანდათან. ჯუ̂ინელ ხემა ეჯჟი თეფნი (ლხმ.) -- ძველი თანდათან იკარგება.
- ხემა2 იგივეა, რაც ხამა.
- ხემა მადე ბქ., ხემა მო̄დე ლშხ., ხემა მა̈დე ლნტ. -- როგორ არა. ჯეწადხ ესა ლეგლარდაჟი ისკუ̂ი ლაჯუ̂მილა? -- ხემა მა̈დე! (ლნტ.) -- ავადმყოფობისას გნახეს თუ არა შენმა ძმებმა? -- როგორ არა.
- ხემალალ, ხემამოშ ბქ., ხემა̄ჲმოშ ლშხ., ხემა̈ჲმოშ ლნტ., მიმართ. ზმნს. -- როგორც. დინა ხემალალ მიჟ, ამჟი ანარჰა (ბქ.) -- გოგო როგორც მზე, ასე ანათებდა.
- ხემამოშ იგივეა, რაც ხემალალ.
- ხემა̈ჲმოშ იგივეა, რაც ხემალალ.
- ხემა̄ჲ ლშხ., ხემა̈ჲ ლნტ., ზმნს. -- როგორც კი. ხემა̄ჲ ანჴად, შიშდ ჩუ̂ადყუ̄რდა (ლშხ.) -- როგორც კი მოვიდა, უცებ დაწვა.
- ხემა̄ჲმოშ იგივეა, რაც ხემალალ.
- -ხენ იგივეა, რაც -ხა̈ნ2.
- ხენკი იგივეა, რაც ხუნკუ̂ი.
- ხენსრა იგივეა, რაც ხონსრა.
- ხენწიფ იგივეა, რაც ხელწიფ.

- ხენწიფხე იგივეა, რაც ხელწიფ.
- ხერა̈ს (-იშ, --) ბზ., ხერას (-რსიშ, --) ბქ. ხირეს (-იშ, --) ლშხ. -- რიგი, ჯერი. ათხე მიშგუ ხერა̈ს ლი (ბზ.) -- ახლა ჩემი ჯერია. ადა̈იდ ალა̈რე ხერას ანჴად (ბქ. 26) -- კვლავ ამათი რიგი მოვიდა.
- ხერნი იგივეა, რაც ხუ̂ერნი.
- ხერხა̈ლ (-იშ, -ალა̈რ) ბქ. -- სარის ლობიო.
- ხერხულ იგივეა, რაც ხა̈რხუ̂ილ.
- ხერხუ̂ილ იგივეა, რაც ხა̈რხუ̂ილ.
- ხერხუ̂ლა იგივეა, რაც ჲერხუ̂.
- ხეურდ ბქ., ჩართული სიტყვა -- ალბათ. ალა̈რს ესერ ხეურდ ჩუ ხა̈მედახ მინე ლიხოლი (ბქ. 57) -- ამათ ალბათ ჩვენი დახვედრა შეუძლიათო
- ხეუ̂ს (-იშ, -ა̈რ ბზ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- საუზმე. მა̈ჲ მიზეზ ლი... ერე ლო ხეუ̂სს დო̄მ ხიკედ? (ბზ. 338) -- მიზეზი რა არის, რომ არ საუზმობ (საუზმეს არ იღებ)? ჩუ ლალემედ ხეუ̂ს! (ლნტ.) -- ვისაუზმოთ (შევჭამოთ საუზმე)! ხეუ̂სი ლიკედს ხუ̂ემურჯალე (პოეზ. 270) -- საუზმის აღებას ვაპირებ{დი}.
- ხეუ̂სობ (-იშ, --) ბზ., ქს. -- საუზმობა; საუზმობის დრო. ხეუ̂სობ გუ̂ა̈̄რ (ბზ.) -- ვსაუზმობთ (საუზმობა გვაქვს).
- ხეშნაუ̂რ (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- ბექთარი. მეკრა̈ლს ჯასდა̈ნდა ხეშნაუ̂რე (პოეზ. 100) -- მკლავებზე გედვა ბექთარი.
- ხეხუ̂ (-იშ, -ა̈რ \ ლა̈ხხუ̂ა ბზ., ხახუ̂ემ, ხეხუ̂ა̈რ \ ლა̈ჲხუ̂ა ბქ.), {ჲ}ეხუ̂ (-იშ, ლაჲხუ̂ა ლშხ., ლა̈ჲეხუ̂ა ლნტ.) -- 1. ცოლი. ათხე ალა... მიჩუ ხა̈̄დ ხეხუ̂დ (ბზ. 289) -- ახლა ეს შენ

გყავდესო (გქონდესო) ცოლად. ამეჩუ ჰაჰ ი მიჩა ხეხუ̂ ლღმზიგხ (ბქ. 8) -- აქ მღვდელი და მისი ცოლი სახლობდნენ თურმე. ხოჩა ჲეხუ̂ ხäყენა სოლომანს (ლნტ.) -- სოლომანს კარგი ცოლი ჰყოლია. ლäხხუ̂ა მიშგუ, იმ ღალ გäრგლიდ? (ჰოეზ. 54) -- ჩემო ცოლებო, რას ამბობთ? კნინ. ხეხუ̂ილდ, ხეხუ̂ილ ბზ., ჲეხუ̄ლ ლშხ., ჲეხუ̂ილდ ლნტ. ხეხუ̂ილ ჯირდა ჩინ მაჩე̄ნე (ჰოეზ. 134) -- ცოლი გყავდა ყველაზე უკეთესი. 2. ბქ. ქალი. ხეხუ̂äრ ლამშაჲას äრიხ (ბქ.) -- ქალები სამუშაოზე არიან.

- ხეხუ̂-ჭäშ (-იშ \ -მიშ, -äრ) ზს., {ჲ}ეხუ̂-ჭაშ (-იშ, -არ) ლშხ., ჲეხუ̂-ჭäშ (-äრ) ლნტ. -- ცოლ-ქმარი. ლäსუ̂ხ ეშხუ ხეხუ̂-ჭäშ (ბზ. 351) -- იყო ერთი ცოლ-ქმარი. ლღმäრდელიხ ეშხუ ხეხუ̂-ჭäშ (ბქ. 212) -- ყოფილა ერთი ცოლ-ქმარი. ფოყა-ბარჯა ხეხუ̂-ჭაშს ლოხუ̂შხუ̂ინხ (ჰოეზ. 56) -- თეძო-ბეჭი ცოლ-ქმარს შეუნახეს.
- ხეჴშდǟნი (ლოხჴეშდǟნǟნ \ äმჴეშდǟნǟნ, ლäხჴეშდანǟნ \ äხჴეშდǟნǟნ; ლäხჴეშდǟნი \ äხჴეშდǟნი) ბზ., ხ-ეჴშდäნი (äმჴეშდნან, ლäხჴეშდნან; ლახჴეშდნი) ბქ., გრდუვ. -- ხრავს (ეხვრება). მǟლ ყიბჟი̄ნ ხეჴშდǟნი ბულუ̂ას (ბზ. 415) -- მელა ბეჭის თავზე ხრავს ბუღას. შდჳქრე ლäნგუ̂ჭად ჟეღ ესერ ჯიჯუ̂äრს ხეჴშდäნი (ანდ.) -- კბილების გასამაგრებლად ძაღლი ძვლებს ხრავს.
- ხიად! შორისდ. -- სიხარულო, საყვარელო, გენაცვა! (იხმარება მიმართვისას). ხიად, მäჲ ი̄რა მიზეზ? (ბზ. 340) -- სიხარულო, რა არის მიზეზი? (მიზეზი რა იქნება?!). [ლგჯე] ჩუ ლოქ ოთუ̂ოდინ ხიად! (ლშხ. 8) -- რძე ჩავკვეთე, გენაცვალე! ო, ხიადი, უ̂ოთარ ფუსდა (ჰოეზ. 12) -- ო, გენაცვა, ოთარ ბატონო! ალ ბეფშ ლი მიშკუ̂ი ლხინ ი ხიად (ლნტ.) -- ეს ბავშვი ჩემი ლხინი და სიხარულია. ხიადუ̄ლ! ბზ., ლშხ., შორისდ. -- სიხარულო! ყოჩაღ! ბარაქალა! ხიადუ̄ლ ეჯა, მიჩა ნაზიმ უ̂ოქუ̂რ ლი! (ბზ.) -- ყოჩაღ ის, თავისი წონა (ზომა) ოქროა! ამთǟნ ლოქ დე̄სამა ლგმǟრ, უ̂ოჲ ხიადუ̄ლ ლოქ! (ლშხ. 77) -- ამისთანა არაფერი ყოფილა, ო,

სიხარულოო! ო, ხიადულ, თამარ დედფა̈ლ! (პოეზ. 2) -- ო, სიხარულო, თამარ დედოფალო!

- ხია̈რ იგივეა, რაც ხია̈̄რ.
- ხია̈რილდა̈შ, ხია̈როდო ბქ., ზმნს. -- თითქმის, კინაღამ. იხ. ხია̈̄რ.
- ხია̈როდო იგივეა, რაც ხია̈რილდა̈შ.
- ხია̈̄რ ბზ., ხია̈რ ბქ., ზმნს. -- კინაღამ, თითქმის. [დედბერდ] ლა̈ჩჳ ქა̄დგა̄თჳე ხია̈̄რ (ბზ. 399) -- დედაბერმა ირემი თითქმის გაათავა. [ნალჳჟურდ] ხია̈რ ჭაჭრიშ ცხაპ ჟ'ოსქჳიც და̈შდჳს (ბქ. 16) -- ვაჟმა დათვს ხერხემალი კინაღამ ჩაუჭრა.
- ხილ (-იშ, -ა̈რ ზს., -არ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- 1. ხილი. ხილს ხოშა ლაღა̈ლს ჩი მიჩა-მიჩა ჟა̈ხე ხაშხა (ბქ. 282) -- ყველა ხილს მეტწილად თავ-თავისი სახელი ჰქვია. სასა̄შისა ხილე̄ მასარდ ხეშან მეგმარს (ლშხ. 4) -- სასაშში ხეებს ხილიც ბლომად ასხია. ხილა̈ლ მჷი ლიხ, კჳეთხეხ (ლნტ. 315) -- ხილი მწიფე რომაა, ცვივა. 2. ხეხილი. [ხჳა̈ჲ] ა̈ნშენე ხილდ (ბზ. 243) -- ხეხილმა ბევრი {გა}მოისხა.
- ხილმა̈ხილ (-ა̈შ, --) ზს., ხილმახილ (-იშ, --) ლშხ., ლნტ. -- ხილეული. ხჳა̈̄ჲ ხილმა̈ხილ ანჴა̈დ ამ ზაჳ (ბზ.) -- წელს ბევრი ხილეული მოვიდა. ნენჴერას ხილმა̈ხილ მასა̈რდ წჳა (ბქ. 282) -- ლენხერ{ი}ს (ხეობაში) ხილეული ბევრია.
- ხილობ (-ა̈შ, -- ზს., ლნტ., -იშ, -- ლშხ.) -- ხილიანობა, ხილობა. ეზერ ესერ ხილობ ლი (ბქ.) -- კარგი ხილიანობააო. ხოჩა ხილობ ხა̄რხ (ლშხ.) -- კარგი ხილობა აქვთ.
- ხინ (-იშ, --) ბზ., ქს., ხლინ (-იშ, --) ბქ. -- ლხინი. შჳა̈ნ უშხჳა̄რ ლა̈ხნაბნა̈̄ნ, ერე უშხჳა̄რე თხჳიმი უცჳრუნა ლჷმა̈̄რლესჳხ ხინშჳ ი ჭირშჳ (ბზ. 4) -- (მთელი) სვანეთი (ერთმანეთს) შეეფიცა, რომ ერთმანეთი არ დატოვონ ჭირსა და ლხინში. ხე̄რიხ ხინ ეჯ ლადეღ (ლშხ. 38) -- იმ დღეს ლხინი ექნებათ. ხინ ი ლახჲადალ ხოჩჳემინახ (პოეზ. 88) -- ლხინი და

სამხიარულო გადაუხდიათ (გაუკეთებიათ). ხინ ი ხიად! (ლშხ.) -- ლხინი და სიხარული!

- ხინობ (-ა̈შ, -- ზს., -იშ, -- ლშხ.) -- ლხინობა (ლხინის გადახდა). [დაჳარს] ძღჷდ ხინობ ხა̄დახ (ლშხ. 54) -- დევებს დიდი ლხინი ჰქონდათ.
- ხინჭკ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ., ხინჭ (-არ) ლშხ. -- სილა. ხოლა ხინჭკა̈რხენქა ლჷლესა̈ჳე ქორს ქა̈ხეტყჷცერან ჭჳა̈დჳა̈რ (ლნტ.) -- ცუდი სილით შელესილ სახლს კედლები ჩამოეშალა.
- ხიპე (ოხჷპ, ახიპ; ა̈ხპე ზს., ახპე ლშხ., ახუპ, ა̈ხიპ; ახპე ლნტ.,) გრდმ. -- ხეთქს, აპობს. ბეფშჳდ სემი ლჷგრე ახიპ (ბზ.) -- ბავშვმა სამი კვერცხი გატეხა (გახეთქა). კჳახნესს ნესკა ლექჳა ხიპეხ (ლნტ.) -- გოგრას შუაზე აპობენ.
- ხირეს იგივეა, რაც ხერა̈ს.
- ხირესშჳ ლშხ., ზმნს. -- რიგრიგობით.
- ხირკ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. -- ხრიკი, სარმა; ფანდი, ილეთი. ხაჴიდ ა̈მირმდ [და̈ჳს] ხირკ (ბქ. 261) -- ამირანმა დევს სარმა გამოსდო (დაარტყა). ლაბორგიალჟი ბაჯჷდ ეჯკა̈ლი ხირკ ახოსყე, ერე შიშტ ასაფიშტჳ (ლნტ.) -- ჭიდაობისას ბაჯუმ ისეთი ილეთი გაუკეთა, რომ მყისვე წააქცია.
- ხირკა̈ჲ (-კა̈იშ, -კაუ) ბზ., ხირკა̈ (-იშ, -კა̈უ ბქ., -კაუ ლხმ., -ჲშ, -კა̈ლ ლნტ.), ხირკაჲ (-კა̄ჲშ, -კე̄ლ) ლშხ. -- ორშიმო. ჩჳ'ანღრი, იღრა̄ლ -- იბზი, ჟ'ანღრი, იღრა̄ლ -- ხაიდ (ხირკაჲ) ლშხ. -- ჩამოდის, მღერის -- ძღება, ამოდის, მღერის -- შია (ორშიმო). ქა ლოქუ ახოჴიდ ხირკა̈ კეცხენჟი ლჳინალა̈ ლაკადდ (ლნტ.) -- ჭურიდან ღვინის ამოსაღებად ორშიმო გამოუტანეო.
- ხირულ იგივეა, რაც ხი̄რჳულ.
- ხი̄და̈რ ბზ., ხი̄დარ! ლშხ., შორისდ. -- სიხარულო! სიყვარულო! (მიმართვისას). ოჲ, ხი̄და̈რ, სი ხია̄?! (ბზ.) -- ოჰ, სიხარულო, შენა ხარ?! ეჲ, დედე̄ ხი̄დარ! (ლშხ.) -- ჰეი, დედის

სიყვარულო!

- ხი̄რუ̈ლ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ხირულ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ხი̄რულ (-იშ, -არ) ლშხ. -- მხიარული. ლა̈ხჲადა̄ლჟი ხი̄რუ̈ლა̈რ ლიხ (ბზ.) -- ქეიფის დროს (ქეიფზე) ყველანი მხიარულნი არიან. ხი̄რულდ ბზ., ლშხ., ხირულდ ბქ., ზმნს. -- მხიარულად. ეჯი ხირულდ ესღჷრდ (ბქ. 296) -- ის მხიარულად მიდიოდა.
- ხლინ იგივეა, რაც ხინ.
- -ხო ლნტ., თანდებული -- -კენ. ქორხო -- სახლისაკენ. ქალა̈ქსხო -- ქალაქისაკენ.
- ხო-_-ა შედარებითი ხარისხის მაწარმოებელი კონფიქსი ხომჩა -- უფრო ბებერი. ხომხა -- უფრო ახალი. ხოდრა -- უფრო ცუდი. ბოლდარა (ლნტ.) -- უფრო ცუდი.
- ხოათუ̂ა იხ. ხოჲთუ̂ა.
- ხოაშა იგივეა, რაც ხოჰშა.
- ხობგა იხ. ბჷგი.
- ხობდნჲე̄რა იგივეა, რაც ხობჷდნიე̄რა.
- ხობედნიერა იგივეა, რაც ხობჷდნიე̄რა.
- ხობენარა იგივეა, რაც ხობჷდნიე̄რა.
- ხობჷდნიე̄რა იხ. ბედნიერ.
- ხობჷნდლუ̂ალა იხ. ბანდლუ̂ალ.
- ხოგრილა იხ. გრილ.
- ხოდთხელა იხ. დჷთხელ.
- ხოდრა იხ. ხოლა.
- ხოზჷ̄სყა იხ. ზჷ̄სყი.

- ხოთთენა იგივეა, რაც ხოთთჳ̂ენა.
- ხოთთჳ̂ენა იხ. თჳ̂ეთ{ჳ̂}ნე.
- ხოთთხელა იგივეა, რაც ხოდთხელა.
- ხოკორა̈ჲ (-რა̈ჲშ, -ა̈ლ) ბზ., ხოკორაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ., ხოკორა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- 1. ბზ. მწარე კვახის (აყიროს) ჭურჭელი. 2. უშგ. არყის ქერქის ჭურჭელი ხაჭოსათვის.
- ხოლა (ხოდრა, მადრე̄ნე ბზ., ლშხ., ხონდრა, მანდრენ ბქ., ხოლდარა, მადრენე ლნტ.) -- ცუდი, უვარგისი; გამოუსადეგარი. ლეზჳ̂ებს ესერ ხოლა ქჳ̂ინ ხოჴან (ბზ. 368) -- საჭმელს ცუდი სუნი უდისო. ალე ხოლა მეშხე ლიც ლი (ლშხ. 2) -- ეს ცუდი შავი წყალია. ეჯის ხაქჳ̂და ხოლა ლერექჳ̂ა̈ლ (ლნტ. 294) -- იმას ცუდი ტანსაცმელი ეცვა. ხოლა̄მდ ბზ., ლშხ., ხოლამდ ბქ., ლნტ., ზმნს. -- ცუდად. ჭყინტ ხოლა̄მდ ლჷმშდაბინ (ლშხ.) -- ბიჭი თურმე ცუდად იქცეოდა. ჲერეხი ხოჩილ ლიხ, ჲერეხი -- ხოლდარა (ლნტ. 18) -- ზოგი უკეთესია, ზოგი უფრო ცუდი. ხოლა თჳ̂ალა̈შ (ზს.) -- უშნო, ულამაზო. ხოლა კა̈ფიშ (ბზ.) -- ფიცხი, ავგულა. ხოლა კუმა̈შ (ბზ.) -- დონდლო, დოყლაპია, უქნარა (ცუდი საქონელი). ხოლა ჴა̈დიშ (ბზ.) -- ლორმუცელა (ცუდი მუცლისა). ხოლამთე მეყჳ̂ჩე (ბქ.) -- უზრდელი. ხოლემ ლითქე (ბქ.) -- უბედურების თესვა ("ცუდის დაგროვება, ჩაყენება"). ხოლა მა̄რე (ბზ.) -- ცუდი კაცი. ხოლა თე (ბქ.) -- ავი (ცუდი) თვალი. ხოლა გჳ̂ი ხოზ (ბქ.) -- გული ერევა. ხოლა მა̈ზიგ! (ბქ.) -- ცუდი ავადმყოფობა! (წყევლაა). ხოლა მახალ (ბქ.) -- ცბიერება. ხოლა ფაუ (ბქ.) -- ცუდი ჯოხი. გადატ. უბედურება, გაჭირვება. ხოლა შია̈რე ფუსდ (ბქ.) -- ქურდი, ცუდი ხელების პატრონი (ბატონი).
- ხოლგჳ̂არა იხ. ლუგჳ̂ა̈რ.
- ხოლდარა იხ. ხოლა.

- ხოლე̄რება (-ბა̄̆შ, -- ბზ., -ბა̄შ, -- ლშხ.), ხოლერება (-ბა̈შ, --) ბქ., ხოლორობა (-ბა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ცუდი, საშინელება, უბედურება. ამკა̈ლიბ ხოლე̄რება დე̄სამა მიწუ̂ა (ბზ.) -- ამისთანა საშინელება არაფერი მინახავს.
- ხოლორობა იგივეა, რაც ხოლე̄რება.
- ხოლჯამშა იხ. ლჷჯმაშ.
- ხომაშარა იგივეა, რაც ხომშარა.
- ხომე̄ნშგუ̂ა იგივეა, რაც ხონშგუ̂ა.
- ხომნეშკუ̂ა იგივეა, რაც ხონშგუ̂ა.
- ხომჲა იგივეა, რაც ხომჰა.
- ხომფუკუ̂ა იხ. ფუკუ̂ი.
- ხომშარა იხ. მაშრი.
- ხომშხა იხ. მეშხე.
- ხომჩა იხ. მეჩი.
- ხომცხა̄̆ნა იხ. მჷცხი.
- ხომჭა̈ხუ̂ა იხ. მუჭხუ̂ი.
- ხომხჷმა იხ. მჷხიმ.
- ხომჰა იხ. მჷჰი.
- ხონგრა იხ. მეგრე.
- ხონგრილა იხ. გრილ.
- ხონგუ̂მა იხ. გუ̂ა̈მი.
- ხონგუ̂ჭა იხ. მეგჭე.

- ხონდრა იგივეა, რაც ხოდრა.
- ხონეცნა იგივეა, რაც ხონცინა.
- ხონი1, ხონ ზს., ლნტ., ხონი̄ ლშხ., ნაწილ. -- თითქოს. ხონი ჯე ლესეს ჩიმი მჷსყეი, ეჯმა̈გს რაგა̈დი (ლნტ.) -- თითქოს თვითონაა ყველაფრის გამკეთებელი, იმდენს ლაპარაკობს.
- ხონი2, ხონ ზს., ლნტ., ხონი̄ ლშხ., ჩართ. სიტყ. -- გინდ, თუნდაც, თითქოს. ხონი ლეს ი ხონ ნო̄მა (უშგ.) -- გინდ იყოს და გინდ არა. ხონი ეშხუ ომჩედლასუ̂ ი ხონი მერმე, მიშგოუ̂ ეშხუ ლი (ბქ.) -- გინდ ერთი წასულიყო და გინდ მეორე, ჩემთვის სულერთია. ხონი̄ ჩუ მჷსყე ლე̄სეხ (ლშხ.) -- თითქოს შერიგებული იყვნენ.
- ხონი̄ იგივეა, რაც ხონი2.
- ხონკი იგივეა, რაც ხუნკუ̂ი.
- ხონკუ̂ეშტა იგივეა, რაც ხონკუ̂შდა.
- ხონკუ̂ი̄ იგივეა, რაც ხუნკუ̂ი.
- ხონკუ̂შდა იხ. მეკუ̂შდე.
- ხონსგლა იხ. სგელ.
- ხონსრა, ხენსრა (-რა̈შ, -როლ) ბქ. -- უცხო, მოულოდნელი, არაჩვეულებრივი (ამბავი...). ქორს როქუ̂ ხონსრა ნომ' ოლჩემნელასუნ (ბქ. 262) -- სახლში რამე მოულოდნელი ამბავი არ მომხდარიყოო.
- ხონქუ̂ე̄რა იხ. ქუ̂ეირ.
- ხონშგუ̂ა იხ. მე̄ნშგუ̂ე.
- ხონჩხფა იხ. მეჩხფე.
- ხონცინა იხ. ნეცინ.

- ხონძჳ̂ირა იგივეა, რაც ხონძჳ̂რა.
- ხონძჳ̂რა იხ. ძჳ̂ირ.
- ხონწუდა იხ. ნეწჳ̂იდ.
- ხონწუხა იგივეა, რაც ხონხუწა.
- ხონხუწა იხ. ნახჳ̂წი.
- ხონჯოლდა იგივეა, რაც ხოჯჳ̂ლდა.
- ხოჲეფა იგივეა, რაც ხოჲფა.
- ხოჲთჳ̂ა იხ. ა̈თუ.
- ხოჲფა იხ. ჲეფ.
- ხორაჳ̂ იგივეა, რაც ხორეჳ̂.
- ხორა̈ჳ̂ იგივეა, რაც ხორეჳ̂.
- ხორგიაჲ (-გია̄შ, -გე̄ლ) ლშხ. -- ზორბა, დიდი. მაგ ხორგიაჲ ჩარგაზშე̄რალ (პოეზ. 208) -- ყველა ზორბა ჩარგაზისანები.
- ხორეჳ̂ (-რჳ̂იშ, -რჳ̂ა̈ლ ბზ., -იშ, -ა̈რ ბქ.), ხორა̈ჳ̂ (-რჳ̂ა̈რ უშგ., -ა̈ლ ლნტ.), ხორაჳ̂ (-რჳ̂ალ) ლშხ. -- გროვა, ხორა; კრებული. და̄ჳ̂ს ზექი ხორეჳ̂ ხო̄გ ყო̄რჟი̄ნ (ბზ. 320) -- დევს კარზე შეშის ხორა უდგას. ჯიჯჳ̂ი ხორაჳ̂ ქოტუშე̄რა̈ლ (პოეზ. 200) -- ძვლის საყუდელი (ზვინი) ქოტუაანნი.
- ხორჳ̂ა იგივეა, რაც ხოხჳ̂რა.
- ხორჳ̂აობ იგივეა, რაც ხოხჳ̂რობ.
- ხოსაბრალა იგივეა, რაც ხოსბრალა.
- ხოსბრალა იხ. საბრალ.

- ხოფდია იხ. ფედია.
- ხოფშირა იხ. ფიშირ.
- ხოღა̈რბა იგივეა, რაც ხოღრიბა.
- ხოღრიბა იხ. ღა̈რიბ.
- ხოყუ̂თელა იგივეა, რაც ხოყუ̂თილა.
- ხოყუ̂თელა იხ. ყუ̂ითელ.
- ხოშა (ხოშილ, მაშე̄ნე ბზ., ხოშულ, ლშხ., ხოშილ; მაშენე ბქ., ლნტ.) -- 1. დიდი. ბა̄ზი [ბოფშა̈რ] ხოშა ლემესგს ა̄შუ̂ეხ (ბზ. 12) -- ბავშვები ამ საღამოს დიდ ცეცხლს ანთებენ. ბეჩუ̂ის ხოშა ლინთუ̂ ხა̈მთქუ̂ა (ბქ. 2) -- ბეჩოში დიდი ზამთარი იცის (სჩვევია). 2. უფროსი. ეჯჲა̈რე ხოშას ბექნუ ხაჟხე̄ნა (ბზ.) -- იმათ უფროსს ბექნუ რქმევია. ხოშა მუხუ̂ბად ჩუ̂ადღუ̂ენე ჯგჷ̄რა̄გუ̂შ (ლშხ. 51) -- უფროსმა ძმამ წმინდა გიორგით დააფიცა. მეზგემი ხოშას სემი ჭყინტა̈რ ხა̈რდენა (ლნტ. 8) -- ოჯახის უფროსს სამი ვაჟი ჰყოლია. 3. ზმნს. -- უფრო. ლახუ̂ა̈რ ბა̈რდ ხოშა ლაწყლანალ ესერ ლიხ (ანდ.) -- მთები ბარზე უფრო სუფთააო. ხადაშ ხოშა წყილჲანდ ჯულუ̂ეხ (პოეზ. 70) -- რომელს უფრო სუფთად გაქვთ. ხოშა ბაბა (ზს., ლშხ.) -- ბაბუა. ხოშა გუ̂ი̄მიშ (ბზ.), ხოშა გუმი (ბქ.) -- დიდგულა. ხოშა მჷნწირ (ზს.) -- მეტწილად. ხოშა ლაღა̈ლ, ნაღა̈ლ (ბზ.), ხოშა ნაღალდ (ლშხ.) -- უმთავრესად. ხოშა ნა̄თი (ბზ., ლშხ.) -- მეტი წილი.
- ხოშაობ იგივეა, რაც ხოშობ.
- ხოშაუსუ̂ახუ̂იშ იგივეა, რაც ხოშე̄რობა.
- ხოშე̄მიშთა̄ნ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ. -- უშველებელი, უზარმაზარი. ხოშე̄მიშთა̄ნ დოლებ ანშყა̈დ (ბზ.) -- უზარმაზარი ლოდი (დოლაბი) გადმოვარდა.

- ხოშე̄რობა (-ბა̃შ, -ბა̃ლ) ბზ., ხოშაუსუ̂ახუ̂იშ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ხოშე̄რობა, ხოშე̄რება (-ბა̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ., ხოშორობა (-ბა̈ჲშ, -ბა̈ლ) ლნტ. -- უზარმაზარი, ვეებერთელა. ჰა̈ზუ̂ისგა ხოშე̄რობა ჰა̈ლუ̂ა̈ მეგა̈მ ხა̄გდა (ბზ.) -- ეზოში უზარმაზარი ალვის ხე იდგა. ეჲმინს ხოშორობა დაბ ხუ̂ლუ̂ანს (ლნტ.) -- იმათ ვეებერთელა ყანა ჰქონდათ. იხ. ხოშე̄მიშთა̄ნ.
- ხოშილ იხ. ხოშა.
- ხოშობ (-ა̈შ, --) ხოშო̄ბ (-ა̄შ, --) ლშხ., ხოშაობ (-იშ, --) ლნტ. 1. დიდობა. ფეკუ̂ნას ნალჴჷნ ხოშობჟი ესერ ლახშყედა (ანდ.) -- ლეკვს ნალიზიანები დიდობისას გახსენებიაო. 2. უფროსობა. ჩუ̂ა̈სესად მიჩ ხოშაობ (ლნტ.) -- მას უფროსობა დარჩა.
- ხოშორობა იგივეა, რაც ხოშე̄რობა.
- ხოშო̄ბ იგივეა, რაც ხოშობ.
- ხოჩა (ხოჩილ, მაჩენე ზს., ლნტ., ხოჩულ, მაჩე̄ნე ლშხ.) -- კარგი, კეთილი. სარაგცახა̈ნ ხოჩა მეგმა̈რ ლჷგხ (ბზ. 369) -- წყაროსთან კარგი ხეები დგას. [ჟაბე სოფლა̈რს] ხოჩა ლახუ̂ა̈რ ხუ̂ლუ̂ახ (ბქ. 1) -- ზემო სოფლებს კარგი მთები აკრავს (აქვთ). ამე̄ჲსა ლიხ ხოჩა სგიმარ (ლშხ. 1) -- აქ კარგი ვეძებია. გუშკუ̂ე ცხეკა̈რისკა ხუ̂ა̈ჲ ხოჩა მეგამ ითხი (ლნტ. 16) -- ჩვენს ტყეებში ბევრი კარგი ხე არის (მოიპოვება). ხოჩა̄მდ ბზ., ლშხ., ხოჩამდ ბქ., ლნტ., ზმნს. -- კარგად. ალ დი̄ნა ჟ'ა̈ნრექუ̂ა̄ნ ხოჩა̄მდ (ბზ. 327) -- ეს გოგო კარგად შეიმოსა. [ზურა̄ლს] ხოჩა̄მდ ხახლე̄ნა ალ გუ̂ეშ (ლშხ. 51) -- ქალს ეს საქმე კარგად სცოდნია. ა̈დლეთან ხოჩამდ (ლნტ. 149) -- კარგად დაღამდა. მინ როქუ̂ ხოჩამდ ჩუჲ ა̈დუ̂ოხშმა̈ნხ (პოეზ. 92) -- მათ კი კარგად ივახშმესო. ხოჩა გუ̂იმი ლიდი (უშგ.), ხოჩა გუმი ლიდისგ (ბქ.) -- კარგ გუნებაზე დადგომა (კარგი გულის ჩადება). ხოჩა კა̈ნიშ ამსუ̂ალდ (ბზ.) -- კარგი გარეგნობის (კანის) ადამიანი. ხოჩა თუ̂ალა̈შ (ზს.) -- ლამაზი. ხოჩა ლურდბა̈შ (ზს.) -- გულუხვი,

ხელგაშლილი. ხოჩა ლადეღ! ზს., ლშხ., ხოჩა ლადӧღ, ხოჩა ლӱდეღ! ლნტ. -- გამარჯობა! (კარგი დღე!) მისალმებისას. ხოჩა̄უ̂ ლადӧღ ჯა̄რ მეჯჺუ̂ეგს! (ბზ. 320) -- კარგი დღემც გქონდეს მეჯოგეს! [ბეუ̂ა] სგომჷედელი ი "ხოჩა ლადეღ" ხოქუ̂ა (ბქ. 197) -- ბევა შემოსულა და "გამარჯობაო"-უთქვამს. ხოჩა ლӱდელ, ჭყინტӓრ! (ლნტ.) -- გამარჯობათ, ბიჭებო! ხოჩა ლე̄თ! ბზ., ლშხ., ხოჩა ლეთ! ბქ., ლნტ. -- ღამე მშვიდობისა! კარგი ღამე! (გამოსალმებისას). ხოჩა ლეთუ ჯარხ ბაზი ი ამანღო ლӱჲდი! (ლნტ.) -- კარგი ღამეც გქონოდეთ ამაღამ და ამის შემდეგაც! ხოჩა ნӓბოზ! ბზ., ხოჩა ნებოზ ბქ., ქს. -- საღამო მშვიდობისა! (კარგი საღამო!) (მისალმებისას). ხოჩა ნӓბოზუ̄ ჯა̄რხ! (ბზ.) -- საღამო მშვიდობისა! (კარგი საღამოც გქონოდეთ!).

- ხოჩერება იგივეა, რაც ხოჩე̄რობა.
- ხოჩე̄რობა (-ბა̈შ, --) ბზ., ხოჩე̄რება (-ბа̄შ, -- ლშხ.), ხოჩერება (-ბӓშ, --) ბქ., ხოჩორობა (-ბӓჲშ , --) ლნტ. -- ქონება, დოვლათი (სიკეთე). [ალჲӓრდ] ანკოკუ̂ეხ მӓგ, და̈უ̂ӓ ხოჩე̄რობა (ბზ. 403) -- ამათ, დევს რაც ქონება ჰქონდა, შეაგროვეს. ხოჩერება ლასგუ̂რათელისგა ღემ ესერ ანღრი (ანდ.) -- სიკეთე მჯდომარესთან თავისით არ მოვა.
- ხოჩილ იხ. ხოჩა.
- ხოჩორობა იგივეა, რაც ხოჩე̄რობა.
- ხოჩულ იხ. ხოჩილ.
- ხოწრანა იხ. წჷრნი.
- ხოწყჷლიანა იხ. წყილიӓნ.
- ხოჭრელა იხ. ჭჷრელ.
- ხოხრა იგივეა, რაც ხოხუ̂რა.

- ხოხრ̄ობ იგივეა, რაც ხოხუ̂რობ.
- ხოხუ̂რა (ხოხრილ, მაჰუ̂რე̄ნე) ბზ., ხოხრა (მაჰრენე \ მაჰენ ბქ., ხოხრ̄ოლ, მაუ̂რე̄ნე ლშხ.), ხორუ̂ა (მაუ̂რენე) ლნტ. -- პატარა, უმცროსი. ხოხუ̂რა დიäრ მიჩäშდ ესერ ლოჰოდახ (ბზ. 358) -- პატარა პური მე მომცესო. [კუ̂იციანს] ხოხრა დინა მასäრდ ლახლატგნ (ბქ. 9) -- კვიციანს უმცროსი გოგო დიდად შეუყვარდა. ლǟშხურს ხენჩვდიხ.... ხოხრა ლიცი̄ლარ (ლშხ. 2) -- ცხენისწყალს პატარა წყლები უერთდება (ერევა). ხორუ̂ა ჭყინტს ჯäუ̂რ ხარ (ლნტ. 30) -- უმცროს ბიჭს ჯავრი აქვს. კნინ. ხოხუ̂რე̄ლ, ხოხუ̂რი̄ლ ბზ., ხოხუ̂რილ ბქ., ხოხრ̄ოლ ლშხ. [ეჯი] ხოხრ̄ოლ ლვმǟრ (ლშხ. 55) -- ის უმცროსი ყოფილა. იხ. კოჭრ̄ოლ.
- ხოხუ̂რობ (-äშ, --) ზს., ხოხრ̄ობ (-აშ, --) ლშხ., ხორუ̂აობ (-იშ, --) ლნტ. -- პატარაობა, უმცროსობა, ბავშვობა. ხოხუ̂რობჟი̄შ მäგ ჩუ მაშყიდ (ბზ.) -- პატარობისდროინდელი ყველაფერი მახსოვს. დი ხოხრობჟი ათდაგანხ ჩუ (ბქ. 63) -- დედა ბავშვობისას მოუკვდათ. მäდმა ხოჩანდა ალ ბეფში ლისკდის ხორუ̂აობჟი (ლნტ.) -- პატარობისას ამ ბავშვის შეხედვას არაფერი სჯობდა.
- ხოჯუ̂და იხ. ჯრ̄ოდი.
- ხოჯუ̂დიǟმს ბზ., ლშხ., ზმნს. -- უფრო შორს. ნიშგუ̂ეჲხäნ ლäთხუ̂იარäლ ხოჯუ̂დიǟმს ლიხ (ბზ.) -- ჩვენგან სანადირო ადგილები უფრო შორსაა. იხ. ჯრ̄ოდი.
- ხოჯუ̂ნელა იხ. ჯუ̂ინელ.
- ხოჰშა იხ. ჰäში.
- ხოგრჟა იხ. გრჟი, ირჟი.
- ხრ̄ჲშა იგივეა, რაც ხოჰშა.
- ხუბდა იგივეა, რაც ხუ̂იბდä{ჲ}.

- ხულ იგივეა, რაც ხუ̄ლ.
- ხულა̈ იგივეა, რაც ხუ̄ლა̈ჲ.
- ხულუგუ̂ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.), ხულუგ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ხულუგო, უფხო პური. იმსგა̈ჲ ყუ̈ბლა̈ჲ ხულუგს როქ ლალუ̄შიდ? (ბზ.) -- განა უფხო პურს ვთესავთო? ლეზუ̂ებდ ხულუ̂ანდახ ხულუგ (ლნტ.) -- საჭმელად უფხო პური ჰქონდათ.
- ხუნ (-იშ, -უ̂ა̈რ ბზ., -ა̈რ ბქ., ლნტ., -უ̂არ ლშხ.) -- 1. საძირკველი, საფუძველი, ბალავარი. ქორს ხუნუ̂ა̈რ ესერ ნო̄უ̂ ოხკგდჷ̄რე! (ბზ.) -- სახლს საძირკველი ნუ გამოუთხარეო (გამოულეო)! დადა სგაჩად კიბიშ ხუნთეჲსგა (ბქ. 34) -- დედაბერი კიბის საძირკველში შევიდა. ხოლა თეუ̂შ ლოქ... ლოხსი̄ნჯუ̂ა ქორა ხუნი ლაქუ̂ცაჟი (ლშხ. 11) -- სახლის საძირკვლის გაჭრისას, ცუდი თვალით შეუხედავსო. ხუნს ლაჩუ̂არე ჩუ აყურეხ (პოეზ. 4) -- ძირში ("საძირკველთან") ირმები წვანან. 2. ბზ. დიდი ლოდი. ბექა̈ჲ ხოშე̄მიშთა̄ნ ხუნუ̂ა̈რს იკედ შია̈რთეჟი (ბზ.) -- ბექა უზარმაზარ ლოდებს იღებს ხელში.
- ხუნკუ̂ი ბზ., ლნტ., ხონკუ̂ი, ხონკი ბზ., ხენკი ბქ., ხონკუ̂ი ლშხ., ზმნს. -- 1. ჩქარა, მალე. ლება̈რ ლიშგრინეს ხენკი იბნეხ (ბქ. 308) -- სკები (ფუტკრებისა) ყრას მალე დაიწყებენ. ქუ̂ინილდ ხონკუ̂ი ჟი ლა̈მჩედნი (პოეზ. 128) -- იქნებ სული მალე ამომძვრეს. 2. პირველად, ჯერ, უფრო ადრე. სი ახმა̈ზირ ხუნკუ̂ი ლე̄რბეთ! (ბზ. 59) -- ღმერთი პირველად შენ დალოცე! ხუნკუ̂ი მჷქუ̂ისკდ ხეკუ̂ეს ჟი ხაჴდეს ლჷგრე (ლნტ. 65) -- პირველად მთქმელმა უნდა დაარტყას კვერცხი. 3. უწინ, წინათ; კარგა ხნის წინათ. დეც ი გიმ ეზარ ხენკი ესერ ომყელლიხ (ანდ.) -- ცა და მიწა კარგა ხნის წინათ გაყრილანო (გაყრილი არიანო).
- ხურგუ̄ნ (-ა̈შ, -- ბზ., -აშ, -- ლშხ.), ხურგუნ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. 1. ზს., ლშხ. ხრიგინი. ხურგუ̄ნ ანსჷმდა (ბზ.) -- ხრიგინი მოისმა. 2. ლნტ. ხრამუნი. ჭყინტ ხურგუნ-ხურგუნშუ̂

იზობდა მგ ხიმ ლახანას (ლნტ.) -- ბიჭი ხრამუნ-ხრამუნით ჭამდა მჟავე კომბოსტოს.

- ხურე იგივეა, რაც ხუ̂ირე.
- ხურხუ̄ნ (-ä̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ხურხუნ (-იშ, --) ბქ., ლნტ. -- კრუტუნი. ხუ̂ǟინ ციცუ̂ი ხურხუ̄ნ ისმო̄ლ (ბზ.) -- ხშირად კატის კრუტუნი ისმოდა. წელს როქუ̂ შდგმ ხაქუ̂ცუნახ ი ხურხუნ როქუ̂ მä̈ ლი (ბქ.) -- ვირის ყურს სჭრიდნენ და კრუტუნი რაიო.
- ხურჯინ (-იშ \ ხურჯნიშ, -ä̈ლ \ ხურჯნä̈ლ ბზ., -ჯნიშ, -ä̈რ ბქ., -იშ, ხურჯნä̈ლ ლნტ.), ხურჯუნ (-იშ, -ალ) ლშხ. -- ხურჯინი. ისგუ̂ი ჲეხუ̂ ხურჯინთე ესგდ (ბზ. 74) -- შენი ცოლი ხურჯინში ჩადევი. ბექნუ ჩუ ხორეკნა ხურჯნä̈ლს წელს (ლნტ.) -- ბექნუ ვირს ხურჯინებს ჩამოჰკიდებდა ხოლმე. კნინ. ხურჯნილ ზს., ხურჯუნე̄ლ ლშხ., ხურჯუნილ ლნტ.
- ხუტე იგივეა, რაც ხუ̂იტე.
- ხუ̄ლ (-იშ, -ä̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ხულ (-იშ, -ä̈რ ბქ., -ä̈ლ ლნტ.) -- ყლუპი. ბეფშუ̂ს ლგჯე აშხუ̂ ხუ̄ლდ გარ ახǟდ (ბზ.) -- ბავშვს რძე მხოლოდ ერთ ყლუპად ეყო. ჯიმილდ ეშხუ ხულ ლეთრე დეშ ადირტყუ̂ (ბქ. 114) -- ძმამ ერთი ყლუპი სასმელი ვერ გადაყლაპა. ალ მარე ეშხუ ხულ არä̈ყს ძინä̈რს ქა იხულდა (ლნტ.) -- ეს კაცი ერთ ყლუპ არაყს ყოველ დილით გადაკრავდა (გადაყლაპავდა). კნინ. ხულულდ ზს., ლნტ., ხუ̄ლუ̄ლ ლშხ.
- ხუ̄ლä̈ჲ (-იშ, -ä̈რ) ბზ., ხულä̈ (-ä̈ჲშ, -ä̈ლ) ლნტ. -- ხვრეპია. ჯე ლოქ ლიუ კეცი თხუ̂იმჟი ლღუ̂ინალა ხულä̈? (ლნტ.) -- შენ ხარ ჭურის თავზე ღვინის ხვრეპიაო? შუ̂ელი ხუ̄ლაჲ გიოშე̄რალ (პოეზ. 210) -- სველი ხვრეპია გიოსანები.
- ხუ̂ალმä̈ნდ იგივეა, რაც ჴუ̂ალმä̈ნდ.
- ხუ̂აჲ იგივეა, რაც ხუ̂ǟჲ.

- ხჳ̂არს იგივეა, რაც ხჳ̂არც.
- ხჳ̂არც (-ა̈შ, --) ზს., ხჳ̂არს (-ა̈შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ხჳ̂ა̈რბ (-იშ, --) ლნტ. -- მუნი, ქეცი. ა̈ხჭყარდახ ჩი̄ს ხჳ̂არც (ბზ.) -- ყველას ქეცი გადაედო. ხჳ̂არცა̈შ ბედიშ! (ბქ.) -- ქეცის ბედისა! (თხებს ასე წყევლიან). შდრ. მახე̄რა.
- ხჳ̂-ას იხ. ლი, ლიზ.
- ხჳ̂ატ იგივეა, რაც ლჳ̂ატ.
- ხჳ̂ა̈ინ იგივეა, რაც ხჳ̂ა̈̄ინ.
- ხჳ̂ა̈ჲ იგივეა, რაც ხჳ̂ა̈̄ჲ.
- ხჳ̂ა̈ჲდინ იგივეა, რაც ხჳ̂ა̈̄ინ.
- ხჳ̂ა̈რბ იგივეა, რაც ხჳ̂არც.
- ხჳ̂ა̈ტა (-ტა̈̄შ, --) ბზ., ხჳ̂ეტა (-ტა̈შ, -- ბქ., -ტა̄შ, -- ლშხ., -ტა̈ჲშ, -- ლნტ.) -- {ამო}წყვეტა, გადაშენება, ძირფესვიანად ამოგდება. სი მაგჳ̂ა̈ჲ გა̈მა̈შუ̄ ჯა̈̄ც გეზლი̄რე ხჳ̂ა̈ტა?! (ბზ. 234) -- შენ როგორ მოგწონს (გემოსი გაქვს) შვილების ამოწყვეტა?! და̄ჳ̂არე ხჳ̂ეტა... ლოქ ოხმეჯრედ (ლშხ. 75) -- დევების ამოწყვეტა გავიგეთო. ხჳ̂ეტა ალ გოჭა̈რს (ლნტ.) -- გაწყვეტა ამ გოჭებს! ლა̈მთილა̈შ ისგჳ̂ა ხჳ̂ა̈ტოში (პოეზ. 102) -- შენი სამამამთილოს ამოწყვეტა.
- ხჳ̂ა̄ჲ იგივეა, რაც ხჳ̂ა̈̄ჲ.
- ხჳ̂ა̄ჲდინ იგივეა, რაც ხჳ̂ა̈̄ინ.
- ხჳ̂ა̈̄ინ ბზ., ხჳ̂ა̈ინ უშგ., ხჳ̂ა̄ჲდინ ლშხ., ხჳ̂ა̈ჲდინ ლნტ., ზმნს. -- ხშირად, ბევრჯერ. ბეფშჳ̂დ ეჩე ხჳ̂ა̈̄ინ ანტჳ̂არა̄ლე სანთლა̈რ (ბზ. 263) -- ბავშვმა იქ სანთლები ბევრჯერ აანთო. ხჳ̂ა̈ჲდინ მიშიდა ქჵმარა̈ლ მიშკჳ̂ი ჯუმილჟი, მარე მა̈ჩ ახჳ̂ალუა̈რ (ლნტ.) -- ბევრჯერ გადმოიყრია

ცრემლები ჩემი ძმის გამო (ჩემს ძმაზე), მაგრამ ვერ გავაცოცხლე.

- ხუ̂ა̄ლმი (-მი̄შ, --) ბზ., ხუ̂ა̈ლმი (-მიშ, --) ბქ. -- ხველებისა და ყელის დაავადების დროს სალოცავი ღმერთი.
- ხუ̂ა̄ჲ (-უ̂ა̄იშ, --) ბზ., ხუ̂ა̈ჲ (-უ̂ა̈იშ, --) ბქ., ლნტ., ხუ̂ა̄ჲ, ხუ̂აჲ (-უ̂ა̄ჲშ, --) ლშხ. -- ბევრი, მრავალი, [შუ̂ა̈ნს] ხუ̂ა̈ჲ მურყუ̂ამ ლე̄გ ჩი̄უ̂გ (ბზ. 1) -- სვანეთში ყველგან ბევრი კოშკი დგას. ხელწიფხედ ეჯის ხუ̂ა̈ჲ ბა̈რგ ლახუ̂ემ (ბქ. 41) -- ხელმწიფემ იმას ბევრი მზითვი (ბარგი) გაატანა (მისცა). ზურალ მერუ̂ა̄გ ხუ̂ა̈ჲ ხეთხოლდახ (პოეზ. 80) -- ქალი სხვაგანაც ბევრი ეშოვებოდათ. ხუ̂ა̈ჲხა̈ნს ზს., ლნტ., ხუ̂ა̄ჲხანს ლშხ., ზმნს. -- დიდხანს (ბევრხანს). ხუ̂ა̄ჲხანს ა̄რდახ ეჩე (ლშხ.) -- დიდხანს იყვნენ იქ. ალ მარე ხუ̂ა̈ჲხა̈ნს ხოსკიდდა ალმინს (ლნტ. 301) -- ეს კაცი ამათ დიდხანს (ბევრხანს) უყურებდა.
- ხუ̂ერენი იგივეა, რაც ხუ̂ერნი.
- ხუ̂ერნი (ოხუ̂ერ, ახუ̂ა̈რ; ა̈ხუ̂რენი) ზს., ხერნი (ოხუ̂ერ, ახუ̂არ; ა̈ხუ̂რენი ბქ., ახუ̂არ; ახუ̂რენი ლშხ.), ხუ̂ერენი (ახუ̂ერ, ახუ̂ა̈რ, ა̈ხუ̂ერენი) ლნტ., გრდუვ. -- ინგრევა, იშლება. კოჯა̈რ ხერნიხ, ხერხენი მა̈გ უ̂შხუ̂არ (ბქ. 321) -- კლდეები ინგრევა, ყველაფერი ერთმანეთში ირევა. ტაბგობ ისგლათუ̂თექა ღემის ხუ̂ერნი (ბქ. 233) -- ქეიფი ("ტაბაკობა") შუაღამემდე არ იშლება. კოჯ ხუ̂ერენი (ლნტ. 305) -- კლდე ინგრევა. ქუ̂ერწილ, მა ლექუ̂ისკ ლი, ჩუ̂ახუ̂არ (ლნტ. 50) -- ქორწილი, რა თქმა უნდა (რა სათქმელია), დაიშალა.
- ხუ̂-ეს იხ. ლი, ლიზ.
- ხუ̂ეტა იგივეა, რაც ხუ̂ა̈ტა.
- ხუ̂ეტენი იგივეა, რაც ხუ̂ეტნი.
- ხუ̂ეტნი (ონხუ̂ეტ, ანხუ̂ა̈ტ; ა̈ნხუ̂ტენი ზს., ანხუ̂ატ; ანხუ̂ტენი ლშხ.), ხუ̂ეტენი (ანუ̂ხუ̂ეტ,

ანხუ̂ა̈ტ, ა̈ნხუ̂ეტენი) ლნტ., გრდმ. -- წყდება, ილუპება. ლა̈დი ეჯჲარე გუ̂ა̈რიშ და̈̄რ ა̈რი: ჟა̈მხუ̂ეტე̄ლიხ (ბზ. 23) -- დღეს იმათი გვარის არავინაა: ამოწყვეტილან: ლეუ̂იზ ისგა ლა̈ხშდახხ ი მჷტმად ხუ̂ეტნიხ (ბქ. 252) -- საგზალი შემოელიათ და შიმშილით წყდებიან. ამნილ ეჯჟი ლიხ მა̈ჲდა̈რ, ერე ხუ̂ეტენიხ (ლნტ. 309) -- ესენი ისე არიან დამშეულები, რომ წყდებიან.

- ხუ̂იბდა̈{ჲ} (-და̈იშ, -და̈უ), ხუ̂იბი (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., ხუ̂იბდა̈შ (-იშ, -დაშა̈რ) ლნტ., ხუბდა (-და̄შ , -დე̄ლ) ლშხ. 1. ძმა. ხუ̂იბდა̈ჲ ლადა̈ლუ ეჯქემა! (ბზ.) -- ძმის დღემც შეგემატოს! (დალოცვაა). ხუ̂იბდა̈შ, მა̈ჲ ხოჩა მარე ხას! (ლნტ.) -- ძმაო, რა კარგი კაცი იყავ! 2. ბქ. ძმობა. მიჩ ესერ, ხუ̂იბდა̈ჲლონ, ყორხენქა დემთე ხოზნა (ბქ. 11) -- ძმობამ (ძმობას გეფიცები), მე კარს იქით არსად წავსულვარო.
- ხუ̂იბდა̈შ იგივეა, რაც ხუ̂იბდა̈{ჲ}.
- ხუ̂იბი იგივეა, რაც ხუ̂იბდა̈ჲ.
- ხუ̂ილიმახალ (-ხლა̈შ, -- ზს., -ხლაშ, -- ლშხ.), ხუ̂ილმახალ (-იშ, --) ლნტ. -- ცოდნა (მიხვედრა). ხუ̂ილიმახალ ჟი დეშ როქ ილუ̂ნე (ბზ.) -- ამ ამბის შესახებ არაფერი ვიციო (ცოდნაზე ვერ დავიფიცებო).
- ხუ̂იმა̈ხუ̂ი (-უ̂ი̄შ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.), ხუ̂იჲ (-უ̂ი̄შ, --) ლშხ., ხუ̂იუ̂ (-იშ, --) ლნტ. -- მიხვედრა (თადარიგის დაჭერა); წესრიგი. ხუ̂იმა̈ხუ̂ის და̈̄რმოშ ხეხო̄ლდახ (ბზ.) -- თადარიგს ვერავინ იჭერდა. მეზგე-მერდე ხუ̂იმახუ̂ის ესერ ასყა (ანდ.) -- ოჯახი თადარიგს მიჰყავსო. ცუგუ ხუ̂იუ̂ს მა̈ჩ ათახუ̂იდა (ლნტ.) -- ცუგუ მისახვედრს ვერ მიხვდა.
- ხუ̂ინაუ̂ხი (-ა̈შ, --) ბქ. -- მიუხვედრელობა, უყაირათობა. მიჩა ხუ̂ინაუ̂ხის ამგუ̂ა̈რ ესერ ხოყრა (ბქ.) -- მის მიუხვედრელობას ასეთი (რამ) უქნია.

- ხუ̂ი{ჲ}1 (-მი, --) ზს., ხუ̂ილ ბზ. -- წესი, რიგი; სამართალი. საბრალ ესერ ჰერ იმგუ̂ა ხასგმდეს, ეჩეჩუ ქოლ ათხუ̂იდ ხუ̂ის (ბქ. 210) -- საცოდავი (საბრალო) ხმა სადაც მოგესმას, იქ სამართალი (წესი, რიგი) გააჩინე. ხუ̂ილს დეშ ხუ̂ეხუ̂ა (ბზ.) -- დაბნეული ვარ.
- ხუ̂ი{ჲ}2 (-მი, --) ზს. -- ცოდნა; მიხვედრა. ჩი გუ̂აშუ̂ მიჩა ხუ̂იჲ ესერ ხაკუ (ბზ.) -- ყველა საქმეს თავისი ცოდნა უნდა.
- ხუ̂იჲ იგივეა, რაც ხუ̂იმა̈ხუ̂ი.
- ხუ̂ირ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ა̈რ ბქ., -ალ ლშხ.) -- ხვადი. ხუ̂ირ ციცუ̂ -- ხვადი კატა. ხუ̂ირ და̈შლუ̂ (ბქ.) -- ხვადი დათვი. ალ ჟეღილდ ჯ̌უ ლი ა ხუ̂ირ? (ლნტ.) -- ეს ძაღლი ძუ არის თუ ხვადი?
- ხუ̂ირე (ოხურ, ახუ̂ირ; ა̈ხუ̂რე ზს., ახურ, ახუ̂ირ; ახუ̂რე ლნტ.), ხურე (ახუ̂ირ; ახუ̂რე) ლშხ., გრდმ. -- ანგრევს. ჯ̌უ̂ინელ ქორს ჩიქე დე̄მ ხურედ (ლშხ.) -- ძველ სახლს ჯერ არ ვანგრევთ. [თათრა̈ლს] ჩუ̂ათოხუ̂ირახ ლაჯუ̂ა̈მ (ლნტ. 109) -- თათრებს დაუნგრევიათ ეკლესია.
- ხუ̂იტე (ონხუტ, ანხუ̂იტ; ა̈ნხუ̂ტე ზს., ანხუტ ლნტ.), ხუტე (ონხუტ, ანხუ̂იტ; ანხუ̂ტე) ლშხ., გრდმ. -- წყვეტს, მუსრს ავლებს, ხოცავს, ჟლეტს. ჭყინტდ ლა̈ჲცხუ̂ა̈პ დაშნა̈ჲ ი ხუ̂იტე ალჲა̈რს (ბზ. 331) -- ბიჭმა იშიშვლა ხმალი და ჟლეტს ამათ. მალულდდ ქათლა̈რ მა̈გ ჟ'ანხუ̂იტ (ბქ. 22) -- მელამ ქათმებს ყველას მუსრი გაავლო. ჟანხუ̂იტ დე̄უ̂არ ჲაკოფდ (ლშხ. 61) -- იაკობმა დევები ამოწყვიტა. ხენწიფ ერ კიდა ხა̈ლხს, ჲერბი ეჲზუმს მებატე ხუ̂იტა (ლნტ. 295) -- ხელმწიფე რომ ჟლეტდა ხალხს, ორ იმდენს მებატე ხოცავდა.
- ხუ̂იუ̂ იგივეა, რაც ხუ̂იმა̈ხუ̂ი.
- ხგკ1 (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- საფხეკი. ხგკ ახა̈ჲ! (ბზ.) -- [ქვაბის] საფხეკი მოიტანე!

- ხეკ2 (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მატლი. ხეკ ასარდჳნა ლახანას (ლნტ.) -- კომბოსტოს მატლები დასევია.
- ხელ იგივეა, რაც ხე̄ლ.
- ხელა̈კ იგივეა, რაც ხა̈ლიკ.
- ხელ-ბელ იგივეა, რაც ხე̄ლ-ბე̄ლ.
- ხელმახელ იგივეა, რაც ხე̄ლმახე̄ლ.
- ხენსგა (-გე̄მიშ, -- ბზ., -გა̈შ, -- ბქ.), ხე̄ნსგე (-გე̄მიშ, --) ლშხ., ხენსკა (-კა̈ჲშ, --) ლნტ. -- ნახევარი. [ეჯჲა̈რდ] ქა ხასჩუქჳრეხ მინე სა̈ხელწიფჳი ხენსგა (ბზ. 284) -- იმათ თავიანთი სახელმწიფოს ნახევარი აჩუქეს. [მალს] ხენსგა ტუფ ამნემ ახტჳიმ (ბქ. 27) -- მელას ნახევარი ტყავი ამან გააძრო. [ხენწიფ] ჯილდოს ხა̄ჳდი ხენსგა სახენწიფს (ლშხ. 75) -- ხელმწიფე ჯილდოდ აძლევს ნახევარ სახელმწიფოს. ლაკჳმაშ ჩუბე სართულიშ მერბე ხენსკაჲსა ლას (ლნტ. 21) -- (საქონლისათვის) განკუთვნილი ადგილი სასაქონლე ქვედა სართულის მეორე ნახევარში იყო.
- ხენსგა̄მინ ბზ., ლშხ., ხენსგამენ ბქ., ხენსკამინ ლნტ., ზმნს. -- ნახევარჯერ. ხენსგა̄მინ უდჲარად ხჳარდა̈ს (ბზ.) -- ნახევარჯერ უჭმელად ვიყავი. ხენსკამინ მიჩა ჭა̈შ კოჯა̈რჟი ლიზელა̈ლს ჟი ხაკუდა (ლნტ.) -- მისი ქმარი ნახევარჯერ კლდეებზე სიარულს უნდებოდა.
- ხენსკა იგივეა, რაც ხენსგა.
- ხენწერა (-რა̄შ, -რა̄ლ) ბზ., ხენწერ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- სერი, საქონლის გამოსაცნობად ყურზე შეჭრილი ნიშანი.
- ხერ (-იშ, --) ზს., ლნტ., ხე̄რ ლშხ. -- ბრაზი (გაბრაზება); ჯავრი. ფა̈კუ̄ლდ ამნოჳშ ქა̄თტიხ ხერ დი̄ნას (ბზ. 39) -- ლეკვმა გოგოს სამაგიერო (ჯავრი) ამით გადაუხადა. ჲა̈ს ხერ ესერ

აგჳ̈ანე, ჲ̈ს -- მაჟჷრ (ანდ.) -- ზოგს ჯავრი ატირებს, ზოგს -- სიბრალულიო.

- ხჷრმჷ̄ნ-ტურმუ̄ნ (-̈ შ, --) ბზ., ხჷრმჷნ-ტურმუნ (-იშ, --) ქს. -- მტვრევა-ლეწვა. მუშგჳ̈რალს... ხო̄გხ ხჷრმჷნ-ტურმუნ (ლშხ. 33) -- სტუმრებს მტვრევა-ლეწვა უდგათ.
- ხჷრტნი (ხჷრტინდ̈ს, ხჷრტინდა; ხჷრტინდე̄ს ბზ., ხჷრტინ, ხჷრტნიჳ; ხჷრტნიდეს ბქ., ხჷრტნის, ხჷრტნჷდა; ხჷრტნჷდეს ლშხ., ხჳ̈ჷრტნჷდ̈ს, ხჷრტნიდა; ხჷრტნიდეს ლნტ.), გრდუვ. -- ხროტინებს, ხვრინავს. მაშდმ̈ არ მარე ხჷრტნჷდა (ლშხ.) -- მთვრალი კაცი ხროტინებდა. იჳ̈ანას ჩუ ლახაგედდა ი ხჷრტნი (ლნტ. 85) -- ივანას დაეძინა და ხროტინებს (ხვრინავს).
- ხჷრტჷ̄ნ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ხჷრტჷნ ბქ., ლნტ. -- ხროტინი. ანსჷმდა ხჷრტჷნ (ლნტ.) -- მოისმა ხროტინი.
- ხჷ̄ლ (-̈ შ \ -იშ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ხჷლ ბქ., ლნტ. -- ხრიალი; ღრიალი; გაბმული ხმაური (წვიმისა...); ხარხარი. ხასჷმდახ [ჳისგჳი] ხჷ̄ლ დაჯ̈რს (ბზ. 307) -- თხებს ვაშლის (ცვენის) ხმა მოესმათ. ეშხუ ლადელ უჩხ̈შ ხჷლ გარ ლჷგან (ბქ.) -- ერთი დღე წვიმის ხმაურიღა იდგა.
- ხჷ̄ლ-ბჷ̄ლ (-იშ, --) ბზ., ლშხ., ხჷლ-ბჷლ ბქ., ლნტ. 1. დიდი ხმაური. ხჷ̄ლ-ბჷ̄ლ ̈ დგ̈ნო̄ლ (ბზ.) -- ხმაური დაიწყებოდა. მა ჯეყარხ, მაკ̈ლ ხჷლ-ბჷლ ჯარხ?! (ლნტ.) -- რა მოგივიდათ, როგორი ხმაური გიდგათ (გაქვთ). 2. შეხლა-შემოხლა. ხჳ̈ ჲ̄ ხჷ̄ლ-ბჷ̄ლ ეხფასჷ̈ ნ (ლშხ.) -- ბევრი შეხლა-შემოხლა მოხდა.
- ხჷ̄ლმახჷ̄ლ (-̈ შ, -- ბზ., -იშ, -- ლშხ.), ხჷლმახჷლ (-̈ შ, -- ბქ., -იშ, -- ლნტ.) -- რახარუხი; დიდი ხმაური. ̈ ნბინ̈ ნ ხჷ̄ლმახჷ̄ლ (ბზ.) -- დიდი ხმაური დაიწყო. ეჯგჳ̈ ར ̈ ნსყან ხჷლმახჷლ, ქორ̈შ ლიხჳერ მიხალდ (ბქ. 102) -- ისეთი ხმაური ატყდა, მეგონა, სახლი ინგრეოდა. ხჷლ-

მახჷლ ისმოლდა ცხეკხენ (ლნტ.) -- ტყიდან დიდი ხმაური ისმოდა.

- ხჷ̄რ იგივეა, რაც ხჷრ.

ჯ

- ჯააჩუ იგივეა, რაც ჯაჳ̂იჩ.
- ჯაბჳ̂, ჯაბ-ჯაბა̈̄ლ (-იშ, --) ბზ., ჯაბჳ̂ ბქ., ლნტ., ჯაბ-ჯაბე̄ლ ლშხ., ჯაბ-ჯაბელ ლნტ., ზმნს. -- გულაღმა, პირაღმა. ჯაბ{ჳ̂} ხჳ̂იყჳ̂ნა̈̄ლ (ბზ.) -- გულაღმა ვწვები. ჟეღ ჩჳ̂ალყჳ̂ინე̄ლი ჯაბ-ჯაბა̈̄ლ (ბზ.) -- ძაღლი გულაღმა დაწოლილა. ჭყინტ ჯაბ-ჯაბე̄ლ აყჳ̂რე (ლშხ.) -- ბიჭი გულაღმა წევს. [ლჷზიე] ხა̈მს ჩუ ხჳ̂ა̈დესკდ ჯაბ-ჯაბელა̈დ (ლნტ. 61) -- დაკლულ ღორს გულაღმა{დ} ვდებთ. ლუშჳ̂ანუ სკამს ჩუ გგემხ ჯაბჟი (ლნტ. 71) -- სვანურ სკამს გადაყირავებულს (გულაღმა) დგამენ.
- ჯად იგივეა, რაც ჯა̈დ.
- ჯადა̈ჲ, ჯადარა̈ჲ (-იშ, -რაჲა̈ლ) ბზ., ჯადრა̈, ჯადარა, ჯადა̈ (-დაუ) ბქ., ჯადაჲ (-და̄ჲშ, -დარე̄ლ) ლშხ., ჯადრა̈ (-ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- 1. გაუმაძღარი, ღორმუცელა. ალ მა̄რე ისგჳ̂ე̄ჲშა̄ლ ჯადარა̈ჲ მა̄დ ლი (ბზ.) -- ეს კაცი თქვენსავით ღორმუცელა არ არის. ჯადრა̈ მარე მად მალა̈ტ (ლნტ.) -- ღორმუცელა კაცი არ მიყვარს. 2. დიდმუცელა, ღიპიანი. ეჯიარ გჳ̂არდ ლიხ ჯადაჲ (ლშხ.) -- ისინი გვარად არიან ღიპიანები.
- ჯადრა̈ იგივეა, რაც ჯადა̈ჲ.
- ჯალ იგივეა, რაც ჯა̈ლ.
- ჯამაშა იგივეა, რაც ჯამშა.
- ჯამირ (-მრიშ, -ა̈რ) ბზ., ჯემურ, ჯემჷრ (-იშ, -მრა̈̄ლ) ლშხ. -- (საქონლის) ფეხების ტყავი.

ეჯა ტიშს ჯამირს ჩ̈ატმე ნაწჷნგულოშ (ბზ.) -- ეჯი ტიშს ლოქ ჯემგრს ხაკედ (ლშხ.) -- ის (სიძუნწით) ტილს ფეხებზე ტყავს აცლისო.

- ჯამშა (-შ̄შ, -- ბზ., -შ̈შ, -- ბქ. -შ̄შ, -- ლშხ.), ჯამაშა (-შ̈ჲშ, -- ლნტ.) -- ძალა, ღონე. ჯამშა ესერ ზჷსყისჷ აკლ̈უ̂ი (ბზ.) -- ძალა ნედლსაც {გა}ლეწავსო. მჷხ̈აროუ̂ ̈ადცხირან მინე ჯამშა (ბქ. 321) -- ხვალ გაირკვეს ჩვენი ძალაო (ვინ უფრო ძლიერიაო). მეზგემ ჯამშა კაკერ̈ას ესერ ხეთირი (ანდ.) -- ოჯახის ძალა კერას ეტყობაო. ჯამაშოშ ლიხნემი იმედ ბაპს მ̈ად ხადა (ლნტ. 183) -- ძალით წართმევის იმედი მღვდელს არ ჰქონდა. კნინ. ჯამშოლ ბზ., ჯამშილ ბქ., ლნტ., ჯამშო̄ლ ლშხ.
- ჯან1 (ჯანდა, ჯანდეს ზს., ლშხ., ლნტ.), გრდუვ. -- სუნი დის. გუ̂ეჭი ქუ̂ინ ჯან (ლნტ.) -- გოჭის სუნი დის.
- ჯან2 იგივეა, რაც ჯ̄ან.
- ჯანუ̄ლუ̂ა იგივეა, რაც ჯ̈ანულუ̂ა.
- ჯარდან (-̈აშ, -დნ̈ალ ბზ., -დან̄არ ბქ., -̈ალ ლნტ., -დნიშ, -დნალ ლშხ.), -- ხარდანი, სარი. ჯარდნ̈ა ლობიოშ̄ალ მე̄რმა ხაჭო̄ნა (ბზ.) -- სარის ლობიოსავით სხვაზეა ჩამოკიდებული. მიხნარს ჯარდან ხ̄არ ლეჯდე (ლშხ.) -- მიხნარს ხარდანი აქვს მოსატანი. ჯარდანს ლაგაბლ̈ჲ ცხეკისა ხუ̂აქ̈აჩედ (ლნტ.) -- სარს ლაგაბლის ტყეში ვჭრით.
- ჯარჩუ იგივეა, რაც ჯ̈აუ̂იჩ.
- ჯარჯ (-̈აშ, -̈ალ ბზ., -̈არ ბქ., -იშ, -ალ ლშხ., -̈ალ ლნტ.) -- 1. ხახა, პირი. დ̈აშდუ̂დ ჩუ̂ადკარე ჯარჯ (ბზ. 434) -- დათვმა ხახა გააღო. დ̄აუ̂ ჯარჯს ადკარნე (ლშხ. 65) -- დევი პირს გააღებს. მოჯამ̈აგირდ დ̈აუ̂ს ჯარჯლექუ̂ა მამფუა ასოგუ̂ეშ (ლნტ. 260) -- მოჯამაგირემ დევს ხახაში მდუღარე ჩაასხა. 2. ხვიმირის პირი. მეზგემ მაჯად მ̈აგ ლექუ̂რიშ ჯარჯჩუ ესერ ესხრი (ანდ.)

-- ოჯახის მოსავალი ყველაფერი წისქვილის ხვიმირში (ხახაში) მიდისო. 3. ბქ. უღელტეხილი, გადასასვლელი. ქონჯუ̂ადდ ჩიდიä̈შ ჯარჯთეჟი (ბქ. 86) -- ამოვედით ჩიდიაშის გადასასვლელზე. კნინ. ჯარჯგლდ ბზ., ჯარჯი̄ლ ლშხ., ჯარჯგლდ ლნტ.

- ჯასგ (-ä̈შ, -ä̈რ ზს., -იშ, -არ ლშხ.), ჯასკ (-ä̈ლ) ლნტ. -- ჭაღარა. ჯასგ ქამეჯდე ჯā̈რ ი ბეფშუ̂შā̈ლ იმნā̈რ ხიჩო? (ბზ.) -- ჭაღარა გამოგრევია (გამოსული გაქვს) და ბავშვივით რატომ იქცევი? ჯასკ ახანაჩდა ზურალს (ლნტ.) -- ქალს ჭაღარა გამორევია.
- ჯასგā̈რ (-იშ, -გā̈რä̈ლ) ბზ., ჯასგä̈რ (-გარä̈უ) ბქ., ჯასგā̈რ (-ალ) ლშხ., ჯასკä̈რ (-კარä̈ლ) ლნტ. -- ჭაღარა, ჭაღაროსანი. ჯასგā̈რ მā̈რე ანჯä̈დ (ბზ.) -- ჭაღარა კაცი მოვიდა. ჯასგā̈რ ფათუ̂ ხā̈რ იუ̂ანეს (ლშხ.) -- ივანეს ჭაღარა თმა აქვს.
- ჯასკ იგივეა, რაც ჯასგ.
- ჯასკä̈რ იგივეა, რაც ჯასგā̈რ.
- ჯაუ̂იჩ (-იშ, -უ̂ჩä̈რ) ზს., ჯააჩუ ბქ., ჯā̈ჩუ (-ჩუ̄შ, -არ) ლშხ., ჯარჩუ (-ჲშ, -ä̈ლ) ლნტ., ზოოლ. -- ჩხიკვი. ეჯიä̈რს ჯაუ̂იჩ მურსგუ̂ენხä̈ნ ლახხუ̂ი̄დხ (ბზ.) -- იმათ ჩხიკვი მარჯვენა მხრიდან შეხვდათ. ესხრიხ ეშხუდ... მამილ ი ჯაუ̂იჩ (ბქ. 22) -- მიდიან ერთად მამალი და ჩხიკვი. ლახოჩხგლე ჯარჩუდ მეფეს (ლნტ. 166) -- ჩხიკვმა მეფეს მიაჩხავლა. კნინ. ჯაუ̂ჩილ ზს., ჯā̈ჩუ̄ლ ლშხ., ჯარჩულდ ლნტ.
- ჯაშ იგივეა, რაც ჯä̈შ{უ̂}.
- ჯაც (-იშ \ -ä̈შ ზს., ლნტ., -აშ ლშხ.) -- მრუდე, არასწორი, დახრილი. ჟოდერ ჯაც კიჩხუ̄ნ (ბზ. 39) -- ავედი მრუდე კიბეზე. ჭედ ჯაც ä̈მჯად (ბქ.) -- კედელი მრუდე გამომივიდა. ჯაცს შიშდ ესერ გუდ ლაჯად ხარ (ბქ.) -- {სი}მრუდე მაშინვე გაიგებაო. ყä̈ნჩუ̂ს კინჩხ ჯაც ხარ (ლნტ. 119) -- ყანჩას მრუდე კისერი აქვს. ჯაცდ. ზმნს. მრუდედ, დახრილად. კუ̂ამ ჯაცდ

ესხრი (ბქ. 39) -- კვამლი მრუდედ მიდის. ჯაცდ იყდა̄ნიხ გოში ჭიქს (ლშხ. 36) -- სავსე ჭიქას დახრილად იკავებენ.

- ჯაცა (-ცა̄შ ბზ., -ცäშ ბქ., -ცა̄შ ლშხ., -ცäჲშ ლნტ.) -- დაღუპვა, სიკვდილი; ოჯახის დაქცევა. მეჷარ äდსäსდკეხ ეჯჲარე ჯაცა (ბზ.) -- ძალიან იწყინეს იმათი დაღუპვა. ბედიშ ნამäტჷინ ჯაცას ესერ ლახგენა (ანდ.) -- ბედს გაქცეული დაღუპვას მისდგომიაო. ოჯäხი ჯაცას ხჷäჲ მäდ ხერაგი (ლნტ.) -- ოჯახის დაქცევას ბევრი არ სჭირდება (აგვიანდება).
- ჯაცობ (-äშ, -- ბზ., -იშ, -- ლნტ.) -- დაღუპვა, აღსასრული. ჯალდე̄ ჯაცობ (ბზ. 3) -- ხალდეს აღსასრული. ეჯ ოჯäხი ჯაცობ მასმა (ლნტ.) -- იმ ოჯახის დაღუპვა გამიგია (მსმენია).
- ჯაც-ჯჷიც (-იშ, -äრ) ბქ., ლნტ., ჯაც-ჯუცჷა̄რ (-ალ) ლშხ. -- უსწორმასწორო. ჯაც-ჯჷიცდ მგლდი ხäლხიშ ამახჷ ლი (ბქ.) -- უსწორმასწორო მოსამართლე (განაჩენის შემდგენი) ხალხის მტერია. ჯაც-ჯუცჷა̄რ ლგგე ლი ქორ (ლშხ.) -- უსწორმასწოროდ არის სახლი აშენებული.
- ჯäდ (-იშ, ჯადäრ ზს., ლნტ., -დჷემ ბქ.), ჯად (-არ) ლშხ. -- 1. მუცელი. [ქäჯს] ჯადჷსგა ჷიჯ ხოსდäნ (ბზ. 289) -- ქაჯს მუცელში გველი ეჯდა (ესვა). უჰა ხილ ჯადჷემ ესერ მäზიგ ლი (ანდ.) -- უმწიფარი ხილი მუცლის ჭირიაო (ტკივილიაო). რაშ ზისხა̄რ ლას ჯადისა ნარდჷ (ლშხ. 66) -- მუცელში ნამყოფი რაში სისხლიანი იყო. ჯäდ ლოქ ხეზგი ი თაშäრი კჷერუ ახონäყე (ლნტ. 156) -- მუცელი მტკივა და ყველიანი კვერი გამომიცხვეო. 2. მუცელა (დეზინტერია), ტიფი. ჯად ხეზგი (ბქ.) -- მუცელი სტკივა. გადატ. ტიფი სჭირს. კნინ. ჯადი̄ლ ლშხ., ჯადილდ ლნტ.
- ჯäლ (-იშ, ჯალäრ) ზს., ლნტ., ჯალ (-არ) ლშხ. -- მხარი (სიგრძის საზომი ერთეული -- გაშლილი ორი მკლავის სიგრძე). როსტომდ ეშდჲორი ჯäლ გიმ ჩჷაქჷიც (ბზ. 234) --

როსტომმა თორმეტი მხარის სიგრძეზე მიწა ჩაჭრა. ბალე უსგუ̂ა ჯა̈ლ ლასუ̂ (ბქ. 336) -- ფოთოლი ექვსი მხარის სიგრძე იყო.

- ჯა̈ლიდ იგივეა, რაც ჯა̈̄ლი̄დ.
- ჯა̈ნ (-იშ, ჯანა̈რ ბზ., -ნუ̂ემ, -ნა̈რ ბქ., ჯანა̈რ ლნტ.), ჯან (-არ) ლშხ. 1. ხარი. სამ ზაუ̂ ჯა̈ნიშ ი მა̈რე̄მი ნამშაუ̂ დე̄სა ანჯა̈დ (ბზ. 294) -- სამი წლის მანძილზე ხარის და კაცის ნამუშევარი (მოსავალი) არ მოვიდა. უფლი ლადეღ ა̈ჲსენიხ ჯა̈ნუ̂ (ბქ. 6) -- უფლის დღეს ხარს დაკლავენ. ადჲესხ ეშხუ უ̄ლუ̂ა ჯანარს (ლშხ. 32) -- წაიყვანენ ერთ უღელ ხარს. ჯა̈ნ სკა̈თეჭამ ბოსელხოჲსა ჭყინტს (ლნტ. 303) -- ხარი შეჰყვა ბიჭს ბოსელში. კნინ. ჯა̈ნილდ ზს., ლნტ., ჯანი̄ლ ლშხ. -- 2. ბქ. ლშხ. ხარაბუზა.
- ჯა̈ნულუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -უ̂ოლ ბქ., -უ̂ა̈ჲშ, -უ̂ა̈ლ ლნტ.), ჯანუ̄ლუ̂ა (-უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ. -- ხარ-უღელი, უღელი ხარი. ტყუ̂იბ მგ სყიაურ ჯანულუ̂ას ლიმშაუ̂ გარჯ ესერ ხარ (ანდ.) -- შეუწყობელ უღელ ხარს მუშაობა უძნელდებაო. მზითეუ̂ს ჯა̈ნულუ̂აუ̂შ ა̈ჲესკხ ჩიჟეჲ ქორხო (ლნტ.) -- მზითევი სიძის ოჯახში ხარ-უღლით მიაქვთ.
- ჯა̈რზილ (-იშ, -ა̈რ) ზს., ჯა̈რძილ (-ა̈ლ) ლნტ., ბოტ. -- ხარისძირა. ჯა̈რზილ ხა̈მ ყაყბერს დემ ესერ ხა̈თლე (ანდ.) -- ხარისძირა ღორს ყბაყურას არ მიაკარებსო.
- ჯა̈ფ{უ̂} (-ა̈შ \ -იშ, ჯაფა̈რ) ზს., ლნტ., ჯაფ (-იშ, -არ) ლშხ. -- 1. პირი, კბილები, პირის ღრუ, ხახა. [მა̄ლს] ჯა̈ფშუ̂ ესლუ̂ა ჭუ̂ე̄რ (ბზ. 364) -- მელას პირით მიაქვს ყვავი. ბელილდ ჯა̈ფშუ̂ ხა̈ფხეჭ ფხულა (ბქ. 207) -- ბელმა თითს პირი წაავლო. შგნ ხულუ̂ე ჯაფშუ̂ (ზს.) -- კბილებით უჭირავს (პირი აქვს წავლებული). 2. მოტეხილი პირი (რაიმე საგანზე). დაშნა̈ს ჯა̈ფ ლა̈ხყა̈დ (ბქ. 169) -- დაშნა პირმოტეხილი იყო. გა̈ჩს ჯა̈ფ ხარ (ლხმ.) -- დანას პირი აქვს მოტეხილი. 3. ბქ., ლშხ. შეჭრილი, გულამოღებული.

- ჯა̈შ{უ̂} (-იშ, კაშა̈რ) ბქ., ლნტ., კაშ (-არ) ლშხ. -- 1. ქერის, ფეტვის... (სარიანი) ზვინი. უნჩუ̂რა კუ̂ეცენს ჯა̈შდ [ხაგემხ] (ბქ. 230) -- ძნად შეუკრავ ხორბლეულს ზვინად დგამენ. 2. ჩხა, ორკაპა სარი საკიდლად. სოლომა̈ნს ნათხუ̂როლ კაშუ̂ა̈რჟი ჟი ლოხრეკა (ბქ. 208) -- სოლომონს ნანადირევი ორკაპაზე ჩამოუკიდია. კნინ. კაშილდ ბქ., ლნტ.
- ჯა̄ჩუ იგივეა, რაც ჯა̈უ̂იჩ.
- ჯა̄ლი̄დ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბზ., ჯა̈ლიდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- შავი (ყელთეთრა) მგალობელი ჩიტი. ეჯ ლადა̈ღ ს̄ემი ჯა̄ლი̄დ ოთგრძ (ბზ.) -- იმ დღეს სამი მგალობელი ჩიტი დავიჭირე. ლაკუ̂რაჟი ეშუ̂ი ჯა̈ლიდ ესაგა̈ნ (ბქ.) -- ფანჯარაზე ერთი მგალობელი ჩიტი დაჯდა.
- ჯედენი იგივეა, რაც ჯედნი.
- ჯედნი (იყენ. ოლუ̂ე{რ}, ანჯა/ა̈დ; ა̈ნჯდენი ზს., ონჯუ̂ედ, ანჯად; ანჯდენი ლშხ.), ჯედენი (ანჯუ̂ედ, ანჯად; ანჯედენი) ლნტ., გრდუვ. 1. მოდის, მოვა. სგა̄ნჯა̈დ ქორთე მაჰუ̂რე̄ნე გეზალ (ბზ. 242) -- შემოვიდა სახლში უმცროსი შვილი. ლელე̄თად ჯედნიხ მეხუ̂ბარალ (ლშხ. 89) -- ღამის სათევად მოდიან თანამოძმეები. ლექუ̂აუ̂ მა̈გ ჯედენდა (ლნტ. 8) -- ქვევით ყველაფერი (ჭირნახული) მოდიოდა. 2. დგება, გამოდის. ნაჭირუ̂ ამსოლდ ხოჩ' ესერ ჯედნი (ანდ.) -- ნაშრომი ადამიანი კარგი გამოდისო. 3. იხმარება გამოთქმაში გუდ ჯედნი ზს., ლშხ., გუდ ჯედენი ლნტ. -- ხვდება. ბაბა ჩიმი რაგა̈დს გუდ ჯედნიუ̂ (ბქ. 197) -- ბაბუა ყველას ლაპარაკს ხვდებოდა. დადა ათხე აჯად გუდ, ერე ლეღროუ̂ე ლასხ (ლშხ.) -- ბებია ახლაღა მიხვდა, რომ მოტყუებული იყვნენ. ალეს იშკენ და̈რ ა̈მეჯედ გუდ (ლნტ. 207) -- ამას სხვა ვერავინ მიმხვდარა.
- ჯელტა̈რ (-ტრიშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) ჯელტარ (-ალ) ლშხ. -- მქსოველი. ალ ზურა̄ლ ხოჩა ჯელტა̈რ ლი (ბზ.) -- ეს ქალი კარგი მქსოველია. მიშკუ̂ი დადა ჯელტა̈რ ლი

(ლნტ.) -- ჩემი ბებია მქსოველია.

- კელუ̂ა̈ნ (-იშ, -უ̂ანა̈რ) ზს., ლნტ., კელუ̂ან (-არ) ლშხ. -- კალატოზი, ხელოსანი. კელუ̂ა̈ნ მა̄რა ლახე̄კსი̄ ესერ ნა̄თი ხორი (ბზ.) -- კალატოზს ქვათა საცვენ ადგილზეც კი ნათესავი ჰყავსო. ლჲმა̈რდელიხ: პაპ, ხარა̈ზ ი კელუ̂ა̈ნ (ბქ. 338) -- ყოფილან: მღვდელი, ხარაზი და ხელოსანი. ალ საყდრი მჲგემ კელუ̂ანდ ქორონო ხეკუ̂ეს ლჲმა̄რე̄ლას (ლშხ. 25) -- ამ ეკლესიის მშენებელი (დამდგმელი) კალატოზი ქორონო უნდა ყოფილიყო. ამშა მჲსყეჲ კელუ̂ანა̈რ იროლხ (ლნტ. 5) -- ამის გამკეთებელი კალატოზები (ხელოსნები) იქნებოდნენ.
- კემ, კომ (-იშ, კომა̈რ) ბქ. -- ძირი, ბოლო. ეჯ ლახუ̂ა̈შ კომ ეშხუ მაზუ̂აბ ანღრი (ბქ. 257) -- იმ მთის ძირში ერთი წყარო მოდის.
- კემა̈დ (-მდიშ, -მდა̈რ) ბზ., კემდ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., კემეტ, კემდ, კემად (-არ) ლშხ., კემა̈ტ (-მატა̈რ) ლნტ. -- მშვილდი. ა̈მირანდ ა̈ნკიდ მიჩა კემა̈დ (ბზ. 67) -- ამირანმა აიღო თავისი მშვილდი. ლაპტყჲნა̈რ... კემდშალ მენკუ̂ე ლი (ბქ. 305) -- საპენტავი მშვილდივით მოღუნულია. კემდშუ̂ ხერხ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ხელის ხერხი (სადურგლო ხელის ხერხი). კნინ. კემდილდ ბქ.
- კემეტ იგივეა, რაც კემა̈დ.
- კემურ იგივეა, რაც კამირ.
- კემჲრ იგივეა, რაც კამირ.
- კენაჟ, კენეჟ იგივეა, რაც კუ̂ენეჟ.
- კეობ იგივეა, რაც კეუ̂ობ.
- კერ იგივეა, რაც კე̄რ.
- კერი იგივეა, რაც კე̄რი.

- კერჷ1 (-იშ, -ӓრ \ -ӓლ ზს., ლნტ., -ალ ლშხ.) -- ხერხი, მიხვედრილობა. როსტომდ კერჷ ესŷთიშ (ბზ. 235) -- როსტომმა ხერხი შეურჩია. კერჷ ჯამშას ესერ ქა ხოჩა (ანდ.) -- ხერხი ლონეს სჯობიაო.
- კერჷ2 (-იშ, -ӓრ \ -ӓლ) უშგ., ბქ. -- სათესლე კანაფი. იხ. კერჷლა.
- კერჷიӓნ (-იშ, -ჷიანუ ბზ., -ჷიანӓრ ბქ., -ჷიანӓლ ლნტ.), კერჷიან (-ალ) ლშხ. -- ხერხიანი, მოხერხებული. მათხŷმი ეზერ კერჷიӓნ მā̈რე ლჵმā̈რელი (ბზ. 20) -- მეთაური ძალიან მოხერხებული კაცი ყოფილა. ძღჳდ ხერხიӓნ მარე ლი გაბი (ლნტ.) -- ძალიან მოხერხებული კაცია გაბი.
- კერჷლა (-ლā̈შ, -ლā̈ლ ბზ., -ლāშ, -ლēლ ლშხ.), ბოტ. -- სათესლე კანაფი. ლექიპā̈რიდ კერჷლā̈ ქანს დედლა ხოჩა (ბზ.) -- ძაფად სათესლე კანაფს დედალი კანაფი სჯობია. იხ. კერჷ2.
- კეŷ (-იშ, -ӓრ ბზ., ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ხევი (ერთ ხეობაში განლაგებული საზოგადოება), ხეობა. კეŷისგაჲ მāმ მიშგურ თხŷიმ (ბზ.) -- ხევშიც (საზოგა დოებაში) არ მრცხვენია თავი. კეŷცახӓნ შგურӓრ დემ ოლსდენიდ (ბქ. 258) -- ხევთან სირცხვილიანი არ დავრჩებით. ჲედურ კეŷ ჩუ ინზōრი ჟახუნდერი სუფისა (ლშხ. 20) -- მთელი ხეობა გროვდება ჟახუნდრის მოედანზე. ლექŷӓჲ კეŷხენ ŷӓნჲӓ ლახŷქა ლასŷ ლაზ ლენტეხახო (ლნტ. 6) -- ქვედა ხეობიდან ლენტეხისაკენ ვანის მთაზე იყო გადასასვლელი. -- გადატ. კეŷიშ ზურალ (ბქ.) -- მსუბუქი ყოფაქცევის ქალი (ხევის ქალი). კეŷიშ მჷშა (ზს.) -- თავის თავისთვის უსარგებლო ადამიანი.
- კეŷობ, კეობ (-ӓშ, -- ზს., ლნტ., -აშ ლშხ.) -- ხევის მოსახლეობის შეკრება, ხევის თავყრილობა, ერობა. ეჩქა კეობ ӓნსყā̈ნ (ბზ. 3) -- მაშინ ხევის თავყრილობა მოეწყო. კეŷობჟი ზურალēლ დēმ ესლჵ̄რდახ (ლშხ.) -- ხევის თავყრილობაზე ქალები არ მიდიოდნენ.

- კეფა̈ჲ (-ფა̈ჲშ, -ა̈რ) ბზ., კეფა̈ (-იშ, -ფა̈უ ბქ., -ჲშ, -ფა̈ლ ლნტ.), კეფაჲ (-ფა̄ჲშ, -ფე̄ლ) ლშხ. -- კბენია (ძაღლი, რწყილი...). უშდა̈ჲს ესერ სგუ̂ებინჩუ̄უ̂ ოთქა̈̄ბ, კეფა̈ჲს უ̂ეშგინჩუ (ბზ.) -- ტლინკიანს წინიდან ჩაუარე, კბენიას -- უკნიდანო. სურუ კეფა ჟეღარ ხაყახ (ლშხ.) -- ძალიან კბენია ძაღლები ჰყავთ. ცხეკი ბუზულ ხოშა კეფა̈ ლი (ლნტ. 23) -- ტყის ბუზი უფრო კბენიაა.
- კეშდა̈ჲ (-იშ, -დაჲა̈რ) ბზ., კეშდა̈ (-იშ, -დაუ) ბქ., კეშდაჲ (-და̄ჲშ, -დე̄ლ) ლშხ., კეშტა̈ (-ჲშ, -და̈ლ) ლნტ. -- მყეფარა. კეშდა̈ჲ ჟეღ (ბზ.) -- მყეფარა ძაღლი. სურუ კეშდაჲ ჟეღ ხაყახ (ლშხ.) -- ძალიან მყეფარა ძაღლი ჰყავთ. ფეკუ̂ნას სურუ კეშტა̈ ჟეღ ა̈ხეფასან (ლნტ.) -- ლეკვი ძალიან მყეფარა ძაღლი დადგა.
- კეშდე (--, კეშდა; კეშდე̄დს ბზ., კეშდედეს ბქ., კეშდდეს ლშხ.), კეშტე (--, კეშტა; კეშტედეს) ლნტ., გრდუვ. -- ყეფს. ალ ჟეღ ხოლა̄მდ მირ კეშდე (ბზ.) -- ეს ძაღლი რაღაც ცუდად ყეფს. გადატ. რატრატებს, ყბედობს. ალ ზურალ ჟაღუ̂შალ კეშდე (ბქ.) -- ეს ქალი ძაღლივით რატრატებს (ყეფს).
- კეშტა იგივეა, რაც კეშდა̈ჲ.
- კეშტე იგივეა, რაც კეშდე.
- კეჩენი იგივეა, რაც კეჩნი.
- კეჩნი (ოკჩ, აკა̈ჩ; ა̈კჩენი ზს., ოკეჩ, აკაჩ ბქ., ოკეჩ, აკაჩ; აკჩენი ლშხ.), კეჩენი (აკუ̂ეჩ, აკაჩ აკეჩენი ლნტ.), გრდუვ. -- ცვდება. ზჷსყი მა̈რკილ ხელათ კეჩენი (ლნტ. 22) -- ნედლი მარხილი მალე ცვდება.
- კეც (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. მხეცი. ჯიჯბა̈კ და̄უ̂ს ი კეცს ჩუ დე̄მე ცუ̂ირე (ბზ. 406) -- ჯიჯბახი დევს და მხეცს არსად ტოვებს (ყველას ხოცავს). ასაყახ ალმა̈გ კეც ი

ასხრიხ (ლნტ. 188) -- მიჰყავთ ამდენი მხეცი და მიდიან. 2. დევი. კეცი მაჯო̄ნ (ბზ.) -- დევის მსგავსი. ხეხუ̂-ჭა̈შს კეც ლა̈ხმუშგუ̂რა̈ნხ (ბქ. 212) -- ცოლ-ქმარს დევი ესტუმრა.

- კეცმა̈ნდ იგივეა, რაც კისმა̈ნდ.
- კე̄რ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., კერ (-ა̈რ) ბქ. -- სამკლავე, სახელური. ყორს კე̄რ მეტყცე ხა̄დ (ბზ.) -- კარს სახელური მოგლეჯილი ჰქონდა. კერს ლირკინე (ბქ.) -- სახელურზე ჩამოკიდება რამისა.
- კე̄რი (-რი̄შ, -ა̈ლ) ბზ., კერი (-ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რი̄შ, -ალ ლშხ.) -- თავსაფრის კუთხე, ყური, კიდე. ქგმრა̈ლ ლაჩქი კე̄რიშუ̂ ა̈დკოცა̄ნე (ბზ.) -- ცრემლები თავსაფრის ყურით მოიწმინდა. კისმა̈ნდი კე̄რის ლა̈ხუ̂ჭო̄ნ ნა̈̄შყი (ბზ.) -- თავსაფრის ყურში შევახვიე კევი.
- კი (კი̄მიშ) ბზ. -- ფიჭვის ქერქი (იყენებენ კასრების საგმანავად). ნა̈̄შყი მიჩ ხა̄დ ი მი კი გარ ლამე̄მ (ბზ.) -- კევი თვითონ დაიტოვა, მე ქერქილა მომცა.
- კიდ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ძღვენი, მოსაკითხი. ხელწიფს ეჯ კიდ კოწო̄ლ ლახბაჟე̄ნ (ბზ.) -- ხელმწიფეს ის ძღვენი ეცოტავა. კიდს ხა̄ჲშხა კალათი ლიკდე ლა̄შხისა (ლშხ. 32) -- ძღვენს კალათის მიტანა ჰქვია ლაშხეთში. კნინ. კიდილ, კიდგლდ ზს.
- კიდე (ონკუ/გ, ანკიდ; ა̈ნკდე) ზს., კგდე (ონკუ, ანკიდ; ანკდე) ლშხ., კიდე (ანკუ, ანკიდ; ა̈ნკდე) ლნტ., გრდმ. 1. მოაქვს. კანა̈რ ესერ დეშ კიდეხ [დგრს] (ბქ. 200) -- ხარები ვერ მოიტანენ დირეს. [ზურალს] ქახოკიდა დია̈რი ნა̈კუ̂შუა̈რ (ლნტ. 213) -- ქალს გამოუტანია პურის ნატეხები. 2. მოჰყავს. ყგრგმ-შაუ̂ხანდ მაჩენე დი̄ნა ქა̄ნკიდ (ბზ. 253) -- ყირიმ-შავხანმა ყველაზე კარგი ქალიშვილი გამოიყვანა. ანკიდხ კოჭო̄ლ კალმახე̄ლ (ლშხ. 74) -- მოიყვანეს პატარა თევზი (კალმახი).
- კისმა̈ნდ, კეცმა̈ნდ (-იშ, -მანდა̈რ) ბზ., კისმანდ (-არ) ლშხ. -- თავსაფარი, ხილაბანდი; თავზე

შემოსაკრავი გრძელი და ვიწრო ნაჭერი. ზურა̄ლდ ჟ'ა̈დფა̈რ ჴისმა̈ნდ (ბზ.) -- ქალმა თავსაფარი დაიხურა. კნინ. ჴისმა̈ნდი̄ლ ბზ., ჴისმანდი̄ლ ლშხ.

- ჴიჩე (ოჴჷჩ, აჴიჩ; ა̈ჴჩე) ზს., ჴჷჩე (ოჴჷჩ, აჴიჩ; აჴჩე ლშხ., აჴუჩ, აჴიჩ; ა̈ჴჩე ლნტ.), გრდმ. -- ცვეთს. ჯა̈რი-მა̄რა ჲეშდჲერუ ბერჟა̈ ლაგა̄გი ხოჴი̄ჩა (ბზ. 13) -- ჯარს თორმეტი რკინის ზღურბლი გაუცვეთიაო. ნჷნ რაგა̈დ დეშ ესერ ჴიჩე (ანდ.) -- ენას ლაპარაკი ვერ ცვეთსო. ქორა̈ მარად ძაძა̈რ ჩუ̂აჴიჩხ (ლნტ. 300) -- ოჯახის წევრებმა (სამგლოვიარო) ძაძები გაცვითეს.
- ჴიც (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ცომი. ჭჷმნა̈ მეტხე ჴიცშა̄ლ ხა̄რ ლუბჭკუ̄რე შია̈რ (ბზ.) -- აფუებული ქერის ცომივით აქვს ხელები დამსკდარი. ქორს ჴიცრე ლიშდა̈ბ ი დირიშ ლინყე იბნიუ̂ (ბქ. 298) -- სახლში ცომის მოზელა და პურის ცხობა იწყებოდა. უჯმა ქონს სკა ხუ̂ა̈დესკდ ჴიცისა (ლნტ. 34) -- უმარილო ქონს ცომში ვდებთ.
- ჴმელ, ჴმელეთ (-იშ, --) -- ხმელეთი. მა̈დილუ ესერ ხე̄რა ი ჴმელს ნო̄უ̂ ადკუ̂ა̈რ (ბზ. 235) -- მადლიმც გექნება და ხმელეთზე ნუ დამაგდებო.
- ჴომ იგივეა, რაც ჴემ.
- ჴოჯ იგივეა, რაც ჴო̄ჯ.
- ჴოც (-ა̈შ \ -იშ, --) ბზ., ჴუ̂ა̈ც, ჴუ̂აც (-იშ, --) ბქ. -- ხსენი. ჴოცს ლეთრად მა̄მ ხაყა (ბზ.) -- ხსენი სასმელად არ ვარგა.
- ჴო̄ჯ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჴოჯ ბქ., (-არ) ლშხ. -- შეშის ან ყავრის წყობა, ხორა. ეშხუ ჴო̄ჯ ზექ ოხუ̂მა̄რ (ბზ.) -- ერთი ხორა შეშა დავამზადე. ეშხუ ჴოჯ ყა̄რ ლეუ̂დიდ ხეკუ̂ადხ (ლშხ.) -- ერთი ყავრის წყობა გასაყიდად უნდოდათ.
- ჴულ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- 1. ხუნდი, ბორკილი. ალჲა̈რს ჴულა̈რს ხა̈დისგუნახ

ჭეშხ (ბქ. 240) -- ამათ ხუნდებს ადებდნენ თურმე ფეხებზე. 2. მსხლის, არყის ხის, კაკლის ან მის მსგავსთაგან გამოჭრილი მოზრდილი კეტი; სარიტუალო ჯოხი. ახალ წელს მოაქვთ ოჯახში. ახალ წელს "ბობღზე" მოსიარულე ახალგაზრდები იღებენ ამ ჯოხს, ორი მხარზე გაიდებს, ერთს ზედ შესვამენ და ოჯახში კერიის ირგვლივ შემოატარებენ, ბომბლა-ბომბლას ძახილით. ყველა ზედ შემჯდარ ყმაწვილს ბწკენს. შემდეგ ინახავენ ამ ჯოხს და სულთა ხსენების კვირაში ნელ-ნელა წვავენ. მუსჳი მურყჳამს ხჳაკლედ კულს (ბზ. 10) -- თოვლის კოშკს "კულს" (სარიტუალო ჯოხს) ვარჭობთ. ლჳაჟმარე კულს სგა კიდე ქორთე (ბქ. 74) -- მამაკაცი "კულს" (სარიტუალო ჯოხს) სახლში შემოიტანს. კალანდა ლა̈დეღ კულს კჳიდედ (ლნტ. 57) -- ახალი წლის დღეს "კული" მოგვაქვს. 3. მამალი ფუტკარი. იხ. შაჳლუ. 4. თავხუა (სიმინდის ტაროს სოკო).

- კურუ (-ჳი̄შ, -ჳა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ., -რუ̄შ, -ჳალ ლშხ., -ჲშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ხვრელი. ში̄რო̄ლ ჩუქჳა̄ნ კურუ ხა̄რ (ბზ. 39) -- დოლაბის ქვეშ ხვრელია. მალუ̈ლდდ კურუა̈რ მაგ ჩჳადჭგბნე (ბქ. 23) -- მელიამ ყველა ხვრელი ამოქოლა. ლე̄ჲნა ჯჳიდს ჩუ ფუშდეხ კურუ ლექჳა (ლშხ. 89) -- გამდნარ სანთელს ჩაუშვებენ (ჩაასხამენ) ხვრელში. გერგის თჳეფ კურუქა ქახოყია (ლნტ. 107) -- გერგის თოფი ხვრელში გამოუყვია (გამოყოფილი აქვს). კნინ. კურულ ზს., ლნტ., კურუ̄ლ ლშხ.
- კჳალმა̈ნდ (-იშ, -ანდა̈რ) ზს., ლნტ., კჳალმანდ (-არ) ლშხ. -- ხომალდი. ხენწიფხეს ოთთონა უსგჳა მარად კჳალმა̈ნდშჳ ზულჳათეჲსგა (ბქ. 218) -- ხელმწიფეს ექვსი კაცი ხომალდით ზღვაში გაუგზავნია.
- კჳალჩა̈ბ (-ჩბიშ, -ჩაბა̈რ) ბზ., კჳარჯა̈ბ (-ჯბიშ, -ჯაბა̈რ) ბქ. -- კედელში დატანებული თარო. მეთხჳია̈რდ კჳალჩა̈ბისა ადშხუნე ტყჳი (ბზ.) -- მონადირემ კედლის თაროში შეინახა ტყვია.

ნიშგუ̂ე ქორა̈რს კუ̂არჯაბა̈რ ხარ (ბქ.) -- ჩვენს სახლებს კედლის თაროები აქვს. იხ. სენა.

- კუ̂ამ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს. -- ბუჩქი, ჩირგვი. კუ̂ამა̈რხენქა მოლე მეშხემ ლა̈ჲწუ̂ენე თხუ̂იმ (ბქ. 205) -- ბუჩქებიდან რაღაც შავმა გამოაჩინა თავი. კნინ. კუ̂ამგლდ.
- კუ̂არჯა̈ბ იგივეა, რაც კუ̂ალჩა̈ბ.
- კუ̂აც იგივეა, რაც კოც.
- კუ̂ა̈ნჩ იგივეა, რაც კუ̂ინჩა̈ბ.
- კუ̂ა̈შ (-იშ \ კუ̂აშა̈შ) ზს., ლნტ., კუ̂ეშ (-იშ) ლშხ. 1. ზს. ხველა. დაკლა̈ ლუ̂ა̈სას კუ̂ა̈ში ჟაგა̈რდ ასყე̄ნეხ (ბზ.) -- თხის ქონს ხველების წამლად აკეთებენ. ხუ̂ა̈ინა̈ირ ჟაგა̈რ მიხალ კუ̂ა̈შიშ (ლნტ.) -- ხველების ბევრნაირი წამალი ვიცი. 2. ქს. მსუბუქი გრიპი, სურდო. არსენ კუ̂ეში გუნლა ჩუ იყუ̂ნი (ბქ.) -- არსენი სურდოს გამო წვება. დადას კუ̂ა̈შ ხარ (ლნტ.) -- ბებიას სურდო აქვს.
- კუ̂ა̈ც იგივეა, რაც კოც.
- კუ̂ენეჟ, კუ̂ინეჟ, კუ̂ინაჟ (-ნჟიშ, -ნჟა̄̈რ) ბზ., კენეჟ, კენაჟ (-იშ, -ნჟარ) ბქ., კუ̂ენეჟ (-ნჟა̄რ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- 1. სახელო. კაბს მეკუ̂შდე კუ̂ენეჟა̄̈რ ხა̄̈რ (ბზ.) -- კაბას მოკლე სახელოები აქვს. კაბს კუ̂ენჟა̈რ ლოხყენ (ბქ.) -- კაბას სახელოები მივაკერე. ეჩანღო კუ̂ენჟა̈რს ჟ'ალაშხებნედ (ლნტ. 31) -- შემდეგ სახელოებს შევკერავთ. 2. უბე. ალექსანდრედ კუ̂ენჟა̄̈რ ჟ'ა̈ნგუ̂ა̈შლე ჰებშუ̂ (ბზ. 56) -- ალექსანდრემ უბე ბლით გაივსო. ჭყინტდ შდაუ̂ლა̈რ კენაჟთ' ადგენე (ბქ. 341) -- ბიჭმა მერცხლები უბეში ჩაისხა. წინგუ̂ილ კენაჟთ' ესერ იტბგნე (ანდ.) -- ძუნწი უბეში იფურთხებაო. კნინ. კუ̂ენჟილ ბქ., კუ̂ენეჟი̄ლ ლშხ., კუ̂ენეჟილ ლნტ.
- კუ̂ეშ იგივეა, რაც კუ̂ა̈შ.
- კუ̂ილა (-ლა̄̈შ, -ლა̄̈ლ ბზ., -ლა̈შ, -ლოლ ბქ., -ლა̄შ, -ლე̄ლ ლშხ., -ლა̈ჲშ, -ლა̈ლ ლნტ.) -- ყორე.

ჯა̈რს თხჳ̂მ კჳ̂ი̄ლა̄ლე ჰოკერ ხორდახ (ბზ. 3) -- ჯარის თავი ყორეების ბოლოში იყო. ჰჳ̂იჯა̈რ კჳ̂ილაჲსგა ისგა ჩადხ (ბქ. 43) -- გველები ყორეში შევიდნენ. მა̈ხე კჳ̂ილა ახჳ̂ასყედ (ლნტ.) -- ახალი ყორე გავაკეთეთ. კნინ. კჳ̂ილიდ ბქ., კჳ̂ილო̄ლ ლშხ., კჳ̂ილოდ ლნტ.

- კჳ̂იმფ{ა} (-იშ, -ა̈რ) ზს. -- მოხრილი, წელში მოხრილი, კუზიანი. გიგო კჳ̂იმფ მა̄რე ლი (ბზ.) -- გიგო წელში მოხრილი კაცია. თათრიშ ლაშგა̈რ კჳ̂იმფს ახგენეხ (ბქ. 8) -- თათრის ლაშქარი წელში მოხარეს. ამ ა̈დგილს ა̈თჟახან კჳ̂იმფა (ბქ. 8) -- ამ ადგილს კუზიანი დაერქვა. იხ. ლუკუმფე.
- კჳ̂ინაჟ იგივეა, რაც კჳ̂ენეჟ.
- კჳ̂ინეჟ იგივეა, რაც კჳ̂ენეჟ.
- კჳ̂ინჩა̈ბ (-იშ, -ჩაბა̈რ), კჳ̂ა̈ნჩ (კჳ̂ანჩა̈რ) ზს. -- ჩი{ნ}ჩახვი. ქათალს კჳ̂ინჩა̈ბ ითქშჳ̂ გჳ̂ეში ხა̄დ (ბზ.) -- ქათამს ჩიჩახვი მარცვლით ჰქონდა სავსე. იხ. ჩინჩაყჳ̂.
- კჳდე იგივეა, რაც კიდე.
- კჳჩე იგივეა, რაც კიჩე.

ჯ

- ჯ- მეორე ობ. პირის ნიშანი. ჯჷტხე -- გაბრუნებს. ჯიხტა̈ჳ̂ი -- გიხატავს. ჯიშხი -- გიწვავს.
- ჯა იგივეა, რაც ჯი.
- ჯაბ1, ჯჳ̂აბ ბქ., ლშხ. -- ჩაღრმავებული ადგილი სხეულზე. ბაჩჳ̂ემ ნეყირ თხუმჟი ჯაბ ხაგ (ბქ.) -- ქვის ჩანარტყამი თავზე ჩაღრმავებული აქვს.
- ჯაბ2 ლშხ. -- ბეჭედი, დამღა. თოფს ჯაბ ხა̄გ -- თოფს დამღა აქვს. გადატ. ლხმ. წყევლაა.

ჯაბოლუ̂ აჲშყედა! -- ძირიც ამოგვარდნიაო!

- ჯაბირ (-ბრიშ, -ბრäლ \ -რäრ) ზს., ჯაბრ (-იშ, -ა̄ლ ლშხ., -äლ ლნტ.) -- ბანდული. და̂უ̂ს მე̄რმე ჯაბირ ოხკი̄და (ბზ. 30) -- დევს მეორე ბანდული აუღია. ჯაბრäრ ჟ'äნკა̄რზა̄ლე (ბზ. 54) -- ბანდულები ამოიბლანდა. ჯაბრäრდ... ლჸღäფ ტუფს იჴმäრიხ (ბქ. 239) -- ბანდულებად შეღებილ ტყავს ხმარობენ. კოჯäრისკა ლäზელალდ ჯაბრäლს იშხებდახ (ლნტ. 7) -- კლდეებში სასიარულოდ ბანდულებს იკერავდნენ.
- ჯაზნäრ (-იშ, -ნარäრ) ბქ. -- ნაბოლარა არაყი. äრäყდ იმ მათრე? -- გäნჭუ̂äშ ჯაზნäრს (ბქ. 89) -- არყად რას შემასმევ? -- ანწლის ნაბოლარას.
- ჯალ1 (-äშ, -äრ) ბზ., ჯäლ, ჯჷლ (-იშ, -äრ) ბქ., ჯჷლ (-არ) ლშხ. -- მძევალი (მაგ. ქათმის საბუდარში ჩატოვებული კვერცხი). დადუ̂ილს ლანგრაჲსგა ეშუ̂ი ლჷგრეს ხოცუ̂რეხ ჯალდ (ბქ.) -- დედალს საბუდარში მძევლად ერთ კვერცხს უტოვებენ.
- ჯალ2 ბზ., ჯäლ, ჯჷლ ბქ., ჯჷლ ლშხ. -- სატყუარა, ნადირის მისატყუებელი. ლაშდბäრისგა ჯჷლდ ხოდისგხ მოლემ ძერს (ბქ. 237) -- რაღაცის ლეშს უდებენ სატყუარად ხაფანგში.
- ჯალჩი (-äშ, -äრ) ბზ., ჯალჩჷ, ჯაუ̂ჩუ ბქ. -- შინამოსამსახურე, მოჯამაგირე. ლუ̂ეშგინპილს ჟ'ანჷგა̄ნ ჯალჩი (ბზ. 372) -- ბოლოს მოჯამაგირე ადგა. ლახსგიდნენ' ესერ ლოშჷდ მიჩა ჯალჩჷ (ბქ. 251) -- იმის მოჯამაგირეს უკან გაუხედავს.
- ჯარ იგივეა, რაც ჯäრ.
- ჯაუ̂ იგივეა, რაც ჯäუ̂.
- ჯაუ̂ჩუ იგივეა, რაც ჯალჩი.
- ჯაყუ̂ (-äშ, -äრ ზს., -იშ, -äლ ლნტ.), ჯაყუ̂აჲ (-უ̂ა̄ჲშ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ. -- ჯაყვა, ჯიბის დანა. თოფäრსი̄ ჩუ̂äდცა̄დუნა̄ნხ ი ჯაყუ̂äრსი̄ (ბზ. 244) -- თოფებიც გაუცვალეს ერთმანეთს და

ჯიბის დანებიც. ქორს კიბდონისგა ჯაყუ̂ ესერ ხოზ (ბქ. 37) -- სახლში კიდობანში ჯაყვა მიდევსო. ლაცუ̂ა̄ლჟი ჯაყუ̂აჲს და̄რ იკმარი (ლშხ.) -- ჩხუბისას ჯაყვას არავინ ხმარობს. ბაბას სკა ლოქ ათაშყედა ჯაყუ̂ (ლნტ. 308) -- პაპას ჩავარდნია ჯაყვა.

- ჯაჭ (-ა̈შ, -ა̈რ ბზ., -არ ლშხ.), ჭაჭ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ლნტ. -- თირკმელი. ჯაჭარე ლიზგედ მე̄უ̂არ ამწუხუ̂აუ̂ე (ლშხ.) -- თირკმლების ტკივილმა ძალიან შემაწუხა.
- ჯაჭა̈რ (-ჭრა̈შ \ ჭრე{შ}, -ჭრა̈ლ ბზ., -იშ, -ჭარა̈ლ ლნტ.), ჯაჭარ (-იშ) ლშხ., ჭაჭა̈რ (-ჭრიშ , -ა̈რ ბქ., -იშ, -ჯარა̈ლ ლნტ.) -- წელი, ზურგი. გუ̂აშად წელს ტომარა̈ჲ ესთხიფ ჯაჭა̈რჟი (ბზ.) -- გვაშამ სახედარს ტომარა დააფარა ზურგზე. [ეჯნემ] ხაკიდ ფაუ კანუ̂ ჭაჭა̈რქა (ბქ. 200) -- იმან ხარს ზურგზე ჯოხი დაარტყა. [თამარ] ჟი უ̂ედ ანგან ჭაჭა̈რე მა̈ზიგშუ̂ (ლნტ. 221) -- თამარი ძლივს ადგა წელის ტკივილის გამო.
- ჯაჭკიაჲ იგივეა, რაც ჯა̈ჭკჲა̈ჲ.
- ჯა̈ლ1 იგივეა, რაც ჯალ1.
- ჯა̈ლ2 იგივეა, რაც ჯალ2.
- ჯა̈რ1 (-იშ, ჯარა̈ლ ბზ., ლნტ., ჯარა̈რ ბქ.), ჯარ (-ალ) ლშხ. -- ჯარი. რუსი ჯა̈რ ბეჩუ̂ის ლჷმჷრდე̄ლიხ (ბზ. 3) -- რუსის ჯარი ბეჩოში ყოფილა.
- ჯა̈რ2 ზს., ლნტ., ჯარ ლშხ. -- ვარცლი. დედბერ ჯა̈რთე̄სგა... იბურდენი (ბზ. 253) -- დედაბერი ვარცლში (ცომს) ზელს (იზელს).
- ჯა̈რლუ̂ (-იშ, ჯარლუ̂ა̈რ ზს., -ა̈ლ ლნტ.), ძარლუ̂ (-ალ) ლშხ. -- ძარღვი. ხა̈მს ჟი ხეკუ̂ეს ლახაჭკორიხ... ჯარლუ̂ა̈ლ (ლნტ. 61) -- ღორს უნდა მოაჭრან ძარღვები. იხმარება გამოთქმებში: ჯა̈რლუ̂ მექუ̂ცე -- ილაჯგაწყვეტილი. ხოჩა ჯა̈რლუ̂იშ -- კარგი მოსიარულე, მარდი.

- ჯა̈ჳ̂ (-ჯაჳ̂ა̈შ, ჯაჳ̂ა̈რ) ბზ., ჯაჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ. -- იხმარება გამოთქმაში ჯაჳ̂ა̈შ ლიჭმინე. გადატ. ძირფესვიანად ამოგდება, ამოწყვეტა.
- ჯა̈ჳ̂რ იგივეა, რაც ჯა̈̄ჳ̂რ.
- ჯა̈ჭკია̈ იგივეა, რაც ჯაჭკჲა̈ჲ.
- ჯა̈ჭკჲა̈ჲ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჯა̈ჭკია̈ (-ჲშ, -კიაუ ბქ., -კია̈რ ლნტ.), ჯაჭკიაჲ (-კია̈̄ჲშ, -კიე̄ლ) ლშხ. -- ჩაფსკვნილი, დამრგვალებული, მსუქანი. ლე̄ღაბდ ჯა̈ჭკია̈ჲ ტა̈ხ ა̈ძიჰხ (ბზ.) -- საალებოდ დამრგვალებული ტახი დაკლეს. ყო̄რ ანკარე ჯაჭკიაჲ მა̄რად (ლშხ.) -- კარი შემოაღო ჩაფსკვნილმა კაცმა.
- ჯა̈̄ჳ̂რ (-იშ, --) ბზ., ჯა̈ჳ̂რ ბქ., ლნტ., ჯა̄ჳ̂რ ლშხ. -- ჯავრი, დარდი. ჯაჳ̂რშჳ̂ თხჳ̂იმ ი აბაყა ჩჳ̂ა̈თეშიან (ლნტ. 49) -- ჯავრით თავ-ყბა გაუსივდა.
- ჯგირა̈̄გ იგივეა, რაც ჯგჷრა̈̄გ.
- ჯგჷრა̈̄გ, ჯგირა̈̄გ (-იშ, --) ბზ., ჯგჷრა̈გ ბქ., ლნტ., ჯგჷრა̄გ ლშხ. -- წმინდა გიორგი. ჯგჷრა̈̄გდ ი ა̈ნგლოზა̈რდ ადშგურა̄ნეხ ლახჳ̂ბა (ბზ. 290) -- წმინდა გიორგიმ და ანგელოზებმა დაარიგეს ძმები. სეტს ჯგჷრა̈გიშ ესერ ჯამშა ხოგ (ანდ.) -- ბოძს წმინდა გიორგის ძალა აქვსო (უდგასო). ჯგჷრა̄გი საყდრი ნაგემჟი ათხე უთინ ლჷგ (ლშხ. 50) -- წმინდა გიორგის საყდრის ადგილზე (ნადგამზე) ახლა ნიში დგას. ჯგჷრა̈გიშ ყერ (ბქ.) -- წმინდა გიორგის მადლი (ძალა).
- ჯე იგივეა, რაც ჯი.
- ჯეგ იგივეა, რაც ჯჳ̂ეგ.
- ჯედი იგივეა, რაც ჯო̄დი.
- ჯედიაშ იგივეა, რაც ჯო̄დია̈̄შ.

- ჯერäბ (-რბიშ, --) ზს., ჯერებ (-იშ, --) ლშხ. -- მადანია ერთგვარი (ხმარობენ გამოქნილი ტყავის და შალეულის შესაღებად.) კულიäშ ჩუ ლიღფი ხემთქუნხ ჯერäბშუ̂ (ბქ. 307) -- შალს "ჯერაბით" ღებავდნენ (შალის ღებვა "ჯერაბით" სჩვეოდათ).
- ჯი, ჯა{ə}, ჯე{ə} ნაცვალსახ. -- თვით, თვითონ. ჯი ხäტხე გადანს (ბზ.) -- თვითონ უხდის ვალს. ჯაā ქäჩäდ (ბზ. 232) -- თვითონაც გავიდა. ამეჩუ არდა ჯა გარ (ბზ. 369) -- აქ მხოლოდ თვითონ იყო. ჯეə ჩუ̂ესგუ̄რდა... უ̂ოქუ̂რე ბეჩჲი (ლშხ. 71) -- თვითონ დაჯდა ოქროს ქვაზე. ჯე äხელაბნან ეშხუ ჭყინტს (ლნტ. 312) -- თვითონ დაენაძლევა ერთ ვაჟს.
- ჯიბ (-იშ, -äრ) ზს., ლნტ., ჯიბაə (-ბäəშ, -ბəარ) ლშხ., ჯიბä (-əშ, -ბäრ) ლნტ. -- ჯიბე. ამნე̄მ ჯიბთე ტöტ ოთქუ̂იჭე (ბზ. 254) -- ამან ჯიბეში ხელი ჩაუყო. ლიზებ-ლითრეს კიბდენსოუ̂ ი ჯიბს ლäხჭედიუ̂ (ანდ.) -- ჭამა-სმა კიდობანსა და ჯიბეს ჰკითხეო. ხორუ̂ა მუხუ̂ბოლს ფäტუ̂ ხäუ̂ენა ჯიბäəსა (ლნტ. 285) -- უმცროს ძმას ფეტვი ჰქონია ჯიბეში.
- ჯიბაə, ჯიბä იგივეა, რაც ჯიბ.
- ჯით (-იშ, -äრ ბქ., ლნტ., -არ ლშხ.), ზოოლ. -- ბურვაკი. ჯითიშ სგაშირს ი მუჭდურას ჟ'აჯäბხ (ბქ. 77) -- ბურვაკის შიგნეულსა და მკერდის ნაწილს მოხარშავენ.
- ჯიკ იგივეა, რაც ჯირკ.
- ჯილ1 (-იშ, -äრ ზს., -არ ლშხ.), ჯილაə (-ლäəშ, -ლəარ ლშხ., -ლäəშ, -äრ ლნტ.) -- სიმი. ფანდურიშ ჯილ ჩუ̂აქუ̂äც (ბზ.) -- ფანდურის სიმი გაწყდა. ალეს əე̄რუ ჯილ ხაწჷხ (ლშხ.) -- ამას ორი სიმი სჭირდება.
- ჯილ2 (-იშ, --) ზს., ლშხ., ჯილაə (-ლäəშ, -- ლშხ., -ლäəშ, -- ლნტ.) -- რჯული, მოდგმა. əერხი მიჩა ჯილს მამ იგჭე (ბზ.) -- ზოგი თავის რჯულს არ იცავს.
- ჯილაə იგივეა, რაც ჯილ2.

- ჯიმ (-იშ, -- ბზ., ქს., ჯჷ̄მემ, -- ბქ.) -- მარილი. ალ წ̂უ̂ეთს ტკისდ ჯიმიშ (\ ჯჷმემ) გამ ხად (ბქ. 60) -- ამ წვეთს, მართლაც, მარილის გემო ჰქონდა. [ჴიცს] კეჭოლ ჯიმს ხუ̂ა̈შდედ (ლნტ. 33) -- ცომს ცოტაოდენ მარილს ვაყრით. ჯიმ ი დიარ -- პურ-მარილი.
- ჯიმილ იგივეა, რაც ჯჷმილ.
- ჯინირ (-ნრიშ, -ა̈რ) ზს., ზოოლ. -- ციყვი. ჯინირ ა̈დფიშრა̈̄ნ შუ̂ა̈ნია̈ ცხეკისგა (ბზ.) -- ციყვი გამრავლდა სვანეთის ტყეში.
- ჯინჯილ (-ჯლიშ, -ჯლა̈რ ზს., -არ ლშხ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.) -- სამკაული, ჯინჯილი. უ̂ოშა ფა̈თუ̂ ხაგ, ამშელდ ჯინჯილ ახრეკინ (ბქ. 170) -- რამდენი თმაც აქვს, ამდენი ჯინჯილი ჩამოეკიდა.
- ჯირკ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., ლნტ., -ალ ლშხ.), ჯიკ (-არ) ბქ. -- ჯირკი. კაჩჩუ ჯირკ ესერō ჩუ იგუ̂რა̈ნი (ბზ.) -- დაღმართზე ჯირკიც დაგორდებაო. [მალუ̂დ] სგაადჲე ჯიკიშ ფოქთეჲსგა [მამილ] (ბქ.) -- მელამ შეიყვანა ჯირკის ფუღუროში მამალი.
- ჯიჯუ̂ (-იშ, -ა̈რ ზს., ლნტ., -არ ლშხ.) -- ძვალი. და̈̄უ̂... ჯიჯუ̂ა̈რს მიჩა ლა̈სმუნას ხოშდე (ბზ. 401) -- დევი ძვლებს თავის ცოლისძმებს უყრის. ისგა̈შხენ ჩჲა̈გ ნა̈თხუ̂რა̈შ ჯიჯუ̂შ გუ̂ეში ლი (ბქ. 206) -- შიგნით ყველაფერი ნანადირევის ძვლებით არის სავსე. ჯიჯუ̂ა̈̄რ (ბზ.) -- ძვლიანი. ჯიჯუ̂იშ ლიკუ̂შე -- ძვლის გატეხვა; გადატ. გვარში სისხლის აღრევა. ჯიჯუ̂იშ ნა̈̄თი (ბზ.) -- ახლო ნათესავი.
- ჯიჰრა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.), ჯი̄რა (-რა̈̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რალ ლნტ.), ბოტ. -- მუხა. ხუ̂იკედ ჯიჰრა̈̄ ტყენს (ბზ. 307) -- ავიღებ მუხის კეტს. ალ მინდორისგა ხაგ ხოშა ჯიჰრა (ბქ. 37) -- ამ მინდორში დგას დიდი მუხა.
- ჯი̄რა იგივეა, რაც ჯიჰრა.

- ჯოგ იგივეა, რაც ჯჳ̂ეგ.
- ჯორ (-იშ, -ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ჯორი. [ჯგგრა̈გ] ჯორს ხა̈სკჳ̂რენა (ლნტ.) -- წმინდა გიორგი ჯორზე მჯდარა. იხ. ჰჳ̂ლ.
- ჯორაჲ, ჯორა̈ იგივეა, რაც ჯორა̈ჲ.
- ჯორა̈ჲ (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ბზ., ლნტ., ჯორა̈ (-იშ, -რაუ) ბქ., ჯორაჲ (-რა̄ჲშ, -რე̄ლ) ლშხ. -- მოზრდილი მორი, რომელსაც ათი-თხუთმეტი ვაჟკაცი ხელებით მაღლა სწევს და გამოქანებით ურტყამს სახლის კარებს ან ჭიშკარს შესანგრევად. ყორა̈რს ჯორა̈ს ხატყციხ (ბქ. 232) -- კარებს მორს ურტყამენ.
- ჯოხე, ჯოხთე იგივეა, რაც დახჳ̂დე̄ჲ.
- ჯო̄დი, ჯჳ̂ე̄დი (ხოჯჳ̂და, მაჯჳ̂დე, ჯო̄და̄რა) ბზ., ჯო̄დი ლშხ., ჯჳ̂ედი, ჯედი (ხონჯჳ̂და) ბქ., ჯოდი (ხონჯოდა, მანჯოჳ̂და, ჯოდიარა) ლნტ. -- გრძელი. ხელწიფი ხეხჳ̂ს ჯო̄დი ლუსდგჳ̂ა̈რ ხა̄გ (ბზ. 272) -- ხელმწიფის ცოლს გრძელი ნაწნავები აქვს. [ჩჳ̂იბეჯვეჳ̂ს]... ჯჳ̂ედი ლინთჳ̂ ხა̈მთქჳ̂ა (ბქ. 224) -- ჩუბეხევში გრძელი ზამთარი იცის. ლჷდგარა... ლესგხენ ჯო̄დი სკამ ლჷგ (ლშხ. 34) -- მიცვალებულის გვერდით გრძელი სკამი დგას. ლეფხჳ̂ნა̈ჲ მჷქაფ ჯოდი ნიკრა̈ტ ლოქ ხარ (ლნტ. 70) -- ცხვირის მაგივრად გრძელი ნისკარტი აქვსო. ჯო̄დიას, ჯჳ̂ე̄დიას ბზ., ლშხ., ჯედიას, ჯჳ̂ედიას ბქ., ჯოდიას ლნტ., ზმნს. -- შორს. ჯჳ̂ე̄დიას იზგა და̄ჳ̂ (ბზ. 379) -- შორს ცხოვრობდა დევი. ჯჳ̂ე̄დია-ნაჯჳ̂და -- მეტისმეტად შორს, შორს-შორს. ადჲე ალ ბოფშა̈რ ჯჳ̂ე̄დია-ნაჯჳ̂და მინდჳ̂ერთე (ბზ. 284) -- წაიყვანა ეს ბავშვები შორს-შორს მინდორში. ხოჯჳ̂დია̄მს ბზ., ლშხ., ხოჯჳ̂დიას ბქ., ზმნს. -- უფრო შორს. ნიშგეჲხა̈ნ ლა̈თხჳ̂იარა̈ლ ხოჯჳ̂დია̄მს ლიხ (ბზ.) -- სანადირო ადგილები ჩვენგან უფრო შორსაა.

- ჯო̄დია̄რა იხ. ჯო̄დი.
- ჯო̄დია̆̄შ, ჯჳ̂ე̄დია̆̄შ (-იშ, --) ბზ., ჯჳ̂ედიაშ, ჯედიაშ ბქ., ჯოდია̈ჲშ ლნტ., ჯო̄დია̄შ ლშხ. -- შორეული, შორიდან. ჯჳ̂ე̄დჲა̆̄ ნა̆̄თი (ბზ.) -- შორეული ნათესავი. ჯ' ე̄სერ... ჯჳ̂ე̄დია̆̄შ ლი (ბზ. 292) -- მე შორიდან ვარო.
- ჯუ იგივეა, რაც ჯუა.
- ჯუა, ჯუჳ̂ა, ჯუ (-ა̆̄შ, -ა̆̄ლ ბზ., -ა̈შ, -უოლ ბქ., -ჳ̂ა̄შ, -ე̄ლ ლშხ., -ა̈ჲშ, -ალ ლნტ.) -- ძუკნა. [დი̄ნად] ჯუჳ̂ა ესგენე გუდრათე̄სგა (ბზ. 433) -- ქალიშვილმა ძუკნა გოდორში ჩასვა. [ეჯჲა̈რს] ლუფკჳ̂ინუ ჯუა ხორდახ (ბქ. 35) -- იმათ ლეკვებიანი ძუკნა ჰყავდათ.
- ჯუგჳ̂მა̈რდ (-იშ, -მარდა̈რ უშგ. \ -ა̈ლ ბზ.), ჯუგჳ̂მა, ჯუგმა (-მა̈შ, -მოლ \ -მა̈ლ) ბქ., ჯუგჳ̂მარდ, ჯუგმარდ (-იშ, -ა̄ლ) ლშხ., ჯუგმა̈რდ (-მარდა̈ლ) ლნტ. -- მუშტი. სი ჯუგჳ̂მა̈რდ მაკდ... (ბზ. 292) -- შენ მუშტი დამარტყი. მა̈ხიადშჳ̂ მუჭოდისა ჯუგმა̈რდი ლიჯგბუნე ლახობინა (ლნტ. 125) -- სიხარულისაგან მკერდში მუშტის ცემა დაუწყია.
- ჯუმაშ იგივეა, რაც ჯჷმა̈შ.
- ჯუმილ იგივეა, რაც ჯჷმილ.
- ჯურლჳ̂, ჯულჳ̂ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- ბარძაყის ან წინა მხრის ძვალი. ღჳ̂აშა̈შ ჯულჳ̂ ხაბგდ... ცხჳ̂ი-ცჷკემდს (ბქ. 211) -- ჯიხვის მხრის ძვალი ჰქონდა მიბმული მშვილდ-ისარს.
- ჯურჯჳ̂მა (-მა̈შ, -მოლ) ჩბხ., ჯურჯმა (-მა̈შ, -მოლ) ლხმ. -- საქონლის მოხარშული შიგნეულის კუპატი.
- ჯუჳ̂ა იგივეა, რაც ჯუა.
- ჯულჳ̂ იგივეა, რაც ჯურლჳ̂.
- ჯჳ̂აბ იგივეა, რაც ჯაბ1.

- ჯუ̂ა̈რ (-იშ, ჯუ̂არა̈ლ) ბზ., ლნტ., ჯუ̂არ (-ალ) ლშხ. -- ჯვარი. მურყუ̂ამს ჟიქა̄ნ ჯუ̂ა̈რ ხა̄გ (ბზ. 16) -- კოშკს ზემოდან ჯვარი ადგას. ფაუს ჯუ̂ა̈რდ ა̈სყიუ̂ხ (ბქ. 303) -- ჯოხს ჯვარად აკეთებდნენ. ჩუ დეშერ კუშე ხატს ი ჯუ̂არს (ლშხ. 48) -- ხატსა და ჯვარს ვერავინ ტეხავს.
- ჯუ̂ეგ (ჯოგიშ, ჯოგა̈რ ბზ., -იშ, -ა̈რ ლნტ.), ჯეგ (-იშ, -ა̈რ \ ჯოგა̈რ) ბქ., ჯოგ (-იშ, -არ) ლშხ. -- ჯოგი. ალ ჯუ̂ეგს ესერ ეშხუ ბოტა ხონჯრი (ბზ. 415) -- ამ ჯოგს ერთი ვაცი ახლავსო. ჯეგიშ ნამყუ̂ილს თხუ̂იმ ესერ ხამშდა̈შ (ანდ.) -- ჯოგს დაშორებულს თავი ემარტოვებაო. ალ მეზგეს დაკლა̈ ჯუ̂ეგ ხა̈ყენა (ლნტ. 8) -- ამ ოჯახს თხის ჯოგი ჰყოლია.
- ჯუ̂ედი იგივეა, რაც ჯო̄დი.
- ჯუ̂ე̄დია̈შ, ჯედიაშ იგივეა, რაც ჯო̄დია̈შ.
- ჯუ̂იდ (-იშ, --) -- თაფლის სანთელი. ხეხუ̂-ჭა̈შდ ჯუ̂იდ ი საკმეუ̂ელ ა̈ნყიდხ (ბზ. 405) -- ცოლ-ქმარმა სანთელი და საკმეველი იყიდა. ჩოთო̄შუ̂ახ ჯუ̂იდიშ ი საკმოუ̂ელი ლაკირ (ლშხ. 58) -- დაუნთიათ სანთლისა და საკმევლის საკირე. ა̈ესკხ ასტამშუ̂ ლჹრჩა̈ლს ი ჯუ̂იდს (ლნტ.) -- ასტამით მიაქვთ ნაკვერჩხლები და სანთელი.
- ჯუ̂ინალჷნდი̄რან ბზ., ჯუ̂ინალჷნდჷრ ბეჩ., ჯუ̂ინალჷნდრინ, ჯუ̂ინალჷნდირ ბქ., ჯუ̂ინელდჷ̄რან ლშხ., ჯუ̂ინალდჷრან, ჯუ̂ინალდჷნდირან ლნტ., ზმნს. -- ძველთაგანვე. ლაყუ̂რია̈რს ჯუ̂ინალჷნდრინ ნა̈გდენა ეშხუ ნამპა̈რ ჟა̈ჰიშ ნაშხა (ბქ. 196) -- ლაყვრიელებს ძველთაგანვე გვემართა ერთი ლამპარი ზვავის სახელზე. ალ ციგინ ანა̄მბუ̂ე ჯუ̂ინელდჷ̄რან ნასჷ̄მ... ნესტორდ (ლშხ. 76) -- ეს ზღაპარი, ძველთაგანვე განაგონი, ნესტორმა გვიამბო (მოჰყვა). [შუ̂ა̈ნს] ჯუ̂ინალდჷნდირან ხოშა ნალალდ ა̈რიხ ძღჷდ ოჯახა̈რ (ლნტ. 19) -- სვანეთში ძველთაგანვე უმეტესად დიდი ოჯახებია.
- ჯუ̂ინელ (ხოჯუ̂ნელა ზს., ქს., მაჯუ̂ნელე, ჯუ̂ინლა̄რა ბზ., ლშხ., ჯუ̂ინელარა ლნტ.) --

ძველი. ჯჳ̂ინელ დრო̈ჳ̂ს ესნა̈რ თათრა̈ლ მე̄ჳ̂არ ლჷმკა̈დჷნხ შჳ̂ა̈ნთე (ბზ. 1) -- ძველ დროს თათრები ხშირად მოდიოდნენ თურმე სვანეთში. ალ სოფელისგა ლჷგ ჯჳ̂ინელ ლაკჳ̂მი (ბქ. 70) -- ამ სოფელში დგას ძველი ეკლესია. ჯჳ̂ინელ ზა̈ აჩად (ლნტ. 18) -- ძველი წელი წავიდა. ჯჳ̂ინლიშჯჳ̂ინელ -- ძველისძველი. ჲერხი სოფლა̈რს ლა̈დი ჩიქდ სიდ ჯჳ̂ინლიშჯჳ̂ინელ... ღჷნ (ბქ. 231) -- ზოგ სოფელში დღემდე შემორჩენილა ძველისძველი დღესასწაული. ჯჳ̂ინალდ, ჯჳ̂ინელდ ზმნს. -- ძველად. ჯჳ̂ინალდ კა̈ჟია̈ნ თოფა̈რ ხოხალდახ (ლნტ.) -- ძველად კაჟიანი თოფები იცოდნენ.

- ჯჳ̂ინელა̈რ იგივეა, რაც ჯჳ̂ინლა̈რ.
- ჯჳ̂ინელჷნდჷ̄რან იგივეა, რაც ჯჳ̂ინალჷნდი̄რან.
- ჯჳ̂ინლა̈რ (-ეშ, --) ზს., ჯჳ̂ინლარ ლშხ., ჯჳ̂ინელა̈რ ლნტ. -- წინაპრები, ძველები. ჯჳ̂ინლა̈რე ნა̈შნაჳ̂ ლეხლერა̈რ ათხეი ეზარ იშნეხ (ბქ. 282) -- წინაპრების (ძველების) გაშენებული ხეხილი ახლაც კარგად ისხამს.
- ჯჳ̂ინლა̄რა იხ. ჯჳ̂ინელ.
- ჯჳ̂რილ იგივეა, რაც რჯჳ̂ილ.
- ჯჷლ იგივეა, რაც ჯალ.
- ჯჷლაჲ, ჯჷლა̈ იგივეა, რაც ჯჷლა̈ჲ.
- ჯჷლა̈ჲ (-ლა̈ჲშ, -ლჲა̈რ) ბზ., ჯჷლა̈ (-იშ, -ლაუ ბქ., -ლა̈რ ლნტ.), ჯჷლაჲ (-ლა̄ჲშ, -ლე̄ლ) ლშხ. -- კენჭი, წილი. ჯჷლა̈ჲ ა̈ნკჳ̂ა̈რხ (ბზ.) -- წილი ყარეს. ჯჷლაჲ მი ამხჳ̂ი̄და (ლშხ.) -- წილი მე შემხვდა.
- ჯჷლყ, ჯჷლყჷ იგივეა, რაც ჯჷლჷყ.
- ჯჷლჷყ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჯჷლყჷ (-ა̈შ, -ა̈რ) ბქ., ჯჷლყ (-იშ, -არ) ლშხ. -- რემა. ალ მა̄რა ჩა̈̄ჟი

ჯგლგყ ხორდა (ბზ.) -- ამ კაცს ცხენების რემა ჰყავდა. მერმამგნ... ჩაჟუ̂ემ ჯგლყგ ანჴიდხ (ბქ. 38) -- მეორეჯერ ცხენების რემა მოიყვანეს.

- ჯგმ იხ. ჯიმ.

- ჯგმა̈შ (-მშიშ, -- ზს., -იშ ლნტ.), ჯუმაშ, ჯგმაშ (-იშ, --) ლშხ. -- ოთხშაბათი. ა̈ხუ̂მა̄რა̈̄ნ ლა̈თხუ̂იართე... ჯგმა̈ ლე̄თ (ბზ. 39) -- გავემზადე სანადიროდ ოთხშაბათ ღამეს. ჯუმაშ... თაშო̄რა̄ ლიქთუნე მა̄ შიდ (ლშხ.) -- ოთხშაბათს ყველის ნაწარმის (ყველეულის) ხელის ხლება (განძრევა) არ შეიძლება. ჯგმა̈შ ლახორ ლოქ ხარხ ქუნა̈რს (ლნტ. 58) -- ოთხშაბათს სულებს შეკრება აქვთო.

- ჯგმილ (ჯგმლა̈შ, ლაჯმილა) ბზ., ჯიმილ (ჯიმლა̈შ, ლაჯმილა) ბქ., ჯუმილ (ჯუმლაშ, ლაჯმილა ლშხ., ჯგმლა̈შ, ლაჯმილა ლნტ.) -- ძმა (დისთვის). მაშოდ ლახტუ̂̄ლ მიჩა ხოშა̄მ ჯგმილს (ბზ. 295) -- მაშომ დაუძახა თავის უფროს ძმას. დი̄ნად ლახფანჩუ̂ლე მიჩა ჯგმილს (ბზ. 345) -- ქალიშვილმა წასჩურჩულა თავის ძმას. მიჩა ლაჯმილა მიჩ ოთდაგრა (ბზ. 256) -- თავისი ძმები მას მოუკლავს. ხოჩა დაჩუ̂ირ ჯიმლა̈შ ესერ მუუ̂არგე ლი (ანდ.) -- კარგი და ძმის დამამშვენებელიაო. [დაჩუ̂ირს] ხოქუ̂ა ჯუმლა̈შდ (ლნტ. 311) -- დას უთქვამს ძმისთვის.

- ჯგრა̈უ̂ ზს. -- დაჯერება. ჯგრა̈უ̂ს დე̄მ ხაკედ (ბზ.) -- არ უჯერებს. მადილ ჯერი, ჯგრა̈უ̂ ჩემ (ბქ.) -- მადლი ქენი, დაიჯერე (დაჯერება ქენი).

ჰ

- ჰა1, ა ზს., ლნტ., ლშხ., კავშ. -- თუ. დ̄ჷ̂ ჯიცხა ჰა დ̄ჷ̂ა̈ ქორ? (ბზ.) -- დევი გირჩევნია თუ დევის სახლი? გუდ როქჷ̂ ჯედნი, მიჩა ლახჷ̂ბა ლჷდგა̈რ ირიხ ა მადე (ბქ. 201) -- მივხვდები, ჩემი ძმები მკვდრები იქნებიან თუ არაო. ეჩხა̄ჷ̂ ადწჷ̂ი̄ლნახ ა ამხა̄ჷ̂, მინე მანდა ლას (ლშხ. 33) -- იქით გაათხოვებდნენ თუ აქეთ, მათი ნება იყო.
- ჰა2, ა ზს., ლნტ., ა̄ ლშხ. კითხვითი ნაწილ. -- აკი. ჩჷ̂ა̈თყურმანჯა̈ნ ჰა? (ბზ.) -- დაყრუვდი? ეშჷ̂ი ესერ დირილდ ა̈ნხჷ̂ტე ჰა? (ბქ.) -- ერთი პური ამოგაგდებსო?
- ჰა3, ა ზს., ლნტ., ა̄ ლშხ., ჩვენებითი ნაწილაკი. -- აჰა, აი. ჰა, ხა̈ჲე (ბქ.) -- ჰა, წაიღე.
- ჰა4, ა ზს., ლნტ., ა̄ ლშხ., შორისდ. -- ახ. ჰა, ბედნიერ, ეჩი̄ შგნთე̄ისგა ლიკჷ̂ა̄ნე! (ბზ.) -- ახ, ნეტავი, იმის ხელში ჩაგდება?!
- ჰა5, ა ზს., ლნტ. ა̄ ლშხ. შორისდ. -- არიქა. ჰა, ნომ' ა̈თრაგა! (ბქ.) -- არიქა, არ დაიგვიანო!
- ჰაბედ (ჰაბდიშ, --) ბზ., აბედ, ჰობედ (-იშ, --) ბქ., აბედ ლშხ., ა̈ბედ ლნტ., ბოტ. -- აბედი. ჰაბედ ჟ'ესდე [ილარიონდ] თოქალთჷ̂ჟი̄ნ (ბზ. 53) -- ილარიონმა აბედი თოქალთოზე დადო. მჷბიდ ჰობედ ჟ'ოსდა გოლერშა̈პდ (ბქ.) -- მოკიდებული აბედი დაუდვია გველეშაპისთვის. წიჷ̂ა აბედშა̄ლ ლი ი ქა ერ ენჯაბი, აბედ ხეფსი (ლშხ., ხორ 37) -- წივა აბედივითაა და რომ გამოიხარშება, აბედად გადაიქცევა (აბედი გამოვა).
- ჰაბჯა̈რ (-იშ, -ჯარა̈ლ ბზ., -ჯრიშ, -ჯრა̈რ ბქ.), აბჯარ (-ჯრალ) ლშხ., აბჯა̈რ (-იშ, -ჯარა̈ლ) ლნტ. -- აბჯარი. ტა̈ნის ჯა̈ქუდა აბჯარი (პოეზ. 100) -- ტანზე გეცვა აბჯარი.
- ჰაგ იგივეა, რაც აჯ1.
- ჰაგა̈რ (-იშ, -გარა̈ლ ბზ., -გა̈რუ ბქ.) -- ფეხშიშველა. დინილ კაჷ̂ქა ჰაგა̈რ იქინალ (ბქ.) -- გოგონა ეზოში ფეხშიშველა დარბოდა. იხ. ჭიშხარგარ.

- ჰაგა̈̄მ (-იშ, --) ბზ., აგამ ბქ., ქს. -- კარმიდამო, ეზო. [მა̄ლდ] გუდრა ჰაგა̈̄მისგა ჩჳ̂ადკჳ̂ა̈რ (ბზ. 432) -- მელამ გუდურა ეზოში დააგდო.
- ჰაგჳ̂ (-ა̈შ, -ა̈რ) ზს., აგჳ̂ (-იშ, -არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.) -- ქუსლი. {ჳ̂}ოქრაშ... ლუსდგჳ̂ა̈რ... ჰაგჳ̂თეჩუ ესერ ხეჰოლიხ (ბქ. 46) -- ოქროს ნაწნავები ქუსლამდე სწვდებაო. [და̈ჳ̂დ] ლახაჯა̈ლე აგჳ̂ისა ნესყე ალ მარეს (ლნტ. 305) -- დევმა ამ კაცს ნემსი ქუსლში შეარჭო.
- ჰადრა (-რა̈̄შ, -- ბზ., -რა̈შ, -- ბქ.), ადრა (-რა̄შ, -- ლშხ., -რა̈ჲშ, -- ლნტ.), ბოტ. -- იელი. ლუმლჳ̂ა̈ჲე ჰადრა̈ ლისგდის მა̄მგჳ̂ეშ ხოჩა (ბზ.) -- აყვავებული იელის შეხედვას არაფერი სჯობს. ადრა ყჳ̂ითელ მულჳ̂აჲს იშნე (ლშხ., ხორ. 1) -- იელი ყვითელ ყვავილს ისხამს.
- ჰაკჳ̂ა̈დ (-კჳ̂დიშ, -კჳ̂და̈რ) ბზ., ჰა̈კედ (-კჳ̂შდიშ, -კჳ̂და̈რ) ბქ., აკჳ̂ედ (-კჳ̂დიშ, -კჳ̂დარ) ლშხ., აკჳ̂ატ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. -- კუდი. დი̄კჳ̂ენდ ჩა̈̄ჟს ჰაკჳ̂ა̈დ ქა̄ხქჳ̂იც (ბზ. 352) -- დიაკვანმა ცხენს კუდი მოაჭრა. ჟალჳ̂თექა ჰა̈კედ გარ ესერ ხაკლი (ბქ.) -- ძაღლობამდე კუდიღა აკლიაო. ალ ბალახ შდუგჳ̂ი აკჳ̂ედს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 18) -- ეს ბალახი თაგვის კუდს ჰგავს. მიჩა აკჳ̂ატშჳ̂ მა̈გ ჟ'ახოსრიმა (ლნტ. 288) -- თავისი კუდით ყველა ამოუწყვეტია.
- ჰაკჳ̂ა̈ნ (-ჳ̂ნიშ, -ჳ̂ნა̈რ) ბზ., აკჳ̂ან (-იშ, -არ) ლშხ., აკაჳ̂ა̈ნ (-ჳ̂ანა̈რ) ლნტ. -- აკვანი. ბექნუ ჰაკჳ̂ა̈ნს ატა̄ბე (ბზ.) -- ბექნუ აკვანს თლის. აკაჳ̂ა̈ნისა... წერაქჳ̂ს ხურშიდ (ლნტ. 51) -- აკვანში თომს ვუფენთ. იხ. ჰენწ.
- ჰალა̈გ (-ლგიშ, -ლგა̈რ) ზს., ალაგ (-ლგიშ, -ლგარ) ლშხ., ალა̈გ (-იშ, -ა̈რ) ლნტ. 1. ჭიშკარი. ჰალა̈გ ე̄რეს ოთკარა (ბზ.) -- ვიღაცას ჭიშკარი გაუღია. 2. ღობე (ბქ.). მარა მარ' ესერ ხობჯგი ი ჰალა̈გს -- ბა̈ჯგ (ანდ.) -- კაცს კაცი ეშველება, ღობეს კი -- სარიო.
- ჰალა̈ლ (-იშ, --) ზს., ალალ ლშხ., ალა̈ლ ბქ., ლნტ. -- ალალი. სასო ალალ გუეშ ლი (ლშხ.) --

სასო ალალი გულისაა.

- ჰამ (-äშ, --) ზს. -- დილა. ჰამს ზმნს. -- დილას, დილით. ჩი ჰამს ესერ ეჯ სǖმაქს ჟი იწნიხ (ბზ. 280) -- ყოველ დილით იმ ქალიშვილს წონიანო. დეშდშიშ ჰამს ჯოდი ჰამ ხაშხა (ბქ. 76) -- ორშაბათის დილას გრძელი დილა ჰქვია. იხ. ძინარ.
- ჰამა იგივეა, რაც ხამა.
- ჰამäრ ზს., ამარაჲ ლშხ., ამარა ლნტ. -- ამარა. ბედი ჰამäრჟი ლისედ (ბზ.) -- ბედის ამარა დარჩენა. იშგნემ ჰამäრჟი ლეჩემ ესერ უჩȗმინად ომსედ (ანდ.) -- სხვისი ამარა საქმე გაუკეთებელი დარჩაო.
- ჰამენ იგივეა, რაც ამēნ.
- ჰანწȗალ, ჰაწȗალ (-იშ, -äრ) ზს., აწȗალ (-ȗლიშ, -ȗლარ) ლშხ., აწოლ (-იშ, -äლ) ლნტ. -- ხეზე დადგმული ზვინი. ჭას... ჰანწȗალდ ხაგემხ მეგმარჟი (ბქ. 234) -- ჩალას ზვინად დგამენ ხეებზე. ჭემäრს ხȗაგემდ აწოლäლდ (ლნტ. 16) -- თივას ზვინებად ვდგამთ.
- ჰარäკ1 (-რკიშ, -რაკäრ \ -äლ) ზს., არაკ (არკიშ, არკალ) ლშხ., არäკ (-იშ, არაკäლ) ლნტ. -- არაკი, ამბავი. ამის ესერ... ჩუ ხეხლი ხოჩა ჰარäკ (ბზ. 372) -- ამას ეცოდინება კარგი არაკიო. ჰარäკ მäგ ესერ ტკიც ლი (ანდ.) -- არაკი ყველა მართალიაო. [ბეფშს] ხოჩილ არäკ ხოქȗა (ლნტ. 309) -- ბავშვს უკეთესი არაკი უთქვამს.
- ჰარäკ2 (-რკიშ, -რაკäრ \ -äლ) ზს., არაკ (არკიშ, არკალ) ლშხ., არäკ (-იშ, არაკäლ) ლნტ. -- მაგალითი, სამაგალითო, საარაკო. ჰარäკ გȗეშ (ბზ.) -- სამაგალითო საქმე. ჰარäკდ, არაკდ ზმნს. არაკად. დოლäშ კȗეცენ ჰარäკდ ზგ (ბქ. 1) -- დოლის ხორბალი სამაგალითო არის (არაკად არის).
- ჰარäყ (-რყიშ, --) ბზ., ჰრäყ, äჲრაყ (-იშ \ არყიშ, --) ბქ., არაყ (-რყიშ, --) ლშხ., არäყ (-იშ,

--) ლნტ. -- არაყი. ჰარ̈ყს ითრეხ (ბზ. 13) -- არაყს სვამენ. ნამშ̈აგნქა უცხემ ̈არ̈ყსი ლაჯ̈აბდ (ბქ. 196) -- მარცვლეულის გარდა მსხლის არაყსაც ვხდით. ქა ბგდეხ... ტაბაგთეჟი არაყს (ლშხ. 36) -- ტაბლაზე არაყს {და}ღვრიან.

- ჰარდალ (-დლ̈იშ, --) ბზ., არდალ (-იშ, --) ლშხ., არდ̈ალ ლნტ. 1. პაპანაქება. არდ̈ალ ლეგგდა (ლნტ.) -- პაპანაქება იდგა. 2. ოხშივარი. დ̄უ̂დ ჰარდალ ანფიშდუ̂ ყიახ̈ანჟი (ბზ.) -- დევმა ოხშივარი ამოუშვა ყელიდან.
- ჰარტამ იგივეა, რაც ლარტამ.
- ჰასკამ (-კმ̈აშ, -̈არ) ბქ. -- ტახტრევანი. ხოშემიშ ლასგუ̂რად ჰასკამს ამარეხ (ბქ. 75) -- უფროსის დასაჯდომად ტახტრევანს ამზადებენ.
- ჰასტ̈ამ (-ტმ̈აშ, -ტმ̈არ) ბზ., ჰასტამ (-ტმიშ, -ტმ̈არ) ბქ., ასტამ (-იშ, -ტმარ ლშხ., -იშ, -̈ალ ლნტ.) -- ასტამი. ჰასტამჟი ქ̈მილდ̈არ გარ ას̈ად (ბქ. 336) -- ასტამზე მხოლოდ ფერფლი დარჩა.
- ჰასუ̂იშ (-იშ, ლ̈აჲსუშა) ზს., ასუშ (ლაჲსუშა) ლშხ., ასუ̂იშ (ლაჲსუშა) ლნტ. -- ასული, გათხოვილი ქალი (მამის ოჯახისა და ნათესაობისათვის). ალა გუშგუ̂ე̄ჲ ჰასუ̂იშ მ̈არიამ ლი (ბზ.) -- ეს ჩვენი ასული მარიამია. ხახუ̂დ ოსყედნეხ ეშხუ ხელწიფხიშ ჰასუ̂იშ (ბქ. 266) -- ცოლად მოუყვანეს (დაუკავეს) ერთი ხელმწიფის ასული. ხელწიფი ასუშ ზითუნახაუ̂ ქა ლახო̄მხ (ლშხ. 68) -- ხელმწიფის მზეთუნახავი ასული მისცეს.
- ჰატ, ჰ̈აჲტ, ატ ზს., {ჰ}ატ ლშხ., ̈ატ ლნტ., შორისდ. -- ჰატ! ჰაიტ! ჰატ, იმ ხიჩო, სი ზურ̄ალ?! (ბზ.) -- ჰატ, რას შვრები, შე ქალო?! ̈ატ, ხოლა სია! (ლნტ.) -- ჰატ, შე გლახა!
- ჰაუ̂ეჯ (-უ̂ჯიშ, -უ̂ჯ̈არ) ზს., აუ̂ეჯ (-იშ, -აუ̂ჯარ) ლშხ. -- იარაღი. ჰ̈აუ̂ეჯს მ̈არჯუ̂ ̈ადგის ჟი ხ̈აჭდეხ (ბქ. 235) -- იარაღს მოხერხებულ ადგილზე მიაყუდებენ. კუბჟი ლეღგარა აუ̂ეჯ

მაგ ჟი ხა̄ზ (ლშხ. 37) -- მიცვალებულის ყველა იარაღი კუბოზე დევს (ადევს).

- ჰაყა̈რ (-ყრიშ, -ყრჲა̈ლ \ -ყრა̈რ) ბზ., აყარ (-ყრიშ, -ყრალ) ლშხ., აყა̈რი (-იშ, აყარა̈ლ) ლნტ., ბოტ. 1. აყირო ქს. 2. ბზ. ორშიმო, ხრიკა. ზურალა̈̄რს ჰაყრა̈რს თხუმჟი ხაბჭკუ̄რე [როსტომ] (ბზ. 436) -- როსტომი ქალებს თავზე ამტვრევს ორშიმოებს (წყლის ჭურჭელს.).
- ჰაშამ (-იშ, --) ზს., აშამ ქს. -- მადლობა. ლჵღაფურე ზურალდ აშამ ხა̈ქუ̂ (ლნტ. 229) -- შავებიანმა ქალმა მადლობა უთხრა.
- ჰაშმა̈̄რ (-იშ, --) ბზ., ჰაშმია̈ნ, ჰაშმოუ̂ა̈რ ბქ., აშმა̄რ ლშხ., აშამა̈რ ლნტ. -- მადლიერი, მადლობელი. [ალ მა̄რე] აშმა̄რ ლი მიჩა ბედიშ (ლშხ. 12) -- ეს კაცი თავისი ბედის მადლობელია. ჲექუ̂თიმე... აშამა̈რ ასად გუშკუ̂ე (ლნტ. 110) -- ექვთიმე ჩვენი მადლობელი დარჩა.
- ჰაწუ̂ალ იგივეა, რაც ჰანწუ̂ალ.
- ჰაჴ1 (-ა̈შ, --) ზს., აჴ ლშხ. 1. ნატვრა, სურვილი. 2. ნატვრისთვალი. მიჩ ესერ ალ უ̂იჴ ჰაჴს ლახჭარჟი (ბზ. 408) -- შენ ეს გველი ნატვრისთვალს შემოგთავაზებსო.
- ჰაჴ2 ზს., აჴ ლშხ. -- ძალა, ღონე. ჰაჴოლუ̂ ეჲქემა (ბზ.) -- ძალ-ღონე მოგმატებოდესო. ჰაჴა̈შ ლიკედ (ზს.) -- საშველის მიცემა, თავის დანებება. [დაუ̂ითს] აჴ მა̄დ ოხკი̄და ი [დეუ̂ეთ] ოთჳნჯერა̄ნა (ლშხ. 56) -- დავითს საშველი არ მიუცია და დევეთი გაუყოლებია (წაუყვანია).
- ჰაჴა̈̄ბოლ ბზ. იხმარება გამოთქმაში ჰაჴა̈̄ბოლა̈ ლიკედ. მა̄ლდ... მა̄დ ახკიდ ჰაჴა̈̄ბოლ (ბზ. 317) -- მელამ საშველი არ მისცა.
- ჰა̈ბ (-იშ, -- ბზ., -ა̈შ, -- ბქ.) -- ფერი, ელფერი. წჳრნი ი თუ̂ეთუ̂ნე ჰა̈ბ ეშ ილე̄შგა̈̄ლ (ბზ. 257) -- წითელი და თეთრი ფერი ერთმანეთს ეცილებიან. ლიც მიჩა ჰაბა̈შ კალმახუ̂ს ესერ ირდი

(ანდ.) -- წყალი თავისი ფერის თევზს ზრდისო. ჰა̈ბ მეჩდე -- ფერწასული.

- ჰა̈დურ, ჰა̈დუ̂ირ, ჰედურ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ჲადურ, ჲედურ, ედურ (-იშ, ჲედუ̂რალ) ლშხ., {ჲ}ედურ (-ა̈ლ) ლნტ. -- მთელი, დაუზიანებელი. ლეზიზდ სე̄მი ჰა̈დუ̂ირ დია̈რ ესუ̂ყედა̈̄ნ (ბზ.) -- საგზლად სამი მთელი პური დავიკავე. ჲესუ̂ა̈ს ჰედუ̂ირ ხარ ში ი ჭიშხ, ლა̈ჲქუთნეოუ̂ (ანდ.) -- ხელ-ფეხი ვისაც მთელი (საღი) აქვს, გაანძრიოსო. ჰა̈დურდ, ჰედურდ, ჰეურდ, ხა̈დურდ ზს., ხედურდ ბქ., ჲედურდ ლშხ., ედურდ ლნტ., ზმნს. -- სულ, მთლად, მთლიანად. [გეზალ] ალექსის ხაჯეშ ჰა̈დურდ (ბზ. 257) -- შვილი მთლად ალექსის ჰგავს. ალე ედურდ ტკიც მა̈დ ლასუ̂ (ლნტ. 6) -- ეს სულ არ იყო მართალი.
- ჰა̈დუ̂ირ იგივეა, რაც ჰა̈დურ.
- ჰა̈ზუ̂, ა̈ზუ̂ (ჰაზუ̂ა̈შ, ჰაზუ̂ა̈რ) ზს., ჲეზუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., ა̈ზუ̂ (-იშ, აზუ̂ა̈რ) ლნტ. -- ეზო. ბოფშა̈რდ მუშგუ̂რი ა̈დჯერნეხ საყდრი ჰა̈ზუ̂თე̄სგა (ბზ.) -- ბავშვებმა სტუმარი წაიყვანეს საყდრის ეზოში. [იასონს] ა̈ზუ̂ისგა როჟნა̈რ ახხუ̂ია (ბქ. 227) -- იასონს ეზოში ეჟვნები უპოვია. ალ ხენწიფი ა̈ზუ̂ისკა სემი ა̈ლი მეგამ ლოქ ა̈რი (ლნტ. 297) -- ამ ხელმწიფის ეზოში სამი ალვის ხე არისო.
- ჰა̈კედ იგივეა, რაც ჰაკუ̂ა̈დ.
- ჰა̈ლ (-იშ, ჰალა̈რ) ზს. -- ალი, ბოროტი სული. ჰა̈ლდ ესერ ხაყუ̂ლენი (ბქ. 211) -- ალის მეშინიაო.
- ჰა̈ლუ̂ა, ჰელუ̂ა (-უ̂ა̈̄შ, -უ̂ა̈̄ლ) ბზ., ჰალუ̂ა (-უ̂ა̈შ, -ლოლ) ბქ., ჲელუ̂ა (-უ̂ა̄შ, -უ̂ე̄ლ) ლშხ., ა̈ლ (-იშ, -ალ) ლნტ., ბოტ. -- ალვა, ალვის ხე. [ბოფშა̈რ] ჟ'აჩა̈დხ ჰა̈ლუ̂ა̈ მეგა̈მთეჟი (ბზ. 284) -- ბავშვები ალვის ხეზე ავიდნენ. უ̂ერხუ̂ ჲელუ̂ა̄ მეგემს ხაჯეშ (ლშხ., ხორ. 4) -- ვერხვი ალვის ხეს ჰგავს. ხელწიფი ა̈ზუ̂ისკა... ა̈ლი მეგამ... ა̈რი (ლნტ. 297) -- ხელმწიფის ეზოში

ალვის ხე არის.

- ჰა̈ნწ, ა̈ნწ (-იშ, --) ზს., ჲენწ ლშხ., ა̈ნწ ლნტ. -- ნაკელი, ნეხვი. ჰა̈ნწ დაბა̈შ ესერ ლუ̂ესე ლი (ბქ.) -- ნაკელი ყანისთვის ბადექონიაო. ლჷნაზორე ა̈ნწს ქა̈ჲესდახ დაბა̈რხო (ლნტ. 5) -- დაგროვებულ ნაკელს ყანაში გაიტანდნენ.
- ჰა̈ჲჭა იგივეა, რაც ჰე̄ჭა.
- ჰა̈რი (-რი̄შ, -რჲა̈ლ ბზ., -ა̈შ, -ა̈რ ბქ.) -- ცარიელი. [ჭიტის] გუდრა ჰა̈რი ესხუ̂ი̄დ (ბზ. 313) -- ჭიტის გუდურა ცარიელი დახვდა. ჰა̈რი შედ ჰერშუ̂ ესერ ოთთჷრახ (ანდ.) -- ცარიელი ჭურჭელი ხმით გამოუცვნიათო. შდრ. ცარიელ.
- ჰა̈რკუ̂ (-იშ, --) ბზ., ანკრ ბზ., ქს., ჰარკუ̂ ბქ. -- გუმანი; ეჭვი. მახელუ̂აჟა̈რს... ჰარკუ̂ ლახადხ (ბქ.) -- ვაჟკაცებს ეჭვი შეეპარათ.
- ჰა̈ურდ ბზ. -- უდაოდ, უთუოდ. ჰა̈ურდ როქუ̂ ქუ̂ერწილთე ესღრიხ (ბზ. 444) -- უთუოდ ქორწილში მიდიანო.
- ჰა̈ლუ̂რა (-რა̈̄შ, -რა̈̄ლ) ბზ., ა̈ლუ̂რა (-რა̈შ, -როლ) ბქ., ალუ̂რა (-რა̄შ, -რე̄ლ) ლშხ., ლა̈ლუ̂ერა (-რა̈ჲშ, -რა̈ლ) ლნტ. -- საზღვარი, მიჯნა. დრეუ̂ს ა̈ლუ̂რა დემ ესერ ხეყირი (ანდ.) -- დროს საზღვარი არ დაედებაო.
- ჰა̈ყბა (-ბა̈̄შ, -ბა̈̄ლ ბზ., -ბა̈შ, -ბოლ ბქ.), აყბა (-ბა̄შ, -ბე̄ლ) ლშხ., აბაყა (-ყა̈ჲშ, -ყა̈ლ) ლნტ. 1. ლოყა. [ალექსანდრეს] ქჷმრა̈რ ჰა̈ყბა̈̄რჩუ̄ნ ახჭიმდა (ბზ. 55) -- ალექსანდრეს ლოყებზე ცრემლები ჩამოსდიოდა (ლოყაზე ჩამოსდევდა). ეჩთა̄ნ ქიმ ახშყედა, ერე აყბა ოხშიხა (ლშხ. 56) -- ისეთი ცრემლი გადმოვარდნია, რომ ლოყა დაუწვავს. 2. ყბა. [ხამემ] აყბას შუშხუ̂ამ ლე̄თ უ̂ახშამდ ჟი ლახმეზჷრიხ (ლშხ. 15) -- ღორის ყბას კალანდის წინა ღამეს ვახშმად შეულოცავენ.

- ჰა̈ყრ ზს. იხმარება გამოთქმაში ჰა̈ყრს ლიგნე -- დაქცევა, აკლება, ამოგდება. ქორ ჰა̈ყრს ხაგ (ბზ.) -- ოჯახი დაქცევამდეა მისული.
- ჰა̈შდა̈კუ̂, ჰა̈შდეკუ̂ (-დკუ̂იშ, -დკუ̂ა̈რ) ზს., შუ̂ა̈ლ (შუ̂ალა̈შ \ -იშ, შუ̂ალა̈რ \ შუ̂ა̈ლუ̂ა̈რ) ბზ., აშდე̄კუ̂ (-იშ, -არ) ლშხ., აშტაკუ̂ (-იშ, -ტაკუ̂ა̈რ) ლნტ. -- ხვლიკი. შუ̂ალუ̂ა̈რ ლუფხუ̂თე იფთჷნიხ (ბზ.) -- ხვლიკები გაზაფხულზე გამოიშლებიან. ჭედჟი ჰა̈შდუკუ̂ ესფორცხალ (ბქ.) -- კედელზე ხვლიკი მიცოცავდა. აშტაკუ̂ დემ იჯეფიელ (ლნტ.) -- ხვლიკი არ იკბინება.
- ჰა̈შდქე, ჰა̈შთქე (-ქემ, -ქოლ) ბქ., აშთქე (-ქე̄მიშ, -ქე̄ლ) ლშხ., აშტექე (-ჲშ, -ა̈რ) ლნტ. -- მაკე. [ჩა̈ჟ] ჰა̈შთქე ესერ ლი (ბქ. 314) -- ცხენი მაკეაო.
- ჰა̈ში (ხოჰშა ზს., მა̈ჰშე, ჰა̈შა̄რა ბზ.), აში (ხო̄ჲშა, აშია̄რა) ლშხ., ა̈ში (ხოაშა, აშიარა) ლნტ. -- მსუბუქი, მჩატე, იოლი. ბამბა̈ჲ ჰა̈ში ლი (ბზ.) -- ბამბა მსუბუქია. აში გუ̂ეშჟი სემი მო̄რაუ̂ ლი ლეთში (ლშხ. 47) -- იოლ საქმეზე სამი მედიატორია ასარჩევი. ხოაშა ზიჯ ხორუ̂ა მუხუ̂ბეს ლახაყედანნე (ლნტ.) -- უფრო მსუბუქი ტომარა უმცროს ძმას დააჭერინა.
- ჰა̈შკ (-იშ, --) ზს., აშკ ლშხ., ა̈შკ ლნტ. 1. შალის ორწვერა ძაფი. თანფა̈ ცა̈̄შ ეშხუ ზურა̄ლ... ჰა̈შკი ქიპს ჟ'ანჩრე (ბზ. 19) -- აღდგომის ხუთშაბათს ერთი ქალი შალის ორწვერა ძაფს დაახვევს. 2. შინნაქსოვი შალი.
- ჰა̄ლ ბზ., ხა̄ლ ლშხ., ხალ ლნტ., კავშ. 1. როგორც კი. ჰა̄ლ ანჯეს, შიშდ ჩუ̂ათსა̈დილ (ბზ.) -- როგორც კი მოვიდეს, მაშინვე ასადილე. 2. რამდენადაც. ჰა̄ლ ხოშა ლი, ხოჩო̄ლ ლი (ბზ.) -- რამდენადაც დიდია, მით უკეთესია.
- ჰა̄ლმოშ ბზ., ხა̄ლმოშ ლშხ., ხემა̈ჲმოშ ლნტ., მიმართ. ნაცვალსახ. -- როგორც, რამდენადაც. ჩუ̄ჲ ადკარე მა̄ლდ ჯარჯ, ჰა̄ლმოშ ხემჲედა̄ნ (ბზ.) -- მელამ გააღო პირი (ხახა) რამდენადაც შეეძლო.

- ჰა̄ჳ̂და̈რ (-დრიშ, --) ბზ., აჳ̂დარ (-იშ, --) ლშხ., აჳ̂და̈რ ლნტ. -- ავდარი. ჰა̄ჳ̂და̈რ ა̈დბინე (ბზ. 83) -- ავდარი დაიწყო. შუკჳ̂ს... გუნ აჳ̂და̈რ ახაჲახ (ლნტ. 19) -- გზაში ძლიერ გაავდრებიათ.
- ჰა̄ჳ̂დროლ ბზ., აჳ̂დროლ ბქ., ლშხ., ა̈ჳ̂დაროლ ლნტ. -- ავდრიანობა. ამ მი̄შჳ̂ ჰა̄ჳ̂დროლ გჳ̂ა̄რ ბაც (ბზ.) -- ამ კვირაში ავდრიანობა გველის. აჳ̂დროლ ლოქ ხეჭყრი მეჲად (ლშხ. 15) -- ავდრიანობა უწყვეტად გრძელდებაო. გჳ̂ა̈ლიუნლო ა̈ჳ̂დაროლ ლი ბაც (ლნტ.) -- გვალვის შემდეგ ავდრიანობა არის მოსალოდნელი.
- ჰა̄ჳ̂ე, ა̄ჳ̂ე ბზ., {ჲ}ალო ლშხ., ა{ლ}ჳ̂ე ლნტ. 1. კავშ. -- რომ. დე̄მჟი ხაკჷრკედ, ა̄ჳ̂ე მი ქა მაწჳ̂ე̄ნედ (ბზ. 114) -- ვერ მოახერხებთ, რომ მე მაჩვენოთო. 2. ლნტ., ნაწილ. -- აბა. აჳ̂ე ლჷრდა ლოქუ ჯე ლაბა̈ჟნა̈ლიხო (ლნტ. 283) -- აბა, წადი შენ შესატყობინებლადო. 3. ლნტ., კავშ. -- თუ. აჳ̂ე ლოქ დეშ ათერ, ეჩქა მიჩ ლოქ ა̈სესედენი (ლნტ. 284) -- თუ ვერ იცნობ, მაშინ მე დამრჩებაო.
- ჰა̄̈ნდურ (-იშ, --) ბზ., ჰა̈ნდურ ბქ., ნაჲენდჷრ ქს. -- სახურავიდან წვეთ-წვეთად მომდინარე ნაწვიმარი წყალი. მჷხს ესერ ჰა̈ნდურ ახჩეშა (ბქ.) -- ავდარს სახურავიდან ნაწვეთმა წყალმა მოასწროო.
- ჰა̄̈ლჳ̂ირ (-ჳ̂რიშ, -ჳ̂რა̈ლ) ბზ., ალჳ̂ირ (-ჳ̂რიშ, -ჳ̂რა̈რ ბქ., -ჳ̂რიშ, -ჳ̂რალ ლშხ., -იშ, -ა̈ლ ლნტ.) -- ალვირი. ხოხჳ̂რა მუხჳ̂ბედ... [ჩა̄̈ჟს] ლა̄̈რტყ ლახბე ჰა̄̈ლჳ̂რი მჷქაფდ (ბზ.) -- უმცროსმა ძმამ ცხენს ქამარი შეაბა ალვირის ნაცვლად.
- ჰებ (-იშ, -ა̈რ) ზს., {ჲ}ებ (-არ ლშხ., -ა̈რ ლნტ.), ბოტ. -- ბალი. აშხჳ̂ მეზგე̄მი ყო̄რჟი მჷჰი ჰებს ახა̄სდხ (ბზ. 56) -- ერთი ოჯახის კარზე მწიფე ბალს წააწყდნენ. კახჷმბალ მენგრე ჲებ ლი (ლშხ., ხორ. 10) -- კახამბალი მსხვილი ბალია.

- ჰებრა (-რა̄̈შ, -რა̄̈ლ ბზ., -რა̈შ, -როლ ბქ.), {ჲ}ებრა (-რა̄შ, -რე̄ლ ლშხ., -რა̈ჲშ, -რა̈ლ ლნტ.), ბოტ. -- ბლის ხე, მორი. ხოჩა ფიცა̈რ ა̈ხეფასან ებრა̈ჲ მეგამხენქა (ლნტ.) -- ბლის ხისგან კარგი ფიცარი გამოვიდა.
- ჰედ ბზ., {ჲ}ედ კავშ. -- ან. ჰედ ლჷრ, მადეი ჩუ̂ესგურდ! (ბზ.) -- ან წადი, ანდა დაჯექი! ეჯა ედ გიმს ჰო̈დი... ი ჲედ ქუ̂ილზმგენა̄̈ლს (ბზ.) -- ის ან მიწას ჰყიდის, ან საქონელს. ლაყუ̂როლს... ნენის ჲედ ჰა̈რტს ხარშუნახ (ბქ. 5) -- ლოგინზე თივას ან ჩალას აგებდნენ თურმე. კუმა̈შ აგუ̂საყა ლექუ̂აუ̂... ჲედ ძულუ̂ა̈ჲ პილხო (ლნტ. 18) -- საქონელი ქვევით მიგვყავს ან ზღვის პირას.
- ჰედემ იგივეა, რაც ჰედო̄მ.
- ჰედი იგივეა, რაც ჰო̈დი.
- ჰედო̄მ ბზ., ჰედემ ბქ., ედო̄მ ლშხ., ედომ ლნტ., კავშ. -- თუ არ. [ეჯ ჯან] მიჩაუ̂შ ედო̄მ ედდაგრი, აშ ხეყე̄ნიხ (ლშხ. 9) -- ის ხარი თავისით თუ არ მოკვდება, ასე ეყოლებათ.
- ჰედო̄რი ბზ., ედო̄რლუ̂ა̄ჲ, ედო̄მა̄ჲ ლშხ., ედორი, ედომა̈ჲ ლნტ., კავშ. -- თუ არადა. ალჩედდ, ჰედო̄რი ჩუ̂ალსედდ ქუ̂ა̈ბისგა (ბზ.) -- წავიდეთ, თუ არადა გამოქვაბულში დავრჩეთ. ალუ̂ე ლოქ ხექნე მამა ლოქ იმს იგუ̂ა̈ნი, ედომა̈ჲ ქა ლოქ ხა̈ქუ̂ცე კუ̂ილფხს (ლნტ. 293) -- მითხარი (თუ მეტყვი) მამა რატომ (რას) ტირის, თუ არადა ძუძუს თავს მოგაჭრიო.
- ჰედურ იგივეა, რაც ჰა̈დურ.
- ჰელ (-იშ, --) ზს., ალ ქს. 1. ალი. ლემსგემ ჰელ -- ცეცხლის ალი. 2. ზს. ელდა. ჰელ ესბე̄დ (ბზ.) -- ელდა ეცა.
- ჰელუ̂ა იგივეა, რაც ჰა̈ლუ̂ა.
- ჰემო̄მ ბზ., ჰემოდ ბქ., ემო̄დ ლშხ., ემად ლნტ. -- თუ არ. ჰემო̄მ ანღრი, ქა ლე̄ქუ̂ა (ბზ.) -- თუ

არ მოდიხარ, თქვი. ლუ̂აჟმა̄რე ემო̄დ ი̄რდი აგის, ჲარ ღალ ანლაღი̄ (ლშხ. 24) -- მამაკაცი თუ არ იქნება შინ, ვინ გადმოთოვლავს.

- ჰენწ (-იშ, -ა̈რ) ბქ. -- აკვანი. ეშუ̂ი სიმაქ უ̂ოქრე ჰენწშუ̂ ჟი ხორკახ (ბქ. 337) -- ერთი ქალიშვილი ოქროს აკვნით უკიდიათ. იხ. ჰაკუ̂ა̈ნ.
- ჰერ (-იშ, -ა̈ლ ბზ., -ა̈რ ბქ.), ჲერ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.) -- ხმა. [მჷხმჷ̄რიდ] ჰერ მა̄მ ლახტიხ (ბზ. 310) -- მეღორემ ხმა არ გასცა. [ალი] იბნე ლირე̄ჭეს... კჷლთხი ჲერშუ̂ (ლშხ. 36) -- ეს იწყებს მაღალი ხმით მოთქმას. ახასგმა ზურალა̈ ჲერ (ლნტ.) -- გაუგონია ქალის ხმა.
- ჰერა̈მ (-იშ, --) ზს., ერამ ლშხ., ერა̈მ ლნტ. -- "ნაცარწმენდილი". მიშგუ̂ა დი... ჰერა̈მს ჩუ̂ა̈ნკუ̂შდე (ბქ.) -- დედაჩემი ნაცარწმენდილს დაადუღებს (დაამოკლებს).
- ჰერდელ (-იშ, --) ბქ., უ̂ერდელ ქს., ბოტ. -- გრძელღეროიანი საჭმელი მხალია, მომჟავო გემო აქვს. გუშგუ̂ე ცხეკარისა ხუ̂ა̄ჲ უ̂ერდელ ითხი (ლშხ.) -- ჩვენს ტყეებში ბევრი "ვერდელი" იშოვება.
- ჰერია იგივეა, რაც ჰორია.
- ჰერსკნ, ერსკნ, ჲერსკა̈ნ (-იშ, -კანა̈ლ ბზ., -კანა̈რ ბქ.), ჲერსკნ (-ალ ლშხ., -ა̈ლ ლნტ.), ზოოლ. -- არჩვი. სამთი̄ლს ჲერსკა̈ნ ოთდაგრა (ბზ.) -- სამთილს არჩვი მოუკლავს. ჰერსკნ კოჯხენქა ქანშყად (ბქ. 85) -- არჩვი კლდიდან გადმოვარდა. ლა̄შხს... ითხუ̂არხ ჲერსკნალს (ლშხ. 2) -- ლაშხეთში არჩვებზე ნადირობენ.
- ჰერყლია̈ნ (-იშ, -ა̈რ ბზ., -ანუ ბქ.), ერყანიან, ერყალიან (-იშ, -არ) ქს. -- ღორმუცელა, გაუმაძღარი. ეჯი ესერ, ხოლა ჰერყლია̈ნ ლი (ბქ. 253) -- ის გაუმაძღარიაო. სი, ერყანიან! (ლშხ.) -- შე, ღორმუცელა!
- ჰერწა̈მ (-წმიშ, -წმა̈ლ) ბზ., ჰერწემ (-წმიშ, -წმა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- გველი, ქვეწარმავალი.

ჰერწ̈ამი მაჯო̄ნ ესერ ჯა! (ბზ.) -- შე, გველის მსგავსოო! ალ ჰერწემ... სიმაქდ ოლსიპელი (ბქ. 28) -- ეს გველი ქალიშვილად ქცეულა. იხ. ჸიჯ.

- ჰეშმ ბზ. -- თილისმა, ავგაროზი. მიჩა მუე... ჰეშმ ყიაქა სგა ლჷჲბე (ბზ. 436) -- მამამისის თილისმა ყელზე შეიბა.
- ჰეშმ̈ჲ (-მ̈ჲშ, -̈ჲრ) ბზ., ჲეშმა (-მ̈ჲშ, -მაუ) ბქ., ჲეშმაჲ (-მ̄ჲშ, -მე̄ლ) ლშხ., {ჲ}ეშმ̈ -- ეშმა, გრძნეული, ეშმაკი. იმ̈ჲშ ჲეშმაშალ ლამხჸიდ სგჸებინხენ (ბქ.) -- რა გრძნეულივით შემომხვდი წინ.
- ჰეშნაჸირ (-იშ, -̈ჲლ) ბზ. -- ბეგთარი. ბატუს ჰეშნაჸირ ხოჩიშა (ბზ.) -- ბატუს ბეგთარი აუფარებია.
- ჰეჭ (-იშ, -̈ჲრ) ბქ. -- ურდული. ლაკჸროლ ჰეჭ̈ჲრშჸ ხოზხ ისგ̈ჲშხენქა (ბქ. 232) -- ფანჯრები ურდულებით აქვთ შიგნიდან გადაკეტილი.
- ჰე̄1, ჰე, ე̄ ბზ., {ჰ}ე ბქ., ლშხ., ე ლნტ. -- თუ. ჰე̄ ესერ გ̈ჲრგლა ჩუ ხახლე̄ნა, იმღა ესერ მო̄დ ლჷმგჷრგ̈ჲლინ (ბზ. 370) -- თუ ლაპარაკი იცოდი, რატომ არ ლაპარაკობდიო. ღ̈ჲრიბ ესერ ე̄ ლი, ჰამა ესერ ათჷერნა ღ̈ჲრიბ მ̄ჲრა (ბზ. 299) -- ღარიბი თუ არის, როგორ გაყევი ღარიბ კაცსო? ეჯთე ნაუზი ჰე ჟი იმ̈ჲრგ, იმღა მითჸრი? (ბქ.) -- რატომ მაგზავნი, თუ იქ წაუსვლელობა შეიძლება? სი ლოქ ე ამთან მ̄ჲრე ხი... ნადირ... ადაგრ (ლშხ. 68) -- ნადირი მოკალი, შენ თუ ასეთი კაცი ხარო. ე ლოქ იქჸცე ალეს (მეგამს), დომ̈ჲჲ... ღჷრი ლოქ (ლნტ. 267) -- ამ ხეს თუ მოჭრი (მოიჭრი), თუ არადა წავალო.
- ჰე̄2, {ყ}ე2 ბზ., {ჰ}ე ბქ., ლშხ., ე ლნტ. შორისდ. -- არიქა! ჰე, ღჷრი მა (ზს.) -- არიქა, მიდიხარ?
- ჰე̄მა ბზ., ე̄მე ბზ., ლშხ., ემეგ ბქ., ემე ლნტ., ზმნს. -- თუ სადმე. თჸეფ მაკუჩ, ე̄მე ითხი (ბზ.)

-- თოფი მინდა, თუ სადმე იშოვება. უჩხე ემეგ ანკდენიჷ, ნენი ჩუ იდჷ̂შიჷ (ბქ.) -- წვიმა თუ მოვიდოდა, თივა გაფუჭდებოდა. გიმჟი ე̄მე ი̄რდო̄ლ, ეჩა ლათხე̄ლის ლახა̄და (ლშხ. 74) -- მიწაზე თუ სადმე იქნებოდა, იმის ძებნას შეუდგა.

- ჰე̄მა ბზ., ე{მ}მა ბქ., ლნტ. ემა ლშხ., კავშ. -- თუ, თუკი. წყვლია̈ნ ჰე̄მა ხიშდ, მჷხა̈რ ლიმზირ ჩჷ̄ემინდ (ბზ.) -- თუ სუფთა ხართ, ხვალ ილოცეთო. ემმა გეზალ ჯაკუ ...გალტზა̈რ შჷ̄იდებდ სგანფუ (ბქ. 63) -- თუ შვილი გინდა, კალატოზები მშვიდობით შემოუშვიო. ემმა ჯულჷ̄ე დია̈რ, ქანკგ (ლნტ.) -- პური თუ გაქვს, გამოიტანე.
- ჰე̄მგჷ̄აშ ბზ., ემგჷ̄აშჷ̄ ზს., ლნტ. -- თუ რამეს. ჰე̄მგჷ̄აშ კიდე, დჷ̄რეჷ̄ჟი̄ნ ანკგ! (ბზ.) -- თუ რამეს მოიტან, დროზე მოიტანე!
- ჰე̄მის ბზ., ემის ბქ., ლნტ., ე̄სმა ლშხ. -- თუკი, თუ რამე. ეჩის ჰე̄მის მოშ ლალშიდდ, ეზა̈რ ი̄რა (ბზ.) -- იმას თუკი ვუშველით, კარგი იქნება. ლამუარ ...ლა̈ფშჷ̄და̈შს ემის ათყერნა, მოდეი ჷ̂ობა̈შ... დემის ფეშნიჷ̂ (ბქ. 293) -- მამის ოჯახი მზითევს თუ რამეს გაატანდა, თუ არადა ბევრი არც იმაზე წუხდა.
- ჰე̄მოშ ბზ., ემოშ -- თუკი, თუ როგორმე. ემოშ ლოქ ელწინად (ლშხ. 65) -- თუ როგორმე მოვერევითო. ემოშ ლოქ ადჷრმინე დოლა̈ბს, ეჩქა ჩუ ლოქ ხაყა ეჩოხ მეზიდ (ლნტ. 248) -- დოლაბს თუკი დაიჭერ, მაშინ ივარგებ იქ წამსვლელადო.
- ჰე̄მხა̈ნ ბზ., ემხენ ბქ., ე̄მხენ ლშხ., ემეხენ ლნტ. -- (თუ) საიდანმე. ქახჷ̂ა̈ქჷ̂ინნე, ჰე̄მხა̈ნ ა̈ნკდენი (ბზ.) -- თუ საიდანმე მოვიდა, ვეტყვი. ლაშედ ე̄მხენ ხე̄რი, [ლეხშედნიხ] (ლშხ. 12) -- უშველიან, თუ საიდანმე საშველი ექნება.
- ჰე̄რჷ̂ჲა იგივეა, რაც ჰორია.
- ჰე̄სა ბზ., ე̄სა ბზ., ლშხ., ესა ლნტ., კავშ. -- თუ, თუკი. ჰე̄სა ანკეს, ჟიჷ̂ ესერ ა̈ნირმხ (ბზ.

297) -- თუ მოვიდეს, დაიჭირეთო. ჟუ̄ნტუ ე̄სა ითხი, ლემგჟ აგის გარ (ლშხ., ხორ. 25) -- მხოლოდ მზიან ადგილებში თუ იპოვება ზღმარტლი.

- ჰე̄სამა ბზ., ე̄სამა ბზ., ლშხ., ესამა ლნტ. -- რამე, თუ რამე. ე̄სამა ჯაკუ, ქა მე̄ქა (ბზ.) -- მითხარი, თუ რამე გინდა. არგებს ლოქ ეჯის ე̄სამა ხოხა̄ლდეს (ლშხ. 74) -- იქნებ იმან იცოდეს რამეო.
- ჰე̄ჭა (-ჭა̄შ, -ჭა̄ლ) ბზ., ჰäდჭა (-ჭäშ, -ჭოლ) ბქ. -- მაჯა. ლუსდჳგჳს ესერ იჭჳე̄ნდაჳ ჰე̄ჭაქა (ბზ. 272) -- ნაწნავი მაჯაზე დაიხვიეო. დაჳითდ ჰäდჭაქა თაკჳ ლäდბე (ბქ.) -- დავითმა მაჯაზე თოკი შეიბა. იხ. მაჯაშ.
- ჰიდ ზს. იხმარება გამოთქმაში ჰიდ ლიჯედ -- გაზრდა. ჰიდ ნომოჳ ომჯედეხი! (ბქ.) -- არ გაზრდილიყავიო!
- ჰილ იგივეა, რაც ჰჳლ.
- ჰინგირ იგივეა, რაც ჰჵნგირ.
- ჰინკარ (-იშ, --) ბქ. -- გროვა. ნებოზთექა ზექიშ ჰინკარ ესჳგენ (ბქ.) -- საღამომდე შეშის გროვა დავდგი.
- ჰირიკ (-იშ, --) ზს. -- ტყავის გამოსაყვანი სითხე (მზადდება წაქისა და პურის ფქვილისაგან). მიშგჳა გიგას ხოჩა ჰირიკს ოხჳბი̄შდ (ბზ.) -- ბიცოლაჩემს კარგი "ჰირიკი" გამოვართვი. იხმარება გამოთქმაში ჰირიკდ ლიგნე -- გათელვა, მაგრად დაზელვა.
- ჰიწჳ (-იშ, -ა̈რ) ბზ. -- საყელო. ჰიწჳ მეჯჩე ხა̄რ (ბზ.) -- საყელო გაცვეთილი აქვს. ეჩი̄ კაბს ხოჩა ჰიწჳ ხა̄რ (ბზ.) -- იმის კაბას კარგი საყელო აქვს.
- ჰი̄ბა̄რ (-იშ, --) ბზ., ჰიბარ ლხმ. -- სოფლის საკანონმდებლო ორგანოს მიერ დადებული ჯარიმა (უფრო მეტად ნათესების წახდენისათვის.)

- ჰობედ იგივეა, რაც ჰაბედ.
- ჰოკერ (-კრიშ, -ა̈ლ) ზს., ჳ̂ოკერ (-იშ, --) ქს. -- ფსკერი, ძირი, ბოლო. ფექ ჰოკერქა გარ სიდგდ (ბქ.) -- ფქვილი ფსკერზელა იყო დარჩენილი. ალე გობს ჳ̂ოკერ მეფტე ხა̄რ (ლშხ.) -- ამ გობს გახვრეტილი აქვს ფსკერი. ბალარ ხარ ჳ̂ოკერთე სკჷრი (ლშხ., ხორ. 23) -- ფოთლები ბოლოში წამახვილებული აქვს. ლექჳ̂სირი ჳ̂ოკერ ხენა̈ჩდი ლაშხირს ჯელედურა (ლნტ. 13) -- ხელედურა ლექსურის ბოლოს ერთვის ლაშხურას (ცხენისწყალს).
- ჰომა̈ჲ (-მა̈ჲშ, --) ბზ., ჰომა̈ ბქ. -- გულჩათხრობილი. იმჟი ჰომად ახსყენ (ბქ.) -- როგორი გულჩათხრობილი გახდი.
- ჰორია იგივეა, რაც ჰო̄̈რია.
- ჰო̈დი, ჰედი (ოჰოდ, აჰო̈დ; აჰჳ̂დი̄ნე) ბზ., ჰ{ჳ̂}ედი (ოჰოდ, აჰ{ჳ̂}ედ; აჰჳ̂დინე) ბქ., ჳ̂ოდი (ოთჳ̂ოდ, ადჳ̂ოდე; ადჳ̂ოდნე) ლშხ., ჳ̂ედი (აუდ, აჳ̂ედ; აჳ̂ედნე) ლნტ., გრდმ. -- ყიდის. ალჲა̈რდ ქა̄ჰედხ მა̈გ (ბზ. 441) -- ამათ გაყიდეს ყველაფერი. ეჯჲა̈რს ხჷნსგა ფასჳ̂ჟი ქოთჰოდახ ქორ (ბქ. 199) -- იმათ ნახევარ ფასში გაუყიდიათ სახლი. ათხად ჲადურდ და̄რ ჳ̂ოდდა ლჷჯას (ლშხ. 8) -- აქამდე სულ არავინ ყიდდა რძეს. იარა̈ლ ქ'ათოჳ̂ოდახ შჳ̂ა̈ნს (ლნტ. 94) -- იარაღი გაუყიდიათ სვანეთში. აშხჳ̂ჟინ ნაჰოდს სუმინ ჰედჳ̂დახ (ჰოეზ. 72) -- ერთხელ განაყიდს სამჯერ ყიდდნენ.
- ჰო̄რი ბზ., ორი ბქ., ლნტ., ო̄რი ლშხ. -- არიქა! ჰო̄რი! და̄რ ხა̈რიდ ამჩუა? (ბზ.) -- არიქა! აქ არავინა ხართ? ო̄რი, ხოწა̄დად! (ლშხ.) -- არიქა, უშველეთ!
- ჰო̄̈რია, ჰე̄რჳ̂ჲა (-რია̄̈შ, -რია̄̈ლ) ბზ., ჰორია, ჰერია (-რია̈შ, -რიოლ) ბქ., ორია (ორია̄შ, ორია̄ლ ლშხ. ორია̈ჲშ, ორია̈ლ ლნტ.) -- კუდიანი, ჭინკა. აშხჳ̂ინ ჭა̈შდ ადჷრმე ჰე̄რია̄̈ კჳ̂ინჩ (ბზ. 419) -- ერთხელ ქმარმა კუდიანის სკვინჩა დაიჭირა. ჰო̄რია̄̈ მი̄შ (ბზ.) -- ჭინკების

კვირეული.

- ჰულდუმ იგივეა, რაც ჰურდუმ2.
- ჰურდუმ1 (-იშ, ჰურდმა̈ლ) ბზ. -- ურდული.
- ჰურდუმ2 ბზ., ჰულდუმ (ჰულდუ̂მა̈რ) ბქ. -- ერდო. სეგზ ოლსგიდნელი ჰულდუმჩუ (ბქ. 11) -- სეგზს ერდოში ჩაუხედავს.
- ჰუყუ̂ (-იშ, -ა̈რ) ზს., უყუ̂ (-არ) ლშხ. -- გროვა. კალუ̂ისგა ზექიშ ჰუყუ̂ ესუ̂გენ (ბქ.) -- ეზოში შეშის გროვა დავდგი.
- ჰუ̈ლ, ჰილ (-იშ, -ა̈რ) ბზ., ჰუ̂ილ ბქ., უ̂ილ (-არ) ლშხ., ზოოლ. -- ჯორი. ეშხუ ჰუ̈ლ ესერ უ̂ოქრშუ̂ ლგლა̄̈ბ ხაყა (ბზ. 292) -- ერთი ჯორი ოქროთი ჰყავს დატვირთულიო. ხელწიფდ ქა ლახუ̂ემ სემი ჰილ (ბზ.) -- ხელმწიფემ სამი ჯორი მისცა. იხ. ჯორ.
- ჰ{უ̂}ედი იგივეა, რაც ჰო̈დი.
- ჰუ̂ილ იგივეა, რაც ჰუ̈ლ.
- ჰუ̂იჯ (-იშ, -ა̈რ) ბქ., ზოოლ. -- ძლოკვი. ჰუ̂იჯ ამსოლდა̈შ ესერ მჷკეთ ლი ი ჰერწემ -- ამახუ̂ (ანდ.) -- ძლოკვი ადამიანის მოკეთეა და გველი -- მტერიო. იხ. უ̂იჯ.
- ჰჷლა (-ლა̈შ, --) ბქ. -- პაპანაქება. ჰჷლაისგა ლაბერგის ქა ხუ̂ეყჩენიუ̂დ (ბქ.) -- პაპანაქებაში თოხნას თავს ვანებებდით.
- ჰჷლიშ (-ლშიშ, --) ზს., ულიშ (-იშ, --) ქს. -- ულიშობა (უფლისობა). იუ̂ლისისგა ჰჷლიშობ ხემთქუნნ (ბქ. 225) -- ივლისში ულიშობა სჩვეოდათ. ულიშ შუ̂ანს ძღჷდ ლიმზჷრ ლი (ლშხ.) -- ულიშობა სვანეთში დიდი ლოცვაა.
- ჰჷნგირ (-იშ, -ა̈ლ) ბზ., ჰინგირ (-გრიშ, -გრა̈რ) ბქ., უნგირ (-გრიშ, -გრიალ) ლშხ., უნა̈გირ (-იშ, -ა̈ლ) ლნტ. -- უნაგირი. ჩა̈ჟ ი ჰჷნგირ როსტომიშ ლიხ (ბზ. 233) -- ცხენი და უნაგირი

როსტომისაა.

ჷ

- -ჷ იგივეა, რაც ა4.
- ჷგემ იგივეა, რაც ჲჷგემ.
- -ჷდ იგივეა, რაც -უდ.
- -ჷდ იგივეა, რაც -ილდ.
- ჷთერ იგივეა, რაც თერ.
- ჷთინ იგივეა, რაც უთინ.
- ჷთრე, ჲჷთრე (იყენ. ლო̄ხუშ, ლაი̄შ; ლა̈ჲთჷრე ბზ., ლოხუშ, ლაიშ; ლა̈ჲთჷრე ბქ.), ჷთრე, ითრე (ლახუშ, ლაიშ; ლა̈ჲთჷრე ლნტ.), ითრე (ლო̄ხუშ, ლაი̄შ; ლეჲთჷრე) ლშხ., გრძ. -- სვამს. ლეთრა ჷთრეხ (ბზ. 59) -- სასმელს სვამენ. ჰა̈რყს ითრეხ ი დია̈რს იზბიხ (ბზ.13) -- არაყს სვამენ და პურს ჭამენ. ითრეხ არაყს (ლშხ. 16) -- სვამენ არაყს. [ეშხუ მარე] ლაშხჳ̂ირს ჷთრა (ლნტ. 200) -- ერთი კაცი ლაშხურას (ცხენისწყალს) სვამდა.
- ჷთხერ იგივეა, რაც დჷთხელ.
- ჷლწი იგივეა, რაც ალწი.
- ჷლჯი იგივეა, რაც ალჯი.
- ჷმსგე იგივეა, რაც სგეჲ.
- ჷნგრე იგივეა, რაც ანგრე.
- -ჷნდირ, -ჷნდჷრ ბქ. თანდებული -- დან. უშგულჷნდირ (ბქ.) -- უშგულიდან. ჯუ̂ინალჷნდჷრ -- ძველთაგანვე.

- -გნქა თანდებ. -- გარდა. მიჩა ფხულჰრგნქა მჰმგუ̂ეშ ხულუ̂ა უშკუ̂თე ლედი (ბზ.) -- საკუთარი თითების გარდა არაფერი აქვს პირში ჩასადები. დაგრაგნქა მჰ̈გ გადან მგლი ესერ ხოჩა (ანდ. 30) -- სიკვდილის გარდა ყველა ვალი გასტუმრებული ჯობიაო. მჰ̈დმა ხჰ̈ლუ̂ენახ კეჭოლ ნჰ̈კუ̂ეთგნქა (ლნტ. 265) -- პატარა ნაკვეთის გარდა არაფერი ჰქონდათ.
- გნლო იგივეა, რაც უნლუ̂.
- გრ იგივეა, რაც -ჰ̄ლ.
- გრმი1, ირმი (ლოხურმ, ლაირმ; ლაგრმინე) ზს. -- იკავებს (ხელში), თან აქვს. ალჰ̈რდ ნიუ̂რა ლაირმხ (ბქ. 66) -- ამათ ნიორი დაიკავეს (თან იქონიეს).
- გრმი2, ირმი (ოთგრმ, ადგრმე; ადგრმინე ბზ., ჰ̈დგრმინე ბქ., ჰ̈ხუ̂ირმ, ჰ̈ნირმე; ჰ̈ნირმინე ლნტ.), ირმი (ოხურმ, ენგრმე; ენგრმნე) ლშხ., გრდმ. -- იჭერს [მეთებზედ] წ̂გრნი კალმახ ჩუ̂ადგრმე (ბზ. 81) -- მეთევზემ წითელი თევზი დაიჭირა. ლახუ̂ს უ̂ედნიშ ჰ̈ნირმეხ ჩჰ̈ჟ (ლნტ.) -- მთაში ძლივს დაიჭირეს ცხენი.
- გრტყუ̂ი იგივეა, რაც არტყუ̂ი.
- გრში იგივეა, რაც არში.
- გრხი, არხი (ოთგრხ, ადგრხე; ადგრხი̅ნე ბზ., ადირხ; ადგრხინნე ბქ., ათურხ, ადგრხე; ადგრხინე ლნტ.), არხი (ოთგრხ, ადგრხე; ადგრხნე) ლშხ., გრდმ. -- ამოქნის, ამოლესავს, ამოზელს. ჩუ მგრხიდ ლობიოს ფერთხაუ̂შ (ლნტ. 37) -- ლობიოს ლაფერთხით გავქნით.
- გუ̂რტყუ̂ი იგივეა, რაც არტყუ̂ი.
- -გჯ, -უჯ ზს., -იჯ ქს. სხვათა სიტყვის ნაწილ. -- მეთქი, თქო. ჰაჯგჯ ამაკ (ბზ.) -- თავი დამანებე-მეთქი.
- -გჰ ბზ., -გჰ ბქ. 1. სინანულის შორისდებული -- ეჰ! გჰ, ჩუ ნაჩომუნლუ̂ე ლიჰგდრ' ესერ მიჩი!

(ბქ.) -- ეჰ, შესრულების მერე მეც ვინანეო! 2. უარყ. ნაწილ. -- არა. გჰ, მოდმ' ესერ ხ̈ აიდ

(ბქ.) -- არა, არა მშიაო.

ჷ̄

- ჷ̄ნძლა-ბჷ̄ნძლა ბზ., ლშხ., ჷნძლა-ბჷნძლა ბქ. -- შერკინება, ჭიდილი, შებმა. ახა̄დდახ დǟჳ̂ს ი სემი ლახჳ̂ბას ჷ̄ნძლა-ბჷ̄ნძლა (ბზ.) -- დევმა და სამმა ძმამ დაიწყეს ჭიდილი.
- ჷ̄რ იხ. -ჷ̄ლ